

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

Digitized by Google

MUNDUS SYMBOLICUS

D. PHILIPPI PICINELLI.

ized by Google

Digitized by Google

Congregata dispersit

Invisibilia Dei per ea quæ facta sunt

Acceptum seminat

MVNDVS SYMBOLIC

TVENTVR ET ORNANT

VTILE DVLCI

Finibus Italicis clausum

Toti exhibet orbi

Philippus Picinellus Abbas

Dionysius D.G.S.R.I. Prælatus & Abbas in Wei[illegible]hausen S.C.M. Conf. & Sacell. SS.Th. & SS. Can. D.

Augustinus Erath SS. Th. D.

COLONIÆ AGRIPPINÆ APUD HERMANNUM DEMEN ANNO M. DC. L. XXIIII.

MUNDUS SYMBOLICUS,

IN EMBLEMATUM UNIVERSITATE FORMATUS, EXPLICATUS, ET TAM SACRIS, quàm profanis Eruditionibus ac Sententiis illustratus:

Subministrans

ORATORIBUS, PRÆDICATORIBUS, ACADEMICIS, POETIS, &c. INNUMERA CONCEPTUUM ARGUMENTA:

Idiomate Italico conscriptus

à REVERENDISSIMO DOMINO,

D. PHILIPPO PICINELLO

MEDIOLANENSI, CANONICO REGULARI LAteranen. Abbate, Theologo, Lectore, Prædicatore privilegiato;

Nunc verò

Justo Volumine auctus & in latinum traductus

à R. D. AUGUSTINO ERATH,

IMPERIALIS COLLEGII AD B. V. IN WETTENHAUSEN; Ord. S. Augustini Canonico Regulari, SS. Theologiæ Doctore ac Professore, Protonotario Apostolico ac Sub-Decano,

TOMUS PRIMUS;

Cum Quadruplici copiosissimo Indice, Lemmatum, Applicationum, Rerum, notabilium, & locorum S. Scripturæ,

Nunc primum in Germania prodit.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Sumptibus HERMANNI DEMEN. Anno M. DC. LXXXXIV.

Digitized by Google

SERENISSIMÆ AC POTENTISSIMÆ DOMINÆ, DOMINÆ

ELEONORÆ MARIÆ,

REGINÆ POLONIÆ, DUCISSÆ LOTHARINGIÆ, ET ARCHIDUCISSÆ AUSTRIÆ, &c.

Vitam & Felicitatem.

SERENISSIMA REGINA; DOMINA, DOMINA CLEMENTISSIMA.

Mundum novus Atlas fero, non quidem Archetypum illum, increatis duntaxat sustinendum humeris; sed hanc, quam incolimus, coagmentatam è cœlo terrâque compagem, quæ Taleti Milesio(a) *Res est pulcherrima*; & Platoni, (b) *opus præstantissimum*, quia artifici Numinis supremi manu elaboratum. Hunc fero Mundum, quo totius universi Architectus DEUS non modò corporis mortales oculos, verùm immortales animi oblectare, atque erudire ad sapientiam voluit; imagine rerum Divinarum adeò perspicuâ, ut Apostolus (c) inexcusabiles pronuntiet populos, qui Dei invisibilia in creaturis non agnoscunt. Has in Mundo hoc meo Symbolicas animorum imagines prosequor, quæ Dei nobis potentiam sapientiamque, quæ mentis nostræ dignitatem ac pulchritudinem; quæ virtutis decus excellentiamque, tanquam (d) *per speculum in ænigmate*, exhibent. Quid enim fornix ille cœli, spatiosè supra nos expansus, & innumera per totam ætheream sphæram sparsa sidera; quid pavimentum hoc nostris substratum pedibus, & cum circumfluis aquis

(a) Tal. Mil. apud Diog. Laert. (b) Plat. apud Plut. a præf. de ... (c) Rom. 1. 20. (d) 1. Cor. 13.

Digitized by Google

pari libratum pondere; quid protuberantes è terrâ plantæ, animalia, & amplissima omnium artefactorum supellex, nisi involucra, quæ, si studiosè evolvantur, mentis nostræ aciem ad ipsum Mundi opificem DEUM unice dirigunt? (a) *Si enim ad quid facta sint, mediteris, occurrit tam utilis benignitas, tam benigna utilitas, quæ etiã ingratissimos quosq; multitudine & magnitudine beneficiorum possit obruere. Potentissimè siquidem ex nihilo omnia, sapientissimè pulchra, benignissime utilia sunt creata*; inquit non sine melle Clarevallensis Apis.

Ut ergò gratiam existimationemque recens nato huic Mundo Symbolico conciliarem, illud mihi faciendum existimavi, quod in formando materiali Mundo præivit sapientissimus DEUS, quando hunc, informi involutum chao, serenissimâ distinxit, illustravitque luce. Ad te igitur, Serenissima Regina, Tuosque pedes, hunc meum submitto rudem, obscurumque Mundum, ut mutuato tantæ Majestatis radio illucescere, ac prudentum conspectui objectari queat. Vererer equidem sacratissimis Tuis pedibus molem adeò incultam advolvere, nisi Regiæ Majestatis Tuæ lucem ultrò per orbem liberalissimè diffundi, & tam virtutis ac sapientiæ, quàm humanitatis ac demissionis prorsus singularis splendore passim inclarescere conspicerem. Nec poterit non in omnium oculis fulgere Mundus, cui tantus affulget Sol, seu, ut apertius dicam, quem
—— *Magnum Reginæ nomen obumbrat.* (b)

Novit expertaque est suavissimam virtutum Tuarum lucem universa Austria, quam ex Augustissimis Imperatoribus ita sortita es Natalem, ut animum adeò illustrem, & jam ab ipsis incunabulis Regum, nulla alia, nisi Cæsarea, eniti valuisset Parens. Novit, suaque experientiâ compro-

(a) S. Bernard. Hom. 4. super missus est. (b) Virgil. lib. 11. Æneid. v. 223.

comprobavit Tuum illum ſplendorem vaſtisſima Polonia, quæ ſicuti virtutibus Tuis, jam antea Regiis, impoſuit coronidem; ita gratiſsima luminis reverberati viciſsitudine non minora à Te accepit, quàm dedit radiorum incrementa. Novit virtutum Tuarum cumulum tota hæc noſtra Suevia, vel ex eo capite Sereniſsima, quod Tuâ illam bearis Regiâ ac Sereniſsimâ præſentiâ. Ita enim in illa verſabaris, ut omnes in Te ſingularem prudentiæ ac humanitatis lucem non ſuſpexerint modò, reveritique ſint, verùm etiam profusè amaverint. Novit, iiſq; hodie etiamnum illuſtratur feliciſſima Tyrolis, ubi inter montes foſsiles Tua cum auro ſuccreſcit virtus, totumque locupletat Orbem. Novit denique, & vel nictante aſpexit oculo immenſum illum Tuum Majeſtatis, modeſtiæque Regiæ fulgorem Collegium noſtrum Wettenhuſanum; ad quod altera inviſebas vice; Solem more Tuo imitata, qui ſua luce proſtremas etiam dignatur, illuſtratque domos.

Utra verò Tuarum virtutum, ſcientia an pietas, præ altera promereatur palmam, ſolus olim dijudicabit Agonotheta DEUS. Ea quippe in Te lucet, ſcientiarum & artium liberalium ſpecies, ut, præter diſciplinas Rhetoricas, etiam Philoſophicis ſis imbuta; corde non minus inſtructiſsimo, quàm rerum omnium capaci. Et verò ſi de Ennio, (a) Poetarum Romanorum Patre, referant Hiſtoriæ, tribus ipſum cordibus fuiſſe præditum, quòd loqueretur Latinè, Græcè, & Oſcè: quanto majore laude dixero Regiæ Tuæ Majeſtati ſex eſſe corda, cùm totidem inſtructa ſis idiomatis; videlicet Latino, Germano, Polonico, Hiſpanico, Italo, & Gallico: exemplo in Regia Principe non minus raro, quàm obſtupeſcendo.

Quid dicam de Pietate & Religionis avitæ cultu, quem in Re-

(a) *Gellius lib. 17. c. 17.*

in Regia Tua Majestate coguntur amare Orthodoxi,non possunt odisse hostes? Equidem volupe mihi esset sacra enumerare anathemata, quæ Tuis confecta manibus,passim ad Deiparæ Virginis, & Divorum Cœlitum aras non minore ornatu, quàm religiosi animi ardore suspendisti. At si vellem percensere singula, & Tua mihi obnuntiaret congenita modestia, & calamus sub tanto pondere fatisceret. Unam illam tam arte, quàm pretio insignem togam commemoro, quam Regiæ manûs Tuæ acu elaboratam, ad Imperialis Collegii nostri Basilicam ipsamet detulisti, eâque Thaumaturgam nostram Virginis Deiparæ Statuam exornasti;munificentiâ non minus Regiâ, quàm æterno antiquissimæ Ecclesiæ nostræ ornamento. Hunc tamen pretiosæ vestis decorem, multis intervallis antecelluit insignis illa pietas,quâ ante Numinis Eucharistici, & Deiparæ nostræ Aram,cum Serenissimo Conjuge, sæpius integris flectebas horis, tanto populi longè latèque confluentis exemplo, ut è supplice manu, ac reliqua totius corporis Tui compositione, veluti è nube, promicarent copiosi sacrorum affectuum radii, qui & Regiæ Majestatis Tuæ internum ardorem prodiderunt, & præsentium pectora in eosdem rapuere singultus. Tametsi quippe ignotum nemini sit, quòd, (a) *ubicunque fuerit* SS.Eucharistiæ,aut Mariæ Virginis *Corpus*, *illic congregabuntur* & Augustissimæ Domûs Austriacæ *Aquilæ*; dignum tamen erat admiratione, potentissimam Poloniæ Reginam, Archiducissam Austriæ, & Ducissam Lotharingiæ, intueri tanto prostratam ardore, & unicè in Deo ac Virgine Matre defixam. Præluserat nimirum Serenissimæ Majestati Tuæ, ac veluti prognostici loco erat Serenissima Renata, Lotharingiæ Ducissa, quando symboli sui loco duas

sub

(a) *Matt. 24 8.*

ſub Ducali pileo, frondes laureas depinxit, quæ in ſertum coëuntes, hanc præferebant legendam epigraphen, (a) *Cor unum & anima una.* Una etenim Tibi cũ Sereniſsimo Conjuge eſt anima, & cor unum in Deo, ſub cujus patrocinio inter fortunæ tam adverſæ, quàm blandientis viçiſsitudines ſemper perſiſtis immota. Unde fit, quòd in vota Tua nunquam non proniſsimos habeas Superos; uti ſane felicem ac facilem Sereniſsimi Principis, Leopoldi Joſephi, dulcisſimæ Prolis Tuæ, partum cumprimis poſt Deum refers in prodigioſam Deiparæ Wettenhuſanæ Statuam, quæ ſicuti primam dedit lucem, ita & annos creditur ſuppeditatura, quibus in optimas & ſupremas ſpes adoleſcat tantus in tantillo etiamnum corpore Princeps.

Hoc ſapientiæ & pietatis in Regiâ Tua Majeſtate connubium efficit, ut fucatum prôferas nihil, nihil à prudentiæ legibus alienum. Unde ſumma repoſuimus æſtimatione, quod Baſilicam noſtram recens extructam, alioſque Reverendisſimi & Perilluſtris Domini Prælati mei conatus tantoperè probare, eumque non tantùm ſecundi Fundatoris titulo inſignire, ſed aliis etiam laudibus, & plurimorum annorum apprecatione condecorare ſis clementisſimè dignata. Hæc ſanè unica piiſsimæ ac ſapientiſsimæ Majeſtatis Tuæ cenſura omnem oblitterat æmulorum fuliginem, quæ, veluti umbra Solem, nulla non inſequitur Virorum Illuſtriſsimorum opera.

Hos verò ergà antiquisſimum Collegium noſtrum, & hodie cumprimis ergà Reverendisſimum & Perilluſtrem D. Prælatum meum clementiſsimos affectus Regia Tua Majeſtas ab Auguſtiſsimis Imperatoribus Auſtriacis accepit hæreditarios, qui ſicuti nunquàm non in exornando Imperiali Collegio noſtro laborârunt, ita Auguſtiſsimus

& In-

(a) Act. 4. 32.

& Invictissimus Imperator LEOPOLDUS I. post jura gladii non ita pridem concessa, eundem Reverendissimum ac Perillustrem D. Prælatum meum nuperrimè inter perpetuos Sacellanos ac Consiliarios suos Cæsareos motu proprio clementissimè cooptavit. Ergò sicuti reliqua Wettenhausana omnia, ita & hic Mundus meus Symbolicus ad Serenissimæ Majestatis Tuæ pedes humillimè advolvitur, securè spectandus in luce, si a Serenissimis oculis clementissimum acceperit radium. In tantarum gratiarum vicem Superos obsecrabimus, ut Serenissimam Majestatem Tuam ad Augustissimæ Domûs Austriacæ decorem, & Reipublicæ Christianæ incrementum quàm diutissimè servet incolumem. Ita voveo, precorque ad B^mam^ Virginem Wettenhausanam Die 1. Maji. Anno à pariente Virgine 1680.

Serenissimæ ac Regiæ Majestatis Tuæ

Humillimus in Christo servus

AUGUSTINUS ERATH
Can. Reg.

PRIVI-

PRIVILEGIUM CÆSAREUM.

LEOPOLDUS Divina favente clementia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. Rex - Archi-Dux Austriæ, Dux Burgundiæ, Styriæ Carinthiæ, Carniolæ, & Wirtembergæ, Comes Tirolis &c. Agnoscimus & notum facimus tenore præsentium, quod cum nobis noster & Imperii sacri fidelis, Dilectus HERMANNUS DEMEN Civis & Bibliopola Coloniensis humiliter exposuerit se Philippi Picinelli Mundum Symbolicum ab Augustino Erath auctum suis sumptibus prælo, in bonum publicum committere constituisse, vereri autem, ne (quod fieri soleat) alii etiam Bibliopolæ & Typographi, quæstûs causa, idem opus suum fraudulenter, aut magno dispendio suo imitentur, prælo committane, distrahant atque venundent, ideoque Nos supplex oravit, ut dictum opus suum privilegio nostro Cæsareo contra omnes ejusmodi fraudes præmunire clementer dignaremur, Nosque submissæ pariter & æquæ huic petitioni annuendum censuerimus, idcirco omnibus & singulis Typographis, Bibliopolis, Bibliopegis aliisque quibuscunque librariam negociationem exercentibus, firmiter inhibemus & vetamus, ne quis prædictum Philippi Picinelli Mundum Symbolicum per decem annorum spatium, à prima editionis die computandum in sacro Romano Imperio Regnorumque & Provinciarum Nostrarum hæreditariarum finibus, simili aut alio typo vel forma aut sub quovis vel additionis, correctionis aliove prætextu, sive in toto, sive in parte recudere, vel alio recudendum dare, alibi impressum apportare, vendere vel distrahere, clam vel palam, citra voluntatem & absque ipsius HERMANNI DEMEN ejusque hæredum & successorum expresso & in scriptis obtento consensu & licentia præsumat. Si quis verò secus faciendo privilegium, & interdictum hoc Nostrum Cæsareum violare aut transgredi ausus fuerit, cùm non modò ejusmodi libris perperam quippe recusis & adductis, si quos quidem prædictus DEMEN ejusque hæredes ubicunque depræhensos sive propria authoritate, nomine Magistratus auxilio sibi vendicare poterunt, de facto privandum, sed & pœna insuper quinque marcarum auri puri Fisco Nostro Cæsareo, & fraudis vindici ex æquo pendendæ omni spe veniæ sublata decernimus mulctandum; Dummodo tamen prædictus Liber bonis moribus sacrisque Imperii constitutionibus contrarii quippiam non contineat, hujusque privilegii nostri Cæsarei tenor, pro publica notitia atque tutela in fronte expressus exhibeatur, & dictus DEMEN sæpe dicti Operis quaterna Exemplaria ad Cancellariam Nostram Imperialem Aulicam transmittat. Mandamus proinde universis ac singulis nostris & sacri Imperii Regnorumque & Provinciarum nostrarum hæreditariarum subditis, cujuscunque status, gradus, Ordinis aut dignitatis existant, tam Ecclesiasticis quam sæcularibus, præsertim verò iis, qui in Magistratu constituti vel proprio, Superiorum suorum nomine & loco juris & justitiæ administrationem exercent, ne quenquam privilegium hoc nostrum Cæsareum temerè & impunè transgredi, aut violare patiantur, quin potius contumaces, si quos compererint, præscriptâ pœnâ plecti, aliisque modis idoneis coërceri curent: Quatenus & ipsi eandem mulctam evitare voluerint: Harum testimonio literarum manu nostra subscriptarum & sigilli nostri Cæsarei appressione munitarum.

Quæ dabantur in civitate Nostra Viennæ die decima Mensis Novembris Anno Domini Millesimo sexcentesimo octuagesimo primo, Regnorum nostrorum Romani vigesimo quarto; Hungari vigesimo septimo, Bohemici vero vigesimo sexto

Leopoldus.

Leopoldus Guilielmus,
Comes in Konigseg.

[L.S.]

Ad Mandatum Sacræ Cæsareæ Majestatis proprium.

Christophorus Beuer. m pp.

Desiit hoc prælum 25. Augusti 1686.

D. JO.

D. JO. FRANCISCUS BLAVIUS,

Abbas Generalis Congregationis Lateranensis.

Dilecto nobis in Christo Patri, D. PHILIPPO PICINELLO *Mediolan. Canonico nostro Professo, Theologo, Verbi Dei Concionatori, & Abbati Privilegiato Sal.*

CUM nobis opus, quod inscribitur, *Mundo Symbolico Ampliato*, à Te compositum, oblatum fuerit, nosque idem opus aliquibus ex nostris Canonicis discutiendum tradiderimus; iisdem referentibus accepimus integrum existere, nihilque in eo Orthodoxæ fidei dissonum, nilve bonis moribus incongruum reperiri, imo publicæ utilitati satis adaptatum: propterea pro eo, quo fungimur, munere, liberam tibi facultatem illud typis mandandi [servatis tamen de jure servandis] concedimus, & impartimur. In quorum fidem. Dat. Papiæ die 15. Mensis Januarii 1668.

D. Jo. Franciscus Blavius Abbas Gen. Cong. Lat.

D. Aloysius Figinus à Sec.

NOS DIONYSIUS

Dei Gratiâ S.R.I. Prælatus, Canonicorum sub Regula S. Augustini ad Beatissimam Virginem in VVettenhausen Antistes, Sacræ Cæsareæ Majestatis Consiliarius & Sacellanus perpetuus: Sacrosanctæ Theologiæ & Sacrorum Canonum Doctor ac Professor: Ordinis per Diœcesin Augustanam Visitator.

DIlectissimo nobis in Christo JESU, Domino AUGUSTINO ERATH, antiquissimæ Ecclesiæ nostræ Canonico Regulari, Presbytero, Sub-Decano, necnon Sacræ Theologiæ Doctori ac Professori, & Protonotario Apostolico: facultatem hisce concedimus, ut Librum, cui nomen *Mundus Symbolicus*, à Reverendissimo & Perillustri D. Philippo Picinello Congregationis Lateranensis, ac Sacri & Apostolici Ordinis nostri Canonici Theologo, Sacri Verbi Concionatore & Abbate emerito, triná jam vice sermone Italo emissum, nunc ab eodem præfato Canonico nostro ingeniosè latinitati redditum, & integro Tomo, non sine magno labore, auctum, ad utilitatem, uti confidimus, plurimorum, libros præsertim litterasque amantium, publicæ facere lucis, servatis tamen de jure servandis, typisque vulgare omninò possit & valeat. In quorum fidem has manu nostrâ, consuetoque Prælaturæ nostræ signo munitas dedimus, ad Bmam Virginem in VVettenhausen, Die 8. Junii 1679.

Dionysius Prælatus.

[L. S.]

CENSURA ORDINARII.

QVod *Cœli enarrent gloriam Dei, & opera manuum ejus annuntiet firmamentum* Psal. 18. *& invisibilia Dei à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciantur: sempiterna quoque ejus virtus & divinitas* Rom. 1. In Mundo Symbolico, in Emblematum universitate formato, ex idiomate Italico in latinum traducto, benevolus Lector inveniet: qui liber cùm nihil contineat fidei Orthodoxæ aut bonis moribus contrarium, utiliter imprimi poterit. Signatum Coloniæ Agrippinæ 8. Junii 1680.

F. THEODORUS DEGHENS, S. Theologiæ Doctor, Canonicorum Regularium S. Crucis ad Rhenum Provincialis & Prior Coloniæ, Ordinarius Librorum Censor.

BENE-

BENEVOLE LECTOR.

CUM primam huic materiæ impenderem operam, mecum ipse decrevi, in proprios usus gratiosum diversi Emblematis manipulum colligere, qui Volumine quidem tenuis, conceptuum tamen copiâ ferax, absq; gravi incommodo ubique me facilè comitari posset. At in molem adeò vastam excrevit opus, tamque copiosi in hanc planitiem confluxére rivuli, ut angustam concham, quatuor videlicet pagellas, in ingentem dilatárint justi Voluminis oceanum. Hoc proinde, veluti alveare, melleos & suaves complurium florentissimorum ingeniorum favos in unum acervum colligens, complacentiam tuam, Amice Lector, tantâ flagitat benignitate, quantâ tibi offertur ingenuitate. Habet illud quidem aliquid studii, sed penitus amœni. Exhibet lusus Academicos, sed tamen gravissimis nixos sententiis ac documentis. Enumerat Emblemata heroica, non quidem nuda, sed variis illustrata authoritatibus & observationibus Authorum tam veterum & modernorum, quàm spiritualium ac profanorum; quorum ope amænitas recreandi, ac proficiendi utilitas nexu prorsus indissolubili reperiuntur unitæ. Proinde Emblemata heroica sunt princeps Libri hujus materies; quamvis non tantùm Emblemata heroica, sed etiam, nescio quâ analogia, innumera Emblemata moralia, pro rerum opportunitate, in eodem reperiantur exhibita. Dum verò ad Emblemata heroica & moralia à me invitaris, Lector; nolim, ut imperitorum quorundam legens vestigia, labores hos meos contemptui habeas, dicasq; opera & studia puerilia, homini prudenti ac maturo prorsus indigna. Hic quippe nonnullorum error, ceu nebula ad Solis ortum, quantocius dissipatur, si intellectus tui acumine nonnihil memineris, quod Emblematis compositio illorum duntaxat sit propria, qui ingenii sui præstantia in maximis Civitatibus celeberrimas dirigunt, exornantq; Universitates. Quòd insuper structuræ adeò elegantis Magistros & Architectos agant D. Paulus Jovius, Episcopus Nucериensis, priore ævo Historicorum Phœnix; Paulus Aresius, Episcopus Dertonensis, inter illustriores Italiæ Scriptores facundiâ & eruditione nulli secundus; Joannes Ferrus, ob insignia sua merita à magno illo Urbano VIII. ad Abbatis dignitatem sublevatus; Alcibiades Lucarinus & Andreas Alciatus, Jurisconsulti adeò præstantes, ut Voluminum suorum adminiculo famam sibi conciliarint, nullâ intermorituram ætate; Didacus Saavedra, cujus prudentia, eruditio, & doctrina universum Mundum in sui admirationem rapiunt. Taceo Biralium, Bargalium, Taegium, Capaccium, Ruscellum, & alios, quorum memoria nunquam oblitterabitur. Et verò, quis sine imprudentiæ notâ vocaverit opera illa puerilia, quæ ad insignem aliorum gloriam repræsentandam à triumphalibus suspenduntur arcubus? quæ ad prodigiosam & admirandam Beatorum Cœlitum virtutem significandam in magnificis explicantur Templis? quæ ad exprimendas dignissimas Heroum prærogativas in regiis summorum Principum deferuntur exequiis? quæ denique passim reperiuntur à Summis Pontificibus, Regibus, & generosissimis Belliducibus fusa, impressa, aut incisa æri, argento, & auro, ut in symbolicis his involucris suos interioris animi affectus erudite explicarent, ac æternitati committerent? Ad illa igitur Emblemata, tam heroica, quàm moralia, quæ singularem aliquam præferunt vivacitatem, lepo-

rem, maiestatem, & elegantiam, optimâ voluntate te invito. Consultò autem dixi, quod ad illa duntaxat te invitem; cùm non proponam spectanda Emblemata quævis obvia, neque etiam omnia illa quæ in Authorum quorumvis Voluminibus vidi incisa & descripta; vel quæ, tanquam ingeniorum trophæa, reperi in celeberrimis Italiæ Academiis suspensa; nec denique illa indiscriminatim omnia, quæ liberali amicorum manu fuere subministrata. Sed illa duntaxat exhibeo Emblemata, quæ è pluribus selecta; & ad Symbolicas leges probè examinata, vel omnem habent perfectionem, vel nonnisi minoris momenti defectum. Inde tamen diligentiam meam non reprehendes, nec succensebis, si in libro tertio de Corporibus humanis, in sexto de Piscibus, in duodecimo & decimo tertio de Gemmis & Metallis, non omnem rigoris Symbolici artem repereris observatam: tametsi enim in iis multa exhibeantur corpora, quæ vel nimiùm peregrina, vel plus æquo obscura, in Emblematum regulas delinquunt, nolebam tamen illa penitus exclusa, ne etiam similes materiæ, utut seipsis ieiunæ ac steriles, universalem nostrum Mundum Symbolicum subterfugerent. Adiuvi nihilominus illas, & quantum licebat, excolui. Unde sortis huius Emblemata in libris illis debebunt à benigno Lectore accipi ut similitudines duntaxat, quæ pro occasionum diversitate possunt inservire discursui; non verò ut ingenii partus, ad intellectum pascendum accommodati. Porrò ad Emblemata te invito, ex Authoribus quidem transcripta, sed tamen, uti consideranti facilè patebit, succinctis & claris conceptibus Oeconomicis, Politicis, moralibus, sacris & profanis à me illustrata, additis, non sine ingenti studio, optimis & acutissimis sacræ Scripturæ, Patrum, Oratorum, Historicorum, Philosophorum, & Poëtarum dictis, quæ subiunctam lemmatis interpretationem, sive ex lemmate desumptam, sive tacitè insinuatam propriè & nervosè declarent. Deniq; ad Emblemata te invito, non illa solùm, quæ magno sæculi nostri ornamento fuerunt typo edita, sed ad innumera alia, prælo quidem hactenus nunquam publicata, sed tamen à diversis, iisque præstantissimis amicis, instar solarium radiorum ad ingenii mei claritatem, ceu speculum transmissa, ac reverberato splendore rursus à me ad recreandos & pascendos ingeniorum oculos liberalissimè dispersa. Placuit equidem Superis, quod complures amici, sive ob humilem sui ipsius existimationem, sive provido aliquo timore abstracti, eam ardentissimis meis precibus denegarent gratiam, ut mecum communicarent pretiosa sua Emblemata, veluti thesauros in cavernis repositos, è quibus haud dubiè plurimùm elegantiæ ac magnitudinis huic Volumini accessisset. Verùm ut ut alii absterreantur, mea tamen tenuitas cohiberi non potuit, quin magnam in hoc libro partem occuparem, adderemque nongenta ac penè mille Emblemata, proprio composita studio. Unde pronissimum mihi fuisset, è solis meis Emblematis, absque aliorum concursu, vastum implere Volumen, præsertim si Emblemata illa eruditis discursibus ac litterariis parergis, quæ impendio non adeò gravi starent, illustrare voluissem. Quia verò magis aliorum commodo, quàm proprio fastui consulere decrevi, idcircò illa breviter ac succinctè cum aliis in suos quosque titulos distribui.

Superest igitur, ut & Tu, benigne Lector, saltem optimam hanc meam voluntatem æqui bonique consulas. Imperfectionibus, quibus hinc inde Mundus meus Symbolicus scatet compatere, & ingenii tui lumine hos Cœlos illustra, intellectûs tui floribus hanc exorna terram; expurga animi tui promptitudine has undas, excita spiritûs tui vivacitate hanc flammam, &, ut compendio dicam, sapientiæ tuæ viribus animare satagas quæcunque offenderis corpora squallida, languentia, & imperfecta. Eam adhibe methodum, ut Mundus Symbolicus, meo quidem vitio res nonnunquam crudas & malè digestas proponens, tua illustretur, expoliaturq; industriâ, sagacitate, ac sapientiâ;

Quod

AD LECTOREM.

Quod materiarum ordinem ac dispositionem attinet, probè scio, complura Corpora potuisse sub Titulis aliis collocari; uti sanè Corpora libri vigesimi quinti alios locos, à meis longè diversos, facilè reperirent. Quia tamen inde nullam adeò gravem deformitatem sentio, debebis id in partem meliorem interpretari, quod tibi sine omni tuo incommodo offertur. Ita quoque sub aliquot Titulis interdum juncta reperies multa Corpora, quæ solo nomine conveniunt; uti sub Torcularis Titulo, torcular vini, typographi, & bibliopegæ. Sub Rotæ Titulo rotam currûs, molendini, figuli, cotis &c. Enimverò cum Titulorum multiplicitatem conarer effugere, materiæ quidem evaserunt angustiores, sed tamen utilitati ac commodo tuo magis opportunæ.

Postquam prolixiori Authoris proloquio tuas, benigne Lector, commodâsti aures, licebit & Interpreti eas tantisper occupare, ac in rem præsentem paucula præfari. Duo ab hinc fluxere anni, cùm, amicorum precibus & consilio, manum admoverem Operi huic Symbolico, tantundem erudito, quantùm ob rerum penè omnium varietatem interpretandam difficili. Tametsi verò Philosophicam & Theologicam causarer cathedram, quæ me ab interpretando Volumine adeò vasto coram amicis eximeret, debui tamen illorum precibus tandem submittere colla, quod Opus hoc præclarissimum non tantùm antiquissimo nostro Canonico Ordini, sed universo Orbi litterario plurimùm esset splendoris ac incrementi allaturum, si solis hactenus Italis legendum, in Latinam verteretur linguam. Habes igitur, amice Lector, Mundum hunc Symbolicum, qui mihi tanto constitit labore, ut inter assidua negotia Theologica & domestica centies ab illo retraxissem calamum, nisi solius Dei gloria & proximi salus, ceu geminus Microcosmi polus, addidissent stimulos. In interpretandis Emblematis, aliorum more, sensum duntaxat secutus sum non verba, quæ à variis linguis ita variè disponuntur, ut quævis exigat verborum symmetriam, ab aliis idiomatis longè diversam. Lemmata Italica nec licuit, neque etiam potui ad verbum interpretari; utpote quæ hac ratione penitus nihil habuissent saporis aut elegantiæ. Unde illa ad legis Symbolicæ rigorem contraxi, ac Italicis Lemmatis optimâ fide supposui. Ne verò Lectori meo in hoc Volumine nihil offerrem præter nudas Interpretis voces, auctarium addidi adeò vastum, ut justum constitueret Tomum, si, propriæ potius gloriæ, quàm alieni commodi studiosus, omnia illa separatim edidissem, quæ proprio labore recens addidi. Præterquam enim, quod penè singula totius Voluminis capita uno vel pluribus novis locupletârim Symbolis, conatus insuper sum innumera ac singula Italicæ editionis Symbola authoritatibus ac sententiis Sanctorum Patrum, Oratorum, aut Poëtarum, quibus antea carebant, illustrare. Dein in Libro tertio omnia totius sacræ Scripturæ Symbola, si unicum primum de Abrahamo excipias, recens vel collegi, vel composui: qui sanè labor sicuti non levi stetit impendio, ita vel solus justum confecisset Volumen; præsertim quod ejusdem Libri tertii fabulæ ut plurimùm à me vel sint auctæ, vel de novo additæ. Consultò autem Corpora veteris legis in Libro tertio extra ordinem alphabeticum collocavi, ratus, maiore tuo commodo me facturum, si solius temporis, quo vixerunt, ordinem ac genesin observarem: reliqua tamen novæ Legis & fabularum corpora omnia in seriem alphabeticam sunt disposita. Cæterùm quando in Libro tertio vel aliis Mundi nostri Symbolici partibus Emblemata aliqua defectuosa & ad leges Symbolicas minus exacta repereris, præter alias causas vel ex hoc solo capite condonabis, quod ipse etiam sapientissimus Deus in Mundo, à se creato, patiatur monstra & membrorum defectus, à Naturæ legibus alienos. Alios verò errores typographicos tam contra Syntaxin quàm Ortographiam, (si qui forsan irrepserint) tuo Judicio ac providentiâ vel corriges, vel ob eam causam excusabis,

 quod

AD LECTOREM.

quod à Typographo remotissimus, nec correctioni interesse, nec nisi post longa temporum intervalla potuerim paginas impressas ob viarum distantiam accipere. Quod si è supellectili tuâ Symbolicâ digneris mecum Emblemata aliqua communicare, officium præstabis tibi quidem honorificum, mihi verò pro secunda editione gratissimum, & Orbi litterario utilissimum; quia, è S. Clementis Alexandrini iudicio, *Utilissima est Symbolicæ interpretationis forma ad res permultas: Quippe juvat & ad rectam Theologiam, & ad pietatem, & ad demonstrativi generis Orationes, ad brevitatis denique exercitationem, specimenque sapientiæ.* Cæterum magno tuo compendio ac commodo me facturum existimavi, si corpora Symbolica singula proponerem in Libri fronte sex præcipuis linguis explicata; videlicet, Latinâ, Germanicâ, Hispanicâ, Italicâ, Gallicâ, & Belgicâ. Cùm enim Mundi huius Symbolici Corpora sint diversissima, nec illorum è Latino in proprium quodvis idioma translatio sit apud diversas gentes, ad quas emanabit hic Liber, statim nota aut facilis, idcircò Index ille sex linguarum instar Lexici deserviet, ex quo singula corpora in quamcunque linguam citra negotium vertantur. Aliqua tamen in Indice illo corpora reperies, quæ in unam vel plures linguas verti non potuerunt, quòd similia corpora uni tantùm vel paucioribus regionibus, non verò omnibus sint nota & nominata. Unde in propriæ linguæ defectu debebis adhibere idioma Latinum. Versus Italicos, prudentiorum consilio, in latinum vertere supersedere debui, tum quod extra nativam suam linguam translati, penitus nullum habeant saporem & gratiam, tum quod vix aliquid utilitatis in alieno idiomate habeant. Hæc, quæ præmonerem, habui. Vale.

S. Clem. Alex. lib. 5. Strom.

TRA-

TRACTATUS

Symboli naturam, & construendi methodum, compendio explicans.

§. I.

Etymologia, & Antiquitas Symboli.

Mblematis seu Symboli materies ab eruditis Symbolographis, D. Paulo Jovio, Scipione Bargalio, Hercule Tasso, Torquato Tasso, Paulo Aresio. Joanne Ferro, Emanuele Thesauro, & aliis, tanto pertractatur studio & diligentiâ, ut Soli novam aspergere lucem moliatur, quisquis ad illustrandam rem Symbolicam novas cupit excogitare observationes. Unde illustre Lectoris mei ingenium ad eruditos illos Authores remitto; id unum in præsenti facturus, ut dilucidè & compendio in has pagellas conferam, quidquid in materia Symbolica aliquid momenti habet. Inde enim Lectori meo, aliorum Voluminum copiâ destituto, saltem eousque satisfiet, ut naturam & regulas, quæ ad perfectam Symboli structuram magis sunt necessariæ, in hoc Compendio perspectas habeat.

Quantùm verò ad etymon Symboli ac Emblematis attinet, paucis rem absolvo. Et quidem Emblema, origine suâ Græcum ἀπὸ τῦ ἐμβάλλεσθαι, hoc est, immittere, inserere, seu interponere deducitur; proindeque quidquid ornatûs causâ alteri inseritur, id universè Emblematis nomine accipi potest. Symbolum verò, itidem Græcum, ἀπὸ τῦ συμβάλλειν, id est conferre, contribuere, seu stipulari dictum est, cùm scilicet nota aliqua vel signum assumitur, ad significandas res, sive conceptus, aut decreta in animo latentia. Unde quia veteres milites soliti sunt generosas suas expeditiones in scutis depictas vel incisas repræsentare, cœperunt imagines illæ vocari vel Emblemata, quasi virorum illustrium ornamenta, clypeis inserta; vel Symbola, quod essent notæ ac signa, quibus heroica illorum facta, ac magnanimi conceptus proponebantur. In hanc rem opportunè observat D. Aresius, Emblema heroicum genuinè ab Italis vocari *Impresa*, seu clarius *Intrapresa*, id est, actionem nobilem & præclaram, quam generosus homo vel jam perfecit, vel in opus redigere cogitat: quamvis postea Emblematis heroici seu *Impresæ* nomine non tantùm actio generosa, sed ipsa etiam imago, quæ actionem illam in scutis repræsentabat, accipi cœperit. *Etymon Emblematis.*

Quoad originem & antiquitatem Emblematis seu Symboli, non desunt Scriptores, qui illius authorem constituunt magnum Israëlitici Populi Ducem, Mosen; asseverantque, se in evolvendis sacris ipsius Voluminibus reperire nescio quæ Emblematum vestigia; qualia sunt arbor vitæ, plantata in paradiso terrestri; Iris, post universale diluvium supra nubes pluvias formata; Columba, viridem oleæ ramum sustinens, &c. Tametsi verò graves alii Scriptores exiguam huic opinioni fidem tribuant, existimentque, leve illud esse Emblematis derivandi fundamentum, cogor tamen fateri, quod hâc in parte sentio, complura nimirum Sacræ Paginæ Symbola, propriis ipsius verbis ac sensibus signata, structuram ita insignem componere, quæ Emblematis heroici nomen in rigore, secundùm omnes suas regulas & partes requisitas, non verò imperfectè tantùm, aut impropriè, neque in sensu duntaxat largiore vel extensivo, mereatur. Et ut propius tecum agam; an non gladius ignitus, cum hoc Lemmate, LUCET. ET ARDET; ante paradisi limina figuratus, præclarum foret Emblema heroicum, quo Divina Justitia, ad extortes longissimè proscribendos, horrenda spargens minarum fulgura, analogicè repræsentaretur? An non Rubus Mosis, geminâ hac Exodi voce, ARDET, NEC COMBURITUR, instar lemmatis circumscriptus, Emblema esset Populi Israëlitici; qui ad fornaces Ægyptias ardebat, nec tamen inter barbaras ac violentas illas tyrannides consumebatur? Serpens æneus, in deserto supra palum *Origo Emblematum remota.* *Emblemata s. Scriptura.* *Exod. 3. 2.*

 erectus,

erectus, cum inscriptione, ASPICIENTES VIVENT, quid demonstrat aliud, nisi æternam Matt.13.47 salutem ab illo obtentum iri, quisquis oculos integrâ fide, ac plenâ spe in crucifixo Iesu Christo defixos habuerit? Rere Evangelicum, in mari explicatum, & hac S. Matthæi gnomâ Matt.5.15. insignitum, CONGREGAT EX OMNIBUS; nunquid expressam refert imaginem sanctæ fidei, quæ omnium provinciarum & nationum populos intra se colligit? An non facem, in media domo accensam, & hoc Christi lemmate è S. Matthæo insignem, UT LUCEAT Ioan.1.9. OMNIBUS, genuinum dices Symbolum sive sanctæ Fidei, â qua totus illustratur orbis; sive Divinæ gratiæ, quæ *illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum*? Denique Piscina, Ioan.5 quinque porticubus à S. Joanne descripta, & hâc epigraphe legenda, TURBATA SALUTEM; nonne pulcherrimam Mariæ Virginis ideam refert, quæ Gabrielis Archangeli vocibus turbata, salutem totius mundi concepit? Vides proin', non esse penitus chimericum ac leve illorum fundamentum, qui Emblematum originem ad sacram & venerandam Divinæ Scripturæ antiquitatem referunt.

Est inventio militū. Quia verò Emblema heroicum, Italis *Impresa*, significatione suâ magis propriâ indicat actiones & facta militaria; idcircò persuadere conantur aliqui, originem Emblematum non aliunde desumendam esse, nisi ab iis militibus, qui Homeri, Herodoti, Plutarchi, Pausaniæ, & aliorum testimonio ad repræsentandam suam magnanimitatem in scutis & vexillis, symboli loco, prætulerunt imagines Leonum, serpentum, aquilarum, fluminum, Mægeræ, sphyngis. &c. Verùm id solùm evincit hæc quorundam opinio, fuisse nimirum Emblemata illa heroica non quidem perfecta, sed rudia duntaxat principia, & obscura Emblematum vestigia, quæ temporis progressu exculta fuêre ad hodiernum supremum splendorem, excellentiam & nobilitatem.

Emblemata in ludis Trojanis. Ad hæc figuræ ac imagines illæ, veluti rudia modernorum Emblematum initia, antiquitus non solùm adhibebantur inter bellorum strepitus, sed & inter amœnos ludos Circenses & luctas Trojanas. Milites quippe, tam Veneris & Amoris, quàm Martis & Bellonæ obsequiis ex æquo sese addicere soliti, non tantùm in veris expeditionibus bellicis per imagines illas suam repræsentâtunt magnanimitatem, ferociam, & arrogantiam, sed etiam in decursionibus Troianis, ceu belli simulachris, invenerunt suos zelotypiæ, fidelitatis, constantiæ, aliorumque affectuum motus.

Redacta ad perfectionem. Itaque veterum Symbolorum ruditas, in armis & amoribus diu usurpata, tandem circa Domini Jovii tempora ad desideratam perfectionem & excellentiam reduci cœpit; postquam enim gloriæ potius desiderio, quàm odii aut rancoris impulsu non tantùm ab Italis, sed etiam ab aliis gentibus minimè barbaris aut illitteratis, sed fortitudine & sapientiâ præstantissimis, videlicet Hispanis, Gallis, Germanis, Italis &c. acerrimè dimicatum est, tandem ingenii sui acumine Emblema ad hodiernum evexêre splendorem ac nobilitatem. Hæc de Emblematis etymo ac origine.

§. II.

Quid sit Emblema heroicum, & quomodo definiendum?

Definitio Emblematis heroici. CUm instituti mei ratio non patiatur, ut in examinandis variis Authorum definitionibus longas texam moras, idcircò una illa sufficiet, quam D. Aresius, meo quidem judicio, penitus exquisitam, & proposito nostro accommodatam affert; *Emblema heroicum*, Italis *Impresa*, inquit, *Est compositio figuræ & lemmatis, ultra propriam rei significationem, mediante illâ figuratè repræsentans conceptum aliquem nostrum particularem & ordinatum.*

Heroicum Emblema est compositum. Proinde Emblema heroicum dicitur compositum, in quo corpus seu figura sustinet rationem materiæ, & lemma formæ; ita ut simul utrumque instar partis ad illud formandum concurrat. Unde deducitur, erroneam esse illorum opinionem, qui existimant, vel solam figuram, vel solum lemma constituere posse naturam veri ac realis Emblematis heroici. Porrò Continet duos sens. Emblema heroicum est compositum, duplicem involvens sensum; unum litteralem, & alterum allegoricum: atque adeò corpus Emblematicum cum suo lemmate non solùm indicare debet sensum physicum & moralem, sed insuper implicitè mentem ac conceptum nostrum particularem.

Differentia ab Emblemate morali. Hâc definitione satis discernitur Emblema seu Symbolum heroicum ab aliis similibus compositis ac inventis, qualia sunt Emblemata moralia, Symbola moralia, (dividitur enim Symbolum seu Emblema in morale & heroicum, quod ab Italis vocatur *Impresa*) Hieroglyphica, &c. Et quidem ab Emblematis moralibus distinguitur heroicum ex eo capite, quod illa admittant omnia figurarum genera, integra & divisa, realia & imaginaria, fabulosa & historica, perfecta & monstruosa, simplicia & mixta, significando sive integrè & perfectè, sive per solas figuras aut sola lemmata, quæ conceptum duntaxat moralem, in figuris repræsen-

præsentatum, innuunt. Contra, Emblema heroicum, ut diximus infra, sua corpora majore rigore, ac significatione magis peculiari seligit, eruitque sensus illos mutuos, quos lemma & corpus inter se habent reconditos. A symbolis moralibus differt, quòd hæc nihil sint aliud, nisi dictum vel sententia, instar ænigmatis significans aliquod documentum vel mysterium. Talia sunt famosa illa Pythagoræ symbola; *A fabis abstinendum*, id est, à votis secretis, in Republica dandis. *Stateram non transiliendam*, id est, opera nostra esse ad dimensum & moderatè peragenda. *Ignem gladio ne fodito*, id est, hominem cholericum nullis esse injuriis provocandum. &c. Emblema heroicum verò præter lemma etiam requirit corpus, ita quidem, ut lemma illud sententiam exprimat dimidiatam tantùm, non verò integram & perfectam. Denique ab Hieroglyphicis differt, quod hæc figuras ostentent nudissimas, quæ absque ulla lemmatum aut verborum additione significant. Ita Divinitatem repræsentat ignis; Serpens in orbem circumflexus æternitatem; palma victoriam, &c. Emblema heroicum contra nec solam exigit figuram, nec lemma solùm, sed ex ambobus simul, tanquam partibus, in perfectum Emblematis heroici sensum coalescit. Enimverò sicuti nec è sola figura meam explico mentem, nec è solo lemmate; ita utriusque connubio exprimitur ac determinatur litteralis & verus Emblematis heroici sensus, quem similitudinis more subsequitur sensus allegoricus, internos Authoris conceptus ac decreta passim omnibus non sine voluptate insinuans.

A symbolo morali.

Et ab Hieroglyphicis.

Ergò, ut compendio utar, ad Emblematis heroici compositionem, nexu quodam sympathetico, simul confluant figura & lemma. Unde non desunt, qui figuræ tribuunt nomen corporis, & lemmati animæ; cùm ex utriusque, materiæ videlicet & formæ, unione nascatur pulchrum ac nobile compositum. Quia verò ad ingeniosam hanc structuram Symbolicam undequaque exornandam, tam circa corpora, quàm lemmata, variæ traduntur regulæ, idcircò & nobis incumbunt breviter proponendæ.

§. III.

De corpore seu figura Emblematis heroici.

CORpus hoc Emblematicum è re qualibet naturali vel arte factâ desumere licet, quamvis tantò futurum sit laudabilius & magis conspicuum, quantò fuerit aspectu pulchrius, & intuitu nobilius. Unde ab Emblematum limine æternùm proscripta sunto corpora omnia spuria & abominanda, qualia sunt scarabæus suum formans testiculum; volucres & quadrupedia è ventre suas exornantia sordes, quibus intuentium oculi ac mentes non parùm offenduntur; actus denique omnis obscœnus, utpote non tantùm penicillo & figuris, sed & nominatu indignus.

Corpus est visu pulchrum non turpe aut obscœnū.

Corpus esto res nota, intuentibus facilè cognoscenda, & ab aliis rebus discernenda. Unde longè magis probantur corpora communia & cognitu facilia, quàm recondita & peregrina: hæc enim intuentium animos ob suam obscuritatem non tantùm non recreant, sed contra plurimùm fastidii ac molestiæ pariunt. Quare in censum grati Emblematis admitti nequeunt animalia Indica, quorum proprietates ut plurimùm sunt ignotæ; item gemmæ, rubinus, sapphirus, smaragdus, opalus, diacodus &c. & metalla, argentum, plumbum, stannum &c. siquidem hæc corpora vix à ligno aut ære, cui sunt inserta, discerni possent, magisque displicentiam & confusionem, quàm voluptatem aut distinctionem in animo crearent.

Sit res nota.

Major Scriptorum pars ab Emblematum albo excludit corpora humana: quod si nonnunquam admittantur, sunto corpora sive historica, sive fabulosa, sed tamen cognitu facilia, ut Hercules, Polyphemus, Icarus, Janus, Phaeton & similia, in quibus non rarò plurimum reperitur gratiæ & amœnitatis, uti videre licet in tertio Mundi nostri Symbolici Libro, hujusmodi Emblematum pleno.

Corpus humanum quando possit servire Emblemati.

Membra, ac separatæ corporis humani partes interdum in Emblematis heroicis permittuntur, uti sanè in Theatro Abbatis Ferri inter quamplura reperitur manus, scorpionem in palma sustinens, cum lemmate; PROCUL AB ICTU. Cor, hoc signatum lemmate; AB HOC VITA PENDET, ET AFFECTUS. Omitto caput, linguam, & alia membra, ad Emblematis formam ab authore illo exhibita. Id tamen observes velim, manus & brachia sæpissimè in Symbolis usurpari, non quidem ut corpora Emblematica, sed instrumenti loco tantùm, ut thuribula, aquales, faculas, secures, & alia corpora, in Emblematis repræsentata, sustineant.

Membra humana ingrediuntur Emblemata.

Ita quoque in Emblematis reperiuntur separata brutorum membra; quemadmodum D. Aresius solas exhibet alas, cum lemmate; PORTANTEM PORTANT; & unicam solam pennam temperatam, cum titulo; NON EVEHAR, NI VEHAR; aliaque Emblemata minimè defectuosa, sed laude digna, & amœnitatis plena.

Uti & membra brutorum.

Unicum corpus ad genuini Emblematis structuram sufficit. Unde videre est Turrim cum

Unum corpus.

Digitized by Google

Sufficit emblemati

cum lemmate; OPPUGNATA FORTIOR. Rosam, hoc præfixam titulo; VIX ORTA FUGIT; sagittam volantem cum epigraphe; AUT SALIT, AUT CADIT. Lunam cum inscriptione; ERRAT INERRANS. Et sexcenta alia.

Duo corpora plus habent gratiæ.

D. Aresii judicio, duæ figuræ plus gratiæ & splendoris conciliant Emblemati, quàm una tantùm; quia in iis facilius perspiciuntur actiones & passiones, à lemmate significatæ. Hac methodo pinguntur duo leones, in mutuam cædem collisi; cum lemmate, CÆDI, QUAM CEDERE. Heliotropium, Solem adversum respiciens, cum dicto, VERTOR, UT VERTITUR. Spinæ, circum arbusculam flexæ, cum epigraphe; PUNGUNT, SED PROTEGUNT. Hedera, muro implexa, cum inscriptione: AMPLECTENDO PROSTERNIT. Et alia innumera.

Adam tria deserviunt.

Ob eandem planè rationem etiam tres figuræ laudantur in eodem Emblemate, modò ad eundem conceptum exprimendum concurrant. Ita Solis Emblema cernitur, cujus radii intra speculum collecti, ac reverberati, oppositam stuppam accendunt; cum lemmate; E LUCE ARDOR. Piscis, cui Ensis nomen, rupto reti egreditur, simulque alios pisces, ibidem captivos in libertatem promovet; addito lemmate, VICTORIA VICTO. Ferrum, in ustrina positum, & aquis aspersum, addito lemmate. ASPERSUM FLAMMESCIT. Acus Magnetica in fluctuante mari collocata, & in stellam suam polarem defixa, cum inscriptione; AGITANT ADVERSA QUIETUM. Et similia.

Vel plura, si ad unum finem concurrunt.

Et, ut compendio dicam, non duo tantùm, sed quatuor, sex, vel plura corpora ad Emblematis compositionem admittenda sunt, quando illorum multitudo nullam affert perturbationem, singulaque ita in unum confluunt finem, ut mirâ suâ concordiâ & unione, instar unici corporis, unam duntaxat actionem repræsentent. Paradigmatis loco habeto coronæ regiæ Symbolum, quæ supra incudem propè ustrinam posita, vicinos habet malleos, limas, forcipes, &c. cum lemmate; PER FERRUM, ET IGNES.

Sint corpora nobilia.

In rem præsentem observat magnum quoddam ingenium, personas & animos nobiles pro symbolis suis seligere debere corpora, naturâ suâ heroica & generosa, Stellas videlicet, Planetas, Montes, Rosas, Aquilas; Leones &c. Unde ait in hanc legem delinquere Emblema Bovis; qui inter altare & jugum medius, epigraphen sustinet: AD UTRUMQUE PARATUS. Hâc enim ratione persona nobilis sub scemate illo Emblematico de seipsâ quasi pronuntiaret; *Ego sum bos.* Hanc crisin sustinere cogeretur quodvis Emblema, assumens pro suo corpore aprum, aut histricem; cùm de *Hystrice* canat Claudianus;

Os longius illi
Assimulat porcum.

Persona quippe, tali repræsentata corpore, uti supra ostendimus, notam ac probrum incurreret, sua indignum nobilitate: neque hujusmodi Symbolum mereretur inter perfecta & nobilia recenseri. Unde etiam pro nobilitatis Symbolo pessimè adhiberetur caput aut vultus porci. &c.

Si de re extraordinaria.

Si Emblematis corpus fuerit de re aliquâ extraordinaria, majorem promerebitur laudem, utpote majorem voluptatem creare, magisque satisfacere solitum. Id quod etiam fieri potest in corporibus communibus, v. g. Phœnicibus, Palmis, Leonibus &c. Dummodò novâ conceptuum energiâ animentur.

Sint corpora inter se non repugnantia.

Omnium tamen maximè observandum est, ut Emblematis corpus non sit compositum è rebus, intrinsecam inter se habentibus repugnantiam, & regulariter nec conjungi solitis, nec compossibilibus. Unde errârunt, qui canem alis instructum, & per aëra volantem finxerunt, subscriptis illis Horatii verbis; Negata tentat iter via. Alæ quippe canis naturæ non tantùm non conveniunt, sed è diametro repugnant. Ita etiam peritorum judicio, vituperatur illud volantis alatæ testudinis Emblema, utpote penitus monstruosum, & repugnans bonæ proportioni, quam prudens Symbolographus in Emblematum compositione potissimum observare debet.

Nec talia quæ simul jungi non solent.

Pari ratione corpora artefacta non sunt jungenda naturalibus, sicuti nec illa, quæ ordinario naturæ cursu uniri non assolent. In hanc regulam peccat Emblema Delphini, qui transversim alligatus anchoræ, inscriptionem sustinet; Tutius ut possit figi. Item Fulmen sagittæ colligatum, cum lemmate: Vis conjuncta maior. et sagitta, implexum habens serpentem, additâ epigraphe: Vis nescia vinci

Quia verò, juxta legem supra traditam, corpus instar partis duntaxat concurrit ad Emblematis compositionem, debetque se ipsum eâ tantùm conditione repræsentare, ut verba nec reddantur superflua, nec otiosa, sed simul cum verbis integrum ac perfectum conceptum metaphoricè efficiat: idcircò pòstquam de corporis natura satis, ni fallor, clarè & nervosè disseruimus, etiam de verbis seu lemmate aliquot observationes ac regulæ se offerunt explicandæ.

§. IV. *De*

§. IV.

De lemmate Symboli, seu Emblematis Heroici.

EMblematis corpori præfigitur lemma, à quo illud determinetur ac veluti restringatur ad exprimendum hunc potius, quàm alium sensum. Unde corpus, antea indifferens & indeterminatum, lemmatis virtute ad certos ac peculiares animi nostri limites reducitur. Proinde lemma, tribuens Emblemati formam, non tantùm efficit, ut delineata figura induat rationem Emblematis, sed insuper addit differentiam tam ab aliis imaginibus Symbolicis, quàm à quocunque ejusdem corporis Emblemate. Ita si solam Lunam, nullo addito lemmate, adumbravero; certum est, illam non posse Emblematis heroici nomine comprehendi, sed, ut & Pierio placet, vocandum esse vel hieroglyphicum noctis, cui luna dominatur; vel, è S. Gregorii doctrinâ, symbolum morale mutationis & inconstantiæ, quæ illius Planetæ est propriissima. At si eidem recentis Lunæ iconi subjungas geminam hanc vocem, ALIQUANDO PLENA; quantocyus ex hieroglyphico induet perfectionem Emblematis heroici. Quòd si eadem Lunæ recentis figuram tribus aut quatuor tabulis fuerit expressa; primæ inscriberem, SINE MACULA: alteri, COMPLETUR CURSU. tertiæ, CRESCIT, UT DESINAT. & quartæ, ALIENA LUCE. ubi vides, solius lemmatis virtute ex eodem corpore quatuor erui sensus longè diversissimos, & totidem Emblemata heroica, conceptibus inter se realiter & formaliter distincta.

Officium lemmatis est, determinare conceptū.

Pier. lib. 30

Et quia lemma, juxta superiorem doctrinam, non se solo significare debet, sed instar partis duntaxat cum corpore concurrat ad formandum emblema completum; idcircò è lemmatum censu proscribuntur adagia, ac sententiæ, quæ se ipsis ad integros sensus efficiendos sufficiunt, nullâque indigent ullius corporis conjunctione. In hanc regulam impingit Vulpes, hoc signata titulo; FATO PRUDENTIA MAJOR. Lepus cum inscriptione, MALO UNDIQUE CLADES. Globus terrestris cum dicto; IN PUSILLO NEMO MAGNUS. Et alia quæcunq; figura, sententiam præferens totalem ac completam.

Excluduntur integræ sententiæ & adagia.

Lemma, suo junctum corpori, simpliciter significare & exprimere debet proprietatem aliquam naturalem ac physicam, nihil dicendo de conceptu morali aut allegorico: nam Emblematis heroici applicatio non est immediatè facienda à lemmate, sed ab intellectu tam intuentis, quàm Symbolographi. Contra hanc regulam agit lemma, rotæ molari præfixum, MENS IMMOTA MANET. Et aliud, ubi amans cum amatâ differens, alabro inscripsit; IO EL PIE', Y VOS LA CIMA. Id est; DUM CONSTO, MOVERIS. Item lemma in personæ alicujus amatæ morte supra metam positum, IL DOLOR ULTRA. et illud, libro ac gladio subjunctum; AD UTRUMQUE PARATUS. &c.

Significet naturaliter.

Lemmatis verba sunto accommodata ad significandas solas depictæ figuræ actiones; hac enim ratione lemma, suo connexum corpori, facilem ac gratiosam Emblematis heroici com positionem efficiet. Contra legem istam peccat fax extincta, cum lemmate; E NULLA STRINGO, E TUTT' IL MONDO ABBRACCIO. Id est, NULLUM STRINGIT, TOTUMQUE AMPLECTITUR ORBEM. Et Scorpio, cum dicto; IL MAL MI PREME, E MI SPAVENTA IL PEGGIO. Id est, MALE PREMOR, TERREORQUE PEIUS. Ubi vides, adjuncta lemmata nec minimùm respondere figuris depictis.

Quadret in figuram.

Porrò lemmatis verba significent rem in figura verificatam. Legem hanc excedit vespertilio, versus Solem volans; cum lemmate, AD INSUETA FEROR. Genio quippe hujus volucris repugnat volatus ad clarissimum illum Planetam. Canis quoque, humeris alas sustinens, cum inscriptione: NEGATA TENTAT ITER VIA. Nunquam enim audiveris, illa quadrupedium genera volâsse. Vnde etiam fractis sagittis malè subscripsit nonnemo: FRACTA MAGIS FERIUNT. Falsum enim hoc dictum est, cùm utique sagittæ integræ graviùs feriant, quàm fractæ.

Sit de re vera.

Verba lemmatis æternæ sint veritatis in proposito illo, ad quod applicantur. Hinc peccat Apis Emblema, quæ lilio sugendo intenta, epigraphen sustinet: MIHI HOC SAPIT UNUM. Constat enim, ipsâque etiam experientiâ probatur doctrina Plinii, quod apes non tantùm liliis, sed etiam rosis, calthis, thymis, & aliis floribus delibandis gaudeant. Pari ratione non video, quomodo de Ape, supra lilium figuratâ, possit lemma istud verificari; ALIAS NON TUTIOR UNQUAM; neque enim ulla in lilio particula est, quæ possit præbere tutelam aut præsidium.

Sit æternæ veritatis.

Lemmatis verba non sint communia, & pluribus aliis corporibus facilè applicanda; sed, quantùm fieri potest, ad unicum assumptum Emblematis corpus restricta. Hanc regulam transgreditur lemma, supra Histricem positum; COMINUS, ET EMINUS. Nam, ut observat magnum quoddam ingenium, lemma istud non solùm præfigi potest hastæ, sclopeto, machinæ Archimedis, quæ vicinos & remotos sauciabat: sed insuper campanæ, igni, turri armatæ, ardenti thuri &c. utpote quæ & propè & procul spargunt suum sonum, lucem,

Non habeat verba pluribus corporibus communia.

cla-

Google

cladem, fragrantiam &c. Ob eandem rationem à genuino lemmate deficit etiam epigraphe illa, quam malo granato, mediâ parte rupto, subjunxêre; NEMINI SUA MUNERA CLAUDIT: æquè enim lemma istud attribui potest Soli, Cœlo, Lunæ, fonti, prato, rosæ &c. Ex eodem capite Abbas Petrus rejicit lemma, pomo granaro à D. Aresio inditum; GENERATIONEM EJUS QUIS ENARRABIT? veluti quod adhiberi potest ad omnia majoris fœcunditatis animalia, minuta legumina, milium, panicum &c. gramen, & res alias plurimas.

Sit breve & auctum.

Cupiunt insuper lemmatis verba esse brevia, nervosa, & acuta; superflua enim longitudo tam in verborum numero, quàm in ipsis verbis, quæ multis constant syllabis, vivacitati & elegantiæ Symboli plurimùm detrahunt. E navis exemplo id haud obscurè conjicies, quæ aliquot laxatis rudentibus in mari fluctuanti tracta, epigraphen sustinet; REMISSIORIBUS RETINACULIS TUTIUS AGOR. Sicuti enim Emblema istud foret elegans, & ad omnes numeros exactum, si in lemmate brevioribus uteretur verbis; ita horum longitudo tædium ac languorem aliquem generat, omnemque tollit ab imagine gratiam. Unde etsi Peritorum judicio, ad Emblema animandum sufficere quidem possit una tantùm vocula, verbum, aut adverbium; duobus tamen verbis redditur lemma elegantius, magisque sonorum. Et licèt etiam tria verba adhiberi queant, numerus tamen qoartus vix toleratur. Versus quoque integer permittitur in lingua Italica, & in lingua latina unus è metris brevioribus; Hexametrum verò penitus excluditur, utpote venustati, ad hoc compositum requisitæ, ob suam longitudinem minimè accommodatum.

Unum verbum in lemmate sufficit, etsi duo sint pulchriora.

Id tamen probè advertendum est, ne consueta lemmatis brevitas ullum patiat defectum aut obscuritatem, cùm symbolum naturâ suâ debeat simul & significare & recreare: haud dubiè enim intuentium animos non tantùm nullâ perfunderet voluptate, sed contra plurimum afferret fastidii, si Emblema proponeretur durum aut obscurum. Unde, meo quidem judicio, defectuosum est lemma illud candelæ extinctæ, & in obscuro campo figuratæ, suppositum; IN TENEBRIS. Ægrè enim conjicere poteris, quæ sit lemmatis hujus mens, nisi alterius vocis accessione elucidetur. Obscurum verò est lemma, quod Leoni, ante leunculos stanti, supposuêre; RUGIET ANTE. Enimverò in Emblematis hujus contemplatione confundentur ingenia, nec facilè conceptum illius sensum deprehendent; nimirum quod leo, priusquam inobedientes leunculos percutiat, altos per aera rugitus spargere soleat.

Non sit defectuosum aut obscurum.

Voces etiam dubiæ, amphibologicæ, æquivocæ, ac perplexæ, è lemmatum numero excluduntur. Unde quidam horologio rotato inscribens, PONDERA SONITUM: cum adverteret, vocem illam, PONDERA, non tantùm nominis, sed & verbi rationem sustinere, sicque aliquam Emblemati ambiguitatem afferre posse, mox lemma illud cum hoc commutavit, PONDERIBUS SONITUM hac enim ratione omnem sustulit, complanavitq; difficultatẽ.

Non sit amphibologicum.

Pari modo lemmatis voces nec sint hyperbolicæ, nec malè translatæ. Nonnemo Religiosum, clausuræ suæ amantem, maris Emblemate repræsentavit, quod fluctibus suaviter crispatis versus littus sese insinuabat, cum lemmate; OSCULATUR LIMITES. Non pauci tamen hoc Emblema vituperant, quod verbum, OSCULATUR, malè conveniat in marinas undas. Ita etiam rejicitur lemma crystallo inditum, quasi hæc sit limpida INTUS, ET IN CUTE. Postrema enim hæc verba, IN CUTE, nonnisi impropriè & violenter de corpore illo pronuntiantur.

Nec hyperbolicũ aut metaphoricum.

Neque tamen inde à lemmatis absolutè excluditur omnis metaphoræ usus, ibi præsertim, quando illam prudens & discretus Symbolographus circumspectè, nec aliter, nisi ad illustrandum & sublevandum conceptum usurpat. Unde inficias nemo ibit, plurimùm gratiæ habere lemmata illa, quorum primùm circino, in orbem circumducto, inscribitur; NON VAGUS VAGOR. alterùm conchæ, margarithâ gravidæ; HAC PROLE SUPERBIT. Tertium Cervo, è fonte bibenti, MERGIT IN AMNE SITIM. Quartum æstuanti Æthnæ; SUA VISCERA VORAT.

Interdum laudatur metaphora in lemmate.

Ita etiam æquivocationes, tametsi à lemmatum venustate sint alienissimæ ac penitus repugnantes, efficiuntur nonnunquam aptæ, ac plurimùm concinnæ, si prudenti alicujus judicio adhibeantur. Exemplum satis opportunum habes in Emblemate, ad honorem Philippi II Hispaniarum Regis erecto, cujus dominium ultra vasta Europæ regna ad ipsa Indiæ imperia se extendit. Unde magnum hunc Regem in equo dignoscendum proposuerunt, qui in catadromo saltans, circulum egrediebatur, cum lemmate; NON SUFFICIT ORBIS. Hæc enim æquivoca vocula, ORBIS, non tantùm significabat parvum illum circulum, quem equus transiliit, sed etiam totius mundi dominium, Monarchæ hujus generositati ac viribus angustum. Ita quoque (si solas aures, non verò oculos consulas) æquivocatione minimè absonâ hominem avarum in cicada repræsentavi, cum lemmate; QUESTU DIRUMPOR; ubi advertas, vocem QUESTU non sine gratâ æquivocatione significare lamentum, & vocem QUESTU lucrum, cujus desiderio insiderio insatiabiles mortales propriam quoque frangunt, prodiguntque vitam.

Et etiam æquivocatio.

Pluri-

Vel loci lusu verborum.

Plurimùm quoque venustatis & gratiæ recipiunt lemmata, si aspersa fuerint aliquo joco, contrapositione, aut lusu verborum; si enim orationes ac panegyrici non leve ornamentum inde sortiantur, quantò magis hujusmodi salibus excoletur symbolicum lemma, utpote naturâ suâ aliquam spirans elegantiam, leporem, & vivacitatem. Unde Emblema nunquam satis laudandum erat, quando aliquibus mutuam unionem & concordiam, veluti ad ipsos conservandos habilissimum ac unicum instrumentum, persuasuri, depinxêre piram, seu cumulum accensorum carbonum, addito lemmate, EXTINGUIMUR, SI DISTINGUIMUR. Alii non minore elegantiâ candelam accensam statuêre, cum lemmate, OFFICIO MIHI OFFICIO. Eratque hoc præclarum personæ cujusdam symbolum, quæ in alios benefica, gravissimis subjacebat damnis. Ad eundem censum spectat Emblema canis turbinis seu vertagi, qui respirandi causâ in terra recumbens, epigraphen tenet; OCIOR, UT OCYOR, quod illius est Emblema, qui majore promptitudine ac vivacitate operaturus, vires suas in quiete nonnihil colligit. Similem laudem promeretur Emblema ludentis cum mure felis, addito hoc lemmate, DUM LUDIT, LÆDIT. veluti diceret, fœminæ lasciviæ jocos extremam aliorum perniciem machinari. &c.

Lemma non sit nimis vulgare.

Quantùm verò gratiæ accedit lemmati symbolico è lepore & verborum lusu, tantundem redditur insipidum è verbis nimium facilibus aut vulgaribus. Cùm enim lemma plerisque dicatur Emblematis anima, utique voces non quasvis obvias ac tritas admittere potest, sed illas tantùm, quæ singulari constant, luduntque vivacitate, energiâ, acumine, & amœnitate.

An & quando possit in lemmate nominari figura.

Poterit lemma figuram, re ipsâ in Emblemate positam, absque inconvenienti nominare, quando id deservit ad significandum aliquem ingeniosum conceptum, qui aliàs primo figuræ intuitu non statim colligi posset. Exemplum habeto in solaris horologii Emblemate, quod sine gnomone formatum, epigraphen sustinet; NON LUMINE TANTUM. Etsi enim lumen à Sole productum, in Emblemate isto sit formatum, optimè tamen in lemmate nominatur, cùm totum Emblema non parùm decoris & vivacitatis inde accipiat. Idipsum in alio solari horologio experiri licet, cui D. Joannes Jacobus Trivultius, Melpheos Princeps, strameu in persona quadam Regia in virtute æmulationem significaturus, subscripsit; NON CEDIT UMBRA SOLI. His accense lemma, horologio sciatherico ab Abbate Ferro inditum; LUMINE SIGNAT. Omitto similia alia Emblemata innumera, à plurimis composita. Hic tamen probè observes velim, totam hanc regulam ita intelligendam esse, quod interdum liceat partem figuræ nominare, sicut in exemplis positis *Lumen, Vmbra*, & *Sol* sunt partes horologii solaris: tota enim figura nullo unquam casu in lemmate exprimi potest, quia aliàs frustra adderetur figura, uti supra notavimus. Unde in allatis exemplis pessimè diceretur; HOROLOGIUM NON LUMINE TANTUM; vel, IN HOROLOGIO NON CEDIT UMBRA SOLI. vel HOROLOGIUM LUMINE SIGNAT. &c

Pars nominari potest, non autem tota figura.

Excluduntur Epitheta & adjectiva.

Epitheta & adjectiva ordinariè non admitti solent in lemmatis: cùm enim hæc debeant esse succincta, & quantùm fieri potest, restricta, omninò omnem cupiunt exclusam superfluitatem. A legis hujus rigore eximuntur soli versus, lemmatum loco in idiomate vernaculo assumpti, uti videre est in rosa, hanc præferente epigraphen; DESTAI A LO SPUNTAR DEL PRIMO RAGGIO. Id est; FLORET IN ORTU. Item in Rosa candida; NE DI LASCIVO AMOR MACHIATO HO' IL SENO. Id est; VENERIA NEC INFICIT OSTRUM. Et in Iride, cui subscriptum: IN FACCIA AL MIO BEL SOL M' È RISO IL PIANTO. Id est; SOLIS AD ASPECTUM FORMAT MEA LACHRYMA RISUM &c.

Et duo verba idem significantia.

Excluduntur etiam à lemmatis Duo verba, idem significantia; nisi fortassis unum illorum alterius debilitati sublevandæ, & conceptui magis explicando deserviret, ut fit in Cardui spinosi Emblemate, qui pannis poliendis ac complanandis adhibitus, epigraphen sustinet; EXPOLIT, ET LEVIGAT.

Sit idiomatis noti.

Lemmata è quocunque idiomate formari possunt. Etsi verò D. Jovius magis probet exteræ linguæ lemmata, omninò tamen, qui & intelligi & placere desiderat, observare debet, ut idioma adhibeat usitatum, nec facilè recurrat ad voces ac characteres Græcos, Hebraicos, & Chaldaicos, qui si nonnullis, certè paucissimis sunt noti.

Potest sive ex Scriptoribus, sive à proprio ingenio desumi.

Lemmata haud dubiè non sine ingenti decore ex voluminibus Poetarum, Historicorum, & Oratorum desumi possunt: sive dein accipiantur in eodem sensu ac conceptu, quem illi adhibebant; sive in alieno, ad conceptum vel similitudinem, ab eorum proposito diversam translato. Inde tamen non sequitur, quin lemmata ipsius etiam Symbolographi ingenio formari ac componi possunt, cùm lemmatum splendor non ita pendeat ab Authoris antiquitate & gravitate, quantùm ab ipsiusmet lemmatis energiâ, gratiâ & amœnitate, quàm æquè à proprii nostri ingenii acumine recipere potest.

Quæ particulæ excluduntur à lemmate.

Biralius, Bargalius, & alii Symbolographi è lemmatum orbitâ excludunt particulas, *hic, hinc, hoc, ita, sic*; adeò ut Abbas Ferrus nec similitudinis, nec comparationis modo admittat voculam *sic*, veluti quæ particulæ omnem lemmati amœnitatem auferunt, redduntque Emblema plenum insipido languore.

Lemmata

Potest esse affirmativum, negativum, & mixtum. Admittit omnes modos.

Lemmata possunt esse vel ex integro affirmativa, uti illud millo carnis muricato subjunctum; SAUCIAT, ET DEFENDIT: vel ex integro negativa, ut illud Camelio inditum, NEC JEJUNIO, NEC VIA. vel partim affirmativa, partim negativa, uti cygno, in aquis figurato, subscripsêre; ABLUOR, NON OBRUOR.

Admittunt insuper omnes modos. Indicativum quidem, uti lemma pilæ subscriptum: PERCUSSUS ELEVOR. Imperativum; uti illud ignis, supra turrim positi; FERTE CITI FERRUM. Conjunctivum, quale est illud Ictidis, rutam in ore sustinentis: CAUTIUS UT PUGNET. Et denique optativum, quo modo ursæ, partum suum lambenti subscripsêre; UTINAM PERPOLIANTUR.

Optimum est in prima & tertia persona. Fit ex verbis, adverbiis, nominibus &c.

Optima tamen sunt, quæ vel in prima persona, prosopœiæ more introducunt figuram secum ipsâ ratiocinantem; uti cervus in flumine trajiciendo prænatans, cæteris vicinis cervis insequentibus, epigraphen tenet: PRÆNATO, SEQUENTUR. Chameleon, supra serpentis caput lethalem, destillans liquorem, mentem suam hoc lemmate explicat: MACTO, NON MANDUCO. Ovicula, versus oblatum viridem ramum currens, inscriptionem sustinet: SEQUOR ALLECTA. Vel etiam in tertia persona, quasi alius in figura depicta pronuntiaret aut exhiberet peculiarem aliquam ipsius actionem & proprietatem. Sic horologium rotatum, è muro suspensum, epigraphen tenet; DANT PONDERA LEGEM. Arbor, falce incisa, cum lemmate: CEDIT VEGETIOR. Arbor, facilè incisa, cum lemmate; NASCENDO SENESCIT. In secunda persona vix ulla repetiuntur lemmatum exempla.

Construuntur etiam lemmata vel cum solis adverbiis: uti illud conspicilis subjunctum, PROCUL ET PERSPICUE. Vel cum solis nominibus, uti illud Organo inditum: AURA, MANUSQUE SONUM. vel cum solis verbis, quale est lemma, Ursi sub cœlo nubilo: SERENABIT, vel cum nominibus & verbis, uti est illud in horologio solari: IN UMBRA DESINO. vel denique cum verbis & adverbiis, uti fit in Emblemate solis: AFFLUENTER ET NON IMPROPERAT. Et in Emblemate nubis, ad solis conspectum positæ. CITO DISSOLVAR

Laudatur verbum suppressum.

Denique probantur lemmata, In quibus verbum non exprimitur, sed subintelligitur: uti fit in Struthionis Emblemate, qui ova sua respicens, Epigraphen tenet: OCULIS VITAM. Similem inscriptionem etiam fons in horto præfert. NATURA ET ARTE. Furnus Campanus, HUMOR AB IGNE. Et alia plurima. Observandum præterea est, lemmata ab unica vocula monosyllaba plurimum condimenti & suavitatis accipere. Ideæ loco habeto monocerotem, cum lemmate, PRÆ OCULIS IRA. Lunam dimidiatam: AT COELO REFULGET. Torcular typographicum: PRÆMAT, DUM IMPRIMAT. Quæ lemmata, si omissis monosyllabis, hoc modo formarentur, *Ante oculos ira. Verùm cælo refulget. Premat, modò imprimat:* haud dubiè multùm gratiæ & amœnitatis perderent.

Monosyllabis conditur lemma.

§. V.

De Emblemate seu Symbolo heroico particulari.

EMblemata heroica gradum perfectionis habent longè nobiliorem, laudemque merentur ampliorem, si vel lemmate, vel figurâ, vel saltem alterutro repræsentent conditionem seu statum illius, cujus gratia constructum fuit Emblema; ludendo videlicet circa ipsius nomen, cognomen aut arma gentilitia. Quantum ad conditionem seu statum personæ attinet, si de Principe quodam Purpurato innuere velles, sanctas & virtuosas ipsius intentiones, hactenus occultatas certo tempore manifestandas esse, purpureum globulum, in Rosa conclusum, depingeres, cum lemmate; SUB SOLE PATEBIT. Quantùm ad nomen, gratiosum se offert illud Amantis Emblema, qui à rapaci suâ amasia, cui Lauræ nomen, ad extremam paupertatem redactus, fruticem expressit, rosis ac frondibus destitutum; cum lemmate, COSI' L'AURA M' HA' CONCIO. Etsi verò lemma hoc gratiam suam in latino ob Lauræ nomen penitus amittat, poterit tamen illud ita explicari; SIC VENTUS, vel AURA NUDAVIT. Quantùm ad cognomen, nonnemo insignem victoriam, à magno Imperatore Austriaco, Carolo V. adversus Franciscum I. Galliarum Regem obtentam repræsentaturus, nobili Emblemate lilium, Galliæ symbolum, depinxit, quod penitus marcescens ac languidum, hoc prætulit lemma. PEREFLANTIBUS AUSTRIS. Quantùm ad arma gentilitia; Academici Parthenii Romani, cùm intelligerent, Eminentissimos Barberinos certum aliquod exercitium Rethoricum suâ præsentiâ condecoraturos, supra fores Academicas Emblematis loco pinxêre hortum floridum, cum lemmate; APES EXPECTAT. Barberini quippe in armis gentilitiis apes præferunt. Eâdem methodo Magnates Cremonenses, Domino Vigone ad sacram Cardinalium purpuram sublevato, è gentilitio Principis hujus scuto vitem sumpsêre uvis onustam; & hoc lemmate insignem, MATURA RUBUIT. Quantùm deniq; ad cognomen & arma gentilitia simul sumpta spectat, præclari exemplaris loco esto Emblema; ad honorem Cardinalis Veralo erectum, ubi è Principis hujus insigni-

Digitized by Google

insignibus aqua cernebatur depicta, in aliquot rivulos sese effundens, & complures gentilitias ipsius rosas fœcundans; lemma ex ipsiusmet Cardinalis cognomine subjunxerunt, VERALO.

His, quod ulterius subjungam, non habeo; nisi id unum, quod generale cujusdam Academiæ symbolum formaturus, rem insinuare debeas non penitus perfectam, sed perfectionis adipiscendæ studiosam: nec in hunc finem erit corpus magis accommodatum, nisi quod vel ab ipsa Academia, vel ab Academicis præfertur. Adhæc ut symbolum illud sit undequaque perfectum, corporis loco res multas complecti debet, quæ ad unam duntaxat actionem simul concurrant, addito unicô lemmate, concordiæ illius indice. Ita Academici Intenti Mediolanenses rotam aquariam, situlis undique circumdatam, præferunt, cum lemmate è Virgilio; LABOR OMNIBUS UNUS. Unanimes Salonenses, Symboli loco plurimas circum alveare voluntatis apes tenent, addito Virgilii lemmate; OMNIBUS IDEM ARBOR, Academici sitibundi Neapolitani uvas in torculari compressas præferunt, quarum liquor pluribus locis profluens, in unum vas colligitur, cum lemmate è Virgilio; COIT OMNIS IN UNUM. Etsi verò hæc conditio non videatur simpliciter necessaria, plurimùm tamen gratiæ ac laudis conciliat, potestque symbolum, ad hanc legem compositum, omnibus numeris dici absolutum.

Cæterùm quia in Mundo hoc Symbolico crebra recurrit mentio Academicorum *Intentorum, Intronatorum, Furfurariorum, Expergefactorum*, &c. idcircò ne in decursu vel hæreres, vel errares, consultum duxi, appendicis loco sequentia adjungere. Academiæ Italiæ, uti & ipsi Academici Itali, varia sibi imponunt nomina, & symbola nominibus convenientia sunt, qui nubem è mari sublatam adumbrent, cum inscripto lemmate; *Redit agmine dulci*. Quo profiteantur, se haustam ex vastissimo studiorum mari, labore satis amaro, doctrinam, dulci eloquio in aures suorum, mentesque refundere. Unde hi Academici ab humore de nube stillante seipsos cognominârunt *Humoristas*. *Intronati* Academicis Senis in Hetruria, sole exiccatam, evacuatamque medullâ cucurbitam, quæ aperto hiat latere, atque illic apud rusticam plebem salis conditorium est, pro symbolo usurpant; juncta inscriptione, *Meliora latent*. Ut si Academiam suam conditorium aliquod sapientiæ esse crederent, quæ rudi foris apparatu, hanc, velut grana salis, intus possideret. *Furfurarios* Academicos Florentiæ reperimus, qui farinaceo cribro inscribunt, *Florem tritici meliorem secernit*; quasi selectiorem ipsi litterarum florem, à rudiori separent. Perusini, *Insensati* nomen promeriti, grues proponunt, lapillos falculis sustinentes: quò, velut navis saburrâ, contra ventum tempestatesque cursum per aëra facilius moderentur, junctum lemma: *Vel cum pondere*, ut significent, laborem pondusque studiorum se minimè declinare, quo tutiorem sapientiæ & virtutis semitam teneant. *Auvinati*, qui firmi in urbe Picenâ versantur, apes mortuo ex bove promicantes habent; epigraphe addita est: *Alieno funere vitam*, quo se ab extinctâ Solutorum Academiâ natos fateantur, eleganti schemate. *Intenti* Mediolanenses Academici, rotam, situlis versatilibus de flumine aquas haurientem, præferunt, cum inscriptione: *Unà omnes*; hoc videlicet agimus, ut haustam aliis propinemus scientiam. *Intrepidi* Ferrariæ vivunt, & insignium loco prælum ostentant typographicum, præfixo titulo; *Premat dum imprimat*. Nempe labore premi non recusant, dum imprimatur sapientia. Consule de his, aliisque insignibus symbolicis, Sylvestrum Petrosanctam lib. 9. Symb. Heroic.

ORDO
SEU
DISPOSITIO MUNDI SYMBOLICI,
DIVISA IN SEX LINGUAS, LATINAM, GERMANICAM, Italicam, Gallicam, Hispanicam & Belgicam.

PARS I.
CORPORA NATURALIA.

LATINE.	*GERMANICE.*	*ITALICE.*	*GALLICE.*	*HISPANICE.*	*BELGICE.*
CORPORA Cœlestia.	Himmlische Ding.	CORPI Celesti.	CORPS celestes.	CUERPOS celestiales.	Hemelsche Dingen.

LIBER I.

Cœlum cap. 1	Himmel	Cielo	Le Ciel	Cielo	*Hemel*
Lux cap. 2	Liecht	Luce	Lumiere	Luz	*Licht*
Crepusculum matutinum 3	Zeit zwischen Tag und Nacht	Alba	L' aube dujour	Crespusculo	*Schemerliche, het kricken oft quicken van den Dach*
Aurora 4	Morgenröth	Aurora	L' aurore	Alba	*Daegeraet*
Sol 5	Sonn	Sole	Soleil	Sol	*Sonne*
Sol in Zodiaco 6	Sonn im Thier-Kraiß	Sole nel Zodiaco	Soleil en Zodiaque	Sol en Zodiaco	*Sonne in den Zodiacus.*
Eclypsis Solis 7	Sonnen Finsternuß	Ecclisi del Sole	Ecclipse de Soleil	Eclipse del Sol	*Ecclypsis oft duisternisse der Sonne*
Luna 8	Mond	Luna	Lune	Luna	*Maen*
Eclypsis Lunæ 9	Mond-Finsternuß	Ecclisi della Luna	Ecclipse de Lune	Eclipse de la Luna	*Ecclypsis oft duysternisse der Maen*
Stellæ 10	Stern	Stelle	Estoiles	Estrellas	*Sterren*
Planetæ 11	Planet-Stern	Planeti	Estoiles errantes	Planetas	*Planeten*
Saturnus	Saturnus	Saturno	Saturne	Saturno	*Saturnus*
Venus, seu Lucifer vel Diana	Venus	Venere, ò sia Lucifero, ò Diana	Venus,	Luzero	*Morgent - en Avent sterre*
Mercurius	Mercurius	Mercurio	Mercure	Mercurio	*Mercurius*
Signa Zodiaci, & aliæ constellationes 12	Thierkraiß Zeichen/ und andere Gestirne	Segni Celesti, e loro attenenti	Les Constellations du ciel & les estoiles leurs attenantes	Constellationes del Cielo	*Gesterrente, onteecken in den Hemel*
Hercules	Hercules	Alcide	Hercule	Hercul	*Hercules*
Hydrochus	Waßer-Mann	Aquatio	Le Verseeau	Aguador	*Water Spanvver*
Aquila	Adlerstern	Aquila	L' Aigle	Aquila	*Den Arent*
Arctucus	Der grosse Beer	Arturo	Le grande Ourse		*Den greten Wagen*
Syrius	Hundts-Stern	Cane	Le Chien, ou estoile de Chien	Canicula	*De Hondt-Sterre*
Castor & Pollux	Zwilling	Castor e Polluce	Les Gemeaux	Castovej Pollúce	*De Tvveelinge*
Columba	Tauben-Stern	Columba	La Colombe	Paloma	*De Dúyve*
Corona Ariadnæ	Die Cron Ariadner	Corona	La Couronne	Corona	*De Croone*
Crux	Creutz-Stern	Crociero	Croix	Cruz	*Het Crúys*
Phœnix	Vogel Phenix	Fenice	Le Phenix	Fenitz	*Den Phenix*
Cancer	Krebs	Granchio	L' Escreuisse	Canzer	*De Kreft*
Leo	Löw	Leone	Le Lion	Leon	*Den Leevv*
Orion	Orion	Orione	Orion	Orion	*Orien*
Arctos minor, & Cynosura, seu Stella polaris	Der kleine Beer / und kleiner Heerwangt des himels	Orsa, stella del Polo	La petitte Oorse ou estoile du Nord	Estrella del polo	*De Noort Stere oft den kleinen Waegen*
Pegasus	Flügel-Pferdt	Pegaso	Le Pegase	Pegaso Cavallo	*Het Vliegende Perdt*
Perseus	Perseus	Perseo	Persée	Perseo	*Perseus*
Sagitta	Pfeil-Stern	Saeta	La Fleche	Stecha	*Den Peyl*
Scorpius	Scorpion	Scorpione	Le Scorpion	Escorpion	*Scorpeoen sterr*
Galaxia, seu via lactea 13	Milchstraße	Galassia, via lattea	Le Cercle laicte	Circulo de Lecho	*De Melck-Straete*
Nox 14	Nacht	Notte	Le Nuict	Noche	*Den Nacht*

COR-

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*

LIBER II.

CORPORA Elementaria.		Elementarische Ding.	CORPI ELEmentari.	CORPS ELEmentaires.	CUERPOS Elementales.	*ELEMENTArische Dingen.*
IGNIS.		Fewr.	FUOCO.	FEU.	FUEGO.	*Vier*
Ignis	1	Fewr	Fuoco	Feu	Fuego	*Vier*
Flamma	2	Flam	Fiamma	Flamme	Llama	*Vlamme*
Facula	3	Fackel	Fiaccola	Flambeau	Hachuela de Cera	*Fackel*
Titio, Lignum	4	Brand / Holtz	Tizzone,	Pison	Tizon, Palo	*Vier-Brandt*
Carbo	5	Kol	Carbone	Charbou de feu	Carbon de fuego	*Köl*
Fumus	6	Rauch	Fumo	Fumée	Humo	*Roock*
Cinis	7	Asche	Cenere	Cendre	Ceniza	*Aesche*
AER.		LUFT.	ARIA.	L'AIR.	AYRE.	*LOCHT.*
Vapor	8	Dampf/ Nebel	Vapore, Nebbia	Vapeur	Nichia	*Nevel, Domp*
Nubes	9	Wolckh	Nube	Nitcé	Nube	*Welcke*
Pluvia	10	Regen	Pioggia	Pluye	Lluvia	*Regen*
Ros	11	Thaw	Rugiada	Roscé	Rozio	*Dauvv*
Manna	12	Himmel-Brodt	Manna	Manne	Manna del cielo	*Hemelsch-Broodt*
Nix	13	Schnee	Neue	Neige	Nieve	*Sneeuvv*
Grando	14	Hagel	Grandine	Gresle	Granizo	*Hagel*
Glacies	15	Eyß	Ghiaccio	Glace	Yelo	*Eys*
Fulgur	16	Wetterleucht	Lampo	Esclait	El Relampago	*Wederlicht*
Fulmen	17	Strahl	Fulmine	Foudre	Rayo	*Blixem*
Iris	18	Regen-Bogen	Iride	L' arc en ciel	Arco en las nuves	*Regen-Boog*
Cometes	19	Comet	Cometa	Comete	Cometa	*Comeet-Sterre*
Ventus	20	Wind	Vento	Vent	Viento	*Winde*
AQUA.		WASSER.	ACQUA.	EAU.	AGUA.	*WATER.*
Aqua, Bulla	21	Wasser / Wasser-Blaß	Acqua, Bolla	Eau Buillon	Agua, Ampolla	*Water, Bobbel op Water*
Aquæ distillatæ	22	Gebrent-Wasser	Acque lambiccare	Eaux distillées	Eguas distiladas	*Gedistilleerde Waters*
Mare	23	Meer	Mare	Lamer	Mar	*De Zee*
Flumen, Torrens	24	Fluß-Regenbach	Fiume, Torrente	Fleuue, Torrent	Rio Corriente	*Riviere, Beeke*
Nilus, Fluvius	25	Der Nill	Fiume Nilo	Mil	Nilo, Rio	*Den Nil*
Fons	26	Bronn	Fonte	Fontaine	Fuente	*Fonteine*
Piscina, Piscina Siloe	27	Weyer	Piscina	Estang	Pisina	*Veyver*
Puteus	28	Galg-Brunn	Pozzo	Puis	Pozo	*Püt*
TERRA.		ERDE.	TERRA.	LA TERRE.	TIERRA.	*EERDE.*
Terra	29	Erde	Terra	Terre	Tierra	*Eerde*
Campus	30	Feld	Campo	Champ	Campo	*Velde*
Mons, Vallis, Specus	31	Berg/ Thal/ Hôle	Monte, Valle, Spelonca	Mont, Valleé, Cauerne	Montanna, Valle, Cueúa	*Bergh, Dal ofte Valleye, Hol*
Æthna, Vesuvius, Abbanus	32	Ethna / Vesuvius/ Aban	Etna, Vesuvio, Apono	Etna, Vesuve, Abane	Montannas assi llamadas	*Bergen alsoo genaempt*
Olympus Mons.	33	Berg Olympus	Olimpe	Olympe	Olimpo Monte	*Oock eenen Bergh*
Insula	34	Insel	Isola	Isle	Ysla	*Een Eylandt*
Isthmus	35	Eng Erdtreich zwischen zweyen Meeren	Istmo	Estroit de terain entre dex eaux	Estrecho de tierra entre dos Marés	*Engde van Landt tusschen tuvee Zeen*
Scopulus	36	Spitziger Schrofe	Scoglio	E' cueil	Roca	*Een Klippe, Rotse*

LIBER III.

DII, ET HOmines.	Götter und Menschen.	DEI, ET HUOmini.	DIEUX ET Hommes.	DIOSES, Y Hombres.	*GODEN EN Menschen*

Cum sint nomina propria, sonant idem in omni lingua.

Ex Historiâ profana.	Æneas 2	Amor 5	Atlas 9	Cornucopia 13	Diana 17
	Æolus 3	Amphion 6	Cadmus 10	Dædalus 14	Fama 18
	Alexander, Nodus Gordius 4	Antæus 7	Caduceus 11	Danaides 15	Fortuna 19
Actæon 1		Atalanta 8	Chimera. 12	Daphne 16	Ganymides 20
					Geryon

ORDO SEU DISPOSITIO

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
Caput	184	Haupt	Capo	Teste	Cabeza	*Hooft*
Oculus	185	Aug	Occhio	Oeil	Ojo	*Oog*
Cor	186	Hertz	Cuore	Coeur	Corazon	*Herdt*
Manus	187	Handt	Mano	La Main	Mano	*De Handt*
Pes	188	Fueß	Piede	Pied	Pié	*Voet*

LIBER IV.

AVES.		Vögel.	UCELLI.	OISEAUX.	AVES.	*VOEGEL.*
Avis	1	Vogel	Ucello	Oiseao	Ave	*Vogel*
Accipiter	2	Habicht	Sparaviere	Esprevier	Gavilao	*Havick*
Alauda	3	Lerch	Allodola	Aloüette	Cogviada	*Leuvverke*
Alcyon	4	Eiß-Vogel	Alcione	Alcion	Alcion	*Eys Vogel*
Anas	5	Ente	Anitra	Canard	Anade	*Ende*
Anser	6	Ganß	Oca	Oye	Ansar	*Ganse*
Apus	7	Meer-Schwalb	Apode	Martinet	Golondrina cõ pies muy pequennos	*Swalvve met korte voeten*
Aquila	8	Adler	Aquila	Aigle	Aguila	*Arendt*
Ardea	9	Reyger	Airone	Heron	Garça	*Reyger*
Astur	10	Raub-Vogel	Astore	Astour	Vn genero de ave arrebatadora	*Greyp-Vogel*
Benicus	11	Benich	Benico			
Bistarda	12	Traper-Ganß	Bistarda	Outarde		
Buho	13	Nacht-Eül	Barbagiani	Chat-Huant	Buho	*Nacht-Vyl*
Caprimulgus	14	Gaißmelcker	Caprimulgo	Tete cheure	Chupador de las capras	*Geitemelcker*
Carduelis	15	Distel-Vogel	Cardello	Chardonneret	Sirguerito	*Distel-Vinck*
Charadrius	16	Wasser-Vogel	Calandra	Un grand oiseau de la mer	Grand ave de mar	*Grooten Zee Vogel*
Charystia	17	Charist	Caristo		Pecho rozo	
Ciconia	18	Storch	Cicogna	Cigogne	Cugvenna	*Oyevaer*
Coccyx	19	Guckhauck	Coccice	Cocu, ou Coucu	Cuchillo	*Koeck Koeck*
Columba, Palumbes	20	Taub/Holtz-Taub	Columba	Pigeon	Palomo	*Duyve*
Cornix	21	Khrde	Cornaccia	Corneille	Cornéja	*Kraeye*
Corvus	22	Rapp	Corvo	Corbeau	Cuervo	*Raeve*
Coturnix	23	Wachtel	Coturnice, Starna	Caille	Codornix	*Quackel*
Cuculus	24	Guckhguck	Cuculo	Coucou	Cuchillo	*Koeckoeck*

Cy-

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
Cygnus	25	Schwan	Cigno	Cygne	Cisne	*Swaene*
Draica	26	Draich	Draica			
Falco	27	Falckh	Falcone	Faucon	Halcon	*Valck*
Fringilla	28	Finckh	Fringuello	Pinson	Pinchon	*Vincke*
Fulica	29	Taucher	Folega	Fouque	Cercera	*Meercoete*
Gallina glociens	30	Henne	Gallina chioccia	Poule	Polla	*Henne*
Gallinago	31	Schnepf	Gallinaccia	Beccasse	Gallinaciega o Ganga	*Sneppe*
Gallopavus, Gallus Indicus	32	Indianischer Han	Gallo d'India	Coq d' Inde	Gallina morisca, o de Indias	*Kalkoen, oft Kalekoutschen Haen*
Gallus, Capus	33	Han / Capaun	Gallo	Coq, Chapon	Gallo	*Haen, Kapuyn*
Glottis	34	Wachtel-König	Glottide	Calandre, Roy des Cailles	Calandria	*Quackel-Konick*
Grus	35	Kranich	Grue	Grüe	Grua	*Kraene*
Gryphus	36	Greiff	Griffone	Griffon	Griphos	*Grieffhoen*
Hirundo	37	Schwalb	Rondine	Herondelle	Golondrina	*Swalme Swalve*
Ibis	38		Ibide		Ybis	*Ibis*
Loxia	39	Creütz-Vogel	Lossia	Oiseau de nuict	Monchvelo	*Loxia, oft Ravësbeck*
Lucida, seu avis resplendens	40	Schein-Vogel	Ucello risplendente	Oiseaux luisans	Ave resplandesciente	*Scheyn-Vogel*
Mergus	41	Taucher	Mergo	Plongeon	Cuerúo Marino	*Duycker*
Merops	42	Grunspecht	Picchio	Pivert ou Pie	El Pico	*Spechte*
Merula	43	Amsel	Merlo	Merle	La Mierla	*Meerle*
Monocodiata	44	Paradeyß-Vogel	Manucodiata	Oiseau de Paradis	Paxarodel Parayso	*Paradeys-Vogel*
Morfex	45	Duck-Vogel	Morfice			*Duiker*
Noctua	46	Nacht-Vogel	Civetta	Chouette	Lechuza	*Nacht-Euyl*
Onocrotalus	47	Schnerganß	Grotto	Butor	Croto, o Caladrino	*Vogelbyn*
Otus seu Asio	48	Kautz	Dugo		Mochvelo	*Een sorte vã Eulye*
Passer	49	Spatz	Passero	Moineau	El gorrion	*Mussch*
Passer solitarius	50	Specht	Passero solitario	Passereau solitaire	Pico	*Spechte*
Pavo	51	Pfaw	Pavone	Paon	Pavo, o Pavon	*Pauvv*
Pelicanus	52	Pelican	Pelicano	Pelicañ	Pelicano	*Pelican*
Perdix	53	Rebhun	Pernice	Perdrix	Perdiz	*Perdreys oft Veldthoen*
Phasianus	54	Fasan-Vogel	Fagiano	Faisan	Fayzan	*Fasſant*
Philomela	55	Nachtigall	Rossignuolo	Rossignol	Ruy-Senol	*Nachtegâal*
Phoenix	56	Phenix	Fenice	Phenix	Ave Fenix	*Phenix*
Pica	57	Alster	Gazza, Pica	Pie	Picaza	*Exter*
Pintadellus	58		Piotadello			
Psittacus	59	Papagey	Papagallo	Papegay	Papagio	*Papegey*
Seleucis	60		Saleucide			
Struthio	61	Strauß-Vogel	Struzzo	Autruche	Avestraz	*Struys Vogel*
Tinnunculus	62	Wannenweher	Pandajolo	Crecerelle	Alfaneque	*Busard, Vogel die de Duyven beschermt tegen dẽ Gryp-Vogel*
Trochilus	63	Zaünschlupfferin	Trochilo	Roitelet	Scheriziolo	*Koninckskẽn*
Turtur	64	Turteltaube	Tortore	Tourtúrelle	Tortola	*Turtelduyf*
Vanellus	65	Kiwitz	Vanetta	Dix-vit, ou Vãneau		*Kyuitz*
Vespertilio	66	Fledermauß	Pipistrello	Chauve sours	Murcielago	*Vleder-Muys*
Upupa	67	Widhopf	Upupa	Hupe	Habubilla	*Houppe*
Vultur	68	Geyer	Avoltoio	Vautour	Buyetre	*Gier*
Ala	69	Flügel	Ala	Eile	Ala	*Vleugel*
Decipula	70	Vogelschlag	Gabbia	Cage	Gavia	*Vogel-Slach*
Nidus	71	Nest	Nido	Nid	Nido	*Nest*
Ovum	72	Ey	Vouo	Oeuf	Huevo	*Ey*
Penna	73	Feder	Penna	Plume	Pluma	*Pluyme*

LIBER V.

QUADRUPEDIA.		Vierfüessige Thier.	QUADRUPEDI.	BESTES A QUATRE PIEDS	QUADRUPEDES	*VIER-VOETIGE DIEREN*
Agnus	1	Lamb	Agnello	Agneau	Cordero	*Lam*
Alces	2	Elendt-Thier	Alce	Elant	Alce	*Elant*
Aper, Dens Aprinus	3	Wild-Schwein / dessen Zahn	Cinghiale, Dente di Cinghiale	Sanglier, Dent de Sangliers	Puerco montes, Diente de puerco montes	*Wilt-Vercken, den Tandt van een wilt-Swyn*
Aries	4	Wider	Montone	Belier	Carnero	*Ram*
Asinus	5	Esel	Asino	Asne	Asno	*Esel*
Bison	6	Buffel	Bisonte	Buffle	Bufalo	*Buffel*
Bos, Vacca	7	Ochß	Buo	Boeuf	Buey	*Os, Koe*

ORDO SEU DISPOSITIO

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
Bucephalus	8	Pferdt Alexandri	Bucefalo	Cheval d' Alexandre	Cavallo de Alexandro	*Het Peerdt van Alexander*
Camelus	9	Camelthier	Camelo	Chameau	Camello	*Kamel*
Canis, Millus	10	Hund / Halßring der Hund	Cane, Collare da Cane	Chien, Collier de Chien	Perro, Collar del Can concurācas	*Hendt, synen Halsband*
Capra, Caper	11	Gaiß / Gaißbock	Capra, Capretto	Cheure, Cheureau	Cabra, Cabrito	*Geyte, Geytenbock*
Capreolus	12	Rechbockh	Caprivolo	Cheureul	Cabramontes	*Ree-Bock*
Capricornus	13	Steinbockh	Capricorno	Capricorne	Capricorno	*Steen-Bock*
Castor, seu Fiber	14	Biber	Castoro	Castor	Castor animal	*Bever*
Cervus	15	Hirsch	Cervo	Cerf	Ciervo	*Herdt*
Cuniculus	16	Küniglein	Coniglio	Conil	Conejo	*Koneyn*
Cynocephalus	17	Apff mit einem Hundts-Kopf	Cinoccefalo			*Cynokephalus, Aap met ein Hondts Kop*
Dama	18	Damm-Hirsch	Damma	Daim	Gamo, Cabramontes	*Daynken*
Elephas, Ebur	19	Elephãt / Helffebein	Elefante, Auorio	Elephant, Yuoire	Elefante, Marfil	*Olifant, Yvoir*
Equus, Equus Trojanus	20	Pferdt / Trojanisch Pferdt	Cavallo, Cavallo Trojano	Cheval, Cheval de Troye	Cavallo	*Peerdt, het Peerdt van Troyen*
Erinaceus	21	Igel	Riccio spinoso	Herisson	Erizo	*Egel*
Felis	22	Katz	Gatto	Chat	Gatto	*Katte*
Glis	23	Ratz	Ghiro	Loir	Liron	*Velt-Muyse*
Hyæna	24	Vilfraß	Hiena			
Ictis	25	Iltis	Donnola	Matte	Hurón, Manta	*Mater*
Leo	26	Löw	Leone	Lion	Leon	*Leeuw*
Leopardus, Pardus	27	Leopard	Leopardo, Pardo	Leopard	Pardo animal	*Luypaerde*
Lepus	28	Haaß	Lepre,	Lieure	Liebre	*Haes*
Lupus	29	Wolff	Lupo	Loup	Lobo	*Wolf*
Lutra	30	Otter	Lontra	Loutre	Nutria	*Otter*
Lynx	31	Luchs	Lupo cerviero, Lince	Loup cervier	Lobo cerval	*Los, Dier dat seer scherp siet*
Mantichora	32	Groß-Meer-Katz	Manticora			*Groote Meerkat*
Melis seu Taxo	33	Dachs	Tasso	Taisson	Texon	*Das*
Monoceros	34	Einhorn	Alicorno	Licorne	Unicornio	*Een-Horen*
Mula, Mulus	35	Maul-Esel	Mula, Mulo	Mule, Mulet	Mula, Mulo	*Muyl, Muyl-Esel*
Mustela alpina	36	Hermelm	Armellino	Hermine	Arminno	*Hermeleyn*
Oryx	37	Wilde Geyß	Orige	Chevreüil d' Egypte	Cabra d' Egypte	*Wilde Geyte van Egypten*
Ovis, Lana, Vellus aureum	38	Schaaff / Woll Guldenwoll	Pecora, Lana, Vello d' oro	Brebis, Laine, Toison d'or	Oveia, Lana, Vello d' oro:	*Schaep, Wol, Gulden Vlies*
Panthera	39	Panter-Thier	Pantera	Panthere	Pantera animal	*Panter-Dier*
Phaina	40	Phain	Faina	Foüine	Fuyna	*Flouweyn*
Porcus	41	Schwein	Porco	Pourceau	Puerco	*Verken, Swein*
Rhinoceros	42	Nasen-Horn	Rinocerote	Rinoceros	Nynoceronte	*Neus-Horen*
Rupicapra	43	Gembs	Camozza	Cheurevil	Cabra Silvestre	*Wilde Geyte*
Sciurus	44	Eich-Horn	Scoiattolo	Ecurieu	Harda	*Eyckhorentie*
Simia	45	Aff	Simia	Singe	Ximios	*Aep, Simme*
Taurus, Taurus Perilli	46	Stier	Toro, Toro di Perillo	Taureau	Tauro	*Stier*
Tigris	47	Tiger-Thier	Tigre	Tigre	La tigra	*Tyger*
Ursus	48	Bär	Orso	Ours	Osso	*Beer*
Urus	49	Brochs	Vro	Boeu ssavuage	Buey sylvestre	*Wilden Os*
Vulpes	50	Fuchs	Volpe	Renard	Zorra	*Vos*

LIBER VI.

PISCES.		Fisch.	PESCI.	POISSONS.	PECES.	*VISCHEN.*
Piscis	1	Fisch	Pesce	Poisson	Pescado	*Visch*
Acarnan	2		Acarnane			*Akarnanus*
Anguilla	3	Aal	Anguilla	Anguille	Anguilla	*Palinck, Ael*
Anthia	4		Anthia			*Anthia oft Rondkop*
Apua	5	Schneider-Fischlein	Apue	Petit poisson, ou Anchoye	Cabeçudo	*Spierinck*
Aquila	6	Adler-Fisch	Aguglia	Aigle de Mer	Aquila pescado	*Water-Arent*
Asellus	7	Stockhfisch	Asello	Cabileau, Cabilleausecche	Pexepalo	*Stockvisch, Cabiliauw*
Balæna	8	Waalfisch	Balena	Baleine	Ballena	*Walvisch*
Barbus	9	Barb	Barbo	Barbeau	Barbo	*Barbeel*

Callio

Latinè.		Germanicè.	Italicè.	Gallicè.	Hispanicè.	Belgicè.
Callionymus, seu Uranoscopus	10	Himmelscher	Gallionimo	Poisson, qui n' a qu' un oeile	Pescado un ojo	Hemel - Kyker, Visch met eene Oegen op den Kop
Gammarus	11	Meerkrebß	Gambaro	Langouste	Gammaro	Een Soorte van Krab
Cancellus	12	Kerbslein	Caneello			Krabbe
Cancer	13	Krebß	Granchio	E'crevisse	Congregio	Kreffi
Cephalus, seu Mugil	14	Groß köpfftigter Meer-Fisch	Cefalo, Muggine	Muge	Muxol	Dick-Kop
Channe	15		Cane			Channe oft Glasvisch
Conchilyum	16	Schal-Fisch	Conchiglia	Coquille	Concha marina	Schelpe daer de perlen vvachsen
Crocodillus	17	Crocodil	Cocodrillo	Crocodile	Crocaditz	Crocodil
Cyprinus, seu Carpus	18	Karpf	Carpione	Carpeau	Carpa	Karpf.
Delphinus	19	Delphin	Delphino	Dauphin	Delfin	Dolfin
Echinus Marinus	20	Meer-Igel	Riccio de mare	Herisson de Mer	Erizo de Mar	Zee-Egel
Ensis, seu Xiphias	21	Schwert-Fisch	Spada			Scvvert Visch
Episcopus	22	Bischoff-Fisch	Vescovo			Biscops-Visch
Glanis	23	Rhein-Fisch	Glano			Ryn Visch
Hippotamus	24	Wasser Pferdt	Ippotamo	Cheval d' Eau	Cavalio de aqua	Zee-Peerde
Hirundo	25	Meer-Schwalb	Rondine	Heronde de Mer	Golondrina de Mar	Zee Svvalvue vliegenden Visch
Lucerna	26		Lucerna			
Lucius, seu Lupus	27	Hecht	Luccio	Brochet	Lucio	Snoeck
Melanurus	28		Melanuro			Brand Brasem
Monachus	29	Münch	Monaco	Moine poisson		Munick-Visch
Muræna	30	Meeraal	Murena	Murene	Morena	Meerael
Nautilus	31		Nautilo			
Orata, seu Aurata	32	Ein art von Forelle oder Goldfisch	Orata	Dorade	Doradilla	Forelle
Pastinaca	33		Pastinaca	Pastenade	Canahoria	Pastinatka Marina
Perangnolus	34		Petragnoll			
Phoca, seu Vitulus marinus	35	Meer-Kalb	Vitelmarino	Veau Marin	Loho Marino	Zee-Kalf
Polypus	36		Polpu	Poulpe	Polpo	
Pompylus	37		Pompilo			Leitvisch
Purpura	38	Purpur-Fisch	Porpora	Pourpe	Purpura	Purpur
Rana	39	Frosch	Rana	Grenoliille	Rana	Vors
Remora, seu Echineis	40		Remora			Walvisch - Leider oft Schip-stuier
Salomo	41	Salm	Salmone	Sanmon	Salmon	Salm
Sarda	42	Sardel	Sarde	Sardelle	Sardas	Sardel
Sargus	43		Sargo		Sargo	Sarkus
Scarus	44	Meerbrächß	Scaro			Meer-Brachsem
Scolopendra	45		Scolopendra	Scolopandre	Scolopendra	Meer-Svvyn
Sepia, seu Loligo	46	Dieten-Fisch	Sepia	Seche	Laxibia pescado	Spaensche Zee-Katte
Silurus	47	Schaid	Siluro			
Spongia	48	Schwamme	Spugna	Esponge	Esponga	Sponsie
Stella	49	Stern-Fisch	Stella	Estoile poisson	Estrella pesse	Sterren-Visch
Testudo	50	Schild-Krot	Tartaruca, Ruggine	Tortue	Tortuga	Schilt-padde
Thynnus	51	Thunnub oder Thon-Fisch	Tonno	Thon	Atun	Mey-Visch van de Middelantsche Zee
Torpedo	52	Krampf-Fisch	Torpedine	Torpin	Torpedine	Kramp-Visch
Truta	53	Forell	Trota	Truitte	Trucha	Truyte
SERPENTES, & animalia venenata		Schlangen / und vergiffte Thier.	SERPENTI, & animali velenosi.	LES SERPENS & les animaux venimeux	SERPENTES y animales, que tienen veneno.	SLANGEN EN Venynighe Dieren.

LIBER VII.

Amphisbena		Slang mit zwey Köpfen	Amfisibena	Serpent à deux testes	Amphibasana, que tine dos cabecas	Slange, met twee Hoofden
Aspis	2	Aspis	Aspido	Aspic	Bivora	Slange, Aspis genaemt

Basiliscus

ORDO SEU DISPOSITIO.

Latinè.		Germanicè.	Italicè.	Gallicè.	Hispanicè.	Belgicè.
Basiliscus	3	Basilisc	Basilisco	Basilic	Basilisco	*Basiliscus*
Bufo	4	Krote	Rospo	Crapaod	Gappo	*Padde*
Draco	5	Drach	Drago	Dragon	Dragón	*Draeck*
Hydra	6	Wasser-Schlang	Idra	Hydre	Hydra	*Watter - Slang Hyder*
Scorpius	7	Scorpion	Scorpione	Scorpion	Escorpion	*Schorpioen*
Serpens	8	Schlang	Serpe	Serpent	Serpieote	*Slange, Serpent*
Tarantula, seu Phalangium, & Stellio	9	Ein gattung Spinnen	Tarantola	Tarantule	Taraorula	*Soorten van venyge Dierkens*
Vipera	10	Natter	Vipera	Vipere	Bivora	*Adder-Slange*
INSECTA.		Unzifer	ANIMALI imperetti.	INSECTES.	ANIMALES Cernidos.	

LIBER VIII.

Apis, Mel, Cera	1	Imme / Hönig / Wachs	Ape, Mel, Cera	Abeille, Mel Ciere	Aueia, Miel, Cera	*Bie, Honick, Was-*
Araneus	2	Spinne	Regno	Aragnée	Aránna	*Spinne, Spinnekop*
Bombex, Globulus bombycinus	3	Seidenwurm	Bace, Bombice Bozzolo	Ver à soye	Gusano de Seda	*Seyd-Worm*
Bruchus	4	Krautwurm	Bruco, Ruga	Chenille	Oruga	*Kruyd-Worm*
Chamæleon	5	Chameleon	Camaleonte	Cameleon	Cameléon	*Cameleon*
Cicada	6	Hewschröckh	Cicala	Cigale	Cigaira	*Krekel*
Cicindela	7	Liechtmuckh	Lucciola	Ver luisant de nuict	La Luciernega	*Wormken, dat in den Nacht licht*
Cochlea, Limax	8	Schneckh	Chiocciola, Lumaca	Limaçon	Caracol	*Slecke, Sleck-Huys*
Crabo, Scarabæus	9	Wespe / Roßkäfer	Calabrone, Scarafaggio	Escarbot	Escaravajo	*Horsel, Peerdes-Vliege*
Formica	10	Omaiß	Formica	Fourmy	Hormiga	*Miere*
Hirudo, Sanguisuga	11	Eigel	Sanguisuga	Sang Sise	Sanguit vela	*Echel, Bloetsuyger*
Ichneumon	12	Indianische Mauß	Elidro, Icneumone	Rat d' Iode	Raton de India	*Indiaensche Muys*
Lacerta	13	Endex	Ramarro	Laisarde	Lagato	*Haegdisse*
Locusta	14	Hewschröckh	Locusta Cavallera	Saoterelle	Lagosta	*Sprinck-Haen*
Mus, Muscipula	15	Mauß /. Maüßfalle	Topo Trappola	Soutris, Trape	Ratun. Trampa	*Muys Muysevalle*
Musca	16	Fliege	Mosca	Mousche	Mosca	*Vliege*
Papilio	17	Feinfalter	Farfalla	Papillon	Mariposa	*Pepel oft Motte*
Pyrausta	18	Feuwürmlein	Pirausta	Petit verre qui vir dans ou pres le feu	Verme, el qual vibe en ol fuego o cerca d'el	*Vier-Wormken*
Salamandra	19	Salamander	Salamandra	Salamandre	Salamandra	*Salamander*
Talpa	20	Maulwurff	Talpa	Taulpe	Topo	*Mol*
Vespa, Fabanus, seu Asilus	21	Wespe / Roßbren	Vespa, Taffano	Guespe, Tahon	Abispa, Tavano	*Wespe. Peerts-Vliege oft Horsel*
ARBORES, ET fructus.		Baumgewächs und deroFrucht.	PIANTE, E Frutti.	ARBRES ET Fruits.	ARBOLES Y Fructus.	*BOOMEN EN Vruchten.*

LIBER IX.

Abies	1	Tannenbaum	Abete	Sapin	Abeto	*Denen - Boom Maast-Boom*
Agnus castus, seu Vitex	2	Schafmüle	Agooscasto	Agnus-castus	Sauzegarillo	*Agnus-castus*
Amygdalus	3	Mandelbaum	Mandolo	Amandier	Almendro	*Amandel-Boom*
Arbor, Planta	4	Baum / Gewächs von Baümen	Albero	Arbre; Plantes des Arbres	Arbol	*Boom, Plandt*
Arundo, -Mel arundineum	5	Rohr / Zucker Candi	Canoa, Canname-le	Canne	Canna	*Riete, Riett-Suycker gekockt, heedt Suycker Handys*
Avarantium	6	Pomerantzen	Arancio	Oranger	Naranja	*Oragnie Boom oft Appel*
Balsamum	7	Balsam	Balsamo	Baume	Balsamo	*Balsem*
Castanea	8	Castanien	Castagoo; castagna	Châtagne	Castanna	*Castanien-Boom*

Cedrus

Latinè.		Germanicè.	Italicè.	Gallicè.	Hispanicè.	Belgicè.
Cedrus	9	Cederbaum	Cedro	Cedre	Cedro	Ceder-Boom
Cerrus	10	Cornenbaum	Cerro	Hètre	Haya, Arbol	
Cydoneus	11	Kuttinbaum	Cotogno	Pomme de coin	Membrillo	Queden-Boom
Cypressus	12	Cypressenbaum	Cipresso	Cyprerz	Cipres	Cypres-Boom
Ficus, Caprificus, Ficus Indica, Ægyptia seu Sycomarus	13	Feigenbaum / Wilder-Feigenbaum / Indianischer Feigenbaum / Maulbeer-Feigenbaum	Fico, Fico Salvatico, Fico d' India, Fico d' Egitto	Figuier, Figuier Saunage, Figueir d' Inde, Figuier de Egypte, ou ficomore	Higuera, Caprahigo, Haguera d' Idia, del Egipto, o Sicomore	Veygen-Boom, Wilde Veygen-Boom, Indiaensche Veygen-Boom, Egiptische
Fraxinus	14	Eschbaum	Frassino	Fresne	Fretzno	Eschen-Boom
Hedera	15	Epheu	Ellera	Lierre	Yedra	Ardt-Veyle, Aerdt-Vil
Laurus	16	Lorberbaum	Alloro	Laurier	Laurel	Laurier-Boom
Larix	17	Lerchenbaum	Larice	Larege	Arze arbol	Lercken-Boom
Lignum, Baculus, Virga	18	Holtz / Stäckh / Ruth	Legno; Bastona, Verga	Bois, Bastun, Baguetre	Lenna, Baston, Vara	Havvde: Stock, Roede
Malus Punica, seu Granata	19	Granat-Apfelbaum	Granato	Grenadier	La Granada	Granaet-Appel-Boom
Mespilus	20	Mispelbaum	Mespolo	Mesplier	Mespero	Mispel-Boom
Morus	21	Maulbeerbaum	Gelso-Moroj	Meurier	Moral	Meerbisien-Boom
Myrrha	22	Myrrhen	Mirra	Myrrhe	Mirra	Myrrhe
Myrthus	23	Heidelbeer Stande	Mirto	Myrte	Arrayhan	Myrthus-Boom
Nux	24	Nuß-Baum	Noce	Noix	Nogal	Noten-Boom
Olea, Oliva	25	Oelbaum / Oelbeer	Ulivo	Olivier	Olivo, Azeytuno	Oleyven-Boom
Palma	26	Palmbaum	Palma	Palmier	Palma	Palm-Boom, Dadel-Boom
Persicus & Persicum	27	Pfersich-baum / Pfersich	Pesco, Pesca, Persico	Peschier	Prischal	Persen Boom
Pinus, Nux pinea	28	Feichtenbaum / Zirbl-Nuß	Pigna, Pino	Pin	Pino	Pyn Boom, Pyn Appel
Piper	29	Pfeffer	Pepe	Poiure	Pimienta	Peper
Platanus	30	Ahorn	Platano	Plane	Platano	Plaen boom
Pomus, Poma aurea	31	Apfelbaum / Gulden Apfel	Pomo	Pomme	Mançana	Appel, Appel-boom
Quercus, Robur, Glans	32	Eichbaum / Hageich / Eichel	Quercia, Rovere, Ghianda	Chesne, Roure, Gland	Entzina, Roble, Bellotta	Eyck, Struyck-Eyck, Eyckel
Ramus	33	Zweig	Ramo	Rameau	Ramo	Tack
Rubus	34	Prombeer-Stand	Rubo	Ronce	Carca	Breeme
Salix	35	Feiberbaum	Salcio	Saulx	Saúze	Wilgen
Sorbus	36	Spötlingbaum	Sorbe	Sorbier	Serval	Sorbenboom
Spina	37	Dorn	Spina	Epine	Espina	Doeren
Suber	38	Pantoffel-Holtz	Sunero	Liege	Alcornoque	Vlot-Havvde; Korck
Surculus inoculatus	39	Pelß-Zweig	Innesto	Ce qui est enté	Enxerto	Ente, occulatie
Sylva	40	Wald	Bosco, Selva	Forest	Selva	Bosch
Taxus	41	Eibenbaum	Tasso	If	Texo	Ibenboom
Tilia	42	Lindenbaum	Tiglio	Teil, Tillet	Teja	Linde
Truncus	43	Stock	Tronco	Tronc	Troncon	Tronck
Vitis, Uva, Vinum	44	Weinreb / Weintraub Wein	Vite, Uva, Vino	Cep de vigne, Raisin, Vin	Vid, Uva, Vino	Wyngaert-ranck; Druyve, Weyn
Ulmus	45	Ulmenbaum	Olmo	Orme	Olmo	Olm

LIBER X.

HERBÆ.		Kreuter.	ERBE.	HERBES.	YERVAS.	KUYDEN.
Acanthus	1	Bärenklau	Acanto	Acanthe, ou Branche, Ursine	Acanto	Berenklauwe.
Aconitum	2	Wolffskraut	Aconito	Aconit	Aconito	Wolfs-Kruyd
Amaracus, seu Sampsucus	3	Maieran	Majorana, Persa	Mariolaine	Majorana yerva	Majoraen
Aspalathus	4	Rhodißholtz	Aasplato	Bois d' Aloë de Rhodes	Alarguetz	Hauvvt van Rhodes
Basiliscon	5	Basilien	Basilicò	Basilic	Albahaca	Basilien-Kruyd
Borago	6	Borrich	Borragine	Bourache	Borraza	Bernagie, Bugloes
Brassica, Caulis	7	Köhl-Sterg	Cavolo,	Chou, Tige	Verza, Tallo	Koole
Capillus Veneris, seu Adiantum	8	Frawen-Haar	Capelvenere, Adjanto	Capilli Veneris	Culantrillo de Porzo	Vrauwen-Haar
Capparis	9	Cappern	Cappari	Capres	Alcaparras	Kappers

Carduus

Latinè.		*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
Carduus	10	Distel	Cardo	Chardon	Cardo	*Distel, Cardoen*
Cepa	11	Zwibel	Cipolla	Oignon	Cebolla	*Ainyn*
Crocus	12	Saffran	Zafferano	Safrao	Acafran	*Saffraen*
Cucurbita	13	Kürbiß	Zucca	Courga	Calabaca	*Cauvvoerde, Culaqasse*
Ferule	14	Ferelkraut	Ferola	Ferule	Cananheia, Frescha	*Fennel Giant*
Filix	15	Farnkraut	Felce	Fougere	Helechoyerva	*Vareen*
Fœniculum	16	Fenchel	Finocchio	Fenoüil	Hinojo	*Venckel*
Fœnum, Fœnum græcum	17	Hew / Bocks-Horn	Fieno greco	Foin, Fenegrė	Heno, las Heluas	*Hey, Fenigreck*
Fragum	18	Erdtbeer	Fraghe	Fraise	Miezgado	*Eérdt-besie*
Frumentum, Granum, Spica	19	Getraidt / Korn / Eher	Formento, Grano, Spica	Froment, Grain, Epic de bled	Trigo, Grano, Espiga	*Koren, Graen, Adere*
Fungus	20	Pfifferling	Fungo	Champignon	Hongo	*Fúnge, Campernoelie*
Gramen	21	Graaß	Gramigna	Dent de chieo	Grame yerna	*Gras*
Juncus	22	Bieze	Giunco	Jonc	Junco	*Riet, Bie[illegible]*
Lactuca	23	Lattich	Lattoca	Laitüe	Leechuga	*Lattanvve, Kropsalaet*
Legumina	24	Hülsenfrücht	Legumi	Legume	Legumbra	*Boonen, Ertsen &c.*
Linom, Linum Asbestinum	25	Flachs / Flachs so vom Feür nit verzehrt wird	Lino, Lino Asbestinum	Lio, Lin que le feo ne contume pas	Lino, Lino, que el Huego nogasta	*Vlas, Vlas dat van het vier niet en vvort verbindert*
Locus	26	Steinklee	Loto	Melilot	Lodo	*Seven geteyden-Kruyde*
Lupinus	27	Feigbonen	Lopino	Lupin	El atramuz	*Lupynen*
Mandrogora	28					
Melopepoo	29	Melonen	Melone	Melon	Melon	*Meloen*
Milium	30	Hirß	Miglio	Millet	Mejo	*Geers*
Nardus	31	Spicanarde	Nardo	Apic d' outremer	Azomer	*Spicke narde*
Nymphæa	32	Wasserblum	Ninfea	Nymphe des Jardins	Nymphea	*Plompen-Blom*
Oriza	33	Reyß	Riso	Riz	Arroz	*Reys*
Pisum	34	Erbiß	Pisello	Pois	Arueja	*Erte, oft Ervvte*
Porrum	35	Lauch	Porro	Porreau	Puerro	*Loock, Porreye*
Pulegium	36	Poley	Bulegio	Pouliot	Poleo	*Poley*
Rapa, Raphanus	37	Rub / Rettich	Rapa, Rafano, Ramolacio	Rave, Raifort	Nabo, Ravano	*Raepe, Radys*
Sedum, seu sempervivum	38	Haußwurtz	Sempre vivo	Joubarbe	Cavilla	*Donder baert*
Spinacea	39	Binetsch	Spinace	Epinard	Espinaca	*Spinagie*
Tuber	40	Erdtmorcheln	Tartuffi	Truffes	Lornelme	*Soorte van campernoellie*
Trifolium	41	Klee	Trifoglio	Trefle	Trebol	*Klaver*
Urtica	42	Nessel	Ortica	Ortie	Hortiga	*Netel*

LIBER XI.

FLORES.		Blumen	FIORI.	FLEURS.	FLORES.	*BLOEMEN.*
Flos	1	Blum	Fiore	Fleur	Flor	*Bloem*
Amaraothus	2	Tausendtschön	Amaraoto	Amarante	Amaranto	*Amaranth*
Anemona, Flos Adonidis	3	Klapper-Rosen	Adone, Anemone	Anemone		*Anemone*
Caltha	4	Korn-Rosen	Calca	Soucy	Torna sol	*Gauvvt-Blomme*
Campanula	5	Glockhen.	Campanello	Clochette	Campanilla	*Klockette*
Caryophillum	6	Neglein-Blum	Garofano	Girofle	Clavo de Girofe	*Senoffel*
Corona Imperialis	7	Königs-Cron	Corona Imperiale	Couronne Imperiale	Corona Imperial	*Kroon Imperial*
Granadilla, Flos Passionis, vel Indicus	8	Passion-Blume	Granatiglia	Fleur de Grenade	Granadiglia	*Indiaensch Passio-Blommeken*
Helinchrysum, seu Chrysanthemon	9	Goldt-Blümlein	Elicriso		Stoba Hedionda	*Blomeken dat geplucht seynde niet en vergaet*
Heliotropium	10	Sonnen-Blume	Girasole	Tourne sol	Torna sole tartagoyercia	*Sonne-Bloem*
Hortus	11	Garten	Giadino	Jardin	Jardin	*Hof*

Hyacin-

Digitized by Google

Latinè.	*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
Hyacinthus	12 Hyacinthblum	Giacinto	Hyacinthe	Jacinto	*Pacinte, ofs Hyacinth*
Jasminus	13 Gesamin	Gelsomino	Jasmin	Jaimin	*Iesemin*
Lilium	14 Lilien	Giglin	Lys	Lirio	*Lelie*
Miraculum Hispanicum 15	Spanischwunder	Maraviglia di Spagna	Marvella d' Espagne	Marvilla de Espaona	*Spans-Wonder*
Papaver	16 Belmagen	Papavero	Pavot	Adormidera	*Heul*
Pæonia	17 Pfingst-Rosen	Peonia	Peone	Peonia	*Peonie*
Rusa	18 Rose	Rusa	Rose	Rusa	*Rose*
Tulipa	19 Tulipan	Dulipante, Tulipano	Tulipe	Tolipan	*Tulipant*
Viola	20 Viol	Viola	Violete	Violeta	*Violette*

LIBER XII.

GEMMÆ ET lapides.	Edelgestein / und gemeine Stain	GEMME, E Pietre.	PIERRES PRECIENSES.	PIEDRAS PRECIOSAS.	*Kostelijken en andere Gesteenten.*
Achates	1 Agatstein	Agathe	Agathe	Agatha	*Agat-Steen*
Adamas	2 Demanstein	Diamant	Diamant	Diamante	*Diamant*
Ætites, Lapis Aquilinus 3	Adlerstein	Etite, Pietra aquilina	Piere d' aigle		*Arent-Steen*
Amethystus	4 Amethist	Ametisto	Amethyste	Ambtisto	*Amethist*
Amianthus	5 Amianth	Amianto	Amianthe	Amianto	*Amianth*
Asbestus	6 Asbest	Asbesto	Asbeste	Asbesto	*Asbest, Brandsteen*
Beryllus	7 Beryll	Berillo	Beril	Beril	*Berille*
Camphora	8 Kampfer	Canfora	Camphre	Alcanfor	*Kampher*
Carbunculus	9 Carbunckelstein	Carbonchio	Rubis	Carbunclo	*Karbonckel-Steen*
Ceraunius, Bruntia 10	Donnerstein	Ceraunia	Pierre de foudre		*Donder-Steen*
Chrysolithus, Chrysolectrus 11	Chrysolith	Crisolito	Chrysolithe	Crisolyto	*Gauwot-Steen*
Corallium	12 Corallen	Corallo	Corail	Coral	*Korall*
Cos	13 Wetzstein	Cote	Queux	Pietra aguzadera	*Wet-Steen*
Crystallus, Crystallus trigona 14	Crystal / Dreyeckicht Cristall	Cristallo	Crystal	Cristal	*Crystal, en Cristal dat drykantich is*
Diacustides 15					
Diadochus 16		Diacodo			
Enydros	17 Wasser-Edelgestein	Enidro			*Water-gesteente*
Gemma	18 Edelgestein	Gemma	Piere precieuse	Piedra preciosa	*Kostliken Steen*
Hyacinthus	19 Hyacinth	Giacinto	Hyacinthe	Jacioto Piedra	*Hiacinth*
Jaspis	20 Jaspis	Diaspro	Jaspe	Aspe.	*Jaspis*
Iris	21 Regenbogen-Stein	Iride	Flambe		*Regenbòog-Steen*
Lapis, Saxum, Marmor 22	Stein / Marmelstein	Pietra, Sasso, Marmo	Pierre, Caillou, Marbre	Piedra, Guijarro, Marmol	*Steen, Marber-Steen*
Lapis lydius	23 Probierstein	Pietra di paragone	Pierre de touche	Piedra tocqoe	*Toets-Steen*
Magnes	24 Magnetstein	Calamita	Aymant	Piedra yman	*Seyl-Steen*
Margarita, Concha margaritifera 25	Perlen / Perlen-Mutter	Perla, Madriperla	Perle, Coquille de perle	Concha de perlas	*Peerle, Schelpkent daer de Peerlen in vvachsen*
Opalus 26		Opulo	Opale		
Sal	27 Saltz	Sale	Sel	Sale	*Savvt*
Sapphirus	28 Sapphir	Zaffiro	Saphir	Zafiro	*Sapphyer*
Sardius	29 Carniol	Sardio	Sarde ou corraline		*Carneol*
Sardonyx	30 Sardonick	Sardonico	Sardnine	Sardonico	*Sardonicht*
Selenites	31 Speiß-Glaß	Selenite	Antimoine		*Maen-Steen*
Silex, Chalybs	32 Kißling-Stein / Stahl	Pietra focaia, Focile	Caillou, Acier	Pedernal, Eslabon de fuego	*Kaey, Stael*
Smaragdus	33 Smaragd	Smeraldo	Emeraude	Esmeralda	*Smaragd. Emerāde*
Succinum, Electrum 34	Agstein	Ambra	Ambre	Ambar	*Amber*
Todazius	35 Topaß	Topario	Topaze	Topacio	*Topas*
Vitrum	36 Glaß	Vetro	Verre	Vidrio	*Glas*

LIBER XIII.

METALLA.	Metall.	METALLI.	METAUX.	METALLES.	*Metaelen.*
Argentum	1 Silber	Argento	Plaia	Plata	*Silver*
Argentum vivum, seu Mercurius 2	Quecksilber	Argento vivo	Argent vif	Azogue	*Quick-Silver*

ORDO SEU DISPOSITIO

Latinè.	*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè*	*Belgicè.*
Aurum	3 Goldt	Oro	Or	Oro	*Gauwde*
Cuprum	4 Kupffer	Rame	Cujure	Cobre	*Koper*
Electrum	5	Elettro	Ambre	Embar	*Amber*
Ferrum	6 Eisen	Ferro	Fer	Hierro	*Eyser*
Moneta	7 Müntz	Danaro	Monnoye	Moneda	*Munte, Geld*
Plumbum	8 Bley	Piombo	Plomb	Plomo	*Loodt*
Stannum	9 Zinn	Stagno	Estain	Peltre	*Tin*

PARS II.

CORPORA ARTIFICIALIA.

LIBER XIV.

Latinè.	*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
INSTRUMENTA Ecclesiastica,	Kirchen-Zeug.	STRUMENTI di Chiesa.	LES CHOSES necessaires pour l'Eglisse.	INSTRUMENTOS de Templo.	*Kerke-Dingen.*
Altare	1 Altar	Altare	Autel	Altar	*Autaer*
Calix	2 Kelch	Calice	Calice	Caliz	*Kelk*
Campana	3 Glocke	Campana	Cloche	Campana	*Kloke*
Candelabrum	4 Leuchter	Candeliere	Chandelier	Candelero	*Kandelaer*
Candelabrum Triagonum	5 Dreyeckich Leuchter	Triangolo	Chandelier Triangulaire	Candelero con tres angulos en laygleiia	*Den Dry-Kantigen Kandelaer*
Crepitaculum	6 Klöpperlein	Tabelle	Clochette	Matraca	*Den Ratel die men gebruyckt in due leste Weke van den Vasten*
Crux	7 Creutz	Croce	Croix	Cruz	*Kruys*
Lampas	8 Ampel	Lampade	Lampe	Lampara	*Lampe*
Mitra	9 Insel	Mitra	Mitre	Mitra	*Myter*
Pedum	10 Bischoff-Staab	Baston pastorale	Crosse de Prelat	Baculo pastoral	*Staf*
Pulpitum	11 Cantzel	Pulpito	Chaire	Pulpito	*Predich-Stoel*
Thuribulum, Thus	12 Rauchfaß / Weyrauch	Incensiero	Encensoir, Encens	Incensario, Encienso	*Wieroock, Wierooch-Vat*

LIBER XV.

INSTRUMENTA Domestica.	Haußrath.	STRUMENTI Domestici.	INSTRUMENTS pour la maison.	HAZIENDAS por las Casas	*Huys-Raet.*
Ahenum	1 Kessel	Caldaia	Chaudron	Caldera	*Ketel*
Alabrum	2 Spulrad	Arcolaio	Roüet pour filer	Devanchera	*Spinwiel*
Annulus	3 Ring	Anello	Anneau	Anillo	*Rink*
Bombylius	4 Angster	Caraffa	Goutteron	Redoma	*Glase ofte Kristaelyne ronde Fleschen*
Calceus	5 Schuch	Scarpa	Soulier	Zapato	*Schoen*
Candela	6 Kertze	Candella	Chandele	Vela	*Kersse*
Cribrum pollinarium	7 Beutel-Sack	Furlone, Staccio	Bluteau, Crible	Cedaço, Crivo	*Toems*
Crumena	8 Säckel	Borsa	Bourse	Bolsa	*Beurse*
Culter, Novacula	9 Messer / Scher-Messer	Coltello, Rasaio	Couteau, Rasoir	Cuchillo, Naveyra	*Mes, Scher-Mes*
Cunæ	10 Wiege	Cuna	Berceau	Cuna	*Wiege*
Emunctorium	11 Lichtbutzer	Molletta	Pincettes	Pinzas	*Snutter, Kers-Snutter*
Fenestra cancellata	12 Gitter / Fenster	Gelosia	Fenestre pour voir, & n'estre veu	Celogia	*Weyme om voor die Vensters te setten*
Filum congeries supra haspedonem	13 Garn auff dem Haspel	Matassa	Escheveau de fil sur le devidoir	Medexa de hilo	*Haren ob dem Haspel*
Laterna	14 Latern	Lanterna	Lanterne	Lanterna	*Lantêerne*
Lucerna	15 Liecht	Lucerna	Lampe, Lumiere	Candil	*Lampe*
Mensa	16 Tisch	Mensa	Table	Mesa	*Tafel*
Olla	17 Hafen	Pentola	Pot	Olla	*Pot*
Panis	18 Brodt	Pane	Pain	Pan	*Broodt*

Pileus,

Latinè.		Germanicè.	Italicè.	Gallicè.	Hispanicè.	Belgicè.
Pileus	19	Hut	Capello	Chapeau	Sombiero	*Heede*
Scala	20	Latter/ Steig	Scala	Eschelle	Escalera	*Leere*
Scrinium	21	Schrein	Scrigno	Ecrin	Baul	*Schryn, Kasse*
Situla	22	Eimer	Secchia	Seille seau	Herrada	*Eemer*
Speculum	23	Spiegel	Spechio	Miroir	Especio	*Spiegel*
Tela, Pannus	24	Leinwad/ Tuch	Tela	Linye, Drap	Lienzo, Panno	*Lynvvaet, Doeck, Lacken*
Vas	25	Geschir	Vaso	Vaisseau	Vaso	*Eerden-Pet*
Umbella	26	Sonnenschirm	Ombrella	Pare sol	Quita sol	
Uter	27	Schlauch	Utre	Peau de bove	Pellezo	

LIBER XVI.

ÆDIFICIA, ET quæ illorum sunt propria.		Gebäw / und dero zugehör.	EDIFICII, E loro attenenti.	EDIFICES, ET les choses leurs appertenantes.	EDIFICIOS Y las cosas de aquellos.	*Gebauvven, en dat daer toe behoert,*
Arx, Castellum	1	Schloß	Castello, Cittadella	Chatau, Forteresse	Castillo, Ciudadilla.	*Slot, Casteel*
Calx	2	Kalch	Calcina	Chaux	Cal	*Kalck*
Cisterna	3	Wasserfang	Cisterna	Cisterne	Algibe	*Born-put, Cisterne*
Civitas	4	Stadt	Citta	Ville	Ciudad	*Stadt*
Columna	5	Seul	Colonna	Colomne	Coluna	*Pilaer*
Domus, Ædificium	6	Hauß/ Gebäw	Casa, Edificio	Maison Edifice	Casa, Obra	*Huys, Gebauv*
Fenestra	7	Fenster	Finestra	Fenestre	Veneana	*Venster*
Fornax	8	Ofen	Fornace	Fournaise	Hornaza	*Hoven*
Forum	9	Marck	Piazza	Place spacieuse	Plaza	*Merkt*
Furnulus	10	Distillier Ofen	Fornello	Alambic	Alambique	*Distilleer hoven*
Labyrinthus	11	Irrgarten	Labirinto	Labyrinthe	Laberinto	*Dool-Hof*
Mola pneumatica, Molendinum	12	Windmule/ Müle	Mulino	Moulin, Moulin à vent	Molino, Molino de viento	*Wind-Meulen, Meulen*
Officina	13	Werckstatt	Fucina	Ouuroir	Herreria	*Winckel*
Pons	14	Brugge	Ponte	Pont	Puente	*Brugge*
Porta	15	Thor	Porta	Porte	La Puerta	*Poorte, Dööre*
Pyramis, Obeliscus	16	Säul/ unden viereckig/ oben spitzig	Piramide, Obelisco	Piramide, Obelisque	Piramide obelisco	*Pilaer, onden vierkantsch, bovē spits*
Sepulchrum	17	Grab	Sepolcro	Sepulcre	Sepulchro	*Graf*
Statua	18	Bildnuß	Statoa	Statue	Estatua	*Beeldt, Statue*
Templum	19	Kirch	Tempio	Temple	Yglesia	*Kercke*
Thalamus	20	Ehebeth	Letto maritale	Lict Nuptial	Lecho Marital	*Hauvvelycksbedde*
Theatrum	21	Schawbühne	Teatro	Theatre	Theatro	*Theater*
Tugurium	22	Hütten	Capanna	Loge	Cavanna	*Hutte*
Turris	23	Thurn	Torre	Tour	Artalaya, O Torre	*Toren*

LIBER XVII.

INSTRUMENTA Mechanica.		Handwercks-Zeug.	STRUMENTI Facrili	INSTRUMENTS pour les Ouuriers.	INSTRUMENTOS por los Obreros.	*Hands-Werkers Getuygh*
Acus	1	Nadel	Ago	Aiguille	Aguja	*Naelde*
Cardo	2	Thürangel	Ganghero	Gond	Quicio	*Gehēck vā de deure*
Catena	3	Kette	Catena	Chaisne	Cadena	*Ketene*
Catillus	4	Tigel	Crogivolo	Creuset	Crisol de platero	
Circulus doliatis	5	Reiff	Cerchio	Cerche d'un tonneau	Cerco de lenna para las botas	*Keep*
Clavis	6	Schlüssel	Chiave	Clef	Clave	*Slentel*
Clavus	7	Nagel	Chiodo	Clou	Clavo	*Nagel*
Cuneus	8	Keul	Conio	Coin	Cunna	*Beytel*
Follis	9	Blaßbalg	Mantice	Soufflet	Fuelles	*Blaesbalck*
Forceps, Forfex	10	Zang / Scheer	Forfice	Tenaille, Ciseaux	Tigeras	*Tang Scheere*
Furnus Campanus, cum siphunculis	11	Distillier Ofen / sambt seinem Röhrlein.	Lambicco, Boccia	Alambix, Syringuere	Alambique, Alquitara	*Distileer-Kolf met syn pypen*
Incus	12	Amboß	Incuggine	Enclume	Yunque	*Aenbelt*
Lagena	13	Flaschen	Barile	Bouteille	Baril	*Flesche*
Lima	14	Feil	Lima	Lime	Lima	*Veyl*
Malleus	15	Hammer	Martello	Marteau	Martillo	*Haemer*
Modulus	16	Model	Forma	Forme	Horma	*Model*

Latinè.		Germanicè:	Italicè.	Gallicè.	Hispanicè	Belgicè.
Modulus ferreus multiforis	17	Dratmodel	Trafila	Instrumeot pour tirer l' or ou are genr en dlez.	Instrumento por; el qual sacan oro o plata, y hazen hilos]del	Instrument om Ganuve oft Si ver tot drae ; trecken
Mortarium	18	Mörser	Mortaio	Mortier	Mortero	Mortier
Penicnlus tectorius	19	Weiß-Pensel	Pennello	Pinceau	Encaladera	Boystel
Planula	20	Glotthobel	Pialla	Rabot	Cebillo	Schave
Prælum	21	Mang	Mangano	Presse	Prensa	Persse
Regula	22	Richtscheit	Regola	Regle	Raja, Regla	Reye, Winkelbaeck
Restis, Funis	23	Strickh / Seil	Corda, Fune	Corde	Cuerda, Loga	Coorde, Seel
Rhombus	24	Spulrad	Filatoio, Mulinello	Roüet à filer	Torno de hilar	Spoelwiel
Scalptum fabrile	25	Stemmeisen	Scarpello	Giseau de maçon	Escoplo	Schaefmes, Beytel
Securis, Ascia	26	Axt	Scure	Hache	Hacha de Hiero	Beyl
Sera	27	Schloß	Serratura	Serrure	Cerradura	Slodo
Serra	28	Seg	Sega	Scie	Sierra	Sage
Subula	29	Schusteraal	Lesina	Alene	Alezna	Elsen
Talea	30	Kerb oder Raitholtz	Taglia			Een Kerf
Terebellum	31	Borerlein	Trivello	Petite Tarelle	Barrena	Boorkē, kleine boore
Terebra	32	Borer	Trapano	Tariere	Taladro	Borre
Textoria machina	33	Weberstul	Telaro	Ouutil d'un tisserant	Telar	Wevers-getauw
Torcular	34	Preß	Torchio	Pressoir	Lagar	Persse
Trulla Cæmentarii	35	Maurerkelle	Mescola da Muratore	Truelle demaçon	Plana de Alvannil	Trauwel
Tubus vitriarius	36	Glaß-Rohr	Tromba da bic	Tuyau pour faire des verres	Verro de hazer tazas	Glaseblasers-Pype
Vasculum Amussis	37	Geschirr zur Richt-Schnur	Bossolo da segatori	Boussole	Bruxola	Doosken met het Rechtsenore vande Saegers
Uncus	38	Hackhen	Oncino	Crot	Garauato	Haeck

LIBER XVIII.

INSTRUMENTA lusoria.		Spihl-Zeug	STRUMENTI da Givoco	Instruments pour les jeux.	INSTRUMENTOS los juegos.	Spiel-Getuyg.
Alea	1	Würffel	Dado	Dé	Dádo para jugár	Teerlinc:
Alveus latrunculorum	2	Schachbrett	Scacchiere	Table où on joue des eschees	Tablero de axedrez	Schaeckbire Dambero
Pila	3	Ball	Palla	Bale	Pelota	Bal
Pila ventosa, lignū brachii tegmen	4	Ballon / Britschball	Pallone, Bracciale	Balon, Brassal	Pelota grande, Bracal	Balloen
Pila reticulo percussa	5	Rachet	Rachetta	Raquette	Raqueta	Racket, Ball-Netee
Pyrobolus chartaceus	6	Ragettlein	Razzo	Fusée de poudre	Cohete	Fuseye, vier pyl
Tessera	7	Einäugiger Würffel	Fattinaccio	Dé de facon extraordinaire	Dádo con un ojo solamente	Teelinck met een Oege
Trochus	8	Topff	Trottola	Toupie	Trompe	Dop, oft Top
Turbo pneumaticus	9	Windtopff	Giravento	Tourbillon de vent	Peonca	Wind-Menleken

LIBER XIX.

LITTERÆ ALphabeti, earumque proprietates.		Buchstaben und dero zugehör	LETTERE AL fabetali, ed altri attenenti.	LETTRES DEL Alphabeth & autres choses servanes à escrire	LETRAS DEL Alphabetho escritura, y otras cosas semejantes.	Letteren van den A, B, en andere Saecken daer toe behoorende.
A	1	A	A	A	A	A
Archetypus	2	Vorschrifft	Esempio	L'original de quelque chose	Dechado	Voorschriffe
B		B	B	B	B	B
Calamus scriptorius	4	Schreibfeder	Penna da scrivere	Pluma	Pluma	Penne
Charta bibula	5	Fließ-Pappyr	Carta d' ascingare	Papier qui perce	Papelque passe	Klat-papier
H	6	H	H	H	H	H
I	7	J	I	I	I	I
Liber	8	Buch	Libro	Liure.	Libro	Boeck
Litteræ	9	Buchstab	Lettera	Letere	Letra	Letter
O.	10	O	O	O	O	O.

Pixis

Latinè.	*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
Pyxis vulveraria 11	Streubuchs	Polverino	Boëtte à poudre	Salvadera	*Sandt-Koker*
Regula scriptoria 12	Lineal	Riga	Regle	Regla	*Regel-bort*
Sigillum 13	Pitschier	Sigillo	Cachet	Stello	*Segel Cachet*

LIBER XX.

INSTRUMENTA Nautica.	Schiff-Zeug.	STRUMENTI Marineschi.	INSTRUMENTS pour les Mariniers	INSTRUMENTOS por les Marineros	*Schips-Getuygh*
Anchora 1	Ancker	Anchora	Aocre	Ancora	*Ancker*
Arca Noë 2	Arch Nohe	Arca di Noë	Arche du Noë	Arca Noë	*Arcke van Noë*
Clavus, seu temo 3	Steür-Ruder	Timone	Timoo de Navire	Temoo	*Het Roer*
Cymba 4	Schifflein	Barca	Barque	Barcha	*Boodt*
Hamus 5	Angel	Hamo	Hamecon	Anzuelo	*Anghel Vischhaeck*
Navis 6	Schiff	Nave	Navire	Nave	*Schip*
Rete, Nassa 7	Netz / Fischerreüß	Rete	Rets, Nasse	Red, Nassa para pescar	*Netten, Visch-Corf*
Scapha, Phaselus 8	Schnelles Schifflein	Barello, Gondola	Naselle	Esqui fe, Barqoillo	*Een snel Schuytie*
Tabula hydrographica, cum pyxide nauticâ 9	Seefahrten / Seebuchs	Carta da navigare	Carte à Naviger	Carta de Marear	*Zee-Caerte met het Compas.*
Triremis 10	Schiff mit 3. Ruderordnungen	Galera	Galere	Galera	*Ialeye*

LIBER XXI.

INSTRUMENTA Mathematica	Mathematische Werck-Zeug.	STRUMENTI Matematici	INSTRUMENTS de la Mathematique.	INSTRUMENTOS por la Mathematica.	*Mathematische Instrumenten.*
Amussis 1	Schenckelschnur	Piombino	Sonde	Solda	*Loot, Pasloot*
Astrolabium 2	Der Sternen Lauf-Kugel	Astrolabio	Astrolabe	Astrolabio	*Sterre-Kyker*
Bilaox, Libra, Statera 3	Schüssel-Waag / Waag / schnell-Waag	Bilancia, Stadiera	Balançe	Balanca, Romana	*Waege, Balanca*
Circinus 4	Circkel	Compasso	Compas	Compas	*Passer*
Circulus 5	Ring Craiß	Circolo	Cercle	Circulo	*Rinck, Cirkel*
Conspicilium 6	Augen-Spiegel	Occhiale	Lunete	Antojo	*Bril*
Dioptra 7	Das Absehen	Traguardo	Perspective		*Perspective*
Globus, Sphæra 8	Himmel und Erd-Kugel	Globo Sfera	Globe, Boüle	Globo, Esfera	*Bol, Kloot, Rondo*
Horologium arenarium 9	Sand-Uhr	Horivolo da polvere	Horologe à sable	Relòx de arena	*Sandt-Looper*
Horologium rotatum 10	Uhr mit Räderen	Horivolo de rote	Horologe à roüe	Relox de Rueda	*Ure-Werck*
Horologium solare 11	Sonnen-Uhr	Horivolo da sole	Quadran	Relox de sol	*Sonne-Weyser*
Instrumentum 12	Werckhzeug	Strumento	Instrument	Instrumento	*Gereetschap*
Microscopium 13	Vergröß-Glaß	Microscopio	Microscope	Antojo de largavista	*Vergroot Glas*
Perpendiculum 14	Bley-Waag	Archipendolo	Esquierre, Plomb des charpantiers	Archipendulo	*Pasloot*
Quadrangulus 15	Viereckhigt	Quadrangolo	Quadrangle	Quadrangulo	*Vierkantich*
Quadrans Astronomicus 16	Quadrant	Quadrante	Quadran	Quadrante	*Qradrant Instrument van die Sterre Keykers*
Regula quadrata 17	Viereckhitgte Maß	Squadra	Esquierre	Esquadra	*Winkelhaeck*
Speculum cylindricum 18	Maßspigel	Cilindro	Cylindre	Cilindro	
Tabula Geographica 19	Land-Kharten	Mappamondo	Mapemonde	Mapa	*Landt-Kaerte*
Telescopium 20					*Sien-Buys*
Tetraëdrum 21	In vier Triangel außgetheilt	Tetradio		Tetrgono	
Triangulus 22	Triangel,	Triangolo	Triangle	Triangulo	*Triangel, Dreyhoeckich*
Tubus Acusticus 23			Une trompette pour parler de loing	Trompeta para hablar de lexos	*Trompette, daer men met verre sprecken kan*
Tubus opticus 24	Perspectiv	Cannochiale	Lunette d'approche	Antojo de larga vista	*Verre-Kyker*

Latinè.	*Germanicè.*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè*	*Belgicè.*

LIBER XXII.

INSTRUMENTA militaria.	Kreigs-Zeug.	STRUMENTI militari	INSTRUMENTS de la guerre	INSTRUMENTOS para la guerra.	*Krygh of Oorloghs, Getuych.*
Arcus	1 Bogen	Arco	Arc	Arco	*Bôge*
Arcus balistarius	2 Palester	Balestra	Arbalete	Ballesta	*Voet Bôge*
Aries militaris	3 Maurenbrecher	Arieto	Belier	Carnero	*Muer-greker*
Arma	4 Waffen	Armi	Armes	Armas	*Wapens*
Chirotheca ferrea	5 Panzer / Handtschuch	Mauoppola	Gant de fer	Manopola	*Eysere Hundtschoen*
Clava	6 Streitkolb	Claya	Massue	Clava	*Knotse*
Funda	7 Wurffschlinge	Fiumbola	Fonde	Honda paratirar	*Slinger*
Galea	8 Böckelhaub	Elmo	Heaume	Yelmo	*Helm*
Gladius	9 Degen	Spada	Epée	Espada	*Swerdt*
Hasta, lancea	10 Spieß-Lantzen	Hasta, Laucia	Lance	Lança	*Spiesse, Peycke*
Papilio	11 Gezelt	Padiglione	Pavillon de Camp.	Baraca, Quero, Tienda	*Tenten, Baracken*
Pharetra	12 Pheil-Kocher	Faretra	Carquois	Carcax	*Pyl-Koker*
Pyrobolus	13 Feur Kugel	Bomba	Globe de fer	Bomba	*Vierkogel, Bomme*
Sagitta	14 Pfeil	Saetta	Fleche	Hecha	*Peyl*
Sclopetum	15 Mosquet	Archibugio	Mousquet	Arcabuz	*Musket*
Scopus	16 Zihl	Berslaglio	But	Hito	*Wit, daaer mẽ naer schiet*
Scutum	17 Schild	Scudo	Bouclier	Escudo	*Schilt*
Tormentum militare, Bombarda, seu Globus	18 Kriegs-Stuckh / Schieß-Kugel	Artiglieria	Piece d'artillere, Arquebusa, Bale d'arquebuse, ou de Canon	Artilleria, Bombarda, Balla	*Stuk geschuts, Busse, Kogel*
Tuba	19 Trommete	Tromba	Trompette	Trompeta	*Trompette*
Tympanum	20 Trummel	Tamburo	Tambour	Caxa	*Trommel*
Vexillum, Labarum	21 Fahnen / Standart	Insegna, Bandiera	Enseigne, Estendart	Estandarte, Vandara	*Vaene, Standart*

LIBER XXIII.

INSTRUMENTA Musica.	Musicalische Instrumenten	STRUMENTI Musicali.	Instruments pour La Musique.	INSTRUMENTOS por la Musica	*Instrumenten van de Musique.*
Chelys	1 Geige	Violino	Violon	Rabel	*Violonse*
Chorda Musica	2 Saite	Corda Musicale	Corde de Musique	Cuerda	*Snaere*
Cithara	3 Cither	Cetera	Cithre	Citola	*Cither*
Lyra	4 Leyre	Lira	Lyre	Lira	*Liere*
Nablium	5 Harpffe	Arpa	Harpe	Harpa	*Harpe*
Organum, Organum hydraulicum	6 Orgel / Orgel / so durch Wasser getrieben	Organo	Orgue, Orgue Hydraulique	Organo	*Orgel, Water-Orgel*
Syrinx	7 Pfeiffen	Siringa			*Peype*
Testudo	8 Lauten	Liuto	Luth	Laud	*Luyte*
Tibia	9 Flöten	Flauto	Fleute	Flauta	*Fluyte*
Tibia utricularis	10 Sackpfeiff	Piva cornamusa	Cornemuse	Cayra	*Moesel, Sakpype*

LIBER XXIV.

INSTRUMENTA Rustica	Bauren Werck-Zeug.	STRUMENTI Rurali	INSTRUMENTS des Paisans.	INSTRUMENTOS de los villanos.	*Boeren Werk-Getuygh.*
Aratrum	1 Pflug	Aratro	Charrue	Arado	*Ploege*
Cribrum	2 Sib	Crivello	Crible	Harnero	*Sift*
Currus	3 Wagen	Carro	Chariot	Carro	*Wagen*
Falx	4 Sensen	Falce	Faux	Hoz	*Seysene*
Flagellum	5 Drischel	Correggiato	Fleau	Trillo	*Vlegel*
Jugum	6 Joch	Giogo	Joug	Yugo	*Juk*
Ligo	7 Harwe	Zappa	Hoyau	Acadon	*Hauwel*
Modius	8 Metzen	Staio	Muy	Cahix	*Graẽ-maete, mudde*
Occa	9 Egen	Erpice	Herse	Rastrillo	*Egge*
Palus	10 Pfal	Palo	Pau	Palo	*Pael*
Rastrum	11 Rechen	Rastro	Rateau	Rastro	*Reke*
Rota	12 Rad	Rota	Roüe	Rueda	*Radt*
Stimulus	13 Spitziger Stech	Stimolo	Aiguillon	Aguijon	*Prickel-Steck*
Vannus	14 Futterwann.	Vaglio	Van	Harnero	*Wanne*

CORPO

LIBER XXV.

Latinè.		*Germanicè,*	*Italicè.*	*Gallicè.*	*Hispanicè.*	*Belgicè.*
CORPORA Mixta.		Allerley Ding.	MISTI.	MELANGE DE plusieurs corps	MEZ CLADURA de diversos Cuerpos.	*Alderley Sacken,*
Arcula	1	Kästlein'	Cassetta	Caissete	Arquilla	*Kasse, Kasken*
Ægyptus	2	Egyptenlandt	Egitto	Egypte		*Egypten*
Calcar	3	Sporn	Sprone	Eperon	Espuela	*Spore*
Canalis	4	Rinnen oder Wasserrohr	Alralena ò Cicognola	Tuyau	Canal	*Buyse, Göote*
Cilicium	5	Bußkleid	Cilicio	Haire	Cillcio	*Haeren-Kleeds*
Compedes	6	Fuß Band	Pastoiç	Cepsà lier le piéds	Grillor	*Boyen*
Cornu	7	Horn	Corno	Corne	Cuerno	*Horen*
Corona	8	Kron.	Corona	Couronne	Guirlanda	*Kroon*
Cucurbitula	9	Laßkopf	Ventose	Ventouse	Ventosa	*Laet-bussen*
Fibula	10	Hafftlein	Fibbia	Agrafe	Hevilla	*Gespe*
Flabellom	11	Fliegenwaden	Ventaglio	Avantail	Avanico,	*Weyer*
Flagrom	12	Geissel	Disciplina	Fleau	Diciplena	*Roede, Geessel*
Frænum, Lupatum.	13	Zaum / Scharpf gebiß vor die Pferdt	Briglia, Freno	Bride, Freîn	Freno	*Toom, Scherp gebeye*
Harpagium	14	Sprißkrug	Nube di creta	Cruche pour arrouser les plantes	Genero de vaso paro rociar yervas y flores	*Gieter, vas om de Blomen te bestroeyen*
Larva	15	Larven	Maschera	Masque	Mascare	*Mommen Aensicht*
Malleoli, funiculi, texendis	16	Klöcklein	Mazzuolo da giglietti	Martelets de bois ou d'autre, pour faire des dentelles, ou de semblables choses		*Blockens, daer de Dochters hun Gaeren opvvendenom Kanten te macken*
Meta	17	Spitzige Saul/Zihl	Meta	Bor, Limite	Termino	*Méete, Eynde*
Nodus	18	Knopf	Gioppo	Nocud	Bultro, Nudo	*Knop, oft Knoop*
Odontagra	19	Zang die Zähn außzubrechen	Cane di ferro	Chien de fer pour arracher les dents	Saca muela	*Tant-trecker*
Pecten	20	Kamm	Pettine	Peigne	Peyne	*Kam*
Phleboromum	21	Laßeisen	Lancetta	Lancette pour seigner	Lanvilla	*Lancette, Laet-Mesken*
Rogus	22	Hauffen Holtz	Rogo	Tas de bois	Carca	*Hanvvt - Tas, Hanvvt-Hoop*
Scena	23	Gang auff der Spihlbühne	Scena	Scene	Tablado	*Vytganck in ein Comedæ*
Sceptrum	24	Scepter	Scettro	Sceptre	Sceptro.	*Schepter*
Sera	25	Thür-Schloß	Lucchetto	Serture	Cerradura	*Slot an een Deure*
Sertum	26	Krantz	Ghirlanda	Chapeao de fleurs	Guirlanda	*Krans*
Tabella depicta	27	Gemahlt Täfflein	Quadro	Peinture	Quadro	*Schilderey*
Thronus	28	Thron	Trono	Throne	Silla	*Troon*
Torques	29	Halß-Ketten	Catena	Chaine d'or	Cadena de oro	*Hals-Ketten*
Triton	30	Wetterhan	Bandernola	Cog d' un clocher	Gallardete	*Den Haen op eenen Thoren*
Viscus	31	Vogel-Laim	Vischio.	Glu	Liga	*Vogel-Leym*

INDEX

INDEX ALPHABETICUS CORPORUM, QUÆ IN MUNDO SYMBOLICO reperiuntur.

Clavus

Robur,

AUTHORES EMBLEMATUM,

Qui ad formandum

MUNDUM SYMBOLICUM

concurrerunt.

EMBLEMATA IMPRESSA.

ABbas Joannes Ferrus in suo Theatro.
Idem in Umbris apparentibus.
D. Paulus Aresius in omnibus suis Voluminibus.
Alcibiades Lucarinus, sub nomine Officiosi Academici Intronati.
D. Didacus Saavedra in Principe politico.
D. Octavius Boldonus in suo Theatro ad laudem D. Card. Cæsaris Montii.
D. Vincentius Gilibertus in Sacris Coronis, in Civitate Dei, & in Torculari.
Bartholomæus Rossi in Hieroglyphicis symbolis.
Sylvester Petra Sancta, de Symbolis heroicis.
Joannes Orazcus in Emblematis.
Emmanuel Thesaurus in exequiis Philippi III. Hispaniarum Regis. &c.
Lucretius Borsati in laude Antonii Lungi.
Franciscus Raulinus in Exequiis Odoardi Ducis Parmensis.
Hieronymus Gambertus ad honorem Francisci I. Ducis Mutinensis.
Henricus Engelgrave in Luce Evangelica.
Carolus Bovius in Laude S. Ignatii Loyolæ.
Otho Venius in Emblematis Amatoriis.
Sigismundus Laurentius de Virtute Sancti Pauli.
Leonardus Velli in ingressu Serenissimi Cardinalis Ferdinandi, Hispaniarum Infantis, Mediolanum. In Exequiis D. Petri Campori Cardin. Et ad ingressum D. Francisci Visconti, recens inaugurati Episcopi, in Civitatem Cremonensem.
Aloysius Juglaris in exequiis Serenissimi Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis.
Hortensius Pallavicinus ad solennem ingressum Mariæ Annæ Hispaniarum Reginæ, in Civitatem Mediolanensem: Et ad eundem ingressum Eminentissimi Archiepiscopi, Alphonsi Littæ.
Jacobus Masenius in Speculo Imaginum.
Blasius Palma in sua Palma.
Ludovicus Brethe Can. Reg. in Basilica S. Genovefæ Canonicorum Regularium Parisiis.
Sebastianus à Matre Dei in Symbolis Deiparæ.
Alexander Luzon de Millares Can. Reg. in idea politica veri Christiani.

EMBLEMATA IMPRESSA ANONYMORUM.

APparatus, Mantuæ institutus, ad coronationem Mariæ Virginis.
Parthenii Romani in laudem D. Cardinalis Scipionis Burghesii.
Aliquot Emblemata Academiæ Furfurariorum.
Exequiæ D. Cardinalis Horatii Spinolæ, Archiepiscopi Genuensis.
Canonizatio sanctæ Theresiæ.
Canonizatio Sancti Caroli, celebrata Mediolani.
Exequiæ Serenissimi Ranutii I. Ducis Parmensis.
Exequiæ D. Marchionis Petri Francisci Malaspinæ.
Philothæi Symbola Christiana.
Octiduum S. Francisci Borgiæ, Monachii Bojorum celebratum.

Schola

EMBLEMATA NECDUM TYPO EDITA.

Schola Arcimboldiæ Mediolani.
Academia Errantium Brixiæ.
Expergefacti Pistorienses.
Philopponi Pistorienses
Incompositi Fanenses.
Venatores Veneti.
Emblemata sacri Templi Saronnæ.
Emblemata patris Camilli Antici.
Emblemata P. D. Primi Aloysii Tatti.
Emblemata P. Joannis Bartholomæi Pancerl.
Emblemata P. Hortensii Pallavicini.
Emblemata D. Caroli Rancati, Præpositi Batetii.
Emblemata D. Joannis Baptistæ Mazzoleni.
Emblemata D. Berlingerii Gessi, Senatoris Bononiensis.
Emblemata D. Jacobi Certani Abbatis Can. Reg. Later.
Emblemata D. Salvatoris Carducii Can. Reg. Later.
Emblemata D. Herculis Salaroli Can. Reg. Lat. Abbatis.
Emblemata D Philippi Mariæ Gallinæ, Can. Reg. Lat.
Emblemata D. Archangeli Conter, Can. Reg. Lat.

Et alia complurium aliorum ingeniorum.

AUTHORES
E QUIBUS
EMBLEMATA MUNDI SYMBOLICI
illustrantur.

A

Absalon Abbas Can. Reg.
Achilles Bocchius
Adamus Weberus Can. Reg.
Ægydius
Ægydius Corozet
Ægydius à S Joan. Bapt.
Ælianus
Aelredus
Æmilius Probus
Æneas Sylvius
Æsopus
Agapytus Diaconus
Agatius
Agellius
Ailgrinus
Alanus
B Albertus Magnus
Alcibiades Lucarinus
Alcuinus
Aldus Manutius
Alexander ab Alexandro
Aloysius Cerchiarius
Aloysius Juglaris
Aloysius Lippomannus
Aloysius Novarinus
Alphonsus Avila
Alphonsus Ciacconius
Alphonsus Rodriquez
Alphonsus Salmerun
Alphonsus Tostatus
Algerus
S. Ambrosius
Ambrosius Ansbertus
B. Amedeus
Ammianus Marcellinus
Anastasius Nycænus
Anastasius Sinaita
Andreas Alciatus
S. Andreas Apostolus
Andreas Biancus
S. Andreas Cretensis
Andreas Pintus
Andreas Tiraquellius
Angelinus Gazeus
Angelus Grillus
Angelus Maria Arcionus
Angelus Politianus
Ansbertus
S. Anselmus
S. Antiochus
S. Antoninus
Antoninus Imperator
Antonius
S. Antonius Abbas
Antonius Bonfinius
Antonius Gulielmus
S. Antonius de Padua Can. Reg.
Antonius Panormitanus
Antonius Possevinus
Antonius Ricciardus
Apollodorus
Aponius
Apophtegmata Hebrea
Appianus
Apuleius
Aratus
Archangelus Conter
Aretas
Arias Montanus
Aristides
Aristophanes
Aristoteles
Arnobius
Arnoldus Carnotensis
Arnoldus Luxuviensis
Ascanius Martinengus Can. Reg.
Ascanius Ordeus Can. Reg.
S. Asterius
S. Athanasius
Athanasius Kircherus
Athenæus
Averroes
S. Augustinus
Augustinus Mascardus
Aurelius Victor
Ausonius
Author operis Imperfecti.

B

Balthasar Bonifacius
Balthasar Paez
Baptista Fulgosus
Baptista Guarinus
Baptista Mantuanus
Baptista Pitonus
Bartholomæus Anulus
Bartholomæus de Pisis
Basilius Imperator
S. Basilius Magnus
Basilius Paradisi
S. Basilius Seleuciensis
Beda
Benedictus de Uva
Benedictus Fernandex
Benedictus Fidelis
Benedictus Haeftenus
Benedictus Sossagus
R. Ben Sira
S. Bernardus
Bernardus Morandus
Bernardinus Bauhusius
Bernardinus Balduinus
Bernardinus de Busto
S. Bernardinus Senensis
Biantes
S. Birgitta
Blasius Viega
Boëtius
Boisardus
S. Bonaventura
Bonaventura Baronius
Bonaventura à S. Maria
Breviarium Ambrosianum
Breviarium Romanum
S. Bruno Can. Reg.
Brusonius

C

Cæsar Baronius
Cæsar Ripa
S. Cæsarius Arelatensis
Calpurnius
Campensis
Capoleo Guelfuccius
Cardinalis de Monte
Carolus Baliotus Can. Reg.
S. Carolus Borromæus
Carolus Bovius
Carolus Ghioldus
Carolus Paschalius
Carolus Rancatus
Carolus Rossetus Cardinalis
Cassiodorus
Castor Durantes
Catharinus d'Avila
Cato
Catullus
Celsus Rosinus Can. Reg.
Chleantes
Christophorus Finottus
Christophorus Giarda
Chromatius
Chrysippus
Cicero
Claudianus
Claudius Achillinus
Claudius Paradinus
Claudius Trivultius
C lemens Alexandrinus
S. Clemens Romanus
Columella
Concilium Arausicanum
Concilium Carthaginense
Concilium Tridentinum
Conradus Gesnerus
Constantinus Imperator
Constantius Pulcharellus
Constitutiones Can. Reg. Lat.
Cornelius à Lapide
Cornelius Gallus
Cornelius Jansenius
Cornelius Tacitus
Cosmas Damianus Hortulanus Can. Reg.
Cosmas Hierosolymitanus
Costalius
S. Cyprianus
S. Cyrillus Alexandrinus
S. Cyrillus Hierosolymitanus
Cyrus di Pers.

D

S. Damasus
Daniel Bartolus
R. David
David Chitræus
Democritus
Demosthenes
S. Diacodus
Didacus Baeza
Didacus Castillius
Didacus Celada
Didacus Saavedra
Diodorus Sicilianus
Diogenes
Diogenes Laertius
Dion
Dion Cassius
Dion Chrysostomus
S. Dionysius Areopagita
Dionysius Cartusianus
Dioscorides
Dominicus Bissellius Can. Reg.
S. Dorotheus
Drogo Hostiensis

E

Ecclesia Franciscana
Edmundus Campianus
Egesippus
S. Eleutherius
Elias Cretensis
Elius Spartianus
Emmanuel Naxera
Emmanuel Thesaurus

B. Ennos

B.Ennodius
Epicarmus
S.Ephræm Syrus
Epictetus
S.Epiphanius
Erasmus
Erieus
Efchilus
Evagrius
S.Evaristus
S.Eucherius Can.Reg.
Euripides
S.Eusebius Emyssenus
Eusebius Gallicanus
Eustatius
Euthymius
Eutropius

F

FAmianus strada
Fasti Marrani
Faustus Andrelinus
Faustus Sabæus
Faustinus Presbyter
Ferdinandus Quirinus Salazar
Flavius Vopiscus
S.Franciscus
S.Franciscus Borgia
Franciscus Bracciolinus
Franciscus Maldonatus
Franciscus Mendoza
Franciscus Patritius
Franciscus Petrarcha
Franciscus Philelphus
Franciscus Pona
Franciscus Remondus
Franciscus Ribera
S.Franciscus Salesius
Franciscus Suarez
Franciscus Titelmannus
Franciscus Toletus
Franco Abbas
Fulbertus Carnotensis
S.Fulgentius
Fulvius Testi

G

GAbriel Chabrera
Gabriel Flamma Can. Reg.
Gabriel de S.Maria
Gabriel Pennotus Can.Reg.
Galeazzius Gualdus
Galenus
Galfridus
Gaspar Sanctius
Gaspar Schottus
S Gaudentius
Georgius de Montenar
Georgius Agricola
Georgius Cametarius
Georgius Codinus
Georgius Heserus
Georgius Pisida
Georgius Vasari
Georgius Venetus
Glossa interlineatis
Glossa ordinaria
Goffridus Abbas
Gratianus Legista
Gregorius Bolzi
Gregorius Brunellus Can. Reg.
Gregorius Comaninus Can. Reg.
S.Gregorius Magnus
S.Gregorius Nazianzenus
S.Gregorius Nyssenus
S.Gregorius Thaumaturgus
Gregorius Turonensis
Guerricus Abbas
Guidobaldus Bonarelli
Guido Casonius
Guido Vanninus
Guilielmus Esthius
Guilielmus Lamormainus
Guilielmus Barclaius
Guilielmus Parisiensis

H

R. HAcrados
Hamerus
Haymo
Henricus Farnesius
Hermannus Hugo
Herodianus
Herodotus
Hesichius
Hesiodus
Hector Boethius
Hector Pintus
Hieremias Drexelius
S.Hieronymus
Hieronymus Cardanus
Hieronymus Gratianus
Hieronymus Mercurialis
Hieronymus Oleaster
Hieronymus Porti
Hieronymus Presbyter
S.Hilarius
Hincmarus
Homerus
Honorius
Horatius
Horatius Tursellinus
Hortensius Pallavicinus
Hugo Cardinalis
Hugo de S.Victore Can Reg.
Hymni Græci
Hyppocrates
Hyppolitus Tagliapetra

I

IAcobus Balde
Jacobus Bidermannus
Jacobus Billius
Jacobus Bruck
Jacobus Cassius
Jacobus Certanus Can.Reg
Jacobus Gaddi
Jacobus Salianus
Jacobus Sannazarius
Jacobus Spigellius
Jacobus de Valentia
Jacobus de Vitriaco
Jamblicus
Janus Nicius
Idiota Can.Reg.
S.Ignatius Loyola
S.Ignatius Martyr
Ildebertus Abbas
Ildebertus Episcopus
S.Ildephonsus Can.Reg.
Innocentius III.Can.Reg.
Joachimus Estreham
Joannes Augustinus Cengveglia
Joannes Andreas Alberti
Joannes Audenus
Joannes Barclaius
Joannes Baptista Bargioccus
Joannes Baptista Bartolus
Joannes Baptista Lauros
Joannes Baptista Marinus
Joannes Baptista Masculus
Joannes Boterus
Joannes Capponus
Joannes Carpatius
Joannes Cartagena
Joannes Cassianus
S. Joannes Chrysostomus
S. Joannes Climacus
Joannes Dadreus
S.Joannes Damascenus
Joannes della Casa
Joannes Eckius
Joannes Felix Astolphus
Joannes Franciscus Bonomus
Joannes Frontro Can Reg.
S. Joannes Geometra
Joannes Gregorius Grueber Can.Reg.
Joannes Gerson
Joannes Guilielmus
Joannes la Hait
Joannes Lorinus
Joannes Mauburnus Can. Reg.
Joannes Papa
Joannes Paschalius Can.Reg
Joannes Petrus Giussanus
Joannes Pineda
Joannes Pinna
Joannes Rhò
Joannes Ruellius
Joannes Rusbrochius Can. Reg.
Joannes Sangeminianus
Joannes Sarisberiensis
Joannes Sentenus
Joannes Sylveira
Joannes Simonetta
Joannes Stobeus
Joannes Thaulerus
Joannes Thuilius
B.Jordanus
Jordanus Ravennas
Josephus Bassus
Josephus Baptista
Josephus Laurentius
Josephus Orrigonus
Jovianus Pontanus
S.Irenæus
R Isaac
Isaac Presbyter
B.Isaias
Isidorus Clarius
S.Isidorus Hispalensis Can. Reg.
Isidorus Pelusiota
Isocrates
Isolanus
Julianus Archiepiscopus
Julianus Imperator
Julius Cæsar Scaliger
Julius Capitolinus
Julius Frontinus
Julius Hyacintus Ronconus
Julius Nigronius
Julius Strozzi
Junilius Episcopus
Ivo Carnotensis Can.Reg.
Justinianus Imperator
Justinus Historicus
S.Justinus Martyr
Justus Lipsius
Justus Orgelitanus
Juvenalis

L

LAmpridius
Lactantius Firmianus
Latinus Pacatus
Laurentius Beyerlinck
S. Laurentius Justinianus Can.Reg.
Laurentius Longus
S.Laurentius Novariensis
Laurentius Surius
Leo Castrus
Leo Hebræus
Leo Imperator
S.Leo I.Papa Can. Reg.
Leontius Episcopus
Libanius
Lucanus
Lucas Tudensis Can. Reg.
Lucianus
Lucretius
Ludovicus Alcazar
Ludovicus Ariostus
Ludovicus Bertaldus
Ludovicus Blosius
Ludovicus la Cerda
Ludovicus Cressolius
Ludovicus Sottomajor

M

S. MAcharius
Macharius Chrysocephalus
Mambrinus Roseus
Manilius
Maphæus Vegius
Marcus Antonius Scipio
Marcus Eremita
Marcus Varro
Marcus Victor
Marcus Vigerius

Mar

MUNDI SYMBOLICI
LIBER PRIMUS.

CORPORA COELESTIA.

COELUM *Caput I.*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Nter omnes vastissimi Universi hypostases, quæ à Deo Ter Opt. Max. ex informi, tenebroso, & indigesto chao in suas quasq; stationes discernebantur; temporis primitiæ Cœlo sacræ extitêre. Huic dogmati fidem suam interponit Moses. *In principio creavit Deus cœlum.* Dehinc terra, ceu pavimentum humanis pedibus supponendum, aquis undique circumflua, paribusque librata ponderibus, in universi centro firma & stabilis appensa est. Eam ignis, cum lunari globo in orbem contortus, & cætera rerum primordia sunt insecuta. Quare ut Mundus Symbolicus, seu ectypon ab exemplari nihil aberret, primo loco spatiosum illum firmamenti fornicem; postliminio quatuor corpora primogenia, cæterámque sparsam mundi supellectilem, prout quæque in rem nostram aliquid momenti conferent, collocare studebimus.

Gen. 1. 1.

1. Dum Isabella Borbonia, Hispaniarum Reginæ, fatis concesserat, suos simul in luctus animavit Parnassidem Mediolanensem, quæ atros demortuæ Reginæ arcus insigni depinxit emblemate; sphærâ

Sphæra nimirùm percussa, quæ in circulos æneos, armillarum instar inter sese inflexos, distincta, omnem revolutionum cœlestium varietatem, totius universi Ideam curiosè exprimebat: hoc lemmate, seu Oedipo, addito: UNUS OMNES. Veluti diceret, quemadmodum primum mobile, è communi Philosophiæ suffragio (quidquid P. Joan. Euseb. Nierembergius momentis validis adversò torrente nitatur) omnes inferiores orbes secum in occasum, motu (ut vocant) raptûs, præcipitat; simili planè ratione cunctos subditorum animos ab optimæ Reginæ occasu in lachrymas & lugubres singultus suisse detractos. Cæterùm genuina hæc Superiorum imago est, ad quorum actiones, ceu ad primum mobile, omnia inferiorum facta facilè formantur, & quaquaversum rapiuntur. Unde Claudianus:

Nierembt. Hist. Natur. l.2.c.7.

Exemplum Superiorum

Claud. de 4. Consul. Honorii.

- - - - - - componitur orbis
Regis ad exemplum; nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quàm vita regentis;
Mobile mutatur semper cum Principe vulgus.

Appositè in rem præsentem quidam hodierni ævi Vates.

In Andream Epigr. 113.

O quanta exemplo generoso in Principe vis est!
Tu vitando vetas; tu faciendo jubes.
Princeps principium motus, Rex regula vitæ,
Circumfert cœlum sidera, Rex populum.

Motio Divina.

Lips. l. 1. de constantia. cap. 20.

Justus Lipsius in hac *primi mobilis* icone vult repræsentari vim illam suavem & attemperatam, quâ supremus omnium motor Deus orbem intellectualem gubernat. *Sicut*, inquit; *Supremum illud cœlum inferiores omnes orbes ita secum ducit, ut proprium eorum motum non abrumpat aut sistat; sic Dei fati impetu humana omnia trahit, sed peculiarem cujusque vim aut motionem non tollit.* Rapit enimverò Deus voluntatem nostram, manu tamen adeò cautâ, ut coogenitum indifferentiæ characterem, & liberam agendi facultatem; nec minimum eripiat.

Animi magnitudo.

2. Romani Parthenonis sodales insignem Scipionis Burghesii, Cardinalis, magnificentiam & animi pondus demonstraturi; Cœlum explicârunt, hoc lemmate descriptum. NIHIL EXTRA. Simulachrum hoc Divinæ immensitati apprimè congruit; de qua S. Isidorus. *Non ita*, inquit, *putandus est Deus esse in omnibus, ut unaquæque res pro magnitudine portionis suæ capiat eum. id est, maxima majus, & minima minus: dum sit potius ipse totus in omnibus, sive omnia in ipso.* Et rursùs: *Omnipotentia Divinæ Majestatis cuncta potestatis suæ immensitate concludit, nec evadendi potentiam ejus quisque aditum invenire poterit, quia ille omnia circumquaque constringit. Cuncta enim intra Divini judicii potentiam coarctantur.* Quinimò etiam Ethnici hanc doctrinam habuêre exploratam. Unde Virgilius:

S. Isid. de Sum. Bono. l.1.c.2.

Immensitas Divina.

Virg. Eclog. 3

- - - - - Jovis omnia plena.

Constantia.

Hug. Card. in Ps. 8.

3. Mens imperterrita, & pectus semper sibi constans sphæram cœlestem imitatur, cum lemmate: IMMOTA REVOLVOR. Hoc collineat illa Hugonis Cardinalis sententia: *Viri spirituales dicuntur cœli, quia semper volvuntur; & nunquam retrocedunt.* Lemma Italicum est, eidem affine. NE PER MILLE RIVOLTO ANCOR SON MOSSO. Eleganter Venosinus olor.

Horat. l. 3. Carm. Od.

Justum & tenacem propositi virum
Non civium ardor, prava jubentium,
Non vultus instantis tyranni,
Mente quatit solidâ: neque Auster,
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.

Ferdinandus II. potentissimus.

Lamor. c. 17.

Hæc animi fortitudo palmam detulit Ferdinando II. Imperatori, de quo Gulielmus Lamormainus 10 hæc verba testatur; *Tot ab Acatholicis imperii tot injurias, tot ac toties ab hostibus iniqua & indigna perpessus, nunquam aut verbo quempiam acerbius accusavit, aut minimò commotus graviùs doluit.*

Animus generosus.

Senec. 3. de ira cap. 6.

4. Heroëm D. Caroli animum, quem inter adversa semper inconcussum servavit, haud obscurè loquitur serenioris cœli facies, infra quam è contrariis aotris erumpentes venti tumultuantur, & viribus, alterna cæde collisis, inter se confligunt; addito lemmate: UTCUNQUE SERENUM. Seneca animum verè generosum, cunctisque motibus superiorem, hoc Emblemate, ceu ectypo expressit. *Pars superior mundi, & ordinatior, ac propinqua sideribus, nec in nubem cogitur, nec in tempestatem impellitur, nec versatur in turbinem; omni tumultu caret. Eodem modo sublimis animus, quietus semper, & in statione tranquilla collocatus, intra se premens, quibus ira contrahitur, modestus & venerabilis est, & compositus.* Et rursùs: *Talis est sapientis animus, qualis mundi status super Lunam, semper illic serenum est.* Iisdem planè coloribus Ferdinandi II. Austriaci constantiam, nullis unquam tempestatibus dimotam exprimit Gulielmus Lamormainus: *Nubilum*, inquit, *ac serenum sunt mundum inferioris vices; cœlum nunquam mutatur. Planè qui Ferdinandum nôrunt, asserunt cœlo simillimum ejus fuisse animum; illum prospera & adversa infra se deflexisse, nunquam turbatum, nunquam mutatum.*

Idem Ep. 59.

Ferdinandus II. nunquã turbatus.

Lamorm. cap. 17. vita.

Virgil. li. 6. Æneid. v. 725.

5. Lemma, MENS AGITAT MOLEM, è cœlo pendulum, subministrat Virgilius, de mundi machina in hæc verba pronuntians:

Spiritus intus alit totamque infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Princeps privatus.

Vell. Pater.

Phil. Heb. l. de creatione Principis.

P. Leonardus Velli hoc symbolo supremam Cardinalis Armandi de Richelieu in Gallia authoritatem, summumque imperium repræsentavit: id enim non postremum Principibus incumbit munus, ut tales ad clavum efferant viros, qui brachia eidem sustinendo paria sufficere, suamque in agendo prudentiam palam demonstrare queant. Scilicet ad hoc Atlantes animum advertit Vellejus Paterculus quando è Politices regulis ait, *Magnos & eminentes viros magnis adjutoribus ad gubernandum fortunam suam usos esse.* Id amplius confirmans Philo Hebræus, *Unus*, inquit, *non sufficit quantumvis alacer, fortisque corpore simul atque animo in tanta mole negotiorum ac multitudine, quotidie aliis affluentibus super alia: proinde assumendi sunt optimates electi, spectatæ prudentiæ, fortitudinis, justitiæ, pietatisque incorrupti, & ante omnia infensi superbiæ: nam hujusmodi viri maximè idonei sunt, ad sublevandum ope suâ bonum honestumque Principem.* Cæterùm mentis nomine in hoc symbolo Intelligentias seu Angelos accipias; qui, è Philosophorum sententia, cœlos assiduò volvunt, revolvuntque.

Laborum assiduitas

6. Jacobus Certanus Abbas, Can. Reg. Later. ut orbi persuaderet, laborum centurias esse dotem, cumulatè in magnanimas mentes à natura effusam, Emblematis loco cœlum ob oculos statuit hac voce animatum. NEC MORA, NEC

QUIES

Digitized by Google

Lipſ. l. 4. admirand. cap. 2. Latin. Pacat. in Panegyr. Theodoſii.

QUIES ULLA. In rem præſentem Lipſius, *Alti*, inquit, *æthereique animi, ut ipſe æther, gaudent motu.* Nec aliter Latinus Pacatus: *Gaudent profectò*, inquit, *Divina perpetuo motu, & jugi agitatione vegetat æternitas. Ut indefeſſa vertigo cœlum rotat, ut maria æſtibus inquieta ſunt, & ſtare ſol neſcit: ita tu Imperator continuatis negotiis, & in ſe quodam orbe redeuntibus, ſemper exercitus es.* Quod Latinus in Imperatore; idipſum Alexander IV. in Pontifice Maximo exigit. *Ineſt*, inquit, *Romano Antiſtiti ſolicitudo ſine otio, labor ſine quiete, occupatio ſine vacatione, exercitium ſine tranquillo, ingens & ſedula meditatio ſine ſomno, nec ad modicum etiam cura quotidiana intermiſſionem habet.*

Imperatoris & ſummi Pontificis labor aſſiduus. *Bullarium tom. 1. Conſtit. 8.*

7. Academia Bononienſis, cui à nocte nomen, præfefert hemiſphærium, tenebris obductum, cum Lemmate: VERTITUR INTEREA. Vult nimirùm, generoſam mentem nonnunquam premi quidem, variiſque calamitatum tenebris obrui, nunquam tamen adeò validè deprimi, ut muneri ſuo deeſſe, otiove inerti diffluere cogatur. *Quid Divinæ tranquillitati*, inquit Ælredus, *tam proximum, quàm illatis contumeliis non moveri? nullo ſupplicio, nullâve perſecutione terreri? unam mentis & in proſperis & in adverſis habere conſtantiam; inimicum & amicum eodem oculo intueri.*

Animus generoſus.

Ælred. c. 7. Speculi charit.

8. Cœlum, terræ globum ambiens cum inſcriptione, IN OMNEM TERRAM, conſignificat illuſtres D. Thereſiæ per orbem adeò latè diffuſas virtutes, ut in iis operoſi Apoſtolorum conatus cernantur redivivi. De Apoſtolis ore aureo Chryſoſtomus: *Ipſo etiam ſole pernicius omnem perluſtravère terram, ſpargentes ubique lumina veritatis.*

S. Thereſia.

SS. Apoſtoli.

S. Chryſoſt. hom. 13. in Matth.

9. Parthenia Sodalitas Romana, inſignem Cardinalis Burgheſii munificentiam exhibitura, colorum beneficio cœlum figuravit, ſtellis diſtinctum; è cujus umbilico terra prominebat, cum dicto, DUM SPECTAT, DITAT. Apertum hoc dixeris, omnipræſentiæ Divinæ ſchema. *Quid boni*, exclamat Philo, *deſiueris præſente omnipotente Deo? tum proveniunt acervatim cuncta commoda.* Et alibi: *Impoſſile eſt, deeſſe commodum aliquod ubi Deus præſidet; ſolitus plena perfectaque bona largiri rebus omnibus.*

Principis liberalitas.

Præſentia Dei.

Philo l. de migratione Abraham. Idem lib. de Agricult.

10. P. Leonardus Velli, ut ſuam quoque ad Cardinalis Petri Campori juſta funebria conferret ſymbolam, cœlum ſtellis illuſtre efformavit, affixo Principis Huſſæi epigrammate: QUIS DORMIRE FACIET? Inſinuabat nimirum vigilem Præſulis illius purpurati curam. Eâdem omninò graphide ſummam Imperatoris Octaviani vigilantiam delineavit Romanus ſapiens. *Omnium domos*, inquit, *illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delitias illius induſtria, omnium vacationem illius occupatio. Ex quo ſe Cæſar orbi terrarum dedicavit, ſibi eripuit; & ſiderum modo, quæ irrequieta ſemper curſus ſuos explicant, nunquam illi licet, nec ſubſiſtere, nec quidquam ſuum facere.* Huic concolor Homerus canit:

Iob 38. 37.

Vigilantia.

Seneca lib. de Conſol. ad Polyb. cap. 26.

Hom. Iliad. 2.

Non licet integram noctem dormire regentem
Imperio populos, & agentem pectere curas,
Cujus conſilio populique, ac multa reguntur.

Eodem modo S. Joannes Chryſoſtomus: *Multâ*, inquit, *Paſtori opus eſt diligentiâ, ſexcentis etiam, ut ita dicam oculis*, (en! cœlum ſtellis coruſcum) *ut rectè undique animi habitum circumſpicere poſſit.* Et S. Bonaventura, *cœlum mobile & inquietum*, *cujus motus eſt revolubilis ſuper media, id eſt, ſuper axem, in quo oſtenditur bonorum Prælatorum diligentia & ſolicitudo circa curam & ſalutem ſuorum ſubditorum.*

S. Io. Chryſ.

S. Bonav. c. de Eccleſ. Hierarch.

11. Inter cæteram pompam funebrem cœlo ſtellato inſcripſêre. VERTETUR IN DIEM. Alludebant, ni fallor, ad illud Jobi: *Noctem verterunt in diem, & rursùm poſt tenebras ſpero lucem.* Hinc diſces univerſalem mortuorum reviviſcentiam, in quam non obſcurè conſentit Tertullianus his omninò verbis: *Lux quotidiè interfecta reſplendet, & tenebræ pari vice decedendo ſuccedunt, ſidera defuncta viveſcunt, tempora ubi finiuntur, incipiunt.* Ubetiùs poſteà eandem ſententiam, ſymbolis ſatis apertis mortuorum reſurrectionem ſignificantibus proſequitur.

Iob 17. 12.

Reſurrectio Mortuorum.

Tertull. in Apologet. cap 48.

12. Aſtronomis è quotidiano ſiderum motu compertum eſt, cœleſtes ſphæras pleraſque omnes eſſe volubiles, excepto duntaxat utroque axis vertice, (polos vocant, Aquilonarem unum, Auſtralem alterum) immobiliter ſemper perſiſtente. Unde lemma: IN MOTU IMMOTUS. Viros quoſdam clariſſimos innuit, qui complures, eoſque graviſſimos literarios partus citra dolorem (à parturientium maledicto exleges) ſummâ facilitate enituntur. Cumprimis verò ſignificat ſupremum operationum Divinarum regimen, de quo profundè Sanctus Iſidorus, *Opus*, inquit, *non conſilium apud Deum credimus mutari, nec variari eum, quia per varia tempora diverſa præcipit: ſed manens idem incommutabilis & æternus, quia cuique congruum eſſet tempori, ab ipſa æternitate in ejus manſit diſpoſitione conſilii.*

Negotiis detenti.

Regimen Divinũ.

S. Iſidor lib. 1. de ſum. bono cap. 1.

13. Si quidquam aliud inter res creatas præclarum aut obſtupeſcendum, certè cœlum ſerenum, per totam ſuam planitiem ſtellis undique reſperſum, mortales oculos in ſui admirationem attonitos rapit. Sed quantumvis pulchra & illuſtria ſint ſidera, à nobis indies videri ſolita; alia tamen, quæ aciem noſtram effugiunt, venuſtate & elegantiâ prioribus illis longè præſtant. *Quid in rebus corporalibus pulchrius cœlo & tot aſtris, tot luminaribus inſignito?* Verba enumero S. Thomæ Villanovani, *ſed neque omnimodam ejus pulchritudinem videmus; multò certè pulchrius eſt, quàm apparet.* Eò reſlectens Taſſus, in ornamentum D. Cardinalis Montalti, cœlum, ſtellis illuſtre, depinxit; è quo binæ hæ voces volitabant legendæ. PULCHRIORA LATENT. Alii hanc epigraphen tranſtulère ad limina Palatii de Pitti, quod Magnus Dux Hetruriæ incolebat. Mens Emblematis erat, inſignem vultûs illius Sereniſſimi majeſtatem ab internis animi virtutibus, quæ indies augeſceret, plurimùm ſuperari. Joannes Baptiſta Marinus illuſtriſſimæ Marchioniſſæ de Caraglio panegyrin in hæc verba canit:

Cœlum quàm pulchrũ.

S. Thom à Villanova conc. 1. de S. Michaele.

Virtus abſcondita.

Io. Bapt. Marin. 2. part. Lyra.

De la beltà, ch'il Ciel, donna vi diede
Il men ſi ſcopre, il più vien che s'aſconda.
Bianco ſen, negro ciglio, è chioma bionda,
Sol nel viſibil voſtro mondo vede.
Ma la luce, che l'anima poſſiede,
Adombrata dal vel, che la circonda,
Benche quaſi per vetro i rai diffonda,
Il bel, ch'appare oltra miſura eccede.
Così fior, così gemma, anchorche moſtri
Suo color, ſuo ſplender, cela l'interno
De l'occulta virtute a gli occhi noſtri.
E così il Ciel, benche nel giro eſterno.
Scopre le ſtelle, e'l ſol, ne chiuſi chioſtri
Gli Angeli accoglie, e'l gran motore eterno.

14. Ad

Virtus abscondita.

Virgines.

Salust. à Catil.

S. Greg. Nazianz. sent. l. 1.

14. Ad illustrandam assiduam Cardinalis Innici de Aragonia solicitudinem, quâ suas virtutes ab hominum conspectu subtrahere sedulò conatus est, cœlum produxêre, sole meridiano illuminatum. Lemma ad stellas, præ majore solis luce absconditas, alludebat in hæc verba: NON CERNUNTUR, ET ADSUNT. Veram hanc normam dixeris, Virginum, cùm Religiosarum, tùm sæcularium, quæ hominum oculos effugere & occultari quàm maximè allaborent. Cæterùm è Salustii doctrinâ in rem præsentem opportunissimâ, *Esse quàm videri probus malis*, S. Gregorius Nazianzenus.

Nec quamque, nec nimis sequere gloriam,
Nam præstat esse, quàm videri.

S. P. Augustinus.

Brev. Rom.

Deus author lucis.

Anast. Sinait. in Hexamer.

15. Cœlum, solem sub Horizonte splendentem, & stellas promiscuè diffusas ostentans, epigraphen sustinet: LUMEN AB UNO. Hoc Emblemate celsissimam Sancti Patris Augustini doctrinam descripseris: enimverò sicut minora sidera nullis, nisi à sole derivans radiis splendescunt; ita prorsùs universum Doctorum agmen nonnisi precariò victitat, & fundamentis è Magno Augustino mutuatis nititur. Id quod Ecclesia Romana grato in tantum Doctorem affectu ingenuè fatetur. *Tam multa*, inquit, *piè, subtiliter, & copiosè scripsit, ut Christianam doctrinam maximè illustrârit. Quem imprimis secuti sunt, qui posteà Theologicam doctrinam viâ & ratione tradiderunt.* Eodem argumento significari potest Sol æternùm indefectibilis, Deus ter Opt. Max. ad quem omnis ubique splendor, omnisque charitas sua refert primordia. *Invenimus lunæ & stellis lumen suppeditari à sole, re nobis significante, quod à Christo illuminatur Ecclesia, & sanctorum luminaria.* Ita Anastasius Sinaïta.

In Morte.

16. P. Ludovicus Juglaris inter funestas Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis, exequias, Taurini celebratas, cœlum depinxit, quod copiosis stellis distinctum, epigraphen prætulit. MERSO HÆC SOLATIA SOLE. Significare voluit, nullum afflictæ civitati è Serenissimi solis occasu superesse levamen, nisi faces passim accensas & multiplicem pompam, quâ obeuntem magnificè insequebatur. Ejusdem Emblematis occasionem nonnemo ex Helicone cygnus captans, cùm Divi Thomæ Aquinatis sacra lipsana inter innumeras collucentes tædas & accensa funalia transferrentur, in hos cantus erupit.

Innumera splendent facula, comitantur ad aras
Thomam, qui clarum lumen in orbe fuit.
Quem virum illustrem doctrina lumina pandunt,
Prædicat extincti flammea lingua decus.
Resplendent meritò circum tot lumina corpus;
Nam sole occiduo sidera cuncta nitent.

Opus auctorem laudat.

Sap. 13. 5.

Orpheus.

S. Prosper. lib. 2. vocat. gent. cap. 1.

17. P. Carolus Bovius intra stellati cœli umbilicum sphæram terrestrem appendit, affixo epigrammate, INDICAT AUCTOREM. Enimverò ex operis præstantiâ insignem artificis peritiam conjicere licet. Unde Salomon, *A magnitudine speciei & creaturæ, cognoscibiliter poterit creator horum videri.* Orphei dictum est. *Mundi machina est musica, & admirabilis consonantia, prædicans & laudans Deum.* Et S. Prosperi. *Cœlum, ergò, mare, terra, & omnia, quæ in eis sunt, consono speciei suæ, ordinationisque concentu protestabantur gloriam Dei, & prædicatione perpetuâ majestatem sui loquebantur auctoris.*

Maria sine labe concepta.

Ambr. Ansber.

Gen. 15. 5.

Philo l. quis rerum Divinarum hæres.

18. Augustissima, sine originali labe concepta, Virgo Mater opportunè comparatur cœlo nocturno, stellis undique corusco; cui inscriptum sit. CITRA UMBRAM. Hanc de Deiparâ cogitandi occasionem captavit Ambrosius Ansbertus, quando ad eam conversus exclamavit, *Tota pulchra es, & macula non est in te, NEC vicissitudinis OBUMBRATIO!* Porrò cuivis hominum id potissimum incumbere, ut cœlum luminosum, nocte nunquam obumbrante, imitetur, ipsamet sacra pagina testatur, quæ Abrahami posteros iteratis vicibus stellarum symbolo exprimit: *suspice cœlum, & numera stellas, si potes; sic erit semen tuum.* Quem locum interpretatus Philo, *sic erit*, inquit, *sicut quod vides in æthere, sic cœleste, sic UMBRA CARENS, plenum splendore purissimo (nam nec in cœlo nox locum habet; nec in virtute tenebræ) dispositum ornatissimè, immote manens ordine, semper sui simile.*

Calamitates finem habent.

Ovid. 1. Fast.

Tob. 3. 22.

2. Tim. 2. 12.

19. Nostras calamitates non esse assiduas, sed suis nonnunquam intervallis mitigari; haud obscurè è cœlo disces, nubibus ac pluviis obducto, istamque epigraphen sustentante: NON SEMPER IMBRES. Idipsum innuit Poëta:

Nec fera tempestas toto tamen erat in anno,
Et tibi, crede mihi, tempora veris erunt.

Tobias, bonitatis Divinæ memor, *Post tempestatem*, inquiebat, *tranquillum facis, & post lachrymationem & fletum, exultationem infundis.* Hâc veritate persuasus Tarsensis Paulus, constanter asseverat, eos, quos hodierni dolores & adversitatum turbæ exagitant, olim plenos gaudii dies, & amplissima gloriæ trophæa cum Servatore suo consecuturos. *Fidelis sermo, si commortui sumus, & convivemus, si sustinebimus, & congregabimus.*

Felicitas instabilis.

S. Petr. Dam. l. 7. Epist. 5.

S. Ambr. l. 5. Hexamer. cap. 7.

Aulicus.

20. Caducas mundi blanditias, quæ simul & oriuntur & moriuntur, candidè innuunt voces, ridenti cœlo præfixæ: NON SEMPER CLARUM. *Quis enim*, inquit S. Petrus Damianus, *est, cui se fortuna non transferat, & modò de adversis in prospera, modò de prosperis in adversa, scenicâ se varietate non convertat?* Et Sanctus Ambrosius: *Quantos pridie caterva plaudentium & invidiosa faventis populi frequens pompa domum deduxit: & nox una illum splendorem gloriosæ reductionis abolevit, &c.* Typus hic aulicorum est, qui Regum gratiis ac favoribus sese miserrima mancipia devoverunt. Verè Cygnus ille Anonymus cecinit:

Ridenti Domino, nec cœlo crede sereno;
Ex facili causa Dominus mutatur & aura.

Hugo Card.

Ferdinand. II. semper laborans.

P. Lamormain. c. 2.

21. Sicuti scientiarum, aliarumque virtutum moralium, ita & perfectionis Christianæ consecutio globum cœlestem imitetur, necesse est, qui in assiduis persistit motibus, nec movendo unquam vel fatigatur, vel frangitur. Cui proindè appositè inscripseris. INDEFESSUS AGENDO. Eodem cœlos encomio celebrat Hugo Cardinalis, *Licet*, inquit, *semper moveantur, nunquam tamen lassantur.* Assiduum hoc studium in Ferdinando II. Imperatore reveritus est orbis, de quo è familiaribus ipsius nonnemo est testatus, *se nunquam ad Cæsarem intrâsse (intrabat autem ex munere frequentissimè) quin illum in opere deprehenderit legentem, scribentem, audientem, orantem.* Paulò post Lamormaino referente, subjungit. *Pertinax hoc laboris studium ad mortem usque illi fuit. Eo ipso vespere, qui matutinum obitum præcessit, libellos plurimos legit,*

plurima

Digitized by Google

plurima constituit, suâque manu firmavit; nonnulla consiliariis expendenda transmisit; & planè, si non stans, laborans occubuit.

Vita brevis.
S. Ambros. l. 5 Hexamer. cap. 7.
D. Basil. Parad. in Lyricis.

22. Miseram humanam vitam, quam mors incerta singulis momentis fatali suo arcu metam destinat, paucis repræsentat sententia, Cœlo vesperascenti alligata, CITO LUCESCIT HESPERUS. Eandem miseriam lugens prosequitur S. Ambrosius. *Hodie*, inquit, *videat adolescentem validum, pubescentis ætatis viriditate florentem, grata specie, suavi colore, crastina die tibi faciem & ora mutatus, occurrit*, Exquisitè in hanc rem vernaculâ linguâ canit D. Basilius Paradisi.

Non corre si veloce al occidente
Nato à gren pena il sole,
Come rapido l' huom vola a la morte,
Scherzo mortal d' una volubil sorte.
Sparisce, come suole
Ne precepitii suoi stella cadente,
Pigra su'l zolfo ardente
Striscia la fiamma, e per gli eteri campi
Van lenti al paragon folgori, e lampi.

Matt. 16. 2.
Calamitas felicitatem parit.
Isa. 63. 1.
Hug. Card. in Matth. 16. 2.

23. Cœlum, sole rubescente conspicuum, opportunam, ni fallor, è D. Matthæo epigraphen præfert. SERENUM ERIT. Ita nimirùm sparsum pariens Christi sanguinem insecuta est clarissima felicitatis, resurrectionis & gloriæ serenitas, nunquam imposterum intermoritura. *Quis est iste*, inquit Angelus, Isaiæ ore, *qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra?* moxque respondet, *Iste formosus in stola sua: gradiens in multitudine fortitudinis suæ.* Eodem omninò sensu illum D. Matthæi locum intelligit Hugo Cardinalis. *Per vesperum* inquit, *in quo cœlum rubicundum est, passio Christi significatur, proprio sanguine rubicundati: matutina serenitas significat gaudium resurrectionis.*

Felicitas mundana
Senec. l. de Provid.
Io. Owen. l. Epig.

24. Omnem ab hac mortali vita felicitatis constantiam procul exulare, declaravit Abbas Certanus. Cœlum effingens, majore parte serenum, residuâ verò tempestatem & nubes minitante. Gnomam addidit. DOPO IL SEREN LE NUBI. Id est; NUBILA POST PHOEBUM. Seneca, *Erratis*, inquit, *Si quem judicatis exceptum. Veniet ad illum diu felicem sua portio. Quisquis videtur dimissus esse, dilatus est* Non sine ingenio Joannes Ovvenus.

Gaudia post luctus veniunt, post gaudia luctus.
Semper in ambiguo, spevè metuvè sumus.

Animus grandis & clemés.
Senec. l. 1 de Clement. cap. 5.
Adrianus Imperator hosti ignoscit.

25. Franciscus Raulinus inter reliquam funebrem Odoardi, Parmensium Ducis pompam, Cœlum stellatum expressit, quod nullam aliam, nisi serenam frontem intuentibus exporrigere potest, lemma addidit. IN HUMILI FULMEN. Digitum nempè ad demortui Principis benevolentiam intendebat, qui, superioris Cœli serenitatem imitatus, animum à tonitruis ingeminandis tranquillum conservabat; ratus, eos fulminum terrores inferiori aëris regioni, vulgo nimirùm ignobili, non verò Principi esse proprios. E Senecæ sententiâ. *Magni animi est proprium, placidum esse, tranquillumque injurias atque offensiones semper despicere. Muliebre est furere in ira: ferarum verò, nec generosarum quidem, urgere & præmordere prostratos.* Adrianus, ad Imperii fastigium evectus, cùm fatalem hostem fortè haberet obvium, trepidanti respondit: *Evasisti*; veluti dixisset, vindictæ suæ flammam fuisse quidem hosti pertimescendam, dum sub fortuna inferiore mereretur; at nunc suprà dignitatis apicem collocatum, sublimioris cœli benignitatem, fulminis nesciam, ideæ loco haberi præstaam.

Clementis Principis.
Senec. lib. 2. de clement. cap. 2.

26. Idem Raulinus Emblemate non ingrato Cœlum depinxit, quod priusquam tonitruis mugiat, & vaporum conflictu fulmina vibret, sese glomeratâ densâ nubium caligine obscurum, & ad iracundiam proclivè exhiberi. Epigraphen addidit. MOERET ANTEQUAM JACIAT. Consueverat enim Odoardus Farnesius non antea ad delicta coërcenda puniendáque progredi, nisi serenissima fronte præter morem contractâ, aliisque indignantis faciei doloribus sontes fuisset à crimine dehortatus. Eâdem mansueti animi laude P. Dominicus Gambertus Franciscum Mutinæ Ducem celebrat, qui importunis auditorum monitis, ut fatali sententiæ subscriberet, compulsus, largè in lachrymas effundebatur. Seneca, primos Neronis annos revolvens, scribit, *Animadversurus in latrones duos, Burrus præfectus tuus exigebat à te, scribens, in quos & ex qua causa animadverti velles. Hoc sæpè dilatum, ut aliquando fieret, instabat Invitus invito cùm chartam protulisset, traderetque, exclamâsti; Vellem nescire litteras.*

Princeps clemens & justus.
Ovid. in Ib.
Psal. 24. 8.
Psal. 111. 4.
Psal. 100. 1.
S. Basil. Proœm. Reg. fus. disput.

27. Princeps, numeris omnibus perfectus, & gratiæ suæ favores, & rigoris severitatem, prout occasio tulerit, spargere sciat. Ideæ loco Carolus Rancatus Cœlum exprimit, addito lemmate. ZEPHYROS EMITTET, ET EUROS. Verbis ex Ovidio mutuatis.

Parsque eadem Cœli Zephyros emittet & Euros,

Utrâque virtute ex æquo gaudet Deus, eique simul & justo & misericordi passim acclamat Sacra pagina. *Dulcis & rectus Dominus. Et misericors, & justus. Et misericordiam & judicium cantabo tibi Domine.* Apprimè S. Basilius Magnus. *Qui solem oriri facit, is*, inquit, *cæcitate etiam mulctat, qui imbrem dat, etiam ignem pluit. Illa Clementia, hæc severitatis. &c.*

Stat. 3. Sylv.
Princeps benignus
Senec. l. 1. de Clement. c. 3.
S. Bernard. l. 4. de Consid.
Cassiod. l. 8. Epist. 14.

28. Cœlo frontem suam inter atras nubes contrahente, omnium oculi passim consternantur, horroremque induunt. Eriguntur vicissim, si serenum & explicatum illius vultum rursus intueri liceat. Hinc gnomam, è Statio mutuatam, appositè subscripsit P. Dominicus Gambertus. SINE NUBE PLACET. Princeps ideæ loco cœlum suspiciat, quippè, qui arrogantiâ omnique supercilio procul abjecto, nemini non suavis, benignus, & affabilis compareat. Seneca boni Principis attributa enumerans, ait, *Sermone affabilis, accessuque facilis; vultu, qui maximè populos demeretur, amabilis.* Sanctus Bernardus, Eugenium Pontificem maximum formaturus, succinctam hanc, sed validam præceptionem statuit, *Vultu serenus.* Rex Atabricus apud Cassiodorum dicere est solitus, *semper in honore manet, si cujus est tranquillus animus, eum quoque serenissimus commendat affectus.*

Amoris vis.
S. Aug. l. 13. Confess. c. 9.
S. Bernard. serm. 83. in Cant.

29. Primum mobile, impetu suo cœlos inferiores omnes in orbem rapiens, epigraphen sustinet UNUS IMPERIO. Amoris hæc prærogativa est, qui in meditullio animæ, veluti in throno, residens, reliquis affectibus omnibus vires & incrementum subministrat, eosque impetu suo in quamcunque partem rapit. Experientiâ suâ id didicit magnum illud amoris Divini prodigium Sanctus Augustinus, quando identidem exclamare coactus est, *Amor meus, pondus meum, illò feror, quocunque feror.* Opportunè Divus Bernardus, *Amor*, inquit, *ubi venerit, omnes in se traducit & captivat affectus, quasi Rex omnibus affectibus imperans.* Quin, omnes nostri affectus in

in amoris imperium symmetriâ adeò mirâ conspirant, ut ab eo uno originem suam trahere, neq; plus quàm nomine ab eo discerni videantur. Et, ut nihil de virtutibus dicam, quid superbia est aliud, quàm amor propriæ excellentiæ? quid avaritia, quàm mordiparus divitiarum amor? quid luxuria, quàm amor carnalis voluptatis? Ipsa ideò invidia & odium; licet adversus amorem pugnare credantur, ab eodem amore promanant. Non enim alterum odio vel invidiâ prosequerere, ni boni proprii amore exstimulatus. Eam ob rem Sanctus Pater Augustinus quatuor virtutes cardinales nonnisi per amorem definiendas censet. *Namque illud*, inquit, *quod quadripartita dicitur virtus; ex ipsius amoris vario quodam affectu, quantum intelligo, dicitur. Itaque illas quatuor virtutes (quarum utinam ita sit in mentibus vis, ut nomina in ore sunt) sic etiam definire non dubitem: ut temperantia sit amor, integrum se prabens ei, quod amatur: Fortitudo amor, facile tolerans omnia, propter quod amatur: Justitia amor, soli amato serviens, & propterea rectè dominans: Prudentia amor, ea, quibus adjuvatur, sagaciter seligens, &c.*

S. Aug. lib. de mor. Eccl. Cath. cap. 15.

Virtus est donum Dei.

30. Academia Vivacium Placentiæ Cœlo nocturno inscripsit: ALIENO SPLENDORE NITESCIT. Enimverò quo modo vastum cœli corpus, se solo penitùs obscurum, nonnisi precariò, luce nimirùm à stellis emendicatâ victitat; hæ verò rursus non suo, sed, ut Astronomorum nonnullis persuasum est, solis transmisso lumine splendent: pari ratione omnis virtutum splendor, quo fidelium animi insignes incedunt, ab unius Dei gratuita voluntate derivatur. Calculo suo id confirmant gemini Apostoli; Divus Jacobus: *Omne datum optimum & omne donum perfectum de sursum est, descendens à Patre luminum.* Et Divus Paulus. *Quid enim habes, quod non accepisti?* Apprimè Sanctus Augustinus. *Et habere te agnosce, & ex te nihil habere; ut nec superbus sis, nec ingratus. Dic Deo tuo, sanctus sum, quia sanctificasti me: quia accepi, non quia habui: quia tu dedisti, non quia ego merui.*

Jacob. 1, 17.

1. Cor. 4. 7. S. Aug. in Psal. 85.

Maria auxiliatrix.

31. Cœlum, stellis ornatum, à Patre Jacobo Masenio Epigraphen accepit: NOX UNA, AT LUMINA MILLE: Velut diceret, nos quidem gravi scelerum nocte indies premi; at simul innumeris Deiparæ gratiis & favoribus identidem illustrari, & extra umbras illas miserrimas rapi. Emblemati explicando geminum, hoc distichon subjunxit:

Sit licet obscuris nox intercepta tenebris:
Lumine mille one nox tamen una micat.
Nox scelerum nos alta premit: tamen una Maria
Mille oculos nobis semper aperta gerit.

Unde gratiosissima hæc Deiparens à Joanne Geometra vocatur *Polus, mille oculis praditus, ornatus globis, & septenis toris spirituum: polus mente plenus.* Et à Sancto Joanne Damasceno: *Cœlum vivum, aptis radiis latens.* Denique à Butcone. *Firmamentum dogmatum Christi.*

Jo. Geom. hymn. 2. de B. Virg. S. Damasc. orat. de Nat. Virg. Butc. in p. 217.

32. Cœlum, Sole oriente illustratum, Epigraphen ab eodem Patre Masenio subjunctam tenet; SAT LUCIS AB UNO EST. Innuebat videlicet, Deiparam Virginem, Sole Divino illustrissimam, ex adversis hæresum umbris non modò nihil caliginis, sed contrà lucem longè ampliorem accipere. Unde Virgo hæc gloriosissima à Sancto Epiphanio cognominatur *Cœlum splendidum incomprehensum cœlos continens Deum.* Et à Philippo Abbate: *Cœlum mirabile, proferens solum Solem.* In rem præsentem opportunum est P. Masenii epigramma:

Maria gloriosa.

S. Epiph. Orat. de Deip.

Philip. Abb. l. 6. in Cant. c. 18.

Obsideant furvæ cœlum quæcunque tenebræ,
Sol satis est solus, lux satis una polo,
Hæresis obscuret Divinæ Matris honorem,
Ex tenebris major gratia lucis erit.

Homo justus est cœlum.

33. Cœlo illustri, ceu proprio hominis justi typo, illam Virgilii gnomam lemmatis loco subscribes: JOVIS OMNIA PLENA. S. P. Augustinus, illa Psalmi verba interpretatus: *Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cœlo.* Præclarè in rem præsentem ait. *Quid est ergo cœlum Dei? omnes sancta anima, omnes justa anima: nam & Apostoli, quamvis in terra essent, in carne cœlum erant: quia in illis Dominus sedens, per totum mundum ambulabat. Ergo habitat in cœlo: Quomodo? quomodò dicit;* Tu autem in sancto habitas laus Israël. *Qui habitat in cœlo, habitat in sancto; sancto quid nisi in templo suo.* Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. Hactenus ille.

S. Aug. in Ps. 21. v. 4.

1. Cor. 3. 17.

Proprii mali authores.

34. Cœlo irato, dum imbres, grandine & fulgetris horride mixtos, in orbem exonerat, epigraphen subjunges: TELLUS HÆC ARMA DEDIT. Nam exhalationum & vaporum agmina, ad secundam aëris regionem sublata, ibique & calore & frigore, sese mutuò per antiperistasin comprimentibus, accensa & condensata, diversa nimborum igniumve arma cudunt, terramque feriunt. Ita omninò Deus frequenter iisdem armis in sceleratos animadvertit, quæ ipsimet temerarii circumtulêre. Certè Goliathus eodem ferro truncatus cecidit, quod paulò antè adversus Davidem strinxerat. Absalonis carnificem proprii ipsius egêre crines. Ii qui templum prophano opere olim temerabant, propriis funibus, ceu flagellis, sunt cæsi. Judæi, arcta obsidione intra Hierosolymam compressi, bellis potiùs inquilinis, quàm Romanorum viribus ceciderunt. In hanc rem Isaiæ oraculum. *Væ impio in malum, retributio enim manuum ejus fiet ei.* Ubi S. Basilius, *Consilia*, inquit, *adversus justos inita, in caput malignè consultantium retorquentur.*

Isaia c. 12.

S. Basil. in hunc loc.

35. Henricus Farnesius Eburo symboli loco talpam expressit, fatalem cœli solisque hostem; addito lemmate: IMPURIS EXOSUM. Eos nimirùm feriens, qui scelerum voragine mersi, virtutis splendorem omnem execrantur. P. Ludovicus Novarinus, Hæreticorum fallacias cum talpis comparans, *Satanicas talpas*, inquit, *hæreticos voco, qui apertam lucem exhorrent, in errorum suorum foveis plusquam cymmeriis circumsessi delitescunt.*

Henr. Farnes. in Diphtera lect. l. 1. eleg.

Virtus exosa Hæreticis

Novarin. elect. lib. 1. num. 829.

36. Primum mobile, inferiores cœlorum orbes, ipsasque adeò stellas & planetas commovens, epigraphen tenet: SEMOTOS VASTOSQUE CIET. Ita prorsùs magnificentia & imperium potentissimi Hispaniarum Regis ad vastissimas hemispherii utriusque provincias se diffundit; quin imò plura ab illo regna, quàm in firmamento sphæræ, moventur. Idem etiam Pontificis Maximi est Imperium, qui suâ clavium potestate non utrique orbi duntaxat, sed ipsis etiam cœlis inferisque legem dicit. Disertè Christus. *Tibi dabo claves regni cœlorum. Et quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Unde Synodus Alexandrina,

Monarcha potens.

Summus Pontifex.

Matt. 16. 19.

cur

Digitized by Google

cui præfuit S. Athanasius, ex sententia Concilii Niceni, scripsit Felici Papæ, *Romanam sedi ab ipso Domino potestatem ligandi & solvendi speciali privilegio super alias esse concessum.*

LUX. *Caput II.*

S. Lucia V. & M.

37. DIvus Arsenius Sanctam Luciam Virginem & Martyrem Emblemate significaturus, lucem, directâ lineâ è cœlo demissam, expressit; quæ tametsi à contrariis ventis undique infestata, nullam nec proprii splendoris, nec rectitudinis suæ jacturam exindè patiebatur. Epigraphen addidit. IMMOBILIS MANET. Quo elogio ipsa etiam Ecclesia Virginem illam cohonestat. *Tanto*, inquiens, *pondere eam fixit Spiritus sanctus, ut Virgo Christi immobilis permaneret.* Elucet hinc invicta S. Martyris constantia, & virilis in superanda tortorum sævitie fortitudo. Porrò ex hoc Emblemate amplissimè resplendet Ferdinandi II. Justitia, numquàm non rectissima. De hac P. Lamormainus. *Frustrà fuit illi aut potentiam alterius, aut spem suam objicere: stetit CONTRA OMNIA IMMOTUS, nec inclinavit, nisi quò justitia trahebat.*

Brev. Rom.

Justitia inflexibilis.

P. Lamorm. cap. 23.

Gratitudo.

Lux, virtum coloratum transiens, claram mutuæ beneficentiæ ideam exhibet. Nam vitrum, à luce illustratum, non sine reciproco gratificandi studio suimet transeuntem lucem coloribus afficit. Ut adeò verè subscribas: PULCHRIUS UTRUMQUE. Hoc Emblemate appositè celebratur Virgo Deipara, in templo præsentata; quippe quæ, virtutum incrementis amplissimis in templo exornata, splendorem nihilo minorem eidem templo ex augustissima sua præsentia retulit. Mutuam hanc gloriæ vicem inter Andream Doriam parentem, & Cardinalem, istius filium, observans Dominus Marinus metro Italico canit:

Præsentatio M. V.

D. Marin. 3. part. Lyra.

O di gemina gloria egual frà voi
Bella gara è gentil; Tu de suo pregi
Vai la luce doppiando, egli de tuoi.

Cæterùm omninò convenit, gratiæ ac beneficentiæ Divinæ radium, intra animas aut corpora nostra indies resplendentem, debitâ in Deum charitate & gratitudine, ceu coloribus omnium pulcherrimis, à nobis excipi. Præclarè S. Basilius. *Accumbens*, inquit, *ora; edens panem, largitori gratias rependito. Tunicam indueris? gratias age benigno datori. Amiciris pallio? fac in te augescat interior ergà Deum charitas, qui integumentum largitus est.* Idipsum providè monet Apostolus ergà proximos nostros observandum. *Ante omnia mutuam in vobismetipsis charitatem habentes.*

Charitas ergà Deū.

S. Basil. hom. in S. Iulittam.

Charitas erga proximum.

1. Pet. 4. 8.

Virtus.

39. Virtutis famam apprimè luci comparaverim; nam utriusque splendor, fulminis instar per orbem universum MOMENTO DIFFUNDITUR. Observatur id à S. Ambrosio, *Citò*, inquit, *lux cœlum, terras, maria illuminat, & momento temporis, sine ulla comprehensione retectis surgentis diei splendore regionibus, nostro se circumfundit aspectui.* Hanc lucis celeritatem imitatur Deus, qui gratiæ suæ beneficia in egenos mortales citra moram dispensat. *Nescit* enim *tarda molimina Spiritus sancti gratia.* Porrò Virtus & fama momentaneo pede terram pervadunt, omnesque illius angulos clamore replent. Exemplo est Judas Machabæus, qui, paulò antè militiæ Dux appellatus, nullo adhuc generosi animi sui specimine edito, mox teste Divinâ paginâ, *nominatus est usque ad novissimum terræ.* Vix etiam exercitum conscripserat adversùs Regem Antiochum, & jam *pervenit ad Regem nomen ejus, & de præliis Judæ narrabant omnes gentes.*

S. Ambros. lib. 1. Hexamer. cap. 9.

Gratia Dei.

Fama.

1 Mach. 3. 9

Ibid. nu. 26.

40. Virtutem malorum odio passim onerari, testatur luci inscripta gnoma. ÆGRO INVISA LUMINI. Oculus enim invidiæ, aliorum vitiorum ophthalmiâ caligans, virtutis radios ægerrimè sustinet. Huc collimat illa D. Thomæ Aquinatis sententia, in festo S. Augustini quotannis recitari solita, *Oculis ægris odiosa est lux, quæ puris amabilis.* Horatius in rem præsentem opportunè.

Virtus odio habita.

Prop. Lateran.

Virtutem incolumem odimus;
Sublatam ex oculis quærimus invidi.

Horat. 3. Carm. Ode 24.

His assentiens Justus Lipsius, *Improbis*, inquit, *& servilibus animis displicet, quidquid probum, erectum, & honestum est.*

Lips. Manud. l. 1. dissert. 13.

41. Lux grandis, fulguris instar versùs caligantem campum corruscans, epigraphen tenet. CLARO AB ÆTHERE PAVOR. D. Carolus Secchiarus, Can. Reg. Later. hoc Emblemate lucem illam prodigiosam significavit, quâ Deus Saracenorum arma, cùm Assisii Monasterium infestare molirentur, precante S. Clarâ, fefellit, & exterritos in fugam egit. Eodem penicillo expressa cernitur Christi resurgentis majestas, quâ circumfusos custodes adeò validè feriit, ut penè extinxerit. *Erat autem aspectus ejus sicut fulgur: & vestimentum ejus sicut nix. Præ timore autem ejus exterriti sunt custodes, & facti sunt velut mortui.* Hunc ipsum pavorem etiamnum viri clarissimi, ceu totidem mundi lumina, peccatoribus incutiunt. De S. Basilio dicebat S. Gregorius Nazianzenus, *Tonitru*, inquit, *tunc erat sermo, at vita fulgur.*

S. Clara.

Resurrectio Christi.

Matth. 28.

Vir Apostolicus.

S. Gregor. Nazianz. in S. Basilii funere.

42. Cùm à natura comparatum sit, Lucem lineâ rectâ è cœlis in terras diffundi; idcircò epigraphen, ni fallor, opportunam luci subjunges. RECTA DIFFUNDITUR. Æquitatis & justitiæ hæc idea est, quæ nonnisi viâ rectâ administrari cupiunt, omnesque, parentum, amicorum, timoris, proprii commodi, aut conditionum aliarum respectus aversantur. Has justitiæ leges tenerrimè observavit Ferdinandus II. de quo P. Gulielmus Lamormainus, *Cùm Jure fuit agendum, in unam æquitatem intentus, nec affinitatem, nec dignitatem, nec authoritatem partium respexit.*

Justitia.

Guil. Lamorm. c. 23.

CREPUSCULUM MATUTINUM. *Caput III.*

43. INgenuus Virginum rubor sponsam individuam duxit verecundiam. Id quod Emblemate docuit Abbas Certanus, Crepusculum matutinum exscribens, addito lemmate. ABSQUE RUBORE NUNQUAM. Nunquam enim Phosporo intendas oculos, quin ex albo rubescentem videas. Concinnè in hoc argumentum Jacobus Billius.

Pudicitia.

Iac. Bill. Anthologiæ sacr. lib. 2.

Qui probè dignosci posset, quæ fœmina nequam,
Temporibus priscis cùm nota nulla foret.
Id tulit indignè dominus, nam perfida casta,
Castaque judicio perfida plebis erat.
Errorem hunc igitur tollens, his ora pudore
Illevit, quibus est chara pudicitia.
At quibus est studio Veneris scelerata voluptas,
Fecit, ut his toto desit in ore pudor.

S. Gregorius Nazianzenus pluribus locis hoc pudicitiæ ornamentum in fœminis deprædicat, ut in suis Metris.

S. Gregor. Nazianz. in Metr.

Mores viriles indecori fœminis,
Quarum modestiam ornat imprimis pudor.

Rursùs in Oratione adversùs mundum muliebrem. *Unus color*, inquit, *in mulieribus amabilis est, nimirum rubor ille, quem pudor gignit.* Et de laudibus Gorgoniæ, *Unus ille rubor placebat, quem pudor,*

Idem Orat. advers. mulieres se ornantes.

Idem Orat. 11 de laud. Gorgon.

dor affert, nam candor, quem parit abstinentia.

44. Infirmi quidem, & nonnisi nictantes radii à diluculo jaciuntur. Sensim tamen ea incrementa capit, ut orbem universum amplissimè illustret. Lemmatis loco subjunges. SENSIM LUCIDIOR. Persuasum hinc habeas, suos virtuti esse gradus, quos anima, ad virtutis apicem anhelans, pedetentim terere jubetur. S. Bernardus. *Profectus noster*, inquit, *in eo consistit, ut nunquam arbitremur, nos apprehendisse, sed extendamur ad anteriora, incessanter conemur in melius.*

Profectus.
S. Bernar. serm. 2. de Purificat. B. V.

AURORA *Cap.* IV.

45. AUroram Emblematis loco instar virginis formosissimæ depinges, quæ flores, lucem aliasque in orbem delitias spargens, epigraphen ferat, ab Abbate Fereno subjunctam. SGOMBRA DA NOI LE TENEBRE E GLI ORRORI. Id est. HORROREM PELLIT ET UMBRAM. Nempe Aurora effectuum plurimorum est ferax; quos tamen omnes etiam à scientia, fide, gratiâ, & vitæ innocentiâ in dies in probis generari experimur. Porrò hoc symbolo opportunè repræsentatur felicissimus tam Servatoris nostri, quàm Matris Virginis ortus. De hoc S. Petrus Damianus, *Hæc est*, inquit, *aurora, quam sequitur, imò de qua nascitur sol justitia. Nam sicut aurora terminum noctis, diei principum adesse testatur; sic & Virgo noctem expulit sempiternam, & de die diem, de terra sua virginitatis exortum, terris infudit.*

Scientia. Gratia.
Mariæ Nativitas.
S. Petr. Dam. serm. in Assumpt. Virg.

46. Alcibiades Lucarinus auroram nascentem statuit, his litteris insignem. E MEGO PORTO IL SOLE. Id est. PARTURIO SOLEM. Mariam Virginem hæc imago innuit, novem mensibus Deo Incarnato gravidam. Hanc Chrisippus affectu integerrimo salutans, exclamat, *Ave fons lucis omnem hominem illuminantis; Ave solis ortus*, qui nullum ferre potest occasum. Hanc Deiparæ prærogativam significat hymnus ille græcus, qui referente P. Raynaudo, illam cognominat *Diluvium lucidum, advehens Christum solem.* Omnium tamen optimè S. Petrus Damianus. *Hæc est*, inquit, *Aurora, quam sequitur, imò de quâ nascitur sol justitia.*

Maria Virgo gravida.
P. Raynau. lib. Nomenclator Marianus.
S. Petr. Dam. serm. 40.

47. Idem Lucarinus, Christo in Cælos revertenti gratulatus, auroram pinxit, cum lemmate. S'ASCENDE, A NOI S' ASCONDE. Id est. ASCENDENS ABSCONDITUR. Videlicet illud Divinæ paginæ innuebat. *Nubes suscepit eum ab oculis eorum.* Quod explicans S. P. Augustinus, *Nubes*, inquit, *fulgore corusco vallatum, humanis aspectibus occultavit.*

Ascensio Christi.
Act. 1.9.
S. August. serm. 178. de Temp.

48. Nobilem solis filiam Auroram dixeris; quæ natales, ortusque suos è radiis illius ducit. Sed, quod mirère, eadem, patris sui mater effecta, solem parturit, eumque paulò post felici genesi in orbis conspectum enititur. Emblematis œdipum addes. PARIO, QUI ME PARIT. Illustre hoc Mariæ Virginis symbolum habetur, quæ eundem Deum, à quo procreata est, in orbem edidit. Deiparæ loquentis vicem sustinens Siracides, ait, *Qui creavit me, requievit in tabernaculo meo*, S. P. Augustinus. *Si omnia per ipsum facta sunt, & ipsa etiam Maria, de quâ natus est, per ipsum facta est. Quomodò ergò ille quasi cæteri homines nasceretur, qui sibi fecit matrem, de quâ nasceretur?*

Maria Mater Dei.
Eccl. 24. 12.
S. Aug. in Psal. 76.

49. Eximiam venustatem Aurora præ se ferat, oportet; quippe quâ exoriente, cætera stellarum turba omnis è mundi conspectu se subducit, veluti cum tanta Auroræ majestate comparari erubesceret. Unde lemma, nascenti Auroræ præfixum, SIDERA FUGAT. Ad verbum Seneca.

Jam vaga cælo sidera fulgens
Aurora fugat &c.

Senec. in Octav. Act. 1.

Ita omninò vir præstans alios è trivio homines in fugam agere, ac rubore suffundere solet. Sic legisperiti, cùm Christum in templo docentem audirent, tantam duodennis pueri prudentiam attoniti excepêre, suamque scientiam illius comparatione levissimam ac penè nullam non sine rubore sunt confessi. *Stupebant autem omnes, qui eum audiebant super prudentia & responsis ejus.* In hunc locum S. P. August. *Christus junior*, inquit, *inter seniores sedebat, & super omnes docentes se intelligebat.*

Virtus excellens.
Christus in templo docens.
Luc. 2. 47.
S. August. in Psalm. 18. Conc. 22.

50. Nativitati S. Joannis Baptistæ apprimè convenit gemina vox, Auroræ inscripta. PRÆVIA SOLIS. Disertè Sanctus Joannes Chrysostomus, *Sol antequam appareat, mittit radios suos, & facit albescere orientem, ut procedens aurora diei adventum demonstret; sic Dominus mundi, antequam appareat, spiritus sui fulgore transmisso, illuminavit Joannem, ut precedens ille, adventum Salvatoris nunciet.* Breviter ac nervosè Zacharias, Joannis pater de filio suo vaticinatus. *Praibis*, inquit, *ante faciem Domini parare vias ejus.* D. Marinus decollato S. Joanni applaudens, canit:

Nativitas S. Joan. Baptist.
S. Io. Chrys. Hom. 3. Imperfect.
Luc. 1. 76.
D. Marin. 3. part. Lyra.

Quasi aurora novella
Venne il gran precursor di gratia adorno,
A præsagir de la salute il giorno.
Echi non sà che in su'l mattin, quand'ella
Trà i confin de le tenebre fiammeggia,
Di porpora rosseggia?
Questa lucida stella,
Ecco inanzi al suo sole estinta langue,
Ma il rossor che la tinge, è il proprio sangue.

Simili ratione illam de aurora metaphoram transtuleris ad felicissima Mariæ Virginis primordia, de quibus S. Petrus Damianus. *Nata Virgine*, inquit, *surrexit aurora; quia Maria, veri prævia luminis, nativitate suá manè clarissimum illuminavit.*

Nativitas Mariæ.
S. Pet. Dam. serm. in Assumpt.

51. Inter exequias Margarithæ, Hispaniarum Reginæ, cui dolores partûs fatales extitêre. Aurora promicabat, cum Dicto: DUM PARIO, PEREO. Appositè hoc symbolum ad depravatos quorundam mores trahitur, qui intra scelesta voluntatis suæ viscera peccatum parturire soliti animæ jacturam, mortemque æternam sibi accersiunt. Unde illud Jobi: *cunctis diebus suis impius superbit*, à Tigurina sic exponitur, *omni tempore sibi ascissit dolores parturientis fœmina.* Et Juvenalis.

Partus fatalis.
Peccator.
Iob. 15. 20.
Iuvenal. satyra.

Exemplo quodcunque malo committitur, ipsi
Displicet auctori: prima hæc est ultio, quòd se
Judice nemo nocens absolvitur.

52. In honorem S. Ubaldi Can. Reg. Later. & Eugubiorum Episcopi, Aurora depicta cernitur, ad cujus exortum & tenebræ dissipantur, & belluæ in latebras fugamque aguntur, lemma: ILLUMINAT, & ELIMINAT. Hanc tabellam elenchum putásses prodigiorum, quibus S. Præsul cæcis restituit diem, energumenis libertatem, ægrisque valetudinem. Porrò gemini hi colores sunt amplissimæ eloquentiæ, quâ S. Ambrosius acrem Magni Augustini intellectum, adeò perculit, ut proscriptâ Manichæorum nocte, aliisque, quibus scatebat, errorum portentis procul fugatis, sanissimam fidei Christianæ lucem, nostro omnium bono, persuaserit. *Prævenit*, referente Possidonio, *Dei liberatoris clementia, sui sacerdotis Ambrosii cor penetrantis, ut contra illum errorem incidentes, legis solverentur quæstiones, atque ita edoctus, sensim atque paulatim hæresis illa miseratione Divinâ, ejus ex animo pul-*

S. Ubaldus.
S. Augustinus.
Possidon. in vita S. Aug. cap. 1.

inopulsa est protinusque ipse in fide Catholica confirmatur. Hanc Iconem regulæ loco sibi præfixam habeant ii, qui castigandis aliorum vitiis è munere suo incumbunt: siquidem prudens & amica correctio mentem proximi *illuminat*, omnemque exorbitantis animi errorem *eliminat*. Hanc agendi rationem cumprimis in Maria Virgine observatam habet S. Bernardus. Unde ad illam conversus, *Rectè quidem*, inquit, *Aurora implêsti officium: ipse enim sol justitiæ de te processurus, in te lucis suæ radios copiosè transfudit, quibus potestatem tenebrarum, quas Eva produxerat, in fugam convertisti, atque ita desideratum cunctis gentibus solem, mundo invexisti.* Eo denique symbolo meminisse juvat efficaciæ obstupescendæ, quâ S. Paulus, pro concione dicens, invaluit; hujus enim operâ Evangelica veritas coactis vitiorum umbris, solis instar, per orbem universum increbuit. S. Joannes Chrysostomus in D. Pauli laudes prolixus, *sicut*, inquit, *radiis solis orientibus, fugantur tenebræ, feræ latitant, recondunt se fures & latrones: sic prædicatione fulgente, & Evangelium disseminante Paulo, fugabatur error, veritasque remeabat: idololatria, ebrietates, commessationes, stupra, adulteria, aliaque dicta fœda defecerunt, atque consumpta sunt.*

Corre-ctor.

S. Bernard. in depre-cat. Mariæ

Paulus prædicās.

S. Chrysost. Hom. 4. de laud. Paul.

53. In encomium Christinæ, Suecorum Reginæ, cum è cymmeria Lutheri nocte ad orthodoxæ fidei lucem emergeret, auroræ effigies expressa cernebatur, cum lemmate è Paulina epistola mutuato DE TENEBRIS. Emblemati explicando Joannes Baptista Bargioccus hoc epigramma subjecit.

2. Cor. 4.

Io. Baptist. Bargioc. L. 1. Epigr. 111.

De tenebris olim dixit splendescere lumen
Æterno imperio, qui regit astra, Deus.
Nunc aliam auroram Oceano, tenebrisque relictis
Jussit ab Arcturo luce nitere novâ. &c.

Ceterùm hoc Emblemate quemvis pœnitentem, è scelerum tenebris ad veritatis lucem traductum afficies. De Ephesiis suis testatur Paulus. *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.* Id explicans S. Augustinus. *Quid est*, inquit, *fuistis aliquando tenebræ, nisi veteres homines? Nunc autem lux: non sine causa lux estis, qui fuistis jam dudum tenebræ. Quare, nisi quia illuminati estis? Noli putare teipsum esse lucem: Tu per teipsum per malam voluntatem, per aversionem tuam tenebratus es: modò luces, quia in Domino.*

Pœnitens

Ephes. 5. 8.

S. Aug. in Psal. Enarrat. 2.

54. Aurora, inter tenebras nascens, à Jacobo Masenio epigraphen recepit. LUX IN TENEBRIS. Significabat nempè, Mariæ Virginis splendorem ex hæreticorum injuriis longè clarissimum evadere. Unde Virgo hæc gloriosissima à S. Petro Damiano vocatur *Aurora, de qua nascitur sol justitia, solius solis claritati succumbens*: Et à Petro Cluniacensi. *Aurora solis prævia, & dies noctis nescia.* Emblemati explicando sequens distichon addidit.

Maria V.

S. Pet. Dam. serm. de Assumpt.

Petr. Clun. in prosa de B. V.

Pulchrior obscuris aurora intermicat umbris,
Pulchrior invidia nocte Maria micat.

S. P. Augustinus eandem iconem etiam Verbo incarnato propriam dicit; unde in illa S. Joannis verba commentatus, *Lux in tenebris lucet*, ait, *Ideo venit Christus illuminator, quia diabolus fuerat excæcator.*

Verbum incarnatum.

Ioan. 1. 5. 6. Aug. Hom. 43. inter 50

S O L. *Caput V.*

55. NAscenti soli nonnemo inscripsit. NON EXORATUS EXORIOR. Et alius. NON POSCENTIBUS OFFERT. Idea hæc per omnia concolor est amori Divino, cujus uberrimi ignes passim orbem ultrò ac gratuitò illustrant; veluti ipsemet Deus Isaiæ ore fatetur. *Inventus sum à non quærentibus me, palam apparui iis, qui me non interrogabant*, S. Cyprianus, *Ut sponte*, inquit, *sol radiat, dies illuminat, fons rigat, imber irrorat, ita spiritus cælestis se infundit.* Et S. Bernardus. *Non petentibus, sed impetentibus; non interpellantibus, sed repellentibus; non invocantibus, sed provocantibus; Deus gratiam impertitur.* Qui eleemosynis largiendis student, gratuitam hanc Dei munificentiam imitentur, oportet; monente Psalte Regio. *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, &c.* Quem locum interpretatus Doctor Angelicus, ait. *Qui intelligit, non dicet qui subveniet; quia debet esse misericors ad modum Dei; sed Deus non expectat, quod semper petatur; Unde subvenit desiderio, antequam petatur & ideò ille est misericors, qui non solùm petentibus subvenit, sed etiam indigenti subvenit priusquam petatur.* Epictetus, cuivis Principi vel Magistratui consulens, ait, *Quemadmodum sol non expectat preces, ut exeriatur, sed illicò fulget, ac salutatur ab omnibus: ita neque tu expectaveris plausus, strepitus ac laudes ut benefacias, sed sponte confer beneficia, & æquè ac sol amaberis.* Promptam ac gratuitam hanc opitulandi voluntatem in beatissima Maria V. integerrimam deprehendit meus Concanonicus Richardus de S. Victore in hæc omninò verba scribens. *Velocius occurrit ejus pietas, quàm invocetur, & causas miserorum anticipat.*

Gratia Divina.

Isa. 65. 1.

S. Cypr. Epist. 2.

S. Bernard. serm. 8. in Cant.

Eleemosynarius.

Psal. 40. 2.

D. Thom. in hunc loc.

Magistratus.

Epictet. apud Stobæum ser. 44 de Magistrat.

Beneficentia Mariæ V.

Richar. de S. Vict. c. 23 in Cantic.

56. P. Henricus Engelgrave, ad illud D. Lucæ alludens, *Puer autem crescebat*, solem, necdum supra orientis limites elevatum, delineavit, addito lemmate. CRESCIT ADHUC. Ita quivis fidei orthodoxæ assecla ex munere suo in virtutum comparandarum studio, & gratiæ Divinæ incrementis, indies major evadat, illo sapientis monito excitatus. *Justorum semita quasi lux splendens PROCEDIT, ET CRESCIT usque ad perfectum diem.* S. Damascenus illa D. Lucæ verba interpretatus, ait, *Christus proficit sapientiâ & gratiâ, non in se, sed in suis membris.* Ideò enim profecit ipse, majores virtutum actus indies exercendo, ut nobis ad idem faciendum exemplo esset.

Luc. 2. 40.

Proficiēs.

Prov. 4. 18.

S. Damasc. 4 lib. 3. de fide cap. 22.

57. Astronomis sidera quædam errantia, alia verò fixa, utpote non quidem proprio, sed solius firmamenti motu moveri solita, vocantur. Tametsi verò sol, uti & cæteri planetæ, Erronum numero comprehendantur, ii tamen, etiam dum iter destinatum motu velocissimo percurrunt, à directo tramite nunquam exerrant. Unde Sol, P. Raulino authore, epigraphen tenet. SINE ERRORE CELERRIMUS. Talem se Vividus & constans Ducis Odoardi Farnesii animus exhibebat, qui, in agendo quidem celerrimus, ab æquitatis tamen aut justitiæ semitâ nec minimùm unquàm deflexerat. Meus Carduccius Emblematis mentem sequentibus Jambis explicat.

Intellectus vivax.

Erroris expers sol volat celerrimus:
Et lynceus vir cuncta pernox peragit.

Solem vel hoc etiam titulo dixeris Mariam Virginem, quæ ad Elisabetham, cognatam suam, invisura, *abiit in montana cum festinatione.* Eaque festinatio adeò ab errore omni immunis extitit, ut hodie etiamnum Virginibus exemplo sit, sese è publico cum festinatione proripiendi. S. Ambrosius. *Festinavit Virgo, inquit, ne extra domum diu in publico moraretur. &c. Discite Virgines non demorari in platea, non aliquos in publico miscere sermones; Maria in domo sera, festinat in publico.*

Mariâ ad Elisabetham invisens.

Luc. 1. 39.

S. Ambros. in hunc loc.

58. Sol ad justitiæ leges exactè compositus videri possit. Nam dum nonnullos populos sex continuis mensibus aspectu suo privavit, injuriam veluti

luti

Adversitates compensentur beneficiis

luti compensaturus , totidem continuos menses suâ præsentiâ eos beare consuevit ; Unde P. Raulini lemma. NOCTEM ÆQUO COMPENSAT DIE. Principes hoc sibi prototypon ob oculos statuent , ut tantundem beneficentiæ à se in subditos effundendum meminerint , quantùm fastidii & injuriæ ipsis intulerint. Ad has leges Davidem

Psal. 93. 19

Deus exercere est solitus, *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo* , verba sunt ipsiusmet Davidis , ad Deum conversi , *consolationes tuæ lætificaverunt animam meam. Nolo ergo timere* , subdit Magnus Augustinus , *adest in itinere auxiliator.*

S. Aug. l. 50. Homil. Hom. 27. c. 1

Amor lascivus.

59. Otto Venius solem hoc lemmate circumscripsit. DELECTAT , ET URIT. Volebat quippe perversam amoris propriani indolem exprimere, quæ quidem, instar solis, aliquid voluptatis & gaudii afferre novit, sed plerumque tantundem doloris ac molestiæ intermiscet. Mentem suam hoc disticho aperit.

Otto Ven. Embl. Amor. fol. 221

Mane recens orto Titan delectat Eoo :
Urit at in medio cuncta calore die.

Apuleius in sententiis

Ad hoc propositum Apuleius. *Flamma*, inquit, *sævi amoris parvo quidem primo vapore delectat : sed fomento consuetudinis exæstuans , immodicus ardoribus totos adurit homines.*

60. Latissima , & penitùs adversa effectuum discrimina in sole experimur. Aquam enim glacie induratam, dissolvit ; contra verò luti mollitiem indurat : flores , intra hortum consitos , perfectâ venustate effœtat; fœnum vicissim , à messoribus avulsum , torridâ & exsiccâ vi depopulatur. Quare P. Lucretius Borsatus soli subscripsit. NON IDEM IN OMNES. Insigne hoc boni Principis esto . qui gratias & pœnas ; supplicia & beneficia , ita dispenset , ut quæque suis meritis ac demeritis ex æquo respondeant. Mertianus Jurisconsultus. *Ne quid* inquit, *aut levius, aut durius constituatur , quàm causa deposcit : nec enim aut severitatis , aut clementiæ gloria affectanda est : sed perpenso judicio, prout quæque res expostulat , statuendum est.* S. Gregorius Nazianzenus. perfectum Principem delineans ait, *hoc unum requiro, ut ex numero sit , qui non in omnibus rebus cunctis obsequuntur , sed qui in quibusdam etiam ob recti studium in hominum offensionem incurrunt, &c.*

Princeps justus.

Mertian Jurisconsult. l. 11 ff de pœnis.

S. Greg. Naz. Orat. 32 sub finem.

61. Sol suos radios è quarti cœli fastigio ad usque postremum hunc mundum nostrum præcipites jacit. Verè adeo de se lemmatis loco dixerit. SENZA LASCIAR IL CIEL , TOCCO LA TERRA. Id est. TERRARUM SIC IMA PETO , QUIN ÆTHERA LINQUAM. Justos hoc symbolum concernit, qui corpore in terris detento , affectum omnem Deo suo affigunt. Hos inter excelluit S. Paulus , luculentus sibimet testis. *Nostra autem conversatio*, inquit, *in cœlis est. Hoc est* interprete S. Anselmo, *corpore ambulamus in terra, sed corde habitamus in cœlo.* Hæc Apostoli vestigia gressu impigro insecuti sunt S. Gregorius Papa. S. Ludovicus Galliarum Rex. S. Carolus Archiepiscopus Mediolanensis , B. Amadeus Sabaudiæ Dux , aliique complures, qui mente ad Deum sublevatâ , regna ac subditos sibi concreditos sapientissimis imperiis gubernârunt.

Princeps sanctus.

Phil. 3. 20.

S. Anselm. in hunc loc.

62. Sol , obscuræ ac densæ nubis velamine obductus , permittit quidem , vultûs sui venustatem ab orbis conspectu occultari; id tamen prohiberi nequaquam potest, quin saltem splendoris sui gratiam ad nos transfundat , epigraphen illi nonnemo addidit. IL BELLO SI , MALO SPLENDOR NON CELA. Id est, VULTUM, NON LUMINA CELAT. Aliam eidem è Martiale subjunges, ET LATET , ET LUCET. Nae! Christum intra horrendos crucis dolores hunc solem putes, qui oculos quidem, vultumque sanctissimum retinebat , at sputis , & cruore adeò obnubilatum, ut Divinus Vates eum contemplatus exclamârit , *Et quasi absconditus vultus ejus , & despectus , unde nec reputavimus eum.* Sanè inter immanes illas dolorum umbras quâquaversum gratiæ suæ lumina diffudit ; uti haud obscurè colliges è præcisa aure , Malcho non sine prodigio restitutâ ; è precibus,quas pro suis tortoribus ardentissimè fudit; è latrone , in Paradysum admisso ; è singulari solicitudine , quâ amantissimæ suæ parenti curatorem providit. &c. S. P. Augustinus illum Prophetæ locum interpretatus , ait, *Deformitas Christi te format. Ille enim si deformis esse noluisset , tu formam, quam perdidisti, non recepisses ; Pendebat ergo in cruce deformis ; sed deformitas illius pulchritudo nostra erat.*

Christus crucifixus.

Isa 53. 3.

S. Aug. ser. 20 de verb. Apost. c a. 6.

63 Sol , in cœli umbilico , inter Lunam , Planetas , aliasque molis diversæ constellationes defixus gnomam Italicam præfert. IN TUTTI SPLENDO. Id est, SPLENDET IN OMNES. Ab illo enim cuncta firmamenti sidera splendorem emendicant. Eâdem planè ratione omnia sapientiæ , fortitudinis , castimoniæ & patientiæ dona è sola Dei munificentia in Virgines, Doctores, Martyres, & Confessores profluxêre. Unde S. Jacobus. *Omne datum optimum , & omne donum perfectum de sursum est, descendens à Patre luminum.* Egregiè, ut cætera omnia, Magnus Augustinus. *Ad humanas mentes mutabiles de fonte immutabili descendit patientia. quæ & ipsas faciat immutabiles. Unde hominis placere Deo , nisi à Deo? Unde homini bona vita, nisi à fonte vitæ ? Unde homini illuminatio , nisi ab æterno lumine ?* Cæterùm etiam Principis Majestas in omnes subditos benevolentiâ adeò liberali resplendeat , ut illius favore nemo non sublimis aut illustris evadat.

Deus.

Iacob. 1. 17.

S. Aug. ser. 1. ex addit. à Cartus.

Princeps.

64. Tanta solis est claritas , ut oculorum aciem , quantumvis acutam ac perspicacem , quantocius perstringat , superetque. Unde lemma. V'ABBAGLIANO LA VISTA ANCO I PIU DEGNI. Id est. PERSTRINGIT JUBARE VISUM. Idipsum in Essentia Divina observat Torquatus , ad quam creati oculi , tametsi perspicacissimi , caligant.

E quando nemo in suo splendor s'involve,
V' abbagliano la vista anco i piu degni.

Unde Seraphini, Deo præsentes , faciem suam obvelant , uti septuaginta Interpretes in Isaiæ capite sexto describunt. Eodem modo locum illum explicat S. Joannes Chrysostomus. *Duabus alis velabant faciem &c. simul excludentia radium , è throno prodeuntem , eo quod ferre non poterant immensam gloriam. &c.*

Deus.

Torq. nella Gerusal. Conquist. l. 10. c. 59

S. Io. Chrysost. in Isa. cap. 6.

65. Soli , extra nubium valla emergenti Carolus Rancatus subjunxit. NULLAQUE OBSTANTE RELUXIT. Virum doctum hoc Emblemate ornaveris , qui in congressu literario omnia adversariorum momenta superavit , suæque sapientiæ splendorem minimè vulgarem edidit. Cumprimis tamen Christi, Servatoris nostri , innocentiam ea imago explicat , qui , tametsi sexcentis hostium calumniis gravissimè oneratus , sese omnibus superiorem exhibuit , suæque integritatis testes ipsummet Pilatum , ejus conjugem , Centurionem, latronem, aliosque habuit. Denique cordis nostri innocentia adeò nunquam opprimitur , ut tandem inter omnes hostium insultus triumphet. S. P. Augustini mo-

Virtus.

Innocentia Christi.

Innocentia nunquam oppressa.

S. Aug in Psal. 37

Digitized by Google

ni monitum est. *Custodi intus innocentiam tuam, ubi neme opprimit causam tuam.*

66. Omnes maris terræque fines amplissimâ solis virtute gaudent, ejusque indefessâ & assiduâ revolutione indies ambiuntur. Unde lemma. TOTUM CIRCUMSPICIT ORBEM. vel, OMNIA LUSTRAT. Hoc posterius Virgilio familiare est.

Virgil. 4. Æneid. v. 607. *Sol qui terrarum flammis opera omnia lustras.*

Psal. 18. 7. Eccles. 1. 5. Divinus Psaltes, *Nec est*, inquit, *qui se abscondat à calore ejus.* Et Salomon. *Oritur sol, & occidit, & ad locum suum revertitur: ibique renascens, gyrat per meridiem, & flectitur ad Aquilonem LUSTRANS UNIVERSA.* Hoc symbolo depicta cernitur, cùm

Providentia Dei. bonitas, & universalis providentia Dei; tum industria & sollicitudo boni Prælati vel Episcopi, quibus omninò incumbit, Diœceses & Ordines sibi concreditos, omni incommodo neglecto, circuire ac

Episcopus diligens. invisere. Quantùm quidem providentiam Divinam concernit, eam meus D. Salvator Caduccius hoc distacho descripsit.

Æthero sol radians totum circumspicit orbem:
Sic Deus immenso lumine cuncta regit.

Visitator. Quantùm verò sollicitam serventis Prælati curam attinet, Ideæ loco Samuëlem, supremum Israëlis Judicem & pastorem, jure produxerim. Is quippe *ibat*

1. Reg. 7. 16. *per singulos annos circuiens Bethel, & Galgala & Masphat; & judicabat Israelem in supradictis locis.* Ita nimirum insignis Antistes è tribunali assistebat omnibus, videndo ac providendo singula. Audi, quid in rem præsentem de hodierni ævi sole, ac Præsulum gemmâ, Alano de Solminihac, Canonico Regulari, & Episcopo Cadurcensi referat eruditissimus

R. D. Dominic. Bissel. in vita cap. 10. l. 2. D. Dominicus Bisselius; cujus verba, quia concinna, ex integro admetior. *Inter omnes Episcopales functiones nulla majus momentum habet, magisque necessaria est & essentialis, quàm* Visitatio. *Reapse Episcopi nomen tam apud Hebræos, quàm Græcos derivatur à quodam verbo quod* visitare *significat, tanquam res eadem esset, esse* Episcopum, *& esse* Visitatorem: *Ita quoque noster Antistes* (Alanus) *sentiebat, qui omne tempus, quod poterat, lustranda Diœcesi sua dicaverat.* Et paulò post, *cùm nonnemo certa quædam diversoria ipsi dissuadere volebat, quod ea non essent satis honorata, ejusq; personæ accommodata*, Quid? *subjunxit ipse*, nunquid visitationem perago, ut meas inquiram commoditates? non deerit nobis palea stramentitia, & hoc sufficit: mortificationes, à Deo nobis immissæ, & quas in exercitio muneris nostri sentimus, admodùm sapiunt. Et nonnullis inter-

Sess. 24. c. 1. de Reform. jectis. *Plerumq; tamen hunc Concilii Tridentini textum responsi loco adducebat:* Optandum esse, ut ii, qui Episcopale ministerium suscipiunt, quæ suæ sint partis agnoscant, ac se non ad propria commoda, non ad divitias aut luxum, sed ad labores & solicitudines pro Dei gloriâ vocatos esse intelligant. *Unde frequenter iterabat*, sed ad labores, &c.

67. Caloris vehementia ad dimensum solis, plùs vel minus elevati, crescit, decrescitque. Unde sub æstivo sole, ceu omnium summo, ferventissimus existit. Epigraphen addes. ALTIOR ARDEN-

Baruch. 3. 38. TIOR. Quando Christus, sol justitiæ, *in terris visus*

Christus Judex. *est; & cum hominibus conversatus est*, Deo nimirum sub carneam humani corporis compagem, demissione obstupescendâ, coarctato, poterat quidem videri, non alios nisi suaves ac temperatos splendo-

Luc. 2. 32. Matth. 24. 30. Psal. 49. 3. *res, lumen*, nimirum *ad revelationem gentium*, ab illo spargi: At olim in extremo tribunali, quando *in nubibus cœli cum virtute multa & Majestate* sublimis stabit, tunc *ignis in conspectu ejus exardescet.* Idem Emblema etiam illorum est proprium,

Dignitas major, majorem sanctitatem requirit. qui ad sublimiorem dignitatem evecti, sublimioribus etiam virtutum actibus intenduntur, Prototypi loco Alanum, Canonicum Regularem & Episcopum Cadurcensem habeto, de quo meus Concanonicus, R. D. Dominicus Bisselius in hæc verba testatur. *Ut in*

R. D. Domin. Bissel. in vita l. 2. cap. 4. *ista dignitate* (Episcopali) *se collocatum vidit, novo ardentissimoq; desiderio fuit inflammatus, amplius sese perficiendi, dicens, signum reprobationis fore, si quis ad vocationem perfectiorem & sublimiorem elevatus, non in perfectione cresceret: Episcopali Dignitati necessitatem perfectionis excellentioris indissolubiliter annecti, Et Episcoporum sanctimoniam ministerii eorundem eminentia coæquandam esse.*

68. Solis beneficentia non modò in omnes creaturas promiscuè, sed in quamlibet, solicitudine prorsùs singulari ac determinatâ, se effundit. Ut adeò verè illi subscripserim. OMNIBUS, ET SINGU-

Providentia Divina. LIS. Lineamenta hæc sunt gratiæ & munificentiæ Divinæ, quæ & curâ omnibus communi, & cuivis sigillatim, sapientissimè providet. Ita omninò Princeps suâ ope omnia tam publica, quàm peculiaria subditorum commoda promovere satagat. De sole

S. Ambros. l. 4. Hexamer. cap. 6. differens S. Ambrosius, *Magnus sol*, inquit, *qui complet orbem terrarum suo calore, vel luna suo lumine; nec solùm terras, sed etiam aërem hunc & mare cœliq; faciem.* Et subjugit. *Quæ in quacunque parte fuerunt cœli, ILLUMINANT OMNIA, ET ÆQUE SPECTANTUR A CUNCTIS, ut ea tanquam suis tantùm regionibus immorare, & sibi tantùm adesse, atque lucere singuli populi credant, cum similiter*

S. August. l. 6. Confess. c. 11. *luceant universis.* De Deo S. D. August. attonitus exclamat: *O tu bone omnipotens, qui sic curas unumquemq; nostrûm, velut solum curares, & sic omnes, tanquam singulos curares & diligeres.* Quantum denique

Princeps juvet omnes. Orat. de Themist. Philosopho. ad Principem, ideæ loco se offert Constantinus, Orientis Imperator, *Ego porrò*, ajebat, *officii mei partes esse duco, vobis non solùm ex publicis bonis lætitiæ materiam præbere: sed insuper privata singulorum utilitati, quoad ejus fieri queat, debitam providentiam, solicitudinemque navare.*

Deus. 69. Soli hanc Epigraphen subjunges. PER SE FULGET: vel NON MUTUATA LUCE. Dei

Philo l. 1. de Monarchia. hic typus est, de quo Philo, *sicut lux à nullo illustratur, sed se ipsâ ostendit: sic Deus, qui nullis hominum operibus illustrari potest, Divinâ suâ essentiâ solus se ipsum illustrat.* Quo Emblemate etiam exhibetur cùm independens & absolutum supremi cujusdam princi-

Absolutum dominium. pis dominium; tum exoticum præstantis alicujus viri ingenium, quod, nullâ alienâ ope indigum, solo

Franc. Petrar. l. 2. de Remed. Dial. 6. rationis suæ pondere nititur. Franciscus Petrarcha, *Ut cuique propria laus, aut infamia est; sic laudis aut infamia propria causa sit oportet.*

70. Sol, largiore radio conspicuus, lemmatis loco versum hunc Italicum sustinet. NEL TROPPO

Deus. LUME SUO VIENE A CELARSI. Id est SUO SE LUMINE CONDIT. Dei hæc figura est, ad cujus aspectum mortales oculi penitùs caligant. S. Dionysius Areopagita, alludens ad illud D.

1. Tim. 6. 16. S. Dionys. Areop. Pauli, *Deus lucem inhabitat inaccessibilem*, sapienter, concludit. *Caligo Divina, id est, lux inaccessibilis, in qua Deus habitat, ad eam accedit, eaque absorbetur, quisquis Deum videre meruit: eoque ipso, quod non videt, nec cognoscit, familiariùs conjungitur ei, qui omnem cognitionem transcendit.* Sinesius, Deum

Sines. hymn. 3. contemplatus, exclamat:

Tu es quod illustrat,
Tu quod illustratur,
Tu es id quod apparet,
Tu quod occultatur
Propriis fulgoribus.

Unde

Tass. nella Gerus. Liberata Canto 9. st. 57.

Unde Torquatus Tassus, inaccessum Dei lumen è longinquo considerans, vernaculo idiomate canit.

Quivi ei così nel suo splendor s'involve.
Che v'abaglian la vista anco i più degni.

Deus Judex. *Oleast. in cap. 31. Gen.* *S. Hieron. in eum loc.*

71. D. Aresius, Divinam justitiam in sole contemplatus, epigraphen addidit. MALE OPERANTIBUS PAVOR. Studiosè observavit Oleaster, inter Hebræos & Chaldæos morem obtinuisse, ut Deum Terroris nomine vocarent. *Vocant*, inquit, *Hebræi aliquando Deum Pavorem, quod maximè sit timendus, quod forsitan à Chaldæis mutuaverunt, qui frequentissimè Deum Pavorem vocant.* Certè, affirmante S. Hieronymo, *etiam qui sancti sunt, præsentiam Dei absque formidine non videbunt.*

Providentia Dei. *Matth. 5. 45*

72. P. Vincentius Gibbertus solem Providentiæ Divinæ speculum nominat, cujus munificentia, è Sacræ scripturæ testimonio, diffunditur SUPER BONOS ET MALOS. Coronidem Emblemati jungit Prudentius.

Prudent. l. 2. contra Symmach. ap. Lud. à Cerda in Tertull. de spectacul.

Haud aliter solis radius colluminat omnes
Diffuso splendore locos, ferit aurea tecta,
Sed ferit & nigro sordentia culmina fumo.
Intrat marmoribus Capitolia clara, sed intrat
Carceris & rimam, & tetra foramina clausi
Stercoris, & spurcam redolenti fornice cellam.

S. August. serm. 48. de Diversis cap. 6.

Pulchrè in rem præsentem S. P. Augustinus. *Istum panem*, inquit, *quo venter impletur, videtis Deum dare non solum laudatoribus suis, sed etiam blasphematoribus. Laudas, pascit te; blasphemas, pascit te, ut pœnitentiam agas, expectat te; sed si te non mutaveris; damnat te.*

Beneficentia Dei. *Iacob. 1. 5.*

73. Joannes Orozius, ut uberrimam Dei beneficentiam nunquam non in memoria recentem teneret; solem tesseræ loco sibi ob oculos fixit, addito illo D. Jacobi lemmate: AFFLUENTER, ET NON IMPROPERAT. In quem locum Thomas Angelicus: *Deus*: inquit, *dat liberaliter, non vendit, sicut multi; dat generaliter, non uni, sed omnibus; dat abundanter, non parcè; dat curialiter*, (urbanè) *quia non improperat.* Et S Bernardus. *Verus beneficus est dans affluenter, & non improperans: non improperat dona. quia dona sunt; & beneficia sua mihi dedit, non vendidit.*

Tho. Angelicus apud Corn. à Lap. in hunc loc. S. Bernard. serm. 36. in Cant.

Gratia.

74. Fuit, qui soli inscriberet. NI ASPICIT, NON ASPICITUR. Ita prorsùs Divina gratia, ni oculos nostros anteverterit, omnem aspectûs sui copiam subtrahit. *Oculus factus est, ut videre lumen possit*, inquit, S. Fulgentius, *sed videre non potest, nisi se illi lumen infuderit; ita & bonum, quod facis, gratia adscribendum.* Et S. P. Augustinus. *Sicut solem non videt oculus, nisi in lumine solis, sic verum & Dominicum lumen non poterit videre intelligentia, nisi in ipsius lumine; de quo inquit Propheta; Domine in lumine tuo videbimus lumen.*

S. Fulgen. ad Theodor. *S. Aug. l. Quæst. ad Oros. Quæst. 44.*

Excellentia Augustini. *S. Remig. super 2. Corinth.* Maria Virgo. *S. Bonav. in Psal. minor.*

75. Suprema adeò solis est excellentia, ut cætera omnia illius comparatione & aspectu caligent. Unde lemma. SPARISCE OGN' ALTRO LUME. Id est. SIDERA CUNCTA FUGAT. S. Remigius eodem encomio S. Augustinum insignivit. *Sicut sol*, inquit, *in lumine excedit omnes planetas, ita Augustinus omnes excessit in exponendo sacras scripturas.* D. Bonaventura summam Mariæ Virginis excellentiam ipsissimo hoc elogio veneratur.

Ave tota dealbata
Virgo, cui comparata
Luna nigra reputatur.
Sol cum stellis obscuratur.

Cui succinit Joannes Geometra.

Io. Geom. in Hymn.

Gaude Virgo, abdens seraphinum lumen, ut almus
Sol oriens lucem sideream obtenebrat.

Virtus.

76. Cui genuina virtus cordi est, solem imitatur, qui omnem venustatis suæ gratiam cum aliis communem facit. Ut adeò lemmatis loco de illo dixeris: EX TE CUNCTA NITOREM. S. Joannes Damascenus, *Sicut sol*, inquit, *ad illuminationem omnibus ortus, sine invidia porrigit suos radios, cunctosque illuminari permittit: ita & vera sapientia suis appetitores, more solis illuminat, & illustrat, & splendidos ostendit.* Soli etiam parallela est fides, fœcunda virtutum omnium parens. Nam, Origine Doctore, *sicut nihil est delectabile hominibus sine luce; ita nihil est delectabile, neque acceptum Deo, absque fidei lumine.* Ex fide igitur virtutes *cuncta* suum inchoant *nitorem*.

S. Io. Damasc. c. 15. de Barlaam. Fides. *Orig. in Ioh. ...*

Eucharistia. *Stat. Sylv. in Prol. & Crisp.*

77. Sol, omnes passim sentinas, locaque immunda, innocuis suis radiis pervadere solitus, à Scipione Bargalio, lemmatis loco hanc unicam voculam cepit. IMPOLLUTUS. Vel prout P. Gamberto ex Statio placet. DECOR INTEGER. Effigies hæc est Christi, sub Eucharistiæ velamine latentis; qui sceleratæ conscientiæ illuviem pede inoffenso, nulloque ullius labis contractæ vestigio, subit. Diogenes importunè ab æmulis lacessitus, *quod loca immunda introiret*, respondit, *& sol in secessus abit, nec inquinatur.* Id ipsum probæ vitæ homini compertum est, quem nulla flagitiosorum societas inficit. *Ut radii solis*, Lipsii verba sunt, *in sordes & caligantia loca conjecti, illustrant, non inquinantur: sic boni inter feros squalentesque animos resplendent nihilominùs vera virtutis sua laude.* Hoc eodem symbolo Sanctis Patribus Basilio, Athanasio, & Augustino in memoriam revocatur Deus, humanâ carne, citra omnem infinitæ gloriæ suæ jacturam, vestitus. *Nonne vides solem* inquit Basilius, *& in cœno agentem, & sordidis adlucentem, nullam tamen inde graveolentiam contrahentem? Quid igitur times impassibilis & sincera natura, ne maculam à nobis referat?* Et S. Gregorius Nyssenus. *Puritas in nostris sordibus versatur, sordes verò puritatem non attingunt, sicut ait Evangelista. Quod lux in tenebris, & tenebræ eam comprehenderunt non sint.* Porrò licet idem Servator noster; has terras obambulans, complures leprâ, aliâque lue abominandos, thaumaturgâ manu contrectaverit, nullam tamen exinde malignam saniem unquam contraxit. Opportunè S. Petrus Chrysologus: *Deum nec tactus polluit, nec offendit visus, nec odor exasperat, nec auditus sauciat, nec inquinat humana cogitatio. Nam si sol tangit stercora, non tamen stercoribus inquinatur: quantò magis Creator solis tangit omnia, & tamen non potest ullis contactibus inquinari?*

Laertius l. c. Virtuosus inter vitiosos. *Lips. Præfat. in l. Saturnal.* *S. Basil. Homilia de humana Christi generat.* *S. Athanas. l. 2. de Incarn. Verbi.* *S. Aug. l. de fide symb. cap. 4.* Verbum Incarnatum. *S. Gregor. Nyss. Orat. de Nativ. Christi.* *S. Petr. Chrysol. serm. 35.*

Gratia Dei.

78. Gratiæ Divinæ radius omnes animi nostri angustias laxat; cumque temperie suavissimâ recreat; perinde ut solis splendor aëra malignis vaporibus extergit, terramque passim fomentis liberalibus erigit. Nempe DISCUTIT, ET FOVET. Utrâque hâc conditione instructam velim præsentiam Principis, dum Provinciæ aut regni sui terminos lustrat. Iis certè Alphonsum I. Lusitaniæ Regem fuisse insignem, publicis monumentis constat; simul enim atque ditiones suas obiit, omne injustitiæ, aliorumque criminum vulgus disparuit, solâ pacis, fidei & justitiæ symmetriâ superstite. Unde Principis justitia, instar solis sceleratos *discutit*, & egenos pietate suâ *fovet*. Hanc operandi normam familiarem habuit Ferdinandus

Præsentia Principis. Justitia & Pietas.

Digitized by Google

P. Lamor. cap. 23.

dinandus II. Imperator, de quo P. Lamormainus testatur; *Justitiæ rigorem sua clementiæ suavitate temperavit.* Et ut elogio sua vis constaret, exemplum addit. *Cujusdam Rei, cui vita non potuit condonari, filios ita solatus est, ut diceret, patris crimen illis fraudi non futurum:* adjungens: *se illis futurum parentis loco, si ipsi se gererent, ut deceret.*

Majorum præsentia. Dei præsentia.

79. Quemadmodum sol vibratis radiis dissolvit nebulas; ita Patrisfamilias, & cumprimis assiduò cogitata Dei præsentia facilè omnem è familia aut humano corde labem proscribit, præcavetque. Unde lemma soli præfixum. DISSIPABIT. De Divinâ præsentia eruditè Prudentius:

Prudent. Cathemerinon Hymn. matutin.

Caligo terræ scinditur
Percussa solis spiculo,
Rebusque jam color redit
Vultu nitentis sideris.
Sic nostra mox obscuritas,
Fraudisque pectus conscium,
Ruptis retectum nubibus
Regnante pallescet Deo.

Oratio. Isaac Presbyter de mundi contempt.

Isaacus Presbyter, ostensurus, quantùm solatii in anima nostra pariat Oratio, ait, *sicut revelatur facies terræ per radios solares ab obscuritate aeris occupante: ita potens est oratio solvere & annihilare ab anima nebulas vitiorum, & irradiare mentem luce lætitiæ & consolationis.*

Præsentia Majorum.

80. P. Aloysius Juglaris in honorem Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis, nascentem solem depinxit, ad cujus aspectum nebula ac caligo omnis proscripta: cum lemmate, SOLVIT, DUM VIDIT. Innuebat videlicet insignem Ducis prudentiam, quâ dissidentes Mariæ Mediceæ, Matris Regiæ, ejusque filii Ludovici XIII. Galliarum Regis, animos mirâ dexteritate conciliavit. Eodem planè modo sol bonitatis Christus, unico nutu in Petrum defixo, omnem ex ipsius corde perfidiam fugavit. *Conversus Dominus respexit Petrum*; sed quid inde? *Et egressus foras Petrus flevit amarè.* In hunc locum nervosè S. Ambrosius. *Quos Jesus respicit, plorant delictum.*

Præsentia Dei. Luc. 22. 61. S. Ambros. in hunc loc.

81. Exerunt equidem insolentium vaporum, nubiumque turmæ suas nonnunquam in solem vires, & denso agmine cœlum obsident. At NON DIU persistunt umbratica hæc valla; dum nimirum occiduum illud sidus hesternas vires colliget, & copioso fulgure instar jaculi, OBSTANTIA SOLVET. Lucta non absimilis virtutem inter & vitia absolvitur. Virtus enim, obloquentium dicteriis ac fraudibus nonnihil circumventa, tandem erumpit, & adversas partes felici victoriâ triumphat. Nam, quod Ovidius testatur:

Virtus læsa. Ovid. 4. Fast.

Conscia mens recti, famæ mendacia ridet.

Senec. Ep. 92. Idem apud Lips. l. 3 Manuduct. dissert. 5.

Adversùs virtutem, inquit Seneca, *hoc possunt calamitates, damna, & injuriæ, quod adversùs solem nebula potest.* Et rursùs: *Sola virtus præstat gaudium perpetuum, securum; etiamsi quid obstat, nubium modo intervenit, quæ infra feruntur, nec unquam diem vincunt.*

Virtus infestata.

82. Qui malevolorum injuriis impetuntur, tantùm abest, eos quidquam detrimenti sustinere, ut contra plurimùm gloriæ ipsis exinde accrescat. Exemplo sit sol, nubibus vallatus, quæ è Lucarini sensu, INSTANT, NON OBSTANT. vel, FRUSTRA OPPOSITÆ. vel denique, HINC CLARIOR. Seneca, *Solis vis*, inquit, *& lux integra est etiam inter opposita, & quamvis aliquid interjaceat, quod nos prohibeat ejus aspectu, in opere est, cursu suo fertur. Quoties inter nubila luxit, non est sereno minor, nec tardior quidem, quoniam multùm interest, utrùm aliquid obstet tantùm, an impediat. Eodem modo virtuti opposita nihil detrahunt. Non est minor, sed minus fulget: nobis forsitan non æquè apparet, ac nitet, sibi eadem est, & more solis obscuri, in occulto vim suam exercet.*

Seneca Epist. 92.

Gratia Dei. Ioan. 1. 9.

83. Soli exorienti subscribes. JAM ILLUSTRABIT OMNIA. In hoc schemate videre licet amplissima effecta cùm à Divino sole, *qui illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum*, tùm à viris illustribus nata. Benè in hanc rem Agapitus. *Solis profectò partes sunt, illustrare radiis orbem: Principis verò virtus est, egenorum misereri.* Hoc modo S. Gregorius Nazianzenus, cognominem suum S. Gregorium Nyssenum, tristi ac diuturno itinere occupatum, dilaudans, *Tuus* inquit, *circuitus Deo gratus & acceptus fixumque tibi ac stabile est multis prodesse, quamvis loco minimè fixus sis, nisi verò quis solem accuset, quia in orbem currit, radios fundens, atq; omnibus rebus, quas obit, vitam afferens.* Cæterùm hoc symbolo enumerantur omnes boni Pontificis aut Visitatoris partes, dum ordinem aut Diœcesin sibi concreditam ex officio lustrat.

Agap. Ep. Paræn. n. 51. S. Gregor. Nazianz. Ep. 14. Princeps beneficus. Visitator.

Nativitas Christi & B. V. S. Bernard. serm. 1 de Assumpt.

84. Nascenti soli inscripsit Lucarinus. ORIENS UNIVERSUM ILLUSTRAT. Sacra Servatoris nostri, ejusque Divinæ Matris incunabula hæc imago concernit. Non sine melle Bernardus, *Mariæ præsentiâ* inquit, *totus illustratur orbis, adeò ut & ipsa jam cœlestis patria clarius rutilet, virgineæ lampadis irradiata fulgore.* Eodem argumento usus Isidorus Clarius, hominem quendam liberalem, & in elargiendis suis gratiis munificum, describit. *Veluti sol*, inquit, *cùm orbi apparet, mortales omnes implet jucunditate: sic liberalis, dum benignè omnibus facere studet, ubicunq; conspicitur, quibus secunq; obviam prabet, lucem quandam secum affert, quæ lætitiam omnibus parit.*

Liberalis. Isid. Clarius Tom. I. orat. 61.

85. Solis radius, mira sinum speculi concavi illapsus, & inde in oppositum fomitem repercussus, eodem momento simul & speculum illustrat, & vicinam materiem, ceu escam destinatam, voraci flammâ consumit. Huic Emblemati, Bargalio authore, aptè subscribes. UNIUS SPLENDOR, INCENDIUM ALTERIUS. Prognosticon hoc videri possit Christi, solis æterni; cujus splendore justorum animæ coram extremo tribunali fulgebunt; illis econtra, quæ causâ ceciderunt, æterno incendio devorandis. *Sol illuminat*, inquit S. Isidorus *& exurit: ita Christus credentes fide, spiritu vegetante illuminat, negantes se æterni ignis ardore terrebit.* Solem insuper, tametsi perversè, imitantur invidorum oculi; qui, viso alienæ excellentiæ aut dignitatis splendore, protinùs ardent, seque ipsos, aliorum omnium impotentes, consumunt; Et, prout observat S. Basilius, *Quantò magis fortuna crescit, tantò ille majori premitur dolore atque luctu.* Unde Epulo ille Evangelicus, tametsi inferorum flammis acerrimè tortus, cum tamen Lazarum in Abrahami sinu quiescentem suspiceret, adeò acutè hunc alienæ felicitatis splendorem sensit, ut livor, inde conceptus, omnem pristini tormenti dolorem superaret. Huic asserto vadem se jungens S. Petrus Chrysologus, *Zelo*, inquit, de helluone illo disserens, *magis incenditur, quam gehenna.*

Christus Judex. S. Isid. l. de mundo c. 15. Invidus. S. Basil. Hom. de Invidia. Luc. 16. S. Petr. Chrysol. serm. 122.

86. Perinde ut lux solis e speculo reflexa, ubi præsertim, dum fomento præsente allicitur, calorem excitat, nasciturque E LUCE ARDOR; Ita temerarius aspectus, in fœminæ venustatem defixus, focum in corde struit, & libidinis æstum suscitat. S. Joannes Chrysostomus, *Ut ignis*, inquit, *ubi fœnum arripuerit, nihil moratur: sed simul, ut attingit materiam, accendit flammam: itidem & ignis concupiscentiæ simul atque per oculorum intuitum elegantem attigerit formam, protinùs exurit animum.*

Aspectus incautus. S. Io. Chrys. Hom. de Verb. Isaiæ.

87. Experientiâ constat, ex eâdem re nonnun-

Utile cum damno.

quam & damnum & utilitatem in nos derivari. E sole id disces, cujus radii, è speculo reverberati, simul & propinqua fomenta accendunt, & speculum illuminant. Unde lemma. HINC SPLENDOR, ET ARDOR. Ovidius.

Ovid. 2. Trist.

Nil prodest, quod non lædere possit idem.
Igne quid utilius? si quis tamen urere tecta
Apparet, audaces instruit igne manus.
Eripit interdum, modò dat medicina salutem,
Quæq; juvet monstrat, quæq; sit herba nocens. &c.

Virtus afflicta.

88 Nubes elevatæ umbram nonnunquam solis conspectui aspergunt, suffocare non possunt. Nempe, PREMITUR, NON OPPRIMITUR. Virtus in animum generosum tantum habet imperii, ut quidem illum aliquando affligi, nunquam tamen fatigari aut dejici permittat: nec etiam ulla malitia eousq; est improba, ut, dum veritati fucum aliquem fecit, eam penitus enervem reddat, aut ad obeunda nobilissima munia sua infirmam. S. Nilus Abbas, *Animus*, inquit, *virtutibus excultus, & confirmatus, licet diaboli prematur insidiis, non opprimitur, nec de constantia propositi dimovetur.* Haud secus perversorum versutia aliquando umbram quidem veritati affundit, nunquam tamen ita obvelat, quin tandem splendore suo penetret. *O Magna vis veritatis*, exclamat Cicero, *quæ contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam, contraque fictas omnium insidias facilè se per se ipsam defendat.*

S. Nil. Abb. Instit. ad Monach.

Veritas.

Cicero pro Cælio.

89. Radii solares, speculi sinu recepti, ingens luci reflexæ incrementum addunt, eamque in alias complures multiplicant. Unde lemma, soli à Lucatino inditum. PRÆBET TANTUNDEM SINGULIS. Ita cœlestis gratia, in unum è servis Dei effusa, tantum ubique splendorem spargit, ut cæteros omnes illustret. S. Joannes Chrysostomus, *Salvator*, inquit, *non divitem, non pauperem, non ingeniosum, aut rudem, aut fortem, aut ignavum, aut diligentem, aut desidem discernit: sed omnibus, quamvis non ignoret exitum, pietatis doctrinam commendat.* Princeps certè maximè in id incumbat, ut nemini non beneficentiæ suæ radii affulgeant; quod, Cassiodoro teste, exemplo suo comprobavit Theodoricus; *Optamus*, inquiens, *cunctum diem plenum beneficiis nostris excurrere. Optamus ubique præstita nostra radiare.*

Gratia Divina.

S. Chrysost. Hom. 45. in Matth.

Princeps beneficus.

Cassiod. l. 3. Var. Ep. 11.

Restitutus.

90. Famulus æmulorum calumniis officio & dignitate motus, eidem tamen denuò non sine honore ex integro restitutus; solem ideam præfert, qui nubium umbris tantisper oppressus, mox evadit AB UMBRIS CLARIOR, seu ut lemma Italicum dicit. NON MEN LUCIDO RISORGE. Christo, è morte redivivo, idipsum congruit: nam Authore S. Prospero, *ortus est sol, quia occidit sol: id est, Christus mortuus resurrexit, & universum mundum claritatis suæ manifestatione implevit.*

Christus resurgens.

S. Prosp. in Psal. 103.

Gratia Divina.

91. Ubi gratiæ Divinæ splendor invaluit, malitiæ & calamitatum umbras è statione dimoveri necesse est; æque ac sole propinquante fugantur tenebræ. Proinde epigraphen, ni fallor, opportunam soli subjunges. TENEBRÆ NON COMPREHENDERUNT. aut brevius. TENEBRÆ PROCUL. Jamblicus de Mysteriis. *Sicut veniente sole, tenebræ ejus præsentiam sustinere non possunt, sed subitò subterfugiunt; sic undique refulgente potestate Dei, quæ replet omnia bonis, perturbatio omnis, quæ solet à spiritibus malis accidere, nullum habet locum, sed repente disperditur.*

Jamblicus de Mysteriis.

92. Sol toties in orbem revolutus, hesternos identidem splendores recuperat; fitque adeò MOTU FÆCUNDUS. Idipsum de sole testatur D. Gregorius Nazianzenus. *Neque motus unquam suo, nec beneficiis finem faciens.* Et Plato. *Dum sol mundum suo cursu ambit ac lustrat omnia salva sunt & conservantur, &c.* Totum hoc Visitatoribus, usque omnibus, qui publicis negotiis distinentur, convenit; omninò enim muneri suo deessent, nisi terras, quas lustrant, beneficentiæ suæ radiis pessim fæcundarent. Facem iis præluxit Apostolorum Princeps, qui *pertransiit benefaciendo & sanando.* Hunc locum interpretatus P. Cornelius à Lapide, ait, *Proprium ergo Christi, ejusque asseclarum est, nemini malè, sed cuilibet benefacere, ut, ubicunque degit, spargat radios suæ beneficentiæ instar solis, qui jugiter currit & pertransit, ut lucem, calorem, & influxum suum communicet hominibus, animalibus, & plantis toto orbe dispersis.*

S. Gregor. Nazianz. de Theolog. Orat. 34. q. 2.

Plato in Theæteto.

Visitatores.

Act. 10. 38.

Corn. à Lap. in hunc loc.

93. Spicarum glumæ, à solaribus radiis crebrò percussæ, tandem colorem croceum induunt, & congenitum viro rem exutæ, inaurantur. Unde hanc soli epigraphen subjunges, MUTAT IN AURUM. Ita dolorum tolerantia, adversitatum ardoribus iteratò pulsata, tandem auream gloriæ & triumphantis animi coronam fabricatur. S. Joannes Chrysostomus. *Quemadmodum in desudatione luctatorem cum sudore & pulvere, & calore multo, & laboribus, & miseriis pugnare decet: sic justo multa tolerare expedit, generosèque ferre universa, si claram hinc coronam sit accepturus.* Certè Joseph, Ægypti Prorex, ingloriam inter Palestinæ opiliones ætatem transegisset, ni artifex persecutio informe pedum in sceptri fastigium cacuminâsset.

Persecutio utilis.

S. Jo. Chrys. Hom. 3. de Patient.

94. D. Aresius, ut Verbum Divinum, in Mariæ Virginis utero conceptum, Emblemate repræsentaret; solem effinxit, terrestris globi vertici insistentem, cum dicto. NON GRAVAT, ET GRAVIDAT. Enimverò Spiritus Sanctus Mariam, sine ullâ integerrimæ Virginitatis offensâ, felicissimè fæcundam effecit. Marcus Vigerius, salutantis Angeli verba interpretatus, *Virtus altissimi obumbrabit tibi*, subjungit, *Voluntas Dei conteget solam; non gravabit, te circumdabit, non violabit.* Richardus de S. Laurentio, *Spiritus Sanctus*, inquit, *eam fæcundavit, virtus à corruptione servavit.* Et S. Bernardus. *Libet admirari, quàm leve sit onus veritatis, quod non solùm non onerat, sed etiam portat omnem, cui portandum imponitur. Hoc onus potuit uterum GRAVIDARE virgineum, SED NON GRAVARE.*

Maria V. concipiens.

Marc. Vig. in Decachordo chord. 1.

Luc. 1. 35.

Richard. de S. Laur. l. 12. de Laud. Virg.

S. Bernard. Ep. 71.

S. Ambros. l. 4. in Luc. cap. 5.

95. OCulorum acies, ad diffusos solis meridiani radios emissa, penitùs hebescit, suamque videndi lucem amittit, *Solem*, inquit S. Ambros. *intueri non possumus radiis acies submovetur, obtutus intuentis hebetatur, & si diutius inspiciat omnis visus extinguitur*. Unde lemma. TOGLIE IL LUME COL LUME. Id est. EXTINGUIT LUMINE LUMEN. Sic, prô dolor! incautus fœminæ aspectus oculos plerumque fascinat, & virtutis luce exuit. Hyperbolicè id observavit D. Guido Casonius hoc poëmate vernaculo,

Pulchritudo fœminæ visa.

Guid. Cason p. 1. dell' Ode.

Nel ciel tuo bel volto
Veggio il sol de tuoi lumi, ah dissi Veggio?
Non vedo, ma vaneggio.
Che s' ei viemo splende,
Toglie' l lume col lume, e cieco rende.

Deus.

At, semotâ hyperbole, hoc symbolum Divino soli apprimè convenit, qui miro splendoris excessu omne humani luminis acumen excæcat. De D. Paulo Apostolorum fasti testantur, *Circumfulsit eum lux de cælo*, & mox subjungunt, *Apertisque oculis nihil videbat*. Nimirum, interprete Ruberto Abbate, *Tanto fulgore majestatis apparuit Christus, ut eum, quem vocabat, cæcum faceret, atque suâ claritate lumen corporeum extingueret hominis infirmi, ut veri luminis virtutem ferre non sustinentis*. Ita quoque Maria Virgo, Sole Divino gravida, tam immodicum è vultu splendorem diffundit, ut intuentium oculi, in eam defixi, hebescerent; & nonnisi ægrè Virginem agnoscerent. Inde factum, quòd asserente D. Matthæo, Josephus sponsus *Non cognoscebat eam*; prout explicat S. Hilarius his omninò verbis. *Propter Sanctissima Mariæ glorificationem à Joseph cognosci non potuit, donec peperit; Dominum enim gloriæ habens in utero, quomodò cognosceretur? si Moysis, cum Deo colloquentis, glorificata est facies, ut non possent intendere in eum filii Israel, quantò magis Maria agnosci vel intueri non poterat, quæ Dominum potentiæ in utero habebat?*

Act. 9. 3. ibid. n. 8.

Rup. Abb. de Opere Spirit. Sanct. cap. 19.

M. V. gravida.

Matth. 1. 25. S. Hilar. in Catena S. Thomæ citatum.

96. Soli, in occasum vergenti, subscribes. OCCIDIT ORITURUS vel CRASTINA SURGET. Mortuos, ad vitam olim redituros, hæc imago spectat. In hanc rem S. Petrus Chrysologus. *Crede homo, de morte resurgere te posse, quia antequam viveres, nil fuisti. Aut quare dubites, quòd resurgas, cùm tibi notum, quod in rebus est, quotidie sic resurgat? Sol occidit & resurgit: dies sepelitur & redit; menses, anni, tempora, fructus, semina, cùm transeunt, ipsa moriuntur, cùm redeunt, ipsa morte reviviscunt, &c.* Olympiodorus id ipsum de sole metaphorico, Christo, scribens. *Oritur*, ait, *ex Deipara Maria secundùm carnem; occidit autem ad inferni ima descendens; sed & rursùs exoritur, à mortuis resurgens.*

Resurrectio mortuorum.

S. Petr. Chrysol. serm. 49

Olymp. in Ecclesiasten cap. 1.

97. Homo, morti proximus, opportunè cum sole jamjam labente dixerit; VADAM, ET REVERTAR. Utrique enim non modò spem, sed indubitatam habet reviviscendi fiduciam. Valerius Flaccus de quibusdam mortuis canit.

In morte

Val. Flac. lib. 3.

-- -- -- Patet ollis janua lethi,
Atque iterum remeare licet.

Et Claudianus.

Claudian. l. 4. Ruffin.

Quos ubi per varios annos per mille figuras
Egit lethæo purgatos flumine, tandem
Rursus ad humana revocat primordia formæ.

98. Mortuos, olim in vitam revocandos, itidem è sole occumbente disces, qui inter Magnatis cujusdam pompam funebrem hoc lemmate visebatur insignis. RECEDO, NON DECEDO. Istud fidei nostræ arcanum minime fugiebat Senecam. *Cogita*, inquit, *nihil eorum, quæ ab oculis abeunt, & in rerum*

Resurrectio mortuorum.

Senec. Ep. 36

naturam, ex qua prodierunt, ac mox processura sunt, reconduntur, consumi. Desinunt ista, non pereunt. Et mors, quam pertimescimus ac recusamus, intermittit vitam, non eripit. Veniet iterum, qui nos in lucem reponat dies. &c. Scitum planè nunc diphtera, sed ex intimo fidei Catholicæ penetrali.

99. Sol, in occasum præcipitatus, non patitur se hoc tumulo æternùm sepeliri, sed viribus mox resumptis, reviviscit, &, ut Patris Gamberti lemmate utar, REDIT IN ORTUS. vel ut Seneca loquitur. MORI GAUDET FESTINUS IN ORTUM. Quæ lemmata affinia sunt illi Salomonis effato, *Oritur sol & occidit, & ad locum suum revertitur.* Hoc symbolo homines fideles plurimùm animentur, ne mortis minas ullas pertimescant; probè gnari, hunc caducæ felicitatis epilogum fore amplissimum resurgentis vitæ, ac æterni luminis exordium. Altum hoc dogma imbiberat ille erecti animi juvenis, qui, ab Antiocho crudelibus tormentis laceratus integerrimo ore respondit. *Tu quidem scelestissime in præsenti vita nos perdis: sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æterna vitæ resurrectione suscitabit.* S.P. Augustinus. *Resurgent boni, resurgent mali: sed boni, ut sempiternâ beatitudine perfruantur; mali ut perpetuo igne puniantur. Ibi discernetur fidelis ab infideli; ut accipiat fides præmium; & perfidia supplicii obtineat locum.* Et rursùs. *Fidelibus mors utilis reperitur, quoniam peccandi periculis hominem subtrahit, & in non peccandi securitate constituit.*

Senec. in Medea. Act. 1. Scen. 1. Eccles. 1. 5.
Mors est via ad resurrectionem.
2. Mach. 7. 9.
S. Aug. de Symb. l. 3. c. 11.
Idem de Tradept. 88. c. 14.

100. Astrologis prognostici loco sol deservit; è quo si exorientem suam orbitam undique pellucidam, vaporumque vulgo liberam ostenteт, indubitatam serenioris cœli faciem promittunt. Epigraphen è Virgilio subscripsit Gambertus FRUSTRA TERREBERE NIMBIS. Simili planè ratione Civitas aut Religio nullam illabentis vitii tempestatem pertimescat, dum Principis vel Prælati vultus nihil terreni vaporis aut vitiosi affectûs prælefert. Porrò serena conscientia semper sibi constat, nullis unquam hostium insidiis concutienda. S. P. Augustinus. *Per bonam vitam bona conscientia comparatur. ut per bonam conscientiam nulla pœna timeatur. Quapropter discat timere, qui non vult timere. Discat ad tempus esse solicitus, qui semper vult esse securus.*

Vita Principis norma subditorum.
Conscientia bona.
S. Aug. serm. 114 de Temp.

101. Cœlorum aspectui nonnunquam diversa umbrarum vaporumque stromata obtenduntur, eumque penitus excæcare videntur; quæ tamen primo solis exorientis lumine adeò validè perstringuntur, ut quantociùs statione dimoveri, & in suas districta latebras, pristinam cœlo libertatem restituere cogantur. Unde P. Gambertus nascentem solem illo Statii epigrammate insignivit. OCCIDET HORROR. Sic Princeps beneficus, solem imitatus, suâ liberalitate omnem calamitatum umbram ab egenis subditis procul fugare nititur. Ad hoc propositum Sidonius Apollinaris ait, *Indigentiam miseratus, facit in terris opera cœlorum.*

Stat. 3 Sylv. Ep. in fi.
Beneficentia Principis
Sidon. Apoll. l. 6. Ep. 12.

102. Insignem illam Francisci, Mutinæ Ducis, facilitatem, quâ passim omnes complecti erat solitus, P. Gambertus soli non absimilem dixit; qui, congenitâ suâ beneficentiâ omnium oculis indies expositus, nemini non sui reperiendi videndique copiam exhibet. Lemma è Virgilio subjunxit. FACILIS QUÆRENTIBUS. Proinde bonus Princeps è Claudiani sententia, sit *commune Numen* sibique Sionis Regem Davidem Ideæ loco ob oculos statuat; de quo S. Ambrosius. *Quam mitis & blandus, humilis spiritu, sedulus corde, FACILIS AFFATU.* De Constantino Imperatore refert Nazarius. *Quid faciei aditus? quid aures patientissimæ? quid benigna responsa?*

Princeps benignus
Virgil. 4. Georgic. v. 272.
Claud. de Rapt. Proserp.
S. Ambr. l. 2. Offic. c. 7.
Nazar. in Panegyr.

103. Sol, integro vultu, ac veluti neglectim, nubes sibi infestas transiens, epigraphen è Statio mutuatam sustinet. SERENUS DESPICIT: Hoc Emblemate Gambertus imperterritum ac militarem Ducis Francisci animum repræsentavit, quo adversas ac conglobatas hostium vires generosè contempsit, neque unquam vel periculi quidquam metuit, vel è devictis illum triumphum aut gloriam ullam ambiit. Ea enim animi nobilis est indoles, ut malignos hostium insultus facilè spernat, eosque, instar solis, pede inoffenso, & serena fronte prætereat. Præclarè Seneca, *ingens animus & verus æstimator sui, non vindicat injuriam, quia non sentit.*

Animus grandis.
Senec. l. 3. de ira.

104. Sol epigraphen è fronte præfert. RESPICIT ÆQUE, vel, OMNIBUS UNUS. Is quippè splendorem & munificentiam suam in res quasvis inferiores sine discrimine ex æquo dispensat. Ad hanc ideam sese efforment Judices, Patresfamilias, & Magistratus. *Ut sol*, inquit Erasmus, *non alius est pauperi, quam diviti, sed omnibus communis: ita judex personam spectare non debet, sed rem.* Singulari prærogativa virtutem hanc præfefert Deus, qui tam fidei, quàm gratiæ suæ radios, citra particularitatem, in omnes diffundit. S. Cyprianus. *Si dies omnibus æqualiter nascitur; si sol super omnes æquali & pari luce diffunditur: quanto magis Christus sol, & dies verus, in Ecclesia sua lumen vitæ æternæ æqualiter largitur?*

Paterfamilias. Judex. Magistratus.
Erasm. in simelis.
Gratia Dei.
S. Cypr. l. 4. Ep. 4.

105. David indefessam solis revolutionem, motumque sine quiete assiduum contemplatus, eum giganti non absimilem dixit, qui metam præpropere contingit. *Exultavit ut gigas ad currendam viam.* Gambertus gnomam, è Virgilio mutuatam, soli præfixit. NEC MORA, NEC REQUIES. Et prior illo Bargalius, idiomate Hispanico subscripsit. NO CANSADO, Y POR TODO, Id est; INDEFESSUS, ET UNDIQUE. Nimirùm insignem illam Philippi II. Regis Catholici vigilantiam & solicitudinem repræsentabat, quâ indefessè & prævidebat & providebat omnibus. Hæc eadem encomia de Arcadio Imperatore commemorans Synesius, *Consulto sane fueris*, inquit, *si se toti imperii corpori quod bifariam tribuitur in armatum & inermem populum vicissim utrique imperii parti dederit, ac post milites civitatibus populisque sui copiam faciet, ita verò sui copiam faciet, ut quoscunque post non modò nationes, seu & civitates perlustret.* Principes quippe in terris Deorum simulachra sunto; memineríntque è Virgilii sententia.

Psal. 18. 6.
Princeps indefessus.
Sines. Orat. de Regno
Virgil. l. 4 Georg. v. 22. 2.

---- Deum ire per omnes
Terrasq; tractusque maris, cœlumque profundum.

Deus, authore S. Joanne Damasceno, *dicitur, vel quia providet, & videt omnia, vel quia curat de omnibus, vel quia circuit omnia* Plato. *Deus*, inquit, *curat omnia, sive magna ea sint, sive parva.*

S. Io. Dam. apud Albert. Mag. inc. 1 Lau. Plato.

106. Providentia divina, quæ omnibus est eadem, eodem modo sufficiens omnibus, & sufficientissimè pro omnibus solicita; Solem imitatur hoc lemmate spectandum; OMNIBUS SUFFICIT. Ad hoc propositum exquisitè S. Bernardus, *Deus*, inquit, *nec ad multitudinem minus erit, nec ad paucitatem rarus, nec ad diversitatem divisus: nec restrictus ad unum, nec anxius ad curas nec perturbans seu turbulentus ad solicitudines. Sic sanè uni intentus, ut non detentus, sic pluribus, ut non distentus.*

Providentia Divina.
S. Bernard. serm. 69 in Cant.

107. Charitatis Divinæ flamma eò apertius relucet, quò gravius à perversis hominibus fuerit læsa. E sole id disces, qui, dum nubium obsidione premitur, suos interea radios acuit, & ardorem longè vehementiorem spargit. Unde Bargalii lemma

Bonitas Divina.

lemma. IMMITTIT ARDENTIORES. Vel aliud; à me subscriptum. PIU COCENTE DIVAMPA. Id est. INTENSIUS ARDET. Hâc imagine dolorem sopitum, aut amorem occultum significare licet. De hoc canit Guarinus metro Italico.

Amor absconditus.

Guarin. P F. Atto. 1. Scen. 2.

----- Amor fu sempre un fier tormento,
Ma più, quant' e più chiuso,
E più fero è prigion, che non è sciolto.

S. Aug. in Psal. 104.

Cæterùm de Divinâ bonitate pulchrè S.P. Augustinus, *Mirabilis*, inquit, *est Dei bonitas, qua bene utitur etiam malis vel Angelis, vel hominibus. Cùm enim ipsi vitio suo mali sint, ille de malo eorum bene facit.*

108. Sol, denso stellarum siderumque numero vinctus, epigraphen sustinet. ADORNO TUTTE. Id est. ILLUMINO CUNCTA. Pulchra hæc Mariæ Virginis idea est, de quâ venerabundo calamo Chrysippus. *Ave fons lucis, OMNEM HOMINEM ILLUMINANTIS.* Hoc nihilo inferior doctissimus meus Idiota. *Longè positos*, inquit, *illuminat radiis misericordia sua; sibi propinquos per specialem devotionem consolationis suavitate, præsentes sibi in patria excellentiâ gloriæ; & sic non est, qui se abscondat à calore ejus.*

Maria V.

Chrysip. orat. de Laud. Maria. Idiot. in Prolog. de Maria V.

109. Ad solis præsentiam reliqua sidera omnia offuscantur, seque attonitis similes, è mundi conspectu subducunt. Ut proinde Abbas Ferrus soli genuinè subscripserit. OFFUSCO TUTTE. Id est. OBNUBILO CUNCTA. Hâc icone repræsentatur summus meritorum & virtutum splendor, quo personæ aliquæ illustres incedunt. De Christo disertè S. Antonius Paduanus. *Sol*, inquit, *est Christus, qui lucem inhabitat inaccessibilem, cujus claritas OMNIUM Sanctorum RADIOLOS, si ei comparentur, OFFUSCAT, & denigrat, quia non est sanctus, ut est Dominus.* Eam virtutum excellentiam in Deipata Virgine maximè admiratus S. Hieronymus, *Tanta*, inquit, *erat vita ejus claritas, ut omnium vitam quodammodò obscuraret.* S. Petrus Damianus, illa Sacri Epithalamii verba explicans, *Pulchra ut Luna, electa ut sol*; ait, *Sol ita sibi siderum & lunæ rapit positionem, ut sint quasi non sint, & videri non possint: sic etiam virgà fesse, veri prævia luminis, in illa inaccessibili luce perlucens sic utrorumque spirituum hebetat dignitatem, ut in comparatione Virginis nec possint, nec debeant apparere.* Cæterùm D. Hieronymus S. Paulam Romanam dilaudans, *Hæc*, inquit, *sicut inter multas gemmas pretiosissima gemma nitet, & jubar solis parvulos igniculos stellarum obruit, & obscurat: ita cunctorum virtutes & potentias suâ humilitate superavit.* Denique Julianus Imperator inter cæteram Eusebiæ Imperatricis panegyrim testatur, quòd in eâ fuerit *Corporis vigor & pulchritudo tanta, ut cæterarum virginum decor obscuretur; quemadmodùm splendentia sidera luna, jam pleno orbe micantis, luce collustrata speciem omnem, ac lumen amittunt.*

Virtus præstans.

S. Ant. de Pad. in Apocal. cap. 16.

Excellentia Mariæ Virginis.

S. Hieron. Epist. ad Eustoch. S. Petr. Dam. serm. in Assumpt. Virg. Cant. 6. 9.

S. Hieron. Epist. ad Eustoch.

Julian. Orat. 3.

110. Sol eodem vultu jam spumantes Oceani fluctus, & immotum orbis pondus; quàm aridos scopulos, campofque fertiles dignatur, eodemque pede metitur singula; utpote qui reperitur UBIQUE SIMILIS. Animus constans hanc sibi ideam præfixam habeat, qui vultu æquali ac immutato tam ridentis, quàm indignantis fortunæ vicissitudines excipiat, eodemque sensu intra assiduos laboris & quietis motus versetur. Ferdinandum II. hâc prærogativâ insignem, testatur P. Lamormainus. *Eâdem tranquillitate animi, eâdem vultus orisque serenitate perstitisse post clades auditas, quâ antè fruebatur. Eâdem constantiâ secundum ac tertium accepit vulnus, quâ primum.* Et rursùs. *Nullius felicioris eventûs causâ elevatus est animo, nullâ prosperitate intumuit.* Id quod multis optimi Imperatoris exemplis confirmatur.

Constantia.

P. Lamorm. cap. 17.

111. Præclaram sanè Dei imaginem in sole cernimus, cui hæc epigraphe sit præfixa. SOLUS INDEFICIENS. Verissimè de Deo S. Isidorus. *Summum bonum Deus est; quia incommutabilis est, & corrumpi omninò non potest.* Et Ovidius.

----- Immensa est, finemque potentia cœlo
Non habet.

Deus.

S. Isidor. l. 1. sentent. c. 1. Ovid. 8. Metam.

112. Pronuntiatum solis, OMNES SUB JUGO MEO, Divinam Majestatem concernit, de quâ Justus Lipsius. *Magnus ille auriga, & rector universi Deus, habenas in hoc mundano cursu temperat, impellit, sistit, & Poeta verbo*

Divosque, mortalesque turmas
Imperio regit unus æquo.

Et rursùs. *Triumphat in providentiæ curru æternus ille rector, & nos sequimur: liberi, ac veluti milites ejus, si volentes: captivi, ac servi, si nolentes.* Denique prior Lipsio Ovidius.

Nil ita sublime est, supraque pericula tendit,
Non sit ut inferius, suppositumque Deo.

Deus.

Lips. l. 1. Admirand.

Idem Centur. 3. ad Belg. Ep. 19. Ovid. 4. Trist. Eleg. 7.

113. Christo in has terras recens nato, tres soles, si historiis concedamus, apparuêre; quin imò eosdem etiam Patavii Anno 1601 à se visos testatur Abbas Ferrus. D. Aresius hanc solis triadem illo S. Joannis lemmate insignivit. UNUM SUMUS. In rem præsentem de Sanctissimâ Trinitate pronuntiat D. Athanasius. *Alia est enim persona Patris, alia Filii, alia Spiritus sancti: sed Patris, & Filii, & Spiritûs sancti una est Divinitas, æqualis gloria, coæterna majestas: ita ut per omnia & Unitas in Trinitate, & Trinitas in unitate veneranda sit.* Et Petrus Biancus.

Unus es, ac trinus, nutu qui concutis orbem,
Orbi unus, trinus sufficis ipse tibi.

Ioan. 10. 30.

S. Athan. in Symb.

Pet. Bianc. l. 3. Epigr. 91.

114. Bartholomæus Rossus funeri D. Caroli, ceu soli occiduo subscripsit. DELITESCIT UT RENASCATUR. Schema id dixeris hominum, olim è morte resuscitandorum; de quibus mysticè S. Zeno Veronensis. *Sol quotidie nascitur, eâdemque die, qua nascitur, emoritur; nec tamen instantis finis sorte terretur, ut suos retardet cursus, sed fidelis semper, intrepidus ad sepulchrum noctis contendit, sciens, in ipso habere, quòd vivat.* Apprimè etiam hoc symbolo depingitur juvenis, qui opum, prosapiæ ac virium lenociniis, quibus abundat, pessumdatis, intra Monasterii angustias sese concludit; vitam, momento finiendâ, cum æternâ ac felicissimâ commutaturus. In hanc rem S. Basilius, *Cella*, inquit, *Dominicæ sepulturæ propemodùm æmula, quæ peccato mortuos suscipit, & per afflatum Sancti Spiritûs Deo reviviscere facit.*

In morte.

Resurrectio.

S. Zen. Veron. serm. de Resurrect.

Religiosus.

S. Basil. Hom. de laud. eremi.

115. Judicis optimi partes è Sole dignosces, qui comparet OMNIBUS IDEM. Periocha hæc Divinæ legis est. *Nulla erit distantia personarum; ita parvum audietis, ut magnum; nec accipietis cujusquam personam, quia Dei judicium est.* Vernaculo poëmate Guido Casonius.

Non fanno il Rè, non danno altrui l' imperio
Le corone ingemmate, e i scettri d' oro,
Non gli aurei manti, & i dorati seggi,
Parche la ne teatri anco visono
Queste insegne reali, e pur de regi
Altro non fanche simolacra e larve.
Ma quegli è vero Re, che amando regge,
A tutti giusto come il sole a tutti
Nel gran Cerchio del Ciel rinasce, e splende.

Judex.

Deut. 1. 17.

Guid. Cason. Embl. moral. 2.

Idem Sol. Emblemate non absimili, supra hortum, omnis generis, nivei, flavescentis, cærulei, ac prasini coloris floribus superbientem, depictus; epigraphen

graphen tenet. OMNIBUS IDEM. Proprium hoc Dei symbolum est, qui æquali curâ suas gratias omnibus provider. *Quoniam*, Salomone teste, *pusillum & magnum ipse fecit, & æqualiter cura est illi de omnibus.* Opportunè Apostolus. *Nam idem Dominus omnium, dives in omnes, qui invocant illum.* Rationem subjungens S. Ambrosius, *Quis operator,* inquit, *negligat operis sui curam? quis deserat & destituat, quod ipse condendum putavit? si injuria est regere, nonne est major injuria, fecisse? cùm aliquid non fecisse nulla injustitia sit? non curare quod feceris, summa inclementia.*

Sap. 6. 8.
Rom. 10. 12.
S. Ambr. l. 1. Offic. cap. 13.

116. Urbanus VIII. posteaquam studiorum curriculum emensus, & supremâ laureâ insignis, Pisis Florentiam repetierat, solis exorientis Emblemate salutatus est, cui illud Horatii præfixum legebatur, ALIUSQUE ET IDEM. Enimverò, in patriam reversus, idem videbatur quidem, si personam; alius verò si scientiam, virtutes ac titulos splendida personæ parerga, spectes. Cæterùm propria hæc peccatoris, ad frugem conversi, imago est; illius maximè Juvenis, qui, cùm è certâ peregrinatione redux, priorem hominem detestaretur; à complice scorto ad libidinem iterandam pro more invitatus est. Cùm verò allicientem tacitus præteriret, illa, se ab amasio minus animadversam rata, blandè respiciens, *ego sum*, inquiebat; cui promptè juvenis, *at ego non sum*; uti refert Sanctus Ambrosius. Ephesiis suis olim, suaserat Sanctus Paulus *Deponite vos veterum hominem, & induite novum. Id est*, interprete Sancto Augustino, *mutate mores; sæculum diligebatis, Deum diligite; nugatoria iniquitatis, temporales voluptates diligebatis, proximum diligite.*

Pœnitens.
S. Ambros. l. 2. de Pœnit. cap. 10.
Ephes. 5. 4.
S. Aug. de 10. chordis cap. 7.

11. In eandem Urbani VIII. laudem Abbas Ferrus nascentem solem statuit, his litteris exaratum; DIEM PRÆSIGNAT AB ORTU. Teneram nimirum optimi Pontificis ætatem recolebat, quæ jam tum, solis instar exorientis, locuplete virtutum radio instructa, facilem ominanti materiam suppeditabat, quibus gloriæ ornamentis futuram infantis, adeò maturi, ætatem describeret. Hercules certè, etiamnum in cunis vagiens, discerpto gemino serpente, luculentè præsagiit, quantùm roboris olim in edomandis belluis esset demonstraturus. Hannibal, adolescentiam necdum egressus, edito tamen ad Jovis aras juramento, quo suum adversùs Romanos congenitum odium inexpiabili lege obfirmaverat, vaticinio minimè vano declaravit, quantùm cladis Respublica Romana ab ipso quondam passura esset. Alexandri dexteritas, cujus specimen in coërcendâ superbientis Bucephali cervice adhuc juvenis patefecerat, augurio comprobavit ejusdem in arduis negotiis, domi forisque conficiendis, summam magnanimitatem. Verius tamen hæc singula de S. Carolo dixerim, qui necdum orbi natus, sparso copioso lumine, ceu omine, prædixit, quantùm momenti coram Dei hominumque conspectu paulò post esset sortiturus. *Quantùm futurus esset sanctitate conspicuus, Divina lux super parietes matris cubiculum noctu coruscans præsignavit.*

Infantia insignis.
S. Carolus.
Brev. Rom. 4 Novemb.

118. Solis ardor, inde nivem dissolvens, hinc herbarum florumque vires recreans, Emblematis loco illam è Sacrâ paginâ gnomam sustinet. HUMILIAT, ET SUBLEVAT. vel, MORTIFICAT, ET VIVIFICAT. Dei, simul & summè misericordis, & summè justi, formidandique hæc imago est. Unde S. Cyprianus. *Sicut respici debet Divina clementia, sic respici debet & Divina censura. Deus enim ut est indulgens, ita est præceptorum suorum exactor, & quidem diligens. Paravit cælum, sed paravit & tartarum. Paravit refrigeria, sed paravit etiam æterna supplicia. Paravit inaccessibilem lucem, sed paravit etiam perpetuæ noctis vastam, æternamque caliginem.* Et Horatus.

1. Reg. 2. 7.
Deus justus & clemens.
S. Cyprian. Ep. 31.

----------Valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat Deus,
Obscura promens.

Horat. l. 1. od. 34.

Porrò Princeps, Paterfamilias, vel Præceptor, solis instar, filios aut subditos supplicii rigore quidem coërceant, præterea tamen eosdem præmiorum copiâ nunquam non intra amoris limites servare studeant. Nam, ut benè Lipsius, *Duo sunt, qui juventutem instruunt ac formant, delinquentium castigatio & bonorum præmiatio. Ad utrumque enim horum adspicientes; illam quidem ob metum fugiunt, hanc ob gloriæ laudisque concupiscunt.*

Præmia & pœna.
Lip. l. 5. de Militia Rom. Dial. 17.

119. Ferius, iteratum Cardinalis Maphæi Barberini in Gallias adventum Emblemate significaturus, soli recens nato subscripsit. REDIT, NEC DEFICIT. Non absimili ratione Deus gratiæ suæ radios, tametsi iteratis vicibus à peccatore repercussos, identidem reperit, novisq; incrementis perversum ipsius animum pulsat, collustratque. Testem habeto Divinam sapientiam, quæ *dignos se ipsa circuit quærens, & in viis ostendit se illis hilariter, & in omni providentiâ occurrit illis.* Et rursùs. *Ecce sto ad ostium, & pulso.* S. P. Augustinus. *Ipse* (Deus) inquit, *ut velimus, operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens.* Et rursùs. *Prævenit, ut sanemur; & subsequitur ut sanati vegetemur; prævenit, ut vocemur, & subsequitur ut glorificemur; prævenit, ut pie vivamus, & subsequitur ut cum illo semper vivamus.*

Gratia Dei.
Sap. 6. 17.
Apoc. 3. 19.
S. Aug. lib. de Grat. & libero arbitrio. cap. 17.
Idem l. de Nat. & Grat. c. 32.

120. Solaris radius, glaciem, nivemque feriens, à Jacobo Fioravantio illam Poetæ prognosin lemmatis loco accepit. TORPENTIA FRIGORA SOLVET. Assiduò cogitata Dei præsentia, sole longè validior, omnem torporis aut negligentiæ humanæ duritiem dissolvet. *Quomodò enim*, S. Bernardo asserente, *negligens poterit fieri, qui intuentem se Deum nunquam desinit intueri? Qui sic eum super se videt intentum, ut omnium interiora ejus & exteriora omnia horum considerare non cesset &c.* Petrus, in Christum perfidus, glacie totus quantus rigescebat, *frigus erat mentis, non corporis*, inquit de illo S. Ambrosius, *denique ad carbones stabat Petrus, quia algebat affectus*: Sed ecce! unico solis Divini radio superata hæc glacies, in canales & uberes lachrymas, repentinâ metamorphosi, soluta est. *Quos respicit Jesus*, pergit Ambrosius, *plorant delictum. Negavit primò Petrus, & non flevit, quia non respexerat Dominus. Negavit secundò, non flevit, quia adhuc non respexerat Dominus. Negavit & tertiò, respexit Jesus, & ille amarissimè flevit.* Tandem concludit. *Respica Domine Jesu, ut sciamus nostrum deflere peccatum, lavare delictum.* Easdem lachrymas de S. Mariâ Magdalenâ commemorat Ecclesia.

Præsentia Dei.
S. Bernard. serm. 2. in Psal. 50.
S. Ambros. l. 10 in Luc.

Pater supremi luminis,
Cùm Magdalenam respicis,
Flammas amoris excitas,
Geluque solvis pectoris.

121. Soli in Oriente, & Lunæ in Occidente existenti epigraphen subdidêre. DIVISUM IMPERIUM. Celebre est illud Virgilii distichon.

Nocte pluit totâ, redeunt spectacula manè,
Divisum imperium cum Jove Cæsar habet.

Si solis nomine potestatem Ecclesiasticam, Lunæ verò sæcularem intellexeris, appositè subjunges, *Divisum imperium.* Illa enim invigilat animæ, hæc verò nonnisi corpus, momentò interiturũ, curat. Joannes Chrysostomus. *Quamquã nobis admirandus videtur thronus*

Potestas sæcularis & Ecclesiastica.
S. Io. Chrys. Hom. 5. de Verb. Isaia.

Digitized by Google

obramus regius ob gemmas affixas & aurum, quo obcinctus est; tamen rerum terrenarum administrationem sortitur: nec ultra potestatem hanc quidquam habet auctoritatis. Vnde referente Philone, Rex Agrippa in Epistola ad Cajum fatebatur; *Avos, proavosque Reges habui; & ex his aliquot etiam summos Pontifices; quam illi dignitatem pluris faciebant, quàm Regiam, rati, quantò Deus antestat homini, tantò Pontificatum regno excellentiorem: ad illius enim curam, Divinas res; humanas ad hujus pertinere.*

Philo. li. de legatione ad Cajum.

122. Sol inter reliquos planetas medius, epigraphen tenet: SOLUS NON ERRAT. De Deo, Emblematis hujus archetypo, sapienter Justus Lipsius. *Unus Deus a planis, id est expers erroris, & omniscius.* additque: *Ipsi beati genii & aterni spiritus ab errore non tuti, nisi Deo dirigente.*

Deus.

Lips. lib. de una relig.

123. D. Aresius Mariam Virginem gravidam, solis intra nubem coruscantis, imagine expressit, addito lemmate: ORNAT, NON ONERAT. Illa quippe, instar nubis candidæ, intra sinum suum reconditum servabat Divinum solem, à quo uti plurimùm ornamenti, ita haud quidquam molesti oneris sentiebat; quin imò miram agilitatem præseferens, citrà negotium, *abiit in montana cum festinatione.* S. Bernardus. *In ipso conceptionis initio, quando potissimùm cætera mulieres miserabilius affliguntur, Maria totâ alacritate montana conscendit, ut Elizabet ministraret: sed & ascendit Bethleem, immimente jam partu, portans pretiosissimum illud depositum, portans onus leve.*

Maria V. gravida.

Luc. 1. 39.
S. Bernard. ser. in sign. magnum.

124. Deiparæ, uterum gerenti, idem tribuit symbolum Aresius, mutato tamen lemmate, ET LUMEN CIRCUMQUAQUE DIFFUNDIT. Quod tamen rectius de Virgine pariente intellexeris; quia, authore Venerabili Bedâ, *Omnis Sanctorum Beatitudo de glorioso Virginis utero processit.* Porrò ex Emblemate illo conjicere licet, quanta bonis Majorum exemplis innata sit energia. *Sicut cœli luminaria, ac sidera in firmamento cœli à Deo collocata, cunctis indesinenter, quæ sub cœlo fulgent, atque omnibus quæ super terram sunt per tempora ac tempora, per generationes & generationes mirabiliter relucent, sic & sanctorum virtutis insignia, atque beatissimi eorum agones omnibus in perpetuum, singulariter fulgent, omnibus in æternum bonorum formam tribuunt, omnibus sub sole pietatis exemplum ostendunt.* Hactenus Origenes.

Maria V. gravida & pariẽs.

Beda in cap. 11. Luc.

Origen. lib. 3. Iob.

125. Sol, in uno epicycli latere depictus, epigraphen tenet: NONDUM IN AUGE. Effigiem hæc imago præfert magnanimi Imperatoris Caroli V. cujus voluntati, post totum penè orbem subjugatum, alia identidem superanda, inexpiabili fame supererant. Nam *auge* suprema in Cancro solis sedes est, cœlique regio, ubi sol orbis illustrissimus apparet. Si porrò etiam ad ascesin hoc symbolo uti libeat, facem prælucet gentium Apostolus, *Ego*, inquiens, *non arbitror me comprehendisse: sequor autem si quo modo comprehendam. Quis hominum*, ait Magnus Augustinus, *se audet de perfectione jactare? imò confiteamur imperfectionem, ut mereamur perfectionem.* In rem præsentem testatur Alphonsus Rodriquez: *Solent dicere Duces vitæ spiritualis, nullum certius esse argumentum, hominem à perfectione abesse adhuc longissimè, quàm cùm sibi persuadet se ejus jam verticem contigisse.*

Augmentum.

Profectus.

Philip. 3. 13.

S. Aug. li. 10 Hom. hom. 34. in fin.
Rodriq. p. 1. tract. 1. c. 16. de Perf.

126. Alcibiades Lucarinus soli, binum Parelium intra nubes exprimenti, subscripsit LUX AB UNO. vel, EST TAMEN UNUS. Vel ut Ferro placet: LUMINE EODEM. Ineffabile Sanctissimæ Trinitatis mysterium è rudi hoc schemate dignoscere licet. Doctè ac pulchrè S. Prosper:

SS. Trinitas.

Splendet cum verum vero de lumine lumen,
Ut genitum agnoscens, noveris ingenitum.
Una trium Deitas, una est essentia &c.

S. Prosp. l. Epig. n. 105.

S. Joannes Damascenus in eadem solis luce, quæ intra nubem reflexa, binum parelium, seu duplicem solis effigiem repræsentans, Sanctissimam Trinitatem contemplatur. *Indivisibilis enim*, inquit, *in Divinis est Divinitas, ac velut in tribus solibus, inseparabili nexu inter se cohærentibus, una eademque est lucis temperatio atque conjunctio.*

S. Io. Dama. l. 2. de fide cap. 11.

127. Eidem Emblemati subscripsit Lucarinus: AT UNA LUX. Eadem nimirùm est naturæ Divinæ unitas, tametsi in tres personas distributa. Id quod disertè innuit ipsummet Verbum incarnatum. *Ego & Pater unum sumus. Quia Pater in me est, & ego in Patre. Qui videt me, videt & Patrem meum.* Unde S. Gregorius Nazianzenus: *Lumen hoc, quod in Patre & Filio & Spiritu sancto consideratur, quorum opulentia natura identitas est, atque una eademque splendoris prosultatio.* Argumento non absimili S. Cyprianus: *Quomodo solis radii multi, sed lumen unum; sic & Ecclesia, Domini luce perfusa, per orbem totum radios suos porrigit, unum tamen lumen est, quod ubique diffunditur.*

Deus Trinus.

Ioan. 10. 30.
Ioan. 10. 38.
Ioan. 14. 9.
S. Greg. Naz. Orat. 40.

Fides.

S. Cypr. l. de simplicit. Prælat.

128. Christus è cruce pendens, tametsi dolorum agmine crudelissimo oppressus, diversis tamen gratiis circumstantes liberalissimè est dignatus. Ectypi loco Lucarinus solem statuit, sub nubibus delitescentem, cum lemmate: INFLUIT TAMEN. Experti sunt hos Christi influxus Maria Virgo, cui filium adoptivum providit; & S. Joannes, in Matris Divinæ clientelam admissus; Nec intra filii tantùm & Matris limites hæc optimi Servatoris cura sese continuit, ut quæ ad ipsos etiam hostes copiosè dimanavit. Nam Centurionem fidei & oculorum die momento illustravit, Latronem verò inter cruciatus uberrimos suavissimis illis promissis est solatus, *Hodie mecum eris in Paradyso.* Theophylactus, *Nunc*, inquit, *videtur effectum sortiri, quod Dominus dixerat: cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum. Exaltatus namque in cruce, attraxit latronem & Centurionem* &c.

Christus crucifixus.

Luc. 23. 43.
Theophyl. ap. Corn. à Lap. in Matth. 27. 54.

126. Caligat equidem omne oculorum acumen ad Christum, in Eucharistia sub accidentium velamine latentem; ut tamen aliquam ipsis etiam oculis fidem concilies, Lucarini ideam intuere, ubi vastam solaris globi molem intra angustam crystallum repræsentat, cum dicto: IMMENSUM IN PARVO. Idipsum de sancta Fide tradit S. Cyrillus Hierosolymitanus: *Fides in paucis verbis omnem tam veteris, quàm novi testamenti cognitionem involvit.*

Eucharistia.

Fides.

S. Cyril. Hierosl. Catechel. 5.

130. E fidei præscripto compertum habemus, Christum sub quovis, etiam tenuissimo hostiæ fragmento æquè, ac sub toto illius ambitu indivisum, integrumque reperiri. Id quod in speculi fracti particulis bene expressit Lucarinus, cùm illarum singulæ oppositum solem, tametsi unicum, totum tamen integrumque repræsentarent. Lemma addidit: ET IN FRAGMENTIS INTEGER. *Christus*, inquit meus Hugo Victorinus, *in sacramento per partes manducatur, & manet integer, Totus in cœlo, totus in corde tuo. Totus in fracto, totus in integro. Tantum est in exiguo, quantum constat esse in toto.* Et ante illum S. Ambrosius. *Singuli accipiunt Christum Dominum, & in singulis portionibus totus est, nec per singulas minuitur, sed integrum se præbet in singulis.*

Eucharistia.

Hug. Victor. l. 5. de anima cap. 50

S. Ambros. Dom. 5. post Epiph.

131. Deiparæ natæ festo Lucarinus solem in Oriente statuit, hoc lemmate insignem: ET INORTU

Nativitas Mariæ V.

Chrysipp. serm. de laud. Virg. S. Bernard ser. 1. de Assumpt.

TU TOTUS LUCIDUS. Hoc sensu Chrysippus, Deiparam adorans canebat: *Ave fons lucis, omnem hominem illuminantis*. Et S. Bernardus, *Mariæ præsentiâ totus illustratur orbis.*

Præsentia Dei.

132. Sol, suprà hortum resplendens, suâque præsentiâ flores, germina herbas, aliaque terræ cimelia confirmans, epigraphen sustinet: DAT VIRES. Hanc præsentiæ Divinæ Ideam putes, è qua humanæ vires omnes originem motumque trahunt. Unde quidam Deo devotus canit:

Omnia florebunt prospiciente Deo.

S. Chrysost. Hom. 26 in Epist. ad Hebr.

Et S. Joannes Chrysostomus: *Si videmus mente semper Deum, si semper in recordationem ejus convertimus mentem nostram, omnia nobis facilia apparebunt, omnia portabilia, omnia sustinebimus, omnibus superiores efficiemur.*

Eucharistiæ effectus.

133. Diversos effectus, quos SS. Eucharistia cùm in animas devotas, tùm in improbas exercet, Lucarinus è sole discernendos proponit, qui quidem nivem, cœnum, speculum, flores, aliaque passim amœnissimo suo vultu dignari solitus, operationes tamen in diversis diversissimas elicit. Unde lemma: DIVERSIMODE IN DIVERSIS. Nimirùm, è Doctoris Angelici sententia, *Sumunt boni, sumunt mali; sorte tamen inæquali, vita vel interitûs.* Gravissimè Apostolus: *Qui manducat & bibit indignè, judicium sibi manducat & bibit*; *Ergò*, subinfert Magnus Augustinus, *qui manducat dignè, gratiam sibi manducat & bibit.*

D. Thom. in sequentia. 1. Cor 11. 29 S. Aug. contra ep. Parmen. l. 2. c. 6

Incarnatio Verbi.

134. Deum, humana carne vestitum, magis, quàm sine illa, fuisse intellectui nostro manifestum, quis ambigat? Id tamen etiam è sole conjicies, quem faciliùs in imagine, intra aquas reflexâ, quam in propria sua sphæra intuemur. Unde Lucarini inscriptio: REFLEXUM FACILIUS. Argumento nonnihil immutato Justus Lipsius ait, *Ut solem deficientem non directò, sed in aquis intuemur; sic Deum in operibus.* Verbis forsan è S. Gregorio Nazianzeno mutuatis. *Hoc*, inquit, *Dei tergum est, quidquid enim nobis suo judicio refert, ut tamen illius naturam non contingat: perinde ac in aqua relucens solis imago hebetioribus oculis adumbrat, dum illum ipsum præ nimio purissimæ lucis fulgore, quo sensum facilè exsuperat, intueri nequeunt.*

Lips. in notis ad l. 1. Polit. S. Greg. Naz. l. 2. de Theol.

Gratia Dei.

135. Fluctuum vitio accidit, quod aureum solis ectypon intra maris undas luminis reflexi coloribus delineari nequeat. Emblemati subscripsit Lucarinus: FLUCTUANTE NON DESPICITUR. Ipsa hæc lucis Divinæ & donorum, quæ à Spiritu Sancto proficiscuntur, est indoles: nequeunt enim ista in humano corde, scelerum tempestatibus agitato, nunquam efformari. Disertè S. Basilius. *Quemadmodum vultuum imagines non in qualibet materia redduntur, sed in his duntaxat, quæ levorem & pellucentiam habent; ita non in quibuslibet mentibus operatio spiritus, sed in his quæ nihil habent obliquum, nihil obtortum.* Et S. Gregorius Papa: *Nunquam commotioni contemplatio jungitur, nec prævalet mens perturbata conspicere, ad quod vix tranquilla valet inhiare; quia nec solis radius cernitur, cùm commota nubes cœli faciem obducunt; nec turbatus fons inspicientis imaginem reddit, quam tranquillus propriè ostendit: quia quo ejus unda palpitat, eò in se speciem similitudinis obscurat.*

S. Basil. Proœm. in Isaiam.

S. Greg. Papa 3. moral. c. 30.

136. Non illa solùm, quæ vitam à terra sortiuntur; sed ipsa etiam in absurdissimis terræ visceribus concreta mineralia; quinimò quidquid vastus oceani sinus parturit, id omne ex universali solis virtute originem suam trahit, qui tacitâ & subtili potentiâ per occultos rerum quamvis meatus sese insinuare novit. Id quod Parthenii Romani hoc lemmate significârunt. OCCULTO OMNIA SEMINE. Et P. Gambertus: OCCULTO FÆNORE. Hæ virtutes cuivis Principi familiares ac propriæ sunto, ut qui in conferendis largiendisve beneficiis arcanum teneat, nec ostentationem aut populi plausum inde expectet. Hanc legem, Sinesio teste, religiosè observat optimus Deus. *Neque enim Deus*, inquit ille, *tanquam in scena seipsum ostentat, sed tacitâ quâdam viâ gradatim contendens, justè humanas res moderatur.* Oleaster, sacram legis veteris arcam, genuinum Dei typum, Cherubinorum alis coopertam observans, subjungit: *Considera, quæso, quid te hic admoneat Deus: summus benefactor est, & nihilominus tectus, ut te doceat benefacere & nolle videri.* Seneca ait: *Quæ succurrunt infirmitati, egestati, ignominiæ, tacitè danda sunt, ut nota sint solis, quibus prosunt.* Id quod exemplo suo præclarè docuit S. Nicolaus Barensis, uti prolixè in ejus vita videre est.

Benefacere sine ostentatione.

Sines. Orat. de Regno.

Oleast. in Exod. 25.

Senec. l. 2. de Benef. c. 9.

137. Muneri suo haud dubiè deesset sol, si, soli vultus sui majestati orbi superbè exhibitâ, nihil prætereà fomenti, roboris, alteriusve beneficii in illum conferret. Solem proindè hoc lemmate insignies, ET LUCET, ET FOVET. Ita sanè à boni Principis conditione procul abest, qui solo sanguinis aut dignitatis splendore gloriatus, subditorum commodis parum invigilat, nullisque eos beneficiis sibi devincit. Eruditè Lipsius: *Quemadmodum sol non lucet mundo, sed fovet, vegetat, animat; sic populis Princeps in splendore suo commodat & juvat.* Claudianus Romanam majestatem gratiosæ principis formâ exprimens, eam inter alia etiam hoc encomio celebrat.

Princeps beneficus

Lips. Dissert. ad Albertum & Isabell.

Claud. de Consu. Probi & Olybr.

Miscetur decori virtus.

138. Sol exoriens individuum trahit diei amœnitatem; subscribente Abbate Ferro. ORTU DIEM. Sic Maria Virgo, in hunc orbem edita, S. Bernardi testimonio, *felicis diei extitit nuntia.* Eam seraphico ardore veneratus D. Bonaventura, *O beata Virgo*, inquit, *tu es aurora de sole procedens, & ortum solis præveniens, & in lumine solis diem nuncians.* Christo è sepulchri visceribus ad immortalitatis lucem reviviscenti, simile Emblema statoit S. Petrus Chrysologus his omninò verbis. *Resurgente Christo, Fidelibus lucescit vespera, dies infidelibus tenebrescit: Discipulis nox mutatur in diem, Judæis dies vertitur & mutatur in noctem, &c.*

Mariæ nativitas.

S. Bernard. serm. de Nat. Mariæ S. Bonav. in spec. Virg. c. 9.

Christus resurgens

S. Petr. Chrysol. serm. 75.

Natales.

139. Solem, stellis undique cinctum, hâc gnomâ illustravit Ferrus; SIMILI AB ORTU. Meminerint hinc homines; æquè opulentos ac pauperes, maximos minimosve, ab eodem principio sine discrimine suo recensere primordia: Id quod Christianè callebat Seneca, cujus verba admetior. Plato ait: *neminem Regem non ex servis esse oriundum, neminem non servum ex Regibus: omnia ista longa varietas miscuit, & sursùm, deorsùm fortuna versavit.* Eodem sensu Boëtius.

Sen. Epist. 44.

Boet. l. 2. de Cons. met. 5

Quid genus & proavos strepitis?
Si primordia vestra,
Auctoremque Deum spectetis,
Nullus degener extat,
Ni vitiis pejora fovens,
Proprium deserat ortum.

In hanc rem Agapytus. *Majorum nobilitate ne quis delicietur: Limum enim habent omnes generis auctorem, & qui purpurâ byssoque turgent, & qui paupertate & adversa valetudine affliguntur.*

Agapit. Epist. Paranes.

140. Sol, assidua vicissitudine, & labore penitùs indefesso, ab uno ad alium tropicum reverti solitus,

nemi-

neminem non juvat, illustratque. Id quod etiam Claudiano observatum.

Claudian.

--- Medium non deserit unquam
Cœli Phœbus iter, radiis tamen omnia lustrat.

Emblemati D. Didacus Saavedra epigraphen addidit: REBUS ADEST. Ad hanc ideam sese efformari studeant Principes, discantque pacis & belli momenta, cæteraque negotia omnia, præsentes ac propriâ personâ conficere. Agapitus Justinianum Imperatorem imbuens, *Optimè*, inquit, *regis egregium tuum imperium, si omnia des operam perspicere, nec negligere patiare quidquam.* Hoc modo suos milites affatus Alexander Magnus. *Nihil unquam*, ajebat, *vobis præcepi, quin primus me periculis obtulerim, qui sæpè civem clypeo meo texi.* Antigonus, Demetrii filius, cùm classem adornans, è militum murmure percepisset, suas naves longè ab hostium numero superari, animosè respondit, propriam suam præsentiam instar multarum esse Navium. *Me verò*, inquiens, *ipsum præsentem quàm multis navibus comparatis?*

Agap. Epist. Paræn. n. 26 — *Q. Curtius l. 8.* — *Plutar. Apoph.*

141. D. Julius Anveduto, Academicus inter Incompositos Fanenses vivificatus, symboli loco solem efformavit, cujus radii, intra vitri cavitatem collecti, vicina fomenta in flammas redigebant, cum dicto: IN UNUM COLLECTIS. Innuebat videlicet, plurimùm roboris afferri ex unita multorum virtute; hujus enim adminiculo & milites adversùs hostem triumphant, & Theologi in sanctæ Ecclesiæ perduelles validis sapientiæ suæ radiis, ceu totidem fulminibus, auspicato grassantur. Emblemati firmamentum addunt Apostoli, qui tum demum, quando, quasi solis Divini radii, *erant omnes pariter in eodem loco*, digni reperiebantur, quos igois sancti Spiritus suavissimo splendore coronaret. *Apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquàm ignis, seditq; supra singulos eorum.* id est, interprete sanctâ Ecclesiâ: *Invenit eos concordes charitate, & collustravit eos, inundans gratiâ Deitatis.* Pulchrè S. P. Augustinus, *A multis curre ad unum, dispersa collige in unum, mane apud unum, noli ire in multa, ibi est beatitudo.*

Unio. — *Act. 2. 1.* — *Ibid. n. 3.* — *Fer. 5. infra Octavam Pentec. Resp. 2.* — *S. Aug. ser. 47 de divers.*

142. Radii solares, intra speculi sinum recepti, non modò sui splendoris jacturam nullam sustinent, sed contrà cum fœnore illum promovent. Lemma: MAGGIOR MENTE RILUCE. Id est, SPLENDET ILLUSTRIUS. Certè Divinitatis fulgor latius resplenduit, quando assumptâ humanâ carne in Virginis uterum, ceu speculum purissimum, illapsus est. Franco Abbas. *Divinitas*, inquit, *in luto, tamquàm imago in speculo refulget, & lutum in Deum solidatum est.*

Incarnatio Verbi. — *Franc. Abb. de Gratia Dei l. 2.*

143. Illustrati de Casalio Emblematis loco solem, ab ortu provehentem, statuerunt; cui plena Lunæ orbita ex occasu respondens, titulum præferebat: LUX INDEFICIENS. Nimirùm indefessam virtutis continuationem, & assiduum clari nominis successum innuebant. Huic imagini ot plurimùm concolor, S. Paulus, ait, *Transformantur à claritate in claritatem*, id est, interprete Glossâ interlineari, *euntes ab una clara cognitione in aliam.* Vel ut Nicolao Lyrano placet. *A claritate naturalis cognitionis & gratiæ, in claritatem visionis beatæ.* Vel denique, ut S. Augustino, *De gloria fidei in gloriam contemplationis æternæ.*

Continuatio virtutis. — *2. Cor. 3. 18.* — *S. August. Epist. 112. cap. 22.*

144. Principi ab iis ipsis oppresso, qui illius ope è trivio ad dignitatum fastigia emersêre, symboli loco solem obtuleris; hoc suspirio, ceu lemmate, notatum: IPSE LEVAVI. Vapores enim, solis beneficio in aëra sublevati, posteà eundem solem ingrato velamine tegere & excæcare nituntur. Sic Artaxerxis vitæ insidias moliebatur filius Darius, quem pater paulò ante coronâ regiâ insigniverat. Julium Cæsarem infami jugulo interfecit Brutus, nuperrimè ejusdem filius adoptivus, & imperii hæres nominatus. Salomonem apertè persecutus est perduellis Jeroboam, quem Rex non ita pridem Quæstorem creaverat; cæterùm ne adversùs Deum, omnis felicitatis nostræ authorem, simus ingrati, disertè cavet S. P. Augustinus. *Duo sunt*, inquit, *quæ principaliter attendere debet humana circumspectio, & dignitatem suæ conditionis, ut peccare timeat; & excellentiam redemptionis, ut gratiæ redimentis ingratus non existat.* Hoc symbolo etiam ii significantur, qui proprii infortunii authores existunt.

Princeps oppressus. — Ingratitudo. — *S. August. serm 122. de temp.* — Author proprii mali.

145. Soli apprimè convenire videtur lemma: ILLUMINAT, NEC MINUITUR, seu Italicè. ILLUSTRANDO NON SCEMA. Hanc naturam Spiritus sancti gratia congenitam habet, quæ sese in creaturas liberalissimè citra ullum suum dispendium effundit. *Ut solares radii*: verbis D. Chrysostomi utor: *singulis diebus illuminant, neque ex nimia copia vis eorum minuitur: ita, imò longè minus, spiritûs operatio ob accipientium multitudinem remittitur.* E Guidonis Casoni sententia etiam bonum consilium hoc Emblemate significatur. Unde canit:

S. Io. Chrys. Hom. 35. in Ioann. — *Guid Cason. 4. Emblem. moral.*

Il buon consiglio è un fortunato dono,
Che dato non si perde;
Così la luce, che è dal sol diffusa
Communicata altrui, già mai non scema.

146. In encomium D. Thomæ Aquinatis solem expressêre, qui à dextero latere aquilam, inconnivis oculis in se defixam; è sinistro verò bubonem, averso vultu, sparsisque alis, veluti in fugam paratum, monstrabat; cum lemmate, MORTIFICAT, ET VIVIFICAT. Nimirùm è Doctoris Angelici pectore solem felici omine coruscantem cernimus; is enim, tametsi locuplete scientiarum splendore Theologos, ceu genuinas sanctæ Ecclesiæ aquilas, summè afficiat; noctivagos tamen bubones, hæreticos inquam, fulgore suo perstringit, & exterritos in fugam agit. Porrò Divinæ literæ ipsam etiam Divinam Majestatem hoc Emblemate dignoscendam proponunt; nam *Dominus mortificat & vivificat, deducit ad inferos & reducit.* Adcò enim omnia ad justitiæ libellam exigit Deus, ut virtutes quidem vivificet, mortificet verò coërceatque vitia. S. Ambrosius. *Novo pietatis genere in uno eodemq; homine impius & adulter occiditur: ut misericors renascatur & castus. Interimitur idololatria, ut religio propagetur. Fornicator & ebriosus extinguuntur; ut continens & sobrius procreetur. Sic ergò mortificat Dominus, ut vivificare faciat; sic occidit, ut prosit; sic verberat, ut emendet.*

S. Thomas Aquinas. — Deus mortificat & vivificat. — *1. Reg. 2. 6.* — *S. Ambros. serm 27. de jejunio.*

147. Sanctæ Ecclesiæ typum sol præsefert, cui quidem dracones & basilisci (hæretici, inquam, & gentiles, genuinæ draconum soboles) diversis conatibus insultant, nunquam tamen ullum ei pallorem aut labeculam aspergere, minùs totum obscurare valent. Id quod hæc monstra indignabundis faucibus lemmatis loco de illustri sidere queruntur, NON PALLET NOSTRIS *Tantâ enim divinitùs soliditate munita est*, inquit de Ecclesia Romana & fide Catholicâ S. Leo Papa, *ut eam neque hæretica unquam corrumpere pravitas, neque pagana potuerit superare perfidia.*

S. Ecclesiæ persecutiones. — *S. Leo Papa serm. 2. in Anniversar. Assumpt. suæ.*

148. Solem, è mari resurgentem, Mariæ Virgini, intra uterum maternum conceptæ, non absimilem dixeris; addito epigrammate: HINC PROCUL UMBRÆ. Optimè de illa S. Hieronymus. *Nunquam fuit in tenebris, sed semper in luce.* Neque insuper ab hac solis icone dissenuit præsentia tam Dei, quàm

Cõceptio Mariæ V. — *S. Hieron.* — Præsentia Dei & Superiorũ.

ROMA

quàm nostrorum Superiorum, quæ omnes imperfectionum, scelerumve umbras procul à nobis proscribit. *Inter propinquorum lumina*, inquit S. Petrus Chrysologus, *non valent delicta versari; propinquorum quot oculi, tot lucernæ. Dies est affectus matris; sol Patris rutilat in vultu; unde viventes inter tot virtutum duces, criminum tenebræ propinquare non possunt.*

S. Pet. Chrysol. serm. 1.

Virtus afflicta.

149 Sol adversus nubes suis radiis transgressus, epigraphen Hispanam à Pagano Doria accepit istam. AUNQUE VOS PESE. Id est VOBIS INVITIS. Digitum scilicet virtuti intendebat, quæ æmulorum insidias facilè superat, omnesque vim contradicentis viret subvertit. Magno Augustino teste: *Qui fortùm habet cor, luminare est; in cœlo fulget, nec vincitur tenebris.* Rursus ad virtutem excitans, *Tu vir es*, inquit, *ostende; quoniam vir à virtute, vel virtus à viro: habes ergò virtutem, vince libidinem.*

S. Aug. in Psal. 45 ante fin. Præfat. idem serm. 29 ex ad fra. à serm.

Virtus excellens.

150. Sol suâ præsentiâ reliquas stellas simul & illuminat & obscurat. Unde lemma: ILLUMINAT ET OBSCURAT. Alio Emblemate solem statuerunt, qui suprà Orientem resplendens, cætera minora sidera aspectui nostro surripiebat, cum dicto: EX LUCE TENEBRAS. Ita planè excellens viri doctrina non exiguum litteratum splendorem in alios diffundit, & unà existimationem eorum, quos sapientiæ gradu inferiores habet, non parùm imminuit. S. Isidorus *Sicut omnes stellæ à sole illuminantur; ita Sancti a Christo gloriâ cælestis regni glorificantur; & sicut præ fulgore solis, & vi maximâ luminis ejusdem sidera obruuntur, ita & omnis splendor Sanctorum in comparatione gloriæ Christi quodammodo obscuratur.*

S. Isid. l. de summo b. c. 24.

Celeritas in operando.

151. Ingenium vivax & velox, præclara sua negotia celeri ac prompto opere perficiens, solis est æmulum; qui radiis vix diffusis, momento ha'onem intra nubes depingit. Epigraphen addidi, CON UN GUARDO LO FORMA, E LO DIPINGE. Id est DUM ASPICIT, PERFICIT. Nimirùm, quos germana virtus excolit, quidquid muneris alteriusve operis ipsis incumbit, celeri ac festinâ manu exequuntur; id quod indies inter Rhetores, Poëtas, aliósve quosvis artifices experimur. Cùm ad Jacobum Robustum, cognomento Tintorettum, juvenes quidam Belgæ inviserent, nonnullas icones, summâ industriâ à se elaboratas, eidem exhibuerunt. Interrogati, quantùm temporis in eo opere collocâssent; decem, aut summum quindecim dies responderunt. Tum ille penicillum, nigro colore tinctum, quasi aliud agendo, circumducens, levi tractu figuram expressit; quæ, ubi cerussæ beneficio aliquid lucis acceperat, uno penè momentò ad miraculum artificiosa evasit; cum dicto. Nos pauperes Veneti non aliâ, nisi hâc methodo delineare scimus; uti de illo refert Carolus Ridolfi. Elisabetha Sirana Bononiensis, artis pingendi peritissima, & ævi nostri facilè Phœnix, (quam, prô dolor! paucis abhinc mensibus è vivis immaturâ morte sublatam, mundo hodierno Parcæ invidebant) operam adeò exquisitam navabat, ut summi Europæ Principes ob admiranda picturarum specimina eam unicè expeterent. Et, quod in fœminâ mireris, hæc artis suæ prodigia tantâ celeritate absolvebat, ut uno die plus operis, quàm quattuor peritissimi pictores, conficeret. Cæterùm illud ipsum Emblema etiam Dei est proprium, cujus infinita agendi virtus, nullis unquam distinenda remoris, è sapientiæ ac omnipotentiæ suæ cornucopia, quidquid lubet, in uno oculi ictu producit. Dilucidè Vates Regius. *Ipse dixit, & facta sunt; ipse mandavit, & creata sunt.* Opportunè S. Augustinus.

Carol. Ridolf. Vite de i pittori p. 2.

Virtus Divina.

Psal. 148. 5.

Magna credentibus oritur confidentia, cum agnoscunt illum omnia posse, quem credunt. De ipso enim dicit scriptura. In principio creavit Deus cœlum & terram. *Quis ergò neget omnipotentem esse quem tam clara cognoscit operatum? sed multò magis eum esse omnipotentem fatebitur, cùm hæc ipsa, quàm facilè operatus sit, agnoverit. Ipse dixit & facta sunt. Absque ullo labore res condidit. Imperio ejus extiterunt omnia, quæ antè non fuerant.*

S. August. serm. 192. de temp.

Spes.

152. Tametsi semita spiritualis, interdùm invia, & asperis anfractibus horrida, gradientis pedibus non semper mollia solatiorum gramina substernat, animus tamen, ac cœpta currendi voluntas, nunquàm despondere debet: id quod Abbas Certanus è sole discendum proponit, cui, in occasum præcipitato, subscripsit. NON ANDRA' MOLTO, E N'USCIRA PIU BELLO. Id est, MOX ERUMPET ILLUSTRIOR. Pulchrè Jacobus Billius.

Esse quid hoc dicam, quod, quæ dux ante Magorum
Certa diu fuerat stella, repentè latet;
Nec tamen ipsa latet semper, sed tempore parvo
Abdita, post lumen dat rediviva suum?
Scilicet hinc doceor nimium de corde dolorem
Pellere, cùm subitò lux procul omnis abit:
Nam modò me recti studium non deserat ardens,
Fœnore cum magno lux reditura mihi est.

Jacob. Bill. l. 2. Antholog.

E Suarezii, & melioris Theologiæ sententia, peccator, per pœnitentiæ sacramentum ad pristinam frugem reversus, non tantùm priora sua merita omnia, hactenus per peccatum mortificata ex integro recuperat; sed insuper insigne illorum auctarium, quod postremo operi responderet, acquirit: ut adeò è lapsu suo verè *erumpat illustrior.* S. Ambrosius. *Vide*, inquit, *quàm bonus Deus, & facilis indulgere peccatis, non solùm ablata restituit, sed etiam insperata concedit.*

Suar. de reviviscentia merit. disp. 2. sect. 1.

Reviviscentia meritorum.

S. Ambros. l. 2. in Luc.

Labor indefessus.

153 Academicus, inter Philopponos Pistorienses infatigabilis, symboli loco solem nascentem præfert, cum dicto: MOTUS ERIT REQUIES. Eos præcipuè hæc imago ambit, qui studiis, aliisve negotiis operam navant adeò indefessam & assiduam, ut nullum otium sibi suavius offerri credant, quàm quod ab otio absolvit. Cumprimis tamen id summos Principes spectat, qui à molestiis aulæ & imperii laboribus nonnihil respiraturi, venatum concedunt. Familiare id erat Ferdinando II. Imperatori, de quo P. Lamormainus. *Animo recreando, corporique exercendo, suo tempore aliquid tribuebat. Venationem & aucupium à prima ad ultimam ætatem amavit.* Optimum Religiosissimi Thomæ Kempensis est monitum. *Nunquam sis ex toto otiosus; sed aut legens aut scribens, aut orans, aut meditans, aut aliquid utilitatis pro communi laborans.*

P. Lamor. c. 15.

Tho. Kemp. de imit. l. 1. c. 19. n. 4.

Princeps beneficus.

154. Sol, suis radiis in campum, omnis generis arboribus, proceris, humilibus, frugiferis, sterilibus, aliisque consitum, resplendens, ab Henrico Farnesio epigraphen accepit. OMNIBUS SUFFICIT. Ectypon hoc est Principis, in omnes benefici; cumprimis verò Divinæ providentiæ; quæ gratiæ suæ splendorem in omnes suavissimè diffundit. *Christi regnum & nomen*, inquit, Tertullianus, *ubique porrigitur, ubique creditur, ab omnibus gentibus colitur, ubique regnat, ubique adoratur, omnibus ubique tribuitur æqualiter: non Regis apud illum major gratia, non barbari alicujus imperiosa lætitia, non dignitatum aut natalium cujusquam discreta merita, omnibus æqualis, omnibus Rex, omnibus Judex, omnibus Deus & Dominus est.*

Providentia Dei.

Tertullian. l. adversus Judæos c. 7.

155. Anima justa, & Divinis contemplationibus assueta

Contemplativus. *2 Philip. 3. 20.* *Sene Ep 41.*

assueta, tametsi inferum hunc orbem incolat, in cœlis tamen sublimis vivit; potestque jure cum Apostolo dicere, *Nostra autem conversatio in cœlis est.* Abbas Certanus è radio solari id demonstrat, qui ad terram usque protensus, nunquam à sole suo divellitur. Lemma, HÆRET ORIGINI. Seneca. *Quemadmodum solis radii contingunt quidem terram, sed ibi sunt unde mittuntur: sic animus magnus & sacer, in hoc demissus, & propius Divina noscens, conversatur quidem nobiscum, sed hæret origini suæ.* Et S. Macharius. *Veri Christiani discrepant ab universo genere hominum, in eo, quod animus atque intellectus Christianorum cogitationi cœlesti semper sit deditus, æternaque bona contemplatur propter communicatione m Spiritus sancti: quia sur sùm ex Deo nati sunt &c.*

S. Machar. Hom. 5.

Societas.

156. D. Hyacintho Ortigono ad regii Senatoris Mediolanensis fastigium sublevato, D. Carolus Rancatus symboli loco solem affixit, qui intra speculum illapsus, reflexam lucem in subjectas ædes obliquè spargebat, cum dicto, ET PROXIMA MICANT. Innuebat nimirùm, è nova tanti viri dignitate, plurimùm splendoris toti patriæ de Varesio accrescere. Metrum, quo Rancatus sensum suum aperuit, ita habet.

Dum rutilat Phœbi speculum splendore coruscis,
Inde nitore suo proxima cuncta micant.
Dum fulges, Origone, novo splendore Curulis,
Nostra decore tuo patria clara nitet.

Exemplũ

Hæ ipsæ etiam exempli boni sunt vires, quo proximi quique non modicum virtutis exercendæ imitandæque splendorem accipiunt. De Christo ait Magnus Augustinus. *Christus Imperator Martyrum sibi non pepercit, militibus imperans pugnam, sed prior pugnavit, prior vicit; ut pugnantes exemplo suo hortaretur, & majestate sua adjuvaret, & promissione coronaret.* Et alibi. *In Ecclesiastica orde est alii præcedunt, alii sequuntur. Et qui præcedunt, exemplum se præbent sequentibus, & qui sequuntur, imitantur præcedentes.*

S. Aug. Præfat in Ps. 40. *Idem in Ps. 39.*

In morte

157. Sole in occasum decumbente, NIGRESCUNT OMNIA CIRCUM. Ita è morte Philippi IV. omnia Hispaniarum regna atram tristitiæ umbram induere sunt visa. Emblematis authores, Patres Barnabitæ, mentem suam in Monarchæ illius exequiis hoc epigrammate explicârunt.

Mergitur occiduus vix gurgite Phœbus Ibero,
Atque rapit secum, quam tulit antè diem:
Obruta cum tenebris nigrescunt omnia circum,
Squallentemque orbem mœror & umbra tegit,
Dum tristi occasu nostro fugis orbe, Philippe,
Heu nos quam cæca noctis imago tenet!

In morte Christi. *Matth. 27. 45.* *S. Leo Papa serm. 6 de Pass. Dom.*

Christi, seu solis Divini, mortem hæc imago spectat; quippe quo tempore *Tenebræ factæ sunt super universam terram.* Nimirùm, quod S. Leo pro concione dixit, *pendente in patibulo Creatore, universa creatura congemuit, & crucis clavos omnia simul elementa senserunt.*

Christus resurgens

158. P. Henricus Engelgrave soli, cujus radii tabulam, cancellatim perforatam, transeunt, epigraphen subjungit, TRANSIT, NON FRANGIT. Christum hoc symbolo innuens; qui marmor, tumulo impositum, citra hujus diminutionem, penetravit: conclave insuper ingressus, nullam januæ firmiter obseratæ, violentiam aut fracturam intulit. S. Hilarius in illa Scripturæ verba, *Angelus Domini &c. accedens revolvit lapidem,* ita commentatur. *Non ut egressuro Domino januam pandat, sed ut egressus ejus jam facti hominibus esset indicium. Qui enim mortalis clauso Virginis utero potuit nascendo ingredi mundum, ipse factus immortalis clauso sepulchro, potuit resurgendo exire de mundo.*

S. Hilar. in Catena S. Thomæ. Matth. 28.

159. Meus Concanonicus, D. Josephus Pallavicinus Abbas, Prælatum, numeris omnibus absolutum, è sole metiri solebat, qui suos radios per fenestrarum rimas placidè intra conclave insinuat, cum lemmate, NON VI, SED VIRTUTE. Enimverò præter singularem modestiam, quæ Prælatum omnibus commendet, præseferat etiam benignam in agendo & dirigendo dexteritatem. *Qui enim præsunt populis,* inquit Beda, *si volunt firmum esse solium suum, semper hilaritate & gratiâ plenos vultus exhibeant, ne per arrogantiam rigidiores effecti, in mussitationem incidant populorum.* Nimirum Prælati eam actionum suarum ideam assiduò ob oculos vertant, quam ipsamet Divina sapientia usu recepit; veluti quæ *attingit à fine ad finem fortiter,* omnes scilicet sustinendo, & omnibus imperando; sed tamen hæc ipsa imperia modo admodum suavi & circumspecto temperat & *disponit omnia suaviter.*

Prælatus benignus. *Beda in Proverb 25. 5.* *Sap. 8, 1.*

160. Potentia Hispaniarum Monarchæ in eam magnificentiam excrevit, ut aliquid cladis perpessa, non modò nihil deliquii inde contrahat; sed potiùs novis collectis viribus, in hostem grassetur, & ingentem victoriæ ac fortitudinis Hispanæ famam referat. Hoc mundi prodigium à nobili ingenio in radii solaris icone expressum est, qui in lenticularis crystalli sinum illapsus ibique refractus, è postica facie sese validè colligit, & flammas longè clarissimas excitat. Lemma addidit, FRACTUS ROBUSTIOR. Emblemati explicando subjunxit:

Potentia Regis Catholici.

Illius radii vel adverso Marte fracti,
Veluti per vitrum lenticulare robustiores emicant,
ac in unum coeuntes.
Incendiariis mutui amores facibus
Belligera spolia absumunt.

Ut adeò potentissimus hic Princeps jure illud D. Pauli de se pronunciaverit; *cùm infirmor tunc potens sum.* Duces vitæ spiritualis ex hac Apostoli gnoma colligunt, nullam haberi opportuniorem hominis illustrandi occasionem, quàm dum calamitatibus & morbis probè frangitur. *Vides,* inquit S. Bernardus, *quia carnis infirmitas robur spiritus augeat & subministret vires? Ita e contrario noveris, carnis fortitudinem spiritus debilitatem operari. Et quid mirum, si hoste debilitato tu fortior efficeris? Nisi fortè illam tibi insanissimè ducas amicam, quæ non cessat concupiscere adversus spiritum.*

2. Cor. 12 10 Calamitates & morbi utiles *S. Bernard. serm 29. in Cant.*

161. Sol ab ortu ad occasum, veluti è cunis ad tumulum, celerrimè transit. Unde lemma: RAPIT HORA DIEM. Verbis ex Horatio mutuatis.

Horat l. 4. carm Od. 7

Immortalia ne speres monet annus & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora mitescunt Zephyris, Ver proterit æstas,
Interitura. Simul
Pomifer Autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurrit iners.

Nec unicum quidem certum respitandi momentum Deus homini reliquit, sed contra in rebus omnibus aperta brevioris vitæ indicia posuit. Illud ipsum, quod humanæ vitæ, etiam Regnorum est fatum. De Romanorum Imperio exclamat S. Hieronymus *Prô nefas! orbis terrarum ruit, in nobis peccata non ruunt. Urbs inclyta & Romani imperii caput, uno hausta est incendio. Nulla est regio, quæ non exules Romanos habeat.* Imperium Byzantinum bellis intestinis, domesticâ perfidiâ, mutuis parentum liberorumq; cædibus, plusquam exterorum armis intercidit: Palæologâ, Catacuçenâ, Comnenâ progenie penitus extirpatâ: ut adeò

Vita humana brevis. Regna intereunt *S. Hier. Ep. ad Gaudentium.*

ut adeò

ut adeò Græci à Turcis in miserrimam servitutem abrepti, lessum illum, mutato solùm nomine, jure potuerint canere, quem olim Hector in Trojano incendio non sine lamentis edidit.

Virgil. 2. Æneid.

> *----- Fuimus Troes fuit Ilium, & ingens*
> *Gloria Teucrorum.*

Senec. de Tranquill. animi c. 11.

Denique, *Quod regnum est*, verbis Senecæ utor, *cui non parata sit ruina & proculcatio, & Dominus, & carnifex? nec magnis ista intervallis divisa, sed horæ momentum interest inter solium & aliena genua.* Hæc adeò est fortunæ inconstantia, hæc vitæ præsentis alea, hæc regnorum assidua vicissitudo.

162. Splendidam hyperbolen nobile quoddam ingenium Emblematis loco affixit, ubi ad Principis cujusdam exequias solis, in occasum vergentis, simulachrum statuit, adjectâ chartâ: DIGNUM NEC SIDERA FUNUS. Verius hoc symbolum ad Servatoris nostri, vel Mariæ Virginis exequias usurpâsset; horum quippe obsequiis omne stellarum agmen reverentiam & servitutem, meritis longè inferiorem,

Christi mors.

detulisset. Videri, certè, poterant sidera omnia occisi Creatoris sui funus velle deducere, quando subtractis è terra radiis, atrata compatierunt. Unde S. Dionysius testatur se illud lucis cœlestis deliquium vidisse Heliopoli in Ægypto, ideoque fertur exclamâsse. *Aut Deus naturæ author mundi patitur, aut mundi machina dissolvitur.* Seu ut Michaël Syngelus in Encomio S. Dionysii refert, *Deus ignotus in carne patitur, ideoque universum hisce tenebris obscuratur.*

S. Dionys. Areop. Ep. 7 ad Polycar.

163. Mors Balthasaris Caroli, Austriaci Principis Catholici, & unici filii Philippi IV Hispaniarum Regis, ingentem undique pavorem, & omnia tristissima parturiit. Nam eo ipso tempore intricatæ crudelium

Mors Principis.

bellorum turbæ, Provinciarum tumultus, regni passim minantis motus, seditiones populorum aliæque innumeræ malorum Lernæ nullibi non grassabantur. Unde Carolus Rancatus gratioso Emblemate occidentem solem statuit, cum dicto, CRESCENTES DUPLICAT UMBRAS. Ad verbum Virgilius:

Virgil. Eclog. 2 v. 66.

> *Aspice aratra jugo referunt suspensa juvenci,*
> *Et sol CRESCENTES decedens, DUPLICAT UMBRAS.*

Peccator moriens.

Ps. 33. 22.

S. Aug. ser. 162. de temp.

Porrò peccator moriturus crescentes duplicat umbras, dum & corporis & animæ mortem subire jubetur; nam Psalte Regio teste, *Mors peccatorum pessima.* S. P. Augustinus. *Duæ sunt mortes*, inquit, *dicitur enim mors prima, dicitur & secunda. Porrò primæ mortis duæ sunt partes; una, quâ peccatrix anima per culpam discessit à Creatore suo; altera quâ judicante Deo exclusa est per pœnam de corpore suo. Mors autem secunda, ipsa est corporis & animæ punitio sempiterna. Per mortem verò secundam anima solius mali hominis in æternum cum corpore suo cruciatur.* Proinde, *Timete mortem, non quæ animam solvit à corpore, sed ubi anima semper ardebit cum corpore.*

Idem serm. 164 de temp.

164. Sphæra solis, conscenso supremo cœli vertice, oculos nostros fallit, nec multum ampla esse videtur; at in occasum declinans, majorem se exhibet. Unde ex Academicis nonnemo eidem subscripsit: MAJOR IN OCCASU. Heroës illos hoc Emblema describit, qui in morte sua plura, quàm aliàs unquam, generosi animi specimina edunt. Inter hos facilè agmen ducit Samson, giganthûm maximus; qui nullam majorem stragem toto vitæ suæ cursu hostibus intulit, quàm cùm inter collisas columnas exspiraret. Plurimùm quidem mundo contulit Christus, cùm triginta annorum spatio illum miraculis, aliisque Divinis operationibus illustraret; inter omnea tamen erat maxima ac saluberrima, quando in

Fortitudo in morte.

Christus moriens.

cruce mortuus humanam gentem Divino Patri conciliavit, & gloriosum è devicto Tartaro triumphum duxit. Breviter, &, ut solet, nervosè Magnus Augustinus. *Solus à morte carnis liberat te, qui mortuus est in carne pro te.* Et rursùs; *Dominus JESUS in carne sua totius mundi peccata crucifixus abolevit. Nec solùm delicta factorum, sed etiam cupiditates animorum.*

S. Aug. de verb. Dom. serm 13 c. 6. Idem serm. 108 de Temp.

165. Vasta Regis Hispani potentia, quæ provincias innumeras suis imperiis coërcet, in sole, plurimas terras, maria, & insulas circumspiciente, depicta cernitur, addito lemmate: UNUS UBIQUE POTENS. Immensitatis ac providentiæ Divinæ hoc simulachrum est; de qua Siracides. *UNUS est altissimus Creator OMNIPOTENS, & Rex potens, & metuendus nimis*, qui, asserente D. Paulo, *dat omnibus vitam & inspirationem & omnia.* S. P. Augustinus. *Omnipotentem Deum credimus; quia omnia faciens, factus non est, & quia de nihilo fecit, quæcunque fecit.* Numinum, *hoc est esse Deum, ubique esse totum.*

Monarcha potens.

Deus.

Eccles. 1. 8.

Act. 17. 25.

S. Aug. de Symb. l. 2. c. 3.

Idi de symb. l. 3. c. 7.

166. Sicuti quidquid in orbe vivit, è beneficio solis radio vires, fomentum & vigorem accipit; seu, ut alterius verbis utar, QUOS ASPICIT FOVET. Ita Deus amico suo intuitu, ac gratiosâ præsentiâ miram utilitatem in omnes creaturas effundit. Unde S. Joannes Chrysostomus in illud Isaiæ, *Ad quem respiciam?* ait, *Respiciam, pro faciam providentiâ dignum, manum porrigam, suscipiam in omnibus, gratias meas cum largitate præbebo.* ut adeò apud Deum idem sit respicere ac benefacere.

Deus.

Isa 66. 2. S. Io Chrys. Hom 34. ad Pop.

367. D. Sigismundus Laurentius insignem S. Pauli virtutem, quæ in orbis conspectu incrementis indies majoribus inclaruit, solis imagine repræsentavit, qui, ex oriente provehens, epigraphen sustinebat CRESCIT NON OCCULTE. Enimverò D. Paulus, passibus plusquam giganthæis, in genuinæ charitatis ardore versùs Deum, in beneficiorum profusione versùs egenos & in sanctis exemplis erga proximos, tramite omnibus justis consueto, nunquam non altius promovit. Apprimè Regum sapientissimus, *Justorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectum diem.* De se ipso S. Paulus, *Providentes bona*, inquit, *non tantùm coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.* Sic quoque Verbum æternum, humana carne vestitum, nedum coram Divinis oculis, sed etiam in hominum conspectu insigne incrementum cepit. *JESUS proficiebat sapientiâ, & ætate, & gratiâ apud Deum & homines.* Id explicans Venerabilis Beda, ait, *Proficiebat Christus non per accessum temporis, accipiendo, quod non habebat, sed pandendo donum gratiæ quod habebat.*

Profectus

Prov. 4. 18. Rom. 12. 17. & rursus 2. Cor. 8. 21.

Luc. 2. 52. Beda in hunc loc.

168. E solis amica præsentia omnes creaturæ voluptatem & oblectamentum capiunt. Ut adeò pro meritis hanc epigraphen sibi vendicet, OMNIBUS SOLATIA FUNDIT. Verbis e Joachimi Estrichant epigrammate non ignobili desumptis, quo in encomium Clementis X. Pontificis Maximi. ex ipsius cognomine; *Rospigliosus*; literis per Anagramma transpositis, hunc sensum eruit; *Os puri solis.* Inter alia ita canit.

Princeps benignus

> *Astrorum torvos aspectus luce benignè*
> *Os puri solis corrigit, atque levat.*
> *Rospigliosus item sævis ardentia bellis*
> *Imperia, ad nutum reddit amica suum.*
> *OMNIBUS acceptum FUNDIT SOLATIA terris.*
> *Os puri solis Rospigliosus, idem.*
> *Ut tandem os puri solis regit omnia cœlo,*
> *Rospigliosus idem munus in orbe tenet.*

Deus jure meritissimo ab Apostolo cognominatur, *Deus patientiæ & solatii.* Et, *Deus totius consolationis.*

Rom. 15. 5. 2. Cor. 1. 4.

Enimverò

Deus consolator.
S. Aug. Ho. 7. ex addit. Cartus. Idem in Ps. 30, Conc. 1.

Enimverò Magno Augustino teste, [*Cordi nostro Deus & lux est, & vox est, & odor est, & cibus est; & ideo omnia est, quia nihil horum est, horum quia horum omnium creator est.* Et rursus; *Si est aliqua in humano corde conturbatio, non recedit Divina consolatio.*

Princeps sapiens.

169. Regis cujusdam potentissimi fortitudo & prudentia, non uni dumtaxat, sed pluribus regnis sapientissimè gubernandis idonea Solis effigie repræsentatur; qui in regio numismate excusus, terrestri globo innititur, cum dicto. NEC PLURIBUS IMPAR. Philippi II. Hispaniarum Regis hoc ectypon dixerim, cujus sapientia non modò ad complura amplissima Europæ regna, sed ad ultimos quoque Indiarum fines adeò providè porrigebatur, ut hoc de illo elogium, nunquam sit intermoriturum, *nec pluribus impar.* In hoc argumentum D. Salvator Carduccius.

Phœbi jubar tam grande cælo fulgurat,
Ut pluribus nec impar extet orbibus,
Philippi imago sol Philippus sideris,
Dum Regum Apollo lucet orbe plurimo.

170. Meus Concanonicus, D. Alexander Luzon de Millares, Soli nascenti, & inter Lunæ ac stellarum revolutiones denuò occidenti, epigraphen è Sitacide mutuatam subdidit. NIL SUB SOLE NOVUM. *Quid est, quod futurum est. Quid est quod factum est? ipsum quod faciendum est. Nihil sub sole novum; nec valet quisquam dicere, hoc recens est, jam enim præcessit in sæculis, quæ fuerunt ante annos.* Asseri potest ex mente D. Thomæ, omnia, quæ nova dicuntur, aut noviter invenia, præcessisse olim, & facta in se, vel in suis causis, vel in sui similibus. *Præcesserunt*, inquit, *secundùm similitudinem, sicut animæ quæ nunc creantur: & similiter creationis opus, quia, ut dicitur, filius Dei est in similitudinem hominum factus.* Nihil novi etiam accidit in naturali rerum cursu, cœlorum videlicet, elementorum, siderum, ventorum, hominum, maris, animalium &c. Unde S. P. Augustinus, [*Prodigia*, inquit, *& monstra, quæ jam fiunt, olim facta esse, si non eadem, certè illis similia vel affinia.* Atque adeò omnia sub sole suis spatiis, instar Solis, in circulo nascuntur, renascunturque. Quin & in necessitatibus corporis circulum illum (utinam non vitiosum!) reperire est, cùm semper eadem repetenda sint, videlicet edere, bibere, dormire, surgere, &c. ut adeò assiduam hanc vicissitudinem, veluti interiori libertati admodum molestam, ægrè tulerint viri sancti. Certè D. Bernardus *jejuniis ita erat deditus, ut quoties sumendus esset cibus, toties tormentum subire videretur.* Ab origine sua hominem examina. Ex utero materno, tanquam è tumulo nascitur, paulatim nutriendo crescit, adolescit, in virum transit, senescit, & rursùm ad tumulum revertitur, donec è terra compositus, in terram denuò resolvatur. Rem totam compendio proposuit Pittacus, unus è septem Græciæ sapientibus; qui in Mitylenis templo scalam dedicavit, eo fine, ut homines conditionis suæ commonefaceret; cùm tota illorum vita nil aliud sit, quàm ascendere & descendere, uti refert Ælianus.

Eccles. 1. 9. Novum nihil in mundo
D. Tho. p. q. 73. ad 1. ad 3.
S. Aug. l. 3. doctr. c. 13.
Vita humana.
In vita S. Bernardi.
Ælian. de var. hist.

171. De sole testatur Seneca *Solem lumina ægra formidant, & aversantur diem splendidum nocturna animalia, quæ ad primum ejus exortum stupent & latibula sua passim petunt, abduntur in aliquas rimas timida lucis.* Contrà verò, genuinus aquilæ pullus non palpitat acie, sed fixo obtutu solem intueri gaudet. Atque adeò bonis lætitiam generat coruscus Solis aspectus, malis verò horrorem & fugam. Unde lemma. INNOXIIS GRATUS. Conscientia in humano microcosmo Solis vicem sustinet; enimverò afferente Magno Augustino, *quomodo magna est pœna impiorum conscientia, sic magnum gaudium piorum ipsa conscientia.* Conscientia quippe, ceu cordis scientia, omnium delictorum oculatissimus adstat testis. *Ipsa*, Bernardo teste, *est judex, ipsa tortor, ipsa carcer, ipsa accusat, ipsa punit, ipsa judicat, ipsa damnat.* His subscribens sanctus Chrysostomus: *Qui committit adulterium*, inquit, *etiamsi millies fuerit dives, etiamsi nullum habeat accusatorem, non desinit tamen se ipsum intus accusare; & voluptas quidem temporaria est, dolor verò perpetuus, timor undique ac tremor, suspicio & anxietas. Angulos metuit, umbras ipsas formidat, suos ipsius famulos, conscios, inscios illam ipsam, quam corrupit, & virum quem affecit contumeliâ: obambulat, amarum accusatorem circumferens conscientiam, cùm sit suo ipse judicio damnatus, nec vel ad breve tempus possit respirare. Ipsius Chain vitam vivit, gemens ac tremens super terram, cùm nemo sciat, intùs tamen habet IGNEM implicitum.* Verissimè Juvenalis.

Senec. de vita beata c. 21.
Consciẽtia mala.
S. Aug. in Psal. 33.
S. Bernard. lib. de Conscient. ca. 9.
S. Io. Chrysost. Tom. 1. Conc. 1. de Lazaro.
Iuvenal. Satyr. 13.

Pœna autem vehemens, ac multò sævior illis,
Quas & Cæditius gravis invenit, aut Rhadamãtus;
Nocte dieque suum gestare in pectore testem.

172. Solis imago in Oceano resplendens, epigraphen refert. MEDIIS FORMOSUS IN UNDIS. Christi, ceu Solis Divini, hæc idea est, qui, in castissimum uteri virginei mare delapsus, humanam formam in toto mundo illustrissimam, induit. Emblemati explicando sequentem Jacobi Masenii poësin habeto.

Christi conceptio.

Ut sol placato describit in æquore vultus,
Et similis radiis pingitur ipse suis.
Sic puto virgineam Christus defluxit in alvum.
Sol Deus est. purum casta Maria mare.

Porrò etiam Mariam Virginem cum Sole comparaverim, quæ inter sceleratas mundi undas suam originariæ puritatis formam integerrimam conservavit; ut adeò verè à sancto Gregorio Neocæsariensi vocetur *Simulachrum immaculatum puritatis & integritatis.*

Maria V.
S. Greg. Neocæs. Orat. 2. de Annunc.

173. Curtui Solis quadrijugo inscribes. HÆC SOLI EST CONDITA SOLI, Mariam Virginem hoc Emblema concernit: hâc enim, ceu gemmeâ virtutum quadrigâ, ortus est Sol justitiæ, Christus. Unde Virgo illa gloriosissima opportunè in rem præsentem à Joanne Geometra vocatur *Rheda aurea solis mystici.* Et, *Quadriga Eliæ virtutibus trahentibus constita.* Et à Puteone *Vehiculum sanctissimum eius, qui est super Cherubin.* Pulchrè P. Jacobus Masenius.

Maria V.
Io. Geom. hymn. 3. de B. Virgine. Idem hym. 1. But. in hymno græco.

Quam procul hinc cernis, soli patet aurea soli,
Non paret Phaeton tanta quadriga tibi.
Virgo Deo plena est, nihil hinc sibi vendicat orbis:
Sol Deus hac oritur, quæ fuit orta Deo.

174. Zinegresius Solis imaginem, intrà aquas reflexam, depinxit; cum lemmate. MONSTRATUR IN UNDIS. Ita numinum Deum, Solem æternum, nonnisi in rebus creatis, & quasi mutuata specie, dum has terras habitamus, intueri licet. Dilucidè S. Paulus. *Dei invisibilia per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.* S. Bernardus. *Tanta hæc*, inquit, *formarum varietas, atque numerositas specierum in rebus conditis, quid, nisi radii sunt Deitatis? monstrantes quidem quia verè sit à quo sunt: non tamen definientes prorsus quid sit: ita quod de ipso sit, vides, sed non ipsum: Cùm autem de eo, quem non vides, cætera*

Deus in creaturis cognoscendus.
S. Bernard. serm. 31. in Cant.

teravidus, sciis indubitanter existere, quem oportet inquirere; ut inquirentem non fraudes gratiâ, ignorantem negligentia non excuset.

175. Sigeberti Chronicon, aliæque historiæ ferunt, Solem, instar orbis carnei, sanguine persusum, non fine prodigio sub claram meridiem olim comparuisse. Unde Solem, colore carneo spectandum, hoc lemmate insignies. ADHUC SPLENDET. Solem hunc dixeris miraculosum Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum, in celeberrimo Canonicorum Regularium Collegio, Augustæ Vindelicorum ad S. Crucem annis abhinc ferè quingentis cultu religiosissimo asservari solitum. Illud enim è nativo panis albore in rubeam carnis speciem prodigiosè transformatum, etiamnum clarissimam meridiem, realem, inquam, & veram Christi præsentiam, tot indies miraculosis ostentis, tot maximis in Christianum orbem beneficiis, tot Principum & Theologorum suffragiis, tanto ac tam conferto gestientis populi concursu amplissimè confirmatam, stabilitamque, sub se complectitur. Præclarè, & veluti ad rem præsentem Doctor Angelicus. *Dicendum est*, inquit, *quod manentibus dimensionibus, quæ prius fuerant, fit miraculosè quadam immutatio circa alia accidentia (puta figuram, colorem, & alia hujusmodi) ut videatur caro, vel sanguis, aut etiam puer. Et sicut prius dictum est, hoc non est deceptio, quia fit ad figuram cujusdam veritatis, scilicet ad ostendendum per hanc miraculosam apparitionem, quod in Sacramento est verè corpus & sanguis Christi.* Eâdem icone sanctos Martyres, & cumprimis Christum, flagellis & sanguine persusum, exornabis; veluti è quibus universa Ecclesia lucem omnem derivatam accepit.

Hostia miraculosa Augustæ ad S. Crucem.

S. Th. p. 3. q. 76. art. 8.

SS. Martyres.

176. Solis lumen ita quemvis in particulari illuminat, ac si solum illuminaret; nihilque adeò alicui ex communi illius usura decedit, ut potiùs haud leve societatis solatii, &, si res poscat, subsidii emolumentum accedat. Unde lemma Soli inditum. TOTUS SINGULIS. Pari sanè ratione benignissimus Deus sua incarnatione, passione & morte tantundem tibi commodavit, quantùm si pro te solo natus, & mortuus fuisset. Ac quod alii hæc commoda participent, nihil admodum tibi derogat; quin, hoc insuper commodi inde capis, quod à pluribus diligaris, & quà solatio, quà consilio, quà re juveris ad promerendam augendamque perennem gloriam. Sanctum Chrysostomum christianè admodum hâc de re philosophantem audire juvat. *Hic est affectus servi fidelis, ut beneficia Domini sui, quæ communiter data sunt, quasi sibi soli præstita reputet, & quasi ipse sit omnium debitor, & pro omnibus ipse solus habeatur obnoxius. Hoc fecit & Paulus, qui mortem Domini, quæ universa expensa est mundo, sibi soli præstitam dicit. Quasi enim de se solo loquens; ita scribit: quod enim nunc vivo in carne, in fide vivo filii Dei, qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me. Hæc autem dicebat, non coangustare volens amplissima, & per orbem terræ diffusa Christi munera: sed quasi qui, ut diximus, pro omnibus se solum judicaret obnoxium. Et revera quid interest, si & aliis præstitit, cùm, quæ tibi præstita sunt, ita integra sint & ita perfecta, quasi nulli alii ex his aliquid fuerit præstitum?*

Passio Christi.

S. Io. Chrys. l. 2. de Comp. cord.

Ad Gal. 2.

* * *
* *

SOL IN ZODIACO.

CAPUT VI.

177. SOl, pede nunquam exorbitante, tramitem lineæ eclypticæ (quâ Zodiaci medietas ex æquo distinguitur) percurrit. Unde lemmatis loco, à Comite Emmanuele Thesauro hanc Claudiani gnomam accepit. MEDIUM NON DESERIT UNQUAM. Hæc Solis vestigia à Principibus & publicis justitiæ ministris, gressu nunquam ad marginem declinante, cautè observata velim. Philo, *Nec ad dexteram*, inquit, *nec ad sinistram à regia via deflectendum est, sed progrediendum per mediam.* Et alibi bonum Principem loquentem introducens, ait, *Assequar*, legis Divinæ adminiculo, *ut in neutram partem deflectam, velut in equilibrio, rectâ, regiâque viâ mandatorum incedens firmis passibus, nec unquam offensantibus. Talem enim viam Moyses solet appellare regiam, quæ inter defectum, & nimietatem, tramitem tenet medium &c.*

Justitia incorrupta.

Philo lib. quod Deus sit mutabilis propè fin.

Idem lib. de creat. Prin.

178 Insignem Philippi III. Hispaniarum Regis, modestiam ac moderationem Emmanuel Thesaurus è Sole, intra lineam eclypticam hærente, dignoscendam proposuit. Lemmate, CONTENTUS MEDIO, è Claudiani poëmatis mutuato.

Moderatio.

Claudian. de 4. Cons. Honorii

--- --- --- limite Phœbus
Contentus medio, contentus littore Pontus,

In hunc sensum Thesaurus, apostrophe ad Regem factâ, geminas Caroli V columnas cum suo lemmate: *Plus ultrà*: innuit: totique symbolo sequentes versus subjunxit.

Quas avus attonito præverterat æquore metas;
Constituis menti, magne Philippe, tuæ.
Præscriptas aliis metas qui sustulit, & qui
Has sibi præscripsit, Hercule major erat.

Et quia grandi huic Monarchæ annus quadragesimus fatalis & extremus extitit, estque ille vitæ terminus planè dimidius ad eam ætatem, quæ omnibus Principibus à Deo hac lege præfixus esse videtur, *si autem in potentatibus octoginta anni*: idcircò alterum quoque epigramma, paræmiam quandam, defuncto Regi familiarem, idoneos, addidit.

Psal. 89. 10.

Contentus medio virtutum limite Princeps,
Dicere consuêras, nil superet medium.
Cùm tibi dimidia nevisset stamina vitæ
Parca; memor dixit, nil superet medium.

179. Perseverantiæ, nunquam vacillantis, imaginem Sol, suprà eclypticam constitutus, refert; cum lemmate: NUNQUAM DECLINAT. Vel INDECLINABILI GRESSU. vel ipsomet Sole loquente. HINC NON RECEDAM. Vel cum Parthenii Romanis. NUNQUAM ALIO. Vel certè cum aliis. SEMPER IDEM SUB EODEM. *Profice*, inquit Seneca, *& ante omnia hoc cura, ut constes tibi. Quoties experiri voles an aliquid actum sit, an eadem velis hodie, quæ heri. Mutatio voluntatis indicat, animum natare aliubi, atque aliubi apparere, prout tulit ventus. Non vagatur quod est fixum, & fundatum. Istud sapienti perfectè contingit, aliquatenus & proficienti, provectoque.* Porrò hoc Emblema appositè ad significandam Dei immutabilitatem transfertur, qui

Perseverantia.

Senec. Epist. 35.

Immutabilitas Dei.

tur, qui SEMPER IDEM cernitur; idque ipsomet Divino ore firmatur: *Ego Dominus & non mutor.*

Malach. 3.

180. Carolus I. Dux Mantuæ inter ærumnas, quibus in ea civitate à regiminis sui exordio pulsabatur, Solis, sub librâ & leone sistentis, paradigmate se erigebat; cui hanc epigraphen subdidit, NEC RETROGREDIOR, NEC DEVIO. Forsan significabat, se, tametsi gravissimis seditionibus infestatum, leoninâ tamen magnanimitate nunquam ab æquitatis lege, quâ Ducatus ipsi obtigerat, dimovendum esse: id quod cordis constantis & generosi indicium minimè obscurum in tanto Principe erat. Senecæ præceptio est. *Hoc ergo à te exige, ut qualem institueris præstare te, talem usque ad exitum serves. Effice ut possis laudari: Sin minus, ut agnosci.*

Perseverantia.

Seneca Epist. 120.

181. Animus moderatus, sibique sufficiens, Solem, in Zodiaco progredientem, imitatur; cui inscripsit Tassus. NON TRANSGREDITUR. In hanc rem apposité Seneca: *Nostris gaudere debemus, nec majora domesticis cupere.* Vitam huic emblemati affinem, ii Magnates agunt, qui, tametsi in summæ authoritatis & potentiæ fastigio collocati se ipsos adeò moderantur, ut metam æquitatis præfixam nunquàm transiliant. Ab hoc animi sui regimine plurimùm commendatur Sinesius Episcopus. *Erat hoc mihi divinitus tributum, ut cùm ego authoritate plurimùm possem, tum honestissima quæque vellem.* Aliis hoc symbolum ad veri obedientis indolem describendam deservit.

Sorte contentus esse.

Seneca apud Lipsium manuduct.

Moderatio Magnatum.

Obediens.

182. Benedictus Calinus, Academicus inter Errantes Brixienses Præfixus, Soli, intra Zodiacum persistenti, subscripsit: NON EXTRA. Animi moderationem, æquitatem & justitiam hoc Emblema innuit; de qua Julianus Imperator inter cæteras boni Regis dotes ait, *Non ut potentiâ suâ ad quævis;* & rursùs. *Non tantùm egere consilio, sed moderatione quoque in exequendis iis, quæ sunt constituta.* Eadem gnoma, NON EXTRA, Soli, nunquam è linea sua aberranti, inscripta, hominem prudentem, describit qui muneris sui limites nunquam excedit. Abrahami familia, teste Divo Ambrosio, ad hanc normam erat composita. Ille enim, instar boni patrisfamilias, ad januam sedulò excubabat, ne alienigenis, hospitio excipiendis, unquam deesset; Sarâ, ipsius uxore, interea intra domum cibis coquendis & mensæ instruendæ assiduò intentâ. *Foris maritus invitat*, inquit, *intus Sara convivium adornat. Quod pietatis est, vult esse commune: quod pudoris integrum manet Saræ.* Sicque amborum industria intra præstitutos terminos sese continuit, nec extra orbitam unquam est evagata. Facetè in rem præsentem adducitur, quod de sancto Basilio Magno refert Boterus. Cùm enim is coram Valente Imperatore Arriano multa pro fidei veritate stabilienda dissereret, Demosthenes quidam, Imperatoris archimagirus, paulò antè proscriptus, sanctum virum confutare destinabat: cùm verò insulsis sermonibus barbarismum aspergeret, sanctus Basilius ore subridente homini illudens, vidimus saltem, inquiebat, Demosthenem litterarum expertem. Tum ad infacetum Sophistam conversus, subjunxit: Tuâ interest, Cæsaris dapes benè conditas ac sapidas parare, non verò sacram Christi doctrinam incongruis & obstreperis tuis vocibus temerare.

Moderatio.

In tan. imp. libello de Regno.

Extra officium.

D. Ambros. l. de Abraham c. 6.

Bot. Detti memorab. l. 1.

183. Magna, certè, Solis in inferum hunc orbem cura est; qui, ut nemini non gratificetur, velocissimo pede è supremo Cancri Tropico ad infimum Capricorni præcipitatur, & volutatione assiduâ ab uno ad alium polum rapitur. Solem proinde geminâ hac prærogativâ, ceu lemmate insignies. OBLIQUE, ET UBIQUE. Prædicatoris hæc imago est, qui ad juvandos omnes nonnunquam è proposito sermonis argumento in materias morales digreditur. Illud ipsum etiam Charitati familiare est, in qua plurimùm excelluit Divus Paulus, locuples sibimet testis. *Factus sum*, inquit, *Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucrarer: iis qui sub lege sunt, quasi sub lege essem, ut eos, qui sub lege erant, lucrifacerem; iis qui sine lege erant, tanquam sine lege essem (cum sine lege Dei non essem, sed in lege essem Christi) ut lucrifacerem eos, qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.* Unde Sanctus Laurentius Justinianus: *Transformemur in singulos, communicemus nos omnibus: ut sic illud Apostoli compleatur in nobis: omnibus omnia factus sum, ut omnes lucrifaciam. Servatis duntaxat modo, mensura, tempore, & rationabili judicio charitatis.*

Prædicator.

Charitas.

1. Cor. 9. 20.

S. Laurent. Just. de Triumph. Christi agone. 4.

184. Boni Patrisfamilias, Prælati, Judicis, vel Principis lineamenta è Sole discernes qui ad singula zodiaci sidera ex æquo divertit. Lemma. ÆQUE IMPARTITUR. Hanc perfectionem cumprimis in Divina Majestate observatam habet Divus Cyprianus. *Deus*, inquit, *ut personam non accipit, sic nec ætatem, cùm se omnibus ad cœlestis gratiæ consecutionem, æqualitate libratâ, exhibeat parem.* Eandem Divus Chrysostomus in SS. Eucharistia reveretur. *Unum omnibus corpus proponitur, & poculum unum, cuncta nobis & vobis paria. Non enim nos abundantius, & vos minus de sacra mensa participamus, sed ÆQUE illam utique pariter GUSTAMUS. Omnia nobis paria, eadem salus, eadem vita, cum eodem ubique honore datur.*

Justitia.

S. Cyprian. Epist. ad Fidum.

Eucharistia.

S. Chrysost. Hom. 4. in 2. Thessalon.

185. D. Aselius Emblematum suorum fronti Solem præfixit, qui inter zodiaci signa revolutus, epigraphen sustinebat. FICTUS LABOR. Significabat, ni fallor; sicuti assidua illa revolutio solem necquidquam fatigat; ita complura volumina, in orbis litterarii emolumentum elaborata, Viris doctis nihil planè negotii facessere; virtutis oblectamento omnem desidiam aut fastidium prohibente. Porrò, qui Deo famulantur, in virtutum via, tametsi asperâ, & difficilibus salebris stratâ, nunquàm vacillant, nec laborum fastidia ulla persentiscunt: unde damis comparantur & cervis; *adjuro vos per capreas cervosque camporum &c.* Ubi advertas velim, eos non montium (quos natura, teste Plinio, propriam cervorum & caprearum sedem destinavit; idque etiam à Regio Psalte confirmatur, *Montes excelsi cervis:*) sed camporum cervos capreasque vocari; eò quod amici Dei eâdem facilitate & rupium invia, & calles planos superent, tantamque è laboribus suavitatem capiant, ut sibi nullos omninò labores incumbere credant. *Cervos camporum*, Interprete Gilberto, *dicit, quod illis qualibet aspera, & ardua qualibet, plana sunt & pervia, & inoffensis exposita cursibus, quasi planitiei æquora campi.*

Studia.

Religio.

Cant. 3. 5.

Plinius l. 8. cap. 32.

Psal. 103. 18.

Gilb. in Cant. etc.

186. Soli, ad arietem divertenti, subscriptum. JAM HYEMS TRANSIIT. Ita Deus, dum carnem nostram induit, Arietem intravit; *Emitte agnum Domine, &c.* Unde etiam instar arietis, in Calvariæ clivo interfectus est. *Et sicut agnus coram tondente se obmutuit.* Nihil proinde mirum si, Sole Divino arietem induente, durissima legis Hebrææ hyems transiverit, & veris Christiani amœnitas adolescere cœperit. *Ante adventum Christi*, S. Ambrosio.

Cant. 2. 11.

Isa. 16. 1.

Isa. 53. 7.

Incarnatio.

S. Ambros. ad cap. 2. Cant. vit. intersol. 19. serm. 6.

brosio teste, *Hyems erat; venit Christus, fecit æstatem. Tunc omnia erant florum indiga, nuda virentium, passus est Christus, & omnia caperunt nova gratia jucundari germinibus.*

Præsentia Dei.

187. Quantas vires Divina præsentia in mortalium animis nutriat; haud obscurè è solis simulachro conjicies, qui intra veris exordientis signa existens, Emblematis loco aliquot vites, arboresque defrondatas sub se contineat; additâ inscriptione. ACCEDENTE FLORESCENT. Hæc effecta ex parte attigit Claudianus.

Claudian. de 4. Consul. Honorii.

- - Tuus conspicuus, gratusque geretur
Sub te teste labor.

Origen. in Job.

Et Origenes, de sanctæ fidei virtute & energia disserens, *Sicut sol*, inquit, *nisi vibraverit super faciem terræ, nullus ex fructibus ejus crescit, neque adolescit, neque maturescit. Similiter nisi per fidem veritas refulserit in animabus hominum, nunquam erunt acceptabiles coram Deo.*

Ascensio Christi.

188. Terra & plantæ, hyemis immiti violentiâ horrendùm devastatæ, sole ad Arietis & Tauri verticem provehente, pristinos herbarum decores, florum gemmas, cæterumque splendorem omnem recuperant. Proin' epigraphen subjunges. ASCENDENTE FLOREBUNT. Christo, Divino sole, cœlos conscendente, mox primitivæ Ecclesiæ terra innumeris florere gratiis, & fidelium plantulæ sanctorum fructuum copiâ redundare cœperunt. S. Thomas Villanovanus. *Sicut enim in vere, ascendente sole super capitis nostri zenith, terra, prius sterilis & arida, herbis, virgultis, flosculis vernat: arbores frondibus, floribus & fructibus vestiuntur: ita Christo in æthera conscendente, arida Ecclesiæ facies multiplici gratiarum & charismatum varietate refloruit.*

S. Thom. Villanov. Conc. 1. in Ascens. Domini.

Reditus.

189. Cuidam magni nominis Principi, in civitatem revertenti, Abbas Verrus solem obtulit, sub veris exorientis signo depictum; addito Boëtii lemmate. REDITUQUE SUO SINGULA GAUDENT. Verius tamen Christum, è triumphata morte non sine prodigio ad vitam reversum, hoc symbolo salutaveris; cui quotannis accinit Ecclesia; *In resurrectione tua, Christe, cœli & terra lætentur &c.* Et S. Gregorius in Encomio Paschali. *Exultet jam angelica turba cœlorum: Gaudeat & tellus, tantis irradiata fulgoribus, &c.* S. P. Augustinus. *Dies resurrectionis Christi, defunctis vita, peccatoribus venia, Sanctis est gloria.*

Boet. de Consol. metr. 3.

Resurrectio Christi.

S. August. serm. 63. de temp.

Adolescens virtus.

190. Abbas Ferrus, Cardinalem Antonium Barberinum etiamnum in juventute progressus in virtutibus ultrà ætatem magnos fecisse, è solis Emblemate demonstrat, qui in zodiaco ad ætatis signa resplendens, epigraphen præfert è Boëtio desumptam. CELERES EXPLICAT ORTUS. In hanc sententiam multùm confert elogium, quo Rex Atalaricus juvenem quemdam, ad Quæstoris munus sublevatum, condecoravit. *Juvenem te solus decor ostendit, ab ore primævo cana verba manaverunt. Contendit flos ætatis, & maturitas mentis &c.* Eâdem icone non incongruè significabis promptum Magnatis animum, quem cum in dispensandis gratiis, tum in sublevandis Provinciæ necessitatibus solicitè exhibet. Atalarici politica est, *qui reipublicæ statum, & generale cupit stare fastigium, ad universa debet esse solicitus.* Plinius proprium boni Principis esse dicebat, *velocissimi sideris more omnia invisere & omnia audire, & undequaque invocatum, statim velut Numen adesse & adsistere.*

Cassiod. I. 8. Var. ep. 2.

Solicitudo.

Cassiod. I. 9. Var. ep. 2.

Plin. in Panegyr. Trajano.

Præsentia Ducis.

191. Sole leonem subeunte, orbis inferior igneos & ardentissimos influxus sustinet. Unde lemma: IGNEUS HINC VIGOR. Ita præsentia Ducis, quem animus generosus, aliaque virtutum ornamenta commendant, miram in subditorum corde fortitudinem accendit. Dionis effatum est. *Fortitudo Imperatoris minus animosos non servare modò, verùm & audaciores reddere potest.*

Dion Orat. 3.

Sanctitas.

192. Accidit equidem, æstivum solem nonnunquam nubibus inumbrari; illius tamen vires etiam per obscura hæc valla ad nos penetrant. Emblemati subscripsit P. Carolus Bovius, SENTITUR ET LATENS. Talis certè est sanctitas etiam inter abjectas & pannosas lacernas clarissimè discernenda. Sic Christus, tametsi peregrinâ veste indutus, discipulorum tamen oculos, suique cognitionem minimè effugit. S. Paulinus Nolanus inter compedes & captivorum centones Africæ Regis, uti & S. Ignatius Loyola in foro ad porticum D. Marci abjectus Senatori Veneto, probè cogniti fuêre: Verè adeò è Salomonis testimonio. *Sapientia in vultu ejus.* Cæterùm gratia Divina, tametsi oculos nostros effugiat, ex effectis tamen haud obscurè eam deprehendimus. Pulchrè in rem præsentem Magnus Augustinus, *Occulta est gratia, & in abdito latet.*

Proverb. 17. 24.

Gratia Dei.

S. August. serm. 14. ex addend. à Tarisio c. 15.

Non videtur, sed inde eminet,
quod videtur.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Christus Judex.

Heb. 10. 27.

193. SOl ad Leonem divertenti, inscriptum: GEMINAT INCENDIA. Vel, ut alijs placet, MAJORES EXCITAT ÆSTUS. Ita nimirùm Deus Sol æternus, coram extremo tribunali Leonem induet, & horrendo fulmine suas in sceleratos vibrabit iras. *Terribilis autem*, Apostolo teste, *quædam expectatio judicij, & ignis æmulatio, quæ consumptura est adversarios*: ubi, si græcum contextum attendas, pro *ignis æmulatio* legendum, *ignis zelus*. Nam ira Divina, instar irritati Leonis, flammâ duplo majore in impiorum supplicia exardescet. *Qui instar irritatæ feræ*, inquit interpres Chrysostomus, *apprehendat & devorat inimicos*.

S. Chrysost. In hunc loc.

Vita humana.

194. Sole intra leonem supra hortum collocato; flores omnes languescunt, & exanimes pendent. Lemma. DIRIPIT OMNE DECUS. Vel. AB ÆSTU FATISCIT. Vitæ humanæ hæc imago est, quæ, instar floris amœnissimi, sub libidinis, aliorumque vitiorum ardore mox flaccescit, & in exitium præcipitatur. De hac illud sacræ paginæ usurpaveris. *Exortus est enim sol cum ardore, & flos ejus decidit; & decor ejus deperiit.* Opportunè P. Caussinus.

Jacob. 1. 11.

P. Caussi. in Tragœdia, Felicitas. Act. 2. sub initium.

Non sic feracis hortuli pictum decus
Sævus dies fulgor extinguit, citâ
Medio sub axe cùm furit Phœbus rotâ;
Ut illa rapitur temporis spolium breve,
Diesque veniunt corpori demit diem.

S. Aug. in Psal. 57.

Et S. P. Augustinus: *Concupiscentia mala quasi ardor est ignis; Ignis consumit vestem, libido adulterij consumit animam.*

Incarnatio, Maria V. protectrix.

195. Solem in Virginis sidere repræsentârunt, addito lemmate: OMNIA COMPONIT. Vel, TEMPERAT IRAS. MARIA Virgo, Divinum Solem in utero suo beatissimo complexa, suasque ad illum preces indies pro nobis interponens, Divinam vindictam suavissimè temperat, orbemque totum ob amplissima beneficia sibi devincit. Benè S. Antoninus. *Sol materialis, per mundum discurrens, ex signo leonis, quando est perfectissimus calor ejus super terram, intrat in signum Virginis: ad innuendum, quod Sol justitiæ Christus Deus noster ex tempore veteris testamenti, quando Deus; ut leo rugiens, erat Deus ultionum, puniens terribiliter peccata, ex ferventissimo amoris calore intrans in uterum Virginis, totus factus est benignus, suavis, & humanus.* Hoc sensu P. Ludovicus Cerchiarus MARIÆ, ad cœlos assumptæ accinuit.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

S. Antonin. p. 4. tit. 15. c. 22.

Assumptio Mariæ V.

Ne leo succendat radiis ferventibus orbem,
Neve sub irato judice causa cadat;
Erigone mollitque animos, & temperat iras,
Obliquo mediam nam tenet orbe domum:
Fidite mortales, irati flammea cœli
Sidera mitescunt, æthera Virgo subit.

196. Parthenij Romani, intemeratam Cardinalis Scipionis Burghesij justitiam Emblemate significaturi; Solem in libræ signo depinxerunt, addito lemmate. DIEI NOCTISQUE PARES. subintellige, *facit horas*. Nam libra, à sole visitata, autumnalis æquinoctii origo est, facitque æquale diei ac noctis spatium. Epigraphen Virgilius subministrat.

Judex æquus.

Libra die, somnique pares ubi fecerat horas.

Virgil. li. Georg. vi. 208.

Judicis hæ leges sunt, ut omnibus se æqualem exhibeat, nec patiatur suam sententiam in partes trahi. Ad hoc propositum Emmanuel Thesaurus;

Damnum æquissimum judicem libra præfugit,
Quæ noctem, diemque, hoc est pœnas & præmia,
Pari lance suspendit.

Em. Thes. in Genealogia Christi fol. 74.

Digitized by Google

Vita activa & contemplativa.

Miram hæc imago cum perfecto Christiano analogiam habet, qui omnes vitæ suæ actiones bimembres statuere debet, activas scilicet, diei æmulas; & contemplativas, nocti comparandas. Ad mentem nostram S. Hieronymus. *Sicut totus labentis sæculi cursus perenni dies ac noctis alternatione variatur, & dies quidem adoperandum, & nox ad quiescendum naturaliter concessa est; Sic totum præsentis Ecclesiæ tempus gemino quodam quietis & operis statu discernitur.*

S. Hieron. l. 3. in cap. 31. Prov.

Absentia Dei.

197. Quantùm exilii & calamitatis in animas nostras absente Deo redundet, haud obscurè ex arboribus coöjicies, quæ, tametsi locuplete frondium, fructuumque ornatu insignes, sole tamen e Chironis & Scorpii signis RECEDENTE, SQUALEBUNT. *Si ipse est beatitudo nostra*, inquit de Deo S. P. N. Augustinus, *quid erit recedente; nisi miseria?* Eodem Emblemate familiam aut civitatem, gubernatore destitutam, exhibebis. Salomonis effatum est. *Ubi non est gubernator, populus corruet.* vel ut exponunt septuaginta, *quibus non est gubernatio, cadent tanquam folia. Quasi diceret*, interprete Cornelio à Lapide, *ubi non est gubernator, sapientiâ & prudentiâ gubernandi præditus, ibi in multa pericula & damna corruet populus.* Ariostus simili argumento usus est in exprimendo amore Bradamanthæ, ob Rogerii, amasii sui, absentiam summopere afflictæ. Et quidem prius ipsemet in hunc sensum metro Italico canit:

S. Aug. in Psal. 70.

Prov. 11.

Corn. à Lap. in hunc loc.

Ariost. nel Canto 45. stanza 26.

Come chi visto habbia l' Aprile e'l Maggio
Giardin di frondi, e di bei fior adorno,
E lo rivegga poi, che il sole il raggio,
A l' austro inchina, e lascia breve il giorno,
Lo trova desert' orrido, e selvaggio,
Così pare a la donna al suo ritorno,
Che da Ruggier la corte abbandonata,
Quella non sia, ch' hauea al partir lasciata.

Dein in Bradamanthæ persona subjungit.

Ibid. st. 32.

Se'l sol si scosta, e lascia i giorni brevi,
Quanto di bello hauea la terra asconde;
Fremono i venti e portan ghiacci, e neve;
Non canta augel, ne fior si vede, ò fronde;
Così qual hor avvien, che da me levi,
O mio bel sol le tue luci gioconde,
Mille timori e tutti iniqui fanno
Un aspro verno in me più volte l' anno.

SS Menstrui.

198. Monacense Societatis Jesu collegium ad D. Francisci Borgiæ apotheosin, symboli loco, Zodiacum cœlestem statuit, qui menstruo solis hospitio recreatus epigraphen sustinebat. E COELO MENSES. Franciscus enim menstruum Divorum cultum cœlitùs accepit, illumque toto orbe, non sine maximo pietatis Christianæ incremento propagavit. Cæterùm Deus jam olim præcepit, *In calendis*, (calendæ erant primæ mensis cujusvis dies) *offeretis holocaustum.* Volebat enim Deus in ipso mensis cujusvis exordio non modò beneficium gubernationis Divinæ recoli, sed insuper pro felici totius mensis decursu rogari. Unde etiamnum primâ mensis Dominicâ solent Christiani religiosiores spiritum innovare, sacrâ exomologesi mentem expiare, Divinam synaxin accedere, Deo pro beneficiis, præterito mense acceptis referre grates, eique mensis ineuntis auspicia, totumque mensem offerre. &c. Quis enim ambigat hos esse *è cœlo menses?* Id quod nec ipsos etiam gentiles fugit; unde, Giraldo teste, duodecim mensibus totidem præsidere Deos credebant; nam Januarii tutelam putabant Junoni commissam, Februarii Neptuno, Martii Minervæ, Aprilis Veneri, Maii Apollini, Junii Mercurio, Julii Jovi, Augusti Cereri, Septembris Vulcano, Octobris Marti, Novembris Dianæ, Decembris Vestæ; uti etiam prolixè refert sanctus Pater Augustinus, testaturque alibi, calendis singulis pro animabus defunctis apud gentiles litatum esse. *Tunc enim*, inquit, *sacrificabatur Februo seu Plutoni sacro purgatorio pro animabus antecessorum.*

Num. 28. 11

Menstrua Christianorũ devotio.

Girald. syntagmate 1.

S. Aug. l. 18. contra Faust. c. 5.

Idem l. 7. de civit. c. 7.

ECLIPSIS SOLIS.

CAPUT VII.

199. SOlis deliquium tunc accidit, quando opacum lunæ corpus, inter nos & illum per diametrum intercurrens, consuetum lucis solaris transitum prohibet, nostrumque hemisphærium obumbrat. Justè proin' ingratam lunæ frontem hoc lemmate, ceu notâ, inustam aspicis. ADIMIT, QUO INGRATA REFULGET. vel brevius. QUO IPSA REFULGET. Stigma hoc esto cordis ingrati, quod scelestam manum in eorum perniciem extendere non erubescit, è quorum munificentia paulò antè liberalissimè victitabat. Inter hæc ingrati animi portenta facilè natu maximum prodiit Nero, qui eam Agrippinæ vitam eripuit, quam non multò antè ex illa hausit. Quo ipsam quoque Palæstinam, eâdem notâ infamem vidit orbis, dum in insignem gloriam à Christo sublevata, machinas omnes ad ipsius gloriam obscurandam convertit. Invectivâ gravissimâ adversus Judæos Chrysostomus. *Quare*, inquit, *occidistis Christum, O Judæi? an quia vos honoravit? an quia, cùm esset Deus, homo propter vos factus est: an quia innumera ad salutem vestram miracula fecit? an quia peccata dimittebat? an quia in regnum vocabat? &c. Quid oportebat me facere vineæ meæ, & non feci, ait Dominus. Ideo ingratam mentem eorum & innumeris beneficiis contraria eos semper retribuisse ostendit.*

Ingratitudo.

S. Io. Chrysost. hom. 69 in Matth.

200. Tametsi, Lunâ obtegente, eclipsin patiatur Phœbus; lunæ tamen apologiam suscepit D. Ascanius Piccolomineus, atque nullam exindè perniciem aut detrimentum soli afferri. Lemmatis loco Emblemati subscripsit. INNOCUA TAMEN. vel, INNOCUA TEGIT. Ita sanè calumniatum & æmulorum turbæ nonneminem interdum ad ipsum usque tumulum infestant: neque tamen illius virtutes adeò profundè sepelire valent, quin harum splendor transluceat, & incolumis persistat. E sancti Ambrosii sententia, *Non frangitur sapiens doloribus corporis, nec vexatur incommodis: sed etiam in ærumnis beatus manet.*

Calumnia non lædit virtutem.

S. Ambr. apud Lyssiũ l. 1 monad. diff. 6.

201. Epigraphe, TEGMINE DEFICIT, à Scipione Bargalio suprà solis eclipsin affixa, haud obscurè innuit, nullum virtuti absconditæ pretium esse. Horatii gnoma est,

Virtus abscondita.

Horat. l. 4. od. 4.

Paulùm sepultæ distat inertiæ
Celata virtus.

Et Claudiani.

Claud. de 4. Consolatu Honorii.

Vile latens virtus. Quid enim submersa tenebris
Proderit? Obscuro veluti sine remige puppis,
Vel lyra, quæ reticet vel qui non tenditur arcus.

202. Mihi econtrariò, solis eclypsis hoc epigrammate describenda videtur. TEGITUR, NEC DEFICIT. Sol enim, tametsi opaco Lunæ globo coopertus, nullum tamen aliud deliquium exindè sustinet, nisi extrinsecum & apparens; primævo & interiore ipsius splendore penitùs incorrupto, & ad operandum valido, in hunc plane modum magna Dei Parens, tametsi exequiarum intervallo à morte nonnihil obumbrata, amplissimos tamen mille gratiarum ac beneficiorum radios in mentes sibi dicatas spargere non destitit. Sanctus Joannes Damascenus. *Quemadmodum splendidissimus hic, perpe-*

Maria defuncta.

S. Io. Dam. Orat. 1. de Dormit. Deipara.

Perpetuaque luce preditus Sol, tametsi, cùm à lunari corpore aliquantisper obducitur, quodammodo deficere, caligineq; obrui ac fulgorem cum tenebris commutare videatur: non tamen à luce sua excedit, verùm perennis in se vita fontem scaturientem habet; immò, ut rectius loquar, ipse indeficiens luminis fons est, quemadmodum scilicet Deus, à quo procreatus est, constituit: ad eundem modum tu quoque fons perennis luminis, atq; inexhaustus ipsius vita thesaurus, & uberrima benedictionis scaturigo, qua nobis bonorum omnium causa & parens extitisti; etiamsi ad breve aliquod temporis spatium corporeo modo morte obtegeris, tamen immensi luminis & immortalis vita ac vera benedictionis puros & inexhaustos latices, gratia flumina, sanationum fontes, ac perennē benedictionem nobis fundis. Cæterùm præstantis viri virtus, tametsi calumniæ & invidiæ alienæ umbris gravissimè cooperta, seipsa tamen semper illustris & intacta manet.

Religiosus.

203. Franciscus Raulinus ad exequias Odoardi, Parmensium Ducis, Solem, eclipsi coopertum statuit, addito lemmate. LATET, ET LUCET. Significabat videlicet, Principem illum Serenissimum, tametsi mortalium oculis tantisper effugiat, nullam tamen proprii splendoris sui jacturam fecisse. Epigraphen subministrat Martialis hoc versu:

ET LATET, ET LUCET Phaetontide condita Virgo, &c.

Religiosum hâc imagine repræsentaverim, qui, tametsi in vitæ suæ secessu ac claustri angustiis coram hebescente mundi oculo mœstam eclypsin contraxisse videri queat, in virtutis tamen luce, quæ occultari aut cancellis constringi nescit, penitùs incolumis, omniumque admiratione ac reverentiâ plenus persistit. Hominum mundanorum voce Salomon, *Nos insensati,* inquit, *vitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodò computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est.* Non sine magno Religiosorum solatio D. Hieronymus. *Super nudam metuis humum exesa jejuniis membra collidere? sed Dominus tecum jacet. Squalidi capitis horret inculta cæsaries? sed caput tuum Christus est. Infinita eremi vastitas te terret? sed tu paradisum mente deambulas, &c.*

Sap 5.4.

S. Hieron. Epist 10 ad Severum de Melania.

204. Tametsi Sol sub eclipsis velamine nonnihil palloris contraxisse, & frontem pristino radiorum cinctu orbam circumferre videatur: gemini tamen splendoris jacturam nec minimam fecit. Unde Patre Gamberto authore, illam Virgilii gnomam lemmatis loco præfert. NON FORMA RECEDIT. Eos hoc Emblemate insignies, qui vultûs sui decorē, etiam post mortem, integrum & incorruptum servant. Hoc sensu Poëta de Pallantis morte cecinit.

Pulchritudo post mortem.

Virgil. 11. Æneid. v. 67.

His juvenem agresti sublimem in stramine ponunt,
Qualem virgineo demessum pollice florem,
Seu mollis violæ, seu languentis hyacinthi,
Cui neq; fulgor adhuc, nec dum sua forma recessit.

Eclipsin è morte sustinebat S. Franciscus Xaverius, dum quatuor integris mensibus non humatus modò, sed vivâ etiam calce coopertus jacuit, qui tamen, sarcophago reserato, vultum exhibuit undequaque integrum; modò humatū crederes. *Color vivax, caro planè recens; ne vigor quidem, qui ex spiritu constat, destituerat vultum.* uti disertis verbis de illo refert P. Horatius Tursellinus, Jure adeò de magno hoc ævi nostri Thaumaturgo repetas, *Non forma recessit.*

Tursolin. l. cap. 14. vita.

205. Naturæ ordo, & dimensa cœlorum revolutio ad eclipsin generandam adeò conspirant, ut illam Sol nullis viribus effugere aut declinare queat. Idipsum nonnemo de iis est interpretatus, quos individuum connubii vinculum fœdere adeò indissolubili colligavit, ut mutuis calamitatibus liberari, aut jugum penitùs excutere, omninò prohibeantur. Unde Soli, in Eclipsin devoluto, subscripsit. EFFUGERE NEQUIT. Peccator sanguineam illam suppliciorum eclipsin, à Divinâ Nemesi in sceleratos destinatam, æternùm non evitabat. Nam *tuam manum,* inquiebat ad Deum Salomon, *effugere impossibile est.* Pulchrè in rem præsentem S.P. Augustinus *Major est Deus corde nostro & novit omnia. Cor tuum abscondis ab homine; à Deo absconde, si potes. Quomodo abscondes ab eo, cui dictum est à peccatore quodam timente & confitente; quò ibo à spiritu tuo & à facie tuâ quò fugiam? Quærebat, quà fugeret, ut evaderet judicium Dei, & non inveniebat. Ubi enim non est Deus? si ascendero, inquit, in cœlum, ibi es; si descendero in infernum, ades. Quo iturus es? quo fugis? Vis audire consilium? si vis ab illo fugere, ad illum fuge, ad ipsum fuge confitendo, non ab ipso latendo, latere enim non potes, sed confiteri potes.* Opportunè Poëta.

Matrimonii vinculum.

Supplicium Divinum.

S. August. Tract. 6. in Epist. Ioan. post init. Psal. 138. 7.

Quo fugis Encelade? Quascunq; accesseris oras, Sub Jove semper eris.

Ovidius.

206. Miri adeò & insoliti sunt hominum mores, ut Solem in eclipsi decumbentem avidè circumspiciant, nullisque in eo considerando studiis parcant. At verò si pleno lumine resplendeat, totumq; passim illustret orbem, tum tacitè ac veluti neglectum illum prætereunt, neque ullam illius aspiciendi curam habent. Quinimò, si contingat labeculâ etiam minimâ Solem aspergi, mox non attento reliquo illius splendore, oculos suos unicè in maculas & caliginem contemplandam defigunt. Unde hanc Soli epigraphen subjunxerim. NISI CUM DEFECERIT, SPECTATOREM NON HABET. Vel brevius. SPECTATUR, CUM DEFICIT. *Ita compositi sumus,* inquit Seneca, *ut nos quotidiana, etiamsi admiratione digna sunt, transeant: contra minimarum quoque rerum, si insolita prodierunt, spectaculum dulce fiat. Hic itaque cœtus astrorum, quibus immensi corporis pulchritudo distinguitur, populum non convocat. At cùm aliquid ex more mutatum est, omnium vultus in cœlo est. Sol spectatorem, nisi cùm deficit, non habet. Nemo observat lunam, nisi laborantem.* Religiosi & Prælati intra orbem intellectualem Solis vice funguntur; quamdiu enim solitos virtutum suarum radios spargunt, vix ab ullo sæcularium observantur: ut primùm verò nonnihil defecerint, aut quidpiam mundani pulveris incautè contraxerint, mox totidem Argos & Catones, quot homines, experiuntur. Eruditè Andreas Bianco.

Seneca l. 7. Nat. Quæst. cap. 1.

Religiosus vel Prælatus deficiens.

And. Bian. l. 1 Epigr. 31.

Dum facies clarum Titana sororis obumbrat,
Dimidiumq; aufert invidiosa jubar;
Intentos tenet obtutus cœli horror, & orbis;
Plusque vident homines deficiente die.
Fulgidior Titan radios rursum explicat omnes,
Jam conversa aliò lumina quisque refert.
Sic rarum spectatorem virtutis habebis,
Quæ si deficiat, plurimus Argus erit.

Ab hoc sensu non multùm alienus Juvenalis.

Juvenalis.

Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quantò major, qui peccat habetur.

207. Quidquid invidiæ aut caliginis frigescens ac livida Luna adversùs coruscam Solis majestatem molitur; hic tamen NUNQUAM TOTUS DEFICIT. Ita sanè rigantur licèt perversorum calumniæ, omnemq; arietem virtuti admoveant nunquam tamen hanc penitùs evertere aut suffocare valebūt. Seneca teste, *Nunquam in tantū virtus extinguitur, ut non certiores animo notas imprimat, quàm ut illas eradat ulla mutatio.* Et rursùs. *Semper contra fortunā luctata virtus, etiam citra effectū propositi operis enitnit.*

Virtus superat calumniam.

Seneca l. 7. de Benefic. cap 9. Ibid. cap. 14.

208. Alexander Mediceus Soli, eclipsin sustinenti,

inscripsit. PREMITUR, NON OPPRIMITUR. Ita omninò mens illustris ac generosa, cui dotis loco heroica virtus obtigit, tametsi malorum impetu nonnihil prematur, nunquam tamen opprimitur. Dilucidè S. Ambrosius *Sapiens non metu frangitur, non potestate mutatur, non attollitur prosperis, non tristibus mergitur; ubi enim sapientia, ubi virtus est, ibi constantia & fortitudo. Sapiens ergo idem est animo, non minuitur, non augetur rerum mutationibus.* Huic concolor Tullius. *Virtus*, inquit, *in tempestate sævâ, quieta est, & lucet in tenebris, & pulsa loco, manet tamen, atque hæret in patriâ, splendetque per se semper, nec alienis unquam sordibus obsolescit.* P. Cornelius à Lapide hoc argumento veritatis prærogativas explicat. *Veritas premi potest; opprimi non potest, perinde ut sol nubibus tectus latet, sed mox radiorum suorum vi nubes dissipat, & clarus effulget. Sic & veritas, sic & Christus.*

Virtus inter persecutiones.

S. Ambros. Ep. ad Simplicianum

Cicero pro Sexto.

Veritas.

Cornel. à Lap. in Ioan. cap. 1. v. 9.

209. Magni nominis Viro è vivis sublato Atestius Solem, sub eclipsi latentem, statuit; addito lemmate. NON MAGNA PARS; subintellige *tegitur.* Etsi enim corporis & membrorum compages sub mortis umbrâ delitescat; hæc tamen ignobilior hominis particula facilè perditur, nec illius jactura adeò gravis censetur, dum virtutis splendori, integerrimæ famæ, & animæ beatitati nihil exinde decedit. Apprimè Cicero. *Mors terribilis est iis, quorum cum vitâ omnia extinguuntur non quorum laus emori non potest.* Et S. Anselmus. *Quâcunque horâ justus moriatur, justitia ejus non aufertur ab eo, & ita mors ei non abest.* Plurimùm in rem præsentem confert Epitaphium, Marchioni de Pescara, Caroli V. Imperatoris supremo Belliduci, à Ludovico Ariosto erectum; in quo Viator & Hospes, Dialogi more, inter se colloquuntur.

Mors hominis virtuosi.

Cicero ap. Hybernic. tit. Mors. S. Anselm. ibid. citatum.

V. Quis jacet hoc gelido sub marmore? H. Maximus ille Piscator, belli gloria, pacis honor.
V. Nunquid & hic pisces cepit? H. Non V. Ergò quid? H. Urbes,
Magnanimos Reges, oppida, Regna, Duces,
V. Dic quibus hos cepit piscator retibus? H. Alto Consilio, intrepido corde, potente manu.
V. Qui tantum rapuêre Ducem? H. Duo Numina Mars, Mors.
V. Ut raperent, quænam compulit? H. Invidia.
Sed nocuêre sibi, nam VINCIT FAMA SUPERSTES,
Quæ Martem & Mortem vincit, & Invidiam.

210. Lucarinus Christi patientis imaginem in Sole, aliquâ duntaxat sui parte per eclipsin inumbrato, dignoscendam proposuit, cum lemmate. SOL RESTA IN PARTE ASCOSO Id est. EX PARTE CELATUS. Argumentum hoc non absimile est illi, quod de Verbo Incarnato affert S. Ambrosius in hæc verba. *Ut sol, cùm nube tegitur, claritas ejus comprimitur, non cæcatur, & lumen illud parvo admodùm obstaculo nubis includitur, non aufertur; sic & homo ille* (id est humanitas) *quem Dominus Jesus Salvator noster, id est, Deus, Deique filius, induit, Deum tamen in illo non intercepit, sed abscondit.*

Christus patiens.

S. Ambros. l. 1. de fide. cap. 5.

Incarnatio.

211. Luna, opacam suam molem Soli objiciens, nihil penitùs eclipseos, alteriusve præjudicii in illum jacit, sed totum splendoris subtracti damnum mundus hic noster sustinere debet. Ut adeò Sol, me judice, verè de se dixerit. DEMIT NIL MIHI, SED ORBI Ita sanè dum eximiæ virtutis & magni nominis homo sub mortis velamine tegitur; eam non defuncti, sed mundi cladem interpretamur. Quando Roma olim extorrem fecerat Catonem, nullum quidem ipsius gloriæ damnum intulit, se ipsam verò clarissimo tanti viri splendore privavit. In hanc rem Petronius Arbiter.

In more.

Petron. Arbit.

Pellitur à populo victus Cato; tristior ille
Qui vicit, fascesque pudet rapuisse Catoni,
Namq; hoc dedecus est populi, morumque ruina.
Non homo pulsus erat, sed in uno victa potestas,
Romanumque decus: quare jam perdita Roma
Ipsa sui merces erat, & sine vindice præda.

212. Scipio Bargalius Soli, eclipsin sustinenti, inscripsit. LABORAT, NON DEFICIT. Nimirum homo virtuosus inter res afflictas nonnihil quidem obtegitur; nullam tamen virtutis aut splendoris sui jacturam facit: fallunt enim oculi, dum illum minus clarum judicant; cùm virtus apparere quidem misera aut infirma, esse non possit. Senecæ id credes. *Quædam*, inquit, *Soli quoque obstant. At Solis vis & lux integra est etiam inter opposita, & quamvis aliquid interjaceat, quod nos prohibeat ejus aspectu, in opere est, cursu suo fertur. Quoties inter nubila luxit, non est serena minor, nec tardior quidem, Quoniam multùm interest, utrùm aliquid obstet tantùm, an impediat. Eodem modo virtuti opposita nihil detrahunt. Non est minor, sed minus fulget: nobis forsitan non æque apparet, ac nitet. Sibi eadem est, more Solis obscuri, in occulto vim suam exercet.*

Virtus afflicta.

Seneca Ep. 92.

213. Cum eclipsis Solis ibi duntaxat eveniat, quando opacum Lunæ corpus, inter illum & terram intercurrens, radiis solaribus transitum prohibet, nobisque nobilissimi planetæ visum eripit; idcircò Luna, propriæ suæ causæ vindicem agens contra terræ querelas è Talionis lege summarie excipit. DAMNA LUCIS REPENDO MEÆ Veluti hoc lemmate diceret; quid mirum sit, terram Solis luce tantisper à me privari, cùm simili damno à terra affligar, quæ suâ mole, inter me & Solem objecta, omnem lucis mutuandæ viam mihi obstruit? æquum proindè, & ad justitiæ leges exactum hunc vindictæ modum, quis negaverit? In rem præsentem opportunæ sunt illæ exprobrantis Dei voces, *Ipsi me provocaverunt in eo, qui non erat Deus, & irritaverunt in vanitatibus suis: & ego provocabo eos in eo, qui non est populus &c.* quasi diceret; interprete Hugone Cardinali, *Ipsi colentes idola, & mihi proponentes, quæ mihi super omnia displicent, ad iracundiam provocaverunt. Et ideo in pœnam hujus facti, ego populum illum, quem super omnia odio habebat, scilicet gentilem, assumam, & exaltabo.* Theodoretus, *Quemadmodum*, inquit, *vos uno Deo relicto, plures falsos Deos anteposuistis: sic ego relicto uno populo, conferam omnibus gentibus salutem, vos autem videntes, contabescetis invidiâ.*

Vindicta.

Deut. 32. 21.

Hug. Card. in hunc loc.

Theodoret Quæst. 41. in Deut.

214. Sol in eclipsi illam Poëtæ gnomam lemmatis loco sustinet QUISQUIS SUOS PATIMUR MANES. Nempe & in magnis viris magni sæpè defectus apparent. David piissimus hominum, & *vir secundùm cor Dei*, uno fœminæ aspectu labem turpissimam, nulloque ævo obliterandam, contraxit. Idipsum de Salomone, Regum sapientissimo; & Samsone, hominum omnium fortissimo dixeris. Verissimè, nulloque inter summos & infimos facto discrimine Joannes. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Breviter S. Gregorius. *Sine culpa in mundo esse non potuit, qui in mundum cum culpa venit.* Et S P. Augustinus. *Divinitùs dictum est; noli esse justus multùm: quoniam non est justitia sapientis, sed superbia præsumentis. Qui ergò sic fit nimis justus, ipso nimio fit injustus, Quis est autem, qui se facit justum, nisi qui dicit, se non habere peccatum?*

Peccatum est in omnibus hominibus.

1. Ioan. 1. 8.

S. Gregor. hom. 39. in Ev.

S. Aug. in Sententiis sent. 3?5.

Eccl. 7. 17.

LUNA. *Caput VIII.*

215. MEritum aut virtutem supremam è plena Lunæ orbitâ conjicies, quæ inter alias stellas collocata, Hanc Horatii gnomam sustinet. MICAT

Virtus aut meritum supremum

Digitized by Google

Mariæ V. Excellentia.

MICAT INTER OMNES. Hac icone S. Petrus Damianus Cardinalis Mariam Virginem supra reliquos Divos omnes elevat. quippe qui huic comparati nonnisi stellulæ, & tenuissimi cœlorum asterisci videntur. *Quid Luna pulchrius?* inquit ille *Considera quam stellaris & serena vibratio, quam luminosus fulgor circularem orbem tanti sideris superfundat, ut aliorum luminum claritatem non mediocriter effuscet. Sic & Virgo inter animas Sanctorū & Angelorum choros supereminens & evecta, merita singulorum, & omniū titulos antecedit. Quantumlibet alia stella reluceant; Luna tamen ut magnitudine præeminet, & splendere; sic utramque naturam Virgo singularis exsuperat, & immensitate gratiæ & fulgore virtutum.*

S. Pet. Dam. serm. in Assumpt. Virg.

216. Tametsi forte à Conimbricensibus & Pererio persuasus, affirmes, Lunam propria aliqua luce pollere, id tamen inficias non ibis, eam saltem majore parte è mutuato Solis splendore fulgere, & insigne luminis sui incrementum ab illo accipere. Vnde salvâ adhuc tua Philosophiâ, Lunæ subscribes. EXTERNO LUMINE CRESCIT. Eos hoc symbolum concernit, qui dignitatibus ac Principum favoribus magis, quàm propriis natalibus, aut congenitis virtutibus inclarescunt. Certè homo, quidquid in negotio supernaturali splendoris habet, id omne è gratia Divina accepit. S. P. Augustinus in illa Apostoli verba, *Gratiâ Dei sum id, quod sum*, ait, *ergò quod eras, iniquitate tua eras; quod es, gratiâ Dei es.*

Conimbr. l. 2. de Cælo c. 7. q. 4. art. 2. 1. & 3. Pererius in Gen. cap. 4. — Externus. — Gratia Dei. 1. Cor. 15. 10. S. Aug. l. ... Rebus. hom. 37. 4. ... — Profectus

217. Lunæ adolescenti inscriptum. ALIQUANDO PLENA. Eos hoc Emblema in spem erigit, qui virtutis, honoris, aut divitiarum incrementis inhiant. Opportunè Salomon. *Justorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectam diem.* S. P. Augustinus, *Tota vita boni Christiani*, inquit, *sanctum est desiderium proficiendi, hic sinus noster est, hic sacena & quia angustus est, extendendo facis capaciorem. Sic Deus differendo extendit desiderium, desiderando extendit animum, extendendo facit capaciorem. desideremus ergò, fratres, quia IMPLENDI SUMUS.*

Prov. 4. 18. S. Aug. Tract. 4. in Ep. 1. Joan. 9.

218. Princeps quidam tantò majora beneficentiæ suæ incrementa capiebat, quò sublimiore dignitatū gradu sublevebatur; haud aliter, atque Luna symboli loco epigraphen præfert. OPEROSIOR, UNDE SPLENDIDIOR. Exemplum præluxit clarissimum Deipara Virgo, quæ ad cœlos assumpta, tantò copiosiore gratiarum influxu in animas sibi devotas effundebatur, quò sublimius gloriæ fastigium conscenderat. *Continet sibi abyssos vitæ, & immortalium gaudiorum, sed non ita continet sibi, ut non effundat & aliis*, inquit Gulielm. Huic consentit Andreas Cret. ad Deiparam conversus, *Ex quo translata es à terra, te universus mundus continet commune propitiatorium.*

Beneficentia elevatione. — Maria V. Assumpta. — Guil. in ca. 4. Cant. Andr. Cretensis.

219. Anima, continuis suspiriis ad superioris perfectionis culmen enitens, neq; ad virtutis & interioris munditiei splendorem assequendum quidquam intermittens, Lunam crescentem imitatur, hoc Bargalii lemmate insignem. DI MAGGIOR LUCE VANA. Id est. LUCIS CUPIT INCREMENTUM. Dominus Jovius honori Henrici II. Galliarum Regis consimile Emblema statuit; Lunam nimirùm augescentem, cum lemmate. DONEC TOTUM IMPLEAT ORBEM. Significabat videlicet heroica Regis facinora, & militarem prudentiam quotidianis incrementis illustrem. Opportunè D. Anselmus, *Nullus gradum bonæ vitæ, quem jam conscendit, custodire sufficit, qui semper ad altiorem proficere non appetit: semper igitur necesse est, ut nitatur ad profectum, qui semper vult vitare defectum.*

Profectus — S. Anselm. l. 2. Epist. 37. — Mariæ V. summa perfectio

220. Plenam Lunæ orbitam his litteris insigniunt. ÆMULA SOLIS. Cæcus sis, ni in hac effigie celsissimam Deiparæ perfectionem agnoveris. De hac Andreas Cretensis. *Excepto Deo, sola est omnibus major.* S. Bernardinus Senensis quandam Mariæ cum Deo analogiam deprehendens, ait, *Oportuit, ut sic dicam, fœminam elevari ad quandam æqualitatem Divinam, per quandam quasi infinitatem perfectionum & gratiarum, quam æqualitatem creatura nunquam experta est.* Et S. Dionysius Areopagita, *Testor*, inquit, *qui aderat in Virgine Deum; si tua doctrina non me docuisset, hanc Deum verum esse credidissem.* Hinc conjicias velim, quanta fuerit augustissimæ hujus Virginis Majestas ac excellentia.

S. Bernardin. Senens. Tom. Concion. 61. c. 11. — S. Dionys. Areop. Epist. ad Paulum

221. Magni animi Juvenis, qui patrios lares nihil moratus, exteram civitatem studiorum causâ petiit, Lunæ crescentis symbolo exhibebatur; quæ in occasum abiens, epigraphen monstrabat. REDIBO PLENIOR. Scilicet fidem suam interponebat, se non sine locuplete virtutum & sapientiæ auctuario in patriam reversurum. Hac de re Cassiod. *Interdū expedit patriam negligere, ut sapientiam quis possit acquirere.*

Reversio.

222. Lunæ subjunctum lemma. NUNQUAM EADEM, vel mitius NON SEMPER EADEM. Vel certè. E TAL NON TORNA MALQUAL SI DIPARTE. Id est, *Nunquam talis revertor qualis recedo.* Ex Italico hoc Petri Bembi lemmate, totoque Emblemate, solitam fœminæ levitatem ac inconstantiam dignosces. De ea Virgilius.

Profectus — Cassiod. l. 1. Epist. 39. — Fœmina instabilis. — Virgil. Æneid. 4.

— — —. *Varium & mutabile semper*
Fœmina.

Et Tibullus.

Tibull. l. 1.

— — *Mens est mutabilis illis.*

Optime Propertius.

Propertius.

Non sic incerto mutantur flumine syrtes,
Nec folia hyberno tam tremefacta Noto.
Quam cito fœmineâ non constat fœdus in ira,
Sive ea causa gravis, sive ea causa levis.

Cæterùm hoc symbolo etiam lubrica & inconstans rerum omnium, in orbe hoc infero passim observata, conditio significatur. Ut adeò benè dicat Justus Lipsius. *Nihil quidquam stabile & firmum. Arbiter ille rerum esse voluit, præter ipsum.* Et Ovidius.

Mundus instabilis. — Lipsius de Constant. l. 1. cap. 16. — Ovid. l. 15. Metamorph.

— — — *Momento cuncta novantur,*
Nostra quoque ipsorum semper, requieve sine ulla
Corpora vertuntur, nec quod fuimusve, sumusve
Cras erimus.

223. Nunnunquam eò plus nominis & splendoris nobis accrescit, quò à patria remotiores vivimus. E Luna id disces, quæ longiùs à Sole dissita, epigraphen tenet. QUANTO PIU S'ALLONTANA, PIU RISPLENDE. Id est. IN RECESSU SPLENDIDIOR. *Multos*, asserente Petrarchâ, *exilium honestavit, multos acrior aliqua fortuna vis atque injuria notos reddidit, & illustres.* Certè Religiosus existimationem tantò ampliorem sortitur, quò frequentius è mundi oculis se subducit. Observatum id habet S. Petrus Damian. *Apud quosdam*, inquit *absentis Monachi authoritas gravis est, si autem præsens affuerit, nullius judicatur esse momenti.*

Remotus à patria. Exilium. — Petrarch. l. 2. de Remed. Dial. ... — Religiosus. — S. Pet. Dam. Apolog. c. 2.

224. Luna, quantò Soli vicinior, tantò oculis nostris apparet obscurior. Unde epigraphe. QUO PROPIOR, TENEBROSIOR. Hoc Emblema, priori è diametro adversum, iis aculeum infigit, qui arcana Dei curioso intellectu assequi ac penetrare allaborant, nec alios laboris sui fructus, nisi meras ignorantiæ umbras referunt; id quod disertè testatur Regum sapientissimus. *Qui scrutator est majestatis, opprimetur à gloria.* Et meus Concanonicus, D. Salvator Carducius.

Curiositas cōfusa. — Prov. 25. 27.

Cynthia, quò propior Phœbo, tenebrosior inde,
Proximo majestat luminis nocte premit,

225. Lunæ revolutio reliquos Planetas omnes

velo-

Digitized by Google

velocitate superat. Sol equidem ad terminum, unde digressus est, nonnisi intra trecentos sexaginta quinque dies, horas quinque, & quadraginta novem minuta revertitur. Tantundem ferè temporis insumunt Venus & Mercurius. Mars, ampliore adhuc ambitu, singulis ferè biennijs spatium suum emetiri solet. Jupiter duodecim annis; Saturnus verò supremam inter Planetas provinciam nactus, novem & viginti annis cursum suum absolvuit. Luna motu adeò veloci circumfertur, ut integrum circulum diebus duntaxat viginti novem percurrat; ut adeò hanc mereatur epigraphen. VELOCITATE PRÆSTAT. Non abs re sacræ litteræ sub augustissimis Deiparæ pedibus stratam voluêre Lunam,

Maria V. Apoc. 12. 1.

hac omninò lege; *Et Luna sub pedibus ejus.* Illa enim suppetias adeò celeres afferre consuevit, quales nec ipsi etiam devotissimi ipsius clientes petere aut cogitare poterant. Verè de illa meus Concanonicus, Richardus Victorinus. *Velocius,* inquit, *occurrit ejus pietas, quàm invocetur, & causas miserorum anticipat.*

Richard. de S. Vict. cap. 23. in Cant.

226. Excellentissimus Princeps; D. Hercules Trivultius, dum Catholicæ Majestatis, Mariæ Annæ Hispaniarum Reginæ, & Sponsæ Philippi IV. Oratorem extraordinarium ad Innocentium X. Pontificem Maximum, ageret, Lunam symboli loco sibi præferri voluit, quæ paucis diebus Zodiacum percurrere solita, epigraphen sustinebat. CITISSIMA EXPLET. Innuebat videlicet, se celsissimo suo muneri, ad quod pro meritis nominatus fuerat, nullam interpositurum moram; haud secus, atque Luna totis viribus & quàm celerrimè, cœptum itineris sui negotium explet. Opportunè in rem præsentem Siracides. *Vidisti virum velocem in opere suo? coram Regibus stabit.* Proin æquissimo jure optimum hunc Principem encomio illo prosequeris, quo olim Vellejus Paterculus M. Agrippam, fidissimum & præcipuum Octaviani Augusti ministrum, excoluit: *Vir fuit labore, vigilia, periculo invictus. & per omnia extra dilationes positus, consultisque facta conjungens.*

Legatus sollicitus.

Promptitudo.

Prov. 22. 29.

Vell. Paterc.

227. Luna recens, (Græcis νεομηνία) omnis maculæ immunis, nullam, nisi candidam & subtilissimam lucis formam præfert. Unde Poëta Italus.

--- D'ombre purgata appare in Cielo
Quando picciola è più la bianca Luna.

Meus Concanonicus, D. Philippus Gallina Emblemati subscripsit. QUANDO PICCIOLA E PIU, D'OMBRE E PURGATA. Id est. PURIOR EXIGUA. Et ante illum, authore Illustrissimo D. Aresio, Luna nova, in subtilis lineæ orbem circumflexa, epigraphen sustinebat. SINE MACULA. Genuinum Deiparæ Virginis, sine labe conceptæ, ectypon hæc imago exhibet. Ad hanc enim plerique Sacri Interpretes illa Canticorum verba referunt, *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Inter alios doctissimus meus Idiota, Virgini supplex, *O Virgo gloriosissima,* inquit, *non in parte, sed in toto; & macula peccati sive originalis, sive actualis, sive mortalis, sive venialis non est in te.* Cæterùm illos etiam hoc symbolum attingit, quos quidem tenuiori fortuna ab omni tamen furti, alteriusve defectûs næ vo libera tenet. Ad hoc propositum Horatius.

Conceptio Mariæ V.

Cant. 4. 7.

Idiota in Contempl. B. V. c. 2.

Divitiæ justo timo parte.

--- Benè est, cui Deus obtulit
Parcâ, quod satis est, manu.

Horat. l. 3. Carm. Od. 16.

228. Inter reliquam pompam funebrem, quâ pios D. Ascanij Piccolominij, Archiepiscopi Senensis, manes prosequebantur, Luna prominebat; quæ tametsi Soli vicina, oculos nostros effugiat, & intra tenebras sepulta videatur, epigraphen tamen monstrat. AT CÆLO REFULGET. Huic sui ideam

In morte.

interpretentur Religiosi, omnesque ii, qui animarum suarum salutem curant. Inde enim sese Deo æterno Soli, & Divis Cœlitibus proximos credant, quando infimi hujus orbis conspectui vilescere, ac intra calamitatum tenebras volutari non recusant. Petrus Bercorius. *Quando Luna, id est, homo, est conjunctus & propinquus per gratiam ipsi Soli id est, Christo, tunc vere à parte cœli, idest, quantum ad bona spiritualia & æterna, recipit illuminationem, scilicet gratias, dona, virtutes, & merita: sed pro certo tunc temporis, ut communiter, perdit lumen à parte terræ, id est, mundi prosperitatem, quia ut communiter Dei amici non prosperantur in hac vita.* Stat proindè, ut, qui cœlestium donorum radiis vult illustrari, lege penitùs inevitabili, humanis oculis videatur ærumnarum caligine obrutus. Faxit Deus, quatenùs perenni hujus vitæ miseria sepultus, beatam olim ac ineffabilem claritatis Divinæ lucem assequar! Pulchrè S. P. August. *Sicut non potest homo duobus Dominis servire, sic nemo potest gaudere in sæculo & in Domino; sunt enim omnino contraria. Quando gaudetur in sæculo, non gaudetur in Domino: quando gaudetur in Domino, non gaudetur in sæculo. Vincat gaudium in Domino, donec finiatur gaudium in sæculo. Gaudium in Domino semper augeatur; gaudium in sæculo semper minuatur, donec finiatur. Non ideo ista dicuntur, quoniam in hoc sæculo cùm simus gaudere non debemus; sed ut etiam in hoc sæculo constituti, jam in Domino gaudeamus.*

Religiosis sublimitas.

Pet. Bercor. Reduct. moral. lib. 2. c. 4.

S. Aug. de Verb. Dom. serm. 5. de Temp.

229. Illustrissima Piccolominiorum familia scutis gentilitiis Lunam præfert: quæ præclaris ingeniis occasio extitit, D. Ascanium, Archiepiscopali Senarum pedo insignitum, postea in patriam reversum, & demum morte abreptum, diversis Lunæ Emblematis excipiendi. Inter cæteras demortui Præsulis icones è densa nocte Luna promicabat, cum lemmate. IN TENEBRIS CLARIOR. Ita ferè humanæ prudentiæ splendor eò amplius inclarescit, quò pluribus calamitatum tenebris infestatur. Justus Lipsius. *In rebus arctis, causisque arduis, magis sagax ingenium elucet.* Certè, Justorum sanctitas ceu Lunæ candor illustrissimus è vicina sceleratorum nocte omnium maximè resplendet. S. Ambros. illam Apostoli sententiam interpretatus, *Inter quos lucetis, sicut luminaria in mundo,* ait, *Luna & stellæ non amittunt lucem suam propter noctem, sed magis lucent, sic vos mente in cœlo fixi, licet inter tenebrosos & infideles sit vestra conversatio, non obscuramini, sed magis lucetis benè operando.*

In morte.

Prudentia.

Lips. in Panegyr.

Bonitas temporalis.

S. Ambros. in Psalm.

230. Gratum animi affectum, & mentem in commemorandis beneficiis assiduam, è Luna disce, quæ radiis undique circumfusa, intuente Sole, candidè, à quo resplendeat fatetur, ALIENA LUCE. vel authore Saavedrâ, LUMINE SOLIS, aut idiomate Hispano. POR TI MI RESPLANDOR. Anastasius Sinaita in Luna Ecclesiam, & in Sole Christū, à quo illa splendet, contemplatus *Invenimus,* inquit, *Lunæ & stellis lumen suppeditari à Sole, re nobis significante, quod à Christo illustrantur Ecclesia & Sanctorum luminaria. Ipse enim est lux, de qua dicuntur Ecclesia & Justi. ex ejus igitur plenitudine nos omnes accepimus.* Et S. Hier. *Luna Ecclesiæ meritò comparatur, quæ non habet splendorem, sed à Sole certis modis suscepit lumen: idest à Christo, qui permanet in æternum.* Porrò subditi, Regumq; ministri hinc meminerint, suam authoritatem non esse absolutam, nec ex ipsis scaturientem, sed omninò delegatā, & à Principe dependentē. Meminerint denìq; singuli homines, omnia tam naturæ quàm gratiæ fluenta, quæ in ipsos copiosè derivantur, fontē suum è liberalissima Dei ben[ignitat]e trahere. Id quod è D. Pauli sententia definitum

Gratitudo.

Sancta Ecclesia.

S. Anastas. Sinaita Contempl. in Hexaem.

S. Hieron. Comment. in Marc. c. 14.

Authoritas dependens.

Gratia omnis à Deo.

est

S. Paschal. l. 7. in Matt. — S. Aug. in Psal. 85.

est. *Quid enim habes, quod non accepisti?* In hunc locum commentatus S. Paschasius, ait, *Propterea nemo præsumat de se; quia nihil habet ex se, nisi solum debita.* Et S. P. Aug. *Ut nec superbus sis, nec ingratus, dic Deo tuo sanctus sum, qui sanctificasti me: quia accepi, non quia habui; quia tu dedisti, non quia ego merui.*

Gratias cum aliis communicare. — Sap. 7. 13. — 2. Cor. 1. 3.

231. Luna, instar tersissimi speculi, radios, à Sole mutuatos, fidâ liberalitate rursùs in inferum hunc orbem diffundit. Unde lemma. ACCEPTUM MITTIT. Hinc discant mortales, ea omnia, quæ à bonitate Divinâ recepêre, liberali beneficentiâ cum aliis communicanda esse. In hac sapientiæ dispensandæ liberalitate excelluit Salomon, locuples sibimet testis, *quam sine fictione didici, & sine invidia communico.* Illo minimè inferior D. Paulus, consolationum lucem, Divinitùs in se derivatã, larga manu, rursùs in egenos distribuit. *Benedictus Deus,* inquit, *Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, ut possimus & ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt.* Talis etiam sponsa cœlestis, quæ gratiæ & gloriæ Divinæ cimeliis cumulatè redimita, in has voces gloriabunda erupit. *Introduxit me Rex in cellaria sua;* quasi nimirum, ut eleganter advertit D. Bernardus, ad pedissequas suas conversa diceret, *Introduxit me Rex in cellaria sua, putate & vos pariter introductas. Sola introducta videor, sed soli non proderit. Vestrûm omnium est meus omnis profectus, vobis proficio, vobiscum partior, quidquid forte plus vobis meruero.*

Cant. 1. 4. — S. Bernard. serm. 23. in Cantica.

Amor perseverans.

232. Amor individuus, & in omni alternantis fortunæ sive prosperâ sive adversâ vicissitudine semper sibi constans, Lunam ideam sequitur; cui à Bargalio inscriptum. NON PERDE MAI PER VARIARE IL GUARDO. Id est ET SOLEM, VARIATA, SUUM NON DESERIT UNQUAM. Talem sese postero orbi comprobans Propheta Regius, *Oculi mei,* inquit, *semper ad Dominum.* Et *in terra deserta & invia, & inaquosa, sic in sancto apparui tibi.* Quasi diceret, interprete Euthymio, *quod tunc in tabernaculo, & nunc in deserto æqualem erga Deum affectionem & benevolentiam conservabat.*

Psal. 24. 15. — Psal. 62. 3. — Euthym. in hunc loc.

Pauperes Deo vicini.

233. Lunæ orbis, dimidiâ tantùm sui parte conspicuus, reliquâ intra tenebras squalente, se ipsum solatur in hæc verba. AT SOLI PROPIOR. Sic quoque mundus homines, scissâ lacernâ seminudos, omnique fortunâ destitutos, grandi quidem supercilio despicit, quos tamen Deus sibi proximos, ac cœlo palatinos fovet. *Pauperes egent in hoc sæculo,* inquit Cassiod. *sed sunt locupletes Deo: vitiis vacui, sed virtutibus pleni: despecti hominibus, sed acceptabiles Deo.*

Cassiod. in Psal.

Christus resurgens. Ecclesiæ persecutiones.

234. Sacratissima Servatoris nostri humanitas, uti & suavissima ipsius Sponsa S. Ecclesia, post tot effusi sanguinis flumina, majoribus semper gloriæ incremẽtis resplenduerunt. Iis proinde, symboli loco, non abs re Lunæ simulachrũ eriges, cui, ex eclipsi sua sanguinea redivivæ, inscriptum sit. EX ECLIPSI CLARIOR. Vel quod alius de Sole dixit. POST NUBILA CLARIOR. Verbis è Poëta desumptis, *Clarior post nubila Phœbus.* S. Isidorus. *Sicut Luna post defectum perspicuâ illustratione clarescit, adeò ut nihil detrimenti sensisse videatur. Ita Ecclesia, postquã per Martyrum confessionem suũ pro Christo sanguinem fudit; majori fidei claritate latius refulget, atque, insigniori lumine decorata, semetipsũ latius in toto orbe diffudit.*

S. Isidor. lib. de Mundo cap. 33.

In morte.

235. Morti significandæ Lunam statues, quæ in occasum præcipitata epigraphen reddit. ORIETUR ALIBI. In hanc rem Magnus Ethicæ Magister Seneca, *Observa orbẽ rerum in se remeantium, videbis in hoc mundo nihil extingui, sed vicibus descendere, ac resurgere:* Et paulò superiùs. *Desinunt ista, non pereunt. Et mors, quam pertimescimus ac recusamus, intermittit vitam, non eripit.* Porrò homo mundo, ejusque evanidis blanditiis mortuus, in perennem beatitatis & æternæ vitæ auram renascitur: *Mortui enim estis,* inquiebat ad Colossenses Apostolus, *& vita vestra est abscondita cum Christo in Deo. Neque enim,* subjungit Chrysost. *terram habitamus, sed commigravimus in supernam metropolim, aliam veram lucem habemus, aliam patriam, & cives alios, & cognatos.*

Senec. Epist. 36. — Coloss. 3. 3. — S. Chrysost. in Psal. 140.

Sanctitas.

236. Mens, Deo initiata & sancta omnes tam Cœli, quàm terræ oculos recreare solet. E Luna id disces, quæ dimidio orbe illuminata, epigraphen tenet. TERRÆ CÆLOQUE, subintellige, *resplendet.* Ita D. Paulus de se ipsò, aliisque, qui Apostolorum vestigia sunt insecuti, testatur, *spectaculum facti sumus mundo & Angelis, & hominibus.* De B. Virgine, ceu Lunâ mysticâ, affirmat S. Bernardus, quod Cœlum terramque suis radiis latissimè illustret. *Omnibus,* inquit, *misericordiæ sinum aperit, ut de plenitudine ejus accipiant universi, æger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, justus gratiam, Angelus lætitiam, tota Trinitas gloriam,* &c.

1. Cor. 4. 9. — Beneficentia Mariæ V. — S. Bernard.

Beati.

237. Luna, decimo quinto die soli è regione adversa, hanc ab Aresio gnomam habet. OPPOSITU CLARIOR. Et ab aliis. OBJECTA PERFICITUR. Schema hoc beatorum dixeris, qui perfectionis suæ coronidem ibi tandem contingent, quando lineâ rectâ supra orbem empyreum Deo affixi stabunt. *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem,* Apostolo teste, *facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum.* Et S. Joannes. *Cùm apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est.* Elias Cretensis, illud D. Pauli oraculum explicans, ait, *Cùm Divinâ sapientia perfectè instructus esset, per speculum tamen nunc duntaxat videre se ajebat, tunc autem facie ad faciem. Quibus verbis illud significabat obscuram quandam & exilem nunc nobis scientiam esse, tunc autem pleniorem & splendidiorem fore.*

1. Cor 13. 12. — Ioan. 1. 3. — Elias Cretensis Orat. 1 de S. Gregorio Naz.

Virtus infestata.

238. Dimidiatũ Lunæ vultũ nonnemo hoc lemmate insignivit. INTEGRA TAMEN. Nimirùm integerrimæ vitæ homo nonnunquã quidem aliorũ calumniis frangi videtur, reipsâ tamen semper incolumis persistit. Pulchrè meus Concanonicus, D. Carducius.

Luna, licet non tota nitens; tamen integra fulget:
Sic stabili virtus integritate latet.

Et S. P. August. *Crimen falsum, quod est calumnia, reum non facit hominem, nisi apud judicem hominem. Ubi autem Deus Judex est, nullus falso crimine læditur: quia non cui objicitur, sed objicienti potiùs imputatur.*

S. August in Psal. 118. Conc. 23.

Nuptiæ.

239. Cùm Maria Medicea Henrico IV Galliarum desponsaretur, Bergalius Lunam, Soli contiguam, statuit, addito lemmate. JUNGI PROPERAT. Effigies hæc Davidem repræsentat, cujus anima votis adeò ardentibus ad Deum suspirabat, ut altùm exclamaret. *Quando veniam & apparebo ante faciem Domini?* Affectu nihilo remissiore Divina Sponsa. *Per vicos & plateas quæram, quem diligit anima mea.* His tamen longè superior S. Andreas, cùm populi interventu jamjam è fatali trabe esset solvendus, integro affectu hanc amicorum gratiam recusans, ad Deum unicè anhelabat. Ipsummet in cruce loquentem audi. *Deus meus, ne me permittas ab impio judice deponi. Tempus est, ut commendetur terræ corpus meum, & me ad te venire jubeas.* Opportunè in rem præsentem illum Psalmi locum interpretatus Magnus August. ait. *Dicendo, quando veniam, moras se perpeti molestè ferebat: quin etiam quod tempore acceleratur, desiderio tardum videtur.*

Psal. 41. 3. — Cant. 3. 2. — Desiderare. — S. Andreas Apost. — Surius. — S. August. Epist. 80. circa init.

Præsentia Dei.

240. Mens nostra tantundem conspicua & illustris efficitur, quantùm in Dei vultu, ac gloriosâ ipsius præsentia, magis defixa fuerit. Huc collineat Luna plena

Digitized by Google

plena, directè ad Solem conversa; qoam Bargalius Mariæ Mediceæ, cùm Henrico IV. Galliarum Regi nuberet, symboli loco erexit; addito lemmate. CONSPICUA, QUA CONSPICIT. Pulchrè S.P. Augustinus. *Propinquare Deo, est similem Deo fieri; recedere ab illo, dissimilē illi fieri.* Et meus Carducius.

S. Aug. in Psalm 34. post med.

Conspicua fit quà luna Phœbum conspicit;
Sic mens nitescet, si Poli jubar bibat.

241. D. Ascanium Piccolominium, Senarum Archiepiscopum, cùm in patriam suam reverteretur, Scipio Bargalius sequenti Emblematum triade excepit. Primùm Lunam, in horizontem suum reversam exhibebat, cum titulo. IN REDITU GRATIOR. Hinc disces, quantum gaudium concipiat Optimus Deus, dum hominem è peccatorum cœno emergentem, & ad se conversum intuetur. Immensam hanc Dei voluptatem ipsiusmet testimonio firmatam habe. *Ita*, inquit, *gaudium erit in cælo super uno peccatore pœnitentiam agente, quàm supra nonaginta novē justis, qui non indigent pœnitentiâ. Quia videlicet,* interprete S. Greg. Papâ *ejus est gaudium vita nostra, & cùm nos ad cælum reducimur, solemnitatem lætitiæ ejus implemus.* Verissimum adeò S. Petri Chrysologi dictum est. *Semper quidem, cùm perdita reperimus, novum capimus cumulum gaudiorum: & est jucundiùs nobis, reperisse perdita, quàm non perdidisse servata.*

Reditus.
Conversio peccatoris.
Luc, 15. 7.
S. Greg. in hunc locū
S Pet. Chrysol ser. 168.

242. Secundo loco Luna, hoc epigrammate insignis visebatur. TENEBRAS ET IPSA TOLLIT. Mariæ Virginis hæc idea est; enimverò sicuti Deus, Sol æternus, cognominatur *Lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientē in hunc mundum:* Ita Luna nostra mystica, Maria, à Chrysippo jure in hæc verba salutatur. *Ave fons lucis, omnem hominē illuminantis.* De hac profundè Bernard. *Tolle corpus hoc solare, quod illuminat mundum, ubi dies? Tolle Mariam hanc maris stellā quid nisi caligo involvens, & umbra mortis?* Porrò Pœnitentiæ adminiculo fidelium mentes à cimmeriis peccatorum umbris expurgantur. *O quàm clarum pœnitentiæ jubar*, inclamat S. Pet. Dam. *quod noctem peccati removet, quod conscientiæ nubilū tergit.*

Maria Virgo illuminatrix.
Ioan. 1. 9
Chrysipp. serm. de laud Virg.
S. Bernard ser. de Nat. Mariæ.
Pœnitentia.
S. Pet. Dam ser 3 Dedic. Ecclesiæ.

243. Tertium locum plena Lunæ orbita occupabat, hoc titulo legenda POST LUMINARE MAJUS. Appositè id de ministro intellexeris, quem Princeps impensè ac singulari favore prosequitur. Cumprimis tamen Mariam V. imago illa repræsentat, quæ post Deū præ creaturis omnibus primas obtinet. Id quod Andreas Cret. inter alia Deiparæ præconia recenset; *Excepto Deo*, inquit *sola est omnibus major.* Et Petrus Bercorius. *Beata Virgo verè luminarium cælestium, id est, omnium Sanctorū Ecclesiæ, est principalior; at Soli, id est, Christo filio suo, similior quantum ad perfectionē.*

Principi familiaris.
Maria. V.
And. Cret de laud. Virg.
Pet Bercor. Reductor. Moral. l. 5. cap. 29, n. 1.

244. Idem Bargalius Equitum cuidam, in Ludis Trojanis ab equis, repentè in gyrum flectendis, celebri; Lunam novam symboli loco obtulit; addito lemmate. REDIT & ITERUM. Imaginem hanc filio prodigo non absimilē credas. qui, agnitâ suâ improbitate, primùm in se ipsum, tum ad patrios lares, unde discesserat, est reversus. *In se reversus*, inquit S. Luc. *dixit; surgam, & ibo ad patrem.* Nimirum interprete S. Pet. Chrysol. *In se antè redit, ut rediret ad Patrem, qui à se antè recesserat, cùm recessit à Patre &c.* Cæterùm quod de filio Prodigo, iisdem penè verbis de quovis peccatore ad Deum converso, dictum putes.

Redire.
Prodigus Evangelicus.
Luc. 15. 17.
S Pet. Chrysol. serm. 2.
Peccator conversus.

245. Animus constans & imperterritus, qui inter gravissimos adversitatū turbines & decumanos fluctus è muneris sui statione nō dimovetur, nec à cœpti negotii cursu reprimitur, Lunā præeuntem imitatur, cui intra eclipsin & atram noctem sepultæ, inscripsit Aresius. DUMMODO CURSUM Sic nimirum, asserente Æneâ Sylvio, postea Pio II. Pontifice Maximo, *Cœptis, quæ quidem justa sunt, decet Regem invictum adhibere animum, ac fortunam ferendo vincere.*

Perseverantia.
Sylvius l. 1. cap. 9.

246. Lunæ hemisphærium nunquam non à Sole illuminatur; tametsi enim, quâ parte oculis nostris exhibetur, nonnisi caliginem & umbras præseferat; altera tamen globi pars, quæ à nobis non conspicitur, omninò illustris & splendida conservatur. Hoc Astronomiæ canone innixus, caliganti Lunæ subscripsi. QUA LATET, EFFULGET. Virginum hæc idea est, quæ, quò magis ab hominum oculis remotæ, eò majore pretio & æstimatione habentur, id quod etiam de Viris Religiosis intelligas velim. Unde Plutarch. Librū inscripsit, hoc titulo, λαθὲ βιώσας, id est, *cùm vixeris, latenter vive, ut nemo te vixisse sentiat. Felix enim est, qui latuit.* S. P. Aug. *Omnes boni latent hic; quia bonū eorum intus est, absconditum est, in corde est, ubi fides, spes, charitas, ubi thesaurus illorum.* Emblematis mentem hoc disticho explicat D. Carducius.

Virginitas.
Religiosus.
S. Aug. in Psal. 53.

Dum minus elucet, magis æthere Cynthia lucet.
Sic magè, dum latitat, casta puella nitet.

247. Luna, pleno orbe splendescens, res quasvis humidas largè reficit. Proindè D. Aresius, Deiparæ gravidæ eximiam ergà nos beneficentiā demonstraturus, Lunam plenā expressit, addito lemmate. PLENA SIBI ET ALIIS. Vel certè ipsarummet rerum inferiorum ore. DE PLENITUDINE EJUS ACCIPIMUS. Apprimè S Hieron. *Dei Genitrix electa & præelecta, jure ab Angelo gratiâ salutatur, & prædicatur plena; vere plena, per quam largā Spiritus S. imbre superfusa est omnis creatura.* Et S. Bernardus. *Plena sibi, superplena nobis, & de plenitudine ejus omnes accepimus.* His subscribens D. Bonavent. *De cujus plenitudine*, inquit, *omnis creatura virescit.*

Maria V. gravida.
S. Hieron. serm. de Assumpt.
S. Bernard. serm. de Aquæduct.
S Bonav. in specul. lect. 7.

248. S. Carolus, cum Mediolanensi Archiepiscoporum mitrâ insignitus, Româ in patriam reverteretur; Lunæ Emblema à Bartholomæo Rosso accepit, cui inscriptum. REDIT CLARIOR. Opportunè hoc symbolo Christi, ad cœlum revertentis, triumphus describitur, inde enim tantundem gloriæ ac splendoris eidem accessit, quantum doloris & ignominiæ paulò antè in infami trabe fixus toleravit: ut adeò mirum non sit, Angelos ibidem mutuis cohortationibus sese ad laxandas paradisi fores animâsse, passim exclamando. *Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales.* In hanc rem D. Ambrosius. *Quamvis scirent Angeli, nihil Deo accedere ex carne potuisse; quia infra Deum omnia sunt; tamen trophæa crucis, & triumphantis æterni manubias intuentes, quasi eum, quem emiserant, cœli portæ capere non possent, majorem viam quærebant aliquam revertenti.* Et S Hieron. *Pulchrè levari jubentur portæ, & in sublime erigi. Siquidem juxtà dispensationem carnis, & mysterium, & victoriam crucis, major regreditur ad cælos, quàm ad terras venerat.*

Reverti.
Ascensio Christi.
Psal. 23. 7.
S. Ambros. l. 4. de fide cap. 1.
S. Hieron. Tom. 9. Ep. 27.

249. Luna solicitè, nec sine reverentiæ notâ cavet, ut Soli mecænati suo, nunquam latera, sed continuò faciem suam convexā directè obvertat. Unde Bargalii lemma. IN IPSUM CORNUA NUNQUAM. Hi nimirùm grati animi sunt mores, qui scelus execrandum putat, eos ullo injuriæ nutu lacessere, quorū manus in ornamentū & commodum nostrum unquā patuêre. Hos inter utique excelluit castus Josephus, qui, ab effronti adultera repetitis lenociniis in flagitium pellectus, ne herum suum probro tam nefando oneraret, generosè respondit. *Ecce Dominus meus omnibus mihi traditis, ignorat quid habeat in domo suâ, nec quicquam est, quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi, præter te, quæ uxor ejus es; quomodo ergò possum hoc malum facere & peccare?* Idipsum ergà Deum observent mortales, ut corde semper versùs ipsum sublevato, à tanto benefactore suo nunquā per peccata sua aversi aut ingrati existant. S. P. Aug.

Gratitudo.
Gen. 39. 9.
S. Aug. ser. 11. de Divers cap. 4.

Hoc

Hoc est glorificare Deum, gratias agere Deo. Quis autē gratias agit Deo, nisi qui sursùm cor habet ad Deum?

Desiderare.

250. Pater quidam, virtutem filio suo plenam & perfectam exoptans, illud suum desiderium in Lunæ crescentis symbolo expressit, quæ, ceu propria filii imago, epigraphen sustinebat. DA PLENUM CERNERE LUMEN. Haud aliter ille filii energumeni pater, D. Marco recensente, *Credo Domine,* inquiebat, *adjuva incredulitatem meam.* Quasi diceret. Mi Deus, fateor equidem, fidei radios è tua liberalitate in me resplenduisse; obsecro tamen, illos incrementis tuis perficias, & pleno lumine illustres. Etiam Apostoli Servatorem suum supplices inclamabant, *Adauge nobis fidem*, id est, Interprete S. Gregorio, *Ut quæ jam accepta per initium fuerat, quasi per augmentum graduum ad perfectionem veniret.* S. P. August. *Quamdiu vivitur in hoc sæculo, proficientium est hoc cantatio; auge nobis fidem.*

Marci 9. 23. — Crescere in fide. — Luc. 17. 5. — S. Greg. 22. Moral. citatus in catenaur. — S. Aug. in Psal. 118. Conc. 17.

251. Concanonicus meus, D. Philippus Maria Gallina Lunam, è complurium dierum augmento jamjam grandævam, expressit, eique, instar pulcherrimæ lampadis, passim resplendenti, inscripsit. QUAND' ARCO E MEN, PIU CHIARI STRALI AUVENTA. Id est. Interprete Reverendissimo D. Picinello. TUNC MAGE TELA VIBRAT LUCIS. CUM DESERIT ARCUM. Luna enim tantò minùs lucis spargit, quò magis, falcatos imitata arcus. orbi cornua opponere, ac minitanti similis, frontem contrahere cernitur. Ita Vir nobilis aut Princeps gloriæ suæ famam longè ampliorem spargit, si injuriis nihil dimoveatur, quam dum in minas & obviam ulciscendi libidinem ruit; uti suo illo Italico versu haud obscurè significavit D. Fr. Carolus de Comitibus della Lengueglia. Pulchrè S. P. Augustinus. *Aliquando facula ardens apponitur ad lignum humidum & viride, & illud non incendit, ipsa tantùm ardet: sic & inimicus tuus. Si quis fortè existit injustus, qui tibi molitur insidias, vel præparet aliquas molestias, injustus est. Tu si viride lignum fueris, id est, si succo spirituali vigens, & virens, flammis inimicitiarum restiteris, orando pro illo, qui te persequitur: ille ardet, tu magis integer, & injustitia illius illi nocet, tibi nihil nocet.*

Vindictā non sumere, gloriosū. — S. Aug. in Psal. 96. post init.

252. Idem Fr. Carolus Lunam plenam hoc lemmate insignivit. A LA NOTTE COMPARTE I RAI DEL SOLE. Id est. LUMINA DISPENSAT NOCTI, QUÆ A SOLE RECEPIT. Eos hoc symbolum spectat, qui, Divinâ charitate ac zelo Apostolico succensi, peccatores, scelerum caligine & Gentilium tenebris obumbratos, illuminant. De hâc hominum sorte dixit Apostolus. *Lucetis sicut luminaria in mundo.* Et Elias Cretensis. *Neque luminarium est, in se ipsis splendorem circumscribere, verùm ad alios diffundere, non item Christianorum, suam duntaxat, ac non etiam alienam utilitatem spectare &c.*

Prædicator. — Phil. 2. 15. — Elias Cret. in Orat. 23. S. Greg.

253. Luna, à Sole remotior, eò plus luminis, ac splendoris accipit. Apuleius. *Luna solis æmula, noctis decus, seu corniculata, seu dividua, seu pertumida, seu plena sit, variâ ignium face, quantò longiùs abest à sole, tantò largiùs illuminata, pari incremento itineris & luminis, &c.* Unde lemma. CLARIUS ELUCET LONGE. Ita non rarò accidit, hominem tantò pluris fieri. quò longius à Principis aut patriæ suæ conspectu distat; experientia enim testatur, diuturnâ amicorum consuetudine fastidium, absentiâ verò existimationem & gloriam generari. *Majestatis major ex longinquo reverentia*, inquiebat Cornelius Tacitus: Cui adstipulatur Seneca. *In vicino versatur invidia: simpliciùs longè posita intuemur.* Et vernaculâ linguâ Tassus.

Apul. lib. de Deo Socratis. — Absentia splendorem conciliat. — Tacit. lib 1. — Senec. de Brev. vitæ cap. 15.

Assai più charo il tuo valore estremo
N' apparirà, mentre sarai lontano.

Tass. nella Gerus. Liber. Cant. 5. st. 10.

254. Si verum est, Lunæ splendorem eò ampliùs excrescere, quò longius à Sole discedit; non incongruè Lunam depinges, multùm à Sole dissitam, cum lemmate è Martiali desumpto; PRETIUM DISTANDO FACIT. P. Dominicus Gamberius hoc symbolo demonstravit Galliarum Rege cum suis præsidiariis è Taurini propugnaculo sublatis, Regiam Ducis Sabaudi celsitudinem, instar lunæ inargentatæ, majestate, magis quàm unquam aliàs serenâ fore conspicuam. Cæterùm qui Divinis arcanis penetrandis nimiùm propinquare præsumunt, plerumque in cogitationibus suis evanescunt, & ignorantiæ umbris turpissimis involvuntur; iis è contra, qui in humilitatis abyssum sese ab immenso illo lumine deprimunt, mirificè in omni virtutum generè resplendentibus. S. P. Augustinus. *Qui sibi voluerit arrogare sapientiam, stultus est. Sit humilis, ut inveniat sapientiam, & ILLUMINET illum.*

Absentia potentiores prodest. — Cognitio Dei. — S. Aug. in Psal. 1:6.

255. Physici non ignobiles tradunt, æstus marinos non alio, nisi Lunæ impulsu, ultrò citròque reciprocari. Inter alios Senecam audire juvat. *Unde portionibus crescunt, & ad horam, ac diem subeunt, ampliores, minoresque, prout illas lunare sidus elicuit, ad cujus arbitrium Oceanus exundat.* Unde P. Gamberius Lunam supra Oceanum, jamjam in effrenes ac decumanos fluctus crispatum, depinxit; addito Ovidii lemmate. MOTAS EXASPERAT IRAS. Nimirùm execrandam Lunæ Mahometicæ superstitionem exprimebat, cujus exortu plurima tempestas & bellorum fluctus passim sunt excitati. Hominem iracundum Lunæ non absimilem dixeris, qui passim omnia bellis ac contentionibus turbat. *Vir iracundus* Salomone teste, *provocat rixas: qui patiens est, mitigat suscitatas.* Audi, obsecro, quantas vel in ipso hominis iracundi animo procellas agitet iracundia. *Consilii maturitatem*, inquit Cassianus, *nullatenus valebimus obtinere, quamvis graves, & summâ scientiâ præditi videamur: quia vir iracundus agit sine consilio: Sed nec quieti esse à perturbationibus noxiis, nec poterimus carere peccatis, tametsi nequaquam nobis inquietudines ab aliis inferantur. quia vir animosus parat rixas, vir autem iracundus effodit peccata.*

Sen. l. Quæst. natur. c. 1. — Ovid. l. 5. Met. — Turcæ bella suscitant. — Iracundus. — Prov. 15. 18. — Cassian. l. 8. de Instit. renunt. cap. 1.

256. E Patris Gamberti mente Turcarum vexilla appositè lunam præferunt: sicuti enim ista vultu, instar Prothei, in omnes horas mutato, nunquam sibi constat, potestque illo Virgilii stigmate citra injuriam notari. MENTIRI DIDICIT. Ita omninò Turcarum vafrities, rupto omni fœdere, nullāque pacis stabilitæ fide attentâ, eas duntaxat occasiones arripit, quas sibi aliquid emolumenti allaturas autumat. Idipsum etiam de quovis homine intellexeris; quia mendacium ab ipsa origine nostra congenitum habemus, illudque, Præceptore Adamo, tenacissimè didicimus. Unde Vates Regius. *Omnis homo mendax.* Id interpretatus S. Augustinus, ait. *Aliquando mendacii nomen pro peccati nomine ponitur. Unde illud est, omnis homo mendax. Sic enim dictum est, quasi diceretur, omnis homo peccans.* Vix enim in hunc orbem genitus Adamus, mox vultum, instar mutabilis lunæ, è Divino in terrenum, è lucido in obscurum, è veraci in mendacem metamorphosi admodum fœdâ, convertere didicit; Ut adeò hodie etiamnum constet illud Salomonis pronunciatum. *Stultus* (id est peccator, ut exponit S. Ambrosius) *ut Luna mutatur.*

Virg. Eclog. 3 v. 42. — Turcæ fidem frangunt. — Psal. 115 2. — S. Aug. lib. contra mendac. c. 20. — Mendacium. — Ecclesiast. 27 12. S. Ambros. in Psal. 36.

257. Idem Gamberius è Luna, Turcarum insigni, amœnam spem, & prognosticon, nemini non votis omnibus exoptandum, concepit; futurum

nempe, ut Maliumeris fastuosa elatio deturgeat, & instar decrescentis Lunæ imminuatur. Lunam proinde plenam lemmate (paucis mutatis) è Claudiano desumpto insignivit. MOX DISPARE FORMA. Probè gnatus, Lunam, in splendoris fastigio sublimem, paulò post gradum revocare, & indies aliquid luminis amittere debere. Eodem symbolo etiam humanam formam delineabis, quæ singulis penè momentis atteritur, donec tandem in deformes ac inglorias rugas desinat. Indies enim fragilis illa gloria labitur, & Jobo asserente, *nunquam in eodem statu permanet.* Pulchrè, ut solet, Divinus Augustinus. *Jactet se quisque de divitiis, jactet se de pulchritudine, & de viribus corporis; ista certè mortalia sunt. Ridendi sunt, qui se de mortalibus jactant, à quibus rebus plerumque aut vivi deseruntur, aut mortui ea necesse est ut deserant.*

Claud. l. 2. de Rapt. Proserp. — Forma humana. — *Iob. 14. 2.* — *S. Aug. in Psal. 58. Conc. 2.*

258. Duplicis animi hominem, sibimet assiduò dissimilem, & è Prothei manu satum Lunæ symbolo repræsentabis, quæ hanc D. Aresii epigraphen sustineat. NON VULTUS, NON COLOR UNUS. Origenes, prima illa Fastorum Regiorum verba interpretatus, *Fuit vir unus &c.* hoc duplicis & inconstantis animi vitium in quovis peccatore deprehendit. *Hoc*, inquit, *pertinet ad laudem justi, quod dicitur vir unus. Nos, qui adhuc peccatores sumus, non possumus illum titulum laudis acquirere, quia unusquisque nostrûm non est unus, sed multi. Intuere namque alicujus vultum, nunc irati, nunc iterùm tristis, paulò post iterum gaudentis, & iterum turbati, & rursum lenis. Vides quomodo ille, qui putatur unus esse, non est unus, sed tot personæ in eo videntur esse, quot mores.*

Duplicitas. Inconstantia. — *1. Reg. 1. 1.* — *Origen. in hunc loc.*

259. Luna splendorem suum omnem à Sole emendicatum habet. Unde, ut singularem alicujus ab altero dependentiam & amorem explices lunam illustrem depingas, his literis exaratam. UNIUS ASPECTU. S. Ecclesia, ceu Luna illustrissima, omnem alium splendorem, nisi qui à Deo profluit, recusat, & veluti adulterinum abjicit. *Hæc est vera Luna*, inquit S. Ambrosius, *quæ de fraterni solis luce perpetuâ lumen sibi immortalitatis & gratiæ mutuatur. Fulget enim Ecclesia non suo, sed Christi lumine, & splendorem sibi arcessit de Sole justitiæ.*

Dependentia. — S. Eccles. — *S. Ambr. l. 4 Hexam. c. 8.*

260. Inter personæ cujusdam virtuosissimæ exequias dimidius Lunæ orbis, undique obscurus, cernebatur; cum lemmate. CLARIOR SUPERNE. Tametsi enim oculos nostros à morte talli, & defuncto corpori umbram aliquam aspergi contingat; illius tamen anima, quâ cœlom aspicit, clarissima resplendet. neque ullam luminis sui jacturam unquam patietur. Simili planè ratione Luna nova, quam vix tenui aliquâ lineâ è pristino splendore residuam cernimus, epigraphen præfert. AT MAGIS CLARA COELO. S. Claræ Virginis encomium hæc imago loquitur: illa enim, quantò durioribus & magis abjectis vestibus in hoc mundo cooperta, tantò ampliore claritate in cœlis resplendet. Id quod de quavis anima justa pronuntiat Hugo Cardinalis his omninò verbis. *Boni enim semper apud Deum lucidi sunt, licèt fiat in mundo despecti.*

In morte. — S. Clara V. — *Hugo Card. in cap 1. Genesios.*

261. Luna, Sole prodeunte, pedem refert, & è mundi conspectu se subducit. Nimirùm CEDIT DIURNO SIDERI. Disce hinc, majoribus, usque omnibus, quos virtus & merita commendant, suos deferendos esse honores. Observatum id habuit S. Joannes Baptista, quando de Christo, Servatore suo, dixit, *Hoc ergò gaudium meum impletum est; illum oportet crescere, me autem minui.* Locum nimirum S. Præcursor Divino Soli voluntate benèvolâ cessit, ut hujus radii per orbem universum latissimè diffundi possent. Quin imò, non Joannem modò, sed omnes omnino Cœlites ab immensa hac flamma millies superari ac obrui, quis ambigat? Origenis id certissimum. *Ut splendor Lunæ*, inquit, *& micantia cœli sidera, priusquam Sol oriatur, in stationibus suis rutilant, orto verò Sole absconduntur. Sic lumen Ecclesiæ & lumen lunæ, priusquam oriatur lumen illud verum Solis justitiæ, resplendet, & clarum est ante homines, cùm autem Christus venerit, ante eum contenebrescit.*

Cedere. — S. Joann. Bapt. — *Io. 3 v. 29. 3* — *Origen. Homil. in Ezec.*

262. Brixiensis Errantium Academia communi symbolo Lunam prætert, cum lemmate NON ERRAT ERRANDO. Epigraphen non absimilem, licet alteri Planetæ inditam, tenet Pistoriensis Experrectorum Academia. ERRAT INERRANS. His characteribus verum obedientiæ filium descripseris, qui præcipientis authoritatem tanti æstimat, ut nec mandatum abnuat, nec illud, tametsi è superficie erroneum, ad amussim discutiat, sed rectâ ac optimâ voluntate sequatur. Ecquis obsecro, errorem non credat, cruentam filio inferre manum, eumque lethali ferro velle perimere? at citra innocentiæ dispendium id tentavit Abrahamus, jamque stetit in filii necem à Divino præcepto accinctus. Illum utique mundus insanum diceret, qui arborem, radice cœlum versùs erectâ, terræ insereret? at idipsum complures priscorum Patrum discipuli non sine amplissimo meritorum ac cœlestis sapientiæ fœnore præstitère. *Verè obediens*, inquit Magnus Gregorius, *nec præpositorum intentionem discutit, nec præcepta discernit, quia qui omne vitæ suæ judicium subdidit, in hoc solo gaudet, si quod sibi præcipitur, operatur: nescit enim judicare, quisquis perfectè didicerit obedire, quia hoc tantùm bonum putat, si præceptis obediat.*

Obediẽn. — *S. Greg. sup. 1. Reg. c. 4.*

263. Luna crescens, proprium hominis ingrati symbolum, epigraphen non incongruam à me recepit. TANTO SI SCOSTA PIU. QUANTO PIU SPLENDE. Id est QUO MAGIS IMPLENTUR, MAGIS INDE RECEDIT. Unde Johus conqueritur. *Ipsi fuerunt rebelles lumini.* Id est, interprete P. Francisco Mendoxâ, *quò major Divinæ beneficentiæ splendor illos collustrabat, eò ipsi in majores se flagitiorum tenebras compingebant.* Huic non multùm dissimilis Cornelius Tacitus, *Beneficia*, inquit, *eò usque læta sunt, dum videntur exolvi posse; ubi multum antevenère, pro gratia odium redditur.* Prô decus! jamjam in adagium transiit: grande beneficium nonnisi grandi ingratitudine compensari solere.

Ingratitudo. — *Iob 24. 13.* — *Franc. Mendoz. in 1. Reg. c. 2. n. 26 annot. 22.* — *Tacit. l. 4. Annal.*

264. Varium quidem oculorum nostrorum circa Lunam est ludibrium. Si tamen astronomorum fide stemus, eandem illa lucem absque ullâ unquam vicissitudine conservat, eaque semper persistit, qualem quovis decimo quinto die se nobis visendam exhibet. Unde lemma. SEMPER ORBE PLENO. Virtutis hæc lineamenta sunt, quæ nullâ unquam temporis vel loci occasione sibi deliquium ingenerari patitur. Accommodatè ad hanc iconem de Beatissima Maria Virgine disserit Hugo Cardinalis, quando illa Regii Prophetæ verba explicans, *Et thronus ejus sicut Sol in conspectu meo, & sicut Luna perfecta in æternum*; ait, *Maria, quia semper perseveravit in virginitate, & humilitate: & in gloria etiam apparet ejus humilitas & virginitas; ideò benè dicitur, quod est in conspectu Dei sicut Luna perfecta in æternum, quæ scilicet nunquam patitur detrimentum.*

Perseverantia. — Maria V. — *Hugo Card. in Psal. 88. n. 38.*

265. Luna plena hoc lemmate notata cernitur. CONSUMMATA MINUITUR. Luna, consentaneè

Ecclesiast. 437. Humilitas Mariæ V. Ailgrin. in Cant. cap. 6.

tanè in rem præsentem, à Siracide vocatur. *Luminare quod MINUITUR IN CONSUMMATIONE* Cardinalis Ailgrinus hunc S. Scripturæ textum eruditè ad Mariæ Virginis honorem trahit, quæ supremo Matris Divinæ titulo appellata, infimissimoè de se sentire, & tenue ancillæ nomen sibimet tribuere non erubuit. *Hic verborum ordo*, inquit ille, *exprimit B. Virginem nam cùm ipsa audisset promissam sibi tantam magnitudinem, quod foret Mater Dei, sese minuit usque ad ancillæ nomen &c.*

Virtus retrograda. Senec. Hercul. Furent. Act. 2.

E Senecæ sententia, ea virtutis est indoles, ut ad fastigium sublevata, regressum moliatur, deprimi amet.

Post multa virtus opera laxari solet.

Georg. Vasar. t. 3. vol. 1. de Pictor.

In hanc rem Georgius Vasarus pictorem Rephaëlem de Garbo commemorat, qui primis artificii annis adeò inclarescebat, ut passim inter nobilissimos ævi sui pictores numeraretur. Postea verò, ubi arti suæ operam diuturniorem collocâsset, penitus obscurari & inglorio fine laborare cœpit. Talem etiam

Fortuna deficiens. Seneca. Vita humana. Theoph. Antioch. lib. 2. ad Autolycum. S. Basil. Hom. 6. Hexamer.

fortuna se exhibet, nam, Senecâ teste, *Nulla fortunæ minus benè quàm optima creditur.* Quin imò, ut compendio dicam; tota humana vita est talis. Hujus infirmitatis memor Theophylus Antiochenus, *Luna* inquit, *singulis mensibus occumbit, ejusque potentia emoritur, hominis conditionem ostentans: deinde regeneratur & augetur ad designandam resurrectionem cunctorum futuram.* Et S. Basilius. *Nos igitur ex luna contemplatione, quàm fluxa sint nostra, perdiscamus, atque erudiamur, in mentemque celerrima rerum humanarum nobis mutatio veniat. &c.*

Beatitudo æterna. Isa 60. 20. S. Cyrill. Alex. in Ioan. l. 9. c. 46.

266 Nobile ingenium perennem ac clarissimam beatorum Cœlitum gloriam è Lunæ plenæ symbolo dignoscendam proposuit, quæ solis conspectui objecta, epigraphen monstravit. NON MINUETUR. Verbis ex Isaia desumptis. *Luna sua non minuetur.* Hunc locum interpretatus S. Cyrillus Alexandrinus, *Improbi*, inquit, *à vultu Dei rejecti, inferni loca perpetuò habitabunt, qui verò arrabonem spiritum intemeratum conservaverint, vivent semper cum Christo, ineffabile decus Deitatis ejus aspicientes.*

Perseverantia. 1. Cor. 9. 24. S. Laurent. Iust. tract. de Obed. c. 6.

267. Lucarinus, jugem in cœpta virtute perseverantiam persuasurus, Lunam adolescentem depinxit, hoc lemmate insignem. COMPLETUR CURSU. Nam virtutis coronidem non in cursu duntaxat incoboando, sed continuando, stabiliendoque sitam esse, nemo est, qui ignoret. Apostoli suffragio id firmatur, dum omnibus inculcat, *sic currite, ut comprehendatis: Non enim*, interprete S. Laurentio Justiniano, *poterit quis ad consummationem virtutis attingere, nisi voluerit in ipsius exercitatione perseverare.*

Io morte.

268. Lucarinus humanam mortem Lunæ senescentis imagine expressit; addito lemmate. ET SIBI NON DEFICIT. Sicuti enim Luna oculos nostros fallere, iisque obscuram sese nonnunquam fingere solet; re ipsa tamen pleno ac continuo splendore, citra ullam temporis alternantis umbram, cœlos ambit; ita sanè corpore nostro tantisper sub mortis caligine sepulto, etiamnum anima, nobilior illa hominis portio, cum virtutibus suis persistit, omnisque discriminis expers resplendet. Idipsum de

S. Ecclesiæ persecutiones. S. Ambros. l. 4. Hexam. cap. 2.

S. Ecclesiæ, pressæ quidem, nunquam tamen oppressæ, firmamento testatur S. Ambrosius. *Ecclesia*, inquit, *tempora sua habet persecutionis & pacis. Nam VIDETUR sicut Luna DEFICERE, SED NON DEFICIT: obumbrari potest, deficere non potest: quia aliquorum quidem in persecutionibus discessione minuitur, ut Martyrum confessionibus impleatur, & effusi pro Christo sanguinis clarificata victoriis, majus devotionis suæ & fides toto orbe lumen effundat.* Idem lemma, *Et sibi non deficit*, in eos apprimè convenit, qui ob fidem creditoribus negatam, foro cedere jussi, crumenam pinguem, ac pecuniis plenam, clam reservant. Decoctores fidei.

Pœniten.

269. Plenam Lunæ rotam, Solis conspectui objectam, Lucarinus gemina hac voce, ceu lemmate, circumscripsit. CONVERSA LUCIDIOR. Haud aliter anima, è flagitiis resipiscens, clarissimam lucem, methamorphosi ipsis etiam Superis jucundissimâ, induit. S. Chrysostomus. *Deus, quando peccata abolet, nullam reliquam facit cicatricem; nullum vestigium sinit manere; sed unàcum sanctitate eximium etiam confert formæ decus:* Et S. Gregorius. *Dum commissa attentius lugemus, in justitiæ splendorem membra dealbamus.*

S. Chrysost. Proœm. in Isaiam. S. Greg. 25. Moral. c. 7.

Moderatio in dignitate. S. Zeno ser. 1 de Ps. 129. Plinius in Panegyr.

270. Qui ad sublimiorem dignitatis gradum sublevatus, nihil perinde de affabili ac benevolâ suâ agendi consuetudine remittit, epigraphen illam, Lunæ crescenti præfixam, sibi propriam vendicat. INTERIUS NON MUTOR. S. Zeno hanc Regii animi comitatem in Davide deprehendens, *Rex mansuetus*, inquit, *Pater pius, Propheta modestus, totum potest, à toto dissimulat, magnis ac mirabilibus factis non immutatur, mitem, humilemque retinet ubique Pastorem.* Et de Trajano suo Plinius. *Contigit ergò oculis nostris insolita facies, Princeps & Candidatus æquales, & simul stantes, intuerique parem accipientibus, honorem qui dabat.* Et rursus. *Unum ille se ex nobis, & hoc magis excellit atque eminet, quod unum se ex nobis putat: nec minus hominem se, quàm hominibus præesse meminit.*

Dignitas non ambienda. Senec. in Thyest.

271 Quem dignitas, nec anxiè expetita, nec arroganter procurata, ultrò ac sponte sua ambit; Lunam augescentem ideæ loco habet, addito lemmate. ILLUCESCIT NON AMBIENS, Consilium suggerit Seneca.

Nec abnuendum, si dat imperium Deus,
Nec appetendum.

l. 3. C. de Episc. & Cler. S. Bernard. l. 4. de consid. ad Euge.

Religiosè Leo Imperator, *Non pretio*, inquit, *sed precibus ordinetur Antistes. Tantum ab ambitu debet esse sepositus; ut quæratur cogendus, rogatus decedat, invitatus effugiat. Profectò enim indignus est Sacerdotio, nisi fuerit ordinatus invitus.* Et S. Bernardus. *Non volentes, neque currentes assumito, sed cunctantes, sed renuentes: etiam coge illos, & compelle intrare.*

Profectus. Guerric. Abb. serm. 5 de Advent. in Isaia c. 40 3.

272. Profectus humanus Lunæ crescentis Emblemate significatur; cui inscriptum. LUMINE PROFICIT. Guerricus Abbas in illam Isaiæ Parænesin, *Parate viam Domini*, commentatur, *Via Domini, Fratres, quam parare jubemur, ambulando paratur, parando ambulatur. Et licèt multùm profeceritis in ea, semper tamen vobis restat paranda: ut de his, in qua pervenistis, tendatis & extendatis vos in ulteriora.*

Io morte. 1. Cor. 15 53. S. Aug. in Psal. 102.

273 Hominem, è vivis sublatum, Luna sub umbris delitescens repræsentat; additâ voculâ. RENOVABITUR. Subintellige, indubiam ac certam esse hominis, olim resurrecturi, fidem. *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem.* S. P. Augustinus illud Psalmi meditatus, *RENOVABITUR ut aquila juventus tua*, ad præsentem de Luna obscurata sensum subjungit,

Diminuta & quodammodo interceptâ lunâ rursùs nascitur, & impletur, & significat nobis resurrectionem.

274. Quando illa pars lunæ, quæ terram aspicit, undique illustris ac splendida apparet; tunc altera, quæ versus cœlum tendit, penitus obscura, & tenebris involuta evadit. Ut adeò, meâ quidem sententiâ, plenam Lunæ orbitam hoc lemmate non incongruo descripseris. AT OPACA SUPERNE. Personas, nobilitate, divitiis, ac voluptatibus coram mundi oculis conspicuas, hæc imago concernit; quarum tamen animæ nonnisi tenebras, & sordidam vitiorum mephitim cœlum versus exhalant. Vatem Baruch conquerentem audi. *Filii Agar, qui exquirunt prudentiam, quæ de terrâ est, Negotiatores Merrhæ, & Theman, & fabulatores, & exquisitores prudentiæ.* En illustria mundi lumina! sed quid tùm? *Viam autem sapientiæ nescierunt.* Hem! homunciones in rebus Divinis rudes ac penitus obtusos! *Sunt*, interprete Nicolao Lyrano, *astuti in rebus terrenis, & fabulatores ad decipiendum in mercationibus homines, & exquisitores prudentiæ, quæ propriè est de præsentibus tantùm, viam autem sapientiæ, quæ magis attendit bona futura, nescierunt.* Stat proinde, eos, qui humanis oculis in gloriæ ac felicitatis terrenæ splendore prorsus videntur immersi, ab Angelis veluti miserrima mundi mancipia, cœloque extorres, altùm deplorari. Sanctè Jacobus Billius.

Mundanus.

Baruch. 3. 23.

Nic Lyran. in hunc loc.

Qui in mundi conspectu splendent cœlo vilescunt.

Iacob. Bill. Antholog. sacr.

Quo magis à Phœbo distat soror, hoc magè nobis
Fulget, & à superâ lumine parte caret.
Nam quò mortales quisquam est mage fulgidus inter,
Hoc minus est magno fulgidus ille Deo.

275. Luna, non tantùm plena, sed etiam paucis ante diebus renovata, in extremâ sua orbitâ argenteam splendoris purissimi lineam visendam exhibet. Unde lemma. ETIAM FULGET APICIBUS. Illorum hoc Emblema est, quibus laus summa & amplissima fama è minutâ ac tenui operâ nonnunquam accrescunt. Expertus id Apelles, qui Plinio referente, ductâ unicâ *summæ tenuitatis* lineâ in Prothogenis officinâ, dilucidè demonstravit, nullam aliam, nisi summi artificis manum fuisse admotam; *non enim*, inquiebat prudens Prothogenes, *cadere in alium tam absolutum opus potest.* Porrò etiam Dei, summi Creatoris, sapientia ex omnibus, etiam minimis creaturis, resplendet; nam Magno Augustino teste; *Bona sunt omnia, quia bonus Deus, qui fecit omnia; & laudant illum opera sua. Non laudant Deum avaritia, luxuria; quia non ipse illa fecit.*

Virtus in minutis ostensa.

Plin lib 35. cap. 10.

Deus in minimis sapiens.

S Aug in Psal 128.

276. Quantò propius Solem accesserit Luna, tantò amplius sese luminis inopem & obscuram mundo exhibet. OBSCURATUR, DUM JUNGITUR. Ita omninò anima nostra, Soli Divino per gratiam & sanctitatem unita, grandem mundo fabulam & inane ludibrium excitat. Apprimè Doctorum Phœbus, Augustinus, *anima quippe humana, cùm redire cœpit ad illam incommutabilem sapientiam, quantò magis ei appropinquat affectu pietatis, tantò magis exterior homo corrumpitur, sed interior renovatur. &c.* Sic nimirum mens humana, pessumdatis mundi illecebris, Deo maturescit, & splendorem, cœlestibus oculis dignum contrahit. Jacobus Billius, paulò antè adductus, denuò canit.

Anima Deo chara, mundo neglecta.

S Aug epist 119. c. 5.

Iacob. Bill loc. cit.

Quo magis à Phœbo distat soror, hoc mage nobis
Fulget, & à superâ lumine parte caret.
Cùm verò fratris juncta est, non lucida nobis
Illa quidem est, supero fulget ab orbe tamen.
Esse Deo quisquis cupit ergò fulgidus, ipsi
Hæreat, & mundi spernat inane decus.

277. Luna, Soli contermina, Emblematis loco inscriptum tenet. OBSCURATUR, AT JUNGITUR. Ita Sancti, dum ex hâc vitâ migrant, lucem quidem corpoream ac caducam perdunt, at in vicem Deo conjuncti, æternum gloriæ lumen adipiscuntur. Hâc prærogativâ admodùm enituit S. Basilius, qui tyranno, mortis minas acerbè ingeminante, hilari ac sereno ore respondit, ab hac morte summum splendorem, individuum scilicet cum Deo nexum, sibi collatum iri. *Mors porrò*, verba sunt sancti Herois, à D. Gregorio Nazianzeno publicis monumentis tradita, *beneficii loco mihi erit, citius enim me ad Deum transmittet.*

Mors Sanctorum.

S. Gregor. Naz. Orat. 20. de S. Basilio.

278. Juvenem immaturo & acerbo fato è vivis sublatum, Lunæ plenæ symbolo repræsentabis: addito lemmate AT CITO DEFICIT. Hinc etiam relucet, quàm facili impendio virtus, carè nonnunquam comparata, frigescat. & à primævo splendore degeneret. Propriis tamen & genuinis coloribus in hac icone delineata cernitur evanida & inanis mundi voluptas. S. Isidorus, Hispalensium Archiepiscopus, *Luna*, inquit, *mundi hujus speciem tenet; quia sicut luna menstruis completionibus deficit: ita hic mundus ad completionem temporum currens, quotidianis defectibus cadit.*

Mors immatura.

Virtus deficiens.

Mundus deficiens.

S. Isidor. in Iosue c. 7.

279. Qui progenitores, rerum præclarè gestarum famâ, aut vitæ integritate insignes enumerans, indole prorsus degenere vitiorum libidini ac effreni genio passim indulget, Lunam Emblematis loco sortitur, quæ Solem contemplata, epigraphen sustinet. DA TE CHIAREZZA, E NON ARDORE JOPRENDO. Id est, *splendeo luce tua, tuus at mihi deficit ardor.* Eos insuper hoc Emblema loquitur, quorum ingeniis è prophanâ gentilium philosophiâ aliquid luminis, animo tamen prorsus nihil fervoris accrescit. Frequenter etiam, prô dolor! contingit, è Theologicis, aliisque sacratioris sapientiæ disciplinis terrenum ac vanissimum splendorem, nullum tamen virtutis aut charitatis Divinæ ardorem hauriri. Religiosissimum Thomæ Kempensis votum audi. *Opto magis sentire compunctionem, quàm scire ejus definitionem. Si scires totam Bibliam exterius, & omnium Philosophorum dicta: quid totum prodesset sine charitate Dei & gratiâ? Vanitas vanitatum & omnia vanitas, præter amare Deum, & illi soli servire.* Filio religiosissimo concolor Parens sanctissimus Augustinus. *Cum neglectâ charitate sapientia concupiscitur scientia, ex mutabilium temporaliumque experimento, inflat, non ædificat.*

Nepos degener.

Studia prophana.

Scientia sine virtute.

Tho Kemp. l. 1 de imit. cap. 1. n. 3.

S. Aug. de Trinit. l. 12. cap 11.

280. Hominem, angustâ ac tenui supellectile contentum, Luna recenti adhuc lumine, & tenuissimo circulo splendescens, repræsentat: cum dicto. MINIMO CONTENTUS OBERRO. Horatius.

Contentum esse.

Horat. l. 2. Od. 16.

Lætus in præsens animus: quod ultra est
Oderit curare.

Et ju-

Lips manuduct. l. 1. dissert. 15.

Et Justus Lipsius. *Satis triumphat virtus, si apud paucos, bonosque accepta: nec indoles ejus est, placere multis.*

Meritum excellens.

281. P. Leonardus Velli Serenissimum Cardinalem Infantem, Ferdinandum d'Austria, Philippi IV. Hispaniarum Regis Fratrem, Lunæ Emblemate repræsentavit, quâ intra nocturnum ac stellatum Cœlum resplendente, interiora lumina omnia cedunt; epigraphen addidit, SIDEREÆ CEDUNT ACIES, è Claudiano mutuatam.

Claud. de Probini & Olibri Consul.

Haud secus ac tacitam, Lunâ regnante per Arcton,
Siderea cedunt acies: cùm fratre retuso
Æmulus adversis flagaverit ignibus orbis.
Tunc jubar Arcturi languet: tunc fulva Leonis
Ira perit, Plaustro jam rara intermicat Arctos
Indignata legi, caligantibus armis
Debilis Orion dextram miratur inermem.

S. Augustinus. *Prop. Lat. in Commemorat. S. Hil. Epist. ad Amat. Diac. Conc. Florent. Ven. Beda lib. de Temp.*

Nimirum hominem, authoritate & prærogativâ excellentem, significat. Idipsum Magno Augustino est proprium, qui jure à Lateranensibus cognominatur *Doctorum Doctor optimus*, à S. Hilario *Excellentissimus*, à Concilio Florentino *Illustrissimus*. Et à Ven. Beda *Supereminentissimus*.

Excellentia Mariæ Virginis. S. Bonavent.

282. D. Aresius Lunam, quaquaversùm splendidam, in Solis conspectu statuit, addito lemmate. CONSORS FRATERNI LUMINIS. Imago hæc cumprimis Deiparam Virginem refert, utpote dignitate ac prærogativâ penè Divinâ illustrem. S. Bonaventura. *Maria in tantum Deo proxima fuit, tantâque sanctitate resplenduit, & sic in summo bonorum omnium culmen obtinuit, ut creatura aliqua, non unita Verbo, nec perfectior, nec majoris boni capacior sit.*

Instabilitas. *S. Anton. de Pad. cap. 16. Apocal.*

283. Volubilem humani ingenii aut fortunæ indolem Ferrus è Luna dignoscendam proponit, cui hanc ex Ovidio gnomam præfixit. NUNQUAM, QUO PRIUS, ORBE MICAT. Iisdem penè verbis S. Antonius Paduanus. *Luna*, inquit, *propter sui mutabilitatem hujus miseri statûs instabilitatem significat, adjectis in hanc rem sequentibus versibus leoninis.*

Ludus fortunæ variatur imagine Lunæ.
Crescit, decrescit, in eodem sistere nescit.

Præsentia Dei, Mariæ aspectus castitatem infundit. *S. Thomas Villan. Conc. 2. de Annunt.*

284. Sicuti Luna plena nocturno ac sereno cœlo argenteum circumquaque candorem spargit, &, prout de illa nonnemo cecinit, NIVEUM DAT VISA DECOREM, Ita cùm Dei, tum Matris Virgineæ præsentia clarum ac purissimum ubique jubar diffundit. Et quidem de Sanctissimâ Virgine testatur D. Thomas Villanovanus, solo ejus intuitu mentem verè castam ac virgineam hominibus inspirari. *Sancta, pura, & immaculata Virgo, cui etiam præ aliis erat hoc virginitatis insigne, ut inspectores suos (ut ita dixerim) virgines faceret.*

Præsidium Magnatum.

285. Abbas Ferrus securum Cardinalis Detti asylum, ad quod, velut ad sacram anchoram, litteratis omnibus confugere licebat, gratâ memoriâ significaturus, Lunam, cœlo nocturno latè micantem, proposuit; addito lemmate. LUMEN EUNTI.

S. Fides. *Cromat. in c. 5 Matth.*

Sancta Fides per hujus vitæ tenebras, instar facis lucidissimæ, nos comitatur, illostratque. *In hâc sæculi nocte*, inquit Cromatius, *splendor fidei omnes vitæ nostræ gressus, præeunte lumine veritatis illuminat, ne aut in foveas peccatorum, aut in offendicula diaboli incidamus.*

S. Scriptura. *S. Ambr. in c. 12. Apoc.*

D. Ambrosius eandem virtutem sacris Litteris tribuit, *quia luna noctem illuminat, mihi videtur, ut per lunam sacram Scripturam intelligamus, sine cujus lumine in nocte hujus sæculi per vias rectitudinis incedere non valemus.*

Bonum exemplum. *S. Gregor. Papa.*

Porrò etiam bonum exemplum, quod, Magno Gregorio teste, virtutum & sanctimoniæ ducem agit, Lunam è tenebris resplendentem imitatur. *Luna*, inquit, ille, *dum noctem illuminat, caligantibus oculis iter, per quod homo gradiatur, demonstrat. Sic nimirùm quæque anima, quæ tenebras dimittit, & in sanctam operationem se extendit, dum exemplum benè operandi tribuit proximis, quasi lucem tenebrescentibus oculis spargit:*

Consiliũ. Educatio. Angelus Custos. Maria V.

Verbo: Rerum Authores; sana amicorum consilia; Morum ac disciplinæ Magistri; Tutelaris Angeli custodia; aliique omnes, qui alienam salutem curant, jure epigraphen illam sibi vendicant, *Lumen eunti.* Demùm Joannes Geometra, in eo Lunæ candore B. Virginem contemplatus, venerabundus exclamat.

Io. Geom. hymn. 4.

Salve Virgo, viatorum socia impigra, LUMEN
ERRANTUM, lustrans his iter in tenebris.

Moderatio in accipiendo.

286. Idem Ferrus, ut orbem edoceret, quâ dexteritate Cardinalis Franciscus Barberinus, à Summo Pontifice Urbano VIII. suo Patruo, amplissimis gratiis exornatus, nihil omoinò impedivetit, quin sol ille terrestris suos radios & favores in alios quoque diffunderet; Lunam, à sole illustratam, depinxit, adjecto lemmate. ACCIPIT, NON ADIMIT. Moses, grandis ille ac familiaris Dei amicus, ad hanc amussim compositus videri poterat. Nam pro impetrandâ cœlesti luce Deo supplex, illàm non sibi peculiarem, sed omnibus Judæis communem efflagitabat. Verba ipsius accipe. *Ostende mihi faciem tuam, ut sciam te, & inveniam gratiam ante oculos tuos: respice populum tuum gentem hanc.* Contrà, Sejanus se solum, eosque duntaxat, quos sanguine junctos habuit, ad Tiberii Cæsaris amicitiam levavit, iisque Imperatoris gratias, munia, ac dignitates anxiè conquisivit; aliis procul exclusis, amotisque, uti refert Cornelius Tacitus. De Mose S. P. Augustinus. *Quia*, inquit, *in duobus præceptis, hoc est, dilectione Dei & proximi, tota lex pendet; ideò Moses in utroque suum desiderium demonstrabat: in dilectione scilicet Dei, ubi ait, si inveni gratiam: in dilectione autem proximi, ubi ait, Et ut sciam, quia populus tuus est gens hæc.*

Exod. 33. 13. Corn. Tacit. lib. 5. Annal. S. August. l. Quæst. sup. Exod. q. 151. Tom. 4.

Gratia Dei.

287. Divina bonitas gratiæ suæ radiis densas etiam, & scelerum vepreto horridas conscientiæ humanæ sylvas dignatur: haud secus, atque Lunæ splendor passim etiam intra umbrosos frutices, & dura nemorum virgulta sese insinuat, ut adeò hanc sibi epigraphen pro meritis vendicet. PER NEMORIS FRONDES. Vel, ut alii melius. LUCEM PER NUBILA JACTAT. *Interdùm peccantibus nobis*, verba admetior Sancti Isidori, *Deus sua dona non retrahit, ut ad spem Divinæ propitiationis mens humana consurgat. Nam non potest conversum spernere, qui peccantem suis beneficiis provocat ad se venire.*

S. Isidor. l. 2. de sum. Bon. cap. 59. n. 1.

Maria V.

Dum immanes ac continuæ adversitatum centuriæ animum percellunt, Maria, Luna purissima, dolorem mitigat, & consolationum radios benignè diffundit. Testem habeto Joannem Geometram.

Io. Geomet. Hymn. 4.

Salve, quæ visa, ærumnis in tristibus, ingens
Præbes solamen, lumina grata ferens.

Incarnatio Dei. Dei ac Mariæ Filium, humanis exuviis coopertum, cumprimis hoc emblema spectat. Is quippe, tametsi obscuro mortis & carnis velamine obductus, clarissimum tamen summæ majestatis, sapientiæ, ac operationis Divinæ splendorem passim per orbem, non sine immensâ beneficentiâ, dispersit.

Exemplum Doctor. 288. Quemadmodum Prælatus, boni exempli radios spargens; ita & præclaræ cujusdam virtutis Doctor, gnomam illam sibi propriam vendicat; quâ Ferrus Lunam, inter noctis umbras resplendentem, exornavit. TUTUM LUX TUA PANDIT ITER. Cumprimis tamen de duobus Ecclesiæ luminibus, S. P. N. Augustino, & D. Thomâ Aquinate imaginem illam interpretabere; qui omnibus litteratum studiosis ad scientiæ speculatricis abdita planissimam stravêre viam. Porrò bonum exemplum in homine justo instar Lunæ resplendet, & nocturnis scelerum umbris procul fugatis, ad securam virtutis, ac æternæ beatitatis semitam manuducit. Scitè in hanc rem S. Gregorius. *Luna dum noctem illuminat, caligantibus oculis iter, per quod homo gradiatur, demonstrat. Sic nimirum quæque anima, quæ tenebras dimittit, & in sanctam operationem se extendit, dum exemplum bene operandi tribuit proximis, quasi lucem tenebrescentibus oculis spargit. Dum enim peccantes quique bonum opus aspiciunt, & ad idem faciendum se convertunt, quasi errantes in nocte per lucem lunæ ad vitam redeunt. &c.*

S. Augustinus.

Bonum exemplum.

S. Greg. in cap. 6. Cant.

289. Luna Soli confinis, splendorem amittit. Unde Ferrus. LUMINA PERDIT. Emblematis argumentum & verba suggerente Boëtio.

Boet. Consol. l. 1. Philosoph. l. 1. metro 5.

Phœbo propior lumina perdit.

Familiaritas cum Magnatibus noxia. Ita sanè, qui nimiâ Magnatum consuetudine utitur, tandem omnem conquisitæ gratiæ splendorem amittet. Guilhelmus Barclajus refert, Scozzesiorum esse paræmiam. *Quò quisque Regi propinquior, eò propinquior patibulo.* Sidonius Apollinaris, Ecdicio tuo celerem aulæ fugam persuasurus, nimiam cum Rege necessitudinem admodum dubiam, & præciputi plenam, inter prima argumenta recensuit. *Igitur, si quid nostratum precatibus acquiescis, actutum in patriam recepius canere festina, & assiduitatem tuam periculosæ Regum familiaritati celer exime, quorum consuetudinem spectatissimus quisque flammarum naturæ benè comparat, quæ, si paululum à se remota illuminant, ita satis admota sibi comburunt.* Documento sint Sejanus, Tiberio familiarissimus, & tandem ad extrema detractus. Seneca, Neronis affabilitatem paulò post cum violentâ morte commutans. Bellisarius, erutis oculis, è supremo fortunæ gradu, quem Justiniano succolante conscenderat, ad infimam dejectus; frustra finem enumerandâ totâ illorum serie, quam orbis etiam hodiernus cumulatè auget.

Guil. Barcl. l. 4. contra Monarch. c. 4. Sidon. Apollin. lib. 5. Ep. 7. prope finem.

290. Tametsi D. Arelius Lunari orbitæ, dum decimo quinto die Soli è diametro opponitur, inscripserit; OPPOSITUS CLARIOR; Ferrus tamen prolixis rationibus, è Mathesi petitis, contrario illam lemmate insigniendam demonstrat. OPPOSITU MINUS CLARA. Ita qui personam, sive litteris & heroico animo, sive nobilitate & divitiis conspicuam frequentat, probrosam existimationis ac famæ suæ jacturam facit. Hâc ratione S. Maximus fatetur, omnem, etiam exquisitam creaturarum venustatem, si cum Mariâ Virgine conferatur, penitus deformem, sibique dissimilem effici. *Omnis pulchritudo, ad Virginem comparata deformitas est, & omnis innocentia peccatum.*

Ferrus in Lunæ ap parentibus p. fol. 8. Comparatio noxia. Maria V. S. Maximus.

291. Academicus inter Errantes Luminosus, symboli loco Lunam plenam ostentat, quæ, Sole in occasum vergente, ad illustrandum hemisphærium nostrum nascitur. cum dicto. GRATA VICISSITUDINE. Mirum est, quantum gratiæ & solatii hæc alternantis splendoris diurna nocturnaque vicissitudo creaturis afferat. *Hæc vicissitudo*, inquit, Dionysius Carthusianus, *est necessaria, nam tempus diurnum est aptum ad laborandum & conversandum, atque ad diversa exercitia exequenda; tempus verò nocturnum est aptum ad quiescendum.* Et Theodoretus. *Tenebrarum lucisque varietas ipsam lucem nobis magis gratam reddit, unde aurora meridie multò desiderabilior est. Ubi enim nos lucis satietas interdiu cœpit, nocturna quiete nobis opus est; hanc autem assecuti, satietatis fastidium ponimus, & denuò nobis lux gratissima oritur.* Petronius Arbiter in rem præsentem canit.

Vicissitudo. Dionysius Carthusianus in Genes. cap. 1. Theodoret. serm. 1. de Provid.

Ipsa dies ideò nos grato perluit haustu,
Quòd permutatis hora recurrit equis.

292. Lunæ recenti inscripseram. INCIPIT AB OCCASU. Siquidem innovanda, nonnisi è plagis Occidentalibus sese visendam præbet. Ita prorsus æterna nostra beatitudo ibi demum exoritur, ubi vita præsens in occasum vergit. *Dies iste*, inquit eleganter Lipsius, *quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est.* Pulcherrimè de immaturâ SS. Innocentium morte S. Augustinus. *In incipientis vitæ primordiis ipse eis occasus initium gloriæ dedit, qui præsentis terminum imposuit.*

Beatitudo. Lips. Physiologia l. 3. dissert. 11. S. August. serm. 10. de Sanctis.

293. Luna, dumdio tantùm orbe visenda, epigraphen sustinet. LATEO, NON MINUOR. Magnates, natalibus & divitiis insignes, hoc Emblema concernit, qui, tametsi è patriâ in externas regiones profecti, nullam proinde nominis aut gloriæ suæ jacturam patiuntur. Certè Scipio Africanus, ad ultimos usque Linterni fines delatus, nihil omninò famæ aut splendoris sui perdidit; quin imò ubique terrarum, sive tuti, sive inter alias locorum angustias versatus, fortè suâ nunquam non superior, suæque gloriæ auctor felicissimus extitit. Cæterùm D. Ambrosius eodem Emblemate S. Ecclesiam exornat, quæ à tyrannis nonnihil obvelari, nunquam tamen imminui hactenus potuit. *Ecclesia*, inquit, *videtur sicut luna deficere, sed non deficit; obumbrari potest, deficere non potest.*

Virtus in festata. S. Ecclesia. S. Ambros. l. 4. Hexamer. c. 2.

294. Benedictus Giolus, inter Errantes Effigiatus, symboli loco integrum Lunæ vultum, intra angustas aquas expressum, repræsentat; cum titulo. QUAMVIS IN EXIGUO. Prodigium est, sacratissimum Christi, Servatoris nostri, corpus nedum intra angustam Hostiæ consecratæ sphæram, sed etiam intra quamlibet minimam hujus particulam integrum ac indivisum reperiri. Erudité Andreas Bianeus.

Eucharistia. And. Bian. l. 5. Epig. 50.

Quia sola terrarum, qui numine repletolympum
Clauditur orbiculo, qui modo panis erat.
Non timet angusto Majestas limite claudi,
Non Domino locus est, sed locus est Domini.

295. Lunam, in suâ cum Sole synodo, lucis omnis videmus indigam, neque ullis ampliùs in orbem inferum viribus pollentem. Ut primùm verò è planetæ illius celsissimi conspectu sese subduxerit,

dixerit, mox præter splendorem pristinum, reliquam etiam operandi virtutem ac efficacitatem recuperat. Ita sane Serenissimus Hispaniarum Infans, Cardinalis Ferdinandus, dum in aulâ Regiâ Majestatis Catholicæ, Soli (Solem haud dubiè dixeris, è cujus imperio uterque orbis penè totus resplendet) vicinus, domicilium fixerat, nec tantum luminis, quo se ipsum illustraret, nec tantas etiam vires, quibus auxiliarem suam dexteram in clientes extenderet, habebat. Ubi verò illum ab hoc Sole longius in Italiam, Germaniam, Flandriam, aliasque exteras provincias levari contigit, dum demum instar lunæ, recepto virium lucisque vigore, authoritatem suam amplissimè explicavit, totumque orbem gravissimis & obstrepescendis negotiis exolvit. Ut adeò D. Carolus Bossus lunam, à Sole distitam, hoc lemmate non incongruo notaverit. CLARA POTENSQUE RECESSU. Hoc etiam symbolo R. D Haymo Corius D. Cardinalem Theodorum Trivultium, Summi Pontificis Legatum, exornavit; Lunam è Solis conspectu remotam exprimens, adjecto lemmate. ABLEGATA REFULGET. Utroque Emblematis hujus lemmate demonstrabis, opera nostra tantò magis fore illustria, Deoque grata, quantò ab hominum conspectu longiùs recesserint. Hæc penè ipsa verba præiens Magnus Augustinus, ait, *Tantò magis Luna lucet terrenis aspectibus, quantò magis recedit à Sole : cùm autem propinquat Soli, intermittitur à terris : intelligamus animæ Divinitùs præcipi, ut, loco secretissimò exultans, caveat facere justitiam suam coram hominibus, ut videatur ab eis, sed cùm gloriatur, in Domino glorietur. Quia & cum apparet hominibus, domo Creatoris apparet.*

Remotū esse utile.

Vanam gloriam fugere.

S. Aug. Anno. in lib. cap. 15.

296. Luna, uti & Sol, aliaq; Cœli sidera, quamdiu in horizonte persistunt, ingentem, vastamque molem nobis visendam exhibent: ut primùm verò supra illum elevata, nobisque viciniora fuerint, mox oculis nostris videntur imminui, & tenuem aliquam lucis particulam volvere. Is proinde epigraphen, meâ quidem sententiâ opportunam subjunges. MINUUNTUR ACCESSU. Vel singulis seorsim. PROXIMITATE DECRESCIT. Longâ experientiâ didicimus, eos, quos procul distitos, solumque è longinquo cognitos magni nonnunquam æstimamus, haud rarò, si familiarius nobis jungantur, nihili amplius, ac prorsus neglectui haberi. *Sunt*, inquit Seneca, *qui FASTIDIUNT; QUIDQUID PROPIUS adierunt.* Religiosis præcipuè id usuvenit, qui multùm à mundi conspectu alieni, plurimum opinionis ac reverentiæ sibi conciliant; at ubi familiarius cum hominibus egerint, mox famæ & honoris officia parcius experiri, & sui fastidium generare solent. Testem longè amplissimum habeto S. Petrum Damianum. *Religiosus quisque veluti pictura est; pictura siquidem, si procul assistat, inhiantem & cum aviditate aspicitur: si juxta sit, contemptibilis judicatur. Et spiritualis quisque carnalibus absens quidem timori, præsens autem videtur esse despectui.*

Præsentia nocet.

Sen. lib. de tranquill. animi c. 15. Religiosus.

S. Pet. Dam. in Apolog. de Contempt. sæculi c. 26.

297. Virgini, cùm religiosæ, tùm sæculari, gnomam illam censeo propriam, quam, è Cornelio Tacito mutuatam, Lunæ, sub nubium velo abditæ, inscripsi. NON VISA PRÆFULGET. Usu enim compertum habemus, eas in castimoniæ, cæterarumque virtutum splendore tantò magis fore conspicuas, quantò ab hominum oculis remotiores vixerint. *Parit conversatio contemptum*, inquit Apuleius *raritas conciliat, ipsa rebus admirationem.* Cornelius Tacitus observat, *Majora credi de absentibus.* Et rursus. *Omne IGNOTUM PRO MAGNIFICO est.*

Solitudo.

Apul. l. de Deo Socratis. Corn. Tacit. l. 11. Annal. Idem in Vit. Agric.

298. Lunæ imperium, Plinio afferente, Oceano dominatur, illiusque æstum ultrò citròque impellit.

Plinius.

Mirêris sanè, illam, elementi tam vasti dominam, cæteris planetis ac cœlis omnibus subjacere. Unde supra Oceanum collocata, epigraphen sustinet, SUBEST, QUÆ IMPERAT. Ex hoc symbolo Divina Mariæ Virginis effigies haud obscurè resplendet, quæ, tametsi augustissima totius universi Imperatrix, amplissimo dominio utrumque orbem complecteretur, sui tamen dimissionem adeò profundam præseferebat, ut penitus non abnueret, inopis fabri sponsa & ancilla cognominari. Et tanta Virginis humilitate attonitus Bernardus. *Quæ est*, inquit, *hæc Virgo tam venerabilis, ut salutetur ab Angelo? tam humilis, ut desponsata sit fabro? Pulchra permixtio virginitatis & humilitatis! &c.*

Mariæ humilitas.

S. Bernard. super Missus est.

299. Mundi calamitates, dum nimium attolluntur, ad finem vergere assolent. E lunâ dimidiatâ id disces, quæ DESINIT UT CRESCAT. Contrà verò, terrenam felicitatem tandem in extremas calamitates desinere, rursus è luna, jamjam complendâ, desumes; quæ CRESCIT, UT DESINAT. Utramque iconem S. Isidorus suis coloribus expressit: *Luna*, inquit, *elementi sui varietate diversis cursibus desinit ut crescat, crescit ut desinat. Sed ideò alternis vicibus commutationem sideris repræsentat, ut doceat, homines ex ortu morituros, & ex morte victuros; atque ideò cùm senescit, mortem corporum prodit; cùm augetur, æternitatem indicat animarum.* Seneca.

Felicitas mūdana.

Reiuvi- cissitudo.

S. Isidor lib. de mundo. c. 18.

Quem dies vidit veniens superbum,
Hunc dies vidit fugiens jacentem.
Nemo confidat nimium secundis,
Nemo desperet meliora, lapsus.
Miscet hæc illis: prohibetque Clotho
Stare fortunam, rotat omne fatum.

Seneca in Thyeste actu 3.

300. Lunæ globus, si molem spectes, inter cæteros planetas est omnium minimus: quia verò simul est omnium infimus, & terræ maximè confinis, sphæræ suæ magnitudinem adeò explicat, ut oculis nostris persuadeat, reliquas stellas illius comparatione nonnisi angustissimas esse lampades. Hinc lunæ, inter stellas oberranti, subscripseram, MAJOR, QUIA HUMILIOR. Hanc gnomam, ipsomet dictante Christo, suggerit D. Matthæus. *Quicunque humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est major in regno cælorum.* Philosophema verè Divinum, è quo majestatem, humilitati conjunctissimam, discere licet. Seneca Silu Bassu ore dicebat. *Servium Regem tulit Roma, in cujus virtutibus humilitate nihil est clarius.*

Matth. 18. 4. Humiles sunt magni.

Senec. Controvers. 6.

301. Philosophiæ scitum est, sphæram ignis, cum lunari globo in orbem contortam, proximè in lunæ gremio, seu, ut Philosophorum phrasi utar, sub lunæ concavo reperiri, nec tamen ei à vicino igne quidquam fuliginis aspergi. Unde P. Raulinus lunam, illustri suo candore insignem, Emblematis loco statuit, cum dicto. NON INFUSCAT PROXIMUS IGNIS. Symbolum id est integerrimæ castimoniæ, quæ lasciviëntem carnem acriter edomat, & ab igneo libidinis impetu penitus illæsam conservat. Has hextriæ flammas felici pudore triumphârunt Josephus, Susanna, Nicetas, S. Thomas Aquinas, & alii. Magni Augustini consilium audi, *Surrexit libido damnabilis, suggessit, non audiatur. Ardet, non se compescit, & vellet ut non arderet. Noli dare membra; ardeat sine causa, & consumatur.*

Justus inter vitios.

S. Aug. de Verb. Domi. serm. 45. cap. 11.

302. Luna omnis splendoris orba, non diu in hoc squalore persistit; sed moræ impatiens mox vires exerit, & deperditam lumen recuperat. Unde lemma. DAMNA VELOX RECUPERAT. Argumenti ratione ex Horatio desumptâ.

Horat. l. 4. Ode 7.

Damna tamen celeres reparant cœlestia lunæ.

Justitiæ indolem in hoc Emblemate depictam cernes; quæ

Justi è peccatis mox resurgunt.

quæ in homine justo aliquid detrimenti perpessa, quantocius restituit, & novis virtutum incrementis, in integritatis deperditæ vicem compensari solet. Salomone teste: *Septies in die cadet justus, & resurget*; Exemplo suo id docuêre David Petrus, Thomas, aliique; qui ad unicum Christi nutum, vix primâ corrigentis voce perceptâ, è scelerum umbris revixêre. De Davide, ait Theodoretus. *Peccatum Regis admirabilem gloriam efficit splendidiorem.* Et ut ait S. Ambrosius, *Nullum attulit lapsus impedimentum, sed velocitatis incentiva cumulavit, & acrior ad currendum surrexit.*

Prov 14. 16. — *Theodoret. q 15 in 2. Regum* — *S. Ambros. Apolog 1. David l. 2.*

303. Luna, instar speculi crystallini, receptam à Sole lucem passim transfundit, noctisque caliginem dissipat. Lemma. A LA NOTTE COMPARTE I RAI DEL SOLE. Id est, interprete Reverendiss. D. Picinello, SOLEM EXHIBET UMBRIS. Eos hoc symbolum concernit, qui zeli Apostolici, aut disseminandi Verbi Divini flammâ succensi, sapientiam & doctrinam, à Deo receptam, fideli ac copioso fœnore diffundunt, & fugatis sceleratæ conscientiæ umbris, enixè student. *Illuminare his, qui in tenebris, & in umbra mortis sedent.* Hoc igne plurimùm enituêre S. Philippus, qui in Æthiopiâ Servatoris fidem promulgavit: S. Paulus, Judæis in synagogâ Damascena Verbum Divinum, cum natura humana unitum, annuntians; alii denique Apostoli omnes, prostratâ Idolomaniâ, eam gentibus veræ fidei lucem copiosè dispensando, quam ipsimet paulò antè à Christu hauserant. S. P. Augustinus. *Impleti sunt Spiritu sancto discipuli, cœperunt prædicare magnalia Dei, lapidati, occisi, fatigati sunt. Et cùm inde tanquam ex uno loco fugarentur, quasi ligna ardentia igne Divino, totam sylvam mundi, accensam fervore Spiritûs, & lumine veritatis impleverunt.*

Concionator. — *Luc 1. 79.* — *Act. 8. 35.* — *Act 9. 20.* — *S. Aug in Psal 59. Conc. 3.*

304. Inter cæteras duæ potissimùm dotes in Lunâ eminent. Claritas nimirùm; de qua Lucanus.

Lucan l. 6.

Lunaque non gracili surrexit lucida cornu.

Et frigiditas; de qua è Poëtis nonnemo.

Et redit ad nostros frigida Luna polos.

Et Virgilius.

Virg. 3. Georg.

Temperat, & saltus reficit jam roscida Luna.

Unde epigraphen subjunges. CUM LUCE REFRIGERIUM. Hoc symbolum Mariam Virginem, quæ pro meritis *Pulchra ut Luna* cognominatur; ultrò ambit; utpote quæ illuminat & refrigerat non illos duntaxat, qui hanc terram etiamnum incolunt; sed eos insuper luce beatifica & paradisi refrigerio paulò post obtinendo recreat, qui intra piaculares flammas ob residua debita detinentur. Utroque hoc encomio illam, S. Birgitta referente, insignivit Christus, his omninò verbis matrem suam suavissimam allocutus. *Tu mater misericordiæ, tu consolatio eorum, qui sunt in purgatorio: tu lætitia eorum, qui peregrinantur in mundo.*

Cant. 6. 9 — Maria animas in purgatoriis recreat. — *S. Birgitta Revel. l. 1. cap. 6.*

305 Ii, quos natura à secretis habet, assiduum maris affluxum refluxumque in unam lunæ præsentiam, ejusque admirandam virtutem referunt. Unde Academicus nonnemo prodigiosam in operando lunam hoc lemmate legendam statuit. LUMINE, NON TURBINE. Sic Illustriss. Principum Majestas subditos, non tantùm rigore aut suppliciis, sed solo etiam terrore impellit turbatque. Emblematis author mentem suam his omninò verbis explicat.

Principis majestas turbat.

Immensam aquarum molem
Dominatrix Phœbe lumine, non turbine ciet.
Eoum, occiduumque Oceanum serenissima versat majestas. &c.

Si hoc de regum creata Majestate; quid, obsecro, de Divina ac increata conjicias? Isaiæ calamus, Divinam Majestatem delineaturus, Deum in excelso solio gloriosè residentem exhibuit, Seraphinis binâ singulorum alâ volitante, è latere collocatis. Chrysostomus, arcani hujus interpres, ait, *volant, dum non valent in quiete permanere, magnum tremorem declarantes.*

Majestas Divina terribilis. — *Isaia cap. 6. S. Chrysosto. in hunc loc.*

206. Nemo planè ob sanctiorem locum, quem habitat, blandiri sibi debet, nec sese perindè Deo devotum sanctumque credere. E Luna id disces, quæ cœlum incolere, ac stellis splendidissimis cingi solita, splendoris sui jacturam frequenter sustinet, noctemque induit teterrimam. Illam proinde penitus obscuratam, Carolus Rancatus hoc Claudiani epigrammate notavit. SUIS DEFECIT IN ASTRIS. Hanc ipsam catastrophen exemplo suo docuêre. Adamus, in Paradyso horrendum lapsus; Lucifer in cœlo, & eheu! plurimi in sacris Religionibus, quas salutis asyla jure dixeris, ad ultimum discrimen miserrimè præcipitati. *Locus enim non facit Sanctos*, inquit Author Anonymus, *operatio bona locum sanctificabit, & nos. Peccavit enim Angelus in cœlo, peccavit Adam in paradyso, & tamen nullus locus sanctior illis erat. &c.* Et S. P. Augustinus. *Iter ad Deum non terrarum locis peragitur, sed affectibus animorum.*

Locus Sanctum non facit — *Claud. de Cons. Jul. Manlii.* — *Author sermonum ad fratres in eremo ser 17.* — *S August in Psal. 3.*

307. Luna Soli, eclipsin patienti, opposita, epigraphen tenet. ABSCONDIT ORBI. Mariæ Virginis hæc idea est, quæ Divinum Solem in utero suo complexa, illius radios penitus coram oculis humanis abscondit, eumque præsepio impositum, ac pannis involutum, nonnisi in carne, veluti in eclipsi, dignoscendum exhibuit. Pulchrè S. Bernardus. *Absconde Maria novi solis fulgorem, pone in præsepio, involve pannis infantem.* Insigniter in rem præsentem P. Jacobus Masenius.

Maria V. — *S Bernard. serm 4. de Nativ.*

Luna suum præsens Solem dum plenius haurit;
Quem trahit, hunc mundo subtrahit ipsa, diem:
Virgo suum gremio caperet dum plena tonantem,
Quò propior lucis est, hoc magis illa tegit.

308. Luna plena acceptos à sole radios citrà ullam splendoris sui jacturam, noctu liberalissimè per orbem diffundit. Lemma. DAT QUOD HABET, NEC MINUS ILLA HABET. Ita M. V. in hunc orbem, cùmprimis verò in caliginosas peccatorum mentes, profusissimâ, ingentem cœlesti splendori suo lucem addit: Ut adeò verè à S. Germano cognominetur *splendor jacentium in tenebris*. Et à Buteone, *Radius Solis intelligibilis.* Eruditè P. Jacobus Masenius.

Maria V. — *S Germ Orat de Præsone* — *But hym 9 p. 121.*

Cynthia, dum tristi jacet orbis nocte sepultus,
Prodigit acceptas, nil minor ipsa faces.
Virgo piis animis, tristi quod cynthia mundo est:
Omnia donat, opum nil habet inde minus.

309. Luna & stellæ, dum nocturno cœlo splendent, epigraphen symboli loco subjunctam habent. LUCI NOX ADDIT HONOREM. Ita nimirum homines probi, ex ipsa etiam sceleratorum vita gratiam ac perfectionem aliquam capiunt. S. P. Augustinus, *Sicut stellas in cœlo non extinguit nox: sic mentes fidelium, inhærentes firmamento scripturæ Dei, non vincit iniquitas.*

Boni inter malos — *S Aug in Psal 93.*

310. Luna, à Sole illustrata, authore Zinegresio, epigraphen tenet. ACCEPTUM COMMUNICAT ORBI. Principum & Superiorum hæc idea est; de quibus eruditè tradit Plutarchus, *Principes ministri Dei sunt ad curam ac salutem hominum, ut bona quæ Deus illis largitur, partim distribuant, partim servent.* De sapientia sua testatur Salomon. *Quam sine fictione didici, & sine invidia communico.* Sapienter S. Basil. *Discendum est*, inquit, *absq; ullo pudore, & docendum absq; invidia: & si quid ab altero hauserimus, id ipsum non est celandum.* Illustre hujus rei exemplum

Plutar de doct. Princ. — Gratis dâdum quod datum. — *Sap 7 13.* — *S Basil Orat 6. de institut. & admon.*

S. August. Ep. 13t.

plum in Sancto Augustino habes, qui Florentinæ suam docendi operam offerens, *Superest*, inquit, *ut promas ipsa, si quid ex me quærendum putas. Aut enim scio, quod inquisieris, & non negabo: aut ita nescio, ut nullo fidei salutisque detrimento nesciam, & hoc etiam te ipsam, si potuero, faciam redditâ ratione securam: aut certè si nescio, & tamen sciendum est, vel impetrabo a Domino, ne tibi desim: nam sæpè officium impertiendi, meritum est accipiendi; vel ita tibi respondebo, ut noveris pro hâc ipsâ re, quam pariter nescimus, ad quem pulsare debeamus.*

ECCLIPSIS LUNÆ.

CAPUT IX.

312. TUm demum Luna eclipsin patitur, quando ab intercurrente terrâ consuetum Solis splendorem mutuare prohibetur; sic enim interjecta illa globi terrestris moles pyramidalem ei umbram aspergit, miseramque offuscat. Unde lemma, Lunæ eclipsin patienti, inditum. ALTERIUS UMBRA. Maligna æmulorum invidia non rarò, veluti terrâ interpositâ, benignos Principum radios impedit, quò minùs in subditos diffundantur; Certè, calumnia Sibæ, famuli nequissimi, eò audaciæ progressa est, ut herum suum Miphiboserum è Davidis gratiâ deturbaret. Belisarius, à Triboniano, Justiniani Imperatoris amico, omni honore extorris, in extremam egestatem, malevolentiâ adeò gravi, dejectus est, ut stipe ostiatim coactâ, passim ingemisceret, *Date stipem Belisario, quem rerum prosperè gestarum magnitudo extulit, & nec error, sed livor, & inimicorum invidentia exceecavit*; uti de illo scribunt Procopius & Crinitus. Portò qui terreni quæstûs umbrâ, solicitè corrasâ, nimium gravantur, è Solis Divini luce, gratiâ inquam & favore cœlesti, æternùm excidunt. Id quod inter Scriptores sacros advertit Hugo Cardinalis. *Avarus*, inquit, *terram interponi sibi, & vero Soli, unde continuam patitur eclipsin.* Et inter prophanos Justus Lipsius. *Sicut terrâ interjectâ Luna lumen à Sole amittit; sic animus obnubilatur interventu viliorum rerum.* E modernis nonnemo canit:

Invidia.

Lucrum excœcat.

Hugo Card. in cap. 28. Proverb.

Lips. Centur. Miscell. ep. 49.

Ut Solem tellus, lunamque stat inter opacam,
Stat peccatum inter meque Deumq; meum.

313. Luna, eclipsi decumbens, epigraphen tenet. NON SEMPER OBSTABIT. Aut ipsius Lunæ ore. HINC ALIQUANDO ELUCTABOR. Spei effigiem hæc imago præfert, quâ homo virtuosus è malevolorum calumniis, quibus gravissimè premitur, sese brevi eluctaturum confidit. *Nulla virtus*, Senecâ teste, *latet: & latuisse, non ipsius est damnum. Venient, qui conditam, & sæculi sui malignitate compressam, dies publicet. Paucis natus est, qui populum ætatis suæ cogitat. Multa annorum millia, multa populorum supervenient. Ad illa respice: etiamsi omnibus tecum viventibus silentium livor indixerit, venient, qui sine offensâ, sine gratiâ judicent.*

Virtus superat adversitates.

Senec. ep. 79

314. Homo vitiosus, dum calamitatum aut malevolorum agmine circumvenitur, sui consolandi rationem è Luna discat, quæ, lucis beneficio miserè viduata, hoc lemmate se ipsam erigit. MOX EADEM. Enimverò adversitatum umbræ, sicuti veloci aurâ advehuntur, ita paulò post evanescunt, & pristinam beatioris fortunæ lucem relinquunt. T. Livii dictum erat, *Veritatem laborare sæpè, extingui nunquam.* Et Menandri.

Virtus superat adversitates.

Livius.

Tempus in lucem tandem veritatem trahit.

315. Dominus Rota vehementem dolorem, à nobili fœmina è fratris morte contractum, Emblemate significaturus, lunam depinxit; quæ sub eclipsi deficiens, epigraphen reddidit. SIC RAPTO FRATRIS LUMINE DEFECIMUS. Id tamen proportione multò æquiore de luctu illo gravissimo intellexeris, qui Mariam Virginem in sanctissimi filii sui morte suprà Calvariæ rupem acerbè infestârat, ac vix non confecerat. In hanc rem appositè Cardinalis Ailgrinus illa sacri Epithalamii verba explicans, *Nolite me considerare quod fusca sim, quia decoloravit me Sol*, ait, *Nunc B. Virgo loquitur de dolore, quem habuit tempore passionis filii sui, & convertit sermonem suum ad adolescentulas, dicens. Nigra sum, animi mœrore confecta: vel sic; Nigra sum, despecta, obfuscata, obscurata, decolorata, quia decoloravit me Sol moriens; decolorem me fecit sol obscuratus & obfuscatus: de quâ solis obfuscatione & obscuratione dicit Esaias, loquens de Christi passione: Non est species, neq; decor, & vidimus eum, & non erat aspectus, despectum & novissimum virorum, virum dolorum; ipso igitur sic despecto, despecta est & mater: ipso sic obfuscato, obfuscata est & mater.*

In morte.

Maria V. in monte Calvariæ.

Ailgrin. in Cantic. 15.

316. Terræ globus, tanto ac tam benefico Lunæ influxu locupletatus, ignobili illam eclipsi aspergit, umbramque ingratissimam in benefactricem adeò pronam jacit. Unde terram hoc lemmate, ceu stigmate, notârunt. QUO INGRATA DITESCIT. Adulterinam quorundam indolem hæc imago exhibet, qui non modò de gratia, suis mecœnatibus referendâ, parùm laborant; sed eos insuper convitiis onerare audent. Inter hoc ingratorum vulgus facilè primipilum se offert Popilius, qui, cùm morte plectendus, Tullii eloquentiâ immunitatem fuisset consecutus, posteà immani proterviâ cruentas manus servatori suo injicere non erubuit. Huic concolor Tullia, Tarquinii filia, rhedam suam suprà cadaver demortui parentis, à quo vitam hauserat, trahi jussit. Talis etiam Antipater, qui à matre sua Thessalonica vocibus intentissimis, &, ut Historiæ fidem faciunt, *per* ipsa adeò *materna ubera* pro vitâ conservanda rogatus, nefarias tamen manus illius jugulo polluere non abhorruit. Sed quid paucos enumero? omnes omninò peccatores adversùs Deum, cujus beneficio victitant, ingrati existunt. S. P. Augustinus. *Omnis inimicus ingratus est, à Deo enim habet, quidquid habet.*

Ingratitudo.

Peccator Deo ingratus.

S. Aug. in Psal. 54.

317. P. Camilius Anticus lunam, sub eclipsi latentem, hoc epigrammate dignoscendam proposuit. E PUR CAMINA. Id est. ADHUC GRADITUR. Vel certè, NON UMBRA DEFLECTIT. Symbolum, id est, animi in virtute obfirmati, cui æmulorum crisis nec quidquam remoræ objicere potest. Hugo Cardinalis in illud Geneseos, *Fiant luminaria in firmamento*, ita commentatur. *Justi luminaria dicuntur, quia sicut luminaria, quidquid de eis mentiantur, non mutant cursum; sic justi, quidquid dicant mali, semper in bono perseverant.*

Perseverantia.

Hug. Card. in Genes. 1. 14.

318 Idem lunæ, jamjam in eclipsin devolvendæ, subscripsit. CURSUM HAUD SISTIT IN UMBRA. Significaturus haud dubiè, hominis generosi animum etiam inter afflictæ fortunæ casus serenum ac imperterritum stare. Præ aliis in hoc excelluit S. Paulus, quando, nobis quasi constantiæ facem prælucens, de se fatebatur. *Spiritus Sanctus per omnes civitates mihi protestatur; quoniam vincula & tribulationes Jerosolymis me manent. Sed nihil horum vereor, dummodo consummem cursum meum, &c.* Aspera hæc

Perseverare.

Act. 20. 23.

S. Franc. Xaver. Apostoli vestigia impigrè insecutus est S. Franciscus Xaverius, qui, *contractis ob assiduos labores morbis gravissimis*, verba sunt Cardinalis de Monte, pro solemni illius Canonizatione relata, *sæpius naufragium passus est, æstus, frigoris, nuditatis, vigiliarum, sitis, famis, incommoda devotissimè sustinuit*: nihilominus interea gravissima, & difficillimos Apostolici muneris sui labores sine intervallo, non sine prodigio, est prosecutus.

319. Potest equidem terra lunari sideri fastidium aliquod facessere, ejus conspectum fuligine ac umbris obliniendo: illius tamen vires nec quidquam labefactare potest; quin imò Luna influxu vix unquam validiore terram invisere solet, quàm dum sub infestas terræ umbras cogitur. Lunam proinde, sub eclipsi latentem, hoc lemmate ornavit Lucarinus. VALIDIOR TAMEN. Ita sanè virtus afflicta vires suas colligit, & geminato robore, se ipsam orbi in effectis dignoscendam exhibet. *(Virtus oppressa.)* Christum, servatorem nostrum, inter horrendos cruciatus suos verè Lunam, eclipsi ornatam, dixisses; qui eâ ipsâ horâ, cùm vesana hominum crudelitas immanissimè adversùs illum insaniret, suavissimos inauditæ pietatis ac benevolentiæ influxus in orbem derivavit. *(Misericordia Dei.)* Ecquis non obstupescat, eâ ipsâ tempestate, quâ homines ad nefariam illius proditionem accingebantur, sanctissimum ipsius corpus cibi loco iisdem ab ipsomet fuisse oblatum? *In qua nocte tradebatur, accepit panem, &c.* *(1. Cor. 11. 23.)* Petrum quoque, tertiâ vice perfidum, blandè est consolatus, eumque oculis suavissimis respexit, illustravitque: D. Lucâ asserente, *Respexit Petrum: id est*, interprete Carthusiano, *mentem ejus misericorditer tetigit, illustravit, & ad sui excessûs considerationem excitavit.* *(Luc. 22. 26. Carthus. in hunc. loc.)* Actus in infamem crucem, plurimisque calumniis gravissimè oneratus, Divino Patri pro tortorum salute supplicem se sistit, & *nimiâ misericordiâ superabundans*, verbis Sancti Brunonis utor, *pro suis crucifixoribus orabat dicens; Pater ignosce illis.* *(S. Bruno de Orna. Eccl. cap. 6.)* Totam seriem compendio explicans Magnus Augustinus. *Quoniam*, inquit, *in profundo malignitatis reddebant ipsi mala pro bonis, ille in summo benignitatis reddebat bona pro malis.* *(S. Aug. in Psal. 108.)*

320. Luna, Soli opposita, eclipsin sustinere, & ob intervenientes terræ umbras fœdè cruentari cogitur. Hoc Astronomiæ scitum Patri Petro Alois occasionem dedit, lunam, eclipsi ac tenebris squalidam, hoc lemmate notandi. EN ? SOLI ADVERSA CRUENTOR. Cruentam nimirum illam cædem commemorabat, quâ Serenissimus D. Joannes de Austria, sacri fœderis adversus Turcas supremus Belli Dux, barbarum hostem ad internecionem delevit, sicque immanem Turcarum Lunam victoriâ æternum deprædicandâ cruentavit. *(Turcæ profligati.)* Mentem Emblematis sequenti epigrammate aperuit.

Vivat ut Austriadæ venturis gloria sæclis,
Threycia ut maneat vivida fama necis.
Pinge mihi Pictor cæcum caligine cælum,
Cynthia ubi eclipsin discolor orbe subit.
Scriptaq; verba addas, En! soli adversa cruentor,
His rubra dicatur Luna loquuta notis.
Thressam lunaaciem, Austriadem Sol signat ovantem,
Indicat Ismaridum millia cæsa cruor.

Ita prorsus, quisquis adversus justos nititur, seipsum cruentat, certamque perniciem sibi accersit. *(Persecutores justi.)* S. P. Augustinus. *Pervenit gladius persecutorum ad corpora Martyrum, sed percusso corpore, cor mansit illæsum. Illius autem cor, qui gladium eduxit in corpus justi, non planè mansit illæsum. In corpore occidere voluerunt, in anima moriuntur.* *(S. Aug. in Psal. 36. Con. 2.)*

321. Vitiosos Principum mores in omnium crisin incurrere, è Luna conjicies; cui in eclipsin delapsæ, Saavedra subscripsit: CENSURÆ PATET. *(Defectus Magnatum.)* Hanc rem, quotidianâ experientiâ certam, calculo suo confirmans S. Petrus Damianus; *Dum*, inquit, *in imis est quispiam, ejus quodammodo vitia delitescunt. Cùm verò ad dignitatis culmen ascendit, in superficiem mox erumpunt: Et quæ fuerant eatenus inaudita; jam per ora rumigeruli populi trita vulgantur.* *(S. Petr. Dam. Ep. 20 ad Cadaloum.)* Et Sanctus Joannes Chrysostomus. *Non possunt Episcoporum vitia dissimulari, sed vel parva atque exigua confestim manifesta fiunt.* *(S. Ioann. Chrysost. l. 3 de sacerdot.)* Nec gentilium prudentiam hæc veritas latebat: unde Juvenalis: *(Iuvenal. Sat. 8.)*

Omni animi vitium tantò conspectius in se
Crimen habet, quantò major, qui peccat, habetur.

Et Salustius. *Qui magno imperio præditi, in excelso ætatem agunt, eorum facta cuncti mortales novêre. Ita maxima fortuna, minima licentia est.* *(Salustius.)*

322. Luna, intercurrente orbis mole, tristes umbras contrahit, omnemque à Sole mutuatam lucem, exuere cogitur: postliminiò tamen, obice illo amoto, felicem pristini splendoris libertatem sibi gratulatur. Unde extra terreas illas umbras eluctata, epigraphen tenet. JAM NIHIL OBSTAT. *(Mors utilis.)* Ita animus, Deo sacer, molestâ corporis sarcinâ prægravatus, eousque à Solis Divini conspectu prohibetur, donec excussâ illâ, ad infinitam æternæ beatitatis lucem participandam admittatur. Themistius, *Probabile est*, inquit, *animam veluti à vinculo corporis, quod expiravit, solutam, tum demùm verè respirantem, seseque recreantem Deo sociari, & ab eo pendere.* *(Themist. apud Io. Stobeum serm. 117.)* Et Apuleius. *Vinculis liberata corporis sapientis anima remigrat ad Deos, pro merito vitæ purius, castiusque transactæ, hoc ipso se Deorum conditione conciliat.* *(Apul. lib. de Philosoph.)*

323. Tum demum eclipsin patitur Luna, quando toto suo orbe plena resplendet. Unde lemma. CUM PLENA, CÆCATUR. vel, DEFICIT ORBE PLENO. *(Felicitas inconstans.)* Homo fortunæ invidiâ miserrimus, dum felicitatis splendore jamjam plenum se circumspicit, subitò ad extremas calamitatum tenebras præcipitatur. Idipsum de sanitate testatur Plutarchus. *(Sanitas.)* *Lubrica res est*, inquit, *valida corporis constitutio, & corpora, ubi ad summum profecta sunt vigorem, non consistunt, sed momento in contrarium impelluntur*: *(Plut. Sympos. l. 5. q. 7.)* Et de belli vicissitudine Tucidides, *Is*, inquit, *qui in bello ob res secundas exultat, non cogitat, quàm infidâ fiduciâ se extollat.* *(Tucid. l. 1.)* Quid multis? Divitiæ, honores, eaque omnia, quæ fortunâ parente nascuntur, illam inconstantiæ indolem congenitam habent. Eruditè Publius Mimus. *(Publ. Mimus.)*

Fortuna vitrea est, tunc, cùm splendet, frangitur.

324. Terræ globus, umbris suis in Lunæ vultum projectis, miseram hanc ingloriâ eclipsi aspergit. At injuria, sideri illi irrogata, omnium pessimè ipsimet terræ vertit; quippe quæ lunæ splendorem, gratumque aspectum, imprudens sibi eripit. Unde lemma. EREPTA SIBI LUCE NOCET. Vel, meo judicio, melius. SIBI NOCET OBUMBRANS. *(Ingratitudo.)* Ingratum hæc imago repræsentat, qui benefactore injuriis lacessito, plurimùm damni & offensæ in se ipsum accumulat. P. Athanasius à S. Carolo Augustinianus Excalceatus, hoc symbolum sequenti epigrammate explicat.

Ereptâ sibi luce nocet tunc inscia tellus,
Cùm lunæ lucis præpedit omne decus.

Lædere qui tentat fratrem, se confodit antè,
Ex fratris vitâ si trahat ipse suam.
Invide, crede mihi, stultâ tunc arte nocebis,
Si noceas aliis, sed magis ipse tibi.

Et magis succinctè meus D. Salvator Carduccius.

Tellus obumbrans Cynthia jubar gemit.
Cave, juvantem negligas: lacrimas dabis.

STELLÆ.

CAPUT X.

325. ALcibiades Lucarinus cœlum stellis undique respersum, pinxit; cum lemmate. LUCE, NON VI EADEM. Sicuti enim Apostolo teste, *Stella à stellâ differt in claritate*, ita Cœlitum quidem singuli è splendoris Divini abysso hauriunt, sorte tamen adeò dispari, ut gloriam suam nonnisi ad majoris vel inferioris meriti dimensum capiant. Isidorus, Hispalensium Archiepiscopus. *Quemadmodum stellæ sibi differunt claritate: ita justorum diversitas meritorum discretione.* Et S. P. Augustinus. *Aliter ibi lucebit virginitas, aliter ibi lucebit castitas conjugalis, aliter ibi lucebit sancta viduitas. Diversè lucebunt, sed omnes ibi erunt, splendor dispar, cœlum commune.*

1. Cor. 15. 41. — S. Isid. l. de mundo c. 14. — S. Aug. de verb. Dom. serm. 46. c. 3.

326. Cœlum, stellis undique respersum, medio loco lunam exhibet, cum dicto. QUÆ MINORA, MAJORA. Sicut enim stellæ, tametsi lunam longè excedant, minores tamen creduntur: ita minoris pretii virtutes ac merita non raró dignioribus præferuntur, hominumque oculis, cæcis planè judicibus, majora videntur; passim hodie contingit, superiores dignitatum gradus ab indignioribus occupari, dignosque non sine reipublicæ damno, haberi neglectui. Hanc orbis insaniam altùm deplorans Lipsius. *Hic jam est cursus rerum*, inquit, *& lex quædam, nisi fallor, mundi, ut honesti, honestaque jaceant, & exurgat quidquid turbidum est aut pravum.* Et alibi. *Prô Deum immortalem! blenni aliquot, & buccones ad culmina honorum veniunt, meliora ingenia arcentur.* At S. Bernardus huic miseriæ longè antè illachrymatus, *Monstruosa res est*, inquit, *gradus summus, & animus infimus; sedes prima, & vita ima; lingua magniloqua, & manus otiosa; sermo multus, & fructus nullus; vultus gravis, & actus levis; ingens auctoritas, & nutans stabilitas.*

Indigni sublevati. Virtuosi oppressi. — Lips. Centur. singul. ad Italos. Ep. 17. — Idem Centur. sing. ad Germanos ep. 51. — S. Bern. l. de Considerat.

327. Eidem symbolo, lunæ scilicet, inter stellas mediæ, inscripsi. QUÆ MAJORA MINORA. Innuebam videlicet, sicuti stellæ, lunâ longè majores, hâc tamen minores censentur; ita eos plerumque dignitatum gradibus inferiores collocari, qui meritis præstant. Hanc labem in Republicâ Romanâ deprehendens Seneca, ait, *Immensum erit, si percurrere cœpero, ipsa respublica quàm ingrata in optimos ac devotissimos sibi fuerit, quamque non minus sæpè peccaverit, quàm in ipsam peccatum est. Camillum in exilium misit; Scipionem dimisit, exulavit post Catilinam Cicero, diruti ejus penates, bona direpta, factum quidquid victor Catilina fecisset. Rutilius innocentiæ pretium tulit in Asiâ latere, Catoni populus Romanus præturam negavit, consulatum pernegavit, &c.* Idipsum Apuleius in Hippiâ, magni meriti, sed tenuis fortunæ viro animadvertit. *Ut Hippias*, inquit, *è numero sophistarum est, artium multitudine prior omnibus, eloquentiâ nulli secundus, ætas illi cum Socrate, gloria verò magna, fortuna modica, sed ingenium nobile, memoria excellens, studia varia, æmuli multi.* P. Jacobus Masenius in stellâ Chisiorum symbolicâ de Fabio Chisio canit.

Virtuosi depressi. — Senec. l. 5. de Benef. c. 17. — Apul. l. 4. Floridorum.

Hoc quodcunque polo fulget sublimius astrum
Ignaris falsò creditur esse minus.
Sic, quicunque Deum spretâ tellure sequuntur,
Ingenio vulgi vix modò nomen habent.
Sed tibi, Magne Fabi, vix ignorantia vulgi
Detrahet: in summis crederis esse, quod es.

328. Stellæ, splendore suo intra Oceani aquas reflexo, epigraphen tenent. TRANQUILLO RENITENT. Ita omninò gratiæ Divinæ splendor animam nonnisi tranquillam, & tumultuante vitiorum procellâ liberam, dignatur. S. Prosper, meus Concanonicus, linguâ ligatâ id exprimit.

Gratiâ Dei. — S. Prosp. in Epigram.

Tranquillam, & curis vacuam sapientia mentem
Imbuet, & placidi pectoris hospes erit.
Nam quod non fuerit conceptum corde quieto,
Acquiri in sævo turbine non poterit.

Pulchrè S. P. Augustinus, & veluti ad rem præsentem; *Esto tranquillus*, inquit, *& intelliges: nam perturbaris, & obscuras tibi lucem. Radiare tibi vult Deus. Noli tibi facere nubilum de perturbatione.*

S. Aug. in Psal. 91. circa finem.

329. Stella, nubium obsidione cincta, epigraphen Hispanam præfert. NI MANCHA, NI MUDANZA. Id est, NEC MUTOR, NEC MACULOR. Candidum & constantem Herois animum hæc imago repræsentat. Cumprimis tamen Deus geminam illam prærogativam sibi vindicat, qui à se ipso vocatur *stella splendida & matutina.* De illo affirmat Sapiens, quòd *sit speculum sine maculâ.* Et S. Jacobus, *apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.* Quia in Deo, interprete S. Gregorio, *mutabilitas non venit, nulla ejus lumen umbra vicissitudinis interdicit.*

Perseverantia. — Apoc. 22. 16. — Sap. 7. 26. — Iacob. 1. 17. — S. Greg. l. 11. mor. c. 7.

330. Stellæ, quæ sphæram ætheris octavam incolunt, epigraphen sustinent. NOCTE NITESCUNT. vel, IN TENEBRIS MAGIS. Virtutis hæc lineamenta sunt, quæ, adversitatum umbris undique occupata, famam ac splendorem longè amplissimum spargit. S. Bernardus. *Stellas dixisse virtutes, non me pœnitet, considerantem congruentiam similitudinis. Quomodo nempe stellæ in nocte lucent, in die latent: sic vera virtus, quæ sæpè in prosperis non apparet, eminet in adversis.* Et Justus Lipsius. *Sicut stella in tenebris etiam fulgent, sic liquidus & libens viri sapientis animus etiam in temporum caligine aut nube.* Quod modò de virtute; idipsum etiam de virtutis famâ credendum censet Lipsius, ut quæ, malevolorum calumniis infestata, clarissimè resplendet. *Ut stellæ in cœlo*, Lipsii verba sunt. *PER ipsas TENEBRAS FULGENT, sic bonorum fama per obstantes calumniatorum nubes.* De Fabio Chisio in symbolicâ Chisiorum stellâ canit P. Jacobus Masenius.

Virtus infestata. — S. Bernard. serm. 27. in Cant. — Lips. Centur. Miscell. Ep. 59. — Idem Centur. ad Belgas Ep. 11.

Omnia nox pullo tenebrarum velat amictu:
Mobile stellarum quæ solet esse decus.
Pulchrius in tenebris sidus micat, absq; tenebris;
Hoc terris Fabius, stella quod ista polis.
Hæresis, infestumque scelus virtutibus altas
Offundat tenebras, nox vice lux erit.

331. Stellatum symbolo inscripsêre. MICANT ABSENTE SOLE. vel, SOLE PROCUL RUTILANT. aut Claudiani verbis. DEFICIENTE NITENT PHÆBO. Virtus splendorem suum tantò uberius diffundit, quò magis mundi oculos subterfugere, & obscuros recessus habitare amat. Porrò sancti Innocentes, Christo sole æterno, è Palæstinæ cœlo in Ægyptum vergente, clarissimâ martyrum laureolâ resplenduerunt. E Philonis sententiâ, Emblemate illo cœlestia auxilii Divini lumina significantur, quæ nobis tum demum

Claud. Carm. Fescen. — Virtus abscondita. — SS. Innocentes. — Illuminatio Divina.

Philo l. de Somniis.

omnium copiosissimè affulgent, quando sensus caliginosos, & tenebris obvolutos circumfetimus. *Quoties*, inquit, *sensuum splendor tanquam sol oritur: tunc scientia revera cœlestis occultantur*; (Certè Magis, ad Rabbinorum scientiam confugientibus, stella disparuit) *quoties autem ad occasum accedit, tunc fulgentissima virtutum stella se proferunt, quando etiam mens ipsa, re nullà velante, fit sensibilis.*

In morte.

332. Persona, multis virtutibus conspicua, inter funebrem pompam à Lucarino stellarum Emblema accepit, quæ, in occasum dilapsæ, epigraphen tenebant. LUCEBUNT ALIBI. Anima enim, virtutum ornamento insignis, radiis suis è mundi conspectu subtractis, etiamnum clara in cœlis refulget. Hoc symbolo itidem viri illustres, in exilium ejecti, significantur, qui, gloriæ ac virtutum splendore secum ablato, iisdem radiis terras exteras, quibus antea patrias, illuminant. Petrarchâ teste, *Non minor in exilio Camillus fuit, quàm fuisset domi: quantus civis! quantus exul!* &c. Verùm non Camillus modò, sed & Cicero, Marcellus, Rutilius, Themistocles, Scipio, aliique patriâ extorres, virtutem & gloriam ubique terrarum individuas habuêre comites.

Exilium.

Petrarch. l. 2. de Remed. Dial. 67.

333. Debilis & angustus oculorum obtutus stellas penitùs obscuras, & nubibus sepultas judicat, cùm tamen illis longè superiores, nunquam non scintillent, luceantque: veluti è litteris, in cœlo stellato descriptis, colligere licet. HIC FUSCA NITEBIT. Ita omninò actiones plurimæ, quæ exoculatis æmulorum oculis sunt vitiosæ, Dei conspectum initè recreant, & gloriæ plurimùm diffundunt. *Boni enim*, inquit Hugo Cardinalis, *semper apud Deum lucidi sunt, licèt sint in mundo despecti.*

Merita æstimantur à Deo.

Hug. Card. c. 1. Genes.

334. Insignem Cardinalis Petri Campori virtutem, in homines passim beneficam, Joannes Ferius cœlo stellato non absimilem dixit, quod circùm terræ sphæram volutatum, epigraphen præferebat. TERRÆ FOETIBUS. Nam è Lipsii sententiâ, *sicut sidera illa splendorem habent, sed ut usibus mortalium deserviant; sic Principes dignitatem, sed cum munere, officioque devinctam.*

Prælatus Beneficus.

Lips. l. Politic.

335. Religionum vel Diœceseon Visitatores stellas, quæ cœlum nocturnum discriminant, muneris sui archetypon constituant: hæ enim circumvolutæ, terram opimis frugibus locuplerant. Unde lemma, sideribus affiaum. REVOLUTA FOECUNDANT. Josephus, paulò antè Ægypti Prorex nominatus, mox *circuivit omnes regiones Ægypti*. In quem locum P. Benedictus Fernandius. *Ut muneri suo in bonum publicum totius Ægypti satisfaceret, ante omnia totam illam regionem peragravit.* Qui verò influxus, à mysticis his stellis per Diœcesin aut Religionem diffundendos, scire amat, S. Bernardum consulito. *Post aurum*, inquit, *non abeant, sed Christum sequantur, qui quæstum legationum non æstiment, sed fructum: qui marsupia non exhauriant, sed corda reficiant, & crimina corrigant, famæ provideant suæ, non invideant alienæ, qui redeant fatigatò quidem, sed non suffarcinati.*

Visitatores.

Gen 41.46.

Fernand in hunc loc.

S. Bernard. l. 4. ad Eugen. cap. 4.

336. Stellis, è cœlo nocturno scintillantibus, inscripsi. VERGIMUS AD OCCASUM. vel. AD OCCASUM TANDEM. In hoc symbolo vitam humanam depictam cernere licet: hæc enim, quamlibet serena, splendida, aut sublimis; gressu tamen assiduo & inevitabili ad mortis præcipitia festinat. Doctissimè meus Idiota. *Sicut omnes stella, quæ ab Oriente veniunt, quamvis sint magnæ claritatis, & virtutis, tendunt tamen ad occasum: sic etiam homines universi, qui ab oriente, id est, per nativitatem intrant in mundum, quamvis illi aliquandiu rutilent, & clarescant, necesse tamen est, quod tandem ad occasum mortis veniant, decidantque.*

Vita humana.

Idiota lib. 5 Contemp. cap. 1.

337. Stella, nubibus inumbrata, chartam volantem præfert, his characteribus insignem. LUCET TAMEN, ET INFLUIT. Eos hoc Emblema concernit, qui, tametsi calamitatum umbris miserè infestati, aliis tamen suppetias ferre non desistunt. Celeberrimus in hac arte Tobias, frequenter ad Israëlis populos, etiam durâ captivitate pressus, invisit, eorum dolorem mitigavit, &, è Sacræ Scripturæ testimonio, *monita salutis dabat eis.* Hoc nihilo inferior S. Joannes Baptista, horrendo carceri mancipatus, nunquam non studuit, discipulorum corda genuino fidei lumine imbuere, eosq; ad Christum ablegatos, regiam æternæ beatitatis assequendæ semitam docere. Haud aliter hoc nostro ævo Carulus Stuartus, Angliæ Rex, capite jamjam infra securim posito, parricidas suos, pro conservandâ patriæ tranquillitate, sanissimis consiliis instruxit. Omnium tamen propriissimè S. Stephanum Emblema illud concernit, qui à persecutoribus suis acerrimè exagitatus, non tantùm instar stellæ purissimæ resplenduit, *viderunt faciem ejus, tanquam faciem Angeli*; sed insuper pro ipsis ad Deum intercessit, veniamque rogavit. *Positis autem genibus, clamavit voce magnâ, dicens, Domine, ne statuas illis hoc peccatum.* S. P. Augustinus. *Videamus*, inquit, *spectemus magnum spectaculum. Ecce Stephanus lapidatur. Eia membrum Christi, eja athleta Christi, inspice illum, qui pro te pependit in ligno. Crucifigebatur ille, tu lapidaris. ille dixit,* Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. *Tu quid dicis, audiamus. Primò stans oravit pro se, & ait:* Domine Jesu accipe spiritum meum. *Deinde genuflexit, & flexo genu ait,* Domine, ne statuas illis hoc peccatum. *Hoc dicto,* obdormivit. *O felix somnus, & requies vera, Ecce quid est requiescere, pro inimicis orare.*

Beneficia conferre.

Tob. 1. 25.

S. Stephanus.

Act. 6. 15.

Act. 7. 60.

S. Aug. ser. 237 de Temp.

338 In sacro Sartonensi templo stellam videre est, quæ splendoris sui radio ad ipsum usque infimum hunc orbem demissâ, epigraphen refert, IMA SUMMIS, ex Horatio desumptam. Nempe Maria Virgo, Verbo Divino gravida, instar stellæ, terram cœlo, mirâ concordiâ, univit. Hoc Mariæ encomium S. Ecclesia publicis hymnis extollit. *Virgo Deum & hominem genuit, in se reconcilians IMA SUMMIS.* Hunc erga Deiparæ affectum Ludovicus Veruccius ita explicat.

Horat. lib. 1 Carm. Ode. 34.

Incarnatio Verbi.

Lud. Veruce nell. Eremita Antoni. l. 11. st. 90.

Nel grembo di Maria le cose estreme
Sono congiunte per gratia alta, e divina:
L'infime parti unendo à le supreme:
S'alza la terra, quant' il ciel s'inchina &c.

Eadem cœli Imperatrix maternâ suâ beneficentiâ homines è terrâ ad cœlestis gloriæ fastigium manuducit, sicque ima jungit summis. Cæterum hâc imorum summorumque copulâ S. Petrus Chrysologus pacem & concordiam fraternam exprimit. *Pax*, inquit, *anima fidei, columna justitiæ, pax futuræ spei, pignus idoneum: pax, quæ præsentes sociat, absentes invitat: pax, quæ terrena cœlestibus, & Divinis humana conciliat.* P. Jacobus Masenius de Illustrissimo D. Legato, Fabio Chisio, in egenos beneficentissimo canit, alluditque ad stellam ipsius gentilitiam.

Protectio M. V.

S. Petr. Chrysol. serm. 158.

Pax unit res extremas.

Benefactor.

Summa licèt summo firmetur in æthere stella,
Illa potest humiles irradiare casas.
Quod stella radii, Fabio submissio præstat:
Illa micat vulgo, nec minus ille micat.
Lumine stella suo, Fabius virtutibus orbem
Implet: utrumque soli sidus, utrumque poli.

339 In eodem templo stella cernitur, cum lemmate. UT MOVEAM MOVEOR. Deiparam Virginem, ad cœlos assumptam, hæc imago loquitur; quæ

Assumptio M. V.

Digitized by Google

quæ è terra ad Superûm regiam evocata, Deum mortalis nostris propitium effecit, sicque è mundo *mota*, Deum in vota nostra *movit*. Testem se offert S. Ecclesia, dum canit, *Quam idcircò de præsenti sæculo transtulisti Domine ut apud te pro peccatis nostris fiducialiter intercedat.* Vel certe è terris ad cœlos emota est, ut fidelibus incitamento, & instar prototypi esset, ad heroicas illius virtutes impigrè assequendas.

In Oratione festivitatis vigil. Assumpt.

Exemplum.

340. D. Carolus Ghioldus, in insigni Collegiatâ ad S. Nazarium Mediolani Theologus, quasdam de septem Sacramentis conclusiones propugnandas suscipiens, septem stellas seu planetas scuto symbolico impressit, cum dicto, HIS VIVIMUS, ET REGIMUR. Emblematis hujus materies è sacra Apocalypsi habetur mutuata, ubi de Filio Dei dicitur, *habebat in dextera sua septem stellas*; Lemmate verò ad illud Aristotelis pronuntiatum alludente. *Necesse est, inferiora hæc superioribus lationibus continuari, ut omnis inde eorum virtus constituatur & regatur.* Nempe mutuam Sacramentorum virtutem Emblemate illo significavit; Baptismi quidem, Eucharistiæ, &c. quia de iis *vivimus*: Ordinis verò & Matrimonii, quia per ea *regimur*; inspirando nimirùm in fidelium animas gratiam & vitæ spiritualis incrementum. S. Augustinus. *Sacramenta lapsos ædificant, satiant esurientes; qui non ita satientur, ut fastidiant, sed si satietas sine fastidio, pellent inopiam, non assumens contemptum.* Et rursùs. *Optimè Punici Christiani baptismum nihil aliud, quam salutem; & sacramentum Corporis Christi nihil aliud, quam vitam vocant.*

Sacramenta.

Apocal. 1.

S. August. serm. 72. de Temp. c. 1.

Idem de pecc. merit. lib. 1. cap. 24.

341. Qui diuturnâ calamitate exagitatus, tandem, meritis ac virtute suâ adminiculante, ad salutis exoptatæ Pharum eluctatur, symboli loco stellam præferat, è nube, quâ importunè detinebatur, promicantem, cum lemmate. EMERSIT. Vel, EMERGET TANDEM. Idipsum de justitia pronuntiat Andreas Alciatus, *Tandem, tandem justitia obtinet*, id quod ex Hesiode desumpsit *Justitia verò EMERGIT, super injuriam TANDEM prodiens.*

Calamitas superata.

And. Alc. Emb. 28. Hesiod. lib. 1. Georg.

342. D. Joannes Visconti, nobilis Pistoriensis, doctrinâ æquè, ac vitæ sanctimoniâ conspicuus, symboli loco stellam præfert, hoc lemmate insignem. NON INDIGET AURO. Ii enim, qui Deo famulantur, propriæ suæ virtutis splendore contenti, omnem adventitiam lucem, ut supervacaneam, rejiciunt. Suffragatur Lipsius. *Virtus*, inquit, *ipsa sibi magnum præmium est, nec ornamenta ulla aliunde desiderat.* Et Franciscus Petrarcha. *Sæpè alteri commodum virtus alterius tulit. Veram tamen nisi de proprio sumpseris, ab alio non expectes.* Denique B. Ennodius.

Proprius valor.

Lip. Præfat. lib. 1. variar. lection. Petrarch. lib. 1. de remediis Dial. 10. Ennod. in ...

Nil juvat externo componere membra nitore:
Lux naturalis fiat a nobilitas.

343. Qui proprii meriti aut virtutis inops, solâ avorum nobilitate gloriatur, stellæ non absimilem se probat, quæ radiis, à Sole emendicatis, scintillans, epigraphen sustinet. MUTUATO LUMINE FULGET. Origenes hanc iconem de S. Joanne Baptista interpretatus illa Apostoli verba, *Non erat ille lux*, ita explicat. *Erat lucerna ardens & lucens, sed non propriâ luce lucebat: stella erat matutina, sed non à se ipso proprium lumen accepit; gratia ipsius, quem præcurrebat, in eo ardebat & splendebat. Non erat ille lux, sed particeps luminis: suum non erat, quod in se & per se fulgebat.*

Honor mendicatus.

S. Joan. Baptista.

Origen. in Joan. c. 1.

344. D. Arctius in Universi umbilico globum terrestrem depinxit, cujus inferius hemisphærium à sole illuminatur, superiore verò umbram pyramidalem adversus stellam oppositam projicientem, quia tamen umbra illa, justo brevior, stellam non attinge-bat, ideò ab ipso vocabatur *stella ab eclypsi immunis*, addito lemmate. TENEBRÆ NON COMPREHENDERUNT. Ita sanè tœda illa originalis maculæ umbra ad Mariam Virginem, ceu purissimam stellam, porrigi nunquam poterat. S. Hieron. ex illis Psalmi verbis *Deduxit illos in nube diei*, ita concludit, *Pulchrè dixit, diei: nubes enim ista, id est, MARIA, Dei Mater, non fuit in tenebris, sed semper in luce.*

Conceptio Mariæ V.

S. Hier. in Psal. 77.

345. Franciscus Raulinus cœlo nocturno, stellis undique resperso, inscripsit. NON LUCENT OTIOSA. Lemmate è Seneca mutuato. *Quid enim*, inquit, *tot millia siderum indicas otiosa lucere?* Nimirùm Serenissimum Odoardum Farnesium appellabat, qui præclaris sapientiæ, fortitudinis, magnanimitatis, aliarumque virtutum dotibus cumulatè instructus, hos suos splendores nequaquàm steriles aut otiosos aluit, sed factis nobilissimis, tantoque heroe dignis, locupletavit. Certè ii, qui intra limites genuinæ virtutis aut sanctæ fidei Deo famulantur, stellis non absimiles se probant, cùm fidei Divinæ lucem optimis exemplis ac piis operationibus connectere nunquam non allaborent. Unde Apostolus testatur. *Fides sine operibus otiosa est.* Proinde, subjungit Magnus Augustinus, *nec amor sine spe est, nec sine amore spes, neque utrumq; sine fide.* Et rursùs. *Qui credunt, & opera bona non faciunt, fidem dæmonum videntur habere. Qui verò non credunt, pejores dæmonibus reprobantur.*

Senec. quæst. natural. lib. 2. cap. 11.

Dignitas cum virtute.

Fides & opera.

Iacob. 2. 20.

S. Aug. Enchirid. c. 8. Idem serm. 18. de Sanctis.

346. Non omnibus stellis lucendi facultas obtigit. Siquidem illarum aliæ sunt pellucidæ ac serenæ, aliæ verò nebulosæ ac turbidæ. Caveas tamen, hanc earum varietatem in solem, stellarum omnium illuminatricem, conjicias: tota enim illa diversitas à varia siderum temperie profluit; aliis plus, aliis verò minus ad splendorem recipiendum dispositis. Unde Raulini lemma. NON EST à SOLE VARIETAS. Significabat nimirùm Ducis Odoardi voluntatem ad omnes illustrandos fuisse ex æquo promptam, paratamque; quamvis serenissimo huic gratiarum splendori recipiendo non omnes sese idoneos objecerint. Certè Rex ille Evangelicus *vocat servos suos*, singulorumque meritis ad libellam examinatis, *uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii verò unum, unicuiq; secundùm propriam virtutem. Ratio disparis doni*, interprete Cajetano, *redditur disparitas virium. Unicuique enim dedit secundùm proprias vires, id est, proportionaliter ad proprias vires.*

Gratia conformatur capacitati.

Matth. 25. 14.

Cajetan. in hunc loc.

347. Stellæ inferum hunc orbem gubernant quidem: sed nonnisi ab intelligentiis (Angelos vocant Theologi) gubernatæ. Unde Raolini epigraphe. REGUNT SED REGUNTUR. Ad hanc ideam prudens Princeps se componat, necesse est; quippe qui, Provinciæ suæ orbem ex æquo gubernaturus, ipse sapientiûm consiliis, legumque præscriptis gubernandum permittat. Quæsitum ex Agesilao, cur Lacedemonum Respublica præ aliis vigeret? *Quoniam*, respondit, *præ cæteris in hoc se exercent, ut pariter & imperare & parere sciant.* Alexander Magnus, militiam ac regnum sapientissimè moderatus, à Parmenionis ore totus pependit, si Curtio fides; *Rex sine illo nihil magna rei gessit.* E sacris litteris id compertum est; quæ Hæbræis Regibus, recens ad solium evectis, injungebant, ut propriâ manu omnia legis Divinæ præcepta scriberent: cum hoc exercitium ad illam mentis altum imprimendam uti & ad felicis imperii auspicium, plurimùm conferre videretur. De Antonio Pio referunt Julius Capitolinus & Sabellius. *Nihil vel in bellicis, vel in civilibus negotiis agebat, de quo non prius conferret cum gravibus viris, dicens: Æquius est, ut ego tot talium que amicorum consilium sequar, quàm ut tot talesque amici meam*

Princeps aliorum consiliis utatur.

Deut. 17. 18.

Sab. l. ... En. 7.

unius sequantur voluntatem: Multum abhorrens à quorundam ingenio, qui consulto pileo suo dicunt: Vos sedulò consulitis, sed aliud mihi suadet pileus meus.

Joseph de Arimathia & Nicodemus. Christi mors. *S. August. serm. 134. de Temp.*

348. Stellæ, in Cœlo nocturno coruscæ, epigraphen tenent. POST SOLIS OCCASUM. Sacram B. Andreæ Avellini faciem hoc emblema spectabat, quæ à morte instar fulguris resplenduit. Opportunè insuper Josephum de Arimathiâ, & Nicodemum hâc icone significaveris, qui, Servatore etiamnum vivente, occultos sese tenebant; eo tamen in mortis occasum inclinante, stellatum more, palam prodire, & clarissimos charitatis, fidei, ac pietatis radios spargere cœperunt. Cæterùm, Magno Augustino teste, *Sol Christus est; Luna Ecclesia in orbe completa, solis claritate quotidie illustrata: stella quoque lucentes, Sanctorum sunt millia, id est, Apostoli, Patriarchæ, Martyres, Virgines, Sacerdotes, cuncti justi pariter & fideles virtutum suarum flammâ radiantes.* Quæ tamen stellæ nonnisi post Christi, ceu solis æterni mortem splendescere potuerunt.

Virtus excellens. Prophetæ. *S. Aug. in Psal. 12. conc. 2.*

349. Grandis meriti, doctrinæ, & sanctimoniæ excellentia in personâ illa resplenduerit, necesse est; quæ ad insignem dignitatem sublevata, symboli loco, solem nascentem accepit, ad cujus primum conspectum mox stellæ circumerrantes adornare fugam, suasque repetere latebras cœpêre: addito lemmate. PRÆCEDUNT, UT CEDANT. Quasi diceret; omnes illos, qui hunc in eâdem dignitate antecesserant, instar tenuium stellarum, coram tanti ingenii sole evanescere. Stellas dixerim Sanctos Legis veteris Prophetas, qui præcesserunt, ut tanto Christi ac legis Evangelicæ soli cederent, locumque darent. S. P. Augustinus *Jam non ad lucernam prophetiæ ambulamus, sed ipsum Dei verbum, tanquam solem contemplamur.*

Ordo prodest. *Pet. Greg. de Repub. lib. 4. cap. 3. n. 4.*

350. Firmamenti stellæ semper in eodem loco & situ, quem à Deo assignatum olim accepêre, fixæ, immotæque hærent. Unde lemma. ORDINE SEMPER IMMOTO. Hæc nimirum amussis est boni regiminis, in civitate, vel republicâ instituendi: nam si cives æque ac nobiles intra limites, à legibus præfixos, utrimque se contineant, haud dubiè publicam utilitatem, communemque decorem sartum tectumque conservabunt. Proinde inter cæteras Reipublicæ tuendæ conditiones Petrus Gregor. *Prospiciendum est*, inquit, *moderatori, ut quilibet suum conservet locum, & ordinem, quando & quo tempore oportet.*

Virgil. 4. Georg. Mundum relinquere. *Io. Bapt. Barg. lib. 3. Epig. 102.*

351. Septenam Plejadum constellationem, quam Ursa cœlestis comitabatur, hoc Virgilii hemistichio, ceu lemmate, circumscripsêre. OCEANI SPRETOS PEDE REPPULIT AMNES. Meâ tamen sententiâ brevius, & melius. OCEANI REPPULIT AMNES. Christinam, Suecorum Reginam, dum vastis suis regnis nuntium remisit, hoc Emblemate condecorârunt Joannes Bapt. Bargioccus illius sensum sequenti epigrammate aperuit.

Plejas Oceani spretos pede reppulit amnes,
Sunt ficta hæc, at tu verius ista facis.
Quippe tua Oceani glacialia regna repellis,
Et pede, te major, Regia sceptra teris.
Ergò Virgilii gelido tu dignior axe,
Vatum Oceani quæ pede spernis opes.

S. Aug. in Psal. 39 ante medium. Ibidem.

Et certè fallacem ac turbatum hujus mundi Oceanum generoso calcandum esse pede, eleganter in rem præsentem loquitur Doctorum Princeps, Magnus Augustinus. *Hoc sæculum mare est. Habet amaritudinem noxiam, habet fluctus tribulationum, tempestates tentationum; habet homines, velut pisces, de suo malo gaudentes, & tanquam se invicem devorantes.* Quid igitur in tantis malis consilii? *Calca mare*, inquit, *ne mergaris in mari.*

352. Sole exoriente cætera sidera omnia apparere desinunt, cœlumque velut unoculum relinquunt. Hinc lemma. SOLIS CONDUNTUR AD ORTUM. Sic humilitate, ceu sole, animam humanam subeunte, virtutes reliquæ adeò teguntur, ut humilis sibimet ab omni perfectionis nitore planè nudus videatur. *Penè soli verè electi*, inquit S. Gregorius, *bona sua non vident, quæ in se videnda omnibus ad exemplum præbent. Solus Moses ignorabat, quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis Domini*, cunctis aliis insolenti spectaculo perterritis. Et S. Bernardus. *Conservandæ humilitatis gratiâ, Divina solet pietas ordinare, ut, quantò quis plus profecerit, eò minus se reputet profecisse; nam & usque ad supremum exercitii spiritualis gradum, si quis eò usque pervenerit, aliquid ei de primi gradus imperfectione relinquitur, ut vix sibi primum videatur adeptus.*

P L A N E T Æ.

CAPUT XI.

SATURNUS. VENUS, seu Lucifer, vel Diana. MERCURIUS.

353. SAturno, Amphoræ domum habitanti, inscripsit Tassus. TARDISSIME VELOX. Appositè quidem. Nam si hujus planetæ amplissimam sphæram respicias, inter omnia reliqua sidera ultimus eam percurrit; si verò motum, nulli secundus est, tantamque in vastissima sua sphæra absolvenda velocitatem adhibet, quantam reliquæ stellæ in percurrendis suis sphæris angustioribus. Ita Principes nec in decernendo præcipites, nec in exequendo tardi sint, oportet. Sicut enim nimia cunctatio, ita & præpropera celeritas multis perniciosa, omninòque vituperio digna existit, utraque verò probè attemperata, optimos pro Republicæ incremento effectus parit. Octaviano Imperatori dictum solenne erat, *Festina lentè.* Idque etiam in sigillo suo significavit, cui *papilionem cum cancro* incidi voluit; jungendo nimium velocem papilionis volatum cum congenitâ cancri tarditate. Ovidius bonum Principem ad pœnas inferendas cunctabundum, & ad præmia distribuenda celerem cupit.

Sit piger ad pœnas princeps, ad præmia velox.

354. Principum dignitas, quæ supra vulgus longè eminet, in Saturno, planetarum omnium supremo, dignosci potest. Proinde sicuti iste id lemmatis sibi vendicat, SUBLIMIS LENTIOR. Ita sanè Principes in subditorum causis nonnisi tardâ & maturè ponderatâ sententiâ quidquam decernant. Emblematis author, mentem suam explicans, subjungit.

Infirmorum properantia, sublimium tarditas est;
Magnum regimen consideratâ tarditate fertur,
Multa enim providens diu deliberat.
Re tamen ipsa in majori orbe
Sydus, in speciem tardius, velocius est, &c.

VENUS, hoc est LUCIFER, seu DIANA.

355. Veneris Planeta (Luciferum etiam vocant, quòd solem præveniat; & Dianam, ceu solis nascentis prodromam) solem jamjam exorientem comitatus, à P. Raulino epigraphen cepit SOLEM LUCE HAUD PROMITTIT INANI. Significabat nimirum, Ducem Odoardum suis promissis adeò firmiter stetisse, ut beneficiorum & gratiarum radii, quos spoponderat, nunquam non è vestigio sint secuti. Quod ille de Principe, jure longè potiore de Deo dixerim, cujus vel minima promissa adeò non fiunt irrita, ut, instar Phosphori,

solatem beneficentiæ suæ lucem quàm celerrimè in clientes effundat. D. Petro, Apostolorum Principi, fidem habebis. *Non tardat*, inquit, *Dominus promissionem suam*. Cui suppar S. Joannes Chrysostomus, Spes, ait, *non pudefacit, quia Dei est promissio, & dona promissis sequuntur ejus naturam, qui promittit*. Et S. P. Augustinus. *Firmissimè sperate, quod non videtis; patienter expectate, quod nondum habetis; quem veracem promissionem Christi fidelissimè retinetis.*

2 Pet 3. 9.
S. Chrysost. Hom. 6. ad ... S. Aug. De Verb. Apost. Serm. 35.

356. Stella Veneris, Solem assiduò comitari solita, inscriptionem refert. PROXIMA SEMPER. vel, SEMPER CIRCA SOLEM. Typum hunc habeas animæ, quæ alterius amore capta, ægerrimè se ab eo avelli patitur. Leo Hebræus, de Amore disserens, *Videmus*, inquit, *quod amantis in amatum pulchritudinem amor adeò intenditur, atque inflammatur, ut omnes ipsius sensus, totamque phanthasiam, nec non universam insuper mentem occupare videatur*. De Amore Divino testatur doctissimus Idiota, meus Concanonicus, *Impatiens est, nisi inveniat, quod desiderat, nec aliud cogitat, quàm quod diligit*. His colophonem subjungens D. Dionysius Areopagita ait, *Amoris effectus sunt, amantes extra se ponere, & quasi de statu dimovere, nec sinere illos esse suos, sed eorum, quos amant: hinc magnus ille Paulus, Divino amore captus, & virtute ejus extatica correptus, ore divino dicebat: Vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Christus: nempe ut verus amator, & extra se in Deum raptus, nec suâ jam vitâ vivens, sed vitâ Dilecti, ut admodum amabili.*

Verus amor.
Leo Heb. Dia. 3 de Amore ...
Idiota Lib. 6. Contemplat. Dionys. de Div. Nom. c. 4.

357. Dianæ sidus epigrapheo monstrat. SOLA CUM SOLE. Ita Maria Virgo in Golgothæa rupe, Apostolis omnibus profugis, sola è solis Divini lateris comes individua, hærebat, & afflicto compatiebatur. Unde Isaiæ ore conquestus est Dei filius, *Torcular calcavi solus, & de gentibus non est vir mecum*. In quæ verba piè commentatus Richardus à S. Laurentio *Verum est Domine*, inquit, *quod non est vir tecum, sed mulier una est tecum, quæ omnia vulnera, quæ suscepisti in corpore, suscipit in corde*. Et S. Anselmus super illud Joannis, *Stabat juxta crucem Jesu Mater ejus*, ait, *stabat Maria in fide Jesu constantissima, & patientissima: nam discipulis fugientibus, cunctisque viris recedentibus in gloriam totius fœminei sexûs, inter tot pressuras filii sui constanter ipsa sola stabat in fide Jesu firma, &c.*

Maria in Monte Calvariæ.
Isa 63. 3.
Richard. de S. Laur. l. 3. cap. 3.
S. Anselm. in Jo 19. 25.

358. Dianæ stellam solem proximè antecedens, & manè coruscans, cognominatur *Phosphorus*, seu *Lucifer*; eadem verò, solem insequens, & vespere lucens, *Hesperus* dicitur. Unde lemma. VESPERE, ET MANE. vel EOI, OCCIDUIQUE COMES. Ad hanc ideam genuinos veri amici mores explorare licet, qui non solùm in Fortunæ ridentis ortu, sed etiam in indignantis occasu nobis individuos adhæret. Eos insuper, qui Divinis obsequiis se devoverunt, in hoc sidere depictos cernes, veluti qui Deo è munere suo nunquam non venerabundi assistunt. Artem hanc, Religiosis cumprimis imitandam altùm imbiberat Rex David, dum exclamavit, *Vespere & mane & meridie narrabo & annuntiabo*. Dedecus certè foret illos ab avibus superari, de quibus testatur S. Ambros. *Surgente & occidente die, suos cantus instaurare consueverunt, ut decursi, vel adorsurgendi temporis laudes suo deferant creatori*. Pulchrè in illum Psaltis Regii locum S. P. Augustin. *Evangelizatu*, inquit, *noli tacere tu, dic quod accepisti. Vespere de præteritis, manè de futuris, meridie de sempiternis, vespere Dominus in cruce, manè in resurrectione, meridie in ascensione. Et enarrabo vespere patientiam morientis, annuntiabo mane vitam resurrectionis; orabo ut exaudiat meridie, sedens ad dexteram Patris.*

Amicus verus.
Orario.
Psal. 54. 18.
S. Ambros. lib. 5. Hexam. cap. 12.
S. Aug. in Psal. 54.

359. Lemma, Dianæ sideri inscriptum, CITO VENIT, SERO RECEDIT; Divinam gratiam concernit, quæ homini excitando, illuminandoque celerrimè occurrit, & nonnisi tardè, imò nunquam, nisi à nobis ejecta, pedem refert. Unde illam in præveniendo admodùm velocem testatur Psaltes, *Misericordia ejus præveniet me*. Et Salomon *Præoccupat qui se concupiscunt, ut illis se prior ostendat*. Contrà verò illam in recedendo cunctabundam docet S. Concilium Tridentinum. *Deus suâ gratiâ semel justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur*. Et S. P. August. *Nunquam prius Deus deserit hominem, nisi prius deseratur ab homine*. Item. *Non deseret Deus opus suum, si ab opere suo non deseratur.*

Gratia Divina.
Ps 58. 11.
Sap 6. 14.
Trid. sess. 6. cap. 11.
S. Aug. ser. 94. de Temp. Idem in Ps. 145.

360. Epigraphen, Dianæ sideri præfixam, SEQUETUR DESERTA CADENTEM, inter cætera Mariæ Virginis præconia numerabis; quæ, Discipulis in fugam actis à nemine non deserta, extremam & acerbissimam filii Divini luctam imperterrito animo in ferali Calvariæ pegmate comitata est. In hunc sensum eleganter B. Amadeus. *Currit post Jesum non tantùm in odorem unguentorum, sed in multitudine dolorum; non solùm in gaudio consolationum, sed & in abundantia passionum*. Guerricus mœstam illam S. Joannis periodum contemplatus, *Stabat juxta crucem Mater ejus* in hæc verba concludit *Plane Mater, quæ nec in terrore mortis filium deserebat.*

Maria V. in Monte Calvariæ
B. Amad. Hom. 5. de laud. Virg. Guerric. ser. 4. de Assum.

361. Veneris stella, zodiacum egressa, Tasso authore epigraphen sustinet TRANSGRESSA JUVAT. Nimirùm Prædicator, qui cum fructu pro Concione dicere cupit, rupto nonnunquam propositi argumenti filo ad morum formandorum materiem, non sine singulari Auditorum utilitate, digreditur. Mirum est, quanto auscultantium profectu in hoc dicendi genere excelluerit. Magnum illud Ecclesiæ columen S. P. N. Augustinus. Porrò Mariæ Virginis ceu stellæ illustrissimæ, hæc idea est; quæ è mundi hujus zodiaco ad cœlos progressa, summis orbem incrementis gratiisque fœcundavit. Unde D. Thomas è Deiparæ morte plurima in totam Ecclesiam beneficia redundâsse testatur. *Beata Virgo*, inquit, *non fuit liberata à morte, & aliis pœnalitatibus, ut per illas pœnalitates teri Ecclesiæ thesaurizaret.*

Prædicator.
Mariæ V. mors.
S. Tho 3. p. q. 27. art. 3. ad 2.

362. Dianæ sidus, Solem vicinum præveniens, epigraphen tenet. PRÆSENTEM NUNTIAT. Pronum est, in hoc ectypo S. Joannem Baptistam dignoscere, de quo S. Maximus. *Hic enim*, inquit, *solus est prophetarum, qui Dominum nostrum Jesum Christum, quem alii in longa tempora futurum præscierunt, propriis oculis videre meruit, & ANNUNTIARE PRÆSENTEM.*

S. Io. Bapt.
S. Maxim. Hom. 3 in Nat. Virg.

363. Homo, totus ex alterius voluntate ac dispositione pendens, Dianæ stellam imitatur hoc Terentii lemmate insignem. I PRÆ, SEQUAR. Hanc epigraphen quivis Christianus respectu voluntatis & ordinationis Divinæ sibi familiarem habeat. Lipsium habeto testem. *Hæc summa* inquit, *vel una potius sapientia, Deo & fatis obsequi. Quod Deus vult, velimus; quò ducit, eamus.*

Deo correspondere.
Lips. Cent. ... Belg. Ep. ...

364. Comes Theodorus Trivoltius, Majestatis Catholicæ supremus in Belgio Magister equitum symboli loco Dianæ stellam sibi prætexi voluit, cum lemmate. SEQUITUR, ET PRÆCURRIT. Gratiæ Divinæ hæc est indoles, quæ virtuolas nostras operationes & excitando antevertit, & adjuvando ad ipsam usq; illarum terminû prosequitur. Id quod S. Ecclesiæ precibus firmatur *Tua nos, quæsumus Domine, gratia semper & præveniat, & sequatur ac bonis operibus jugiter præstet esse intentos*. S. P. Augustinus. *Deus*, inquit, *voluntatem tuam inspicit, & incitamentum*

D. vina gratia.
Dom. 16. Pentec. S. Aug. in Ps. 31. Conc. 1.

carne considerat, & hortatur ut pugnet, & adjuvat ut vincat, & certantem inspectat, & deficientem sublevat, & vincentem coronat.

Tibull. 365. Dianæ stellam hoc lemmate insigniérunt. PROVOCAT ORTA DIEM. Verbis è tibullo mutuatis.

Dum rota luciferi provocat orta diem.

Nativitas S. Joan. Bapt. & Mariæ V. — Opportuno hoc Emblemate auspicatissimos S. Joannis Baptistæ, aut Matiæ Virginis Natales significabis; qui mundo, novâ cœlestis gratiæ die illustrando, vicinum Divini solis exordium nuntiârunt. S. Aug. ser. 21 de Sanctis. S.P. Augustinus. *Sicut lippientes oculos ad videndum provocas, si exiguum splendorem lucernæ ostenderis, & amplius crescit si lumen magnum ingesseris: ita Dominus & Salvator noster, qui est lumen verum, nisi prius beatum Joannem, velut lucernam, præmitteret, claritatem ejus totus mundus sustinere non posset. Et quia universum mundum peccatorum tenebræ, & nox infidelitatis oppresserant, & solem justitiæ aspicere non valebant. Beatus Joannes, quasi lucerna præmittitur, ut cor das oculis, qui lippitudine iniquitatis oppressi fuerant, magnum & verum lumen videre non poterant, ad lumen lucernæ primùm quasi tenuem splendorem videre consuescerent.*

366. Abbas Salarolus, Dianæ stellam, solis in aurora prodromam, hoc lemmate insignivit. ME PRÆVENIENTE SEQUETUR. Gratiam prævenientem significabat, quæ gratiam (ut vocant) justificantem antevertit, eique viam sternit. Gratia excitans, & justificans. SS Tridentina Synodus. Trid. sess. 6. can. 3. *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritûs Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ejus justificationis gratia conferatur, anathema sit.* Et S Bernardus. S Bernard. serm. 69. in Cant. *Vigilat tu? Vigilat & ille. Accelera quantum vis etiam ipsos accelerare vigilias, invenies eum, non prævenies.* Et rursùs illa Christi verba examinans, *Ita Pater, quoniam sic placitum fuit ante te*, infert, Idem in Epist. ad Bartholomæum Abbatem. *Tuo placito sunt id, quod sunt, non suo merito; non enim invenis merita, sed prævenis.*

S. Carolus. 367 Supra S Caroli, recens nati domum clarissima flamma apparuit. Eò collineans Bartholomæus Ruffus Emblematis loco Dianæ stellam repræsentavit, quæ in Oriente è nubium quarundam caligine resplendens, epigraphen tulit. HINC SPLENDIDIOR. Oniàs quoque Pontifex Maximus, cognominabatur *Quasi stella matutina in medio nebulæ*: Eccle. 50 6 siquidem sapientiæ ac optimi exempli luce tantò uberius resplenduit, quantò densioribus vitiorum umbris ævum illius depravatum involvebatur; ut adeò verè de optimo illo Pontifice dicat Nicolaus Lyranus: *etiam inter malos refulsit doctrinis & exemplis* Porrò Sanctissima Christi Anima stellam inter tenebras est imitata, eo potissimùm tempore, quando corpore in crucem acto, membrorumque compage divulsâ, & undique dilaniatâ, supra tragicum Calvariæ pegma gravissimis suis doloribus ingemuit P. Cornelius à Lapide hanc allegoriam prosecutus, ait, *Stellam in medio nebula, Christum Pontificem in Cruce in medio illius tenebras esse: vel eandem ejus animam & divinitatis fulgore, & gratiarum pulchritudine radiantem, sed corpore ad crucem denigrato, & nebuloso velo circumdatam.* Eos insuper hoc symbolum spectat, qui è calamitatum umbris magis gloriosi & admirabiles resplendent. De Fabio Chisio P. Jacobus Masenius, eum, instar stellæ omnium clarissimè inter hæresum, aliorumque vitiorum nubes enituisse.

Virtuosus inter vitiosos. Nicol. de Lyra in loc cit. Christus gloriosus quando crucifixus. Corn. à Lap. in eundem loc. Gloria inter ignominias.

Omnia nox pullo tenebrarum velat amictu,
Nobile, stellarum unæ solet esse decus.
Pulchrius in tenebris sidus micat absque tenebris.
Hoc terris Fabius, stella quod ista polis.
Hæresis, infestumque scelus virtutibus altis
Offundat tenebras, mox vice lucis erit.

Moss vid. illustris. 368. Hesperus, post solem occiduum oriens, à P. Jacobo Masenio epigraphen accepit. IN OCCASU ORITUR. Viris enim illustribus in mortis occasu stella longè illustrissima, fama nimirum, nullo unquam ævo intermoritura, oritur. Unde providè monet S.P. Augustinus *Quia elegere non potes hic, ne moriaris, elige, cùm vivis, ne in æternum moriaris.* S Aug. in 36. de de verb. Eccl. 37. 29. Opportunè in rem præsentem Siracides, *Sapiens in populo hæreditabit honorem, & nomen illius erit vivens in æternum.* Emblemati sequens epigramma subjunxit P Masenius.

Sol ubi jam morsens dubium ferrugine cœlum
Pingit, agit rutilos Hesperus ortus equos.
Et simul occasum Fabius, simul ibit in ortum:
Tunc oriens, vitâ cum moriente, cadet.
Morte sua Fabius, tenebris illustrius astrum,
Splendeat: ast longum sol velut ante diem.

MERCURIUS.

369. Abbas Certanus Mercurii stellam, ex Astronomorum sententia, nunquam longiùs à sole divertentem, depinxit; eamque, consueto suo signo ☿ dignoscendam, propè solem statuit cum lemmate, NUNQUAM PROCUL A SOLE. Sicuti planetam illum nunquam longiùs à solis splendore discedere contingit; ita eloquentia, cujus typus in sidere isto cernitur, gloriæ claritatem, et ueom rem individuam, assiduò post se trahit. Porro Mercurius, soli vicinus, docet, scientiam debere justitiæ & integritati, ceu toridem solibus semper esse finitimam. Eloquentia gloriosa. Litteratus sit virtuosus. Unde Tullius. Cicer. 1. off. *Scientia, quæ est remota à justitiâ, calliditas potius quàm sapientia est appellanda.* Opportunè etiam dixeris, Mercurium, soli vicinum, litterasPrincipi familiares significare. Platonis effatum est. Plato apud Ciceronem ad Quint. fratrem. *Tum denique beatas fore respublicas, si aut docti, aut sapientes homines eas regere cœpissent, aut qui regerent, omne studium in doctrina ac sapientia collocarent.* Insuper Mercurius, soli confinis, Verbi Divini præconnes attingit, qui vel ideò solum, nunquam à Deo alieni, intra virtutum limites sese coërceant, ut invectivâ tanto liberiore mortalium vitia perstringere queant. Princeps litteratus. Prædicator sit virtuosus. In hanc rem S. Nilus, *Puram*, inquit, *emulator vitam; ut habeas liberam potestatem increpandi peccantes.* S. Nil. 1. rum. n. 14. Juvenal. Satyr. 2. Appositè Juvenalis.

Loripedem rectus derideat, ethiopem albus,
Quis tulerit Gracchos seditione querentes. &c.

370. Planeta Mercurius, solis individuus, proximusque comes, copioso illius lumine penitùs obtegitur. Unde lemma. SIC LATUISSE JUVAT. Principis litterati ac religiosi hæc idea est, qui è mundi conspectu ut plurimum se subducens, solius Dei præsentiâ gaudet, omnemque operam eò collocat, ut illud D. Pauli sibi familiare reddat, *Vita vestra est abscondita cum Christo in Deo.* Virtuosus soli Deo familiaris. S. Elzearius, Comes Atiani, in monte Pessulano hærens, cùm ab uxore Dalphina absentiæ adeò diuturnæ causam per litteras rogaretur, respondit: *Sanus sum corpore, & si fœpe: quod si me videre cupis, quære me in vulnere lateris Christi. Illic enim habito, & ibi poteris me invenire, frustra alibi quæsitura.* Coloss. 3. 3. Vita Elzea rii cap. 30. Cæterum Emblematis auctor mentem suam sequenti inscriptione aperit.

Sapientia astrum
à lucis fonte minimùm abscedit.
Solis intimum, familiaris oculos non admittit.
In lucis tenebris latens,
Sapientissimum Regem ealis syderis instar
Sapiens Divinis solis commercio additum,
Rarius prodeuntem video.

SIGNA

Digitized by Google

SIGNA ZODIACI, ET ALIÆ CONSTELLATIONES.

CAPUT XII.

AQUILA.

371. PAter Gambertus gentilitiam Esthensium Aquilam innuens, symboli loco Aquilam cœlestem expressit, quæ nomen istud è compluribus asteriscis, in volucris illius figuram coordinatis, sortita est. Epigraphen ex Ovidio addidit. NULLA POTEST DELERE VETUSTAS. Mens Emblematis erat, clarissimam famam, à Francisco Murinæ Duce comparatam, nullâ unquam annorum serie oblitterandam esse. Horatius virtutem apeò nunquam evertendam ait, ut

Virtus immortalis. — *Horat.*

— Non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & fuga temporum.

372. Aquila, è meris stellulis constructa, in firmamento scintillat, & cum primo mobili assiduò circumvoluta, nunquam è statione suâ dimovetur. Unde lemma. IRREQUIETA, NEC ERRANS. Hominem justum ac innocentem hâc icone delineaveris, qui, in Apostolicis peregrinationibus assiduò fatigatus, extra virtutis limites nunquam declinat. Exemplo fuère Hieronymus, Alexius, Xaverius &c. & Paulus Apostolus, de quo concinnè meus Carducius.

Virtus.

Æthere fulget avis Jovis irrequieta, nec errans:
Sic Pauli virtus luxit in orbe volans.

Cæterùm anima sancta, instar cœlestis aquilæ, assiduo volatu ad Deum contendit, & pede intra legis Divinæ terminos nunquam exertante, irrequietum cor suum sentit, dum in centro illo suo sistere permittatur. Hoc amoris impetu ferebatur suprema illa Doctorum Aquila, Augustinus, quando versùs Deum exclamavit, *Fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.*

Anima sancta. — *S. Aug. l. 1. Conf. cap. 1.*

ARCTOS MINOR, & CYNOSURA, seu stella polaris.

373. Arctos minor, (planstrum seu Ursam minorem vocant) polum vicinum brevi gyro obambulare solita, Nautas, intra vastum mare fluctuantes dirigit, & ad portum manuducit. Unde Raulini lemma. NAUTAS CURSU DOCET BREVI. vel, DIRIGIT CURSU BREVI. Vitæ brevitas, in antecessoribus nostris observata, stimuli loco nobis sit, dirigatque ad virtutis & æternæ gloriæ portum. S. Joannes Chrysostomus, Divinam Providentiam in immaturâ Abelis morte contemplans; eam ideò potissimùm in viridi etiamnum ætate permissam ait, ut Adamus, Juvenem, brevi admodum ætatis gyro extinctum, videns, ad virtutis ac veræ perfectionis semitam compelleretur. *Considera mihi*, inquit, *Dei providentiam, non ipsum primùm mori permisit, sed hoc ejus filium pati, ut ante oculos tabescens filii corpus intuitus, & marcescens, magnam ex hoc aspectu Philosophiæ disciplinam caperet.* Idipsum advertit Plinius. *Is demum vitam æquâ lance pensitabit, qui semper humanæ fragilitatis memor fuerit.*

Mors juvenum dirigit ad virtutem. — *S. Io. Chrys.* — *Plin. l. 7. c. 7.*

374. Arctos minor, polo arctico contermina, quantumvis circa illum volvatur, revolvaturque; nec tamen absconditur, neque occidit unquam. Unde lemma. SINE OCCASU FELIX. Constans adeò virtutis est felicitas, ut nullo unquam seu oblivionis, seu mortis occasu sepeliatur. Seneca.

Virtus immortalis. — *Senec. Herc. Oetæo. Act. 5. sc. ult.*

Nunquam stygias fertur ad umbras
Inclyta virtus: sed cùm summas
Exiget horas consumpta dies,
Iter ad superos gloria pandet.

Idem encomium sanctis Ecclesiæ Doctoribus proprium ait Rupertus Abbas. *Doctores, tanquam Arcturi, nunquam occidentis lucida sidera, stabili fide semper fixi steterunt, & lucem fidei fundentes, erroris occasum nescierunt.*

Rupert. Abb. l. 3. in Ioan.

375. Alius eidem sideri subscripsit. NESCIA OCCASUS. Mariam Virginem, Divinâ ope ab omni cujuscunque labis naufragio præservatam, hæc imago repræsentat. *Cæteri enim post casum erecti sunt*, inquit Seraphicè S. Bonaventura, *Virgo autem SUSTENTATA est, NE CADERET.*

Conceptio M. V. — *S. Bonav. ap. Ferdin. in Gen. To. 1. fol. 615.*

376. Funebrem pompam Margarithæ Austriacæ, Hispaniarum Reginæ, Anno 1612. Mediolani visendam, Ursæ minoris Emblemate auxerunt; additâ inscriptione. VERTITUR, NON OCCIDIT. Quasi dicerent, Reginæ animam, præsentiæ Divinæ polo confinem, intra æternæ beatitatis delicias circumvolvi, ab omni illarum occasu imposterùm liberrimam. Sensum Emblematis sequenti disticho aperuêre.

In morte.

Jam vicina Deo Cynosura beatior astris
Volvitur: è superis non cadet illa rotis.

Meâ tamen sententiâ, lemmatis illius mens, *Vertitur non occidit*, eò collineat, quòd tametsi Regina, præsentis vitæ statione relictâ, ad cælestem contenderit, ejus tamen memoria è posterorum animis nullâ annorum serie sit oblitteranda. Sanctus Gregorius

optico perſpicaciſſimi intellectûs ſui tubo in Urſâ cœleſti aſſiduas Eccleſiæ Catholicæ perſecutiones deprehendit, de quâ, nullo nnquam ævo intermoriturâ, apprimè dixeris. *non occidit* Verba S Doctoris ſunt. *In Arcturo, qui per gyrum ſuum nocturna ſpatia non occaſurus illuſtrat, tota ſimul Eccleſia deſignatur; quæ fatigationes quidem patitur, nec tamen ad defectum propris ſtatus inclinatur, gyrum laborum tolerat, ſed ad occaſum cum temporibus non feſtinat.*

S. Eccleſia. — *S. Gregor. Papa l. 29. Moral. c. 16.*

377. Urſam minorem, nunquam à polo longius exertantem, Ferrus hoc lemmate inſignivit. NUNQUAM PROCUL. Ad hujus Emblematis normam, veluti ad lydium lapidem, veram hominis amicitiam explorare licet, utpote nunquam à re amatâ diſcordem, aut alienam. Salomone teſte, *Omni tempore diligit, qui amicus eſt* Et Propertio.

Terra prius ſalſo partu deludet arantes,
Et citius magnos ſol agitabit equos,
Quàm poſſim noſtros alio transferre calores.

Amicus verus. — *Prov. 17. 17. Propert. lib. 2.*

S. Joannes Chryſoſtomus att, D Pauli animam, inſtar Urſæ cæleſtis nunquam non fuiſſe Divinitatis Polo finitimam *Paulus*, inquit aureus ille Orator, *cùm in terris eſſet, ubi Seraphim ſunt, ubi converſabatur, propius Chriſto aſſiſtens, quàm haſtati & ſtipatores iſti, Regi aſſiſtunt: quippe cùm iſti aſpectum huc illuc circumferant, ille verò nullâ rerum ſpecie motus, univerſam mentis aciem ad Regem* (Chriſtum) *ſemper tenderet.* Talis etiam eſt S. Eccleſia; imò omnes juſtorum animæ quæ fidei, ſpei, & pietatis nexu Deo conſtanter adhærent.

S. Paulus Apoſt. — *S. Io. Chryſ. Hom. 51. in Matth.* — S. Eccleſia & juſtus homo.

478. Arctos minor, è Bercorii obſervationibus, vultu eò ſereniore reſplendet, quantò inclementiore hyeme Cœlum riget. Unde lemma. SUB JOVE CLARIOR FRIGIDO. vel, NE I RIGORI E PIU BELLA. Id eſt, *Inter rigores pulchrior.* Certè animus generoſus formæ ſuæ nitorem ac cordis ſerenitatem inter calamitatum hyemes non amittit ſed geminat. Ipſammet Bercorii Ethicam his omninò verbis habeto. *Prælatus, ſi hyems, vel frigus tribulationis incumbat, tunc debet virtus ejus clarior demonſtrari, & vultus ejus rutilantior, & hilarior inveniri, 2. Cor. 12. Cùm infirmor, tunc fortis ſum.*

Fortitudo animi. — *Bercor. Reduct. l. 5. cap. 31. n. 1.*

379. Inter cæterum apparatum funebrem Emblematis loco Urſa minor cernebatur, quæ ſupra mare tempeſtuoſum figurata, epigraphen ſuſtinebat. NESCIA MERGI. Mens iconis erat, defuncti illius virtutem famamq; nulli oblivionis aut mortis naufragio obnoxiam vivere. In hunc ſenſum Seneca.

— — — Sola perpetuò manent
Subjecta nulli mentis atque animi bona.

In morte. — Virtus immortalis. — *Seneca in Oct. Act 3.*

Eaſdem vires deprehendit S. Gregorius in S. Eccleſiâ, pluribus quidem calamitatibus impetitâ, nunquam tamen obrutâ. *Arcturus*, inquit *ſemper verſatur, & nunquam mergitur: quia & ſancta Eccleſia perſecutiones iniquorum ſine ceſſatione tolerat, ſed tamen uſq; ad mundi terminum ſine defectu perdurat.*

S. Eccleſia. — *S. Gregor. Pap l. 9. Moral. c. 6.*

380. Nobile Saronnæ templum ſeptem Arctoi minoris ſtellas exhibet, cum lemmate. MERGIMUR NUNQUAM. Quaſi diceret, auxiliatem Deiparæ Virginis manum aſſiduò extentam, ſuis ſolatiis & promiſſimâ opitulandi voluntate nunquam nos deſtimere; haud ſecus, atque ſeptenum illud Arctoi ſidus in polo ſuo fixum, firmumque hæret. S. Bernardus. *Iſta*, inquit, *eſt præclara, eximia ſtella ſuper hoc mare magnum & ſpatioſum neceſſariò ſublevata, micans meritis, & illuſtrans exemplis. O quiſquis te intelliges hujus ſæculi profluvio magis inter procellas & tempeſtates fluctuare, quàm per terram ambulare. ne avertas oculos tuos à fulgore hujus ſideris, ſi non vis obrui procellis.*

Protectio continua Matris V. — *S. Bernard. Super Miſſus eſt & Hom. 4.*

381. Calamitatum beneficio latiſſimam excellentiæ noſtræ amplificandæ viam ſterni, haud obſcurè ex Urſâ minore conjicies, cui lemmatis loco ſubſcripſi. DUM VERSATUR ERIGITUR. Iiſdem omninò verbis de Eccleſiâ Orthodoxâ ratiocinatus S. Gregorius, *Arcturus*, inquit, *dum verſatur, erigitur: quia tunc S. Eccleſia valentius in veritate reficitur, cùm ardentius pro veritate fatigatur.* Cæterum omnis anima, dum calamitatum procellis jactatur, ad Deum ſeſe erigit, & perfectionis apicem conſcedere nititur. Deus Prophetæ ore id teſtatur, *In tribulatione ſuâ mane conſurget ad me.*

S. Eccleſia. — *S. Gregor. Pap l. 9. Moral. cap. 6.* — Calamitas elevat. — *Oſea 6. 1.*

382. Cæſar Pontoglius, Academicus inter Errantes Brixienſes Concertatus, ſymboli loco Urſam minorem in hæc verba loquentem ſiſtit. ET MIHI STABILIS ERROR. De S. Urſula id ſenè intellexeris, quæ, Urſa verè Cœleſtis, tametſi extra patriæ fines per adverſas pelagi tempeſtates oberrans, nunquam tamen à Divinitatis polo longius receſſit. Porrò quiſquis à præfixa boni Prælati normâ deflectere reformidas, ſubditis tuis ita invigiles, eoſque greſſu adeò cauto circuias oportet, ut extra Deum, ceu Polum cœleſtem, nunquam deflectas. E Petri Bercorii ſententiâ, *Prælatus debet circa polum Chriſtum ambulare, & viſibus ſubditorum ſemper debet ſe præſentare per boni exempli dationem, & nunquam ſe iis occultare per ſubſidii denegationem ſeu per ſui abſentationem.*

S. Urſula. — Prælatus. — *Bercor Reduct. l. 5. c. 31. n. 1.*

383. Ad Urſæ minoris caudam ſtella cernitur, quam polarem, ſeu Cynoſuram vocant; non quaſi ea ipſiuſmet ſit polus, ſed quòd polo, præ reliquis ſtellis, omniũ proximè accedat Stella hæc polaris ab octavâ quidem ſphæra circumvolvitur, gyro tamen adeò anguſto ut immotam putes. Unde lemma. IN MOTU IMMOBILIS. Talis omninò eſt virtus, quæ, humana vita aſſiduò decedente, ſtabilem in anima ſedem figit. D. Baſilius Paradiſi metro Italico canit:

Noſtro polo e virtude.
Che fra moti mortali immobil reſta,
E fiammegia ſu'l ciel cinta di ſtelle

Virtus. — *D. Baſil. Parad. in Lyrica.*

Porrò Sancti Martyres in motu fuêre immobiles, quando tot calamitatibus agitati, mentem ſuam aſſiduò in Deo defixam ſervârunt. *Quam magna conſtantia Martyrum!* exclamat S. P Auguſtinus, *quam bona fides Sanctorum! qui pro nomine Chriſti multa tormenta libenter ſuſcipiebant, & tamen eadem tormenta contemnendo, in ſuis perſecutionibus diabolum ſuperabant.* In rem præſentem de illuſtriſſimo Domino Fabio Chiſio canit P. Jacobus Maſenius, alluditque ad ſtellam ipſius gentilitiam.

Stella polo firmata ſuo, dum mota per orbem
Volvitur, illa ſuum mutat, habetque locum,
Et mens firma tibi: non mota, movetur in orbe:
Dumq; agit aut agitur, ſidere fixa ſuo eſt.
Quod polus eſt ſtellæ, Deus eſt tibi, magne Virorum,
Seu motus peragas, ſeu patiare tuos.

SS. Martyres. — *S. August. ſerm. 2. de Diverſ. cap. 1.*

384. Stella polaris ſubjuncto lemmate. OMNIS EXPERS MOTUS. Animum verè gradem, omnique infirmitate ſuperiorem ſignificat. qui univerſum orbem miſeres jactatum cunctoſque fortunæ, ſeu ridentis ſeu indignantis motus, eodem vultu excipere novit. Sigiſmundus Imperator, quemnam ſceptro dignum cenſeret, interrogatus; Æneâ Sylvio referente reſpondit; *Eum, quem neque ſecundæ res extollerent, neque adverſæ deprimerent.* De homine juſto pronuntiat Salomon. *Juſtus in æternum non commovebitur.* Iſocrates ad Dominicum, *Exiſtima*, inquit. *nihil humanum eſſe ſtabile: ſic enim neque fortunatus eris præter modum lætus, neque infortunatus præter modum triſtis.* Immobilem hanc perſiſtentiam in Deo cumprimis reveretur S. Eccleſia. dum canit,

Rerum Deus tenax vigor,
Immotus &c.

Animus imperterritus. — *Æn. Sylv. l. 4. cap. 1.* — *Prov. 10. 30. Iſocr. ad Dem.* — Deus.

385. Stel-

Digitized by Google

Amicus verus. Virtus Dux nostra.

385. Stellam polarem lemmate Hispano insignierunt BVENA GVIA, id est, interprete R.mo D Picinello, *Dux optima.* Nimirùm, incomparabile veri amici, prudentis consiliarii, & Mecœnatis, in authoritate constituti ad nos dirigendos est pretium. Virtus, è D. Basilii Paradisi sententia, stella nostra polaris, nostraque dux est.

E quando contra noi le sue procelle.
Suscita il mundo, e desta
Adanni nostri onde turbate, e crude
Al ingegno, mentr' e quasi che assorto,
Essa addita i sentieri, e mostra il porto

Maria V. Dux nostra.

MariamVirginem, ceu veram polarem stellam, S. Ecclesia opportunè salvere jubet, *Ave maris stella*: Hæc enim Dux inter præsentis vitæ procellas optima, ad salutis æternæ portum manuducit. Ad illam conversus Baptista Mantuanus, canit.

Bapt. Mant. 1. Parthen.

Tu placidum terris sidus, quod liberat omnes
A pelagi furore rates, quod luce benignâ
Saturni, Martisque graves eliminat iras.
Tu nobis Helice, nobis Cynosura, per altum
Te Duce vela damus, portus habitura secundos.
Tu mare, tu ventos, tu sydera cuncta, Deamque
Concilias; tu tuta salus, tu pacis erigo,
Tu commune bonum, generis tu gloria nostri.
Huc ades: & captos præsenti numine cursus
Dirige, & infirmam rege per vada cærula puppim.

Fulbert. Carnot. in Nat. virg. serm. 6.

Haud aliter Fulbertus Carnotensis, *Oportet*, inquit, *universos Christicolas, inter fluctus hujus sæculi remigantes, attendere maris stellam hanc, id est, Mariam, quæ supremo rerum cardini, Deo proxima est; & respectu exempli ejus cursum vitæ dirigere. Quod qui fecerit, non jactabitur vanæ gloriæ vento, nec frangetur scopulis adversorum, nec absorbebitur scyllea voragine voluptatum sed prosperè veniet ad portum gaudii æternæ.* Quid multis? Ducem optimum Deum experiêre, quisquis viam ingressurus planam irretortos in illũ oculos defixeris. Ad hoc propositum Jacobus Billius.

Deus.

Iacob Bill. Antholog.

Æquora qui fragili sulcat malefida carinâ,
Quid, cursum ut tendit, nocte silente facit?
Pervigil ad cœlum tendit sua lumina sydus
Spectat & in boreo juge quod axe micat.
Quisquis iter vitæ sequeris, vitaque pereunis,
Ne tua sint terræ lumina fixa cave.
Semper ad æthereas sublimi vertice sedes
Conspice, sic tutum latus habebis iter.

386. Stella polaris citra omnem fallendi suspicionem navigia illa tranquillè dirigit, quæ carbasa sua dubio permisêre mari. Cœlestem hanc, fidamque Ducem Gambertus sequenti lemmate insignem statuit. FALLERE NESCIA. Verbis è Virgilio mutuatis.

Virgil. 2. Georg. V. 467.

At secura quies & fallere nescia vita.

Sinceritas.

Pulchra ac propria hæc illorum imago est, qui mentem servant liberam, & ab omni fraudum pigmento alienam; neminem unquam circumvenire, nec germanam suam fidem cuiquam temerare soliti. Porrò etiam sacra Biblia, sine ullo erroris aut doli periculo, intellectum nostrum manuducunt, diriguntque. Cumprimis tamen Verbum Divinum, humanâ carne vestitum, è symboli hujus lineamentis dignosces; quippe quod naturæ suæ dotes ipsummet percensens ingenuè de se fatetur: *Ego sum via, veritas & vita.* vinculo nimirùm suavissimo veritatem & vitam vitæ infallibili connectens: Deus enim semitam minimè dubiam aut fucatam, sed veram, securam, ac æternæ felicitati proximam aperit. *Non enim* S Hilario teste, *nos in erratica atque in invia deducit ille, qui via est, neque illudit per falsa, qui veritas est, neq; in mortis linquit errore, qui vita est* Pulchrè S. P. Augustinus. Ego sum via, *dicit Christus: sed times, ne erres? adjecit,* & veritas. *Quis errat in veritate? Errat in veritate, qui recesserit à veritate Veritas Christus, via Christus. Ambula. Times, ne moriaris, antequam pervenias;* ego sum vita, ego sum, *inquit*, via & veritas & vita. *Quasi diceret, quid times? per me ambulas, ad me ambulas, in me requiescis.*

Sacra Scriptura. Christus nostra via.

Ioan. 14. 6.

S. Hilar. lib. 7. de Trinit.

Christus nostra via.

S. Aug. in Psal. 36.

ARCTURUS.

387. Cœleste sidus, cui Arcturo nomen, funestum nautis omen affert, nec nisi horridam, luctuosamque tempestatem vaticinatur. De hoc Plinius. *Grandines, procellæ, cæteráque similia ab horridis syderibus exeunt, ut sæpiùs diximus, veluti Arcturo, Orione &c.* Et alibi, *Arcturi verò sidus non fermè sine procellosa grandine emergit.* Inde Emblematis construendi ansam sumens Carolus Rancatus, epigraphen subdidit. NON SINE GRANDINE. Tyranni hæc idea est qui subditorum immunitate pessùmdatâ, omnem latè provinciam devastat, eamque formidine ac calamitatibus passim replet. Cæterùm Arcturi nomine Divinam vindictam non incongrue intellexeris, quæ mortalibus, in flagitiorum pelago fluctuantibus, gravissimam vitæ securitæ tempestatem minatur. S P. Augustinus. *Minatur inimicus leve malum, & facit malum: minatur Deus æternum malum, & non facit bonum. Minus enim Dei, minis æterni ignis, prohiberis à malo, invitaris ad bonum. Si credimus futurum judicium, benè vivamus. Tempus misericordiæ nunc est, tempus judicii tunc erit.*

Plin. l. 18. cap. 28.

Idem l. 18. cap. 39.

Divina vindicta.

S. Aug. in Psal. 49.

CANCER.

388. Cancer, è stellis compositus, inter Zodiaci signa numeratur. Fuit, qui ei inscriberet. AD SUBLIMIA RETRORSUM. Ita, ut ad perfectionis Evangelicæ fastigium eluctaris, pedibus è mundo retrogradis id conficias, necesse est: honores nimirùm fugiendo, quos ille ambit; coërcendo sensus, quibus ille blanditur; calcando divitias, ab eo tantopere expetitas, &c. Christus sese testem offert. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Magna & mira sententia*, subjungit interpres Augustinus *Quemadmodum sit hominis in vitam suam amor ut pereat, odium ne pereat, si male amaveris, tunc odisti; si bene oderis, tunc amasti: Felices qui oderant custodiendo, ne perdant amando.* Et rutsùs. *Promisit mundus carnalem voluptatem, responde illi, delectabilior est Deus. Promisit mundus honores & sublimitates sæculares, responde illi, altius est omnibus regnum Dei. Promisit mundus superfluas vel damnabiles curiositates, responde illi, sola est veritas Dei* Meus Concanonicus, D. Ascanius Martinengus hanc Cancri proprietatem erudité ad SS. Martyres transfert, qui, pedibus è mundo retrogradis, omnem felicitatis, divitiarum, ipsiusque adeò vitæ jacturam, pro æterna beatitate assequenda, facilem, exiguamque censuerunt. *In cancro micantes stellæ, Martyrum chorum indicant, qui quasi retrogrado gradu per tormenta & neces incessêre. Quis enim non obstupescit, ad cancri progressionem, qui dum antrorsum incedit, retrorsùm proficisci videtur? Et Martyrum cœtus! Quis certè in ipsis non admiretur quasi retrogrados incessus, cùm ad cantum per luctum, ad victoriam per clades, ad solatia per tormenta, ad coronas per spinas, ad nectar per famem ad fontem perennem per sitim, ad imperium per oppressionem, ad vitam per mortem progressi sint!*

Mundi contemptus.

S. August. tract. 51. in Ioan.

S. Aug. serm. 11. ex addit. à Corbus. tom. 10.

SS. Martyres.

D. Ascan. Marc. in Glossa magna fol. 43.

CASTOR & POLLUX.

389. Nicolaus Perottus, ut singularum fiduciam, in Magnarum quopiam inter res suas afflictas à se collocatam, explicaret; navim inter Oceani procellas jamjam satiscentem, ejusque sarcinas ac merces sparsim, à fluctibus jactatas, expressit. Ut tamen suum

Auxilium Magnatis beneficum

suum navigio esset propitium sidus, è mali cacumine gemellum astrum, Castorem & Pollucem statuit, addito lemmate. ASPECTU, vel, ACCESSU TRANQUILLITAS. Vel è Lucatini sententia, CUM LUCE SALUTEM. Eò reflectens Carolus Rancatus, ad honorem Illustriss. D. Hyacinthi Origoni, Senatoris Mediolanensis, canit.

Tyntaridum felix splendet faustissima nautis
Stella duplex, nobis utraque solus eris.

Præsentia Mariæ V. Ioan Geom. hymn. 4. Utramque stellam mirâ concordiâ in una Maria Virgine conspicuam observat Joannes Geometra, & ad illam conversus canit.

Salve, quæ visa ærumnis in tristibus, ingens
Præbes solamen, lumina grata ferens.

S. Ignat. ep. De hac afflictorum consolatrice testatur S. Ignatius, Virginis coætaneus. *Maria miseris & afflictis condolebat, consilia nec segniter subveniebat.* D. Basilius

Virtus salvat. Parad. fi Castoris sidus ideam putat genuinæ virtutis, cujus felicissimum lumen, per orbe diffusum, clientes suos ex ærumnosa depravati hujus sæculi tempestate rupit. Lyra ipsius Italica in hæc verba sonat:

Di, ch' à salvar co' raggi
Battuto pin frà i tempestosi abyssi,
De Leda in fosco ciel splenda la prole,
Luce più d' ogni stella, è più del sole
Virtude, e senza ecclissi
D' una gloria immortal mostra i viaggi,
E all' alme con sereno, e stabil lampo
Frà i naufragi del mondo apre lo scampo.

390. Castoris & Pollucis sidera nonnisi flammulæ sunt, seu evaporationes siccæ, ad primam aëris regionem sublimatæ, ibique per antiparistasin accensæ. Hæ, Seneca authore. *In magna tempestate apparent,*

Seneca l. 1. Nat. quæst. c. 1. *quasi stellæ velo insidentes. Adjuvari se tunc periclitantes existimant Pollucis & Castoris numine. Causa autem melioris spei est, quod jam apparet frangi tempestatem & desinere ventos.* Gemina hæc flammula, suprà navigii malum in mari turbato succensa, Raulino authore epigraphen sustinet. TERRET SÆVA PROCELLAS. Innuebat videlicet, sicuti

Iustitia vindicativa utilis. faces illæ accensæ indubitatam maris tranquilli præseferunt tesseram; ita vindicante Principis justitiâ, quâ in sceleratos animadvertit, rempublicam quietam, placidamque affici. Nec ab hoc proposito Di-

Isa 32. 17. vina oracula dissentiunt. *Erit opus justitiæ pax, & cultus justitiæ silentium, & securitas usque in sempiternum* S.P. Augustinus. *Si judex es si judicandi pote-*

S. Aug. De verb. Apost. ser. 22. 2a 8 *statem accepisti, Ecclesiasticâ regulâ, si apud te accusatur, si veris documentis testibusque convincitur, coerce, corripe, excommunica, degrada. Sic vigilet tolerantia, ut non dormiat disciplina.*

Deus in extremis juvat. 391. Geminum Castoris & Pollucis sidus nonnisi in extremo navigantium discrimine apparet; convenit enim omni humanâ ope destitutis, auxiliares è cœlo manus porrigi. Eò animadvertens D. Primus Tattis, Clericus Regularis Somascenus duas illas flammulas, suprà navim jamjam satiscentem collocatas, symboli vice statuit; addito lemmate. IN TEMPORE OPPORTUNO. Nempe benignum illud patrocinium significabat, quò sanctæ Virgines Faustina & Liberata civitatem Comensem à gravibus exitiis vindicare consueverunt. Com-

Maria V. auxiliatrix. S. Ioan. Damasc. ser. de dormit. Virg. o. Bonav. Opusc. 25. primis tamen Mariam Virginem hæc imago spectat, quam S. Joannes Damascenus suavissimis his verbis salutat: *Ave unicum molestiarum levamen; Ave omnium dolorum cordium medicamentum*, ut adeò angustissima hæc afflictorum stella jure à S. Bonaventura dicatur, *Tutissimum afflictorum omnium refugium.*

392. Navigium, promicantibus Geminis, carbasa sua in aperto mari explicans, epigraphe tenet. IPSIS DONANTIBUS AURAS. Emblema hoc, præter

Princeps protector complura alia, P. Leonardus Velli ad triumphales arcus suspendit, cùm Serenissimus Hispaniarum Infans Ferdinandus Cardinalis solemni ritu Mediolanum ingrederetur. Significabat quippe amplissimos ac felicissimos successus, qui è Geminis Austriacis Philippo IV. & Ferdinando illius fratre, in omnes Hispaniarum fines derivabantur. Lucem Emblemati

Claud. in Cons. Olib. & Probin. prævivit Claudianus de Olibrio & Probino Coosulibus canens.

Iam per noctivagos dominetur Olibrius axes,
Pro Polluce rubens, pro Castore flamma Probinus,
Ipsi vela regant: ipsis donantibus auras
Nativa tranquilla moderabitur æquore pinum.

S. Petrus & Paulus. Idipsum de SS. Apostolis Petro & Paulo eleganter dixeris, quorum favore ac patrocinio sanctæ Ecclesiæ cymba auspicatò navigat, & infidelium tui bæ ad tranquillum sanctæ fidei littus emergunt. De his Magnus Augustinus. *Duo electi sunt ad duorum populo-*

S. Aug. ser. 29. de Sanct. *rum salutem; Petrus ad Iudæorum, Paulus ad gentium: Petrus ut in Iudæa veterem ac desertum agrum repararet, atque eum sub umbra legis infructuosum & à calore veri Solis absconditum fidei salubritate & gratiâ fœcundaret Paulus verò ad gentes mittitur, & ad terram novam &c. Discurrunt itaque per universum orbem duo splendidissimi negotiatores, portantes coram gentibus & Regibus. & filiis Israel pretiosa fidei mercimonia.*

Protectio Magnatū & SS. Patronorū. 393. Castor & Pollux in turbato mari affulgere soliti certam jactato navigio securitatem spondent. lemma IN TEMPESTATE SECURITAS. Ita è Magnatum, cumprimis verò è Sanctorum tutelarum præsentia ac favore inter adversos fluctus patrocinia auspicatissima recipimus. De Beatissima

S. Thom. Opusc. 4. Virgine Maria ait D. Thomas. *Maria stella maris est, quia sicut per stellam maris navigantes diriguntur ad portum, ita Christiani diriguntur per Mariam ad gloriam.* Et ad Deiparam conversus, Baptista

Bapt. Mant. lib. 1. Parthen. Mantuanus canit.

Tu placidum terræ sidus, quod liberat omnes
A pelagi fervore rates, quod luce benignâ
Saturni, Martisque graves eliminat iras.

Spiritus S. tempestatem tollit. 394. Spiritus S. sub flammarum schemate olim conspicuus, omnem à fluctante S. Ecclesia tempestatem repulit. Id Emblemate figoificaturus D. Aresius, geminas Castoris & Pollucis flammulas suprà navim statuit, quæ ab intumescente mari sub cœlo obscuro ac nubilo jactata, epigraphen monstravit, SERENUM ERIT. Eam Pneumatis Divini operationem cumprimis experti sunt Apostoli, qui illius igne in se transfuso, ab omni internæ formidinis tempe-

S. Leo serm. 2. de Pent. state immunes ac sereni extitêre. De his S. Leo. *Oportebat capacitatem eorum, quæ docebantur, augeri, & multiplicari constantiam illius charitatis, quæ omnem formidinem foras mitteret, & furorem persequentium non timeret. Quod utique Apostoli, postea quàm Spiritus sancti novâ abundantiâ sunt repleti ardentius velle & efficacius posse cœperunt, proficientes à præceptorum scientiâ ad tolerantiam passionum: ut sub nulla jam tempestate trepidantes, fluctus sæculi, & elationes mundi, fide supergredientes calcarent &c.*

COLUMBA.

395. Nullus dubites, quin irascendi facultas in columbis nimium quantùm reperiatur. Fidem suam

Hierem. 25. 38. interponit Divinus Vates. *Facta est terra eorum in desolationem à facie iræ Columbæ.* Plinius quoque docet, quandò columbæ pectus zelotypiæ verme roditur,

Plin. lib. 10. c. 35. *Tunc plenum querelæ guttur sævique rostro ictus.* Cave as tamen, id de columba siderea dixeris, quæ ex Astronomorū quorundā sententia, in partibus Au-

strialibus

stralibus, undecim stellis conspicua, ad Syrii pedem collocatur; & olivæ frondem rostro sustinens, epigraphen à P. Gamberto accepit. PROCUL OMNIS IRA. Verbis ex Horatio mutuatis.

Horat. l. 3. Od. 1.

--- Procul omnis esto
Clamor & Ira.

Princeps benignus.

Principem benignum hoc sidere repræsentaveris, de quo Seneca. *Nihil minus, quam irasci, punientē decet: cùm eò magis ad emendationem pœna proficiat, si judicio lata est. Inde est, quod Socrates servo ait, caderē te, nisi irascerer. Ergò ad coercitionē errantium sceleratorumq; irato castigatore opus non est. Nam cùm ira delictum animi sit, non oportet peccata corrigere peccantem.* Et rursùs. *Debet ira removeri. Tota dimittatur: nihil profutura est. Sine illa faciliùs, rectiùsq; scelera tollentur, mali punientur & traducentur in meliùs.*

Senec. l. 1. de ira. c. 15. Idem l. 2. c. 13.

CORONA ARIADNÆ.

396. Coronæ, sive rostratæ, sive quernæ, sive etiam ex auro, vel argento fabricatæ, nequaquam firmi ac stabilis honoris nomen promerentur, cum vel distringi, vel tandem obsolescere, nec etiam perenni nexu frontem ambire soleant. Contrà verò Gnosia Ariadnæ corona ex octo stellis in orbem circumflexa, inter Boreales firmamenti constellationes numeratur, suumque decus nonnisi cum cœlo interituro amittet. Ut adeò hanc Ovidii gnomam lemmatis loco mereatur. ÆTERNUM DECUS. P. Gambertus hoc symbolo virtutem exhibet, cujus gloria, nullo unquā ævo terminanda, æternùm vivet. Quintiùs Magno Augustino teste, *Omnis virtus, quantò melior atque sublimior, tantò firmior invictiorq; est.* Horatius de se ipso canit.

Virtus æternum decus. Ovid. 3. Trist. eleg. 1. S. Aug. de lib. arbitr. lib. 2. c. 10. Horat. l. 3. Od. 30.

Non omnis moriar: multaque pars mei
Vitabit Libitinam: usque ego posterâ
Crescam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita virgine Pontifex.

CRUX.

397. Sicuti ad polum arcticum, è Nautarum experientia, stella latet fatalis; ità ad polum antarcticum stella Crucis, è quatuor asteriscis constructa, & nautis ad vias investigandas plurimùm propitia, resplendet. Fuit, qui huic sideri inscriberet NOVUM PANDIT ITER. Nautæ enim sidus istud inter nova & incognita itinera Ducis loco sequuntur. Cæterùm è stellæ hujus Emblemate haud difficulter sanctam Crucem dignosces, quæ semitam quidem novam, sed tamen adeò securam, tranquillamq; monstrat, ut eam ingressus, beatitatis portum auspicatò contingas. Sanctus Petrus Damianus Cardinalis de duobus Apostolis Petro & Andrea disserens, *Crux,* inquit, *quæ eos morientes huic vitæ subtraxit, cælesti Hierusalem renascentes cum triumphali gloria novos cives invexit.* Et Christophorus Finottus.

S. Crux iter ad cælum pandit. S. Petr. Dam. serm. 1. de S. Andrea. Christ. Finot. Diss. 32.

Æquore qui fluctuas? qua margo incerta viarum?
Crux tamen in portum prævia monstrat iter.

398. Navis, stellatâ illâ Cruce à longè conspectâ, in plausum erumpit, certamq; sibi salutem pollicetur. Unde Atesii lemma. A LONGE PROSPICIENS, ET SALUTANS. Ita nimirùm, si ducem habuerimus sanctam Crucem, non est, quod naufragium ullum in hoc mundi pelago metuamus. Disertè S. P. Augustinus. *Si non vis mergi, tabulam apprehende ligno portare, Crux te perducat.* Cæterùm Emblema illud omnium propriissimè S. Andream Apostolum repræsentat, qui sanctam Crucem, eminùs visam, ingenti plausu sibi est gratulatus. De hoc Andreas Biancus.

S. Crux. S. Aug. in Psal. 52. S. Andr. Apost. And. Bian. l. 4. Epig. 55.

Viderat Andreas funestum surgere lignum,
Cujus terruerunt prævia signa Deum.
Et servans animi invictum, frontisque vigorem,
Crux, ait, ô salve; sæpè cupita veni!
Cùm tibi se junxit summâ pietate Magister,
Ascendis metuens, ne metuenda fores.

HERCULES.

399. Inter cæteras constellationes, quæ in Septentrionem recedunt, Herculis asterismus cernitur; stellis (si Keplero fidem habeas) octo suprà viginti conspicuus. Hunc proinde clavâ sua munitum, P. Dominicus Gambertus Emblematis loco depinxit, addito illo Martialis lemmate JUVAT IPSE LABOR. Innuebat videlicet, Heroëm illum fortissimum, uti & alios omnes ipsius imitatores, ob edomitas exitiosas belluas, aliosque toleratos labores, tandem ad immortalitatis ac cœlestis gloriæ fastigium promoveri. S. P. Augustinus. *Requies æterna digna est quidem emi labore perpetuo; sed necesse est, ut labore temporali ematur. Noli esse piger in labore breviter, & gaudebis incessabiliter.* Herculis ore canit Sen.

Martial. l. 4. Ep. 109. Labor & virtus gloriam acquirunt. S. Aug. in Psal. 93. Senec. Herc. Oeta Act. 5. scen. penult.

--- Nam virtus mihi
In astra, & ipsos fecit ad superos iter.

400. Idem Gambertus militarem Herois cujusdam virtutem, nunquam non ab hoste triumphantem, ac penitùs invictam, Emblemate significaturus, Alcidis sidus expressit, addito Statii lemmate. NUNQUAM SUCCUBUIT. Eodem Encomio Alcidem suum jactat Seneca.

Stat. l. 5. Thebaid. Senec. in Tragœd. Hercul. Oeta act. 5. scen. penult.

--- Perferam laudem inclytam,
Quod nulla pestis vicit Alcidem palam,
Omnemque pestem vicit Alcides palam.

Hoc elogio promeritus celebrantur David, Cæsar, Alexander Magnus, Carolus V. & Henricus IV. Galliarum Rex, de quibus, ob militares expeditiones præclarè gestas, apprimè dixeris, *Nunquā succubuit.* Cæterùm Magnus ille Ecclesiæ Orthodoxæ Hercules, S. P. Augustinus adversùs omnes hæreticorum assultus adeò semper victor rediit, ut jure à Cassiodoro cognominetur, *Hæreticorum debellator, & famosorum palma certaminum.*

Valor invictus. S. Augustinus. Cassiod. de instit. c. 22.

HYDROCHOUS.

401. Hydrochous, Zodiaci stella, symboli loco aquas ex amphora versat, cum dicto. NUNQUAM DEFICIENT. Misericordia ac beneficentia Divina hoc Emblemate significantur, quæ fluentis nunquā defecturis, semper in mundi emolumentum redundabunt. Arnoldus Carnotensis. *Non arctatur numerō, non clauditur fine, nullas omninò habet metas Divina clementia. Sit qui invocet, erit qui exaudiat &c.* Et Philo à P. Velaz. relatus. *Illud verò,* inquit, *quod dictum est, Deum esse sempiternum, idem est, ac si diceretur, largitor perpetuus, ac benefaciens: non aliquando tantùm, aliquando verò minimè, sed semper, continuò, ac indesinenter, dona donis jugiter, ac indefesse accumulans, beneficia semper uberiora annectens, &c.*

Misericordia Dei. Arnol. Carnot. tract. de sept. verb. Christi. P. Velaz. in Psal. 100. Annot. 24. num. 5.

LEO.

402. Leoni inter terrestres feras, regis quidem dignitas obtigit; at Leo cœlestis, in zodiaci fascia è compluribus stellis, ceu gemmis compositus, titulum longè celsiorem ostentat. DOMINATUR ET ASTRIS. Hoc symbolo apprimè Magnates illos exornaveris, qui familiæ suæ scuta Leonis effigie insigniunt; uti fecerat Sixtus V. ad summi Pontificatus apicem sublevatus in hoc certè illud D. Petro & posteris à Christo sancitum promissum plenè expletum cernitur. *Quodq; ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis. Et quodcunq; solveris super terrā, erit solutum & in cœlo* Unde exclamat S. Hier. *O beatus cœli Janitor, cujus arbitrio claves æterni aditus traduntur; cujus terrestre judicium præjudicata authoritas sit in cœlo.* Cæterùm Leo ille invictissimus, Maximilianus Boiorum Dux astris imperare videri poterat, quando in preces effusus, cœlum inclamavit, moxque integram Angelorum phalangem præsentem habuit, qui

Summus Pontifex. Matth. 16. 19. S. Hieron. in hunc locum.

Digitized by Google

qui Bohemo perduellium exercitu prostrato, insignem optimo Principi victoriam obtulerunt; uti prolixè refert Illustrissimus D. Caramuel.

Caramuel in vita Dominici.

403. In Leone cœlesti duæ potissimùm prærogativæ eminent, ET LUMEN, ET ARDOR. P. Gambertus generosum militem hoc Emblemate exornat, qui in heroicis suis expeditionibus & ardorem, & æternum famæ suæ lumen præferat, necesse est. Tales extitêre Josue, David, Judas Machabæus, Georgius Castriottus, & alii. Porrò etiam Prædicatores simul & luceant & ardeant; *est enim*, S. Bernardo teste, *tantùm lucere vanum, tantùm ardere parum; ardere & lucere perfectum.* Sic S. Joannes Baptista, à Christi testimonio, *erat lucerna ardens & lucens.* Cæterùm etiam in forma fœminea lumen & ardor deprehenduntur, quibus oculi fascinantur, & pectus improvidum uritur.

Miles generosus. — *Prædicator.* — *S. Bernard. serm. de S. Joan. Bapt. Joan. 5. 35.* — *Forma fœminea.*

ORION.

404. Franciscus, Mutinensium Dux, tractandis nobilissimæ venationis suæ armis intentus, vehementi quidem, sed tamen innocuâ irâ exardescere solebat. Id quod Emblemate significaturus P. Gambertus, armatam Orionis constellationem depinxit, eamque venatoris habitu spectandam, hâc Statii gnomâ, seu lemmate insignivit. INSONTES IRÆ. Insontem utique illam Principis iram dixeris, quâ in sceleratos animadvertens, non quidem homines, sed culpas abominatur; consentaneè nimirum ad illam Vatis Regii parænesin, *Irascimini & nolite peccare.* Id explicans Magnus cœlestium arcanorum Interpres Augustinus, *Irasceris filio*, inquit, *non odisti filium, et servas hereditatem. & ad hoc irasceris, ne perdat quod ei servaveris, malè vivens moribus pravis.* Unde etiam subditorum peccata à Prælatis vindicari jubet, *cum dilectione hominum & odio vitiorum.*

Venator. — *Stat. de Herc. Rufinus.* — *Princeps justus.* — *Psal. 4. 5. S. Aug. in Psal. 50. Conc. 2.* — *Idem in Reg. cap. 5. n. 5.*

PEGASUS.

405. Singularem Principis cujusdam erga literatos affectum ac beneficentiam P. Gambertus in Pegasi constellatione dignoscendam proposuit, quæ è viginti asteriscis, ceu gemmis, composita, subjunctâ Horatii epigraphen monstrat. MUSIS AMICUS. Tales se exhibuêre Ptolomæus Ægypti Rex, Dionysius Siciliæ Rex, Octavianus Imperator, Lucullus, Mecœnas, Vespasianus, Adrianus, Marcus Antonius, Pius, Alexander Severus, Trajanus, Constantinus Magnus, Theodosius, Mauritius, Andronicus, Comnenus, Otho III. Carolus IV. & Sigismundus Imperatores; ut nihil dicam de Nicolao V. Eugenio IV. Pio II. & Leone X Pontificibus Maximis; quibus pro meritis accenseas Alphonsum Aragoniæ Regem, Ferdinandum Siciliæ Regem, Joannem Galeazzium Mediolani Ducem, Carolum Emmanuelem Sabaudiæ Ducem, aliosque; qui viros litteratos plurimo amore ac munificentiâ sunt complexi: Idque non immeritò; cùm *Docti*, Magno Augustino teste, *sunt in Ecclesia lapides pretiosi, scilicet abundantes scientiâ & eloquentiâ, & omni instructione legis.*

Horat. lib. 1 Od. 26. — *Princeps versùs literatos beneficus.* — *S. August. serm. 118. de Temp.*

PERSEUS.

406. Compertum habemus, sceleratos, justitiâ vindice suprà tragicum pegma interfectos, aliquid horroris spectantibus incutere: si tamen rem æquâ lance perpendas, horror ille plurimùm salubris gratusque existit. Huic rei explicandæ Perseum, symboli loco, depinxêre, qui triginta & octo stellis distinctus, manu dexterâ infamem Gorgonis, à se occisi, calvariam sustinebat; addito Claudiani lemmate GRATUS TERROR. Gratum hunc terrorem usu didicit Hierosolyma, quando protervi Giganthis cervicem, à Juvene Davide præcisam, conspexit. Eundem etiam experta est Bethulia, oculis in superbi Holofernis, à Juditha detruncati, calvariam defixis.

Justitia vindicativa gratum terrorem affert. — *Claud. de Stilic.* — *1. Reg. 17. 54.* — *Judith. 13. 19.*

Experta quoque illum fuit universa Palæstina, cùm Nicanoris caput, manum dexteram, & linguam, à fortissimo Juda Machabæo præcisam, intueretur, suosque oculos in mutilatis illis exuviis, velut in spectaculo jucundissimo pasceret. Ipsa denique beatorum acies, cùm impiam Meretricem ab æterna justitia castigatam, cerneret, miris adeò gaudiis incessit, ut in prolixas laudis & jubili voces erumperet. S. Bernardus illud Salomonis explicans, *Ego quoque in interitu vestro ridebo*, ait, *Quid ergo in insipientium interitu sapientia credimus placuisse, nisi justissimam suam dispositionem, & irreprehensibilem ordinem rerum? sanè quod sapientiæ tunc placebit, sapientibus quoque placeat, necesse est universis.*

2. Mach. 15. 30. — *Apoc. 19. 1.* — *S. Bernard. serm. 9. in Psal. Qui habitat.*

PHOENIX.

407. Phœnicis sidus, quindecim stellis conspicuum, P. Dominico Gamberto authore, epigraphen tenet: FUNERIBUS PRETIOSA SUIS. Verbis è Martiali desumptis, ubi de formicâ, intra succinum congelatâ, canit:

Sic, modò quæ fuerat vitâ contempta manente,
Funeribus facta est nunc pretiosa suis.

S. Apolloniam eruditè cœlestem Phœnicem dixeris, quæ martyrii sui rogo imposita, magnum ac sublime nominis, felicitatisque suæ incrementum fecit. Id quod eâdem ratione de S. Laurentio, aliisque intelligere licet, quia SS. Martyrum gloria ibi potissimùm exoriri cœpit, quando funeri suo inter gravissimos cruciatus propinquârunt S. P. Augustinus. *Non tanto concursu hominum ad Martyres occidendos cavea crudelitatis impleta est, quantò nunc adeos honorandos Ecclesia pietatis impletur. Omni anno spectat cum religione charitas, quod uno die cum sacrilegio commisit impietas.*

S. August. serm. 104. de Divers. cap. 1.

SAGITTA.

408. Cœleste signum, cui sagittæ nomen, suprà Aquilæ alas, inter Tropicum æstivum, & circulum æquinoctialem medio loco hæret. Dum sagitta illa conspectum nostrum subit, minacem flammam ostentat, & jamjam ab arcu resiliens putatur, orbem lethali ictu transfixura. Verùm Virginis prodeunte sidere, mox infima cadit; nisuque prorsùs irrito, intra latebras recipitur. Unde Emblematis loco hanc è Venerabili Beda desumptam gnomam addidi OCCIDIT VIRGINIS ORTU. Sagittæ instrumenti militaris nomine terrores bellicos intellige, quos Mariæ Virginis præsentia reprimit, dissipatque. Certè Regibus ac Ducibus sibi devotis innumeras victorias contulit Virgo hæc invictissima; ut Narseti adversùs Gothos. Heraclio Imperatori contra Cosrohem, Persarum Regem: Pelagio I. Hispaniæ Regi; Basilio Imperatori, Christiano exercitui sub Godefrido Bullonio contra Saracenos; Alphonso VIII. Castellæ Regi contra Mauros; Pio V. contra Turcas; aliisque innumeris. S. Rupertus illud Deiparæ elogium interpretatus, *Terribilis ut Castrorum acies ordinata*, ait, *Tu, O Beata Virgo, terribilis es dæmonibus, hæreticis & impiis, sicut castrorum acies ordinata, in qua summa omnium est concordia; ac proindè nullus in ea per discordiam aditus datur hosti.* Joannes Geometra, Virgini supplex exclamat:

Beda Ven. l. de sign. cœli. — *Maria sedat bella & dat victoriam.* — *Cant. 6. 9. S. Rupert. in hunc loc.* — *Io. Geometra Hymn. 4.*

Salve, quæ facis ut belli victoria detur
Fortibus armigeris, munere virgineo.
Salve Præsidium urbanum, tu mœnibus arces
Hostes, & molis concutis horrificas.

SCORPIUS.

409. Cœlestis constellatio cui Scorpionis nomen à similibus lineamentis obtigit, epigraphen sustinet, NESCIA VENENI. Tametsi enim influxu suo plurima adversæ valetudinis ac mortis venena spargat, ipsamet tamen intra se nihil penitùs virulentæ aut

Calamitas non nocet.

malignæ

malignæ suis continet. Ita vindicta Divina, licet complura tormenta adversus mortales jaciat; sibi tamen nihil viperei toxici, alteriusve malitiæ commixtum habet, cùm summa inter malum & infinitum bonum sit discordia. Unde historiæ Machabææ author, miserias atrocissimas descripturus, proœmii loco hæc verba protestatur. *Obsecro autem eos, qui hunc librum lecturi sunt, ne abhorrescant propter adversos casus, sed reputent ea, quæ acciderunt, non ad interitum, sed ad correptionem esse generis nostri.* S. P. Augustinus. *Cùm punit Deus ut Judex, punit eos qui legem prætereunt; non eis inferens de se ipso malum, sed in id, quod elegerunt, eos expellens, ad complendam summam miseriam.*

2. Mach. 6. 12.

S. Aug. in Psal. 5.

Exemplũ malum Principis nocet.

410. D. Didacus Saavedra Scorpii asterismo gnomam, præcedenti è diametro adversam supposuit. MAS NOCIVO QUE EN LA TIERRA id est, AB ALTO NOCENTIOR. Innuebat videlicet, damna tantò graviora ab hominibus patari, quantò superiorem dignitatis aut Imperii locum occuparerint. *Nam qui magnam potestatem habent, etiamsi nullius pretii sint, multùm nocent*, inquit Aristoteles: cui assentiens S. Bernardus, ait, *Princeps error multos involvit, & tantis obest, quantis præest.* Et Innocentius III. *Peccatum sacerdotis*, inquit, *totius multitudinis peccato coæquatur: quia sacerdos in suo peccato totam facit delinquere multitudinem.*

Aristot. 1. Polit. cap. 9. S. Bernard. Epist. 127. Innoc. III. serm. 2. in Consecrat. Pontif.

SYRIUS.

Extremũ judicium.

411. Epigraphen addidi è Syrio. RADIUS VENIET FERVIDIORIBUS. Christi, ad extremum tribunal venturi, hæc imago est propria; ibi enim, Regio Propheta teste, *Ignis in conspectu ejus exardescet. Iste ignis*, Interprete S. Augustino, *inflammabit inimicos ejus, aridas arbores ignis comprehendet. Tunc enim aridæ apparebunt, quando eis dicetur, Esurivi, & non dedisti mihi manducare.* Et rursùs. *Qui nondum desiderant Dei faciem, timeant vel ignem; supplicia terreant, quem præmia non invitant.* Ipsummet Deum, Mosis ore loquentem audi. *Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferos novissima, devorabitque terram cum germine suo, & montium fundamenta comburet.*

Psal. 49. 3. S. Aug. in Psal. 49. Matth. Deut. 32. 22.

412. Venatori cuidam defuncto Syrii, seu Canis Cœlestis, Emblema substravere, addito lemmate: QUIETE CORUSCA. Is quippe, in operoso hujus vitæ decursu assiduò fatigatus, tum demum quietis nunquam interturbandæ felicitatem in cœlis accepit. Magno Augustino teste, *Duæ sunt hominis nativitates, nasci & renasci. Nascimur ad laborem; renascimur ad quietem: nascimur ad miserias, renascimur ad æternam felicitatem.*

Venator. Via ad cœlum. S. Aug. ser. 2. de temp.

O pportunè hoc symbolo S. Eustachium Martyrem, venatorem olim prodigiosum; uti & S. Dominicum ornaveris, qui necdum in hunc orbem genitus, miro canis omine præfiguratus fuit. In hunc sensum meus Concanonicus, D. Salvator Carducius canit.

S. Eustachius M. S. Dominicus.

Canis corusca splendet in cœlo quies:
Sedent Domingus fulget inter Cœlites.

GALAXIA, seu Via Lactea.

CAPUT XIII.

Via ad cœlum.

413. GAlaxia, per medium stellati cœli, instar fasciæ, extensa, è grandi innumerarum stellarum congerie ponitur, quæ suis radiis, mutuò collisis, albidum illum circum constituunt. Proinde viam hanc, stellulis innumeris stratam, lemmate non incongruo ornabis. CONFLATUR INNUMERIS. Viam hanc cœli putes, quæ è virtutum, mutuò connexarum, amicâ frequentiâ sternitur. Id quod primus Christi Vicarius, Petrus perspicuè tradidit his omninò verbis. *Vos autem curam omnem subinferentes ministrare in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatem, &c.* Seneca genuinam virtutem reliquis virtutibus omnibus indissolubili nexu colligatam demonstraturus, ait, *Cùm aliquis tormenta fortiter patitur, omnibus virtutibus utitur, fortasse cùm una in promptu sit, & maximè appareat patientia. Cæterùm illic est fortitudo; cujus patientia, & perpessio, & tolerantia rami sunt. Illic est prudentia, sine qua nullum initur consilium. Illic est constantia, quæ dejici loco non potest. Illic est individuus ille comitatus virtutum, &c.*

1. Petri 1. 5. &c. Senec. Epist. 67. Virtus vera.

414. Manilius de circulo illo lacteo, quo cœlum resplendet, ait.

Manil. lib.

Nec quærendus erit: visus incurrit in ipsos
Sponte sua, seque ipse docet, cogitque notari.

Unde lemma. VISUS INCURRIT IN IPSOS. Vel. INDICE NON INDIGA. In hoc symbolo, seu speculo, genuina virtus, sanctitas & vitæ innocentia resplendent, quæ, sibi ipsis amplissimi præcones, orbi universo, citra ullum affectatæ industriæ conatum, innotescunt, omniumque oculos in sui admirationem rapiunt. Expertos consule. S. Joannem Baptistam, S. Antonium Abbatem, S. Antonium de Padua, aliosque innumeros, quorum virtus, ab omni machinamento alienissima, universum orbem mirâ sympathiâ in sui obsequium ac venerationem traxit. Præclarè S. P. Augustinus. *Laus humana non appeti à rectè faciente, sed subsequi debet rectè facientem, ut illi proficiant, qui etiam imitari possunt quod laudant, non ut hic putet, aliquid eos sibi prodesse, quem laudant.*

Virtus se ipsa innotescit. S. Aug. de serm. Dom. in monte lib. 2. cap. 2.

415 E Mythologorum doctrina, Heroës per viam lacteam progredi, ad cœli delicias ac splendores perducuntur. Illam proinde P. Gambertus hoc Claudiani lemmate ornavit. HÆC SEMITA LAUDUM. Innuit videlicet, directam ad cœlos viam per lactea virtutum vestigia patere; verus enim honor & gloria non jam inter dubios mundi anfractus, nec inter præcipites & devios ipsius calles, sed per cœlestis puritatis, innocentiæ, virtutis, & pietatis Christianæ semitam inquiri debent. Breviter S. Augustinus. *Ad Deum tendimus itinere pietatis.* Et rursùs. *Si ipsum caput nostrum sine per actâ labore in terra, in cœlo regnare noluit, neque levare sursum corpus, quod deorsùm accepit, nisi per tribulationis viam, quid audent membra sperare, capite suo se posse magis esse felicia? Non ergò speremus molliorem viam; quà præcessit, eamus; quà duxit, sequamur; si enim à vestigio ejus aberraverimus, perimus.*

Claud. de 3 Consul. Hon. Sanctitas ad laudẽ promovet. S. Aug. de lib. arbit. l. 3. c. 21. Idem in Psal. 30.

416. S. Carolus Borromæus. Academicus inter salvatos Papienses Inflammatus, symboli loco Galaxiam tenuit, hoc lemmate insignem. MONSTRAT ITER. Eodem epigrammate D. Petrus, Lusitaniæ Rex, Cynosuram ornavit, significaturus, S. Fidei, boni exempli, & Angeli tutelaris, ceu Ducum fidissimorum beneficio, viam ad salutis portum aperiri planissimam, nullisque ambagibus circumflexam. Cùm primis tamen Mariam Virginem lemmate illo repræsentabis, cui indies in hæc verba advolvitur Ecclesia.

Bonum exemplũ Fides & Angelus Custos.

Vitam præsta puram,
Iter para tutum.

De SS. Angelis D. Augustinus. *Angeli, inquit, attendunt nos peregrinos, & miserentur nostri, & jussu Domini auxiliantur nobis, ut ad illam patriam communem aliquando redeamus.* De B. Virgine meus Concanonicus, D. Absalon Abbas. *Maria in hoc mundo tortuose viventibus, aliis rectam viam bonæ operationis*

S. Aug. in Psal. 62. Absal. Abb. serm. 5. in Annunt. B. Virg.

alii

MUNDI SYMBOLICI,
LIBER II.
CORPORA ELEMENTARIA.

IGNIS. *Cap.* I.

Animus generosus.

1. HErsilia Cortese de Montibus, nobilissima Matrona. Magnatum odio ac invidiâ plurimùm exagitata, ut mentem suam heroicam, & plus quàm fœmineam, orbi palam probaret, palatium depingi curavit, flammis undique devastatum; addito lemmate. OPES, NON ANIMUM. Præclare quidem, & è Senecæ sententia;

Seneca in Medea. Act.

Fortuna opes auferre, non animum potest.

S. Aug. Epist. 205.

Doctorum Phœbus, S.P. Augustin. *Divitiæ animum virilem, & Christianum, nec debent, si accedunt, extollere; nec debent frangere, si recedunt.*

Calamitas utilis.

2. Qui inter adversitatum turbines nihil depressus, gradus identidem sublimiores conscendit, ignem imitatur, è complurium ventorum flamine latius excrescere solitum. Symbolo epigraphen subjunges. VIM EX VI. Vel meâ quidem sententiâ. IL FAN MAGGIORE. Id est. *Majorem faciunt.* Hoc sensu S. Gregor. Papa, *Sanctorum mentes*, inquit, *æternitatis præmia præstolantes, vires ex adversitatibus sumunt: quia crescente pugna gloriosiorem sibi non ambigunt manere victoriam, & electorum desideria, dum premuntur adversitate, proficiunt, sicuti ignis flatu premitur, ut crescat, & unde quasi extingui cernitur, inde roboratur.*

S. Greg. Pap. lib. 26. Mor. cap. 10.

Calamitas utilis.

3. Amedeus VIII. Sabaudiæ Dux, geminos pyrobolos, in hostem spargi solitos, hoc lemmate donavit. JACTI CRESCIMUS; significaturus, se è persecutorum insidiis plurimùm incrementi retulisse. Huic non multùm absimilis erat, qui igni subscripsit. CONTRARIA JUVANT. Vel CRESCIT IN ADVERSIS. Verbis è Lucano mutuatis.

Lucan. li. 3

Crescit in adversis virtus.

Seneca in Troade.

Seneca canit.

—Malè relictus igne de magno cinis
Vires resumit.

Origen. Ho. 4. in l. Num.

Compendio Origenes *Si non haberemus, qui adversum nos obsisterent, agones non essent, nec victoribus munera ponerentur, nec regnum cælorum vincentibus pararetur.*

Calamitas utilis.

4. Veluti ignis nonnihil sopitus, aspirante vento mox reviviscit; ita virtus nonnunquam dormitans, discretæ correctionis afflatu expergiscitur. Unde lemma, igni subscriptum. CONTRARIA JUVANT. Eleganter S. Ansel. *Ignis, si vento impellitur, ad majorem ardorem crescit: taliter etiam est mens humana, salubri admonitione pulsata, ad opus agendum, post suggestionem citius surgit, ad quod prius surgere neglexerat. Sicque ut ignis, vento movetur, sic mens à torporis desidiâ admonitione excitatur.*

S. Ansel. in similitud. cap. 145.

Amor inter adversa crescit.

5. Pyra succensa, & copiosis pluviis perfusa epigraphen tenet. POTIUS AUGETUR. Ita genuini amoris flamma amplissimum è calamitatum imbre augmentum facit. Opportunè S. Petrus Damianus, *Quò magis caro per tormenta concutitur, eò mens in Deum fixa, firmius roboratur: & quasi igne succensa materies, quò plus adversitatum ventis impellitur, & quasi igne succensa materies, quò plus adversitatum ventis impellitur, eò in amorem Dei ardentius inflammatur.* Cumprimis tamen Magdalenæ pœnitenti hoc Emblema convenit, quæ propriæ charitatis ignem irrigante lachrymarum suarum imbre plurimùm succendit, mirisque incrementis locupletavit. Optimè S. August. *Ubi fuerint lachrymæ, ibi spiritualis ignis accenditur, qui secreta mentis illuminat.*

S. Pet. Dam. ser. 23.

S. Magdalena.

S. Aug. li. de salut. documen.

Patriarchæ Religiosorũ.

6. Ignis, intra furnum distillatorium succensus, pendentibus circùm receptaculis omnibus satis eliquati humoris providet. Unde P. Caroli Bovii lemma. SATIS OMNIBUS UNUS. S. Ignatius Loyola, nomine & reverè ignitus, discipulos suos omnes infra-cto spiritu, ac copioso virtutum humore replevit. Id quod enim de SS. Augustino, Basilio, Benedicto, Dominico, Francisco, aliisque diaeris qui præceptionum suarum ardore innumeros discipulos imbuerunt. Cæterùm Christus tanto in miseros morta-

Christus redemptor.

les amore flagravit, ut sanguine suo pretiosissimo copiosè perfusos solus è morte in vitam revocâitr. S August *Ille unus quærendus est, qui & redemit, & liberos fecit, & sanguinem suum, ut eos emeret, dedit, & servos suos fratres fecit.*

S. Aug Ps. 34 Conc. 1.

Virtus inter calamitates imperterrita.

7 Idem ignis, intra officinam aquis irroratus, majore vi effervescit. Unde lemma. CRESCIT MALIS. S. Ignatium Loyolam hæc imago loquebatur, qui virtutis, constantiæ, & charitatis adminiculo inter calamitatum procellas mirificè excrevit. Eodem symbolo Drogo Hostiensis singularem Magdalenæ ardorem, inter assiduas lachrymas augescentem expressit, *Ubi*, inquit, *affectus inoandnit & ubertavit, carbo, lachrymarum imbre respersus fortius incăduit.*

Drog. Host. serm. 1 de sacr. Passion

8. Ignis, in campi succensi stipulas grassatus, nonnihil quidem nocumenti aridæ huic pastui infert, at simul plurimùm emolumenti præstat in consumendis humidis terræ excrementis, in reserandis poris, in restringenda vitiosa germinum luxurie, & cinere, ceu stercoratione, in arvis relicto. Benè proin' P. Paulinus, JUVAT NOCENDO. Ita sanè justitia vindicativa, nonnullam perniciem sceleratis facessens, integræ civitati consulit, ejusque salutem & incrementum amplissimè promovet. Id probè edoctus David, *Deus* inquit, *tu propitius fuisti eis, & ulciscens in omnes adinventiones eorum. Geminas hujus effati voculas, propitius & ulciscens*, accuratè examinans S. P. August. ait. *Deus ignoscendo propitius fuerat, & vindicando; Non solùm donans peccata, sed etiam vindicans propitius fuisti. Nam cui verè propitius est, non solùm donat peccata ne noceant ad futurum sæculum; sed etiam castigat, ne semper peccare delectet.*

Justitia vindicativa.

Psal. 98. 8.

S. Aug. in hunc loc.

Amor non potest abscondi.

9. Idem Paulinus ignem, è pyroboli sphærâ non sine impetu erumpentem, delineavit; adjecto lemmate. NON INCLUDAR. Vel, meâ quidem sententiâ. CARCERIS IMPATIENS. Sicuti verò ignis sese carceribus aut seris coarctati ægerrimè patitur, ita amor, ignis simia, intra pectoris angustias difficillimè concluditur, quin erumpat: ut adeò eundem ignem etiam hoc D. Matthiæ lemmate jure insignias. NON POTEST ABSCONDI. S. Thomas Villanovanus. *Amor*, inquit, *ignis est, cujus ardor occultatus, & flamma publica, dissimulata quantumvis, abscondi non valet. Amor simulare nequit, nec dissimulari. si poteris abscondere solem, poteris & celare amorem.* Dialogum Ergasti cum Mirtillo huc afferre lubet.

Matth 14. S. Th. Villanov. Conc. de Maria Magd.

P F Atto. 1 scena 2.

Gia non doveni tu si longamente
Celarmi la cagion de la tua fiamma,
Se la fiamma celar non mi potevi.
Quante volte l' ho detto: arde Mirtillo,
Ma in chiuso foco e' si consuma, è tace.

Amor Divinus destruens

10. Illum, qui vitæ sanctimoniâ eò progressus est, ut ardentissimo amoris Divini æstu extremum mœrorem, & ægritudinem admodum gravem contraxerit, symboli loco igni non absimilem dixeris, qui intra angustum carcerem accensus, epigraphen tenet, DONEC IN CINERES. Gilbertus super illud sacri Epithalamii, *Amore langueo*, ait, *Non languet amor, sed languet amans: ubi viget amor, ibi viget languor, si desit quod amatur. Quid est lăguor, nisi affectio quadă de absente dilecto, amantem conficiens? Amor vehemens patientes simul afficit & carnĕ & mentĕ &c.* De S Theresia historiæ produnt. *Intollerabili igitur Divini amoris incĕdio potius, quàm vi morbi Albæ cŭ decumberet, sub columbæ specie animam Deo reddidit.*

Gilbert. in Cant. 5. 8.

Brev Rom 15 Octob.

11. Experientia testatur, membra humana, nimio frigore constricta, non modò ab igne recreari, sed insuper malignis humoribus, quos inde contraxêre, ejectis, ad pristinam dispositionum symmetriam revocari Unde D. Primus Tatius igni subscripsit. FOVET, ET DESTRUIT. S. Maurus Abbas hoc Emblemate significabatur, cujus interventu fideles frequenter, maximè inter dolores febriles, roborantur. Idipsum porrò de bono Principe dixeris, qui & gratiæ suæ favore benè meritos *fovet*, & suppliciorum rigore sceleratos *destruit*. Certè misericordissimus, simul & justissimus Deus ex æquo fovet animas sibi addictas, destruitque flagitiosas. Pulchrè S. P. August. *Nos perversitate nostra sic volumus Deum esse misericordem, ut non sit justus. Alii rursus, quasi præsidentes de justitia sua, sic volunt justum, ut nolint misericordem, Utrumque se exhibet Deus, utrumque præstat; nec misericordia ejus præscribit justitia, nec justitia ejus aufert misericordiam.*

Princeps benignus & justus.

Misericordia & justitia Dei.

S. Aug. ser. 105 de temp

12. Inter cætera Emblemata, à D. Carolo Bosso, rarissimi ingenii viro excogitata, mihique singulari operâ ac humanitate P. D. Gabrielis Mariæ Spreafiggi, Clerici Regularis S. Pauli, & hodie dignissimi Præpositi Mediolanensis ad S. Barnabam, transmissa; duas ignis imagines reperi, in quarum alterâ igneum meteoron (cui ignis fatui nomen) ad ignisætherei sphæram tendens exhibetur, cum lemmate. AD SUA TANDEM. Academicus inter Intentos Fatuus hoc suo Emblemate significavit, sicuti ignis ille impurus è densis ac viscosis expirationibus concretus, tamdiu incertis ac errabundis motibus (unde & ignis errans seu fatuus à Meteorologis dicitur) divagatur, donec, absumpta illa crassitie, penitus defæcatus, ad sphæram sibi connaturalem evolet; ita suum intellectum diversis quidem erroribus, ac crassâ ignorantiæ mole hactenus fuisse agitatum; imposterum tamen fiduciam de acquirenda scientiarum perfectione adeò firmam sese concepisse, ut, academicæ exercitationis beneficio, purissimam cœlestium ac divinarum rerum cognitionem obtinere confidat; suspiretque *Tandem ad sua*; anima enim, creata cœli hæres, ad cœlum, velut ad centrum suum, evolare cupit. Verissimum adeò Ovidii effatum est.

Anima ad cœlum aspirat.

Igneus est nobis vigor & cœlestis origo.

Ovid 19.

S. Augustinus. *Omnis homo, qualiscunque sit, beatus vult esse. Hoc nemo est, qui non velit, atque ita velit, ut præ cæteris velit: imò quicunque cætera vult, propter hoc unum velit.* Cæterùm anima, Spiritus Divini igne succensa, mox à terrenis sordibus expurgatus, & affectu ecstatico ad superûm regiam attollitus. Apprimè meus Concanonicus, D. Celsus Rosinus.

S Aug ser. 12 ac univ. cap 3.

Spiritus S.

Celsus Rosinus nell' Idilio della Pentecoste.

Che chi foco Divin porta nè l' alma.
Come al tergo habbia l' ali,
Al par d' ogni saetta
Al oggetto del Ciel correr s' affretta.

13. Inter eadem D Caroli Bossi Emblemata igneam ætheris sphæram videre est, quæ vasto suo ambitu aërem complexa, in imo totius universi centro globum ter-aqueum suspensum habet, idem tamen ignis, intra loci sui connaturalis terminos constitutus, proprias vires adeò non exerit, ut nec palearum fasciculum, proximè admotum, devoret vel adurat. Ignis proinde, intra sphæram illam suam conspicuus, epigraphen tenet. NEC COMINUS URO. Principis hæc idea est, qui potestatis suæ nervos ac vires nunquam adversus propinquos intendere solet. Sic Christo à Nazarenis fuit exprobratum, quod plurima prodigia in extera civitate Capharnaum, nullum verò in patria sua Nazareth ediderit. Idipsum etiam Christus tum de Elia testatus est, qui alienigenæ viduæ necessitatibus proinde succurrit, nullâ Judæarum pauperum viduarum ratione habitâ: tum de Elisæo, solum Naamanum, nullum vero Palestinæ conterraneum à lepræ sordibus

Propinqui.

Luc 4 23.

Ibid. v. 25.

S. Chrysol. serm. 42. in fine.

dibus restituente. Verè S. Chrysol. *Inter suos posse morsus est, adustio est; inter cives eminere proximos, proximorum urit gloriam: propinquo propinqui, si honorem debeant, computant servitutem.* Cæterùm ex hoc Emblemate discant Religiosi, ne, intra cœlestem religiosæ vitæ sphæram collocati, nimiâ propinquorum consuetudine utantur. Certè de Apostolis testatur S. Ambrosius, *Apostolis, cùm à Domino mitterentur, neminem in viâ salutare præscriptum est; non quod benevolentiæ displiceret officium, sed quod persequendæ devotionis intentio plus placeret.*

Religiosi.

S. Ambros. lib. 7. in Luc. c. 9. v. 59.

14. Ad eandem ignis, intra propriam sphæram nec lucem nec ardorem spargentis, indolem collineans D. Gregor. Bolzi, ignem expressit, qui, amœno splendore conspicuus, vicinam quandam materiem prehenderat; cum lemmate. DA LA SFERA PERO NATIA LONTANO. Id est. SPLENDET, NATIVA SEDE REMOTUS. Nempe sacram Ædem Lauretanam significabat, quæ è patrio Palæstinæ solo remota, famam ac honorem longè amplissimum recepit. Meus D. Salvator Carduccius Emblematis mentem hoc disticho aperuit.

Flamma velut rutilat, natali at ab orbe remota,
Sic domus è patrio climate mota nitet.

Patriæ absentia utilis.

Cæterùm complures extra solum patrium longè illustriores resplendent, quàm intra illud; Causam, quod domi nostræ ut plurimũ vilipendamur, hanc assignat S. Chrysost. *Quia solemus, quod tritum est, ac quotidianum; etiam si magnum sit, parvi pendere.* Juxta illud Alexii apud Athenæum, *Alienum amamus, proximum contemnimus.*

S. Chrysost. Hom. 34.

Athenæus l. 5.

15. Ignis supra aram accensus, nota ac consueta Religionis idea est; habetq; hos lemmatis loco præfixos characteres. SINE LABE. Innuit videlicet aureum illud S. Jacobi Apostoli dictum. *Religio munda, & immaculata apud Deum & Patrem, est visitare pupillos, & immaculatum se custodire ab hoc sæculo.* Hanc iconem Religiosi, aliiq; altaris Ministri ob oculos suos statuant velim; ignem quippe imitati, sese ab omni spurcitie aut defectu immunes contineant. Religiosissimè meus Thomas Kempensis. *O quàm mundæ debent esse manus illæ, quàm purum os, quàm immaculatum erit cor sacerdotis, ad quem toties ingreditur auctor puritatis. Ex ore sacerdotis nihil nisi sanctum, nihil nisi honestum, & utile procedere debet verbũ, qui tam sæpè Christi accipit sacramentum &c.*

Religiosi puri.

Iacob. 1. 27

Religiosi puri sacerdotes.

Tho. Kemp. l. 4. de Imit. cap. 11. v. 6.

Amor cœlestis.

16. Intra vasti ignis umbilicum aliquot sagittas, arcum, pharetram, & facem depinxêre; addito lemmate. IGNE IGNEM. Cœlestis amoris incendium hoc igne significabatur, à quo, quidquid terreni affectus est, quantocius extinguitur, & devoratur. Ab hoc argumento non multum abludit meus Richardus Victorinus, dum illa Christi verba explicans, *Ignem veni mittere in terram*, ait, *Quando hunc ignẽ Jesus de summis attulit, nunquid in terris tunc temporis ignis defuit? Invenit absque dubio ignem terrestrem: attulit autem ignem cælestem. Illum venit extinguere: istum vehementer accendere.* Eodem igne infernales flammæ repræsentantur, quæ meditabundo animo volutatæ, omnem libidinis ardorẽ restringunt: id quod in filio prodigo, ad frugem converso, demonstrat meus D. Gregorius Comaninus.

Richard. de Victore l. de Sacrif. David.

Luc 12. 49.

Infernus.

Alhor ch' io tutto de la fiamma ardea,
Che di lascivia, e non d' amor la face
Entro nel cor vilissime accendea,
Per tormi eternamente ne Ciel la pace
Correr con la memoria i pur devea
Al fiero ardor del' infernal fornace:
E così di passo a poco a poco,
Amorzar dentro a lui FOCO CON FOCO.

D. Greg. Comanin. vol. 1. parte del suo Canzoniere.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Et Joannes Audenus.

Is facilè extinguet Veneris flagrantia tela,
Qui meminit gehennæ, qui Phlegetontis aquæ.

Pentapolis quoque, igne tortore castigata, hoc Emblemate denotatur; veluti D. Marinus de justitiâ Divinâ, adversus lascivam mundanorum turbam succensâ, canit, eamque in hæc verba loquentem introducit.

Supplicium.

Marinus.

Her la pena la giù nel cieco Averno,
Pari al fallo n' aspetta; ardera poi
Chi visse in vivo foco eterno.

Porrò hujus symboli lemmate, *Igne ignem*, significabis, pœnam ex æquo suæ culpæ respondere; nec incongruè lascivos mortales supplicio igneo castigari, qui ignem scelerum suorum instrumentum penè unicum habuerunt. Ludovicus Cerchiarus Neronis statuam, ad æquissimas Talionis leges, fulmine liquefactam ac consumptam asserit, ut qui paulò antè horrendo tyrannidis suæ igne Romanam urbem devastârat.

Supplicium respondet culpæ.

Diruit effigiem fulgur, sternenda Neronis,
Fulgure, cùm possunt ferrea corda forent.
Non illa in mutilas cecidit diffracta figuras;
Amisit formam: sed liquefacta, suam.
Abstulerant Romæ primævum incendia vultum,
Nec servanda mali Principis est statua.

Denique exinde disces, vitiorum nostrorum incendia, intra contumacem pectoris nostri silicem exardescere solita, non nisi igneâ correctionis vehementiâ comprimenda, suffocandaque esse. S. Prosper. *Crimina quæcunque non fuerint patientiæ levi medicamento sanata, velut igne quodam piæ increpationis urenda sunt, & curanda.*

Correctio efficax.

S. Prosp. l. 2. de vit. Contempl. cap. 7.

17. Ignis, supra altare collocatus, ignem illum æternum repræsentat, quem veteres Romani fovere consueverant: addito lemmate. NUNQUAM DEFICIET. Eximiam S. Caroli pietatem, charitatem & zelum, nullis unquam intervallis distinctum aut deficientem, hæc imago repræsentabat. Præceperat olim Deus, *Ignis in altari meo semper ardebit*; eo præcipuè igne, quia interprete S. Gregorio. *Altare Dei est cor nostrum, in quo videtur ignis semper ardere, quia necesse est ex illo ad Dominum charitatis flammam indesinenter ascendere.* Eidem symbolo epigraphen non incongruam subjunges istam. SEMPER INEXTINCTUS. Idque è Pauli Maccii judicio, intensum amorem, quo versùs virtutem flagramus, significat.

Perseverantia.

Levit. 6. 12. S. Greg. 25. Mor. c. 7.

Amor virtutis.

Paul Maccius Embl. 46.

Ardor inextinctus virtutis, nocte, dieque
Mentem, animumq; urit, cùm semel arripuit.

18. Luculentam animi ingrati ideam ignis exhibet, qui illam ipsam materiem voraci flammâ depopulatur, à qua fomentum, & persistendi facultatem copiosè subministratam accipit, lemma. ALENTEM DEVORAT. In hanc rem multùm conferunt querula illa Davidis suspiria. *Qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.* Et illa Servatoris nostri; *Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet.* In hunc locum Origenes. *Hæc est autem propria consuetudo hominum nimis malorum, ut post salem & panem insidientur.*

Ingratus.

Psal. 40. 10. Matth. 26. 23.

Orig. in hunc loc.

19. Epigraphen igni subdidêre, NEC PROPE, NEC PROCUL. Documenti loco id habeas, ne

Principis familiaritas noxia.

F 2 Magna-

Magnanibus, in igne illo repræsentatis, vel nimiùm propinquus adhæreas, vel plurimùm ab iis removeare. Antisthenes id probè perspectum habuit, qui interrogatus, *quomodò ad Rempublicam capessendam sit eundum?* respondit, *velut ad ignem, ne nimis admotus exuraris; procul amotus frigescas.* Eâdem omninò disciplinâ Ecdicium suum instituens Sidonius Apollinaris, ait, *Igitur si quid nostratum precatibus aquiescitis, actutò in patriam receptui canere festina, & assiduitatem tuam periculosa Regum familiaritati celer exime, quorum consuetudinem spectatissimus quisque flammarum naturæ benè comparat, quæ sicut paululùm à se remota illuminant, ita satis admota comburunt.* Haud aliter Horatius.

Io. Stob. serm. 43.
Sidon. Apollin. l. 3. epist. 3. in fine.

Dulcis inexpertis cultura potentis amici,
Expertus metuet.

Horat. l. 1. epist. 19.

Id quod Martialis in particulari quâvis amicitiâ observatum vult. Consilium ipsius sanissimum accipe.

Martial. l. 12. ad Iulium.

Si vitare velis acerba quædam,
Et tristes animi cavere morsus,
Nulli te facias nimis sodalem,
Gandebis minus, & minus dolebis.

Amor occultus.

20. Veluti ignis, sub cinerum acervo delitescens, amplioribus viribus invalescit. prout ille testatus est, qui igni, fumosos vapores è cineribus exhalanti subscripsit. ÆSTUAT MAGIS. Ita amoris & odii flamma tantò ardentius exæstuat, quò arctius intra pectoris angustias concluditur. Vernaculo idiomate hâc de re canit Joan. Bapt. Guarinus.

Ioan. Bapt. Guar. P. F.

Mirtillo; Amor fu sempre un fier tormento,
Mà più, quand' è più chiuso.

Tu huic malo quantocius medebere, si Virgilii antidoto, quo pecoris scabiem abstergendam docet, sedulò usus fueris.

Non tamen ulla magis præsens fortuna laborum est,
Quàm si quis ferro potuit rescindere summum
Ulceris os. Alitur vitium, vivitque tegendo.

Humilitas amorem auget.

Cæterùm animus, inter humilitatis cineres delitescens, ardorem intensissimum, quo versus Deum exæstuat, intra se sentit. Unde breviter Magnus Augustinus. *Omnes delectat celsitudo, sed humilitas gradus est.*

S. Aug. ser. 28 de divers. cap. 3.

Charitas.

21. Ignis, intra angustam fornacem reclusus, epigraphen tenet: QUANT' E RISTRETTO PIU, TANT' E PIU FIERO. Charitatis genuinum hoc ectypum est, quæ intra cordis nostri latebras coarctata, nervos validè intendit, & vehementiore impetu versus Deum nititur. Unde lemma illud è nativo suo idiomate ita interpretaberis. EFFERATUR ANGUSTUS. Oppurtunè S. Laurentius Justinianus. *Quemadmodum ignis, quantò magis in unum colligitur, tantò amplius nutritur, & flammas evaporans, rursum impetuosius erumpit: ita & mens, cùm diutius intra se commorata fuerit, & ardentius per amoris incendium urit in se; & per desiderium elevatur in Deum.* Eosdem planè effectus in amore profano est deprehendere, quem Tassus in Niceâ, Tancredi amore irretitâ, his omninò verbis proponit.

S. Laur. Iust. de Perfect. Monast. c. 15.
Tass. in Gerus. Conquist. l. 7. st. 80.

Ama, & arda la misera: e si poco
In tale stato, che sperar le avanza:
Che nutrisce nel sen l' occulto foco
Di memoria via più, che di speranza:
E quanto è chiuso in più secreto loco,
Tanto ha l' incendio suo maggior possanza, &c.

Idipsum de Argante, validis hostium, militumque armis circumdato, canit.

Idem lib. 2. st. 113.

Non cessa, e non s' allenta: anzi è più fiero
Quant' è ristretto più da i più gagliardi,
Si come a forza da rinchiuso loco.
Se n' esse, e moue alte ruine il foco.

Amans protamus.

22. Quidam mundi pullus, igneam amoris sui vehementiam explicaturus, argumentum ab hyperbole mutuavit; quippe Troiæ incendium coloribus expressit, adjecto epigrammate. PARVA IGNI SCINTILLA MEO. Id tamen citra hyperbolem de anima damnatâ dixisset, quæ totum conflagrantis Troiæ incendium, cum Orcinis flammis comparatum, non plus æstimaret, quàm tenuissimam favillam. Unde Tertullianus horrendas Æthnæ & Vesuvii fauces, Tartaro commensuratas nonnisi *quædam fumariola* testatur. S. P. Augustinus. *Cogita quoslibet cruciatus, extende animum in quaslibet in hâc vitâ pœnas humanas, compara ad gehennam, & leve est omne quod cogitas.*

Infernus.

S. Aug. de urbis excidio cap. 4.

Purgatorium.

23. Ignis, circùm catillum, auro plenum, accensus, epigraphen tenet. PURGAT, ET URIT. Præclara hæc piacularium flammarum idea est. S. Ambrosius in geminâ illâ ignis expiantis & incendentis prærogativâ gratiam Divinam contemplatur. Et alibi Machabæorum ignem in aquas, & has rursus in ignem commutatas observans, ait, *Quid ergò sibi vult, quod ignis aqua factus est, & aqua ignem excitavit? nisi quia spiritualis gratia per ignem exurit, per aquam mundat peccata nostra, eluitur enim peccatum, & exuritur. &c.*

S. Ambros. lib. 3 offic. c. 2.
Machab. l. 2 cap. 1.

Castigatio.

Religiosi silentes.

24. Alcibiades Lucarinus ignem, cinere coopertum, hoc lemmate distinxit. SERVOR, NON PERDOR. Eorum hoc emblema est proprium, qui mundi libertate relictâ, sub cineream ac funebrem Religionis vestem sese receperunt, ubi vitam non quidem amittunt, sed cum æternâ commutant. Ad mentem hanc Hieremias Vates. *Sedebit solitarius & tacebit, quia levavit super se. Ponet in pulvere os suum, si fortè sit spes.* Et S. Basilius Magnus inter cætera Eremi encomia, *Cella*, inquit, *Dominicæ sepulturæ propemodum æmula, quæ peccato mortuos suscipit, & per afflatum sancti spiritûs Deo reviviscere facit.*

Hierem. Thren. 3. 28.
S. Basil. Mag. hom. de laud. Erem.

S. Ignatius Loyola.

25. P. Famianus Strada in Encomium S. Ignatii Loyolæ, qui sanctimoniæ luce, & charitatis favore universum orbem ad arma contra inveteratam scelerum phalangem concitavit, ignem suprâ turris fastigium depinxit, addito lemmate. FERTE CITI FERRUM. Nempe ad illum veteris militiæ morem alludebat, quo dimicaturi facibus in edito loco suspensis ad pugnam convocari sunt soliti. Virgilius, de Helenâ canit.

Virgil. 6. Æneid. v. 518.

—— Flammam media ipsa tenebat
Ingentem, & summâ Danaos ex arce vocabat.

Christus natus.

Hâc de re prolixum, ac more suo, eruditum consule Ludovicum Cerdanum. Christo, ceu igne æterno, in hunc orbem nato, mox classicum adversus vitia insonuit; unde ipsius Servatoris verba. *Non veni pacem mittere, sed gladium.* Nam interprete Magno Augustino. *separaturus erat fideles ab infidelibus, filios à parentibus, & cæteras necessitudines diremturus, gladio putredinem abscindenti, membra autem Christi sananti.* Et rursus, *Gladius verbi illius salubriter non separavit à consuetudine malâ, &c.*

Matt. 10. 34.
S. Aug. in Psal. 143.
Idem in Psal. 96.

26. Ignis,

Peccator cõversus. S. Matthæus.
S Hieron. in Matth. 9.

26. Ignis, à radiis solaribus, intra speculum reflexis, accensus, Lucarino authore epigraphen tenet. EXCITATUS LUMINE. Ita gratiæ Divinæ lumen, & radii, è Christi vultu reflexi. S. Matthæum ad frugem excitârunt. S. Hieronymus. *Fulgor ipse Divinitatis occulta, qua etiam in humana facie Christi relucebat, ex primo aspectu videntes ad se trahebat.* Id quod de omni peccatore haud incongruè dixeris.

Peccator obstinatus.

27. Igni subscripsit Lucarinus. EXTINGUITUR, NON FRIGESCIT. Hominum corda nonnunquam adeò obstinata videre est, ut jamjam è vivis discessura, nec minimùm de scelerum suorum ardore remittant. In hanc rem meus Concanonicus, D. Salvator Carducius canit.

Vita prius fugiet, sævus quàm frigeat ardor;
Sic perit obluctans nonnisi morte scelus.

Perseverantia.
S. Aug. Annot. in Iob. cap. 38.

Porrò perfectæ charitatis incendium non antea refrigescit, donec cor, ceu propria amantis officina, extinguatur, & in cineres abeat. Unde monet S. P. Augustinus. *Tempus inimicorum est, donec transeat iniquitas; qua, quantò magis abundat, tantò magis adversus diabolum acrius pugnandum est, ne charitas perseverantium refrigescat.*

Justus inter malos
S Bern in Cant. serm. 48.
Gen. 6. 9.
Nicol. Lyra in hunc loc.
S Greg. l. 1. in Moral. c. 1.

28. Ignis, hoc lemmate conspicuus, IN TENEBRIS LUCET. Eorum Encomiasten agit, qui vitæ integritatem inter sceleratorum umbras illibatam servant. S. Bernardus. *Non mediocris titulus virtutis est, inter pravos vivere bonum, & inter malignantes innocentiæ retinere candorem.* Hâc prærogativâ, è sacræ Paginæ testimonio, excelluit Noë, *Noe vir justus atque perfectus fuit in generationibus suis.* In quem locum Nicolaus de Lyra. *Ad augmentum laudis, justus & perfectus fuit, etiam inter malos homines, qui ipsum nitebantur verbis & exemplis trahere ad malum.* Iisdem encomiis S. Gregorius Papa Jobum prosequitur, dum verba illa explicans, *Vir erat in terra Hus nomine Job*, ait, *sanctus vir, ubi habitaverit, dicitur, ut ejus meritum virtutis exprimatur: ut hoc ejus laudibus proficiat, quod bonus inter malos fuit. Neque enim valde laudabile est, bonum esse cum bonis: sed bonum esse cum malis.*

Zelus animarum
Prov. 30. 16
Sacra Rota in processu beatificationis Caj.

29. Ingentem animi ardorem, quo S. Cajetanus Thiæneus versus proximorum salutem assiduò flagrabat, ignis Emblemate significârunt, qui versus lignorum struem exardescens, epigraphen tenebat. NUNQUAM DICIT, SUFFICIT. Verbis è sacrâ Paginâ mutuatis. *Ignis nunquam dicit: sufficit.* Sacra Rota, eum de illo in Beatorum album recensendo agerent, ejusdem symboli mentionem injecerat his omninò verbis. *Ut inexplebile ipsius, flagransque salutis alienæ desiderium nobilis exprimeretur Emblemate, in ardente scilicet flamma, cũ inscriptione: Nunquam dicit, sufficit.* Cæterùm divitiarum fames, nunquam exsaturanda, eodem emblemate exhibetur. S. Basilius. *Ne adangeas tibi peccatum avaritiæ, namque malum stare nescit, aut quiescere, sed ignis naturæ simile: ignis etiam postquam incendium attigit, omnem properat absumere materiam, nec prius desistere poterit, quàm materia defecerit: avarum autem quid retinere poterit? Igne vehementior est, & omnia continuando finibus suis occupat, & quæ sunt vicina, sibi aufert, mox ubi alium sortitur vicinum, & quæ illius sunt, ad se rapit.* Calamo minus prolixo Seneca. *Nunquam improba spei, quod datur, satis est, & majora cupimus, quò majora venerunt.*

Divitiarũ fames.
S. Basil hom in Lacizis.
Senec. l. 2. de Benef. c. 27.

Iracundus propriis sui mali faber

30. Ignis, infra ahenum succensus, aquas ardore suo turbat, iisque ebullientibus, seipsum perimit. D. Alexander de Cuppis. Canonicus Regularis, lemmatis loco, illa Petrarchæ verba subjunxit. JO STESSO DEL MIO MAL MINISTRO SONO. Id est. SUM MIHI CAUSA MALI. Hominem, facili negotio ad iram provocandum, hæc imago innuit; is quippe, persistentibus his animi turbis, nonnunquam voces adeò improvidas evomit; quæ in gravissimum ipsius detrimentum redundant. S. P. Augustinus. *Ita vide quid noceat, agnosce inimicam tuam, stat contra te, sepit viam orationis tuæ, murum erigit, & non est quà transeas. Non potes illam interimere, potes illam reprimere.*

S Aug. serm. 93 de Divers. cap. 7.

Gratia Dei.
S. Io. Chrys. hom. in 2. Ioan.
Lact. Firm. l. 2 c. 23.

31. Gratia divina eatenùs viva ac constans in nobis persistit, dum assiduum virtutis nutrimentum eidem subministraverimus: haud secùs, atque ignis, lignorum congeriem vicinam habens, vires semper integras retinet. Unde lemma. NI DEFICIAT ESCA. vel: A FOMITE VIRES. S. Joannes Chrysostomus. *Quemadmodum ignis indiget lignis: ita & gratia alacritate nostra opus habet, ut fervere perpetuo possit.* Et Lactantius Firmianus, *Sicut ardere ac vivere non potest ignis, nisi aliquâ pingui materiâ teneatur, in qua habet alimentum; sic animæ materia & cibus est sola justitia, quâ tenetur ad vitam.* Denique Paulus Maccius de virtute canit.

Paulus Maccius Embl. 46.

Dotibus aucta novis, nec tempore deperit ullo,
Ut sumit vires fomite flamma novas.

Occasio.
Lact. Firm. de opificio Dei c. 18.

32. Scelerum flammam, jamjam in nobis sopitam levi admodum suggestione irritari posse, argumento minimè obscuro ignis demonstrat, qui sub cineribus delitescens epigraphen tenet. RETARDESCET ATTACTU. Lactantius Firmianus. *Latet autem mens oppressa somno, tanquam ignis obducto cinere sopitus, quem si paululum commoveris, rursum ardescit, & quasi vigilat.*

Adulator
Guiliel. Paris. l. 1. de moribus.

33. Adulatoris lingua omnem virtutis nostræ thesaurum voraci flamma depopulatur, & in pulveres tenuissimos conterit. Id quod Abbas Certanus in igne dignoscendum proponit; qui in pretiosas vestes grassatus, epigraphen reddit. OPTIMA QUÆQUE VORAT. Gulielmus Parisiensis. *Multo frigore timoris Dei trementes & congelantes oportet esse, quibus tanti ignes inveniuntur, vel qui inter eam ardentes ignes versantur: heu quot & quantorum bona hujusmodi ignibus consumpta sunt &c. Tanquam incendiarii igitur, & combustores bonorum nostrorum fugiendi sunt laudatores.* Id quod etiam de Detractore, & cumprimis, de vana gloria dixeris.

Detractor. Vana gloria.
Animus generosus.
S. Aug Præf in c. l. 119.

34. Academicus, inter Philoponos Pistorienses Fervidus. igni, intra sylvam quandam ardenti, subscripsit. DUM AGITUR AUGETUR Huncanimi generosi, constantis amoris, & genuinæ virtutis typum habeas, qui inter hostium assultus majore semper robore invalescunt. S. P. August. *Cùm cœperit homo Christianus proficere, incipit pati linguas adversantium: quicunque illas nondum passus est, nondum proficit; quicunque illas non patitur, nec conatur proficere.* Cæterùm meus Concanonicus D. Salvator Carducius eidem Emblemati subscripsit. AUCTUS QUOD ACTUS. Ita nimirum iræ incendium inter injuriarum ventos amplioribus incrementis exardescit. Carducii hâc de re poëma est.

Ira.

Auctus quod actus efferri luctâ Noti;
Sic ventilatum crescit iræ incendium.

Iracundus.

35. Ignis, sub cinerum velamine delitescens, epigraphen monstrat. SI SULPHURE TANGAR. Academicus inter Philoponos Pistorienses Occultus, hoc suo Emblemate hominem, facili negotio ad iram aut indignationem concitandũ, significat. Eodẽ

Occasio.

insuper innuitur, quàm proclive sit, amoris, jamjam sopiti, flammam è quâvis minima occasione vires resumere, & recidivo malo in animam grassari; ut adeò gravi noxâ reum pronuntient Theologi eum, qui occasionem aliquam sibi periculosam expertus, in eam denuò se conjicit. Rationem subjungens S. Cyprianus. *Procertò*, inquit, *animam suam decipit, qui non cavendo contraria, noxiis rebus semetipsum commiserit. Ille autem tutius sibi consulit, qui circa malos semper infidus, species quascunque noxias extimescit.* Præclarè Ovidius.

S. Cyprian. de singular Cleric.

Ovid. de remed. l. 2.

Ut penè extinctum cinerem, si sulphure tangas,
Vivet, & ex minimo maximus ignis erit.
Sic nisi vitâris quidquid revocabit amorem,
Flamma redardescet, quæ modò nulla fuit.

Detractio.

36. Ignis, candidum truncum ligneum clarissimæ flammæ complexu lambere ac illustrare solitus, paulò post eundem infami fuligine dehonestat & in vilissimi titionis formam convertit. Ita sanè detractor, ab aliorum laudibus exorsus, tandem epilogum, infamiâ ac dedecore plenum, dexterrimè subnectere novit. Epigraphen Emblemati subjunxi. CLARITATE DENIGRAT. vel, SPLENDORE DETURPAT Totum id authoritate suâ gravissimâ confirmat Magnus Augustin. *De ipso igne*, inquit, *mira quis explicet? quo quæque adusta nigrescunt, cùm ipse sit lucidus, & penè omnia quæ ambit & lambit, colore pulcherrimo decoloret.* Et Vates Regius. *Molliti sunt sermones ejus super oleum, & ipsi sunt jacula.* Proindè Detractor Nuntium illum Turcicum imitatur de quo canit Tassus.

S. Aug. l. 21. de civ. c. 4.

Psal. 54. 22.

Tass nella Gerusal. liber. cant. 2.

Gran fabbro di calunnie, adorne in modi
Noui, che sono accuse, e paion lodi.

37. D. Aresius observat, singulis elementis exteras ac inimicas qualitates, ejectis propriis, imprimi posse. Enimvero terra, aliàs sicca, non rarò humiditatem suscipere cogitur. Aër, naturâ suâ humidus, frequenter siccus evadit. Aqua frigus sibi congenitum sæpiùs cum calore permutat. Solus ignis id peculiare habet, quod primævo suo calore nunquam exui possit. Unde Aresii lemma. NON REFRIGESCIT. S. Mariam Magdalenam hoc symbolum concernit, quæ supremum charitatis Divinæ ardorem, animo semel conceptum, altis adeò radicibus intra præcordia sua admisit, ut illum nec momento quidem in pristinum frigus degenerare sit passa. Eandem præceptionem Christus discipulis suis inculcavit his omninò verbis. *Sint lucernæ ardentes in manibus vestris.* Nimirùm, interprete meo S. Prospero dicere volebat, *ut superno igne accensus animus non tepescat, sed studeat semper ardere.*

Charitatis perseverantia.

Luc. 12. 35.

S. Prosp. ep. 84 interp. S. Ambros.

38. Ignis, voraci incendio in sylvam, virore ac frondibus undique luxuriantem, grassatus, epigraphen tenet. QUID IN ARIDO? Nimirùm ad illa Servatoris verba alludit; *Si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* quasi diceret: si calamitatum ac suppliciorum flamma incendio adeò immani in arbores vivas, & pretioso virtutum succo plenas, desæviat; quæ, obsecro, tormenta ac ærumnæ illos manebunt, qui ligna arida omnique virtutum humore penitùs destituta, existunt? *Si ego*, inquit Christi ore Venerabilis Beda, *qui peccatum non feci, lignum vitæ appellatus, sine igne passionis à mundo non exeo; quid putas eis manere tormenti, qui sunt fructibus vacui?* S. Gregorius Papa gravissimas Jobi, viri apprimè sancti, ærumnas in memoriam revocans, ait, *Cum recognosco Job in sterquilinio, cogito qualiter Deus in futuro cruciabit, quos reprobat, qui ita durè affligit, quos amat.*

Luc. 23. 31.

Scelerati graves pœnæ reservantur.

Beda in luc.

S. Greg. in Iob.

Amor in juvene.

39. Ignis, intra virentis ligni fascem accensus, epigraphen sustinet. MICAT ACRIUS ARDOR. Quo sensu hanc iconem interpreter? forsan viridem teneramque juventutem significat, quæ à lascivo amoris igne magis, quàm arida & exsucca senectus infestari solet? Forsan amantis profani pertinaciam exprimit, qui tantò acrius adversus rem amatam inardescit, quò plures hæc machinas ac resistentis animi clypeos opponit? Forsan immensam Dei bonitatem repræsentat, quæ amoris sui ardorem tantò copiosius effundit, quò amplius saxea ac perfida hominum corda renituntur. Verùm utut hæc non sint incongrua, Emblemate tamen illo Divinam iram cumprimis significari putem; sicuti enim ignis majore violentiâ, ac operandi virtuti longè validiore in lignum viride, quàm in siccum fertur, ita iræ Divinæ vehementia impulsu multo graviore eos percellit, quos amplioribus gratiæ ac dignitatum ornamentis excultos offendit. Verissimè adeò, *Potentes potenter tormenta patientur*, seu, Vatablo traduce, *In potentes inquiretur acriter.* Unde Origenes Principes tribuum Israël suspensos esse, ait, eò quod populum non docuissent, non movissent, non solicitè arguissent. additque, *Hæc si cogitarent homines, princincipatus non ambirent.* Certè Canonicus ille S. Victoris, teste Cantipratano, post mortem apparuit amico, cum dicto, *Si de numero Episcoporum fuissem, in damnationis periculum incidissem, & de numero electorum non essem.*

Amans pertinax.

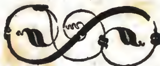
Bonitas Dei.

Christus judex.

Sap. 6. 7.

Orig. hom. 20. in Num. 25. 4.

Thom. Cantipr. l. 1. Exempl. cap. 40.

40. Ignis

Vigilantia.

40. IGnis, sub nocturno ac stellato cælo, in Vestalium templo supra aram accensus, Patre Boldono authore, epigraphen tenet. ÆMULA SIDERUM VIGILAT. Nimirum sacra hæc flamma vigilem Cardinalis Monti, Pastoris optimi, animum significabat. Eodem Encomio Seneca Octavianum prosecutus, *Omnium domos*, inquit, *illius vigilantia defendit, omnium otium illius labor, &c. Ex quo se Cæsar orbi terrarum consecravit, sibi eripuit, & siderum modo, quæ irrequieta semper cursus suos explicant, nunquam illi licet vel subsistere, vel quicquam suum facere.*

Seneca Consolat. ad Polybium. cap. 26.

Diligentia.

41. Ignis, in medio Dianæ templo accensus, epigraphen monstrat. CUSTODE PERENNAT. Ita sinè bonâ hominum diligentiâ, industriâ, & vigilantiâ res quævis maximæ conservantur. Meus. D. Carducius in rem præsentem canit.

Mulciber exardens vigili custode pererrat,
Nil tibi deficiet, si vigil Argus erit.

Lips. Centur. 3. ad Belg. Ep. 6.

Justus Lipsius. *Caduca & fragilis res homines sumus: sed ut simus etiam cùm non sumus, & ut bona fama (sæpè etiam pecunia) mortuus nobis superfit, pendet ab industriâ juvenili.*

Libido citò accenditur.

42. Tanta sensuum nostrorum est miseria, ut formæ cujusdam venustatem nonnunquam brevi temporis intervallo contemplati, mox vastum intra præcordia incendium contrahant: id quod D. Carolus Rancatus in igne dignoscendum proposuit, qui ingentibus spatiis dilatatus, hanc Claudiani gnomam præferebat. EXIGUÆ PEPERERE MORÆ. Opportunè S. P. Augustinus. *Quemodò enim, si aliquis carbones ignis apprehendat, si eos citò projecerit, nihil nocebunt, si verò diutius tenere voluerit, sine vulnere eos jactare non poterit: ita & ille, qui ad concupiscendum oculos defixerit, & libidinis malum in corde suscipiens, moras in suis cogitationibus habere permiserit, excutere à se sine animæ occasione vel plagâ non poterit.* Et S. Gregorius super illud Jobi, *Ignis est usque ad perditionem devorans*, ait, *Quid est libido nisi ignis, & quid item turpes cogitationes, nisi palea? Quis etiam nesciat, quia si in paleis ignis negligenter extinguitur, & parva scintillâ omnis palea accenduntur? qui ergò virtutum incrementa non vult exurere, ita debet libidinis ignem extinguere, ut per tenuem scintillam nunquam possit ardere.*

Claudian. de Consulatu Manlii Theodori.

S. August. serm. 250. de Temp.

S. Greg. in Iob. 31. 16.

Pallavicin. in tristor. Concius l. I. cap. 2. n. 61.

Ambitiosus.

43. E Sforziæ Pallavicini sententiâ, profusus hominum mundanorum decor, instar flammæ, *tantundem splendet, quantùm absumit.* Proinde ignem, Emblematis loco, hoc lemmate notabis. SPLENDET, UT ABSUMIT. Quippe emendicatus hominum splendor nonnisi gravibus impensis, & divitiis prodigè dilapidatis, promovetur, conservaturque. Ad hoc propositum meus D. Carducius.

Non secus angustis Regum qui degit in aulis,
Splendorem ut foveat, pabula perdit opum.

Eleemosynarius.

S. August. in Psal. 06.

Porrò tantundem splendoris in cœlo tibi conciliabis, quò plus divitiarum in egenos absumpseris. Unde S. P. Augustinus. *Arca exinanita est auro, cor plenum est fide. Foris pauper es, sed intùs dives es.*

44. Ignis, intra domum excitatus, aquis tempestivè affusis citra negotium extinguitur, lemma. PRINCIPIIS OBSTA. Verbis ex Ovidio mutuatis.

Ovid.

Principiis obsta, serò medicina paratur,
Cùm mala per longas invaluêre moras.

Principiis obstandum.

Idipsum de amoris lascivi flammâ dixeris. Unde apo-

Digitized by Google

Ovid. Epist. Heroid. apodosis loco istud ex Ovidio distichon habeto

Dum novus est, cœpto potius pugnemus amori:
Flamma recens parvâ sparsa resedit aquâ.

Arist. l. 4. Polit. cap. 4. *Sapientis est*, ajebat Philosophus, *malorum initiis occurrere.*

45. Ignis, dum in materiam sibi applicatam agit, semper intereà sursùm, ad centrum locumque suum nativum, tendit. Lemma. OPERANDO LEVATUR. R.P. Tobias Lohner, vir, si quis alius, pro animarum salute, & Pastorum institutione zelosissimus, imagine illâ spiritualem operarium designat, qui cum hominibus agens, mentem semper ad Deum, veluti ad centrum finemque suum, elevatum habere debet. Id quod præclare sanctus Ignatius, laudatissimæ Societatis Fundator, ducuit; de quo P. Ribadeneira in hæc verba loquitur. *Atque hoc familiare nostris optabat esse, ut Deum in omnibus rebus præsentem cernerent, & mentes suas non in oratione tantùm ad cœlestia attollerent, sed universas res, atque actiones singulas in Deum referrent, neque minorem devotionis spiritum in actione, quàm in meditatione sentirent.* Unde alius quidam dicebat, eum, qui cum proximo conversatur, assiduè illam Ecclesiæ adhortationem sibi occinere debere; *Sursum corda.*

Tob. Lohn. Instr. 3. c. 3. Parochi conversatio. *Ribad. in vita S. Ignatii. l. 5. c. 1.*

Parochi conversatio.

46. Ignis, dum agit, nec minimam nativi caloris sui jacturam facit. Lemma. NON PERDIT AGENDO CALOREM. Nempe spiritualis operarius, dum cum proximo agit, studiosè cavere debet, nequidquam de interno charitatis & perfectionis ardore remittat. Eum in finem saluberrimum illud Christi monitum sibi præ oculis statuat. *Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur.* Hoc videlicet sponsa indicavit. *Introduxit me rex in cellam vinariam, & ordinavit in me charitatem.* Quomodò enim ordinavit, nisi eam excitando, ut ordinem charitatis ab ipso præscriptum servaret, & prius charitatem erga se, postea erga alios exerceret? S. Bernardus, Eugenium suum instruens, *si totus* inquit, *vis esse omnium, instar illius, qui omnibus omnia factus est, laudo humanitatem; sed si plena sis, quomodo autem plena, te excluso? & tu homo es, &c.*

Charitas ordinata. *Matt. 16.* *Cant. 1.* *S. Bern. lib. 1. de Consid.*

47. Ignis calorem suum omnibus accedentibus indiscriminatim communicat. Lemma. OMNIBUS IDEM. Præclarum in rem præsentem zelosissimi Patris Lohneri est monitum; Verus operarius, inquit, sine ulla personarum acceptione, omnibus auxilium vel consilium poscentibus, aut iisdem indigentibus promptè ea communicare debet; illudque adeò Christi usurpare; *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Eum in finem meminisse debet, Christum pro omnibus æqualiter mortuum esse, omnes esse Dei filios, in omnibus Christum relucere, omnium animas esse pretiosas, & ad imaginem Dei creatas; Atque hoc est, quod tam facile hortatur S. Jacobus: *Fratres mei, nolite in personarum acceptione habere fidem Domini nostri Jesu Christi gloriæ. Etenim si introierit in conventum vestrum vir, aureum annulum habens in veste candida; introierit autem & pauper in sordido habitu, & intendatis in eum, qui indutus est veste præclarâ, & dixeritis ei; Tu sede hic bene. Pauperi autem dicatis: Tu sta illic, &c. nonne judicatis apud vosmetipsos, & facti estis judices cogitationum iniquarum?* Themistocles admonitus, audit à viro sapiente, *Bene Principatum geres, si cunctis æqualis, & communis esse voles*, S. Bernardus ad Eugenium suum liberrimè. *Non sit*, inquit, *in te acceptio personarum, non parvi te reum peccati existimes,*

Acceptio personarum Parochis fugiendæ. *Matth. 11.* *Jacob. 2.* *Plutarch. in Apophs.* *S. Bernard. lib. 2. de Consid. cap. 14.*

si facies peccatorum, & non potiùs causas judicas meritorum.

48. Ignis, donec extinguatur, ab agendo nunquàm desistit. Lemma. AGIT, DUM VIVIT. Id quod Salomon indicat his omoiò verbis. *Tria sunt insaturabilia, & quartum, quod nunquam dicit sufficit*, nimirum, ignis. Rursus de vero animarum Pastore imaginem hanc interpretatur eruditissimus P. Tobias Lohner; is enim, quoad vires suppetunt, ab operando nunquam remittere debet; ut adeò cum Davide possit dicere, *Zelus domûs tuæ comedit me*; Et, *Tabescere me fecit zelus meus.* Sibi quippe à Deo illud Apocalypsis dictum putet, *Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.* Atque adeò cum tanta constantia animabus, sibi commissis, invigilet, ut & ipse cum Christo olim moriturus dicere possit: *Consummatum est.* S. P. Augustinus illum D. Joannis locum explicans. *Cùm dilexisset suos, in finem dilexit eos*, ait, *In finem dilexit, ut & ipse de hoc mundo ad suum caput dilectione transirent, quid est enim in finem, nisi in Christum? finis enim legis Christus: finis perficiens, non interficiens: vel in finem, id est, usque ad mortem, non tamen dilectionem morte finivit; vel usque ad mortem dilexit, id est, usque ad mortem dilectio ipsa illum perduxit.*

Prov. 30. Ab operatione nunquã cessare. *Psal. 68.* *Psal. 118.* *Apoc. 2.* *S. Aug. in Joan. 13. l.*

FLAMMA. *Caput II.*

49. FLammam in aëre, quasi ad Cœlum subvolaturam, nonnemo hoc lemmate donavit. UT QUIESCAT. vel. QUIES IN SUBLIMI. Eorum genuina hæc imago est, qui è mundi retinaculis extricati, sese unius Dei obsequio addixerunt; probè gnari, veram quietem nullibi, nisi in solo Deo, repertum iri. Unde Dionysius Carthusianus in illud Threnorum, *Peccatum peccavit Jerusalem, propterea instabilis facta est*, ita commentatur, *conquiescere studeamus in Deo, ipse enim est finis noster, ad quem semper respicere debemus, in quo solo vera & salutaris quies consistit, &c.* Et meus Concanonicus, Thomas Kempensis, Deum ex imo corde affatus, *Non potest*, inquit, *cor meum veraciter requiescere, nec totaliter contentari, nisi in te requiescat, & omnia dona, omnemque creaturam transcendat.*

Religiosus. *Dionys. Cart. in Thren. 1.* *Thom. Kemp. l. 3. de Imit. cap. 21. n. 1.*

50. Flamma, Emblematis loco, inscriptum tenet. AD SUBLIMIA SEMPER. vel, SEMPER SURSUM. Assiduos in virtute progressus hæc imago significat. S. Hieronymus acutè observat, studiosè quidem ab Ezechiële descriptos fuisse gradus, per quos ad templum ascendebatur; *Gradus ejus versi ad orientem*; sed tamen de eorum numero nihil determinâsse, neque ullam eâ de re mentionem fecisse, Verba S. Doctoris adnumero. *Propterea graduum numerus incertus relinquitur, ut quantocunq; studio ascendere ad altiora potuerimus, & inferioribus non putemus collocatos, & cogitemus illud Psalmistæ; Ibunt de virtute in virtutem.*

Profectus. *S. Hieron. in Ezechiel. c. 43. v. 17.*

51. Flamma epigraphen legendam offert. ALLICIT, ET TERRET. Principis Majestatem hæc imago describit, quæ benevolentiæ suæ splendore aliorum oculos in se convertit, & simul vultûs sui gravitate in se defixos percellit. Talem, Plutarcho teste, se demonstrabat Rex Demetrius. *Formâ & faciei venustate erat adeò mirâ atque excellenti, ut Plastes vel Pictor exprimere nullatenus imaginem ejus posset; eadem enim venustatem & gravitatem, terrorem & hilaritatem habebat.* Posteaquam Constantius Imp. Julianum Imperii sui hæredem scripserat, *Erant*, teste Alciato, quo

Principis majestas. *Plutarch. in vita Demetrii.* *Alciatus. Histor. Mediola. lib. 4.*

Isa.6.2. *qui ex Juliani ipsius facie , qualis Imperator futurus esset,præsagireat. Terribilis enim non sine maxima venustate, ejus oculi optimam indolem præseferebant.* Isaiæ testimonio, ait Dei thronum *Seraphim simul stabant & volabant.* P. Antonius Fernandez , hujus ænigmatis interpres, ait,*in Deo summa est pulchritudo,cum summa Majestate conjuncta, quarum illa repellit intuentes , ista verò attrahit; ideò nil mirum , Seraphim simul volabant & stabant : pulchritudinis enim studio , quasi in Deum volandoraperebantur , Majestatis verò radiis repercussi,retrahebantur.* Eadem vultûs Divini effecta non obscurè innuit Regius Psaltes his omninò verbis: *Concupiscit,* invitata à venustate, *& deficit,* tepercussa à Majestate,*anima mea in atria Domini.*

Fernand. Visione 10. sect.5.n.3.

Deus amabilis & terribilis.

Psal 83.3.

52. Viscosa expiratio per antiperistasin accensa , & in aëra instar flammæ sublata,demùm oculos nostros effugit, & versus sphæram suam nativam evolat. Unde lemma. OCULOS ELATA FEFELLIT. Hoc Emblemate ad solemnes Odoardi , Parmensium Ducis, exequias erecto , caducam hominis vitam delineabis , quæ tametsi meritorum fastigio, & virtutum heroicarum splendore , instar claræ flammæ reluceat , mox tamen è mundi conspectu surripitur, & momentò disparet. *Quæ est enim vita nostra ? vapor est,ad modicum parens,& deinceps exterminabitur.* Pulchrè S.P.Augustinus. *Vivebat heri homo,non est hodie, paulo ante videbatur, modò non est quia videbatur. Ducitur homo ad sepulchrum, redeunt tristes,citò obliviscentes. Dicitur, quàm nihil est homo; hoc dicit ipse homo,& non corrigit se homo, ut aonihil, sed aliquid sit homo.*

Vita humana caduca.

Iacob. 4.15.

S. Aug. ser. 11. de Verb. Dom. cap. 6.

53. Scipio Bargalius Mariam Virginem,ad cœlos assumptam, flammæ non absimilem dixit ; addito lemmate SUMMA PETIT , vel ut alius placet, CELSA PETIT. Ita omnis humana mens, rationis usu instructa, occultis impulsibus ad cœli fastigium aspirare consuevit.S.Bernardus *Cupidi omnes ad excelsionis,ex altationem concupiscimus omnes: nobiles enim creaturæ sumus , & magni cujusdam animi, ideòque altitudinem naturali appetimus desiderio.* Tametsi verò cœli desiderium non adeò in omnibus ferveat , neminem tamen eousque à te alienum videris , qui suprà sortem suam evehi, & sublimiore gradu collocari non contendat.

Assumptio M.V.

Anima ad cœlum aspirat.

S. Bernard. serm. 4. de Assumpt. Domini.

54. Illud ipsum lemma. SUMMA PETIT. Invidiæ malevolentiam, adversùs sublimia Magnatum, aliorumque hominum fastigia enutriti solitum vivis coloribus exprimit. Titi Livii effatum sanè verissimum est *Invidiam,tanquam ignem,SUMMA PETERE.* Cui assensum præbet Ovidius.

Invidia.

T. Livius l. 7 Decad. 1. Ovid.

SUMMA PETIT livor, perflant altissima venti.

Et Justus Lipsius. *Habet hoc omninò præstans & excellens virtus , ut nescio quomodo facile aut invidos inveniat, aut inimicos.* Præ cæteris insigniter & prorsus divinè Æmilius Probus. *Est hoc,inquit,commune vitium in magnis, liberisque civitatibus , ut invidia gloriæ comes sit: & libenter de his detrahant , quos emergi videat altius.*

Lips. Opera Critico Pref. lib. 1. Var. Lect. Æmil. Prob. in vita Chabriæ.

55 Flamma, Emblematis loco, titulum præfert. SPLENDET, seu, LUCET, ET ARDET. Hanc prærogativam Joannis Baptistæ , Servatoris nostri Prodromo, propriam faciunt Sacri Evangelistæ his omninò verbis, *Ille erat lucerna ardens & lucens.* Eâdem porrò singulos Christi fideles exornabis,qui fidei lumini comitem charitatem jungunt. Non multùm ab hoc argumento recedit meus Concanonicus S Prosper. *Prædicatores* inquit, *& nuntii veritatis , sunt ignis cum fervent spiritu , & eos , quos exhortantur, accendunt ; duplicem habeantes efficacitiam ut & illustrent animas: & adurant, cùm eadem vi & ardorem virtutis adjiciunt , & peccatorum spinas, tribulosque consumunt.* Abfalon Abbas,Canonicus Regularis, *Dum*, inquit , *ignis charitatis ardet intus per fervorem devotionis,& dat foris calorem in doctrina & exhortatione spiritualis, consequenter oportet,ut det splendorem honestate conversationis,& exemplo bonorum operum , &c.*

S. Joann. Baptista. Ioan 5 35.

Justus.

S Prosp. in Psal.103.

Ab alon. Abb ser. 12

56. Animus excelsus ac nobilis non modò in mundi negotiis sed & in spiritualis vitæ perfectione semper ad sublimiora enititur. Id quod epigraphe , suprà flammam collata demonstrat. DEORSUM NUNQUAM . vel, IMIS HÆRENS AD SUPREMA, vel ut P. Carolo Bovio placet , VIGOR OMNIS IN ALTUM Quemadmodum *flamma,* Senecæ verbis utor, *surgit in rectum,jacere , ac deprimi non potest, non magis quàm quiescere: ita noster animus in motu est, & mobilior ac actuosior , quo vehementior fuit.* Lactantius, *An,*inquit, *potest, aliquis non intelligere fucum ex animalibus cæleste , ac Divinum animal esse hominem cujus corpus ab humo excitatum, vultus sublimis,status erectus , originem suam quærit, & quasi contempta humilitate terræ , AD ALTUM NITITUR, quia sentit summum bonum in summo sibi esse quærendum.*

Animus nobilis.

Seneca l. 2. Ep 39.

Lactan.l.7. Divin Inst

57. Ea equidem adversis ventis est facultas , ut flammam infestent; at eandem , directo tramite ad cœlos conscenturam, nil penitùs impedire possint. Unde Caroli Bovii lemma. VIS NULLA RETARDAT. Certè omnia malevolorum machinamenta Dei servis nullos unquam in spirituali progressu compedes injicere , aut seriam proficiendi voluntatem remorari valent. Exemplo suo id testantur S. Paulus,S. Athanasius,S.Theresia,aliique,quibus adversitatum centuriæ amplissimam virtutis proleм quoddæ semitam straverunt.S.P.Augustinus. *Quando carnales gravibus vitiorum compedibus premuntur in mundo, spirituales diversarum virtutum pennis elevantur in altum : & à Deo vel à proximi amore separari non possunt , sed cum Apostolo clamant,* Quis nos separabit à charitate Christi ? *Spirituales nec tormentis separantur à Christo,carnales verò interdum etiam otiosis fabulis separantur Illos non separat crudelis gladius, istos verò separat carnalis affectus. &c.*

Virtus infestata.

S. Aug. ser 54. de Temp

58. Dum truncus aridus escam ac fomentum desideratum flammis subministrat , hæ, quasi vicem reddituræ , eundem clarissima luce perfundunt. Unde lemma. PRO ESCA SPLENDOREM. Magistros, aut Magnatum ministros hoc Emblema concernit,qui minervali à discipulis, aut victu à Mecænatibus recepto, collybi vice , insignem virtutis aut consilium suorum splendorem rependunt. Eadem imago gratum etiam animi affectum , & recentem adversus beneficia memoriam significat. Beoë Euripides.

Gratitudo.

Eurip. in Hel.

Beneficium beneficio respondeat.

Certè Romulus & Remus , ad Tyberis marginem misere expositi, alimoniam, à lupa subministratam, publico simulachro , ejusdem honori in Urbe erecto, compensârunt. Alexander Magnus, Thebarum civitate captâ, sparsoque passim civium cruore , solam illam familiam in libertatem asseruit , quæ olim patrem suum Philippum, cùm in eadem urbe obsidis loco teneretur, benigno hospitio exceperat. Breviter S.P. Augustinus. *In quacunque voluntate beneficeritis, in ipsa liberamini.*

Ælian. li 13 var Histor.

S Aug Ep. 49 q.4. in med.

59. Mulieris venustas flammæ est æmula ; utrique enim aptè inscribes. BELLA DA LUNGI , MA MORTAL D' APPRESSO. Id est. EMI-

Mulieris venustas.

EMINUS PULCHRA, COMINUS LETHALIS. His omninò verbis Baptista Guarinus.

Che se il fuoco si mira, ò come è vago
Ma se si tocca, ò come è crudo, il mondo
Non hà di lui più spaventevol mostro.
Come fera divora, e come ferro
Pugna, e trapassa, e come vento vola;
E dove il piede imperioso ferma,
Cede ogni forza, ogni poter da loco
Non altrimenti amor &c.

S. Pet. Damian lib. 2. Epist. 18.

S Petrus Damianus. *Si consumi libidinis incendio nolumus, muliebris aspectus speciem declinemus, ne de conspectu formæ flamma prosiliat, & in nobis tota mentis intima pervadat.*

Superioris præsentis exemplum. Stob. serm 54. Lips. Cent. 2. ad Belg. Ep. 41.

60. Flamma, supra Pharum accensa, navim respicit inter noctis umbras & tempestatum horrores fluctuantem; cum lemmate. CURSUM DIRIGIT. Superiores, aliosve insigni prudentia ac virtute viros, hæc idea demonstrat, utpote à quibus familia, civitas, aut Respublica plurimùm præsidii recipit. Epictetus Philosophus, referente Stobeo, *Quemadmodum*, inquit, *faces in porta sublata, magnâ flammâ excitatâ, navibus per mare errabundis, multùm auxilii ferunt; sic & vir splendidus in urbe periclitante magnis beneficiis cives afficit.* Et Justus Lipsius. *Sicut nautas in tenebris leves intermicantis sideris inspectio dirigit: sic nos in hac vita aspectio magni viri.* Porrò bonum exemplum, & inculpata Sanctorum vita, hoc symbolo repræsentantur. Idque Origenes meritò etiam ad S. Angelum tutelarem trahit; *Adest*, inquit, *unicuique nostrum etiam in Ecclesia Dei Angelus bonus. Angelus Domini, qui regat, qui moveat, qui gubernet.*

Angelus Custos. Origen. Ho. 20. supra Num.

Amor. S. Pet Dam Opusc. 12. c. 4. Theodoret. in Deut. c. 4. quæst. 3.

61. Bargalius flammam depinxit, in cujus medio gladius, veluti illam in partes dissecturus, cernebatur; cum lemmate. SECTIONEM REFUGIT. Hæc veri amoris genuina sunt lineamenta, qui sese in plures distribui minimè patitur In amore Divino id observatum habens S. Petrus Damianus, *Magnus hospes* inquit, *in diversoriis tui quærit angusta descendere, atque idcircò solus vult, & sine consortibus habitare.* Theodoretus quoque super illam Deuteronomii legem, *Audi Israel, Dominus Deus noster Dominus unus est Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, ait, *Docemur dilectionem non scindere in dilectionem Dei, & dilectionem auri, sed totam dilectionem Creatori Deo conservare.*

Calamitates utiles. S. Aug l. 1. de Civit. cap. 29.

62. Qui inter adversos aliorum motus ad majorem fortunam eluctatur, symboli loco flammam præferat, quæ geminis inter se collisis ventis aucta, epigraphen sustineat, DISPARI PUGNA MAJOR. Sanè Othomannica flamma amplissimum tyrannidis suæ incrementum non aliundè derivatum habet, nisi è Christianorum dissidiis, qui mutua cæde confecti, opportunissimum igni Turcico alimentum subministrârunt. Experientiâ quoque didicimus, S. Ecclesiam, & sacros Religiosorum Ordines inter res adversas plurimùm semper promovisse. De seipso testatur Magnum Ecclesiæ Lumen, S. P. Augustinus. *Deus, cùm me adversis rebus exagitat, aut merita examinat, aut peccata castigat, mercedemque mihi æternam, pro toleratis piè malis temporibus, servat.*

Tentatio superata.

63. Quidam virgineum D. Thomæ Aquinatis candorem, à prostituti pudoris scorto tentatum quidem, nullâ tamen labe fœdatum, significaturus, flammam depinxit, quæ rubum ambiens, epigraphē tenebat. AMBIT, NON URIT. hanc imaginem sequenti epigrammate explicandam censeo.

D' impure fiamme armata,
Contra il pudico Giovane e' avventa
La femina sfacciata,
E d' abbrugiarlo, e denigrarlo tenta
Mà contra lui in vano
Sbuffa il furore insano
Del infernal Megera,
Perche un Angelo egli era.

Concupiscentia. S. Aug De Verb Dom. serm. 43. c. 9.

Individua enim mortalium comes est concupiscentia, quæ dum resistentem sentit animum, urere non potest. Pulchrè Magnus Augustinus. *Volumus ut nulla fiat concupiscentia, sed non possumus. Velimus, nolimus, habemus illas; velimus, nolimus, titillant, blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt. Premuntur, nondum extinguuntur, quamdiu caro concupiscit adversus spiritum.*

Spiritus S. S. Ambros. in Ps. 43. V. In inimicos.

64. Flamma, rubum complexa, INNOXIA SPLENDET. Ita Spiritus sanctus suavissimo amoris sui ardore animas nostras ab omni vitiorum sorde, citra omne doloris aut supplicii vestigium, expiare solet. S. Ambrosius in illud Psalmi, *In te inimicos nostros &c.* ait, *Ideò rubus urebatur, & non exurebatur, quia terram istam, quæ nobis spinas germinabat & sentes disponebat urere per continentiæ disciplinam, non consumere per mortis ærumnam.* Porrò Correctoris lingua illuminet, non destruat, necesse est.

Correctio.

65. Rubus flammis circumdatus, illustrem quaquaversùm splendorem diffundit, ac nunquam conflagrat. Unde lemma, flammæ inditum. LUCET, NON URIT. vel. ILLUSTRAT, NON URIT. Verbum Divinum, undique igneum, purissimam Virginem Mariam, carne intra illius uterum assumptâ, citra omne virginei candoris detrimentum, amplissimè illustravit. Robertus Abbas *Hic ignis*, inquit, *Christus, Deus & homo, novem in utero ejus mensibus habitavit, & lenem carnis vel animæ ejus stipulam, sive fœnum, non solùm non combussit, verum etiam maiore cum virginitatis honore gratiaque, formati exinde hominis, quem assumpsit, perenniter illustravit* Pari ratione calamitates, à Deo immissæ, gloriam ac splendorem, non verò perniciem nobis afferunt. *Ignis in rubo*, teste P. Cornelio à Lapide, *est tribulatio in homine sancto, humili, & mortificato: talem enim tribulatio non urit, non lædit, sed illustrat, & roborat.* Et, prior illo, Hugo Cardinalis, *Ignis* inquit, *in rubo Ecclesia probata, vel turbata tribulatione non consumpta.*

Incarnatio Dei. Rober. Abb. in Exod. l. 1. cap. 12.

Calamitates illustrant. Cornel. à Lap. in Exod. 3. 2. Hug Card. in hunc loc.

Correctio Divina. Exodi 3. 2. S. Ambros. in Ps. 43.

66. Flamma rubum ambiens. LAMBIT NON URIT. Ita ineffabili Divinæ bonitati sufficit, igneâ Nemesis suæ luce terrorem incussisse, omnemque illius ardorem, ac devastandi licentiam, quoad potest repressisse Huic Emblemati consonant illa Exodi verba, ubi Moses *videbat, quòd rubus arderet, & non combureretur*. Nam, Interprete S. Ambrosio, *Ideò rubus urebatur, quia terram istam, quæ nobis spinas generat & sentes, disponebat urere per continentiæ disciplinam, non consumere per mortis ærumnam.* Aptè insuper hâc gnomâ tyrannorum flammas significabis, quæ S. Cæciliam. & Juvenes Hebræos in fornace Babylonica, citra ullam offensam, circumdedêre Denique etiam Correctoris lingua proximos suos illuminet, non verò excruciet.

Corrector.

Virtutis comes invidia. Lips. Cent. 1 ad Belg. Epist 14. Virtus cũ vitio.

67. Virtuti nunquam non suam adhærere appendicem invidiam, è flamma compertum habetur, cui inscripsi. NON SINE FUMO. Unde Justus Lipsius *Ut flamma firmior non surrexit unquam sine fumo, sic nec fama sine nube aliqua livoris*, Cæterùm exinde etiam liquet, neminis virtutem adeò esse

esse splendidam ac defæcatam, qoin nonoihil caligantis fumi, ac imperfectioris labeculæ respersum habeat. Rursùs sese testem offerens Lipsius, *Quid*, inquit, *fumus nos omnes, qui aliquid esse videmur; Homuli, & in quibus atherea illius partis aliquid emicat fortasse; sed non sine adjunctâ terrenâ suâ face. Itaque caligo, hæsitatio, error agnata sunt nobis: & nihil tamen eximium ab homine eximio, in quo non ea reprehendas.*

ıps Con- ır singul- .p. 23.

Felicitas munda-na.

68. Flamma, amœnis ondique radiis corrusca, triste prognosticon reddit; nam IN NOVISSIMO FUMUS. Ita nimirùm omnis mundi splendor, omnisque gloria, tandem in lachrymas, & obscuros languores desinit. *Lætitia tribulatio sæpè succedit*, inquit S. Ammbrosius; cui assentitur S. Bernardus, *sicut flamma NOVISSIMA FUMUS occupat & caligo, sic lætitia in tristitiam commutatur.*

. Ambros. n Psal. 1. .Bernard. erm 1. de Diversis.

Favor Magnatum.

69. Magnatum amicitia, flammam imitata, asseclis suis plerumq; plurimum detrimenti affert. Unde Abbas Certanus flammam, advolanti papilioni infestam, depinxit; eum lemmate. LUDENTEM ELUDIT, seu DEVORAT. Acurè Franciscus Petrarcha. *Magnus apud Regem. Majornè quàm apud Alexandrum Lisimachus, apud Liberium Sejanus? Utriusque magnitudinem & ruinam nôsti.*

Petrarch. lib. 1. de Remed. Dial. 49.

Justus nullis malis subjacet.

70. Idem Certanus Emblematis loco flammam expressit, penes fontis cujusdam aquas accensam; addito lemmate. HAUD MISCENTUR. Significabat nimirum, homini justo nihil mali accidere posse. Seneca. *Nihil accidere bono viro mali potest. Non miscentur contraria.* Hinc nec delitiæ spirituales sese cum carnis & sensuum voluptate commisceri patiuntur. Benè S. Bernardus. *Quomodò ignis & aqua simul esse non possunt. sic spirituales & carnales delitia in eodem se non patiuntur.*

Seneca lib. de Provid. S Bernard. Epist. 2.

Beati & gaudent & desiderant.

71. Flamma, tametsi stabili loco persistere solita, vivis tamen scintillis passim volitat; atque adeò simul STAT, ET VOLAT. Hanc animæ beatæ ideam putes, quæ Divinis gaudiis assiduò immersa, aliis identidem illecebris (ut vocant) accidentalibus beari cupit. Isaias id insinuat, *Seraphin* (quos ignem interpretantur) *STABANT super illud* (nempe supra Dei solium) *ET VOLABANT.* Porrò etiam anima religiosa, dum in silentio suo quieta persistit, altius identidem ad charitatis ac gratiæ Divinæ fastigium evolabat. Pulchrè S. Eucherius. *Deo adstare, idem est, quod volare. Festinas ad Deum? sede in quiete & silentio orationis, elevaberis, & ad Deum Deorum in Sion evolabis.*

Isa. 6. 2.

Religiosus.

S Eucher. quæst. veteris testamenti cap. in Isaiam.

Dignitas noxia.

72. Flammam intrà arentium lignorum fasces succensam, D. Carolus Rancatus Præpositus gemino lemmate donavit; primo quidem; SE SPLENDE, ANCOR CONSUMA. Id est. DUM SPLENDET, ABSUMIT. Dignitatem tantundem noxiam, quantùm sublimem, hæc imago describit. Altero verò? SE CONSUMA. ANCOR SPLENDE. Id est. DUM ABSUMIT, ILLUSTRAT. Eos hoc Emblema spectat, qui, tametsi plurimùm noxii, in mundi tamen conspectu illustres, summisq; honoribus conspicui habentur. De priore Emblematis sensu pulchrè S. P. Augustinus. *In terrenis solatiis magis desolatio, quàm consolatio reperitur. Divitiæ quippe, atque fastigia dignitatum, quibus se felices putant esse mortales, nihil afferunt consolationis, cùm sit eis indigere, quàm eminere præstantius.* Utramque verò illius mentem sequentibus hexametris Jambicis explicat D. Salvator Carducius.

S. August. Epist. 122.

Si flamma splendet; escas devorat.
Si devorat nutrimen, effundit jubar simul;
Opes voras sic dignitas, dum fulgurat
Absumit aurum; at splendidum parit decus.

FACULA. *Caput* III.

73. FAcem agitatam genuinæ virtutis hieroglyphicum constituunt; quippe quæ inter adversos motus invalescit, majusque sui incrementum capit. Unde lemma. JACTATA MAGIS; vel, AGITATA VIVACIOR. vel denique, DUM AGITUR, AUGETUR. Iisdem penè verbis Ovidius.

Virtutis persecutio.

Vidi jactatas, motâ face, crescere flammas,
Et vidi nullo concutiente mori.

Ovid lib. 1. Amor. Eleg. 1.

Et post illum S. Augustinus. *In facu à ignis agitatus accenditur.* Themistocles id expertus, gloriam suam miria incrementis proficere sensit, quando Atheniensium, conterraneorum suorum, malevolentiâ miserè exagitatus, fugam versùs Persarum Regiam arripuit, ibique eò excrevit, ut amicis fateri consueverit; *periéramus, nisi periissemus.* Persecutiones quoque, quibus singuli fratres in unius Josephi caput conspirârunt, immensæ gloriæ sementem eidem jecerunt. Denique S. Ecclesia ad hodiernum amplissimum splendorem succolante potissimùm Tyrannorum crudelitate ascendit.

S. August. serm. 119.

74. Tæda juniperina, petræ allisa, epigraphen reddit. ALLISA VEHEMENTIUS. Eandem, adverso vento afflatam, hoc lemmate insignes. AFFLATU FLAMMESCIT vel, PUGNANTIA PROSUNT. vel. ut Bargaglio placet. RINFORZA IL PROPRIO ARDORE. seu, ODORE. Id est, ARDOREM seu ODOREM GEMINAT. Hoc Emblemate ii rursus significantur, qui adversitatum tempore virtutem, merita, ac gloriam suam majori decore exornat. Id quod in sanctis Martyribus observat D. Augustinus. *Lapidati, occisi, fugati sunt, & cùm inde tanquam ex uno loco fugarentur, quasi ligna ardentia Divino igne, totam sylvam mundi accensam fervore Spiritus, & lumine veritatis impleverunt.*

Virtus afflicta.

S. August. Conc. 3. in Psal. 30.

75. Eadem epigraphe, AFFLATU FLAMMESCIT, faci subjuncta cernitur, quæ à ventis aspirantibus excitata, illos opportunè significat; qui levissimâ quâvis occasione turbari soliti, passim in amoris vel iræ incendia concitantur. Ex his quempiam, flammæ voce, ita loquentem introduxeris.

Occasio.

Mentre non soffia il vento,
Sembra il tuo foco spento;
Mà un leggier venticello à pena spira,
Ch' egli freme ne l'ira,
Tale se ben si mira
La fiamma del mio cor divampa infesta,
Se di lieve cagion soffio la desta.

Mirum est, quantùm cor humanum, naturâ suâ igneum, accedentibus Orci suggestionibus, inflammetur. Jobus, de Behemoto loquens, *Halitus ejus*, inquit, *prunas ardere facit.* In hunc locum S. Greg. Papa. *Toties Leviathan halitus prunas ardere facit, quoties ejus occulta suggestio humanas mentes ad delectationes illicitas pertrahit. Alias namque superbia, alias invidia, alias luxuria, alias avaritiæ facibus inflammat. Superbia quippe facem menti Evæ supposuit, cùm hanc ad contemnendam verba Dominicæ jussionis instigavit;* Evæ mox subjungit Cainum, invidiæ flammis jactatum; Salomonem libidinis; & Achabum avaritiæ facibus agitatos, &c. Demum verbis, plurimùm in rem præsentem facientibus,

Tentatio.

Job. 41. 12.

S. Gregor. L. 33. Moral. cap. 28.

Inter privatos optimus,
Inter Principes pessimus fuit:
Regno dignus, nisi regnâsset.
Molles illius mores in duris, induruêre in mollitie.
Dum laurum acquisivit regiam,
Palmam amisit populorum &c.

85. Funali, è cera nigra confecto, inscripsit. DE TENEBRIS LUCEM. Verbis è sacra Pagina desumptis, *Qui dixit de tenebris lucem splendescere, illuxit in cordibus nostris.* (Cor. 4. 6.) Enimverò experientia testatur, ab hominibus etiam imperitis ac sceleratis nonnunquam aliquid sanissimæ doctrinæ bonique exempli profluere. Certè Judas, peccatorum facilè coryphæus, complura miracula est operatus. De Pharisæis, quos citra injuriam plenas invidiæ, rancoris, superbiæ, & hypocrisis sentinas dixeris, Christus apertâ lege sancivit, *Quæ dicunt vobis servate & facite.* Balaam, Dæmon verius quàm homo ore suo Divina oracula passim edidit. Unde D. Thomas. *Balaam dicitur Dominus esse locutus Numerorum 21. licet esset Propheta Dæmonum, quia Deus etiam utitur malis ad utilitatem bonorum: unde & per Prophetas dæmonum aliqua vera pronuntiat: tum ut credibilior fiat veritas, quæ etiam ex adversariis testimonium habet: tum etiam, quia, cùm homines talia credunt, per eorum dicta magis ad veritatem inducuntur.*

[margin: ...ædicare vitiosus. — Thom. 2. 2. q. 172. a. 6. ad 1.]

86. Academicus, inter Gelatos Bononienses Tenebrosus, facem, in spelunca absconditam, exhibet, cum lemmate. IN APRICUM PROFERET. Spe enim firmâ sibi blandiebatur, orbem olim universum ingenii sui partu fore illustrandum. Verius tamen extremi judicii dies inde significatur, in qua omnia hominum opera, quantumvis hodie occulta, evulgabuntur. Disertè Christus. *Nihil opertum, quod non reveletur; neque occultum, quod non sciatur:* (Luc. 12. 2.) Nam, interprete S. Hilario, *Dominus diem judicii ostendit, qua abstrusam voluntatis nostræ conscientiam prodet: & ea quæ nunc occulta existimantur, luce cognitionis publicæ deteget.*

[margin: Extremum judicium. — Hilar. in hunc loc.]

87. Inter cæteram pompam funebrem piis manibus Isabellæ Borboniæ, Hispaniarum Reginæ, Mediolani adornatam, tæda cernebatur, quæ tametsi extincta, etiamnum tamen candens, igneos quosdam halitus expirabat; cum lemmate. EXTINCTA LUCE SUPERSTES. Sicuti enim fumus proprium mœstitiæ simbolum habetur, ita Emblemate illo significabatur, afflictis subditis è dulcissimæ Reginæ morte nihil præter mœrores esse residuum. Præterea symbolo illo innuitur, optimam Reginam, etiam post fata, in præclarissimarum virtutum meritis apud posteros æternùm victuram. Opportunè in rem præsentem Seneca.

Nunquam stygias fertur ad umbras
Inclyta virtus.

[margin: Virtus nunquam moritur. — Seneca in Herc. Fur.]

88. Sceptris regiis ingenium est admodum volubile ac caducum; quippe quæ vix prehensa, mox alienas manus ambire solent. D. Didacus Saavedra è faculæ symbolo id dignoscendum proponit, quæ ab una ad aliam manum succedens, epigraphen sustinet. VICISSIM TRADITUR. Verbis è Lucretio desumptis, qui ratione non absimili de animalium propagatione philosophatur.

Et quasi cursores vitæ lampada tradunt.

S. Gregorio Nazianzeno teste, *Deus temporum vices sic moderatur, sic dispensat, ut natura convenienter alia decedant, alia accedant, perinde ac si in choro aliquo invicem sibi connectantur, & nihilominus inter se diversis spatiis distent. Hæc est lex universi, nasci, surgere, languere, mori: & velut lampadem hanc vitæ alii aliis tradimus, successione ista æterni.*

[margin: Principatus transitorii. — S. Gregor. Nazian. l. 2. de Theol.]

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath, Tom. I.

89. Tæda, ventis afflata, epigraphen tenet. AGITATA REVIVO. Ita calamitates, quibus impetimur, opportunissima salutis ac felicitatis nostræ promovendæ sunt instrumenta. S. Gregorius Papa explicans cùm illud Jobi, *Ipse vulnerat & medetur,* tùm illud Deut. *Ego occidam, & ego vivere faciam,* ait quod Deus *vulnerando ad salutem revocat; cùm electos suos affligit exterius, ut interius vivant.*

[margin: Calamitates utiles. — S. Gregor. Papa l. 2. moral c. 4. Iob 5. 18. Deut. 32. 39.]

90. Academicus, inter Philopponos Pistorienses Agitatus, symboli loco facem, ventis infestatam, præfert, cum lemmate. EX MOTU LUMEN, seu, ut aliis placet, FOVET INCENDIA MOTU. Nam virtutis famæ, ac gloriæ splendor potissimùm solâ operationum exercitatione comparatur, stabiliturque. Anto. in Meliss. *Ut ignem,* inquit, *ultrò lucis splendor, & unguentum suavis odor sequitur: ita bona opera utilitas necessariò comitari consuevit.*

[margin: Exercitatio. — Anto. in Meliss part. 1. serm. 7.]

91. Complutibus faculis, conjunctim unicam flammam nutrientibus, inscripsêre. QUÆVIS ADMOTA, subintellige *accenditur.* Hinc colliges, quàm pronum sit, eorum affectibus ac ingeniis nos conformare, quorum societate utimur. S. Isidorus, *Ante ignem consistens, etiamsi ferreus sis, aliquando dissolveris; proximus periculo, diu tutus non eris. Per assiduitatem citò peccat homo. Sæpè familiaritas implicavit, sæpè occasionem peccandi dedit, sæpè quod voluntas non potuit, assiduitas superavit.*

[margin: Societas. — S. Isidor. l. 2. solilog.]

92. D. Archangelus Conter, Can. Reg. Lateranensis, symboli loco lumen expressit, quod ad complures vicinas tædas simul accendendas, per extensum filum delabens, epigraphe monstrabat. OMNES AB UNO. Innuebat nimirum, omnem gratiæ splendorem, qui in creaturas diffunditur, ab uno Deo, vero totius universi lumine, scaturire. Testem luculentum habeto S. Joannem, *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* S. Augustinus illius interpres, ait. *Quod dicitur, quod illuminat omnem hominem, sic intelligimus, quia, nisi ab illo, nullus illuminatur:*

[margin: Gratia Divina. — Ioan. 1. 9. — S. Aug. in Catena aur.]

Capoleo Ghelfuccius eâdem imagine methodum, à Dei filio in orbe illuminando observatam, miramque SS. Apostolorum vocationem, sequenti poëmate vernaculo repræsentat.

Cresce la bella schiera à poco à poco,
Com' è c' homai del ciel spanda, e rivele
Le sue gratie il signor di loco in loco:
Cosi splender veggiam mille candele,
S' una s' accese à ministrare il foco,
Sparge foco d' amor Christo ne sui,
S' accendon essi e ne fan lum lume altrui.

[margin: Capol. Ghelfuc. nel suo. Ros. p. 2. Cant. 12. st. 45.]

93. Tæda accensa, si invertatur, à propria stillante cera suffocatur, ac extinguitur. Unde Aresii lemma. UNDE AUXILIUM, vel UNDE SPES ERAT ALI. Vel, ut Joanni Horozco placet. QUIEN ME DA VIDA, ME MATA. Id est. QUI ME ALIT, ME EXTINGUIT. S. Barbaram à proprio parente interfectam, opportuno hoc Emblemate depinges. Eo insuper lascivum amatorem repræsentare licet, qui à libidine simul & nutrimentum & exitium recipit. Ad hoc propositum Otho Venius.

Ut quâ nutritur pinguedine tæda liquescit,
Quâ vivo, hac morior; quam pareo, hâc pereo.

[margin: Libido. — Otho Ven. Emb. Amor. fol. 190.]

Eodem lemmate, *Qui me alit, me extinguit,* cibus immoderatè sumptus, significatur; qui ex alimento, ob nimium usum in venenū transformatus, miseros mortales interficit. Disertè Regum sapientissimus. *Propter crapulam multi obierunt.* Et S. Cyprianus.

[margin: Crapula. — Eccl. 37. 34.]

S. Cyprian. Carm. ad Senatorem Apostatam.

Escâ alitur corpus, corpus corrumpitur escâ,
Vimque suam minuit, si quid protenditur ultra.

Justitia vindicativa est meritoria.

94. Justitia vindicans, quia bonus Princeps in sceleratos animadvertit, singularem à Deo mercedem ac gloriam promeretur. Id quod P. Raulinus è face demonstrat, quæ adversùs impugnatam hydram triumphans, epigraphen præfert. DIGNA ET QUÆ LUCEAT ARIS. Ita Phinees, legis Divinæ zelo, instar facis, succensus, meretricium principem cum suo scorto in flagranti interfecit, moxque à Deo hæreditariam summi sacerdotii dignitatem, præmii loco, est consecutus. Ipsius Dei verba accipe. *Ecce do ei partem fœderis mei, & erit tam ipsi quàm semini ejus pactum sacerdotii sempiternum, quia zelatus est pro Deo suo.* De eodem Matathias. *Phinees, Pater noster, zelando zelum Dei, accepit testamentum sacerdotii æterni.* Et S. Augustinus. *Trucidavit sacerdos Phinees fornicarios in ipso complexu nefariæ voluptatis, terribile constituens adversùs execrandas libidinis ultionis exemplum; propter quod Deo maximè placuit.*

Num. 25. 12. — 1. Machab. 2. 54. — S. Aug. contra Advers. leg. cap. 16.

Dignitates fugere.

95. Tæda accensa & resplendens, se ipsam consumit, destruitque. Unde Raulino authore, titulum præfert. VELLEM NON LUCERE. Hominem justum ac prudentem hoc symbolo significaveris, qui ad magni nominis ac splendoris dignitatem evectus, sese illa, ob assiduas tenerioris conscientiæ syndereses abdicare, honoremque adeò fucatum excutere nititur. Exemplo suo docuit Galliæ hodiernæ Phœbus, Reverendissimus meus Alanus de Solminihac, Episcopus Cardurcensis, quantùm honores terreni sint fugiendi; cùm enim à Rege Cardurcensium Episcopus nominaretur, adversùs tantam dignitatem precibus adeò validis ac insolitis obstitit, ut Rex, manibus versùs cœlum sublatis, non sine admiratione exclamârit, *Deo sint laudes, quod in Regno meo sit Abbas, qui Episcopales Infulas recusat*; uti in ipsius vita, sanè pulcherrimâ refert Adm. R. D. Dominicus Bisselius Can. Reg.

D. Dom. Bissel. in vita Alani. l. 2. cap. 1.

96. Faci, intra locum obscurum accensæ, meo quidem judicio opportunè illud Zachariæ, lemmatis loco, subjunxeris His, Qui IN TENEBRIS. Vel certè. DISCUTIT UMBRAS. En exactam hominis justi ideam! is quippe boni exempli splendore cunctas in mundo nimiùm quantùm invalescentes errorem tenebras dissipat, propulsatque. Certè S. Paulus voluptatem non exiguam è Philippensibus concepit, quod vixerint *sine reprehensione in medio nationis pravæ, atque perversæ, inter quos lucetis sicut luminaria.* De his S. Nilus. *Lucernæ profectò erant in tenebris fulgentes, & stellæ minimè errantes, quæ vitæ splendore noctem illustrabant, &c.*

Luc. 1. 79. — Justi errores exterminant. — Philipp. 2. 15. — S. Nil. in Ascetic.

Immoderatio cibi.

97. Cera, si redundet, flammam, quam in face alit, extinguit Unde lemma faci inditum. QUO ALOR, EXTINGUOR. Ita cibus, ultra sobrietatem ingestus, morbos creat, & vitæ humanæ facem miserè extinguit. Siracidis testimonio, *In multis escis erit infirmitas.* Postquam cibus, non ad tollendam famem, sed ad provocandam quæri cœpit, & Senecâ asserente, *inventa sunt mille conditura, quibus aviditas excitaretur: quæ desiderantibus alimenta erant, onera sunt plenis. Inde pallor & vino madentium tremor, & miserabilior ex cruditatibus, quàm ex fame macies: inde incerti labantium pedes, & semper qualis in ipsa ebrietate titubatio, &c. Quid alios referam innumerabiles morbos, supplicia luxuriæ?* Scitè Horatius.

Eccl. 37. 31. — Senecæ ep. 95. — Horat. lib. 2. serm. Satyr. 2.

— — Nam simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis,
Dulcia se in bilem vertent, stomachique tumultum
Lenta feret pituita.

Nec corporis tantùm, sed & animæ facem, prudentiam inquam, & rationem, extinguit nimia cibi potusque affluentia. *Luxuriosa siquidem res vinum, & tumultuosa ebrietas; quicunque his delectatur,* Salomone teste, *non erit sapiens.* Disertè S. Ambrosius. *Per escam laqueus non cavetur, in esca hamus latet, & cibus deducit in foveam, cibus inducit in retia, cibus visco etiam aves illigat, cibus volantes deponit ad mortem. Sed gravius longè est, quod magister pocillatorum atque coquorum* (nempe intemperantia) *destruat animæ muros, nempe potentias, & sensus tam interiores, quàm exteriores.* Et Horatius.

Prov. 20. 1. — S. Ambros. lib. de Elia & jejunio cap. 8.

— —Vides, ut pallidus omnis
Cœnâ desurgat dubiâ? quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque prægravat unà,
Atque affigit humo Divinæ particulam auræ.

Horat. lib. 2. serm. Satyr. 2.

Malitia sibi nocet.

98. Facula, domum incendens, epigraphen tenet. PERDITUR, UT PERDAT. Idipsum hominibus malis evenire solet, qui exitium, in alios destinatum, ipsimet omnium primi sustinere coguntur. S. P. Augustinus. *Sic enim esse putate malitiam, quomodo ignem: incendere vis aliquid aliud? illud, quod admoves, prius ardet? nisi ardeas, non incendis.*

S. Aug. in Psal. 34.

Abuti rebus bonis.

99. Eidem Emblemati subscribens. ET UTILE LÆDIT. Nimirùm rebus quibusvis optimis, ipsisque adeò virtutibus, abuti possumus. Concinnè Ovidius.

Ovid. l. 2. Trist.

Igne quid utilius? si quis tamen urere tecta
Comparat, audaces instruit igne manus.
Eripit interdum, modò dat medicina salutem;
Quæque juvet, monstrat; quæq; sit herba nocens.

Oratio.

100. Monacense Societatis Jesu Collegium ad solemnem S. Francisci Borgiæ apotheosin, Emblematis loco, facem statuit, quæ gestantis faciem illustrabat, cum lemmate. HINC SPLENDOR. Sanctas nimirùm Francisci preces significabat, quibus Deum, ceu Lucem æternam, assiduò frequentans, sæpius toto vultu resplendere visus est. Ita etiam Moses *ex consortio sermonis Domini* faciem adeò lucidam retulit, & radios instar cornuum tam copiosos vibravit, ut Hebræi in illam intueri non possent. Atque frequens ad Deum oratio, si non humano corpori, certè tamen animæ mirum splendorem conciliat. *Oratio,* Cassiodoro teste, *serenat cor, abstrahit à terrenis, mundat à vitiis, sublevat ad cœlestia, reddit capacius & dignius ad accipienda bona spiritualia.* Emblemati explicando sequentem poësin addidêre Musæ Monacenses.

Cassiodor. in Psal. 10.

Assurgens hederæ more, cacumini
Adrepit Superûm, viribus haud suis:
Et Phœbi radios obvius excipit,
Congressuque micat Dei.
Splendorem capitis Borgia, ceu Ducis
Cornuti facies, promeruit prece.
Cùm nemo redeat luce serenior,
Cui cum Rege negotium.

Sapientia terrena.

101. Facula aliquid quidem luminis, fumi tamen copiam longè majorem spargit. Emblemati in Thesium Philosophicarum fronte subscripsit eruditissimus meus P. Udalricus Dirbaimer. PLUS FUMI, QUAM LUCIS. Idipsum de scientiis terrenis testatur experientia, in quibus adeò miserè caligamus, ut pleraque omnia, pauculis exceptis, ignoremus. Optimè Theodidactus noster Kempensis, *Si tibi videtur, quod multa scis, & satis bene intelligis, scito tamen quia sunt multò plura, quæ nescis. Noli altum sapere, sed ignorantiam tuam magis fatere.* Verissimè Apostolus. *Sapientia hujus mundi stultitia est apud Deum.*

Tho. Kemp. l. 1. c. 2. — 1. Cor. 3. 19.

102. Ho-

102. Homo, inter adversa & prospera semper ad Deum erectus, facem imitatur, quæ, sive deorsum, sive sursum levata, flammam semper versus cœlos surgentem tenet. Unde lemma. SEMPER SURSUM. Emblematis Oedipum se offert Magnus Augustinus, cujus singula verba admetior. *Ardete, ne ardeatis igne, quo arsuri sunt dæmones. Ardete igne charitatis, ut à dæmonibus vos discernatis. Ardor iste sursum vos rapit, sursum tollit, in cœlum levat. Quidquid molestiarum passi fuerit in terra, quantumcunque Christianum cor deorsum humiliatum premat intimi-cus; summum petit ardor dilectionis. Similitudinem accipite: si faculam teneas ardentem, rectam capite sursum teneas; flamma crinis surgit in cœlum. Deprime faculam, flamma in cœlum it. Fac faculam capite deorsum, nunquid & flammam depones in terram? Quacunque ardens vergit, flamma aliam viam nescit, cœlum petit. Spiritu ferventes accendimini igne charitatis. Fervere facite vos laudibus Dei, & moribus optimis.*

TITIO, LIGNUM
CAPUT IV.

103. QUi lentis passibus ad amorem, iram, vel studia concitantur, postea majore vehementiâ in illa rapiuntur. Haud secus atque flamma, in ligno virente accensa, epigrapheo tenet. TARDA, SED FERVENTIOR. Ita beati Latronis anima, tardo quidem charitatis Divinæ motu accensa, paulò post tamen imm[illegible]nsùm exarsit. S.P. Augustinus. *Dominum hunc latro non suscitantem mortuos, sed morientem pro peccatoribus agnoscere & confiteri promeruit. O latronem mirabilem, violentum cœlo, fide ferventem!*

104. Truncum, favillis passim erumpentibus ardentem, hoc lemmate circumscripsêre. DI FUOR SI LEGGE, COM' IO DENTRO AVVAMPO. Id est. PRODIT EXTRA, QUOD INTUS. Ita verba, ex ore nostro proferri solita, reconditos cordis humani affectus omine penè infallibili manifestant. Marcus Vigerius, *Mores hominum*, inquit, *utrique institutionem, nihil magis indicare sufficit, quàm lingua. Non quod per os intrat, inquit Magister veritatis, coinquinat, sed quæ de ore egrediuntur, hæc hominem coinquinant, & purum vel impurum esse manifestant. Quando quæ de ore exeunt, de corde procedunt, quasi de clibano fumus, qualis enim unusquisque est, talia loquitur.*

105. Lignum viride, si accendatur versùs omne latus stillas quasdam humentes evomit. Unde lemma. ARDENDO GEMIT. Illius hæc imago est, qui inter amoris suspiria in lachrymas solvitur. Talis fuerat S. Magdalena, aliique complures. S. P. Augustinus. *Dulcis Christe, bone JESU, da mihi evidens signum amoris tui, irriguum lachrymarum fontem jugiter manantem, ut ipsæ quoque lachrymæ tuum in me testentur amorem: ipsæ prodant, ipsæ loquantur, quantum te diligit anima mea, dum præ nimia dulcedine amoris tui nequit se à lachrymis temperare.*

106. Juniores discipuli sub iterata severioris Magistri ferulâ in uberes quidem gemitus solvuntur; at lachrymæ illæ eò faciunt, ut paulò post virtute ac gloriâ plurimum inclarescant. Hujus ectypon in ligno viridi cernere licet, quod igni suppositum, ingemiscit quidem; sed, ut non sine ingenio observat D. Ludovicus Figuinus Can Reg. Abbas, LUGET, UT LUCEAT. Eadem Dei est methodus: qui plangentium clientum gemitus tandem cum æternis gaudiis commutat. Unde D. Matthæus. *Beati qui lugent; quoniam ipsi consolabuntur.* Et Isaias. *Ad annuntiandum mansuetis misit me, ut consolarer omnes lugentes*

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

ut ponerem lugentibus Sion, & darem eis coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. S. Augustinus. *Omnes carnales medici amarissimas potiones bibere cogunt, & asperrimis ferramentis eorum vulnera frequenter incidunt. Hoc ergo, quod pro sanitate corporum carnales medici faciunt, pro animarum salute spirituales medici exercere contendunt. Hoc ergo cogitans, & tam pro mea, quàm pro vestra salute rationem me redditurum esse ante tribunal æterni judicis non ignorans, elego aspera quidem, sed salubria vobis medicamenta ingerere, ut vobiscum postea in Angelorum consortio perpetuâ mereâr incolumitate gaudere.*

107. Truncus, è diversis poris flammas vibrans, epigraphen reddit. VIS EST ARDENTIOR INTUS. Ita, si amoris aut odii ardorem in verbis præferri audias, illum in corde longè intensiorem latere ominaberis. Certè Elias, voces quasdam, ceu flammulas, è labiis suis spargens, intra pectoris penetralia integrum propagandi honoris Divini incendium foverat. De hoc Siracides. *Surrexit Elias Propheta quasi ignis, & verbum ejus quasi facula ardebat.* Unde breviter Magnus Augustinus. *Vox corporales auditur; spiritualis intelligitur.*

108. Colligatus truncorum acervus, flammâ semel conceptâ, totum sese, igne ab una ad aliam partem succedente, accendit. Atque adeò OPE LUCENT MUTUA. Lucarinus hoc Emblemate suavissimam illam vicissitudinem innuit, quâ sanctus senex Simeon Divino Infanti mille amplexibus est blanditus, Infante interea decrepitam servi sui senectutem mille favoribus excolente. Mutuum hunc parvuli ac senis ardorem suavi memoria refricans Magnus Augustinus, *Simeon senex*, inquit, *ferebat Christum Infantem, Christus regebat Simeonis senectutem.* Et cum illo S. Ecclesia. *Senex puerum portabat, puer autem senem regebat.*

109. Aliquot lignis, mutuo nexu inter se decussatim constrictis, epigraphen subdidit. TERUNTUR MUTUO. Veluti enim ligna illa mutuo sese consumunt, ita monomachi, proscripti, aliique hostes alternis cædibus conficiuntur. S. Gregorius Nazianzenus. *Nos quoque (miserum me!) irruimus in alterutrum, & mordemus invicem, ac laniamus, scilicet, ut ab invicem consumamur.*

110. Fuit, qui titioni fumiganti inscriberet. LUCEM DABIT. vel LUX PROXIMA. Ita è principiis infirmis & obscuris nonnunquam ingentem nominis ac gloriæ lucem sortimur. Certè Nicodemus, Christo Servatori ac Divinis obsequiis noctu duntaxat sese addicere exorsus, postea constantem sese discipulum palam confessus est. Porrò eodem Emblemate, opportunè persuadebis, sicuti fumum, utpote calamitatis typum, illicò subsequitur lumen; ita post ærumnas è vestigio illucescere felicitatem. Confidentissimè Jobus. *Rursùm post tenebras spero lucem.* S. Augustinus. *Cùm aliquod malum patitur Christianus, non debet facile velut odio ire inimicum, à quo patitur, & velle ventum vincere, sed convertere se ad orationem, ne amittat dilectionem. Neque enim timendum est, ne faciat aliquid homo inimicus. Quod enim factùrus est: Multa mala dicturus opprobria jaculaturus, in conviciis saviturus. Sed quid ibi? Gaudete, inquit, & exultate, quoniam merces vestra magna est in cœlo. Ille in terra geminat convicia, tu in cœlo incre[illegible]*

111. Nonnulli fumigantes titiones, vel flammam concipiendam proximè instructi, epigraphen tenent. EX FUMO LUCEM. Sic non pauci ex injuriis sibi irrogatis laudem ac honorem amplissimum consequuntur. S. Joannes Chrysostom. *Alimentum, inquit, & fumus [illegible] malitia [illegible]. [illegible]*

tiã quandocunque opus fuerit, utitur Deus, ut nostras clariores reddit. Iterùm, quando diabolus operatur tale quiddam, clariores facit sustinentes. Cæterùm ii quoque hâc imagine repræsentantur, qui malè cæptus contritionem imposuêre optimam; quales fuêre Saulus, Matthæus, Magdalene, S.P. Augustinus, & alii.

Occasio.

112. Vitiosa pectoris nostri flamma, jamjam sopita, ad cujusvis levissimæ occasionis exortum nonnunquam reviviscit, viresque pristinas resumit; haud secus atque titio, quantumvis extinctus, ventis tamen è regione aspirantibus, excitatur; cum lemmate, FLAMMA REDARDESCET. Apprimè Poëta.

Ovid. lib. de Remed. Amor.

Ut penè extinctum cinerem si sulphure tangas,
Vivet, & ex minimo maximus ignis erit.
Sic, nisi vitâris, quidquid revocabit amorem,
Flamma redardescet, quæ modò nulla fuit.

Charitas Dei, & proximi.

113. Titio viridis, igni appositus, hinc flammas concipit, inde aquis defluentibus stillat. Lemma. TEMPORE SIMUL EODEM. Bartholomæus de Rubeis hoc symbolo S. Titianum Martyrem significavit, qui inter flammas & lachrymas ad cœlos evolavit. Cæterùm ideam hanc cuivis Christiano ob oculos statutam velim, ut simul & charitate in Deum ardere, & beneficentiâ in proximum fluere discat. Nam, uti testatur Christus, *In his duobus mandatis universa lex pendet & Prophetæ.* S. Augustinus illa D. Matthæi verba interpretatus, *Diliges Deum. Diliges proximum &c. ait, Hæc semper cogitanda, hæc meditanda, hæc retinenda, hæc agenda, hæc implenda sunt. Dei dilectio prior est ordine præcipiendi, proximi autem dilectio prior est ordine faciendi. Tu enim, qui Deum non vides, diligendo proximum, promereris quem videas: diligendo proximum, purgas oculum ad videndum Deum.*

Matth. 22. 40.
S. Aug. tra. 17. in Ioan.

CARBO. Cap. V.

Virtus irritata.

114. HOmines, virtutis studiosi, si aliorum calumniis impetantur, gloriam suam longè magis conspicuam reddunt, hostesque suos justâ indignatione persequuntur; haud secus atque prunæ, à ventis afflatæ. CORUSCANT, ET ARDENT. Illorum præterea hæc imago est, qui spiritu Apostolico aut prophetico stimulati, operationum suarum prodigiis passim resplendent, simulque Divinæ gloriæ promovendæ zelo exardescunt. Cæterùm justus, calamitatum procellis acerbè jactatus, tandem insigni virtutum splendore coruscat, majoremque charitatis Divinæ ardorem sortitur. S.P. Augustinus. *Homo bonæ voluntatis molestias hujus vitæ in usum fortitudinis vertit. In copia verò voluptatum, prosperisque successibus temporalium, temperantiam suam probat, & roborat; acuit in tentationibus prudentiam, ut non solùm in eas non inducatur, sed fiat etiam vigilantior, & in amore veritatis, quæ sola non fallit, ardentior.*

Propheta & Apostoli.
Calamitates ejus oriorum Divinum augent.
S. Aug. de nova Relig. cap. 15.

Spiritus S.

115. Academici Obscuri Lucenses symboli loco carbonum congeriem, paulatim inflammandam, præfert, cum lemmate. CORUSCANT ACCENSI. Tales Apostoli, obscuris natalibus orti, aspirante Spiritus S. igne, omnem orbis conspectum longè latèque illustrârunt. Hesichius, illa Psaltis verba interpretatus. *Carbones succensi sunt ab eo, ait, Carbones Apostolorum chorum significant, nam in die Pentecostes hujus ignis (nempè Spiritûs S.) compotes facti essent, & flammeas linguas accepissent, meritò carbones dicti sunt: nam gentes cognitionis lumine illuminârunt, &c.*

Hesich. super Psal. 17. n. 9.

Spiritus S.

116. Hippolitus Piccolominius carbonem authetiæ ex uno duntaxat latere candentem, ventis tamen adversis afflatum, hoc lemmate insignivit. UT VEHEMENTIUS ARDEAT. Apostoli, ante acceptum Spiritum sanctum aliquo quidem amoris Divini igne succensi incedebant; verùm aspirante felicissimo illo vento, eorum flamma longè ampliùs excrevit. S. P. Augustinus, *Impleti sunt Spiritu sancto Discipuli, cœperunt prædicare magnalia Dei; lapidantes accensi, fugati sunt. Et cùm inde tanquàm ex uno igne fugarentur, quasi ligna ardentia igne Divino, totam sylvam mundi accensam fervore Spiritûs, & lumine veritatis impleverunt.*

S. Aug. ser. 30. Com.

Spiritus Pœnitentia.

117. Corda humana, peccatorum fuligine obscurata, appositè carbones mortuos dixeris; ibi præcipuè, dum aspirante Divino amore rursus accensi propensisque pœnitentis animi suspiriis sublevata flammescunt, & ad pristinam frugem reviviscunt. Emblematis loco carbones, dimidia parte candentes pinges addins è vicino latere follibus; cum lemmate, AFFLANTE MICAMUS. Cassiodorus in illud Psalmi, *Carbones succensi sunt ab eo*, ait, *Carbones succensos peccatores dicit, qui velut carbones mortui in mundi hujus cæcitate tenebantur. Sed iterùm pœnitentia inflammante revixissent, & ex mortuis prunæ vivæ inceperunt esse carbones.*

Cassiod. in Psal. 17.

Societas.

118. Lucensis Obscurorum Academia symboli loco carbonem extinctum præfert, qui, à vicinis prunis jamjam inflammandos, epigraphen tenet. ALIIS JUNCTUS. Ita illustribus & claris ingeniis sociatus, splendorem non absimilem referes. Id quod Agapetus etiam de malorum societate testatur. *Expedire admodum arbitror*, inquit, *effugere pravorum contubernia: qui enim cum hominibus improbis semper versatur, eum vel pati, vel discere malum aliquid necesse est; qui verò unà cum bonis degit, vel imitationem honestorum edocetur, vel diminutionem vitiorum condiscit.* Et Ovidius.

Agap. in Parœn.

Proximus à tectis, ignis defenditur ægrè.
Utile finitimis abstinuisse locis.

Ovid. 2. Remed.

Prædicatio.

119. Carboni accendendo nemo subscriphit. URET ADUSTUS. Oratores ac Verbi Divini præcones hinc discant, alios nunquam ab iis inflammandos, nisi ipsimet facem præluxerint, seseq; prius interno animi ardore succensos comprobaverint. Apprimè Tullius *Ut nulla materies tam facilis ad exardescendum est, quæ nisi admoto igni, ignem concipere possit, sic nulla mens est tam ad comprehendendam vim Oratoris parata, quæ possit incendi, nisi inflammatus ipse ad eam, & ardens accesserit.*

Cicero lib. de Orator.

Spiritus S.

120. Prunarum congeries, vento afflante excitatur epigraphen tenet. NON ESTINGUE IL MIO FOCO, MA L' ACCRESCE. Id est. NON EXTINGUIT. Ita aspirante Spiritûs sancti aurâ Apostolorum corda versùs Deum & proximum immensùm incaluêre: S P. Augustinus. *Data est lex ad timorem, non ad amorem, Missus est Spiritus sanctus, ut amorem faceret, & solveret à timore. Timor legem non implebat, Amor implevit.* Guarinus Emblematis hujus mentem explicans, ait, suspiriis humanum pectus non mitigari, sed ardentius incendi:

S. Aug. in ... Exp. ... post ...

Guarin. ... Atto 2. Scena 2.

Non son, come à te pare,
Questi sospiri ardenti
Refrigerio del core,
Ma son più tosto impetuosi venti.
Che spiran ne l' incendio, è l fan maggiore &c.

Successio.

121. Bartholomæus Rossus teneram S. Caroli ætatem candenti prunæ non absimilem dixit, quæ multis extinctis carbonibus vicina, epigraphê symboli loco habeat. CÆTERI AB HOC, vel, SUCCENDUNTUR AB UNO. Nimirùm ad mentem Divini Psaltis. *Carbones succensi sunt ab eo.* Quasi diceret, omnem reliquam coætaneam juventutem suum pietatis ac virtutis ardorem è Carolo participâsse. *Plurimùm prodest*, inquit in rè præsenti opportunè

Psalm.

S. Ambros. L. 2. Offic.

S. Ambrosius, *naieuique, bonis jungi. Adolescentulis quoque atile, at claros & sapientes viros sequantur.* Et S. Gregorius Papa. *Succendi cor nostrum igne charitatis quærimus? Joannis verba pensemus, cujus omne, quod loquitur, charitatis igne vaporatur.* Eundem Emblematis sensum Seraphicus Bonaventura ad Beatissimam Virginem transferens. *Quia*, inquit, *tota ardens fuit, omnes se amantes, omnesque tangentes incendit, & sibi assimilat.*

S. Greg. ho. 15. in Ezech.

B. Virgo Maria.

S. Bonav. To 3. ser. 2.

Amans occultus & modestus.

122. Joannes Ferrus amatorem occultum prunæ aut titionis, sub cinere latentis, Emblemate delineavit; cum inscriptione. ET TECTUS ARDET, vel si mavelis. SUB TEGMINE FERVET. Posteriori huic lemmati subscribens meus Concanonicus D. Salvator Carducius, mentem suam sequenti disticho aperit.

Abditus ignis adhuc cineris sub tegmine fervet:
Sic flagrat, obductus nube pudoris, Amor.

Antiochus Seleuci Regis Filius, tametsi Novercæ amore captus, summum tamen ardorem modestè ac verecundè occultavit. *Stratonices infinito amore correptus*, Valerii Maximi verba recenseo, *memor quàm improbis facibus arderet, impium pectoris vulnus piâ dissimulatione contegebat. Itaque diversi affectus, iisdem visceribus ac medullis inclusi, summa cupiditas, & maxima verecundia ad ultimum tabem corpus ejus redegerunt.* De eodem ardente ac tacito amore Ovidius.

Val. Max. l. 5. cap. 7.

Ovid. in Epist. Phædra ad Hippolit.

--- --- --- Urimur intus,
Urimur, & cæcam pectora vulnus habent.

Et alibi.

--- --- Me tacitum conscias urit amor.

Discordia.

123. D. Alexander de Cuppis Canonicus Regularis, ut demonstraret, quantùm exitii ab una discordia enascatur, prunas, in piram congestas, exhibuit, cum lemmate. EXTINGUIMUR, SI DISTINGUIMUR. Verissimè Boethius. *Nostine igitur, omne quod est, tamdiu manere atque subsistere, quamdiu sit unum: sed interire atque dissolvi pariter, quando unum esse desierit?* Et Vegetius, *Nulla*, inquit, *quantumvis minima natio potest ab adversariis perdeleri, nisi propriis discordiis se ipsam consumpserit.* Compendio ipsemet Servator. *Omne regnum divisum contra se, desolabitur, & omnis civitas vel domus divisa contra se non stabit.*

Boeth. de Consol. Philosoph. l. 4.

Veget. lib. 3. cap. 10.

Matth. 12. 25.

Societas mala.

124. Nobile quoddam Societatis Jesu ingenium symboli loco detractorem, malam fœminam, & commilitonem sceleratum expressurus, carboni inscripsit, SI TANGIT, TINGIT. Præclara S. Gregorii Nazianzeni sententia est.

S. Gregor. Naz. sent. lib. 2.

Si cum malis vivis, & ipse eris malus.

Justus Lipsius. *Facilè nos homines è vulgo aut opinione abducimur, & quotidiano velut contactu, etiam sapientiæ studiosi contaminantur.* Quinimò ipsimet etiam Principes, eodem Lipsio authore, à ministrorum, sibi familiarium, malitiâ coinquinaotur; *Culpa ministrorum Principes ipsos contaminant.*

Lips. L. 2. Manuduct. dissert. 21.

Lips. in dispunctiun.

Lena.

125. Prostitutæ frontis mulier, quæ etiamnum juvenis, Veneri studiosè famulata est, nunc verò effœta, aliorum libidini promovendæ sese internuntiam ac lenam profitetur, à Camillo Antonio Carbonis symbolo exprimitur, addito lemmate, ACCESO PRIA BRUGIO, SE TINGE ESTINTO. Id est, INFICIT EXTINCTUS, QUI VIVUS ADUSSERAT OLIM. Certè lenocinatrix voluptas, dum vivas in humano pectore flammas suscitat, subdita sibi membra incendio non modico adurit; at demum frigescens miserum hominem, atro infamiæ stigmate notatum, passim traducit. Hoc ipsum voluptatis lenocinium disertè exponit. S. Ambrosius, *ipsa (voluptas) in medio stans: bibite, inquit, & inebriamini, ut cadat unusquisque & non resurgat. Ille apud me primus, qui omnium perditissimus. Ille meus est, qui suus non est. Ille mihi gratior, qui sibi neqaior.* Lenam hanc describens Claudianus, canit.

Libido infamat.

S. Ambros. lib. 1. de Cain cap. 4.

Claud. de rapt. Proserp.

Blanda quidem vultu, sed quâ non tetrior alla;
Interius facata genas. & amicta dolosis
Illecebris, torvos auro circumligat hydros.

Societas cum fœminis.

126. Carbo, prunæ vicinus, REVIVISCET ATTACTU. Ita cadavera, è Christi contactu, spiritum & vitam resumpserunt. Nec abs re eidem Emblemati subscribes, IGNESCET ATTACTU. Hinc disces, è domestico mulierum commercio plurimum damni nobis imminere. Frequens hæc Sanctorum est parœmia, ut S. Antiochi, *Colloquium mulieris ignem recondit voluptatis*; S. Dorothei *Ab impudicis fuge, tanquam ab igne*. Et S. Pauli. *Bonum est homini, mulierem non tangere.* Ubi, quod acutè observat S. Hieronymus, soleis Apostolus, *non dixit, bonum est homini uxorem non habere, sed bonum est mulierem non tangere, quasi & IN TACTU ejus PERICULUM sit.* Porrò eodem Emblemate demonstratur, quantùm igneæ virtutis Sanctissimus Eucharistiæ cibus intra membra nostra diffundat, animamque sibi familiatem, versùs Deum inflammet. *Quemadmodum ignis sensibilis*, Divini Areopagitæ verba recenseo, *ea, quibus insiderit in suum traducit officium, omnibusque quodammodo sibi propinquantibus sui consortium tradit. Haud aliter Dominus noster, & Deus qui ignis consumens est, nos per cibum hunc sacratissimum in sui traducit effigiem, Deiformesque reddit.*

S. Antioch. hom 17.

S. Doroth. doctrin. 24.

1. Cor 7. 1.

S. Hieron. Epist. 101.

Sacra Communio.

S. Dionys. Areop. de cælest. Hierarch.

Libido quantum noceat.

127. Pruna quantumvis candescat ardeatque, vix tamen intra aquam submersa, mox & splendoris & ardoris jacturam facit. Unde Lemma. L'ARDORE, E LO SPLENDOR AD UN PUNTO PERDE. Id est, LUMEN DISPARET, ET ARDOR. Ita, prò dolor! mens Christiana, quamlibet zelo ac luce Divinâ in orbis conspectu resplendeat, libidinis tamen stagno paululùm immersa, mox in amore cœlesti algere, famamque conceptam amittere solet. Hujus argumentum exemplo suo æternùm dolendo, dedit Henricus VIII. Rex Britanniæ, qui Annæ Bolenæ amore captus, illico hæretici larvam induit, &, paulò antè ob doctissimos libros fidei defensor omnium applausu nominatus, demum, Nicolao Sandero teste, acerrimus fidei hostis audiit. Unde S. Augustinus. *Felicius servitur homini quàm libidini, cùm sævissimo dominatu vastet corda mortalium.*

S. Aug. de civ. lib. 19. cap 15.

Indoles.

128 Funebrem Marchionis Guidonis Villæ pompam prunatum Emblemate ornârunt, iisque, sub cinere latitantibus, inscripsêre. DETECTÆ MICABANT, Vel, ut meo Carducio placet. VOLVE, MICABUNT. Innuebant videlicet, generosam militis hujus indolem, quò amplius examinatam, eò clariores meriti ac gloriæ radios diffundere. Hunc sensum Carducius sequenti pöemate explicat.

Quos gelidos reris cineres, age, volve, micabunt:
Sic sæpè algenti in pectore flamma latet.

Calamitates utiles.

Cæterùm posteriore illo lemmate significatur, neminem in Sanctorum album recensendum, nisi qui calamitatum impetu probè exercitati fuerint. S. P. Augustinus. *Molestiis exercitata vita justorum, splendidius enitait.*

S. Aug. in de Nat. & Gratiae. 23

Constantia amoris.

129 Carbonaria, liberalibus perfusa pluviis, copiosas fumi nubes, intercurrentibus crebris favillis, exhalat; cum gemino hoc lemmate. NON EXTINGUET, & VIGET VIRTUS. Ab hoc argumento non multùm alienus Academicus, inter Errantes Brixienses sopitus; Carbonariam, è nivium delabentium humiditate fumigantem hoc lemmate

Virtus oppressa. notavit. NON PERO' ESTINTO. Id est, NEC EXTINGUITUR. Animus fortis ac constans sub hoc schemate dignoscitur. qui exteris calamitatibus ac violentis injuriis vires opponit inconcussas, suæque victoriæ trophæum minimè anceps figit. Id quod etiam de amore testatur Salomon, *Aqua multa non potuerunt extinguere charitatem &c. Charitate quippe*, inquit S.Gregorius, *Martyres sancti vivaciter ardebant, quia in Dei & proximi dilectione mirabiliter flagrabant. Hanc charitatem aqua multa extinguere non poterant: quia quantacunque tribulationes eis fierent, ad odium transmutare eos non valebant. Hoc nimirùm esset charitatem extinguere, si in tribulationibus, quas ingerebant, ad Dei aut proximi odium eos humiliare potuissent.*

Cant. 8 7. S Greg. in hunc loc.

FUMUS. Cap. VI.

130. Alcibiades Lucarinus Beatissimam Virginem, ad cœlos assumptam, fumi Emblemate repræsentavit, cum dicto. DILATOR ASCENDENS. Argumento nimirùm è sacris Canticis mutuato. *Quæ est ista, quæ ascendit sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris?* In hunc locum Guilielmus. *Instar fumi ex aromatibus, recta per actionem, fragrans per bonam famam, sursum recta per mentis sinceram intentionem.* Et S.Hieronymus. *Benè quasi virgula fumi, quia gracilis & delicata, quia Divinis extenuata disciplinis, & concremata intus in holocaustum pii amoris, & desiderio charitatis.*

Cant. 3. 6. Guil in hunc loc. S Hieron. serm de Assumpt.

131 Fumo inscripsit D. Aresius. ASCENDENDO DEFICIT. Vel si mavis. ASCENDENDO VANESCIT. Viva hæc vanissimi mundi idea est ubi mortales, quò sublimius evecti, tantò magis dispareni, consumunturque. Eruditè Absalon, Canonicorum Regularium Abbas. *Fumus vanitas est rerum temporalium, quæ mutabilitate, mortalitate, vel omnimodo defectu tanquam fumus evanescunt, utpote divitiæ, honores, nobilitas, forma & potentia hujus seculi, & cætera talia, quæ amatores mundi, tanquam perpetua sine mensura super omnia diligunt. &c.* Fumum præterea exactè imitantur superbi, utpote tanto profundius à Deo deprimi soliti, quantò elatius in altum evehi nituntur. Ad mentem nostram S. Augustinus. *Fumus quippe ascendendo deficit; & sese dilatando evanescit; sic videlicet fit, cùm peccatoris vitam præsens felicitas comitatur, quia unde ostenditur ut altus fit, inde agitur ut non fit.* Et rursùs. *Videte fumum superbiæ similem, ascendentem, tumescentem, evanescentem, meritò ergo deficientem, non utique permanentem.* Cæterum etiam cordis humani afflictio *Ascendendo deficit*: omnis enim nostra tristitia tum demum in auras vanissimas abit, quando mentem ad Deum sublevamus. Justus Lipsius. *Ut fumus & caligo, quamvis crassa, cùm sublata est, dissipatur & spargitur: sic dolor omnis, cùm mens ad supera fertur, & æterna.*

Felicitas mundana. Absalon. Ab. serm. 8. Superbus. S Aug in Psal. 36. Idem in Ps. 101. Calamitates. Iust Lips. Centu. 1. ad Belg. Ep. 1.

132 Ligoum viride, & succo plenum, ingentem fumi copiam in igne exhalat. Unde Patris Gallinæ lemma. DENSIOR EX VIRIDI. Viridis etiamnum ac valida juventus ad teterrimum vitiorum fumum evaporandum præ reliquis ætatibus propendet. S. Ambrosius de ætate juvenili differens, *Magis*, inquit, *ad vitium lubrica esse consuevit.* Et paucis interjectis. *Adolescentia est invalida viribus, infirma consilii, vitio calens, fastidiosa monitoribus, illecebrosa deliciis.*

Juventus ad vitium prona. S. Ambros l 1 in Iob. cap. 7.

133. Densissimus fumus, è lignorum strue excitatus, epigraphen tenet. EXARDESCET IGNIS. Verbis è Psalmo mutuatis. Enimverò homo, obscuros vocum obscœnarum fumos exhalans brevi impurum libidinis incendium in sinu fovere cogetur. Item qui delictorum pœnitudine ductus, doloris fumum emittere cœperit, paulò post charitatis Divinæ flammâ exardescet. Primasius. *Sicut fumus*, inquit, *præcedit incendium, sic flammam fides & charitatis præcedit confessio peccatorum.*

Psal. 38. 47. Verba obscœna. Primasius l 4. in Apocal.

134. Veluti fumus, naturâ suâ, CIT LACRIMAS; ita quæcunque mundi negotia nonnisi perennem calamitatis, gemitûsq; materiem subministrant. Ad amussim S. Chrysostomus. *Ut corporis oculos, cùm in fumo forte remorantur, lachrymas semper effundere intelligimus, ita mentis quoque oculus, si in fumum secularium negotiorum fuerit ingressus, ad innumera mala lachrymabit.* Unde Heraclytus terrenis fraudibus ac ærumnis altum in animum demissis, toties in lachrymas, nullo solamine mitigandas, erumperat, quoties è domo pedem efferebat.

Felicitas terrena. S Chrys. Hom. 21 in Ep. ad Heb.

135. Qui malevolorum calumniis oneratus, tandem sese morbis conspectu innocentem declarandum speras; symboli loco stipularem fascem, quaquaversùm fumigantem, circumferat; addito lemmate. LUX TANDEM ERUMPET. Jobus, acerrimè afflictus, animo tamen confidentissimo se ipsum exserebat. *Et rursùm post tenebras spero lucem.* Nec illo inferior juvenis Machabæus, inter crudelem carnificum & ignis jamjam irruentis tyrannidem, *Rex mundi*, inquiebat, *defunctos nos pro suis legibus in æterna vita resurrectione suscitabit.* Pulchrè S. Augustinus. *Ad tempus laboras, in æternum non laborabis. Brevis est molestia tua, æterna beatitudo tua: ad modicum doles, sine fine gaudebis.*

Spes. Iob. 17. 2. Mach. 7. 9. S Aug in Psal 36. conc. 2.

136. Fumus, oculorum aciem hebetare solitus, epigraphen tenet. LUCEM ADIMIT. Idipsum tristitia assoler, nam Salomone teste, *In mœrore animi dejicitur spiritus*; sæculi nimirùm tristitia, quæ juxtà Apostolum *mortem operatur*, & contemplatricem animi vim obtundit. S. Nilus *Aqua profunditat*, inquit, *non admittit solis splendorem; & cor triste non exhilarat lucis contemplatio. Ut gustus vim adimit febris, sic animi sensus aufert tristitia.* Et S Basilius. *Nimia tristitia auctor peccati esse solet, cùm mœror mentem submergat, consilii inopia vertiginem afferat, penuria cogitationis animum ingratum generet.* Quod multùm improbat idem S. Doctor, censetque generoso animo penitùs indecorum, immodicos tristitiæ assultus non depellere. *Ingenerosa prorsus*, inquit, *nec virilis anima, & quæ parum constans sese imitatur Deo, est ad eam modum adversis frangi, rebusque parum lætis succumbere.* Quantum angor iste functionibus corporis & animæ noceat, S. Chrysostomus apertis his verbis declarat. *Tristitia tinea est, non ossium tantum, verùm etiam mentis, & perpetuus carnifex non latus fodiens, sed animi vires labefactans.*

Tristitia noxia. Prov. 15. 2. Cor 7. S Nil Orat. de tristitia. S Basil O-rat. 5 de mœrore. Idem Basil. de Grat. act. S Chrys. Epist. 3 ad Olympiad.

137. Fumus, quò ascendit altius, hoc magis evanescit. Unde lemma. SUBLIMIS DEFICIT. De superbis idipsum affirmans Psaltes. *Mox*, inquit, *ut honorificati fuerint, & exaltati, deficientes quemadmodum fumus deficient.* Divinè hoc totum Incarnata Dei Sapientia exemplo septuaginta duorum discipulorum, quos miserat binos ante faciem suam, nos præmonere voluit. Gestiebant hi præ gaudio, sibique ipsis applaudebant: *Domine etiam dæmonia subjiciuntur nobis in nomine tuo.* Quem ille præcocem triumphum terundens, *Videbam*, ait, *Sathanam sicut fulgur de cœlo cadentem.* Ac si apertius dixisset. Cavete pestem hanc vanæ complacentiæ, ut quæ Luciferum ipsum cœlo extorrem fecit, dum loco omnium pulcherrimo conditus, inani sui donorumque acceptorum contemplatione delectatus, auhorem Deû, ut par erat, venerari detrectavit, gloriamque alienam impius usurpavit. Et ut compendio rem totam ex S. August. dicam. *Humilitas homines sanctis Angelis similes facit, & superbia dæmones ex Angelis fecit.*

Psal 36. 20. Superbia. Luc 10. S. Aug l de salut. mon. ad quend. Com. ca. 19.

CINIS

CINIS *Cap.* VII.

Arcanum custodire.

138. AMici cujusdam fidem, in custodiendis arcanis sibi concreditis sanctè observatam, cinerum acervo non absimilem dices; cum lemmate. TECTUM CONSERVAT. Hâc prærogativâ plurimùm excelluit S. Ambrosius, de quo Satyrus, ipsius frater, in panegyrico funebri ita testatur. *Cùm omnia nobis essent nostra communia, individuus affectus, solùm tamen non erat commune secretum amicorum, non quòd conferendi periculum vereremur, sed tenendi servaremus fidem.* Cæterùm qui ob occultos amores cinereum in vultu pallorem contrahit, verè *Tectum conservas*, subintellige, amoris ignem, intra pectoris limites inflammatum.

In orat. funeb. S. Amb.

Amans occultus.

139. Cineres stercorandis & impinguandis arvis plurimùm conducunt; ut inter cæteros Agriculturæ peritos testatur Plinius. *Transpadanis cineris usus adeò placet, ut anteponant fimo jumentorum.* Unde cinerum acervo aptè subjunges. MIRÆ FERTILITATIS HABET. Sancta Ecclesia, suos fideles ubere virtutum fructu fæcundatura, eorum capita cineribus aspergit. Breviter Magnus Augustinus. *De pulvere creatus es, de pulvere sanaris.* Vincentius Guinisius Epigrammate id explicat.

Plin. l. 17. cap. 9.

Cinenalia.

S. August. Tract. 2. in Ioan. circa finem.

Vincent. Guinis. in Epigr.

Sordeat ille licèt capiti cinis insitus alto,
O quantùm MIRÆ FERTILITATIS HABET!
Nam subitò capit virtutum erumpere messis,
Et Domino segetem reddere mentis ager.
At tu qui cinerem dicebas, desine falli;
Non cinis, at semen Religionis erit.

Mors hominis formosi.

140. Nullus dubites, quin pallida cinerum congeries paulò antè vivus extiterit ignis. Unde Carolus Rancatus cinerum cumulo inscripsit. IGNIS FUIT. Nimirum pulcherrimæ cujusdam fœminæ mortem significabat. S.P. Augustinus. *Jactet se quisque de divitiis, jactet se de pulchritudine, & de viribus corporis; ista certè omnia mortalia sunt. Ridendi sunt, qui se de mortalibus jactant, à quibus rebus plerumque aut vivi deseruntur, aut mortui eas necesse est ut deserant.* In rem præsentem canit idem Rancatus.

S. Aug. in Psal. 58. Conc.

Occidit, heu, postquam multos occidit amantes:
Et cinis est hodie, quæ fuit ignis heri.

Horatius Lycen, deformem anum, allocutus, canit.

Horat. l. 4. Ode 13.

Audivêre, Lyce, Di mea vota, Dî
Audivêre, Lyce; fis anus, & tamen
Vis formosa videri &c.
Possent ut juvenes visere fervidi
Multo non sine risu
Dilapsam in cineres facem.

Mortis memoria.

141. Idem Rancatus mortem, ceu inevitabilem fortunæ ac majestatis humanæ terminum, Emblemate significaturus, cinerum acervo inscripsit. OMNI MOMENTO MEMENTO. Enimverò isthæc sortis nostræ caducæ memoria fæcundam ac miram proficiendi sementem spargit. Seneca. *Nihil tam æquè tibi profuerit ad temperantiam omnium rerum, quàm frequens cogitatio brevis ævi, & hujus incerti. Quidquid facies, respice ad mortem.* Innocentius IX. Pontifex Maximus, nihil unquam decernere consueverat, nisi prius oculis ad binas icones defixis; quarum prima Calvariam, cæteramque osseam hominis demortui compagem; altera funebrem pompam repræsentabat. Unde factum, ut mortis nunquam immemor, omnes vitæ suæ actiones ad legis Divinæ libellam expleverit.

Seneca Epist. 114.

Ioan. Nic. Var. Vari. Histor. l. 5. c. 7. a. 8.

A E R.

VAPOR, NEBULA.

CAPUT VIII.

Magistratus beneficus

142. VApor, succollante solis calore in aëra sublevatus, tandem in pluvias resolvitur, terramque sitientem stillando fœcundat. Unde lemma Hispanum. TRAIDO EN PLUVIA BUELTO. Id est. ELEVATUS IN PLUVIAM. Eorum hæc imago est, qui ad dignitatum fastigia sublevati, plurimam gratiæ ac beneficentiæ significationem in subditos dispensant. Idipsum de sancto quodam dixeris, qui conscenso beatitatis culmine, mita beneficia suis clientibus impertitur. Porrò S. Petrus Damianus Deum solis nomine comprehendit, qui hominum Apostolicorum mentes supra terram levat, easque disponit, ut suis doctrinis, ceu pluviis, orbem universum fœcundent. *Filius Dei,* inquit, *prædicatorum suorum mentes ad cœlestia contemplanda suspendit: ut quantò liberius se ad intelligendum creatorem suum pennis virtutum librant, tantò feraciùs & uberius imbrem cœlestis eloquii nostris cordibus infundere valeant.*

Sanctus miraculis clarus.

Apostoli.

S. Pet. Dam. serm. 2. de S. Barthol.

Prædicator contemplativus.

143. Inter diversa illustrissimi D. Berlingerii Gessi, Senatoris Bononiensis, Emblemata, vapor, versùs cœlum elevatus, cernitur; cum epigrammate. SERVIRE TONANTI. Nam è nubibus & vaporibus, veluti è panopliâ, Deus sua fulmina capit, quibus orbem terreat, castigetque. Haud aliter Deus nonnullos, è sorte humili ad suprema fastigia sublatos, conficiendis gravissimis negotiis adhibet. Saulem certè è caulâ ad Judeæ solium sublatum reprimendæ Philistæorum tyrannidi destinavit. David, *de gregibus ovium* ad aulam Solymæam assumptus, totius Palæstinæ propugnaculum extitit. Petrus Apostolus è Galileæ lacu raptus, excalceato pede orbem universum triumphavit. Petrus Eremita Amosatenus, Hierosolymis in Christianorum potestatem redigendis, validissimum exercitum conduxit, &c. Denique, quod Magnus Augustinus asserit. *Venit Deus Christus prodesse omnibus: sed elegit prodesse Imperatori de piscatore, non piscatori de Imperatore.*

Homines viles Deo in rebus gravibus serviunt.

Digitized by Google

Bellum finitum.

144. Carolus Rancatus Emblematis loco densam nebulam, sereno exordientis diei radio fugatam, depinxit; addito lemmate. NITIDO RESOLUTA SERENO. Innuebat videlicet, bellum, compluribus annis non sine pertinaci crudelitate continuatum, randem serenæ pacis beneficio, sub annum 1659. fuisse exclusum. Epigraphen è Silio Italico mutuam accepit.

Sil. Ital. lib. 5.

Donec flammiferum tollentes æquore currum
Solis qui sparsêre diem, jamque orbe renato
Diluerat nubes Titan, sensimque fluebat
Caligo in terram NITIDO RESOLUTA SERENO.

Tentatio finita.

Cæterùm eodem Emblemate etiam tentationum & calamitatum nebulas describere licet, ut quæ tandem in quietis & felicitatis amænissimam lucem desinere solent. Tentatio quippe, toto vitæ nostræ decursu duratura, demum cum æternâ beatitate commutabitur. Magno Augustino teste; *usque ad mortem erit tota tentatio, post mortem sola beatitudo.*

S. August. serm. 25 ex addit. à Sirmond.

145. Nebula, hortum infestans, à vicino igne, vel certè à solaribus radiis dissipatur, & ingloria evanescere jubetur. Epigraphe id declarat. PERCUSSA SCINDITUR. Ad verbum Prudentius.

Prudent. Cathemerinon Hymn. matut.

Caligo terræ SCINDITUR
PERCUSSA solis spiculo.

Calumnia superata.

Ratione non dissimili calumnia solo virtutis & veritatis radio destruitur, fugaturque. Unde meus D. Gregorius Comaninus.

Greg. Coman. p. 1. Cant. 2.

Quant' è ver che non puote
Contra il ver la bugia,
Come non può la nebbia incontro al sole.

S. Thom. Villanov. in Dom. Quadrag.

Tentationes depellere.

S. Thomas Villanovanus eodem symbolo demonstrat tentationes, unde anima nostra obnubilatur, internæ veritatis splendore longissimè propulsari. *Quid namque est omnis tentatio,* inquit, *nisi nebula quadam atra, super oculos cordis sparsa, lumen rationis obnubilans & offuscans? Hæc radio veritatis dissolvitur, & in serenitatem placidissimam vertitur. Et sicut nubes spiculo solis percussa dissolvuntur, sic passiones & perturbationes animæ veritatis judicio redarguta, evanescunt.* Eò etiam reflectens Carolus Bovios, crebras conscientiæ turbas, à S. Ignatio Loyolâ in primo pietatis suæ ardore superatas; nebulæ, ad solem exorientem dissipatæ, symbolo expressit; addito lemmate. AD PRIMOS VICTA CALORES.

Dignitas.

146. Tantò amplius in virtute resplendeas, necesse est, quantò sublimius in fortunæ fastigio supra alios excellis. E Vaporis Emblemate id disces, qui solarium radiorum beneficio sublevatus, epigraphen tenet. ELEVOR, UT FULGEAM. Basilius Imperator, Leonem filium instituens, *Cave*, inquit, *ne regni malus custos, degeneris aliquid, atque indigni committas, sed cùm cæteris prælatus es, ut omnibus imperes, ita contende, ut virtute quoque cæteris antecellas.* Ad hunc splendorem, Superioribus cumprimis observandum, haud dubiè collineârunt milites illi, à quibus David cognominatus fuerat *Lucerna in Israel.* In quem locum Gaspar Sanctius, *Et quidem David,* inquit, *si quis alius in Republica Princeps, omnium meritò lucerna potuit appellari, qui sicut viva quædam lex, quæ etiam appellatur lucerna, prævit omnes & vitæ exemplo, & zelo justitiæ.*

Basil. Imp. in Exhort. ad Leonem filium. cap. 10.

2. Reg. 21. 17. Gasp. Sanct. in hunc loc.

Ingratitudo.

147. Ingratum animum, ipsis etiam Mecænatibus suis insultare ausum vaporis coloribus depinges: hic quippe solis adminiculo in aëra sublevatus, paulò post beneficum illius vultum offuscat. Epigraphen addidi. ELEVANTEM OBUMBRAT. Ita Tatius, Sabinorum Rex, Tarpeiam, cujus operâ Capitolium occupaverat, suffocari jussit. Jason Medeam squalore & ærumnis plenam destituit, cujus ope vellus aureum & insignem de monstro victoriam reportavit. Popilius Ciceronem crudeli manu enecavit, cujus facundiâ paulò antè & nominis patrocinium, & vitæ prorogationem acceperat, &c. Cæterùm quibusvis nostris peccatis in Deum aliquo modo sumus blasphemi, eumque, à quo ad corporis & gratiæ vitam elevamur, obumbrare nitimur, S. P. Augustinus. *Omnia vitia blasphemant Dominum; superbia quippe dicit Deum non bonum esse; invidia & ira dicunt, Deum non benè fecisse; illa, quia aliis malum contulit; ista quia sibi intulit. Sic tria hæc vitia specialiter ad injuriam Dei spectare videntur, in quibus summum bonum, quod Deus est, rationalis mens perversè deserit; per superbiam, introrsum ab illo se dividens; per invidiam, exterius visum piè non requirens; per iram, ipsam etiam è recordatione suâ memoriam illius propellens.*

Peccator est Deo ingratus.

S. August. Tract. de septem vitiis post inter Tom. 1. supplem.

148. Nebulam, solis beneficentiâ è loco palustri in sublime elatam, hoc lemmate notabis. NITET ELATA. vel, UT LUCESCAM. Præclarum hoc illorum est symbolum, qui ex obscuris natalibus ad dignitatum fastigia sublati, plurimo gloriosæ operationis splendore diffunduntur. Titus, Suetonio teste, *sordidis ædibus* natus, ac postea primis Imperii honoribus conspicuus, altùm enituit, sicque *vapor elatus*, Abbatis Thesauri verba usurpo, *ut stella fulsit.* Eos præterea idem Emblema concernit, qui, licèt humili loco progeniti, si tamen mundum superent, Deumque confinem habeant, plurimùm gloriæ ac nobilitatis contrahunt. Denique etiam Religiosorum hæc imago est; ut quibus tantò plus existimationis ac reverentiæ accrescit, quò longius à sæcularium consuetudine sese subtrahunt. Optimè S. Gregorius Nazianzenus. *Quidquid facile percipitur, facilè quoque in contemptum venit. Quod autem suprà nos est, quo majore cum difficultate percipi potest, eò etiam majorem sui admirationem movet.*

Virtus in homine ignobili.

Sueton. in Tito.

Religiosus solitarius.

S. Greg. Nazianz. Orat. 16. n. 44.

149. Vapor resolutus, in pluviam descendit, reditque in terram, ex quâ exhalando ascendit. Lemma. UNDE VENIT, RECIDIT. Ita corpus nostrum, morbo ac morte resolutum, redit in terram, ex quâ sumptum est. *Quæ est enim vita nostra? vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminabitur.* Ideò prudenter Maximilianus Cæsar nihil horum, quæ circa ipsum erant, suum judicabat; omnemque diem sibi ultimum illucescere credebat; unde, ut vel unico momento oculos à vitæ instabilitate averteret, capulum funebrem è querno ligno circumferri secum jussit, additâ hâc præmonitione, *Cogita mori.* Continuam hanc mortis contemplationem Carolus V. tanto avo dignus nepos, prætulit tot regnorum ac provinciarum amplissimo Imperio, quo se ultrò abdicavit, ut illâ totus perfrui posset. Saluberrimum proinde est, in terram, unde venisti, prius animo ac cogitatione, quàm corpore recidere. Scitè Climacus *Probatus quidem ille est, qui mortem singulis diebus expectat; sed ille sanè sanctus, qui hanc singulis horis desiderat.*

Mors.

Lips. l. 2. monit. Polit. c. 14.

Meditatio mortis utilis.

Climac. gradu 6.

NUBES. *Caput* IX.

150. NUbes obscura, ventis, igneisque fulgoribus vallata, nonnisi in aquam sese converti patitur. Unde lemma. RETULIT IN MELIUS. Eorum hæc imago est, qui vitam & mores cum melioribus commutant. Bonitas item Divina minarum suarum fulmina in beneficentiæ refrigeria convertit. Divino Psalti id observatum fuerat, quando de Deo cecinit. *Fulgura in pluviam fecit.* In hunc locum Magnus Augustinus. *De ipsis nubibus quid operatur?*

Mutatio. Bonitas Dei.

Psal. 134. 7. S. Aug. in hunc loc.

Fulgura

Fulgura in pluviam fecit; minas ad misericordiam flexit, de terroribus irrigavit. Quomodo de terroribus irrigavit? Quando tibi minatur Deus per Prophetam & per Apostolum, & times; nonne coruscatio terruit te? sed cùm pœnitendo corrigeris, & agnoscis hoc misericordiâ fieri, in pluviam vertitur fulguris terror.

S. Magdalenæ pœnitentia.

151. Oculi S. Mariæ Magdalenæ, è quibus paulò antè, veluti è libidinis officinâ, acutissimi urentium flammarum radii erupeant, hominumque incauta pectora passim succendebant; postea in geminos fontes suot conversi, & uberrimos lachrymarum imbres depluerunt. Unde Carolus Rancatus nubem turbidam, in pluvias resolutam, depinxit; additis illis Psalmi verbis, superiore Emblemate adductis. FULGURA IN PLUVIAM. Nimirum, asserente S. Euthymio. *Instrumenta peccati, facit instrumenta virtutis.* S. Gregorius Papa. *Quod*, inquit, *sibi turpiter exhibuerat, hoc jam Deo laudabiliter offerebat. Oculis terrena concupierat: sed hos jam per pœnitentiam conterens flebat, &c.*

S. Gregor. Pap. Hom. 33.

Apostoli.

152. Nubes in pluvias, supra terram deciduas, resoluta, epigraphen tenet. UT GERMINET. Destillans sanctorum Apostolorum doctrina, instar cœlestis nubis, universum orbē adeò copiosè irrigavit, ut paulò post uberrima virtutum germina produxerit. S. Petrus Damianus. *Doctores sancti per mundum salutifera prædicationis imbrem pluunt, cùm terram cordis nostri doctrina suæ fluentis inebriant, ut eam ad proferenda piis operis germina fertilem reddant.*

S. Pet. Dam. serm. 2. de Bartholom.

Sanctum immaculatæ.

153. Sanctum, à matre suâ multis miraculis clarum, nubi non absimilem dices; quæ supra mundi oculos elevata, in pluvias convertitur, plurimâque beneficentiâ arentem terram fæcundat. Epigraphen subjunges. HINC RAPTA JUVO. Eodem Emblemate Beatissimam Virginem, ad Cœlos exaltatam, significabis, de quâ S. Ecclesia canit. *Quam idcircò de præsenti sæculo transtulisti, ut pro peccatis nostris apud te fiducialiter intercedat.* Andreas Cretensis, ad Deiparam conversus. *Ex quo*, inquit, *translata es è terrâ, te universus mundus continet communem propitiatorem.*

Assumptio M. V. ib. Vigil. Assumpt. in Oratione. Andr. Cret. in Orat. de Dormit. B. Mariæ.

154. Nubem obscuram, naturâ quidem suâ mox in pluvias dissolvendam, à ventis tamen obsidentibus cohibitâ, Lucarinus hâc gnomâ insignivit. NON FLANTIBUS FLUET, vel, NISI FLAVERIT. Ita Gratia Divina, nisi adversus humanæ malitiæ machinas impedita, munificentiæ suæ stellas instar nubis diffundit. Ab hoc argumento non multùm recedere videtur Absalon Abbas. *Inordinatas cogitationes, quicunque Deum pro amore diligit, exterminare debet, eò quòd separent hominem à Deo: nec spiritus sancto possit esse domicilium in conscientiâ, quæ vulnerata est per inordinatæ cogitationis affectum.*

Gratia Dei. Absal. Abb. serm. 12.

Dependentia.

155. Qui ab alterius præscripto totus pendet, per columnam nubis, Hebræorum ducem, significari potest; cui inscribes. TE DUCE EGREDIAR. Ille hanc tesseram opportunè usurpaverit, qui ad supremam vitæ luctam accingendus, Sacro Christi corpore, ceu vero æternitatis Duce, munitur. Porrò Belliduces hostem nunquam aggrediantur, nisi prius Sanctissimam Eucharistiam, veluti victoriarum omnium firmissimam columnam, in auxilium vocaverint. *Quæ est nubes*, inquit Drogo, *quæ præcedit veros Israelitas, nisi verissimum & sanctissimum corpus tuum quod in altari sumimus? Hanc nubem totus exercitus tuus sequitur, Domine Rex Sabaoth, qui autem non sequitur eam, in tenebris est, &c.*

Viaticum sacrum. Eucharistiæ cultus. Drogo de Sacram. Domin. Passion.

Christus tentatur.

156. Scipio Bargalius Christum, in deserto tentatum, non verò superatum, nubis emblemate significavit, quæ elevata, caliginem suam conata prorsus frustrò in solem spargere nititur. Epigraphen addidit. PERTENTAT FRUSTRA. Idipsum in honorem S. Pauli Apostoli dixerim, nam, teste S. Joanne Chrysostomo, *Pauli mentem nulla obnubilavit tempestas, sed in mediis quoque tempestatibus ipsam meridiei claritudinem suo splendore superavit. Sol enim iste, qui in Paulo luxit, tales radios non emittebat, qui tentationum concursu potuerit obumbrari, sed tum potissimum elucescebant.*

Resistere tentationibus. S. Io. Chrys. Hom. [illegible] cap. 11. [illegible]

157. Nubes, in pluvias resoluta, & supra hortum floribus ac fructibus undique consitum, destillans, epigraphen tenet. DIVES IN OMNES. Verbis è D. Paulo desumptis. Prædicatorem hæc imago repræsentat, auditores suos pascere solitum; Principem versùs omnes munificum, &c. De se ipso Constantius Imperator. *Ego porrò*, inquit, *officii mei partes esse duco, vobis non solùm ex publicis bonis lætitiæ materiam præbere; sed insuper privatæ singulorum utilitati, quoad ejus fieri queat, debitam providentiam, sollicitudinemque navare.*

Princeps liberalis. Constant. Imp. Greg. de Thom. [illegible]

158. Nubes, soli adversa, ac pulcherrimo solis ectypo (parelium vocant) depicta; epigraphen legendam offert. LUMEN DE LUMINE. Ita D. Thomas Aquinas, à Crucifixo Dei filio illuminatus, difficillima Theologiæ arcana penetravit. Ita quoq; S. Maria Virgo, Deo plena, solem æternum, humanâ carne vestitum, intra viscera sua portavit, & è quorumdam sententiâ, ignem splendorem ab externo vultu diffundit. Absalon Abbas. *Attraxit sol ille invisibilis nubem istam, cum spiritus sancti radio utero Virginis se insinuante sub nube carnis latens, visibilem se exhibuit, ne oculis ægris odiosa lux fieret, cùm aspicerent filium Dei sub carne, solem sub nube, radium in umbrâ, lumen in laterna.*

Scientia infusa D. Thomæ. Maria V. gravida & resplendens. Absal. Abb. serm. 24.

159. Nubes, solis adversi parelio conspicua; epigraphen tenet. QUIA RESPEXIT. Ita Deus Mariam Virginem gravidam non vultu tantum, sed ipsâ etiam præsentiâ suâ dignatus, penè sibi similem reddidit, utpote quæ simul Mater, Filia, & Sponsa Dei evasit. D. Arelius hoc suum Emblema sequenti poëmate vernaculo explicat.

Maria gravida Deo similis.

Di celeste splendor armata il viso
Vibra raggi di luce, e un' altro sole
Creduta vien dal vero sol diviso
Nuvoletta gentil, e come suole
Terso cristal, di cui lo mira fiso
Sembra d' Apollo vaga sposa, ò prole,
E da Dio riamata, Iddio somiglia
Vergine, ch' è sua madre, e sposa, e Figlia.

Eruditè ad hoc propositum Petrus Bercorius. *Quando radius solaris, scilicet ipse Filius Dei, ab ipso sole Deo Patre usq; ad interiora nubis, scilicet B. Virginis, fuit missus per beatam incarnationem, tunc statim imago ipsius, ipse homo Christus, in ejus utero resultavit.*

Per Bercor. l. 8. c. 15. n. 14.

160. Quemadmodùm Princeps dignitatem suam omnem à Deo derivatam habet, ita mentem nunquam adversùs Deum ingratam circumferat, hempe nubem imitetur, quæ solis parelio insignita, assiduè protestatur. MUNERIS HOC TUI. Justus Lipsius. *Princeps sublimis factus, & clarus à Deo, meritò veneratur, & colit magnitudinis suæ auctorem. Nisi facit, quid expectet, nisi iterum dejici?*

Gratitudo. Iust. Lip. de una Relegione.

161. Animus generosus injurias sibi illatas nonnisi beneficiis compensare solet. Id demonstraturi Humoristæ, symboli universalis locū nubem præferunt, quæ tametsi supra mare collocata, salsis illius evaporationibus amaricetur, postea tamen dulces pluvias refundit. Unde istud è Lucretio lemma. REDIT AGMINE DULCI. Philo Carpasius. *Benefacere*, inquit, *& mala pati, Christianorum est.* Et Hugo Card. *Sicut nubes aquas marinas in dulces convertit, sic memoria Passionis Christi, quam in corpore suo sustinuit,*

Benefacere inimicis. Phil. Carp. in cap. [illegible] Ezech.

quæ

[illegible] passionis & amaritudinis, quas fidelis pro eo sustinent, in dulcedinem vertit.

Studiosus liberalis.

162. Homo virtuosus, insignes suos labores mundo ultrò communicare solitus, nubem pluviam imitatur; cui hunc titulum præfixerim CONGREGATA DISPERTIT. De se ipso fatetur Seneca. *Si cum hâc exceptione detur sapientia, ut illam inclusam teneam, nec enunciem, rejiciam. Nullius boni sine socio jucunda possessio est.* Et S. Basilius, *Discendum est*, inquit, *absque ullo pudore; & docendum absque invidia; & si quid ab altero hauserimus, idipsum non est celandum &c.* Alii hoc Emblemate u significari videntur, qui eleemosynis elargiendis student: nec abs re; siquidem Joannes Eleemosynarius, Leontio Episcopo teste, quantò pluribus à liberalissimo Deo opibus instructus, eò plures ipse in egenos distribuit; pia contentione Deo objicere solitus; *Videbimus quis vincat, an tu mittendo, an ego dispergendo.*

Eleemosynarius.

Misericordia Dei.

163. P. Vincentius Gilibertus Divinam misericordiam nubi roscidæ consimilem dixit, quæ resoluta, hiantis terræ sitim levat, arentemque fœcundat. Epigraphen subdidit. DISSOLVAR UT SOLVAM. S. Petrus Damianus hoc Symbolo Prædicatores exornavit, *Istæ nubes*, inquit, *resolvuntur in aquam, cùm terram cordis nostri doctrina sua fluentis inebriant, ut eam ad proferenda piis operis germina fertilem reddant.* Cæterum nubes, campum torridum & arentem copiosis pluviis recreans, etiam hoc lemmate ornata cernitur. SE EXHAURIT EGENTI, Nonnemo hoc Emblemate Philippi IV. liberalitatem, in sublevanda Flandriæ egestate prorsus regiam, deprædicabat. Illud tamen, omnibus Eleemosynariis proprium, sequenti poëmate explicat meus D. Salvator Carducius,

Concionator.

Liberalitas.

Eleemosynarius.

Nubes egenti exhaurit undis viscera,
Quidni misellos, divos, auro recreas?

Virtus calumniis obruta.

164. D. Nicolaus Crassus nubibus adversis solem elevatis, inscripsit HAUD OBSUNT. Mens Emblematis erat, malevolorum calumnias clarissimis D. Bernardi Venieri virtutibus penitus nihil detrimenti aspersisse. Huic symbolo affine est illud, quod nubem [illegible] conspectu hâc gnomâ notatam refert. DESTRUETUR TANDEM. Calumnia quippe, assiduis conatibus virtuti obscurandæ insidiari solita, tandem evanescit. *Calumnia*, inquiebat *Demosthenes*, *in occasione apud audientem valet, tempore infirmatur.*

Concionatores.

165. Plurimæ nubes versùs solem elevatæ, epigraphen tenent. UT IN ORBE PLUAMUS. Sanctos Apostolos hæc imago repræsentat, qui ex obscuris Galileæ terris sublevati, fœcundas Evangelicæ doctrinæ pluvias per orbem universum dispensârunt. S. Thomas Villanovanus, *Prædicatores*, inquit, *nubes sunt, quæ totam terram animarum fidelium irrigant imbre, & pluvia doctrina Evangelicæ fructificent fructus bonorum operum.* Et S. Joannes Chrysostomus. *Sicut nubes bajulant pluviam & effundunt eam super terram: ita Prophetæ & Apostoli acceperunt verba à Deo, & effundunt super rationabilem terram.*

Gratia Dei.

166. Bartholomæus Rossus aliquot nubes, à sole irradiatas, expressit; hancque loquenti Soli epigraphen adjecit, SPLENDOR EX ME. Innuebat videlicet, omnes creaturarum perfectiones ab uno sole Divino scaturire. Enimverò, teste D. Jacobo, *Omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à patre luminum.* Unde S. P. Augustinus Deum *Lucem Lucificam* vocat; cùm omnis sive gratiæ, sive naturæ splendor nonnisi lucis supernæ sit communicatio. S. Thomas Villanovanus *Vidisti*, inquit, *aliquando nubem atram turbidam vile vaporem à terra sublatum? quod illa deformis est omninò, sic est anima cum illabitur Deus; non videtur ejus gloria, [illegible] est.* Et alibi. *Qualis nubes lucida, cum purpureis coloribus, sole irradiante, [illegible] hujus Virginis anima Deo illuminante fulgebat.*

167. Nubes, solarium radiorum reflexu quaquaversùs illustrata, hanc à me epigraphen cepit. M'ORNO CON L' ALTRUI LUME. Id est. ALIENA LUCE DECORA. In hoc emblemate obelum infigit, qui flagitiis, cæterisque abjecti animi notis onusti, nullâ aliâ laude, nisi quam è prosapiæ splendore emendicatam habent, gloriantur. Porrò eodem symbolo Creaturæ attinguntur; quippe quæ lucem, bonitatem, ac perfectionem suam omnem soli Deo acceptam referre debent. Ut adeò Deus à S. Augustino verò cognominetur *Lumen illuminans*. Hâc præceptione propè instructus S. Protomartyr Levita, in Concilio, Judæis acerrimè infrementibus, apertè confessus est; *Ecce video cœlos apertos, & filium hominis stantem à dextris Dei.* Quæ verba non quidem ad vanam ostentationem, nec ad hostium bilem acrius provocandam, sed eò solùm collimabant, ut Judæorum admirationem, quam de insolito ipsius splendore conceperant, anteverteret; iis quippe in Sancti Martyris vultum, undique resplendentem, defixis, (*& intuentes eum omnes, qui sedebant in concilio, viderunt faciem ejus; tanquam faciem Angeli*) mox subjunxit, prodigiosum hunc fulgorem non aliunde, nisi à clara Dei præsentiâ sibi advenire. *Ut indicaret*, concludit S. P. Augustinus, *Pastorem summum ipsum ostentantem adjutorium, ut videlicet tantum animi robur, & ipsum in facie splendorem alii adscriberet, quàm Christo, de quo disserebat.*

Prosapia.

Auxilium Dei.

168. Alcibiades Lucarinus nubem pluviam hoc lemmate legendam offert; EFFLUENDO CONSUMITUR, Hominem Apostolicum designans, qui in Dei obsequio & proximi emolumento, frontem sudore perfundi, sanguinem è venis diffluere, ipsamq; adeò vitam sibi eripi, non abhorret. Emblemati consonat illud Jobi effatum, *Consumitur [illegible] & pertransit.* Ita S. Paulus, vitâ suâ jamjam ad occasum inclinante, Timotheum his omninò verbis compellavit. *Ego enim jam delibor, & tempus resolutionis meæ instat. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona justitiæ &c.* Sic nimirum post diversos pro S. Ecclesia superatos labores, post gravissima itinera, post patrata sexcenta heroica facta, tandem enervis & viribus confectus, gloriosum vitæ terminum attigit. Nam Chrysostomo teste. *Quantùm sol terram pertransit; propriè emittens radios, tantam & hic beatus Paulus solicitudinem & curam habuit Ecclesiarum omnium quæ erant per totum orbem terrarum.*

169. Mirum est, eodem nonnunquam momento è nubium sinu simul & fulgura, quæ orbem tremore concutiunt, & copiosas, plurimùmque fœcundas aquas in terram spargi. Unde lemma, TERRORE FÆCUNDO. Igneos terrores, à vindicante sive Dei, sive alterius cujusvis boni Principis justitiâ vibratos, mira consortii humani fœcunditas subsequitur: pauculis enim pro merito punitis, plerique omnes à flagitiis cohibentur, & ad saniorem mentem componunt. Senecam habeo testem. *Tria lex secuta est quæ Princeps quoque sequi debet: aut ut eum quem punit emendet; aut ut pœna ejus cæteros meliores reddat, aut ut sublatis malis, securiores cæteri vivant.* Suffragatur S. Gregorius Nazianzenus. *Pœna sæpè eos, qui peccant, meliores reddit: sin minùs eos, qui ad ipsos accedunt: etenim aliorum cruciatus multos ad meliorem frugem convertunt, &c.*

Justitia [illegible].

170. Claudianus poëmate de Histrice canit.

— — — — additur armis
Calliditas, parcusque sui timor; iraque nunquam
Prodiga telorum: caute contenta minari.

Postre-

Clementia Principis.

postrema hæc ultimi versûs particula, CONTENTA MINARI. à Gamberto nubi inscripta fuerat, quæ clarum fulguris splendorem, citra ullam tamen fulminis violentiam, in orbem ejaculatur. Hanc ideam cuivis bono Principi ob oculos positam velim qui clementiâ & benignitate, ceu Imperiorum stabiliendorum basi, nixus; minis potius, quàm suppliciis rem suam perficere satagat. Cassiodorus, à P. Velazchez adductus. *Districtio nostra*, inquit, *in verbis habita, & in factis est ipsa benignitas. Irascebamur placati, minabamur innoxii, & ne potuissemus lædere, terrorem videbamur inferre.* Ita quoque de Deo David, *Ostendisti populo tuo dura &c. dedisti metuentibus te significationem, ut fugiant.* Unde Bellarminus verba illa profundius examinans, *Ostendisti &c.* ait, *Insinuatur benignitas Dei, qui tribulationes non tam immittit, quàm ostendit: ut terreat, non ut noceat.*

Cassiod. apud Velazq. To. 1. in Ep. ad Philip. fol. 556. col. 1. Ps. 59. 4.

Bellarm. in hunc loc.

171. P. Gambertus nubem, supra arescentem campum in pluvias resolutam, illis Virgilii verbis insignivit POSCENTE NULLO. Ita Princeps benignus, supplices egenorum libellos antevertit, suosque gratiæ radios promptâ munificentiâ ultrò diffundit. Deo hanc operandi methodum familiarem testatur Psalmographus, *Præparationem cordis eorum audivit auris tua.* S. Gregorius Nazianzenus de Deo disserens, *Promptâ*, inquit, *munificâ, atq; prolixâ natura est: jucundius dat, quàm alii accipiunt.* Hujus exemplum è filio prodigo desumimus, qui necdum factus supplex, *cum adhuc longe esset, accurrens pater cecidit super collum ejus.* In hunc locum apprimè S. Hieron. *Antequam dignis operibus & verâ pœnitentiâ ad Patrem rediret antiquum, Deus ad ejus præcurrit adventum & reditum filii sui junioris anticipat.*

Virgil. 2. Georg.
Princeps benignus Liberalitas Dei.
Psal. 9. 27.
S. Greg. Naz. Orat 40 in sanct. Bapt.
Luc. 15.
S. Hieron. Epist 146 ad Damas.

172. Nubi, ante solem explicatæ, inscripsêre. TANTO NON PUO' CELLAR, CHE IL GIORNO CELI. Id est, QUOD CELAT, NON AUFERT. Ita venusta nobilis fœminæ facies, licet velamine serico prætecta, miro tamen decore translucet. Ita quoque Christi Divinitas per humanas exuvias, quibus ceu nubibus tegebatur, perspicuè dignosci poterat. De hac S. Hieronymus. *Fulgor ipse & majestas Divinitatis occulta etiam in humana facie relucebat.* Ita demùm calumnia, quamlibet importunas nubes virtuti aut veritati obumbrandæ explicet, adeò tamen nihil evincit, ut invictas tandem dimittere, ac victoriam cudere cogatur. E Tullii sententia, *Multorum improbitate depressa veritas emergit.* Cui non dissimilis Titus Livius, *Veritatem*, inquit, *laborare sæpè, extingui nunquam.*

Pulchritudo velata.
Divinitas Christi.
S. Hier. l. 1. in Matt. l. 9.
Veritas celari nequit.
Cic. pro Cluentio.
Tit. Liv.

173. Intra Pistoriensem Expertectorum Academiam, Emblematis loco nubes cernitur, quæ solem obsidens, epigraphen tenet. ELEVATUR IN UMBRAM. Nimirùm Emblematis author singulari modestiâ significare voluit, se nuperè inter litteratos illos assumptum, solis conspectui (solem quippe Academia illa communis symboli loco præfert) non nisi umbram ingerere. Cæterùm hoc emblema diversorum sensuum est ferax. Imprimis quidem ebrietas nubis est æmula, veluti mentem humanam miserè innumbrans. S. P. Chrysol. *Sicut tetra nubes caligant cœlum, sic obscurant animas intemperata convivia.* Id quod S. hic Doctor etiam de invidia pronuntiat. Ecquid enim invidia aliud nisi nubem repræsentat teterrimam? *Non sic nubes cœlum, nox diem, solem caligo, quomodo mentes cæcat, & tenebrat invidia.* Mitior Emblematis interpres Hugo Cardinalis, *per nubem*, inquit, *significatur caro Christi, quia nubes solis ardorem mitigat per suî interpositionem, & caro Christi iram patris compescuit per suam oppositionem, quia in se sustinuit ictus.* Elias Cretens. refrigerium illud, quod è nubium umbra capimus, Spiritus S. proprium dicit. *Nubis columna Spiritus sanctus est qui eos*

Modestia in virtuoso.
Ebrietas.
S. Pe. Chrysol. serm. 42.
Invidia.
Idê ser. 48.
Ascensio Christi.
Hug. Car. in Luc. 9.
Spiritus S.
Elias Cretēs. in Orat 3. Greg. Naz.

quos vitiosarum affectionum æstus divexat, obumbrat & refrigerat. Denique eandem nubis obumbrationē Richardus de S. Laurentio in Deipara Maria copiosam reperiri testatur. Ipsius verba ita accipe. *De Maria nube dicitur Psal 104. Expandit nubem in protectionem eorum, nempe Israelitarum, & ignem ut luceret iis per noctem. Ecce duo officia, ad quæ data est Maria, ut protegat à fervore solis justitiæ, tanquam nubes, & etiam contra diabolum, quasi igneus murus.*

Protectio Mariæ V.
Richard. de S. Laur. l. 7. de Laud. Virg.

174. Tanta, tamq; generosa fuit D. Caroli Borromæi munificentia, ut juvandæ aliorum egestati, intra unius diei spatium integros principatus erogarit. Nubi, in copiosas & fœcundas pluvias resolutæ, liberalitatem illam non absimilem dices; addito lemmate VOLUNTARIE FUNDIT. Justorum animæ suas operationes non ita necessitate cogente, sicuti liberæ ac fervidæ voluntatis impulsu celere cupiunt. David certè, *voluntariè*, inquiebat, *sacrificabo tibi.* In quem locum laconice S. Ambr. *Expectat Dominus voluntarios ministros.* Atqui Divinas ac Christianas mentes motor? Ethnicis etiam hæc ipsa præceptio altùm fuit impressa. Inter cæteros Demetrium, a Seneca relatum, audi & admirare. *Hoc unum, Dii immortales! de vobis queri possum, quod non ante voluntatem vestram mihi notam fecistis, prior enim ad ista venissem, ad quæ nunc vocatus adsum. Vultis liberos liberos sumere? illos vobis sustuli. Vultis aliquam partem corporis? sumite, non magnam rem promitto, cito totam relinquam. Vultis spiritum? quidni? nullam moram faciam quo minus recipiatis, quod dedistis. A volente feretis, quidquid petieritis. Quid ergo est? maluissem offerre, quam tradere &c.*

Animus voluntarius.
Psal.
S. Ambr. in Psal. 118. serm 14.
Senec. l. de Provid. c. 5

175. Nubes adversis viribus percussæ & agitatæ, quaquaversum ignita fulgura evibrant. Unde lemma COLLISÆ FULGURANT. Haud. aliter mentes hominum virtuosæ, diversis hostium calumniis pulsatæ, miram amœnissimi luminis splendorem in passim ejaculantur. Brevi calamo id pestit. ingens D. Emmanuel Thesaurus, *Virentes*, inquit, *uti nubes collisæ fulgurant.* Apostoli, instar nubium in Synagogis & compitis acerrimè percussi, innumeros tolerantiæ radios sparserunt, laudesq; Deo assiduas dixerunt. S. Stephanus, & S. Jacobus minor, carnificum & lapidatorum tyrannide, instar nubium, gravissimè cæsi, charitatis splendorem adeò insolitum diffuderunt, ut Deo pro iis supplices fuerint facti, à quibus paulò post in acerbissimam mortem præcipitandi erant, &c. S. Augustinus, *videamus spectemus magnum spectaculum. Ecce Stephanus lapidatur! Eja membrum Christi, eja atletha Christi, inspice illum, qui pro te pependit in ligno. Crucifigebatur ille, tu lapidaris. Ille dixit:* Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt. *Tu quid dicis, audiamus. Primo stans oravit pro se & ait,* Domine JESU accipe spiritū meum. *Deinde genuflexit, & flexo genu ait,* Domine ne statuas illis hoc peccatū. *Hoc dicto obdormivit. O felix somnus & requies vera! Ecce quid est requiescere, pro inimicis orare, &c.*

Virtus heroica.
Eman. Thes. ...
S. Aug. serm. 259. de Temp.
Luc. 23.
Act. 7. 59.

176. Mens heroica, inopinatis hostium assultibus nunquam non superior, gloriæ suæ radios per orbem universum spargit; haud secus atque sol fulgorem suum in eas ipsas nubes copiosè diffundit, à quibus paulò ante supprimendus obscurandusque fuerat. Unde lemma DOVE OSCURAR CREDETERLO. Id est AB OBICE LUCET. Certè Deus eo ipso momento cor & animam Sauli copioso radio est dignatus, quo is ad Servatoris nostri gloriam penitùs evertendam accinctus stabat. En immanē Christiani nominis hostem! *spirans minarum & cædis in Discipulos Domini.* Sed quid tùm? *Circumfulsit eum lux de cœlo,* S. P. August. *Cùm Paulus Apostolus, prius Saulus, crudelissimus & immanissimus persecutor, nihil*

Virtus oppressa.
Cōversio S. Pauli.
Act. 9. 1.
Ibid. n. 3.
S. Aug. l. 10 Homil. c. 2

omnino

omninò boni merebatur, imò merebatur plurimum malum. Merebatur enim damnari, non eligi. Et ecce subitò cùm mala faceret, & mala mereretur, unâ cælesti voce prosternitur, persecutor dejicitur, prædicator erigitur. Huc collineat etiam Academicus inter Errantes Brixienses Luminosus, qui nubem, lunæ, adversum, & ab hac illustratam, exhibet; cum lemmate. DUM IMPEDIO, LUCESCO.

Statius li. 7 Thebaid.

177. Idem Emblema, Nubes nimirùm, ab eo ipso sole illuminata, in quem suas umbras paulò ante machinata fuerat, hanc Statii poësin, lemmatis loco præfert. ADDITUR UMBRANTI DECUS. P. Gambertus hoc symbolû benigno Principi proprium dicit, cùm is gratiæ suæ munera etiam in eos derivare soleat, quos gloriæ suæ obscurandæ unicè intentos experitur. Nihil ab hoc Emblemate alienus P. Raulinus, nubem depinxit, Iridis coloribus à sole eleganter discriminatam; cum lemmate. ORNATUR, & OBSTAT. Odoardi Farnesii laudes hæc imago deprædicat, utpote in eos etiam beneficentiæ suæ radius dispergere soliti, qui generoso ipsius splendori obniti videbantur. Certè Christus, Sol Divinus, obscurâ & infami Crucis morte ab hominibus obnubilatus, in tantæ injuriæ vicem infinitum Paradysi splendorem iis promisit. Eò collineans Eusebius Gallicanus. *Credamus Deum*, inquit, *vel ex sola virtute patientia, qui dum ab homine cruci & neci traditur, sic quoque homini gloriam pollicetur: qui illas ipsas injurias & plagas convertit in pretium nostrum.*

Inimicis benefacere.

Luc. 23. 43

178. Tenuis quædam nubes, ad solis conspectum sublevata, epigraphen tenet CITO DISSOLVAR. Caducam, labilem, & transitoriam hominis vitam hæc imago ad unguem exprimit. *Quæ est enim vita vestra?* inquit non sine emphasi S. Jacobus, *Vapor est, ad modicum parens, & deinceps exterminabitur.* Certè Cælius Rhodiginus, S. Bonaventura, S. Maximus, aliique passim miseram ac mortalem vitam nostram sub fragilis ac vanissimæ nubis schemate dignoscendam proponunt. Pulchrè S. Augustinus. *Vivebat heri homo, non est hodie, paulò ante videbatur, modò non est qui videbatur. Ducitur homo ad sepulchrum, redeunt tristes, citò obliviscentur. Dicitur, quàm nihil est homo, & hoc dicit ipse homo, & non corrigit se homo, ut non nihil, sed aliquid sit homo.* Franciscus Petrarcha de Lauræ obitu non sine gemitu canit.

S. Aug. ser. 111 de Divers. cap. 8.

Che come nebbia al vento si dilegua,
Così sua vita subito trascorse.

179. Nubes lucida ac solis parelio effulgens epigraphen tenet. ILLUSTRATUR, ET ILLUSTRAT. P. Jacobus Masenius Mariæ Virgini hanc ideam propriam dicit, quæ Sole Divino gravida, orbem universum illustravit; Unde à S. Hieronym. vocatur. *Nubes diei, nunquam in tenebris, semper in luce.* Opportunè de eadem Dei Matre S. Ambrosius. *Quid splendidius eâ, quam splendor elegit.* Emblemati explicando sequentem è P. Masenio poësin habeto.

Maria V.

S. Hier. in Psal. 77. S. Ambro l 2. de Virgin

Phœbus veluti nubes illustris ab astro,
Illustrat Phœbum, grandior orbe suum.
Sic dum Virgo capit Divinum, ut lamina, Numen,
Numinis effusas auxit in orbe faces.

180. Nubes, quoad pluvias parturiunt, atræ admodùm densæque existunt; at ubi depluêre, pellucidæ evadunt. Lemma. EXCUSSO IMBRE NITEBUNT. E sancti Nili Abbatis, aliorumque Patrum sententia, quamdiu quis suam tentationem circumfert, & intra se cohibet, jacet in mœrore, seque tantùm non conficit: at ubi hoc onus excussit, omnis illicò ægritudo discedit, tristitia mitigatur, miraque animo tranquillitas redit; nullum quippe serenandæ conscientiæ potentius est remedium, nisi ut tentationes omnes coràm Superiore aut Magistro spirituali candidè exoneres, aperiasve. *Non enim validior vel efficacior est vulneribus nostris medicina*, inquit Doctorum Phœbus Augustinus, *quàm habere, qui omni incommodo occurras compatiens, omni commodo occurras congratulans. &c.* Unde cùm tentationum manifestatio tantopere nostrâ intersit, S. Ignatius pro suis sapienter singulis Domibus & Collegiis quêdam rebus spiritualibus Præfectum constituit, *ad quem in suis tentationibus confugiant, cui confidenter sua omnia detegant, & à quo consolationem & auxiliû in omnibus sperent. Ita enim*, Cassiano teste, *fit, ut in nullo te circumveniro callidus inimicus velut inexpertum ignarumque prævaleat; nec ullâ fraude decipere, quem prævidet non sua, sed senioris discretione muniri, & suggestiones suas, vel ignita jacula quæcunque in cor ejus jecerit, ne seniorê celet, non posse suaderi.*

S. Nil. Abb de interem. PP qui erant in Sin.

S. Aug. l. 2. neco c. 3. d amic. c. 5.

S. Ignat. p. 3 const. c. 1. §. 12.

Cassian. l. 4 de inst. ren. cap 9.

PLUVIA. Cap. X.

Incarnatio.

181. VErbi Divini Incarnationem Emblemate significaturus, pluviam depinges, quæ supra lanam distillans, epigraphen ferat. STREPITU SINE ULLO. Emblemati ansam suppeditat Divinus Psaltes. *Descendit sicut pluvia in vellus.* In hunc locum S. Laurentius Justinianus. *Pluvia*, inquit, *sine strepitu descendit in lanam; sic & Deus occultâ virtute in Virginem.* Eadem icone homo quietus, prudens & factis potiùs, quàm verbis clarus repræsentatur. Apposite Ovidius.

Psal. 71. 6. S. Laur. Iust. in hunc lo.

Quietus homo.

Ovid. l. 2. de Trist. Eleg.

Eximia est virtus, præstare silentia rebus.

182. Nubi, supra igneas Æthnæ fauces depluenti, inscripsi. MAGIS ADAUGET. Charitatis Divinæ flammam, inter gravissimas hominum calumnias plurimùm augescentem, hæc imago demonstrat. Firmamentum præsenti symbolo è sacris Canticis accedit, *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem.* In hunc locum P. Cornel à Lapide. *Etiamsi in Cruce*, inquit, *ab iis rideretur & blasphemaretur, omnique infamia & dedecore velut latro afficeretur, hisce aquis, & hoc frigidissimo cordium humanorum gelu, omnique contrarietate superata, quasi per antiperistasim amor Christi vehementius exarsit &c.*

Charitas Dei.

Cant. 8. 7.

Corn. à Lap. in hunc loc.

183. P. Octavius Buldonus, temperantiæ significandæ gratia, primam autumni pluviam hoc lemmate ornavit. TEMPERAT ÆSTUM. Meâ tamen sententiâ lachrymarû pluviæ symbolo illo innuuntur quæ mitigandis afflicti animi doloribus quàm opportunissimè deserviunt. Verissimè Seneca.

Temperantia.

Lachrymæ.

Sen. in Troade Æ. 4.

--- Fletus ærumnas levat.

Ea insuper lachrymarum vis est, ut Nemesis Divinæ ardorem temperent. Petrus Cellensis id observans *O lachryma humilis!* exclamat, *tua est potentia, tuum est regnum tribunal judicis non vereris, amicorum tuorum accusatoribus silentium imponis: quandoque sententiam rapis, etiam ab ore judicis.* Quin imò ipsos etiam Tartari ignes à lachrymis extingui, compertum est; *lachrymæ*, inquit idem Cellensis, *portas refringunt inferni, carbones extinguunt ferreæ fornacis.*

Lachryma.

Pet. Cel. l. de panis c. 12.

Ibidem.

184. Econtrà P. Raulinus pluviis tempore æstivo è nube destillantibus (tempus æstivum Leone supra solem depicto exprimitur) inscripsit. NEC TEMPERAT ÆSTUM. Quasi diceret, lachrymas, in amici morte effusas, nullum intenso amori refrigerium posse affundere, ut qui in eo articulo omnium maximè flagrat. Ita quoque lachrymæ obstinati peccatoris, quales fuêre impius Herodes, & infamis Antiochus, nullam omninò temperiem justitiæ Divinæ flammis injicere valent. De reprobo Esau testem omni humanâ fide majorem habeto D. Paulum. *Non invenit pœnitentiæ locum, quamquam cùm lachrymis inquisisset eam.* Nam Doctore Magno Augustino, *Deus hominem non vivificabit, quando serò pœnitentiæ locum quærit cum lachrymis.*

Lachrymæ in morte.

Lachrymæ sceleratorum inefficaces.

Heb. 12. 17.

S. Aug. Annot. in Iob. cap. 39.

185. D.

185. D. Didacus Saavedra campum, ariſtis flaveſcentem, depinxit, quæ ab imbrium impetuoſi, extra opportunum tempus delabentis, onere deprimuntur, cùm eas nonniſi rore leviter humectari oportet, Epigraphen, Pythagoræ ſeu Bianti familiarem, ſubjuxit. NE QUID NIMIS. Innuebat videlicet, ſummos honores oonnunquam plus calamitatis quàm ſplendoris afferre; quin, ipſa etiam collata beneficia interdum injuriæ loco haberi. Seneca: *Magni animi eſt, magna contemnere; prudentis eſt mediocria malle, quàm nimia; iſta enim utilia ſunt; illa, quando ſuperfluunt, nocent. Sic ſegetem nimia ubertas ſternit; ſic rami onere franguntur, ſic ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas.*

Abundantia & felicitas ſæpè nocent.

Senec. Ep. 6.

186 Gratia Divina, meâ quidem ſententiâ pluviam, ſupra campos diffuſam, imitatur; cum lemmate. INFUSA FOECUNDAT. S Marcus Eremita, *Quemadmodum*, inquit, *pluvia, terræ infuſa, accommodam qualitatem plantis ſuppeditat: ſic quoque gratia, in corda fidelium aſſidue deſcendens, ac influens, convenientes virtutibus actiones largitur*

Gratia Dei.

S. Marc. Erem. de lege ſpirituali.

187 Pluviæ cadenti ſubſcripſi. LABENDO SENSIM OPIMAT. Eruditionis ac pietatis præceptiones, paulatim intra filiorum aut ſubditorum animos delapſæ, optimos illos efficiunt, mirâque operandi virtute locupletant. S. Iſidorus. *Pluviæ nubium, Eloquia ſunt Apoſtolorum, qui quaſi GUTTATIM, id eſt ſenſualiter veniunt, ſed abundantius doctrinæ FOECUNDITATEM INFUNDUNT.*

Documenta paulatim inſtillanda.

S. Iſid. l. de Summo Bono. ... 33.

188. Vehementior corrigendi ratio intra ſubditorum animos graviſſima damna, turbaſque vix unquam conciliandas parit. Ideæ loco impetuoſos ac horrendos cataclyſmi nimbos, hoc lemmate notatos, accipe. ARVA SUBVERTENT. Utriuſque, hujus videlicet, & præcedentis ſymboli mentem ſtrictim attingit S Hieronymus. *Pluvia illa optima eſt, quæ ſenſim decidit in terram; ſubitus & nimius imber in præceps arva ſubvertet.* Pulchrè ut ſolet, Magnus Auguſtinus. *In correctione tenendus eſt modus aptus humanitati, congruus charitati; ut nec totum, quod poteſtatis eſt, exeratur; & in eo, quod exeritur, dilectio non amittatur; in eo autem, quod non exeritur, manſuetudo monſtretur.*

Correctio vehemens.

S. Hieron. Epiſt. ad Furiam.

S. Auguſt. l. 1. contra Creſcon. cap. 51.

189. Pluviæ ſimul ſuper florentem hortum, & campum ſpinoſum deciduæ, epigraphen tenent. IDEM IMBER, FRUCTUS DISPAR. Ita Divinum auxilium diverſa in diverſis ſortitur effecta. Optimè in rem præſentem Theologorum Phœbus, Auguſtinus. *Quidquid loquimur in nomine Dei, quoniam Dei eſt per nos loquentis, imber Dei eſt, videte vos qualis terra ſitis. Nam quando pluvia venit ſuper terram, ſi bona terra eſt, fructus bonos parit: ſi mala terra, ſpinas parit. Pluvia tamen dulcis eſt, & ſuper fructus, & ſuper ſpinas.*

Gratiæ Divinæ diverſi effectus.

S Aug in Pſal. 98.

190. Jobus admirandam Dei providentiam dilaudans: *Qui ligat aquas*, ait, *in nubibus ſuis ut non erumpant pariter deorſum.* Divinæ providentiæ eſt, aquas aëreas claudere, & velut panno aut veſte conſtringere, ne diffluant Harum aquarum vehiculum nubes, & inſtar equorum venti ſunt, qui alveos illos per orbem quaqua verſus trahunt. Quòd ſi Deus has aquas uno impetu præcipitari ſineret, plus equidem obeſſent, quàm prodeſſent; ſed quia ſtillatim & guttatim defluunt, fœcundo elapſu terram irrigant. *Si continuerit aquas*, ait Jobus, *omnia ſiccabuntur, & ſi emiſerit eas, avertent terram*, ſicut in diluvio, cùm dimiſſæ, agmine facto præcipites ruebant. Unde pluviis, leniter deſtillantibus, inſcribens STILLANDO PROSUNT. Aquæ in Divinis paginis ſymbolum ſunt afflictionis. Hinc Pſaltes Regius dixit: *Intraverunt aquanſque ad animam meam.* Quemadmodum Deus pluvias ſic Orbi attemperat, ut nec illarum

Job 26 8.

Deus calamitates noſtras mitigat.

Job. 12. 15.

Pſal. 68. 2.

& omnem saporis suavitatem. Ita & Christus in Eucharistiâ, parvulis est lac, infantibus olus, perfectis solidus cibus, ut pulchrè explicat S. Gregorius Nyssenus. S. Cyprianus, Hic panis, inquit, omnium carnalium saporum irritamenta, & omnium exsuperat dulcedinum voluptates. Vide, quomodo hic, qui Christi commemorant passionem intra sacra officia, quasi per quosdam canales, de interioribus fontibus egrediuntur torrentes, & super omnes delicias lachrymis nectareis anima delectetur; quantam suavitatem animæ inquirenti, ubi sit Deus suus, suspiria contemplationis eliciant.

S. Gregor. Nyss. S. Cyprian. Tract. de Cœna Domini.

199. Manna Hebræis tantum roboris contulit, ut Amalecitas felici pugnâ superârint, lemma. DAT ROBUR. Genuina hæc Sanctissimæ Eucharistiæ imago est, cujus virtute omnia cœlestis patriæ impedimenta ac tentationes eitra negotium removentur. S. Bernardus. Duo illud Sacramentum operatur in nobis; ut videlicet & sensum minuat in minimis, & in gravioribus peccatis tollat omninò consensum. Si quis vestrûm non tam sæpè modò, non tam acerbos sentit iracundiæ motus, invidiæ, luxuriæ &c. gratias agat corpori & sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo. Et S. Joannes Chrysostomus. Hæc mensa animæ nostræ vis est, nervi mentis, fiducia vinculum, spes, salus, lux, vita nostra.

Euchari-stia. S. Bernard. Ser. de Bapt. & in Cœna Domini abisto. S. Io Chrys. Hom. 4. in 1 ad Corinth.

200. Manna, congenitâ suâ dulcedine, suavissimum sacchari saporem & colorem referebat, lemma. DULCEDINE PRÆSTAT. Ita Sanctissimæ Eucharistiæ gustus adeò suavis est ut præ illo terrenas voluptates omnes fastidiamus. Unde post sumptam Eucharistiam S. Cypriano teste, sequitur, ut deinceps peccatorum pocula horreat, & omnis sapor delectamentorum carnalium sit ei quasi rancidum radenque palatum acuta mordacitatis acetum. Eodem symbolo felicissima Beatorum ambrosia, & suavitas inenarrabilis significatur. Ibi enim, inquit, S. Gregorius, est lux sine defectu, gaudium sine gemitu, desiderium sine pœnâ, amor sine tristitia, satietas sine fastidio, sospitas sine vitio, vita sine morte, salus sine languore; Perfecta viget in omnibus charitas, una omnium lætitia, una jucunditas.

S. Eu-charistia. S. Cyprian. ... Beatorū gaudia. Greg. in Psal. 7. pœnitential.

201. Manna, sive in parvâ, sive in magnâ copiâ ab Hebræis collectum, singulis tamen totum id conferebat, quod ad diurnum victum sufficerat; Angelo nimirum invisibiliter addente, si infra debitam portionem; demente verò, si ultra illam collegissent; ut explicat P. Cornelius à Lapide. Unde lemma. EADEM MENSURA CUIVIS. Ita Christum in Sanctissima Eucharistia æqualiter omnes recipiunt, sive species plures, sive etiam hostia major sit, sive minor. D. Thomas, Ex hoc, inquit, quod sacerdos plures hostias consecrat in unâ Missâ, non multiplicatur effectus hujus Sacramenti, quia non est, nisi unicum sacrificium. Nihil enim plus est virtutis in pluribus hostiis consecratis, quàm in unâ, cùm sub omnibus, & sub unâ non sit nisi totus Christus. Unde nec si aliquis simul in unâ Missâ multas hostias consecratas sumat, participabit majorem effectum Sacramenti. Eodem symbolo innuitur mirum adeò esse Dei providentiam, ut omnibus æqualem annonam, quæ vitæ tuendæ sufficiat, subministret; superfluæ enim avarorum divitiæ crumenas duntaxat replendis, & animabus inquinandis, non verò fami exsaturandæ conducunt. Pulchrè S. Chrysostomus. Avarus dives à paupere tantis differt curis, neglectu Dei, corporis inquinatione, & animi perditione, nam ventrem uterque æquè satiant.

Corn. à Lap. in Exod. ... Eucharistia. D. Thomas 3. p. q. 79. a. 7. ad 3. Divitiæ per-niciosæ. Chrysost. Hom. 40. in 1 ad Cor.

202. Hebræorum manna summo mane colligi debebat, utpote incalescente Sole liquescere solitum, lemma. SUB SOLE LIQUESCET. Ita nimirum orationis ac gratiæ Divinæ capescendæ opportunissimum tempus matutinum; reliquo enim die intentio nostra facilè inter negotia distrahitur. Certè Sapiens de mannâ, ad Solem liquescente, ait. Statim ab exiguo radio Solis calefactum tabescebat: ut notum omnibus esset, quoniam oportet prævenire Solem ad benedictionem tuam & ad ortum lucis adorare. Unde Jobus sanctificabat illos (filios), consurgensque diluculo offerebat holocausta pro singulis. S. Athanasius, Magnum, ait, certamen decus, electo ipso Deo sistere se ipsum, & prævenire in gratiarum actione Solem. Et S. Chrysostomus in illa Psaltis Regii verba. Manè exaudies vocem meam, ait, Ab initio dies David dabat Deo primitias. Oportet enim ad gratias tibi agendas Solem prævenire, & ante ortum lucis te interpellare, &c.

Ratio matutina optima. Sap. 16. 28. Iob. 1. 5. S. Athan in Psal. 5. S. Chrysost. in Psal. 5.

NIX Cap. XIII.

203. Omnes inferi hujus orbis creaturæ, germina, herbæ, arbores, fructus, metalla &c fæcundo solarium radiorum vigore adolescunt, suaque incrementa ab illo capiunt; unicam nivem ab hac suâ universali beneficentiâ exclusam vult ille siderum Princeps; utpote quam dissolvit, suffocat ac extremè persequitur. Unde nivi, ad Solis conspectum depictæ, inscribens. DECRESCIT, NON INCALESCIT. vel, DECRESCIT, QUO CÆTERA CRESCUNT. Genuina hæc ingrati animi Idea est, qui cœlestium beneficiorum radiis copiosè excitatus, tantùm à perfectione comparandâ abest, ut potius ad deteriora ruat, mentemque dissolutam majoribus probris involvat. Hanc complurium miseriam ooo sine suspirio deplorat Salvianus, Deus, inquit, nobis bona præstat, ut boni simus: nos è diverso, quoties bona accepimus, mala nostra cumulamus. Ille nos beneficiis suis vocat ad probitatem, nos ruimus in dissolutionem, &c.

Ingratus. Salvianus l. 6 de vero Iudic.

204. Nivis frigus terræ coërcendæ deservit, ut in fructibus producendis ante præstitutum tempus nec quidquam luxuriare possit, sed omnes illos destinatæ messi maturos ac copiosos reservare debeat. Proinde campum, nive respersum, hoc lemmate ornavi. RIGORE FOECUNDAT Ita prudes ac discreta corrigendi ratio immoderatis vitæ nostræ licentiis frenum injicit, & ad saluberrimos beatitatis æternæ fructus proferendos disponit. Utinam Domine Jesu, Divi Ambrosii preces sunt, terram meam nivis ipsius candore respergas, ne præpropero calore vernantis corporis arva luxurient; sed potius sotu nivalis semina verbi cœlestis pressa fœcundent. Calamitates etiam occasionem opportunissimam ipsâ suâ mole afferunt, ut pietatis calorem, ac virtutum frugem longè uberrimam concipiamus.

Correctio di-screta. S. Ambros. l. 7. in Luc. cap. 11. Calamitates utiles.

205. Tametsi nix, intra valles & campos dispersa, facili negotio dissolvatur; attamen supra montium cacumina æstatem ferre, ac diutissimè conservari assolet. Emblemati lemma, è Divino Psalte mutuum, subjunxi. IN ALTIS HABITAT. vel, CELSO LOCATA PERENNAT. Ita omninò puritas, castimonia, & innocentia potissimùm supra vitæ religiosæ fastigium collocari desiderant, quòd in orbe hoc infero, nullis non injuriis indies pervio, integritatem suam difficillimè sartam tectamque custodire possint. Petrus Bercorius. Sicut nix in montibus plus quàm in vallibus perseverat, sic in contemplativis plus viget castitas, quàm in activis. Et paulò post. Nives sunt divitiæ & mundi prosperitates, quæ plus abundant in superbis & montosis, quàm in vallibus, id est humilibus virtuosis.

Psal. 112. 5. Innocentia. Pet. Bercor Reduct. l. 5. c. 25. n. 1. Idem n. 7.

Digitized by Google

S. Aug. Lib. Medit. c. 37.

Unde Magni Augustini ad Deum preces. *Tene mentem meam, ne ad ima tenebrosa vallis corruat, & prohibeatur alta respicere. Tene cor meum manu tuâ, quia sine te ad altiera non rapitur.*

Calamitas utilis. *S. Ambros. l. 7. in Luc. c. 11.*

206. Nix, campos & vineas cooperiens, epigraphen tenet. HINC MESSIS UBERIOR. S. Ambrosio id observatum. *Nix*, inquit, *cùm cadit, latior solito tritici proventus exuberat.* Animus noster, ærumnis tantisper obrutus, ad plurimam sanctimoniæ frugem consequendam instruitur, rursùs Verbi Divini fomentis, ceu candidâ ac fœcunda nive, contectus, miram operandi vim concipit. Expertus id Magnus Augustinus, *Percussisti*, inquit, *cor meum verbo tuo, & amavi te.* Et rursùs. *Ego vires parvas habeo, sed verbum Dei magnas habet; valeat in cordibus nostris.*

Verbum Dei. *S. Aug. l. 10. Conf. cap. 6. Idem. lib. 50 Homil. hom. 29.*

Peccator. Pœnitens

207. Nivem, supra montes sparsam, ac solarium radiorum contactu mox dissolvendam, hoc lemmate notârunt. CITO DILABITUR. Bartholomæus Rossus hâc icone persuadet, hominum corda, quantumvis instar nivis algentia, primo gratiæ Divinæ aspectu commoveri, & pristinæ suæ teneritudini restitui. Unde alius eidem Emblemati subscripsit. COELESTI LANGUET. D. Paulus huic imagini firmamentum addidit, qui licet scelerum frigore ac odio versùs Christianos penè congelatus, mox tamen, ubi *circumfulsit eum lux de cœlo*, suavi quodam languore emolliebatur, *Domine*, inquiens, *quid me vis facere?* S. Petrus quoque, vix unico Solis Divini aspectu tactus, mox in tenerrimas lachrymas est solutus. De hoc S. P. Augustinus. *Petrum pollicentem & negantem, præsumentem & deficientem, viderunt tamen oculi tui, nam quòd exiit foras, & flevit amarè, fletus ille de respectione Dei fuit.* Hinc meus D. Gregorius Comaninus, Divini illius aspectus memor, vernaculâ linguâ canit.

Act. 9. 6. Ibid. S. Aug. in Psal. 151. SS. Petri & Pauli conversio. *Greg. Coman. Canzon. X. Stanza 6.*

Luci del mio Signor, luci gioconde,
Mirate oime cosi fiammanti, e belle,
Che strugendosi quelle
Nevi, che al cor fan verno, un doppio rio
Versi di pianto anch' io.
Anzi un diluvio, che l' antiche, e nove.
Colpe sommerga, e me tutto rinove.

Vita humana.

Prior Emblematis hujus epigraphe, *Citò dilabitur*, etiam caducam vitam nostram, instar nivis coram Sole transituram, commonstrat; ut probè observat Ovidius.

Ovid. l. 1. Amor. Eleg. 8.

Labitur occultè, fallitque volubilis ætas,
Et celer admissis labitur annus equis.

Libido.

208. Nix, solis ardore soluta, epigraphen tenet. ARDORE LIQUESCO. Libidinis adeò immodicus est ardor, ut non animæ tantùm, sed & corporis vires enervet, perdatque. Magno Augustino teste, *Concupiscentia mala quasi ardor est ignis: ignis consumit vestem, libido consumit animam.* Porrò Maria Magdalena, ad Christi Solis Divini pedes provoluta, in lachrymas desiit, suoque inter suspiria nobilis cujusdam ingenii ore sequentes sensus expressit.

S. Aug. in Psal. 57. Magdalena.

Nix ego, Sol Christus, radiorum ARDORE LIQUESCO:
Nil mirum ex oculis si fluat unda meis.

209. Nix, in candidos floccos decidua, lemmatis loco per prosopopœiam de se ipsâ testatur. MIHI CANDOR AB ALTO. Ita quidquid sanctitatis, castimoniæ, aut gratiæ candore resplendet, nonnisi à supremâ & infinitâ Dei bonitate scaturire potest. Unde Hugo Cardinalis in illa Threnorum verba, *Candidiores Nazaræi ejus nive*, ait, *Nix comparatur castitati, vel per nivem castitas designatur; quia sicut nix ex alto descendit, sic nullus castus est, nisi dono speciali.* Sap. 8. 21. *Scivi quòd aliter non possum esse continens, nisi Deus det.* S. Augustinus, *Habes quod ames pro mundis amoribus, imò pro immundis amoribus. Sed parùm est moveri, nisi impetres adjuvari. Est ergò à Deo patientia nostra contra dolores; & continentia, quæ necessaria est contra voluptates.*

Castitas. *Hugo Card. in cap. 4. Thren. v. 7. S. Aug. ser. 42. de Divers. cap.*

Conceptio immaculata Mariæ. *Io. Geom. Hymn. 3.*

210. Ut Mariam Virginem ab ipso conceptionis suæ exordio penitùs illibatam commonstres; nivis congeriem, hoc lemmate distinctam, pinge. MEUS EST AB ORIGINE CANDOR. Ad hoc propositum Joannes Geometra.

Gaude concretum sublimi corpus olympo,
Et vitii nostri crimine Virgo carens.

S. Gregorius Thaumaturgus, Deiparam venerabundo ore affatus, *Tu sancta*, inquit, *omni humanâ naturâ gloriosior ac purior, sanctiorque effecta es, ac nive quidem candidiorem habens mentem, &c.*

S. Greg. Thaum. serm. 2. Annun.

Hypocrita.

211. E nive, veluti è speculo, fucatam hypocrytæ sanctimoniam discernere licet, utrique enim subscripseris. ALBA, SED FRIGIDA, vel certè, CUM FRIGORE CANDOR. Nam S. Petro Damiano Cardinale teste, *Hypocrita, qui se per sanctitatis adumbrata figmentum transfigurat in Angelum lucis, nullis infervet æstibus charitatis, atque ad instar nivis, simul est ALBUS, ET FRIGIDUS.* In eandem sententiam S. Isidorus. *Aries*, inquit, *sunt homines, dilectione frigentes: qui etsi existant candidi puritate Baptismatis, non fervent spiritu charitatis.*

S. Petr. Dam. l. 6. Epist. 42. S. Isid. l. 4 ... c. 13.

Puritas Divina.

212. Nivem, eximiæ puritatis ideam, hoc versu, seu lemmate, insignies. AL MIO RISCONTRO OGNI BIANCHEZZA E VILE. Id est. SIC MIHI COLLATUM VILESCIT QUODLIBET ALBUM. Emblemati suffragatur S. Joannes Chrysostomus, de Divinis prærogativis disserens. *Sicut ad comparationem nivis & solis omne mundum sordidum videtur, & omne lucidum obscurum; ita quantum ad comparationem Dei, qui solus singulariter est bonus, omnes mali videntur.* Eandem iconem etiam S. Joanni Baptistæ propriam facit; *si albam vestem*, inquit, *posueris juxta nivem, incipit tibi sordida apparere, etsi verè sordida non est; tamen similitudine nivis sordida inveniuntur: sic quantum ad comparationem Joannis, omnis homo videbatur immundus.*

S. Io. Chrys. Hom. ... Imperf. S. Joan. Baptista. *Idem Hom. 3. Imperfect.*

Providentia Divina.

213. D. Octavius Boldonus, Divinam providentiam significaturus, nivem pinxit, quæ per campos sparsa, epigraphen tulit. OPPORTUNE FOECUNDAT. Testem habeto Prophetam Regium. *Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das illis escam in tempore opportuno.* Et Rursùs. *Omnia à te expectant, ut des illis escam in tempore.* Idest, interprete S. Basilio, *Abs te omnia suo tempore, quæ necessaria sunt, reportant.* S. Ambros. eandem fœcundandi virtutem in verbo Divino animadvertens, *Verè*, inquit, *hic solus sermo nivibus comparandus, qui de cœlo missus in terras, jejuna nostrorum arva pectorum fœcundat.*

Psal. 144. Psal. 103. S. Basil. in hunc loc. Verbum Dei. *S. Ambros. l. 7. in Luc. c. 11.*

Eloquentia.

214. Eam esse eloquentiæ vim, ut rigentes etiam ac induratos hominum animos emollire queat; P. Octavius Boldonus nivis Emblemate demonstrat, quæ zephyro spirante resolvitur, fugamque è campis molitur. Epigraphen, DIFFUGERE, Horatius suppeditat.

Horat. lib. 4. Carm. Ode 7.

Diffugêre nives, redeunt jam gramina campis.

Porrò purissimus nivis candor illustrem Justorum

typum

typum Præfert; Unde Joannes Apocalypticus, sese vidisse testatur, sanctissimos homines ac Cœlites, viso Divini judicis, ceu Solis perspicacissimi, vultu, ingenti terrore perculsos aufugisse. *Vidi thronum magnum, candidum, & sedentem super eum, à cujus conspectu fugit terra & cœlum, & locus non est inventus eis.* Si demùm in nivis frigore calamitates humanas contemplari libeat, oportunè dixeris, ad unum Deiparæ Virginis (quam Deus Sole amictam voluit) obtutum, eas omnes evanescere, & irritas cadere. Fidem suam interponit S. Amedeus, de Virgine Matre differens. *Velut ardore Solis defluit glacies: sic ab ejus facie inimicorum deperit acies, eaque jubente nihil adversi subsistit.*

(Margin: usti perterrefacti. — Apoc. 20. 12. — Maria Protectrix. — S. Amed. Hom. 8. de Laud. Virg.)

215. Nix, per campi planitiem sparsa, epigrapheu tenet. SOLUTA FOECUNDAT. Hoc inter encomia sua numerari cumprimis studeat bonus Prædicator, ut discretâ & opportunâ suâ facundiâ auditorum mentes, veluti terras steriles, mirâ ubertate, fructibusque plurimis repleat. S. Gregorius Papa. *Sicut nix terram, cùm jacet, operit, cùm verò liquatur, rigat: ita Sanctorum virtus per firmitatem suam apud Deum vitam peccatorum protegit, & per condescensionem suam, quasi liquefacta, arentem terram ut fructus proferat, infundit.*

(Margin: Concionator. — S. Greg. Pap. l. 27. Moral. cap. 24.)

216. Joannes Baptista Seccus, ad Comitis Lucretii Gambaræ exequias, Emblematis loco, nivem statuit, quæ liquefacta, campum irrigabat; cum lemmate. RIGAT LIQUESCENS. Innuebat videlicet, heroëm illum longè virtuosissimum, tametsi è mortis luctâ jamjam fatiscentem, adhuc tamen adstantium coronam sanissimis præceptionibus ac exemplis uberrimè locupletasse. Idipsum tamen jure longè meliore de Christo patiente dixerim, cujus singulæ actiones, ipsaque adeò mors humanam gentem amplissimis virtutibus ac beneficiis fœcundârunt. Pulchrè S. Ambrosius. *Fatigatur ex itinere Jesus, ut reficiat fatigatos; petit bibere, sitientibus potum spiritualem daturus; esurit, cibum salutis esurientibus traditurus; moritur, vivificaturus; sepelitur, resurrecturus; tremulo pendet in ligno, confirmaturus trementes; &c.* Cæterùm emblemati explicando sequens epigramma subjunxit Seccus.

(Margin: Christus patiens. — S. Ambros. l. 3. de Fide c. 8.)

Ut nix per tepidas æstu delabitur undas,
Donat & interitu vivere prata suo:
Sic nostras moriens fœcundat Gambara mentes,
Et docet ad vitam nos inhiare novam.

217. Nivem ab aquâ vel in hoc etiam differre cernimus, quod hæc, instar crystallini speculi, diversos colores, ac obvias quasvis rerum confinium formas in se effingat; nix econtrà, observante Francisco Paulino, OBJECTA NEC EXPRIMIT ORA; Nix enim recipiendis aliorum imaginibus penitùs ineptam se exhibet, neque candorem suum temerè violari patitur. Hominis illius hanc iconem propriam dixeris, cui ex æquo & vitæ castimonia & modestia obtigit: is quippe sive domi, sive in itinere, omninò decretum sanctumque habet, nec intra oculos, nec intra animam imagines illas admittere, quæ integritatis suæ candori labem vel minimam aspergere, eamque contaminare possent. Talem se Jobus Deo & orbi probavit: *Pepigi fœdus*, inquiens, *cum oculis meis, ut ne cogitem quidem de virgine.* Nimirùm, interprete P. Gaspare Sanctio. *Docet, adeò sibi castitatem, munditiem, atque candorem placuisse, ut non solùm oculos, qui in ipsius erant potestate, ab aspectu, sed etiam mentem à fœminarum cogitatione cantinuerit.*

(Margin: Castitas modesta. — Job. 31. 1. — P. Gasp. Sanct. in hunc loc.)

218. Geminum è nive beneficium recipimus: primò quidem exsuccam & arescentem terram fœcundo suo liquore irrigat; dein omnem terræ squalorem ac spurcitiem tegit. Unde lemma. RIGAT, ET OPERIT. Ita Justus obduratos aliorum animos bono suo exemplo rigat, eorumque vitia prudenti ac discretâ charitate coram aliis abscondit. Appositè S. Gregorius. *Sicut enim nix*, inquit, *terram, cùm jacet, OPERIT, cùm verò liquatur, RIGAT: ita Sanctorum virtus per firmitatem suam apud Deum vitam peccatorum protegit, & per condescensionem suam, quasi liquefacta, arentem terram, ut fructus proferat, infundit.*

(Margin: Justus. — S. Greg. l. 27. Moral. c. 14.)

219. E versutis mercatoribus nonnemo, cùm ob fidem creditoribus desertam, foro cedere, fortunisque omnibus exui juberetur, mox plurimùm denarii æris contraxit, sicque non tantùm nomen, sed & divitias, è conturbatione deperditas, cum insigni auctuario, redemit. Hanc hominis vafritiem demonstraturus D. Joannes Baptista Mazzolenus, pro eruditi ingenii sui more, Emblematis loco, niveum globum depinxit, qui per montis præcipitium devolutus, è sociata nive in amplum molem excrevit. Epigraphen addidit CUMULATA CADENDO. Idipsum etiam de prostituti pudoris muliere dixeris, quæ è frequenti libidinis ac impudicitiæ lapsu magnam divitiarum vim congessit. Dedecus est, unicam olim meretricem è turpi corporis quæstu integram pyramidem maximis impensis in Ægypto erigi curâsse; aliam item iisdem sumptibus vasta Græcæ cujusdam civitatis mœnia extrui fecisse; adjuncto hoc dictorio; *Ex Græcinm intemperantiâ.* Cæterùm cùm plures, dum in peccata ruere permittuntur, ex ipso suo lapsu cumulatam virtutis colligendæ occasionem capiunt. Audaciter Magnus Augustinus, *Audeo dicere*, inquit, *superbis continentibus expedit cadere, ut in eo ipso, in quo se extollunt, humilientur. Quid enim prodest, cui inest continentia, si dominatur superbia?*

(Margin: Quæstus mali. — Peccata interdum utilia. — S. Aug. De verb. Dom. serm. 33. c. 9.)

220. Nix, intra angustas montium cavernas, veluti in tenuissimis porticubus videnda, à P. Gamberto hanc Claudiani gnomam lemmatis loco recepit. LATUISSE JUVAT. Puritatis ac innocentiæ hoc schema est, quæ solitudinis & recessûs beneficio integræ persistunt. Inde fit, ut, quæ in sacris Literis phrasi latina vocantur *Virgines*; idiomate Hebræo dicantur *Absconditæ*; prout è compluribus Geneseos, Isaiæ, & Canticorum locis testatum faciunt Interpretes; verissimè proin *latuisse juvat.* Dicta confirmans S. Hieronymus, suam Eustochium his omninò verbis hortatur. *Semper te cubiculi tui secreta custodiant. Audias ab sponso; Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, &c.*

(Margin: Claud. l. de Rap. Proserp. — Solitudo virginum. — Gen. 24. 16. Isaia. 7. 14. Cant. 12. — S. Hieron. ep. 22. ad Eustoch.)

221. Qui virum eximium, in ætate provectâ ad Cardinalium purpuram sublevandum, augurari cupit. Emblematis loco nivem pingat, hoc lemmate insignem; VETUSTATE RUBESCET. Nam è Plinii, aliorumque sententiâ, *Nix vetustate rubescit.* Idipsum de Martyre sene dixeris cujus cani tandem nobilissimâ proprii sanguinis purpurâ ornantur. Sic Eleazarus, *vir ætate provectus*, quòd Dei mandatum transgredi nollet, Tyranni imperio interfectus est. S. Aretas, nonaginta quinque annorum senex, jamjam capite plectendus, *Ego autem*, inquiebat, *sum beatus, non ob id præsertim, quòd in hac vita in bona fui existimatione; sed quia in profunda senectute subeo martyrium, & tam magnam, & populo tam frequentem civitatem, & totam regionis ipsius gentem Deo offerre; qui etiam mei perpetuam conservabit memoriam, summas illi gratias agentes;* uti prolixè refert Surius.

(Margin: Vaticiniũ Cardinalatus. — Plin. l. 11. c. 35. — 2. Macch. 6. — Sur. 24. Octob.)

222. Nix, per montem Æthnam dispersa, quantumvis igni vicina, nihil tamen exindè damni sustinet: ut potè ARCANO DEFENSA GELU. Ita Virgi-

Virginitas constans.

neo D. Thomæ Aquinatis candori penitus nihil decessit, quantumlibet à Tartareis lasciviæ lupæ flammis acerrimè infestaretur. Eandem nivis Æthneæ resistentiam etiam in obduratis ac rebellibus peccatorum animis experimur; E S. Gregorii doctrinâ, *Quid aliud nive vel grandine, nisi frigida ac dura intelligenda sunt corda pravorum? Sicut enim fervore charitas, sic solet in sacro eloquio frigore malitia designari.*

S. Greg. l. 19 Moral. c. 32.

Luc. Flor. lib. 2 cap. 4.

223 Lucius Florus, quærens, cur ii, qui alpes incolunt, in primo conflictu strenuè ferociterque hostem aggrediantur, pugnâ verò paulatim incalescente, spiritum remittant, & languescant animis? respondet, *Alpina corpora, humenti cælo educata, habent quiddam simile cum nivibus, quæ mox ut calabre pugna, statim in sudorem eunt, & levi motu, quasi sole, laxantur.* Unde nivem, è vicino sole mollescentem, hoc lemmate afficies. MOLLESCIT AB IGNE. Ita homo, ardore venereo tactus, mox effœminatur, & masculus ejus animus in mollitiem, ignaviamque degenerat muliebrem: quantociùs enim enervant, ut primùm irruerint, libidinis flammæ. Olim invicti extitêre Milesii, qui delitiis, luxuque diffluentes, brevi totius roboris jacturam fecêre. Immoderata carnis petulantia, importuna illa lues, ardorque perniciosissimus, totam subvertit Pentapolim. Senecâ teste, *Una Hannibalem hyberna solverunt: & indomitum illum nivibus atque alpibus virum enervaverunt fomenta Campaniæ. Armis vicit, vitiis victus est.* Præclarè S. Augustinus *Unde turpe est, ut, quem non vincit homo, vincat libido.*

Libido effœminat.

Senec. Epist. 51.

S. Aug. Ep. 205. Tom. 2.

G R A N D O.

Caput XIV.

Calamitas generose superata.

224. CAlamitatis, brevi finiendæ, imaginem grando repræsentat, quæ vix tecto allisa, mox rumpitur dissilitque Unde Bargalii inscriptio. ILLIDIT, AT DISSILIT. Cæterùm grandinem contrario robore adeò veloci diffringi, nulla alia est causa, nisi tecti durities. Eodem planè modo ærumna, adversus robustum hominis magnanimi pectus impulsa, mox repercutitur, irritoque conatu cadit. Justus Lipsius *Ut grando, tectis magno strepitu ILLISA, ipsa tamen DISSILIT: sic clades in firmum animum si accidant, frangantur, non frangant.* Et prior illo Seneca, de adversa fortuna disserens, *Ejus tela*, inquit, *quibus genus humanum debellatur, grandinis more dissultant; quæ incussa tectis, sine ullo habitatoris incommodo crepitat, ac solvitur.*

Lips. l. 1 de Const. c. 19

Senec. Epist. 41.

225. Grando, ex Aristotelis, aliorumque Meteorologorum doctrinâ, vaporatio est calidissima, quæ Solis virtute ad mediam aëris regionem, naturâ suâ intensè frigidam, elevata, ibique adverso frigore concreta ac conglaciata, tandem agmine facto non sine impetu in terram ruit. Unde Paulinus cadenti grandini subscripsit. EX CALORE GELU. Idem iis usuvenit, qui è frequentata hominum frigescentium societate mentem suam igneam paulò post in algentem ac conglaciatam, dolendâ metamorphosi, transformari sentiunt. Damno suo id didicit S. Petrus Apostolus: cùm enim inter Pontificis famulitium moras traheret, adeò in Servatoris sui obsequiis obriguit, ut tertia vice illum perfidè negare non erubuerit; & quod mireris, homo paulò ante totus igneus, repentino motu in glaciem sit mutatus. Nimirum, afferente S. Hieronymo. *Proclivis est malorum imitatio, & quorum virtutes assequi nequeas, citò imitaris vitia.* Providè S. Gregorius Nazianzenus.

Mala societas noxia.

S. Hieron. Epist. 17.
S. Greg. Naz. in Tetrastich.

Si frequens sis cum malis, eris malus?
Ne munus unquam sumas de manu mali:
Venam suorum namque tetit sic criminum.

Et Seneca, *Sumuntur à conversantibus mores. Et ut quædam in contractos corporis vitia transiliunt, ita animus mala sua proximis tradit, &c.*

Seneca l. 3 de ira.

G L A C I E S.

Cap. XV.

Solitudo.

226. VItæ nostræ conservandæ aptissimam occasionem à solitudine subministrari, Lucarinus è glaciei emblemate persuadere nititur, quæ in hypogæo supra paleas asservari solita, epigraphen tenet. NE LIQUESCAT. Ab hoc sensu non multùm alienus est Petrus Bercorius: *Per nivem*, inquit, *Potest intelligi timor Dei, qui scilicet candorem innocentiæ secum portat. Iste igitur optimè custoditur, si in palea, id est in humilitate & consideratione nostræ vilis fragilitatis, sub terra, id est, sub memoria nostræ mortis & terrestatis, sagaciter teneatur.* Nihil proinde hominem in solida virtute adeò servat atque crebra mortis imminentis memoria, animusque indies intra tumuli sui profundum descendens. Pulchrè S. P. Augustinus. *Nihil sic revocat hominem à peccato, quemadmodum imminentis mortis cogitatio.* Emblema non dissimile, glaciem, scilicet in furfure recondentem, Academici Furfurati eiteu nsferunt; cum lemmate. IN LEI M' ATTEMPO. Id est. SERVOR IN IPSO.

Pet. Berth. Reduct. l. 6. cap. 25. n. 1

Mortis consideratio utilis.

S. Aug. de Gen. contra Manich. lib. 2. cap. 28.

F U L G U R.

Caput. XVI.

Felicitas mundana.

227. FUlgura tonitruum sunt prodromi. Illis enim coruscantibus, hæc cum immani fragore è vestigio subsequuntur. Unde fulguri, inter atras nubes divaganti, inscripsi. TONITRUA PARAT. Ita sanè terrenæ prosperitates æterni excidii sunt prognostica. Opportunissimè S. Bernardinus Senensis. *Sicut fulgur tonitrua parat, ita prosperitas supplicia sempiterna prænuntiat.*

S. Bern. Senens. in fer. 4. p. post Dom. 1. Quadr. 3. cap. 3.

228 Terrenæ prosperitates ac dignitatum fastigia aptissimam sui effigiem in fulgure expressam habent; quippe quod inter nubes resplendens, authore Abbate Certano, epigraphen reddit. BRIEVE SPLENDOR, CHE IN APPARIR SPARISCE. Id est, PERIT, DUM FULGURAT. Regius Propheta hujus periculum fecerat, *vidi*, inquit, *impium superexaltatum, & elevatum sicut cedros Libani, & transivi, & ecce non erat; & quæsivi eum, & non est inventus locus ejus.* Hoc Vatis Divini testimonium Jacobus Billius sequenti epigrammate explicat.

Felicitas mundana l. 36 31.

Jacob. Bill. Anthologia sacr. lib. 1.

Vidi ego, qui lætis rerum successibus atras
Tollebat tumidum flatibus ad astra caput.
Immemor atque Dei prorsus, rebusq; secundis
Ebrius æthereas dispiciebat opes.
O levas hominum mentes, ô pectora cæca,
Quā nihil est, magni, quidquid hic orbis habet!
Vix ego transieram, cùm protinus ora retorquens,
Cum fastu hunc vidi jam periisse suo.

Ad hæc, S. Luca teste, Dæmon Servatori nostro monstravit *omnia regna orbis terræ in momento temporis*, & quidem, interprete Ambrosio, *bene in momento;*

Luc. 4. 5. S. Ambr. in hunc loc.

in momento; non enim tam conspectûs celeritas indicatur, quàm caduca fragilitas potestatis exprimitur. In momento enim cuncta illa prætereunt, & sæpe honor seculi abiit, antequam venerit. S. Joannes Chrysostomus. *Archidamon*, inquit, *in puncto cuncta regna mundi coegit, & gloriam eorum, & cum omnibus visus est, ut cum omnibus evanesceret.* Celerem hunc transitum etiam in mundi venustate deprehendens S. Gregorius Nazianzenus, ait, *Pulchritudo brevis, atque fulgetro similis.* Coronidis loco, Abbas Grillus momentaneam vitæ humanæ fugam eodem penè sensu describit.

S. Io. Chrys. in Psal. 2.

Pulchritudo.

S. Gregor. Nazianz. Tract. de vita minoribus.

Abb. Grillo nei suoi affetti p. 2. v. il fine.

E questa vita un lampo,
Ch'al apparir dispare,
In questo mortal campo,
Che so mirs il passato,
E già morto; al futuro ancor non nato;
Il presente partito
Non bene anco apparito,
Ahi lampo fuggitivo, e sò n'alletta,
E dopo il lampo, pour vien la saetta.

FULMEN.

Cap. XVII.

Calamitates.

229. Regulæ loco circumfertur, calamitatibus nostris à fulmine supervenien te finem imponendum significari; vicissim verò ab eodem, si rebus secundis intervenit, gravissimas miserias portendi. Hinc D. Jovius fulmini inscripsit. EXPIABIT, AUT OBRUET. Hanc cum fulmine analogiam in ærumnis, à Deo immissis, experimur; quippe quæ justos ab omni seciore labe expurgat, ampliorèque gloriæ incremento afficiunt; sceleratis econtra abolitis, ac miserrimè destructis. Hujus exemplum è rubo ignito capias licet, quo Israëlis populo libertatem, Ægyptiis contra ruinam est vaticinatus. Id quod etiam in maris Erythræi transitu constare voluit Deus; *Etenim*, teste S. Augustino, *ad hos ambos populos*, Hebræos scilicet & Ægyptios, *Deus mare rubrum divisit, ubi eorum alteri totius pressuræ finis, initium alteri cuncto felicitatis fuit.*

S. Aug. l. 4. de mirabil. c. 29.

Christus Judex.

230 P. Vincentius Gilibertus in fulminis Emblemate Divinam vindictam, olim è tribunali extremo detonandam, contemplatus; epigraphen addidit. ET OBRUET, ET OBSTRUET. Enimverò postremâ Dei sententiâ, adversus reprobos decretâ, mox terræ ac inferorum viscera tremendo hiatu diffringentur, eosque, omni cœlestis amœnitatis videndæ solatio æternùm præciso, intra horrores nunquam terminandos sepelient. Abulensis, *Divinâ potentiâ aperietur terra, fietq; ad usque Orcum hiatus magnus, per quem ibunt. Postea claudetur.* Id quod etiam Regius Vates de damnatis, sub Dathanis typo, asserit. *Aperta est terra, & deglutivit Dathan, & operuit super congregationem Abiron.*

Abulens. in Matth. 25. q. 521.

Psal. 105. 17.

Invidia.

231. Quò celsiores in virtute gradus conscendisti, eò acerbiores experière adversas invidorum linguas. E lemmate, fulminibus inscripto, id discas velim. FERIUNT SUMMOS. Vel ut aliis placet. SUMMA PETIT. Opportunè Ovidius.

Ovid. l. 1. de Remed.

Summa petit livor, perflant altissima venti,
Summa petunt dextrâ fulmina missa Jovis.

S. Cyprianus, *Acrius*, inquit, *divitibus, quàm pauperibus invidetur, & non inopes, sed locupletes inquietat infestatio sæva latronum. Plus Duces & Principes, quàm milites ab hostibus appetuntur*

S. Cyprian. de singularit. Cleric.

in pugna, & violentius propulsantur ventis & turbinibus culmina quæcunque sunt altiora. Ita magis magisque, quò plus cæteris unusquisque potest, sciat esse sibi metuendum, ne aliquo minoretur. In hanc ipsam sententiam Seneca.

Senec. in Agamemn. act. 1.

—— Feriunt celsos
Fulmina colles; corpora morbis
Majora patent, &c.

Eò reflectens Jacobus Gaddus, libri sui frontem hoc disticho animavit.

Invidia trepidant solùm excellentia fulmen,
I liber, invidia fulmine liber eris.

Cæterùm eodem symbolo aptè innues, superbos, eosque omnes, qui dignitatum aut gloriæ fastigia occupant, supplicii Divini fulmine longè acerbissimo esse feriendos.

Superbi puniti.

232. D. Jovius in præcedentis lemmatis locum; *Feriunt summos*; substituit: HUMILIORA MINUS. Verissimè enim, conditio minus elevata, minus etiam periculi sustinet.

Paupertas secura.

Minus parvos fortuna ferit.

Senec. Hyppolyt. act. 1.

Et Magnus Augustinus. *In humilitate est fortitudo, nolite timere superbos. Humiles tanquam petra sunt. Petra deorsum videtur, sed solida est. Superbi quid, quasi fumus; & si alti sunt, evanescunt.* Torquatus Tassus Dialogi more senem pastorem, Erminiæ colloquentem, introducit; ubi, cùm hæc miraretur, qui ille in regione, tot bellis infestâ, posset quietus vivere, respondit Pastor.

S. Aug. in Psal. 92.

Torquat. Tass. Gerusalemme liberata. Canto 7. st. 9.

O sia gratia del Ciel, che l'humiltade
D'innocente pastor salvi, e sublime:
O che, si come il folgore non cade
In Basso pian, ma sù l'eccelse cime:
Cosi il furor di peregrine spade
Sol de gran Rè l'altere teste opprime:
Ne gli avidi soldati à preda alletta
La nostra povertà vile, e negletta.

Et meus Concanonicus, D. Gregorius Comaninus.

Greg. Comanino i suoi Affetti l. 2. o. 8.

Antica selua, in cima à Pelio, & Ossa
Più forte scossa da contrary fiati
Di venti irati, che giù in valli, ò in campi,
Cinto di lampi il folgor cieco, e torto,
Da rabbia scorto, le sassose fronti
Verta de i monti, e tocca il pian di rado.

Huic affinis Jacobus Gaddus, inter cæteras Odas canit.

Emissa cælo vindice montium
Culmen superbum spicula verberant,
Ferire quæ parcunt penates
Agricolarum, humilesque valles.
Sunt ima tuta &c.

Denique Fulvius Testi in quodam Poëseos suæ ludo non sine ingenio canit.

Fulv. Testi nella 3. parte delle sue poesie.

Ben dal ciel forza di fulmini
De le torre altera i culmini,
E sfrondate,
Lacerate;
Suol lasciar alpine roveri;
Ma di Giove irata destra
Se tonò
Non toccò
Basso mirto umil ginestra,
E di canne in val ricoveri,
Stan sicuri i pastor poveri.

Miles generosus.

233. Generosus militis animus vires suas eò amplius exerit, quò acerbius provocatur; haud secus atque fulmen, densas perfringens nubes, Bargalio authore, MICAT ARDENTIUS. Nimirum antiperistasio illam innuit, cujus beneficio fulmina tantò vehementius inflammantur, quantò in media aëris regione ab obsidente vaporum frigore arctius constringuntur. Idipsum clarius expressit P. Carolus Bovius, dum fulmini, inter nubes vagabundo, inscripsit. INTER FRIGIDA FERVET. S. Ignatii Loyolæ hoc ectypon erat, qui stagno congelato immersus, amplissimas charitatis flammas versus proximum excitavit. Certè amor Divinus *Inter frigida fervet, & micat ardentius*, ibi potissimum, quando homines in Divinis obsequiis penitùs obriguêre. *Ego te offendebam*, inquit, non sine gemitu, D. Augustinus, *& tu me defendebas. Ego te non timebam & tu me custodiebas; à te recedebam, & inimico meo me exhibebam; tu ipsum, ne me acciperet, deterrebas, &c.*

S. Ignatius Loyola. Charitas Divina. *S. Aug. in Soliloq.*

234. Virgilius author est, terram fulminis ictu nunquam perfringi, nisi simul altissimo fragore hemisphærium concutiente.

Virgil. l. 8. Æneid.

> *Namque improvisò vibratus ab æthere fulgor,*
> *Cum sonitu venit, & ruere omnia visa repentè.*

Unde fulmini appositè inscribes. CUM SONITU VENIT. Dei hæc imago est, cujus vindicta, fulminis symbolo exprimi solita (*Si acuero ut fulgur gladium meum,*) dum jam ad plagam, delinquentibus infligendam, est accincta, prodromi vice horrendas minas circumquaque spargit, ut vel sic miseros à proposito revocet. *Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit, arcum tetendit, & paravit illum.* Et, *Dominus in tempestate, & turbine via ejus.* S. Augustinus, *Non ergò Deus iram adducit per singulos dies, ad est, non per singulos dies ad vindictam congregat ministros suos. Nunc enim patientia Dei ad pœnitentiam invitat; ultimo verò tempore, cùm homines propter duritiam suam & cor impœnitens thesaurizaverint sibi iram in die iræ, gladium suum vibrabit.*

Deut. 32. 41. Deus præmonitos punit. *Psal. 7. 13. Nahum 1. 3. S. Aug. in Ps. 7. v. 12.*

235. B. Andreas Avellinus, vitæ suæ periodum clausurus, versiculum illum pronuntiavit. *Introibo ad altare Dei.* Unde ad ipsius exequias fulgur, è nubibus vibratum, pinxêre; cum lemmate. DEFICIENS RESONAT. Servator noster animam Divino Patri reddidit, *clamans voce magnâ*; vel, ut D. Paulus refert, *cum clamore valido: Clamabat enim*, interprete Origene, *ut significaret, se confidenter, & securè mori, cum certâ spe resurrectionis & gloriæ, tertio die à Patre sibi danda, ac suis fidelibus in eum credituris.*

Psal. 42. 4. Mors Christi. *Luc. 23. 46. & Matth. 27. 50. Hebr. 5. 7. Origen. in hunc loc.*

236. Fulmen hoc lemmate distinctum cernitur, TONITRU VELOCIOR ICTUS. D. Joannem Mediceum, militem generosissimum, hoc Emblema spectabat, qui factis quàm verbis validior, tantâ celeritate hostem feriebat, quantâ alii nec minas in adversam partem spargerent. Eidem symbolo P. Aloysius Juglaris aliam, nobilem sanè ac eruditam epigraphen subjunxit. PRÆMISIT DAMNA TIMORI. Celerem promptumque hominis animum innuens, qualem præclara Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis, facinora in expeditionibus militaribus nunquam non prodiderunt. Sunt econtrà, qui cassa identidem tonitrua spargunt, & pugnam vel ingredi metuunt, vel fingi ediantur, nihil adversus hostem audent. *Hi sunt*, inquit Petrus Blesensis, *quorum testimonio laudari audis in otio occupationes, in pace prædas, inter arma fugas, inter vina victorias, cùm sint in prætoriis leones, in præliis lepores.*

Miles velox. Miles jactabundus & ignavus. *Pet. Bles. in Ep. 94.*

237. S. Jacobum Apostolum, qui salutiferam fidem ad ulnmas usque Hispanias promovit, D. Atesius fulminis Emblemate honoravit; additis Evangelistæ Mathæi verbis. USQUE IN OCCIDENTEM PARET. Appositè sanè! ipse enim Christus D. Jacobo nomen indidit, *Boanerges*, quod ad verbum *Tonitrus filius*, vertas. Cæterùm hæc imago genuinam intellectûs humani ideam refert, qui velocitate cuivis fulmini præstat. Verè Lipsius. *Animus momento omnia pervadit, sideribus velocior, cogitatione velocior, temporibus velocior.*

S. Jacobus Major. *Marc. 3. 17.* Intellectus. *Lips. l. 3. Physiolog. dissert. 19.*

238. Alcibiades Lucarinus magni nominis, ac formidandi roboris militem, fulminis emblemate describit; cum lemmate. EX FRAGORE FERIT. Hoc elogio Georgius Castriotus insignis extitit, cujus sola fama Turcas adeò perculit, ut, tametsi 15000. equitum totam Antigoniæ viciniam infestarent, ubi tamen aliquot turmarum eruptionem inde conspexerant, rati ipsummet Georgium inter eas numerari, mox ingenti horrore concussi, fugam versus alpes accelerârint; spoliis etiam, quæ propè Chalcedonem fecerant, ibidem relictis; cùm tamen Castriotus interea temporis lethali morbo decumbens, nunquam civitate exierit; uti refert Petrus Mathæus in vita Ludovici XI. Porrò Dœmones, solo Christi nomine percepto, passim ex energumenis in fugam agebantur; adeò ut gloriabundi accurrerent discipuli; *Domine, etiam dæmonia subjiciuntur nobis in nomine tuo.* Et. *in nomine meo dæmonia ejicient.* Unde exclamat S. Bern. *O nomen benedictum! O oleum usquequaque effusum! quousque? de cœlo usque in Judæam, & inde in omnem terram, adeò ut in nomine Jesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum.* S. Justinus Martyr refert, Christianos suo tempore energumenis, solâ invocatione nominis Jesu, libertatem impetrâsse.

Miles formidandus. *Pet. Math. in vita Ludovici XI. Luc. 10. 17. Marc 16. 17.* Nomen Jesu dæmones pellit. *S. Bernard. serm. 15. in Cantic. S. Justin. Apolog. 2. pro Christianis.*

239. Mortuo Ranutio I. Parmensium Duce, fulmini inscriptum ALTA DURAQUE CONTERIT. Nimirum eximiam Principis tam in superandis arduis negotiis prudentiam, quàm in castigandâ scelaratorum contumaciâ justitiam significabant. Id quod inter præcipua Principis munia numerat S. Paulus; *Non enim sine causâ, gladium portat. Non enim*, interprete S. Petro Damiano, *ad hoc præcingeris gladio, ut violentorum malis debeas palpare, & ungere, sed ut cuspide vibrati mucronis ictibus obtruncare.*

Prudentia & justitia. *Rom. 13. 4. S. Pet. Dam. Opusc. 57. cap. 2.*

240. Eodem argumento, ad finem tamen diversum, usus Andreas Salvator; ut demonstraret, Principem quemdam à nobili fœminâ pro libitu omnia obtinuisse, fulmini inscripsit. OGNI DUR ROMPE, ED OGNI ALTEZZA INCHINA. Id est. ALTA, DURAQUE DOMAT. Otho Venius eandem vim ac potentiam in amore esse testatur.

Amoris vis. *Venius in Emblem. Amator.*

> *Defendit Parthi celeres lorica sagittas,*
> *Ferreus umbo aciem ferri inhibere valet.*
> *At nihil à telis pharetrati munit amoris;*
> *Quem ferit hic volucri cuspide, transadigit.*

Justus Lipsius hanc symboli mentem alio argumento accommodans, ait, *Regum ut fulminum sunt; dura frangunt, mollibus plerumque illæsis.*

Regum potentia. *Lips. Centur. 1. ep. 4.*

241. E Principis majestate aliquid timoris ac reverentiæ in subditos derivari, Fulminis Emblema docet; à Lucarino hâc gnomâ discriminatum. TERRET, UNDE FULGET. Ea ipsa, ni fallor, S. Ecclesiæ mens est, dum de Christo judice loquens, illum hâc antonomasiâ dignoscendum proponit, *Rex tremendæ majestatis.* Sciscitatus Dionysius Carthusianus, quænam virtus milites in Olivarum horto, ubi Christum

Majestas Principis. Christus Judex. *Dionys. Carth. 48. in Luc.*

ſtum adoriebantur, tantoperè proſtraverit? reſponſum, *Chriſtus vultum ſuum oſtendit Judæis in terrore & majeſtate, egredientibus ex oculis ejus igneis radiis, atque Divino quodam fulgore in eis mirabiliter radiante, & apparatu ſui vultûs illos exterruit & proſtravit.* De Ferdinando II. Imperatore in hæc verba ſcribit Lamormainus. *Factum aliquando, ut eos ipſos, quos humanitate ad loquendum invitabat, majeſtate faceret elingues;* idque amplius confirmans ſubjungit, *Tartarorum Regis legatum in conſpectu Cæſaris poſitum, obmutuiſſe; interrogatum deinde ab interprete, quid ita hæſiſſet ſuaviſſimo coram Principe? reſpondiſſe. Fulgere ſe fuiſſe victum, quo Cæſaris Majeſtas emicabat.*

Lamorm. cap. 22.

Gratia Dei.

242. Nemo non Divinâ gratiâ illuminatur, quamvis eam non omnes ſortiantur efficacem. Id quod Lucarinus Emblemate demonſtraturus, fulmini inſcripſit. ILLUMINAT, NON FERIT UBIQUE. Scitè S. Auguſtinus. *Multi audiunt verbum veritatis: ſed alii credunt, alii contradicunt; volunt ergò iſti, nolunt autem illi: quis hoc ignorat? ſed cùm aliis præparetur voluntas, aliis non præparetur, diſcernendum eſt, quid veniat de miſericordia, quid de judicio.*

S. Auguſt. de Prædeſt. SS. c. 6.

Virtus & ſanctitas.

243. Virtus & vitæ ſanctimonia ægrè ſeſe abſcondi patiuntur, ut quibus proprium eſt, ſplendorem ſuum quaquaverſum diffundere; haud ſecus, atque Fulmen, effractis nubibus flammas ſuas verſus omne latus ſpargit. Emblemati hanc è D. Matthæo gnomam ſubjunges. NON POTEST ABSCONDI. *Virtus enim* inquit S. Joannes Chryſoſtomus, *ubique lucet, & inexpugnabilis eſt, nihil eam impedire poteſt, non divitiæ, non paupertas, non principatus, non ſubjectio, non rerum præſidentia & adminiſtratio, non morbi, non ignominia, ſed his omnibus in terra relictis, ad cœlum ipſa pertingit.* Laconicè Seneca.

Matth. 5. 14

S. Io. Chryſ. hom. 11. in ep. ad Phil.

Senec. in Troad. act. 3.

Veritas nunquam latet.

Supplicia

244. Supplicium, ſive à Deo in peccatores, ſive à bono principe in ſceleſtos vibratum imitatur, quod è nubibus erumpens inſcriptionem reddit. L'OFFESA A POCH, ED IL TERRORE A MOLTI. Id eſt, DUM PAUCOS LÆDIT, MULTOS TERRET. Seneca. *Ut fulmina,* inquit, *paucorum periculo cadunt, omnium metu; ſic animadverſiones magnarum poteſtatum terrent latiùs, quàm nocent.* Et S. Cyprianus. *Plectuntur interim quidam ut cæteri corrigantur, exemplo ſunt omnium tormenta paucorum.* Horatius.

Senec. l. 1. de Clem. cap. 8

S. Cyprian. ſerm. 5. de lapſis.

Horat. li. 1. ſer. Satyr. 4

— — Avidos vicinum funus ut ægros
Exanimat, mortiſque metu ſibi parcere cogit:
Sic teneros animos aliena opprobria ſæpè
Abſterrent vitiis.

Quibus affinis Juſtus Lipſius, *Sicut*, ait, *cùm fulmen in unum aliquem cecidit, etiam ii, qui in proximo ſtabant, tremuerunt: ſic in magnis, communibuſque cladibus damnum ad paucos pervenit, metus ad omnes.* Colophonem jungit Ovidius.

Lipſ. l. de Clem. c. 9.

Ovid. de Pont. Eleg. 2. lib. 3.

Cùm feriant unum, non unum fulmina terrent,
Junctaque percuſſo turba pavere ſolet.

Ira Divina.

245. Vindicta Divina longè clariſſimè in fulminis Emblemate dignoſci poteſt, cui hanc inſcriptionem præfixi. NULLA VIS CONTRA. Fulminis violentiam ſequenti diſticho exprimit Ovidius.

Ovid li. 4. Triſt. Eleg. 7.

Nil adeò validum eſt (adamas licet alliget illud)
Ut maneat rapido firmius igne Jovis.

Enimverò fulmen aptiſſimum eſt iræ Divinæ inſtrumentum, teſte ipſomet Deo. *Si acuero ut fulgur gladium meum, & arripuerit judicium manus mea, reddam ultionem hoſtibus meis*, Et quidem ea Dei vindicta adeò eſt valida, ut Jobus aſſeveret, *Deus, cujus iræ nemo reſiſtere poteſt.* Pulchrè S. Auguſtinus, *Non eſt quò fugias à Deo irato, niſi ad Deum placatum, &c.* Seneca eodem ſymbolo iracundiæ muliebris ferociam exhibet.

Deut. 32. 41

Iob 13.

S. Aug in Pſ. 74.

Iracundia fœminæ.

Senec. in Trag. Medea act 3.

Nulla vis flammæ, tumidiq; venti,
Tanta nec teli metuenda torti,
Quanta, cùm conjux viduata tædis,
Ardet & odit.

Dettactor.

246. Fulmen nunquam non ſocias habet ardentes flammas. Unde lemma. LUCENS FERIT. Certè Dettactoribus ſolenne eſt encomiis vaferrimas quaſdam invectivas miſcere, ſicque alterius famam ſplendido ictu configere. Quod ſi verſo do calamum, eidem fulmini inſcribes, DUM FERIT, ILLUMINAT, Deum ſignificabis, qui nunquam in ſuos hoſtes animadvertit, quin eoſdem ſimul ad ſua obſequia ſuaviſſimè alliciat. Vati Divino id credes. *In luce ſagittarum tuarum ibunt*, nam interprete S. Hieronymo, *Jacula Dei, id eſt, ſagittæ euntes, atque pergentes, non ad hoc mittuntur, ut interimant, ſed ut illuminent.* Hujus periculum fecêre Centurio, mulier Chananæa, Saulus, aliique innumeri; qui paralyſis, cœcitatis, aliarumque ægritudinum fulminibus tacti, interiorem hominem conſervarunt illuſtrem ac ſplendidum.

Deus punit & illuminat.

Habac 3. 11.

S Hieron. in hunc loc.

Pugiles.

247. Fulmini eruditè inſcribes. DOVE NON MINACCIO, FERIR SI VEDE, Id eſt, UBI NON COLLIMAT, ILLIDIT. Milites ſeu pugiles peritos hoc Emblemate repræſentat. Torquatus Taſſus de Tancredo & Argante, monomachis, diſſerens; eos in hæc verba deſcribit.

Taſſus nella Conquiſtata l. 7. ſt. 68

Queſto è quel con molt' arte à colpi move
La deſtra à guardi l'occhio, a paſſi il piede:
Si reca in atti vari, e n' guardie nove.
Hor gira intorno, hor creſce innanzi hor cede:
Hor qui ferir accenna; e poſcia altrove
Dove non minaccio ferir ſi vede &c.

Celeritas.

Celeritas enim plurimùm in rebus agendis poteſt, ut adeò pauciſſimos, in bello præſertim, reperias, qui cunctando reſtituant rem. Nam, Magno Auguſtino teſte, *Omnia ferventiora velociora, omnia frigidiora tardiora.*

S. Aug in Pſ 147.

248. Marchionem Sforziam Brivium, Equitem Mediolanenſem, virum præclaris animi dotibus cumulate inſtructum, fulminis Emblemate repræſentârunt, quod tranſitum à nubibus præcluſum, immani violentia inveſtigat, eaſque tandem perſringit, ac foras erumpit; cum lemmate. OBLUCTATUM VALIDIUS. Magnanimi pectoris hæc lineamenta ſunt: quod, quantò violentius impetitur, tantò majore robore invaleſcit, donec tandem è proſtrato hoſte palmam referat. Porrò genuina charitas, quò pluribus infeſtatur hoſtibus, eò vires ſortitur ampliores. S. Auguſtinus. *Sectamini charitatem, dulce ac ſalubre vinculum mentium ſine qua dives pauper eſt, & cum qua pauper dives eſt. Hæc in adverſitatibus tolerat, in proſperitatibus temperat, in duris paſſionibus fortis, in bonis operibus hilaris in tentatione tutiſſima, in hoſpitalitate latiſſima, inter veros fratres lætiſſima, inter falſos patientiſſima.*

Animus generoſus.

Charitas.

S. Aug ſer. 29. de Temp.

249 Antiquitati perſuaſum erat, fulmina, è ſiniſtro cœli latere vibrata, fortunatum afferre nuntium, certumque eſſe felicitatis ſecuturæ prodromum. De his Plinius, *Læva proſpera exiſtimantur.* Huc reflectens Raulinus, fulmini cadenti inſcripſit. BONO

Plin. l. 2. c. 54.

FERT

splendorem minimè emendicatum sed ab ipsâ naturæ munificentiâ liberaliter sibi concessum ostentat. Eodem Emblemate fœmina significatur, quæ formam, solius naturæ beneficio exquisitam, non verò cerussâ aut stybio fucatam præfert. Certè Beatissimam Virginem *pulcherrimam* fuisse *inter filias hominum*, testatur Albertus Magnus; eamque Richardus noster Victorinus ter pulchram vocat, *pulchram facie, pulchram mente, pulchram corpore*; quæ tamen ab omni exteriori vestium ornatu adeò abhorruit, ut Author operis imperfecti in illa D. Matthæi verba, *Invenerunt puerum cum Maria matre ejus*, dicat, *Invenerunt matrem ejus vix unam tunicam habentem, non ad ornatum corporis, sed ad tegumentum nuditatis proficientem, qualem habere poterat uxor carpentarii.* Et S. Vincentius Ferrerius, *B. Virgo non curabat de ornamentis.*

MariæV. [...]stes. — [...] Albertus M[agnus] [...]nd. Dion. [...]land [...]rg. l. 1 c. — Richard [...] l. 16. in — [...]at Auth. [...]p. Imp. in [...]a Matth. — Vinc. Ferr. [...]m. in Vi[...] l. Nativ.

259. Eodem Gamberto observatum est, omnem colorum ac elegantiæ pompam, ab Iride superbè ostentari solitam, merum esse oculorum ludibrium, & caduca formæ apparentis pigmenta. Epigraphen ex Horatio subdidit. SPLENDIDE MENDAX. Talis omninò magnifica illa ingenii ludentis varietas, quæ in Francisci I. Mutinæ Ducis, ludis Trojanis, cæterisque bellorum simulachris, spectantium oculos mirè in se rapit. Poësis quoque pulcherrimis inventis, ac integrâ figmentorum panopliâ insignem se exhibet. Lactantius Firmianus ait. *Poetas, quæ verè gesta sunt, in aliquas species obliquis figurationibus cum decore aliquo conversa traduxisse & mendacium non in factis, sed in nominibus admisisse.*

[...]orat. lib. 3 [...]de 11. — Poësis. — Lact. Firm. [...]l. 1. c. 11. & 9.

260. Physici testantur, plantas, sub Iride collocatas, gemino, odoris & fœcunditatis beneficio locupletari. Unde P. Gambertus versicolori huic arcui, supra plantas quasdam conspicuo, inscriptionem è Martiali subjunxit. COMMENDAT GRATIA DUPLEX. Ita bonus Princeps, Iridem imitatus, meliora subditorum ingenia & honoribus & gratiis exornet. Certè Maria Virgo è Divina voluntate, cui nunquam non subditam se probavit, simul & odorem & fœcunditatem retulit. Et quidem odore fragravit adeò suavi, ut de illa sponsus fateatur. *Odor unguentorum tuorum super omnia aromata. Odor unguentorum olent omnia Divina, omnia honesta, omnia religiosa, omnia Ecclesiastica, omnia in Deum relata*; uti interpretatur Justinus Micchoviensis. Fœcunditate verò excellit adeò mirâ, ut attonitus exclamet Magnus Augustinus. *Virginum sponsus attulit matri fœcunditatem, sed non abstulit integritatem.*

Martial. l. 12 Epig. 13. — Princeps beneficus. — B. Virgo odorifera & fœcunda. — Cant. 4. 1. — Just. Micch. super Lyran. Laur. discurs. 192. — S. Aug. de Symb. l. 3. c. 4.

261. Mira illa lucis varietas, unde Iris resplendet, nonnisi è radiis solaribus componitur, qui in nubem roridam & opacam spatii, indeque versus solem repercussi cernuntur. Epigraphen Emblemati subjunxi. MUTUATA LUCE. Innuit, videlicet, lucem è Sanctorum quorundam, ut Mosis, S. Stephani Protomartyris, Philippi Nerei, Ignatii Loyolæ, Andreæ Avellini, aliorumque vultu promicantem, à solo claritatis Divinæ reflexu scaturire. *Natura quippe præclarissima atque pulcherrima*, inquit S. Cyrillus Alexandrinus, *Deus est; iis porrò, qui circa ipsum, aut propè ipsum sunt, suæ naturalis claritatis consortium impartitur, ut lumen, cùm ad objectum aliquod corpus appulsum reflectitur, & suo splendore, quidquid objectum est, illuminat.*

Sancti splendidi. — S. Cyrill. Alex. in ador. l. 2.

262. Philippus IV. Hispaniarum Rex, annum ætatis suæ quinquagesimum excesserat, regio hærede etiamnum orbus: ea tamen paulò post Divinæ providentiæ fuit bonitas, ut illius senectutem Serenissimi Philippi Prosperi natalibus bearet. Cùm verò hæc Regii Infantis incunabula, tantopere desiderata, tristibus admodum, ac plurimâ bellorum tempestate horridis temporibus intervenissent; idcircò inter reliqua generalia vota ac superbos Mediolani festivè erectos Emblematum tholos, Princeps, recens natus, sub Iridis schemate expressus cernebatur; addito lemmate. INTER NUBILA GRATIOR. Tantò enim effusiore gaudio omnes gestiebant, quantò gravioribus ærumnis suavissimus ille Princípis ortus sese interposuerat. In hanc rem multùm analogiæ affert illud Simoni, Pontifici Maximo olim erectum encomium, *Quasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi arcus refulgens inter nebulas &c.* Porrò homo, ut divinis oculis gratiorem se probet, inter calamitatum nubila exerceatur, necesse est. S. Augustinus. *Cùm cœperit homo Christianus cogitare proficere, incipit pati linguas adversantium. Quicunque illas nondum passus est, nondum proficit: quicunque illas non patitur, nec conatur proficere.*

Natalis Principis. — Eccles. 50. 6. — Calamitates utiles. — S. Aug. in Psal. 119. in Præfat.

263. Adulatores ac Politicos, qui omnes suas actiones ad Principis genium, Protheo versatiliores, effingere nôrunt, Iridis Emblemate describes, addito epigrammate. IN DIVERSI COLORI AL SOL SI TINGE. Id est VARIOS SUB SOLE COLORES. Adulatorum mores graphicè describens Magnus Augustinus. *Loqui dolum, inquit, est aliud labiis promere, cùm aliud claudatur in pectore. Ad hoc maximè adulatorum exarsit negotium, qui penè semper, ne prohibeantur ab opimis mensis, blandiendo non tacent falsum, ne ab his prohibeantur, si amando Deum dixerint verum.* Emblematis argumentum subministrabat sequens vernaculum Tassi poëma.

Adulator. — S. Aug. l. 50 Homil. hom. 1. c. 3. — Tass. nella Conquist. l. 13 st. 25.

Cospiumata l' hor che di gentile,
Amorosa colomba il colle cinge
Mai non si mostra à se stessa simile,
Mà 'n diversi colori al sol si tinge.

264. Iris, sub nubilo ac pluvio cœlo in orbem contorta, à Poëtis dicitur. *Risus plorantis Olympi.* Unde illam inter nubes conspicuam, hoc lemmate ornabis. TEMPERAT TRISTIA RISU. Prudentis ac discreti Principis hæc idea est, qui subditos, laborum pondere nonnihil fatigatos, diversis belli simulacbris, Trojæ decursionibus, Dramatîs choreumatis, aliisque animi oblectamentis erigit. Horatii consilium est.

Calamitas solatiis levatur. — Horat. l. 2. Ode 10.

Lætus in præsens animus: quòd ultra est
Oderit curare: & amara læto
Temperet risu.

Tum demum fletus noster risu temperabitur, quando ex hac lachrymarum valle ad æternam beatitatem migrare licebit. Pulchrè S. Augustinus. *Duo sibi tempora ordine suo succedunt, tempus flendi, & tempus ridendi. Scio quod omnis homo gaudere desiderat: sed non totis ibi quærunt gaudium, ubi oportet inquirere. Verum gaudium in hoc mundo nec fuit, nec est, nec esse poterit.*

Beatitudo. — S. Aug. ser. 40 de Sanct.

265. D. Aresius Iridi inscripsit. SPECIES EXHILARAT. Lemmate è sacris literis mutuato; *Species mulieris exhilarat faciem viri sui.* Ita omninò Mariæ Virginis amœnissima species Divinam mentem suavissimâ voluptate perfundere, illamque, vindictæ motibus paulò ante formidandam, mitè mansuetam efficere novit; quod Deiparæ encomium his verbis proponit Cardinalis Ailgrinus. *Species quidem mulieris virum potentem humiliat, severum & austerum emollit: Virginis autem speciem sic concupivit Dominus, & ipsa ejus desiderium ita superduxit,*

Ecclesiast. 26. 24. — Pulchritudo Mariæ. — Card. Ailgrin in c. 4. Cantic.

Princeps benignus. Prov. 16. 15. Claud. in Stilic.

duxit, id est, ad tantum excessum perduxit, ut ad nostram infirmitatem humiliatus sit omnipotens, & qui est vita viventium, emollitus sit ad mortem. Serena quoque Principis facies subditorum animos mirificè recreat. Salomon id testatur. *In hilaritate vultûs Regis,* seu ut textus Hebræus legit, *in luce,* vel ut Septuaginta vertunt, *in lumine vultûs Regis vita.* Encomium istud Claudianus Stiliconi tribuit.

Non sic virginibus flores, non frugibus imbres ;
Prospera non fessis optantur flamina nautis ;
Ut tuus aspectus populo.

Guerric. Abb. ser. 3. in Dom. palm.

Idipsum de Christo affirmans Guerricus Abbas, eum in hæc verba alloquitur *De vultu tuo candor lucis æternæ radiat. Vultus sicut in tristibus, sic in lætis, sibi modestus, serenus, ac totus arcano lumine cordis floridus, justis hilaris, & jucundus, pœnitentibus clemens & pius &c.*

Virg. Æn. 5.

266. Ibi demùm Iridis effigies à solis vultu exprimitur, quando hic radiorum suorum penicillo roridam nubium telam coloribus obduxerit. Unde lemma, ADVERSO SOLE, è Virgilio mutuatum.

Mille trahit varios ADVERSO SOLE colores.

Præsentia Dei. Incarnatio. Corn. à Lap. in Gen. 9. 13. Bona omnia à Deo. S. Aug. l. 83. quæst. q. 68.

Præsentia Divina, vivum Iridis ectypon, animam humanam, caligine ac peccatorum sordibus miserè coopertam virtutum coloribus splendidè perpingit. Incarnatum quoque Dei Verbum eâ Iridis icone significatur; natura enim humana cum hypostasis Divinæ præsentiâ, nexu prorsus admirando concreta, ineffabilem, omnique mortalium fide longè majorem splendorem contraxit. Cornelius à Lapide, *Iris,* inquit, *est Verbum incarnatum & carne velatum; quia sicut sol in nube irradians facit iridem, ita Verbum in carne irradians, facit Christum. Imò, quævis natura, sive humana, sive Angelica, omnem suum splendorem ac excellentiam soli Deo acceptam habere debet.* Augustinus. *Nulla est natura, quæ non Deo debeat id quod est; quia Deo debetur omne decus & pulchritudo, & congruentia partium.*

Pulchritudo M. V. Psal. 44. 10. Io. Geomet. hymn. 3.

267. Nonnemo Iridi subscripsit. VARIE PULCHRIOR. Et alius. VARIETATE JUCUNDA. Hanc Iridis prærogativam in Virgine Deipara illustrem cernere licet, ut quæ Divino Psalte teste, est *circumdata varietate.* Unde illam Joannes Geometra in hæc verba salutat.

Salve versicolor cœlum: iridis instar amœnas
Virtutum formas, florigerasque ferens.

S. Ecclesia. S. Aug. ser. 233. de Tẽp.

Idipsum de S. Ecclesia pronuntiat Magnus Augustinus, *Ecclesia,* inquit, *est regina illa de qua ad Dominum dicitur; Astitit Regina à dextris tuis investitu deaurato, circumdata varietate, id est, diversarum circumdata pretiosa decore virtutum.*

Lachrymæ. Luc. 6. 21. S. Bas. hom. 9. in Ps. 29.

268. Iris, supra nubem roridam & cavam apparens, Meteorologis indubium cœli serenioris prognosticon affert. Unde lemma. UNDA SERENAT. vel, AB IMBRE SERENUM Ita à lachrymarum imbre tranquillam conscientiam, & æternam beatitatem tibi polliceri poteris. Christi testimonium est, *Beati qui nunc fletis, quia ridebitis.* S. Basilius illud Psalmi interpretatus, *Ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia,* ait *Quicunque dies sæculi hujus in consummatione jam existentis, & ad occasum tendentis in plorandis peccatis exegerit, sic demum vere illo matutino* (beatitudine) *adveniente, gaudebit.*

269. Eidem Iridis Emblemati alius inscripserat. TRAHIT ROSCIDA LUCEM. Ita Maria Virgo, gratiâ & Spiritu sancto plena, serenissimam totius Universi lucem intra sinum suum traxit. Magdalenam quoque hæc imago adumbrat, quæ in lachrymarum rorem conversa mox Divina claritate illustris resplenduit. Hugo Cardinalis, *Arcus,* inquit, *fit ex repercussione radiorum solis in nube aquosa. Nubes fuit Magdalena, peccatorum scilicet multitudine obscura. Aquosa fuit, quando lachrymis pedes Domini lavit. Radius solis fuit repercussa, id est, gratia Dei resperfa, & sic factus est arcus.*

Maria V. annunciata. S. Magdalena. Hug. Car. in Gen. 9.

Mors Martyrũ. Psal. 9. 15. S. Chry. hom. in hunc ps.

270. Ferunt, Iridem ad Occidentis partes omnium pulcherrimè resplendere. Unde illam in Nobilis Personæ obitu depinxêre, hoc lemmate insignem. CLARIOR AB OCCASU. Certè sancti Martyres, tametsi vitâ illustres, splendorem tamen longè illustriorem è mortis suæ occasu sunt assecuti. In hunc sensum David *Qui exaltas me de portis mortis;* ubi S. Joannes Chrysostomus acutè observat, *Non dixit, qui liberas, sed qui exaltas. Non enim in eorum malis tantùm solvendis subsistit Dei beneficium : sed facit eas etiam admirabiles, insignes, & clariores.*

Persecutiones. Breviariũ Roman. Ibidem.

271. In encomium Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis, qui se ob diversas bellorum pacificationes inter summos Orbis Christiani Principes stabilitas, illustrem probavit, P. Aloysius Juglaris Iridem depinxit; addito lemmate. CLARIOR PRÆEUNTE PROCELLA. Militis hoc ectypon est, qui post bellorum tempestates clarissima ab hoste devicto trophæa figit, omniumque applausum sibi conciliat. Id quod Breviarium Romanum de S. Hilario his omninò verbis testatum facit, *Hilarium, è prælio hæreticorum revertentem, Gallicarum Ecclesia complexa est.* Et de S. Joanne Crysostomo; *Ejicitur in exilium sed paulò post admirabili civitatis plausu ab exilio revocatur.*

Deus Trinus. Tassus Conquist. l. 20. st. 58. Gratian. in Granata. Cant. 9. st. 37.

272. Arcus cœlestis, tametsi primariâ colorum triade sit depictus, eos tamen decore adeò ordinato inter se constructos habet, ut unus alterius venustati nec minimùm dispendii afferat. Unde lemma. NULLUS ALTERO POTIOR. Porro licet iris tribus omninò coloribus discriminetur; hi ipsi tamen arcum duntaxat unicum constituunt. Epigraphen Lucarinus addidit. ET UNUM SUNT. vel, CON TRE LUMI IN UN LUME. Id est, UNO LUMINE TRINUS. Ex hoc symbolo, citra Oedipum, Deus dignoscitur, in quo & Personarum Triadem, & naturæ unitatem venerabunda Fide amplectimur. Ad propositum Torquatus Tassus.

Con tre lumi in un lume Iddio resplende.

Et Gratianus.

Vede nel' infinita eterna essenza
Del profondo splendor trè chiari giri,
Son distinti frà lor con evidenza,
E pure un sol appar, come fà l' Iri.

S. Aug. de Fide ad Petrum. l. 1. c. 1. Ven. Fortun. l. 3. v. 273.

Profundè, ut solet Magnus Augustinus, *Totus Pater in Filio, & Spiritu sancto est: totus Filius in Patre & Spiritu sancto est: totus quoque Spiritus sanctus in Patre est & Filio. Nullus eorum extra quemlibet ipsorum est, quia nemo alium aut præcedit æternitate, aut excedit magnitudine, aut superat potestate.* Et Venantius Fortunatus.

Est Deus alta fides, unus tribus, & tribus unus,
Personis propriis stat tribus, unus apex.
Nam Pater & genitus, quoq; sanctus spiritus idẽ:
Sic tribus est unum jus, opus, orde, thronus.

Qui Sanctissimam Trinitatem prolixiore discursu

cum

Basil. Mag. Epist. 43 ad Greg. Nyss.

cum Iridi comparatam desideraverit, Magni Basilii Epistolam, ad Gregorium Nyssenum scriptam, consulat; ubi argumentum istud exactè prosequitur.

Conceptio B. V.

276. Lucarinus Mariam Virginem, sine labe originariâ conceptam, Iridis imagine expressit, quæ supra obscuras nubes generari solita, epigraphen monstrabat. EX NIGRA, SED PURA. Illa enim, quantumvis è carne peccatrice efformata, à primævo tamen vitæ suæ momento omnis nævi expers, ac integerrima perstitit. *O beatos Joachim lumbos*, exclamat S. Joannes Damascenus, *ex quibus prorsùs immaculatum semen effluxit! O præclaram Annæ vulvam, in quâ taciti incrementis ex eâ actus atque formatus fuit fœtus sanctissimus.*

S. Ioan Damascen. Orat 1 de Nat. B. V.

277 Iris, nonnunquam noctu efformari solita, nullo alio nisi candido colore spectabilem se exhibet; estque opportunissimum innocentiæ ac puritatis integerrimæ symbolum. Unde epigraphen præfert. SOLO CANDORE. Deiparam Virginem hoc ornamento illustrem observat S. Hieronymus, ubi illa Sacri Epithalamii verba interpretatus, *Veni de Libano Sponsa*, ait, *Non immeritò venire de Libano jubetur, quia Libanus candidatio interpretatur; erat enim candidata multis meritorum virtutibus, & dealbatâ nive candidior.*

Puritas M. V.

S. Hieron. in Cant. 4. 8.

278. Arcum cœlestem à solaribus radiis in cœlo nubilo descriptum, & rursùs ex eorum reflexu intra maris aquas expressum, ad frontem mei Libri, cui à Luminibus reflexis nomen, præfixi; addito lemmate, UNUS, ET MULTIPLEX. Verbis è Salomone mutuatis: *Est enim in illâ spiritus intelligentiæ sanctus, unicus, multiplex.* Nimirum significare volebam, eandem sapientiæ Divinæ lucem non tantùm in Prophetis & Apostolis, veluti in hominibus cœlestibus, resplendere; sed insuper, multiplicatis radiis, etiam ad infimas profanorum sapientûm aquas nonnihil luminis reflectere; ut adeò multi, tam sacri quàm profani Doctores, eâdem tantùm sapientiæ Divinæ luce refulgeant. Id quod veluti explicans S Paulus, ait, *Divisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus &c.* Et, *Omnia autem hæc operatur unus atq; idem spiritus, dividens propria unicuique prout vult.* *Dividens ergò*, inquit Magnus Augustinus, *non ipse divisus, quia ipse unus atque idem.*

Sap. 7. 22.

Sapientia Dei indivisa.

1. Cor. 12.

S. August. Epist 57.

M. V. gravida.

279. Mariam Virginem, Filio Divino gravidam, Lucarinus Iridi non absimilè dixit, quæ Emblematis loco hanc gnomam præferat. CIRCUMDAT IMMENSUM. Huic iisdem penè verbis facem præivisse videtur S. Petrus Damianus, ubi ait, *Immensum concepit, æternum genuit, genitum ante sæcula parturivit.*

S Pet Dam serm. 3. de Nat. Virg.

Generatio Verbi Divini.

280. Idem Lucarinus Verbum Divinum è Patris æterni fœcunditare genitum, significaturus, geminam Iridem depinxit, quarum una alterâ complexa, epigraphen ferebat, INTERIORIS REFLEXU. Plerumq; enim geminum arcum cernimus, quorum exterior nonnisi è reflexo interioris lumine nascitur. Certè S. Ecclesia Verbum Divinum modò vocat: *Lumen de lumine, Deum verum de Deo vero*; modò familiari apostrophe ad illud, ait, *Lux de luce apparuisti hodie*; modò eidem encomii loco acclamat.

Consors paterni luminis, &
Splendor paternæ gloriæ.

Misericordia Dei.

281. Iris; à Sole suprà nubem pluviam delineata, epigraphen tenet. MEDIIS PAX FULGET IN ARMIS. Ita misericordia Divina, genuinum Iridis prototypon, suam de pace ac felicitati tribuendâ fidem etiam inter medias mortis ac diluvii procellas statuit. S. Hieron. *Arcus*, inquit, *signum est clementiæ & testamenti Dei, quod fecit cum hominibus, ut quando apparuerit in nube, sciamus nos, secundùm antiquitatis exemplum, nequaquàm perituros esse diluvio, &c.* Alius eidem Iridis Emblemati subscripserat, DABIT FINEM; Opportunè Mariam V. innuens, quæ, instar arcus verè triumphalis, ad omnia pacis ac plenissimæ felicitatis incrementa nos promovere studet. Tenerrimè, ut solet, suavissimus Matris Divinæ pullus, S. Bernard. *Hæc* inquit *in omnibus, & per omnia providens, trepidationem nostram solatur, fidem excitat, spem roborat, diffidentiam abigit, erigit pusillanimitatem.* Constantinus Magnus, ceu Iris pacifica, truculentas illas persecutionum tempestates, quibus orbis Christianus acerrimè jactabatur, felicissimè composuit, suæque Christianos tranquillitati restituit. Nicolaus Caussinus eruditè in rem præsentem canit.

S. Hieron. in cap. 1. Ezec.

Intercessio M.V.

S Bernard. ser in Nat. M. V.

Nic Causs. in Tragœd. Felicita. Act. 1 scen

Veniet inclytum terris caput
Principes pudici mite præsidium chori,
Qui Christianis ritè perfusus sacris,
Græci furoris franget indomitas faces.
Totamque gremio colliget Christi domum.
Sic post feroces Africi ingentis minas,
Post nigra cœli prælia, & nimbos graves
Diffusa longis brachia extendit plagis
Pictos honores illigans Iris polo.

282. Ad D. Caroli apotheosin; Iris in Solis conspectu depicta cernebatur, cum lemmate. TE RADIANTE MICAT. Significabant nimirùm, eùm Patrum Oblatorum Congregationem, Mediolani ad S. Sepulchrum à D Carolo institutam; tum omnem Mediolanensium civitatem, plurimùm ornamenti ac splendoris à Magno illo orbis Thaumaturgo participare. Tantundem ergò virium ad nos illuminandos habet vel unicus homo, virtutibus ac meritis illustris. Porrò cùm Verbi Divini lumen humano generi illuxisset, mox omnes dissipari tenebræ, & clarissimo sanctæ fidei radio mortales omnes illustrari cœperunt. S. Augustinus. *Non lumen nos sumus, quod illuminat omnem hominem: sed illuminamur à te; ut qui fuimus aliquando tenebræ, simus lux in te.* Id quod cumprimis de Divina gratiâ intelligi potest, hâc enim in nobis radiante, non possumus non omni virtutum ornatu resplendere.

Congregatio.

Verbum Incarnatum.

S Aug. l 13. Confess c 4

Gratia Dei.

283. Ii, qui inter cœli phasmata oculis suspensi inambulant, omninò exploratum habent, à fucata ac nonnisi apparente Iridis venustate visum nostrum dexterè circumveniri, & veluti genuinis coloribus picta esset, persuaderi. De mendaci hâc Iridis formâ philosophatus Seneca, *Non est*, inquit, *propria in istâ nube substantia, nec corpus, sed mendacium, & sine re similitudo.* Hinc scitè eidem inscribes. FICTA; NON FACTA. vel, MENDACIO CONSTAT. Hypocritas hæc imago repræsentat, qui nullo alio sanctimoniæ assequendæ studio flagrant, nisi ut ex aliorum sententiâ illam consecuti dicantur. Cygnis fucatam hanc hominum farinam similem dixeris; qui extimam plumarum speciem argento obductam monstrant, interiore carne atram fœdamq; formam nutriente: prolixis ii quidem sermonum ac precum ambagibus suos erga Deum affectus, & tenerrimæ pietatis sensa aliis persuadere conantur; sed re penitùs exploratâ, illorum virtutem nonnisi scenicam & adulterinam deprehendes, ut quæ, instar Iridis, res eximiæ ostentat, nullas tamen possidet; estque SPECIOSE MENDAX, & *ficta non facta.* De his S. Laurentius Justinianus. *Hominum genus*, inquit, *qui sub imagine sanctitatem fingunt, sepulchris dealbatis, dealbatis parietibus nubibus sine aqua infructuosis arboribus, cæcis errantibus, exclusis à regno, & à proprio conditore ignotis assimilati sunt isti. Nam aliud ostentant in facie, aliudque gerunt in corde: fingunt quod non sunt, atque à semetipsis delusi, cæteros fallere arbitrantur.*

Senec. 1. Nat Quæst. cap 6.

Hypocrita.

S. Laur. Iust l. de Humil. cap. 15.

Præsentia amici. *Plautus in Cassina.*

284. Iridis materies, è nube roscidâ conflata, à majoribus nostris dicta fuit, *Risus plorantis olympi.* Unde D. Petrus Cassina occasionem sumpsit, eandem hoc epigrammate exornandi. IN FACCIA AL MIO BEL SOL M' E' RISO IL PLANTO. id est, *Solis ad aspectum format mea lacryma risum.* Innuebat videlicet, personæ amatæ præsentiâ amaritiem omnem in suavissima mella converti. Plautus asseverat, è solo amore omnem animi nostri suavitatem ac lætitiam scaturire, adeò ut nec labor præsente illo sentiatur.

Neque salsum prorsus, neque suave esse potest quicquam, ubi Amor
Non admiscetur. Vel quod est amaram in dulce faciet:
Hominem ex tristi lepidum & lenem.

S. August. tract. 48 in Ioan.

Et S. P. Augustinus. *Non recusatur labor, si adest amor, quoniam qui amat, non laborat.*

S. Catharina M. Maria V. *Psal. 44. 10. Iust. Miech. super Lytan. Tom. 2. discurs. 342. n. 3.* Mutabilitas humana.

285. In encomium S. Catharinæ Virginis & Martyris, Iridis Emblema statuêre, cum dicto. NON COLOR UNUS. In illa enim, veluti in Iride spirituali, album virginitatis, purpuram martyrii, & prasinum sapientiæ, non sine misturæ prodigio, cernere erat. Idipsum de B. Virgine Maria intelligas velim, quæ, Psalmistâ teste, fuit *circumdata varietate*, id est, interprete Justino Miechoviensi, *virtutum, gratiarum, meritorum, ac donorum multiplicitate.* Nec tamen incongruè eodem Emblemate volubilis humani ingenii inconstantia significatur. Ex Ovidii sententia:

Pectoribus mores tot sunt, quot in ore figuræ.

Ovid. l. 1. de Arte. Verus amicus. *Senec. Ep. 9.*

286. Academicus inter Philopponos Pistorienses Opportonus, Iridi inscripsit, SI FUERINT NUBILA; Verum amicum significabat, qui auxiliarem ac beneficam suam dexteram potissimum inter calamitatum imbres quæritanti porrigit. In hunc sensum Seneca. *Amicum paro, ut habeam, pro quo mori possim; ut habeam, quem in exilium sequar, cujus me morti impendam, imò & superimpendam.*

Minister Magnatum. Beatitudo. *1. Cor. 15. 41. S. August. serm. 143 de Temp. c. 8.*

287. Meteorologis compertum est, sphæram tantò vastiorem ab Iride describi, quo sublimiore gradu Sol intra eandem resplendet. Eam ob rem Celebris quidam miles Iridi inscripsit. A MAGNO MAXIMA. Veluti diceret, militares suas expeditiones tantò fore celebriores ac magis generosas, quantò sublimior esset Princeps, sub cujus signis mereretur. Porrò in cœlis beatitudinem tantò ampliorem possidebimus, quò sublimior extiterit nostra charitas. S. Augustinus in illud D. Pauli, *Stella à stella differt in claritate, sic & resurrectio mortuorum;* ait, *Videtis quia promissa est sanctorum corporibus claritas, & diversa species claritatis, quia diversa sunt merita charitatis.*

Gloria à Deo provenit. *Philipp. 3. 3. 1. Cor. 1. 3. S. Bernard. in hunc loc. S. Aug. in Psal. 70. Conc. 2.*

288. Arcus cælestis, Soli è regione adversus, epigraphen præfert. EX ADVERSO DECOR OMNIS. S. Sigismundus Laurentius hanc iconem D. Paulo propriam existimat, qui totum nominis ac virtutum suarum splendorem uni gratiæ bonitatiq; Divinæ acceptam referre debet. Testem habeo ipsummet Apostolum; *Gloriamur,* inquit, *in Christo Jesu, & non in carne,* Nosque instruens ait, *Qui gloriatur, in Domino glorietur:* quippe, interprete S. Bernardo, *Noverat Apostolus, gloriam propriam esse Creatoris, non creaturæ.* S. P. Augustinus, *Nihil es per te. Tua peccata sunt; merita Dei sunt. Supplicium tibi debetur: & cùm præmium venerit, sua dona coronabit, non merita tua.*

Maria V. benevola

289. Arcui cœlesti inscripsit P. Jacobus Masenius. NIHIL ISTE MINATUR. Mariæ Virginis ceu Iridis venustissimæ, hæc idea est, è qua nonnisi viscera materna, & benevolentiam suavissimam expectare licet; ut adeò à D. Bonaventura pro meritis cognominetur, *Arcus fœderis Divini & reconciliationis nobiscum.* Emblemati explicando sequens distichum accipe: *S. Bonav. in Laudibus B. V. num. 3.*

Virgo nites vacuo, qualis Thaumantias, arcu;
Ille caret telis, tuque furore cares.

C O M E T A.

Caput XIX.

290. IMmani terrore hominum corda è viginti cometarum aspectu percellebantur, qui olim in cœlo conspicui, ceu totidem ignitæ linguæ, ex inopinato nonnisi sanguineas strages & adversa quæque sunt minitati. Hunc terrorem suis coloribus depingens Silius Italicus, canit.

Crine ut flammifero terret fera regna cometes, *Sil. Ital. lib. 16.*
Sanguineum spargens ignem, vomit atra rubentes
Fax cœlo radios, & sævâ luce coruscum
Scintillat radios, terrisque extrema minatur.

Minister vitiosus. Prælatus severus. *S. August. Epist. 64.*

Unde Carolus Rancatus Cometæ inscripsit. EXTREMA MINATUR. Vitiosum Ministrum hæc imago repræsentat, qui ad dignitatis fastigium evectus, malis gravissimis orbem terret; haud secus atque maligna evaporatio, ad cœlos sublata, in cometam concrescit, omnesque passim formidine replet. Porrò Cometis non absimiles dixeris Prælatos illos, qui ad muneris sui culmen è vulgo sublati, subditos suos non quidem amore, sed minis ac suppliciis in officio continere solent. His regendi methodum præscribens Magnus Augustinus, *Magis* inquit, *monendo, quàm minando agendum est cum multitudine: severitas autem exercenda est in peccata paucorum.*

Minæ Evangelicæ. *Luc. 21. 25. Act. 2. 19. S. August. serm. 109. de Temp. cap. 5.*

291. P. Henricus Engelgrave Cometam illo Ovidii hemistichio, ceu lemmate notavit. MULTA AC METUENDA MINATUR. Nimirum ad terrenos illos, in primâ Dominicâ Adventûs prænuntiari solitos alludebat. *Erunt signa in sole, lunâ, & stellis, & in terris pressura gentium.* Et rursùs, *dabo prodigia in cælo sursùm, & signa in terra deorsùm, sanguinem, & ignem, & vaporem fumi.* De his minis disserentem audi Magnum Augustinum. *Propterea se judex venturum minatur, ut non inveniat quos puniat, cùm venerit. Si damnare vellet, taceret. Nemo volens ferire, dicit observa.*

Clementia Solis minis punire solet. *S. August. serm. 20. de Temp.*

292. E probatissimâ Meteorologorum sententiâ, evaporationes, ad mediam aëris regionem deductæ, aptam fulmini cudendo materiem subministrant: at verò sublimius provectæ, in cometas, id est, in cœli minas ac horrendos terrores, efformantur. Hoc philosophemate nixus P. Franciscus Raulinus, Cometæ subscripsit. IN FULMEN COGI POTUISSET. Insinuabat nimirum, Clementiam Odoardi, Parmensium Ducis, tametsi sæpius ad fulmina vibranda à sceleratis provocatam, minis tamen ac formidine incutiendâ fuisse contentam, sicque maluisse cometarum terrores, quàm fulminum plagas imitari. Probè videlicet optimus Princeps animo suo impressum habebat illud Magni Doctoris effatum. *Qui clementer peccantibus ignoscere novit, clementiam Divinæ pietatis certissime accipiet.*

Maria benigna & terribilis.

293. Inter cætera Emblematum aulæa ad honorem Mariæ Virginis, die quodam festivo, Mantuæ affixa Cometam, videre erat, hoc lemmate insignem. FULGET, ET INTERIMIT. Maria enim suis clienti-

Richard. à S. Laur. lib. 4. de laud. Virg. Maria

clientibus quidem *illuminatrix* & Mater est; sed simul hæreticorum monstris *terribilis ut castrorum acies*. Eleganter Richardus de S. Laurentio, *Ipsa tantum dæmonibus terribilis, quantum Angelis & sanctis extitit venerabilis*. Cæterùm D. Basilius Paradisi muliebrem formam cometis splendori non absimilem dicit, cùm utrinsque venustas opportunum mortis satellitem agat. Mentem suam sequenti metro Italico explicat.

Venustas muliebris

D. Basil. Parad. in Lyricis.

Qual ne gli eterei campi
Se lucida cometa il crin diffonde,
E con raggio mortal splende, è minaccia,
La terra per timor trema, & agghiaccia
A quelle fiamme, e l'onde
Temono anch' esse in rimirar quei lampi,
Ch' in uso han di predir certe, e vicine
Tempeste à i mari, e à le città ruine.
Tal di luce homicida
La donnesca beltà s'orna, è predice
Tanto più grave il duol, quanto più splende,
E Lusingato l' huom, di chi l' offende
Idololatra Infelicè
Serve si fà d' una bellezza infida,
E in vece d' aborir gl' infausti raggi,
Adora la cagion de proprii oltraggi.

Felicitas mundana

294. D. Archangelus Conter scintillanti cometæ inscripsit. IN ORTU SIGNAT OCCASUM. Cometes enim, recens exortus, magnorum Principum fata casusque prænuntiat. Herodiadis hæc imago est propria, quæ gratiosa ac lasciva sua venustate in infami convivio apparens, extremam Divino Præcursori ruinam est minitata. Talis etiam Antichristi natalis, proximum mundo interitum significat. Quid? quòd ipse, quem incolimus, mundus, omnem suam felicitatem brevi in occasum & in ærumnas gravissimas deturbari faciat? Verè in hanc rem Innocentius III. *Semper mundana lætitia tristitia repentina succedit, & quod incipit à gaudio, desinit in mœrorem: mundana quippe felicitas multis amaritudinibus respersa est.*

Anti-christus

Innoc. III. lib. 1. de Contemptu mundi c. 21

Princeps clemens & justus.

295. Clementia & Justitia geminæ ac nativæ boni Principis dotes sunto; quarum hæc quidem paucos offendat, illa verò omnes recreet. Utramq; hanc virtutem in cometâ, veluti in idea, discat velim: qui PAUCIS MINATUR, OMNIBUS FULGET. *Sumus nimirùm*, inquiebat Cassiodorus, *ad nocendum privati, ad præstandum Judices*; quasi diceret, scelaratos à Principe puniendos esse, veluti personam ageret privatam; auxiliis verò ac prompta manu alius succurrere, genuinum esse personæ publicæ munus. *Nihil enim*, Cicerone teste, *est tam regium, tam liberale, tamque munificum, quàm opem ferre supplicibus, excitare afflictos, dare salutem, liberare periculis homines*; contrà verò, *nihil est tam deforme, quàm ad summum imperium, acerbitatem naturæ adjungere.*

Cassiod. Var. lib. 11. Ep. 36.

Cicero l. de Orat.

Idem Epist. 1. ad Q. Fr.

296. Cometam, quocunque divagantem, ingens semper splendoris copia subsequitur. Eò alludens Arelius Cometæ inscripsit. QUOCUNQUE IERIT. D. Thomæ Aquinatis hoc Emblema erat, qui doctrinæ radiis undique conspicuus, omnem penè orbem litterarium post se trahit; insuper famæ ac gloriæ splendor virtutem è vestigio comitatur. Dilucidè Cicero. *Virtutem necessariò gloria sequitur.* Et, *Nihil est virtute amabilius, quam qui consequitur, ubicunque erit gentium, à nobis diligetur.* Ad mentem nostram Andreas Alciatus.

S. Thomas Aquinas.

Virtus.

Cicero Tusc. cul.

Idem l. de Nat. Deorũ

Alciat. Embl. Amor 133.

Fama viros animo insigni, præclaraque gesta
prosequitur &c.

287. Cometa, è siccæ ac fumosæ exhalationis materie constans, epigraphen tenet. ELATA NITESCIT. Demonstrat nimirùm, Apostolos, Religiosos, & pœnitentes, è præsentis mundi ac vitæ turbis sublevatos, ad splendoris illustrissimi cultum promoveri; adeò ut ipsa etiam Imperatorum diademata ad ipsorum pedes venerabunda jaceant. Unde S. Augustinus. *Melius est ut Romam cum venerit Imperator, deposito diademate ploret ad memoriam piscatoris, quam ut piscator ploret ad memoriam Imperatoris.*

Separati à mundo

298. Scipio de Cella mulierem admodùm venustam, incessu gravem, & austeram, Cometæ non absimilem dixit, addito lemmate EMIE L'OCCHIO DI LUCE, E IL COR DI GELO. Id est, *Dum oculos luce, gelu corda perfundit*. Idipsum longè rectiùs de extremo Servatoris nostri tribunali intellexeris, quod quidem plurima luce undique spectandum, gelu tamen ac terrore gravissimo reproborum animos dejiciet. Unde magnus Augustinus. *Christus in judicio videbitur terribilis, qui visus est contemptibilis; demonstrabit potentiam, qui demonstravit patientiam. In cruce patientia erat, in judicio potentia erit.* Cæterùm primam Emblematis mentem sequenti poëmate explicat Scipio de Cella.

Venustas muliebris

Judicium extremũ.

S. Aug. in Psal. 150.

Scipio de Cell.

Feade le pompe sue mostra il bel viso,
Che per pompam del Ciel son pure, e schiette;
Escan de l' auree fila auree saette
Gli aghi, c' han sù la fronte il crin diviso
Quando stella mirar di Paradiso
L' alta donna mirando altri credeste,
Ma s' ella pur d' Amore in dubbio stette,
Che non parean d' amore il guardo, e'l riso.
Parea d' honor più tosto il riso, e' l guardo,
Che riverenza in noi destando, e zelo,
Fean l' humilta veloce, e' l desio tardo.
Tanto ch' al fin diss' io; certo del Cielo
Gran Cometa e cost ei, che i' io laguardo,
M empice l' occhio di luce, e il cor di gelo.

299. E Meteorologorum sententia, Cometes, in Libræ signo apparens, proximam populi seditionem prænuntiat. Emblemati subscribes. SIC CONCITO TURBAS. Ita nimirùm non potest non Princeps seditiosos ac rebelles experiri populos, si justitiam & potestatem suam moderari nesciat, eamque assiduis terroribus ac plagis formidandam exhibeat. Expertus id fuerat Roboam, Israëlis Rex; cùm enim rogantem populum responso hoc durissimo terruisset, *Pater meus aggravavit jugum vestrum, ego autem addam jugo vestro, Pater meus cædit vos flagellis, ego autem cædam vos scorpionibus*: mox populus Aduram, Roboami legatum, interfecit, *Recessitque Israël à domo David, usque in præsentem diem*. Præclarè Principem monet Cornelius Tacitus. *Dura*, inquit, *vectigalia populo non imponas: nimia enim in exigendo tributo severitas, & nimium ipsum tributum impositum movet subditos frequenter ad seditionem.* Id quod etiam Episcopis observandum proponit S. Hieronymus. *Amari*, inquit *parens & Episcopus debet, non timeri. Antiqua sententia est: quem metuit quis, odit; quem odit, periisse cupit. Qui scorpionibus cædit, & lumbis patris habere se putat digitos crassiores, citò regnum mansueti David dissipat.*

Seditio.

Princeps severus.

3. Reg. 12. 14.

Ibid. nu. 19. Corn. Tacit. l. 4. Annal.

S. Hieron. Epist. 62.

VENTUS.

CAPUT XX.

300. Ventus, propulsatis nubibus serenam cœli frontem explicans, à Ludovico Ferro epigraphen recepit, FUGAT, ET FOVET. Geminum hoc boni Principis munus est, nimirum profligare sceleratos, & blanditiis fovere eos, quos nomini sui devotos habet. Agapitus de Justiniano Imperatore disserens, *Venerandum*, inquit, *jure est vestrum Imperium, quia hostibus quidem sua demonstrat potestatis aculeos, subditis verò exhibet humanitatem.* Ad hæc è boni Principis officio est, atras tristitiæ nubes ab afflictis subditis arcere, eosque benevolâ ac serenâ manu erigere. Unde Cassiodorus. *Dolorum nubila nostrâ semper serenitate detergimus.* Guido Casonus utraque hac dote omnem exactè Consiliarii prudentiam explicari censet, unde vernaculum illius poëma.

Princeps justus. Agapit. Ep. Parœn. n. 20. Cassiodor. 2. Var. Consiliarius. Guid Caso. Embl. Polit. 2.

--- --- Il prudente consiglio,
Iguisa d' aura placida, e soave
Scaccia le nubi de contrarij affetto,
L' animo rasserena, e lumicosa
Rende la mente, e fa tranquillo il core &c.

Spiritus S. Verissimè tamen Spiritum sanctum hæc imago repræsentat, qui animum nostrum ignorantiæ ac calamitatum nubilis expurgat, eumque amica ac serenâ voluptate perfundit.

Pœna in contuma. ces lata. 301. Ventus, Quercum prosternens, Francisco Raulino authore epigraphen tenet. PARCEREM, SI FLECTERETUR. Principis clementis genium hæc imago refert, qui nonnisi in contumacea animadvertit, iis in libertatem asserta, quos animi submittendi, ac vitæ ad frugem revocandæ studiosos novit. Hunc in Deo morem tametsi complura SacræPaginæ loca testantur, præ cæteris tamen opportunum videtur illud Hieremiæ oraculum: *Repentè loquar adversùm gentem, & adversùs regnum, ut eradicem, & destruam, & disperdam illud. Si pænitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum adversùs eum; agam & ego pænitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem ei.* In hunc locum S. P. Augustinus. *Nunquid quasi errantem pænitet Deum? sed pænitentia dicitur in Deo quasi mutatio sententiæ. Non est iniqua, sed justa. Quare justa? mutatur ests reus, mutavit Judex sententiam. Noli terreri, sententia mutata est, non justitia. Justitia integra manet, quia mutato debet parcere, qui justus est.*

Hier. 18. 7. S. Aug. serm. 109. de Temp. cap. 6.

Occasio. 302. Odii & amoris nostri flammas ad omnem, quantumvis exiguam suggestionis auram reviviscere, è venti Emblemate conjicies, qui adversùs ignem spirans, epigraphen tenet. SUSCITAT, vel, ni fallor, melius, SOPITOS SUSCITAT. Ex Ovidii sententia.

Ovid. l. 3. de Arte.

Qualibet extinctos injuria suscitat ignes.

Calamitates. Calamitates quoque humanam mentem jamjam inter vitia sopitam excitant, & vivis virtutum scintillis denuò accendunt. S. Augustinus. *Flagellum interius & exterius glorificat Creatorem, compellit nolentem, erudit ignorantem, custodit virentem, protegit infirmitatem, excitat torpentem, humiliat superbientem, purgat pænitentem, coronat innocentem, initiat ad mortem semper viventem.*

S. Aug. in Psalm. 60.

Spiritus S. 303. Scipio Bargalius Emblematis loco carbonem, dimidia parte candentem, lenique aura afflatum expressit cum lemmate. AL TUO SPIRAR M' AVVIVO. Id est, TE FLANTE REVIVO. Spiritûs sancti hæc imago est, de quo S. Cyrillus Alexandrinus. *Vivificat omnia Dei Spiritus, omnia etiam illo opus habent, nec aliter poterunt firmè in sua essentia, qua sunt, persistere.*

S. Cyrill. Alex. l. 1. contra Jul.

304. Ventum nonnemo depinxit, qui adversùs frondosam arborem intumescens, invidia suo afflatu eam omni foliorum ornatu exuit. Lemma addidit. FACILIS JACTURA. Generosam mentem suam, ni fallor, exprimebat, cui leve est, quidquid malignior fortuna adversùs eam fuerit machinata. Hugo Cardinalis, illud Proverbiorum examinans; *Non contristabit justum, quidquid ei acciderit*; ait; *Accidens adest & abest præter subjecti corruptionem; ita præsent prosperitas & tribulatio viro justo adest, & præter ejus contristationem & conturbationem.*

Bona temporalia. Hug. Card. in Proverb. 12. 21.

305. Abbas Ferrus duobus ventis oppositis, quorum unus cœlum pluvium, alter serenum portendit, inscriptionem subjunxit. AUT SOLEM, AUT IMBREM. Sic pectus humanum, duabus animi passionibus agitatum, ad virtutis vel vitii extremum deflectet, nullo planè interveniente medio. Porrò quivis homo in hac vita experitur & bonas inspirationes Dei, & malas diaboli; aut igitur virtutis lucem, aut flagitiorum imbrem patiatur, necesse est; cùm utrumque sequi non liceat. Opportunè S. Augustinus. *Modo autem tua posita sunt inter monentem Deum & suggerentem serpentem. Quare huc flectuntur, huc avertuntur? Si aliquid persuadente satanâ mali feceris dimitte satanam, accusa te, ut accusatione tua Dei misericordiam merearis.*

Inspirationes bonæ & malæ. S. Aug. in Psal. 96.

306. Quantùm beneficii præsentes hominis illustris suppetiæ nobis conferant, Abbas Ferrus è placido Favonio, versùs flammam spirante, dignoscendum proponit, addito lemmate. ALIT, ET AUGET. Propria hæc bonæ educationis effecta sunt, Horatio teste.

Educatio. Horat. l. 4. Carm. Od. 4.

Rectique cultus pectora roborant,

Porrò etiam animus noster, diversis calamitatibus, ceu totidem ventis, afflatus; binâ illâ operatione virtute invalescit. S. Petrus Damianus. *Quò magis caro per tormenta concutitur, eò mens in Deum fixa firmius roboratur: & quasi igne succensa materies, quò plus adversitatum ventis impellitur, eò in amorem Dei ardentius inflammatur.*

Calamitates. S. Pet. Dam. serm. 11.

307. Eodem Ferro authore, ventus, adversùs ignem spirans, geminâ epigraphâ, ex Ovidio mutuatâ, describitur cernitur. Primâ quidem. LENIS ALIT. Ita sanè correctio placida ac prudens in mente humana plurimùm potest. Aptè Seneca. *Omnium honestarum rerum semina animi gerunt, quæ admonitione excitantur: non aliter, quàm scintilla FLATU LEVI adjuta, ignem suum explicat.*

Correctio suavis. Seneca.

308. Posterior inscriptio. GRANDIOR NECAT, sensum præcedenti adversum innuit; nimirùm correctionem indiscreteram, fastu aut vehementiâ turgidam, plurimum exitii afferre. Sapienter proindè suadet Magnus Augustinus. *Corripiantur à Præpositis suis subditi fratres, correptionibus de charitate venientibus, pro culparum diversitate diversis, vel minoribus, vel amplioribus.* Et Ovidius.

Correctio dura. S. August. de Correp. & Grat. c. 3. Ovid. l. 2. de Arte.

Dextera præcipuè capit indulgentia mentes;
Asperitas odium, sævaq; bella movet.
Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis;
Et pavidum solitos in pecus ire lupos.
Esto procul lites, & amara prælia linguæ,
Dulcibus est verbis mollis alendus Amor.

309. Utramque epigraphen, duobus superioribus Emblematis adductam, Carolus Rancatus in unam imaginem coëgit, dum vento, adversùs candentes

tes prunas spiranti, inscripsit. ALIT, ET NECAT. Ovidius id suggerit.

Ovid. de Remed. Amor.

Nutritur vento, vento restringitur ignis;
Lenis ALIT flammas, grandior aura NECAT:

Correctionis modus.

S. Greg. lib. 19. Moral.

Utrumque hoc in corrigendis aliorum vitiis experimur; Unde S. Gregorii consilium est; *Regat disciplina vigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem: & sic alterum commendetur ex altero; ut nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta.* Porrò etiam Magnatum favores, intra debitæ mensuræ limites collati, plurimùm nobis emolumenti afferunt; at si cum excessu ingerantur, justoque majores fiant, enimverò tum gravissima damna parturire solent.

Favores magni nocent.

Animus intrepidus.

310. Animi generosi ac imperterriti effigiem in Vento cernere licet, qui adversùs annosam Quercum impulsus, ibique repercussus, mox majore robore invalescit, & ut nonnemo lemmatis loco dixerat, DOPPIA NE LA CONTESA I SOFFII, E L'IRA. Id est, IN RELUCTANTES SÆVIOR. Venti impetuosi nomine diabolum, acerrimum generis humani hostem, intelligas velim; plurima is adversùs Jobum, validissimam patientiæ quercum, machinabatur; primò enim in boves & asinos Jobi grassabatur; mox servos occidit; eodem penè momento oves & pastores combussit; paulò pòst, Chaldæorum ope, impetum fecit in Camelos. Quid amplius? ventum se fecit, ut domum concuteret, liberosque ejus opprimeret epulantes. Sed cùm hæc omnia eludi ac irrito conatu cadere videret, consilium viresque auxit, ipsumque Jobum adortus, innocentem *percussit ulcere pessimo à vertice usque ad plantam pedis.* Denique & uxorem instigavit, quæ linguæ suæ vehementiâ ad ipsas usque viri medullas penetraret. In rem præsentem Magnus Augustinus. *Vicit Job omnibus notissimus, totus tentatus, sed minimè superatus, implevit Dominicum præceptum, contempsit filios, ne blasphemaret, qui dederat filios. Repulit à se uxorem, quæ ei blasphemiam persuadebat; quam diabolus propterea solam dimiserat, qui sibi eam necessariam esse noverat. Non enim dimiserat marito consolatricem, sed suæ tentationis adjutricem. Fortior fuit Job in doloribus, quàm Adam in nemoribus: iste non cessit tormentis, ille superatus est in deliciis.*

Tentatio.

Job. 2. 7.

[illegible]. Aug. de Temp. Barbarico c. 6.

[illegible]a Dei.

[illegible]æmon.

311. Vento, in arboris frondes grassanti, inscripsit Ferrus. ARENTES RAPIT. Talis vindicta Divina, instar venti, peccatores non nisi virtutibus aridos, sterilesque exterminare consuevit. Dæmon quoque, ventus ille Tartareus, nonnisi vitiatas, & inutiles hominum conscientias è Fidei orthodoxæ arbore ad apostasiam præcipitare solet. S. Cyprianus. *Nemo putet bonos de Ecclesiâ discedere. Triticum non rapit ventus, nec arborem solidâ radice fundatam procella subvertit. Inanes paleæ tempestate jactantur, invalidæ arbores turbinis incursione evertuntur.*

[illegible]. Cyprian. [illegible]e simplic. [illegible] prælator[illegible]

312. P. Octavius Boldonus Zephirum in veris exordientis signis expressit, qui versùs areolam, floribus undique respersam, flabat; cum lemmate. EMINUS, UT OLEANT. Innuebat videlicet, Cardinalem Montium, Sedis Apostolicæ authoritate primò Neapolim, & exinde in Hispanias Oratorem egisse, ut virtutum suarum fragrantiam longè lateque diffundere posset. Gulielmo Estbio calamitates ventorum loco sunt, à quibus virtutes, instar florum, agitatæ, suavissimum odorem undique exhalant. Unde in illa D. Pauli verba commentatus, *Odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco;* subjungit, *Non modò prædicamus Christum apud omnes, sed etiam persecutionibus & pressuris conterimur, ut odor notitiæ Dei, id est, fama ejus à nobis quàm* LONGISSIME DIFFUNDATUR. Pulchrè S. Augustinus. *Cœpit persecutionum pati odor Sanctorum: sed quomodo ampulla unguentorum, quantò magis frangebantur, tantò amplius odor effundebatur.*

[illegible]egatus.

[illegible]alamitas.

[illegible]uil. Esth. [illegible] 2. Cor. 2. [illegible]

S. August. serm. 101. de Divers. cap. 5.

313. Ventus, intra cannetum spirans, à D. Jo. Philippo Certano gnomam accepit. IL SUO N' NE TRAGGE. Id est MELOS EDUCIT. Opportunum hoc Academiæ Sylvestris, in qua Certanus pro meritis recensebatur, Emblema erat. Cæterùm etiam Spiritûs Sancti virtutum ex imagine illâ conjicere licet, qui afflatûs sui vigore egenos piscatores, è mappaliis ad prædicationis Evangelicæ sonum evocatos, ita animavit, ut in omnes totius universi partes amplissimè resonuerint. *Repleti sunt omnes spiritu Sancto,* inquiunt Apostolorum monimenta, *& cœperunt loqui. O quam velox est sermo sapientiæ!* exclamat S. Leo Papa, *& ubi Deus Magister est, quàm citò discitur, quod docetur. Ab hoc igitur die tuba Evangelica prædicationis intonuit.*

Spiritus S.

Act. 2. 4.

S. Leo Papa ser. in Pent.

314. Vento appositè, nî fallor, inscribes; NON SAI D'ONDE, NE DOVE. Id est, NEC UBI, NEC UNDE. De ventis enim incerta est philosophatio. Psaltes Regius de Thesauris Divinis eos produci canit; id est, de locis clausis atque occultis, ubi Numinis premuntur imperio, vinclisque & carcere frenantur. Arcanam hanc operandi virtutem etiam Spiritui Sancto, ac miris ejus inspirationibus propriam affirmat ipsa Sapientia Incarnata. *Spiritus ubi vult, spirat, sed* NESCIS UNDE VENIAT, AUT QUO VADAT. S. Joannes Chrysostomus, *Si venti,* inquit, *quem sentis, viam nescis, quomodo Divini spiritûs operationes scrutaberis?* Et Sanctus Augustinus, *Occulta est gratia, & in abdito latet. Non videtur, sed inde eminet, quod videtur.*

Psalm. 134.

Spiritus S.

Ioan. 3. 8.

S. Chrys. in hunc loc.

S. August. serm. 14. ex addit. à Paris. cap. 5.

315. Calamitates terræ, & malignioris fortunæ damna mentem nostram exagitant quidem, sed simul in sublime evehunt; haud secùs atque Ventorum procellæ Oceanum TURBANT, SED EXTOLLUNT. Zenonem hæc imago delineat, qui, cùm mercatui deditus, omnes suas facultates in maris tempestate ivisset deperditum, operam postea in Philosophiæ studiis unicè collocavit, idque tanto animi oblectamento, ut Laërtio teste, dicere consueverit, *Tunc secundis ventis navigavi, quando naufragium feci.* Sed quid extera adduco, cum habeamus domestica? Gentium Apostolum Paulum de se ipso loquentem audi. *Nocte & die in profundo maris fui, in itineribus sæpè, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, &c.* Sed quorsum hæc omnia evexêre calamitosissimum Apostolum; Paulò post *raptus est in paradisum: & audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui.* De hoc S. Joannes Chrysostomus *Paulus undique pressus, nec oppressus, cedere nescius, clarior semper redit patiendo victor, & millies martyr.*

Persecutiones & calamitates.

Diogen. Laert. lib. 7

2. Cor. 11. 25

Ibid. cap. 12. vers. 4.

S. Io. Chrysost. in Moral. Homil. 15. & 26.

316. Navis, ob adversam ventorum vim à portu contingendo nonnihil impedita, epigraphen tenet. MORANTUR, NON ARCENT. Iis hæc imago ideæ loco inservit, qui alterius invidiâ obstaculum aliquod senserunt, nec tamen à fine obtinendo penitùs sunt exclusi. Sic corporis deliquia, egestas, exilium, aliaque hominis incommoda, virtutis obtinendæ portum remorantur quidem, non tamen penitùs præcludunt. Diuturna quoque tormenta Sanctis Martyribus veram felicitatem non quidem penitus abstulerunt, sed tantisper, donec eam consequerentur, distulerunt. S. P. Augustin. *Martyres, quod non videbant, per patientiam expectabant. Illi, qui eos occidebant, quæ videbant amabant: illi, qui occidebantur, ad ea, quæ non videbant, suspirabant. Et quod tardius occidebantur, moras sibi fieri arbitrabantur.*

Calamitates.

S. Aug. in Psal. 127.

Consiliũ malum. Consuetudo vitiosa.

317. Alius vicissim navim, ventorum violentiâ à portu prohibitam, hoc lemmate notavit. NON MORANTUR, SED ARCENT. Vel, prout meo Carducio placuit. REFLANTE DESPERAT. Mala consilia, & consuetudinis vitiosæ, ventis non absimiles, non modò à perfectionis portu obtinendo retardat, sed illum penitùs obstruunt; quin imò peccaminosa affectuum nostrorum vehementia ipsum etiam æternæ beatitatis ingressum præcludunt. S. Augustinus. *Tanta ibi* (de Sodomitis loquitur) *nefanda turpitudinis consuetudo erat, ut jam nequitia esset justitia, & prohibiter potius reprehenderetur quàm factor. Tales consuetudine malignâ pressi, tanquam sepulti sunt. Moles imposita sepulchro, ipsa est vis dira consuetudinis, quâ premitur anima, nec surgere, nec respirare permittitur.* Et meus Carducius.

S. Aug. de Verb. Dom. Serm. 44. c. 5.

Portum ratis reflante desperat Noto.
Culpâ quid hoste adire tentas sydera?

Spiritus S.

318. Navis, stimulante ventorum impetu è portu solvere coacta, epigraphen tenet. DUCUNT IN ALTUM. Ita Spiritus Sancti dona animam nostram, post superatos hujus mundi fluctus, ad æternam felicitatem propellunt. In hoc demonstrando totus videri possit S. Joannes Chrysostomus. *Anima,* inquit, *à Divino adjuta spiritu, omnibus rebus superior existit, & omnibus fluctuationibus vita hujus eminet, & viam in cœlum ducentem vehementius quàm navis incedit, utpote qua non vento impellitur, sed ab ipso Paracleto fertur.* Cæterùm eodem Emblemate innuitur, spiritûs Sancti gratiam ad penetranda Divinæ Paginæ abdita plurimùm promovere. *Ratem nostram mentis,* inquit S. Petrus Chrysologus, *carnis à littore solventes, in pelagus evangelici sermonis intramus, credentes, quòd flante spiritu Sancto cælestis intelligentia perveniamus ad portum.*

S. Io. Chrysost. Hom. 34 in epist. ad Hebr.

S. Petr. serm. 168.

319. Navi, à vento propulsatæ, inscripsi. DEDUCET IN PORTUM. Argumenti ratione è Divino Psalte mutuatâ; *Deduxit eos in portum voluntatis eorum.* Adversam valetudinem & ærumnas ventis non absimiles dixerim, quæ ad Deum, veluti ad asylum, confugere jubent. Exquisitè Lipsius. *Quem Deus diligit, per æqua, per iniqua, per fluxus & refluxus perducet ad suum portum.* Et alibi de morte disserens, ait, *Tristis est (inquiunt nonnulli) cogitatio super morte, & ipsam adducit. Falluntur. Sapiens cum tranquillitate de eâ cogitat: non aliter quàm in navi & mari ventos & vela spectat, quibus fertur in portum.*

Psal. 106. 30. Calamitates. Lips. Centuria Miscell. Epist. 2. Mortis meditatio. Idem. l. 2. Physiolog. dissert. 1.

320. Venti, dum navim propellunt, Lucarino authore epigraphen sustinent. MINANTUR SED FERUNT. Velut melius meus Carducius. DUM FERIUNT, FERUNT. Genuina hæc calamitatum idea est, quæ quidem minaci assultu hominem adoriri solent, at simul ad supremam virtutis ac Dei beatitatem manuducunt. Breviter rem totam explicans Doctorum Phœnix. *Tribulatio,* inquit, *asper quidem ventus est, sed prosper.* Emblematis mentem hoc disticho aperit D. Carducius.

Calamitates. S. Aug. in Psal. 125.

Vela ferunt, feriunt rabido dum flamine Caur:
Dum stygis ira animum vexat, ad astra vehit.

Et sequentibus Jambis.

Iter secundat puppis aura persequens:
Adversa sic fortuna cor felicitat.

Calamitates utiles.

321. Eidem Symbolo inscripsêre. CURSUS SECUNDOS DABIT. Quippe adversi & undosi ærumnarum venti tandem ad paradysi portum felicissimè provehunt. Author Fastorum Marianorum de S. Ursulâ, ejusque sodalibus, intra maris tempestatem acerrimè jactatis, hæc verba addit. *Ecce tempestas suboritur, & arreptas naves in Rhenum aufert. Nimirum adversum hunc alii ventum dicent; at secundum Ursula vocat, & castitati velificantem.* Denique hæc imago etiam Spiritûs Sancti est propria, quippe quo aspirante fidelium carbasa secundis ventis volitant, & ad virtutis æternæque felicitatis portum appellunt. S. P. Augustinus. *Spiritus vita, qui vivificat omnia, creatorque omnis creati spiritûs, ipse est Deus, Spiritus utique non creatus. In ejus voluntate summa potestas est, qui creatorum spirituum bonas voluntates adjuvat.*

S. Ursula. Spiritus S. S. Aug. de Civit. Dei l. 5. cap. 9.

322. Ventorum furore per Oceanum tumultuante, jactatos undarum fluctus versùs cœlum levari conspicimus. Unde lemma. AD SIDERA VOLVUNT. Verbis è Virgilio mutuatis.

Unà Eurusque, Notusque ruunt, creberq; procellis
Africus: & vastos volvunt ad sydera fluctus.

Virgil. Æneid. l. 1. v. 89.

Ita sanè adversitatum & persecutionum turbines agitatam hominis mentem ad Dei ac Cœli fastigium attollunt. S. Anselmus. *Adversis irruentibus, separatur à terrâ fidelis anima, & cœlo fit proxima.*

Calamitates elevant. S. Anselm.

323. Ventus, sub terrâ clausus, tandem, eâ perruptâ, emergit in altum. Lemma. TANDEM LEVATUR IN ALTUM. Divinos quosdam hominum Spiritus hæc imago concernit, qui in his terris, veluti in carcere constricti, tamdiu suspirant, donec perfracto corpore, ad cœlos evolent. Inter hos anhelantem audi D. Paulum, *Cupio dissolvi, & esse cum Christo.* In hunc locum S. Augustinus. *Qui desiderat dissolvi & esse cum Christo, non patienter moritur, sed patienter vivit, delectabiliter moritur. Unde Apostolum patienter viventem, id est, cum patientiâ hic non amare vitam, sed tolerare.*

Mors hominis justi. Philipp. 1. 23. S. August. Tract. 9. in ep. Ioan.

324. Ventus incensæ ædis flammam ad vicinas domos impellit, cum lemmate. INCENDIA NUTRIT. Susurronum genuina hæc imago est, qui, è munere suo, amicorum pacem dissociant, omniaque passim odiis ac suspicionibus succendunt. Unde Salomon. *Cùm defecerint ligna, extinguetur ignis: & susurrone subtracto, jurgia conquiescunt.* Susurronibus Seneca hanc notam imprimit. *Pessimum genus hominum videbatur, qui verba gestarent: sunt quidam, qui vitia gestant. Horum sermo multùm nocet. Nam etiamsi non statim officit, semina in animo relinquit sequiturque nos etiam, cùm ab illis discesserimus, resurrecturum postea malum.* Porrò etiam ambitio honorum & regnorum, si in homine prævaleat, non rarò vicinos latè populos bellis & incendiis vastat.

Susurro. Prov. 26. 20. Senec. Epist. 123. Ambitio.

325. Ventus totius Sylvæ minores majoresque arbores sine discrimine impellit. Unde lemma OMNES HAC TANGIMUR AURA. Nimirum omnes homines innatum quendam, & ex Evâ traducem honoris ac dignitatis obtinendæ appetitum habent, eoque nunquam non infestantur. Noverat hanc hominis indolem callidissimus serpens, unde ad expugnandos Protoparentes nostros nullum alium, nisi ambitionis ac superbiæ arietem admovendum censuit; *nequaquam,* inquiebat, *morte moriemini, sed eritis sicut Dii.* Nec sanè irritus fuit vaferrimi hostis conatus; mox enim mulier *tulit de fructu illius* (arboris) *& comedit: deditque viro suo, qui comedit.* Ut adeò plerique Interpretes doceant, primum Evæ peccatum fuisse ambitionem ac superbiam. In illum Geneseos locum commentatus S. Aug. *Quomodò,* inquit, *verbis crederet mulier serpentis à bonâ atque utili re se divinitus fuisse prohibitam, nisi jam inesset menti ejus amor propriæ potestatis, & quadam de se super-*

Ambitio & Superbia. Gen. 3. 4. &c. S. Aug. L. 11. de Civ. c. 30.

superba præsumptio, quæ per illam tentationem fuerant convincenda & humilianda. Et alibi. *Superbiâ lapsi sumus, ut ad istam mortalitatem perveniremus. Et quia nos superbia vulneraverat, humilitas sanos fecit. Venit humilis Deus, ut à tanto superbiæ vulnere curaret hominem.* Cæterùm etiam gratiæ Divinæ aurâ omnes omninò homines ita tanguntur, ut liberrima sua voluntate ad amplissimam virtutum frugem excrescere possint.

Idem in Psal. 35. v. 13.

Gratia Dei.

326. Alphonsus II. Carettus, Marchio Savonæ, symboli loco arcem in rupe collocatam habuit, quæ à ventis frustrà oppugnata, epigraphen monstrabat. FORTES PROBANTUR IMPETU. Congruè nimirùm ad illud Deuteronomii. *Tentat vos Dominus Deus noster, ut sciat, si diligitis eum.* Plurimis olim calamitatibus infestabatur optimus Tobias; tandem tot miseriarum causam nullam aliam subjunxit Angelus, nisi, *quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te.* Pulchrè, ut solet, Magnus Augustinus. *Vita nostra in hac peregrinatione non potest esse sine tentatione, quia profectus noster per tentationem nostrum fit; nec quisque sibi innotescit, nisi tentatus: nec potest coronari, nisi vicerit; nec potest certare, nisi inimicum & tentationes habuerit.*

Tentatio

Deut 13. 34
Tob 12. 13.

S. August. in Psal. 60.

327. Venti, uti & fulmina, montium duntaxat, turriumque fastigia sternunt; vallibus, cæterisque rebus humilibus ut plurimùm intactis. Lemma. FERIUNT SUMMOS, supple ex Seneca, *Fulmina montes.* Ita nimirùm, quod sacra Pagina testatur, *potentes potenter tormenta patientur.* In hunc locum S Cyprianus, *Gravius*, inquit, *judicari de his, qui in sæculo plus habuerunt potestatis, apud Salomonem docetur: Exiguo enim conceditur misericordia; potentes autem potenter tormenta patientur.* Quærit Theodoretus, cur Moses ob leve dubitationis delictum à Deo exclusus sit terrâ sanctâ; populus verò gravius peccans, in eam sit inductus? ac respondet, *Per hæc docet nos Dominus, se summam virtutem à perfectis exigere. & cùm erga alios homines graviter peccantes sit longanimis, Sanctis tamen hanc veniam non concedere. Unde Servator in Evangelio. Cui modicum datum fuerit, modicum exigetur ab eo.*

Potentes grave judicium sustinent.

Sap. 6. 7.
S. Cyprian. l. 3. testim. ad Quirin. n. 13.

AQUA.

AQUA. BULLÆ.

CAPUT XII.

Otium.

328. AQuas inter, & vitam humanam plurima est similitudo: illæ enim, nisi à ventis aut proprio decursu agitatæ, resides evadunt, & mortuarum instar languescunt. Unde lemma. SERVANTUR MOTU. Seneca. *Vivit is*, inquit, *qui se utitur: & vicissim, Qui latitant & torpent, sic in domo sunt, tanquam in conditivo.* Atque adeò, Seneca judice, solus ille veram ducit vitam, qui labores suos nullo unquam marcescere sinit otio.

Senec. Epist. 60.

Otium.

329. Quantùm detrimenti animus noster ex otio sibi accersat, aquæ, intra angustos lacus conclusæ, docent; ut quæ QUIESCENDO TABESCUNT. Justus Lipsius. *Ut aqua diutino situ vitium contrahunt: sic nostri animi assiduâ sessione vel quiete.* In eandem sententiam meus Concanonicus, S Laurentius Justinianus. *Sicut aqua*, inquit, *quæ caret decursu, ac jacet in foveis, putrescit, repleturque animalibus venenatis, & noxiis, ita & corpus otii tabe confectum, concupiscentiarum carnalium parit insaniam.* Eodem argumento S. Joannes Chrysostomus adversùs divitias superfluè coacervatas ait, *Quemadmodum fons, si aquarum flumina in se ipso quasi stagnum quoddam retineat, facilè putrescit; eodem modo divites, cùm in se ipsis opes suas detineant, marcescunt; putredo enim profectò est, non possidentium, sed opum ipsarum.* Et S. Basilius. *Putei, qui exhauriuntur, melius fluunt; quibus si suas aquas intactas relinquas, fœtorem contrahunt, ita etiam divitiarum quies inutilis: motus & transgressus publicè utilis est & fructuosus.*

Lips. Centur. 2. ad Belg. Epist. 47.
S. Laur. Just. l. 1. de Perfect. grad cap. 9.

Divitiæ.

S. Io Chrysost. ho. 48. in Matth.

S. Basil. Homil. in Divitiis (?) ...

330. Quintus Soranzus Academicus inter Errantes Brixienses inquietus, symboli loco aquam præfert, quæ in sublimi monte in subjectam planitiem præcipitata lacũ constituit; cum lemmate. QUIESCIT IN PLANO. Certè cordis, & animi nostri affectus nullam, nisi in Deo, quietem reperiunt S. Augustinus. *Cor humanum*, inquit, *in desiderio æternitatis non fixum, nunquam stabile potest esse: sed omni volubilitate volubilius, de alio in aliud transit, quærens requiem, ubi non est.* Et Benedictus Haeftenius.

Quies in Deo.

S. Aug. in Manuali cap. 2. 3.

Mobile cor nullâ potis est requiescere sede,
Unus et centrum; nam Deus, una quies.

Bened. Haeft. schol. la Cordis l. 3. lect. 19.

331. Aqua per canalem è colle delapsa, & rursùs alterius tubi beneficio in eminentem clivum sursùm coacta, epigraphen reddit. SI DEFERAR, EFFERAR. Ita anima nostra, gratiæ Divinæ adminiculo, secundis gressibus ad cœlos emergit. S. Bernardus testem se offerens, ait; *Cujus*, id est, liberi arbitrii, *conatus ad bonum & cassi sunt, si à gratia non adjuvantur; & nulli, si non excitentur.*

Animus à Gratia adjutus.

S. Bernardus tract. de grat. & lib. arbitr.

332 Aqua è canali distillans, congelascit; cum lemmate. RIGORE SUBSISTIT. Lubrica hominis vita, in errores nunquam non proclivis, è temperato prudentis Prælati rigore faciles habenas accipit, & intra recti limites coërcentur. Certè Deus primis duobus Decalogi præceptis mox severas comminationes pœnasque subjecit, ut Hebræos ad flagitia pronissimos, illo suppliciorum rigore in officio contineret. S. Thomas Aquinas. *Pœnæ*, inquit, *præcipuè necessariæ sunt contra illos, qui sunt proni ad malum, ut dicitur* 10. *Ethic. & ideo illis solis præceptis legis additur comminatio pœnarum, in quibus erat pronitas ad malum: erant autem homines proni ad perjurium, propter frequentiam juramenti; proni ad idololatriam, propter generalem consuetudinem gentium: & ideo duobus primis præceptis adjungitur comminatio.*

Rigor discretus.

Exod. 20. 8. 5 & 7.
S. Thom. 1. 2 q. 100 art. 7 ad 4.

333. Cardinalis Verallo in gentilitiis scutis rivulum, rosæ irrigandæ, affluentem, præfert; cui proinde P. Gualtherus Paulus è Societate Jesu, inscriptionem,

Digitized by Google

Lachrymæ. S. Pet. Dam Opusc. 13. c. 12. S. Io Chrysost. serm in Iuventium. Martyrium. Oratio lachrymis juncta. S. Io Chrys. Hom. de Anna & Samuele educatione.

ptionem, ex ipsomet Cardinalis cognomine desumptam, subjecit. VER ALO. Ita humectante lachrymarum nostrarum rivo, virtutum flores felici incremento progerminant. S. Petrus Damianus. *Lachrymarum mador.* inquit, *animam omni labe purificat, & ad proferenda virtutum germina nostri cordis arva fœcundat: mox ut lachrymæ eruperint, protinùs anima reviviscit: & tanquam arbor verna redivivo virtutum suarum flore vestitur.* S. Joannes Chrysostomus de purpuratis Christi testibus ait, *Neque horti, aquis irrigati, ita germinant, & fœcundi sunt, ut Ecclesia, si Martyrum irrigentur sanguine.* Quippè Martyrum sanguis in Ecclesia orthodoxa, veluti in horto amœnissimo, perennes florum ac veris delicias conservat. Cæterum eodem Authore, precum nostrarum flores, si lachrymis aspergantur, plurimùm augescunt. *Neque perinde amnium fontes floridos reddunt hortos, ut plantam deprecationis fontes lachrymarum irrigantes faciunt in summam altitudinem excurrere.*

Sanguis Christi. S. Aug. in Ps. 21. v. 15.

334. Aqua, ubicunque diffusa, vel illuviem obviam abstergit, vel terram irrigat. ac fæcundam efficit. Unde lemma. ABLUIT, AUT IRRIGAT. Ita sanè unda illa purpurea, è Servatoris nostri venis scaturiens, immundas conscientiæ sordes eluit, & incultas sterilesque animas fæcundat. S. P. Augustinus in illa Psalmi verba. *Sicut aqua effusus sum,* ait, *Aqua, quando effunditur, aut ABLUIT, AUT IRRIGAT; effusus est Christus sicut Aqua, abluti sunt sordentes, rigata sunt mentes.*

Anima vitiosa. S. Ephram. de Laud. Ioseph. Patriarchæ. Serapion apud Anton. in Melissa p. 1 serm. 1. S. Greg. Naz. sent. Iambic. 57. Senec. Ep. 94.

335. Aqua turbida vicinarum rerum imagines recipere nequit, unde lemma. DISPUNGIT TURBIDA FORMAS. Ita anima, malignis affectibus turbata, virtutis aut gratiæ Divinæ vultum ægerrimè sibi imprimi patitur. S. Ephræm Syrus in adultera illa Ægyptia id observatum habet, cujus cor, libidinis vehementiâ agitatum, castissimas Josephi cohortationes penitùs respuebat. *Sancta verba dicebat Joseph, singulis horis ad Dominam suam admoneat, obsecrans, increpans, & reprehendeas illam. At nihil Divinum admittebat auris ac cor mulieris; quin imò vehementiore adhuc libidinis flagrabat ardore.* Argumento non dissimili Serapion Abbas. *Quemadmodum,* inquit, *oculus perturbatus; sic etiam anima opinionibus, quæ naturam excedant, turbata, veritatis lucem videre non potest.* S. Gregorius Nazianzenus hanc doctrinam in Jambo contraxit.

Consilia nemo recta commotus capit,
Consulta nec sunt, ira queis adjungitur.

Præclarè Seneca. *Ubi aliqua res obcæcat animum, & ad officiorum dispiciendum ordinem impedit, nihil impedit, nihil agit, qui præcipit. Nihil enim proficiunt præcepta, quamdiu menti error obfusus est, si ille discutitur, apparebit quid cuique debeatur officio.*

Modestia S. Matthias. Act. 1. 24. Sursum tendere.

336. Aqua. naturâ suâ deorsùm nitens, miro siphonum artificio sursum tendere, & in usus humanos ex imo fundo in sublime ascendere didicit. Unde eodem siphone Emblematis vice expresso, aquam hæc verba loquentem introduces. SURGO, NE DETUR INANE. Illius hæc imago est, qui non sine profunda animi modestia nullâque sui ipsius existimatione ad dignitatum fastigia sublevatur. Præclaram hujus doctrinæ facem prælucet S. Matthias, qui inspirante Spiritu sancto inter Apostolos recensitus est, ne sedes illa unde perfidus Judas exciderat, vacaret. *Tu Domine ostende quem elegeris ex his duobus unum accipere locum ministerii hujus, & Apostolatus, de quo prævaricatus est Judas, ut abiret in locum suum.* Porrò homo, nativâ corporis sui mole deorsùm semper & ad vitia inclinat; unde, ni virtutum fluentis vacuus esse velit, per gratiæ Divinæ canales sursum conetur, necesse est. Hortantem audi Magnum Augustinum. *Sursùm cor, sursùm cogitationem, sursùm amorem, sursùm spem, ne putrescat in terra.*

S. August. in Psal. 90. Conc. 2.

Gratia Dei. S. Aug. ser. de Temp.

337. Nisi tubo aliquid vacuitatis intervenerit, continuum liquorem in usus humanos sursùm è dolio extrahit. Unde rebus ille, aquas fundens, epigraphen à D. Carolo Busso recepit. MOTU PERENNIS. Divina gratia, in sacris litteris aquarum effigie describi solita, assiduo felicitatis fluxu gaudet, nî nos à virtutum exercitatione otiosos repererit. S. P. Augustinus. *Qui boni sunt, cum Dei gratia contendant perseverare in operibus bonis; quia non qui cœperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.*

Calamitates utiles. S. Greg. Pap.

338. Aqua, ventorum impetu intra Oceanum aut vastum aliquem lacum jactata, & adversùs scopulum allisa, in altum erigitur, undasque fluctuantes versùs cœlum attollit. Unde lemma, ELEVATUR ALLISA. ita è persecutionum tempestate non rarò plurimùm tam spiritualis, quàm temporalis augmenti capimus. Verè. S. Gregorius Papa. *Mala, quæ nos premunt, ad Deum ire compellunt.*

Humilitas exaltat. Ovid.

339. Humilitas regia est ad summas dignitates via; id quod haud obscurè ex aqua disces; quæ ex uno colle præcipitata, alterum vicinum ascendere cogitur cum dicto, DEFLUENS ELEVOR. Ovidius.

Et magis exurgit, quò magis unda cadit.

S. Bernard. serm. 34. in Cant. S. Hieron. Ep. ad Eustoch.

Oportet namque, asserente Doctore mellifluo, *humiliter sentire de se, nitentem ad altiora.* S. Hieronymus in encomiis S. Paulæ ait, *Minima fuit inter omnes, ut omnium major esset, & quantò se plus dejiciebat, tantò magis à Christo sublevabatur.*

Persecutiones ad Deum elevant. Io. Climac. gradu 27. S. Prosper. Epigr. de angusta via. Virtus castigata.

340. Aqua, canalis angustias egressa, non vivo impetu versùs cœlum erumpit Lemma. COHIBITA SURGO. Seu ut Academiæ Altorffiensi placet. FORTIOR E LATEBRIS. vel ANGUSTUS ELEVATUR. Hinc disces, animam nostram, ut ad Deum contendat, à morborum, persecutionum, aliarumve calamitatum angustiis maximum incitamentum recipere. Egregiè in hanc rem Joannes Climacus. *Quemadmodum coërcitæ aquæ in altum exurgunt, ita sæpe anima, periculis circumventa, ad Deum per pœnitentiam exurgit.* Et meus S. Prosper.

Amplis incedit spatiis terrena voluptas
Angusto virtus limite celsa petit.

Virtus proindè inter angustias sive voluntariæ castigationis, sive externæ persecutionis, multùm adolescit ac sublevatur; imò verò oculos suos tantò sublimius suprà universum attollit, quantò arctiore adversitatum sorte comprimitur.

Peccata fæcunda. S. Greg. Naz. Lips. Centur. 1. Ep. S. Io. Chrysost. serm. Abfalom. S. Aug. l. Conf. cap.

341. D. Didacus Saavedra, ut demonstraret, errores admodùm esse fœcundos, utpote è quorum unico complures semper emergunt, lapidem depinxit, qui in aquam projectus, ex aliis alios identidem innumeros circulos intra undas efformat: addito Hispano lemmate. DE UNO ERROR MUCHOS. seu, ni fallor, meliùs. AB UNO MULTIPLICES. Penè ad verbum S. Gregorius Nazianzenus.

Et lapidem si quis tranquillas mittat in undas,
Egregios turbat latices, vitiatque colorem,
Multiplicesq; orbes summâ nascuntur in undâ.

Emblematis mentem explicant Justus Lipsius, *Licentia una.* inquit, *janua & aditus ad omne scelus.* S. Joannes Chrysost. *Semper scelera, dum non reserantur, increscunt, & in augmenta facinorum prosiliunt.* Et S. P. Augustinus. *Ex voluntate perversa facta est*

libido

libido, & dum servitur libidini, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas.

Beneficium.

342. Aquæ rivulus infra solem, in Leonis constellatione existentem, depictus, epigraphen tenet. GRATIOR ALGET. Innuit videlicet, sicuti refrigerantis aquæ, apud sitibundos nunquam majus habetur pretium, quàm dum intrà æstivos calores toto corpore uruntur; ita beneficia, inter egestatis ac calamitatum angustias collata, pluris, quàm aliàs unquàm, æstimari. In hunc sensum Salomon. *Sicut frigus nivis in die messis, ita legatus fidelis.* Et rursùs, *Aqua frigida animæ sitienti, & nuntius bonus, &c.* Huc reflectens S. Ephræm Syrus, *Sicut aqua frigida* inquit, *in magnis caloribus sitienti: ita consolatorius sermo fratri in tribulationibus & angustiis ipsius.* Emblematis mentem meus Carducius hoc disticho explicat.

Prov. 25. 25. Ibid. v. 25. S. Ephræm. de vita religiosa.

Gratior en alget rivus dum Syrius ardet;
Tempestivâ ita sunt munera grata magis.

Cui Jambos subjungit:

Ut rivus alget gratior sub Syrio;
Sic dona pluris æstimes, si congrua.

Avarus.

343. Aqua congelascens è canali suspensa hæret, cum lemmate. GELIDA NON FLUIT. Ita sanè Dives, avaritiæ frigore constrictus, nullam opum cumulatarum partem in egenos profundit. S. Asterius, *Corporis avari*, inquit, *non aliter: anima nihil lucratur; quia non exuberat à dextera ejus eleemosyna.* Et Hector Pintus. *Cor humanum absque amore Divino frigidum & gelatum est. Divino autem amore incensum liquescit, & funditur, omnibusq; inopiis desiderat subvenire; unde ait in Canticis sponsa; Anima mea liquefacta est, ut dilectus meus locutus est.*

S. Asterius Hom. de Avaritia. Hector. Pintus in cap. 5. Ezech. n. 37.

Educatio.

344. Rivulus, versùs arbusculi cujusdam radices fluitans, epigraphen tenet. ALIMENTA MINISTRAT. Patrisfamilias hoc paradigma esto, cui incumbit, filiis suis congrua optimæ educationis alimenta subministrare. *Quemadmodum Divinâ lege*, loquit Catechismus Pii V. *sancitum est, ut parentibus filii honorem debeant, ut pareant & obsequantur: sic parentum propria officia sunt, atque munera, ut sanctissimis disciplinis ac moribus filios imbuant.* S. Basilius Emblematis mentem ad jejunium trahens, *Pueri*, inquit, *velut planta virida, jejunii aquâ irrigentur.*

Catech. Pii V. S. Basil. Homil. 2. de jejunio.

Studere moderatè.

345. Aquâ, ingenti copiâ ac nimio impetu versùs hydromylam præcipitata, illam non modò non circumagit; sed frangit, ac demolitur. Lemma. FATIGET, NON RAPIAT. Sic studiis eousque habenas laxemus, ut laborem quidem sentiamus, nullum tamen sanitatis aut vitæ dispendium nobis exindè creemus. Providè Demetriadem suam imbuens S. Hieronymus. *Sit ipsa lectio*, inquit, *temperata, cui finem consilium, non lassitudo imponat; nam studium intemperans lectionis in reprehensionem cadit; & quod laudabile est in genere suo, fit nimietate sui culpabile.*

S. Hier. Ep. ad Demetriad.

Divitiæ mundi.

346. Quidquid has terras incolit, asserente Abbate Certano, caducum, ac instar rivuli fugitivum est, qui obvia florum herbarumque latera lambit, & lambendo aufugit, Nimirùm. LAMBIT, ET LABITUR. S. Ambrosius. *Itaque inanes & vana rerum species tanquam in somno venerunt, abierunt, astiterunt, evanuerunt, circumfusa dispersa sunt: teneri videntur: & non tenentur.*

S. Ambros. Epist. 44.

Correctot corrigendus.

347. Aqua sordes omnes, è lotis manibus abstersas, in se recipit, & ut Joannes Baptista Mazzolenus ait, RECIPIT QUAS DILUIT. Compluribus solenne est, eadem vitia, quibus ipsimet contaminati sunt, in aliis reprehendere. Adversùs istos D. Paulus, *Qui prædicas non furandum, furaris; qui dicis non mœchandum mœcharis; qui abominaris idola, sacrilegium facis.* Unde in Vitis Patrum Abbas Astor, *Si quis docet aliquid, & non facit quod docet, similis est puteo qui omnes ad se venientes satiat, & sordes delet, se ipsum autem purgare non possit, sed omnis spurcitia & immunditia in eo est.*

Rom. 2. 21. Vita Patrū l. 5. c. 10.

Juventus.

348. Juvenilis ætas tenuem aquæ rivulum imitatur, qui præeuntis digiti vestigia undique insequitur, cum lemmate. QUA DUXERIS SEQUITUR. Penè ad verbum S. Hieronymus. *Ut aqua in areola, digitum sequitur præcedentem: ita ætas mollis & tenera, in utramque partem flexibilis est, & quocunque duxeris, trahitur.*

S. Hieron. Ep. ad Gaudent.

349. Locarinus S. Petrum, inverso corpore cruci affixum, delineaturus, aliquot domos, lacus vicinas depinxit; qui illarum imagines, in se reflexas inversâ figurâ proponebat cum lemmate. AT IMAGO PER INVERSUM. Enimverò Petrus moriturus, genuinam Servatoris sui imaginem in se expressit, dum, Christi capite versùs cœlum in crucem fixo, Ipse, ceu illius umbra & imago, caput suum deorsùm suspendi voluit. Didacus Baeza. *Quando*, inquit, *aliquis in sublimi vertice consistit: umbra, quæ ab ejus corpore fit, cadens per declive, inversam prorsùs repræsentat figuram, inversisque vestigiis exprimit corpus illud, cujus est umbra. Itaque Crux, ut Petrum accepit, tantam illi gloriam dedit, ut esset umbra expressima Christi Domini, quem in vertice Calvariæ crucifixum, necesse erat, ut umbra exprimeret, inversis omninò vestigiis.*

S. Petrus Crucifixus. Dida Baeza Tom. 2. in Evang. l. 3. c. 4. §. 1.

Prælatus beneficus.

350. Joannes Ferrus Prælato benefico, & in gratiis dispensandis liberali, Emblematis loco aquam, è vase diffusam, offert; addito lemmate. ET LATE DIFFUNDITUR. Cassiodorus, *Pietate plenum est*, inquit, *peregrinam gentem publicis beneficiis obligare, & non tantùm consanguineos ad substantia lucra mittere, quantùm ipsos quoque advenas invitare.* Cumptimis tamen Gratia Divina *latè diffunditur*; siquidem *Pater cœlestis solem suum oriri facit super bonos & malos; & pluit super justos & injustos.* More suo præclarè Doctorum Phœbus. *Istum panem*, inquit, *quo venter impletur, videtis Deum dare non solùm laudatoribus suis, sed etiam blasphematoribus. Laudas, pascit te: blasphemas, pascit te: ut pœnitentiam agas, expectat te: sed si te non mutaveris, damnat te.*

Cassiod. l. 10 Var. Ep. 9. Gratia Dei. Matth. 5. 45. S. August. serm. 48. de Divers. cap. 6.

Occasiones.

351. Aquas, è vento agitante turbatas, hoc lemmate notârunt; CESSANTE CLARESCUNT. Conscientiæ nostræ id solamen esto, quæ, tentamentis ac peccandi occasionibus sublatis, ad pristinam serenitatem reverti permittitur. Appositè S. Cromatius. *Non fit mare tranquillum, nisi cessaverint venti: sic nec animus erit mitis, & quietus, nisi ea, quæ exsuscitant & inflammant, fuerint abdicata.*

S. Cromat. l. de 8 Beatis.

Clausura utilis.

352. Aquæ rivulus, in medio suo decursu per angosta transversæ cujusdam craticulæ foramina manans, epigraphen tenet. NE SORDESCAT. Emblema hoc fuerit Juliani Pozzobonelli, Servitarum Magistri, & Academici inter Electos Restrictis: eoque forsan innuere volebat, veluti perforatæ illius laminæ beneficio omnis illuvies excluditur, nec nisi aquis limpidis ac purissimis transitus patet; ita sibi decretum esse, arctum regularis disciplinæ claustrum subire, sicque animam suam ab omni mundanâ sorde præservare. Atque adeò si vitiorum colluvie immunem te volueris, omnem mundo ac dæmoni aditum obstruas, necesse est. Prolixè ac eleganter in rem præsentem S. Augustinus. *Claude ostium tuum, ne tentator ingrediatur. Tentator non cessat tentare ut irrumpat, si clausum invenerit, transit. Quid est autem*

S. Aug. in Psal. 141.

claudere

claudere ostium? hoc ostium tanquam duas habet valvas, cupiditatis & timoris. Aut cupis aliquid terrenum, & hàc intras. Aut times aliquid terrenum, & hàc intrat. Timoris ergò & cupiditatis januam claude contra diabolum, aperi ad Christum. Quomodo ipsas valvas aperis ad Christum? cupiendo regnum cælorum, timendo ignem gehennarum, &c.

Simon Majolus Dierũ Canicul. Colloq. 13. & 22.

353. E Simonis Majoli doctrina, alicubi aquæ è scaturigine sua ebullientes & adeò calidæ reperiuntur, ut nonnunquam copiosæ ac vivaces flammæ intra illas discurrere sint visæ. Hinc nonnemo Emblematis ansam sumens; aquam, flammis è superficie respersam, depinxit; cum lemmate, MUNDAT, ET URIT. Aquam hanc fervidus Prædicator prototypi loco sibi habeat, ut qui conscientiæ munditiem, & pietatis calorem in auditorum suorum cordibus cumprimis fovere studeat. Geminam hanc virtutem à Spiritu sancto in fidelium corda diffundi, ex illo Ecclesiæ suspirio liquet; *URE igne Sancti Spiritûs renes nostros & cor nostrum Domine, ut tibi casto corpore serviamus, & MUNDO corde placeamus.* Talis denique vindicans boni Principis Justitia, simul & in sceleratos animadvertit, & Provinciam ab hac hominum fæce expurgat. Idipsum in rem præsentem de calamitatibus, in hoc mundo sustinendis pronuntiat S. Augustinus. *Patientia necessaria est, quamdiu veniat quod promissum est. Medicus exerit ferrum ad secandum vulnera, & dicit ei, quem secturus est, patiens esto, sustine, tolera; in doloribus exigit patientiam, sed post dolores promittit salutem.*

Prædicator.

Spiritus S.

Justitia vindicativa.

Calamitates.

S. Aug in Psal. 91.

354. S. Thomas Villanovanus, ne egenos vitæ alimenta deficerent, sese ad extremam penuriam opibus omnibus exhauriri voluit. Facinus adeò heroicum nonnemo Emblemate significaturus, aquam depinxit, quæ ad irrigandas herbas in campos effusa, se ipsum perdit & absumit; addito lemmate. DEFICIT, UT ALAT. Mens illa generosa etiam in Alexandri V. Pontificis Maximi, pectore locum obtinuit, qui bonis omnibus in pauperes erogatis, amicis suis dicere solebat, *se olim divitem Episcopum fuisse* (dum nimirùm Novariensi Ecclesiæ præerat) *Postea Cardinalem factum eguisse; atque dein Pontificatu ornatum, ad mendicitatem pene redactum esse;* uti de ipso refert Baptista Fulgosus. Nimirum uterque hic Eleemosynarius haud dubiè cordi impressum habeat illud Magni Augustini effatum. *Illi dant pretium redemptionis animæ suæ, qui non cessant eleemosynas facere.*

Eleemosynarius.

Bapt. Fulgos. lib. 4.

S. August. in Psal. 48. Conc. I.

355. Gratiæ & favores, quos Illustrissimus D. Antonius Longus, etiamnum Cremensium Prætor, optimâ fide, nullisq. muneribus aut proprio quæstu lacessitus in suos subditos cumulatè distribuit; crystallino aquæ rivulo fuêre repræsentati, cui, per rupem defluenti, inscripserunt. LIMOSE NUNQUAM. Hæc Fr. Lucretii Borsati imago, quam inter cætera symbola Panegyrica in honorem Prætoris illius Cremensis edidit, etiam S. Hilario propria est, qui doctrinæ suæ fluenta nullo unquam vel minimo errore turbata habuit; testante S. Ecclesia. *Multos libros scripsit merâ eruditione; quos omnes S. Hieronymus ad Latam sine ulla erroris suspicione legi posse testatur, &c.* Omnium tamen optimè Mariam Virginem hoc Emblema spectat, quæ nec minimâ unquam ullius vitii sorde fuit temerata; Pulchrè S Thomas. *Potest aliquid creatum inveniri, quo nihil purius esse potest in rebus creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit; & talis fuit puritas B. Virginis, quæ à peccato originali & actuali immunis fuit.*

Gratia sine quæstu exhibita.

Sapientia sine errore.

Brev. Rom. 14. Ianuar.

Puritas M. V.

S. Th. in 1. sent. dist. 44. quæst unica art. 3. ad 3.

356. Ea est aquarum indoles, ut otiosæ languescant, fastidium pariant, residesque ac emortuæ penitus corrumpantur. Si Senecam consulas, *Aqua inutiles pestilentesque in abdito latent, ut quas nunquam usum exerceat, nunquam aura liberior verberet;* ut adeò aquas, vento agitatas, hoc lemmate sat opportuno notaverim. NE VITIUM CAPIANT. Ex Ovidii sententiâ.

Senec. lib. Natural. quæst. c.

Et vitium capient, ni moveantur aquæ.

Ovid.

Verissimè adeò pronuntiat S. Bernardus, *Otiositas mater est nugarum, & noverca virtutum omnium: ipsa enim est, quæ virum fortem fortissimè præcipitat in reatum.* Porrò Deus Justorum mentes ceu aquas, assiduis calamitatibus jactat, ut vel sic à putredine ac vitiorum inertiâ præserventur. Breviter S.P. Augustinus. *Molestiis exercitata vita justorum, splendidius enitust.*

Otium.

S. Bernar. de Consid. lib. 2.

Calamitates præservant.

S. Aug. de Nat. & Grat.

357. Aqua ideò cumprimis ad irrigandam arboris radicem ab alitore derivatur, ut fruges suas felicius ac copiosius eniti queat; unde lemma. UT FRUCTUM PROFERAT. Ita sanè recentes fidelium plantulæ ideò solum doctrinæ Christianæ aquis asperguntur, ut olim uberes virtutum fructus proferant. *Hoc quippe,* inquit S. Thomas Villanovanus, *facit lectio sancta in corde, quod aqua in arbore, radicem voluntatis humore spiritûs irrigat, ut tempore suo fructus bonorum operum grandes emittat.*

Lectio & doctrina spiritualis irrigat.

S. Thom. Vill. Conc. 2. de S. Nicolao.

358. Henricus Engelgrave aquas, è situlâ in canalem effusas depinxit; addito Ovidii lemmate PLENIOR UNDA DEFLUET. Fons enim aquas, per canalem in situlam dispensatas, posteà longè majore copiâ ex illo recipit. Eos, qui eleemosynis erogandis student, hoc Emblema delineat; quippe qui fortunas suas, in pauperes distributas, nunquam deficere, sed semper, quasi collibo, augescere experiuntur. Salomone teste, *Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis;* cui Christus firmamentum addidit, *Date & dabitur vobis. Liberale est officium,* inquit Tullius, *serere beneficium, ut possis metere fructum.* Et S. Clemens Alexandrinus. *Largitio bonus est fons benignitatis, & potum sitientibus communicans rursus augetur & repletur, &c.*

Eleemosynarius.

Proverb.

Luc. 6. Cicero.

S. Clem. Alex. Pædag. c. 3.

359. Tametsi exigua aquæ portio intra lebetem fundatur, ea tamen ab ignis suppositi calore tepescens, ad dimensionem adeò vastam eacrescit, ut supra vasis labia ebulliat Epigraphen P. Henricus Engelgrave addidit. EXUNDAT, NEC ABUNDAT. Ita, inquit ille, omnia mundi bona plurima quidem ac cumulata humanis oculis apparent, quæ tamen, si integrâ fide spectentur, rarissima ac penè nulla sunt. S. Augustinus. *Christianus homo,* inquit, *non debet abundare, sed pauperem se debet agnoscere; Etsi habet divitias, scire debet, quia non sunt illæ veræ divitiæ, ut alias desideret: qui enim divitias falsas desiderat, veras non quærit; qui autem veras quærit, adhuc pauper est.*

Bona mundi.

S. Aug in Psal. 122.

360. P. Gambertus de aquis, intra fontis craterem, veluti in carcere conclusis, simulque hyemis inclementiâ congelatis, ait, eas sibimet injecisse vincula, suique ipsius esse captivas. Unde lemma. CAPTIVA SUI. Hanc ideam illi assequuntur, qui sponte sua vel corporis castigandi rigores suscipiunt; vel proprii sui intellectûs, judicii, aut discursûs acumina in sanctæ fidei obsequium cogunt; congruè nimirum ad illud Apostoli. *In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.* Nam, Magno Augustino teste, *quod humana ratio non invenit, fides capit; & ubi humana ratio deficit, fides proficit.*

Anima religiosi & fidelis.

2. Cor. 10.

S August. serm. 36 de Divers. cap. 2.

361. Aqua, occultis artificis coacta, vivaci impetu è fontis siphone versùs cœlum erumpit; mox tamen, ubi supremum gressûs sui terminum attigit,

proprio

by Google

proprio pondere depressa recidit, viàque tecta in terram delabitur. Emblemati subscribes. EX ALTO IN PRÆCEPS. En genuinum miserrimæ conditionis humanæ typum! hæc enimverò ad dignitatis, divitiarum, & gloriæ fastigium sublevata, quid nisi ruinas, lapsus, ac præcipitia expectet? Expetitus id David, *Exaltatus autem inquit, humiliatus sum & conturbatus.* Dilucidè Divinus Vates, *Incurvabitur sublimitas hominum, & humiliabitur altitudo virorum:* Et rursus. *Excelsi statura succidentur, & sublimes humiliabuntur.* S.P.Augustinus. *Ipsi sunt, qui malè cadunt, qui spem suam in hoc saeculo ponunt.* Ad Emblematis mentem plurimùm confert Poësis Lyrica Josephi Baptistæ.

felicitas mundi caduca. Psal 87.16. Isaiæ 2.17. Isaiæ 10.33. August. in Psal. 30. Joseph Baptista delle Poesie.

Pirro non superbir, che quando aletta,
Fortuna ingenerosa, all' hora offende.
Ogni splendor di mondo occaso attende,
E volo altero il precipitio aspetta.
Nitroso ardor, che per l' aerie strade
Veggiamo seminar lucidi oltraggi,
Quando s' inalza troppo, all hora cade.

362. Aqua per campi elicem ad sitibunda gramina irriganda decurrens, emblemati à P.Gamberto epigraphen recipit, quam jam olim Claudianus Nilo pronuntiavit. SALUS SITIENTIBUS. Ita omnium charitas suam opem in eos præ aliis effundit, quos majore egestate pressos novit, *Eleemosyna*, inquit S Bernardus. *nisi indigenti, danda non est; exemplo naturæ, quæ corporalibus membris secundum eorum necessitatem distribuit cibum; terra quoque sitienti aqua utilis est, &c.* Ælianus miris encomiis extollit Theoclem, Thrasonem & Prassum, quod relevandis civibus copiosas divitias in extrema egestate distribuerint.

Eleemosynarius. Bernard. Senens. Serm. 2. Ælian. l. 14 var. c. 24.

363. Homo charitatis studiosus, & in id unum incumbens, ut aliorum egestatem ope ac refrigeriis sublevet; authore P. Carolo Bovio, vasis emblemate, in medio horti collocati, depingi potest; in quo sedulus olitor magnam aquæ copiam, floribus irrigandis, habet reconditam, epigraphen addidit. CONGREGAT UT DISPERDAT. Fortassis edoceri cupis, quî semper etiam pauperrimus, erga egenos possis esse dives, eorumque necessitati succurrere? Consilium audi Magni Augustini. *Justus qui non habet extrinsecus facultatem, habet intrinsecus charitatem: etenim si habet foris facultatem, dat ipsa charitas, quod habet: si autem non invenit foris, quod det, dat benevolentiam, dat consilium, præstat auxilium, si potest. Ad extremum, si nec consilio, nec auxilio adjuvare potest, vel voto adjuvat, vel orat pro contribulato: & fortè magis ipse exauditur, quàm qui porrigit panem. Habet semper unde det, cui plenum pectus est charitatis.* Hanc virtutem admodum familiarem, & quasi domesticam habuit S.Ignatius Loyola, de quo Bovius canit.

Charitas erga proximum. Aug in Psal. in Conc. 2.

Exiguam, pauper, quam corrogat, erogat idem
In populi turbas largus egentis, opem. &c.

Verissimè adeò, *habet semper unde det, cui plenum pectus est charitatis*, uti paulò ante ex S. P. Augustino retuli.

364. Idem Bovius bombylium mathematicum cum siphone, ad illius umbilicum prominente, ac copiosas aquas eructante, expressit: addito lemmate. CUM CALET, EXILIT. Quasi diceret, ibi demùm lachrymarum rivulos versus cœlum sublevari, quando pietatis ac devoti animi calore effervescunt. Certè Maria Magdalena in planctus soluta est, quia *dilexit multum*. S.P.Augustini cor, amore erga Superos undique accensum, uberes effudit lachrymas. Eandem caloris Divini virtutem sensêre S.Ignatius Loyola, S.Carolus Borromæus, aliique complures. Opportunè in rem præsentem S. Anselmus, *Nares Dei*, inquit. *inspiratio ejus in corda fidelium, ut est illud in libro Regum; ascendit fumus de naribus ejus, id est. lachrymosa compunctio pœnitentium ex inspiratione ejus.*

Lachrymæ amoris. S. Anselm. l. de vestim & membris Dei apud P. Velaz. q. 12 c. 3 ad Philipp. v. 18. n. 12.

365. Aqua de aëre, intra carnales attrahente, ex imo putei alveo in sublime levatur. Emblemati subscripsit Bovius. SPIRITUS INTUS AGIT. Innuebat nimirum, eos, qui Divino spiritu sunt pleni, ad ardua quæque negotia ultro animari. Christus referente S. Matthæo, vix baptismatis fonte tinctus, *ductus est in desertum, ut tentaretur à diabolo.* Ne verò hanc luctam sine præviis viribus aggrederetur, Spiritum sanctum, dum abluebatur, suprà se visenda formâ præsentem habuit. De hoc P.Franciscus Maldonatus. *Simul atque baptizatus est, & Spiritus sanctus super eum descendit, in desertum secessit; fortassè Spiritûs sancti, qui super eum descenderat efficacitatem ostendere voluerunt Evangelista, hoc eum spiritu plenum Christus, sese ad pugnam accinxit, &c.* Unde etiam homo, si Spiritum S.acceperit, mox è terra sublevari, suumque Creatorem attingere cupit. S. Augustinus. *Qui Spiritum S.recepit, non est temporalibus voluptatibus serviens. sed Dominus corporis factus, & servus Creatoris.*

Spiritus S animat. Matth 4. 21. Fran. Mald in hunc c. S. Aug. serm 44. de diverj. cap. 13

366. Joannes Baptista Mazzolenus plurima diversæ majoris & minoris formæ vasa rotunda, octogona, & ovata circùm fontem statuit; afferens, quod aqua, vel alius liquor, FORMÆ SE ACCOMMODAT OMNI. Hâc Emblematis mente quemquam familiaFontana magni nominis virum insigniebat, qui suam loquendi peritiam ad omnium ingenia, conditiones, & naturas exactè componere noverat; veluti illam S. Laurentii Justiniani parænesim cordi suo incitam tenuisset. *Transformemur in singulos, communicemus nos omnibus, ita ut illud Apostoli compleatur in nobis: omnibus omnia factus sum.* Cæterùm bonus Magister, ut discipulorum profectui tantò melius studere queat, eorum genio & captui sese in dispensandis sapientiæ suæ aquis, quantum fas est accommodare debet.

Conformati aliis. S. Laur. Just. de triumphali Christi agone cap. 4. Magister

367. Aqua è salso mari ad superiorem aëris regionem sublevata, in nubem coocrescit, &, excoquente sole dulcis relabitur. Unde lemma. DULCIOR INDE REDIT. S.Petri hæc imago est propria, qui è mari ad Apostolatûs fastigium elavatus, universum orbem suavi ac Divinâ sacri Evangelii pluviâ irrigavit. Porrò homo, è mundi amaritie ad vitam religiosam evectus, tandem ita in virtutibus solidatur, ut omnes passim suavissimâ boni exempli dulcedine perfundat. Et appositè quidem mundum maris nomine intelligere licet; nam magno Augustino teste, *Mare est mundus amarus falsitate, turbulentus tempestate, sæviens fluctibus persecutionum.* Certè idem Augustinus, ex hoc vitiorum pelago ad fidei orthodoxæ fastigium ascendens dulcedinem adeò miram distillare cœpit, qualem hodie etiamnum S Ecclesia suis fidelibus indies gustandam proponit; unde hæ ipsius voces; *A stulta saeculi amaritudine me eruisti, atque adhibita tua dulcedinis charitate mellifluum reddidisti.*

S. Petrus. Religiosus. S. Aug. in Psal 63. S. Augustini conversio. S. Aug. lib. Medit. cap. 8.

368. Sicuti tranquilla ac pellucida aqua minimos etiam lapillos arenulasve fundi sui spectandas exhibet, ita turbida nihil penè fideliter repræsentat. Unde lemma. OCULIS NIL TURBIDA PRÆSTAT. Hinc disces, tentationis tempus confiliis suscipiendis penitùs ineptum esse; tentatio enim mirè perturbat, atque ad res suis momentis ponderandas planè inhabilem reddit; juxta illud Davidicum.

Tentatio ad consilia suscipienda est inhabilis.

Psal. 39. 13. cum, *Comprehenderunt me iniquitates meæ & non potui ut viderem.* Proinde eâ ingruente nihil unquam de veteri instituto propositove immutandum est, donec conquiescat aqua, subsidat lutum, redeat animo limpiditas, omniaque perspicua fiant. Commendant hoc magnoperè cùm alii vitæ spiritualis duces, tùm S. Ignatius in regulis, quas ad discernendos diversos hominum spiritus tradidit, ubi, etiam hanc rationem adfert. *Quemadmodum dum fruitur quis consolatione, non proprio suo, sed boni spiritûs instinctu regitur: ita observante sibi desolatione, agitur à malo spiritu, cujus instigatione nihil unquam rectè conficitur.* (S. Ignat. l. Exerc. spir. Reg. 5.)

Mundus inebriat. 369 Lyncestis aqua quam Acidulam vocant, instar vini temulentos facit. Lemma. DEMENTAT INANIS. Ita vanissimus mundus suos asseclas adeò omni ratione destituit, ut & propriæ salutis, & boni æterni obliviscantur. *Vita mortalis,* inquit S. Augustinus, *infinitam stultorum multitudinem aureo calice, quem in manu habet, inebriat.* (S. Aug. lib. Medit. c. 21.)

BULLÆ.

Res mundi. 370. Bullæ nonnunquam in undarum tumentium superficie vix enatæ, mox disparent; dignæ proindè, quibus inscribas; TUMESCUNT, ET INANESCUNT. Hac ratione, quidquid superbè ostentat mundus, bulla est. Verissimè Petrus Cellensis, *Currit, fluit, labitur, & evanescit quidquid unquam habere potest mundanus usu.* S. Nilus. *Omnia mundana,* inquit, *umbra, & fumus, & bullæ sunt.* Et S. Gregorius Nazianzenus. *Nihil eorum, quæ mixta concretaq; sunt, semper eodem statu permanet. Exiguum ad tempus, Bullarum ad instar, spiritui nostro circumjacentiam. est corpus. Mox autem extinguitur, nullo in vita hujus tumoris relicto vestigio.* Denique his omnibus superior Salomon, *Spes impii,* inquit, *tanquam lanugo est, quæ à vento tollitur, & tanquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur.* (Pet. Cell. l. 5. Ep. 13. S. Nil Paraenes. c. 121. S. Greg. Naz. Orat. 2. de pauper. aman. da. Sap. 5. 15.)

371. Bullas illas mirâ colorum varietate perpictas cernere licet, quas pueri, ex aqua & spumante sapone formatas, jucundo quidem, sed brevi spectaculo inflant: tanta enim est illarum venustas, ut simul & florum elegantiam, & gemmarum pretium, totamque superbam Iridis cœlestis pompam in se solius veluti compendio, ostentare videantur, at quamdiu, obsecro, hic splendor obtinet? nimirùm, asserente Carolo Rancato, DUM NITET, CADIT. Bullis concolor est omnis mundi forma, dignitas ac gloria, quæ quidem apparentis splendoris plurimum, stabilitatis verò nihil continet. Testem habeto S. Gregorium Papam. *Carnalis gloria DUM NITET, CADIT.* S. Augustinus. *Hujus vita felicitas temporalis est, ab hac vita incipere, necessitatis est, in ea persistere, voluntatis.* (Mundana felicitas. S. Greg. Pap. l. 16 Moral. cap. 5. S. Aug. Ep. 89. cap. 2.)

372. Bulla vocatur tumor ille perexiguus, qui ex stillicidiis in aqua natus, aut ex aqua aut smegmate confectus, eâdem facilitate, quâ gignitur, iterum resolvitur; ibi potissimùm, cùm maximè excrevit, diversis fulgens coloribus. Eam proinde meus Concanonicus, D. Alexander Luzon de Millares hoc lemmate spectandam proposuit. DUM SPLENDET, FRANGITUR. Genuinam hanc felicitatis humanæ effigiem dixerim: fatalem enim mundana omnia clrisin habent, & non modò annum, sed diem horam, imò momentum climactericum. Certè omnia fortunæ & ambitionis mancipia meritò formidare debent ut verè climactericum illum annum, horam, vel momentum, in quo gratiâ, divitiis, vel dignitate maximè splendent. Homo enim non potest fixè & immobiliter, in gradu suo persistere: cùm ad summum pervenit, descensus aut ruina illum expectant. (Felicitas mundi. Bona mundi caduca.)

Quando Amanni fortuna potissimùm splenduit, subitò miserrimam passa est ecclypsin; *Necdum verbum de ore ejus* (Regis Assueri) *exierat, & statim operuerunt faciem ejus;* Persarum enim more homini mortis reo, facies velabatur. Necdum verbum de ore Regis exierat, & bulla maximè splendescens evanuit. Verissimè Seneca. *Non est ista solida & sincera felicitas. Crusta est, & quidem tenuis. Itaque dum illis licet stare, & arbitrium suum ostendi, nitent & imponunt: cùm aliquid incidit, quod disturbet ac tegat, tunc apparet, quàm alta ac vera fœditatis alienus splendor absconderit.* Suspecta semper fuerat Didaco Areas, Joannis Castiliæ Regis cubiculario, summa apud Principem Gratia, & ridentis fortunæ favor; unde clavum sibi optare consueverat, cùm ut instabilem Principum gratiam, ne fugitiva posset avolare, affigeret; tum ut fortunæ rotam detineret, ne, quem in sublimi locavit, ad ima deprimeret. (Esth. 7. 8. Seneca lib. de Provid. c. 6.)

373. P. Jacobus Masenius bullam, in mari tumescentem, hoc lemmate notavit. ET LEVIS, ET BREVIS EST. Ita qui in aulis subitò inflantur, & arroganter extolluntur, mox mutante fortunâ, in pristinum suum nihilum recidunt. Probè res omnes mundi caducas & leves perstringit Magnus Augustinus. *Vana sæculi hujus, si inexperta concupiscis, experta contemnas. Fallax est enim in eis suavitas, & infructuosus labor, & perpetuus timor, & periculosa sublimitas, Initium sine prudentia, & finis cum pœnitentia.* Ita se habent omnia, quæ in ista mortalitatis ærumnâ cupidius, quàm prudentius appetuntur. Id quod longè maximè de brevi ac transitoria hominum vita intelligas velim. Unde idem Doctorum Phœbus, *Etsi,* inquit, *longa videatur ætas, cùm venerit mors, convincitur brevis, quia finitur.* (Principum favor brevis. S. Aug. Epist. 31. Vita humana. S. Aug. Psalm. 102.)

AQUÆ DISTILLATÆ.

CAPUT XXII.

374. Aquæ, ex herbis, aliisque rebus eliquatæ, oculis nostris sese colore ac formâ omninò similes exhibent, quas tamen virtute longè dissimillimas experimur. Unde Aresio authore, illis inscribes. VIS AB ORIGINE PENDET. Ita Principis virtus non à dignitatis majestate, sed à propria indole, quæ ipsi ex natalibus & bona educatione obtigit, originem suam trahere solet. Dilucidè Horatius. (Natales Educatio)

Fortes creantur fortibus, & bonis
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam. (Horat. lib. 4. Carm. Ode 4.)

S. Hieronymus Lætam de filia instituenda erudiens, *Difficulter,* inquit, *eraditur, quod rudes annus perbiberunt, lanarum conchylia quis in pristinum candorem, revocet? recens testa diu & saporem retinet & odorem, quo primum imbuta est.* Certè Salumon hominum omnium sapientissimus, optimam naturæ temperiem ex ipso matris utero sese traxisse testatur. *Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam.* (S. Hieron. Epist. 7. ad Lætam. Sap. 8. 19.)

375. Eidem Emblemati subscribes. VIRES DIVERSÆ LATENT. Tales omninò Sacræ Baptismatis aquæ, lachrymarum fontes, & scatebræ illæ sacratissimæ, quæ è Divino Christi latere profluxerunt. Certè aqua, è Crucifixi latere manans, vires exeruit adeò ingentes ac diversas, ut restituendo toti humano generi sufficeret. Unde S. Aug. *Percussit latus lancea persecutor, & fudit pretium redemptor. Hic sanguis inebriat* (Baptismus, lachrymæ. Aqua è Christi latere manans. S. Aug. Contract. mo c. 4.)

inebriat mentem, ut amorem obliviscatur mundi. Hac aqua mundat animam, ut corpus fordibus careat diaboli. Cæterùm Emblematis hujus mentem de S. Evangelio interpretari licet, quippè quod, instar liquoris distillati, omnem veteris legis sensum ac virtutem in se complectitur.

Lachrymæ Magdalenæ. Vitium.

376. Aquam vitæ hoc lemmate insignierunt. LATET IGNIS IN UNDA. Sanctam Mariam Magdalenam hæc imago repræsentabat, intra cujus lachrymas copiosæ amoris Divini flammæ erant absconditæ. Cæterùm in liquore illo adusto, cujus externa facies quidem aquea, re ipsa tamen meros ignes intra se fovet, genuinam vitii effigiem cernere licet, ut quod non rarò pulcherrimam virtutis formam induere novit. Verissimè Juvenalis.

Juvenal. Sat. 14.

Fallit enim vitium, specie virtutis & umbrâ,

Detractor & verba fucata. *S. Bern. ser. 14. in Cantica.*

Pressiùs tamen eo Emblemate Detractor, vel etiam maligna illorum benevolentia significatur, qui sub verbis, melle ac suavitate obductis, toxicum, merosque ignes propinant; imò tanta horum est malitia, ut nonnunquam animi commiserantis indicia in vultu effingere, vocemque suam lachrymis ac mœrore distinguere norint. In hos sycophantas egregiè S. Bernardus. *Videas*, inquit, *præmitti alta suspiria, sicque quâdam cum gravitate & tarditate, vultu mœsto, demissis superciliis, & voce plangenti egredi maledictionem, & quidem tantò persuasibiliorem, quantò creditur ab his, qui audiunt, corde invito, & magis condolentis affectu, quàm malitiosè proferri.*

S. Scriptura. *S. Greg. ho. 3. in Evang.*

377. Aqua vitæ in quantitatem quidem minorem comprimitur, sed vires, eò ampliores sortitur, quò magis adusta sublimatur. Unde lemma. VIS IN MINORI MAJOR. In hunc sensum de S. Evangelio ait D. Gregorius, *Sancti Evangelii brevis est lectio recitata, sed magnis mysteriorum ponderibus gravida.* Verùm non sola duntaxat sacra Biblia pauculis verbis innumera mysteria & immensam sapientiæ vim comprehendunt; sed ipsum quoque suavissimum nomen Jesu intra duas tantummodo syllabas innumera arcana, & sacramenta gravissima habet recondita; S. Bernardus Senensis, *Nomen Jesu*, inquit, *breve syllabis, leve prolatione sermonis, grave sententiis, supereffluit & redundat ineffabilibus Sacramentis. Omnia quæcunq; Deus pro salute humana ordinavit, in Jesu nomine comprehenduntur.*

Nomen JESU. *S. Bern. Sen. To. 1. serm. 49.*

Martyr.

378. Aqua, nonnisi distillata & propè adusta, morbis medetur. Unde lemma. SANAT, vel FRAGRAT ADUSTA. Sanctos Martyres thaumaturgos, eos præsertim, qui igne interfecti sunt, hoc Emblema spectat; qualis erat S. Afra Martyr & Patrona Augustana, innumeris miraculis hodie etiamnum conspicua. Porrò anima, charitatis Divinæ igne succensa odorem supremo Numini suavissimum exhalat, suâque fragrantiâ, veluti holocausto, spiritus cœlestes recreat. S. P. Augustinus. *Holocaustum est quidam ignis flagrantissimæ charitatis. Animus inflammetur charitate, arripiat eadem charitas membra in usum suum, non ea permittat militare cupiditati, ut totus exardescat igne amoris Divini, qui vult offerre Deo holocaustum.*

Charitas. *S. Aug. in Psal. 49.*

MARE.

Cap. XXIII.

379. MAre, solem supra se collocatum ostentans, epigraphen tenet. NUNQUAM SICCABITUR ÆSTU. Talia magnorum Principum æraria sunto, quæ bellorum æstu, quantumvis acerrimo, nunquam exhauriantur. Certè, Ecclesia, & fides orthodoxa inter crudeles persecutionum ardores nihil unquam imminuontur. Unde S. Augustinus, *Non vincetur Ecclesia, non eradicabitur, nec cedet quibuslibet tentationibus, donec veniat hujus sæculi finis.* Cæterùm etiam misericordia Divina, instar vastissimi maris inter humanæ malitiæ ardores nec minimum deficit.

Ærarium inexhaustum. S. Ecclesia. *S. Aug. in Psal. 6.* Misericordia Dei.

380. Animum, divitiis, studiis, aut virtutibus nunquam exsaturandum, è maris Emblemate dignoscere licèt; addito Aresii lemmate. NON DICIT, SUFFICIT, vel è D. Caroli Rancati sententiâ, NEC SATIATUR AQUIS. Ad verbum Ovidius.

Animos insatiabilis. *Ovid. l. 8. Metam.* Avaritia.

Usque fretum recipit de tota flumina terra,
Nec satiatur aquis, peregrinosq; ebibit amnes.

Nativus hic avaritiæ color est, de quâ S. Nilus. *Nec multitudine fluminum mare, nec divitiarum copiâ avari animus expletur.*

S. Nil Orat. 3. de Avar.

381. Mare tranquillum suavibus undarum crispis sese ad littoris arenas insinuat, eaque placidè lambit; cum dicto. OSCULATUR LIMITES. De Religioso id intellexeris, qui angularis claustri aut cellæ angustias lætis ac suavissimis brachiis amplectitur; ad id argumentis minimè vulgaribus hortatur meus Thomas Kempensis. *Si vis cordetenùs compungi, intra cubile tuum, & exclude tumultus mundi, sicut scriptum est; In cubilibus vestris compungimini; in cella invenies, quod deforis sæpè amittis. Cella continuata dulcescit, & male custodita tædium generat. Si in principio conversionis tua benè eam incolueris & custodieris, erit tibi postea dilecta amica & gratissimum solatium.*

Religiosus pacificus. *De Imit. l. 1. c. 20.*

382. Si Philosophis quibusdam habeatur fides, tota maris salsedo ab uno solis æstu & ardore generatur. Unde Abbas Ferrus mari, & infra solem depicto inscripsit. AD OGNI SUO CALOR, CRESCE L AMARO. Id est, AB ÆSTU AMARITIES. Hanc maris indolem in sceleratis videas; qui in nequitiis suis tantò gravius amaricantur, quò majorem charitatis ac beneficentiæ ardorem Deus in eos accumulat. Eodem Emblemate etiam amor carnalis ac profanus repræsentatur; enimverò sicuti Divinus amor totus tranquillus ac melleus est, ita vicissim ille, quò firmiores in corde humano radices egerit, tantò plus amaritiei, turbarum, ac fluctuum generat. Divinè prorsus S. P. Augustinus, *Amor tuus*, inquit, *suavis & quietus est. Nam pectora, quæ possides, dulcedine & suavitate & tranquillitate replet. At contrà amor sæculi & carnis anxius est, & perturbatus, animas certè, quas ingreditur, quietas esse non patitur.*

Ingrati. Amor carnalis. *S. Aug. lib. Medit. c. 35*

383. Mare tranquillum sub stellato ac sereno cœlo epigraphen tenet. COELI REFERT IMAGINEM. Hinc subditi discant, quantùm Dominis suis conformes se exhibeant, eorumque mentem & agendi rationem in se, veluti in speculo, repræsentent. Porrò Religio aut alia quævis communitas, dum sanctâ pace perfruitur, verissimam refert cœli imaginem; haud secus atque mare tranquillum per radios reflexos totam stellati cœli venustatem. *Tantum enim*, Magno Augustino teste, *est pacis bonum, ut etiam in rebus terrenis nihil gratius soleat audiri, nihil desiderabilius concupisci, nihil postremò possit melius inveniri.* Unde *hic dicimur beati, quando pacem habemus, quantulacunque hîc haberi potest in vita bona.*

Conformitas. Pax. *S. Aug. l. 19. de Civit. c. 11.* *Ibidem c. 10.*

Sperare.

S. Aug. in Psal. 138.

Tibull. l. 2. Eleg.

384. Mari, fluctibus undique jactato, subscripsi. MITESCENT. Quos fortunæ adversantis tempestas exagitat, spem concipiant indubitatam, procellas illas olim ad exoptatam serenitatem iri compositum. Pulchrè S. Augustinus. *Nec felicitas hujus sæculi facit nos beatos, nec adversitas miseros. Opus est justitiam tenere, fidem diligere, sperare in Deo, diligere Deum & proximum. Post istos labores habebimus diem sine occasu.* Tibullus.

Jam mala finissem letho, sed credula vitam
Spes fovet, & melius cras fore semper erit.

Victor modestus

Prosperitas.

S. Aug. in Psal. 138.

Plautus in Truculento

385. Lucarinus Victorem quemdam modestum Oceani Emblemate insignivit; is quippe, tametsi innumeris ac ingentibus fluviis assiduò locupletatus, nunquam ultra consuetos suos limites intumescit. Epigraphen addidit. NEC AUCTUM REDUNDAT. Idipsum quivis homo inter prosperitatum affluentiam observet velim. Nam, Magno Augustino teste. *Homo fidelis indifferenter utitur mundo isto: nec extollitur, quando res prospera accedunt, nec frangitur, quando res adversa adsunt.* Plautus hâc maris icone insatiabilem meretricis libidinem depingit.

---- Meretricem ego item esse reor, mare ut est, quod das devorat, NEC UNQUAM ABUNDAT &c.

Princeps justus & benignus

Psal. 74. 8.
Psal. 100. 1.

Luc. 1. 52.

Fran. Mend. in lib. Reg. Tom. 1. Annot. 21. n. 32

386. Idem Lucarinus Ministro cuidam Regio, è Cajetanorum familiâ oriundo, mare fluctuans, quale in illustrissimæ illius Domûs insignibus gestari solet, Emblematis loco depinxit; addito lemmate. DEJICIT, ET EXTOLLIT. Significabat nimirùm, Magnatem illum integerrimum & sceleratos depressisse, & virtuosos pro meritis exaltâsse. Iisdem encomiis Regius Vates Deum afficiens, ait, *Hunc humiliat, & hunc exaltat.* Item, *Misericordiam & judicium cantabo tibi Domine.* Dilucidè Beatissima Virgo. *Deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles.* De se ipso testabatur David, inter duas auxiliares copias incedere solitus; quarum unam vocabat *Cerethi*, & alteram *Phelets. E quibus*, interprete F. Francisco Mendozâ, *Cerethi interfectores, Phelets liberatores interpretantur, ut illi pro justitiâ, hi pro misericordia pugnare viderentur.* Illis enim ad plectendos sceleratos, his verò ad remunerandos innocentes uti consueverat.

Alciatus Embl. 177.

Mundus perfidus.

S. Aug. serm. 11. de Verb. Dom.

Ingratitudo.

387. Mare tempestuosum, ceto in littus ejecto, illam Alciati epigraphen subjunctam habet. PROPRIIS NEC PARCIT ALUMNIS. Morem hunc indies perfido mundo proprium experimur, qui suos procos & fidissimos amicos tandem gravibus ærumnis affligere consuevit. Optimè S. Augustinus, *Attendite sæculum quasi mare. Amas sæculum? absorbebit te, Amatores suos vorare novit, non portare.* At quid orbem universum incuso? in ipsa quoque patria hanc malevolentiam non raro experimur; dum cives, optimè de patriâ meriti, crudelibus ac injustis decretis proscribuntur. Tyrannidis hujus argumentum dedêre Athenæ in Aristide, Themistocle, & Pericle, Roma in Coriolano, Camillo, Cicerone, aliisque igni & aquâ iniquissimè interdictis.

Parentes crudeles aut scandalosi.

388. Eidem Emblemati subscribes. QUEM GENUIT, PERDIT. Execrandum hoc parentum quorundam scelus est, dum suâ vel incuriâ, vel injuriâ proprios liberos in mortem præcipitant. Hujus criminis antesignanum se exhibuit illud naturæ probrū Herodes Ascalonites, qui filiorum suorum triadem Antipatrum, Aristobulum & Alexandrum nefandâ manu jugulavit. Hoc nihil inferior Medea, proprios filios immatura morte interfecit. Cæterùm eodem Emblemate nefarii illi parentes comprehenduntur, qui suis liberis vel per mala consilia, vel per vitiosa exempla interitum accersunt. De Protoparentibus nostris ait S. Augustinus. *Duo parentes nos genuerunt ad mortem, duo parentes nos genuerunt ad vitam. Parentes, qui nos genuerunt ad mortem, Adam & Eva: Parentes qui nos genuerunt ad vitam, Christus est & Ecclesia.*

S. Aug. ser. 190. de te.

Miseria extollit.

S. Greg. Naz. Orat. 20.

389. Hujus mundi calamitates indubitatam & opportunissimam esse mentis nostræ vel ad terrenam dignitatem, vel certè ad Deum sublevandæ occasionem, ex Oceani aqua non obscurè conjicies; quæ ventis jactata, epigrapheo refert; COMMOTA GRANDIOR. Seu, ut alius de undis loquitur, EXTOLLUNTUR PROCELLIS; vel ut ego aquæ, adversus scopulum allisæ, inscripsi, ELEVATUR ALLISA. S. Gregorius Nazianzenus, *Volo te*, inquit, *morbum nihil aliud esse docere, quàm utilem quamdam disciplinam; huc videlicet tendentem, ut & corpora omnia, & quidquid fluxum ac turbulentum est, interituque obnoxium contemnas, ac pro nihilo putans, totum te cœlesti parti addicas.*

Calamitas purgat pœnitens.

Pet. Berc. Reduct. l. 4. c. 11 n. 9

S. Aug. in Psal. 101. Conc. 2.

Iracundus.

S. Aug. tra. 4. in Ioan.

390. Verus pœnitens, interno animi dolore tactus, mari se non absimilem probat, quod AGITATIONE PURGATUR. Dum verò coram sacerdote delicta sua recenset, eorumque se incusat, instar maris SORDIDA PELLIT. Vnde ab hoc sensu nihil aberravit, qui mari fluctuanti inscripsit. PROCUL HINC FOECES. Imaginis hujus sensum innuens Petrus Bercorius, *Mare pœnitentiæ*, inquit, *est sui ipsius purgativum per contritionem: mortuorum, scilicet peccatorum ejectivum, per confessionem; & est fluxus fontium causativum, per lachrymarum redundationem.* Quanta sit pœnitentiæ virtus, prolixè explicat sanctus Augustinus. *Cùm audis*, inquit, *hominem pœnitere peccatorum suorum, jam revixit. Cùm audis hominem confitendo proferre conscientiam, jam de sepulchro eductus est, &c.* Cæterùm mari turbato etiam non incongruè subscribes. SORDIDA VOMIT. Hominis iracundi hæc idea est, qui cæcis affectibus agitatus: calumnias adversus proximum, aliasque sexcentas vitiorum sordes evomere consuevit. Sancti Augustini monitum audi. *Surgit ira, noli dare linguam ad maledicendum; noli dare ira manum aut pedem ad feriendum. Non surgat ira ista irrationabilis, nisi peccatum esset in membris. Sed tolle illi regnum, non habeat arma, unde contra te pugnet, discet etiam non surgere, cùm arma cœperit non invenire.*

Mortis memoria

S. Pet. Chrys. serm. 161

S. Pet. Dam. Opusc. 13. cap. 23.

Amor proprius

Mundi fastus ab Apostolis subjugatus.

S. Greg. Papa l. 2. moral. c. 3.

391. Quantum mortis memoria in nobis possit, haud obscurè è lemmate illo conjicies, quod mari turbato ac furibundo ex sancto Petro Chrysologo indidi. FRÆNANT ARENÆ. In rem præsentem sanctus Petrus Damianus. *Superbiæ spiritus inflat? sepulchrum ad mentem redeat, necessariò illic rigida cervicis tumorem premimus, ubi cinerem nos procul dubio, pulveremque pensamus.* Sancta Maria Magdalena de Pazzi ex hac arenæ proprietate insignem doctrinam est mutuata, quando dixit, amorem proprium, instar minutæ ac vilissimæ arenæ, immenso gratiæ Divinæ Oceano remoras injicere, eumque, ne sese intra animas nostras effundere possit, repellere. In eadem arena S. Gregorius Papa piscatores Galilæos, aliosque justos dignoscendos proponit, qui, tametsi in orbis conspectu loco omnium postremo ac vilissimo degerent, Deus tamen illorum operâ tumescentem mundum edomuit ac subjugavit. *Arenam quippe Dominus*, inquit ille, *mari terminum imposuit, quia ad frangendam mundi gloriam abjectos & pauperes elegit.*

Judex justus.

392. Judicem, nullo sinistro affectu corrumpi solitum

solitum, mare repræsentat, quod diversis fluminibus intra sinum suum receptis, epigraphen tenet. MA NON PERO MENSALSO. Id est. NIL DE SALSEDINE LINQUIT. Justus Lipsius id suggerens, *Sicut amnes*, inquit, *mare qui influunt, salsuginem ejus non mutant; sic in Jurisconsultis quicunque affectus non diluant justitiæ severitatem.*

Lips. Cent. 2 ad Belg. Epist. 56.

Animus immutabilis.

393. Mens verè philosophica, & inter omnes fluctuantis mundi tempestates semper erecta, maris symbolo describitur, cujus salsedinem innumera fluminum ac pluviarum affluentium copia nec minimùm debilitat. Lemma. NEC SAPOREM IMMUTANT. Religiosissimè Seneca. *Quemadmodum tot amnes, tantum supernè dejectorum imbrium, tanta mediterraneorum fontium vis non mutat saporem maris, neque remittit quidem; ita adversarum impetus rerum viri fortis non vertit animum.*

Seneca l. de Divin. Prov.

Peccator.

394. Mare continuis auræ ventorumque conflictibus jactatur. Quin immò, his etiam conquiescentibus, illius undæ nativâ æstuatione indies bis intumescunt, & ad littora affluunt, refluuntque reciproco motu. Unde lemma. NEC REQUIES ULLA. Hanc maris inquietem, fluctusque nunquam componendos in perverso hominis corde reperire est. Dilucidè Isaias. *Impii quasi mare fervens, quod quiescere non potest.* Et Varablus, *Impii autem instar Euripi fremunt, qui* NESCIT QUIESCERE, *&c.* S. Augustinus, *Cubile nostrum cor nostrum est, ibi tumultum patimur mala conscientia; & ibi requiescimus, quando bona conscientia est.* Horatius

Isaia 57. 20

S. Aug in Psal. 35. Horat. 2. Carm. Ode 16.

Non enim gaza, neque consularis
Submovet lictor miseros tumultus
Mentis, & curas, laqueata circum
Tecta volantes.

Instabilitas.

395. Mare, assiduâ fluctuum vicissitudine crescere ac decrescere, fluere & refluere solitum, epigraphen tenet. MEAT REMEATQUE SUBINDE. Effigiem hanc habeas animi, è Prothei colluvie geniti, inquieti, inconstantis, & in omnes horas mutabilis; qui modò volita damnat, suisque propositis nunquam firmus inhæret. In hunc sensum S. Gregorius Nazianzenus.

S. Gregor. Naz. Carm. de se ipso post reditum, &c.

Tempore quis varioque fidem retinebit eandem,
Stabit & haud firmus firmus in imperiis.
Nec veluti Euripi unda MEANS REMEANSQUE *subinde*
Verget in hunc partem, verget in hancque levis?

Oblationes nostræ sunt Deo debitæ.

396. Omnes aquæ è mari, ceu fluminum parente, natales suos trahunt: unde copiosæ undarum divitiæ, ab his in illud exonerari solitæ, non quidem muneris gratuiti loco, sed ex justitiæ rigore ac veluti tributum, penduntur. Eam ob rem Raulinus compluribus fluviis, intra Oceanum confluentibus, subscripsit. NON MUNERA, SED TRIBUTUM. Si Deus mare sit infinitum, à quo bona omnia profluunt; sanè munera à nobis oblata non quidem è liberali voluntate proficisci possunt, sed jure summo eidem sunt vectigalia. Hanc debiti rationem probè edoctus David, opulentissimos illos thesauros quos pro templo extruendo paraverat, è solâ Dei manu acceptos, eique jure omni debitos dixit. *Quis ego & quis populus meus*, inquit, *ut possimus hæc tibi universa promittere? Tua sunt omnia, & quæ de manu tuâ accepimus, dedimus tibi.* Idque etiam in Missæ canone innuitur, *Offerimus præclaræ Majestati tuæ de tuis donis ac datis hostiam puram, &c.* Quod de

1. Paralip. 29. 14.

Canon Missæ.

bonis temporalibus, id jure multò ampliore de spiritualibus censendum docet S. Augustinus. *Quisquis tibi Domine enumerat merita sua, quid tibi enumerat, nisi munera tua?*

S. Aug. l. 9. Confess. c. 13

Homo spiritualis.

397. Oculi nostri, dum postremos maris terminos intuentur, omninò persuasum habent, illud à cœlo nonnisi unicâ lineâ distare, eique penitus esse confine. Unde Carolus Rancatus hominem, cœlestibus negotiis assiduò affixum, Oceani imagine repræsentavit; addito lemmate. DE L'ONDA IL CIEL. DEL CIEL L'ONDA E' CONFINE. Id est, COELO CONFINIS INHÆRET. Talem se probaverat ille, qui dicere potuit, *Nostra conversatio in cælis est.* Nam Magno Augustino teste, *Qui diligit Deum, in cælo habitat cum Deo; qui diligit mundum, in mundo cum principe habitat mundi.* Cæterùm Emblematis author mentem suam hoc Italico Tassi poëmate explicat.

Philip 3. 20 S. August. serm. 49. de Temp c. 4. Tass. Gerusal. liber. Cant. 15. st. 24.

Più non si mostra homai trà gli altri flutti
La fertil Gade, e l'altre due vicine,
Fugitte son le terre e i lidi tutti,
De l'onda il Ciel: del Ciel l'onda è confine.

398. Mare tempestuosum, spumante & effreni furore præfixos littoris terminos transiliens, epigraphen tenet, IRAS NON CAPIT, Argumento è Caussini Tragicis desumpto.

Caussin. in Traged. Felicitas Act. 1.

IRAS NON CAPIT cordis salum.

Iracundus.

Quisquis enim insanis iræ fluctibus agitatur, non potest non modestiæ limites transilire, simulque jurgia & contumelias in alios evomere. In hanc rem meus Concanonicus D. Salvator Carducius.

Non capit Oceanus spumantes fluctibus æstus;
Non secus irato corde procella furit.

Pulchrè rem totam explicans S. Augustinus; *Gradus*, inquit, *sunt tres in istis peccatis; ut primò quisq; irascatur, & eum motum retineat corde conceptum. Jam si extorserit vocem indignantis, ipsa commotio plus est utique, quàm si surgens ira silentio premeretur; si verò non solùm vox indignantis audiatur, sed etiam verbum, quod jam certam ejus vituperationem, in quem profertur, designet & notet, quis dubitet amplius, hoc esse, quàm si solus indignationis sonus ederetur?*

S. Aug. de serm. Dom. in monte l. 1. c. 9.

Beneficentia M. V.

399. Saronensis Templi majestas, illam gratiæ ac beneficentiæ abyssum, à Divinâ Matre in inferum hunc orbem effusè derivatam, repræsentatura; Oceanum exhibet, qui plurimis transmittentibus navigiis, & diversorum fluminum effluxu spectabilis, epigraphen tenet. OMNIBUS ET SIBI. Anselmus pleno in suavissimã Matrem affectu, *O fœmina*, inquit, *plena & superplena, de cujus plenitudinis redundantiâ respersa sic reviviscit omnis creatura.* Et S. Bernardinus. *Non timeo dicere, quod in omnium gratiarum effluxu quandam jurisdictionem habuerit hæc Virgo, de cujus utero, quasi de quodam Divinitatis Oceano, rivi & flumina emanabunt omnium gratiarum.*

S. Anselm. l. Oratis.

S. Bern Sen. serm. 61 in fer 4. post Pascha art. 1. cap. 8.

Protectio M. V.

400. In eodem Templo Maria alio Maris symbolo expressa cernitur, quod innumeram fluminum copiam è sinu suo effundens, epigraphen sustinet. DAT, ET REDUNDAT. Enimverò num Divinam Matrem gratiis receptis, an verò dispensandis liberaliorem dixeris, haud facilè dijudices. Richardus à S. Laurentio, *Benedicta es*, inquit, *gratiâ plena, & in tantùm plena, ut ex tuo redundante totus haurias mundus.*

Rich de S. Laur. l. 1. c. 4. de Laud. Virg.

401. Maris beneficio Naves in remotissimas terras

velocissimè feruntur. Unde idem Saronense Templum navim, plenis carbasis in mari volantem exhibet; addito lemmate. DISSOCIATA SOCIAT. Nam Mariæ Virginis interventu peccatores Deo conciliantur, & terrarum incolæ ad cælos transmutuntur. Sanctus Bernardus eam misericordiæ Reginam cognominari asserit, *quod Divinæ pietatis abyssum, cui vult, & quando vult, & quomodo vult, creditur aperire, ut quivis enormis peccator non pereat, cui sancta sanctorum patrociniis suis suffragia præstat.*

Protectio M. V.

S. Bernard. serm. 1. super Salve Regina.

402. Matris Virginis beneficentiam significaturi, mare tranquillum depinxêre, cum lemmate. HIC REQUIES, HIC PORTUS UBIQUE. *Maria quippe,* teste S. Amedo, *præsentis sæculi navigantes, seque plenâ fide invocantes, ab impetu procellæ & ventorum rabie eruit, ejusque secum ovantes ad littus felicissimæ patriæ perducit.* Cui subscribens S. Ephræm, *Tu noster es portus,* inquit, *Virgo intemerata.* Huic Emblemati analogum est illud, quod supra Oceani portum hanc epigraphen legendam offert. HIC OPTATA QUIES. D. Emanuel Thesaurus in suo Tubo Optico has Emblematis voces è Claudiano est mutuatus.

Protectio M. V.

S. Amed. hom. 8. de laud. Virg.

S. Ephrem. Syrus serm. de laud. Virg.

Claud. de laud. Stilicon.

Hic cunctis optata, &c.

Volebat nimirum Personam illam repræsentare, quæ è mundi procellis eluctata, inter Cœnobii portum se receperat.

Claustrum religiosum.

403. Mare, intra sinum suum diversas herbas & arbuscula fovens, illam sacræ Paginæ gnomam lemmatis loco præfert, GERMINANS DE PROFUNDO. Ita sanè Maria Virgo humanas mentes, ceu totidem plantulas, inter calamitatum procellas tuetur, easque singulari studio fovet. Ut adeò à S. Bonaventurâ verissimè cognominetur, *Tutissimum afflictorum omnium refugium;* & à B. Alberto Magno, *Quies laborantium, & solatium afflictorum.*

Sap. 19. 7.

Protectio M. V.

S. Bonav. Opusc. 25.

Alb. Mag. super Missus est.

404. Magni Augustini scitum est, maledicti Divini fulmen sub mundi exordium adversus terram duntaxat, non verò adversus aquas vibratum esse. Unde quidam Deiparæ cliens, mari inscripsit. NUNQUAM MALEDICTUM. Illam enim, labis ac maculæ omnis expertem, Deus ab universali imprecatione præservavit. Eruditè Fulbertus Carnutensis. *Hoc igitur imprimis adstruere fas est, quod anima ipsius & caro, in quâ elegit sibi habitaculum sapientia Dei Patris, ab omni malitiâ & immunditia purissima fuerint, &c.*

S. Aug. lib. de mirab. S. Scriptura.

Maria V. sine Originali peccato.

Fulb. Carnot. serm. de Nativ. V.

405. In felicitatis terrenæ sinu horridas enutriri tempestates, Abbas Certanus è maris malaciâ dignoscendum proponit; dum phaselus carbasis ob venturum penuriam flaccescentibus, epigraphen tenet. SUB TRANQUILLO TEMPESTAS. *Nolite credere,* Exclamat providè S. Hieronymus, *nolite esse securi, licet in modum stagni fusum æquor arrideat: licet vix summa jacentis elementi, spiritu, terga crispentur, magnos hic campus habet montes, intus inclusum est periculum, intus est hostis. Expedite rudentes, vela suspendite, crux antennæ figatur in frontibus. TRANQUILLITAS ista TEMPESTAS EST.* Cæsarius Arelatensis eâdem icone illorum versutiam depingit, qui exteriorem hominem modestiâ, tranquillitate, pace, aliisque justorum coloribus insignem effingunt, interiore tempestatibus, cunctisque vitiorum sordibus squalente. *Quid prodest,* inquit, *si in habitatione silentium sit, & in habitatoribus vitiorum sit tumultus, & colluctatio passionum; si exteriora nostra serenitas teneat, & interiora tempestas?* Cæterùm lascivus amor, ceu mare torpescens, ibi demùm periculosissimam molitur ruinam, dum summam tranquillitatem simulat. Unde in rem præsentem quieto mari subscripsêre. SUB PACE PERICULA CLAUDIT. Subdolum hunc amoris profani morem sequenti poëmate describit Vates.

Prosperitas nocet.

S. Hier. ep. ad Heliod.

Cæsarius Arel. ser. 2.

Pietas simulata.

Amor profanus.

Improbe, inermis amor, quid risu fallis amantes,
Sepositis armis, non tamen insidiis?
Nam sub flore dolos, sub pace pericula claudis,
Allicis ut perdas, improbe, naufragio.

Poeta apud Ioan. Thuil. super Embl. 107. Alciat.

406. Hominem, levissimâ quâvis occasione ad iram concitandum, P. Certanus mari non absimilem dicit, quod ad omnem auræ afflantis motum sulcos ducit, undasque rugis exasperat; lemma addidit. AURA CRISPATUR TENUI. Hâc de re S. P. Augustinus. *Ira est, quando inest opinio turbulenti appetitûs inferendi ea, quæ facilitatem actionis impediunt; idcircò plerumque non hominibus tantùm, sed calamo irascimur in scribendo, eumque collidimus, atque frangimus: & aleatores tesseris, & pictores penicillo, & cuicunque instrumento quilibet ex quo difficultatem se pati arbitratur: ac etiam assiduitate irascendi fel crescere etiam medici affirmant; cremento autem fellis rursus & facilè & propè nullis causis existentibus irascimur.* Talia erant Lydiæ improperia adversus Horatium.

Iracundus.

S. Aug. in Ep. ad Nebr.

Tu levior cortice, & improbo
Iracundior Adriâ.

Horat. l. 3. Carm. Od. 9.

407. Qui justo zelo excandescens, rationis limites non transcendit, vivum ectypon in mari commoto habet, quod, ne agros vicinos submergat, littoris sui confinia nunquam egreditur. Epigraphen P. Certanus addidit. NEC FINES PRÆTERIT, vel MINACCIA SI; MA NON SOMMERGE I CAMPI. id est, TERRET, NON OBRUIT ARVA. Forsan illam Psalmi parænesin innuere volebat. *Irascimini & nolite peccare.* In hunc locum S. Basilius. *Iram siquidem non tollit; est enim utilis. Neque animi commotionem excindit; nam usus est contra eos, qui injustè agunt: sed injustam iram, & irrationalem animi commotionem amputat.* Si verò in iis undarum motibus terrenas calamitates, aut certè dæmonum tentationes significari censeas, non abs re hanc epigraphen mari subjunges. NON FINES, seu, NON LIMITES PRÆTERIT. Enimverò calamitatum aut tentationum vehementia non ultra limites, à Deo præfixos, intumescere potest. Præclarè, ut solet, S. Augustinus. *Nec sævire fluctus possunt, nisi usque ad littus, ubi ipse terminum posuit. Nulla ergò tentatio, nisi acceperit mensuram, à Domino est.*

Ira moderata.

Psal. 4. 5.

S. Basil. Mag. in eod.

Calamitates à Deo mensurantur.

S. Aug. in Psal. 94.

408. Mare exæstuans, adversus scopulos allisum, undas non sine fragore turbatas, & copiosâ spumâ indignabundas ostentat; saxis interea penitùs immotis, illiusque furorem ac decumanos fluctus ridentibus. Unde mari, in scopulos alliso, inscriptum. ALLISUM NON LÆDIT. Ita nimirum frequens adversus Augustissimam Domum Austriacam excitata tempestas nihil ipsi naufragii, alteriusve cladis unquam afferre potuit. Eodem symbolo hominem justum aut sapientem exornare licet, qui tametsi iniquitatis exterisque calamitatibus acerrimè impetitus, animum tamen innocuum, nullisque viribus dejiciendum objectat. Seneca. *Sapienti non nocetur à paupertibus, non à dolore, non ab aliis tempestatibus vitæ; tunc maximus, cùm illi fortuna se opposuit.* Alibi in libro, cui titulum præfixit, *quod in sapientem non cadit injuria;* ait, *Tutus est sapiens, nec illum afficere injuria aut contumelia potest.* Eodem loco dubitans, & mox se resolvens, *Quid ergò?* inquit, *Nemo erit,*

Fortitudo invincibilis.

Sapiens non patitur offensam.

Seneca epist. 85.

Ibidem c. 2.

Ibidem c. 4.

qui

qui lacessat, qui tentet? Nihil in rerum natura tam sacrum est, quod sacrilegium non inveniat. Sed non ideò Divina minus in sublimi sunt, quia existunt, qui magnitudinem multùm ultrà se positam non icturi petant. Invulnerabile est, non quod non feritur, sed quod non læditur. Itaque non refert, quàm multa in illum conjiciantur tela, cùm sit nulli penetrabilis

Seditio.

409. Civitas vel Respublica, seditiosorum turbis excitata, opportuno maris Emblemate repræsentari potest, quod impetuoso ac vehementi vento jactatum epigraphen reddit. AFFLANTE PERTURBOR. Vel si mavelis. CESSANTE QUIESCAM. Apprimè Tullius, *Ut mare, quod suâ naturâ tranquillum est, ventorum vi agitari videmus, ac turbari; sic populus sua sponte pacatus, hominum seditiosorum vocibus, & violentissimis tempestatibus agitari solet.*

Cicero pro Cluentio.

410. Omnes, cursu sive lento, sive celeri, in amarum ac profundum mortis pelagus delabimur. Haud secus, atque omnis torrentum, fluminum, & rivorum congeries in unum maris sinum confluit. Unde lemma. PROPERAMUS AD UNUM. Ad verbum Ovidius.

Vita mortalis.

Ovid. l. 15. Metamorph.

——— Paulùmque morati.
Seriùs aut citius sedem properamus ad unam,
Tendimus huc omnes, hæc est domus ultima &c.

Cui non absimilis Propertius.

Propert. l. 2. ad Jovem. pro Amica.

Nec forma æternũ, haud cuiquam est fortuna perennis:
Longius aut propius, mors sua quemque manet.

Justus Lipsius: *Omnes*, inquit, *in eadem via currimus, & ad eundem finem*. Et ideò doctissimus meus Idiota, *Ut omnia flumina intrant in mare; sic quoque in hanc fluctuosam vitam, qui veniunt, mare id est amaritudinem mortis, necessariò subintrant. Mors enim est omnium pœna, omnium tributum, omnium carcer, omnium domina, omnium receptaculum.*

Lips. Cent. ad Belg. epist. 3. Idiota de contempl. mortis c. 13.

411. Solis imago, in mari tranquillo reflexa, epigraphen tenet. FIRMIUS IN PLACIDO. Exinde disces, scientiæ ac gratiæ Divinæ lumina intra animum quietum, nullisque sollicitudinis terrenæ, aut vitiorum turbis agitatum clarissimè splendere. Unde, interprete Cornelio à Lapide, illa Ecclesiastici cohortatio, *Disciplinam in pace conservate filii*, ad litteram intellecta, discipulos concernit; ut mentem tranquillam, veluti sapientiæ capiendæ unicè necessariam, servare studeant. Nec præceptio ista perspicacem Aristotelis Ethicam fugit, qui in id unum maximè incumbebat, ut discipuli animum compositum & tranquillum afferrent. Ipsiusmet Cornelii à Lapide verba ita accipe. *Sensus est*, inquit, *ò filii, ò discipuli; si vultis capere meam disciplinam, afferte animum quietum, humilem, pacificum: illo enim mea dicta capietis, intelligetis, & conservabitis. Idipsum de gratiâ ac donis cœlestibus pronuntians* S. Augustinus: *Si volumus*, inquit, *velociter à Deo exaudiri, & gratanter munera nostra ab eo accipi, debemus utiq; in pace conversari.*

Animus quietus.

Ecclesiast. 41. 75.

Corn. à Lap. in hunc loc.

S. Aug. serm. 66. de Temp.

412. De marinis aquis testatur Seneca, eas perpetuo sese purgandi studio occupatas esse. *Mare*, inquit, *cadavera stramentaque, & naufragorum reliquiis similia ex intimo trahit, nec tantùm tempestate fluctuq; sed tranquillum quoq; placidumque curatur.* Unde lemma SEMPER, QUOD PURGET, REPERIT. Qui cor suum in hujus mundi Oceano tanquam mare considerat, inveniet semper quod purget non ibi tantùm, quando rebellium passionum tem-

Seneca l. 4. Quæst. Nat. cap. 20.

Purgari semper debet cor

pestas ingruit, sed etiam tranquillo mari, sudo cœlo; & dum videntur compositi fluctus, coërcita passio, motusque sensuum pervicacium penitus sopitus. Diligenter id observatum habuit perspicacissimus vitæ spiritualis magister S. Bernardus. *Quis*, inquit, *ita ad unguem omnia à se superflua resecavit, ut nihil se habere putet putatione dignum? Credite mihi, & putata repullulant, & fugata redeunt, & renascuntur extincta, & sopita denuo excitantur. Parùm est ergò, semel putasse, sæpè putandum est, imò si fieri possit, semper: quia semper quod putari oporteat, si non dissimulas, invenis. Quantumlibet in hoc corpore manens profeceris, erras, si vitia putas emortua, & non magis suppressa.*

S. Bern. ser. 58. in Cant.

413. In mari rubro oleæ virentesque fructus nascuntur. Lemma. IN RUBRO VIRENT. Ita patientis Christi sanguis fructus dulcissimos, nostramque salutem, jam penè emortuam, pristino virori restituit. Unde sanctus Augustinus. *Omnis spes, & totius fiduciæ certitudo mihi est in pretioso sanguine ejus, qui effusus est propter nos & propter nostram salutem.*

Sanguis Christi.

S. Aug. lib. Medit. c. 14.

414. Mare per ripas exundans, epigraphen tenet. ME COPIA RIPIS EXTULIT. Ita divitiarum affluentia plurimis occasionem præbet, sese extra præscriptos legis Divinæ terminos efferendi, aliosque superbè aspernandi. Sanctus Augustinus. *Nihil est, quod sic generent divitiæ, quomodò superbiam. Omne pomum, omne granum, omne lignum habet vermem suum: vermis divitiarum superbia. Unde divites exprobrans*, ait, *Antequam haberes divitias, humilis eras: habere cœpisti, & pauperes contempsisti.*

Divitiæ superbos faciunt.

S. Aug. de Verb. Dom. serm. 5. c. 9. Idem ser. de Divers. c. 35.

415. Margarita, è mari sublata, epigraphen reddit. DANT MARIA GEMMAS. Ita Maria V. ceu amplissimum gratiæ Divinæ mare, gemmam pretiosissimam, Christum, mundo genuit; ut adeò verè à S. Epiphanio cognominetur *Mare spirituale, habens gemmam cœlestem Christum*. Vel si malueris, congruè ad Emblematis mentem dices, M. V. ceu gemmam, in impuro hujus mundi Oceano natam esse. Emblematis author, P. Jacobus Masenius meotem suam sequenti epigrammate explicat.

Maria Mater Dei.

S. Epiph. Orat. de Deip.

Mariæ V. Nativitas

Impuro rutilam quis speret ab æquore gemmam?
Sunt tamen æquoreo munera fusa salo.
Prodit ab impuris Virgo majoribus insons,
Nonne iterum gemmam fundere credis aquas?

416. Rota, cum situlis supra mare suspensa, epigraphen tenet. HAURIT INEXHAUSTUM. Deo hæc imago comprimis convenit, qui tametsi plurima in nos profundat beneficia, alia tamen infinita semper habet residua; id quod proportione servatâ etiam de Maria Virgine dicere licebit; quæ proindè à S. Chrysostomo vocatur: *Mare spatiosum misericordiarum*, à S. Damasceno, *Pelagus gratiarum*: & alibi, *pelagus gaudii inexhaustum*. Pulchrè in rem præsentem P. Jacobus Masenius.

Deus inexhaustus Maria inexhausta.

S. Io. Chrys. in hor.

S. Io. Dam. Orat. 1. de Nat.

Idem Orat. 2. de assump.

Vastum haurire licet, non exhaurire profundum:
Sufficit æterno gurgite Pontus aquas.
Plurima quantumvis profundat munera Virgo:
Plura tenet. Vastum est sola Maria mare.

FLUMEN, TORRENS.

Cap. XXIV.

417. PRudentiæ, divitiarum, aut virtutum profectus è flumine dignosci potest, quod ACQUIRIT, seu CRESCIT EUNDO. *Profectus noster*, inquit S. Bernardus, *in eo consistit, ut nunquam arbitremur nos apprehendisse; sed extendamur ad interiora, incessanter conemur in melius.* Aliis eidem flumini inscribere placuit. SEM-

S. Bern. ser. de purif. B. V.

PER ABUNDANTIUS. Hinc disces in virtutum acquisitarum cumulo nunquam quiescendum, sed ampliorem semper progrediendi occasionem investigandam esse. Seneca, *Multa egerunt, qui ante nos fuerunt, sed non peregerunt. Multùm adhuc restat operis, multumque restabit: nec ulli nato post mille secula præcludetur occasio aliquid adhuc adjiciendi.*

Seneca.

418 Fuit, qui fluento inscriberet. NUNQUAM RETRORSUM. Sic è proposito semel concepto nunquam dimovearis, oportet. Eam insuper humanæ vitæ ideam dixeris, quæ è naturæ præscripto, instar fluminis decurrens, nunquam amplius ad pristinos annos revertitur. De primo Emblematis sensu religiosissimus meus Tho. Kempensis, *Omni die*, inquit, *renovare debemus propositum nostrum, & ad fervorem nos excitare, quasi hodie primùm ad conversionem venissimus, atque dicere: Adjuva me Domine Deus in bono proposito. &c.* De posteriore Ovidius.

Constantia. Vita humana. De Imit. Christi l. 1. c. 19. Ovidius li. de Arte

—— —— Eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præteriit rursum revocabitur unda,
Nec quæ præteriit hora redire potest.

Et Seneca Tragœdus,

Seneca in Hercul. Furent. Act. 1.

Dum peragunt pensa sorores
NEC sua RETRO fila REVOLVUNT.

419. Animus quidam generosus, ut demonstraret, se post plurimas tam è lascivo amore, quàm in bello è gravissimis hostibus reportatas victorias, semper adhuc adversus quæq; discrimina accinctum stare, nec quidquam de pristina sua magnanimitate remittere; seipsum fluminis Emblemate significavit, cujus aqua supra obstaculum transversim decurrens epigraphen tenet. ALTIOR, NON SEGNIOR. Thucidides, *Præstantissima virtus est*, inquit, *privatim & publicè in rebus adversis, nec dolori succumbere animo, & factis ipsis fortiter contra niti.*

Generositas. Thucid. l. 38.

420. Flumen, trajecto obstante impedimento, à Joanne Ferro epigraphen recepit: EVICIT GURGITE MOLEM. Innuebat videlicet, Urbanum VIII. in superandis difficultatibus prudentiâ prorsus singulari valuisse. Miram quoque cum hac imagine analogiam præseferunt Eminentissimi Cardinales Armandus de Richilieu, & Julius Mazzarinus, qui gravissimas turbas, iteratis vicibus in Gallia adversus ipsos concitatas, heroico animo triumphârunt. His longè superiores SS. Augustinus & Hieronymus copiosis & obstupescendis sapientiæ suæ fluentis omnem superbiæ hæreticæ machinam subjugârunt, ac funditùs everterunt. Porrò etiam Carolus V. horrendas ac spumantes Germaniæ, Galliæ, & Solimanni, supremi Turcarum tyranni, phalanges felicissimè perrupit, stravitque. Denique S. Theresia renitente penè universo orbe, prima complurium Cœnobiorum fundamina jecit. Taceo innumeros Martyres generosissimos tot carnificum ac suppliciorum victores. Unde hortatur Magnus Augustinus. *Tu vires ostende; quoniam vir à virtute, & virtus à vero. Habes ergò virtutem, vince libidinem.*

Prudentia. S. Aug. ser. 28 ex additis à Sirm.

421. Misericordiam ac Providentiam Divinam è fluminis Emblemate dignoscere licet, cui, ob scaturiginem nunquam defecturam, subscripsêre. ASSIDUO MANAT. Hanc indolem Concionatoribus propriam voluit S. P. Joannes Chrysostomus. *Aquarum vena*, inquit, *etiamsi nullus veniat aquatum manant tamen; & fontes, quamvis hauriat nemo, tamen scatebras emittunt; & amnes, etiamsi bibat nemo, nihilominus fluunt; sic oportet & illum, qui concionatur, quamvis nullus auscultet, tamen præstare, quidquid in ipso situm est.*

Prudentia & misericordia Dei Concionator. S. Chrysost. Con. 1. de Lazaro.

422. Flumen, ruptis cataractis campos inundans, à P. Juglari illas Ovidii voces lemmatis loco accepit. AB OBICE SÆVIOR. Innuebat nimirùm, Victorium Amedeum, Sabaudiæ Ducem, tantò evasisse terribiliorem, quantò adversam partem experiebatur contumaciorem. Idipsum authore Gilberto Abbate, virtus assolet, quæ inter contrarios calamitatum assultus magis invalescit. *Magni obices*, inquit ille, *sed major impetus, si coneris compescere, plus crescit, & perrumpit obstantia. repulsus (fluvius) exurgit in cumulum, & impedimento lucra conquirens, se diffundit uberius. Puro amori etiam obices cooperantur in bonum, & incrementa capit vexata virtus injuriis.* Otho Venius eandem vim etiam in amoris vehementiâ deprehendens canit.

Generositas. Gilbert Abb. serm. 37. in Cant. Amor inter adversitates roboratur. Otho Ven. Embl. Amor. fo. 11.

Quando un ruscel torrente inciampo trova,
L'aqua, che dolce gira, divien fiera:
Se fortuna al amante opponsi altiera,
Dico r superarla con più fà prova.

423. Flumen præcipiti ac furibundo impetu per declivem terram delapsum, tandem quieto ac placido gressu in subjectam planitiem exspatiatur. Lemma. TANDEM LENITER. Fluento non absimiles sunt è magnatibus plurimi, qui juvenili ætate inter superbiæ ac minarum vortices non sine impetu traductâ, benignum postea ac placidum adultioris vitæ cursum demonstrant. Inter hos minimè postremus Saulus, *Spirans minarum & cædis*; postmodum, *vas electionis* evasit, &, quod miteris charissimæ matris ac suavissimæ nutricis viscera indutus, dicere solebat, *Filioli mei, quos iterum parturio.* De hoc S. Augustinus, *Dum Saulus quærit minuere numerum Christianorum, etiam ipse accessit ad numerum Confessorum. Et dum infert aliis necem suscepit ipse pro Christo necem; dum intrat lupus rapax stabula pecudis, subitò & ipse factus est ovis.* Sauli vestigiis inhæsêre Gulielmus Aquitaniæ Dux, S. Ignatius Loyola, aliique complures, qui vitæ exordio inter Bellonæ furores exacto tandem senectuti suæ tranquillum religiosæ & Apostolicæ quietis epilogum subjunxerunt.

Ferocia placata. Act. 9. Ibid. c. 15. Galat. 4. 19. S. Aug. serm. 35. de div.

424. Qui celeri manu omnes adversitatum vires, hostiumque assultus infringit; fluvium imitatur, per scopulos & saxa decurrentem; cum dicto. RUMPIT MORAS. Ita Julius Cæsar vires suas omnium maximè exerere consueverat, quando graviora pericula obversabantur; unde, Plutarcho teste, *Magna facienda agebat, non deliberanda.* Hujus verò paræmiæ suæ experimentum ipsusmet dedit, dum, post Pharnacis copias prima acie ad internecionem deletas, de se ipso scripsit. *Veni, Vidi, Vici.*

Celeritas. Plutarch. in Apoph. Miles promptus.

425. Solicitum ac indefessum ministrum D. Carolus Rancatus fluminis currentis Emblemate significat, addito lemmate. NEC MORA, NEC REQUIES. Verbis tum è Virgilio mutuatis, ubi equos in catadromo agitatos describit; tum è Lucretio, qui in rem præsentem opportunè canit.

Minister sollicitus. Virgil. l. 3. Georg. v. 110. Lucretius l. 4.

Nec mora, nec requies inter datur ulla fluendi.

Caducam exinde ac transitoriam hominis vitam dignoscere licet, quæ, instar fluminis, perdius ac pernox labitur, fugit, & veluti per rivos effusa, in mortis oceanum præcipitatur. S. Gregorius in illud Jobi. *Qui sublati sunt ante tempus, & fluvius subvertit fundamentum eorum*, ait, *verbis istis ad vivum repræsentari quotidianum temporis lapsum & præsentis vitæ mortalitatem.* Enimverò Thecuitide in Regum fastis testante, *Omnes morimur, & quasi aqua dilabimur.* Simulque nobiscum.

Vita humana. S. Greg. in Iob 42. 16. 2. Reg. 14. 14.

Omnia

Ovid. l. 3. de Arte.

Omnia prætereunt more fluentis aquæ.

426. Flumen, scaturigine deficiente, mox arescit & vadosum evadit. Unde Caroli Rancati lemma. SUPPRESSIS FONTIBUS ARET. Verbis ex Ovidii Parnasside haustis.

Ovid. l. 5. Metamor.

Nec non sicanias volvens Amasenus arenas
Non fluit, interdum suppressis fontibus aret.

Dependentia.

Gratia Dei.

S. Aug. de Verb. Dom. serm 7. c. 2.

Eorum hæc imago est, qui pristinâ favorum affluentiâ excidêre. Certè anima, gratiæ Divinæ affluxu destituta, miserrimè arescit, & in calamitates ounquam satis deplorandas præcipitatur. Unde S. Augustinus. *Nisi gratiâ meâ plenus esses, nonne ante Baal etiam ipse genu flecteres? Gratiâ autem meâ plenus es, quia nihil de tuâ virtute, sed totum de meâ gratiâ præsumpsisti.* Meus D. Salvator Carducius primam Emblematis mentem hoc disticho explicat.

Divis aquis fluvius suppressis fontibus aret,
Aulicus extincto Regis amore perit.

Secundam verò sequenti pentametro,

Claude Poli fontes, arida corda manent.

Clementia.

Basil. Imp.

Deus.

Origen. Hom. 1. in Ezech.

427. Complures fluvii, in mare delapsi, sat diu non solùm nativum suum colorem, sed etiam propriam suam dulcedinem in mediâ pelagi amaritie illibatam conservant. Emblemati subscripsit P. Raulinus. IN AMARO DULCIS. Principis clementis hæc idea est, qui suppliciorum amarorem mirâ gratiæ ac favoris sui suavitate temperare novit. Basilii Imperatoris dictum erat, *Natura humana valdè ad labendum est proclivis, & ad cadendum prona. Esto ergò errantibus lenis, & justitiæ admisce humanitatem.* Ad hanc normam Optimus Deus suam agendi rationem compoou; nam, Origene teste, *semper talis est Deus noster; excruciat nocentes, sed quasi pius pater tormentis clementiam sociat.*

Virgil. l. 2. Georg. V. 137

428. Virgilius de Hermo, Lydiæ flumine, canit, eum auri copiâ fuisse turbatum.

—— Auro turbidus Hermus.

Stat. 1. Sylv.

Eò etiam alludit Statius

—— Flavis Hermus transcurrere ripis.

Martial. l. 6. Epigr. 17.

Et Martialis,

Non illi satis est, turbato sordibus auro Hermus.

Avarus.

S. Aug. in Psal. 048

Fluvió proinde subscripsit Raulinus. AURO SORDIDUS. Ita avari animus, assiduâ divitiarum mole sordescens, afflictas ac turbulentas sub aurato jugo curas volvit. S. Augustinus. *Evexeramus cor ad aurum, ad argentum, & cætera pretiosa: noli talia quærere, ista premunt, non levant.* Et meus Concanonicus D. Salvator Carducius.

Ut fluit undanti Pactolus turbidus auro;
Auriferâ dives sordet avaritie.

Vita humana.

S. Gregor. Nazianz. Carm de hominis vilit.

429. Misera humana vita, assiduo decursu ad tumulum properans, fluminis Emblemate adumbrari potest; addito lemmate. SEMPER AD IMA. Ad verbum S. Gregorius Nazianzenus.

Ipsum quod vivo veluti rapidissimus amnis
Qui sursum exoriens SEMPER AD IMA fluit.

Seneca Epist. 24.

Seneca, *Quotidie*, inquit, *morimur; quotidie enim demitur aliqua pars vitæ, & tunc quoq; cùm crescimus, vita decrescit: hunc ipsum, quem agimus diem, cum morte dividimus, &c.*

Augmentum.

430. Fluvius, intumescente aquâ extra suos alveos ad inundandam vicinam planitiem effusus, epigraphen reddit. AMPLIORA QUÆRENS. Eorum hoc Emblema est, qui assiduo studio novos identidem famæ rumores, aut ampliores divitias sectantur, vel qui exteras regiones occupaturi, patriæ suæ fines egrediuntur. Ita Francones, cùm olim inter Bojariam & Saxoniam, Rheno finitimi, habitarent, magnoque suorum numero excrescerent; tandem angustos terræ suæ limites armatâ manu ac ingentibus copiis egressi, Galliam, Romanis hactenus subditam, occupârunt; uti prolixè testatur Catharinus Davila. Gothi quoque, Ostrogothi, Vandali, Longobardi, aliique populi, relictis suis regionibus, nobiles ac felices Italiæ Provincias subegerunt. Hæc nimirum est aviritiæ esuries, nec toto quidem mundo exsaturanda. Pulchrè S. Augustinus. *Concupiscis satiare avaritiam? O vera insania, & facta nequissima! Expectas ergo satiare avaritiam? illa te potest premere, tu illam non potes satiare.*

Catharin. Davil. in Bell. Civil. Franciæ l. 1.

S. Aug. de Verb. Apost. serm. 22. c. 3.

à Patria removeri, utile.

431. Quidam nobilis, quantò longiùs è patriæ finibus distabat, tantò prolixius divitiarum ac honoris incrementum capere est solitus; id quod Carolus Rancatus fluminis Emblemate significavit; addito lemmate. SEMPRE EGLI E PIU', QUANT' E PIU' LONGE AL FONTE. Id est. DITESCIT FUNDO. Verbis è Tasso mutuatis,

Tass. Gerus. Liber. Cant. 9. Stan. 46.

Così scendendo dal natio suo monte
Non empie humil il Pò l' angusta sponda,
Mà semper è più, quant' è più longe al fonte.

Religiosus parentes fugiat.

S. Bern. serm. 40. in Cant.

Psal. 44.

S. Hieron. in Reg. Mon.

Porrò sicut fluvius, quantò à scaturigine suâ longius recedit, tantò evadit amplior; ita Religiosus in virtutibus tantò magis proficit, quò affectum à parentibus & consanguineis remotiorem servare nititur. *Sede itaq; solitarius*, concludit Doctor Mellifluus, *sicut turtur; nihil tibi & turbis, nihil cum multitudine cæterorum, etiam ipsum obliviscere populum tuum, & domum patris tui, & concupiscet Rex decorem tuum.* Ad quæ postrema Psalmi verba S. Hieronymus, *Grande præmium est*, inquit, *parentis oblivisci, quia concupiscet Rex decorem tuum.*

Eucharistia.

Arnob. super Ps. 21. 15

Proverb. 9.

Hugo Card. in Psal. 22.

432. Flumen, propugnaculi cujusdam muros subterfluens, non tantùm ad purgandas sordes, sed etiam ad majorem loci securitatem deservit. Unde lemma. MUNDAT, ET MUNIT. Vel, UT MUNDET, ET MUNIAT. Iisdem planè verbis Sancta Ecclesia insignem Eucharistiæ virtutem explicat, *Mundet & muniat nos Divini Sacramenti munus oblatum.* Hæc enim mundandis nostris cordibus cumptimis est utilis ac necessaria. Arnobius id asserens super illud Psalmi. *Sicut aqua effusus sum*, ait, *Benè posuit aquam, quia nihil novit corpus Christi, nisi peccata lavare.* Porrò sacratissimum illud Christi corpus etiam propugnaculi loco esse, Hugo Cardinalis dilucidè testatur, dum ad illa Salomonis verba reflectens, *Misit ancillas, ut vocarent ad arcem*, subjungit, *id est, ad Sacramentum Corporis Christi, quod est contra inimicos munimen.*

Benefactor.

433. Princeps generosus, uti & homo charitatis studiosus, qui ad afflictam egenorum sortem sublevandam complures divitias ac favores erogant, fluminis Emblemate à Carolo Rancaro repræsentantur, quod agrorum segetes ac plantas ad uberiora incrementa capienda affatim irrigat; cum lemmate.

RIGAT, UT ERIGAT. Eruditè meus D. Salvator Carducius.

Ut erigat vireta, rivus irrigat:
Sic erogatum pauperes aurum levat.

Prælatus.

Porrò Prælati, ut suos ad virtutum germina proferenda erigant, crebris eos adhortationibus, ceu totidem fluminibus, rigant. Unde S. Augustinus, *Non Episcopi propter nos sumus, sed propter eos, quibus Verbum & Sacramentum Dominicum ministramus.*

S. Aug. Cont. Cresc. l. 2. cap. 11.

Ascensio Christi.

434. Christum, ad cœlos ascendentem, fluvii Emblema repræsentat, qui in mare reversus, epigraphen tenet. REVERSUS UNDE VENERAT. Verbis è S. Ecclesiæ hymno desumptis.

Hymn. in Pentecost.

Jam Christus astra ascenderet
Reversus unde venerat.

Vita humana.

Gen. 3. 19. S. Aug. de Civit. Dei l. 20. c. 20.

Eadem Epigraphe, vasi Samio jamjam fatiscenti ac comminuto, indita, absolutam corporis humani ideam refert; de quo sacræ Litteræ. *Donec revertaris in terram, de quâ sumptus es.* S. Augustinus, *in terram ibis*, inquit. *Et in hoc ibis amissâ vitâ, quod eras antequam sumeres vitam, id est, hoc eris exanimis, quod eras antequam esses animatus. Factus est homo in animam vivam, tanquam diceret, Terra es animata, quod non eras; terra eris exanimis, sicut eras.*

Concordia.

435. Trium, quatuorvè tenuium fluminum commistio epigraphen sustinet UNITA FORTIORA. Hinc disces, quantùm virtutis è multorum concordiâ promanet. Verissimam etiamnum experimur veterum parœmiam, *Nec Hercules contra duos*; &c. *Virtus unita fortior.* Unde Cœlum nonnisi in unum collectis & unitis ingredi licebit. Pulchrè S. Augustinus. *A multis curre ad unum, dispersa collige in unum, mane apud unum, noli ire in multa, ibi est beatitudo.*

S. August. serm. 4. de Divers.

Peccatū veniale.

436. Eidem Emblemati subscripsêre. MAXIMA DE MINIMIS. Experientiâ Magistrâ constat, minutias accumulatas altùm excrescere. Ovidius.

Ovid. l. 1. de remed.

Flumina magna vides parvis de fontibus orta,
Plurima collectis multiplicantur aquis.

S. Basil. Hom. de legendis libr. gentil.

Et S. Basilius. *Studiosi ex singulis utilia coacervantur, velut magni fluvii multum undique accrescit incrementum. Parvum enim supra parvum imponere, juxta Hesiodi sententiam, non magis ad argenti augmentum quam ad quamcunque scientiam facere credendum est.*

Gratitudo.

437. Magister, discipulorum obsequiis ac reverentiâ tantundem exornatus, quantùm doctrinæ ipse in illos diffuderat, sese gracili fluvio non absimilem dixit, qui aliquot arbusculorum radices interluens, epigraphen tenebat. UMBRA REPENDITUR HUMOR. Vel, CON BEL CAMBIO TRA LOR, D'HUMORE, E D'OMBRA. Id est, interprete Reverendissimo D. Picinello. UNDAM MUTUANTUR, ET UMBRAM. Ita bonus Princeps, si Agapyto habeatur fides, diffuso in subditos sincero benevolentiæ affectu, plurimùm fidelissimi obsequii ab iis eblanditur. *Si honore*, inquit, *qui ab omnibus proficiscitur, perfrui vis, præsta te communem omnium benefactorem: nihil enim adeò attrahit ad benevolentiam, ut beneficii gratia, quæ datur egentibus.*

Princeps benignus amatur.

Agapit. Epist. Paran. n. 9.

438. Fluvius, tametsi in varias ambages contortus, nunquam tamen è tramite suo deflectit. Lemma. OBLIQUUS, NON DEVIUS. Concionatorem hoc elogio insigniveris, qui in diversam materiem digressus, cæptum sermonis sui finem minimè egreditur. Ita porrò plurimi, licet arduis negotiis indies distenti, à consuetâ tamen pietatis aut studiorum ratione sese penitùs avelli, haud unquam patiuntur. S. Gregorius Papa, *Fluvius*, inquit, *dum per alveum defluit, si valles concavas ex latere contingit, in eas protinus sui impetûs cursum divertit, cumque illas sufficienter expleverit, repentè se in alveum refundit, sic Divini Verbi tractator esse debet, ut, cùm de re aliquâ disserit, si fortasse juxta positam occasionem congruam ædificationis invenerit, quasi ad vicinam vallem linguæ undas intorqueant, & subjectæ instructionis campum sufficienter fuderit, ad sermonis propositi alveum decurrit.*

Prædicator digressus.

S. Greg. in præfat. super Moral. Iob.

Mutatio.

439. Qui religionem ingressus, mores vitamque corrigit, flumini se non absimilem probat, quod in mare decurrens, mox pristina sua omnia immutat. Lemma. PER OMNIA MUTATUR. Justus Lipsius hoc symbolo bonos, malis commixtos, infici, eorumque amaritie temerari commonstrat. *Ut flumina per se dulcia, cùm in mare venerint, salescunt, sic homines haud mali, ex agris in urbem reducti, tactu inquinantur & mixtione.*

Societas.

Lips. Centur. Epist. 8.

Moderatio.

440. Flumini, nunquam extra alveum suum deflectenti, subscripsit Abbas Ferrus. FLUIT, NON EFFLUIT. Animum moderatum hæc imago repræsentat, qui tametsi copiosa benignioris fortunæ fluenta trahens, nunquam extra modestiæ limites vagatur. Et certè, inquiebat Q. Curtius, *Continentia & moderatio in altissimâ quâque fortunâ, eminentia bona.* Authore meo Richardo de S. Victore, anima, charitati Divinæ dedita, in proximi emolumentum effunditur quidem, seu, si mavelis, *fluit*; se ipsâ tamen nunquam penitùs ad usque arescentem fundum exhaustâ; sicque *non effluit. Emollitum cor*, inquit, *dilatatur in charitate, & à dextris, & à sinistris usquequaque diffunditur: subveniens pariter hostibus & amicis; atque grato quodam & spontaneo cursu omnibus occurrit. FLUIT igitur, NON EFFLUIT: quia sic se derivat ad alios, ut à se aliquatenus non recedat.*

Q. Curt. l. 6.

Richar. de S. Vict. de gradibus Charitatis c. 4.

441. Fluvius, in mare effusus, epigraphen à D. Aresio recepit. TU ABSCONDI TE, EGO PALAM. Quasi diceret fluvius; undas, per abstrusos & arcanos canales mihi è mari communicatas, perspicuâ & apertâ gratificatione restituo. Eidem Emblemati etiam inscripsit, UNDE EXIIT; aut, verbis è Senecâ mutuatis. PALAM VENIT, SECRETO REVERTITUR. Hinc methodum discas, debitas Mecænatibus tuis referendi grates. Aristotelis præcepto est, *Oportet regratiari, vel famulari ei, qui gratiam facit.*

Gratitudo.

Senec. Nat. Quæst. l. c. 9.

Arist. lib. 2. Ethic.

442. Qui benefactori gratum se exhibet, ad novas gratias dispensandas eum sibi devincit. In hunc sensum D. Aresius flumini, in mare delapso, subscripsit. UT ITERUM FLUAT. Idipsum etiam sequentia lemmata dicunt. REDDITURO REDDO. &, INGREDITUR, &, EGREDIETUR. Vel, REVERTITUR, ET REVERTETUR. Animus Religiosus, ac pietati devotus, si quidquam ubertatis è gratiâ Divinâ emendicare velit, assiduò se Deo gratum sistere, neque exhibiti favoris unquam immemorem exhibere debet. *Quod si copia aquarum*, inquit, Doctor Mellifluus, *secretis subterraneisque recursibus incessanter æquora repetunt, ut inde rursus ad visus ususque nostros, jugi & infatigabili erumpant obsequio; cur non etiam spirituales viri, ut arva mentium rigare non desinant, proprio fonti sine fraude, & sine intermissione redden-*

Gratitudo.

S. Bernard. serm. 13. in Cantica.

Digitized by Google

reddentur? ad locum unde exeunt revertantur flumina gratiarum, ut iterum fluant. Tandem io hoc consilium concludit. *Remittatur in suum principium cœleste profluvium, quò uberius terræ refundatur.*

443. Hortensius Pallavicinus, è Societate Jesu, cùm observatum haberet, flumina, quò longius à capite suo prugrediuntur, eò latiore aquarum alveo explicari; in Maximiliani I. Imperatoris elogio scripsit. *Regia flumina, quò longius discurrunt, eo excurrunt latius, amplificata aquarum veluti majestate ex pluribus minorum fluviorum tributis.* Unde hanc suam mentem in Emblematis formam cogens, flumini subscripsit. QUO LONGIUS, EO LATIUS. Augustissimam Domum Austriacam significans. quæ lineâ rectâ à Phatamundo I. Francorum in Germania Rege, usque ad Sigebertum Austriæ, Alsatiæ, aliarumque Provinciarum Rege ortum suum trahit; ex his porrò Sigebertus I. Habspurgi Comes genitus, per novendecim succedentium generationum gradus Rodulphum I. Imperatorem in lucem auspicatissimam edidit: in hac verò augustissimâ Pronepotum serie Imperii Majestas eò excrevit, ut à Maximiliani I. & postea à Caroli V. & Philippi II. Austriacorum tempore ad pristinas Imperii ditiones accesserint Flandria, Burgundia, Bohemia, Hungaria, Hispania, Sicilia, Sardinia, Neapolis, Lusitania, & vastissima Indiæ Orientalis & Occidentalis regna. Ut adeò sub Augustissimæ Domûs Austriacæ patrocinio dimidius penè orbis hodie conquiescat. Cæterùm quò longius à mundo recedimus, eò ampliora amoris Divini incrementa facimus. Pulchrè S. P. Augustinus. *Fit plerumque, ut qui corpore longè peregrinatur à te, conjunctius sit tibi; quia hoc amat quod tu: & fit plerumque, ut stans juxta te ex eo quia diligit mundum, cùm tu diligas Deum, longè sit à te.*

444. Emblematis loco flumen depinxêre, quod intumescentibus aquis in subjectam cataractam ruebat, eâque effractâ, circumfusos campos inundabat; cum lemmate. TUA EVERSIO, NOSTRA DISPERSIO. Genuensis Populi hæc suspiria ac lamenta erant, cùm fata Eminentissimum Cardinalem Horatium Spinolam, conterraneum & Archiepiscopum suum optimum, rapuissent. Porrò sicut ruptis cataractis sparsim effluunt aquæ, ita patiente & jamjam morituro Christo Apostoli omnes in fugam acti & dispersi sunt, juxta illud Christi vaticinium. *Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte; scriptum est enim, percutiam pastorem & dispergentur oves gregis.* Et, quod mireris, non corporetenùs, sed ipsa etiam fide pastorem suum reliquerunt: *Non enim* , inquit Augustinus, *quando comprehensus est, tantummodò carne suâ ejus carnem, verùm etiam mente reliquerunt fidem. Ecce! quomodo cùm reliquerant deserendo etiam ipsam fidem, quâ in eum ante crediderunt.*

445. Fluminis aquæ, à cataractis intra alveum cohibitæ, epigraphen tenent. OPPORTUNE DEFLUENT. D. Thomam Aquinatem hoc Emblemate insigniveris, qui sapientiæ suæ aquas, sub taciturnitatis vallo aliquamdiu retentas, tandem opportunissimè non sine totius Ecclesiæ emolumento effudit. Porrò sacrarum adhortationum aquæ ad irriganda humana pectora tempestivè ac opportunè effundenda sunt; secùs enim, exoptato carebunt fructu. Unde Apostolus primùm opportunè, postea verò contumaces etiam importunè admonendos voluit; *Prædica verbum, insta opportunè, importunè &c.* Pulchrè id explicans S. Greg. Papa: *Dicturus*: inquit, *importunè, præmisit opportunè; quia scilicet apud auditoris mentem ipsâ suâ utilitate se destruit, si habere importunitas opportunitatem nescit.*

446. Homines mundani, per illecebras ac vanitates terrenas passim voluti, innumeris vitiorum sordibus inquinantur; Hos P. Joannes Rhò flumini non absimiles dixit, quod extra suas margines in vicinos campos evagatum, lutum ac colluviem omnem in se colligit. Lemma. LUTUM COLLIGET. Appositè S. Leo. *Dum per varias actiones mundi hujus solicitudo distenditur, necesse est de mundano pulvere etiam religiosa corda sordescere.* S. Ambrosius fluvium, qui è suis alveis exundans, cœnum contrahit, solutioris linguæ homini comparat; hic enim, laxatis verborum repagulis, instar torrentis, totos sordium, culparum, ac defectuum acervos congregat. *Alliga sermonem tuum, ne luxuriet, ne lasciviat, & multiloquio peccata sibi colligat. Sit restrictior, & ripis coerceatur, citò LUTUM COLLIGIT amnis exundans.*

447. Flumen exundans res quasvis obvias secum abripit. Lemma. OBVIA QUÆCUNQUE TRAHIT. E S. Basilii sententia, viva hæc Magistratus illius imago est, qui tyrannidis suæ vehementiam adversùs subditos aliosque inferiores passim exercet. *Veluti fluminus*, inquit, *ex parvis initiis exeuntia, deinde paulatim incrementum intolerabile in processu accipientia, impetu demum violente, quidquid objicitur secum trahunt; sic & hi, qui in magnam provehuntur potestatem, ex eo quod jam aliquos oppresserunt, ad majora continuò facinora, majoresque injurias progrediuntur.* His nihilò inferior mortis crudelitas. *Obvia quæque rapit.* Ovidius id deplorans canit:

Tempus edax rerum, tuque, invidiosa vetustas,
Omnia destruitis, vitiataque dentibus ævi
Paulatim lentâ consumitis omnia morte.

Et rursùs.

Scilicet omne sacrum mors importuna profanat,
Omnibus obscuras injicit illa manus,

448. Flumini inscripsêre. FUGIENS ABIT. Cùm humanæ vitæ, tum omnis fortunæ ac opulentiæ terrenæ ideam absolutissimam hæc imago refert scitè Seneca.

—— Properat cursu
Vita citato, volucrique die,
Rota præcipitis vertitur anni.

Et Horatius.

Dum loquimur, fugerit invida
Ætas; carpe diem, quam minimùm credula posterò.

Prolixè in rem præsentem S. P. N. Augustinus. *Sicut torrens pluvialibus aquis colligitur, redundat, perstrepit, currit, & currendo decurrit: sic est omnis iste cursus mortalitatis: nascuntur homines, moriuntur, & aliis morientibus, alii nascuntur: succedunt, accedunt, decedunt, non manebunt. Quid hic tenetur? quid non decurrit? quid non, quasi de pluvia collectum, it in abyssum?* Tales cumprimis divitias dixeris; nam, Agapito asserente, *terrenarum opum instabiles divitiæ, fluviatilium undarum imitantur cursum; modicùm enim affluunt his qui habere se eas arbitrantur, mox verò refluentes, ad alios accedunt.* S. Gregorius Nazianzenus.

Qua veniunt, abeunt; rebus finiteris, amici,
Qui non consistas, fidis, amice, levi.

Omnia hujus mundi bona simul complexus Justus Lipsius, *Ut flumina* inquit, *ad mare feruntur perpetì & prono*

Marginalia (left): omus austriaca; mor tei.; Aug. in Psal. 55.; i morte.; posto- rum; iga.; Matth. 26. 31.; Aug. Tract. 103. in Joan.; S. Thom. Aquinas.; Prædica- tor.; 2. Tim. 4. 2.; S. Greg. p. 2. Pastor c. 4.

Marginalia (right): Mundo deditus.; S. Leo Papa serm. 4. de Quadrag.; Loquaces.; S. Ambros. Li. offic. c. 3.; Magistratus indiscretus.; S. Basil. Hom. in Divit. Avaros.; Mors.; Ovid. 15. Metam.; Idem lib. 3. Amor. Eleg. 8.; Vita humana.; Senec. Herc. Furent. Act. 1.; Horat. L. 1. Carm. Od. 11.; S. Aug. in Psal. 109.; Divitiæ.; Agapit. Epi. Paranet.; S. Gregor. Naz.; Bona terrena.; Lips. l. de const. c. 15.

& prono cursu: sic res omnes humanæ per cladium canalem labuntur ad suam metam.

Discordia. 449. Veluti fluvius in plures rivos divisus, superatu vadit facilis; ita discordia, inter hostes disseminata, plurimùm commodi affert, facilemque militantibus victoriam conciliat. Emblemati subscripsit D. Didacus Saavedra. DISJUNCTIS VIRIBUS. *Prudentia Ducis est*, inquit Vegetius, *inter hostes discordiæ causas serere.* Et Titus Livius. *Discordia & seditio omnia facit opportuniora insidiantibus.* Denique Cornelius Tacitus. *Urgentibus Imperii fatis, nihil jam præstare majus fortuna potest, quàm hostium discordiam.*

Vegetius. Livius. C. Tacit. de moribus Germanorum.

Calamitas assidua. 450. Afflicti cujusdam calamitates, nullo unquam termino componendæ, sed assiduis fluctibus jactandæ; fluminis undas imitantur, quarum una trudit alteram, & CUM DEFLUUNT AFFLUUNT. Seneca.

Senec. in Agamem. Act. 2.

Alia ex alia cura fatigat,
Vexatque animos nova tempestas.

Hanc hominis miseriam non sine gemitu prosequitur meus Concanonicus Thomas Kempensis in Divino suo de Christo imitando libello; *Heu*, exclamat, *qualis est hæc vita, ubi non desunt tribulationes & miseriæ! nam una tribulatione seu tentatione recedente, alia accedit: sed & priore adhuc durante conflictu, alii plures superveniunt, & insperatè.*

Th. Kemp. De imit. l. 3. c. 20. n. 3.

Dolor occultus. 451. Flumini tumescenti, & cataractis retento, inscripsi. QUANTO PIU SI RITIEN, VIE PIU SINGROSSA. Id est, AB OBICE CRESCIT. Opportunè in rem præsentem de dolore occulto canit Ovidius.

Ovid. l. 5. Trist. Eleg. 3.

Strangulat inclusus dolor, atque cor æstuat intus,
Cogitur & vires multiplicare suas.

Justin. l. 8. Et Justinus. *Crescit dissimulatione ipsa dolor, hoc altius demissus, quò minus profiteri licet.* Haud aliter ita Divina; quò longius dilata, eò evadit vehementior, graviorque. *Deus*, teste D. Hieronymo, *qui laneos habet pedes, sed ferreas manus tarditatem vindictæ supplicii gravitate compensat.*

Ira Dei. *S. Hieron.*

452. Insignem personam, morte abreptam, fluminis Emblemate repræsentabis; quod in campos excurrens, epigraphen à me recepit. OPTIMA QUÆQUE PARIT. Compertum enim habemus, mortem, instar impetuosi fluminis, in eos potissimùm grassari, quos mundus Athlantum loco adoravit. Nec incongruè Emblematis hujus mentem de violentia militari interpretari licet, quæ è Cornelii Taciti sententiâ, *Omnia tanquam externa aut urbes hostium urere, vastare, rapere solet.* Q. Curtius milites vocat: *Populatores terræ, quam à populationibus vindicare debebant.* Denique è rapaci illo flumine Tyrannorum vim, in omnia subditorum bona sævire solitam, conjicies. Disertè Plinius. *Est Tyranni, quidquid habet quisque subditus amplum, egregium, pulchrum, sive in rebus mobilibus, sive in rebus solis, occupare & sibi detinere.*

Mors. Milites. *Corn. Tacit. Q. Curt. l. 3.* Tyrannus. *Plinius in Panegyr.*

Avarus. 453. Avarus, quantò amplioribus onustus divitiis, tantò pluribus coacervandis inhiat; haud secùs atque fluvius fit INCREMENTO RAPACIOR. Inter Scriptores Sacros id observans S. Basilius, ait, *Qui repentè ditatus est, plura possidens, plura concupiscit.* Inter prophanos Ovidius.

S. Basil. Ho. 7. in divit. Avar. Ovid. 1. Fast.

Creverunt & opes, & opum furiosa cupido,
Et cùm possideant plurima, plura petunt,
Quærere, ut absumant, absumpta requirere certant,
Atque ipsa vitiis sunt alimenta vices.

454. Qui Deo vel Principi à servitiis sunt, quò ampliorem gratiæ cumulum ab iis receperint, eò promptiorem obsequendi animum ostendunt. Fluvius id demonstrat, hoc lemmate signatus. INCREMENTO VELOCIOR. Ea enim fluvii est indoles, ut copiosiore aquâ locupletatus, gressum acceleret, ac iter destinatum velocius percurrat. Porrò homo viam mandatorum Dei tantò expeditius percurret, quantò majore charitatis aut gratiæ Divinæ augmento cumulatus fuerit. Certè David, quando cor suum Divino amore affluere ac dilatari sensit, jam non amplius vulgari gressu viam illam incedere, sed alacriter currere cæpit; *Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilatasti cor meum.* In hunc locum S. Augustinus. *Cucurri*, inquit, *non per proprium, & quasi nullius tuæ opis indigum arbitrium meum, sed cùm dilatasti cor meum. Cordis dilatatio, justitiæ delectatio. Hoc munus est Dei, ut in præceptis ejus non timore pœnæ angustiemur, sed dilectione dilatemur, & delectatione justitiæ delectemur. Non curreres, nisi dilatasses cor meum.*

Ministri solicit. Charitas. *Psal. 118. S. Aug. in hunc loc.*

455. Flumen, quantò longiùs progreditur, eò majorum undarum copiam colligit. Unde lemma. DEFLUENS AFFLUIT. Sic virtus cum ætate augescit. Testatus id S. Hieronymus. *Senectus eorum*, inquit, *qui adolescentiam suam honestis artibus instruxerunt, & in lege Domini meditati sunt die ac nocte ætate fit doctior, usu tritior, processu temporis sapientior &c.*

Profectus. *S. Hieron. Epist. 2. ad Nepotian.*

456. Amœnum flumen, placidis ac silentibus decurrens undis, epigraphen tenet. MUTUM SED ALTUM. D. Thomæ Aquinatis hæc imago est, qui, ætate etiamnum adolescente, verborum quidem extitit parcissimus; plurima tamen in totius Ecclesiæ utilitatem speculatus, brevis muti cognomen accepit; nititurque Emblematis hujus argumentum veteri illâ Q. Curtii paræmiâ. *Altissima quæque flumina minimo sono labi.* Ita illos in penetrandis sacris mysteriis profundissimos experimur, qui silentio & contemplationi sunt dediti. Verissimè meus Thomas Kempensis. *In silentio & quiete proficit anima devota, & discit abscondita scripturarum &c.* Tandem cùm flumina, exteriore quidem vultu quieta ac placida, plerumque sint voraginosa & omnium periculosissima; idcircò Cato in homines morosos ac taciturnos fluminibus illis non absimiles dicit, qui tantò plus damni creare solent, quò verbis sunt parciores.

S. Thom. Aquin. *Q. Curt. l.* Silentium. *De Imit. l. 1. c. 20. n.* Taciturnitas noxia. *Cato.*

Demissos animo, ac tacitos vitare memento:
Quà flumen placidum est, forsan latet altius unda.

457. Qui profectum suum potius à bonitate ac providentia Divina, quàm ab humana industria recipit, se ipsum non abs re fluvio similem dixerit, qui pluviarum beneficio augescens, epigraphen teneat. IMBRIBUS AUCTUS. Talem se testatus est Apostolus, quando dixit: *Gratiâ Dei sum id, quod sum:* Homo enim, nisi affluente Divina gratia, penitùs arescit, & in nihilo suo perseverare cogitur. Opportunè in rem præsentem Magnus Augustinus super illud Psalmi, *Pluviam voluntariam segregabis Deus hæreditati tuæ*, ait, *Pluviam voluntariam nonnisi gratiam vult intelligi, non meritis redditam, sed gratis datam, unde & gratia nominatur: dedit enim eam, non quia digni eramus, sed quia voluit.* Ita etiam nos tarò è persecutionum imbre incrementum bonitatis aut gloriæ non exiguum capimus.

Auxilium Dei. *1. Cor. 15. Psal. 67. S. Aug. in Tract. 1. cap. 1.* Perfectio unde

458 Carolus Raneatus flumini, ingentes ac super-

superbas trahendi undas, subscripsit; FONTE CADIT MODICO, Lucano hanc epigraphen suggerente.

Lucan. l. 1.

> *Sorte cadit modico, parvisq; impellitur undis*
> *Puniceus Rubicon.*

Natales exigui. *Val. Max. l. 3. c. 4.*

Eos in hoc flumine depictos cernere licet, quos benignior fortuna è tenuissimis ac pauperrimis natalibus ad amplissimas dignitates promovit. Valerius Maximus. *Incunabula Tullii Hostilii agreste tugurium capit: ejusdem adolescentia in pecore pascendo fuit occupata: validior ætas Imperium Romanorum rexit, & publicavit: senectus excellentissimis ornamentis decorata in altissimo Majestatis fastigio fulsit.* Huic è vestigio Tarquinium, Servium Tullium, Varronem, Porcium Catonem, aliosque, ex obscurâ ac humili sorte ad summa Imperia sublevatos; subjungit.

Constantia.

459 Ascanius Pignatellus, hostium vehementiâ acerrimè circumventus, symboli sui loco spumantes fluminis aquas depinxit, quæ, tametsi cataractam superent, obruantque non tamen effringunt. Lemma addidit. OBRUUNT, NON DIRIMUNT. Veluti diceret, se quidem, instar cataractæ, ab adversâ hostium, ceu torrentem undarum vehementiâ, aliquantulum esse affligendum, nunquam tamen ex invictâ suâ constantiâ dimovendum aut frangendum. Egregiè S. Augustinus. *Duplicem mundus aciem producit contra milites Christi; blanditur ne decipiat, terret ut frangat. Non nos terreat voluptas propria; non nos terreat crudelitas aliena, & victus est mundus. Ad utrosq; aditus occurrit Christus, & non vincitur Christianus.*

S. August. serm. 11. de Sanctis cap. 2.

Bona mundana.

460. Felicitatis terrenæ fugam è copiosâ fluminis aquâ discere licet; cui inscriptum. CUM FLUIT, EFFLUIT, Ovidius.

Ovid. l. 15. Metamorp.

> *—— —— Nihil est, toto, quod perstet, in orbe,*
> *Cuncta fluunt: omnisque vagans formatur imago.*
> *Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,*
> *Non secus ac flumen: neq; enim consistere flumen*
> *Urgeturq; prior veniente urgetq; priorem,*
> *Tempora sic fugiunt pariter, pariterq; sequuntur.*

Agap. Epist. Paranet.

Et Agapitus. *Divitiæ fluviatilium undarum imitantur cursum: modicum enim affluunt his, qui habere se eas arbitrantur, mox vero refluentes, ad alios accedunt, solus autem beneficentiæ Thesaurus stabilis est possidentibus eum.*

Animus generosus.

461. Animus grandis & generosus, omnem malevolorum adversitatem superare solitus, flumine se non absimilem probat, quod effractis & quassatis obruamentis, epigraphen refert. OBSTANTIA STERNIT. Eosdem affectus in doctrinâ Evangelicâ deprehendimus, quæ, instar impetuosi fluminis, omnia insanæ gentilitatis, aut hæreticæ perfidiæ objectamenta convellit ac diffringit. Hinc Rabanus in illud Siracidis commentatus, *Ego quasi fluvius Dyorix, & sicut aquaductus exivi de Paradiso*, ait, *Sapientia se comparat fluvio rapidissimo, & aquæ egredienti de paradiso: quia doctrina Salvatoris, de cœlesti prodiens thesauro, omnia obstacula errorum, atque persecutionum suâ velocitate atque fortitudine disrumpit, ac frangit, &c.* Cæterum Comes Emanuel Thesaurus eidem Emblemati subscripsit. DIRUIT, DUM RUIT. Genuinam hominis illius hanc iconem dixeris, qui desperationis furore actus, in hostem ruit.

Doctrina Evangelii. *Raban. in Ecclesiast. c. 24. v. 14.* *Desperatio.*

462. Flumen obturamentis quibus cohibetur, effractis, majori vehementiâ prorumpit. Lemma. POTENTIUS ERUMPIT. D. Archangelus Conter hoc symbolo adolescentem delineat, tantò vehementius in omnem vitæ licentiam præcipitatum, quantò severiore educatione ab illâ cohibebatur. Ea quoque peccatorum quorundam est contumacia, ut nunquam majore impetu agere videantur, quàm ubi plures Dei ac Principum leges obstant. Cæterùm etiam vindicta Divina, quò diuturniore tolerantiâ retinetur, tantò acerbiore impetu tandem adversus sceleratos erumpit. Valerius Maximus. *Lento gradu ad vindictam sui Divina procedit ira: tarditatemq; supplicii gravitate compensat.*

Juventus effrenis. *Peccator contumax.* *Ira Dei.* *Val. Max. l. 1. c. 1.*

463. D. Hercules Salarulus, Can. Regularium Abbas, Emblematis loco flumen depinxit, quod cataractis tandem diruptis, rapidè effluebat; cum lemmate. ERUMPENS OTIA PENSAT. Ita verus pœnitens nobilissimum merendi tempus, inter otia ac peccata deperditum, bonorum operum adminiculo redimere conatur. S. Petrus Damianus, *Novimus*, inquit, *utriusq; sexus homines, post abominabiles voluptatis illecebras, ad tantam religiosæ vitæ pervenisse munditiem, ut non modo castos, atque pudicos quoslibet in sanctitate præcederent, sed & non contemnenda multarum virginum merita superarent.*

Pœnitens. *S. Pet. Dam. Epist. 4. de Dei Omnip. cap. 3.*

464. Lethæo inferorum fluvio talem vim & efficaciam affingunt Poëtæ, quòd ejus epoti latices rerum præteritarum memoriam penitus oblitterent, ac perpetuam omnium oblivionem bibenti homini inducant. Fabula hæc, uti pleraque alia Poëtarum involucra, non parvum ad moralia momentum habent. Unde meus Concanonicus D. Alexander Luzon de Millares Emblemati hanc Apostoli gnomam lemmatis loco subjunxit. QUÆ RETRO SUNT, OBLIVISCENS. Innuebat videlicet, illa omnia oblivioni fructuosè mandari, quorum reminiscentia virtutis negotium turbat, & vitiorum fomenta accendit; frequenter enim noxarum præteritarum memoria animo nostro in perfectionis curriculo remoras injicit, æquè periculosas ac molestas. Has rerum mundanarum turbas glomeratim expertus est etiam in vastissimâ eremo S. Hieronymus. *Ille igitur ego*, inquit, *qui ob gehennæ metum tali me carcere ipse damnaveram, scorpionum tantùm socius & ferarum, sæpè choris intereram puellarum. Pallebant ora jejuniis & mens desideriis æstuabat in frigido corpore, & ante hominem suâ jam carne præmortuum, sola libidinum incendia bulliebant.* Unde ardentes Magni Augustini ad Deum preces fuere. *Quis mihi dabit, ut venias in cor meum, & inebries illud, ut obliviscar mala mea?* Cæterùm optandus hodie etiamnum esset ille Lethes fluvius, quo Religiosi rerum omnium præteritarum, & totius mundi oblivisci discerent.

Oblivio peccatorum præteritorũ utilis. *S. Hieronym. Epist. ad Eustoch.* *S. Aug. lib. 1. Conf. cap. 19.* *Religiosus.*

465. Alpheus fluvius, in Elide Peloponensi Oceanum Siculum occultis meatibus subterlabens, sine ullâ undarum mixtione tandem in Arethusam Siciliæ fontem illabitur, ejusque in amplexus ruit; uti cum Pausaniâ testatur Virgilius.

Pausan. lib. 5.

> *—— —— Alpheum fama est huc Elidis amnem*
> *Occultas egisse vias subter mare: qui nunc*
> *Ore, Arethusa, tuo Siculis confunditur undis.*

Virgil. l. 3. Æneid.

Atque adeò maris medium pertransit, suis undis colore, ac piscibus integerrimus. Proinde Lemmatis loco subscribes. ILLÆSUS TRANSIT. Paucorum hæc felicitas est, ut per sæculi vanitates delati, iis non misceantur, neque ullam ex hoc mundi pelago

Societas bona inter malos.

S. Aug. ser. 13 de Verb. Dom. c. 13.

pelago falsuginem contrahant. Pulchrè S. P. Augustinus. *Attendite sæculum quasi mare, ventus validus, & magna tempestas. Unicuique sua cupiditas, tempestas est. Amas Deum, ambulas super mare, sub pedibus tuis est timor sæculi. Amas sæculum, absorbebit te. Amatores suos vocare novit, non portare.* Et rursus. *Implevit Deus amaritudinibus mundum, & inde voluptatem capis. Quid si dulcis esset, quomodo amaretur? Offendunt te ista, elige aliam viam. Ama Deum, contemne ista.*

Idem serm. 114 de diversis cap. 17

466. Flumen, ingenti affluentium aquarum numero locuples, securum navigantibus iter præbet. Lemma. QUO MAJUS, MINUS HOC PERICLI EST. Maria Virgo, gratiæ Divinæ aquis plenissima, fluctuantem animæ nostræ navim sine ullo discrimine ad cœlestem portum provehit; ut adeò verissimè illam cognominet Richardus à S. Laurentio, *Flumen Dei, repletum aquis gratiæ.* Et Buteo, *Flumen multifluum gratiarum.* Emblematis mentem sequenti epigrammate explicat P. Jacobus Masenius.

M. V. patrocinium.

Richar. à S. Laur. l. 9. p. 516. But. hym. 91 p. 137.

Quæ minor in dubiis fluit unda celerrima te quis,
Hanc vites; plenis certior illa vadis.
Credimus? en plenis Virgo benè convenit undis?
Non mergit: placidè provehit illa ratim.

TORRENS.

Indoctus loquax.

467. Torrens, aquarum inops, stridulum inter saxea offendicula murmur excitat. Unde lemma. STREPIT, CUM DEFICIT UNDA. Ita apud indoctos plerumque multùm garrulitatis, sapientiæ verò parùm aut nihil videas. Subditi quoque ad quamvis levissimæ indigentiæ occasionem Superioribus non rarò obmurmurant. Omnium tamen aptissimè militibus hæc imago convenit, qui, stipendiis aliquantulùm deficientibus, mox turbas excitant, ac dissolvuntur. Titus Livius. *Dissolvendi exercitus, & magnarum in eo rixarum causa, vel una hæc est, similitibus æra aut stipendia non persolvantur.*

Murmurans. Miles.

Livius Dec. 3 lib. 5.

468. Torrens, in amœnos ac cultos agros exundans, horrendum eos devastat. Lemma. IN DESERTA MUTABIT. Belliducem, rapinis assuetum, hæc imago adumbrat, cujus tyrannide optimas ac fertilissimas Provincias excindi, solumque sterile æquare, non sine luctu videmus. Justus Lipsius. *Ferus Mars non animata solùm vitâ devolvit, sed evertit, quidquid stetit.*

Belliduc prædo.

Lips. l. 5. Dialog. de militia

469. Hæresis, ubi è scaturigine suâ excurrere cœpit, immani quidem fragore passim grassatur; at brevi temporis intervallo iterum detumescit, ac penitus exsiccatur. Eam proinde torrentis Emblemate describere licet; additâ inscriptione. STREPIT, ET EFFLUIT. Hanc Emblematis mentem S. P. Augustinus suggerens, *Non vos terreant*, inquit, *Fratres, quidem fluvii, qui dicuntur torrentes, hyemalibus aquis implentur, nolite timere, post paululum transit, decurrit aqua, ad tempus perstrepit, mox cessabit. Diu stare non possunt: multa hæreses jam mortuæ sunt.* In eos etiam hoc Emblema convenit, qui facili operâ in iram ac minas concitari soliti, haud difficulter iterum conquiescunt.

Hæresis.

S. Aug. in Psal. 57.

Iracundus implacabilis.

470. Torrens, per rupem delapsus, suimet præcipitii ac ruinæ authorem agit. Unde lemma. DAT SEMET IN PRÆCEPS. Sic anima scelerata propriam sibi perniciem fabricatur. S. Nilus Abbas. *Quemadmodum torrens sibi ipse per præceps aditum patefacit; sic & peccator sibi ipse per scelera ruens, parat interitum.*

Propter mali auctor.

S. Nil. in Inst. ad Monach.

471. Aridi torrentis alveus, plerumque pedore ac illuvie conspurcatus, ab interveniente aquarum copiâ sedulò extergitur. Unde epigraphen subjunxi. SORDES ELIMINAT. Divinus Vates Lachrymas torrenti non absimiles dicit, *Deduc quasi torrentem lachrymas per diem & noctem*; quippe quòd illarum beneficio omnes cordis humani sordes studiosissimè eluantur. Dilucidè S. Petrus Damianus. *Sicut spumosi torrentis cumulus superveniens, cunctis alveum sordibus purgat; sic lachrymarum profluentium cursus ex mente flentis, & diabolica versutia semina & omnes SORDENTES vitiorum pestes ELIMINAT.*

Lachrymæ.

Thren. 2.18

S. Pet. Dam. Opusc. 13. cap. 11.

472. Torrens non sine fragore per rupium præcipitia delabitur, quasi finitimis populis præviam fugiendi, suique conservandi tesseram daturus. Epigraphen addidi. CUM SONITU RUIT. Vel, ut aliis placuit. NON SINE SONITU. Verbis è Silio mutuatis.

Silius l. 4.

Ut torrens celsi præceps è vertice Pindi
CUM SONITU RUIT in campos, magnoque fragore.
Spumea saxosis clamat convallibus unda.

Torrenti non absimilem se exhibet ferox ac intumescens Bellidux, in Provincias non sine strepitu ac civium terrore grassari solitus. Porrò Deus vindictæ suæ vehementiam nunquam sine præviis comminationibus in mundum effundere solet. S. Basilius in illa Isaiæ verba, *ostendam vobis quid ego faciam vineæ meæ: auferam sepem ejus, &c. non clam aut silenter*, ait, *ingerit supplicia, sed intendens comminationes, ea prædicit asfore, per hoc peccatores invitans ad pœnitentiam.*

Deus antequam punit, minatur.

S. Basil. in Isaiæ 5.

473. Princeps, propriis quidem viribus imbecillis, alieno tamen amicorum robore ad propulsandam hostium potentiam satis instructus, Torrentem imitatur, qui è pluvialibus aquis, resolutis nivibus, aliarumve aquarum colluvie corrivatus, tandem in vastam molem excrescit. Illum Princi de Gambertus hoc Lucani lemmate notavit. ACCEPTO ROBORE MAJOR. Providè Polybius. *Optimè sibi consulunt Respublicæ tenuiores, à potentioribus bello lacessitæ, quæ prudentes, & proposita periculi magnitudine, & vicinitate pellicinnæ aliis Respublicis vel regna potentissima in suam societatem, &c.*

Unio prodest.

Lucan l. 4. Pharsal. Polyb. l. 2.

474. Torrens hyeme aquis abundat, æstate deficit. Lemma. ÆSTATE MINOR. S. Laur. Justiniano teste humilitatis hæc idea est, quæ inter adversitates incrementum capere solita, rebus secundis minuitur. Opportunè in rem præsentem Religiosissimus meus Thomas Kempensis, posteaquam plurimas calamitates, homini sufferendas, retulisset, tandem concludit. *Propter hoc natura aliquando contristabitur, & magnum certamen sustinebit; sed magnum bonum inde consequeris, si silens portaveris.* Idipsum etiam de Patientiæ virtute pronuntiat S. P. Augustinus. *Si per patientiam expectas, adhuc gemis; non enim opus est patientiâ, ut nil mali perpetiaris. Tolerantia, quæ dicitur; sustinentia quæ dicitur, longanimitas quæ dicitur, non est nisi in malis. Ubi premeris, ibi angustia est.*

Humilitas.

Th. Kemp. l. 2. c. 34.

Patientia

S. Aug. in Psal. 31.

475. Torrens, stringente frigore, congelascit; nec nisi sub calidiore vento resolvi ac fluere solet. Unde torrenti congelato subscribes. SUB CALIDO FLUET. Ita pectora nostra, peccatorum rigore penitùs obdurata, nonnisi charitate aut gratiâ Divinâ afflante progrediuntur. S. Augustinus, illud Psalmi interpretatus, *Converte Domine captivitatem nostram, sicut torrens in Austro*; ait; *Captivita-*

Charitas gratia Dei.

S. August. Epist. 1 2 0. c. 11.

tivitatem scilicet, quâ sub Diabolo, tanquam Aquilone tenebantur, ubi abundante iniquitate friguerant, & quodammodo congelaverant. At verò flante Austro, glacies resolvitur & torrentes fluunt, id est, peccata remissa, populi ad Christum charitate concurrent; hinc scriptum est, sicut glacies in sereno, ita solventur peccata tua.

Ecclesiast. 3. 17.

NILUS FLUVIUS.

Caput XXV.

476. CÆteris fluminibus consuetum est, sub æstatis ardore aquas comprimere, earumque penuriam pati. Nilus contrà, naturæ privilegio, die magis sodo, & acrius urente Syrio, majorem, quàm aliàs, undarum copiam trahit; adeò quidem, ut tunc temporis exondans, omnes Ægypti campos uberrimè riget. Philonem habito testem. *Fluvius æstate adulta, quando alius fertur decrescere, perenne aquæ ac torrentes crescens ac diffusus, arva inundat, aquis stagnantibus.* Unde Raulinus Nilum hoc lemmate insigniit. AUXIT FLAGRANTIOR ÆSTUS. vel ut brevius Carolus Rancatus. AUCTIOR IN ÆSTU. Ut autem Nilus in Emblemate ab aliis fluminibus discerni posset, eidem vicinos statuêre Pyramidem & Crocodilum. Hominem, charitatis studiosum, hâc icone adumbrabis, qui suas gratias ac beneficia, ceu totidem Nili aquas nunquam uberius in egenos effundit, quàm dum amoris Divini æstu omnium maximè ardet. Ut adeò meritò exclamet S. Augustinus. *O quàm felix & beata est anima, quæ charitatem in se habere meretur! charitas sitienti potus est, esurienti cibus, in amaritudine positis dulcedo, in tristitia constitutis vera & grata consolatio, fluctuantibus portus, errantibus via, peregrinantibus patria.*

Philo l. 1. de vita Moysis
Charitativus.
S. August. Serm. 42. de Temp.

477. Lucanus admodum concinnè de Nilo canit.

Lucan. lib.

Arcanum natura caput non prodidit ulli,
Nec licuit populis parvum te Nilo videre;
Amovitque sinus; & gentes maluit ortus
Mirari, quàm nosse tuos.

Inde Carolus Rancatus complurium Emblematum occasionem mutuans, Nilo inscripsit. CAPUT NON PRODIDIT ULLI. Nam, è plurimorum sententiâ, Nili scaturigo nullius ingenio aut labore hactenus deprehendi potuit. Hoc Nili elogio eos afficies, qui vel sublimes suas cogitationes ac negotia; vel consilia aulica coram aliis abscondere nôrunt. Idipsum multò maximè de gratiâ Divinâ, totaque prædestinationis serie; uti etiam de Naturâ Divinâ, aliisque fidei arcanis, pronuntiare licet, quæ nulli unquam ingenio humano erunt pervia. S. August. *Cur Deus illum adjuvet, illum non adjuvet, penes ipsum est æquitatis tam secrete ratio.*

Secretū.
Prædestinatio & des arcana.
August. Peccat. merit. l. 2. c. 5.

478. Idem Rancatus Nilo subscripsit. NON LICUIT VIDERE PARVUM. Verbis è Lucani poëmate, paulò ante adducto, desumptis.

Lucan. loc. c.

Nec licuit populis parvum te Nile videre.

S. Magnum, Mediolanensium Archiepiscopum, hæc imago repræsentabat, qui etiamnum infans cùm sacro lustrali fonte esset expiatus, magnum seu grandem se exhibuit, nec toto reliquo vitæ decursu quidquam in eo parvum aut ignobile deprehendi poterat. Hoc Encomio dignos se probavêre S. Maximus, Episcopus Turonensis; Maximilianus Imperator Austriacus, aliique magni nominis heroes. Idipsum jure longè æquiore de SS. Joanne Baptistâ, Nicolao Nolano, aliisque dicere licet, quos, jam in materno utero sanctificatos, mundus nunquam parvos vidit. Comprimis tamen Mariæ Virginis hæc imago est propria, quæ non tantùm ab omni originariâ labe semper fuit immunis, sed insuper tot gratiis tam naturalibus quàm Divinis ab ipsa sua infantia instructa, ut omnium hominum sapientiam ac virtutem longissimè superârit. Unde exclamat S. Gregorius Nicomediensis. *O puram & clarissimam animam! quæ in florenti corpore ostendit dotes, quæ naturam superant.*

Magnus.
S. Joannes Baptista.
Maria V.
S. Greg. Nic. com. Orat. de Oblat. Deiparæ.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath, Tom. I.

479. Politicus, in agendo minimè præceps, sed gravis, prudens, ac circumspectus, Nilum imitatur, qui tardo ac tranquillo gressu incedens, vastum Ægypti regnum ubertimis beneficiis locupletat. Epigraphen Rancatus addidit, LENE, SED UTILE. Verbis è Claudiano mutuatis.

Tarditas utilis.
Claud. de Consul. Manlii.

Lene fluit Nilus, sed cunctis omnibus extat Utilior.

Eandem virtutem in benigno clementiæ affectu, fœcundo fructuum optimorum parente, cernere licet. Claudianus id testatur.

Clementia.

—— —— —— Peragit tranquilla potestas,
Quod violentia nequit; mandataque fortius urget
Imperiosa quies.

Claud. loc. citato.

Porrò Correctionis modus tùm demùm erit utilis, quando lenis; unde Apostolus peccatores *in spiritu lenitatis, & in omni patientia* ad frugem revocandos præcipit. Opportunè S. Prosper. *Argue conquales, observa seniores, increpa juniores, sed propterea addit, in omni patientia; quia leniter castigatus exhibet reverentiam castiganti; asperitate autem nimiâ & increpatione offensus, neque increpationem recipit, neque salutem.*

Correctio lenis.
Galat. 6. 1.
2. Tim. 4. 2.
S. Prosper. l. 2. de vita Contempl. cap. 7.

480. Verbum Incarnatum, referente S. Joanne, Spiritum Sanctum flumini consimilem dixit; *Qui credit in me, sicut dicit Scriptura, flumina de ventre ejus fluent aqua viva. Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum.* Ad hæc cùm Spiritus Sanctus septem præcipuè donis mundum fœcundet; idcircò Carolus Rancatus eum cum Nilo comparat, qui uberrimas suas aquas in septem divortia discriminare solitus, epigraphen tenet. SEPTEM DISCURRIT IN ORA. Ad verbum Virgilius.

Joan. 7. 38.
Spiritus S.
Virgil. lib. 4 Georg.

Nam quà Pellæi gens fortunata Canopi
Attulit effuso stagnantem flumine Nilum,
Et viridem Ægyptum nigrâ fœcundat arenâ,
Et diversa ruens septem discurrit in ora.

Septem illa Spiritûs Sancti dona enumerans Magnus Augustinus. *Spiritu Sancto in regnum cœlorum ducimur, & hæreditatem capimus, & consolamur, & pascimur, & misericordiam consequimur, & mundamur, & pacificamur: atque ita perfecti, omnes extrinsecus illatas molestias pro veritate & justitia sustinemus.* Et alibi. *Est Spiritus Sanctus donum, & super omne donum, & quod nulli debetur donum, & quod gratis tribuitur donum.*

S. Aug. de serm. Domi in Monte lib. 1 c. 4. Idem serm. 19 ex inc. dit.

481. Sole ad Leonem divertente, Nilus, aridos ac hiantes Ægypti campos rigaturus, undique exundat, eosque opportuno refrigerio uberrimè fœcundat: Philo id testatur. *Stagnante agros inundationibus*

Philo lib. de Abraham.

ctionibus debito tempore, epigraphen nonnemo subjunxit. OPPORTUNE FOECUNDAT. Genuina Providentiæ ac Bonitatis Divinæ hæc idea est, de qua Psaltes. *Oculi omnium in te sperant Domine, & tu das illis escam in tempore opportuno.* Præclarè, ut solet in hunc locum S. Augustinus, *Prorsus*, inquit, *tanquàm reficiens ægrotum in opportunitate, quando debet accipere, tunc dat; & quod debet, hoc dat. Itaque aliquando desideratur ab illo, & non dat; novit horam dandi qui curat. Si fortè non fuerit exauditus, non minuatur animo, non deficiat; expectent oculi ejus ad escam, quam ille dat in opportunitate. Quando non dat, ideo non dat, ne obsit quod dat. Discite ergò non murmurare adversùs Deum, & quando non exaudimini.*

Providentia Dei. *Psal. 144. 15. S. Aug. in Psal. 144.*

482. Nilus, cursu suo ob arenarum acervos præcluso, retrorsum graditur; cum lemmate. DONEC AUFERATUR OBEX. Bartholomæus Rossus hoc symbolo Christum demonstrat, quod Nazaræorum infidelitate à miraculis patrandis fuerit impeditus; argumenti occasione è D. Matthæo sumptâ, *Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum.* Ita quoque gratia Divina vires suas in eos non exercet, qui animum contumaciâ ac peccatis obfirmatum habent. S. Isidorus Hispalensis præsul, *Qui malè agere*, inquit, *non desinunt, vanâ spe, indulgentiam de Dei pietate requirunt; quam rectè quærerent, si ab actione prava cessarent.*

Resistentia. *Matth. 13. 58.* Gratia Dei. *S. Isidor. l. 2. Sent. c. 4. n. 1.*

483. Cardinalis Maffæus Barberinus favorum ac gratiæ suæ fluenta ubique locorum amplissimè diffudit; id quod Joannes Ferrus Emblemate demonstraturus, Nilum depinxit; addito lemmate. INUNDATIONE FERAX. Julianus Apostata non neminis doctrinam Nilo non absimilem dixit. *Nilus*, inquit, *per regionem fluens, opum divitiarumque vim affert; tu verò linguam locutionemque tuam in animas juvenum immittens, ad scientiæ divitias deducis.* In S. Patris Nili honorem concinnè cecinit Poëta:

Princeps beneficus. Prædicator fructuosus.

Arva rigat Nilus fluvius, sed pectora sermo,
Ex Monachi Nili qui fluit ore, rigat.

484. Plurimi olim in Nili originem penetrandam omni incubuêre studio; Sesostris quippe & Philadelphus Ægypti Reges, Cambyses Persarum Imperator, & Alexander Macedo in ultimam Æthiopiam Legatos miserunt, qui Nili fontes investigarent; Julius quoque Cæsar apud Lucanum, & Nero Imperator, referente Senecâ, omnem movêre lapidem, ut fluminis hujus scaturiginem facerent orbi manifestam; conatu tamen semper irrito. Quasi nimirùm optima Natura rem adeò imperviam soli huic sæculo nostro cognoscendam reservare voluisset. Nostrâ enim hâc ætate Anno 1618. P. Petrus Pays è Societate Jesu, spectante Æthiopiæ Imperatore, veram ac genuinam Nili originem in Abassini Imperatoris Regno Goyam oculis suis lustravit; uti prolixè refert P. Gaspar Schottus. Unde epigraphen Nilo subjunxi. TANDEM SE PRODIDIT. E diametro Lucanus.

Lucan. l. 10. Senec. l. 6. Nat. Quæst. cap. 8. P. Gasp. Schott. li. 9. in Anatom. [illegible] Lucan. l. 10.

Arcanum natura caput non prodidit ulli,
Nec licuit populis parvum te Nile videre.

Tempori illi hanc imaginem accommodaveris, in quo aliquod fidei mysterium, sive è Divinâ revelatione, sive è Pontificis Maximi oraculo nobis innotescit. Sic Deiparam Virginem, sine labe originali conceptam, hoc nostro ævo ita Theologorum suffragiis perspectam accepimus, ut definitioni sit proxima, & pauci de illâ dubitent. Eodem Emblemate significatur, res quasvis abditissimas tandem fieri quærentibus ac laborantibus pervias. S. P. Augustinus illa D. Matthæi verba explicans, *Qui quærit, invenit*, subjungit: *Ergò perseverantia opus est, ut accipiamus quod petimus, & inveniamus quod quærimus, & quod pulsamus aperiatur.*

Mysterium revelatum. Perseverantia. *Matth. 7. 8. S. Aug. de serm. Dom. lib. 2. cap. [illegible]*

F O N S.

Cap. XXVI.

485. SCriptor è diuturno labore doctior evadit; haud secus atque fons, è vase vicino haustus, fit HAUSTU CLARIOR. Princeps quoque, uti & Eleemosynarii, tantò plus gloriæ congregant, quò liberaliores existunt. Cassiodorus. *Regnantis facultas tunc fit ditior, cùm remittit, & acquirit nobiles thesauros famæ, neglectâ vilitate pecuniæ.*

Scriptor. Eleemosynarius. Princeps liberalis. *Cassiod. l. [illegible] Ep. 16.*

486. Lybiæ fons, cui à Sole cognomen, mediâ nocte fervescit, interdiu verò, sidere illo circa meridiem æstuante, friget. Unde lemma. ARDO IN ABSENZA, E IN SUA PRESENZA AGGIACCIO. Id est, *Frigeo si præsens fio; si longius, uror.* Hoc nimirùm lascivus amor, cæteræque voluptates terrenæ omnes habent, quod absentes avidè concupiscantur, præsentes verò fastidium ac dolorem generent. Verissimè Thomas Kempensis. *Homines sæculi hujus ex eâdem re, unde sibi delectationem concipiunt, inde doloris pœnam frequenter recipiunt. Justè illis fit, ut, quia inordinatè delectationes quærunt & sequuntur, non sine confusione & amaritudine eas expleant.* Appositè in rem præsentem Joannes Owenus.

Mundi amor. *De Imit. Christi l. [illegible] Io. Owen. in Ep.*

Uror amore miser, tantóque potentiùs uror,
Quantò, qui me urit, longius ignis abest.

Hieronymus Preti de casto & occulto suo amore canit.

Dentro son tutto foco, è fuori un ghiaccio,
Vorrei parlar, mà taccio.
Perch'io non sò ben dir quel ch'io vorrei,
Quand' io son longi ardisco: appresso tremo, &c.

487. Aquæ rivulus, è rupe per canalem præcipitatus, sublimi saltu in aëra erumpit. Abbas Certanus epigraphen addidit. QUO MAGIS, EO MAGIS. vel, QUO MAGIS IMA PETIT. vel, DEFLUENS ELEVOR. vel, SUBLIMIUS, QUO SUBMISSIUS. Eidem quoque non incongruè illa Sancti Pauli verba subjunges. DESCENDENS ASCENDIT. Ita virtus, quò magis depressa, eò evadit sublimior. Animus etiam hominis demissus, ad omne honoris fastigium aptissimus redditur. *Quod autem ascendit*, inquiebat de Servatore Apostolus, *quid est, nisi quia & descendit primùm in inferiores partes terræ? qui descendit, ipse est & qui ascendit.* S. Bernardus, *Christus*, inquit, *cùm per naturam Divinitatis non haberet, quo cresceret, vel ascenderet, quia ultra Deum nihil est, per descensum quomodò cresceret invenit, veniens incarnari, pati, mori, propter quod Deus exaltavit illum, quia resurrexit, ascendit, &c.* Et S. Joannes Chrysostomus. *Quantò se ipsum quis magis humiliaverit, tantò magis exaltabitur. Quemadmodum enim in aqua fit, quæ tantò altiùs ascendit,*

Virtus depressa exaltatur. Humilitas exaltatur. *Ephes. 4. 9. S. Bernard. serm. 2. de Ascens. S. Io. Chrys. Hom. 11. in Ephes.*

ascendit, quantò illam quispiam ad ima deduxerit: ita habet animi humilitas.

Eleemosynæ.
Isid. Pelus. l. ep. 466.

488. Scipio Bargalius supra vivas fontis aquas scripsit. CRESCE, QUANTO N' ESCE. Id est DUM FLUIT, CRESCIT. Tales sunt divitiæ, prompto ac liberali animo in egenos distributæ. S. Isidorus Pelusiota. *Quemadmodum fontium gurgites, cùm hauriuntur, uberius scaturiunt, altiusque quàm priùs, exiliunt. Eodem modo divitiæ, cùm hauriuntur, decrementum minimè patiuntur.* Et S. Basilius. *Qui dando Divinæ gratiæ confidunt, puteos imitantur, qui continuè exhausti, minimè deficiunt, sed duplo copiosiores evadunt.* Hoc loco minimè prætereundum censeo Ambrosium, qui de Christo, panem in famelicas turbas dispensante, ait, *Vidisses incomprehensibili quodam rigatu inter dividentium manus, quas non fregerant, fructificare particulas, & intacta frangentium digitis sponte sua fragmenta subrepere: quemadmodum videmus liquidis fontibus continuos fluere successus, & quidquid de illis auferas, usurario quodam reparari meatu.*

Basil. ho. in divites avaros.
Ambr. in ... ...

489. Fontis in Manduriæ oppido illud est prodigium, quod nec ab affusis aquis erescat, nec decrescat ab effusis. Lemma. NEC AUCTU NEC HAUSTU. Plinius id testatur. *Neque exhaustis aquis minuitur, neque infusis augetur.* En genuinum bonitatis Divinæ ectypon! quippe cujus infinitam opulentiam nec beneficia in nos effusa extenuant, nec obsequia nostra locupletant. Exquisitè in rem præsentem S. Augustinus. *Non verbum proficit aut crescit accedente cognitore, sed integrum manet, si permanseris; integrum, si recesseris; integrum, si redieris; manens in se, & renovans omnia.*

Plin. l. 2. c. 103.
Deus.
Aug. de verb. Dom. s. 38. c. 2.

Eleemosynarius.

490. Fontes cernere est, eo artificio collocatos, ut aquas, versus cœlum sparsas, rursus intra proprium sinum excipiant. Lemma. RIPRENDE QUANTO VERSA. Id est, QUOD VERSAT RECIPIT. Ita quidquid Dei causâ è liberalis Eleemosynarii manu in egenos funditur, id omne ad illam non sine fœnore revertitur. *Oleum pietatis*, inquiebat Cassiodorus, *& miserationum unguentum, quantò copiosius in fraternas necessitates effunditur, tantò donis potioribus augmentatur.* Et Agapitus. *Inexhaustæ sunt beneficentiæ opes, nam LARGIENDO acquiruntur, & dispensando COLLIGUNTUR!* Concinnè Martialis.

Cassiod.
Agapit. ep. ... ...
Martial. l. 5

Extra fortunam est, quidquid donatur amicis:
Quas dederis, solas semper habebis opes.

Industria

491. Fons, è paria columna in craterem marmoreum saliens, à D Raphaële Appiano, Canonico Regulari, epigraphen recepit. NATURA ET ARTE. Ita naturæ & ingenia, quamlibet bona penitùs rudia manent, nisi crebra arte ac industriâ excolantur. De scientiis spiritualibus id affirmat S P. Augustinus. *Nisi bono ingenio pietas & pax quædam mentis accedat, de rebus Divinis nihil prorsùs intelligi potest.* De profanis verò, cumprimis de Poësi, Horatius.

Aug. de util. Cred. 18.
Poësis.
Horat. in ... 10.

— — Ego quid studium sine divite vena,
Nec rude quid possit video ingenium; alterius sic
Altera poscit opem res, & conjurat amicè.

Liberalitas.
Claudian.

492. Fons, ad vicinam planitiem fœcundandam, in multos rivulos effusus, ab Emmanuele Thesauro Abbate epigraphen recepit NIHIL SIBI. Nimirum generosum ac liberalem Philippi III. Hispaniarum Regis animum significabat, qui vix alia re, nisi dispensandis inexhaustæ beneficentiæ suæ gratiis, delectare videbatur. Illud Claudiani de Philippo dictum putâsses.

Præceps illa manus fluvios superabat Iberos,
Aurea dona vomens.

Eleemosynarius charitativus.
2. Cor. 12. 15.
S. Aug. in Reg.

Iis porrò hoc symbolum convenit, qui charitatis, aut eleemosynæ distribuendæ studiosi, omnia sua bona in pauperum utilitatem erogant. Talem se probavit Apostolus, quando dixit. *Ego autem libentissimè impendam & superimpendar ipse pro animabus vestris, licet plus vos diligens, minus diligar. Charitas enim,* Magno Augustino teste, *sic intelligitur, quia communia propriis, non propria communibus anteponit.* Ad hoc propositum canit Paulus Franciscus Petronius.

Diffluit è gelido fontalis marmore lympha,
Multiplici assiduas ore profundit aquas.
Fons pietatis erit miserans, argenteus undis.
Omnia opum miseris, NIL SIBI, dona fluunt.

Passio Christi.

Cæterùm apprimè illud de Christo patiente interpretatur idem Petronius.

NIL SIBI, Christicolis pretiosas sanguinis undas
Plagarum Christus quinque per ora dedit.

Societas.
Brev. Rom. 5. Febr.

493. Qui è sceleratorum contubernio nihil malignæ luis contrahunt, fontem limpidissimum, compluribus serpentibus habitatum, imitantur; cum lemmate. NEC TAMEN INFICIUNT. S Agatha Virgo & Martyr hâc prærogativa insignis extitit, quando ad lascivam Aphrodisiæ, infamis lupæ, domum incolendam damnata, nec minimam labem è consuetudine adeò obscænâ retulit. Breviarii Romani de ea testimonium est; *Aphrodisia consuetudine, cùm de constantia colendæ Christianæ fides, & servandæ virginitatis removeri non posset: nuntiat illa Quintiano, se in Agatha operam perdere.* Idipsum etiam de S Bibiana Virgine & Martyre refertur, quæ, jubente Aproniano. *Rufinæ mulieri vaferrimæ, seducenda traditur; sed tamen nobilis ac tenera Virgo, ab incunabilis edocta Christianas leges, & illibatum servare virginitatis florem, se fortior, fœmina superavit insidias, & Prætoris astus delusit.* Verè adeò S.P. Augustinus. *Malis malus misceri potest, bonus autem nullo modo, quamvis cum eis in una congregatione versetur.*

Brev. Rom. 2. Decemb.
S. Aug. contra epist. Parmen. l. 3 c. 1.

Studiosus.
Lips. lib. de Cruce.

494. Ut D. Aresius palam faceret, sibi è libris communibus doctrinam minimè communem aut vulgarem accessisse, fontem depinxit, qui è flumine in hortum derivatus, omnium commodis erat expositus; addito lemmate. EX COMMUNIBUS NON COMMUNE. Justus Lipsius. *Ut è fonte, quod haurimus, nostrum est; quisque tamen suo vase: sic quod è communibus scriptoribus, sed quisq; pro judicii sui modo.* Ita quoque communem omnem habemus fidem, baptismum, aut prædicationem: gratiam tamen exinde referimus disparem ac minimè communem. S. Augustinus. *Omnibus in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti baptizatis COMMUNE est lavacrum regenerationis; sed ipsa gratia, cujus ipsa sunt Sacramenta, quâ membra corporis Christi cum suo capite regenerata sunt, NON COMMUNIS est omnibus. Nam & hæretici habent eundem baptismum, & falsi fratres in communione Catholici nominis.*

Baptismus.
Fides.
S August. in Ps. 77.

Princeps beneficus

495. Bonus Princeps cumprimis cordi habeat epigraphen, fonti illi præfixam; qui in medio horto suas aquas altùm dispergens, omnes quòquòversum flores recreabat. ELEVOR, UT ELEVEM. Quæ enim obsecro, dignior sit Principe operatio, nisi ut, à Deo supra omnes elevatus, omniũ quoq; subditorũ

De se ipso testatur Christus. *Aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.* (Ioan. 4. 14.)

520. Fons Dodonæus faces extinctas, si eidem immergantur, accendit; & accensas extinguit. Lemma, ACCENDIT, ET EXTINGUIT. Passio Christi, tribulatio, potissimùm verò sacra Synaxis impuram libidinis flammam extinguit; extinctos verò amoris Divini ignes in humano pectore accendit; hæc enim carnis sedat effrænes motus, peccati fomitem extinguit, & ut loquitur S. Cyrillus, *ardorem, appetitumq; sensualem, sicut ignis aquam, restinguit.* Atque eò sanctus Hieronymus, Thomas Aquinas, aliique verba illa Prophetica referunt, *Frumentum electorum, & vinum germinans virgines*; singularemque hanc *Virgines germinandi* vim & energiam divinissimo huic Sacramento tribuunt. S. Damascenus hoc Sacramentum ignito calculo comparans, quo Seraphinus labia Prophetæ mundavit, omnesque ejus imperfectiones sustulit, ait, *hunc cibum cœlestem, Divinitate plenum, instar flammæ, vitiorum nostrorum rubiginem excoquere, virtutesque substituere, ac mundum spiritualem.*

(Passio Christi. Tribulatio. Eucharistia. S. Cyrill. in Ioan. c. 37. Zach. 9. D. Th. Opusc. 58 c. 26. Damasc. apud Ro[...] p. 1. tract. 8. c. 3.)

521. Plinius author est, in Andro Insulâ, fontem Nonis Januarii (ipso scilicet Epiphaniæ pervigilio) semper vini sapore fluere. Lemma. IN VINUM VERTITUR UNDA. Appositè nimirùm, nam ipso annuo Epiphaniæ die Christus in nuptiis Chananæis aquam in vinum convertit. Porrò cùm eodem die Christus à Joanne in Jordane ablutus, baptismum instituerit, haud incongruè dixeris, aquas in suavissimum vini saporem esse mutatas, cùm vinumè S. Bernardi sententia, sit symbolum gratiæ, charitatis, fervoris & fortitudinis. Denique imaginem illam etiam Sanctis tribus Regibus propriam dices, qui ipso sacro Epiphaniæ festo ex infidelitate ad sanctam fidem, veluti ex insipida aqua in vinum, sunt conversi; id quod S. Augustinus de quovis homine affirmans, *Et nos*, inquit, *aqua eramus, & vinum nos fecit, sapientes nos fecit. Sapimus enim fidem ipsius, qui prius insipientes eramus.* Et alibi. *Oper ante Christo in Cana Galilea vinum defecit, & vinum fit; id est umbra removetur, & veritas præsentatur. Recedit lex, gratia succedit, carnalia spiritualibus commutantur.*

(Plin. l. 2. cap. 10. 3. Epiphania. Baptismus. S. Bernard. apud Corn. à Lap. in Ioan. 2. Magorũ cõversio. Aug. tr. in Ioan. Idem serm. 6. ex inedit.)

522. Mela tradit, in Fortunatis Insulis duos esse fontes, ex quorum altero qui bibit, risu in mortem solvitur; ex altero verò remedium haurit. Lemma. MORTEM, VITAMQUE PROPINANT. Ita voluptatum affluentia certam homini mortem affert; nec nisi è saluberrimo pœnitentium lachrymarum fonte reviviscere licet. Vnde Magnus Augustinus. *Ardes fortè conscientiâ delicti, lachrymis extingue flammam peccati.* Lazarus mortuus, è SS. Patrum sententia, peccatorem inveteratum significat; unde Christus, illum jam fœtentem in vitam revocaturus, *Lachrymatus est.* S. Bernardus, *Lachrymæ Christi*, inquit, *mihi & pudorem pariunt & dolorem, &c. Compatitur filius Dei, & plorat; homo patitur, & ridebit?*

(Voluptas. Lachrymæ. S. Aug. in Psal. 99. Ioan. 11. 35. S. Bernard. serm. 3. in die Nativ.)

PISCINA.

Caput. XXVII

523. BEthsaidæ Piscina (quam à Græco προβατικὴν probaticam, seu ovinam cognominant) quinâ porticu amplè erat intecta, in cujus dimidio aquarum congeries asservabatur: de hac refert S. Joannes, *Movebatur aqua & sanabatur unus.* Inde Emblematis occasionem nonnemo mutuatus, epigraphen subdidit. TURBATA SALUTEM. B. Virgo Maria, ab Angelo salutata, referente S. Lucâ *turbata est in sermone ejus.* In quem locum appositè Richardus à S. Laurentio. *Maria*, inquit, *est piscina probatica Joannis, in quam Angelus Domini secundùm tempus descendebat, & movebatur aqua, & sanabatur unus. Tempore enim incarnationis descendit Angelus magni consilii in Mariam, & mota est aqua, quando ad novam salutationem turbata est Maria, & sanatus est unus, id est, quotquot crediderunt Deum Trinum & Unum.* Eodem Emblemate demonstratur, Timorem Dei esse verissimam omnis felicitatis ac salutis nostræ piscinam. Tertullianus. *Timor fundamentum est salutis, timendo cavebimus, cavendo salvi erimus, qui solicitus est, is verò poterit esse securus.*

(Ioan. 5. 4. Annuntiatio M. V. Luc. 1. 29. Richard. à S. Laur. l. 9. de laud. V. Timor Dei. Tertull. l. de cultu fœm. c. 2.)

524. Quando pecuaria hæc piscina ægros pristinæ saluti restituebat, illa nequaquam operatio erat aquis congenita, sed virtus quædam gratuita, à solo Deo in eas diffusa. Unde lemma. NUMEN, NON UNDA MEDETUR. vel, ut meo Carducio placet. NUMINE SANAT AQUA. Haud secus sacra Baptismatis aqua, non veluti merum elementum, sed assistente Divino spiritu, nostram animam ab originaria labe expiat, eamque æternæ beatitatis capacem efficit. S. Joannes Chrysost. *Non simpliciter sanabat aquarum natura: semper enim hoc fieret, sed Angeli descensione, sic enim & in baptismate non simpliciter aqua operatur, sed cum Spiritus S. acceperit gratiam, tunc omnia solvit peccata.*

(Baptismus. S. Io. Chrys. in Catena D. Thom. in Ioan. 5.)

525. Eorum duntaxat incolumitati piscina proderat, qui intra illius aquas mergebantur. *Et qui prior descendisset in piscinam post motionem aquæ, sanus fiebat.* Vnde lemma. DEMERSO SALUS. Mosen, etiamnum infantem, hæc imago cumprimis repræsentat, qui è Nilo, cui immersus fuerat, omnis felicitatis ac nominis sui exordium sumpsit. Naaman Syrus, septima vice Jordani immersus, lepram abstersit. Jonas Propheta fluctibus haustus ad Deum, ceu unicum suum asylum, confugit, & inde salutem recepit. Denique, ut compendio dicam, totus Christianus orbis intra baptismatis fontem; uti & intra transfixi lateris Divini aquas mersus, incolumis evasit. S. P. Augustinus. *Per fidem renascimur in baptismate & salutem æternam impetramus. Hæc porta est vita, hæc janua regni, &c.*

(Ioan. 5. 4. Calamitas utilis. Exod. 2. 4. Reg. 5. 14. Ionæ 2. 2. Baptismus. S. Aug. ser. 17. de temp.)

526. Uni tantùm infirmo, intra piscinam illam submerso, salus obtigerat, ut adeò aquis illis opportunè subscribas. UNI SOLAMEN. S. Cyrillus Alexandrinus hoc symbolo legem Mosaicam significari affirmat, cujus vires ad unam tantùm Judæorum gentem, non verò instar gratiosæ aquæ Evangelicæ, in orbem universum diffundebantur. *Hæc curationis virtus*, inquit, *in uno terminabatur homine, quod signum erat, utilitatem legis in solo Judæorum genere terminatam, nec ad alios unquam transgressam fuisse.* S. Augustinus eo Emblemate unitatem significari asserit; cujus tanta apud Deum est æstimatio, ut, quisquis extra unitatem fuerit, salutem æternam consequi nequeat. *Ibi*, inquit, *sanabatur unus, significans unitatem. Postea quisquis veniret, non sanabatur; quia quisquis præter unitatem fuerit, sanari non poterit.*

(Lex Mosaica. S. Cyrill. Alex. l. 2. in Io. c. 125. Unitas. S. August. tract. 17. in Ioan.)

527. Solus ille infirmus è piscina sanus revertebatur, qui conspectu undarum motu, reliquorum celeritatem antevertens, in miraculoso illo balneo omnium primus abluebatur. Evangelistæ verba sunt. *Et qui prior descendisset in piscinam &c. sanus fiebat.* Vnde epigraphen subjunxit D. Salvator Carducius. PRIOR INDE SALUTEM. vel IMPIGRO SALUS ÆGROTO. Innuebat videlicet oblatis gratiæ Divinæ favoribus nullâ interpositâ morâ esse respondendum; cùm tota nostra salus ab opportuna occasione, velociter ac maturè captandâ, pendeat. Deus, Micheæ ore, dilucidè id fatetur. *Indicabo tibi*

(Ioan. 5. 4. Celeritas in cooperando gratiæ. Mich. 6. 8.)

biô homo, quid sit bonum, & quid Dominus quærat à te. Utiq; facere judicium, & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo. S. Hieronymus singulari cura ad hanc agendi promptitudinem hortatus, *Jubetur nobis*, inquit, *ut praparati simus ambulare cum Domino Deo nostro: nulla horâ dormire, nullo tempore securi esse debemus: sed semper expectare Patrem familias venientem. &c.*

S. Hieron. in hunc loc.

528. Constat, Angelo in piscinam ad aquas commovendas, & salutifera virtute imbuendas, descensuro, nullum fuisse certum præfixum tempus. Vnde evenit, ut circumfusa ægrorum turba indeterminatum illum, sibique penitùs ignotum Angeli ceu Archiatri cœlestis adventum attentissimis oculis, summisque Divinæ gratiæ, ac salutis recipiendæ suspiriis opperiretur. Vnde piscinam illam hoc lemmate distingues. INCERTO TEMPORE MANAT. vel, DUBIO SORS FAUSTA MOMENTO. Meus Concanonicus D. Salvator Carducius hoc lemmate docuit, omninò oportere, mentem nostram promptam semper, & ad excipiendas gratiæ Divinæ aquas celerem existere, cùm tam Angelus, quàm spiritus Dei non solùm *ubi vult*, sed & *quando vult spirat*: haud certè aliter, atque infirmi sub piscinæ porticu sparsim decumbentes, *semper spectant* (verba sunt Nonni apud Cornelium à Lapide) *fastum excitata & mota aqua*, ut sine mora piscinam ingressi, *in aqua omnia sanante dissiparent molestum morbum*. Salomon refert, Hebræos ad manna colligendum primo statim galli cantu è papilionibus debuisse egredi, *ut notum omnibus esset, quoniam oportet prævenire Solem ad benedictionem tuam*. Servator quoque iteratis vicibus est hortatus. *Vigilate ergò, nescitis enim, quando Dominus veniet.* Et, *Videte, vigilate & orate, nescitis enim quando tempus sit.* Vnde S. Augustinus. *Quomodo terra de cœlo expectat pluviam & lucem, sic homo de Deo debet expectare misericordiam & veritatem.*

Jo. 5. 8. Gratia occultè fluit. *Nonnus apud Corn. à Lap. in Ioan. loc. cit.* *Sap. 16. 28.* *Mat. 24. 42.* *Matt. 13. 33.* *S. Aug. in Psal. 46.*

529. Meus Concanonicus, D. Alexander Luzon de Millares symboli loco stagnum, ranis plenum figuravit, addito lemmate. FOETOR, ET HORROR. Aqua enim illa, quia stagnans est, lentem palustrem, muscum, limum, aliasque sordes congregat, & horridâ fœtidâque scatet ranarum ingluvie. Immodicum sive corporis, sive animæ somnum hæc imago adumbrat; utriusque enim gravedine optima & nobilissima mentis serenæ portio obruitur. *Somnus enim*, Julio Cæsare teste, *est adulator, atra mortis assecla, osor iners negotiorum, fur temporis*, vitiorum incentivum, occasio, ut in hominis agro filix & lolium luxuriet, habitus vitiosi pullulent, plurimorum malorum incrementum. Ex animæ somno Hieremias Propheta fatalem orbi stragem est vaticinatus. *Desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est, qui recogitet corde.* Porrò è nimio corporis somno obstupescit mens, silvescit ingenium, rigescit virtus, totusque homo in fœtens & horridum stagnum transmutatur; ut adeò illum S. Clemens Alexandrinus rectè publicano, ac diro bonorum exactori similem dicat, *Somnus*, inquit, *non secùs ut publicanus, dimidium vitæ tempus nobiscum dividit*. Periculosus denique ac noxius somnus, interprete S. Augustino, est incuria quædam Prælatorum in custodiendo suo grege; hic enim, veluti draco magnus & rufus, quem Joannes Apocalypticus tertiam stellarum partem caudâ suâ trahentem vidit, immanem spiritualium bonorum trahit ruinam; in eoque censetur altissima Divinæ providentiæ ratio subditorum scelera punire, quod patiatur Præsules ac Principes muneri suo indormiscere, otio torpere, officii sui obligationem perfunctoriè attendere, levibusque passibus debitorum suorum momenta transire. Nahum Propheta author est, Niniven, civitatem magnam, populo æquè ac vitiis frequentem, non ob aliam causam esse à Chaldæis dirutam, ac incendio vastatam, nisi propter incuriam & negligentiam Pastorum, *Custodes tui quasi locusta, dormitaverunt Pastores, sepelientur Principes tui*

Somnus corporis & animæ. *Jul. Cæsar Scal. Ep. 2.* *Hier. 12. 11.* *S. Clem. Alex. 2. Pædag. cap. 9.* Prælatus negligens. *Apocal. 12.* *Nahum 3. 17.*

530 De Piscina testatur Seneca. *Lapillus in piscinam aut lacum missus, circulos facit innumerabiles, & hoc idem in flumine non facit*; rationem subdit, *quia omnem figuram aqua fugiens disturbat*. Emblemati subscribes. FORMANDIS ORBIBUS APTA. Ita mens quieta sanctis cogitationibus & piis desideriis, veluti totidem cœlestibus orbibus, in ipsa efformandis aptissimam se offert, cùm contra animus terrenis negotiis turbatus, omnem virtutum figuram respuat. Verissimè Origenes. *Quamdiu quis permistus est turbis, & in multitudine fluctuantium volutatur, non vacat soli Deo, nec segregatus est à vulgo, nec potest esse sanctus.*

Senec. lib. 1. Quæst. Nat. c. 2. Quies religiosa. *Origenes Hom. 12. super Levit.*

PUTEUS.

CAPUT XXVIII.

531. QUò plus aquæ è puteo trahitur, eò evadit salubrior. Vnde lemma. HAURIENDO SALUBRIOR. Ita iis, qui eleemosynis erogandis dant operam, multò plus salutis ac commodi è bonis effusis, quàm è reconditis accrescit. S. Ambrosius. *Tibi proficit*, inquit, *quidquid inopi contuleris. Tibi crescit, quidquid in pauperes erogaveris.* Philo Hebræus eâdem metaphorâ significavit, viros eruditos è docendi munere prolixiorem sapientiam conquirere. *Sicuti fontes salientes*, inquit, *si multùm aquæ auferatur, non tantùm non diminuuntur, sed dulciores etiam multò redduntur; ita scientia non decrescit docendi officio, sed magis etiam magisque fit dulcior: nonnunquam etiam augetur, si in discipulos & familiares transfertur.*

Eleemosynæ. *S. Ambros. l. de Nabuth c. 12.* Docere. *Philo l. de somniis & de gigant.*

532. Alii subscripsêre puteo. FIT PURIOR HAUSTU. vel. MOTU CLARIOR. Ita assidua exercitatio conservandæ corporis & animæ sanitati longè meliùs consulit, quàm si membra inerti otio diffluant. S. Clemens Alexandrinus. *Putei, qui hauriuntur, emittunt aquam magis perspicuam; corrumpuntur autem hi, quorum nullus est particeps. Sic exercitatio salubrem habitum ingenerat, & spiritibus & corporibus.*

Exercitatio. *S. Clem. Alex. l. 1. Strom.*

533. S. Basilius in illud Lucæ, *Destruam horrea mea &c.* ait, *Sicut putei continuò exhausti, & copiosiore, & pulchriore fluunt aquâ, dimissi verò & quieti facilè putent; sic & opes reconditæ inutiles sunt, translatæ in pauperes fructum pariunt.* Hac authoritate nixus, puteo inscripsi. COPIOSIOR HAUSTU. Enimverò res nostra domestica tantò plus incrementi sortitur, quantò majore charitate aliorum egestati succurrimus. Vide sis Pædagogiam S. Clementis Alexandrini, ad hoc propositum opportunissimum.

S. Basil. hom. in Luc. 12. Eleemosyna. *S. Clem. Alex. l. 3. Pædag.*

534. Nonnemo, charitatis & eleemosynæ erogandæ studiosus, se ipsum Putei Emblemate repræsentavit; addito lemmate. HAURIAR, NON EXHAURIAR. Securus enim vixerat, futurum, ut divitiæ, copiosa manu in Deum ac pauperes effusæ, nunquam deficiant, majorique semper affluentiâ crescant. S. Basilius, ubi avaros divites acri invectivâ perstrinxerat, subjungit. *Qui dando Divina gratia confidunt; puteos imitantur, qui continuò exhausti, minimè deficiunt, sed duplo copiosiores evadunt.*

Eleemosynarius. *S. Basil. hom. 3. in Divit. avaros.*

535. Aqua

— — *VIRES instillat, ALITque Tempestiva quies: major post otia virtus.*

Protectio Principis. 505. Fons, salientium aquarum vehementiâ globulum æneum in aëre sustentans, epigraphen tenet. EXTULIT, ET SUSTINET. Magnatum favores hinc describuntur, qui clientes, olim à se sublevatos, assiduo patricinio tuentur. Certè

Redemptio humana. optimus Deus hominem, non fine sapientiæ prodigio è luto productum, ad vultus Divini imaginem repræsentandam sublevavit; eundemque, ne præceps dilaberetur, copiosâ sanguinis sui virtute ab interitu vindicavit. D. Joanne teste, *sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. Causa hujus tanta dilectionis Divina*, inquit Joannes Silveira, *fuit vehemens desiderium, ac studium nostræ salutis, ut hominem, quem creârat, non desereret, sed omnibus modis adjuvaret.* Unde sanctus Augustinus. *Melius te potest servare, qui te potuit, antequam esses, creare.*

Ioan. 3.16. Io. Silveira. lib. 4. cap. 5. num. 254. S. Aug. de Verb. Apost. serm. 5. c. 2.

Bonitas Dei. 506. Bonitatem ac beneficentiam Divinam haud incongruè è fonte metieris, qui vicinos canales locuplete aquâ imbuens, epigraphen tenet. SEMPRE VERSA, E NON SCEMA. Id est, EFFUNDIT, NEC DEFICIT. S. Basilius de Deo differens, *Fons est*, inquit, *& bonorum omnium radix, non in se ipso bonorum continens divitias, sed in universos diffundens, & plenus tamen permanens.* Porrò

S. Basil. Hom. 12. in Ioan.

Sacra Scriptura. Sacra Biblia perennis fontis sunt æmula, ut quæ recentes identidem conceptuum liquores, citra diminutionem, suppeditant. Unde S. Joannes Chrysostomus. *Ex quo Paulus vixit, quingenti jam elapsi sunt anni, totoque hoc tempore, multi tum Commentatores, tum Doctores ac Interpretes multa sæpè inde hauserunt, nec tamen repositas mihi divitias exinanire valuerunt. Non est sensibilis hic thesaurus, & idcircò non consumitur à multis effodientium manibus, sed augetur & multiplicatur, &c.*

S. Ioann. Chrysost.

Magister Prædicator. 507. Quisquis alios docere cupis, omnium primò te ipsum virtutibus instituas, necesse est. Abbas Certanus illud, non sine ingenio, è fontis concchâ demonstrat, quæ aquis repleta, epigraphen tenet. PLENA REFUNDIT. Eruditè Jacobus Billius.

Iacob. Bill. lib. 2.

Concha prius sese liquidis ingurgitat undis,
Tumque superfusas plena refundit aquas;
At contra exiguos latices simul atque canalis,
Cepit, quam cepit, mox quoque reddit aquam.
Cernimus, heu, multos hâc tempestate canales,
Penè etenim vacuo pectore quisquis docet.
At vix invenias multis è millibus unum,
Qui conchæ similem se prius esse ferat.

S. Bernard. serm. 18. in Cant. S.Bernardus. *Quod tuum est*, inquit, *spargis & perdis, si priùs quàm infundaris totus, semiplenus festines effundere. Si sapis, concham te exhibebis, & non canalem. Hic penè simul & recepit, & refundit. Illa donec impleatur, expectat, & sic quod superabundat, sine damno communicat.* Imò affirmatè dico, animam, virtutum liquore istar fontis repletam, oon posse non in aliorum utilitatem exundare. Authoritatem suam interponit S. Joannes Chrysostomus. *Nam qui mansuetus est, ac modestus, & misericors, & justus, non intra se tantummodo hæc rectè facta concludit, verùm in alterum quoque utilitatem præclaros hos faciet effluere fontes.*

S. Io. Chrys. Homil. 1. in Matth.

Liberalitas. Docere. 508. Idem Certanus aquis, è fontis siphone sparsis, inscripsit. RECIPIT, ET REFUNDIT. Hinc discas velim, tam doctrinam, quàm divitias æquo ac liberali animo in alios esse erogandas. Salo-

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath, Tom. I.

monis Proverbium est, *Deriventur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas divide*; seu interprete Rabano, *Cùm ipse servaveris, tunc & aliis prædica, & in magna auditorum multitudine Divina eloquia juxta uniuscujusque qualitatem dispensa.* Quod Rabanus de scientia; idipsum etiam de divitiis monet Seneca. *Sic demus, quemodo vellemus accipere. Ante omnia libenter, citò, sine ulla dubitatione, &c.*

Prov. 5.16. Raban. in hunc loc. Senec. lib. 2. Benef. c. 1.

509. D. Octavius Boldonus fonti, per montis vortices deorsùm præcipitato, subscripsit. PERPETUO SONITU. Nempe in salebris ac miseræ hujus vitæ decursu, orationis nostræ voces nunquam non versus Deum personent. Providè hortatur Apostolus. *Sine intermissione orate.* Pulchrè S. Ephræm, post enumeratas plurimas Orationis utilitates, tandem subjungit. *Oratio Jonæ Prophetæ balænam pro domo concessit, & Ezechiam ex portis mortis ad vitam reduxit, ipsisque tribus pueris in Babylone flammam ignis in flatum roris convertit.* Ideoque concludit, *Nulla est alia in tota vita humana pretiosior oratione possessio.* Porrò eodem Emblemate significatur, famam virtutis esse comitem individuam, ac nunquam intermorituram. Claudianus in laudem Probini Consulis canit.

Oratio. 1 Thessal. 5. 17. S. Ephraem. Tract. de Oratione. Virtus immortalis.

Claud. de Probini Consulatu.

Vivit adhuc, completque vagis sermonibus aures Gloria fusa Probi: quam nec ventura silebunt Lustra, nec ignotâ rapiet sub nube vetustas.

510. Inter cætera Berlingerii Gessi Senatoris Emblemata nobilem fontem videre est, qui, aquis mirâ varietate in diversas partes diffusis, epigraphen legendam offert; L' ARTE, CHE TUTTO FA', NULLA SI SCOPRE. Id est. ARTE RECONDITA. Ad verbum Torquatus Tassus.

Tass. Gerus. Liber. Cant. 16.

Poiche lasciar gli avviluppati calli,
In lieto aspetto il bel giardin s' aperse,
Acque stagnanti, mobili cristalli,
Fior varii, è varie piante, herbe diverse,
Apriche collinette, ombrose valli,
Selve, è spelonche in una vista offerse.
E quel che'l bello, e'l caro accresce all' opre,
L'arte, che tutto fà, nulla si scopre.

Orator. Prudens Orator facundiæ suæ artem non ostentat, sed quantùm licet, reconditam tenet; præceptionis Aristotelicæ memor. *Oportet artem ita obscurare, ut non ex ullo apparatu, sed omninò naturaliter dicere videamur.*

Aristot. l. 2. Rhetoric.

511. Ex Aristotelis sententiâ perpetui fontes reperiuntur, aëre nimirum novam semper aquarum materiem suppeditante. Eò reflectens Franciscus Raulinus, copioso fonti inscripsit. ARCANUS DUM SUPPETET AER. Magnatem quendam hæc imago repræsentat, quem amici cujusdam mors dolore tam arcto compresserat, ut eundem, dum sibi vitæ aër spirabit, assiduo lachrymarum fluxu sit prosecuturus. Eodem Emblemate gratitudinem, nunquam defectutam, significare licet. Cæterùm SS. Apostolos huic fonti non absimiles dixerim, qui arcano Spiritûs Sancti aëre repleti, mox orbem universum ad ipsum usque vitæ suæ finem saluberrimis S. Evangelii aquis assiduò irrigârunt. *Repleti sunt omnes Spiritu Sancto; & cœperunt loqui, &c.* In hunc locum Sanctus Augustinus. *Flatus ille*, inquit, *à carnali palea corda mundabat; ignis ille fœnum veteris concupiscentiæ consumebat; linguæ illæ, quibus loquebantur à Spiritu Sancto impletis,*

Aristot. l. 1. Meteor. c. 13. Gratitudo. Apostoli. Act. 2. 4. S. August. serm. 187. de Temp.

Digitized by Google

Calamitates utiles.

535. Aqua putealis, urente Sirio, antiperistasis beneficio, frigescit; contrà verò, rigente hyeme, incalescit. Unde lemma. ALGET, CUM CÆTERA CALENT. vel, FRIGET IN ÆSTU. Et vicissim, CALET, CUM CÆTERA FRIGENT. vel, HYEME CALET. Eadem effecta, si moraliter spectentur, etiam in hominibus perfectis videre est. *Justi*, Bereotio teste, *in hyeme tribulationis fervescunt, qui in æstate prosperitatis tepescunt.* Lemma, *friget in æstu*, invidis est proprium, qui è benigniore aliorum fortunâ immensum tristitiæ frigus concipiunt: alterum econtra, *calet cùm cætera frigent.* charitatem Divinam exprimit, tantò amplius in hominum amorem succendi solitam, quantò magis in cœlestibus ipsius obsequiis obriguêre. P. Aloysius Novarinos Dei servis, ingenti erga ipsum ardore ac reverentiâ inflammatis, id consilii suggerit. *Sicuti putei, quantò extrà vehementius frigus omnia adurit, & glaciescit, tantò à frigore sunt alieniores: ita & qui Dei servi, cùm mundus Divini amoris æstu viduus, noxio gelu obsidetur, in Dei amorem ardentius feruntur: & cùm tribulationis glacie obsepiuntur, in Dei obsequium & cultum magis æstuant.*

Bercor. Reduct. mor. l. 2. num. 4.

Invidus.

Charitas Dei.

Servus Dei.

P. Novar. Aqu. Nuptial. n. 1148.

Sapientia.

536. Sapientiæ thesauros admodum esse profundos, & è vulgi oculis penitùs absconditos, Puteus demonstrat; quem hoc lemmate insignivi. IN ABDITIS HUMOR. Verissimè Siracides. *Sapientia enim doctrina secundùm nomen est ejus, & non est multis manifesta.* Unde, quod acutè observat P. Joannes Pineda, *Sophia à zopha, id est à caligine dicitur, quasi in caligine, & ignoratione delitescens.* Ad mentem nostram Philo, *Mihi videtur*, inquit, *hic puteus significare scientiam, quæ suâpte naturâ in profundo sita est, non in superficie, nec in propatulo solet esse, sed in abdito, &c.* Et Sanctus Ambrosius. *Quid enim est puteus aquæ vivæ, nisi profunda altitudo scientiæ?*

Eccles. 6. 23

Io. Pineda in Iob. c. 28. 18 n. 6.

Philo l. de somniis.

S. Ambros. l. de Isaa. c. 4.

Sapientia cum labore acquiritur.

537. Sapientia & scientia, instar putealium aquarum, sui acquirendi copiam nonnisi difficillimè exhibent. Unde lemma puteo præfixum. CUM LABORE EXTRAHITUR. Emblemati firmando sufficeret equidem S. Clementis Alexandrini authoritas, *Sudor ante virtutem positus est*; placuit tamen etiam P. Joannis Pinedæ mentem subnectere, qui in illud Jobi, *Trahitur autem sapientia de occultis*, non sine ingenio ait, *Trahitur, propriè attrahitur vel extrahitur, nescio quam prolongationem, aut longanimitatem in attrahendo & operando videtur hoc verbum indicare: quasi dicat; protrahitur sapientia de occultis, vel prolongatur ejus attractio, aut longanimiter laboratur in ejus attractione.* Cæterùm, Bercorio authore, avaros quosdam divites non incongruè puteos animatos cognominaveris; quippe è quorum sinu vix ulla eleemosynæ guttula etiam ingenti conatu in egenorum levamen extrahi potest. *Multi divites*, inquit, *in tantum sunt avari, quod, more putei, vix, & cum maximo labore potest aqua eleemosynarum inde extrahi, & haberi.*

S. Clem. Alexan. lib. 4

Io. Pineda in Iob. 28. 18

Eleemosyna.

Bercor. Reduct. l. 7. n. 2.

Maria V. immaculata & auxiliatrix.

538. Puteus aquarum viventium, tametsi è mari scaturiens, totus tamen dulcis est. Lemma. DULCIS; TAMEN A MARI EST. Mariam Virginem, sine labe originariâ conceptam, hæc imago demonstrat; ad quam etiam, ceu aquam suavissimam, inter omnes mundi amarores confugere licet; Unde à Richardo de S. Laurentio cognominatur, *Puteus semper viventis aquæ.* Et à S. Damasceno, *Fons universo orbi medicinam offerens.* Emblemati explicando sequens epigramma è P. Jacobo Masenio habeto.

Rich. à S. Laur. l. 9 p. 914.

S. Damasc. Orat. de Ass.

Ille Samaræis puteus dulcissimus undis
Hauserat ex salso flumina pura mari.
Si tibi despiant salsi nimis æquora mundi;
Fons procul impuro pura Maria mari est.

TERRA.

Terra.
Campus.
Mons. Vallis. Specus.
Æthna. Vesuvius. Abanus.
Olympus mons.
Insula.
Isthmus.
Scopulus.

TERRA.

CAPUT XXIX.

Princeps independens.

539. TOrquatus Tassus independentem & absolutam Principis Monarchiam delineaturus, sphæram terrestrem aëre circumfusam, expressit; cum lemmate. PONDERIBUS LIBRATA SUIS. vel, ut placet. SUO SE PONDERE FIRMAT. Me judice subscribes. NULLO FULCIMINE NIXA. Verbis ex Ovidio mutuatis.

Ovid. l. 6. Fast.

Terra pilæ similis, nullo fulcimine nixa.

Deus independens.

Dei hæc imago est propria, qui sua immensitate nixus, nullâ alterius ope indiget. S. Augustinus. *Ut boni simus*, inquit, *Deo indigemus; ut bonus sit, Deus nobis non indiget.* Et alibi. *Deus, in quibus est, tanquam indigentia continet; non ab eis tanquam indigens continetur.*

S. Aug. in Psal. 70. Idem in Ps. 113. Con. 1.

Principis imperiū.

540. Academici Accommodati Tarvisienses Emblematis loco globum terrestrem præferunt; addito Ovidii lemmate. STABILISQUE MANENS DAT CUNCTA MOVERI. Principis hæc idea est, qui in Regni Metropoli residens, omnes illius fines suâ virtute coërcet, commovetque. Justus Lipsius. *Ut gubernator in magna navi, flectit & regit omnia parvo motu; imò ut ipse mundi ille Rector Deus machinam hanc quatit, & movet, ipse inconcussus; ita sedatus Princeps regit Rempublicam.*

Lips. Præfat. de milit. Ro.

Vita contemplativa.

541. Academici immobiles Alexandrini Terræ globo subscripsêre. IMMOTA, NEC INERS. Vel certè, NEC INERS. Talis omninò est vita contemplativa; uti etiam otium, animi causâ à magni virtutis persona assumi solitum; tametsi enim, solâ consideratâ exteriore formâ, nihil laboris præseferant, reverâ tamen plurimum negotii volvunt.

Recreatio.

Digitized by Google

S. Bernard de vita solitaria. vunt. De vitâ solitariâ differens Sanctus Bernardus, *Otiosum*, inquit, *non est, vacare Deo, immò negotium negotiorum omnium.* Et Seneca. Seneca ep. 8 *Mihi crede, qui nihil agere videntur, majora agunt; humana. Divinaque simul tractant.* Certè Scipio Africanus, cùm à bellorum inquiete abstractus, litterarum otio vacaret, dicere consueverat, Plutarch. in Apophe. *se nunquam minus esse otiosum, quàm quum esset in otio.* Innuebat videlicet, eo tempore se plura consilia pro patriæ emolumento, quàm aliàs unquam, agitare.

Gratitudo. 542. Terra, ceu optima grati animi magistra, exhibitis beneficiis omni officiorum significatione respondendum esse, docet; quippe quæ copioso germine exculta, hanc D. Octavii Boldoni epigraphen legendam offert. REDDIT FIDELITER. S. Ambr. l. 1. offic. c. 31. S. Ambrosius, *Imitanda nobis est natura terrarum, quæ susceptum semen multiplicatiori solet numero reddere, quàm acceperit, &c.*

543. Terra informis & squalida, quia inculta, epigraphen tenet. EXCULTA VIRESCET. Ita plurima ingenia, horrido vitiorum lolio luxuriantia, Educatio solâ bonæ educationis culturâ mirificè efflorescunt. S. Io. Chrys. hom. 9 in 1. Tim. Hoc argumento S. Joannes Chrysostomus parentibus juventutem benè educandam persuasurus, ait, *Ut fundus sit optimus, cuncta molimur, & agasonem & mulionem inquirimus; cæterùm quod nobis omnium charissimum est, omninò negligimus: major nobis possessionum cura est, quàm filiorum, quorum gratia illa comparantur.* Idipsum observat S. Petrus S. Pet. Dam. serm. de S. Donato. Damianus, de S. Donato differens. *Sulcabat terram suam vomere disciplina, ut uber segetum proventus erumperet, ut illucescente gratia cœlestis radio fertilius germinaret.* S. Nilus verum illum in legis Lex Divina. Divinæ studio profectum censet, quando cordis humani terra, spinis ac egerminantibus virgultis undique formidanda, illius beneficio exercetur, & S. Nilus Inst. ad Monach. in res magnas excolitur. *Ut ager incultus atque sylvestris agricultura diligentiâ mansuescit, sic animus, peccatorum sentibus horridus, Divina legis studio purgatur, atque excolitur.*

S. Ecclesiæ persecutores. 544. Terra, vomeris dutione subacta, inscriptionem refert. VULNERE VIRESCIT. Vel, SAUCIATA FERACIOR. Ita S. Ecclesia, persecutionum tyrannide acerrimè laniata, in amplissimas SS. Martyrum palmas excrevit. S. Hieron. in vita Malchi. Theodoret. l. 9. ad Leg. *Persecutionibus crevit, martyriis coronata est*, inquiebat S. Hieronymus; cui assentiens Theodoretus; *Cruor ille cæsorum corporum*, inquit, *irrigatio quædam erat novis in Ecclesia emergentibus plantis.* Cæterùm eidem Emblemati non abs re inscripserim. SAUCIATA FELI- Martial. l. 1 ad Lucium Epigr. 1... CIUS. Verissimum adeò Martialis effatum est.

Pingue solum lassat, sed juvat esse labor.

S. Leo Papa serm. 4 de jejunio Pent. Nam teste Leone, *Terra carnis nostra, nisi assiduis fuerit sauciata culturis, cito de segni otio spinas tribulosque producit, & partu degeneri dabit fructum non horreis inferendum, sed ignibus concremandum.* Greg. Comman. sonetto 8. Unde meus D. Gregorius Comaninus canit.

Deh rallenta il rigore, e'n te profonda
Lascia omai, che s'imprima, eterna piaga:
Che in te Dio sparge di sua gratia il seme.
Tal campestre bifolco il terren preme,
E lento lento con con l'aratro il piaga,
Perge ricco al fin sia messe bionda.

Educatio mala. 545. Juventus, nullis imbuta præceptionibus, intra vitiorum senticeta luxuriatur; haud secùs, atque Terra INCULTA SYLVESCIT. Vel ut meo Patri Galluzæ placet. DAT INARATA VEPRES. Verbis è Paranasside Urbani VIII. mutuatis.

Germinet tellus inarata vepres.

Apprimè S. Joannes Chrysostomus. *Quemadmodum ager, dum non proscissus, sylvescit, at passim innumeros vepres producit: ita juventus neglecta.* S. Io. Chrys. hom. 5 in Matth. S. Clemens Papa populi Christiani agros, ob prædicatorum inopiam rarò peratatos, vepribus ac vitiorum S. Clem. Pap. l. 3. Recognit. tribulis consitum iri censet. *Sicut terra, à cultore neglecta, spinas & tribulos necessariò producit: ita & sensus vester longi temporis incursù multas & noxias opiniones rerum, & intelligentias falsa scientia germinavit. Opus est nunc multâ diligentiâ ad excolendum rus mentis vestræ, ut id sermo veritatis, qui est verus & diligens colonus, assiduis excolat disciplinis.*

546. Globus terræ, perfectè sphæricus, & in aëris umbilico sustentatus, eandem cum globo cœlesti epigraphen meretur. ANGULUS OMNIS ABEST, Ad verbum Ovidius. Ovid. lib. Fast.

Terra pila similis, nullo fulcimine nixa,
Aëre subiecto tam grave pendet onus.
Ipsa volubilitas libratum sustinet orbem:
Quique premat partes ANGULUS OMNIS ABEST.

Germani ac sinceri pectoris hominem, ab omnibus Mens sincera. linguæ fucatæ pigmentis prorsus alienum, hæc idea repræsentat. Talis, ipsomet Servatore teste, extitit Nathanaël; *Vidit Jesus Nathanael venientem ad se,* Ioan. 1. 46 *& dicit de eo, Ecce verè Israëlita, in quo dolus non est.* Hunc locum interpretatus Magnus Augustinus, ait, S. August. tract. 7. in Ioan. *Quomodo dolus in illo non erat? si peccator est, fatetur se peccatorem. Si enim peccator est, & justum se dicit, dolus est in ore ipsius. Ergo in Nathanaële confessionem peccati laudavit, non judicavit non esse peccatorem. Multi autem Pharisæi, qui abundant peccatis, justos se dicebant, & dolum afferebant.* Opportunè in rem præsentem canit meus D. Salvator Carducius.

Angulus omnis abest, nitidus dum volvitur orbis,
Sic retinet nullas candida mens latebras.

547. Culturæ beneficio, terra omnis generis fruge exornatur; nam vomeris dente effractâ, miram ubertatem inducit, & postea, flavescente messe multicolorem ac ridentem undique voltum ostentat. Epigraphen è Virgilio Gambertus subdidit. MOLLITA COLENDO. Virgil. 2. Georg. v. 35.

Quare agite ô proprios generatim discite cultus
Agricolæ, fructusque feros MOLLITE COLENDO.

Cui non dissimilis Lucretius. Lucret. lib. 5.

Fructusque feros mansuescere terra,
Cernebant indulgendo, blandeque colendo.

Haud aliter agreste & horridum mentis humanæ virgultum in filiis etiamnum tenellis penitùs extirpatur, Educatio. & in amplissimum virtutis ac gloriæ ornamentum excrescit, si sedulâ curâ petarentur, colantur que. Unde Matrem compellans S. Augustinus. *Tibi*, inquit, *sunt filii: nec laudanda es, quia eos habes, sed quia piè nutrire atque educare studes. Ut enim tibi nascerentur, fœcunditatis; ut vivant, felicitatis est; ut autem sic instituantur, voluntatis est & potestatis. In illis tibi homines gratulantur; in hoc te imitentur.* S. Aug. de Bono vid. c. 14

548. Hominis improbi & ingrati symbolum è Ingratus. terrâ sylvestri ac salsâ desumere licet, quæ, tametsi omni studio exculta aut stercorata, fruges tamen desideratas nunquam profert. Unde Caroli Raneati lemma, è Virgilio desumptum. NON MANSUESCIT ARANDO. Virgil. 2. Georg. v. 238.

Salsa autem tellus, & quæ perhibetur amara
Frugibus infelix, ea nec mansuescit arando.

Ita cor humanum inter voluptatum terrenarum Voluptates. luxuriem adeò tandem amaricatur, ut nullâ Verbi aut Gratiæ Divinæ culturâ amplius mansuescere queat. S. P. Augustinus. *Non debemus intendere* S. Aug. Præfat. Ps. 124. *in homines, qui prosperantur in hoc sæculo felicitate falsâ, ubi cor eorum congelascit adversus Deum, & fit du-*

Digitized by Google

sit durum adversus imbrem gratia ipsius, ne fructum ferat.

594. Meus Concanonicus D. Alexander Luzon de Millares symboli loco agrum, locuplete tritico gravidum, depinxit; qui nocturno tempore zizaniis ac infelici lolio respersus, hanc D. Matthæi gnomam instar lemmatis referebat. INIMICUS HOMO HOC FECIT. Animæ somnus ac otii torpor hâc imagine repræsentatur; ut enim vitiorum lolia in pectore nostro spargat, opportunum tempus arripit stygius veterator adultam noctem, dum profundus otii sopor mortales incautos reddit. *Insidiator enim*, S. Chrysologo teste, *in noctibus latitat, in diebus vigilantes fugit, appetit dormientes.* Cæterùm idem gentis humanæ hostis in medio tritici, nempe in medio justorum, zizania omni conatu spargit, socios nimirum malos ac reprobos, qui electum ac nobile virtutum semen suffocent. Octo duntaxat animas, tanquam germen nobile, ex quo posteritas propagaretur, eduxit ex arca secundus orbis parens Noëmus; sed inter illas fuit unus Cham, veluti lolium in medio tritici, maledictus videlicet, & servus servorum fratribus suis. Idipsum experti fuêre Abrahamus in Isaaco, & Ismahele; Isaacus in Jacobo & Esau; Jacobus in Josepho & cæteris filiis; David in Ammone, Absalone, & aliis. Quid? quod ipsamet Divina sapientia duodecim discipulos omni solicitudine, tanquam solers agricola, excoluerit, & tamen inter illos perfidus extiterit Judas? Probè callida hæc hostis Tartarei stratagemata perspecta habuit S. Chrysologus. *Inter sanctos*, inquit, *peccatum; inter pacificos lites, inter simplices dolos, inter innocentes nequitiam serere consuevit, non ut acquirat zizania, sed ut triticum perdat, nec ut reos capiat, sed ut adimat innocentes, illudq; potissimum malignis suis suggestionibus perficit.*

Matth. 13.
omnius.
itiam.
Pet. Chrysl. serm. 97.
ocius
llus.
Chrysol. serm. 96.

550. E S. Bonaventuræ sententiâ *Terra fertilis, si diu inculta fuerit, sylvescit; si nimis cogitur fructificare, fit macra, si medium teneas fertilis perseverat.* Unde lemma. ET INCULTA STERILESCIT, ET GRAVATA. Philo Hebræus agricolas increpans, *Vos*, inquit, *cùm ex eodem fundo colligatis vere hordeum & triticum, in æstate fructus, arborem duplici cum tributo gravatam opprimitis, fieri non potest, quin exhaustus deficiat.* Ita prorsùs, si Principes populum multiplici tributo onerent, fieri non potest, quin exhaustus deficiat. Moderationem, in hoc negotio adhibendam, sapienter præivit Theodoricus Rex Italiæ his omninò verbis. *Cùm omnes Republicæ partes æquabiliter desideremus augeri, crementa tamen fiscalium tributorum justissimo sunt pensanda judicio, quia servientium imminutio est, hujus illationis accessio, quantumq; pars illa proficit, tantum se ab aqua firmitate subducit.* Eam ipsam prudentiam in corrigendis aliorum vitiis observari voluit Magnus Ethices Divinæ Magister Augustinus. *In correctione*, inquit, *tenendus est modus aptus humanitati, congruus charitati, ut nec totum, quod potestatis est, exeratur; & in eo, quod exeritur, mansuetudo monstretur.* Id quod etiam in castigando proprio corpore, & in educandis liberis observatum velim.

Bonav. Process. Religion.
tributa.
Cassiod. l. 4. 38.
Correctio.
Aug. l. 3. cont. Cresc. c. 51.
Educatio

551. Dum adhuc aureis mundus floreret sæculis, terra, quantumvis inculta, messe ac vitibus erat gravida. Epigraphen addidit P. Jacobus Masenius. TELLUS INARATA FEREBAT. Aurea rediisse sæcula, necesse est, quando M. Virgo, nulli unquam marito cognita, frugem felicissimam, Christum, protulit. Ut adeò Virgo hæc intemerata à S. Joanne Damasceno verè cognominatur, *Terra inarabilis cælestis panis.* Et à Joanne Geometra. *Terra sui semper similis, referta Divinis alimentis, arationis expers & sationis.* In rem præsentem canit Emblematis author.

Maria V. Intemerata.
S. Io. Damas. de dormit. Deip.
Io Geom. ... cap 1. Luc

Aurea cùm primo florerent sæcula mundo
Seminis ignarus fruge scatebat ager.
Aurea jam tandem redierunt sæcula; quando
Magna parit nullis cognita Virgo viris.

552. Ager, rarâ spectandus messe, epigraphen reddit. ET JUVAT, ET FALLIT. Eadem fortunæ & laboris nostri est indoles, quos nonnunquam in rem nostram copiosos ac munificos, interdum verò steriles durosque, assidua vicissitudine, experimur. Unde sapienter hortatur magnus Augustinus. *Gaudes ad tempus, noli tibi confidere; tristis es ad tempus, noli desperare*, Pulchrè Ovidius.

Fortunæ Labor.
S. August. in Psal. 93.
Ovid l. 1. de Arte.

Credita non semper sulci cum fœnore reddunt,
Nec semper dubias adjuvat aura rates.

553. Terra, seu ager, multo tempore nullis pluviis rigatus, æstu hiat, cœloque supplicat, lemma. PLUVIIS ORBATUS ARESCIT. Ita viri quique sanctissimi nonnunquam subtractam cœlestis solatii affluentiam, mentis ariditatem, & animi evagationem sunt passi. Sanctissimus Rex David seipsum lugens, *Anima mea*, inquit, *sicut terra sine aqua tibi.* Eandem de se ipso habuit querelam S. Bern. *Exaruit cor meum, coagulatum est sicut lac, factum est sicut terra sine aqua, nec compungi ad lachrymas queo, tanta est duritia cordis. Non sapit psalmus, non legere libet, non orare delectat, meditationes solitas non invenio.*

Solatia cœlestia interdum auferuntur.
Psal. 142. 6.
S. Bernard. serm. 54. in Cant.

554. Terra, ex quo maledictioni subjecta est, spinas tribulosque aculeatissimos germinare nunquam cessat. Lemma MALEDICTA HIS FRUGIBUS HORRET. Ita tentationum, bellorumque omnium seminarium caro nostra est, quam è Protoparentum peccato refractariam accepimus. *Unde bella & lites in vobis?* quærit Canonicæ scriptor Jacobus Apostolus; *nonne hinc ex concupiscentiis vestris quæ militant in membris vestris?* Eximius Scripturæ Interpres Hieronymus super illo Ecclesiastæ; *Tempus belli & tempus pacis. Quamdiu*, inquit, *in præsenti sæculo sumus, tempus est belli, cùm autem migraverimus de hoc sæculo, pacis tempus adveniet. Nemo ergò se nunc putet esse securum in tempore belli, ubi certandum est, & Apostolica arma tractanda, ut victores quondam requiescamus in pace.* Divus quoque Augustinus illud Pauli interpretans. *Non enim quod volo bonum, hoc facio. Recolite*, inquit, *vitam justi in isto tempore bellum esse, nondum triumphum.*

Tentatio
Iacob. 4.
Eccl. 3.
S. Hieron in hunc loc.
Serm. 4 de Temp.

555. Quantumcunque fertilis sit terra, certè non subacta, opportunisque pluviis non irrigata, paulatim sterilescet, nec nisi spinas, urticas, aliasque herbas aut inutiles, aut etiam noxias, proferet. Lemma. INCULTA STERILESCIT. Talis est & Religiosi sine cultura & mortificatione animus, quâ profectò opus unusquisque habet; tam imperfectus, ut virtutem comparet; quàm perfectus, ut illam conservet. Illustria prorsùs sanctæ necessariæque mortificationis hujus monumenta nobis passim reliquêre sancti Patres. S. Franciscus Borgia dicere est solitus, *Unum illum diem futurum sibi fuisse sine dubitatione ulla amarissimum, quem sine aliqua corporis afflictatione meminisset exactum.* Sententiæ illi à Servatore pronunciatæ, *si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam.* Lucas Evangelista subjungit, *quotidie.* Non vult Christus vel diem prætermitti, quo voluntatem tuam non mortifices, adeòque omnem omninò vetat intercisionem. Quare talem diem negat Climacus *in reliquorum dierum numero reponendum, sed pro perdito habendum.*

Mortificatio.
S. Borgiæ dicta & facta.
Luc. 9.
Climac. 4. 4

556 Segnillum est terræ genus in summo solo, ex quo metallarii cognoscunt subesse venam auri; quare viso illo, terram perfodiunt, latensque metallum eruunt. Lemma. AURI DAT SIGNA LATENTIS.

Pueritia.

TIS. Pari ratione pueritia in ipsis adhuc vitæ suæ primordiis det specimina minimè obscura futuræ probitatis vel improbitatis. Ovidius canit.

Ingenium cœleste suis velocius annis
Surgit, & ingrata fert mala damna mora.

Mores externi. S. Aug. in Psal. 145.

Porrò ab exterioribus hominis moribus internam illius bonitatem aut malitiam conjicere licet. Unde S. Augustinus, *Illis, quibus interiora immunda sunt, exteriora munda esse non possunt. Si volueris ut exteriora munda sint, interiora mundato.*

557. Terram, hinc vitibus, illic frumentis, oleis alibi, aliisq; frugibus pro locorum varietate spectandam, hoc lemmate insignieruot. NON OMNIA POSSUMUS OMNES. Pulchrè Ovidius.

Ovid l. 1. de Arte.

Nec tellus eadem parit omnia: vitibus illa
Convenit, hæc oleis, hic bene farra virent.

Gratia Dei variè divisa.

Idipsum de hominibus testatur Apostolus, qui Divinas gratias ita inter se distributas accepêre, ut nullus illis omnibus gaudeat, unusq; semper indigeat alterius ope. *Divisiones gratiarum sunt, alii quidem per spiritum datur sermo sapientiæ, alii autem sermo scientiæ secundùm eundem spiritum; alteri fides in eodem spiritu, alii gratia sanitatum in uno spiritu; alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum.* Et paulò post. *Nunquid omnes Doctores? nunquid omnes virtutes? nunquid omnes gratiam habent curationum?* &c. Id quod in ipsis etiam sanctis indies experimur, dum nō omnes omnibus medentur morbis, sed unus hujus, alius verò alterius mali est thaumaturgus; ut S. Appollonia doloris dentiū; S. Antonius pestis; S. August. articuli mortis &c. Nec latuit id perspicacissimum Magni August. intellectum, quando dixit. *Ita nec in omnibus memoriis sanctorum Deus miracula fieri voluit, qui dividit unicuiq; prout vult.*

1. Cor. 12. 4.

Ibid. v. 29.

Sancti Thaumaturgi.

S. Aug. ep. 173.

CAMPUS. Cap. XXX.

Educatio multùm prodest.

558. CAmpus incultus, vepribus undique consitus, penéque sterilis, aratro non procul jacente, epigraphen tenet. NON SEMPER INUTILIS. Innuit videlicet, homines, quantumvis vitiosos, si sedulò excolantur, tandem in fruges uberrimas adolescere. Eruditè Lactantius Firmianus. *Sicut in sentis ager, qui est naturâ fœcundus, exuberat: sic animus incultus, vitiis sua sponte invalescentibus, velut spinis obducitur. Sed cùm verus cultor accesserit, statim cedentibus vitiis, fruges virtutis oriuntur.* Et Cicero. *Ut ager, quamvis fertilis, sine cultura fructuosus esse non potest; sic sine doctrina animus.*

Lact. Firm. l. 6. c. 15 de vero cultu.

Cicer. 2. Tusc.

559. Ignis, intra campum accensus, supervacaneam uliginem extergit, & luxuriantes spinas absumit. Unde lemma campo inditum. EXSUDAT INUTILIS HUMOR. Vel, ut nonnemo ad explicandam ignis virtutem è Virgilio subscripsit. EXCOQUITUR VITIUM Vel, UT NOXIA PERDAT. Spiritûs S. operatio vivis his coloribus expressa cernitur, qui in flammas igneas conversus, orbem omni vitiorum libidine expurgare voluit. S. Petrus Chrysologus. *Dei oppressa dumis nationum cupiens novalia purgare, ignem mittit primum maximus magister in terra, ut quidquid naturalis squalefecerat luxus, quidquid arefecerat brumalis rigor, artifici depurgat, & consumat incendio.* Porrò expiatoriæ inferiorum flammæ vitiorum redundantiam in animabus cremant, absumuntque. Lactantius, *Justos*, inquit, *cùm judicaverit Dominus, etiam igne examinabit: tum quorum peccata vel pondere vel numero prævaluerint, igne perstringentur, atq; amburentur: quos autem plena justitia & maturitas virtutis incoxerit, ignem illum non sentient.*

Virgil. 1. Georg. v. 88

Spiritus S.

S. Pet. Chrysol. ser. 164.

Purgatorium.

Lact. l. 7. Instit. c. 21.

560. P. Vincentius Gilibertus campum, frumento consitum, sub cœlo, nimbos ac turbines minitante, depinxit; addito Virgilii lemmate. NON TALI AUXILIO. Campo enim non quidem impetuosâ ventorum injuriâ, sed suavibus pluviis & temperato solis calore est opus. Ita juventus, virescenti campo non absimilis, methodo prudenti ac discretâ, non verò violentâ aut crudeli, educatur, oportet. Plutarcho id credas velim. *Dico*, inquit, *ad liberalia studia adducendos esse pueros verbis adhortationibusque, non, mehercle, verberibus, aut contumeliosâ tractatione. Torpent & abhorrent sic tractati à laboribus, partim ob dolorem plagarum, partim ob contumelias* &c.

Virgil. 2. v. 521.

Educatio suavis.

Plutarch. de lib. ed.

561. Campus, æstivo ardore exsuccus, hiansque, opem undique E NUBIBUS, ET E MONTIBUS flagitat. Ita planè Christianorum virtus tum demum proficiet, quando & propriam operandi assiduitatem, & cœleste auxilium, simul jungere conati fuerint. S. P. Augustinus. *Non ideò de hac re solis votis agendum est, ut non subinferatur ad benè vivendum nostræ efficacia voluntatis. Adjutor enim Deus dicitur nec adjuvari potest, nisi qui sponte aliquid conatur.* Virgilius certè, ad fruges è terra recipiendas, non tantùm impigros agricolæ labores, sed insuper etiā pluvias, precibus à cœlo extortas, necessarias esse docet:

Gratiæ cooperatio.

S. Aug. T. 7. l. 2. de Peccator. meritis c. 5.

Virg. 1. Georg. v. 155.

Quod nisi & assiduis terram insectabere rastris,
Et sonitu terrebis aves, & ruris opaci
Falce premes umbras, votisq; vocaveris imbrem,
Heu magnum alterius frustra spectabis acervum,
Concussaque famem in sylvis solabere quercu.

Verissimum S. Macharii effatum est, *Requirit Deus ab homine laborem, fatigationem, ac operationem; nisi tamen de sursum apparuerit nubes cœlestis, & pluviæ gratiæ, nihil juvabit labor coloni.*

S. Machar. hom. 26.

562. Homo litteratus Principum favores ac patrocinia parvi æstimat, propriæque virtutis suæ ubertate nititur, haud secus atque campus, copiosis interluentibus rivulis irrigatus. NULLOS POSTULAT IMBRES. Epigraphen hanc è Tullio mutuam sumpsit Carolus Rancatus.

Independentia.

Te propter NULLOS tellus tua POSTULAT IMBRES,
Arida nec pluvio supplicat herba Jovi.

Et meus Caducius.

Dives ager rivis nullos sibi postulat imbres;
Alterius nec opes mens opulenta petit.

Cæterùm homo justus Divinis favoribus ac deliciis adeò copiosè fruitur, ut omnes terrenarū voluptatū blanditias contemnere audeat. Unde Dei ore Mag. Aug. *Ego sum divitiæ tuæ*, inquit. *noli attendere quod mundus promittit, sed quod promittit conditor mundi.* Et alibi. *voluptatē incorruptam concupisce; & promittentem dona ista temporalia, & totū mundū deridebis.*

Justus.

S. Aug. in Ps. 48. Idem in Ps. 69.

563. Secundiores mundi eventus assiduis calamitatum turbis esse permixtos, haud obscurè è campo disces, qui felici germinum copiâ instinctus, exitiosas ac fatales cœli nubili minas nunquam non experitur. Lemma. LÆTA DIRIS. Unde S. P. Augustin. *Deus miscet tribulationes gaudiis terrenis, ut tribulationem sentientes & amaritudinem, discamus æternam desiderare dulcedinem.* Ovidius.

Felicitas mundana.

S. Aug. in Psal. 136.

Ovid. l. 4. de Pont. Eleg. 3.

Tu quoque fac timeas, & quæ tibi læta videntur,
Dum loqueris, fieri tristia posse puta.

Concinnè Seneca Tragœdus.

Seneca in Thyeste

Nemo desperet meliora lapsus,
Miscet hæc illis, prohibetque Clotho
Stare fortunam, rotat omne fatum.

564. Campus seu ager, igne crematus, epigraphen à me recepit. DENSIOR FLOREBIT ARISTA. Sanctam Ecclesiam, inter persecutionum ardores immensum augescentem, hæc imago designat. S. Cyprianus. *Flammas plerumque agris jubet remittere, quò calore*

Persecutio Ecclesiæ.

S. Cypr. de laud. Martyr.

calore vagantis incendii circa terra spiramenta laxentur; iubet stipulas crepitanti igne torreri; ut se in altius gravida segetes tolleret, & parturientibus culmis densior arista floreret. Igitur talis & martyrii primò casus, postmodum fructus est, qui morte vitam condemnat, ut morte vitam custodias.

Dives & sapiens.

565. Campus, dum semente respergitur, epigraphen legendam offert. DITOR, UT DITEM. Ita opulentus amplissimas divitias ea conditione à Deo accipit, ut illas liberali manu in egenos effundat. Sapiens quoque compluribus scientiis ad aliorum infirmitatem juvandam à Deo exornatur. S. Bernardus acutè animadvertit, non dixisse Apostolum, *alii datur sapientia, sed datur sermo sapientiæ: aitque; Apostolus cùm de distributione bonorum loqueretur, non ait simpliciter, alii datur sapientia, alii scientia, sed addit dicens, sermo scientiæ, sermo sapientiæ, ut ostenderet, quod hujusmodi dona propter alios dantur, scilicet ut alii ædificentur.*

1. Cor. 12. 8. S. Bernard. serm. 3. ex parvis.

Mundi finis.

566. Alcibiades Lucarinus, extremum mundi diem commemoraturus, stipulas in campo accensas depinxit; addito lemmate. POST MESSEM INCENDIUM. Qui in orbe hoc depravato, libidines, usuras, homicidia aliorumque scelerum farraginem colligunt, se ipsos aptissimam æternæ flammæ materiem olim objicient. Providè hortatur S. Nilus. *Mala ne semina: messis enim prope est, & ignis excipiet spinarum agricolam.* Et Isaias. *Concipietis ardorem, parietis stipulam; spiritus vester ut ignis vorabit vos. Et erunt populi quasi de incendio cinis, spinæ congregatæ igni comburentur.*

S. Nilus Parænes. n. 112. Isa. 33. 11.

Calamitates prosunt.

567. Academicus, inter errantes Brixienses Accensus, symboli loco ignem præfert, qui in campi germina grassatus, epigraphen tenet. PER FECONDARMI. Vel, UT FÆCUNDETUR. Certè calamitatum flamma, in corde sterili ac spinoso excitata, plurimum spiritualis incrementi parit. Præclarè Lipsius. *Ipsa clementia est, in extremè ac desperatè malos non esse clementem.* Ab hac imagine non multùm abludit P. Carolus Bovius, quando campo, lappis, ac vepribus obsito, inscripsit INCENDERE PRODERIT. Innuebat videlicet, Apostolici fervoris beneficio omnia vitiorum lolia è radice iri exstirpatum, absumptumque. Ita quoque vindicantis justitiæ ardor Provincias ab omni malorum vepreto expurgat.

Lips. lib. de una Relig.

Sacerdotum fervor.

568. Campus, ut terrea ac lutea sua viscera ab hominum aspectu subducat, exteriore germinum ac florum veste integitur. Lemma, florenti campo inditum. UT PLACEAT, TEGITUR. Idipsum etiam de humano corpore, ad alliciendos aliorum oculos lascivè vestito, dicitur. Eodem Emblemate significatur, quemadmodum campus se ipso parùm prodesset, nisi externo illo germinum vestitu amiciretur; ita corporis humani vestes necessitati potius, quàm ornamento esse debere. Disertè S. Augustinus. *Quia infirmus es adeo sunt tibi multa necessaria. Opus est multum vestiariis, quia frigus pati non potes, &c. Ista fulcimenta sunt infirmitatis, non ornamenta potestatis.*

Vestes non luxui sed necessitati serviant.

S. Aug. serm. 41. de Diversis c. 16.

MONS. VALLIS. SPECUS.

CAPUT XXXI

Sapientia

569. Lantus & palma, in montis fastigio radicatæ, epigraphen legendam offerunt. ARDUA VIRTUTEM. Verbis è Silio desumptis.

Ardua virtutem profert via, scanditur primi.

Meritum Præmii.

Enimverò virtutis præmium ac gloria nonnisi multo labore comparantur. Unde è Poëtis nonnemo canit.

Virtutem posuère Dii sudore parandam.

S. Aug. in Psalm. 8.

S. Augustinus. *Peccata campi congruentissimè accipi-* Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

untur homines in carnis voluptate gaudentes, ubi nihil arduum, nihil laboriosum ascendunt.

Eminens meritum.

570. Principis cujusdam virtutem & animi majestatem Montis Emblemate expresserunt, cujus culmen supra nubes erectum, epigraphen tenet, EMINET. De Maria Virgine ait S. Bernardus super illud Apocalypsis. *Mulier amicta Sole; Defectus omnis subtus, & quidquid fragilitatis seu corruptionis est, excellentissima quadam sublimitate præ cæteris omnibus excedit, & supergreditur creaturis.*

Maria V. S. Bernard. serm. super Apoc. 12. 1.

Dignitates.

571. D. Joannes Baptista Mazzolenus symboli loco Montem depinxit, cujus culmen nive respersum, epigraphen monstrabat. CANESCIT IN ALTIS. Magnatis cujusdam hæc imago erat, qui in sublimi dignitatis fastigio collocatus, ob assiduas curas, etiamnum juvenis, totus incanuit. Dignitates enim terrenæ, quò sublimiores, tantò plus periculi, sollicitudinis, ac laboris pariunt. Experto id credes Augustino, quando ait, *Ubi me terret quod vobis sum, ibi me consolatur quod vobiscum sum. Vobis enim sum Episcopus, vobiscum sum Christianus. Illud est nomen suscepti officii, hoc gratiæ: illud periculi est, hoc salutis.* Emblemati explicando eruditum hoc distichon subjungit meus D. Carducius.

S. August. ser. 19. ex addit. à Sirmondo.

Quò magis assurgit, mage mons canescit in altis,
Hoc mage canus eris, quò magis altus eris.

Vita contemplativa.

572. Mons epigraphen tenet; DE COELO EXPECTANS PLUVIAM. Vel certè pluviis cœlestibus jam irrigatus. NON ALIUNDE. Personam spiritualem, ac cœlestibus considerationibus unicè deditam, hæc imago repræsentat; quippe quæ levandis suis necessitatibus nullas alias, nisi Divinas suppetias, expetit. David, tametsi mille calamitatibus obrutus, id tamen unum identidem ingeminabat, *Auxilium meum à Domino. Non à qualicunque,* inquit in hunc locum S. Augustinus, *quia dicuntur Domini multi, mortales miseri; sed à Domino Dominorum, ab illo videlicet, qui fecit cœlum & terram.* Prorsùs Christianè, ac è Theologiæ penetralibus Ovidius.

Spem in Deo ponere.

Psal. 120. 2. S. Aug. in hunc loc.

Quamvis est igitur meritis indebita nostris,
Magna tamen spes est in bonitate Dei.

Ovid. l. 1. de Ponto Eleg. 7.

573. Meritorum celsitudo in hominibus sanctis è majore humilitate metienda est. Id quod è Montis Emblemate discere licet, qui Sole in occasum vergente, epigraphen tenet. EX UMBRA MAGNITUDO. *Nihil est enim,* Doctore S. Hieronymo *quod ita Deo gratum faciat & hominibus, quàm si vita merito non magni, sed humilitate infimi videamur.* In hanc rem apprimè facit magni Augustini sententia. *Mensura humilitatis cuique ex mensura ipsius magnitudinis data est.*

Humilitas est mensura meritorû

S. Hieron. in ca. 19. Mat.

S. Aug. lib. de sancta virgine.

574. Montem, maris littori vicinum, & assiduis fluctibus quassatum, hoc lemmate notârunt. NEC FRANGITUR, NEC IRRIGATUR. Ita animus generosus nec adversorum casuum violentiâ dejicitur, nec blandientis fortunæ lenociniis emollitur. S. Joannem Baptistam hoc encomio insignè deprædicat S. Petrus Dam. Card. Quippe *quem vel ventosa felicitas,* cùm summi Sacerdotis & Principis Palæstini filius esset; *vel adversitas turbida,* dum nimirùm fatali Herodiadis odio exagitatus, extremo carcere affligebatur; *vel cujuslibet peccati aura tenuior non inflexit.*

Animus generosus.

S. Joann. Baptista. S. Petrus Damian.

575. Charitas Divina tantò copiosiùs exardescit, quò pluribus mundi adversitatibus excruciatur; Chimæræ, Lyeiæ monti non absimilis, qui pluviis, quamlibet cumulatis, inundatus, assiduas tamen, eásque semper ardentiores flammas evomit. Lemma. QUO COPIOSIUS, EO ARDENTIUS. P. Jacobus Cartanus avarû hac imagine adumbrat, cujus desiderii ergà divitias tantò majori ardore flagrat, quò cumulatiores auri pluvias affuderis. De Charitate testatur

Charitas Dei.

Avarus.

S. August. in Psal. 9.

S. Augustinus. *Gentes extinguerent, si possent, nomen ubiq; Christianum, sed quomodo timerentur, cùm tanquam o eo sanguine Martyrum in Christo ardor charitatis inflammaretur.* De Avaro Boëtius.

Boet. li 2. de Consol Metr. 7.

— — sævior ignibus Æthna
Fervens amor ardet habendi.

Liberalitas. Princeps beneficus

576. D. Didacus Saavedra montem, nubibus pluviis inumbratū depinxit, eiq; complures aquarū rivulos in subjectam planitiem versanti, subscripsit. QUÆ TRIBUUNT, TRIBUIT. Ad hanc ideam, seu trutinam, Principis liberalitas examinanda est, qui facultates, è cœli munificentia acceptas, largâ ac generosâ manu in subditos dispenset. Theodoricus, virtutis hujus prototypon, referēte Cassiodoro, dicere solebat *Optamus cunctū diem plenū beneficiis nostris excurrere.* Iisdē coloribus bonam politiam exprimit Salomon. *Multi colunt personā potentis, & amici sunt dona tribuentis.* Et rursùs *Victoriā & honorē acquiret, qui dat munera; animam autem auferet accipientiū.*

Cassiod l. 2. Epist. 11. Prov. 19. 6. Prov. 22. 9.

Favor Principū periculosus.

577. Aulicus, quò Principi familiarior, eò gratiæ perdendæ existit vicinior. Saavedra hanc aulæ vicissitudinem penicillo adumbrans, montem exprimit adeò sublimem, ut vertice cœlum penetrâsse videatus, qui tamen crebro fulmine è cœlo impetitus, epigraphen præfert. JOVI ET FULMINI. In eandem sententiam concedit Horatius.

Horat l. 2. Car. Od. 10.

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus, & celsæ graviore casu
Decidunt turres, feriuntque summos
Fulgura montes.

Sen. in Hyppolit. Act. 4

Et Seneca Tragœdus.

— — — Cœlo
Jupiter alto vicina petit. Et paulò post.
Circa Regna tonat.

Sines. de Regno.

Sinesius post adductam veterem illam parœmiam, *Procul à Jove, procul à fulmine,* subjungit, *quod eorum causa qui cum familiaribus suis* (de Tyrannis loquitur) *insidiosè versantur, multò tutiorem esse docet otiosam cum securitate vitam, quàm ea omnia pericula, quæ in illustri vitæ statu reperiuntur. Simul enim atq; ob tyranni gratiam beatus aliquis prædicari cœpit, mox in ejusdem offensionem incurrens, miseratione dignus existimatur.*

Peccatores felices

Peccatores quoque, dum felicitatis apicem jamjam ambabus manibus videntur complexi, iræ Divinæ fulmine subitò præcipitantur Davidem audi testem oculatum. *Vidi impium superexaltatum & elevatum sicut cedros Libani, & transivi, & ecce non erat* Unde S. Nilus. *Luge peccatorem felicem, gladius enim justitia imminet.*

Psal 36. 35. S Nil, Paran n. 94

Paupertas secura

578. Mons, fulmine percussus, epigraphen tenet. HUMILIORA MINUS. Hoc sensu Seneca.

Sen. in Hyppol. Act. 3. ibid Act. 4.

Minus in parvis fortuna furit. Et alibi.
— — — Humida vallis
Raros patitur fulmina ictus:
Tremuit telo Jovis horrisoni
Caucasus ingens, Phrygiumque nemus
Matris Cybeles metuens, cœlo
Jupiter alta vicina petit;
Non capit unquam magnos motus
Humiles tecti plebeia domus.

Invidia. *S. Cyprian de jeju. Cler*

Invidia, instar fulminis, solos Magnates sibi metam destinat; pauperibus impunè dimissis. S. Cyprianus. *Acrius divitibus quàm pauperibus invidetur, & non inopes, sed locupletes inquietat infestatio sæva latronum. Plus Duces & Principes, quàm milites ab hostibus appetuntur in pugna: & violentiùs propulsantur ventis & turbinibus culmina quæcunq; sunt altiora, &c.*

Claud l. 1. de Rapt. Proserp.

579. Mons horridus & saxeus omnes nubium, coruscationum, fulminum, cæterarumque imminentium tempestatum minas contemnit. Unde Dominici Gamberti lemma. HAS DESPICIT IRAS. Haud multùm alites Claudianus.

Despicit Ionias protentis rupibus iras.

Animi generosus.

Militis magnanimi hoc ectypon dixeris, qui efferatas atque exæstuantes Bellonæ iras provocare audet.

Peccator obstinatus.

Porrò peccatoris cor, instar saxi obstinatum, irato cœlo temerè & fastuosè obluctatum, veluti à supplicii Divini fulmine penitùs securum.

Justus. *Ps. 26. 1.*

Denique justus calamitates ac minas illas omnes, quas vel mundus vel dœmon adversùs ipsum minantur, generosè spernit, soloque Deo, ceu basi suâ inconcussâ, nititur. Prototypi loco Davidem considerato. *Dominus protector vitæ meæ,* inquit, *à quo trepidabo? si consistant adversùm me castra, non timebit cor meum.* In hunc locum S Augustinus. *Adversùs me si contradicentium conspirans multitudo consistat, non timebit cor meum, ut in eorum partes transfugiam. Si exurgat in me persecutio hujus sæculi, in hac, quam cogito, petitione figam spem meam.*

S. Aug in hunc lo.

Peccator obstinatus.

580. Montes nonnullos, veluti Libanum, montem S. Bernardi, aliosque complures adeò sublimes reperire est, ut nives ac glaciem nec inter æstivos ardores amittant. Horum aliquis à radiis solaribus intra æstiva signa percussus, illam mei Patris Gallinæ inscriptionem è Poëta quodam Italo sustinet. VESTE AD ONTA DEL SOL MANTO DI GELO Id est. VEL SUB SYRIO RIGET. Judæ Iscariotis, alteriusve cujuslibet obstinati peccatoris durities hoc symbolo significatur, qui licet liberalissima Solis Divini luce instructi, nunquam tamen commoventur, sed magis semper congelascunt. Eruditè meus Carducius.

Flammante Phœbi incendio regnat gelu:
Cœli æstuante Amori cor Judæ riget.

SS. Eucharistia.

Cæterùm mens humana, superbiæ, aliorumque vitiorum tumore elata, frigus suum nunquam, etiam inter ipsos Divinæ præsentiæ, Sanctissimæ Eucharistiæ, aut sanctæ societatis ardores deponet. Gratia enim Divina nonnisi in humilia & simplicia hominum corda vim suam exercet. Unde de SS. Eucharistia ait meus Concanonicus Thomas Kempensis. *Domine in simplicitate cordis mei, in bona firma fide, & in tua jussione, ad te cum spe & reverentia accedo. Unde tuam precor clementiam. & specialem ad hoc imploro mihi donari gratiam, ut totus in te liquescam, & amore perefflnam, atq; de nulla aliena consolatione ampliùs me intromittam. Est enim hoc altissimum & dignissimum sacramentum salus animæ & corporis, medicina omnis spiritualis languoris, in quo vitia mea curantur, passiones frænantur, tentationes vincuntur aut minuuntur, gratia major infunditur, &c.*

Tho. Kempens. de Imit. l. 4. cap 4.

Pauper virtuosus

581. Physicis observatum est, Montes, auro prægnantes, exteriorem formam arboribus, omnique alio virore spoliatam habere. Unde Franciscus Raulinus montem, aspectu sterilem & infœcundum, hoc lemmate insignivit. SINU PRETIOSA RECONDIT. Eorum hæc idea est, qui in hominum conspectu pauperes, infelices, omnique ope destituti, domi suæ immensum virtutis thesaurum habuêre reconditum. Tales fuêre Diogenes, Socrates, S. Franciscus, S. Alexius, aliique. In rem præsentem Magnus Augustinus. *Arca exinanita est auro, cor plenum est fide Foris pauper es, sed intus dives es.* Et alibi. *Omnes divites boni fideles. Nemo se contemnat pauper in cella, dives in conscientia.* Meus D. Salvator Carducius canit.

S. Aug in Psal. 64. Idem serm. 212.

Sub vilis mons ecce sinu pretiosa recondit;
Pauperies & opes religiosa tegit.

582. E complurium authorum, veluti Diodori, Lucretii, Marianæ, aliorumque sententia firmatum est, igne intra montium quorundam sylvas excitato, mox auri argentique venas liquefieri, & instar rivulorum palam discurrere. Unde Raulinus, arboribus in monte succensis inscripsit. EFFLUET AURUM

Diod l. 6. Lucret l. 5. Mariana de reb Hisp. lib 1. c 5.

mor li-eralem cit. AURUM. Eâdem planè ratione, ubi amoris flamma ardet, ibi aurum in pauperes liberaliter effluit. S. P. Augustinus. *Justus, qui non habet extrinsecùs facultatem, habet intrinsecùs charitatem. De charitate, quanta erogat, & non finitur? Etenim si habet foris facultatem, dat ipsa charitas ex eo quod habet. Si autem non invenit foris quod det, dat benevolentiam, præstat consilium si potest, præstat auxilium si potest. Habet semper unde det, cui plenum pectus est charitatis.* Porrò grassante persecutionum incendio, nobilissimi cùm mentis generosæ, tum divitiarum thesauri in alios dispensantur. Experimentum habeto in S. Laurentio, qui flammis à Tyranno infestatus, *Thesauros Ecclesiæ dispersit pauperibus.*

Aug. al. 36. ...one. 2.

Lau-rentius.

583. Mons Atlas, cui cœlum impendet, epigraphen à Patre Jacobo Masenio subjunctam habet. QUOD NON CAPIT, ACCIPIT. Ita MARIA Virgo Deum, nullis unquam circumscribendum terminis, angusto suo sacratissimo utero complexa est. Unde à S. Joanne Damasceno vocatur *Mons, qui collem omnem ac montem, id est Angelorum & hominum sublimitatem exsuperat.* Et à S. Petro Chrysologo, *Virgo, major cœlo, fortior terrâ, orbe latior: quæ Deum, quem mundus non capit, sola cepit.* Emblematis mentem sequenti epigrammate explicat P. Masenius.

Maria V. gravida.

Jo. Dam. ...ac. 3. de ...s. B. V.

Pet. Chry. ...rm. 143.

Cernis Atlantiaco libratum vertice cœlum,
Pendet ut immensus monte minore polus.
Augustâ dum Virgo Deum complecteris alvo,
Tu locus es moli, quæ fuit absque loco.

584. Mons excelsus, in profundam vallem declivis, epigraphen tenet. NON EST SINE VALLE. Ita nullum unquam in virtutum progressu sublimem videbis, qui humilitatis valle careat; imò tantò quisque erit humilior, quantò sublimior. S. Augustini consilium est. *Altus vis esse, ut habitet in te Deus, humilis esto & tremens verba ejus.* Certè *Christus*, eodem Augustino teste, *fuit humillimus inter manus inimicorum, altissimus super verticem laudantium Angelorum.* Beatissima Virgo, sicuti fuit inter homines altissima, ita & humillima. Unde sicuti à S. Ruperto cognominatur. *Mons montium, Virgo Virginum*; ita & à S. Bonaventura, *Vallis vallium.* Pulchrè in rem præsentem canit P. Jacobus Masenius.

Humili-tas.

S. Aug. in Psalm 91. Idem in Psal. 62.

Christus humilis.

Maria V. humilis.

S. Rupert. l. 9 in Cant. in f.

S. Bonav. in Specul. B. V.

Quò major sublatus humo mons surgit ad astra,
Hoc hiat in valles, deprimiturque magis.
Virgo parens summi, licet exaltata, Tonantis,
Quò major superis, hoc sibi visa minor.

585. Sol exoriens omnium primò in montibus refulget. Unde Mons, nascenti Soli expositus, epigraphen tenet. HOS LUX PRIMA FERIT. De SS. Apostolis ait Magnus Augustinus. *Quando oritur Sol, priùs luce montes illustrat, & inde lux ad humillima terrarum descendit. Sic quando venit Dominus noster Jesus Christus, prius radiavit in altitudinem Apostolorum, prius illustravit montes, & sic descendit lux ejus in convallem terrarum.* Porrò Deus, ceu Sol æternus, suos favores ac divitias potissimùm in Principes spargit, ut ipsi postea aliis beneficos se exhibeant. Emblematis author, P. Jacobus Masenius in encomium Illustrissimi D. Fabii Chisii, postea Alexandri VII. Pontificis Maximi, canit.

SS. Apostoli.

S. Aug. in Psal. 35.

Princeps beneficus.

Quæ sensim radiis lustrat vigilantibus orbem,
Lux prior in vastis montibus orta micat.
Et quæ fusa polos illustrat gratia vulgus,
Hæc prior in vastis mentibus orta micat.
Quæ te Magne Fabi fecrevit gratia vulgo,
Hæc gratum vulgo te magis esse facit.

586. GEnius, per montem enitens, epigraphen legendam offert. AD SUMMA PER IMA. Nimirùm quisquis sublimiorem sive dignitatum, sive virtutum apicem conscendere desideras, ab infimo humi-

Humili-tas.

humilitatis gradu exordiaris, necesse est. De Christo testatur Magnus Augustinus. *Altus ad humilia descendit, ut humilis ad alta ascenderet.* Rursùs de Illustrissimo Fabio Chisio canit P. Masenius.

S. August. serm. 1. de sanctis cap. 1.

Scande, sed in primos gradiens enitere colles,
Qui stetit in summo vertice trivit humum.
Et sensu sensim venies ad summa per ima:
Unus erit virtus gressus, & alter honor.
Hoc opus, hic labor est, quo te meruisse putamus,
Ut decus, ut veniat parta labore quies.

Dan. 2.

Auxiliũ Dei.

587. Lapis, de monte abscissus, idolum cadendo obtriuit; uti vaticinatus est Propheta Daniel. Unde Emblemati subscribes. VIS OMNIS AB ALTO EST. Nimirùm quidquid virtutis habemus, id omne à solo Deo proficiscitur; sive enim hæresin, sive dœmonem, aut mundum, ceu propria hominum flagitiosorum idola superamus, victoriam illam nemini alteri, nisi auxilio Divino debemus. Unde S. Augustinus. *Illis resistendum est, qui putant sine adjutorio Dei, per se ipsam vim voluntatis humanæ, vel justitiam posse perficere, vel ad eam tendendo proficere.* Et alibi. *Omne crimen quod facimus, vel peccatum, nostra est negligentia, & omnis virtus & sanctitas Dei est indulgentia*; P. Jacobus Masenius hoc symbolo demonstrat, Fabii Chisii virtute ac potentiâ omnem flagitiosorum aut hæresum malitiam obrutum iri. Ipsummet canentem audi.

S. Aug. de spir. & litt. cap. 2.

Idem de verb. Dom. serm. 7. c. 3.

Princeps.

Novimus, antiquis celebrata insomnia fastis,
Ficta licet, veri promeruisse fidem.
Idoli lapis est visus confringere vires,
Hæresis idolum, tu lapis esse potes.
De petra suspensus adhuc minitare ruinam,
O utinam pereat viribus icta tuis!

S. Ecclesia.

588. Mons, ventis quaquà versùm impetitus, epigraphen tenet. NON MOVEBITUR. Genuina hæc sanctæ Ecclesiæ est effigies, quæ nullis unquam persecutionibus est commovenda; imò, ipsomet testante Christo, *Portæ inferi non prævalebunt adversùs eam.* S. Joannes Chrysostomus. *Quid Ecclesiâ Dei potentius esse potest: Mœnia Barbari destruunt, Ecclesiam verò ne dæmones quidem superant. Cùm oppugnatur, vincit; cùm appetitur insidiis, superat.* Eodem lemmate etiam constantem viri animum describere licet; Unde in laudem Fabii Chisii canit P. Jacobus Masenius.

Matt. 16. 18

S. Io. Chrys. Tom. 5. in Orat. de non contemn. Eccl.

Constans

Cùm fuerit oppositis Eurusq; Aquiloq; procellis,
Sæpè cadunt silvæ, culmina sæpè ruunt.
Unus ad insanas ridet mons integer iras:
Viribus hîc tantùm frangitur aura suis.
Improba vesano Fabium petat Hæresis æstu,
Cuncta ruunt: nunquam sede movendus erit.

589. P. Jacobus Masenius symboli loco sex gentilitios Chisiorum montes depinxit, addito lemmate, SEPTIMUS HIS DEEST. Vel, SEPTIMUS ACCEDET. Nimirum ad septem urbis Romanæ colles alludebat, simulque vaticinio minimè vano significabat, Fabium Chisium Senensem, post tot labores tandem, Montis septimi loco, aut Summum Pontificatum, aut certè æternæ beatitatis Olympum esse accepturum. Emblemati explicando sequens epigramma subjunxit.

Quod senos tantùm numerent insignia Montes,
Fortè tuis debes annumerare Senis.
Sed tamen Ausonios postquam colis, inclyte, Montes:
Quid modò septenos te numerare vetas?
Quod si Roma neget; Decus hoc tibi fata parabunt:
Septimus ad senos junctus olympus erit.

S. Augustinus montium nomine heroicos virtutum actus intelligit, quibus olim Olympus, æterna nimirùm beatitudo accedet. *Altitudo charitatis,* inquit idem Augustinus, *est in supernorum expectatione præmiorum; propter quam altitudinem tibi dicitur, ut sursum cor habeas.*

VALLIS. SPECUS.

590. Franciscus Raulinus, gratum Principis animum repræsentaturus, vallem depinxit, rupibus & cavernis resertam, addito lemmate. VOCEM CUM FOENORE REDDIT. Illa enim Principis sit indoles, ut beneficia, ab aliis collata, liberaliter compenset. Ad hoc propositum S. Ambrosius. *Imitanda nobis est in hoc quoque natura terrarum, quæ susceptum semen multiplicatiori solet numero reddere quam acceperit.* Et Theodoricus Rex, apud Cassiodorum. *Majora nos decet tribuere, quàm videamur à servientibus accepisse.* Hesiodi sententia est, *in referenda gratia debemus imitari agros fertiles, qui plus multò afferunt, quàm acceperunt.*

591. Cavernosæ specui inscripsi. TANTO E PIU AMPIA, QUANTO PIU S'INTERNA. Id est, interprete Reverendissimo D. Picinello, *Grandis eò magis est, quantò plus tendit ad intra.* Ad verbum Tassus.

--- --- mà quell' oscura grotta
Tanto è più ampia, quanto più s'interna.

Antro non absimilis mala consuetudo, indies evadit enormior, donec tandem in horrendam ac monstruosam vastitatem excrescat. S. Antiochus de furto disserens, ait, abominandum ac infame hoc monstrum, *primùm quidem a vilibus & exiguis rebus auspicium sumit suæ ætatis; atque temporis progressu ad magna sensim provehitur, ac tandem in difficillima quæque desinit. Eorum enim, quæ fiunt, unumquodque à minimo suum capit exordium, &c. Ubi autem ea res sumptâ paulatim alimoniâ adoleverit, grandescet jam quotidiana accessione, &c.*

592. Est propè Puteolos horribilis specus; in eam si animantia ingrediantur, aut moriuntur, aut humi dejecta mori creduntur: quæ tamen, si extracta, aquis perfundantur, mox fugitivam animam recipiunt, & è violentâ morte reviviscunt. Unde animal, intra specum illam exanime, inscriptionem præfert. VITAM REPARABIT IN UNDIS. Immensum peccato est antrum: Quisquis hoc subit, pedem non referet vivus, nisi baptismi aquis, aut pœnitentiæ lachrymis perfusus. S. P. Augustinus. *Novam vitam,* inquit, *inchoare non potest, quem veteris non pœnitet.* Et rursùs. *Hominem, si post baptismum lapsus fuerit, primò per reconciliationem, deinde per pœnitentiam credimus salvari posse.*

593. Ut aquæ suâ sponte in valles defluunt (*qui emittis fontes in convallibus*) ita Deus gratiarum suarũ imbrem depluit in humiles; & sicut valles ob aquarum copiam sunt admodum fertiles (*valles abundabunt frumento.*) ita humiles corde, & in propriis oculis

oculis tenues, propter donorum cœlestium affluentiam plurimum fructum afferunt. Unde lemma Valli inditum. FOECUNDOR AB ALTO. Disertè in rem præsentem SS.Petrus & Jacobus. *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Nec dedignatur acclamare ipsa Angelorum Regina. *Deposuit potentes de sede & exaltavit humiles: esurientes implevit bonis, & divites dimisit inanes.* Contemplare, si lubet, cum S.Augustino in humilitate rem admiratione dignissimam. *Altus est Deus; humilias te, & descendit ad te; erigis te, & fugit à te. Quare? quoniam excelsus est, & humilia respicit, & alta à longè cognoscit.* Verbis penè ipsissimis huic Emblemati subscribens idem Doctorum Phœbus, *Humiles*, inquit, *valles sunt. Si venerit aqua super altitudinem, decurrit, & desinit; si venerit aqua ad concavum, & humilem locum, & capitur & stat.* Et alibi. *Gratia pluvia est, depressa implentur, alta siccantur. Vallem facite, imbrem suscipite.*

umilis. Pet. 5. Iacob. 4. Luc. 1. Aug. ser. Ascens. Aug. de verb. Apost. ser. 9. c. 3. Idem ibid. c. 2. c. 3.

MONS ÆTNA, VESUVIUS, ABANUS.

CAPUT XXXII.

S. Martyres. 594. ÆTna, Siciliæ mons, tametsi externa facie nivibus, glacie, aliâque hyemis inclementiâ obrutus, viscera tamen perenni incendio exæstuantia habet. Unde lemma. TUTTO DENTRO DI FOCO, E FUOR DI GHIACCIO. Id est, ALGET, ET ARDET. Sanctos Martyres, aliosque viros Apostolicos, hæc imago concernit, qui persecutionum tyrannide acerrimè afflicti, à nativo charitatis Divinæ ardore nihil remittunt. S. Paulus Apostolus, tametsi *frigore & nuditate* alisque ærumnis penè oppressus, tantâ tamen charitate erga Deum flagrabat, ut incendium illud nullis hominum viribus extingui potuisset. *Certus sum*, inquiebat, *quia neque mors, neque vita &c. poterit nos separare à charitate Dei.* Inter cætera D. Pauli encomia S.Joannes Chrysostomus, *Paulus*, ait, *præ devotionis abundantia dolores pro virtute susceptos quodammodo non sensit; quotidie cœlsior, quotidie assurgebat ardentior, ovans in omni impugnatione referebat victoriam, verberibus & injuriis affectus triumphabat, &c.* Porrò etiam S. Ignatium Loyolam hoc Emblema spectabat, cùm Parisiis, juvenem quemdam ab inveterata libidine revocaturus, sese intra congelatas aquas abjecisset. In eo enim extremæ charitatis articulo omnes sanctioris Ætnæ prærogativas assecutus, exteriores corporis partes glacie constrictas, viscera vero amoris incendio immensùm accensa gestabat. Concinnè de illo P. Joannes Andreas Albertus. *In stagno riget Ignatius. Vides charitatis incendia; etiam cum frigescit, &c.*

2 Cor. 11. 27. Rom. 8. 38. Io. Chrys. hom. 3 hom. 2. Ignatius Loyola. Io. And. Alb. Elog. 4.

595. Idem mons, glacie & nive coopertus, è visceribus tamen flammas sumumque spargit. Lemmatis loco hunc Tassi versum substitui. GELIDO TUTTO FUOR, MA DENTRO IL BOLLE. Id est, EXTRA FRIGET, SED VISCERA FLAGRANT. Nimirùm Hominem castum hæc imago repræsentat, cujus pectus amore Divino succensum, exteriora carnis desideria penitùs frigida ac sopita habet. Opportunè Sanctus Augustinus. *Ardentibus spiritualibus desideriis, carnalia desideria frigescunt.* Eadem etiam amantis idea est, qui quidem alterius amore totus flagrat, aliorum tamen iniuriam etiamnum timet, suasque flammas exteriore vultu dissimulare cogitur. Hieronymus Preti de se ipso in hæc verba canit.

Castus. Aug. in psalm 118. conc. 10. Animus timidus.

Pur nel silentio i miei pensieri ascondo,
Vivo penando, e'n lagrimar mi faccio,
E moro a le speranze, al duol rinasco,
Sol di pensieri, e di sospir mi pasco:
E serbando il mio duol chiuso, e profondo,
Dentro son tutto foco, e fuori un ghiaccio, &c.

596. Eidem Monti apprimè inscripserim. ARDE, E GELA IN UN PUNTO. Id est, ÆSTUAT ALGENS. Ita homo castus inter medios libidinis igoes persistit innocuus animumque tot impuris assultibus semper opponit frigentem. S.P. Augustinus, *Surrexit libido damnabilis, suggessit, non audiatur. Ardet, non se compescit, & velles, ut non arderet. Noli dare membra, ardeat sine causa, & consumat se.* Cæterùm etiam amantem, zelotypiæ stimulis agitatum, hoc Emblema concernit. Torquatus Tassus, de Æthiopum Rege, Chlorindæ patre, canit.

Libido. S. Aug. de verb. Dom. ser. 43. c. 11.

N'ARDE il marito, e de l'amore al foco
Ben de la gelosia s'aggualia il GELO.

597. Huic monti non incongruè versiculum illum subjunges, quem in honorem cujusdam Canonicæ Regularis vir quidam eruditissimus composuit. SOTTO IL MANTO DI NEVE, HA IL COR DI FOCO. Id est, NIVEO SUB TEGMINE FLAMMAM. Nimirùm ad lineam Canonici Ordinis nostri vestem alludebat, significabatque, Virginem illam, non minus veste, quàm puritate candidam, Divino amore penitus fuisse succensam; digoam videlicet ac genuinam Magni Augustini filiam, de quo memoriæ proditum est, quod *vulneraverat Charitas Christi cor ejus*. De V. Euphrosina Vicentina, Canonica Regulari, refert doctissimus D. Joannes Georgius Grueber, ad S. Crucem Augustæ Decanus dignissimus, quod Virgo illa, ad omnem pietatem impigra, in virtutum ardore nihil unquam remiserit, sed indies magna amoris Divini incrementa fecerit. Id quod eadem ratione de S. Mechtilde, Magnâ Canonicæ Diessensis Thaumaturgâ, & de innumeris aliis antiquissimi Ordinis nostri luminibus intelligas velim. De Alano, Canonico Regulari & Episcopo Cadurcensi, refert D. Dominicus Bisselius, *Iste erga Deum amor solus & unicus in ejus corde regnabat, illudque ita possidebat, ut amore mundi nullus illic pateret aditus.* Cæterùm illius eoam hæc imago est, qui ætate jam canescens insignem animi devoti flammam in corde alit. In rem præsentem S.Bernardus. *Vincit annos animus, & frigente jam corpore, fervet sanctum in corpore desiderium, artubusque fatiscentibus, durat tamen incolumis propositi vigor &c.* D. Cyrus di Pers eodem Emblemate mulierem, annis quidem decrepitam, sed tamen libidini addictam, repræsentat.

Canonici Regulares. S. Io. Georg. Grueber in vita cap. 5. S. Mechtildis Diessensis Aotista. In vita l. 3. c. 19. Senex devotus. S Bernard. Ep. 253 ad Guarin. Vetula lasciva.

Canuta amante à Vaneggiar ti scerno
Fatt arid' esca da lascivi ardori;
Un algente Gennar mostri al di fuori,
Ed un fervido Luglio hai nel' interno.
Sempre è fanciullo Amor, sempre è Contano
Da la canicie, e se Di neui è carco:
Etna sei foco è mostro orrido è strano.

598. D. Aresius magnanimam personam Ætnæ non absimilem dicit, cujus virtus, tolerantia, ac fortitudo inter persecutionum umbras omnium maximè resplendent. Epigraphen è D. Joanne subjungit. IN TENEBRIS LUCET. De hac montis illius proprietate testatur Torquatus Tassus.

Patientia. Ioan. 1. 4. Virtus inter calamitates splendet.

Il giorno fuma,
E poi la notte il Ciel di fiamma alluma

Epict. ad Appianum l. c. 4. Simplic. in c. 13 Enchir. *Adversa res sunt*, inquiebat Epictetus, *quibus declarantur Viri*. Et Simplicius. *Neque Hercules aut Theseus, aut Diogenes, aut Socrates in tales Viros evasissent; nec humana virtutis magnitudo, quousq; progredi posset, eluxisset, nisi illos cum bestiis immanioribus, & sceleratis hominibus Deus commisisset.*

Misericordia Dei. 599. Si præcedentis symboli epigraphen, *In tenebris lucet*, cum ista permutaveris, IN TENEBRIS CLARIUS, misericordiæ Divinæ effigiem habebis; quæ claritatis suæ thesaurum tantò copiosiùs diffundit, quantò majoribus vitiorum tenebris pectus nostrum caligaverit. Sanctus Augustinus. *tenebræ sunt stulta mentes hominum, prava cupiditate, atque infidelitate cæcata. Has ut curaret atque sanaret, Verbum caro factum est, & habitavit in nobis. Illuminatio quippe nostra participatio Verbi Dei est, illius scilicet vitæ, quæ lux est hominum.* S. Aug. l. 4. de Trin. c. 2. Prudentia. Prudentia quoque clarius inter calamitatum umbras, quàm sub Divini benignioris fortunæ luce fulgurat. Virtus denique, ut superiore symbolo meminimus, Ætnæ non dissimilis, virtumque suarum flammas nonnisi ærumnis sævientibus demonstrat. Virtus inter dolores splendet. Meus D. Gregorius Comaninus, ut D. Antonio de Valle persuaderet, prosperitatem virtuti plurimùm detrimenti, adversitatem verò plurimùm utilitatis afferre, hoc discursu utebatur. Greg. Coman. p 3. Sonetto 41.

Etna, del Cielo alta colonna, ò Valle,
Quand' il polo, e la terra è bruna tutta,
Lucidi fiumi, d' ardor chiare erutta,
Fra' l gel de le nevese, orride spalli.
Illa quand' il sol dal suo stellante calle
Saetta il mondo, e l' ombra hà in lui distrutta,
D' atro foco e fumante è s' tinge, è brutta
L' aurea luce diurna, e ingiuria falle,

Postea metaphoram applicans subjungit.

e l' buon nel giorno
Prossero di virtù dà fiamma oscura:
Che piu liquida (è sia lucida) possa ei scuopre intorno
Ne le notti de quai, Di Vezzo ignude,
Qual tù, che meme has tra' l penar fi pure.

Mariæ V. fœcunditas. 600. Idem mons, è latere candidissimam nivem, ad radicem verò uberrimos fructus, germinumque vitorem amœnissimum ostentans, Aresio authore epigraphen tenet. VIRESCIT, ET ALBESCIT. Mariam gemino prodigio, simul & purissimam Virginem, & fœcundam Matrem hæc imago repræsentat. Verbis, Cedro dignissimis, in rem præsentem exclamat S. Ildephonsus. *Ecce insolito modo, insolito usu, insolito ordine in una persona, in uno corpore alternat honor Matris & Virginis, alternat pudor Virginis & Matris; alternat in generante virginitas; alternat in Virgine generandi facultas; & neutrum cedit ulli, & utrumque in alterutrum derivatur: & neutrum impeditur ab invicem, & ambo properant sibi, &c.* S. Ildeph. de Virginit. Mar. c. 2.

Senex charitativus. 601. D. Cæsarem Monti Cardinalem sub canorum nive uberrimos virtutum fructus protulisse, D. Octavius Boldonus in Ætnæ symbolo dignoscendū exhibuit; addito lemmate. IN HYEME ÆSTAS. Verissimè idipsum de S. Paulino, Episcopo Nolano, pronunties, qui, licet ad extremam egestatem redactus, ea tamen charitate adversùs proximum semper exarsit, ut seipsum ultrò captivum vendiderit, pecuniis liberalissimè in pauperem quendam, è vinculis liberandum expensis. Huic non multùm absimilis Eleazarus, è Machabæorum numero Martyr generosissimus; qui in extremæ senectutis suæ canitie vigorem adeò generosum ac juvenilem demonstravit, ut, referente Josepho Hebræo, Tyrannum his omninò verbis compellare sit ausus. *Nec te securum faciat meorum magna series annorum & tremulum corpus. Si necesse sit aliquid offerri pro Domino, vividus videbitur annis toleranti aptiam pueri, fortitudinem juvenis, & totum gaudium voluntatis.* Joseph. de Machab.

Damn. 602. Atesius immanes inferorum pœnas è monte Ætna dignoscendas proponit; addito lemmate. ÆSTU, & GELU. Diluerdè Jobus. *Ad nimium calorem transeat ab aquis nivium*; Id explicans S. Gregorius Papa, *Ibi*, inquit, *erit frigus intolerabile, ignis inextinguibilis, vermis immortalis, fœtor intolerabilis, &c.* Iob 24. S. Greg. Moral.

Propr. valor. 603. Ætna, suis flammis ondique resplendens, epigraphen tenet. PROPRIA LUCE REFULGET. Mens Emblematis erat, D. Cæsarem Monti Cardinalem proprio splendore, ac prærogativis minimè emendicatis, fuisse gloriosum. Porrò veritas nativo Veritas. suo lumine gaudet, nec sibi aliquid alieni splendoris affingi patitur. S. Augustinus. *Lumen, unde anima tanquam lucerna accenduntur, non alieno, sed proprio splendore utitur, quod est ipsa veritas.* S. Aug. in Psalm. 7.

604. Tametsi incendia, è Montis illius faucibus sparsa, vicinas habeant copiosas nives, hæ tamen nihil exinde detrimenti patiuntur. Claudianum habeto testem. Claud. l. de rapt.

Sed quamvis nimio fervens exuberet æstu,
Scit nivibus servare fidem, pariterque pruinis.

Proinde Ætna, nivibus propinqua, hanc à præclaro quodam ingenio epigraphen recepit. INNOXIUS ARDET. Innuebat videlicet, Eminentissimi Cardinalis Monti pectus in pascendis suis ovibus zelo ac charitate adeò temperatâ exarsisse, ut Zelus. nihil unquam incommodi, sed contra plurimùm semper splendoris in eas diffuderit. *Sit itaque rigor*, inquiebat S. Gregorius, *sed non exasperans; sit zelus, sed non immoderatè sæviens. Zelus enim*, subjungit S. Joannes Chrysostomus, *veniam negans, potiùs furor est, quàm zelus, & admonitio misericordiâ carens, tortura quædam est.* Unde etiam hortatur Regius Vates. *Irascimini & nolite peccare.* S. Greg. 1. p. S. Io. Chr. hab. circa præcan. Ira. Psal. 4.

605. Eidem Emblemati Carolus Rancatus illud Claudiani hemistichium lemmatis loco subjunxit. SCIT NIVIBUS SERVARE FIDEM. Vel ut alius. INNOXIA FLAMMA. Verba ex eodem Poëta desumptus: Claudia.

------ fumoque fideli
Lambit contiguas innoxia flamma pruinas.

Innoxiam flammam dixeris iram illam, de qua Divinus Psaltes, superiore numero adductus, canit, Ira justa. *Irascimini & nolite peccare.* S. P. Augustinus. *Volo vos irasci*, inquit, *sed non ut peccetis; ut autem non peccetis, quibus habetis irasci, nisi vobis? Quid est enim homo pœnitens, nisi homo irascens sibi?* Ut accipiat veniam, de se ipso exigit pœnam. Porrò castus, seu, ut vocant, Platonicus amor hac imagine exprimitur, cujus ardor innocuo alterius pudori nihil detrimenti affert. Hoc sensu D. Fr. Cyrus di Pers, posteaquam amasiæ formam magna parte imminutam descripserat subjungit. Psalm. 4. S. Aug. de Verb. Dom. ser. 35. Amor castus.

Scema inte la belleza, e forse ancora
Dispar ne gli altrui cor manca il desio,
Mentre manca quel bel, che gl innamora.
Ma non scema però l' affetto mio,
Ch' og getto fral non ama, e solo adora
Un raggio inte de la beltà di Dio.

606. Mens

Amor. Anima damnata.

606. Mens in amando constans; uti etiam anima ad æternos ignes damnata, à Carolo Rancato Ætnæ non absimiles dicuntur, quæ, assidua volvens incendia, epigraphen præferat. IGNEA SEMPER ERIT. Huic lemmati è diametro oppositus Ovidius canit.

Ovid. Metamd. 15.

Nec quæ sulphureis ardet fornacibus Ætna,
IGNEA SEMPER ERIT, nec enim fuit igne semper.

Apostolus, perenni illo amoris Divini igne succensus exclamavit, *Quis nos separabit à charitate Dei?* *Nemo*, subinfert Magnus Augustinus, *nos separat à charitate Domini, minando mortem; idipsum enim quod diligimus Deum, mori non potest, cùm mors ipsa sit, non diligere Deum: Nemo ab ea separat pollicendo vitam; nemo enim ab ipso fonte separat, pollicendo aquam; &c. Postremò quis me locus ab ejus charitate divellet, qui non ubiq; tutus esset, si ullo contineretur loco?*

Rom. 8.35. S. Aug. l. 1. de moribus Eccles. c. 11.

S. Andreas Avellinus.

607. B. Andreæ Avellini cadaver igneo erat splendore visendum, simulque odorem suavissimum exhalabat; unde in ejus honorem symboli loco Ætna statuebatur, cujus fastigium illustribus flammulis coronatum, amœnissimis floribus è latere erat consitum; cum lemmate. OLET, ET ARDET. Quam epigraphen etiam suffitui, intra thuribulum accenso, subscribere licet. Oratio, quæ ex ardenti hominis justi pectore proficiscitur, suavissimum Deo odorem conciliat. S. P. Augustinus. *Oratio, purè directa de corde fideli, tanquam de ara sancta surgit incensum.*

Oratio. S. Aug. in Psal. 140.

Amor abscondi non potest.

608. Ætna, quod supra diximus, interdiu fumos, noctu verò flammas evomit. Unde fumiganti huic monti inscribes, ARCANOS EXPRIMIT ÆSTUS; seu Italicè ipsius montis ore, DI FUOR SI LEGGE, subintellige, *com' io dentro auvampo*. Veri amoris hæc idea est, qui nonnisi ægerrimè se abscondi patitur.

Ovidius.

— Quis enim celaverit ignem,
Lumine qui semper proditur ipse suo?

Guarin P. F. Atto 1. scena 2.

E Guarini scenâ id firmatum accipe.

Gia non devi tù si longamente
Celarmi la cagion della tua fiamma,
Se la fiamma celar non mi potevi.
Quante volte l' hò detto; arde mirtillo,
Ma inchiuso fuoco, e si consuma, e tace.

Prov. 6. 27. S. August. in Psal 57.

Colophonem jungit Salomon. *Nunquid potest homo abscondere ignem in sinu suo, ut vestimenta illius non ardeant?* Unde S. Augustinus de amore lascivo disserens, ait, *Concupiscentia mala quasi ardor est ignis. Ignis consumit vestem, libido adulterii non consumit animam? gestas in sinu prunas, perforatur tunica; gestas in corde adulterium, & integra est anima?*

Proprio labore agere.

609. Ætna incendii sui fomenta nonnisi è proprio sinu accipit. Unde lemma. SIBI ALIMENTA MINISTRAT. Ætnam symboli loco sibi vendicant, qui operationum suarum momenta non alieno aut emendicato labore sed propriâ industriâ perficiunt. Porrò assidua corporis adversùs spiritum in homine gliscunt incendia, fomentum subministrante ipsamet congenitâ cujusvis concupiscentiâ. Dilucidè Apostolus. *Unde bella & lites in vobis? nonne hinc? ex concupiscentiis vestris, quæ militant in membris vestris?* S. Augustinus. *Volumus*, inquit, *ut nullæ sint concupiscentiæ, sed non possumus. Velimus, nolimus, habemus illas; velimus, nolimus, titillant, blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt. Premuntur, nondum extinguuntur quamdiu caro concupiscit adversùs spiritum.*

Concupiscentia. Iacob. 4. 1. S. August. de Verb. Dom. serm. 54. c. 9.

Ignis infernalis.

610. Imaginem suppliciorum infernalium minimè obscuram in hoc Monte cernere licet, cujus ignis, nullo unquam ævo defecturus, novis semper & occultis fomentis servatur. Lemma. FLAGRAT, NEC ABSUMITUR. Opportunè Minutius Felix. *Sicut ignes Ætnæ & Vesuvii montium, & ardentium ubique terrarum, flagrant, nec erogantur: ita pœnale illud incendium, non damnis ardentium pascitur, sed inexesa corporum laceratione nutritur.* Ad hoc propositum Prudentius.

Minut. Felix in Octavio.

Prudentius Hamartigen.

— — Carpunt tormenta, foventque
Materiam sine fine datam, mors deserit ipsa
Æternos gemitus, & flentes vivere cogit.

Cassiodorus. *Absumet*, inquit, *ut servet; servabit, ut cruciet; dabiturque miseris vita immortalis, & pœna servatrix.* Hugo Cardinalis supra inferni portam hunc versiculum affigendum censet.

Cassiod. in Psalm. Hug Card.

Hic quæ vita? mori: quæ spes? superesse dolori.

611. Eidem Emblemati, monti nimirum Ætneo, flammas & saxa vomenti, subscribes. DUM EROGAT, REPARAT. Appositè Tertullianus, de æternis inferorum flammis disserens, *Profani*, inquit, *& qui non integri ad Deum, in pœna æque jugis ignis* (erunt) *habentis ex ipsâ natura ejus Divinam scilicet subministrationem incorruptibilitatis. Non enim absumit, quod exurit; sed dum erogat, reparat.*

Tertull in Apologet. cap. 48. Infernus.

612. Hunc Montem nonnemo genuinam hominis invidi ideam statuit; cum dicto, SUA VISCERA VORAT. Eleganter S. Joannes Chrysostomus. *Sicut vermis de ligno nascens, ipsum prius absumit, sic est invidia, illam prius, quæ se peperit, animam corrumpit.* Et S. Bernardus. *Invidia*, inquit, *sensum comedit, pectus urit, mentem afficit, & quasi quadam pestis depascit, & cuncta bona ardore pestifero devorat.*

Invidus. S. Io. Chrys. Hom. 45. ad Pop. S. Bernard.

613. Ætna fumigans, ac nive cooperta, epigraphen, ex Ovidio mutuatam, sustinet. ÆSTUM INTUS. Odium necdum plenè sopitum; vel certè amorem occultum hæc imago repræsentat. Eidem Emblemati non incongruè subscribes. IN GELU ÆSTUAT. Senis decrepiti hæc imago est, qui sub canu ac frigente corpore exæstuantes libidinis flammas, non sine aliorum offendiculo, fovet. Id quod in lascivis illis Vetulis videre erat, quæ, comitante effronte juvenum catervâ, *vallaverunt domum* sancti Loth, ut fœdis suis ardoribus indulgere possent. Unde S. Ambrosius, *Nulla ætas*, inquit, *erat culpa immunis, ideò nullus immunis exitii fuit. Et qui possibilitatem perpetrandi criminis non habuit, habuit affectum. Effœta virus senum, sed mens plena libidinis.* Probrum istud etiam infames illi Judices incurrerunt, qui criminibus quidem candidi, at mente teterrimi, simul & nivem in capite, & horrendas libidinis flammas in pectore nutrierunt. *Videbant senes quotidie* castam Susannam *ingredientem & deambulantem* in horti viridario, & *exarserunt in concupiscentiam ejus.*

Cholericus. Amans. Senex lascivus. Genes. 19. 4. S. Ambros. l. de Abraham c. 6. Dan. 13. 8.

614. Ætnæ, damnatorum symbolo, inscripsi, ARDEBIT ÆTERNUM. Opportunè id suggerens S. Isidorus, *Constat*, inquit, *ignis Ætnæ ad exemplum gehennæ, cujus ignes perpetua incendia spirabunt, ad puniendum peccatores, qui cruciabuntur in sæcula sæculorum. Nam sicut isti montes in tanta temporis diuturnitate, usque nunc, flammis æstuantibus perseverant, ita ut nunquam extingui possint: sic ignis ille æternus ad cruciandum corpora damnatorum finem nunquam est habiturus.* In Apocalypsi de reprobis testatur S. Joannes. *Cruciabuntur igne, & sulphure, & fumus tormentorum eorum ascendet in sæcula sæculorum.*

Damnati. S. Isidor. l. de Mundo c. 46. Apoc. 14. 11.

Magnanimitas.

615. Academicus, inter Philipponos Pistorienses constans, symboli loco montem illum præfert, qui è supremo cacumine flammas ejaculatus, undique densis nivibus tegitur; cum lemmate. ETIAM ADVERSANTE NATURA. Innuebat, nî fallor, se diversis calamitatibus provocatum, semper clarissimas virtutum ac gloriæ flammas diffudisse. Ita homo, tametsi reluctante carne, in virtutibus, ac Divinis obsequiis nunquam frigescat, sed novas identidem sancti amoris flammas emittere studeat. S. P. Augustinus. *Quid est secundùm carnem ambulare? carnalibus concupiscentiis consentire. Quid est secundùm spiritum ambulare? adjuvari spiritu in mente, & concupiscentiis carnis non obedire.*

Carni resistere. — *S. Aug. ser. 6. de verb. Apost. c. 9.*

VESUVIUS.

S. Philippus Nerius.

616. S. Philippus Nerius tam vastum amoris Divini incendium intra viscera sua alebat, ut aliquot costæ, tanto ardori ferendo impares, è statione suâ sint dimotæ, & sublimes extra reliquam corporis compagem protuberârint. Huic proinde D. Carolus Rancatus symboli loco Vesuvium expressit, qui, prædominante incendio, saxa versûs cœlum ejaculatus, epigraphen monstrabat, NE PUO TUI TO CAPIR DENTRO A SE SIESSO. Id est, NON SE CAPIT INTUS. Tassus, gnomam illam Italicam suppeditans, canit.

Tass. nella Gerus. Liber. Cant. 12. st. 34.

Lors s'infiamma gli spiriti, e il cor ne bolle,
Ne può tutto capir dentro se stesso.

Iracundus. Blasphemia. — *S. August. tract. de septem vitiis Tom. 8.*

Cæterùm etiam hominem blasphemum aut iracundum hæc imago adumbrat, qui ipsum quoque cœlum calumniis provocare non veretur. S. Augustinus de superbiâ, invidiâ, & irâ differens, *Simul omnia,* inquit, *blasphemant Dominum; superbia quippe dicit, Deum non bonum esse; invidia & ira dicunt, Deum non bene fecisse; illa, quia aliis malum contulit; ista, quia sibi intulit. Sic tria hæc vitia specialiter ad injuriam Dei spectare videntur, &c.*

Charitas. — *S. Aug. ser. 318. de Divers.* — *Idem Psal. 31. Conc. 2.*

617. Ardenti Vesuvio inscripsit Petrus Franciscus Ferratiensis Cardinalis. EGO SEMPER, subintellige, *ardeo.* Montem mens humana agit, qui versùs Creatorem suum nunquam non ardeat, & calentes amoris flammas in ipsum ejaculetur. In rem præsentem Magnus Augustinus. *Amor sempiternus erit, quia insatiabilis Dei pulchritudo erit; noli timere, ne non possis semper laudare, quem semper poteris amare.* Et alibi. *Charitas est, quæ semper redditur, & semper debetur.*

ABANUS.

S. Laurentius Mart.

618. S. Laurentii Martyris virtus ac vitæ sanctimonia etiam intra fatalis incendii flammas nihil è nativo suo virore deperdidit. Unde in ejus encomium Carolus Rancatus Montem Abanum, non procul Patavio dissitum, depinxit; qui, tametsi Ætnæ persimilis, copiosas undique flammas evomat, simul tamen non sine amœno oculorum aspectu semper viret. Epigraphen addit. CONTEMPTUS VIRET IGNIBUS. Vel, VIRET IN IGNE. Vel, INTER INCENDIA VIRET. Vel, CONTEMNIT INCENDIA VIRENS. Argumenti ratione è Claudiano desumptâ.

Claud. Epigr. de Apono Balneo.

Quis sterilem non credat humum? fumantia vernāt
Pascua, luxuriat gramine cocta silex.
Et cùm sic rigida cautes fervore liquescant,
Contemptis audax ignibus herba viret.

In eos hoc symbolum convenit, qui inter lascivas impuri Cupidinis flammas perstitêre illæsi: quales fuêre Josephus Ægypti Prorex, Thomas Aquinas, Carolus Borromæus, & alii. Cæterùm quisquis hostibus ignoscere, & pro illorum salute Deum deprecari novit, is inter flammas manet integer, oculisque cœlestibus suavissimum virorem exhibet. Præclarè, ut cætera omnia, Magnus Augustinus. *Tu si viride lignum fueris, id est, si succo spirituali vigens & virens flammis inimicitiarum restiteris, orando pro illo, qui te persequitur; ille ardet, tu manes integer; & injustitia illius illi nocet, tibi nihil nocet.*

Castus inter lascivos. — *Inimicis ignoscere.* — *S. Aug. in Psalm. 96.*

OLYMPUS MONS.
Caput XXXIII.

Excellentia.

619. OLympus, inter Græciæ Montes facilè princeps, sese supra mediam aëris regionem ita attollit, ut verticem nubibus involutum, & ab hominum oculis penitus remotum habeat. Unde nubibus infra illius umbilicum circumfluentibus epigraphen sustinet. NUBES EXCEDIT. Vel, ÆTHERA TRANAT. Virtutem quandam sublimem hæc imago repræsentat; eam cumprimis, quam in Maria Virgine deprehendit S. Gregorius Papa. *Potest,* inquit, *montis nomine Beatissima semper Virgo Maria Dei Genitrix designari: Mons quippe fuit, quæ omnem electæ creaturæ altitudinem electionis suæ dignitate transcendit.*

Maria V. — *S. Gregor. Papa l. 1. c. 1. in lib. 1. Reg.*

Mariæ V. sublimitas. — *Isa. 2. 2.* — *S Greg. in 1 Reg lib. 1. cap. 1.*

620. Olympus, à compluribus aliis minoribus montibus, veluti humili quâdam coronâ, cinctus, epigraphen tenet. ULTRA OMNES. Rursus hoc symbolum Mariam Virginem, longissimis intervallis suprà omnes creaturas evectam, repræsentat. Benè de illa vaticinatus Isaias, *Et erit,* inquit, *in novissimis diebus præparatus mons Domûs Domini in vertice montium, & elevabitur super colles.* Hujus interpres S. Gregorius Papa, ait, *An non mons sublimis Maria, quæ, ut ad conceptionem Verbi æterni pertingeret, meritorum verticem supra omnes Angelorum choros, usque ad solium Deitatis erexit? Hujus enim montis præcellentissimam dignitatem Isaias vaticinans, ait, & erit in novissimis diebus præparatus mons Domini in vertice montium: Mons quippe in vertice montium fuit, quia altitudo Mariæ supra omnes sanctos effulsit.*

SS. Martyres. — *Matth. 10.* — *S. Hilar. in hunc loc.* — *Animus generosus.* — *Lips. in monit. Polit. l. 2. c. 10.* — *Virtus eminens.* — *Virgil. lib. 4. Æneid.*

621. Mons Olympus, ad umbilicum horrendâ nubium ac fulminum tempestate infestatus, verticem suprà illa penitùs liberum ac immunem attollit. Lemma. SUPERIORA ILLÆSA. Sancti Martyres, corpore tenus plurimâ hostium tyrannide excruciati, superiorem hominem, animum inquam, penitùs serenum, omniq; injuriâ liberum servârunt. Christi præceptio erat, *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere;* q.d. Interprete S. Hilario, *Non timentes eos, quibus cùm sit licentia in corpora, tamen in animum jus nullum est.* Haud aliter Princeps inter omnem adversantis fortunæ injuriam cor semper tranquillum, omnique tempestate superius habeat. Lipsii hæc ad Principes est paræneses. *Sicut suprema mundi pars ventis, fulminibus, pluviis non turbatur, non item debent Principes.* Ab hoc argumento nihil recessit ille, qui Augustissimam Domum Austriacam sub Olympi schemate spectandam proposuit; velut enim iste, mediâ aëris regione longè superior, omnes illius tempestates ac fulminum minas illæsus suspicit, ita suprema Austriæ Majestas cunctos bellorum tumultus, & hostium molimina immunis intuetur, eosque tranquilla suis pedibus substernit. Lemmatis loco illud Virgilii hemistichion addidit, TOTO VERTICE SUPRA EST.

622. Justi,

Digitized by Google

Justus inter ærumnas. 622. Justi, tametsi corpore tenùs immani persecutionum tempestate jactati, cor tamen semper tranquillum, ac versùs Deum sublevatum conservant; nempè Olympum imitantur, cujus dorsum, plurimo fulgurum nubiumque agmine pulsatum, vertice semper placido ac intentato persistit. Emblemati è Lucano subscripsit Gambertus. PACEM SUMMA TENENT. Vel ut aliis placet SUMMA QUIESCUNT. Quisquis enim mentem Deo affixam habet, non est, quòd ullas hominum turbas metuat. S. Augustinus. *Martyres Sancti timendo non timuerunt; quia Deum timendo, homines contempserunt. Quid enim ab hominibus homini metuendum est? Et quid est unde alterum terreat? homo hominem terret, & dicit, occido te, & non timet, ne, cùm minatur, prius moriatur? securus minatur mortem, qui non timet mortem &c.* Non sine ingenio meus Carducius. (S. August. serm. 13. in addit. à Pat. ipsius.)

Ima quatit turbo montis sed summa quiescunt:
Corpore sic virtus nubila, mente nitet.

Modestia 623. Montis illius tanta est altitudo, ut nubibus superior, terrenos hominum oculos penitùs effugiat. Unde Patres Carmelitæ ad S. Joannem in Concha Mediolani, Olympi fastigio, intra nubes abscondito, subscripsêre, SUA CULMINA CELAT. Insignem Sancti Andreæ Corsini modestiam hâc imagine repræsentârunt, qui, cùm primam Deo hostiam litaturus, superbos ac magnificos nobilium parentum apparatus cerneret, iis non sine admiratione animi demissione recusatis, Divinum illud negotium, clam aliis, in sacello dumtaxat domestico peregit. Nempe, Magno Augustino teste, *Superba anima in conspectu hominum vult placere, humilis anima in occulto, ubi Deus videt, vult placere.* In rem præsentem meus D. Carducius. (S. Aug. in Psalm. 18.)

Astra licet feriat, sua culmina celat Olympus,
Magnanimo & virtus pectore summa tegit.

Virtus invidiam superat. 624. Olympo subscripsêre. EXTRA NUBES. Innuebant videlicet, virtutem naturâ suâ excellsam, nullis invidiæ nubilis offuscari posse. Porrò, quisquis genuina charitate Deo jungitur, nullas impositorum tempestates aut ærumnas metuat, S. Augustinus. *Ille invictus homo est, qui cohæret Deo, non ut ab eo aliquid boni extra mereatur, sed cui nihil aliud, quam ipsum hærere Deo bonum est.* Appositè Silius Italicus. (S. Aug. de vera Relig. c. 47.) (Sil. Ital. l. 15)

Magnanima invidia virtus caret.

625. Mons ille ob prodigiosam altitudinem assiduo Solis splendore gaudet, ac plus cæteris montibus omnibus illustratur; ut adeò pro meritis epigraphen præfixam habeat. CALIGINIS EXPERS. Mariam Virginem hæc imago spectat, tum quod omnibus culpæ originariæ umbris fuerit immunis; tum quòd scientiarum radios adeò copiosos à Deo acceperit, ut in nulla re intelligenda caligaret. Pulchrè de Magna Dei parente ait Magnus Augustinus. *Recole, O Maria, propheticam lectionem, nonne enim te scienti a potest Divinorum præteriisse librorum, qui ipsam plenitudinem parturæ s veritatis.* Et B. Albertus Magnus, *Beata Virgo*, inquit, *simul cum habitu fidei habuit actum, quo perfectiùs quàm Adam in sopore, & quàm Joannes super pectus Domini, & quàm Paulus in raptu cognovit mysteria supernaturalia.* De eadem canit Joannes Geometra. (Mariæ V. Conceptio. Mariæ V. Scientia. S. Aug. ser. 8. de Temp. B. Alb. M. lib. de B. V. c. 96. Io. Geomet. Hymn. 2.)

Salve ter radians polus, & circum æthera pandens
Immensum, & nitidum, nec capiens tenebras.

626. Cùm ventis ultra limites, à natura præfixos, tumultuari non liceat, idcircò Olympus verticem suum ab eorum furore penitùs immunem ac tranquillum servat. Unde lemma. ULTRA BELLA. Beatorum effigiem hanc putes, qui loco adeò sublimi degunt, *ubi mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, sed nec ullus dolor.* Fortiò mens generosa ac philosophica inter omnes alternantis fortunæ casus tranquilla persistit. Seneca. *Pars superior mundi, & propinqua sideribus, nec in nubem cogitur, nec in tempestate impellitur, nec versatur in turbinem, omni tumultu caret, inferiora fulminant. Eodem modo sublimis animus quietus semper, & in statione tranquilla collocatus, intra se premens quibus ira contrahitur, modestus, & venerabilis est.* (Beati. Apoc. 21. 2. Animus generosus. Senec. lib. 3 de Ira c. 6.)

627. Generosam mentem, quam Serenissimus Cardinalis Ferdinandus, Hispaniarum Infans, percepto iniquo illo adversùs Domum Austriacam lancito fœdere demonstravit; D. Alcanius Ordens Can. Reg. Later. Abbas Olympi Emblemate spectandam exhibuit, cujus cacumen copioso Solis radio illustratum, inferiores partes, nubibus, ac tonitruis formidandas, contemnit, addito lemmate TONITRUA CALCAT. Verbis è Claudiano mutuatis. (Magnanimitas. Claudian.)

—— —— —— ut altus Olympi
Vertex, qui spatio ventos, hyemesque relinquit
Perpetuo, nullum temeratur nube serenum,
Celsior exurgit pluviis, auditque ruentes
Sub pedibus nimbos, & rauca tonitrua calcat.
Sic patiens animus &c.

Idipsum de Beatis dixerim, qui è mundi hujus tempestate ad cœlos sublevati, nullas jam calamitates aut miserias formidant. S. Augustinus *Ubi sunt Sancti putamus? ibi ubi benè est. Quid quæris amplius? Ubicunque sunt, cum Deo sunt. Justorum animæ in manu Dei sunt, & non tangit illos tormentum. Sed ad locum sine tormento, per tormenta transierunt; ad locum latitudinis; per angustias pervenerunt.* Cæterùm Emblematis author mentem suam hoc poëmate vernaculo explicat. (Beati. S. Aug. ser. 41 de Diverse 3. Sap. 3. 1.)

Fatta da i rai del sol tutta lucente,
Sempre tranquilla, e sempre lieta à pieno
Dei purissimo sol gode il sereno
L' alta cima d' Olympo ogn' hor ridente.
Sotto i piedi ode i nembi, e fremer sente
Il vento, e lampeggiar mira il baleno,
Calca de l' atre nubi il fosco seno,
Ond' esce il tuone, e 'l fulmine stridente.
Gode d' ostro lucente il gran Fernando
Sereno il Cielo, à rai del sole Ibero,
E caccia i nembi, e le tempeste in bande.
Calca l' alma real degna d' Impero
Con l' Austriaco piè, quasi scherzando
Gl'ira acco tuon d' ogni nemico fero.

628. Monti Olympo subscripsit P. Jacobus Masenius. NUBIBUS ALTIOR EXTAT. Nempe Mariam Virginem significabat, quæ virtutibus ac dignitate omnem humanam excellentiam superat, solumque Deum superiorem habet. S. Joannes Damascenus. *Virgo, inquit, est mons ille, qui collem omnem ac montem, id est, Angelorum omnium, & hominum sublimitatem exuperat: Mons in quo beneplacitum est Deo, habitare in eo.* Emblemati explicando subjungit Masenius. (Mariæ altitudo. S. Io. Dam. Orat. de Nativ.)

Cede minor, quamvis mons nubibus altior extes,
Virgo Deum tangit, tangis Olympe polos.

Porrò Religiosus, omnibus mundi calamitatibus altior, (Religiosus.)

tior, mentem semper tranquillam & in Deo fixam servat. S. Gregorius Papa de se ipso, cùm adhuc Religiosus esset, testatur. *Nihil in hoc mundo appetens vel pertimescens, videbar mihi in quodam rerum vertice stare, ita ut in me penè impletum crederem, quod pollicente Domino, ex Propheta didicissem, sustollam te super altitudines terræ.*

S. Greg. l. 1. Regist. ep. 5.

INSULA.

Caput. XXXIV.

629. Terram, quam aqua undique circumluit, Insulam dicunt. Unde lemma. IMMOBILIS IN MOBILI. Constantiam, inter omnes adversitatum undas immotam, hæc imago significat. Eâ virtute Magnus Augustinus S. Ecclesiam, persecutionum procellis quidem circumdatam, semper tamen inconcussam depradicat. *Quomodo Insula*, inquit, *undique circumstrepentibus fluctibus tundi potest, frangi non potest; magisq, ipsa frangit fluctus venientes, quàm frangatur ab eis: sic & Ecclesia Dei pullulantes per totum orbem terrarum passa sunt persecutiones undique frementium infidelium: & ecce stant insulæ, & jam placatum est mare.*

Constantia. S. Ecclesia. S. Aug. in Psalm. 96.

630. Abbas Cettanus invictum ac imperterritum hominis animum ex Insulæ symbolo dignoscendum proponit; ut quam fluctus CIRCUMSTANT NON MERGUNT. Eodem argumento D. Hieronymus S. Ecclesiam, inter tyrannorum assultus penitùs immotam, significat. *Ista Insulæ*, inquit, *inundantur quotidiè, sed non subruuntur; in mari quidem sunt, sed habent fundamentum Christum, qui moveri non potest.*

S. Ecclesia. S. Hieron. in Psalm. 96.

631. Mundum undique calamitatibus, ærumnis, ac planctibus impetli, haud obscurè ex Insulæ symbolo conjicere licet; cui P. Cettanus subscripsit. CIRCUMSTANT UNDIQUE FLUCTUS. Verissimè S. Laurentius Justinianus. *Quis est in carne degens, qui non tentationibus agitetur, atteratur infirmitatibus, & doloribus fatigetur? Pressuris repleta, fraudibus, periculis, & variis pœnarum generibus exaggerata præsens hæc vita esse comprobatur.*

Miseria mundi. S. Laur. Iust. de Triumph. Christiagon. cap. 17.

632. D. Alexander Luzon de Millares, Can. Reg. in absolutissimo suo Ideæ Politicæ opere, symboli loco duas Insulas Pitiusas statuit, quæ, tametsi in mari mediterraneo sibi invicem contiguæ jaceant, adeò tamen inter se diversæ sunt, ut una, quæ vocatur Ophyusa, passim ingenti serpentium numero scateat; altera, verò, Yvica nomine, mira gaudeat ubertate soli, nullumque animal venenatum toleret. Epigraphen addidit. COLUBRIS HÆC SCATET, ILLA CARET. Ita omninò tanta quorundam est felicitas; ut ex hominum perversorum societate nequidquam viri contrahant, sed intemerati perseverent: omnium enim calculo firmatum est, neminem ab alio posse lædi, aut ad peccatum trahi, nisi qui se ipsum lædere, aut trahenti assensum præbere velit. *Nemo enim*, Chrysostomo teste, *læditur, nisi à semetipso.* S. Augustinus, *Peccata aliorum*, inquit, *bonorum societatem maculare non possunt. Neque enim bonis communicant peccatis alienis, quibus utique faciendis non consentiunt.*

Societas mala. S. Chrys. Hom. 19. S. Aug. l. 4. cont. Cresc. cap. 26.

633. Insula Yvica, quorumvis animalium venenatorum penitùs impatiens, epigraphen tenet. NEC MINIMO TEMERANDA VENENO. Tanta est vitiorum connexio, ut, nî minimis quibusvis aditum præclusetis, proximam virtuti perniciem struas. Omnia igitur peccata vitanda sunt in singula, & singula ut omnia. Peccatum ab Ethicis negationi persimile dicitur, quæ malignantis adeò naturæ est, ut,

Virtutum nexus

quidquid post se invenerit, destruat. Pereleganter à Cicerone in paradoxis est dictum, vitam justi debere esse instar carminis, *cui si vel syllaba desit, aut exerret, exsibilatis.* E sancti Jacobi sententia, *qui deliquerit in uno, factus est omnium reus.* Nam inter preteS. Augustino *Qui unam virtutem habet, omnes habet, & qui unam non habet, nullam habet.* Certè illud solidissimæ virtutis prodigium S. Athanasius, veritatis amantior quàm quietis, ne virtus sua à perfectionis tramite vel minimum deflecteret, sedem ac dignitatem mutare, quàm syllabam maluit. Cæterùm, S. Ecclesia, instar Yvicæ felicissimæ, nullo unquam hæresum veneno temeranda est.

Cicer. in Paradox. Iacob. 2. S. Aug. Ep. 29. Tom. 2. S. Ecclesia.

ISTHMUS.

Caput XXXV.

634. Isthmum, seu terram, inter duo maria mediam, D. Saavedra hoc lemmate notavit. NEUTRI ADHÆRENDUM. Principis hæc idea esto, qui neutram Principum partem sequi, omnemque cum alterutro societatem, nunquam non periculosam, subterfugere studeat; siquidem Lipsio teste, *infirma & incerta sunt omnia humana.* Alphonsus Aragonius, Francisco Sfortiâ & Nicolao Picinio universam penè Italiam armorum fragore cuncutientibus, in neutrius partem sese unquam inclinari est passus: fortè verò à quodam Legato interrogatus, *Nicolaone, an Francisco adhærendum esset?* respondit, *Utrosque, tanquam amicos habendos esse, sed ab utrisque tanquam inimicis abstinendum.* Porrò homo inter avaritiæ & prodigalitatis, clementiæ & severitatis, aliorumque vitiorum extrema ita incedat medius, ut nec carnis blanditiis, nec etiam propriæ voluntati, sed uni semper Deo, ceu petræ solidissimæ, adhærescat. S. Augustinus. *Dicebat Epicurus, mihi frui carne bonum est; dicebat Stoicus, mihi frui meâ mente bonum est; Dicebat Apostolus, mihi adhærere Deo bonum est.*

Princeps neutralis. Lipsl. l. Admirand. 6.14. Panormit. l. 1. c. 7. Medium tenendi. S. Aug. de Verb. Apost. serm. 13. c. 3.

635. Isthmus geminum Oceanum, tranquillum unum, & alterum turbatum, intersecans, epigraphen sustinet. DISCRIMEN UTRIMQUE. Mens Emblematis est, è prosperæ fortunæ blanditiis non minus periculi, atque ex inimicæ calamitatibus nobis imminere. Utrique serio invigilandum docet Periandet Corinthius.

Pericula ubique.

Si fortuna juvat, caveto tolli,
Si fortuna tonat, caveto mergi.

Et S. P. Augustinus in illud Psalmi, *Transivimus per ignem & aquam*, ait, *Ignis urit, aqua corrumpit, utrumque metuendum in hac vita; & ustio tribulationis, & corruptio voluptatis.*

S. Aug. in Psal. 65. 12.

636. In encomium Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis, cùm controversias, inter Mariam Mediceam Galliæ Reginam, & hujus filium Ludovicum XIII. acerrimè agitatas, sua interpositione conciliasset; P. Aloysius Juglaris Sytoboli loco Isthmum depinxit; qui duo maria ita opportunè intersecat, ut neutrum alterius tempestate offendi, aut mutuis fluctibus colludi queat. Epigraphen addidit. PROHIBETQUE COIRE PROCELLAS. Laudem hanc Abrahamo tribuit Moses; vix enim illi innotuerat, inter suos & Lothi pastores aliquid dissidii esse natum, mox ad Nepotem conversus, *Ne quæso*, inquiebat, *sit jurgium inter me & te, & inter pastores tuos & pastores meos: fratres enim sumus, &c.* S. Ambr. *Dixit*, inquit, *ante nos vir ex Philosophiæ perfectus disciplinâ, quatuor hæc bono viro inesse, ut elaboret primum, ut omnes ami-*

Lites componere. Gen 13. 8. S. Ambros. lib 3. de Abraham c. 6.

tot faciat: Secundum, ut si non potest amicos facere, certè nec inimicos. Tertium, ut, si nec istud suppetit, ex sententia discedat. Quartum, si quis cedentem persequitur, vindicet se ut potest.

SCOPULUS.
Caput XXXVI.

Mens intrepida.

637. ANimum generosum, & ad omnes hostium assultus imperterritum, scopulus, seu rupes in mari eminens, repræsentat; cum lemmate. INCONCUSSA MANET. Vel, UNDIQUE FIRMUS. Vel indiomate Italico. OGH HOR PIU FERMO. Id est, SEMPER IDEM. Vel unico verbo. DURABO. Vel denique, ut meo Concanonico D. Philippo Gallinæ placet. IMMOTA RESISTIT. Virgilio id suggerente, ubi Regem Latinum, à militum turmâ invasum, describit.

Virgil. l. 7. Æneid. v. 586.

Ille velut rupes immota resistit.

Stat. lib. 9. Thebaid.

Eâdem metaphorâ Statius, de Hyppomedonte canit.

— — — — ceu fluctibus obvia rupes
Cui neq; de cœlo metus, & fracta æquora cedunt:
Stat cunctis immota minas, timet ipse rigentem
Pontus, &c.

Hos insecutus Boissardus, canit.

Ut pelagi mediis rupes in fluctibus extant,
Æstum commoti fert bene firma sali;
Sic vita qui fortis animo est, ac mente procellas,
Propositaque etiam morte, pericla feret.

S. Cyprian. l. 1. Epist. 3.

In eandem sententiam D. Cyprianus. *Manere debet,* inquit, *apud nos, frater, fides robur immobile, & stabilis atque inconcussa virtus contra omnes incursus, atque impetus oblatrantium fluctuum.*

Virgil. l. 7. Æneid. v. 587.

638. Idem P. Gallina vastam rupem, decumano tumentium procellarum assultu infestatam, hoc Virgilii lemmate insignivit. SESE MOLE TENET.

Ut pelagi rupes magno veniente fragore
Quæ SESE multis circumlatrantibus undis
MOLE TENET.

Monarchia vasta.

Vastam Monarchiam, bellorum tempestate ac hostium furore acerrimè quidem incursatam, semper tamen pro viribus obluctantem, hæc imago repræsentat. Appositè canit meus D. Carducius.

Dum fluctus scopulum oppugnant, hic mole tenet se,
Robore sic proprio grande stat imperium.

Tentatio.

S. Aug. in Psalm. 70.

Cæterùm homo justus virtutum ac gratiæ Divinæ mole ita firmatur, ut nullis adversantium tentationum fluctibus unquam dimoveri possit. S. Augustinus. *Firmum te facit gratia Christi, & immobilem adversùs omnes tentationes inimici.*

S. Firmus.

639. S. Firmus Martyr, Carnificum tyrannide acerrimè excruciatus, scopulum imitabatur, qui marinis fluctibus ac nimbis percussus, authore Rancato epigraphen sustinet. SOSTIEN FERMO IN SE STESSO. Idest. FIRMUS SUSTINET. Ad verbum Torquatus Tassus.

Tass nella Gerus. Conquist. lib. 10. st. 30.

Ma come a le procelle esposto monte,
Che percossa da flutti al mare sourastе,
Sostien fermo in se stesso i tuoni, e l'onte
Del Ciel irato, e i venti, l' onde vaste.

Patiens.

Animum fortem, imperterritum, omniumque adversitatum patientem, hæc imago adumbrat. S. Nilus Abbas, *Ut saxum in mari, quamvis fluctibus urgetur, non tamen frangitur, sed firmum, atque immobile manet; sic animus virtutibus excultus & confirmatus; licet diaboli prematur insidiis, non opprimitur, nec de constantia proposito dimovetur.*

S. Nil. Abb. Institut. ad Monach.

Constantia. Temeritas.

640. Constantia inter omnes adversitates imperturbata; vel certè temeritas, nullis hostium minis dimovenda, rupi est persimilis, quam ab undis & fulminibus quassatam, Carolus Rancatus hoc lemmate loquentem sistit. NIL ME FATALIA TERRENT. Turnus, formidandas Troiæ minas, omnesque Deorum suppetias contemnere ausus, Virgilio authore, in hæc verba erupit. Porrò Sancti Martyres, solo Deo, ceu petrâ solidissimâ nixi, omnem tyrannorum supellectilem, ipsamque adeò mortem contempserunt. S. Augustinus. *Quisquis futuræ vitæ cor præparaverit, vitam istam contemnit; contemptâ istâ securum facit expectare diem, de quo expectando Dominus terruit.*

Virgil. l. 9. Æneid. v. 133.

SS. Martyres.

S. Aug. in Psal. 147.

Magnanimus.

641. Heroëm, quibusvis adversitatibus generosè resistere solitum, è Scopuli symbolo dignosces, qui ab undis incursatus, epigraphen tenet. QUO MAGIS, EO MINUS. S. Ambrosius veram magnanimitatem suis coloribus depingens, ait, *Perfecti est viri, non succumbere iis, quæ plerisq; terribilia & formidolosa videntur, sed quasi fortem militem gravissimorum casuum sustinere incursus: & quasi providum gubernatorem navem in tempestate regere, atq; occurrendo insurgentibus fluctibus magis vitare naufragium frangendo undas, quàm declinando, &c.*

S. Ambr. l. 1. de Iacob cap. 8.

Proprius valor.

642. Scipio Bargalius Scopulo inscripsit. PER LO SUO PROPRIO FONDO IMMOBIL RESTA. Id est. SUA SEDE FIRMATUR. Nempe pectoris magnanimi est sese proprio Marte, sine aliorum adminiculo, adversùs quosvis iniquioris fortunæ assultus tueri: hoc enim, Paulo Silentiario teste, nativum virtutis insigne est. *Tota,* inquit, *mobilibus vita impugnatur ventis, huc atq; illuc subinde in diversas agitata partes. Cæterum vis tua res est stabilis & immutabilis, quâ solâ fretus, procellas audacter penetres hujus vitæ.* EidemEmblemati hanc Ovidii gnomam lemmatis loco subjungere licet. SUO PONDERE TUTA.

Paul Silen. apud Stobæum serm. 1.

Haud secus ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant, manet illa; suoq; est pondere tuta.

Ovid. 9. Met.

Resistentia.

643. Genuina virtus violentos malevolorum assultus non solum patitur, sustinetque; sed etiam retundit, ac quassat; scopulo persimilis, qui adversos fluctus IMMOTUS FRANGIT. Vel ut aliis placet. CONANTIA FRANGERE FRANGIT. Sanctus Gregorius Nazianzenus hominem justum ac generosum hoc penicillo adumbrans, *Idem semper,* inquit, *suique similis permanebit, fixus in rebus minimè fixis, immotus in incertis, & fluctuantibus, non aliter, opinor, ac rupes quædam ventorum fluctuumq; impetu non modò non concutitur, sed etiam INCURSANTES UNDAS circa se FRANGIT, ATQUE ABSUMIT.* Et Seneca. *Quemadmodum quorundam lapidum inexpugnabilis ferri duritia est, nec secari adamas, aut cædi, vel teri potest; sed incurrentia ultrò retundit: quemadmodum projecti in altum scopuli mare frangunt, nec ipsi ulla sævitiæ vestigia tot verberati fluctibus ostentant; ita sapientis animus solidus est, & id roboris colligit, ut tam tutus sit ab injuria, quàm illa, quæ retuli.*

S. Gregor. Nazianz. Orat. 17.

Senec. l. quod in sapientem non cadat injuria, 3.

Quies animi.

644. Lemma, IMMOTUS FRANGET, documenti loco est, malignas detractorum linguas imperterritâ mente ac summâ tranquillitate, citra omne turbari aut indignantis animi vestigiū, reprimendas esse. Providè Justus Lipsius. *Ut scopulus insilen-*

Lips. lib. de una Relig.

tes

tis undas sine metu ullo sue frangit; sic nos convitiatores, sine acerbitate ulla, aut ira.

Par pari referre.

645. Inscriptio, superiore numero adducta, CONANTIA FRANGERE FRANGIT, animum justâ vindictâ commotum significat qui ignominiam sibi illatam ex æquo in authorem suum retorquet. Ita Saulus, ad Sanctam Christi Ecclesiam evertendam accinctus, à Christo prostratus est, suique impos jacuit. S. Augustinus, *Saulus*, inquit, *dum grassatur, percutitur; dum Christi sanctos persequitur, violento radio cœlestis luminis cæcatur; & qui adversùs Deum erigebatur, Divinâ voce terribiliter posternitur.*

S. August. serm. 18. de Sanctis.

Calumnia.

646. In homine, genuinæ virtutis studioso, voluntatem semper tranquillam ac integerrimam videas; siquidem hostium procellæ, adversùs illum concitatæ, velut undæ in scopulos allisæ, franguntur percutiendo, & in spumam abeunt. Unde Torquati Tassi lemma. ROMPONSI PERCOTENDO, E IN SPUMA VANNO. Id est. FRANGUNTUR ALLISÆ. Huic brevius supposuit Academicus inter Errantes Brixienses Immutabilis. RUPTÆQUE RECEDUNT. S. Joannes Chrysostomus. *Tanta res est virtus, tam invicta, tam nihil cadens hujus vitæ varietatibus, sed super malitiæ fluctibus volitans, quasi è sublimi speculâ quâdam sic omnia humana despicit, nihil quod alius molestum sentit; & sicut is, qui super excelsam petram stat, fluctus videt, quos videt ad petram magno impetu DIRUMPI, ac protinùs in SPUMAM solvi; ita & virtutis vacans, in securo constitutus loco, nihil insuave fert auribus turbulentis, &c.* Ex eodem lemmate; *Rupeque recedunt,* omninò persuasum habeas, Magnarum vires nunquam sine gravi damno esse infestandas. Seneca.

S. Io. Chrysost. Hom. 23. in Genesim

Seneca Medea Act. 3.

Nemo potentes aggredi tutus potest.

Furor lenitus.

647. Hostium furor non semper à lacessitâ potentiâ reprimitur, sed frequenter suâ sponte detumescit ac componitur; haud secus atque procellæ, in scopulos allisæ, se ipsis franguntur. Hæc rano Gamberto persuasit, ut scopulo à fluctibus percusso, inscriberet; IPSE SE FRANGET FUROR; Senecâ id suggerente.

Seneca in Agamemn. Act. 3.

Jam pervagatus ipse se fregit furor.

Propugnaculũ.

Idipsum in propugnaculis videre est, quæ conatu irrito impugnata, tandem militum furorem enervem cadere, ac receptui canere cogunt. Nostro ævo exemplis suis id confirmârunt Papia, Cremona, aliaque monumenta, ab innumero hostium exercitu frustra, nec sine ingenti suo damno, tentata. Cæterùm quivis tentationum furor, adversùs hominem

Tentatio.

justum sparsus, nunquam non cadit irritus, suoque proprio assultu tamdiu reprimitur, donec tandem totus conquiescere cogatur. S. Augustinus in illud Psalmi, *In convertendo inimicum meum retrorsùm,* de Diabolo ait, *Qui tentando se præponere cupiebat, retrò factus est; non decipiendo tentatum, & in eum nihil valendo.*

Psalm. 9. 4. S. Aug. in hunc loc.

Patientia.

648. Scopulus è fluctuum impetu triumphum refert, non quidem in eos irruendo, sed fortiter ac tranquillè sustinendo. Unde Raulini lemma. VINCIT FERENDO. Homo justus, scopulo perquam similis, gloriæ ac fortitudinis suæ palmam nonnisi injuriarum tolerantia obtinet. Sapienter Philo. *Spectavi*, inquit, *aliquando certantes, alterum obtundentem pugnis, totis viribus contendentem ad victoriam, tandem lassum & incoronatum discedere; alterum tanquam saxum, ferrumve nihil plagis cedere, solâq; patientiâ superare adversarium, & ad extremum adipisci victoriam: huic similem bonum virum censeo, qui valde confirmatus, certo animi proposito efficit, ut adversarius prius delassetur inferendo injurias, quàm ipse quidquam agat præter animi sui sententiam, &c.*

Philo l. quod omnis probus sit liber.

649. Maris scopulo epigraphen, meâ quidem sententiâ, opportunam subjicies. SEMPER, ET UNDIQUE TUNDOR. Idea hæc est non modò hominum justorum; sed etiam sceleratorum, qui intra mundi ac libidinis pelagus assiduò jactati, nullâ unquam tranquillitate perfrui possunt. S. Augustinus, *Omnis homo malus*, inquit, *sabbathum habere non potest, nusquam enim illius conquiescit conscientia, & necesse est, ut in perturbationibus vivat. Cui autem bona est conscientia, tranquillus est, & ipsa tranquillitas sabbathum est cordis; attendit enim promissorem Dominum, & si laborat in præsenti, extenditur spe futuri, & serenatur omne nubilum tristitiæ.* In rem præsentem Ovidius.

Patiens Amans mundanus.

S. August. in Psal.

Ovid.

— — Mihi nulla quies
Ut lapis æquoreis undique pulsus aquis.

Et Otho Venius.

Oth. in Embl. Amor.

Quisquis amat, vario curarum fluctuat æstu,
Nec misero noctu pausa, diuq; datur,
Saxea ceu rupes nudo undique tunditur undis,
Ventove alpinis nata jugis abies.

650. Quidquid ærumnarum homines flagitiosi adversùs justos moliuntur, illud omne nunquam non irrito conatu recidit; haud secùs, atque decumani fluctus incassùm adversùs scopulum nituntur. Lemma. FRUSTRA NITUNTUR. Vel, ut P. Primo Tatti placet, NON APPONENT NOCERE. In hunc sensum Regius Psaltes. *Nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non apponet nocere ei.* In hunc locum S. P. Augustinus. *Sævit quidem inimicus*, inquit, *sed non proficiet in eo; volet quidem nocere, sed non nocebit. Quid est ergò, quod affliget? Exercebit, non nocebit. Proderit sæviendo; quia in quos sævit, coronabuntur vincendo.* Generosam Cardinalis Julii Mazzarini constantiam hæc imago exactè delineat; unde nonnemo maris scopulum, fluctibus undique spumantem, velut proprium Mazzarini ectypon depinxit; addito lemmate. QUAM FRUSTRA, ET MURMURE QUANTO! Enimverò universæ turbæ ac seditionum tumultus, in Gallia adversùs ipsum conciti, nec minimam perniciem eidem creare poterant.

Malum nocet bonis.

Psalm.

S. August. in hunc Com.

651. Calamitates virtuti non quidem deprimendæ sed examinandæ deserviunt, unde lemma scopulo præfixum. PROBANTUR FORTES IMPETU. Vel breviùs, PROBANTUR IMPETU. In hanc rem Justus Lipsius. *Magnus es vir. Sed unde scio, si tibi fortuna non dat facultatem exhibendæ virtutis?* Et prior illo Seneca. *Proprium est*, inquit, *magnitudinis veræ, non se sentire percussum. Sic immanis fera ad latratum canum lenta respexit: sic irritus ingenti scopulo fluctus assultat.* S. Ambrosius hanc virtutem in Jobo observans. *Job*, ait, *omnem diaboli violentiam, velut torrentis cujusdam adversùs se turbinem venientem, immobili corde, & inconcussâ mentis vivacitate suscipiens, tantò clarior ex tentationibus factus est, quantò difficiliora & periculosiora ei sunt ab inimico intentata certamina.*

Calamitatis probantur.

Lips. in ...

Seneca l. de ...

S. Ambros. ...

652. D. Aresius Christum, è morte redivivum, scopuli Emblemate repræsentavit, qui in mari tranquillo piscibus & avibus amœnè cinctus, epigraphen ferebat. SILUERUNT LUCTUS. Quasi diceret; postea quam immanium tormentorum procellæ, amaræ contumeliarum undæ, ac spumantes Hebrææ perfidiæ fluctus, in Servatorem acerrimè jactati, detumuêre; illum tandem inter Discipulorum coronas, & Angelorum plausus suavissimâ tranquillitate per-

Resurrectio Christi.

frui cœpisse. Emblematis mentem hoc poëmate vernaculo explicat idem Aresius.

Già da torbidi flutti, de orgogliose
Onde salse, è voraci d' ogn' intorno
Fù combattuto, equasi vinto ascese
E' alto suo capio con vergogna, e scorno
Invitto scoglio, hor vince, e vergognose
Scorgonsi quelle, & ei di gloria adorno,
E sembrò vinto da crudel tempesta
Christo, e' hor sorge à gloria grande, è fasta.

ati.

Beatorum etiam hæc imago est, qui, nullis imposterum terrenis calamitatibus infestandi, suavissimis gaudiis in cœlo perfruuntur. Discipulos suos solatus Christus, *Vos*, inquit, *nunc quidem tristitiam habetis, iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Nam in Cœlo*, S. Augustino teste, *est quidquid amatis, quidquid desideratis. Si delectet pulchritudo, fulgebunt Iusti sicut sol. Si velocitas aut fortitudo, erunt similes Angelis Dei. Si longa & salubris vita, ibi est sana aeternitas & aeterna sanitas. Si satietas, satiabuntur cùm apparuerit gloria Domini. Si ebrietas, inebriabuntur ab ubertate domûs Dei. Si melodia, ibi Angeli sine fine concinunt Deo, &c.*

m.16.22.
Aug. lib. Annua spir. 14.

lors.
ibido.
varitia.

653. Charybdis Sicania, periculosissimo scopuli sui vortice nonnunquam integras naves absorbere solita, à Barthnlnmæo Russo morti non absimilis dicitur; cum lemmate. NUNQUAM SATURA. Effigies hæc libidini, avaritiæ, cæteræque vitiorum farragini est propria. Libidinis nunquam exsaturandæ protntypon in Messalinâ, Claudii Imperatoris Uxore, cernere licet, de quâ Satyricus.

Et lassata viris, NONDUM SATIATA recessit.

b.20.19.
cclef 4.9.
August. tuß. 3. ad annem mitem.
brietas.

De avaritiâ præclarè Jobus, *Confringens*, inquit, *nudavit pauperes: domum rapuit, & non ædificavit eam. NEC EST SATIATUS venter ejus.* Et Ecclesiastes. *Laborare non cessat, NEC SATIANTUR oculi ejus divitiis.* S. Augustinus, avarum cum inferno comparans, ait, *Infernus quantos mortuos devoraverit, nunquam dicit satis est, Sic etsi omnes thesauri circumfluxerint in avarum, NUNQUAM SATIABITUR.* De Ebrietate non sine ingenio cecinit nonnemo.

CONTINUO EXORBET quantùm nec vasta charybdis
Haustum, avideque bibit: NESCIT HABERE MODUM.

654. Nobili Emblemate scopulum depinxêre, qui pretiosas gemmas, è maris tempestate in se accumulatas, ostentabat, cum dicto. DIVITEM FECERE PROCELLÆ. Eorum hæc imago est, quibus inter immanes ærumnas plurimùm benignioris fortunæ accrevit. Inter hos facilè princeps extitit Patriarcha Joseph, qui fratrum invidiâ venditus, Ægyptiæ, adulteræ flagitio in carcerem detrusus, aliaque plurimâ tempestate jactatus, tandem ad totius Ægypti clavum emersit. P. Carducius Symboli mentem sequentibus Jambis Hexametris explicat.

Calamitates divitem faciunt.

Dira procella divitem fecêre me,
Dum me coronat æstuans gemmis salum:
Sic Celicas exaggerat miseris opes
Adversa dum fortuna acervat turbines.

In hoc argumentum P. Alnysius Novarinus, post recensita hæc Athenæi verba. *Ajunt, cùm sæpè tonat, & imber largior funditur, tum magis pinnas concipere, unionesq; plurimos generari, & insignes magnitudinis, &c.* subjungit, *Utilis, fœcundus tribulationum est imber, quò copiosior decidit, eò pretiosiores virtutum generantur uniones.*

Novarin. Tom 2. Adag. n. 567.
Athenæus l. 3.

655. Innocentius VI. Pontifex Maximus, Symboli loco, Rupem, tiarâ coronatam, ac inter procellas fluctusque immobilem, sibi præferri voluit; addito lemmate. IN ÆTERNUM NON COMMOVEBITUR. verbis, è Sacrâ paginâ mutuatis. Romanam Hierachiam, in Christo, ceu rupe, fundatam, hæc imago exhibet. Disertè Christus. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam.* S. P. Augustinus in illud Psalmi, *Ipse super maria fundavit eam*, de S. Ecclesia ait; *ipse firmissimè stabilivit eam super omnes fluctus sæculi hujus, ut ab eâ superentur, nec nocerent ei.* Et alibi. *Christus Ecclesiæ firmamentum: nutabit Ecclesia, si nutaverit fundamentum.*

Prov. 10. 30
S. Ecclesia.
Matth. 16. 18.
S. Aug. in Psalm. 23.
Idem in Psal. 103. Conc. 2.

656. Vox, *crede*, ad rupem cavernosam allisa, mox per echonem in repetita ac mutila verba redditur *ede, ede.* Emblemati subscripsit P. Jacobus Masenius. NEC SOLA, NEC INTEGRA REDDIT. Hæreticos, aliosque perfidos interpretes hæc imago spectat, qui S. Scripturæ sententias pro arbitrio suo corruptas tortasque imperito populo ingeminant. De his jam olim vaticinatus David, *Sepulchrum patens*, inquit, *est guttur eorum, linguis suis dolosè agebant.* Et S. P. Augustinus. *Manichæorum secta non veritate, sed fraude agit cum imperitis, ut scripturas totas non totis, novas veteribus præferant, sed sententias excerpendo, quas velut adversas sibi esse conantur ostendere, ut decipiant imperitos. Nulla est autem de ipso novo testamento vel Apostoli Epistola, vel etiam Liber Evangelii, de quo non possit ista fieri, ut quibusdam sententiis ipse unus liber videatur esse contrarius, nisi ejus tota contentio diligentissimâ lectoris intentione tractetur.*

Mutilare S. Scripturam.
Psal 5. 11.
S. Aug. ser. 15. de Divers.

FINIS LIBRI SECUNDI.

MUNDI SYMBOLICI

LIBER III.

GENTILIUM DII, HEROES, ET HOMINES, TAM EX PROFANA, QUAM Sacrâ veteris & novi Testamenti Historiâ; eorumque proprietates.

Jezabel

ACTÆON.

CAPUT I.

1. ACtæone à Diana in cervum mutato, prima omnium in Dominum suum strinxerunt arma canes, quos tam studiosè aluerat, & miserum dentibus dilaniârunt; nec quidquam exclamantem,

id.31 ... sam.

Actæon ego sum, Dominum cognoscite vestrum.

Emblemati subscripsit Colendissimus meus P. Pexenfelder. QUOS PAVIT, PAVET. Illos hoc Actæonis schema repræsentat, qui omni beneficiorum memoriâ ex animo deletâ, leviter impelli possunt, ut nutricios, & eximios benefactores suos conviciis, noxis, atque maleficiis mordicus appetant, non dissimiles Actæonis canibus, qui herum suum lacerârunt. Ciceronis dictum est. *Nihil est tamen inhumanum, tam immane, tam ferum, quàm committere, ut beneficio, non dicam, indignus, sed victus videre.* Juxta Senecam, *Igratus est, qui beneficium accepisse negat, quod accepit: ingratus, qui dissimulat: ingratus, qui non reddit: ingratus, qui oblitus est: ingratissimus & teterrimus, qui beneficiis maleficia rependit.*

gratus.

...ero a- ...l P. Pe- ...nfeld in ... Symb. ...b.18.n.3 ...eca ...dem.

2. Actæon, quod incautior aspexerit lavantem sine veste Dianam, mox hominem exuit, in bestiam mutatus, & à canibus discerptus. Lemma. UT ME MALUS ABSTULIT ERROR! In has voces Damon, hausta per oculos tyrannide apud Virgilium queribundus exclamat.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Ut vidi, ut perii, ut me malus abstulit error.! *Virgilius Eclog. 7.*

Contingit hoc iis, qui lascivis oculis permittunt frenos: in porcos enim, aliasque effœminatas bestias transeunt, à tot canibus, quot malæ mentis libidinibus, discerpendi. De Alexandro M. Plutarchus refert, eum, cùm Persis subactis, intueretur captivas, formâ, corporisque dignitate excellentes; dixisse, *Quanti oculorum cruciatus sunt hæ Persides!* Tertullianus, severissimus castimoniæ Doctor, *Invicem, ait, se eadem oculorum genera desiderant; ejusdem enim libidinis est, videri & videre; tam sancti viri est suffundi, si virginem viderit, quàm sanctæ virginis, si à viro visa sit,* Et meritò; nam teste S. Gregorio, *Intueri non licet, quod non licet concupiscere.*

Aspectus impudicus.

Plutarchus in Alexan.

Tertullian. lib. de veland. virg.

S. Gregor. 21 moral. c.2.

ÆNEAS.

CAPUT II.

3. INter cætera Emblemata politica, in Novariensi ambulacro exhibita, Æneas senem Anchisen humeris sustentans, cernitur; cum lemmate. CONSILIIS SENUM, JUVENUM ROBORE CIVITAS GUBERNATUR. Aptè in hanc rem Joannes Audenus,

A senibus prisci sumptum dixêre senatum;
Est robur juvenum, consiliumque senum.

Pruden- tia & for- titudo. Sines Orat. de Regno

Senesius quodvis bonum regimen è gemina sorore, Prudentiâ & Fortitudine, componi asserit. *Firmissimum id propugnaculum est*, inquit, *in quo cum animi prudentia vis & potestas conjungitur: quæ si mutuò dissocientur, & inconsiderata vires, & imbellis prudentia levi negotio separantur. Ac ego inter ea, quæ à sapientibus Ægyptiis fiunt, Mercurium demiratus sum Ægyptii duplici Deum specie fingunt, juvenem juxta senem collocantes, idipsumq; præcipientes: si quis ipsorum præclarè sacra sit inspecturus, eum & sagacem & fortem esse oportere, quando alterum sine altero parùm adjumenti conferre potest.*

Pietas in parentes. Virgilius 2. Æneid. Senec. l. 3 de Benef. c. 37

4. Cùm Troja, à Græcis capta & direpta, flammis undique arderet, Æneas senis Anchisæ, patris sui, salutem magis in consilio habuit, quàm suam. Nam in illa urbis miseranda conflagratione, inter confusos civium & hostium clamores, tubarum armorumque sonitus, domorum corruentium fragores; inter promiscuam fœminarum virorumque cædem, Æneas parentem propriis sustulit humeris, ac civitate elatum, incendio liberavit, pietate in patrem sæculis omnibus memorandâ. Unde Æneas, seni succollans, epigraphen è Marone præfert. NEC ME LABOR ISTE GRAVABIT. Hoc exemplo pietatem, parentibus debitam, discant filii, graviter Seneca. *Vicit Æneas patrem, ipse ejus in infantia leve tutumq; gestamen, gravem senio, per media hostium agmina, & per cadentis circa se urbis minas ferens, cùm complexus sacra, ac Penates Deos religiosus senex non simplici vadentem sarcinâ premeret, tulit illum per ignes. Et quid non pietas potest? pertulit, colendumq; inter conditores Romani Imperii posuit.* D. Ambrosius filium quemdam, matri inofficiosum, ita alloquitur *Etsi paveris matrem, adhuc non reddidisti dolores, non reddidisti cruciatus, quos pro te passa est: non reddidisti obsequia, quibus te illa gestavit: non reddidisti alimenta, quæ tribuit tenere pietatis affectu, immulgens labris tuis ubera: non reddidisti famem, quam pro te illa toleravit, ne quid, quod tibi noxium esset, ederet, ne quid quod lacti noceret, hauriret. Tibi illa jejunavit, tibi manducavit, tibi illa, quem voluit cibum, non accepit; tibi, quem noluit, cibũ sumpsit, tibi vigilavit, tibi flevit &c.* De Nerone parricidâ acutè Ausonius.

S. Ambros. in c. 18. Luca.

Quis neget Æneæ magnâ de stirpe Neronem?
Sustulit hic matrem. sustulit ille patrem.

Virgilius l. 5. Æneid.

5. Æneam, ad inferos descensurum, hoc effato commonefecit Sybilla,

— — Facilis descensus Averni,
Noctes atque dies patet atri janua Ditis;
Sed revocare gradum, superasque evadere ad auras,
Hoc opus, hic labor est.

Vitia facilè discuntur. Ælian. l. 13. Hist.

Unde Emblemati subscribes, FACILIS DESCENSUS AVERNI. Nempe facilis & pronus est ad vitia lapsus, sed difficilis reditus ad virtutem. Socrates, cùm aliquando in colloquium cum Theodorâ meretrice famosissimâ, venisset, quæ Callisthenem Socratis discipulum, blandis verbis in suas libidines trahebat; Philosopho dixisse fertur. *Ego quidem, O Socrates, multò te superior sum. Nam cùm tu neminem ex meis à me possis abalienare; ego, cùm libitum est, tuos omnes à te avoco.* Cui is respondit. *Non mirum quidem hoc. Tu siquidem ad declivem tramitem omnes rapis: ego verò ad virtutem duco, ad quam arduus plerisque & insolens est ascensus*, ut refert Ælianus. Nimirum corrupta hominum natura facilè deflectit ad vitia, quorum lata est via; abhorret à virtutibus, ad quarum fastigium arduus & spinosus est callis. Eâdem icone significatur facili quidem descensu infernum intrari, pedem tamen ex illo referre, vix ulli licuisse. Propertius.

Infernus. Prop. l. 4. Eleg. 12.

Cùm semel infernas intrârunt funera leges
Non exorato stant adamante viæ.

Et Horatius.

Horat. l. 4. od. 7.

Cùm semel occideris, & de te splendida Minos
Fecerit arbitria:
Non, Torquate, genus, non te facundia, nec te
Restituet pietas:

ÆOLUS.

CAPUT III.

6. ÆOlus, pro temporis ac loci ratione, nonnunquam sceptro suo reluctantes compescit ventos, & furentium cohibet imperium, ne rabiem suam in orbem effundant, interdum verò laxato per immanem hiatum montis spatio, fores viamque aperit prorumpere gestientibus. Lemma. ET PREMIT, ET LAXAT. De Æolo canit Virgilius.

Virgilius 1. Æneid. Princip. officium.

Et premere, & laxas sciret dare jussus habenas.

Hàc habenarum remissione & adductione quid aliud significatur, quàm laudari Principis officium; nempe ut in populos subjectos imperium neque durè nimis & inclementer, neque dissolutè & negligenter exerceat. *Bonus Princeps*, Senecâ teste, *similis est patri, & ideò pater patriæ appellatur: Patris autem est, in severitate meminisse indulgentiæ, & in indulgentia disciplinæ.* Æolo similis est quilibet vir sapiens, qui novit moderari affectibus pro negotiorum præsentium opportunitate; nunc enim conducit simulare iram, nunc dissimulare; quid enim est præclarius & laude dignius, quàm sic in potestate habere permotiones animi, præsertim irascentis, ut ad rationis legem & moderamen, velut in antro claudantur, rursumque, si necesse fuerit, temperato freno laxentur? Quisquis ita sibi imperare didicit, næ ego hunc potentiorem Æolo dixerim.

Senec. lib. 1. de Clem. cap. 18. Affectibus dominari. Virgil.

— — Cui Divûm Pater, atque hominum Rex
Et mulcere dedit fluctus, & tollere ventos.

Cicero. Offic.

Appositè huc Tullius. *Objurgationes etiam nonnunquam incidunt necessariæ, in quibus utendum est fortasse & vocis contentione, & verborum gravitate acriore. Id tamen sic agendum est, ut ne ea facere videamur irati.*

ALEXANDER. NODUS GORDIUS.

CAPUT IV.

7. D. Abbas Thesaurus Alexandrum, Macedonum Regem, Emblematis loco depinxit; qui præciso Nodo Gordio, epigraphen ferebat. EXTREMA REMEDIA ULTIMIS IN MALIS ADHIBENDA. Cui consonat ille Medicorum aphorismus. *Acutis morbis, acuta remedia.* Ad hanc methodum graviora delicta acerbiore correctione castiganda veniunt. Natalis Comes. *Gravibus erroribus* inquit, *gravia supplicia conveniunt, levibus levia.* Et Cornelius Tacitus, *Atqui nec corporis quidem morbos veteres, & diu acutos, nisi per dura & aspera coërceas, corruptus simul & corruptor, æger & flagrans animus haud levioribus remediis restringendus est.* Nervosè Seneca. *In ipsa desperatione, EXTREMA REMEDIA tentes.*

Correctio le[...]ta. Natal. l. 14. Hi[...]. Corn. T. l. 3. an[...]. Senec. 29.

8. Paradinus manum, gladio armatam, expressit; quæ dissecto nodo Gordio, titulum gestabat. NODOS VIRTUTE RESOLVO. Ita vir prudens judicii sui acie intricatas quasvis difficultates expedire novit. Hos inter facilè Princeps extitit Salomon, cùm arduam illam duarum mulierum contentionem, quæ

Prudentia.

quænam genuina vivi infantis esset mater, arrepto gladio sapientissimè diremit: non enim adeò stricti ferri fulgore, atque ingenii sui acumine nodum illum dissolvit. Plurimùm ad mentem nostram S. Ambrosius. *Nobile illud Salomonis judicium, quod inter dubia certantium, & fraudem in ipsis cogitationibus occultas, & pietatem in maternis visceribus deprehendit, nisi per Spiritus Sancti munus emicuit. Neque enim latentem conscientiam fœminarum alia aliqua potuisset, nisi Spiritus Sancti machæra detegere, &c.* Porrò vindicantis Justitiæ ferrum graviore pondere in scelera magis enormia stringatur, necesse est. Unde Gambertus supra Nodum Gordium, gladio præcisum, illa Virgilii verba collocavit; AMBAGES IPSE RESOLVET. Emblematis mentem meus Concanonicus D. Salv. Carducius hoc disticho explicat.

3. Reg. cap. 3.

S. Ambr. l. 3. de Spiritu Sancto, cap. 7.

Justitia vindicativa.

Virgilius 6. Æneid.

Ut Macedo implicitas ambages ense resolvit;
Sic ferrum Astrea fulminat omne nefas.

9. Vir nobilis, cum ex Astrologorum prognosticis violentam ac subitaneam mortem à cœlo sibi prænunciari disceret, mentem suam imperterritam, & ad omne vitæ mortisq; discrimen paratam, significaturus; gladium, Nodo Gordio imminentem, depinxit; verbis è Curtio, lemmatis loco, additis. NIHIL INTEREST QUOMODO SOLVATUR. In rem præsentem opportunum censui Francisci Petrarchæ dialogum: *DOL: Per vim morior. RA: siquidem vita vis aufertur, quid interest febris an gladius, dum liberè egrediare, quid refert an ergastuli tui fores sponte pateant, an frangantur?* In hâc virtute cumprimis excelluit S. Paulus, quando Ephesios allocutus, in hæc verba prorupit. *Nunc ego alligatus spiritu, vado in Jerusalem, quæ in eâ ventura sint mihi, ignorans: nisi quòd Spiritus Sanctus per omnes civitates mihi protestetur, dicens, quoniam vincula & tribulationes Jerosolymis me manent; sed nihil horum vereor, dummodò consummem cursum meum, &c.* S. Augustinus, *Ut ipsa mors metuenda non est, ita etiam nullum genus mortis benè & rectè viventi homini metuendum est.*

Mens intrepida.

Curt. l. 3.

Francisc. Petr. l. 2. de remed.

Act. 20. 22.

Aug. l. 83. quæst. q. 21.

10. Jacobus Zabarella nodo Gordio dissolutum inscripsit. AUT INGENIO, AUT VI. Nulla terrena difficultas eo excrescit unquam, ut aut viribus, aut ingenio superari nequeat. Lysandri acroama erat *ubi nil potest pellis leonina, vulpina deserviat.* Huic non absimilis Themistocles, qui populos quosdam pecuniis corrumpere, & in suas partes trahere conatus, duas à se Deas circumferri dicebat, unam Eloquentiam, fortitudinem alteram, quarum ope omnia hactenus sibi fuissent pervia. Quamvis ea vice responsum æquè argutum ab incolis tulerit: nempe sibi quoque geminas esse Deas, Inopiam & Impossibilitatem, quæ ipsum votis suis frustrarentur. Cæterùm dura & implicata sceleratorum pectora, si correctione violentâ aut suppliciis nequeant, precibus ac dexteritate resolvi debent. Magni Augustini consilium est. *Cùm ad vindictam necessitas cogit, ita agendum est, ut ex talis vindicta sit utilis, & agendum voto & precibus si corrigi objurgationibus non potest.*

Vis & Ingenium.

August. in Epist. Parmen. l. 3. c. 2.

11. Præcedentis numeri epigraphe Nodum Gordium seu robore, seu ingenio dissolvendum suadet; quia tamen utrumque simul nonnunquam adhiberi debet, ideircò epigraphen substitues istam. INGENIO ET VI. Hæc enim conjuncta. Rempublicam aut regnum, maximè stabiliunt, summisque incrementis promovent. Prudenter Synesius, *Firmissimum id propugnaculum est, in quo cum animi prudentiâ, vis & potestas conjungitur.* Unde subjungit, *Ægiptii in sacrarum ædium vestibulis, Sphyngis effigiem collocabant, arcanum utriusq; virtutis conjungendæ symbolum, quæ quâ parte bestia est, robur: quâ verò parte homo est, prudentiam significat.*

Ingenium & fortitudo.

Synes. Orat. de Regno.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

12. Joannes Ferrus gladium, brachio armatum expressit, quod præciso nodo, epigraphen, magnanimo ac resoluto pectore dignam, præferebat. QUOQUO MODO RESOLVAM. Genuina hæc Lysandri, Lacedæmonum Ducis, est effigies; cùm enim illis & Argivis aliquid civilis controversiæ circa confines terras intercederet, & hi suas partes ex ratione tueri niterentur, indignatus Lysander, gladio in sublime levato non sine ardore exclamavit, *Qui hoc superior est, is optimè de finibus disputat.* Huic non absimilis quidam Cæsaris miles, cùm Senatus Romanus inducias, pro Cæsare expetitas, abnueret; manu ad gladii capulum positâ, hoc ferrum inquiebat, illas mihi dabit: quasi diceret, quod precibus negatum, armis concessum iri. Cæterùm Prædicator & Prælatus è munere suo ad id unum incumbant, ut hæresum, aliorumque vitiorum nodos præscindant, idque vel verbis suavibus, vel duris, vel, si opus fuerit, ipso etiam suppliciorum ferro: unde Timotheum suum imbuens Apostolus ait, *Prædica verbum, insta opportunè, importunè, &c.* quæ verba excipiens Magnus Augustinus; *Quibus, inquit, opportunè? quibus, importunè? opportunè utique volentibus, importunè nolentibus. Prorsus importunus sum, audeo dicere. Tu vis errare, tu vis perire; ego nolo.*

Animus resolutus.

Prædicator.

Prælatus.

2. Tim. 4. 2.

S. August. de Pastor. c. 7.

13. Inter cæteram solennem ac triumphalem pompam, quâ Christina, Regina Sueciæ, sub Alexandro VII. Pontifice Maximo, ad fidem orthodoxam recens conversa, Romæ ad S. Petrum salutabatur, Emblematis loco Nodum Gordium cernere erat, hoc lemmate insignem. SOLVET ALEXANDER. Iconis mentem hoc epigrammate explicat P. Joannes Bapt. Barginccus.

Difficultas resoluta.

Astrinxit nodum mirâ quem Gordius arte,
Solvit Alexander forte, vel ense secat.
Implicitos nexus, qui te, Christina, tenebant,
Septimi Alexandri dissoluêre manus.
Nempe tua ut citius fortissima vincula rumpat,
Alterum Alexandrum misit ab axe Deus.

Nempe Pontificis Maximi est, inter fidei Divinæ momenta discernere, & hæresum errores infallibili censurâ perstringere. Disertè Christus. *Quodcunq; ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunq; solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* S. Hieronymus ad Damasum Papam scribens, *A pastore, inquit, præsidium ovis flagito. Discernite si placet, non timebo tres hypostases dicere, si jubebis.* Theodoretus, inter Græcos Patres eruditissimus, ad Leonem primum in hæc verba scribit. *Si Paulus præco veritatis, tuba sanctissimi spiritûs ad magnum Petrum cucurrit, ut iis qui Antiochiæ de institutis legalibus contendebant, ab ipso afferret solutionem, multò magis nos, qui abjecti sumus, & pusilli, ad apostolicam vestram sedem currimus, ut Ecclesiarum ulceribus medicinam à vobis accipiamus.*

Infallibilitas summi Pontificis.

Matth. 16. 19.

S. Hieron. ad Damas.

Theodoret. ad Leon.

AMOR. *Cap. V.*

14. JOannes Ferrus Amorem, pueri specie visendum, hoc lemmate ornavit. UNIT, ET FOVET. Geminam hanc in illo proprietatem deprehendens Magnus Augustinus, *Quid est amor,* inquit, *nisi quædam vita, duo aliqua copulans, vel copulare appetens; amantem scilicet, & quod amatur.* Et Philippus Beroaldus. *Quemadmodum radius à sole, calor ab igne, frigus à glacie, candor à nive nequeunt separari: ita ab amore divelli non possunt benevolentia, satietas, necessitudo, concordia. Hic est enim amabilissimus amicitiæ nodus, princepsque ad benevolentiam conglutinandam.*

S. August. l. de Trinit. l. 9. c. 2.

Beroald. Orat. 1 in Propert.

N 3 15. Vin-

Digitized by Google

15. Vincentius Gilibertus Amori, circùm oculos velato, subscripsit. OMNIA CREDIT. Apostoli pronuntiatum est, *Charitas omnia suffere, omnia credit*, quod tamen, ioterprete S. Bernardino Senensi ita limitandum est, *Omnia credit, id est, vera & necessaria ad salutem.* Et rursùs. *Credit omnia, licet non omnibus credat, sed tantùm his, quæ veritas ipsa suadet.* Colophonem jungit Magnus Augustinus. *Ipsa charitas*, inquit, *quæ omnia credit, non omni spiritui credit: ac per hoc omnia quidem credit, sed Deo; quia non dictum est; omnibus credit.*

1. Cor. 13. 7.

16. Gratiosum est aliud ejusdem Giliberti Emblema, in quo Amor, trutinas ac mensuras ultrò abjiciens, Propertii pentametron lemmatis loco legendum offert. VERUS AMOR NULLUM NOVIT HABERE MODUM. Integrum illius distichon ita accipito.

Errat qui finem vesani quærit amoris,
Verus amor nullum novit habere modum.

Huic persimilis Virgilius canit.

Me tamen urit amor; quis enim modus adsit amoris?

Et Horatius.

— — — O here: quæ res
Nec modum habet, neque consilium, ratione, modoque
Tractari non vult? In amore hæc sunt mala, bellum.
Pax rursùm, &c.

Eadem etiam Sancti amoris, seu Charitatis est indoles, quæ non in amicos tantùm, sed in ipsos etiam inimicos omnia, quæ potest, bona effundit. S. P. Augustinus. *Charitas non permittit aliquid mali te facere ei, quem diligis; nec permittit te non præstare, quidquid potes ei, quem diligis. Nonne illa est charitas, quæ orat etiam pro inimicis? Ergò deserit amicum, qui benè optat inimico.*

S. August. Præfat. in Psalm. 31.

17. Idem Gilibertus Amorem, dexterâ manu face ad urendos vicinos, lævâ verò arcu ad feriendos longinquos, instructum statuit, cum lemmate. PROPE, ET LONGE. Lemmate prorsùs eodem Dominus Ripa Amicitiam descriptam exhibet, cujus detecto cordi aureos hos characteres incidi fecit, *Prope & longe:* Siquidem verus amicus à re amatâ, sive præsente sive remotâ, sese nunquam divelli patitur. Magni Augustini scitum est, *Amici corpore videntur separari posse, non animo, in quantùm amici sunt.*

S. Aug. lib. 9 de Trin. c. 4.

Amor omnia audet.

18. Fuit, qui amoris Emblemati hoc lemma Hispanum subjungeret. MY MIEDO, NY VERGUENZA. Id est, *Nec timet, nec rubescit.* Seneca.

Seneca Medea Act. 3.

Amor timere neminem potest.

Ovid. Metamorph. 6.

Ovidius in Metamorphosi.

— Nihil est, quod non effreno captus amore Ausit.

Idem 2. Fast.

Et alibi.

— — — Quid non amor improbus audet?

AMPHION.

Caput VI.

19. Citharam tantâ suavitate pulsavit Amphion, ut, cùm Thebæ in Bœotia adversùs finitimos hostes non satis essent turribus ac propugnaculis munitæ, ipse mellito fidium sono lapides commoverit, & ad urbis Thebanæ constructionem tanto numero attraxerit, donec alii super alios subsilientes, ultrò coëunte juncturâ, partim summam in altitudinem sese attollere, partim in propugnacula, ad vim quamcunque repellendam, protuberare sint visi. Lemma. SAXA CANENDO MOVET. Nihil, in Superiore præsertim aut Principe, ad permovendos hominum animos est efficacius, quàm morum amabilitas, & in agendo suavitas. Nam, ut C. Tacitus ait, *Princeps amorem apud populares, metum apud hostes quærat. Verbum dulce*, inquit Siracides, *multiplicat amicos, & mitigat inimicos;* adeò quidem, ut cautes etiam & saxa; cruda inquam, & saxea hominum corda, suavitate sermonis demulceantur & trahantur, ut traxit Amphion, de quo Poëta.

Suavitas in loquendo.

C. Tacit. Lib. Annal.

Ecclesiast. 6

Movet Amphion lapides canendo.

Hanc artem conciliandi animos Plutarchus docuit Imperatorem Trajanum, dum ad eum scripsit, *Leniter atque placidè fides, non vi & impetu concuti debere.* Tullius quoque concordiam, quam parit suavitas eloquii, comparat fidibus & concentui Musico. *Ut in fidibus*, inquit, *atq; cantu ipso & vocibus concentus est quidam tenendus ex distinctis sonis, isque concentus ex dissimilimarum vocum moderatione, unus tamen efficitur, & congruens: sic summis & infimis & mediis interjectis ordinibus, ut sonis, moderata natura civitatis concentu dissimilimorum consistit, & quæ harmonia à Musicis dicitur in cantu, ea est in civitate concordia, quæ sine justitiâ nullo pacto esse potest.* Cæterùm devota canentium psalmodia obduratos quosvis hominum animos permovere, & ad sanctæ Ecclesiæ augmentum trahere solet. Experto id eredes Magno Augustino, qui de se ipso fatetur. *Quantùm flevi in hymnis & Canticis suave sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter? Voces illæ influebant auribus meis, & eliquebatur veritas tua in cor meum, & ex eâ æstuabat affectus pietatis, & currebant lacrymæ, & bene mihi erat cum eis.* Alibi opportunè in rem præsentem ait. *Domus Dei cantando ædificatur, credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur; modò ergò ædificatur, sed in fine seculi perficitur.*

Cicero l. 2. de Repub.

Cantus movet.

S. Aug. lib. 9 Conf. c. 6.

Idem de Verb. Apost. serm. 20 c. 1

20. Amphion, Thebas concordi fidium sono adversùs hostiles incursus communiens, epigraphen tenet. URBEM CONCORDIA MUNIT. Quid enim validius ad propugnandam, tuendamq; civitatem, quàm civium concordia? Hoc munimentum, fundatore Lycurgo, urbis Spartæ fuit. Unde Agesilaus Rex ibidem rogatus à quodam, *cur Sparta mœnibus non cingeretur?* ostendit ei cives unanimes & armatos: *Hi*, inquit, *sunt Spartanæ civitatis mœnia;* significans, urbes nullo munimento tutiores esse, quàm virtute civium consentientium. Rursùm Lacedæmonii seu Spartani, cùm de civitate mœnibus cingendâ, consultarent, Isæus Sophista recitavit illud Homeri.

Concordia.

Plutarchus in Apopht. Lac.

Scutum hasti scute, galea galea, atq; viro vir.

Addidit-

Addiditque, *sic mihi state Lacedæmonii, & muris cincti sumus.* De Mieipsa, Numidarum Rege, memorat Salustius, quod jamjam vitâ excessurus, filios paternè monuerit, ut concordes essent; addens, *Concordiâ res parvæ crescunt, discordiâ maximæ dilabuntur.* Confirmat hæc omnia Salomon. *Frater, qui adjuvatur à fratre, quasi civitas firma, & judicia quasi vectes urbium.* Id est, ut interpretatur Salazar, *fratrum concordia est instar urbis munitissimæ; judicia verò, hoc est, lites & dissidia fratrum sunt quasi urbes reclusis vectibus apertæ atque hostibus perviæ.*

Salustius.
Proverb. 18. 19.
Salaz. in hunc loc.

ANTÆUS.

CAPUT VII.

21. ANtæus, Lybiæ gigas, ac Terræ filius, singulari luctâ cum Hercule congressus, iterùm iterumque prosternebatur; semper tamen è lapsu resurgebat validior, quippe à Terra, matre suâ, toties novis instructus viribus, quoties illam abjectus contigerat. Emblematis loco meus Concanonicus, D. Philippus Gallina subscripsit SUMIT A LAPSU VIRES. Vel, FORTIOR EX LAPSU. In hoc argumentum S. Hilarius Arelatensis, *Dejectio prostrati,* inquit, *occasio fiebat triumphi: dabat enim quodammodò infirmitas fortitudinem, lapsus palmam, & ruina victoriam.* Hæc de Christo resurgente S. Hilarius. Porrò voluntaria humilitas animæ vires reparat, Davide teste, *Bonum mihi quia humiliâsti me.* Christianus insuper, lubrica sorte in peccatum præcipitatus, pœnitentiâ succollante, ad majorem, ac magis expeditam virtutis libertatem resurgit. D. Gregorius Bolzi, nobilissimus Congregationis Somascenæ Cygnus, Saulum, in terras prostratum, cum Antæo comparat.

S. Hilar. Hom. 1. in die Pasch.
Christus resurgens.
Humilitas.
Psal. 118.
Pœnitentia.
Saulus.
Greg. Bolzi in Lavario Poëtico 25. Ian.

Concutit attonitam strato qui corpore terram,
Antæum si quis nunciet, ille sapit.
Nempe ubi de tactâ Paulus tellure resurgit,
Fortior ex illa, quàm fuit ante redit. &c.

22. Eidem Emblemati subscribes. TUTIOR IN TERRA. Cùm enim ea esset Antæi vis, ut ab Hercule in terram prostratus, fortior identidem resiliret; tandem Hercules medium arreptum, & in sublime elatum, tamdiu compressit, donec disruptus expirârit. *Hoc ipsum* inquit Gerson, *occasione laudis honorumque mundanorum Dæmon quærit, elevare scilicet & attollere, ut turpius dejiciat & interimat? quapropter verus humilis in propria cognitionis terram se abjicit, timens ex exaltatione præcipitium & ruinam.* Referunt Annales Franciscanorum, quod ubi F. Ægidius inaudisset stupendam illam apostasiam Fratris Eliæ, totius Ordinis Generalis; ad Ecclesiam statim confugerit, ejusque pavimento arctissimè sese appresserit, ac si ei penitùs se affixisset. Mirati factum hominis, qui illud viderunt, rogant, ecquid illud sibi velit; quibus ipse; *Ego descendam quantùm possum, quod Elias plus æquo ascendendo elisus sit, & turpissimè corruerit.* Saluberrimum D. Augustini est monitum. *Descende, ut ascendas, humiliare ut exalteris, ne exaltatus humilieris.*

Humilitas.
Gerson. ser. de Humil. in Cæna Dom.
Annal. Franc. l. 9. c. 5.
S. Aug. ser. 213. de Tem.

23. Eidem Emblemati inscribes. SUPERATUR IN ALTO. Herculis & Antæi lucta pugnam rationis cum appetitu significat; Hercules enim animi, Antæus verò corporis est symbolum. Experimur enim, perpetuum esse mentis nostræ cum appetitu &, voluptate certamen, nec hos facilè ab illa superatum iri, nisi corpus ita in altum, & procul à rerum terrenarum contactu mens extulerit, ut pedes hoc est, affectiones, nullum amplius fomentum à tellure accipiant; imò cupiditates, velut terræ filii penitùs interficiantur: quæ sanè victoria est omnium præstantissima. Unde in Scipionis Africani tumulo hunc versiculum est legere.

Appetitus resistendum.

Maxima cunctarum victoria, victa Voluptas.

Boëtius hoc ipsum Herculis factum celebrans, canit.

—— superata tellus
Sidera donat.

Et Cicero. *Appetitus omnes contrahendi, sedandique sunt, excitandaque est animadversio & diligentia ut ne quid temerè, ac fortuito, inconsideratè, negligenterque agamus.* Et rursùs. *Esse abstinentem, continere omnes cupiditates, præclarum magis est, quàm difficile.*

Cicero in Offic.
Idem ad Quint. Fr. Epist. 1.

ATALANTA.

CAPUT VIII.

24. ATalanta, pedum pernicitate ac cursu celebris puella, cum variis procis currendo contenderat, ut, qui illam velocitate præverteret, uxorem duceret; inter alios spectator aderat Hippomanes, qui formâ virginis captus, cum illa in arenam descendit, hoc instructus astu, ut tria mala aurea, quæ penes se habebat, per intervalla in stadium projiceret, sicque illam, auro tollendo occupatam, nonnihil remoraretur, & cursu anteverteret. Emblemati subscribes. RETARDOR AB AURO. Atalantæ nomine Animam intelligas, quam Stygius Hippomanes in hoc vitæ stadio decurrentem vincere, eamque nunc aureo pomo divitiarum, nunc blando voluptatis, nunc fulgido honoris ab optata beatitudinis meta retardare nititur. Id olim Paulus Galatis exprobrâsse videtur; *Currebatis bene, quis vos impedivit?* Avarum enim auri fulgor, lascivum muliercula forma, ambitiosum, inanis gloria remoratur. Unde hortatur Magnus Augustinus. *Nemo avertatur ab eo, quod ante est, ad id quod retro est; currat donec perveniat; non enim pedibus, sed desiderio currimus.*

Divitiæ voluptas honor.
Galat. 5. 7.
S. Aug. in Psal. 83.

ATLAS. *CAPUT IX.*

25. ATlas, cœli vel mundi globo suprà humeros onustus, epigraphen legendam offert. PORTANTEM OMNIA PORTO. Eruditè hanc imaginem S. Josepho, Servatoris Nutritio, cœlestem parvulum intra brachia sustinenti, accommodaveris. Eandem etiam S. Christophorus Martyr, Divinum infantem humeris sustentans sibi proprium facit. Ad mentem nostram collineans D. Gregorius Bolzi, de S. Martyrio Confessore, Christum humeris gestante, in hæc verba canit.

S. Josephus.
S. Christophorus.
D. Greg. Bolzi loc. cit. 21. Ianuarii.

Christophorum spectate novum, spectate Tonantem,
Quàm benè cœlestem strennus ille vehit:
Insidet altitonans humeris, & pressa fatigans
Terga, salebrosas gaudet inire vias,
Sed quoque supposito dulci molimine dorso
Vir prius Atlantis gestit obire vices &c.

Jure tamen proprussimo MARIA Virgo gravida hanc iconem sibi concolorem vendicat; quippe quæ Deum, totius Universi Servatorem, intra uteri sui angustias conclusum portavit. Ad hoc propositum Claudianus.

Maria V. gravida.
Claud. Epig. de Salvatore.

Virginei tumuêre sinus: innuptaque Mater

Digitized by Google

Arcano stupuit complere viscera partu
Autorem paritura suum. Mortalia corda
Artificem texêre poli: mundiq; repertor
Pars fuit humani generis; LATUIT QUE SUB UNO
PECTORE, QUI VOTUM LATE COMPLECTITUR ORBEM.
Et qui non spatiis terra, non aquoris undâ,
Nec capitur cœlo, parvos confinxit in artus.

S. Aug. ser. 15 de divers. c. 3.

Opportuna in rem præsentem est Magni Augustini Ethica. *Portavit Christum mater in utero, portemus & nos in corde. Gravidata est Virgo incarnatione Christi, gravidentur pectora nostra fide Christi. Peperit Virgo Salvatorem, pariat anima nostra salutem, pariamus & laudem.*

Amans laborem non sentit.

S. Aug. de Verb. Apost. serm. 12. c. 8.

Idem de bono vidui Satu c. 21.

Fulv. Testi. Cant. 1 In dia conquis

26. Magni ingenii virum, cui gravissima quæque negotia obtingunt facillima, Atlantis imagine repræsentare licet; qui vastam cœli molem levi humero sustinens, epigraphen tenet. EXCEDIT ROBORE PONDUS. Vel Italicè. MAGGIOR DEL PONDO HA IL NERBO. Labores & onera, quantumvis gravia, ab amantibus aut patientibus citra negotium sustinentor. S. P. Augustinus. *Ut sarcina Dei sit tibi levis, & jugum ejus suave, ille tibi amorem inspiravit. Amanti suave est, non amanti durum.* Et rursùs. *Nullo modo sunt onerosi labores amantium, sed etiam ipsi delectant, sicut venantium, piscantium, vindemiantium, negotiantium. Interest ergò quid ametur; nam in eo, quod amatur, aut non laboratur, aut & labor amatur* Fulvius Testi hanc Emblematis mentem ad Austriacum Hispaniarum Regem convertens, in hæc verba canit.

E tù. che del real scetro diffondi
L'ombra clemente oltre le vie del sole,
E mostri altrui nel sostener due mondi,
Che del valor molto è minor la mole,
Dammi orecchio ò Filippo, &c.

C A D M U S.

CAPUT X.

27. CAdmus, ob interfectum Draconem, aliasque res præclare gestas, prœmii loco à Jove uxorem accepit Harmoniam seu Concordiam, virginem lectissimam. Dona verò nuptialia ab ipsis Diis sunt contributa. Ceres quidem frumentum est largita; Mercurius Lyram, Vulcanus pretiosum monile. Pallas artis raræ flammeum; Cybele cymbala & tympana contulit; Apollo & Musæ hymenæum cecinerunt. Lemma. DITANT CONCORDES NUMINA NUPTOS. Hinc discas, gratissimos Superis esse concordes conjugum animos, omniumque bonorum affluentiâ cumulari. Quî autem mutua hæc illorum concordia assiduò conservetur, Doctorem audi S. Ambrosium. *Mulier*, inquit, *viro deferat, non serviat; regendam se prabeat, non coërcendam; indigna est conjugio, qua digna est jurgio. Vir quoq; uxorem dirigat tanquam gubernator, tanquam consortem vita honoret.* Alphonsus Aragonum Rex dicere solebat, ita demum matrimonium tranquillum exigi posse, si maritus surdus fiat, uxor verò cœca. Innuens fœmineum genus obnoxium esse zelotypiæ, rursùm maritis permolestam esse garrulitatem.

Conjugalis concordia.

S. Ambr. l. 3 Epist. 25 ad Eccles. Vercel.

28 Eidem Symbolo inscribes. A JOVE CONJUGIUM Dei enim beneficentiâ accidit. uxorem accipere bonam & concordem. Disertè Salomon *Domus & divitia dantur à parentibus, à Domino autem proprie uxor prudens.* Appositè S. Ambrosius *ubi nuptia, harmonia esse debet; ubi harmonia est, Deus jungit: ubi harmonia non est, pugna atq; dissensio est, que non est à Deo, quia Deus charitas est. Noli ergò uxorem dimittere, ne Deum tua copule diffitearis authorem: etenim si alienos, multò magis uxoris debes tolerare & emendare mores.*

Conjugũ cócordia.

Proverb. 19 14.

S. Ambros. in cap. 16. Luc. lib. 8.

C A D U C E U S.

CAPUT XI.

29. ACademicus, inter Venatores Venetos Placatus, symboli loco Caduceum, suprà Leonis caput depictum, præfert; cum dicto VIS UNA FRENANDI Innuebat videlicet, insignis Oratoris facundiâ immanissimos quosvis militum ac tyrannorum animos edomari quæ sanè ratio Ægypriis persuasit, ut Caduceum, suprà leonis caput expressum, hieroglyphici vice proponerent, eòque, Pierio teste, significarent, *vices cedere eloquentia.* Philippus Macedonum, vel Pyrrhus Epirotarum Rex dicere solebat, plura urbium mœnia Cineæ, præstantissimi Oratoris, eloquentiâ, quam exercitûs sui robore esse à se expugnata. *Quid enim*, inquit Tullius, *tam potens est atque magnificum, quàm populi motus Judicum religiones, Senatûs gravitatem unius oratione converti? Quid tam regium, tam liberale tam munificum, quàm opem ferre supplicibus, excitare afflictos, dare salutem, liberare periculis, retinere homines in civitate Quid autem tam necessarium, quàm tenere arma, quibus vel tectus ipse esse possis, vel provocare improbos, vel te ulcisci lacessitus:* Verè Alciatus.

Eloquentia.

Pierius lib. 1. Hierogl.

Cicero lib. 2 de Orat.

Alciat. Embl. 180.

Cedunt arma toga, & quamvis durissima corda
Eloquio pollens in sua vota trahit.

Et illo posterior Joannes Audenus.

Nil tam difficile est, quod non persuadeat, & non
Efficiat, docti lingua diserta senis.

Eloquentia.

30. Mercurius, eloquentiæ Deus, tesseræ loco Caduceum præfert. Unde Caduceo, seu Eloquentiæ symbolo, inscriptum. CONCILIAT ANIMOS. Eloquentia enim mirum adeò habet in mortalium animos imperium, ut dissidentes componere, odiumque omne proscribere valeat. Pierius. *Si quis*, inquit, *putat gravis & eloquentiâ potens, eloqui potuerit, perfacile te discordes animos in concordiam trahet, duosq; angues, hoc est odia mutua, doctrina sua virgâ in unum obligabit.* Porrò sicuti Mercurii virga pugnantes inter se serpentes in pacem & amicitiæ complexum suâ interpositione rursùs conjunxit, ita Caduceator seu Legatus pacificus è munere suo discordes Principum animos conciliare debet. Id quod etiam inter Prædicatoris partes numerat Magnus Augustinus. *Pradicatores voluntates pigras excitent, accendant frigidas, corrigant pravas, aversas convertant, repugnantes pacificent.*

Pierius lib. 11. Hieroglyph.

Legatus.

Prædicator.

S. Augustin de bono viduit. cap. 18

C H I M Æ R A.

CAPUT XII.

31. CHimera, horrendum naturæ monstrum, capite & pectore leonem, ventre capram, & caudâ draconem referebat, copiosas insuper ex immani gutture flammas evomens. Quare Bellerophon, monstrum interfecturus, hastam, plumbea cuspide præfixam, intra ignitas fauces adegit; quæ harum calore liquefacta, & per monstri ventrem diffusa illud interemit. Lemma. SUOMET IGNE PERIT.

Author proprii mali.

Eos

Damnati

Eos, qui proprii interitûs authores existunt, hâc icone comprehendere licet; cumprimis verò damnatos, qui eodem igne æternùm ardebunt, cui ipsimet assiduum ac liberrimum subministravêre fomitem. Apertè iis exprobrans Isaias, *Ambulate*, inquit, *in lumine ignis vestri, & in flammis, quas succendistis*. Et Theophilactus. *Deus ignem non praeparavit hominibus, sed propter diabolum; ego autem memetipsum supplicio facio obnoxium* Cæterùm homo iracundus, invidus, aut libidinosus flammam intra præcordia alit planè exitialem, & quæ non ita multò post suomet hospiti acceleratura sit interitum. De iracundo testatur Jobus, *Virum stultum interficit iracundia*. De Invido S. P. Augustinus. *Sicut ærugo ferrum, ita invidia illam ipsam animam, in qua est, interimit & consumit*. Et de Libidine. *Concupiscentia mala quasi ardor est ignis. Ignis consumit vestem, libido adulterii consumit animam.*

Isaia 50. 11. Theoph in c. Matth. 25. Iob. 5. 2. S. August. serm. 38. de Temp. Idem in Psal. 57.

Iracundus. Invidus. Libidinosus.

32. Chimæra ignem nunquam adeò copiosum è naribus & faucibus emovere est solita, atque dum adversùs hostem conflictata, iram intra pectus & viscera succensam senserat. Unde lemma. MICAT, DUM DIMICAT. Dæmonis, aut etiam hominis maligni hæc effigies est, qui, seu invidiæ, seu iracundiæ flammis succensi, nunquàm acerbius exardescunt, quàm ubi mentem Christianam generosè reluctantem offendunt. S. P. Augustinus. *Qui malo animo virum bonum iracundia furore succensus conatur incendere, utrùm ille possit exuri, adhuc dubium est: quod autem iste jam ardeat, dubium non est: quia fortè ille vir bonus spirituali succo & S. Spiritus refrigerio plenus, apposito persecutionis igne non ardet. Ille verò, qui eum conatur exurere, sine dubio non potest non ardere.* Cæterùm bonum exemplum tum demum splendorem clarissimum spargit, dum alios ad virtutis palæstram provocat. D. Thesaurus de Gereone ad prælium accinctos, manibusque ardentes sustinente faces, in hæc verba canit.

Tentator

S. August. serm. 70. de Temp.

Bonum Exemplum.

Face & gladio armatos producit.
Nam virtus in exemplum posita
MICAT, DUM DIMICAT.

33. Chimæra, capite & pectore leonem, ventre capram seu hircum, reliqua verò caudâ serpentem referens, ignem vomebat ore, vicinosque passim urebat. De hoc monstro canit Ovidius.

Ovid. 9. Metamorph.

— — Mediis in partibus hircum,
Pectus & ora lea, caudam serpentis habebat.

Virgilius 6 Æneid.

Flammas ore vomuisse Virgilius author est.

— — flammisque armata chimæra, &c.

Unde lemma. URIT FLAMMIS ARMATA VICINOS. In triformi hoc monstro exactam libidinis imaginem exhibent Mythologi; illa etiam cum impetu & ferociâ, instar leonis, invadit hominem; ut hircus progreditur, fœtoremque spurcissimum exhalat; tandem verò acerrimos doloris & pœnitentiæ aculeos post se relinquit mordetque in fine instar colubri. Nec frustrà hoc monstrum vomit ignem, quo & se ipsum homo libidinosus, aliosque vicinos passim cremare ac consumere significatur. In hanc rem exclamat S. Hieronymus. *O ignis infernalis, luxuria! cujus materia, gula; cujus flamma, superbia; cujus scintilla, prava colloquia; cujus fumus infamia & immunditia; cujus finis gehenna.*

Libidinis imago.

S. Hieron. in Epistolis.

CORNU-COPIÆ.

Caput XIII.

34. BArtholomæus Rossus S. Carolum Borromæum, Prodigiosum Orbis Christiani Thaumaturgum, Emblemate repræsentaturus, Cornucopiæ depinxit; cum lemmate. HINC OMNE BONUM. Plautus bonorum omnium scaturiginem Virtutem statuit. S. Carolus Borromeus. Virtus.

Virtus præmium est optimum, virtus omnibus
Rebus antëit profectò. Libertas, salus, vita,
Res, parentes, patria, & prognati tutantur, servãtur
Virtus omnia in se habet: omnia adsunt bona, quem
Penes est virtus.

Plaut. in Amphytrione.

Justo Lipsio bona conscientia bonorum omnium est cumulus. *Bonus animus*, inquit, *& sibi conscius, summum bonum est*. Eodem lemmate innumera emolumenta, e Pace proficisci solita, explicantur. De hac Silius Italicus.

Bona Conscientia. *Lips. Cent. 2. ad Belg. Epist. 85.*

— — — Pax optima rerum.
Quas homini novisse datum est, pax una triumphis
Innumeris potior, pax custodire salutem
Et cives æquare potens, &c.

Pax. *Sil. Ital. l. 11.*

Denique S. Augustinus omnem meliorem successum è Charitate, ceu amplissimæ Cornucopiæ, profluere docet; *Adde charitatem*, inquit, *prosunt omnia. Detrahe charitatem, nihil prosunt cætera: quale bonum est charitas fratres? quid pretiosius, quid luminosius, quid firmius, quid utilius, quid securius!*

Charitas. *S. August. serm. 10. de Verb. Dom.*

35. Omnia bona illis affluere; qui Divinis obsequiis se totos devoverunt, è Cornu-copiæ, diversis fructibus ac floribus turgente, disces. Lemma additum è Psalmo. DILIGENTIBUS LEGEM TUAM. Vadem habeto ipsummet Deum. *Si in præceptis meis ambulaveritis, & mandata mea custodieritis, & feceritis ea, dabo vobis pluvias temporibus suis, & terra gignet germen suum, & pomis arbores replebuntur.* Idque in Lege Evangelica innovans. *Quærite*, inquit, *primùm regnum Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.* Prorsùs christianè Titus Livius. *Omnia prospera eveniunt colentibus Deum, adversa, spernentibus.*

Psal. 08. 165. Cultus Dei. *Levit. 26. 3. Matth. 6. 33. T. Livius l. 5.*

36. Duo Cornua-copiæ, medium caduceum complexa, epigraphen sustinent. VIRTUTI FORTUNA COMES. Nunquam enim non prospera & secunda omnia experitur, quisquis virtutis genuinæ vestigia legerit. Dilucidè Vates Regius de Viro justo disserens. *Omnia*, inquit, *quæcunq; faciet, prosperabuntur*. Et tursùs. *Nihil deest timentibus eum. Sic ergo*, subdit Magnus Augustinus, *timeamus Deum, ut diligamus eum; quia perfecta charitas foras mittit timorem servilem; atque ita abundantiam habere possumus securitatis, & plenitudinem omnium bonorum.*

Virtutem comitatur fortuna. *Psal. 1. 3. Psal. 33. 10. S. August. serm. 213. de temp.*

DÆDALUS.

Caput XIV.

37. DÆdalus, cereis instructus alis, iter aëreum adeò cautè pervolabat, ut justo inter solem & Oceanum relicto spatio, nullum è solari calore periculum sustinuerit; Icaro econtrà, dum justo altiùs evolabat, mox ob ceram, solarium radiorum vehementiâ liquefactam, in mare præcipitato. Lemma. INTER UTRUMQUE SECURUS. seu, MEDIO TUTISSIMUS. Quisquis enim mediocritatis limites egreditur, aut nimium sublevatus,

Mediocritas.

vatus, aliorum invidiam iocurret; ant niminm depressus, omnium ludibrio exponetur. Natalis Comes, hanc fabulam ad mores transferens, *Neque alia de causa*, inquit, *hæc celebrata sunt à Poëtis, nisi ut demonstrarent, divitiarum & rerum omnium excellentiam nemini esse tutam, optimamq; esse mediocritatem, quæ neq; invidiam secum trahit plurimorum, neq; tamen contemnatur, quod patitur infima hominum conditio.* Cui assentiens Tullius, *Civem*, ait, *oportet aquo & pari cum civibus jure vivere, neque submissum & abjectum, neq; sese efferentem.* Has ipsas mediocritatis leges religiosè observatas habeat prudens Amator; neque enim ad res conditione suâ altiores, neque ad inferiores unquam trahi se patiatur. Appositè Othn Venius.

Natal. Comes l. 7. Mythol. cap. 16.

Amans.

Dædalus en medium tenet, extrema Icarus, ille
Transvolat, hic mersus nomine signat aquas.
Gaudet amor medio, nec summa nec infima quærit;
Si qua voles aptè nubere, nubè pari.

38. Dædalus, labyrintho inclusus, cùm terrâ marique negatum sibi videret effugium, solus restabat aër, per quem fugam duxit esset tentandam. Proindè (uti in rebus arctis solers est humaoum ingenium) conficit è cera alas, annectit eas humeris, &c, avium in modum libratus, è Cretâ in Insulam Sardiniam aërium carpit iter. Vnlanti Dædalo epigraphen subjecit Dux Paliani Pompejus Columna. NIL LINQUIT INAUSUM. Tanta vis est ingenii, ut nullis claudi possit repagulis ae difficultatibus, quin unam saltem inveniat elabendi rimulam; Id quod, Ovidio teste, Dædalus verbis ostendit & factis.

Ingeniū solers.

Ovidius 8. Metamorp.

— — Terras licet, inquit, & undas
Obstruat; at cælum certè patet, ibimus illac;
Omnia possideat, non possidet æthera Minos:
Dixit & ignotas animam dimittit in artes,
Naturamque novat.

S. August. serm. 118. de Divers. cap. 2.

Verissimè adeò Magnus Augustinus. *Omnium actionum humanarum mater est necessitas.* De hac mentis humanæ libertate Ovidius.

Ovid. l. 4. Trist.

Sola nec insidias inter, nec militis ensem,
Nec mare, nec ventos, barbariemque timet.

Idem l. 3. Eleg. 7.

Et rursùs.

En ego cum patriâ caream, vobisque, domoque,
Raptaque sint, adimi quæ potuère mihi.
Ingenio tamen ipse meo comitorque, fruorque;
Cæsar in hoc potuit juris habere nihil.

39. Dædalus parens, ne quidquam adversi è cereis alis sustineret Icarus filius, hoc enim paterno monito est hortatus. ME DUCE CARPE VIAM, vel ut Ovidio placet,

Ovid. l. de Arte.

Me pennis sectare datis: ego prævius ibo;
Sit tibi cura sequi; me duce tutus eris.

Exemplum parentum & superiorum.

Nempe parentum exempla sunt optimi filiorum magistri; idque imitentur parentes, probitate vitæ liberos suos in sequelam tracturi. Magni Augustini doctrina est. *Ut facilius sanctis, sani permanere debetis. Corrigite arguendo, consolamini alloquendo, exemplum præbete benè vivendo.* Ita facit Deus ipse, *sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans, expandit alas suas; & assumpsit eum* (Populum Israëliticum) *atque portavit in humeris suis.* De se ipso testatur Christus, *Exemplum*, inquit, *dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* De hoc rursùs Sanctus Pater Augustinus. *Christus venit in hunc mundum, ut exemplum sursùm videntibus Deum, exemplum deorsùm mirantibus hominem, exemplum sanis ad permanendum, exemplum infirmis ad convalescendum, exemplum morituris ad non timendum, exemplum mortis ad resurgendum.*

S. Aug. in Præfat. in Psalm. 50.
Deut. 32.
Christi exemplū.
Joan. 13. 15.
S. Aug. lib. 7 de Trin. c. 3

DANAIDES.

Caput XV.

40. BElides seu Danaides sorores, ob interfectos maritos eo supplicii genere perpetuò damnatæ sunt, ut rimosum dolium cogantur implere aquis, è quo tantundem semper effluit, quantùm infunditur. Lemma. ASSIDUE REPETUNT, QUAS PERDANT. Ad verbum Ovidius.

Assiduè repetunt, quas perdant, Belides, undas.

Ovid. 4. Metamorp.

Danaidum dolium perfluens indicat, beneficia in ingratos non conferenda; effluit enim è memoria, è grata mentis recordatione, & agnitione gratiæ, quidquid infundas. Avaris quoque aut prodigis nihil unquam est satis. Inexplebilis quippe est auri sitis, neque unquam, si Pactolum, Tagum, auriflua bibat flumina, exsaturabitur; & qui semel sua per luxum fundere cœpit, quidquid hauserit, exhauriet. Garrulis etiam dolium illud accommodatur, qui, ut est apud Comicum, *pleni rimarum, hâc, illacq; diffluunt.* Aggæi ore adversùs populum Israëliticum queritur Deus, *Qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum.* Operariis ae mercatoribus hoc dictum velim, nimirum labores & operas, quibus diu noctuque fatigantur, incassum cadere ob Dei cultum neglectum. Quare si fructum inde cupiant, Deum invocent, colantque juxtà illud Christi promissum, *Quærite primùm regnum Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis. Quærentibus enim primùm regnum Dei*, subinsert Magnus Augustinus, *id est, hoc præponentibus cæteris rebus, ut propter hoc cætera quæramus, non debet subesse solicitudo, ne illa desint, quæ huic vitæ propter regnum sunt necessaria.* Cæterùm in sacculum seu dolium pertusum mittit mercedem suam, qui, post bona opera & merita in peccatum mortale prolapsus, ea sordidat, perdit, ac dissipat; uti in illum Aggæi locum observat S. Hieronymus.

Ingratus. Avarus. Prodigus. Garrulus. Agg. 1. 6. Labor sine cultu Dei frustraneus. Matth. 6. 33. S. Aug. lib. 2. de serm. Dom. in Monte c. 16. Peccatū mortale.

DAPHNE.

Caput XVI.

41. DAphne pudicitiam suam Apollinis libidini fugiendo subduxit; quâ de causa meruit in laurum converti, arborem triumphalem ac castissimam; quæ nec frigoris, nec ardoris violentiâ se corrumpi patitur, perpetuò virens semper illibata. Emblemati epigraphen addidit eruditissimus P. Michaël Pexenfelder. IN FUGA VICTORIAM. Vel. USQUE VIRET SEMPER; verbis ex Ovidio mutuatis.

Castitas fugiendo salvatur.

Ovid. l. 3. Trist. Eleg. 1.

Usque viret semper, laurus, nec fronde caducâ
Carpitur, æternum sic habet illa decus.

S. Thomæ Aquinatis, eorumque omnium hæc imago est, qui post obtentam è Venere victoriam, in Lauros adeò invictas ac perpetuò virentes sunt immutati, ut in castimoniæ virtute firmati, nullum amplius libidinis sensum sint experti. De S. Thoma Aquinate testatur S. Ecclesia, *Mulierem, quæ ad labefactandam ejus constantiam introducta fuerat, titione fugavit.*

S. Thom. Aquin.

Brev. Rom. 7. Martii.

fugavit. Mox beatus Juvenis flexis genibus ante signum Crucis orans, ibiq; somno correptus, per quietem sentire visus est, sibi ab Angelis constringi lumbos, quo ex tempore omni postea libidinis sensu caruit. S. Philippus Nerius suam virginitatem adversùs Cæsariam, procacem fœminam, victoriâ adeò illustri defendit, ut postea nullum amplius carnis lasciviæ motum sit expertus, neque plus periculi à mulieris, quàm è lapidis aspectu senserit. Fugam, ceu unicum optimumque antidotum adversùs luxuriam iteratò inculcat Magnus Augustinus. *Experto crede*, inquit, *expertus loquor, coram Deo non mentior, Cedros Libani, Ducis gregum, sub hac peste luxuria cecidisse reperi, de quorum casu non magis suspicabar, quàm de Ambrosii & Hieronymi impudica turpitudine. Fuge itaque omnem suspectam societatem fœminarum.*

S. Aug. serm. de Verb. Dom.

DIANA.

CAPUT XVII.

Castitas sit armata.

42. Dianam Virginem castissimam, pharetrâ & arcu instructam fingunt Poëtæ. Lemma. SERVAT ARMATA PUDOREM. Indicant nimirùm, castitatem semper debere incedere armatam, & ad reprimendos hostium impetus accinctam. Arcum Dianæ sensit pudicitiæ ejus insidiator Gigas immanis, Orion nomine, quem telis suis confodit, & monstrum è terra natum, latè in terra porrexit. Horatius de eo.

Horat. l. 3. Od. 4.

Testis mearum centimanus Gigas
Sententiarum notus, & integra
Tentator Orion Dianæ
Virgineâ domitus sagittâ.

Anima humana nunquàm non armata sit, ut adversùs quævis hostium tela innocentiam pudoremque suum tueri possit. Unde hortatur Apostolus, *Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adversùs insidias diaboli &c.* Oculatum testem habeto S. Antonium, cujus verba S. Athanasius ita recenset. *Hostile dæmonibus contra omnes Christianos, maxime verò contra Monachos & virgines Christi, odium est Eorum semitis laqueos tendunt, eorum mentes impiis & obscœnis cogitationibus nituntur invertere; sed nihil nobis in hoc terroris incutiunt, fidelium enim orationibus atque jejuniis ad Dominum statim corruunt.*

Ephes. 6. 11.

S. Athan. in vita S. Anto.

FAMA.

CAP. XVIII.

Mulierum instabilitas.

43. Abbas Ferrus Famæ effigiem illo Virgilii lemmate affecerat. MOBILITATE VIGET. Muliebrum volubilitatem, ceu hæreditariam, hæc imago depingit, disticho, è Glossa relato, id confirmante.

Glos. c. fortius de verb. sign.

Quid levius fumo? flamen. quid flamine? ventus.
Quid vento? Mulier. Quid muliere? nihil.

Huic non absimilis alius, à P. Aloysio Novarino adductus.

Novar. Agn. Nuptial. n. 1040

Penna levis, levis est pumex, levis aura, sed ipsâ
Fœmineâ levius quid levitate vides?

Unde mulier, sicuti in plerisque omnibus, ita maximè in servandis arcanis est levissima. Valerii dictum est. *Quid muliebri garrulitati committas, quæ illud solùm potest tacere, quod nescit.*

Val. in Ep. ad Rufum.

Profectus

44. Fama epigraphen præfert. VIRES ACQUIRIT EUNDO. Simile honoris ac meriti incrementum etiam è virtute capimus. Lipsius, *Bonis meritis*, inquit, *cum ætate dignitas & pondus accedit.* P. Ludovicus Sotomajor cœlestem sponsam assiduo augmento, primò auroram, posteà Lunam, & denique Solem cognominatam animadvertit; *Progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol. Ab eo*, inquit, *quod suapte naturâ imperfectius est, à luce surgentis auroræ, atque etiam luna, quando plena est ad lucem solis, quæ perfectissima & præstantissima est, rectè & gradatim procedit, ut sit auxesis, seu gradatio quædam in his comparationibus, quæ ad laudem reginæ, sponsi pertinent.*

Lips. l. 1. c. in Physiolog. Præfat.

Cant. 6. Lud. Sotom. in hunc loc.

Detractor.

45. Famæ insuper non incongruè subscribes AUGET, ET MINUIT. Qui detractioni, aliisque pravis animi affectibus assuevêre, idem vitium cùm fama commune habent; addunt enim demuntque historiæ filo, prout malitiæ suæ magis opportunum duxerint. Unde sapienter monet D. Augustinus. *Si laudanti amico credendum est, nec inimico detrahenti.* De Fama canit Ovidius.

S. Augustin. ist. Pers. l. 3 cap. 10.

Ovid. Metam. 9.

—— Fama loquax pervenit ad aures
Deianira tuas, quæ veris addere falsa
Gaudet, & è minimo sua per mendacia crescit.

Et Silius Italicus.

Vera & ficta simul spargebat fama per orbem. Sil. Ital. 18

FORTUNA.

CAPUT XIX.

46. Fortuna, globo insistens, velum manu agitat; cum lemmate. AUDACES JUVO: Ita nimirùm optimi quique successus nostram industriam & sedulum cooperandi studium unicè exigunt. Si Ovidio fidem habeas.

Cooperatio.

Ovidius 10 Met.

—— Audaces Deus ipse juvat.

Cato id confirmans, *Non votis*, inquit, *neque supplicationibus muliebribus auxilia Deorum parantur, vigilando agendo, bene consulendo, prospera omnia succedunt: ubi socordiæ te & ignaviæ tradideris, nequidquam Deos implores, irati, infestique sunt.* Et Elias Cretensis. *Spiritus sanctus iis demum libenter opitulatur, qui virtutem sibi consectandam proposuerunt, &, quæ suarum partium sunt, præstant. Unde etiam ait Apostolus, In patientia multa, in tribulatione, in necessitate, in angustia, in labore, in jejuniis, in Spiritu sancto. Videsne quemadmodum Spiritûs sancti potentiam tunc posuerit, postquam ipse partes suas explevit? ergo spiritus quidem ipse confidit, sed tamen, quod etiam muneris sui est, præstat, &c.*

Cato. apud Salust.

Elias Cret. Orat. 1 de S. Greg. Naz.

47. Fortuna & Virtus, eodem Emblemate repræsentatæ, inscriptionem sustinent. RARO CONVENIUNT. Passim enim videas virtutem depressam, squalidam, ac extorrem, ignorantiam verò, cæteramque vitiorum colluviem, sublevatam ac honorum cumulo amplissimè excultam. E Lipsii sententia. *Rara est conjunctio Virtutis & Fortunæ, præsertim in modesto & sapiente & bonæ mentis, ut inquit, soror est paupertas* Et rursùs. *Paucos nuda virtus aut doctrina evexit.* Vulgatum Petrarchæ dictum.

Virtus egena.

Lips. l. 2. de Admirand. c. 15.

Idem Centur. singul. ad Germ. epist. 15.

Povera, è nuda vai Filosofia.

48. Joannes Ferrus Fortunæ effigiem hoc lemmate donavit. IL TUO SGUARDO FA L' HUOMO LIETO, E FELICE, seu, ASPECTU BEAS,

Præsentia Dei.

BEAS. Haoc tamen proprietatem oculus ac præsentia Dei jure longè meliore sibi vendicant. Opportunè in rem præsentem narrat Pierius Valerianus, Basiliscum, cujus simulachrum Ægyptii in Deorum censu numerabant, oculos ita dexterè dispositos habuisse, ut ad sacrificulorum arbitrium claudi & aperiri potuerint. Ipsius verba sunt. *Hunc simul atque oculis adapertis proferebant, universa Ægyptus lætitiâ atque hilaritate perfundebatur, perinde ac si Deorum oculi eos aspicerent, opemque præsentem omnibus pollicerentur. Quod si clausis cum oculis extulissent, ibi tum omnium mœrore luctuque confundi &c.* Sed missis Gentilium deliriis, Cassiodorus in illud Psalmi, *Oculi ejus in pauperem respiciunt,* ait, *Beati redduntur, ad quos propitius respicit Deus: quoniam intuitus ejus beneficium est &c.*

Pier. Valer. l. 14. titul. Oculi Deorum.

Cassiod. in Ps. 10. v. 5.

GANYMEDES.

CAPUT XX.

Principum favor inconstans.

49. GAnymedes, subitò in æthera evectus, Jovis pocillatorem agere, Superumque mensis nectar ministrare jubetur. Et ecce! mox scena vertitur; Jovis regiâ excesse, & in Zodiacum translatus, pro chrysendeto aqualem sustinere brachiis cogitur. Lemma. SIC GRATIA VERTITUR AULÆ. Hæc præmia vitam sequuntur aulicam. Dum floret ætas, viretque sangnis, gratissima servitur servitus. Si parùm quid offendatur, repentè serenum in tempestatem vertitur, & malis avibus abire jubentur, quos augurio læto felicitas ipsa advocâsse videbatur. Quidam interrogatus, quomodò rem in aula rarissimam consecutus esset senectutem? respondit, *injurias accipiendo, & gratias agendo*; uti refert Seneca. *Mare qui intrat*, inquit Lipsius, *fluctus expectat: qui aulam, motus: In aulis lenta sunt beneficia, præcipites iræ; levissimo momento in indignationem Principes impelluntur.* In Ganymedem sic lusum est.

Seneca li. 2 de ira c. 34

Quid sibi vult prona Phrygius puer urniger urna?
Regia quem volucris, nuper in astra tulit.
Siccine Divum liquido pro nectare pocla
Pincerna gelidas dextera fundit aquas?
Hæc Jovis ex aula Ganymedis præmia? fusum
Principis ut vinum; gratia fluxa perit.

Invidi non nocent.

50. Invidi, dum homines virtuosos impetunt, canes illos imitantur, qui Ganymedem, supra Aquilam ad cœlos evectum allatrabant: ambo enim, asserente Emmanuele Thesauro, LATRANT, NON LACERANT. S. Augustinus. *Sicut ærugo ferrum, ita invidia illam ipsam animum, in quo est, interimit & consumit.* Unde Emblemati etiam inscribere licet, LATRATUS IN AURAS. Verbis è Virgilio desumptis.

S. Aug. ser. 83. de Tem.

Virgil. 5. Æn.

— — Sævitque canum latratus in auras.

In rem præsentem S. Chrysostomus. *O invidia, quæ semper sibi est inimica! Nam qui invidet, gloriam parit.*

S. Chrysost. in Matth.

GERYON.

CAPUT XXI.

Concordia.

9. GEryoni tricorpori inscripsêre. GENUS INSUPERABILE BELLO. Hinc discas velim, quantum in superandis hostibus vel unica possit multorum concordia. Alciatus eidem Emblemati hunc titulum præfixit, *Concordia insuperabilis*; suamque mentem sequenti epigrammate explicat.

Tergeminos inter fuerat concordia fratres,
Tanta simul pietas mutua, & unus amor.
Invicti humanis ut viribus ampla tenerent
Regna, uno dicti nomine Geryonis.

S. Gregorius Papa illud Divini epithalamii explicans, *Terribilis ut castrorum acies ordinata: castrorum acies*, inqoit, *tunc hostibus terribilis ostenditur, quando ita fuerit stipata atque densata, ut in nullo loco interrupta censeatur: & nos ergò cùm contra malignos spiritus spiritualis certaminis aciem ponimus, summoperè necesse est, ut per charitatem semper uniti atque constricti, nunquam interrupti per discordiam inveniamur.*

S. Gregor. hom. 8. in Ezech.

Cantic. 6. 9

HERCULES.

Caput XXII.

Natales.

52. HErcules, etiamnum in cunis vagiens, serpentes discerpsit. Lemma. FORTES CREANTUR FORTIBUS. Ita nimirum plurimùm juvat, parentibus natum esse generosis, ac virtute inclytis. Horatius.

Horat. l. 4. Ode 4.

Fortes creantur fortibus, & bonis
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Gloria inter difficultates crescit.

53. Hercules, hydram jugulans, epigraphen reddit. QUO DIFFICILIUS, EO PRÆCLARIUS. Ea nempe facinora sunt digna heroë, quæ nonnisi inter gravissimas difficultates eduntur. Appositè sanctus Ambrosius. *Non potest quis præmium accipere, nisi legitimè certaverit. Nec est gloriosa victoria, nisi ubi fuerint laboriosa certamina.*

S. Ambr. l. 1. Offic. c. 35.

Patientia.

54. Idem Emblema, Hercules nimirùm, ab hydrâ triumphans, epigraphen tenet. VIRTUTE ET PATIENTIA. Harum enim coojunctæ vires victoriam felicitatemque omnem haud operosè assequuntur, nullamque adversitatem non superant. Horatius.

Perrumpit Acheronta Herculeus labor.

Et Antiphanes.

Domat atque subigit cuncta, diligentia.

Præclarè Seneca. *Nihil est tam difficile & arduum, quod non humana mens vincat.*

Seneca l. 2. de Ira.

Animus imperterritus.

55. Mens generosa, nulloque unquam metu concutienda, Herculem imitatur, qui hydram interimens, epigraphen legendam offert. TU NE CEDE MALIS. Verbis è Virgilio mutuatis.

Virgilius Æneid. l. 6.

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.

Fortes enim, inquit Tullius, *non modò fortuna adjuvat, ut est in veteri proverbio, sed multò magis ratio.*

Cicero l. Tuscul. l. 2.

56. Elevati Ferrarienses, symboli loco, Herculem præferunt, qoi adversùs Antæum, Terræ filium, victor; epigraphen reddit. SUPERATA TELLUS SIDERA DONAT. Ad verbum Boëtius.

Poes. l. 4. de Consol. Phi. Metro 7.

Mundú vincere.

Ite nunc fortes, ubi celsa magni
Ducit exempli via, quid inertes
Terga nudatis? superata tellus
Sidera donat.

Præclarè

S. Aug. ser. 11 de S. c. 2. Præclarè, ut solet Magnus Augustinus *Duplicem mundus aciem producit contra milites Christi; blanditur ut decipiat, terret ut frangat. Non nos teneat voluptas propria; non nos terreat crudelitas aliena, & victus est mundus. Ad utrosque aditus occurrit Christus & non vincitur Christianus.* Eandem imaginem cuivis Beato, inter Sanctos recensito; uti & Beatissimæ Virgini ad cœlos assumptæ, & Christo in cœlos reverenti, propriam statues. Urbanus VIII. virtutem in hæc verba loquentem introduxit.

Urban. VIII. Ode adhortatoria ad virtutem.

Si me sequeris per loca sentibus
Infesta, tesquis horrida, per nives,
Per saxa, per montis cacumen,
Sternet iter tibi ferrum & ignis:
Uveris astu pulvere sordidus
Pulchro, madebis tempora nobile
Sudore, non fractus labore, &
Magnanimo generosus ausu.
Evectus alis hisce per æthera
Tranabis ignem, & lacteis iter pede
Premens, coruscantis micabis
Luce novum decus inter astra.

Quies. 57. Hercules, cœlum humeris sustentans, epigraphen subjunctam habet. NOVIT PAUCOS SECURA QUIES. Hinc demonstrabis, hominum animos, quantò majori nobilitate, ac perfectione exculti, tantò graviori laborum pondere fatigari. Labor Magnatū proprius. Exemplo sint Jurisconsulti, Belliduces, & Concionatores, quibus eò minùs otii, quò plus existimationis, accedit. Verùm non ea tantùm hominum sors, sed omnes omninò, quotquot mundi negotiis se devovêre, tranquillæ mentis voluptatem vix unquam delibant. Religiosissimus Thomas à Kempis, *Multam pacem*, inquit, *possemus habere, si non vellemus nos cum aliorum dictis & factis, quæ ad nostram curam non spectant, occupare. Quomodo potest ille diu in pace manere, qui alienis curis se intermiscet? qui occasiones forinsecùs quærit; qui parùm vel rarò se intrinsecùs colligit? Beati simplices, quoniam multam pacem habebunt.*

Tho. Kemp. de imit. l. 1. c. 11. n. 1.

Iacob. Bill. Antholog. Canentem audi Jacobum Billium.

Instant terrenis infesta pericula rebus,
Fervent pro damnis prælia, proque lucris.
Et nihil est inter carnalia vota quietum,
Nec pax solicitis, nec modus est cupidis.

Cardinales. 58. Hercules, immani robore gigas, vastam mundi molem supra curvatos humeros moderatur; cùm lemmate. DONEC REDDATUR ATLANTI. Herculi non absimiles Principes purpurati, quibus, durante S. Ecclesiæ interregno, ad ipsam usque novi Pontificis, seu Divini Atlantis, inaugurationem, universum Orbis Christiani pondus incumbit. Principum quoque Tutores, veluti Hercules, Provincias ac Regna tamdiu sustinent, donec Imperii hæres humeros, oneri adeò gravi ac glorioso æquales, supponere valeat. Cæterùm lex vetus tamdiu moderabatur orbem, donec tota veræ fidei machina in Christum, velutì cælestem Atlantem, sit translata. *Ideo vetus testamentum vocatur*, inquit S. P. Augustinus, *quia per novum aboletur.*

Tutor Principis Christus.

S. Aug. in Psal. 104.

59. Carolus V. imperio sponte sua renuntians, filium suum Philippum II. Hispaniarum Regem nominavit. Unde Philippus ipsum Herculis Emblemate repræsentavit, qui mundum humeris sustentans, inscriptionem habuit; UT QUIESCAT ATLAS. Eorum omnium hæc imago est, qui Reipublicæ, religionis, aut magistratûs supremo munere abdicato, in successores illud transferunt. Christus, ceu Atlas cœlestis, æternam quietem in cruce auspicaturus; curam suam maximam ac supremam, quam in servandâ suâ dilectissimâ matre repositam

Successor

Christus in Cruce

Mundi Symbol. Picinelli & Ang. Erath. Tom. I. 5

habebat, in Joannem Apostolum transtulit his omninò verbis, *Ecce mater tua; id est*, inter prete S. Augustino, *curam illius habe, eam tibi commendo, suscipe matrem tuam, &c.*

Io. 19. 27. S. Aug. ser. de Passione.

60. Inflammatum Patavinus symboli loco Herculem, ardenti rogo impositum, hâc inscriptione, seu epitaphio, exornavit. ARSO IL MORTALE, AL CIEL N' ANDRA L' ETERNO. Id est, EX MORTE PERENNITAS. En! præclaram D. Martyris Laurentii effigiem! De illo nonnemo in hæc verba canit.

S. Laurentius.

Ardevano nel cor cor d' Alcide il forte
D' Amor le fiamme, ele purpuree faci,
Quando sprezzati i fochi, aspre voraci,
Salisti rogo, ed incontrò la morte.
Che poi poggiando à le stellanti porte,
Scintillasse frà i lumi almi, vivaci
Monti la fama; e che le caro paci
Godesse eterne in quell' eterea corte.
Non fra inumi del Ciel, mà de l' inferno
Sen giaccia Alcide; ecco il levita Ibero,
C' ha, pien di sacro ardor gl' incendi à scherno,
Che meraviglia poi se al Ciel superno,
Rapito dal terreno attro emisfero,
Scintillando fiammeggi in lume eterno.

Accommodatè Seneca, *Ego*, inquit, *Herculem fleam, quod vivus uritur; aut Regulum, quod tot clavis configitur; aut Catonem, quod vulnus suum iterat? Omnes isti levi temporis impensâ invenerunt quomodò æterni fierent: ad immortalitatem moriendo venerunt.* Hanc præceptionem plurimùm edoctus Magnus Basilius, cùm Modestus, Imperatoris Prætor, acerrimas exilii suppliciorum, ipsiusque adeò mortis minas intentaret, libero ac promptò ore respondit, *Mors mihi beneficii loco erit, citiùs enim me ad Deum transmittit, cui vivo. Ignes autem & gladius, & bestiæ, & ungulæ carnem lacerantes voluptati potiùs nobis, quàm terrori sunt.*

Seneca de tranquill. animi c. 15

Mors utilis.

61. D. Emmanuel Thesaurus Abbas Cœlum, simul ab Hercule & Atlante sustentatum, hâc Politicorum maximâ, ceu Lemmate, insignivit. MAGNA NEGOTIA, MAGNIS ADJUTORIBUS INDIGENT. Ita Velleius Paterculus dicebat; *Magnos & eminentes viros magnis adjutoribus ad gubernandam fortunam suam usos esse.* Et Philo Hebræus. *Unus enim non sufficit, quantumvis alacer fortisque corpore simul atque animo, in tanta mole negotiorum ac multitudine quotidie alia affluentibus super alia: proinde assumendi sunt optimates selecti, spectata prudentia, fortitudine, justitia, pietateque incorrupti, & ante omnia infensi superbiæ: nam hujusmodi viri maximè idonei sunt ad sublevandum ope sua bonum honestumque Principem.* Ita Pharaoni inservit Josephus, Davidi Joab, Salomoni Zabud, Dario Daniel, &c.

Magistratus.

Velleius Pater.

Phil. Hebr. li. de Creat. Princip.

Gen. 41. 44. 2. Reg. 14. 48 3. Reg. 4. 5. 1. Dan. 6. 4

62. D. Didacus Saavedra Herculi, unâ manu clavam, alterâ verò Leonis interempti exuvias sustinenti, inscripsit. FORTIOR SPOLIIS. Enimverò hostium superatorum manubiæ ac fixa trophæa ingentes victrici animo vires addunt. Ita Vocula, teste Cornelio Tacito, exercitum suum in hostili terra hospitari voluit, *ut prædâ ad virtutem incenderetur.*

Spolia.

C. Tacit. l. 4. histor.

63. Academia Altorpiensis Symboli loco Herculem, clavâ munitum, & adversùs Centauros dimicantem, præfert; cum lemmate. CERTAMINE GAUDET. Innuit videlicet, virtutem, juratam otii hostem, assiduos amare conflictus, suasque vires nunquam non exerere. Seneca, *Quidam* inquit, *ultrò se cessantibus malis obtulerunt, & virtuti, itura in obscurum, occasionem, per quam innotesceret, quæsie-*

Virtus.

Senec. lectur bonu viro. cap. 4.

O

quæsierunt. GAUDENT magni viri aliquando rebus ADVERSIS, non aliter, quàm fortes milites bellis. Vide integram viri sapientissimi dissertationem, quam prolixè ac doctè prosequitur.

64. Hercules, etiamnum juvenis, in virtutis & voluptatis bivio positus, egregiam de se ipso victoriam retulit. Nam repudiatis vitæ mollioris illecebris, virtutem ad ardua vocantem, generoso voluptatis oblatæ contemptu, est secutus. Unde Herculi, dexteram virtutis viam ingressuro, subscribes. DURIOR ISTA PLACET. Equidem lubricè ambulat adolescentia; videt meliora, nec raro probat; plerumque tamen pejora sequitur. Potens est illicium pravitatis, censeturque via tutior, quâ plures præcedunt; sed fallit exitus. Sapientissimus Regum, inter ea, quæ difficillimam videbantur habere explicationem, numerat *viam viri in adolescentia sua.* Est enim mobilis, vaga, instabilis hæc ætas ob calorem & fervorem sanguinis. S. Ambrosius eleganter in illum Proverbiorum locum commentatus, *Qui est parvulus declinet ad me,* (meretricem illecebrosam) *& vecordi locuta est &c.* ait, *Hæc mulier est suada meretrix, seu vecors voluptas, meretricio procax motu, infracto per delicias incessu, nutantibus oculis, & ludentibus jaculans palpebris retia, quibus pretiosas juvenum animas capit; quemcunque viderit sensu indignum, prætereuntem, sermonibus adoritur gratiosis, quibus facit juvenum avolare corda, pudore vilis, amictu dives, genas picta, vitiorum succincta comitatu, & quodam nequitiarum choro circumfusa. Thesauros demonstrat, regna promittit, amores spondet, inexploratos concubitus promittit, sine pædagogo disciplinas, sine monitore sermones, vitam sine solicitudine, mollem somnum, inexplebilem cupiditatem. Atque hæc est illa seductrix, quæ parvulos, hoc est, juvenes imprudentes in transversum agit, à dextro tramite in sinistrum torquet.*

Adolescentia lubrica.

Prov. 30.

Prov 9. 15. S. Ambr l. de Cain & Abel. c. 4.

65 Petrus l'Abbè, Ludovicum XIV. Galliæ Regem Emblemate significaturus, Herculis clavam depinxit; quæ, ex oleæ ligno confecta, & pacis est instrumentum, & in bello ad monstra sternenda deservit. Lemma. ET BELLI, ET TESSERA PACIS. Unde ad Regem conversus, cecinit.

Quam dedit Alcidi mendacem fabula clavam,
Hanc tibi veracem clavam tua Gallia tradit.
Hanc Ludovice geris; erit hæc quoq; cognita monstris,
Et belli vindex, & sacra tessera pacis;
Alcides tu verus eris.

S. Crux.

Quod de Herculis clavâ, jure longè majore de S. Cruce intelligere licet, quæ non tantùm ad salutem nostram conservandam, sed ad hostes repellendos est opportunissima. S. Augustinus. *Opus est ut in navi simus, hoc est ut in ligno portemur, ut mare hoc transire valeamus. Hoc autem lignum, quo infirmitas nostra portatur, crux est Domini, in qua signamur, & ab hujus mundi subversionibus vindicamur.*

S. Aug. ser. 22. de diversis cap. 2.

Justitia vindicativa.

66. Herculis clavam hoc lemmate insignivit Petrus l'Abbè. NOXIA MONSTRIS.

S. Crux.

Arma tamen sunt danda homini, sed noxia monstris.

Justitiæ vindicantis hæc idea est, quæ nonnisi adversus sceleratos stringenda est. Porrò S. Crux, sicuti hominibus est saluberrima, ita infernalibus monstris fatalem se exhibet. S. P. Augustinus. *Crux fidelibus non est opprobrium, sed triumphus. Crux illa vexillum nostrum est contra adversarium nostrum diabolum.*

S. Aug. l. 4. de symb. c. 5.

Virtus.

67. Tametsi Pygmæi ingenti numero adversus Alcidem nitantur, conatu tamen semper irrito reprimuntur, ac hosti triumphum cedunt. Unde Emmanuelis Thesauri lemma. VOLUNT, NON VALENT. Malevolorum hæc idea est, qui virtutem heroicam frustra opprimere conantur. Porrò S. Ecclesia, quamvis plurimorum viribus infestata, semper tamen triumphat. S. P. Augustinus. *Non vincetur Ecclesia, non eradicabitur, non cedet quibuslibet tentationibus, donec veniat hujus sæculi finis.*

S. Ecclesia.

S. Aug. Epist. ...

68. E Gallici Herculis ore catenulas aureas prodiisse ajunt, quibus populos passim in suas partes attraxerat. Emblemati subscripsit Emmanuel Thesaurus. VI SUAVI. Eloquentiæ hæc virtus est, quæ auditores, quantumvis renitentes, in suam sententiam rapere novit; Id quod cumprimis de insigni quodam Concionatore dixeris. Idipsum gratia Divina assulet, quæ *attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter.* De æterna Sapientia exclamat S. Bernardus. *O sapientia, quæ attingis à fine usque ad finem fortiter, in instituendis & continendis rebus; & disponis omnia suaviter in beandis & ordinandis affectibus; dirige actus nostros, prout nostra temporalis necessitas poscit; & dispone, prout tua veritas æterna requirit.*

Eloquentia. Concionator. Gratia Dei.

Sap. 8. S. Bern. serm. in Cant.

JANUS.

Cap. XXIII.

69. JAni bifrontis imago epigraphen subjunctam habet. NON ILLI ALTERA SATIS. Vel, HINC INDE Vel certè ANTE RETROQUE. Viri prudentis hæc effigies est, qui res futuras æquè ac præteritas intuetur. Scitè Andreas Alciatus.

Vir prudens.

Alciat. Emb. ...

Jane bifrons, qui jam transacta, futuraq; calles,
Quiq; retrò sannas, sicut & ante vides.
Te tot cur oculis, cur fingunt vultibus? an quod
Circumspectum hominem forma fuisse docet?

Et prior illo Terentius cecinit.

Terent. Adelph.

Istuc est sapere. non quod ante pedes modò est
Videre, sed etiam illa, quæ futura sunt, prospicere.

Mentem adeò circumspectam in Belliduce penitùs necessariam censet Lipsius. *Argum esse oportet,* inquit, *qui dux est, in tergo, in fronte, in capite, in pedibus oculos habere &c.*

Belliduc.

70. Janum etiam hoc lemmate insignem proponunt. RECONDITA PANDO. Ita excellens ingenium complura arcana è naturæ penetralibus in apertam lucem profert. Ea insuper Prophetarum imago est, qui res occultas manifestant. Isaiam hoc encomio exornat Siracides. *Spiritu magno vidit ultima & consolatus est lugentes in Sion, usque in sempiternum. OSTENDIT FUTURA ET ABSCONDITA, antequam evenirent.* D. Lucas non tantùm sanctam Elisabetham, sed etiam hujus maritum Zachariam vaticinante Spiritu imbutum fuisse testatur. *Zacharias repletus est Spiritu S. & prophetavit.* Utrumque brevi metro comprehendit S. Ecclesia.

Ingenium vivax. Prophetæ.

Eccl. 48.

Lucæ 1. 41. 67.

--- Parens nati meritis uterque
ABDITA PANDIT.

Denique eodem lemmate extremum judicium innuitur, in quo omnium hominum opera, hactenus sub conscientiæ involucro recondita, in orbis conspectum clarissimè proferentur: *Tribunal enim illud,* S Hilario teste, *obstrusam voluntatis nostræ conscientiam prodet; & ea, quæ nunc OCCULTA existimantur, luce cognitionis publicæ DETEGET.*

Judicium extremum.

S. Hilar. in ... Matth.

JASON

JASON.

Caput XXIV.

71. INgentia pericula, in navigatione Colchicâ exantlanda; & horrenda discrimina, in auferendo vellere aureo proposita, generosum Jasonis animum nec ab itinere, nec à monstrorum aggressione absterrere potuerunt: quin; accenderunt magis, & ad audendum provocârunt. Unde lemma ex Ovidio mutuatur. APPARET VIRTUS, ARGUITURQUE MALIS. Hinc disces, animum, & bonitate naturæ præstantem, & virtutibus insigniter imbutum, laudabilique gloriæ cupiditate incensum, nihil sapere humile, nihil abjectum; quin potiùs ipsis difficultatibus exacui & ad fortiter, etsi periculosè, agendum inflammari. Habent hoc sublimes spiritus; per templum *Virtutis* ad ædem *Honoris* ascendere solent. Jason, ubique victor, demonstrat, virtuti & magnanimitati omnia cedere, omnia pervia esse; nec quidquam tam arduum, quod non constanti, improboque labore attingere, tuique juris facere possis: *Avida* inquit Seneca, *est periculi virtus. & quò tendat, non quid passura sit, cogitat; marcet sine adversario, crescit in adversis.*

Verissimè Silius.

— — — Explorant adversa viros.

Et Seneca tragœdus.

Virtutis est domare, quæcunctî pavent.

Nam Philosopho Romano teste. *Non quia difficilia sunt, multa non audemus; sed quia non audemus, difficilia sunt.*

ICARUS.

Caput XXV.

72. ICarus, Emblemate propositus, epigraphen tenet. A CADER VA CHI TROPPO IN ALTO SALE. Id est, *Ut lapsu graviore ruant, tolluntur in altum.* Eruditè S. Gregorius Nazianzenus.

Suprà modum si metiêre te, rues.

Seneca, regiæ celsitudinis pericula deplorans, canit

O regnorum magnis fallax.
Fortuna bonis, IN PRÆCIPITI
Dubioq; nimis EXCELSA LOCAS;
Nunquam placidam sceptra quietem,
Certumve sui tenuêre diem.

73. Icarus, è sublimi præcipitatus, inscriptionem refert. GLORIA POENA MAJOR. Idipsum Magnates compertum habent, dum è pristino felicitatis gradu delapsi, ærumnis tantò gravioribus affliguntur, quantò sublimius erat præcedentis fortunæ fastigium ac gloria. Scitè Juvenalis.

— — — Qui nimios optabat honores
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsa turris tabulata, unde altior esset
Casus, & impulsa præceps immane ruinæ.

Lapsum pœnamque gravissimam minatur Deus iis, qui ambitioso honorum gradu in his terris præfulgent. *Potentes potenter tormenta patientur.* In hunc locum S. Isidorus, *Quapropter*, inquit, *retrahat se unusquisque ab hoc non tam honore, quàm onere; & aliorum locum, qui digni sunt, non ambiat occupare. Qui enim in erudiendis, atque instituendis ad virtutem populis præerit, necesse est, ut in omnibus sanctus sit, & in nullo reprehensibilis reperiatur, &c.*

74. Joannes Ferrus ruenti Icaro inscripsit NON SON GIA L' ALE AL GRAN DESIO CONFORMI. Id est, TANTIS NON QUADRANT AUSIBUS ALÆ. Eos omnes hoc Emblema notat, qui ultra ingenii, nobilitatis, aut opum suarum vires ad dignitatum præcipitia evehi cupiunt. Vesano hoc ausu excœcatus Simon Magus, cùm dæmonum ope ad cœlos evolare contenderet, subitò prostratus, supino, ruptoque corpore in imam terram recidit. De hoc Sulpitius Severus; *Qui, cùm magicis artibus, ut se Deum probaret, duobus suffultus dæmoniis evolaret, orationibus Apostolorum, fugatis dæmonibus, delapsus in terram, populo inspectante, disruptus est.* S. Ambrosius eâ alarum debilitate improvidam juventutem repræsentat, atque, quod gentiles hâc Icari fabulâ *poetico sale declarare voluerunt prudentium maturitatis tutos volatus esse per cœlum, juvenilem verò levitatem obnoxiam cupiditatibus mundi, refluentibus pennis, & per oblivia veritatis, meritorum compage resolutâ, majore pernicie in terram relabi* Pari modo felicitatis nostræ volatus, hominum fulcimento, nimiùm quantùm infirmo, nixus, paulò post præcipitabitur, nisi gratiæ Divinæ alas prenset. Rursus in hanc rem S. Ambrosius. *Habet alas anima suas, quibus se possit libera levare de terris. Ergò quia volandi nobis data est copia, excitet in se unusquisque gratiam Dei, ac posteriora obliviscens, priora appetens ad destinata contendat, &c.*

Præsumptio imprudens. Simon Magus. *Sulp. Sev. l. 2. histor.* Juventus imprudens. *S. Ambros. l. 3. de Virgin.* Spes in hominibus non est figenda. *S. Ambros. loc. cit.*

75. Icarum præcipitari necesse fuit, dum liquatâ alarum cerâ soli nimiùm propinquabat; incolumis haud dubiè evasurus, si patris vestigia legens, inter Solis calorem & maris humiditatem volâsset medius. Unde lemma, INTER UTRUMQUE SECURUS. Ita omninò Christianus, æquis intervallis inter spem Divini refrigerii, & metum extremi judicii constitutus, beatitatis assequendæ fiduciam penè indubitatam habet. Paucis rem totam explicat S. Gregorius Nazianzenus. *S. Gregor. Nazianz.*

Spes & timor.

Ne fide multùm, neve despera nimis,
Illud solutos efficit, pessumdat hoc.

Potestatem ejus timete, inquit magnus Augustinus, *misericordiam ejus amate; nec sic de misericordia ejus præsumatis, ut potestatem contemnatis.* *S. Aug. in Psal. 71.*

JUPITER.

Caput XXVI.

76. JUpiter, intra tempestuosas nubes, fulminumque coruscationes conspicuus, fana, lucorumque quercus, sibi sacratas, sternit; cum lemmate. NEC SUIS ABSTINET. De illo Horatius. *Horat. l. 1. Carm. Od. 2.*

— — — Rubente
Dexterâ, sacras jaculatus arces,
Terruit urbem.

Patentes illos hoc Emblemate delineatos putes, qui, judices nimiùm severi, in proprios filios severè animadverterunt. Inter hos facilè coryphæus Saul, crudele mortis fulmen, instar irati Jovis, in Jonatham, nobilissimum filium suum, vibravit; *Morte morieris Jonatha.* Hoc nihilo clementior Manlius Torquatus, *filium victorem*, referente Valerio Maximo, *quod adversus imperium suum cum hoste manum* Judices severi. *1 Reg. 14. 41* *Val. Max. l. cap. 9.*

conservarat, *securi percussit*. Denique Constantinus Imperator amantissimo filio Crispo, cùm æmulorum invidiâ delatus esset, innocuam vitam eripuit.

Judex partialis.

77. Jupiter, fulmina in orbem vibrans, aquilam; ministram suam, semper intactam servat & incolumem. Unde inscriptio, priori contraria, SUIS ABSTINET. Judicem partialem hæc imago repræsentat, qui pro affectu suo in exteros severè animadvertit, consanguineis & amicis propriis liberrimè dimissis. Davidi hanc notam inurit Sacra Pagina, qui in subditorum delicta castiganda celerrimus, Amonem incestuosum, Absalonem perduellem; & Adoniam, diversâ tyrannide Parentis regno insidiantem, nec digito attigit. Graviter præcepit Deus. *Quod justum est judicate, sive civis sit ille, sive peregrinus. Nulla erit distantia personarum. Ita parvum audietis ut magnum, nec accipietis cujusquam personam.* Pulchrè Petrus Ravennas. *Nihil adeò gloriosè lucet in judice, sicut amare & exhibere justitiam sine omni acceptione personæ. Teste enim Cicerone, exuit personam judicis quisquis amicum induit. Æquitas, cui judex obsequitur, sinistram odii vel amoris dextram nescit. Nam talis esse debet juris minister, ut in ejus manu nullius auctoritate persona titubet aut vacillet libra justitiæ.*

1. Reg 11. 31. 2. Reg 18 5. 3 Reg. 1 6. Deut 1. 16. Pet. Raven. in epist.

Princeps benignus

78. Poëtæ testantur, apes in ore Jovis infantis mellificasse. Lemma. DULCESCUNT LABIA MELLE. Hinc disces, Regem, qualis erat futurus Jupiter cumprimis benignitate, affabilitate, ac beneficentiâ pollere debere. De Josia, Rege Hebræorum longè optimo, memorat Siracides, *Memoria Josiæ in compositionem odoris facta, opus pigmentarii: in omni re quasi mel indulcabitur ejus memoria.* De Platone Valerius Maximus, *Apes*, inquit, *æternæ felicitatis indices extiterunt, dormientis in cunis parvuli ori mel inserendo* Hieroni quoque, postea Siciliæ Regi, jussu patris exposito, propterea, quod ex ancilla natus esset, apes in os mella ingesserunt; quo ostendo pater, ab aruspicibus admonitus, filium recepit, moribusque & disciplinis erudiendum curavit, per quas postea ad præmonstratam regni majestatem facilè pervenit. Jovis nomine etiam Prælatos intelligere licet, qui, è Magni Augustini præceptione, *Magis amari appetant, quàm timeri.* S. Ecclesiâ teste, in S. Ambrosii *infantis ore examen apum consedisse dicitur.*

Val. Max. l. 1 cap. 6. Plin. l. 11. c. 5.

Prælatus benignus

S. Aug in Reg. Brev Rom. 7. Decemb.

79. Jupiter, ad regni solium evectus, sese libidinis explendæ causâ, in varias bestiarum formas vertisse fingitur à Poëtis; quorum alius ei cornua imposuit, alas alii, &c. Lemma. IN BRUTUM LASCIVIA VERTIT. Significabant nempe hominem rectæ rationi obtemperando, suasque cupiditates intra orbitam continendo, quasi quemdam in cœlo Jovem esse; hanc verò dignitatem, si terrenis ac brutis libidinibus subjiciatur, cum Jove in varias turpitudines, hoc est, bestias & pudenda dedecora abire. Psaltes Regius queritur, *Homo, cùm in honore esset* (hoc est, dignitate proximè ad Deum accederet) *non intellexit* (nobilitatem suam) *comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.* In hunc locum S. Augustinus. *Non facit Deus sic hominem, quomodo facit jumentum; sed fecit Deus hominem, cui servirent jumenta. Ille autem non intellexit; & qui factus erat ad imaginem Dei, comparatus est jumentis insensatis.*

Libido hominem in brutum vertit.

Psal 48 13. S. Aug in Ps. 48. conc. 1.

80. Jupiter, Deorum Rex flagitiosissimus, Europam, Agenoris Phœnicûm Regis filiam, in speciem bovis transformatus, rapuit, & in Cretam Insulam transvexit. Lemma. INDUITUR FACIEM TAURI. Verbis ex Ovidio mutuatis.

Non benè conveniunt, nec in una sede morantur
Majestas & Amor, Sceptri gravitate relictâ,
Ille Pater, Rectorque Deûm, cùi dextra trisulcis
Ignibus armata est, qui nutu concutit orbem,
Induitur faciem tauri, mistusque juvencis,
Mugit, & in teneris formosus obambulat herbis.

Ovid Meta.

Inest huic fabulæ turpi doctrina pulchra. Ostendere namque Commentatores ingeniosi voluêre, quanta vis æstus, & furor sit libidinis; quæ, ubi prævaluit rationi, ad nullum non dedecus atque turpitudinem, rapit, adeò, ut nonnunquam viri insignes, quasi è rationis humanæ domicilio exierint, non dubitent cum summa dignitatis & existimationis suæ jactura, frænos cupiditatibus, brutorum in morem, laxare. Nempe homo propter indomitas cupiditates *Comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Hoc effrænata lascivia potest; unde Regius Vates canit. *Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.* S P. Augustinus. *Omnes facti sunt ad imaginem Dei, nisi terrenis cupiditatibus conterant, quod ille formavit.*

Libid hom[...] nem [...] brut[...] vertit.

Psal. 4[...] Psal. [...] S. Aug[...] Psal [...]

81. Jupiter, humanâ specie terrarum orbem peragrans, hospitio undique exclusus est, donec tandem à Philæmone & Baucide, grandævis simul & pauperculis conjugibus, in agresti casa & tenui appatatu, qualem nimirùm angusta res domestica ferebat, amicè cum Mercurio comite fuerit exceptus. De hoc Ovidius.

Mille domos adiêre, locum, requiemq́; petentes:
Mille domos clausêre sera, tamen una recepit,
Parva quidem stipulis, & cana tecta palustri.

Ovid 8. Metam.

Unde lemma. TAMEN UNA RECEPIT. In hoc fabulæ involucro adombratus cernitur Deus homo; cui in hunc mundum *nato, non erat locus in diversorio.* Porrò Deus, tametsi omnium aliorum animis exclusus, à simplicibus tamen ac pauperibus recipi, illosque arcanis suis cælestibus dignari consuevit. S. Paginâ teste. *Cum simplicibus sermocinatio ejus.* S Gregorius. *Cum simplicibus Deus sermocinari consuevit, quia de supernis mysteriis illorum mentes radio suæ visitationis illustrat, quos nulla umbra duplicitatis obscurat.*

Nativ. Christi. Luc. [...]

Paup[...]

Prov [...] S. Gre[...] p. [...]

JUSTITIA Cap. XXVII.

82. JUstitia, vultu juvenili & ad venustam majestatem composito, gladium ac bilancem manu sustinet; cum lemmate. CUIQUE SUUM. Jurisconsultis *justitia est constans & perpetua voluntas, jus suum unicuiq́; tribuens, non quantum ad actum, sed quantum ad affectum.* S. Anselmus, *Justitia*, inquit, *est animi libertas, tribuent unicuique suam propriam dignitatem, majori reverentiam, pari concordiam, minori disciplinam, Deo obedientiam, sibi sanctimoniam, inimico patientiam, egeno operosam misericordiam.*

Justit[...]

S. Anselm. Cur Deus homo.

83. Alius eidem inscripsit. NULLO FLECTITUR OBSEQUIO. Extremi tribunalis hæc imago est, ubi nulla ad judicem flectendum proderunt munera vel obsequia. *Argentum eorum & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini.* Unde *Filius hominis venturus est in gloria Patris sui cum Angelis suis, & tunc reddet unicuique secundùm opera sua.* S. Bernardus. *Quid faciet de injustis judiciis, qui ipsas quoque justitias judicabit, qui cuiusque merita recitabit? Veniet, inquam veniet Dominus judicii, ubi plus valebunt pura corda, quàm astuta verba, conscientia bona quàm marsupia plena: ibi judex non falletur verbis, non flectetur donis.* Eruditus hâc de re extat Anonymi Dialogus, cujus hoc est exordium.

Justitia.

Ezech. 7. Matth. 16.

S. Bern. Epist.

Ph. Qua

Ph. Quae Dea? I. Justitia. Ph. At cur sorte hic ... spectas?
I. NESCIA sum FLECTI, nec moveor pretio
Ph. Unde genus? I. Caelo &c.

Et Horatius.

Justum & tenacem propositi virum
Non civium ardor prava jubentium
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solidâ &c.

IXION.

CAPUT XXVIII.

84. JOannes Ferrus Ixionem supra rotam, flammis undique circumfusam, depinxit; addito lemmate. E SOLO A DANNO MIO PERPETUO IL GIRO. Id est, JUGI VERTIGINE VEXOR. Viva haec mundanae inquietis idea est; de qua apprimè Seneca. *Turbo quidam animos vestros rotat, & involvit fugientes, petentesque eadem, & nunc in sublime allevatos, nunc in infima allisos rapit.* Lucretius.

—— Nunc aurum & purpura curis
Exercent hominum vitam, belloque fatigant.

Et Petrus Blesensis. *Non deest tibi rota Ixionis, dum cupiditate torqueris.* Plutarchus in Ixionis mythologia immodicam ac inquietam quorundam ambitionem considerat, qui contingendae desideratae dignitati conatum omnem adhibent ac mille anxietatibus agitantur. *Non absurdè sanè* inquit, *neque inscitè in ambitiosos Ixionis fabulam convenire nonnulli arbitrati sunt.* Eodem argumento Fulvius Testi inquilinas amoris sui turbas exprimit.

Vagabundo pensiero
Ove vai? onde vieni? e che pretendi?
Tu sù l'ale leggero
Ora parti, ora torni, or poggi, or scendi;
E nel tuo moto eterno,
Se' l'Ission del amoroso inferno.

LYCAON.

Cap. XXIX.

85. LYcaon, Arcadiae Rex, ob impietatem, perfidiam, inhospitalitatem, & tyrannidem in lupum transformatus est. Lemmatis locu subscribes. BESTIAE SIMILIS, IN BESTIAM TRANSIT. In eam scilicet feram abiit Lycaon, cujus mores jam ante praeferebat: volebant quippe sub hoc fabulae involucro significare veteres, hominem in bestiam illam transire, cujus vitium imitatur. S. Chrysostomi dictum est, *In tot bestias homines transire, in quot vitia à virtute defectit.* Quod quantum sit malum Tullius declarat, quem laudat Lactantius. *Praeclarè ait, Cicero dixit si nemo est, qui non emori malit, quàm converti in aliquam figuram bestiae, quamvis hominis mentem sit habiturus; quanto est miserius in hominis figura, animo esse efferato?* Quod Severinus Boëtius fusius prosequitur. *Evenit igitur, inquit, ut quem transformatum vitiis videas, hominem existimare non possis. Avaritia fervet, alienarum opum violentus ereptor? similem lupo dixeris. Ferox atque inquietus linguam litigiis exercet? cani comparabis. Insidiator occultis surripuisse fraudibus gaudet? vulpeculis exaequatur. Irae intemperans fremit? leonis animum gestare credatur. Pavidus ac fugax metuenda formidat? cervis similis habeatur. Levis ac inconstans studia permutat? nihil ab avibus differt. Foedis immundisque libidinibus immergitur? sordida suis voluptate detinetur. Ita fit, ut qui probitate desertâ, homo esse desierit, cùm in Divinam conditionem transire non possit, vertatur in belluam.*

MEDUSA.

Cap. XXX.

86. MEdusae caput, Minervae scuto incisum, epigraphen tenet. TERRORE ET ARMIS. Geminos hos victoriae obtinendae polos dixeris, siquidem Provinciae non *armis* duntaxat, sed frequentius solo minitantis famae *terrore* expugnantur. Porrò sicuti Reges terreni subditos, si amore nequeant, armis & terrore in officio continent; ita multò magis Deus; nam, Magno Augustino teste, *terribilis sunt Reges terrae, sed ille super omnes, qui terret Reges terrae.*

87. Medusae capite imperterritum ac invictum hominis animum repraesentare licet; cui proinde, Emblematis loco, subscribas. TELA OMNIA CONTRA. Talis omninò mens erat D. Pauli, qui charitatis Divinae scuto firmatus omnes creaturarum vires provocare potuit. *Quis ergò*, exclamat, *nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas, an periculum? an persecutio? an gladius?* Eodem encomio Theodosium Imperatorem prosequitur Claudianus.

Omnibus afflictis, & vel labentibus illu;
Vel propè casuris, unus tot funera contra
Restitit: extinxitque faces: agrosque colonis
Reddidit, & letbi rapuit de faucibus urbes.

De se ipso testatur Seneca. *In quacunque positione mentis sim, cùm lego Sextium, libet omnis casus provocare, libet exclamare: quid cessas fortuna? congredere, paratum sum, &c.*

88 Abbas Ferrus Medusae effigiem hoc lemmate donavit. EXANIMAT VISA. Venustas muliebris hanc vim cum Medusâ prorsus communem, familiaremque habet: uti Lucianus, & illo posterior Natalis Comes prolixè in haec verba testantur. *Cùm pulcherrima esse diceretur omnium mulierum Medusa, quid prohibet illam voluptatem, aut libidinem conferri? Est enim vis illa voluptatum, ut & Deorum cultus, & omnis humanitatis, & officii, omnisque utilitatis nos oblivisci cogat, si illarum arbitrio nos dedamus: quare cùm homines utiles rebus caeteris efficiantur, praeclarè dicti sunt in lapides converti.* Quemadmodum enim Medusae facies homines efficit stupidos, eosque, horrendâ metamorphosi, in saxa commutat, ita voluptas & formae venustas omnem cum virtutis, tùm rationis ac pietatis sensum evertunt, animâ veluti exanimi relictâ.

89. Dominicus Garubertus Medusae caput, umboni incisum, hoc lemmate notavit. EFFUGERE EST TRIUMPHUS. Eadem inscriptio, ex Horatio mutuata etiam Syrenum est propria.

Dixitq; tandem perfidus Annibal:
Cervi luporum praeda rapacium
Sectamur ultrò, quos opimus
Fallere, & EFFUGERE EST TRIUMPHUS.

Hinc discas velim, libidinis irritamenta nonnisi fugiendo superari. Dilucidè S. Joannes Chrysostomus. *In praelio contra daemones virili & audaci animo opus; incontinentiae autem praeparationibus illos ...*

Margin notes: Ovid. lib. 3. Carm. od. 3. — Seneca. — Lucr. l. 3. — Bles. — Plutarch. — Testi. — S. Chrys. — Lact. — Boet. de Consol. — Militia. — S. Aug. in Psal. 75. — Magnanimitas. — Rom. 8. 35. — Claud. de 4 Consul. Honor. — Senec. Epist. 64. — Forma muliebris. — Luc. in Dialog. — Natal. Com. Mythol. l. 7. cap. 11. — Fuga victoriosa. Horat. l. 4. Od. 4. — S. Jo. Chrys.

Mundi Symbol. ...

concede, non ex virginum consuetudine; sed secessu. Et S.P Augustinus. *Libidinem fugere, pars magna martyrii est. Ergò contra libidinis impetum apprehendito fugam, si vis obtinere victoriam.*

S. Aug. ser. 210 de Temp. cap. 4.

92. Medusa ob capillorum venustatem ausa est ipsimet Palladi certamen offerre. Unde in tantæ arrogantiæ pœnam illius crines in turpissimos angues sunt conversi. Lemma, VERTUNTUR IN ANGUES. Hoc nimirum crinale manet superbas in sepulchro comas. Proinde Lætam suam de filia instituenda sapienter monet D. Hieronymus; *Cave, ne aures perfores, ne cerussâ & purpurisso ora depingas, ne collum auro & margaritis premas, ne caput gemmis oneres, ne capillum irrufes, & ei aliquid de gehennæ ignibus auspiceris.*

Capillos ornare. S. Hieron. epist. ad Lætam.

M A R S.

Cap. XXXI.

91. MArtem inter Deos utilissimos, & ex Dea natum fingunt Poëtæ. Unde Marti, adversus invasorem dimicanti, subscribes. MAGNA SALUS BELLO. E diametro Virgilius.

Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.

Bellum utile. Cicero de offic.

Nimirum ideò Deorum albo accensuêre Martem, quod bellum ad injurias repellendas humano generi sit utilissimum & maximè necessarium. Nam Cicerone teste. *Suscipienda bella sunt, ut sine injuria in pace vivatur. Cum tempus necessitasque postulat, decertandum manu est, & mors servituti, turpitudinique anteponenda.* S. Ambrosius posteaquam multis exemplis ostendit, excelluisse quoque in populo Dei multos bellicæ fortitudinis laude præstantes, deinde his verbis concludit. *Habes fortitudinem bellicam, in qua non mediocris honesti & decori forma est, quod mortem servituti præferat ac fortitudini. Quæ ros multos accendit, ut leonum instar spirarent Martem, quibusque dulce ac decorum erat, pro patria mori;* imò pulchrius pro religione, Deo, cœlo. At bellum multis est occasio cupidè, avarè, crudeliter, impiè agendi: num ideo nullum esse debet? Ovidium audi.

S. Ambros. l. 1. offic. c. 40. & 41.

Ovid. l. 4. Trist.

Nil prodest, quod non lædere possit idem.
Et latro & cautus præcingitur ense viator,
Ille sed insidias, hic sibi portat idem.

Thucyd.

Sapienter Thucydides. *Ut modestia est, quiescere, si non afficiaris injuriâ: ita justitia est, cùm injuriâ lacessimur, bellum paci anteferre; & repressâ injuriâ, post bellum rursus pacem facere: ne aut successu in bellis elati plura appetere, aut pati injurias mollitie & amore otii videamur.* Et Salustius. *Sapientes pacis causâ bellum gerunt, & laborem spe otii sustentant.*

Salust.

92. Symboli loco Mars repræsentatur, armis horridus, & acinacem manu rotans; cum lemmate. FORTITER, SED CAUTE. Nimirum in bello non sufficit, caput muniri galeâ, & loricâ corpus; nî etiam accedant prudentia & consilium, quæ fortitudinem manuducant. Livius monet. *Priusquam ingrediare bellum, cùm tuas vires, tum vim fortunæ, Martemque belli communem propone animo.* Agesilaus interrogatus, quid ducem belli præcipuè exornaret? respondit, *adversus hostem audacia, & in oblata opportunitate consilium.* Elegans in rem præsentem de Marte est epigramma.

In bello sit prudentia & consilium. Livius.

His licet usfensis nusquam penetrabilia armis
Securum propria conditione Deum:

At caput Æmoniæ [illegible], [illegible]que [illegible]
Cen mortem impavidus terreat, ac paveat.
Consilium cauto Princeps à Principe sume:
Sint tibi cuncta licet prospera, cuncta time.

93. Fingitur Mars sublimi residere curru, equisque velocissimis trahi. Lemma. ANTE NOTOS, ZEPHYRUMQUE VOLANT. Nam Poëtâ teste.

Martis equi ante Notos Zephyrumque volant.

Hinc disces celeritate opus esse in bello. Philosophi Romani effatum est, *una rebus salus est, occurrere ad primos rerum impetus.* Alexander Macedo festinatione vincebat; qui rogatus, qua ratione tantum sibi imperium tam brevi tempore comparâsset, respondisse fertur, *nihil differendo.* C. Julius Cæsar Dictator, ut scribit Suetonius, Pontico triumpho inter pompæ fercula, trium verborum prætulit titulum, *Veni, vidi, vici.*

M E R C U R I U S.

CAPUT XXXII.

94. MErcurius, eloquentiæ Deus, animarum alias ex Orco evocare, alias in Tartarum mittere, ventos concitare, ac nubila trajicere fingitur. Lemma. PARTES IMPELLIT IN OMNES. Prædicatorum hæc imago est, qui peccatores ab inferis liberant, contumaces æterno supplicio percellunt, virtutis spiritum adversus vitiorum ventos conciant, ac difficultates omnes ad cœlum pervias reddunt S. P. Augustinus. *Prædicatores voluntates pigras excitent, accendant frigidas, corrigant pravas, aversas convertant, repugnantes pacificent.*

95. Mercurii statua biceps, aut etiam triceps olim in biviis ac triviis collocabatur, ad indicanda viarum discrimina. Emblematis loco subscripsit Alciatus. QUA DII VOCANT, EUNDUM. Mentis humanæ tanta est cæcitas, ut, quâ viâ ad cœlos sit eundum, planè ignoret: unde recurrendum est ad eum, qui dicitur *Via, veritas & vita.* In hunc locum S. P. Augustinus. *Ambulare vis? ego sum via. Falli non vis; ego sum veritas. Mori non vis? ego sum vita. Hoc dicit tibi Salvator tuus. Non est quo eas, nisi ad me; non est quà eas, nisi per me.* Certè Socrates apud Platonem asseverat, eâ solùm pergendum esse viâ, quâ Deus ducit. Elegans in rem præsentem est ejusdem Alciati epigramma.

In trivio mons est lapidum: supereminet illi
Trunca Dei effigies, pectore facta tenus.
Mercurii est igitur facies, suspende viator
Serta Deo: rectum qui tibi monstret iter.
Omnes in trivio sumus, atque hoc tramite vitæ
Fallimur, ostendat ni Deus ipse viam.

Docemur insuper hoc Emblemate, nihil nos, quodcunque vitæ genus eligamus, posse proficere, nisi magistrum aliquem probum, doctumve nobis ad imitandum proponamus, qui sit, instar Hermæ, viæ dux & director.

M I D A S.

Cap. XXXIII.

96. MIdas, cùm Bacchum hospitio excepisset, jussus petere, quidquid vellet; nihil æquè se optare respondit, quàm ut protinus, quæcunque attigisset

attigisset, in aurum verterentur. Annuit optatis Bacchus; soloque Midæ contactu mox obvia quæque in aurum convertebantur. Verùm cùm urgente fame, cibum sumere aggrederetur, atque illum quoque in aurum mutari cerneret; sensit tandem stolidus, se parùm sapienter optâsse; rursus proinde Baccho supplicans, rogavit, ut munus illud, quantumvis speciosum, sibi adimeret. Lemma ex Ovidio subjunges: Ovid. 11. Met. QUÆ MODO VOVERAT, ODIT.

Attonitus novitate mali, divesque, miserque,
Effugere optat opes, & quæ modò voverat, odit.
Copia nulla tamen relevat, sitis arida guttur
Urit, & invisæ meritus torquetur ab auro.

Quomodo Deus orandus. Vota hominum stulta. Valer. Max. l. 7. c. 2. Eruditissimus P. Michaël Pexenfelder ex stolido hoc Midæ voto sapienter demonstrat, nostras ad Deum preces adeò temperandas esse, ut negotia omnia liberrimæ ipsius providentiæ permittamus. Socrates apud Valerium Maximum. *Nihil ultra petendum à Diis immortalibus arbitrabatur, quàm ut bona tribuerent; quoniam ii demum scirent, quod cuique esset utile: nos autem plerumque in votis expetere, quod non impetrâsse, melius foret.* In talia vota meritò dentem stringit Satyricus. Juvenalis Satyrâ 10.

Evertêre domos totas optantibus ipsis
Di faciles, nocitura togâ, nocitura petuntur
Militiâ.

Idem quomodò optandum docet.

Nil ergò optabunt homines? si consilium vis,
Permittes ipsis expendere Numinibus, quid
Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris.
Nam pro jucundis aptissima quæq; dabunt Di.

Et concludit.

Orandum est, ut mens sit sana in corpore sano.

Seneca ep. 10. Senecæ monitum est, *Tunc scitò te esse omnibus cupiditatibus solutum, cùm eò perveneris, ut nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam.*

97. Eidem Emblemati subscribes. DIVESQUE MISERQUE; Verbis ex Ovidio, quem superiore numero adduximus, mutuatis. Reperias enim nonnullos genuinos Midæ filios, qui opum cupiditate excæcati, in id totis incumbunt studiis, ut coacervent thesauros, quorum possessio futura est ipsis non modò onerosa, (cùm non minor labor sit, *quærere, quàm parta tueri*) sed etiam exitiosa. S. Augustinus. S. Aug. in Psalm. 19. Enarrat. 2. Idem serm. 6. in addit. à Carthus. *Divites, inquit, plus egent, quantò plus habent, desideriis vastantur, cupiditatibus dissipantur, timoribus cruciantur, tristitiâ contabescunt.* Et rursus. *Homo volendo divesesse, æstuat, sitit; & tanquam hydropisis morbo plus bibendo, plus sitit.* Rectè Claud. l. 2. Claudianus.

Semper inops, quicunque cupit.

Et Horatius.

Multa petentibus, multa desunt.

MINERVA.

Cap. XXXIV.

Sapientia. 98. DE veteri Trojâ perhibent, ei nihil unquam jacturæ aut excidii potuisse afferri, quamdiu Palladium, seu Minervæ simulachrum, in eâ asservabatur. Unde lemma Minervæ imagini subjunctum. SERVATA, SERVABIMUR IPSI. Verùm, cùm Minerva sapientiam repræsentet, appositè dices, beatitatis æternæ securum fore illum, quisquis hanc cordis sui inquilinam assiduò habuerit, pariter Divinâ sapientiâ fidem suam interponente; *Qui me invenerit, inveniet vitam, & hauriet salutem à Domino.* Prov. 8. 35. Neque tamen ea prærogativa unius sapientiæ adeò est propria, quin etiam vivæ fidei, Fides justitiæ, innocentiæ, gratiæ conservatæ, & animo erga Mariam Virginem devoto competat. *Ad Mariam Virginem*, inquit Doctor mellifluus, Devotio erga B. Virginem. *sicut ad medicum, sicut ad arcanum Dei, sicut ad rerum causam, sicut ad negotium sæculorum respiciunt, & qui in cælo sunt, & qui in terra, & qui in inferno habitant, & qui nos præcesserunt, & nos qui sumus, & qui sequuntur, & nati natorum, & qui nascentur ab illis: illi qui sunt in cælo, ut restaurentur: & qui in inferno, ut eripiantur: & qui præcesserunt, ut Prophetæ fideles inveniantur, & qui sequuntur, ut glorificentur.* S. Bernard. serm. 2. in Cant. Cæterùm quia, teste S. Clemente Alexandrino, Palladium, seu Minervæ Mortis memoria. statua è Pelopis ossibus erat constructa, non abs te exinde deduces, mortis memoriam obtinendæ æternæ saluti, ac superandis hostium insidiis validum esse adjumentum.

99. Cùm Apollo inter convivantes Deos citharæ fidibus mirificè luderet, Minerva, suam quoque canendi peritiam demonstratura; sumpsit in manus tibiam; sed vix ore cœpit animare fistulam, cùm in risum solvuntur Dii; buccas quippe Diva, cæteroquin decori observantissima, ita inflaverat, ut deformem in modum tumerent. Pudor incendit Deam, ignaram causæ ridendi. Igitur ad aquas se confert, iterumque tibiam manu tentat & linguâ: Et ecce! dum inter canendum temerè conjicit oculos in undas, advertit, vultum fœdè intumescere, oculosque ridiculè distorqueri & deformari. Detestari igitur cœpit monstrosam formam, & arundinem ocius hinc abjicere. Lemma. TANTUM SESE Ira. COGNOSCERE PRODEST. Rectè imago hæc vitrea ad iracundas & distortas hominum formas applicatur; hominem enim, ad Dei imaginem ac pulchritudinem efformatum, nihil fœdius, nihil crebrius deformat, quàm impetus iræ ac timor. Senecæ de ira dictum est; *Nescias, utrùm magis detestabile sit hoc vitium, an deforme? Cætera licet abscondere, & in abdito alere; ira se profert, & in faciem exit, quantòque major est, hoc effervescit manifestiùs.* Seneca l. 2. de Ira. Et rursùs. *Nihil tamen æquè profuit ad cohibendum hunc animi impetum, quàm primùm intueri deformitatem rei, deinde periculum. Non est ullus affectus faciei turbatior; pulcherrima fœdavit ora, & torvos vultus ex tranquillissimis reddidit.* Idem cap. 41. Et alibi. *Quibusdam iratis profuit aspexisse speculum: perturbavit illos tanta mutatio sui, &c.* Idem cap. 36. Cæterùm ex eodem Emblemate conjicere licet, quantum emolumenti afferat, cognoscere seipsum. Cognitio sui.

MOMUS.

Caput XXXV.

100. MOmus nihil quidem edebat operis, aliorum tamen Deorum facta & opera nunquam non carpebat; dentem suum passim in quosvis stringens. Lemma. MIHI NEMO PLACEBIT. Talis fuit Mamercus, de quo Martialis. Martial. l. 5. Epig. 29. Censores ac Critici aliorum operum.

Ut bene loquatur, sentiatque Mamercus,
Efficere nullis, Aule, moribus possis.
Pietate fratres Curtios licèt vincas,
Quiete Nervas, comitate Rufonis,
Probitate Marcos, æquitate Mauricos,
Oratione Regulos, jocis Paulos;
Rubiginosis cuncta dentibus rodit,

Hominum malignum forsan tu esse credas?
Ego miserum credo, cui placet nemo.

Commune hoc vitium est, hominum obscurorum ac rudium, ut carpant in aliis, quæ nullam reprehensionem merentur; & quæ suo nequeunt ipsi ingenio assequi, tamquam vitiosa perstringant. De his Seneca. *Ut quisque contemptissimus, & ut maximè ludibrio est, ita solutissimæ linguæ est; Pueros quidam ad hoc mercantur probacos, & eorum impudentium acuunt, ac sub magistro habent, qui probra meditatè effundant, nec hac contumelias vocamus, sed argutias. Contemptissimum utrique & impudentissimum genus hominum, quorum audacia ita demum sibi in convivas jus facit, si cœpit à Domino. Hunc ubi censurâ parcente & innoxiâ libaverint, cæteros deinceps audacissimè carpunt.*

MORS. Caput XXXVI.

101. Ossea mortis compages oculis caret, nec hominis submissionem, quantumvis supplicem ac profundam, respicit; auribus destituta, precibus nullis, etsi blandis, flectitur; corde spoliata, alienis calamitatibus non emollitur. Verbo; undique inexorabilis, & ad quævis hominum vota præ marmore dura est. Unde lemma. NULLO FLECTITUR OBSEQUIO. Ergò, quod providè monet S. Augustinus. *Quia eligere hoc non potes, ne moriaris, elige cùm vivis, ne in æternum moriaris.* Potiò hominem ingratum, aut sceleribus immersum forma hæc informis depingit: nam Poëta teste

Improbitas nullo flectitur obsequio.

102. Mortem nonnemo hoc lemmate loquentem sistit. NEMINI PARCO. Ovidius id testatur;

Fata manent omnes, omnes expellat avarus
Portitor, & turbæ vix satis una ratis.
Tendimus huc omnes, metam properamus ad unã,
Omnia sub leges mors vocat atra suas.

Linguam detractionibus assuetam, eodem lemmate afficies. In hanc rem S. Gregorius Nazianzenus. *Protinus ut mens tela linguæ emiserit, statim provolant, omniaque feriunt, celsos, terrestres, viventes, posteros, non minus eos, qui ab hujusmodi sagittis sibi cavent, casque sedulò observant, quàm qui nihil mali suspicantur; non minus bonos quàm malos; non minus amicos quam hostes, non minus exteros, longiùs divisos, quàm propinquos; Denique nihil est, quod à lingua sagitta tutum atque immune sit.*

103. Verissimum de morte effatum est; SCEPTRA LIGONIBUS ÆQUAT. Vel magis succinctè; OMNIA ÆQUAT. Id quod præter quotidianam experientiam etiam mille authores testantur. Menander.

Moritur sutor eodem modo, ac Rex.

Horatius.

— — — Æqua tellus
Pauperi recluditur
Regumque pueris.

Et rursus.

Pallida mors æquo pulsat pede, & pauperum tabernas,
Regùmque turres

Item Boëtius.

Mors spernit altam gloriam
Involvit humile pariter & celsum caput,
Æquatque summis infima.

Unde Anaxagoras, mortis sententiâ, sibi à judice denunciatâ, forti animo respondit, *Jam olim istam sententiam equè in judices, atque in me tulit natura.*

Cæterùm mors, omnibus æqua, absolutam boni judicis aut Principis ideam repræsentat: quippe qui tam præmia quàm pœnas ex æquo; sine ulla affectuum partialitate, dispensent. Benè Arnobius. *Magnanimus est mentium, pars pendere cupllos lance.*

104. Amor Divinus à P. Vincentio Gilliberto cum morte comparatur; sicuti enim ista NON IMPLETUR. Ita Divinus amor, nullis unquam mortalium obsequiis exsaturandus, novas identidem meritorum centurias concupiscit. Cæterùm idem lemma etiam de avaro pronunciaveris; Siracide assentiente, *Avarus non implebitur pecuniâ.* S. P. Augustinus. *Avarus vir*, inquit, *similis est inferno; infernus enim quantos mortuos devoraverit, nunquam dicit, satis est; sic est omnes thesauri circumsluxerint in avarum, nunquam satiabitur.*

105. Justorum mors Mortis simolachrum exhibet; utraque enim est SIMILLIMA SOMNO. Id quod veritas infinita de mortuo Lazaro, Christi amico, affirmatè testabatur. *Lazarus amicus noster dormit.* Et S. Paulus de fidelium morte disserens. *Nolumus*, inquit, *vos ignorare de dormientibus.* Quod si cum S. Augustino inquiras, *Quare dormientes vocantur?* responsum aliud non feres, *nisi quia suo die resuscitantur.* Dionysius Carthusianus, in eundem D. Pauli locum ait, *Per comparationem ad Divinam virtutem dormire censentur, & facilius à Domino suscitabuntur, quàm dormiens ab homine excitetur.*

106. Hortidam ac exesam Mortis calvariam Tacgius hoc lemmate distioxit. COGITANTI VILESCUNT OMNIA. Emblematis author forsan rationem è D. Hieronymo accepit mutuam, ubi Paulinum his omninò verbis exhortatur. *Facilè contemnit omnia, qui se cogitat esse moriturum.*

107. D. Carolus Rancatus supra mortis calvariam hoc lemma fixit. MEMINISSE JUVABIT. Verbis è Virgilio desumptis.

— Forsan & hæc olim meminisse juvabit.

Perspicuè hinc conjicies, quantos in virtute progressus faciat ille, qui caducam hominum sortem seriâ cogitatione expendent. De tempore S. Augustinus. *Nihil sic revocat homines à peccato, quemadmodum imminentis mortis cogitatio.* Et rursus. *Si diem mortis sua homines jugiter cogitare vellent: animam suam ab omni cupiditate vel macula cohiberent.*

MUSÆ. Caput XXXVII.

108. Parnassum & Heliconem, montes altissimos, inhabitare dicuntur Musæ. Unde lemma. SUBLIMI RESIDENT. Nec sine mysterio id à Poëtis confictum. Nam ad eruditionem aspirantibus, eruendum est per ardua. Arcem Musæ incolunt in sublimi positam, à cujus ascensu absterrentur plurimi, qui propter pigritiam horrent laborem discendi. In hos illud Persi convenit.

O curvæ in terras animæ, & cælestium inanes!

Conspici vultis & suspici, & tamen alta Musarum scandere perhorrescitis. Taciti scitum est, *Optimos mortalium altissima petere.* Præclarè solertissimos morum & literarum magister Seneca. *Magnanimos nos natura produxit, & ut quibusdam animantibus ferum dedit, quibusdam subdolum, quibusdam pavidum; ita nobis gloriosum & excelsum spiritum; quemadmodum enim flamma surgit in rectum; nec jacere ac deprimi non potest, non magis, quàm quiescere iste noster animus. Et hoc est, quod Musæ montana incolant; adire volunt; sed per clivosa & ardua.*

NEPTU-

NEPTUNUS.

Cap. XXXVIII.

109. NEptunus, inter fluctus & procellas sceptrum tenet, undis ventisque imperat, & naves in æquore vasto moderatur, regitque. Lemma è Virgilio desumptum. TUMIDA ÆQUORA PLACAT.

Virgil.

Sic ait, & dicto citius tumida æquora placat.

S. Basil. ho. 12 in cap. 1. Proverb.

Triplex mare in quo homines jactantur.

S. Basilius illud Proverbiorum explicans, *Intelligens gubernacula possidebit*, triplex assignat mare allegoricum: *Primum*, inquit, *est hoc sæculum, in quo fortunæ lusus dominatur, dum instar fluctuum hos extollit, illos deprimit. In hoc mari navis quilibet homo, & hominis sors prospera vel adversa. Secundum mare est cor humanum, quod diversissimis affectibus, cogitationibus & desideriis, velut mare æstuans, assiduè agitatur, fluctuat, effervescit. In hoc mari navis est ipsa mens & voluntas. Tertium est vitæ cursus, viaque, quà pergimus in cœlum, quam obsident dæmones, quasi piratæ, ut navim cum mercibus, id est, animam cum bonis operibus, prædentur vel mergant.* Et verò ubi primùm nati sumus, huic mari committimur, per tot undas vehendi, quot dies ætatis: per tot fluctus & procellas volvendi, quot horæ fluunt & momenta. Optimè Romanus Sapiens, *In hoc profundum*, ait, *inquietumque projecti mare, alternis æstibus reciprocum, & modò allevans nos subitis incrementis, modò majoribus damnis deserens, assiduoque jactans. Nunquam stabili consistimus loco, pendemus & fluctuamus, & alter in alterum illidimur, & aliquando naufragium facimus, semper timemus.*

Senec. Consol. ad Polyb c. 10.

Quis igitur inter tot discrimina evadet, nisi nauclerus ei sit ratio, & Neptunus undipotens ille Deus, *qui ventis imperat & mari, & obediunt ei? Et facta est tranquillitas magna.* Proinde hoc Emblemate Gubernatorem Reipublicæ, Prælatum, Patrem spiritualem, hominem justum, suismet affectibus, ceu totidem procellis, imperantem, & cumprimis Deum repræsentare licet.

Matth. 8.

Prælatus.

ORPHEUS.

Cap. XXXIX.

110. ORpheus non hominum tantùm aures, sed etiam ferarum & volucrum, quodque magis mireris, surdas etiam arbores, lapides, saxa & flumina traxit: quin ipsi quoque inferi ab eius pendebant cantu, & impiorum supplicia, quasi obstupefacta, cessabant. Eleganter de Orpheo Horatius.

Horat. lib. 3. Ode 11.

Tu potes tigres, comitesq; silvas
Ducere: & rivos celeres morari:
Cessit immanis tibi blandienti
Janitor aulæ &c.

Unde Lemma. CANENDO MOVENTUR. Hæc nimirum vis & laus est Musicæ, in quosvis efferatos hominum animos dominantis. Illius enim celeritate rapiuntur animi, tarditate torpescunt, gravitate componuntur, levitate vanescunt, aut hilares, aut quieti pro carminis habitu formâque canendi. Dione referente, Timotheus Musicus, quoties libuerat, Alexandri animum ita accendit cantu, ut efferatus rueret in arma, iterumque emollitus, ad hilares epulas pertraheretur. Terpander seditionem, inter Lacædemonios, concitatam, musicâ sedavit. Græci, de rebus maximè seriis deliberaturi, cantum Dorium adhibuerunt. Longè verò dulcissima est illa Concionatorum Musica, quæ saxea & efferata hominum corda ad rationis numeros, velut ad harmoniam, componit. Unde Plato, *Data est nobis harmonia, non ad voluptates rationis expertes, sed ut per eam, dissonantem circuitum animarum componamus, ad concentum sibi proprium revocemus.* Et Seneca: *Ad Musicum*, inquit, *transeo; doces me, quomodo inter se acuta & graves voces consonent; fac potiùs, quomodo animus secum meus consonet, nec consilia mea discrepent. Monstras mihi, qui sint modi flebiles: monstra potius, quomodo inter adversa non emittam flebilem vocem.*

Musica.

Concionator.

Plato in Timæo.

Senec. Ep. 88.

PALLAS.

Cap. XL.

111. PAllas, sapientiæ & armorum Dea, Jovis cerebro nata dicitur. Unde lemma. JOVIS PROCREATA CEREBRO. Hinc disce, bonarum artium disciplinas humani ingenii non esse inventum, sed ex Jovis cerebro, hoc est, ex inexhausto Divinæ sapientiæ fonte, in humanum usum esse depromptas. Dilucidè Siracides. *Omnis sapientia à Domino Deo est.* In hunc locum S. Augustinus. *Sicut nemo à seipso esse potest, ita etiam nemo à se ipso sapiens esse potest, sed ab illo illustrante, de quo scriptum est, omnis sapientia à Deo est.* Et rursùs. *Qui sibi voluerit arrogare sapientiam stultus est: sit humilis, ut inveniat sapientiam, & illuminet illum.*

Eccl 1. 1.

S. Aug. Enchir cap. 1.

Idem in Ps. 116.

112. Pallas, litterarum Dea, armata pingitur, nec muliebriter compta. Lemma. ARMATA SAPIT. Hinc conjicies, molles ac effæminatos animos nec pacis, nec belli, nec scientiarum artibus idoneos esse. Trito versiculo,

Scientia sit armata.

Non jacet in molli veneranda scientia lecto.

Salomonis testimonio, *Vir sapiens fortis est, & vir doctus robustus & validus. Fortior*, inquit Aristoteles, *ille, qui cupiditates, quàm qui hostes vincit; nam seipsum vincere, difficillimum est. Fortis est, qui superat hostes; fortior, qui voluptates.* Præclarè Seneca. *Non secunda sapientem evehunt, nec adversa demittunt.* Cæterùm etiam Belliducem Pallas armata repræsentat: nam, ut in Proverbiis sacris est; *cum dispositione initur bellum: & erit salus, ubi multa consilia sunt.*

Proverb. 24. Arist ep Ant in Mo. liss p. 1. c 12.

Senec Ep. ad Helviam c. 5.

Bellidux.

Prover 24.

113. Palladem, sapientiæ Deam, Virginem dicunt Poëtæ, nec nisi à Virginibus conspiciendam. Unde Tiresiam, Vatem Thebanum, excæcatum fuisse ajunt, quòd oculos parum pudicos in Palladem emiserit, Lemma. NON NISI VIRGINIBUS. Nempe Deum, sapientiam æternam, oculis ac mentibus nonnisi mundissimis olim intueri licebit. Testem habeto Christum, *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt:* S. P. Augustinus. *Opponat homo desiderio carnis sua æternorum flammas desideriorum. Assuescat juvenis castitatem, ut sit dignus sapientiâ Dei. Ubi immunditia est corporis, ibi habitatio diabolici spiritûs, qui maximè gaudet inquinatione carnis nostræ. Omnes immunditiæ Deo displicent, & maximè quæ non sunt naturales. Unde Apostolus admonet nos*, bonum est homini, mulierem non tangere; *quasi statim in tactu periculum esset.*

Sapientia in virginibus.

Matth. 5. 8.

S. Aug. ser. 249. de Temp.

1. Cor. 7. 1.

Pulchra est enim casta juvenum pudicitia,
& Deo amabilis, & ad omne bonum utilis.

* * *
* *

PARCÆ

PARCÆ.

CAPUT XLI.

Mors incerta.

114. PArcæ fatales Deæ, statim ubi mortalibus hora destinata fluxerit, fila secant, & vitæ stamen inexorabili lege abrumpunt. Lemma. OBSERVANT, QUEM STATUERE, DIEM. Martialis.

Lanificas nulli tres exorare puellas
Contigit: observant, quem statuere, diem.

Parcarum nomine Divinam voluntatem intelligas velim, quæ mortalibus omnibus certam vitæ mortisque præfixit metam, nullis unquam viribus transiliendam. In rem præsentem Magnus Augustinus. *Non est in hominis potestate quo exitu hanc vitam finiat; sed est in hominis potestate, quomodo vivat, ut securus vitam finiat.*

S. Aug. ser. 512. de divers. c. 2.

115. Ab earundem Dearum colo uniuscujusque hominis non solùm vita dependet, sed etiam tota vivendi series ac conditio. Unde uni laqueum torquent de crassiore filo; alteri ex auro diadema; alii è byssino purpuram; multis de fuso nigra devolvunt stamina: hoc est, meras calamitates & infortunia: aliis candida nent fata, fausta, fortunata, prospera. Lemma. SERIEM FATORUM POLLICE DUCUNT. Claudianus.

— — quarum sub jure tenentur
Omnia, quæ seriem fatorum pollice ducunt.

Ejusdem felicis staminis meminit Epigrammatarius de filio Domitiani Cæsaris.

Ipsa tibi niveo trahet aurea pollice fila,
Et totam Phryxi Julia nebit ovem.

Providentia Dei.

Nimitum Divina providentia totam rerum seriem ac ordinem æterno suo consilio definiit, huncque divitiis, alium honoribus, felicitate, aut ærumnis affluere voluit. Præclarè ut cætera omnia, id explicat Magnus Divinæ providentiæ interpres Augustinus. *Ne desperatione homines pejus viverent, promisit Deus indulgentiæ portum. Rursùs ne de spe veniæ pejus viverent, fecit diem mortis incertum; providentissimè utrumq; constituens, & revertentes quò recipiantur, & differentes unde terreantur.* De fatis pulchrè canit Seneca.

S. Aug in Ps. 101. conc. 1.

Senec. in Oedip.

Fatis agimur, cedite Fatis.
Non solicitæ possunt curæ
Mutare rati stamine fusi:
Quidquid patimur, mortale genus;
Quidquid facimus, venit ex alto:
Servatq; suæ decreta colus
Lachesis durâ revoluta manu
Omnia certo tramite vadunt,
Primusq; dies dedit extremum:
Non illa Deo vertisse licet.

PARIS.

Cap. XLII.

116. PAris, Helenæ oculis & amore captus, è lascivo hoc incendio totius eversæ ac conflagrantis Trojæ initium causamque dedit. Unde Trojam, flammis jamjam sepultam, hoc lemmate afficies. INJECIT LASCIVIA FLAMMAS. Horatius.

Horat. l. 1. ep. 3

— Paridis propter narratur amorem
Græcia barbariæ lento collisa duello.

Unica quippe mulieris scintilla, ex oculis vibrata, paulatim serpit per animum; donec exardescat, & in flammam libidinis erumpat, latèque incendium per urbes & provincias spargat. Id expertus Salomon, in Proverbiis monet, *Non concupiscat pulchritudinem ejus cor tuum, nec capiaris nutibus illius.* Oculorum radii totidem sunt sagittæ, & amoris jactus, qui vulnerant: nutus & palpebrarum ictus totidem sunt fulgetra, quæ perstringunt, & attonant intuentem. Sunt retia, quæ implicant; sunt faces, quæ incendunt. Et Siracides. *Averte faciem tuam à muliere comptâ,* (qualis fuit Helena) *& ne circumspicias faciem alienam.* (circumspexit Paris) *propter speciem mulieris multi perierunt*, tam Græcorum, quàm Trojanorum. S. P. Augustinus. *Concupiscentia mala quasi ardor est ignis. Ignis consumit vestem, libido adulterii non consumit animam? Gestas in sinu prunas, perforatur tunica; gestas in corde adulterium, & integra est anima? Audi Apostolum dicentem*, tradidit illos Deus in concupiscentias cordis illorum. *Ecce ignis, à cujus facie tanquam cera liquescunt: solvuntur enim à quadam constantia castitatis: propterea & ipsi euntes in libidines suas, soluti & fluxi dicuntur. Unde soluti & fluxi? ab igne concupiscentiarum.* Usurpes hic illud D. Jacobi. *Ecce quantus ignis, quàm magnam sylvam incendit.* Ejusmodi bella à fœminis concitata, quædam recenset Ovidius.

Mulieris aspectus noxius.

Prov. 6.

Eccl. 9.

S. Aug in Ps. 57.

Rom. 1. 24.

Iacob 3.

Ovid. 2. Amor. Eleg. 12.

Nec belli est nova causa mei: nisi rapta fuisset
Tyndaris, Europæ pax Asiæque foret,
Fœmina sylvestres Lapithas, populumq; biformem
Turpiter apposito vertit in arma mero.
Fœmina Trojanos iterum nova bella movere
Impulit in regno, juste Latine, tuo.
Fœmina Romanis etiam nunc urbe recenti
Immisit soceros, armaque sæva dedit.

PEGASUS.

Cap. XLIII.

Studia publica.

117. STudiorum fores idcircò omnibus patent, ut juvenes, ceu totidem olores, sapientiæ aquis immersi, earumque liberali venâ exsaturati, postea universum orbem virtutum suarum concentu, non sine plurimorum incremento, replere queant. Unde D. Carolus Raneatus Pegasum Emblematis loco statuit, qui sublimem Heliconis rupem extremo pede pulsans, copiosas Hippocrenes undas proliciuit; addito lemmate. UT BIBANT OLORES. Mentem suam imaginis author hoc poëmate vernaculo explicat.

O quante ben si vede
Sù la Castalia sponda,
Sotto battente piede
Nascer musical' onda,
Che desta ne Poeti ance senente
Se figlia è di un Corsier, vena corrente.

Gratia Dei.

Porrò Christus gratiæ Divinæ fontem, nullo quidem ævo defecturum, sed tamen à solis justis hauriendum aperuit. *Aqua*, inquit, *quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.* Unde omnes ad fontem hunc liberalissimè invitat. *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* S. Augustinus. *Fons vitæ Christus. Venit ad te in carne, ut irrigaret fauces tuas sitientes. Satiabit sperantem, qui irrigabit sitientem. Hic aliud est fons, aliud est lumen. Christus autem est fons & lumen: fons, quia satiat sitientes, lumen, quia illuminat cæcos.*

Io. 4. 14.

Ioan. 7. 37. S. August. in Ps. 35.

118. Pe-

Google

…at. ode / …ib. 1. 118. Pegasus pennatus Bellerophontem, aliosque insessores suos, in altum extollit humo, eosque, Poëtâ teste, *secernit populo, & Diis miscet superis.* Unde lemma. TOLLIT IN ALTUM. Sapientia, Pegasi nomine significari solita, clientes suos passim per orbem ad dignitatum fastigia, & ad cœlos usque sublevat. Quis enim nescit, quibus honoribus ubique gentium affecti sint viri sapientes? Ennius certè Poëta moriens, vetuit decorari lachrymis funus, quòd diceret, volitare se per ora virûm tanquam inextinctum. Defuncti statuam Scipio Africanus sepulchro suo imponi jussit, ut indicaret, inter mortuos stare, vivereque virum doctum. Confirmat hæc omnia Ecclesiasticus, loquens de viro sapiente. *Collaudabunt multi sapientiam ejus, & usque in sæculum non delebitur: non recedet memoria ejus, & nomen ejus requiretur à generatione in generationem.* Sublatos tamen providè monet Magnus Ethices Magister Augustinus. *Non se extollant homines in suis dignitatibus, non sublimes putent honoribus; caveant, ne in equo indomito præcipitentur.*

Margin notes: …pientia …tur, / …c. 39. / Aug. in …ol. 146.

PHAETON.

Caput XLIV.

119. EAndem perniciem, quam aliis struimus, ipsimet plerumque incurrimus. Damno suo id docuit Phaëton, dum è curru præcipitatus, flammis, quas paulò ante in orbem sparserat, miserè conflagravit. Lemma. QUÆ SPARGIT, RECIPIT. Opportunè Seneca.

Margin notes: …uhor …oprii …ali. / …ec. in …edea …t. 3.

Ausus æternos agitare currus,
Immemor metæ, juvenis paternæ,
Quos polo sparsit furiosus ignes,
Ipse recepit.

E sententia Eliphazi, *Operantur iniquitatem, & seminant dolores, & metunt eos.* Exemplo suo id confirmans David, postquam violentum ac injustum gladium in Uriam strinxerat, superbum perduellis filii gladium, sibi insultantem, experiri debuit. Amanus infamem trabem, in Mardochæi jugulum à se destinatam, extremum ac fatale vitæ suæ pegma ascendere jussus est. Perillum idem taurus, crudeli fato, è Phalaridis imperio, devoravit, quem ipsemet in horrendos plurimorum cruciatus ære fuderat. Ptolomæus Ægypti rex, per maris rivum transmittens, domesticorum insidiis interemptus est, qui paulò ante Pompeium, cùm profugus mare trajiceret, crudeli perfidiâ occari jussit. Verissimè Propheta Regius. *Lacum aperuit, & effodit eum, & incidit in foveam, quam fecit. Convertetur dolor in caput ejus, & in verticem ipsius iniquitas ejus descendet.*

Margin notes: …. 4. 8. / …al. 7. 16.

120. Phaëton, sublimis curru, epigraphen tenet. MEDIO TUTISSIMUS IBIS. Ita nimirùm extrema omnia discrimine ac periculis sunt plena; *Præsertim,* inquit S. Gregorius, *cùm vicina sint vitia virtutibus, &, si paululùm declinaveris, aut errandum tibi sit, aut in præceps cadendum.* Hâc præceptione instructus Henricus II. Imperator, symboli loco inscriptum habuit, *Ne quid nimis.* Et Maximilianus I. Imperator. *Tene mensuram & respice finem.* Cautè & ad rem nostram Horatius,

Margin notes: …ledio…itas. / Gregor. …ep. / …rat. l. 2. …arm. Od. …

Rectius vives, Licini, neque altum
Semper urgendo, neque dum procellas
Cautus horrescis, nimiùm premendo
Littus iniquum.
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret invidendâ
Sordibus tecti, caret invidendâ
Sobrius aulâ.

121. Abbas Ferrus Phaëtontis effigiem trino Emblemate expressit: primo quidem hanc epigraphen subjunxit. A TANT'OPRA NON VAL, CHI NON SA L'ARTE. Id est. NONNISI PERITUS DIRIGET. Neque enim, ut Princeps munus suum ritè exequatur, sufficit, sublimem dignitatis gradum occupare, in officio stabiliri, subditis imperare, aut Reipublicæ habenas pro arbitrio moderari; nisi insuper ad prudentiæ normam dominetur, & regnandi artem probè perspectam habeat: secus enim actum aget, ac boni publici firmamenta incautus evertet. Sapienter admodum Aristippus ait, *Benè cessurum Regi & principi, si equitandi artem primùm teneret:* Et S. Joannes Chrysost. *Princeps est, non qui vocatus est, sed qui verè est. Princeps licet habet instrumenta, vocem, iram, lictores, proscriptiones, mulctas, dona, laudes, milites. SINE REGIA ARTE, illa ei NON PRODERUNT.*

Margin notes: Principem agere difficile. / S. Io Chrys. hom. 32. in acta.

122. Alterum Emblema hoc epigrammate distinxit. INDOMITI DESTRIR FANCIUL NON REGGE, Id est, *Indomitos imbellis equos non diriget infans.* Eâdem planè cohortatione Phœbus improvidum Phaëtontem, Ovidio referente, à proposito dimovere conatus est.

Margin note: Regimen juvenibus non committendum.

Magna petis Phaeton; & quæ non viribus istis
Conveniunt.

Juventus enim ad sustinendas imperii habenas prorsùs est inepta, nec nisi turbas ac Reipublicæ excidia struit. Verissimè Xenophon. *Sicut novelli citharœdi multas perdunt citharas, sic cupidi juvenes rempublicam sæpè evertunt.* Romæ, sub quâdam porticu, ubi militibus veteranis, ac de Republica bene meritis, annona distribui erat solita, hi versus aureis characteribus legebantur scripti.

Roma vetus, veteres dum te rexêre Quirites,
Nec bonus immunis, nec malus ullus erat.
Defunctis patribus successit prava juventus,
Cujus consilio præcipitata ruis.

Proinde sancta Antiquitas hanc Phaëtontis ruinam, veluti doctrinæ saluberrimæ synopsin, posteris reliquit, ut exindè discerent, Reipublicæ momenta à juvenibus nonnisi imperitè administratum iri. Idipsum monet Natalis Comes. *per hanc fabulam demonstrasse antiquos, rerum maximarum administrationem, ac summa imperia rerum publicarum juvenibus aut imperitis non esse concedendam; cùm in cæteros imperium solis prudentibus conveniat. Nam qui juvenes rebus publicis, imperiove præficiunt, ii cum maximo suo, & Præfectorum, & subditorum periculo sæpe se erravisse intelligunt.* Colophonem jungit Joannes Audenus,

Margin note: Natal. Com. mitholog. l. 6. cap. 1.

Urbes, regna, domos, juvenum quas rexerit ardor,
Sint quamvis fortes, certa ruina manet.

123. Tertium Emblema epigraphen, præcipitato Phaëtonti hanc subjectam refert. SOVENTE IL TROPPO ARDIRE E ALTRUI DANOSO. Id est. ÆRUMNAS AUDACIA PROFERT. Audacia enim, si minus sit pavida, nonnisi ad ruinas ac præcipitia ducit. Quare Archidamus filium, adversùs Athenienses arroganter ac protervè dimicaturum, sapientissimè commonefecit, *Aut viribus adde, aut animis adime;* audaciam enim, cui fortitudo ex æquo non respondet, discrimine ac periculosâ aleâ plenam innuebat. Hanc de Phaëtonte Ethologiam pertexens Natalis Comes, *Deprimere,* inquit, *nonnullorum arrogantiam per hæc antiqui voluerunt, qui nihil sibi non tribuunt, nihilque se nescire propter nobilitatem arbitrantur: quæ arrogantia homines plerumque trahit in magnas calamitates. Audacia,* Magno Augustino asserente, *quod oportuit non gessit; & quod non oportuit, egit.*

Margin notes: Audacia noxia. / Natal. Com. loc. cit. / S. August. serm. 67. de Temp.

PLU-

PLUTO *Caput* XLV.

114. PLutonem simul & opum & inferorum Deum fecêre Poëtæ. Unde lemma. OPIBUS DOMINATUR, ET ORCO. Dicere nimirum volebant, Divites Plutonis subesse imperio, & cœlo alienissimos, inter Tartari mancipia recenseri: cùm, Christo teste, planè difficillimum sit, eos, qui opibus inhiant, regni cœlestis hæredes effici. *Facilius est*, inquit, *camelum per foramen acus transire, quàm divitem intrare in regnum Dei. Ne dicas*, inquit Magnus Augustinus. *mihi divitiis abundare bonum est; aut mihi voluptas corporis bonum est; aut mihi virtus animi bonum est; sed mihi Deo adhærere bonum est.*

Divitiæ. Matth. 19. 24. S. Aug. l. 10. de Civ. c. 18

115. Plutonem, divitiarum Deum, oculis cæcum, &, quod inde consequitur, omnis judicii expertem fingunt Poëtæ. Lemma. OCULIS AC MENTE CALIGAT. Nempe divitiæ hominis mentem ita excæcant, ut nullo amplius rectæ rationis aut legis divinæ nutu ducatur, sed opibus suis per fas nefasque accumulandis unicè incumbat. Cumprimis tamen Judicis ea imago est, qui nimio divitiarum ac munerum desiderio intentus, mentem, oculosque in judicando penitus cæcos habet. Dilucidè Siracides, *Dona excæcant oculos judicum. Quis non erubescat*, inquit S. Ambrosius. *dicere, quid mihi dabis; ut tibi justitiam faciam? nonne simile est, ac si dicant: quid mihi vultis dare, ut me ipsum abnegem, officium perdam, Deum vendam?*

Divitiæ. Judex corrupt⁹. Eccl. 20. 31 S. Ambr. in Ep. ad Cor. 1. & S. Chrysost.

PROMETHEUS.
Caput XLVI.

116. PRimus hominem finxisse fingitur Prometheus, sed quia opus illud suum insensibilis tantùm erat statua, omnisque motûs expers; idcircò simulachro suo animando vigorem igneum, quem in Sole contemplabatur, convenientissimum fore existimavit. Ferulam igitur corripit, solari radio admovet, flammam rapit, eamque in terras delatam ubi luteæ imagini infertur, cœpit illa protinus se movere, & ipsum artificem stupore defigere. Lemma. LUTO COMPONIT ET IGNE. Ovidius vocat hominem *sanctius animal*, mentis præstantissimæ compotem, cæterorum animantium principem ac dominum, Divino semine oriundum (quod per ignem cœlestem indicatur) Deorum similem, solum erectò vultu, & contemplatorem siderum.

Hominis nobilitas.

Os homini sublime dedit, cælumque tueri
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Ovid. 1. Met.

Ille ipse tamen *homo* ab *humo* dicitur, &, juxta sacram paginam, è luto seu pulvere formatus est, ut memor suæ originis, nunquam immoderatiùs se efferat, semperque arrogantiam ponat, cùm oculos in ortum suum reflectit. Ut adeò magnam utrinque sui æstimandi & deprimendi causam habeat ille è nobilissimo Spiritu & vili luto conflatus homo. Benè S. Gregorius Nazianzenus, expendens illas Geneseos voces; *faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*; ait; *Homines sumus amplissimi & contemptissimi: terrestres & cœlestes, mortales & immortales, heredes lucis & ignis seu tenebrarum, prout in hanc vel in illam partem inclinaverimus. Talis est nostra mixtio, & ob hanc causam, quantum ego dispicere possum, conflata, ut, si quando extollamur propter imaginem, contrahamur ob pulverem.*

Hominis nobilitas. Gen. 1. 26. S. Gregor. Nazianz. Orat. Periphilope.

117. Prometheo, novos fingenti homines, illam Virgilii gnomam subjunges. IGNEUS EST ILLIS VIGOR. Virg. 6. Æneid.

Igneus est illis vigor, & cœlestis origo.

Non frustra fingitur Prometheus ignem, tanquam animam, insensibili simulachro indidisse. Nam ut ignis est elementorum purissimum, subtilissimum, simplicissimum, actuosissimum: sic spiritus seu animus hominis est ab omni concretione & compositione terrenâ remotus, purus, simplex, vividus, mobilis, & instar flammæ sursum enitens ad conditorem suum unde profectus est. *Errat*, inquit Origenes, *quisquis hominem carne metitur*. Egregiè Lactantius. *Solus ex omnibus cœleste ac Divinum animal homo, cujus corpus ex humo excitatum, vultus sublimis, status erectus, originem suam quærit, & quasi contemptâ humilitate terreâ, ad altum nititur; quia sentit, summum bonum in summo sibi esse quærendum; memorque conditionis suæ, quâ Deus illum fecit eximium, ad artificem suum spectat.* Vidit hoc ipsum Tullius; *Qua* (Providentia) *primùm eos humo excitatos & erectos constituit, ut Deorum cognitionem, cœlum intuentes, capere possent.*

Hominis nobilitas. Orig. in ... Lact. l. ... c. 8. Cicero. Nat. Deor.

PROTEUS. *Caput* XLVII.

118. PRoteus in alias atque alias formas sese vertere poterat: nam ex sene abiit in juvenem, ex homine in tigridem, draconem, leonem, aprum, taurum, ignem, aquam, arborem, lapidem. Describit ejus mutabilitatem Ovidius.

Sunt quibus in plures jus est transire figuras:
Ut tibi complexi terram maris incola Proteu:
Nam modò te juvenem; modò te videre leonem;
Nunc violentus aper: nunc quem tetigisse timerent,
Anguis eras: modò te faciebant cornua taurum;
Sæpè lapis poteras, arbor quoque sæpe videri,
Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum,
Flumen eras: interdum undis, contrarius ignis.

Ovid. 8. Met.

Unde lemma è Virgilio desumptum. FORMAS SE VERTIT IN OMNES. Proteum exactè refert Diabolus, qui meritò Paunurgus, & mille fraudum artifex appellatur; in omnes enim se vertit formas; etiam in *Angelum lucis*. S. Hieronymus Hæreticos Protei nomine vocat; dum scilicet falso religionis veræ prætextu novas sectas & doctrinas comminiscuntur, easque simplicibus non sine quæstu improbitatis ingerunt. *Quis enim* inquit, *hæreticorum astutias & fallacias in opinionum varietate ac inconstantiâ nescit?* Denique etiam inconstantis animi homines ac Pseudopoliticos hæc imago refert, qui talem ubique personam induunt, quales sunt ii, cum quibus contingit agere. Quod genus eleganter describit Plautus. *Nullus*, inquiens, *frugi esse potest homo, nisi qui benè & malè facere tenet. Improbus cum improbis sit: harpaget, cum furibus furetur, quod queat: Versipellem frugi convenit esse hominem, pectus cui sapit; bonus sit bonis, malus sit malus. Utcunque res sit, ita animum habeat.* Proteum etiam Clemens Alexandrinus traducit ad hominem omni vitiorum genere imbutum. Et sanè convenienter. Nam quot scelera pectus insident, tot in eo bestiæ stabulantur, & terribili vagitu, fremituque ferociunt.

Virg. 4. Georg. Diabol. 2. Cor. 11. Hæretic. S. Hieron. ... Pseudopolitici. Plaut. ... Bacch. Clem. Alex. l. 3. Pæd. Peccator.

SALMONEUS. *Cap.* XLVIII.

118. COmplurium authorum testimonio decantata est Salmonei temeritas, qui, in Helide civitate tonitrua ac fulmina Jovis imitatus, à detonante

Digitized by Google

nante fulminis ictu percussus, exanimis concidit, veluti prolixè recenset Virgil. Unde Salmoneus, suprà currum quadrijugum fulmine prostratus, epigraphen tenet. PAR NISO PÆNA. Vel, FULMINA FULMINIBUS. Ita prorsus Deus supplicii gravitatem ad culpæ dimensum infligit. Nam quod Magnus Augustinus testatur, *in ipso igne æterno, pro disparibus ponderibus peccatorum, sunt disparia tormenta pœnarum.* Paulus Maccius.

Virgil. l. 6. Æn. v. 585.

S. August. l. 4. de Bapt. cont. Donat. c. 19.

Mac. Embl. 84.

Aspice cornipedum cursu Salmonea equorum,
Qui tonitru dirum fulmen & ære refert.
Ecce Jovem infernas adigentem fulmine ad umbras
Ut sit par auso pœna repensa pari.
Si jacit ille faces, & fumea lumina veris
Ficta hic compescit fulmina fulminibus.

Et Fulvius Testi.

Test. p. 2. Poesie.

Egual fingersi tenta
Salmoneo à Giove allor che tuona; & arde
Fabbrica nubbi, inventa
Simulati fragor, fiamme bugiarde;
Fulminator mendace
Fulminato da senno a terra giace.

Videre alicubi licet Salmonei statuam, Jovis fulmine prostratam; quam Epigramma græcum in hæc verba suspirantem sistit.

Sum labor, O Polyclete, tuus, lusique per auras
Salmoneus magni tela trisulca Jovis.
Is mea non fessus diro simulachra petivit
Fulmine: adhuc barathro nec datur ulla quies.

Sap. 11. 14. Decretum Divinum est; *Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur.*

SATURNUS.

Cap. XLIX.

129. POëtæ Saturnum, seu Tempus, alis instructum finxêre, eóque temporis velocitatem repræsentârunt. Unde lemma. VOLAT IRREVOCABILIS. Opportunè Seneca.

Volat ambiguis mobilis alis
Hora.

Et Maro.

Stat sua cuiq; dies: breve & irreparabile tempus
Omnibus est vitæ.

Et Ovidius.

Ovid. 15. Met.

Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen: neq; enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed & unda impellitur unda,
Urgeturq; eadem, veniens urgetq; priorem.
Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur.

Temporis pretium.

Quapropter Theophrastes, Laërtio teste, semper in ore habebat, *nullum esse sumptum pretiosiorem tempore.* Egregiè de hoc argumento Seneca *Ita fac, mi Lucili, vindica te tibi, & tempus; quod adhuc aut auferebatur, aut surripiebatur, aut excidebat, collige & serva. Persuade tibi hoc sic esse, ut scribo: quædam tempora surripiuntur nobis, quædam subducuntur, quædam effluunt: turpissima tamen est jactura, quæ per negligentiam fit. Omnia aliena, tempus tantùm est nostrum.*

Senec. Ep. 1.

130. Saturnus, proprios liberos devorare solitus, epigraphen tenet. LIBERORUM SANGUINE PASCOR. Tyrannum avarum ac crudelem hæc imago repræsentat, qui seu nimiis exactionibus,

Tyrannus.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

seu immani cæde in suósmet grassatur, gaudétque aspergi subditorum sanguine. Davidis ore conquestus est olim Deus adversùm tyrannos, *Qui devorant plebem meam, ut cibum panis. Devorant autem populum,* interprete S. Augustino, *qui sua commoda ex illo capiunt, non referentes ministerium suum ad gloriam Dei, & ad eorum, quibus præsunt salutem.* Porrò Saturnum exprimunt, qui regnandi libidine in fratres, filios, parentes sæviunt. Denique Saturno non absimiles sese probant Pædagogi ac parentes, qui liberos malè instituunt, eorumque animas pravo suo exemplo devorant ac miserrimè occidunt.

Psal. 13. 4.

S. August. in hunc loc.

Parentes. Pædagogus.

131. Saturnus senex, falce armatus, è propriis suis liberis unum devorat; cum lemmate. EDIT. QUOS EDIDIT. Vel, QUÆ DONAT, DEVORAT. Temporis hoc symbolum est, quod vitam, honores ac divitias donat, rursùmque eripit. Concinnè Emmanuel Thesaurus.

Divitiæ. Honores.

Annorum Divus pater, annorumque vorator,
Quæ priùs ediderat tempora, Tempus edit.
Magnarum largitor opum, largitor honorum,
Omnia quæ donat, devorat iste senex.

Unde, Magno Augustino teste, *si in divitiis velit homo requiescere, magis superbus efficitur, quàm securus. An non videmus, quàm multi eas subitò perdiderint: multi etiam propter illas perierint, aut cùm eas habere cupiunt, aut cum eis oppressis à cupidioribus auferuntur? Quæ si etiam per totam vitam cum homine permanerent, & non desererent dilectorem suum, ipse illas morte suâ desereret. Quanta enim est vita hominis, etiamsi senescat?*

S. Aug. de Catech. rudib. c. 16.

SFINX Cap. L.

132. SFinx faciem habebat speciosæ puellæ & alas avium, reliquo corpore canis referens effigiem; quæ impetu in viatores facto, eos passim inextricabilibus quæstionibus remorabatur, & unguibus discerpebat. Lemma. FERA CORPORE, FRONTE PUELLA. Ita mulier illecebrosa vultum tenet speciosæ puellæ, sed corpus habet procax, impudens, & luxuriosum instar canis; alas habet avium, quia per fora & compita ad cœtus juvenum non tam currit, quàm volat; & obvios quosvis captiosis suis illicíis stringit, opes aufert, pudorem, honestatem, famam, & ipsam adeò vitam si non corporis, certè animæ. Unde de muliere lasciva opportunè in rem præsentem ait Sapiens; *Irretivit eum multis sermonibus, & blanditiis labiorum pertraxit illum.* Pulchrè S. Ambrosius *Samson validus & fortis leonem suffocavit; sed amorem suum suffocare non potuit: Vincula solvit hostium, sed suarum non solvit nexus cupiditatum. Messes incendit alienas, sed unius ipse mulieris accensus igniculo, messem suæ virtutis amisit.*

Mulier lasciva.

Prov. 7.

S. Amb. l. 1. de David.

SILENUS

Cap. LI.

133. SIlenorum simulachra olim Panopliarum subiêre vicem, quippè quæ externâ quidem facie horrida ac contemptibilia, intra viscera tamen Deorum imagines, auro ac gemmis coruscas, reconditas habebant. Unde Torquatus Tassus.

Tass. Gerus. Liberat. Canto.

Come all' aprir d'un rustico Sileno
Meraviglia vedea l'antica etade. &c.

Atque adeò statuæ illæ pretium ac nobilitatem suam habuêre INTUS, NON EXTRA. Hoc lemmate

Digitized by Google

Virtus abscondita.

mate & Emblemate utuntur Academici Brixienses Occulti. Ita prorsùs homines, genuinæ perfectionis studiosi, animam quidem virtutibus excolunt, eas tamen ab hominum oculis, quantùm licet, abscondunt; D. Bernardus in S. Virgine Sophia id observatum habuit,

S. Bern. Ep. 113.

Filiæ Belial, inquit, *filiæ Babylonis induuntur purpurâ & bysso, & subinde conscientia pannosa jacet; fulgent monilibus, moribus sordent: econtra tu foris pannosa, intus speciosa resplendent, sed Divinis aspectibus, non humanis.* Et certè, è Tullii sententia, ab animabus verè virtuosis prorsùs alienum est exteros applausus emendicare: nam *conscientia virtutis satis amplum theatrum est.*

Alcib. apud Platonem in Convov.

134. Alcibiades refert, Silenorum statuas exteriore quidem vultu nihil amœnioris formæ aut pulchritudinis præsetulisse: apertas tamen maximi pretii thesauros in pectore ostentâsse. Unde Franciscus Raulinus symboli loco Silenum statuit, è cujus corde fenestellam paululùm apertam sospendebat; hoc lemmate, ceu indice, insignem. PRETIOSA LATENT. Ita bonus Princeps sua majoris momenti arcana prudenti silentio tegere novit. Vel, si mavelis, Dei servos hoc typo insignias, qui gratias, intra animæ suæ scrinium à Deo depositas, studiosè occultant. Nam *omnes boni*, Magno Augustino teste, *latent hic; quia bonum eorum intus est, absconditum est, in corde est, ubi fides, spes, charitas, ubi thesaurus illorum.*

Secretum

Virtus occulta.

S. Aug. in Psal. 53.

S I R E N.

Cap. LII.

Voluptas.

135. Camerarius tres Sirenes in mari tranquillo depinxit, quæ vicinam navim musicâ suâ harmoniâ fascinare solitæ, hanc Claudiani gnomam lemmatis loco prætulêre, MORTEM DABIT IPSA VOLUPTAS. Vel ut Gamberto videtur. METUENDA VOLUPTAS. Ab his non multùm alienus Sinesius, *Audivi*, inquit, *doctum virum, qui fabulam allegoricè exponeret, Sirenes enim denotare voluptates, quæ delinitos, & suavitate ea captos, paulò post interimunt*, Meus Hugo Cardinalis. *Syrenes* inquit, *incautos per ea loca navigantes, cantuum illecebris, naufragio periclitari faciebant. Secundùm autem veritatem meretrices fuerunt, quæ transeuntes ad egestatem adegerunt.* Et Achilles Statius. *Ejusmodi est, quæ malis e rebus percipitur voluptas, Sirenum scilicet naturæ persimilis: illæ enim cantûs suavitate mortales perdunt.* Unde Horatius.

Sinesius Ep. ad Hercul.

Hugo Vict. l. 2. de bestiis c. 31.

Achill. Stat. l. 1.

Horat. l. 1. Ep. 2.

Sperne voluptates; nocet empta dolore voluptas.

Cæterùm quisquis infamem Syrenem cernere cupis, quæ sub cantilenæ illecebris fatale toxicum propinat, oculos in Neronem Imperatorem defixos tene; de quo Aloysius Cerchiarius in hæc verba cecinit.

Prodit inaurato vestitus syrmate Cæsar,
Quamvis non Cæsar, sed cytharædus erat.
Stat baculus manibus plectro lyra pendet eburno
Ex humeris, cingit picta corona caput.
Incipit ambrosiam jucundo gutture vocem
Mittere, & arguta plectere fila chelys.
Turba tacet defixa oculis; qui negligit aures
Porrigere, huic vitam surripit ense Nero.
Dulcia Syrenum modulatur carmina Cæsar,
Namq; homines, postquam concinit, ille vorat.

Voluptas mundi.

136. Abbas Certanus, cunctas mundi blanditias homini fatales esse significaturus, Sirenem expressit, quæ intra tranquillum pelagus organo musico ludens, epigraphen referebat. SON LE LUSINGHE SUE SEMPRE MORTALI. Id est. BLANDITIIS PERIMIT. S. Ambrosius illa Divini Psaltis verba expendens, *Humiliasti nos in loco Syrenum*; ait, *Ita ergò sæculi voluptas nos quadam carnali adulatione delectat, ut decipiat.*

S. Ambr. in Ps. 43. v. 20.

Libido.

137. Siren non modò cor humanum gratiosâ vultûs sui formâ, sed & aures suavissimo concentu permulcet. Verùm paulò post in furiam conversa, omnis fortunæ jacturam, ipsamque adeò mortem acerbè minatur. Unde lemma. ANCIDE, E PLACE. Id est, MORTEM DAT IPSA VOLUPTAS. Nativam hanc Veneris, & alterius cujusvis peccati, ideam dixeris; utrumque enim, dum placet, occidit. Unde S. Augustinus, *Bibant*, inquit, *alii mortiferas voluptates, portio calicis mei Deus est.* S. Gregorius Nazianzenus peccatoris ore in hæc verba canit.

S. Aug. in Psal. 15.

S. Greg. Naz.

--- Id facio, quod mens mea damnat, & odit;
Oblectorq; malis, mortemq; in pectore fixam
Rideo Sardonico risu &c.

Libido.

138. Joannes Horozcus libidinis, omnisque voluptatis terrenæ symbolum Sirenem statuit, quæ citharam manu versans, lemma Hispanum reddit. CUMPLE CON DAR DESGUSTO, Y AMARGURA. Id est, CUM BLANDITUR, OCCIDIT. S. Valerianus, *Nemo*, inquit, *insidiosis cantibus credat, nec ad illa libidinosa vocis incitamenta respiciat, quæ cùm oblectant, sæviunt, cùm blandiuntur, occidunt.* Has Syrenum adulterinas blanditias probè edoctus Domitianus *què contemptiùs abuteretur patientia hominum* (Suetonii verba sunt) *nunquam tristiorem sententiam sine præfatione clementiæ pronuntiavit, ut non aliud tam certum atrocis exitus signum esset, quàm Principis lenitas.*

S. Valerian. serm. 6.

Crudelitas talis.

Suet. in Domit. cap. 11.

139. Significandis Sirenum insidiis, quæ obvios quosvis suavi suâ symphoniâ fascinant, occiduntque; epigraphen Emblemati subjeci. QUOS VOCANT, DEVORANT. Impuræ meretricis hæc imago est, quæ incautum juvenem verborum lenociniis allicit, ejusque facultates, famam, valetudinem, ipsamque adeò animam horrendo fato rapit. *O ignis infernalis luxuria*, exclamat S. Hieronymus, *cujus materia gula, cujus flamma superbia, cujus scintilla prava colloquia, cujus fumus infamia, cujus cinis immunditia, cujus finis gehenna.* Emblematis construendi occasionem obtulit D. Thesaurus in Elogio Samsonis, ubi sacri hujus Herois successum ita describit.

S. Hier. in Epist.

Gazeæ meretriculæ amplexibus illaqueatus
Philisthinis destinatur ad prædam.
Monocerotem diceres,
Puellæ in gremio captum, sed impura.
At exitu inopinato declinavit exitium.
Urbis compagibus felici nisu revulsis,
Portarum fores foras portavit:
Sic Syrenum præstigias semper effugiat,
Quæ VORANT, QUOS VOCANT.

Ministri mali.

140. Mali ministri falsas plerumque, sed tamen verisimiles præferunt rationes, sub quibus vitiosas suas passiones, ac informia affectuum monstra abscondunt. Hos D. Didacus Saavedra Sireni non absimiles dicit, qui manu citharam feriens, Horatii lemma sustinet. FORMOSA SUPERNE.

--- --- --- Et turpiter atrum
Desinit in piscem mulier, formosa supernè.

Ille-

Mundi deliciæ. Illecebræ, quas mundus propinat, nonnisi mella ac dulcores videntur; at (O perfidum hospitem, mundum!) tandem in toxica ac viperarum amarissimos aculeos desinunt. S. P. Augustinus. *Mundi promissa semper fallunt, Dei autem promissa nunquam fallunt. Sed quia mundus quod pollicetur, hic videtur daturus, id est, in hac terra morientium, in qua nunc sumus. Deus autem quod pollicetur, in terra viventium nobis daturus est; Multi fatigantur expectare veracem, & non erubescunt amare fallacem.* Exquisitè Urbanus VIII. ad Carolum fratrem.

S. Aug. de verb. Apost serm. 23, c. 1

Quàm pulchra blandè sensibus ingerunt
Externa nostris se bona? purpura
Qui fulgor? ut formosa pandit
Virgineum facies decorem?
Ut ardet auri splendor amabilis?
Ut ridet aulæ gratia regiæ?
Quot luxus indutus figuras
Attonitum trahit ore vulgus?
Proh! quis latentis semina toxici
Non hausit imo corde?

141. Siren, illecebroso cantu vicinam navim allectans, subscriptionem è Claudiano, meâ quidem sententiâ non incongruam, refert. FIGIT VOX UNA RATES. Hac Sirenum efficacitate nihilo inferiores sunt eloquentiæ vires. Ovidius.

Ovid. l. 3 de Pont. Eleg. 4.

Non opus est magnis placido lectore Poetis,
Quemlibet invitum, difficilemque tenent.

Meretrix. Eam Sirenum fallaciam etiam mulierum blanditiæ imitantur, quippe quæ generosam mentem à cœpto virtutum tramite avertunt, & improvidam in perennis exitii charybdim præcipitant. S. Petrus Damianus adversùs obscœnas has gentis humanæ voragines acriter concitatus. *Vos Sirenæ, inquit, atque charybdides, quæ dum suavem deceptionis editis cantum, inevitabile struitis salo vorante naufragium.*

Pet. Dam. Opusc. 18. Dissert. 1 c 7

Animus impertéritus. 142. Sirenem, animi generosi ac imperterriti ideam, D. Paulus Jovius hac epigraphâ insignit. CONTEMNIT TUTA PROCELLAS. Ad hanc magnanimitatem non sine facundia invitans Seneca, *Quidquid*, inquit, *ex natura constitutione patiendum est, magno excipiatur animo. Ad hoc sacramentum adacti sumus, ferre mortalia: nec perturbari his, quæ vitare nostræ potestatis non est.*

Senec. apud Lips. lib. 2. Manud. ss. 16.

143. Siren, organo musico instructa, epigraphen refert, DULCEDINE CAPIO. Nativa hæc virtutis est indoles, quæ humanam mentem suavissimis illiciis in sui amorem trahit. Eloquentia quoque obduratos animos frangere, ac mirâ suavitate emollire novit. Id quod Seneca in Orpheo observatum habuit.

Virtus. Eloquentia.

Immites potuit flectere cantibus
Umbrarum Dominos, & prece supplici
Orpheus Euridicem dum repetit suam.
Quæ sylvas & aves, saxaque traxerat
Ars, quæ præbuerat fluminibus moras,
Ad cujus sonitum constiterant feræ,
Mulcet non solitis vocibus inferos.

Senec. in Herc. Fur.

Denique etiam dæmon, fallacissimæ Sirenis more, incautos mortales dulcedine capit. S. P. Augustinus. *Unusquisque peccando animam suam diabolo vendit; sed acceptâ, tanquam pretio, dulcedine temporalis voluptatis.*

Voluptas. *S. August. in Expo. Epist. ad Rom. Proposit. 4.*

144. Siren, superiore corpore venustam puellam referens, reliquâ sui parte in squameum ac deformem piscem desinit. Unde Bartholomæus Rossus hanc adulatorum ideam statuit, addito lemmate. AMARICATA DULCEDO. Guido Casonus adulationem vernaculâ linguâ vocat:

Adulatio.

Lusingiera, e domestica Sirena,
Che col canto mortifero di laude
Il Prencipe addormenta, e in' esso uccide
La virtute, il valore, e la fortuna.

Guid. Cason. Embl. Polit. 17.

Id est.

Blandam & domesticam Sirenem,
Quæ lethali laudis suæ cantilenâ
Principem fascinat, ejusque virtutem,
Existimationem ac fortunam opprimit.

Sirenem imitatur mundus, nullam unquam dulcedinem, nisi amarore tinctam, propinare solitus. Verissimè Justus Lipsius. *In hac omni vita nullum tam optabile aliquod bonum est, quod non mixtum poculo aliquo mœrorum.* Et Moses Barcefa, *Peccatum,* inquit, *initio supra modum placet; at in fine luctum parat patranti.*

Voluptas mundi. *Lips. Cent. 1. Ep. 43. Mos. Barc. l. de Parad. p. 1.*

* * *

BIBLIOTECA ... ROMA VITTORIO EMANUELE

SISYPHUS.

Cap. LIII.

145. POëtæ fabulantur, Sisyphum eo supplicii genere apud inferos plecti, ut saxum in montis cujusdam verticem cogatur pervolvere, quod iterum iterumque relapsum, identidem revolvere debet, inani conatu. Lemma. URGET RUITURUM. Ad verbum Ovidius,

Ovid. in Met.

Aut petis aut urges ruiturum Sisyphe saxum.

Per Sisyphi saxum designantur vanissimi hominum conatus: Mons, in quem revolvitur, hujusce vitæ cursus est, cui quietem & tranquillitatem nullam variæ cupiditates concedunt. Alii enim in cumulandis opibus, alii in honoribus, alii in voluptatibus, rebusque similibus felicitatem suam esse sitam arbitrantur, qui, cùm re optatâ potiti fuerint, rursùs in imum relabuntur; & qui ante in divitiis comparandis erat anxius, nunc est in acquirendis honoribus solicitus: atque ita semper in aliquam relabitur perturbationem, neque summum apicem, ubi beatitudine ac quiete speratâ fruatur, obtinet unquam. S. Augustinus. *Qui in longum it, aliunde incipit, alicubi finit. Qui in gyrum it, nusquam finit: ipse est labor impiorum.* Cæterùm Sisyphi saxum dicuntur volvere homines, inexhausto atque inutili labore fatigari soliti.

Labor hominũ inutilis.

S. Aug. in psalm. 39.

TANTALUS.

Cap. LIV.

Avarus. 146. TAntalus ad mentum usque intra aquas submersus, poma, labiis vicina, identidem tamen fugitiva captare nititur; cum dicto. INOPEM ME COPIA FACIT. Ita prorsus avarus in uberrima opum affluentia ita vivit, quasi extremam sustineret mendicitatem. S. Augustinus. *Hydropicum rectè comparamus diviti avaro; Sicut enim ille, quantò magis abundat humore inordinato, tantò amplius sitit; sic iste, quantò est copiosior divitiis, quibus non benè utitur, tantò ardentiùs talia concupiscit.* Plautus.

S. Aug. in Quæst. Evang.

Tenaces nimiùm Dominos nostra ætas tulit,
Inopibus magnis pauperes,
Et sitibundos in medio Oceani gurgite:
Nullæ illis satis divitiæ sunt, non Midæ,
Non Cræsi, non omnis Persarum copia
Explere illorum tartaream ingluviem potest.

Plaut. in Aulular.

147. Dum Tantalus, in mediis natans undis, ad sitim levandam caput inclinat, mox aquæ deprimuntur, & captantis labia effugiunt; poma verò, dum illis decerpendis caput ac dentes attigit magis semper magisque elevantur; ut adeò & in ubertate famem, & in affluentia sitim extremam sustinere cogatur miser. Emblemati subscripsit Joaones Ferrus. ET PROXIMA LUDUNT. Eos hoc Emblema spectat, qui, ita disponente arcanâ Dei providentiâ, adversa omnia experiuntur, suâque spe nullibi non miserrimè excidunt. Contrarios hos successus cumulatè expertus est Hebræorum populus, cui Divinus Vates comminatus est, *Vinum mentietur eis.* Cùm enim vites gravidæ uvas, rubeâ flavedine jamjam maturas enitererentur, ab inopinata tempestate funditùs eversæ omnem cultorum spem fecêre irritam; &, quod mireris, illa cœli intemperies ideò solùm in vineæ ubertatem grassabatur, ut Israëlis populus spe sua excussus, acerbiore dolore premeretur. Ruffinũ Pium hac de re eruditè differentem audi. *Nihil melius, nihil amabilius terrarũ ubertate, & ventris im-*

Adversa. Osee 9. Ruffin. Pius in Osee 9.

pendiis

Spes humana. *pendiis censuisti: tota ergò tibi & frugum & fructuum subducetur ubertas. Utque magis vota discruciet: dum apparens vindemia ita subitis dispersibus procellis, ut in dolorem tuum, non solum læsa, sed etiam mentita videatur.* Urbanus VIII. hanc calamitatem in omni hominum spe observatam habet, dum enim scopum jamjam ferire, & desideratâ sorte frui contendimus, mox vertente fortunâ, votis omnibus præcipitari, lubrico & incauto casu supini relabimur.

Urban. VIII. Od. ins Ludovicum.

Spes sæpè, quò propinquior
Arridet, celeri fugâ
Exitus capitis adimit secundos.

Avarus. 148. P. Gallina avarum hominis pectus, Inter inundantes divitiarum fluxus nunquam exsaturandum, Tantalo non absimile dixit, qui mediis immersus aquis, epigraphen sustinet; SITIT IN AMNE. Verbis è quodam Urbani VIII. poëmate desumptis.

In medio illusus Tantalus amne sitit.

S. Aug. ser. 13. de Diversis c. 15. Inscribi etiam poterat, SITIT IN UNDIS. In rem præsentem Magnus Augustinus. *Divitiæ*, inquit, *non afferunt satietatem, sed inflammant cupiditatem; nam vidimus quosdam, cùm haberent parvam pecuniam, parvis lucris fuisse contentos; sed postquam cœpit eis abundare, avaritia fauces non clausit, sed extendit; non irrigavit, sed accendit, poculum respuunt, quia fluvium sitiunt.* Unde Alciatus.

Alciat. Embl. 85.

Heu! miser in mediis sitiens stat Tantalus undis,
Et poma esuriens proxima habere nequit.
Nomine mutato, id de te dicetur Avare,
Qui quasi non habeas, non frueris quod habes.

Brevius Faustus Andrelinus.

Semper eget sitiens mediis ceu Tantalus undis
Inter anhelatas pauper avarus opes.

Sen. Ep. 13. 149. Tantalus, nativum avari ectypon, nunquam eas undas, quibus immersus, abundat; sed præteritas semper, ac fugitivas appetit. Unde Lemma. FUGIENTIA CAPTAT. Seneca, *Vidisti*, inquit, *aliquando canem missa à Domino frusta panis, aperto ore captantem? quidquid accipit, protinus integrum devorat, & semper ad spem futuri inhiat. Idem evenit nobis, quidquid expectantibus fortuna projecit, id sine ulla voluptate dimittimus statim, ad rapinam alterius erecti.* Scitè Horatius.

Horat. l. 1. Satyr. 1.

Tantalus è labris sitiens fugientia captat
Flumina. Quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. Congestis undique saxis
Indormis inhians, & tanquam parcere sacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.

Et Cornelius Gallus.

Corn. Gall. Eleg. 1.

Imò etiam pœna est partis incumbere rebus,
Quas cùm possideas, est violare nefas.
Non aliter sitiens vicinas Tantalus undas
Captat, & oppositis abstinet ora cibis.

Lascivus. Porrò etiam lascivus, Tantalo non absimilis, sensuũ lenocinia studiosè quidem insequitur; at nihil exindè nisi caducas ac transitorias inanissimæ voluptatis umbras assequitur. D. Ascanius Ordeus Abbas hanc libidinis levitatem exactè perpendens, canit;

D. Ascan. Ord. in Elegiis mor.

O dolcezza d'amor vana, e fallace,
Più de la neve al sole,
Più del onda di Tantalo fugace.
Stender l'avido labbro ei semper suole
Vèr l'onda, che desia:
Ma non si tosto egli la tocca, e fugge,
Ch' ella repente s'allontana, e fugge.
Così la gioia mia.
Passà più lieve di pennuto strale,
Ahi diletto d'Amor pena infernale.

Mundi symbol. Picinello & Aug. Erath. Tom. I.

150. Tametsi aquis totus innatet Tantalus, siti tamen penè rumpitur, cùm enim fallaces lymphæ inhiantis ori nunquam non illudant, semperque effugiant insequentem; idcircò vicinos latices arido ac sitibundo gutture, non sine immani supplicio, spectare cogitur. Lemma. FRUSTRANTUR FLUMINA MERSUM. Vel, FUGITIVA SEQUOR; Deplotanda hæc avarorum est conditio, qui auri argentive affluentiâ propè submersi, novâ semper opum alienarum cupidine æstuant. Tullius, *Avaritia*, inquit, *nunquam expletur, nec saturatur sitis cupiditatis: neque solùm eam qui habent, libidine augendi excruciantur; sed etiam amittendi metu.* Ecclesiastæ pronuntiatum est; *Avarus non implebitur pecunia*, nam Avarus.

Cicer. Paradox. 2.

Eccl. 5.

Crescit amor nummi, quantùm ipsa pecunia crescit.

Emblematis construendi occasionem dedit illustris Musa Bonaventuræ Baronii, Ordinis Minorum de Observantia, ita canens.

Baron in metris miscell.

--- --- Refugis ubi Tantalus undis
Destituit sua pœna reum: labentia mersum
Flumina frustrantur, simul & fugitiva sequentem
Irruant molimela famem. Sic æthere in alto
Inter opes it avarus inops, & egere negatis
Impatiens, nec tum docilis gaudere repertis.

151. Aquæ, quæ Tantalum circumfluunt, insequentem sitibundum miserrimè effugiunt. Unde D. Thesauri lemma. AFFLUUNT, SED EFFUUNT. Ita sanè omnes divitiæ ac voluptates terrenæ, dum jam jam videntur possideri, evanescunt. Unde Magno Augustino asserente, *Voluptas transitura sine prudentia desideratur; verùm cùm transierit, cum pœnitentia cogitatur.* Divitiæ. Voluptates.

S. Aug. de Verb. Apost. serm. 13 c. 9

THESEUS. *Cap.* LV.

152. THeseus amicitiam cum Pirithoo adeò arctam contraxit, ut hunc pro uxore accersenda ad inferos proficiscentem, Theseus seu comes Individuus, non sine vitæ ac salutis discrimine, fit secutus. Lemma. SIC DILEXISSE, NOCIVUM. Peccavit nimirum Theseus in amicitia cum Pirithoo temerè magis quàm sapienter initâ: In proverbiis refertur: *Amicus usque ad aras*; Quod à Pericle, Atheniensium Duce clarissimo, profluxit; quem cùm amicorum quispiam rogaret, ut in causa quadam, suâ gratiâ, falsum pejeraret, reposuit, *oportet me commodare amicis, sed usq; ad aras*: Olim enim jurantes aram tangebant. *Hæc igitur prima lex*, inquit Tullius, *in amicitia sanciatur, ut neque rogemus res turpes, nec faciamus rogati.* At multi, prò dolor! ne deserant amicum, deserunt honestatem, famam, salutem, cœlum, Deum. S. Augustinus; *Illam legem amicitiæ justissimam esse arbitror, quâ præscribitur, ut sicut non minus, ita nec plus quisque amicum, quàm se ipsum diligat.* Amicitia vituperabilis.

S. Aug lib. 1 Solilog. c. 3.

153. Cùm anceps hæreret Theseus, quinam ex horrendis labyrinthi ambagibus sese expediret, Ariadna lini glomerem per muros injecit: cujus prehenso filo juvenis, cæca regens vestigia, salvus & incolumis evasit. Emblemati subscribet. HAC DUCE SECURUS. Quanti, quamque intricati & implexi sunt in aulis ac negotiis Principum labyrinthi? peribit hic Theseus, nisi per fidam Ariadnem explicetur; *Prudentiam*, Ariadnæ nomine intelligo *politicam*, & *polemicam*; fidelesque Consiliarios, quorum ductu secura ponat vestigia Princeps. Hesiudi sententia est apud Lipsium. Prudentia.

Lips. de Civil doctr. l. 3 c. 20.

Laudatissimus est, ipsus qui cuncta videbit;
Sed laudatus & is, qui paret rectè monenti.

Plin. in Panegyr. Trajan. Et Plinius, *Singuli*, inquit, *decipere possunt & decipi: nemo omnes; neminem omnes fefellerunt.* Confirmat Prov 24. Salomon. *Salus, ubi multa consilia.* Cæterùm S. Rosarium haud incongruè filum dixeris, ab Ariadna Rosariū. cœlesti, Virgine Deipara, hominibus explicatum, quo sexcentos dœmonis ac mundi labyrinthos feliciter evaderent.

TRIPTOLEMUS.

Cap LVI.

154. ADmodùm infans erat, & in cunis vagiebat Triptolemus, quando Ceres, parvuli amore capta, cùm illum immortalem vellet, nutricis officium assumpsit, & lacte Divino rigavit alumnum. Educatio. Unde lemma. EX LACTE IMMORTALIS. Hinc disces, quanti referat, quo succo ac educatione primitus imbuatur puer. Etenim cum lacte & educatione indoles illius & mores suguntur. Si educatio sincera sit, servabit humorem & odorem virtutis infans; sin' vitiosa sit; virus hoc totum imbuet alumnus. Thren. 4. *Lamiæ*, ut Threni conqueruntur, *nudaverunt mammam suam, lactaverunt catulos suos.* Quid aliud Lac maternū. sunt istæ lamiæ, quàm malæ parentes, tygrides potiùs & ursas, quàm homines moribus præferre solitæ; quæ cum vitioso lacte ac educatione pessima malam pestem in teneros fœtus transfundunt. Sic Salumon trecentarum uxorum maritus, & septuaginta pellicum concubinus, matrem habuit adulteram Bethsabeam. Agrippina, Neronis mater, quod in omnes libidines esset effusa, filium orbi peperit libidinis & crudelitatis monstrum uti testatur Cornelius Tacitus. Unde Diogenes, videns adolescentulum ex temulentia desipere, dixit: *Ebrius te seminavit pater.* S. S. Aug. lib. Confess. Augustinus fatetur, se *lacte matris, Dei cultum & venerationem hausisse.* Antonius Caracalla Imp. ta-Baron ad Annū 217. metsi sævissimus, Christianis tamen admodum pepercit: causam assignat Baronius, *quod lac nutricis Christianæ suxerit.*

TITYUS Cap. LVII.

155. TItyi jecur, à vulture dilaniatum, Virgilii subscriptionem sustinet. NEC REQUIES Virgil l. 6. Æneid. ULLA. Quisquis in flagitiis Tityum sequitur, Conscientia mala. opus est, vulturem, suam scilicet conscientiam patiatur, carnificem nunquam moriturum: quia *vermis eorum non morietur; & ignis eorum non extin-* Isa. 66. *guetur.* Graviter Doctor mellifluus. *Extorres cælo in* S. Bernard. in lib. de Anim. c. 3. *carne cruciabuntur per ignem, in spiritu per conscientia vermem. Ibi dolor intolerabilis, timor horribilis, fætor incomparabilis, mors animæ & corporis sine spe veniæ & misericordiæ. Sic tamen morientur, ut semper vivant; & sic vivent, ut semper moriantur.* Por-Auceps. rò Petrus Blesensis eos hac Tityi imagine repræsen-Pet. Bles. Epist. 61. tat, qui labores suos omnes, otiumque totum aucupiis consecrant. *Video quosdam*, inquit, *quorum mentes avium delectatio totas occupando consumit. Nonne isti imaginem gerunt Tityi, cujus jecur Poetæ referunt jugiter ab avibus devorari? nam satis devorantur ab avibus, qui hàc avium curiositate tor-* Lascivus. *quentur.* Lucretius opinatur, Tityi supplicio lascivos animos, assiduis curis excruciari solitos, significari.

Lucret. l. 3.
> *Sed Tityus nobis hic est, in amore jacentes*
> *Quem volucres lacerant, atq; exest anxius angor:*
> *Aut aliâ quavis scindunt torpedine curæ.*

156. Tityi jecur assiduo ac crudeli vulturis morsu devoratur, renascente identidem ad pabulum jecore. Emblemati meus Concanonicus D. Gallina subscripsit. ADACTO VULNERE CRESCIT. Ne-Ambitiosus. que enim sive ligurientis fames, sive pabuli quotidie Libidinosus. recrescentis materies, unquam deficit. Sui Abbas Fer-Avarus. rus hoc lemmate significat. NEC GULA, NEC ESCA. Ita omnino qui ambitioni, libidini, aut avaritiæ student, quò plus existimationis, voluptatis, aut opum ipsis accreverit, eò ardentiore fame in eas se Damnati. effundunt. Damnati quoque eâ imagine exhibentur, quippe qui rodentes suos vermes nunquam dilaniando saturos, nec corda sua, in mille mortes identidem renascentia, unquam defectura sentiet. Ovid.

Ovid. 5. Trist.
> *Sic inconsumptum Tityi, semperque renascens,*
> *Non perit, ut possit sæpe perire jecur.*

Remorsus conscientiæ. Mens conscia mali, ob assiduum queritantis conscientiæ remorsum, haud aliter, atque ab infernali vulture Tityus arroditur. Natalis Comes. *Aliqui*, inquit, Natal Com. Mythol. l. 6 cap. 19. *vultures illos Tityi, præteritorum scelerum recordationes esse censuerunt, quæ animum assiduè vellicant peccantium, eumque torquent.* Vide sis Macrobium, Macrob. de somn. Scip. cap. 10. hac de re prolixè disserentem. De mala conscientia pulchrè, ut solet, S. P. Augustinus. *Non fugit seipsam* S. August. tract. 41 in Joan. *mala conscientia, non est quo eat, sequitur se, imò non recedit à se, peccatum enim, quod facis intus est; fecit peccatum, ut aliquam corporalem carperet voluptatem; voluptas transiit, peccatum manet; præteriit, quod delectabat, remansit, quod pungat.*

157. Tityi viscera, si Poëtis fidem habeas, ab immani vulture sine ullo fine apud inferos crudelissimè depascuntur; utpote semper in novam lanienam renasci solita. Unde lemma. NEC FIBRIS RE- Virgil 6. Æneid. QUIES DATUR ULLA RENATIS. Verbis è Virgilio mutuatis.

> — *Rostroque immanis vultur adunco*
> *Immortale jecur tundens, habitatque sub alto*
> *Pectore, nec fibris requies datur ulla renatis.*

Conscientia mala. Ita peccator assiduis conscientiæ morsibus arroditur, neque corroditur; & sic perennem sustinet pœ-S. Bernard. l. 5. de consid. cap. 12. næ identitatem recrudescentis ærumnam. Pulchrè S. Bernardus. *Hic est vermis, qui non moritur, memoria præteritorum. Nec cessat rodere conscientiam, câque pastus esca utique inconsumptibili perpetuat vitam. Horreo vermem mordacem, & mortem vivacem. Horreo incidere in manus mortis viventis, & vitæ morientis. Hæc est secunda mors, quæ nunquam peroccidit, sed semper occidit. Quis det illis semel mori, ut non moriantur in æternum?*

158. Eidem Emblemati subscribes. NON PERIT, UT SÆPE PEREAT. Verbis ex Ovidio desumptis.

Ovid. 5. Trist.
> *Vivimus, ut nunquam liceat finire dolores,*
> *Et gravior longâ fit mea pœna morâ.*
> *Sic inconsumptum Tityi, semperque renascens*
> *Non perit, ut possit sæpe perire, jecur.*

Infernus. De æterna inferorum morte id intelligas velim. In S. Aug. lib. de civit. Dei. hanc rem S. Augustinus. *Si anima in pœnis vivit æternis, mors potius dicenda illa est, quàm vita: nulla quippe major & pejor mors, quàm ubi non moritur mors:* juxta illud Poëtæ:

> *Immortale malum nullâ delebile morte.*

Sed quod animæ natura, per id, quod immortalis creata est, sine qualicunque vita esse non potest: summa mors ejus est alienatio à vita Dei in æternitate supplicii.

159. Æternitas, temporum incrementis identidem Æternitas. novis, ac nunquam defecturis resarciri solita, Tityi pectori non absimilis videri possit, cum lemmate, ABSUMPTA RESARCIT. Vel, SUGGESTU VULNERA COMPLET. Verbis è Tertull. desumptis, ubi de statua salis Uxoris Loth canit.

Duras

Digitized by Google

Durat adhuc, etenim durâ statione sub æthra
Nec pluviis dilapsa situ, nec diruta ventis
Quin etiam si quis mulctaverit advena formam,
Protinus ex sese suggestu vulnera complet.

Inferni supplicia. S. Greg. l. 4. Moral. c. 3.

Idipsum etiam de Inferorum suppliciis dixerim. Verè S. Gregorius *Anima mortaliter est immortalis, & immortaliter mortalis. Ita enim immortalis est, ut mori possit; ita mortalis est, ut mori non possit. Nam beatè vivere, sive per vitium, sive per supplicium perdit. Essentialiter autem vivere, neque per vitium, neque per supplicium perdit.*

ULYSSES.

Cap. LVIII.

Mundi voluptates. Cassiod. l. 2. Var. Ep. 40. S. Val. ser. 6.

160. MUndi blanditiis aures nunquam esse commodandas, sed semper obturandas, ab Ulysse discas velim; qui in navigio Sirenibus vicinus, epigraphen tenet: OBSERATIS AURIBUS. Cassiodorus. *Cogitavit (Ulysses) felicissimam surditatem, ut, quam vincere intelligendo non poterat, melius non advertendo superaret.* Et S. Valerianus. *Quotiescunque dulci voce mulcetur auditus, ad turpe facinus invitatur aspectus, nemo insidiosis cantibus credas, nec ad illa libidinosa vocis incitamenta conspicias, quæ, cùm oblectant, sæviunt; cùm blandiuntur, occidunt.*

Meretrix.

161. Ulysses Sirenibus intra navim vicinus epigraphen refert. SURDITATE SECURUS. Neque enim adversùs effrontes meretricis assultus securiùs triumphabis, quàm si allicientis invitamentis aures, venustati verò oculos præcludas. Proindè Poëta.

Auribus obstructis Syrenas fugit Ulysses
Si fugis hanc, aures obstruito, atq; oculos.

Occasio mala. Phil. lib. quod deterior, &c.

Id quod in omni occasione observes velim. Unde Philo Hebræus Abelem, quod fratri deambulaturo comitem se junxerit, modestè redarguit; quippe qui saluti suæ adversùs notam Caini tyrannidem melius consulere, socium respuere, auresque invitanti surdas objicere debuisset. *Debuerat recusare, & provocationem inimici contemnere, tergiversari enim præstat, quàm vinci, &c.* Verè S. P. Augustinus. *Mors ad animas nostras ingreditur per visum oculorum, & auditum aurium.*

S. August. serm. 250. de temp. cap. 4.

Prudentia. Lips. Cent. Miscell. Ep. 94.

162. Ulysses, Polyphemum excœcans, à D. Emmanuele Thesauro epigraphen recepit. MENS UNA SAPIENS PLURIUM VINCET MANUS. Opportunè Lipsius; *Mihi*, inquit, *PLUS MENTEM, QUAM MANUS valere; plus industriam, quàm omnes opes.* Magis propriè in rem præsentem Euripides, cui & Emblematis titulus & doctrina debetur *Viri prudentia facit*, inquit, *ut benè habitentur civitates, itemque familia: & ad bella magnum ejus momentum est. Consilium enim sapienter initum multas manus vincit.*

Religiosus. S. Aug. Ep. ad Armentar. & Paulinam.

163. Patres Societatis Jesu in Belgio Ulyssem Symboli loco statuerunt, qui ad navigii malum religatus, aures admotis manibus obsepiebat; frustra circa navim ludente Sirenum choro. Lemma. CANITIS SURDIS, CANITISQUE LIGATIS. Religiosos, Veneris, cæterarumque voluptatum lenociniis frustra tentandos, hæc imago asserit, utpote castitatis voto religatos, & nonnisi Divinis inspirationibus intentos. S. P. Augustinus. *Quia jam vovisti, jam te adstrinxisti; aliud tibi facere non licet. Non talis eris, si non feceris quod vovisti, qualis mansisses, si nihil tale vovisses. Minor enim tunc esses, non pejor; modo autem, quod absit, miserior, si Deo fidem fregeris: quantò beatior si persolveris.*

164. In fatis erat, Trojam nunquam expugnatum iri, quamdiu Palladium, seu Palladis statua, in ea servaretur. Cujus rei non ignarus Ulysses, assumpto sibi comite Diomede, simulachrum illud surripuit, urbemque cepit. Lemma. HOC SPOLIATA, PERIBIT. Palladii nomine sacram religionem, cultumque Divinum intelligas, quæ si labefactetur aut loco moveatur, extremam civitati perniciem affert; Est enim religio fulcrum imperii, basis Reipubl. munimentum regnorum, & anchora sacra; quâ motâ turbantur omnia, & certissimo naufragio exponuntur. In Ulysse verò & Diomede Hæreticos agnoscas, qui novi Evangelii lacernâ tecti, initio quidē fraudulentis verbis, postea ostentatis armis, subeunt urbes catholicas, & inde Palladium, hoc est, sinceram, castam, antiquam, orthodoxam religionem, ex qua salus omnium pendet, convellunt & exterminant. Præterea Palladio significatur, sapientiæ præsidio feliciter Respublicas administrari, atque florere. Juxta Salomonem, *Multitudo sapientûm sanitas est orbis terrarum, & Rex sapiens stabilimentum populi est.* Plato dicere solebat, tum demum benè cum rebus humanis actum iri, si vel Philosophi regnarent, vel Reges philosopharentur. *Væ tibi terra, cujus Rex puer est, & cujus Principes manè comedunt.* Cæterùm Divina Pallas, Maria Virgo, ita homini est necessaria, ut sine illa Tartareo Ulyssi haud dubiè sit in prædam cessurus. S. Bernardus Deiparam alloquens, *Sicut à te despectus*, inquit, *& aversus, necesse est, ut pereat; sic ad te reversus, & à te respectus, impossibile est, quòd pereat. Filioli mei, hæc peccatorum scala, hæc mea maxima fiducia, hæc tota ratio spei meæ.*

Religio. Salus Reipubl.

Sapientia salus populi. Sap. 6.

Eccl. 10.

Maria V. S. Bern. in serm. de B. V.

165. Ulysses Polyphemum Pastorem, generosissimi vini poculo sopitum, fraudulenter ac miserè exoculavit. Lemma. OCULIS TEMULENTIA PRIVAT. Nempe Pastores & Prælati, vino nimiùm quantùm dediti, mentis oculos amittunt, sicque assiduâ suâ perpotandi libidine, non sine gregis commissi interitu, prudentiam omnem extinguunt. Unde Apostolus Episcopum voluit esse *Sobrium, prudentem, non vinolentum.* Et Diaconos *non multo vino deditos.* Chrysostomo teste. *Nihil est ita dæmoni amicum, sicut ebrietas & lascivia, quæ est mater omnium vitiorum. Ante omnia autem vitetur à Clericis, quæ omnium peccatorum radix ac nutrix est.* Certè, quod idem Chrysostomus testatur, *multo consilio & prudentiâ opus est pastori, & mille, ut dicitur, oculis ad speculandam undique hebetudinem animarum, quas gubernat.* Quid ergo Pastore indignius, quàm ebrietas, oculos mentis obtenebrans, ac penitùs excæcans.

Prælatus vino deditus.

1 Tim. 3. 2. Ibid. n. 8.

S. Chrysost. in Matth.

Idem Dial. lib. 2.

166. Ajax Telamonius, quod ab Ulysse in judicio victus esset, præ ira insaniens, porcorum gregem occidit; ratus, se Ulyssem cum sociis interficere. Epigrapheo è Virgilio addidi. PRÆCIPITANT FUROR IRAQUE MENTEM. Ita homines, iracundiâ odioque correpti, penitùs insaniunt, ac velut œstro perciti, bestias pro hominibus, homines pro bestiis habent: nec rarò innocentes judicant nocentes: Sic canis in lapidem sævit, quem aliena manus projecit. Juxta Poëtam Lyricum: *Ira furor brevis est.* Seneca brevem insaniam vocat. Cato iratum ab insano, nonnisi tempore distare affirmat. *Magis videndum est*, inquit rursus Seneca, *quàm multis ira per se nocuerit: alii nimio fervore rupere venas, & sanguinē supra vires elatus clamor egessit, & luminum suffudit aciē. in oculos vehementius humor egressus, & in morbos graviorem recidêre*: Tum subdit; *nulla celerior ad insaniam via. Multi namq; continuaverunt iræ furorem, nec quam expulerant mentē, unquam receperunt.* Rectè Cicero: *Iratos*, inquit, *propriè dicimus exisse de potestate, id est, de consilio, de ratione, de mente.* Quid quæso insano aut furioso similius, quàm quod iste

Virg. lib. 2. Æneid.

Iracundia.

Senec. l. 2. de ira c. 36.

eodem Romano Philosopho, Caligula Imperator, obturbata pluviis spectacula, Jovem ipsum in duellum provocârit, exclamans: *aut tolle me, aut ego te.* Atque his dictis, sagittarios suos in cœlum tela vibrare jussit, quæ relapsa, subjectorum capita graviter sauciabant.

Voluptas noxia.

167. Providè antes suas cerâ obturavit Ulysses; nam Sirenum cantus adeò blandus erat prætemavigantibus, ut in profundissimum somnum traherentur, sopitique vel cum navibus in scopulos alliderentur, vel in mare detracti necarentur, tanto numero, ut littora passim naufragorum ossibus scaterent. Lemma è Claudiano subjunges. MORTEM DABIT IPSA VOLUPTAS, Nempe *voluptatum illecebræ,* Cicerone teste, *mentem à sua sede ac statu demovent, corrumpunt animum, nullaque capitalior pestis à natura hominibus data est. Quæ quis sequitur, miserandum rationis facit naufragium; qui declinare cupit, earum incantamentis aures non præbere, sed occulere debet.* Audi S. Hieronymum. *Et ego non integris rate vel mercibus, nec quasi ignarus fluctuum, & indoctus nauta præmoneo: sed quasi nuper naufragio ejectus in littus timidâ navigaturis voce denuntio: In illo estu, charybdis luxuria salutem vorat. Ibi ore virgineo ad pudicitia perpetranda naufragia Scyllaum renidens libido blanditur. Hic barbarum littus, hic diabolus pirata cum sociis portat vincula capiendis. Nolite credere, nolite esse securi; licet in modum stagni refusum æquor arrideat, licet vix summa elementi terga crispentur, magnos hic campus montes habet. Intus est periculum, intus hostis. Expedite rudentes, vela suspendite, crux antennæ figatur in frontibus.*

Claud. Epigram. de Siren. Cicer. 1 Paradox. S. Hieron. Ep. ad Heliod.

VULCANUS Cap. LIX.

168. VUlcanus, Jovis & Junonis filius, ob deformitatem cœlo est exturbatus, & in subterraneas Ætnæ cavernas dejectus. Lemma. AGITUR DEFORMIS OLYMPO. Hominis anima, tametsi summo Deo nata, cœlo tamen exterris agitur, si labem aliquam lethalem contrahat. Disertè Joannes Apocalypticus. *Non intrabit in eam aliquid coinquinatum.* Testis est Lucifer, qui inter creaturas nobilissimus, ob unicam superbiæ maculam, cœlo est præcipitatus. S. P. Augustinus in illud Psalmi, *Beati immaculati in via, ait, tanquam diceret, scio quid velis; quæris beatitudinem. Si ergò vis esse beatus, esto immaculatus.* Eodem Emblemate significatur, filium, moribus degenerem, è censu hæredum ac liberorum esse expungendum.

Apoc. 21. 27. Peccator. S. Aug. in Psal. 118. Filius degener.

EX VETERI TESTAMENTO.

ADAMUS Cap LX.

Contemptus mundi. Homo quid? S. Aug in Sentent. sent. ultim. Nobilitas.

169. ADam, à Deo ex luto effectus, epigraphen sustinet. OMNES EX EODEM LUTO. Hæc nimirum generis humani origo est, hæc prosapia. Disce ergo, ô homo, tam te ipsum, quàm mundum contemnere. Disertè S. Augustinus. *Divitiis flores, & majorum nobilitate te jactas, & exultas de patria, & pulchritudine corporis, & honoribus, qui tibi ab hominibus deferuntur: respice teipsum, quia mortalis es, & quia terra es, & in terram ibis. Circumspice eos, qui ante te similibus splendoribus fulsere; ubi sunt quos ambiebant civium potentatus? ubi insuperabiles Imperatores? ubi qui conventus disponebant & festa? ubi equorum splendidi invectores? ubi exercituum duces? ubi Satrapæ tyrannici? nunc omnia pulvis, nunc omnia favilla, nunc in paucis versibus eorum memoria est. Respice sepulchra, & vide, quis servus, quis Dominus, quis pauper, quis dives? discerne, si potes, vinctum à Rege, fortem à debili, pulchrum à deformi. Memor itaque naturæ ne extollaris aliquando: memor autem eris, si te ipsum respexeris.* Nec aliter Euripides.

Superflua est oratio, nobilitatem
Si mortalem laudaverimus.
Olim enim cùm primùm nati sumus;
Et mater tellus homines formavit,
Omnibus consimilem largita est faciem,
Peculiare nihil habemus. Sed una
Generis eadem origo
Nobiles ac ignobiles produxit.

Reusn. class. 3. Symb. 40.

Nicolao Reusnero teste, Ferdinandi Imperatoris dictum erat, Boni viri & boni vini originem non esse curiosè indagandam; nam ut interdum loco non nimis celebri generosum vinum nascitur, sic ex loco & genere humili sæpe prodeunt laudatissimi.

Nobilitas hominis.

170. Eidem Emblemati inscriptionem ex Horatio subjunges. OMNES EODEM COGIMUR. Ut enim vasa omnia, sive nobilia sive ignobilia, eodem luto, eâdemque figuli manu concrescunt; ita homines indiscriminatim nullâ aliâ origine constant, nisi *limo terræ,* ceu causâ materiali, & Deo, ceu causâ efficiente. Unde Hieremias domum figuli intrare jussus est, ut matricem & originem suam, lutum scilicet, contemplaretur. Hoc ipsum more suo doctè ac piè expendens S. Rupertus Abbas, *Duo,* inquit, *advertere à Mose dicta sunt, quæ diligenter operæ pretium est: quia scilicet formavit Deus hominem, & non undecunque, sed de limo terræ. Hoc namque, sicut dignum erat, perpendentes homines sancti hunc ipsum Creatorem suum, Plasten, seipsos autem lutum appellaverunt, eleganti confessione, & lachrymosâ declamatione: & nunc Domine,* inquit Isaias, *Tu Pater noster es, & nos lutum: & fictor noster, & opera manuum tuarum omnes nos. &c.* In rem præsentem S. Gregorius Nazianzenus.

S. Rup. in c. lib. 2. de Trinit. Isai 64. S. Greg. Nazianz. Carm. 30.

Ludis? ego at tantùm specto (par omnibus ortus
Argilla est etenim) sis bonus, anne malus?
Omnibus est eadem pellis. Nos patria opesque,
Nos tamen & tumidos reddit inane decus.
Vana quid ergo refers patriam? genus? haud mihi ficta,
Haud mihi busta placent; temet ego aspicio.
Omnibus est idem pulvis, fictorque tyrannis,
Non natura homines scidit in ista duo.

Hominis fragilitas.

171. Adam è limo terræ in formam pulcherrimam erectus, epigraphen tenet. DUM EFFINGITUR, DIFFRINGITUR. Innuit videlicet, Adamum ceu vas nobilissimum, vix à Deo in hanc lucem effictum, mox egisse rimas, & culpæ originariæ vitio ruptum esse. Pulchrè S. Augustinus. *Primus homo, cadens è manu figuli, fractus est.* Et S. Rupertus Abbas. *Itaque nos cùm legimus, quia formavit Deus hominem de limo terræ; non discutiendum nobis est, cur ita fecerit, sed potius illud timendum unicuique nostrûm de seipso, ne vas, quod fecit ipse, dissipetur in manibus ejus, & hoc abjecto, faciat aliud vas, sicut placuerit in oculis ejus.* De Adamo argutè canit P. Joannes Bapt. Masculus.

S. Aug. de Verb. Apost. serm. 11 c. 6. S. Rup. loc. cit. P. Io. Bapt. Mascul. in 31. Encom.

Pulchrè te author effinxit è pulvere,
At turpiter culpa diffinxit in cinerem.
Ex argilla concretus & luto, penè dum effingeris, diffringeris.
Diem tibi natalem fecisti emortualem.
Ultimus animantium evocatus ad vitam, primus ad mortem.

172. Eidem Emblemati subscribes, E TERRA

IN

Gen. 3. 19.

IN TERRAM. Maledicto enim Divino adversùs perduellem hominem à Deo decretum est, *Pulvis es, & in pulverem reverteris.* Unde Zosimus redeunte Paschate ad locum, à S. Maria Ægyptiaca conditum, reversus, eam jacentem ac mortuam reperit, ac propè illam in terra scriptum. *Sepeli Abba Zosime miseræ Mariæ corpusculum, terram redde terræ, & pulverem pulveri.* Opportunum in rem præsentem censui Epitaphium, Adamo, Terræ filio, ab Emmanuele Thesauro, Patritio Taurinensi, statutum.

Hic ille jaceo, per quem omnes jacent;
Nec orbus, nec posthumus fui,
Sed Patris expers.
Matrem habui, quæ me habet,
Cùm omnia scirem, ut plura scirem, desipere cæpi,
Virorum sapientissimus, dementor à fœmina,
Quàm malesuada!
Beatæ sylvæ dum fructus carpo, sylvam amitto,
Ex Rege agricola.
Quia Numen non colui, terram colui.
Uxor me immortalem peremit, uxorem ego,
Uterque omnes.
Tum verè conjuges, cum uno jugo vincti.

Mortis memoria. Homo pulvis. *S. Aug. in Psalm 75. Rup. Abb. l. 3 de Trin. cap. 24. & 25.*

Cæterùm etiam gressu utilissimo *è terra in terram* transimus, si nobis frequentem originis ac mortis nostræ contemplandæ legem statuamus. D. Augustino recte, *Bonum est homini, ut redeat ad pulverem suum: si enim te confessus fueris pulverem, Deus de pulvere faciet hominem.* Et S Rupertus Abbas. *Vide quàm terribiliter hominem, qui existimavit iniquè, quod esset Deo similis, arguat, & statuat eum contra faciem suam dicendo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris. Hujus sententiæ percussionem adeò natura sentit, ut hominibus antiquitùs in summa afflictione pro maximo doloris instrumento capita cinere aspergere solenne fuerit. &c.*

Vestes.

173. Protoparentes nostri, pelliceis à Deo tunicis vestiti, epigraphen tenent. NECESSITATI, NON LUXUI. Enimverò primæ vestes, quibus Deus illos contexit, simplices fuerunt ac nativæ, ad necessitatem, non ad ornamentum compositæ; nobis nimirum ideam quandam exhibendo, quâ nostras vestes, non luxui aut superbiæ, sed protegendo tuendóque corpori accommodaremus. Proinde S. Ambrosius. *Decor corporis*, inquit, *non sit affectatus, sed naturalis, simplex, neglectus magis, quàm expeditus, non pretiosis & albentibus adjutus vestimentis, sed communibus, ut honestati vel necessitati nil desit, nil accedat nitori.* Et alibi. *Neglecta decoris cura plus placet. Et hoc ipsum, quòd nos non ornamus, ornatus est.* Salomonis monitum est. *In vestitu ne glorieris unquam; nec in die honoris tui extollaris.* Alexander Severus Imp. ob humilem vestium ab aulicis reprehensus, respondit, *Imperatoria majestas constat virtute, non corporis cultu.* Huic non dissimilis Alphonsus Aragonum Rex, *Malo*, inquiebat, *moribus & authoritate meos excellere, quam diademate & purpurâ*

S. Amb. de Offic. l. 1. *Idem lib. 1. de Virg.* *Eccl. 11.*

Vestes.

174. Adamus, foliis ficulneis amictus, epigraphen sustinet. PUDORI, NON CULTUI Vestis quippe in pœnam & tegumen peccati, non in cultum data est. Innocens Adamus creatus est nudus, & in prima sua, beatâque forte nudus permansit, donec erubescentiâ per peccatum injectâ, coactus fuerit sese veste, è foliis ficulneis consutâ, tegere. Unde divites ob vestium splendorem erubescere magis, quàm superbire deberent, cùm non sint aliud, nisi stigma peccati, velamen concupiscentiæ, tegmen pudoris Ut adeò meritò exclamet S. Clemens Alexandrinus. *Pudet me, ut verè dicam, cùm videam tantum opum effundi ad tegenda pudenda.* Laudat deinde, & admiratur veterem Lacædemoniorum civitatem, quæ solis meretricibus floridas vestes ac mundum muliebrem gestare permisit, cultu omni à probis fœminis ablato.

S. Clem. Alex. l. 2. Pædag. cap. 10.

E V A. *Cap.* LXI.

Uxor. *Perer. in Gen. c. 2. n. 12. q. 4.*

175. EVa, à costa Adami formata, Symboli loco epigraphen reddit. NEC DOMINA, NEC ANCILLA. P. Benedictus Peretius interrogans, cur Eva facta sit ex latere & costa Adæ potiùs, quàm ex capite, pede, vel alia corporis parte? respondet, *Noluit Deus Evam effici ex suprema vel anteriori corporis Adæ parte, ne mulier potior haberi vellet, virumq; imperio regere, & primas humanæ societatis sibi vendicare. Noluit tamen ex posteriori vel inferiore corporis parte eam formari, ne vir fœminam multò inferioris & humilioris conditionis, quàm ipse est, æstimans, contemptui haberet, ac veluti ancillam duceret. Ex latere igitur, hoc est, ex media corporis parte sumpta est, ut mediocri apud virum dignatione haberetur. &c.* Nec aliter D. Thomas, *Conveniens fuit*, inquit, *mulierem formari de costa viri. Primo quidem ad significandum, quod inter virum & mulierem debet esse socialis conjunctio: neque enim mulier debet dominari in virum, & ideo non est formata de capite: neque debet à viro despici tanquam serviliter subjecta; & ideo non est formata de pedibus.* Mulierem, marito suo imperantem, hoc disticho descriptam accipe.

S. Thom. 1. p. q. 92. a. 3.

Ducit, agit miserum, quò vult, Quintina maritum,
Grammatici fugite hinc; hæc vir, & hic mulier.

Scientia mala.

176. Eva, Adamo vicina, dum ex arbore scientiæ boni & mali pomum decerpit, epigraphen sustinet. SIC DIDICISSE NOCET. Ut primùm enim serpenti auscultârunt mox *aperti sunt oculi amborum*; sicque, quod saluberrimè ignorâssent, in suam suorumque extremam perniciem didicerunt. Aperti enim sunt oculi amborum, *non ad videndum*, uti doctè advertit S. Augustinus, *Nam & anteà videbant, sed ad discernendum inter bonum quod amiserant, & malum in quod inciderant.* Et subjungit. *Hoc itaque cognoverunt, quod feliciùs ignorarent, si Deo credentes & obedientes non committerent, quod eos cogeret experiri, infidelitas & inobedientia quid nocerent.* Nam, ut alio loco docet, *Melior est fidelis ignorantia, quàm temeraria scientia.* Adami filios minimè degeneres se probant, qui scientiam è libris obscœnis aut hæreticis colligere tentant; sic enim (quis ambigat) *didicisse nocet.* In libros obscœnos jure commotior Tullius, *Molliunt*, inquit, *animos nostros, nervos omnes virtutis elidunt* Ipsemet Ovidius, ob hoc ab Augusto in exilium relegatus, cautè monet.

S. Aug. l. 14 de Civit. c. 17. Ibid. *S. Aug. de Verb. Apost. serm. 2. c. 3.* Libri obscœni. *Cicer. l. 2. Tuscul. quæst.*

Eloquar invitus, teneros ne tange Poëtas;
Submoveo dotes impius ipse meas.

Certè pestilentissima hæc volumina nil aliud sunt Origeni, quàm ranæ Ægyptiacæ; Hieronymo glandes & siliquæ porcorum; Augustino flumina Tartarea, in quibus miserè devolvitur ad inferos humanæ gentis pars magna.

Linguæ venenum.

177. Eva à loquente serpente, & Adamus à blandiente Eva seducti, epigraphen legendam afferunt. IN LINGUA VENENUM. Adeò enim fatale est linguæ toxicum, ut non in protoparentes modò, sed in omnes omninò posteros damno prorsus irreparabili emanârit. Præclarè S. P. Augustinus. *Lingua, inquietum malum, pleno veneno mortifero, utique nocentiore, quàm bestiarum est atque serpentum: nam illud carnem interficit, hoc verò animam* Et meus Concanonicus Hugo de S. Victore. *Lingua dicitur quia lingit adulãdo, mordet detrahendo, attrahit mentiendo.*

S. Aug. lib. de Nat. & Grat. c. 15. Hug. Vict. l. 2. de Anim.

tiendo ligat, & ligari non potest: labilis est, & teneri non potest, sed labitur & fallitur. Labitur ut anguilla, penetrat ut sagitta, tollit amicos, multiplicat inimicos, &c. Amasis Ægyptiorum Rex, Plutarcho teste Biantem Prianeum monuit, ut cùm sacrificatæ victimæ adesset, optimum sibi ex illa, ac pessimum submitteret. Ille nil cunctatus, linguam misit, quam simul & optimam & pessimam esse partem crederet.

Gula. 178. EVa, malum vetitum decerpens, & Adamo offerens, epigraphen tenet. E MALO NASCITUR OMNE MALUM. De hoc non sine ingenio P. Joan. Bapt. Masculus.

Non aureum fuit malum, quod sæcula
Fecit ferrea.
Non suave fragravit, per quod natura
Computruit.

S. Greg. l. 30 Moral. Ita nimirùm, Gregorio Magno teste, *Dominante gula vitio omne, quod homines fortiter egerunt, perdunt. Et dum venter restringitur, simul omnes virtutes obruuntur.* Innoc. de vilitate conditionis humanæ. InnocentiusPapa, *Gula*, inquit, *paradysum clausit, primogenitum vendidit, suspendit pistorem, decollavit Baptistam. Nabuzardam, Princeps coquorum, templum incendit, & Jerusalem totam evertit: Balthasar in convivio manum contra se scribentem aspexit, & eâdem nocte interfectus est à Chaldæis.* Voluptas Cæterùm ex hac icone collige, quàm vili pretio, voluptatulâ nimirum brevissimâ ac tenuissimâ, à stultis peccatoribus vendatur diabolo S. Bernard. Tract. de Grad. Humil. c. de Curiosis. æterna beatitudo: id quod non sine dolore queritur S. Bernardus, *Diabolus*, inquit, *porrigit pomum, & surripit paradysum.*

A B E L.

CAPVT LXII.

Sacrificiũ S. Aug. in Psal. 49. 179. ABelis sacrificium, cœlitùs inflatum, epigraphen tenet. ARSERAT IPSE PRIUS. è S. Augustini doctrina. *Totus exardescat igne amoris Divini, qui vult offerre Deo holocaustum.* Unde Cainus in amoris Divini negotio penitus frigescens, Dei complacentiam & à se, & à muneribus suis longissimè avertit. Scitè in rem præsentem S. Rupertus Abbas, de Abelis & Caini oblationibus ait: *Cultu vel religione parem uterq; hostiam obtulit, & proinde rectè uterq; obtulit, sed non rectè divisit. Nam Cain, cùm Deo offerret sua, seipsum sibi retinuerat, repositum habens cor in cupiditate terrena. Hujusmodi portionem Deus non accepit, sed per se inquit, fili prebe mihi cor tuum. Porrò Abel primò cor suum, deinde rem suam offerendo, plurimam hostiam per fidem obtulit.* Oblatio Deo facta. S. Rup. l. 4. Gen. c. 2. S. Augustinus disputans, unde Deo Cain displicuerit, & cur is non æquè in munera illius ac fratris Abel respexerit? tandem respondet. S. Aug. Lib. de Civit. c. *Quia Cain malè dividebat, dans Deo aliquid suum; sibi autem seipsum. Quod omnes faciunt, qui non Dei, sed suam sectantes voluntatem, offerunt tamen Deo munus.* Idem serm. de Omnibus SS. & in man. cap. 26. Prorsus quidem stolidè, quando *Regnum cælorum*, ut idem Sanctus ait, *aliud non quærit pretium, quàm teipsum: tantumq; valet quantùm es tu. Te ergò da, & habebis illud.*

180. Sancti Patres & Sacræ Scripturæ Interpretes communiter docent, signum illud, quo Deus sibi oblationem Abelis, non verò Caini, placere declaravit, fuisse ignem è cœlo missum, qui Abelis sacrificia Gen. 4. consumpsit, Caini muneribus penitùs intactis. Unde quando vulgata Biblia legunt, *respexit Dominus ad Abel & ad munera ejus*, Theodotion è Græco vertit, *inflammavit Dominus super Abel & sacrificium ejus.* Quare Abelis sacrificium, cœlesti igne inflammatum, hoc lemmate notabis. IGNE PROBATUR. Sacrificiũ Missæ. Idipsum nobis è S. Missæ sacrificio evenire assolet, ad quod si dignè accesserimus, ingentẽ charitatis divinę ardorẽ intra pectora nostra cælitùs demissum sentiemus.

mus. *Tanquam leones ignem spirantes*, ut loquitur
S. Io. Chrys. Hom. 61. ad Pop. — S. Chrysostomus, *ab hac mensa recedimus, facti diabolo terribiles.*

181. Abel à Caino fratre interfectus, epigraphen
Ovid. 1. Met. — ex Ovidio mutuam habet. TANTA EST DIS-
Fratrum discordia — CORDIA FRATRUM. Adeò enim inveterata est
fratrum discordia, ut jam ab ipso nascentis mundi
exordio ad hæc usque tempora gliscat. Abelem oc
Gen. 4. — cidit Cain, Ismaëlem hæreditate & domo patriâ eje-
Gen. 21. — cit Isaac, Esau optimum fratrem Jacobum odio fa-
Gen 27. — tali est persecutus, Fratres Josephi adversùs istum,
Gen. 37. — invidiâ stimulante, nil nisi cædem cogitârunt; Elias,
natu maximus filiorum Isai, fratrem suum David,
cùm monomachiam contra Goliathum moliretur,
superbiæ ac nequitiæ insimulavit. Absalon, impius
Davidis filius, Ammonem fratrem interfecit. Ado-
2. Reg. 17. — nius, itidem Davidis filius, regnandi libidine ex-
æstuans, Salomonem regno & vitâ exuere conatus
est; Polynicis & Eteoclis fratrum tanta fuit discor-
dia, ut non solùm in vita conciliari nunquam potu-
erint, sed insuper, cùm in prælio mutuis vulneribus
concidissent, unus rogus conjuncta illorum cada-
vera tolerare noluerit. Unde Statius.

Ecce iterum fratres, primus ut contigit artus
Ignis edax, tremuère rogi, & novus advena busto
Pellitur. exundant diverso vertice flammæ.

Et Lucanus.

Scinditur in partes, geminoq; cacumine surgit
Thebanos imitata rogos.

Fraterna dilectio. — Et certè quanta etiamnum inter fratres, non tantùm
carnales, sed etiam (quod maximè dolendum) spiri-
tuales, Christianos & Religiosos fovetur discordia!
Dolendum est, inquit non sine dolore Magnus A-
S. Aug Epist. 170. — fricæ orbisque totius parens Augustinus, *ut, qui se-
cundùm carnem fratres sumus in Christi corpore, non
in una societate vivamus.* P. Joannes Baptista
Masculus Abeli sequens elogium posuit.

Tu quidem fallus ovium pastor,
Tanquam præcidanea cecidisti victima.
Dum gregem à lupinis tutares insidiis,
In fratrem incidisti lupum.
Quod tua divinitus arsisset hostia,
Exardescens ille hostili irâ te mactavit hostiam.

CAINUS *Cap.* LXIIII.

Conscientia rea. — 182. CAinus, agente conscientiâ vagus, tremens ac
profugus, epigraphen tenet. NEMO SE-
IPSUM EFFUGIT. Quocunque enim scelestus
ille fugerat, conscientiam nunquam non vellican-
tem, ac veluti inquilinum carnificem, expertus est.
Gen. 4. 4. — Unde iteratæ ipsius voces, *Omnis, qui invenerit me,
occidet me. Quia*, interprete S. Hieronymo, *ex tre-
S. Hier. Epist. 125. ad Damas. 1. — more corporis, & furiata mentis agitatu, quisque me
eum esse intelliget, qui mereatur interfici.* Et S. Am-
S. Amb. l. 2. de Cain. & Abel. — brosius. *Sum catharma, sum anathema, sum odium
Dei & hominum, non potero evadere, quin ab aliquo
occidar.* Præclarè, ut solet, S. Augustinus. *Iudicis
S. August. in Psalm. 57. Senec. l. de Ira. — tribunal est in mente tua, sedet ibi Deus, adest accu-
satrix conscientia, tortor, timor.* Denique ad lemma-
tis præsentis mentem accommodatè Seneca. *Nul-
lum conscium peccatorum tuorum magis timueris,
quàm temetipsum; alium enim potes effugere, te au-
tem nunquam, nequitia enim ipsa est sui pœna.*

183. Cainus Enochiam, urbium primam, veluti
tutum pro fratricida latibulum, condidit. Lemma.
MURUS AHENEUS, NIL CONSCIRE SI-
BI. Ad verbum Horatius.

— — Hic murus aheneus esto,
Conscientia rea. — *Nil conscire sibi, nullâ pallescere culpâ.*

Cainum quippe ad ædificandam civitatem potissi-
mùm impulit, ut perpetuo mortis timore agitatus,
securior viveret. Nam ut Cato affirmat, *Magna est,*
Cato Major pro Milone. — *vis conscientiæ in utramque partem, ut neque timeant
qui nihil commiserint, & pœnam semper ante oculos
versari putent, qui peccârunt.* Socrates interrogatus,
quinâ tranquillè viverent? *Illi*, inquiebat, *qui nullius
Ovid l. 2. Amorum. — absurditatis sibi conscii sunt.* Expertus canit Ovidius.

Multa miser timeo, quia feci multa protervè,
Exemplique metu torqueor ipse meo.

S. Bern. l. 1. de Consid. ad Eugen. — S. Bernardus, *Fortitudo tua*, inquit, *fiducia fidelis
conscientia; decor tuus, splendor bonæ opinionis.* De
Caino eruditè canit P. Joan. Bapt. Masculus.

Jactatus horribili tremore membrorum,
Mortem, quam intulerat uni, metuebat ab omnibus.
Primus extruxit urbem ob metum;
Ut se manibus sepiret ac tegeret,
Saxis se munivit, qui duritie vicerat saxa.

184. Cainus, in sylva pro fera habitus, à Lamecho
abnepote per imprudentiam occiditur. Lemma SE-
QUITUR SUA POENA NOCENTEM. Ita — Homicidium.
nimirum Cainus æquissimâ talionis lege à Deo vin- — Talionis Lex.
dice punitus est. Studiosissimè hortatur Paulus. *Ne
quis supergrediatur, neque circumveniat in negotio
fratrem suum, quoniam vindex Dominus de his om-* — 1. Thess 4. 6.
nibus. Agagus Rex Amalecitarum, cùm Samuelis
ferro caderet; siccine, ait, separat amara mors? cui Sa-
muel jam morienti talionis legem ingerens. *Sicut*, — 1 Reg 15. 33.
inquit, *fecit absque liberis mulieres gladius tuus, sic
absque liberis erit mater tua*; & cum dicto in frusta
concidit eum Samuel in Galgalis. Ita nimirùm in su-
os recidunt authores scelera. Idipsum Achabus &
Jezabel, Abimelechus, Amanus, David, Absalon, alii-
que innumeri experti fuêre. *Quid enim æquius*, in-
quit Quintilianus, *excogitari potest? grassatus aliquis* — Quintil. declam. 6. 4.
*est ferro? præbeat & ipse cervicem. Miscuit noxium
virus? refundatur in suum facinus authorem. Oculos
rapuit, effodit? reddat de sua cæcitate solatium. Bre-
vissima justitia est vindicta, cùm facinus pœna men-
sura est. Atque si naturam ultionis inspicias, opti-
mè vindicatur quisque, quo modo miser est.* Verissi- — S. Aug. l. 8 de Civit. c. 8
mè D. Augustinus. *Peccantem justa pœna sequitur.*
De Caino eleganter Emmanuel Thesaurus.

Inani pavore territus, ac se ipsum terrens,
Quia timenda non timuit, timet non timenda.
Urbem primus condidit, nec immeritò.
Ut, qui campis securitatem depulerat,
Carcerem sibi moliretur.
Hunc tamen urbe suâ exulantem,
Lamechus nepos pro fera ferit.
Facili errore, ferarum similem.
Æquo igitur, & iniquo jure,
Malus à malo supplicium capit, quod dedit.
Et parricidio fratricidium expiatur,
Bis lugendum parentibus facinus,
Cùm committitur, & cùm punitur.

185. Cainus post interfectum Abelem, vultu pe- — Eccl. 36.
nitus concidit, tristitiamve è fronte gravissimam o-
stendit. Lemma è Siracide desumptum. COR PRA-
VUM DABIT TRISTITIAM. Etenim experimur — Conscientia. Tristitia.
singuli, nos, siquidem res officii nostri bellè exequi-
mur, mirificam animo capere lætitiam; sin' oscitan-
ter, languidè, & contra legis Divinæ præscriptum,
mox infelici mentis exilio, & conscientiâ identi-
dem vellicante mulctari. *Cor nequam*, inquit ad hoc — Eccl. 36.
propositum Sapiens, *gravabitur in doloribus.* Id
quod Cain, simul atque fratri suo malè cœpit velle,
persensit. *Iratus est Cain vehementer* (ecce malum — Gen. 4.
livoris) *& concidit vultus ejus*, ecce! mali hujus in-
dex nulla tergiversatione celandus. Verissimè S. Bern. — S. Bern. de int. dom. c. 45.
*Nulla pœna gravior est pœnâ conscientiæ pravæ. Ma-
la conscientia propriis agitur stimulis; si publica
fama te non damnat, propria conscientia te condem-
nat, quoniam nemo potest seipsum fugere.* Unde nec

Sene-

Lætitia. Seneca malè dixit, *maximam esse peccati pœnam peccatum commisisse*; ob conscientiæ scilicet propriæ S. Bonav. laniena. Haud aliter S. Bonaventura. *Maximum* Spec. disc. p. 1. c. 3. *inhabitantis gratiæ signum est, spiritualis lætitia.*

NOEMA.

Cap. LXIV.

186. NOëma mulier, lanificium commenta, epigraphen monstrat. TELAM, NON TELUM FÆMINIS. Salomon mulierem fortem graphicè descripturus, eam non ab armis, sed à lanificio commendat. *Quæsivit lanam & linum, & operata est consilio manuum suarum.* Opus enim illud adeò fœminarum est proprium, ut ad hoc natæ, & à natura fictæ factæque videantur. S. Hieronymus Virginem Demetriadem instituens, *Habeto*, inquit, *lanam semper in manibus, vel staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda subtegmina in alveolis fusi vertantur.* Carolus Magnus, rogatus; cur filias lanificio occuparet? duas causas dedit, primò, ut otium vitarent; secundò, ut, si ad paupertatem per adversam devolverentur, victui suo consulere possent. Plutarchus testatur, Augustum Cæsarem non aliâ veste usum esse, quàm domesticâ, ab uxore, sorore, filia, & neptibus confectâ. Pythagoræ uxor interrogata, quid potissimùm uxorem commendaret? respondit illud Homericum. *Telam texentem, & meum*(id est, viri; nam ea Agamemnonis apud Homerum verba sunt) *lectum instruentem.* In rem præsentem Ovidius.

Mulieris labor.

S. Hier. Ep. ad Demetr.

Ovid. ad Leandrum.

Tortaque versato ducentes stamina filo,
Fœminea tardas fallimus arte moras.

ENOCHUS.

Cap. LXV.

187. ENochus, vivus è terra in paradysum sublatus, epigraphen subjunctam habet. VIVUS DESIIT IN VIVIS AGERE. Religiosus hoc Emblemate significatur, qui mundo mortuus, intra felicissimum Religionis paradysum se recepit. Cæterùm quòd religiosa vita terrestrem, imò cœlestem paradysum proximè imitetur, testes locupleres habeto S. Antonium: *Religio*, inquit, *assimilatur paradyso terrestri, qui dicitur paradysus voluptatis, id est, delectationis & gaudii. Nam ibi non sentiebant primi parentes calorem nimium, vel frigus, non famem, non sitim, non infirmitatem, sed erat ibi aer temperatissimus, amœnissimus locus & jucundus. Sic in religione bona magna jucunditas & suavitas &c.* S. Bernardus, *Nec verò locum reputes corporalem, paradysum hunc voluptatis internæ. Non pedibus in hunc hortum*; sed affectibus introitur, &c. S. Joannem Chrysostomum, qui de Monachorum felicitate disserens, Adamo illos comparat, paradysi regionem incolenti. *Cur enim, inquit, isti pejus habeant, quàm ille; quando ante inobedientiam in operando paradyso fuit constitutus? Nulla illi sæcularis cura erat, nulla etiam istis. Integrâ ille conscientiâ cum Deo loquebatur: id faciunt & isti, imò verò tantò liberiùs, quantò majore fruuntur gratiâ, dono Spiritus Sancti attributa &c.* S. Basilius, qui cùm multa de statûs religiosi præstantia disseruisset, tandem concludit, *Nihil esse in terris tam magnum & tam pulchrum, quod ei comparari possit, itaque è solo cœlesti paradyso petendam ejus similitudinem, &c.* Omitto innumeros alios, quorum non paucos Hieronymus Platus prolixè & ex professo enumerat. Cæterùm ob eam etiam rationem Religiosus imitatur Enochum, quòd relicto toto mundo, in corpore mortali indies ad cœlum tendat, *Nostra autem conversatio in cœlis est* De Enocho concinnè canit P. Joannes Baptista Masculus.

Religiosus.

S. Ant. p. 3. tit. 16. c. 10. p. 11

Religio. Paradisus

S. Bern. de Convers. ad Cleric. c. 21

S. Ioann. Chrysost. hom. 96. in Matt.

S. Basilius Const. Monast. cap. 19

Hier. Plat. l. 3 c 14. de bono stat. relig.

Phil. 3.

Quam præclara hic vestigia pietatis impressit
Qui dictus est ambulâsse cum Deo,
Tametsi firmata tot jacuit virtus,
Labi potuit, nisi de via decessisset in lubrico,
Avolavit, ne cœno infigeret pedem.
Recepit tunc hominem postliminio paterna regio
Paradisus,
Vel ideò ibi tutus, quod abesset jam mulier.
Delusit mortem, ex captivo transfuga,
Erubuisset mors, nisi esset exsanguis.

GIGANTES.

Cap. LXVI.

188 GIgantes, Caini soboles, corporum & scelerum portenta, unicam venturo diluvio causam dedêre. Unde lemma. MALI CORVI MALUM OVUM. Nam parentum impiorum generatio pleromque est vitiata & maledicta. Disertè Sirac. Sapientia, *Filii abominationum fiunt filii peccatorum*, seu, ut vertit Syrus, *semen despicabile penetratio peccatorum, & progenies vilis sibi, generatio iniquorum.* Quia impii parentes per sanguinem & semen vitiatum suam eis pulam, libidinem, iram, & cætera vitia, pravasque inclinationes transfundunt in filios. Cuspinianus author est; Domitium, Neronis Patrem, apertè confessum esse, ea se & Agrippina, parentibus scelestissimis, nihil quidquam, nisi detestabile & in perniciem Reipublicæ nasci posse. S. P. Augustinus. *Similitudo operis, similitudinem indicat generis, altius nomen confirmat, ut nomen generis demonstret.* Pulchrè de Caini filiis Emmanuel Thesaurus.

Parentum malit.

S. Aug. 76. de L.

Tecum mihi res, Divine scriptor, Moses,
Quod gesta Henochi, Iradi, Maviaelis, Mathusaelis, de commentariis eraseris.
Sonat nimirum nomina, filii vitam.
Fallor;
Suis coloribus singulorum gesta pinguntur,
Dum à Caino dicuntur fati.
Deformes sunt omnes, non difformes,
Fœdo exemplari similes.
Narranda non erant facta, sed mutanda nomina;
Modestius proinde, non molestus Mose.
Annorum etiam numerum consultò siluit;
Nihil enim vivunt, qui malè vivunt;
Nec annos impii usurpant, sed perdunt.

189. Gigantes, scelesti Caini soboles minimè degeneres, horrendis diluvii aquis misertimè obruuntur. Unde lemma. AUT FLUMINE, AUT FULMINE. Geminum enim illud Nemisis Divinæ adversùs sceleratos est supplicium. Unde sicut Sacra Pagina testatur; Gigantes illos inter inundantes aquas dedisse flagitiorum suorum pœna; ita vetustas, credidit, Gigantes ob impium bellum, Diis illatum suisse fatali Jovis fulmine contritos: quod paucis versibus ita perstringit Ovidius.

Supp. Dei.

Affectâsse ferunt regnum cœleste Gigantes,
Altaq; congestos struxisse ad sidera montes;
Tum Pater omnipotens misso perfregit Olympum
Fulmine, & excussit subjectum Pelion Ossæ.

Rectiùs

Reclùt tamen fulminis & fluminis nomine gehennam ignis & aquæ diluvium intelligere licet. Et verò si tanta fuit peccati vis, ut Deum ad immanem illam aquei diluvii cladem inferendam compulerit, quantùm, obsecro, erit diluvium igneum, adversis reprobis in extremo judicii die spargendum? Ipsissimam veritatem Christum, audi. *Sicut in diebus Noë ita erit & adventus filii hominis &c.* S. Bernardus. *Tunc* inquit, *angustæ erunt via undiq; reprobis. Superiùs erit Judex iratus: subtus, horrendum chaos: à dextris, peccata accusantia: à sinistris infinita dæmonia ad supplicium trahentia: intus, urens conscientia: foris, mundus ardens. miser peccator deprehensus quò effugiet? latere, erit impossibile: apparere intolerabile: si quæris, quis te accusabit; dico, quod totus mundus: quia offenso creatore, omnis creatura odio habet offendentem, puta peccatorem.*

N O E Cap. LXVII.

190. NOe, jussu Divino navem, seu arcam genium annis fabricatus, interea temporis gravissimum imminentis diluvii supplicium constanter ac sedulò prædicavit; sed ab omnibus, etiam cognatis, habebatur ludibrio, quasi qui vano ac stulto labore tot annos in arca construenda desudaret. Lemma: FRUSTRA MINÆ. Tanta enim peccatorum inveteratu est pertinacia, ut vix ullis minis à proposito dimoveri queat, donec tandem malo suo cum Phrygibus, imò cum mersis in diluvio peccatoribus, sapere discat. Pulchrè Doctorum Phœbus Augustinus. *Minatur aeternum leve malum, & facis malum: minatur Deus aeternum malum, & non facis bonum. Ad malum faciendum nec mina te compellere deberent; à bono faciendo nec mina te terrere deberent. Minus enim Dei, minus aeternæ ignis, prohiberent à malo, invitaris ad bonum. Unde piget, nisi quia non credis? Excutiat ergo unusquisq; cor suum. & videat, quid ibi fides teneat. Si credimus futurum judicium bene vivamus. Tempus misericordiæ nunc est, tempus judicii tunc erit. Pœnitebit & tunc, sed frustra pœnitebit. Modo pœniteat, cùm fructus est pœnitendi, &c.*

191. Eidem Emblemati subscribes. LENTE SED GRAVITER. Ea io supplicus inferendis servatur à Deo methodus, ut tantò graviora infligat, quò diuturniore clementiâ hactenus peccatis connivebat. Optimè Valer. Maximus. *Lento gradu ad vindictam sui procedit Divina ira, & tarditatem supplicii gravitate compensat.* Providè mónet S. Gregorius, *Nemo Dei longanimitatem negligat: quia tantò districtiorem justitiam in judicio exiget, quantò longiorem ante judicium patientiam prærogavit.* S.P. Augustinus *Multa mala hic videntur ignosci, & nullis suppliciis vindicari: sed eorum pœna reservantur in posterum.*

192. Cataclysmus totum terrarum orbem inundavit, solo innocente Noëmo aquis illis superiore. Lemma. FLAMMA DOMATUR AQUIS. *Omnis enim caro corruperat viam suam*, &c, ut S. Patres interpretantur, horrendo libidinis igne passim exarserat, ut adeò obscœna illa totius mundi flamma tolis aquis, ceu supplicio accomodatissimo, restringuenda esset. Documenti loco id habeas velim, discasque, carnis tuæ incendia nonnisi inter corporis afflictationes, seu ut Regius Psaltes vocat, inter *aquas contradictionis* suffocatum iri. S. Benedictus inter vepres, inter nives Franciscus, in lacu frigidissimo Bernardus, tum sibi castitatem vindicârunt; religiosissimâ in se ipsos tyrannide. Videri poterant illud Caligulæ observâsse, *sic feri, ut sentiant se mori.* Sapienter monet S. Gregorius Nazianzenus. *Idcircò suum quisque corpus velut benevolum inimicum, aut, infidissimum amicum*

Mundo symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

frangere laboret precationibus, laboribus, vigiliis, inedia, ciliciis, flagris, rigoribus aliis innumeris.

193. Noë cum septem duntaxat hominibus communem omnium exitium evasit Lemma. EX MILLIBUS UNUS. Censet enim P. Peterius, imminente diluvio solum Noëmum cum suis liberis fuisse justum, omnesque reliquos fuisse impios; atque ideò tot aquis diluvii, ita & inferni æterno ac immani lacu fuisse demersos. Prædestinatorum hic typus est, quorum numerus à reprobis tantundem, quantum unus à millibus superatur. Dilucidè Christus. *Multi sunt vocati, pauci verò electi. Et. Angusta porta & arcta est via, qua ducit ad vitam, & pauci sunt qui inveniunt eam*, quod non tantum de prædestinatis respectu omnium hominum, sed etiam respectu solorum Catholicorum intelligendum censet communior S. Patrum & Theologorum sententia apud Suarez, Lyranum Maldonatum, & plerosque alios. Graviſſimè S. Chrysostomus. *Quot esse putatis, inquit, in Civitate nostra, qui salvi fiant? Infestum quidem est, quod dicturus sum, dicam tamen: non possunt in tot millibus centum inveniri: quin & de his dubito: quanta enim in juvenibus, quasi, malitia, quantus in senibus tepor &c.* S. P. Augustinus *Boni verique Christiani, qui per singulos multi sunt, in comparatione malorum pauci sunt: sicut multa grana, quibus horrea magna complentur, pauca dicimus in comparatione palearum.* Baronius in tem præsentem refert, Beatum Nilum inter spiritualia colloquia dixisse aliquando. *Quod ex decem millibus vix reperitur una anima his temporibus, quæ ad manum sanctorum Angelorum perveniat:* cumq; præsentes omnes reponerent, id non esse verum, sed hæreticum, credere, respondit B. Nilus. *si verò demonstravero vobis, magnum Basilium & Chrysostomum, Ephræm beatissimum, & Theodorum Studitam, sed & Apostolum ipsum, nec non sanctum Evangelium idem sentientes, & dicentes. quid patiemini vos, qui inconsultè aperientes ora loquimini, & Spiritui sancto adversamini, & S. Patrum metuenda verba hæreticis tribuitis.* De Israëlis populo, qui Catholicorum typus fuerat, apertè Apostolus. *Si fuerit numerus filiorum Israel sicut arena maris, reliquiæ salvæ fient.* Pulchrè de Noëmo canit P. Jo. Bapt. Masculus.

Non es communi extinctus eluvie,
Quia communis non arseras flammâ,
Immunis ab unda, quia immunis à labe.
Appositus es custos pereunti naturæ,
Arca tibi cessit in arcem. &c.

194. Noë primus vitem arte coluit, plantavit, in vinera distribuit, ex uvis vinum expressit; sed cùm novi ac incogniti liquoris vim ignoraret, primus ab eo victus & inebriatus est Unde lemma. DUM BIBIT, DESIPIT. Ebrietas enim fatalis scientiarum & rationis hostis est. Dilucidè Salomon. *Cogitavi in corde meo abstrahere à vino carnem meam, ut animam transferrem ad sapientiam, devitaremque stultitiam:* Et S. Augustinus. *Nullus se vestrùm inebriet, quia ebrius insano simillimus est.* Plinius ait, *vinum esse cæcutam hominis.* Et Seneca. *Ebrietatem esse voluntariam insaniam.* Symbolica Romanorum gesta fingunt, Noëmum miscuisse viti & vino sanguinem quatuor animalium, puta leonis, porci, simiæ & agni: vinum enim, dum inebriat, alios instar simiarum motiones efficit; alios pugnaces & crudeles, quasi leones; alios lubricos & fœdos, ut porcos; alios mites & blandos, quasi agnos.

195. Noëmus ebrius à Chamo filio deridetur, cum lemmate. RIDEOR, DUM INEBRIOR.

Q Oppor-

Ebrietas. S. Aug. lib. de pastore. Opportunissime S. P. Augustinus. *Ebriosus, cùm absorbet vinum, absorbetur à vino, abominatur à Deo, despicitur ab Angelis, deridetur ab hominibus; destituitur à virtutibus, confunditur à dæmonibus, conculcatur ab hominibus.*

CHAMUS.

Cap. LXVIII.

Parentes honorandi. Plato l. 4. de leg. S. Ambr. in Matth. 19.

196. CHamus, irrisor patris, gravi maledicto, & æternâ servitute punitur. Lemma. OB SCELUS IN PATREM. E Platonis doctrinâ, *In urbes per totam vitam parentes venerari maximè decet. Levium enim volatiliumq; verborum gravissimè imminet pœna.* S. Ambr. super illud Matthæi, *Honora Patrem &c. ait, primus gradus pietatis est iste, ut, quos auctores tibi voluit esse Deus, honores obsequiis, abstineas contumeliis nec vultu lædenda est pietas parentum.* Valer. Max. lib. 4. Illustre in hanc rem exemplum affert Valerius Maximus *Decius Imperator*, inquit, *cùm Decium filium suum imperiali diademate proponeret insigniri, renuit filius: dicens: Vereor, ne, si fiam Imperator, dediscam esse filius: malo non esse Imperator, sed humilis filius, quàm Imperator, & filius indevotus. Imperet pater meus, meum imperium sit parere humiliter imperanti. Nam parentum affectum exuit, qui mole superpositâ filium extinguit.*

197. Chamus, paterno maledicto infamis, impium filium Chanaan, cæteramque Chananæorum progeniem maledictam, ac infelicissimam genuit. Lemma

Parentes mali. S. Amb. l. de Noe 30.

PERVERSA SOBOLES PERVERSI PARENTIS. Tanti nimirum interest, parentibus procreatum esse bonis ac fidelibus. S. Ambr. de Chanaan, Chami filio differens, *Et pater*, inquit, *in filio, & in patre filius redarguuntur. habentes stultitia, nequitia, impietatis quoq; commune consortium. Nec poterat fieri, ut bonum generaret filium, qui bono patri nequam filius, & natura & eruditionis degener extitisset.* Et Theodoretus. Theod. in hunc loc. *Ex Cham natus est Chanaan, tanquam mali corvi malum ovum quienim Cham bonum generaret filium, qui bono patri nequam filius, atq; natura & eruditionis degener extiterat.* Idipsum etiam de Magistris & Præceptoribus intelligas velim; magnæ enim felicitatis pars est, magistros sortiri præclaros, à quibus instituaris, & veram vivendi rationem hauri-as. Meritò Plato gratias agebat naturæ seu Deo; primò, quod hominē; secundò, quod marem; tertiò, quod Græcū; quartò, quod Atheniensem; & quintò quod tempore Socratis, à quo instrui posset, se genuisset.

SEM & JAPHET.

Cap LXIX.

Parentes honorare. Perer. in Gen. c. 9. v. 26. Ecclesiast. 3.

198. SEm & Japhet ob reverentiam, patri exhibitam, benedicuntur; omniumque rerum affluentiâ locupletantur. Lemma. SUNT SUA MORIGERIS PRÆMIA. P. Benedictus Pererius observat, bonis ac morigeris filiis novem bona Siracidis ore à Deo promitti. Primum est, abundantia divitiarum tam corporalium, quàm spiritualium. N. 5. ibid. *Sicut qui thesaurizat, ita qui honorificat matrē suam.* Secundum, felicitas in filiis, quos procreaverit filius reverens. *Qui honorat patrem, jucundabitur in filiis.* N. 6. ibid. Tertium, precum suarum apud Deum compos fiet. N. 7. ibid. *In die orationis suæ exaudietur.* Quartum, longitudo vitæ. *Qui honorat patrem, vita vivet longiore.* N. 11 ibid. Quintum, stabilitas familiæ ac posteritatis. N. 13 ibid. *Benedictio patris firmat domos filiorum.* N. 17 ibid. Sextum, gloria. *Ex honore patris gloria filii.* Septimum, liberatio in tempore N. 15. ibid. tribulationis. *In die tribulationis memor erit tui.* Octavum, peccatorum dissolutio. *Sicut in sereno glacies, sic solventur peccata tua.* Nonum est quasi bonorum omnium cumulus, perpetua Dei erga bonos filios benevolentia, beneficentia & protectio. *Honora,* inquit, *patrem tuum, ut superveniat tibi benedictio à Deo & benedictio illius in novissimo maneat.* Sapienter proinde monet Poëta.

Surge seni, venerare Patrem, reverere Magistrum,
Tres tibi prepositi tu mihi quartus eris.

Parentes verendi. S. Ambr. l. Noe c. 13. Superiorum peccata tegenda. S. Greg. [illegible]

199. Sem & Japhet, non sine insigni pietatis ac reverentiæ filialis argumento, nudata ebrii parentis membra tegunt; cum lemmate. SIC JUBET REVERENTIA PATRIS. In hanc rem S. Ambr. *Evidens pietatis expressus est affectus, quod nudatum amictu patrem boni filii videre caverunt, ne paterna reverentia vel ipso minueretur aspectu; siquidem etiam ipso tacito vultu pietas frequenter offenditur. Unde etiam Romæ vetus fuisse usus dicitur, ne filii cum parentibus, & maximè puberes, intrarent lavacrum.* Inde etiam discas, Sacerdotum ac Magistrorum, ceu parentum spiritualiū, peccata quàm maximè esse à filiis occultanda. Præclarè S. Greg. *Subtilis via tenenda est rectitudinis, & humilitatis, ut sic Magistrorum vitia displiceant, ut subditorum tamen mens à servanda magisterii reverentia non recedat. Quod benè in Noe inebriato exprimitur, cujus nudata verenda boni filii aversi venienda texerunt. Aversari quippe dicimur, quod reprobamus. Bonis igitur subditis sic præceptorum suorū mala displiceant, ut ea tamen ab aliis occultent. Operimentum aversi deferunt, quia improbantes factum, & venerantes magisteriū, nolunt videre, quod tegunt.* Suo exemplo id comprobavit Constantinus Magnus Imperator in Concilio Niceno, dum chartas accusationum contra quosdam Episcopos sibi oblatas, combussit, dictitans, *Si Episcopi alicujus stuprum videret,* Theod. l. 1. hist. *facinus id se suo paludamento obtecturū, ne flagitii cum respectu eos, qui ipsum cernerent, ullâ ex parte læderet,* uti his omninò verbis refert Theodoretus. De Semo & Japheto canit P. Jo. Bapt. Masculus.

Induistis animum verè natorum,
Cùm patrem operturi, vos exuistis.
Nefas putâstis adversus eum abuti luminibus,
A quo acceperatis usuram lucis.

NEMRODUS.

Cap. LXX.

200. NEmrodus, Chami filius minimè degener, ac Divinorum neglector, mortalibus persuasit, ut turrim exstruerent, cujus apex nubes penetraret; servituram eam altitudinem, cùm gloriæ & memoriæ conditorum; tùm futurum munimentum adversùs aquarum eluviones, si quando terras iteratò invaderent: donec hominum arrogantiâ irritatus Deus, uno momento multorum annorum structuram disjecerit, conturbatis structorum vocibus ac idiomate. Nimirum hi machinatores sunt, quos

Affectâsse ferunt regnum cœleste gigantes,
Altaque congestos struxisse ad sidera montes.

Emblemati subscribes. DUM SURGIT, PERIT. Nempe mortalia mortalium sunt opera, nihilque sub sole æternum; ut adeò vanissimum sit, ex ædificiorum mole famam ac nomen sibi fabricari velle. Expertus id regum magnificentissimus Salomon de se testatur. Ædificiorum vanitas. *Cùmque me convertissem ad universa opera, quæ fecerant manus meæ, & ad labores, in quibus frustra desudaveram, vidi in omnibus vanitatem, & afflictionem animi, & nihil permanere sub sole.* Pulchrè Sanctus Chrysostomus. S. Chrysost. Homil. [illegible] *Quod si æternam memoriam amas,*

age

ego tibi viam monstrabo: nimirum, si has pecunias in manus inopum dispenses, relictis lapidibus & splendidis ædificiis, villis, & balneis. Hæc memoria immortalis, hæc memoria innumeros tibi thesauros parit, hæc memoria à sarcina peccatorum allevat, hæc multam tibi fiduciam apud Deum conciliat. Dixêre quidem Nemrodiani, *Celebremus nomen nostrum.* Sed levissimo impeodio totum hoc nomen cum suo opere ita evanuit, ut nullum jam supersit ejus vestigium.

Famam ac nomen quærere vanum. *Gen. 11.*

201 Eidem Emblemati subscribes. RUET, SINE NUMINE CÆPTA. Nimirum, nisi auspice Deo, omnia hominum opera corruunt & evanescunt. Disertè Vates Regius. *Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laboraverunt, qui ædificant eam.* Ita quoque irritam moliuntur operam, qui Ecclesiam Dei in convertendis infidelibus, aut in corrigenda fidelibus ædificare nituntur, nisi superi conatus illos probaverint. S. P. Augustinus. *Dominus ergo ædificat domum, Dominus Jesus Christus ædificat domum suam. Laborant multi in ædificando, sed si non ille ædificet, in vanum laboraverunt ædificantes eam. Qui sunt isti, qui laborant ædificantes? Omnes, qui in Ecclesia prædicant verbum Dei, ministri sacramentorum Dei. Omnes currimus, omnes laboramus, omnes ædificamus modo, & ante nos alii cucurrerunt, laboraverunt, ædificaverunt.*

Ædificia. *Psal. 126. 1.* Prædicator. *S. Aug. in Psal. 126.*

NINUS.

Cap. LXXI.

202. NInus, erectâ Belo parenti statuâ, idololatriam induxit: Unde lemma HINC ILLÆ TENEBRÆ, intellige, *gentilium.* Nimirum pietas, quam parentibus debemus, ita semper intra limites coërcenda est, ut nimium & ultra legis Divinæ præscriptum intensa, idololatriam, sacrilegia, aliaq; gravissima mala pariat. Providè Magnus Ethices divinæ Magister Augustinus. *Amandus est generator, sed præponendus est Creator.* S. Hieronym. *Si necessitas venerit, ut amor parentum, sive filiorum amori Dei comparetur, & non possit utrumque servari; odium in suos, pietas in Deum servanda est.* Et S. Joannes Chrysostomus. *Non licet simpliciter odio habere parentes, sed si voluerint plus diligi, in hoc odio habeantur.*

Parentes quomodo colendi? *S. Aug. de Verb. Dom. serm. 7. c. 1. S. Hier. super Matth. 10. S. Chrysost. in Matth. 10.*

ABRAHAMUS.

Cap. LXXII.

203. ABrahamo, Isaacum jamjam immolaturo, Angelus gladium, jamjam in filii cervicem strictum, retinuit. P. Henricus Engelgrave huic imagini illam Propertii gnomam, lemmatis loco, subjunxit. VOLUISSE SAT EST. Exhinc conjicies, voluntatem, sive bonam sive malam, à justissimo Deo instar ipsius operis accipi & compensari. S. Paulinus, in S. Felicis, Episcopi Nolani, laudes excurrens, canit,

P. Engel. in Luce Evag. Prop. 42. v. 360. Voluntas sufficit in operando. *S. Paul. de S. Felic. Natal.*

Cælestem nactus sine sanguine Martyr honorem,
Nam Confessor obit, pœnas non sponte lucratus,
Acceptante Deo fidam pro sanguine mentem.
Martyrium sine cæde placet: passura voluntas
Sufficit, & summa est meriti testatio voti.

Eruditè, ut solet, meus D. Hugo Victorinus. *Pessumus esse voluntate pares, qui facultate sumus impares, multùm dedit Zachæus, qui dives erat, & multum habebat; vidua illa, quæ duo minuta immisit, parùm habuit, tamen tantum dedit, quantum Zachæus. Minores facultates ferebat, sed parem voluntatem*

Hugo Vict. l. 2. de Sacram. c. 6.

habebat: si attendas, quæ dederunt, diversa invenies, si, unde dederunt, paria invenies.

Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas;
Hâc ego contentos auguror esse Deos. *Ovid. l. 3. de pont. Eleg. 4.*

Qui prolixiora in hanc rem desiderat, Balthasarum Paez consulat.

204. Abrahamus, neglectis omnibus divitiis, quas è Pentapolitanorum cæde victor comparaverat, solum fratrem Loth, & familiam ex captivitate reduxit. Lemmatis loco illa ipsa Abrahami verba, quæ Geneseos historia de se ipso recenset, subjunges. DA MIHI ANIMAS, CÆTERA TOLLE TIBI. Hunc animarum zelum cuivis Prælato ingeneratum velim, qui tum demum munere suo ritè defungitur, si præter illarum salutem nihil quærat aliud. Certè non sine mysterio Servator Apostolos suos fecit *piscatores,* non quidem opum humanarum, sed *hominum.* Testis sibimet luculentus Paulus, *Per omnia,* inquit, *omnibus placeo, non quærens quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant.* Et rursus, *Non quæro, quæ vestra sunt, sed vos.* Item, *Argentum & aurum aut vestem nullius concupivi, sicut ipsi scitis.* Contra verò D. Greg. Judam Proditorem zelo marsupii laborâsse, imò æstuâsse, ait. *Ob pecunias,* inquit, *fur ille zelotypiâ erga crumenam æstuat, ac Deum prodit, & triginta argenteis vendit. &c.* Non sine gemitu S. Bernard. *Patientius,* inquit, *ferimus Christi jacturā, quàm nostram. Quotidianas expensas quotidiano reciprocamus scrutinio, & continua Dominici gregis detrimenta nescimus. De pretio escarum, de numero panum, cum ministris quotidiana discussio est. Rara admodum cum presbyteris celebratur collatio de peccatis populorum. Et alibi sæpè.* Breviter S. Greg. *Redemptor noster à sacerdotis officio non quærit aurum, sed animas, &c.*

Balthas. Paez in ep. Jacob. c. 2. v. 20. § 5. Genes. 14. 21. Zelus animarum. *Matth. 4. 1 Cor. 10. 2. Cor. 12. Act. 20. S. Greg. Nazian. Orat. 28. S. Bernard. l. 4. ad Eugen. S. Gregorius ep. 2. l. 5.*

205. Abrahamus tres Angelos, virorum specie, hospites excepit, eorum pedes lavit, aliaque necessaria sedulò providit, & humi prostratus illos adoravit. Lemma. DA, UT ACCIPIAS. Tantum enim lucri ex hospitalitate capimus, ut minima quævis beneficentia maximis incrementis compensetur. *Tene hospitem,* inquit Magnus Augustinus, *si vis agnoscere Salvatorem, quod tulerat infidelitas, reddidit hospitalitas.* Id probè edoctus Abrahamus, tantam hospitibus illis charitatem & reverentiam exhibuit; *Currit & volat senex,* inquit de eo Chrysostomus, *vidit enim prædam, quam venabatur. Non vocavit famulos, quasi diceret; magnus thesaurus est, magna negotiatio: per me ipsum hanc mercem inferre debeo, ne elabatur tantum lucrum.* Unde monet Apostolus. *Hospitalitatis nolite oblivisci; per hanc latuerunt quidam, Angelis hospitio receptis.*

Hospitalitas. Beneficentia. *S. August. serm. 104. de temp. c. 3. S. Chrysost. in Genes. Hebr. 13. 2.*

206 Abrahamus, peregrinorum specie tres Angelos suscipiens, epigraphen tenet. ERROR ABSQUE ERRORE. Quisquis enim peregrinos Dei loco suscipit, nunquam in iis suscipiendis falli potest. Opportunè S. Ambrosius. *Quis scit, an Deum suscipias, cùm hospitem putas? Abraham dum peregrinantibus defert hospitium, Deum atque Angelos ejus suscipit hospitio. Quamvis & cùm hospitem suscipis, Deum suscipis. Sic enim scriptum est in Evangelio, dicente Domino Jesu: hospes eram, & collegistis me. Quod enim uni horum minimorum fecistis, mihi fecistis.* Et S. Augustinus. *Discite Christiani sine discretione hospites suscipere, ne fortè cui domum clauseritis, cui humanitatem negaveritis, ipse sit Christus.* Et alibi. *In recipiendis hospitibus ignotis solemus dicere, multò esse melius, malum hominem perpeti, quàm forsitan per ignorantiam excludere bonum, dum cavemus ne recipiatur malus.*

Hospitalitas. *S. Ambr. l. 1. de Abraha. c. 5.* Eleemosina. *S. Aug. de 5. Heresib. c. 4. Idem Epist. 14.*

LOTH. *Cap* LXXIII.

Religiosus.

207. MEus Concanonicus D. Alexander Inzon de Millares symboli loco uxorem Lothi, in statuam salis conversam exhibet; addito epigrammate. VIDISSE PERISSE EST. Hinc disces, quantum periculum sit, oculos ad petitura deflectere, cùm semel mentem nomenque Religioni dederis; Nonmodò relinquenda sunt Sodoma & Gomorrha, sed nec respicienda. Ex toto deserendus est tibi mundus, si perfectioni studere volueris. Rejice vanitatum phantasmata. Christi lata sententia est. *Nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò aptus est regno Dei.* Nam, ut ait Græcus Anonymus, in Catenam adductus, *intuitus eorum, quæ deserimus, propter consuetudinem trahunt: violentum enim quiddam usus est, ex quo habitus, ex habitu autem natura nascitur, quam amovere aut alterare difficile, redit enim ad se ipsam velociter:* Cæterùm eodem Emblemate demonstratur, judicia Dei non esse investiganda sed expavescenda. Creditur enim uxor Lotha à Deo punita, quod vindicem Dei manum attentius voluerit intueri, & divinum judicium scrutari. Siracidis monitum est, *In pluribus operibus ejus ne fueris curiosus, nō enim est tibi necessarium, ea, quæ abscondita sunt, videre oculis tuis.* Rectè hortatur Religiosissimus meus Thom. Kemp. *Time judicia Dei, expavesce iram omnipotentis, noli autem discutere opera altissimi.* Deniq; imago illa innuit, quanti nonnunquam unius oculi jactus steterit: certè David liberiore oculo lavantem mulierem conspicatus toti penè regno excidium paravit.

Luc. 9.

Anonym. in Caten. Græc.

Judicia Dei non investiganda.

Eccl. 3. 13.

De Imit. l. 3 cap 4.

Oculis incautus.

208. Conflagrante cœlestibus flammis Sodomâ, Loth cum uxore & filiabus per Angelos educitur, & è fuga salutem quærere jubetur. Lemma. NE ARDEAS, FUGIAS. De libidinis igne id intelligas velim, adversus quem certissimus è fuga triumphus obtinetur; uti exemplo suo docuêre Joseph Patriarcha, Tho. Aquin. aliiq; innumeri. Disertè & ad mentem Apost. id confirmans Magn. Aug. *Quòd*, inquit, *libidinem fugiendam esse suggerimus, Apostolus Paulus evidenter ostendit. Qui, cum omnibus vitiis prædicaverit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit resistite, sed fugite fornicationem. Ergò contra libidinis impetum apprehende fugam, si vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere.* Et S. Ambr. *Fugiendam*, ait, *morte fornicationē, per quā filii Dei fiunt filii diaboli.*

Libido fugienda.

S Aug. ser. 250. de Temp. c. 1.

1. Cor. 6. 18

S Ambr apud Benedict. Instit. in 1. Cor. 6, 18.

209. Uxor Lothi, ob oculos retrò versos, in statuam salis convertitur Lemma. SIC RETRO VIDISSE, LETHALE. E prodigiosa hac metamorphosi æternum monumentum constare nobis voluit Deus, ne, qui semel ingressi sunt viam salutis, retrò unquam respicere ac redire concupiscant. Unde Apostolus suos ad continuum progressum commonefaciens, ait, *Memores estote uxoris Loth.* S. Prosper *Uxor Loth salis statua effecta, suo exemplo fatuos condivit, in proposito sancto, quò tendunt proficientes, noxia curiositate retrò non debere respicere.* Idipsum S P. August. apostatis applicat, qui castitatis votum infringunt. De Lothi Uxore, ejusque metamorphosi, pulchrè canit Emmanuel Thesaurus.

Propositum. Religios.

Luc 17. 31.

S. Prosp. l. 2. de prædic. cap. 16.

S Aug. in Psal. 73.

Fœmina fuit:
Dicerem, est, nisi prodigium videretur,
Fœminam esse, & tacere.
Contra divinum præscriptum
Dum patriam spectat, se amisit.
Quod insulsa salsum migravit in lapidem,
In sale mortua, quo viva carebat:
Sic solent fœminæ, sapiunt, cùm pereunt.
Ah! fuge hunc salem si sapis, viator.

Oculus lascivus.

210. Eidem Emblemati subscribes. OB UNUM OCULI JACTUM. Unius oculi jactus, quanti steterit? corpus uxoris Loth in statuam salis convertit, animam verò ob culpam, ut Carthusianus censet, lethalem, ad æternos rogos præcipitavit. Unde solicitus precatur David, *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* Et S. P. August. *Nec dicatis vos habere animos pudicos, si oculos habeatis impudicos; quia impudicus oculus impudici cordis est nuntius.* Scis, quid de Alipio, suorum sodalium optimo, narret idem Africanus Præsul. Aversabatur is omnem spectaculorum turpitudinem, sed cùm ad amicorum blandissimos invitatus & preces invictus, jam etiam traheretur familiari violentiâ; ad amphitheatrum inquit, non totum Alipium pertraheris: animus & oculi ibi non erunt: itaque absens adero. Venitur, considetur, fervet opus; Alipius oculos, ut statuerat, comprimit: utinam & aures obturâsset; nam subitò coorto clamore, bonus Alipius, curiositate victus, noluit esse cœcus amplius; atque adeò oculos diu pressos reseravit, exarsit; Optimè è Poëtis nonnemo.

Psal. 118. S. Aug. in Reg.

S. Aug. lib. Confess. c.

Vos oculi, vos in scopulos deducitis altos;
Absque oculis, credo, plura videre licet.

ISMAEL. *Cap.* LXXIV.

211. ISmaël, Agaris ancillæ filius, ob sannas & irrisiones quas in Isaacum fratrem sparserat, è paterna Abrahami domo ejicitur. Lemma. NON BENE CONVENIUNT, subintellige, *bona Isaaci indoles, & mala Ismaëlis.* Videbat quippe provida Sara pessimam Ismaëlis indolem, perspiciebat, proclivem eum esse ad vitia: cernebat turbulentum ejus ingenium, agrestem & ferocem animum, & ad sævitiam propensum. Verita est igitur, ne domesticâ consuetudine, similibus Isaac imbueretur moribus & inficeretur vitiis. Noverat quippe, teneræ puerorum ætati eorum, quibuscum vivunt, vitia facilè ac tenaciter adhærescere. Vera sanè est illa Senecæ sententia. *Sumuntur*, inquit, *à conversantibus mores; & ut quædam in contactis corporibus vitia transiliunt, sic animus mala sua proximis tradit.* Et illud Ovidii.

Socius mala.

Senec. l. de Ira.

Dum spectant oculi læsos, læduntur & ipsi,
Multaque corporibus transitione nocent.

Eodem Emblemate demonstratur, Hæreticorū consortium à Catholicis penitus præcidendum esse; nam ut præclarè monet S. P. August. *Hoc ait hodie Sathanas quomodo per venena hæreticorū ejecerat de Ecclesia, sicut per venena serpentis ejecit homines de paradyso.*

Hæreticus fugiendi.

S. August. Fragm. ... ser ...

212. Eidem symbolo subscribes. FACESSE LUSOR, DEEST COLLUSOR. Timebat quippe solicita Sara suo Isaaco, ne perversum ac depravatum Ismaëlis ludum luderet, unde illius saluti ac moribus consulens, longè à domu sua Ismaëlem amandari voluit. *Cùm vidisset Sara filium Agar Ægyptia ludentem cum Isaac filio suo, dixit ad Abraham, ejice ancillam hanc & filium ejus* Ludus enim ille, ut S. Hieron. interpretatur, fuêre jurgia, irrisiones, contumeliæ, aliaque indolis perversæ probra. Porrò de gemino illo fratre ait Apostolus. *Qui secundùm carnem natus fuerat, persequebatur eum, qui secundùm spiritum,* Ut adeò Ismaëlem carnis & appetitûs sensitivi typum dixeris, qui Isaaco, voluntati inquam nostræ, nunquam non insultare nititur. Unde non sine dolore Apostolus, *Video*, inquit, *aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ.* Et S. P Augustinus, *Volumus ut nulla sint concupiscentia, sed non possumus. Velimus, nolimus, habemus illas Velimus, nolimus, titillant, blandiuntur, stimulant, infestant, surgere volunt. Premuntur, nondum extinguuntur, quamdiu caro concupiscit adversus spiritum.*

Socius mala.

Gen. 21. 9.

Appetitus sensitivus.

Rom. 7.

S. Aug. de Verb. Dom. ...

AGAR. *Cap.* LXXV.

213. AGarem ancillā, in deserto profugā, consolatus Angelus. Unde Lemma. IN DESERTO

NON

Auxilium Dei in tribulatione. NON DESERTA. Cùm enim Agar mœrore plena, Ismaëlem filium fame satiscentem, & jamjam moriturum, sub arbore dimisisset, mox è cœlo affuère suppetiæ. *Sic*, ait Chrysost. *quandocunque volueris Deus, licet in solitudine simus, & in extremis afflictionibus, nullamq; spem salutis habeamus, nullo alio opus habebimus, divinâ gratiâ nobis omnia suppeditante. Nam si ejus gratiam nacti fuerimus, nullus nobis prævalebit, sed nos potentiores omnibus erimus.* Ergò in arctis & desperatis rebus vicinissimus est Deus, & iovocatus illico succurrit. Nam, ut Psaltes ait. *Tibi derelictus est pauper, Orphano tu eris adjutor.*

S. Chrysost. in hom. 46. Psal.

R E B E C C A.

Caput LXXVI.

Humanitas. Amor. S. Aug. de Catech. Rud. cap. 4.

214. REbeccæ ad fontem in peregrinum Eliezerem humanitas, est nuptiatum cum Isaaco conciliatio. Lemma. EX UNDIS AMOR ELICIT IGNES. Ea enim humanitatis & amoris nostri in alienas mentes est violentia, ut vel invitæ in mutuos amores trahantur. Præclarè Magnus Augustinus. *Nulla est major ad amorem invitatio, quàm prævenire amando. Et nimis durus est animus, qui dilectionem, si nolebat impendere, nolit rependere.*

E S A U.

CAPUT LXXVII.

Ovid. Epist. 6. Reprob. Voluptas. S. Aug. de Verb. Apost. ser. 23. c. 5.

215. ESau, frater Jacobi, rufus & pilosus, lentis pulmento jus primogeniti vendit fratri. Lemma ex Ovidio mutuatum. NOCET EMPTA DOLORE VOLUPTAS. Reproborum hic typus est, qui jus adoptionis filiorum Dei & spem vitæ æternæ commutant cum amore & voluptate brevissimorum vilissimorumque bonorum. *Voluptas transitura*, Magno Aug. teste, *sine prudentia desideratur, verùm cum transierit, cum pœnitentia cogitatur.* Aristoteles monet, ut voluptates contemplemur non venientes, sed abeuntes: venientes enim fucatâ specie blandiuntur; abeuntes dolorem ac pœnitentiam relinquunt.

J A C O B.

Cap. LXXVIII.

Christus pro nobis factus maledictum. Galat. 3. 13. 2. Cor. 5. 21. S. Hier. in epist. ad Galat.

216. JAcobus, matri multùm amabilis, vestem & personam fratris induit; eoq; astu benedictionem à patre impetrat. Lemma. PERSONAM MALAM EGIT OPTIME. Comœdis enim, & non quàm insignes personas, sed quàm benè etiam issimas agant, interest. Christi hic typus est, qui à peccato alienissimus, Divinitatem suam humanis exuviis adeò dexterè involvit, ut externe vultu peccaminosi ac servilis hominis speciem referens, humanam naturam ab interitu vindicârit, ac divinâ benedictione fecerit dignam. Disertè Apostolus. *Christus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum.* Et rursus. *Eum qui non noverat peccatum, peccatum pro nobis fecit* S. Hier. *Dominus* (Christi) *injuria, nostra est gloria. Ille mortuus est, ut nos viveremus. Ille descendit ad inferos, ut nos ascenderemus in cœlum. Ille factus est stultitia, ut nos sapientia fieremus. Ille se de plenitudine & de forma Dei evacuavit, formam servi accipiens, ut in nobis habitaret Divinitatis plenitudo, & Domini fieremus è servis. Ille pependit in ligno, ut peccatū, quod commiseramus in ligno scientiæ, ligno deleret appensus. Ad postremum factus est ille maledictio, factus, inquā, non natus, ut benedictiones, quæ promissæ fuerūt Abrahæ, ipso auctore & præuio transferrentur ad gentes, & spiritus repromissio per fidē illius compleretur in nobis.*

217. Jacobus, in Mesopotamia peregrinus & fessus, lapidi indormit. Lemma. FESSO DANT SAXA

S. Chrysost. hom. 54. Lectus. S. Mechtildis Diestensis. Calamitates. Christus in tribulatione salus. 1. Cor. 10. 4.

QUIETEM. S. Chrysost. *Vide*, inquit, *pueri robur, qui lapidibus pro pulvinari utitur: & vide masculum spiritum, super pavimentum dormit.* Jacobum imitati complures membris suis, assiduo labore fractis, pulvinaria ac lectos nonnisi duros saxeosve substraverunt. Certè D. Bononius Abbas pro culcitra plumea terram, pro lodice cilicium, pro cervicali saxum habuit. S. Mechtildis, Thaumaturga celeberrimi Collegii Can. Reg. in Diesten, duro saxo indormit, quòd hodie etiamnum multis prodigiis juvat afflictos, eos præsertim qui affecto sunt capite. Omitto innumeros. Cæterum terrenis calamitatibus fatigatus, meotem tuam ad petram illam reclines, de qua Apostolus. *Petra autem erat Christus.* In hunc locum S. P. Aug. *Ut Ecclesia ædificaretur super petram, quis factus est petra: Paulum audi dicentem, Petra autem erat Christus: in illo ergo ædificati sumus. Propterea petra illa, in qua ædificati sumus, prior percussa est ventis, flumine, pluviâ, quando Christus à diabolo tentabatur. Ecce! in qua firmitate te voluit stabilire.*

Gradus ad cœlum. S. Bernard. serm. de B. Maria pag. 194. Religiosus. S. Anton in summ. p. 3. tit. 26. cap 10. § 11.

218. Jacob somno oppressus, mysticam contemplatur scalam, cum lemmate. SIC ITUR AD ASTRA. Quisquis enim cœlum conscendere cogitas, singulos scalæ hujus gradus absolvas, necesse est, quos proinde ordine percenset Bern. *Hæc enim*, inquit, *duodecim gradus habet inter duo latera. Dextrum latus est contemptus sui, usq; ad amorem Dei, sinistrum, contemptus mundi, usq; ad amorem regni. Ascensiones hujus duodecim humilitatis sunt gradus: primus est odium peccati; secundus est fuga delicti; tertius, metus odii, quartus in omnibus his subesse creatori, quintus, obedire melioribus, sextus, obedire comparibus, septimus, obsequi inferioris, octavus, subesse sibi; nonus, finem suum jugiter meditari; decimus, aperte suam semper vereri, undecimus, cogitationes suas humiliter confiteri; duodecimus, per omnia ad manum, ad nutum, ad libitum Domini movere; Per hos gradus ascendunt angeli, & sublimant homines.* S. Antonin. *Bonum religionis*, inquit *significatum est nobis illâ scala Jacob, cujus gradus nulli sunt alii, quàm lectionis, meditationis, mortificationis, aliarumq; similium exercitationum, quibus religio constat.*

Progressus. Luc. 9. S. August. Epist. 115. ad Demetr. S. Bernard. Epist. 253. & 341.

219. Vidit Jacob scalam, & in scala angelos, ubi nullus residens, nullus subsistens apparuit, sed vel ascendere, vel descendere visi sunt universi. Lemma. ABSQUE QUIETE PROGRESSUS. Vnx est SS. Patrum Doctorumque una omnium; *In via Domini non progredi, esse retrogradi*, quæ gnoma animos nobis addat, ad viam perfectionis alacriter decurrendam. Quis enim sapiens ab opere semel laudabiliter cœpto velit resilire? tertius præsertim gravi illâ Salvatoris comminatione; *nemo mittent manum ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.* Porrò *tamdiu*, ait S. P. Aug. *non relabimur retrò, quam diu ad priora contendimus: ut ubi cœperimus stare, descendimus, nostrumq; progredi, reverti est: si volumus non redire, currendum est.* S. Bern ignavum & nescitantem ambulantem in domo Domini Monachum sic alloquitur. *O Monache, non vis proficere? non. Vis ergò deficere? nequaquam. Quid ergò? sic mihi, inquis, vivere volo, & manere, in quo perveni, nec prior fieri patior, nec melior cupio, Hoc ergò vis, quod esse non potest.*

Amor omnia facit suavia. S. Aug. in psalm. 67. Idem de bono Viduit. c. 21.

220. Jacob pro Rachele in uxorem ducenda, longam servitutem servit, cum lemmate. AMANTI NIHIL DIFFICILE. Ita nimirum quævis negotia, sive divina sive terrena, ab amore ita suaviter condiuntur, ut dulcissima nobis obtingant. Præclarè ac iteratò Magn. Aug. *Quidquid difficile est in præcepto, leve est amanti.* Item, *nullo modo sunt onerosi labores amantium, sed etiam ipsi delectant, sicut venantium, piscantium, vindemiantium, negotiantium: interest ergò quod ametur: nam in eo quod amatur, aut non laboratur*

Idem de Verb. Apost. serm. 12. cap. 8. tur, aut & labor amatur. Et rursus. *Ut sarcina Dei sit tibi levis, & jugum ejus suave. ille tibi amorem inspiravit. Amanti suave, est, non amanti durum est.*

221. Jacobus cum Angelo luctatur & praevalet. Lemma. ET SUPEROS SUPERARE LICET.

Oratio. Sacrarum precum hæ vires sunt, ut ipsum etiam Deum vincere, & in suas partes, necessitate penèineluctabili, flectere queant. Hinc est, quod Deus toties in gentem humanam ob ejus scelera sæviturus, solâ oratione veluti sopitus, & quodammodo excantatus, fulmina jam parata posuerit. Talis olim

Exod. 32 in incantator fuit Moses, à Deo quasi rogatus; *Dimitte me, ut irascatur furor meus.* Hanc orationis vim

S. Bernard. serm. de Magdal. S. Aug. l. 5. de Civit. cap. 27. Idem in serm. obstupascens Bernardus, *feriendi*, ait, *licentiam quærit à Mose, qui fecit Mosen.* De Theodosio Augusto dixit Augustinus. *Contra robustissimum exercitum, magis orando, quàm feriendo pugnavit.* Pugnat qui orat, & expugnat validissimè. Verà idem Hipponensium Præsul, *Oratio Deum ungit, sed lachryma compungit: hæc leniit, illa cogit.*

222. Eidem symbolo subscribes. SEQUITUR VICTORIA LUCTAM. Illud enim Jacobi certamen vitam Christianam adumbrat, quæ nihil pe-

Vita hominis est militia. nè aliud est, quàm continua lucta, seu, ut Job ait, *militia super terram*, in qua aliquando succumbimus, sed armari & generose luctantes cum Jacobo tandem vincimus. *Nam Philosophi & militis Chri-*

S. Gregor. Nazianz. Orat. 25 in laudem Heron. *stiani animus*, teste S. Gregorio Nazianzeno, *ex eo quod passus est, generosior redditur, atque ut candens ferrum frigidâ aspersione, sic ipse periculis obdurescit.*

S Gregor. hom. 4. in Ezech. Perer. in Gen. c. 23. v. c. m. 37. S. Gregorius Papa affirmat, *viros sanctos, & contemplationis studio eximiè deditos, in ipso exercitio contemplationis magnam sentire vicissitudinem, & velut quandam luctam, & concertationem experiri. &c.* Vida P. Benedictum Pererium, prolixè hac de re disserentem.

223. Jacobus, nervo femoris post luctam Angalicam emarcescente, epigraphen tenet. AMISSO

Mortificatio. NERVO FORTIOR. Nervi nomine carnem nostram intellige, quâ edomitâ, adversus hostes quolvis fortissimè evadimus, & cœlos citra negotium expugnamus. S.P. Augustinus. *Si odisti animam*

S Aug. de Verb. Dom. serm 43. c. 3 *tuam, & diligis carnem tuam, resurget caro tua, sed ut torqueatur anima tua. Ergò prius anima diligenda est, quæ Deo subdenda est, ut ordinem suum servitus ista custodiat, anima Deo, anima caro. Ut serviat caro tua animæ tuæ, Deo serviat anima tua: debet regi, ut possit regere.* Et rursus, *Necesse est, ut primùm eor*

Idem serm. 115. de Temp. *mundemus, deinde carnem nostram per jejunia & vigilias ad laborem utilem castigemus, ut carnis libido mentem maculet.*

224. Jacobus cum Angelo luctatus, ax nervi luxatione claudicabat. Lemma. POST LUCTAM

Amor mundi. CLAUDICAT. Ita nimirum si victoriam è debellato mundo amittere noluerit, amore terreno penitus deficias ac claudices, soloque amore Divino incedas, necesse est. Præclarè in tem præsentem S.

Gregor. hom. 14 in Ezec. Gregorius Papa. *Notandum, inquit, quod idem victus Angelus nervum femoris Jacob tetigit, & marcessere statim fecit; ex eo tempore Jacob altero claudicavit pede. Videlicet omnipotens Deus, cùm jam per desiderium & intellectum cognoscitur, omnem in nobis voluptatem carnis arefacit; & qui prius quasi duobus pedibus nitentes, & Deum videbamur quærere, & mundum tenere, post agnitionem suavitatis Divinæ, unus in nobis pes sanus remanet, & alter claudicat: quia necesse est, ut quisquis debilitate amore mundi, convalescat ad amorem Dei. Si ergò tenemus Angelum, uno tantum claudicamus pede: quia dum crescit in nobis fortitudo amoris Divini, pariter infirmatur fortitudo carnis.* Et S.P. Augustinus. *Duo sunt amores,*

S. Aug. tract. 2. in 1. Epist. mund. *mundi & Dei, si mundi amor habitet, non est quà intret amor Dei? recedat amor mundi, & habitet amor Dei.*

DINA. Cap. LXXIX.

225. Dina, Jacobi filia, ut videret & vidaretur, in urbem Sichem egressa, pudoram perdidit. Lemma è Poëta desumptum. URITQUE VIDENDO FÆMINA, ET URITUR. Hinc discant virgines, quàm hominum oculos fugere debeant, ut nec videri, nec videre appetant. Rectè de Lævina casta & tetrica, sed simul vaga, canit Martialis. Virgo.

Dum modò Lucrino, modò se committit Averno, &c.
Incidit in flammas, juvenemque secuta, relicto
Conjuge, Penelope venit, abitque Helene.

Idem, prô dolor! indies cernimus, Virgines deambulantes egredi Penelopes, regredi Helenes; egredi Virgines, regredi mulieres, imò meretrices. Prudenter ergò S. Martinus. *Mulier, inquit, intra majorum munimenta se contineat, cujus hæc prima virtus & consummata victoria est, non videri.* Aristoteles testatur, suo tempore in urbibus creatum esse præfectum, qui mulieribus iorenderet, na vagarentur, sed domi se continerent. Et apud Sinas, inquit. Magallianus, etiam hodie nervus pedis elciditur puellis, ne domo exeant. S. Mart. ... Dialog. ... Polit.

JOSEPH. Caput LXXX.

226. Josephus, Jacobi filius, fratrum invidiâ venditur mercatoribus Israëlitis; cum lemmate. PROSUNT, DUM OBSUNT. Ita nimirum invidorum machinamenta aliis potius illustrandis, quàm obscurandis deserviunt; videri eqnidem mundo & fratribus potarat infelix Josephus, sed Deus illam ipsam calamitatem summæ felicitatis ac gloriæ maximæ exordium esse voluit. *Ideo*, inquit S. Gregorius, *venditus est à fratribus Joseph, ne ab eis adoraretur, sed ideò adoratus est, quia est venditus. Sic Divinum consilium, dum divitatur, impletur, sic humana sapientia, dum reluctatur, comprehenditur.* Optimè protinde dixit Sanctus ille. *Persecutores nostri fabri sunt, qui nobis & præsentis & æterni regni coronam fabricant.* Calamitas utilis sunt. S. Greg. l. ... Moral.

227. Eidem symbolo subscribes. NE PERIRET, PERIIT. Alludit lemma hoc ad illud Themistoclis dictum, *Perieramus, nisi periissemus.* Inglorius enim decessisset Joseph, ni ad summam gloriam obtinendam calamitate illâ, ceu vehiculo, usus fuisset. Certè Christus, & omnis disciplina Christiana tradunt, non esse tutiorem ad regnum cœlesta viam, quàm quæ per adversa ducit ad aspara. Hæ Dei leges; *quoniam*, D. Lucâ teste, *per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* Optimè & ad lemmatis præsentis mentem D. Augustinus. *Si tanta suffert anima, ut possideat unde PEREAT, quanta debet sufferre NE PEREAT.* Porrò providentissimus Deus filios suos gravi calamitatum mole premit, omnemque terrenam illorum felicitatem perire vult, ne æternùm pereant. Disertè Magnus Augustinus *Certè, inquit, modò PEREUNT peccatores & NON PEREUNT. Si incipiant justè vivere, pereunt utique peccatores, sed non pereunt homines.* Et alibi. *Quid expavescis quia pereunt regna terrena? ideò tibi cœleste promissum est, ne cum terrenis perires.* Calamitates prosunt. S. Aug. ... Idem ... Tom. ... Idem ... serm. ...

228. Josephus, fratrum invidiâ & odio venditus,

Ovid. [illegible]

tus, epigraphen tenet ex Ovidio desumptam. FRATRUM QUOQUE GRATIA RARA EST. Idipsum de Christianorum discordiis queritur S. P. Augustinus. *Dolendum est*, inquit, *ut, qui secundum carnem fratres sumus, in Christi corpore non in una societate vivamus.* Cæterùm odia, quæ inter fratres & amicos excitantur, gravissima esse solent. Cujus rei causam affert Aristoteles, tum, quod omnis mutatio fiat è contrario in contrarium, ut adeò summus amor in summum odium convertatur: tum quod injuria, à fratre vel amico illata, acerbior esse videatur: à quibus enim beneficium sibi deberi existimant, ab eisdem non solùm eo privari, sed insuper sese lædi sentiunt, acerbissimumque ducunt homines. S. Ambrosius, *Jungat liberos æqualis gratia, quos junxit æqualis natura. Lucrum pietas nescit pecuniæ, in quo pietatis dispendium est. Quid miraris, si propter fundum aut domum oriuntur inter fratres jurgia, quando propter tunicam inter Jacobi sancti Filios exarsit invidia.* De Josepho canit D. Emanuel Thesaurus.

S. August. Epist. 170

Discordia inter fratres & Christianos.

Aristot. l. 7. Polit. c. 7.

S. Ambr. l. de Ioseph. cap. 2.

Dulces Rachelis primitiæ Joseph,
Ut primus evadat, undecimus nascitur.
Egregium aliquid meditante natura,
Quæ tot exemplaria delineavit, ut unū absolveret.
Paterna virtutis, materna pulchritudinis compar
Ut impares fratrum mores de suo typo corrigeret.
In sopore vigil,
Pingente somno futuræ dignitatis expressit imaginē
Sed periculosa res est ominere.
Per cognatum livorem.
Vivus humatur, exhumatus divenditur.

229. Josephus lenocinantem dominam, Putipharis, heri sui uxorem, effugiens, pallium in ejus manu relinquit; cum lemmate. FUGIENDO VINCIT. Testimonio luculento id comprobat Apostolus, *Fugite fornicationem.* Si tentationem Josephi tam robustam, tam multiplicem, tam diuturnam particulatius cogitemus, illius animum & virtutem nunquam satis mirabimur. Deerunt verba laudandæ tam constanti castimoniæ. Hanc Chrysostomus jure merito extollens, *Magis miror*, inquit, *Josephum in hoc igne penitus illæsum, quam tres pueros in fornace Babylonica non combustos.* Fuit è D. Dominici familia, qui etiam Dominicus audit, vir summæ continentiæ, huic generosissimè certanti, dæmones acclamârunt: *Vicisti, vicisti, qui in igne fuisti, & non arsisti.* In Josephi laudes prolixius S. Ambrosius. *Magnus vir, Joseph, inquit, qui venditus, servile tamen nescivit ingenium, adamatus non redamavit, rogatus non acquievit, apprehensus aufugit. Qui cum ab uxore Domini sui conveniretur, teneri veste potuit, animo capi non potuit: ac ne ipsa quidem verba diu passus est; contagium enim judicavit, si diutius moraretur, ne per manus adulteræ libidinis incentiva transirent. Itaq. vestem exuit, crimen excussit. Ille Dominus fuit, qui amantis non excepit faces, qui lenocinantis vincula non sensit, quem nulla mortis formido perterruit, qui maluit liber criminis mori, quàm criminosa potentiæ eligere consortium.* Cæterùm Josephi nomine rationem nostram intellige, quæ omnem blandientis concupiscentiæ sensum studiosissimè effugiat. In rem præsentem de Josepho canit Emmanuel Thesaurus.

Castitas fugiendo vincit.

1 Cor 6, 15.

S. Chrysost Hom. 62. in Gen.

S. Ambr l. de Ioseph. cap. 2.

Concupiscentia.

Hic Domino quam Domina obsequentior,
Servili compede, quàm herili complexu constringi,
Carcerem subire maluit, quam mereri.

230. Joseph, è blandientis adulteræ manibus elapsus, epigraphen tenet. VEL TETIGISSE NEFAS. Ad emblematis mentem opportunè S. Hieronymus. *Animadvertenda est*, inquit, *Apostoli prudentia. Non dicit, bonum est uxorem non habere, sed bonum est mulierem non tangere, quasi & in tactu periculum sit, quod, qui illam tetigerit, non evadat, nempe quæ virorum pretiosas animas rapit, & facit adolescentium evolare corda. Alligabit quis in sinu ignem, & non comburetur? aut ambulabit super carbones ignis, & non ardebit? quomodo igitur qui ignem tetigerit, statim aduritur: ita viri tactus & fœmina, sentit naturam suam, & diversitatem sexûs intelligit.*

Tactus mulieris fugiend.

S. Hieron l. 1. cont. Iovin. 1. Cor. 7.

231. Josephus, in carcere constitutus, pincernæ & pistoris somnia explicat. Lemma. FECERUNT SOMNIA VATEM. Sapienter dixit Plato, *Spes mortalium sunt somnia vigilantium.* Unde quisquis hæc somnia perspecta habet, is terrena omnia contemnere, sibique vaticinio minimè fallaci, cælestem gloriam polliceri potest. Disertus in rem præsentem Philo. *Ego*, inquit, *non dissimulanter dico, civilem virum somniorum esse interpretem, non quales isti nugatores garruli mercenariique quæstum facientes ex nocturnis somniorum ludibriis: sed qui magnum illud somnium commune, publicumq. vigilantium, non dormientium, exactè intelligat. Id somnium, ne quid mentiar, est vita hominum. Nam sicut in somniorum visionibus videntes non videmus, audientes non audimus, gustantes aut tangentes nec gustamus nec tangimus, loquentes non loquimur, deambulantes non deambulamus, sed cùm videamur uti motibus & habitibus, nullo prorsus utimur, mente inaniter sine ullis veris subjectis pingente sibi simulachra rerum non existentium, tanquam existentium. Eodem modo etiam vigilantium imaginationes somniis sunt simillimæ, veniunt, abeunt, recurrunt, refugiunt, priusquam comprehendantur, avolant, &c. Quid res corporis nonne somnia sunt? nonne pulchritudo momentanea, penè prius marcescit, quā floreat? sanitas incerta infirmitatibus obnoxia? robur morbis expugnabile per occasiones plurimas? &c.* Idipsum præclarè confirmat S. Aug. *Amaverunt*, inquit, *præsentia, & dormierunt in ipsis præsentibus, & sic illis facta sunt ipsa præsentia deliciosa, quomodo qui videt per somniū invenisse se thesauros, tamdiu dives, quamdiu non evigilat. Somnium illum divitem fecit, evigilatio pauperem fecit. Tenuit illum somnus fortasse in terra dormientem, & in duro jacentem & fortè mendicum. In somnis vidit se jacere in lecto eburneo vel aureo, & in plumis aureis altius extructis; quamdiu dormit, bene dormit; evigilans invenit se jacere in duro, in quo illum somnus tenuerat. Tales sunt & isti. Venerunt in hanc vitam, & per cupiditates temporales quasi obdormiêrunt hic, & exceperunt illas divitias, & vana pompa volatica & transierunt, non intellexerunt, quantum inde boni posset fieri. Nam si nôssent etiam vitam, illic sibi thesaurizarent, quod hic erat periturum.*

Contemptus mundi.

Vita humana est somnium.

Philo in vita viri civilis. pag 424.

S. Aug. in Psalm 75.

232. Josephus Pharaoni, Regi Ægyptio, somnium explicat de septem bobus pinguibus & septem macris; annis nimirum fertilibus & sterilibus: atque ideò totius Ægypti Prorex constituitur, antea in carcere hominum penè omnium postremus & abjectissimus. Lemma FORTUNÆ ROTA COELI VOLVITUR AXE. *Domini enim sunt cardines terræ, & posuit super eos orbem. Dominus mortificat & vivificat, deducit ad inferos & reducit, Dominus pauperem facit & ditat, humiliat & sublevat. Suscitat de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem, ut sedeat cum principibus & solium gloriæ teneat.* Quidquid enim fortunæ vel secundioris, vel deterioris, indies experimur, id omne è providentissima Dei manu proficiscitur. Verissimè S. P. Augustin. *Dei occulta potentia cuncta penetrans incommutabili præsentiâ, facit esse, quidquid aliquo modo est, in quantum-*

1. Reg. 2. 6.

Fortuna omnis à Deo Providentia Dei.

S. Aug. l. 12. de Civit. cap. 25.

cunque est, quia nisi faciente illo, non tale vel tale esset, sed prorsus esse non posset. De Josepho Joan. Bapt. Masculus.

Tibi cessit in segetem gloria
Livor ipse fraternus.
Ipsius invidia falce usus ad messem,
Ut colligeres laudem.
Cessit aristarum culmus in honorum culmen & cumulum,
Ex sicca cisterna tibi manavit fons gloria.
Mercatoribus, qui ferrent aromata, venditus,
Accepit virtus omen, datura fragrantiam ex pudicitia famâ.

233. Josephus, è carcere ad solium evectus, epigraphen sustinet. AD SUMMA PER IMA. Verissimum adeò Servatoris nostri axioma est, *Qui se humiliat exaltabitur.* Audi sapientiam. *Hæc* (sapiens humilitas) *venditum ipsum,* (Josephum) *non dereliquit, sed à peccatoribus liberavit eum, descenditque cum illo in foveam* (in cisternam, in quam projectus est à fratribus) *& in vinculis non dereliquit eum,* donec afferret illi sceptrum regni, & potentiam adversus eos, qui eum deprimebant, & mendaces ostendit, qui maculaverunt illum, & dedit illi claritatem æternam. Benè dixit S. Ægidius comes S. Francisci. *Licet lapides & saxa de cœlo plueret Dominus, non nocebunt nobis, si tales fuerimus, quales nos ipse requirit.* Et S. Chrysostomus. *Vide,* inquit, *quomodo captivus* (Joseph) *repentè constituitur Rex totius Ægypti: vidisti quantùm sit ferre cum gratiarum actione tentationes? Propterea & Paulus dicebat, Afflictio patientiam operatur, patientia probationem, & probatio spem; spes non pudefacit. Vide igitur: afflictiones patienter tulit, patientia probatum eum fecit, probatus factus in magna spe agebat, spes nō pudefecit.*

Humilitas. Sap. 10. 13. S. Chrysost. Hom. 63.

234. Joseph è summis calamitatibus ad summos honores emergens, epigraphen symboli loco præfert. QUOT ÆRUMNÆ, TOT GAUDIA. Ea enim Justitiæ Divinæ est æquitas, ut præmia & honores ad calamitatis toleratæ dimensum exactissimè largiatur. Rupertus Abbas observat, dignitatum & honorum insignia, in Josephum collata, ignominiis ac calamitatibus, quas antea perpessus fuerat, ex integro respondisse. *Primò enim pro odio fratrum, accepit gratiam Regis & Principum ejus: Secundò pro exilio adeptus est exaltationem, Tertiò, pro labore manuum in servitio, accepit annulum aureum; Quartò pro pallio, quod illi adultera detraxerat, amictus est stolâ byssinâ. Quintò, pro compedibus cinctus est torque aurea. Sextò, pro eo quod vinctis ministraverat, nunc Princeps constituitur. Septimò, pro carceris humilitate, sedet super currum regium. Octavò, pro eo quod contemptus fuit, nunc ab omnibus honoratur genuflectione. Nonò, pro nomine servi, accipit nomen Regium, vocaturque Salvator mundi. Decimò, pro contempta adultera & turpi voluptate, accipit uxorem prænobilem. Si ita Deus suorum labores & ærumnas remuneratur in hac vita, quid faciet in futura?*

Calamitas. Rupert. Ab. l. 2. c. 40.

235. Josephus fratres suos, injuriis omnibus sepultis, humanissimè complectitur. Lemma. PRO INJURIIS BENEFICIA. Enimverò Josephi fratres plagiarii & parricidæ optimum fratrem in extremas conjecerunt Angustias. At ille tam truculentum in se facinus beneficiis est ultus. Hæc nobilitatis Christianæ generositas; factum illustre ac gloriosum est, benefacere inimicis. Hanc Josephi virtutem deprædicans Magnus Augustinus. *Mirati estis,* inquit, *castitatem Josephi, aspicite nunc benignitatem; pro odio reddit charitatem.* Eodem elogio S. Ambrosius. *Jure ergò mirandus Joseph,* inquit, *qui hoc fecit ante Evangelium, ut læsus parceret, appetitus ignosceret, venditus injuriam non referret, sed gratiam pro contumelia solveret: quod post Evangelium omnes dicimus, & servare non possumus. Discamus ergo & sanctorum invidiam, ut imitemur patientiam, & cognoscamus illos non naturæ præstantiores fuisse, sed observatiores, nec vitia nescisse, sed emendâsse.*

Inimicis benefacere. S. Ambros. lib. de Joseph. c. 11.

236. Josephus, ad Proregis fastigium ex infima sorte evectus, non tantùm e pristina benevolentia nihil dimisit, sed conditionis suæ memor, fratres pastoritios humanissimè accepit. Lemma. NEC MORES MUTANTUR HONORE. Discant hinc Principes in supremo fastigio retinere comitatem. Certè Willegisus, teste Nauclero, Zieglero, & aliis, patre carpentario natus, ab Othone III. subitò primus inter Electores adoptatus, ne se efferret, sibi crebrò suggerebat: *Vide quis sis, memento quis fueris.* Unde & rotas suo musæo appingi curavit, iisque subscribi; *Willegise prioris fortunæ memor, quis nunc sis considera.* Hæc rota postmodum insigne Archiepiscopatui Moguntino fuit, atque ab Henrico II. Imperatore confirmatum. S. Augustinus. *In summo honore summa tibi sit humilitas. Honoris laus est humilitatis virtus.*

Dignitas Humilitas. S. Aug. ser. 149. de Temp.

BENJAMINUS.

Cap. LXXXI.

237. BEnjaminus furti suspicione ob scyphum sublatum tenetur; cum lemmate. PREMITUR, NON OPPRIMITUR INNOCENTIA. Verissimè S. Augustinus. *Secundùm bona hujus sæculi inveniuntur multi felices nocentes, & inveniuntur multi felices innocentes.* Et S. Chrysostomus. *Gaude de innocentia & exulta: gaude, inquam, quia ubique illæsa est, ubique secura. Si tentaris proficis, si humiliaris erigeris; si pugnas, vincis; si occideris, coronaris; Tu in servitute libera es, in periculo tuta; in custodia læta, tibi omnis reatus adjicitur, tibi universa militia subjugatur, te potentes honorant, suscipiunt Principes, Magnates exquirunt, & illi nonnunquam te desiderant, qui impugnant. Tibi boni parent, mali invident, zelant æmuli, inimici succumbunt, nec unquam poterit non esse victrix, etiamsi inter homines judex justus defuerit.*

Innocentia nunquam opprimitur. S. Aug. ser. ... S. Chrys. in Eccl.

238. Benjaminus cum cæteris fratribus lauto convivio exceptus à Josepho, portionem quintuplo majorem præ illis accipit. Lemma. MINIMO PARS MAXIMA CEDIT. E SS. Ambrosii & Prosperi sententia, Divum Paulum hæc figura spectat, qui è tribu Benjamin oriundus, tametsi tempore omnium Apostolorum postremus fuerit, zelo tamen, sapientiâ, gratiâ, facundiâ, & efficaciâ illos longè præcelluit. Unde hæ ipsius voces. *Abundantius omnibus laboravi.* Et, *Ministri Christi sunt; & ego,* (*ut minus sapiens dico*) *plus ego.* Pulchrè in rem præsentem S. Hieronymus. *Subitus calor,* inquit, *longum vincit teporem; Paulus Apostolus de persecutione mutatus, novissimus in ordine, primus in meritis est, quia extremus licet, plus omnibus laboravit.* Nam, ut ait S. Gregorius, *fit plerumque gratior Deo, amore ardens post culpam vita, quàm securitate torpens innocentia.*

S. Paulus. 1. Cor. 15. 2. Cor. 11. S. Hieron. Epist. ad Paul. S. Greg. P. 3. Pastor.

J O B Cap. LXXXII

239. JObus, permittente Deo, facultatibus omnibus à Sathana exutus, malisque gravissimis

Digitized by Google

ssimis exercitus, ulcere pessimo in corpore affligitur. Lemma. INTEGRIOR EX VULNERE ET UL-
Patientia ditat. CERE. Iis enim ærumnis omnibus constantissimè toleratis, tandem felicitatem duplo majorem, in insignis patientiæ suæ præmium, à Deo est consecutus.
Iob. 42.10. *Addidit Dominus omnia, quæcunque fuerant Job, duplicia.* Unde S.P. Augustinus. *Cùm beatus Job fuerit patientia exemplum, quod multi imitarentur, duplicatum sibi meritum paravit, duplicatum diabolo damnum intulit.*
S. Aug. in qq. ex utroque test. q. 118.
Nullus igitur animo cadat, quantumvis gravi calamitatum mole pressus; Deo enim juvante reviviscet, duplo amplioribus bonis cumu-
Vrban. IV. in psal. 50. in to. 1. Bibliotb. SS. Patrum.
landus. Apum exemplo id appositè demonstrat Urbanus IV. Pontifex Maximus. *David, inquit, de persecutoribus suis dicit, circumdederunt me sicut apes. Apes enim, etsi inferant punctionis dolorem, amantur tamen, quia melis dulcedinem administrant: sic & persecutores meos, Domine, amare volo, & punctiones, quas mihi amaris conatibus inferunt, contribulato spiritu tolerare, ut mellita jucunditas subsequatur. Nam per quemdam sapientem audio, Domine, te dicentem: quod usq; ad tempus sustinebit patiens, & postea redditio*
Io 16. u. 17. & 2. u.
jucunditatis. Unde Christus ad mortem properans, *Modicum*, inquit, *& non iam videbitis me, & iterum modicum & videbitis me. Vos igitur nunc tristitiam habetis: iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis.* Qua-
Tertull. lib. de patient.
re sapienter Tertullianus. *Ideneus, inquit, patientiæ sequester Deus si injuriam deposueris penes eum, ultor est: si damnum, restitutor est: si dolorem, medicus est: si mortem, resuscitator est. Quantum patientiæ licet, ut Deum habeat debitorem?*

240. Jobus post eversas fortunas omnes, radebat saniem testâ, sedens in fimeto. Lemma. ANIMUS
Calamitates. IN CORPORE AFFLICTO INTEGER. Unde
Iob. 1. 21. inter tot calamitatum acervos constantissimæ illius voces erant. *Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut*
Constantia inter adversa. *Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum.* Nihil enim tormenta omnia adversus hominem possunt, si anima illæsa ac constans persi-
S. Amb. l. 2. in Iacob. c. 8.
stat; unde Deus adversus Sathanam disertè cavebat, veruntamen animam illius serva. Sapienter S. Flavianus Martyr, *Corpus*, inquit, *tormenta non sentit, cùm animus in cœlo est, & Deo sese totâ mente devovit.* Et S. Ambrosius. *Perfecti viri est, non succumbere iis, quæ plerisq; terribilia & formidolosa videntur, sed quasi fortem militem, gravissimorum casuum sustinere incursus, conflictus subire, & quasi providum gubernatorem, navem in tempestate regere, atq; occurrendo insurgentibus fluctibus, magis vitare naufragium sulcando undas, quàm declinando. Non iste in persecutione pavidus, non in tormentis mollior, sed quasi athleta fortis, qui repercutiat verberantem, si non caedit, certè sermonis flagello, dicent, sagitta parvulorum facta sunt plagæ eorum. Quis cum gravissimè illic dolore luctetur, non miserabilem se præbeat, sed ostendas tanquam in laterna lumen, & inter asperas procellas, & gravissimos flatus, suam lucere, nec extingui posse virtutem animi.* Sic olim suis in cruciatibus S. Vincentius tyrannum repercutiebat, *Videbis*, inquiens, *me plus posse dum torqueor, quàm ipse, dum torques.*

241. Jobus in fimetum abjectus, epigraphen tenet. HINC BEATIOR. Disertè in rem nostram Orator
Patientia. S. Chrysost. hom. 5. ad Pop.
aureus. *Fimus Jobi, inquit, omni tribunali regio venerabilior, ex throni regii aspectu nullum spectantibus lucrum erit, sed temporalis duntaxat delectatio, nullam habens utilitatem. Ex fimo enim Job viso omnem quis capit voluptatem, utilitatem & disciplinam multam, & exhortationem ad patientiæ rationem. Nam multi longam & transmarinam navigationem à terra finibus ad Arabiam, ut fimum illum cernant &*

conspicati terram deosculantur, quæ illius victoris certamina & cruorem omni auro pretiosiorem suscepit. Neq; tantum radiare purpura, quantum illud corpus tunc splendebat, non alieno, sed propriè totum sanguine. Ulcera illa gemmis clariora &c. Et brevi ex intervallo. *Neque tam splendidus in solio Rex sedens, quàm insignis & illustris erat ille in fimo &c.* Optimè Ma-
S. Aug. in psal. 118. Conc. 15.
gnus Augustinus. *Gloria æterna est brevi tempore patientium, & sine fine regnantium.*

242. Jobus, ulceribus plenus, in fimeto residet, & cum ærumnis penè omnibus luctatur; unde lemma. UT SUPERIS SIM SPECTACULO. D. Chrysostomus censet, Deum ideò voluisse Jobi animam à Sathana illæsam servari, quod jucundissimum Deo spectaculum præbeatur ab homine, dum cum calamitatibus, morbis, paupertate, doloribus, cruciatibus luctatur, & se victorem atque superiorem singulari virtute præbet. *Observa*, inquit (Chrysostomi verba sunt, Dei ore loquentis) *ne quid in vita ratione patiatur, etenim si de medio eum sustuleris, theatrum nobis non pandet amplius.* Id Antonio, athletæ fortissimo, conquerenti, quod solus in periculosissimo certamine relictus esset, *Ubi*, inquit, *eras Domine*, respondit spectator antagonistarum omnium Deus, *Hic aderam spectator tui certaminis atq; tuæ virtutis coronator.* Campianus, nobilis Angliæ Martyr, & Athleta Christi fortissimus, jam martyrio afficiendus, hoc ultimum concionis suæ thema in ferali theatro proclamavit. *Spectaculum facti sumus Deo & Angelis & hominibus.* E Tullii sententia, *nullum theatrum virtute & conscientiâ* (præsertim martyrio apud Christianos) *præstantius est.* De Jobo Joannes Baptista Masculus.
Patiens jucundũ Deo spectaculum
S. Chrysost. apud Pined. in Iob cap. 2. v. 6. n. 9.
1 Cor. 4. Cicero q. 2. Tusculan.

Nunquam visus cœlo dignior, quàm in cœno,
Vertit stabulum in lycæum.
De auri glebis egit in luto, de sapphiris in fimo,
Nunquã ornatior, quàm cùm squallore horridus
Per spiramẽta tot ulcerũ majores hausit spiritus.
Historiam de se ipse scripsit.
Digna res calamo, calamitati non cedere.

243. Christi prototypon Jobus, gravissimos diaboli assultus tantâ magnanimitate sustinet, ut omnem adversarii vim infringat hilari ac longanimi patientiâ. Lemmã è Lucano desumptum. GAUDET PATIENTIA DURIS. Verissimè dixit Publius Mimus. *Cujusvis doloris remedium est patientia.* Xenophon maledicenti sibi cuidam, *Tu*, inquit, *maledicere didicisti, ego conscientiâ teste didici maledicta contemnere.* Pulchrè Ovidius.
Lucan. l. 9. Patientia.
Ovid. de Amor.

Perfer, & obdura, dolor hic tibi proderit olim.

Et Horatius.
Horat. Od. 24. l. 1.

Durum, sed levius fit patientiâ,
Quidquid corrigere est nefas.

S. Joannes Chrysostomus illa Apostoli verba interpretatus, *Excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio Spiritus sancti*, ait. *Hoc verò certum est, quia jam humanam naturam transcenderunt, corpusq; habent quasi nullis passionibus obnoxium. Sic & Christus, quamvis multas passiones pertulerit, gavisus tamen est. Ad hoc enim sponte suâ venit, & nostri gratiâ seipsum exinanivit, conspuendus, alapis percutiendus, & crucifigendus. Afflictio in corporalibus, gaudium in spiritualibus.* Certè perfectionis Christianæ apex in hoc potissimum sistit, ut injurias quasvis hilariter ac patienter perferas; ut in Constitutionum suarum summario docet S. Ignatius, Societatis laudatissimæ parens; causamque addit, quod per hæc similes fiamus Christo,
1 Thessal. 1. 6. S. Chrys. in hunc loc.

Christo, ejusque quasi vestibus & insignibus nos vestiamus, ejus amore & reverentiâ. Id quod ipsemet exemplo magis, quàm verbo docuit; nam, cùm ejus vita fuerit continua quasi persecutio, lætus tameo & exultans rogantibus, *quanam esset via ad perfectionem?* respondit, *Si multa & magna pro Christo patiamur.* Uti in ipsius vita refert P. Ribadeneira.

Ribad l. 1 c. 24. Vita

244. Jobus, post superatos gravissimos Dæmonis assultus, tandem à propria uxore infestatur, & ad Deum maledicendum impellitur, Lemma. NIHIL MODERABILE SUADET. Verbis ex Ovidio mutuatis. Ita nempe vaferrimus dæmon fallaces mulieris preces adversus Jobum æquè feliciter sibi cessuras credebat, atque olim in paradyso adversus Adamum. Ut adeò inter diaboli & mulieris insidias nihil omninò intersit. Nam, ut Apollonius dicit, *Hac mulier* (Jobi uxor) *affinitate attingit Diabolum,* sic, ut non multùm referat, an diabolus in serpente, an verò in muliere tibi loquatur. S. Gregorius Theologus mulierem hanc vocat, *plenum doli instrumentum, & fraudulentâ oratione virum aggredientem.* S. Chrysostomus, *furore dæmonis concitatam* dicit, *certissimum telum, machinam adamantino muro adhibitam.* S Gregorius Papa, *scalam fuisse* dicit, *quam dæmon turri fortissima admoverit, & per quam subrepere nisus fuerit, ut sic mors per fenestras intraret, id est, per auditum & consensum præstitum malesuadæ uxori.* Olympiodorus *spiritu diabolico imbutam,* Basilius & Didymus *mulierculam mente circumventam* vocant. Cæterùm mulieris illius nomine concupiscentiam nostram intellige, de qua providè monet Siracides. *Post concupiscentias tuas non eas.* S. Bernardus, loquens de filio prodigo, qui bona sua cum meretricibus dissipavit. *Quanam,* ait, *hæ meretrices? Carnales utique concupiscentiæ, de quibus Scriptura saluberrimè te admonet. post concupiscentias tuas non eas.* Et S. P. Augustinus, *Nolo,* inquit, *post eas ire, nolunt post te ire? nolo post eas ire: si velint post te ire, non erunt; quia contra mentem tuam non rebellabunt. Rebellant? rebella. Pugnant? pugna. expugnant? expugna, hoc solùm vide ne vincant.* De Jobo rursus Joannes Baptista Masculus.

Ovid. 2. Amor.
Mulieris insidiæ.
S. Gregor. Theol in Caten.
S. Chrysost. Homil. 1. in Iob.
S Greg l 3. in Iob c 6.
Concupiscentia.
Eccles 18. 30
S Bern ser. 44 in cant.
S. Aug ser 45 de temp.

Conjux ipsum conata est pervertere,
Ut quondam prima mortalium mater virum;
Tametsi illa egit blanditiis, hæc conviciis.
Illa pomis certavit, hæc probris.
Sed illa infregit virum, qua mollior,
Non qua durior.

M O S E S.

Cap. LXXXIII.

245. MOses infans, ob Pharaonis tyrannidem in Nilum flumen projectus, in fiscella viminea enatat; cum lemmate. AUXILIANTE DEO. Verissimè nonnemo dixit, *Quem Deus vehit, scirpeâ navigat rate.* Et Religiosissimus meus Thomas Kempensis. *Satis suaviter equitat, quem gratia Dei portat.* Succollante enim Divinâ gratiâ, è calamitatibus ac periculis omnibus citra negotium emergimus. Dilucidè Apostolus. *Si Deus pro nobis, quis contra nos? Quis contra nos?* ait in hunc locum S Chrysostomus, *terrarum orbis contra nos, tyranni & populi, & cognati, & cives &c. Verùm hi etsi contra nos stent, tantùm abest, ut nobis incommodent, ut vel nolentes coronarum nobis auctores existant. Ipsâ Dei sapientiâ illorum insidias in nostram salutem & gloriam convertente.*

Auxilium Dei.
Calamitates prosunt.
De Imit l. 2 cap 9
Rom 8. 31.
S Chrysost in hunc loc.

246 Deus Mosi in rubo ardente, nec tamen combusto, apparet, cum lemmate. INTER VIRET ASPERA VIRTUS. Calamitates enim hominem justum nec minimùm urere aut offendere, sed contra potius illustrare ac roborare solent. In rem præsentem scribit Philo, rubum per Dei potentiam factum esse in medio ignis incorruptibilem, perinde ac si flammâ desuper manante fonte rigaretur, viridiorem visum *Hæc est enim,* inquit Chrysostomus, *omnipotentia Dei vis, ut per contraria operetur contraria scilicet calorem per aquam, frigus per ignem. Itaq; Deo quando ipse vult, torrens flamma torrentis est instar, & aqua refrigerans vicem habet incendii.* Sic & S Gregorius Nyssenus, *Cùm,* inquit, *medio die alia præstantior, quàm solaris lux circa oculos effulsisset, vidit arbustum ardens, cujus tamen rami continuâ quasi irrigatione virescebant. Ita viret, viget, & splendet adversis agitata virtus.*

Calamitates.
Philo in vita Mosis
S Chrys.
S Greg. Nyssen.

247. Moses Soceri sui gregibus, in deserto pascendis, dat operam. Lemma. NULLIBI TUTIUS. Hinc disces, nullum locum pascendis animæ nostræ necessitatibus aptiorem esse solitudine. S. Hieronymus. *Sicubi,* inquit, *concava vallium, aspera montium, prærupta rupium cernebam, ibi mea orationis locus: & ut ipse mihi testis est Dominus, post multas lachrymas, post cælo inhærentes oculos, nonnunquam videbar mihi interesse agminibus Angelorum, & lætus gaudensque cantabam. Post te in odorem unguentorum tuorum curremus. Qui ergò Deo & Angelis frui cupit,* dicat in cella sua, *Elongavi fugiens, & mansi in solitudine.* Rursus S. Hieronymus, *O desertum,* inquit, *floribus Christi vernans! ô solitudo, in qua nascuntur lapides, de quibus in Apocalypsi civitas Regis magni extruitur! O eremus, familiarius Deo gaudens!* Carolus Imperator dicere solebat, *se resignato imperio plus voluptatis in sua monastica solitudine percepisse uno die, quàm ex omnibus suis victoriis & triumphis,* quibus præ cæteris felix fuit.

Solitudo.
S Hieron. Eremi
S. Hieron. Epist ad Heliodor.

248. Moses opportunum hoc è rubo ardente lemma monstrat. PUNGIT, ET ARDET. Volebat quippe providentissimus Deus Mosi, futuro olim populi rectori, ex illa rubi figura significare, quòd charitati debeat conjunctas habere spinas justitiæ & severitatis ad puniendos & castigandos errantes, maximè inobedientes & rebelles. Disertè id Prælatis & animarum curatoribus inculcat Apostolus. *Prædica verbum, insta opportunè, importunè; argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina.* In hunc locum S. Cæsarius Episcopus Arelatensis. *Quid est,* inquit, *opportunè, importunè; nisi opportunè volentibus, importunè nolentibus? Volentibus audire verbum Dei, offerendum est, fastidientibus ingerendum; ne forte contra nos ante tribunal Christi stantes dicant se à nobis admonitos non fuisse, & animarum illorum sanguis de manibus nostris requiratur.*

Prælati.
Parochi
2. Tim 4.
S. Cæsar hom. 16.

249. Hostes Amalecitas profligat Moses, preces cœlo fundens elevatis manibus. Lemma. UNUS PRO OMNIBUS. Hæ nimirum orationis vires sunt, ut totus Israëlis populus adversus Amalecitas interiisset, nisi victoriam ab unius Mosis precibus consecutus esset. Unde, cùm levaret manus Moyses, vincebat Israël; sin autem paululùm remisisset, superabat Amalec. *Stabat,* Chrysostomo asserente, *Moses in monte proximus jam cælo, jam vicinus sideribus. Et quantò eum sublimitas montis extulerat, tantò oratio Deo proximum exhibebat. Oratio in ultionem inimici dirigitur, cujus scelera jam interitum provoca-*

Oratio.
S Chrysost. hom. de Mose.

vocabant &c. Quis enim justorū non orando pugnavit? quis hostem non orando devicit? Orationibus Danieli, visa panduntur sopiuntur flamma, fera hebescunt, cadunt hostes, inimici vincuntur. Licet colloqui cum Deo orando, licet cum eo fabulari cum velis, licet precibus mercari quod optas. Et quamvis vocem ejus audire non possis, tamen dum id, quod petis, accipis, colloqui tecum, etsi non verbis, tamen beneficiis dignatur.

258. Eidem Emblemati subscribas. HOSTES ORANDO TRUCIDAT. S. P. Aug. erudità & subtili methodo preces, adversus inimicos fundendas, docet. *Aliquando*, inquit, *oramus, quod non debemus. Non orent homines, ut moriantur inimici, sed hoc orent, ut corrigantur, & mortui erunt inimici.* Et alibi. *Attendamus*, inquit, *duos hostes, quem videmus, & quem non videmus. Hominem videmus, diabolum non videmus. Hominem diligamus, diabolum caveamus. Pro homine oremus, contra diabolum oremus.*

250. Promulgatur Decalogus in monte Sina inter tonitrua, fulgura & horrendos motus; nemine auso ad montem propius accedere, præter Mosen. Lemma. METUS EST REVERENTIA LEGUM. Pleraque enim hominum pars extra legis limites abiret, nisi timoris fræno cohiberetur. Unde ad Deum conversus S. P. Augustinus, *sic voluisti*, inquit, *hominibus præcepta dare, ut non essent sine timore, ne amarent aliquid aliud, & obliviscerentur te verbū bonum verū summ.* Et alibi. *Cùm minatur pœna*, inquit, *quam minatur Deus, discitur amari præmium quod pollicetur: ac sic per timorem pœnæ bona vita retinetur; per bonam vitam bona conscientia comparatur, ut per bonam conscientiam nulla pœna timeatur: quapropter discat timere, qui non vult timere; discat ad tempus esse solicitus, qui semper vult esse securus.* In hanc rem Plutarchus testatur, apud Lacedæmonios Timori, veluti Deo templum erectum esse, quòd arbitrarentur, leges ac Rempublicam comprimis timore conservari.

252. Moses, radiosâ & cornutâ facie, epigraphen refert, è Sacra Pagina mutuam. EX CONSORTIO SERMONIS DOMINI. Verba illius sunt. *Cumque descenderet Moyses de Monte Sinai, tenebat duas tabulas testimonii, & ignorabat quod cornuta esset facies sua ex consortio sermonis Domini.* Hinc disces eos, qui Deo in sanctis orationibus sæpè colloquuntur, tandem Divinis radiis ita afflari, ut non tantùm in anima, facie, & corpore splendidi, sed & cornuti, id est, constantes, fortes, robusti, invicti ad toleranda omnia dura, recedant. S. Antonii, in oratione pernoctantis facies, assiduò splendebat, ita, ut ex sola vultûs luce inter tot Monachorum millia agnosceretur Antonius. S. Franciscus ardenti oratione sublatus in aëra, radiabat & fervebat, ita ut ex se flammas & ignes vibrare videretur. S. Ignatius à S. Philippo Nerio sæpè visus est vultu supra humanum augusto & splendido. Augusta B. Virginis facies, ex assidua conversatione cum Deo, ita radiabat, ut Dea quædam videretur, teste S. Dionysio. S. Augustinus. *Ipsa orationis intentio*, inquit, *cor nostrum serenat & purgat, capaciusque efficit ad excipienda Divina munera, quæ spiritualiter nobis infunduntur.* De Mose Joannes Baptista Masculus.

Versatus cum Deo es nubem inter & fumum,
At de nube serenam retulisti frontem.
Ex fumo dedisti lucem.
Lunæ cornua prætulisti fronte.
Scilicet cum sæcula versabantur in nocte.
Tunc maximè visus es divini juris custos integer
Cùm in lapide scripta jura, sed violata fregisti.

ISRAELITICUS POPULUS.

Cap. LXXXIV.

253. DUrissima erat populi Israëlitici servitus in luto & lateribus, increpante flagello. Unde lemma. DABIT DEUS HIS QUOQUE FINEM. Unde suavissimæ optimi Numinis voces. *Sciens dolorem ejus, descendi, ut liberem eum de manibus Ægyptiorum, & educam de terra illa in terram bonam & spatiosam, in terram quæ fluit lacte & melle.* De quovis dolore optimè philosophatus Seneca. *Nemo*, inquit, *potest valde dolere & diu: sic nos amantissima nostri natura disposuit, ut dolorem aut tolerabilem aut levem faceret, nam summi doloris intentio invenit finem.* Notum illud Poëtæ.

Si longus, levis est, si gravis, ille brevis.

Exod. 3. 8.

Calamitas omnis finitur.

Ex hoc Israëlis populo, ceu proprio electorum typo, id solatii referes, quod cunctæ hujus mundi calamitates, olim sint finiendæ, & in amplissimam æternæ gloriæ quietem convertendæ. Disertè Apostolus. *Id quod in præsenti est momentaneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* S. P. Augustinus. *Opus cum fine*, inquit, *merces sine fine. Nam & operarius deficeret in via, nisi attenderet, quod accepturus esset. Cùm enim attenderis, quid sis accepturus, omnia tibi erunt vilia, quæ pateris; nec digna æstimabis, pro quibus illud accipias.* Et alibi. *Brevis est molestia tua, æterna erit beatitudo tua, ad modicum doles, sine fine gaudebis.*

2. Cor. 4. 17. S. August. serm. 14. de Sanctis.

Idem in Psal. 36. Conc. 2.

254. Eidem symbolo subscribes. NON MITIUS EST MUNDI JUGUM. Tanta enim est mundi fallacia, ut ipsos etiam amatores suos assiduis laboribus & ærumnis exerceat. *Mundum non amemus*, inquit Magnus Augustinus, *premit amantes suos, non eos ad bonum adducit.* Et alibi gravem mundi sarcinam cum levi ac suavi Christi jugo comparans, ait, *alia mundi sarcina premit & aggravat te; Christi autem sarcina sublevat te: alia sarcina pondus habet, Christi sarcina pennas habet: nam & avis si pennas detrahas, quasi onus tollis, & quò magis onus tollis, eò magis in terra remanebis. Reddas onus & volas. Talis est Christi sarcina.*

Mundus fallax.

S. Aug. de Verb. Dom. serm. 2. 18. 4.

Idem in Psal. 39.

255. Israëlis populus agnum paschalem comedere jubetur præcinctus, calceatus, & baculos manu tenens, idque festinanter. Lemma. HOC MORE COMESSE LICEBIT. E S. Gregorii sententia, qui vult phase Christianum, Sanctissimam Eucharistiam comedere, accingat renes, id est, voluptates edomet, carnem à luxuria restringat, calceos habeat in pedibus, id est, Sanctorum mortuorum vitam & exempla conspiciat, ut sua vestigia à peccati vulnere custodiat; baculum teneat in manu, id est pastoralem curam gerat eorum, qui sibi commissi sunt: denique comedat festinanter, id est, ad solemnitatem patriæ cœlestis anhelet. Audi quoque B. Algerum. *Lex dedit in calceamentis cautelam, ne à vitiis fallamur: in baculo disciplinam, quâ perpetrata corrigamus, in lactucis compunctionem, in festinatione desiderii ardorem, quo ad cœlestia suspiremus; in accinctis renibus continentiam & castitatem, quia Christo, Agno immaculato, & Virginis Filio crucifixo, ejusque unitioni nihil ita adversatur, ut voluptas & fornicaria societatis unitas.*

S. Gregor. hom. 22. in Evang.

Eucharistia.

B. Alger. L. de Sacram. cap. 22.

256. Israëlis populus agnum paschalem festinanter & peregrinantium more accinctus, comedere jubetur. Lemma. MEMENTO TE PEREGRINUM. Justorū hic typus est, qui mundū peregrinorū more incolunt, illudque Naz. assiduò versant. *Nobis omnis terra & nulla terra patria est.* Nā, ut ait Hugo Victorinus:

S. Greg. Naz. Orat. 18. Hugo Vict. l. 3.

Didasc. c. xxx.

rinus; *Magnum virtutis principium est ut discat paulatim exercitatus animus visibilia & transitoria hæc primùm commutare, ut possit etiam postmodum derelinquere. Delicatus ille est adhuc cui patria dulcis est: fortis autem, cui omne solum patria est; perfectus verò cui totus mundus exilium est. Ille mundo amorem fixit, iste sparsit, hic extinxit.* Socrates interrogatus, cujas esset, respondit *Mundanus, quia totius mundi civis sum & incola.* Talem se esse gloriatur Seneca, *Magno, ait, animo nos non unius urbis mœnibus clausimus, sed in totius orbis commercium emisimus, patriamque nobis mundum professi sumus, ut liceret latiorem virtuti campum dare.* Unde S. Basilius Præfecto Valentis Imperatoris, exilium minitanti, respondit, *exilium se non cognoscere, qui nullo circumscriptus esset,* uti testatur S. Nazianzenus. Alexander Magnus milites suos hâc doctrinâ instruxit, *ut mundum pro patria, castra pro arce, bonos pro cognatis, malos pro peregrinis agnoscerent;* ut de ipso refert Plutarchus. Quid jam faciat Christianus? Audi S. Augustinum. *Omnis qui ad supernam pertinet Civitatem, peregrinus est mundi: & dum temporali utitur vitâ in patria vivit aliena, ubi inter multa illecebrosa & multa fallacia Deum nôsse & amare paucorum est.* S. Cyprianus, cùm Proconsul ob fidem Christi minaretur ei exilium, dixit, *Exul non eris, qui Deum in mente habebis, quia Domini est terra & plenitudo ejus.*

Patria. Peregrinatio est vita nostra.
Senec. l. de tranquill. c. 3.
Nazian. in Orat. 20.
S. Aug. in sententiis qu. 17.

257. Angelus percussor Israëlitarum domos, sanguine agni signatas, innoxius transit; cum lemmate. E SANGUINE SALUS. Pretiosus Servatoris nostri sanguis hoc schemate significatur, qui orbem universum ab interitu vindicavit. In rem præsentem Lactantius Firmianus, *Hebræi soli,* inquit, *signo sanguinis tuti fuerunt; non quia cruor pecudis tantam in se vim gerebat, ut hominibus saluti esset; sed imago fuerat rerum futurarum. Nam agnus candidus sine macula, Christus fuit, innocens, justus, & sanctus, qui ab iisdem Judæis immolatus, saluti est omnibus, qui signum sanguinis, id est Crucis, quâ sanguinem fudit, in sua fronte conscripserunt.* Et S. P. Augustinus, *Ille unus quærendus est qui & redemit, & liberos fecit, & sanguinem suum ut eos emeret, dedit, & servos suos fratres fecit.*

Sanguis Christi.
Lact. Firm. de vera sap. l. 4. c. 26.
S. Aug. in Psal. 34. Conc. 1.

258. Israëlis populus mare rubrum sicco & incolumi pede transiit; Ægyptiis horrendùm submersis. Lemma mari inditum. NON OMNIBUS SERVIO. Sacras Baptismi aquas hoc Emblemate repræsentabis, è quibus electi omnes ad æternam salutem emergunt reprobis contra miserrimè pereuntibus. S. Aug. *Hæretici,* inquit, *baptismū non mutamus, quia habent baptismum. Quomodo desertor habet characterem, ita & isti habent baptismū: habent, sed unde damnentur, non unde coronentur.* Porrò Ægyptiorum nomine peccata nostra intelligere licet, quæ in baptismatis aut pœnitentiæ Oceano æternùm sepeliamus. Pulchrè id docet S. Gregorius Nyssen. *Ægyptiorum enim equites,* inquit, *pedites & currus sunt animi passiones, quibus serviens homo subjicitur. Quid enim ab illo Ægyptiorum exercitu ira effusa, voluptas effrænata, dolor immoderatus, avaritiæ fœditas differt? nonne quasi hasta tremens iræ impetus est? nonne quasi effrænati equi huc & illuc currum trahentes nimiæ voluptates animum vexant?* Deinde docet hæc omnia baptismo debere mergi. Et S. Augustinus, *Liberatur populus ab Ægyptiis per Moysen, liberantur populus à præterita vita peccatorum per Dominum nostrum Jesum Christum. Transit populus ille per mare rubrum, iste per baptismum. Moriuntur in mari rubro omnes inimici populi illius, moriuntur in baptismo omnia peccata nostra.*

Baptism.
S. Aug. lib. 1. de symb. c. 8.
Pœnitentia.
S. Gregorius Nyss. in vita Mosis.
S. Aug. in Psal. 72.

259. Israëlis populus, ex Ægypto prodigiosè eductus, retrò, unde abierat respicit, & spreto mannâ, optat pristinos Ægypti cucumeres, pepones, porros, cepas, allia, & ollas carnium canopi plenas. Lemma. SIC ESURIISSE NOCEBIT. Idipsum hodie cœlestium æterno damno suo molet carnale hominum vulgus, qui terrenis voluptatibus dediti, cœlestia omnia fastidiunt. Opportunè S. Gregorius Papa; *Quid,* inquit, *signatur per ollas carnium, nisi carnalia vitæ opera in tribulationum doloribus, quasi ignibus excoquenda? quid per pepones? nisi terrena dulcedines? quid per porros & cepas exprimitur, quæ plerumque qui comedunt, lachrymas emittunt, nisi difficultas vitæ præsentis, quæ à dilectoribus suis & non sine luctu agitur, & tamen cum lachrymis amatur? mannam igitur deserentes, cum peponibus ac carnibus porros cepasque quæsierunt, quia videlicet perversæ mentes dulcia per gratiam quietis dona despiciunt, & pro carnalibus voluptatibus laboriosa hujus vitæ itinera etiam lachrymis plena concupiscunt, contemnunt habere, ubi spiritaliter concupiscunt & gaudeant; desideranter appetunt, ubi & carnaliter gemunt.* Seriò Romanos suos hortatus Apostolus, *carnis curam,* inquit, *ne feceritis in desideriis. Quia,* ut ait Philosophus, *nimia carnis & corporis cura, magna animi & virtutis est incuria.*

Voluptates carnales.
S. Gregorius [illegible] Val. ...
Rom. 13. 14.

260. Eidem symbolo subscribes. RETRO VEL COGITASSE, NOCET. Magni semper populo Israëlitico stetit, quoties ad veteres Ægypti ollas desideria sua reflectebat, uti in Pentateucho refert Moses. *Adhuc enim carnes erant in dentibus eorum, nec defecerat hujuscemodi cibus, & ecce furor Domini concitatus in populum, percussit eum plagâ magnâ nimis.* Graviter in hanc rem Apostolorum princeps, *Melius illis erat non cognoscere viā justitiæ, quàm post agnitionem retrorsum converti.* Et ad Eustoch. Hier. *Audi filia,* inquit, *& vide, & inclina aurem tuam, & obliviscere populum tuum, & domum patris tui, & concupiscet Rex speciem tuam. Non sufficit tibi exire de terra tua, nisi obliviscaris populi tui, & domûs patris tui, ut carne contemptâ, sponsi jungaris amplexibus. Ne respexoris retrò, ne steteris in omni circa regione, sed in mōte salvum te fac, ne fortè comprehendaris. Non expedit apprehenso aratro reverti domum, respicere post tergum, nec de aratro reverti domū, nec post Christi tunicam ad tollendum aliud vestimentum tecto descendere.*

Reversus Religiosus.
Num. 11.
2. Pet. 2. 21.
S. Hieron. ad Eustoch.

261. Israëlis populus erigit vitulum aureum, & circà eum bibens edensque, choreas ducit. Lemma. CUIQUE SUA LIBIDO DEUM FINGIT. S. Ambrosius, *Ubi cœperit,* inquit, *quis luxuriare, incipit deviare à fide vera, ita duo committit maxima crimina, opprobria carnis, & mentis sacrilegia &c. qui se ingurgitaverit atq; immerserit ejusmodi voluptatibus, perfidiæ laqueos incurrit. Sedit enim populus manducare & bibere, & fieri sibi Deos poposcit.* Atque adeò libido proxima ad hæresin, & apostasiam via est. Disertè Siracides. *Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes* à sua prudentia, dignitate, officio, virtute, & tandem à religione, fide ac Deo, uti interpretatur P. Cornelius à Lapide.

Libido.
S. Ambros. Epist. ad Sabinum.
Eccles. 19. 2.

262. Judæi, cùm Solymæa mœnia, Nehemiâ authore, reædificarent; unâ manu tenebant gladium, & alterâ trullam cæmentariam. Lemma. IN UTRUMQUE PARATI. Ita prorsus, dum orationi, operi charitatis, prædicationi, aliisque piis virtutum actibus pro construenda meritorum fabrica insistimus, unâ manu teneamus gladium mortificationis, quo carnis tentationes, & diaboli, mundique suggestiones à nobis repellamus: & alterâ orationis instrumentum, perfectioni acquirendæ unicè necessarium. Id quod in rem præsentem opportunè monet Apostolus, *In omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros in multa patientia, in charitate nō fictâ, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma justitiæ à dextris & à sinistris.* Et rursus, *Induite armaturam Dei,*

Mortificatio.
Oratio.
2. Cor. 6.
Ephes. 6. 11.

Digitized by Google

ut possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare, S. P. Augustinus. *Nos*, inquit, *in cœlestibus constituti, id est, in spiritualibus Dei preceptis ambulantes, dimicemus adversus spiritualia nequitia, quæ nos inde conantur abstrahere.* Et S. Basilius. *Attende, tibi ipsi*, inquit, *Miles es? collabora Evangelio, milita bonam militiam contra spiritus nequitia, adversum vitiosas carnis affectiones indutor omnem armaturam Dei, ut probes te ei, sisque gratiosus duci tuo, qui huic te militiæ adlegit; provide, ut nullis hujus vitæ implicéris negotiis & perplexis curis. Athleta es? attende tibi ipsi, ne quam ex legibus athletico agoni præscriptis inveniare transgressus: nam nemo coronatur, nisi qui legitimè certaverit. Imitare Paulum, & cursu contendentem, & in palæstra colluctantem, & in agone pugilari decertantem. Præmuni ac tuere passis manibus partes, quarum plaga lethalis sit, &c.*

August. Agone Chr. c. 3.
Basil. in hæc ver. 18.

hostes arreptus, salutaris arripienti reperitur: si verò tenentis visceribus inferatur, mortem præparat inferentis: non quia talis ferri natura, sed quia utentis tale consilium est. Ita & lingua æstimetur gladius in medio positus. Armetur adversus peccata tua, non ad fratris plagam præparetur. Et hanc linguæ qualitatem Dominus exponens, ait; Ex verbis tuis justificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis. Quia si fons iste sermonum puram aquam sanctorum verborum scaturiverit, ad loquentis justificationem confert; si verò ex illo aqua fœtida pravorum verborum erupe-rit, ad ejusdem damnationem conducit. Laërtius author est, Anacharsin interrogatum, quid in homine esset optimum & pessimum; respondisse, linguam: hâc enim si benè utaris, vitam; si malè, mortem tibi aliisque accerses. Laert. l. 1. c. 9.

PHARAO.

Caput LXXXV.

263. DEcem fuère Ægypti plagæ, à Deo immissæ. 1. mutatio Nili in sanguinem; 2. Ranæ omnia infestantes. 3. Culices & cyniphes. 4. Muscæ. 5. Pestis. 6. Ulcera. 7. Grando. 8. Locustæ. 9. Tenebræ. 10. cædes primogenitorum. Nec tamen obstinatum Pharaonis pectus à multiplici ac gravissimâ hâc cæde emolliri potuit. Lemma. PLAGIS NON EMENDATUR. Indurati cordis genium exactè delineans. S. Bernardus, *Cor durum*, inquit, *est, quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec movetur precibus, nec cedit minis, quin etiam flagellis duratur magis, Cor durum est ingratum ab beneficia, ad consilia infidum, ad judicia sævum, inverecundum ad turpia, impavidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad Divina; præteritorum obliviscens, præsentium negligens, futurorum improvidum; Ipsum enim est, cui præteritorum, præter solas injurias, nihil omninò non præterit, præsentium nihil non perit, futurorum nulla est, nisi fortè ad ulciscendum, prospectio: & ut breviter cuncta horribilis mali mala complectar; Cor durum est, quod nec Deum timet, nec homines reveretur.* Unde hominibus obstinatis, ob inveteratam peccandi consuetudinem, penè impossibile est, ut ad virtutis viam revertant. Hieremiæ oraculum est. *Si mutare potest Æthiops pellem suam, & pardus varietates suas; vos poteritis benefacere, cùm didiceritis malum.* Expertus id Augustinus. *suspirabam*, inquit, *ligatus non ferro alieno sed meâ ferreâ voluntate. Velle meum tenebat inimicus, & inde funes mihi fecerat. Ex perversa enim voluntate facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas: quibusdam annulis sibimet annexis tenebat me strictè dura servitus.*

Durities mundi.
S. Bern. l. 1. de Consid. ad Eugen.
Consuetudo peccandi.
Hier. 13.
S. Aug. l. 6. Confess.

MARIA SOROR MOSIS.

CAPUT LXXXVI.

264. MAria, soror Mosis, murmurando lepram contrahit, postea fratris precibus persanata. Lemma. IN LINGUA MALUM, ET REMEDIUM. Enimverò sicuti e linguâ prudente & benè moratâ salutem, ita è malâ & imprudente perniciem nobis conciliamus. Hæc penè ipsa verba præit Siracides, *Mors & vita in manu linguæ.* S. Chrysostomus. *Media*, inquit, *utriusque partis lingua est, & si utriusque est, tu Dominus es. Nam & gladius in medio positus, siquidem fuerit adversus*

Linguæ vitia & virtus.
Prov. 18.21
S. Chrysost. Hom. 4. ad baptizandos.

JOSUE & CALEB.

Caput LXXXVII.

265. NEmo ex Israëlitarum numero in terram promissionis admittitur præter unicum Josue & Caleb. Lemma è D. Matthæo desumptum. MULTI VOCATI, PAUCI ELECTI. Ex hoc electorum typo sapienter monet Cassianus. *Vive cum paucis, ut inter paucos inveniri, salvarique merearis.* Clara & horrenda sunt illa Christi verba *Intrate per angustam portam, quia lata porta & spatiosa est via, quæ ducit ad perditionem & multi ingrediuntur per eam. Quàm angusta porta & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui inveniunt eam:* Et iterùm. *Multi sunt vocati, pauci verò electi*, S. Gregorius. *Ad finem*, inquit, *plures veniunt, sed ad cœlestia regna pauci reducuntur.* Alphonsus Mendoza ad quæstionem illam, *An numerus prædestinatorum superet reproborum?* eruditè respondet, adi aulas, tribunalia, officinas, nundinas, militiam, fora, naves, currus, &c. & ibi puerorum, adolescentum, virorum, senumque corruptissimos mores intuere, perjuria, invidias, detractiones, fraudes, convitia, rixas, obscœnitates, &c. Profectò mecum senties, dicesque. Nemo, aut unus alterve horum est, qui salutis suæ memor ad Deum aliquando revertatur, juxtà illud Psalmi. *Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in studiis suis; non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.* In rem præsentem relegere juvat ea, quæ suprà n. 193. de Noë diximus.

Prædestinatorum paucitas.
Matth. 22. v. 14.
Matth. 7.13
S. Gregor. Hom. 19. in Evang.
Mendoza. 4.1 positiva.
Psal. 13.1.

266. Josue urbem Jericho evertit, mœnibus ex solo tubarum sono corruentibus. Lemma. SOLO CADUNT SONITU. Sic sola Christi vox armatam dejecit cohortem in monte Oliveti, & Paulum in campo Damasci: vox S. Petri prostravit Ananiam & Sapphiram; & Britannos hæreticos solum *alleluja*, S. Germani jussu cantatum, uti testatur Beda. De Roberto Franciæ Rege refert Lipsius, quod cum Sacerdotibus psallens, urbis Avellonis, quam obsidebat, muros everterit, suisque in eam patefecerit aditum. Porrò urbis Hierichuntis nomine mundum intelligere licet, qui olim tubis, in extremo die personantibus, corruet, omnemque gloriam suam amittet. Jericho enim, id est Luna, genuinum mutabilis mundi typum refert, uti his omninò verbis tradit Origenes. *Jericho*, inquit, *id est, mundus hic casurus est. Consummatio etenim sæculi jam dudum sanctis voluminibus olim promulgata est. Quomodo ergò ei consummatio dabitur? quibus organis? vocibus tubarum, quarum tubarum? Paulus tibi secreti hujus dat arcanum. Audi ipse quid dicat. Canet, inquit, tuba, & mortui, qui in Christo sunt, resurgent, &c. Tunc ergò Dominus noster cum tubis vincet Jericho.*

Christus in oliveto.
Beda l. 1. Histor. c. 20
Lips. in Exemp. polit. c. 2.
Judicium extremũ.
Orig. Hom. 6. in Josue.

Eodem Emblemate significatur, sicuti clangentibus tubis omnes Jerichontis muri corruerunt, ita nunc in lege novâ, personante Apostolorum & successorum prædicatione, caducas immanes vitiorum & superbiæ humanæ turres. Præclarè S. P. Augustinus. *Sicut tunc canentibus tubis muri illi ceciderunt, ita & nunc oportet; ut civitas mundi, id est superbia cum suis curribus, avaritiâ, scilicet, invidiâ, atq; luxuriâ, simul cum populis, id est, omnibus concupiscentiis malis, assiduâ sacerdotum prædicatione destruatur, atque dispereat. Non ergò oportet, ut sacerdotes in Ecclesia taceant, sed audiant Dominum dicentem, clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum.* Denique tota vitæ humanæ machina unico unius morbi aut casus adversi flatu subvertitur. S. Gregorius. *Præsentis vitæ gloria,* inquit, *quasi in alto cernitur, sed nullâ soliditate stabilitur.*

(S. August. serm. 1. 6. de temp. — Vita humana fragilis. — S. Greg. 10. moral. c. 24.)

267. Josue imperio, sol per diem integrum in medio cœli immotus persistit. Lemma. DISCE PARERE. In rem præsentem opportunè, licet sub diversâ metaphorâ, disserens S. P. Augustinus. *Magis,* inquit, *imitare ventos & mare, obtempera Creatori sub jussione Christi: mare audit, & ventus cessat, & tu sufflas? quid? dico, facio, fingo; quid est aliud, nisi sufflare, & sub verbo Christi nolle cessare? non vos vincat fluctus in perturbatione cordis vestri.* Cæterùm eam obediendi virtutem non à Sole tantum, sed ab ipso Deo discas velim, cùm enim Josue Soli, ut cursum sisteret, imperâsset, *Mox stetit Sol in medio cœli, obediente Domino voci hominis, & pugnante pro Israël.* Verissimè Regius Psaltes. *Voluntatem timentium se faciet. Ex quo intelligitur,* inquit S. Augustinus, *Deum servorum suorum precibus obedire, & ad eorum necessitatem creaturas suas opportunè gubernare.* Sanctus Bernardus illâ obedientiâ Dei, & Josue imperantis virtute attonitus, exclamat, *O prodigium! ô stupor! ô dignatio! nunquam in cœlis vel terris audita, quod creator creaturæ, Deus homini obedit. Erubesce cinis: Deus se humiliat, & tu te exaltas. Erubesce pulvis, Deus obedit homini, & tu nec homini, nec Deo obedis.* De Josue canit P. Joannes Baptista Masculus.

(Obedientia. — S. August. hom. 5 inter 17. in Joa. Tom. 10 — Jos. 10. 13. — Psal. 144. — S. August. de mirab. S. script. l. 2. c. 4. — S. Bern.)

Sol non occubuit, antequam hostis:
Non antè se oceano mersit,
Quàm campos vidit natantes sanguine.
Equos continuit suos, ut excurrerent tui.
Quò longior illuxit dies,
Eò plures hostes caruerunt luce.
Cedat Syracusanus Doctor unà cum sphæra;
Ille cœlum apparavit vitreum,
Tu imperâsti æneo.
Fingere ille potuit astra, tu figere.

CORE, DATHAN & ABIRON.

Caput LXXXVIII.

268. Core, Dathan, & Abiron, Mosi rebelles, deglutiuntur à terrâ, descenduntque vivi in infernum, socios eorum comburente igne. Lemma. INTEREUNT, DUM RESISTUNT. Hinc videre licet, quantis & quàm celeribus suppliciis in eos animadvertat Deus, qui Superioribus rebelles existunt. Nam ut ait S. Ambrosius, *Immugiens terra in medio plebis scinditur, aperitur in profundum sinus, abripiuntur noxii, & ita ab omnibus mundi hujus ablegantur elementis, ut nec aërem haustu, nec cœlum visu, nec mare tactu, nec terram contaminarent sepulchro.* Dilucidè Apostolus. *Qui resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Quoniam,* ut Regum fasti testantur, *quasi peccatum ariolandi est, repugnare, & quasi scelus idololatriæ, nolle acquiescere.* Unde SS. Gregorius & Bernardus egregiè peccati hujus gravitatem æstimant, quando id Spiritus sanctus cum idololatria & invisissimâ dæmonum familiaritate comparat. Cujus quidem comparationis eam reddunt rationem, quod quemadmodum peccatum idololatriæ, communioque dæmonum, cultum ac reverentiam Deo debitam excludit, ita inobedientia ac contemptus Superiorum, eodem honore Deum privat, quippe cujus locum obtinent Superiores. Et quemadmodum Idololatra sperto vero Deo colit & adorat idolum ligneum, ita inobediens verâ certissimâque regulâ, quæ Deus est, insuper habitâ; regulam falsam, hoc est, proprium judicium, humanasque rationes sequitur. Hæc illi.

(Superiori resistere. Inobedientia. — S. Ambr. ep. 22. — Rom. 13. 2. — 1. Reg. 15. — S. Greg. l. 35. moral. c. 11. — S. Bern. de ord. vitæ & morum inst.)

BALAAMUS.

Cap. LXXXIX.

269. Balaami, magi & arioli famosissimi asina, ab hero suo, quod resistente Angelo progredi nollet, percussa; tandem in voces articulatas erumpit, eique verberum indignitatem exprobrat. Lemma è D. Paulo desumptum. STULTA MUNDI ELEGIT DEUS, UT CONFUNDAT SAPIENTES. Hæc enim Dei est providentia, ut ingenii humani superbiam repressurus, stulta, imbecillia, & ignobilia adhibeat. Nam asserente Theodoreto, *Universorum Deus doctos per indoctos, & per pauperes divites vicit, & per piscatores orbem terrarum piscatus est.* Atque adeo, quod S. Gregorius ait, *ad agnitionem fidei prius stulta mundi collecta sunt, ut postea astuta ejus etiam vocarentur.* Præclarè, ut solet, Doctissimus Augustinus, *Magna,* inquit, *artificis misericordia! tam largo fonti (conversionis hominum) vas inane admovendum est; dimisit retia piscator, accepit gratiam, & factus est Divinus Orator: leguntur modò verba piscatorum, & subduntur colla Oratorum.* Cæterum homines quosdam adeò rudes aut carnales reperias, ut solâ humanâ voce à brutis discernantur. Unde falsè Poëta.

(Sapientia humana. — Theodoret. — S. Greg. — S. Aug. de Verb. Dom. serm. 59. — Stupidus homo.)

Non ego te quemvis asinum voco, Mome, sed illum:
Cujus erat sessor Pseudopropheta Balam.

PHINEES. Cap. XC.

270. Phinees, violatæ legis Divinæ dolore stimulatus, primò quidem intimo mentis exarsit zelo, mox correpto pugione subalari, duos impurissimos amantes in ipso sceleris flagranti adeò validè transverberavit, ut extincti momento jacuerint sempiternum funus. Lemma. IRA HÆC PRO NUMINE JUSTA. Justissima semper est ira, qua Dei honor vindicatur. *In injuriis propriis,* ait Chrysostomus, *patientem esse, laudabile est; injurias autem Dei patienter ferre, nimis est impium.* Nemo putet amicum, quem Deus pro hoste habet. *Zelus domus tuæ,* (ait Psaltes) *comedit me,* hoc est, consumpsit, & absorbuit me. *Quis comeditur zelo domus Dei?* quærit S. P. Augustinus, *qui omnia, quæ fortè videt perversa, satagit emendare, nec quiescit; si emendare non potest, tolerat, gemit, & apud se dicit: tabescere me fecit zelus meus, quia obliti sunt verba tua inimici mei. Nam bonus nocet, qui pepercerit malis, cùm turba exempli magisterio facile trahatur in furoris societatem.* Unde S. Ambrosius; *Melius est,* inquit, *ut unius aut duorum damnatione plurimi liberentur; quam duorum absolutione, plures periclitentur.*

(Zelus. — S. Chrysost. — Psal. 68. — S. Aug. in hunc int. Psal. 118. — Exemplum malum. — S. Ambros.)

RAAB.

RAAB. *Cap.* XCI.

Sanguis Christi.

271. RAab, civis Hierichuntis uxor, exploratores à Josue missos, noctu è feoestra per morum urbis funiculo coceineo salvos demittit, & in urbis excidio sibi suisque vitam conservat. Lemma. E COCCO SALUS. Dei enim provideotiâ factum est, oon alio, oisi rubeo fuoiculo, ceu proprio sanguinis Christi typo, fœminam illam ab interitu vindicari. Disertè S. Ambrosius. *Vidit hoc meretrix*, inquit, *& quæ in excidio civitatis remedia desperaret salutis, quia fides vicerat, signa fidei atque vexilla Dominica Passionis attollens, coccum in fenestra ligavit, ut species cruoris mystici, quæ foret mundum redemptura, vernaret. Ita foris Jesu nomen fuit prœliantibus ad victoriam, intus species Dominicæ passionis periclitantibus ad salutem. Unde quia intellexit Raab cœleste mysterium, dicit Dominus in Psalmo. Memor ero Raab & Babylonis scientium me.* Et S. Augustinus, *Memor ero Raab? quæ est ista? Meretrix illa in Hiericho, meretrix quæ suscepit nuntios, quæ timuit Deum, cui dictum est, ut per fenestram mitteret coccum, id est, ut in fronte haberet signum sanguinis Christi.* S. Hieronymus docet, coccioum esse symbolum sanguinis Christi, æquè ac charitatis ignitæ, quâ ardebat Raab. Et Origenes, *Sanguis Christi*, inquit, *est signum redemptionis in domo Raab, id est, in Ecclesia.*

Ambr. l. 6 de fide c. 4.

Aug. in Psal. 86.

Hier. Ep. ad Nepot.

Charitas.

Orig. Hom. in Iosue.

Liberalitas.

272. Eidem symbolo inscribes. GRATIA PARIT GRATIAM. Raab enim, quod nuntios Josue benignè excepisset, in tantæ gratiæ vicem, sola in urbis excidio evasit incolumis. Verissimè D. Lucas, *Date & dabitur vobis.* Hæc est enim vicaria hominis benefici merces, quam Deus velut talionem ei assignat, foscitando nimirùm moltos, qui vicem pro gratiis erogatis æquissimam rependant; quin imò deficiente humana gratitudine, liberalissimus Deus se ipsum debitorem substituit munificentissimum. Unde S. Chrysostomus. *Pauper recipit, sed Deus obligat se.* Et S. Basilius. *Cùm enim pauperi propter Dominum aliquid es daturus, illud idem & donum est & mutuum: donum quidem propter nullam præmii expectationem; mutuum verò, propter splendidam Domini munificentiam, ejus vice rependentis, qui cum pauca in pauperis persona acceperit, maxima eorum nomine reponit.* Fertur, Monasterium quoddam liberalibus eleemosynis, quas dabat, evasisse locoples: iis postea denegatis ad pauperiem redactum. Comque hac de re apud peregrinum quemdam, Monasterii hospitem, quereretur Oeconomus, id responsi ab eo tulit; *Date & dabitur* sunt duæ sorores. Vos ejecistis priorem, cui nomen *Date*, mox ejectam sororem secuta est ejus comes individua, cui nomeo *dabitur*. Si ergò vultis ut ista redeat, revocate priorem, ac largas, ut prius, dare eleemosynas. Verissimè adeò pronuntiat S. Gaudentius, *Qui miseretur pauperis, Deo fœneratur: accipit enim magna pro modicis, & cœlestia pro terrenis.*

Luc. 6:38.

Eleemosyna.

Chrysost.

Basil.

Conc. 4 de eleemos.

Gaud. ser.

ACHAN.

CAPUT XCII.

273. EVersâ Jerichunte, tam Numinis, quàm Josue interdicto severé prohibitum erat, ne quis de urbe, anathemati subjectâ, funditusque evertendâ, quidquam sublegeret, aut sibi usurparet. At infringens mandatum quidam miles, Achan nomine, chlamydem purpuream, auro contextam, clam abstulit; moxque in sacrilegii vindictam permisit

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Deus tria pugnatorum millia ab hostibus partim occidi, partim in fugam agi; donec tandem ipse etiam Achan lapidibus sit obrotus. Lemma. IN PLURES UNIUS CULPA REDUNDAT. Hinc constat, quantùm intersit, societatem nancisci bonam vel malam; cùm non rarò unius delictum reliquos socios omnes iræ ac vindictæ Divinæ subjiciat, redondetque in plurium pœnam unius culpa. In rem præsentem S. P. Augustin. *Sic*, inquit, *disciplina sancitur, ut non se solùm quisque curet in populo, sed invicem sibi adhibeant diligentiam, & tanquam unius corporis & unius hominis, alia pro aliis sint membra solicita. Deinde ostenditur, quanta connexio societatis, ut non in se ipsis singuli, sed etiam tanquam partes in toto existimentur. Præterea significatum est, quantùm mali fieret, si universa illa congregatio peccasset, quando ne unus quidem ita potuit judicari, ut ab eo possent cæteri esse securi.*

Societas.

Culpa unius redundat in plurium pœnam.

S. Aug. in quæst. 8. in Ios.

SISARA. *Cap.* XCIII.

274 SIsara insidiosè lactatur & sopitur à Jaële fœminâ, adacto secundùm tempora elavo. Lemma. BLANDUM EXILIUM. Providè Salomon: *Ne attendas fallaciæ mulieris, favus distillans labia meretricis, novissima ejus amara, quasi absynthium.* Disertè S. Ephræm. *Quid est mulier? laqueus comptus, & homines in voluptates alliciens, quæ splendida quidem specie, & excelso collo oculis annuit, & genis arridet, linguâ verò dulciter canens: alios decipit & sermone pellicit &c. Quid est mulier? naufragium super terram, fons nequitiæ, thesaurus immunditiæ & malitiæ, mortifera conversatio atque confabulatio, oculorum pernicies, animarum exitium, cordis spiculum, juvenum perditio, sceptrum inferni, & concupiscentia præceps. Quid est mulier? causa diaboli, requies serpentis, diaboli consolatio, dolor inconsolabilis, caminus succensus, malitia incurabilis, diurna confabulatio, hospitium lascivorum, officina dæmonum. &c.* Diogenes duas mulierculas inter se colloquentes conspicatus, *Aspis*, inquit, *à vipera venenum mutuatur*; uti refert Antonius in Meliss. Secundus Philosophus, rogatus ab Adriano Imp. *Quid esset mulier?* respondit, *viri naufragium, domus tempestas, vitæ captivitas, leæna complectens, exornata scylla, animal malitiosum, malum necessarium.* Ita Maximus; qui etiam adducit S. Basilium dicentem, *insipientissimæ mulieres naturali pulchritudine carentes, ad colores confugiunt, & fiunt, ut ita dicam, ornatæ ad speculum, per ornatum inornatæ, & per dedecus ac turpitudinem turpiores.* Unde de fœminis canit Codrus.

Mulieris fallacia.

Prov. 5. 2.

S. Ephr. ser. adversus mul.

Anton. Meliss. p. 2. c. 45.

Max. ser. 19.

Sidera non tot habet cœlum, non flumina pisces,
Quot sceleratâ gerit fœmina mente dolos.

Et Claudianus.

Claud. l. 2. in laud. Stil.

Blanda quidem vultu, sed quà non ulla
Interius fucata genas, & amicta dolosis
Illecebris torvos auro circumligat hydros.

275. Jahel, Sisaræ tempora elavo transverberans, epigraphen legendam offert. HABET QUOQUE FÆMINA VIRES. Tantùm enim roboris etiam imbecillior hic sexus à providentissimo Deo accepit, ut pro arbitrio suo quosvis mundi aut dæmonis impetus superare queat. *Non ergo habetis*, inquit S. Ambrosius, *quod per naturam vos excusetis fœminæ. Non habetis viduæ quod ad infirmitatem sexûs, aut ad amissionem subsidii maritalis nobilitatem vestram referre possitis. Satis unicuique præsidii est, si virtus animi non desit.* Cæterùm Jahe-

Mulier.

S. Ambros. li. de Viduis.

Digitized by Google

Maria. lem Virginis Deiparæ typum dixeris, quæ Sisaram, dæmonem nempe, validissimè prostravit, ejusque caput contrivit. S.Bernardus, Cui, inquit, hæc servata victoria, nisi Mariæ? Ipsa procul dubio caput contrivit venenatum, qua omnimodam maligni suggestionem tam de carnis illecebrâ, quàm de mentis superbia deduxit ad nihilum. Hanc requirebat Salomon, cùm vehementer admirans dicebat, mulierem fortem quis inveniet? & ita videbatur congruere, ut qui vicerat per fœminam, vinceretur per ipsam. De Jahele canit P. Jo. Bapt. Masculus.

S. Bern. ser. 2. super Missus est.

Domus tibi & campus fuit & capitolium;
Cùm imbellis fœmina paris victoriam.
Malleum accepisti pro gladio,
Non modò ut ferires hostem,
Sed ut sculperes tibi signa victrici.
Melius tu monstra domuisti ferreo clavo,
Quàm Alcides ligneâ clavâ.
Confixisti tempora,
Quæ videlicet ille destinaverat lauro.
Uxor parabat victori pyramidem, tu victo pyram.
Lac propinâsti, ut sanguinem eliceres.

S. Ecclesia. Eundem Jahelis typum Ecclesiæ tribuens S. Augustinus. Quæ, inquit, est illa mulier plena fiduciæ, hostis tempora configens ligno, nisi fides Ecclesiæ, cruce Christi regna diaboli perimens?

S. Aug lib. 12. cont. Faust. cap. 33.

AODUS.

Cap. XCIV.

276. Aodus, Israëlis Judex & Dux ambidexter, Eglon, Moabitarum Ducem, ancipiti gladio sustulit. Lemma. INVICTUS UTRIMQUE. Asteropæum suum laudat Homerus, quod esset ambidexter: magni enim & penè invicti hominis argumentum est, utrâque manu in hostem ferri posse. Certè Hipponax apud Galenum de se affirmat, Ambidexter sum, nec aberro percutiens. Cæterùm quivis vir sanctus ambidexter sit, necesse est, ut qui nôsse debet tam adversa quàm prospera æquo excipere animo; Perinde enim vincit consolationem ac desolationem, tentationem ac humiliationem, honorem ac contemptum. Certè Paulus fortis fuit per arma justitiæ à dextris & sinistris. Cassianus, posteaquam multa in hanc rem dixerat, tandem concludit, Erimus igitur ambidexteri, quando nos quoque rerum præsentium copia vel inopia non mutaris, & vel illa nos ad voluptatis noxia remissionem non impulerit, nec ista ad desperationem attraxerit & querelam, sed similiter Deo grates in utroque referentes, parem fructum de secundis adversisque capiemus, qualem se ille verus ambidexter Doctor gentium testatur fuisse, dicens, Ego enim didici, in quibus sum, sufficiens esse; scio & humiliari, scio & abundare; ubique & in omnibus institutus sum, & saturari & esurire, & abundare & penuriam pati, omnia possum in eo qui me confortat. Pulchrè de hoc Belliduce P. Joannes Bapt. Masculus.

Ambidexter.

Gal. in Aphor. 7. Hippocr.

Justus.

2. Cor. 6. Cass coll. 6. c. 10.

Prodiga tibi fuit natura donorum,
Quia utramq; armavit manum pari robore:
Nihil tibi poterat sinistrum accidere,
Cui sinistra non fuit.
Ancipitem tibi fabricatus es gladium,
Ut victoria esset certa, non anceps.
In Eglonem Regem, adipe crassum,
Subtilitate mentis te ornâsti;
Apud ipsa simulachra Deorum similâsti fœdus,
Ut fœdissimum ferires veritatis hostem.

277. Eglon, Moabitarum tyrannus, è sacræ Scripturæ testimonio erat crassus nimis, & Hebræorum populum octodecim annorum premebat jugo. Unde Aodus, juvenis ex tribu Benjaminis lectissimus, tyrrnnum illum carneum cultro interemit, impetu vulneris tam valido, ut præter mucronem non mucro tantùm extremus cum mediâ ferri laminâ, sed planè capulus ipse pinguissimam alvum penetraret, sicque prostrato Eglone, Hebræos è servitute in libertatem asseruit. Lemma. EX HOC JUGULO SALUS. Eglonis nomine ebrietatem, aliaque gulæ vitia intelligas; hæc enim captivas tenent hominum mentes, & ad flagitia quæque impellunt; proinde saluti ac libertati tuæ consulturus, ea è medio tollas necesse est. Ebrietas quippe Respublicas evertit, vitia nutrit, virtutes eliminat, libidinem fovet, scientias pessumdat, animos hebetat, quia, S. Hieronymo teste, pinguis venter non gignit mentem tenuem. Et alibi. Ubicunque, ait, saturitas & ebrietas, ibi libido dominatur: spectâ ventrem & genitalia, qualis ordo membrorum, talis & vitiorum. Nunquam ego ebrium castum putabo, qui, etsi vino consopitus dormierit, tamen potuit peccare per vinum. Dicat quisquis quod volet, ego loquor conscientiam meam. Scio mihi abstinentiam & nocuisse intermissam, & profuisse repetitam.

Judic. 3.

Ebrietas. Gula.

S. Hier. Ep. 2. ad Nepot. Idem in ... ad Tit. ...

GEDEON.

Cap. XCV.

278. Gedeonis milites trecenti seliguntur, quia stantes aquam è cava manu ad os lambebant. Lemmatis loco hunc versum subjungit eruditissimus P. Michaël Pexenfelder; NOS NUMERO PAUCI; SED BELLO VIVIDA VIRTUS. Ita qui ad terrenas res flecti, vitiisque indulgere, & ob peccatorum sitim in terram prosterni nesciunt, ii ad victoriam adversus mundum & dæmonem obtinendam cumprimis idonei sese exhibent, & à Deo præ aliis eliguntur. Origenes, Ille inquit, probabilis ille electus est, qui perfectaquam ad aquas baptismi ventum est, flecti ad necessitates terrenas & corporeas nescit, qui vitiis non indulget, neq; ob peccati sitim sternitur pronus. Atque adeò quisquis inter milites Christianos numerari desideras, rebus terrenis nonnisi transeunter ac veluti neglectim insistas, oportet. S. Leone asserente, In dilectione Dei nulla nimia: in dilectione autem mundi cuncta sunt noxia. Et ideò æternis bonis inseparabiliter est inhærendum, temporalibus verò transeunter utendum est, ut peregrinantibus nobis & ad patriam redire properantibus, quidquid de prosperitatibus mundi hujus occurrerit, viaticum sit itineris, non illecebra mansionis. Ideo Apostolus prædicat, dicens: Tempus breve est, reliquum est, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint, &c. præterit enim figura hujus mundi. Sed quod de specie, de copia, de varietate blanditur, non faciles declinatur, nisi in illa visibilium pulchritudine Creator potiùs quàm creatura diligatur.

Peccatorum sitis est ... num de... ctis. Orig. ...

Miles ... ritualis.

S. Leo ... de jejunio septimi mensis.

279. Testarum collisarum fragore terrentur à Gedeone Madianitæ, & se ipsos concidunt. Lemma. E SOLO VENIT VICTORIA COELO. Mirum certè hunc vincendi modum excogitavit Deus, ut victoriam non humanis viribus, sed solâ Dei virtute paratam demonstraret. Seligere jubet Gedeonem ex toto exercitu trecenta duntaxat capita, quibus hosti bellum & inferret, & triumphum reveheret, quin nec hos quidem armis indui voluit, nec gladium educere, sed tubas duntaxat inflare, vasa confringere, faces seu lampades accen-

Victoria à solo Deo.

accendere, quibus rebus tantum terrorem hostibus incussit Deus, ut in mutuas cædes partim ruerent, partim verò fugâ dilaberentur. Nempe *ut sciat omnis populus, quia est Deus Israël, & noverit universa Ecclesia hæc, quia non in gladio, nec in hasta salvat Dominus, ipsius enim est bellum.* *Verissimè Judas Machabæus, Non in multitudine exercitus victoria belli, sed de cœlo fortitudo est.* Sic, *sic*, inquit S. Augustinus, *Aliter non, omninò aliter non prosternitur inimicus. Qui pugnat viribus suis, antequam pugnet, ipse prosternitur.* Cæterùm idipsum etiam in spirituali pugna evenit, ubi nec minimæ tentationis assultum, nisi adminiculante Divinâ gratiâ, sustinere valemus, S. Gregorius. *Necessariò*, inquit, *sequitur, ut omni tentationi fit subditus, quicunque à Deo fuerit derelictus.*

1.Reg.17.47 | 1.Mach.3.19 | S.August. | Tentatio. | S Greg. in Psal 3.pœn.

280. Eidem Emblemati subscribes. E FRACTIS VICTORIA TESTIS. Ita enimrum adversus hostem nostrum tricipitem, carnem, mundum & dæmonem, tum demum triumphabimus, si lutea corporum nostrorum vasa crebris castigationibus effringere conabimur. Disertè Apostolus, *Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram.* Et Siracides, *Cibaria & virga & onus asino. Panis & disciplina & opus servo.* Nota est vox seniotis 10 viris Patrum, *Ego & asinus unum sumus*: quia se comparabat ad omnium plagarum tolerantiam. S. Bernardus modum in Monasterio vivendi tradens, ait, *Cum aliquid rogaturus à Priore veneris, prepara te ad repulsam semper: & si contigerit negari tibi, quod postulas, dic apud te: Quid decebat asellum, nisi franum & stimulus? Ego nihil proprium in domo ista vendicare possum, nisi cilicium & crucem. Cilicium in morte, & crucem in fossa. Hæc est hæreditas mea, ita tamen ut modica terra sit hac crucem cooperiat.*

Mortificatio. | Coloss.3.5. | Eccl.33.25. | S. Bern. de modo vivendi in Monast.

R U T H.
Caput XCVI.

281. RUth, Moabitis spicilega, epigraphen tenet. PARVA PETIT, UT MAGNA RECIPIAT. Solummodo enim spicilegium à Booz efflagitans, postea sex hordei modios donata est. Dei hæc beneficentia est, *qui*, asserente S. Jacobo, *dat omnibus affluenter.* Unde S. Ecclesia precatur *Deus qui ex abundantia pietatis tuæ merita supplicum excedis & vota.* S Ambrosius rectè advertit, latronem in cruce tantùm petiisse, *Domine memento mei, cùm veneris in regnum tuum.* Christum verò longè plus ei præstitisse dicendo, *Hodie mecum eris in paradyso. Nam uberior*, inquit, *est gratia, quàm precatio, semper enim Dominus plus tribuit, quàm rogatur.*

Beneficentia Dei. | Jac.1.5. | S. Ambr. in Luc.23.42.

J E P H T E.
Cap. XCVII.

282. JEphte unigenitæ filiæ & pater & papa est. Lemma. VICTORIA VICTORI MALA. Christi hic typus est, qui unicam suam filiam, Ecclesiam, quasi Virginem, Deo in holocaustum gratissimum obtulit, dum sanctos Ecclesiæ Martyres immolari permisit. S.Chrysostomus, *Jephte*, inquit, *existimo esse Dominum Jesum Christum Victorem mundi, qui obtulit filiam suam unicam ipsam Ecclesiam tempore persecutionis malis Pontificibus non agnorum; sed luporum; dicente illo, ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Obtulit ergo Ecclesiam per immolationem Martyrum tempore persecutionis, & victima unica oblata est Deo, ut sacrificium acceptabile esset patri ex lucris unigeniti. Pater unicus unam, sponsus sponsam, pater filiam.* Porrò sicut Jephte propriam filiam, ita Christus carnem

Ecclesia à Christo immolatur. | S Chrysost. hom. de Jephte. | Passio Christi. | Hebr.9.14.

& humanitatem suam immolavit, *qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo.* Deinde symbolo illo significatur, quemque filiam suam, animam nimirum, debere Deo offerre per mortificationem cupiditatum & passionum, *occidendam in malis,vivificandam in bonis*, uti loquuntur SS. Augustinus & Chrysostomus. De Jephte canit P. Joan. Bapt. Masculus.

Mortificatio.

Procurris celer in campum, sed preceps ad vota.
Ut nullam faceret mora pietati, penè visus es impius.
Aspersus filiam mactasti, quàm hostem:
Quia hanc à cæde victima amore cremâsti.
Stupuit hostis ipse atrocitate spectaculi.
Non tam delusi se vinci,
Quàm pro se victo talem mactare victimam.
Exardesceret magis voluisti in ara cinere,
Quàm in campi pulvere.
Cùm vicisses hostes, vincere voluisti naturam.

S A M S O N.
CAPUT XCVIII.

283. SAmson ex ore interfecti leonis mel legit. Lemmatis loco ænigma ab ipso propositum subjunges. DE FORTI DULCEDO, seu, ut codices Græci legunt, *De tristi dulcedo.* Ita enimrum è tentationibus & laboribus, seu totidem superatis validissimis leonibus, suavissimos consolationum ac præmiorum favos colligimus. Certè *Christus*, asserente Tertulliano, *favos post fella gustavit.* S. Paulus gaudet se liberatum *de ore leonis*, id est, Neronis. Ita omninò etiam SS. Martyres debuerunt *sugere mel de petrâ, oleumque de saxo durissimo.* Unde S. Ambrosius monet, amara dulcibus longè esse præferenda. *Ipsa*, inquit, *corpora, dulcibus frequenter inflantur, & melle jecur tenditur: idem tamen esca amaritudine temperatur. Ideò non mediocris, sed laudata quæstio: De manducante exivit esca, & de forti dulcedo.* S.P. Augustinus hanc ipsam Samsonis iconem de Christo intelligit, *De mortui leonis ore*, inquit, *id est, de Christi morte, qui accubans dormivit ut leo, apum, id est, Christianorum processit examen.* Et S.Paulinus. *Christus ipse nobis est leo, in cujus mortui ore cibum mellis invenimus. Quid enim dulcius Dei verbo? Et quid fortius Dei dexterâ? aut in cujus mortui ore favus & apes, nisi in cujus verbo salutis nostra bonum & congregatio gentium.*

Calamitates. | 2.Timoth. 4.17. | Sap 3.15. | S. Ambr. l. de Elia c. 11. | S. Aug. serm. 107. de Tempor. | S. Paulin. Ep 4. Christus mortuus.

284. Samson maxillâ asini interficit mille Philistæos; cum lemmate. NON TELO, SED MAXILLA. Hinc disces, hostes nostros nequaquam armis, sed patientiâ ulciscendos esse; asinus enim patientiæ hieroglyphicon habetur. S. Ambrosius maxillæ nomine patientiam, ceu malorum omnium victricem, intelligens, *Invictus Samson*, inquit, *atq; ita insuperabilis, ut in maxilla asini viros mille perculteret, Ita plenus gratia cælestis, ut etiam aquam in maxilla asini sitiens reperiret, sive ad hoc miraculum conferas, sive ad mirationem veritatis, quod in populi foret humilitate gentilis & requies & triumphus, juxta quod scriptum est. Qui te percusserit in maxillam, prabe ei & alteram. Per hanc enim injuriarum patientiam de quibusdam stimulis iracundiæ triumphamus, ut morte obitâ resurrectionis requiem consequamur.* Providè monet Christus. *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* S Gregorius illud Salomonis interpretatus *Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium*, ait, *Minor est ergo victoria urbes expugnare, quia extra sunt, qui vincuntur. Maius autem est, quod per patientiam vincitur, quia ipse à se animus superatur, & semetipsum sibimet subjicit, quando cum patientia* nus hu-

Patientia. | S. Ambr. l. 2. de Spir. S. in proœmio. | Luc 21.19. | S Gregor. Homil 35. in Evang.

Digitized by Google

Idem l. 5. moral. c. 13.

in humilitate tolerantia sternit. Et alibi. *Qui igitur patientiam tenet, animam possidet, quia inde contra adversa omnia fortis efficitur.*

Iud. 15. 19. Oratio.

285. Samsoni sitienti ex molari asininæ mandibulæ dente fons aquæ scaturit: Lemma. EX ASINO PEGASUS. Samsone enim Deum deprecante, *Aperuit Dominus molarem dentem in maxilla asini, & egressæ sunt ex eo aquæ.* Hinc ingentes orationis vires conjicias; quæ res, quamlibet paradoxas, à misericordissimo Deo extorquere novit. S. Ephræm, *Tantæ*, inquit, *erat Samson sanctimoniæ, ut etiam quandoq; sitiente eo, & in inopia aquæ orante ex arrepta mandibula asini emortuâ aquæ scaturirent.* Porrò S. Clemens Alexandrinus maxillæ asininæ nomine homines carnales & libidinosos intelligit, qui orationis aut gratiæ Divinæ virtute in uberrimos lachrymarum & pœnitentiæ fontes resolvuntur. *Oratio*, Magno Augustino teste, *refectio est jejuniorum, duritiam cordis emollit, austeritatem temperat, jejunium dulcificat. Sicut enim sine potu non est plena refectio, sic & jejunium sine refectione orationis non potest animam perfectè nutrire.*

S. Ephræm. to. 1. pag. 218.
S. Clem. Alex. l. 2. Pædag. cap. 1.
S. Aug. in sermon.

Ps. 106. 16. Resurrectio Christi.
S. Greg. ho. 21. in Evag.

286. Samson, in urbe Gaza clausus, portas urbis cum postibus & seris apprehensas, humerisque impositas aufert. Lemma. NIL OBSTAT VIRTUTI. Christi resurgentis hic typus est. *Qui contrivit portas æreas*; lapidem nimirum sepulchri amovit, portas mortis & gehennæ perfregit, indeque Patriarchas & Prophetas cum triumpho liberavit. S. Greg. Papa, *Quem*, inquit *nisi Redemptorem Samson ille significat? Quid Gaza civitas, nisi infernum designat? Quid per Philistæos, nisi Judæorum perfidia designatur? qui cùm mortuum Dominum viderent, ejusque corpus in sepulchro jam positum, custodes illicò deputaverunt, & eum, qui author vitæ claruerat, in inferni claustris retentum, quasi Samsonem in Gaza, se deprehendisse lætati sunt. Samson verò mediâ nocte non solùm exiit, sed etiam portas tulit; quia videlicet Redemptor noster ante lucem resurgens, non solùm liber de inferno exiit, sed & ipsa etiam inferni claustra destruxit.* Eâdem icone S. Ecclesia significatur, quæ Tartari portas effringit, superatque. Dilucidè Christus. *Portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* S. Chrysost. *Quid Ecclesiâ Dei potentius esse potest? Mœnia barbari destruunt, Ecclesiam verò ne dæmones quidem superant. Cùm oppugnatur, vincit; cùm appetitur insidiis, superat.*

S. Ecclesia.
Matt. 16. 18.
S. Chrysost. in Orat. de non contemnenda Ecclesia.

Mulier mala quid?
S. Ephræm. to. 1. adversus mulieres.

287. Samson amore Dalilæ captus, capitur ab hostibus, & excæcatur. Lemma. NOTUM QUID FÆMINA POSSIT. S. Ephræm complura mulieris mala epitheta cogit, quæ suprà de Sisara n. 274. recensuimus, eaque ita prosequitur. *Quid est mulier? amor flagitiosus, bestia impotens, incontinentissimus impetus, effrænatum os rerum arcanarum, triumphus tenebrarum, dux delictorum, oblectamentorum magistra, insatiabilis concupiscentia, nequitiæ & æterni supplicii conciliatrix. Quid mulier? prudentia terrena, viri socordia, concumbens incontinentia, excitata cura, vipera vestita pugna voluntaria, quotidiana calamitas, procella domus, viri naufragium, immanis bellua, adulterorum diversorium, arma diaboli, expetita rabies, exornata mors, ut non immeritò dictum sit à Sapiente. Brevis omnis malitia super malitiam mulieris.* Et S. Hieron. *Samson*; inquit, *leone fortior, & saxo durior, qui & unus & nudus mille persecutus est armatos, in Dalilæ mollescit amplexibus.* S. Ambrosius. *Samson validus & fortis, leonem suffocavit, sed amorem suum suffocare non potuit. Vincula solvit hostium, sed suarum non solvit nexus cupiditatum. Messes incendit alienas, & unius ipse mulieris accensus igniculo, messem suæ virtutis amisit.* Cæterùm justa congruaque pœna adversus Samsonem erat oculorum privatio, quippe quibus lascivè aspexerat Dalilam. *Visu* inquit S. Hieronymus, *quia malè fuerant abusi Samson & Sedecias, privantur.* Et S. Gregorius. *Plerumque prius oculus contemplationis amittitur, & post, per carnis desideria, hujus mundi laboribus animus subjugatur, &c.* De Samsone canit D. Emmanuel Thesaurus.

Libido.
S. Hier. Ep. 22. ad Eustach.
S. Ambr. Apol. 2. David. c. 3.
Oculus.
S. Hiero. in Ezech. 1. 8.
S. Greg. l. 1. moral. c. 13.

Adeste juvenes, quibus robur & cupido,
Do vobis utriusque ideam Samsonem.
Alcidis coætaneum. Alcidi similem robusto & forti.
Mox cupidinis mancipiū cupidini simile cæco & nudo.
Odia Philistæorum ab amoribus Philistæarum incipit.
Ut Marti facem subjiceret cupido.
Meretriculæ illaqueatus amplexibus,
Philisthinis destinatur ad prædam.
Sagacissimus quæsitor est fæmina.
Blandè torquendo verum extorquet, tergiversari
Difficile est; cùm apparitor cupido faces admovet,
Qui leones superaverat, à lupa sternitur.

Minimorum cura
Peccata venialia
S. Chrysost. hom. 87. in Matth.

288. Samson amissis crinibus, miseram roboris sui jacturam facit Lemma. SIC VIRES E MINIMIS PENDENT. Hinc disces virtutum ac perfectionis nervum è rerum minimarum curâ plurimùm pendere: à minimis enim pendent maxima. Disertè S. Chrysostomus. *Mirabile quiddam & inauditum dicere audeo: solet mihi nonnunquam non tanto studio magna videri peccata esse evitanda, quanto parva & vilia: illa enim ut aversemur, ipsa peccati natura efficit: hæc autem hâc ipsa re, quia parva sunt, desides reddunt; & dum contemnuntur, non potest ad expulsionem eorum animus generosè insurgere: unde citò ex parvis maxima fiunt negligentiâ nostrâ.* Et S. Bernardus. *A minimis incipiunt, qui in maxima prolabuntur. Verissima est sententia. Nemo repentè fit summus.*

S. Bern. de Ord. vit. & mor. instit.

Meditatio.
Hier. 12.
Peccatū mortale.

289. Capto, & in potestatem redacto Samsone, prima Philistæorum cura fuit, ut ipsi oculos eruerent. Lemma. NIHIL SINE OCULIS VIRES. Princeps causa malorum in hoc mundo omnium est defectus meditationis, teste Prophetâ. *Desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est, qui recogitet corde.* Quis enim auderet peccatum aliquod lethale committere, si seriò secum cogitaret, pro hoc Deum suffixum esse infami ligno? tantamque esse cujusvis sceleris deformitatem atque malitiam, ut ad illud ex rigore justitiæ abolendum, necesse fuerit, Dei filium assumere carnem, tantam inquam, ut eorum quodvis post momentaneam hanc vitam sempiternis inferorum cruciatibus vindicet, mereaturq; audire tremendum illud, *Discedite à me maledicti in ignem æternum.* Unde dæmō, Philisthæus ille vaferrimus, id unum maximè agit, ut meditationis oculos nobis eruat, efficiatq; *Ut videntes non videant, & audientes non audiant, neq; intelligant.* De hac S. Bern. *Meditatio docet, quid desit; oratio, ne desit obtinet. Illa viam ostendit, ista deducit. Meditatione agnoscimus imminentia nobis pericula, oratione evadimus.* Et Gerson. *Meditatio*, inquit, *soror est lectionis, nutrix orationis, directrix operis, omniumq; pariter perfectio & consummatrix existens.* Eidem oculo etiam scientiam, sapientiam, intentionem &c. comparare licet.

Matth. 25.
Iudic. 16.
Matth. 13.
S. Bern. ser. 1. de S. Andr.
Scientia.
Intentio.

Christus crucifixus
S. Aug. serm. 107. de temp.

290. Samson, oculis orbatus, & ludibrio à Philisthæis expositus, subductis manu utraque columnis unâ se & spectatores ruinâ involvit. Lemma, VEL IN IPSA MORTE TIMENDUS. Christi hic typus est, qui manibus ad duas extremas Crucis partes extensis, hostes omnes, ipsumque adeò Tartarum collisit & oppressit; *Sicque*, ut S. Augustinus loquitur, *interemptores suos interemptus oppressit, & illius passio, interfectio facta est persequentium.* Et

Sanctus

Digitized by Google

S. Paul. ep. 4.

Sanctus Paulinus. *In Christi passione Zabuli domus cecidit, & regnum mortis solutum est. Itaque mortem ipsam moriendo destruxit, solvens inimicitias in carne sua.* De hoc Samsonis facto canit P. Jo. Bapt. Masculus.

Amplexus es moriens columnas duas,
Ut poneres fortitudini metas.
Hoc major visus es Alcide,
Quod ulis ejus transiliêre columnas, at nemo tuas:
Quia nullus te aquavit heroum.

Vindicta.

Iud. 16. 18.

S. Aug. serm. 28 ex mod. 80 i supple.

291. Eidem symbolo subscribes. MALE MIHI, MODO MALE ALIIS. Hæc nimirùm iterata ac solennis vindictæ gnoma est, cui alienum exitium, etiam cum proprio detrimento suave accidit. Samsonis votum erat. *Ulciscar me de hostibus meis, & moriatur anima mea cum Philisthiim.* S. P. Augustinus. *Omnis homo, qui vult de inimico suo vindictam, provocat in se vindictam Dei.* In rem præseotem D. Emmanuel Thesaurus.

Rediit tandem ad Samsonem virtus, cùm Samson ad Numen,
In Veneris templo Cyclopem ludere jussus, nec larvâ egens,
Labefactis columnis templum impellit,
Et spectaculum peremit spectatores.
Sic sua inter trophæa moritur Samson
Odiis felicior, quàm amoribus.

SAMUEL. *Cap.* XCIX.

Canis. l. 1. Marc. 11.

Puer virtuti studens.

Thren. 3. 27

S. Ambr. in Psal. 118.

Hugo de Vict. l. de claustro animæ.

292. SAmuel puer à teneris Deo in tabernaculo servit: Lemma. MAJOR EST RECENTIS GRATIA FLORIS. Sic beata Virgo trimula luit Deo in templo præsentata, uti è Sanctorum Patrum mente colligit Canisius. SS. Maurus & Placidus, aliique Senatorum & Priocipum filii à parentibus traditi sunt S. Benedicto, in pietate & timore divino educandi. S. Joannes Baptista, vix bimulus, in eremum discessit, vestitus cilicio; & locustis victitans: itaque meruit Christi paranymphus & Martyr creari. In S. Pachomii monasterio, ut vitæ Patrum testantur, alebantur pueri adeò simplices, ut ne quidem suam dextram, vel sinistram nôssent. Verissimè dixit Propheta. *Bonum est viro, cùm portaverit jugum ab adolescentia sua* S. Ambrosius. *Qui à juventute jugum portaverit; & habenis maturi moderaminis, teneriora volens, colla subdiderit; sedebit singulariter remotus à strepitu interpellantium permotionum, & quietus silebit: cui necesse jam non est jurgari cum corpore, decertare cum variis cupiditatibus.* Pulchrè in hanc rem meus Hugo Victorinus *In illa ætate*, inquit, *crines flavescunt, caro nitescit eburnea, oculorum gemmis facies rosea decoratur; valetudo corporis vires subministrat, & ætas juvenilis longioris vitæ spatium repromittit: quando viget ratio, vigent etiam corporis sensus, visus acutior, auditus promptior, incessus rectior, vultus jucundior: qui in hac ætate se domant; & Deo sociant; premium Joannis Baptistæ expectant. Tales enim offerunt hostiam viventem, Deo placentem, & immaculatam, non aure, non oculo, non pede, non lingua carentem.*

HELI. *Caput* C.

1. Reg. 2. 17.

Educatio Parentes.

Prov. 23. 13.

S. Greg. p. 3. Pastor c. 6. S. Hier l. 1. cont. Iovin. S. Aug. l. 4. Civit. Eucherius.

S. Chrysost. hom. 9 in 2. Tim. 3.

293. HEli sacerdos, erga liberos indulgentior, è sellâ cadit, frangit occiput suum, qui filiorum cervices frangere neglexerat. Lemma. FORTIUS UTERE LORIS. Graviter Heli peccavit, quod in filios admodùm parcè ac leniter animadverteret: quia, quod sacra pagina testatur, *Erat peccatum puerorum grande nimis coram Domino.* Debebat enim filios suos degeneres. Chrysostomo asserente, verberibus afficere, & è Theodoreti sententiâ, si se non emendarent, à sacrificiis amovere & sacerdotio privare. Vulgare est illud Poëtæ.

Blanda patrum segnes facit indulgentia natos.

Saloberrimum Sapientis monitum. *Noli subtrahere à puero disciplinam: si enim percusseris eum virgâ, non morietur. Tu virgâ percuties eum; & animam ejus de inferno liberabis.* Unde Heli ob nimiam in filios indulgentiam non tantùm vitam, sed insuper è SS. Gregorii, Bedæ, Hieronymi, Chrysostomi, Damiani & Magni Augustini sententia, æternam salutem perdidit. *Heli sacerdos* inquit Eucherius, *pro filiorum iniquitate damnatus est, quod eos peccantes minus severa animadversione plectebat. Equidem coercuit, equidem corripuit, sed lenitate & mansuetudine patris, non severitate & authoritate Pontificis.* Inde ad animarum Pastores digressus, ait, *Quâ sententiâ discant sacerdotes, quomodo filiorum etiam propter scelera puniantur quique: & quamvis sancti sint, culpa tamen subditorum eisdem, si non coërceant, imputetur.* Audi Chrysostomum. *Heli propter filios periit: illos quippe cum acrius coërcere debuisset, verbis tantùm lenibus monuit dicendo*, nolite filii mei: non est enim bona fama, quam audio. *Neque enim ideò quod malos haberet filios puniebatur; sed quia ultra debitum increpationi pepercerat, ut, cùm Dei leges violarentur, severius in illis ultus non est.*

DAGON. *Cap.* CI.

Virtus non cōpatitur vitium.

S. Chrysost. citatus à Glossa in Exod. 23. 23.

Eucharistia liberat energumenos.

Cass. Collat. 7. 30.

Hostia miraculosa Augustæ Vindel.

294. DAgon, Philistinorum idolum, ad præsentiam Divinæ Arcæ corruit. Lemma. NEC IN UNA SEDE MORANTUR. Nulla adeò virtutis & vitii, Dei & diaboli in eodem hominis templo est combinatio. S. Chrysostomus. *Non possunt virtutes cum vitiis morari, sed cùm à virtutibus vitia fuerint superata, locum, quem concupiscentia spiritus possidebat: charitas obtinebit: quem tristitia mortem operans occupaverat; salutaris & plena gaudio lætitia possidebit: quem acedia vastavit, excolet fortitudo; quem superbia conculcabat, humilitas honestabit; singulis vitiis expulsis, eorum loca virtutes contrariæ possidebunt.* Rursum Arca SS. Eucharistiam repræsentat, quæ ab energumenis expellit dæmones. Cassianus. *Communionem*, inquit, *eis sacrosanctam à senioribus nostris nunquam meminimus interdictam: quinimò si possibile esset, etiam quotidie eis impertiri eam debere censebant: ut, quæ ab homine percepta, eum, qui in membris ejus insidet, spiritum, seu in ipsis latitare cognoscitur, velut quoddam exurens fugat incendium.* Certè Thaumaturgus Eucharisticus, sub rubeâ carnis specie ad S. Crucem Augustæ, non sine maximo Germaniæ cultu asservari solitus, vim illam in energumenis liberandis efficacissimam exercet, uti testatur P. Octavianus Lader & Anastasius Vocbetius, insignis illius Ecclesiæ Canonici Regulares.

SAUL. *Cap.* CII.

Nobilitas

295. SAul, quærens asinas in regem tingitur. Lemma. AB ASINIS AD EQUOS. Hinc vide, quàm vilem originem omnis nobilitas trahat; cùm Saul ex agasone, & David ex opilione Reges creentur. Unde S. Chrysostomus: *Tu*, inquit, *qui magna de nobilitate majorum jactas, illorum proavos*

atque atavos tuos progrediaris, invenies multos è genere tuo agasones forsan, aut caupones fuisse. Ex eodem Emblemate discas velim, nullam, nisi à Deo dignitatem esse. *Dominus enim pauperem facit & ditat, humiliat & sublevat, suscitat de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem, ut sedeat cum principibus terræ, & solium gloriæ teneat.* Pulchrè S. P. Augustinus, *Nonetribuamus dandi regni atque imperii potestatem nisi Deo vero, qui dat felicitatem in regno cœlorum solis piis, regnum verò terrenum & piis & impiis, sicut ei placet, cui nihil injustè placet.* Et Paulò post. *Qui dedit Mario, ipse & Cæsari; qui Augusto, ipse & Neroni; qui Vespasiano, vel patri vel filio, suavissimis Imperatoribus, ipse & Domitiano crudelissimo, & ne per singulos ire necesse sit, qui Constantino Christiano, ipse Apostatæ Juliano.*

Dignitas omnis à Deo.
1 Reg. 2. 7.
S. Aug. l. 5. de Civitat. c. 21.

296. Saul inter Prophetas subitò in Prophetam evadit. Lemma. QUALIS SOCIETAS, TALES ET SOCII. Idipsum ratione non absimili de S. Paulo dixêre nascentis Ecclesiæ Christiani. *Nunquid Saulus inter Apostolos?* quod olim de Saule Rege impio Judæi, *Nam & Saul inter Prophetas?* Unde etiam S. Gregorius de Paulo exclamat, *Nunquid ille Jesum prædicat, qui Jesum prosequebatur?* Inde discas, quantum utilitatis nobis accrescat è bonorum societate. Rectè statuunt Sacri Canones. *Talis quisque præsumitur, quales sunt ii, quorum societate quis utitur.* Seneca, *Nulla res,* inquit, *magis animos honestos, & in pravum inclinabiles revocat ad rectum, quàm bonorum virorum conversatio. Paulatim enim descendit in pectora, & vim præceptorum obtinet, frequenter aspici, frequenter audiri.*

Societas.
S. Paulus.
1. Reg. 19. 24.
Sen. ep. 11.

297. Saul, Amalecitas funditùs delere jussus, parcit Regi, & opimis gregibus; pervicaci misericordiâ, & avaritiâ clemente, servans in suum exitium, quod perdere in Dei honorem debuit. Lemma è S. Pagina desumptum. MELIOR EST OBEDIENTIA, QUAM VICTIMÆ. Habebat quidem Saul hunc improbitatis suæ titulum, opimiorem Dei cultum, & pinguiores in sacrificia victimas, donariaque tabernaculi, captivos principes, aurum, ac vestes. At inobedientiam exprobrans Propheta, ait, *Nunquid vult Dominus holocausta & victimas, & non potius ut obediatur voci Domini: Melior est enim obedientia quàm victimæ. Quia,* inquit S. Gregorius, *per victimas aliena caro, per obedientiam propria voluntas mactatur.* Et Salomon. *Vir obediens loquetur victorias,* & triumphos canit de hostibus victis. Vincit Saul, dum jussus pugnat; victus est, dum injussus, imò contra jussum, parcit. S. P. Augustinus. *Soli Saul misereri visus est, quando pepercit Regi, quem Deus præcepit occidi. Sed merito inobediens misericordia, vel misereri inobedientia reprobata atque damnata est; ut caveat homo, ne ab illo misericordiam mereatur homo, contra ejus sententiam, à quo factus est homo.*

1. Reg. 15.
Obedientia.
S. Greg. in hunc loc.
Prov. 21. 28.
S. Aug. l. 2. de anima & eius orig. c. 11.

298. Saul, à Philistæorum exercitu cæsus ac profligatus, cùm è fuga sibi consuleret, nec tamen hostium insequentium arma satis evitare posset, se ipsum interficere statuit; dumque vaginâ gladium pronus in medium defigit corpus. Lemma. FUROR EST, NE MORIARE, MORI. Verbis è Martiale desumptis.

Mart. l. 2. Epigr.
Mortem sibi ipsi inferre.

Hostem cùm fugeret, se Faunius ipse peremit.
Hic rogo, non furor est, ne moriare, mori?

Graviter deliquit Saul, dum violentas manus sibi ipsi inferendo, animam sepelivit in Tartaro priusquam tumulum corpus in terris acciperet. *Sola enim Deus vitæ & necis potestatem habet.* Idipsum agnovit Tullius. *Vetat,* inquit, *dominans ille nobis Deus, injussu hinc nos suo demigrare.* Et Seneca. *Vir fortis & sapiens non fugere debet è vita, sed exire.* Et Curtius. *Fortium virorum est, magis mortem contemnere, quàm odisse vitam.* Denique Plato censet, majori supplicio afficiendum desertorem vitæ, quàm desertorem militiæ.

Sen. ep. 16.
Cic. Tusc. 6.
Senec. ep. 14.
Curt. l. 5.
Plat. in Phædone.

DAVID.

Cap. CIII.

299. David, puer pastoritius, leonem & ursum interficit. Lemma. AB HIS RUDIMENTIS. Hominis indoles plerumque in ipsa juventute se prodit, & futuram vivendi rationem conjecturis minimè obscuris prænuntiat. Salomonis sapientia in ipsis penè incunabulis dignosci potuit, unde de se ipso fatetur, *Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam.* Sanctam & gravem Tobiæ senectutem ex pueritia ominari licebat, nam, *cùm esset junior omnibus, nihil tamen puerile gessit in opere.* Christus gravissimis olim laboribus & ærumnis fatigandus, de se ipso Psaltis ore testatur, *In laboribus à juventute mea.* Sanctus Malachias Hiberniæ Episcopus, ut in ejus vita scribit Sanctus Bernardus, *Agebat senem moribus, annis puer, expers lasciviæ puerilis,* unumque de illo subjungit, *quod non modo bene, sed & magna cujusdam spei insigne in puero dedisse indicat. Cùm enim excitus opinione magistri cujusdam, ad eum litterarum discendarum causa venisset, eumque fabulâ ludentem, & sulcos, nescio quos, in pariete facientem vidisset, eo solo visu offensus puer serius, quod levitatem redoleret, resiluit ab eo.* Aureum est dogma S. P. Augustini. *Sit senectus vestra puerilis, sit pueritia senilis, id est ut nec sapientia vestra sit cum superbia, nec humilitas sine sapientia.* De Hercule, magno illo hominum prodigio restantur Poëtæ quod etiamnum in cunis vagiens geminos à Junone immissos serpentes suffocârit, manifesto roboris futuri argumento. Verè adeò canit Poëta.

Pueritia senilis.
Juventus.
Sap. 8. 19.
Tob. 1. 4.
Psal. 87. 16.
S. Bern. in vita.
S. Aug. in Psal. 112.

Urit maturè, quod vult urtica manere,
Et rosa maturè se probat esse rosam.

300. David fundâ & lapide Goliathum, gigantem illum immanem, turrimque carneam, sternit. Lemma. NON MOLE, SED VIRTUTE. Nunquam enim, tametsi inermis, hosti tuo armato succumbes, si virtute & auxilio Divinonitaris. Sanctus Chrysostomus, *David,* inquit, *dixit ad Goliathum tu venis ad me, fidens in gladio, ego in Deo; tu terrenis dimicas, ego cœlestibus pugno; tu in lancea, ego in fide; tu in clypeo, ego in pace, tu venis ad me in armorum virtute, ego in potentissimo genitore. In te tua arma vertentur, in te tuus gladius exeretur. Dei est enim hæc pugna, Dieris & ipsa victoria.* Porrò Davidis etiamnum adolescentuli, nomine humilitatem intelligere licet, quæ tumentem generis humani superbiam longè superat. Sanctus Augustinus in tem præsentem opportunè, *Quod,* ait, *David prostravit Goliaht, Christus est, qui occidit diabolum. Quid est autem Christus, qui diabolum occidit? Humilitas occidit superbiam.* Et paulò post. *Ne dedignaretur homo imitari hominem humilem, Deus factus est humilis: ut vel sic superbia generis humani non dedignaretur sequi vestigia Dei.*

Auxilium Dei.
S. Chrysost. ho. de David & Goliath.
Humilitas.
S. Aug. in Psal. 33. Conc. 1.

301. David, canens citharâ, spiritum malum à

Musica. Saule depellit. Lemma. NERVUS INEST NERVIS. Musica enim ad mitigandas pravas animi passiones & angores, quibus Saul infestabatur, plurimùm valet. (Cassiod. l. 2. Var. c. 40.) Cassiodorus, *Musica*, inquit, *tristitiam noxiam jucundat, tumidos furores attenuat; cruentam sævitiam efficit blandam, excitat ignaviam, soporantemque languorem; vigilantibus reddit saluberrimam quietem, sanat mentis tædium, bonis cogitationibus semper adversum.* Asclepiades medicus omnes passiones morbosque animi musicâ lenire ac sedare consuevit. Græcorum civitates, ait Martianus Capella, sanxerunt, ut animorum corporumque morbi ad lyræ modulos curarentur. Hâc de causa in officio Divino utitur Sancta Ecclesia (Psalmodia.) cantu & musicâ ut fideles excitet ad devotionem, alacritatem, lætitiam, quibus Deo serviant, diabolo resistant, & ad omne opus virtutibus alacres prôcedant. Id in se expertus Sanctus Augustinus; ait, (S. Aug. l. 9. Conf. c. 6.) *Quantum flevi in hymnis & canticis tuis, suave sonantis Ecclesiæ tuæ vocibus commotus acriter, Voces illæ influebant auribus meis; & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea æstuabat inde affectus pietatis, & currebant lachrymæ, & bene mihi erat cum eis.* Sanctus Basilius, (S. Basil. in Proœmio Psalmorū.) *Psalmus*, inquit, *est profligando dæmoni ac depellendo quoddam amuletum; angelicæ tutelæ conciliator, scutum securitatis inter timores nocturnos, &c.*

302. David, vitæ & incolumitati suæ consulturus, stultitiam simulat. Lemma. SAPIENS STULTITIA. (Auson. l. 2.) Catonis consilium est.

Stultitia sanctorum.

Insipiens esto, cùm tempus postulat aut res,
Stultitiam simulare loco prudentia summa est.

Mundi sapientia. Porrò locum stultitiæ simulandæ opportunissimum censuêre Sancti Patres hunc mundum, in quo tantò sapientiorem te Deo probabis, quò mundo fueris visus stultior: Sancti Ignatii Loyolæ gnoma erat; (1. Cor. 3. 18.) *Sis mundo insipiens, ut sapias Deo.* Quin, ipsamet Sacra Pagina ait, *Si quis videtur inter vos sapiens esse in hoc sæculo, stultus fiat, ut sit sapiens.* Sic Sanctus Simeon, cognomento salus, id est, stultus; sic sanctus Franciscus, qui se mundi fatuellum appellabat; multique alii sancti stultos se simulârunt, cùm ad conservandam insignem humilitatem, tum ut docerent, omnem mundi sapientiam & honorem merissimam esse stultitiam. Sanctus Basilius interrogans: (S. Basil. in Regul. brevior. inter rog. 274.) *Quomodo efficitur aliquis stultus in hoc sæculo?* respondet, *si formidaverit judicium Domini, dicentis, væ qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes; & illum fuerit imitatus, qui dixit, ut jumentum factus sum apud te, atq; abjectâ omni cassâ opinione prudentiæ suæ, de iis quæ cogitaverit, nihil antea tanquam rectum approbaverit, imò ne initio quidem quidquam prorsùs cogitaverit, priusquàm ab ipso Domini mandato scire didicerit, quid placeat Deo, sive in opere, sive in verbo, sive in cogitatione.*

303. Arctum adeò erat inter Jonatham & Davidem fœdus, ut Sacra pagina testetur, (1. Reg. 18. 1.) *Anima Jonathæ conglutinata est animæ David, & dilexit eum Jonathas quasi animam suam.* Lemma. ALTER IN ALTERO. (Amantiū anima una.) Nam ut ait Sanctus Augustinus. *Anima plus est ubi amat, quàm ubi animat.* Adeoque amantes unam eandemque videntur habere voluntatem & animam. Unde in Regula sua præcipit Magnus Augustinus. *Sit vobis anima una & cor unum in Deo.* Expertus id in amico suo idem Augustinus, (S. Aug. in Reg. c. 1. Idem lib. 4. Confess. c. 6.) *Mirabar*, inquit, *cæteros mortales vivere, quia ille, quem quasi non moriturum dilexeram, mortuus erat; & me magis, quia ille alter eram, vivere illo mortuo mirabar. Benè quidam dixit de amico suo, dimidium animæ meæ. Nam ego sensi animam meam, & animam illius unam fuisse animam in duobus corporibus, & ideò mihi horrori erat vita, quia nolebam dimidius vivere, & ideò fortè mori metuebam, ne totus ille moreretur, quem multùm amaveram.* Tales quoque fuerunt SS. Basilius & Gregorius Nazianzenus; audi ipsummet Nazianzenum in funere Sancti Basilii. (S. Gregor. Nazianz. Orat. 20. in funere S. Basilii.) *Una utrique anima videbatur, duo corpora ferens, quod si minor fides iis habenda est, qui omnia in omnibus posita esse dicunt; at nobis certè credendum est, quod uterque in altero, & apud alterum positi eramus.* Hanc animarum unionem Deus ita tatam habet, ut eam singulis Christianis unicè commendet, præcipiatque; (Matth. 22. 39.) *Diliges proximum tuum sicut teipsum. Ea enim est regula dilectionis*, inquit S. P. Augustinus, (S. Aug. de vera relig. c. 46.) *ut quæ homo vult sibi bona provenire, & proximo velit, & quæ sibi accidere mala non vult, & illi nolit.*

304. David Sauli, hosti suo capitali, clamotam (Vindicta.) chlamydis abscindit, hastâ insuper & scypho in omissæ ultionis signum subducto. Lemmatis loco (Injuriarum remissio.) hunc versum subjunges. FORTIOR EST QUI SE, QUAM QUI FORTISSIMA VINCIT MÆNIA. Unde gloriosior fuit hæc Davidis in hostem pietas, quàm insolens illa adversus Goliathum victoria. *Siquidem*, asserente Chrysostomo, (S. Chrysost. hom. 1. de David.) *hæc munificentior erat victoria, hæc magnificentiora spolia, hæc præda illustrior, hæc gloriosius trophæum.* In rem præsentem Seneca. (Senec. l. 1. de Clem. c. 5.) *Magni animi est proprium, placidum esse; tranquillum; & injurias atque offensiones semper despicere. Muliebre est, furere in ira; ferarum verò nec generosarum quidem, præmordere & urgere projectos, &c.* Unde S. Chrysostomus insignem de Davide Orationem scripsit, sub hoc titulo; *Quod David magnificentius trophæum erexerit, parcendo Sauli; quàm occidendo Goliam.*

305. David; amictus Ephod lineo, canit & (Stultitia. Sapiētia. Mundi contemptus.) saltat ante Divinam arcam, irridente Michole conjuge. Lemma. UT CÆLO SAPIAS, DESIPIAS MUNDO. Verè enim sicuti *Sapientia mundi stultitia est apud Deum*, ita vicissim sapientia rerum Divinarum stulta videtur mundo. Præclarè Sanctus Bernardus. (S. Bern Ep. 87. ad Ogerium.) *Ludam*, inquit, *ut illudar, bonus ludus, quo Michol irascitur, & Deus delectatur, bonus ludus, qui hominibus quidem ridiculum, sed Angelis pulcherrimum spectaculum præbet. Bonus inquam ludus, quo efficimur opprobrium abundantibus, & despectio superbis. Nam reverà quid aliud sæcularibus, quàm ludere videmur? cùm, quod ipsi appetunt in hoc sæculo; nos per contrarium fugimus; & quod ipsi fugiunt, nos appetimus.* Et paulò post. *Hoc ludo & nos interim ludamus ut illudamur, confundamur, humiliemur, donec veniat, qui potentes deponit & exaltat humiles; qui nos lætificet, glorificet, in æternum exaltet.* Unde non sine mysterio dicit Magnus Augustinus. (S. August. de Doct. Christ. cap. 14.) *Serpentis sapientiâ decepti sumus, Dei stultitiâ liberamur.*

306. Fortes Davidis in sacris Litteris pro selectis & strenuis militibus accipiuntur, quorum aliqui scribuntur, soli totum exercitum debellâsse, quidam octingentos, trecentos alii, unâ clade occidisse: alii item gigantes ac leones interfecisse. Lemma. QUALIS DUX, TALIS MILES. Vel, REGIS AD EXEMPLUM. Verbis è Claudiano mutuatis.

Claud de 4 Hon. Conf.

— Totus componitur orbis
Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus
Humanos edicta valent, quàm vita regentis.

Bellidux. Vell l. 2. hist. Prælatus. Parochus. S. Hieron. apud Heliod.

Sapienter Velleius, *Ipse Dux*, inquit, *primus faciat. Nam facere rectè cives suos princeps optimus faciendo docet; cùmque sit imperio maximus, exemplo major est.* Idipsum de Episcopis, cæterisque spiritualis vitæ ducibus pronuntians Sanctus Hieronymus, *Domus Episcopi*, inquit, *& conversatio, quasi in specula posita, magistra est publicæ disciplinæ: quidquid fecerit, id sibi faciendum putant omnes.* Ovidius.

Ovid ep. 6.

Mobile mutatur semper cum principe vulgus,
An nescis longas regibus esse manus?

Id ad Liviam.

Et alibi ad Liviam principem Romanam.

Imposuit te alto fortuna, locumque tenere
Jussit honoratum. Livia perfer onus.
Ad te oculos auresque trahis, tua facta notamus,
Nec vox missa potest principis ore tegi.
Alta mane, supraq; omnes exurge dolores,
Infragilemq; animum, quò potes usq; tene.
An melius per te virtutum exempla petemus,
Quàm si Romanæ principis edis opus.

Oblatio ex affectu habet suũ pretium. Eleemosyna. Marc. 12. 34.

307. David, aquam ex cisterna Bethlea per medios hostes sitienti sibi allatam, libavit Domino, non sine insignis abstinentiæ prodigio. Lemma. NON QUANTUM, SED EX QUANTO. Ecquis enim ambigat, illam sitientis Davidis oblationem, tametsi solâ constaret aquâ, meruit tamen apud Deum longè majoris extitisse, quàm pretiosissima aliorum dona. Deus quippe rerum oblatarum pretium non ex se ipsis, sed ex offerentis affectu metiri solet. Qui olim rem è superficie considerans, vidisset divites magna æris pondera in gazophylacium jactare, haud dubiè pronuntiasset, duos pauperculæ viduæ obulos illorum comparatione nihili æstimari; sed ipsum met Deum judicem audi æquissimum. *Amen dico vobis*, inquit, *quoniam vidua hæc pauper plus omnibus misit, qui miserunt in Gazophilazium.* Nam, interprete D. Thomâ, *Uberior est numerus è parvo, quàm thesaurus e maximo; quia non quantùm datur, sed quantùm resideat, expenditur. Non ergò quod fastidio expuas, sed quantùm devotione conferas, æstimandum est.* Appositè in rem nostram Venerabilis Beda. *Non substantiam offerentium, sed conscientiam pensat: nec perpendit QUANTUM in ejus sacrificio, SED EX QUANTO proferatur.* Victor Antiochenus, *Neque enim Deus*, inquit, *tam munerum magnitudinem considerat, quàm animi alacritatem & magnitudinem ponderat.*

D. Thom. lib. de Viduis. Beda in Marc. 12. Vict. Antioc. in Marc. 12.

308. David, Nathane arguente, mox peccatum suum agnoscit, & unicâ pœnitentis animi voculâ, *peccavi*, noxam suam gravissimam totam eluit; subjungente Prophetâ, *Dominus quoque transtulit peccatum tuum.* Lemma. CORDE, NON VOCE. David enim ex doloris vehementia in lachrymas adeò effusas prorupit, ut vocem interciperent, nec aliud effari posset, quàm paucula illa verba, *peccavi Domino.* Quod verò Saul & Judas, cùm illud ipsum *peccavi* pronuntiâssent, veniam non sint adepti, opportunè respondet S. P. Augustinus. *In simili voce, quam sensus humanus audiebat, dissimile pectus erat; quod Divinus oculus discernebat.* Et rursus. *Audi Davidem clamantem, & simul clama; audi gementem & congemisce; audi flentem, & collachrymare.* Adeoque seriam hominis pœnitentiam Deus non è multo verborum strepitu, sed è contrito corde metitur.

2. Reg. 12. 13. Pœnitentia vera. S. August. hom. 21. inter 50.

309. David Bethsabeam, Uriæ uxorem, è solario lavantem conspicatus, adulter evadit. Lemma. DUM VIDIT, PERIIT. Id nimirùm est, quod Magnus Augustinus ait, *Impudicus oculus impudici cordis est nuntius.* Impossibile enim est, lascivas cogitationes ab animo prohibere, nisi lascivos mulieris aspectus quàm longissimè arceas. S. Clemens Alexandrinus. *Lascivi autem aspectus*, inquit, *& versatilibus, & tanquam conniventibus oculis intueri, nihil est aliud, quàm oculis mœchari, cùm per eos cupiditas ineat prima pugnæ prœludia.* Quin & Cyrus apud Xenophontem. *Ignis*, ait, *tangentes urit, pulchri verò etiam eos, qui procul aspiciunt, incendunt, ut amore ardeant.* Sigillatim verò de Davide S. Crysostomus. *Aperit*, inquit, *in vano oculos, & suscepit ictum sagittæ: audiant curiosi, qui pulchritudines alienas considerant, &c.* Et S. Augustinus. *Sit casus majorum, tremor minorum, &c. boni viri audientes tam sancti viri* (Davidis) *ruinam, abstinent oculos, non eos defigunt in pulchritudine carnis alienæ. De longè vidit illam David, de qua captus: mulier longè, libido propè: nunquam tu fortior Davide, Salomone sapientior?*

S. August. in Reg. Oculus incautus. S. Clem. Alex. l. 3. Pædag. c. 11. Xenoph. l. 5. Pædia. S. Chrysost. in Psal. 50. S. Aug. hom. 21. inter 50.

310. Tres plagæ, belli, pestis & famis, ob numeratum superbè populum Davidi offeruntur. Lemma. HÆC TUMIDÆ SUNT PRÆMIA MENTIS. Solo enim superbiæ peccato Deum offendit David, uti locuplete testimonio tradit Magnus Augustinus. *Populo numerato*, inquit, *peccatum elationis ejus sic punire placuit Deo, ut eundem numerum minuerit morte multorum, cujus multitudine cor Regis fuerat superbia pertentatum. In quo occulto judicio Deus, apud quem non est iniquitas, & quos noverat indignos hâc vitâ, subtraxit huic vitæ; & in illo, qui de hominum copia se extulerat, tumorem animi humani, ejusdem copiæ diminutione sanavit.* Ita nimirùm Deus, superborum hostis & antagonista juratus, eorum domos, familias, opes, & prælia sternit, evertitque. Dilucidè Salomon. *Domum superborum demolietur Deus.* Celebre est illud Æsopi Mythologi, qui rogatus, *Quid faceret Deus?* respondit, *superbos humiliat, humiles exaltat.*

Superbia. S. Aug. lib. 22. contra Faust. c. 66. Prov. 15.

A B I G A I L.

Caput CIV.

311. Abigail, Nabalis uxor, hoc prudentior, quò maritus stultior, iratum Davidem suavibus verbis placat. Lemma è Salomone mutuatum. RESPONSIO MOLLIS FRANGIT IRAM. Nihil enim ad mitigandam hominis iram est fortius, quàm comitas & dulcedo sermonis. Unde Siracides. *Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos.* Cicero, *Difficilè*, inquit, *est dictu, quantoperè concilset animos hominum comitas affabilitasque sermonis.* Hinc Antalcidas rogatus, quo pacto quis maximè placere possit hominibus? respondit, *Si loquatur illis jucundissimè, præstet autem utilissima.* Valerius Maximus refert, plebem Romanam, adversus Senatores rebellem, suavissimus Valerii oratione sedatam esse. Item L. Antonium, tempore seditionis Marianæ, missos ad se obtruncandum milites suaviloquentiâ suâ ita obstupefecisse, ut strictos jam, & vibratos gladios cruore vacuos vaginis redderent. Pulchrè S. Gregorius Nazianzenus.

Prov. 15. 1. Ecc. 6. 5. Cic. de off. Sermonis suavitas. Val. Max. l. 8. c. 9. S. Greg. Nazianz. in Carm. adv. Iram.

Irâ

--- *Ira torridum jocis petat;*
A versus iram nam jocis nil fortius.
Quid rebus cunctis extat mitius? Deus,
Quis fervet ira? carnifex mortalium,
O ira! fervor, dæmonis domus horridi,
Manifesta vultus macula, turbo mentium,
Crapula, & asile, tartari ad lacus fereus,
Horrenda lego, multiplex labes mali.

S. Chrysost. hom. 3. de David & Saul. S. Chrysostomus. *Sicut si inflas in scintillam ignis, excitas incendium; si inspuis, extinguis; idem fit in inimicitia proximi: si inflatos ac vecordes ingeras sermones, excitas ignem; si mites ac moderatos, iram omnino extinxeris.*

JOAB.

Cap. CV.

312. Joab, Davidis Regis princeps militiæ, cùm Amasam, supremum Absalonis Belliducem, haberet obvium, simul osculum tulit illius fronti & pugionem infixit lateri. Lemma. VIDE CUI FIDAS. Joabo simillimus Judas Iscariotes proditor, amantissimum magistrum osculo perfidissimo salutavit, sicque omnium nostrûm vitam sicariis improbissimis necandam tradidit. Hæc de re Ovidius. Judas Iscar. Ovid. l. 1. de arte.

Tuta frequensque via est, per amici fallere nomen,
Tuta frequensque licet sit via, crimen habet.

Prov. 26. 18. Amicus falsus. De lethifera hac hominis fraudulenti amicitiâ pronuntiat Salomon, *Sicut noxius est, qui mittit sagittas & lances in mortem, ita vir qui fraudulenter nocet amico suo.* Ut adeò è Salomonis sententia longè magis noceat hostis occultus & in speciem blandos, quàm apertus. Unde Boëtius, *Nulla pestis est efficacior ad nocendum, quàm familiaris inimicus.* Et Seneca. *Nulla*, inquit, *sunt occultiores insidiæ, quàm hæ, quæ latent in simulatione officii: nam eum qui palam est adversarius, facilè vitare possis; & Trojanos equus ideò fefellit, quia formam misericordiæ mentitus est.* Boet. l. de consolat. Senec. l. de providen. 4. Vide proinde, cui fides, *Et*, quod Siracides monet, *consiliarius sit tibi unus de mille.* Theognis consilium est, *Tu*, inquit, *ne eum amicis omnibus communica, pauci sanè ex multis fidelem habent mentem.* Et Hesiodi apud Aristotelem. *Neque nulli sis amicus, neque multis.* Cæterùm Joabi nomine fallacem mundum intelligere licet, qui sub voluptatum foeminate extremam nostram perniciem machinatur. Eccles. 6. 6. Aristot. l. 4. ethic. c. 10. Mundus fallax.

ISBOSETHUS.

Cap. CVI.

313. Rege Isbosetho suaviter intra lectulum meridiante, inobservati sicarii penetrant in regiam, atque adeò in ipsum conclave Regis, adrepunt ad lectum, offendunt dormientem, mox confodiunt impotem sui, & obtruncant. Lemma: E LECTO AD LETHUM. Nempe Regis, Principis, aut Prælati est, vigilare: securis enim, se ipsum suosque omnes præsenti discrimini objiciet. Plautus. Plaut. in Mercat. Prælatus vigilans. Negligentia Regis.

--- *Vigilare decet hominem,*
Qui vult sua tempori conficere officia.
Nam qui dormiunt libenter, sine lucro, & cum malo
Quiescunt.

In rem præsentem Christus. *Cùm dormirent homines, venit inimicus &c.* Desidia enim magistratuum detrimentum est publicum. Nahum, *Dormitaverunt*, inquit, *pastores tui, Rex Assur. Sepelientur principes tui: latitavit populus tuus in montibus, & non est, qui congreget. Pessima est plaga tua.* Id est, ô Rex Ninives, somnolentia Ducum tuorum in causa fuit, cur à Chaldæis Ninive caperetur. Principes enim sepulti vinetiio fuerunt, & populus, quò se reciperet, non habebat. Isbosetho somnus suus capite stetit. Unde S. Hieronymus *Diabolus non potest oves decipere, nisi pastores antè consopierit.* Et Beda, *Imbecillis est dæmon, vigilantes non vincit, sed dormientes.* Et S. Chrysologus. *Maxima infirmitatis est, dormientibus irruisse.* Matth. 13. Nahum. 3. S. Hier. in Matth. 13. Beda in eundem loc. S. Chrysol. serm. 17.

ACHITOPHEL.

CAPUT CVII.

314. Achitophel, Davidi Regi ab arcanissimis consiliis, instar oraculi passim adorabatur; ubi verò Absalonem, degenerem tanti Regis filium, pessimis consiliis in patrem armavit, paulò post sua ipsius consilia primus luit, & infami laqueo sibimet vitam abrupit. Lemma. MALUM CONSILIUM CONSULTORI PESSIMUM. Luculentissimè Siracides. *Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur, & non agnoscet, unde adveniat illi.* Atque hoc sapienter & verè videtur dixisse Hesiodus, *Malum consilium rem pessimam esse consulenti*, fit enim Numinis permissu, (quod iterùm ac sæpiùs testata est experientia) ut mala consilia in auctoris perniciem vertant, & unde fraus profecta est, illuc cum damno revertatur; Cicero, *In suum*, inquit, *ipse mucronem incurrat, necesse est.* Et Livius. *Sentiebat Hannibal, suis se artibus peti.* S. Petrus Chrysologus. *Fremit dolositas, se deceptam, & in se fraus reversa collidit ur.* Herodes fridet, eadem ipsum in laqueum quem tetendit. Et Claudianus. Eccl. 27. 30. Consiliū malum. Fraus in auctorem recidit. Livius l. 2. Belli Punici. S. P. Chrysol. ser. 152. Claud. l. 1. in Eutrop.

Quàm benè dispositum terris, ut dignus iniqui
Fructus consilii, primis auctoribus instet.
Sic multos fluvio vates arente per annos,
Hospite qui caeso monuit placare tonantem,
Inventas primum Busiridis imbuit aras:
Et cecidit sævi, quo dixerat hostia sacri.
Sic opifex tauri, tormentorumque repertor
Qui funesta novo fabricaverat æra dolori,
Primus inexpertum, Siculo cogente Tyranno,
Sensit opus, docuitque suum mugire juvencum.

ABSALON.

Cap. CVIII.

315. Absalon, crinibus è quercu pendulus, epigraphen legendam offert. SUO SE LAQUEO INDUIT. Per crines enim, quibus tantoperè superbit Absalon, punitur & suspenditur. Ita nimirùm eam ipsam corporis partem experimur plerumque sceleram nostrorum vindicem, quâ adversus Deum abutimur. S. Chrysostomus. *Tunc videri poterat spectaculum admirabile. Mulo enim equitans, ex pilorum comâ à comâ arboris tenebatur, & coma tenebat comâ tyrannum, illue enim contundens, ubi diadema paternum gestare contendebat.* Appositè de Absalone suo degenere David, *Inlaqueo suo humiliabit eum, inclinabit se & cadet, cum dominatus* Superbia Talionis pœna. S. Chrysost. hom. in Ps.

natus fuerit pauperum. Et rursus. *In verticem ipsius iniquitas ejus descendet.* Nam quod Chrysostomus ait, *Capite tenebatur, quia genitoris caput auferre contendebat, & tanquam fructus pendebat ab arbore, qui natura agricolam volebat exscindere.*

S. Chrysost. loc. cit.

316. Absalon è conflictu in fugam effusus, sparsâque cæsarie è quernis ramis suspensus, randem tribus Joabi lanceis confoditur. Lemma. A TERGO VINDICTA. Hic mihi tu ultricem Dei manunt obstupescas velim, quæ supplicia delictis æqualia & pari omninò mensurâ infligere solet. Primò enim capillis Absalon usus est ad pompam & fastum, nunc verò tot capite gerit laqueos, quot capillos, quibus suspensus est. Secundò Ammonem fratrem temulentum, ferro trucidatum, è mensâ misit ad inferos; Nunc à Joabo consobrino eàdem viâ in idem barathrum missus est, quâ frater præcessit. Tertiò cor ejus tribus maximè vitiis occupabatur, ambitione, libidine, vindictâ. Eam ob causam jure nequissimo tribus jaculis confossus interiit. Quartò, decem patentis conjuges violavit, idcircò ipse à decem juvenibus, dum ad quercum pendulus palpitatet, fœdè vulneratus & occisus est. Quin etiam ipsa terra & cœlum adversus Absalonem conspirare, & tot illius flagitiaulcisci velle videri poterant: causam enim inquirens Chrysostomus, cur suspensus sit Absalon, respondet. *Poterat ergo videri Absalon suspensus in medio cæli & terræ. Cœlum enim non admittebat; si enim primum insurrectorem ejecit diabolum, quomodo ipsum insurrectorem secundum admisisset? Terra eum aversabatur, non ferens pollui passibus homicidæ. Si enim Dathan devoravit, qui contra Mosen erat locutus, & os suum aperuit adversus eum, quis os improbè aperuerat, quomodò potuisset ferre pedes currentes adversus genitorem?*

Talionis pœnam Deus infligere solet.

S. Chrysost. hom in Ps.

317. Absalon, suspendio solutus, in propinqui nemoris fossam abjicitur, ingenti lapidum acervo super eum ingesto. Lemma. INCIDIT IN FOVEAM, QUAM FECIT. Verbis è Psalte Regiomutuatis. Ea enim Nemesis Divinæ est providentia, ut perniciem, quam aliis struimus, ipsimet sustinere cogamur. Aristotele asserente, Rhadamanti pronuntiatum erat, *Justum est, ut quæ quis fecit injuste, eadem & patiatur.* Plutarchus Pausaniæ, Lacedæmonum Duci, hoc oraculum datum refert.

Psal 7.16. Talionis pœna. Arist 5 Eth. Plut. in Cimone.

Pœna luenda tibi est: affert injuria cladem.

Sic Maxentius pontem dissutilem super Tiberim insidiosè struens insequenti Constantino, ex eodem tit Tiberim pejectus, mersusque est; uti refert Eusebius.

Eusib l.9. hist.c.2.

SALOMON.
Cap. CIX.

318. Salomon, in dijudicandis litibus justissimus, duarum matrum controversiam de vivo & occiso infante sapientissimè diremit. Lemma. JUSTITIÆ SAPIENTIA COMES. Aristoteles, & cum eo Ethicorum omnium senatus, in Principe vel Prælato cunctas quidem virtutes, sed cum discrimine requirunt. Duplices, ajunt, virtutes sunt Principis; Majores & minores. Hæ ut stellæ; majores illæ ut sol & luna, luminaria magna, sidera regia. Ex majoribus primæ justitia & sapientia. Justitia, velut sol, regnum illuminat; sapientia ut luna ut tenebris moderatur. Nox merissima, ubi non imperant hæc astra. Scitè dixit, & verè, Augustus Imperator: *Pietate & justitiâ Principes Dii fiunt.* A Salomonis judicio non multùm absimilis Claudius Imperator; qui, Suetonio teste, causam utcunque nebulosam ante se agi audiit. Fœmina Romana non plebejæ fortis recusavit juvenem quemdam agnoscere filium, dubiâ utrimque argumentorum fide. Claudius explorando mulieris animo, cum ergò, inquit, non sit tuus filius, nube illi. Cohotruit mulier ad hoc subitum imperium; sicque ab hoc indicio deprehensum est esse filium, quem detrectavit accipere maritum. Illud sapientiæ & justitiæ connubium pulchrè innuens Magnus Augustinus. *Debemus,* inquit, *habere judicium & justitiam. Discernendo judicium habes, faciendo justitiam habes.*

Princeps. Prælatus. Sapientia & justitia

Suetonius. S. Aug. Psal 98.

319. Salomon præ divitiis & regnis sapientiam à Deo optat & accipit. Lemma. OMNIA SIMUL CUM EA. Consentaneè nimirùm ad illa ipsius Salomonis verba. *Venerunt autem mihi omnia pariter cum ea,* id est sapientiâ. Porrò Salomon, uti explicat P. Joannes Pineda, sapientiæ nomine nihil aliud intellexit, quàm prudentiam seu scientiam Ethicam, omnes actiones ad legem & voluntatem Divinam instituendi. Unde seipsum explicans Salomon ait, *Mitte illam (sapientiam) de cœlis sanctis tuis, ut sciam quid acceptum sit apud te.* Hæc enim sola est illa sapientia, è qua reliqua bona omnia, velun è fonte ubertimo, scaturiunt. De hac apertè Christus, *Quærite primum regnum Dei & justitiam ejus, & hæc omnia adjicientur vobis.* S. Chrysostomus, *fieri,* inquit, *non potest ut qui ea quærit, quæ Deo congruunt, humana quoque non assequatur &c. At omne studium in iis, quæ ad vitam hanc pertinent, evacuatur: de spiritualibus autem nulla ratio est, propterea terrena nobis de voto non proveniunt. Christus quippe dixit,* Petite & accipietis, quærite regnum Dei, & hæc omnia adjicientur vobis, *hac in adjectionis parte tanquam adjectitia dicit datum iri. Nos autem ordinem pervertimus, & petimus terram, & bona in terra, quasi cœlestia adjectionis loco nobis donentur. Idcircò neque ista, neque illa habemus. Evigilemus aliquando, & efficiamur futurorum desideratores; sic etiam ista sequentur.* Nec aliter Horatius.

Sap. 7. Sapientia vera. Matth 6. S. Chrysost. Hom. 4 ... ad...

Ad summam, sapiens uno minor est Jove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique, regum.

Horat. Epist.

Cæterùm sapientiæ nomine etiam Verbum Divinum, æternam scilicet Patris Divini sapiennam intelligere licet, quæ è cœlis in hunc orbem delapsa bonorum omnium affluentiam nobis contulit; Deus Pater enim, Apostolo teste, *Cum illo* (verbo Divino) *omnia nobis donavit.* Unde S.P. Augustinus. *Avare,* inquit, *ecce habes omnia. Omnia, quæ amas, ut non impediaris à Christo, contemnes; & ipsum tene, in quo possis omnia possidere.*

Christus. Rom. 8. S. Aug. ...

320. Salomon, è sapientissimo stultissimus, epigraphen tenet, stultitiæ suæ causam penè unicam. MULIERUM AMORE. Ad rem Magnus August. *Salomonis initia desiderio sapientiæ flagraverunt, quam cùm amore spiritualis adeptus esset, carnali amisit.* Et S. Bernardus. *Uti Samson vires, sic Salomon sapientiam amisit, & ex toto desipuit.* Tutpissimam hanc sapientiæ jacturam Ecclesiastes ipse deplorans, *Et ipsa* inquit. *longiùs recessit à me, multò magis, quàm erat.* Causam stultitiæ in Salomone proximam ex ipsis naturæ legibus assignans Theologorum Princeps D. Tho Aquin. *Stultitia vitium,* inquit, *ex ipsa luxuria nascitur, & illius filia rectè dicitur.* Rursus S.P. Augustinus in scrutandis sacris litteris perspicacissimus, *Salomon,* inquit, *Qui uxores magis ad libidinem, quam ad propaginem habuit, improbatus est. atque inde ad profundum idololatriæ lapsus atq, demersus est.* S. Gregorius Papa, *Qui prius,* inquit, *Deo templum construxerat, assiduitate libidinis etiam perfidiæ substratus, idolis templa construere non timuit, ut assiduâ car-*

Mulierum amor. S. Aug. de ... S. Bern ... Eccl. 7. S. Thom ... S. Aug. ... S. Greg. ...

Prov. 30. 2. Pined. l. 8. de reb. Salom. c. 1. *nis petulantiâ usque ad mentis perfidiam perveniret.* Ipsi de se Salomoni credes, qui seipsum summæ fatuitatis damnans, *stultissimus sum virorum*, inquit, *& sapientia hominum non est mecum.* Id est, interprete P. Pinedâ, accuso me, quod cùm cæteris plus saperem, plus omnibus desipuerim, & qui unum Deum colere debui, idola adorârim, imò solo mulierum amore illectus, toti penè populo idololatriæ choragus & magister extiterim. De Salomone canit D. Emmanuel Thesaurus.

Triforme hoc monstrum
Humano capite, fœmineo pectore, ferinâ caudâ;
Scyllam putas? falleris. Salomon est.
Prudens puer, effœminatus vir, ferus senex.
Hoc puero nemo sapientior,
Unus mortalium omnia scivit, nihil didicit.
Venit ad juvenē prudentia, quæ juvenes fugit;
Sui secura apud pudicū, cui candor pro canitie.
Sed nescias utrùm magis mireris
Senium in infante, an infantiam in sene,
Tanta causa dementiæ libido.
Ut non immeritò Venerem vocârint Luciferum,
Cùm alterum coluerit in altero, &c.
Sic obiit insanus sapiens,
Hebræorum decus & dedecus,
Inter opes inops, sterilis inter conjugia,
Unico de tot mille thalmis suscepto filio.
Nam nihil Veneri nocentius, quàm Venus.

ROBOAM.

Cap. CX.

321. Roboam, Salomonis filius, neglectis senibus, immaturâ juvenum consilia secutus, decem regni amplissimi partes amisit. Lemma. TANTI REFERT, QUEM CONSULAS. Hebræorum gnoma est; *Sicuti bona sunt quatuor; scilicet, opes, scientia, senum consilium, animus demissus; sic ex adverso quatuor sunt mala, scilicet paupertas, ignorantia, juvenile consilium, & animus superbus.* Hinc in porticu tabernæ meritoriæ, in qua olim alebantur veterani & emeriti milites, olim hæc carmina litteris aureis descripta erant.

Consiliũ [senum.]

[Cicero lib. d]e senectu[te.]

Roma vetus, veteres dum te rexère Quirites,
Nec bonus immunis, nec malus ullus erat.
Defunctis Patribus successit prava juventus,
Cujus consilio præcipitata ruis.

[Su]et. in ejus [vi]ta.

Suetonio teste, feliciter imperâsset Nero, si senis Senecæ & Burrhi consiliis perpetuò, ut cæperat, paruisset. Dionysius Siciliæ tyrannus, si Platonis, senis sapientissimi consiliis obtemperâsset, acceptum à patre imperium liberis suis firmius reliquisset; at quia ipsi juvenum adulationes anteposuit regno dejectus, compulsus est fieri ludimagister. Cicero ait, *Maximæ Respublicæ per adulescentulos labefactata à senibus sustentatæ & restitutæ sunt. Cùm enim ad gubernacula Reipublicæ temerarii atque audaces homines accedunt, maxima ac miserrima naufragia fiunt.* Juxta Hesiodum, *Bella fuat juvenum, opera virorum, consilia senum.*

[Ci]c. in Ca[to]ne majore

JEROBOAM.

Caput CXI.

[S]acerdo[t]es hono[r]andi. [Ps]al. 104. 15

322. Jeroboami manus adversus Prophetam extenta, sobitò diriguit, exanimi similis. Lemma. RIGET IN VATEM RIGIDA. Nimirùm præceptionis Davidicæ oblitus est Jeroboamus. *Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite ma-*

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

lignari. Nunquam enim sacerdotes aut ministros Dei impunè lacesses. Providè monet S. P. Augustinus. *Sacerdotis est, in pace populum admonere, quid debeat agere: populi est, in humilitate audire, quæ monet sacerdos.* S. Aug. serm. 166. de temp.

ADDO. Cap. CXII.

323. Tanta Addonis Prophetæ in hostes erat indulgentia, ut sacrilegam Jeroboami manum quæ contra illum extenta obriguerat, mox suis precibus pristino vigori restituerit, Lemma. BONUM PRO MALO. E Christi consilio, *Benefacite his, qui oderunt vos.* Cæterùm ut discas benefacere inimicis, rationem audi è Magno Augustino planè convincentem. *Si tibi diceret Deus, ora pro inimico tuo, ut sis filius patris tui, ne exhæredet te pater carnalis; quia hoc tibi relicturus est, quod hinc non est ablaturus; timeres & faceres: promittitur tibi ut sis filius altissimi; cogita patrem, & agnosce hæreditatem.*

Inimicorum dilectio. Luc. 6. 27. S. Aug. serm. 254. cap. 8.

ELIAS. Cap. CXIII.

324. Elias à corvis pascitur. Lemma à Vate Regio desumptum. NON VIDI JUSTUM DERELICTUM, NEC SEMEN EJUS QUÆRENS PANEM. Tanta omnirùm Dei in suos fideles est providentia, ut ipsos etiam corvos, aves malignas, inhumanas, & voracissimas ineorum obsequium cogat. Id, quod præter Eliam, exemplo suo testatur Paulus primus Eremita, ad quem corvi indies dimidium panem afferebant; integrum verò, adveniente S. Antonio uti S. Hieronymus prolixè refert. Compertissimum proinde habetur, quod in vita S. Onuphrii legimus, Deo & Angelis singularem Eremitarum ac Religiosorum curam esse; ut, qui omnia propter Deum deseruerunt, ab omnibus, præterquam Deo, deserti. S. Basilius. *Carmelus*, inquit, *mons sublimis ac desertus Eliam habuit, cui viaticum cibusq; fuit spes in Deo, & cùm ita viveret, fame tamen extinctus non est, sed avium rapacissimi corvi cibum ei attulère, & qui alienas solebant escas invadere, viro justissimo ministri fuère, naturæ quoq; obliti, in pane carneq; ei afferendis Dominico præcepto paruerunt.* Hortatur ad hanc fiduciam Psaltes, *Jacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet.* Voces illæ ab Abrahamo prolatæ. *Dominus providebit*, symbolum sint & clypeus omnibus in arcta fortuna constitutis, præsertim Religiosis.

Psal. 36. Providentia Dei in suos fideles. S. Hier. in vit. S. Pauli. Religiosus habet Deum curatorē. S. Basil. hom. 8 in divites avaros. Psal. 54.

325. Orante Eliâ, lecythus olei viduæ Sareptanæ non deficit. Lemma lecytho inscriptum. FUNDUS SINE FUNDO Ita nimirùm pascentem se viduam pavit Elias, & ingentem Eleemosynæ quæstum, fontemque illius indefectibilem, manifestum fecit. Opportunissimè S. Hieronymus, *Recordemur*, inquit, *viduæ Sareptanæ, quæ & sua, & filiorum saluti Eliæ prætulit famem ut in ipsa nocte moritura cum filio superstitem hospitem relinqueret, malens vitam perdere, quàm eleemosynam, & in pugillo farinæ seminarium sibi messis Dominicæ præparavit. Farina seritur, & olei capsaces nascitur: in Judæa frumenti est penuria, granum enim tritici ibi mortuum fuerat, & ingentium viduæ olei fluenta manabant.* Idipsum de sancto Erbymio testatur Baronius qui fatinâ in monasterio deficiente, illam multiplicavit, cùm dicto, *Bono estote animo, quantùm enim egentibus impertitis, duplum nobis Dominus elargietur. Spero enim, quod, sicut olim hydria farinæ non defecit, ita nunc minimè sit defectura.* Sancti Joannis Eleemosynarii, Archiepiscopi Alexandrini axioma erat, *Quò plura erogo in pauperes, eò plura semper & ma-*

Eleemosyna. S. Hieron. ep. to ad Fur. Baron. Anno Christi 564. Leontius in ejus vita.

 jora

jora à Deo recipit, Sanctus Basilius Eleemosynam puteo vel fonti comparat, qui, quò plus aquæ effudit, eò amplius aquæ recipit.

Justorum potestas. Eccl. 48. 2. Philo l. 3 de vita Mosis. S. Chrysost. serm. 2 de Elia.

326. Elias ignem è cœlo evocat in vindictam injuriæ, Deo & sibi illatæ. Lemma. HUIC MILITAT ÆTHER. Ea enim hominum justorum est prærogativa, ut pro libitu cœlos flectere, & causæ suæ vindices ipsosmet superos advocare possint. De Elia refert Siracides. *Verbo Domini continuit cœlum, & dejecit de cœlo ignem ter.* Nam ut ait Philo, *cùm amicorum omnia sint communia, idcircò Deus potestatem & opes suas cum sanctis communicat.* Et S. Chrysostomus. *Clavis cœli fit sermo Eliæ sanctissimi; jubet enim & clauditur, orat postmodum, & aperitur.* Unde Claudianus.

O nimium dilecte Deo, cui fundit ab antris
Æolus armatas acies, cui militat æther,
Et conjurati veniunt ad classica venti.

Justus inter calamitates. Prov. 12, 21. Hug. in hunc loc. S. Chrysost. hom. 1 in 2. ad Cor. D. Thom. 3. q. 15 a. 6.

327. Elias Jordanis aquas, pallio percussas & divisas, sicco pede transit. Lemma. TRANSIT INTACTUS. Ita vir fortis inter casuum humanorum fluctus nihil unquam noxii madoris aut impatientiæ contrahit. Disertè Salomon. *Non contristabit justum, quidquid ei acciderit.* Nam, ut notat Hugo Card. τὸ *acciderit: Accidens*, inquit, *adest vel abest præter subjecti corruptionem; ita præsens prosperitas, & tribulatio viro justo adest vel abest præter ejus contristationem & conturbationem.* Oportunè S. Joannes Chrysostomus. *Nihil aliud*, inquit, *tam molestum est, quàm Deum habere offensum. Id si absit, non afflictio, non insidiæ, non aliarum ulla molestiam afferre potest rectè sapienti: sed quemadmodum exiguam scintillam, si in profundam aquam immergas, ita quamvis magna animi dejectio, si in bonam incidit conscientiam perit, facileque evanescit.* Quare D. Thomas docet, in Christo & justis fuisse tristitiam quæ apprehenderet & sentiret mala, non quæ perturbaret rationem. Pulchrè Comicus.

Continentis ac patientis vita tranquillissima est,
Beata vita perpes est tranquillitas.
Gymnasium sapientiæ est tranquillitas;
Vis dolere, vis gaudere parcius? vive tibi.

Societas mala. S. Greg. 8 Mor. c. 1.

Cæterùm eodem symbolo etiam illos significaverim, qui malorum consortia innoxii transeunt. Nam *sicuti gravioris culpæ est, inter bonos bonum non esse, ita*, asserente S. Gregorio, *immensi præconii est bonum etiam inter malos extitisse.*

Charitas. S. Chrysost. ho. de Elia. S. Ambr. c. 2 de Isaac. Sancti. S. Ambr. serm. de Elia, 10.

328. Elias curru igneo in æthera rapitur. Lemma. ATTOLLOR AB IGNE. Ignis nomine charitatem intellige, cujus rotis, quasi alis, in cœlum subvehimur. Unde de Elia ait S. Chrysostomus, *Igneus currus congruebat igneo Eliæ animo ad eum vehendum in cœlum.* Et S. Ambros. *His charitatis alis Elias curru igneo & equis igneis ad superna translatus.* Elias enim toto vitæ suæ spatio nonnisi zelum, mentemque igneam spirabat. Porrò Elias, curru igneo in cœlum sublatus, insignem æternæ gloriæ typum exhibet, quæ justos omnes, post triumphatas hujus mundi calamitates recipit. S. Ambros. *Elias, magister Elisæi, nonne Angelis ducentibus raptus ad cœlum est, & quadrigâ igneâ impositus, quasi in quodam triumpho victor ascendit? Victor enim extiterat, non gentium barbararum, sed sæcularium voluptatum. Siquidem graviores inimici sunt pravi mores, quàm hostes infesti: ut faciliùs intelligamus, hoc tempore malignitatem hostium vinci posse quàm morum.*

329. Filius Sareptanæ viduæ unicus ex ægritudine lethali decesserat. Miseratus afflictam Elias, susceptum de materno sinu exanimem puerum defert in suum ipse cœnaculum, reponit in lectulo, in preces effunditur. Inde contractis ad modum puerilis corpusculi membris, os ori, oculos oculis, manus manibus, pedes pedibus componit, tertiùmque repetito incubitu & inhalatione spiritûs, tandem animam exanimi corpori reducit. Lemma. VITAM INCUMBENDO REDUCIT. Hæc Eliæ super exanimem puerum incubatio significat animarum zelum; est enim peccator quasi cadaver exanime & frigidum, gratiâ cœlesti destitutum, quæ est vita animæ. Unde viro zeloso indiget, qui ei vitam ac calorem amoris Dei, detestationisque scelerum inspiret. Ita faciebat Paulus, *Factus sum*, inquit, *infirmus infirmis, ut infirmos lucrifacerem.* Et, *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Porrò etiam Incarnationis mysterium hoc symbolo repræsentatur. Nam Christi Deitas expandit se super humanitatem nostram, eique quasi seipsam admensa est, & coæquavit, ut frigidam calefaceret, exanimem animaret, mortuam vitæ redderet. Unde *Cum clamore valido ac lachrymis preces offerens, exauditus est pro sua reverentia.* Ad rem S. P. August. *Filius viduæ defunctus jacebat, quia filius Ecclesiæ, id est, populus gentium, multis peccatis & criminibus mortuus est. Orante Eliâ filius viduæ suscitatur; veniente Christo, filius Ecclesiæ, id est populus Christianus, de carcere mortis reducitur; Elias inclinatur in oratione, & vivificatur viduæ filius. Et Christus procumbit in passione, & suscitatur populus Christianus.* Et S. Prosper. *Dominus Jesus seipsum exinanivit, formam servi accipiens: parvum se illi parvo coaptavit, ut efficeret corpus humilitatis nostræ conforme corpori gloriæ suæ. Jacens subter se frigidum suo calore succendit. Sic suscitatus est mortuus, dum à morte perpetua justificatus est impius.*

Zelus animarum. 1 Cor. 9. 22. Galat. 4. 9. Christi incarnatio. Rom. 9. S. Aug. serm. 201 de temp. S. Prosp. p. 3 Prædict. 31.

A C H A B. *Caput* CXIV.

Avaritia. S. Amb. l. de Naboth c. 1.

330 REx Israëlis ditissimus Achab, avaritiâ fuit adeò inexplebili, ut regiis amplissimis opibus minimè contentus, etiam in pauperrimi Nabothi vineam involare, eamque diripere non erubuerit. NUNQUAM SATIATUR AVARUS. Inexplebilis est avaritia; quò plus consequitur, hoc plura appetit. Hic tortor animum & corpus Achabi cruciavit, nec ullam ei quietis partem concessit, donec Nabothi vineam cupiditatibus suis adjiceret. Insigniter S. Ambros. *Inflammatur lucro avaritia, non restinguitur. Quasi gradus quosdam cupiditas habet, quò pluris ascenderit, eò ad altiora festinat, unde sit graviori ruina lapsura.* Et post nonnulla. *Denique nos docet scriptura Divina, quàm miserè egeat dives avarus, quàm abjectè mendicet. Rex Achab in Israël erat, & pauper Naboth; ille regni opibus affluebat, iste angusti soli cespitem possidebat: nihil pauper de possessionibus divitis concupivit, Rex sibi egere visus est, quia vineam habebat pauper vicinus; Quis igitur tibi pauper videtur? qui contentus est suo, an qui concupiscit alienum? alter pauper censu videtur, alter est pauper affectu.*

Isa. 3. Fœmina imperans. Vir uxorius. Eccl. 9.

331. Achabus Rex, velut mancipium vilissimum, Jezabeli, Dominæ potiùs, quàm uxori suæ venundatus videri potuit; hâc enim instigante, peregrinam religionem induxit, aras Baali struxit, vineam Nabothi rapuit, ipsum Nabothum cum filiis per summum nefas è medio sustulit; donec tandem ipse in tot flagitiosorum pœnam telo sit interfectus. Lemma. NOCET FÆMINA SI IMPERAT. O quoties etiam hodie verum illud Isaiæ, *Populum meum exactores sui spoliaverunt, & mulieres dominatæ sunt eis.* Calamitas calamitatum gravissima. Portentum est, si pedes manusve capiti imperent, non minus, si marito dominetur uxor. Vir uxorius non agit, sed agitur; imo rapitur, quocumque lubet ipsius Proserpinæ, etiam ad inferos. Monet Siracid. *Ne des mulieri potestatem animæ tuæ, ne*

ingre-

Cato apud Livium l. 34.

ingrediatur in virtutem tuam. Cato monet viros ne uxores sibi æquari sinant. *Exemplo enim*, inquit, *simul ac pares esse cœperint, superiores erunt. Proinde date frænos impotenti naturæ, & indomito animali desperate, ipsas modum licentiæ facturas, nisi vos faciatis.*

NABOTH.

Caput CXV.

Justitia vi opprimitur.

332. NAboth ob negatam vineæ possessionem Jezabele jubente lapidibus obruitur. Lemma. VIS, NON JUS. Violentia enim, proximum justitiæ excidium, omnes illius vires convellit, nullumque regiæ hujus virtutis vestigium relinquit; idq; admodum accommodatè; cùm *vis* ex hoc vocabulo, per anagrammatismum inverso, *jus* evadat; metamorphosi non minùs malignâ quàm frequenti Ciceronis dictum est, *Nihil juri tam inimicum, quam vis.* Appositâ similitudine id comprobans Siracides, *Concupiscentia spadonis*, inquit, *devirginabit juvenculam; sic qui facit per vim judicium iniquum.* quasi diceret, quàm indignum, omnique juri contrarium est, à spadone vim inferri virgini, tam indignum & infame itesas est, à judice vim inferri justitiæ sibi concreditæ, ut nocentes absolvat, damnetque innocentes: Justitia enim, Platone, Gellio & Pierio testibus, olim virginis incorruptæ formâ repræsentari solebat. Adversus Principes idipsum gravissimè olim conquestus Isaias. *Væ*, inquit, *qui condunt leges iniquas & scribentes, injustitiam scripserunt: ut opprimerent in judicio pauperes, & vim facerent causæ hominum populi mei.* Et Jobus. *Vineam ejus, quem vi oppresserunt, vindemiant.*

Cicero pro Mil. Eccl. 20. Plato. l. 12. de Leg. c. 34. Gellius l. 14. c. 4. Pierius Hierolog. Isaia 10. 1. Job. 24.

ELISÆUS.

Cap. CXVI.

Reliquiæ Sanctorū. Chrysost. in Mart. Ægyptiacos. Aug. l. 22. de Civit. c. 8. Chrysost. de Venerat. catenæ Petri. Greg. Naz. Orat. in Cyp.

333. ELisæus ab Eliâ pallium, & cum eo spiritum duplicem (duplò majorem) accipit. Lemma. VIRTUS AB EXUVIIS. Hinc disces, suam sacris Divinorum lipsanis esse virtutem, dignamque hominum erga illa venerationem. Eam ob rem D. Chrysostomus provocat Christianos ad monumenta Martyrum, spondetque uberrimam ab iis salutem. *Sanctorum enim*, inquit, *non modò corpora, sed & ipsi loculi & monumenta spirituali gratiâ referta sunt.* S. Augustinus tot miracula ad S. Stephani reliquias brevissimo tempore facta testatur, ut multis libris scribendis opus foret; si omnia percenseri deberent. Rursus idem Chrysost. affirmat, *Diabolos exhorrere, & fugere ipsas catenas, quæ licet ferreæ sint natura, Divinâ tamen gratiâ & potentiâ plenæ sunt, & ab his dæmonum pravi spiritus enecantur.* Denique S. Greg. Nazianz. *Omnia*, inquit, potest *pulvis Cypriani, cum fide, ut sciunt hi, qui ipsi experti sunt, & miraculum ad nos usque transmiserunt.*

4 Reg. 4. 1 Cor. 9. 22. Prædicatores animarum.

334. Elisæus filium Sunamitidis à morte suscitat, ad staturam ejus sese toto corpore componens. Nam, ut sacra Pagina loquitur, *Incubuit super puerum posuitq; os suum super os ejus, & oculos super oculos ejus, & manus super manus ejus, & incurvavit se super eum, & calefacta est caro pueri.* Lemma. OMNIBUS OMNIA. Verbis è D. Paulo mutuatis. *Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.* Ita omnes Prædicatores, cæterique animarum præsides sese proximorum infirmitatibus quàm maximè accommodare debent, idque omni conatu facere, ut peccatores, veluti mortua cadavera, è scelerum veterno reviviscant. S. Jordanes, S. Dominici in Generalatu successor, dicere solebat. *Si cuicunque scientiæ aut disciplinæ tantum studuissem, quantū studui huic sententiæ D. Pauli,*

Vita S. Jord.

Omnia omnibus factus sum; essem doctissimus & eminentissimus in illa; quia totâ vitâ meâ studui me accommodare cuilibet, ut essem miles cum milite, nobilis cum nobili, plebejus cum plebejo, procurando semper hac ratione ipsorum emendationem, atq; advigilando, ne perderem aut læderem animam meam per lucrum alienæ. Porrò Elisæus, uti nomine, ita & facto repræsentavit filium Dei. Pulchrè id explicans S. P. Aug. *Venit*, inquit, *Elisæus, & ascendit in cœnaculum, quia venturus erat Christus, & ascensurus crucis patibulū. Inclinavit se Elisæus, ut puerum resuscitaret; humiliavit se Christus, ut mundum in peccatis jacentē erigeret. Misit Elisæus oculos super oculos, manus super manus: Videte fratres, quantùm se vir ille perfectæ ætatis contraxit, ut parvulo mortuo & jacēti congrueret. Quod enim Elisæus in puero præfiguravit, hoc in toto genere humano Christus implevit. Audi Apostolum dicentem: Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem. Quia parvuli eramus parvulum se fecit. Quia mortui jacebamus, prius se medicus inclinavit; quia revera fratres nemo potest jacentem erigere, si se noluerit inclinare.*

Christus. S. Aug. ser. 206 de tēp.

Sacramenta septem.

334. Naaman Princeps Syrus, Elisæi jussu septies in Jordane tinctus, à lepra sanatur. Lemma. E SEPTENARIO SALUS. Septena Ecclesiæ Sacramenta hoc Emblemate significantur, quibus omnis peccati lepra abstergitur, suntque quasi septem animæ baptismata & ablutiones. S. Ambr. *Disce*, inquit, *spiritualia sacramenta signari; Corporis remedium petitur, mentis acquiritur. Abluitur caro, affectus diluitur, non enim magis corporis, quàm mentis lepram video fuisse mundatam: quando post baptismum veteris erroris colluvione detersa, negat se Diis alienis hostias, quas spoponderat Domino, litaturum.* Cæterùm septenarius numerus in sacris litteris plenitudinem, universitatem, & perfectionem significat, uti testantur S. Augustin. & Macrobius. Sic Sabbathum erat septimus dies, septimus item annus erat libertatis & Sabbathi terræ; septem hebdomadæ dierum erant Pentecoste, septem hebdomadæ annorum erant jubilæum. Orationis Dominicæ petitiones, Extrema Servatoris nostri verba, Spiritûs sancti dona, Psalmi pœnitentiales, & Horæ Canonicæ numero clauduntur septimo. Unde etiam Deipara Virgo, veluti absolutissimum omnis perfectionis prototypon, in sacris litteris nonnisi septies locuta legitur. 1. *Quomodo hoc fiet.* 2. *Ecce ancilla Domini*, 3. *Maria salutavit Elisabeth.* 4. *Magnificat anima mea Dominum.* 5. *Ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te.* 6. *Vinum non habent.* 7. *Quodcunque jusserit vobis, facite.*

S. Ambr. l. 4 in c. 4. Luca

Septenarius numerus. Macrob. l. 1. in somnium Scipionis c. 6.

Maria V. septies locuta.

Obedientia cæca.

335. Eidem symbolo inscribes. NON AQUA, SED OBSEQUIUM. Tametsi enim Jordanis aquæ naturâ suâ nihil ad emundandam lepram potuerint, imò cæteris Damasci fluviis Abanâ & Pharphare longè infirmiores fuerint, cæca tamen obediendi voluntas eam sanandi virtutem Jordani indidit, & obsequenti Naamo opem pro votis efficacissimam tulit. S. Hieronymi monitum est. *Crede tibi salutare, quidquid Monasterii Præpositus præceperit, nec de majorum sententiâ judices, cujus officii est obedire, & implere quæ jussa sunt, dicente Mose, audi Israël & tace.* Breviter S. Gregorius. *Nescit judicare quisquis perfectè didicit obedire.* Climacus veram obedientiam suis coloribus depingens *Obedientia*, inquit, *est perfecta abnegatio propriæ animæ, & corporis mors voluntaria, vita sine solicitudine, navigatio sine damno, sepultura voluntatis, est iter facere dormiendo, suo onere aliis imposito.*

S. Hier. ad Rusticum. S. Greg. in l. 4 Reg. 1. 4. Climacus gradu 4.

336. Elisæus, projecto in aquam ligno, ferrum natare facit. Lemma. A LIGNO SUBLEVATUR IN ALTUM. Sanctam Servatoris nostri

S 2 Gru-

S.Crux.

Crucem hæc imago repræsentat:infelix enim & misera hominis natura ob peccati originarii gravitatem in mortis & æternæ damnationis pelagus, instar ferri, delapsa, sine sanctæ Crucis ligno emergere non potuit. Disertus in rem præsentem S.P.Augnst. *Veniens Elisæus*, inquit, *misit lignum: & natavit ferrum. Quid est lignum mittere, & ferrum in medium producere, nisi patibulum crucis ascendere, & de profundo inferni humanum genus erigere, ac de omni peccatorum limo per crucis mysterium liberare? postquam verò natavit ferrum, misit manum Propheta, & recepit illud: & rediit ad utiles usus Domini sui. Ita de nobis factum est fratres dilectissimi, qui de manu Dom[illegible]perbiendo cecideramus, per crucis lignum iter[illegible]d manum vel ad potestatem Domini redire meruimus. Et ideò quantùm possumus: cum ipsius adjutorio laboremus, ne iterum superbiendo de manu Domini corruamus.* Et S. Ambr. *Vides ergò, quod in cruce Christi omnium hominum levatur infirmitas.*

S. Aug. ser. 210. de temp.

S. Ambr. l. 2. de sacram. c. 2.

Societas bona.

337. Cadaver hominis, in sepulchrum Elisæi projectum ex contactu ossium Prophetæ, reviviscit. Lemma. TANTI EST, CONJUNGI BONIS. Hinc disces, bonæ societatis tantas esse vires, ut gravissimos quosvis peccatores ad pristinam animæ vitam revocare valeat. Porrò Emblemate illo innuitur, sacras Divorum reliquias omnium miseriarum nostrarum efficacissima esse antidota, & certum naufragantis valetudinis portum. S.Chrys. *Eam ob causam*, inquit, *concessit nobis Deus reliquias Sanctorum, ut nos ad se eorum imitatione perducas, ut sint nobis velut portus quidam, & idoneum solatium eorum malorum quæ assiduò nos affligunt. Quamobrem vos omnes cohortor, fratres, ut si quis vestrum ægritudine animi, vel corporis morbo, vel quâvis aliâ calamitate premitur, ut cum fide huc accedat, & ab illis omnibus liberatus, magnâ cum lætitiâ revertetur &c. Utilis igitur cunctis hic thesaurus est, & refugium salutare, tam illis, qui rebus duris atq; asperis & peccatis conflictantur, ut ab iis liberentur; quàm illis qui prosperè & feliciter degunt, ut diu fruantur bonis. Illis qui morbo laborant, ut bonam valetudinem consequantur; illis qui commodâ gaudent valetudine, ne in morbum aliquem incurrant.*

Reliquiæ Sanctorũ

S Chrysost. ho in Martyrem Ignatium.

JEZABEL.

Cap. CXVII.

338. JEzabel, stibio picta, & fucata, epigraphen sustinet. MOX STERCUS ERIT. Hæc penè ipsa verba præit SacraPagina. *Porrò Jezabel depinxit oculos suos stibio, & ornavit caput suum.* At quis tantæ vanitatis epilogus? *Erunt carnes Jezabel sicut stercus super faciem terræ in agro Jezrahel; ita ut prætereuntes dicant, Haccine est est illa Jezabel?* Itanc fortuna vices suas mutans, Jezabelem è summo gloriæ in imum ignominiæ prostravit? Itanc decor ille orbis pulchritudo in sordidum stercus degeneret, & canum vermiumque esca evadat? Verissimè Poëta.

4. Reg. 9. 30

ibid. 37.

Forma fragilis & fortuna.

Ovid. 2. de arte.

Forma bonum fragile est, quantumq; accedit ad annos,
Fit minor, & spatio carpitur ipsa suo.

Dilucidè id confirmans Siracides, ait, *Cùm morietur homo; hæreditabit serpentes & bestias & vermes.* Et S. Ephr. *Quid est homo? nihil. quid homo? vermis. quid homo? cinis ac pulvis. quid homo? somnium. Quid homo? umbra; Ecce transivit, ecce cessavit. Finem accepit magnus ille & invictus leo, tyrannus fortis, potens atq; elatus, qui cunctis formidabilis erat; nunc jacet quavis ove mitior: qui magnus videbatur super multos, factus est tanquam nullus: qui alios tenebat, detentus est; qui ligabat vinculis constrictus est.* Hoc fine mundi pompa clauditur: in hanc catastrophen genus, forma, potentia desinunt. O quoties profuit, ista meminisse; S. Francisc. Borgias. Dux Gandiæ, permotus horrore aspecti cadaveris Isabellæ, conjugis Caroli V. nuper formæ miraculi, quod omnium in se oculos converterat, & alias quasvis venustates extinxerat: a animum induxit ad falsa & fluxa bona contemnenda: & cœlestia terrenis, divina humanis, æterna caducis anteponenda. Optimum proinde S.Cypriani consilium est, *Inunge oculos tuos non stibio diabolico, sed collyrio Christi.* Cæterùm etiam libidinosis hoc Emblema mentem saniorem ineuriat; huc enim stulti fœminarum amatores, lascivos oculos & nares admovete, & quas delicias insanè deperεatis, ex Jezabelis contemplatione discite; quas putabaris rosas, lilia, balsamum; sordes, lutum, cænum, oletum, stercus esse deprehenderis.

Eccl 10 13.

S Ephram. tract. de iis qui in Christo dormierunt.

Mors.

S. Cyprian. de opere & eleemos.

Libidinosis.

ATHALIA.

Cap. CXIIX.

339. AThalia, ambitiosæ crudelitatis monstrum; & fæmina supra omnes feras immanis, regnandi libidine adeò effreni exarsit, ut, cùm thronum suum non aliter stabiliendum censeret, nisi effuso stemmatis Davidici sanguine, proprios suos nepotes ac filios omnes vastâ & promiscuâ cæde interfecerit. Lemma. MALUM MALA FÆMINA SUMMUM. Siracides cum suspitio pronuntiat, *Non est caput nequius super caput colubri, & non est ira super iram mulieris.* Et S.Chrysost. *O malum*, exclamat, *omni malo pejus: mulier mala! malum intolerabile, vipera irremediabilis, venenum insanabile! si injuriam patitur, insanit: si honorem accipit, extollitur: si potentes uxor sit, non cessat die ac nocte, callidis stimulare sermonibus. blanditur nequiter, & quod vult importunè, rapit violenter.* O quoties hoc genus furiæ infamârunt sæcula, & non familiarium tantùm, sed regnorum exitus ultimæ sterêre causæ!

Fæmina mala.

Eccl. 25.

S. Chrysost. ser. de ion. Bapt.

JOAS.

Cap. CXIX.

340. JOas, initio regni longè optimus, cultum Divinum restituit, idola demolitus est, lucos excidit, pacem, Religionem, justitiam longè latèque promovit. Tenuitque hæc Regis pietas tamdiu, dum præceptorem habuit Jojadam sacerdotem; hoc verò è vivis sublato, mox ex optimo evasit pessimus: Prophetam interfecit, idolorum cultum non tantùm permisit, sed ipse quoque, spreto Dei templo, secutus est. Conquerentem audi ipsammet sacram Paginam. *Fecit Joas, quod bonum est corã Domino cunctis diebus Jojadæ sacerdotis. Postquam obiit Jojada, ingressi sunt principes Juda, & adoraverunt Regem, qui delinitus obsequiis eorum, acquievit eis.* Et quomodo acquievit? *Dereliquerunt templum Domini Patrum suorum, servivitq; lucis & sculptilibus.* Lemma. EX OPTIMO PESSIMUS. Tanta est mortaliũ inconstantia! hinc illud Sapientis. *In vitâ ne laudes quemquam*, Nimium quantũ initia & finis in moribus hominũ distãt. Joas quantùm mutatus ab illo! imitatur hoc S. P. Aug. & exclamat. *Vidimus multos Domine, & audivimus à Patribus nostris, quod utique sine magno tremore non credo, sine multo timore non confiteor, ascendisse primitùs quodammodo usq; ad cœlos, & inter sidera nidum suum*

2. Paral. 24.

Inconstantia.

Perseverantia.

S. Aug. in soliloq.

Educat.

suum collocasse, postmodum cecidisse usque ad abyssos. Eodem Symbolo doceris, quantum in hominibus possit bona educatio, & unius viri auctoritas ac sapientia. Quis enim melior Joâ, vivente Jojadâ? Quis deterior, eo extincto.

341 Zacharias Pontifex, spiritu Dei concitatus, summo vigore contra sacrilegos cultus, à Joa Rege institutos detonuit. Inde Rex efferatus, eum in ipso templi atrio, ubi tum concionabatur, lapidibus obrui indignissimè jussit. Extremæ morientis voces exceptæ, *Videat Deus & requirat*, Nec in irritum cecidêre. Nam Judæi per Hazaëlem Syriæ Regem, paulò post gravissimè sunt afflicti; Joas probris ac plagis ab hostibus affectus; morbus inde ab eo contractus & cruciabiles dolores; servi in eum conjurârunt; morteque violenta sustulerunt. Unde lemma. SEQUITUR SUA PÆNA NOCENTEM. Hanc ipsam vindictam prædixit perfidis Judæis Christus. *Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ &c. ut veniat super vos omnis sanguis justus &c. usque ad sanguinem Zachariæ, filii Baracchiæ* (seu Jojadæ, ut explicat D. Hieronymus) *quem occidistis inter templum & altare.* Atque adeò, Magno Augustino teste, *Hæc pœna malorum est atque exitus, ut primò cupiditatum suarum igne vastentur, deinde malorum operum fœtore à cœtu beatorum abjiciantur, postremò arrepti atque submersi, ineffabiles pœnas luunt.*

2. Paral. 24.

Pœna sequitur Peccatū.

Matth. 23.

S. August. in Psal. 10.

AMASIAS.

Caput CXX.

342. AMasiam, Judææ Regem, nupera victoria quam Deo Duce ab Idumæis retulit, adeò inflavit, ut Deum reliquerit, Idolis thura cultumque demiserit, & Israëlitas, propriis nixus viribus, bello aggredi destinârit; donec permittente Deo ab hostibus captus, ante victoris currum in vinculis actus, obtruncatusque sit. Lemma. MISERUM VICTORIA FECIT. Cladibus suis doctus Amasias, docet alios, magnam felicitatis partem esse, felicitatis sensu non nimiùm tangi; fortunæ indulgentiam, nisi modestè habeatur, uno momento everti: Qua de re gravissima sunt non apud profanos solùm, sed etiam apud sacros documenta. Sapienter Paulus Consul apud Livium. *Insecundis rebus*, inquit, *nihil quemquam superbè, ac violenter consulere decet, nec præsenti credere fortunæ, cùm, quid vesper ferat, incertum sit. Is demum vir erit, cujus animum nec prospera flatu suo efferent, nec adversa infringent.*

Prosperitas fragilis.

Livius l. 45

JONAS. Cap. CXXI.

343. JOnas Vates, orta tempestate ductis sortibus projicitur in mare, & cessat tempestas. Lemma, ipsius Jonæ ore exceptum. EJICIAR EGO, UT TEMPESTAS DESINAT. Tanta enim fuit Jonæ charitas, ut servandæ aliorum saluti, ipse solus perire voluerit. Eorum hæc idea est, qui patriæ incolumitati suam postponunt. Tullius, *Chari*, inquit, *sunt liberi, propinqui, familiares; sed omnes omnium charitates patria una complexa est, pro qua quis bonus dubitet mortem appetere, si ei sit profuturus?* Et rursus. *Nullus est casus pro dignitate & libertate patria non ferendus.*

Charitas.

Patria amanda.

Cic. 1. Offic.

Idem Philip 13.

344. Jonas è ceto, veluti in sepulchro, triduum circumfertur vivus in pelago; & tandem precibus ad Deum fusis, in littus à pisce evomitur. Lemma. UT VIVERET PERIIT. Christum, è morte redivivum, hæc figura præ cæteris omnibus accommodatissimè repræsentat: uti enucleatè expendit, tra-

Resurrectio Christi.

ditque Doctorum Phœbus Augustinus, his omnino verbis. *Missus Jonas ad civitatem Niniven, ut ejus finem prædicaret; Missus est Christus a Patre, ut finem mundi omnibus demonstraret. Ascendit navem Propheta fugiens; lignum Christus ascendit, per mare hujus sæculi transiens. Irruit tempestas magna in mari; perturbatio maris, perfidia Judæorum. Projectus est è navi in mare Jonas; mors Christi in cordibus gentium collocata est. Susceptus est à bestia Propheta custodiendus, non comedendus; audi hic ipsius vocem Christi per sanctum David: non derelinques animam meam apud inferos, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem, In ventre bestiæ marinæ oravit Jonas; sanctos in inferno Christus descendens mortuos suscitavit. Tertio die Propheta littori incolumis est redditus, die tertio Christus de sepulchro surgens super cœlos est exaltatus. Ad prædicationem Jonæ Prophetæ per pœnitentiam salvata est civitas; per Christi prædicationem sancta Jerusalem redempta est civitas.* Cæterùm Jonas, è pisce redivivus, corporum nostrorum resurrectionem probat, uti eruditè explicat S. Iren.

S. Aug. l. 4 de symb. ad catech. c.

Resurrectio hominum.

345. Jonâ concionante & interminante, resipiscunt Ninivitæ; moxque supplicii jamjam decreti veniam consequuntur. Lemma. TIME TONITRUA, UT EVITES FULMINA. Ita nimirum manifesto indicio te à reproborum excidio immunem credere poteris, si Prædicatorum minis & exhortationibus aures præbeas morigeras ac benignas. Nam D. Chrysostomo teste, *uti esurire signum est valetudinis in corpore, sic amare Divina eloquia, indicium maximum sanitatis in anima.* Dilucidè Servator, *Beati qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud.* Andreas Vega, *Ninive*, inquit, *ut verisimile est, multos habuit, qui ab accepta gratia aliquando exciderunt, & tamen subitò ad prædicationem Jonæ Deum agnovit, & per pœnitentiam non solùm interminatæ mortis periculum evasit, sed &, ut Chrysostomus asserit, vita incognita coronam accepit, faciliusque est, ut Augustinus ait, evacuata comminatio Prophetæ, quàm humiliatio pœnitentiæ.* Denique Emblemate isto edoceris. Deum gravissima supplicia nonnunquam minitari, ut illorum formidine supplicia omnia effugiamus. S. Chrysostomus. *Homines*, inquit, *minantur supplicium, & re ipsâ infligunt; at non sic Deus, sed contrà omninò, & prædicit, & differt, & verbis terret, & nihil non facit, ut, quæ minatur, auferat. Hoc etiam fecit in Ninivitis. Nam ille quoque arcum tetendit, & gladium vibravit, & jacula paravit, & ictum non inflixit. Annon tibi videntur Prophetæ verba esse arcus, & telum, & gladius acutus, quando dicit; adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur? sed telum non emisit, non ideò enim erat apparatum, ut emitteretur, sed ut reponeretur.*

S. Iren. l. 5. cont. Hæresin. c. 5.

Verbum Dei liberaliter audire.

S. Chrysost. hom. 14. in Genes.

Vega l. 13. de justif. c.

Pœnitentia.

S. Aug. l. de Pœnit. med cap. 5.

Minæ Dei

S. Chrysost. Ho. 10 Ps. 7.

346. Jonas, sub hedera umbram & quietem captans, paulò post, urente sole, & vermiculo totam rodente hederam, gaudia sua tristis perdit. S. Scripturæ verba sunt, *fecit sibimet* (Jonas) *umbraculum, & sedebat subter illud in umbra, & lætatus est Jonas super hederâ lætitiâ magnâ.* Hoc quamdiu? subito Deus aufert, quidquid hoc erat umbraculi: *Et paravit Deus vermem, ascensu diluculi in crastinum, & percussit hederam, & exaruit. Et petivit* Jonas *animæ suæ ut moreretur, & dixit, Melius est mihi mori, quàm vivere.* O lætitiam & brevem & inanem! Unde lemma è D. Paulo mutuatum. MOMENTANEUM QUOD DELECTAT. Hedera enim illa vanissimam mundi, omnisque voluptatis terrenæ spem sub oculos ponit, quippe *quæ*, ut S. textus loquitur, *sub una nocte nata est, & sub una nocte periit.* Certè enim honor, pompa, deliciæ, opesque mundi,

Jon. 4. n. 9 & 6.

Ibid. n. 9. & 5.

Voluptas terrena brevis.

Jon. 4. 10

Mundi honores & divitiæ

Mundi honores & divitiæ

quæ unâ nocte obveniunt, unicâ tantùm nocte durant, iterumque vix nata vel flaccescunt, vel à morte, morbo, odio, rapinâ, aliisque mundi injuriis, ceu totidem vermibus, subitò eroduntur. Æquo id animo ponderans Tullius, sapienter censet, animum ab omni terrena voluptate avocandum, solumque in cœlesti ac stabili defigendum. *Cogitantes superiora*, inquit, *atque cœlestia, hæc nostra ut exigua ac minima contemnamus.* Et rursus. *Confer nostram longissimam æternitatem, & brevissima reperietur: tunc erimus beati, cùm corporibus relictis, cupiditatum & æmulationum erimus expertes.* Item. *O Dii boni, quid est in hominis vita diu? Mihine diuturnum quidem quidquam videtur, in quo est aliquid extremum. Cùm enim id advenit, tum illud, quod præteriit effluxit, tantùm remanet quod virtute & rectè factis sit consecutus. Horæ quidem cadunt, & dies & menses, & anni, nec præteritum tempus unquam revertitur, nec quid sequatur sciri potest.* Verissimè Seneca Tragœdus.

Cicero q. 4. Academ.

Idem in Tuscul. 2.

Idem in Catone majore.

Senec. in Thyeste.

Quem dies vidit veniens superbum,
Hunc dies vidit fugiens jacentem,
Nemo confidat nimium secundis,
Nemo desperet meliora lapsus.
Miscet hæc illis, prohibetque Clotho
Stare fortunam, rotat omne fatum
Nemo tam Divos habuit faventes.
Crastinum ut possit sibi polliceri.
Res Deus nostras celeri citatas
Turbine versat.

O Z I A S. *Cap.* CXXII.

347. PRosperi rerum successus, cùm debuissent Oziam Regem ad venerationem & amorem liberalissimi Numinis accendere, arrogantiam & Dei contemptum ei induxerunt; nam regio non contentus diademate, sacerdotum insuper ac Pontificum involare tentabat munus & infulas; templum enim ingressus, thuribulum præter morem arripit, thura super altare reluctante Pontifice incensurus: mox tamen vindicta Divina audentem percussit leprâ, & arâ solioque ejectum, tandem eoam vitâ exuit bavit. Lemma. SUPERBUM PROSPERA PERDUNT. Salomonis testimonio, *Prosperitas stultorum perdet illos.* Sapientes utuntur rebus secundis ad suum commodum & virtutis profectum; insipientes ad superbiam & interitum, quod de Ozia S. Scriptor asserit pulchrè S. Bernardus. *Prosperitas incautis est hoc ad disciplinam, quod ignis ad ceram; quod solis radius ad nivem & glaciem. Magnus, qui in adversa incidens, non excidit à sapientia; nec minor, cui felicitas si arrisit, non irrisit. Quanquàm faciliùs invenerim, qui sapientiam retinuerunt contrariâ sibi fortunâ, quàm qui propitiâ non perdiderunt.* Et S. Chrysostomus. *Non ferebat*, inquit, *Ozias principatûs magnitudinem, sed quemadmodum ex edacitate nascitur inflatio, ex inflatione gignitur febris; deinde ex febri plerumque mors: itidem & hic ex actionum eminentia, nata est superbia: mox ex superbia nata est appetentia rerum ipsi non congruentium, nempe muneris Pontificii.* S. Scripturæ de Ozia verba sunt. *Cùm roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum, & neglexit Dominum Deum suum.*

Prosperitas nocet incautis.
Prov. 1.
S. Bernl. 2. de consid. c. 12.
S. Chrysost. hom. de verbis Isaiæ
2. Paral. 26.

Sacerdotū libertas in suo officio defendendo.

348. Irruentem ad thura adolenda Oziam Regem, impetu, quo poterat maximo, repulit Azarias Pontifex, octoginta sacerdotum globo cinctus; quod nefas existimârit, manus profanas sacris admoveri ministeriis. Lemma. PROCUL HINC, PROCUL ESTE PROFANI. Sacræ Paginæ verba sunt, *Sacerdotes restiterunt Regi, atque dixerunt; non est tui officii, Ozia ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, qui consecrati sunt ad hujusmodi ministerium. Vide*, inquit in rem præsentem Chrysostomus, *libertatem; vide mentem servire nescientem; vide linguam cœlos attingentem; vide orationem imperterritam, & nullo fastigio humano concutiendam.* Hâc libertate usus est S Ambrosius, cùm Theodosium Imp. intra cancellos Chori, sacratorum hominum locum, rei Divinæ assistentem, jussit inde recedere, cum dicto: *Purpura Imperatorem facit, non Sacerdotem.* Et ille non minùs promptè demisseque paruit, quàm fortiter Ambrosius imperavit. Abeste ab aris profani; *Nec quisquam sumat sibi honorem, sed qui vocatur à Deo, quemadmodum Aaron.*

2. Paral. 26
S. Chrysost. hom. 4. de verbis Isaiæ
Laicus non se immisceat officio sacerdotali.
Heb. 5.

ISAIAS. *CAPUT* XXIII.

349 ORante Isaiâ, in Ezechiæ Regis gratiam, Sol umbram suam decem gradibus in horologio sciotherico retrahit. Lemma. CLARIUS EX UMBRA. Sicuti enim Ezechias Divinam beneficentiam è retrograda illa Solis umbra perspicuam erga se habuit, ita Dei benignitas rebus in afflictis quàm maximè elucet. Ut adeò ab Apostolo verissimè vocetur, *Deus patientiæ & solatii*, seu oceanus omnis consolationis, quam in servos suos afflictos subinde adeò cumulatè effundit, ut illis capiendis impares exclamare cogantur cum S. Francisco Xaverio, *Satis est Domine, satis est.* Porrò sicuti Dei, ita & hominum amicitia è calamitatum umbris clarior efficitur, & in illis veluti lapide lydio probatur. Unde Siracides. *Si possides amicum, in tentationibus posside eum.* Nam ut sapienter Beda, *Amicum res secundæ parant, adversa probant.* Et Isocrates apud Maximum, *Amicos ex vita calamitate & periculorum participatione probato: aurum enim igne probamus, amicos autem in rebus adversis dignoscimus.* Certè Deus amicorum omnium fidelissimus, *Consolatur nos in omni tribulatione nostra.* Quare apud S. P.N. Augustinum canit Poëta.

Benignitas Dei in calamitatibus.
Rom. 15. 5.
Amicitia inter calamitates cognoscitur.
Eccl. 6.
Beda in Proverb. lib. 1. 4.
2 Cor. 1.
S. Au. l. de amicitia c. 3.

Non est persona, sed prosperitatis amicus,
Quem fortuna tenet dulcis, acerba fugat.

EZECHIAS. *Caput* CXXIV.

350. EZechias, collapsam Religionem restiturus, proprio aliis præivit exemplo; & quæ fieri voluit à suis, prius ipse præstitit; facienda jussit non tam verbis quàm factis, uti prolixè testantur Regum Fasti. Hinc est illud Sacræ Paginæ de optimo Rege elogium. *Fecitque mandata ejus, quæ præceperat Dominus Moysi.* Lemma. PRÆEUNDO RESTITUIT REM. Nihil certè Regum exemplis est efficacius. Nervosè Numenius Stoicus dixit, Regem esse opus Dei, legem Regis, legis justitiam, justitiæ felicitatem. Quamobrem invigilandum Principibus, ut justè, sanctèque in regno omnia administrentur, & ipsi exemplo præluceant, quibus convenit esse innocentiæ templa, atasque justitiæ. *Nihil in suis penatibus*, ait Cassiodorus, *venale habeant; nihil ambitioni atque avaritiæ pervium; omnia favori potentium, & libidini clausa.* Quid, quod subditi vehementer ad virtutis studium excitentur, si vident eos, qui præsunt, incitamenta magis factis quàm præceptis præbere? nam ut Plutarchus docet, *Oportet principem, & quemlibet magistratum, moribus imperium docere.*

4. Reg. 18.
Exempla efficacitate imperant.
Cassiod. l. 4 epist. 12.
Plut. in Nicea.

351. Posteaquam Sacra pagina de optimo Rege Eze-

Ezechiâ dixerat, *Fecitque mandata ejus, quæ præceperat Dominus Moysi*, mox subjungit, *Unde & erat Dominus cum eo, & in cunctis, ad quæ procedebat, sapienter se agebat.* Quare Ezechias, Judæis ex Assyrii tributi servitute liberatis, sacrilegis delubris fanisque eversis, & plurimis victoriis, aliisque præclarè gestis, conspicuus, epigrapheo tenet. DUCE DEO. Nempe *Deo duce* procedunt expeditè cuncta. Sapienter Aristides; *Reges optimè res humanas administrant, cùm se reddunt Deo similes.* Ezechiam pietas cum Deo conjunxit: Dei familiaritas sapientiam ei peperit: sapientia thesauros & opes attulit, tam regni, quàm animi, nullis fortunæ injuriis eripiendas. Ex his consecuta est illa felicitas, quam Deus promisit. *Quicunque honorificaverit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Pulchrè S. P. Augustinus. *In hoc agone, cùm laboramus, Deum poscimus adjutorem; si enim nos ipse non adjuvat; non dico vincere, sed nec pugnare poterimus.*

Deus omnis felicitatis author.

1. Reg. 2.

S. Aug. de verb. Apost serm. 13. c. 9

352. Ezechias morbo lethifero implicabatur adeò gravi, ut non ab hominibus tantùm, sed ab ipso etiam oraculo Divino, per Isaiam denuntiato, fuerit judicatus immedicabilis. Morbum hunc ideò à Deo immissum censet D. Hieronymus, ne de victoria, triennio post adversus Assyrios obtinendâ, insolesceret. Lemma. NE PEREAT, ÆGROTAT. Deus, quos amat, castigat, arguit. Religiosissimus olim senex discipulo ægrotanti dixisse fertur: *Ne tristeris fili mi, ob morbum corporis. Si ferrum es, per hunc ignem rubiginem exues; si aurum es, novum nitorem indues.* Elegantet S. P. Augustinus. *Si aurum es,* inquit, *quid times ignem? si frumentum es: quid times tribulam? non apparebis, qualis antea eras in spica, nisi tribula conterendo, à te separaverit paleas. Si oleum es, quid times pressuram prali? non declarabitur species tua, nisi etiam pondus lapidis à te secreverit amurcam.* Et rursus. *Sicut sub uno igne aurum rutilat, palea fumat; ita una eademque vis, bonos probat, purificat, eliquat, malos damnat, vastat, exterminat.* Morbus est lapis lydius, examinator virtutis, scrutator conscientiæ, excitator pœnitentis animi, monitor æternitatis.

Morbus utilis.

S. Aug. ser. 3 de Temp. barbarico.

Idem lib. 1. de civit. c. 8

353. Ezechias, Regum aliàs optimus, divitias suas regias, quas ex præda Assyria nimium quantùm instruxerat, auxeratque; superbè ostentans, mox hujus jactantiæ, tametsi levissimæ, pœnas satis graves dedit; Dei enim incurrit reprehensionem, & Isaiæ Vatis in seros posteros præsagas minas; futurum quippe, ut, quos geniturus erat liberos, & thesauros, quibus intumesceret, Babylonii in terras suas prædando deportarent. Sacræ Paginæ verba sunt, *Elevatum est cor ejus, & facta est contra eum ira & contra Judam, & contra Jerusalem.* Lemma. PERDIT, DUM OSTENTAT. Huic convenit illud Horatianum,

2. Paral. 32

Ostentatio. Vana gloria.

— Tacitus pasci si posset corvus, haberet
Plus dapis, & multò rixa minùs, invidiæque.

Idipsum in actionibus virtuosis experimur, quas dum vanè ostentamus, non tantùm perdimus, sed insuper Divinam Nemesin in nos concitamus. Meritò Cassianus ait, *Ezechiam sole & morte retrogressis, elationis telo concidisse.* Accommodatè S. Bernardus, *Time sagittam* (gloriam vanam) *leviter volat, leviter penetrat; sed dico tibi, non leve vulnus infligit.* Crescit è virtutibus vana gloria, & vires acquirit. *Cætera vitiorum genera,* inquit rursus Cassianus, *solent eos tantùm impugnare, quos superârint in certamine; hoc vitium suos victores acriùs insectatur.*

Cass. l. 11. c. 6

SENNACHERIB.

CAPUT CXXV.

354. REx Sennacherib, obsidens Hierosolymam, immisso cœlitùs Angelo, centum octoginta militum millibus una nocte deletis concidit, Lemma è Prudentio subjunctum. FRANGIT DEUS OMNE SUPERBUM. Prudentii verba sunt:

Superbia.

Prud. in Psychom.

Desine grande loqui, frangit Deus omne superbum,
Magna cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur,
Disce supercilium deponere.

Decreto indispensabili *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Incredibilis erat Sennacheribi adversus Deum superbia, ut ausus sit dicere. *Quis est ex omnibus Diis terrarum, qui eruerit terram suam de manu mea?* O homo! ô lutum! ô cinis! contra quem insurgis? quem injuriâ & convitio lacessis? Eum, quem *columnæ cœli contremiscunt, & pavent ad nutum ejus.* Deus, Deus est, qui tibi cornua franget superbe. *Quid tam superbum, quid tam ingratum videri potest,* inquit S. Hieronymus, *quàm adversus ejus vivere voluntatem à quo ipsum vivere acceperit? quàm illius præcepta despicere, qui ideò aliquid imperat, ut causam habeat remunerandi?* Nunquam impunè superbit homo; *Nam superbia turrim evertit,* (Verba sunt Innocentii Papæ) *Linguam confudit, prostravit Goliam, suspendit Aman, interfecit Nicanorem, peremit Antiochum, Pharaonem submersit, & Sennacherib interemit; sedes ducum superborum destruxit Deus, & radices gentium superbarum arefecit.*

Iacob. 4. 6.

Isa. 36.

Iob. 26.

S. Hier. in Epist.

Innoc. de vilitate conditionis humanæ.

355. Sennacheribum Deus ad plectendas gentes flagellum adhibuit, & veluti lictorem ac satellitem iræ suæ, sed tamen vindicem Dei manum minimè effugit tyrannus Sennacherib; nam post exercitum suum ad internecionem ab Angelo deletum, Ninivem est reversus, ibique tumultuantium seditione exterritus ad delubrum confugit, ubi à duobus natu majoribus filiis ad ipsam aram trucidabatur. Lemma. QUI PRÆDARIS, ET IPSE PRÆDABERIS. Alludunt lemmatis verba ad illud Isaiæ. *Væ tibi qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? & qui spernis, nonne & ipse sperneris?* Nimirùm instrumenti loco adhibet Deus improbos, ut justi per ipsos flagellentur; eâ tamen conditione, ut ipsos etiam flagellatores sua postea maneat pro merita pœna. Ita flagella Dei fuerunt, seque nominârunt Attila, Tamerlanes, Totila, aliique prædones orbis, ebrii semper, & nunquam saturi humano sanguine. Ergò inter hostium injurias observandum, quod Magnus Ethices Magister, S. Augustinus, commonet. *Quidquid acciderit justo, voluntati Divinæ deputet, non potestati inimici. Quid sibi ergò plaudit iniquus, quia flagellum de illo fecit Pater meus? Illum assumit ad ministerium, me erudit ad patrimonium. Facit hoc Deus, quod plerumque facit & homo, apprehendit virgam jacentem in medio, fortasse qualecunque sarmentum, cædit inde filium: ac deinde projicit sarmentum in ignem, & filio servat hæreditatem. De malitia mali flagellatur malus, & de servo emendatur filius.* Et rursus. *Ad Deum tuum refer flagellum tuum: quia nec diabolus tibi aliquid faciet, nisi ille permittat, qui desuper habet potestatem, aut ad pœnam, aut ad disciplinam. Ad pœnam impiis, ad disciplinam filiis. Flagellat autem omnem filium, quem recipit.*

Impii sunt instrumenta iræ Divinæ.

Isa. 33.

S. Aug. in Psal. 91.

Idem in Psal. 31.

Hebr. 12.

TOBIAS. *Caput* CXXVI.

Tentatio prodest.

356. IMmanis piscis, ad devorandum Tobiam è mari prosiliens, Angeli jussu à Tobia capitur; ejusque exenterati cor, fel & jecur in medicamenta asservantur. Lemma. EX HOSTE SALUS. Ita nimirùm omnes dæmonum, aliorumque hostium assultus, si generoso ac patiente animo accipiantur, maximam animæ nostræ salutem conciliant; sicque Apostolo asserente, licet facere etiam *cum tentatione proventum.* Ita Vitæ Patrum de seniore quodam referunt, qui discipulum gravi fornicationis flammâ tentatum videns, *Si vis* inquit, *ô fili, deprecor Dominum, ut auferat à te istam impugnationem.* Cui discipulus, *Video Pater, quia, etsi laborem sustineo, sentio tamen fructum in me perficere bonum, quia per occasionem impugnationis hujus & amplius jejuno, & amplius in vigiliis & orationibus tolero. Sed deprecor te ut exores pro me misericordiam Domini, ut det mihi virtutem, quatenus possim sustinere, & certare legitimè.* Mox senior, *Nunc cognovi, fili, quia fideliter intelligis, quod hoc spirituale certamen per patientiam ad salutem æternam animæ tuæ proficiat.* Sic Alexander Magnus, similesque Duces, optabant validissimos hostes, ut victoriam tantò gloriosiorem ab iis referrent, quò acriùs cum iis iniissent certamen. Opportunè S. Bernardus. *Prudenter sagittari, & impugnari salubrius postulat Sanctus: Confige timore tuo carnes meas; optima timor iste sagitta, qui configit & interficit carnis desideria, ut spiritus salvus sit. Sed & qui castigat corpus suum, & in servitutem redigit, nonne te etiam videtur tibi manum contra se pugnantis ipse juvare?*

1 Cor. 10. 13

Hostes prosunt.

Vita Patrum.

S. Bern. ser. 29. in Cant.

Tribulatio.

357. Tobias, felle piscis pro collyrio usus, parenti cœco oculos visumque restituit. Lemma. DULCE LUMEN, REMEDIO AMARO. Ita nimirùm animæ nostræ oculus mordaci rerum adversarum felle mirè collustratur; ibi præsertim, quando amaritiem illam æquo ac patienti animo toleras. S. Gregorii aphorisma est, *Oculos, quos claudit culpa, pœna aperit.* Et S. Augustini. *Tribulatio excitat torpentem, humiliat superbientem, purgat pœnitentem, illuminat cæcutientem, coronat innocentem.* Plinius secundus in Epistola ad Maximum, eleganter de morbo disserens, *Nuper,* inquit, *me cujusdam amici languor admonuit, optimos esse nos, dum infirmi sumus. Quem enim infirmum aut avaritia, aut libido sollicitat? non amoribus servit, non appetit honores. opes negligit, & quantulumcunque ut relicturus satis habet; tunc Deos, tunc hominem se esse meminit: invidet nemini, neminem miratur, neminem despicit, ac ne sermonibus quidem malignis aut attendit aut alitur, balnea imaginatur & fontes. Hæc summa curarum, summa votorum, mollemque imposterum & pinguem si contingat evadere, hoc est, innoxiam beatamque destinat vitam. Possum ergò, quod pluribus verbis, pluribus etiam voluminibus Philosophi docere conantur, ipse breviter tibi mihique præcipere, ut tales esse sani perseveremus, quales nos futuros profitemur infirmi.*

S. Aug. ep. 121.

Plin. secund. l. 7. ep. 26. ad Maximum.

Matrimonium. Conjugalis castitas.

358. Septem Saræ mariti ob effrænatam libidinem occultâ spiritûs stygii manu sunt suffocati, atque adeò tumulum repererunt in thalamo. Octavus verò maritus Tobias, auspicio conjugalis consortii à pietate ac castimoniâ ducto, incolumis cum conjuge Sarâ non sine parentum & amicorum congratulatione evadit. Unde adgeniculantibus ad thorum novis illis conjugibus, epigraphen subjunges. NIL CASTIS OBERIT. Hinc discant conjuges, fatalem esse ipsorum libidinem, quâ instar æqui & muli adhinniunt uxori. Rectè S. Fulgentius, *Conjugalis potestatis inculpabilis est usus, officio gignendi divinitùs attributus, si justitia terminum transgredi, libidinosius non permittatur excessus.* Et S. Clemens. *Matrimonium propter liberos, non propter voluptatem esse debet.* Sapienter Plato. *Oportet parentes gignere & educare filios: qui vitam tanquam lampadem posteris tradant, ut sint semper aliqui Deum colentes juxta ipsius legem.* Xystus, Pythagoricus Philosophus; *Adulter,* inquit, *est in suam uxorem omnis impudicus amator ardentior, quia solam quærit voluptatem non prolem.* Unde S. Francisci discipulus Ægydius, uxorato cuidam, multùm de castitate conjugali & fide thori glorianti; respondit, *Vide quem te laudes; potest enim quis inebriari vino, quod ex propria cella & dolio venit.* Propterea Apostoli monitum est, *Honorabile conjugium (sit) & thorus immaculatus.*

S. Fulg. ep. 1. cap. 3.

S. Clem. strom. 3.

Plato l. 6. de leg.

Hebr. 13.

MANASSES: *Cap.* CXXVII.

Calamitates prosunt.

359. MAnasses Isaiam Prophetam, cognatum suum, serrâ medium secari jussit, donec tandem, per omnia flagitia volutatus, in carcere inter catenas pœnitentiam egerit. Lemma. IN TENEBRIS LUCEM. Digna in rem præsentem Sacræ paginæ de Manasse verba. *Manasses, postquam coangustatus est, oravit Dominum Deum suum, & egit pœnitentiam valdè coram Deo Patrum suorum. Deprecatusque est eum, & obsecravit intense, Et cognovit Manasses quod ipse esset Deus.* Ita nimirum anima nostra lucem nunquam magis copiosam, quàm inter calamitatum tenebras sortitur. Disertè Siracides, *Flagella & doctrina in omni tempore sapientia.* S. P. Augustinus ad Deum conversus, *Imples,* inquit, *tribulationibus omnia, ut in tribulationibus positi, omnes recurrant ad te; ne deliciis & securitate perversâ seducantur.*

2. Paral. 33. 12.

Eccl. 22.

S. Aug. in Psal. 55.

AMON. *Cap.* CXXVIII.

360. AMon, Manassis, parentis flagitiosissimi, filius minimè degener, scelera cuncta per compendium pravitatis, in unicum biennii sui, quo regnavit, curriculum ita congessit, ut nequitiâ patrem superârit. Existimavit is quidem, se libidini in juventute velle indulgere, & patris exemplo in senectâ pœnitentiam agere; sed fefellit opinio, Deo celeriter ejus flagitiis faciente finem, ut adeò secutus quidem sit patrem peccantem, non verò pœnitentem. S. Clemens Alexandrinus, & Glycas referunt, Amonem dixisse. *Pater meus à puero multa scelera fecit, ac in senecta pœnitentiam egit, quare & ego in hac ætate pro animi libidine me geram, & deinde ad Dominum me convertam.* Lemma. PARIT DILATIO MORTEM. Terreat hoc juvenes, quos licentior ætas audaces facit ad spes vitæ & frugis in longum jaculandas. *Non tardes,* inquit Siracides, *converti ad Dominum, & ne differas de die in diem, subitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te.* Hinc illa Sapientis cautio. *Ne glorieris in crastinum, ignorans, quid superventura pariat dies.* Deus, asserente Magno Augustino, *pœnitentiæ tuæ indulgentiam promisit.* Et S. Anselmus. *Qui differt in futurum, & forsitan non futuram ætatem suam vitam corrigere, certum bonum dimittit pro dubio, & contemnendo, quod perdit, probat, se non amare, quod expectat, & meretur non accipere.* Quocirca David, *Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare*

S. Clem. Alex. l. 3. ... ca. 25.

Glycas Annal.

Pœnitentiæ procrastinatio.

Eccl. 5.

Prov. 27.

S. Aug. in Psalm. 4.

S. Anselm. epist. 1.

Psalm. 94.

corda

Senec. li. de brev. vitæ. *corda vestra.* Quin & Seneca. *Non pudet*, inquit, *te reliquias vitæ tibi retinere, & id solùm bonæ mentis reservare, quod in nullam rem converti possit? quàm serum est, tunc incipere vivere, cùm desinendum est.*

SEDECIAS.

Cap. CXXIX.

361. SEdecias, Rex Judæ, à Nabuchodonosore, Rege gentili, ad solium patrium sublevatus, ei sese clientem & vectigalem fore, juramento obstrinxit. Paulò post tamen violati sacramenti pœnas adeò graves dedit, ut totam suam stirpem, regnum, & seipsum miserrimè everterit. Lemma. MISER, QUIA PERJURUS. Usque adeò erga quosvis indiscriminatim sancta esse debet jurati reverentia verbi. Disce hinc, quàm fides etiam hosti sit servanda & quàm fractæ vindex sit Deus. Monet Isocrates Principem, *Verbis tuis*, inquiens, *major sit fides injuratis, quàm juratis aliorum. Famâ stant imperia; quâ si Princeps exciderit, quid erit nisi larva, amicis pariter, inimicisq; ridenda?* Senecâ teste. *Fides sanctissimum humani pectoris bonum est; Fide stabilis regna; perfidia evertit.* Memorabile est, quod de Uladislao, Hungariæ Rege, tradit Bonfinius. Uladislaus enim contra fidem, pactaque bellum Amuratho, Turcarum Imperatori; sibi verò, regnoque maximam cladem intulit. Videbatur initium prælii favere perfidiæ; magnâ cæde fugantur Turcæ. Quod animadvertens Amurathes, depromit è sinu codicem initi sanctissimè fœderis, intentisque in cœlum oculis, contestatur Christum Jesum, ut nominis sui, juramento intet positi, & Turcarum ulciscatur injuriam. Audiit vindex Deus; fortuna vertitur; Hungari cæduntur, fugantur. Rex ipse Uladislaus, mali causa, trucidatur.

Juramentum erga omnes servandum.

Sen. Ep. 89.

Bonfinius lib. 16.

NABUZARDAN.

Caput CXXX.

362. NAbuzardan, Nabuchodonosoris jussu, urbem Solymæam intrat, totamque flammis succendit. Verba sacræ Paginæ sunt. *Nabuzardan, Princeps militiæ, servus Regis Babylonis, venit in Jerusalem, & succendit domum Domini, & domum Regis: & domos Jerusalem, omnemq; domum combussit igni &c.* Lemma. SOLYMÆOS DESTRUO MUROS. Septuaginta Interpretes *Nabuzardanem* vertunt *Archimagirum*, seu *Principem coquorum*. Unde S. Gregorius Nabuzardanis nomine gulam accipit; quæ omnia animæ nostræ præsidia evertit. *Princeps coquorum*, inquit, *destruxit muros Jerusalem. Princeps namq; coquorum venter est, cui magnâ curâ obsequium à coquis impenditur, ut ipse delectabiliter cibis impleatur: Muri autem Jerusalem, virtutes sunt animæ, ad desiderium supernæ pacis* (quam significat Jerusalem nomine suo) *elevatæ. Coquorum igitur princeps muros Jerusalem dejicit; quia dum venter ingluvie extenditur, virtutes animæ per luxuriam destruuntur.* Et rursus. *Nullus palmam spiritualis certaminis apprehendit, qui non prius per afflictam ventris concupiscentiam, carnis incentiva devicerit. Neque enim ad conflictum spiritualis agonis assurgitur, si non prius intra nosmetipsos positus hostis gula videlicet appetitus, edomatur, quia, si non ea, quæ nobis sunt viciniora, prosternimus, inaniter adea, quæ longius sunt, impugnanda*

4. Reg. 25.

Gula.

S. Greg. 3. Pastor. admon. 20.

Idem l. 30. Moral. c. 13

transimus. Incassum namq; contra exteriores inimicos in campo bellum geritur, si intra ipsa mœnia civis insidians habetur. Quare Abbas Pœmen dixit. *Nisi Nabuzardan, princeps coquorum venisset, templum Dei non arsisset, hoc est, nisi desiderium gastrimargiæ irrepsisset, anima libidine non conflagrâsset.*

In vit. Patr.

HIEREMIAS.

Cap. CXXXI.

363. HIeremias, In Divinis arcanis penetrandis perspicacissimus, se ipsum tamen Doctoris ac Prophetæ munere longè inferiorem ac indignum censuit. Unde ipsius verba. *A, a, a, Domine Deus nescio loqui, quia puer ego sum.* Lemma. QUO SIBI VILIOR, HOC DEO CAPACIOR. Et verò quisquis à Deo destinatus ad magna; tantò paratior ad illa accedit, quantò sese imparatiorem agnoscit. Nimirum, ut ait S. Gregorius, *Sancti viri, dum Divinitatis arcana audiunt; quantò magis contemplando proficiunt, tantò amplius despiciendo, quod sunt, aut nihil, aut propè nihil esse cognoscunt.* Sic Moses, etsi omni Ægyptiorum sapientiâ instructus, impeditioris tamen & tardioris linguæ se arguit. Sic Jobus insipienter se locutum, & quæ ultra modum excederent scientiam suam, demissè confitetur. Isaias virum labiis pollutum se appellat. &c.

Hierem. 1. *Humilitas.* *S. Greg. l. 35 Moral. c. 1.* *Exod. 4.* *Iob. 42.* *Isa. 6.*

364. Hieremias, veritatis defendendæ ac promulgandæ causâ, alapis cæditur; in nervum cogitur; flagellis dilaniatur; in foveam subterraneam, & rursus semimudus in puteum demergitur, è patria abripitur, & demum lapidibus obruitur à propriis civibus. Lemmaris loco paræmiam illam subjunges. VERITAS ODIUM PARIT; Id quod de omnibus SS. Martyribus pronuntiat Magnus Augustinus. *Martyres*, inquit, *vivificati sunt, ne amando vitam, negarent vitam, & negando vitam, amitterent vitam. Ac si qui pro vita veritatem deserere noluerunt, moriendo pro veritate vixerunt.* Et rursus, *Peccatores in agritudinem eam devenerunt, ut cibum veritatis, quo sana anima gaudent, tanquam felleum sustinere non possint.*

Veritas odium parit. SS. Martyres. *S. Aug. in Psal. 118. Conc. 10.* *Idem in Psal.*

SUSANNA.

Cap. CXXXII.

365. SUsanna, in extremis angustiis constituta, stringente duorum senum libidine, aut vitam amittere, aut pudicitiæ jacturam facere debebat. Repetit tamen consilium generosus animus, satiusque rata est, vitam perdere corporis, quàm animæ. Verba Heroinæ sunt. *Melius est mihi, absque opere incidere in manus vestras, quàm peccare in conspectu Domini.* Lemmatis loco illud Poëtæ subjunges. ANTE SCELUS, CASTÆ MORS SUBEUNDA FUIT. Susanna mori maluit, quàm fœdari: probè gnara, ei honestum vile esse, cui nimis chara est vita. Geminum hinc documentum offertur. Primò, omnia bona, ipsamque adeò vitam postponendam esse innocentiæ. Magni Augustini hâc de re doctrina est, *si tibi diceretur, aut bibas, aut morieris; melius erit, ut caro tua sobria occideretur, quàm per ebrietatem anima moreretur.* Secundò, peccati horrore omnem adimi mortis horrorem. Surius in vita S. Anselmi Episcopi Cantuariensis, scribit, eum dicere solitum, *si hinc peccati horrorem,*

Dan. 13. *Innocentia morti præferenda.* *S. Aug. serm. 232. de Temp.* *Peccatum.* *Sur. in vit.* *Peccati horror.*

horrorem, inde inferni dolorem, corporaliter cernerem, & necessariò uni eorum immergi deberem, prius infernum, quàm peccatum appeterem.

DANIEL.

Cap. CXXXIII.

366. DAniel, etiamnum Adolescens, adulteros duos senes sapientissimo judicio convicit. Lemma. NON ANNIS, SED INGENIO. Ipsâ enim experientiâ constat, senum prudentiam non rarò ab intellectu juvenili longè superari. Salomone teste, *Melior est puer pauper & sapiens, Rege sene & stulto.* Unde P. Cornelius à Lapide in hunc locum acutè observat, Salomonem, puerum sapientem, se ipso jam sene & stulto longè fuisse meliorem, quippe qui ætate grandior per luxuriam & idololatriam desipuit, seseque unà & regnum perdidit. Certè Hermogenes decimoquinto ætatis suæ anno tantæ fuit sapientiæ & eloquentiæ, ut ad eum audiendum Antonius Imperator ventitaret; Unde illud, *Hermogenes inter pueros senex.* De Tobia testatur sacra Pagina. *Cùm esset junior omnibus, nihil tamen puerile gessit in opere.* Et de S. Malachiâ, Hyberniæ Episcopo, S. Bernardus. *Agebat senem moribus, annis puer, expers lascivia puerilis.* Iisdem encomiis S. Basilium prolixè ac facundè exornat D. Greg. Nazianzenus.

Eccl. 4. 13. — Tob. 1. 4. — S. Bern. in vita. — S. Greg. Naz. Orat. 20.

367. Sapientissimo Danielis judicio casta Susanna à morte, in innocentem jam decretâ, liberatur. Lemma. BONA CAUSA TRIUMPHAT. Disce hinc, innocentiam nonnunquam quidem premi, nunquam tamen opprimi, Deo acerrimo innocentum omnium judice ac vindice. Ita Josephi castitatem, ab herâ tentatam infamatamque, ita defendit & illustravit, ut hodie etiamnum toto orbe deprædicetur. Ita S. Agnes, Lucia, Theophila, & aliæ quamplurimæ Virgines, ad leones vel lenones iniquè damnatæ, Angelo tuente illæsæ permanserunt. De Susanna pulchrè S. Augustinus. *In illis ventis & fluctibus castitas naufragium non fecit; quia Dominus gubernavit. Clamatum est, ventum est, processum est. Pervenit causa ad judicium. Domus Susannæ crediderat contra Dominam senioribus falsis. Aliud credebat domus, aliud videbat Dominus: homines nesciebant, senioribus credi videbatur. Ergò moriendum erat, sed si caro moreretur, castitas coronaretur. Affuit Dominus precanti, exaudivit, quam noverat; non deseruit, ne moreretur, cui subvenit, ne adulteraretur.*

Innocentia premitur non opprimitur. — S. Aug. ser. 1. ex addit. à Carth.

368. Daniel cum sociis mittitur in fornacem ardentem, incolumisque servatur. Lemma. IN IGNE PROBANTUR. Tam admirandum, quàm pulchrum est, inter impuros ignes, quos aures oculique hauriunt, non ardere. Et majus profectò miraculum est, ut prisci Patres passim de Josepho Patriarchâ loquuntur, animum in tentatione libidinis, quàm corpus in medio igne perdurare illæsum. Hîc Isaias solatium ingens omnibus Dei servis instillans, *Noli timere*, inquit, *quia redemi te, & vocavi te nomine tuo; meus es tu. Cùm ambulaveris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te.* Cæterùm Sancti intra calamitatis flammas virtutum suarum experimenta præbere jubentur; ii enim, qui cœlo digni sunt, nihil unquam vitii aut spiritualis jacturæ inde contrahunt. S. P. Augustinus more suo eruditè ac eleganter de his ipsis tribus juvenibus, *In fornacem*, inquit, *missi sunt Sancti, fugiunt flamma, cedunt ignes, incendia expavescunt. Timent ignes lædere, quos jussi sunt incolumes servare. Ostendunt justorum meritum, dum tyranni contemnunt imperium. Licet Sanctis cum igne jocari, quibus cum hominibus non licuit commorari. Licet in pœna esse securos, quos extra pœnam non licuit esse intactos, ut ubi interitus, ibi salus; ubi supplicia, ibi inveniuntur refrigeria. Accipe hostis à suppliciis exemplum, qui humanitatis perdidisti consilium. Homines sæviunt, & supplicia venerantur, ignis hospitio justos cum omni honore suscipiunt, & libenter obsequium parant. Hostis mutato genere sævit nec aliqua pietate movetur, nec humanitate blanditur: posset vincere, si posset ignibus imperare. Offeruntur ergò ignibus justi, vestitu tecti, vinculis colligati, sed defenduntur ardoribus, & quos humana vis damnavit, ignis absolvit.*

Castitas. — Isa. 43. 1. — Calamitates. — S. Aug. ser. 240. de Tēp.

369. Tam potenter adversus Danielem egit hominum invidia, ut cùm in leonum lacum præcipitârit; quamvis innocentiâ, seu clypeo, usus, exinde illæsus & incólumis evaserit. Lemma. SECURUS, QUIA INNOCENS. Quisquis enim legis Divinæ ac innocentiæ suæ rationem habet, securus etiam inter feras incedit. Pulchrè S. P. Augustinus. *Subdere*, inquit, *ei, qui supra te est, & infra te erunt illa, quibus præpositus es. Quia verò per peccatum homo deseruit eum, sub quo esse debuit, subditus est eis, supra quæ esse debuit. Intendite quid dicam. Deus, homo, pecora: supra te Deus, infra te pecora. Agnosce eum qui supra te est, ut agnoscant te, qui infra te sunt: ideoq; cùm Daniel agnovisset supra se Deum, agnoverunt illum supra se leones. Si autem non agnoscis illum qui supra te est, superiorem contemnis, subderis inferiori. Propterea superbia Ægyptiorum unde domata est? de ranis & muscis. Sed Danielem agnoverunt leones, quia ille subditus Deo erat: agnovit ignis servos Dei, tres viros, quos non ussit, quorum nec vestimenta corrupit.* Cumprimis verò virginitatis hæc prærogativa est, quod non Superis tantùm & hominibus, sed ipsis etiam brutis accidat admiranda. Facundè de S. Virgine ac Martyre Theclâ disserens D. Ambrosius. *Adorabat ergò prædam suam* (S. Theclam, à Tyranno bestiis objectam) *bestia, & propriæ oblita naturæ, naturam induerat, quam homines amiserant. Videres quadam naturæ transfusione homines, feritatem indutos, sævitiam imperare bestiæ: bestiam exosculantem pedes virginis docere, quid homines facere deberent. Tantùm habet virginitas admirationis, ut eam etiam leones admirentur. Docuerunt religionem, dum adorant Martyrem; docuerunt etiam castitatem dum virgini nihil aliud, nisi plantas exosculantur, demissis in terram oculis, tanquam verecundantibus, ne mas aliquis vel bestia virginem nudam videret.* De eâdem etiam canit S. Gregorius Nazianzenus.

Innocentia cum inter feras secura. — S. Aug. Tr. 8 in Epist. Joan. — Exod. 8. — Virginitas. — S. Ambr. lib. de Virgin. — S. Greg. Naz. in Præcept. ad virgin.

Quis Theclam necis eripuit, flammæque periclo?
Quis validos ungues vinxit, rabiemque ferarum?
Virginitas. O res omni mirabilis ævo!
Virginitas, fulvos potuit sopire leones.

NABUCHODONOSOR.

Cap. CXXXIV.

370. NAbuchodonosoris statua capite erat aureo, pectore argenteo, ventre æreo, tibiis ferreis, & pedibus imis partim ferreis, partim fictilibus. Lemma. PRINCIPIUM BONUM, AT FINIS MALUS. Hominis ad pejora semper defluentis hæc imago est. Ætatis illius caput nonnunquam aureum, laudabile, bonumque principium. Pectus & brachia adolescentiæ sunt argentea; tandem non annis tantùm, sed & moribus senescit,

Deficiens homo.

Digitized by Google

nescit, jamque multò quàm ante negligentior evadit; sicque miser homo, si se sibimet permittat, nunquam non in declive vergit, donec in fœdum peccatorum lutum desinens, cum Regio Vate cogatur fateri. *Defecit spiritus meus.* Hunc talem Siracides describens, *Est homo marcidus*, inquit, *egens recuperatione, plus deficiens virtute.* Porrò non tantùm viros Religiosos, sed ipsos etiam illorum sacros Ordines videre erat principiis suis florentissimos; at sensim remisit primus ardor, auri nobilitas in metallum ignobilius mutavit, hinc pedes imi fictiles, hinc mores primis dissimiles, id jam olim Athana. Abbas deplorans, Sophronio teste, *Patres nostri*, ajebat, *consinentiam, paupertatem, ac nuditatem rerum omnium usque ad mortem servaverunt; nos autem ventres nostros & crumenas dilatavimus; sub Patribus nostris in studio erat, distractiones animi vitare, nostris verò temporibus olla obtenuit & opus manuum.* Pronissimum rendere ad sequiora, immemorem sanctæ destinationis. Verissimè dixit Annæus Philosophus *Ad deteriora faciles sumus, quia nec dux potest, nec comes deesse: & res etiam ipsa sine duce, sine comite, procedit: non pronum est tantum iter ad vitia, sed praceps.* Regem Salomonem intuearis velim. Caput is habebat aureum. *Dilexit Salomon Dominum, ambulans in praceptis David Patris sui.* Pectus & brachia Salomonis fuerunt argentea; *congregavitque Salomon currus & equites, & facti sunt ei quadringenti currus, & duodecim millia equitum.* Paulatim verò cœpit esse æreus, *Rex autem Salomon adamavit mulieres alienigenas multas: his itaq; copulatus est ardentissimo amore.* Ex æreo factus est plenè terreus; nam cives ac subditos ob nimium aulæ luxum indictionibus & tributis miserè vexavit. *Pater tuus*, inquiebant Roboamo ipsius filio, *durissimum jugum imposuit nobis.* Tandem Salomon in turpe lutum desiit. *Cùmque jam esset senex, depravatum est cor ejus per mulieres, ut sequeretur Deos alienos, &c.* Nempè spiritu cœpit, carne consummavit. Appositè Venusinus Vates.

> *Ætas parentum pejor avis, tulit*
> *Nos nequiores, mox daturus*
> *Progeniem vitiosiorem.*

371. Ingens illa Nabuchodonosoris statua per lapidem de monte abscissam conteritur. Lemma. RUET, LABILI FUDAMINE NIXA. Nempe, si fundamentum rei aut parùm firmum sit, aut nullum; si pedes stent luto, ad ictum Lapilli corruunt universa. Quisquis non seipsum, suaque omnia solidissimè fundat in Deo, is in aëre ædificat sine basi domum, prius ruiturum, quàm initio suo exturam. Homo, cujus præsidium, robur ac fundamentum Deus non est, mille pereundi periculis expositus est, omni malâ agendi occasione utitur, adversis quibuscunque sternitur: illecebræ mundi, invitamenta carnis, instigationes Diaboli per varia illum rapiunt præcipitia. Atq; adeò præmonente Vate Regio, *Deus est firmamentum nostrum.* Hieremias, *Maledictus homo*, inquit, *qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum*; contrà verò, *Benedictus vir qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus.* Meritò ergò mundanos inclamans S. P. Augustinus. *Non est requies*, inquit, *ubi quæritis eam. Quærite quod quæritis; sed ibi non est, quod quæritis. Beatam vitam quæritis in regione mortis? non est illic.* Et rursùs *Væ animæ audaci, quæ speravit, si à te recessisset, se aliquid melius habituram, Versa & reversa in tergum, & in latera & in ventrem, & dura sunt omnia. Et tu solus requies es Domine.* Cæterùm lapis, sine manibus è monte abscissus, Christum significat, qui sine virili operâ ex utero Virginis natus, omnia mundi regna evertit, eaque S. Ecclesiæ subdidit: uti SS. Ambrosius, Hieronymus & Augustinus, aliique passim interpretantur.

S. Ambr. ser. 79. S. Hier. Ep. ad Eustoch. de custod. Virg. c. 12. S. Aug. Tract. in Io.

372. Nabuchodonosor, Regum fastuosissimus, pro Deo se circumspiciens, ad bestias damnatur, & bovem in gramine agit. Lemma. HÆC PROFERT CORNUA FASTUS. Ita nimirum peccati proprium est, hominem in bestiam commutare. Hebræus Psaltes hanc peccatoris miseriam deplorans, *Homo*, inquit, *cùm in honore esset, non intellexit; comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Sicut enim pecudes solùm præsentia, & quod in oculis est, spectant, futuri non solicitæ; ita homo vanus, æternitatis & vitæ melioris oblitus, in res præsentes & fluxas se immergit, totus quantus perituris affixus. De hominibus, ob superbiam & flagitia in pecudes mutatis, Severinus Boëtius ita philosophatur. *Fateor*, inquit, *nec injuriâ dici video vitiosos, tametsi humani corporis speciem servent, in belluas tamen animorum qualitates mutari. Quid igitur? His ne accedamus, quos belluis similes esse monstravimus.* Aulus Gellius de hominis exterioribus quinque sensibus Christiano ritu disserens, *Nimia voluptas*, inquit, *è gustu & tactu, sicuti sapientes viri censuerunt; omnium rerum fœdissima est. Ista autem voluptates duæ gustûs atque tactûs, id est, libidines in cibum atque Venerem prodigæ, solæ sunt hominibus communes cum omnibus bestiis, & idcirco in pecudum ferorumque animalium numero habetur, quisquis est his ferinis voluptatibus præventus.* Nec priscus Comicus id ignorans. *Adeone*, ait, *homines immutari ex amore, ut non cognoscas eundem esse?* Cui Mantuanus Vates accinens, ad nostrum institutum appositè dixit.

Superbia in bestiā mutat. Psal. 49. n. 13. & 21. Peccatum hominem in belluam mutat. Boet. l. 4. de Consol. Phil. Proza 4. Gell. l. 19. Noct. Attic. c. 2.

> *Fit pecus omnis amans, cum pro ratione libido est,*
> *Judicium unius temperat omne suo.*
> *Quisquis enim vivit sine lumine mentis & usu,*
> *Fert hominis vultus, ingeniumque feræ.*
> *Est pecus, & fallax hominem mentitur imago &t.*

BALTHASAR.

Caput CXXXV.

373. BAlthasar, Rex temulentus, inter epulas apertis oculos, & manum videt tristissima fata in pariete scribentem. Lemma EXTREMA GAUDII LUCTUS. Salomonis verba sunt. *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.* Nulla enim terrena voluptas adeò constans est, quin tandem in mœrorem desinat. Cicerone teste, *Amores & delitiæ celeriter deflorescunt, & in omnibus voluptatibus maximis fastidium finitimum est.* Præclarè Severinus Boëtius.

Pr. v. 14. 13. Gaudium mundi in luctum mutatur. Cic. Orat. pro Cæl. Et l. 2. de Orat.

> *Habet omnis hoc voluptas:*
> *Stimulis agit fruentes:*
> *Apiumque par volantûm,*
> *Ubi grata mella fudit,*
> *Fugit, & nimis tenaci*
> *Ferit icta corda morsu.*

Boeth. l. 3. metro 7.

Quare Epictetus, *Dignus*, inquit, *est Deorum conviva, qui rebus creatis moderatè utitur: qui verò licitas etiam voluptates contemnit, non jam conviva Dei est, sed consors.* Denique S. Ambrosius, *Deus*, ait, *delitiis & gaudiis nostris ponit modum, ne supra alveum effusa, rationem obruant.*

Epict. art. 10. S. Ambr. l. 1. de Cain & Abel, c. 4.

ZORO-

ZOROBABEL.

Cap CXXXVI.

374. Esdrâ referente Darius Rex problematicam movit quæstionem, quidnam esset omnium fortissimum? Cumque unus pro vino judicaret, pro Rege alter; tertius, Zorobabel nomine, veritatem omnibus fortiorem dixit; & cum dicto palmam ex omnium sententiâ præ reliquis Disputatoribus retulit. Unde Zorobabel veritatem deprædicans, epigraphen tenet. HÆC OMNIA VINCIT. Veritatem nulla vis dejicere, nulla fraus decipere, nulla perturbatio de gradu deturbare potest. Intercipitur quidem aliquando, velut sol nubibus, sed nequit extingui. Agnovit hoc Tullius, *Tantam potentiam*, inquit, *veritas semper habuit, ut nullis machinis, aut cujusquam hominis ingenio, aut arte subverti potuerit. Et licet in causis nullum Patronum, aut defensorem obtineat tamen per se ipsam defenditur.* Et rursus. *O magna vis veritatis! quæ contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam, contraque ficta omnium insidias, facilè per se ipsam defenditur.* Denique, *Multorum improbitate depressa veritas emergit, & innocentia defensio interclusa respirat.*

Veritas. Cicero Orat. in Vatin. Idem pro M. Cælio. Idem Pro Cluent.

JUDITHA

Cap. CXXXVII.

375. Juditha, casta vidua, cilicino cingulo, ceu Baltheo militari, cincta, Holofernem truculentum & temulentum obtruncat. Lemma. HIS VINCITUR ARMIS. Quivis homo domesticum alit Holofernem; gulam, inquam, superbiam, luxuriam, cæteraque vitiorum monstra; quæ nunquam superaveris, nisi corpore tot ciliciis, jejuniis, aliisque castigationibus probè edomito, S. Ambrosius. *Dominus Jesus* inquit, *volens nos adversus diabolitentamenta fortiores reddere, certaturus jejunavit, ut sciremus, quia aliter illecebras mali non possemus vincere. Qua causâ Christus jejunaverit, hi astruant, nisi ut nobis exemplo esset ejus jejunium?* Cæterùm Juditha profligato Holoferne insignem gloriosissimæ Deiparæ typum exhibuit, quæ vel solo suo nomine omnes Tartareos Holofernis nervos incidit, ejusque innumeras phalanges in fugam agit. Unde S. Bonaventura, *Non sic*, inquit, *timent hostes visibiles quasi cæterorum aciem copiosam, sicut aereæ potestates Mariæ vocabulum, patrocinium & exemplum. Fluunt & pereunt sicut cera à facie ignis, ubicunque inveniunt crebram hujus nominis recordationem, devotam invocationem, solicitam imitationem.* Jure igitur longè meliore de Mariâ Virgine, atque de Juditha cecinetis, *Non est talis mulier super terram. Et nomen tuum memorabitur in omni terra. Et, Tu gloria Jerusalem, tu lætitia Israel: tu honorificentia populi nostri, quia fecisti viriliter, & confortatum est cor tuum.*

Gula. Mortificatio necessaria ad tentationes superandas. S. Ambr. Ep. ad Eccl. Vercell. Maria V. vincit dæmones. S. Bonav. in spec. c. 9. Judith c. 11. V. 10. & 15.

AMAN.

Cap. CXXXVIII.

376. Aman, Assueri Regis satrapa, intolerabili fastu inflatus, cogitur equitanti Mardochæo à pedibus esse, & præconem agere. Lemma. NOLENS, QUOD VOLET AULA, VOLO. Ea enim est aulicorum conditio ac miseria, ut uno Regis nutu in omnem partem, quantumvis inviti, cogantur. Scitè Martialis.

Aulicus. Mart. l. 9. 14.

Nemo suus, (hæc est aulæ natura potentis)
Sed Domini more Cæsareanus habet.

Polybius, *ficuti calculi*, inquit, *modò erei sunt, modò aurei, sic & aulici ad nutum Regis nunc beati sunt, nunc miseri.* Seneca refert, rogatum quemdam, quomodo in aula rem rarissimam consecutus esset senectutem? respondisse, *Injurias accipiendo, & gratias agendo.* Diogenes, audiens, Calisthenem beatum dici, quod esset amicus Alexandri, *Imò*, ajebat, *infelix est, qui tum prandet ac cœnat, cùm Alexandro videtur.* Æneas Sylvius, postea Pius II. Pontifex Maximus, aulicæ cujusdam gratiâ librum de Curialium miseriâ composuit, in quo ostendit, quanta in aulis sit vanitas, ambitio, invidia, hypocrysis, impuritas; quot curæ, distractiones, servitutes, solicitudines, metus: quanta inconstantia, mutabilitas, casus, ruinæ, pericula corporis & animæ. Tandem verò ita concludit. *Quæ cùm ita sint, relinquamus hoc pelagus inquietum, nosque in aliam vitam redigamus Nam si requiem cupimus, si otium diligamus, si nobis vivere pacem voluntas, si salutem animæ quærimus: fugienda nobis sunt atria Regum, & aulici tumultus, in quibus nec requies, nec bonarum artium exercitatio, nec virtutis amor aliqui regnat: sed avaritia tamen, libido, crudelitas, crapula, invidia, & ambitio dominantur. Vale vir, nisi ex Curialibus unus esse, meo judicio prudens. Anno salutis 1445.*

Polyb. l. 5. Senec. lib. de ira c. 14. Æneas Sylv. Epist. 166.

377. Aman in cruce, Mardochæo paratâ, suffigitur, cum lemmate. MALUM IN AUCTOREM. Ita nimirum meditata in alios flagitia, ad suam recurrunt originem. Rem notam & passim testatam narrans Plinius, *Perillum*, inquit, *Nemo laudat sæviorem Phalaride tyranno, qui taurum fecit æneum, mugitus hominis pollicitus, igne subdito, & primus eum expertus est cruciatum, justè prorsus sævitiâ*, & commentâ Talionis pœnâ. Quod & Naso cecinit.

Auctor pœnam malis. Tahomus pœna. Plin. l. 34. c. 8. Ovid. Art.

Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit, infelix imbuit auctor opus.

Petillo alterum ac consimile Busiridis exemplum jungit; qui Thrasum, suggerentem, ut hospites suos immolaret Jovi ad impetrandam pluviam, ipsummet Thrasum immolavit.

Ovid. ib.

— — Fit Jovis hostia primus
Inquit, & Ægypto tu dabis hostis aquam,

Idque hoc epigrammate concludit.

— — Neque enim lex justior ulla est,
Quàm necis artifices arte perire suâ.

Denique ex illa Amani catastropha conjicere licet, quanta sit mundi fallacia; ut adeò jure exclamet S. Bernardus. *O sæculum nequam, quod solet tuos sic solìbeare amicos, ut Deo facias inimicos. Invenit Aman gratiam apud Regem Assuerum; hæc illi gratia crucem peperit. Invenit gratiam apud Absalonem Achitophel, hæc illi suspendium attulit.* Et S. P. N. Aug. *Mundus iste*, inquit, *periculosior est blandus, quam molestus, & magis cavendus, cùm se illum diligi, quàm cùm admonet cogitq; contemni.* Ergò time, quisquis secundis fortunæ flatibus tumescis. Noris, sapienter dictum à Senecâ. *Dum excelsus steti, nunquam pavere destiti.*

Mundi fallacia. Forum. S. Bern. Serm. S. Aug. Ep. 144. Senec. Thyest.

Fortuna magna non caret formidine,
Nec splendor eminens vacat periculo,
Et quidquid altum est, haud tutum diu manet;
Ruet vel invidiâ, vel tempore.

HELIODORUS. Cap. CXXXIX.

378. Heliodorus, Regius minister, templum Hierosolymitanum spoliaturus, à cæ

à cœlestibus geniis flagellatur. Lemma. ICTI SAPITE SACRILEGI. Vindicta namque Divina in sacrilegos Templorum, aliarumque rerum sacrarum direptores, nonquam non deſævit. Ut adeò Q. Curtius verè dixerit, *sacrilegos cum Diis pugnare.* Sic Alchimus muros sanctæ domûs, à se destructos, gravissimis pœnis, & tandem acerba morte luere debuit. Antiochus Epiphanes templi à se expilati ultrices vermes tamdiu sentire debuit, donec carnificinâ miserrima corrosos consumptusque, animam efflârit. Joas Rex ob templi thesauros temerè surreptos, à propriis servis interficitur. Longum foret Achabos, Ochozias, Balthasares, Lisymachos, Hieroboamos, Sennacheribos, aliosque innumeros recensere, qui acerrimos sacrilegii sui dedêre pœnas. Nec ipsis etiam Ethnicis templorum deprædatio impunis abiit; uti his omninò verbis testatur Valerius Maximus. *Sed nec Apollo illatam sibi contumeliam, & præcisum honorem pari modo inultum toleravit. Scipio enim Africanus, cùm Carthaginem militibus dispoliandam ac diripiendam dedisset, unus militum templum Apollonis ingressus: statuam ejus veste insignem deprædari aggressus est, quo offensus Apollo, id egit, ut sacrilegæ manus inter fragmenta ejus abscissa, invenirentur.* Marcus Tullius fanum Apollinis in Insulâ Delo à Verre spoliatum vehementer exprobrans, *Potestne*, inquit, *tibi ulla spes salutis commoda ostendi, cùm recordaris, in Deos immortales quàm impius, quàm sceleratus, quàm nefarius fueris? Apollinemne tu Delium spoliare ausus es? Illine tu templo, tam antiquo, tam sancto tam religioso manus impias ac sacrilegas afferre conatus es? fuit illa cupiditas tanta, quæ tantam extingueret religionem? ne nunc quidem recordaris, nullum esse tantum malum, quod non tibi pro sceleribus tuis jam diu debeatur?*

Sacrilegium.
Q. Curt. l. 7 Hist.
Val. Max. l. 1. c. 2.
Cicero l. 2. in Verrem.

MATATHIAS. *CAPUT CXL.*

379. CUm Judæos quidam apostata conscenſis aræ sacrilegæ gradibus, Jovis simulachro publicè thus adoleret; incensus irâ justissimâ Matathias, stringit ferrum; perrumpit spectantium globum, irruit in sacrificantem, eoque super aram ipsam trucidato, perspersum cruore Jovem evertit, aram subruit. Judicem idololatram contra vociferantem in tribunali contrucidat, sibique per obstantes satellitum cuneos viam, dextrâ levâque feriens, aperit. Lemma. PRÆSTAT RELIGIO VITÆ. Ita nimirum in hac vita nihil adeò sit charum, quod Dei causâ cuivis discrimini objicere non simus indies parati. Lactantius veræ pietatis Magister docet, *Nihil esse in rebus humanis religione præstantius, eamque summa vi oportere defendi.* Id adeò Gentiles quoque perspexerunt; è quibus Justinus, *Jure ille à Diis proximus habetur, per quem Deorum majestas vindicatur.* De Aphraate Monacho Theodoretus memórat, eum tempore Valentis Imperatoris Ariani ex solitudine Antiochiam venisse, & increpitum ab Imperatore, quod extra cellam in publicum se efferret, respondisse, se in communi incendio (hæresis Arianæ) ad extinguendos ignes accurrere. Sed qui miramur Christiani hominis religiosum animum: quando Metellus, idolorum cultor & Pontifex. pro fictitiæ Deæ simulachro servando, non dubitavit medias flammas perrompere. Is enim Vestali æde fortuito igne flagrante, per obstantes ignes se ingerens, Palladium incendio subtraxit. Quæ pietas tanti facta est à Romanis, æquis virtutum admiratoribus, ut curru veheretur in coriam: qui honor nolli ejus originis ad id temporis contigerat, uti refert Plin.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Zelus sanctus.
Religio etiam vitâ est tuenda.
Lact. l. 5. Instit. c. 22.
Justin. l. 35.
Theod. hist. Eccl. c. 24.
Plinius. l. 7 c. 43.

JUDAS MACHABÆUS
CAPUT CXLI.

380. JUdas Machabæorum Hebræorum Archistrategus, hostium terror, & vindex Religionis, tandem gloriosa morte occubuit. Lemma. PRO DEO ET POPULO; Gemina enim hæc est militum cynosura, ad quam omnem armorum vim unicè dirigant. Unde mors illa Judæ Machabæo ita gloriosa extitit, ut de ipsius etiam militibus testentur Thalmudici, *In hoc sacro bello plerique, dum viverent, filii erant diaboli & peccati, & post mortem Dei filii, martyrio eorum peccata expiante.* Idipsum Genebrardus simili ratione de militibus Christianis intelligens, *Audis*, inquit, *quanta sit vis belli contra Turcas & Hæreticos, ut parum probos, sanctos & Martyres efficiat: ubi vinci salutare, vincere gloriosum:* quamvis hanc de militum martyrio sententiam cautè accipiendam velim, ut ex Baronio constat. Judæ fortitudinem imitati sunt Gentilium Duces. Bias Iphicratis obsidione pressus, cùm interrogaretur quid in eo articulo faciendum censeret? respondit, *quid aliud, nisi ut servemini, ego pugnando moriar?* Epaminondas teste Valerio Maximo, *apud Leuctram in prælio trajectus hastâ, sanguine & spiritu deficiens, & recreare se conatus, primùm an clypeus suus salvus esset, deinde an fusi hostes penitus forent interrogavit? quæ, postquam ex animi sententia comperit: non finis, inquit, commilitiones mea vita, sed melius & altius initium advenit. Nunc enim vester Epaminondas nascitur, quia sic moritur. &c.*

Militis finis.
Genebrar. l. in Psal. 78.
Baro. To. 8. Annal Anno Domini 610 n. 4.
Val. Max. l. 3. c. 2.

381. Septem Machabæi fratres unà cum Matre pro lege Dei crudelia patiuntur supplicia. Lemma. NON REGI, SED LEGI. Singulorum enim, dum gravissimis eruciatibus lacerarentur, hæ adversus tyrannum erant generosissimæ voces, *Parati sumus mori magis, quàm patrias Dei leges prævaricari.* Et; *Non obedio præcepto Regis, sed præcepto Legis.* De mira ac constanti hac Machabæorum in observandis Dei legibus magnanimitate S. Ambrosius; *Talis*, inquit, *hæc pugna est, ut ille gloriosius vicerit, qui crudelius occisus est. Itaque nemo timuit, nemo trepidavit, nullus ad mortem ex tot fratribus pigrior fuit; sed omnes tanquam ad immortalitatis viam, ita ad mortem per acerba supplicia concurrerunt.* S. Chrysostomus author est, cuivis Christiano Machabæos cum primis esse imitandos, ut cùm aliqua tentatio nos invadit, generosam hanc Heroum illorum gnomam unicè objiciamus, *Non faciam*; Non violabo legem, non offendam Deum meum. *Quantam*, inquit, *illi patientiam in periculis corporalibus ostenderunt, tantam nos in passionibus irrationalibus continentiam demonstremus, id est contra iram, avaritiam, vel inanis gloriæ concupiscentiam Divino timore moniti, sensibus repugnantes, & consilia diaboli destruentes in nobis. Si enim cupiditatum ignes vicerimus, sicut illi tyrannidis ignem vicerunt, poterimus juxta ipsos & matrem ipsorum, pars gloriâ constituti, similes haberi. Melius enim*, asserente Theophilo Alexandrino, *Dei timore vallata mens flammas superat, varios tormentorum spernit dolores, cumque semel virtuti se tradiderit, quidquid adversi evenerit, calcat & despicit. Qualis fuit Paulus, scribens, in iis omnibus superamus per eum, qui nos dilexit.*

Obediendum Deo magis quàm hominibus.
2. Mach. 7. 2. & 30.
S. Ambros. l. 2. de Iacob c. 12.
2. Mach. 7. 8.
S. Chrysost. hom. de Mach.
Theoph. Al. Epist. 3. Pasch.

ELEAZARUS.

CAPUT CXLII.

382. INcalescente inter Judam Machabæum & Lysiam, Regis Antiochi Belliducem, pugnâ, Judæ frater Eleazarus turritum elephantem conspicatus, cæteris & habitudine molis, & apparatu militum eminentiorem, in eam inductus est suspicionem, ut crederet, ei Regem insidere; viâ proinde ferro per obstantes militum cuneos factâ, multisque dextrorsum lævorsumque trucidatis, alvum belluæ subiens, impresso visceribus gladio, eam puncto temporis stravit; sed prolabentis pondere pariter & ipse super oppressus, occubuit; gloriæ, fortitudinisque suæ digno, ac æterno monumento. Lemma; VIRTUS PROSTRATA TRIUMPHAT. Ita Martyres tum demum retulêre palmam, quando inter hostium cruciatus occubuêre. De Eleazari fortitudine eleganter Sanctus Ambrosius: *Quanta*, inquit, *ista virtus animi primò ut mortem non timeret; deinde ut circumfusus legionibus inimicorum; in confertos raperetur hostes, medium penetraret agmen, & contempta morte ferocior, abjecto clypeo, utrâque manu vulnerata molem bestiæ subiret ac sustineret, Post, infra ipsam succederet, quò pleniore feriret ictu, cujus ruinâ inclusus magis, quàm oppressus, suo est sepultus triumpho. Nec fefellit opinio virum: quamvis Regius fefellerit habitus. Tanta enim virtutis spectaculo defixi hostes, inermem, occupatum incursare non ausi, post casum ruentis bestiæ sic trepidârunt, ut impares se omnes unius virtuti arbitrarentur. Heredem virtutis suæ pacem reliquit.* Acutè Emanuel Thesaurus in Elogiis Patriarcharum.

SS. Martyres.

S. Ambrosius l. de Mach.

Eleazarus Antiochū petiit, sed pro Antiocho periit
Bestia. Pro simili similis; imò idem.
Uterque fera, uterque duplici corde & excors.
Sed elephas inter bruta rex est; ille inter Reges brutum;
Gaude felicissimo errore, fortissime heros.
De elephanto non tyrannum, sed tyrannidem sustulisti.
Habes quod optas.
Sentis ex trophæi pondere, victoriæ magnitudinem.
Novo ritu triumphas:
Nam cæteri elephanto vehuntur, tu ipsum vehis
Nec tumulum cura: elephanto tegeris pro Mausoleo.
Neque incidendo emblemati procul segmenta petenda.
Debellatus elephas ebur ministrat.

ANTIOCHUS.

CAPUT CXLIII.

383. MOrtalium scelestissimus Antiochus, tandem in flagitiorum suorum pœnam, curru, quo vehebatur, excussus, acerrimis animi corporisque doloribus affligebatur. Maximis proinde, gravibusque votis eundem, quem hactenus persecutus fuerat, Deum placare, ac sibi precibus demereri studuit. Sed sera nimis fuêre hæc tyranni vota; unde præter innumeros alios dolores, in intestinis enati vermes, sceleratum abdomen tamdiu rodebant, donec visceribus non sine horribili fœtore diffluentibus, animam scelestam effuderit, æternis incendiis torquendam. Lemma; SERIO NON POENITET, QUIA SERO. Sera enim pœnitentia, plerumque solius pœnæ temporariæ fugiendæ spe concipi solita, nullam coram Deo fidem habet. Unde apud Isaiam hos Oratores rejicit Deus: *Cùm extenderitis manus vestras, avertam oculos meos à vobis. &c. Manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.* At grandia promisit Antiochus: At S. August. teste, *Deus cor interrogat, non manum.* Consonat Siracides; *Dona iniquorum non probat altissimus, nec recipit oblationes iniquorum, nec in multitudinem sacrificiorum, eorum propitiabitur peccatis.* Deus nimirum offerentem attendit, non oblata. Has Antiochi preces timor extrudit; de quo S. Gregor. *pro Bona semetipsis amanda sunt & non pœnis compellentibus exequenda. Nam qui propterea bonum facit, quia tormentorum mala metuit, vult non esse quod metuit, ut audacter illicita committat.* Et S. P. Augustinus, *Quando timore pœnæ, non amore justitiæ fit bonum; nondum benè fit bonum; nec fit in corde, quod fieri videtur in opere, quando mallet non facere, si posset impunè.*

Pœnitentia sera.

Isaiæ c. 1.

S. August. serm. 4. de Verb. Dom.

Eccles. c. 34.

S. Gregor. in Past. p. 3. c. 14.

S. Aug. l. conf.

EX NOVO TESTAMENTO.

ÆNEAS Paralyticus.

CAPUT CXLIV.

384. ÆNeas, Paralysi decumbens, Petri jussu incolumis surgit, & sanitatem recipit. Lemma; SURGENDO SALUTEM. Sicuti paralysis omnes corporis motus adeò dissolvit, ut homo ad ambulandum reddatur impotens, & instar cadaveris in lecto, ceu vivo tumulo, recondi debeat; ita quodvis animæ vitium, acedia præsertim & carnis voluptas, paralysin imitantur, quæ hominem miserrimè prostratum, terræ affigunt, omnique virtutum motu exuunt. Ergò, hortante Venerabili Beda, *Surge, torporem, in quo fessus jacuisti, discute; & bona opera, in quibus requiescere valeas, para.* S. Gregorius, *Quid est dicere, surge, nisi mala, quæ perpetrâsti, derelinque? &c.*

A vitiis surgen.

Beda in Act. Apost.

S. Greg. 21. Moral. c. 3.

385. Æneas, octo annorum paralysi detentus, ut primum jubentem audiit Petrum, *Surge & sterne tibi*, morem quantocius gessit; *Et continuò surrexit.* sanitatemque consecutus est. Lemma; DUM VOLUIT, VALUIT. Hæ nimirum sanctæ obedientiæ vires sunt, ut in vitiorum cœno decumbere nequeat, quisquis jubenti promptè ac perfectè auscultârit. Jacueris sanè hactenùs in terra, aversus à Deo, omniumque spiritualium morborum Xenodochium; si vel hodie obedientem te sistere velis, jam convaluisti. Audi in hæc penè ipsa verba præeuntem Magnum Augustin. *Humana fragilitas, quæ cecidit pede superbiæ, resurgere studeat pede obedientiæ.* Et rursus; *Fac opus & accipe præmium: Quod est opus? Obedientia. Quod est præmium? Resurrectio sine morte.*

Act. 9.

Obedientia.

S. Aug. serm. 118 de Tp. Ibidem l. de Symb.

ALEXANDER.

Cap. CXLV.

386. ALexander, ad Christum conversus, causam pro D. Paulo strenuè egit, ejusque amicum per omnia se probavit: sed, ut est versatilis hominum genius, paulò post factus apostata, hostis Pauli acerrimus evasit, adeò, ut de ipso testetur Apostolus, *Alexander ærarius multa mala mihi ostendit.* Lemma, ODIT,

2. Tim. 4. v. 14.

DIT, QUI NUPER AMAVIT. Talis est amicitiæ humanæ inconstantia, ut non raro in odia & inimicitias gravissimas degeneret. Unde providè monet Psaltes; *In filiis hominum* non esse confidendum. Graviter Hieremiæ ore Deus: *Maledictus, qui confidit in homine.* Verissimè S.P.N. Augustinus. *Sunt quædam refugia, ubi non est virtus, quo quisque cum fugerit, magis infirmatur, quàm confirmatur. Confugis, verbi gratiâ, ad aliquem in sæculo magnum, ut facias tibi potentem amicum, refugium tibi videtur; Tanta tamen hujus sæculi incerta sunt, & ita potentium ruinæ quotidie crebrescunt, ut, cùm ad tale refugium confugeris, plus tibi timere incipiat: antea enim causa tua timebas tantùm: cùm verò ad talem refugeris, & de illo timebis.*

Amicitia incõstans

Psalm. Hierem. S. Aug. in Psal. 45.

387. Alexander à fide deficiens, Evangelio acerrimè restitit, &c. ut sacra Pagina loquitur, *multa mala* Paulo *ostendit*. Unde in tantæ perfidiæ vindictam ab Apostolo excommunicatus est, &c. ut ipsius verbis utar, *Sathanæ* traditus. Lemma. NE PLURIBUS OBSIT. Præstat enim, unum, quàm plures ipsius contagione perdi. Unde hanc hominum fæcem è societate ejiciendam præcepit Magnus Canonicorum Regularium Legifer Augustinus; *Non enim & hoc fit crudeliter, sed misericorditer, ne contagione pestifera plurimos perdat.* Nam Apostolo asserente, *Modicum fermentum totam massam corrumpit.* Exemplo suo id docuit Arrius, de quo sanctus Hieronymus ait: *Arrius in Alexandria una scintilla fuit: sed quia non statim oppressa est, totum orbem ejus flamma populata est; quia sermo eorum sicut cancer serpit in corpore, & unius pecudis scabies totum commaculat gregem.* Apostoli votum erat: *Utinam abscindantur, qui vos conturbant.* De excommunicato loquens sanctus Chrysostomus, ait: *Dejiciebatur à communi fidelium cœtu, abscindebatur à grege, fiebat nudus, atque ita destitutus, luporum prodebatur occursibus: sicut enim dudum nubes Hebræorum castra tegebat, ita & Ecclesiam protegebat Spiritûs Sancti gratia.*

1. Tim. 4. 14. Tim. 1. 20. Excommunicatio. S. August. 1. Regul. Gal. 5. 9. Hieron. in Gal. 5. 12. Io. Chrys.

388. Alexander, peritus & eloquens, cùm ad Christum conversus, scientiâ suâ plus æquo niteretur, turpissimè defecit, & in hæresim ac blasphemiam lapsus est. Lemma. DUM SAPIT, DESIPIT. Nullibi enim majora homini accrescunt damna quàm è scientia malè usurpatâ. Verissimè dixit Magnus Augustinus: *Melior est fidelis ignorantia, quàm temeraria scientia.* Pulchrè in rem præsentem dixit Sanctus Bernardus: *Sicut cibus indigestus malos generat humores, & corpus non nutrit, sed corrumpit; ita ex multâ scientiâ ingestâ stomacho animæ, quæ est memoria, si igne Christi decocta non fuerit, & sic per quosdam artus animæ, mores scilicet atque actus, transfusa atque digesta, nonne reputabitur in peccatum, tanquam cibus conversus in pravos noxiosque humores?*

Scientia. August. ... Bernard.

ANANIAS Discip. Christi.

CAPUT CXLVI.

389. Ananias, Damascenus Presbyter, manibus supra caligantis Sauli oculos positis, eum quantocius visui restituit. *Et confestim ceciderunt ab oculis ejus tanquam squammæ, & visum recepit.* Lemma. DAT DEXTERA VISUM. Ita quisquis amore proprio, vindictâ, libidine, odio, aut alio vitiorum genere infectus est, squammas præ oculis habet, quæ mentis aciem visumque veritatis adimunt. Sed has squammas Confessarius per sacram manuum impositionem dissolvit, ac gratiæ lumini animam restituit. Sanctus P. Augustinus. *Hortatur nos sæpius sacra Scriptura ad medicamenta confugere confessionis, non quod Deus indigeat confessione nostra, cui omnia præsto sunt, quæ cogitamus, loquimur, aut agimus; sed nos aliter salvi fieri non possumus, nisi confiteamur pœnitentes, quod utique gessimus negligentes. Qui se ipsum accusat in peccatis suis, hunc diabolus non habet iterum accusare in die judicii; si tamen confitens pœnitendo deleat quæ fecit, ne iterum renovet, quæ egit.*

Act. 9. 18. Pœnitentia. S. August. Serm. 66. de Tempo.

390. Tanta erat Sauli sævitia, tantaque furoris fama, ut ad solum ipsius nomen passim exhorrescerent Christiani. Unde Ananiæ de Saulo ad Christum voces erant: *Domine audivi à multis de viro hoc, quanta mala fecerit Sanctis tuis in Jerusalem; & hic habet potestatem à Principibus Sacerdotum alligandi omnes, qui invocant nomen tuum;* jussus tamen à Christo Saulum accedere, absque mora, seposito omni timore, solo nixus Deo, illum adiit: *Et abiit Ananias, & introivit in domum.* Lemma; TE FRETUS COMITE: verbis ex Homero desumptis, ubi Ulysses, ad Minervam conversus, ait;

Act. 9. 13. Ibid. n. 17. Hom. in Ulyss.

Atque ego, mihi assistas, Casta Diva,
Vel tercentum contra homines concurrere pugnæ
Ausim, TE FRETUS COMITE, O Dea, & adjutrice.

Iisdem penè verbis meorem suam, in Deo fixam ac imperterritam, explicavit Regius Vates; quando dixit: *Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? Et; si consistant adversum me castra, non timebit cor meum.* S.P. Augustinus: *Adversum me si contradicentium conspirans multitudo consistant; non timebit cor meum, ut in eorum partes transfugiam. Si exurgat in me persecutio hujus sæculi, in hac, quam cogito, petitione figam spem meam.* Et rursus; *Nec homines, nec diabolum timeamus; nec ille, nec iste facit aliquid, nisi quantùm permittitur; permittit ad nihilum potest, nisi quod nobis prodest.*

Deo nititur. Psal. 26. Ibidem v. 3. S. August. in Psal. 26. S. August. in Psal. 54.

ANANIAS & SAPPHIRA.

CAPUT CXLVII.

391. Ananias & Sapphira, voti religione ad plenam bonorum temporalium abdicationem obstricti, eorum partem callidè sibi reservârunt. Unde in sacrilegii vindictam subitò exanimes conciderunt. Lemma; VITA EXCIDUNT, DUM VOTO. Et verò quod paupertatis voto obligatus fuerit Ananias, testem audi Magnum Augustinum. *Dum ex eo, quod promiserat, partem subtraxit, sacrilegii damnatur & fraudis. Sacrilegii; quod Deum in pollicitatione fefellerit. Fraudis; quod integris muneribus portionem quandam putaverit subtrahendam.* Quod verò vitam perdiderint non tantùm temporalem, sed & spiritualem animæ, disertè docet idem Doctorum Phœbus: *Ananias pariter & vitam perdidit & salutem.* Discant hic Religiosi, quanta solicitudine custodiendum sit votum paupertatis. Probè hanc paræ-

Paupertatis votum violatum. S. August. serm. 17. de Verb. Apost. Idem Ibid.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I. T 2 netim

nesin edoctus P. Jacobus Gerrurus Italus, ut votorum suorum nunquam non meminisset, ea ter millies per diem renovavit. S. Fulgent. *Quàm sit malum, quamque solicitè fugiendum, si quis de hoc, quod Deo voverit, retinere aut rapere aliquid mortiferâ prævaricatione ausus fuerit, exemplo sunt Ananias & Sapphira.* De Sapphira non sine ingenio canit Reverendissimus ac eruditissimus meus D. Philippus Picinellus, in concinno libello, quem de fœminis sacræ Scripturæ in lucem edidit.

S. Fulgent. Epist. de debito conjug. 8.

Gemmamne, an vitrum te appellem
Saphira?
Gemmam, dum auro adstringeris;
Vitrum, dum tam facilè mentiris.
Eximia titulo, exilis merito;
Te nomen formosam, culpa notat informem &c.

392. Ananias, pretii particulâ sacrilegè usurpatâ, exanimis concidit, & extra Ecclesiam, profano sepulchro conditus est. *Juvenes amoverunt eum, & efferentes sepelierunt.* Lemma; PROPRIIS INHIANS COMMUNIA PERDIT. Hinc discant Religiosi, non Deum tantùm in altera vita fore acerrimum paupertatis violatæ vindicem, sed Ecclesiam quoque gravissimè in eam animadvertere: non enim communi aliorum sepulturâ censetur dignus, qui res sibi proprias sacrilegè usurpavit. Refert Author sermonum ad Fratres in eremo, Januarium Monachum retinuisse sibi secretò centum siclos, *quos cùm post mortem ejus Fratres invenissent, injecerunt in ejus sepulchrum, plangentes & dicentes Pecunia tua tecum sit in perditionem. Non enim licet nobis servis Dei eam collocare in victu vel in vestitu; vel in opere Monachorum, quia pretium damnationis est.* Unde Clemens III. can. *super quodam*, de stat. Monach. sancit, ut Canonicus Regularis, qui non resignavit proprium, in morte careat Christianâ sepulturâ; & si sepultus sit, exhumetur. Idem statuit Innocentius III. in Concilio Later. ut habetur ibid. cap. *Monachi.* S. Gregorius exemplo Ananiæ increpat Venantium, qui ex Monacho factus erat Patricius, & Cancellarius Italiæ; *Ananias*, inquit, *pecunias Deo voverat, quas post, diabolicâ victus persuasione, subtraxit: sed qua morte mulctatus est, scis. Si ergo ille mortis periculo dignus fuit, qui eos quos dederat nummos, abstulit, considera, quanto periculo in Divino judicio dignus eris, qui non nummos, sed temetipsum Deo omnipotenti, cui te sub Monachali habitu devoveras, subtraxisti?*

Act. 5. 6.

Proprietarius sepulturâ Ecclesiasticâ privatur.

serm. 5.

S. Greg. l. 9. Epist. 35.

393. Ananias, nonnihil Divinæ providentiæ diffidens, aliquam pretii partem voluit reservare, ut sibi tempore necessitatis, fugæ, aut senectutis consuleret. Unde S. Hieronymus Ananiam & Sapphiram vocat *Dispensatores timidos, ac metuentes famem, quam fides non timet.* Lemma. IMPROVIDUS, DUM NIMIUM PROVIDUS. Ut primùm enim homo circa temporalia nimium incipit esse solicitus, à Deo deseritur, simulque bonorum & temporalium & spiritualium jacturam miserrimam facit. *Ne cures tua*, inquit S. Chrysostomus, *sed ea Deo permitte; nam si satagis, tanquam homo satages; si verò demittas, Deus providebit. Ut igitur eorum magnam gerat providentiam, ipsi soli omnia committe. Si verò & ipse spiritualibus omissis ea tractaveris, non multam eorum ipse curam geret. Ut ergò & hæc tibi benè disponantur, & omni cura libereris, contemne sæcularia: sic enim & cum cœlis terram habebis, & futura consequeris bona.* Disertè jubet Apostolorum Princeps; *Omnem solicitudinem vestram projicientes in eum, quia ipsi est cura de vobis.* S.P. August. in illud Psalmi, *Dominus solicitus est mei*; ait. *Qui habuit tui curam antequam esses, quomodo non habebit curam, cùm jam hoc es, quod voluit ut esses? Jam enim fidelis es, jam ambulas in via justitiæ &c. nusquam tibi deest, tu illi noli deesse, tu tibi noli deesse.*

S. Hieron. Epist. 8 ad Demet.

Solicitudo temporalis.

S. Chrysost. hom. 56. ad Popul.

1. Pet. 5. 7. S. August. in Ps. 39. 18.

394. Ananias, ob acceptum pretium mentitus, bona & temporalia & spiritualia miserrimè perdidit. Lemma. DUM FALLIT, FALLITUR. vel, SIBI MENTITUR INIQUUS. Verbis è Psalte mutuatis; *Mentita est iniquitas sibi.* Ita nimirum fraus & mendacium in auctores suos recidunt. Unde in illud Psalmi commentatus S.P. Augustinus, ad Deum ait: *Hoc vindicas, quod homines in se perpetrant: quia etiam, cùm in te peccant, impiè faciunt in animas suas, & mentitur iniquitas sibi: sive corrumpendo aut pervertendo naturam suam, quam tu fecisti & ordinasti: vel immoderatè utendo concessis rebus, vel in non concessis flagrando.*

395. Ananias, divitiis plus æquo inhians, miserrimam illarum jacturam passus est. Lemma. E QUÆSTU QUESTUS. Nihil enim aliud divitiæ pariunt, nisi mille solicitudines, angustias, pericula corporis, & animæ interitum. S.P. Augustin. *Has divitias noli appellare, quæ vera non sunt: paupertate plena sunt, & semper obnoxia casibus; Illa sunt veræ divitiæ, quas cùm habuerimus, perdere non possumus.* Pulchrè de contemnendis divitiis differens idem Doctorum Princeps, ait: *Regnum cœlorum non divitum, sed pauperum est. Dicit namque pauperibus: Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Si est regnum cœlorum pauperum, restat, ut infernus sit divitum.*

396. Ananias ob retentum pretium exanimis cecidit, vitamque corporis & animæ amisit. Lemma. HOC PRETIUM PRETIO. Divitiæ enim sicuti sunt fomites & illecebræ omnium vitiorum, ita affectis suis innumeras etiam in hac vita calamitates, ipsamque demum gehennam comparant. Gravissimè de divitibus Servator; *Facilius est*, inquit, *camelum transire per foramen acûs, quam divitem intrare in regnum cœlorum.* In rem præsentem S. Bernardus. *Divitiarum amor insatiabilis longiore amplius desiderio torquet animum, quàm refrigeret usu suo: utpote quarum acquisitio laboris, possessio verò timoris, amissio plena doloris invenitur.* Et rursus. *Filii Adam genus avarum, quid vobis cum terrenis divitiis, quæ nec veræ, nec vestræ sunt? aurum & argentum verè est terra rubea & alba, quam solus error hominum facit, aut magis reputat pretiosum. Denique si vestra sunt, tollite ea vobiscum.* Id quod etiam perspectum habuêre Ethnici, Senecâ asserente, *Nemo alius est Deo dignus, nisi qui opes contempsit, & ideò olim Flamini Diali non modo tangere hederam criminosum erat, verùm etiam nominare.*

397. Repentina Ananiæ mors totam fidelium Ecclesiam perculit, & ad saniora retraxit. Sacræ Paginæ verba sunt; *Factus est timor magnus in universa Ecclesia, & in omnes, qui audierunt hæc.* Lemma. UNIUS POENA, MULTORUM SALUS. Idipsum Principes ac Judices observent, ut peccatorum supplicio multos emendent, & à vitiis absterreant. Seneca in sceleribus vindicandis tria vult observari; *Aut ut eum, quem punit, emendet: aut ut pœna ejus cæteros meliores reddat; aut ut sublatis malis securiores cæteri vivant.* Sanctus Hieronymus refert, in quodam Nitriæ Monasterio fuisse Monachum jam moriturum, qui aliquot solidos sibi retinuerat: quapropter placuisse Machario, Isidoro & aliis senioribus, ut cum mortuo pecuniæ infoderentur; clamantibus omnibus; *Pecunia tua tecum*

tecum sit in perditionem. Nec hoc, inquit, *crudeliter quispiam putet factum, tantus cunctos per totam Ægyptum invasit timor, ut unum solidum retinuisse sit criminis.*

ANNA Prophetissa.

Cap. CXLVIII.

398. ANna Prophetissa, *jejuniis & obsecrationibus serviens die ac nocte*, in omni virtutum genere nunquam non crescebat, donec tandem, annos nata centum & sex, de Christo senile ac maturum testimonium perhibuerit, eumque, veluti Judæorum Regem, amplexata sit. Lemma. EO SANIOR, QUO SENIOR. Hinc discas, cum annis crescere prudentiam. Nam, ut benè ait S. Hieronymus. *Omnes penè virtutes corporis mutantur in senibus, & crescente solâ sapientiâ, decrescunt cætera.* Et Jobus; *In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia.* Unde ut firmiora & maturiora essent Simeonis & Annæ testimonia, illos nonnisi senes ac grandævos elegit. Euripides.

(Luc. 2. 36. — Senectus prudens. — S. Hieron. ep. 2. ad Nepot. — Job 12. 12. — Eurip. in Phœn.)

O fili non omnia mala senectuti
Insunt Eteocles: sed experientia
Habet aliquid sapientius dicere, quàm juvenes.

Bionis dictum erat; *Fortitudine, quum sumus juvenes, utimur: at quum senescere incipimus, prudentiâ valemus.* Ita Laërtius. De Anna Prophetissâ non minus prolixè ac concinnè canit sapientissimus meus D. Picinellus.

(Laert. l. 4.)

Nulla militiæ Dei ætas inepta,
In quâ annorum numero
Non prosternitur virtus sed confirmatur.
Eò sanior, quò senior.
Anna invalida corpore, spiritu valida,
Avitam Aseris nobilitatem
Virtute vel implet, vel auget. &c.

APOLLO.

CAPUT CXLIX.

399. APollo id elogii in Actis Apostolorum retulit, quod fuerit non tantùm excultus scientiis, sed etiam pietate, ac Divino ardore succensus. *Vir eloquens, potens in scripturis, & fervens spiritu.* Unde geminâ hâc virtute instructus, plurimos ad Christi fidem convertit. *Contulit multum his, qui crediderant, vehementer enim Judæos revincebat publicè, ostendens per Scripturas esse Jesum Christum.* Lemma. VIRTUTE ET SCIENTIA. Geminâ enim hâc cardine totum vitæ Apostolicæ negotium vertitur: alterutrâ namque deficiente, actum agens, quidquid in propria vel aliena salute promovenda egeris. S. Bernardus in illud Psalmi, *Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me*: ait, *Hæc sunt, quæ Pastori conveniunt. Bonitas attrahit; disciplina corripit: scientia poscit. Bonitas amabilem, disciplina imitabilem, scientia docilem reddit.* Sciscitatus est nonnemo Jordanum, Generalem Magistrum Prædicatorum, quænam esset regula suorum? Respondit illi: Regula Prædicatorum est, *honestè vivere, discere, & docere*, quæ tria in votis erant Davidi, cùm diceret: *bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me.* Ita Antonius Senensis in Chronico Ordinis Anno 1585.

(Act. 18. 24. — Ibid. v. 28. — Scientia & virtus. — S. Bern. ser. ex 16. in Psal. 118. n. 66.)

400. Apollo, *vir eloquens, potens in scripturis, & edoctus viam Domini*, tanto flagrabat discendi ardore, ut etiam à Priscillâ & Aquilâ, & duabus mulieribus, se erudiri permiserit; *Priscilla & Aquila assumpserunt eum, & diligentius exposuerunt ei viam Domini.* Lemma. DUM VIXERO, DISCAM. Quantò enim homo fuerit doctior, tantò majore addiscendi ardore flagrat. Cicero in Catone Majore laudat hanc sententiam.

(Act. 18. 24. — Act. 18. 26. — Discendū semper. — Cic. in Cat. Maj.)

Quotidie addiscens plurima, fio senex.

De Solone refert Valerius Maximus, quod jamjam moriturus, *quum assidentibus amicis, & quadam de re sermonem inter se conferentibus, fatis jam pressum caput erexit. Interrogatusque, quapropter id fecisset, respondit; Ut, cùm istud, quidquid est, de quo jam disputatis, percepero, moriar.* Audi de se ipso disserentem Magnum Politicæ ac moralis Philosophiæ Magistrum Senecam; *Philosophum audio, & quidem quintum jam diem habeo ex quo in scholam eo, & ab octavâ disputantem audio. Bonâ inquis, ætate, quid ni boni? Benè mecum agitur, si hoc unum senectutem meam dedecet. Omnis ætatis homines hæc schola admittit: in hac senescamus, hanc ut juvenes sequamur. In theatrum senex ibo, & in circùm deferar. Ad Philosophum ire erubescam? Tamdiu discendum est, quamdiu nescias, &, si proverbio credas quamdiu vivas. &c.*

(Val. Max. l. 8. c. 7. — Sen. Ep. 76.)

401. Apollo, vir in omni scientiarum genere instructissimus, non erubuit, à duabus fœminis, Priscillâ & Aquilâ, erudiri. Lemma. GRATUM EST, ET AB INFERIORE DOCERI. Quisquis enim verò doctus est, non erubescit, etiam ab infimis aliquid discere; probè memor, Deum non raro plurima abscondere à sapientibus & prudentibus, & revelare ea parvulis. S. Gregorius Nazianzenus mirificè commendat patrem suum, virum expertissimum, quod se ab uxore in virtute & pietate instrui permiserit; *Uxore sue, inquit, in Divinis, & ad pietatem, ac optima quæq; exhibenda tam opere, quàm sermone ductricem, rectricem, ac propemodum doctricem se exhibuit, quod est admiratione dignum; sed plus admirandum, quod vir tantus ab ea ultrò devinci voluerit.* De Socrate refert Plato, quod non erubuerit Magistras habere Diothimam & Aspaciam, fœminas Rhetoricæ peritissimas. Instar omnium esto Magnum Ecclesiæ Lumen S. P. Augustinus, qui de se ipso dixit: *Ego senex & Episcopus paratus sum ab omnibus corrigi & emendari: & illum amicum meum existimo, cujus lingua beneficio ante diem extremi judicii anima mea maculas tergo.*

(Discendū à quovis. — Matth. 11. 25. — S. Greg. Naz. Orat. in fun. Patris. — Plato in Conviv. & in Menex. — S. August. ap. Vmb. in c. 11. Regul.)

CAIPHAS.

CAPUT CL.

401. CAiphas, odio & livore adversus Christum plenus, pro tribunali sedet, eumque mortis reum iniquissimè pronuntiat. Lemma. LIVOR NIL JUDICAT ÆQUUM. Judex enim munere suo ex æquo fungi non potest, nisi ab odio, passione, ac sinistro affectu alienissimus. Lege Divinâ olim sancitum erat, *Non facies quod iniquum est, nec injustè judicabis, non consideres personam pauperis, nec honores vultum potentis. Justè judica proximo tuo. Justitia*, inquit, Sanctus Hieronymus, *patrem vel fratrem non novit, sed novit veritatem; personam non accipit, & Deum imitatur.* Et Sanctus Clemens Alexandrinus; *Eorum, quæ à Moyse dicta sunt de Justitia, compendium fecit Pythagoras, dicens: Stateram non esse transcribendam! hoc est, non prætergrediendam esse æqualitatem, quæ versatur in distributionibus bonorum*

(Judex nullas passiones habeat. — Levit. 19. 15. — S. Hier. in Reg. Mon. — S. Clem. Al. 5. Stromat.)

morando justitiam. Eam ob rem Areopagitæ, Judices æquissimi, obscuram noctem ad judicia ferenda elegerunt, *ut procul ab omni affectu, tantummodò facta cognoscerent, personas non viderent. Ita Alexander ab Alexandro.*

Alex. ab Alex. l.3. c. 5.

403 Caiphas constitutus à Deo Pontifex, tametsi hominum esset flagitiosissimus, ac Christo infensissimus, non potuit tamen non in concilio; etiam præter opinionem suam, verum pronunciare; Spiritu S. ipsius linguam dirigente. Juvat in rem præsentem S. Scripturæ verba recensere. *Unus autem ex ipsis Caiphas nomine, cùm esset Pontifex anni illius, dixit; Vos nescitis quicquam; nec cogitatis, quia expedit nobis, ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autem à semetipso non dixit: sed Cùm esset Pontifex anni illius, prophetavit, quòd Jesus erat moriturus pro gente.* Lemma. ET INIQUUS PRÆDICAT ÆQUUM. Hinc discat Christianus, quantam curam Ecclesiæ suæ habeat Deus: quàmque studiosè assistat illius capiti, Pontifici Maximo, ne à fide & veritate aberret. Inde etiam discant subditi suis obedire Superioribus, *non tantùm bonis & modestis*, ut loquitur Apostolorum Princeps, *sed etiam discolis.* Cùm enim à Deo in legibus sanciendis dirigantur, vix unquam, & quantumvis mali, malum aliquod præcipient. Diserte jubet Christus; *Super cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi, omnia ergò, quæcunque dixerint vobis, facite, secundùm opera verò eorum nolite facere.* In hunc locum egregiè S.P. Augustinus: *Audiuntur utiliter, qui etiam utiliter non agunt: sua enim quærere student, sed sua docere non audent; de loco scilicet superiore sedis Ecclesiasticæ, quem sana doctrina constituit. Illa ergò cathedra, non eorum, sed Moysi, cogebat eos bona dicere, etiam non bona facientes. Agebant ergo sua in vita sua, docere autem sua, cathedra illos non permittebat aliena.*

Ioan. 11. 50. — Papæ infallibilitas. — Obedientia. — 1 Petr. 2. 18 — Matth. 23. 3 — S. Aug. l. 4. de Doct. Christ. c. 27.

CORNELIUS Centurio.

Cap. CLI.

404. CORnelius Centurio perfectè subesse & præesse ex æquo doctus erat; subesse quidem, quando non tantùm sese hominem sub potestate constitutum, fassus est, sed etiam ad Christi pedes submisissimè se abjecit, ejusque præsentiâ indignum se judicavit: præesse verò; quando dixit, *Habeo sub me milites, & dico huic, vade, & vadit: & alii veni, & venit: & servo meo, fac hoc, & facit.* Unde lemma. BENE PRÆEST, QUI BENE SUBEST. Nunquam enim habebit promptos ad obediendum subditos, qui benè obedire, ac sub aliorum imperio se continere non didicerit. Appositè in rem præsentem Sanctus Bernardus: *Ut securè præesse possitis, subesse, & vos, sicut debetis, non dedignemini: dedignatio quippe subjectionis, prælationis reddit indignum: videant in vobis subditi, quod redhibeant.* Idque postea probat exemplo Centurionis; *Dicturus quippe: habeo sub me milites; præmisit, homo sum sub potestate. Præmissa siquidem est humilitas, ne altitudo præcipitet. Quia non confusus est de subjectione, jure ex prælatione meruit honorari. Non erubuit super se potestatem, & ideò dignus, qui haberet & sub se milites. Dedit prius honorem Præpositus, ut jam a subditis justè reciperet.*

Matth. 8. 9. — Superior — S. Bernard. Epist. 42.

405. Centurio, ægroto suo militi sanitatem recuperaturus, Thaumaturgum accedit Christum: cum lemmate, NON ALIUNDE SALUS. Hinc à gentili Centurione discas, ad quem in necessitatibus confugiendum sit. Audi S.P. Augustinum; *Sunt quædam refugia ubi non est virtus, quo quisque cùm fugerit, magis infirmatur, quàm confirmetur. Confugis v.g. ad aliquem in sæculo magnum, ut facias tibi potentem amicum, refugium tibi videtur. Tanta tamen hujus sæculi incerta sunt, & ita potentum ruinæ quotidie crebrescunt, ut, cùm ad tale refugium confugeris, plus tibi timere incipias.* Unde alibi concludit; *Unicuique hominum in quocunque statu rerum in hac vita egerit, non sit refugium nisi Deus, nec ullum gaudium, nisi in promissis ejus.* Præclarè nimirum, eodem Augustino teste, ratiocinatus est Centurio; *Si ego, homo sub potestate, jubendi habeo potestatem, quid tu non possis, cui omnes serviunt potestates?*

Refugium in Deo. — S. Aug. in Psal. 93. — Idem in Psal. 71. — Ibidem serm. 6. de Verb. Domini.

406. Centurio, tanto amore ac solicitudine erga servum suum ferebatur, ut ad Christi pedes illius causâ prosterni, & sanitatem ægro impetrare non abhorruerit. Lemma. SERVI PROSTERNOR AMORE; Siracidis præceptio est; *Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua, quasi fratrem sic eum tracta.* Hinc constat, quantùm deceat, heros curam ac solicitudinem servorum habere. Sapienter Seneca: *Servi sunt? sed homines. Servi sunt? imò contubernales. Servi sunt? imò homines amici. Servi sunt? imo conservi, si cogitaveris tantundem in utrosque licere fortunæ.* Deinde subdit exempla servorum, qui benè ab heris habiti, *pro eis parati erant porrigere cervicem, & periculum imminens in caput suum convertere.* Quare falsum est, quod jactatur vulgo, *totidem esse hostes, quot servos.* Nam, *non habemus illos hostes*, inquit, *sed facimus, inhumaniter eos habendo.*

Eccl. 33. 31. — Servi quomodo tractandi. — Senec. Epist. 47.

407 Cornelius, firmissimâ servi sanandi fiduciâ ad Christi pedes prostratus voti compos rediit. Lemma. NUNQUAM SPES CASSA RECEDIT. Ita nimirum, quantùm plena fide à Deo speras, tantùm obtinebis. Unde S. Bernardus illud Dei ad Josue promissum. *Omnem locum, quem calcaverit vestigium pedis tui, vester erit*, ait, *Speret in Deo omnis congregatio populi: quemcunque enim locum calcaverit pes vester, vester erit: pes vester utique, spes vestra est, & quantumcunque illa processerit, obtinebit, si tamen in Deum tota figatur, ut firma sit, & non titubet.* Idipsum de fide asserit Magnus Augustinus; Mulier enim sanguinis profluvio laborans. *Fide tetigit, & sanitas subsecuta est, quam præsumpsit.*

Spes. — S. Bernar. serm. 15. in Psal. Qui habitat. — Josue 1. — Fides. — S. Aug. serm. 6. de Verb. Dom. cap. 1.

DIONYSIUS Areopagita.

CAPUT CLII.

408. MOriente Christo, *tenebræ factæ sunt super universam terram.* Has conspicatus Dionysius Areopagita, fertur exclamasse: *Aut Deus naturæ patitur, aut mundi machina dissolvetur.* Unde postea prædicante Athenis Paulo & asserente, Deum, in cujus morte obscuratus sit sol, esse Christum; ad fidem conversus est. Lemma; E TENEBRIS LUMEN. Idipsum hodie etiamnum multis usu venit, qui allucente felicitatis luce, oculos ad Deum nunquam attollunt, sed talparum more, & cæci inter terrena vitia oberrant: at calamitatum umbris pressi, saniora cogitare, omnique conatu sanctam Dei ac virtutum lucem perquirunt. Exemplo suo id millies comprobârunt Hebræi; de quibus canit Psaltes: *Cum*

Matth. 27. 45. — Calamitas ad Deum vocat.

Google

Psal. 77. 34. Seneca l. 4. controv. 4.

Cùm occideret eos, quærebant eum & revertebantur, & diluculo veniebant ad eum. Verissimè Seneca; *Magis Deos miseri, quàm beati colunt: Frangitur calamitosis animus, & ipsa se infelicitas damnat. Diligentius Dii coluntur irati.* Cato in senatu Romano pro Rhodiensibus dixit; *Adversæ res homines domant, & docent, quid opus sit facto.* ita Aulus Gellius.

Aul. Gell. l. 7. c. 3.

409. S. Dionysius Areopagita, testis oculatus, affirmat, tenebras in Christi morte è Solis eclipsi fuisse ortas. Unde visâ prodigiosâ hâc lunæ inter terram & solem interpositione, ad Dei cognitionem pervenit. Lemma; E SIDERE NUMEN. Ita quoties cœlum, ac miram siderum revolutionem intuemur, in agnitionem Dei haud obscuram deducimur. Opportunè Cicero; *Quis est tam vecors, qui cùm suspexerit in cœlum, Deos esse non sentiat?* Et Orpheus; *Mundi machina est musica & admirabilis consonantia, prædicans & laudans Deum.* His sanctior Apost. ait: *Invisibilia mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur.* S. Bern. *Tanta hæc formarum varietas, atque numerositas specierum in rebus conditis, quid nisi radii sunt deitatis? monstrantes quidem, quod verè sit à quo sunt, non tamen definientes quid sit: ita quod de ipso sit, vides; sed non ipsum. Cùm autem de eo, quem non vides cætera vides, scis indubitanter existere quem oportet inquirere.*

Deus cognoscitur in cœlis.
Cicer. li. de Arusp. Resp. Rom. 1. 20. S. Bern. ser. 31. in Cant.

410. Cùm universus orbis, moriente Christo, densis involveretur tenebris: Dionysius, judex in Areopagitarum senatu primarius ac famosissimus, censuit, non aliunde, nisi à moriente Deo, prodigiosam illam mundi metamorphosin oriri potuisse: unde, referente Michaële Syngelio, hæ ipsius voces erant: *Deus ignotus in carne patitur, ideoque universum hisce tenebris obscuratur & concutitur.* Unde lemma: NOCTU PRONUNTIAT ÆQUUM. Nam Alexander ab Alexandro refert, Areopagitas, judices æquissimos, nonnisi obscura nocte judicia sua ferre solitos fuisse. Porrò hodie etiamnum experimur, nos nunquam melius sanctiusque de Deo sentire, quàm si intra calamitatum umbras jaceamus sepulti. Unde ad Deum conversus Magnus Augustinus, ait: *Imples tribulationibus omnia, ut in tribulationibus positi, omnes recurrant ad te; ne delitiis & securitate perversa seducantur.* Idipsum apud Senecam fassus est Agamemnon.

Mich. Syng. in Encom. S. Dionys.

Calamitas ad Deum levat.
S. Augustin. in Psal. 55. Seneca in Tragœd. Act. 3. Horat. l. 1. Carm. Od. 5.

In vota miseros ultimus agit timor.

Et Horatius,

---- Me tabula sacer
Votiva paries indicat uvida
Suspendisse potenti
Vestimenta Maris Deo.

ELYMAS Magus.
CAPUT CLIII.

411. Elymas Magus Divinas Apostolorum doctrinas animo prorsus cæco subvertere & aspernari solitus, tandem, imprecante Paulo, oculis corporeis excæcatus est. Lemma: LUMEN PERDO, DUM RESPUO NUMEN. Nempe quisquis inspirationum Divinarum lumen contemnere, eique obluctari auder, is paulò post penitùs exoculatus, inter cymmerias inferorum umbras oberrare cogetur. S. P. Augustinus, *Qui se avertit à lumine vero, id est, Deo, jam cæcus efficitur: nondum sentit pœnam, sed jam habet.*

Inspirationes Dei contemnere.
S. Aug. ser. 3. de Verb. Dom. c. 4.

412. Elymas magus, ob nequitiam suam oculis ab Apostolo privatus, ad mentem rediit, ac Christum agnovit. Lemma; VIDEO DUM LUMINA PERDO. Ita enim Optimus Deus solet, ut corporali aliqua calamitate afflicti, salutem nostram, honoremque Divinum tanto studiosius prosequamur. In rem præsentem S. Joannes Chrysostomus: *Erat hæc manus Dei medica; quia dirigebatur non ad ultionem, sed ad sanationem Elymæ, ut oculorum excæcatione percussus aperiret oculos mentis, Christumque per fidem agnosceret.* Didymus, S. Hieronymi præceptor, fuit cæcus, sed in explicatione S. Scripturæ oculatissimus. Unde S. Hieron. eum vocat suum videntem, & S. Antonius visitans & consolans Didymum, ob cæcitatem mæstum: *Nihil te,* inquit, *offendat, ô Didyme, quod carnalibus oculis fueris orbatus. Desunt enim oculi illi, quos mures, & muscæ, & lacertæ habent: sed lætare, quia habes oculos, quos Angeli habent, è quibus Deus videtur, per quos tibi magnum scientiæ lumen accenditur.* Ita Ruffinus.

Calamitas.
S. Chrysost. in hunc loc.
Ruffin. l. 11. histor. Eccl. cap. 7.

HÆMORRHOISSA.
CAPUT CLIV.

413. Hæmorrhoissa, infimam Christi vestem tangens, sanitatem consequitur. Lemma. ET SUIS EXUVIIS VIGOR EST. Nam, ut in rem præsentem ait S. Hilarius: *Sicut author naturæ dat magneti vim attrahendi ferrum, ita Christus dabat vesti suæ vim sanandi ex fide tangentem.* Clarum hoc argumentum est, ad vim, cultumque SS.ᵃ Reliquiarum comprobandum. Causas quatuor affert S. Ambrosius, quæ illarum venerationem persuadent: *Honoro,* inquit, *in carne martyris exceptas pro Christi nomine cicatrices. Honoro viventis memoriam perennitate virtutis. Honoro per confessionem Domini sacratos cineres. Honoro in cineribus semina æternitatis.* Et S. P. Augustinus. *Non sunt contemnenda corpora justorum, quibus tanquam organis & vasis, ad omnia opera bona sanctus usus est Spiritus.* Inter cætera eruditissimè in Elogiis suis canit Perillustris ac Reverendissimus D. Philippus Picinellus.

SS. Reliquiæ.
S. Hilar. in Marc. 5.
S. Ambros. serm. de SS. Nazario & Celso.
S. Augustin.

Ut fimbriam tenuit, sanitatem expressit;
& Deitatis chrysmate
è capite defluente in oram;
quæ per dorsum venerat ad faciem,
per fimbriam vestis, salutis balsama carpsit.
Felix planè:
quæ manu vestimentum, fide tenuit Deum; &c.

H E R O D E S.
Cap. CLV.

414. Herodes Agrippa, cùm, sublimi residens solio, regiisque ornamentis splendidè vestitus, honores Divinos ab acclamante populo acciperet, moxà vindice Angelo percussus. *Et consumptus à vermibus, expiravit.* Sic nimirum superbos dejicit, sideratque Deus. Unde Herodes, inter populi congratulationes & festivos plausus, superbo spectandus solio, epigraphen tenet: MOX VERMIBUS ESCA. Hæc nimirum Dei adversus superbos & ambitiosos est vindicta, ut tandem vermibus in escam cedant. Exemplo suo id experti fuêre Antiochus Epiphanes; Herodes Ascalonita, Hunnericus Rex Arrianus, persequens Orthodoxos; Pherecydes, Pythagoræ præceptor, atheus, & omnis Numinis contemptor: & alii complures. Porrò omnes mundi honores, delitiæ, & voluptates paulò post hominem deserent, & vermibus in escam objicient. Probè id edoctus Jobus, ait: *Putredini dixi, pater meus es, mater mea, & soror mea vermibus.* Huic vanitati illachrymans Magnus Augustinus, ait, *Quid ergò prosunt divitiæ, quid epulæ, quid delitiæ? Non liberabunt à morte, non defendent, non eripient à fætore. Qui*

Act. 12. 23.
Ambitiosus.
Voluptates mundi.
Job. 17. 14.
S. Aug. apud Cordarium in hunc loc.

quandam sedebat in throno gloriosus, modò latet despectus post mortem in tumulo. Qui stabat ornatus in aula, modò sedet immundus in tumba. Qui vescebatur delitiis in cœnaculo, modò cõsumitur vermibus in sepulchro.

415. Herodes Ascalonita, audito Christi infantis natali, mox timore concuti, turbari, & pendentes ab uberibus maternis parvulos ad quatuordecim millia, crudeli ferro perimere cæpit. Lemma: MULTA TIMET, QUI MULTA AMBIT. Verissimè dixit Seneca. *Ambitio timida res est, vana, ventosa, nullum habet terminum, tam solicita ne quemquam ante se videat, quam ne se.* Nam ut ait S. Chrysostomus, *Inextinguibilis est ira quam regni zelus accendit &c. ut fera vulnerata, quidquid oculis occurrit, tanquam auctorem vulneris dilaniat.* At frustra regnum terrenum sibi à cœlesti ac æterno Rege eripiendum timuit impius Herodes: nam, ut pulchrè ait S. Fulgentius, *Rex iste non venit, reges pugnando superare, sed moriendo mirabiliter subjugare. Nec ideò natus, ut tibi succedat, sed ut in eum mundus fideliter credat. Non capit Christum regia tua*, inquit S. Leo, *Nec mundi Dominus potestatis tuæ sceptro est contentus angustiis, quem in Judæa regnare non vis ubiq; regnat, & felicius ipse regnares si ejus imperio subdereris.*

[Margin: Ambitio. — Senec. Epist. 28. — S. Chrysost. in hunc loc. — S. Fulgen. serm. 1. de Epiph. — S. Leo ser. 4. de Epiph.]

416. Herodes sceptro suo periculum ab infantibus formidavit. Unde clamari ad arma, expediti milites, ætati lactenti bellum indicere: ac quatuordecim millia parvulorum necari jussit. Lemma. TENEROS GRASSATUR IN ARTUS. Herodis nomine diabolum intelligere licet, qui tenellos adhuc in fide Christianos; uti & primas Dei Inspirationes ac bonas cogitationes, priusquam roborentur ac crescant, opprimere studet; cùm nullo regno suo majus exitium timeat, nisi quando illæ incrementum sortiuntur. S. Leo Papa de Herode disserens, ait, *Si parvulos interficiat, Jesum sibi videtur occidere: quod utique facere sine cessatione molitur, dum primordiis renatorum Spiritum sanctum eripere, & quandam teneræ fidei velut infantiam tentat extinguere.*

[Margin: Dæmon — Inspirationes rejectæ. — S. Leo serm. 2. de Epiph.]

417. Herodes Antipas sapientissimum Jesum, veste albâ indutum, fatui loco habuit, eique illusit. Lemma. STULTA EST SAPIENTIA STULTO. E Salomonis sententia. *Stultorum plena sunt omnia:* eorum præsertim, qui innocentiam, simplicitatem, sapientiam, ac vitæ integritatem contemptui habent, & sanctiora quæque risu excipiunt. De sapientia ait Salomon: *Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt.* De innocentia verò Magnus Augustinus. *Malè viventium multitudo benè viventes ita perturbat, ut, qui benè vivit, stultum se putet, quando attendit alios; maximè quia secundùm bona hujus sæculi inveniuntur multi felices nocentes, & inveniuntur multi infelices innocentes.*

[Margin: Sapientiæ contemptor. — Prov. 1. 7. — S. August. serm. 23. ex variis.]

418. Herodes Antipas, saltatricis amore insaniens, temerè jurat, & Joannem Baptistam occidit. Lemma. AMOR NIHIL MODERABILE SUADET. Verbis ex illo Ovidii versu desumptis.

Nox & amor, vinumque nihil moderabile suadent.

Ea enim muliebris amoris est efficacitas, ut jura, auctoritatemque omnem evertere, & ad impiissima quævis hominem impellere valeat. De stulto illo Herodis facinore disserens S. Joannes Chrysostomus. *Regalem auctoritatem puellæ pedibus stultus subjecit, permisit regiam dignitatem conculcari, sub qua se juramento constrixit, qui cupiditate cæca captus erat, invitus postea puellæ nutus obsecundavit.* Idipsum probè perspectum habuit Seneca, quando dixit: *alius libidini servit, alius avaritiæ, alius ambitioni, omnes timori. Dabo consularem aniculæ servientem, dabo ancillulæ divitem, ostendam nobilissimos juvenes mancipia pantomimorum.* Providè ergò monet Salomon. *Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius.*

[Margin: Amor muliebris — S. Chrysost. Orat. 2. in Decoll. S. Io. — Seneca in Epist. 47.]

JAIRUS.

CAPUT CLVI.

419. JAirus, princeps Synagogæ, ut mortuæ suæ filiæ vitam impetraret, Christum accessit, & ad ejus pedes prostratus, sanitatem rogavit. Lemma. A VITA FLAGITO VITAM. Et benè quidem; ubi enim rectius filiæ suæ vitam quæsivisset Jairus, nisi ab illo, qui est *via, veritas & vita.* Porrò filiæ nomine animam tuam intelligas velim, cui per peccatum mortuæ, non aliunde, nisi à Deo, vitam deprecari poteris. S. Hilarius. *Nec ducis Christus per erratica, quia est via: nec illudit per falsa; quia est veritas; nec in mortis horrore relinquit, quia est vita: si via, duce alio non indigetis: si veritas, non loquor falsa: si vita, etiam morientes ad me venietis.* Et S. Chrys. *Sum via, quia per me venietis: sum veritas, quia sine dubio hæc erunt, quæ dixi: sum vita, quia neq; ipsa mors prohibere poterit, quòminus ad me perveniatis.*

[Margin: Ioan. 14. 6. — Pœnitentia. — S. Hilar. 7. ad Trin. — S. Chrys. hom. 72.]

S. JOANNES BAPTISTA.

CAPUT CLVII.

420. S. Joannes Baptista, peccandi occasionem declinaturus, ex hominum conversatione, etiamnum duodennis, in desertum se recepit. Unde Joanni adhuc parvulo, inter sylvas degenti epigraphen è Virgilio subjunges. VIAMQUE INSISTO DOMANDI, DUM FACILES ANIMI. Verba Poëtæ sunt.

Tu quos ad studium, atq; usum formabis agrestem,
Jam vitulos hortare, viamq; insiste domandi,
Dum faciles animi juvenum, dum mobilis ætas.

Nam puerorum indoles ac animus, udæ argillæ aut ceræ instar, omnem formam recipit, adeò ut, sicuti ex eadem cera nunc Angelum, nunc dæmunculum fingis: ita puer, qui Poëta teste, est

Cereus in vitium flecti,

Modò sanctam, modò impiam induat formam, prout loci aut educantium ratio tulerit. Verissimè cecinit Poëta.

Udum ac molle lutum est, nunc, nunc properandus, & acri
Fingendus sine fine rotâ.

An simiolus, ut ita dixerim, usque eò est simius, quemadmodum puer? Audi Aristotelem: *Innatum quippe à natura pueris est, imitari: eoq; differunt à cæteris animantibus, tum quod aptissimi ad imitationem sunt, tum quod primas disciplinas imitando acquirunt, & unusquisque juxta imitationem gaudet.* Nec profani tantùm, sed & Sacri Doctores hoc argomentum pertractârunt. Ex his Basilius. *Animus adhuc tener est instar ceræ, qui impressas in se formas quascunque facilè recipit.*

[Margin: Virgil l. 4. Georg. — Educatio — Pers. Sat. — Arist. 1. Poët. 2. — S. Bas. in sui ass. oper. 15.]

421. S. Joannes Baptista, ut Herodis infanticidium effugeret, à matre Elisabetha etiamnum bimulus in desertum ductus est. Unde lemma. TENERIS NE CONCIDAT ANNIS. Parentes hoc Emblema concernit, ut liberos suos Herodis tyrannidi, vitiis inquam, ac Tartaro subducere, teneramque eorum ætatem sanctis præceptionibus imbuere omni studio satagant. Pulchrè S. Chrysostom. *Magnum habemus, pretiosumque depositum filios, ingenti illos servemus curâ, atque omnia faciamus, ne fur ad nobis astutus auferat: exerceamus ad virtutem atq; pietatem molles filiorum animos.* Unum addo, nec postremum rectæ educationis præceptum subjicio: pueros à teneris non molliter & muliebriter, sed fortiter

[Margin: Educatio — S. Chrys. Hom. 9. in Ep. ad Tit. 14.]

& vi-

Arist. l. 7. Polit. c. 17.

& viriliter educandos. Aristotelis præceptio est; *Conducet statim à puero eos ad frigora assuefacere*: ob calorem enim nativum pueri, quibus

— Fervet circum præcordia sanguis.

Facilè Frigus tolerant. Hinc Celtæ infantes natos ad flumina durabant. Thraces quoque gelido stagno immergebant: qui frigore necabantur, eos equidem inertes ac debiles, brevi extinguendos ducebant; qui ad illa supererant, robusti ac tolerantes laborum perdurabant. Sidonius.

Sidon. Carm. 2.

Excipit hic natos glacies & matris ab alvo
Artus infantum molles nix civica durat.

422. S. Joannes Baptista, adhuc bimulus, è periculosâ hominum consuetudine in eremum à matre ductus, epigraphen tenet, NE LEVI POSSET. MACULARE VITAM CRIMINE LINGUÆ. Verbis ex hymno Ecclesiastico desumptis;

Antra deserti teneris sub annis,
Civium turmas fugiens, petisti,
Ne levi posses maculare vitam
Crimine linguæ.

Educatio. S. Ambr. l. 6. Hexaem. c. 9.

Hinc discant parentes, omnem peccandi occasionem liberis subtrahendam esse. Certè è S. Ambrosii sententia, quisque filios diligat ut pupillam oculi sui, non minorem curam ac solertiam adhibendo, ut illos, quàm ut istam illæsos servet. *Pupillam*, inquit, *Deus nitidissimo naturæ vallo munire dignatus est, quia innocentia & integritas levi sorde aspersa violatur; & ideo perspiciendum, ne quis eam pulvis erroris oblinat, aut ulla vexet festuca peccati.* Tum subdit: *ad hunc etiam modum parentes custodire debent filios, & ab omni labe impudicitiæ pueros tueri; præsertim cùm teneriorem ætatem supergressi, adolescentiæ latiorem campum ingrediuntur.* Scitè Poëta;

Juvenal. sat. 14.

Nil dictu fœdum, visuq; hæc limina tangat;
Intra quæ puer est.

423. S. Joannes Baptista, in deserto victitans epigraphen tenet; AMAT NEMUS, ET FUGIT URBES. Verbis ex Horatio desumptis.

Horat. l. 2. ep. ult.

Scriptorũ chorus omnis amat nemus, & fugit urbes.

Solitudo. S. Greg. Naz. Orat. 1.

Quisquis ergò genuinæ pietati ac contemplationi Divinæ vacare cupis, is è mundi turbis profugus, secessum amat, & in solitudinem se recipit. S. Gregor. Nazianzenus, cum S. Basilio in solitudinem secedens, illius delitias & fructus ita describit: *Nihil mihi tam optandum cuiquam videbatur, quàm ut occlusis sensibus atq; extra carnem mundumque positus, in se ipsum collectus, nec nisi quantum necessitas exigit, quidquam humanarum rerum attingens, atque secum ipse, & cum Deo colloquens, superiorem iis rebus, quæ in aspectum cadunt vitam agit, Divinasq; species puras semper, nec terrenis ullis & errantibus formis admixtas in se ipso circumfert, Deiq; ac rerum Divinarum purum omnino speculum est, indiesq; efficitur, ac lucem per lucem assumit, clariorem videlicet per obscuriorem jamq; futuri ævi bonum spe percipit, & cum Angelis versatur, ac licet adhuc in terris sit, terram deserit atque à spiritu sursum collocatur.* Ad desertum invitans Romanus Sapiens, ait, *Quid tibi vitandum præcipuè; existimem quæris? turbam. Ego certè confiteor imbecillitatem meam, nunquam mores quos extuli, refero, aliquid ex eo quod composui turbatur &c.* Coronidem jungens Spiritus Sanctus, de anima pia ait; *Ducam eam in solitudinem, & ibi loquar ad cor ejus.*

Seneca Epist. 7.

424. S. Joannes Baptista, pœnitentiam & vitam austeram in deserto egit, ut illam exemplo potiùs, quàm verbo doctutus, congruus fieret pœnitentiæ præco. lemma; PRIMUSQUE GRADUS IN PULVERE PONAM. Verbis è Lucano desumptis, ubi Catonem suos exercitus in hæc verba exhortantem introducit.

Lucan. l. 9.

----- Primus arenas
Ingrediar, primusque gradus in pulvere ponam.
Me calor æthereus feriat, mihi plena veneno
Occurrat serpens, fatoque pericula vestra
Prætentate meo &c.

Exemplo docere. Auth. Op. Imp. ho. 10. in Matth. 5. 13.

Auctor operis imperfecti super illud Matthæi, *Sic luceat lux vestra coram hominibus*, ait, *Multò melius est facere & non docere, quàm docere & non facere. Quoniam qui facit, etsi tacuerit, aliquos corrigit suo exemplo: qui autem dicit & non facit, non solùm neminem corrigit, sed adhuc multos scandalizat.* Et Velleius Paterculus. *Facere rectè cives suos princeps optimus faciendo docet, cumque sit imperio maximus, exemplo major est.*

Solitudo.

425. S. Joannes in deserto degens, pœnitentiam prædicat, hominumque plurimos convertit. Lemma: DESERTUM FACIT ESSE DISERTUM. Nempe quisquis in virum Apostolicum ac prædicatorem evadere cupit, prius ab hominum tumultu secedat, & orationi, ac meditationi in secreto studeat necesse est, ut haustam inde Spiritus Sancti vim postea in auditores effundere queat. Et verò non Christiani tantùm, sed & Ethnici, sive scientiæ, sive virtutis, aut quietis captandæ causâ, solitudinem ambierunt. Quis Tullii Tusculanum ignorat? *Abdimus nos*, inquit, *quantùm licet, & sæpe soli sumus.* Post Oratorem Philosophus Romanus; *In hoc*, inquit, *me recondidi, & fores clausi, ut prodesse pluribus possim.* Etenim ut solitudinis lumen ac columen Basilius ait. *Solitaria vita cœlestis doctrinæ schola est, & D. vinarum artium disciplina: illic namque Deus est, totum quod discitur.* Nec aliter S. Bernardus; *Cella terra sancta & locus sanctus est, in quâ Dominus & servus ejus colloquuntur, sicut vir ad amicum suum. In qua crebrò fidelis anima verbo Dei conjungitur, sponsa sponso sociatur.* Quo motivo S. P. Augustinus. Nebridium suum ad pium secessum à tumultu rerum sæcularium invitat, dum præclarè illud pronuntiat. *Deificare in otio licere.*

Cic. l. Off.

Senec. ep. 8.

S. Basil. de laud. vit. solit.

S. Bern. ep. ad frat. de mont. Dei de solit.

S. Augustin. Epist. 110.

426. S. Joannes Baptista, cœlestibus delitiis, & animi quiete fruiturus, RELICTIS MOENIBUS, SYLVAS AMAT. Verbis è Seneca Tragœdo desumptis:

Seneca in Hyppolit.

Non alia magis est libera, & vitio carens,
Quàm quæ relictis mœnibus, sylvas amat.

Solitudo.

Et certè ut Deum quis sibi loquentem, & intùs canentem audiat, solitudo quærenda est. Ubi enim existimas esse *factum verbum Domini ad Joannem?* nunquid in paterna domo? in aula Herodis? in foro? in frequentia populi? minimè gentium; sed *in deserto*. Unde concludit S. Ambrosius. *Bona igitur anima, quæ foris est, ut verbum intus sit.* Ut adeò verissimè expertus clamat S. Pet. Damian. *Unum pro certo scio. ô vitæ benedicta! quia quisquis in amoris tui desiderio perseverare studuerit ipse quidem habitator est tuus, sed ejus habitator est Deus.* Et magnus ille Eremi cultor Hieron. *O eremus familiarius Deo gaudens! quid agis (Heliodore) quamdiu te tectorum umbra premunt? quamdiu famosarum urbium carcer includit! crede mihi, nescio quid plus lucis aspicio, libet sarcinâ corporis abjectâ ad purum ætheris evolare fulgorem.*

Luc. 3.

S. Ambros. de Isaac c. 8.

S. Pet. Dam. Opusc. 11. cap. 19.

S. Hieron. Epist. ad Heliod.

S. Joannes Baptista vox

427. Joannes Baptista *Vox clamantis* cognominatur, quod Christum non tantùm prænuntiaverit venturum, sed etiam demonstrâit natum, totique mundo pœnitentiam indixerit. Lemma; IMPLEVIT TERRAS VOCE. Iisdem penè verbis Silius Italicus, non ignobilis Poëta, M. Tullium à voce commendavit.

Tullius æratas raptabat in agmine turbas,
Regia progenies: & Tullo sanguis ab alto,
Indole, pro! quanta juvenis, quantumq; daturus

Auso-

Google

Ausoniæ populis, ventura in sæcula civem!
Ille super gangem super exanditus & Indos,
Implevit terras voce.

[S. Rup. Abb.] Non absimili exornandi genere S. Rupertus Abbas omnes Joannis laudes in angustias syllabæ collegit, dum dixit, *Magnum est hoc præconium Joannis, quia vox est. Hoc est, quod dicere molitur Evangelista: quia sicut verbum cujusque nostrum clarâ, vel sonorâ voce indiget, ut melius audiatur; ita verbum Dei caro factum testificante Joanne indiguit.* S. Clemens Alexandrinus. *Ut enim utcunque exprimam*, inquit, *liceat dicere, vox est verbi.* [S. Clem. Alexand. in exhort. ad gent.]

428. Joannes, testante Sacrâ Paginâ, *Habebat vestimentum de pilis camelorum.* Lemma. PELLIBUS IN MOREM CINCTUS. Verbis è Virgilio mutuatis, ubi innuit, gentilium sacerdotes sacrificaturos, fuisse ciliciis ac pellibus animalium cinctos. [Virgilius l. 8 Æneid. v. 281.]

Jamque sacerdotes primusque Potitius, ibant
Pellibus in morem cincti, flammasque ferebant.

Cilicium

Illo enim vestimenti genere Joannes etiamnum in juventute carnem domabat, ne in luxuriem deflueret. S. Ægidius, unus è primis S. Francisci socus rogatus, cur S. Joannes, qui nil peccaverat, tam austeram egisset vitam & pœnitentiam? Respondit: *Sicut carnes condiuntur sale, ne putrescant, ita corpus Baptistæ conditum fuit pœnitentiâ. Pœnitentia enim*, asserente S. Cypriano, *est corrosorium sal, desiccans recrudescentis carnis putredinem.* Celebris est gnome Augusti Cæsaris apud Suetonium, *Vestitus insignis ac mollis, superbiæ vexillum est, nidusq; luxuriæ.* Vis exempla; S. Ephræm vitam S. Abrahæ Eremitæ in hæc verba claudit: *In omnibus quinquaginta abstinentiæ suæ annis vestem ciliciuam, quâ indutus fuerat, non mutavit.* S. Clara per 28. annos, licèt infirma, cilicium è setis porcinis gestavit. &c Colophonem jungit Tertullianus. *Virtus duritiâ extruitur, mollitie verò destruitur.* [Annales Francisc.] [S. Cypr. de Cir. & ...] [Suetonius.] [S. Ephr. in vita S. Abr.] [Tertul. l. ad Martyr.]

429. S. Joannes, acerrimus gulæ, luxuriæ, omniumque scelerum hostis, nonnisi locustis & melle sylvestri, cibis uti & vilissimis, ita & amaris, vescebatur. Lemma. QUOVIS JEJUNUS AB HOSTE TRIUMPHAT. S. Hieronymus in illud Psalmi, *Genua mea infirmata sunt à jejunio, & caro mea immutata est propter oleum:* ait, *Tales diligit Deus milites, qui jejuniis vacent: quare? quia in jejunio victoria est, & in victoria triumphus.* S. P. Augustinus. *Nunc autem suavis est mihi necessitas, & adversus istam suavitatem pugno, ne capiar; & quotidianum bellum gero jejuniis: sæpius in servitutem redigens corpus meum, hoc me docuisti, ut, quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accederem.* [Jejunium] [Psal. 108] [S. Hieron. in hunc loc.] [S. Aug. 10. Confess. c. 31]

430. S. Joannes, Christum in Jordane baptizans, epigraphen tenet. HIS UNDIS ABLUIT UNDAS. Illo enim Christi baptismo fuêre sanctificatæ aquæ, quæ noxas nostras per sacrum baptisma eluerent, redderentque dignos gratiæ & amicitiæ Divinæ. S. Bernardus. *Acquievit Joannes & obedivit: baptizavit Agnus Dei, & aquas lavit; nos abluti sumus, non ille; quia nobis lavandis aqua cognoscuntur abluta.* Et S. Gregorius Nazianzenus. *Joannes baptizat, & accedit Jesus, sanctificans quidem & ipsum, qui baptizat, præcipuè tamen ut & veterem hominem sepeliat in aquis.* Et mox. *Ascendit Jesus de aqua secum quodammodò demersum educens, & elevans mundum.* [Baptismus.] [S. Bernard. serm. 1. de S. Epiph.] [S. Greg. Naz. Orat. in S. Luminaria.]

431. Joannes, ob castigatum Herodis incestum in vincula conjectus, epigraphen ex Horatio sustinet. ADDUNT VINCLA DECOREM Complura in hoc mundo sunt vincula, quæ infinitam homini gloriam conciliant: hanc enim nonnulli captivitatis vinculis, alii infirmitatis, tentationis, paupertatis, ac cujusvis adversitatis vinculis; complures religionis vinculis; quidam vinculis matrimonii ac mandatorum Dei, præclarè sibi contexunt. De Petri vinculis audi Oratorem aureum; *Sic Petrus vinctus fuit, & ab Angelo solutus. hic si mihi quispiam dixisset, elige, utrum velis? vis esse Angelus Petrum solvens, an Petrus vinctus? Petrus utique esse maluissem: majus hoc vinculorum donum est, quàm solem sistere aut mundum movere, aut dominari dæmonibus, eosque expellere.* Ejusmodi præconia D. Augustinus congerit, ex quo hæc delibasse sufficiat. *Meritò per omnes Christi Ecclesias, auro pretiosius habetur ferrum illud pœnalium vinculorum. &c.* Et S. Cyprianus: *Non sunt vincula, sed ornamenta, quibus Sanctorum pedes non copulantur ad infamiam, sed clarificantur ad coronam.* De tentationum vinculis breviter S. Hieronymus; *Christi vincula voluntaria sunt, & vertuntur in amplexus.* De Religionis vinculis S. Thomas Aquinas, *Nomen religionis à religando sumptum est, ut Augustinus in lib. de vera relig. innuere videtur, &c. Et ideò omnis creatura, quodammodo à Deo distare incipiens, ad Deum debet religari, cui primò conjuncta fuerat. Et ideò Augustinus dicit, Religet nos Religio uni omnipotenti Deo.* Denique de matrimonii vinculis S. Ambrosius; *Quodam vir & mulier nexu inter se amatorio copulantur, & quibusdam invicem sibi habenis amoris adstricti sunt; bona igitur vincula nuptiarum; sed tamen vincula, etsi vincula, tamen vincula charitatis.* [Horat. l. 1. sat. 9.] [Vincula Martyrû] [S. Chrysost. hom. 8. in Ep. ad Ephes.] [S. Aug. serm. 29. de SS.] [S. Cypr. ... ad Mart.] [S. Tomas ... 2.2. q. 81. a. 1.] [Religio.] [S. Ambr. ... de Abrah.]

432. Joannes Herodi perquàm familiaris & quasi domesticus, summâ apud Regem ac dynastas veneratione pollebat. At vir tantus, Regi ac aulicis percharus, ubi incestuosas Regi nuptias objecit, ac testimonium perhibuit veritati, mox summam incurrens inimicitiam, in carcerem conjectus est. Lemma è D. Paulo desumptum: INIMICUS FACTUS SUM, VERUM DICENS. Quantos viros hâc in parte sectatores habuit Joannes, qui Regum, principumque gratiis ob veritatis patrocinium exciderunt! Nempe *Veritas odium parit* S. Hieronymus. *Hæc est conditio veritatis, ut eam semper inimicitia consequantur, sicut per adulationem perniciosam amicitiæ conquiruntur: libenter enim, quod delectat, auditur; & offendit omne, quod nolumus.* Meus Concanonicus S. Ivo, Carnotensis Episcopus, quod Philippum Galliæ Regem ob illegitimas nuptias voce & calamo correxerit, *bonorum omnium rapinam & jacturam passus est usque ad penuriam panis, & in carcerem conjectus est.* [Galat. 4.] [Veritas odium parit.] [S. Hieron. in Gal. 4.] [Offic. Can. Reg. Lat. ...]

433. S. Joannes Baptista, ob veritatis patrocinium capite plexus, epigraphen tenet. VITAM QUAM VERUM PERDERE PRÆSTAT. Siracidis ore præcipit Deus. *Non confundaris pro anima tuâ dicere verum*: id est, interprete Jansenio, *potius mori, quàm tacere veritatem eligas.* Pulchrè S. P. Augustinus, *Incomparabiliter pulchrior est veritas Christianorum, quàm Helena Græcorum: pro istâ enim fortius Martyres nostri adversum hanc Sodomam, quàm pro illâ illi heroes adversus Trojam dimicârunt.* Michaël de Palatio refert. Monachum quemdam, martyrii desiderio vehementer incensum, in Turciam abiisse: qui cùm in aulam Soldani imperterritus sese penetrâsset, quorsum venisset rogatus? intrepidè respondit; *Ut mortem inveniam, tibi veritatem prædicando.* Ad quem peracutè Soldanus: *Ito ad*

Principes tuos, prædica illis veritatem,
& mortem, quam apud me quæris, apud illos citò
invenies. [Veritas.] [Eccli. 4.] [S. Augu. Epist. 3.] [Palat. ... Dub. ...]

S. JOAN-

S. JOANNES APOST.

CAPUT CLVIII.

Ovid. l. 3. Trist. Eleg. ... Joan 12. S. August. ... apud D. Thom. in catena. Amor Dei

434. CHristus Joannem Apostolum, in sinu suo recumbentem, amplectitur; cum lemmate ex Ovidio desumpto. NEC TE MIHI CHARIOR ULLUS. Joannes enim ille erat *discipulus, quem diligebat Jesus* Id explicans S.P. Augustin. ait, *Tacito nomine discernitur Joannes à cæteris, non quod solum eum; sed quod plus cæteris diligeret Dominus eum.* Cæterùm à Deo diligi, ac Deo in amoribus esse, summum est hominis bonum, felicitas summa, & quædam beatitudo adhuc in terris; quod Guerricus Igniacensis Abbas, scitè observavit. *Dilectum Domini fuisse, paucis comprehendit summam perfectionis, plenitudinem gratiæ & virtutis: simulque beatitudinem vitæ perennis.* Uti contra, à Deo odio haberi, paucis comprehendit summam omnium malorum, spoliationem gratiæ & virtutis; simulque damnationem sempiternam.

Guerr. Abb. serm. 3. de S. Benedict.

Scientia à Deo. S. Hieron in Ezech. c. 2. Amor Dei scienti... parit.

435. Joannes, super pectus Domini recumbens, epigraphen tenet. HINC ARCANA FLUUNT. Nam in Christi corde omnes sapientiæ thesauri, veluti in gazophylacio, asservabantur, ex quo proinde Joannes cœlestis contemplationis, apocalypseos, ac reconditæ sapientiæ fluenta hausit. quæ & Mosis, & Pauli, & omnium, qui Deo conjunctissimi fuêre, divinarum rerum scientiam longè excesserunt. S. Hieronymus. *Joannes recubuit in pectore ejus, ut hauriret fluenta sapientiæ ut posset dicere: In principio erat verbum &c. Quia enim in pectore Christi sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi, meritò super pectus ejus recumbit, quem majore cæteris sapientiâ, & scientiæ singularis munere donat.* Cæterùm quisquis arcanis cælestibus à Christo imbui cupis, ejus pectori appropinques, ac per amorem intimè illi conjungaris, necesse est. Docet id disertè S. Bernardus. *Certum signum tibi sit, quæcunq; es anima, quod dilectum tuum minus diligis, vel ab eo minus diligeris, si in summorum desideriis ad superna non raperis, & ad theoricos & anagogicos illos conatus mentis alienatione non transis. Vis nosse, quia sublimitas Divinarum revelationum, sit manifestum divinæ dilectionis indicium? Jam non dicam,* inquit, *vos servos, sed amicos, quia omnia, quæ audivi à patre meo, nota feci vobis. Satage ergo, Deum tuum intimè & summè diligere, & omni horâ in divinæ contemplationis gaudium, summo cum desiderio anhelare. Collige te ipsam, ad te ipsam, & in solo Divinitatis desiderio requiesce.*

S. Bernard. serm. 8 de in... Dom. 59.

Amicitia.

436. Joannes, cæteris Apostolis fugâ dilapsis, unus inter Judæorum catervas, inter satellitum secures, inter militum opprobria, sanguinolenta Christi vestigia est secutus, &, quod maximè amantis erat, moriente illo ad crucem stetit. Lemma; NEC ME VIS DIVIDET ULLA. Hæc nimirum genuinæ amicitiæ est indoles, ut amico nunquam magis, quàm inter calamitates adhærescat. Seneca. *In quid igitur amicum paro? ut habeam, pro quo mori possim; ut habeam, quem in exilium sequar, cujus me morti opponam, & impendam.* Deprædicat Antiochenus Antistes insignem Magni Basilii in amicum charitatem; cùm enim hic in vincula conjectus esset, ei adfuit etiam cum pari, imò majori, vitæ scilicet discrimine. Aliis verò amicis ei objicientibus, quod vitæ, sanguinisque prodigus esset, respondit vultu placido; *Aliter amare non didici, nisi ut vitam meam in discrimen adducam, dum periclitantem amicum liberare opus est.* Certè & Joannes aliter amare non didicit; rapitur in vincula Jesus, Joannis amor sequitur & in vincula. Vocatur in prætorium, & Pontifici sistitur; & cum magistro suo eodem discipulus pervadit. Ducitur in Golgothæum jugum, consequitur & Joannes. Sustollitur in crucem Jesus, sub umbra illius Joannes unà cum Virgine lamentatur; isque ex omnibus unus, & Judæorum contumeliis se objicit, & carnificum inhumanitati, paratus etiam cum Magistro attolli.

Sen. ep. 9. Chrysost. de sa...

Maria V. refugium

437. Joannes Matri Virgini à crucifixo Filio commendatur verbis his suavissimis; *Mulier ecce filius tuus!* Lemma: HAC MATRE BEATUS. Nullibi enim tutius habetur asylum, nec major felicitas, quàm sub materno Deiparæ patrocinio. Cæterùm non de Joanne tantùm, sed de quovis homine verba illa à Christo pronuntiata docet S. Bernardus. *O beata ergò fiducia!* exclamat, *ô tutum refugium! Mater Dei, est Mater nostra! mater ejus, in quo solo speramus, in quem solum timemus, est mater nostra! Quàm magnum, quàm admirabile est, quod video per te evenire nobis? quod videns gaudeo; quod gaudeo, dicere non audeo: si enim tu Domina es mater ejus, nonne & alii filii tui, sunt fratres ejus? &c. Quâ igitur certitudine debemus sperare, quâ desolatione possumus timere, quorum sive salus, sive damnatio, de boni fratris, & piæ matris pendet arbitrio? &c.*

S Bern. ser. 2. sup. signû magnum.

Joan. 20. 4. Ovid. 1. Metam. Amor incitat. S Aug. in Psalm 121.

438. S. Joannes, cum Petro ad Christi defuncti sepulchrum currens, *Præcucurrit citiùs Petro.* Lemma ex Ovidio desumptum. PENNIS ADJUTUS AMORIS. Duo enim illi Apostoli, S Gregorio asserente, *Præ cæteris cucurrerunt, quia præ cæteris amaverunt.* Unde etiam inter duos istos celerius cucurrit ille, qui altero plus amavit. Amor enim, quò fuerit intensior, tantò magis ad amatum impellit. S.P. Augustinus; *Sicut amor immundus inflammat animam & ad terrena concupiscenda, & peritura sectanda vocat perituram, & in ima præcipitat, atque in profunda demergit: sic amor sanctus ad superna elevat, & ad terrena inflammat, & ad ea, quæ non transeunt neque moriuntur, excitat animam, & de profundo inferni levat ad cœlum. Habet tamen omnis amor vim suam, nec potest vacare amor in anima amantis, necesse est, ut ducat, &c.*

Ovid 4. Metam. Amor Dei. S Max. homil. de S. Laurentio. S Amb. l. de Isaac. c. 8. Sedul. l. 3. Pasch.

439. S. Joannes, ferventi oleo supra ardentem rogum impositus, ignem extinxit, & innoxius permansit. Lemma ex Ovidio; COMPESCUNT IGNIBUS IGNES. Sicuti enim minus lumen à majore extinguitur, ita amoris Divini flamma quâ S. Joannes exarsit, flammas ac incendia carnificum suffocavit. Nam, ut benè concludit S. Maximinus, *Ubi Christi ignis operatur, diaboli necesse est vincatur incendium; & ubi Dei spiritus fervet, frigida est flamma mortalium.* Prodigium consimile tres pueri in fornace Babylonica experti sunt, quibus flammæ fuêre instar venti roris flantis; ubi in rem nostram perappositè Mediolanensis Antistes; *Meritò Hebræi pueri in fornace ardenti non sentiebant ignis incendium, quia charitatis eos flamma refrigerabat.* Pulchrè accinit Sedulius:

> *---- Medios traduntur in ignes,*
> *Nil ardente rogo, tantoque ardore calentes*
> *Cordis, imaginea vincunt incendia pœna.*

JOSEPH Arimathæus.

Caput CLIX.

Matth. 27. 59. Tibull. l. 3. Eleg. ... Innocentia. S Hier. in hunc loc.

440. JOsephus Arimathæus, *accepto* exanimi *Christi corpore, involvit illud in syndone munda.* Lemma ex Tibullo desumptum; HUNC PURA CUM VESTE SEQUAR. Ita quisquis Christum in pectoris sui monumento recipere cupit, eum puritatis ac innocentiæ syndone involvat, necesse est. S. Hier. *Possumus juxta intelligentiam spiritualem & hoc*

hoc sentire, quod corpus Domini non auro, gemmis & serico, sed linteamine puro obvolvendum sit, quamquam & hoc significet, quod ille in sindone munda involvit Jesum, qui pura mente eum susceperit. Tibullus sacrificia, nonnisi animo puro pertractanda, hoc distieho innuit;

Tibull. l. 2. Eleg. 1.

Casta placent superis, purâ cum veste venite,
Et manibus puris sumite fontis aquam.

Et Virgilius.

Virgilius in Æneid.

- - - - purâque in veste sacerdos.

441. Joseph, ob plurimas opes in sacris litteris cognominatus *Dives*, à Pilato impetravit Corpus Jesu, illudque in horti sui monumento reposuit, Unde Lemma; AT NUNC DITISSIMUS. Ditissimus enim haud dubiè est, qui summum ac infinitum bonum possidet. Unde de Joseph ait Magnus Augustinus; *Obsecutus est ut sepeliret, sepelivit pauperem in quo divitias requirebat.* Et rursus; *Intelligas te tamdiu esse pauperem, quamdiu non habes illum, qui facit te divitem.* Item; *Audite me, ô pauperes! quid non habetis, si Deum habetis? Audite me ô divites! quid habetis, si Deum non habetis?*

Divitiæ veræ Deus summum bonum.
S. Aug. l. 10 Homil. hom 39. c. 4.
S. August. Psal. 33.
S. Aug. serm. 115 de Div

442. Exanime Christi corpus à Josepho *in monumento novo* reponitur: cum Leminare; NOVO VULT MARMORE CONDI. Ita nimirum nova omnia in hominibus desiderat Deus, ut nullo alio loco, nisi novo, quiescere voluerit. Pulchrè S. P. Augustinus: *Sicut in Mariæ Virginis utero nemo ante illum, nemo post illum conceptus est, ita in hoc monumento novo nemo ante illum, nemo post illum sepultus est.* Unde etiam tantoperè monent sacræ litteræ, ut corda nostra, in quibus reponatur Christus, novitatem induant, vetustate relictâ. *Renovamini spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem.* Rursus S. P. Augustin. *Quid est homo novus? à vetustate innovatus, ad quam rem innovatus? ad desideranda cœlestia, ad concupiscenda sempiterna, ad patriam quæ sursum est, quæ hostem non timet, desiderandam, ubi non perdimus amicum, non timemus inimicum, ubi vivimus cum bono affectu, sine ullo defectu; ubi nemo nascitur, quia nemo moritur, ubi nemo jam proficit, quia nemo deficit, ubi non esuritur, & non sititur, sed satietas est immortalitas, & cibus veritas.* Idipsum etiam recepturos SS. Eucharistiam monet Ecclesia in Hymno SS. Corporis Christi;

Nova omnia vult Deus
S. August. serm. 33. de temp.
Renovari
Ephes. 4. 23
S. Aug. tr. 30 in Ioan

Recedant vetera, nova sint omnia,
Corda, voces, & opera.

JOSEPH Barnabas.

CAPUT CLX.

443 JOsephus Barnabas, vir ditissimus, *agrum suum*, id est, interprete Alexandro Monacho, latifundium amplissimum, magnificis decoratum ædificiis, Christi causâ *vendidit, & attulit pretium, & posuit ante pedes Apostolorum*: uti Acta Apostolorum testantur. Lemma; ABJECTO DITIOR AURO. Tantam enim bonorum communitas habet opulentiam ac felicitatem, ut, Magno Augustino teste, præterquam quod singuli toto gaudeant Deo, omnes insuper habeant divitias, quæ concorditer possidentur à multis. In rem præsentem meus S. Laurentius Justinianus; *Quid ero locupletius, quàm nihil habere, & omnia possidere? carere rebus superfluis, & uti necessariis? Proprium spernere patrimonium, & Christi esse hæredem? monasteriorum quippe redditus thesauri sunt Salvatoris: ii profectò communes sunt omnibus in commune viventibus. Non secernitur persona divitis, non potentis status defertur, sed prout cuique expedit, erogantur; quod est opus Divinum, commendatio gratiæ, charitatis officium, & naturæ exemplum.*

Alex. Mon. in vita S. Barnaba.
Act. 4. 37.
Paupertas.
S. Laur. Iust. l. de obed. c. 18.

JUDAS Iscariotes.

CAPUT CXLI.

444. S. P. Augustinus docet, Judam evangelizâsse, expulisse dæmones, patrâsse miracula, perinde ut fecêre cæteri Apostoli, imo, teste S. Gregorio Nazianzeno, *doctrinæ suæ verbis multos genuit filios.* Ut adeò non tantùm fuerit sanctus, sed & alios sanctificans. Unde lemma ex Ovidio desumptum. COEPISTI MELIUS, QUAM DESINIS. Integrum ipsius distichon ita habet;

Cœpisti melius, quàm desinis, ultima primis
Cedunt, dissimilis hic vir & ille puer.

Damnatus jacet Judas, quia cœptis optimis pessimum subjunxit finem. Disertè monuit Christus; *Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Socratis dictum erat; *Statua quidem in sua basi; virtutis autem studiosus bono proposito nixus, immobilis esse debet.* Seneca; *Plus operis est in eo, ut proposita custodias, quàm ut honesta proponas.* Et rursus; *Perseverandum est, & assiduo studio robur addendum, donec bona mens sit, quod bona voluntas est.* Claudianus.

- - - Plus est, servâsse receptum,
Quam quæsisse decus.

S. Aug. ... Iud. cap. 11.
S. Greg. Naz. de Christ. pat.
Ovid. ... post Deum ... ad ... cul.
Perseverantia.
Matth. 10. 22
Sen. ... 1. de prod. ...
Claud. de laud. Stil. ...

445. Tertullianus affirmat, totum Judæ interitum à pecuniis traxisse originem. Procurator enim à Christo constitutus, loculos habere & amare cœpit, indeque effectus est fur & proditor Christi. Lemma; ACQUIRIT PECUNIAM, PERDIT INNOCENTIAM. Ad verbum Magnus Augustinus. *Furari vis aliquid, credo, ut acquiras; Vide quò manum mittis, & unde tollis. Hâc vis acquirere, hâc perdes. Acquiris pecuniam, perdis innocentiam.* Vide hîc, ut occasio faciat furem, quamque periculosum sit viris sanctis & religiosis, tractare pecunias, præsertim omnibus communes: facilè enim quid exeis, suggerente concupiscentiâ, in suos vel suorum usus convertunt. Unde rerum omnium communitas tantopere apud Religiosos ætatis suæ præceptam fuisse testatur S. Hieronymus. *Non licet dicere cuiquam: Tunicam & sagum, textaq; juncis strata non habeo: Præfectus omnium ita universa partitur, ut nemo quid postulet, nemo non habeat. Si quis verè cœperit ægrotare, transfertur ad exedram latiorem, & tanto senum ministerio refovetur, ut nec delicias urbium, nec matris quærat affectum* Coronidem jungit S. I. Hipponensis; *Judas pro amore pecuniæ, & Apostolatûs gratiam perdidit, & laqueo vitam finivit.*

Tertull. de anima. c. 4.
Pecunia.
S. Aug. in Psal. 36. Conc. 2.
Paupertas religiosa.
Hieron. ep. 22.
S. Aug. ... 205 de ...

446. Judas, in sanctissimo Apostolorum Collegio pessimus, epigraphen tenet. ORBI NIHIL UNDIQUE SANCTUM. Disce hîc, nullam esse societatem tam sanctam, quæ non habeat suam fæcem, suumque Judam. Audi disserentem de Collegio suo Augustinum: *Quantumlibet vigilet disciplina domus meæ homo sum, & inter homines vivo: nec mihi arrogare audeo, ut domus mea melior sit, quàm arca Noë, ubi tamen inter octo homines reprobus unus inventus est. Aut melior sit, quàm domus Abraha, ubi dictum est, ejice ancillam, & filium ejus: aut melior sit, quàm domus Isaac, cui de duobus geminis dictum est, Jacob dilexi, Esau autem odio habui: aut melior sit, quàm cohabitatio ipsius Domini Christi, in quâ undecim boni perfidum & furem Judam toleraverunt. Aut melior sit postremò, quàm cœlum unde Angeli ceciderunt.*

Societas.
S. August. Epist. 137.

447. Euthymius opinatur, Christum etiam Judæ pedes, & quidem primò omnium, lavisse. Lemma, LAVATUR, NON ABLUITUR. Dei enim est, aquam, id est, gratiam, affundere, hominis verò

Digitized by Google

S. Aug. de spir. & litt. cap. 33.

vero cooperari, ac sordes, peccata habitusque vitiosos pro arbitrii sui libertate abjicere. S. P. Augustinus; *Agit Deus, ut velimus, & ut credamus, sive extrinsecus per Evangelicas exhortationes, ubi & mandata legis aliquid agunt, si ad hoc admonent hominem infirmitatis suæ, ut ad gratiam justificandam credendo confugiat: sive intrinsecus, ubi nemo habet in potestate, quid ei veniat in mentem; sed consentire, vel dissentire propria voluntatis est.*

Io. 13. 27. — Eucharistia.

448. Judas SS Eucharistiam, sacrilego animo in cœna acceptam, in æternæ damnationis cibum sibimet convertit Sacræ Paginæ de illo verba sunt; *Et post buccellam introivit in eum Satanas.* Lemma. FATALIS MENSA MALIGNO. Sicuti enim æger stomachus cibum quemcunque sanissimum in succum pessimum convertit, ita quisquis mensam Eucharisticam vitioso ac malè affecto accumbit animo, lethiferam ac quovis toxico pejorem illam sentiet. Disertè monet Apostolus; *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat. Qui enim manducat & bibit indignè, judicium* (id est, interprete S. Chrysostomo, damnationem) *sibi manducat & bibit.* Pulchrè in rem præsentem de Juda proditore ait Sanctus P. Augustinus; *Bonum est, quod accepit, sed malo suo accepit, quia malè bonum malus accepit. Hinc docemur, quàm sit cavendum malè accipere bonum. Multùm quippe interest, non quid accipiat, sed quis accipiat: nec quale sit quod datur, sed qualis sit ipse, cui datur. Nam & bona obsunt, & mala prosunt, sicut fuerunt, quibus datur.* Et S. Bonaventura. *Proba teipsum ex quanta charitate, & quali fervore accedis: non solùm enim mortalia vitanda sunt, sed etiam venialia peccata, per negligentiam vel otium multiplicata; & etiam per inconsiderationem, ac per distractionem dissoluta vita, & mala consuetudinis: licet enim non occidunt animam, tamen reddunt hominem tepidum, gravem & obnubilatum, indispositum, & ineptum, nisi dicti pulveres & stipula venialium per afflatum spiritus, & flammam charitatis ventilentur, & consummantur, exardescente igne cordis in consideratione.*

1. Cor. 11. 29. — *S. Aug. tractat. 62. in Ioann.* — *S. Bonav. tract. de prapar. ad miss. c. 5.*

Amicitia mundana

449. Judas, Christum traditurus, osculum ac salutationem suavissimam ei exhibuit; sicque hoc amicitiæ symbolo ad perfidiam ac proditionem suam sceleftissimè abusus est. Lemma. NIL HABENT MORTALIA FIDUM. Adeò enim quæcunque amicitiæ & humanitatis argumenta sunt in hoc mundo fallacia, ut vix ulli fidem sine discrimine facere queas. Id quod etiam attonitus dixit Christus, *Juda, osculo filium hominis tradis,* id est, interprete S. Ambrosio, *Venenum infundis osculo, quo gratia charitatis infunditur; osculo, quod sacra pacis insigne est; osculo, quo amicitia fida firmatur;* &c. Ad hoc propositum S.P. Augustinus; *O signum sacrilegum! ô placitum fugiendum! ubi ab osculo incipitur bellum, & per pacis indicium, pacis rumpitur sacramentum.* Cornelius Tacitus eas ipsas technas in Nerone, Imperatore flagitiosissimo, describit; qui, Senecam è medio sublaturus, verba adhibuit dulcissima; *His adjecit amplexus & oscula, factus naturà & consuetudine exercitus velare odium fallacibus blanditiis.*

Luc. 22. 47. — *S. Amb. in Psal. 39.* — *S. August. serm. 122.* — *C. Tacit. l. 14. Annal. cap. 25.*

Detractor.

450. Judas magnam unguenti copiam, à Magdalena in Christi pedes effusam, ægertimè tulit; unde in has prorupit voces; *Ut quid perditio hæc?* &c. Lemma; UNGUENTUM SCARABÆUS ABHORRET. Sicuti enim vilissima hæc insecta odorem omnem abominantur, soloque gaudent stercore; ita homo detractionibus ac murmurationibus deditus, alienas virtutes nunquam non carpit, & odio, quàm potest, acerrimo insequitur. Cassianus; *Menti, furore ebria, omne quod rectum dicitur, perversum videtur.* Et Seneca; *Nulla tam modesta felicitas est, ut malignitatis dentes vitare possit. Qui alienis malis sicut suis bonis lætantur, divites sunt alienis jacturis, locupletes calamitatibus, immortales funeribus.*

Matt. 26. 8. — *Cassian. in Psal.* — *Dixi custodiam, &c.* — *Senec. in ep.*

451. Judas, avaritiæ æstu abreptus, Christum triginta argenteis vendidit. Lemma; AMATO PRODIDIT AURO. Verbis è Silio Italico desumptis, ubi de Tarpeiâ Capitolii arcem ob pecuniæ amorem in hostium manus tradente, canit;

Sil. Ital. de bell. Pun. l. 14.

— — — — Hostibus arcem
Virgo (immane nefas!) adamato prodidit auro
Tarpeia & pactis reseravit claustra Sabinis.

Virg. 3 Æn.

Jure proinde cum Poëta exclames;

— — — Quid non mortalia pectora cogis
Auri sacra fames!

Avaritia.

Quid enim non audebit avaritia, cùm Judas non abhorruerit, pro vilissimo pretio infinitum, summumque bonum vendere, & agnum immaculatum lupis sanguinariis objicere dilaniandum? Nulla enim avaritiæ est fidelitas, nullus sincerus amor, nulla integritas. Verissimè dixit Cornelius Tacitus; *Ubi magnitudo quæstuum spectatur, rarò fides integra.* An verò Deum à solo Juda venditum putas? falleris sanè: toties enim illum vendis, quoties caducis divitiis Deum ac salutem propriam postponis. S. Chrysostomus. *Audite ista, audite ista, avari, versate animo, quid ille passus fuit, nam & pecuniam amisit, & scelus admisit, & animam perdidit, quod atrox avaritia tyrannus facere solet. Non est argento, nec hac usus vitâ, non fruetur futurâ, universa simul amisit, pravaque apud eos, quibus tradidit, æstimatione de se suscitatâ, laqueo demum gulam fregit.*

C. Tacit. l. 1. Annal. — *S. Chrysost.*

Extremũ Judicium

452. Judas, satellitum in horto olivario ad Christum capiendum coryphæus, unicâ Christi voce, *Ego sum*, cum tota cohorte resupinus in terram prostratus est, &, uti docet Leo Papa, omnem virtutem sentientem ac moventem, instar paralitici, amisit. Lemma, TANTI EST HAC VOCE VIBRARI. Inde conjicies, quàm reformidandam vox Christi in extremo tribunali adversus reprobos habitura sit vim. Audi S. Leonem, *Ego sum,* inquit, *quod verbum illam manum ita ex ferocissimis congregatam, quasi quodam fulmineo ictu stravit atque perculit, ut omnes illi atroces, minaces, atque terribiles retroacti corruerent. Ubi fuit sævitia conspiratio? ubi ardor irarum? ubi instructus armorum? Dominus dicit, ego sum, & ad vocem ejus turba prosternitur impiorum. Quid jam poterit majestas ejus judicatura, cujus hoc potuit humilitas judicanda.* Et S. Augustinum; *Ubi nunc militum cohors, ubi terror & munimen armorum? una vox turbam, odiis ferocem, armis terribilem, sine telo ullo percussit, repulit, stravit: Deus enim latebat in carne: quid judicaturus faciet, qui judicandus hoc fecit?*

Io. 18. 6. — *S. Leo ser. 16* — *S. Aug. in c. 18. Iohan.*

Conscientia mala.

453. Judas, sceleris sui desperabundâ pœnitudine ductus, *Retulit triginta argenteos Principibus.* Lemma. ANIMO TORQUENTE COACTUS. Ea enim malæ conscientiæ vis est ut hominem, acerrimè excruciatum, tandem etiem ad pœnitentiam, non quidem veram & genuinam, sed coactam & interioris animi torturâ expressam, impellat *Conscientia insurgit,* inquit S. Chrysostomus; *& quovis accusatore mentem gravius arrodit, monstrans absurditatem facti.* Et Plutarchus. *Improbitas nullis machinis, nulloq; apparatu, sed solâ præsentiâ animum, atque adeò totum hominem labefactat ac dejicit; denique mœrore, luctu, angore, & pœnitudine prorsus implet.*

Matt. 27. 4 — *S. Chrysost.* — *Gen. 42. 21.* — *Plut. lib. an vitium suf. ficiat ad infalicitatem.*

454. Judas desperatione compulsus ad laqueum confugit, ac vitam sibi ademit. Lemma ; HOC DESPERANTIS ASYLUM. Ea enim desperationis est malignitas, ut, misericordiæ Divinæ penitùs oblita, ad necem & laqueos hominem impellat.

S. Aug. in Psal. 36. S. P. Augustinus, *Quidautem facies malus homo, cùm cœperis tribulari. Foris nihil est, ablata sunt omnia, in conscientia nullum solatium est. Non est quò exeas, quia dura sunt: non est, quò intret, quia mala sunt. Meritò ei fit quod sequitur; quia peccatores peribunt.*

Supplicium. 455. Judas, laqueo suffocatus, epigrapheo tenet: VOCEM PERDIT, DUM VERBUM PERDIDIT. Ita nimirum digna semper sequitur sua pœna nocentem. *Beda in 1. Actor.* Beda: *Dignam sibi pœnam invenit, ut guttur, per quod vox proditionis exierat, laquei nodus necaret, & qui hominum Angelorumque Dominum morti tradiderat, cœli terraque perosus, aëris in medio periret; & viscera, quæ dolum proditionis conceperant, ruptacaderent.* Poëta quidam *Lorin in eund. loc.* apud Joannem Lorinum cum suspenso Juda comparat Arrium, juratum Ecclesiæ hostem.

— — ruit Arrius alvo
Infelix plus mente cadens, lethumq; peremptus
Cum Juda commune tulit, qui gutture pendens
Visceribus curvatus obit: nec pœna sequestrat,
Quos par culpa ligat: qui majestatis honori
Vitiunus ab ore parant: hic prodidit, ille diremit
Sacrilega de voce.

LAZARUS.
Caput CLXII.

456 Lazarus, in sepulcbro jam fœtens ac quatriduanus, vocante Christo, in vitam redit. Lemma, VOCANTE RESURGIT. Magni Au-
S. Aug. Jer. 44: de Verb Dom. gustini de Lazaro verba sunt; *Ad vocem clamantis Domini rupta sunt vincula necessitatis. Tremuit inferni dominatio, redditus est Lazarus vivus. Liberat enim & de mala consuetudine Dominus quatriduanos mortuos: nam ipse quatriduanus Christo, volenti resuscitare, dormiebat.* Lazari nomine quem-
Peccator coover-sus. vis peccatorem intelligere licet : qui diuturnâ vitiosum consuetudine sepultus ac fœtens; tandem validâ prædicatoris, sacræ lectionis, aut inspirationis Divinæ voce in vitam spiritualem revocatur. Rursus S. P. Augustinus ; *Audiat vocem filii Dei, qui*
S. Aug tra. 49. in Joann. *mortuus jacebat, surgat & vivat. Clamavit Dominus ad sepulchrum Lazari, & quatriduanus mortuus resurrexit. Qui putebat, in auras processit: sepultus erat, lapis superpositus erat. Vox Salvatoris irrupit duritiam lapidis; & cor tuum ita durum est, ut nondum illa vox Divina te rumpat ? surge in corde tue, procede de sepulchro tuo. &c.*

LONGINUS. Cap. CLXIII.

Pet. Comest cap. 179. 457. Meus Concanonicus D. Petrus Comestor ait, Longino vitiosis ac caligantes fuisse oculos : cùm verò fluentem è Christi latere sanguinem casu illis admovisset, videndi acumen recepisse. In eandem sententiam canit S. Greg. Nazianzenus;

S. Greg. Naz. in Trag. *Ubi fixit hastam, defluentis sanguinis*
Tinctam liquore ; & etee l ut utraque è manu
Hausit, oculosque hoc ungit, hinc ut scilicet
Detergat oculum noctis, quacæca tegit. &c.

Sanguis Christi. Emblemati subscribes; E SANGUINE VISUM. Idipsum quod Longino, etiam toti mundo contigit: cùm enim animæ nostræ in mortis ac vitiorum umbris caligarent, mux fuso Christi sanguine, seu collyrio, inunctæ, oculos visumque receperunt. In
S. August. serm. 6. rem præsentem S. P. August. *Totus orbis cæcus jacebat, sed venit Christus, ut, qui non vident, videant; & qui vident, cæci fiant. Ignoratus est à Judæis, crucifixus est à Judæis ; de sanguine suo collyrium fecit cæcis. Duriores facti, cæciores facti: quia se jactabant videre lucem, crucifixerunt lucem. Quanta cæcitas ! Lumen crucifixerunt, sed crucifixa lux cæcos illuminabat.*

458. Longinus, dextrum Christi latus lanceâ aperiens, epigraphen tenet. VITAM RESERABO LATENTEM. Sanguis enim Christi e vulnere illo profluens, Ecclesiam redemit ac sanctificavit. Pulchrè S. Ambrosius. *Ex illo corpore defuncto vita manabat, aqua enim & sanguis exivit: illa qua diluat, iste qui redimat.* Et Prudentius. *Sanguis Christi. S. Ambr. in c. 1. Luc. Pruden. hym. 7.*

Trajectus per utrumque latus laticem atq; cruorem
Christus agit, sanguis victoria, lympha lavacrum est.

Moriente, ac ultimùm exclamante Christo, *Terra mota est, & petræ scissæ sunt.* Unde ob expirantis Crucifixi clamorem adeò prodigiosum Longinus, ex obstinato gentili ad Christi fidem permotus, epigraphen tenet : PETRA FUI. Nam petrarum nomine obdurata hominum pectora intelligens S. Hieronymus, ait : *Petra scissæ sunt, id est, dura gentilium corda sive petra.* S. Ambrosius saxis duriora pronuntiat illa hominum pectora, quæ è considerata Christi passione non franguntur, & ad Dei voluntatem non mollescunt. *O duriora saxis pectora Judæorum!* inquit, *finduntur petra, sed horum corda durantur, horum immobilis duritia manet orbe concusso.* *Martyria. Peccatum obstinatum. S. Hier. ad Hedib. S. Ambr. in Lucam*

MALCHUS.
CAPUT CLXIV.

459. Malcho dexteram aurem amputavit Petrus. Lemma. PRÆCISA SURDUS AB AURE. Origenes censet, auris dexteræ nomine veram rerum cœlestium intelligentiam significari , quam homines mundani penitùs habent præcisam, solaque gaudent aure sinistrâ, sensibus nimirum carnalibus ac transitoriis. Unde tantoperè suspirat Magnus Augustinus; *Jube quæso, atque impera quidquid vis sed sana, & aperi aures meas, quibus voces tuas audiam. Sana & aperi oculos meos , quibus nutus tuos videam.* *Surdus ad impr. rationes divinas. S. Aug. in Soliloq.*

460. Malchus non tantùm præcisam aurem à Thaumaturga Christi manu recepit, uti refert Lucas; sed insuper ad sanctam Christi fidem conversus ac salvatus est: quia , ut benè observat Paulus à Palacio : *Theologicum dogma est ; quem Deus sanat, perfectè sanat.* Lemma. E TACTU SALUTEM. Quare sicuti animæ corporisque salus Malcho è solo Christi contactu obtigit, ita nos jure longè potiore bona omnia ex iterata SS. Eucharistiæ sumptione spectare possumus. Et verò corporales morbos solo Eucharistiæ attactu sanatos esse, frequenter restantur Historiæ. Præ multis de S. Gorgonia differentem audi S. Gregorium Nazianzenum; postquam enim gravissimum ipsius morbum multis descripserat, subjunxit: *Desperatis omnibus aliis auxiliis, ad mortalium omnium medicum confugit, atq; intempestâ nocte captatâ, cùm morbus nonnihil remisisset , ad altare cum fide procumbit, eumq;, qui super ipso honoratur, cum ingenti clamore invocans, eam, qua Christi fimbria sanguinis profluvium compresserat , imitatur. Quidque fecerit , audite. Cùm caput suum pari cum clamore , lachrymisque , quibus abundabat (muliercula illius instar, qua olim Christi pedes rigavit) altari admovisset , nec se priùs illud dimissuram esse denuntiasset , quàm sanitatem obtinuisset , ac deinde suo hoc pharmaco corpus totum perfudisset , et si quid uspiam antityporum pretiosi corporis aut sanguinis manu recondiderat, id la-* *Luc. 22. Paul. à Pal. in harm. Eucharistia sanat. S. Greg. Nazianz. Orat. 11.*

id lachrymis adimiscuisset (ò rem admirandam!) statim liberatam se morbo sentit , atque & corpore , & animo , & mente levis discedit , pro spei mercede id, quod speraverat , consecuta. De animæ morbis S. Cyprianus; *Sicut panis communis , quem quotidie edimus, vita est corporis ; ita panis ille supersubstantialis vita est animæ, & sanitas mentis.*

S. Cyp. tractat. de Cœna Domini.

MAGDALENA.

Caput CLXV.

Præsentiæ divinæ consideratio. *Cassiodorus*

461. MAria Magdalena, à septem dæmonibus possessa, tandem præsente Christo liberata est. Lemma; FUGANTUR LUCE TENEBRÆ. S. Gregorius Papa dæmonum nomine vitia intelligit, quod ad illa eliminanda nullum efficacius sit antidotum, quàm præsentiæ Divinæ consideratio. Rectè Cassiodorus; *Qui semper mentis oculum in Deum habet defixum , se ad peccatum non demittit.* Et S. Clemens Alexandrinus; *Hac solùm ratione fit , ut quis nunquam labatur, si Deum sibi ipsi semper adesse existimat.* Hinc S. Basilius contra omnes animi morbos hanc Dei præsentiam præscribebat. Prorsus Christianè Seneca; *Sic vive cum hominibus, tanquam Deus videat.*

Clem. Alex. l.3. Pædag. *Senec. ep.10*

Humilitas. *S Aug. homil 23. inter 50.* *Confessio.*

461. Magdalena, scelerum suorum pœnitudine docta, ad Christi pedes se abjecit. Lemma; QUÆRIT VESTIGIA RECTA. Ad verbum Magnus Augustinus ; *Accessit non ad caput Domini , sed ad pedes. Et quæ diu malè ambulaverat, VESTIGIA RECTA QUÆREBAT. Prius fudit lachrymas cordis, & lavit Domini pedes obsequio confessionis. Capillis suis tersit , atque osculatur, unxit , tacita loquebatur , non sermonem promebat, sed devotionem ostendebat.* Atque adeò, quisquis viam mandatorum Dei discere , veniamque delictorum impetrare cupis, humilem te exhibeto, & ad illius pedes prosternitor. qui est *via, veritas & vita.*

Lachrymarum vis.

463. Magdalena, ad Christi pedes prostrata, lachrymarum suarum fonte illos uberrimè perfudit. Lemma ; HOC FLUMINE PETRA CAVATUR. Tanta enim lachrymis congenita vis est, ut Christum (*Petra autem erat Christus*) quantocius in misericordiam erga Magdalenam emolliverint, & veluti excavârint , juxta illud Poëtæ ,

Gutta cavat lapidem, non vi , sed sæpè cadendo.

S Augnst. serm. 11. de Temp. *S. Amb. l.4. in Luc. c 5.*

Ut adeò meritò exclamet S. P. Augustinus ; *O aqua salutaris, per quam omne peccatum destruitur ! O felix lavacrum ! quod toties valet ad purgandum, quoties purgandum indiget cor humanum.* Et S. Ambrosius. *Vim facimus Domine, non compellendo, sed flendo , non provocando injuriis , sed lachrymis exorando.*

Ovid. 10. Metam. *S. Chrysost hom 30. in Gen.* *Lachrymarum pretium.* *Psalm. 55.* *S. Chrysol. serm 93.* *Auth. ser. ad frat. in Eremo. serm. 19.*

464. Magdalena, lachrymis undiquè perfusa, peccatorum suorum veniam impetrat , & ad Christi pedes admittitur. Lemma ex Ovidio desumptum; EST HONOR ET LACHRYMIS. Pretium , honoremque, lachrymis debitum, vix quisquam satis explicaverit. Orator aureus; *Quidnam , dic , oro , illis oculis Davidis formosius, perpetuo lachrymarum imbre, quasi margaritarum decore ornatis ?* S quoque Macharius lachrymis pretiosos uniones comparat. Ipse Psaltes Regius quasi de re pretiosissima ; *Posuisti*, inquit , *lachrymas meas in conspectu tuo.* Aureè Chrysologus ; *Deus delinquentium gemitus esurit, sitit lachrymas peccatorum.* Et Author sermonum ad Fratres in Eremo; *Omnes aquæ non extinguunt unam scintillam in inferno, sed una lachryma , si de contrito corde processerit, totum ignem inferni extinguit.*

Propert. l. 2. Eloq 12. *Lachrymæ Amoris.*

465. Magdalena, Christi amore flagrans , in lachrymas prorupit. Lemma. GAUDET AMOR LACHRYMIS. Verbis è Porphyrio desumptis.

Nonnihil aspersis gaudet amor lachrymis.

S. Aug l.2. Solilog. c.1. *S. Aug. lib. Medit c. 36*

Nam, ut benè inquit Magnus Augustinus; *Impatiens est amor, nec lachrymis modus est , nisi amori detur quod amatur.* Velim ergò cum Hipponensi Antistite exclames; *Domine Jesu , da mihi evidens signum amoris tui, irriguum lachrymarum fontem jugiter manantem , ut ipsa quoque lachryma tuum in me testentur amorem, ipsa prodant, ipsa loquantur , quantùm te diligit anima mea.*

Pœnitentia.

466. Magdalena, Christi pedes extersura , crines suos illis circumposuit. Lemma ; HOC FUNE TRAHUNTUR. Crinium nomine superbiam, libidinem, cæteramq; hominum vanitatem significare solemus , quæ si contrito corde ad Christi pedes abjiciantur , instar funium , adeò validè in vota nostra trahunt Deum , ut quantociùs felicissimum illud mereamur audire ; *Remittuntur tibi peccata tua.* S. P. Augustinus ; *Capilli superflua rerum temporalium significant , qui quidem capilli non superflue facti sunt à Deo in corpore hominum , sed ad aliquod ornamentum ; tamen quia sine sensu præciduntur, illi qui adhærent corde Deo , sic habent ista terrena tanquam capillos , sed aliquando & aliquid boni de capillis operandum est.* In rem præsentem canit illud eruditionis prodigium , Reverendissimus meus D. Philippus Picinellus:

Luc 7.48. S. Aug in Psalm. 52.

Divinum Leonem adivit lupa ,
Ne à Tartari monstro voraretur ,
In cujus famulatum crines omnes exsolvit ,
A quo omni flagitio esset absolvenda. &c.
Capillo composito homines irretire solita ,
Soluto, ipsum irretiit Deum. &c.
Quem non uno, sed telorum turbine aggressa ;
Tot confodit jaculis, quot crinibus impetiit.
Et nè solutum dimitteret ,
Aurato comarum monili illigavit ,
Cælum deprædata ,
Cùm ejus fieret præda. &c.

Luc 7. 45. *Amare Deum.* *Theod. in Cant c. 1* *S Bern ser. in Cant.*

467. Magdalena, amoris impetu stimulata , *non cessavit osculari pedes* Christi. Lemma. OSCULA FIGIT AMOR. Fieri enim non potest, quin considerata Dei amabilitate ac pulchritudine, in ipsius amorem & oscula ruamus. Theodoretus; *Cùm igitur sponsi pulchritudinem, robur, divitias , regnum, quod in omnes habet, vim ejus æternam , incorruptibilem, nullum habituram finem intellexerit , eum videre concupiscit , & in amplexum ejus ruere, atque illi oscula dare spiritualia.* Modum osculandi è Mellifluo Doctore accipe. *Prosterne te prius ad oscula pedum, tuisque lachrymis illos riga , nec inde surgas, priusquam audias : Remittuntur tibi peccata tua: Inde proficere poteris ad osculum manuum , cùm cœperis jam strenuè & perseveranter agere in operibus virtutum. Tum demum forsitan audebis ad ipsum os gloriæ caput attollere. Osculum ergo pedum , incipientium est; manuum, proficientium; oris, perfectorum.* Rursus Doctissimus ac Perillustris meus D. Picinellus, in acutissimis Elogiis fœminarum Sacræ Scripturæ.

Post fusas lachrymas, oscula fixit Deo ;
Ut quæ venenata Babylonis sorbuerat pocula ,
Cœlestis epuli pharmaca degustaret , &c.
Oleum deferens , spiritu uncta ;
Oscula figens, Divino fœdere læta ;
Vestigia lavans , sordes omnes abstersit.
Ac è nubila fronte, lachrymisque madente,
Solis Divini reflexu , Iridem reddens ,
Pacis trophæa revexit.

468. Magdalena , ad Christi pedes prostrata, illos non tantùm lachrymis lavit, sed & unguento un-

xit. Lemma; LAVIT, ET UNXIT. Verbis ex Ennio Poëta desumptis, ubi de Tanaquile canit;

Pœnitens

Tarquinis corpus bona fœmina lavit & unxit.

Hinc disces, ad Christi amorem promerendum non sufficere solas pœnitentis animi lacbrymas, nisi & virtutum unguenta accedant. Unde ad imitandam Magdalenam excitans Origenes; *Sequamur*, inquit, *hujus mulieris affectum, ut perveniamus ad effectum; ploret unusquisq; ad Jesum, & quærat fideliter Jesum, quia non celavit se quærenti peccatrici. Disce peccator homo, à peccatrice muliere, cui tamen dimissa sunt peccata sua. Disce plorare Dei absentiam, & considerare ejus præsentiam. Disce à Maria Jesum amare, & in Jesum sperare, & quærendo Jesum investigare, nulla adversa formidare, nullam extra Jesum consolationem accipere, omnia propter Jesum contemnere.*

Orig. hom. de S. Magd.

Charitas.

469. Magdalena summo cum diluculo omnium prima ad Christi sepulchrum accurrit. Lemma; AMOR ADDIDIT ALAS. Ita prorsus, si Christum invenire desideres, nulli unquam labori parcas, sed toto conatu in charitatis Divinæ stadio curras, necesse est. S.P. Augustinus; *Qui in hac vita gemunt, & desiderant patriam, currant dilectione, non pedibus corporis; non quærunt naves, sed pennas; duas alas charitatis apprehendant; quæ sunt dilectio Dei, & dilectio proximi.* Et rursus; *Noli ut qualecunque animal currere, sed ut cervus curre. Quid est ut cervus? non sit tarditas in currendo.*

S. Aug. in Psalm. 149.
Idem in Psalm. 41.

470. Magdalena, orationibus & contemplationibus dedita, laudem ac præmium longè majus à Christo accepit, quàm Martha, corporalibus necessitatibus sublevandis intenta. Unde lemmatis loco illa Christi verba præfert; OPTIMAM PARTEM ELEGIT. Rationem affert Theophilactus; *Per alterum enim corpus pascitur, per alterum animus vivificatur.* Et Euthymius; *Bonum est, hospitalem esse, verùm melius Deo assidere: Illud enim corporale est, hoc spirituale.* Genuinè id explicans S.P. Augustinus, ait; *Sicut bonum erat, quod Martha faciebat, occupata multùm circa ministerium Sanctorum; sed melius, quod Maria soror ejus, sedens ad pedes Domini, & audiens verbum ejus, cùm eum ambo hospitio recepissent. Bonum erat, quod faciebant, qui de substantia sua Christo ac Discipulis necessaria ministrabant: sed melius, qui omnem substantiam suam dimiserunt, ut expeditiores eundem Dominum sequerentur.*

Vita activa & contemplativa.
Theophylactus
Euthym.
S. Aug. de bono conjug. cap. 8.

MARTHA. *Cap.* CLXVI.

471. MArtha, parandis corporalibus officiis plurimùm distenta ac turbata, epigraphen tenet; MINUS COELESTIA CURAT. Terrena enim solicitudo mentem distrahit, & ad cœlestia contemplanda minus attentam reddit. Unde quia Martha tota erat in suis ministeriis, minusque Christi verbis intendebat, hanc ab eo reprehensionem tulit, *Martha, Martha, solicita es, & turbaris erga plurima. Maria optimam partem (vitam nimirum contemplativam) elegit.* S.P. Augustinus; *Hæc est mors optima, ut incupiditatum cohibitione à terrenis, in spe cœlestis hæreditatis homo usq; in finem perseverans, diem vitæ hujus ultimum claudat.* Unde S. Bern. prorsus absonum censet, Religiosos, vitæ contemplativæ è munere suo deditos, ad activam, & officia corporalia aspirare. *Felix domus*, inquit, *& beata semper congregatio est, ubi de Maria Martha conqueritur. Nam Maria Martham æmulari prorsus indignum, prorsus illicitum est. Alioquin ubi legitur Mariam causantem, quia soror mea reliquit me solam vacare? absit, absit, ut, qui Deo vacat, ad tumultuosam aspiret fratrum officialium curam. Martha semper insufficiens sibi, & mians idonea videatur, aliisq; magis ideperis, quod administrat, optet impom.* In Fœminarum S. Scripturæ elogiis pulchrè de Martha canit elogiorum dignissimus, sapientissimus meus D. Philippus Picinellus. Abbas Casoretanus;

Curæ mundanæ.
Luc. 10. 41.
S. Aug. in Psalm 67.
S. Bern. ser. 3. in Assumption.

Habes Virginem Veneri proximam,
Martham Magdalena,
Utrumque tamen cœlo illatam.
Peccatricis soror,
Lilia pudoris obsepsit spinis,
Cùm recipit Christum hospitio,
Dapes ministrat cœlitum pani,
Auctorem cùm aleret vitæ,
Propulsatorem habuit mortis. &c.

MATTHIAS. *Caput* CLXVII.

472. SAnctus Matthias, per sortem ad Apostolatum electus, epigraphen tenet è Virgilio desumptam; NON HOC SINE NUMINE DIVUM. Tametsi enim res, ad nostram scientiam vel providentiam comparatæ, casu quodam, ac fortuitò evenire videantur, examinatæ tamen ad providentiam Divinam, cui ab æterno singula, ac minutissima perspecta sunt, nihil unquam casu contingit. Præclarè Salomon; *Sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur.* Atque adeò inter adversa & prospera id unum semper præ oculis habeto, omnia Dei consilio ac nutu fieri. Id quod probè compertum habuit David, quando dixit; *In manibus tuis sortes meæ.* S. Prosper; *Cùm Salvator dicit, unum passerem non cadere in terram sine voluntate Dei; nonne confirmat, non solùm istam mundi partem, rebus mortalibus & corruptibilibus deputatam, verùm etiam vilissimas ejus, abjectissimasq; particulas, Divinâ Providentiâ regi? ne fortuitis perturbari motibus eà, quorum causas comprehendere non possumus, æstimemus.* Sapientissimè ratiocinatur Augustinus; *Quidquid casu fit, temerè fit; quidquid temerè fit, non fit providentiâ: si ergò casu aliqua fiunt in mundo, non providentiâ universus mundus administratur*; quod cùm adeò impium sit, ut Deum è medio tollere censeatur, rectè concludit: *Nihil igitur casu fit in mundo.* Verissimè Poëta:

Virgilius.
Providentia Dei.
Prov. 16.
Psal. 30. 16.
S. Prosp. lib. ...
S. Aug. ...
Virg. lib. 3. Æneid.

-- -- -- Nemo temeraria credat,
Fortuitove geri mundana negotia casu.
Omnia lege meant, quam rerum conditor illis
Sanxit ab æterno.

MATTHÆUS. *Caput* CLXVIII.

473. SAnctus Matthæus, vocante Christo, mox è telonio, in quo sedebat, discessit, & relictis omnibus, secutus est eum. Lemma. ADMISSO SEQUITUR VESTIGIA PASSU. Verbis ex Ovidio desumptis:

Ovid. lib. ... Metam.

Ipse amor admisso sequitur vestigia passu,
Et pennas adjunxit umeris.

Disce hinc vocantis Gratiæ Divinæ efficacitatem, quod Matthæus, aliique Apostoli brevissimo hoc Domini diverbio, *sequere me*, continuò, relictis rebus, secuti sunt eum. Suavem hanc illecebram D. Hieron. Divinitati, humano in vultu relucenti, attribuit. *Fulgor*, inquit, *ipse, & Majestas Divinitatis occulta, quæ etiam in humana facie Christi relucebat, ex primo aspectu videntes ad se trahere poterat*: quod aptissimâ probat eorum similitudine, quæ attractivâ virtute præpollent: *Si enim in magnete & succinis hæc esse vis dicitur, ut annulos, & stipulam, & festucas sibi copulent, quantò magis Dominus omnium creaturarum ad se trahere poterat, quos volebat?* Ut ergò & tu sequaris vocan-

Gratia Dei.
S. Hiero.
Matth. 9.
Sequi Christum.

vocantem Christum, hortantem audi eundem Sanctum Doctorem, ubi ad Hedibiam ait: *Vis esse perfecta, & in primo stare vestigio dignitatis? fac quod fecerunt Apostoli. Vende quæ habes, & da pauperibus, & sequere Salvatorem, & nudam solamque crucem virtute nudâ sequaris.*

474. Matthæus, vectigalium redemptor & Publicanus, quæstui & avaritiæ deditissimus, vocante Christo, mox relictis omnibus, sanctam induit paupertatem, & è peccatore turpissimo in sanctissimum commutatus est Apostolum. Unde lemma ex Ovidio desumptum; NON SUM, QUI FUERAM. Ibi enim fit perfecta hominis mundani in religiosum conversio, quando abjectâ priore vitâ, novam induit, relictisq; omnibus sequitur Christum. Id quod etiam innuit D. Paulus; *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum. &c.* In hunc locum S.P. August. *Veterem hominem nihil aliud Apostolus, quàm vitam veterem dicit, quæ in peccato est, in quo secundùm Adam vivitur. Renovatur autem nunc secundùm interiorem hominem, ubi secundùm sui Creatoris imaginem reformatur, exuens se injustitiam, hoc est, veterem hominem; & induens justitiam, hoc est, novum hominem.*

NATHANAEL. *Caput* CLXIX.

475. NAthanaël, solus sub ficu sedens, à Christo videtur; sicque omnium minimè solus est, cùm sibi maximè videtur solus. Lemma è Virgilio desumptum; JOVIS OMNIA PLENA. Deus enim universo orbi intimè præsens est, intueturque omnes nostras cogitationes & desideria. S.P. August. *Velis, nolis, videt te Deus, & ab ejus oculis non est, ubi abscondas te.* Et rursus; *Ubi non est Deus, quem tu fugis? Malus es tu, qui bonum fugis: mors es tu, qui vitam fugis: involvere te vis tenebris, ubi te abscondas: sed illum latere non potes, cujus oculis omnia vident.* Et Seneca. *Quocunque te flexeris, ibi illum videbis occurrentem tibi, nihil ab illo vacat, opus suum ipse implet.* Item. *Propè est à te Deus, tecum est, intus est.*

NICODEMUS. *Cap.* CLXX.

476. NIcodemus, Christi funus curaturus, magnam aromatum & unguentorum copiam attulit; *Ferens mixturam myrrhæ & aloes, quasi libras centum.* Lemma; CLAUDIT ODORATO SAXO. Verbis è Silio Italico desumptis, ubi exequias, Ægyptiis consuetas, ita describit;

- - - - *Ægyptia tellus*
Claudit odorato post funus stantia saxo
Corpora, & à mensis exanguẽ haud separat umbrã,
Exhausto instituit Pontus vacuaro cerebro
Ora virûm, & longum myrrhata reponit in ævum.

Porrò quisquis Christum in pectore tuo, veluti sepulchro novo, excipere cupis, unguentis honorum operum fragres, necesse est. Ad rem Euthymius; *Et nos Domini corpus in altari accipientes, odoramentis illud ungamus suavibus, videlicet virtutum operibus, ac opere & contemplatione.*

477. Nicodemus, Princeps Judæorum, nocte Jesum accedere solitus, mysteria fidei ab eo didicit. Lemma è S. Joanne mutuatum; NON AMBULAT IN TENEBRIS. Christi verba sunt, *Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris*: quamdiu enim Christum sequeris, nullas unquam patieris tenebras. Nam Magno August. teste, *Dies noster Dominus Christus non facit occasum.* Et rursus. *Noli cadere in peccatum, & tibi non occidet hic Sol. Si tu feceris casum, tibi faciet occasum.* Porrò si intra calamitatum ac tentationum noctem Christum accedas, nullis unquam involveris tristitiæ aut suppliciorum umbris.

PAULUS Apostolus. *Caput* CLXXI.

478. PAulus lapidationis adversus S. Stephanum dux & choragus extitit, quando lapidantium vestes custodivit, eosq; consensu & adhortatione stimulavit. Ipsummet fatentem audi: *Cùm funderetur sanguis Stephani testis tui, ego astabam, & consentiebam, & custodiebam vestimenta interficientium illum* Lemma: CONSENSU OCCIDIT. Hinc disces non minore delicto obstrictum esse, qui peccantem juvat, aut peccaturum non impedit, quàm qui re ipsâ peccat. Unde S. Fulgent. ait; *Stephanum occisum lapidibus Pauli, quia omnium lapidantium vestes servans, per omnes eum lapidabat.* Et S.P. August. *Ab ipso omnium lapidantium vestimenta servabantur, ut tanquam in manibus omnium ipse lapidare videretur.*

Act. 22, 20. — Peccatũ non impedire. — *S. Fulg. ser. de S. Stepho.* — *S. Aug. ser. 1. de sanct.*

479. Paulus, *spirans minarum & cædis in discipulos Domini*, mentem paulò post sanctiorem induit, quando *circumfulsit eum lux de cœlo* Lemma: LUX MITIGAT ÆSTUM. Gratiam Divinam ac bonam inspirationem lucis nomine intelligere licet, quæ omnem vitiosum affectum in homine dissipant. De se ipso fatetur Apostolus; *Deus, qui dixit de tenebris lumen splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris.* Hunc locum explicans S.P. Augustinus, ait. *In Genesi à lumine incipit dies & finit ad tenebras, ad significandum lapsum hominis. Nunc autem à tenebris ad lucem, sicut scriptum est, de tenebris lucem clarescere; quia à peccatis homo liberatus, pervenit ad lumen justitiæ.* Idipsum intonat Deus cuilibet peccatori, quãdo in mente ejus fulgurat coruscationem, & cogitationẽ mortis, judicii, gehennæ. &c. *Fructus enim lucis est in omni bonitate, & justitia, & veritate.* Unde monet idem Hippon. Præsul; *Esto tranquillus, & intelliges; nam perturbaris, & obscuras tibi lucem. Radiare tibi vult Deus, noli tibi facere nubilum de perturbatione.*

Act. 9. 3. — Gratia Dei inspiratio sancta. — *2. Cor 9. 3.* — *S. Aug. l. 1. qu. Evang. qu. 7.* — *Ephes. 5. 8.* — *S. Aug. in psalm. 91.*

480. Paulus, *Spirans minarum & cædis*, passim in Ecclesiam grassabatur, ac Christianorum plurimos occidebat: subitò tamen illuminatus, Dei nomen in universum orbem portavit, & vas electionis evasit. Unde sævienti in Christianos Saulo epigraphen subjunges. MOX PAULUS ERIT. Hinc discas, de nullius peccatoris salute unquam desperandum esse; cùm Saulus, peccator gravissimus, converti possit in Paulum, Apostolorum principem, & virtutum omnium normam. S.P. Augustinus in illa Apostoli verba, *Ideo misericordiam consecutus sum &c.* subjungit; *Ut dicant sibi omnes, si Paulus sanatus est, ego quare despero? si tanto medico tam desperatus æger sanatus est, ego cur meis vulneribus illas manus non optabo, ad illas manus non festinabo: ut hoc dicerent homines, ideò Saulus factus est ex persecutore Apostolus.* Et rursus, *Ipse primò Saulus, postea Paulus, id est, primò superbus, postea humilis & modicus. &c.*

Peccator pœnitens — *S. Aug. ser. 9. de Verb. Apost.* — *1. Tim. 1. 15.* — *S. Aug. in Psal. 72.*

481. Paulus, à fulgurante Christi luce in terram prostratus, ad mentem rediit, ac Christum amplexus est. Lemma: COLLISUS, NON ELISUS. Ita nimirum calamitates, à Deo immissæ, salutem humanam non tantùm non auferunt, sed contra plurimùm promovent. Certè Saulus, nisi prostratus fuisset, inglorius jaceret; perieratque, nisi periisset. Id quod etiam exemplo suo didicit Vates Regius, quando dixit: *Bonum mihi, quia humiliâsti me* In hunc locum S. P. Aug. *De paradiso elisisti, de beatitudine projecisti, in ærumna sum, in gemitu sum: sed bonum est, quia humiliâsti me, ut discam justificationes tuas. In diebus malis discoquarere dies bonos.*

Calamitas. — *Psal. 118. 71.* — *S. Aug. ser. 10 de Divers. c. 5.*

482. Prostratus in terram Paulus, Christianum induit, & vires, ad animæ corporisque prodigia perpetran-

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

petranda, accepit validissimas. Lemma: FORTIOR EX LAPSU. Ita nimirum ruinæ, calamitates, & non tarò etiam lapsus in peccatum, homini occasionem præbent, ut vires resumat, totoque conatu ad salutis negotium incumbat. De se ipso ait Magnus Augustinus; *Didiceram elatus iniquitates meas, discam humilitatus justificationes tuas.* Et rursus; *Audeo dicere, superbis continentibus expedit cadere, ut in eo ipso, in quo se extollunt, humilientur. &c.* In rem præsentem facit, quod de Tespesio, homine scelerato ac impuro, refert Plutarchus: cùm enim de vitæ mutandæ ratione oraculum consuleret, id responsi tulit: *Melius habiturum, postquam mortuus foret.* Et ecce! *De sublimi in cervicem delapsus, ictu, absque ullo vulnere accepto, mortuus est; tertiàque post die sub ipsam funerationem revixit. Mox recuperatis viribus ad se reversus, incredibilem quamdam vitæ mutationem instituit; nam neque justiorem in contractibus ullum eo tempore noverunt Cilices, neque majore adversum Deos pietate. &c.*

Calamitas.

S. Aug. in Psal. 42. Idem ser. 53. de Verb. Dom c. 5.

Plut l. de his, qui serò à Num puniuntur.

485. Paulus, vocante Christo, mox ex acerrimo hoste, & persecutore factus est summus Christi amicus. Tanta nimirum attrahentis gratiæ erat efficacitas, ut momento peccata & pravos ipsius habitus omnes aboleret, summumque amorem ei inspiraret. Lemma: INDOMITUM VOX EDOMAT UNA. Hinc gratiæ Divinæ vim & efficaciam dignoscere licet, quæ momento è diabolo Angelum efficere potest. In hanc rem S.P. Aug. *Quàm rabida voluntas, quàm furiosa, quàm cæca in Saulo? qui tamen una desuper voce raptus est, occurrenti utique tali viso, quo mens illa & voluntas refractâ sævitiâ retorqueretur, & corrigeretur ad fidem.* Idipsum etiam experimur in fervidis Prædicatoribus, qui suâ voce non tarò acerrimâ peccatorum corda edomant. De his S. Gregorius, *Majus est miraculum prædicationis verbo, & orationis solatio peccatorem convertere, quàm carne mortuum suscitare. Lazarum quippè carne Dominus suscitavit, Saulum mente.*

Gratia Dei.

S. Aug l. ad Simpl. q. 2.

Prædicatores.

S. Greg. l. 3. Dialog c. 7

484 Saulus, quasi duello à Deo victus stratusque, mox supplices victori manus dedit, cujusque servum se protestatus est his omninò verbis: *Domine quid me vis facere?* Lemma. OCULOS TENDIT VICTUS. DEXTRAMQUE PRECANTEM. In hæc penè verba superbum Turnum, ab Ænea victum, prostratumque, describit Virgilius.

Act 9 6.

Ille (Turnus) *humilis, supplexque oculos, dextramque precantem*
Protendens: equidem merui, deprecor, inquit;
Utere sorte tuâ.

Virg 12. Æneid in fine.

Hinc constat, plurimis hominibus pectora esse ita saxea, ut ad preces & obsequia Divina flecti nequeant, nisi probè afflicta, & diversis calamitatibus exterrita. Porrò è Paulo discas velim, quid inter inspirationes ac ærumnas à Deo immissas respondere debeas: nimirum, *Domine, quid me vis facere?* In hunc locum egregiè S. Bernardus; *Hæc plane, fratres, perfecta conversionis est forma. Domine, quid me vis facere? O verbum breve, sed plenum, sed vivum, sed efficax, sed dignum omni acceptione. &c. Heu plures habemus Evangelici illius cæci, quàm novi Apostoli imitatores! Quid vis* (ait Dominus ad cæcum illum) *ut faciam tibi? Absit hoc Domine, tu magis dic quid me facere velis. Sic enim decet, sic omninò dignum est, non meam a te, sed à me tuam quæri & fieri voluntatem. &c. Sic profectò, sic multorum usque hodie pusillanimitas & perversitas exigit, ut ab eis quæri oporteat; Quid vis, ut faciam tibi? non ipsi quærant; Domine, quid me vis facere?*

Calamitas.

Inspirationes Divinæ.

S. Bernard. serm. 1 de Convers. S. Pauli.

485. Paulus, in terra prostratus, *apertis oculis nihil videbat.* Lemma; OCULIS NIL CERNIT APERTIS. Idipsum peccatori usuvenit, qui in mundi voluptates effusus, potentias ac sensus suos omnes soli affigit terræ, totusque obcæcatus in salutis æternæ negotio jacet. Verissimè dicit Apostolus; *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritûs Dei.* S.P. Augustinus; *Christianus malè vivens, in luce quidem est, non nisi Dei, sed clausis oculis. Malè vivendo enim videre non vult eum, in cujus nomine tanquam cæcus est in lumine constitutus, nullâ visione veri luminis animatus.*

Peccator.

1. Cor. 2. 14.

S. Aug. in Psalm. 25.

486. Paulus, fulgurante Christi radio perculsus, corporeis oculis penitus excæcatus jacet; cum lemmate; AT PECTORE CERNIT. Ita nimirum quisquis gratiæ Divinæ luce illustrari, Deumque videre cupit, externos corporis sensus toti mundo studiosissimè claudat, necesse est. S. P. Augustinus. *Ut homo se noscat, magnâ opus habet consuetudine recedendi à sensibus, & animum in seipsum colligendi atque in seipso retinendi.* Unde de S. Pauli cæcitate exclamat S. Bern. *Felix cæcitas, qua malè quondam illuminati in prævaricatione, tandem in conversione oculi salubriter excæcantur.* Et S. Chrysost. *Pauli cæcitas totius orbis illuminatio effecta est. Quoniam enim videbat malè, eum excæcavit Deus, ut utiliter jam videret in reliquum.*

Sensus claudendi.

S. Aug. l. 2. de Ord. c. 1.

S. Bern. l.

S. Io. Chrys. hom. 4. de laud. S. Pauli.

487. Paulus, Ananiæ manu tactus, visum recepit; *Et confestim ceciderunt ab oculis ejus tanquam squamæ, & visum recepit.* Lemma; HIS CERNIT ABLATIS. Squamarum nomine peccata & habitus vitiosos intelligere licet, quibus per sacram confessionem ablatis, ad beneficam Dei visionem aspirare possumus. Audi S. Gregorium de Saulo disserentem; *Carnalis tegumenti durities Saulum presserat, & idcircò radios veri luminis non videbat. Sed postquam superbæ repugnationes ejus victæ sunt, defensionum ejus squamæ ceciderunt corporis, sed ante jam sub Dominica increpatione ceciderunt ab oculis cordis, cùm prostratus dixit; Domine, quid me vis facere? Jam ad cordis viscera veritatis sagitta pervenerat, quando depositâ elatione superbiæ, eum, quem impugnaverat, Dominum confitens, & quid ageret nesciens requirebat. Unde audivit; Ego sum Jesus, q.d. Humilitatis meæ infirma suscipe, & tuæ superbiæ squamas amitte.*

Act. 9 18.

Pœnitens

S Greg. l. 3. Moral. c. 4

488. Paulus, *cum lachrymis monens unumquemque*, plurimorum corda, in peccatis obdurata, emollivit, & ad Christi fidem convertit. Lemma. HIS GUTTIS SAXA CAVANTUR. Nullum enim ad persuadendos hominum animos tam potens est eloquentiæ flumen, quàm lachrymarum. Verissimè canit Poëta:

Act. 20. 31.

Lachrymæ movent.

Interdum lachryma pondera vocis habent.

De S Pauli lachrymis ait D. Chrysost. *Ex quonam fonte tanta emanârunt fluenta, ut ex illius oculis lachrymæ?* Et paulò post. *Quemnam fontem vis comparare cum his lachrymis? Eumne, qui est in paradiso, qui irrigat universam terram? sed nihil dices æquale.* Hinc discant Prælati genuinam corrigendi persuadendique methodum. Certè S. Ambrosium, S. Bernardum, & S. Dominicum legimus, pœnitentes audivisse & monuisse cum lachrymis.

S. Io Chrys. ho. 32 ep. ad Coloss.

Correctio.

489. Paulus, genibus nixus, orat. *Positis genibus oravit.* Lemma; FLECTENDO NUMINA FLECTIT. Hæc enim corporis compositio summæ reverentiæ erga Superos est indicium, eosq; in hominum vota facillimè flectit. S. Rupertus. *Nec verò soli Deo, sed & hominibus dulcis visu, & amabilis est hujusmodi compositio, tantòque magis quis reverendus existit, quantò frequentius atq; affectuosius genua curvans, genas suat, vel oculos, vel totum corpus dimi-*

Act. 20. 36.

Genua flectere.

S. Rup in Cant. 67.

3. Reg. 8. *dimiseris.* Certè ipsemet Christus *positis genibus orabat.* Et ante illum Salomon, *utrumque genu in terram fixerat, & manus expanderat in cœlum, &c.*

490. S. Paulus serpentem, qui ipsius manum inter sarmentorum congeriem invaserat, sine omni noxa in ignem excussit. Lemma : NESCIT AB ANGUE MORI. Verbis ex Aratore desumptis.

Christique cruci sua membra relegans,
Nescit ab angue mori.

Tentationes. Marc 16.18

Christi promissionem ibi impletam cernere licebat: *Signa, eos, qui crediderint hac sequentur, &c. Serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit.* Porrò vetus ille serpens, quando animas nostras per malas inspicationes molitur invadere, facili negotio in ignem suum Tartareum excutietur, si genuinâ fide ac virtute instructus fueris. S. Bernardus: *Primum opus fides, per dilectionem operantis, cordis compunctio est, in qua sine dubio ejiciuntur dæmonia, cùm eradicantur è corde peccata, ubi verò compunctione cordis, & oris confessione priora sunt deleta peccata, ne recidivum patiantur, & jam sint posteriora pejora prioribus, serpentes tollant necesse est, id est, ut venenatas suggestiones extinguant, &c. si mortiferum quid biberint, non eis nocebit, id est, cùm senserint stimulos concupiscentiæ, nolent consentire.*

S. Bern. ser. 1. de Ascens.

491. Idem serpens ab Apostoli manu citra noxam resiliens, epigraphen tenet: MOLLIA TANTUM. Ita nimirum Tartareus serpens venenatos tentationum suarum dentes nemini valet infigere, nisi quem carnis ac voluptatum mollitie laxatum offenderit. Unde de S. Paulo præclarè dixit Oecumenius; *Vipera, cùm in manum Apostoli dentes injecisset, nullam peccati in eo mollitiem & laxitatem invenisset, statim resilyt, & in ignem sese projecit, quasi pœnam de se exegerit, quod nihil ad se pertinens corpus invasisset. Nos verò bestias timemus, eò quod armatura virtutis muniti minimè simus.* Ita Adam in innocentia à bestiis & serpentibus lædi non poterat, imò eis dominabatur. Unde Sancti, qui ad primævam ejus innocentiam accedunt, idem sæpe dominium habent: ut habuit S. Paulus, S. Antonius, S. Macarius, sanctus Franciscus, & alii. Optimè S. Joannes Chrysostomus: *Ictus à vipera Paulus, Spiritus Sancti virtutem, qua in ipso habitabat, ostendit, ipsa viperâ teste.*

Tentatio

Oecum. in Marcum.

Innocens

Chrysost. Psal 96.

492. S Paulus, omni penè calamitatum ac tribulationum genere exagitatus, erecto semper, impavidoque stetit animo. Ipsummet audi, ærumnas suas compendio recensentem. *In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Judæis quinquies quadragenas, unâ minus, accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui. In itineribus sæpè, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus. In labore & ærumna, in vigilijs multis, in fame & siti, in jejunijs multis, in frigore & nuditate, &c.* Sed quid ad hæc omnia generosissimus Apostolus? *Nihil horum vereor.* Unde lemma; IMPAVIDUM FERIENT. Verbis ex Horatio desumptis.

2. Cor. 11.

Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruina.

Horat. l. 3. Carm. Od. 3

Hinc discas inter adversitatum procellas esse patiens, ac imperterritus. S. Chrysostomus, in D. Pauli laudes effusissimus, ait; *Paulus luctantibus orbis & pugil omni luctæ genere certat & vincit : hic ei Apostolicus character, hisce luctis contexuit Evangelium, & quasi flamma inextinguibilis ignis, si in mare delapsa, fluctibus undique mergitur, & iterum fulgida ascendit: sic & S. Paulus, undique pressus, nec oppressus, cedere nescius, clarior semper redit patiendo victor, & millies Martyr.*

Patientia

Chrysost. moral. hom 25. & 26.

493. Paulus, inter gravissimas persecutiones & ærumnas assiduò imperterritus ac lætus, solâ nitebatur conscientiæ suæ integritate: *Nam gloria nostra hæc est*, inquit, *testimonium conscientiæ nostræ.* Lemma : VINCIT MENS CONSCIA RECTI. Verissimè dixit Juvenalis: 2. Tim. 1. 12

Hæc est summa boni, mens, quæ sibi conscia recti est. Juvenal. Satyr. 13.

Bias interrogatus, quidnam in vita metu careret? respondit, *bona conscientia.* S. Tyburtius ad Tyrannum, *Omnis*, inquit, *nobis vilis est pœna, ubi secura comes est conscientia.* Tertullianus, Christianorum nomine, ad Scadulam, Carthaginis tyrannum ait: *Cum omni sævitia vestra concertamus, etiam ultro erumpentes, magisque damnati, quàm absoluti gaudemus.*

Conscientia bona.

Tertull. lib. ad Scadul.

494. De seipso testatur Paulus: *Ego stigmata Domini Jesu in corpore meo porto.* Unde epigraphen subjunges: E STIGMATE SERVUM, subintellige, *dignosces.* Servis enim apud Romanos inurebantur notæ, seu stigmata, quibus illos domini sui agnoscerent. Unde Paulus, Christi servum professus, crucifixi stigmata in corpore suo portavit, ut ab omnibus dignosceretur, ad qualem pertineret Dominum. Porrò stigmatum nomine, mortificationes, morbos, & calamitates, tranquillo animo toleratas, significare licet, quibus Servatori nostro, in crucem fixo, configuramur ac conformamur. Egregiè S. Ambrosius; *His configitur clavis, qui mortificationem Jesu in corpore suo portat. Infige ergo pectori tuo & cordi tuo hoc signaculum Crucifixi, infige & brachio tuo, ut opera tua peccato mortua sint. Fortasse hanc imaginem clavi non solùm timoris, sed etiam charitatis assignant, &c.* Ad litteram verò stigmata Christi crucifixi in corpore suo portârunt S. Franciscus Assisias, S. Catharina Senensis, & (uti, præter eruditissimum nostrum Joannem Mauburnum, integro sermone testatur S. Bonaventura) summæ sapientiæ & sanctitatis prodigium, Magnus Augustinus.

Gal 6. 17.

Servus Christi.

Mortificatio.

S. Ambr. in Psal 118. v. 120 serm 15

Stigmata

S. Bonav. serm. de S. August.

495. E præcisa mortui Pauli cervice lac profluit, Lemma : VIVENS QUOQUE LACTE FLUEBAT. De se ipso enim vivens ad Corinthios testatus est : *Lac vobis potum dedi.* Lac enim innocentiæ & castitatis symbolum est, quo non moriens tantùm, sed & vivens ubertimè manavit Apostolus, ut adeò lactea fluenta, à vivente Paulo necdum ad fundum usque profusa, è morientis præcisa cervice prosiliverint. Emblematis mentem genuinè explicat S. Ambrosius: *De Pauli cervice, cùm eam persecutor gladio percussisset, dicitur fluxisse lactis magis unda, quàm sanguinis, & mirum in modum S. Apostolum baptismi gratia in ipsa cæde extitisse splendidum potiùs, quàm cruentum. Quid enim mirum, si abundet lacte nutritor Ecclesiæ, sicut ipse ad Corinthios ait : Lac vobis potum dedi?*

1. Cor. 3. 2.

Innocentia.

S. Ambros. serm 65.

496. Præcisum Pauli caput è terra, in quam delapsum est, tres fontes elicuit, qui hodie etiamnum Romæ omnium peregrinorum concursu ac veneratione visuntur. Lemma : E PETRA SCATURIT UNDA. Petra enim solidissima fuit Paulus, quem nulla persecutionum, laborum, adversitatum, aut suppliciorum vehementia frangere poterat, uti ipsemet, testis sibi luculentus, innumeris locis affirmat. *Quis*, inquit, *nos separabit à charitate Dei? gladius an persecutio, &c.* Et rursus : *Maledicimur & benedicimus, persecutionem patimur & sustinemus, blasphemamur & obsecramus, &c.* Quid igitur Patientia

Digitized by Google

S. Chrysost. Hom 2. de laud. Pauli

mirum est, è sublimi ac solidissima hac petra scaturiisse aquas? S.Chrysostomus, Pauli encomiastes prorsus singularis, ait: *Paulus præ devotionis abundantia dolores, pro virtute susceptos, quodammodò non sensit; quin etiam virtutem ipsam pro mercede pensavit: quotidie celsior, quotidie assurgebat ardentior, ovans in omni impugnatione referebat victoriam, verberibus & injuriis affectus triumphabat, mortem potius appetens quàm vitam: paupertatem potius, quam opulentiam, multò amplius laborem desiderans, quam alii requiem.*

PETRUS Apostolus.

Cap. CLXXII.

487. PEtrus Apostolus, cum impiis ministris in aula Caiphæ ad focum sedens, ter Deum negavit. Lemma: CUM PRAVIS VIVENS, TU QUOQUE PRAVUS ERIS. Verbis è Theognide desumptis:

--- Ne te conjungito pravis,
Sed conjunge bonis, & ab his bona plurima disces;
Cum pravis vivens, tu quoque pravus eris.

Societas mala. S. Ambr. in cap. 22. Luc. Beda in Marci c. 14

Eas nimirum vires in hominem habet mala societas, ut virus suum facillimè in illum transfundat, & è bono in pessimum convertat. Unde S. Ambrosius: *Ubi verò negavit Jesum Petrus? in prætorio Judæorum, in societate impiorum.* Et Beda: *Quàm nociva impiorum colloquia! Petrus ipse inter ministros Pontificum vel hominem se nôsse negavit, quem inter condiscipulos Dei Filium fuerat confessus.* Verissimè dixit Epictetus: *Qui cum contaminatis versatur, contaminatus evadet.* Et Ovidius:

Dum spectant oculi læsos, læduntur & ipsi,
Multaque corporibus transitione nocent.

498. Petrus, vilis ancillulæ voce perculsus & prostratus, Christum negavit. Lemma; NULLÆ SINE NUMINE VIRES. Hinc conjice, quàm nobis ad salutis negotium necessaria sit Divina gratia: fragilissimus enim est homo præfidens sibi, ideoque derelictus à Deo; contra verò fortissimus, si sibi diffidat, fidatque Deo. Verissimè canit S. Ecclesia.

Gratia Divina, quàm necessaria.

Sine tuo Numine
Nihil est in homine
Nihil est innoxium.

Certè Petrus, unius mulierculæ interrogatione territus, negavit Christum, qui postea, accepto Spiritu Sancto, nec Caipham, nec totum concilium Judæorum extimuit dicendo: *Oportet magis obedire Deo quàm hominibus.* In rem præsentem ait S.Hieronymus. *Petrus sine spiritu voci ancillæ cessit, cum spiritu nec Principibus, nec Regibus cedit.* Accommodatè dixit S. P. August.; *Nisi gratiâ meâ plenus esses, nonne ante Baal etiam ipse genu flecteres? gratiâ autem meâ plenus es, quia nihil de tua virtute, sed totum de mea gratia præsumpsisti.*

Act. 4. S. Hier. in Marcum. S. Aug. ser. 7. de verb. Dom. cap. 2

499. Firmissimè quidem proposuit, statuitque Petrus, se à Christo nunquam discessurum: unde hæ ipsius voces, præ quâvis Marpesiâ caute firmiores; *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo.* At ò versatile hominis ingenium! paulò post, mutante nonnihil fortunâ, & ipse sententiam mutavit, quando à Caiphæ ministris tentatus, non tantùm Magistrum suum tertiò negavit, sed & *cœpit detestari & jurare, quia non novisset hominem.* Lemma; NIL HABENT MORTALIA FIRMUM. Adeò enim omnia in hoc mundo caduca ac mutationibus obnoxia sunt, ut arenâ nitatur, quisquis homini fidit. Petri lapsum miserans S.P. Augustinus exclamat: *Ecce columna firmissima ad unius auræ impulsum contremuit: ubi est illa promittentis audacia, & de se plurimùm præsumentis? ubi sunt verba illa, quando ait; Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo: sed quid mirum, si Deus vera prædixit, homo autem falsa præsumpsit?*

Matth. 26. 74. Instabilitas humana. S. Aug. in Joan. cap. 13

500. Plurima quidem, affluente adhuc prosperitate, jactitabat Petrus, statuebatque mori potiùs, quàm Magistrum suum negare: at ubi fortuna corrugare frontem, ac vitæ discrimina objicere cœpit, mox concuti, fidem deserere, illumque tertiò negare ac pernegare visus est. Lemma; PROBAT TENTATIO FORTEM. Nullum enim hominis probandi tempus est opportunius, quàm tentationis & adversitatis. S.P. Augustinus; *Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis.* Et rursus: *Si nunquam tentaris, nunquam probaris. Nonne melius est tentari & probari, quàm non tentatum reprobari?* Et tandem: *Unusquisque se tentatione tanquam interrogatus agnoscit, sicut Petrus, quas vires haberet, fides enim utique nesciebat, quando dixit Domino:* Tecum paratus sum usque ad mortem. *Dominus autem, qui noverat eum, prædixit ubi deficeret, prænuntians illi infirmitatem ejus, tanquam tactâ venâ cordis ejus. Proinde Petrus, qui ante tentationem præsumpsit de se, in tentatione didicit se.*

Tribulatio. S. Aug. in 2. serm. in monte cap. 9. Idem in Psalm. 44. Idem in Ps. 56. Conc.

501. Petrus à Magistro suo, quem tertiâ vice negaverat, respicitur, & resipiscit: *Conversus Dominus respexit Petrum, & recordatus est Petrus verbi Domini, &c. & egressus foras, flevit amarè.* Lemma: TENEBRAS HÆC LUMINA FUGANT. *Quia*, ut ait S.Hieronymus, *fieri non poterat, ut in negationis tenebris permaneret, quem lux respexerat mundi.* Atque adeò, quisquis à Deo per gratiam respicitur, is ad Deum convertitur, &, veluti à sole percussa glacies, in lachrymarum fontes resolvitur. S. Leo; *Respexit Dominus Petrum, & turbatum discipulum convenit oculis, quibus eum præviderat esse turbandum, & in illum conversa est veritatis inspectio, ubi erat cordis facienda correctio.*

Luc. 22. 61. S. Hier. in homil. Gratia. S. Leo ser. 9. de Pass.

502. Petrus perfidiæ suæ exprobratorem habuit gallum; *Continuò Gallus cantavit, & recordatus est Petrus verbi Jesu.* Lemma è Breviarii Romani hymno desumptum; GALLUS NEGANTEM ARGUIT. E S. Laurentii Justiniani sententia, gallus conscientiæ symbolum est, quæ peccantem arguit, remordet, & ad pœnitentiam tamdiu stimulat, donec clamanti morem gerat. Porrò etiam Concionator galli munere fungitur, dum peccatoribus voce suâ exprobrat, & ad pœnitentiam impellit. S. Gregorius explicans illud Jobi: *Quis dedit gallo intelligentiam?* ait: *Gallus profundioribus horis noctis valentiores ac productiores edere cantus solet; cùm verò matutinum jam tempus appropinquat, leniores & minores omnimodò voces format. In quibus galli hujus intelligentia quid nobis innuat, considerata Prædicatorum discretio demonstrat; qui, cùm iniquis adhuc mentibus prædicant, altis & magnis vocibus æterni judicii terrores intimant, quia videlicet quasi in profunda noctis tenebris clamant. Cùm verò jam auditorum suorum cordibus veritatis lucem adesse cognoscunt, clamoris sui magnitudinem in lenitatem dulcedinis vertunt, & non tam illa, quæ sunt de pœnis terribilia, quàm ea, quæ sunt blanda de præmiis offerunt.* Vide plures alias galli proprietates, ab eodem S. Doctore ibidem ad Prædicatorem applicatas.

Matth. 26. 74. S. Laur. Iust. de agone Christi c. 9. Conscientia. Iob 38. 36. S. Greg. l. 30 Moral. c. 4. Prædicator.

503. Petrus, etiam de perfidia sua pœnitentiam acturus, aulâ Caiphæ excessit, & solitudinem petiit;

Egressus

Matth. 26. 17. Aula turbas fugere. *Egressus foras, flevit amarè.* Lemmatis loco vulgare illud pentametron subjicies; EXEAT EX AULA, QUI CUPIT ESSE PIUS. Siquidem aula turbarum est plena, & vix ullum pœnitudini locum relinquit, ita contra solitudo aptissimam offert pietati ac virtuti occasionem. *Non enim*, inquit de Petro S. Hieronymus, *poterat in atrio Caipha sedens agere pœnitentiam. Egreditur foras de impiorum concilio, ut pavidæ negationis sordes amaris fletibus lavet.* (S. Hieron. in hunc locum.)

Lachrymæ. 504. Petrus, ob peccatum suum ingenti dolore & cordis compunctione correptus, amaras profundit lachrymas, iisque culpam suam eluit. Lemma; NOXAS HÆC ABLUIT UNDA. Lachrymæ enim ad delenda peccata vim adeò propriam & efficacem coram Deo obtinent, ut nunquam cadant irritæ. S. Ambrosius, quærens cur non potius orationem, quàm lachrymas fuderit Petrus? respondet: *Lachrymæ lavant delictum, quod voce pudor est confiteri. Lachrymæ veniam non postulant, sed merentur. Invenio, cur tacuit Petrus, ne tam citò veniæ petitio offenderet, ante flendum est, sic precandum.* Et paulò post: *Doce nos, Petre, quid tibi profecerint lachrymæ tuæ: sed docuisti illicò: nam qui lapsus es, antequam fleres, postquam flevisti, erectus es, ut alios regeres, qui te ipsum ante non rexeras.* Unde Nicephorus refert, Petri oculos ex assiduo ploratu fuisse quasi sanguine respersos, geminumque callem à concretis lachrymis per genas apparuisse. (S. Ambr. in 22. Luca. Niceph. l. 2. cap. 37.)

Calamitas. Innocentia vincit. 505. S. Petrus Apostolus, in infami carcere detentus ab Angelo educitur, & in libertatem asseritur. Lemma; INNOCUUM NEC VINCLA RETARDANT. Solatium hinc mutuentur afflicti, quibus Deus etiam inter gravissimas calamitates semper assistit præsens, & cùm opus fuerit, suppetias affert; innocentia enim etiam inter carceres & vincula semper manet liberrima. Pulchrè S. Ambrosius; *Non turbentur innocentes, cùm falsis criminibus appetuntur; visitat Deus & in carcere suos, & ideò ibi est plus auxilii, ubi plus est periculi. Sed quid mirum, si visitat Deus incarcere positos, qui se ipsum in suis incarcere inclusum memoravit? In carcere, inquit, eram, & non venistis ad me.* (S. Ambros. lib. de Ioseph. c. 5.)

506. Petrus, inverso corpore cruci affixus, epigraphen tenet; MENS RECTA TAMEN. De S. Petro ait Maximus: *Hic est Petrus, qui cùm ad crucem tanquam Christi discipulus duceretur, verso se poscens corpore cruci figi, passionem non timuit, sed æqualitatem crucis Dominicæ declinavit, ut ostenderet universis admiranda se humilitatis virtutem, nequè mysterij disciplinam, & inter tormenta servasse.* (S. Maxim. serm. 2. de natali Apost.)

Martyres. Apostolorum Principem secuti sunt omnes reliqui Apostoli & Martyres, qui innumeris tormentis excruciati ac depressi, mentem semper versus Deum erectam conservârunt. S. P. Augustinus; *Pagani persecuti sunt Martyres, capti sunt, ligati sunt, in carcerem missi sunt, bestiis subjecti sunt, alij ferro percussi, alij ignibus concremati, vicerunt persequentes, & victi sunt Martyres? Absit. Quare gloriam Martyrum apud Deum, quare foveam paganorum in conscientia conscientia? ubi enim est fovea, quò cadit impius? In conscientia mala.* Et alibi; *Nunquam Martyres tantas tribulationes carne tolerarent, nisi magnam quietem mente conciperent.* (S. Aug. in Psalm. 56. Idem in Psalm. 63.)

507. Petrus & Andreas, piscibus capiendis in mari Galilæo intenti, ubi vocantem audierunt Christum, quantocius, nullâ interpositâ morâ, totum reliquêre mundum, suumque secuti sunt Servatorem. *Continuò relictis retibus, secuti sunt eum.* Lemma; NESCIT AMOR REMORAS. Hinc disce nec in obediendo ponere moras, nec in Christo sequendo, & mundi vanitatibus relinquendis esse tardus. S. Bernardus. *Vis audire perfecta obedientiæ formam? At illi continuò, nihil dijudicantes aut hæsitantes, non soliciti unde venerunt, non considerantes, quenam modo rudes homines, & sine litteris prædicatores fieri possent. Nihil denique interrogantes, sine omni mora relictis retibus & navi secuti sunt eum. Agnoscite fratres, quoniam propter vos scripta sunt hæc, ut discentes vera obedientiæ formam, castigetis cerda vestra in obedientiæ charitatis.* (Matth. 4. Obedientia. S. Bernard. in festo S. Andreæ serm. 2.)

Religiosus. 508. Eidem symbolo subscribes; RELICTIS OMNIBUS. Religiosos hæc imago concernit, qui totum mundum, omniaque ipsius bona adeò dereliquerunt, ut sacrilegi coram Deo sint, si bono alicui terreno animam addicant. Disertè Christus: *Qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* S. Bernardus ait illos, qui reliquerunt omnia, relictos esse Deo. *Quàm benè*, inquit ad Religiosos suos, *commutâstis, dilectissimi, quidquid habere potuistis in sæculo, quando nunc relinquendo ea, proprij esse meruistis auctores sæculi, & eum habere propriam possessionem, quis sine dubio portio & hæreditas est suorum. Neque enim, sicut dixerunt filij iniquitatis,* beatus populus, cui hæc sunt, *temporalium scilicet, quæ præmiserat,* promptuaria eructantia ex hoc in illud, oves fœtosæ, *& similia: non, inquam, beatus populus, cui hæc sunt*; sed beatus populus cujus Dominus Deus ejus. (Luc. 14. 33. S. Bern. ser. 1. in Dedic. Ecclesiæ.)

509. S. Petrus, geminâ instructus clavi, epigraphen tenet: TERRIS DOMINATUR ET ASTRIS. Petro enim & successoribus disertè dixit Christus: *Tibi dabo claves regni cælorum; Et quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Unde exclamat S. Hilarius: *O beatus cæli janitor, cujus arbitrio claves æterni aditûs traduntur, cujus terrestre judicium præjudicata authoritas sit in cœlo.* Claves enim significant summam potestatem tum ordinis, tum jurisdictionis in totam Ecclesiam: unde etiam gentiles, supremâ Deorum suorum imperia significaturi, claves iis attribuerunt. De Plutone canit Orpheus: (Matth. 16. 19. Pontifex Maxim. S. Hilar in hunc loc.)

Pluto, qui terræ claves & regna gubernas. (Orpheus in Pluton.)

Et rursus de Protheo, maris Domino:

Gestantem claves pelagi te Maxime Proteû
Prisce voco, &c.

510. Petrus, ob imminens vitæ periculum præcipiti ardore succensus, gladium stringit, & Malcho auriculam præcidit. Unde ob zelum hunc intempestivum à Christo reprehensus est, & è Magni Augustini sententia, peccavit. Lemma: PRÆCIPITI NIHIL EST MODERABILE ZELO. Hinc discant Superiores non tantùm temerè aut ex præcipiti animo nihil unquam facere, sed etiam in corrigendis aliorum vitiis modum non excedere. Nam, ut præclarè ait Magnus Augustinus: *Jusserat Dominus, ut discipuli ejus ferrum* (Correctionis) *ferrent, sed non jusserat ut ferirent.* Corrigendi modum pulchrè præscribens S. Bernardus, ait: *Hic est zelus justitia, quo adversus delinquentes accendimur, tanquam pietate ducti erga eam, quam contemni videmus, justitiam Dei. Veruntamen oportet ut priora sibi vendicet compassionis affectus. Alioquin in spiritu vehementi conterimus naves Tharsis, conterimus quassatum calamum, extinguimus linum fumigans. Sed cùm uterque aderit, videlicet & compassionis affectus, & zelus justitia, necesse est, adsit spiritus discretionis, ne fortè cùm oportebat hunc exhiberi, ille procedat, & indiscretio ipsa confundat universa.* (S. Aug. l. 22. contra Faust. cap. 70. Corripiendi modus. S. Aug. l. 22. cont. Faust. S. Bern. ser. 1. de Resurrect.)

511. Pe-

Digitized by Google

511. Petrus, Christi amore flagrans, supra maris aquas ambulat, & ad Servatorem contendit. Lemma; AMOR EMINET UNDIS. Totus enim adversus Christum ardebat Petrus; quid ergo mirum, ignem hunc non potuisse infra aquas mergi? Porrò quisquis Divinâ charitate succensus est, intra calamitatum undas nunquam non eminebit; semperque incedet illis superior. Pulchrè in rem præsentem S. P. Augustinus: *Unicuique sua cupiditas tempestas est. Amas Deum, ambulas super mare, sub pedibus tuis est timor sæculi. Amas sæculum? absorbebit te: amatores suos vorare novit, non portare. Sed cùm fluctuat cupiditate cor tuum, ut vincas tuam cupiditatem, invoca Christi Divinitatem.* Idipsum etiam de sancta fide compertum habemus, quæ hominem ad mira patranda evehit. Rursus idem Doctorum Phœbus: *Sine ulla dubitatione Petrus ad verbum jubentis, ad præsentiam sustentantis, ad præsentiam regentis desiluit in aquas, ambulare cœpit. Potuit quod Dominus, non in se, sed in Domino. Fide valuit, quod humana infirmitas non valeret.*

Charitas. Calamitas.

S. Aug. ser. 13 de Verb. Dom.

Fides.

S. Aug. ser. 13. de verb. Dom. cap. 1. & 3.

512. Petrus, præsente & adjuvante Christo suprà mare ambulans, nonnihil MERGITUR, NON SUBMERGITUR. Adeò nimirum fieri non potest, illum supra hujus mundi oceanum inter assiduos tentationum & adversitatum fluctus perire, qui Christi nunquam non præsentis meminit, clamatque cum fluctuante Apostolo: *Domine salvum me fac.* Præclarè, ut solet Magnus Augustinus: *Non metuat anima mare hoc magnum, sæculum scilicet, cujus fluctus ac turbines sentimus inimicas sæculi potestates. In Deo sperantes multi jam sancti hos fluctus spreverunt, multi calcaverunt, multi super ejus aquas ambulantes, securi ad patriam pervenerunt. Sed exurgit ventus validus & magna tempestas, sua cuique cupiditas. Titubat fides in mari, clamet in te Petrus, Domine pereo: dabit manum mergenti, nec finit perire ille, qui propter nos dignatus est super aquas ambulare.*

Præsentia Christi

Matth. 14. 30.
S. Aug cap. 2 de cantico novo.

PHILIPPUS Apostolus.

Cap. CLXXIII.

513. PHilippus tanto visionis Divinæ desiderio flagrabat, ut illam unam Christum rogârit, veluti nullo alio bono exsaturandus. Verba ipsius erant; *Domine ostende nobis Patrem, & sufficit nobis.* Unde Lemma; NON ALIO MENS SATIANDA BONO. Deus enim bonorum omnium est affluentia, solusque animam nostram satiare potest. S. P. Augustinus: *Pecoris bonum est, implere ventrem, dormire, gustare, vivere, sanum esse, generare. Tale tu bonum quæris? Cohæres Christi, quid gaudes, quod socius es pecorum? erige spem tuam ad bonum bonorum omnium, ipse erit bonum, à quo tu in tuo genere factus es bonus, & omnia in suo genere facta sunt bona: qui satiat in bonis desiderium tuum.*

Io 14. 8.

Visio beatifica.

S. Aug in Psal. 102.

514. Philippus, Nathanaëlem ad fidem conversurus, nullo alio motivo utendum censuit, nisi ut in Angelicum Christi vultum oculos defigeret: *Dicit ei, veni, & vide.* Lemma: IN LUMINE LUMEN. Tantus enim è Christi vultu promicabat fulgor ac suavitas, ut obvios quosvis in sui amorem & admirationem raperet. S. Chrysostomus: *Quomodo hic sit Christus, & quomodo Prophetæ eum prædixerint, non dicit Philippus, sed ducit ad Jesum, sciens ipsum non abscessurum si illius verba & doctrinam gustaret. Si videris solummodo, dicit, si sermonem cum eo conferas, facillimè mihi assentias.*

Io. 1. 46.

Christi aspectus.
S Chrysost. in hunc loc

PILATUS.

Cap. CLXXIV.

515. PIlatus, Judæorum minis territus, innocentem Jesum crucifigendum tradit. Lemma; TIMIDUS NIL JUDICAT ÆQUUM. Æquus enim Judex adversus omnes partium minas imperterritus sit, oportet. Unde de Pilato ait S. P. Augustinus: *Judex bonus & constans, ne sanguinem innocentis addiceret, nec invidia cedere debuit, nec timere.* Epictetus Judicem imbuens, ait: *Ut nec anser clangore, nec ovis balatu perterretur; ita nec stolida magnitudinis vox perterrefaciat.* Et Plato; *Princeps ac Magistratus quilibet debet esse prudens & fortis: Prudens, ne ex imperiti vulgi judicio pendeat: Fortis, ut, quæ salutaria sunt, constanter exequatur.* Cotonidem jungit Siracides; *Noli quærere fieri Judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates.*

Judex non sit timidus.

S. Aug. ser 118. de tem.

Plato lib. 1 de legib.

Eccles. 7 6

516. Pilatus, innocente Christo in Judæorum potestatem tradito; manus suas coram populo lavit. Lemma; MENS ILLOTA TAMEN. Ita nimirum parum refert, exteriorem hominem formari ad Dei vel politicas leges innocuum, ac justum; nisi interior quoque animus conservetur purus, omnique vitiorum noxâ immunis. S. P. Augustinus: *Laverit licet manus Pilatus, tamen sua facta non diluit: quamvis abstergere se putaverit justi sanguinem de suis membris, eodem tamen sanguine mens ejus tenetur infecta: ipse enim occidit Christum, qui eum tradidit occidendum.*

Conscientia.

S. Aug ser. 120 de temp.

SAMARITANA.

Caput CLXXV.

517. SAmaritana, sitim levatura, ad fontem, cui Christus assidet, properat. Lemma: AD FONTEM SITIBUNDA RECURRIT. Quisquis ergo salutis, felicitatis, ac gratiæ Divinæ siti tenetur, ad Christum recurrat, qui est *fons aquæ salientis in vitam æternam.* Ipsummet invitantem audi: *si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* In rem præsentem Magnus Augustinus: *Fons vitæ Christus. Venit ad te in carne, ut irrigaret fauces tuas sitientes; satiabit sperantem, qui irrigavit sitientem.* Et rursus; *Christus caput nostrum, ipse fons gratiæ, secundùm uniuscujusque mensuram se per cuncta ejus membra diffundit.*

Christus Fons
Io. 4. 14.
Io. 7. 37.

S. Aug in Psalm 3...

518. Samaritana, adulterii vitio inquinata, quamprimùm Christo ad fontem propinquavit, omnes animæ maculas eluit, & non tantùm Christi præconem, sed & Martyrem egit. Lemma: FONTIS PURGATUR AD UNDAS. Nullum enim alium habemus fontem, ad quem peccata nostra eluamus, nisi Christum, de quo dixit Vates Regius; *quoniam apud te est fons vitæ:* quantum ergò ad hunc fontem accesseris, tantum eris mundus; contrà verò tantum immundus, quantum ab eo recesseris. S. P. Augustinus: *Superbiâ receditur ab illo fonte vitæ, cujus solius haustu justitia bibitur, bona scilicet vita.* Et S. Ambrosius: *Novo admirationis genere, mulier quæ ad puteum Samariæ, meretrix advenerat, à Christi fonte casta regreditur; & quæ aquam petere venerat, pudicitiam reportavit.* Concinnè in rem præsentem sapientissimus meus D. Picinellus.

Pœniten...

S. Aug. de Spir. & lit. cap. 7.
S. Ambros. serm. 50.

Fons cœlestis, terrestrem accedit ad puteum,
Ut fœminæ maculas eluat undis.
Inter Amoris æstus, affluens lympha
Aquam, à pumice quærit, &c.

Vidua

Digitized by Google

Vidua viro, ac magis virtute,
Ad Pastoris aspectum, ex lupa mutatur in ovē,
Et quæ undas petentem, ut Judæum horruerat,
Fontes præbentem, ut Dominū est venerata. &c.

Religiosus. Prædicator. S. August. Tract 15. in Ioan. S. Ambros. serm. 30.

519. Samaritana Christi verbis inflammata, hydriæ ad fontem oblita est, & Messiam nuntiatura, cucurrit in urbem. Lemma; PLENA DEO, TERRENA RELINQUIT. Discant hinc Religiosi ac Prædicatores, se muneri suo tum demum satisfacturos, si relictis terrenis omnibus, solo gaudeant Deo, eúmque cùm sibi, tum aliis indefessè prædicent. S. P. Augustinus; *Audito & recepto in corde Christo, quid faceret, nisi jam hydriam dimitteret, & evangelizare curreret? Projecit cupiditatem, & properavit annuntiare veritatem. Discunt, qui volunt evangelizare, projiciant hydriam ad puteum. Projecit ergo hydriam suam, quæ jam non usui, sed oneri fuit:* De eâdem Samaritana disserens S. Ambrosius. *Plena,* inquit, *redit, quia peccatrix; & quæ hydria vasculum amiserat, Christi plenitudinem reportabat.* Præclarè, ut cætera omnia, eruditissimus D. Philippus Picinellus noster, Abbas Casoretanus.

Nuncia Christi,
Quæ peccatrix advenerat, revertitur prædicatrix,
Nec deferens hydriam, sed referens gratiam,
Vacua onere, & plena sanctitate,
Civibus suis non undas,
Sed fontem salutis adduxit.

SAMARITANUS.
CAPUT CLXXVI.

Correctio suavis. Seneca l. 1. de Clem. c. 17. S. Rup. in 1. Apocalip.

510. SAmaritanus, hominis spoliati commiseratione tactus, vinum & oleum in ejus vulnera fundit. Lemma; ACERBIS MOLLIA MISCET. Genuinam corrigendi methodum hinc discas velim, ut animæ vulneribus acredinem quidem, sed tamen pietatis ac misericordiæ oleo mitigatam, infundas. Appositè Seneca. *Nullum animal morosius est, nullum majore arte tractandum, quàm homo. Nulli magis parcendum. Morbis medemur, nec irascimur. Atqui & morbus animi mollem medicinam desiderat, ipsumque medentem minimè infestum ægro. Mali medici est, desperare ne curet. Luctetur cum vitiis, resistat: aliis morbum suum exprobret, quâdam molli curatione decipiat, citiùs, meliusque sanaturus remediis fallentibus.* Certè in optimo suo Timotheo id unum quàm maximè desiderabat Paulus, ut zelo esset benigniore. S. Rupertus, *Paulus in Timotheo Episcopo omnes informabat, cujus officii summum & necessarium decus est misericordia, & ille* (Timotheus) *ut fertur, zeli erat ferventioris: idcircò rectè & opportunè viscera misericordiæ illi, ut haberet, præoptat.*

S I M E O N.
Caput CLXXVII.

521. SImeon, accepto in ulnas puello Christo, mori desiderat. Lemma; BONUM CITO MORTE POTIRI. Verbis ex Ausonio desumptis,

Cuncta tibi adversis contraria casibus: ergò
Optima Grajorum sententia, quippe homini ajunt
Non nasci esse BONUM, natum at CITO
MORTE POTIRI.

Mors felix. S. Aug. lib. 2. de Symb. c. 8. Idem in Psal. 126. Senec Consol. ad Marciam cap. 20.

Quisquis enim Christi præsentiam semel degustaverit, is cum optimo Simeone ex hac vita *dimitti*, & cum Apostolo *dissolvi & esse cum Christo* desiderat. Magni Augustini consilium est, *Qui semper vult vivere, & non timere mortem, teneat vitam, ut mors superetur à vita:* ibi enim, eodem asserente, *Transibit captivitas, veniet felicitas, damnabitur hostis extremus, & cum Rege sine morte triumphabimus.* Et Seneca: *Mors servitutem invito Domino remittit; hæc captivorum catenas laxat, hæc è carcere educit, quos exire imperium impotens vetaverat, &c.*

522. Simeon senex, jam moriturus, suavissimum ac cygneum suum canticum, *Nunc dimittis*, edidit. Unde lemmatis loco illud Martialis pentametron subjunges; CANTATOR CYGNUS FUNERIS IPSE SUI.

Dulcia defectâ modulatur carmina linguâ
Cantator Cygnus funeris ipse sui.

Mors justi. S. Bern. ser. 26. in Cant. Psal. 121. Isa. 12.

Itâ nimirum mors justorum adeò est beata ac felix, ut in suavissimos cantus erumpere, ipsamque adeò mortem provocare audeant. Gerardus, genere & religione S. Bernardi frater, moriturus, in illud Davidicum erupit: *Laudate Dominum de cœlis, laudate eum in excelsis;* unde de illo ait Doctor mellifluus, *Accitus sum ego ad id miraculi, videre exultantem in morte hominem, & insultantem morti, ubi est mors victoria tua? ubi est mors stimulus tuus? jam non stimulus, sed jubilus. Jam cantando moritur homo, & moriendo cantat.* S. Franciscus Seraphicus, & Conradus discipulus S. Dominici in hæc verba expirârunt: *Educ de custodia animam meam.* S. Petrus Alcantara hæc novissimè modulatus est: *Lætatus sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.* S. Edmundus os lateri crucifixi apprimens, hos ultimùm effatus est. *Amodò haurietis aquas cum gaudio de fontibus Salvatoris.*

S I M O N Magus.
Cap. CLXXVIII.

Superbi depressi. Isa. 14. 15. Herod. l. 7. Prov 16. 18 Act. 8. 20.

513. SImon Magus, cùm dœmonum ope in aëra raperetur, precibus S. Petri prostratus, fractâ coxendice, paulò post infelicem animam exhalavit. Unde pendenti in aëre Simoni illud Claudiani, lemmatis loco, subscribes: UT LAPSU GRAVIORE RUAT. Simon enim, Divinitatem ambiens, ad cœlum extolli voluit; sed, superborum more, in imam terram miserrimè dejectus est. Gloriabundum audi Luciferum: *In cœlum ascendam, super astra Dei exaltabo solium meum, &c. ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo.* Sed quid inde? *ad infernum detraheris in profundum laci.* Artabanus Xerxis superbas cogitationes moderaturus, Herodoto referente, dixit: *Gaudet Deus eminentissima quæque deprimere, quia neminem alium, quàm seipsum sinit magnificè de se sentire.* Interrogatus Constantius Imperator, *quo tempore maximè decresceret fortuna?* respondit, *crescente superbia.* Ludovicus XI. Galliæ Rex dicere est solitus, *Dedecus & detrimentum comites sunt, ac pedissequa superbiæ.* Dilucidè Salomon: *Contritionem præcedit superbia, & ante ruinam exaltatur spiritus.*

524. Cùm vidisset Simon, Spiritum Sanctum passim hominibus per impositionem manuum ab Apostolis conferri; etiam ipse, tanto prodigio captus, Spiritum sanctum pecuniâ emere à Petro voluit. At gravissimo Petri fulmine repressus, maledictum illud responsi loco tulit; *Pecunia tua tecum sit*

in

Simonia. *S. Aug. in Pf. 30. Conc. 2.*

in perditionem, quoniam donum Dei existimâsti pecuniâ possideri. Lemma ; NON CONSTANT NUMINA NUMMIS. De Simone Mago disserens S. P. Augustinus, ait ; *Qui quærebat sæcularia, qui in circuitu occulebat pecunias, putavit posse se emere donum Dei. Qui se putavit pecuniâ comparare Spiritum Sanctum, etiam Apostolos avaros arbitratus est, sicut erat ipse impius & superbus.* S. Petrus Damianus refert, simoniacum quemdam, jussum recitare doxologiam SS. Trinitatis, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto* ; nequivisse dicere, *Spiritui Sancto*, sed tantùm, *Gloria Patri & Filio* ; etiamsi secundò, tertióve id conatus fuerit ; Nam, ut subjicit Sanctus Damianus ; *Meritò Spiritum Sanctum dum emit, amisit ; ut qui exclusus erat ab anima, procul etiam consequenter esset à lingua.*

S. Pet. Dam Ep. 5. 6. 7.

STEPHANUS.

Cap. CLXXIX

Religiosus.

525. SAnctus Stephanus, Judæorum furore ac invidiâ exagitatus, oculos ad Deum levavit, viditque apertam cœli portam. Lemma ; NUNQUAM NON PERVIA JUSTO. Idipsum usuvenit Religiosis ac contemplativis, qui relictis mundi turbis, nunquam intuentur cœlum, dicuntque cum Psalte, *Ad te levavi oculos meos, qui habitas in cœlis.* Nam reste S. Petro Damiano, *Qui Spiritu Divinitatis afflatur, conculcatis terrestribus, cœlestibus inhiat & æternis.* Porrò homo charitatis Divinæ studiosus, mentis suæ oculos assiduò in Deo defixos habet. S. P. Augustinus; *Homo vult Deum fortè videre sedentem in cœlo, habeat charitatem, & in eo habitat, sicut in cœlo.*

Psal. 122. 1. *S. Pet. Dam serm. de S. Stephano.* *S. Aug. in Psal. 149.*

526. S. Stephanus, saxis undique petitus, epigraphen tenet; HOC IMBRE FERACIOR. Ingens enim virtutum ac æternæ felicitatis incrementum ex illo lapidum impetu retulit Stephanus ; Sanctus Gregorius Nyssenus docet Stephanum initiâsse illam à Christo promissam beatitudinem; *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Idcircò,* inquit, *magnus ille Stephanus gaudet, lapidibus undique petitus, ac veluti suavem quemdam rorem, crebros lapidum ictus, in modum floccorum nivis incidentium, corpore cupidè excipit ; ac benedictionibus nefarios homicidas prosequitur, &c. currenti ei per confessionem, quod sperabatur, ostenditur cœlum apertum.*

Perfectio. *S. Greg. Nyss. Tract. de Beatit.*

427. Tanto erga Servatoris sui præsentiam amore flagrabat Stephanus, *ut lapides torrentis*, per quos ex hac vita tolleretur, *illi dulces fuerint.* Unde durissimis saxis impetito subscribes ; DULCIA FECIT AMOR. Tanta enim amoris Divini vis est, ut tormenta omnia induleare, & in suavissimum rorem convertere nôrit. S P. Augustinus; *Martyres Sancti, quando delectationem Domini cogitabant, tunc illis mala omnia & acerba atque aspera vilescebant.* Et rursus; *Nunquam Martyres tantas tribulationes carne tolerarent, nisi magnam quietem mente conciperent.*

Martyr. *S. Aug. serm. ex edit. à Carr.* *Idem Psal. 63.*

Act. 7. 59. *Lucan. l. 9.*

528. SAnctus Stephanus fatali lapidum acervo nixus, *obdormivit in Domino.* Lemma ex Lucano ; GAUDET PATIENTIA DURIS. O dulcis post exantlatum laborem somnus ! Inter lapides suos obdormivit Stephanus ; hoc ei pulvinar substravit patientia ! Requiem in *duris* invenit Proto-

Patientia.

S. Aug. ser. 91 de Divers.

Idem Ps. 36

Protomartyr, & tu eam in mollibus quæris? Sanctus P. Augustinus; *Ad lapides currebant* ; (Judæi) *duri ad duros* ; *& petris lapidabatur, qui pro petra, quæ Christus est, moriebatur* ; *& à lapideis, qui legem acceperant in lapideis tabulis.* Unde alibi ait; *Ipse est Christianus, qui non aspernatur viam Christi, sed vult viam Christi sequi per passiones ipsius. Noli per aliam viam velle ire, quàm per illam, quà ipse ivit. Dura videtur, sed ipsa est tuta via: alia fortasse delicias habet, sed latronibus plena est.*

Martyr.

529. Stephanus, horrendâ saxorum grandine incussatus, epigraphen tenet; NON EXPUGNABITUR. Nempe propugnaculum erat Stephanus, quod saxis ac missilibus ab obsidente hostium corona impugnatum, nunquam aut expugnari, aut à constantia dimoveri potuit: unde tandem etiam ipsos hostes suos superavit, quando Saulum, illorum Antesignanum, ad fidei Christianæ signa suis precibus compulit, & è persecutore propugnatorem fecit. S. Fulgentius observatum habet, arma, quibus contra Judæos pugnavit, fuisse charitatem, præsertim hostibus suis exhibitam. *Per charitatem Dei*, inquit, *sævientibus Judæis non cessit: per charitatem proximi pro lapidantibus intercessit: per charitatem arguebat errantes, ut corrigerentur: per charitatem pro lapidantibus orabat, ne punirentur. Charitatis virtute subnixus, vicit Paulum crudeliter sævientem, & quem habebat in terra persecutorem, in cœlo meruit habere consortem.*

Charitas.

S. Fulgent. ser. de S. Stephano.

T A B I T H A.

CAPUT CLXXX.

Act. 9. 36.

530. TAbitha, *plena operibus bonis & eleemosynis, quas faciebat*, è lethali morbo defuncta est: paulò tamen post Sancti Petri precibus iterum ad vitam revocata. Lemma; VIVIT POST FUNERA VIRTUS. Ita nimirum justus, etsi naturæ legibus concedere, & temporali morte defungi debeat, mox tamen iterum vel in temporalem, vel saltem æternam vitam resurgit. Pulchrè monet Magnus Augustinus; *Quia eligere non potes hic, ne moriaris; elige, cùm vivis, ne in æternum moriaris.* Magni Augustini filius simillimus, eruditissimus meus D. Picinellus de Tabitha canit:

Mors Justi.

S. Aug. ser. 36. de Divers.

Mortua subsidio accitur Petrus,
Ut, rerum ordine commutato,
Petra virtus cadaveri reparet, quæ tegit. &c.

T H O M A S.

Caput CLXXXI.

531. SAnctus Thomas, congregatis omnibus Apostolis, solus aberat; paulò post in gravissimum incredulitatis vitium lapsus. Unde lemma ex Ecclesiaste desumptum; VÆ SOLI. Sicuti enim societas efficit vitam longè suaviorem, honestiorem, & contra æmulos ac hostium insidias tutiorem; ita contra, solitudo ac singularitas in mille præcipitia cogunt; uti damno suo expertus est Thomas. Aristotelis scitum est; *Singuli, licet minus boni sint, iidem tamen in unum collecti, meliores sunt, quàm singuli eorum optimi; ut fit in cœna, quæ ex symbolis multorum lautior est, quàm ab uno instructa.* Thomas Cantipratanus, magnæ doctrinæ & experientiæ vir, Religiosos adhortans, ut nunquam sint sine socio, instat apum, quæ unà vivunt, laborant, egrediuntur; tandem subjungit: *Quàm vera sit hæc sententia, ve soli, ego novi, qui triginta annis vices Episcopi diversis diœcesibus habui; qui in hoc articulo, quo Religiosi vel soli vadunt in viis, vel soli manent in curiis, horrenda mala, horrenda scandala, horrendaque pericula frequenter audivi, quæ nunquam sustinuissent adjuncto socio, vel fecissent.* Coronidem jungit idem Aristoteles; *Solitarius, & nullius indigens, aut Deus est, aut bestia.*

Eccl. 4. 10.

Societas.

Arist. l. 3 Polit. c. 7.

Cantipr. l. 2. Apum. cap. 18.

Arist. lib. 3. cap. 7.

532. Thomas Apostolus incredulitate tenebatur adeò obstinatâ, ut Christo, è mortuis redivivo, se nunquam assensurum diceret; nisi videret *in manibus ejus fixuram clavorum.* Lemma; FIDEM OBNUBILO VISU. Fidem enim amittimus; quando plus terrenis oculis, quàm testimoniis ac revelationibus Divinis credere volumus. De Sancto Thoma ait Magnus Augustinus; *Manus quærebat & latus, & dum curiosus existit in vulnere, mortem incurrit in fide; voluit Dominus ut videret, ne incredulitate animam perderet.* Et rursus: *Sic crede, ut desideres videre, quod credis. Si nunc videres, non crederes: ideò credis, quia non vides.* Tandem concludit; *Crede, quod nondum potes videre, ut merearis videre quod credis.*

Io. 20. 25.

Fides.

S. Aug. ser. 159. de Temp. Idem l. 4. de symb. c. 2. Idem serm. 110. de Divers. c. 11.

533. Sanctus Thomas, manibus intra Christi vulnera reconditis, epigraphen tenet, è Virgilio desumptam; DULCES LATEBROSO IN PUMICE NIDI. Eò nimirum se receperat sapientissimus Apostolus, quò invitat cœlestis Sponsus; *Veni columba mea, in foraminibus petræ*, seu, ut Doctor Angelicus interpretatur, *in vulneribus Christi.* De vulneribus Christi, ceu suavissimo hominum asylo, ait Sanctus Bernardus: *Ubi tuta firmaque infirmis securitas & requies, nisi in vulneribus Salvatoris? tantò illic securior habito, quantò ille potentior est ad salvandum. Fremit mundus, premit corpus, diabolus insidiatur, non cado; fundatus enim sum supra firmam petram.*

Virg. lib. 5. Æneid.

Cant. 2. D. Tho. Aq. Opusc. 60. S. Bern. ser. 61. in Cant.

Z A C H Æ U S.

Caput CLXXXII.

534. ZAchæus, prætereuntem Christum visurus, sycomorum arborem ex etymo suo fatuam, ascendit. Lemma; SAPIT DUM DESIPIT. Nempè, ut sapias Deo, illa, quæ stulta sunt, amplectaris, necesse est; quia *sapientia hujus mundi, stultitia est apud Deum*; & vicissim stultitia hujus mundi sapientia est apud Deum. S. Gregorius; *Relinquamus noxiam sapientiam, ut discamus laudabilem fatuitatem &c. Pusillus Zachæus sycomorum subiit, & Dominum vidit: quia qui mundi stultitiam humiliter eligunt, ipsi Dei sapientiam subtiliter contemplantur. Prudenter sycomorum ascendimus, si providè eam, quæ divinitus percipitur, stultitiam mente tenemus.*

Sapientia mundi.

1. Cor. 3. 19. S. Greg. lib. 27. Moral.

535. Vix dixerat Zachæus; *Ecce dimidium bonorum meorum, Domine, do pauperibus; & si quid*

Luc. 19. 8.

aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Mox à Christo id responsi tulit, *Hodie salus huic domui facta est.* Lemma; ABJECTO PONDERE SALVUS. Tantò enim eris felicior, & ad Deum sequendum liberior, quantò magis rerum terrenarum molem à te excusseris. Beda, *Camelus, depositâ sarcinâ per foramen acûs transit, id est, relicto divitiarum amore, benedictionem Dominicæ susceptionis accipit. Hæc est enim sapiens illa stultitia, quam de sycomoro publicanus, quasi fructum vitæ legerat, rapta reddere, propria relinquere, visibilia contemnere.* Christi præceptio est; *Si vis perfectus esse, vade, vende quæ habes, & da pauperibus.* Et Seneca; *Nullum alium Deo dignum esse, ait, quàm qui opes contemnat.* Virgilius.

Divitiæ.
Beda hom. de Zach.
Matt. 19. 21
Senec in epi. 1. 8.
Virg. 8. Æn. v. 364.

Aude hospes contemnere opes, & te quoque dignum
Finge Deo.

Et Menander:

Pauperes semper existimantur Deorum esse.

530. Zachæus, Christi videndi desiderio accensus, arborem conscendit; cum lemmate. DEO UT FRUATUR. Verbis è suavissimo Poëta desumptis;

Stellata cœli templa, Divorum domus,
Quoties revulsam trahitis aspectu, suam
A corpore animam! seque furatur sibi,
Deo ut fruatur.

Religiosorum hæc idea est, qui è mundo in sublimem sanctæ contemplationis arborem evecti, nihil aliud mente volvunt, nisi ut Christum videant, Deoque fruantur. Magno Augustino teste; *Anima quam tangit amor Dei, nihil aliud potest cogitare, nihil desiderare, sed frequenter suspirat, dicens: sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Et rursus; *Hoc est plenum gaudium, quo amplius non est, frui scilicet Trinitate Deo, ad cujus imaginem facti sumus.*

Religiosus.
S. Aug. in Manual. cap. 20.
Idem l. 1. de Trinit. c. 8.

ZACHARIAS.

Caput CLXXXIII.

537. ZAcharias, multo jam tempore elinguis, vocem recepit, quando Joannem Baptistam, *vocem clamantis in deserto*, genuit. Lemma; VOCEM MIHI VOCE REDEMI. In rem præsentem ait Sanctus Gregorius Nazianzenus; *Editus Joannes Zachariæ solvit silentium: absurdum enim erat, voce verbi progressâ, patrem manere elinguem.* Et Sanctus Ambrosius; *Quia Joannes vox erat, juxta illud: Ego vox clamantis in deserto, idcircò in ejus nativitate pater mutus vocem recuperavit.*

Joan. 1. 23.
S. Joann. Baptist.
S. Greg. Naz. in hunc loc.
S. Ambr. in Luc. cap. 1. v. 4.

MEMBRA HUMANA.
CAPUT.

Cap. CLXXXIV.

538. SIquidem è vultus lineamentis, ceu totidem indicibus, arcanos hominis affectus plurimum conjicere licet, Ferrus epigraphen subjecit. RARO FALLIT. Quod quidem etiam de animo sincero pronunties. Unde nonnemo eruditè cecinit.

Physiognomia.
Sinceritas.

Nempe micat roseo sapientis fronte coruscus
Fulgor.

Ec. 8. 1.

Accommodatè Salomon. *Sapientia hominis lucet in vultu ejus.* Hujus vestigia insequutus Claudianus, canit.

Frons expirantis præportat pectoris ignes.

Claudian.

Et Seneca in Hercule Oeteo.

--- --- Licet ipsa neges,
Vultus loquitur, quodcunque tegis.

Sen. Alth.

Denique S. Bernardus. *Facies hominis*, inquit, *speculum est cordis.*

S. Bern. de mo. do bene vivendi ad sororem cap. 65.

539 Joannes Ferrus ingenui candoris ideam expressurus, faciem depinxit, hoc lemmate insignem. ANIMI INTERNA RECLUDIT. In hanc rem eleganter Ovidius.

Physiognomia.

Heu quam difficile est, crimen non prodere vultu!

Ovid. 2. Metam.

Cicero, *Vultus*, inquit, *ac frons, animi est janua, quæ significat voluntatem abditam ac reclusam.* Latinus Pacatus. *Intimos mentis affectus proditor vultus enuntiat, ut in speculo frontium imago extet animorum.* Sanctus Ambrosius. *Vultus quidam cogitationis arbiter, & tacitus cordis interpres: facies index plerumque est conscientiæ, & tacitus sermo mentis.* Denique Cassiodorus. *Respicite juvenem per formæ gratiam, mentis pulchritudine plus placentem. Refert facie sanguinis decus, proditur animi natura per vultum. &c.*

Sinceritas.
Tullius in Petit. Consulat.
Pacat. Paneg. de Theodosio
S. Amb. l. de Elia c. 10.
Cassiod. l. 4. Var. Ep. 6.

540. Antonius Trivultius, Magni Joannis Jacobi Proavus, intra sua labara tres vultus, avitum nempe celsissimæ illius familiæ insigne, depictos habuit; cum lemmate. MENS UNICA. Talis omninò animorum concordia inter eos, quos vel vitæ societas, vel sanguis conjunxit, reperiatur necesse est. Eapropter Sanctus P. Augustinus hâc affectuum harmoniâ, ceu vitæ religiosæ basi, Canonicos ac Clericos instituturus, Regulam suam in hæc verba exorditur. *In unum estis congregati, ut unanimes habitetis in domo Domini, & sit vobis anima una, & cor unum in Deo.* Omnium tamen optimè hæc imago SS. Trinitatem spectat, cujus una solùm est essentia, una voluntas, una

Concordia.
S. Aug. in Reg.
SS. Trin.

una sapientia, &c. Divinè prorsus Magnus Augustinus. *Pater igitur, & Filius, & Spiritus Sanctus simul una essentia, & una magnitudo, & una veritas, & una sapientia.* Et Sanctus Damasus. *Si quis non dixerit Patris & Filii & Spiritus Sancti unam Deitatem, potestatem, Divinitatem, virtutem, unam gloriam, Dominationem, imperium, unam voluntatem, & veritatem, anathema sit.*

Prudentia futuri & præteriti.

541. Jacobus IV. Rex Scotiæ, Symboli loco caput bifrons, in columna positum, habuit; cum lemmate. UTRUMQUE, subintellige, *respiciam*, scilicet tam tempus futurum, quàm præteritum. Regis enim Providentia, nisi ad utrumque illud se extendat, & sibi & regno proximam afferet perniciem. Pythagoræ monitum est, *Duorum temporum maximè habenda est cura: manè & vespere; in altero gerenda prospice, in altero respice quæ gessisti.* Et Seneca. *Si prudens est animus tuus, tribus temporibus dispensetur: præsentia ordina, futura prævide, præterita recordare; nam qui nil de præteritis cogitat, vitam perdit: qui nihil de futuro præmeditatur, in omnia incautus incidit.*

Pythag. in Præceptis. Seneca l. de 4. virtutib.

OCULUS.
Cap. CLXXXV.

Dives.

Pauper falsò judicatur miser, & dives felix.

542. EX Opticæ sententia, oculus, in medio rariore collocatus, res visas longè majores, quàm revera sint, censet; contra verò in medio densiore positus, illas seipsis minores judicat. Unde fit, ut oculo, in aëre existente, res, intra aquam collocata, major appareat: minor verò, si res, in aëre posita, oculo intra aquam existenti objiciatur. Emblemati epigraphen sub junges. E RARIORE MAJOR. Ita pauper in humili & arido egestatis loco existens, dum videt aliquem mundanis opibus affluere, mox illum judicat esse magnum. *Beatum dixerunt populum, cui hæc sunt:* econtra qui divitiis transitoriis hæret immersus, videns pauperem in egestate constitutum, modicum illum vilemque judicat. Sed in utroque judicio liberalissimè fallitur visus. Bene Seneca. *Nemo ex istis, quos purpuratos vides, felix est, non magis, quàm ex illis, quibus sceptrum & chlamydem in scena fabula assignant, cum præsente populo elati incesserunt & cothurnati, simul exierunt, excalceantur, & ad staturam suam redeunt. Nemo istorum, quos divitiæ honoresque in altiore fastigio ponunt, magnus est; quare ergò magnus videtur? cum basi illum suâ metiris. Non est magnus pumilio, in monte licet constiterit: colossus magnitudinem suam servabit, etiamsi steterit in puteo.* Licet veri pauperes magni sint coram Domino, in oculis tamen divitum minimi reputantur; ut pauperes jure dicere possint illud, quod exploratores missi à Mose, *Filios Enachim vidimus ibi, quibus comparati, quasi locustæ videbamur.* Aliter judicat Divus Bernardus, ad Eugenium Summum Pontificem ita scribens. *Nunquid quia Summus Pontifex, ideò Summus?*

Psalm. 143. Senec. ep. 76. Num. 13. S. Bern. l. 2. Consid. c. 7.

Munera.

543. E Perspectivæ doctrina, oculus à supposito digito extra situm suum debitum dimotus, rem unicam ac indivisibilem instar duarum apprehendit. Unde Lemma. FALLITUR, DUM MOVETUR. Ita omnino oculus mentis à munerum acceptione circumvenitur, & in errores gravissimos impellitur. Hi sunt digiti, de quibus Isaias, *Digiti vestri pleni sunt iniquitate.* Ideò non est mirum, si faciant rationis oculum ab æquo judicio deflectere. Graviter prudenterque monet Innocentius IV. in Concilio Lugdunensi. *Cùm æterni tribunal judicis illum reum non habeat, quem injustè judex condemnat; testante Prophetâ.* Nec damnabit eum, cùm judicabitur illi. *Caveant Ecclesiastici Judices, & prudenter attendant, ut in causarum processibus nil vendicet odium, vel favor usurpet, timor exulet; præmium aut exspectatio præmii justitiam non evertat; sed stateram gestent in manibus, lances appendant æquo libramine, ut in omnibus, quæ in causis agenda fuerint, præsertim in concipiendis sententiis & ferendis præ oculis habeant solum Deum.* Salsè & verè cecinit vetus Poëta.

Isai. 59. Cap. cum æterni de sent. & re judic. in 6. Psal. 36. 33.

Audito nummo, quasi viso Principe summo,
Dissiliunt valvæ, nil auditur nisi Salve.

Consilium.

544. Ne pedes offensam incurrant ant cespitent, oculum, viarum exploratorem, præmittam, necesse est. Unde Lemma. TE PRÆEUNTE SALUS. Hinc disce, nihil unquam sine prævio consilio ac prudentia, ceu gemino mentis humanæ oculo, aggrediendum esse. Sapienter Salustius. *Priusquam aliquid facias, consulto: at, ubi consulueris, maturè facto opus est.* Unde Salomon. *Palpebræ tuæ præcedant gressus tuos. Palpebræ quippe,* Interprete Rabano, *præcedunt gressus, cùm operationem nostram consilia recta præveniunt. Qui enim negligit considerando prævidere quod facit, gressus tendit, oculos claudit, pergendo iter conficit, sed prævidendo sibimetipsi non attendit; atque idcircò citiùs corruit, quia, quo pedem operis ponere debeat, per palpebram consilii non attendit.*

Salustius. Prov. 4. Raban. in hunc loc.

Superiorum peccata.

545. Magna censetur in oculo macula, quæ in reliquis membris modica reputatur. Sic spina, oculo vel levissimè infixa, plus nocumenti affert, quasi manui vel pedi altum inhæreat. Unde Lemma. AUGET PRÆSTANTIA LABEM. Hinc disces, culpam è personæ gradu aut dignitate plurimum incrementi accipere. Appositè Juvenalis.

Iuven. satyr. 7.

Omne animi vitium tantò conspectius in se
Crimen habet, quantò major, qui peccat, habetur.

S. Gregorius. *Nullum puto, fratres charissimi, ab aliis majus præjudicium, quàm à Sacerdotibus tolerat Deus; quando eos, quos aliorum correctioni præposuit, dare exempla pravitatis cernit.* Graviter S. Bernardus. *Quæ in ore sæcularium sunt nugæ, in ore Religiosorum sunt blasphemiæ.*

S. Greg. Ho. 17 in Lucam 16.

Corrector sit innocuus.

546. Oculus, pulvere quantumvis exiguo respersus, ad maculas, in alienis membris considerandas penitus ineptus est. Unde lemma. E PURO JUDICIUM. Ita prorsus absonum est, illos alienorum scelerum existere censores, qui fœdâ vitiorum furde ipsimet squalent. Sapienter monet Magnus Augustinus. *Judicet ille de alterius errore, qui non habet in se quod condemnet. Judicet ille, qui non agit eadem, quæ in alio putaverit punienda; ne, cùm de alio judicat, in seipsum sententiam ferat.* Qui benè dicit & facit, omni exceptione major est. *Oportet igitur,* Tertulliano teste, *constantiam commonendi, propriæ conservationis authoritate dirigere, ne dicta factis deficientibus erubescant. Nisi tu,* inquit Sanctus Ambrosius, *prius inferiora tua vacua feceris ab omni labe peccati, non potes aliis ferre medicinam.*

S. Aug. super illud Beati immaculati. Tertull. l. de Patient. c. 3. S. Amb. l. 1. in c. 6. Luc.

A te igitur pacem incipe, ut cum fueris pacificus ipse, pacem aliis feras.

Religiosus.

547. Philosophiæ scitum est, *sensibile, positum supra sensum, non potest facere sensationem.* Unde res videnda immediatè supra oculum posita, ita illum obruit, ut videri penitùs nequeat, omnemque visionis eliciendæ facultatem præcludat. Unde lemma oculo inditum. DISTANTIA CERNIT. Ita omninò, si mundi vanitatem ac gaudium cœli penitus perspicere desideres, necessarium erit, ut mundum, ejusque voluptates nonnihil relinquas; aliàs enim terrenis rebus immersus, adeò miserè obruêris, ut, non sine alterna tua pernicie, nec mundi falaciam inanitatemque, nec æternam beatitudinem unquam considerare possis. S. Gregorius. *Qui cœlestis vitæ dulcedinem, in quantum possibilitas admiserit, perfectè cognoverit, ea, quæ in terris amaverat, cuncta derelinquit, in comparatione illius vilescunt omnia, deserit habita, congregata disperdit, inardescit in cœlestibus animus, nil de terrenis libet, deforme conspicitur, quidquid de terrenæ rei placebat specie, quia sola pretiosa margarita claritas fulget in mente.*

S. Greg. in homil.

C O R.

Caput CLXXXVI.

548. SAlamandram ajunt, in igne nunquam comburi. Unde cor humanum, salamandrâ circumdatum, hoc lemmate distinxi. NON COMBURETUR. Ad Germanici cor hæc imago alludit, quod rogo injectum, à voracis incendii flammâ penitùs immune perstitit; veneno, quo infectum erat, flammarum vires reprimente; uti Suetonius refert. Ita omninò humanum pectus, delictorum toxico illitum, Divini Spiritûs ardori concipiendo penitus ineptum est. *Non enim potest*, Origene teste, *Spiritus Sanctus consortium pati, & societatem spiritus mali.* Id, quod è rubo satis liquet, qui flammis circumdatus, non arsit; *Nam*, Magno Augustino asserente, *ideo rubus non cremabatur, quia flamma spiritûs à spinis peccatorum resistebatur.*

Sueton. in Caligula.
Peccatũ resistit Spiritui Sancto.
Orig. Hom. 6 in Num.
S. Aug. in 6. Tract. super illud, Ego sum, qui sum.

549. Carolus Fridericus, Cliviæ Dux, ut orbi palam faceret, quantum roboris mutua populi concordia habeat, multa humana corda intra unicum clypeum depingi curavit; adjecto Poëtæ lemmate. HIC MURUS AHENEUS ESTO. Rupertus Abbas. *Nos*, inquit, *cùm contra malignos spiritus spiritualis certaminis aciem ponimus, summoperè necesse est, ut per charitatem semper uniti, atque constricti & nunquam interrupti per discordiam inveniamur: quia quamvis qualibet bona in nobis fuerint, si charitas desit, per malum discordiæ locus aperitur in acie, unde ad ferendum nec valeat hostis intrare.*

Concordia.
S. Rupert. Abb. in Cant. 6. 9.

550. Eidem Emblemati subscripsit Idem Dux, BENEVOLENTIA OPTIMÆ EXCUBIÆ. Princeps enim, si subditorum pectora in sui amorem propensa habuerit, inter quæcunque discrimina securus incedit. Claudianus.

Amor subditorum erga Regem.

Non sic excubiæ, non circumstantia pila,
Ut tutatur amor.

Eam ob rem Salonius Valerianus Imperator Symboli loco hæc verba sibi præfigi voluit, *Magnum satellitium amor.* Periander, referente Diogene Laërtio dicere solebat. *Hic qui tutò regnare vellent, summâ ope nitendum, ut benevolentiâ, non armis stipentur.* Et Salvianus. *Charitate & benevolentiâ septum oportet esse, non armis.*

Salvian. l. 5

551. Procopius author est, primitivæ Ecclesiæ Christianos in palmis aut brachiis sibi characterem T inuri fecisse; eo fine, ut eam S. Crucis notam, qui legisset, simul etiam legeret promptos ad crucem subeundam animos, ad ferrum, ad ignes, ad rotas, ad mille mortes expeditos. Quare meus Concanonicus D. Alexander Luzon de Millares, litteram illam humano corde inixam, figuravit; addito lemmate è S. Scriptura desumpto. CUJUS EST HÆC IMAGO, ET SUPERSCRIPTIO. Vel rectius. HOC SIGNO DISCERNOR. Præbens de se viri sancti signa quædam & indicia, quibus ab improbis manifestè discernuntur; signum verò illud nullum est aliud, nisi Crux Christi, quæ Petro Damiano teste, *est sigillum timentium Dominum, signaculum redemptionis nostræ.* Justis enim nulla unquam cum mundo pax est, quippe quibus mundus crucifixus est, & ipsi mundo. Disertè S. P. Augustinus. *Signum Crucis, quod in fronte gestamus, signum est, quod salvi sumus. Signum irrisum, ut honoraretur, contemptum, ut glorificaretur.* Econtra etiam impiis suum est signum, character nimirum bestiæ & nota Anti-Christi, quem hic in fine mundi iisdem imprimet, Joanne Apocalyptico teste, *Faciet omnes pusillos & magnos, & divites, & pauperes, & liberos, & servos, habere characterem in dextra manu sua aut in frontibus.* Censent autem Primasius Ansbertus (qui id à Deo revelatum asserit) Cornelius à Lapide, aliique characterem illum Anti-Christi fore græcam litteram P quod ῥόδον id est, rosam seu voluptatem significat. Pacem enim cum mundo habent reprobi, dum rebus temporalibus lætantur, honoribus extolluntur, & carnis voluptatibus diffluunt. Unde Salomone teste, assidua illorum gnoma est, *Coronemus nos rosis, antequam marcescant.* Crux igitur est character electorum, voluptas verò impiorum & reproborum. *Ergò dum hic sumus*, S. Ambrosii cohortatio est, *servemus imaginem, ut ibi perveniamus ad veritatem. Sit in nobis imago justitiæ, sit imago sapientiæ; quia veniemus ad illum diem, & secundùm imaginem æstimabimur. Non inveniat in te adversarius imaginem suam, non rabiem, non furorem, in his enim imago nequitiæ est.*

Procop. in 44. Isai.
Matth.
Crux est signum piorum.
S. Pet. Dam. serm. 48.
S. Aug. in 7 serm. ex editi. à Sirm.
Voluptas est signũ reproborum.
Apoc. 13. 16.
Sap. 2. 8.
S. Amb. in Psal. 118.

552. Ex Aristotelis sententia, *Anima est in corde, sicut aranea in sua tela.* Anima enim in corde, veluti in arce habitat, indeque spirituum vitalium adminiculo, singulis membris suam vitam dispensat. Unde Lemma cordi inditum. DIGNA SEDES ANIMÆ. Cornelius à Lapide author est, cordis nomine in S. Scriptura rationem & voluntatem significari; ut adeò Emblemate isto innuatur, nullum unquam verbum aut operationem animæ nostræ debere excidere, quod non è ratione, ceu actionum humanarum corde, profluat. Siracidis doctrina est, *Labia imprudentium stulta narrabunt: verba autem prudentium staterâ ponderabuntur.* Optimè Beatus Petrus Damianus. *Qui dicaciam eloquentiam putat, rerum similitudine ductus, aberrat. Plane sicut equus effrænus per anfractus & invia, plana vel ardua quæque transmittit, sic lingua stultorum recta vel frivola, ut qualibet suppetunt, indifferenter ac leviter effluit. Prudens enim, quæ dicenda sunt, ponderat, & tanquam cautus viator solerter attendit, ubi lingua sua vestigium figat. Ille, quidquid occultum est, per impatientiam fandi producit in medium, iste si dictet utilitas, sub clavo silentii servat arcanum. Unde & idem Sapiens, in ore fatuorum cor eorum, & in corde Sapientium os eorum.*

Arist. l. de somno & vigil.
Verba sunt ponderanda.
Eccles. 21. 28.
S. Pet. Dam. epist. ad Petrum Cerebr.

553. Cor-

fide- homi- ; insa- bilia.

553. Cordi inscribes. SE IPSO MAJUS. *Cor parvum est*, inquit Hugo, *sed magna cupit; vix ad unius milvi refectionem sufficere potest, & totus mundus ei non sufficit.* Alexander Macedo post totum penè orbem devictum iogemuisse fertur, quod plures mundi vincendi oon superessent. Sanctiore cordis desiderio flagrabat Magnus Augustinus, qui nullo rerum terrenarum cumulo, nisi immenso Deo exsatiari poterat. Unde assidua illius suspiria. *Fecisti nos ad te & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.* Et rursus. *Quis mihi dabit, ut venias ad cor meum, & inebries illud, ut obliviscar mala mea, & unum bonum meum amplectar te?*

S. Aug. l. 1. Confess. c. 1. Idem ibid. cap. 5.

ontri- o.

Psal. 50. 19.

Aug. Medit. cap. 35.

554. CORda humana, ingenti molari saxō pressa, Symboli loco epigrapheo sustinent. CONTRITA PLACEBUNT. Consentaoeè ad illud Psaltis Regii, *Cor contritum & humiliatum Deus non despicies.* Probè id edoctus Magnus Augustious, in has ardentissimas ad Deum voces erupit. *Fac me in tuo conspectu cor contritum & humiliatum semper habere, cum lachrymarum abundantia.* Emblemari Reverendissimus Perillustris & Amplissimus Domious, D. Dionysius, Sacri Romani Imperii Prælatus ad Beatam Virgioem in Wettenhausen hoc distichon subjecit:

Pone gemens lachrymas, humilis contunde tuum cor,
Non tibi contritum Numina despicient.

Psal. 50. 12. Gratia Dei purgat.
Psal 50. 12. Aug. in Enchirid. cap 31.

555. Cor, cœlesti rore perfusum, Emblematis loco inscriptionem, è Psalte Regio mutuam sustioet. SUPER NIVEM DEALBABOR. Hæc oimirùm gratiæ Divinæ, ceu roris cœlestis, est efficacia, ut cor, intra vitiorum sordes defædatum, abluat, suoque congenito nitori restituat. Unde ejusdem Davidis ad Deum vota sunt, *Cor mundum crea in me Deus.* In hunc locum S. P. Augustinus. *Tunc* inquit, *efficimur verè liberi, cùm Deus nos fingit, id est, format & creat, non ut homines, quod jam fecit; sed ut boni homines simus, quod nunc gratiâ suâ facit, ut simus in Christo Jesu nova creatura, secundùm quod dictum est.* Cor mundum crea in me Deus. *Neque enim cor Propheta, quantùm pertinet ad naturam cordis humani, non jam creaverat Deus, sed renovationem animæ demorantis in corde ipse postulat.* Et rursus. *Si despicitis mundum, habebitis cor mundum.* Io rem præsentem canit ille, uti scientiarum omnium, ita & poëtices peritissimus olor, Reverendissimus & Perillustris Dominus, D. Diooysius, Liber Baro à Rehlingeo & Sacri R. I. Abbas in Wettenhaoseo, Ejusdemque Collegii Imperialis Fuodator.

Idem serm. 8 de Divers. cap. 2.

Ite mala Veneris! ah ite! valete! valete!
In me cor mundum tu Deus alme crea.

556. Cor, è terris in aëra subsiliens, epigraphen tenet. EXULTO AD DEUM VIVUM. Coogruè nimirum ad illa Psaltis Regii verba, *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* Nam, *Exultatio*, asserente Alberto Magno, *est quædam exaltatio in jubilo, cùm cordis gaudium saltat in corporis jucunditatem.* Et Euthymius, *Exultatio*, ioquit, *major quædam est lætitiæ intensio, quæ præ nimio gaudio subsistere valdè, atque elevari cor facit.* Opportunissimum est, quod de Divi Augustini corde referunt viri gravissimi, Joannes Ferrandus, Ludovicus de Angelis, Jordanus de Saxonia, Hieronymus Romanus, Cornelius Lancellotus & alii: nimirum, Cor illud crystallo inclusum, & in ara pu-

Gaudiū in Deo. Psal. 83. 3.
Albertus Mag. super Magnificat
Euthym. in Psalm. 9.
Cor S. Augustini

bliçæ venerationi expositum, quoties Beatissima Trinitas coram eo nominaretur, aut ejus de Trinitate liber explicaretur, tripudiantis more subsilire. Unde inter cætera poëmata, quæ suprà laudatus Abbas ad D. Augustini honorem sub illa Psaltis Regii inscriptione publico loco affixit, etiam istud videre erat:

Cor, caro, cuncta licet plausu rapiuntur ad omnes,
Jubila, sed sine te nubila semper erunt.

Legis observatio.

557. Cor, intra suam medullam libro instructum, epigraphen tenet. UT SERVER, LEGEM SERVO. Certa enim salus illos manet, qui Divinas Leges sincero excipiunt servantque pectore. Unde Judæorum olim ad fratres suos Ægyptios erat parænesis. *Adaperiat cor vestrum in lege sua, & in præceptis suis.* (2 Mach. 1. 4) Id, quod de Sancta Magni Legislatoris Augustini Regula cumprimis intellexeris; nihil enim de æterna salute dubitet, qui illam studiosè intra cor suum custodierit. (Regula S. August.) Testem habeto locupletissimum ipsummet S. P. N. Augustinum, qui B. Norberto insigni formâ è cœlo conspicuus, manu alterâ sacram suam Regulam sustinuit, hisque illum vocibus, solatio plenissimis, est affatus. *Augustinus ego sum, Hipponensis Episcopus; Ecce habes Regulam, quam ego conscripsi, sub qua, si bene militaverint confratres tui, filij mei, adstabunt securi in extremi judicij terrore;* (Sur. tom. 3. die 6 Iunii.) uti his ipsis verbis refert Surius. Supradictus Abbas Wettenhusanus cæteris encomiis, quibus Sanctissimo Magni Legislatoris nostri cordi inter reliquam solemnem illius festivitatem litavit, etiam illud distichon, veluti observantis animi sui tesseram, addidit, locoque publico affixit.

Væ, quicunque tuas fuit ausus frangere leges,
Magne Pater: da cor vivere lege tuâ.

Cor Deo est offerendum.

558. Cor suprà aram, sacrificii loco collocatum, epigraphen tenet. TOTUM PRÆBETUR IN UNO. Unde suavissimæ invitantis Dei voces, *Fili, præbe mihi cor tuum,* (Prov. 23. 26.) Cor enim, interprete Cornelio à Lapide, *est potissimum in homine, & virtute totus homo.* (Corn. à Lap. in hunc loc.) Ut adeò totum se Deo consecret, quisquis cor suum ex integro offert. S. Rupertus prolixè explicans, cur Abelis præ Caini sacrificio placuerit, *Uterque, ait, obtulit, sed non rectè uterque divisit.* (S. Rup. Abb. in Genes. 4) *Nam Cain, cùm offerret sua Deo, seipsum sibi retinuerat, repositum habens cor in cupiditate terrena. Hujusmodi portionem Deus non accipit, sed præbe, inquit, fili cor tuum mihi. At Cain cor suum retinuit sibi, & fructus terræ obtulit Deo. Abel autem primò cor suum, deinde rem suam offerendo, plurimam hostiam obtulit.* Disertè, ut solet, Magnus Augustinus. *Quid à te (Deus) expetit? quod Abraham illi dictum est, da mihi unicum dilectum filium tuum: tibi dicit Sapientia. Da mihi fili cor tuum, ipse est dilectus unicus. Quid metuis offerre cor tuum? offer sacrificium, contritionem cordis Domino Deo tuo, & dic ei cum Propheta, holocaustis non delectaberis. Sacrificium Deo spiritus contribulatus; cor contritum & humiliatum non spernit Deus. Nihil metuas tali sacrificio oblato, & tibi acceptum erit, & quod obtuleris, integrum permanebit.* (S. August. tract. de 4. virtutibus charitatis.) Unde præfatio illi Salomonis lemmati, hoc distichon subjicere convenit.

Dent alij, quæcunque volent, dent omnia Mundi;
Fer, Deus, hoc, quod amas! cor tibi dono meum.

559. Cor, cœlesti flammâ succensum, epigraphen tenet. AMOR HOS ACCENDIT AMORES. Assidua Vatis Regii ad Deum vota erant, *Ure renes meos & cor meum.* (Psalm. 25. 2.) & Magni Augustini. *Succende mentem meam igne illo tuo, quem misisti in terram, & voluisti vehementer accendi, ut sacrificium cordis contriti quotidie offeram tibi.* (S. Aug. Medit.) Ex his nimirum suspiriis immensa illa amoris incendia suam traxêre originem; fieri non potest, ut amore in Deum accensus, reciprocos non experiare amores. (Amor) Opportunè & prolixè in rem præsentem Doctorum Phœbus, S. P. Augustinus. *Non solùm orationibus, inquit, sed etiam bonis operibus placandus est Deus, ut in altare cordis nostri ignem suum semper accendat. Ait duo sunt ignes, cupiditatis scilicet & charitatis; & unus de parte Dei, alter de parte diaboli; unus devorans omnia mala, alter universa bona consumens. Consideret unusquisque conscientiam suam, & si in se videt ignem cupiditatis ardere, cum Dei adjutorio festinet extinguere, quia nihil in illo boni remanere poterit, quem ignis cupiditatis accenderit: sicuti è contrario nihil in eo mali remanebit, in quo ignis arserit charitatis. Flamma enim cupiditatis in corde peccatoris, velut in altari, devorans omnia bona, diabolo odorem suavitatis exhalat; in anima verò sancta, velut in Sacrosancto altari, flamma charitatis, quæcunque supervenerint, mala consumens, Deo odorem suavitatis exhibet, &c.*

560. Duo corda, in unum colligata, epigraphen legendam offerunt. UNUM IN DEO. Consentaneè nimirùm ad illa Actuum Apostolicorum verba: *multitudinis credentium erat cor unum & anima una;* (Act. 4. 32.) quibus conformis S. P. Augustinus, filiis suis disertè præcipit: *Sit vobis anima una & cor unum in Deo:* probè gnarus, in hac animarum unione to tam perfectionis Christianæ molem consistere. Certè Tertullianus testatur, totam legem Evangelicam consistere in charitate invicem exhibenda, ita ut de primævis Christianis assidua & communis gentilium esset vox, *Vide ut se diligant, ut alter pro altero mori sint parati.* S. Augustinus explicans illud Psalmi, *Ecce quàm bonum & quàm jucundum habitare fratres in unum,* docet id primitùs impletum esse in hisce primis fidelibus, quibus erat cor unum & anima una; ac deinceps in Monachis, qui inde sortiti sunt nomen, scilicet à μόνος, id est unus solus. *Nam qui sic vivunt,* inquit, *in unum, ut unum hominem faciant, ut sit illis verè, quod scriptum est, anima una, & unum cor; multa corpora, sed non multa anima; multa corpora, sed non multa corda; rectè dicitur μόνος id est unus, solus.* Quare signum florentis disciplinæ, & virtutis vitæque religiosæ in cœnobio vel Collegio, evidens est, si in eo magna vigeat animarum unio & charitas. Antiquam illam Religiosorum unionem admirans S. Basilius, ait, *Homines ex diversis nationibus & regionibus profectos, per exactam morum & disciplinæ similitudinem adeo velut in unum coaluisse, ut in pluribus corporibus unus tantùm animus inesse videatur, vicissimque plura corpora unius animi instrumenta.* Præclarè in rem præsentem suprà memoratus Abbas Wettenhusanus.

Si modò cor unum fuerit, si spiritus unus,
Tunc Deus in nobis Trinus & Unus erit.

561. Cor, in navigio sine remis inter dubii maris undas supra tumentia vela spectandum epigraphen tenet. QUO VERTERIT AURA, PARATUM. Auræ nomine Divinam voluntatem intellexerim, ad quam homo integerrimè conformatus, assiduò cum Psalte Regio ingeminet. *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Opportunissima in rem præsentem Magni Augustini gnoma erat, *Eo feror, quocunque feror.* A Parente sanctissimo nihil alienus, filius religiosissimus. *Si me vis esse in tenebris,* inquit, *sis benedictus, & si me vis esse in luce,*

luce, sis iterum benedictus, si me dignaris consolari, sis benedictus; & si me vis tribulari, sis a me semper benedictus. Eodem Emblemate Religiosum ad Superiorum suorum jussa obsequentem, significabis. Insigne de S. Ignatio Loyola, laudatissimæ Societatis fundatore, exemplum refert author vitæ illius in hæc omninò verba. *Cùm jam Præpositus esset Generalis, aliquoties dixit, si summus Pontifex imperaret, ut ostio Tyberino scapham vel navigium, quodcunque primùm invenisset, clavô, malo, velis, remis, cæterisque armamentis spoliatum conscenderet, & ita absque ullo commentu trajiceret, se id non solùm æquo, sed etiam libenti animo facturum. Cùm autem quidam summus vir, hunc illius animum admirans, Ignatio diceret, quæ isthæc esset prudentia? respondit Ignatius, Prudentia, Domine, non tam est parentis, quàm imperantis.* Emblemati sequens distichon, ceu sancti affectûs sui epitomen ingerrimam, subjunxit ante laudatus Abbas:

Obedientia.

Ribad. in vita l. 5 c. 4.

Per vitam & mortem, per tristia, læta, paratum,
Atque paratum iterum cor, Deus ecce! meum.

Oratio. 562. Cor in thuribulo fumans, epigraphen tenet. SUAVIA THURA DEO. Hinc disces, nullum Divinis naribus suffitum fumare amœniorem, quàm ferventes justorum preces. Mirificè in rem præsentem facit, quod in Apocalypsi sua symbolicè proponit, explicatque S. Joannes. Vidit enim Angelum offerre *phialas aureas, plenas odoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum.* Et benè quidem oratio comparatur odoramentis; primò, quia oratio instar thuris sursum ascendit. Hinc ait Psaltes Regius. *Dirigatur oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo.* Secundò, quia oratio, veluti thus odoratum, Divinas nares oblectat, unde de sacrificio & orationibus Noë dicitur, *Odoratusque est Dominus odorem suavitatis, & ait, nequaquam ultra maledicam terræ.* Tertiò, ut thus fœtorem, ita oratio peccatum abigit, Deique iram mitigat. Quartò thymiama in igne adolebatur & cremabatur; ita oratio in igne tribulationum exardescit. Quintò, fiebat thymiama ex aromatibus contusis, sic oratio ex animo mortificato & humili procedere debet. Hinc S. Gregorius explicans illud sacri Epithalamii, *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ, & thuris, & universi pulveris pigmentarii?* ait, *Fumus ex aromatibus, compunctio est orationis, concepta ex virtutibus amoris, quæ tamen oratio virgula fumi dicitur, quia dum sola postulat cœlestia arcanu, progreditur, ut ad terrena petendum minimè reflectatur. Subjungitur, myrrhæ & thuris, quia thus in sacrificium incenditur, myrrhâ corpora mortua condiuntur, ne vermibus corrumpantur. Quare myrrha & thuris sacrificium offerunt, qui & carnem affligunt, ne eis corruptionis vitia dominentur, & redolentem in conspectu Domini amoris sui hostiam incendunt.*

Apoc. 5. 8.

Psal. 140. 2.

Gen. 8. 21.

S. Greg. Ho. 22. in Exos. cant. 3. 6.

Curæ minuunt vitam. 563. Cor, à muribus abesum, epigraphen tenet. MOX CONSUMETUR. Curas ac solicitudines muribus non absimiles dixerim, quæ cor humanum miserrimè corrodunt, ac devorant. S. Gregorius Nazianzenus. *Mœrores,* inquit, *præcocem mortalibus senectutem pariunt. Mens solicita, tineæ instar, ossa corrodit: corpus autem, curas valere jubens, eximiè floret.* Scholæ Salernitanæ aphorismus est.

S. Greg. Naz. in distichis.

Si vis incolumem, si vis te reddere sanum,
Curas tolle graves, irasci crede profanum.

Eccl. 30. 26. Nec aliter Siracides. *Zelus & iracundia minuunt dies, & ante tempus senectam adducet cogitatus,* seu, ut vertit Syrus, *Zelus & ira consumunt dies, & ante tempus prodire facit canitiem cura.* Et Ovidius.

Ovid. l. 3. ...

Attenuant vigiles corpus miserabile curæ.

Et rursus.

Me duce damnosas homines compescite curas.

Idem l. de Amore.

564. Cor ardens, omnesque è vicino loco tenebras profligans, epigraphen tenet. ARDET, ET ARCET. Utrâque hac prærogativâ sanctissimum Divi Augustini cor etiamnum excellit. Et quidem imprimis quod ardeat, non tantùm ex obvia quavis ipsius effigie, sed vel maximè è verbis illis ardentissimis conjicere licet, in quibus quot syllabas audio, tot penè ignita jacula sentire videor. *Amo,* inquit, *te Deus meus; amo te, & magis atq; magis amare volo. Da mihi Domine Deus meus, speciose præ filiis hominum, ut desiderem te, ut amem te, quantùm volo, & quantum debeo. Immensus es & sine mensura debes amari, præsertim à nobis, quos sic amasti, sic salvâsti, pro quibus tanta ac talia fecisti. O amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris, dulcis Christe, bone Jesu, charitas Deus meus, accende me toto igne tuo, amore tuo, dulcedine tuâ, dilectione tuâ, pietate & suavitate tuâ, voluptate & concupiscentiâ tuâ, quæ sancta est & bona, quæ casta est & munda, ut totus dulcedine amoris tui plenus, totus in flamma charitatis tuæ vaporatus diligam te Dominum meum dulcissimum & pulcherrimum ex toto corde meo, & ex tota anima mea, ex totis viribus meis, & ex omni intentione mea, cum multa cordis contritione & lachrymarum fonte, cum multa reverentia & tremore habens te in corde, in ore, & præ oculis meis semper & ubique, ita ut nullus in me adulterinis amoribus pateat locus, &c.* Quod verò etiam arceat, testes habeto locupletissimos, Historiam Romanam, Cornelium Lancellotum, Henricum Engelgrave, & alios, quorum verba admetior. *Notandum ex historiis illustrioribus ac veris, nunquam in Ecclesiam, ubi cor S.P.N. Augustini erat, ingressum fuisse hominem hæreticum; vel enim intus moriebatur, vel in limine cadebat, hac de causa pingi solet Augustini cor in vase pulchro super altare, ante quod multi jacent hæretici consternati, & emortui.*

S. Aug. in manual. cap. 10.

S. Augustini cor ardens.

Hist. Rom. apud P. Engelgrave in cælesti P. Anthec. pro festo SS. Trin.

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EM.

Cor humanum. 565. Ex Aristotelis sententia cor est principium vitæ; talemque vitam quivis vivit, quale cor habet; unde homo in pecudem migrat, si ei cor pecudis inferatur; pecus verò in hominem transit, si humano imbuatur corde. Lemma. HOMINEM DISCERNO, FERAMQUE. Nabuchodonosorem Regem voluit Deus fieri bestiam, & inter illas velut unam ex illis agere. Ideò jussit, *Cor ejus ab humano commutetur, & cor feræ detur ei.* Tandem verò voluit Deus, ut hæc bestia denuò migraret in hominem; & mox, metamorphosi non minus prodigiosâ quàm insolitâ, *Super pedes suos quasi homo stetit, & cor hominis datum est ei.* Idipsum etiam de intentione dixerim, ceu unico omnium operationum nostrarum corde. Hæc enim si mala fuerit, vel ipsas etiam actiones Angelicas convertit in belluinas & diabolicas. Considera mihi obsecto eandem sententiam in duabus Curiis pronunciatam. In curia Hierosolymitana, Præside Cayphâ, decretum est; *Expedit nobis, ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat.* Idem prorsus in curia cœlesti à SS. Trinitate statutum est: *Expedit, ut unus moriatur homo pro populo.* Hæc autem eadem sententia decretoria in Hierosolymitano Concilio summæ fuit stultitiæ & injustitiæ. In consilio cœlesti summæ sapientiæ & justitiæ. *Ergò,* è Salomonis consilio, *omni custodia serva cor tuum* (intentionem tuam) *quia ex ipso vita procedit.* Venerabilis Beda. *Sunt,* inquit, *qui rectè vivere videntur hominibus, sed quia rectâ intentione non faciunt,* à Deo, qui cor respicit pravum, vita eorum reprobatur, quæ credebatur bona. Omni ergò diligentiâ cordis munditiem serva, quia ad ejus examen modus æstimabitur vitæ

Dan. 4. 13.

Dan. 7. 4.

Intentio.

Io. 11. 50.

Prov. 4. 24.

Beda in hunc loc.

M A N U S.

Cap. CLXXXVII.

Oratio perseverans.

S. Laur. Justin. de Orat. c. 9.

P. Tit. Bost. super Luc. c. 11. v. 8.

566. PReces debere esse assiduas & indefessas, manûs Emblemate constat, quæ fores pulsans, Aresii epigraphen sustinet. NON SEMEL SUFFICIT. Vel, ut aliis placet, FIN CHE SI APRA. Id est, *Donec aperiatur.* S. Laurentius Justinianus: *Sicut certamenis bravium non assequitur, qui antequam ad metas attingat, deficit: sic orationis fructu privatur, quisquis in illa non extiterit importunus.* Et P. Titus Bostrensis in illud Lucæ, *Si perseveraverit pulsans*, ait, *Ne ignavo negligentique animo precationi insistamus, jubet ea nos frequenter petere, quæ modulum nostrum nostris partibus excedunt. Ergò orationi impigrè incumbamus, in eaque perseveremus.*

Invigilare sibimet.

Plaut. in milite.

Hor. in art. Poetica.

567. Manus, apertum oculum palmæ suæ infixum habens, epigraphen legendam offert. FIDE, ET VIDE. Matthæus Langus Cardinalis hâc imagine, sibi perquam familiari, innuere volebat, negotia quæque oculis propriis melius, quàm vicariis cerni; & manibus propriis satiùs, quàm alienâ fide disponi. E Plauti sententia,

Pluris est oculatus testis unus, quàm auriti decem.

Et Horatius.

Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quàm quæ sunt oculis subjecta fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradit spectator.

Amicus quis eligendus.

S. Aug. l. de singularitate Clericorum.

Adulator quis.

Eodem Emblemate doceris, manum tuam, quâ in alterius amicitiam jures, debere esse oculatam, ac circumspectam, ne falso amico pro vero fidas. Nam Magno August. teste, *Expedit multò magis timere, quàm malè fidere.* Porrò quinque omninò signa sunt, è quibus fictum amicum haud obscurè dignoscas. Primò enim, falsus amicus compositâ utitur verborum mollitie ac blanditie. Secundò, solet esse in verbis inconstans. Tertiò, in faciem laudat, à tergo vituperat. Quartò, odium latens ita regere nequit, quin subinde per amarulenta verba, nutus & gestus ebulliat ac promicet. Quintò, annuit omnibus amici dictis & factis, illaque laudat, & ad cœlum usque attollit; cùm contra verus amicus laudanda non nisi moderatè laudet, vituperetque vituperanda. Vide Plutarchum *de differentiis Adulatoris & Amici.*

8 nota.

Negotia seipso perficere debet Princeps.

Lamprid.

568. D. Didacus Saavedra sapienter monet, Imperii momenta ministris ita esse à Principe committenda, ut ipse propriam curam ac diligentiam nunquam ab iis retrahat. Unde politico huic dogmati significando, duas manus, unam sine oculis, alteram verò oculatam expressit; cum lemmate. FIDE ET DIFFIDE. *Utrumque enim*, dicebat Seneca, *in vitio est, & omnibus credere, & nulli.* Alexander Severus, Lampridio teste, minimè acquiescebat, nisi, justitiâ, cæterisque populi causis per vi[...]s, suo ævo peritissimos, administratis, ipse quoque suam industriam interposuisset, eorumque judicia sedulò examinâsset? *Negotia*, inquit, *& causas prius à scriniorum principibus, & doctissimis Jurisconsultis, & sibi fidelibus, quorum primus tunc Ulpianus fuit, tractari, ordinari, atque ita ad se referri præcepit.* Basilius Imperator inter cæteras præceptiones etiam hanc saluberrimam filio suo Leoni hæreditariam transcripsit. *Obstringe te huic necessitati, ut omnia tibi oculis inspicienda esse ducas, & nihil inspectum prætermittas. Quemadmodum enim ea, quæ à te diligenter inspecta administrantur, multùm emolumenti capiunt, ita quæ non inspecta neglectim prætereuntur, in magnam perniciem labuntur.*

Prælati innocentia.

Parochus famam suam curet.

1. Tim. 3. 2.

Tit. 2. 8.

S. Aug. ser. 49. de Divers. c. 1.

569. Manus explicata, scorpionem supra palmam suam sustinens, ab Abbate Ferro inscriptionem recepit. PROCUL AB ICTU. Ea enim animalis illius natura est, ut explicatam manum illæsam perrepat. Maphæum Barberinum Cardinalem hæc imago spectabat, cujus tanta erat innocentia ac vitæ integritas, ut nec ipsimet hostes quidquam theonini aut detractorii dentis illi infigere potuerint. Quin immò D. Paulus quemvis Prælatum eâ vitæ innocentiâ, ceu loricâ adversus hostes insuperabili, munitum cupit; idque iteratis vicibus inculcans, *Oportet ergo*, inquit, *Episcopum irreprehensibilem esse.* Et rursus non sine solicitudine iisdem suadet, ut habeant *Verbum sanum, irreprehensibile: ut is qui ex adverso est, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.* Actum enim apud subditos agit Prælatus, si famæ aut innocentiæ suæ jacturam semel fecerit. Eleganter S. P. Augustinus. *Propter nos conscientia nostra sufficit nobis, propter vos fama nostra non polluta, sed pollere debet in vobis. Duæ res sunt conscientia & fama; conscientia tibi, fama proximo tuo. Qui fidens conscientia sua, negligit famam suam, crudelis est; maximè in loco isto positus, de quo dicit Apostolus, scribens ad discipulum suum, circa omnes teipsum bonorum operum præbe exemplum.*

Varietas.

S. Leo serm. 1. Quadrag.

S. Greg. lib. 4. epist. 52.

570. Manum nonnemo hoc lemmate insignivit. DISPARITATE PULCHRIOR. Illius enim venustas ex inæqualium digitorum organo maximè consistit. Ita omninò exercitus aut Religio è personarum officiorumque varietate plurimum ornamenti accipiunt. S. Leo; *Et si non eadem est membrorum omnium pulchritudo, nec in tanta varietate partium potest esse membrorum paritas, communionem tamen obtinet decoris, connexio charitatis.* Et S. Gregorius, de diversis S. Ecclesiæ gradibus disserens, *Ad hoc*, inquit, *Divinæ dispensationis provisio gradus diversos, & ordines constituit esse distinctos, ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vera concordiæ fieret ex diversitate connexio. &c.*

Author proprii mali.

Orig. hom. 6. in Levit. cap. 9.

Caro non est blandiendum.

Amor meretricis.

Amor hostis occulti.

571. Manus, colubro blandiens, D. Jacobo Certano authore epigraphen tenet. PROPRIÆ BLANDITUR NECI. Quisquis carni tuæ, juxta mundi leges, nimiùm indulges ac blandiris, æternæ tuæ morti fomenta subministras præsentissima. Origenes, *Carnem*, inquit, *si frequenti mollitie ac jugi deliciarum fluxu foveatis, insolescet necessariò adversum vos.* Et paulò inferius; *Tu das stimulos carni tuæ, tu eam adversùs spiritum tuum armas, & potentem facis, cùm eam carnibus satias, vino nimio inundas, omni mollitie palpas, & ad illecebras nutris.* Lascivus, impudicam fœminam deperiens, serpentem, ipsamque adeò mortem, fovet. Item, qui hostem occultum imprudens amat, eique se ipsum confidit, in sinu suo serpentem alit.

Operatio præstat verbis.

Seneca. Lips. l. 1. manuduct. dissert. 24.

572. Genuinam virtutem potius in operandi, quàm dicendi scientiâ consistere, è manus Emblemate disces; cui hanc præfixère inscriptionem. OPERI, NON VERBO. Præclarè Seneca. *Non est Philosophia populare artificium, nec ostentationi paratum; IN REBUS NON IN VERBIS est.* Et Justus Lipsius. *FACERE docet Philosophia, NON DICERE: & hoc exigit, ut ad legem suam quisque vivat.*

Calamitates.

S. Greg. sup. Luc. 14. 23.

Psal. 31. 4.

S. Aug. in hunc loc.

573. Manus, spongiam comprimens, epigraphen reddit. PREMIT, UT EXPRIMAT. Deus nimirum calamitatum suarum manibus nos coarctat, ut pœnitentiæ, eleemosynæ, aliaque salutis æternæ opera extorqueat. S. Gregorius super illud Lucæ. *Compelle intrare*, ait, *felix necessitas, quæ ad Deum ire compellit.* David quoque, *Conversus sum*, inquit, *in ærumna mea, dum configitur spina.* De se ipso testatur S. P. Augustinus. *Punctus tribulatione, cæpi quærere*

rere refugimus, quod in illa felicitate seculari deserviam quarere. Mirificè tamen ac præ cæteris hanc sententiam suomet exemplo comprobat Rex Manasses, qui, referente Divinâ paginâ, *postquam coangustatus est*, quippe severâ Dei manu inter catenas & carceres stringebatur. *Oravit ad Dominum Deum suum, & egit pœnitentiam valde coram Domino.* (2. Paral. 33)

Usura. 574. Avaram quorundam liberalitatem, ac beneficentiam mercenariam, quæ opes, nonnisi cum fœnore redituras, erogat; Carolus Rancatus manui, sementem in agro spargenti, comparat, addito lemmate. MITTO, UT METAM. De hac hominum farragine Seneca: *Illos ex toto præteribo, quorum mercenarium beneficium est; quod, qui dat, non computat cui, sed quanti daturus sit, quod undique in se conversum est, &c.* (Seneca lib. 6 de Benef. c. 14.)

575. Princeps æquè ad gladium adversus hostem stringendum, atque in præmia in emeritos dispensanda promptus, manûs Emblemate significari potest, quæ stricto gladio armata, subscriptionem sustinet. SI STRINGE ALFERRO, E SI DILATA A L'ORO. Id est, *Dextera stricta manet ferro, sed aperta fit auro.* De fortitudine Tullius *Fortitudo est immobilis inter adversa, gloriosa animi claritudo, res arduas pulchrè administrans, quæ nec adversis infestando frangitur, nec prosperis blandiendo elevatur.* De liberalitate Seneca. *Ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis hæsit: quod quis ægrè dimittere visus est, & sic dare, tanquam sibi eriperetur. Gratissima autem sunt beneficia parata, facilia occurrentia: ubi nulla mora fuit, nisi accipientis verecundia.* Cæterùm Joannes Baptista Marinus Caroli Emmanuelis, Sabaudiæ Ducis effigiem sequenti elogio ornavit.

(Princeps fortis & liberalis. ... in Rhetoric. Fortitudo. Liberalitas. Sen. l. 4. de benef.)

E quella nobil man, ch' armata impiaga,
Porta insieme souente anco salute,
E se di sangue è maraviglia a vaga,
Auezza in guerra à grandinar ferute,
Pronta anco in pace à dispensar tesoro
Si stringe al ferro, e si dilata a l'oro.

576. Sigismundus Malatesta, heroicum animi sui robur, & generosam in perferendis adversitatibus fortitudinem, orbi palam facturus, Mutii Scævolæ dexteram, igni suppositam, depingi fecit; cum lemmate. HIS GRAVIORA. Æquiore jure hanc imaginem sibi tribuisset S. Laurentius, qui uno corporis latere horrendùm assatus, etiamnum tortoribus insultare poterit, ut etiam reliqua, adhuc sana corporis pars supra ignitam cratem ustulanda verteretur. Non minus generosè S. Ignatius Martyr, inter carceris horrores & catenarum pondera, acerbioribus identidem tormentis excruciari desideravit, *Ignis*, inquiens, *crux, bestia, confractio ossium, membrorum divisio, & totius carnis contritio, & universa tormenta diaboli in me veniant, &c.* Nam, Magno Augustino teste, *Martyres sancti, quando delectationem Domini cogitabant, tunc illis mala omnia & acerba atque aspera vilescebant.*

(S. Laurentius. S. Ignatius Mart. S. Aug. ser. 1. ex addit. à Carthusiano.)

P E S *Caput* CLXXXVIII.

577. TEntatio, ut primùm exorta fuerit, opprimenda est, si enim adolescere illam permiseris, fatalem experieris. Id, quod è pedis Emblemate discere licet, qui serpentis caput calcans, epigraphen tenet. PREMAT, NE PERIMAT. Præclarè S. Gregorius. *Prima serpentis suggestio mollis ac tenera est, & facilè virtutis pede conterenda: sed si hæc invalescere negligenter permittitur, eique ad cor aditus licenter præbetur; tanta se virtute exaggerat, ut captam mentem deprimens, usque ad intolerabile robur increscat.* Cæterùm anima, diversis calamitatibus jactata, jure supremam Dei providentiam eodem lemmate appellat. *Premat, ne perimat.* Nam D. Bernardo teste, *PREMI magis, QUAM PERIMI videtur UTILIUS.*

(Tentatio. S. Greg. l. 3. Moral. c. 10. Consolationis. S. Bern. ser. 2. Dedicat. Eccles.)

***
**

FINIS LIBRI TERTII.

MUNDI SYMBOLICI
LIBER QUARTUS.
A V E S,
EARUMQUE PROPRIETATES.

A V E S in genere. *Caput* I.

Avicula, intra caveam rotundam, gemino cardine sustentatam, conclusa, nullâ unquam quiete perfrui potest, nisi axi seu bacillo insistat, qui sphæram illam, ad quosvis aviculæ motus revolubilem transversim secat. Unde lemma. IN AXE TANTUM seu IN AXE REQUIES. Ita planè, quidquid beatitatis mundus extra Deum, unicum ac placidissimum universi axem, spondet, non nisi turbas motusque importunos facessit, S. Bernardus. *Cor meum,* inquit, *cor pravum, vanum & vagum, omni volubilitate volubilius, de uno in aliud vago incessu transiit, quærens requiem ubi non est. In omnibus enim, quæ videntur, requiem quæsivi, & veram requiem in eis invenire non potui.* Ergò ubi demum requiem illam reperire est? Ipsammet sapientiam Doctoris loco accipe. *In omnibus requiem quæsivi, & in hæreditate Domini morabor.* In hunc locum P. Corn. à Lap. *Sapientia, sive sapiens quærit requiem in hæreditate Dei cœlesti: nec enim alibi est vera requies.*

Quies in solo Deo.

S. Bern. de Inter. domo cap. 54.

Eccl 24. 11. Corn. à Lap in hunc locum.

2. Alcibiades Lucarinus, hominem ambitiosum delineaturus, aviculam exhibet, quæ intra caveam, assiduò versandam, reclusa, epigraphen tenet. ASCENDENS FEROR AD IMUM. In hunc sensum Seneca.

Ambitiosus.

Senec. in Agamemn. act. 1.

- - - - - - - Quidquid in altum
Fortuna tulit, ruitura levat.

Et S. Joannes Chrysost. *Non enim sibi vivunt (ambitiosi) sed alteri, & mille crudelibus Dominis hujusmodi homines premuntur.* Enimverò ambitiosus vix ad desideratum culmen eluctatus, mox inglorius iterum præcipitatur, animo mille timoribus, invidiis, suspicionibus, æmulationibus, aliisque pravis affectibus sordescente.

S. Chrysost. Hom. 24. in Matth.

3. Lascivus quidam juvenis erga virginem adeò arcto amoris vinculo erat constrictus, ut ab insana hac mente nullis parentum minis dimoveri potuerit; tandem verò aliquot bombardis, citra plagam tamē in illum exoneratis, à proposito est deterritus, & ad frugem rediit. Hunc D. Joan. Bapt. Mazzolenus avis emblemate repræsentat, quæ palo alligata, destinatus pendebat jaculantium scopus; at compedibus sagittæ beneficio rescissis, mortis vice, libertatem obtinuit, & immunis avolavit, addito lemmate, PRO MORTE LIBERTAS. Opportunissimè in rem præsentē Virgil. de Columba, telo trajicienda canit.

- - - - Acer Mnestheus adducto constitit arcu,
Alta petens, pariterq; oculos, telumq; tetendit;
Ast ipsam miserandus avem contingere ferro
Non valuit: nodos & vincula linea rupit,
Queîs innexa pedem, malo pendebat ab alto,
Illa notos, atq; atra volans in nubila fugit.

Ita non rarò contingit, calamitates, morbos, & persecutiones, quas mundus, ceu mortis apparitores, immittit, in præsentissimos libertatis ac salutis nostræ vindices converti. Unde S. P. Aug. *Tribulatio medicamentum est ad salutem, non pœna ad damnationem.*

4. Avicula, intra caveā detenta, pluribusq; vulturis insidiantis minis impetita, epigraphē, ex Apost. actis desumptā habet. SERVATUR CARCERE. Haud secus Virgines, Deo sacræ, ac Religiosi, intra cœnobii claustra è mundo remoti, innumeris pœnæ ac culpæ malis

Tertull. ad Mart. c. 2.

malis sese subducunt. Certè Tertull. SS. Martyres exhortans, eorum carceres *custodiaria* rectius, quàm ergastula vocanda asserit. Et paulò post ingentia commoda, è carcere provenire solita, enumerans, subjungit. *Non vides alienos Deos, non in imagines eorum incurris, non solennes nationum dies ipsâ commixtione participas, non nidoribus spurcis verberaris, non clamoribus spectaculorum, atrocitate, vel furore, vel impudicitiâ celebrantium caderis, vacas à scandalis, à tentationibus, à recordationibus malis, imò & à persecutione.*

Consuetudo.

5. Scipio Bargalius aviculæ, nec patente ostio extra caveam egressuræ, inscripsit. DIUTURNITATE LIBERTATEM RESPUIT. Innuebat nimirum longævâ sustinendi assuetudine demum adversos fortunæ casus non amplius tolerari, sed ultrò appeti. Unde Magnus Ethices Magister August. ait, *Cùm per timorem homines continent se à peccato, fit consuetudo justitia, & incipit quod durum erat amari.* Ovidius.

Aug. in Psal. 127.

Tempore difficiles veniunt ad aratra juvenci,
Tempore lenta pati fræna docentur equi.

Et Seneca.

Jam tempus illi fecit ærumnas leves.

6. Avis, intra apertam caveam ob vicinum falconem territa, inscriptionem è Petrarcha sustinet. IL MAL MI PREME, E MI SPAVENTA IL PEGGIO. Id est. *Dum mala me torquent, cogor pejora timere.* Laurentius Malvezzius hac icone ærumnas, quibuscum reipsâ confligebat, & quas ipsi præsagus timor imposterum sustinendas dictitabat, expressit. Apprimè tamen hominem, gravi morbo decumbentem, imago illa repræsentat; quippe qui imminentis æterni supplicii terrore acerbius, quàm præsenti morbo torquetur; ut adeò jure illud Divini Psaltis de seipso pronuntiet, *Circumdederunt me dolores mortis, & pericula inferni invenerunt me.* Ergò, quod Magnus August. monet, ne animæ tuæ hostes quidquam nocumenti inferre possint, claude insidiantibus illis omne cupiditatis ostium, nullumque dæmoni, mundo aut carni relinque aditum. *Claude ostium tuum, ne tentator ingrediatur; tentator non cessat tentare, ut irrumpat, si clausum invenerit, transit. Quid est autem claudere ostium? Hoc ostium tanquam duas habet valvas, cupiditatis & timoris. Aut cupis aliquid terrenum, & hac intrat. Timoris ergò & cupiditatis januam claude contra diabolum, aperi ad Christum. Ecce Martyres clauserunt januam contra diabolum, Christo aperuerunt. Promisit eis multa mundus iste, riserunt, clauserunt valvam cupiditatis adversus diabolum. Minatus est mundus iste bestias, ignes, cruces, non timuerunt, clauserunt timoris valvam contra diabolum, aperuerunt illam Christo per confessionem & timorem Dei.*

Peccator oti... indus. / Psal. 17. 5. Aug. in Psal. 141. / Tentatoribus non a... tendũ.

7. Juvenis, è Religiosorum tyrocinio ad mundum reversus, aviculæ, extra caveam oberranti, est persimilis; cui inscriptionem subdidi LIBERO SI, MA' PERO' MEN SICURO. Id est. LIBER, SED MALE SECURUS. Prima D. Bernardi Epistola ad Robertum nepotem suum, è Cistercienslum Ordine ad Cluniacenses transeuntem, inter cætera ait. *Quidquid tibi amplius indulges in victu, vestituq́; superfluo, in verbis otiosis, in vagatione licentiosa & curiosa, hoc procul dubio retrò aspicere est, prævaricari est, apostatare est.* Et paulò post *Vereor ne totum, quod foveram blandimentis, roboraveram adhortationibus, orationibus solidaveram, jamjam evanescat, deficiat, pereat: & lugerem miser non tam cassi laboris damnum, quàm damnatæ sobolis miserabilem casum.*

Religio... Ordi... n de... ... / Bern. ep. 1. ad Robert. nepotẽ

8. Pierius Valerianus author est, in Britannia ex arboribus, ad fluvii cujusdam margines, utrinque consitis, folliculos, instar ovi anserini, in subjectam aquam decidere; qui, ut primùm emolliti fuerint, mox candidissimas aves excludunt. Illos proinde Lucarinus hoc lemmate insignivit. ANIMANTUR MOLLITI. Christianos, recenti baptismate lustratos, hæc imago repræsentat; quippe quibus, sacro illo fonte ablutis, nova animæ vita inspiratur. Scitè S. Maximus. *Baptismus Christi nobis est sepultura, in quo peccatis morimur, criminibus sepelimur, & vetere hominis conscientiâ resolutâ, in alteram nativitatem redivivâ infantiâ reparamur.* Et S. Basilius Seleuciæ Episcopus. *Videre erat rem inopinatam, in aquis matrix parabatur, quæ cælo cives pareret, O insuccessa mysteria! aqua pariebat, & cælo cives adscribebantur.* Cæterùm peccatores, gratiâ Divinâ mortui, dum lachrymarum undis tinguntur, integram animæ deperditæ vitam recuperant.

... al ... de ... numero.

Baptism. / S. Max. hõ. de Iuda proditore. / S. Basilius Orat. 14. / Pœnitens

9. Quos invidia stimulat, mox ubi gloriæ, virtutis, alteriusve excellentiæ incrementum in aliis perspexerint, ingentes animo ciere turbas, ac ringi incipiunt; nocturnis avibus persimiles, quæ lucẽ extremè odisse & abominari solent. Unde Saavedra illas, è Solis conspectu profugas, hoc lemmate notavit. EXCÆCAT CANDOR. Exemplo suo id confirmârunt Judæi, inter Solis Divini clarissimas operationes proprio livore penitùs exoculati. De his Leo Imperator. *Invidiâ,* inquit, *& furore ebrii, gloriam ejus non intellexerunt, ut sacræ litteræ testantur. Nam si cognovissent, non utiq́; Dominum gloriæ crucifixissent. Non cognoverunt, quia cognoscere noluerunt, tota cogitatione ad invidiam conversâ, gloriaq́; magnitudinem, etsi manifestam, agnoscere detrectantes, non dederunt locum rationi ad intelligendum, ut tantã rabiem cohiberent.* Et adjungit, *Cognoverunt certè, non ut tanquam Dominum gloriæ honorarent, sed ut ignominiosâ morte perimerent. Ea enim invidiæ natura est, non recipit, quæ confitetur, neq; id, quod videtur, videre vult, neq; assentire iis, quæ negari nequeunt. Hâc occupati populus ingratus, hæredem gloriæ Dominum, quem noverant (quomodo enim Divinam ejus majestatem ignorare poterant illi, apud quos tot, tantisque miraculis fulgebat) quasi non cognitum in ligno extenderunt.*

Invidia. / Perfidia Judaica. / Leo Imper. de Exaltat. S. Crucis.

10. Minimi ac levissimi defectus alas nostras ita miserè succiduot, impediuntque, ut supremæ perfectionis apicem vix unquam evolare possimus. Ex aviculæ emblemate id disces, quæ subtili filo ligata dum pennis niti, & in aëra librari parat, iterum iterumque retrahitur; cum lemmate. MINIMO DETINEOR. Ad verbum S. Maximus. *Quemadmodum passerculus, pede alligatus, volare incipiens, in terram funiculo detrahitur, sic quoq; mens, nondum affectibus liberata, & ad rerum cælestium cognitionem volare contendens, ab affectibus ducitur, & ad terram detrahitur.* Idem argumentum exprimens B. Isaias, *Similis sum passeri,* inquit, *cujus pes laqueo vinctus sit, qui dum solutum se existimans, volatu extollitur, laqueo retinetur. Nemo enim est, qui non ad extremum usque spiritum aliquâ prematur solicitudine.*

Defectus leves. / S. Max. l. 2. de charitate. / B. Isa. Orat. 8. in Biblio. Patrum.

11. Qui duello confligunt, à D. Aresio nocturnis avibus, in aëre dimicantibus, comparantur; addito lemmate. AMBO PARITER CONCIDENT. Verbis ex Hieremia desumptis, *Fortis impegit in fortem, & ambo pariter conciderunt.* Hanc de mutua duelli cæde miseriam probè perspectam habens S. Bernardus. *Quis finis,* inquit, *fructusque sæcularis hujus non dico militiæ, sed malitiæ? si & occisor lethaliter peccat, & occisus æternaliter perit.*

Duellum. / Hier. 46. 12. / S. Bern. ser. ad milit. Templ. c. 2.

12. Solinus, Plinius & Simon Majolus referunt, in Insula Taprobana stellam polarem adeò à nautis abscondi, ut nec magnes suo munere fungi, nec

Solin. c. 14. Plin. l. 6. c. 22. Majol. dierum Canicul. tom. 1. Colloq. 6.

ipsi

ipsi ullam hujus cognitionem aut usum habere possint: ne tamen suum malo desit remedium, aves quasdam domesticas in navibus alere solent, quæ nonnunquam liberè dimissæ, volatu suo adeò directam observant semitam, ut fluctuantes nautæ, dum illorum vestigia sequuntur, ad portum securè perveniant. Proin hæ aves, ad navigii proram depictæ, inscriptionem sustinent. ERRANTEM DIRIGUNT. Vel, ITER PRÆMONSTRANT. Vel, AD LITTORA DUCUNT. Navi verò Aresius inscripsit. VOLANTES SEQUITUR. Ita omninò cœlites sublimi virtutum suarum volatu duces præeunt, quos indefesso pede imitati, beatitatis portum contingamus. *Solemnitates Martyrum*, Magno Augustino teste, *Exhortationes martyriorum sunt; ut imitari non pigeat, quod celebrare delectat.*

Exempla.

S Aug. ser. 47 de Sanctis.

13. Avis, prope maris littora volitans, epigraphen tenet PENSO VIRES. Carolus Camillus Comes di Martinengo, Academicus inter Errantes Brixienses circumspectus, hoc Emblemate significabat, intellectum ac vires proprias æquâ ac severâ lance examinandas esse, priusquam aliquod magni momenti negotium aggrediamur. Disertè Christus. *Quis Rex iturus committere bellū adversus alium Regem, non sedens prius cogitat, si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se?* Hac laude præ cæteris in ætate etiamnum juvenili insignem se probavit David, dum regio amictu conspicuus, loricâ insuper ac Saulis galeâ munitus, non illicò in hostem præceps ferebatur, sed prævia exercitatione agilitatē suam periclitatus, *cœpit tentare, si armatus posset incedere*; hâcq; agendi industriâ propriam vitam, honorem, & ipsam adeò de hoste victoriam servavit incolumem. Nam Magno August. teste, *quædam excellentissima ingenia tantò in majores errores ierunt, quantò præfidentius tanquam suis viribus cucurrerunt.*

Prudentia.

Luc. 14. 13.

Præsumptio.

S. Aug. ep. 52

14. Quidam mundanus, ut significaret, se ob plurimam servitutem mundo exhibitam nihil unquam reciproci beneficii accipere. Emblematis loco aviculam depinxit, quæ, caveæ inclusa, tametsi suavi & assiduo suo cantu domesticas aures recreet, in libertatem tamen nunquam asseritur. Lemma vernaculum addidit. PIETA' COL DOLCE CANTO IO NON IMPETRO. Id est, *Heu me! nam dulcis cantus non flectit amantem.* Nam Magno Augustino teste, *Vincula hujus mundi asperitatem veram; jucunditatem falsam, certum dolorem, incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ spem beatitudinis inanem.* Inter cæteros suos Rhythmos canit Hieronymus Preti.

Mundi ingratitudo.

S Aug apud Hibernic. v mundus.

Prendo ben io tull' hor l' usata cetra;
E'l bel nome adorato ò scrivo, ò canto?
Per dar nuovo Anfion, senso a una pietra;
Mà perche vuol de la mia morte il vanto,
O non cura, ò non odo ò non si spetra,
E vuol da me, più che l' inchiostro, il pianto.

15. Qui è vitiorum cœno eluctatus, mente adeò firma Deo adhæreret, ut pristina lasciviæ mulieris consuetudo ac insidiæ nihil amplius ipsum remorentur; authore Abbate Certano, aviculæ, supra labyrinthum volitanti, comparatur; cum dicto. INCOLUMIS INCOLA CÆLI. Certè Josephus Patriarcha, animo ad Deum sublevato, Ægyptiæ lupæ tendiculas feliciter superavit. Præclarè S. Ambrosius. *Nec herilis illecebra flexus est delinimento, nec immeritò flammas non sensit libidinis, qui majore Divinæ flagrabat ardore gratiæ.*

Contemplativus.

Joseph Patriarcha.

S Amb. in Psalm. 104

16. Complures aviculæ, Emblematis loco, Soli, supra horizuntem ad hemisphærium nostrum revertenti, applaudunt, eumque lætis excipiunt vocibus, Lemma, OMNES EXCITAT UNUS. Hac prærogativâ plurimùm excelluit S. Joannes Baptista, qui veluti avis cœlica, seu rectiùs, in mortali carne Angelus, gloriosâ suâ voce omnem latè Palæstinam ad excipiendum Divinum Solem, jamjam in humanis exuviis supra Galilææ Oceanum & Jordanis aquas exorientem, invitabat. Ad eandem planè normam sanctus quivis Episcopus in civitate, fervidus Prælatus in monasterio, bonus Paterfamilias domi suæ, omnium animos ad obsequia & laudes Divinas animat, sicque *omnes excitat unus.* In rem præsentem S. Hieronymus. *Domus Episcopi & conversatio, quasi in specula posita, magistra est publicæ disciplinæ, quidquid fecerit, id sibi omnes faciendum putant.*

S. Joann. Baptista.

Exempla Superiorum.

S. Hier ep. ad Helud.

17. Calamitates animo nostro, sine mora ad cœlum sublevando, aptissima sunt instrumenta. Id quod P. Certanus ex ave conjectandum proponit, quæ è carcere profuga, celerrimo volatu sese in aëra librat, epigraphen Emblemati addidit. DA LA PRIGION, RAPIDO VOLA ALL'ETRA. Id est, E CARCERE AD ÆTHERA. D. Thomas Villanovanus, *Tribulationes*, inquit, *calcaria sunt, quæ faciunt nos currere ad Deum, sicut Gregorius ait; Mala, quæ nos hic premunt, ad Deum ire compellunt.* S. Cyprian. de SS. Martyrum compedibus ac catenis disserens: *O pedes*, exclamat, *feliciter vincti! qui itinere salutari ad Deum ac paradisum diriguntur! O pedes, ad præsens in sæculo ligati. ut sint semper in cælis apud Deum liberi!* Et meus S. Prosper.

Calamitates utiles.

S Thom. Villanov. ser. de SS. Cosma &c.

S. Cypr ep. 72. ad Damos.

Carcere si cæco claudar, nectarque catenis,
Liber in excessu mentis adibo Deum.

18. Lascivus, ab impudicæ mulieris consuetudine nonnisi ægertimè amplius avellendus, ab Abbate Certano aviculæ persimilis dicitur, quæ illice cibo delectata, viscatis calamis ita implicatur, ut revertendi libertatem amittat Lemma. L'ESCA MI DONA, E LIBERTA' MI TOGLIE. Id est, LIBERTAS TOLLITUR ESCA. Iis insuper hoc symbolum convenit, qui ob beneficia recepta, superbi benefactoris sui mancipia evadunt. Sapienter Seneca. *Et fera & piscis spe aliqua oblectante decipitur. Munera ista fortunæ putatis? Insidiæ sunt. Quisquis nostrùm tutam agere vitam volet, quantùm plurimùm potest, ista viscata beneficia devitet. In quibus hoc quoque miserrimi fallimur, dum habere nos putamus, habemur.* Verba consideratione dignissima!

Lascivus.

Ambitiosus benefactor.

Sen ep. 8.

19. Avis, è retibus elapsa, epigraphen tenet. CAUTIOR HINC. Illius hæc imago est, qui alterius fraude semel circumventus, imposterum magis sibi prospicit. Vetus paræmia est.

Cautela.

Percussus bello, bella futura timet.

Verùm, otut sit hæc cautela homini proficua ac necessaria, rarissimus tamen illius habetur usus. Verè Justus Lipsius. *Homo*, inquit, *censetur prudentissimus animalium, at sibi stultissimus videtur. Quid ita? Nam cætera animantes, ubi semel offenderint, cavent: non vulpes ad laqueum lupus ad foveam, canis ad fustem temerè redibunt, solus homo ab avo in avum peccat ferè in iisdem.*

Lips l. 5 de Milit. Dialog. 10.

20. Animus, Divinis contemplationibus deditus, geminâ amoris sui alâ ad cœlum evolare unicè contendit, idque quàm maximè dolet, quod corporis ligamine identidem impediatur, ac retrahatur. Archangelus Conter hominem talem avis emblemate repræsentat, quæ arbori per oblongum filum alligata, pennis assiduò explicatis ad cælum sese librare nititur, semper tamen iterum retrahitur. Epigraphen subjunxit. CUPIO DISSOLVI. D. Paulus hisce flammis jam olim exarserat, *desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo.* Opportunè S. Gregorius. *Benè Paulus æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suæ sarcinam portans, vinctus clamat: cupio dissolvi,*

Contemplativus.

Phil 1.

S. Greg l. 5 Moral. c. 5.

Digitized by Google

solvi & esse cum Christo: dissolvi enim non quæreret, nisi se procul dubio vinctum videret. Denique D. Marinus in rem præsentem canit. (D. Marin. l. 3. Lyricorum.)

Peregrino Usignol, s' avvien che sia,
Chiuso co'à frà prigionieri angelli,
E di gran rege in richi alberghi, e belli,
Pargoletto cantor viva in balia.
Quantunque amico manco esca gli din,
Egli prest in ricetto arres cancelli:
Rivaggheggiando il patrio ciel, frà quelli,
Sospira pur la liberta natin.
E, così, benche il senso l' accarezzi,
Duol si, signor, de l carcere suo terreno
L' alma, nodrita infrà lusinghe, evezzi:
Ne requie haura, finchè l' tinace freno
Del ritegno mortal, morte non spezzi,
Ond' apra l' ali, arivol arti il senno.

Gratitudo.

21. Dominicus Gambertus Emblematis loco aliquot aves, ad solem nascentem conversas, expressit; cum lemmate. TE VENIENTE CANENT. Eorum hæc imago est, qui animo in benefactorem suum adeò grato feruntur, ut præsentem illum ob collata beneficia laudent, omnique humanitatis argumento prosequantur. Porrò justi tum demum exultabunt, ac de calamitatum nocte superatâ triumphum canent, quando in universali resurrectione orientem viderint solem justitiæ, Christum. *In resurrectione enim omnis tribulatio morietur, & erit sine fine exultatio.* Cæterùm de Orphæo, mortuum Eurydicen plangente, canit Virgilius.

(Resurrectio justorum. S. Aug. in Psal. 259. Virgil. l. 4. Georg. v. 464.)

Ipse cavâ solans ægrum testudine amorem,
Te dulcis conjux, te sola in littore secum,
Te veniente die, te decumbente canebat.

Acclamatio festiva.

22. Aves, exorienti Soli supra arborum ramos accinere solitas, hoc lemmate insignivi. EXULTANTES OCCURRUNT. Applausu non dissimili populus Regiensis S. Prosperum, cùm civitatis illius Episcopus nominaretur, excipere visus est. Eâdem acclamatione Roma Carolo Magno; Hierosolyma Servatori; Angeli Christo, ad Divinum Patrem revertenti; & Mariæ Virgini ad cœlos assumptæ, obviam effundi & gratulari solebant. De triumphali B. Virginis ex hac mortalitate discessu canit S. Ecclesia, *Assumpta est Maria in cœlum, gaudent Angeli laudantes benedicunt Dominum. Quis cogitare sufficiat,* inquit S. Bernardus, *quàm gloriosa hodie mundi Regina processerit, & quanto devotionis affectu tota in ejus occursum cœlestium legionum prodierit multitudo, quibus ad thronum gloriæ canticis sit deducta, quàm placido vultu, quàm serena facie, quàm divinis amplexibus suscepta à filio, & super omnem exaltata creaturam, cum eo honore, quò tanta mater digna fuit, cum ea gloria, qua tantum decuit filium?*

(Assumptio Mariæ. S. Bern. ser. 1. de Assump. M. V.)

Assumptio Mariæ V.

23. Angelorum corona, Deiparam Virginem innumeris lætitiæ argumentis ad cœlos comitata, complurium volucrum Emblemate repræsentari potest, quæ volanti phænici assistunt ac famulantur; cùm lemmate. COMITANTUR OVANTES. Verbis è Virgilio mutuatis. (Virgil. l. 1. Georg. v. 346.)

Omnis quam chorus, & socii COMITANTUR OVANTES.

S. Bernardus. *Cœlestis curiæ principes,* inquit, *in consideratione tantæ novitatis clamant non sine admiratione.* Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens? *Ac si manifestius dicant; quanta est hæc, & unde ei ascendenti usq; de deserto affluentia tanta deliciarum? Quæ est ista, quæ sub sole (ubi nihil est nisi labor, & dolor, & afflictio spiritûs) ascendit deliciis spiritualibus affluens? Quidni delicias dixerim, virginitatis decus cum munere fœcunditatis, humanitatis insigne, distillantē charitatis favū, misericordiæ viscera, plenitudinē gratiæ, prærogativā gloriæ singularis? Ascendens igitur de deserto Regina mundi, etiam Angelis sanctis, ut canit Ecclesia,* Speciosa facta est, & suavis in deliciis suis.

(S. Bern. ser. 4. de Assump. M. V. Cant. 8.)

Religiosorum matutinæ preces

24. Religiosi, qui nocturnis horis, quieti ac otio à natura destinatis, exorientem solem prævertere easq; in choro congregati inter Divinas laudes exigere solent, aviculas imitantur, quæ sereno cœlo, cumprimis verò promicante aurorâ, in canoras voces erumpunt. Emblemati epigraphen, è matutinis Hymni Dominici precibus mutuatam, subjunges.
HORIS QUIETIS PSALLIMUS.

Ut quique sacratissimo
Hujus diei tempore
Horis quietis psallimus,
Donis beatis muneret.

Hâc igitur horâ omnipotentem jure optimo collaudamus, qui nos de tenebris ignorantiæ eductos, clarissimâ gratiæ & cognitionis suæ luce illustravit. Juvat hîc auream Guerriei Abbatis parænesin transcribere, quâ nos hortatur ad vigilandum diluculo, ad Dominum qui fecit nos. *Vigilate,* inquit, *fratres, in orationibus intenti, vigilate in actionibus circumspecti, præsertim quia jam manè illius diei indeclinabilis inclaruit, postquam videlicet lux æterna serenior nobis, & gratior ab inferis rediit, solemq; novum suscepto matutina reparavit. Prorsus hora est, jam nos de somno surgere, postquam nox præcessit, dies autem appropinquavit. Vigilate, inquam, ut oriatur vobis matutina lux, Christus scilicet, cujus quasi diluculum præparatus est egressus, paratus utique vigilantibus ad se mysterium suam atutinæ Resurrectionis sæpius innovare. Tunc utiq; cantabis in jubilo cordis,* Deus Dominus illuxit nobis. (Psal. 117.)

(Guerricus Abb. ser. 7. de Resur.)

Lascivus. Aspectus lascivus.

25. Miseræ aviculæ, dum miros ululæ gyros, ac ridiculos volatus curiosè observant, eique temerè illudunt, subitò incautas pennas, ad virgulam viscatam allisas implicant, & aucupi in prædam cedunt; cum lemmate. LUDENDO CAPIMUR. Ita planè incautus hominis oculus, in vicinam salacis fœminæ speciem emissus, tenaci, ac penè ineluctabili libidinis visco involvitur. Nam quod sapienter monet Clemens Alexand. *dum lasciviunt oculi, calescunt appetitus.* Et S. Chrysost. *Sicut ignis, ubi calamum apprehenderit, mox attractam materiam suâ flammâ accendit, Ita ignis concupiscentiæ, ut primùm formositatem & venustatem visu attigerit, animum statim inflammat.* Concinnè Otho Venius.

(S. Clem. Alex. l. 3. Pædagog. c. 11. S. Chrysost. ser. in Ozia. Oth. Ven. Embl. Amor. fol. 78.)

LUDENDO CAPIMUR, bibimus ridendo venenum,
Atque jocos inter vincula miscet Amor.
Si timeas laqueos, & te si vincula terrent,
Terreat & lusus, lictaque liber eris.

Desperatio.

26. Spes vana, seu rectiùs, omnimoda deperditæ libertatis recuperandæ desperatio, aviculæ symbolo à Carolo Rancato repræsentatur, quæ caveæ inclusa, ferream cratem irrito conatu effringere, fugamque moliri nititur: addito lemmate. NEC SPES ULLA FUGÆ. Verbis è Virgilio mutuatis. (Virgil. l. 10. Æneid.)

Ast legio Æneadem vallis obsessa tenetur,
Nec spes ulla fugæ &c.

Damnati

Damnatorum hæc imago est quia *in inferno nulla est redemptio* Nam S. Greg. teste, *quisquis ad toleranda inferni mala descēdit, nequaquā ulterius ad lucē redit, quia nequaquā ultra misericordia parcētis liberat, quos semel in locis pœnalibus justitia judicantis dānat.* (S. Greg. l. 3. moral.)

Jocando convertere.

27. Avicula, virenti ramo insistens, dum offusâ escâ delectatur, à latente visco retinetur ac capitur. Illam proinde Carolus Bovios hoc lemmate notavit. SUIS CAPTA DELICIIS. Nimirum juvenem illum innuebat, qui globorum ludo à Sancto Ignatio Loyolâ superatus, ad seriam sanctæ ac spiritualis vitæ frugem est reductus. Emble-

matis mentem sequenti epigrammate explicatam accipe.

Res est quandoque & ludus non ludicra: nôstis
Seria vos etiam ludere, trudiculi,
Loyolam juvenis dum certat vincere, sentit
Arte sua pelli dexteriore globos.
Sponsum ergo obsequium victori præstat & omnis
Formanda in vita seria ludus abit. &c.

Voluptas. *S. Aug. de vera relig. c. 20.* Idipsum de voluptatibus terrenis dixerim, quibus inescata mens humana, ab aucipe dæmone capitur, & ad æternam perniciem miserrimè abripitur. S. P. Augustinus. *Peccatum implicat ærumnis & pascit fallacibus voluptatibus; quia neque permanent, neque satiant, sed torquent doloribus.*

Doctrinā suaviter tradere. 28. Avis fœmella, pullis suis in nido jacentibus escam afferens, ab eodem P. Carolo Bovio epigraphen recepit. MOLLIA DAT TENERIS. Aviculæ solertiam imitatus S. Ignatius Loyola, teneram juventutem Christianæ fidei rudimentis suavi & perfacili methodo imbuit. Huic, Petro Maphæo teste, strenuam operam jungens S. Franciscus Xaverius, Orientis populo sanctam fidem modo, quo fieri poterat, suavissimo, edocuit: ut adeò illud Apostoli elogium de ipso pro meritis enuntiaverim. *1. Cor. 3. 1.* *Tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi non escam, nondum enim poteratis.* In hunc locum Gilibertus Abbas; *Gilibertus Abb. in Al. ieg. Tilman.* *Utinam* inquit, *istud attendant, qui facturi in conventu fratrum sermonem, student magis alta, quàm apta docere &c. Erubescunt humilia & plana docere, sola hæc scisse videantur. Erubescant ubera habere, nudare mammam, lactare parvulos. Quid istud est. ideone consedisti in medio, cathedram tenens, ut scientiam jactes? an ut TENERAM subditorum LACTES INFANTIAM?* Et paulò post, *Magna eloquentiæ laus est, causam, quam susceperis, aptè exequi, ad ejus commodum cuncta referre, suscepto inservire negotio.*

29. Academia Spirituum Placentina Emblematis loco aves exhibet, quæ è folliculis quibusdam, per arbores in subjectam aquam delapsis, nascuntur, & exinde cum anima volatum recipiunt. Lemma subjunctum habet. NON CHE L' ANIMA, IL VOLO. Id est, VITA ET VOLATUS AB UNDIS. *Pier. Valer. l. 26 de Ephemero.* Vide Pierium Valerianum, suprà num. 8. adductum. Baptismus. Ita prorsus anima, Deo per originariam culpam mortua, è baptismi lavacro vitam recipit. *Fulb. Carnot. ep. 1.* Fulbertus Carnotensis *Ineffabilia contulit baptismi munera, per quæ es commortui, & intra sacrum gurgitem consepulti ac demersi resurgemus, &c.* Insuper in baptismo non tantùm vitam, sed & volandi potentiam acquirimus, uti luculenter testatur S. Basilius *S. Basilius Orat. 14.* Seleuciæ Episcopus. *Videre erat rem inopinatam, in aquis matrix parabatur, quæ cœlo cives pareret.* Deni-Oratio. que oratio, ceu miræ virtutis aqua, fidelibus & vivendi & volandi facultatem tribuit. Suffragio suo *S. Chrysost. hom. 2. de precat. to. 6.* id confirmans S. Chrysostomus, *Ut piscis,* inquit, *aquâ vivit, sic tu precationibus. Per has tanquam per aquam, evolare, orbes cœlestes superare, ad Deum propiùs licet accedere.*

30. Avis caveæ inclusa, sine curâ suâ alitur. Unde Patres Societatis Jesu in Belgio hanc Emblemati inscriptionem junxêre. ALIUNDE PASCITUR. Religiosorum felicitas. Idipsum Religiosis usuvenit, qui cœnobiis clausi, aliorum ferè curis aluntur: adeò ut Superior non modò pro anima illius, sed pro ipso etiam corpore pervigilet. *S. Hieron. in Regul. Monach.* Sanctus Hieronymus inter cætera vitæ Religiosæ commoda, etiam istud numerat, *Ut non facias quod vis, comedas quod juberis, vestiâre quod acceperis, & operis tui pensum persolvas: lassus ad stratum venias, necdum expleto somno surgere compellaris; sicque per obedientia opera, sibi perpetuò succedentia, ne cogitare quidem aliud, quàm quod præ manibus est, tibi, liceat.* Præclarè Doctor Mellifluus illa sponsæ verba, *Lectulus noster floridus.* sponsæ accommodat; *S. Bern. ser. 46 in Cant.* *quemadmodum enim lectulus quieti capiendæ oportunissimus est; ita & in Ecclesia,* inquit, *lectum, in quo quiescitur, claustra existimo esse & monasteria, in quibus quietè à curis vivitur sæculi & solicitudinibus.*

31. Avis, sublimi volatu suo visum humanum effugiens, epigraphen tenet. VISU SUBLIMIOR OMNI. S. Augustini elogia. De sublimi Ecclesiæ Doctore Augustino id intellexeris, cujus sapientia reliquos Doctores omnes, ipsumque adeò intellectum humanum penè excedit: unde à S. Hieronymo vocatur. *Episcopus volans per montium cacumina, quasi Aquila.* à Sancto Hilario, *Doctor excellentissimus.* à Concilio Florentino, *Illustrissimus.* à Venerabili Beda. *supereminentissimus.* à S. Possidonio, *Incomparabilis.* à Martino V. Pontifice Maximo, *Tantus unus, quanti omnes.* à S. Remigio, *Sol inter Planetas stellasque minores, eminens, radios in omnes diffundens.* à S. Paulino. *Angelus non naturâ, sed gratiâ.* A. P. Ribadeneira, *Ter sanctus inter doctos, ter doctus inter sanctos.* Ab Eusebio. *Cherubim per scientiam. Seraphim per amoris ignem, &c.*

32. Ingenium amoris vim haud satis explices unquam. Quid enim aves impellit ad tantam pullorum suorum solicitudinem, ut escam, quam sibimet subtrahunt, illis ministrent? laborent ipsæ, ut quiescant illæ? nisi amor? ut adeò avem, pascendis pullis intentam, congruo hoc epigrammate insignias. Amor laborem minuit. COMPELLOR AMORE. Ita nimirum amor animos addit, efficitque, ut aut nullus labor sentiatur, aut quantumvis gravis, ametur. Unde, obsecro, tot *Gen. 29.* difficiles ac diuturni labores Jacobi pro Rachele, nisi ab amore? S. August. ait, *Qui amat, non laborat,* Et, *Omnis labor non amantibus gravis est: solus amor est, qui nomen difficultatis erubescit.* Rectè propterea S. Bernardus in illud sponsæ, *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, Ideo,* inquit, *non fascem. sed fasciculum dilectum dicit, quod leve pro amore ejus ducat, quidquid laboris immineat, & doloris.* Vis ergo ex labore gustum succumque suavem? ama. Nam *ubi amor est,* inquit idem Doctor Mellifluus, *labor non est, sed sapor.*

33. Avicula, intra caveam clausa, omnem sui curam è solo curatoris arbitrio stare significat; genitoribus enim, à quibus nutriatur, est destituta, sique nullam habet potestatem. Unde P. Sebastianus à Matre Dei in suo Firmamento symbolico avem, caveæ Pupillus Religiosus. inclusam exhibet, quæ curatorem suum, lemmatis loco, his omninò verbis alloquitur. SIT TIBI CURA MEI. Pupillorum, uti & Religiosorum hæc Mariæ V. cura erga homines derelictos. imago est, quorum sustentatio è curatorum, Superiorumve curâ pendet. Cæterùm Deus hominibus singulis, ceu pupillis miserrimis, Patronam providit summè bonam, Virg. Deiparam, quæ illorum curam gerit assiduam ac diligentissimam. Unde Ruth, non sine mysterio, messorum vestigia sequens, spicas colligebat derelictas: cur, obsecro, Moabitis ista ad alium laborem se non convertit, quo victum longè uberiorem acquirere potuisset? respondet D. Bonaventura, Ruth Deiparæ figuram esse, *quæ spicas derelictas, pupillos nempe & afflictos, in sinum suum colligit, fovetq; studiosissimè.*

ACCIPITER.

CAP. II.

34. Accipiter volatu directo, nullisque ambagibus distorto versus cælũ cõtendit. Unde lem̃a. AD SUBLIME RECTA. vel. TRAMITE RECTO.

Eu.

Dignitates mereri

Eorum hæc imago est, qui honorum culmina nequaquam per obliquos simoniæ, adulationis, fraudis, aut calumniæ mæandros, sed rectâ virtutis ac meritorum semitâ conscendunt. Eodem Emblemate docetis, actiones suas efficere rectas; uti monet Philo Hebræus. *Debet curare mens, ut nô modò indefessa, & intenta sequatur Deum, verùm etiam PER callem RECTUM INCEDAT, nec ad dexteram inclinando, nec ad levã.*

Actionum recititudo. Phil. l. de migratione Abraham.

35. Accipiter, senio confectus, solari sphæræ sese directè adversum collocat; vel, ut alii docent, in australis venti conspectu se statuit; itaque, canescentibus pennis caloris beneficio abjectis, totus renovatur, viresque juveniles denuò recuperat. Emblemati subscripsit Ferrus. ADEMPTUM REDIMO. Ita Pœnitens, Spiritus sancti ardore inflammatus, mores inveteratos exuit, & innocentiæ, sanctitatisq; veste denuò amicitur Hugo Victorin. *Quid est, inquit, accipitrem in austro plumescere, nisi quod unusquisq; Sanctorum, tactus flatu S. Spiritus, incalescit, & visum vetusta conversationis abjiciens, novi hominis formã sumit.*

Pœnitens. Hug. Vict. l. de best. c. 3.

36. Spiritualem ac continuum virtutis acquirendæ profectum à volante accipitre discere licet, qui perdicem, aduncis unguibus præhendens, alias identidem, aliasque insequitur prædas. Lemma. PARTA TENENS, NON PARTA SEQUOR. Vel, ET NON PARTA SEQUOR. Gilbertus Abbas, *Iure, inquit, dici potest, quod sanctâ quâdam semper amor eget avaritiâ: semper enim ad secretiora exastuat & quæ tenet, non reputans, volubili se raptat in anteriora volatu.* Eodem symbolo avarus hominis animus significatur, nullis unquam mundi bonis exaturandus. *Avarus*, è S. Basilii sententiâ, *Non ea, quæ retrò sunt attendit, sed quæ his desunt, queve ante prospicit à vicinis possessa desiderat.*

Profectus. Gilb. ser. 2. in Cant.

Avarus. S. Basil. ho. in Lacizis habita.

37. Tametsi accipiter, per aëra volans, libertate suâ fruatur, ad unicum tamen aucupis vocantis nutum pristina sua vincula repetit. Adeoque ULTRO AD VINCULA REDIT. Virum quemdam nobilem hoc Emblema spectabat, qui à Principe suo vocatus, tametsi gratiæ ac veniæ recipiendæ minimè securus, protinus accurrit. Baptista Mantuanus eam prompti animi generositatem in fortissimo athleta S. Laurentio deprædicat, qui è carcere solutus, postquam Ecclesiæ thesauros in pauperes distribuit, ad eundem ultrò est reversus.

Obedientia voluntaria.

S. Laurentius.

Hunc Decius, sanctis florentem moribus, inter
Christigenas jussit vinclis & carcere claudi.
Martyr, ut improbitas esset frustrata tyranni,
Acceptis bidui inducus, collegit in unum
Noctu inopum turbam ingentem sparsitq́, per illos
Divitias omnes; ULTROQUE AD VINCULA
RURSUM VENIT. &c.

Eodem Emblemate notantur, qui scelerum suorum pœnitudine ducti, è diaboli vinculis extricantur; postea verò sese iteratò in ea præcipitant. S. Chrys. de recidivo ait, *Venisti per viam fornicationis, ambula per viam castitatis, venisti per viam avaritiæ, ambula per viam eleemosynæ: si autem per ipsam viam redieris, iterum sub regno vadis Herodis.* Horatius.

Recidivus. S. Chrysost. in Matth.

Horat. lib. 1. Satyr. 7.

Evasti? credo metues: doctusque cavebit.
Quæres quando iterum paveas: iterumque perire
Possis, ô toties servus! quæ bellua ruptis,
Cum semel effugit, reddit se prava catenis?

38. Quantùm prava consuetudo in humano pectore possit, Abbas Certanus ex Accipitris Emblemate demonstrat, qui ad aucupis pugnum in priora vincula ultrò revertitur; addito lemmate. LA LIBERTA SOSPIRO, E TORNO AL LACCIO. S. Ambros. *Voluntarium sibi militem eligit Christus. Voluntarium servum sibi diabolus auctionatur. & acquirit suo jure. Nemine jugo servitutis astrictum possidet, nisi*

Consuetudo mala. Author proprii mali. S. Ambros. l. de vita beata.

Mundi symbol. Picinelli & Ang. Erath. Tom. I.

se ei prius peccator are vendiderit &c. Ex S. Augustinus. *In omni amaritudine, quâ nostros seculares actus de misericordia tua sequebatur, intuentibus nobis finem, cur eo pateremur, occurrebant tenebræ, & aversabamur gementes, & dicebamus, quamdiu hæc? & hoc crebrò dicebamus, & dicentes non relinquebamus ea.* Miseriam hanc indies apud excæcatos voluptatum amatores reperire est.

S. Augustin. l. 3. Conf. c. 10.

39. Carolus Bovius symboli loco accipitrem expressit, qui versatili bacillo nixus, tametsi somno premeretur, dormire non poterat. Epigraphen addidit. ADIMIT VERTIGO QUIETEM. Innuebat videlicet, transitoriæ ac mundanæ felicitatis volubilitatem nihil unquam veræ quietis admittere. Ex Origenis sententiâ. *Quamdiu quis permistus est turbis, & in multitudine fluctuantium volutatur, non vacat soli Deo, nec segregatus est à vulgo, nec potest esse sanctus.*

Mundi felicitas quietem tollit. Orig. ho. 12. super Levit.

40. Accipiter, generoso animo aviculam ex unguibus dimittens, epigraphen tenet. NON FUGA, SED CONTEMPTUS. Isthæc accipitris proprietas, si vera est, suis encomiis non caret; utpote, quam magnanima hominum pectora sibi familiare habent; abjecti enim animi est, vires suas adversus vilissimos quosvis exerere. Ita homo, cœlo rapiendo inhians, inferas ac caducas mundi voluptates facilè contemnit. *Contemne divitias* inquit Chrysost. *& eris locuples, contemne gloriam & eris gloriosus; contemne remissionem & quietem, & tunc eam recipies.* Hanc animi generositatem Torquatus Tassus in suo Rinaldo mirificè deprædicat, qui adversus magnanimos ac fortissimos quosvis ingenti ardore pugnare solitus, ignavos ac debiles neglectim transiit.

Mens generosa.

Contemptus mundi. S. Chrys. in ep. ad Hebr. serm. 15.

Tass nella Gerus. Liberata Canto 19. s. 1.3

Tutto del sangue ostile orride, e molle
Rinaldo corre, e caccia il popol empio;
La fiera spada il generoso estolle
Sovra gli armati capi, e ne fà scempio,
E scermo frale ogn' elmo, & ogni scudo,
Difesa è quil' esser del' arme ignudo.
Sol contra il ferro il nobil ferro adopra:
E sdegna ne gl' inermi esser feroce &c.

41. Accipiter aucupis pugno alligatus, dum volare & è loco dimoveri nititur, conspecto carnis frusto, mox iterum conquiescit. Gnomam Emblemati subjunxit Bartholom. Roffus EX INTUITU QUIES. Ita S. Carolus, ærumnis ac calamitatibus quantumvis gravissimis constrictus, illas tamen omnes facilè composuit, dum oculos animumque in Crucifixum conjecit. Hanc quietis recuperandæ methodum præscribens meus Concanonicus S. Lauren Justin. *Qui tentantur, inquit qui aliquo dolore cruciantur, proponant sibi exemplum sponsi, & in speculo passionis ejus, quanta indignè ab indignis dignatus est pati, considerare non desinant. Percipient sanè consolationem non minimam.*

S. Carol.

Crucifixus est solamen afflictis. Laur Iust. de Casto Connubio 6

42. Gratiosum Accipitris Emblema est, dum coturnicem, vel similem aliam volucrem, à se captam, unguibus sustinet; cum lemmate. NON SIBI, SED DOMINO. Idipsum Dei servi assolent, qui novam semper & novam proficiendi materiem investigant, non quidem ut exinde propriis commodis aliquid accrescat, sed ut animas cœlo lucrentur, Deiq; gloriã amplissimè promoveant. S. P. Aug. in illud Ps. *Propter fratres meos & proximos meos loquebar pacem de te*, ait, *Ego loquebar pacem de te, sed quare? propter fratres meos & proximos meos, non propter honorem meum, non propter pecuniam meam non propter vitam meam, sed loquebar pacem de te propter fratres meos, & propinquos meos; propter domum Domini Dei nostri quæsivi bona tibi. Non propter me quæsivi bona tibi; nam non tibi quærerem, sed mihi, ideò nec ego haberem, quia non tibi quærerem, sed propter domum Domini Dei mei*

Servus Dei.

S. August. in Ps. 121.

Digitized by Google

propter Ecclesiam, propter Sanctos, ut ascendant &c.

S.Thom. Apost. 43. Arcsius S.Thomam Apostolum, recentibus Servatoris sui vulneribus conspectis ad sanctam fidem revocatum, Accipitris Emblemate repræsentat, qui cor sibi ab aucupe propositum intuens, mox ad illius pugnum revertitur. Epigraphen addidit. REDIBIT AD DOMINUM. Saxeum ac plusquam belluinum sit hominis pectus, qui Christi vulneribus serió consideratis ad Deum non revertitur. S. Aug. *Quare*, inquit, *Dominus cum suorum vulnerum cicatricibus resurrexit? Quid ad hoc dicimus, nisi quia & hoc potestatis fuit, non necessitatis? sic resurgere voluit, sic voluit quibusdam dubitantibus exhibere in illa carne cicatrices vulneris, ut sanaret vulnus incredulitatis*. Eodē argumento D. Marinus singularem illum Christi affectum exprimit, dum purpureū suum sanguinē in circūcisione copiosè effudit, ut intuentē mundū ad se pertraheret, ipsummet audi canentē,

Christi vulnera. S. Aug. ser. 147 de Temp c. 2.

Marin. nel la 3 della Lira.

Qual hor Falco predace, ò regia augella
Vola, & invola à la maestra mano,
Mostra il cibo sanguigno, e da lontano
Al pugno usato il Cacciator l' appella,
Usa ben egli ancor simile ingegno
L' eterno Verbo in sua mirabil arte,
Dandone di salute e un breue pegno :
Che quel sangue che scarso oggi comparte ,
Esca è, che chi ama ; e fuggitivo al segno ,
Mercè, che del gran prezzo è poca parte.

Obedientia. S. Francisc. Xav. 44. Accipiter oculos in nutritium suum defixos habet; avolaturus, ut primum ille vel unico nutu signum dederit. Lemma. AD NUTUM. Singularem S. Francisci Xaverii obedientiam hæc imago significabat; qui ad quemvis Superioris sui nutum remotissimas terras adire, paratus stabat. S. Bernard. *Verus obediens*, inquit, *mandatum non procrastinat, sed statim parat aures auditui, linguam voci, pedes itineri, manus operi, & se totum intus colligit, ut mandatum peragat imperantis*. Plautus.

S. Bernard. de precept. & dispensat.

Plaut. in Trin.

---- *Pater adsum,*
Impera quod vis: neq; tibi ero in mora, neq; latebrosè me ab tuo
Conspectu occulcabo.

Genes. 12. De Patriarcha Abrahamo affirmat Moses, quod vix audita Dei voce, *Egredere de terra tua, & de cognatione tua*, protinùs *egressus est Abraham, sicut præceperat ei Dominus* In hunc locum Hugo Cardinalis: *Non expectat diem sed STATIM mandatum Domini satagit adimplere*. De duobus germanis fratribus Petro & Andrea, uti & de aliis duobus Jacobo & Joanne, S. Matthæus testatur, quod auditā vocantis Christi voce, *Venite post me*, omni possibili celeritate, *continuò relictis retibus secuti sunt eum*. Ubi attonitus exclamat S. Greg. *Nulla adhuc eum fecisse miracula viderant, nihil ab eo de præmio æternæ retributionis audierant, & tamen AD UNUM Domini PRÆCEPTUM secuti sunt eum*. Idipsum de Apostolo Thomā, ex infideli ultra fidivivo, affirmat Metaphrastes. *Protinùs, nulla dilatione usus est, nec cunctatione, nec tardavit ad vocationem ; sed adeò celeriter fuit mutatus & vinctus verò voce vocantis, ut DICTO CITIUS ostenderet obedientiam*.

Hug Card in hunc loc.

Matt. 4. 19.

S Greg. ho. 5 in Evang.

S. Thom. Metaphrast.

45. S. P. Augustinus observatum habet, Accipitrem, si panem comederet, quantocius mori. Unde Alcibiades Lucarinus accipitrem, è comesto pane exanimem hoc lemmate notavit. AT HOMINI VITAM. SS. Euchatistiæ panem hæc imago significat, qui justis vitam, scelestis verò mortem ac supplicia affert. *Qui enim manducat & bibit indignè, judicium sibi manducat & bibit*. S. Lauren. Justin. *Malus namq; bonum manducando, malè facit , non quia malum se manducare bonum, sed quia malum est , bonum non*

S. August. de mor. Manich. l. 2 c Relatum in Horto Janit l. 3 c. 4.

SS. Eucharistia. 1 Cor. 11. 29 S. Laur Iust de Casto Cō nub. c. 24.

manducare benè. Res quidem sancta, sicut justis in adjutorium, ita injustis & peccatoribus vertitur in judicium. Solis lumen sanis oculis delectabile est, ægris verò odiosum : corpus Dom. intum innocentibus salutis medicamentum est, scelestis autem animamors.

46. P. Henricus Engelgrave ad eandem accipitris naturam reflectens, quod nimirum pane manducato, mortem subeat, epigraphen addidit. HUIC PANIS SOLET ESSE VENENO. Mens Emblemat s est, panem Eucharisticum conscientiis sceleratis talem esse. Diluciđè S Ecclesia, *Sumunt boni, sumunt mali; sorte tamen inæquali, vita vel interitus* S. Chrys. *Sicut corporalis cibus, cùm ventrem invenerit adversis humoribus occupatum, amplius lædit, magis nocet, & nullum præstat auxilium; ita & iste spiritualis cibus, si aliquem reperit malignitate pollutum, magis eum perdet, non sua naturā, sed accipientis vitio*.

Euchariſtia malis nocet. Institut. Corpo Chrys. hom. 3. in Matth.

47. Accipiter generoso spiritu robustas tantùm ac grandiores volucres venatur, minutioribus cœtemptim relictis. P. Borsatus Emblemati subscripsit. NON INFERIORES. Ita magnanimum militis pectus cum triviali quovis milite confligere dedignatur, suoque robori validiores duntaxat hostes præfigit. Inter hos, si Tasso habeatur fides, excelluêre Argantes, Godefridus, Tancredus, Rinaldus, & alii. Cæterùm verus Christianus quosvis inimicos generoso animo spernit, nec dignatur injurias sibi illatas ulcisci. Præclarè Seneca. *Si magnanimus fueris, nunquam judicabis tibi contumeliam fieri. De inimico dices, non nocuit mihi, sed animum nocendi habuit, & quem illum in potestate tua videris, vindictam putabis, non vindicare potuisse. Scito enim magnum & honestum esse vitagenus, agnoscere*.

Generositas. Tasso b. ... Vindicta. Senec de Virtut.

48. Invictum ac imperterritum hominis animum accipiter repræsentat, dum pedes vinculis constrictos habet ; addito lemmate. VINCIUNT NON VINCUNT. Etsi enim funiculi illi pedes stringere, ac libertatem auferre queant, vincere tamen, & animi generositatem eripere non possunt. Æneas Sylvius refert, cùm Albertus, Marchio Brandenburgicus Ludovicum Bojorum Ducem, Stephani filium, captivum detineret, variaque ab eo postularet ; Ludovicus constanti animo singula denegavit, indignatus Albertus, eum, nî petitis acquiesceret, bostem sibi fore capitalem dixit ; cui nihil territus Ludovicus respondit. *Qua poteris ex me libero impetrare, eodem modo ex capto petito. Si quid amplius voles, corpus meum in tua potestate, animum mihi, non tibi, obnoxium invenies*. Porrò sancti Martyres, tametsi catenis ac compedibus ligati, animum tamen servârunt ita integrum liberumque, ut tyrannis insultare, sanctam fidem defendere ac insignem inter tormenta victoriam referre potuerint. *Nolite putare*, inquit Magnus Augustinus, *quia verè in miseria fuerunt fideles cùm in catena ambulaverunt. Locus fuit carcer fidelibus, levis fuerunt catenæ confitentibus. Habebant gaudia catasta, qui Christum prædicabant inter tormenta*.

Animus imperterritus. Æn. Sylv. ...

SS. Martyres. S. Aug in Ps. 56.

45. Accipiter volans ac fugitivus, emblematis loco virgulam infrà se habet, duabus explicatis alis, & totidem tintinnabulis instructam; cum lemmate. IN-DARNO LO RICHIAMO. Id est. INCASSUM REVOCARE CONANTUR. Ita eor ac cogitationes humanæ suis vanitatibus nonnunquam adeò perditè inhiant, ut quæcunq; adhibitā diligentiā ab iis retrahi nequeant. Certè S. Bern. affectus nostros ita esse fugaces ac revocam difficiles affirmat, ut dicere non abhorreat, *Facilius atomos mundi possem dinumerare, quàm motus cordis mei, na animalium ac volatilium velocitas meis motibus æquiparari non potest*. Nec aliter Præsulum Gemma Augustinus super illud

Cogitationes fugaces. S. Bern. ... S. Aug. in Ps. 85.

Sacræ

1. Reg. 7. 20 Ps. 39. 13. Sacræ Paginæ. *Invenit servus tuus cor suum, ut oraret te, &c.* ait. *Invenire se dixit David cor suum, quasi soleret ab eo fugere, & ille sequi quasi fugitivum, & non posse comprehendere, & clamare ad Dominum, quoniam cor meum dereliquit me.*

50. Religiosus, sacrum Ordinem professus, veram libertatem nullibi certiùs, nisi votorum vinculis constrictus, assequitur: haud secus ac compedes, accipitris pedibus innexi, penitus nihil impediunt, quin libero volatu versus cælum excurrat. Unde lemma. IN VINCULIS LIBER. De Virginibus id affirmans Tertull. *Tantò magis libera*, inquit, *quantò Christi solius ancilla.* Idem Emblema etiam Sanctis Martyribus congruit, qui pro Christo inter carceres constricti, libero volatu ex iis ad cœlestem gloriam sublevantur. *O pedes feliciter vincti*, Exclamat S. Cypr. *qui itinere salutari ad Paradisum diriguntur! O pedes ad præsens in sæculo ligati, ut sint semper in cœlis apud Deum liberi.* Huc non incommodum fore censui Rhythmum illum, quem animi causâ eo artificio composui, ut simul & totus Latinus, & totus Italicus, Patrem quemdam Augustinianum, cingulum suum apostrophes more alloquentem, introduceret.

Fascia cara & amata,
Pretiosa catena,
Pompa sacra, non pœna,
Quando reguare intendo
In patria beata,
IN SERVITUTE LIBERA
Per te volo, & ascendo.

Homo mortalis. Ovid. l. 2. de Arte. 51. Hominem sanguinarium ac Martialem accipiter repræsentat, cum lemmate. SEMPER IN ARMIS. Tam lemma, quàm Emblema Ovidius suggerens canit.

Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis.

Diabolus. 1. Pet. 5. Aug. l. 2. de Symb. c. 1. Diabolus, instar prædatricis feræ, semper in armis excubat, *Quærens quem devoret*; ibi præsertim; quando viam mandatorum Dei currere, & ad cœlum eniti cupimus. S. P. Augustin. *Fortes milites Christi*, inquit, *dum arma sacramentorum sumitis, pugnam adversus diabolum indicitis; dum ejus operibus renunciatis, vehementius vos ejus furias provocatis.*

52. Accipiter, aviculas adortus, lemmatis loco à D. Emanuele Thesauro Abbate aphorismum illum politicum accepit. LENTE CONSULE, FESTINANTER EXEQUERE. Eadem Agapyti ad Justinianum Imperatorem præceptio est, *CONSULTA, quæ agenda sunt, CUNCTANTER; EXEQUERE autem, quæ decreveris, MATURE* Et Leo Imperator. *Delibera tardè: nisi aliqua necessitas, celeritatem requirit: ubi consulueris, si nullum impedimentum sit, mature facito.*

Concilium & executio. Agap. epist. paræn. ad Just. Imp. n. ... Leo Imp. in Tract. c. 9.

53. Accipiter, obvias quasvis aves infestis unguibus rostroque impetere solitus, avibus omnibus habetur odio. Emblemati subscribes. ODIUM, SÆVAQUE BELLA PARIT. Verbis ex Ovidio mutuatis.

Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis;
Asperitas odium sævaque bella parit.

Superior durus. Correctio dura. Prosp. l. 2. de Vit. contempl. Sen. epist. Hinc disces, assiduâ Superiorum asperitate non modò nihil profici, sed potiùs acerrimam subditorum indignationem & odium in ipsos concitari. Pulchrè meus Concanonicus S. Prosper. *Leniter castigatus, exhibet reverentiam castiganti; asperitate autem nimia increpationis offensus, nec increpationem recipit, nec salutem.* Et Seneca. *Objurgationi semper aliquid blandè commisce: faciliùs penetrant verba, quæ mollia vadunt, quàm quæ aspera.*

ALAUDA. Cap. III.

54. ALauda in aëra evolans & cantillans, à D. Carolo Bosso epigraphen recepit. AD ARDUA GAUDENS. Serenissimum Parmensium Ducem, Ranucium Farnesium, hoc Emblema spectabat, qui in expeditione classicâ adversus Algyram, pauculis illi equitum numero accenseri voluit, qui effringendo propugnaculo destinari erant: idque negotium, arduum sanè, nec sine præsentissimo discrimine adeundum, tantâ celsissimi animi sui voluptate est executus, ut postea sanctè affirmârit, nihil unquam in vita sibi jucundius accidisse: nimirum Alaudam est imitatus Farnesius, quæ sola inter omnes volucres, dum in sublime evolat, cantillare consuevit. Porrò hoc Emblemate illam animi alacritatem describere licet, quâ Verbum Divinum in humana carne ad acerbissimam passionis ac mortis suæ scenam properavit. Nam *hymno dicto*, seu, juxta contextum græcum, *hymnizantes*, quod idem est, ac *hymno cantato, exierunt in montem oliveti.* Victor Antiochenus. *Ante passionem*, inquit, *laudat, gratesque Deo depromit, per hoc ostendens, se ultrò, libenterq; pati. Tum nos quoq; hoc exemplo admonens, ut adversa signa, quæ nonnunquam sese offerunt, grato patientique animo perferamus.*

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Animus generosus. Christus patiens. Matt. 26. 30. Vict. Antioch. relatus à Glossa super Marc. 14. 26.

55. Suavi quidem gutture alauda cantillat; has tamen vocis suæ gratias nonnisi sereno ac ridente cælo emittit: ubi verò pluviæ, aliæq; aëris intemperies ingruunt, altum tenet silentium. Unde lemma. CŒLO CANORA SERENO, &, SUB PLUVIO SILET. Adulatoris hi mores sunt, qui dum fortuna favet, suavissimas voces ac mella merissima Mecænati suo fundit; at tum sors beatior terga vertit, cælumq; turbas minatur ac nubila, mox hæsitare linguâ, ac penitùs obmutescere incipit. *Non sunt fideles in amicitia*, inquit S. Isidor. *quos munus, non gratia copulat, nam citò deserunt, nisi semper acceperint. Dilectio enim quæ muneri glutinatur, eodem suspenso dissolvitur.* De Alaudæ cantu meus Concanonicus, D. Salvator Carducius, hunc distichon ponit.

Adulator. S. Isid. l. 3 de Summ. bono.

Audin' ut cœlo sit alauda canora sereno;
Sic quoque blandiloquus Rege jocante canit.

De ejusdem verò inter nubila silentio hos Jambos subjicit.

Sub cœlo Alauda nubilo elinguis silet:
Tonante rege blandus horret Aulicus.

56. Petrus Bercor, observatum habet Alaudam dum in terra moratur, nihil unquam suavioris vocis edere; ubi verò in aëra evolaverit, mox in amœnissimos cantus erumpere. Lemma. MODULATUR ELATA Vel ipsius Alaudæ ore. CONCINO, DUM ELEVOR. Anima, terrenorum affectuum luto immersa, ad laudis Divinæ harmoniam penitùs inepta est: at verò è terra sublimior, digna est quæ Angelis associetur, laudesq; Numinis æternùm canat. Certè mulier Chananæa gentilium terras vix egressa, ad Deum orandum quantocius se composuit. *A finibus illis egressa, clamavit dicens, miserere mei Domine.* In hunc locum S. Hieron. *Inde novit vocare filium David, quia jam egressa fuerat de finibus suis &c.*

Bercor in Reduct. Moral. Separatio à mondo disponit ad Deum. Mat. 15. 22. S. Hier. in hunc loc.

57. P. Lauren. Borsatus etiam hanc inter Alaudæ proprietates observat, quod, quantò excelsiore volatu è terra in aëra fertur, tantò cantilenas efformet suaviores. Unde lemma QUO ALTIUS, EO SUAVIUS. Gratum hominis animum hic typus adumbrat, qui encomiis tantò majoribus Mecænatem suum prosequitur, quò sublimiorem gradum ejus beneficio conscendit. Animam etiam justam hæc imagi concernit, quæ, quantò in perfectione sublimior fuerit, tantò edit voces in Dei & Angelorum auribus amœniores. Nam, Magno Augustino teste, *Orationis pura magna est virtus, & velut fidelis nuntius mandatum peragit, & penetrat, quò caro non pervenit.*

Gratitudo. Anima justa. Oratio. S. Aug. in Ps. 65.

ALCYON.

Cap. IV.

58. AVis hæc maritima nidum suum rigente hyeme in oceano construit; naturæ tamen privilegio adeò eximio, ut alcyone ovis incubante, ventorum fremitus subsidant, fluctuum tumultus conquiescant, & quies undiq; placidissima exoriatur. Unde D. Carolus Bossus Emblematis loco duas Alcedines, marem & fœmellam, in tranquillo pelago intra nidum depinxit, cum lemmate. CERTA QUIES qua imagine Carolus Bossus auspicatum supremi in Castella Equitum Magistri, ejusq; Serenissimæ conjugis, Ducissæ de Ferias, in Italiam adventum significabat; Ex illorum enim illustrissimo adventu ac præsentiâ, in Italia, veluti in nido, stabiliendâ, omnem Reipublicæ quietem ac perennem tranquillitatem est ominatus. Verius tamen de Dei ac B. V. M. præsentia id intellexeris, cujus beneficio, omnes mentis humanæ fluctus, detumescunt & in eorum vicem interior tranquillitas sorte beatissima sufficitur. Nam, quod Magnus Aug. testatur, *Tempus lætitiæ, quietis, & felicitatis non venit de meritis nostris, sed de gratia Salvatoris.*

Præsentia Magnatis

Præsentia Dei & Mariæ.

S. Aug ser. 55 de Temp. o. 4.

55. Alcyon, nido suo propè maris littus incubans, epigraphen tenet. OMNIA TUTA. Certè Maria Virgo, intra animi nostri præcordia, veluti in nido, recepta, omnes pelagi terreni fluctus frangit, ac quietem præstat placidissimam. S. Bernard. ad Deiparam conversus, *Ex hoc*, inquit, *beatam te dicent omnes generationes, quæ omnibus generationibus vitam & gloriam tribuisti. In te enim Angeli lætitiam, justi gratiam, peccatores veniam invenerunt in æternum. Meritò in te respiciunt oculi omnis creaturæ, quia in te, & per te, & de te benigna manus Omnipotentis, quidquid creavit, recreavit.* Scitè Aloysius Cerchiarus.

Mariæ V. protectio

S. Bernard. in serm.

Bern. de Assumpt. M. V.

Seu Boreas tumidis in littora sæviat undis;
Seu Notus elatis sidera pulset aquis.
Alcedo in scopulo nidum si collocet, omnis
Ponit inexpletas æquoris unda minas.
Fluctuet immansbellorum turbine mundus,
Sanguinis & calidas æstuet inter aquas:
Exprimis Alcyonem Virgo rediviva, salutem
Nuntiat illa salo, nuntiat ista solo.

60. Alcedinis præsentia summam pelago tranquillitatem tribuit; cum lemmate. EX ASPECTU TRANQUILLITAS. Ita Principis vel Superioris præsentia omnes è civitate, Republicâ, aut familiâ tumultus ac dissidia propulsat. Plinius *Est veri Principis, atque etiam consulis, reconciliare æmulas civitates tumentesq; populos non imperio magis, quàm ratione compescere, intercedere iniquitatibus magistratuum, infectumque reddere, quidquid fieri non oportuerit.*

Residentia Superiorum.

Plinius Panegyr. Trajan.

61. Etsi videatur à veritate alienum, Alcyonem inter dimidiæ hyemis rigores, longè à littore, loco oceani injuriis omnium maximè infestato, sua ova parere; id tamen certum est, quod avicula illa insignem prudentiam à natura congenitam habeat. Ut adeò pro meritis suis hanc epigraphen à nomine receperit. AGNOSCIT TEMPUS. Hæc Alcyonis virtus, si quæ alia in humanis negotiis cumprimis tenenda est; malè enim disponitur, quidquid improvidè disponitur. Seneca. *Si prudens est animus tuus, tribus temporibus dispensetur, præsentia ordina, futura prævide, præterita recordare; nam qui nil de præteritis cogitat, vitam perdit: qui nihil de futuro præmeditatur, in omnia incautus incidit.* Ovidio asserente.

Providentia.

Senec. de 4. Virtut.

Ovidius.

Temporibus medicina valet, data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.
Quin etiam accedas vitia, irritesque vetando,
Temporibus si non aggrediare suis.

62. Alcyon nidum suum è materia adeò firmâ ac tenaci fabricatur, ut nonnisi difficillimè perfringi possit; imò, quod maximè mireris, in illo construendo tantùm artificii impendit, ut per maris procellas longissimè jactatum, nulla unquam aquæ guttula, vel res alia quæcunq; penetret. Aresius hac icone intemeratum Virginis Mariæ uterum significans; epigraphen subdidit. NON ERIT, QUI APERIAT. S. Athanasius. *Virginale illud claustrum*, inquit, *in quo Divinus thesaurus repositus fuit, omni ex parte purum, atque impollutum permansit.* Ex S. Joann. Chrys. *In tuo conceptu, in tuo partu crevit pudor, aucta est castitas, & integritas roborata.* Et paulò post, *qui ingreditur, & egreditur & introitus sui & exitus nulla vestigia relinquit, Divinus habitator est, non humanus.*

Mariæ V. virginitas.

S. Athan. ser. de ...

S. Chrys.

63. Mulier ad Venerem solicitata, non tamen persuasa; Alcyonis nidum imitatur, qui in mari fluctuans, epigraphen tenet. AGGREDITUR NON INGREDITUR. S. Gregor. Papa affirmat, non alia adversus Christum in deserto fuisse tentamenta, nisi quod, interiore Servatoris animo penitus intacto, solam ipsius exteriorem superficiem sit adortus, *Tentari per suggestionem potuit, sed ejus mentem peccati delectatio non momordit. Atq; ideò omnis diabolica illa tentatio foris non intus fuit.* Eâdem planè ratione vaferrimus dæmon Mariam Virginem nullâ unquam labe aspergere potuit. Quare S. Hieron. illud Virginis elogium considerans, *Hortus conclusus, fons signatus*, eruditè observat, Deiparam horto concluso ac fonti sigillato appositè comparari, utpote *Ad quam nulli potuerunt doli irrumpere, nec prævaluit fraus inimici, sed permansit sancta mente & corpore, multis donorum privilegiis sublimata.*

Mulier fidelis solicitata.

Christus tentatus.

S. Greg. hom. in Evang.

Mariæ V. intacta.

S. Hier. in Assump.

Cant. 4.

64. Ajunt, Alcyonis fœmellam nunquam à suo consorte dissociari. Hanc proinde vinculi conjugalis imaginem interpretatur Bargalius; addito lemmate. NUNQUAM A LATERE, subintellige, *recedit.* Genuina hæc amici veri, Providentiæ Divinæ, & Angeli tutelaris idea est, *O homines*, exclamat Epictetus, *scitote diligenti & præstanti cuidam custodi unumquemque nostrûm esse commissos. Cum igitur fores adduxeritis, & tenebras intus feceritis, mementote nunquam dicere, quod soli sitis. Non enim estis soli, sed Deus intus est, & vester Angelus intus.*

Conjugalis ...

Amicus verus.

Providentia Dei.

Angelus Custos.

Epict. ...

65. Alcyon fœmella, seniorem Alcyonem dirigere solita, ab Alcibiade Lucarino epigraphen cepit. ASSISTENS, NUNQUAM DESISTENS. Nimirum verus amicus est, qui, quantumvis fortuna mutet, ab amicitia tamen se dimoveri nunquam patitur: nam Lipsio teste, *Amicitia, quæ desinere potest, nunquam vera fuit.* Eodem emblemate societas conjugalis, nunquam rumpenda, significatur. De hac Horatius.

Amicus verus.

Conjugalis ...

Lips. Cent. ...

Horat. ...

Felices ter, & amplius,
Quos irrupta tenet copula: nec malis
Divulsus querimoniis,
Suprema citius solvet amor die.

66. Dominicus Gambertus symboli loco Alcyonem expressit, quæ hyemis tempore inter maris procellas nido suo tranquillè incubans, epigraphen è Tibullo mutuatam sustinet. NE QUICQUAM TERREOR ÆSTU Magnanimum Bellducem hæc imago repræsentabat, cui pectus erat ita imperterritum, ut medios hostium cuneos ingressus, non tantùm nihil timeret, sed serenâ quiete, plurimâque felicitate perfrueretur. Porrò homo in Deo suo, veluti in nido firmissimo positus, nullos sævientis mundi fluctus pertimescit. *Quid times hominem, homo in sinu Dei positus: tu de illius sinu noli cadere, quidquid ibi passus fueris, ad salutem valebit, non ad perniciem.* Ita S P Aug.

Tibull. ...

Animus imperterritus.

Justi nil ...

S. Aug. ...

67. Sanctus Ambrosius de Alcyone scribit, *Omnes cadunt ventorum procellæ, flatusq; aurarum quiescunt,*

cent, ac placidum venti stat mare, donec ova fovet Alcyon sua. Unde Lucretius Borsatus Alcyonem depinxit, quæ ovis suis in nido incubabat, cum lemmate. SILENTIBUS AUSTRIS. Ita planè virtutum nostrarum fœtus ibi demum maturescunt, quando validi importunarum passionum, vitiorumque venti subsidunt. S. P. Augustinus, *Esto*, inquit, *tranquillus, & intelliges; nam perturbaris, & obscuras tibi lucem: radiare tibi vult Deus; noli tibi facere nubilum de perturbatione.* Eodem Emblemate innuitur, scientias nonnisi pacis tempore, & in animo, à turbis ac passionibus remoto, vigere posse.

Virtus in quiete crescit. *S. Aug. in Ps. 91.* Scientia turbas odit.

68. Carolus Rancatus Symboli loco genninam Alcyonem depingi fecit, quæ supra oceanum collocata, nautis indubiam futuræ tranquillitatis quietem portendit: lemma è Virgilio subjunxit. ÆQUORA TUTA SILENT.

Virg. 1. Æn.

Hinc atque hinc vastæ rupes, geminique minantur
Ad cælum scopuli, quorum sub vertice latè
Æquora tuta silent.

Alludebat Rancatus ad Unionem ac pacem illam universalem, in maritima S. Joannis Lucensis Insulâ, à duobus celeberrimis Heroibus, D. Julio Mazzarino Cardinale, & Aloysio de Aro, inter duos Hispaniarum & Galliæ Reges Anno 1659. erectam, stabilitamque. Porrò Christus, hunc mundum obambulans, & hominibus inter sese, & cum Deo pacem attulit felicissimam, simulque omnes hostium infernalium motus compescuit. Nam, *Deo placuit per ipsum reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis ejus, sive ea quæ in terris, sive quæ in cœlis sunt.* Unde ipsemet Christus. *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.* S. Augustinus, *si quæris*, inquit, *ubi sit pax, aperi oculos ad illam civitatem, quæ non potest abscondi supra montem constituta. Ipse Christus est pax nostra, qui fecit utraque unum, non Donatus, qui fecit de uno duo.*

Pax. Christus dedit pacem. *Coloss. 1. 19.* *Io. 14. 27.* *S. Aug. con. ep. tit. Petil. l. 2. c. 69. & 70.*

69. Alcyon in mari tranquillo pariens, epigraphen à P. Jacobo Masenio accepit. PARENT PARIENTIBUS ÆQUOR. Ita pariente Maria Virgine, pax ubique summa fuit, totusque terrarum orbis conquievit. De Christo enim recens nato canit Psaltes Regius. *Factus est in pace locus ejus.* Unde etiam vocatur *Princeps pacis.* S. Angeli eodem tempore pacem hominibus prænuntiarunt felicissimam, & tot sæculis expectatam. *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus.* Audi S. Augustinum. *In utero Virginali spiritales nuptiæ celebratæ sunt, Deus conjunctus est carni, & caro adhæsit Deo, hinc procedens ut sponsus de thalamo, ad cujus nuptias commota universa exultare visa est creatura. Namque Angelorum chorus ex his nuptiis pacem designat hominibus bonæ voluntatis, quia qui erat Dei Filius factus est hominis filius.* Concinnè P. Masenius.

Maria V. pariens. Nativitas Christi. *Psal. 75.* *Luc. 2. 14.* *S. Aug. Orat. cont. Iudaeos c. 10*

Incubat Halcyone tranquillis æquora nidis,
Et pariens stratu pace fovetur aquis,
Partum Virgo tuum sensit tranquillior orbis:
Nec locus est bellis, pax ubi nata fuit.

70. Petrus l'Abbè Symboli loco Alcyonem expressit, quæ supra mare in nido recumbens, omnem ab illo tempestatem fugat: addito lemmate. PACEM AFFERT UNDIS. Vel, ut P. Sebastiano à Matre Dei, Carmelitæ Excalceato placet. SILEAT NUNC TURBIDUM. Nativitatem Beatæ Virginis hæc imago repræsentabat, quæ pacem ac tranquillitatem auspicatissimam mundo portendit: ut adeò Virgo hæc à Matth. Philadelph. rectè cognominetur, *quies tranquilla navigantium in hoc mundi pelago.* Porrò quisquis Mariam Virginem in corde suo receperit, is veram tam præsentis, quàm æternæ vitæ securitatem sibi polliceri potest. Adeò enim gratiarum fœcunda est Maria, *ut*, Mellifluo Bernardo teste, *de plenitudine ejus accipiant universi, captivus redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, justus gratiam, Angelus lætitiam, tota denique Trinitas gloriam.* Cæterùm Christo in hujus mundi pelagus nato, summa hominibus exorta est quies, & vitæ æternæ securitas; quippe *qui* (verba sunt S. Bernardi) *ad hoc ipsum venit in mundum, ut habitans in hominibus, cum hominibus, pro hominibus, & tenebras nostras illuminaret, labores levaret, & pericula propulsaret.*

Mariæ V. nativitas. *Philad. in Orat. de B. V.* Maria V. vitam affert. *S. Bern. super missus est.* Christi nativitas. *S. Bern. de Advent. Dom. ser. 7.*

ANAS.

Cap. V.

71. Anas, capite intra aquas submerso, epigraphen à D. Aresio accepit. PROFUNDA QUOQUE SCRUTATUR. Ingenia hominum curiosa, ac speculationibus dedita hoc symbolum repræsentat. Ad propositum Sanctus Laurentius Justinianus. *Factus est homo, ut cœlestia consequatur, invisibilia concupiscat, & majora se quærat; Impellitur igitur à natura, ut summum videre appetat bonum. Inferiora ideò tanta cum aviditate perlustrat, ut si quod in illis summi boni vestigium est, percunctando reperiat.*

Curiosus. *S. Laur. Iust. l. de triump. agone. c. 18.*

72. Anas, ab aucupe instructa, alias complures anates intra rete allicere solet. Unde lemma. OFFICIOSA ALIIS, EXITIOSA SUIS. Ita omninò proditores in exteros foveant, suos præcipitant. Ex horum farinâ Appollonius, Samiorum Gubernator, miseros suos cives Philippo Regi excruciandos, ac minutim concidendos tradidit. Omnium tamen Principibus, infamis Iscariotes, ut Judæorum gratiam aucuparetur, ipsammet Divinam innocentiam, Magistrum suum suavissimum, crudelibus illorum retiis implicavit. Nam, ut ait S. Leo, *corpore tantùm cum cœnantibus recumbebat, mente autem Sacerdotum invidiam, testium falsitatem, & furorem imperitæ plebis armabat.* Vide fis in hanc rem aptissimum Alciati Epigramma, cujus titulus. *Dolus in suos.*

Proditor. Proditor Judas Iscariotes. *S. Leo ser. 7. de Pass.* *Alciat. Embl. 50.*

73. Lasciva mulier, blanditias simulare solita, incautos juvenes non tantùm ad sanitatis, vitæ, & animæ excidium præcipitat, sed insuper eos scelerum omnium mancipia efficit: haud secus atque Anas socias suas in carcerem & macellum allicit; cum lemmate ex Alciati Emblematis desumpto. SUB RETIA DUCIT vel, ALLICIT IN LAQUEOS. vel, DUCIT AD INTERITUM. Exemplo sit scortum illud, quod, juvene in extremam perniciem deturbato, in sacris Litteris falsè commemoretur his verbis. *irretivit eum multis sermonibus, & blanditiis labiorum protraxit illum. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimam, & quasi agnus lasciviens, & ignorans, quod ad vincula stultus trahatur.* Meritò exclamat S. Cyprianus. *Quantos leones domuit una mulier, infirmitas delicata, quæ cùm sit vilis & misera, de magnis efficit prædam.* S. Wolstanus Episcopus Wigorniensis in Anglia, à nobili pulchraque fœmina ad turpitudinem provocatus, facto crucis signo dixit, *fuge fomes lasciviæ, mortis filia, vas satanæ.*

Meretrix. *Prov. 7. 21.* *S. Cyp. Tr. de singul. Cleric.* *Surius in ejus vita die 19. Ianuar.*

74. Anas eadem facilitate ex aquis se retrahit, quâ iis immergitur. Lemma. EMERGIT IMMERSA.

Æ lian.l.5. de Animal. c.31

MERSA. Æliani verba sunt. *Anates sapienter & merguntur & emergunt.* Animæ peccantis ac denuò pœnitentis hæc idea est, quæ sive inter libidinis undas sepulta, uti Magdalena; sive in infidelitatis cœno volutata, ut Thomas; inde tamen ad cœli ac gratiæ amœnitatem perfruendam emergit. De Apostolorum Principe scripsit S. Petrus Damianus. *Lachrymæ tribuunt, ut negator Apostolus non modò non pereat omninò post lapsum, sed ultrò etiam ut super cæteros cœlestis curiæ Senatores obtineat principatum.*

Pœnitens

S. Pet. Dam Op 13 c. 11.

75. Æliano teste, Anas ab aquila infestata, mox vicinis aquis, ceu unico extremi discriminis asylo, immergi solet. Unde lemma. HOSTEM SUBMERSA DECLINAT. Magdalena, jamjam infernalibus Harpyis destinata præda, cùm sese intra profunda lachrymarum flumina altùm submergeret, incolumis evasit. In hanc rem non incongruè S. Petrus Damianus. *Lachrymantes oculi diabolum terrent &c.*

Ælian. l.c.

Magdalena pœnitens.

S Pet. Dam Op. 13. c. 12.

76. Martialis de Anate ait, duo membra, nimirum cor & caput, in ea præ cæteris sapida, & comedentibus æstimanda esse.

Tota quidem ponatur; sed pectore tantùm
Et cervice sapit: cætera redde coco.

Proinde epigraphen adde. CERVICE ET PECTORE SAPIT. Ita prorsus heroes potissimum acri intellectûs judicio, & magnanimo pectore æstimantur. Opportunè Seneca. *Fortitudo est inconsulta temeritas, nec periculorum amor, nec formidabilium appetitio. Scientia est distinguendi, quid sit malum, & quid non sit; diligentissima in tutela sui: fortitudo est; & eadem patientissima earum, quibus falsa species malorum est &c.*

Prudentia cum fortitudine.

Sen. Ep. 85.

77. Memini, me parentem Anaten cum aliis parvulis anatibus compluribus, intra aquæ stagnum videre depictam; addito lemmate. ET NATAT, ET NATARE FACIT. Ita nimirùm lurcones, parasiti, & ipsimet mera bacchanalia vivunt, & suos filios aut commilitones assiduo madere vino, & jocis continuis diffluere faciunt. Si Athenæo fides. Sybaritarum unicum penè & continuum solamen erat, publicis ac opiparis conviviis accumbere. Quinimò, Æliano teste, Agrigentinorum luxus eò excreverat, ut de illorum lautitiis Plato asseveraret, *eos ædificare, ac si victuri perpetuò forent, ita convivari, velut cras morituri.* De Domitiano Imperatore scribit Xiphilinus, *ingentes opes summa prodigalitate ludis, atque spectaculis, & conviviis edendis dilapidavit.* Petrus Riarius Sabaudus in unicum symposium viginti coronatorum millia expendit; eoque non convivæ tantùm, sed & extranei inebriabantur; *populo ex cibis spargebantur, quæ de mensis auferri contingebat.*

Ebrius ac Prodigus

Athen. l.12 c.16.

Ælianus.

Fulgosus l. 9 c.1.

A N S E R.

Cap. VI.

78. ANser, si herbam carpere cœperit, non acquiescit, nisi illâ vel radicibus evulsâ, vel damno aliquo sibimet illato. Unde lemma. DEFICIAM, AUT EFFICIAM. Animum resolutum, aut cœptis obstinatè inhærentem hæc imago designat; qualem Spartani congenitum habuère, qui decreto adeò firmo adversus hostes concitabantur, ut vel eos acie devictos, vel se ipsos vitâ spoliatos vellent. Unde Mater quædam filio suo, ad bellum accincto, scutum tradidit, cum dicto, *aut cum hoc redi, aut in hoc*, Nam Tullio teste, *ad magnanimum pertinet, neque perturbationi animi, neque fortunæ succumbere.* In hanc rem Satyrus.

Animus resolutus

Cic. l.1. de Officiis.

----- Tu ci verrai
Si me credesi de lasciarci questo
Braccia &c.

Satyr. ... S. Anto... ...

79. Anser ad aliena, etiam propriæ speciei ova fovenda nunquam adduci potest. Unde Franciscus Lancus illum, ovis suis incubantem, hoc lemmate notavit. NON ALIENA. Innuebat videlicet, se suis duntaxat negotiis sibique soli velle attendere, alienis penitus relictis: damnum quippe non leve affert homini, si se ipso neglecto, oculos in alienas actiones defigat. *Desperati hominum*, inquit Magnus Augustinus, *quantò minùs intenti sunt in peccata sua, tantò curiosiores sunt in aliena. Quærunt enim non quid corrigant, sed quid mordeant: & cùm se non possunt excusare, parati sunt alios accusare.* Ad rem Ovidius.

Attende tibi.

S. Aug. ... à ...

Navem agere ignarus navis timet: abrotonum ægro
Non Audet, nisi qui didicit, dare; quod medicorum est,
Promittunt medici, tractant fabrilia fabri.

Ovid. Epi.

80. Consiliarius superbus ac pertinax, qui propriis duntaxat sententiis nixus, aliorum consilia reprobat, à D. Aresio Anseri, ovis suis incubanti, comparatur; cum lemmate. ALIENOS ABJICIT. Justus Lipsius. *Sententiæ suæ tenaces, judicia omnia, & CONSILIA SPERNUNT ALIORUM.*

Consiliarius pertinax.

Lips. ... 2 Ep. 43.

81. Anser inter pluvias, quamlibet copiosas, nec minimùm madefieri solet. Unde sub cœlo pluvio constitutus, epigraphen à Lucarino recepit. NEC MADIDAM REPERIES. Illius hæc imago est, qui frequenti litteratorum consuetudine usus, semper ab eorum scientiis jejunus recedit. Vel, qui inter pravas occasiones constitutus, nihil unquam vitii contrahit. Vel, denique, qui peccatorum cœno altùm immersus, gratiæ Divinæ pluvias, cumulatè in ipsum effusas, obstinatè repellit, &c. De superbo corde ait S. Bernardus. *Elatum cor durum & expers est pietatis, ignarum compunctionis, siccum ab omni rore gratiæ spiritualis.*

Ignorans indocilis.

Innocens inter malas occasiones.

Peccator gratiæ resipiens.

S. Bern. in Cant.

82. Anseres, montem Taurum transituri, lapidem rostro comprimere solent, ut hac ratione ad summum silentium coacti, Aquilis, Tauri inquilinis, non prodantur, earumque ungues effugiant. Emblematis loco subscripsit Joannes Horozeus. SILENTIUM VITAM. Vel, A SILENTIO VITAM. S. Ambrosius. *Quamplures*, inquit, *vidi loquendo peccatum incidisse, vix quemquam tacendo. Ideoque tacere nôsse difficilius est, quàm loqui. Scio loqui plerosque, cùm tacere nesciant. Rarum est tacere quemquam, cùm sibi loqui nil prosit: sapientis est ergò, qui novit tacere.* Ovidius.

Silentium.

S. Ambr. de Off.

Ovid. ...

--- Os mutum facti caret indice.

Simonides solitus erat dicere.

------ Pœnitet me fuisse locutum,
Tacuisse nunquam.

Hanc gnomam Italico poëmate ita explices.

D' haver tacinto io non mi dolsi mai,
Ch' al ombra del silentio io fui securo:
Spesso ben mi pentii perche parlai.

83 Franciscus Caraffa Cardinalis Anseri strepenti inscribi fecit. NOCET ESSE LOCUTUM: Anser enim, avis cæteroquin non ingrata, sola voce multorum aures offendit, seque ipsum etiam obstrepero clamore suis prodit raptoribus: id, quod hominibus garrulis non rarò usuvenire solet. Verissimè

Loquacitas.

Seneca de form. orat. Idem Ep. 10

mè Seneca. *Loqui ignorabit, qui tacere nescit Sapienti expedit, tacere pro se, quàm loqui contra se.* Et *nihil aquè proderet, quàm quiescere, & minimum cum aliis loqui, & plurimum secum.*

Loqui opportunè. *Val Ep. in serm*

84. Anser, capitolio insidens, illud stridore suo ab hostibus defendit. Lemma. BENE LOQUITUR QUIA OPPORTUNE. Pulchrè Valerius Episcopus. *Et loqui, & tacere perfectio. Est autem utriusque partis causa, verborum tenuisse mensuram. Aliquoties nimia taciturnitas stultitia adscribitur; sicut & verborum nimietas ad furorem refertur, secundùm illud Sapientis*: est tacens non habens sensum loquelæ, & est tacens sciens tempus apti temporis: *de qua re si nostri sententiam requiras arbitrii, jam malo, aliquid in tacendo stultus, quàm nimium loquendo judicetur insanus.* Et S. Gregorius. *Sicut incauta locutio in errorem pertrahit, ita indiscretum silentium eos, qui erudire poterant, in errore relinquit.* Denique Glossa, *Sapiens*, inquit, *non solùm quod loquitur, sed etiam opportunitatem loci, & temporis, & personæ, quum loquitur, diligenter inquirere solet.*

S. Greg in Pastorali — *Gloss. in Prov. 15.*

Loquacitas expellit scientiam. *Prov. 19. 20* *Pythagoras in suis præceptis.*

85. Anser lauri penitus est impatiens. Lemma. NIL MIHI CUM LAURO. Ita sanè homo loquax & garrulus ad sapientiæ lauream percipiendam penitus est inhabilis. Salomone teste, *Vidisti hominem velocem ad loquendum? Stultitia magis speranda est, quàm illius correptio.* Pythagoras interrogatus à quodam, quomodò inter sapientes discipulos computari possit; respondit, *Serva silentium, donec necessarium sit tibi loqui. Si nil dixeris, nisi quod benè scieris, si gesseris optima, & locutus fueris pauca. Nam silentium signum est sapientia, & loquacitas signum est stultitia.* Unde de hoc Pythagorico silentio disserens Hugo Victorinus, ait, *Scholares nostri aut nolunt, aut nesciunt modum congruum* (tacendi) *in discendo servare: & idcircò multos studentes, paucos sapientes invenimus.* Cæterùm silentium, virtus est adeò Religiosorum propria, ut garrulis nunquam liceat ad perfectionis laurum pervenire. Dilucidè Apostolus, *Si quis putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, hujus vana est religio.*

Hug in Didascal. l. 5. — Silentiũ Religiosorum. *Iacob. 1. 26.*

APUS. vide, *Hirundo*.

CAPUT VII.

Mediocritas. *Plin. l. 10. c. 19.* Extrema vitanda. *Horat. ser. 1 de Tigell.*

86. Hirundines reperiuntur, quæ ob crura ac pedes nimium breves, *Apedes*, id est, *sine pedibus*, cognominantur. Hæc avium species nec progredi, nec pedibus niti valens, assiduo volatu per aëra remigare, aut immobilis in nido recumbere cogitur. Unde lemmatis loco hæc Plinii verba adjeci. AUT PENDET, AUT JACET, seu, *aut volat, aut jacet.* Illos hæc imago concernit, qui sanctam mediocritatem abominati, aut omnia aut nihil volunt agere, sicque in extremis istis nunquam non impingunt. Horatius de Tigellio canit.

Nihil æquale homini fuit illi sæpe velut qui
Currebat fugiens hostem, persæpe velut qui
Junonis sacra ferret. Habebat sæpe ducentos,
Sæpe decem servos: modò Reges atque Tetrarchas,
Omnia magna loquens, modò sit mihi mẽsa tripes, &
Concha salis puri, & toga quæ defendere frigus
Quamvis crassa queat.

Mundanus piger ad Divina. *S. Bern. ser. de miseria human.*

Nec abludes, si mundanos homines Apodes dixeris, quippe ad carnis, ac mundi commoda volantes; ad virtutis verò & Dei obsequia languidissimè jacentes. Hanc miseriam deplorans S. Bernardus, *Mirum est*, inquit, *de te homo miser, quod ad mala sis totus promptus, ad bona autem totus durus, totus piger &c.*

Plin. l. 10. c. 39. — Maria V. patiens.

87. Plinio teste, Apodes intra horridos saxorum scopulos nidulantur. Unde illarum uni inscribes IN PETRA NIDIFICAT. Ita Maria Virgo, referente S. Hieronymo, Divinum Infantem suum intra petræ concavitatem reclinavit. Anima quoque, Divinis contemplationibus dedita, nidum suum construit *in foraminibus petræ, & in caverna maceriæ*, id est, in sacris Christi, ad crucem pendentis, vulneribus: siquidem, ut Apostolus loquitur, *Petra erat Christus.* S. Gregorius, *Per foramina petræ*, inquit, *vulnera manuum & pedum Christi in cruce pendentis libenter intellexerim, cavernam verò maceriæ vulnus lateris, quod lanceâ factum est, eodem sensu dixerim. Et benè in foraminibus petræ, & in caverna maceriæ esse dicitur, quia cùm in crucis recordatione patientiam Christi imitatur, dum ipsa vulnera propter exemplum ad memoriam reducit, quasi columba in foraminibus.*

Contemplativus. *Cant. 2. 14. 1. Cor 10. 4. S Greg in hunc loc.*

Plin. loc cit.

88. Eodem Plinio authore, dum Nautæ è portu solvunt, & inter maris procellas errabundi fluctuant; Apodes, individuæ illorum sociæ, navim assiduo volatu comitantur. Unde lemma. COMITANTUR ERRANTEM. Vel NEC AB ERRANTE RECEDUNT. Angeli custodis hæc est indoles, qui animæ fideli individuus assistit comes: Divino Psalte asserente. *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. Magna dignitas animarum*, inquit S. Hieronymus, *ut unaquæque habeat ab ortu nativitatis in custodia sui Angelum deputatum.* Cæterùm etiam sanctæ inspirationes homini ubique præsentes sunt, ut errantem ad salutis portum revocent.

Angelus custos. *Psal. 90. 11.* *S Hieron. l. 3. in Matt.* Inspirationes sanctæ.

A Q U I L A.

Cap. VIII.

Princeps sagax. *S. Ambr. l. 3 Hexam. c. 8* *S. Chrys in Psal. 100. 6*

89. Aquila, pullos suos ad Solis lucem explorans, ab Approbatis Venetis epigraphen recepit. PROBATOS FOVET. Vel ut aliis placet. ET PROBAT, ET FOVET. Bonus Princeps, ceu perspicax Aquila, suos ministros exactè probet, illosque tantùm approbet, foveatque, quos Majestati suæ non indignos experitur. *Semper enim fertur probare, quos genuit*, scribit de Aquila S. Ambrosius *ut generis sui inter omnes aves quoddam regale fastidium degeneris partûs deformitas decoloret.* In rem præsentem S. Chrysostomus, illud Davidis testimonium expendens, *Oculi mei ad fideles terræ, ut sedeant mecum, ambulans in via immaculata, hic mihi ministrabat.* Magnum hunc Regem, suimet interpretem, his verbis loquentem introducit. *Tales enim diligo ministros, qui ambulent in via immaculata, qui non ad dexteram declinent, neque ad sinistram, qui nulla fraude perverterunt dogmata, viam concernentia Justitiæ & veritatis*

Princeps sagax. *Cassiod. l. 8 Ep. 22.* *Idem l. 9. Variarum Ep. 22.*

90. Eadem Aquila, pullos ad solis obtutum probans, epigraphen sustinet. SIC CREDE, Vel CREDAM. Principis prudentis hæc idea est, qui ad sublimiorem gradum promovendos, solerti experimento probat. Ita Theodoricus, Tolonicum inter ministros suos admissurus, inquiebat, *Ad relevandam florentissimæ ætatis nostræ solicitudinem, visum est, te virum prudentissimum convenienter adhibere, quem constat, etiam domui avi nostri tractatibus jugiter & laudabiliter adhæsisse.* Et Rex Atalaricus. *De illo nefas est ambigi, qui meruit eligi judicio principali. Non enim quidquam aut odio decernimus, aut pellecti aliqua gratificatione laudamus. Electio nostra de meritis venit.*

9. Illu-

Amicus probandus est. — *Plutarch.*

91. Illustre est illud Aquilæ Emblema, quæ priusquam pullos suos amare incipiat, illorum periculum ad solis conspectum facit; addito lemmate è Gallico in italicum translato. BEN CONOSCERE, PRIMA D' AMARE. Id est. PRIUSQUAM AMES, EXPLORA. Præceptio hæc, in amicis eligendis sanissima, docet, animi tui affectus nemini debere concredi, nisi quos diuturno experimento habueris probatos. Sapienter Plutarchus. *Ut nummum exploras, num sit adulterinus, priusquam eo sit opus: ita amicus ante usum probandus est.*

Hæretici. — *S. Proclus in Epist.* — *S. Chrysost. hom. in Matth.*

92. Aquila, suos pullos ad solem periclitata, ab Approbatis Venetis inscriptionem accepit. DEGENERES LUX ARGUIT. Ita omninò hæretici, vultu à fidei Catholicæ luce retorto, soboles sese degeneres, ac tanto Christi nomine indignas probant. Unde S. Proclus. *Lippus oculus solare jubar inoffensè non admittit: nec imbecilla mens fidei vestigium capit.* Et S. Joannes Chrysostomus. *Sancti, inquit, aquilis assimulantur, quia sicut filii aquilarum ad solem probantur ut, siquidem recto aspectu intendere potuerint contra radios solis, intelligantur esse legitimi; si autem non potuerint, cognoscantur adulterini; ita & Filii Dei ad Christi justitiam comprobantur, si enim potuerint plano corde justitia verba suscipere, intelliguntur esse legitimi, si autem non potuerint, cognoscuntur de diabolo esse nati.*

S. Thom. Aquin. — *Charitas.* — *S. Aug. ser. 87. de Divers.*

93. Aquila pullos, ad solis radium exploratos, approbatosque, in nidum suum reponit; cum lemmate. LUCE PROBAVIT. Vel, ut P. Jacobo Masenio placet. EX LUCE GENUS. S. Thom. Aquinatem hoc Symbolo venerabere, cujus Divina volumina, ceu genuinos Aquilæ partus, ipsemet Sol æternus censorîa suâ sententiâ probavit, *Benè scripsisti de me, Thoma.* Cæterùm, num è Dei, an verò è diaboli genere simus, haud obscurè è charitatis luce experiri licet. Unde monet S. P. Augustinus. *Ardete igne charitatis, ut à dæmonibus vos discernatis.* P. Masenius de Fabio Chisio, postea Alexandro VII. Pontifice Maximo, canit.

Credimus? an volucres etiam reverentia stirpis
Tangit & antiqua nobilitatis honos!
Qui patiens Phœbi est alis Phœbeius habetur;
Degener, offenso qui fugit ore jubar.
Cœlestis tua, Magne FABI, monstratur origo,
Qui colis has terras corpore, mente polum.

Monarchia.

94. Ea est aquilæ indoles, ut uno alterove tantùm pullo ad educandum reservato, cæteros è nido rejiciat. Unde eidem, pullos aliquos præcipitanti, inscribes. EDUCAT UNUM. Ita quoque, ut Monarchiæ integritas inviolata servetur, uni duntaxat filio regnum committatur, necesse est. Dario Regi, dimidium Persiæ imperium offerenti, sapienter respondit Alexander Magnus. *Regnum duos non capit, sicut neque mundus duos soles.* Unde Poëta.

Nulla fides regni sociis, omnisque potestas
Impatiens consortis erit.

Arist. l. 4. Polit. c. 4. ex Homer. Iliad.

Prolixè hanc rem, veluti Politicæ basin, demonstrat Aristoteles. *Non bonum est,* inquit, *multorum dominatus; unus Dominus esto; unus Rex.* Benè è Poëtis nonnemo.

Multorum imperium multa est confusio semper,
Multi sunt damno Domini. Rex unicus esto.

Justi tentati. — *S. Gregor. 24. Mor.*

95. Aquilæ pullus Soli expositus, epigraphen tenet. PROBATUS PROBOR. Haud aliter justi, tametsi inter Dei amicos numerentur, novis tamen novisque tentationum experimentis identidem probantur. S. Gregorius. *Vitam,* inquit, *uniuscujusque conversi, & inchoatio blanda permulcet, & aspera medietas probat, & plena post perfectio roborat.* Certè Jobus, primùm à Deo laudatus & approbatus, paulò post inter acerbissimas calamitates iterum explorandus fuit. De hoc S. Gregorius. *Hujus prius actio Deo attestante laudatur, & probari postmodum diabolo insidiante permittitur, ut per tentamenta tribulationis ostenderet, quantùm prius in tranquillitate profecisset.*

Jobus. — *S. Greg. l. 24. Moral. c.*

Præsentia Dei. — *Oseæ 6.* — *Philo l. de Agricultura.*

96. Quantùm spes in Deo posita, & præsentia illius, ingenii mentis nostræ oculo considerata, valeat; ex Aquilæ pullo conjicies, qui oculis in Solem defixis, epigraphen tenet. SIC VIVAM. Huic affine est illud Oseæ effatum: *Vivemus in conspectu ejus.* Enimverò beata hæc præsentia omnem tam vitæ, quàm alterius cujusque felicitatis affluentiam ubertimè confert. *Impossibile est enim,* ajebat Philo, *deesse commodum aliquod, ubi Deus præsidet; solitus plena perfectaque bona largiri rebus omnibus.*

Filii non degeneres. — *S. Pet. Dam. serm.*

97. Princeps Gabriel Cæsarius suos filios, optimè educatos, moribusque sanissimis imbutos, Aquilæ emblemate repræsentavit, quæ pullis, adversus solem expositis, epigraphen ferebat; MEI NON DEGENERANT. Naturâ enim comparatum est, ut parentum ingenia & affectus in filiis potissimum reluceant. S. Petrus Damianus, *Juxta conversationem parentum,* inquit, *sæpè proveniunt merita filiorum, ut & honestis progenitoribus proles honesta respondeat; & reproba reprobis in pravitate concurrat.* Eâdem icone pridem etiam usus est Carolus Emmanuel Sabaudiæ Dux; cùm enim in defuncti Parentis solium succederet, se ipsum recens excluso pullo aquilino similem dixit; addito lemmate. NON DEGENERO.

Consuetudo. — *Plato.*

98. Aquila, oculis in Solem defixis, epigraphen tenet. ASSUETIS DELECTOR. Tanta nimirum inveteratæ consuetudinis est virtus, ut eò semper inclinet, quò animi affectiones, sive bonæ, sive malæ, propendent. Plato, *Magnum est,* inquit, *consuetudinis diuturnæ, & jam receptæ in utramque partem momentum.*

S. Joannes Evangelista. — *Isaiæ 6.* — *S. August. Tract.*

99. Animum generosum ac imperterritum Aquila, ad solis aspectum suspensa, repræsentat; cum lemmate. NON TERRET FULGOR. S. Joanni Evangelistæ hoc Symbolum est proprium; dum enim Seraphini vultum suum obvelant, oculosque in Divino splendore defixos sustinere nequeunt; uti S. Chrysostomus in illa Isaiæ verba animadvertit, *duabus velabant faciem ejus;* Joannes eundem Deum, veluti aquila desideratissimum suum Planetam, irretorto aspectu contemplatur. *Aquila,* inquit Magnus Augustinus, *ipse est Joannes, sublimium prædicator, & lucis internæ, atque externæ, fixus oculis contemplator.*

S. Joannes Evangelista. — *S. Procl. Orat.* — *S. Rup. Abb. apud Pamel.*

100. Magnanimum Aquilæ pectus nec à copioso solis splendore absterretur, nec illius oculi ad immensum lumen unquam caligant. Unde lemma. NEC TITUBAT ACIES. S. Joannes Evangelista oculis aquilinis instructus videri poterat, quando Angelis, ad gloriosum Dei aspectum caligantibus, ipse quietos & assiduos oculos in Deum defixit. S. Proculus. *Evangelista Joannes,* inquit, *Seraphinis ipsis inventus est sublimior, quando quidem corusco fulgore illi concussi facies velant suas. At hic ex gratia spectans, tum generationem, tum substantiam expressit Divinam.* Et S. Rupertus Abbas. *Aquila rectè dicitur, qui Divinitatem illam, quâ in cœlum homo Christus ascendere potuit, irreverberatis oculis altius contemplari meruit, & adhuc in carne positus, potuit in illum solem apertos oculos figere.*

101. Mox.

Google

101. Mens, Divinis contemplationibus addicta, quò magis Divinam gloriam ac Majestatem considerat, eò majore ardore indies in clarissimum illius splendorem abripitur. Id, quod ex Aquilæ symbolo constat, quæ soli affixa, Carolo Raneato authore epigraphen tenet. E QUANTO ILMIRO PIU', TANTO PIU' LUCE. Id est, AB INTUITU LUCIDIOR. Unde ad summum hoc bonum contemplandum hortatur Magnus Augustinus. *Si vos delectant bona ista, quæ appellantur bona, si vos delectant bona, quæ non sunt per se bona: (omnia enim mutabilia non sunt per se bona) qualis erit contemplatio incommutabilis boni, æterni, semper eodem modo manentis? quandoquidem ista, quæ dicuntur bona, nullo pacto nos delectarent, nisi essent bona; nec alio pacto essent bona, nisi ab illo essent, qui simpliciter bonus est.* Cæterùm lemma illud Italicum è Petrarchæ poëmatis desumpsi.

[Margin: ...ontemplativus. Aug. in ...l. 6. ... tras. 2. ... rarch. ... trionfo ... la Fama]

Qui vid' io nostra gente haver per Duce
Tarrone il terzo, gran lume Romano,
Che quanto il miro piu, tanto più luce.

102. Aquila solem intuetur, cum inscriptione è Psalmo desumptâ. AD TE LEVAVI OCULOS. Hominis contemplativi, aut Religiosi hæc idea est, cujus oculi, à rebus terrenis penitus abstracti & in solum Deum defixi sunt. Piè ad solum Deum contemplandum hortatur Magnus Augustinus. *Aspice eum, qui te ducit, & non respicies retrò, unde te eduxit. Qui te ducit: ante te ambulat, unde te eduxit, post te est. Ama ducentem, & non te damnat retrò respicientem.* P. Jacobus Masenius hoc Symbolo Fabium Chisium, postea Alexandrum VII. Pontificem Maximum exornavit, suamque mentem sequenti epigrammate aperuit.

[Margin: ...lm. 122. ... Religiosus ... sit in ... um fixus. Aug. in ... 75. Contemplativus.]

Æthereos oculis haurit patientibus ignes,
Et princeps astro principe gaudet Avis.
Tu vincis spectando Aquilam. Tibi gratia lumen,
Mens, oculi. ratio, visus, & astra Deus.
Illa suum quærat, per quem videt omnia, solem;
Authorem solis qui videt ille VIDET.

103. Aquilæ, versus solem volanti, subscripsêre. ET VISU, ET VOLATU. Ita fidelis quilibet oculorum suorum aciem, (fidem, inquam, quâ videmus ac Deo credimus) pennarum agilitati (bonis nimirum operibus) conjunctam habeat. *Oportet enim*, Theodoreto authore, *fidei quoque conjunctam esse vitam laudabilem.* Geminam hanc acutissimi vultus, & agilissimi volatus prærogativam in S. Joanne Apostolo observatam habet Origenes. *Spirituale petaurum, citivolum, devidum, Joannem dico Theologum, omnem visibilem & invisibilem creaturam superat, omnem intellectum penetrat, & deificatus in Deum intra se deificantem.*

[Margin: Fides & opera. ... Joannes Evangelista. Orig. Ho. 2. Divers.]

104. Aquila è montis cacumine in imam vallem prospiciens, epigraphen tenet. ET PROFUNDISSIMA QUÆQUE. Ita perspicax ingenium abditissimos quosvis naturæ recessus investigat. Prudens quoque Prælatus è sublimi muneris sui gradu cunctas subditorum necessitudines ac infirmitates videt, providetque. Petrus Bercorius, *Prælatus*, ait, *indiget discretione & scientiâ limpidâ & discretâ, ut longè videat & cognoscat, quidquid sit inter subditos faciendum*: illudque Isaiæ mox subjungit, *Oculi ejus cernent terram de longè.*

[Margin: Intellectus perspicax. Prælatus vigilans. ... Reduct. ... 33. 17.]

105. Animum nobilem, & ad altiora genitum, Aquila repræsentat; cum lemmate. NEC OBSCURA, NEC IMA. Unde Horatius.

[Margin: Animus nobilis. ... Horat. l. 3. Od. 2.]

Virtus negatâ tentat iter viâ,
Cætusque vulgares, & udam
Spernit humum, fugiente pennâ.

Sapienter S. Ambrosius. *Justorum animæ aquilis comparantur, quod alta petant, humilia derelinquant.* S. Ambr. l. 8. in Luc.

106. Aquila, versus apertum cœlum evolans, inscriptionem sustinet. PER SUPREMA, PER IMA. Intellectui perspicaci id convenit, qui rerum universarum naturas contemplatur; Deum quidem, ut supremum bonum; creaturas verò ut viles & infimas reculas, ac summæ bonitatis umbras. Epictetus. *Deus hominem induxit in hunc mundum inspectorem & arbitrum sui atque operum suorum: nec solum inspectorem, sed enarratorem.* Intellectus perspicax. Epict. in Enchirydio.

107. Sublimem ac purissimum intellectum Aquila repræsentat, hoc lemmate spectandi. RECTA SURSUM. Hæc enim Aquilæ proprietas compluribus authoribus est observata. Unde S. Dionysius Areopagita genuinam illam Angelorum ideam censet, qui intellectûs sui lumina nunquam in varias partes dispergunt, sed directâ semper ac liberâ lineâ in Divinum Solem unicè feruntur. *Aquila*, inquit, *significat regiam dignitatem Angelorum, motumque ad superna tendentem, celeremque volatum, ac propterea vim illam singularem speculandi atque intendendi liberè, directè in nullam partem inclinando aciem luminum in radium illum uberrimum & lucidissimum Deitatis, quem ex se instar solis emittit.* Cæterùm etiam animus innocens symbolo illo significatur, qui succolante Divinâ gratiâ ad Dei amorem sublevatus, in id unum incumbit, ne à supremo bono suo vel minimùm deflectat. Id, quod de illustrissimo D. Legato Fabio Chisio, postea Alexandro VII. Pontifice Maximo, cecinit P. Jacobus Masenius.

[Margin: Angeli. S. Dion. Areop. de Cœlest. Hier. c. 15. Anima Deum petens.]

Rara avis, in cœlum recto quæ tramite fertur,
Regina volucrum semita recta patet.
Par tibi mens volucris est, recto subit æthera tractu.
Hoc incorrupta simplicitatis habet.
Devia sæpè via est, multos sua meta fefellit,
Ne malè deflectas, est tibi meta Deus.

108. Aquila non tantùm oculis, rectâ lineâ fixis, solem intuetur, sed etiam, alarum beneficio, versus illum recto itinere evolat. Unde epigraphe. RECTO OCULO, RECTOQUE VOLATU. En præclarum animæ sanctioris paradigma! hæc enim firmissimam fidem sanctæ operationis volatui ita connexam habet, ut nunquam à directo tramite unquam sese in transversum agi patiatur. Pulchrè S Augustinus. *Verè beatus est, qui & RECTE CREDENDO benè vivit, ET BENE VIVENDO fidem rectam custodit. Igitur sicut otiosa est fides sine operibus mortuus, ita nihil proficiunt opera bona sine fide rectâ.*

[Margin: Fides & opera. S. Aug. serm. 53 de Temp.]

109. Aquila reliquas volucres omnes volandi celeritate, ac sublimitate longè superat. Unde lemma. VOLATU NEMINI. Encomium hoc S. Joannes Evangelista pro meritis sibi vendicat. Origenes id testatur. *Supervolat beatus Joannes Theologus, non solùm quæ intelligi ac dici possunt, verùm etiam quæ superant omnem intellectum, extraque omnia, ineffabili mentis volatu in arcana unius omnium principis exaltatur.*

[Margin: S. Joannes Apostolus. Orig. Ho. 2. in Divers.]

110. Animus generosus ac resolutus Aquilæ, adversus tempestates volanti, est persimilis, cum dicto. NULLA VIA INVIA. *Magnanimitas enim*, teste Tullio, *est virtus, spontanea difficilium aggressio, & rationabilis.* Eodem penicillo genuinam virtutem adumbrat Horatius.

[Margin: Magnanimus. Cicero 1. de Off. Virtus. Horat. l. 3. Od. 2.]

Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negatâ tentat iter viâ.

111. Aqui-

111. Aquila Emblematis loco capot iotra nubes reconditum habet, quasi visûs sui beatitatem io superiore serenioris cœli claritate investigatura Emblemati subscripsère. SUDUM PER NUBILA QUÆRIT. Illius hæc imago est, qui ad æternæ felicitatis quierem sublevandus, vitam haoeobscuram, ac calamitatibus plenam traducere oitirur, sicque tribulatiooum nubila non tantùm non recusat, sed per illorum medium veluti directam semitam, progressus, ad cœlestis patriæ splendorem anhelat: probè gnarus; *quoniam*, Apostolo teste, *per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* S.Gregorius. *Tantò spes in Deo solidior surgit, quantò pro illo quisque graviora pertulerit: quia nequaquam retributionis gaudium de æternitate colligitur, quod non hic prius piâ tribulatione seminatur.*

Tribulatio est ad cœlum via.

Act. 14. 21.

S Greg. in moral.

112. Generosum ac imperterritum hominis pectus; quod nullo unquam discrimine percellitur, Aquilæ symbolo significari potest, quæ cœlum turbidum, tempestuosum, ac fulminibus metuendum, pervolans, epigraphen tenet. INTERRITA. Vel, NIL FULMINA TERRENT. Vel, PER TELA, PER HOSTES. Vel certè idiomate Hispano; NI MATARME, NI SPANTARME. Gentilitas inter Heroes istos cum primis recensuit Horatium Coclitem, qui supra pontem Romanum solus omnes Thuscanæ cohortis milites repressit, ipsomet etiam sublicio ponte suis tabulis dejecto. Talis quoque Cato ille fuit, *qui*, Senecâ referente, *simul contra Cæsarem, Pompeiumque se sustulit & aliis Cæsarianas opes, aliis Pompeianas foventibus, utrumque provocavit, ostendisque, aliquas esse Reipublicæ partes. Nam parum est in Catone dicere, Nec vanos horret strepitus; quidni, cùm veros, vicinosque non horreat &c.* His tamen toto cœlo extitêre majores Sancti Martyres, de quibus Minutius Felix. *Quam pulchrum spectaculum Deo, dum Christianus cum dolore congreditur: cùm adversus minas & supplicia, & tormenta componitur: cùm strepitum mortis, & horrorem carnificis irridens inculcat: cùm libertatem suam adversus Reges & Principes erigit &c.* Beati denique extra omne periculum ita in Paradyso degunt, ut infernalis supplicii, aut æternæ damnationis fulmina nec minimum timere possint. *Beati*, loquit. P. Cornelius à Lapide, *non timent damnationem, nec gehennam, quæ omnibus hic terror est.*

Generositas.

Sen. Ep. 95.

SS. Martyres:

Minut. Fel. n. 67.

Beati.

Corn. à Lap. in Isa 40. 31.

113. Eandem animi magnanimitatem Aquila demonstrat, quæ inter tonitruorum mugitus & fulminum fragores nec quicquam timet, transitque illæsa. Unde lemma. NON PAVET AD STREPITUS. Tali animo imbutus S. Juannes Apostolus, inter ululantes tubas ac fulminum tonitus, in Apocalypsi à se descriptos, nec minimùm fuit territus. Eodem encomio insignis Carolus V. æneis hostium machinis ita intrepidus à fronte obsistebat, ut non rarò per ministros benignè reprimi debuerit. Ita quoque S. Athanasius, cùm horrendæ Arrianorum minæ io unum ipsum concitarentur, nihil unquam ex animi sui tranquillitate deperdidit. Demùm S Antonius Abbas. & S. Darius, Mediolanensium Archiepiscopus, gravissimo dæmonum tumultu sæpiùs infestari, veluti regales Aquilæ, horrorem illorum omnem riserunt, tandemque etiam sustinendo ac dissimulando vicerunt. Neque enim Christianum decet, quidquam infra Deum timere. *Si volumus benè vivere*, inquit Magnus Augustinus, *plus amemus quod promittit Deus, quàm quod promittit hic mundus; & plus timeas quod minatur Deus, quàm quod minatur hic mundus.*

Animus imperterritus.

S. Joannes Apost.

Christianus nihil timet.

S Aug. ser. 20 de Divers. ca. 14.

114. Aquila, senio confecta, si fonti immergatur, iterum renovatur & juvenescit. Lemma. RENOVATUR ABLUTA. Vel, VETUSTATE RELICTA. Ita sacro Baptismatis fonte tinctus, pristinas animæ suæ vires recuperat. Opportunè S. Ambrosius, *David sanctus ait, Renovabitur ut aquilæ juventus tua, intelligens, per gratiam baptismi occidua vita nostra posse reviviscere, & juventute quadam renovari posse id, quod in nobis fuerat delictorum vetustate collapsum.* Eâdem planè ratione pœnitens, intra lachrymarum fluenta mersus, mox abjectâ veteris culpæ senectâ, innocuam juventutem induit. De S.Petro ait Leo Magnus, *Felix es Sancte Apostole, tua lachryma, quæ ad diluendam culpam negationis, virtutem sacri habuère baptismatis.*

Baptismus.

115. Aquila, uodis immersa, senectam, naturâ ac temperamento suo frigidam, exuit; sortiturque juventutem calore ac fervore plenam. Id, quod etiam S.Hieronymus testatur. *Aquila in fontem se ter mergit, atque ad juventam redit.* Unde lemma. EX UNDIS ARDENTIOR. Illius hoc ectypon est, qui calamitatum aquis probè tinctus, plurimum cœlestis ardoris ac sanctimoniæ recipit. S. Augustinus. *Quando Deus permittit aut facit, ut in tribulatione aliqua simus, etiam tunc misericors est; non enim alimentum subtrahit, sed desiderium movet.*

116. Illorum, quos natura à secretis habet; cumprimis verò Æliani testimonio firmatum est, lapidem Ætitem ab Aquila intra nidum reponi, ut illius frigore nativos ac immodicos suos calores temperare; sicque ova levius excoquere, & partum faciliorem efficere possit. Unde Rossus Aquilæ, dum Ætitem nido imponit, epigraphen addit. PROVIDA SIC PROVIDET. Et D. Aresius. HAC MATURABITUR; vel ut alius, MUNIT. Inde disces, quantùm incrementi ac levaminis è prudentiæ virtute capiamus. *Sic Sancti, ut pariant opera Spiritus*, verba sunt P. Cornelii à Lapide, *indigent arte, id est prudentiâ, & discretione quâ zelus illorum temperetur.* Pulchrè S. Augustinus. *Zelus Dei non habet mentis livorem, sed zelus Dei est providentia, quâ non sinit eos, quos subditos habet, impunè amare, quod prohibet.*

Prudentia.

117. Aquila, super arboris truncum residens, à trochili stridore ad bilem provocari solet. Unde illam hoc lemmate loqueotem introduxêre. ERGO MOVEBOR? vel ut aliis placet. CONTEMPTU DIGNIUS ULTA. Aoimi grandis & generosi hæc est indoles, qui inferiorum probra, vocesque obstreperas neglectui habet. E Justi Lipsii sententiâ, *Ira, vindicta, ultio, humani affectûs nomina sunt, & nata ex imbecillitate*, & quæ *cadunt tantum in imbecilles.* Prior illo Seneca, *Magni animi esse*, inquit, *injurias in summa potentia pati, nec quicquam esse gloriosius Principe impunè læso.* Hujus virtutis elogio sese dignissimum probavit Ferdinandus II. Imperator, de quo disertè testatur P. Lamormai. *Tot ab acatholicis impetitus injuriis, tot ac toties ab hostibus iniqua & indigna perpessus, nunquam aut verbo quempiam acerbius incusavit, aut animo commotus graviùs indoluit. Imò, quod plus est, nec famosis libellis commotus est, nec in authores jussit inquiri.*

118. Aquila, prædam uoguibus sustinens, priusquam illam in aëra sublevet, vires suas experitur, & num ferendo sit, solerter explorat. Unde lemma, LIBRAT, ET EVOLAT. Ita homo prudens ac sagax, antequam ad negotia expedienda accingatur, robur viresque suas studiosè examinat. Biantis id consilium est, qui, referente Diogene Laertio, geminam hanc paræmiam familiarem habebat. *Considera,*

dera, & postea rem aggredere. Et, *Aggredere tardius agenda, aggressus age constans.* Huic non dissimilis Herodotus. *Vir,* inquit, *ita demum fuerit optimus, si in deliberando quidem rem, quamcunque pati possit, reputans extimescat, in re autem agenda sit audax.* Et Senec. *Æstimanda sunt ipsa, quæ aggredimur, & vires nostræ cum rebus, quas tentaturi sumus, comparandæ. Debet enim semper plus esse virium in labore, quàm in onere.*

Herod. l. 7. Senec. de Tranquill. animi c. 5.

Præsentatio Mariæ V. Religiosi.

119. Mariam Virginem, in templo præsentatam, Aquila repræsentat, quæ supra nubes pluvias evecta, epigraphen tenet. IMBRES EFFUGIO. Eos insuper hoc Emblema concernit, qui relictis tempestuosi ac miseri mundi legibus, ad religiosæ vitæ quietem evolant, ubi cœli temperie, conscientiæ serenitate, & Spiritûs Sancti gaudio æternùm oblectari possint. Eleganter S. Ambrosius. *Bona Aquila esse cœpisti, quæ cœlum petis, si terrena fastidis.*

Amb. l. 4. de Sacram. cap. 2.

Conatus laudabilis. Desiderium.

120. Aquila, versus solem evolans, titulum præfert. O VEL' OPRA NON PUO' GIUNGAIL DESIO: Idest: QUOD NON OBTINET, OPTAT. Laudabile enim est, conari ac desiderare magna, etsi contingere nequeas. Pulchrè S.P. Augustinus. *Deus non annotat facultatem, sed coronat voluntatem. Scit, quia voluisti, & non potuisti; sic te annotat quasi feceris, quod voluisti.* Ovidii documentum est.

Aug. ser. 20. de temp. c. 6. Ovid. l. 3. de Pont. Eleg. 4.

Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas,
Hâc ego contentos auguror esse Deos.

Et Propertii.

Propert. l. 2. Eleg. 10.

Quod si deficiant vires, audacia certè
Laus erit, in magnis & voluisse sat est.

Protectio

121. Aquila, quercui vel rubo insidens, epigraphen tenet. TUTISSIMA QUIES. Nobile quoddam ingenium hoc symbolo singularem tutelam, à Serenissimo Urbinatum Duce io ipsum derivatam significabat; Princeps enim ille in gentilitiis celsissimæ Domûs suæ scutis Quercum depictam habet. Alio tamen sensu quietem illam suavissimam innues, quam Divina Aquila, Christus infans, intra S. Josephi, nutritii sui amantissimi, brachia persensit; *O quoties,* exclamat Isolanus, *Jesu maximè in gremio Joseph quievisti! ejus collum tuis tenens brachiis, illius hæres pectori ac humeris. Quievit igitur Deus in Joseph corporaliter, &c. quievit fiduciâ, quievit lætitiâ &c.*

S. Joseph. Isolan. p. 4. cap. 2.

Rebus spiritualibus antè omnia intendendum. Matutinæ preces

122. D. Aresius Emblematis loco Aquilam depinxit sedentem, quæ quovis diluculo, & majore etiam reliquæ diei parte solem intueri consuevit: cum lemmate, CIBO POTIORI PRIUS. Docere nimirum voluit, in omni operatione humana res cœlestes ac æternas præ corporalibus solicitè curandas esse; Christo hortante, *Quærite primùm regnum Dei & Justitiam ejus,* id est, Interprete Errico, *ante omnia & super omnia quærite regnum Dei.* Apollonius Thianæus, referente Philostrato, dicere solebat, *Oportere rectè philosophantes adveniente aurorâ cum Deo versari; procedente die de Deo loqui, reliquum tempus humanis rebus & sermonibus dare.*

Philost. l. 2. vita Apollonii.

123. Idem Aresius Aquilæ, inter montis cujusdam abrupta recumbenti, inscripsit. IN ARDUIS COMMORATUR. Velut Lucarino placet. CUBAT IN ARDUIS. Unde Jobus, *Nunquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum?* Ita omninò Anima contemplativa aut Religiosa, spem suam omnem in Deo ac cœlo repositam habet. Divinè prorsus Magnus Augustin. *Mens illa beata,* inquit, *quæ ima deserit, summa petit: quæ ponit in arduis sedem habitationis suæ, & de summis rupibus contemplatur solem Justitiæ aquilinis obtutibus.* Et Sanctus Gregorius. *Videamus aquilam nidum spei in arduis construentem, qui ait: nostra conversatio in cœlis est; & rursum, qui conresuscitavit, & consedere nos fecit in cœlestibus. In arduis habet nidum, quia profectò supernis figit consilium. Non vult mentem in imum dejicere, non vult per abjectionem conversationis humanæ in infimis habitare.* Cæterùm in eadem Aquilæ icone personam Religiosam dignoscere licet, quæ è mundi inquiete ad asperas solitudinis latebras eluctata, nemini alii, nisi arcanis cœlestibus mentem advertit. Perspicuè Sanctus Nilus. *Monachus pauper, est tanquam Aquila in sublime volans, qui omnes superat tentationes, præsentia despicit, & quæ futura sunt animo complectitur, à terrenis recedit, & in cœlestibus versatur. &c.*

Job. 39. 27. Contemplativus. Aug. libr. Soliloq. c. 17. Spes in Deo. Greg. 31. Moral. c. 19. Religiosi. S. Nil. Orat. 3. de Avaritia.

124. Si causam ex Aquila sciscitari liceret, cur inter rupes maximè invias & inaccessas nidificet? haud dubiè responderet, NE VENENATA PERTINGANT. Ita sanè anima fidelis, *in adjutorio altissimi* collocata, nec serpentis tartarei insidias, nec lividorum aut malignorum hominum machinamenta pertimescit. Pulchrè S. Thomas Villanovanus. *Spera in Deo, & ipse te velut Aquilam in altissimo collocabit nido, quò non possint venenatorum serpentum conatus pertingere. Sic enim de Aquila dicitur, quod pullos suos altissimo nido recondat, quò nullum venenatum irrepere possit.*

Psal. 90. 1. Fiducia in Deo. S. Thom. Villanov. Conc. 2. in Dom. 1. Quadr.

125. Aquila testudinem, unguibus sustentatam, supra loca prærupta ac saxea in sublime evehit; moxque præcipitatam frangit; cum lemmate. ELEVAT, UT ALLIDAT. Ita mundana prosperitas nonnullos exaltat, ut infortunio tantò acerbiore præcipitet. Præclarè S. P. Augustinus. *Qui noluit humiliari, ut exaltaretur, cùm exaltari voluerit, dejicietur.* Verissimè Seneca.

Prosperitas nocet. S. Aug. l. 50. Homil. hom. 50. c. 4. Senec. in Agam. Act. 1. Idem in Troade Act. 2.

--- Quidquid in altum
Fortuna tulit, ruitura levat.

Unde opportunum ab eodem accipe consilium.

----- Quoque fortuna altiùs
Evexit, ac levavit humanas opes;
Hoc se magis supprimere felicem decet,
Variosque casus tremere, metuentem Deos
Nimium faventes.

S. Mich.

126. D. Aresius in laudem S. Michaëlis Archangeli Aquilam figuravit, quæ testudinem firmis unguibus prehendens, epigraphen adjunctam habet. AD PETRAM ALLIDET. Quæ inscriptio verbotenus è Psalmo sumpta est, *Allidet parvulos suos ad petram.* Mysticè eundem planè sensum reddit hæc imago, quem S. Ecclesia in S. Michaëlis hymno proponit.

Ps. 136. 9.

Michaëlem in virtute
Conterentem Zabulum.

Cæterùm testudinis nomine terrenam, humique repentem voluptatem intelligere licet, quæ ad petram (*Petra autem erat Christus*) allidenda, ac Christi causâ relinquenda est. *Quidquid de mundo feliciter arriserit,* inquit Magnus Augustinus, *nolite præsumere, nolite libenter colloqui cum voluptatibus vestris. Hostis major est, occidatur ad petram, brevis hostis est, elidatur ad petram. Et majores ad petram occidite; & minores ad petram allidite.*

Voluptas terrena. 1. Cor. 10. 4. S. Aug. in Ps. 136.

127. Aquila nec è nido movetur, nec aucupis insidiis paret, nisi tantummodò circa meridiem. Unde sedenti Aquilæ epigraphen è Sancto Joanne soffixit Aresius. NONDUM VENIT HORA MEA. Vel certè. NONDUM MERIDIES. Christi hæc imago est, qui in juventute nullis prodigiis clarere voluit, iisdem adultiori ætati reservatis. Hujus rationem reddit Sanctus Chrysostomus. *Non immeritò à teneris annis*

Io. 2. 4. Christus miracula faciens. S. Chrysost. Hom. 20. in Ioan.

Z *Jesus*

Iesus admiratulis abstinuit; arbitrati enim essent, se præstigia videre. Et Euthym. *Meritò expectavit ætatem, decentem viros; ne phantasmata esse putarent, quæ fierent.* Idipsum etiam de Christo patiente intellexeris, qui ab Herode vel Judæis capi & interfici non potuit, nisi ætate jam adultâ. Denique exinde disces, graviora negotia nunquam esse aggredienda, nisi ab iis, quos maturior ætas idoneos fecerit.

[S. Euthym. — Christus patiens. — Negotia ab adultis peragenda.]

[Ascensio Christi.]

128. Christus cœlum ascendens, volantis aquilæ Emblemate ab Aresio depingitur; addito lemmate. QUIS SCRUTABITUR VIAM? Divina Proverbia id confirmant; *Tria sunt difficilia mihi &c. Viam Aquilæ in cœlo* Quæ verba à S. Ambrosio prolixè de gloriosa Christi Ascensione explicantur. Ut adeò verè de hac attonitus exclamaveris; *quis scrutabitur?* Quippe quæ non solùm admiratione plenissima (*per admirabilem ascensionem tuam*) sed etiam captu adeò apparet difficilis, ut Divus Augustinus affirmatè doceat. *Quomodo sit in cœlo Corpus Dominicum, curiosissimum & supervacaneum est quærere, tantummodò in cœlo esse credendum est.*

[Prov. 30.18 — S. Amb. lib. de Salom. cap. 2. — S. Aug. l. de Fide & Symb. c. 6.]

[Virg. l. 4. Georg. v. 60 — Religiosus. — S. Aug. ser. 49 de Tempor. cap. 10. — Desiderium gloriæ.]

129. Aquilæ volanti illud Virgilii hemistichion subjeci. VIAM AFFECTAT OLYMPO. Homo Christianus, cumprimis verò Religiosus, desideriis suis omnibus unicè ad cœlum tendat. S. P. Augustinus. *Totum nunc desiderium nostrum*, inquit, *non sit nisi in cœlum.* Porrò Bellidux facinorum suorum beneficio unicè ad nominis Immortalitatem, & amplissimum gloriæ incrementum, veluti ad terrestrem beatitatem, aspirat. In rem præsentem de Octavio Imperatore canit Virgilius.

------ Magnus ad altum
Fulminat Euphratem bello: victorque volentes
Per populos dat jura, viamque affectat Olympo.

Id, quod omnibus illis est proprium, qui scientiis vel virtutibus dant operam.

[S. Aug.]

130. Magnus Hipponensium Præsul Augustinus omnem suam scientiam propriâ industriâ, citra ullam Magistri operam, est assecutus; in tanti prodigii encomium D. Aresius Aquilam, opimâ instructam prædâ, depinxit; addito lemmate. LABORE MEO. Testem historiæ locupletissimum habeto ipsummet Augustinum. *Omnes libros artium, quas liberales vocant, tunc nequissimus malarum cupiditatum servus per me ipsum legi, & intellexi quoscunque legere potui; & gaudebam in eis.* Cæterùm eos omnes hoc Emblema spectat, qui proprio emersêre labore.

[S. Aug. l. 4. Conf. c. 10.]

131. Aquila ad locum illum, in quo nidum semel construxit, semper iterum revertitur. Unde D. Aresius benevolos & assiduos Cardinalis Estensis favores Emblemate significaturus, Aquilam Estensem depinxit, cum lemmate, UBI SEMEL, SEMPER. Christus, asserente S. Ambrosio, instar amantissimæ Aquilæ, ab Ecclesiæ suæ nido nunquam sese avelli patitur, promissis suis inviolabili lege inhærens. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi.* Ambrosii verba sunt. *Ut aquila columna, quasi mater nidi semper unius est, nec ad procreandam sobolem aliud aliquando cubile percurrit, ita & Christus Dominus unam diligit Ecclesiam, ut aquila nidum suum, quam ab æstu persecutionis, alarum defendit umbraculo.*

[Persistere — Christus ab Ecclesia nunquam recedit. — Matth. 28. 20. — S. Amb. l. de Salom. c. 2.]

132. Aquila, duello cum serpente congredi solita, adeò ab hoc implicatur, ut alis alterius uti non valens, simul cum adversario in terram corruat: in ipso tamen lapsu opportunam victoriæ occasionem sumit, illumque interficit. Unde Hercules Tassus Aquilam hoc lemmate loquentem introducit. VINCTA VINCAM. Christus, veluti Aquila regia, cum acerbissimæ mortis serpente conflictatus, ejusq; vinculis arctè constrictus, in terram exanimis concidit; mox tamen resumptis viribus, gloriosum è morte triumphum retulit. Unde Oseas. *De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos: ero mors tua ô mors.* Hieronymus cum morte in hæc verba ratiocinatur. *Illius morte tu mortua es, illius morte nos vivimus. devorâsti, & devorata es, dumque assumpti corporis Christi sollicitaris illecebrâ, & avidis faucibus prædam putas, interiora tua adunco dente confossa sunt. Gratias tibi Christe Salvator, tua agimus creatura, quod tam potentem adversarium nostrum, dum occideris, occidisti.* Eadem epigraphe, *vincla vincam.* Personam religiosam spectat, quæ votorum ligamine detenta, illustrem è mundo, carne, & dæmone palmam consequitur.

[Christus moriens. — Osea 13. 14. — S. Hieron. Epist. ad Heliod. — Religiosus.]

133. Aquila contra serpentem, fatalem ac ferocem suum hostem, non viribus tantùm, sed & astutiâ utitur; ungues enim suos illius cervici ita infigit, ut retorto capite venenatos dentes in ipsam stringere nequeat. Hac de re Ovidius.

Occupat adversum, ne sæva retorqueat ora,
Squamigeris avidos figit cervicibus ungues.

Unde lemma. ET ASTU, ET VIRIBUS. Ita Belliduces martiis suis viribus non rarò stratagemata jungere debent. Dæmon quoque, ut hominem sternat, nulli labori parcit; ergò serpentem hunc tartareum debellaturus, principiis obsta, ejusque insidiantis capiti, id est, tentationum initio, quam maximè cave. *Dum parvus est hostis,* inquit D. Hieronymus, interfice; *nequitia elidatur in semine.*

[Ovid. Metam. — Astutia & fortitudo. — Tentationibus non cedendum. — S. Hieron.]

134. Aquila, falconem unguibus stringens, à P. Gamberto illam Virgilii epigraphen recepit. ANIMIS, ET VIRIBUS. Nempe miles magnanimo pectori conjunctos habeat lacertos validos, ut adversus hostem triumphare possit. Geminâ hac prærogativâ insignem se probavit Henricus de Este, quando amplissimi Venetorum exercitûs supremus Bellidux, Papiam expugnavit, & Desiderium, Longobardorum Regem, captivum reduxit. Cæterùm non in bello tantùm corporali, sed multò magis etiam in spirituali opus est fortitudine, ut animæ nostræ hostes generosè vincamus. Pulchrè S. Augustinus. *Nullus in certamine cadit, nisi cujus fortitudo cadit. Quapropter cujus fortitudo Deus, tam non cadit, quam non cadit Deus.*

[Miles. — Fortitudo. — S. Aug. in Ps. 17]

135. Aquila monstrosum Draconem, unguibus prehensum, in sublime evehit; ut cœlo aperto jugulatus, publicum obtentæ victoriæ argumentum præbeat. Unde lemma. COELO VINCENDUS APERTO. De hac Aquilæ proprietate Virgilius.

Utque volans altè raptum cum fulva draconem
Fert aquila. &c.

Hydra infernalis non alibi, nisi in sublimi cruce, divinæ Aquilæ palmam deferre debuit; ut nimirum spectante cœlo victoria illa perageretur. Apostolus id confirmans, ait. *Expolians principatus & potestates traduxit confidenter, palam triumphans eos in semetipsos.* P. Maldonatus in illud Christi de morte sua vaticinium, *Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum,* ait, *Solet miles eò fortior esse, & adversario superior, quò ex altiore loco pugnat. Significavit ergò se ex cruce sua, tanquam ex altissima & munitissima arce pugnaturum, diabolumque victurum esse, propterea genus illud mortis exaltationem appellavit. Traxit exaltatus omnia ad semetipsum, quemadmodum aquila in sublime volans prædam trahit.*

[Virgil. Æneid. — Christus crucifixus. — Coloss. 2. — Maldon. in Joan. 12.]

136. Aquila propinquantem nido pullisque suis serpentem suffocat; cum lemmate. ANXIA

PROLIS.

Paci bene-lus erga familiam

PROLIS. Paterfamilias id ipsum sibi faciendum putet; ut, qui è munere suo filios solicitè tueri, omnemque peccandi occasionem eripere debet; ne venenatus vitiorum serpens aculeum suum unquam his infigere possit. Sapienter Lætam suam monuit S. Hieronymus. *Si solicitè provides, ne filia percutiatur à vipera, cur non eadem curâ provideas, ne feriatur à malleo universa terra.*

S. Hier. Ep. 7. ad Læt.

137. Aquila, ubi è pullis suis unum à serpente raptum animadvertit, mox in iram concitata, prædonem adoritur; protestando cum Seneca. DABIT IRA VIRES. Dominicus Gambertus hoc suo symbolo non obscurè innuit, ad superandos hostes validissimum ab ira robur subministrari. Seneca, *Ira*, inquit, *utilis sæpè fuit. Extollit animos & incitat: nec quicquam sine illa magnificum in bello fortitudo erit, nisi, hinc flamma subdita est, & hic stimulus peragitavit, misitque in pericula audaces. Optimum itaque quidam putant temperare iram, non tollere: eoque detracto, quod exundat, ad salutarem modum cogere: id verò retinere, sine quo languebit actio, & vis, ac vigor animi resolvetur.*

Sen. Troad. act. 5. sc. 2. Ira obo-rta. Senec. l. 1. de Ira cap. 9.

138. Animum generosum repræsentat Aquila, quæ capite inter aquas merso, ingentem piscem unguibus prehendit; cum lemmate. O LUI FUORI, O IO DENTRO. Vel EXIMAM, AUT MERGAR. Judas Machabæus, genuina nobilissimæ aquilæ progenies, imperterrito animo decrevit, aut Israëlis populum è gravissimo ærumnarum pelago eripere, aut, quod re ipsa præstitit, intra proprii sanguinis sui undas exanimem mergi. Cato, ut Rempublicam à Cæsaris tyrannide liberaret, nullum non lapidem movit, cùm verò negotium è voto non succederet, mori maluit, quam superstes vivere. Seneca illum, jamjam occidendum, in hæc verba loquentem sistit. *Nihil egisti fortuna, omnibus conatibus meis obstando; non pro mea adhuc, sed pro patria libertate pugnavit: nec agebam tanta pertinacia, ut liber; sed ut inter liberos viverem. Nunc quoniam deploratæ sunt res generis humani, Cato deducatur in tutum. Impressit deinde mortiferum corpori vulnus. &c.*

Animus indefessus Judas Machabæus.

Senec. ep. 24.

139. Aquila prædam suam reliquis avibus liberaliter in cibum dispensare solita, hoc lemmate introducitur loquens. HOC HABEO, QUODCUNQUE DEDI. Ita, qui eleemosynis erogandis student, nihil è divitiis, quas generosâ & aquilinâ manu in egenos distribuêre, deperdunt. Unde de opibus, quas amicis elargimur, canit Poëta.

Eleemosyna.

------ *Quas dederis, solas habebis opes.*

Et S. Greg. *Quidquid tribuitur pauperi, si subtili consideratione pensetur, non est donũ, sed mutuũ, quia quod datur, quod multiplicato sine dubio fructu recipitur.*

S. Greg. Pap. in Registro.

140. Ad funebrem Cardinalis Horatii Spinolæ, Genuensium Archiepiscopi, pompam, illustre quoddam ingenium hominis cadaver, mox concremandum, supra rogum depinxit, in quem complures aquilæ sponte sua præcipitatæ epigraphen ferebant. MORS UNA MULTORUM. Nempe extremos plurimorum mœrores significabat quos è præstantissimi Præsulis morte conceperant. In hanc rem Pierius Valerianus, aliique authores narrant, Aquilas, morientibus suis Mecænatibus, ultrò in rogos, ubi illi cremabantur, insiliisse. Quantùm verò sinceros affectus attinet; Suetonius author est, mortuo Othone Imperatore multos milites præ doloris vehementiâ sibimet violentas intulisse manus. Verba illius accipe. *Multi præsentium militum cum plurimo fletu manus ac pedes jacentis exosculati, fortissimum virum, unicum Imperatorem prædicantes, ibidem statim, nec procul à rogo, vim sua vitæ attulerunt.*

In morte.

Suet. c. 12. vita Oth.

141. Clementiam & Justitiam, seu geminum boni regiminis cardinem, in Principe conjunctas esse debere, ex Aquilæ Emblemate disces, quæ uno pede coronam, altero fulmen sustinet, addito lemmate. IN OPPORTUNITATE UTRUMQUE. Vel, AD UTRUMQUE. S Petrus Chrysologus, *Æquitas*, inquit, *sine bonitate sævitia est, & justitia sine pietate crudelitas.* Cui assentitur S. Rupertus Abbas. *Sicut clementia honor est Principis, sic & honor Regis judicium diligit. Etenim ubi totum punitur, regia severitas crudelitate polluitur; ubi verò totum remittitur, facies majestatis sine metu disciplina contemnitur.*

Justitia & Clementia.

Pet. Chrys. ser. 145. Rup Abb. lib 2. Gen. cap 37.

142. Aquilam, fulmine & coronâ insignem, hoc lemmate notârunt. CUIQUE SUUM. Princeps, si à munere suo ritè fungi velit, benè meritis præmia, & supplicia sceleratis ad justitiæ dimensum decernat. Oraculum olim interrogatum, quænam Reipublicæ forma esset omnium optima? respondit, *In qua fortibus & ignavis suum tribuitur*; uti refert Plutarchus.

Judex justus.

Plutarch Laconicis instit.

143. Aquila unguibus suis fulmen, & rostro ferrum, veluti illud devoratura, sustinet; cui D. Didacus Saavedra inscripsit. PRÆSIDIA MAJESTATIS. Innuit nimirum Principem Struthiocameli stomacho, ardente inquam charitate & misericordiâ, imbutum esse debere, ut ferrum digerere possit; quamvis etiam necesse sit, illum instar aquilæ, justitiæ fulmina præ se ferre, ut prostrato uno, minetur multis. Certè Alphonsus Aragonum Rex dicere solebat, se sceleratos clementiâ, bonos verò justitiâ in officio continuisse. Pulchrè Chrysostom. *Rex benignus, audiens criminosas personas, lege quidem compellente ipse mortis sententiam dictat adversus eas, tamen misericordiâ instigante lachrymas fundit super ipsas, & vult eas adjuvare, & non potest, contradicente sibi justitiâ: quoniam misericordia tunc est vere misericordia, si sic facta sit, ut justitia per eam non contemnatur. Si autem contemptâ justitiâ misericordia observetur, ipsa misericordia non est misericordia, sed fatuitas. &c.*

Justitia & Clementia.

Chrysost. super Matt.

144. Quidam mundanus, formæ alicujus venustate irretitus, animo ita vesano versus illam exarsit, ut omnibus exui fortunis, ipsamque adeò extremam egestatem incurrere non vereretur, modò amore illo pérfrui liceret. Insanam hanc libidinem Aquilæ Emblemate demonstravit, quæ Solis amore capta, adeò ad illum propinquat, ut alas suas adurat; cum lemmate. PURCHE NE GODAN GLI OCHI, ARDAN LE PLUME. Id est. DUM VIDEAM, PEREAM. Ulysses Aldrovandus hoc symbolo illustrem viri litterati animum significari censet, qui ad famæ ac gloriæ splendorem consequendum, quosvis immodicos labores, aliaque sanitatis dispendia parvi æstimat. *Virum exprimit* (de Aquila loquitur) *qui nullum non contemnere laborem velit, aut adversa quævis subire, dummodò ad gloriam, quæ ex scientiarum cognitione procedit, metam perveniat.* Præclarè tamen hac icone mens in unius Dei amorem abrepta innuitur, quæ, ut beatifico Dei vultu vel semel recreetur, nec mille mortes in se ruituras pertimescit. Exemplo suo id commonstrans Magnus Augustinus, cùm illa Dei ad Mosen verba secum pensitaret, *Non videbit me homo & vivet.* In has voces, ardore plenissimas, prorupit; *Moriar Domine, moriar, ut te videam.* Huic non absimile fuit illud S. Martyris Ignatii suspirium, *Ignis, crux, bestiæ, confractio ossium, membrorum divisio, & totius cor-*

Amans formæ.

Aldrov. l. 10 Ornithol.

Desiderium gloriæ.

Amans Dei.

S. Aug. in soliloq.

Exod 33. 20.

S Ignat. Martyr.

poris contritio, & universa tormenta diaboli in me veniant, tantùm Christo fruar. Deinque etiam S. Laurentius Martyr suam carnem horrendum assari gavisus est, ut Deo frueretur. Unde benè de se ipso dixisset. ARDEAT, UT HÆREAT, seu, quod idem est, *Dum videam, peream.*

S. Laurentius Martyr.

145. Sedenti Aquilæ inscripsit Lucarin. ET MAJESTATE PRÆSTANS. Principis venustatem, utpote insigne Magnatum decus, hæc imago insinuat; eam enim sacræ Litteræ in Davide & Salomone mirificè commendant. Suetonius quoque in Augusto observat, *formâ fuisse eximiâ, & per omnes ætatis gradus venustissimâ.* Et in Tito. *Forma egregia, & cui non minus authoritatis inesset, quàm gratiæ.* Denique in Scipione Africano Plutarchus. *Erat Scipio animo, aliisque virtutibus vehementer excellens; sed præstantioris etiam pulchritudine oris, totiusque corporis formâ conspicuus, læta atque hilari fronte, quæ plurimum valent ad gratiam conciliandam.*

Principis venustas. Sueton. Plut. in Scip.

146. Idem subscripsit Aquilæ; NEC MURMUR, NEC CLAMOR. Generosam, fortem, & tranquillam hominis mentem significans. Christus hâc virtute ita excelluit, ut ipsum etiam Pilatum in admirationem rapuerit; innumeris enim fraudibus ac calumniis acerrimè infestatus, nec verbulo adversus hostes est conquestus: *& non respondit ei ad ullum verbum, ita ut miraretur Præses vehementer.* Origen. *Miratus est autem Præses constantiam ejus: forsitan sciens quod idoneus esset pronuntiare crimen: & tamen videbat eum in tranquilla & quieta sapientia, & gravitate non turbabili stare. &c.*

Christus patiens. Orig. Tract. 35.

147. Aquila, à trochilo infestata, Lucarino authore epigraphen sustinet, STO, ET VINCO. Ita generosus animus, citra ullos vindictæ aut iracundiæ motus, malevolorum calumnias & detractiones superat. E Senecæ sententia, *Ingens animus & verus æstimator sui, non vindicat injuriam, quia non sentit.*

Injurias dissimulare. Senec. l. 3. de Ira c. 4.

148. Biceps Imperii Aquila, capite uno versus cœlum levato, & altero in terram depresso, epigraphen legendam præfert. SUMMA, ET IMA. Providam Augustissimæ Domûs Austriacæ religionem & religiosam providentiam hoc emblema repræsentat; quippe quæ assiduâ vigilantiâ æquè ad sublime Catholicæ fidei firmamentum, atque ad inferas populi gubernandi terras mentem oculosque advertit; geminato nimirum encomio amplissimum Mathathiæ, Judæ Machabæi, Simonis, Joannis, aliorumque Heroum zelum imitata, qui indefessis viribus *pro aris & pro focis* dimicabant. Eadem etiam Summi Pontificis imago est, qui æquali potestate ac providentiâ rem Christianorum cœlestem & terrestrem agere jubetur; juxta illud Christi. *Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quodcunq; solveris super terram, erit solutum & in cœlis. Et, tibi dabo claves regni cœlorum.* Eleganter ad Eugenium Pontificem Maximum S. Bernardus. *Quis es? Sacerdos magnus, Summus Pontifex. Tu Princeps Episcoporum; tu hæres Apostolorum; tu primatu, Abel; gubernatu, Noe; Patriarchatu, Abraham; Ordine, Melchisedech; dignitate, Aaron; authoritate, Moses; judicatu Samuel; potestate, Petrus; unctione Christus; tu es cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt.*

Princeps religiosus & providus. Summus Pontifex. Matt. 16. 19. S. Bernard. de consider. ad Eugenium l. 2.

149. Comes Victor Martinengus, Academicus inter Errantes Contentus, Symboli loco aquilam præfert quæ oculis in Lunam defixa, epigraphen habet. TUTIOR ASPECTUS. Minus enim discriminis nobis imminet, si inferioris conditionis homines, quàm si Magnates habuerimus familiares; Cæterùm, si ascesin spectes, eodem Emblemate docetis Christianorum oculos à Solis Divini splendore obrui, ac densissimâ caligine offundi solitos, (juxta illud, *Qui scrutator est Majestatis, opprimetur a gloria*) felici ac optimo successu in SS. Eucharistiam, utpote Lunæ candori non absimilem, defigi. In hanc rem D. Salvator Carduccius.

Familiaritas cum ignobilibus. SS. Eucharistia.

Tutior aspectus lunæ præ fulgure solis,
Cernit nube Deum nunc magè tuta fides.

Porrò quisquis in immodicos Solis æterni radios aspicere reformidas, Lunam, Virginem inquam Deiparam, intuere; nec dubites, quin nihil unquam nocumenti, plurimum verò utilitatis inde sis relaturus. Sanctus Bernard. *Ad beatam Virginem sicut ad Medium, sicut ad arcanum Dei, sicut ad rerum causam, sicut ad negotium sæculorum respiciunt, & qui in cœlo sunt, & qui in terra, & qui in inferno habitant & qui nos præcesserunt, & qui nos sumus, & qui sequuntur. &c.* Denique si oculos tuos è Magnatum felicitate ac splendore offensos experiaris, mox illos ad mundi vanitatem, & assiduam rerum omnium vicissitudinem convertas; ab hac enim consideratione summam animi tui tranquillitatem, profectumque non exiguum senties. Rursus meus Carduccius.

Maria V. patrona. S. Bernard. serm. [illegible] Mundi instabilitas.

Tutior aspectus variabilis æthere Lunæ,
Mundi cerne vices: sic magè tutus eris.

150. Solitudinem, sanctumque è mundo recessum aptissimam ac penè unicam assequendi altissimi profectûs occasionem esse, Lucarinus ex Aquilæ symbolo demonstrat, cui hanc epigraphen subdidit. ELATA LONGIUS, ET QUACUNQUE. Huic assentiens Origenes. *Sicut,* inquit, *non æqualiter oculi corporis nostri illuminantur à sole, sed quantò quis in loca altiora conscenderit, tantò amplius & splendoris ejus vim percipiet & caloris; ita etiam mens nostra, quantò altiùs & excelsiùs appropinquaverit Christo, ac se viciniorem splendori lucis ejus objecerit: tantò magnificentiùs & clariùs ejus lumine radiabitur.* Et S. Cyrillus Alexandrinus. *Qui procul se à turpitudine removens, & inanibus hujus vitæ curis non agitantur, illis supra quam animus per se hominis ferre potest, gloriam suam Christus revelare solet.*

Solitudo utilis. Orig. hom. [illegible] S. Cyrill. Alex. l. 10 in c. 14.

151. Aquila in locis montosis, & ab hominum frequentiâ remotis versari solita, epigraphen sustinet. EXPOSITA ELEVOR FACILIUS. Hominem omni ope alienâ destitutum hæc imago significat, qui inter calamitatum angustias ad virtutis fastigium adeò sublime penetrat, quò nunquam aliàs aspirare licuisset. Exemplo suo id commonstrat Moses, qui in flumen projectus, & jamjam submergendus, educationem, veluti natus è Pharaone nepos, est sortitus. Josephus quoque, à fratribus venditus, & patrio solo extorris, primos Aulæ Ægyptiæ honores attigit. Furius denique Camillus eodem tempore, cùm à Romanis in exilium ejectus esset, ad Principem Reipublicæ gradum conscendere, & Dictatorem agere jussus est. Verissimè S. Augustinus testatur, hominem nunquam securius ad Deum elevari, quàm è mundi strepitu remotum. *Nullum melius negotium est in tribulatione, quàm recedere ab eo strepitu, qui foris est, & ire in interiora mentis secretaria. Ibi Deum invocare, ubi nemo videt gementem & subvenientem.*

Calamitas elevat. S. Aug. in Psalm. 49. Conc. 2.

152. Homo, dum mundi negotiis se subducit, libero volatu ad Deum sublevari potest: In hunc enim lemma illud Aquilæ subjunctum, convenit. ELEVOR, DUM SEGREGOR. Emblematis hujus mentem distichon illud, ad D. Benedicti honorem compositum, explicat.

Solitudo.

Vixit in abrupto Benedictus vertice montis,
Hoc propior cœlo, quò magis urbe procul.

Oracu-

Cant. 3. 11. S. Ambr. lib. de Isaac. 5.

Oraculi Divini vox est, *Egredimini & videte filia Sion Regem Salomonem, &c.* In hunc locum S. Ambrosius, *Egredimini*, ait, *id est, exite de solicitudinibus, & cogitationibus sæculi, exite de angustiis corporalibus, exite de vanitatibus mundi & videte quàm Rex pacificus in die sponsalium suorum habeat charitatem, quàm gloriosus sit. &c.* Et S. P. Aug. *Transeat ab his animus, & transcendat omne quod creatum est, currat & ascendat, volitet & pertranseat, & in eum, qui creavit omnia, quantùm potest, oculos fides dirigat, quidquid visibiliter cernitur, quidquod spiritualiter imaginatur, fortiusmanu ab intuitu cordis & mentis, procul removeatur: solus intellectus purus & simplex incedens, rapido volatu ad ipsum perveniat Conditorem Angelorum & animarum, & omnium rerum.* S. Hilar. jure sibi propriam vendicat hanc epigraphen, *elevor dum segregor:* quippe qui civitate & diœcesi suâ proscriptus, & in exilium ejectus ad altissima SS. Trinitatis arcana describenda est sublevatus. De hoc Gregorius Bolzi sequens epigramma proponit.

S. Aug. lib. Medit. c. 27

S. Hilar.

Greg. Bolz. in Lazario.

Exul abit patriâ, vastique per invia mundi
Compita depulsus, Præsul hic erro fugit.
Is pede dum profugo terras, pelagusque pererrat,
Surgit in Empyreas exule mente plagas.
De trino tam celsa Deo mysteria pandit,
Ut mens, quod scripsit, rara penetret opus.
Hæc erat exilio, sic lucranda inclyta merces:
Usque præstabat pergere in exilium.

Miles generosus.

Literatus insignis.

153. Ut martium militis generosi animum, vel homiois insigniter docti præstantiam suis adumbres coloribus; Aquilam emblematis loco exprime, ad cujus præsentiam plurimæ aliæ volucres fugam capessunt: eum Lucarini lemmate. ET ASPECTU FUGAT. Ita Cæsar solâ suâ præsentiâ hostium cuneos perrupit, & in fugam egit; ipsomet fatente, *Veni, vidi, vici.* Ita quoque S. Hilarii præsentia Episcopos Arrianos, Valentem & Ursacium, tanto terrore concussit, ut, *cùm præsentis eruditionem pertimescerent*, Constantio Imperatori pro eodem, ad pristinam dignitatem restituendo, supplicârint. Cæterùm etiam Dei præsentia, si in animo nostro vigeat, omnem peccandi libidinem arcet. *Magna est cautela peccati*, inquit Magnus Augustinus, *Dei semper præsentiam timere. Qui perfectè Deum timet, diligenter se à peccatis custodit.*

Præsentia Dei. Aug. ser. 31. de temp.

Episcop.

154. Aquila suos pullos non tantùm propriis alis adversus draconis assultus propugnat; sed insuper, ne siti enecentur, proprium pectus rostro sauciat, illosque hausto inde sanguine nutrit. Unde Lemma. PROPRIO CRUORE VITAM. Præclara hæc Episcopi idea est, qui pro populi incolumitate martyrium subire, aut sanguinem profundere paratus est. Certè S. Carolus, cùm publicè supplicationi, pro populo à contagiosa lue liberando, interesset, uno pede infectus est, Quin imò, Christus ipse in crucem fixus, & hodie etiamnum in SS. Eucharistia, proprium sanguinem suis fidelibus, vitæ sustentandæ causâ, elargitur. S. Joaones Chrysostomus. *Quis pastor oves proprio pascit cruore? & quid dico Pastor? Matres multæ sunt, quæ post partus dolores filios aliis tradunt nutricibus. Hoc autem ipse non est passus, sed ipse nos PROPRIO SANGUINE PASCIT, & per omnia nos sibi coagmentat.*

Christus in Cruce. S. Eucharistia.

S. Chrysost. hom. 6 ad populum

155. Aloysius Martinengus, Academicus inter Errantes Brixienses Desertus, Symboli loco pullum aquilinum præfert, qui in aëra sublevatus, à genitrice aquilâ totus quidem est derelictus, omnique ope destitutus; propriâ tamen ac congenitâ suâ virtute cæptum iter impigrè prosequitur. Epigraphen addidit vernaculam. MA NON SENZA CORAGGIO. Id est, NON SINE AUSU. Animum hæc imago repræsentat, etiam in exilio, & inter adversantis fortunæ molestias generosum. *Non mirum est*, inquit Seneca, *in tranquillitate non concuti: illud mirare, ibi extolli aliquem, ubi omnes deprimuntur; ibi stare, ubi omnes jacent.* Eruditè D. Gregorius Brunellus:

Animus imperterritus. Senec. ep. 66

Deseruit genitrix, sed me non deserit illa
Virtus, quæ ingenita est; quâ duce ad astra ferar.

Calamitas roborat.

156. Virtuti inter ærumnas plurimum roboris accrescere, Aquila demonstrat, quæ rostrum in saxo aliquo acuere solita, epigraphen tenet. FORTIUS, QUO DURIUS. Sapienter philosophatur Epictetus. *Adversares sunt, quibus declarantur viri. De reliquo si adierit discrimen quoddam, cogita, quod Deus te tunquam aliptes, agresti cuidam & fero adolescenti objecerit. Quare id fecerit, interrogas? Ut nimirum evadas in victorem in Olympiis.*

Epict. apud Arianum l. 1. c. 44.

Contemplativus.

157. Ut orbi persuadeas, animam, ad Deum conversam, suavissimâ tranquillitate perfrui; Aquilæ Emblema exprimito, quæ Solis aspectui affixa, hanc Abbatis Ferri epigraphen sustineat HIC PROCUL A CURIS, vel ut aliis placet. HÆC REQUIES MEA. Non sine animi sui solatio David. *Convertere*, inquit, *anima mea in requiem tuam, id est*, interprete Hugone Cardinale, *totâ mente & toto desiderio verte te ad Deum contemplandum, qui est requies tua, extra quem non est quies. Eccl. 24. In omnibus requiem quæsivi, supple, & non inveni, & ideò in hæreditate Domini morabor, id est, in Deo, qui hæreditas mea.* Hugonem secutus Franciscus Titelmannus, ait, *Amodò ergo, ô anima mea, post hujus sæculi vanitates, ultra ne abeat, (eris enim inquieta, donec ista sectaris) sed abdicatis sæcularibus omnibus cupiditatibus & carnalibus affectibus, totam converte te ipsam mente pariter ac affectu in Dominum Deum tuum, in quo solo eris tibi, cùm ad ipsum perveneris, vera requies.* Beata proin' Religiosorum vita, quæ nullis aliis, nisi obsequii Divini curis distenta, terrenas solicitudines quieta pertransit.

Ps. 114. 7.

Hug. Card. in hunc loc.

Fran. Titel. ibid.

Religiosus.

Jejuniū.

158. Jejunii virtutem opportunissimum esse interni candoris ac perfectæ puritatis obtinendæ pharmacum, Aquila demonstrat, hoc Lucarini lemmate insignis. INEDIA ALBESCIT. Vel certè, AB INEDIA CANDOR. Nam Plinio asserente, ea est Aquilæ natura, quod fame pressa, alborem contrahat. In hunc sensum S. Joan. Chrysostomus ait, *Jejunium ex hominibus Angelos facit.* Et S. Hieronymus *In animo virginali, rore cœlesti, & jejuniorum rigore, calor puellaris extinguitur, & in humano corpore Angelorum impetratur conversatio.*

Plin. l. 10. cap. 3. S. Chrys. ser. 1 de pœn. S. Hier. l. 2. advers. Iovin.

Constantia.

159. Animum hominis imperterritum, & à sua sententia, etiam inter quasvis adversitates nunquam dimovendum, Aquila repræsentat, quæ adversis ventis volans, epigraphen portat. QUO MAGIS, EO FIRMIOR. *Animus*, inquit Seneca, *asperis blandisque pariter invictus, neutri se fortunæ submittens, supra omnia, quæ contingunt acciduntque, emineas, imperturbatus, intrepidus, quem nulla vis franget, quem non attollant fortuita, nec deprimant: talis animus virtus est.* In hanc rem D. Gregorius Brunellus Canonicus Regularis.

Senec. ep. 66

Magno animo fortis superare pericula novit,
Illo nec facili concidit ille metu.

Medicina

160. Quantum in humano corpore medicina possit, Joannes Ferrus ex Aquila dignoscendum propo-

Lachrymæ.

proponit, quæ fonti inter solares radios immersa, ad pristinam juventutem innovatur; cum lemmate. ADEMPTUM REDIMO. Vel, VITA LONGIOR. Ita peccator, pœnitentiæ lachrymis immersus, deperditas animæ vires, non sine beatæ vitæ insigni auctario, recuperat. Ezechias, Judææ Rex, ægrè decumbens, & jamjam morti destinata meta, cùm lachrymis madere cœpisset, vitam adhuc in multos annos prorogavit. Cæterùm nihil absonum dixeris, si hanc aquilæ iconem de Christo Resurgente interpretatus fueris; Ducem habes Sanctum Ambrosium, cujus verba integrâ fide ita accipe. *Unam & solam aquilam rectè Christum Dominum dixerim, cujus juventus renovata est, cùm à mortuis resurrexit. Depositis enim corruptela corporalis exuviis, redivivâ carnis assumptione refloruit.*

Christus resurgens
S. Ambros. serm. 57.

161. Abbas Ferrus Aquilæ, in solem defixæ, subscribit. PAR PUTAT ESSE NIHIL, quasi diceret, universam mundi venustatem, cum admirando ac incomparabili solis splendore collatam, nihil planè, & nonnisi pulchritudinis umbram videri. Ita anima, genuinæ virtutis aut sapientiæ decore capta, res cæteras terrenas omnes, veluti amore suo indignas, illarum comparatione spernit. *Venit in me Spiritus sapientiæ*, inquit virorum sapientissimus, *& præposui illam regnis & sedibus, & divitias nihil esse duxi in comparatione illius &c.* Cumprimis tamen eos hoc Emblema spectat, quibus beatissima solius Dei contemplandi sors obtigit. *Nihil enim*, ait beatitatis hujus expertissimus Augustinus, *tam pulchrum, atque jucundum, quàm ipsum solum mentis intuitu & cordis aviditate contemplari Deum, & miro modo invisibiliter cernere invisibilem &c.* Et Olympiodorus. *Accidit hoc omnibus, qui Dei munere circa spiritualia occupantur, & ad ea contemplanda mentem attollunt, ut mundana hæc omnia parvi pendant.*

Sapientia & virtus.
Sap. 7. 7.
Deum contemplari.
S. Aug. lib. Medit. c. 27
Olymp. in c. 3. Eccles.

Auxilium

162. Tametsi Aquila propriâ suâ virtute inter fulmina incolumis & secura incedat, quia tamen eadem præservandi vis etiam in Lauro reperitur, idcircò Aquilæ collum, laureâ torque munitum, hoc lemmate notârunt. TUTIOR ADJUNCTA. Ascanius Martinengus, Academicus inter Errantes Brixienses Salvatus, hoc Emblemate demonstrat, quodcunque auxilium aut diligentiam prodesse, ut salus nostra promoveatur, & incrementum aliquod capiat. Porrò etsi homo, si voluerit, possit coram supremo Judice æternæ damnationis fulmen evitare, liberoq; ac incolumi volatu ad Solis Divini aspectum eniti, id tamen longè securius certiusque efficiet, si vitæ Religiosæ aut Martyrii laureolâ exornatus comparuerit. Certè Martyrem (& quid nî etiam Religiosum, utpote Martyrem in solitudine?) adeò indubitatè ad cœlos penetrare ait Magnus Augustinus, *ut injuria sit pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari.*

Martyr.
S. Aug. de Verb. Apost. ser. 17. c. 2.

Justitia Principis

163. Princeps vindicantis justitiæ rigorem in solos sceleratos, ac contumaces legum suarum transgressores, stringere debet. Haud secus atque Aquila serpentem impugnans ac discerpens, epigrapheo tenet. IN RELUCTANTES. Horatius.

Horat. l. 4. carm Od. 4

Non in reluctantes dracones
Egit amor dapis, atque pugnæ.

Eandem operandi methodum observat justissimus Deus. *Si ambulaveritis mihi ex adverso*, inquit, *ego quoque contra vos adversus incedam.* Et Theodoretus *Domine supercilia attollentes, superbiæque inservientes, in terram dejicere, atque vilitatem sua natura existimare cogis.* Rem totam compendio proponit Siracides. *Noli quærere fieri Judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates.*

Levit. 26.
Theod. in Psalm. 17.
Eccl. 7. 6.

164. Bartholomæus Rossus Symboli loco Aquilam expressit; cujus pectus à dipsade serpente ictum, epigraphen habebat subjunctam. SEMPER ARDENTIUS: Dipsas enim illam pungit, ut, quò plùs bibit, plus sitiat. Nimirum ardentissimam S. Caroli charitatem innuebat, quæ in proximi utilitatem & Dei obsequium indies magis magisque inflammabatur; nam, ut præclarè observat S. Joannes Chrysostomus, *charitatis natura satietatem nescit, sed dum semper fruitur dilectis, MAGIS, magisq; INFLAMMATUR.* Cæterùm idem Emblema hominem, libidini aut avaritiæ deditum, exactè describit. Unde Isidorus Pelusiota. *Absurdus avaritiæ furor, cui, quidquid suppeditaveris, id materiæ ac fomitis instar, habendi ardorē MAGIS, magisq; ACCENDIT. &c.*

Charitas.
S. Chrys.
Avaritia.
S. Isid. Pelus. l. 5. ep. 35.

165. Perfectam felicitatem, omniumque bonorum cumulum in solo Deo obtineri, ex Aquilæ pullo discere licet, qui Solis conspectui expositus epigraphen sustinet. UNA SALUS. Unde Regius Psaltes: *Deus noster, Deus salvos faciendi.* Et S. Petrus in Apostolorum actis de Deo incarnato ait, *Non est in alio aliquo salus. Nec enim aliud nomen est sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*; Non sine ingenti ardore exclamat S. Augustinus. *Quis es Domine, & quem intelligam? Certè tu solus es, quod es, id est, quo nihil magis cogitari potest, nec jucundius; vita es, sapientia, lux, veritas, bonitas æternitas summum bonū, nullo indigens, quo omnia indigent, ut sint, & ut benè sint. &c.*

Spes in Deo.
Psal.
Act. Apost.

166. Aquila, à ventis infestata, FERTUR IN ALTUM. Nempe persecutiones, adversus heroicam hominis virtutem ingruere solitæ, opportunam sublimioris gradûs conscendendi occasionem præbent. Breviter, sed verè, Magnus Augustinus. *Tribulatio asper quidem ventus est, sed prosper.* Eruditè D. Gregorius Brunellus.

Persecutio exaltat.

Ventorum adversis solidantur flatibus alæ,
Quoque magis quatior, tutius alta peto.

167. Animæ, versus Deum exæstuantis, desideria à D. Hercule Salarolo Abbate Aquilæ Emblemate repræsentantur, quæ nascente Sole fruitura, versus Orientem volat; cum inscriptione è Psalmo desumpta. SATIABOR, CUM APPARUERIT. De beatifico Dei aspectu differens S. Greg. *Quando*, inquit, *ad ipsum fontem vitæ venerimus, erit nobis delectabiliter impressa sitis simul atque satietas: sed longè abest ab illa sitis necessitas, longè à satietate fastidium, quia & scientes satiabimur, & satiati sitiemus.*

Beatitudo.
Psal. 16. 15.
S. Greg. in c. 18 Iob.

168. Aquila, veteres suas pennas abjiciens, à PP. Barnabitis in funebri pompa Philippi IV. epigraphen accepit. ABJECISSE JUVAT. Mentem verò suam sequenti epigrammate explicârunt.

in mort.

Regia linquit avis spolium, meliore tegenda,
Nec dolet amissâ, dum nova pluma venit.
Quid doleat linquens spolium mortale Philippus,
Cui mors æternùm vivere posse dedit.
Jacturam fragilis redimit non fragilis ætas,
Sic vita, in vita funere, fœnus habet.

Cæterùm eodem Emblemate etiam spontanea paupertas significatur, quia Christo protestante, paucis relictis, acquiruntur multa. Unde S. Chrysost. *Nihil opulentius eo*, inquit, *qui paupertatem sponte diligit, & cum alacritate suscipit.*

Paupertas voluntaria.
S. Chrys. in ep. ad Hebræos.

169. Omnes quidem Christiani, cumprimis tamen Religiosi & Sacerdotes, Aquilam ideæ loco ob oculos sibi statuant, quæ immobili corpore in Solem defixa, epigraphen tenet. TERRENA SORDENT. Iterata hæc fuêre suspiria Magni Patriarchæ, S. Ignatii Loyolæ, *Heu! quàm SORDET TERRA, cùm cœlum aspicio.* Multus in hoc argumento S. Jo. Chrysost. *Dulcis præsens vita est*, inquit, *& multa plena voluptatis; non tamen omnibus, sed iis tantùm, qui illi sunt affixi. Quod si quis in cœlum suspe-*

Sacerdos & Religiosus.
S. Ignat. Loyola.
S. Chrys. hom. ... ad ...

kerit

Digitized by Google

xerit, & quæ tibi præclara sunt, contemplatus fuerit, statim hæc contemnet, ac nullius pretij existimabit.

Maria V. S.Tho. Vill. Conc. 4. de Assumpt. Inter eos, quibus orbis fastidio fuit, ducem se offert Maria Virgo, de qua S. Thomas Villanovanus. *Ex quo in clarissimum Divinitatis jubar hæc aquila perspicax & sublimis oculos suos defixit, nunquam eos amplius ad terrena deflexit.*

Communicatio doctrinæ. 170. Physicis compertum est, Aquilam ita esse erga alias aves liberalem, ut prædam, à se interceptam, ultrò in eas dispenset. Unde lemma QUOD MIHI, HOC ALIIS. Vel, NON SIBI PROVIDA SOLI. Eorum hoc est symbolum, qui omnem suam operam & laborem ad aliorum utilitatem ac commodum promovendum liberalissimè communicant. Sapienter Tullius. *Non solùm nobis nati sumus, ortusque nostri partem patria vendicat, partem amici.* Et Hugo Victorinus, *Quot etenim hominibus quisque, quantum ad se pertinet, prodesse potest verbo, de tot Deo damnum facit ex silentio, & de tot justè rationem redditurus est in judicio. Qui igitur multa novit, multa dicat: qui pauca novit, pauca dicat; & quantum quisque novit, tantum dicat.* Præclarè hoc Emblema de S. Apostolo Andrea intellexeris, qui Christo vix cognito, mox ad Petrum, fratrem suum, accurrit, eumque de rei prodigio certiorem fecit. Unde de illo S. Petrus Damianus ait, *Novus discipulus factus, non est propriâ salute contentus, condiscipulos quærit, ad lucrandos alios fraternus se amor extendit. Thesaurum reperit, gaudet alijs prodesse, furtum deputat illum sine consortibus possidere.* Porrò de S. Joanne Apostolo, veluti de Benjamino Evangelico apprimè dixeris, *Manè comedet prædam, & vesperè dividet spolia.* siquidem optimâ voluntate omnia arcana sua cum alius communicabat, ipsomet testante. *Quod vidimus & audivimus, annuntiavimus vobis,* Denique S. P. Augustinus, aquilam studiosissimè imitatus, referente Possidonio, *Pauperum semper memor erat, EISq; inde erogabat, Unde ET SIBI &c.*

Cic. 1. offic. Hugo Vict. Instit. Monast. ser. 30. S. Andreas Apost. S. Pet. Dam. ser. 1. de S. Andrea. S. Joannes Apost. Gen. 49. 27. Io. 1. 3. S. August. Possid. c. 22 vita ejus.

171. Paulo V. Pontifice Maximo, D. Carolum in Sanctorum album recensente, nonnemo ad triumphales pompæ illius arcus Aquilam depinxit, soli affixam, & hoc Horatii lemmate insignem. OCULO IRRETORTO. Nam Paulus V. è Burghesiorum familia otiundus, in gentilitiis scutis aquilam; Carolus verò in Borromæorum insignibus Solem gestabat. Unde mens Emblematis erat, Summum Pontificem, immensis sanctimoniæ radiis in Divo illo consideratis, oculos in tanta claritate ita inconnives ac irretortos tenuisse, ut copiosum illum virtutum fulgorem solemni ritu probaret, ac supremis honoribus dignum decerneret. Cæterùm Beatorum hæc imago est, quorum unica & summa felicitas est, Deum, Solem æternum, irretorto intueri oculo; quia Magno Augustino teste, *Visio Dei sola est summum bonum, cujus adipiscendi causâ præcipimur agere, quidquid in hoc mundo rectè agimus.*

Horat. l. 2. Carm. od 2. S. Carol. Beatitudo. S. Aug. l. 1. de Trin. c. 13

172. Mens humana, Divinis consolationibus pasci solita, evanidas mundi voluptates & caducæ lenocinia facilè ac generoso pede calcare potest; veluti Aquila adversus cœlum evolans, tametsi lepores ac cuniculos, suavissima gulæ aquilinæ irritamenta, è propinquo infrà se conspiciat, nihil tamen à cœpto cœlesti tramite removetur. Unde lemma. CONTEMNIT SATURA PRÆDAM. Poteris illam etiam in hæc verba introducere loquentem. D' ALTRA PIU' NOBIL ESCA PAGO IL CORE. Id est, COELESTES APPETO CIBOS. Pulchrè S. Gregorius. *Qui cœlestis vitæ dulcedinem, in quantùm possibilitas admiserit, perfectè cognoverit, ea, quæ in terris amaverat, cuncta derelinquit, in comparatione illius vilescunt omnia, deserit habita, congregata*

Contemplativus. S. Greg. hô.

disperdit, inardescit cœlestibus animus, nil de terrenis libet, deforme conspicitur, quidquid de terrenæ rei placebat specie. Hoc sensu etiam D. Gregorius Brunellus canit.

Nectare quæ cœli fruitur mens, negligit ima,
Despicit ut prædam, cùm satur est, volucris.

Denique Torquatus Tassus, insidias, Goffredo ab Armida tensas, sequenti poëmate in rem præsentem describit.

In van cerca invaghirlo, e con mortali
Dolcezze attrarlo al' amorosa vita;
Che qual saturo augell, che non si cali
Ove il cibo monstrando altra l' invita.
Tal ei sarie del muno, i piacer frali
Sprezza, e sen poggia al Ciel per via remota,
E quante insidie al suo bel volto tende
L' infido amor, tutte fallaci rende &c.

Tass. nel. Gerus. Liberat. Can. 4. Stanza 62.

173. D. Carolus Bossus Aquilam, volatu sublimem expressit, infrà cujus oculos equus jacebat excoriatus, cum lemmate. SORDIDA TEMNO. Sublimem ac Divinis contemplationibus probè assuetum hominis animum hæc imago repræsentat, qui, quidquid mundus deliciarum ingerere conatur, veluti sordidam illuviem contemnit. De seipso S. Paulus. *Existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam JESU Christi Domini mei, propter quem omnia detrimentum feci, & arbitror ut stercora.* Quare S. Hieronymus, Paulinum Monachum instituens, ait. *sit tibi vilis & vespertinus cibus, olera & legumina: qui Christum desiderat, & illo pane vescitur, non quærit magnoperè de quàm pretiosis cibis stercus conficiat.*

Contemplativus. Phil. 3. 8. S. Hier. epl. ad Paul.

174. In honorem cujusdam Belliducis, qui Lindavii Gubernator, Ducem Weinmarium, cæterasque copias Suecicas suâ magnanimitate ad obsidionem solvendam coëgerat, Carolus Ghioldus, Theologus, insignis Collegiatæ ad S. Nazarium Mediolani Canonicus, symboli loco Aquilam statuit, aliquot trochulis infestatam; cum lemmate, ab Aquila pronuntiato. QUAS EGO? Ad verbum Virgilius.

Magnanimus.

Quos ego? sed motos præstat componere fluctus. Virg. 1. Æn.

Porrò Emblematis mentem hoc epigrammate explicat.

Tune aquilam tentas avium vilissima turba?
Quas ego? sed nostrum est, vincere vos oculis.
Lindavium aggrederis proles vesana Suecî;
Siste; sed aspectâ protinus urbe fugis.

Inde etiam disces iram cohibere, quando ab aliis, præsertim inferioribus, provocaris. S. Gregorii monitum est; *Quoties ira animum invadit, mentem edoma, vince teipsum, differ tempus furoris; quum tranquilla mens fuerit, fac quod placet.*

Ira. S. Greg. in moral.

175. In exequiis Ranucii I. Parmensium Ducis. symboli loco Aquilam cernere erat, quæ pullum ad sphæram solarem evehens, epigraphen ferebat. ET DOCET, ET PROBAT. Enimverò laudatissimus hic Princeps tecensendis & exercitandis militibus assistere, suâque præsentiâ eos adversus hostem concitare est solitus. Hac ratione Magnus Theodosius Imperator filium suum, minimè degenerem, Claudiani ore imbuit.

Præsentia Principis.

----- solabere partes
Æquali sudore tuas: si collis iniquas,
Primus ini: sylvam si cadere provocat usus,
Ne pudeat sumptâ Quercum stravisse bipenni.
Calcatur si pigra palus, tuus ante profundum
Pertentet sonipes, fluvios tu protere curru
Hærentes glacie, liquidos tu scinde natata.
Nunc eques in medias equitum te consere turmas,
Nunc pedes assistas peditu, tum promptius ibunt

Claud. in 4. Consul. Honor.

Te socio: tum conspicuum, gratusque geretur
Sub te teste labor.

Tentatio

Cæterùm etiam tentatio non tantùm probat hominem, qualis sit; sed etiam varios Dei amandi & reconciliandi modos docet. *Omnis tentatio,* inquit S.P. Augustinus, *probatio est, & omnis probationis effectus habet fructum suum; quia homo plerumque etiamsi sibi ipsi ignotus est: quid ferat, quidve non ferat, ignorat: & aliquando præsumit se ferre, quod non potest: & aliquando desperat se posse, quod potest. Accedit tentatio quasi interrogatio, & invenitur homo à seipso, qui latebat & seipsum, sed artificem non latebat.*

S. Aug. in Ps. 55.

Præsentia Dei.

176. Aquila, oculis ad solem suspensa, epigraphen tenet. ALIT ASPECTUS. E mundi doctrina, rei amatæ præsentia mirificum amanti robur, viresque ingentes subministrat. Id, quod de Dei aspectu longè verissimum est; cujus præsentia beatos omnes in cœlesti patria mirificè pascit & confortat: imò non in cœlis tantùm, sed & in hac peregrinantium valle beatitatem illam primoribus saltem labiis degustare, ac suavissimè nutriri licet, ipsomet Deo testante, *Respiciam vos, & crescere faciam.* Unde S.P. Augustinus. *Hæc est beata vita, inquit, piè perfectèq; cognoscere, à quo inducaris in veritatem, qua veritate perfruaris, per quid connectaris summo bono.* Nam, ut alibi ait, *Deus beatitudo in quo, & à quo, & per quem beata sunt, quæ beata sunt omnia.*

Levit. 26. 9.
S. Aug. de beata vita prope fin.
Idem lib. 1. solilog. c. 1.

177. Fuit, qui Aquilæ, in solem defixæ, subscriberet. FERVOR ALIT. Lemmate è Claudiano mutuato, ubi de Phœnice in hæc verba canit.

Claud. car. de Phœnice

Non epulis saturare famem, non fontibus ullis
Assuetus prohibere sitim: sed purior illum
Solis FERVOR ALIT.

Contemplativus.

Animus contemplativus omnia hujus symboli lineamenta exæquat; quippe qui alimenti loco solos pietatis suæ ardores habet, neque ab ulla re alia, nisi à Divino Sole sustentatur. Inter hos plurimùm excellit S. Catharina Senensis, *Juventa à die Cinerum usq; ad Ascensionem Domini jejunium perduxisse solâ Eucharistiæ communione contenta.* De seipso testatus, est has terras obambulans Servator. *Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus.* In hunc locum S.P. August. *Cibus Christi,* inquit, *est salus nostra, reficitur cœlestibus epulis, profectibus nostris. Cibus ejus sumus, dum acquisiti Ecclesiæ, in membra ejus corpusque transimus.* En! quali, quantóque ardore alita sit hæc Aquila Divina!

Io. 4. 34.
S. Aug. ser. 253. de tem.

178. Aquilæ generositas non permittit, ut prædam captura, rebus vilibus & abjectis inhiet. Unde vetus paræmia, *Aquila non captat muscas.* Unde inscriptionem præfert. NON PARVA FERIT. Certè beati, ceu Aquilæ cœlestes, terrenas quásquas omnes fastidiunt; in solum Deum, veluti bonum summum suum unicum & infinitum, defixi. Nam ut expertus testatur Augustinus. *Cognitione Dei nihil melius est, quia nihil beatius est, & ipsa vera beatitudo est.* Unde P. Cornelius à Lapide ait, *Aquila non captat muscas: beati non curant res terrenas & viles.*

Beati.
S. Aug. ser. 111 de temp.
Corn. à Lap. in Isa. 4. 31.

179. Aquila inter nubium fragores, & fulminum minas intrepida persistit, reliquis avibus unà omnibus exterritis, & in fugam actis. Unde Academicus inter Errantes stabilis epigraphen subdidit. MOVEANTUR ALII. Genuinam hanc invicti ac magnanimi pectoris ideam dixeris, quali illud Romanorum decus, Scipio Major, Plutarcho teste, imbutus erat: cùm enim lectissima juventus, è clade Cannensi penitùs consternata, fugâ extra Italiam sibi consulere moliretur; ipse in consultantium cœtum viribus adeò generosis irrupit, ut illos ad rempublicam nunquam deserendam sacramento adegerit. *Quibusdam juvenibus, de relinquenda Italia agitantibus, in consultantium cœtum prorupit, ac stricto gladio jurare omnes coegit se Rempublicam non deserturos.* Eandem magnanimitatem etiam in Maria Magdalena observatam habuit S. Gregorius Papa; quippe *quæ à monumento Domini, etiam discipulis recedentibus, non recedebat &c.*

Animus intrepid⁹
Plutarch in Scipion Maior.
S. Maria Magdalena.
S. Greg. ho. 25. in Evã.

180. Aquila, inter fulminum terrores viam ad cœlum explorans, à D. Petro Cascina epigraphen recepit. NEGATA TENTAT ITER VIA. Horatius hanc vim virtuti propriam censet.

Virtus in ardua.
Hor. l. 3. ode 2.

Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum negatâ tentat iter viâ.

Et Silius Italicus.

Sil. Ital. l. 4.

Explorant adversa viros: perque aspera duro
Nititur ad laudem virtus interrita clivo.

Et Ovidius.

Ovid. 2. de Pont.

---Tendit in ardua virtus.

Denique Justus Lipsius generositatem illam grandis animi characterem censet; *Generosum est,* inquit, *ire in adversos.* Nec tamen diffiteor; eodem Emblemate etiam animum perversum ac contumacem depingi. De hoc Horatius.

Generositas.
Lips. l. 4. Advers. c. 4.
Contumacia.
Horat. l. 1. Ode 3.

---- Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Nil mortalibus arduum est,
Cœlum ipsum petimus stultitiâ: neque
Per nostrum patimur scelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

181. D. Archangelus Conter animam, ardentissimis desideriis ad Divina gaudia anhelantem, sed tamen molestâ corporis humani mole retardatam, Aquilæ pullo persimilem dicit, qui etiamnum implumis, capite ad nidi marginem sublevato, versus solem suspirat, cum dicto. QUIS DET MIHI PENNAS? Consentaneè sacro Epithalamio *Quis mihi det te fratrem meum &c. ut inveniam te foris, & deosculer te.* Ad Deum suum suspirans Magnus Augustinus, *Quantò magis,* inquit, *quod abest, desidero, tantò magis, donec veniat, fleo.* Et P. Hermannus Hugo.

Desiderium.
Cant. 8. 1.
S. Aug. in psalm. 3.

Quando igitur veniam? quando tibi libera sistar?
Quando astabo, oculis obvia facta tuis?
O quando, facies toto spectabilis orbe!
Quando tuo dabitur lumine posse frui?

Herm. Hugo l. 2. Epigram. 13.

182. Aquilam natura & oculis acutissimis, & unguibus robustissimis providit. Unde lemma. OCULIS, ET UNGUIBUS ÆQUE. Militem hæc imago repræsentat, non minùs rapinis, atque excubiis assuetum. Nabuchodonosor ab Ezechiele cognominatur *Aquila grandis magnarum alarum, plena plumis,* seu, ut Septuaginta vertunt, *Plena unguium.* In hunc locum opportunè Theodoretus. *Plenum unguium ipsum vocavit, ut, cui suppeditaret multus exercitus & equitatus & peditatus &c. ungues enim Regis sunt milites, qui extremam corporis obtinent partem, eò quod ducibus subjecti sint, & celeres sint atque validi ad percutiendum, & feræ instar dilaniandum eos, qui contradicere conantur.*

Miles rapax.
Ezech. 17. 3.
Theod. in hunc loc.

183. Hæreticus, Christiano quidem nomine insignis, oculis tamen à sanctæ fidei claritate retortis, degenerem Aquilæ pullum imitatur, qui maternis unguibus in sublime evectus, solem contemplari recusat; addito Claudiani lemmate. DEGENER LUMINA TORQUET. Præclarè in hunc rem S. Ambrosius. *Christus extra Ecclesiam projicit, in quibus fides lumen infirmum est, qui igneam Evangeliorum lucem, vitiis sæcularibus inquinati, aspicere non possunt.*

Hæretic⁹
S. Ambr. in Tobiam c. [illegible]

184. Aquila, supra inaccessæ rupis cacumen pullis suis intra nidum incubans, epigraphen tenet. DRACONES ELUSIT. Sanè, quisquis ad vitæ religiosæ fastigium sese receperit, nullos scelerum aut

Religiosa vita.

male-

malevolorum assultus pertimescit. Hanc præceptionem probè edocta magna illa mulier Apocalyptica, fugâ versus solitudinem arreptâ, veteratorium Draconis Tartarei ingenium deserit. Pulchrè in Religionis monasticæ encomium S. Eusebius. *Verus Religiosus, inquit, debet esse neglector quietis, fugax voluptatis, appetitor laboris, patiens abjectionis, impatiens honoris, pauper in pecunia, dives in conscientia, humilis ad merita, superbus ad vitia.* Hac enim agendi ratione supra rupem inexpugnabilem constitutus, tartareos assultus omnes eludet.

184. Aquila soli vicina, epigraphen tenet. ASPICIT PROPE. D. Thomam Aquinatem, Divina arcana è propinquo contemplantem, uti & D. Thomam Apostolum, cumprimis verò S. Joannem Evangelistam Emblema illud concernit. De hoc S. Augustinus. *Joannes super nubila infirmitatis humanæ velut aquila volat, & lucem incommutabilis veritatis acutissimis atq; firmissimis oculis cordis intuetur.*

Thom. Aquin. Thom. Apost. Joann. Apost. ... Evan.

185. Romanorum mos erat, Aquilam, hastæ fastigio affixam, vexilli loco ad deducendum militem circumferre. Proinde militari huic aquilæ inscribes. AGMINA DUCIT. D Thomam Aquinatem hoc Emblema spectat, qui sapientiæ suæ præstantiâ ingentem litteratorum catervam in suas partes detraxit. Eadem tamen cumprimis Magni Augustini propria est imago, *Quem*, teste S. Ecclesiâ, *imprimis secuti sunt, qui postea Theologicam disciplinam vitâ & ratione tradiderunt.* E S. Ambrosii sententia dulcissimum nomen JESU hac prærogativâ excellit; utpote quo universum orbis Christiani agmen, veluti fidissimo Duce, dirigitur. *Non hic aquila militarem, inquit, neque volatus avium exercitum ducunt, sed tuum, Domine JESU, nomen & cultus.*

Thom. Aquin. August. ... Nomen JESU.

186. Aquila ante pullos, in nido repositos, volat; cum lemmate. PROVOCAT EXEMPLO. Vel, ut P. Masenio placet. EXEMPLA TRAHUNT. Princeps suos subditos haud operosè in suam voluntatem flectet, si primus ipse imperterritam cuivis discrimini manum admoverit. De Julio Cæsare testatur Suetonius. *In agmine, nonnunquam in equo, sæpius pedibus anteibat capite detecto, seu Sol, seu imber esset.* De Catone Lucanus canit.

Exemplis.

---- *Monstrat tolerare labores,*
Non jubet.

De Othone scribit Cornelius Tacitus. *Loricâ ferreâ usus, & ante signa pedester, horridus, incomptus, famæque dissimilis.* His omnibus longè superior Deus, Mose referente, instar aquilæ assiduò præcessit, Israëlem ad volandum provocaturus *Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans, expandit alas, & assumpsit eum.* In hunc locum Rabanus. *Christus*, inquit, *nos dictis & exemplis ad alta provehit, ut sequamur, quò præcessit.* De Fabio Chisio canit P. Masenius.

Ducimur exemplis, vix est scelus absque magistro,
Sub duce virtutis semita prona patet.
Aspice reginam volucrum; prait illa minores,
Ac docet ignotis astra subire viis.
Et trahit exemplo FABIUS. Dux ipse proborum,
Si pingi virtus posset, imago foret.

187. Aquila, serpentem collo stringens, epigraphen ex Ovidio à me recepit. NE RETORQUEAT ORA. Principis prudentis hæc imago est, qui seditiosorum turbas viribus adeò validis coërcet ac edomat, ut nullam impostetum respirandi moram ipsis relinquat Aquilam sese probaverat S. Joannes Apostolus, quando ab Asiæ Episcopis rogatus, ad comprimendas & suffocandas serpentinas Cerinthi & Ebionitarum fauces, suum Evangelium, non sine fatali illorum probro, conscripsit. De hoc S. Hieronymus. *Scripsit Evangelium, rogatus ab Asia Episcopis adversus Cerinthum, aliosque hæreticos, & maximè tunc Ebionitarum dogma consurgens, qui asseruerunt, Christum ante Mariam non fuisse: unde & compulsus est, Divinam ejus nativitatem edicere.*

Ovid. l. 8. Metam. Prudentia. S. Joan. Apost. S. Hieron. de Scriptoribus Eccles.

188. Aquila draconem comprimens, epigraphen sustinet. DONEC PERIMAT. D. Carolus Ghioldus, ad S. Nazarium Mediolani Theologus, indefessam & assiduam pugnam hoc Emblemate significabat, qui Malleus hæreticorum S.P. Augustinus adversus Pelagianos, Donatistas, Manichæos, & alia sectariorum portenta exarserat. Imaginis mentem sequenti poëmate aperui. S August

Aquila siete voi grand' Agostino,
Che ben fiere tenzoni
Movete contra i perfidi dragoni.
Al alto grido, ed a la dotta mano
Cede il furore insano:
Ne pemettere lor triegua, è respiro,
Sin al gelato, od ultimo sospiro.

Porrò homo iram, cæterasque animi sui vitiosas passiones tamdiu variis mortificationibus comprimere studeat, donec penitus perimat. Unde S.P. Augustinus. *Si vindicare te vis de inimico tuo, ad ipsam iram tuam te converte; quia ipsa est inimica tua, quæ occidit animam tuam.* Ira. Mortificatio. S. Aug. ser. 93 de Divers. c. 6.

189. Aquila, adversus hydram confligens, mentem adeò generosam ac imperterritam spirat, ut jam non septem duntaxat, sed centum capitibus detruncandis parata videri possit. Lemma. OBVIA CENTENO. Ita prorsus Judas Machabæus exiguo hostium manipulo ingentem hostium exercitum ad internecionem delevit. Abrahamus trecentis militibus aliquot Reges adortus, semper rediit victor. Hoc quoque nostro ævo exiguus Lusitanorum numerus, iteratis vicibus in India Orientali cum amplissima hostium vi conflictatus, eos felicissimè ad internecionem delevit, uti crebrò ac prolixè testatur P Petrus Maffæus in Indiæ Orientalis historia Porrò homo justus animi est ita generosi ac imperterriti, ut conscientiæ suæ viribus nixus, innumeras hostium tam infernalium, quàm terrenorum phalanges superare valeat. Certè S. Paulus postquam tribulationes, angustias, gladios, pericula, persecutiones, tyrannos, &c. recensuisset, tandem subjungit, *Sed in his omnibus superamus.* Unde de Pauli fortitudine disserens Chrysostomus, ait, *Paulus tyrannos ipsumque adeò Neronem, velut quosdam culices æstimabat: mortem, cruciatus, & mille supplicia ludum putabat esse puerorum, etenim coarctatus carcere &c.*

Generositas. Judas Machabæus. Justus vincit. Rom 8. 37. S Chrysost. hom 2. de laud Pauli

190. In encomium invictissimæ Domûs Austriacæ Aquilam depinxêre, inter fulmina mediam; cum lemmate. NON JUS HABUERE NOCENDI. Nempe in hominem justum nihil penitus possunt omnia hominum & inferorum fulmina. De SS. Apostolis testatur Chrysostomus. *Hoc est maximè mirabile, inquit, quia, cùm plurimas illi paterentur insidias, maximéq; in illos tempestatum turbines frequentes irruerent, nequaquam tamen eorum animos labefactare potuerunt, nec eis aliquem incutere mærorem.* Cæterùm quod alternantis fortunæ tempestates nihil adversus virtutem possint, vernaculo poëmate heroico testatur Ansaldus Ceba, dum canit

Virtus invicta. S. Chrysost. hom ... in Matth.

--- *Che il tempestar de la fortuna*
Non hà ne la virtù ragione alcuna.

191. Aquila, rostro adversus saxum alliso, solam senectutem, non verò vitam exuit. Lemma. MORITUR, NON PEREUNTE SENECTUS. Ita genuina virtus, adversis calamitatibus pulsata, nunquam conciditur, sed innovatur. Ad rem Sanctus Chrysostomus. *Præcipuè mirandum est, quod non* Virtus inter ærumnas. S. Chrys. ...

modò

modo nihilomninò lædunt, qui talibus (Virtuosis) *insidias machinantur; sed eos etiam faciunt oppugnatione meliores.* Appositè meus D. Gregorius Brunellus,

Fortem non frangit mors effera, sola senectus
Frangitur, & vitâ non perennte, perit.

Farnes. l. 1. Diphtera Iovis Elog. 24.

Silentiũ.

192. Aquila, si Henrico Farnesio fides sit, clauso rostro montes pervolat, ut anates, quibus Armeniæ montes abundant, veluti prædam suam desideratissimam, securius & ex improviso comprehendere queat. Lemma. NON SINE SILENTIO. Princeps certè, uti in plerisque aliis, ita præcipuè in hoc imitatur aquilam, ut omnia arcana in cordis sui penetrali religiosè conclusa teneat, cùm plurimùm tam publici, quàm privati commodi è silentio promanet. Concinnè dixit Thomas Morus.

Rebus in humanis magna est doctrina, tacere.

Dione referente, Tiberii Imperatoris gnoma erat, *Principis animum aut nemini, aut paucis cognitum esse debere.*

Plin. l. 10. cap. 4.

193. Aquila, cervum prædatura, inter hujus cornua sese collocat, & pennas, plurimo onustas pulvere, in ejus oculos excutit, alisque eum tamdiu flagellat, donec viribus exhaustus & excæcatus, per rupem præceps corruat. Plinii verba sic accipe. *Pulverem, volatu collectum, insidens ipsorum cornibus, excutit in oculos ejus, ora pennis verberans, donec in rupes præcipitet.* Atque ita, quod fortitudo ad pugnam cum cervo ineundam denegâtat, astutia compensavit. Inde Henricus Farnesius colligit, ubi vires deficiunt, stratagematis dimicandum esse. Emblemati subscripsit. CONSILIUM PRO VIRIBUS. Vel, meâ quidem sententiâ, PRO VIRIBUS ASTUS. Vel, ut P. Masenio placet. INGENIO CEDUNT MAJORA. Lysandri doctrina erat, *Ubi leonina pellis non prodest, vulpinam esse adhibendam.* Hac pugnandi methodo strenuè usi sunt Cæsar, Pompejus, Alexander, Fabius Maximus, Sertorius, Mithridates, Antigonus, aliique à Frontino enumerati. Hos tamen omnes longis intervallis superavit Hannibal, qui, Plutarcho teste, fuit cognominatus *Crudelissimus Dux, & in fallendis hominibus callidissimus.* De Fabio Clusio, postea Alexandro VII. Pontifice Maximo, canit P. Jacobus Masenius.

Astutia.

Plutarch.

Vidimus elusos robusto in corpore nervos,
Et quæ non poterant viribus, arte geri.
Ardua quæq; geris, paterisq;, sed ardua quæque,
Ingenio vires suppeditante, ruunt.
Cervinis ita solis avis cervicibus hæret,
Et priùs excæcat, quàm premat ungue ferã.

Maria V.

194. Aquila supra pullos, intra nidum reclinatos, volitat; cum lemmate. PROVOCAT, ET PROTEGIT. Maria Virgo, Aquila celsissima, suo exemplo fidelium animos ad cœlum allicit, suâque tutelâ ab interitu vindicat, ut adeò verè cognominetur *Aquila provocans ad volandum pullos, & super eos volitans.* Eandem iconem Christo in crucem fixo, tribues, qui Arnoldo teste, *extensis brachiis Christus in cruce totum corpus infra se positum complexus est, & sub alis crucis aggregato genere nostro, ibi & protexit, & fovit, ubi nihil posse putabatur.* Pressiùs in hanc rem P. Aloysius Novarin. ait, *Nos ad volandum provocavit, dum in cruce manus extenderet, & brachia in alarum modum, ut deinceps nemo imis hæreret, &c.*

Psalm.

Crucifix.

Arnold. Carn tract. 7. de Verb. Dom.

Novarin. in Umbra Virg. n. 447

195. Aquila, cui à Jove cognomen, naturâ suâ carnes fastidit, solis herbis pasci solita. Huic proinde supra cespitem, Gambettus inscriptionem è Virgilio subdidit. ASSUETA PARVO. Homines sobrietatis & abstinentiæ studiosos, hoc Emblema concernit: quos inter excelluêre S. Ægydius Abbas, solis herbarum radicibus; S. Paulus I. Eremita, solis dactylis; S. Antonius Abbas solo pane & sale; S. Carolus Borromæus *solis quandoque lupinis & cicer sustentari soliti.* Imò omnes, quotquot Dei amici vocantur, veluti Aquilæ Jovis, abstinentiam colunt. Nam, quod S. Leo testatur, *Semper virtuti cibus jejunium fuit; de abstinentia quoque prodeunt castæ cogitationes, rationabiles virtutes, salubria consilia, & per voluntarias afflictiones caro concupiscentiis moritur, & virtutibus spiritus innovatur.*

Virg. 2. Georgic.

Sobrietas

196. B. Andreas Avellinus, cùm Virginum Parthenoni à pernicie vendicando studiosè caveret, crebro ac gravi vulnere multatus est. In facinoris hujus, admodùm generosi, encomium, Aquilam depinxêre, quæ inferiore pectoris sui parte jaculo transfixa, pullos supra dorsum sustentabat, cum lemmate. PROPRIO FERT PERICULO. Ad hoc propositum testatur Christus. *Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis.* Certè David, veluti aquila amantissima, ut populum suum ab intentata clade eriperet, seipsum percutientis Angeli gladio objecerat. De hoc S. Ambrosius. *Ubi vidit occidi populum, ipse se Angelo ferienti obtulit, ut ipse potiùs pro populo feriretur.*

197. Magistri versus discipulos amor, & indefessa eosdem in omni virtutum genere erudiendi diligentia, Aquilæ Emblemate repræsentatur, quæ pullos infra alas complexa, epigraphen tenet. DONEC ADOLEVERINT. Apostoli hoc paterni amoris affectu plurimùm exarsêre, quando filios suos spirituales tanto charitatis fervore, ac fomentis adeò liberalibus sustentârunt, ut nunquam ab iis, nisi cùm jam in firmam perfectionis ætatem adolevissent, deflexerint. De seipso testatur Paulus. *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Opportunè S. Cyrillus Alexandrinus, *Paulus,* inquit, *quosdam parturiebat, quousque formaretur Christus in eis; id est, quousque magni, ineffabilesque ejus Divinitatis characteres in eorum animos perpulchrè imprimerentur.*

198. Dominicus Gambertus symboli loco Aquilam expressit, quæ ob loci ac sitûs incommoditatem à solis obtutu prohibita, illum, intra stagni cujusdam aquas reflexum, contemplabatur: addito Virgilii lemmate. ET IMAGINE CAPTA. Ita Princeps Catholicus Deum, æternum Solem, in Romano Pontifice, veluti prototypon in imagine, veneratur. Alexander Magnus, Hierosolymis propinquans, coram Jaoddo, summo Hebræorum sacerdote, sibi obviam facto, profundum corpus inclinavit: quare ab Ephestione reprehensus, respondit, eum honorem à se non homini, sed Divinæ Majestati ac supremæ sanctitati in homine deferri. Hinc discant Religiosi Deo in Superioribus obedire, eisque debitam exhibere reverentiam. Unde Doctor Mellifluus. *Obedientia,* inquit, *quæ exhibetur majoribus, Deo exhibetur ipse enim de se dixit, Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Sive Deus, sive homo, vicarius Dei, mandatum quodcunque tradiderit, pari profectò obsequendum est curâ, pari reverentiâ deferendum.*

199. Idem Gambertus Aquilam expressit, quæ generoso ausu integram ciconiarum turmam in fugam conjecit; illam Ovidii panegyrin lemmatis loco promerita. NUMERO PRÆSTANTIOR OMNI. Nunitùm unicum magnanimum pectus aliis millenis præstat. Exemplo suo id confirmat Samson, integras Philisthæorum centurias solus reprimens. De Romano Coclete canit Petrarcha:

Oratio sol contra Tuscana tutta.

Et Arturus, Magnæ Britanniæ Rex, *nongentos hostium solus adortus, incredibili cæde profligavit,* ut de ipso testatur Gulielmus Malesbur.

200. Nonnemo indefessam D. Caroli pietatem, & assidu-

Contemplatio Dei assidua.

assiduum Dei contemplandi ardorem Emblemate significaturus, Aquilam depinxit, soli affixam; & hoc adverbio, ceu lemmate insignem; ASSIDUE. Poterat enim ille cum Divino Psalte verè dicere. *Oculi mei semper ad Dominum.* Ad hoc propositum S. Paulus: *Fratres mei dilecti, stabiles estote, & immobiles, abundantes in opere Domini semper.* Nam, *quod immutabile ac sempiternum est, ejus contemplatio nos beatos facit,* inquit S P. Augustinus.

Ps. 24. 15. 1. Cor. 15. 58. S Aug l. 15. de Trin. c. 1.

Pueritia vivax.

Educatio

201. Vivax & magnanima pueritia pullis aquilinis non est absimilis; qui, tametsi mole exiles, ac ætate teneri, tamen inter matris suæ ungues sustentati, altissimam Solis meridiem irretortis oculis intuentur. Unde lemma. FERT PARVUS ADULTUM, subintellige, *Solem.* Ita liberi, à parentibus ad Dei servitutem per bonam educationem sublevati, in Dei amore plurimùm crescunt, magnosque virtutum profectus faciunt. Nam, Magno Augustino teste. *Tantò magis efficitur quisque filius bonus, quantò largius ei datur à patre spiritus bonus.* Pulchrè meus P. Carducius.

S. Aug. in Ps. 118. Conc. 27.

En aquilæ fœtus Phœbum fert parvus adultum:
Non secus Heroas grandia fert soboles.

Horat. Sat.

202. P. Henricus Engelgrave Aquilam, è solis obtutu suspensam, illo Horatii lemmate exornavit. CERNIT ACUTUM. Vel ut P. Jacobo Masenio placet, DE LONGE PROSPICIT. Ad verbum de Aquila ait Jobus, *De longè oculi ejus prospiciunt.* Ita prorsus S. Joannes Apostolus intellectus sui acumine reconditissima cœli arcana penetravit. Multò tamen maximè de infinita Dei perspicacia id dixeris, de qua disertè Siracides. *Oculi Domini multò plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes.* Porrò etiam homo in hac vita sibi prospicit, quid secum futurum sit in altera vita. Nam, hortante Magno Augustino; *Cum vivimus vigilare debemus, & eligere debemus, quod in futuro teneamus.* De Illustrissimo D. Fabio Chisio, postea Alexandro VII. Pontifice Maximo; canit P. Jacobus Masenius.

Iob. 39. 27. S. Joan. Apost. Deus. Eccl. 23. 28. Providus. S. Aug. de Verb Dom. serm. 21. c 3

Heres in æthereis specularatrix rupibus ales;
Immensosque vage lumine transit agros.
Exsuperas aquilam; non at hæc præsentia tantùm;
Tu quæ facta simul, quæque futura vides.
Scilicet æternâ complecteris omnia mente:
Hac vivit, fragili quidquid in orbe perit.

Gratitudo.

203. Gratitudinem filiorum erga parentes ex aquilæ pullis edocemur, qui matris suæ humeris innixi, epigraphen sustinent. VICEM QUANDOQUE REPENDUNT; Aquilis enim, senio confectis, illarum filii parentum vicem subeunt, & decrepitas obsequiis, alimentis, aliisque grati animi argumentis studiosissimè fovent, quæ pietas etiam ciconiis consueta dicitur. In hanc rem S. Paulus monet. *Si qua vidua filios aut nepotes habet, discat primùm domum suam regere, & mutuam vicem reddere parentibus; ut scilicet,* interprete P. Cornelio à Lapide, *si parentes adhuc vivant, eis inserviat, opituletur, ministret, eosque alat, sicut ab eis à puero alita & educata est, &c.*

1. Tim. 5. 4. Corn. à Lap. in hunc loc.

Charitas Dei.

204. Aquila, in Solem defixa, illius venustate magis semper magisque inardescit. Unde P. Sigismundo Laurentio authore, epigraphen sustinet. TUENDO, idest, *intuendo*, INARDESCIT. S. Paulum, charitate & amore Dei intensissimè inflammatum, hoc Emblema concernebat. In hunc sensum S. Dionysius Areopagita, *Exstasim facit Divinus amor, & amantes sui juris esse non sinit: unde Paulus ille Divino amore occupatus, clamabat: vivo ego jam non ego, vivit verò in me Christus.* Et S. Bernardus. *O amor præceps, vehemens, flagrans, impetuose, qui præter te aliud cogitare non sinis &c.*

S Dion. Areopag. de divin. nom. c. 4. S. Bern. ser. 79. in cant.

205. Aquila, propriis illis rostro perfossis, sanguinem elicit, sicque pullorum suorum, siti jamjam fatiscentium, vitam prorogat. Lemma. DAT SANGUINE VITAM. Hoc & Sigismundi Laurentii symbolum ad illud Jobi alludit; *Pulli ejus lambunt sanguinem:* Servatorem nostrum, acerbissimè vulneratum, imago illa repræsentat, qui sanguine suo, copiosè ac liberalissimè profuso, præsens miserrimo homini medicamentum propinavit. Sapienter Magnus Augustinus, *Effusus est sanguis medici, & factum est medicamentum phrenetici.* Et Joannes Audenus.

Iob. 39. Christus patiens. S. Aug. tr. 15. in Ioan. Io. Aud. l 3.

Pharmaca sunt potius, quàm vulnera, vulnera Christi
Curat enim plagis vulnera nostra suis.

Patrocinium beatorum.

206. Ad funebrem D. Caroli apparatum Bartholomæus Rossus aquilam pingi fecit, quæ è nido, supra montis cujusdam fastigium collocato, subiectam terram contemplabatur, cum lemmate. PROCUL, SED PROPE. Etsi enim violenta mors Divum illum procul è terris ad Deum sublevârit; nunquam tamen desistet, oculos è celsissimo beatitatis culmine ad gregem suum advertere, eumque tueri, ac patrocinio suo propè semper adesse. Consentaneè in rem præsentem de Deiparæ morte ait S. Hieronymus. *Etsi corpus tuum dormiat,* O magna Dei parens! *cor tamen tuum vigilat, & quamvis inevitabilem mortis necessitatem humanâ conditione acceperis, non dormitabit, neq; dormiet custodiens nos oculus tuus.*

Mariæ V. Patrocinium. S. Hier. de Dormit. Virg.

Aviditas habendi.

207. Magni quidem, & generosi pectoris, sed tam angusti territorii Princeps, dum regni sui terminos propriâ manu de gladio propagare nititur, Aquilam imitatur, quæ nidum egressa, cœli vastitatem pervolat: cum hemistichio, PARVOQUE PUDET LATUISSE CUBILI. Inter hos nulli secundus Alexander Magnus, nec Macedoniæ, nec etiam spatiosissimis totius Græciæ finibus exsaturatus, Orientem infestavit, Persiam subegit, & ad ipsas usque Indias excurrit, nullosque alios immodicæ suæ pruriginì, nisi vitæ terminos præfixos habuit. Seneca complutibus locis, præcipuè verò Epistolâ 94. de illo disserens, *Agebat.* inquit, *infelicem Alexandrum furor aliena devastandi, & ad ignota mittebat, Lacedæmona servire jubet, Athenas tacere. Non contentus tot civitatum strage, quas aut vicerat Philippus, aut emerat, & alias alio loco projicit, & toto orbe arma circumfert.* Salsè de illo Satyricus.

Senec ep 94

Unus Pellæo juveni non sufficit orbis:
Æstuat infelix angusto limite mundi.

Iuv. sat. 1.

208. In exequis Isabellæ de Esthe, Parmensium Principis, post filii partum mortuæ, Josephus Daganus Aquilam adumbravit, quæ nido relicto, rupisque compedibus, versus cœlum properabat; cum lemmate, NEC NIDUS, NEC NODUS. Princeps enim illa, ad vitam tranquillam sublevanda, dulcissimum nidum, filiolum inquam recens natum, deseruit, & arctum conjugalis vinculi nodum, qui ipsi cum Ranutio II. intercesserat, diffregit. Abrahami Patriarchæ hæc indoles fuerat, quando Deo præcipiente, *Egredere de terra tua, & de cognatione tua:* instar generosæ aquilæ, cui, *nec nidus* suæ patriæ, *nec nodus* consanguineorum ullam potest injicere remoram, mox *egressus est, sicut præceperat ei Dominus.* Abrahami vestigia ii omnes, consilio sanè saluberrimo, assequuntur, qui relictis paternis laribus, Religioni ac Divinis obsequiis sese consecraturi eunt. *Festina quæso te,* inquit S. Hieronymus, *& habens in solo pedem, naviculæ funem magis præcide, quàm solve.*

Gen 12. 1. Ibid. 4. Religionem intrare. S. Hier. in ep.

209. Aquila ad pisces in mari prospiciendos, nativo quodam instinctu sese in sublime attollit, eosque

que subitò ac præcipiti descensu devorat. Testem habeto Jobum. *Nunquid,ait,ad preceptum tuum elevabitur aquila;& in arduis ponet nidum suum? inde contemplatur escam, & oculi ejus de longè prospiciunt.* Unde lemma. DE LONGE PROVIDET ESCAM. Ita omninò hominum gulosorum oculi non in aqnis solùm, sed in omnibus elementis escam scrutantur. De his oculis sacer textus. *Oculus Jacob in terra frumenti & vini.* Seneca, *Ultra phasim,ait, capi volunt, quod ambitiosam popinam instruat: nec piget à Parthis à quibus nondum pœnas repetimus, aves petere: Undique convehunt,omnia nota fastidienti gulæ. Quod dissolutus deliciis stomachus vix admittat,ab ultimo portatur oceano.*

Iob. 39. — Gulosus. — *Deut.33.28.* — *Senec. in Consol. ad Helviam cap. 10.*

210. Aquila, solem intuens, à P. Jacobo Masenio epigraphen recepit. SOLA CAPAX SOLIS. Mariæ Virginis hæc imago est, quæ non tantùm Christum, æternum Solem, utero suo comprehendit, sed hodie etiamnum in cœlo Deum intuetur, visione celsissimâ, cæterisque beatis omnibus inaccessâ: ut adeò à S. Epiphanio rectè cognominetur, *Seraphim incomprehensæ visionis.* Emblematis mentem sequenti disticho explicat Author.

Maria V. — *S. Epiph. Orat. de Dei.*

Par Aquila Virgo est, cœlesti lumine gaudent:
Illa capax magni Solis, & illa Dei.

211. AQuilini oculi sint, oportet; qui solem fulgentem, clarumque lunæ incessum, illæsi & inconnives aspicere possunt. Unde Aquila, oculis in solem defixa, epigraphen tenet. NIL LUMINE LÆDOR. Hominis verè humilis est, nullam ex humanis laudibus capere voluptatem, nihilque exinde, Aquilæ more lædi; & cùm temerè contingat, eas audiri, pueriliter non efferri. Præclarè hoc argumentum pertractat Sanctus Gregorius, dum illud Jobi explanans, *Si vidi solem,cùm fulgeret, & lunam incedentem clarè, & lætatum est in abscondito cor meum.* ait, *Jobum ita locutum, quia auditis virtutum suarum præconiis non delectabatur*; hoc quippe est fulgentem solem aspicere, clarumque lunæ incessum; juxta illud Davidicum: *Exaltatus autem, humiliatus sum, & conturbatus.* Et jure merito, inquit idem Gregorius. *Cauta enim consideratione trepidat, ne aut de his, in quibus laudatur & non sunt, majus judicium inveniat; aut de his, in quibus laudatur & sunt; competens præmium perdat.* Verissimè dixit Magnus Augustinus. *Etsi cuiquam facile est, laude carere, dum denegatur; difficile est, eâ non delectari, cùm offertur.*

Vana gloria. — Laude non extolli. — *S. Greg. l. 22 Moral. c. 6.* — *Psal. 87. 16* — *S. Greg. ibi* — *S. Aug. ep. 64. ad Aurel. Episc.*

212. P. Jo. Baptista Bareta, è Societate Jesu, ad exequias Philippi IV. Hispaniarum Regis, Mediolani celebratas, Aquilam statuit, quæ serpentem unguibus stringens, epigraphen ferebat. VICTORIA MULTIS. Innuebat videlicet, Regem illum, post superatos complures hostes, non sibi tantùm, suoque regno, sed & confinibus omnibus plurimùm incrementi attulisse. Christi tamen resurgentis propriissima est hæc imago, qui è tartareo serpente victor, universo mundo salutem providit. S. Augustin. *Christus nunquam vincitur, & diabolum vicit, & pro te vicit, & tibi vicit, & in te vicit.*

Prodesse multis. — Christus resurgens. — *S. Aug. in Psalm. 110*

213. Basilicæ S. Genovefæ decora, Emblematibus illustrata, Aquilam exhibent, quæ supra globum terrestrem volitans, epigraphen præfert. ALTIORA QUÆRO. S. Albertum, Ambianensem, & postea etiam Ecclesiæ S. Genovefæ Canonicum, ac demum Patriarcham Hierosolymitanum hæc imago concernit; qui spretis terrenis omnibus, sola cœlestia identidem suspirabat. Religiosus quippe, mundum hunc inferum, veluti tantâ suâ dignitate indignum, relinquat, soli intentus cœlo: Audi magnum tuum

Religiosus mundum spernat. — *S. Aug. ser.*

Legis-

Legislatorem. *Altitudo*, inquit, *est in supernorum expectatione præmiorum; propter quam altitudinem tibi dicitur, ut sursum cor habeas. Benè operare, & in bonis operibus persevera propter beneficia Dei. Terrena pro nihilo æstimes. &c.*

214. Eadem Basilica Carolum Fabrum, Canonicum & Abbatem S. Genovefæ, & primum congregationis Gallicanæ superiorem Generalem, Ordinisque Canonici Instauratorem eximium, Aquilæ Emblemate repræsentat, quæ compluribus pullis suis iter ad cœlos præiens, epigraphen è Psalmo sustinet. PROVOCANS AD VOLANDUM PULLOS SUOS. Ita Beatorum vita incitamento nobis est, ut illos imitati, cœlum directo tramite conscendamus. *Natalitia Sanctorum*, inquit Magnus Aug. *cum sobrietate celebrate, ut imitemur eos, qui præcesserunt, & gaudeant de vobis, qui orant pro vobis.* Lege eruditum ac præclarum Caroli Faure elogium in ingeniosissima illa Basilica, cujus postrema verba hæc sunt.

Beatorum vita nobis est stimulus.

S. Aug. in Psal. 80. Conc. 2.

Hic sequere vocantem, Clerice;
Alis expansis nullum respuit,
Rupe nixa, securitatem pollicetur;
Ad cœlum evolans, quà eundum est, signat iter.

215. Aquilam, per nubes & fulmina illæsam transire solitam, hoc lemmate insignivit P. Jacobus Masenius. NON TANGOR, ETIAM DUM TANGOR. Hominis patientis hæc idea est, qui inter calamitatum ac injuriarum fulmina non tantùm nihil acquirit nocumenti, sed altius inde, altiusque semper ad Deum suum promovet. Nam, quod Magnus Aug. ait, *Bonorum patientia præparatione cordis excipit voluntatem Dei, & gloriatur in tribulationibus.* De Illustrissimo D. Fabio Chisio, postea Alexandro VII, Pontifice Maximo canit Emblematis Author.

Patiens.

S. Ambr. in Psalm 56.

Fulmineam lambunt innoxia tela volucrem,
Quæ jacit accensis Jupiter igne polis.
Tangeris afflictum corpus, ferroque secantur
Marmora visceribus visa coire tuis.
Integra mens perstat, prostrato in corpore victrix:
Hoc est dura pati, nil tamen inde pati.

216. Aquila, unam expandens alam, ad cœlum sublevari non poterit, nisi jungat & alteram. Unde Emblemati subscripsit P. Masenius NON SUFFICIT UNA. Ita, ut Deum, æternum solem contingas, nec sola sine operibus fides, nec sine fide opera bona sufficiunt, sed mutuo sese comitentur, necesse est. Pulchrè Magnus Aug. *Verè beatus est, qui & rectè credendo benè vivit, & benè vivendo fidem rectam custodit. Igitur sicut otiosa est fides sine operibus mortua: ita nihil proficiunt opera bona sine fide recta.* Emblematis author mentem suam sequenti epigrammate aperuit, & vatem minimè vano præsagiit, Illustrissimum D. Fabium Chisium, postea Alexandrum VII. Pontificem Maximum, juncto virtutis & fortunæ beneficio, ad summos honores promotum iri.

Fides sine operibus.

Aug. ser. de Temp.

Virtuti juncta fortuna.

Quisquis ad optatos apices contendis honoris;
Virtuti debet sors comes ire tuæ.
Nec volucrum princeps alâ bene nititur unâ:
Ut valeat, socia juncta sit ala suæ.
Altera virtutis dum te reget, altera fortis,
Non deerunt factis præmia digna tuis.

217. Aquila, alam utramque sublevans, ab eodem Masenio epigraphen recepit. QUOD FERO, ME PERFERT. Sicut enim Aquila & alas portat, & ab iis portatur, ita virtutum acquirendarum studium aliquid quidem negotii & laboris nobis facessit, paulò tamen post iis succollantibus ad cœlos sublevamur. Opportunè S. P. Aug. *Habent & aves pennarum suarum sarcinas. Et quid dicimus? portant illas, & portantur. Portant illas in terra; portantur ab illis in cœlo: Porta ergò pennas pacis, alas accipe charitatis. Hæc est sarcina, sic implebitur lex Christi.* Emblematis author ait, Fabium Chisium, virtute & sapientiâ, ceu geminis alis, instructum, ad summos honores, & ad ipsos etiam cœlos evehi.

Virtus.

Aug. ser. de Verb. Apost. c. 5. & 6.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Celsa petis virtus, auget sapientia vires:
His alis Fabius sidera mente subit.
Qualis in æthereis micat alis Regia campis:
Penna levat volucrem, penna levatur humo.
Ante suas animus profert in pectore dotes,
Mox his sublatus dotibus, astra subit.

A R D E A.

CAPUT IX.

218. HÆc volucris, serenâ cœli quiete gaudens, supra nubes efferri solet: subscribente Bargalio. SUBLIMITATE SECURITAS. Mens nostra ibi demum veræ tranquillitatis sese compotem sentiet, si extra inferas hujus terræ nubes ad spem in solo Deo collocandam eluctata fuerit. In hanc rem cecinit vernaculâ linguâ Petrus Bembus.

Spes in Deo.

Cosi con l' alma solitaria, e schiva
Assai tranquillo, e riposato vivo,
Sprezzando il mundo, e molto più me stesso.

Exquisitè meus Concanonicus Hugo de S. Victore. *Hæc avis* (de ardea loquitur) *potest significare animas electorum, quæ formidantes perturbationem hujus sæculi, ne fortè procellis persecutionum, instigante diabolo, involvantur, intentionem suam super omnia temporalia efferentes, ad serenitatem patriæ cœlestis, ubi assiduè conspicitur Dei vultus, mentes suas elevant.*

Hug. de S. Vict. l. 1. de Bestiis c. 47.

219. Nobilissima familia de Capua in scutis gentilitiis Ardeam præfert; cum lemmate. HUMILIA DESPICIT. Nimirum animus grandis ac generosus mentem cogitationesque suas nunnisi rebus magnis aut sublimibus affigit: id, quod etiam de Amante haud incongruè intellexeris. Porrò homo, divinis contemplationibus deditus, omnes terræ illecebras, veluti sordes evanidas, ac cœlesti homine indignas, contemnit. S. Gregorius Papa id affirmans, *Qui spiritualibus bonis ditati sunt*, inquit, *profectò terrenis non debent negotiis implicari, ut dum non coguntur inferiora bona disponere, exercitati valeant bonis superioribus deservire.*

Animus generos.

Contemplativus.

S. Greg. l. 12. Moral. c. 11.

220. Ardea, compluribus aliis avibus in terra relictis, versus cœlum evolat; cum lemmate. ALTIOR ET TUTIOR. Statûs religiosi hæc felicitas est; de quo S. Petrus Damianus, *Ibi quoque* (in Religione) *cœli sunt volucres, ii nimirum, qui virtutum plumis sese in ardua sublevant, ac terrena qualibet sub se transire de suæ mentis arce prospectant, dumq; per terrena repere sub carnali concupiscentiæ jugo despiciunt, libertatem aeris petunt, seseque ad cœlestia librata mentis contemplatione suspendunt.*

Religios.

S. Pet. Dam. l. 2. ep. 18.

221. Grandis ac generosi animi serenitatem ab ærumnarum tempestate nihil unquam turbari, Abbas Certanus ex Ardeæ symbolo demonstrat, quæ supra nubes levata assiduo solis splendore, ac cœli tranquillitate perfruitur: addito lemmate. FURUNT INCASSUM. Senecæ consilium est. *Vir sapiens atque perfectus, hanc sibi vitam proponere, sic secum agere debet. Ego mortem eodem vultu videbo, quo audiam. Ego laboribus quanticunque illi erunt, parebo, animo fulciens corpus. Ego divitias & præsentes & absentes æquè contemnam, nec si alicubi jacebunt, tristior, nec si circa me fulgebunt, animosior. Ego fortunam, nec venientem sentiam, nec recedentem.*

Animus generos.

Senec. de vita beata c. 20.

ASTUR.

Caput X.

222. ASTur, aduncis unguibus perdicem sustinens, aliis insuper aliisque avibus captandis avidè circumvolat, cum dicto. ET NON PARTA SEQUOR. Hominem hæc imago repræsentat, amplioribus identidem honorum, divitiarum, aut virtutum incrementis inhiantem. Carolus V. Imperialis symboli sui loco columnas Herculis statuit, hoc titulo præfixas; *Plus ultra.* S. Bernard. *si perfectionis aliquid attigisti, te ipsum in te ipso metire, & dic cum Apostolo. Non quod jam apprehenderim, aut perfectus sim: sequor autem si fortè apprehendam. In quo manifestè Apostolo docente declaratur; quia perfecta eorum, quæ retrò sunt, oblivio, & perfecta in anteriora extensio, ipsa est hominis justi in hac vita perfectio.*

Profect°.

S. Bern l. de vit. solitar.

BENICUS.

CAPUT XI.

223. AQuila prædam, à se comparatam, cum Benico ex æquo partitur. Unde huic volucri epigraphen subjunxit Lucarinus. PARTORUM PARTICEPS. Ita Maria V. omnium dolorum & calamitatum, quibuscum Servator noster, filius ipsius amantissimus acerrimè conflictabatur, compos extitit. S. Bonav. *Aspicio Domina cor tuum, & id non cor, sed myrrham, absynthium, & fel video. Quæro matrem Dei, & ecce invenio sputa, flagella, & vulnera, quia tota conversa es in ista.* Id, quod ipsamet Deipara B. Birgittæ his omninò verbis testatum fecit. *Dolor filii, erat dolor meus; quia cor ejus, erat cor meum.*

Maria dolorifera.

S. Bonav. l. 4. Stimul. cap. 3.

B. Birgitt. l. 4. Revel. c. 32. & 70.

BISTARDA.

Caput XII.

224. VOlucrem hanc, ex ingenito suo corpore Bistardam, quasi gemina tarditate ignavam, cognominant. Etsi enim corporis mole sit satis grandi, tantam tamen in volando segnitiem ostendit, ut nonnisi post saltus, alterâ tertiavè vice repetitos, è terra sese sublevet: unde non rarò contingit, eam, priusquam aëra contingat, à cane venatico obrui. D. Aresius hoc symbolum eorum dicit esse proprium, qui socordiâ æternoùm luendâ ad saniorem vitam eluctari differunt, sicque morti in prædam cedunt, antequam alas suas ad pœnitentiam librare conentur. Epigraphen, è Regum fastis desumptam, addidit. UT MORI SOLENT IGNAVI. *Sic verè multi sunt*, inquit Petrus Bercorius, *qui nunquam volunt dimittere terram & terrena, nec ad Deum celeriter evolare, imò solent bis, vel ter iter boni propositi retardare, & sic sæpè fit, quod, dum nimis deliberant, solet eos diabolus tentationibus sagittare, & à volatu bonorum operum impedire.* S. Chrysost. *Multi*, inquit, *cùm aliis damnum fraudulenter facerent, subitò perierunt, & ad manifestum judicium abierunt. Time ne & tu hoc patiare inexcusabilis.*

Peccator ignavus ad pænitentiam.

Bercor. l. 7. Reduct. c. 12

S. Chrysost. hom. 22. in epist. 2. ad Corinth.

BUBO.

Caput XIII.

225. DAresius profani amantis insaniam & vanitatem nullâ aptiore, nisi Bubonis, imagine repræsentari posse, autumat: qui lunam contemplatus, affirmatè de hac pronuntiat: SPECIOSIOR SOLE. Inveteratus enim hominis amantis mos est, quod vesano amore excœcatus, formam dilectam, monstro nonnunquam, quàm venustati propiorem, clarissimo Solis splendori longè præferat. Hanc stultitiam observans Plutarch. ait, *Quisquis amat, hallucinatur è ac cæcutit in eo, quod amat.* Et rursus, *Amor*, Authore Platone, *laudat plerumque ea, quibus alii offenduntur.* Q. Catulli exemplo id confirmat Tullius, qui Roscii cujusdam amore ita abreptus fuerat, ut sanctè assevera ret, illum exoriente aurorâ, & ipso etiam Deo formosiorem sibi videri. Ne verò de hac Catulli insaniâ quidquam possis dubitare, ipsiusmet de suo Roscio tetrastichon habeto.

Amans profanus

Plut. l. de discrim. adulatoris, &c.

Cicero l. 1. de natura Deorum.

Constiteram, exorientem auroram fortè salutans,
Cùm subitò à leva Roscius exoritur.
Pace mihi liceat, cœlestes, dicere vestrâ;
Mortalis visus pulchrior esse Deo.

Altum proinde exclamat Tullius; *Hic pulchrior Deo! At erat* (Roscius) *sicuti hodie est, perversissimis oculis: quid refert, si hoc ipsum venustum illi videbatur?* Ad hoc propositum S. Theodoretus Studita. *Cùm feminam vir amat, totum se amasia præbet, eam spirans, eam cogitans, seu solem dicas, nec solem videre velit, sed amasiam*

S. Theod. Stud. Catechesi.

226. Abbas Ferrus Buboni inscripsit. IN TENEBRIS EVOLAT. Hominis scelerati hæc idea est, siquidem *omnis qui malè agit, odit lucem.* In quem locum S. Cyrillus Alexandrinus. *Recusat omnis, qui malè agit, lucis illuminationem.* Jobi effatum est. *Oculus adulteri observat caliginem*; id est, interprete Lyrano, *expectat noctem ad committendum adulterium.* Idipsum etiam Hæretici assolent, qui, veluti lucis inimici, conventicula sua noctu cogunt. *Nam Hæreticus, qui adulter est Verbi divini*, inquit idem Lyranus, *quærit latebras ad docendum.*

Vitiosus.

Io. 3. 20. S. Cyrill. Alex. in hunc locum.

Libidinosus.

Iob 24. 15.

Hæretici.

Lyran. in illud loc.

CAPRIMULGUS.

Caput XIV.

227. CAprimulgus, nomen à sua proprietate sortitus, inter caprarum greges sese noctu insinuat, & lac ex illarum mammis sugit: lacte verò necdum contentus, Aresio authore, etiam ELICIT SANGUINEM. Carnifices, qui S. Agatham immanibus tormentis in uberibus lacerârunt, hoc Emblema spectâbat; Ejus honori Christophorus Finotus hoc disticho accinuit.

S. Agath.

Finot. dist. 39.

Forcipe corripuit sævus de pectore mammas;
An non est animo firma revulsa fides?

Iidem complusium Causidicorum mores sunt, qui pauperum clientum sanguinem immiti ore exsugunt. Principes quoque, eorumq; ministri, ob immedicam avaritiam crudeles sunt subditorum oppressores, illâq; Caprimulgi icone examussim delineantur. *Magnum scelus est*, inquit S. Isidorus, *rem pauperum præstare divitibus. Arenti terræ aquam tollere, & flumina, quæ non indigent, irrigare.* Denique etiam insatiabilem mulieris lascivæ libidinem hoc Caprimulgi symbolum significat; quam è Poëtis nonnemo suo amanti in hæc verba loquentem introducit.

Causidicus.

S. Isid. l. 3. de sum. bon.

Lascivæ Mulier.

E fin che sangue hà ne le venne hauuto,
Come sanguisuga l' ho succhiato.

228. Caprimulgus, dum lacti sugendo inhiat, visum captis eripit, miserasque cæcœcat. Unde Lucarini lemma. CUM LACTE ADIMIT LUCEM. Haud secus libido non tantùm humanum corpus enervat, sed etiam rationis lucem, omnemque alium virtutis & famæ splendorem extinguit. Eruditè cecinit Georgius Camerarius.

Libido.

Camerar. Embl. de mater.

Hircorum stabulis volucris montana per umbram
Admissa, en audax ubera plena bibit.
Inde sed & miseros pariter prædatur ocellos,
Ipsaque CUM dulci LUMINA LACTE RAPIT.

Tabis

Tabis & afflatu sterilesque ubera caprit;
Et fert aterum an lactea vena sitim.
Hirco si juvenis jam poto sanguine, tandem
Lumina pradatur cum ratione Venus.

Lips. Monit. Polit. l. 2. cap. 17. S. Hier. l. 1. ad Iovin. Huic assentitur Justus Lipsius. *Nihil, inquit, est tam mortiferum ingeniis, quàm libido.* Et S. Hier. *Amor formæ, rationis oblivio est, & insaniæ proximus, fœdum, minimeq; conveniens animo sospiti vitium, turbat consilia, altos & generosos spiritus frangit, à magnis cogitationibus ad humillimas pertrahit.* Rem totam synopsi complexus D. Thomas, *Cæcitatem mentis*, inquit, *primam luxuriæ filiam esse.*

CARDUELIS. *Caput* XV.

229. HUic volucri nomen forsan à carduo est inditum; quippe quæ cardui seminibus avidissimè pascitur, circumhærentes aculeos nihil penitus verita. Unde Petrarcha eidem, supra carduum stanti, inscripsit. E D'ALTRO NON MI CALE. Vel certè ex Ovidio. HÆC MIHI SOLA PLACET. Amoris usitata hæc verba sunt; qualia fuêre illa Guarini de sua Amarillide. Ovid. l. de Arte.

Amor mundanus.

M' è piu dolce il penar per Amarilli,
Che' l gioir di mill altre.

Cant. c. 6. In hanc rem illa sacri Epithalamii verba plurimùm faciunt, *Una est columba mea, perfecta mea, una est matris suæ &c.* ubi, si litteram spectes, Salomon de Pharaonis filia, præ cæteris omnibus sibi unicè dilectâ, loquitur. Mysticè tamen B. Virgo innuitur, infinitis intervallis à Deo supra omnes creaturas æstimata. De hac Honorius. *Tu una omnium transcendis merita, & ideo præ omnibus sola electa. &c.*

B. Virgo.

230. Carduelis, supra carduum horridum ac spinis refpersum, depicta epigraphen tenet. HIS EGO SUSTENTOR. Miram hæc imago cum S. Sylverio Papa & Martyre analogiam habet, qui Theodoræ Imperatricis odio, & Belisarii decreto in Insulam Pontum proscriptus, reliquam vitam inter tot calamitatum spinas exegit, ut Breviarium Romanum ab ipso dictum testetur. *Sustentor pane tribulationis, & aquâ angustiæ, nec tamen dimisi, aut dimitto officium meum.* Id, quod de iis omnibus intellexeris, qui soli Deo affixi, in hac terra nonnisi cruces & ærumnas desiderant.

S. Sylver. Papa. Brev. Rom. 20. Iunii. Justus.

231. Carduus præter cibi saporem etiam asperos adhærentis spineti aculeos monstrat, unde carduelis eidem insistens, epigraphen tenet. NON TERRET ACUMEN. Quisquis virtutem sincero amore prosequitur, tametsi eam mille ærumnarum ac laborum sentibus munitam cernat, nihil tamen difficultatis abhorret, nec etiam sese repelli patitur, ut eam acquirat; probè gnarus, quod

Virtutis aut litterarum studiosus.

Virtutem posuêre Dii sudore parandam.

S. Aug. l. de Patientia cap. 4. Præclarè Magnus Aug. *Vis desideriorum*, inquit, *facit tolerantiam laborum & dolorum: & nemo, nisi pro eo quod delectat, sponte suscipit ferre quod cruciat.*

232. Carduelis, carduo innixa, emblematis loco inscriptionem præfert. ET CUM ACULEIS PLACET. Amantè illum hæc imago concernit, qui amorem suum in puella quadam rigida & litigiosa collocat. Sanctius tamen de Juvene illam interpretaberis, cui religiosus ordo, habitu & vitæ disciplinâ plurimùm austerus, præ reliquis probatur. Nam, quod Magnus Aug. testatur, *gaudenti homini & carcer latus est, & tristi pratum angustum est.* Deniq; Verbum Dei, ceu unicum animæ nutrimentum, tametsi plurimis objurgationum aculeis consitum, nullum unquã fastidium generat: tantò enim suavius nobis accidet præmium, quantò majore ærumnarum ac laborum industriâ illud comparaverimus. Sapienter Lucanus.

Amans. Religiosus ordo. S. August. in Psalm. 141. Verbum Dei. Luc. l. 9.

--- *Gaudet patientia duris.*

Latius est, quoties magno tibi constat honestum.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

233. Carduelis adeò suaves & amœnos in cantando modos edit, ut caveæ inclusa, plurimas alias volucres vocis suæ dulcedine illiciat, & attonitas vicino reti implicet. Quare Aresius epigraphen, è Siracide mutuatam, subjunxit; SCIENTIAM HABET VOCIS. Carduelis quippe voces suas adeò suaviter & artificiosè attemperare ac flectere novit, ut ei sequenti poëmate vernaculo applaudere coactus sit Petrus Michaël. Sap. 1. 7.

O di Musici augelli
Novo magistro canoro
Che tù i verdi arboscelli
Al garuletto choro
Insegni dispiegar nel lieto Aprile
Sinfonia dolce, e melodia gentile.
Articoli le voci
Hor languide, hor sonanti
Hor tarde, & hor veloci,
Proprie a lo stil che canti,
Spiegando in note chiare & immortali
Hor sonetti, hor Canzoni, hor madrigali.

Genuinum hoc S. Catharinæ Virginis & Martyris est ectypon, quæ profundæ sapientiæ ac facundiæ fluentis è cœlo instructa, ingentem Philosophorum ac Literatorum numerum ad Apostolicum fidei Christianæ rete persuasit. Porrò Doctoris, aut boni Pastoris est, ut scientiam habeat vocis in peccatoribus ad frugem revocandis. Nam Magno Aug. teste, *Debet Divinarum scripturarum Doctor fidei, ac debellator erroris & bona docere, & mala dedocere, & hoc opere & sermone conciliare adversos, remissos erigere, nescientibus, quid expectare debeant, intimare.*

S. Catharina V. & Martyr. Doctor. S. Aug. l. de Doctrina Christiana.

234. Lneretius Borsatus in encomium Illustrissimi D. Antonii Longi, Cremensium Gubernatoris, viri tam venustate vultûs, quàm morum suavitate amabilissimi, Carduelem depinxit, eamque, cùm vocis amœnitate, tum formæ elegantiâ præ cæteris avibus insignem, hoc lemmate donavit. VOCE FORMAQUE ALLICIT. Geminam hanc prærogativam in Stilicone, Imperatoris Socero, celebrat Claudianus.

Princeps pulcher & benignus. Claud. in Stilic.

Celsa potestatis species, non voce feroci,
Non alto simulata gradu, non improba gestis.

Diogenes apud Stobæum ait, *Non minus quam tibia, atq; concentu bonus Regis intuitus, animos ad se convertit.* Rabanus & Beda docent. *Qui præsunt populis, si volunt esse firmum solium suum, semper hilaritate, & gratiâ plenos vultus exhibeant, ne per arrogantiam rigidiores effecti, plebis odium incurrant.* Et, ut compendio dicam, Princeps sponsa è sacro Epithalamio id encomii recepit; *Vox tua dulcis, & facies tua decora.*

Stob. serm. de Regno. Beda & Raban. in Prov. 15. 4. Cant. 2. 14.

235. Sensuum illecebræ, mundi fallacia, ac Dœmonum vafrities, cantûs sui illicio, instar carduelium, ad peccatorum amitem invitant. Lemma. CANTU IRRETIT. Iisdem penè verbis Salomon meretricis blandimenta ob oculos ponit, quæ incautum juvenè adorta. *IRRETIVIT eum multis SERMONIBUS, & blanditiis labiorum protraxit illum.* Dœmon quoque illices voces suas, & eaducas voluptates dulcedine adeò mellitâ ac suavi propinare novit, ut miseram animâ non tarò ad sui libertatem, conscientiæ munditiem, ipsamq; demum æternam vitam perdendam, jacturâ nunquam redimendâ, inducat. S. Greg. in illud Jobi, *Ossa ejus fistula æris*, ait, *Æris quippe fistulæ sonoris aptari cantibus solent, quæ admota auribus, dum blandum carmen subtiliter concinunt, interiora mentis in externa delectationis trahunt. Ita quoque astuta ejus consilia, dum quasi blandâ provisione consulunt, corda fortis intentione invertunt, &, dum dulcia resonant, ad noxia inclinant.* Tandem etiam maligna adulatoris indoles hoc symbolo describitur,

bitur, qui, dum vocum suarum suavitate alienas aures solicitat, proximam ad exitia & calamitates viam sternit. Concinnè id observans Urbanus VIII. hanc de Adulatione Oden proponit.

---Ut nocet, ut placet
Stillans adulatrix latenti
Linguà favos madidos veneno.
Arte nocendi mille tegit dolis
Imbuta. Quis tam lynceus aspicit
Quod vitet? Intentus canentis
Mercurii numeris, sopore
Centena claudens lumina, sensibus
Abreptus, aures dum vacuas melos
Demulcet, exemplum peremptus
Exitus grave præbet Argus.

Exemplũ bonum.

236. Carduelis intra caveam, plurimas alias carduceles cantûs sui illicio ad rete ac tendiculas provocans epigraphen tenet, CAPTA CAPTAT. Ita Samaritana mulier, à Divino aucupe intercepta, mox complures Samariæ animas ad illum perduxit. De hac S. Joannes. *Ex civitate illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter verbum mulieris, testimonium perhibentis.* Præclarè in rem præsentem Simon de Cassia ait, *supra fontem, velut Auceps, Dominus sedebat, aves rationales aucupaturus in retibus verbi sui, in quibus una RECEPTA INDEX AD CAPIENDAS aias facta est.* S. Paulus quoque a Christo captus, innumeras gentes ad eundem perduxit. Denique Moses Ægyptius, ex insigni latrone sanctissimus Monachus, plurimos latrones ad sanctam fidem, & ad Regiam vitæ Eremiticæ semitam convertit; ut de ipso testatur Martyrologium Romanum. Cæterùm Emblema istud etiam in malam partem de fœmina lasciva &c. applicari potest.

Ioan. 4. 39. — *Simon de Cassia in hunc loc.* — S. Paulus. — *Mart Rom 28. August.*

237. Petrus Michaël, in Carduelis encomium, Odam formans, eam his verbis alloquitur.

S' ad imitar tu prendi
Il suon de gli stromenti,
Così soavi stendi
Al' aria i tuoi concetti,
Che suonar nel tuo rostro è ch' altri ammire
Sampogne, cetre, arpe, liuti, e lire.

Unde nonnemo carduelẽ in cavea depingens, complures aviculas ut fringillaginem, acanthidem, vireonem, aliasq; circùm illam collocavit; adjecto lemmate. CANTU ÆMULABITUR OMNES. Vivacem ac præclarum aliquem intellectum hæc imago repræsentat, qui, cum optimo quovis authore in arenã descendere & de palma certare novit. His encomiis nunquam satis extulero P. Famianum Stradam, qui in secundo Prolusionum suarum libro tantâ styli venustate Lucanum, Lucretium, Claudianum, Ovidiũ, Statium, & Virgilium est assecutus, ut his omnibus illum, si non superiorem, certè æqualem pro meritis dixeris. Idipsum tamen longè magis de S. P. Aug. intellexeris, qui inter omnes Ecclesiæ Doctores adeò nulli est secundus, ut à Cassiod. cognominetur *Famosorum palma certaminũ* Et à S. Remig. *sol inter planetas stellasq; minores eminẽs, radios in omnes diffundens.*

Ingeniũ vivax. — Famiani Stradæ laus. — S. August — *Cassiod. de instit. c. 22.* — *S. Remig Antes in 8. ad Cor.*

238. Carduelis præ reliquis aviculis simul & liberali formâ & suavi vocis harmoniâ excellens, epigraphen tenet. PULCHRA ET CANORA. Opportunè hæc imago hominem, venusto vultu, & Poëseos aut Musices peritiâ insignem, exprimit; quos inter facilè excelluêre David, & D. Basilius Paradisus. Sacræ sponsæ suspiria sunt, *Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis VOX enim tua DULCIS, & FACIES tua DECORA.* Chaldæus id de anima orante interpretatus, illam virtutibus excultam, & vocis harmoniâ suavem esse debere, ait; *Vox tua suavis est in oratione, & aspectus tuus pulcher in operibus bonis.* Gemina hæc prærogativa cuivis Concionatori sit propria; *Tunc enim vox placet, & facies decoratur*, inquit S. Greg. *quando & opera prædicatio sequitur, & rursum prædicationem bona opera comitantur.*

Cant. 2. 14. — Concionator. — *S. Greg. in Ps.*

CHARADRIUS.

Caput XVI.

239. PHysicis observatum est, Charadrium, fixis oculis in hominis ægroti faciem intentum, certam valetudinem ei quidem restituere; malignis tamen humoribus ex infirmi conspectu in proprium suum corpus attractis, dum alios juvat, seipsum perimere. Bartholomæus Rossus Emblemati subscripsit EX ASPECTU VITA. Et Gilibertos. EX MORTE VITA. Ita sanè pientissimus amore Servator, pietatis ac misericordiæ suæ oculis in hunc mundum defixis, vitam ei prorogavit, & peccata nostra, ipsamq; adeò crudelissimam mortem in se unum recepit. Eruditè Hugo Vict. de Charadrio ait, *Si faciem hominis respicit, nec oculos avertit, sed infirmi faciem diligenter consideret, signum est quod vivet; si autem oculos à facie hominis infirmi avertas, signum est mortis. Per Charadrium intelligimus Christum, qui venit in mundum, ut salvum faceret genus humanum.* Et S. Petrus Damianus Cardinalis, *Instar charadrii Christus ad infirmum Israel populum pius visitator advenit sed faciem suam ab eo (quoniam perfidiæ & incredulitatis morbo moriebatur) avertit: ad gentilem verò populum æquè scilicet languidum cùm respexit, pietatis in eum oculos clementer infixit, in semetipsum ejus ingratitudinem transtulit, eumq; saluti pristinæ reformavit.* Ita etiam hominis justi præsentia miram infirmis conscientiis salutem tribuit. S. Ambr. *Si est*, inquit, *tanta vis in naturalibus, ut animal visu prosit ictericis, dubitare possumus, quod justi sanet aspectus? Ergò vile animal irrationabile tantam virtutem habes, ut sanare possit hominem, momento exiguo, quo videtur justus, si tamen cum fide ab eo conspiciatur, qui utilitatem ab eo percipere desiderat, nihil conferret?*

Christus Præstantia De. — *Hugo Vict. l. 2. de best. c. 48.* — *S. Pet. Dam. l. 1. ep. 8.* — Præsentia hominis justi. — *S. Ambr. in Psal. 118. Oct. 20.*

240. Alcibiades Lucarinus Charadrio epigraphen non incongruam subjunxit. SANAT, VICEMQUE SUBIT. Dei Filius enim humanam infirmitatem non modò sanavit, sed ipsemet quoque illam in se recepit. *Verè languores nostros ipse tulit & dolores nostros ipse portavit*; vel ut S. Matth. legit. *Ægrotationes nostras portavit*, id est, abolevit, absorbuit, destruxit, ut interpretatur S. Hilar. *Christus*, inquit, *passione corporis sui, secundùm Prophetarum dicta, infirmitates humanæ imbecillitatis absorbuit.* Ab hoc sensu non multum alienus S. Petrus Chrysol. ait, *Christus enim venit suscipere infirmitates nostras, & suas nobis conferre virtutes. humana quærere, præstare Divina: accipere injurias, reddere dignitates: ferre tædia, referre sanitates: quia medicus, qui non fert infirmitates, curare nescit: & qui non fuerit cum infirmo infirmatus, infirmo non potest conferre sanitatem.*

Christus patiens. — *Isa. 53. 4. Matth. 8.* — *S. Hilar. in Can. 7b.* — *S. Pet. Chrys. ser. 50.*

241. Charadrius cyathum, liquore medico plenum, evertens, ab Henrico Farnesio epigraphen recepit. NON OPUS EST. Enimverò quem Dei aspectus dignatur, nullis alexipharmacis indiget, omnique sanctitate & felicitate abundat. *Benedic anima mea Domino*, exclamabat David, *qui sanat omnes infirmitates suas*, vel ut Cassiodorus legit, *languores tuos.* Davidi assentitur filius Salomon, *Neque herba, inquit, neq; malagma sanavit eos, sed tuus Domine sermo, qui sanat omnia.* Coronidem jungens Malachias ait, *Orietur vobis, timentibus nomen meum, sol justitiæ & sanitas in pennis ejus* Unde ad Deum conversus Magnus August. solebat dicere. *Nisi tu fueris requies mea, sanari non poterit ægritudo mea.*

Spes in Deo. — *Psal. 102. 3.* — *Sap. 16. 12.* — *Malach. 4. 2.* — *S. Aug. in Psal. 60. Enarrat.*

CHA-

CHARYSTIA. Caput XVII.

241. Lucarinus tres Juvenes Hebræos, in fornace Babylonica illibatos, Charystiæ imagine repræsentavit, quæ per medias flammas ambulare solita, PRODIT ILLÆSA. Ad hanc ideam S. Martianus, primus Syracusanorum Episcopus, ignitas laminas ferreas, à carnifice applicatas, innocuus versabat. S. Peregrinus Diaconus, & Martyr Anconitanus, toto corpore oleo perfusus, ac iteratis vicibus supra candentem craticulam extensus, nihil unquam offensæ sustinuit. Abbas Petrus ideò solùm cognominatus est igneus, quod flammas inoffenso pede pertransiret, uti de ipso in vita S. Joannis Gualberti testatum fit. *Liberasti me*, inquiebat Sapiens, *secundum multitudinem misericordiæ nominis tui de manibus quærentium animam meam, & à pressura flammæ, quæ circumdedit me, & in medio ignis non sum æstuatus.* Porrò in igne illæsus permanet, quisquis vel inter libidinis suggestiones non consentit, vel quis pro irato inimico suo orat, nullamque de illo vindictam exigit. Pulchrè in rem præsentem Magnus Aug. *Tu, si viride lignum fueris, id est, si succo spirituali vigens, & virens flammus inimicitiarum restiteris, orando pro illo, qui te persequitur, ille ardet, tu manes integer: & injustitia illius illi nocet, tibi nihil nocet.* Vide, quæ de Charystia ex Solino & Alberto Magno affert P. Caspar Schottus in Physica curiosa.

Martia-nus.

Eccl. 51.

indi-nam re-itece.

Aug. in l. 96.

hot Phys. rios. l. 9. pz. g. 8.

CICONIA. Caput XVIII.

243. D. Didacus Saavedra Ciconiæ, supra templi pinnaculum residenti inscripsit. HIC TUTIOR. Innuit videlicet, Regni firmamenta à Principe cumprimis in religione ac cultu divino collocanda esse. Hanc præceptionem alto animo habuêre impressam Athenienses: unde, cùm Xerxes, Persarum Rex, extremam perniciem iis minatus, classem, mille ducentis triremibus, & duabus mille navibus oneratariis instructam, adduceret; ipsi mox, quo præsidio urbem defenderent, non aliò, nisi Delphos ad consulendum Oraculum excurrerunt; ubi responsum est, Athenas muris ligneis esse muniendas; quod interpretatus Themistocles, urbem navibus cingi debere ajebat. Et certè fuêre sua pietati præmia, quando paulò post immensam illam Persarum vim non sine immortali gloria ad internecionem delêrunt. Sic ergò Princeps imperia sua intra Ecclesiæ navim firmata habeat; sicuti enim ista nullis humanæ violentiæ fluctibus unquam est obruenda, ita ipse quoque semper omni discrimine evadet superior. *Nam regni basis pietas erga Deum est*, inquit S. Isidorus Pelusiota.

Isid. Pelus. ep. 249.

244. Intra funebrem Ranutii I. Parmensium Ducis apparatum Emblematis loco ciconiam repræsentârunt, quæ serpentem discerpens, epigraphen tenebat. SERVAT, ET PROFLIGAT. Nimirum Principis illius industriam significabant, quâ & sicarios excindere, & suam patriæ tranquillitatem restituere solebat. Appositè Regius Vates, *Misericordiam & judicium cantabo tibi Domine.* S. Basil. & Theod. hunc Psalmum Regis Josiæ nomine decantatum asserunt, ejusq; primam stropham his verbis interpretantur. *Quoniam enim & injuriâ affectos miserebatur, & injuriâ afficientes admirabilis Josias condemnabat, illorum narrationem laudem misericordiæ & judicii nuncupavit.* Christus Judex probos ad beatitudinem, reprobos verò ad æterna supplicia destinans, instar ciconiæ, *Servat, & profligat.*

Miseri-cordia & justitia.

Ps. 100. 1. Basil. & Theod. in hunc locum.

tristus Judex.

245. Ciconia genuinum religionis ac pietatis symbolum fuit semper habita; unde Adriani Imperatoris numismatis incisa, subscriptionem tulit. *Pietas augusta.* Eadem tamen ad oceani marginem nigras quasdam viperas convellens, epigraphen tenet, DONEC CONFICIAM. In natam enim ciconia adversus illas antipathiam habet; Virgilio reste.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

--- Cùm verè rubenti
Candida venit avis longis invisa colubris.

Emblema hoc tanto Emmanuelis Thesauri ingenio dignum, ad Philippi III. Hispaniarum Regis justa funebria exornanda affixum erat, quod Princeps hic laudatissimus ingenti pietatis ac religionis zelo Mauros ab Hispaniæ finibus propulsâsset. Porrò pietas Christiana suadet, pravos nostros affectus tamdiu prosequi, donec conficiantur. Unde monet Doctor Mellifluus. *Abscindatur ferro acutæ compunctionis ulcus inveteratæ consuetudinis, si est acerbus dolor, leniatur unguento devotionis.* Emblematis mentem sequenti epigrammate explicat Thesaurus.

Zelus.

Confue-tudo ma-la.

S. Bern in Cantica.

Austri nigra cohors, Regum timor, ignea pestis,
Ceu levis Herculeum per mare fumus abit.
Nominis anguinum pro te gens tota ferebat,
Dici Austri victor debuit Austriacus.

246. Ciconia serpentem lacerans, epigraphen subjunctam habet. INVISA NOCENTI, vel, ut Lucret. Borsato placet. SÆVA SÆVIS. Principis vel Judicis hæc idea est, qui in sceleratos sine discrimine animadvertunt. Sibimet testis luculentus David. *Iniquos*, ait, *odio habui*; Et, *facientes prævaricationes odivi.* Nam ut sapienter monet S. Aug. *Eris Deo amicus, si odisti, quod odit, sta & amabis quod amat.* Ad hanc normam Concionator extirpandis vitiis assiduo zelo ac sollicitudine incumbat. Pet. Bercor. *Prædicator*, inquit, *debet esse serpentibus, id est peccatoribus inimicus, & eos nostro prædicationis fua totaliter impugnare.*

Judex.

Ps. 118. 113. Ps. 100. 3. S. Aug in Psal. 44.

Concio-nator.

Pet. Bercor. Reduct. l. 7. c. 20. n. 8.

247. Qui pravos mentis suæ affectus, vel certè vitiosos proximi sui defectus, acerbiore censurâ aut correctione perstringit, Ciconiam imitatur; quæ adversus serpentes, sibi unicè infensos, grassatur; cum lemmate. CONFICERE EST ANIMUS. Prorsus Christianè Seneca. *Satis diu*, inquit, *cum Baiis litigavimus, nunquam satis cum vitiis, quæ, oro te, mi Lucili, persequere sine modo, sine fine nam illis quoque nec finis est, nec modus.* Et maus Hugo Victorinus. *Serpentes sunt perversæ cogitationes, sive perversi fratres, quos ciconia nostra percutit, dum justus pravas cogitationes restringit, vel perversos fratres pungentis invectione reprehendit.*

Vitiorum correctio.

Sen. ep. 51.

Hug. Vict. l. de Best c. 42

248. Maria V. è contrita serpentis tartarei cervice insignem, ac nullo ævo oblitterandum triumphum, sine ulla integritatis suæ labe, retulit; haud secus, atq; ciconia victo, calcato, & disrupto serpente, epigraphen tenet. TUTO CONTERIT. In hunc sensum illud Geneseos de Virgine Deipara interpretaberis; *Ipsa conteret caput tuum.* Opportunè S. Bernardus. *Ipsa*, inquit, *caput contrivit venenatum, quæ omnimodam maligni serpentis suggestionem, tam de carnis illecebra, quam de mentis superbia deduxit ad nihilum.*

Maria trium-phans.

Gen. 3. 15. S. Ber. hom. 2. super Missus est.

249. Ciconia, platani ramusculum in nido suo reponens ab omni hostium assultu secura degit. Unde lemma. UT PROTEGAR, vel, TUTUM REDDIT. Pectoris nostri nidus tranquillitate longè majore omnem hostium infernalium incursum prohibet, si Virginis illius opem ac tutelam inclamet, quæ de se ipsa testatur, *Quasi platanus exaltata sum juxta aquas* Pulchrè meus Richardus de S. Victore. *Potens est Maria ad protegendum: unde ipsi potest sicurè dicere servus ejus illud Jobi 17. Pone me juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me.*

Protectio M.V.

Richard de laud Virg. l. 4. p. 1.

250. Ciconia è Platani frondibus non solùm nido suo tutelam, sed sibi quoque animositatem ac ingentes vires ad omnes adversus hostium insultus validè reprimendos, sortitur. Unde lemma. AUDENTIUS OBSTAT. Ita planè Christianus, Mariæ, ceu platani nobilissimæ præsidio munitus, cunctis in-

Digitized by Google

ferni furiis, ipsique adeò Orco indubitatâ victoriâ obluctatur. Piè in Dei Matrem Cosmas Hierosolymitanus. *Insuperabilem, Deipara, spem tuam habens, servabor: defensionem tuam possidens, non timebo; persequar inimicos meos, & in fugam vertam, solam habens ut thoracem, protectionem tuam. &c.*

Cosm. Hier. hymno 5.

251. Ingenita est ciconiarum pietas, quod non modò teneros pullos suos, sed etiam confectos senio aut langore parentes, propriis circumferant, foveantque humeris. Emblemati è Virgilio subscripsit Gambertus. NON GRAVAT ISTE LABOR. Sincerus enim animi affectus & nativa gratitudo, labores illos, quamlibet incommodos ac difficiles, nec quicquam sentiri faciunt. Apprimè in hanc rem meus D. Salvator Carducius.

Virg. l. 2. Æneid.

Affectus non sentit onus.

Non gravat iste labor volucris, relevando parentem
Scilicet alarum pondera nescit amor.

Nullo modo, inquit S. Augustinus, *sunt onerosi labores amantium, sed etiam ipsi delectant, nam in eo, quod amatur, aut non laboratur, aut & labor amatur.*

S. Aug. de bono viduit. c. 21.

252. Scipio Bargalius duas juvenes ciconias depinxit, quæ fessos ætate parentes calore & alimentis fovebant, cum lemmate. PAR PARI FERUNT. Exinde beneficiis in te collatis respondere, & mutuam parentibus aut mecænatibus vicem rependere discas. De Ciconia ait meus Hugo Victorinus. *Quantum temporis impenderint in fœtibus educandis, tantum & ipsa invicem à pullis suis aluntur.* Et Hugo Cardinalis. *Ciconia parentes decrepitos alit, sed parens priùs eam educavit.* In hanc rem gratiosè canit Alciatus.

Gratitudo.

Hug. Vict. l. 1. de best. cap. 42.

Hug. Card. in 2. ad Cor. c. 13.

Alciatus Embl. 30.

Aerio insignis pietate ciconia nido,
Investes pullos, pignora grata, fovet,
Taliaque exspectat sibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia spem soboles fallit, sed fessa parentum
Corpora fert humeris, præstat & ore cibos.

Denique Christophorus Finottus in encomium S. Marthæ, quæ, referente Evangelistâ, *Excepit illum,* (Christum) *gaudens in domum suam*, hoc distichon concinit.

Finott. dist. 100.

Cepisti hospitio mortali in corpore Christum,
Is cœleste tibi reddidit hospitium.

253. Ciconia, veluti mutuam vicem redditura, grandævis genitoribus escam providet. Unde istud à Lucatino lemma accepit. DULCI PRO MUNERE VITÆ. Filiorum erga parentes observantiam & gratitudinem hoc Emblema repræsentat. Ad hoc propositum S. Ambros. *Quis*, inquit, *non erubescat, gratiam benè de se merentibus non referre, cùm videat etiam bestias refugere crimen ingrati? Et illa impertita alimonia servant memoriam, tu non servas salutis accepta?* Et Joannes Audenus.

Filiorum gratitudo erga parentes.

S. Ambr. l. 6 Hexam. c. 4

Qui cupis esse senex, caros venerare parentes,
Quæ Patri facies, filius illa tibi.

254. Physicis observatum est, Ciconiam, dum adultâ jam ætate in exteras regiones migrat, semper è pullis suis unum, quasi in antidotum, domui illi relinquere, ubi nidum habebat collocatum. Eorum hanc imaginem censet Lucarinus, qui decimas aut tributa pendere tenentur. Unde lemma. ET DOMINO PARTEM. Et quidem si de decimis sermo sit, eæ Divinis firmantur, probanturque Oraculis. *Omnes Decimæ terræ, sive de frugibus, sive de pomis arborum, Domini sunt & illi sanctificantur.* De tributis verò dilucidè Christus. *Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari.* Magistro concolor Discipulus Paulus. *Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal.* In hunc locum S. Chrysost. *Non dixit, date; sed reddite, & adjecit, quod debetur. Nihil enim gratuitò dat, qui hoc fecerit. Debitum si-quidem res est ista; quod si non feceris, perfidi pœnam dabis.* Et paulò ante *Cur enim vectigalia Regi damus? nunquid non tanquam prospicienti? nunquid non tanquam præsidenti? curæ, rationisque mercedem solventes. &c.*

Decimæ & tributa

Matt. 22. 21.

Rom. 13. 12.

S. Chrys. in hunc loc.

255. Dum ciconiæ nidus flammis cingitur, ipsa mox excitata, præsenti malo remedium ferre, ignemque propriis alis restinguere nititur; at misera irrito conatu, pennisque adustis tamdiu fatigatur, donec tota conflagret. D. Aresius hanc S. Pauli Apostoli iconem statuit, qui rogum à Christo succensum reprimere, eique totis viribus adversari conatus, illicò iisdem exarsit flammis, & ad fidem Christianam est conversus. Epigraphen subjecit. EXTINGUERE QUÆRENS. Ad hoc propositum sequentem poësin vernaculam composui.

S. Paulus.

Quando vie più crescendo
Nel cor della Giudea,
Del Nazareno il sacro incendio ardea,
Saolo, d'ira fremendo,
Mentre à sopirlo ogni suos forzo appresta,
Consunesso impensato; arso ne resta.
O d'immensa pietà favor stupendo,
Che del nemico suo l'anima schiaa,
Fabbra di morti, in dolci fiamme avviva.

Nempe sacra Religio ab hostibus adeò nihil decrementi sustinet, ut illius ignis, quem Christus venit mittere in terram, magis inde accendatur. Porrò Prælatus imprudens, dum aliorum vitiis imperitè consulere, eaque pro libitu sine ulla juris aut divinæ legis norma coërcere præsumit, & seipsum & subditos æterno involvit incendio. Unde S. Greg. *Ab imperitis pastorale magisterium quantâ temeritate suscipitur; cùm sit ars artium, regimen animarum, hoc est, magisterium disciplinæ: ut culpis discretè noverit parcere, & piè resecare.*

S. Ecclesia.

Prælatus imprudens.

S. Greg. Pastoral.

256. Ciconia, vere redeunte, redit; brumâ verò fugatur. Emblemati subscripsit P. Jacob. Masen. VER REDDIT. Idipsum amicus ollaria assolet, qui ridente quidem fortunâ nostras sectatur partes; procul fugandus, si tristior obtigerit. Pulchrè in rem præsentem Magnus Aug. *Quando amicus pauper est, non ei frangenda est fides, permanendum cum illo est, nec mutanda amicitia facultate mutatâ, sed servanda fides voluntate firmatâ.*

Amicus ollaris.

S. Aug. ...

C O C C Y X.

Caput XIX.

257. COccyx, Nisorum species, ut, hostium insidus imperitus, pullos suos servet incolumes, eos tantisper intra aliarum volucrum, præcipuè verò columbarum, nidos reponit. Unde lemma. CUSTODIENDUM SUPPONO. Lucarinus hoc Emblemate in Epistola Dedicatoria usus est, ubi librum suum, veluti proprii ingenii partum, alterius custodiæ, patrocinio, ac defensioni commissit. consecravitque. Porrò Paterfamilias Coccygem imitetur, liberosque suos magistro concredat, litteris ac moribus exercitato, ut ab eo ad melioris vitæ frugem instituantur, & ab omni hostium tam spiritualium, quàm corporalium assultu custodiantur. Hanc doctrinam probè observatam habuit Anna, quæ filiolum Samuelem ad templum duxit, eumque Sacerdotis Heli custodiæ ac sollicitudini permisit. Lætam suam de filia Paula ritè educanda instituens S. Hieron. *Postquam*, ait, *ablactaveris eam cum Isaac, & vestieris cum Samuele, redde pretiosissimam gemmam cubiculo Mariæ, & cunis Jesu vagientis impone. Nutriatur in monasterio; sit inter Virginum choros; nesciat sæculum, vivat angelicè. &c.* Vide infra sub titulo *Cuculus.*

Providentia.

Educatio.

S. Hieron. ad Lætam de instit. Paulæ.

CO-

Digitized by Google

COLUMBA. PALUMBES.

Caput XX.

258. AJunt, Columbam, paci ac mansuetudini unicè addictam, felle carere. Unde candidis cooperta plumis, & olivæ ramum rostro sustinens, epigrapheo habet. INTUS, ET FORIS. Hæc inscriptio, etiam Agno aut Chrystallo attribui solita, illos omnes concernit, qui internæ puritati exteriorem vitam ioenl patam jungere studeant. Divinè prorsus Plato. *O Amice Pan, & alii omnes Dii! date mihi, ut pulcher intus efficiar, & quæcunque extrinsecus habeo, intrinsecus sint amica.* Virtus vera. *Plato in Phædro.*

259. Sacri ac profani Authores experientiâ didicêre, Columbam omni carere felle. Unde lemmata. VISCERA FELLE CARENT. &, NESCIA FELLIS. Hominis benigni ac mansueti hæc imago est, qui etiam inter injurias nihil amaroris aut indignationis concipere solet. Hac laude insignes extitêre Josephus, Moses, David, & omnium excellentissimè Christus, *Qui, cùm malediceretur, non maledicebat, cùm pateretur, non comminabatur; tradebat autem judicanti se injustè.* Io hanc rem Magnus Augustinus: *Christus*, inquit, *attulit veritatem ut Doctor, mansuetudinem ut liberator, justitiam ut cognitor; eùm loqueretur, veritas agnoscebatur, cùm adversus inimicos non moveretur, mansuetudo laudabatur.* De S. Ecclesia illud ipsum Emblema intelligit P. Jacobus Masenius, suamque mentem sequenti Epigrammate explicat. Mansuetudo. *1. Petr. 2.* *S. Aug. tr. 33. in Ioan.*

Viscera dissecta gladio rimare columba,
Nil ibi, quod tumeat fellis amara, geret.
Quantumvis ferro laceres ac Marte cruentes,
Nil fellis Mater religionis habet.
Illa pati didicit, didicitq; ignoscere culpæ:
Hostis ades? veniam si cupis, hospes eris.

260. Columba, olivæ ramum rostro sustinens, epigraphen tenet. POST NUBILA, ET IMBRES. Pacis hoc symbolum est, quæ post complures Provinciarum turbas, & decumanos bellorum fluctus, tandem gratissima illucescit. Anima insuper beata, è calamitatum nobilis ad tranquillam Paradysi quietem eluctata, Emblemate illo significatur. Unde Servator; *Beati qui lugent, quoniam consolabuntur.* Nam Magno Augustino teste, *Servi Dei, qui dupliciter mala temporalia patiuntur, quia & ab ipsis impiis, & cum ipsis patiuntur, habent consolationes suas & spem futuri sæculi.* Cæterùm Emblematis applicationem utramque meus D. Carducius sequenti disticho complexus est. Pax. Anima beata. *Matth. 5. 5. S. August. Epist. 122. Tom. 2.*

Læta columba refert oleam post nubila & imbres:
Florida sic bello pax tibi parta redit.

Vel certè.

------ *Sic cœlis risum lachryma nostra parit.*

261. Anima, quæ è mundi turbis profuga, intra sacratissima Christi Crucifixi vulnera sese recipit; authore P. Henrico Engelgrave, columbam imitatur, intra rupium hiatus nidificantem; addito Virgilii lemmate. LATEBROSO IN PUMICE NIDI. Appositè nimirum ad illud sacri Epithalamii, *Columba mea in foraminibus petræ, in caverna maceriæ.* Nam, quod S. P. Augustinus ait, *Beata vita praestari hominibus non potest, nisi in Christo, cujus morte mors vincitur, cujus vulneribus natura nostra sanatur.* Contemplativus. *Virg. 5. Æn.* *Cant. 2. 14. S. Aug. l. 4. cont. Julian. 4.*

262. Columba olivæ ramum rostro sustinens, ad illam diluvii columbam alludit, cum lemmate. DIVINÆ NUNTIA PACIS. P. Benedictus Fernandius, illud Geneseos interpretatus, *At illa venit ad eum, portans ramum olivæ virentibus foliis.* Servatorem nostrum hoc columbæ hieroglyphico insinuari existimat, qui superata corporis sui morte, cœnaculum ingressus, Discipulis suavissimæ pacis nuntium tulit. *Columba fuit Dominus Jesus, cùm è passionis diluvio emergens, è mortis faucibus, immortalis & gloriosus in sanctum illud cœnaculum, clausis januis, ubi erant discipuli congregati, intravit, dicens, Pax vobis, pax vobis. En columba en oliva virens in ore: fluctuantem illorum mentem voce firmavit, Pax vobis.* Unde S. Augustinus. *Hoc est testamentum Patris, testamentum pacis. Pax nostra Christus est, pax facit utraque unum, non duo de uno. Christus mortuus resurrexit, de cœlo respexit, ut stet testamentum ejus.* Etiam Maria Virgo, columba purissima, miseros peccatores suis precibus in libertatem & pacem apud Deum restituit. *Gen. 8.* Christus resurgens. *Ben. Fern. in loc. cit.* *S. Aug. l. de ovibus c. 13.* Mariæ V. protectio.

263. Columba volans, & olivæ frondem rostro præferens, epigraphen tenet. ET SIBI, ET ALIIS. Hoc Emblema, in insigni Canonicæ ad S. Mariam de Passione Mediolani depictum, boni Prælati ac Perfecti Religiosi ideam exhibet, qui paci non tantùm sibi ipsis comparandæ incumbunt, sed etiam aliis eam procurare, fideli ac indefessâ operâ student. Et verò, meâ quidem sententiâ, tota hæc Emblematis structura Evangelicæ doctrinæ basi nititur; in qua, sicuti viri Apostolici cognominantur Columbæ (*simplices sicut columbæ*) ita etiam, referente S. Luca, muniæ pacis vinculo connexi, in totius mundi tranquillitatem fuêre ordinati; nam *misit illos binos ante faciem suam*, hac expressâ conditione additâ, ut, quemadmodum ipsi summâ animi pace fruerentur, etiam cæteras gentes illo pacis felicissimæ nuntio bearent; *in quamcunque domum intraveritis, primùm dicite, pax huic domui.* Pacis & servandæ & comparandæ studiosissimus Magnus August. *Hæc pax*, inquit, *vobis prædicatur à nobis, ipsa amatur à nobis; ipsa, ut à vobis ametur, optamus. Ad illam pacem pervenimus, qui & hic pacifici fuerint.* Prælatus. Prædicator. *Matt. 10. 16* *Luc. 10. 5.* *S. Aug. in Psal. 147.*

264. Vidua quædam seipsam candidæ columbæ symbolo repræsentavit; ne verò quisquam nigrum colorem viduitati ipsius præ candido proprium diceret; epigrapheo subdidit. DOLOR, NON COLOR. Ita Deus oculos suos potiùs ad interiores animi nostri affectus ac suspiria, quàm ad externum corporis habitum aut ostentationem convertit. Absaloo Abbas, *Nemo*, inquit, *sibi blandiatur de bona spe exterioris conversationis, formam pietatis foris prætendens in bonis operibus, si conscientia criminosa est, si desideriis carnalibus intus æstuat, si odio vel invidiâ, cæterisque vitiis spiritualibus intus obsessus est, quia bonis exterioribus Christus non pascitur, quæ charitatis pinguedine non informantur.* Virtus vera. *Absol. Abb. serm. 8.*

265. E S. Bernardi, Hugonis Cardinalis, Guerrici Abbatis, aliorumque concordi sententiâ, Columba GEMITIBUS GAUDET. Ita verus pœnitens, instar columbæ, assiduos contriti pectoris gemitus ac suspiria eructat. S. Nilus. *Quæcunque iniquè fecisti, omnia cum gemitibus recordare; oritur enim hinc animæ continua compunctio.* Et S. Bernardus. *Cum vespera ingruerit, non deerit sacrificium vespertinum, cùm instar columbæ gemens, lachrymas fundam in tribulatione.* Porrò bonus Concionator, instar columbæ, frequentes edat gemitus, ut auditorum animos tantò melius permovere sibique conciliare possit. Rursus S. Bernardus. *Illius Doctoris libenter audio vocem, qui non sibi plausum, sed mihi planctum moveat. Si persuadere vis, gemendo magis, quàm declamando studeas.* Pœnitens *S. Nil Paran. nu. 34.* *S. Bern. ser. de Cant. Ezech.* Prædicator. *S. Bern. ser. 59. in Cant.*

266. Affectum maternum è columba haud obscurè metiri licet, quæ pullis suis inter hyemis rigores commodius stratum provisura, proprias sibi plumas rostro evellit, nidóque supponit. Lemma MOLLIUS UT CUBENT. Matrem, affectu plenissimam, & columbam amore penitus succensam, versus egenos, aut pestiferâ lue afflictos, se exhibuit S. Carolus, quando ad eos juvandos cunctam palatii sui supellectilem, Ipsumque adeò proprium lectum expendit, ita ut tandem rebus omnibus exutus, nudo asseri indormire debuerit. *Domesticam supellectilem ne relicto sibi lectulo, in eosdem alendos contulit, super nuda imposterum tabula decumbens.* Nec aliter S. Ægidius, instar columbæ, *etiam tunicam exuit, ut ægrotum egentem tegeret.* Omnium tamen præclarissimè Christus, *semetipsum exinanivit formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus & habitu inventus ut homo.* Unde S. Chrysostomus. *Christus hominis filius esse voluit, ut nos filios Dei faceret; humiliavit se, ut populum, qui priùs jacebat, erigeret: vulneratus est, ut vulnera nostra sanaret: servivit, ut ad libertatem servientes extraheret: mori sustinuit, ut immortalitatem mortalibus exhiberet.*

Charitas S. Caroli.
S. Ægidius.
Brev. Rom. 1. Sept.
Phil. 2.7.
Christi charitas.
S. Chrysost. tract. de Eleemos.

267. Columba, versus turrim dealbatam volitans, epigraphen tenet. AD CANDIDA; hanc enim proprietatem in Columba observatam habent Physici, ac præcipuè Columella, *Totus autem locus,* inquit, *& ipsa columbarum sella politi debent albo tectorio, quoniam eo colore præcipuè delectatur hoc genus avium.* Et paulò infrà. *Locus autem subinde converri & emundari debet. Nam quantò est cultior, tantò lætior avis conspicitur.* Spiritus Sanctus, columbæ specie apparens, hoc Emblemate repræsentatur; quippe qui in candidum & purum hominis pectus avidissimè illabitur. Apposite Ludovicus Sotomajor. *Nihilo enim Deus, id est, sponsus cœlestis, magis delectatur, quàm cordis munditie.* Nam, quod Magnus Augustinus ait, *Mundissimo Domino, mundissima debetur habitatio.* Amicos ollares columbis similes dixeris, qui ubi felicitatis aliquid allucescit, concitato pede accurrunt; at ingruente calamitatum horrore, procul obverterunt terga. Ovidius.

Columella lib. 2. cap. 8
Spiritus S.
Sotomajor in c. 2. Cantic.
S. Aug. Medit. c. 35.
Amicus falsus.
Ovid. 1. de Trist. Eleg. 8

Donec eris felix, multos numerabis amicos,
Tempora si fuerint nubila, solus eris.
Aspicis ut veniant AD CANDIDA tecta columbæ?
Accipiat nullas sordida turris aves?

268. Palumbes, intra rupium fissuras nidum construere solita, epigraphen tenet. SECURA NIDIFICAT. Huic Emblemati sacra Cantica dedêre ansam. *Columba mea in foraminibus petræ, in caverna maceriæ.* Eandem disces velim, securam ac veram quietem nullibi certius, atque inter Crucifixi vulnera reperiri. *Et revera,* inquit S. Bernardus, *ubi tuta firmaque infirmis securitas & requies, nisi in vulneribus Salvatoris? Tantò illic securiùs habito, quantò ille potentior ad salvandum. Fremit mundus, premit corpus, diabolus insidiatur; non cado, firmatus enim sum supra firmam petram.*

Cant. 2.14.
Spes in Deo.
S. Bern. ser. 61. in Cant.

269. S. Christina Virgo & Martyr, sagittis transfixa, à D. Aresio Columbæ emblemate repræsentatur, quæ ad palum ligata, jaculis impetebatur; at vinculis per ingredientium sagittarum aciem inopinatè ruptis, pristinam recepit libertatem. Unde lemma. COMPEDITAM SOLVIT. S. Cyprianus illa D. Pauli verba, *Et mori lucrum,* ita explicat. *Lucrum maximum computans jam sæculi laqueis non teneri, jam multis peccatis & vitiis carnis obnoxium fieri, exemptum pressuris angentibus, & venenatis diaboli faucibus liberatum, ad lætitiam salutis æternæ Christo vocante proficisci.* Vates Regius eo Emblemate Animam insinuat, *Dominus solvit compeditos.* In hunc locum S. P. Augustinus. *Unde,* inquit *sumus compediti? corpus nostrum ornamentum nobis fuit: peccavimus, & compedes inde accepimus. Quæ sunt compedes nostræ? Mortalitas ipsa. Dominus ergo solvit compeditos, id est, ex mortalibus immortales facit.* Tali modo Deus stricto mortis gladio nostra ligamina dissolvit, & ad immortalitatis felicissimæ auspicium deducit. Seneca. *Mors omnium dolorum & solutio est, & finis; ultra quam mala nostra non exeunt.*

S. Christina V. & M.
Mors bona.
S. Cypr. ser. de Mortal.
Phil. 1. 21.
Psal. 145. 7.
S. Aug. in hunc loc.
Seneca.

270. Amoris ac fidei conjugalis nativum symbolum columba est; cum dicto. UNI SERVO FIDEM. Plinius id testatur. *Pudicitia illis prima, & neutri nota adulteria: conjugii fidem non violant, &c.* Et Tertull. *Columba est avis non tantùm innocua, verùm & pudica, quam unam unus masculus novit:* Unde Propertius sinceram ac integram fidem amicæ erga maritum persuasurus, cecinit:

Amor conjugalis.
Plin. lib. 10. c. 52.
Tertull. de Monogam.
Propert. lib. 2.

Exemplo junctæ tibi sint in amore columbæ,
Masculus, & totum fœmina conjugium.

271. Columba, suprà diluvii arcam volitans, epigraphen è Virgilio mutuatam habet. DABIT DEUS HIS QUOQUE FINEM.

Virg. Æn. 1. v. 206.

O socii (neq; enim ignari sumus ante malorum)
O passi graviora! dabit Deus his quoque finem.

Animæ afflictæ fiduciam hæc imago designat, quæ è calamitatibus proximè se elucturam sperat. In hunc sensum Seneca infelicem Octaviam tragico cothurno ita suspirantem introducit, ut pectus jamjam ad ipsam usque mortem fatigatum, tandem insigni hac fiducia erigat:

Spes.
Senec. in Trag. Octav.

------- Non hoc primum
Pectora vulnus meum senserunt:
Graviora tuli. DABIT hic nostris
FINEM curis, vel morte dies.

Ad idem spei asylum inter medias ærumnarum tempestates obviis ulnis confugerat Jobus, *Et rursum,* inquiens, *post tenebras spero lucem.* Item. *Et rursum circumdabor pelle meâ, reposita est hæc spes mea in sinu meo.* Quinimò ipsemet Servator Apostolis suis gravissimas persecutiones vaticinatus, de illarum omnium fine apertam subjunxit mentionem. *Eritis odio omnibus hominibus propter nomen meum: qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* Unde non poterant non optimis solatiis perfundi, quando meminêre, quod, uti in hunc locum commentatur S. Paschasius, *omnis tribulatio finem habet.*

Job 17. 12.
Idem c. 19. v. 26. & 27.
Matt. 10. 22.
S. Paschas. in hunc loc.

272. Maria Virgo, ad cœlos assumpta, æternæ beatitatis quietem non sibi duntaxat est assecuta, sed insuper omnes suos clientes ad illam liberalissimâ manu promovet. Hæc Deiparæ prærogativa in facto illo apparatu, ad Virginis Assumptæ festivitatem intra augustissimum S. Celsi Mediolanensis templum quotannis exhiberi solito, Columbæ Emblemate adumbrata cernebatur, quæ ante arcam Noëmiticam figurata, olivæ frondem rostro sustentabat; cum lemmate. ET QUIESCAM, ET QUIESCERE FACIAM. S. Bernardus ad Virginem conversus, exclamat. *Ecce! quibus possumus vocibus ascendentem te ad Filium deducimus, & prosequimur saltem à longè, Virgo benedicta. Sit pietatis tuæ, ipsam, quam apud Deum gratiam invenisti, notam facere mundo; reis veniam, medelam ægris, pusillis corde robur, afflictis consolationem, periclitantibus adjutorium, & liberationem sanctis tuis precibus obtinendo &c.*

Maria V. assumpta.
S. Bern. ser. 4. de Assump.

273. D. Aresius geminas columbas, mutuis oscu-

Osculum

lis sese complexas, hoc lemmate insignivit. IN DILECTIONIS PIGNUS. Alludebat nimirum ad illud sacri Epithalamii; *Osculetur me osculo oris sui.* Majorem tamen lemmati conciliares gratiam, si inscriberes. IN PIGNUS AMORIS. Ailgrinus in illud Cantici ait, *Habetur in osculo dulcis, & delectabilis duorum conjunctio; signum quoque dilectionis, reconciliationis, & pacis.* S. Chrysost. super illis Apostoli verbis, *Salutate invicem in osculo sancto*, ait, *Ob id nobis datum est osculum, ut charitatis igniculus ac fomes sit, ut affectum inflammet, ut hac ratione nosmetipsos mutuò amemus velut fratres invicem se amant, patresq; vicissim filios &c.* S. Ambrosius Judam in hæc verba redarguit. *Juda osculo Filium hominis tradis? Hoc est, venenum infundis osculo, quo charitatis gratia infunditur? osculo, quod sacra pacis insigne est? osculo, quo amicitia fida firmatur?*

Cantic. 1.
Ailgrin. Corp in c. 1 Cant. v. 1.
S. Chrys. in 1. Cor. 13.12
S. Ambros. in Psal. 39.

274. Columba fune, quo detinebatur, abrupto, in libertatem asseritur; cum dicto. EFFRACTO LIBERA VINCLO. Hanc Christi, è morte redivivi, ideam dixeris; *quem Deus*, referente S. Luca, *suscitavit, solutis doloribus inferni*: vel, juxta contextum Syriacum, *solutis funibus infernorum. Mors enim*, interprete P. Cornelio à Lapide, *& infernus suis ærumnis & doloribus, quasi funibus, videbantur Christi animam, & corpus quasi colligata & incarcerata detinere, ut non videretur esse spes inde exeundi, & remeandi ad vitam. Sed Deus hæc vincula, & hosce funes dissolvit, dum Christum ex iis ad lucem & vitam redivivum reduxit.* Ab hoc nihil alienus S. Leo, *Post passionem*, inquit, *ruptis vinculis mortis, quæ vim suam in eum, qui peccati erat nescius, incedendo perdiderat, infirmitas in virtutem, mortalitas in immortalitatem, contumelia transivit in gloriam.* Eos denique hoc Emblema concernit, qui præcisâ peccatorum occasione, libero gressu in filios Dei evadunt; ut adeò verè possint cum Regio Vate dicere. *Laqueus contritus est, & nos liberati sumus.* Cassiodorus in hunc locum, *Venantium autem laqueus*, inquit, *est mundi istius qualibet dulcedo proposita, in qua tunc capimur, quando suavis esse judicatur: sicut de mulieribus scriptum est, oculus meretricis, laqueus peccatoris. Sic de avaritia, sic de superbia, sic de cunctis vitiis sentiendum. Sed vide, quid adjecerit: Contritum laqueum, & se fuisse liberatos.* Et Anonymus. *Laqueus passerem captum retinet, dum diabolus mentem possidet: dum dulcedo vitæ præsentis placet, sed laqueus rumpitur, & passer liberatur, si abjectis carnalibus desideriis, ad Deum anima convertitur.*

Christus resurgens
Act. 2. 23.
Corn. à Lap. in hunc loc.
S. Leo ser. 1 de Ascens.
Occasionem tollere.
Psal. 123. 7.
Cassiod. in hunc loc.

275 Homo nullâ re aliâ, nisi laboribus delectari solitus, Columbam imitatur; quæ remigando fatigata, unam alam inter volandum retinet otiosam, laborante identidem alterâ. Lemma. QUIESCIT IN MOTU. Illustre hoc quietis & laboris connubium S. Bernardus ex Isaiæ verbis colligit; qui paulò ante Seraphinos ad Dei thronum immotos consistere asserens, (*Seraphim stabant super illud*) mox de iisdem subjungit, *duabus* (alis) *volabant: quomodo autem*, inquit Doctor Mellifluus, *Seraphim volabant si steterunt? quomodo steterunt, si volabant? Quid sibi volunt alæ istæ, Fratres?* & respondet, *Crede autem sicut in statione immutabilitatem sic in volatu alacritatem promittit, ne videlicet insensibilis quædam, & quasi lapidea stabilitas æstimetur. Quo enim Seraphim volant, nisi in eum, cujus ardent amore? Vide flammam quasi VOLANTEM, ET STANTEM simul: nec miraberis jam Seraphim STANTES VOLARE, stare volantes.* Ita quoque Beati coram Deo infinitâ perfruuntur quiete, simulque assiduis ac recentibus gaudiis identidem subsiliunt. Denique etiam anima perfecta hoc symbolo describitur, quæ vitæ contemplativæ quietem indefessis vitæ activæ operationibus conjunctas habet.

Labor indefessus.
S. Bern. ser. 4. de verb. Isaiæ
Isa. 6. 2.
Beati.
Vita activa & contemplativa.

276. Aulicus, qui post Principis mortem minore habebatur existimatione & reverentiâ, Columbæ symbolo est repræsentatus, quæ Soli opposita, epigraphen sustinuit. IN LUCE LUCIDIOR. Sanctorum cœlitum hæc imago est propria, quibus è beatifico Dei vultu plurimùm admirandæ lucis accrescit. Nam Magno August. teste, *Tanta pulchritudinis visio Dei est, & tanto amore dignissima, ut sine hac quibuslibet aliis bonis abundans, infelicissimus sit.* Eruditè cecinit D. Gregorius Brunellus.

Beati in cœlo.
S. Aug. lib. 10. de Civit. c. 16.

Ut magis adverso resplendet sole columba,
Sic nitet ætherea mens pia luce fruens.

277. Homo, puritati suæ providè cavens, & vel ipsam peccati umbram sedulò devitans, Columbæ se non absimilem probat; quæ aquis vicina assidere solet, ut in iis accipitrem venientem ab umbra explorare possit. Unde lemma. VEL UMBRAM CAVEO. Vel ut P. Jacobo Masenio placet, UMBRAS CAVE. Richardus Victorinus illa sacri Cantici verba examinans, *Sicut columba super rivulos aquarum*, ait, *Solent columbæ super rivos aquarum residere, ut umbram accipitris in aquis videant, & ita super aquam se projicientes, ungues ejus evadant. Ita boni umbras dæmonum in scriptura vident, cùm omnimodam deceptionem eorum ibi reperiunt.* S. Bernardus, post hanc columbæ proprietatem prolixè recensitam concludit; *Sic & tu, soror honestissima, in meditationibus sanctarum Scripturarum esto assidua, quia in eis poteris cognoscere, qualiter hostium insidias vales declinare.* P. Masenius Emblematis mentem sequenti Epigrammate explicat.

Cautela.
Cant. 5, 12.
Rich. Vict. c. 37. in Cant.
S. Bern. de modo bene vivendi serm. 55.

Sæpè licet vacuas miseri trepidemus ad umbras,
Sæpè tamen justi causa timoris erunt.
Quæ timet accipitrem, terretur imagine visi,
Quam spectat vitreo lota columba freto.
Hæreseos primis Germania horrida spectris
Si foret, Hæreticis non modo præda foret.

Hæresis umbra fugienda

278. S. Franciscam, viduam Romanam, ab Angelo tutelari iteratis vicibus percussam, D. Aresius Columbæ symbolo repræsentavit, quæ sociam rostro feriens, epigraphen tenebat. QUAM DILIGIT. Nimirum consentaneè ad illud Apocalypseos, *Ego, quos amo, arguo, & castigo.* S. Gregorius Nyssenus & Psellus illa Canticorum verba interpretati, *Invenerunt me custodes, qui circumeunt civitatem; percusserunt me, & vulneraverunt me*; per hos custodes civitatis Sanctos Angelos intelligunt, qui tepidorum mentes, tametsi impensè ab ipsis amatas, stigant & affligunt, sicque ad perfectionis fervorem extimulant. Certè Prælati & Patresfamilias, columbis persimiles, sine felle, non tamen sine rostro præsint; & in delinquentes veluti columbæ amabiles, non verò ut crudeles & sanguinarii corvi animadvertant. Præclarè ut solet, Magnus Augustinus. *Fel columba non habet; tamen rostro & pennis pro nido pugnat: sine amaritudine sævit: hoc facit & pater, quando filium castigat, Seductor, ut vendat, cum amaritudine blanditur. Pater ut corrigat, SINE FELLE CASTIGAT. Talis est ad omnes. Amor sævit, charitas sævit. Sævit quodammodo sine felle, more columbino, non corvino.*

Apoc. 3. 19.
Cant. 5. 6.
Correctio discreta.
S. Aug. in Epist. Ioan. c. 4.

279. Camerarius, ut demonstraret, quanta pietas & munditIes in affectibus conjugalibus requiratur, Emblematis loco tædam jugalem suprà currum à gemina columba tractum, depinxit; cum lemmate. SIT SINE LABE FIDES. Nimirum insignem illam pudicitiam innuebat, quam de

Castitas matrimonialis.

Colum-

Ælian. de hist. animal l. 3. c. 5

Columbis in hæc verba tradit Ælianus, *Columbis ex avibus maxima est pudicitia, ab omniumq; adulterio castissima: nunquam enim ex societate inter se constituta mas & fœmina, nisi vel casu aliquo, vel alter alterius morte, distrahuntur.* Omnium tamen propriissimè imago hæc in Mariam V. & Josephum, conjuges castissimos & virgineos, convenit. De his S.P. Augustinus. *Non propterea non fuit Pater Joseph, quia cum Matre Domini non concubuit, quasi uxorem libido faciat, & non charitas conjugalis.*

Maria & Joseph.

S. Aug. ser. 63. de Diversis cap. 13. S. Basil. Ep. 171. ad laudib.

280. S. Basilius refert, columbarios solere è columbis unam balsamo, alioque odorifero liquore aspergere, cujus fragrantiam plurimæ aliæ columbæ ingenti agmine sequuntur. Unde Parthenii Romani, symboli loco, complures adhibuêre columbas candidas, quæ cujusdam præeuntis vestigia secutæ, epigraphen tenebant. IN ODOREM. Vel ut P. Jacobo Masenio placet. ODORE TRAHIT. Innuebant nimirùm Sodales illi, se Mariæ Virgini unicè devotos, ac suavissimis ipsius virtutibus ad eam sectandam, imitandam, omniq; obsequiorum genere colendam, fuisse abreptos. Consentaneè ad illa sacri Epithalamii verba, *Curremus in odorem unguentorum tuorum.* In hunc locum Hugo Card. *In imitatione operum tuorum*, inquit. *qua velut unguenta redoleat, vel sua fama, sive opinione nominis tui, quod est oleum effusum. vel in spe æternorum bonorum. quæ super omnia unguenta redolent.* Porrò quanta boni exempli inter propinquos sit virtus, S. Joannes Chrysostomus ex eâdem columbæ proprietate dignoscendum proponit. *Non in solis hominibus*, inquit, *videmus similiam imitationem, sed & in brutis. Nam & columba sæpè visâ unâ volante, statim sequuntur omnes, & pullus generosus in equorum armento exiliens, secum rapit omne armentum; & inter vos, ut in armento Christi, bonus est pullus Joseph continentissimus, cœlestibus exultationibus ad sui imitationem nos conservos vocans.* Idipsum de S. Ecclesia explicat P. Masenius.

Imitatio & devotio erga Mariam Virg.

Cant. 1. 4

Hugo Card in hunc loc

Bonum exemplū.

S. Io Chrys. ser. de Continentia Ioseph.

Ecclesia.

Et suus illecebris locus est, & odore columbas
Attrahit Assyrio sparsa columba thymo.
Non opus est herbis: Ecclesia pacis amore,
Quemque potest virens spirat, odore trahet.
Hanc, quicunque fugis longi fastidia belli,
Pone subi: Pacis templa subibit avis.

281. Academia Expergefactorum Pistorii Emblematis Universalis loco Solem præfert: unde si mihi, in Academia illa versanti, munus obtingeret, meipsum symbolo aliquo particulari repræsentandi; Columbam depingerem, cujus pennæ à solaribus radiis mirâ colorum varietate ac pulchritudine illustrantur. Lemma subjungerem. DAL TUO LUME I MIEI FREGI. Vel, PER TE M' ADORNO, E SPLENDO. Id est, EX TUO LUMINE DECOR. Vel certè verbis è Breviarii Romani Hymno desumptis. AUGENS DECORO LUMINE.

Hymn vesp feria IV.

Cœli Deus sanctissime
Qui lucidum centrum poli
Candore pingis igneo;
Augens decoro lumine.

Gratitudo.

Gratia Dei.

Gratum hominis animum, ac mentem beneficiorum nunquam immemorem hæc imago concernit. Porrò è Christianis singuli confiteri debent, omnem gratiæ ac naturæ splendorem è Sole Divino in ipsos profluere. *Quid enim habes, quod non accepisti?* inquiebat S. Paulus. Et S. Jacobus, *Omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à Patre luminum.* Quare S. Augustinus Deum vocat *Lucem lucificam*, quod omnis creaturarum splendor è sola illa Divina luce originem trahat. Pulchrè in rem præsentem idem Hipponensis Præsul; *Unde homini placere Deo, nisi à Deo? unde homini bona vita, nisi a fonte vitæ? unde homini illuminatio, nisi ab æterno lumine?*

1. Cor. 4. 7. Iacob. 1. 17. S. Aug. l. 22. cont. Faust. cap. 9.

Idem serm. 1. ex addit. à Caroli To. 10.

182. Columba, supra aliquot papiliones militares volitans, cum litteris è collo suspensis, epigraphen à me accepit IN ARMIS OTIA TRACTAT. & à P. Jacobo Masenio. NUNTIA FELIX. Nempe ad Historias illas hoc Emblema alludit, quæ referunt, in diversis obsidionibus, ut Mutinæ tempore Romanorum, Hierosolymis Godefridi ævo, & Harlemi sub Ducis de Alva gubernaculo, columbas, litteris è collo pendulis instructas, caduceatorum munera obiisse. Opportunâ hac icone Mariam Virginem, Columbam amabilissimam, insigni veris; quæ Deum, gravissimè iratum, precum suarum interventu nobis conciliavit, & pacis supremæ fœdera sanxit. Richardus à S. Laurentio, *Ipsa*, inquit, *dicit de filio Cant. 3. 4. Tenui eum, ne scilicet percuteret peccatores, nec dimittam, sed continuâ precum instantiâ furorem ipsius retinebo. Ipsa est Abigail, cujus prudentia retinuit furorem David, ne vindicaret se de Nabal stulto. 1. Reg. 25.* Porrò symbolum istud etiam Litteratis illis est proprium, qui Bellonâ grassante, ab exercitationibus Academicis nihil remittunt. Eruditè in hanc rem D. Gregorius Brunellus.

Mariæ V. intercessio.

Rich. à S. Laur. l. de Laud. Virg. part. 1.

Exercitio litterarum.

Tuta per oppositas ut fertur charta phalanges,
Otia sic sapiens Marte furente terit.

Opportunâ, sed tamen vernaculâ linguâ cecinit Fulvius Testi.

Mase minaccin pur nuuole oscure
A l' Italico ciel nembi, e procelle,
Timid turba, e imbelle
Noi trattarem di pace armi sicure:
Farem guerra à la morte, e saettato
Sarà da gli archi nostri il tempo alato.

Denique P. Masenius imaginem illam Legato, ad pacem conciliandam misso, propriam dicit; suamque mentem sequenti epigrammate explicat.

Legatus pacis.

Fallimur? an certum, etiam secreta columbas
Posse per aereas ferre, referre vias?
Mutina testis erit, bellis obsessa cruentis,
Nuntia promissam, cui tulit ales opem.
Credimus, Ausonidū nova venit ab urbe Columba
Non est hæc ales Martia: pacis erit.

283. Ajunt, columbas ægrotas lauri folia ad nidum deferre, sicque pristinam recuperare sanitatem. Unde Emblemati subscribes. UT SANEMUR. Ita cor humanum, litterarum studio & Academicorum exercitatione (quam Laurus, Apollini sacra, repræsentat) munitum, quosvis vitiosos motus facilè proscribit. Inde etiam disces, tam corporis, quàm animæ medicamenta tempore esse adhibenda, ne, dum malum fuerit inveteratum, juvari amplius non possimus. Providè Magnus Augustinus. *Dum adhuc nova sunt peccatorum vulnera, homo sibi adhibeat medicamenta salubria.* De prima Emblematis applicatione canit Horatius:

Exercitium litterarum.

Medicina tempore adhibenda.

S. Aug. ser. 1. de Temp. Horat. l. 1. Epist. 2.

-------- si non
Intendens animum studiis, & rebus honestis.
Invidiâ vel amore vigil torquebere.

Et Ovidius.

Ovid. l. Trist.

Quot frutices sylva, quot flavas Tybris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet.
Tot mala pertulimus, quorum medicina quiesque
Nulla nisi in studio est, Pieridumque mora.

De secunda P. Masenius hoc Epigramma proponit.

Dum

Dum licet, & morbus patitur, medicina paretur,
Jam valida feram peste feretis opem.
Dum blattas metuunt, & sparsi toxica morbi
Chaoeae, lauro seque suosque fovent.
S. Ecclesia. *Æmula sedulitas Romana Matris amatur*
Illa suos lauro protegit, ista fide.
Hac utinam nunquam contempta medela fuisset,
Non modò tot belli funera fleret humus.

284. Columba, in petra nidificans, epigraphen tenet. TUTA QUIES. Quod columbis petra: illud ipsum S. Petrus, omnesque ejus in supremo Ecclesiæ fastigio successores, singulis Christianis adversus gentiles & hæreticos, ceu vultures rapacissimos præstat. Unde Christus, *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Nihil enim adversus hanc Ecclesiæ petram possunt vel potuere unquam omnes mundi & inferorum vires. Unde Magno Augustino teste, *Pelagius Romanam Ecclesiam fallere usquequaque non potuit, quamvis & hoc fuerit conatus.* Opportunum in rem præsentem nobilis cujusdam Poëtæ epigramma est.

Ecclesia.

Matth. 16.

Aug. lib. de eccles. orig. . 8.

Quod contra accipitres trepidis est petra columbis,
Ausonidum nobis Petrus in urbe fuit.
Petra columbarum est; animarum Petrus asylum:
Illa tuetur aves; ille tuetur oves.

285. Claudius Paradinus è monumentis Lotharingicis rem prorsus miram commemorat his omninò verbis. Virtutem & fortunam Lotharingicæ Domûs testantur hodieque gentis avitæ insignia, tres nimirùm alites, sagittâ transfixi. Origo ubi hæc est. Laudatissimus Heros Godefridus Bullionius, Dux Lotharingus, Hierosolymam urbem obsidens, in turrim Davidicam ejaculatus est telum, quo tres simul columbas confixit.

Parad. in symb. Heroic. pag. 39.

---- *Dederitque viam casusve, Deusve!*

quæri poterat. Regii tamen fastigii præsagium fuisse, eventus docuit; & hoc etiamnum tam monetis, quàm in insignibus Domûs Lotharingicæ videre est. Quæ tres columbas, unâ transfixas telo, hac epigraphâ notabis. ICTU SIC FIGIMUR UNO. Quisquis alteri detrahit, ignitum emittit jaculum, eoque tres simul configit; seipsum, auditorem, & hostem: imò triplicem committit cædem, cùm triplex nobis sit vita; est enim una velut cœlestis, Divinæ gratiæ dono; altera corporis, cæteris animalibus communis; tertia civilis, famæ præsidio: in hanc triplicem vitam immaniter sævit detractor; illam enim animæ, & gratiæ cœlestem, in se suoque auditore extinguit; civilem istam in eo, cui detrahit. Tanti momenti est detractio, ut Artabanus Herodoto referente dicere sit solitus; *Cum unus esset, cui injuria fieret, at duo erant, qui injuriam facerent.* In rem nostram Doctor Mellifluus. *Nunquid non vipera est lingua detractoris ferocissima; planè nimirùm, quæ tam lethaliter tres inficiat flatu uno. Nunquid non lancea est lingua ista? profectò acutissima, quæ TRES penetrat ICTU UNO.*

Detractor

Herod. l. 7.

S. Bern. in serm. 17. de diversis.

286. Columba, suprà aquas in montis cacumine residens, ab accipitre secura degit. Umbra enim volitantis hostis in aqua cernitur, monetque, ut intra petram se recipiat, periculum evitans. Emblemati subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei, Carmelita Excalceatus; FRUSTRA; NAM ISTA MONEBIT: Mariam Virginem hæc imago innuit, quæ servos suos nunquam non admonet, ut impendens evadant periculum Rebecca Esau filii sui natu majoris fatale consilium adversus fratrem Jacobum subodorata; mox illud aperuit, animoque materno hortata est filium; ut discederet in Mesopotamiam: onde D. Bernardo teste, *Rebecca Deipara typum gessit, cujus proprium officium est, suis aperire impendentia pericula.*

Maria V. periculis liberat

S. Bern. ser. de B Virg.

287. Inter cætera Basilicæ S. Genovefæ Parisiensis decora Columbam est cernere, quæ olivæ ramum rostro sustinens, epigraphen è Psalmo subjunctam habet. POSUIT FINES TUOS PACEM. Psal. 147. Gregorium, Ecclesiæ S. Genovefæ Canonicum Regularem, S. R. E. Cardinalem, ab Eugenio III. Summo Pontifice Legatione functum in Germaniam, hoc Emblema spectat; ut qui in legationis actibus ingenii maturitate & gravitate insignis, Moguntinum Archiepiscopum dignitate destituit, Fridericum Imperatorem placavit, summamque inter Clerum Anno 1153. pacem composuit. Porrò tum demum veræ pacis felicitas nobis allucescet, quando ad vitæ finem pertingemus. *Quando erit plena pax?* inquit S. Augustinus, *quando corruptibile hoc induerit incorruptionem.* Cæterùm Emblematis author de Cardinale illo sequens subjungit Elogium.

Pax.

S. Aug. in Psalm. 147.

Vestibus non priùs, quàm mente candidatus,
Candorem Ordinis suo collustravit &c.
In Gregorio Cardinale Columbam *aspice,*
Olivæ ramum ore portantem;
Non quæ pacem tantùm nuntiet, sed sanciat.
Nempe gravitate plusquàm humanâ,
Maturitate propè Divinâ,
Cœlum propitiat, Imperatorem placat,
Præsules Clero, populos Ecclesiæ. ô omnibus sic faciat,
Ut alijs pariendo pacem *vel temporalem,*
Sibi pariat vel æternam.
Non fallor;
Suos *enim* fines *moriendo* posuit pacem.

288. Eadem ingeniosissima Basilica Emblematis loco Columbam exhibet, quæ ab accipitre infestata, in templum confugit, cum lemmate: HIC SECURIUS AB HOSTE. Ita Dagobertus, Clotarii II. patris iram fugiens, in Capellam S. Dionysii apud Catulliacum aufugit, ibique ante aram prostratus, non tantùm vitam servavit, sed etiam victimam se mancipavit Deo, & Canonicorum redditus plurimùm auxit. Porrò templum istud vel Sanctam Ecclesiam, vel Religiosam vitam dixeris, ad quam quisquis confugerit, nihil habet, quod rimeat. Nam *dum diabolus officinas fratrum circuit: debet eum fugare ab oratorio devotio, à refectorio lectio, à dormitorio stramenta vilia, à capitulo patientia.* Emblematis author de Clotharii filio Dagoberto pulchrum hoc Elogium subjungit.

Ecclesia.

Religiosa vita.

S Bern. in Epist.

Pater sanguine totus ebulliens,
Quasi aliud non esset sanando furori remedium,
Per filij viscera sanguinis quærit viam.
Quò fugiat inermis filius?
Ad Regem? ad Patrem?
Uterque in uno metuitur &c.
Tandem ne victima Clothario fiat, victima fit Deo,
In capellam irruit, Genovefæ constructam curâ.
Et aris advolutus, Deo se mancipat.
En! iterum columba templum subit &c.

289. Columba, pullis incumbens, sensim consumitur. Emblemati subscripsit P. Jacobus Masenius. VITAM FOVEO DISCRIMINE VITÆ. Christus certè vitam nostram fovit, cum propriæ vitæ dispendio. *Agnosce ò homo*, inquit S. August. *quid fueris, ubi fueris sub quo fueris. Ovis errans eras, in invio & in aquosis spinis & tribulis pascebaris, sub mercenario posita, veniente lupo secura non eras. Nunc autem requisita à vero Pastore, humeris ejus pietate subvecta,*

Christus.

S Aug. ser 9 ex editt à Sirmond.

vecta, reducta es ad ovile, id est ad domum Dei, videlicet Ecclesiam. Vis autem scire, quantam tui curam habeat hic Pastor bonus? Animam suam pro te posuit, insidianti enim lupo tibi se obtulit occidendum pro te. Nunc ergò secura manes in ovili. Christum sequuntur omnes boni Prælati, Concionatores, & Parentes, qui pro subditorum vita ac incolumitate suam consumunt. Emblematis Author Hæreticis illud applicat, qui ab Ecclesia educati, eam spoliare, ac funditùs evertere conantur.

Prælatus.

Ecclesia.

Dum vacat hæc pullis volucris studiosa fovendis,
Auxilio vires deficiente cadunt.
Exuitur plumis, nec avitæ gratia formæ est,
Quoque animat pullos, ipsa vigore perit.
Sic luit impensas natis Ecclesia curas:
Quos alit, hi spoliant; quos parit, inde perit.

290. Columba picta, & in viscatis perticis collocata, alias complures columbas ad se attrahere ac implicare solet. Unde P. Masenii lemma. NIMIUM NE CREDE COLORI. Colorem humanis oculis objiciunt Mundus, libido, ac dæmon; sed planè caducum, fallacem, & qui nonnisi ad casses deducat; adeò ut de illo verè possis cum Magno Augustino dicere. *Fallax felicitas, ipsa est major infelicitas.* Author Emblematis id ad Hæresin applicat, quæ quidem nonnunquam speciem religionis habet, re ipsâ tamen falsa est, ac proinde quàm longissimè cavenda.

Species fallit.

S. Aug. in Psal. 129.

Hæresis.

Picta columba sedet viscatis addita virgis,
Et positis volucres implicat illa dolis.
Fallere & umbra potest, picta nitet hæresis arte,
Et speciem veræ religionis habet.
Huic malè si credas, captivus imagine veri,
Sub fidei larva perfidiosus eris.

219. Columba, in bellico vexillo depicta, epigraphen à P. Masenio accepit. PAX META BELLI EST. Bellum enim, si alio fine, quàm pace obtinenda instituatur, injustum est. Præclarè S. P. Augustinus. *Non pax quæritur, ut bellum excitetur, sed bellum geritur, ut pax acquiratur. Esto ergò etiam bellando pacificus, quos expugnas, ad pacis utilitatem vincendo perducas.*

Bellō est propter pacem.
S. Aug. epist. 205.

292. Columbam miro oculorum ludibrio, pro lucis varietate, varios induere colores collo videtur, cùm tamen unus idemque maneat. Emblemati subscripsit P. Masenius. VIDEOR, NON SUM. Ita mundus miseris hominibus indies illudit, proponitque sub boni aut voluptatis colore, cùm tamen re ipsâ malum sit, ac momentis singulis mutabile S. P. Augustinus. *Quærit homo, quid sit bonum? respondebo quærenti, & dicam, hoc est bonum, quod non potes invitus amittere. Potes enim aurum perdere & nolens, potes honores, potes ipsam carnis salutem. Bonum verò, quo verè bonus es, nec invitus accipis, nec invitus amittis.* De S. Ecclesiæ immutabilitate canit P. Masenius.

Mundus fallit.

S. Aug. ser. 12 de Verb. Dom. c. 5.

Ecclesia immutabilis.

Falleris, hanc qui credis avem mutare colores,
Purpureumque croco, cæruleumque nive.
Immutata manet; sola est deceptio visus:
Si credas oculis omnia, falsus eris.
Hæresis advertat: mutata Ecclesia non est;
Hæc manet, at visu fallitur illa suo.

C O R N I X.

Caput XXI.

293. CORnix, sublato è vivis altero conjuge, reliquam vitam solitaria transigit. Unde Cornicem, cum socia depictam, amoris & concordiæ conjugalis ideam statues; addito lemmate. DIU, ET CONCORDES. De conjugibus ait S. P. Augustinus, *Absit ut timore pereat amor, ubi castus est timor. Sic pudica conjux virum & timet, ne ab illo deseratur, & amat ut fruatur.* Calpurnius.

Concordia conjugalis.

S. Aug. in Psalm. 127. Conc. 3.

Calpurn. Eclog. 2.

Este pares, & ob hoc concordes vivite, nam vos
Et decor, & cantus, & amor sociavit, & ætas.

294. Genuinæ ac veræ virtuti, non verò simulatæ ac evanidæ inhiandum esse, è Cornicula demonstrat Horatius, quæ alienis superba plumis, cùm è cæteris avibus suam quæque pennam repeterent, eique evellerent, implumis remansit, omniumque ludibrio est exposita. Unde lemma. PONE PERSONAM. Vel, QUOD SIS ESSE VELIS. *Pulchritudo enim optima,* inquit S. Clemens Alexandrinus, *primum est pulchritudo animæ, ut sæpè significavimus, quando fuerit anima ornata Spiritu Sancto, & iis, quæ ab eo oriuntur, inspirata lætitiis, justitiâ, prudentiâ, fortitudine, temperantiâ, bonorum amore, & pudore, quo nullus color nitidior unquam visus est, postea autem exerceatur quoque pulchritudo corporis cum moderatione partium, & membrorum pulchro colore.*

Virtus vera spectanda.

Hypocrisis.

S. Clem. Alex. l. 3. Pædag. cap. 11.

295. Frequenter evenit, Principes, dum aliis suppetias mittunt, sibimet gravissima damna accersere. D. Didacus Saavedra id è Corniceis symbolo dignoscendum proponit, quæ supremâ alarum parte ad terram ligata, aliam Cornicem dum eidem auxiliatum advolat, firmis prætendit unguibus, captamque retinet; cum dicto. ET JUVISSE NOCET. In hoc argumentum Salomon, *Fili mi, si spoponderis pro amico tuo, defixisti apud extraneum animam tuam & illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis sermonibus.* Unde Thucidides. *Vicina calamitates,* inquit, *potiùs quàm licet, absque periculo, spectanda, quàm sese illis absque causa gravissima implicandum, ne tota clades in nos ipsos tandem, quamvis duntaxat incendio supervenientes, non autem in ipsos incendii auctores incumbat, & ruat.*

Juvare alios quando nocivum.

Prov. 6. 1.

Thucid. Hist.

296. Cornicula, escam vomitu rejiciens, epigraphen tenet. OPUS RAPINÆ. Hinc liquet, ex opibus iniquè conquisitis, adeò nihil utilitatis nobis accrescere, ut etiam illas, quas jure possidemus, simul perdamus. Justus Lipsius. *Amittere sua non injustè incipit, qui aliena aut alios injustè læsit.* Et prior illo Plautus.

Bona injusta.

Lips. l. 4. Adm. Plaut. 4.

Malè partum, malè dispersit.

Et Ovidius.

Non habet eventus sordida præda bonos.

Ovid. l. 1. Amor. 10. Nicet. Orat. 65.

Nicetas & S. Gregorius Naz. in illud Jobi, *Divitias, quas devoravit, evomet,* ajunt, *In quo verbo inest emphasis quadam; ut enim, qui noxium cibum sumpsit, unà cum eo probos etiam evomit, sic qui iniquè congregandis opibus studet, non solùm ipsas, sed eas etiam, quas prius jure possidebat, plerumque amittit.*

S. Gregor. Naz. in c. 20. Job.

C O R V U S.

Caput XXII.

297. PRoprii sui mali authorem Corvus repræsentat, qui serpentem prædatus, lethifero ipsius morsu exanimis concidit; cum lemmate. RAPTORI NOXIA PRÆDA SUA. Vel, INFAUSTA LUCRA. S. Clemens Alexandrinus. *Divitiæ serpenti similes, quem si quis nescit inoffensè eminus accipere, bestiam sine periculo summâ caudâ apprehendens, ea manus circumplicabitur & mordebit; ita & divitiæ, si ab imperito viro apprehenduntur, inhærent & mordent.*

Lucrum iniquum.

S. Clem. Alex. lib. 3. Pædag. c. 6.

298. Quanta, & quàm in res omnes peculiaris

sit

Digitized by Google

fit Divina providentia. Regius Vates non obscurè innuit, *Dat jumentis escam ipsorum, & pullis corvorum invocantibus eum.* Exinde Lucarinus Emblemati construendo ansam delumeos, corvorum pullos, intra nidum circumjacentes depinxit, qui à parentibus deserti, animalculis fortè prætervolantibus pascuntur: cum lemmate. NEC DERELICTIS DEFICIT ESCA. In hanc rem etiam altera Davidis stropha deservit, *Pater meus & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me.* Opportunè Lipsius. *Quæ in nobis & manu nostrâ sunt, curemus; cætera Deo permittamus, & fidenter quidem permittamus. Nam cum Socrate illud mihi apte dictum videtur, Deum esse nostrum curatorem, & nos possessionem aliquam esse Dei, Augitur sua, anio nos negligat? Confide, & certum animi robur inde adversus incerta rerum humanarum sume.*

Psal. 146. 9. Providentia Dei. Psal. 26. 10. Lips. l. 3. ... dis...

299. Corvus è vase aperto sitim levaturus, ubi advertit, aquam ob rostri brevitatem à se contingi non posse, tot lapillos vasi injicit, quot ad aquam elevandam sufficiunt. Lemma. INGENIO EXPERIAR. vel, LABORE, ET INDUSTRIA. Ita nempè ingenii nostri acumine omnia pro libitu obtinere possumus. Carolus Paschasius. *Industria est acumen animi dexteritatem rebus applicans, easque curâ & labore adhibitis perficiens &c.*

Industria. Pasch. l. de ... & ... 48.

300 Corvus intra hydriam, aquis ad umbilicum usque plenam, lapillos projicit; cum Abbatis Ferri lemmate. SUBSIDENTES ALLEVANT. In Republica frequens hæc vicissitudo est, ubi primoribus dejectis, alii, hactenus humili loco habiti, sublevantur. Ratione non absimili, dum hominum malevolentiâ, corvorum more, gravissimos calamitatum lapides in nos ejaculatur, mentem nostram ad cœlos usque evehit. *Quia mala, quæ reprobi electis inferunt,* teste Hugone Victorino, *illorum saluti, Domino disponente, cooperantur.* Cæterùm eodem Emblemate nonnemo persuadere conatur, Animæ nostræ bona tantundem imminui, quantùm corpori accesserint; quia cœlestis felicitatis aqua, CUM PREMITUR, EFFLUIT. Nam.

Officiarum vicissitudo. Calamitates promovent. Hug. Vict. l. ... Miscell. ... 3. Spiritus ... crescente ... corporis ... mo...

— Cœlestis tantùm effluit unda,
Quantùm culpa premis.

301. S. Joannes Chrysostomus author est, quod circa corvinos pullos in nido à parentibus destitutos, *Obvolitant animalcula quædam, Divinâ prudentiâ suppeditata, quæ captantes illi, crescunt & aluntur.* Unde Emblematis loco circa hiantia crocitantium pullorum rostra plurimas depinxêre muscas, cum epigraphâ è Psalmo mutuata. INVOCANTIBUS ESCAM. *Dat pullis corvorum invocantibus escam.* In hunc locum Euthymius ait. *Non quod intelligant quid agant, sed quia invocare videntur, & quia illorum clamor obsecrationem quandam ac preces imitatur* Et P. Joannes Pineda. *Illorum inamœnas & absonas crocitationes: quasi suorum infantulorum sagittas æstimat; illorum importunissimis clamoribus demulceri, & ad misericordiam allici dignatur &c.* Nempe Divinam providentiam, quibusvis invocantibus succurrere solitam, hæc imago innuit.

S. Chrys. ... Prophetam. Psal. 146. 9. Euth. ... a Gloss. Ordin. Pined. in l. Iob v. ... 8. 1. Providentia Dei.

302. Candidi corvorum pulli, à parentibus ob eandem albedinem in nido derelicti, mirâ cœli providentiâ pascuntur; cum lemmate. CANDIDOS ÆTHER ALIT. Deus nimirum justos suos curâ singulari fovet, Regio Vate teste; *Oculi Domini super justos, & aures ejus in preces eorum.* Petrus Bercorius, *Quamdiu nos fuerimus sine nigredine vitiorum, albi; id est innocentes & puri; tamdiu Deus rore cœlestis gratiæ nos nutriet & perfundet.*

Justus à Deo juvatur. Psal. 33. 15. Bercor. Reduct. l. 7. ... n. 12.

303. Ros cœlestis, distillans supra nidum, in quo famelici ac derelicti corvorum pulli recumbunt, epigraphen tenet. REFICIT, CUM DEFICIT. Nempe Divina providentia manum suam auxiliatricem ibi potissimùm porrigit, ubi omnes aliæ suppetiæ deficiunt. Præclarè S. Petrus Chrysologus; *Ubi humana desunt, Divina succurrunt.* Et S. Petrus Damianus. *Sæpè ubi magis ex humana ratione diffiditur, illic propensius superna clementia subvenit: & ubi solatium desperamus humanum, Divinum plerumque cernimus adesse præsidium.*

Providentia Dei. S. Pet. Chrys. serm 156. S. Pet. Dam. l. 7. ep. 17.

304. Candidis corvorum pullis, intra nidum sparsis, subscripsi; NIGRESCENDO VOLABUNT. Haud secus fideles, quantò magis sibimet fuerint abjecti, & toto mundo obscuri, tantò amplius ad penetranda rerum sublimium arcana disponuntur. Hugo Vict. *Pulli,* inquit, *dum nigro vestiuntur pennarum colore, de se etiam volatum promittunt; quia quò magis discipuli abjecta de se sentiunt, eò ampliùs spem proventûs sui in altiora pollicentur.*

Humilitas exaltat. Hug. Vict. l. 1. de Best. c. 31.

305. Corvus, gemina hominis lascivi idea, suas delitias unicè inter cadavera & morticinia quærit. Unde lemma. MIHI CADAVERA LUXUS. Alberti Magni hoc argumentum est. *Multi,* inquit, *immundum cadaver mulieris præponunt dulci Domino, & propterea sunt imitatores illius corvi, qui illectus per cadaver, redire noluit in arcam.* Non poteram non hoc loco illam Caroli Rancati epigraphen, Corvo inditam, jungere; CARNIVORUS, NON CANORUS. Poëtis lascivis, & ad obscœna omnium quantùm pronis, vel etiam Satyricis, qui aliis mordaci dente lacerandis insistunt, hæc imago est propria. Cumprimis tamen in Religiosos illos convenit, qui ventri ac carni potius, quàm decantandis Divinis laudibus student. De his meus Hugo Victorinus. *Nôrunt multi, quod saturitatem ventris sequitur levitas operis, & vanitas mentis. Scriptum est enim, sedit populus manducare, & surrexerunt ludere; ludere, inquit, non legere; sunt, qui post delicatis cibis fercula, cùm in claustro sedeant, non lectioni & silentio, sed rumoribus & curiositati vacant &c.*

Lascivus. Alb. Mag. de Circumcis. Dom. serm. 8. Poëtæ obsceni & Satyrici Religiosus ventri deditus. Hug. de S. Vict. de Claust. An. de 12. Abus.

306. Memini, me in Emblemate multos corvos videre, qui vicinum hominis cadaver laceraturi, epigraphen habebant subjunctam. PROCUL, SI VIVERET. Ita ignobiles ac temerarii quidam homunciones omnem oris sui licentiam adversus mortuos exerunt, quibus etiamnum viventibus summos detulêre honores. Benè Alciatus.

Calumniæ in mortuos.

— — Sic cassi luce leonis
Convellunt barbam vel timidi lepores.

Alciat. Emb. 154.

Et Hieronymus Gratianus.

D' ostro, e di gemme il Capitano adorno,
Veggia a i cenni tremar l' armi, e i guerrieri,
E prema soggiogati i regni intorno
Con aspre leggi, e con superbi imperi;
Che temuto, e schernito in un sol giorno
Lascia in preda à la morte i pregi alteri,
Del fugace splendor l' ombra gli resta,
E chi vivo il temea, morto il calpesta.

Grat. nella sua Granata Canto 20 st 13.

Cæterùm Diabolus homines, spiritualiter mortuos, pro libitu tractat ac possidet; quos, si Deo viverent, attingere non auderet. Unde de Juda, ait Magnus Augustinus. *A facie Juda* Christus fugit, non quia Christus diabolo cessit, sed Christo discedente, *diabolus possedit;* nam, ut alibi dicit. *Non potest esse nisi cum diabolo, qui non est cum Christo.*

Peccator. S. Aug. Ps 3. Idem de Peccat. Remiss. l. 1. c. 28.

307. Corvus explorator ex arca emissus, natantibus aliquot cadaveribus ita avidè inhiabat, ut in arcam redire tamdiu semper distulerit; donec nunquam amplius sit reversus. DUM DIFFERT, EMANET. vel, OBSCÆNA RETARDANT. Eorum hic typus est, qui pœnitentiam indies differunt,

Procrastinatio. suumque illud insanissimum *cras*, *cras* cum corvo nunquam non ingeminant. Contra verò columbas gementes imitantur, qui intra hujus mundi procellas plus æquo evagari, mox pœnitent, & ad S. Ecclesiæ arcam revertuntur. Appositè Alcuinus. *Fortè*, inquit, *respondes cras, cras* (scilicet convertar) *ô vox corvina, corvus non redit ad arcam, columba redit. Si tunc vis pœnitentiam agere, quando peccare non potes, quando peccata te dimiserunt, non tu illa; satis alienus es à fide, qui ad agendam pœnitentiam tempus senectutis expectas.* Aliter S. Ambrosius. *Emissio corvi significat, quod omnis justus, quando mandare se incipit, quæ tenebrosa sunt & immunda & temeraria, primò à se repellit: siquidem omnis impudentia atque culpa tenebrosa est: & mortuis pascitur ut corvus, & ideo tanquam emittitur & fugatur culpa, & separatur ab innocentia, ut nihil remaneat in viri justi mente tenebrosum. Denique egressus corvus non regreditur ad justum; quia fugitans culpa omnis æquitatis, nec probitati videtur & justitiæ convenire.*

Alcuin lib. de virtutibus & vitiis.

S. Ambr. l. de Noe & arca cap 17.

COTURNIX. Cap. XXIII.

308. COturnix libidinis ardore adeò vehementi agitatur, ut propria sua imagine intra speculum visâ, cùm aliam coturnicem adesse credat, mox vesaniâ non minus incautâ quàm celeri, versus illam rapiatur, sicque pedicis, propè speculum tensis, miserè implicetur. Huic ita illaqueatæ, D. Aresius unius verbuli epigraphen subdidit. NESCIA. Quot, eheu! lascivos quotidie videas, qui caducâ venustate illecti, in mille tendiculas præcipitantur, libertatis deperditæ penitùs incurii. Nimirum, Salomone teste, *Velut si avis festinet ad laqueum, ET NESCIT, quod de periculo anima ejus agitur.* Verè exclamat Magnus Augustinus. *Infelix voluptas, infelicior cupiditas atque luxuria; per transitoriam dulcedinem, præparat sempiternam amaritudinem.* Et Horatius.

Lascivus.

Prov. 7. 23.

S. Aug. ser. 55 de Temp.

Hor. 1. Sat. 2.

Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque hæc rara, cadat dura inter sæpè pericla.

309. Coturnix, ex assiduo maris itinere fatigata, supra aquas delabitur; ut post diuturnos remigantium alarum labores aliquid otii ac quietis recipere possit: dum verò aquis insistit, semper è duabus alis unam explicatam in sublime erigit, quâ, instar expansæ carbasi, à venris motâ ac propulsatâ, iter suum feliciter prosequitur; atque adeò quiescendo nunquam quiescit. Huic avis ingenio D. Carolus Bossius inscripsit. NON QUIETA QUIESCO. Eamque ob causam Academicos Inquietos Mediolanenses, cognominat Quietos; quod perennibus scientiis scholasticis in Academiæ Oceano fatigati, nonnunquam respirare ac quietem capere soleant, quo tamen ipso durante otio nunquam ita sunt otiosi, quin sublevatâ intellectus sui alâ academicas concertationes, veluti adversa ventorum flamina avidè excipiant, sicque otiando simul & negotiando vitæ suæ curriculum inter assidua litterarum studia percurrant. Porrò Emblemate illo philosophicum quemdam hominis animum insignire licet, qui mundi calamitatibus, ceu turbato mari, jactatus, ac persecutionum ventis aliùm impetitus, interiorem cordis sui quietem nunquam amittit. S. Nilus. *Animus perfectus, ab omni solicitudine vacuus. Impius solicitudinibus teritur, De animo perfecto dicitur: Lilium est inter spinas. Hoc namque INTER CURAS TRANQUILLE DEGENTEM indicat &c.*

Studiosus

Animus generosus.

S. Nil. in Ascetico.

310. Coturnicis est proprium, quod ad serenioris lunæ exortum tristetur, & in luctuosos gemitus prorumpat. Unde Abbatis Ferri lemma. INGEMET AD ORTUM. Invidorum hæc est indoles; nam, Alano teste, *Invidis aliena prosperitas adversa, aliena adversitas prospera judicatur.* Hos inter primipilum se offert Cainus, qui vix Abelis sacrificium, cœlesti succensum flammâ, conspicatus, mox in animo ciere turbas, & cor vesano mœrore stringi persenserat, *& concidit vultus ejus. Angebat enim illum*, interprete Theodoreto, *non peccatum suum, sed fratris prosperitas.*

311. Alcibiades Lucarinus filii cujusdam primogeniti mortem Ortygometræ symbolo repræsentavit, quæ reliquas coturnices, gregatim volare solitas, ducis loco præcedens, accipitri in prædam cessit; cum lemmate. CONFESTIM CARPITUR PRIMA. Mors enim Duces ac senes æquè, quàm juvenes aut gregarios, sine discrimine, rapit. Seneca.

Labitur sævo rapiente fato,
Ducitur semper nova pompa morti.

Et S. Hieronymus.

Mors senibus in januis, juvenibus in insidiis.

312. Coturnices, corpore pingui, pennisque brevioribus instructæ, nonnisi aspirante vento ad volandum levari solent. Unde P. Lucretius Bossius volantibus subscripsit. NI AURA SUFFULTÆ. D. Antonium Longum, nobilem Venetum, hoc Emblemate insignierunt, qui nunquam ab una in aliam dignitatem est progressus, nisi comitante plausus popularis aurâ. Certè, Justorum animæ ad meritorum ac virtutum culmina evolare nunquam possunt, nisi gratiæ Divinæ flamine vires ac subsidium suppeditante. Denique Concionatores quosdam aut nunquam, aut non seriò è cathedra dicere audias, nisi vel Magnatum, vel frequentis populi præsentiâ, aliisque vanæ gloriæ ventis suffultos. His enim, Magno Augustino teste, nunquam non *Inanis gloria dicit, age bonum quod vales, ostende bonum cuncta, quod agis, ut bonus à cunctis dicaris, ut sanctus ac venerabilis ab hominibus prædiceris, ut Dei electus voceris, ut nemo te despiciat, sed universi debitum honorem tibi persolvant.*

CUCULUS. *Caput* XXIV.

313. CUculus, quem alii eundem cum coccyge dicunt, ob nativam frigiditatem sua ova fovere aut excludere penitùs est impotens, ac proinde curucæ nido ea fovenda supponit. Quare Abbas Ferrus eidem subscripsit. PARIT, AT NON FOVET. Aresius cuculum, suum ovum per apostrophen alloquentem introducit, QUIS TE DISCERNET? Ita Alciato asserente, Personæ adulteræ alienas ædes suis liberis implent.

Fert ova in nidos alienos, qualiter ille,
Cui thalamum prodit uxor adultera.

Magis succinctè alius.

Impias ut cuculus, generat pater atq; relinquit.

Cuculis non absimiles sunt, qui non rarò optima ac ingentia parturiunt proposita, quæ postea ob frigescentem pietatem nunquam in opus reducere possunt. S. Hieronymus, in illud Matthæi, *Væ autem prægnantibus*, ait. *Væ illis animabus, quæ non in perfectum virum sua germina perduxerunt*: sed suffocaverunt filios post conceptum in utero matris. Altùm conqueritur Divinus Vates. *Venerunt filii usque ad partum, & vires non est pariendi.*

314. Cuculus, ova sua alieno nido supponens, Lucarino authore, Mariæ Virginis ideam exhibet, quæ Divinam suam prolem non in patriis Nazarethi

edi-

Maria V. parturiēs. Luc. 2. 7. S. Greg. ho. 8 in Evāg.

ædibus, sed Bethlehemi in paupere & alieno diversorio enixa est. Lemma. PARIT IN ALIENO. In hunc sensum D.Lucas. *Reclinavit eum in præsepio, quia non erat ei locus in diversorio.* Et S. Gregorius. *Non in parentum domo, sed in via nascitur, quia per humanitatem suam, quam assumpserat, quasi IN ALIENO NASCEBATUR.* Simon de Cassia. *Cœpit*, inquit, *ab ea hora, quâ mundo apparere voluit, prius facere, quam docere altissimam paupertatem, rerum omnium abdicationem, ut ei non essent panni, nisi viles, non sua, sed aliena ades &c.*

Sim. de Cass. lib. 5 cap. 6.

315. P.Lucretius Borsatus inter cætera sua symbola panegyrica, quæ in Encomium Illustriss. D. Antonii Longi, Cremensium Gubernatoris construxit, Cuculum exhibet, qui currucæ nido insistens unum ex ipsius ovis frangit ac rejicit; cum lemmate, UT SUA SUBSTITUAT. Publici cujusdam ministri prudentiam hæc imago innuit, qui pravis & infamibus consuetudinibus longissimè proscriptis, alias saluberrimas populo ingenerare conatur. Porrò eadem etiam invidos concernit, qui omnia antecessorum aut aliorum opera expungere nituntur, ut solis suis famam fidemque apud posteros concilient. Aristoteles hoc livore non parum erat infectus, qui sola sua volumina sub orbis futuri conspectum promoturus, omnes veterum Philosophorum libros flammis instulit; astuto ac malitioso cuculo perquam similis. De malignis horum ingeniis verissimè ait Valerius Maximus, *Divites sunt alienis jacturis, locupletes calamitatibus, immortales funeribus.*

Minister prudens. Invidus. Val. Max. l. 4.

CYGNUS.

Caput. XXV.

316. CYgnus epigraphen tenet; DIVINA SIBI CANIT, & ORBI. Symbolum hoc in honorem D. Cornelii Mussi, Episcopi Bitontini, & Concionatoris celeberrimi affixum fuerat; quippe cujus excellentissima opera, æquali splendore, & famam ipsius nomini amplissimam, & utilitatem universo orbi immensam conciliant, ut adeò illud Siracidis de se ipso possit jure pronuntiare, *Videte, quoniam non soli mihi laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.* Nam Rabano interprete, *Doctor Ecclesiasticus verba Dei scribendo & docendo, non solùm sibi laborat, sed & aliis: quia sibi laborat pro æterna mercede & quiete, aliis autem pro vera salute & æterna requie.*

Litteratus insignis. Eccles. 24. 47. Raban. in hunc loc.

317. Cygnus intra aquas epigraphen tenet, ABLUOR, NON OBRUOR. In rem præsentem D.Gregorius Brunellus.

Abluor ex vitreis latus, non obruor undis:
Gaudet & à tanto remige lympha premi.

Hinc conjicias velim, inundantes ærumnas liberalem mentibus nostris expiandis subministrare materiem; incommodi verò aut exitii vix quidquam afferre. Unde Rupertus Abbas illa Dei verba interpretatus, *Effundam sicut aquam irā meam*, ait *Quia sicut aqua corporis sordes eluit: ita Divina ira variis laboribus justos exercens, animarum maculas expiat.*

Calamitates purificant. Joel. 5. 10. Rup. Abb. in hunc loc.

318. Candidi, simplicis, ac sinceri animi hominem Cygno comparaveris, qui nunquam non UNIUS COLORIS reperitur. S. Hieron. *Simplicitas*, inquit, *sicut bonus paterfamilias satis sibi abundat, & sua puritate contentâ, non quærit alienum, nec se in artes varias sæpè commutat, sicut astutia, &c.* Et Carolus Paschalius. *Sinceritatis, & simplicitatis aperta & candida pectora bonitas eligit sibi domicilia, ne pura ac purgata prorsus se digna Nec virtutibus tam lucidis, unquam necesse est simulare, aut dissimulare, suisq; moribus nubem obtendere. Ergò planè ignorant versutiam planè nesciunt artificium simulationis, nullo utuntur frontis integumento, &c.*

Sinceritas. Hier. in ... Paschal. l. 2. de virt. & vitiis c. 10.

319. Oloris candor, nullâ unquam labe contaminatus, verè est CANDOR ILLÆSUS; ut nonnemo leminatis loco dixerat. En! purissimam Mariæ Virginis ideam, cujus candorem nulla unquam, etiam levissima labes, temeraverat. *Totum quod in te est*, inquit Virgini devotissimus Hugo Victorinus, *Pulchrum est & nihil inest tibi, quod sit sordidum. In toto grata, in nullo ingrata; In toto places, in nullo displices, Tota pulchra es, pulchra per naturam, pulchrior per gratiam, pulcherrima fies per gloriam.*

Mariæ V. puritas. Hug. Vict. serm. de Concept.

320 Quantùm levaminis è Magnatum tutela nobis accrescat, Cygnus docet, qui sub lauro quiescens, tametsi cœlo desuper horrendum fulminante, suaviter canit. Lemma. NON COME SOGLIO IL FOLGORAR PAVENTO. Vel, NIL FULGURA TERRENT. Si divina fulmina excidium minitentur, infra Lauri Marianæ brachia confugias certissimam inde salutem ac vitæ securitatem recepturus. S.Bernardus. *Ecce! coram tremendo Iudice peccatores assistimus, cujus manus terribilis gladium iræ suæ vibrat super nos. Et quis avertet eam? nemo Domina tam idoneus, ut gladio Domini manum pro nobis objiciat, ut tu, Dei amantissima, per quam primùm in terris suscepimus misericordiam de manu Domini Dei nostri. Aperi itaque tu mater misericordiæ. Ex omnibus finibus terræ ad tuæ protectionis umbraculum confugimus à facie formidinis Dei. &c.* Unde quidam Virgini devotus cecinit.

Patrocinium Magnatis. Mariæ V. patrocinium. S. Bern. ser. 3. de B. Virg.

Fulgura si metuas Nati, venerare Parentem,
Opposita matris fulmina nulla cadent.

321. Assiduam D. Caroli, pro ampliore animi munditie obtinendâ, industria Bartholomæus Rufus Cygni Emblemate repræsentavit, qui inter labentes fluminis cujusdam undas depictus, epigraphen ferebat. UT PURIOR FIAM. Ita S.Petrus, toto vitæ suæ decursu in lachrymas effusus, toties præteritæ culpæ meminisse, eamque expiare consuevit, quoties gallum audiit cantantem. Cujusvis etiam pænitentis imago illa est propria, quia intra lachrymarum torrentem mersus, tenerrimum candorem inde sortitur. *Lachrymarū mador animam omni labe purificat*, inquit S.Pet. Dam. Et rursùs *Lachrymarū profluentiū cursus, ex mente fluens, & diabolicæ virtutis semina, & omnes sordentes vitiorū pestes eliminat.* Denique Pœnitentiæ sacramentum toties novam homini munditiem ac claritatem tribuit, quoties frequentatur. S.Bernard. ad illud Psalmi alludens, *Confessio & pulchritudo &c.* ait, *Revera, ubi confessio, ibi pulchritudo, ibi decor: si peccata sunt, in confessione lavantur; si bona opera, confessione commendantur.*

Profectus S.Caroli. Lachrymæ. S. Pet. Dam. Opusc. 13. cap. 11. Sacramētum Pœnitentiæ. S. Bern. ep. 113. Psal. 95. 6

322. Cygnus supra aram depictus, epigraphen tenet. DULCIUS UT CANAM. Hominem, eximiis mundi dotibus instructum hæc imago significat, qui nobili suo animo incrementum ac decorem aliquem spiritualem additurus, Religiosam vitam ingreditur: suavius enim in Divinis auribus sonat, quidquid è Religioso pectore proficiscitur. *In Religione*, inquit S. Bernardus, *homo vivit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius, irroratur frequentius, quiescit securius, moritur confidentius, purgatur citius, præmiatur copiosius. O religio religiosa & admirabilis! quam mens cogitare, quis intellectus plenè cognoscere, quæ lingua humana te poterit sapienter & dignè extollere! &c.* Poëtam quoque imago illa spectat, qui profanâ Parnasside relictâ, ut suaviorem arti suæ dulcedinem conciliet, sacratioribus Musis sese addicit.

Religiosa vita. B. Bern. ser. de Marg. Evang. Poëta.

323. Animum, pacis ac benevolentiæ studiosum,

Cygnus repræsentat, qui nemini unquam irascitur, nec etiam offendit quemquam, nisi injuriis ab aquila provocatus. Unde lemmatis loco subscriptum habet. LACESSITUS. Hanc indolem omni hominum conditioni, cumprimis verò Principibus ingenitam cupit Magnus Ethices Divinæ magister Augustinus. *Pacem*, inquit, *habere debet voluntas, bellum necessitas.* Et Cicero. *Primum justitiæ munus est, ut nulli quis noceat, nisi LACESSITUS injuriâ.* Aurelius Victor de Octaviano Augusto testatur, *nisi justis de causis, nunquam genti ulli bellum intulit.* Colophonem subjungens S. Ambrosius, *Nunquam*, ait, *David, NISI LACESSITUS bellum intulit.*

Vindicta justa. S. Aug. to. 2. ep. 207. Cic. offic. I. S. Ambr. l. 1 offic. c. 35.

324. Cygnus, priusquam cibum capiat, intra aquas sese abluere consuevit. Unde inscriptio è Jobo desumpta. ANTEQUAM COMEDAM. Ad hanc ideam Christianus, antequam Mensæ Eucharisticæ accumbat, intra lachrymarum ac pœnitentiæ undas submersus, omnem, quam potest, animi candorem obtinere studeat. S. Greg. *Cùm corpus Redemptoris accipimus, nos pro peccatis nostris cum fletibus affligamus, quatenus ipsa amaritudo pœnitentiæ abstergat à meatis stomacho, perversa humorem vitæ.*

Job. 3. 24. Præparatio ad Eucharistiam sumendam. S. Greg. ho. 22. in Evan.

325. Cygnus, tametsi purissimus, omnisque immunditiei expers, magis tamen semper magisque se ipsum purificaturus, aquas assiduò ingreditur. Ita sanè M. V. ab omni vitiorum sorde liberrima, ad Legis Mosaicæ præscriptum, purificari voluit; non quidem ullius labis expiandæ causâ, sed ut meritis suis majus faceret incrementum. Unde Aresius in Virginis Purificatæ festo Cygnum depinxit, intra aquas lavantem; cum lemmate. QUI EST MUNDUS TOTUS. Fulbertus Carnotensis, *Maria*, inquit, *non indigebat legali purificatione, quia munda erat & sancta. Humilitatis tamen & obedientiæ causâ legi se subdens, obedire legi, quamvis non indigeret, obtulit in templo Dei filium suum cum hostiis.* S. Th. Aq. ex hoc Mariæ facto insignem doctrinam colligens, *In hoc*, ait, *quod B. Virgo voluit purgari, cùm non indigeret, docuit, quomodo nos, qui indigemus, debeamus purgari.*

Purificatio Mariæ V. Fulb. Carn. serm. de Purific. S. Thom. Aquin. serm. 2. in Purif.

326. Quantumvis aquæ à ventis jactatæ, altùm intumescant, Cygnus tamen, inter illas fluctuans, NUNQUAM MERGITUR. vel, ut alius inscripsit. COLLO SUPEREMINET. Certè animus generosus inter omnes mundi turbas, tametsi acerrimè concitatas, intrepidus persistit. Unde Paulus, licet *periculis in mari* plurimùm jactatus, semper tamen inter calamitatum procellas omnes triumphavit, & imperterrito animo potuit dicere, *Quis nos separabit à charitate Christi?* Animo ita excelso etiam erat S. Chrys. cùm ab Eudoxia in exilium ejiceretur, ac extrema quæq; metueret; *Ego*, inquit, *cùm è civitate fugarer, nihil eorum curabam sed dicebam intra memetipsum; siquidem vult me Regina exulem, agat in exilium, Domini est terra & plenitudo ejus: Et si vult secare, secet; idem passus est Isaias, subscribar illi. Si vult in pelagus mittere; Jonæ recordaber. Si me lapidare vult, lapidet me; Stephanum habeo primum Martyrem socium. si & caput tollere vult, tollat; habeo socium Joannem Baptistam. Et si substantiam auferre, auferat: nudus exivi de utero matris meæ, & nudus revertar illac &c.* Cygni voce canit D. Greg. Brunellus.

Generositas intrepida. Rom. 8. 35. S. Chrysost. ep. 4. ad Cyriac. to. 5.

Unda fluit praceps, sed non demergor ab illa,
Fortem non mergunt ulla pericla virum.

Et rursus.

Natat ut in vitreis Cygnus, nec mergitur undis;
Sic nunquam adversis obruitur sapiens.

327. Alcibiades Lucarinus Emblematis loco Cygnum expressit natantem, qui movetur PEDE UTROQUE, SED VARIE. Nempe Magistratum aut Prælatum instruere voluit, ut regiminis sui momenta alternis justitiæ & misericordiæ vicibus attemperent, & pro rerum exigentia, modò istam, modò illam administrent. S. Gregorius, *Sit itaque*, inquit, *amor, sed non emolliens; sit rigor, sed non immoderatè sæviens: sit pietas, sed non plusquam expedeat, parcens: ut, dum se in arce regiminis justitia & misericordia permiscent, is, qui præest, corda subditorum, & terrendo demulceat; & tamen terroris reverentiam demulcendo constringat.*

Justitia & misericordia. S. Greg. 2. Past. c. 6.

328. Idem Lucarinus scriptorem indefessum Cygni Emblemate insignivit, qui Oceanum volando emensus, epigraphen tenebat. NEC DEFESSUS, NEC DIFFISUS. Certè homo, cujus tota spes in Deo fixa est, in hoc terrarum calamitatum pelago transmittendo, nec fatigatur circa labores suos, nec etiam Deo diffidit unquam, sed potiùs semper gaudet lætissimâ illâ cœlestis portûs contingendi fiduciâ erectus. Pulchrè Magnus Augustinus. *Noli esse piger in labore breviter, & gaudebis incessabiliter.* Cæterùm Lucarinus mentem suam sequenti poëmate vernaculo explicat.

Semper indefessus. Justus. S. Aug. in Psal. 36.

Vede animoso il Cigno
Del ampio mare il rischio
E la fatica; E pur dice io m' arrischio,
Ne temo, ne diffido
E spor mies de bol vami al mar infido:
Tal questi pronto al ben oprar non manca,
E sostien lieto il giogo, e non si stanca.

329. Cygno vulanti inscripsit Lucarinus. LÆTIFICAT ACCESSU. S. Joannis Baptistæ acceptissimos Natales hæc imago spectat, de quo Archangelus Gabriel, *Erit gaudium tibi & exaltatio, & multi in nativitate ejus gaudebunt.* Eandem Mariæ Virgini tribues, cui ab Ecclesia accinitur, *Nativitas tua Dei Genitrix Virgo gaudium annuntiavit universo mundo.* Cumprimis verò in Servatoris nostri nativitatem imago hæc convenit: de qua Lucas, *Ecce enim Evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo.* De hac Christi nativitate lætabundus exclamat S. Bernardus. *Sonuit vox lætitia in auribus nostris, vox exultationis & salutis in tabernaculis peccatorum. Auditum est verbum bonum, verbum consolatorium, sermo jucunditate plenus, dignus omni acceptione. Jubilate montes laudem, & omnia ligna sylvarum plaudite manibus ante faciem Domini, quia venit. Audite cæli, & auribus percipe terra, obstupesce & lauda universitas creatura, sed tu magis ô homo, Jesus Christus filius Dei nascitur in Bethleem Judæ, &c.*

Nativitas Luc. 1. 13. S. Jo. Bapt. Luc. 1. 14. Mariæ V. Christi. S. Bern. ser. 1 in Vig. Nat. Dom.

330 Cygnum Poëtarum esse symbolum, inter alios testatur Andreas Alciatus, idque perquam pulchrè approbat Joannes Tuilius. Unde Cygnum explicatis alis supra fluminis ripam depinxêre, ubi lemmatis loco, hanc vocem cantando exprimit ÆTERNITATI. Litteratorum enim lucubrationes & opera æternùm durare, atque adeò æternitati consecrari solent. Horatius.

Alciat. Embl. 174. Virtus æterna. Horat. l. 4. Od. 8.

Dignum laude virum Musa vetat mori.
Cælo musa beat.

Et Ovidius.

Ovid. l. 1. Amor. Eleg. ultima.

Ergò cùm silices, cùm dens patientis aratri
Depereant ævo, carmina morte carent.

Porrò æternitati laborare conantur, qui relicto caduco ac perituro mundo, omnia sua ad Dei laudē & gloriā referunt; Nam, Magno Aug. teste. *Non potest homo amare quod æternum est, nisi destiterit amare, quod temporale est.* Eò haud dubiè collineabat Reverendissimus ac Perillustris S. R. I. Prælatus Wettenhusanus, D. D. Dionysius Liber Baro à Rehlingen, quando inge-

S. Aug. serm. 15. ex addit. à Sermond. Labor in æternitate.

ingeniosissimo suo symbolo inter alia lemmata etiam istud incidi voluit, *ÆTERNITATI*; relictis enim Illustriss. parentibus, amplissimis divitiis, dignitatibus, cæterisque cumulatis mundi bonis, soli se consecravit Deo, ubi omnia, quæ in totius S. Ordinis decorem, sumptibus verò in Antiquissimi Collegii Wettenhusani incrementum laudabilissimè contulit, æternùm persisterent; audiretque coram Deo & hominibus pro meritis suis in omnem æternitatem. *Alter Wettenhusii Fundator.*

Mors prænunciata.

331. Si Poëtæ effatis insistas, *Est cantor Cygnus, funeris ipse sui*; Cygno opportunè inscribes. SIBI FUNERA CANTAT. Ita optimus senex Simeon vitæ suæ periodum cum cantu clausit, *Nunc dimittis servum tuum Domine, &c.* Christus, mox ad supplicia rapiendus, vates sibimet luculentus, in suavissimum melos erupit, *Hymno dicto &c.* S. Petrus Martyr eandem pro sancta fide mortem toleravit, *quam paulò ante concionando prædixerat.* Elatâ enim voce, triumphalem vitæ suæ terminum prænuntiavit. Cygnus, morituro sibi lessum præcinens, etiam fuerat Carolus V. Imperator; cùm enim solerter judicaret, sic ordinandum esse diem, tanquam cogat agmen, & consummet atque expleat vitam, hinc, uti testatur P. Famianus Strada, circumstantibus atratis famulis, Monachis exequialem lessum canentibus, funereis justis, funeri superstes suo, pullâ fluxâque in pectus veste, accensum præferens cereum, eumque sacrificanti tradens, eâdem planè mente, quâ animam Deo commendabat, sibi parentare voluit; veris suorum lachrymis, quasi depositus, & supremâ lamentatione comploratus est. Auspicatò cessit illi tale præludium; namque altero ab exequiis istis die, febri correptus, eâque paulatim exedente consumptus, ingenti pietatis ac religionis sensu excessit. Nempe Seneca monente, *Ante ad mortem, quàm ad vitam præparandi sumus.*

Mat. 26. 30. Brev. Rom. 29. April.

Famian. Strad. lib. 1. de Bello Belg.

Senec. ep. 61.

S. Th. Aquinas.

332. S. Thomas Aquinas, postquam sacra cantica interpretando ad finem perduxerat, vitâ excessit; Cygno non absimilis, qui in horto collocatus, epigraphen sustinet. POST CANTICA FUNUS. Sanctum senem Simeonem hæc imago concernit, de quo S. Julianus Archiepiscopus ait, *Simeon viso Christo sciens se citò moriturum Lætus itaq; de morte jam proximâ, & de vicina accersione securus, accepit in manus puerum, & exclamavit, & dixit, Nunc dimittis, &c.* S. Antonius Paduanus quoque D. Bonaventurâ teste, *Morti appropinquans, Psalmos cum fratribus decantavit.* Cæterùm illud ipsum Emblema documento est, mundi illecebras ac festivos plausus tandem in mortem & ærumnas desinere. *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.* Deniq; verus pœnitens in vitæ suæ epilogo Cygnum imitetur, necesse est; moriturus enim canere debet. Hanc allegoriam explicans S. Antonius Paduanus, *Cygnus* inquit, *quando moritur, cantando moritur. Cygnus albus est peccator ad pœnitentiam conversus, super nivem dealbatus: hic in articulo suæ mortis debet cantare, id est, peccata sua in amaritudine animæ suæ recogitare, Omnis enim laus in fine canitur.*

Simeon senex. S. Jul. Archiep. 1. prognost.

S. Anton. Pad.

Prov. 14. 13.

Pœnitens. S. Ant. Pad. Dom. 5. Quad.

S. Thom. Aquin.

333. S. Thomas Aquinas purissimam vitam summæ doctrinæ, concubio non minus raro, quàm admirando, connexam habuit. Unde symboli loco Cygnum accepit, cum lemmate. CANDIDUS ET CANORUS. Religiosum, choro addictum, hæc imago repræsentat, qui corde & ore purissimo divinas laudes diu noctuque decantant. Unde sapienter monet Magnus August. *Vide ne vivas male, & cantes benè.* Ingratus est enim Deo animus *canorus*, nisi simul sit & *candidus*. Cæterùm geminam hanc virtutem in omnibus melioris notæ Poëtis animadversam habuit is, qui Euripidis Proverbia collegit.

Religiosus cantor. S. Aug. in Psal. 49.

Poëta.

Res mira dictu, ut cuncta consensu novo
Vates atque olor congruant dulcissimè.
NIVEUS utriq; CANDOR, alter lacteis
Plumis, amico candet alter pectore.
Musis uterque gratus, ac Phœbo sacer,
Et limpidis uterque gaudet amnibus,
Pariter CANORUS uterque, tum potissimùm,
Vicina seram mors senectam cùm premit.

334. S. Greg. Naz. observavit, Cygnum suos cantus nec gutture, nec faucibus sed alis inter Zephyri spiramina vibratis efformare. Unde Cygnus in hæc verba loquentes introducit. *Si quando Zephyro spiranti alas nostras permiserimus, jucundum quid, & concinnum modulamur.* Eam ob rem Cygnus explicatis alis epigraphen tenet. MODULABOR AFFLANTE. Prophetarum hoc symbolum est, qui nonnisi afflante Spiritûs sancti aurâ vaticinantur: hic enim Divinus spiritus verissimè dicitur.

S. Greg. Naz. ep. ad Celeus.

Propheta. Religiosus cātor.

Sermone ditans guttura.

Nam nemo dignè potest Deo cantare, nisi juvante Dei gratiâ; *Nemo Deo cantat digna,* inquit Magnus August. *nisi qui ab illo acceperit, quod cantare possit.* Idem de Poëtis affirmat Plato. *Omnes itaque carminum Poëtæ insignes, non arte, sed Divino afflatu ista præclara poemata canunt.*

S. Aug. Præf. in Psal. 32.

Poëta. Plato in Ione de furore poetico l. 14.

335. Cygnus inter impetuosos ac rigidos Aquilonis aut Boreæ flatus altùm silet, nonnisi Zephyro spirante canere solitus. Unde lemma. FLATU FAVONII CONCINET. De viro docto id dicere licet; nam litterarum Musæ nonnisi beneficus, favoribus, ac Mecœnatum gratiis delinitæ, pennas suas explicare, & ingeniorum melos edere possunt. Verissimè Horatius.

Sint Mæcenates, non deerunt Flacce Marones.

Et è modernis nonnemo.

Dulcisonum mollis Zephyrus demulcet olorem,
Et vinum stimulat pectora dives honor.

Appositè etiam Baptista Guarinus.

Lieto nido, esca dolce, aura cortese
Bramano i Cigni, è non si và in Parnasso
Con le cure mordaci: e chi pur garre
Sempre col suo destino, è col disagio,
Ven roco, e perde il canto; e la favella.

Guar. nel suo P. F. Atto 5 scena 2

Denique Religiosus Divinas laudes nunquam ritè concinere potest, nisi charitatis aurâ instructus. *Qui non habent charitatem,* inquit S. P. August. *portare psalterium possunt, cantare non possunt.*

Religiosus cātor.

S. Aug. in Psal. 149.

336. Hypocrita, exteriore vultu mirum vitæ candorem ac innocentiam mentitus, in animo teterrimas vitiorum sordes habet reconditas; Cygno perquam similis, qui exterius undique candidus, epigraphen tenet. SUBTER NIGERRIMA CUTIS. Præclarè meus Hugo Vict. *Cygnus plumam habet niveam, sed carnem nigram. Niveus in plumis designat affectum simulationis, quâ caro nigra tegitur, quia peccatum carnis simulatione velatur.* Et Seneca. *Vitia nobis sub virtutum nomine obrepunt. Temeritas sub titulo fortitudinis latet.*

Hypocrita.

Hugo Vict. lib. 1. de Bestiis cap. 14. Senec. ep. 45.

337. Complures Cygni unitis viribus aquilam à volatu remorantur; cum lemmate. NON VI, SED CONCORDIA. Ita omnino sancti Martyres, fidei unitate ac Religionis concordiâ probè muniti, omnes non modò Romanæ potentiæ (quæ Aquilæ symbolo repræsentari solet) sed etiam totius mundi vires superârunt; Diabolum quoque, avem rapacissimam, unica retardat steroitque concordia. Unde S. P. August. *Concordia nos facit diabolus, quod possidere non possit; lites immisit inter Christianos.* Cæterùm ad hoc propositum ego Cygnorum voce sequentem poësin vernaculam cecini.

Concordia.

S. Aug. de utilit. jejunii cap. 8.

Il cander de le piume,
Che scopre amore, e pace,
De i nostri affetti è un testimon verace,
Il dotto, e biondo Apollo è il nostro nume,
Non l'adirato Marte,
Del canto, e non de l' armi apprendiã l' arte.
E pur l'aquila altera,
D' arcuti artigli, è rostro adunco armata,
Nel volo è frasternata
Da turba non guerierà,
Men forte d' armi, e men di core ardia,
Perche combatte unita,

Ælian.li.1

338. Æliano teste, Cygnus pacis est amicus, nec nisi laceßitus ad bella commovetur; hos tamen ipsos animi sui motus virtute adeò generosâ temperat, *ut injuriam à se propulset, non ut inferat prior.* Hæc ratio Emmanueli Thesauro persuasit, ut Cygno adversus aquilam dimicanti, inscriberet, NEC PROVOCO. NEC FORMIDO. Philippi III. Hispaniarum Regis hæc indoles fuerat, ut pacem assiduò quidem fovere satagaret; provocatus tamen, nihil unquam formidinis sibi ab hoste incuti pateretur. Sapienter Seneca. *Eris magnanimis, si pericula; NEC APPETAS ut temerarius, NEC FORMIDES ut timidus.* Carolus Scribanus, Scriptor celeberrimus, referente Joanne Rhò, dicere solebat, ad vitam tranquillam in Societate Jesu transigendam, hæc quatuor à bono Religioso cumprimis observari debere, nempe, *ut nihil speraret, timeret nihil, nihil unquam peteret, aut recusaret nihil.*

Magnanimitas.

Seneca.

Religiosus bonus

Io Rhò de Var. Virt. dist. l. 5. c. 8. n. 13.

339. Cygnus, aquis innatans, à Patribus Societatis in Belgio epigraphen accepit. TANGOR, NON TINGOR AB UNDIS. Eorum hæc imago est, qui inter sordidos ac vitiosos mortales nullam unquam animæ labem contrahunt. Prodigii enim instar habetur, malorum consuetudine uti, nec tamen inquinari. De his S. P. Augustinus. *Qui non facit malum, nec facienti consentit, & facientem arguit, firmus atque integer inter iniquos, tanquam frumentum inter paleas conversatur.*

Societas.

S. August. l. 2. cont. Epist. Parmen. c. 21.

340. Hercules Gonzaga Cardinalis, symboli loco; duos cygnos præfert, qui ab aquila provocati, ejus alas utrimque mordicùs tenent ac lacerant; cum lemmate. SIC REPUGNANT. Indicare nimirùm vult, victoriam plerumque contra noxios ex innocentûm parte stare. Unde S. P. Augustinus. *Custodi intus innocentiam tuam, ubi nemo opprimit causam tuam. Si causam malam non habueris, nullum accusatorem pertimescis, nullum falsum testem refellis, nullum verum requiris.*

Innocentia vincit.

S. Aug. in Psal. 73.

D R A I C A.

Cap. XXVI.

341 ÆLianus apud Lucarinum refert, Draicam volucrem, dum suos pullos plenè educavit, eisque benè providit, nullâ amplius propriæ vitæ solicitudine teneri, sed, veluti munere suo præclarè functam, ultrò ac hilariter obire mortem. Lemma. EDUCATIS MORITUR. En! inclytam Machabæorum Matrem, illustri hâc Draicæ icone ex amussim exhibitam! ea enim septem filios jamjam martyrii & æternæ gloriæ participes conspicata, sese votis ardentissimis morti feriendam objecit. *Novissimè autem post filios, & mater consumpta est.* De Machabæis eruditè canit Marius Victorinus.

Mater Machabæa.

2. Mach. 7. 41.

Mari Vict. Carm de Mach.

Dum puer ista gerit, solverunt gaudia matrem,
Jamq; ut erat laxata malis, jam voce negatâ
Suspirans, interq; manus collapsa suorum
Concidit exanimis, resolutaq; membra quierunt.

Josephus Hebræus, *Novissimè*, inquit, *filiis omnibus consumptis, admirabilis tantorum athletarum parens, in cruenta pœnarum carnificina; flexis repentè genibus corporis, à Deo dissolutionem efflagitabat, qui flammivoræ adjecta sartagini, ambustos ultrò filios concomitatur in pœnas.* Matrem Machabæam studiosè imitata S. Felicitas, septem suos filios martyrii laureâ gloriosè insignitos, tandem etiam ipsa insecuta est.

Joseph. Heb. de Machab.

S. Felicitas.

F A L C O. *Cap.* XXVII.

342. FAlconi volanti inscripsêre. ALTA PETIT IMPASTUS. Haud ægrè hinc conjicies, quantum jejunii virtus ad sublimia quævis allequenda faciat. Calculo suo id confirmat S. Ecclesia, *vitia comprimit, mentem elevat.* Probè hujus sententiæ periculum fecerat S. Petrus Apostolus, quando Deum precaturus; domûs solarium conscendit, ibique etiamnum jejunus, (quod S. Lucas his verbis innuit, *& cùm esuriret*) ad penetranda celsissima arcana fuit sublevatus: *cecidit super eam mentis excessus, & vidit cœlum apertum &c.* In hunc locum S. Chrysost. ait, *ipsos Sanctos, cùm jejunant, tunc fieri præstantiores.* De Mose differens S. Ambrosius; *Quamvis*, inquit, *illum ab obtutibus Dei conditio humana subtraheret, jejuniorum tamen gratia proximum illum Divinitatis consortio faciebat*, S. Petri Chrysologi parænesis est. *Vacuandus ergò venter moderatione jejunii, ut exoneratus animus possit ad alta pertendere, conscendere ad virtutes, possit ad ipsum pietatis authorem totus aliger pervolare.* Sicut enim Falco in altum non evolat, nisi jejunus; ita sine jejunio fieri non potest, hominem ad virtutis fastigium eluctari.

Jejunium elevat.

S. Chrysost. in actus ap.

S. Ambr. in Dom. i Quadrag.

S. Pet. Chrys. ser. 7.

343. Falco, quem Aldrovandus, aliique Ornithologi ob insignem ac maximam fortitudinem, sacrum cognominant, uno pede cuniculum vel leporem direptum sustinet, altero verò eundem firmis unguibus in terram deprimit. Emblemati subscripsit Aresius; TENUI; NEC DIMITTAM. Animum resolutum, nullisque viribus à proposito dimovendum, hæc imago repræsentat. Talem se exhibebat sponsa, quando dixit, *Inveni, quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam.* S. Gregorius Nyssenus, *Non dimittam*, inquit, *amplius Deum, aut a fide apprehensum.* Et meus Richardus Victorinus. *Tenetur Deus devotione, desiderio, importunitate, memoria, prece, fide, & expectatione exauditionis, nec dimittitur, si ab intentione non cesset, nec vultus amplius in diversa mutentur.* De hac virtute Claudianus canit.

Aldrov. Ornith.

Perseverantia.

S. Greg. N. in Cant.

Rich. de S. Vict. in Cant.

Claud. in Stilichon.

---- Plus est, servâsse receptum;
Quàm quæsisse decus.

344. Tyrannidis ac crudelitatis symbolum Falco montanus exhibet, qui innocentûm avicularum strage nunquam exsaturatus, adeò interdùm adversus eas dilaniandas effervescit, ut proprii alimenti obliviscatur. Alberti Magni verba sunt: *Adeò interdum crudelitati suæ indulgent, ut occidendis avibus occupati, cibi obliviscantur.* Unde Ares. eidem, aviculam laceranti inscripsit. NECESSITATEM NON HABENS. Sen. *Crudelitas* inquit, *minimè humanum malum est, indignum tam miti animo. Ferina ista rabies est sanguine gaudere & vulneribus, & abjecto homine in sylvestre animal transire.* Lemmate illo etiam eos notabis, qui nulla ægritudine, aut aliâ naturæ necessitate impellente, sed solâ depravatæ indolis suæ genio stimulati, in peccatorum sordes sese abjiciunt. Sibimet improperans S. Augustinus, de juventute suâ, in obvium quodvis scelus admodum præ-

Crudelitas.

Sen. l. 1. de Clement. cap. 4.

Peccata malitiosa.

præcipiti, apertè testatur; *Ego furtum facere volui, & feci, NULLA COMPULSUS EGESTATE, nec pecuniâ, sed fastidio justitia, & saginâ iniquitatis. Nam id furatus sum, quod mihi abundabat, & multò melius; nec ea re volebam frui, quam furto appetebam, sed ipso furto & peccato.* Postea enumerat fructus aliquos acerbos, quos etiamnum puer furto abstulerat.

345. In Moscovia Falco candidus reperitur; qui nocturno tempore apud aviculam quandam recumbere, & ab illa calefieri solitus, alterâ die eam, gratitudinis causâ, liberam ac incolumem servat. Unde volucrem dimittens epigraphen tenet. BENEFICII MEMOR DIMITTIT. Vel, HAUD IMMEMOR DIMITTIT. Voluntatem gratam, & ad beneficia rependenda promptam hæc imago innuit. Sapientes dixit Euripides.

Gratitudo.

Eurip in Hol.

Beneficium beneficio respondeat.

Et Tullius. *Nam si his, qui imprudenter læserunt, ignosci convenit; his, qui necessariò profuerunt, habere gratiam non oportet?*

Cicero l. 2. Rhet.

346. Falco, oolam è pedibus avellere conatus, à D. Didaco Saavedrâ epigraphen accepit. FAMA NOCET. In rem præsentem Tacitus. *Nec minus periculum est ex magna fama, quàm ex mala.* Famæ detrimenta probè expertus est Ezechias, Rex Judææ, quando divulgatis ærarii sui divitiis, omnem Assyriorum vim ad eas diripiendas protraxit.

Tacit. in Agri-.

347. Proprii mali sui authorem falconis imagine expresseris; qui pedibus ligamine revinctis, in altum evolans, ad aucupis pugnum revertitur; sicque suâ seipsum libertate spoliat. Lemma. TORNO A QUEL, CH'ALTRI FUGE. Id est, AD VINCULA SPONTE. Talis, meâ quidem sententiâ, ille fuerat, qui, D. Lucâ referente, dixit; *Juga boum emi*; sibimet enim compedes ac juga stolidè injicere voluit. Appositè S. Bernardus. *Stolidior bestiis homo, quod juga necessitatis earum propriâ ipse emat voluntate, Emisse juga, extrema dementia est: quod idem est, atque mortem sempiternam, & gehennam ipsam multo sudore quærere.* Homines lascivi, falcones insanissimi, ad laqueos, unde regressi sunt, denuò sese implicandos recipiunt. Denique etiam remiges, extremam hominum colluviem, hoc symbolo significare licet, qui oblatâ libertatis recuperandæ occasione, eam minimo pretio vendunt, seseque ad catenas & transtra ultrò condemnant.

...c. 14. 19.

...ernard. ...ct. Ecce ...volequi- ... &c.

...idivi.

348. Castissimus quidam adolescens, mille libidinum occasionibus ultrò oblatis, è vitæ innocentia neç minimùm unquam deflexit, omneque mulierum lascivarum commercium studiosissimè effugit & abhorruit. In hujus encomium Bargalius Falconem depinxit, cujus ea est indoles, quod è carnis frusto, ante se collocato, nihil delibet, sed generosè abstineat; cum lemmate. NON COMEDIT. Sirácides. *Erit illi gloria æterna, qui potuit transgredi & non est transgressus, facere mala, & non fecit.* In hunc locum S. P. August. *Habeto sanitatem; inquit, & ibi laudabo domitam cupiditatem. Tu dicis, nunquam negavi rem alienam, quia fortè nemo tibi commendavit, sed sub testibus commendavit; dic mihi, reddidisti, quando à solo solus accepisti, ubi Deus inter vos fuerat? si tunc reddidisti, tunc te laudabo; quia post aurum non iisti, quia potuisti transgredi & non es transgressus.*

...astitas.

...ntia.

...i. 31. 10.

...Aug. ser. ...de Verbis ...post c. 5. ...6.

349. Falco alligatus, & capitio tectus, volare, tametsi impotens, molitur. Lemma. VOLUISSE SATIS. Deficientibus enim ad operandum viribus, solum sufficit desiderium. Emblematis hujus mentem in bonam partem interpretatus Propertius, canit, *Quod si deficiant vires, audacia certè*

...oluntas ...na.

...op. l. 2. v. ...

Laus est: in magnis & VOLUISSE SAT EST.

Et Ovidius.

Parva quidem, fateor, pro magnis munera reddi;
Cùm pro concessa verba salute damus.
Sed qui, quæ potuit, dat maxima, gratus abundè est:
Et finem pietas contigit illa suum.
Nec quæ de parva pauper Diis libat acerrâ,
Thura minus grandi, quàm data lance, valent.

Ovid l. 4. de Pont. Eleg 8.

Non sine emphasi Josephus Hebræus. *Qui ad tolerandam omnem pro Dei gloria injuriam semel dicavit animum, is martyrium mihi videtur implêsse. Summi ergò meriti est, semel fixisse sententiam. atque ideò, ut dixi, ratio principatum obtinet passionis. & si sors perspetendi deneget facultatem, pertulit tamen cuncta, quæ voluit pati.* Verùm de bonæ voluntatis meritu & progressu diximus aliâ occasione *lib. 3. nu. 203.* Cæterùm Emblema istud etiam in malam partem interpretari licet. Unde Juvenalis.

Ioseph Heb sub initium lib. de Mach

Voluntas mala.

Juv. sat. 13.

Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet.

350. Falco, capitis è collo pendulis, epigraphen tenet. RECEPTO VISU, LIBERTATEM ARRIPIT. Peccatorem hæc imago concernit, qui tenebrarum & caligantis animæ squamis è vultu excussis, libertatem, filiorum Dei propriam assequitur: Sauli exemplo, de quo, cùm jam ad frugem cœpisset redire, testatur Sacra Pagina. *Et confestim ceciderunt ab oculis ejus tanquam squamæ, & visum recepit; & surgens baptizatus est.* Unde Sanctus Pater Augustinus ait, *Tota opera nostra in hac vita est sanare oculum cordis, unde videtur Deus.* Huic symbolo affine est illud Salentini Archiepiscopi Coloniensis, in quo Falco, pendente ex collo perophthalmio, volat in aëra, cum inscriptione. *Recepto visu libertatem arripio.*

Peccator conversus.

Act 9. 18.

S. Aug serm 18. de Verb. Dom. cap. 3.

FRINGILLA.

Cap. XXVIII.

351. SCipio Bargalius hanc Fringillæ epigraphen subdidit. CÆCITATE PERFICITUR. Ajunt enim hanc volucrem tantò fieri in canendo suaviorem ac meliorem, quò minus videt. Certè Christianus, quò minùs in discernendis sanctæ fidei arcanis fuerit curiosus, tantò sese in credendo perfectiorem probat. S. Apostolo Paulo hæc imago cumprimis est tribuenda, de quo testatur Magnus Augustinus. *Eo tempore, quo cætera non videbat, Jesum videbat* (nimirum de tempore illo loquitur, quo *apertis oculis nihil videbat*, uti referunt Acta Apostolorum) *ita ex ipsa ejus cæcitate informabatur mysterium credentium, quod, qui credit in Christum, ipsum intueri debet, cætera nec nata computare.* S. Hieron. *Paulus*, inquit, *ex persecutore fit Prædicator, oculis carnalibus excæcatur, ut mente plus videat.* Et Beda, *Nequaquam potuisset* (Paulus) *benè rursus videre, si prius excæcatus fuisset bene*, Denique Aratus Poëta sacer.

Fides.

S. Paulus.

S. Aug serm 35. de divers.

Act. 9. 8.

S Hier ep. ad Damas

Bed. in Act Apost. l. 2.

--- Cùm lumina claudit,
Pectora tunc aperit, cœlique agnoscitur auctor.

FULICA, seu Fulix.

Cap. XXIX.

352. FUlica inter concitatos Oceani fluctus & undarum turbas plurimùm lætari solet. Eam proinde, veluti genuinam hominis invidi ideam, hoc lemmate notavit D. Aresius. EXULTABIT, SI

Malignus

Animus generosus

MOTUM FUERIT; Regio Vate id suggerente. *Qui tribulant me, exultabunt, si motus fuero.* Æquè tamen hominem grandem ac virtutibus deditum imago illa concernit, qui orbe toto in ejus unius perniciem acerrimè jactato, non tantùm nihil inde conturbatur, sed contra plurimùm gaudet. S. Joannes Chrysostomus. *Tanta res est virtus, tam immortalis, tam invicta, tam nihil cedens hujus vitæ varietatibus, sed super malitiæ fluctibus volitans, quasi è sublimi specula quadam, sic omnia humana despicit, & sicut is, qui super excelsam petram stat, fluctus ridet, quos videt ad petram magno impetu disrumpi, ac protinùs in spumam solvi, ita & virtuti vacans, in securo constitutus loco, nihil insuave fert à rebus turbulentis, sed tranquillus animo, & quietus sedet. &c.*

S. Chrysost. hom. 1. in Genesin.

Animus generosus.

353. Fulica, eodem Aresio Authore, intra turbatum mare epigraphen habet. TEMPESTATE PRÆGAUDET. Haud secus invictus animus etiam inter horrendas tumultuantis mundi minas nihil terretur. Stephanus Cantuariensis, *Cetus*, inquit, *gaudet in tempestate, & sancti in tribulatione.* Probè id expertus S. Paulus Apostolus, insigne de se ipso testimonium præbet. *Placeo mihi in infirmitatibus meis*; ubi acutè advertit Theodoretus, *non dixit sustineo; sed placeo mihi, hoc est, gaudeo, delector, lætor, & tranquillo animo sustineo ea, quæ accidunt.*

Steph. Cantuarien. cap. 1. Genes. 2. Cor. 12. 10. Theod. in hunc loc.

Patriæ amor.

354. Fulica è terra patria, unde ortum duxit, nunquam se avelli patitur; unde licèt alimoniæ penuriâ arctè pressa, modò vel cadavera ad vescendum reperire possit, suaviter ac læto animo in illa persistit; cum lemmate. PATRIAM NEC LINQUO FAMESCENS. At non volucri modò, sed & homini illam amoris vehementiam versus patrios lares natura ingeneravit. Ovidius.

Ovid. l. 1. de Ponto Ele. 4.

Nescio quâ natale solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non sinit esse sui.
Quid melius Româ? Scythico quid frigore pejus?
Huc tamen ex illa Barbarus urbe fugit.
Assuetus tauri saltus, assultu leones
(Nec feritas illos impedit) antra petunt.
Rursus amor patriæ ratione valentior omni.

Mundi amor.

Porrò Fulicam imitantur qui hanc, quam habitant, terram ægerrimè relinquunt, neque etiam ad cœlum unquam suspirant, tametsi compluribus ærumnis indies exagitati. *O amatores mundi!* exclamat Magnus Augustinus, *cujus rei gratiâ militatis? ibi quid nisi fragile, plenum periculis, & per quot pericula pervenitur ad majus periculum? Pereant hæc omnia, & dimittamus hæc vana & inania. Vita hæc misera est, mors incerta subito obrepit. &c.*

S. Aug. lib. Confession.

Stultus Homo sorte sua contentus.

355. Fulica vitam tenuem ac egenam in nativo solo meliorem arbitratur, quàm opulentam in extero. Unde lemma. ALIBI NON QUÆRO POTIORA. Hominem stolidum, ac sortis suæ incurium hac icone depinges. Stylo tamen verso, illis eam tribues, quæ vitæ suæ conditione quamlibet paupere ac tenui, contenti vivunt. Horatius.

Horat. l. 2. Ode 16.

Vivitur parvo benè, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum,
Nec leves somnos timor, aut cupido
Sordibus aufert.

Hug. Vict. l. 1 de Best. c. 56.

In rem præsentem apprimè meus Hugo Victorinus, *Fulica in uno loco commoratur, permanet usque ad finem, & ibi escam suam habet, & requiescit. Sic ergò omnis homo fidelis secundùm Dei voluntatem conservatur & vivit, non huc atque illuc, per deversa loca oberrans.* Porrò Religiosi exindè discant, domi suæ se continere, nec etiam majoris perfectionis causâ ad alios Ordines vel Collegia transire; quia, ut Religiosissimus meus Thomas Kemp. docet. *Imaginatio locorum & mutatio multos fefellit.* Conquerentem audi S. Gregorium. *Sæpè de vita proximorum querimur, mutare locum conamur, secretum vitæ remotioris eligere, videlicet ignorantes, quia si desit spiritus, non adjuvat locus. Si locus, salvare potuisset, Sathan de cœlo non cecidisset &c.*

Religiosus mutās locum.

De Imit. l. 1. c. 9. nu. 1.

S. Greg. in 9. in Ezech.

GALLINA.

Cap. XXX.

Providentia Dei.

356. GAllina, conscensa moro, pullis suis infra arborem maturos fructus rostro excutit: cum lemmate. ET MEMOR AB ALTO. Dei providentia ac beneficentia clientes, sibi devotos, uberrimis Paradisi fructibus beat. Christus, seipsum iteratis vicibus gallinæ comparans, verè fuit *memor ab alto*, quando, Apostolo referente, *Ascendens in altum, dedit dona hominibus.* B. Virgo, clientum suorum nunquam non memor, instar amantissimæ gallinæ, è sublimi cœlo dona pretiosissima in eos effundit. Richardus à S. Laurentio, *Maria*, inquit, *vera est & unica Filii imitatrix; ex quo ascendit in altum, dabit & ipsa dona hominibus, siquidem nec facultas ei deesse poterit, nec voluntas.*

Ascensio Christi. Ephes. 4. Mariæ Assumptio. Rich. à S. Laur. l. 4. laud. Virg.

Protectio.

357. Securæ ac felicis tutelæ symbolum Gallina exhibet, quando minitante, jamjamque per aëra insidias struente milvo, pullitiem suam sub alas recipit; cum dicto. RECEPTU SECURITAS. vel, SERVAT IMMUNES. Vel ut Georgiæ de Montenai placet. IBI LICET ESSE SECURIS. Bonitas ac sapientia Divina tutelam, hâc longè nobiliorem, nobis præstat. Testem habeto locupletissimum, S. Augustinum. *Hoc genus animantis*, inquit, *alis suis filios protegens, contra milvum pugnat. Sic & sapientia Dei protegit infirmitatem nostram, & resistit diabolo ne nos rapiat. In qua defensione, quod illa adversus milvum conatur affectu, hæc adversus diabolum perficit potestate.* Rursus illa Psalmi verba interpretatus, *Et sub pennis ejus*, vel, ut legit S. Augustinus, *& sub alis ejus sperabis*; ait, *si gallina protegit pullos suos sub alis; quantò magis tu sub alis Dei tutus eris, & adversus diabolum & Angelos ejus, qui aëreæ potestates, tanquam accipitres circumvolitant, ut infirmum pullum auferant.* Emblematis hujus constructrix Georgia in rem præsentem opportunè canit.

S. Aug. in Evang. 16. Idem in Ps. 90.

Georgia Emb. 34.

Gallina ut teneros alis regit anxia pullos,
Ex alto accipiter cùm facit insidias.
Sic quoque curabit Christus, contraria nobis
Ne sceleratorum facta nocere queant.

Ecclesia tutela. Theop. Antioch. l. 2. ad Autol.

Cæterùm quisquis intra S. Ecclesiæ sinum receptus fuerit, vitam ab interitu immunem ac tranquillam agit. Luculentè id testatur Theophilus Antiochenus. *Deus*, inquit, *dedit mundo Ecclesias, in quibus veritatis doctrina fieret, ad quas confugiunt veritatis studiosi omnes, quotquot salvari, Deique judicium & iram evitare volunt.*

Vita contemplativa.

358. Gallina, in nido recumbens, à Bargalio epigraphen accepit. ET CUBANS OPERATUR. Hinc perspectum habes, vitam religiosam sedendo & contemplando ut plurimum addictam, nihil habere cum otio commune, sed gravissimis negotiis assiduò distineri: Mellifluus Bernardus, *Otiosum non est*, inquit, *vacare Deo, imò negotium negotiorum omnium. Hoc est, quod, quicunque in cella non agit fideliter & firmiter, quodcunque agit, quod propter hoc non agit, scilicet ut Deo serviatur, in eo quod agit otiatur.* Eidem Emblemati P. Lucretius Borsatus inscripsit. QUIESCENS OPERATUR. Innuebat videlicet, Gubernatorem, licet in conclavi sedentem, Provinciis ac regnis laboriosè moderari.

S. Bern. ad fratres de Monte Dei.

Gubernator.

359. Jaco-

355. Jacobus VIII. Rex Britanniæ, Gallinam, pullos suos infra alas complexam, hoc lemmate insignivit. NON DORMIT, QUI CUSTODIT. Boni Principis est, subditorum tutelam, etiam cum quietis propriæ dispendio, suscipere, & commissæ provinciæ clavum indefessis manibus tenere; non aliter, atque Palinurus, navis navarchus, non interdiu solùm, sed etiam concubiâ nocte per dubios fluctus vigil deferri cogitur; uti Poëta ait.

--- Clavumque affixus, & hærens
Nusquam amittebat, oculosque sub astra tenebat.

D. Chrysostom. de Principe ait, *Ne somnum quidem per totam noctem capere se debere putet, ut, cui nullum sit otium ad socordiam.* Et prior illo Psalmista. *Ecce non dormitabit, neque dormitet, qui custodit Israel.*

360. Ajunt, pullos gallinaceos escâ sparsim, ac veluti raptim captâ, pinguiores evadere, multumque suaviores gustui parari, quàm copiosè ante ipsos affusâ. Unde lemma. RIMANDO PINGUESCUNT. vel de uno tantùm. PINGUESCIT, DUM ERUIT. Ad hanc ideam studiosus, oculis & manibus ad litteratorum volumina versanda assiduò intentus, ingenii sui famem optimis dapibus saginat, plurimoque doctrinæ succo pinguescit. Unde etiam jubet Christus, *Scrutamini scripturas.* S. Aug. *Ut nos exerceret sermo Divinus, non eas in promptu sitas, sed in abdito scrutandas, & ex abdito eruendas majore studio fecit inquiri.* E Poëtis nonnemo pulchrè cecinit.

Rimatur vigili sophiæ secreta labore,
Qui cupit Aonica frondis honore tegi.

361. Gallina cum pullis, escæ conquirendæ intenta, epigraphen tenet. PRÆBET INDUSTRIA VICTUM. Salomon ait, *Manus fortium divitias parat.* Sacra Genesis. *In laboribus comedes ex ea.* Et Jobus. *Homo nascitur ad laborem.* S. Paulus conopæis texendis operam collocans, victui providebat. Petrus & Joannes piscando oppidò fatigati, alimoniam parabant. Cleantes putei rotam versans; & Plautus ad clibanum laborans, corporis egestati succurrebant. &c. Unde hortatur Magnus Aug. *Surge, ara terram, ut possis habere unde vivas; quia sequitur te sententia damnati Adam.* In labore vultûs tui edes panem tuum; *Cùm autem transierit omnis labor & gemitus, erimus in terra viventium, nihil ibi nascitur & crescit; quidquid ibi est, eodem modo est, sic est semper.*

362. Sonorus tonitrui mugitus non parùm negotii gallinis facessit, quippe quæ, dum ovis incubant, à molesto illo fragore impeditæ, pullos suos excludere ac in lucem proferre non valent. Ut tamen incommodo medearis, è Vincentii Beluacensis consilio, clavum ferreum ovis supponas, habebitque generatio optatum suum successum. Verba illius sic accipe. *Si subitò tonat, sæpè fallunt; Remedium est contra tonitru clavus ferreus, sub stramine ovorum positus.* Unde gallina, quæ ovis incubans clavum habet suppositum, epigraphen tenet. MOX EXCLUDAM. Hoc Emblemate doceris, Christi patientis memoriâ, aut pietate erga sacrum illius clavum, Mediolani summâ veneratione asservari solitum, aptos nos, facilesque reddi, ad cœlestes virtutum, & sanctarum operationum, partus feliciter enitendos. S. Petrus. *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.* S. Ambros. *Ad ejus similitudinem atque imaginem* (de Christo patiente loquitur) *justus suam cupiens institutam formare, accusatus tacet, læsus remittit, dissimulat lacessitus, & non aperit os suum, ut illum imitetur, qui sicut agnus ad victimam ductus, non aperuit os suum.*

363. Gallina pullos suos sub alis complexa, à Joanne Ferro epigrapheo accepit. RECIPIT, ET TUETUR. Aloysius Ferrus eidem gallinæ, quæ, milvo ex uno latere, ictide verò ex altero insidias struentibus, pullos suos sub alarum præsidio tutatur, inscriptionem subdidit. FRUSTRA. Facilè hinc, quantùm tranquillitatis è Magnatum patrocinio in nos redundet, conjicies. Mariam Virginem hac beneficentiâ insignem deprædicat S. Thomas Villanovanus. *Sicut pulli*, inquit, *volitantibus desuper milvis ad gallinæ alas occurrunt, ita & nos sub velamento alarum tuarum abscondimur. Nescimus aliud refugium, nisi te. Tu sola es unica spes nostra, in qua confidimus &c.*

Mariæ V. protectio
S. Th. Villan. Conc. 4. in Nat. Virg.

364. Sanctus Mediolanensium Archiepiscopus, Laurentius Litta ævo illo calamitoso ac tristi vixerat, quo Christianorum innocentia ab effreni hæreticorum & schismaticorum violentiâ plurimùm affligi, ac perniciem penè extremam sustinere cogebatur. In hoc rerum articulo optimus Antistes partim, ne filiis suis spiritualibus quidquam exitii accresceret, timore perculsus: partim etiam amore, quo adversus illos flagrabat, immensùm stimulatus, nunquam ab iis, summâ vigilantiâ propugnandis, destitit; gallinam apprimè imitatus, quæ, alis supra pullos explicatis, milvi insidias arcet; cum lemmate. HINC AMOR, INDE TIMOR. Jacob, cùm è fama didicisset, germanum suum Esau, numerosâ militum manu instructum, sibi venire obviam; mox timoris angustiis & amoris zelo correptus, ut familiam suam ab interitu vindicaret, anxiè curavit. Vera enim pastoris aut Parentis erga subditos solicitudo è gemina illa radice, amore & timore, nascitur. De ejusmodi Pastoribus pronuntiat S. Gregor. Papa. *Illi præ cæteris Deum videre sublimem merentur, qui fidelibus gregibus præesse solicitè sciunt, & dum ipsi piè super gregem vigilant, Divina super eos gratia largius coruscat.*

Pastor zelosus.
Gen. 33.
S. Greg. in hom.

365. Gallina, pennis aspectu hispidis & turbatis repræsentata, symboli loco epigraphen à me recepit. CUM INFIRMIS INFIRMOR. Genuina hæc charitatis est indoles, quæ proximis suis aliquid levaminis & auxilii, allatura, eorum calamitates quàm maximè queritur; nec sine dolore suas interpretatur. *Quis infirmatur, & ego non infirmor?* inquiebat S. Paulus. In hunc locum S. Petrus Damianus. *Beata anima, ait, quæ omnium miserias suas fecerat, ut omnes lucrifaceret.* S. P. Augustin. virtutem illam sapientiæ Divinæ propriam asserit. *Hoc genus animantis magnum affectum in alios habet, ita ut eorum infirmitate affecta, & ipsa infirmetur, sic etiam mater nostra sapientia Dei, per carnis susceptionem infirmata est quodammodo &c.*

Charitas.
S. Paulus. 2 Cor 11. 29
S. Pet. Dam. serm. 27.
S. Aug. l. 1 q. evang. q. 36

366. Prædicator, Gallinæ hieroglyphico significari solitus, altùm clamet, necesse est; ut vagabundos, ac pullorum instar, per diversa errorum abruptа distractos mortales reducat. Emblemati subscribes: CLAMAT, UT CONGREGET. Author operis imperfecti, *Sicut gallina*, inquit, *habens pullos, vocando illos non cessat, ut assidua voce vagositatem corrigat pullorum: sic & sacerdotes in doctrina cessare non debent, ut studio & assiduitate doctrinarum suarum negligentiam populi errantis emendent.*

Prædicator.
Author op. imperf.

367. Quos æterna Dei providentia ad supremam beatitatem destinavit, ii, pullis non absimiles, Dei sui, veluti gallinæ, vestigia religiosè premunt. Emblemati inscriptum. VOCEM SEQUUNTUR. Dilucidè, paucculis mutatis, Christus; *Oves illum SEQUUNTUR, quia sciunt VOCEM ejus.* Et rursus. *Oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me.* In hanc rem S. P. Augustinus. *Deus præcedat, tu sequaris. Qui enim voluerit Deum antecedere, consilio suo vult vivere, & non vult sequi præcepta Dei.*

Prædestinati.
Io. 10. 4. & 10. 27.
S. Aug. in Psal. 62.

368. Gallina, pullitiem suam ab interitu vindicatura,

Amor facit animosum. tura, milvo aut cani insidianti obluctatur; lemmatis loco hunc Tassi versum subdidêre. SGOMBRA AMOR TEMERARIO OGNI PAURA. Id est. TIMOREM EXCUTIT AMOR. vel ut aliis placet. EDOCET AMOR. Ardor enim & animositas vernacula sunt amoris indicia. Marsilius Ficinus. *Audacia*, inquit, *amoris pedissequa est, nam amor audacia. Nam enim ex eo, quod audaces sunt, amore saucii sunt audacissimi sunt ad quaque pericula propter amatum intrepide subeunda.* Jacob præclarum amoris prototypon, tenerrimo & ardentissimo affectu versus uxorem & liberos accensus, armatum Esau leonino aggressus est pectore. Hoc nihilo remissiores sacra Sponsa in cœlesti Epithalamio, & Magdalena, in Evangelio iteratis vicibus laudata; quippe quæ amoris Divini igne in cordium suorum penetralibus inflammatæ, armatas virorum excubias ac insultantes milites mediâ nocte imperterritæ penetrârunt.

Mar. Ficin. in Convivio Platon. c. 5. Tract. 5.

Jacob.

Magdalena.

Princeps. 369 In aula Norimbergæ si verus Princeps Gallinæ symbolo depingitur, quæ, plurimis pullis infra & circum ipsam quiescentibus, epigraphen tenet. ALIT, ET PROTEGIT. In hunc sensum Constantini Panegyricus ait, *Patris pietatem sic imitaris, ac sequeris, ut omnibus ad te confugientibus, diversamq́ ope aut contra aliorum injurias, aut pro suis commodis postulantibus, quasi legata patris videaris exsolvere.*

2. Paneg. Constanti. no Imp.

Jactare sua opera. 370. Qui propriias virtutes vano ac jactabundo ore passim evulgat, Gallinam imitatur, quæ toties glocitat, quoties ovum aliquod enititur. Lemma, EFFOETA CANTILLAT. S Vincentius Ferrerius idipsum animadvertens, ait, *Nota contra multas personas vanas, qua non possunt tacere, si Deus dat eis aliquam gratiam vel revelationem, statim reveiant & malè. Tales sunt similes gallinæ, qua non potest tacere, quousque prodit ovum, quod posuit.* Paulus Maccius.

S Vincent. Ferr. ser in Vigil. Nat.

Paul Macc Embl. 50.

Farra legens gallina, silet, si parturit ovum,
Clamat, & ingenti plurima voce glocit.
Jactator benefacta sibi sic obticit audax:
Qua capit, reticet, qua dedit eloquitur.

Beneficentia universalis 371. Gallina non propriis tantùm, sed & alienæ speciei ovis incubat, quin imò pullos, exinde natos, quamlibet à se diversos, ut anates, pavones, gallos Africos, aliosque, etiamnum pullulascentes, studiosè protegit fovetque. Unde lemma. ET FOVET EXTRANEOS. Ita homines Apostolici suâ tutelâ ac præsidio neminem, quisquis ille fit, excludunt. De se ipso testatur S. Paulus. *Græcis ac barbaris, sapientibus & insipientibus debitor sum.* Et, *Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.* Author operis imperfecti S. Ecclesiam hac virtute insignem commonstrat. *Quemadmodum gallina habens pullos non solùm suos calefacit, sed etiam cujusque volatilis filios, exclusos à se, diligit quasi suos: Ita & Ecclesia non solùm Christianos suos studet vocare, sed sive gentiles sive Judæos, sive supposits illi fuerint omnes fides sua calore vivificat, & in baptismo regenerat, & in sermone nutrit, & materna diligit charitate.*

Rom 1. 14. 1. Cor 9. 22. S. Ecclesia. Author Op imperf.

S. Th. Aquin. 372. Gallina coram vase, aqua pleno, consistit, & cœlum suspicit; cum lemmate. ET BIBIT, ET SUSPICIT. S. Thomam Aquinatem hoc Emblema spectabat, qui Galliarum Regis mensam accumbens subitò exclamavit, *Conclusum est contra Manichæos*; eodem enim momento, quo sententia adversùs Manichæos decreta fuerat, ipse è Dei revelatione illam compererat. Porro Emblemate illo demonstratur gratitudinem nostram omni loco & tempore Divinæ Majesti tribuendam esse. Id, quod nec ipsos etiam Gentiles latebat. Instar multorum unus audiatur Epictetus. *Si sani sumus, inquit quid aliud nobis agen-*

Gratitudo.

Epict. apud

dum & publicè & privatim quàm Numen celebrandum & laudandum? &c. Nonne & inter fodiendum & arandum hymnus hic cantandus est Deo? Magnus est Deus &c.

373. Gallina, pulvere perfusa, ad solem consistit cum Caroli Bossi lemmate. MUNDA REDIBIT. Pulvis enim, tametsi aliàs corpus deturpet, sordidum quæ faciat. gallinæ tamen ad munditiem recuperandam mirificè deservit. Nimirum interiorem hominis puritatem hæc imago spectat, quæ pulvere mortis inquam memoriâ, probè perfusa, nitorem immensum consequitur. Gilfridus apud Tilmannum illam D Matthæi historiam meditatus, *Secus littus sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos autem foras miserunt*; hanc tropologiam subjungit, *sedendum nobis est juxta littus, ut mortis memoriam ante oculos statuentes, confessionis remedio mala omnia foras mittamus* Haymo hæc ejusdem D Matthæi verba, *Tauri & altilia occisa sunt, ac si diceret; Patrum præcedentium mortes aspicite, & remedia vitæ vestræ cogitate.*

374. Graves & indefessos hominis labores gallina significat, quæ ovis incubans, epigraphen tenet. NOCTU INCUBANDO, DIUQUE. Seneca eos, qui studiis dant operam, his moribus describit *Nullus mihi per otium dies exit, partem noctium studiis vendico: non vaco somno, sed succumbo, & oculos vigiliâ fatigatos, cadentesque in opere detineo.* Plinius junior assiduam hanc operandi industriam in Plinio majore, suo patruo, testatam facit, *Erat*, inquit. *acre ingenium, incredibile studium, summa vigilantia, lucubrare à Vulcanalibus incipiebat non auspicandi causâ, sed studendi, statim à nocte multâ, hyeme verò ab hora septima, vel quum tardissimè, octava sæpè sexta: erat sanè somni parcissimi, nonnunquam etiam inter studia instantis, & deserentis. Ante lucem ibat ad Vespasianum Imperatorem, reversus domum, quod reliquum erat temporis, studiis reddebat. &c.*

375. Qui Christi, Ducis optimi, vestigia studiosè sequuntur, ab Abbate D Hercule Salarolo pullitiem imitari dicuntur, quæ Gallinam secuta, epigraphen sustinet. QUOCUNQUE IERIT; verbis ex Apocalypsi desumptis *Hi sequuntur Agnum QUOCUNQUE IERIT.* In hunc locum S. Rupertus Abbas. *Sequuntur* (electi) *Agnum quocunque ierit, dum judicia ejus & per spiritum intelligunt, & per charitatem laudant, & justificant eum in eisdem omnibus judiciis ejus, & dum exemplum charitatis ejus imitantur usque ad mortem &c.*

376. D. Carolus Bossus rotundam corbem vimineam, congregandis pullis destinatam symboli loco expressit; his enim solis, non verò ulli adultiori, per angustum illius ostiolum pro libitu ingredi aut egredi licet Unde lemma. PARVULIS TANTUM. Academiam hæc imago innuit, intra quam nonnisi tenues, & scientiarum ætate parum provecti ad doctrinæ rudimenta, ceu trivialia ac minuta grana, colligenda admittuntur; exclusis veteranis, & ingenii prudentiâ jamjam adultis. Porrò Deus spiritualem illustrationum, revelationum, ac sapientiæ escam solis demissis & humilibus reservat, proculexclusis superbis & mundi scientiâ inveteratis. *Confiteor tibi Pater, Domine cœli & terra, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & revelâsti ea parvulis.* S. Hilarius in hunc locum ait, *Cœlestium ergò verborum arcana atque virtutes sapientibus absconduntur, & parvulis revelantur, parvulis malitiâ, non sensu sapientibus verò stultitia suæ præsumptione, non prudentiæ causâ.*

377. Gallinam diversarum volucrum ovis incubantem, D. Sigismundus Laurentius hoc lemmate insignivit. DONEC FORMENTUR. D. Paulum

Magister diligens.

lum hæc imago spectat, qui charitaris ardore plenus, industriam aut laborem nullum prætermisit, ut Hebræorum, Græcorum, & Barbarorum animas quàm studiosissimè foveret ac perficeret. Ipse sibimet testis luculentus, dicebat, *Græcis ac barbaris, sapientibus & insipientibus debitor sum.* Et rursus. *Filioli mei, quos iterum parturio,* DONEC FORMETUR *Christus in vobis* Idipsum de Ecclesia intelligit S. P. Augustinus. *Nascuntur*, inquit, *intra viscera Ecclesiæ quidam parvuli, & bonum est, ut formati exeant, ne abortivi labantur. In ventre quippe Ecclesiæ veritas manet, quisquis ab hoc ventre Ecclesiæ separatus fuerit, necesse est, ut falsa loquatur.*

Rom. 1. 14. Galat. 4. 19. S. August. ... 21. 7.

Mortificatio.

377. Gallina, rutam sub alis complexa, à fele & vulpe secura est. Lemma. SIC TUTA QUIESCO. Rutæ nomine mortificationem intellige, quâ instructus, nec carnis tuæ, ceu delicatæ felis, insidias; nec dæmonis, vulpis asturissimæ, vafritiem pertimesces. Hanc agendi rationem nobis ex Apostoli doctrina suggerit S. P. Aug. *Ego igitur sic curro, non quasi in incertum; sic pugno, non quasi aërem verberans; sed castigo corpus meum, & in servitutem redigo*; ubi S. Doctor ait, *Castiga corpus tuum, & Diabolum vinces, hoc enim modo Paulus adversus illum docuit esse pugnandum.* Præclarum etiam est illud, quod simili in corpus suum odio exardescens S. Bernardus scripsit, fecitque. *Exurgat Deus, cudat armatus iste; cudat & conteratur inimicus homo, contemptor Dei, amator sui, amicus mundi, servus diaboli. Quid tibi videtur? certè si rectè sentis, mecum dices; Reus est mortis, crucifigatur, crucifigatur.*

GALLINAGO.

Cap. XXXI.

378. GAllinagines, uti cæteræ volucres sylvestres penè omnes, tum demum gustui redduntur suaves & gratæ, quando illarum carnes putredini propinquant. Unde Gallinagines quasdam mortuas hoc lemmate notabis. SAPIUNT, CUM SAPIUNT. Justorum corda palati Divini otexin nunquam ita provocant, nisi quando dolorum, & calamitatum carie probè contusa fuerint. Certè Tobias, ægrè decumbens, Deo summopere placuit. Jobus inter fimeti ac ulcerum fœtores Creatori suo suavissimus extitit. Lazarus ibi potissimum Dei amicus est declaratus, quando ipsius cadaver jamjam præ putredine ac fœtore diffluebat: unde aliis omnibus de ingrata ejus mephiti conquerentibus, *Domine jam fœtet.* Christus nihil horroris conceperat, siquidem, ut S. Chrysologus observat, *quod perditori fœtet, non fœtet Creatori.* Cæterùm peccatores, gravi morborum putredine afflicti, sapere discunt; nam cordium suorum rationes ineunt, ad ingenium revocantur, errores damnant, Deique sui recordantur. Hujus exemplum præbet Rex Antiochus, qui *cœpit ex gravi superbia deductus, ad agnitionem sui venire, divinâ admonitus plagâ.*

Justificatio.

S. Chrysol. serm. 63.

Morbi prosunt.

2. Mach. 9. 11.

GALLOPAVUS, seu Gallus Indicus.

Cap. XXXII.

379. QUantùm vultus humani venustas iracundiâ ac commotâ bili devastetur, è Gallo Indico haud obscurè conjicere licet, qui in iram concitatus, tumescere, livere, ac monstro similis, jactari solet; ut adeò iratam hanc volucrem illo Claudiani lemmate scitè insignias, RABIE SUCCENSA TUMESCIT. Ovidius.

Iracundia.

Claud. de ...

Pertinet ad faciem rabidos compescere mores,
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument irâ, nigrescunt sanguine venæ,
Lumina Gorgoneo sævius angue micant.

Ovid. l. 3. de Arte.

S. Joan. Chrysostomus, *Quid in iracundo non turpe! oculi infausti, os distortum, membra tremula, lingua infrenis, mens stupida, figura indecens, multa insuavitas &c.* Seneca inter cætera iræ extirpandæ remedia suadet, ut homini excandescenti speculum objicias; fore enim, ut omni studio sibi imposterum ab hoc vitio caveat, à quo se tantopere defœdatum cernit. *Quibusdam iratis profuit aspexisse speculum, perturbavit illos tanta mutatio sui.*

S. Chrys. ho. in Acta

Senec. l. 2. de Ira, c. 36.

380. Gallopavus, rubri coloris penitus impatiens, viso illo gravissimè exasperatur. Lemma. EXACERBATUR RUBEO. Superborum hæc est indoles, qui è crucibus & ærumnis, à Deo immissis, non tantùm non ad frugem redeunt, sed magis inde exacerbantur, contra Deum & homines insurgunt, obmurmurant, suæque famæ plurimùm inde derogatum queruntur. S P. Augustinus. *Qui doctus fuerit sperare prospera hujus sæculi, ipsa prosperitate corrumpitur, supervenientibus adversitatibus sauciatur, aut fortassis extinguitur.*

Superbus

S. Aug. de Pastor. c. 5.

GALLUS CAPUS.

Cap. XXXIII.

381. GAllus gallinaceus vigilis animi symbolum habetur; cum lemmate. NON DECIPIT SOMNUS. vel, EXCITAT AURORA. Christiano cumprimis opus est, ut æterno somno non obruendus, ad Deum suum vigiles conservet oculos. S. P. Augustinus. *Qui vult ad æternam vitam pervenire, contra omnes diaboli laqueos debet fortiter vigilare; non enim qualis est ista vita, talis invenietur & illa.* Appositè Alciatus.

Vigilantia.

S. Aug. contra Judæos. Pagan. c. 20

Alciat. Emb. 15

Instantis quod signa canens det Gallus Eoi,
Et revocet famulas ad nova pensa manus,
Turribus in sacris effingitur area pelvis,
Ad superos mentem quod revocet vigilem.

382. Academici Excitati Neapolitani Gallo hanc è Virgilio subdidêre epigraphen. CANTU CIERE VIROS.

Virgil. Æn. lib 6. v. 165

Ære ciere viros, martemque accendere cantu.

Gallus enim sonoro suo clamore homines ad negotia & labores excitat. In rem nostram scitè S. Basilius Magnus. *Adopera conficiendu te familiaris ac domesticu excitat ales, acutu inclamitans voce, cantuq; suo solem adhuc è longinquo advenientem prædicens, cumque viatoribus manè evigilans, & ad suos labores, atq; ad messem agricolas educens ædibus.* Proinde volucrē hanc facundi Oratoris, Belliducis eloquentis, aut Concionatoris validi symbolum propriom statues.

S. Basilius Hexamer. hom. 8.

Concionator.

383. Fuit, qui Gallo inscriberet; QUATIT ANTE CANTUM, vel ut Bargalio placet; EXCUTIT, INDE CANIT. vel ut Lucarino. SE QUASSU, CANTU EXCITAT ALIOS. Ita Patresfamilias, Prælati & Concionatores, priusquam alios excitandos instruendosque aggrediantur, cumprimis omnem vitiorum pulverem à se ipsis excutiant, & postea vocem intendant. S. Gregorius Papa, *Sancti, inquit, cùm verbum prædicationis movent, prius se in sanctis actionibus exercent, ne in semetipsis torpentes opere, alios excitent voce; sed ante se per sublimia facta excutiunt, & tunc ad benè agendum alios sollicitos reddunt.*

Magister inculpabilis.

S. Greg. l. 30 moral. c. 4.

384. Gallus, nascentem solem alarum vibratu & sonora voce prævertere solitus, ab Alcibiade Lucarino epigraphen accepit. GESTU, CANTUQUE PRÆ-

Docete verbo & opere. *Hug Vict l. 1 de Best. c. 36.*

PRÆNUNTIAT. Docet nimirum, subditos non minus factis quàm verbis imbuendos esse. Hugo Victorinus. *Prius ergo illi insonunt, quàm cantus emittunt; quia antequam verba exhortationis proferant, omne, quod locuti sunt, operibus clamant.*

Imperterritus animus. *Virg 6. Æn. Plat. 1 Dial. de Leg.*

385. Scipio Bargalius Gallo epigraphen Hispanicam indidit; DI PUGNAR NON RICUSO; quod ita vertas, NON ABNUO PUGNAM. Heroëm imperterritum & Martio ardore resolutum hæc imago repræsentat; de quo Virgilius,

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito,

Et Plato. *Duo sunt, quæ victoriam pariunt: adversus hostes quidem audacia; adversus amicos verò turpis infamiæ timor.*

Miles. *Iovius in vita. 1. Pet. 5. 8.*

386. Duæ potissimùm virtutes in Gallo excellunt; admiranda nimirum vigilantia, & grandis animositas. Unde lemma. ET VIGIL, ET PUGNAX Belliducis gemina hæc virtus propria sit, necesse est. Certè utrâque illâ inter cæteras virtutes cumptimis enituit Galeacius I. Visconte; de quo Principe testatur Paulus Jovius, *Puer singulari vigilantiâ, & superbo spiritu, ac indomito vigore, pugnacis animi, generosum & ferocem gallum æmulabatur &c.* Ad easdem virtutes quemlibet Christianum hortatur S. Petrus Apostolus, *Sobrii estote & VIGILATE quia adversarius vester diabolus &c. circuit, quærens quem devoret, cui RESISTITE FORTES in fide &c.*

Paterfamilias. Prædicator. *S. Greg. p. 3. Pastor c. 5. Rom. 13. 11.*

387. Gallo canenti geminam epigraphen, ex hymno Ambrosiano desumptam, subdidère. JACENTES EXCITAT, & SOMNOLENTOS INCREPAT. Patremfamilias, Magistrum, ac Prædicatorem officii sui hæc imago commonefacit *Prædicator etenim sanctus*, verba sunt S. Gregorii Papæ, *dum caliginoso hoc clamat in tempore, quasi gallus cantat in nocte.* Certè instar vigilantissimi galli exclamavit. S. Paulus; *Hora est, jam nos de somno surgere.*

Gratitudo. *Epictet. in Enchirid.*

388. Galli est proprium, oculos suos frequenter versus cœlum levare. Unde illum Abbas Ferrus hoc lemmate notavit, ET ASPICIT CREBRO. Hinc disce, grato animi tui affectu sæpius ad Deum converti, ejusque infinitam bonitatem piè contemplari. Præclarè Epictetus. *Si luscinia essem, lusciniæ munere fungerer: si olor, oloris. Nunc cum rationale animal sim, Deus mihi laudandus. Hoc meum munus est, hoc facio. Neque stationem hanc deseram, quoad licuerit, vosque ad eandem cantilenam hanc hortor.*

Cœlum desiderare. *Lips. de const. ca. 11.*

389. Gallus, oculis ad cœlum levatis, epigraphen tenet, ET ASPICIT CREBRO. Ardentem beatæ patriæ contingendæ affectum, hæc imago innuit. Opportunè Justus Lipsius, *Cœlum vera homini, germanaque patria est, ad quem aspiremus, ut cum Anaxagora ex animo possimus dicere fatuo huic vulgo quærenti Nihil tibi cura patria est? mihi verò illa patria. Et digitum mentemque in æthera intendamus.*

Cultus Dei. *Matth 6. 33. Bellarm. in vita Amed.*

390. Gallus solem contemplatus, inscriptionem tenet. HINC EXORDIOR. Consentaneè nimirum ad illud Christi. *Quærite primùm Regnum Dei,* omnes nostræ operationes à Principio improducto exordium trahant. De B. Amedeo, Sabaudiæ Duce, testatur Robertus Bellarminus Cardinalis, *Initium operum suorum semper ab oratione ducebat neque antea cum hominibus agere solebat, quàm Divino Missæ sacrificio audiendo, & conciliando sibi Numini operam dedisset.*

Iracundus. *Psal. 38. 7. Senec. l. 1. de Ira c. 1.*

391. D. Aresius hominem iracundum galli gallinacei coloribus exprimit; qui propriâ suâ imagine in speculo visâ, graviter excandescit; cum lemmate. FRUSTRA CONTURBATUR. Verbis è Psalmo desumptis. *In imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur.* Seneca. *Ira impotens sui est, decoris oblita, necessitudinum immemor, in id quod cœpit, pertinax, & intenta, rationi consiliisque præclusa, VANIS AGITATA CAUSIS, ad dispectum æqui verique inhabilis &c.* Iracundus enim non solùm ob levissimas causas sese concitari patitur, sed etiam inutilibus & vanissimis reculis indignatur; neque tandem è tot animi turbis quidquam aliud habet residuum quàm peccata, & innumera pœnitendi argumenta. Scitè Horatius. *Horat. l. 1 Epist. 2.*

--- *Qui non moderabitur iræ,*
Infectum volet esse, dolor quod suaserit, & mens,
Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
Ira furor brevis est, animum rege, qui nisi paret,
Imperat: hunc frænis, hunc tu compesce catenis.

Verùm insanis ac inutilibus his motibus homo non tantùm in ira, sed etiam in ambitione, amore, avaritiâ, aliisque vanissimis passionibus *frustra conturbatur.* Ut adeò Hugo Card. in illud Psalmi commentatus, benè concludat *Citò pertransit* (homo) *& ideo in parvo tempore vitæ suadebet vel quiescere, vel laborare pro æterna vita. Hoc autem facit. sed & conturbatur frustra, id est, pro nihilo, quia pro transitoriis, quæ nihil sunt.* His pulcherrimam D. Bernardi sententiam subjungit. *Timent, quæ non oportet; amant, quæ non decet; dolent vanè gaudentque vanius &c.* Vanitas mundana. *Psal. 1. c. Hug. Card. in hunc loc. S. Bern. apud eund.*

392. D. Thomas Aquinas sapientiæ suæ tonitru omnia hæreticorum monstra procul in fugam egit. Unde in ejus honorem Galli gallinacei Emblema statuerunt, ad cujus clamorem leones tremebunda obverrunt terga & in fugam aguntur. Epigraphen addidêre. FUGAT IMPAVIDUM. Cæterùm cùm Sacræ litteræ Dæmonem Leonis nomine compellent, *Adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret;* ideò symbolo illo haud incongruè S. Ubaldum insignies, cujus merita vires adeò efficaces obtinuêre, ut Dæmones percelleret ac fugaret. *Cujus virtus,* inquit de illo S. Ecclesia, *præcipuè in effugandis Spiritibus immundis elucet.* Orationis clamore leo infernalis in fugam conjicitur. Unde S. P. Augustinus. *Attendamus duos hostes, quem videmus, quem non videmus. Hominem videmus, diabolum non videmus. Hominem diligamus, diabolum caveamus. Pro homine oremus, contra diabolum oremus.* *S. To. Aqu. S. Ubald. 1. Pet. 5. 8.* Oratio. *S. Aug. in Psal.*

393. Gallus, seipsum excutiens, epigraphen à me recepit: SE CONCUTIT IPSUM Pœnitentem hæc idea spectat, qui ultro & nullâ impellente alterius operâ in pristinos animæ suæ errores studiosè inquirit Horatius. Pœnitens incoactus. *Hor. Ser. 1.*

--- *TE IPSUM*
CONCUTE, num tibi quid vitiorum inseverit olim
Natura aut etiam consuetudo mala.

Eadem etiam examini conscientiæ convenit, cujus adminiculo humanum pectus, terreno pulvere expurgatum, munditiem deperditam denuò induit. S. Pet. Ribadeneira de S. Ignat. Loyola refert, *In horas singulas sese colligebat, & a reliquis animum in Deum avocabat, conscientiâ suum discutiebat diligentissimè.* Examen conscientiæ. *Ribad. l. 5. c. 1. vita.*

394. Prædicatores ac Correctores viribus tantò validioribus agere debent, quò magis peccatores in vitiis suis obdormierunt: haud secus, atque Gallus CLAMOSIOR NOCTE PROFUNDA redditur. Præclarè, ut solet, meus Hugo de S. Victore, *Profundioribus horis noctis, valentiores ac productiores edere cantus solet, in quibus innuitur consideranda Prædicatorum discretio, qui, cùm iniquis adhuc mentibus prædicant, altis & magnis vocibus æterni judicii terrores intimant &c.* Prædicator. *Hug. Vict. l. 1. de best. c. 36.*

395. Duobus Gallis, mutua cæde collisis, epigraphen è D. Paulo subjunges istam; INVICEM PROVOCANTES. Duos impatientes, jurgiis ac *Gal. 5. 26.* Duellum.

conten-

Duellum contentionibus assuetos, hoc Emblema adumbrat. Ita monomachi alternis injuriis sese ad duellum provocant. Goliad Davidem in peculiare certamen tamdiu evocavit, donec David cum illo congressus, insigni victoriâ duellum finierit. Ita quoque Argantes, priusquam confligerent, acerrimè sese mutuò lacessebant; unde de illis canit Tassus.

1 Reg. c. 17. n. 44. & 45. &c.

Ma poich' in ambo il minacciar feroce
Quinci, e quindi infiammò l' orgoglio, e l' ira:
L' un come l' altro, rapido, e veloce
Del campo prende e subito si gira.

Impatiēs.

Ergò si superbum gallum imitari nolis, patiens esto, & provocatus, Magni Augustini consilium sequere. *Fili, si ploras piè plora, noli eum indignatione, noli enim typho superbiæ. Unde plangis? quod pateris, medicina est, non pœna; castigatio, non damnatio. Noli repellere flagellum, si non vis repelli ab hereditate; noli attendere, quam pœnam habeas in flagello, sed quem locum in testamento.*

Aug. in Psalm. 99.

396. Meus Concanonicus, D. Philippus Gallina Emblematis loco gallum exhibet, qui die jam adulto in sonoras voces solutus, epigraphen ex Ovidio mutuam sustinet. PROVOCAT ORE DIEM. Ovidii integrum distichon ita accipe.

1 Fast.

Nocte Deæ Nocti cristatus cæditur ales,
Quod tepidum vigili provocat ore diem.

Concio-

Præclarum hoc Concionatoris exemplar est, qui suos Auditores ex obscura vitiorum nocte ad claram virtutum diem promovere studeat; in has cum Apostolo voces erumpens. *Abjiciamus ergò opera tenebrarum & induamur arma lucis, sicut in die honeste ambulemus &c* Nam *quicunque operatur mala, in nocte operatur, non in diluculo,* inquit S. P. Augustin.

C A P U S.

397 ACademicus inter Furfuraceos Viperatus Symboli loco Caponem præfert, qui viperæ carnes devorans, epigraphen tenet RADDOPPIA IL MIO VALORE Id est, NOVO ROBORE FIRMAT. Ita prorsus intellectus noster inter adversitates perficitur, & ærumnarum insultibus probè contusus, geminatas animo vires addit. E S. Gregorii Nazianzeni sententia, *Ingenium acuit dolor.* S. Joannes Chrysost. illa D. Pauli verba examinans, *Tribulatio patientiam operatur*, attonitus exclamat. *Quid est? tribulatio patientiam operatur? Hunc maximum fructum habet, quod hominem afflictum ROBUSTIOREM REDDIT.*

G L O T T I S.

Cap. XXXIV.

98. GLottis, coturnicum consortio assueta, ab his per maris invia Ducis loco deligi solet; t misera avicula brevi, sive formidine, sive labore racta, à cœpto tramite desistit, & ignava revertitur. Inde Aresius hominem, à cœpto negotio remissum, Glottidis symbolo repræsentat, quæ fugam à oturnicibus adornans, inscriptionem sustinet. LIX FUIT EORUM. His Protheis jure ingnatur Siracides, *Væ his qui perdiderunt sustinentiam*; Id est, interprete S. Gregorio Papâ: *Sustinentiam quidem perdunt, qui bona inchoant, non consummant. Quibus nimirum væ dicitur, quia non solùm cœpto laboris mercedem perdunt, sed etiam apostasiæ sui pœnâ feriuntur.*

Mundi Symbol. Picinelli & Ang. Erath. Tom. I.

G R U S. *Caput XXXV.*

399 GRus, Pigmæis, ad Nili paludes habitantibus, inimica est, bellisque assiduis cum illis congreditur; unde eorum insidias exploratura, noctu excubias agit, pede uno è terra sublato, & lapillum intra ungues sustentante. Lemma. EXCUBIAS AGIT. Vel, VIGILAT, NON FATISCIT. Vel, NON DORMIT, QUI CUSTODIT. Singulas has inscriptiones jure sibi vendicat Angelus Tutelaris; *Nobis enim*, S. Petri Chrysologi verba sunt, *superna dominationes, nobis Angelorum officia excubiis militant indefessis.* Richardus de S. Victore, *Quis existimet*, inquit, *quantâ charitate & curâ circa commissos sibi vigilent? quomodò torpentes excitent, & solicitos atque ferventes ampliùs accendant? quomodò hinc mala excusent, inde bona Divino conspectui repræsentent, quomodò defendant, aut his gratiam obtineant. Vide apud eundem plura, quæ de S. Angelo Custode disserit.*

Angelus Custos. S. Petr. Chrysol. ser. 69. Rich. de S. Victor. in Cant. c. 4.

400. Grus, uno pede lapidem inter volandum sustinens, epigraphen habet. UT TUTE. Vel, ITER TUTISSIMUM. Vel, VOLATUS FIRMAMENTUM. Prælatos hæc imago concernit, qui, ad regiminis sui vigilantiam conservandam, affectuum suorum pedibus petram, Christum inquam firmiter teneant, ut hujus adminiculo securam in gubernando facilitatem sortiantur. *Lapis est Christus*, inquit meus Hugo Victorinus, *pes mentis affectus; si igitur ad custodiam sui vel fratrum vigilat, lapillum in pede, id est, Christum in mente portet, &c.*

Protectio. Prælatus. Hug. Vict. l. 1. de Best. c. 39.

401. Grus diuturno labori vigilantiam jungit indefessam, dum lapidem pedibus sustentans, pro aliis excubias agit, eosq; ab interitu vindicare allaborat. Unde lemma. VIGILEM CURA FATIGAT. Ita bonus Pastor aliorum quietem suomet incommodo ac solicitudine procurat. *Ille enim præesse debet aliis*, inquit S. Bernardus, *qui vino charitatis ebrius astat, immemor sui, ut non quærat quæ sua sunt, sed magis quæ Jesu Christi.* Imaginem hanc Academia Parthenia sequenti Epigrammate illustravit.

Vigilantia cum labore. S. Bern. ser. 29. de Diversis.

Stat vigil, & lapidem pedibus Grus sustinet uncis,
Secura hunc circum cætera turba jacet.
Tu quoque sic vigiles, nunc te cura fatiget,
Grex tuus ut tuta corda quiete levet.

402. Tantùm abest, Gruem è saxeo pedum pondere quidquam à volando impediri, ut potiùs plurimùm adminiculi & agilitatis inde capiat. Solini de illa testimonium est, *Sublatis lapillis ad moderatam gravitatem saburrantur.* Unde inscripsit Raulin. *JUVAT GRAVITATE VOLATUM.* Ita prorsus matura ac considerata gravitas operationum nostrarum celeritatem non remorantur, sed promovent. Insuper morborum ac calamitatum pondera animam mirè acuunt, Deoque contingendo idoneam efficiunt. De se ipso testatur Magnus Aug. *Adhibita est tribulatio ad admonitionem, admonitio facta est ad tuam laudationem. Non enim intelligerem ubi essem, nisi de infirmitate mea admonitus essem.*

Solin. c. 15. Maturitas. Calamitas elevat. S. Aug. in Psal. 53.

403. Grus, ut somnum abigat, magni ponderis saxum pedibus tenet; cum dicto. NE DORMIAT. Dignitates & honores, si penitius considerentur, nil aliud sunt, nisi pondera, quæ hominem somno defraudant, & ad perennes vigilias compellunt. S. Gregorius Papa. *Quantò quis altiùs erigitur, tantò curis gravioribus oneratur.* S. Paulus dilucidè: *Oportet*, inquit, *Episcopum esse sobrium, prudentem*; seu ut S. Joannes Chrysost. legit, *sobrium atque vigilantem*: id est, interprete ipso, *clarissimâ mentis acie præditum, innumerosque habentem omni ex parte oculos, quibus acutissimè cuncta prospiciat. Vigilantem igitur*

Dignitates somnum auferunt. S. Greg. 17. Moral. c. 12. 1. Tim. 3. 2. S. Chrysost. Hom. 10 in hunc loc.

Digitized by Google

necesse est illum esse, qui non tantùm sui curam habeat, sed etiam reliquorum.

404. Grus inter multas suas socias, somno altùm sepultas, mediam occupat stationem, & instar procubitoris, pro illis excubias agit: Emblemati subscripsit P. Hortensius Pallavicinus. UNA OMNIBUS. Eminentissimum Cardinalem Alphonsum Litam, Archiepiscopum Mediolanensem hæc imago spectabat, qui, ut subditis quietem ac tranquillitatem provideret, studio ac vigilantiâ indefessâ allaboravit. Ad hoc propositum S. Pet. Chrys. *Pastor*, inquit, *adjungit noctes diebus, & totum sibi tempus denegat dormiendi; ne qua lupis, suffragante somno, grassandi in gregem præbeatur occasio.* Et S. Jo. Chrysost. *Decet esse pervigilem eum, qui ejusmodi est* (id est, Pastor animatum) *ducesq; omnes solicitudine atq; industriâ superare, ut die nocteq; exercitum & castra perlustret, laboret, & sui officii munus diligentissimè impleat, atq; OMNIUM CURAM & solicitudinem GERAT.*

Pastor vigilans.

S. Pet. Chrys. serm. 24.

S. Io. Chrysost. hom. 10. in 1. Tim.

405. Lucretius Borsatus observatum habuit, Grues nunquam dissociatas, sed semper ingenti agmine collectas volare. Unde lemma. NONNISI GREGATIM. Probè enim è naturæ dictamine nôrunt, quosvis hostium incursus negotio tantò facilius superari, quantò vires magis fuerint unitæ ac concordes. Tertullianus sanctos Martyres hortatus, *Invenias*, inquiebat, *munitos, & concordiâ armatos, quia pax vestra bellum est illi.* Et meus Concanonicus Rich. Victorinus. *Multitudinis credentium erat cor unum, & anima una, quam nec voluntatum varietas, nec rerum proprietas animos dividebat, sed firmiter stringebat charitas, & suaviter cohibebat in unitate spiritus, mensa, & in vinculo pacis.*

Concordia utilis.

Tertull. l. ad Martyres c. 1.

Rich. Vict. de grad. char. cap. 4.

406. Rigente brumâ, grues, uti & hirundines, aliæque volucres, fugam in exteras regiones capessunt, atque adeò, asserente P. Henrico Engelgrave, RECEDUNT TEMPORE MALO. Nimirum alludit ad illud D. Lucæ, *Ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt.* S. P. Aug. in illud Psal. *Conversi sunt in die belli*, ait, *Converti in die belli, est promittere in die auditionis, & deserere in die tentationis; armis quasi proludere, & ad horam certaminis nolle pugnare.* Eodem charactere fucatum & adulterinum amicum dignoscere licet, de quo Siracides: *Est amicus socius, non permanebit in die necessitatis.*

Tentatio.

Luc. 8. 14.

S. Aug. in Psal. 77. 9.

Amicus falsus.

Eccl. 6. 10.

407. Ea gruibus volandi lex est, ut una quidem alteram studiosè ac ordine insequatur, nulla tamen à primæ, seu Ducis, vestigiis unquam exerret. Unde ita inter se coordinatæ, epigraphen tenent. UNA DIRIGIT OMNES. Idem in civitate aut Religione cernere licet, ubi populus, mirâ ordinum statuumque symmetriâ, iis morem & obseqnia deferre solet, qui Principum ac Prælatorum munere defunguntur, aliisque operationum suarum exemplo viam præeunt. Et certè, ut quivis homo obediat præsidenti ejusque voluntatem studiosè sequatur, disertè præcipit Deus, *Hæc est via, ambulate in ea, & non declinetis neque ad dexteram, neque ad sinistram.* Obedientiæ totum addic, & virtutem absolvisti. *O felix & abundans gratia!* exclamat jure merito S. Hieron, *in obedientia summa virtutum clausa est; quam simplici ingressu hominem ducit ad Christum.*

Exemplum Majorum.

Obedientia.

Isa. 30.

S. Hier. Reg. Monach. 66.

408. Grus, sublato pede lapidem stringens, epigraphen tenet. NUNQUAM RECIDET. Firmam in cœpto negotio perseverantiam hæc imago innuit. Regii Vatis consilium est: *Apprehendite disciplinam*; nam, interprete S. Hilario, *Apprehendenda est disciplina & invadenda quodam amplexu, & vinculo corporali, ne elabatur & excidat.*

Perseverare.

Ps. 2. 12.

S. Hilar. in hunc loc.

409. Eidem Emblemati subscribes. NE IMPROVISO. Nempè dubios fortunæ casus oculo semper vigili prævidere, iisque prudenti cautelâ ac solicitudine obviam venire decet. Hac virtute celebris Hannibal Carthaginensis, integras noctes insomnes ducere, & in armis vigil persistere consuevit; uti de illo Polyb. & Sylius Italicus hoc versu testantur.

Cautela.

--- *Noctemque vigil ducebat in armis.*

Polyb. l. 3. Sil. Ital. l. ...

S. Petrus Chrysologus. *Semper ad omnia vigilias esse salutares nemo ignorat. Hinc est, quod Rex in procinctu pervigil, callidi hostes præcavet & evitat insidias. Tunc in castris miles supervenientes nocturnos impetus cauta pernoctatione propellit.*

S. Pet. Chrysol. serm. ...

410. Nonnemo Gruem, lapide intra ungues gravidam hoc lemmate notavit. STUDIO, ET VIGILANTIA. vel meâ quidem sententiâ, IN SOMNO INSOMNIS. Hic te assiduos Senecæ labores & indefessam industriã mirari volo. Ipsumet teste sibi luculentũ audi. *Consuetudinẽ meã nôstis, brevissimo somno utor & quasi interjungo. Satis est mihi vigilare desivisse, aliquando dormisse me scio, aliquando suspicor.*

Vigilantia.

Senec. ep. ad Luc.

411. Academici Insensati Perusini Emblematis loco Gruum turmam circumferunt, quæ, lapide, intra pedes sustentato, è littore solvunt, mariisq; vastitatem pervolant: cum lemmate. VEL CUM PONDERE. Innuunt videlicet, se, tametsi arduo solicitudinum ac laborũ pondere gravatos, nihil tamen à virtutis, litterarum, ac gloriæ progressu retardari. Atq; adeò hoc symbolo animum resolutũ & à cœpto virtutum tramite nunquã deturbandum significare licet. Ad hanc ideam exactè efformatus S. Paulus, prædicando, scribendo, aliisque assiduis pro sancta fide laboribus ita indefessè invigilabat, ut quieti capiandæ vix quidquam indulgeret. Ipsumet audi. *Ministri Christi sunt (ut minus sapiens dico) plus ego in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter &c.* S. Gregor. Papa continua ægritudinũ mole pressus, innumeros labores, non sine totius mundi admiratione, præstitit; de hoc refert S. Ecclesia. *Admirabilia sunt quæ dixit, fecit, scripsit decrevit, præsertim infirmâ semper & ægrâ valetudine.* S. Marcell. Papa charitatis suæ alis universam Ecclesiam visitando, consolando, & consilia per litteras dispensando est emensus, idq; *vel cum pondere*; ut porè gravissimis Maxentii persecutionibus assiduò pressus.

Perseverare.

S. Pa...

2. Co...

Br...

...

412. Grus, lapide instructa, & jamjam volatura, epigraphen à Francisco Lanco accepit. NON SINE PONDERE. Exinde discas velim, ad loquendum vel operandum nunquam sine gravi prudentia, maturo judicio, ac insigni cautelâ progrediendũ esse. Hanc virtutem Rex Theodatus, Cassiodoro referente, in Regina Amalasuntha commendabat. *In tractatibus acuta, sed ad loquendũ summa moderatione gravissima. Hæc est regalis procul dubio virtus, celerius necessaria sentire, & tardius in verba prorumpere &c.*

413 Andreas Alciatus de gruibus canit.

Arreptum gestant quæ pedibus lapidem
NE cessent, neu transversu mala FLAMINA RAPTENT.

Nam graves lapilio, pedibus prehenso, veluti sustentaculo innituntur, ne ventorum impetu abreptæ, extra cœptum tramitem deflectere cogantur. Unde Grui, lapidem sustinenti, inscribes. NE FLAMINA RAPTENT. Hac ratione bonitas ac providentia Divina suis clientibus cavet; ut quos, gravi tentationum ac infirmitatum pondere pressos, ab ingruentis superbiæ vento validè munit. Perspicuè S. Paulus. *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ &c.* Opportunè S. Greg. *Aliquando quisque non pro præterita culpa diluenda, sed pro futura vitanda percutitur, quod apertè Paulus Apostolus de semetipso testatur, dicens; Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimu-*

ius

lucarum mea &c. Quia enim non ait, quia extulit, sed NE EXTOLLAR; *apertè indicat, quod percussione illa NE EVENIAT COMPESCITUR. &c.*

414. Grus, inter complures socias dormientes media, & excubias agens, à D. Carolo Bosso epigraphen accepit. ME STANTE NIL TIMENDUM. Ita, dum Principes ac Prælati vigiles persistunt, Provinciæ ac Religiones nil, quod timeant, habent; illorum enim vigilantia, ad omnem hostium incursum attenta, quietem ac tranquillitatem felicissimam subditis præstat. Huc plurimum confert illud Psalmi, *Ecce non dormitabit neq; dormiet, qui custodit Israel. Dominus custodit te, Dominus protectio tua.* Nam Principe vigilias agente, satis præsidii habet civitas. Cenè Christo nonnihil dormitante, jamjam Apostoli sese pelagi fluctibus haustos credebant; verùm ut primùm *suscitaverunt eum, cessavit ventus & facta est tranquillitas magna.* S. Petrus Chrysologus. *Suscitatus à discipulis Christus mare hoc, id est mundum, corripit: tranquillat orbem, Reges mitigat, sedat fluctus, componit populos.*

415. Grues, cuneatim volare solitæ, volando litteram Pythagoræam Y describunt. Ne verò illa, quæ cæteras ducis loco præcedit, aut labori succumbat, aut in superbiam elata, præcedendi honorem sibi soli deberi credat, hoc munere alternis vicibus singulæ funguntur. Unde Emblemati subscripsi. ALTERNE PRÆCEDUNT. Vel ut aliis placet. VICISSIM AGMINA DUCUNT. Hæc dignitatis commutandæ consuetudo planè sanctissima est, & in quavis Repub. vel religione observatu dignissima. S. Ambrosius hanc doctrinam verbis ita enucleatis tradit, ut benevolo Lectori minimè grave futurum censeam, si ea ad verbum admetiar. *Præcedit una cæteris præstituto sibi tempore, & quasi antesigna præcurrit, deinde convertitur, & sequenti sortem ducendi agminis cedit. Quid hoc pulchrius? & laborem omnibus, & honorem esse communem, nec paucis arrogari potentiam, sed quadam in omnes voluntariâ sorte transferri. Antiqua hoc Reipublicæ munus, & instar liberæ civitatis est. Sic ab initio acceptam à natura, exemplo avium, politiam homines exercere cœperunt, ut communis esset labor, communis dignitas. per vices singuli partiri curas discerent, imperia, obsequiaque dividere; nemo esset honoris exors, nullus immunis laboris: Hic erat pulcherrimus rerum status, nec insolescebat quisquam perpetuâ potestate, nec diuturno servitio frangebatur,* vide, quæ prolixè adhuc prosequitur.

416. Astronomum, & cumprimis Theologum Gruis Emblemate insignies, quæ volando ad cælum, sublevata, à Scipione Bargalio epigraphen recepit. INDAGAT SUBLIMIA. Verbis, ni fallor, è Pierio desumptis, qui gruem hoc encomio describit, *Sublimium rerum indagator.* Seneca de sapienti & philosophico hominis animo disserens, *Corpus hoc*, inquit, *animi pondus, ac pœna est, premente illo urgetur, in vinculis est, nisi accessit Philosophia, & illum respirare rerum naturæ spectaculo jussit, & à terrenis dimisit ad Divina. Hæc libertas ejus est, hæc evagatio, subducit interim se custodiæ, in qua tenetur, & cælo reficitur.* Et paulò post. *Animus in hoc tristi & obscuro domicilio clausus, quoties potest, apertum petit, & in rerum naturæ contemplatione requiescit. Sapientia quidem adhæret in corpore suo, sed optimâ sui parte abest, & AD SUBLIMIA INTENDIT.* Id quod de seipso candidè fatetur S. Paulus, *Nostra conversatio in cœlis est*, quasi diceret interprete S. Gregorio Papâ, *Corpore ambulamus in terra, sed corde habitamus in cœlo.*

417. Gruem supra nubes procellosas figurârunt, veluti quæ clarâ ac tranquillâ cœli serenitate unicè delectatur, cum dicto; A STREPITU PROCUL. *Masen de Symbol. Picinellis & Ang. Erath. Tom. I.*

Emblemati huic construendo Pierius sequentibus verbis ansam dedit. *Si subsidere nubes infra deflexerit, nunquam ad terram se demittit, usq; adeò tempestates, & ventorum procellarumq; motus summo studio declinat, utpote quæ sit quietis amantissima.* Genuinum hoc Religiosi est ectypon, qui inquietis inferi hujus mundi turbis longè superior, solum è vitæ contemplativæ, & obsequii Divini obtutu suspensus hæret. Dionysius Ricbelius, *Sancti Patres*, inquit, *qui Ordines instituerunt, ipsos religiosos vitâ, habitu mansione à sæcularibus voluerunt esse distinctos, & habitationem eorum claustrum esse sanxerunt. Cur itaque, nisi quia habitatores ejus debent AB OMNI sæculari TUMULTU esse QUIETI, & passionum ac vitiorum inquietudine liberi &c.*

Pier. l. 17.

Religiosus.

Dion Richel. Præfat. ad ser. de SS.

418. Grues cœptum volandi ordinem, quantùm fieri potest, prosequuntur, nec à tramite suo unquam sese diverti patiuntur. Unde lemma. NUNQUAM DESERUNT. Quisquis ad innocentiæ, perfectionis, ac vitæ sublimioris volatum accinctus es, extra decretam semitam nunquam dimoveare, necesse est; quin imò cum S. Jobo liberè pronunties. *Justificationem meam, quam cœpi tenere,* NON DESERAM; Memor sententiæ Chilonis, *Tardè quidem aggrediendа esse omnia, verùm cùm semel jam inceperis, constantissimè in agendo perseverandum esse.*

Perseverantia.

Iob 27. 6.

Chilo apud Salvanum serm. de Prudentia.

419. Aliæ volucres omnes, dum senescere incipiunt, pennas suas mutant, & colorem à primævo diversum induunt; solâ exceptâ Grue, quæ Gesnero teste, quantumvis annis confecta, formam ac colorem congenitum nunquam dimittit. Unde Bargalii lemma. COLOREM NEC ÆTATE COMMUTAT. Animum, in virtute constantem ac perseverantem, hæc imago repræsentat. Seneca. *Benè compositæ mentis existimo, secum consistere.* Et rursus, *Persevera, ut cœpisti.* In virtutis hujus palæstra mirabilem sese orbi probaverat Pius V. qui è D. Dominici familia ad purpuram Ecclesiasticam, & inde ad Summi Pontificatûs apicem evectus, nihil unquam à primæva animi sui demissione ac corporis castigandi more remisit; mensam accumbens nimiùm quantùm sobriam, stataque jejunia irrevocabili servans lege. Unde nec ad extremam usq; cum morte luctam persuaderi unquam potuit, ut lecti, aut tunicæ interioris rigorem nonnihil temperaret. Et, ut compendio dicam, nec dignitate, nec morbo, nec senectute sese etiam à minima religiosæ pœnitentiæ aut corporis macerandi consuetudine vel semel dimoveri passus est.

Gesnerus in Grue.

Perseverantia.

Senec. Ep. 4. ad Lucil.

B. Pius V.

420. Hugo Victorinus & Petrus Bercorius, Gesneroè diametro adversi, docent, grandævam gruem suas pennas squalido nigrore tingere. Hac opinione nixus, subscribere poteris. SENECTUTE NIGRESCIT. Pœnitentem illum hæc imago spectat, qui juventutis suæ vanitatem & insaniam anxiè detestando, tandem resipiscit, ac senectam suam contriti pœnitentisq; animi pulvere aspergit. Hugo Victorin. *Cùm enim*, inquit, *quæ mala gessit, senex commemorat, in senectute colorem mutat. Mutat enim amorem pristinæ delectationis in dolorem contritionis.*

Hug. Vict. l. 1. de Best. c. 39.

Bercor in Reduct. mor. l. 7. cap. 30.

Pœnitens

Hug. Vict.

421. D. Horatio Spinolâ è vivis sublato, Gruem symboli loco depinxêre, quæ supra tumultuantes nubes evecta, cœlo sereno gaudebat; cum lemmate. REQUIES HIC CERTA. Quidquid enim infra lunam degit, illud omne veræ quietis penitùs est ignarum; solùmque in cœlo eam obtinere licet. *Nam vincula hujus mundi*, Magno Augustino teste, *asperitatem habent veram, jucunditatem falsam, certum dolorem, incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ, spem beatitudinis inanem.* Apprimè Urbanus VIII.

Beatitudo.

S. Aug. epist. 39.

Urban VIII. Ode de S. Maria Magdal.

Nil tamen in tuto mortalibus, ultima donec
Recludat hora cuique sortem; gloria
Perennat una Cœlitum
Extra vulneris ictum.

Vigilantia Superioris. Senec. Consol. ad Polyb. c.26. Synes. l. de Regno.

422. PRinceps aut Prælatus, pro recuperanda subditorum quiete assiduis curis fatigatus, Gruem imitatur, quæ inter socias suas media, lapidem sublato pede sustinet, ac excubias agit; cum lemmate. UT ALII DORMIANT. De Imperatore Octaviano testatur Seneca, *Omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius industria, omnium vacationem illius occupatio.* Sinesius, *Qui vigilare*, inquit, *& in maximo concursu solicitudinum versari sustinet, ut noctu & interdiu subditi malis omnibus vacent; hic in genere quidem ovium pastor: in hominum verò genere Rex est.* Virtutem hanc in Philippo Macedonum Rege cumprimis deprædicabat Parmenio; Græcis enim die quâdam Regi acerbiùs indignantibus, quod inter illos medius somno opprimeretur, prompto ore respondit Parmenio *Nolite admirari, si nunc Philippus dormit; nam quando vos dormiebatis, ille vigilabat*, uti his omninò verbis refert Plutarchus.

Plutarch.

423. Vitam solitariam, & ab hominum strepitu remotam ad contemplanda cœlestia esse omnium aptissimam, è Grue disces, quæ Solis aspectu gavisura, locum editiorem conscendit; cum Lucarini lemmate. LONGIUS AB ALTO. Richardus à S. Victore, *Qui internam quietem diligunt, ipsi de invisibilibus bonis mira cognoscunt, & quantò se à temporalibus ampliùs elongant, tantò magis æternis appropinquant.*

Rich. à S. Vict. c.1. Apoc.

Alterna auxilia.

424. Mutuam subsidii conferendi opem è Grue docemur, quæ noctu excubias agit, ut sociæ, diuturno labore fractæ, securam quietem captare possint. Epigraphen Lucarinus indidit. PRO DEFESSA VICEM. Possidonius de Magno Ecclesiæ lumine Augustino, refert, *Domus Ecclesiæ curam, omnemq; substantiam ad vices valentioribus Clericis delegabat, & credebat*; tum, ut onera domestica non unius tantùm humeris incumberent, tum ne ullus assiduâ curâ insolesceret; tum denique ne aliorum ingenia otiosè diffluerent, & veluti derelictui haberentur.

Possid. c.24. vita S. Aug.

425. Grus, posteaquam præstituti temporis excubias persolvit, edito ingenti clamore, ad quietem se componit. Unde lemma: EMISSO CLAMORE QUIESCIT. Causam reddit S. Ambrosius, *Perfuncta munere, in somnum se, præmisso clamore, componit, ut excitet dormientem, cui vicem muneris traditura est.* Christi morientis hæc imago est, qui *clamans voce magnâ, emisit spiritum.*

426. Dum Grues montem, aquilis habitatum, prætervolant; inconditos clamores, ad quos à natura impelluntur, non sine violentia cohibent; probè gnaræ, è summo hoc silentio vitam ac incolumitatem suam unicè pendere. Epigraphen ex Horatio nonnemo subdidit. SILENTIO TUTA. Consentaneè quidam Poëta,

Quantùm etenim distant à morte silentia vitæ!

De Romanis testatur Valerius Maximus, quod *nunquam taciturnitatem, optimum ac tutissimum administrandarum rerum vinculum, labefactare valebant.* Et paulò post, *Fidum erat & altum Reipublicæ pectus Curia? silentii salubritate munitum & vallatum undique.* In hanc rem D. Guido Casonus idiomate vernaculo canit.

Util modesto avventuroso parto
De la prudenza è quel silentio industre,
Che quasi intimo spirto avviva, e informa
Gli altri maneggi, e ne la pace nutre
Con vitale, e dolcissimo alimento
L'alme, egli studi, e se tal hor di Marte

Fav-

Favorisce l'imprese, e'n a fovente
Le vitterie di spoglie, e di trofei.

427. Prædicator virtutis opere & exemplo destruere solet, quod voce extruit; unde D. Paulus Aresius, um Gruis Emblemate dignoscendum proponit ducis munere rite perfuncta, demùm die jam ulta volatum suum inverit, omnium; ordinem ibat. Lemma. IPSE CONGREGAVIT. His acer-indignatus meus S. Prosper, in hæc verba canit.
Non prodest cuiquam solis bona dicere verbis,
Ni pia mens habeat, quod bene lingua sonat.
Nam sari recte miserum est, & vivere pravè
Damnat, nota malum regula justitiæ.
S. Joannes Chrysostomus. *Grandis condemnatio sermonem quidem suum componenti, vitam verò um atque operam negligenti.*

428. Grui lapillum sustinenti, inscripsère. PONDERE TUTIOR. Certè Christianus, calamitatum ndere gravis, non tantùm nihil detrimenti, sed rimùm pondetis recipit. S. Paulus pro avertendis bellimis, &, suâ quidem opinione, nimiùm quan-n ingravescentibus ærumnis tertiâ vice Deo sup-x extitit: semper tamen preces suas expertus est stratas, neq; aliud nisi assistentiæ Divinæ promis-n retulit; *sufficit tibi gratia mea*: prævidit enim op-ius ac providentissimus Deus, è re precantis nimi-futurum, si illa calamitatum pondera, ceu toti-n securitatis & salutis obtinendæ instrumenta, erret. Rich. Vict. *Paulum postulantem auferri à se nulum carnis suæ, meliùs exandivit Deus, cùm non tulit; quia si abstulisset, salvus non esset.*

429. Si forte Gruem intra excubias somno oppri-contingat, mox lapillus, è pedibus prolapsus, DORMITANTEM EXCITAT. Quotidianâ ex-tentiâ firmatum est, homines si aliquid damni pessi fuerint, rebus suis imposterum majore stu-invigilare, & veluti somno obtutos expergefieri. n. Stobæus Thaletis ore ait, *Non vides, quod mul-negotiis occupati divites, studiis sapientiæ vacare ueant: pauper verò, nihil habens quod agat, ad phi-phiam se convertit?* Ita planè anima vestra, intra nd entis fortunæ affluentiam sterrens, & complu-m vitiorū lethargo sepulta, tandem, excussis niun-rosperitatibus, è veterno suscitatur, & ad Dei a-tem, virtutumque desideria reviviscit. Diogenes robè perspectum habens, dicere consuevit, *Pau-tatem esse subsidium ad Philosophiam.* Et Franc. rarcha. *Sæpè quidem paupertas modestiam persua-eluctanti animo.* Et paulò post. *Inter tentoria pertatis sobria atq; solicita, luxus iners, sopor mar-is, ac vitia languida & enervata non subeunt.*

430. Christi passionem, jugi mentis nostræ memo-igitatam, ad virtutis continuandæ studium exci-, D. Aresius è gruis symbolo demonstrat, quæ la-em sustentans, epigraphen tenet. NE SOMNUS PRIMAT. Magni Aug. doctrina est: *Christi vo-taria passio, nostra est necessaria consolatio, ut ndo talia forte perpetimur, intueamur caput no-m, ut ejus exemplo commoniti, dicamus nobis: si quid nos? & quemadmodum ille, ita & nos.* Ita thiadis victoriæ, attento animo consideratæ, nem Themistocli somnum eripuère, eumque, ut heroica facinora accingeretur, incitârunt. Cæ-m Emblemate illo etiam hominis cujusvis vigi-tiam describere licet.

431. Temperatum prudentis hominis animum, & diocri suâ sorte oppidò contentum, Henricus Far-ius Gruis Emblemate repræsentat, quæ lapidis fu-itandi pondus ita justum observat, ut nec nimiùm vem, quo deprimeretur, nec nimiùm levem, ut igilus ducendis inutilem, eligere solent; Epigra-*Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.*

phen addidit. NE QUID NIMIS. Unde Deo sup-pliéat Salomon, *Mendicitatem & divitias ne dede-ris mihi*; alios verò imbuens, dicebat: *Noli esse justus multum, neq; sapias quàm necesse est.* In eandem sen-tentiam concedens S. Greg. Nazianzenus, canit. *Eccl. 7. 17* *S. Greg. Na.*
Esse nimis justus, prudens nimis esse caveto:
Omnia summa nocent, sed moderata juvant.

432. Corporis gravitate impediuntur grues, quò minùs liberè sese in auras erigere valeant; etsi enim magnas extendant & quatiant alas, corpore tamen supra terram eluctari ægrè possunt. Unde lemma grui inditum. MOLE DEPRIMITUR. Ita homo, divitiis implicitus, neque magnum aliquid, aut gene-rosum peragere vel cogitare potest, terrenis rebus identidem affixus. Verissimè S. August. *Obligata anima amore terreno, quasi viscum habet in pennis, volare non potest: mundata verò ab affectibus sordi-dissimis seculi, tanquam extensis pennis, volat; quò nisi ad Deum ascendit volando, quæ ascendit amando?* De militibus dicere solebat Lampridius. *Miles non timet, nisi vestitus, calceatus, armatus, & habens ali-quid in zonula.* Divitiæ onerant. *S. August. ser. 1. de Divers. c. 7*

433. Matthias Archidux Austriæ Gruem, suspenso pede super arma stantem, exhibuit; cum lemmate. AMAT VICTORIA CURAM. Id quod de vi-ctoria corporali, vel maximè etiam de spirituali cen-sendum est; neutra enim sine assidua ac vigili solici-tudine comparatur. Unde hortatur Magnus August. *Necesse est, ut primùm cor mundemus, deinde carnem nostram per jejunia & vigilias ad laborem utilem ca-stigemus ne carnis libido mentem maculet.* Solicitudo. *S. Aug. ser. 248. de temp.*

GRYPHUS.

Caput XXXVI.

434. GRyphus Scythiæ thesauros anxiè custodire solet; unde adversus Arimaspos, qui auro è fodinis extrahendo inhiant, assiduu certamine con-flictatur. Emblemati integrum hunc versum subscri-psère. UNGUIBUS, ET ROSTRO, ATQUE ALIS ARMATUS IN HOSTEM. Vel ut alii bre-vius. ET CUSTOS, ET PUGNAX. Genuina hæc Tutelaris Angeli idea est. Abbas Cellensis ait; *Totum quantum ad nos officium Angelicum est, ut defendant nos à malo, & conservent nos in bono.* Et S. Petr. Dam. *Per hunc mundum cælestium virtutum quotidie mul-titudo discurrit, quæ nobis auxiliu manus in certamine porrigit. Neq; enim versutia tam callidi, tam exerci-tati hostis posset fragilitas humana resistere, nisi eos à tentationibus electorum virtus Angelica propulsaret.* Id ergò vel maximè provide, ut castimoniæ tuæ the-saurum, quem in vasis fictilibus, id est in corporis tui tertâ abscondıtū habes, cælestis illa volucris, Ange-lus nimirum custos, studiosè adversus hostes tueatur. Angelus Custos. *Abb Cellen l. de myst. exposit Ta-bernaculi. S. Pet. Dam l. 8. epist 17.*

435. Gryphus, dimidiâ corporis sui parte aquilam, reliquâ verò leonem præferens, dignitatem utrobiqi regiam ostentat; illa enim volucribus dominatur, hic inter quadrupedes imperiū tenet. Unde lemma. UN-DIQUE PRINCEPS. Summus Pontifex instar A-quilæ, spiritali impetu conspicuus cœlos recludit, ac Superum thesauros, utpote suprema Christi vices gerens dispensat, instar Leonis verò amplissimo ter-ræ regno dominatur, quod Constantinus Magnus ei-dem unà cum regiis insignibus liberalissimè obtulit; uti Gratianus & Petrus Gregorius prolixè referunt. Porrò justus non tantùm res terrenas omnes sibi ha-bet subditas, sed cœlestibus quoque, imò & ipsimet Deo imperat. Deus enim teste Vate Regio, *Volunta-tem timentium se faciet.* S P. Aug. *Si ideo times Deum, ut tu facias ipsius voluntatem, ecce & ipse quodammo-dò ministrat tibi, & facit voluntatem tuam.* Summus Pontifex *Grat. in c. 13 & 14 Constanti-nus 19. di-stinct. Pet. Greg. in Repub l. 2 c 1 n 11.* Justus. *Ps. 144. 19. S. Aug. in hunc loc.*

436. Illustrissima Sorbellonum familia, togâ sago-

 que

Digitized by Google

Fidelitas.

que grandis ac gloriosa, inter cætera sua Emblemata Gryphum præfert, cujus superior pars è nube prominens, epigraphen tenet. NEC VI, NEC VITIO. Innuit fortassis, familiæ suæ nobilitatem tametsi heroicis ac generosis factis ad summas dignitates, & ad ipsum usque cœlum soblata sit, fide tamen ac candore semper integerrimo fuisse usam, fraude ac violentiâ, veluti nativis tyrannorum characteribus procul à se rejectis. Hac agendi ratione Apostolus, civis Romanus, locoque non ignobili oriundus gloriatur *Neminem læsimus neminem corrupimus, neminem circumvenimus*; quasi diceret, interprete Hugone Cardinali, *Neminem læsimus per violentiam, neminem circumvenimus per fraudulentiam.* S. Joannes Chrysostomus in eundem locum ait: *Quid est corrupimus? hoc est neminem in fraudem induximus. Neminem circumvenimus, non rapuimus, non insidias struximus.*

2 Cor. 7. 2. — *Hugo Card. in hunc loc.* — *S. Io. Chrys. hom. 14. in eundem loc.*

HIRUNDO. *Caput* XXXVII.

Ferrus in umbris apparentibus — Amicus falsus. — *Cic. l. 4 ad Herennium.* — *Ovid. l. 2. de Ponto.*

417. HIrundinom turmæ inscripsit Ferrus. HYEME AVOLANT. Personatos amicos, calamitatum tempore procul in fugam converti solitos, hæc imago adumbrat; id quod veterum, cumprimis verò Tullii sententiâ pridem firmatum est. *Ut hirundines æstivo tempore præsto sunt, frigore pulsæ recedunt, ita falsi amici sereno vitæ tempore præsto sunt, simul atque fortunæ hyemem viderunt, evolant omnes.* Expertus canit in hanc rem Ovidius.

Diligitur nemo, nisi cui fortuna secunda est,
Quæ simul intonuit, proxima quæque fugat.
En ego non paucis quondam munitus amicis,
Dum flavit velis aura secunda meis:
Ut fera nimboso tumuerunt æquora vento,
In mediis lacerâ nave relinquor aquis.

Haud aliter, idiomate tamen diverso Ludovicus Ariostus.

Lud. Ariost. cant. 19. st. 1

Alcun non può saper da chi sia amato
Quando felice in su la rota siede:
Però ch'à i veri, e i finti amici a lato,
Che monstran tutti una medesima fide.
Se poi si cangia in tristo il lieto stato,
Volta la turbe adulatrice il piede;
E quel che di cuor ama rimam forte,
E ama il suo signor dopo la morte.

Breviter ac nervosè Joannes Audenus.

Io. Aud.

Invenies multos, si res tibi floret, amicos;
Si fueris pauper, nullus amicus erit.

Calamitas orationem docet.

438. Tametsi Hirundines naturâ suâ canoræ sint, illarum tamen pulli, si fame nonnihil premantur, flebili voce, ac rostris luctuosè hiantibus ingemiscunt. Unde lemma. URGET SILENTIA FAMES. Ita Ezechias, graviter afflictus, & inter extremas angustias jamjam suffocandus, voces suas ad Deum levavit, & hirundinum pullis non absimilis, opem petiit. *Sicut pullus hirundinis sic clamabo.* In hunc locum S. Hieronymus ait, *In similitudinem hirundinis & columbæ fletibus & gemitibus dies noctesque jungebam, & à Deo solo, qui poterat subvenire, elevatis in altum oculis, auxilium præstolabar.* Ita nimirum ærumnas, necessitates & angustias, veluti totidem bonæ orationis addiscendæ magistras habemus.

Isa. 38. 14. — *S. Hier. in hunc locũ.*

Prudéntia. — *S. Aug. in Expos. quarundã propositionum ex Epist. ad Rom. n. 49* — Amicus falsus.

439. Hirundinum turmæ volanti inscripsère. ALIO HYEMANDUM, vel, HYBERNANDUM. Ita prudentia omnem periculi aut damni incurrendi occasionem, quantum licet, declinat, ac securiore viâ incedere nititur. Unde juxta S. Augustini Philosophiam, *Definitio prudentiæ in appetendis bonis & vitandis malis explicari solet.* Propriè tamen falsum amicum imago illa refert, qui, fortunâ frontem nonnihil corrugante, mox terga obvertit. Ovidius.

Ovid. l. 1. de Pont. Eleg.

Dum mea puppis erat valida fundata carinâ,
Qui mecum velles currere, primus eras:
Nunc quia contraxit vultum fortuna, recedis.

Et rursus.

Donec eris felix, multos numerabis amicos,
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Educatio. — Æqualitas. — *S. Ambr. de Jejun.*

440. Hirundo sine ulla partialitate singulis suis pullis æqualem cibi mensuram & qualitatem dispensat; quod observans Joannes Ferrus, epigraphen addidit. SINGULIS ÆQUE. Hanc ideam sagax natura Prælatis, Magistris, & Patribusfamilias exhibere voluit, ut inde veram subditorum, discipulorum ac filiorum tractandorum methodum condiscerent. Præclarè S. Ambros. *Jungas liberos æqualis gratiæ, quos junxit æqualis natura.* S. Paulus Apostolus, omnis boni patrisfamilias partes explens, cibum spiritualem sine discrimine ex æquo in omnes distribuit. Theodulus in illud D. Pauli commentatus, *Omnibus qui sunt Romæ*, ait. *Non enim apud ipsum est discrimen inter divitem & pauperem.* Simili argumento usus D. Carolus Bossus, Hirundinem symboli loco statuit, quæ pullis suis in nido escam porrigebat; cum lemmate. CUIQUE SUUM. Tales omninò Prælati, Parentes ac Judices prout ex munere tenentur, singulis erogent, Deumque supremum imitentur, *Qui dat escam omni carni.*

Theodul. Rom. — Providentia. — *Psal. 135.*

Exercitatio. — *Veget.* — *Hugo de Instit. Novit.*

441. Heros qui etiamnum juvenis, equestres ludos, exercitationis causâ, decurrere privatim consuevit, ut olim aperto Marte gloriam consectari posset; hirundinis pullo se non absimilem probavit, qui, velut volandi periculum & assuetudinem facturus, pedibus ad nidi marginem fixis, alas vibrare, ac volitantem imitari nititur. Lemma. NE PRÆCEPS IN AERA. *Scientia enim rei bellicæ*, inquit Vegetius. *dimicandi nutrit audaciam; nemo facere metuit, quod se benè didicisse confidit. &c.* Idipsum observans Hugo Victorinus, *Sæpè illa*, inquit, *quæ in publico non valemus, necessariò quemdam prius in secreto exercitationis usum exposcunt, quia si ea prorsus in occulto negligimus, uti postmodum eis, dum opus est, in publico non valemus.*

Auxilia. — *Psal.* — Educatio. — Peccatum. — *S. Aug. in Epist. ad Rom.*

442. Hirundo, in terram delapsa, propriis viribus nonnisi ægerrimè erigitur; at interveniente etiam minimâ alterius ope, felici velocique ascensu avolat. Unde lemma TENDAM, PAULUM MODO TOLLAR IN ALTUM. Vel, ut magis succinctè D. Aresius. ELATA VOLABO. Inde disces, quantùm cuivis alterius adminiculo opus sit. *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, &c.* exclamabat non sine suspirio Regius Vates. Quot perspicacia ingenia ex umbris ad supremum litterarum splendorem emergerent, si esset, qui expensas, ac liberalem opem indigentibus porrigeret? Cæterùm juvenes, instar hirundinum terris affigi soliti, ad virtutis volatum nunquam sese erigent, nisi alienâ manu suffulciente. Denique homo, in peccata prolapsus, surgere non potest, nisi Divinâ gratiâ adjutus. S. P. Aug. *Si non taceres, mediatorem necessarium non haberes: quia verò jaces, & surgere non potes mediatorem quodammodò Deus tibi porrexit brachium suum.*

Amatrix nobilis. — *S. Aug. Reg. n. 2.*

443. Hirundo mavult vitam amittere, quàm caveæ angustias sustinere: & licet domos nostras incolere cupiat, illis tamen includi, ac veluti carcere detineri penitùs abhorret. Lẽma. AMICA, NON SERVA. Ita animus nobilis aliis quidem liberè assistere desiderat, at servire ac cogi penitùs renuit. His penè ipsis verbis sanctã suam regulã claudit Magnus Aug. *Donet Dominus ut observetis hæc omnia tanquã spiritualis pulchritudinis amatores, NON sicut SERVI, SED sicut LIBERI sub gratia constituti.* Meritò emblematis sequenti poësi vernaculâ, hirundinũ voce, expressi

S'altri

S' altri crede per forte,
Ch' a potenza tiranna
Mi voglia soggettar: certo s' inganna.
A le carceri, a i ceppi
Avvezzarmi non seppi:
E pria che la prigion, voglio la morte
Vivendo in liberta,
Domestica sirena altri m' haura:
Maestretta in ferri: multo la proterva
Sono amica, non serva.

444. In encomium Aloysii Capelli hirundinem pinxere; cum lemmate. VITAM POTIUS, QUAM LIBERTATEM, subintellige, *perdere cupit.* Haec ipsa animi nobilis ac generosi mens est. Hinc Salustius, *Libertatem nemo bonus, nisi cum anima simul amittit.* Brutus dicere consuevit. *Ex duobus rerum esse eligendum, aut vitam liberam, aut mortem gloriosam.*

445. Hirundo per oceani vastitatem bacillum sentiens delectare, eique, quietis capiendae ac vitae conservandae causa inniti solet; unde epigraphe. DEFESSA, NON DIFFISA. Ita homo, corporis laboribus omnino fractus, generosâ spe erigi, ac stimulari solet. S. P. Augustinus. *Tribulatio est nostra in praesenti vita, spes vero nostra de futuro seculo; & nisi in tribulatione praesentis seculi consoletur nos spes futuri seculi, perimus.* Ovidius.

Spes facit, ut videat cùm terras undique nullas
Naufragus, in mediis brachia jactet aquis.
Haec facit, ut vivat fossor quoq; compede vinctus;
Liberaque à ferro crura futura putet.

446. Hirundo, in mari supra bacillum sustentata, unum latronem in cruce significat; cum lemmate. NE MERGAR. S. P. Aug. *Instituit (Deus) lignum, quo mare transeamus. Nemo enim potest transire mare hujus seculi, nisi cruce Christi portatus.*

447. D. Aresius SS. quadraginta Martyres, in congelatis stagni cujusdam aquis simul submersos, quibusdam Germaniae hirundinibus non absimiles dicit, quae, rigente brumâ, magno numero unitae, mutuo calore corroboratae, infra aquas merguntur, ubi glacie coopertae tamdiu persistunt, donec vere adveniente incolumes ac laetae prodeant. Emblemati subscripsit. AD HYEMANDUM. Etiam S. Bern. haec longo spectat, qui ad Religionis rigorem non modò germanos fratres suos omnes, sed insuper amplissimam exterorum juvenum catervam pertraxit. Deinde Symbolo illo homines, mundi hujus incolas significabis; siquidem S Greg. teste, *Hyems est praesens vita, in qua nos, etsi jam spes ad superna erigit, adhuc tamen mortalitatis nostrae frigidus torpor adstringit.*

448. Hirundo Emblematis loco à ruinoso aedificio fugam molitur, cum lemmate. LAPSURA DESERIT. Illorum prudentia hinc significatur, qui mundo, nunquam non minitante ruinas, sese abdicarunt, & ad firmissimum S. Religionis asylum confugerunt. Jacobus de Vitriaco Cardinalis in rem nostram praeclarè ait; *Hirundo LAPSURA culmina DESERIT; & Sancti praesentis seculi ruinam fugiunt, ne cum ruente opprimantur, & ruant.*

449. Hirundines ingenti agmine oceanum pervolant, cum lemmate. Unde EXIERUNT, REVERTUNTUR. D. Aresius hâc icone S. Ursulam ac Socias significabat, quarum animae, sicuti à Deo prodierunt creatae, ita ruptâ corporis compage, ad eundem Deum felicissimo maris itinere iterum sunt regressae. Salomonis sententia est, *Ad locum, unde exeunt flumina, revertuntur ut iterum fluant.* Porrò quomodo indies ad Deum, unde omnia accepisti, revertaris; consilium accipe à S. Bern. *Remittatur ad suum principium caeleste profluvium, quo uberius terrae refundatur. Qualiter inquis? qualiter dicit Apostolus: in omnibus gratias agentes. Quidquid sapientiae, quidquid te virtutis habere confidis, Dei virtuti, & Dei sapientiae deputa Christo.*

450. Christus, tametsi in palatiis, ac sceleratorum domibus conversatus, eorum tamen malignas operationes nunquam est imitatus; id quod Alcibiades Lucarinus hirundinum emblemate demonstrat, quae nido intra domum constructo, epigraphen tenent. DOMI, AT NON DOMESTICAE. S. Petrus Chrysol. illa S. Lucae verba interpretatus, *Hic peccatores recipit,* ait, *peccator Deum non violat appropinquans, Deus peccatorem sanctificat, cùm propinquat. Pharisaei Christus peccata non recipis, cùm recipit peccatorem; quia Deus non criminis, sed hominis est receptor.* S. Amb. Divinum Patrem Incarnato Verbo ita loquentem introducit. *Inter peccatores versatus es, sed nullus usus potuit ad te transire peccati. Inter peccatores ita versatus es, quasi inter Angelos versareris.* — Christus in munrationes do conversatus. S. Pet. Chry. serm. 68. in Luc. 15. S. Amb. in Ps. 40.

451. Lucarinus hirundinem, luto fabricando intentam, hoc lemmate insignivit. ET POSTERIS. Ita omnino viri literati voluminum suorum structuras cùm propriae famae conservandae, tùm orbis futuri bono architectantur. D. Paulus Jovius ait, *Magnos profectò, & longè honestissimos studiorum fructus illi ante alios in hac vita cepisse aestimantur, qui omnes ingenii facultates in id maximè opus sanctissimo fine proposito contulerunt, quo & prodesse bonis mortalibus ingenuo labore possent, ET sui memoriâ praeclaro literarum testimonio POSTERIS commendare nitentur.* — Litterati. Paul. Iov. praef. in lib. Hist.

452. Quando hirundinis pullum excaecari contingit, protinus mater affectum illius oculum chelidoniâ inungit, ac sanitati restituit. Unde hirundo, chelidoniae surculum rostro sustinens, & versus nidum ad excaecatos pullos volans, epigraphen habet. REDDET LUCEM. Aut verbis è Tertul. sumptis. NOVIT OCULARE. vel certè ex Hymn. PROFERT LUMEN CAECIS. S. Carolus Dioecesi ac Provinciâ Mediolanensi ad primaevum nitorem restitutâ, filiis suis rerum Divinarum intelligentiam & existimationem recuperavit. Jacobus de Vitriaco Cardinalis, *Hirundo pullis visum per herbam chelidoniam reparans, designat justum parere filios Christo, eosque per veritatis pharmaca illuminare.* — Tertull. l. de poenitentia. S. Carol. Iac. de Vitr. Dom. 2. Adv.

453. Quisquis Deum sequi desideras, rebus charioribus cunctis exuare, necesse est. D. Jacobus Certanus Abbas id ex hirundinis symbolo dignoscendum proponit, quae deserto suo natali solo, cum manè per Oceani vastitatem defertur; addito lemmate. NON L' ARRETRA L' AMOR DEL PATRIO NIDO. Id est, NEC PATRIAE RETINETUR AMORE. S. Hieron. *Licèt parvulus ex collo pendeat nepos, licèt sparso crine, & scissis vestibus ubera, quibus te nutrierat mater, ostendat; licèt in limine pater jaceat, per calcatum perge patrem, siccis oculis ad vexillum crucis evola. Solum pietatis genus est, in hac re esse crudelem.* — Mundum relinquere. S. Hier. ep. ad Heliod.

454. Meâ quidem sententiâ, hirundo insigne contemplatricis animae symbolum est. quae cibum nunquam in terra quiescens, sed semper per aëra volitans sumit; veluti cui nulla alia esca, nisi è coelo subministrata, sapit. Emblemati subscripsit. VOLANDO VESCITUR. Hugo de S. Vict. testatur, *Hirundo cibos residens non sumit, sed in aëre haerens escas edit, quia qui terrena non diligit, remotus à terrenis, caelestia quaerit.* Benedictus Fidelis ad hanc hirundinis indolem reflectens, ait, Christianos, cibo Eucharistico pascendos, è terra ad coelum contemplandò evolare debere. Verba ipsius ita accipe. *Hirundinis est esse opertet è terra surgere, contemplationibus applicari, ut Eucharistiâ sumat, qua nonnisi à volitate dignè percipitur.* — Contemplativus. Hug. de S. Vict. l. 1. de Best. c. 41. Eucharistiae sumptio. Bened. Fid. Ps. 21. v. 8. Theorem. 7. n. 8.

455. Caeterae omnes volucres, quae nobiscum moran-

morantur, terræ semina absumunt, ac fructus devastant: solâ exceptâ hirundine, quæ nec minimam jacturam ulli rei infert; ut adeò epigraphen à P. Lucretio Borsato sit promerita. NOBISCUM INNOXIA. D. Antoninum Longum hæc imago spectabat, qui inter nobiles ministros Venetos, omni proprio commodo abdicato, solam subditorum utilitatem ac benevolentiam desiderabat. Porrò etiam veri cujusdam amici hæc imago est, qui nobiscum ita versatur, ut nec minimum damnum unquam inferre velit. Nam Magno Augustino teste, *Tunc amas amicum, si oderis, quod nocet amico.*

Minister aliis utilis. Amicus verus. *S. Aug. ser. 237 de Tempor.*

456. Hirundo, genuina hominis loquacis, clamosi, & importuni idea, epigraphen tenet. COL SUO GUARRIR CI ANNOIA. Id est, GARRITU MOLESTA. Plutarchus, *Jucundius cum pravis, dexteri tamen ingenii, habere colloquium, quàm cum bonis, si sint garruli.* Rursus verbosos proclamat infelices, *quod nec audiunt, nec audiuntur.* Et paulò infra. *Animæ cæteri morbi partim sunt periculosi, partim odiosi, partim ridiculi: garrulitati autem hæc omnia accidunt.* Apollonius interrogatus, *Qui essent hominum optimi?* respondit, *qui in dicendo sunt brevissimi. Linguaces autem si tantum molestiæ caperent, quantâ reliquos afficiunt, haud sanè longos sermones facerent.* Isocrates rem compeodio complexus, cùm è blateronibus quempiam inter suos discipulos reciperet, duplicatum ab eo minerval petiit: unum quidem, quod doctè loqui disceret; alterum quod insulsè garrire dedisceret.

Garrulus. *Plut. lib. de Garrul.* *Stobæus in serm. 36.*

457. Hirundo, ingrati animi hieroglyphicon, è domo, in qua aliquot mensibus sustentabatur, unà cum pullis recedit, ad mare transvolat, INSALUTATO HOSPITE. De ingratitudine gravior pronuntiat S. Bernardus. *Peremptoria res est ingratitudo hostis gratiæ, inimica salutis. Dico ego vobis, quoniam pro meo sapere nihil ita displicet Deo, præsertim in filiis gratiæ, in hominibus conversationis, quemadmodum ingratitudo.* Opportunè Paulus Maccius.

Ingratitudo. *S. Bern. ser. 2 in Dom. 6 post Pentec.* *Maccius Embl. 25.*

Vere novo nidum tectis affigit hirundo:
Hic parit, hic pullos nutrit & ipsa suos.
Mox abit, abducitque illos trans æquora ponti,
Inque salutatis avolat hospitibus.
Ingratum talem esse putes: opus indigus hæret,
Immemor accepti terga dat officii.

458. D. Cherubinus Brusonius hirundinum agmini, oceanum transvolaturo, epigraphen è Lucano subdidit. IN MELIUS, subintellige, *mutare locum.* Tam eorum hæc imago est propria, qui religionem ingressi, mundo nuntium remittunt; quàm qui novam amandi occasionē captant. De priore sensu opportunè & breviter ait S. Ber. *Prudens negotiator, qui videt in divitiis laborem, in honoribus pœnam, invidiā in gloria, facit sarcinā suā mundi contemptū, & fugit.*

Mutatio. *S. Bern. ser. 62. de diversis.*

459. Hirundines nidorum suorum mollitiem ex aliarum volucrum evulsis plumis construunt. Unde lemma. ALIENA EGESTATE MOLLESCIT. Ita prorsus magna ædificia, dum sine magnâ necessitate construuntur, vix sine magno periculo, & manifesto conscientiæ discrimine, atq; evidente pauperum injuria fiunt. De immoderatis exactionibus Regem Joachimum accusans Hieremias, ait; *Væ qui ædificat domum suam in injustitia, & cœnacula sua non in judicio, amicum suum opprimet frustra, & mercedem ejus non reddet ei.* Doctus Ezechielis Interpres Hier. Pratus verba illa Hieremiæ explicans, salutare documentum proponit. *Observa, inquit, rarò superba palatia, adeoq; magnificas construi nisi violatâ justitiâ, legibusq; contemptis, oppressis civibus, operis defraudatis, atq; ejusmodi aliis iniquitatibus admissis, quibus sumptus minuuntur, & pecunia comparantur.* Habacuc structores istos reprehendens, ait; *Lapis de pariete clamabit, & lignum, quod inter juncturas est, respondebit.* at quid clamabit lapis, quidve respondebit lignum? *Væ qui ædificat civitatem in sanguinibus;* id est, interprete B. Alberto Magno, *in sanguinibus seu oppressionibus pauperum, quos cogit in hoc sudare & laborare, in eoq; spiritum & sanguinem suum exhaurire.*

Ædificia. *Hier. 22, 13* *Pratus in v. 19. Ezech. v. 7.* *Habac. 2. 11* *B. Alb. Magnus in hunc loc.*

460. Hirundines, æstate jam adultâ in exteras terras migraturæ, epigraphen è D. Paul. accepêre. NON HABEMUS HIC MANENTEM CIVITATEM. Vita hæc nostra nonnisi peregrinatio est, è qua justi omnes nunquam non solum vertere, & cælesti patriæ propinquare festinant. Vitam suam peregrinationem vocavit Jacob, quando in hunc modum respondit Pharaoni; *Dies peregrinationis vitæ meæ centum triginta annorum sunt.* Si D. Chrysost. credimus, *Prima virtus est & tota virtus, peregrinum esse mundi hujus, & hospitem & nihil commune habere cum rebus hujus seculi, sed removeri ab eis sicut peregrinum.* Rex erat David Propheta, in patria sua degebat, confessus tamen Deo est; *Advena ego sum apud te, & peregrinus, sicut omnes patres mei;* nam, ut inquit S. Prosp. *Ibi quisque est peregrinus, ubi absens est à patriâ sua. Iste ergo qui supremæ Jerusalem civis adscriptus est, peregrinum se profitetur in terra, quia certus est de hæreditate promissa.* In illum Psalmi locum ait Magnus Augustinus. *Dicendo, sicut omnes Patres mei, justos procul dubio vult intelligi, qui eum tempore præcesserunt, & in hac peregrinatione gemitu pro sempiterna patria suspirârunt.*

Heb. 13. Peregrinatio est vita nostra. *Gen. 47.* *S. Chrys. Tom. Hom. 24. ex cap. 11. ad Heb.* *Psalm. 38.* *S. Prosp. in Ps. 38.* *S. Aug. in eund. Ps.*

IBIS. Caput XXXVIII.

461. Ibis, Ægypti inquilina, serpentes extremè odit, eosque etiam persequitur, abigit, & occisos devorat. Unde lemma. VENENOSOS PROPULSAT. Judicis, Inquisitoris, aut Prælati hanc ideam dixeris, qui omne vitiorum toxicum è patriæ confiniis eliminet, eàdem insuper Ars medica significatur, utpote ab Averroe cognominata, *Ars factiva, quæ dum sanitatem tuetur, morbum depellit.* Demum SS. Eucharistia mysticè operationes illas cum Ibide prorsus communes habet. Præclarè, ut solet, Religiosissimus meus Thomas Kempensis; *Est hoc altissimum & dignissimum Sacramentum salus animæ & corporis, medicina omnis spiritualis languoris, in quo vitia mea curantur; passiones frenantur, tentationes vincuntur, aut minuuntur.*

Judex. Inquisitor. Prælatus. Medicina. *Averr. ...* S. Eucharistia. *De imit. 4. cap. ...*

462. Ibis Ægypti limites nunquam egreditur; imò extra illos delata, moritur. Unde lemma. SOLI PATRIÆ. Civem illum hæc imago repræsentat, qui tanto in patriam fertur amore, ut ei totam suam vitam sacraverit, omnibusque terris, quamlibet amœnis, illam anteponat. Cicero, *Omnia, inquit, quæ a nobis geruntur, non ad nostram utilitatem & commodum sed ad patriæ salutem conferre debemus.* Et alibi, *si contentio quædam & comparatio fiat, quibus plurimum tribuendum sit officii, principes sunt, patria & parentes, quorum beneficiis obligati sumus.*

Patriæ amor. *Cic. ... Quæst. ... Idem: Offic.*

LOXIA. Cap. XXXIX.

463. Loxia, bibendo exsaturata, vasculum ante se positum rostro evertit, omnemque ex illo liquorem effundit. D. Aresius hanc hominis prodigi ideam statuit, cum dicto. DONEC DISPERDAT. S. Bernardus hoc vitium in Ecclesiasticis diserte redarguens, *Clamant nudi,* inquit, *clamant famelici, conqueruntur & dicunt; dicite Pontifices, in fræno quid facit aurū? nunquid aurum à fræno repellit frigus? aut esuriem? Nobis frigore & fame laborantibus, quid conferunt tot mutatoria vel extensa in perticis, vel plicata in manticis? Nostrum est, quod effunditis;*

Prodigus. *S. Ber. ep. 42. de ...*

nobis

Digitized by Google

nobis crudeliter subtrahitur, quod INANITER EXPENDITIS.

463. Loxia (quam Germani, ob rostrum decussatum, avem crucis vocant) hominum contubernio summoperè gaudet. Unde lemma. HOMINUM CONSORTIA QUÆRIT. Christus, vera ac suavissima crucis avicula, inter primos suos amores hominem habet; ut amantissimæ illius voces, *Deliciæ meæ esse cum filiis hominum*, nam *Christus*, interprete Beda, *summe desiderat in animis nostris quiescere, in iisque, quasi in templo & sacrario suo habitare.* Et idcircò, inquit P. Cornelius à Lapide, dedit seipsum nobis in Eucharistia, in qua verè deliciamur cum Christo, & Christus nobiscum. Lege vitam S. Gertrudis, & miraberis delicias Christi cum ea. Inter alia dixit: *Ego Deus, qui sum purus & merus amor; cùm te mihi elegerim, ita desidero ut uniaris mihi indissolubili unione, sicut homo desiderat retinere halitum & spiritum suum, sine quo non potest vivere. &c.*

Christi amor erga homines. Prov. 8. 31. Beda in concilio. Eucharistia. Vita S. Gert. l. 3. c. 4.

464. Gesnerus testatur, Loxiam quavis hyeme colorem suum mutare. Unde lemma. MUTATUR HYEME. Ita nonnullos reperire est, qui durante rerum secundarum æstate vultum ostendunt serenum, placidum, & in obsequio Divino penitus immutabilem; at ingruente nonnihil adversitatum hyeme mox colorem mutant, expallescunt, meramque spirant impatientiam. De his S. Bernardus. *In ipsâ obedientiæ viâ aliqua fortassis dura & aspera occurrere possunt, ut accipias interdum præcepta nonnulla, quæ licet salubria sint, minus tamen suavia videantur. Hæc si moleste cœperis sustinere, si dijudicare Prælatum, si murmurare in corde; etiamsi exterius impleas quod jubetur, non est hæc virtus patientiæ, sed velamentum malitiæ. Necesse est ergò, ut illucescat dies patientiæ, per quam omnia dura & aspera tacitâ amplectaris conscientiâ.*

[Im]patientes. [S. Bern.] in ser. [...] Do.

465. Idem Gesnerus ait, Loxiam in hyeme tantùm canere; in æstate verò, aliis avibus canentibus, tacere. Lemma. ALIIS TACENTIBUS CANET. Ita assolent omnes justi, ceu veræ crucis aves; relinquunt enim brevissimas suas delicias ac voluptates caduco huic mundo; ipsi postea, dum terrena vitæ hujus æstas finierit, æternum cantamen. *Felix ego*, exclamat Magnus Augustinus, *si post resolutionem hujus corpusculi, audire meruero cantica, quæ cantantur à beatorum spirituum agminibus.*

466. Gesnero teste, Loxia ita frigoris est patiens, ut totam, quantumvis rigidissimam hyemem, innoxia inter nives & ventos transigat. Lemma. NIL FRIGORA NOCENT. Sancti Martyres, ceu totidem crucis aves, inter acerbissimos cruciatus ac supplicia semper perstiterunt immoti, & innoxii. S. P. August. *Pagani persecuti sunt Martyres, capti sunt, ligati sunt, in carcerem missi sunt, bestiis subjecti sunt, alii ferro percussi, alii ignibus concremati. Vicerunt persequentes, & victi sunt Martyres? absit. Quare gloriam Martyrum apud Deum; quare foveam paganorum in confossa conscientia.* Nam, ut alibi ait idem Hipponensis Doctor, *Nunquam Martyres tantas tribulationes tolerarent carne, nisi magnam quietem mente conciperent.*

467. Loxia è domo, quam inhabitat, omnem venenatam ac contagiosam luem propellit. Lemma. VENENA REPELLIT. Idipsum faciat bonus Prælatus aut Paterfamilias, ut omne vitiorum venenum è Collegio aut domo sua procul proscribat. Ita quoque bonum unius hominis justi exemplum tantis in tota domo exercet vires, ut vix præsente illo aliquod vitium inter domesticos radicem figere possit. *Est insitum bonis*, inquit S. Ambrosius, *ut castum prædicent, prudentem sapiens, misericors liberalem affectu pio diligat, & virtutes suas in aliis amet. In plerisque justi aspectus, admonitio correctionis est, perfectioribus lætitia est.*

LUCIDIA
seu Avis resplendens.
Caput XL.

468. HÆc volucris in Hercinia sylva nasci solita, Plinio teste splendorem è pennis suis spargit adeò clarum, ut viatores inter densas umbras ac veluti perpetuam sylvæ illius noctem tantâ luce illustrentur, quasi clarissimâ die meridie, iter suum conficerent. Aresius Christum transfiguratum in ea volucre commemorans, epigraphen subdidit, NOCTE ITER OSTENDENS. His non absimile est illud, quod Moyses de Deo refert, *Dominus autem præcedebat eos ad ostendendam viam per noctem in columna ignis.* Cæterùm Emblemate illo bonum exemplum, prudens consilium, & Angelum tutelarem appositè significabis, qui mentem nostram, tenebris quantumvis densissimis involutam, sanctissimâ luce irradiant. S. P. Augustinus. *Lucerna est homo qui benè operatur. Luceat omnibus, videant, quod imitentur.*

Plin. l. 10. c. 47. Christi transfiguratio. Exod. 13. 21. Bonum exemplū. Consiliū. Angelus Custos. S. Aug. ser. 17. ex additis à Parm. c. 2.

469. Eidem symbolo inscripsêre alii; IN LUMINE TUI SOLIUS. Illum hæc imago spectat, qui alterius consilio ac doctrinâ ita dirigitur, ut ab eo nunquam deflectat. Jobus inter calamitatum tenebras undique sepultus, nullius alterius, nisi Luminis Divini directionem sequi voluit. *Quando splendebat lucerna ejus super caput meum, ad lucem ejus ambulabam in tenebris.* Regius David, de justis disserens, eos nullum alium Ducem, præter lumen, è vultu Divino coruscum, sequi affirmat. *Domine in lumine vultus tui ambulabunt.* Isaias suos Israëlitas ad splendoris Divini vestigia magnis passibus sequenda hortatur; *Domus Jacob venite, & ambulemus in lumine Domini.* Rursus religiosam Gentilium prudentiam laudat, quod felicitatis beatæ tramitem consecuturi, Ducem elegerint Verbum Incarnatum; *Ambulabunt gentes in lumine tuo.* Compendio Magnus Augustinus. *Qui non est in Deo, non est in lumine, quia Deus lumen est.*

Dependentia. Iob. 29. 3. Psal. 36. 18. Isa. 2. 5. Isa. 60. 3. S. Aug. l. de Trin. c. 8.

470. Lucidiam hoc lemmate insignem videre est. CANTO IL GIORNO, E DI NOTTE COL FOCO. Id est, DIE CANIT, NOCTE LUCET. Prædicatorem omnibus numeris absolutum hæc imago repræsentat; qui ex æquo tam linguæ vocibus quàm operationum fervore auditoribus suis satisfaciat, eosque geminâ illâ methodo ad Dei vestigia sequenda validè impellat. Paucis plurima dixit S. Nilus. *Verbo virtutem doceto, opere autem eandem declara.* Et S. Bernardus. *Lucis & vocis testimonia credibilia facta sunt nimis, nec dubitare est de veritate, quæ se ingerit per utrasque, oculorum scilicet, aurium que fenestras.*

Prædicator. S. Nil. Paraenum 11. S. Bern. ser. 3. Convers. S. Pauli.

M E R G U S.
CAPUT XLI.

471. MErguli natura est, quod vitam suam in quodlibet è tribus elementis, aëre, terrâ, & aquâ, ex æquo sustentare possit; unde etiam in alterutrum illorum, prout sibi magis commodum videtur, pro libitu se confert. Eam ob rem medio corpore infra aquas depictus, alasque, veluti exinde emersurus, sublevans, epigraphen tenet. MERSUS, EMERGAM. Illum hoc Emblema concernit, qui gravissimis ærumnarum fluctibus immersus, tandem

S. Aug. in Ps. 5.

tandem se in libertatem emersurum sperat. Ad rem Magnus Augustinus. *Homo caligans inter procellas hujus seculi, sentit se non videre quod cupit, & tamen sperare non desinit.* Eodem penè argumento afflictos suos Trojanos erigere conatus Æneas, exclamavit.

Virg. in Æn.

O socij! (neq; enim ignari sumus ante malorum)
O passi graviora! dabit Deus his quoque finem.

471. Mergus opportunum cautelæ ac providentiæ symbolum, ad primum tumultuantis Oceani motum, littus repetit, securitati suæ consulturus. Unde littori insidens, epigrapheo tenet. PRÆVIDI SIGNA PROCELLÆ. Ita peccator, sive interioris conscientiæ fluctibus agitatus, sive mortis æternæ aut temporalis formidine concussus, ad Christum, ceu tranquillam perennis felicitatis rupem, se recipiat. Ascanius Martinengus. *Quis Mergus est, nisi peccator, mortiferâ culpâ prostratus: qui dum memoriâ mortis angitur, è medio undarum, è medio voluptatum, ad Christum, veluti littus, rupemque tutissimam, cum clamore pœnitentiæ properat.*

Pœnitens

Martineng. in Gloss. Mag. fol. 1510.

473. Mergus, e maris fundo, in aëra evolans, piscem ore sustinet, cum lemmate. AB IMO PRÆDAM. Concinna hæc Christi redivivi imago est, quando Sanctos veteris legis Patres è limbi cavernis secum in libertatem sustulit. S. Bernard. illud Psalmi expendens, *Contrivit portas æreas, & vectes ferreos confregit*, ait. *Constat clauso exiisse tumulo redivivum corpus, quod clauso Virginis utero natum, processit in vitam, & ad discipulos clausis introivit januis in conclave, sed est locus, unde clausis noluit procedere januis carcer utiq; gehennalis: confregit siquidem ferreos vectes, repagula universa contrivit, ut liberè suos educeret quos redemerat de manu inimici, & plenis egrederentur portis agmina Sanctorum.* S. Martinus Turonensis, referente Severo Sulpitio, dæmonem mergulo non absimilem dixit, qui hominibus, tametsi piscium more intra solitudinis profundum latitantibus, nunquam non insidias struit, sicque *ab imo prædam* obtinet. Sulpitii verba sunt. *Mergos in flumine conspicatos piscium prædam sequi, & rapacem ingluviem assiduis urgere capturis. Forma, inquit, hæc dæmonum est, insidiantur incautis, capiunt nescientes, captos devorant, exaturariq; nonqueunt devoratis.*

Christus resurgẽs.

S. Bern. ser. 1. in die S. Pascha.

Ps. 106. 15.

Dæmon.

Sulpit. in vita S. Mart.

474. Mergus, tametsi toto corpore aquis immersus, inde tamen ita siccus revertitur, ac si eas nunquam attigisset. Unde D. Aresii lemma. QUALIS INTRAVIT, EXIT. Haud aliter homo, mundi hujus oceanum nudus ingressus, nudus egredietur, nihil inde ablaturus eorum, quæ hactenus possidebat. Dilucidè Jobus. *Nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus revertar illuc. Nihil enim*, inquit S. Paulus, *intulimus in hunc mundum, haud dubium, quod nec auferre quid possimus.* Repetens hæc verba Magnus Augustinus. *Nihil*, ait, *intulimus in hunc mundum, utique quando nati sumus: sed nec auferre aliquid possumus, utique quando de mundo eximus. Nihil attulisti, nihil hinc auferes.* Saladinus Ægypti Rex, referente S. Antonio, jamjam extremum cum morte luctaturus, ferale linteum, quod ipsius cadaveri involvendo destinatum erat, afferri jussit, illudque supremæ hastæ præfixum, per urbem circumferri, & à præcone publicè proclamari voluit, *Ecce Rex Orientis moriens, nihil secum defert, præter hoc pallium vile.* D. Aresius illud ipsum Emblema Magnati proprium dicit, qui tametsi ad orbis clavum sedeat, ac supremos dignitatum gradus aucupet, nullis tamen avaritiæ aut questûs iniqui vitiis unquam contaminatur.

Homo moritur

Iob. 1. 21.

1. Tim. 6. 7.

S. Aug. ser. 5. de Verb. Dom. c. 7.

Officialis innocens

475. Mergus, aquas egressus, ab Aresio inscriptionem recepit. NIL HÆRET HUMORIS. Id encomii S. Gregorio Papæ tribuit, qui è terrenis honoribus ad cœlestes reversus, superbiam, fastum, avaritiam, aliosque penè individuos dignitatum comites nec minimùm contraxit. Emblemati explicando sequentes duos versiculos subjunxit Author.

S. Gregorius Papa

E ne l' onde d' honor Gregorio immerso
Non fu già mai di loro affetto asperso.

Eâdem virtute præcellebat Samuel, qui abdicato regimine, ad populum conversus, in hæc verba de seipso pronuntiare potuit. *Loquimini de me coram Domino, & coram Christo ejus, utrum bovem cujusquam tulerim, aut asinum: si quempiam calumniatus sum: si oppressi aliquem: si de manu cujusquam munus accepi: & dixerunt; non es calumniatus nos, neq; oppressisti, neque tulisti de manu alicujus quidpiam &c.* Hos etiam hæc imago repræsentat, qui inter malos conversati, nihil unquam vitii contraxêre. S. P. Augustinus. *Duobus modis non te maculat malus, si non consentias, & si redarguas; hoc est non communicare, non consentire. Communicatur quippe, quando facto ejus consortium voluntatis vel approbationis adjungitur.*

Officialis ... 1 Reg. ...

Societas ... S. Aug. ... Dom. ...

476. Mergulus, cùm adesse rapaces aves advertetit, celeri cursu intra aquas se abscondit, sicque mortem evadit incolumis. Imagini subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei in firmamento suo symbolico; SUB TUUM PRÆSIDIUM. Deiparam significans, intra cujus sinum, veluti in aquis dulcissimis, recepti, nulla habent pericula, quæ metuant. Idipsum de Baptismo, vel lachrymis pœnitentium dicere licet, intra quas submersus homo, omnes dæmonis insidias felicissimè declinat. Pulchrè S. Hieronymus. *O lachryma humilis, tua est potentia, tuum regnum, tribunal judicis non vereris, amicorum tuorum accusatoribus silentium imponis, magis crucias diabolum, quàm pœna infernalis, &c.*

Maria patrocinium.

Baptism. Lachrymæ.

S. Hier. ...

M E R O P S.

Caput XLII.

477. MErops arborum ramis, maximè verò vetustate jamjam corrosis, insidere solet, eosque rostro tamdiu pulsat, donec formicas, ob importunos pulsus exinde prorepturas, capere, & in escam suam convertere queat. Unde lemma. PULSANDO TANDEM. Hinc discas, perseverantiâ pro libitu omnia obtineri. De illo, qui ab amico panem accipere desiderat, dilucidè Christus; *Si perseveraverit pulsans, dabit illi, quotquot habet necessarios.* De Anna Prophetissa testantur Regum Fasti, eam filium, anxiè desideratum, obtinuisse, *cùm multiplicaret preces coram Domino*; nam *assiduè sonabat eadem*, inquit S. Joan. Chrysost. *Nec destitit iisdem verbis iterandis, multùm temporis absumere, & crebris ac frequentibus precibus adiit Deum.* Chananæa mulier, cùm easdem preces ingeminare non desisteret, sanctos Apostolus sortita est suos caussidicos, *Dimitte eam, quia clamat post nos*, sicque voti sui effecta est compos. Compendio S. Basilius ait, *Nullâ laboris fatigatione debere te à suscepto proposito desistere, ut videlicet, quandocunque aliquid petieris, neque impetraveris, tamdiu perseveres, quoad impetres.*

Oratio perseverans.

Luc. 11.

1 Reg. ...

S. Io. Chrys. hom. ... de Anna.

Matth. 15.

S. Basil. ...

478. Octavius Fertus Meropi, arborem pulsanti, inscripsit. LATENTIA TENTAT. Studiosorum hoc Emblema est, qui intellectûs sui acumine doctrinas arcanas & reconditas, investigare nituntur. Porrò Verbum Divinum humanas mentes ita profundè penetrat, ut singula cordium secreta penitissimè discernat. *Vivus est enim sermo Dei, & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti.* Cæterùm cur Apostolus huic rei significandæ gladium utrimque acutum usurpet, causam affert non incongruam P. Ribera; *Mihi videtur*, inquit, *ita voluisse significare vim penetrandi, ut simul vim nocendi ostenderet. Videtur*

Studiosi perspicaces. Christi judicia.

Heb. ...

P. Ribera ...

ergò

ergò perinde esse, ac si diceret. Nihil est tam absconditum, quò non perveniant oculi Christi, & quò non perveniant ejus manus & potestas.

479. Plinius testatur, Meropem instar felis, directo gressu arbores conscendere. Unde Abbas Ferrus epigraphen subdidit; RECTA SCANDIT; Eâq; Nepotum suorum quempiam, integerrimâ indole, moribus inculpatis, insigni obedientiâ, cæterisque virtutibus cumulatè præditum significabat. Eodem Encomio Sacræ Literæ Patriarcham Jacob prosequuntur; *Justum deduxit Dominus per vias rectas & ostendit illi regnum Dei.* Appositè S. P. Augustinus. *Præcipitur, ut rectè vivamus, hâc utique mercede propositâ, ut in æternum beatè vivere mereamur.* Denique etiam illorum hæc imago est, qui directo virtutum ac meritorum tramite, nullis interrumpentibus vitiorum mæandris, ad excelsa dignitatum, honorumque fastigia efferuntur.

Operatio recta.

49.10.10.

Aug l. 1. d. simplic. q. 2.

Dignitas.

480. Merops solo certæ cujusdam herbæ contactu clavum, arbori profundè infixum, extrahere potest; Unde Lucarini lemma. EDUCIT TACTU. Ita Sancti diversa animæ corporisque mala solo contactu levant. De seipso differens Isaias, ait, *Volavit ad me unus de Seraphim, & tetigit os meum, & dixit: Ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur.* Christus Naimi defuncto cuidam juveni obviam factus, vix *tetigit loculum*, moxq; illum è sarcophago vivum eduxit, *& resedit qui fuerat mortuus.* Item in leprosum quemdam incidens, *& extendens manum, tetigit eum*; luesque maligna quantocyus ex affecto corpore discessit, *& confestim mundata est lepra ejus.* Denique Petri socrus febri decumbens, vix contrectatâ Servatoris manu, sanitatem recuperavit; *Apprehensâ manu ejus, continuò dimisit eam febris.* Eodem planè modo conscientiæ remorsus cor nostrum tamdiu pulsat, donec vitia, intra illud recondita, evellantur. Denique sancta Fides herba illa est. quâ è mundo ad Deum attrahimur. Ad rem S. P. Augustinus. *Tactus fidem significat, tangendo enim acceditur ad eum, qui tangitur.*

Sancti ... orumq; ... itius.

Isai 6.

Luc. 7. v. 14

Matth. 8.

Remorsus conscientiæ.

Aug. ser.

M E R U L A.

Caput XLIII.

481. BArgalius Merulæ inscriptionem, è Plinio mutuatam, subdidit. ÆSTATE CANIT, HYEME BALBUTIT. Eos hoc Emblema spectat, qui ridente fortunâ lætitiam præseferunt, calamitatum tempore toti in querelas ac gemitus effusi. Ad eandem planè normam è sceleratis nonnulli, juventute inter mundi vanissimas illecebras traductâ, tandem ingruente annorum hyeme nec linguam nec facultatem pœnitentiæ aut justificationis eliciendæ habent, S. P. Augustinus. *Quomodo pœnitentiam agere potest, qui nulla jam per se opera satisfactionis operari potest?* Et rursus. *Multos solet serotina pœnitentia decipere, quem enim morbus urget, pœna terret, ad veram vix veniet satisfactionem; maximè cùm uxor & filii, quos illicitè dilexit, sint præsentes, & mundus ad se vocet.*

482. Sanctus Marcellinus Papa & Martyr, mortis horrore exterritus, non sine gravi crimine Idolis thura adolevit; postea tamen, facti pœnitens, generosum pro Christi fide martyrium subiit. Unde D. Aresius Merulam emblematis loco in illius honorem depingi fecit, quæ exanimem pullum ante se collocatum habebat; cum lemmate. ITERUM PARTURIAM. Vera hominis Christiani prudentia est, opera, per peccatum mortificata, recentibus operibus vivis, & in gratia Dei elicitis, reparare. Consentaneè Siracides, *Septies in die cadit Justus.* Et S. Gregorius. *Justorum certè casus quodammodò status eorum est, quia aliquando permittuntur cadere, ut semper valeant fortius stare.*

Prov. 24. 16

S. Greg. l. 8 in Reg. c. 25

M O N O C O D I A T A.

Caput XLIV.

483. HÆc volucris, Moluccas Insulas habitans, alis destituta, volat; & pedibus orba, graditur. Carnem penè nullam habet, totoque corpore oblongâ caudâ plumeâ tegitur. Natales quidem suos è terra trahit; verùm eam, quasi dedignata, nunquam contingit. Denique, quod maximè mireris, crescit, vivit, & generat, nec tamen comedit vel bibit unquam. Unde D. Aresius Monocodiatæ Emblemate S. Joannem Baptistam, Eremi incolam, depinxit; subjuncto D. Matthæi lemmate. NON MANDUCANS, NEQUE BIBENS. De eodem S. Joannes Chrysostomus ait, *Nec tecto, nec lecto indiguit, non mensam, vel aliquid hujusmodi requisivit, sed Angelicâ quâdam vitâ in carne mortali resplenduit.*

S. Joan. Bapt.

Matt 11. 18

S. Io Chrys. Hom. 10. in Matth.

484. Hæc volucris, idcircò forsan Paradisi avis cognominata, quod semper supra ventos in aëre suspensa videatur, à Camerario epigraphen recepit. TERRÆ COMMERCIA NESCIT. Persona spiritualis, & anima Deo contemplando affixa, hanc ideam sibi vendicant. S. Prosper. *Sunt quedam volatilia, quæ non habitant, nisi super montes: & horum nomine spirituales animæ significantur, aëre libero, & cœli serenitate gaudentes.* De se ipso testatus est S. Paulus. *Nostra autem conversatio in cœlis est.* In hunc locum S. Macarius; *In eo enim, inquit, veri Christiani discrepant ab universo genere hominum. Nec parvum est inter utrosque discrimen: nempè in eo, quod animus atque intellectus Christianorum cogitationi cœlesti semper sit deditus, æternaque bona contemplatur, &c.*

Contemplativus.

S. Prosp. in Psal. 103.

Philip. 3. 20

S. Macar. Hom. 5.

485. Felicissima hæc volucris, quæ à Celso Mancino *Apis Indica* vocatur, diu noctuque volans, nunquam quiescit: cùm enim alarum pennas cordi infixas habeat, idcircò ab assiduo cordis palpitantis motu, etiam alæ ad continuum motum, sine ulla operandi intermissione, impelluntur. Eam proinde Franciscus Raulinus hoc lemmate insignivit. ALTA PETIT FIXO CORDE. S. Victoriam Virginem & Martyrem hæc imago spectabat, quæ, corde carnificum manibus transfixo versus cœlum evolavit. Cæterùm etiam cor peccatoris, adversitatum telo trajectum, pernici gressu ad Deum contendit. Denique cor, amoris Divini motu æstuans, totum hominem ita agitat, ut nunquam quietus, unicè ad Deum suum properet. Audi his moribus exæstuantem Augustinum; *Fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum. donec requiescat in te.* Idipsum experiuntur, quorum corda ambitione aut aliâ cupiditate flagrant; nunquam enim permittuntur quiescere, semperque ad altiora ac suaviora nituntur. *Qui quærunt in hac vita & in hac terra felicitatem*, inquit idem Præsul Hipponensis, *ablatus est somnus ab eis & non dormiunt. Inflammantibus enim cupiditatibus agitati, in flagitia & facinora propelluntur; nec omninò requiescunt, desiderando ut acquirant, metuendo ne amittant.*

Mont. l. de somniis. &c.

S. Victoria.

Adversitates elevant.

Charitas Dei.

S. Aug. l. 1. Conf. c. 1.

Cupiditas.

Idem in Psal. 65.

486. Monocodiata, cœlum assiduò perambulans, à Principe de Concha epigraphen recepit.

NEGLI-

Animus nobilis. Contemplativus. S.Greg. homil.12 in Evang.

NEGLIGIT IMA. Ad hanc normam mens generosa ac nobilis; sicuti & justa aut contemplativa hominis anima inferum hujus mundi vulgus consortio suo dedignatur. S Gregorius. *Qui cælestis vitæ dulcedinem, in quantum possibilitas admittit, perfectè cognoverit, ea, quæ in terris amaverat, libenter cuncta relinquit; in comparatione ejus vilescunt omnia; deforme conspicitur, quidquid de terrenæ rei placebat specie. &c.*

487. Hortensius Pallavicinus, nobilissimum Societatis Jesu ingenium, in encomium, D.Cardinalis & Mediolanensium Archiepiscopi Alphonsi Littæ, Monocodiatam depingi fecit; cum lemmate. IMA DESPICIT, SUMMA TENET. Animum scilicet grandem ac generosum insinuabat, qui nec quidquam inter res abjectas aut vulgares, sed inter sublimes duntaxat, & cœlestes conquiescit. Certè verus Dei servus nec nictante quidem oculo terram dignatur, totus in cœlestia defixus. S. Basilius illa Ecclesiastæ verba examinans, *Sapientis oculi in capite ejus;* admirabundus sciscitabatur. *Cujusnam oculi non sunt in capite?* & respondet, *Atqui hic in capite, id est, ut ea contemplentur, quæ in sublimi sunt; nam qui non ad bona, quæ in sublimi sunt, sed quæ in terra respectat, is utique desigit, detrahitq; oculos in terram.* S.Paulus dicebat, *Nos stulti propter Christum*; id est, interprete S. Gregor. Nyssen. *perinde ac si diceret; nos cœci in iis, quæ pertinent ad hanc, quæ deorsum agitur, vitam: propterea quod sursum aspicimus & oculos habemus in capite.*

Animus grandis.

Servus Dei.

S Basil. Magn in Eccl.2.14.

S.Greg Nyss. hom 5 in Eccles.

488. Non est mirum, hanc volucrem exoticâ agilitate ad cœlum levari, cùm plumis undique circumdata, vix quidquam carnis habeat. Unde lemma: SINE PONDERE SURSUM. Felix ille, qui, excusso divitiarum jugo, agilitatem induit, ac paupertatis beneficio, cœlum assequi properat. S Bernardus illa Christi verba expendens, quibus paupertatem cœlesti regno donandam testatur, *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum,* ita scribit, *Magna quædam penna est paupertatis; quâ tam citò volatur in regnum cœlorum.*

Paupertas voluntaria. Matth 5 3. S.Bern. in hunc loc.

489. Hæ volucres turmatim ita volitant, ut semper una alterius dorso nitatur. Unde D.Aresius Mariam Virginem sustentante Divino suo Filio ad cœlos sublevatam, hoc symbolo repræsentat; cum dicto. INNIXA ASCENDIT. Verbis è sacro Epithalamio mutuatis, *Ascendit innixa super dilectum suum.* In hunc locum Mellifluus Bernardus, *Super hunc* (dilectum) *innititur mater illa felicissima, & in aureo reclinatorio Divinæ Majestatis recumbens, inter sponsi, imò filii sui brachia requiescit. O quanta dignitas, quàm specialis gloria, inniti super illum, quem reverenter colunt Angelicæ potestates, &c.*

Mariæ V. Assumpt.

Cant 8. 5. S Bern in hunc loc.

490. Præsuppositis iis, quæ initio hujus Capitis diximus, nimirum Monocodiatam semper è cœlo suspensam vivere, Carolus Rancatus inscripsit. VITAMQUE RELIQUIT IN ASTRIS. Virgilio id subministrante,

Virg. Æn.

Plaudentem nigrâ figit sub nube columbam,
Decidit exanimis, vitamque reliquit in astris.

Felicem hominis cujusdam extatici ac contemplativi mortem hæc imago exhibet; solenne enim ac commune est, omnem, qui benè vixit, benè mori; & qui divinis obsequiis assiduè fuit deditus, tandem vitam suam inter Dei delicias terminare, cœlumque possidere Unde Regius Vates. *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus.* Id interpretatus S. Bernardus, *Pretiosa est*, inquit, *mors sanctorum, pretiosa planè, tanquam finis laborum, tanquam victoriæ consummatio, tanquam vitæ janua, & perfectæ securitatis ingressus.* De Mose, eximio Dei servo, testatum facit sacra pagina, *Mortuus est jubente Domino*, vel, ut exponit Cardinalis Cajetanus, *In osculo Domini.* De Maria Virgine affirmat S.Vincentius Ferrerius; *Sicut sine corruptione concepit, & sine dolore peperit, ita etiam sine dolore in manibus filii animam tradidit.* Denique S. Laurentius, morte jamjam ingruente, tametsi corpore supra candentem craticulam ligatus, mentem suam cœlo consignavit, *Gratias tibi ago Domine, quia januas tuas ingredi merui,* probè gnarus, quod amici Dei *vitam relinquunt in astris.*

Mors bona contemplativi.

Psal. 115 6. S Bern ser in transitu S.Malach.

Deut. 34.5.

Cajet in hunc loc. S.Vinc. in serm. de Assumpt. B. V.

491. Volucris hujus pennæ etiam post ipsius mortem mutantur, semperque novos colorum decores induunt Lemma. INTERMINATIS FULGET HONORIBUS. Verè Horatius.

Hor. l. 3. Od. 2.

Virtus repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus.

Hinc discas velim, immortale esse virtutis pretium. Justos insuper, nobili ac glorioso corpore è mortuis resurrecturos, hoc Emblema significat. De his S. Thomas Villanovanus. *Electorum nova progenies, in gloriam filiorum Dei permutata, in spirituali carne fulgebunt sicut Sol in regno Patris eorum.*

Virtus immortalis. Resurrectio. S.Th. Villan.

492. In honorem Christinæ, Suecorum Reginæ, quæ terreno regno generosè abdicato, mentem suam ad sola cœlestia sublevavit, Monocodiatæ volantis Emblema statuerunt, cum epigraphâ è D.Paulo mutuatâ; NON QUÆ SUPER TERRAM. Ad hanc cœli serenitatem præ omnibus terrenis deliciis sectandam facundè invitat Magnus Augustinus. *Si te ista delectant, quæ sub cœlo sunt, cur non magis ea delectant, quæ super cœlos sunt? si carcer ita pulcher est; patria, civitas, & domus qualis est? si talia sunt, quæ hic incolunt peregrini, qualia sunt quæ ibi possident filii?* Et paulò post; *ubi nulla necessitas turbat, nulla adversitas angustat, nulla molestia inquietat, sed perennis lætitia regnat: si quæris, quid ibi sit, ubi tanta, & talis beatitudo persistit? aliter dici non potest, nisi quod, quidquid boni est, ibi est: & quidquid mali est, ibi nunquam est.* P. Joannes Bapt. Bargioccus imaginis sensum hoc poëmate explicat.

Col. 3. Contemplatio.

S. Aug.

Versicolor populis avis est notissima Eois,
Quæ refugit terras tangere, amica polo.
Sed melius quæ sunt sursum Christina requirit,
Quæque super terram spernere docta, fugit.
Nam cupiens animo volitare per æthera, linquit
Divitias terræ, divitiasque maris. &c.

493. Quantùm memini, veteris cujusdam Metelli tumulo hæc verba incisa vidi. ME TELLUS. quasi diceret, se non amplius intra sepulchri angustias conclusum, cœlos conscendisse. Proinde si huic inscriptioni, Emblematis loco volantem Monocodiatam, terris nunquam affigi solitam, supposueris; Mariam Virginem ad cœlos assumptam appositè significabis; de qua S. Joannes Damascenus ait, *Hodie Virgo immaculata, quæ nullis terrenis inquinata est affectibus, sed cœlestibus educata cogitationibus, non in terram reversa est; sed cùm esset animatum cœlum, in cœlestibus tabernaculis collocatur.* D. Salvator Carducius in hoc argumentum canit.

Mariæ assumpt.

Me tellus tumulet? jam dixerat ille Metellus.
Dignius id Virgo, dum subit astra, canet.

M O R F E X.

CAPUT XLV.

494 MIram volandi agilitatem hæc volucris accipit, quando superfluos cibos, quibus gravatur, è pectore revomit. Eos proinde, qui pœnitentiis, jejuniis, aut eleemosynis student, hoc Emblemate adumbrabis; subjuncto Lucarini lemmate. TUTE VOLAT EXONERATA. Eundem planè

Pœnitentia. Jejunium. Eleemosyna.

effectum,

effectum, metaphorâ tamen nonnihil dissimili, observans S. Joannes Chrysostomus. *Veluti leviores naves, inquit, maria velocius transeunt, & multis oneribus gravatæ submerguntur: ita jejunium quidem leviorem reddens mentem, efficit, ut facilius hujus vitæ pelagus transfretat, & in cœlum, ac ea, quæ in cœlis sunt, respiciat.* S. Io. Chrys. hom. 1. de jejun.

NOCTUA.

Caput XLVI.

496. NOctua, compluribus cincta aviculis, epigraphen tenet. ILLUDIT, ET DETINET. Vel, ALLICIT, ET DECIPIT. Mundi scientium fallaciam, hæc imago ob oculos ponit, quâ incautos mortalibus miserrimè, & ad extremam usque perniciem, illuditur. Verissimè de his pronuntiat Magnus Augustinus, *Fallax felicitas, ipsa est magna infelicitas.* Ascanius Martinengus Philosophorum artes ac mundi sapientium, uti & curiales, Advocatos, aliosque hujus farinæ homines, ob diversas causas noctuis non absimiles dicit, quod eorum vafritie improvidi circumveniantur, & simplices fallantur. *Noctua suo apparatu, ac oculorum nictatione, atque capitis gesticulatione, aviculas simplices illudit, atque illectas carpit & eviscerat. Ita sapientes mundi orationum apparatu, inanibus suis speculationibus, simplices decipiunt, sæpeque eorum substantias diripiunt.* Porro inscriptio superius adducta, ALLICIT, ET DECIPIT; fallacem circumforaneorum medicinam exprimit; dum diversis facetiis & actionibus ludicris populum attrahunt, ut eundem liberaliore dolo circumveniant. Fallacia. S. Aug. in Ps. 114. Ascan. Martin. Circumforaneus.

497. Aviculæ circa ligatam noctuam jocabundæ, ac veluti derisuræ volitant; at improvidæ ab eadem, reciproco lusu, ipsæque adeò vitæ jacturâ, falluntur. Unde inscriptio. ILLUDENTES ILLUDIT. Ita frequenter videas, irrisores rideri, ac fallaces mentitura prorsus eadem falli. Seriò Salomon, *Ipse* (Deus) *deludet irrisores.* Et Cassiodorus. *Jus enim exigit jugiatas fraudis, redire in dolosum verticem jugitantis.* S. Nilus. *In alterius infortunio ne rideas, ne ridearis, à quibus non velis.* Par pari referre. Prov. 3. 34. Cassiod. S. Nilus in Paræn.

498. Noctua, dum aviculas jocabunda allicit, viscatis calamis miseras involvit, & libertate exutas, vita spoliat. Unde lemma. DUM LUDIT, ILLUDIT. Ipsissimæ hæ veteratoriæ mundi voluptatis, ac vitiorum technæ sunt, quæ post nonnulla objecta illicia, incautos in extremam perniciem præcipitant. Sanctus Laurentius Justinianus, *Iste mundus,* inquit, *ditat & spoliat, blanditur & injuriatur, milleque modis mortalium genus ludificando percutit & occidit.* Et S. Anselmus. *Si mundus vel aliquid eorum, quæ sunt mundi, ridet tibi, noli arridere illi. Certè, frater, non ridet tibi, ut in fine risus tu rideas, sed simulat risum, ut te irrideat.* Voluptas mundana. S. Laur. Iustin. S. Anselm.

499. Ranutii I. Parmensis Ducis prudentia nunquam clariùs, atque inter negotia maximè intricata eluxit: id quod nonnemo noctuæ Emblemate insinuans, inscriptionem subjecit. IN TENEBRIS CLARIUS. Enimverò genuina prudentia Aristoteli est *animæ ex virtute operantis veluti oculus;* Et S. Joanni Chrysostomo *Lucerna animæ.* prudentia enim inter umbras magis obscuras sese longè clarissimam, ac pretio tanto majore æstimandam exhibet. Ab hac sententia non multum alienus Tertullianus, de serpente, animalium omnium prudentissimo, ait, *Totam prudentiam in latebrarum angulis torquet.* P. Joannes Rhò, *Nihil,* inquit, *tam novum, tam inopinatum attulit dies, quod illicò suis consiliis* (prudentia) *non excipiat, quid ve ibi optimum factu sit, non intelligat: nunquam tam alienum, aut inopinus velis incidit flatus, ut non continuò antennarum cornua obvertere, & vela flectere noverit. Tota enim ejus vis in eo sita est, ut, quid ubique sit agendum, promptius expediat: viæ Dux, optimam eligat. &c.* Prudentia. Arist. S. Chrys.

500. Academicus, inter Errantes Brixienses Noctuenus, symboli loco Noctuam, noctu volantem, præfert; cum lemmate. PER AMICA SILENTIA LUNÆ. Ita persona, solitudinis studiosa, suas operationes clam aliis perficit, easque è mundi conspectu subduci, unicè gaudet. Unde etiam inscribi poterat; LUCEM REFUGIT. Cæterùm solitudinem apud litteratos summo haberi amore, Horatius affirmat. Virtus abscondita. Horat. l. 2. ep. 2.

Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fugit urbē.

Etiam justis hanc indolem congenitam esse, ut aliorum oculos effugere studeant, testem locupletem se offert meus Hugo Victorinus. *Nicticorax, id est Noctua, LUCEM REFUGIT, quia justus humanæ laudis gloriam non attendit.* Hug. Vict. lib. 1. de Best. c. 34.

501. Noctua, cum lemmate, LUCEM REFUGIT, è S. Ambrosii sententia Hæreticorum idea est, qui fidei Orthodoxæ lucem extremo odio aversati, diverticula ac errorum suorum umbras quæritant. *Nolo imitatorem esse noctuæ,* inquit, *quæ lucè per noctem vigilet, per diem tamen pigra vel cæca est, quæ grandibus oculis tenebrarum caligines diligit, splendorem solis horrescit. Mirum enim in modum illuminatur obscuritate, luce cæcatur. Istud animal Hæreticorum figura est, atque gentilium, qui tenebras amplectuntur diaboli, lucem Salvatoris horrescunt, & grandibus disputationum oculis cernunt vana, non respiciunt ad sempiterna.* Hæretici. S. Amb. ser. in Malach.

502. Complures inter mundi negotia ad miraculum perspicaces sunt, Dei verò causam excutiente percutiunt oculo, noctuam imitati, quæ IN LUCE CALIGAT. Altum hunc insaniæ illachrymatus S. Ambrosius, *Noctua,* inquit, *indicio suo declarat esse aliquos, qui cùm oculos habeant ad videndum, videre non soleant: & visus sui officio solis funguntur in tenebris. De cordis oculis loquor, quos habent sapientes mundi, & non vident, in luce nihil cernunt, in tenebris ambulant, dum dæmoniorum tenebrosa rimantur, acuti ad vana, hebetes ad æterna.* Mundani. S. Amb. l. 5. Hexa. c. 24.

503. Vivax quoddam ingenium, sine ulla Doctoris opera litteris ac scientiis amplissimis instructum, Noctuæ Emblemate à P. Tarquinio Galluzzio repræsentatur; cujus lemma est istud. NIL INDIGA LUCIS. Ita S. P. Augustinus scientiarum fastigium sine alicujus ope conscendit; ut adeò ad hoc propositum faciat illud D. Gregorii Brunelli distichon. S. P. Augustinus.

Nulla suam fundunt quamvis mihi sidera lucem,
Mens tamen interno lumine clara micat.

Rex Atalaricus, referente Cassiodoro, personas illas, quæ regiis consultationibus adhibentur, & populi causas è tribunali definirent, eâ prærogativâ cumprimis instructos voluit; nempe ut citra aliorum adminiculum, propriâ ratione subnixi, discernere, ac consilia agitare nôssent. *Assideat tibi propria & exercitata doctrina. Modò est felix & certa conditio negotiorum, quando ille sententiam dicit, qui non potest ignorare quod eligit. Non enim decet, judicem ministrum esse alterius. Certè, si in aliis tolerandum, nimis in Quæstore pudendum est, ut, qui eligitur ad Principis consilium, solatium exspectet alienum.* Consul. Cassiod. Var. 8 ep. 18

504. Basilica S. Genovefæ Parisiensis inter cætera Emblemata Noctuam exhibet; hac Psaltis Regii epigra-

Digitized by Google

Adversitates. — S. Aug. in Psalm. 138.

epigraphâ insignem. NOX ILLUMINATIO MEA. Magnus Augustinus noctis nomine adversitates intelligit, quæ hominem mirificè illuminaut, & ad beatam vitam perducunt. *Dies*, inquit, *nobis prosperitas sæculi; nox nobis adversitas sæculi, sed si cognoscamus ob meritum peccatorum nostrorum nos adversitates pati; & dulcia nobis sunt flagella patris, ne sit amara sententia Judicis; sic habebimus tenebras noctis hujus, quomodo lumen noctis hujus. Si nox est, quomodo ibi lux est? Non est, quia erratur hic à genere humano; nox est, quia nondum venimus ad illum diem, quem non coarctat hesternus & crastinus: Nox est ergo hic, sed quandam lucem suam nox ista habet. &c.*

S. Dionysius Areopagita.

Cæterùm S. Dionysium Areopagitam, Basilicæ S. Genovefæ Patronum, hoc Emblemate exornabat Author, quod is Christum morientem per Solis deliquium, adeoque noctu agnoverit. Emblemati hoc elogium subjungit.

Caligat Plato, qui lumen sine lumine negat conspici.
Nusquam melius, quàm è tenebris conspicias solem.
Inde Numen agnovit Dionysius;
Nox ejus illuminatio.
Nam cadente sole illuminatus est.
Noctuæ instar, expirantem surrexit ad solem,
Et quem ferre non potuit totâ circumfusum luce,
Deficiente sustinuit.
Imò hac è nocte tantam hausit lucem,
Ut ex Atheniensi noctua, Evangelica factus Aquila
Mundo vulgaverit Deum. &c.

ONOCROTALUS.

Caput XLVII.

505. Onocrotalus, seu Truo, in lacubus & mari victitans, voracitate est nunquam exsaturanda. Unde piscem ore complexus, epigraphen sustinet. PARVUS NON SUFFICIT AMNIS.

Gulosus.

Homines, abdomini natos, ac inexplebiles gulæ charybdes, hâc imagine describes. Seneca è Polyphagis hisce duos cumprimis recensens, ait, *Aspice Nomentanum & Apicium, terrarum ac maris* (ut isti vocant) *bona conquirentes, & super mensam recognoscentes omnium gentium animalia.* Juvenalis.

Senec. l. de vera vita cap. 2.

Iuven. Sat. 11.

Interea gustus elementa per omnia quærunt
Nunquam animo pretiis obstantibus, interius si
Attendas, magis illa juvant, quæ pluris emuntur.

Et Lucanus.

Lucan. l. 4.

- - - - O prodiga rerum
Luxuries, nunquam parvo contenta paratu
Et quæsitorum terrâ pelagoque ciborum
Ambitiosa fames, & lautæ gloria mensæ.

OTUS, seu Asio.

Caput XLVIII.

506. Otus Plinio teste, bubone minor, noctuis verò major, avicula est stolida & captu facilis; simulque ita inutilis, ut nulli planè usui inserviat. Unde lemma. NEC ESUI, NEC USUI, vel VOLUPTATI. Homo triobolaris, ac inutilis, solumque *natus consumere fruges*, hoc iconismo repræsentatur. Cæterùm Asio planè inutilissimus ac turpissimus est blasphemia: alia enim vitia omnia aut voluptatem homini afferunt, aut quæstum, aliundè commodum; at blasphemia sola est sterilissima; nec quidquam producit, nisi summi Dei offensam & æterna supplicia. Verissimè P. Hieremias Drexelius. *Hoc vitium* (de blasphemia loquitur) *omnium vitiorum inutilissimum; quid enim utilitatis habet aut voluptatis, ore insano in cœlum & superos debacchari? Ad alia vitia pertrahimur voluptate, quamvis illa spurca sit, & homine indigna: quid autem hic oblectationis est, instar amentis & furiosi verba impia in Deum cœlitesque jacere? Nequitia est sterilissima.*

Homo inutilis.

Blasphemia.

Drexel p. 1. I haet lit. B

PASSER.

CAPUT XLIX.

507. Hominem inconstantem ac inquietum passeris Emblemate describes, qui nulli domicilio affixus, INCERTA SEDE VAGATUR. Amor, Ovidio teste, hanc volubilitatem congenitam habet,

Errat, & in nulla sede moratur amor.

Et rursus, referente Othone Venio.

Acer & irrequietus amans animo omnia versat,
Ardet, & haud ullis permanet ille locis.

Unde amor, utpotè erratica, instabilis, & caduca hominis affectio, alis depingi solet, quasi ocyus se in fugam daturus. *Corporum amorem*, inquit Isidorus Pelusiota, *ob eam causam pictores cum facibus & pennis depingunt, quia nunc libidinem inflammat, nunc rursus ob saturitatem avolat.*

508. Joannes Ferrus Passeri subscripsit. ET PASSIM VOLITANT; Lubrici ac instabilis animi hominem designans. Appositè meus Hugo Victorinus. *Sub passeris nomine designatur instabilitas mentis in quolibet homine. Est enim passer avis inconstans & instabilis, & ideo designat volubilitatem mentis.* Cæterùm mentis inconstantia proprius est vitiosorum character; Juvenale teste,

Mobilis, & varia est fermè natura malorum.

509. Jacobus Cassius symboli loco passerem depinxit, qui in cœlum evolaturus, vinculis retinebatur captus; cum lemmate. PROHIBENT VINCULA. Nempe & corpus animam, & conjux conjugem captivum retinet, quo minus Divinis se impendat. Verissimè proin, suam à cœna magna absentiam excusans ille, Domino nuntiati jussu, *Uxorem duxi, & ideò non possum venire*; nulla enim animæ, à cœlestibus deliciis retrahendæ, potentior est remora, quàm voluptas carnis aut mundi. Glossa ex S. Gregorio affirmat, *Amor rerum terrenarum viscus est spiritualium pennarum.* Unde sapienter hortatur Magnus Augustinus *Tollamus ergò de medio excusationes vanas & malas, & veniamus ad cœnam, quâ intrinsecus saginemur. Non nos impediat extollentia superbiæ, non nos extollat, vel non nos terreat curiositas illicita, & avertat à Deo. Non nos impediat voluptas carnis, à voluptate cordis &c.*

PASSER SOLITARIUS.

Caput L.

510. Passer solitarius; tametsi tenerâ ac suavi voce cantillans, solis tamen erucis, vermibus, alisque insectis pascitur. Unde lemma. SE PRETIOSO HO IL CANTO, HO L'ESCA INDEGNA. Id est. CANTU PRÆCELLENS, IMPURA VESCITUR ESCA. Genuinam hanc illius ideam dixerim, qui persuadent, consuluntque optimè, at perversè operantur & pessimè vivunt. Justus Lipsius, *De Religione satis multi loquuntur, pauci vitâ exprimunt, & mores à professione discordant.* Sanctus Gregorius Magnus super illa S. Epithalamii verba, *Mel & lac sub lingua tua, ait. Falsi Prædicatores mel in lingua portant, quod sub lingua non habent, quia cœlestia gaudia aliquando prædicant tanquam vera sint, cùm ipsi terre-*

stria

via bona r... desideriis appetant. Nec multum abludit Ovidius.

Sic agitur censura, & sic exempla parantur.
Quum Judex, alios quos monet, ipse facit.

511. Picus, arborem rostro perforans, epigraphen tenet, REPETENDO PENETRAT. Ita, ut rem desideratam à Deo extorqueas, iteratis precibus illum pulses necesse est. Cassii dictum est, *Sive gladiator sive amator sis, & apud Deum deprecator, repete cum pico, ut vincas & obtineas,* S. P. Aug. in illud D. Lucæ, *Si perseveraverit pulsans, &c.* ait, *Quid est, propter improbitatem? quia pulsare non destitit: quia & cùm esset negatum, se non avertit. Ille qui nolebat dare, quod petebatur, fecit, quia ille in petendo non defecit. Quantò magis dabit Deus bonus, qui nos hortatur ut petamus, cui displicet si non petamus.* Vult enim Deus nos in oratione esse perseverantes usque ad importunitatem, eâque delectatur, vultque nos magno affectu instare, pulsare, urgere, & quasi cogere Deum ad dandum: *Hæc vis grata Deo*, ait Tertullianus.

512. Author Basilicæ S. Genovefæ Parisiensis inter cætera Emblemata volantem Passerem solitarium exhibet, cum Psaltis Regii lemmate. ELONGAVI FUGIENS, ET MANSI IN SOLITUDINE. idipsum secum decernunt omnes ii, qui relicto mundo, vitam religiosam auspicantur, ac felicissimam solitudinem præ mundi turbis, amplectuntur. Nam, Senecâ teste, *Solitudinem quærit, qui vult cum innocentibus vivere: optimus animus, & pulcherrimus Dei cultor est.*

PAVO. *Caput* LI.

513. QUando Pavo syrmatis sui pompâ exuitur, tam acerbo doloris ac verecundiæ sensu constringitur, ut, dum decor ille renascatur, ab hominum oculis removeri, & absconditus vivere consuescat. Unde hoc implumis pavonis Emblemate Ministrum quemdam, munere suo amotum, adumbrârunt; versu, lemmatis vice, subjuncto. PLENA VERECUNDI CULPA TIMORIS ERAT. Miserum protoparentem nostrum Adamum hic ipse fortunæ casus acerbè exagitavit; nam magnifico justitiæ & integritatis originariæ ornamento spoliatus, mox rubore suffundi, ac verecundiæ timorisque plenus, latebras inquirere cœpit. *Timui, eò quod nudus essem, & abscondi me.* In hunc locum Procopius. *Timor*, inquit, *invasit ob delictum, latebras quæsivit propter nuditatem.* Et S. Irenæus. *Adamus timore corripitur, & absconditur, non quasi posset effugere Deum, sed confusus, quoniam transgressus fuerat præceptum Dei, indignum se putavit venire in conspectum & colloquium ejus.*

514. Pavo, gemmatam caudam in orbem flectens, epigraphen tenet. INTERNA PRÆSTANT. Nimirum interior animæ venustas ac perfectio, corporis pulchritudinem longis intervallis antecedit. Lucian. *Corporis uxor & venustas non sufficit, nisi veris & venustis ornamentis* (mulier) *decorata & exculta sit. Non autem dico, ut vestimentis purpureis & aureis, aut gemmeis monilibus exornata sit, sed morum elegantiâ, temperantiâ, æquitate, humanitate, ac aliis, &c.*

515. Pavo, conchatam caudam ostentans, epigraphen tenet. SIBIMET PULCHERRIMA MERCES. Illius hæc imago est, qui proprii ingenii decore, non verò falsis adulatorum parergis exornatus, resplendet. Unde apertè de se ipso confessus est Magnus August. *Malim me reprehendi à reprehensore falsitatis, quàm ab ejus laudatore laudari.* Virtus enim nativâ suâ excellens venustate, amendicatos decores horret. Appositè Silius Italicus.

Ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces.

Mutatio.

516. Quidam, capillos suos mulierum causâ frequenter immutare solitus, à Joanne Ferro implumis pavonis Emblemate significabatur; cum lemmate BEL TA' PERDO SOVENTE, E LA RAQUISTO. Id est, SÆPIUS AMITTO, REPAROQUE COLORES. Idipsum de illo dixeris, qui frequenti morbo obrutus, toties convalescit; vel certè, qui iteratis peccatis contaminatus, ad interiorem animi integritatem reviviscit. Ab hoc sensu non multùm alienus Salomon, ait, *Septies cadet justus, & resurget.* De peccato veniali hoc loco sermo est, quod non quidem animæ vitam aufert, sed tamen illius venustatem plurimùm obfuscat; appositè S. Bernardus. *It & redit spiritus, & qui stat eo tenente, deserente cadat necesse est, sed non collidetur, quia Dominus rursus supponit manum suam. Et hac alternare vices non cessat in his, qui spirituales sunt, vel quos potius spirituales providè ipse creare intendit, visitans diluculo, & subitò probans. Denique septies cadit justus & septies resurgit, si tamen cadat in die & cecidisse sciat, & resurgere cupiat, ut requirat manum adjuvantis, & dicat: Domine in voluntate tua præstitisti decori meo virtutem.*

Pœnitens

Prov. 24. 16.

S. Bern. ser. 1. in Cant.

517. Pavo, Soli adversus, epigraphen tenet. SIC PULCHRIOR; Hominem justum hæc imago exhibet, qui, tametsi mille virtutum coloribus exornatus, majorem tamen splendorem è Divina præsentia participabit; ibi enim supremo venustatis suæ cultu fulgebit, quando Cœlitum albo insertus, Solis æterni lumine *facie ad faciem* gaudebit. Nam, Magno Augustino teste, *Hominis terreni memor est Deus, tanquam in longissimo positi; hominem verò cœlestem visitat, quem præsens illustrat vultu suo.*

Beati in cœlo.

S. Aug. in Psal. 8.

518. Elatæ ac fastuosæ huic volucri subscripsit Villava; DEFORMES OBLITA PEDES; hominem superbum, humili tamen & obscuro loco natum significans. Ascanius Martinengus ait, vitium istud in eos potissimùm cadere, qui corporis aut animæ dotibus supra vulgus eminent; hi tamen ipsi supercilium facilè ponent, si sortis suæ caducæ, ac felicitatis brevi moriturae meminerint. *Tumescit homo sæpè animi, corporisque dotibus, fortunæ etiam muneribus turget: sed ubi ad pedes oculos demittit, ad mortis terribilem memoriam, ejus consideratione excruciatur, & stridet.* Pulchrè S. P. August. *Ama Dei bonitatem, time severitatem, utrumque te superbum esse non sinit: amando enim times, ne amatum & amantem graviter offendas.*

Superbia vana.

Ascanius Martin in Gloss. Marg. fol. 1531.

S. Aug. de Virgin. c. 38

519. Pavo, peregrinam suam venustatem contemplatus, totus undique inflatur, fastuque turget. Unde lemma. VENUSTATE, vel, FORMA SUPERBIT. Verbis ex Ovidio mutuatis.

Laudatas homini volucris Junonia pennas
Explicat, & FORMA muta SUPERBIT avis.

Et certè corporis pulchritudo aliquantulum liberalior, comitem penè individuum, fastum, habet; eodem Poëta asserente.

Fastus inest pulchris, sequiturque superbia formam.

Velim hi, qui de corporis venustate superbiunt, vellicantem audiant Magnum Augustinum. *Jactet se quisque de divitiis, jactet se de pulchritudine, & de viribus corporis; ista certè omnia mortalia sunt. Ridendi sunt, qui se de mortalibus jactant, à quibus rebus plerumque aut vivi deseruntur, aut mortui eas necesse est ut deserant.*

Ovid de med. faciei

Pulchritudo corporis.

Ovid. l. 1. Fast.

S. Aug. in Ps. 58. con. 2

520. Nitori ita est deditus Pavo, ut non solùm omni labeculæ contrahendæ studiosissimè caveat, sed etiam vel minimam contractam balneo abstergat; mors enim ex immunditie facillimè accersitur. Unde D. Aresii lemma. IMPURITA-

Mundities.

Digitized by Google

S. Ambr. l. 3 offic. c. 14.

TIS IMPATIENS. Hominem summæ puritatis studiosum, hæc imago repræsentat, qui mori potiùs, quàm obscœniore maculâ fœdari cupit. Talem se Susanna Deo probaverat, de qua S Ambros. *Cum hinc se videret urgeri periculo, inde opprobrio, maluit honesta morte vitare opprobrium, quam studio salutis turpem vitam subire.*

Virtus abscondita.

S. Aug Tr 8 in Ioan. ep.

521. Frustra sunt plumea Pavonis ornamenta, si nunquam ab ipso expheata, semper delitescant. Unde lemma. RESTRICTÆ DEPEREUNT. Quid, obsecto, divitiæ conducunt, si tenaci manu intra arcam premantur conclusæ? quid virtutum talenta, veluti unicum hominis decus, si tempore ac loco debito ea palam facere non liceat? De his ait Magnus Augustinus. *Si abscondis ab oculis hominum, abscondis ab imitatione hominum, laudem subtrahis Deo.* Scitè Claudianus.

Claud. in 4 Consul. Honorii.

Vile latens virtus Quid enim submersa tenebris
Proderit? obscuro veluti sine remige puppis;
Vel lyra, quæ reticet, vel qui non tenditur arcus.

Merula l. 4. S. Benedictus. Inquisitor. Judex. Medicus. S. August. Beda lib. de Tabernac. Ciaconius.

522. Merula hanc in Pavone proprietatem observatam habet, quod, ubicunque vas veneno infectum reperit, illud quantocius evertat ac destruat. Unde S. Benedictus venenum à perversis Monachis propinatum, manifestans; authore Lucarino Pavonis Emblemate repræsentatur cum dicto, VENENUM DETEGIT, AC PERDIT. Hac imagine Inquisitores, Judices, ac Medici significantur, qui hæresum, vitiorum, ac ægritudinum venena manifestant, perduntque. Hoc encomio Venerabilis Beda cumprimis S. P. Augustinum exornans, *Augustinus*, inquit, *omnia quæ fidem turbare poterant hæreticorum VENENA evacuat.* Et de S. Leone Papa Alphonsus Ciaconius. *Plurimos Manichæos latere intra urbem diligentiâ Papa Leonis innotuit, qui eos de secretis suis erutos, & oculis totius Ecclesiæ publicatos omnes dogmatis sui turpitudinem & damnare fecit, & perdere, &c.*

Machabæi. 1. Ioan 3. 2. Persecutiones Sanctorũ. S. Chrysost. hõ 78. in Io. Corn. à Lap. in eund. loc.

523. D. Aretius sanctos Machabæos, persecutionibus, ærumnis, ac contemptibus plurimùm exagitatos, pavonum pullis comparat, qui plumarum ornamento etiamnum destituti, à pavone mare, injuriis ac verberibus impetuntur: addito lemmate. NONDUM APPARUIT, QUID ERIMUS. Verbis è S. Joanne mutuatis. *Charissimi nunc filii Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus*; quasi diceret: non quidem magni æstimat mundus, quia non cognoscit, quanta & quàm eximia sit illa dignitas, quia in Dei filios adoptamur; olim tamen id palam fiet, quando gloria nostra in cœlis fulgebit. *Nesciunt*, inquit S. Joannes Chrysostomus, *qui nos contumeliâ afficiunt quales simus, utpote qui cæli cives, & superna patria adscripti, & Cherubim socii sumus. Scient autem in die judicii.* Et P. Cornelius à Lapide. *Mundus non novit nos, quia non videt internum nostrum decorem, sed videbit eum in die judicii, tuncque noscet nos sed serò, quia tunc non erimus amplius obscuri, viles, despecti; sed splendidi, quia similes erimus Deo, & erimus beati, gloriosi, divini.*

Merul. l. 4. Maria V. S. Bern. ser. 2. de M. V.

524. Merula, author est, Pavam suos pullos nonnisi adultos pavoni exhibere Unde Lucarini lemma. ADULTOS EXHIBET. Ita Maria Virgo clientes sibi devotos, suâque operâ in virtute ac meritis provectos, Deo præsentat, ne penitus implumes aut non agnoscantur, aut rejiciantur. Unde ad Deiparam conversus sanctus Bernardus, *Per te*, inquit, *accessum habeamus ad filium, ô benedicta inventrix gratiæ genitrix vitæ, mater salutis, ut per te suscipiat nos, qui per te datus est nobis &c.*

525. Pava, ne ovis incubans, à pavone aliquid incommodi patiatur vel turbetur, locum occultum, & ab illius consortio remotum investigat; cum dicto, UT PERFICIAM. D. Caroli Bossi hoc Emblema fuerat, quando publicis negotiis spontè relictis, vitam petiit solitariam, ubi interiorem illam perfectionem ac virtutum profectum, ad quem se vocatum senserat, assequeretur. Et certè solitudo, unicum conservandi spiritualis animi remedium, amplissimam internæ felicitatis occasionem præbet. S. Basilius illa Psalmi verba interpretatus, *In corde meo abscondi eloquia tua*; ait, *Qui spirituales divitias habet in animo suo, illas abscondit, ne has per inanem gloriam prædatores animarum furentur.*

Solitudo. S. Basil. in Ps.

526. Ad funebrem Ranutti I. Ducis Parmensis pompam Pavonis Emblema erexêre; subjunctâ epigraphâ; NUNQUAM PUTRESCET: Hanc enim in Pavone proprietatem observatam habet S P. Augustinus; *Quis enim*, inquit, *nisi Deus creator omnium, dedit carni Pavonis mortui, ne putresceret, &c.* Innuebant nimirum, Principis illius famam ac insignem virtutem nullo unquam ævo esse intermorituram. Verissimè Euripides.

S. Aug. de Civit. ... Virtus immortalis. Eurip. ...

Neutiquam reliquias bonorum virorum aufert tẽ-
Sed virtus etiam morte peremptis lucet. (pus,

Mutabilitas.

527. Pavus adverso sole depictus, ad omnem corporis sui motum colores variat. Unde lemma TRAHIT, MUTATQUE VICISSIM. Omnium horarum hominem, instabilem, & in diversos affectus facilè permutandum, hæc imago significat. Cumprimis tamen adulatoris est propria, qui sub Principis aspectu nunc hos, nunc alios colores, pro ipsius placito, induit. Nam, ut ait Beda, *Adulator est, qui tacet, & dat consensum, ne offendat illũ, quem credit habere propitium.* De amantibus earũ Propertius.

Beda in Luc. Prov. ... adag.

Non ita Carpathia variant Aquilonibus undæ,
Nec dubio nubes vertitur aera Noto,
Quàm facilè irati verbo mutantur amantes,

E modernis nonnemo instabilem personæ cujusdam gentium hac satyrâ persequitur.

Asper, & urbanus: iratus, festivus es idem,
Te sine, nec tecum vivere, sane, queo.
Garrulus & tacitus, lætusque & tristis, & anceps.
Mille refers vario more, vel ore vices.

S. Catharina V. M. Magnatum famulitia. Hugo Card. ...

536. In laudem S. Catharinæ Virginis & Martyris pavonem depinxêre, qui caudâ in gyrum flexâ epigraphen monstrabat. IN ROTA VENUSTAS. Fortissima enim hæc Amazon è rota, fatali martyrii sui instrumento, mirum decorem, & ornamentum ptursus singulare retulit. Hugo Cardinalis ait. Pavonis cauda crebra Magnatum famulitia significari, quibus superbè incedunt, ac illustres vocantur. *Pavos, inquit, id est nobiles, qui secum habent pulchras caudas, id est familias, tales ducunt Legati, & vadunt cum tanto exercitu, quod videtur, quod in expeditione vadant.*

Ovid. lib. de ... fam.

527. Pavoni, intra conchatam suam rotam superbienti, epigraphe convenit. LAUDATA SUPERBIT. De hac volucre canit Ovid. suprà citatus.

Laudatas homini volucris Junonia pennas
Explicat, & formâ muta superbit avis.

Pulchritudo laudata. Gen. ... S. Io. Chrys. hom. in Genes.

Ita nimirum pulchritudo aut virtus, si laudetur, in faltum desinit. Sacri Interpretes mirificè laudant Saram, quod à conjuge Abrahamo ob singularem formæ venustatem commendata, *Novi, quod pulchra sis mulier*, indolem fœminis congenitam vicerit, nulloque sit superbiæ sensu afflata. Inter cæteros id observans S Joan. Chrysost. *Scio*, inquit, *quod mulier pulchra sis: considera, quantum confidebat moribus mulieris, non timens ne fortè laudibus remissior fiat*

528. Henricus Farnesius Pavonem, in solis conspectu resplendentem, hoc lemate insignivit. NON

CORUS-

Princeps pius.

CORUSCAT IN TENEBRIS. Innuit videlicet, Principem sine pietatis ac Religionis splendore nunquam fore gloriosum; siquidem, quidquid luminis Pavoni è Sole, idipsum Principi è sancto in Deum affectu accrescit. Joannes Papa ad Justinianum Imperatorem, *Nihil est*, inquit, *quod lumine clariore præfulgeat, quàm recta fides in Principe.* Et Plinius in Trajani Panegyrico, postquam alios Imperatores redarguisset, quod Deorum nomina sibi arrogâssent, suasque statuas in templis adorandas erexissent, tandem Trajanum in hæc verba alloquitur. *Tu delubra nonnisi adoraturus intras: tibi maximus honor, excubare pro templis, postibusque prætexi: sic fit, ut Dii summum inter homines fastigium servent, cùm Deorum ipse non adeptus.*

Ioan. Papa ad Iust. imp. — *Plinius Paneg. Trajan.*

529. Idem Farnesius, Paracelsum secutus, observat, Pavonem dum præter morem suum cantat, certam domestico nutritio suo mortem portendere. Unde Pavoni supra domûs fastigium collocato, inscripsit. EX CANTU MÆROR. Certè mundi illecebræ tandem in dolores, amaritudines, & ipsam denique tristissimam mortem desinunt. Calculo suo id confirmans Sapiens. *Risus*, inquit, *dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.* Meretricum blanditiæ, pavonum cantui non absimiles, plerumque mœroris acerbissimi finem sumunt. Opportunè S. Cyprianus. *Nunc blanditias exhibet meretrix, nunc verba mollia; & quod venenosius est super cunctu, psallere delectatur, cujus cantu tolerabilius est, audire basiliscum sibillantem.* Unde S. Hieronymus occinentis lupæ harmoniam vocat *vocis dulcedines per aures animam vulnerantes.*

Paracels. l. de Præsagiis. — *Mundi illecebræ.* — *Prov. 14. 13.* — *S. Cyp. de singul. Cler.* — *S. Hier. ad Gaud.*

530. Pavo, raram suam venustatem contemplatus, totus in lætitiam effunditur; verùm dum oculo nonnihil submissiore in pedum suorum deformitatem reflectit, mox tristitiam ac dolorem contrahit. Unde lemma. EXULTAT, ET PLORAT. Ita protsus mundi asseclæ nullas unquam delitias ita beatas experiuntur, quin aliquis sive æternus, sive temporalis vitæ dolor eorum jubilos assiduò interturbet. Vetus paræmia est: *ubi uber, ibi tuber: ubi mel, ibi fel.* Apulejus id confirmans, *Nihil unquam*, ait, *homini tam prosperum divinitùs datum est, quin ei admixtum sit aliquid difficultatis: ut etiam in amplissima quaque lætitia sit quapiam vel parva querimonia, conjunctione quadam mellis & fellis &c.*

Mundi lætitiæ. — *Apul. l. 2. Florid.*

531. Pavo occultam caudæ suæ pompam, superbè explicat, ut ab intuentibus observatus, plausum ferat Lemma. UT RESPICIAR. Idipsum Hypocritæ assolent; hi enim quidquid virtutis aut coloris apparentis habent, id totum jactabundi ostentant, ut hominum oculos delinire, & aliquid nominis auspicari possint. De his Servator. *Omnia verò opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus: dilatant enim phylacteria sua, & magnificant fimbrias.* Prorsus Christianè Seneca. *Illud te admoneo, ne eorum more, qui non proficere, sed conspici cupiunt, facias aliqua, quæ in habitu tuo, aut genere vitæ notabilia sunt, &c.*

532. Sensum, priori Emblemati è diametro adversum, affert D. Mazzolenus dum Pavoni, syrmate in gyrum flexo, inscripsit. VANUM POSTHABET ORBEM. Verum Dei servum hæc imago concernit, qui totâ mundi vanitate longissimè relictâ, cum sancto Petro dicere potest; *Ecce nos reliquimus omnia.* Et cum S. Paulo, *omnia detrimentum feci, & arbitror ut stercora.* Senò hortatur Chrysost. *Contemne divitias, & eris locuples: contemne gloriam, & eris gloriosus: contemne supplicia inimicorum, & tunc eos superabis: contemne remissionem & quietem, & tunc eam recipies.*

533. Pavo, ante serpentes aliquot fugitivos collocatus, è Lucretio Borsato epigraphen accepit; VOCE TANTUM. Illustrissimi D. Antonii Longi, Cremensium Gubernatoris, hoc elogium erat, qui suâ tegendi virtute sceleratos omnes, vicinæ provinciæ passim infestos, deterruit, & in fugam egit. Certè magnanimus Dux suâ solâ voce, aut militaris generositatis famâ, hostibus terrorem incutiat & in fugam conjiciat. Prædicator quoque solâ suâ voce omne vitiorum venenum è mortalium animis profligat. S. P. August. *Quomodo theriaca bibitur, ne corporibus possint prævalere venena; hoc austerâ prædicatione geritur, unde animarum præparentur antidota.*

Homo timendus. — *Belli dux.* — *Prædicator.* — *S. Aug. ser. 67. de tep.*

534. Pavo, turpi pedum colore, sonoque vocis ingrato præditus, stellata in cauda superbit. Lemma FÆDA TEGIT, PULCHRISQUE SUPERBIT. P. Jacobus Masenius hanc indolem Aulicorum propriam dicit, qui sordida splendidis obvelant, & fœda sua vitia exornant auro ac purpurâ: Unde filios suos monet Magnus Legislator August. *Non affectetis vestibus placere, sed moribus.* In rem præsentem Innocentius Papa. *Superbus, ut magnificus videatur, satagit vestiri duplicibus, indui mollibus, pretiosis ornari: sed quid aliud est! ô homo, pretiosior ornatus, quàm sepulchrum foris dealbatum, intus autem spurcitia? Hyacinthus, purpura, & crocus, & byssus in limo putrescunt: aurum & argentum, lapides & gemmæ in luto sordescunt: dignitas & potestas in pulvere, honor & gloria malè sedent in cinere.*

Vestes pretiosæ. — *S. Aug. in Reg.* — *Innocent. de vilitate con. human.*

PELICANUS.

Caput LII.

535. CHristus, salutis nostræ vindex, pretiosum suum sanguinem è sacrosanctis venis prolicions, Pelicanum imitatur, qui sanandis fovendisque pullis proprium pectus sauciat; cum lemmate. SIC HIS, QUOS DILIGO. Præclarè Hugo Victorinus. *Pelicanus sanguine suo pullos lavando vivificat, quia Christus proprio sanguine suo redimendo lavat: Mors enim Pelicani passio est Christi.* Et S. Petrus Damianus, *Sapientia Dei in cruce pendens, latus aperuit; sicque peremptos ad vitam sacrosancti sanguinis sui profluvio revocavit.*

Christus patiens. — *Hugo Vict. l. 1. de Best. c. 33.* — *S. Pet. Dam. l. 2. ep. 18.*

536. Alphonsus IX. Hispaniarum Rex, velut alii volunt, Joannes II. Lusitaniæ Rex, aut fortassis simul ambo seipsos Pelicani Emblemate repræsentârunt, qui viscera sua lacerat PRO LEGE, ET PRO GREGE. Innuebant videlicet, pro sancta fide, & populi incolumitate, proprium sanguinem, ipsamque adeò vitam profundendi, paratos & alacres sibi esse animos. P. Franciscus Mendoza in ejusdem Regis Joannis panegyri ait, *Veteres quidam Reges, ut suis medicinam morbis invenirent, puerorum sanguinem, quo se infunderent, effundebant. Joannes, ut suorum malis civium mederetur, suis ipse manibus vellicabat sibi pectus, lancinabat venas, exulcerabat corpus, intima ad præcordia penetrabat, ut, quidquid opis in se esset, totum id in suorum salutem civium, seu, ut ita dicam, potius filiorum exhauriret. Verè Pelicanus, qui, ut filios saturet, esurit; ut potet, sitit; ut reficiat, ut saginet, marcet; ut succo impleat, & sanguine, hausto suis visceribus cruore, extabescit, &c.* Cæterùm pro subditorum salute eviscerari, propriam esse veri Principis virtutem, Xiphilinus in Imperatore Othone demonstrat, qui violento ferro sibi mortem inferens, hæc verba epilogi vice pronuntiâsse fertur; *Faciam ut omnes intelligant, quem Imperatorem elegeritis, qui non vos pro se, sed se pro vobis dedit.*

Princeps subditorũ amans. — *Mendoz. in Virid. Orat. de ortu Principis Hispan.* — *Xiphilinus in Oth. Imp.*

Crucifix°. Eccl. 4. 16. 1. Pet. 2. 24. S. Amb. l. de Spiritu S. cap. 8. Luc. 22. 51. S. Amb. in hunc loc.

537. Pelicanus, è sauciato pectore suos pullos salvans, epigraphen, Achillis Lanceæ, aliique Emblematis suffigi solitam, meretur. EX VULNERE SALUS. Crucifixi imaginem hoc hieroglyphico significabis, è cujus crebro vulnere salus optatissima mundo promanavit. Id quod fortassis Siracides his verbis innuere volebat. *Sapientia filiis suis vitam inspirat.* Affirmatè Apostolus, *Cujus livore sanati sumus.* Verissimum S. Ambrosii effatum est, *Plaga Christi nostra medicina est.* Unde cùm Apostoli in horto olivario, Christum vindicaturi adversus irruentes satellites ferrum stringerent, ipse mox eorum impetum cohibens, clamavit. *Sinite usque huc, noluit enim,* inquit S. Ambrosius, *persecutorum vulnere defendi, qui voluit suo vulnere omnes sanare.*

S. Monica. S. Aug. l. 9. Conf. c. 9.

538. Pelicanus, perfosso suo pectore pullos mortuos in vitam revocat; cum lemmate MORTUOS VIVIFICAT. D. Aresius hoc Emblemate S. Matrem Monicam concinnè repræsentat, quæ lachrymarum sanguine, ac copiosis precibus penè eviscerata, filium Augustinum, fidei ac gratiæ jamjam mortuum, spirituali vitâ donavit. Id quod ipsemet S. P. Augustinus haud dubiè innuere voluit, quando de illa scripsit; *Nutrierat filios, toties eos parturiens, quoties abs te deviare cernebat.*

Ioan. 3. Christus patiens. Ephes. 2. 4. S. Aug. in psal. 58. Conc. 1. S. Eucharistia.

539. P. Henricus Engelgrave Emblematis loco Pelicanum expressit, qui pectus suum rostro lancinans, pullos erumpente vivificat, pascitque sanguine. Epigraphen è Christi verbis addidit. UT VITAM HABEANT. Ita prorsus sanguis, è patientis Christi venis copiosè profluens, animarum nostrarum vitam, morte jamjam suffocatam, denuò inspiravit. Prolixè in hanc rem Apostolus, *Deus autem,* inquit, *qui dives est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, quâ dilexit nos, cùm essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo, &c.* Unde S. P. Augustinus, *Christus, eò quod occisus est, de sanguine suo fecit medicamentum ægrotis.* Cæterùm SS. Eucharistia verissimè dicitur *Sanguis vivificus;* quippe quæ Christianorum vitam liberalissimè sustentat ac promovet.

Barth. Ang. lib. 12. S. Ioan. Evang. Amicitia vera. S. Max. ser. de amicitia. Isocrat. ad Nicoclem. Ariostus Cant. 19. st. 1.

540. Borrholmæus Anglicus observatum habet, quod omnibus Pelicani pullis à matre profugis, unus semper, majore charitate flagrans, cum illa persistat. Unde Emblemati subscripsit Lucarinus. MANET AMANTIOR. En! insigne S. Joannis Evangelistæ ectypon! qui reliquis Apostolis omnibus præ timore in fugam actis, intrepidus ad ipsum usque extremum Christi suspirium cum eo perseveravit. Hic nimirum proprius veræ amicitiæ character est, quod ab amico, tametsi calamitantibus, ipsâque adeò crudelissimâ morte depressâ, nunquam se avelli patitur. S. Maximus, *Equi bonitatem,* inquit, *in bello, amici verò fidem in calamitate judicamus.* Et Isocrates, *Amicos probabis ex calamitate in vita, & communicatione periculorum. Aurum enim igne probamus, amicos in adversa fortuna cognoscimus.* Opportunè canit Ludovicus Ariostus.

Che quel, che di cor ama, riman forte,
Et ama il suo signor dopo la morte.

Peccator. S. Greg. in Psal. 101.

541. Pelicanus, opportuna hominis scelerati idea, solitudinem incolens, viperis ac bufonibus pascitur. Lemma. VENENATA DELECTANT. S. Gregorius Papa id observans, *Pelicanus,* inquit, *avis est, amans solitudinem, in qua venenatis animalibus vescitur: & ideò per eam peccator designatur, qui in deserto hujus mundi corde habitans, ærumnosis hujus vitæ captus illecebris, VENENO DELECTATUR diabolicæ persuasionis.*

S. Carol°.

542. Ad D. Caroli apotheosin simboli loco Pelicanum statuêre, qui pullos saturaturus, copiosum è transfixo pectore sanguinem proliciebat; cum lemmate. TANTUS AMOR; vel ut alius, QUID NON COGIT AMOR? Innuebant videlicet, Divum illum assiduis laboribus evisceratum, vitam & alimoniam spiritualem suis subditis instillâsse. Certè Christus, sub Eucharistiæ speciebus delitescens, infinito amoris excessu proprium suum sanguinem ad aliorum salutem conservandam propinat. Attonitus in hanc rem S. Joannes Chrysostomus *Quis Pastor,* inquit, *oves proprio pascit cruore? & quid dico pastor? Matres multæ sunt, quæ post partus dolores filios aliis tradunt nutricibus. Hoc autem ipse non est passus, sed ipse nos proprio sanguine pascit, & per omnia nos sibi coagmentat.* Eucharistia. S. Io. Chrys. hom. ... Matth.

543. Academicus, inter Venatores Venetos Evisceratus, symboli loco Pelicanum præfert, qui pullis escam subministraturus, proprio pectori rostrum infigit; cum dicto. VISCERA VISCERIBUS. Filius, utpote geminos viscerum paternorum partus & partes, ex integris visceribus ab his sustentari ac foveri oportet. Certè Deus, ut hominem, instar filii tenerrimè à se amatum, juvaret, è proprio sinu Verbum Divinum, vera nimirum Patris æterni viscera, obtulit, ac, veluti Pelicanus amabilissimus, pro salute humana donavit. P. Cornelius à Lapide illa Zachariæ verba interpretatus, *Per viscera misericordiæ Dei nostri, &c.* ait, *Causam Messiæ incarnati assignat viscera misericordiæ, id est, visceralem, intimamque, & ex imo cordis sinu, fundoque manantem misericordiam Dei nostri, qui summa miseria nostra misertus, ut illi succurreret, sua viscera, id est filium suum unigenitum in ejus incarnatione dedit, & quasi in nos effudit.* Educatio fit amabilis. Incarnatio Verbi. Corn. à Lap. in Luc. 1.

544. Prælatum charitate ita ferventem, ut gregis sui bono non facultates duntaxat, sed & ipsum sanguinem profundat, Pelicani Emblemate repræsentabis; qui sparso proprio sanguine pullos pascit. Epigraphen subjunges. SUA PER DISPENDIA. Hac amoris flammâ longissimè resplenduêre S. Paulinus, S. Thomas Cantuariensis, S. Carolus Borromæus, aliique complures. S. Paulus, eâdem charitate succensus sanguinem & vitam in egenos profundere, pronissimum se offerebat. *Ego autem libentissimè impendam, & superimpendar ipse pro animabus vestris,* quasi diceret, interprete S. Anselmo, *Tanto affectu charitatis erga vos moveor, ut non invitus, sed libentissimè impendam vobis vel carnalia vel spiritualia bona, & post omnia, si opus fuerit, ego ipse superimpendar pro animabus vestris, ut moriar pro salute animarum vestrarum.* Prælatus charitativus. 2. Cor. 12. S. Anselm. hunc loc.

545. Pelicanus, Emblematis loco, pullis proprio succurrens sanguine, epigrapheo tenet. PARIT, ET REPARAT. Deus, Pelicanus verè amantissimus, humanam vitam creavit, iterumque collapsam redemit. S. Bernardus. *Si totum me debeo pro me facto, quid addam jam pro me refecto, & refecto hoc modo? Nec enim tam facile refectus, quam factus. Nam qui me semel, & tantùm dicendo fecit, in reficiendo profectò, & dixit multa, & gessit mira, & pertulit dura, nec tantùm dura, sed & indigna, &c.* Christus creator. S. Bern. lib. de dilig. Deo.

546. Pelicanus, pullos suos proprio refecturus sanguine, seipsum eviscerat; cum lemmate. NEC SIBI PARCIT. D. Sigismundus Laurentius hoc Emblemate immensam D. Pauli charitatem versus proximum demonstrat, ut cujus salutem non sudore tantùm, sed & sanguine, ipsâque adeò vitâ suâ procurare studebat. Ipsummet testem sibi locupletissimum audi; *Libenter impendam, & superimpendar pro animabus vestris.* Et, *Optabam ego anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Et rursus. *Ita desiderantes* Charitas S. Pauli. 2. Cor. 12. Rom. 9. 1. Thess. 2.

rantes

antia vos, *cupidè volebamus tradere vobis non solùm Evangelium Dei, sed etiam animas nostras.* Ut ideò mentò de S. Paulo exclamet Doctor Mellifluus. *Felix anima, facta sibi tanquam vas perditum, ut omnium miserias in sua continentia colligaret: totum se toti corpori Christi donaverat, omnibus omnia factus, ut omnes lucrifaceret.*

547. S. Thomas Villanovanus, præsente quodam flagitioso Canonico, se ipsum flagris fœdè dilanians, illum à vitiis ad frugem revocavit. Hanc sancti Præsulis charitatem P. Eustachius Venator, Augustinianus Excalceatus, Pelicani Emblemate repræsentavit, qui cruorem, è sauciato pectore haustum, in pullorum salutem effudit; cum lemmate. SIC GENUISSE JUVAT. Idipsum, jure longè maximo de Christo dixeris, qui sanguine suo copiosè profuso, sanctam Ecclesiam, filiam suam amantissimam, genuit, & hodie etiamnum liberalissimè pascit. S. P. Augustinus. *Sparsus est sanguis ejus, & illo sanguine, tanquam seminatione per totum mundum factâ, seges surrexit Ecclesia.* Cæterùm Emblematis author mentem suam sequenti poëti vernaculâ explicat.

Dunq; per colpa altrui gira la mano
Su l' inocenti membra aspro flagello?
Se non si batte il peccator rubello,
Certò si dan tutti quei colpi in vano.
Mà nò; perche spetrar un cor humano
Il sangue solo val del sacro agnello;
Ne l' arte sa trovar miglior penello,
Per l' alma colorir d' un huom profano.
Porta su le sue spalle ecch' e Pastore
Le colpe altrui: e perche mertan pena
Su le sue spalle ancor versa il rigore:
Apprenda ogei Mitrato in questa scena,
Che di vero Pastor mertà l' honore
Chi per altri salvar se stesso svena.

PERDIX. *Caput* LIII.

548. SCipio Bargalius geminam perdicem, marem & fœminam, depinxit: quarum quævis in separato nido collocata, uni ovorum, à se generatorum parti incubabat; cum lemmate. EXCUBAT UTERQUE SUA. Innuebat videlicet, quemlibet è familia, benè ordinata, debere muneri & officio suo invigilare, eique unicè attendere: maritus enim negotia externa, uxor verò œconomica ac domestica studiosè perficienda sumat. Unde inter cæteras connubii leges statuit Tiraquellus, *Viri forensia & extranea curanto: uxores domestica administranto.* Clytemnestra maritum suum Agamemnonem bis omninò verbis allocuta, in Euripede dicitur.

Quin tu foris quæ sunt agas negotia:
Curas ego tractabo domesticas.

Naumachius Poëta Christianus, idipsum uxori inculcare nititur.

Extrema negotia, quæ conficere potest, ipsi relinquas.
Tibi verò curare familiaris sit, & custodia domus.

549. Perdix aliena ova surripere solet, eaque in nidum suum reposita, veluti propria fovet. Lemma. FOVET QUÆ NON PEPERIT; vel, DIREPTA FOVET; at quàm id nullo perdicis bono! nam pulli in lucem editi, ac ætate paulùm firmati, ad proprios parentes avolant, relictâ matre fictitiâ, ac derisui habitâ. Hunc naturæ morem admiratus Hieremias, ait. *Clamavit perdix, congregavit quæ non peperit, faciens divitias suas non cum judicio;* quasi diceret, dæmonem, instar malitiosæ perdicis, animas nostras quærere, easque tametsi non suas, sed à solo Deo creatas, jugo tartareo submittere conati. Opportunè id animadvertens S. P. Augustinus. *Perdix*, inquit, *diabolus est, congregans, quæ non peperit. Non enim ille creator, sed deceptor.* Et S. Ambrosii sententiâ, Perdix, nativum avari symbolum est, qui opes alienas usurpans, eas postea aut legitimo Domino restituere, aut morte invadente vel invitus deserere cogitur. Verba ipsius sunt. *Avarus opes malis artibus conquisitas, corrodit, quas tamen mox aut invitus veris possessoribus reddere, aut usum earum, morte præventus, amittere, & aliis, sæpenumero ingratis relinquere cogitur.* Dæmon. S. Aug. To. 9. l. de Pastor. c. 11. Avarus. S. Amb. l. 7. Epist.

550. Perdicis pullus, tametsi nondum perfectè natus, nec è putamine plenè exclusus, ut escam provideat, currit, volatque. Unde lemma. NULLA MIHI MORA EST. Vel, NON SUSTINET MORAS. Pueritiæ vivacis, ac solicitudinis indefessæ, proprium hoc symbolum est. Certè, nullam in agendo moram habuit S. Joannes Baptista, qui etiamnum in utero delitescens, præsentem agnovit Servatorem; vix natus, elingui patri vocem restituit, & paulò post in ætate etiamnum tenera eremum petiit, ibique vitam duxit austeram, ac tanto Christi prodromo dignam; adeò ut de illius infantia non sine omine quæsitum fuerit, *Quis putas puer iste erit?* Unde Origenes, *Sancta erat anima beati Joannis, & adhuc in matris utero clausa, venturaque in mundum, quasi per experientia sensum sciebat, quæ Israel ignorabat. Unde exilivit, & non simpliciter exilivit, sed in gaudio: senserat enim venisse Dominum suum, ut sanctificaret servum suum, antequam de Matris utero procederet.* De solicitudine, quæ omnis moræ est impatiens, canit Lucanus. Pueritia vivax. S. Joan. Bapt. Luc. 1. 66. Orig. in hunc loc. Lucan. L. 1.

Tolle moras: semper nocuit differre paratis,

Et Ovidius. Ovid. l. 3. de Arte.

Utendum est ætate: cito pede labitur ætas,
Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit.

551. Eidem Emblemati subscripsit D. Aresiu. TENERE QUIS POTERIT. Certè, S. Joannes Baptista, etiamnum intra matris uterum clausus, nec quidquam contineri potuit, quin vivo pectore versus præsentem Christum exiliret. *Nondum nascitur*, inquit de illo S. Joannes Chrysostomus, *& saltibus loquitur: nondum ducit vitam, & Deum prædicat: nondum aspicit lumen, & Solem indicat: nondum paritur, & properat præcurrere: non fert enim præsente Domino contineri; non sustinet naturæ expectare terminum, sed contendit rumpere carcerem ventris. &c.* S Joan. Bapt. S. Io. Chrys. apud Metaphrast.

552. Joannes Ferrus Emblematis loco duas perdices mares statuit, quæ pro fœmella, ex adverso stante acerrimè confligantur, cum lemmate. URGET AMATÆ PRÆSENTIA. Genuina hæc rivalium imago est. Porrò etiam Principis præsentia animos dimicantium validissimè accendit. Theodosius, filium suum Honorium imbuens, apud Claudianum ajebat. Rivales. Præsentia Principis.

Nunc eques in medias equitum te confere turmas,
Nunc pedes assistas pedits. Tum promptius ibunt
Te socio, tunc conspicuus. gratusque geretur
Sub te teste labor. Claud in 4. Consul Honor.

Dei quoq; præsentia miram adversus vitia superanda energiam subministrat Philo id asseverat. *Nam si Seniorum aut Præceptorum, aut Magistratuum, vel parentum aspectus movet ad reverentiam & modestiam; suâque præsentiâ vitam moresque corrigit: quantùm putamus ad honestatem virtutumque præsidium* Præsentia Dei. Phil lib. de Virt. & Legat. ad Cajum.

dium contingere anima, ſi emergens ſuper omnes creaturas, Deum increatum ſpectare didicerit.

553. Perdix fœmina, verſus matrem reſpiciens, à Lucarino epigraphen accepit. AUDITA VOCE FÆCUNDA. Aut verbis è Plinio & Ariſtotele deſumptis: AURA, vel ODORE GIGNIT. Vel, ut alius inſcripſit; AFFLATU FÆCUNDA. Virginem Mariam, ab Angelo ſalutatam, hæc imago ſpectat, quæ ſine ullius viri concurſu, ſolo percepto cœleſti nuntio, prodigiosè fœcunda evaſit. *O conjunctio ſine ſordibus facta*, exclamat S. Fulgentius, *ubi maritus ſermo eſt, & uxor auricula.* Et S. Eleutherius Epiſcopus Tornacenſis, *O Virgo benedicta, O Virgo à Conditore mundi praelecta, illum, qui ante omnia ſæcula genitus eſt abſq; matre, ab æterno Patre, concipies, mater effecta abſque alicujus viri copulatione. Ibi enim auricula uxor fuit, Angelicus autem ſermo maritus extitit.*

Annuntiatio M. V.

S. Fulg. de laud Virg. S Eleuth. ſer in Annunt. Virg.

554. Perdicis pullus, è fracto putamine necdum perfectè natus, graditur, volatque. Epigraphen Emblemati ſubdidit Ferrus. VIX ORTA FUGIT. Expreſſa hæc labilis, caducæ, ac tranſitoriæ vitæ humanæ idea eſt. Scitè Juſtus Lipſius. *Vita hæc non manſio, ſed via ad alteram vitam.* Et Seneca. *Quotidie morimur, quotidie enim demitur aliqua pars vitæ, & tunc quoque, cùm creſcimus, vita decreſcit, hunc ipſum, quem agimus, vitæ diem cum morte dividimus.* In hanc rem canit Joſephus Baptiſta.

Vita humana.

Lipſ Cent. 1. ad Belg. Ep 20. Sen. Ep. 24.

Bapt. nella 3 p delle Poeſin.

Subito che ſi naſce
Porta in ſeno la morte il di natale;
E nos dentro te faſce
Celebriamo cò piante il funerale,
Breviſſimo ſentiero
Tutto verſo la tumba è il viver noſtro. &c.

555. Perdicis pulli fictitiæ matri tamdiu obſecundant, donec in veram inciderint: hanc enim è voce cognitam, protinus inſequuntur; eâ penitus deſertâ, quæ nutricis potiùs, quàm matris loco hactenus ipſis fuerat. Unde Lucarini lemma. REDEUNT AUDITA MATRE. Ita peccatores, errabundo greſſu fallaces mundi, dæmonis, aut ſenſuum delitias ſecuti, demum, ſive interiore gratiæ vocantis, ſivè exteriore Verbi Divini ſono percepto, ad Creatorem ſuum revertuntur. Hugo Victorinus, *Cùm pulli vocem propriæ genitricis audiunt, quodam naturali inſtinctu eam recognoſcunt. Similiter, cùm aliquis diabolo ſubjectus fuerit, & vocem Eccleſiaſticæ prædicationis audit, ad Eccleſiam, quaſi ad genitricem propriam, relicto diabolo tranſvolat, ut ſub alis Divinæ protectionis ulterius in pace vivat.*

Reverti.

Peccator.

Hugo Vict. l. 1. de Beſt. cap. 50.

556. Perdix, exploratis aucupum inſidiis, ſupina in terram recumbere, & ceſpite, pedibus ſuſtentato, totam ſe cooperire ſolet; ſicque incolumis evadit. Unde D. Areſii lemma. A FACIE PERSEQUENTIS. Vel ut Lucarinus, ipſomet Perdicis ore, inſcripſit. TUEOR, DUM TEGOR. Ita prorſus mortis memoria à deſtinato hoſtium inviſibilium excidio indubiè tuetur; S. Gregorio aſſerente, *Perfecta vita eſt mortis meditatio, quam, dum juſti ſolicitè peragunt, culparum laqueos evadunt.* Quod ſi de ipſamet morte, aut etiam de ſepulchrali marmore loqui lubeat, appoſitè dixeris, ab iis omnem calamitatum, ac malignioris fortunæ miſeriam cooperiri. Seneca Marciam, è filii morte afflictam, in hæc verba ſolabatur. *Exceſſit filius tuus terminos, intra quos ſervitur: excepit illum magna, & æterna pax: non paupertatis metus, non divitiarum cura, non libidinis per voluptatem animum ar-*

Mortis memoria

S. Greg l 13. Moral c. 10

Mors bona.

Senec in Conſol ad Marciam c. 19 & 20.

pentis ſtimulis inceſſitur, &c. tandem ibi conſiſtit, unde nihil eum pellat, unde nihil terreat.

557. Perdices, quæ aucupis manu captæ, etiamnum ceſpite ſuo teguntur, epigraphen tenent. ET DEPREHENSÆ LATENT. Ad hanc planè normam ſcelerati quidam ac malitioſi homines, tametſi vindicantis Juſtitiæ Divinæ dexterâ comprehenſi, ſeſe tamen infra excuſationum & aſtutiæ ſuæ glebam occultare nituntur. Altum conquerenti Servatori, *Eſurivi, & non dediſtis mihi manducare, ſitivi, & non dediſtis mihi potum, &c.* protinus repoſuêre reprobi, *Domine, quando te vidimus eſurientem, aut ſitientem, &c. & non miniſtravimus tibi?* In hunc locum Origenes, *Malorum hominum*, inquit, *eſt, culpas ſuas excuſationis causâ, aut nullas eſſe oſtendere, aut leves & paucas.*

Excuſationes.

Matt. 25. 44

Origen. Caten ... D Thom

P H A S I A N U S.

Caput LIV.

558. HÆc volucris, ut etiam Struthio, Perdix, aliæque, dum caput abſcondunt, ſecuras ſe ab aucupis inſidiis opinantur. Unde Phaſianus capite intra nivem occultato, epigraphen tenet. FALLIT OPINIO. Inſanum hunc opinionis luſum non rarò inter ipſos etiam homines deprehendas. Juſtus Lipſius multùm queritur; *Nimis citò opinionibus abducimur, & quid aliud ferè hodie noſtrum dicere, aut docere? &c.* Ovidius canit:

Opinio.

Lipſ l. Manud. diſſ. Ovid. Faſ.

— — Hominum ſententia fallax.

P H I L O M E L A.

CAPUT · LV.

559. PHilomela ex arbore verſus viperam rapitur, & ab ea devoratur; cum lemmate. RAPITUR OBTUTU. Tales incautæ hominum mentes à laſcivæ fœminæ blanditiis in turpiſſimam perniciem detrahuntur; Salomone altum conquerente, *Inſidiatur in via quaſi latro, & quos incautos viderit, interficiet.* Hos lupæ impudicæ mores deſcribens Chaldæus, ait, *Sicut fera rapiens oculis inſidiatur, & venatur filios inſipientes.* Conſentaneè Phædrus.

Libido

Prov 23. 28.

Phæd. l. 4.

Quidam decedens, tres reliquit filias:
Unam formoſam, & oculis venantem viros.

S. Antiochi conſilium eſt. *Fugiamus illarum conſortium, ſunt enim aliud nihil viro, quàm virus præſentaneum, ut quæ animas noſtras ſuis irretiant pedicis, ſeu plagis venaticis.*

S Antioch Hom.

560. Philomela, ex arbore præceps, in viperæ fauces libertimo exitio ruit. Lemma. SESE INGERIT ULTRO. Hac inſcriptione, etiam piſcibus, intra naſſam concluſis; aut avibus, reti implicatis, conveniente, proprii ſui infortunii authorem ſignificabis. Hujus exemplum dedit Cato, quando, Lucano referente, cum exercitu in Africæ deſerta perveniens, ſuoſque milites à ſerpentum morſibus miſerè interfectos cernens exclamavit.

Author proprii mali.

Lucan.

— — Nihil Africa de te,
Nec de te natura queror. Tot monſtra ferentem,
Gentibus ablatum, dederas ſerpentibus orbem:
In loca ſerpentum nos venimus.

Rupertus Abbas iiſdem querelis protoparentem noſtram Evam proſequitur, quæ infernali monſtro obviam facta, omnem ſimul poſterum orbem ſecum in ipſius fauces egit præcipitem. *Mulier corpore & oculis vaga, dum incontinenter deambulans, fortè proſpectans qualis extra paradyſum mundus eſ-*

S Rup. ... in Gen.

ſet, &

Digitized by Google

n, & dum serpens, utpotè astutus, dulcedini terræ illius propius & ambitiosius inhiat, locus diabolo datus est, & occasio breviter porrecta, unde tentaret Evam. Apprimè Seneca.

Stygias ultrò quærimus undas.

561. Philomela, caveæ inclusa, suavius canit, nimia libertate oberrans. Hanc volucris proprietatem intuens D. Cherubinus Brusonius, eidem, intra caveam clausæ, subscripsit. HINC SUAVIOR; vel ut aliis placet. NUNC SUAVIUS. Etenim Religiosus, mundi libertati subtractus, & intra cœnobii septa clausus, Divinis auribus melos longè suavissimum insonat. Nam, Origene teste, *In medio quis permistus est turbis, & in multitudine vitæ instum volutatur, non vacat soli Deo, nec segregatus est à vulgo, nec potest esse sanctus.* Hic meus D. Salvator Carduenus.

Carcere nunc cantus Philomela suavius edit:
Sic quoque meus Superis Religiosa canit.

562. Philomela pariturae suæ conjugi vicinam statuit, eamque suavissimo cantu demulcet. Unde Lucarini lemma. MODULATUR PARITURÆ. Principem quamdam fœminam hæc imago innuit, quæ sacris exercitiis dedita, solemnem Christi natalem prævenit. Vel etiam Prædicatores, qui devotos spectat, quibus receptum est sacram Virginis parturientis Novenam ante Christi natalitia discursibus, musicâ, ac precibus transigere. Bernardus in illud Levitici, *Sanctificamini hodie, & estote parati: die enim crastinâ videbitis majestatem Dei in vobis,* ait, *Celebraturi Dominicæ Nativitatis ineffabile Sacramentum, jure quidem monemur, & estote parati, in omni sanctificatione præparari. &c.*

563. Philomelæ pulli eundem planè cantum, quem à parentibus percipiunt, efformant; adeoque AUDIUNT, ET REDDUNT. Ita nimirum subditi per omnia parentum ac Prælatorum moribus respondent. Legati etiam, ac Principum Ministri, prout instructi fuerint, referunt. Denique Prophetæ, aliique Divinis obsequiis dicati, ea duntaxat populis annuntiant, quæ ipsis à Divina Sapientia revelantur. S. Joannes Chrysostomus in illud Apostoli, *Domine quis credidit auditui nostro?* ait, *Non dixit doctrinæ nostræ, sed auditui nostro. Ubi ostendit, quod non proprium aliquid loquuntur, sed ea ipsa administrant, quæ audierunt à Domino.*

564. Tametsi Philomela in cantu magistram habeat naturam; illius tamen parentes nihil intermittunt, ad eam in musica excolendam, perficiendamque. Unde lemma. SUAVIUS UT CANTENT. Vel, EDOCTA SUAVIUS. Nempe juventus, tametsi nativâ suâ indole excellat, sedulâ tamen Magistri operâ modulos longè suaviores concipit. Porrò Oratores ac Verbi Divini præcones, licet vivacissimis naturæ donibus instructi, ut tamen suaviore ac eloquentiore linguâ utantur, aures attigere, & Spiritui Sancto, in sacris paginis, Sanctorumque Patrum animi ore differenti, auscultare debent; hâc enim methodo summam muneris sui perfectionem adipiscentur. S. Petrus Damianus; *Dominus in Evangelio, cùm de mittendo sancto Spiritu Apostolis loqueretur. Ille, inquit testimonium perhibebit de me, & vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis, tanquam diceret; idcirco idoneum testimonium mihi perhibebitis, quia quidquid alios docueritis, ex meæ conversationis assiduitate ipsi ante didicistis.* S. Augustinus *Sapienter dicit homo, tantò magis vel minus, quantò in scripturis sanctis magis, minusve profecit; quæ cum sapientia inseparabilem continent solidam eloquentiam.*

565. Animam nostram nullis unquam mundi illecebris, sed solâ virtutum exercitatione satiari posse, Abbas Cerranus Philomelæ Emblemate demonstrat, quæ curculionem manducans, epigraphen reddit. NON SAGINATUR; Vel, NEC FAMEM MINUET. Eadem inscriptio etiam feli lacertam glutienti, subjungi potest; utraque enim ab escis illis non modò non pinguescit, sed contra plurimum maciei contrahunt, ac miserè extenuantur. Ad rem Jacobus Billius.

Voluptas mundana.

Billius Anthol Sacr. l. 2.

Me miserum, namque omne meos jam deficit artus
Robur, & insolitus pectora languor habet.
Aruit ut fœnum mea mens. Cur aruit autem?
Scilicet oblita est vivere pane suo.
Panis enim virtus animi est, probitasq; fidesque,
Et quidquid Domini lex memoranda jubet.
Hic mentis cibus est, hoc pinguis redditur illa,
Augent, non minuunt, cætera quæq; famem.

S. Bernardus de mundi deliciis differens, *Quid hæc vobis prosunt?* inquit, *non sunt naturales cibi. Magis famem hæc provocant, quàm extinguant: Panis namque animæ justitia est, & soli beati, qui esuriunt illum, quoniam ipsi saturabuntur.*

S. Bern in Evang. Ecce nos reliquimus omnia.

566. Luscinia juvenis canenti adultiori auscultat; eum lemmate. TEMPORE REDDET. Thomas Searampus, Academicus inter Intentos Taciturnus, hoc symbolo significare volebat, se ætate etiamnum adolescente huic Academiæ annumeratum, primò debere vocem comprimere, aliorumque sapientiæ ac doctrinæ attentas præbere aures, donec etiam ipse temporis successu facundiam suam palam proferre possit. Christus in cruce, veluti gemebunda Luscinia, Divino Patri pro suis inimicis ex corde supplex, in voces amoris & suspiriorum plenissimas erupit: at ecce! Protomartyr Stephanus, labia sua ad præeuntis Magistri vocem conformans, altum exclamat. *Ne statuas illis hoc peccatum.* Et S. Jacobus minor, pro interfectoribus suis ardentissimè in hæc verba oravit, *Ignosce eis Domine, quia nesciunt quid faciunt.* Unde proinde monet Magnus Augustinus, *Quoniam Christiani sumus, aut Christum imitemur, aut illos, qui eum imitati sunt.*

Imitatio.

Act 7.59.

Brev. Rom. 1 Maii. S Aug. ser. 1 ou addit. à Sirmond.

567. E solitudine opportunissimam animæ nostræ occasionem offerri, ut omnibus mundi negotiis tantisper facessere jussis, sese soli Deo conjungat; P. Henricus Engelgrave Lusciniæ symbolo demonstrat, quæ in solitudine arboris cujusdam ramo innixa, epigraphen tenet; DESERTUM FACIT ESSE DISERTUM. Isaacus certè, domum egressus, accingebatur *ad meditandum in agro.* Moses oraturus, montis cacumen ascendit. Elias vastam solitudinem incolens, Divina oracula percepit. *Christus ascendit in montem solus orare.* De se ipso testatur Magnus Augustinus. *Solitudo mihi ad negotium flendi aptior suggerebatur.*

Solitudo est orationi apta.

Gen 64.10 Exod. 4 18. 3 Reg. 19.9. Mat 14.23 S Aug l 8. Conf. c 12.

568. Philomela, pullis suis in nido incubans, assiduos suavissimosque cantus edit. Unde Lucretius Bonsatus epigraphen addidit. ET CANTU EXCLUDIT. De hac lusciniæ proprietate Albertus Magnus, *Philomela,* inquit, *inter incubandum cantat; & dixerunt aliqui Platonicorum; ova ejus non posse sine cantu vivificari.* Ita sanè viri prudentes & Apostolici suos proximos ad virtutis ac gratiæ vitam non aliter, nisi suavi vocum concentu, & amœnâ persuadendi harmoniâ deducere debent. Ælianus author est, Incolis Cretensibus receptum fuisse

Benignitas unlis.

B. Alb Magnus lib Hist. 5. c. 9.

suus

suos filios ad Deorum venerationem, ac virtuosarum operationum exercitia *cum quodam cantu* instruere. S. Franciscus Xaverius fidei rudimenta rhythmorum more in cantilenas reduxit, sicque miros in convertendis Indiarum Gentibus profectus hausit. Cumprimis tamen Correctores, suavi & blandâ voce adhibitâ, suos proximos ad perfectionis vitam promovere studeant; Davidem imitati, qui cytharam leni digito versans, diabolicas turbas, in Saule concitatas, temperavit, ac pristinam tranquillitatem restituit. Præclarè id observatum habuit Seneca. *Objurgationi semper aliquid blande commisce: faciliùs penetrant verba, quæ mollia vadunt, quàm quæ aspera.*

correctio suavis.

Senec. in ep.

569 Bartholomæus de Rubeis symboli loco Philomelam depinxit; eamque nulli alteri usui, nisi cantui aptam, hoc lemmate insignivit. VOX, NIL ULTRA. S. Joannem Baptistam, qui fuit *Vox clamantis in deserto*, hæc imago spectabat; de quo ita „philosophatur Magnus Augustinus Vox Joannes. „Dominus autem in principio erat Verbum; Joan„nes vox ad tempus, Christus verbum in principio „æternum; Tolle verbum, quid est vox? ubi nullus „intellectus, soni est strepitus: vox sine verbo au„rem pulsat, cor non ædificat, nam quia discernere „difficile est à voce verbum, & ipse Joannes puta„tus est Christus: vox verbum putata est; sed agno„visse, ne offenderet verbum; *Non sum*, inquit, „*Christus, nec Elias, nec Propheta*: responsum est „ergò; *quis es? Ego sum*, inquit, *vox clamantis in* „*eremo*: vox rumpentis silentium, *parare viam Do*„*mino*.

Matt. 3. 3. S. Joan. Bapt. S. Aug. To. 1. ser. 5.

PHOENIX. *Cap.* LVI.

570. PHœnix, inter flammas medius, epigraphen tenet. PERIT, UT VIVAT. Vel, PERIT, NE PEREAT. vel, UT IN ÆTERNUM VIVAT. vel, VITA MIHI MORS EST. vel Idiomate Italico. MI FA'BEN, CHI MI NOCE; vel, NEMICA FLAMMA, AMICA VITA ADDUCE; aut vocibus è græco in latinum hoc modo traductis, MORIENS, NON MORIENS: vel denique linguâ Hispanicâ. DAL MISMO MI MUERTE, Y MI VIDA. Hæc lemmata omnia S. Laurentio, S. Eustachio, S. Apolloniæ, aliisque SS. Martyribus hinc inde fuerunt attributa, qui, ceu totidem phœnices, per voraces flammas imperterrito animo progressi, vitæ felicitatem nullo ævo interturbandam attigerunt. S. Gregorius Nazianzenus.

S. Laurentius. S. Apollonia.

S. Greg Na. serm. 3. ad Virgines.

Ut Phœnix moriens primos reviviscit ad annos,
In mediis flammis post plurima lustra renascens,
Atque novum veteri surgit de corpore corpus:
Haud secus egregià redduntur morte perennes,
Dùm pia Divinis ardescunt pectora flammis.

Argumento non dissimili in amoris materia ad nobilem quemdam sponsum canit D. Fr. Cyrus di Pers.

Mà ben arder felice
Tu sol fràgli altri puoi,
Che i cari incendii tuoi
Dolci temperar ti lice.
Amorosa Fenice,
In si bel rogo ardendo,
Rinascerari morendo.

571. Phœnix, intra lethalem rogum, flammasque voraces depictus, epigraphen sustinet. EX FUNERE FOENUS. Prolem, inter proximæ mortis tormenta natam, hæc imago significabat. Ita Rachel cum fatis extremum luctata, Benjaminum enixa est. S. Ecclesia suos natales è Christi exanimis latere duxit. Servi Dei, & ipsa etiam S. Ecclesia, inter sanguinariam tyrannorum crudelitatem ad beatam perennis gloriæ vitam adolevêre. S. Gregorius Papa de Orthodoxa Ecclesia disserens, ait, *Sæpe eam reprobi usque ad internecionem persecuti sunt, sed eo multiplicius ad statum sui profectus redit, quò inter manus persequentium moriendo laboravit.*

572. Rigorem & acrimoniam, adversus scelerosos usurpatam, nihil damni, sed contra plurimum utilitatis conferre, flammæ demonstrant, quæ in Phœnicem grassatæ, epigraphen legendam offerunt. RENOVANT, NON EXTINGUUNT. Ad rem nostram Lipsius. *Extremè & desperatè malos sisti, & reprimi in suo nequitiæ cursu est pro ipsis.*

573. D. Aresius, S. Apolloniam Emblemate significaturus, Phœnici supra rogum inscripsit; MULTIPLICABO DIES. Franciscus Raulinus verò, INDE VIVAM, UNDE CRUCIOR. D. Carolus Secchiarius, Canonicus Regularis, in honorem S. Laurentii eidem hanc epigraphen indidit. INNOVABITUR. Innuunt videlicet, mortem & martyria proximam esse beatitudinis, ipsiusque adeò vitæ recuperandæ occasionem. His inscriptionibus non absimile est illud S. Joannis Chrysostomi consilium. *Fac ut corpus tuum moriatur, ne moriatur Nam si vivum manserit, nequaquam vivet: si verò mortuum fuerit, tunc denique vivet.*

574. Ignis, phœnicem ambiens, epigraphen habet. NON EXURIT, UT PERDAT. Ægrotos hoc Emblemate solari licebit; Deus enim febrium, aliorumque morborum aut calamitatum flammas non perdendo homini, sed reparando immittit. Porrò qui ardentem ac discretum proximi corrigendi zelum habent, solis vitiis exstirpandis sunt intenti, cætera verò ipsius omnia penitus intacta relinquunt. *Ignis est verbum Dei*, inquit S. Ambrosius, *bonus ignis, qui calefacere novit, nescit exurere, nisi sola peccata. Mundat hic ignis aurum, consumit errorem. Hoc igne urebatur rubus, & non exurebatur. Urit enim sermo Divinus, ut corrigat conscientiam peccatoris. NON EXURIT, UT PERDAT.* Debemus enim, asserente Magno Augustino, *amando corripere, non nocendi aviditate, sed studio corrigendi.*

575. Corporis nostri, è morte olim resurrecturi, ideam plenissimam phœnix exhibet, qui, licet ab igne in favillas concrematus, epigraphen tamen e cineribus suis legendam offert. MOX EADEM: quasi nimirum pauculo intervallo sese ad vitam, priore millies beatiorem, reversurum promitteret. S. Zeno, *Phœnix, avis illa pretiosa, resurrectionis evidenter nos edocet jura, quæ cùm maturi lethi tempus advenerit, à semetipsa incitatus sacris ignibus libentissimè concrematur: sepulchrum nidus; illa favilla nutrices, denique post monumentum festo exultat in tumulo, non umbra, sed veritas, non imago, sed phœnix, non alia, sed, quamvis melior aliâ, tamen prior ipsâ.*

576 Idem reviviscentium corporum arcanum alio phœnicis symbolo demonstratur; cui hoc lemma præfixum. DA LE CENERI MIE MI SVEGLIO IL VOLO. Id est, REDIVIVUS E CINERE. Præclarè S. Ambrosius. *Doceat nos hæc avis* (de Phœnice loquitur) *vel exemplo sui resurrectionem credere, quæ & sine exemplo, & sine rationis perceptione ipsa sibi insignia resurrectionis instaurat. Sit igitur exemplo nobis, quia auctor & creator avium Sanctos suos in perpetuum perire non patitur, qui avem unicam perire non passus, eam sui semine voluit reparari.*

577. Eleonora, Austriæ Archidux, sponso suo,

Fran-

Francisco I. Galliarum Rege fatis concedente, se ipsam Phœnicis Emblemate repræsentavit; cum lecto, UNICA SEMPER AVIS; decreverat enim integerrima Princeps omnem reliquam vitam in sanctæ viduitatis castimonia, à viti contubernio separatam, transigere. Hanc strenuè imitatæ sunt Elisabetha, Ludovici Urbinatum Ducis filia, mortuo Roberto Malatesta, ipsius conjuge; Isabella Austriaca, Carolo IX. è vivis sublato; Maria Anna, Ferdinandi Imperatoris filia, post dulcissimi conjugis sui, Maximiliani Bojorum Ducis & Electoris mortem; aliæque complures; quarum cordibus illum Didonis Reginæ gnomam altum incisam fuisse credideris.

Ille meos, primus qui me sibi junxit, amores
Abstulit; ille habeat secum, servetque sepulchro.

Illud ipsum Emblema Mariam Virginem cumprimis spectat, quæ ab omni viri consortio alienissima, unica semper, eaque castissima avis permansit; ut cujus virginitas nec minimam labem unquam est perpessa; nam, Magno Augustino asserente, *Virginitatis, & Virginum sponsus attulit Matri fecunditatem, sed non abstulit integritatem.*

578. Supra Duomus Pisanæ portam, Phœnicis emblema, ære fusum, cernitur; qui lignorum fasciculum unguibus sustinens, epigraphen è Claudiano subjunctam habet. BUSTUMQUE, PARUMQUE. Id est, ET ROGUM, ET CUNAS. Christum cumprimis hæc idea spectat, ut fatalem crucis trabem versus Golgothæam in propriis humeris bajulat. In eadem icone etiam SS. Martyres dignoscere licet, quibus ligneæ castæ, ad vitam eripiendam constructæ, exuptatissima melioris ac gloriosæ vitæ incunabula extitere.

Præclarè S. Cyprianus, *Talis, & Martyrii pri... casus, post modum fructus est, qui morte vitam ... demnat, ut morte vitam custodiat.* Cæterùm quantum Christi mortem, veluti opportunam resurrectionis Servatoris occasionem, attinet, S. Epiphanium ... centem audi; qui, posteaquam Phœnicem descripserat, subjungit: *Cur igitur Judæi iniqui, Domini nostri Jesu Christi triduanam resurrectionem ... crediderunt, cùm avis trium dierum spatio se ... ipsam suscitet? aut quomodo se ipsum à mortuis suscitare non potuit, cùm de illo dixerit Propheta: Justus ... palma florebit?*

579. Phœnix, alarum vibratu flammas in propriam suam perniciem provocans, à D. Aresio inscriptionem accepit, FLAMMAS ALIT, Vel, ULTRO APPETIT. Vel ipsius Phœnicis ore, ... AS EXCITAVI, PATIOR. Hominem, pro... æ suæ cladis authorem, his coloribus adumbra... Benè is cum Ovidio dixerit.

Heu! patior telis vulnera facta meis.

... vianus de Sodomæ incolis, à Divina Nemesi ... nmarum voracitate castigatis, scribit, *Diu flagi... issimus ille populus ignem illum accenderat, quo ... bat, & ideo completis iniquitatibus suis, arsit flam... criminum suorum;* quibus verbis apertè ad illa ... minis supremi verba alludit, ubi Isaiâ interprete ... uit, *Ambulate in lumine ignis vestri & in flammis ... succendistis.* Origenes de sceleratis omnibus ... cludit, *His, qui operantur malum, ira & indigna... tribulatio & angustia erit, secundùm ea, quæ the... ... izaverunt sibi ipsi.* Author sermonum *ad fratres in Eremo*, quos imperitè S. Augustino paucuti ... ui adscribunt, hanc Phœnicis indolem hypo... ... is ac invidis propriam censet, *Phœnix*, inquit,

dum senescit, ad partes calidissimas volat, ligna siccissima congregat, & lignis congregatis, alis ligna percutit, & sic ignem accendit, & in eodem se combur permittit. Sic & hypocrita facit, sic & invidus agit cunctis diebus vitæ suæ, intus & extra se ipsum comburens, se ipsum primò infestant, primò se ipsum vulnerans, & vexans.

580. Ad interiorem hominem invocandum tam cœlestis gratiæ auxilium, quàm cooperationis humanæ industria concurrant, necesse est. Phœnix certè, cùm radiorum solatium ardore, tum alarum suarum vibratu reparatur. Lemma. UTRIUSQUE AUXILIO. S. Basilius. *Neque in rebus bonis conatus humanus, sublatâ ope Divinâ, perfectè unquam, quod vult, poterit adipisci. Neque item vicissim Divinum præsidium ad nos, nullo nostro studio, venturum putandum est. Sed ad perfectum virtutis cumulum conjuncta simul utraque esse hæc oportet, & humanum studium, & auxilium cæleste.* Cooperatio. S. Basil. in Const. Monast. cap. 16

581. Animam, piacularibus flammis excruciatam, nonnemo Phœnici persimilem dicit; qui inter rogi incendia medius, ad tristissimam mortem redigitur; cum lemmate: REDIVIVUM EXTINCTIS. Emblematis mens est, animam, lethalibus illis tormentis afflictam, tandem flammis subsidentibus, ad Dei conspectum & vitæ beatæ delitias iri resuscitarum. Porrò libidinis, ac vindictæ studiosi tum demum ad gratiam, amoremque Dei reviviscunt, quando Veneris & odii flammæ extinguuntur. Nam, *quando libido vincit, vincit & diabolus; quando libido vincitur, & diabolus vincitur;* inquit S. Augustinus. Purgatorium. Pœnitens. S. Aug. l. ... contr. Jul. c. 9 Charitatis vis.

582. Lemma Phœnici intra flammas inditum; ARDORE FOECUNDA. Innuit videlicet, ingentem virtutum ac bonarum operationum copiam ibi vigere ubi charitatis flammæ resplendent; *quandoquidem radix omnium malorum est cupiditas, & radix omnium bonorum charitas;* inquit Aëlredus. Unde iam solicitè monet Magnus Ecclesiæ Christianæ Magister Augustinus, *Cupiditas extirpetur, charitas plantetur.* Aelred. ... 16 Specul. Charit. S. Aug. ser. 115. de Diversis cap. 7.

583. Eidem supra rogum sistenti Phœnici, veluti genuino virtutis symbolo inscribendum censeo, POST FATA SUPERSTES Ovidius argumenti rationem suggerens, de se ipso scribit; Virtus immortalis. Ovid. l. 1. Amor. Eleg. 15.

--- Etiam cum me supremus adusserit ignis,
Vivam parsque mei magna superstes erit.

Verùm non Virtus tantùm, instar Phœnicis, post vitæ occasum etiamnum vivit; sed ipse etiam Humo Deus, Phœnici simillimus, è crucis gloriosæ rogo ad vitam rediit. Imò quivis justus è morte sua vitam æternam non sine ingenti solatio expectat. Nam, Magno Augustino asserente, *Passio Domini ostendit nobis vitam præsentis necessitatis, quâ oportet & laborare & tribulari, & ad extremum mori: Resurrectio verò & clarificatio Domini ostendit nobis vitam, quam accepturi sumus:* Balthasar Bonifacius, Judæorum Synagogæ exprobrans, canit. Resurrectio Christi. S. Aug. in Ps. 148.

Bonif. in Larario ... Epig. 8.

Quò te dira trahit rabies, ignobile vulgus,
Colluvies hominum quò recutita ruis?
Tune Deos immortales vis dedere letho,
Divinumque putas posse perire virum?
Falleris: indignâ sepelis quem morte peremptum,
Dormit hic paulum, mox redivivus erit.
Haud aliter (si parva licet componere magnis)
Unica post obitum viva resurgit avis.

584. Animus nobilis & generosus, omnes mundi aut fortunæ illecebras spernere ausus, Phœnicem imitatur, qui rogo insistens, epigraphen tenet. CUPIO DISSOLVI. S. Pauli hæc erant suspiria, Mortem non timens.

Deside-

ſas, avidè devorat; cùm lemmate, NON RESPICIS, A QUO ACCIPIS. Porcus enim ingratitudinis ſymbolum, oculos nunquam eò ſuſtollit, unde cibum accipit, ſecus atque alia animalia ſolent. Maria Virgo, ceu procera Quercus, ingratos pluri-mos alit, qui nec benefactricem ſuam reſpicere, nec ora ſua ad gratias referendas attollere dignantur. Appoſitè in rem præſentem cum terra Deiparam comparat Propheta; *Aperiatur terra, & germinet Salvatorem*, terra enim ingratis beneficit, qui multis eam injuriis afficiunt, conculcando, arando, conſpuendo, &c. Porrò Rebeccam Deiparæ typum aſſerit Richardus, quod ab Eliezer rogata, non ſolùm ipſi, ſed & camelis potum aquæ obtulerit; camelus enim ingrati animi eſt ſymbolum, cum aquam, unde ſitim levavit, turbet, & ex pellucida turbulentam reddat. Ita Maria non ſolùm in homines gratos, ſed ingratos quoque ſua beneficia effundit. S. Bernard. ad Deiparam converſus, *Tu*, inquit, *Peccatorem, quantumlibet fœtidum non horres, non deſpicis. Tu illum à deſperationis barathro piâ manu retrahis, ſpei medicamen aſpiras, foves, nec deſeris, quouſq; horrendo Judici miſerum reconcilies*. Cæterùm imago iſta cuivis, adverſus Mecænatem ſuum ingrato, convenit.

RHINOCEROS.

Caput XLII.

610. ID elogii de Rhinocerote habetur ſcriptis proditum, *Rhinoceros nunquam victus ab hoſte redit*. Unde lemma. NON REDEO, NISI VICTOR. Belliducum illorum honorem hæc imago repræſentat, qui, quot præliis, tot victoriis ab hoſte inſignes revertuntur; Tales fuêre Cæſar, Alexander Magnus, Carolus V. aliique. Ennodius in Theodorici panegyrico ait. *Si Regis mei bella numerem, tot invenio, quot triumphos. Congreſſus tuo nullus hoſtium, niſi qui laudibus adderetur, occurrit. Militavit ſpes eis. qui reſiſtit voluntati. Nam ſemper aut pietatis tua peperit ſubjectus gloriam, aut qui præſumſit, tela virtuti &c.* Chriſtus, aperto Marte cum ſuppliciis ac morte congreſſurus, veriſſimè de ſeipſo pronuntiare poterat, *Non redeo, niſi victor*; unde jam eidem redivivo S. Eccleſia hoc epinicion accinit;

Conſurgit Chriſtus tumulo
VICTOR REDIT de barathro,
Tyrannum trudens vinculo,
Et paradiſum reſerans.

611. D. Areſius hanc Rhinoceroti gnomam ſubjicit; MORI POTIUS, QUAM SUBDI. Generoſum militis animum, & invictam Martyris conſtantiam hæc imago deſignat; argumento e Machabæorum faſtis deſumpto, ubi de Razia commemoratur, *Eligens nobiliter mori potius, quàm ſubditus fieri peccatoribus*. Athenienſes, immenſam Xerxis aciem bello invaſuri, Philone teſte, *correptis armis eam expeditionem ſuſceperunt, quaſi debellaturi cum ingenti ſtrage hoſtem, contemptis mortibus & vulneribus, ut ſaltem inſepelirentur libero ſolo patriæ*. S. Iſidorus Archiepiſcopus Hiſpalenſis, *Dei ſervus*, inquit, *adverſitate ullâ non frangitur, ſed ſe pro veritatis defenſione ultrò certamini offert, nec unquam pro veritate diffidit*.

612. Rhinoceros, grandis, ſed tamen impatientis animi ſymbolum, ubi vel minimam offenſam fuerit paſſus, mox, ulciſcendi libidine penitus inconciliabili, in hoſtem ruit. Lemma. NON EGO REVERTAR INULTUS. Oſeas Propheta, mortis jaculo in Chriſti perſona transfixus, & intra mortis fauces compreſſus, reclamabat, *Ero mors tua, ô mors; morſus tuus ero inferne*. veluti diceret, interprete Cornelio à Lapid. *Ego Chriſtus mordebor, à te, ô mors, & ô inferne, ſed ita, ut à te morſus, te viciſſim mordeam, ita ut à te quaſi abſorptus, viſcera tua diſrumpam &c.* Hominem, vindictæ cupidum, alloquens Magnus Auguſtinus, ait; *Sitis vindictam, nec prius ab intentione deſiſtis, donec de illo, qui te laſerat, vindiceris. Si Chriſtianus es, expecta regem tuum: prius ſe vindicet Chriſtus: nondum enim vindicatus eſt, qui pro te tanta perpeſſus eſt.*

Vindicta Christus ſepultus.
Oſea 13. 14. Corn. à Lap. in hunc loc.
S. Aug. ſer. 37. de Divers. cap. 4

6 3. Prudentiam militarem è Rhinocerote diſcere licet, qui cum hoſte conflictaturus, cornu ſuum in adverſa petra ante congreſſum exacuit. Unde Bargalii lemma. PUGNÆ UT PARATIOR. Hæ enim præviæ exercitationes ac belli ſimulachra victoriæ obtinendæ baſes ſunt. *Animos enim ſubitò ad arma non erigunt*, inquit Caſſiodorus, *niſi qui ſe ad ipſa idoneos, præmiſſâ exercitatione, confidunt*. Et Vegetius; *In certamine bellorum exercitata paucitas ad victoriam promptior eſt, quàm rudis, & indocta multitudo, expoſita ſemper ad cædem.*

Exercitatio militatis.
Caſſiod. Var. l. 1. Epiſt. 40
Veget. l. 1. c. 1

614. Rhinoceros, veluti congenito robore, & viribus ad hoſtes ſternendos validiſſimis minimè contentus; inſuper induſtriam conjunctam habet adeò providam, ut prælium auſpicaturus, cornu ſuum inſtar lanceæ vibret, illudque longa exercitatione præparet, ne ictu fortè irrito aut minus dextero adverſus hoſtem dimicet. Unde exercitanti ſubſcribes; NATURA, ET ARTE. Idipſum planè in militia requiritur, ut præter dotes, à natura ingeneratas, etiam corpus probè exercitatum ac induſtrium afferas. Opportunè Vegetius; *Adverſus omnia profuit, TYRONEM SOLERTEM ELIGERE, JUS (ut ita dicam) ARMORUM DOCERE, diſciplinam quotidiano exercitio roborare.*

Miles.
Veget. l. 1. c. 1

615. Ajunt, Rhinocerotem, quantumvis furibundum, ſi intra virginis brachia recipiatur, totum manſueſcere. Quare intra virginis brachia conquieſcenti inſcripſit Lucarinus; CUM VIRGINE CICUR. Vel ut aliis placet; CÆTERIS INDOMITUS. Certè Deus, ſummè terribilis, poſteaquam Virginis Beatiſſimæ uterum habitare cœpit, placidum ſe, ac penitus manſuetum orbi exhibuit. S. Bonaventura; *Chriſtus*, inquit, *per manſuetiſſimam Mariam manſueſcit & placatur, ne ſe de peccatore per mortem æternam ulciſcatur.*

Incarnatio.
S. Bonav. in Specul. c. 13

616. Rhinoceros cum infirmiore animali dimicare dedignatur, ſuaſque vires nonniſi adverſus elephantes, aliaſque eximii roboris belluas exercere ſolet. Unde lemma. URGET MAJORA. Animum verè generoſum ac Herculeum hæc imago innuit. Scitè Seneca Tragœdus;

Generoſitas.

Virtus eſt domare, quæ cuncti pavent.

Senec. Herc. Fur. act. 2

Proprium enim eſt magnanimitatis vera, Inquit Annæus Seneca; *non ſentire ſe percuſſum: Magna enim fera ad latratum canum lenta reſpicit.* Torquatus Taſſus hanc magnanimitatem in Emireno, Supremo Regis Ægypti Belliduce, deprædicat;

Senec. lib. de moribus
Taſſ. Geruſ. Liberat. Cant. 20. ſtanz. 138.

Contra il maggior Buglione il deſtrier punge
Che nemico veder non sà più degno,
E moſtra, ou' egli paſſa, ou' egli giunge
Di valor deſperato ultimo ſegno:

617. Rhinoceros nativo quodam inſtinctu intelligit

telligit, sibi à venatoribus nonnisi ob cornu, quod maximo habetur pretio, insidias ac perniciem strui. Quare ubi insequentes illos advertit, mox cornu, ad petram summo impetu allisum, venatoribus relinquit, sicque illorum manus facilè evadit. Unde cornu adversus petram contrito, epigraphen reddit. UT EVADAM. Compertum omninò habemus, quòd nos venator Tartareus undique insequatur: allidamus proindè cornu superbiæ nostræ ad petram, quæ est Christus; discamus ejus humilitatem & mansuetudinem; præmonente illo, *Discite à me quia mitis sum & humilis corde*. Hâc enim ratione diaboli insidias impetumque effugiemus. Ad saniorem mentem rediit Nabuchodonosor, & confessus est, *quod dominetur excelsus*, quando elevatum ipsius cornu à Deo est contractum; quando segregatus ab hominum consuetudine, inter bruta animantia vivere est coactus; fæno ac gramine pecudum more pasci, Divino urgente decreto. Expertissimo Augustino teste, *Nulla ferè pagina est Sanctorum librorum, in qua non sonet, quod Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.*

Superbia

Humilitas.

Matth. 11. 29.

S. Aug. l. 3. de Doctr. Christ. c. 23.

RUPICAPRA.

Caput XLIII.

618. JOannes Fettus Abbas, Urbani VIII. Pontificis Maximi, poësin, eloquentiam, ac doctrinam Emblemate commonstraturus, Rupicaptam depinxit; quæ ad inaccessi montis fastigium exiliens, epigraphen tulit; NEC INACCESSUS APEX. Nec Joannem Ferrum tantùm, sed & alios litteratos complures sublimis illa Urbani sapientia in sui admirationem ac laudem traxit; Certè Joannes Baptista Laurus ea ipsius opera *Mel merum ac nectar suavissimum* vocat. Joannes Barclajus de illis in hæc verba pronuntiat; *Gemmea illa, & virilis scribendi felicitas.* Universitas Parisiensis ipsius poëmata hoc elogio exornavit; *Divina carmina, cælesti quodam instinctu fusa* Cæterùm Emblema istud comprimis Sanctum Paulum spectat, qui visionis beatificæ apicem, hactenus omnibus in hoc mundo inaccessum, conscendit; nam *usque ad tertium cælum raptus in paradisum, audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui.*

Eminentia obtenta.

Barclajus.

S. Paulus.

2 Cor. 12. 3.

619. Emblematis loco, Rupicapra montis fastigio insistit; compluribus canibus ad montis mediam & infimam partem frustra contra illam latrantibus. Lemma. EFFUGIA PERDUNT. Ita Prorsus virtus apice adeò sublimi nititur, ut à mordacis invidiæ dente nullam offensam possit accipere. Seneca; *Quemadmodum minuta lumina claritas solis obscurat; sic dolores, molestias, injurias, virtus magnitudine suâ elidit atque opprimit.* Silius Italicus;

Virtus invidiam superat.

Senec. Epist. 66

Sil. Ital l. 13

Magnanima invidiâ virtus caret.

Et Claudianus;

Claud in Stilicon 3.

Est aliquod meriti spatium, quod nulla furentis
Invidia mensura capit.

610. Aloysius Ferrus Rupicapræ, supra montis verticem collocatæ, inscripsit; ALTISSIMA TUTE. Inde colliges, solam illam spem, quam in cœlo ac Deo collocatam habemus, veram ac securam esse. Vix David edixerat. *Altissimum posuisti refugium tuum*; Mox subjungit, *Non accedet ad te malum.* Et Guerricus Abbas, *omninò,* inquit, *pulchra pax, & securitas sempiterna, habitare in adjutorio altissimi, in protectione Dei cæli commorari, &c.* Unde quando Apostolus ait, *spes autem non confundit*; Beda docet, non spem in homine collocatam, utpote semper defectuosam, & assiduis fortunæ casibus obnoxiam; sed felicissimam illam, ac securitate plenam, quam in Deo reponimus, intelligendam esse. *Confunderis*, inquit, *quia fefellit te spes posita in mendacium. Omnis enim homo mendax, si autem ponas spem tuam in Domino Deo, non confunderis, quia ille, in quo spem posuisti, fallere non potest.*

Spes in Deo.

Guerric. ser. 2. de S. Benedicto.

Rom. 5. 5.

Beda in hunc loc.

SCIURUS.

Caput XLIV.

621. SCiurus, amnem trajecturus, exiguo aliquo ligno sustentari solet. Unde Aresius bonum latronem Emblemate significaturus, epigraphen subdidit. DEDUCET ME. Nam Crucis lignum, cui affixus incumbebat, eum ad æternæ salutis portum deduxit. S. Ambr. *Ubique latro diu oberrans & naufragus, aliter ad patriam redire non poterat, nisi fuerit arbori alligatus.* S. P. Augustinus; *Instituit lignum, quo mare transeamus; nemo enim potest transire mare hujus sæculi, nisi cruce Christi portatus.* Et S. Clemens Alexandrinus; *Ligno*, inquit, *alligatus, eris solutus ab omni exitio, gubernabit te verbum Dei, & ad portum cælorum te adducet Spiritus Sanctus*: quibus verbis ad Ulyssis fabulam alludit, quando navigii malo alligatus, Syrenum insidias declinavit.

Latro bonus. S. Crux.

S. Ambros. serm. 15.

S. Aug. tom. 9. Tract. 2 in Joann.

S. Clem. Alex. lib. 1. Pædag. cap. ult.

622. Sciurus, tametsi corpore exiguus, ac viribus debilis, integra tamen flumina trajicere valet, remis verò, aliisque tranandi subsidiis destitutus, navigii loco tenuem truncum conscendit, & propriâ caudâ, in altum sublatâ, pro velo utitur: eâque industriâ virium imbecillitatem compensans, adversam ripam feliciter contingit. Unde etiam ab una arbore in aliam transire solitus, caudam suam alæ loco vibrat. Camerarius Emblemati subscripsit. VINCIT SOLERTIA VIRES. Vel, VIRIBUS INGENIUM POTIUS. Vel ut melius Academicus inter Errantes Brixienses Astutus; AST EGO INGENIO. Verissimè dixit P. Æmilius Probus; *Ingenium hominis omnia domat.* Et Manilius;

Industria

P. Æmil. l. 1

Manil. l. 1.

Omnia conando docilis solertia vincit.

623. Æstivo sole nimiùm quantùm urente, Sciurus, ingenio usus, umbrosam suam caudam umbellæ loco interponit, sicque æstuantis cœli ardores declinat. Unde etiam, caudâ illâ coopertus, pluvias, cæteramque nubium intemperiem à se prohibet. Quare Bargalius inscripsit; E DA SOLE. E DA PIOGGIA. Id est; SOLEM ARCET, ET IMBRES. Hinc nimirùm orbis omnem suam fiduciam in una Dei bonitate ac providentia collocatam habere discat, quæ, si tantâ sollicitudine vilis hujus animalculi indigentiam sublevare, eamque adversus omnes cœli injurias munire solet, quantò magis homini, utpote Divinitatis imagini, tutelam ac securitatem præstabit? *Tabernaculum*, inquiebat Isaias, *erit in umbraculum diei ab æstu, & in securitatem, & absconsionem à turbine, & à pluvia.* Eodem Emblemate significabis, mortis memoriam (quam, utpote hominis finem, appositè cum Sciuri cauda comparare licet) adversus omnes odii, libidinis

Defensio Providentia Dei.

Isa. 4. 6.

Mortis memoria

libidinis, aliarumque passionum ardores, fortè in animo nostro enasci solito, validissimè protegere. Argumento consimili Hugo Cardinal. in illud Proverbiorum, *Justus quasi leo confidens*, ait, *Leoni comparatur Justus, quia sicut leo rugitu suo stare facit animalia, & caudâ suâ describit limites, quos non audent alia pertransire; ita justus rugitu compunctionis animales motus compescit, & caudâ, id est consideratione mortis, limites describit eis, ut non procedant ulterius.*

Hugo Card. in Proverb. c. 28. v. 1.

614. Sciurus cavernam habitat, duobus ostiis distinctam: unde, si tempestatem prævideri, mox ostium illud, quod vento adversum patet, studiosè obturat, altero reserato. Quare D. Aresius Sciurum, intra apertam portam depictum, hoc lemmate notavit, ALTERAM INVASIT SPIRITUS. Et meus Carducius; NON ME SPIRITUS AFFLAT. Homo prudens pectoris sui portam adversus vitiorum suggestiones studiosissimè obturat, eamque solis virtutibus relinquit perviam. Pauculis immutatis Magnus Augustinus ait, *Ostium aperiatur ad confessionem peccati, claudatur ad confessionem peccati.* In rem præsentem Sciuri ore canit meus Carducius;

Occasio ... prudentia.

Aug. in Psal. 140.

Hinc feror, hostilis quà non me spiritus afflat;
Sic stygis Borea, mens pia flabra cavet.

615. Sciurus caveæ suæ rotam, è filis ferreis contextam, assiduò quidem volvit, revolvitque; sed eonatu planè irrito, & ob finem penitus nullum. Undelemma, meo quidem judicio non incongruum, LABOR IRRITUS OMNIS. Ita humana industria, dum assiduos labores volvit, & indefessa negotia molitur, demum fatigata, nullum aliud operæ suæ pretium refert, nisi vertiginem, confusionem, & vires debilitatas. *Cùmme convertissem*, inquit non sine gemitu Salomon, *ad universa opera, quæ fecerunt manus meæ, & ad labores, in quibus frustra sudaveram; vidi in omnibus vanitatem, & afflictionem animi, & nihil permanere sub sole.* Neque enim inquit S. Gregorius Thaumaturgus, *facilè quis vel unam aliquam recensebit utilitatem, concinnatam ex omnibus, quæ homines, super terram repræsentes, tanto corporum animorumque molimine parturiunt. Et licet in his temporalibus efficiant nihil, sed magis ab eis vincantur, & fatigentur; ad contemplanda tamen super cælestia generosiores mentis oculos attollere nolunt.*

Labor ... abundantiæ.

Eccl. 2. 11.

Greg. Thaum. in Paraph. Eccl. 2. 11.

616. Sciurus, quantumvis in tota illa volvenda, revolvendaque fatigetur, nunquam tamen progredi, aut in sublime tendere potest. Unde lemma; AL SEMPER IN IMO. Vel ipsius Sciuri ore; NUNQUAM EXTOLLOR. Ita omninò mundi hujus sapientes, assiduâ industriâ voluminibus versandis intenti, plurimùm quidem fatigantur: at quia omnem suam operam solis vanitatibus terrenis affigunt, nunquam ad cœlestium arcanorum fastigia eluctari possunt; & dum se sublimes ac vastos sapientiæ gigantes mendaci oculo circumspiciunt, instar serpentum (symbolo ab Antiquis ad hanc hominum farinam accommodato) infimos terræ angulos, pygmæis viliores, perreptant. Sanctus Hier. in illud Ecclesiastæ, *Transivi ad contemplandam sapientiam*, ait; *Dicit se post delitias voluptatesque damnatas revertisse ad sapientiam perquirendam; in qua plus erroris stultitiæque repererit, quàm veræ certæque prudentiæ. Itaque illa, qua novimus, opinari nos potius, quàm tenere puto, & æstimare magis, quàm scire, quod verum est.* Scitè Poeta;

Sapientia mundi.

Eccles. 2. 12. Hier. in hunc loc.

Tale giganthæum legitur genus, ut nihil altum
Cogitet, at spernat, vel neget esse Deum.
Et tantùm, quantum sensu exteriore movetur,
Commodat ad præsens se, vel ad id, quod adest,
Hoc genus anguipedum mythici finxère Poetæ,
Quorum AFFECTUS HUMI (SEGNIS AD ALTA) REPAT.

Apud Ioan. Thuil. super 5. Emblemata Alciati.

SIMIA.

Caput XLV.

617. Simia, humanos calceos induens, à Cæsare Antonio Bendinello epigraphen recepit; LAQUEOS SIBI PARAT. Ita, qui majorum suorum talentis destitutus, eorum tamen actiones imitari præsumit, gravissima damna, & nonnunquam etiam ipsius vitæ jacturam sibi accersit. Eos insuper hoc Emblema denotat, qui propriæ calamitatis suæ sunt authores; sicque seipsis in miseriarum compedes temerè conjecti, simiarum more, nullam aliorum commiserationem vel auxilium promerentur. Ita curiosus non rarò se ipsum diaboli laqueis miserè implicat, & æternùm capitur. S. P. Augustinus; *Cupiditati, qua in curiositate est, apponitur timor mortis.* Pulchrè Seneca;

Author proprii mali.

S. Aug. lib. 2 Quæst. Evang. q. 47

Quem fata cogunt, hic quidem vivat miser;
At si quis ultrò se malis offert volens,
Seque ipse torquet: perdere est dignus bona;
Quì nescit uti.

Senec. in Hyppol. Act. 2.

618. Simia suos catulos amplexu ita affectuosò stringit, ut eos incautis brachiis suffocet & occidat. Unde Camerarii lemma; PERDIT AMANDO. Ita Pater, suis filiis stulto amore, ac educatione nimium quantum tenerâ blandiens, eos in extremam perniciem cogit, ac interficit. David, Ammonem suum simiarum affectu complexus, tametsi hispidum illum, & è flagitioso incestu, cum Thamare patrato, penitùs monstruosum cerneret; ejus tamen animum nec verbulo aliquo duriore, nec ullo etiam supplicio amaricare voluit; *Et noluit contristare spiritum Ammon filii sui, quoniam diligebat eum.* At quantam hæc patris indulgentia struxit catastrophen! Absalon, è stulto illo patris amore opportunam vindictæ occasionem mutuatus, Ammonem vitâ, & ipsummet Davidem vix non regno & fortunis omnibus exuit; ut adeò, si rem moraliter spectes, nimius ille patris amor, Ammonem filium verissimè occiderit. Modum diligendi filios è Magno Augustino disce; *Verè filios tuos diligeres, si Christum filiis præferres, ipsosque filios ipsi committeres; Verè filios tuos diligeres, si in ipso illos diligeres; qui eos tibi dedit, ut diligas.*

Educatio nimium blanda.

2. Reg. 13. 21

S. Aug. de temp. Barb. cap. 3.

619. Plinius de Simiis refert; *Simiarum generi præcipua erga fœtum affectio.* Et paulò post, *ita q; magna ex parte complectendo necant*: Unde catulum suum amplexu suffocans, epigraphen tenet. COMPLECTENDO NECAT. Genuina hæc voluptatis mundanæ omniumque delitiarum effigies est; De his consultò Seneca; *Voluptates*, inquit, *præcipuè exturba, & invisissimas habe; latronum more, quos Philetas Ægyptii vocant, in hoc nos AMPLECTUNTUR, UT STRANGULENT.* Eandem iconem etiam de adulatore, aut Judâ proditore intelligere licet.

Plin. l. 8. c. 54.

Voluptas terrena.

Senec. Ep. 51

Adulator Judas proditor.

620. Emblematis loco simiam depinxère, quæ, avari cujusdam divitias è fenestris projiciens, significabat, opes malè conquisitas, malè disperdi: addito

Opes malè partæ.

epigrammate; MALE PARTA, MALE DILABUNTUR. Honorius Imperator Symbolo suo hoc effatum incisum habuit; *Malè partum, malè disperit.* Et Seneca;

Senec Thebaid Act. 4

Iniqua nunquam imperia retinentur diu.

Parœmia omnium ore decantatissima est;

De malè quæsitis non gaudet tertius hæres.

Idipsum inter antiquos calculo suo confirmavit Euripides.

Injustè ne possideas pecunias, si velis longo
Tempore in ædibus manere. Quidquid enim iniquè
Domi cumulaveris, non potest esse salvum.

Achill. Bocch Symb 47.

Et inter modernos Acchilles Bocchius,

Perduntur benè parta sæpè. Semper
Perduntur male parta, & author ipse.

Io Thuillius super Embl. 130. Alciat.

De hoc argumento prolixè disserentem consule Joannem Thuillium.

631. Subtile ac perspicax hominis ingenium, quod rebus è superficie tantùm cognitis minimè acquiescens, etiam illarum viscera rimatur, & intima quævis studiosissimè examinat; Simiæ Emblema e ab Abbate Ferro repræsentatur, quæ castaneam decorticans, epigraphen præfert; INTIMA, NON EXTIMA. Ita Sacræ Scripturæ studiosus non externo tantùm, ac litterali verborum sensui, sed insuper mysteriis magis reconditis animum adjiciat, coneturque nobilissimum ac suavissimum spiritualis alimoniæ nucleum eruere. Apprimè S. Hieronymus; *Totum, quod legimus in Divinis libris nitet quidem, & fulget etiam in cortice, sed dulcius in medulla est:* quare homo, soli exteriori scripturæ sensui incumbens, nullâ unquam verâ ipsius dulcedine perfruitur: haud secus, ac si fructuum corticibus assiduò corrosis, eorum medullam nunquam contingeret. Hæreticos hâc insaniâ affectos asserit S: Gregorius Papa, dum illa Jobi verba examinans, *Qui rodebant in solitudine, & mandebant herbas, & arborum cortices;* ait, *Quia per supernam gratiam non adiuti, hanc* (intellige, Scripturam sacram) *comedere nequeunt, quasi quibusdam illam nisibus rodunt, exterius quippe illam contrectant, cùm quidem conantur, sed non ad ejus interiora perveniunt.* Neque hoc loco prætermittendam censeo Hugonis Carensis sententiam, qui super illud proverbiorum, *Sapientiam atque doctrinam stulti despiciunt,* ait, *Ideò despiciunt, quia tantùm eam exteriùs considerant, sicut simia nucem.*

Consideratio. — Studiosus S. Scripturę. — S. Hieron. Epist 13 ad Paulin de instit. Monach. — Hæretici. — S Greg Pap l. 20 Moral c. 11. Iob, 30. 3. — Hug Carës in Prov 17

632. D Aresius hominem, sui amantem, simiæ non absimilem dicit, quæ speculum manibus suis tenens, tam immodicum erga se amorem concepit, & oculos adeò irretortos in illud defigit, ut cæcitatem incurrat. Lemma: SE IPSAM SEDUCIT. Verissimè Plutarchus: *Quisquis amat, hallucinatur, ac cæcutit in eo, quod amat.* Et S. Gregorius; *Sunt multa peccata, quæ committimus, sed idcircò gravia non videntur, quia privato nos amore diligentes, clausis nobis oculis, in nostra deceptione blandimur.*

Amans sui. — Plut. de discrim Adulat — S Greg Hö. 9. in Ezech

533. Simia, versus sublimem arboris ramum, ad fructus decerpendos, exiliens, membrosum suorum deformitatem eò magis detegit, quò celsior evaserit. Lemma: QUANTO PIU SALE, I BRUTTI MEMBRI SCOPRE. Id est: ASCENSU TURPIA PRODIT. Idipsum iis evenire solet, qui, citra suam dignitatem aut merita ad sublimes honorum gradus evecti, fructus exindè aliosnon referunt, nisi quod monstruosam animi sui deformitatem omnibus faciant manifestam, & verecundiæ rubore passim suffundantur. Emblemati construendo ansam suggessit Paulus Maccius hoc poëmate vernaculo.

Indignus exaltatus.

Paul. Maccius Embl. 42.

La simia, che su' l pomo i frutti prende,
Quando sale più sopra,
Tant avvien più che i brutti membri scopra.
Cosi qual' huom più in ato impuro ascende,
Tanto più quell' ascesa
Le sue brutte vergogne, è palesa.

Psal. 11.

Unde ubi vulgata editio legit, *Secundùm altitudinem tuam multiplicâsti filios hominum;* Pagninus ex Hebræo traducit, *Cum exaltati fuerint, vilitas est filiis hominum. Claras enim,* inquit Cassiodorus, *suas maculas reddunt, si illi, ad quos multi respiciunt, aliquâ reprehensione sordescunt. Alioqui expedit non videri, quàm cunctorum irrisione signari.* Eodem planè sensu Sanctus Bernardus de homine, muneris sui indigno, ait, quod sit *eò deformior, quò illustrior.* Et paulò post: *Simia in tecto, rex fatuus in solio sedens.* Denique Plutarchus: *Fortuna, cùm ingenium vile magnis & splendidis rebus extollit, ideò magis demonstrat, atque infamia exponit.*

Cassiod. Var. Ep. — S Bern lib. de Consid. c. 7.

634. Simia nullam homini utilitatem aut commodum affert, contrà atque alia animalia, ut bos, equus, ovis, canis, &c. solent: sed tantùm ad tempus fallendum, jocosque excitandos inservit. Unde epigraphe. RISUI, NON USUI. Parasitorum ac mimorum hæc idea est, quorum operationes omnes nonnisi ad risum excitandum, & gratiam popularem aucupandam collineant. Quare Religiosus, nisi simia esse velit, usui sit, non risui: neque enim risum omnem à sacris Religionibus aliâ de causâ ita severè proscribunt SS. Patres, nisi quod exercitiorum religiosorum usui penitus adversetur. Graviter Christus; *Væ vobis, qui ridetis nunc, quia flebitis.* Et Sanctus Benedictus; *verba in risum moventia æterna clausurâ damnamus;* Inter alia Humbertum suum multis dilaudans Sanctus Bernardus; ait, *Nunquid aliquis vestrûm eum ridentem, & inter multos ridentes invenit? serenabat quidem vultum suum assidentium gratiâ, ne fieret onerosus; sed risum integrum, si benè recolitis, non admisit.*

Luc. 6. — S. Bened. Regul. — S Bern ser. in obitu Humberti

635. Simia, castaneas in prunis repositas cernens, ingenti illarum desiderio exarsit; cùm verò proprios pedes adurere timeret, vaferrimo ingenio usa, felem apprehendit, ejusque unguibus, ceu harpagine, castaneas extraxit; quantumvis ob adusti pedis dolores horrendum vociferante fele. Lemma. ALIENA VICTITO CLADE. Idipsum avari assolent, quibus solemne est, aliorum bonis ac sudoribus locupletari. S.P. Augustinus; *Inexplebilis est sola avaritia divitum: semper rapit, & nunquam satiatur: nec Deum timet, nec hominem reveretur; non patri parcit, non matrem agnoscit; nec fratri obtemperat, nec amico fidem servat; viduam opprimit, pupilli rem invadit; liberos in servitutem revocat, testamentum falsum profert. Res mortui occupantur, quasi non & ipsi, qui hoc faciunt, morientur.*

Avarus. — S. Aug serm. 25 de verb. Dom cap. 1.

636. Simia, ceu dulci amoris phyltro ebria, catulos suos, quantumvis monstruosos, cæteris animantibus omnibus pulchriores judicat. Lemma, NON FORMA, SED AMORE; Velut Catsio placet; DELICTA OPERIT CHARITAS.

Amor

Amoris ... vis.

Amor enim formæ condimentum est; qui nisi studiosè caveret ne quid inelegans aut defectuosum in oculos amantium incurreret, rarissimus omninò foret inter mortales amor. Horatio teste, præ amoris vehementia.

Horat. lib. 1. satyr. 3.

—— Strabonem
Appellat pætum pater; & pullum, malè parvus
Si cui filius est : ut abortivus fuit olim.
Sisyphus.

Plut. in Mo. rålib.

Plutarchus author est, quod *amoris ministerio nuptiarum concordia non ex paribus & univocis, sed ex imparibus inter se consonantibus conformetur.* Ex Seneca; *Ipse per se amor, omnium aliarum rerum negligens, animos in cupiditatem formæ, non sine spe mutuæ charitatis, accendit.*

Senec. Ep. 9.

TAURUS. Taurus Perilli.

Caput XLVI.

637. PHysici testantur, fici foliis tauri mitigandi virtutem inesse. Unde Tauri collo torquem, è fici frondibus contextam, circumdedêre; addito Virgilii lemmate. MUTATUS AB ILLO. Ita Heroum fortitudo, si libidine ac mundi voluptatibus affluere cœperit, mox vilescit, & in mollitiem effœminatam degenerat. Milo Crotoniates, fortitudinis humanæ prodigium, dexterâ suâ manu pomum ita validè constringere est solitus, ut nec ipsius manus dissolvi, nec pomum extorqueri ullis aliorum viribus potuerit : qui tamen à colludente amasiâ in omnem partem summâ felicitate flectebatur. Samson, militiæ terror, inter Dalilæ brachia virum penitùs exuisse videri poterat. Hannibal è Campanis illecebris adeò fuit enervatus, ut, metamorphosi admodum turpi, è generoso leone in ignobilem ac formidolosum cuniculum sit transformatus. De hoc Valerius Maximus; *Campana luxuria perquam utilis civitati nostræ fuit. Invictum enim armis Hannibalem, illecebris suis complexa, vincendum Romano militi dedit. Illa vigilantissimum Ducem, illa exercitum acerrimum dapibus largis, abundanti vino, unguentorum fragrantiâ, Veneris usu lasciviore, ad somnum, & delitias evocavit. Ac tum demum fracta, & contusa Punica feritas est cùm Seplasia ei, & Albana castra esse cœperunt.*

Lascivia.

Val. Max. lib. 6. cap. 1.

638. Henricus Eburó Taurum, ficui sylvestri alligatum, hoc lemmate notavit; EX ATROCI MITIS. Innuebat videlicet, barbaras quasvis, & efferatas gentes religione ac cultu Divino edomari posse. Experimento id didicit Sanctus Patricius, meus Concanonicus; quando Evangelii sementem in Hybernia sparsurus, *gentes duras, & efferas offendit; quas tamen tum verbo, tum sanctæ conversationis exemplo sic domuit, ut illius prædicatione tota Insula suavi Christi jugo colla submiserit.* Quin imò etiam Deus, in veteri lege sylvestrem, ferum, ac terribilem taurum imitatus, postquam incarnationis suæ tempore intra Virginis Mariæ sinum, veluti in amœnissimo pietatis, charitatis, amoris, aliarumque virtutum omnium ficeto, ligatus fuerat, penitùs mansuetum ac placidum sese orbi exhibuit. In rem ipsissimam S. Antoninus Archiepiscopus Florentinus; *Taurus,* inquit, *quantumcunque ferus, si alligetur ficui, mansuescit : ita Dei filius alligatur Virgini dulcissimo vinculo charitatis, ex qua incarnatus, effectus est mansuetus.*

Religio.

Lec. Can. Later. 17. Mar.

Christus carnai.

Anton. p. 4. tit. 31. c. 2. §. 4.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

639. Taurus ad ficum, suavissimæ dulcedinis arborem, ligatus, longè faciliùs cicuratur, quàm verberibus, aut aliâ violentâ methodo tractatus. Lemma. SUAVITATE, NON VI. Mens humana, quantumvis ferox & indomita, suavi tamen ac placidâ agendi ratione in omnem partem flecti potest. Verissimè Seneca; *Naturâ contumax est humanus animus, & in contrarium atque arduum nitens, sequiturque faciliùs, quàm ducitur.* Et Plutarchus *Dico,* inquit, *ad liberalia studia instruendos esse pueros verbis, adhortationibusque, non mehercle terroribus &c.*

Educatio suavis.

Senec. l. 1. de Clem. c. 26.

Plut. l. de lib. educ.

640. Inter victimas plerumque numerabatur Taurus; *Neptuno, Apollini, & Marti Taurus immolatur,* inquit Alexander ab Alexandro; Et rursus; *Athenienses annua solemnia Minervæ tauris & agnis exhibere solent.* Gedeon quoque, Divino jussu, taurum immolare debuit. Rursus cùm Arca Dei solemni ritu deduceretur, septem tauri victimæ loco fumabant. Jobi amici septem tauros, Deo sacratos, mactabant. Ut adeò taurum, floribus redimitum, & altari vicinum, jure hac gnomâ insignias. NATUS AD SACRA. Vel, NATUS AD ARAS. S. Andream Corsinum hoc Emblema spectabat, cujus nativitas assiduis parentum precibus, ac voto, eâ conditione edito, impetrata fuit, ut Dei ac Deiparæ obsequiis consecraretur. Idipsum in Sancto Alberto Carmelita, in Sancto Francisco de Paula, & olim in veteri illo Israëlis Judice Samuele contigit. Cæterùm Religiosus, per sanctam professionem unicè ad aras & Dei cultum natus est; Præclarè Sanctus Hieronymus; *Sicut Martyres laudant Deum purè in regione vivorum, ita & Monachi, qui die & nocte psallunt Deo, debent eandem puritatem habere Martyrum siquidem ipsi Martyres sunt. Quod enim faciunt angeli in cœlis, hoc Monachi faciunt in terris.* Vel Tullio id credes; *Religio est,* inquit, *per quam reverenti famulatu cæremoniæ Divini cultûs exhibentur.*

Alex. ab Alex. Genial. lib. 3. cap. 12.
Iudic. c. 6.
1. Paral. 15. 26.
Iob. 42.

Servus Dei.

Religios.

S. Hieron. in Psalm.

Tull. l. de Nat. Deor.

641. Taurus, tametsi à canibus infestatus, simul tamen ab iis timetur & in fugam agitur. Unde lemma. HOR FUGGE, HOR FUGA. Id est; MODO FUGIT, MODO FUGAT. Verbis è Tasso desumptis; quibus subjungit;

Tass. Gerus. Conquist. lib. 4. st. 37. & st. 38.

Così tauro tal hor ne l'ampio agone
Se volge à can: le sue dure corona:
S'arretran quelli; e s'n fuggir ſpone,
Ciascun latrando ad assalire il torna.

Ita generosus miles nonnunquam fugiendo hostem terret, vincitque. Porrò si peccandi periculis & occasionibus, præsertim lascivis, imperaris, victoriam nonnisi fugiendo referes. Sanctus Bernardus; *Fugere. dum in hoc corpore sumus, à facie tentationis persequentis oportet. Quod si minus celeriter fugimus, aliquando, ut assolet, impellimur & evertimur.*

Miles terribilis. Fuga.

S. Bernard. serm. 2. in Psalm. 90.

642. Taurus, à molossis immani rabie incursatus, fumum naribus, oculisque flammas imperterrito corpore spargit; simulque, cornibus in terram depressis, adversus illos concitatur. Lemma; PUR CHE DIA MORTE ALTRUI, MORTE NON CURA. Id est, DUM PERIMAT, PERIMI GAUDET. Militem generosum hæc idea concernit, qui cum Juda Machabæo, Eleazaro Machabæo, & Sampsone quasvis mortis minas contemnere audent. Porrò homo, vindictæ cupidus, parùm æstimat omnem tam præsentis quàm æternæ vitæ jacturam, modò injuriam adversùs hostem ulcisci possit : toties enim te ipsum perimis, quoties hostem per-

Miles intrepidus.

1. Mach. 9. 10.
Ibid. c. 6. 44.
Iudic. 15. 30.

S. Aug. fer. 18. ex inedi. emptum cupis. S. P. Augustinus: *Omnis homo, qui vult de inimico suo vindictam, provocat in se vindictam Dei.*

643. Taurus, in terram prostratus, ac venabulo secundùm latera transfixus, epigraphen ex Ausonio *De fera à Cæsare interfecta*, sustinet. VIS LETHI MANUS EST. Innuit videlicet fortitudinem hostium non ita ab armorum, militumque copia, aut robore, uti à generosi Belliducis manu ac directione expugnari. Eodem emblemate invicta Magni Augustini manus repræsentatur, quæ innumeris ac Divinis suis scriptis hæreticos, ceu totidem immanes tauros, prostravit. S. Hieronymus, alter ille Christianæ eloquentiæ Tullius, encomium inter alia multa de S. Augustino tale habet; *Absque tui nominis mentione ne unam quidem horam præterire patimur, qui contra flantes ventos ardore fidei præstitisti. Macte virtute, in urbe celebraris, Catholici te conditorem antiquæ rursum fidei venerantur, atque suspiciunt; &, quod signum majoris gloria est, omnes hæretici detestantur, & me pari persequuntur odio; ut, quos gladio nequeunt, voto interficiant.* Unde etiam Sanctus Bernardus illum cognominat *Malleum hæreticorum robustissimum.*

Miles victor.

S. Hieron. Epist. 50. S. Augustinus.

644. D. Carolus Bossus Emblematis loco Taurum statuit, qui intra vallum conclusus, Leoni è fronte opponebatur, suaque cornua adversus illum, capite in terram depresso, ardentissimè stringebat; cum dicto, HIS SECURUS. Nî fallor, indicare voluit, potentiâ & divitiis, ceu geminis cornibus, omnem, quantumvis violentam hostium fortitudinem superari. Eam ob rem etiam exercitus, in ordinem dispositus dextri ac sinistri cornu figuram, nomenque sortitur; veluti cornuum usus optima esset patriæ conservandæ, ac hostilis violentiæ reprimendæ ratio. Cæterùm pecuniæ ac divitiarum affluentia hominibus gemina imponit cornua, quibus nihil non in hoc mundo penetrare ac vincere possunt. S. P. Augustinus; *Proverbium divitum est, quantum habebis, tantus eris: id est, quantum habueris pecuniæ, quantum plus acquisieris, tantò plus poteris.*

Potentia tuetur. Divitiæ.

S. Aug. in Psal. 51.

645. Taurus, erectis pedibus depictus, in compluriun Magnatum armis gentiliciis reperitur; cui Alcibiades Lucarinus subscripsit. INNOXIUS ERECTUS. Ita Christianus, oculis è terra in cœlum defixis, nunquam ad ullam Dei aut proximi offensam proclivis erit. Magno Augustino asserente, *Magna est cautela peccati, Deï semper præsentiam timere. Qui perfectè Deum timet, diligenter se à peccatis custodit.* Scitè D. Joannes Paschalius canit.

Præsentia Dei.

S. Aug. ser. 13. de temp.

Cum bovis arrecta planta, non noxius adstat:
Stet Deus ante oculos, stat procul omne scelus.

646. Plutarchus, Ovidius, Plinius, Virgilius, & eruditè Ludovicus Cerda, observatum habuêre, quod Taurus, priusquam cum hoste confligat, cornua sua adversus arborem impellat, cornumque vires aut experiatur, aut acuat. D. Didacus Saavedra Emblemati subscripsit; IN ARENA, ET ANTE ARENAM. Hinc disces, quantùm emolumenti afferat exercitatio, etiam extra bellum frequentata. Vegetius; *In omni autem prælio non jam multitudo, & virtus indocta, quàm ars & exercitium solent præstare victoriam;* idque cùm hoc, tum aliis libri hujus capitibus prolixè demonstrat: inter cætera verò ait, *A singulis autem tyronibus singuli pali desigantur in terram. Contra illum palum, tanquam contra adversarium, typo cum cratella & clava, velut cum* *gladio, se exercebat, & scuto, ut nunc quasi caput aut faciem peteret, nunc à lateribus minaretur, & quasi præsentem adversarium, sic palum omni impetu, omni bellandi arte tentaret.* Haud aliter Sanctus Nilus; *Patientiam, etiam antequam necesse est, exerce: ut ipsius armaturam paratam invenias, etiam in necessitate.*

Plut. de solert. anim. Ovid. l. 4 de Trist. eleg. 9. Plin. l. 8 c. 45. Virg. l. 12. Æn. v. 103. Lud. Cerda in eund. loc. Virgil. Exercitatio. Veget. l. 1. cap. 9. 10. 11. & 12.

S. Nil. sent. ...

647. Vitulus, ore aculeato instructus, eodem tempore materna ubera & appetit & repellit. Lemma. QUÆ DEPERIT, ARCET. Haud aliter peccator, ad misericordiæ Divinæ ubera avidissimè recurrens, sese illorum ob vitia sua incapacem efficit, ac repulsam patitur. Unde providè monet Magnus Augustinus; *Potestatem Dei timete, misericordiam ejus amate: nec sic de misericordia ejus præsumatis, ut potestatem contemnatis; nec sic potestatem timeatis, ut de misericordia desperetis.* Emblematis mentem meis Carducius hoc disticho explicat.

Peccator à gratia privatus. S. Aug. in Psalm.

Ubera ferrato, quæ deperit, ore repellit;
Munera sic cœli culpa petita negat.

648. Tauro furenti inscribes; DIFFICILES ADITUS HABET. Verbis ex Ovidio mutuatis;

Ovid. l. 2 Remed.

Dum furor in cursu est, currenti cede furori;
DIFFICILES ADITUS impetus omnis HABET.

Nempè insanè furentibus & iratis aliquid cedendum, concedendumque, dum ad mentem redeant. Animum enim turbatum correctio non tantùm non emendat, sed magis exasperat. *Nam ab iratis*, inquit Tullius, *si perspicuè pax & benevolentia aperitur, non modò ea non aperitur, sed etiam augetur odium, atque inflammatur.* Sanctus Gregorius, postquam multis fuerat conatus persuadere, animum turbatum ac iracundum esse correctionis penitùs incapacem, tandem subjungit; *Quum tranquilla mens fuerit, fac quod placet.*

Congr... Cicero ... S. Greg. ...

TAURUS PERILLI.

649. PErilli Taurus, supra accensum rogum collocatus, prospiciente per lateralem ipsius fenestellam humano corpore, epigraphen refert. QUAS STRUIT, SIBI PARAT INSIDIAS. Vel brevius, verbis è Martiale desumptis, NOCET ARTIFICI. Illius hæc imago est qui suis artificiis propriæ ruinæ architectum egit; ut adeò illud Senecæ de ipso verum sit,

Martial. ... Auctor sui mali. Senec. ...

Sæpè in magistrum scelera redierunt sua.

Claudianus;

Claud. ...

Quàm benè dispositum terris, ut dignus iniqui
Fructus consilii primis auctoribus instet;
Sic opifex tauri, tormentorumque repertor,
Qui funesta novo fabricaverat æra dolori,
Primus inexpertum, Siculo cogente Tyranno,
Sensit opus, docuitque suum mugire juvencum.

Porrò invidus, dum aliorum perniciem quærit, sibimet in pectore rogum struit accensum, quo misserrimè excrucietur. *Invidus, ut alterum lædat, sibi prior tormento est*, inquit Doctorum Phœbus, Augustinus.

Invidus. S. Aug. ser. ...

650. Homo invidus flammis, propriâ ipsius malitiâ suscitatis, torqueri solet; haud secùs, atque Perilli taurus, in summet artificem crudeli incendio est grassatus. Emblemati subscripsit Bartholomæus Rossus; CONDIGNA MERCES.

Invidia.

S. Petrus

S. Pet. Chry. serm. 172. S. Petrus Chrysologus: *Invidia suorum carnifex semper existit, extendit sensus, torquet animos, discruciat mentes, corda corrumpit. Et quid plura? Hanc qui receperit, sua sustinet sine fine supplicia, quia in se domesticum semper diligit habere tortorem.*

Author proprii mali.

651. Eidem tauro epigraphen, ipsius Perilli ore pronuntiatam subjunges; INGENIO EXPERIAR FUNERA DIGNA MEO. Nimirum Divina Nemesis iisdem suppliciis in sceleratos animadvertit, quæ ipsi in alios destinârunt. Ammon in eandem trabem suffixus fuerat, quam pauperi Mardochæo paulò ante erigi curavit. Babylonii iisdem conflagravêre flammis, quas in Hebræorum perniciem succenderant. Judæi ab iisdem militibus Romanis extrema quævis experti sunt, quos nuperè adversus Christum concitaverant, &c. Imò quivis peccator, dum scelerum flammis passim exæstuat, olim talionis lege flammis ardebit æternis. Sanctus Pater Augustinus; *In se ipsum crudelis est, qui sibi perpetuas peccatis præparat flammas.* Achilles Bochius illud Perilli factum hoc epigrammate describit.

S. Aug. ser. 203. de temp. Ach. Boch. symb. 116.

Mugitus hominis ferus igni subdito aheni
Tauri opifex Siculo pollicitus Domino.
Primus opus, primusque periclum jure Perillus
Fecit, in Authorem pœna sequax rediit.
Non etenim melior lex est, neq; justior ulla,
Quam necis artifices arte perire suâ.

652. Optimè nonnemo dixit, in Perilli tauro VENTER, NON CORNU TIMENDUM.

Crapula.

Gravissima damna è crapula nasci solita, hoc Emblemate significantur. Plutarcho teste, *Ægyptii ventrem defunctorum exemptum, & excisum, quasi caput scelerum omnium, ab homine admissorum ejiciunt.*

Plut. l. de Esu carniũ

653. Eidem Tauro inscripsêre; VOCE MUGIT ALIENA. Apostolorum ac Prophetarum hæc imago est propria; nam è Magni Augustini sententia, *Boves dicuntur Apostoli, boves dicuntur Prophetæ*; quippe qui labiis suis Divinas voces pronuntiant, ac linguis, veluti Vicariis, cœlestia arcana per universum orbem promulgant. De Prophetis testatur S. Paulus; *Multifariam, multisq; modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis.* De Apostolis verò ipsemet Christus; *Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. Et est sensus*, inquit S. Remigius, *Vos acceditis ad certamen, sed ego, qui prælior. Vos verba editis, sed ego sum qui loquor. Hinc Paulus ait 2. Cor. 13. 3. An experientiam quæritis ejus, qui in me loquitur Christus?*

Apostoli. Prophetæ.

Heb. 1. 1. Mat. 10. 20. S. Remig. in Cat. aur. D. Thom.

T I G R I S.

Caput XLVII.

654. VEnator, equo pernicissimo vectus, explorato Tigridis è spelunca egressu, mox catulos omnes surripit, ac celerrimè fugit. Tigris reversa, & vacuum direptæ sobolis cubile inveniens, illicò raptoris vestigiis insistit; viam catulorum odore edocta: at venator feram propinquam advertens, S. Ambrosio teste, sphæram vitream specularem projicit, in qua fera, ob radios inde ad tigridis vultum reflexos, suam imaginem intuens, catulorum unum intra eam delitescere putat; ideoque catoptrico catulo blanditur, stringit amplexu, osculatur, & tandem illum lactatura, sphæram frangit. Hic verò delusam se sentiens bellua, concitato cursu venatorem iterum insequitur, qui rursus aliâ sphærâ vitrea projectâ, ei eâdem bis terve illudit, donec venator conscensa navi, in locum tutum evadat. Sicque miserum animal, cassâ imagine circumventum, simul & prolem, & raptoris ulciscendi occasionem perdit. Unde Tigris, speculo versando intenta, epigraphen habet; FALLITUR IMAGINE. vel SPECIES DECIPIT. Ita sanè miseri mortales; mundo, libidini, ambitioni, avaritiæ, aliisque vitiis detenti, à vanis & apparentibus rerum terrenarum formis turpissimè sibi imponi, suosque oculos fallacissimis coloribus subliniri patiuntur. Justus Lipsius; *Juventus, ignara judicandi, in fraudem facilè inducitur, & spretis melioribus, vana amplectitur.*

S. Amb. l. 6. Hexam. c. 6. Ex Albert. Mag. l. 22. de animal. c. 1. tract. 2.

Mundanus. Lascivus. Lipsius in Dissimil.

655. Tigris, à vitrei globi imagine retenta, epigraphen sustinet. FALLIT IMAGO SUI. Miseriam hanc in multis juvenibus experiri est, qui, nisi vanâ propriæ prudentiæ opinione, aut stulto sui amore essent excæcati, in virtutum curriculo plurimùm promoverent. Contra hos apertè pronuntiat S. Paulus *Si quis existimat, se aliquid esse, cùm nihil sit, ipse SE SEDUCIT.* In hunc locum S. P. Augustinus ait; *Se ipsum seducit, non enim eum seducunt laudatores, sed ipse potius.* Et rursùs; *Qui putant aliquid se habere, cùm hic vivunt, superbiendo non acquirunt, quod deest, quia magnum putant esse, quod adest.*

Amor proprius. Galat. 6. 3. S. Aug. in Psal. 38.

656. Tigris, catulos suos intra vitream sphæram conspicata, mox à cœpto cursu desistit, omnemque furorem deponit. Lemma. VITREÆ, seu PROPRIÆ TARDATUR IMAGINE FORMÆ; verbis è Claudiano mutuatis. Inde discas velim, quantùm mortis memoria in humano corde possit. Enim verò si Tigris, propriâ imagine intra vitrum conspecta mansuefiat, haud dubiè etiam superba pectora nostra è transitoriæ, fragilis ac vitreæ imaginis suæ intuitu detumescent, & à vitiorum furore retardata, placidam virtutum quietem induent; ibi præsertim, cùm attentè perpenderint, quod *in imagine pertransit homo.* S. Ambrosius ait, *Corpora nostra à fragilium expressione signari, quæ brevi lapsu præcipitata franguntur, & vitro propter sui fragilitatem non immeritò comparantur.* Cæterùm hoc emblemate, ad funebres Philippi III. Hispaniarum Regis arcus suffixo, significârunt, Regiam illam Majestatem è perspicaci sui ipsius ac propriæ dignitatis contemplatione didicisse, etiam inter gravissimas offensas clementissimam se exhibere: Seneca enim nullum aliud iræ antidotum præscribit, nisi attentam sui considerationem.

Claud. l. 3. de rapt. Proserp. Memoria mortis. Psal. 38. S. Amb. in hunc loc. Senec. lib. de Ira.

657. Quando Tigris, è direptis, iterumque recuperatis catulis unum, quantumvis magnum, ad cubile defert; tantùm abest, eam ab illo pondere quidquam doloris, aut fatigationis sentire, ut potiùs à congenito amore reddatur agilior, cursuque longè velociore agatur. Unde lemma NEC RETARDATUR PONDERE. vel, PONDERE VELOCIUS ACTA. vel, PONDUS ALLEVAT AMOR. Ita paternum cor, animam quandam ad perfectionem deferens, à charo illo pondere, quantumvis gravi, nihil unquam laboris aut molestiæ persentiscit. Id quod argumento prorsùs eodem dixit Franciscus Salesius in proloquio suæ Introductionis ad vitam perfectam. S. Gregorius ait; *Quid grave non leviter tolerat, qui amat? quidquid enim diligitur, cum magna devotione*, id est, promptitudine, facilitate, & hilaritate, *portatur.* Et S. P. Augustinus; *Ubi est amor, non est labor.*

Amor non sentit onus. S. Greg. l. 5. cap. 2. in Reg. 12. S. Aug. in Ioan. tr. 15.

Vindicta. 658. Venator, direptis catulis à tigride deprehensus, equum suum eidem minuum dilacerandum relinquit; dum enim bellua cum equo luctatur, cumque in frustra discerpit, venator, periculi securus, fugam arripit. Lemmatis loco illud Ovidii hemistichion addidère; MINUIT VINDICTA DOLOREM.

Ovid. II. Amor. *At tu ne dubita, minues vindicta dolorem,*
Quaslibet infirmas adjuvat ira manus

Et rursus.

Id in Epist 12 *Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas;*

Præclarè in rem præsentem facit Dialogus Francisci Petrarchæ, *G. Ulcisci juvat. RAT. Ultionis momentanea delectatio est, misericordiæ sempiterna. Duorum nempe delectabilium illud præferendum, quod diutiùs delectat. Fac tu hodie quo perpetuo delecteris.* Petrarcha Dialog 101.

659. Plutarcho, Pierio Valeriano, alüsque testantibus, Tigris, audito tympani pulsu, in immanem furorem concitatur; quinimò nonnunquam sonitu illo adeò efferatur, ut se ipsam dilaceret. Unde lemma; FIT FERA MAGIS. Ita homines vitiosi, justâ aliquâ correctione perceptâ, mox impatientiæ œstro agitati, ingentes animo turbas ciere & horrenda implacabilis iræ signa spargere solent. Certè Judæi, à Christo reprehensi, mox ingenti furore sunt vociferati. *Bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes.* Et à S. Stephano convicti, *Dissecabuntur cordibus suis, & stridebant dentibus in eum.* Verissimè dixit Petrus Rauhnus. *Perversum corrigere, nihil aliud est, quam stimulare insanum, quam oleum adhibere camino; & ventis incendia superare.* Peccator obstinat⁹ Ioan 8. 48. Act. 7. 54. Pet Rauhn in sermon.

Tyrannus. 660. Efferarum ac implacabilem tyrannum torvæ ac sanguinariæ tygridis effigie delineabis; addito Caroli Rancati lemmate; PIETAS NON MITIGAT ULLA. Ad verbum Virgilius.

Virgil. l. 5. Æneid. 781. *Junonis gravis ira, & inexsaturabile pectus*
Cogunt me, Neptune, preces descendere in omnes,
Quam nec longa dies, PIETAS NEC MITIGAT ULLA.

Obstinatus. Nec de Tyranno tantùm, sed de quovis obstinato peccatore id intelligas velim, quem nec Sanctorum exempla, nec majorum adhortationes ad frugem revocare possunt. S. Joannes Chrysostomus; *Coerceri omnino nequit animus pravâ semel voluntate vitiatus; quia zelus sapere nescit, & ira consilium non habet.* S. Chrys. hom. in Matt. c. 2.

Tyrann⁹. 661. Hominem crudelem, prædonem, aut ulciscendi libidine ardentem, Tigridi, leoni, aut lupo non absimilem dices; addito lemmate. SANGUINE GAUDET. Tigridi enim cumprimis convenit id, quod de belluis in genere canit Hugo Cardinalis,

Bestia stulta, rapax, crudelis, SANGUINE GAUDET.
Terrens voce, vorax, venatrix saltibus, ungue.

S. Bern. in Cantica De Tyranno ait S. Bernardus, *Valde velox est ad effundendum sanguinem, qui nec innocentia flectitur, nec patientiâ retardatur, nec timore frenatur, nec pudore inhibetur.*

662. Tigris, nunquam non torvis oculis excubans, immanique furore agitata, lemmatis loco hunc versiculum præfert, VESANA TORVO SPIRITU. Decantata hæc S. Ecclesiæ de scelerata Judæorum perfidia Poëtis est;

Judæa tunc incredula
Vesana torvo spiritu, &c.

Jezabel Dei servos crudeli odio persecuta; & Elisabetha Angliæ Regina, jurata Catholicorum hostis, hoc emblemate significantur. Porrò hominem iratum eâdem tigridis icone, cetectypo, repræsentabis; quippe qui torvus est vultu, totoque corporis habitu vindictam ac indignationem spirans; vesanus verò, utpote solo tempore à stulto differens. Seneca; *Quidam è sapientibus viris iram dixerunt brevem insaniam: æque enim impotens sui, est decoris oblita, necessitudinum immemor in quod cœpit, pertinax & intenta, ratione consilisque præclusa &c. Ut autem scias non esse sanos, quos ira possidet, ipsum illorum habitum intuere &c.* Iratus. Senec. Lib. de Ira c.

URSUS.

Caput XLVIII.

663. Titianus Vecellius, pictor ad miraculum celebris, ursam penicillo expressit, quæ catulos suos lambens, epigraphen tenet; NATURA POTENTIOR ARS; vel ut alius; NATURA, ET ARTE; vel, AB ARTE PERFECTIO. Quos enim informes ac crudos genuit ursa, postea lingentis linguæ artificio perficit. Similis apud Stobæum; Ars.

Stob. Ser. 80

Neque natura sine arte sufficit
Cuiquam omnino quocunq; in studio.
Nec ars per se sine præstito natura.

Seneca; *Nulla sapientia naturalia corporis aut animi vitia ponuntur: quidquid infixum & ingenitum est, lenitur arte.* Sen. Epist.

664. Patres Eremitæ ad S. Jacobum Bononiæ symboli locu ursam depinxère, quæ catulos suos lambens, epigraphen tulit. UT PERFICIAM. Velut alius subscripsit; FINGAT UT AD RECTUM. vel, UTINAM PERPOLIATUR. vel, CREBRO LINCTU; vel ut ingeniosè alius; REPARAT INDUSTRIA FORMAM. Hinc disces, ut cœpta negotia ad perfectionem reducantur, necessariò talem adhibendam esse diligentiam, quâ non tota simul, sed à principiis rudibus & imperfectis paulatim ad exactam suam integritatem ac perfectionem promoveantur. Certè Deus, primùm informi ac vasto mundi chao creato, postea molem illam indigestam sex dierum successu ad debitam suam perfectionem deduxit. Nimirum interprete S. Ambrosio, *Imitatores sui nos Deus esse voluit, ut prius faciamus aliqua, postea venustemus, ne dum simul utrumque adorimur, neutrum possimus implere.* Successiva perfectio. S. Amb. Lib. Hexam.

665. Ursa informes ac monstrosos suos fœtus non quidem aculeatâ ac mordaci dentium duritie, sed linguæ suaviter lambentis molliet ad debitam perfectionem effingit. Unde Joannis Ferri Abbatis lemma. LAMBENDO FIGURAT. vel, LAMBENDO PERFICIT. Vel, LAMBENDO REFORMAT. Inde discas velim, proximi nostri vitia ac defectus non calumniis aut mordacibus verborum aculeis, sed suavi ac benignâ agendi ratione corrigendos esse. Sanctus Bernardus de corrigendi suavitate disserens, ait, *Eme à Domino moderatam correptionem, quia omninò magnum quoddam bonum, & datum optimum est, & quod habeant pauci. volat irrevocabile verbum; & quod sanare debuerat, quia mordacius forte videtur, exasperat & exulcerat magis.* In hunc sensum canit meus Concanonicus D. Salvator Carducius; correctio suavis. S. Bern. ser. de div. Dom. Amans

Lambendo informem sobolem magna ursa reformat,
Sic removet fœdum blanda loquela nefas.

Otho

Orh. Ven in Emblem. Amor. Otho Venius eodem Emblemate demonstrat, personam amatam, quamlibet rigidam ac severam, placidis amantis obsequiis facilè posse emolliri.

Ursa novum fertur lambendo fingere fœtum
Paulatim & formam, quæ decet ore dare.
Sic Dominam, ut valde sit cruda, sit aspera, amator
Blanditiis sensim mollit, & obsequio.

666. Ursa, suos catulos linguâ demulcens, & ad debitam perfectionem formans, inscriptionem è S. Paulo recepit. QUOS ITERUM PARTURIO. B. Andreæ Avellini symbolicum hoc simulachrum erat; qui assiduis laboribus apostolicis, & industriâ planè maternâ defunctus, pravos peccatorum mores reformare, & animas è portentosa vitiorum mole in genoinas Dei imagines effingere studuit. Opportunè in hoc argumentum S. Ambrosius; *Festina*, inquit, *anima, formare partus tuos, properantius absolvere, celerius, quos genueris, enutrire.*

Gal 4. 19. — S. Andreas Avellinus. Apostolica diligentia. — *S. Ambros lib. 2. de Abel c. 1.*

667. Ursorum catuli solâ matris diligentiâ ad debitam formam perveniuot. Id quod unicum verbulum, lemmatis loco subscriptum, explicat. STUDIO. Adeò nimirum liberi è studiosa ac diligenti educatiooe maximos profectus hauriunt. Seneca; *Educatio maximam diligentiam, plurimumque profuturam desiderat: facilè est enim teneros adhuc animos componere.* Tametsi enim bona indoles, naturæ beneficio acquisita, plurimùm prosit; longè tamen plus virtutis è bona instructione, aliisque adventitiis auxiliis eidem accrescit. Horatius;

Educatio — *Senec l. 2. de ira c. 18.* — *Horat lib. 4. Od. 4.*

Fortes creantur fortibus, & bonis
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant &c.

Calamitas utilis.

668. Ursus, oculorum ac visûs debilitate laborans, mox alveare accedit, ibique linguam, apum aculeis tamdiu laucinandam exporrigit, donec plurimo sanguine à puncturis illis, ceu sacrificatione, profuso, caput ad debitam temperiem exoneretur, ac visum recipiat. Unde Academicus Caliginosus, Ancooæ Emblemati subscripsit; ACUUNT VULNERA VISUM. Vel, ACIEM ACUUNT ACULEI. Vel ut Academicus, inter Erraotes Illustratus, ipsius ursi ore inscripsit. REVIXIT DIES. Apum aculeis non absimiles calamitates ac persecutiones, instrumeota sunt aptissima, ac veluti phlebotomi, quibus cæcorum oculi deouò reserentur, caputque, malignis humoribus infectum, expurgetur. Verissimè dixit Sanctus Gregorius Papa, *Omnis, peccator prudens erit in pœna, qui stultus erat in culpa; quia ibi jam dolore constrictus, ad rationem oculos aperit, quos hic voluptati deditus clausit: & pœnâ torquente exigitur ut sapiat, qui hîc excæcante se superbiâ desipsebat.* Et Horatius;

Greg. l. 15 moral. c. 13. — *Horat. l. 2. satyr. 8.*

— — — Ingenium res
Adversa nudare solent, celare secunda.

669. Ursus sauciatus, vulneri explendo res quasvis obvias, ut herbas, spinas, ligna, saxa, &c. arripit, ac bianti foramini inserit, quâ tamen paradoxâ curandi methodo non tantùm sanitati suæ non consulere, sed potiùs gravissimum vitæ discrimen sibimet accersere solet. Unde lemma; LÆDENTIA QUOQUE. Vel ut Poëtæ cuidam placet. MORTIFERO VELE DENTRO V'HO POSTO. Id est, PLAGAS CORRUMPO VENENO. Ita planè homines, calamitatum suarum plagas obligaturi, levamina quævis obvia adhibent; at verò quia creatis magis, quàm Divinis auxiliis confidunt, suis infirmitatibus nunquam exonerantur, sed magis semper magisque premuntur. Hebræi gravibus gentilium ærumois pressi, fiduciam suam, de properato consilio, unicè in Ægypti Rege collocârunt; à quo nun multò post, cùm sperarent malis suis adhibitum iri remedium, plus quàm aliàs unquam fuêre exasperati, debueruntque Judæam rapinis passim devastatam, ac totam penè Hierosolymam eversam intueri. *Quæ est ista fiducia, quâ confidis?* inquiebat ad Ezechiam Rabsaces, Assyriorum Rex, *Ecce confidis super baculum arundineum confractum istum, super Ægyptum, cui si innixus fuerit homo, intrabit in manum ejus, & perforabit eam.* Sanctus P. Augustious; *Speras in pecunia? observas vanitatem. In his omnibus cùm speras, aut tu expiras, & ea hic dimittis; aut cùm vivis, omnia pereunt, & tu in spe tua deficis.*

Auxilium humanũ fallax. — *S Aug Psal 30. Conc. 2.*

670. Ursi, nubili & obscuro cœlo, ob spem futuræ serenitatis mirificè lætari solent. Unde lemma. SERENABIT. Eadem ratio hominibus afflictis inter calamitatum umbras aliquid levaminis afferre potest; consultâ enim vicissitudine tempestatem excipere solet serenitas. Tibullus;

Sperare. — *Tibull lib. 3 Eleg. 6.*

Venit post multos una serena dies.

Et Sanctus Joannes Chrysostomus; *Sicut post vehementes imbres mundus aër, ac purus efficitur; ita etiam post lachrymarum pluvias serenitas mentis sequitur, atque tranquillitas.* Idipsum Tobias, ad Deum conversus, dixit; *Post tempestatem tranquillum facis, & post lachrymationem & fletum exultationem infundis.*

S. Io Chrys. Hom 6 in Matth. — *Tob. 3. 22.*

671. Quando ursus animadvertit, se venatorum iosidiis resistere ulterius non posse, ungues capiti defendendo imponit, totoque corpore in globum coovoluto, per montium rupes sese præcipitem rotare solet, ut vel sic saluti suæ io extremo discrimine consulat. Emblemati subscripsit Bargalius; EXTREMIS EXTREMA. Ita animus resolutus, vitæ servandæ causâ, etiam ipsius vitæ discrimen subire non abhorret. Certè Martyres, ne venatori tartareo in prædam cederent vitam suam extremis suppliciis, ipsique adeò morti, ultrò objecerunt. S. P. Augustinus. *Mortem hominibus comminatus est Deus, ne peccarent; mortem Martyribus comminatus est inimicus, ut peccarent. Ille, ut morerentur peccaverunt. Martyres mortui sunt, ne peccarent. Unde illis pœna inflicta, unde illis gloria suscitata.* Scitè Martialis;

Desperatio. — Martyr. — *S Aug. ser. 75. ex addit à sirmond.* — *Mart. ad Charemon.*

Rebus in angustiis facilè est contemnere vitam.

Et Ovidius;

Ovid. l 2. de Pont.

Qui rapitur fatis, quid præter fata requirit?
Porrigit ad spinas, duraque saxa manus.

672. Ursus tota hyeme, nimirùm sex continuis mensibus, dormire solet. Unde somnolenti Bononienses, universalis Symboli loco, Ursum præferunt, cum lemmate; SPERO AVANZAR CON LA VIGILLA IL SONNO. Id est, VIGILIIS SUPERABO SOPOREM. Vel ut aliis placet. MAJOR POST OTIA VIRTUS. Eorum hæc idea est, qui tardius ad virtutum aut litterarum studia applicant, iisdem postea geminato ardore invigilant, ac pristinum sopotem veluti compensant. Hinc conjicere licet, pœnitentem serum ad idem præmium pervenire posse, quod debetur iis, qui totam

Pœnitens serus.

vitam

vitam in Divino cultu traduxerunt. Certè operariis undecimâ horâ ad vineam vocatis, non minor respondit merces, quàm iis, qui à prima hora portârunt
Matt.20.12 *pondus diei & æstus*; quia, ut Cornelius à Lapide ait, *Christus in præmio cœlesti non habet rationem antiquitatis temporis, aut diuturnitatis laboris, sed majoris fervoris.* Unde Origenes ait, horâ primâ vocatum Adamum, & horâ undecimâ Paulum, qui,
Orig. in hunc loc. tametsi pleramq; vitæ partem inter gentilium ac vitiorum tenebras exegerit, reliquos tamen ferè omnes præmio longè antecedit. S. Chrysost. *Undecimâ horâ vocantur, qui in senectute vocantur. Com-*
S.Chrys in hunc loc. *posita est ergò hæc parabola, ut eos avidiores faceret, qui in ultima senectute convertuntur, ne existimarent, se minus aliquid habituros.*

673. Ursus, à tauro incursatus, supino corpore in terram prosternitur; sicque ab hoste se victum simulans, eundem callidè vincit, & occidit. unde Atesii lemma. ARTE METUM SIMULANS.
Cedere. Fugere. Veluti diceret, cedendo ac humiliando quosvis hostes superati. S.Petrus Chrysologus; *Bellicosus mi-*
S.Pet.Chry. ferm. 150. *les, quod in bello fugit, ARTIS EST, NON TIMORIS.* Certè Jacob, David, Paulus, & S. Athanasius fugiendo tulêre plausum & victoriam. Unde S.Cyprianus; *Estote timidi, ut sitis intrepidi;*
S.Cypr. de sing Cler. *& licet timor in certamine infirmitas esse videatur, tamen virtus in infirmitate perficitur.*

Amor verus. 674. E Cæsaris Antonii Bendinelli sententia, Ursus veri amoris typus est; quippe qui CRESCET, DUM VIVET. Gaspar Schottus testatur; *Ursos*
Gasp Schot. lib 8. Phy. Cur.cap 76 *semper crescere, quidam affirmant; inventosque longitudine quinque cubitorum, latitudine tantâ, ut quodvis bovis tergum vincerent.* Ratione haud multùm absimili voluptas carnalis, instar flammæ
Libido. infernalis, in corde humano succensa, nonnisi cum vita augescere desinit. Unde Siracides, *Homini*
Ecclesiast. *fornicario omnis panis dulcis: non fatigabitur transgrediens legem Dei, usque ad finem vitæ. Tenacissima enim,* inquit Interpres P. Cornelius à Lapide, *est*
Corn à Lap. in hunc loc. *libido, & consuetudo fornicandi adeò, ut cum senectute non consenescat, sed vivat & vigeat, imò ardeat usque ad mortem, nec nisi cum ea moriatur.* Cæterùm de amore in rem præsentem ait S. Augustinus;
S Aug in Psal. 91. *Charitas non novit, nisi crescere magis, magisq;. Si enim amamus, quem non videmus; quomodo amaturi sumus, cùm videbimus?*

675. Alexander Ursinus Cardinalis, symboli loco, Ursum præfert, è dextero ungue sugentem; cum
Propert l 3. El-g 20. lemmate, IPSE ALIMENTA SIBI. Ad verbum Propertius.

Ipse alimenta sibi maxima præbet amor.

Volebat nimirùm sapientissimus Cardinalis dicere,
Proprio labore emere. se ipsum per propria merita esse splendoris ac immortalis gloriæ suæ authorem. De Urso in hæc verba testatur P. Gaspar Schottus; *Ursus pinguior*
P Gasp. Schott. loco cit. §.2. *effectus, latibulum ingreditur, & in eo quadraginta dierum spatio extenuat corpus, quatuordecim immobilis, dexteri pedis se sustentat linctu.* Ab urso discas, alimoniam, victumque tuum proprio labore ac industriâ perquirere. Hoc sensu David; *LABO-*
Psal. 127. *RES MANUUM TUARUM quia MANDUCABIS, beatus es, & benè tibi erit.*
Prov.16.26 Et Salomon; *Anima laborantis laborat sibi, quia compulit eum os suum.* S. Paulus, tametsi nobilis
Act.24.34. Romanus, & Apostolorum Princeps, vitam propriis manibus sustentavit. *Ad ea, quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ.* Probus Imperator, quod Flavius Vopiscus de illo commemorat, milites suos ad assiduos labores cohortatus dixit, *Annonam gratuitam militem comedere non debere.*

676. Academicus inter Venatores Venetos Stimulatus; symboli loco Ursum præfert, multis gla- Virtus offensa.
diis sauciatum; cum lemmate. GENEROSIOR AB ICTU. Ita animus grandis & virtuosus incrementum suum etiam inter adversa capit. Sapi- Sen Ep.7
entissimè Seneca; *Virtutem enim intelligo animosam & excelsam, quam INCITAT, QUIDQUID INFESTAT.* Et Lucanus;

Crescit in adversis virtus.

678. Joannes Baptista Ruscellus præclaro Emblemate ursam exhibet, quæ catulos suos ad debitam perfectionem effingens, epigraphen tenet; NON PEPERISSE SATIS. Neque filios parturiisse, Educan
& in lucem procreâsse sufficit, nisi etiam sollicitâ & assiduâ diligentiâ à parentibus educantur. S. P. Augustinus in illa Apostoli verba, *Filioli mei,* Gal 4.9.
quos iterum parturio, ait, *parturitionem hanc pro curarum angoribus positam intelligamus, quibus eos parturivit, ut nascerentur in Christo, & iterum parturit, propter pericula seductionis, quibus eos conturbari videt.* S. Aug in expos ad Gal
Cæterùm quod de parentum liberis, etiam de authorum libris intelligas velim; posteaquam enim volumina sua componendo enixi sunt, ea etiam censoriâ virgulâ perstringere, sedulâ diligentiâ, veluti alterâ tertiâve limâ, perpolire debent. Optimè canit Poëta; Libri perficiuntur.

Non satis est ursa sobolem peperisse ferinam,
Ni ferat informi lingua magistra decus.
Non secus ingenii qui partus edit in auras,
Progenitos scriptor sedulus arte polit.
Splendor enim ingenio paritur, dum pignora gignit,
Dum tamen exornat, pulchrior inde nitor.

679. Ursus, pinguior effectus, latibulum ingreditur, ibique quadraginta dierum spatio corpus extenuat; uti testatur Aristoteles. Lemma. ÆGRUM JEJUNIA SANANT. Jejunium quadragesimale hoc symbolo significatur; Istud enim ante Pascha tempore verno institutum, non tantùm sanitati animæ, sed & sanitati corporis plurimum confert; uti eruditè ostendit D. Vitingus, Medicinæ Professor Lovanii; in vere enim ebullit sanguis, effervescuntque humores cæteri ita, ut febres, aliosque morbos sint procreaturi, nisi jejunii abstinentiâ & piscium frigore restinguantur. S Gregorius Papa; *In hoc mortali corpore ex quatuor elementis subsistimus, & per voluptates ejusdem corporis præceptis Dominicis contraimus. Præcepta enim Dominica per Decalogum sunt accepta. Quia ergo per carnis desideria Decalogi mandata contempsimus, dignum est, ut eandem carnem quater decies affligamus.* S.P.Augustinus de Quadragesimali jejunio disserens, *sine dubio,* inquit, *peccatorum suorum vulnera diligit, qui in diebus pœnitentiæ, jejunando, orando, & psallendo medicamenta sibi spiritualia non requirit. Abundant, & nimiùm abundant negligentiæ, quas per totum anni spatium congregavimus: & ideo vel in istis diebus, quod ad nitorem vel purgationem animæ pertinet, agere studeamus.*

****
* *
*

URUS

URUS.

Cap. XLIX.

680. IN sylva Hercynia, quod Cæsar testatur, propria Urorum sedes est. Sunt ii magnitudine paulò infra elephantes; specie verò, colore, & figurâ tauros imitantur: estque mirum ipsis robur, & eximia velocitas. Quando arborem, tametsi altâ radice defixam, semel evellere aggrediuntur, à cœptis tamdiu non desistunt, dum eam funditus humi prostraverint. Unde Alcibiades Lucarinus hominem generosum, & in laboribus indefessum, Uri emblemate repræsentat, qui ad arborem sternendam accinctus, epigraphen sustinet; NEC FIRMITUDINE TERRITUS. Ita sanè, quando vitia, sive in te, sive in tuis proximis extirpando semel manum admoveris, ab eo, quantumvis inveterato, operam tuam non retrahas, donec ad finem perveneris. In hoc argumentum S. Isidorus Pelusiota; *Fortiter ac strenuè animo consiste adversùs peccatum, ad extremum usque spiritum dimicans.*

Cæsar l. 6. Bell. Gall.

Perseverantia.

Isid. Pelus. l. 5. Ep. 284.

681. Plinius Uris duabus præcipuè prærogativis à natura instructos ait; nimirum grandi robore, ac mirâ velocitate. Plinii verba sunt; *Gignit Germania excellenti & vi, & velocitate uros.* Lemma. VI ET VELOCITATE. Utraque hæc virtus generoso Bellduci congenita esto; quippe qui virium suarum robori celerem expeditionum militarium curam conjunctam habeat. Certè Tullius, Bellducis prærogativas enumerans, ait: *Labor in negotiis, FORTITUDO in periculis, industria in agendo, CELERITAS in conficiendo, consilium in providendo, &c.*

Plin. l. 8. cap. 15.

Bellidux.

Cicer. Orat. pro lege Manil.

VULPES.

Caput L.

682. VUlpes, ad fraudes faciendas & promptissima & astutissima, dentes à natura accepit, morsibus infligendis aptissimos. Unde lemma; ASTU, ET DENTIBUS. Hominem astutè crudelem hæc imago describit; Hannibal hujus artis facilè Princeps, à Plutarcho cognominatur; *Crudelissimus Dux, & in fallendis hominibus callidissimus.* Certè adulator, quantumvis dentes habeat ad nocendum aculeatissimos, vafritie tamen utitur adeò callidâ, ut meram amicitiam præferre videatur. Seneca; *Malum hominem, blandè loquentem agnosce tuum laqueum esse. Habet enim suum venenum blanda oratio. &c.*

Astutia crudelis.

Adulator

... in Ep.

683. Vulpes epigraphen subjunctam habet, ASTU POLLET. Certè militiæ stratagematis plurimùm proficit: Xenophon dicere est solitus; *Nihil utilius in bello, dolis.* Antigonus interrogatus; quomodo hostis aggrediendus esset? respondit, *Aut dolo, aut vi, aut apertè, aut insidiis.* Plutarcho teste, Agesilai dictum erat, *Hostes in bello fallere, non justum solummodò, valdeq; gloriosum, sed etiam suave & lucrosum est.* Corebus à Virgilio in hæc verba loquens introducitur;

Xenoph. in Hyparcho.

Plut. in Agesilao.

Virgil. l. 2. Æneid.

—— *Dolus, an virtus quis in hoste requirat?*

v. 390.

Denique Justus Lipsius; *Latissimus est campus stratagematum, & non aliâ re pluria victoria, aut trophæa parta.*

Lips. l. 2. de Polit. c. 10.

684. Vulpes, toto corpore humi distenta, ac mortuam sese fingens, curiosas aviculas ad se allicit, easque subitò prehensas, devorat. Lemma; RAPIT ET DEVORAT ASTU. Ita, prô dolor! contingit sæpissimè, illos se simulare quietos, qui aliorum damno nimiùm quantùm invigilant: frequenter enim, etiam nullis explicatis retibus, homines, quantumvis cautos, obruunt ac jugulant. Certè Adulatores, quidquid boni rum ab aliis emungunt, nimirum astu ac vafritie obtineot. Verissimè dixit Cassiodorus; *Fisti adulatores, quum cœnas divitum capiunt, nihil prius meditantur, quàm illud, quod putant gratissimum auditoribus fore: nam nec aliter impetrabunt quod petunt, nisi quasdam insidias auribus fecerint.* Seneca;

Fingere.

Decipi.

Adulator

Cassiod. in quadam Epist.

Ab inquietis sæpè simulatur quies.

Senec. in Oedip. Act. 3

Et Plautus.

Qui cavet ne decipiatur, vix cavet, cùm etiam cavet:
Etiam cùm cavisse ratus est, sæpe is cautor captus est.

Plaut. in Capt.

685. Vulpes, humi distenta, mortuam se simulat, passimque corpus suum ab avibus pungi permittit; at subitò exiliens, incautas adoritur ac devorat. Lemma. CUM ARRIDET, IRRIDET. Fortunæ ac felicitatis hic typus est, qui blanditias, jocosque mentitæ, extremam perniciem nostram machinantur. S. Bernardus; *Magnus, qui incidens in adversa, non excidit vel parum à sapientia; Nec minor, cui præsens felicitas, SI ARRISIT, non IRRISIT.*

Fidelitas mundi.

S. Bern. l. 2. de Consid.

686. Vulpes, quantumvis quietam ac mortuam se fingat, nullam tamen fidem ei tribuere licet; ut quæ modò pacem ac mansuetudinem mentita, brevi sanguinariam se prodet. Apprimè dixit Juvenalis; FRONTI NULLA FIDES. Certè Hypocrita genuinum vulpis ectypon, nullam unquam meretur fidem; nam externâ facie sanctum simulans, paulò post mentem suam fucatam, veteratoriam, ac vitiosam deteget. S Hieronymus; *Perfacile est, aliquam vestem habere contemptam, & suspirare crebrius, & ad omne verbum peccatorem ac miserum se proclamare: sed si vel levi sermone offensus fuerit, continuò videbis attollere supercilium, levare cervicem, & delicatum illum eris sermonem insano clamore repentè mutare.*

Juvenalis Satyr. 2.

Hypocrita.

S. Hier. Ep. 1 ad Demet

687. Vulpes gravida, seu prolis amore majorem cautelam adhibitura, seu etiam cur sui sese minus idoneam deprehendens, venatorum insidias cautiùs, quàm hactenus consueverat, declinat. Unde D. Aresii lemma. REDDIT AMOR CAUTAM. Matrem providam, & in familia ac liberis gubernandis cautam & prudentem, hæc imago significat. Illorum enim amore nunquam non in conquirendis necessariis, in avertendis periculis, & in re domesticâ promovenda solicitam ac cautam se exhibet; Talis Mater Augustino teste, fuit S Mater Monica; *Domum suam piè tractaverat; Nutrierat filios, toties eos parturiens, quoties abs te (Deo) deviare cernebat; ita curam gessit, quasi omnes genuisset, ita servivit, quasi ab omnibus genita fuisset.* Valerius Flaccus.

Cautela.

S. Monica S. Aug. l. 6. Confes. c. 9.

Est amor, & rerum cunctis cautela suarum.

Val. Flac. lib. 5.

688. Vulpem, reti illapsam, hoc lemmate notavit D. Aresius; FATO PRUDENTIA MINOR. Ita nimirum prudentia ac vafrities humana adversùs Divinam voluntatem nil penitùs potest. Vellejus Paterculus; *Ineluctabilis fatorum vis, cujuscunque fortunam mutare constituit, consilia corrumpit.* Et D. Jovius; *Occulta vis fati sæpenumerò prudentes ad insaniam vertit.* Verissimè Pierius Valerianus, Hyppoliti Cardinalis Medicei, & Alexandri Nepotis mortem deplorans, cecinit:

Prudentia humana infirma.

Vell. Pat. l. 2. Jov. hist. l. 2.

Pier. Valer. lib. 44. sub finem.

Mens nulla prudens est adeò, ut queat
Obstare fatis, vel petulantias
Illius, fortunæ cavere,
Aut varios subitosque casus.

689 Vul-

689. Vulpes, gallinam prædatura, Emblematis loco à cane interveniente capitur. Unde illam hoc Ariosti lemmate conquerentem introduxêre; BEN LA MERCEDE HAURO SECONDO IL MERTO. Id est; QUOD MEREAR, PATIAR. Hæc nimirum supremæ sapientiæ dispositio est, ut idipsum, quod in alios molimur, tandem in nos devolvatur. Isaias id perspicuè minatur; *Væ qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? & qui spernis, nonne & ipse sperneris?* Aristotele teste, Rhadamanti pronuntiatum erat, *Justum est, ut, si quæ quis fecit injustè, eadem & patiatur.* Sennacherib, Palæstinam summo contemptu direpturus, seipsum omnium rapinis ac contemptibus exposuit; ipsius enim exercitu per Angelum fulminato, à propriis filiis occisus jacuit. Nero, posteaquam sanctos Apostolos contemptim enecari jussit, ipsemet paulò post à Senatu Populoque Romano spretus, propriâ manu sibi violentam mortem intulit. Domitianus, Aurelianus, Decius, aliaque Tyrannidis humanæ portenta, post plurimos Christianos contemptui habitos, ac crudelissimè jugulatos, tandem & ipsi hostibus suis jugulum præbere debuerunt, &c.

Par pari referre.
Isa. 33. 1.
Arist. lib. 5. Ethic.

690. Grus vulpe ad convivium invitatâ, cibos in angusti & oblongi oris bombylio conclusos, apposuit; cui cum vulpes caput immittere non posset, jejuna recedere debuit; grue intereà oblongo suo rostro cibum omnem facilè extrahente. Atque hæc Gruis astutia adversus vulpem reciproca erat; quippe quæ illam paulò ante simili ludibrio exceperat. Proindè Emblematis loco gruem seu ciconiam statuêre, quæ ex oblongi & angusti colli bombylo escam hauriebat, frustra esuriente vicinâ vulpe; Lemma addiderunt. FRAUS FRAUDE COMPENSATA. Nempe vulpes, paulò ante in cibo largiendo admodum parca, postea etiam illius recipiendi indigna fuit: quæ enim alios ad inediam tolerandam cogebat, etiam ipsa ad illum famis languorem sustinendum optimo jure compellebatur. Francisci Petrarchæ hac de re poëma vernaculum est;

Par pari referre.
Plutarch in triumph. Amor. c. 2.

Che chi prende diletto di far frode,
Non si de lamentar s'altri l'inganna.

Et S. Gregorius Nazianzenus.

S. Greg. Na.

Adiit me inops, abitque nil coptum ferens
O Christe, gratia indigent vacuus tua,
Vereor, ne & ipse lege discedam meâ:
Quod namq; quis dedit minus, feret minus.

691. Emblematis loco vulpem, igne ad ipsius caudam suspenso depinxêre: alludebant nimirùm ad trecentas Samsonis vulpes, quæ, facibus ad caudas ligans, in Philistæorum agros concitatæ, priusquam hos flammis devastarent, in se ipsis crudele illud incendium omnium primò experiri debuerunt. Lemma. VINDICTA TRAHIT EXITIUM. Ita nimitùm, dum aliorum exitio procurando intendis, ruinam ac supplicia in te ipsum concitas. Opportunè Magnus Augustinus; *Læsus, & injuriam passus, vindicari vult; de aliena pœna sibi quærit medicamentum, & acquirit grande tormentum.* Semei, Davidem lapidibus impetere ausus, paulò post à Salomone interfectus est. Fornacis Babylonicæ flamma, adversus innocuos juvenes succensa, in ipsos carnifices grassata est. Danielis delatores, cùm illum à leonibus devorandum perciperent, iisdem leonibus in escam cessêre. Apprimè David; *Quorum os maledictione & amaritudine plenum est, veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem; Contritio & infelicitas in viis eorum.*

Vindicta authori perniciosa.
S. Aug. ser. 4. de Verb. Dom. c. 1.
Psal. 13. 3.

692. Vulpes, congelatum flumen transgressura, priusquam tanto discrimini se committat, auribus versùs flumen inclinatis acutè explorat, num aliquod subterfluentis aquæ murmur percipere possit: eo enim audito, mox conceptam mentem revocat, penitusque ab illo trajiciendo desistit. Unde emblemati subscripsère; FIDE ET DIFFIDE. Et certè in mundo assidua hæc cautela ac diffidentia penitus est necessaria; siquidem Justo Lipsio asserente, *Nihil hodie tam receptum, quàm fallere fidem.* Epicarmi consilium est; *Sobrius sis, & memor esto, nulli temerè credere seu confidere.* Theognides canit:

Cautela in fidendo.
Lips. cen. epist. 51.

Res mihi fractâ FIDE, res DIFFIDENDO retenta.

Denique Siracides; *Cave tibi, & attende diligenter auditui tuo: quoniam cum subversione tua ambulas.* Et rursus: *Et à filiis tuis cave, & à domesticis tuis attende.*

Eccles. 13. 16.
Ibid. 32. 26.

693. Vulpes, auribus supra congelatum flumen inclinatis, undarum fortè subterlabentium strepitum explorans; à D. Aresio epigraphen recepit; NEC FIDE, NEC DIFFIDE. Hominem prudentem, & in agendo circumspectum, hæc imago designat; neque enim fidem nimiùm facilem, neque etiam difficilem nimiùm, aliis tribuere oportet. Sapienter monet Seneca; *Nulli fidem adhibere, unum idemq; vitium est, atque omnibus credere.* Apollonius Thianæus, Philostrato referente, olim à Babyloniæ Rege interrogatus, quâ ratione regnum suum feliciter stabilire posset: respondit, *Si multos honoraveris, paucis verò credideris.*

Fidere.
Sen. Epist.
Philost. in vita.

694. Vulpes, tametsi flumen glacie obductum videat, eidem tamen experiendo etiam aures, majoris securitatis gratiâ, in consilium advocat, &, num aquæ subterfluant, studiosè auscultat. Lemma, NON JUXTA INTUITUM. Ad verbum Regum fasti; *Nec juxta intuitum hominis ego judico. Homo enim videt ea, quæ parent; Deus autem intuetur cor.* Quare nunquam patiaris te externâ aliorum formâ in judiciis formandis decipi, sed semper interiores illorum animos penetrare coneris. Perspicuè Christus: *Nolite judicare secundum faciem, sed justum judicium judicate.* Porrò mundus varias spondet delicias, externâ quidem facie sat speciosas; at propius ei aurem admove, deprehendesque interiora ejus plena esse dolo. S. P. Augustinus; *Quidquid nobis temporaliter mundus arridet, magis est periculum, quàm ornamentum nostrum.* Atque adeò inter assidua pericula cautus, ac circumspectus sis, necesse est, nam quod Horatius canit,

1. Reg. 16. 7.
Judicari.
Io. 7. 24.
Mundus fallax.
S. Aug. ser. 31. de verb. Dom. c. 1.
Cautela.

Quod quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas.

Horat. lib. 2. Carm. Od. 13.

695. Ad exequias Ranutii I. Parmensium Ducis, symboli loco vulpem statuêre, quæ aures congelato flumini admovens, epigraphen tulit: MURMURA NON FALLUNT. Sagax Principis illius judicium, & insignem prudentiam hæc imago innuebat, qui ab imperiti vulgi oblocutionibus nunquam deceptus, summi momenti negotia, obstupescente mundo, semper intimè penetravit, suamque Rempublicam tot annis feliciter administravit. Porrò illud ipsum emblema cuivis Principi præceptionis loco esto, ne adulatorum fraudibus ac susurris, utpote ad gentes ac innocentes opprimendos unicè destinatis, aures præbeat, sibique imponi permittat.

Prudentia & cautela.

Hic

Psal. 100. 5. Hâc cautelâ imbutus David, de se ipso fatetur, *Detrahentem secreto proximo suo, hunc persequebar.* In hunc locum præclarè Agellus, *Aures suas calumniatoribus atque obtrectatoribus minimè patuisse dicit; hoc enim vitium est maximum Regum ac Principum, quod adulatoribus & detractoribus, & exploratoribus aures libenter accommodant, & falsis detractionibus atque calumniis, ac delationibus à scelestis hominibus illectis, perniciem innocentibus afferunt.* *Agell. in hunc loc.* Sanctissimum Luciani consilium est; *Quid faciet vir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus in Syrenum fabula docet, perniciosas talium sermonum fabulas ac delitias navigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectas cuipiam obnoxiis, sed janitore sedulo ac fido adhibito, ratione videlicet ac judicio animi, recta dicentes reclusis foribus excipiat, inutiles nugas obdacto pessulo arceat.* *Lucian. l. de non temerè credendo calumniæ.*

696. Vulpes, demisso capite fluminis conglaciati crassitiem explorans, ab Abbate Ferro epigraphen recepit. AURIBUS INDAGAT. Ita Christianus Divinæ fidei arcana solis auribus, non verò oculis, penetrare potest. Dilucidè Apostolus; *Fides ex auditu.* In hunc locum Dionysius Richelius ait, *Fides ex audita tam ejus, qui in fide instruitur, quem oportet audire prædicantem: quàm ejus, qui prædicat, quem oportet audiri. Auditus autem, qui ad fidem exigitur, est per verbum Christi, quo venit ad aures corporis, & aperit aures mentis.* Atque adeò sancta fides animæ nostræ domum intrat, ibique sedem figit, non quidem per oculorum portas, utpote quibus evidentia ac perspicacia est propria; sed per obscuras aurium cavernas, ad fidei arcana recipienda præ cæteris omnibus sensibus accommodatissimas. Sanè, Centurio non è Christi crucifixi aspectu, sed ex auditis ipsis vocibus ad sanctam fidem amplectendam persuasus, *Videns autem Centurio, quia sic clamans expirasset, ait, verè hic homo Filius Dei erat.* In hunc locum S. Bernardus, *Ex voce*, inquit, *agnovit filium Dei, & non ex facie. Erat enim fortasse ex ejus ovibus, quæ vocem ejus audiunt. AUDITUS INVENIT, quod non visus; oculum species fefellit; AURI VERITAS SE INFUDIT.* Eâdem planè ratione Maria Magdalena Christum, in horto visum, olitorem esse credidit; at auribus ad ipsius vocem percipiendam reseratis, verum Dei filium agnovit.

[Margin: ...delis. ...om. X. 17. ...on Rich. hunc loc. ...des. ...arc. 15. 39. Bernard. ...m. 28. in ...no.]

697. Joannes Orozcus Emblematis loco globum terrestrem depinxit, qui ab atlantis humero supra pellem vulpinam sustentabatur; cum lemmate, HOC MODO SUSTENTOR; Non sine ingenio volebat innuere, mundum totum assiduis niti fraudibus ac fallaciis. Verissimè Magnus Augustin. *Mundi Promissa semper fallunt; Dei autem promissa nunquam fallunt. Sed quia mundus, quod pollicetur, hic videtur daturus, idest, in hac terra morientium, in qua nunc sumus: Deus autem, quod pollicetur, in terra viventium nobis daturus est, multi fatigantur expectare veracem, & non erubescunt amare fallacem.* Ovidius;

[Margin: ...ndus ...aciis ...mus. ...ug. serm ...de Verbis ...ß. a. ...d. 1.]

Vivitur ex rapto, non hospes ab hospite tutus,
Non socer à genero. fratrum quoq; gratia rara est;
Imminet exitio vir conjugis, illa mariti.
Lurida terribiles miscent aconita Novercæ:
Filius ante diem patrios inquirit in annos,
Victa jacet pietas.

698. Vulpis exuviæ, sub regio throno collocatæ, inscriptionem præferunt; UT SCIAT REGNARE D. Didacus Saavedra hoc emblemate ad illud Lysandri, Spartanorum Belliducis, dictum alludebat; *Quod leonis pellis attingere non posset, Principi assumendam vulpinam.* Hanc verò doctrinam Magnatibus persuadere haud operosum est; siquidem, Senecâ asserente, maximus & frequentissimus illius in aulis usus est. *Asturia in Principe.* *Senec. in Thyeste.*

Ut nemo doceat fraudem & sceleris viam,
Regnum docebit.

699 Vulpes, in agro resupina, se mortuam simulabat, ut aves, veluti ad cadaver advolaturus, caperet, at jacenti supervenit canis, eamque dentibus mordicus invasit. Lemma. INSIDIAS SUSTINET IPSA SUAS. Ita nimirum mala, quæ aliis inferre cogitamus, ipsimet justissimâ lege tolerare cogimur. S. P. Augustinus; *Qui fraudem volunt facere generi humano in omnibus nequitiis suis, fraudem & ipsi patiuntur, ut terrena bona eligant, relinquunt æterna.* Verissimè dixit Abstemius, *Insidias qui facit, sæpè patitur.* *Fraus delusa.* *S. Aug. in Psalm. 72.*

700. Vulpes, in hyeme piscans, caudam aquis immittit, ut pendentes ex eâ pisces ad se attrahere, ac devorare possit: at fraudem subodorati pisces, tamdiu in aquis irritâ spe natantem relinquunt caudam, donec glacie constringatur; unde capta vulpes, ac veluti fune retenta, venatoribus non sine ludibrio in prædam cedit. Lemma, SIC ARS DELUDITUR ARTE. Quisquis enim aliis vel illudere, vel fraudem facere cogitat, brevi se omnium ludibriis ac fraudibus expositum sentiet. Proinde dixit Magnus Ethices Christianæ magister, Augustinus; *compone tecum: non vis falli? noli fallere: quod pati non vis, noli facere. Vis venire ad vitam, ubi non fallaris? age modò vitam, ubi non fallas.* Damno ac ludibrio suo expertus id est ex Sportiatum familiâ Galeacius, qui licentiâ juvenili elatus, Bartholomæo Bergomati, Venetorum Duci, viro quidem exactæ ætatis & callidissimo, sed tamen pari aliorum astutiâ nonnunquam circumvento, annosam vulpem misit, caveâ interceptam. Dux, adolescentis illusionem & arrogantiam sentiens, ut paria refunderet, accipitrem remisit, loris compeditum, & puerilibus crepundiis nolisq; instructum: quo illius puerilitatem, ferocemque ingenii levitatem, loris constringendam, non inscitè adumbravit; uti refert Paulus Jovius. *Fraus delusa.* *S. Aug. serm. 111. de Divers. c. 10.* *Paulus Iovius in Eleg. Berg. l. 32.*

FINIS LIBRI QUINTI.

MVNDI SYMBOLICI LIBER SEXTVS.

PISCES.

PISCES in genere. *CAPUT I.*

Ambitiosus.
Libidinosus.

1. PIsces, libero impetu versus hamum delati, epigraphen tenent. ULTRO SE VOLUERE CAPI. Genuina hæc hominum mundanorum idea est, qui non tantùm sublimiores honorum gradus ambitiosè inquirendo, sese voluntarios aliorum captivos efficiunt; sed etiam per illecebrosa sensuum vestigia progressi, hamos, æternum cruciaturos, incurrunt. Sapientissimus Idiota de amore carnali disserens, *Talis amor*, inquit, *est laqueus animæ, interfectio leniens, mel felleum, pernicies delicata, dulce venenum, MALUM SPONTANEUM, sapida jugulatio, & omnium rerum calamitas.* Et S. P. Aug. *Quanta iniquitas, & quàm lugenda perversitas, ut animam, quam Christus sanguine suo redemit, luxuriosus quisq; propter unius momenti delectationem libidinis, Diabolo vendat!* Atque adeò damnati, gravissimis torti doloribus, neminem alium, nisi se ipsos incusare possunt: qui, voluptatum escâ liberrimè admorsâ, suppliciorum hamo implicati pendent.

Idiota l. de Amore Divino.
S. Aug. ser. 230. de Tēp.
Damnati

Mundani

2. Piscatores nonnunquam aliquot cucurbitas vacuas, plurimis innexas hamis, sub aquis recondunt: quas conspicati pisces, eam fami suæ opportunam escam credunt: at hamis miserè implicati, infelicem captivitatem subire coguntur. Unde lemma, PRÆDÆ SPES VANA CAPIT. Eâdem planè ratione delusi miseri mortales per fastus ac voluptatis terrenæ vanitates assiduò vagantur, neque ibi aliud reperiunt, nisi pericula, dolores ærumnas. Verissimè sanctus Gregorius Papa; *Præsentis vitæ gloria quasi in alto cernitur, sed nulla stabilitate solidatur.* Torquatus de Almidâ canit, quod amatores ad illam, tot hamis, quot artibus, instructam passim accurrerint.

S. Greg. l. 10 moral. c. 14
Torq. Tassus Gerus. liberat. cant. 4 st. 87.

Amans lascivit.

Usa ogni arte la donna, onde sia colto
Ne la sua rete alcun novello amante:
Ne con tutti, ne sempre un stesso volto
Serba: mà cangia a tempo atti, e sembiante.
Hor tien pudica il guardo in se racolto;
Hor il rivolge cupido, e vagante,
La sferza in quegli, il freno adopra in questi,
Come lor vede in amar lenti, o presti.

Ibid. stanz. 95.

At tandem singuli spe suâ delusi;

Stanco, e deluso poi di speme il toglie,
E si rimane qual cacciator, ch' à fera,
Perda al fin l'orme di seguita fera.

Sicq; incauti mortales inter dolores & spem irritam seipsos consumunt, excruciantutq;, ut Petrarch. canit

Petrarcha

Fra le vane speranze, e'l vane dolore.

3. Piscis, ex hamo suspensus, non ob aliam causam aquis & vitâ privatur, nisi quòd paulò ante ab insidiosâ escâ sese liberè allectari permiserit. Unde lemma. QUOD ILLECTUS, ABSTRACTUS. Verbis ex sancto Jacobo mutuatis; *Unusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus.* Idipsum homines mundani quotidianâ experientiâ comprobant, dum sensuum illecebris circumventi, violentâ morte ex hac vita rapiuntur. Samson, Dalilæ blanditiis *illectus*, cum libertate oculos perdidit, hostiumque captivus evasit. Ammon, incestuoso affectu erga Thamarem *illectus*, at motum furore è mundo *abstractus* est. Tres seneciones, apud Danielem, Susannæ formâ *illecti*, honoris, dignitatis, ac vitæ jacturam fecerunt &c. Ut adeò jure exclamet S. Hieronymus; *O quàm acerbus fructus luxuriæ, amarior felle, crudelior gladio!*

Libido vitam aufert
Iacob. 1.

S. Hieron.

4. Piscis escam, ex hamo suspensam, prehendit; cum lemmate, DUM CAPIO, CAPIOR. Ita post acceptum beneficium, Mecænatis captivus efficeris. Apprimè dixit Publius Mimus.

Benef. &c.

Beneficium accipere, libertatem vendere est.

Eâdem planè ratione lascivus, sensuum voluptate semel delibatâ, captum sese, ac peccatorum hamo miserè saucium sentiet. Stephanus Cantuariensis illud Sacræ Paginæ arcanum interpretatus. *Totum in hamo sublevabis* ait, *In hamo esca voluptatis desiderabilis ostenditur, sed uncus tenax latet, qui cum esca comeditur. Sic in concupiscentia carnis ostendit diabolus escam voluptatis, sed latet aculeus peccati.* Etiam mors & infernus, cùm Servatoris nostri carnem, è Crucis hamo suspensam, deglutire molirentur, ipsimet vicissim ab eo deprædati, & in captivitatem abducti fuerunt. Sanctus Cyprianus; *Sicut hamum, escâ conceptum, si piscis rapiat, non solùm escam cum hamo non removet, sed & ipse de profundo, esca aliis futurus, educitur: ita & is, qui habebat mortis imperium, rapuit quidem in mortem corpus Jesu, non sentiens in eo hamum divinitatis inclusum sedulò devoravit, hæsit, ipse continuò, & disruptis inferus claustris, velut de profundo tractus traditur, ut esca cæteris fiat.* Cæterùm

Lascivus
Steph. Cant. L. de ...
Christus resurgens
S. Cypr. ...

. Maria Magdalena.

rùm aliâ non ignobili ratione idem Emblema S. Mariam Magdalenam spectat, quæ suis capillis Christum veluti pretiosam castissimi amoris escam, comprehensura, eventu prorsus contrario, illius captiva evasit. Concinnè Marius Bettinus canit;

Mar. Bett. Eutr. lu 3.

Magdala, mortales quibus illaqueârat amantes,
Ausa Deum passim illaqueare comis.
Dum jacit auratos sacra in vestigia cassus,
Prædatrix præda præda fit ipsa sua.

5. Emblematis loco cymbam depinxêre, quæ lumine, & tridente ad pisces transfigendos instructa, epigraphen habuit; STERTENTES OPPRIMIT. Innuebant videlicet, insidiantem hostem adversus otiosos, ac somnolentos triumphum haud operosè ducere. S. Ambrosius; *Remissas excubias callidus insidiator irrumpit.* Et S. Hilarius; *Vigilare nos Dominus propter adventum furis admonuit. Furem enim esse ostendit Zabulum, ad detrahenda ex nobis spolia pervigilem, & corporum nostrorum domibus insidiantem, ut ea incuriosis nobis, & somno dedisis, consiliorum suorum, atque illecebrarum jaculis perfodiat.*

...tium.

Ambr. Tr in Ps 118. Hilar. in ...

6. Verum pœnitentem in corpore & spiritu castigando ingentem gustum ac suavitatem sentire, piscium Emblemate demonstrat D. Aresius; qui intra amaras oceani ondas delineati, epigraphen sustinent; QUASI LAC SUGENT. Verbis è Deuteronomio sumptis; *Inundationem maris quasi lac sugent.* Certè Martyr, uti etiam homo fortis ac patiens, omnem adversæ sortis amatorem, veluti sacchato ac melle obductum, avidissimè degustant. Optimè dixit Umbertus; *Homo patiens malum in bonum convertit, mare quasi lac sugit; mærorem in felicitatis æternæ gaudium commutabit.* Quin imò etiam amantes mundani non ratò mille calamitatum absynthia, veluti quovis melle dulciora, glutire solent. *Hi voluptatum amore quot mala perferunt?* inquiebat attonitus S. Joannes Chrysostomus; *Alapis verberibusque cæsi, irrisi, innumeris convitiis lacessiti, blando tamen morbo comprehensi, omnia sibi tranquilla & felicia arbitrantur.*

...pœnitens

...ont. 33,19

...artyr ...tiens.

...bert. de ...lus pa... ...us. c. 42.

...mans ...fidantis

...o Chrys. ...m. 8 in ...m.

7. Alcibiades Lucarinus hanc gnomam piscibus indidit; ANIMATI AD NATANDUM. Vel, ut alius; VIX NATI NATANT. Pueritiam vivacem; vel etiam hominum calamitatem hoc Emblemate significabis, qui vix in hunc orbem nati, inter lachrymas & vagitus natare, plurimisque ærumnis nunquam non affluere solent. Accommodatè S. P. Augustinus; *Vita humana misera est, laboribus plena, doloribus, periculis, tentationibus. Quare puer à fletu incipit vivere; Ridere nondum novit, quare plorare jam novit? quia cœpit ire in istam vitam.* Nec aliter Jobus; *Homo natus de muliere brevi vivens tempore, repletur multis miseriis.* Certè SS. Innocentes, paulò ante in hanc lucem editi, per vastum proprii sanguinis sui pelagus ad paradysi portum transnatare debuerunt.

...iseria ...umana.

...ug. in ...x 25.

...14.1. . Innocentes.

8. Piscis, intra aquas depictus, epigraphen non incongruam sustinet. MORIAR, SI EGREDIAR. Tertullianus hoc argumento beneficentiam, è calamitatibus in nos proficisci solitam, describit; *Pisciculi sumus, qui in aqua* baptismi *nascimur nec aliter, quàm in aqua* lachrymarum ac calamitatum *permanendo salvi erimus.* Aliâ ratione S. Joannes Chrysostomus docet, orationem ad progressus in vita spirituali faciendos, non minus esse homini necessariam, atque aqua corporalis piscium saluti. *Si te ipsum oratione destitueris,* inquit, *perinde feceris, ac si piscem ex aqua extraxeris. Ut enim piscis vita est aqua, ita tibi deprecatio.* Cumprimis tamen imago Religiosorum est propria, qui, sicuti vitam intra claustri limites incolumem servant, ita extra illos præsentissimum discrimen subeunt. *Claustrum quippe Monasterii,* inquit S. Petrus Damianus, *Vivarium est animarum, ibi quippe vivunt pisces, qui juxta legis edicta pinnulas habent. &c.* In hunc sensum sanctus Antonius Abbas, à Magnate quodam rogatus, ut nonnunquam diutius apud ipsum moraretur; respondit, sicut pisces ab aqua extracti, mox in arenti terra moriuntur; ita & Monachos, cum sæcularibus retardantes, humanis statim resolvi confabulationibus. *Ob id ergò,* concludebat, *convenit, ut pisces ad mare, ita nos ad montem festinemus, ut tardantibus nobis, aliqua propositi succedat oblivio.*

...ibulationes utilis. ...ullian.

...ratio ...cessaria ...o Chrys. ...l. 1. de o... ...do Deû.

...ligiosi in ...ustro.

S. Pet. Dam. l. 1. ep. 18.

S. Anton. apud S. Athanasium

9. Piscis in aquis vivit incolumis, statimque, extra illas constitutus, moritur. Lemma. IN ARIDO MORIAR. Ita sanè libido non quidem inter assiduam victûs, vini, & crapulæ affluentiam, sed ad jejunii ariditatem ejecta, suffocatur. B. Albertus Magnus; *Sicut pisces in arido moriuntur: sic etiam luxuria in austeritate vitæ, & jejunio moritur.* Perspicuè Isaias; *Computrescent pisces sine aqua, & morientur in sicco.*

Lascivia.

B. Alb. Mag. serm. Dom. 1 Quadrag. Isa. 50. 2.

10. Mantuæ, inter cæteram solemnem Deiparæ coronatæ festivitatem, Emblematis loco pisces cernebantur depicti, qui turbato ac fulgurante cœlo in mari natabant; cum lemmate, TUTI CONTEMNIMUS ICTUS. Non enim, quod pertimescat, habet, qui intra Mariæ sinum ac tutelam, veluti in Oceano securissimo, conquiescit. Cosmus Hierosolymitanus ait; *Insuperabilem, Deipara, spem tuam habens, servabor, defensionem tuam possidens non timebo.* Et Richardus à sancto Laurentio; *Potens est Maria ad protegendum, unde ipsi potest securè servus ejus illud Job 17. 3. Pone me juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me.*

Maria V. protectrix.

Cosm. Hieros. hymn 5

Rich. à S. Laur. l. 2. de laud. Virg. p. 1.

11. Homo, inter sceleratos justus & innocens, pisci non absimilem se probat; cui, intra maris salsuginem commoranti, inscripsit Abbas Certanus; NEL AMARO DEL MAR DOLCE HO' LA VITA. Id est, E MARI DULCEDINEM. Hâc prærogativâ insignis extitit Sanctus Malachias, qui sancto Bernardo teste, *De natali barbarie traxit nihil non magis, quàm de sale materno pisces maris;* Porrò avarus, accommodatè ad hanc iconem dulcedine nullibi majore perfunditur, quàm inter solicitudinum terrenarum amarores. Quare Hugo Cardinalis in illud Ezechielis, *Commovebuntur à facie meâ pisces maris;* ait, *per pisces maris intelliguntur avari & curiosi, qui nesciunt vivere, nisi in amaritudine curarum hujus mundi.*

Justus inter malos

S. Bernard. in vita S. Malach.

Avarus.

Hug. Card. in Ezech. 31 20.

12. Adami, protoparentis nostri casum pisci non absimilem dixeris: cui, ex hamo pendenti, inscribes; MORSU IN MORTEM CORRUIT. Verbis ex hymno illo mutuatis; *Pangue lingua gloriosi Lauream &c.* Eorum hæc imago est, qui immodico cibo aut potu mortem sibi accelerant. Septimus Severus, carnibus crudis, ac digestu difficillimis, plus justo devoratis, medius crepuit. Valentinianus Imperator nimiâ intemperantiâ sibimet vitam immaturo fato abrupit. Jovinianus, referente Ravisio à ciborum cruditate, intra stomachum collectâ, suffocatus est. Hugo Victorinus; *Ebrietas judicium rationis offuscat, contentiones & bella procurat, robur & naturalem virtutem enervat, infirmitatem generat, mortem naturalem adducit, rebus temporalibus spoliat, & quòd deterius est, Divinam maledictionem inducit.*

Adamus.

Crapula.

Hug. de S. Vict.

13. Immodica adeò piscium est voracitas, ut nec propriæ speciei parcant. Verùm piscis major, minorem devorans, paulò post, veluti reciprocâ crudelitate, pœnas dat? dum & ipse alterius, adhuc majoris, gulam subire cogitur. Unde piscis, minorem devo-

devorans, epigraphen à me recepit. PRÆDA MAJORIS ERIT. Justissimè à Deo sancitum, usitatumque est, ut, qui crudeli impetio suos subditos traduxerit ac devoraverit, etiam ipse aliorum, adhuc potentiorum, crudelitati substernatur. Præclarè in rem præsentem Magnus Augustinus; *Quis optat hæreditatem, nisi morte alterius? quis optat lucrum, nisi damno alterius? Quàm multi aliorum defectione cupiunt sublimari? O piscis male! prædam vis de parvo, præda efficeris magna.* S. Basilius tam emblematis materiem, quàm ipsius seorsum suggereus, ait: *Major pars piscium liguriunt alter alterum, & minor apud illos esca majoris est; & si evenerit, ut is, qui minorem superaverat alterius præda fiat, ambo tum simul deglutiuntur, & unà ultimi piscis immersi ventrem ingrediuntur: quid igitur nos homines aliud agimus, cùm vim inferimus inferioribus? Et quatius hoc contigit; quòd divites & potentes suis usuris, exactionibus, litibus protractis, opprimunt & fatigant pauperes? &c.*

Par pari referre.

S. Aug. in Ps. 64.

S. Basil. ho. 7. Hexam.

14. Pisces inter consuetas oceani turbas assiduò tranquilli ac taciturni vivunt; unde lemma. FRA I SONORI TUMUL TUI OGN'H'OR SILENTI. Id est, INTER STREPENTIA SILENS. Ita homines justi inter medias civitatis turbas, & fori frequentiam, semper sese Deo unicè affigere, ac solitudini vacare norunt. Facem his prævivere Elias in Samariæ aulâ; Simon Stylites in Ægypti civitate; Joann. Lusitanus, in medio amplissimæ civitatis Mediolanensis ipsos triginta & plures annos vitam ducens eremiticam &c. Optimè dixit S. Gregorius Papa; *Qui corpore remotus vivit, sed tumultibus conversationis humanæ terrenorum desideriorum cogitatione se infert, non est in solitudine: si verò prematur aliquis corporaliter popularibus turbis, & tamen nullos secularium curarum tumultus in corde patiatur, non est in urbe.*

Solitudo vera.

S. Greg. super illud Iob Cui dedi in solitudine domum.

15. Piscis adverso flumine, sive labente, sive currente, citra negotium deferri solet. Lemma. NULLIUS AUXILIO. D. Carolus Bossus hoc symbolum in D. Præsidis Bossi honorem erexit, qui ad officium illud sublevandus, omnem Serenissimi Ducis Hetrusci oblatam opem recusavit, cumque gradum solâ suâ congenitâ virtute, sine emendicatis aliorum subsidiis, conscendit; haud secus, atque piscis nativo suo impulsu per adversas currentes undas natare, aut per labentes in altum scandere valet. Eodem encomio insignes extitêre, Josephus, ad Ægyptii Proregis fastigium sublevatur; Samuel Judicis tribunal supra Israëlis populum conscendens; David ad regium solium, non quidem sussulciente hominum favore, sed solo virtutum suarum merito promotus &c. Pulchrè ait Magnus Aug. *Gloriam & honorem non debet sequi virtus, sed ipsa virtutem. Unde honores, quos expetunt multi. Cato petere non debuit, sed eos civitas ob ejus virtutem non petenti dare.*

Propria valor.

S. August. de civitate Dei l. 5.

16. Abbas Cetranus, ut fortunæ blandientis insidias, & fallacem illius consequendæ spem ob oculos poneret, piscem depinxit, qui hamum jamjam admorsurus, epigraphen tenet. SPE DECIPITUR. Opportunè Seneca, *Ad omne fortuitum bonum suspiciosi pavidique subsistite. Et fera, & piscis, SPE aliqua oblectante DECIPITUR. Munera ista fortunæ putatis? insidiæ sunt.*

Bona mundi.

Senec. ep. 8.

17. Maris animalia majora sunt, magisque vegeta, quàm terrestria, quia illa per istia vitam ducunt ablenditam. Terrestria enim animalia, ut in aperto vivunt, sic aduruntur à sole, infestantur ab aëre, multas à temporum mutationibus ac cœli intemperiis patiuntur injurias. Unde piscem hoc lemmate spectandum proponeo; VIVACIOR. QUIA OCCULTIOR. Genuina hæc Religiosæ vitæ idea est, quæ tantò degit felicior, quantò ab hominum consuetudine remotior: ut adeò solitudo fæcunda sit virtutum & æternæ vitæ parens. Divus certè Blasius Sebastensis, Armeniæ Episcopus, libens ex urbe digressus est in sylvas, arctatur in specu, ut animum ibi dilataret, virtute sua feras efficiens humanas. Sapientissimè Magnus August. *Difficile est, in turba videre Christum. Solitudo quædam necessaria est menti nostræ, quadam solitudine intentionis videtur Deus. Turba strepitum habet, visio ista secretum desiderat.* Breviter & benè Ovidius.

Solitudo.

S. Aug. tr. 17. in Ioan.

Benè qui latuit, benè vixit.

18 Piscis, escam hamatam avidè glutiens, epigraphen à P. Jacobo Masenio accepit. BREVIS VOLUPTAS LONGUS DOLOR. Idipsum de voluptate terrenâ pronuntians Magnus August. ait. *Ad præsens Deus habenas laxat, sed post astringet. Noli gaudere ad piscem, quia in esca sua exultat: nondum traxit hamum piscator nam ille habet hamum in faucibus, & quod sibi videtur longum, breve est.*

Voluptas terrena.

S. Aug. in Psalm.

19. Piscis, ex hamo captivus, epigraphen sustinet

TENET, ATQUE TENETUR. Eandem voluptas cum hamo rem servat. Opportunè S. P. August. *Gaudet piscis, quando hamum non videns, escam devorat: sed cùm piscator eum adducere cœperit, viscera ejus torquentur. Sic sunt omnes, qui de bonis temporalibus beatos se esse putant: hamum enim acceperunt: veniet tempus, ut sentiant, quanta tormenta cum aviditate devorârint.* Et Ovidius.

Voluptas terrena. Augustin. de agone Christi c. 7. Ovid. l. 2. Amor.

Sancius arrepto piscis retinetur ab hamo;
Non benè de laxis cassibus exit aper.

ACARNE.

CAPUT II.

20. HIc piscis immodicos calores patitur; unde etiam sub æstatem macie totus extenuatur. Quare Emblematis loco infra solis æstivi radios collocatus, epigrapheo habet; ABSUMITUR ÆSTU. Ita Veneris mancipia, à libidinis æstu non animam tantùm, sed & corpus miserrimè confectum recipiunt. Cicero; *Libidinosa, intemperansque adolescentia, effætum corpus tradit senectuti.* Hesiodus de fœminâ lascivâ canit;

Libidinosus. Cic. de sen.

--- Hæc, quamvis validum, sine torre maritum
Urit, & exsiccat, citiusque senescere cogit.

ANGUILLA.

CAPUT III.

21. PIscatores aquis, ubi anguillæ morantur, turbatis, eas facillimo negotio capiunt, Unde Anguilla emblematis loco inscriptionem sustinet; TURBATO FLUMINE CAPTA. Dæmon, hominis animam prædaturus, omnium primò illam diversis odii, luxuriæ, avaritiæ, aliorumque vitiorum turbis agitare conatur. Homines enim, præsertim Religiosi, diabolica retia nunquam certius incurrunt quàm turbatâ pacis ac charitatis fraternæ aquâ. S. Gregor. *Sicut nihil est pretiosius Deo virtute charitatis; ita nihil desiderabilius diabolo extinctione charitatis. Quisquis ergo seminando jurgia, dilectionem proximorum perimit, hosti Dei familiarius servit.* Eodem argumento Aristophanes hominem quendam seditiosum, non sine gravibus civitatis ac reipublicæ turbis ad dignitatem sublevatum, descripsit;

...entat o ... Discordia. S. Greg. in pastorali. Seditio... Aristoph. in Equitibus.

Namq; accidit tibi, quod iis, qui anguillas aucupantur,
Ubi quieta stat palus, nil piscium capiunt;
Contrà si sursum & deorsum lutum moverint,
Capiunt. Ita ipse capis, ubi rempublicam inquietas.

22. Lucarinus S. Bartholomæum Apostolum anguillæ excoriatæ symbolo figuravit; addito lemmate; ADHUC VIVO. Certè SS. Martyres, toto corpore dilaniati & occisi, hodie etiamnum vitam vivunt in cœlo gloriosissimam; S. P. Augustinus; *Pervenit gladius persecutorum ad corpora Martyrum, sed percusso corpore, cor mansit illæsum.* In hanc rem pulchrè canit meus Concanonicus D. Gregorius Bruoellus;

S. Bartholomæus. S. Martyres. Aug. in Psalm. 36.

Quamvis crudeli deglubat corpora cultro,
Pellemque tollat lanius;
Vivit adhuc, corioque suo est anguilla superstes;
Spernitque ferri vulnera.
Auferat usque tuam licet impia dextra pellem
O Bartholomæe, nihil

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom.

Deperdis vita: sed luce beatior omni,
Cœli sedes te recipit,
Ut byssus unde ... ac purpura vestiat artus,
Pellisque nesciens senium.

23. Quævis mundi illecebræ, quantumvis tenacissimè ab hominibus prehensæ, facillimè tamen anguillarum instar, elabuntur. Unde lemma anguillæ inditum; ET COMPRESSA DILABITUR. *Lubrica adeò sunt,* inquit de Anguillis Ascanius Martinengus, *ut nunquam comprimi facilè possint. Ita res terrena, vilis, & putrida omninò fugax est, & tunc evanescit, cùm nostram esse putamus.* Et Seneca; *Omnia, mihi crede, etiam fœlicibus dubia sunt. Nihil sibi quisquam de futuro debet promittere. Id quoque, quod tenetur, per manus exit &c.* Lucianus fugitivam hanc lubricitatem in divitiis observans, Mercurium in hæc verba loquentem introducit. *Ut levis ac lubricus es Plute, retentu difficilis ac fugax, neque ullam præbens ansam certam, quo prensus teneare: sed nescio quomodo, anguillarum ac serpentum in morem inter digitos elaberis.* Cæterùm eandem figuram nempe Anguillam manu compressam, etiam hoc lemmate notabis; CUM STRINGITUR, LABITUR. Ita sanè homo versipellis, callidus, ac dolis texendis suetus, dum jam arctè creditur constrictus, adhuc tamen manus, ac captiones quasvis attentissimas effugere novit.

Mundi illecebræ. Ascan. Mart fol. 1502 in Gloss mag. Sen ep 101. Divitiæ. Lucian in Dialog Timone. Astutus.

24. Anguilla, ob lubricitatem suam è manibus elabi solita, foliis ficulneis, utpote penitus scabris & asperis, facilè stringi potest. Unde lemma; SCABREDINE FIRMAT. Ita prorsus mortificatio plurimum cavet, ne sensuum nostrorum congenita lubricitas ad vitia & inordinatos affectus prolabatur. *Est corpus castigandum* inquit sanctus Basilius, *At feræ cujusdam instar cohibendum, & ab ipso adversus animam tumultus orientes mortificatione, veluti flagello, compescendi &c.* Et sanctus Vincentius Ferrerius. *Caro nostra habet conditiones anguillæ, quæ labitur, nec potest retineri, nisi sit voluta in arena, vel cum arena. Hoc est de carne nostra, quam si vultis tenere delicatiore in cibo, potu, vestibus, & lecto, non poteritis retinere eam: ideò necessaria est religiosa asperitas in cibo & potu; & sic tenebitis eam.*

Mortificatio utilis. S Basil l de legendis Gent libris. Vinc. Ferr. ser 2 Dom. 3 Advent.

25. Majolo teste, vinum, in quo anguilla fuit suffocata, vini fastidium bibenti affert. Unde P. Sebastianus à Matre Dei Emblemati subscripsit; NON BIBES AMPLIUS. Res terrenæ humanum alliciunt affectum, & quidem adeò, ut vesanus homo præferat illas ipsimet Deo: ergò tantæ stultitiæ antidotum habeto timorem Dei; qui rerum terrenarum fastidium felicissimum tibi ingenerabit. S. Joannes Chrysostomus; *Solus est Dei timor, qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam servat, & omnis boni tribuit facultatem.* Porrò voluptatum terrenarum vinum non sine ingenti fastidio rejicies, si illarum vanitatem, incertitudinem, ac delicias quâvis anguillâ lubriciores, probè consideraveris.

Majol Dier Canic colloq 9 de piscibus. Timor Dei. S Io Chrys. fost ser de S. Io Bapt. Voluptas terrena.

26. Anguillæ, utpote squamis destitutæ, nullum cum cæteris piscibus consortium est. Lemma. CONSORTIA VITAT. Religiosus, negotiorum ac imperfectionum sæcularium squamis exutus, hominum consuetudinem penitùs ejuret, ac solitudinem, virtutum omnium parentem fœcundissimam, unicè sequatur. S. Hieronymus; *Si cupis esse, quod diceris, Monachus, id est, solus; quid facis in urbibus; quæ utique non sunt solorum habitacula; sed multorum.*

Solitudo. S Hieron. in epist.

ANTHIA.

CAPUT IV.

27. ANthia, quam etiam piscem sacrum cognominant, quocunque maris loca exriterit, tantam ubique securitatem præstat, ut nec à ferocibus belluis, nec ab animalibus venenatis, nec etiam ab ipsis urinatoribus ulla cuiquam offensa creari possit. Unde Pierio asserente, in pisce illo, veluti proprio hieroglyphico, *Securitas periculis libera*, repræsentatur. Ut adeò opportunè subscripserit Lucarinus; HAUD CIRCUMSTANT NOXIA. Hanc adversus hostes virtutem præservatricem longè certissimam in Divinâ præsentiâ habemus, utpote quâ allucescente, nec vitiorum assultus, nec hominum malitia, nec ipsæ etiam Tartari furiæ quidquam incommodi afferre possunt. S. Bern. *Ipsam si necesse est intrare gehennam, securus medias penetraas flammas, lata decantet conscientia. Etsi ambulavero in medio umbra mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.*

Pier. Val. l. 30. — Præsentia Dei. — *S. Bern. ep. 42.*

28. Anthia cæteros suæ speciei pisces affectu adeò grandi complectitur, ut, si illorum aliquem reti aut hamo implicatum viderit, mox ipsa cum aliis eidem auxiliatum accurrat, captumque liberatura, omnibus viribus adversus sagenæ fila, aut hami seram rumpendam arietet. Emblemati subscripsit Bargalius, CHARI NON DESERTOR AMICI. Ethæi, tametsi advena & Gethæus, Davidem tamen affectu adeò amico est complexus, ut eo, ob Absalonis turbas, in fugam acto, individuus afflicto Regi comes adhæserit: quin imò, ubi revertendi licentiam ab optimo Rege acceperat, ille tamen, *Vivit Dominus*, inquiebat, *& vivit Dominus meus Rex: quoniam in quocunque loco fueris Domine mi Rex sive in morte, sive in vita, ibi eris servus tuus.* Affectu haud infirmiore Theodosium, etiam mortuum ac sepultum, prosecutus est S. Ambrosius: Ipsemet locuples sibi testis, *Dilexi*, inquit, *& ideò prosequor eum usque ad regionem vivorum; nec deseram, donec fletu ac precibus inducam virum, quò sua merita vocant, in montem Domini sanctum.*

Amicus verus. — *2. Reg. 15. 21* — *S. Ambros. orat. in obit. Theodosii.*

APUA.

CAPUT V.

29. APuæ, pisciculi tenuissimi, è providæ naturæ instinctu semper confertim, ac magno numero simul incedere solent, ut à majori aliquo pisce infestatæ, mutuam sibi opem ac securitatem præstare queant. Unde arctoo unitæ nexu, epigraphen tenent. TUTOS CONJUNCTIO PRÆSTAT. Hinc nimirum vel ab exiguo pisciculo ingentem unionis ac concordiæ utilitatem disce. *Nostine*, inquit Boëtius, *quod omne, quod est, tamdiu manere atque subsistere solet, quamdiu sit unum, sed interire atque dissolvi pariter, quando unum esse desierit?* Iseus Sophista, cùm, Spartanorum civitate non sine discrimine ab hostibus incursatâ, cives de mœniis ac propugnaculis in patriæ præsidium extruendis consultarent, ipse in publicum progressus, corâ maximâ populi frequentia versum illum Homerianum recitavit,

Scutum hæsit scuto, galea galeâ, atque viro vir.

Simulque subjunxit; *Sic mihi state Lacedæmonii, & maris cincti sumus.*

Concordia. — *Boet. l. 4. de Consolat.*

30. Hic pisciculus carnem habet adeò delicatam ac teneram, ut, Pierio asserente, *ubi vel minimum conicalaerit, coctus sit, quasi satis sit ad ejus cocturam, spectasse tantum ignem.* Unde lemma. VISO TENERESCIT AB IGNE. Ita, prô dolor! homines mundani ad primum venustioris formæ obtutum non rarò victoriâ cadunt, & emolliuntur. Opportunè meus Concanonicus D. Salvator Carducius;

Pier. Val. l. 30. — Amor citò accendit.

Appua vel viso subitò tenerescit ab igne:
Sic etiam emollit pectora visa Venus.

Laida, famosæ libidinis mulier, *Cùm Cubatam Cyrenæasem aspexit*, Æliano teste, *ardentissimo ineum amore cœpit flagrare.* Cleopatra, *statim visa, M. Antonii pectus emolliit*: uti refert Appianus. Virgilius;

Ut vidi, ut perii, ut me malus abstulit error!

Torquatus de Tancredo canit, quod è prælio calens, fontem accesserit, animi refrigerandi causâ;

Quivi a lui d'improviso una donzella
Tutta, fuorche la fronte armata apparse,
Era Pagana, e la venuta anch' ella
Per l' istessa cagion di ristorarse:
Egli mirolla, & ammirò la bella
Sembianza, e d' essa si compiacque, en' arse
O meraviglia: Amor, ch' a pena nato
Già grande vola, e già trionfa armato.

Ælian. l. ... var. 12. — *Appian. l.* — *Virg. bucol. ... 41.* — *Tass. sol. liberata cant. 3. stanz. 21.*

31. Pierius author est, Apuam *ex solâ pluviâ procreari.* Unde lemma huic pisciculo inditum; PROGNATUS AB IMBRE. Ita prorsus doctrina Evangelica, veluti pluvia fœcundissima, è nubium apostolicarum sinu sese in universum orbem copiosè diffudit, ac populum Christianum enixa est. De hâc S. Greg. *Super arentem terram humani pectoris sancta prædicationis imbres fuderant.* Emblematis mentem hoc disticho explicat meus Carducius.

Pier. Val. l. 10. — Christiani. — *S. Greg. l. ... moral. ...*

Appua sum piscis, supero prognatus ab imbre;
Sic pluvio Verbo Numinis orta salus.

32. Mira Apuarum est indoles, de quibus testatur Ælianus, *Nullo cibo ad sese alendas egent, namque ad vitam eis satis est, mutuo lacta se lambere.* Unde lemma. MUTUUS NUTRIMINA LINCTUS. Mutuæ charitatis hoc ectypon est, quæ unicum conservandi orbis Christiani firmamentum habetur. Meus D. Salvator Carducius canit;

Ælian. l. ... Animal. 17. — Charitas mutua.

Ex apuis præbet mutuus nutrimina linctus,
Sic fraternus amor nutrit in orbe decus.

De mutuo hoc Christianorum subsidio perspicuè S. Paulus ait; *Obsecro ergò vos fratres, per Dominum nostrum Jesum Christum, & per charitatem sancti Spiritus, ut adjuvetis me in orationibus vestris.* In hunc locum Cardinalis Toletus; *Nota*, inquit, *humilitatem Pauli, qui aliorum precibus apud Deum juvari vehementer exoptat; & considera etiam, quantùm proximorum auxilio indigeamus, cùm Paulus sibi opem spiritualem ab aliis ferri imprecetur &c.* Cæterùm si Emblematis mentem in sinistram partem interpretari libeat, haud obscurè aulicos in eo dignosces, qui mutuis linguæ affectatæ palpis sibi splendidè adulari & assentiri solent. Unde Simon Majolus inter cæteras præceptiones, Aulicis observandas, etiam hanc recenset.

Rom. 15. 30. — *Tolet. in hunc loc.* — Aulici Adulantes. — *Sim. Maiol. Colloq. de Aulic.*

Excute sinceram recto cum pectore mentem;
Ingeniumque tuo prodeat ore nihil.
Indue serviles animos, fictoque favore
Vel minimis famulis, quâ potes arte, place.
Blandus adulator, levis assentator haberi
Ne pudeat &c.

Nec aliter Cassiodorus; *Adulatio blanda omnibus applaudit, Prodigos vocat liberales, avaros parcos, lascivos curiales, garrulos affabiles, obstinatos constantes, pigros maturos, & graves &c.*

Cassiod. Theatr. magn.

AQUI-

A Q U I L A.

CAPVT V.

In morte

Peccator.

Io. Chryß Conc. 4. Lazaro.

33. LUcarinus, Margarithæ Hiſpaniarum Reginæ mortem Emblemate ſignificaturus, Aquilam piſcem adumbravit; addito lemmate. PERIT, DUM PARIT. Nempe hâc piſcis illius proprietate Margaritham, è partu mortuam, ſignificare volebat. Idipſum tamen non incongruè de peccatore intellexeris, qui ſcelerum portentis gravidus, acerbos malæ conſcientiæ dolores, ipſamque adeò animæ mortem ſuſtinere cogitur. S. Joannes Chryſoſtomus; *Cùm perpetratur peccatum, & priuſquam perpetratur, & poſtquam perpetratum eſt, acerbus nobis imminet accuſator, maximè verò poſtquam perpetratum fuerit. Nam dum parturimus, concipimuſque corruptos affectus, delectamur, gaudemuſque. Ceterùm ubi fuerimus enixi malum illum puerum peccatum, tum conſpecta fœditate partûs, diſcruciamur gravius, quàm mulieres parturientes.*

A S E L L U S.

Cap. VII.

Peccator obſtinatus.

Exod 5. 2.

Exod. 8. 8. Orig. Ho 3. in Exod.

Oleaſt. in Exod. 7. 5.

34. ASelli carnes ob nimiam ſiccitatem ad coquendum penitus ineptæ ſunt; tudiibus tamen probè contuſæ, cibum humano palato gratiſſimum conſtituunt. Unde Aſellus, ſub tudite depictus, epigraphen tenet; NON NISI CONTUSUS. Haud aliter peccator contumax, & inter peccatorum ſordes obduratus, omne obſequium Deo debitum rejicit, donec à Divinâ manu graviter percuſſus, variiſque calamitatibus acerbè jactatus, emollitatus, & ad frugem redeat. Pharao à Divino Legato ob Iſraëlis populum dimittendum humaniſſimè rogatus, ingenti faſtu reſpondit. *Neſcio Dominum, & Iſrael non dimittam.* Sed eccel quantùm indurata ipſius arrogantia paulò poſt detumuit! nam Nemeſis Divinæ flagellis iterato pulſatus, illicò in has voces, ſubmiſſione ac lenitate pleniſſimas erupit, ac veluti præcedentis ſuperbiæ palinodiam cecinit; *Orate Dominum, ut auferat ranas à me.* Origenes, *Nemo ergò* inquit, *ineruditus ſit Divina diſciplina, ut flagella Divina perniciem putet, & verbera Domini pœnalem credat interitum. Ecce Pharao duriſſimus, tamen proficit verberatus. Ante verbera Dominum neſcit; verberatus, ſupplicat, pro ſe Dominum rogat.* Et Oleaſter; *Idcirco à Deo flagellamur, ut Deum cognoſcamus iratum, quem nolumus cognoſcere propitium.*

2.

Philip. 3. 18

Sen. ep. 104

35. S. Clemens Alexandrinus teſtatur, Aſellos marinos cor in ventre habere. Unde lemma; IN VENTRE VIGOREM. Aſellis non abſimiles dixeris illos, qui gulæ ac ventri adeò ſunt addicti, ut in eo cor, cogitationes, omnemque curam ſuam unicè repoſitam habere videantur. De his Apoſtolus; *Multi enim ambulant, quos ſæpe dicebam vobis (nunc autem & flens dico) inimicos Crucis Chriſti, quorum Deus venter eſt.* Seneca; *Aſpice,* inquit, *culinas noſtras, & concurſantes inter tot ignes coquos noſtros: unum videri putas ventrem, cui tanto tumultu comparatur cibus? Aſpice veterana noſtra, & plena multorum ſæculorum vindemiis horrea, unum putas videri ventrem, cui tot Conſulum regionumque vina conduntur? Aſpice, quot locis vertatur terra, quot millia colonorum arent, fodiant? unum putas videri ventrem, cui & in Sicilia, & in Africa ſeritur?* Scitè Tullius; *Non vivimus, ut edamus, ſed edimus, ut vivamus.*

B A L Æ N A.

Caput. VIII.

Author proprii mali.

28. HOminem, proprii mali ſui authorem, Balænæ ſymbolo delineabis, quæ vaſtâ corporis ſui mole extra undas longius evagata, tandem, ubi terram ſiccam contigerit, ibidem hærere, ac miſero fato perire cogitur. Unde lemma; MOLE RUIT SUA. Quæ Horatii verba hominem inſigni quidem fortitudine, ſed tamen nullâ illius adhibendæ prudentiâ inſtructum, concernunt.

Horat. l. 3. Carm. Ode. 4

Vis, conſilii expers, MOLE RUIT SUA.

Senec. l. cur bonis viris c. 4.

Seneca; *Languent per inertiam ſaginata: nec labore tantùm, ſed mole, & IPSO SUI ONERE DEFICIUNT.* Juſtus Lipſius ruinam hanc in iis obſervatam habet, qui de ſe ipſis nimium confidunt. *Ruunt,* inquit, *multi in pericula, fiduciâ virium, quas habere ſe putant, nec habeat &c.* In hunc ſenſum Religioſiſſimus Thomas Kempenſis; *Nullus hoſtis acrior tibi, quàm tu ipſe tibi graviter commotus.*

Tho Kemp. Hortul Roſ. c 10.

Vindicativus.

29. Balæna, minoribus piſciculis prædandis inhians, ob vehementiorem curſum in terram ſiccam abripitur, ibique undarum penuriâ jacens, ſui evadit impos, ac vitam amittit. Lemma; DUM IRRUIT RUIT. Ita homines ſanguinarii ac vindicativi, dum aliorum exitio inhiant, ipſimet ruinam, nullâ unquam ætate vindicandam, incurrunt. Expertus id teſtatur Argantes, de quo canit Taſſus;

Taſſ. della Geruſ Liberat Canto 19 ſt. 24.

Quel doppia il colpo orribile, & al vento
Le forze, l' ire inutilmente hà ſparte,
Peche Tancredi, a la percoſſa intento
Se ne Sottruſſe, è ſi lanciò in diſparte.
Tu dal tuo peſo tratto in giù col mento
N' andaſti Argante, e non poteſti aitarte,
Per te cadeſti.

Pſal 7. 16.

S Io. Chryſo in hunc loc

S. Leo ſer 9 de Paſ Dom

Ah hoc propoſito nihil alienus Regius Vates, de vindicativo ait; *Incidit in foveam, quam fecit:* Et, *Convertetur dolor ejus in caput ejus.* In hunc locum S. Joan. Chryſoſtomus; *Si voluerit quis ulciſci quempiam, vel prior injuriam facere, vide quot mala patitur! Furore repletur, ab ira diſcerpitur, movet innumerabiles fluctus cogitationum, & ante eum, quem eſt injuriâ affecturus, ſe ipſum perdit.* Proximè tamen, & penè ad verbum Emblemati huic accedens S. Leo Papa, poſtquam demonſtravit, quantùm detrimenti diabolo accreverit ex injuriis in Servatorem noſtrum paratis, ſubjungit; *Malitia nocendi avidus, Dum IRRUIT, RUIT.*

Philoſt l 2. de vit Apol c 7.

Calamitas utilis.

30. Philoſtrato referente, Balæna, ſuos fœtus à tempeſtatum injuriis vindicatura, eos omnes inhiantes ſuas fauces colligere, ibique incolumes ſervare ſolet. Lemma. QUOS PERDERE VISA, TUETUR. P. Aloyſius Juglaris, hanc iconem Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis, honori dicavit, qui Ducem Namnetenſem ingenti exercitu adortus, milites ab ipſo conductos profligavit, ejuſque parentem ad veniam rogandam compulit. Haud aliter Deus iis ipſis inſtrumentis, quæ extremam perniciem videbantur allatura, noſtram ſalutem ac tutelam eſt operatus. Huic rei confirmandæ vel unus ſuffecerit Jonas, de quo ſacræ Litteræ teſtantur; *Preparavit Dominus piſcem grandem, ut deglutiret Jonam,* Id eſt, interprete S. Hieronymo, *Ut præcipitem Jonam in ſuos ſinus, reciperet, & pro morte præberet habitaculum.* Atque adeò, pergit S. Hieronymus, *Advertendum, quòd, ubi putabatur interitus, ibi cuſtodia ſit* Ad idem propoſitum S. Ambroſius inquit; *Quid de Jona dignum loquar,*

Ioan 2 1.

S. Hieron. in hunc loc

S. Ambr. l. 5 Hexam c. 11.

quem cetus excepit ad vitam, reddidit ad prophetandi gratiam? Consentaneè Sedulius.

Sedul. l. 1. Pasch.

Jonas puppe cadens, ceto sorbente voratus,
In pelago non sentit aquas: vitale sepulchrum,
Ne moreretur, habens.

Mundani

31. Miseri mortales, caducis rerum terrenarum bonis nimium quantùm immersi, geminato damno, & cœli & terræ jacturam faciunt. Balænæ symbolo id demonstrat Atesius, quæ dum vacuum dolium, à navigantibus objectum, inani labore, ac lusu prorsus inutili jactat, iisdem opportunam fugæ ac salutis capescendæ moram relinquit. Epigraphen addidit; FRUSTRA DECIPITUR. Verissimè enim totam hominum mundanorum vitam nil nisi meram vanitatem, ac lusum continuum, inanissimumque, dixeris. Inter Scriptores Sacros apertè id testatur S. Gregorius Papa; *Vana sunt gaudia sæculi: quasi munentia abblandiuntur, sed amatores suos citò transeundo decipiunt.* Et inter prophanos Seneca; *Citò nos omnis voluptas relinquit, quæ fluit & transit, & penè antequam veniat, aufertur.*

S. Greg. l. 8. in Reg. c. 12. Senec. in Consol. ad Polib. c. 18.

Tentatio utilis.

32. Balænæ, cæteraque piscium majorum prodigia, nonnisi intra salsas oceani aquas victitant. Lemma. VIVIMUS IN SALSO. Ita vir generosus vitam inter tentationes laudabilissimam traducit, timetque certam è fortunâ suaviore ignaviam & interitum. Est enim hæc haud postrema tentationis utilitas, quod hominem efficiat pervigilem, ne spiritum unquam torpere sinat aut intepescere. Docuit, hodieque docet non rara experientia, animos militum, quos continens armorum usus penè invictos reddiderat; diuturnâ pace atque otio diffluere. Unde Cato, Romanorum integerrimus, *Censebat, Carthaginem non delendam, ne Romani otio & torpore languerent. Væ Romæ præsagiens, si Carthago non steterit*; uti refert Manutius. Disertè S. Joannes Chrysostomus; *Quando malignus ille perterret nos, neque probat, tunc frugi efficimur, tunc nosmetipsos agnoscimus, tunc ad Deum omni studio recurrimus.*

Paul Manut. apopht. fol. 113. P. 4. S. Io. Chrysost. l. 5. de Provid.

BARBUS.

CAP. IX.

Profectus

33. BArbus, quò ætate provectior, eò carnes acquirit magis pretiosas, humanoque palato suaviores. Unde Camerarii lemma; NON ILLAUDATA SENECTUS. Ita omninò verus Dei servus, cum annis, assidua virtutis ac perfectionis incrementa capit. S. Paschasius acutè observat, Divinam sponsam in sacro Epithalamio comparuisse quidem *in vestitu deaurato*; fimbrias tamen, extimas nimirum vestimenti partes, non deauratas tantùm, sed è solido auro fuisse confectas; veluti ex his verbis, *In fimbriis aureis*, colligere licet. Ipsummet S. Paschasium loquentem audi; *Cùm superius Regina in vestitu deaurato stare dicatur, hic fimbriæ ejusdem vestis aureæ leguntur. Ex quo intelligitur quia perfectior & pretiosior semper esse debet finis vitæ, quàm principium.*

Pasch. in Psal. 44.

CALLIONYMUS, seu Uranoscopus. *Cap. X.*

34. HIc piscis oculos suos in superiore capitis parte collocatos habet; unde etiam assiduo obtutu cœlum contemplari cogitur. Lemma. NIL PRÆTER COELUM. Vel, AD SIDERA VULTUS. Genuina hæc hominis contemplativi ac spiritualis idea est. Ovidius;

Contemplativa. Ovid. l. 1. Met.

Pronaque cùm spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cœlumque tueri
Jussit, & erectos AD SIDERA tollere VULTUS.

Seneca; *Quemadmodum corporum nostrorum habitus erigitur, & spectat in cœlum, ita animus, cui, in quantùm vult, licet porrigi, in hoc à natura rerum formatus est, ut paria Diis velit, ac se in spacium suum extendat.* Sensu Catholico Justus Lipsius; *Nihil hominis tam proprium, quàm erigi, & spectare alta, id est, quæ ad ætheream partem pertinent, & cælitus immissam nobis mentem.*

Senec. Epist. Lips. Cent. 1. Epist.

35. Inter cæteram solemnem pompam, quam civitas Mediolanensis D. Alphonso Litiæ, recens inaugurato Archiepiscopo, & nunc Cardinali, decreverat, Uranoscopi Emblema cernebatur; qui, tametsi unico tantùm oculo instructus, eò tamen omnes suas necessitates videt ac providet. Epigraphe subjuncta erat; UNO OMNIA LUMINE. Nimirum Archiepiscopi cujusvis prudentiam significare volebat; quæ, veluti unicus animæ humanæ oculus, omnium egestates perspectas habere, iisque omnibus providere debet. Appositè Petrus Gregorius: *Oculus animæ prudentia, qui videt facienda & fugienda, & ita præit ad benefaciendum, & consulit, quid sibi & aliis conveniat facere.*

Prudentia. Pet. Greg. de Republ.

CAMMARUS.

CAPUT XI.

36. CAmmaro, retrogradi solito, inscripsêre, RETROCEDENS ACCEDIT. Proditoris hoc symbolum est, qui insidias suas nonnisi à tergo struit. S. Petrus Damianus eodem diabolum significat; *Quid est*, inquit, *per figuram cancer, qui post se naturaliter graditur, nisi apostata spiritus, qui postquam semel à Conditore recessit, in posteriora relabi nunquam desiit? Unde & diabolus interpretatur deorsum fluens.* Porrò iconem illam hominum illorum propriam dices, qui dignitatibus terga daturi, ad eas, disponente Deo, proximè accedunt. S. Albinus, meus Concanonicus, ad Andegavensem Infulam promotus, *licet modis omnibus repugnans, omnium votis eligitur.* S. Ubaldus, itidem meus Concanonicus, in Perusinum Episcopum assumptus, ut tantam dignitatem effugeret, totis viribus renitebatur, diuque in eremo delitescebat. S. Gregorius Papa, cùm ad supremam tiaram Pontificiam vocaretur, illius declinandæ causâ, alienis vestibus indutus, intra speluncam sese occultavit. S. Calimerus Martyr, & Archiepiscopus Mediolanensis, ad gregis hujus pedum unicè invitatus, vix catenis eò trahi potuit. *Quod munus usque adeò recusare contendit, ut catenis vinctus, ad illud accesserit.* Et, ut compendio dicam, meus S. P. Augustinus de se ipso in hæc verba testatur; *Usque adeò autem timebam Episcopatum, ut, quoniam cœperat esse alicujus jam momenti inter Dei servos fama mea, in quo loco sciebam non esse Episcopum, non illo accederem; cavebam hoc, & agebam quantùm poteram, ut in loco humili salvarer*; At verò quantumvis retrogrado gressu id conaretur, tamen *apprehensus, & Presbyter factus, per hunc gradum pervenit ad Episcopatum.*

Proditor. Diabolus. S. Pet. Dam. l. 6. Epist. Humilitas. Offic. Can. Reg. Lat. Bernard. S. Ambros. S. Aug. serm. 49 de Divers.

37. Fortunatus Averoldus in exequiis Comitis Lucretii Cammaræ, symboli loco, cognominem ipsi

ipsi cammarum statuit; cum lemmate: VERSA FUGA NULLUS DARE TERGA COEGIT. Vel brevius; NUNQUAM TERGA CONVERTIT. Nimirum imperterritum familiæ Cammaranæ pectus, in gravissimis expeditionibus militaribus iteratò demonstratum, significare volebat; suamque mentem hoc disticho aperuit. (ens imperterrita)

Cancer terga dabit, Numquam; ecquando inclyta bello
Gens sua tam illum Gambaru tergu dedit.

Verissimè accompendio dixit Marcus Annæus Seneca; *Turpe est cuilibet viro, fugisse.* (*Ann. Senec. l. suas. 2.*)

38. Camato inscripsêre; SIMUL ANTE RETROQUE. Tale omninò est inquietum ac instabile hominis ingenium. De hoc Seneca. *Optamus contra id, quod optavimus: pugnant vota nostra cum votis, consilia cum consiliis.* Homo enim inconstans, nulli unquam proposito affixus, modò virtutem, modò vitium sequitur, assiduâ vicissitudine, nolitionem ac volitionem, desiderium ac fugam, odium & amorem &c. versans. (Instabilis. *Sen. ep. 45.*)

39. Cammarus, semper retrogradi solitus, è nonneminis senteotiâ mundum assiduò deteriorem, significat; addito lemmate. ORBIS ITER. S. Cypryanus hanc propositionem ab enumeratis hodiernæ naturæ defectibus comprobat; *Non hyeme nutriendis seminibus tanta imbrium copia est: non frugibus æstate torrendis solita flagrantia: non sic verna de temperie satu læta sunt: nec adeò fœtibus arboreis autumna fœcunda. Minus de effossis & fatigatis montibus eruuntur marmorum crustæ: minus auri & argenti opes suggerunt exhausta jam metalla & pauperes venæ.* Et paulo post; *Hæc sententia mundo data est, ut omnia orta, occidant, & aucta senescunt: ut infirmentur fortia, & magna minuuntur, ut, cùm infirmata & diminuta fuerint, finiantur.* Vide sis hunc S. Patrem prolixè & eruditè eâ de re disserentem. (Mundus semper pejor. *Cypr. ad Demetr.*)

CANCELLUS.

Cap, XII.

40. DE Caocello testatur Plinius; *Huic solertia est, inanium ostrearum testis se condere.* Unde S. Matthias Apostolus, in extorris Judæ locum suffectus, cancelli symbolo à D. Aresio repræsentatur, qui ostream ingressus, epigraphen teoet. VACUAM REPERIT. Hac icooe omnia illa compendio exhibentur, quæ Apostolorum acta de S Matthia commemorant. *Tu Domine, qui corda nôsti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus unum accipere locum ministerii hujus, & Apostolatus, de quo prævaricatus est Judas, ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis, & cecidit sors super Matthiam, & annumeratus est cum undecim Apostolis.* Eandem cancelli iconem etiam de diabolo aut peccato interpretari licet, quibus solenne est, animam otio diffluentem, & bonis operibus vacuam, intrare. Ut adeò Emblemati huic etiam illa Plinii verba lemmatis loco non abs re subjunxerim; SE CONDIT INANI. Mirificè hanc veritatem comprobans S. Matthæus, de cacodæmone, ad insidias homini struendas nunquam non paratissimo, ait; *veniens invenit eam (animam) vacantem.* Eam ob rem, *Tunc vadit, & assumit septem alios spiritus nequiores se, & intrantes habitant ibi.* Nam, quod S. Chrysologus ait, *Diabolus hominum damnum suum computat lucrum, & quod perierit hominibus, hoc se exstimat acquisisse.* (*Plin. l. 9. c.* — S. Matth. post. — *Act. 1. 24.* — Dæmon vacatū. *Matth. 12.* 44. — *Chrysolog. serm. 91.*)

41. Cancelli, intra vacuas concharum testes delitescere soliti, tamdiu ibi morantur, donec corpore suo in ampliorem molem excrescente, angustius illud domicilium dimittere, & capaciori inhiare coganiur: eumque morem toties repetunt, quoties membrorum incrementum faciunt. Plinii de cancello verba sunt: *Et cùm accreverit, migrat in capaciores.* Ut adeò hi pisces vitam suam inter assiduos transitus ac peregrinationes traducant. Unde lemmatis loco aliquot cancellos in hæc verba loquentes introduxi. SIMUL EMIGRABIMUS OMNES. Vita nostra, consentaneè ad hanc ideam, nullâ unquam gaudet stabilitate, sed assiduis mutationibus obnoxia, quietem nonnisi in sepulchro reperit. Religiosè Seneca. *Infantiam amisimus, deinde pueritiam, deinde adolescentiam, usque ad hesternum, quidquid transiit temporis, periit. Hunc ipsum, quem agimus, diem cum morte dividimus &c.* Præclarè adeò dixit ille; *Commorandi natura diversorium, non habitandi dedit.* (*Idem l. 9. c. 31.* — Vita humana. — *Sen. Ep. 24.*)

42. Cancellus, sese proprio robore ac patrocinio destitutum cognoscens, alienam opem inquirit. Unde lemma. ALIENIS INNITOR. Vel in tertia persona; ALIENIS ADHÆRET. Eorum hæc imago est, qui propriæ virtutis aut ingenii dotibus penitus inanes, nonnisi Majorum suorum prosapiam ac merita jactitant. His indignatus Juvenalis, canit. (Jactantia prosapiæ. *Juv. Sat. 8.*)

Quis fructus generis tabulâ jactare capaci
Fumosos Equitum cum Dictatore Magistros,
Si coram Lepidis male vivitur?

Et S. Joannes Chrysostomus; *Quid enim prodest ei, quem sordidant mores, generatio clara?* (*S. Io. Chrysost. hom. in Matth.*)

43. Cancellus, intra alienas ædes delitescere, habitare, ac vivere solitus, inscriptionem refert; NON SUO TEGMINE FRETUS. D. Simon Majolus, Episcopus Vulturariensis, hâc icone aulicum pauperem significari ait, qui ædis propriæ indigus, in Principis palatio vivere cogitur; *Cancellis quoque*, inquit, *mirandum inditum ingenium est, cum aulicis persæpè commune: cùm etenim nudus sit, & absque domicilio, ALIENIS SE PROTEGIT vestibus ac domibus.* Porrò homo hunc mundum & omnia bona non ut propria, sed viatoris modo, tantùm ut diversoria incolit. S. P. Aug. *Tota ista vita, & omnia quibus uteris in hac vita, sic tibi debent esse, tanquam stabulum viatori, non tanquam domus habitatori.* (Aulicus. *Simon Maj. To. Dierum Canic. Colloq. 9.* — Vita humana. *S. Aug. in Psal. 50.*)

44. Eidem Emblemati subscribes; INQUILINUS NON POSSESSOR. Cancello non absimilis est homo, qui non tantùm suis ædibus ac bonis, sed toto hoc mundo debebit cedere; ut adeò non illorum sit possessor, sed inquilinus. Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus; *Homo est in hac vita INQUILINUS, NON POSSESSOR domus. Domus locata est, non donata; & si nolis, migrabis. Inquilinus es in terra, possessor eris in cœlo.* (Vita humana. *S. Aug. in Psalm. 146*)

CANCER.

Caput XIII.

45. CAncer juxta temporum vicissitudines mutari solet, pristinisque abjectis crustis, novasae recentes indoit. Unde lemma; HYEME SUPERATA NOVATUR. Servum hæc imago concernit, qui in Domini obsequiis indefessus, alias identidem, aliasque laborandi vires resumit. Eodem Emblemate etiam resurrectio mortuorum; cum- (Resurrectio.)

Ephes. 4. 23. cumprimis verò vitæ, consuetudinis, ac morum renovatio, significantur. De hac S. Paulus; *Renovamini autem spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem.* S. P. Augustinus; *Cùm de mutando præciperet homine, subjecit & ait; Quapropter deponentes mendacium, loquimini veritatem: hoc est, quod ait, exuite veterem hominem, & induite novum: hoc dixit, mutate mores; sæculum diligebatis, Deum Diligite, Nugatoria iniquitatis, temporales voluptates diligebatis, proximum diligite.* Et Nicetas, *Renovamini autem spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem, qui secundùm Deum creatus est. Quod perinde est, ac si diceret; Discite, O Ephesii, veterem hominem, id est, flagitiosam vitam, non secus ac vestem quandam exuere.*

S. Augustin l. de decem chordis c. 7

Nicet super Orat. 42. S. Greg. Naz.

Mundus semper pejor. 46. Cancrum, retrogradi solitum, illo Virgilii lemmate notârunt. VESTIGIA RETRO. Ita nimirum mundus assiduis passibus decrescit, ac deterior evadit. S. Cyprianus; *Decrescit in arvis agricola, in mari nauta, miles in castris, innocens in foro, justitia in judicio, in amicitiis concordia, in artibus peritia, in moribus disciplina.* Enimverò hodie nullos amplius videas in arte mechanicâ Apelles, Phidias & Parrhasios; in politica Catones, Solones. & Lycurgos; in bellis Achilles, Scipiones & Alexandros; in curiis Hortensios, Cicerones, & Demosthenes; in Poëtica Pindaros, & Homeros, & Virgilios &c.

S. Cypr. ad Demetr.

Deficere. Cæterum hoc Emblemate ii etiam significantur, qui, cùm in artificiis aut virtutibus deberent proficere, contra magis semper, magisque pristinæ optimæ suæ indolis jacturam faciunt, & amplis passibus deficiunt.

Amans. 47. Cùm Amasius quidam fœminam, Cynthiam, seu Dianam, vel Lunam nomine, deperiret; symboli loco cancrum infra lunam depinxit; addito lemmate, FORMA TENGH' IO DAL VARIATO ASPETTO. Id est, MUTOR AB ASPECTU. Vel ut alius eidem inscripsit; AD MOTUM LUNÆ. Volebat enim ex hâc cancri proprietate suam cum persona amata conformitatem ac dependentiam demonstrare. Hi tamen ipsissimi adulatorum mores sunt, qui suam indolem ac colorem ad Magnatum placita exactè componere nôrunt. Pontiliano improperans Martialis canit.

Adulator

Mart. Epig. n. 12.

Mentiris? crede: recitas mala carmina? laude:
Cantas; canto: bibis Pontiliane? bibo, &c.

Terent. in Eunucho. Act. 2. Scen. 2.

Terentius;

Est genus hominum, qui esse primos se omnium rerum volunt;
Nec sunt, hos sector, hiscè ego non paro me, ut irrideant,
Sed his ultrò arrideo, & eorum ingenia admiror simul:
Quidquid dicunt, laudo: & rursum si negant, laude id quoque;
Negat quis, nego: ait, ajo: postremò imperavi egomet mihi
Omnia assentari &c.

Athen. l. 6. Dypnosoph. c. 6.

Et Athenæus; *Scribit Satyrus in Philippi vita, quòd, cùm oculus percussus fuisset Philippi, accedebat ad eum Chisophus, eundem ligatus oculum: ac rursus ubi vulnerata fuisset Philippi tibia, cum rege claudicans incedebat: quare si quod acre edulium Philippus commedisset, ipse quoque vultum formabat, velut idem edisset.*

Ars. 48. Quantum humani ingenii industria ac vafrities possint, è cancri emblemate constat; qui durissimam conchæ restem superaturus, lapillum intra hiantem illam projicit. Imagini subscripsit Henricus Farnesius; NON VI, SED ARTE. Et certè artem robore potiorem esse, mille experientiis comprobatum est. Certè diabolus, tametsi fortissimus, voluntatem tamen nostram aliter non superat, nisi vafritie ac imposturis. *Non enim cogendo*, inquit Magnus Augustinus, *sed suadendo nocet; nec extorquet à nobis consensum, sed petit. Ovidius;*

S. Aug. in 197 de Tem. Ovid. de Art.

Arte cita veloque rates, remoque reguntur,
Arte levis currus, arte regendus Amor. &c.
Sed tamen & tauri cervix oneratur aratro,
Frenaque magnanimo dente teruntur equi.

49. Cancer lapidem intra hiantis conchylii sinum projiciens, ab eodem Henrico Eburone inscriptionem recepit; OMNIA IN TEMPORE. Nempe, ut prudenter & maturè operaris, occasionis opportunitatem captes, necesse est. Seneca; *Nihil est tentandum, nisi cùm aptè poterit, tempestiveque tentari.* Regius Psaltes idipsum in Filii Divini personâ dixit; *Cùm accepero tempus, ego justitias judicabo.* At, inquies, quî convenit, parentem ac Dominum temporis velle tempus expectare, eique conformari; Difficultati acutè satisfacit Magnus Augustinus; *Accepit tempus*, inquit, *ut filius hominis; gubernat tempora, ut Filius Dei.* Quinimò Dei Filius ob eam quoque rationem voluit inservire tempori, ut nobis ejus tempestivè captandi exemplum præiret.

Tempus captare. Senec. q. Psal. 74. S. Aug. in homil.

50. Ostrea, littori insidens, geminam suam concham aperire solet, ut illâ, ceu forcipe, propinquantem cancrum constringere, ac prædati possit. At apertas conchas conspicatus cancer, ne amplius claudi possint, lapillum in earum sinum projicit; sicque ostreæ insidias astutè eludit, & ipsius carnes in suam prædam convertit. Lemma; DECIPIENS CAPITUR. Vel, ut Aresio placet; DECEPTOR CAPITUR. Usque adeò verum est, justissimis offensis præveniri eos, qui alios offendere parant. Justus Lipsius, *Amittere sua non injustè incipit, qui aliena, aut alios injustè læsit.* Et S. Chrysologus, *Fremit dolositas se deceptam, & in se fraus reversa colliditur.*

Par pari reddit. Lips. l. Admon. S. Chrysolog. ser. 152.

51. Emblematis loco Cancrum statuêre, qui chelas ad ostream deprædandam extendens, ab eadem constringitur & occiditur. Lemma. INSIDIIS CAPIOR PROPRIIS. Juvenalis;

Author propriis mali. Juven. Sat. 10.

— — — — Multis
Et sua mortifera est facundia. Viribus ille
Confisus periit admirandisque lacertis.

Perspicuè Salomon; *Supplantatio perversorum vastabit eos.* Et Siracides; *Qui foveam fodit, incidit in eam, & qui statuit lapidem proximo, offendet in eo: & qui laqueum alii ponit, peribit in illo. Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur.* Ammanus certè iisdem machinamentis, quibus Mardochæi perniciem struxerat, præceps concidit, & vitâ privatus est. *Erit ergò iniquitas ejus super ipsum, cùm ipse iniquitati suæ subditur*; inquit in hanc rem Magnus Augustinus.

Prov. 11. Eccli. 27. S. Aug. in

52. Cancri iconem reperire est, qui chelis in sublime elatis, papilionem prætendit; cum lemate, MATURA. Innuit videlicet, occasionem, dum propè est, solicitè ac studiosè arripiendam esse. Joannes Jovianus Pontanus; *In omni occasione capiendâ, inceptisque prosequendis, duo potissimum servanda sunt: alterum, quod facto opus est, MATURE id ut fiat: alterum, ut suo res quæque geratur ordine.* Hinc discas bonis operibus invigilare, dum tempus suppetit; hoc enim post vitam brevissimam præterito, sera ac irrita erit beatitatis captandæ voluptas. Nam, quod Doctorum Phœbus ait, *Peni-*

Occasio arripienda. Pont. l. Histor. S. Augustin. in Psal. 6

tus extra Deum est, quisquis, dum tempus est, corrigi non vult.

53. Ea cancri est pietas, ut ostream pungendo commonefaciat, si ab alio canctu ad eam devorandam prædatrices chelas extendi videat. Unde Emblemati subscripsêre; PERCUSSAM EXCITAT. D. Aresius hac icone singularem Angeli tutelaris affectum delineat, quo nostram salutem adversus diabolum sedulò vindicat, omnesque ejus insidias eludit. Præclarum hujus solicitudinis specimem edidit Angelus ille in Apostolorum actis adductus; qui *PERCUSSO LATERE Petri, EXCITAVIT eum, dicens, surge velociter*; eâque ratione Apostolum ab imminente morte liberavit. *Quotiens ergò*, subdit Mellifluus Doctor, *gravissima cernitur urgere tentatio, & tribulatio vehemens imminere, invoca custodem tuum, ductorem tuum, adjutorem tuum, in opportunitatibus, & tribulationibus.*

ngelus ...ultos.

...12, 7.

...ernard. Psal. 9. ...11.

54. Cancer, projecto in ostreæ sinum lapide, facillimè illam deprædari ac comedere potest. Lemma; ASTUM DAT PASTUS. Enimverò ventris egestas, ac cibi conquirendi necessitas, subtilissimos ingenii & industriæ modos suggerunt. *Aspice*, inquit Seneca, *quot locis vertatur terra, quot millia colonorum arent, fodiant: unum putas videri ventrem, cui & in Sicilia & in Africa seritur.* Verè dixit Comicus Græcus.

...cessi- ...facit ...ntum. ...ep. 114.

Fames docere multa mortales solet.

Et Persius.

Quid expedivit Psittaco suum chere,
Picasque docuit nostra verba conari?
Magister artis, ingenique largitor
Venter, negatas artifex sequi voces.

55. Cancer facillimo negotio progredi, retrogradi, aut transversim incedere solet. Unde lemma, QUAQUAVERSUM INCEDIT; vel, VERSATILI GRESSU. Ita prorsus homo inconstans modò proficit: modò deficit; modò lætum, modò tristem vultum præfert: hodie temperantiæ, cras ebrietati studet: jam virtutum, paulò post vitiorum exemplar præbet; ut ex Jo. Scolastico refert in Hieroglyphicis Pierius Valerianus. Monstrosam hanc varietatem ac inquietudinem in homine abominatus Seneca; *Aliud*, inquit, *ex alio placet, vexatque nos. Fluctuamus, aliudque ex alio comprehendimus: petita relinquimus, relicta repetimus: alterna inter cupiditatem nostram & pœnitentiam vices sunt &c.*

...on- ...atia.

...l. de ...vita

56. Oleum operamque omnem perderet mundus, si cancro directum incedendi gressum inculcare, ac ducere conaretur. Ex Aristophanis sententiâ.

Rectum iter, ut carpat cancer, non viceris unquam.

Genuinum adeò hominis scelerati symbolum Cancer est; cum lemmate. OBLIQUO TRAMITE PERGIT. Experientiâ enim constat, sceleratos nunquam regiâ illâ ac directâ semitâ incedere, quam legis Divinæ, ac proprii judicii ratio suadet; sed, gressu semper retrorsum aut transversim inflexo, adversus omnes conscientiæ suæ impulsus niti. De his Salomon; *Quorum viæ perversæ sunt, & infames gressus eorum.* Et S.P. Augustinus; *Peccatores, obscurati intelligentiâ, alienantur à via Dei.* S. Gregorius Nazianzenus.

...era-

...2. 15. ...gust. ...118. ...Naz. ...de

At velut OBLIQUO gradientes TRAMITE cancri,
Aut velut obliqui sinuose membra trahentes
Angues, vivetis depressi pondere carnis.

57. Cancer ita à lunâ dependet, ut cum eâ crescat; decrescatque. Emblemati subscripsit P. Masenius; VACUUM SINE LUMINE CORPUS. Aulicorum quorundam hæc imago est, qui Principis sui favore destituti, mox decrescere, & in pristinam suam egestatem relabi solent. Cumprimis tamen de homine id dixeris, qui sine gratiæ Divinæ lumine corpus est planè vacuum, omnique virtutum ornamento inane. Pulchrè Magnus Augustinus; *Nisi gratiâ meâ plenus esses, nonne ante Baal etiam ipse genuflecteres? Gratiâ autem meâ plenus es, quia nihil de tua virtute, sed totum de mea gratia præsumpsisti.* Et rursus: *Est liberum arbitrium, sed nil valet sine gratia Dei.*

Dependentia. Gratia Dei.

S. Aug. serm. 9 de verb. Dom. c. 2. Idem ser. 102 de verb. Apost. c. 7.

58. Fax accensa cancros noctu è cavernis provocat, mox capiendos. Lemma. EDUCIT, ET SEDUCIT. Ita fallax honorum aut voluptatum splendor plurimos ad se pertrahit, ac interitu æternum irreparabili, involvit. Unde sapienter monet Magnus Augustinus; *Mali florent felicitate sæculi, pereunt in virtute Dei: non enim quomodò florent sic pereunt; florent enim ad tempus, pereunt in æternum: florent falsis bonis, pereunt veris tormentis.* Porrò Religiosos illos hæc imago concernit, qui falso sive propriæ, sive alienæ utilitatis promovendæ splendore è claustris suis educuntur, ac misertimè seducuntur. De his S. Isidorus; *Multi Monachorum amore parentum non solùm terrenis curis, sed etiam forensibus jurgiis involuti sunt, & pro suorum temporali salute, suas animas perdiderunt.*

Voluptates müdi.

S. Aug. in Ps. 53.

Religiosus.

S. Isid. l. 1. de summo Bono.

CEPHALUS, seu MUGIL.

Caput. XIV.

59. JUcundum visu est, quando piscatores, cephalos capturi, nocturno tempore ad navigii proram clarum lumen statuunt: quo conspecto, cephali nativo impulsu extra aquas versus lumen in navim prosiliunt, ac piscatoribus ingenti numero in prædam cedunt. Quamobrem D. Aresius epigraphen subjunxit; AD LUCEM VENIUNT. S. Apostolos Simonem & Judam hoc emblema spectat, qui relictis Galilææ aquis, versus lucis Evangelicæ splendorem exilierunt. Huic proposito admodum conformis est illa Vatis Regii cohortatio, *Accedite ad eum & illuminamini ab eo, quia*, interprete Hugone Cardinale, *ipse est lux vera, quæ illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum. Qui ergò accedit ad eum, illuminatur, & qui magis prope accedit, magis illuminatur.* Illum ipsum locum explicans Magnus Augustinus, ait; *Resurgat anima ad Deum: illuminetur ab illo.* Accedite ad eum, *& quid vobis erit?* & illuminamini. *Si ergò accedendo illuminamini, & recedendo tenebramini, non erat in vobis lumen vestrum, sed in Deo vestro. Accedite ut resurgatis; si recesseretis, moriemini.*

SS. Simõ & Judas.

Psal 33 6.

Hug. Card. in hunc loc.

Deus accedendus

S. Aug. Tr. 19 in Ioan.

60. Pierius Valerianus refert, Cephalum, quando se retibus circumvenium videt, mox caput versus cælum elevare, totoque conatu supra undas jactatum, subeta, è retibus pendentia, transilire: atque ita capturam effugere. Unde cephalo caput suum erigenti, subscribes; CAPTURAM EVADET. Cuivis homini Christiano hi mores consueti sunto, ut tentationum retibus circumdatus, mox oculos & cogitationes integro animo in cœlum attollat, sicque hostium insidias evitet. *Anima ergò nostra*, inquiebat S. Ambrosius; *alta petat, supra nubes volet, cœlo volatus suos inferat, ubi laqueos incurrere non possit.*

Pier. Valer. l. 30.

Tentationes

S. Ambrosius.

CHAN-

Virtus abscondita.

69. Eadem libri Aresiani frons etiam concham clausam præfert cum lemmate, PRETIOSUS LATITAT. Inde discas velim, insigniores dotes ac talenta, quæ à Deo & natura accepimus, humili animo esse occultanda. Unde apud Velleium Paterculum dicere solebat Cato; *Nunquam rectè feceris, ut fecisse videaris* Iis etiam libris hoc emblema tribues, qui exteriore facie simplices & impoliti, re ipsâ tamen plurimum eruditionis in se complectuntur; uti sunt Fabulæ Æsopi, Merlini Coccay, seu verius Joannis Baptistæ Folengi Macheronæa, aliique. Folengi ore canit Jo. Bapt. Marinus;

Vell. Paterculus l. 2.

Doctrina abscondita.

Marin. nella Galleria.

La gran Maccheronea da me composta,
E fatta appunto come i maccheroni,
Che sopra di formaggio hanno la crosta,
E dentro son fedrati di capponi.
Perche tanta dottrina u'è nascosta,
Che non è da inghiottirla in due bocconi;
E se ben la coverta è saporita,
Chi tocca il fundo si lecca le dita.

Virtus abscondita.

70. Eodem loco Aresius concham clausam spectandam exhibet, intra cujus sinum gemma delitescens præsupponitur, cum epigrammate, ABSCONDITA INUTILIS. Ita litteratorum virtus & doctrina, si abscondantur, nemini quidquam emolumenti afferunt; Verissimè Claudianus;

Claud. de 4. Consul. Honor.

Vile latens virtus.

Eccl. 20. 32.
S. Greg. p. 3. Pastor. ad mon. 26.

Consentaneè pronuntiat Siracides, *Sapientia absconsa, & thesaurus invisus, quæ utilitas in utrisque?* In hunc locum prolixè & doctè disserentem vide S. Gregorium Papam. Eò etiam collineabat S. Zosimus Abbas, cùm Mariæ Ægyptiacæ persuaderet, ut angelicam suam vitam, septem supra quadraginta annos in deserto traductam, orbi manifestam faceret; ratus, non leve beneficium hominibus accessurum, si tanta virtus in omnium oculis versaretur, nec sub inutili silentio delitesceret. *Omnia, quæ circa te sunt, edicito*, inquiebat ille, *ut Dei magnalia facias manifesta. Sapientia enim abscondita, & thesaurus occultus, quæ utilitas in utrisque?*

Christus sepultus.

71. Tale à Christo electum fuit sepulchrale marmor, in quo nullum unquam exanime hominis corpus jacuit. Alcibiades Lucarinus id emblemate demonstraturus, concham vacuam, cum rore, in illam destillante, depinxit: addito lemmate. TANTUM IN JEJUNA. S. Joannis Evangelistæ hâc de re testimonium est, quod sanctissimum Christi cadaver in monumento recubuerit, *in quo nondum quisquam positus fuerat.* Præclarè Magnus Augustinus ait, *Sicut in Mariæ Virginis utero nemo ante illum, nemo post illum conceptus est; ita in hoc monumento nemo ante illum, nemo post illum sepultus est.* Quare hoc symbolo æquè opportunè Verbi Divini Incarnationem, atque ejus sepulturam significare licet.

Jo. 19. 41.

S. Aug. tr. 120. in Jo.

Incarnatio Verbi.

Contemplativus.

72. Idem concham apertam hoc lemmate insignivit; SOLO GAUDET COELO. Animam contemplativam, nullibi aliàs, nisi rebus Divinis ac cœlestibus delectari solitam, hæc imago denotat. S. Paulus hortatur, *Gaudete in Domino semper.* Id est interprete S. Anselmo, *Cor vestrum exhilarate, & omne bonum unde gaudendum est, statuite vobis in Domino, non extra, & totos lætitiâ spirituali vos repleat* Idipsum S. Greg. Papa ex illa D. Matthæi historia tropologicè deducit; ubi astutus negotiator, *inventâ unâ pretiosâ margaritâ, abiit, & vendidit omnia, quæ habuit, & emit eam*; nam si pretiosæ margaritæ loco cœlestem felicitatem intelligas, homo contemplativus omnes suas cogitationes ad eam unam acquirendam dirigit, cæteris quibusvis mundi blanditiis ultrò relictis. *Pretiosam margaritam invenit, qui cœlestis vitæ dulcedinem, in quantum possibilitas admittit, perfectè cognoverit. ea, quæ in terrenis amaverat libenter cuncta relinquit, in comparatione ejus vilescunt omnia: inardescit in cœlestibus animus; nihil in terris liber, deforme conspicitur, quidquid de terrenæ rei placebat specie, quia sola pretiosa margarita claritas fulget in mente.* Porrò epigraphen illam, *solo gaudet cœlo*, Maria Magdalena sibi peculiarem ac propriam vendicat; quippe quæ, animo suo in spiritualem Christi dulcedinem unicè defixo, non tantùm omnem rei domesticæ curam seposuit, sed etiam Principum commercia, in Lazari exequiis adeunda, neglexit; solumque Servatoris sui vultum extaticis oculis est contemplata. De hac S. Basilius Hispalensis; *Curis omnibus humanis ad Magistri præsentiam excussis, tota in hoc fuit, ut Magistro esset honori.* Quin imò tametsi ipsimet sancti Angeli eandem intra sepulchrum clarissimâ suâ præsentiâ ac verborum suavitate attrahere conarentur; illa tamen Angelos, eorumque delicias nihil morata, anxio vultu unicam Dei sui præsentiam inquirebat. S. Laurentius Justinianus; *Nequaquam ipsorum visione se temperavit à fletu, quoniam non Angelos, sed Angelorum Dominum cupiebat.*

Phil. 4. 4.
S. Ansel. in eund. loc.
S. Gregor. in Hom. 11. in Evang.
Matth. 13. 46.

S. Maria Magdalena.

S. Basil. Seleuc. Orat. 41.

S. Laur. Iust. de Triumph. agon. c. 4.

73. Concha pingues ac limpidas guttulas, è fœcundo cœli rore intra ipsius sinum destillantes, tandem in gemmas convertit. Emblemati subscripsit P. Camillus Anticus, DAT PRETIUM SUPERIS. Vel, PRETIUM COELESTIBUS ADDIT. Vel idiomate Italico; DE I TESTORI DEL CIELO IL PREZZO ACCRESCE. Prædicatorem hoc Emblema spectat, qui gravi ac sublimi suâ facundiâ in Auditorum animos tam sacræ Scripturæ, quàm virtutis & æternæ felicitatis pretium & æstimationem destillat. Ab hoc argumento non multùm alienus Magnus Augustinus, Sanctos Patres cognominat lapides pretiosos ac Ecclesiæ gemmas. *Sunt*, inquit, *in Ecclesia lapides pretiosi, & semper fuerunt, docti scilicet, abundantes scientiâ & eloquentiâ & omni instructione legis. Pretiosi planè isti lapides sunt; de ipsis fuit Cyprianus, de ipsis fuit Ambrosius*; quibus jure meritissimo subjungas, *De ipsis fuit Augustinus &c.* Propriè tamen & ad mentem nostram S. Ambrosius super illis Apocalypseos verbis, *Duodecimus Amethystus*; de SS. Apostolis, aliisque omnibus Viris Apostolicis ait, *Per amethystum Apostoli, eorumque similes intelliguntur, qui ornamentum fuerunt Dei, qui eum per universum mundum prædicaverunt. Ornamentum Dei fuit Petrus, de quo scriptum est, quod clarificaverit Deum morte suâ. Similiter & cæteri ornamentum Dei fuerunt, quia eum prædicando, miracula faciendo, pro nomine ejus moriendo, clarificaverunt.*

Concionator.

S. Aug. ser. 218. de tem.

S. Ambr. in Apoc. c. 21.

74. Inter cæteram funebrem pompam Isabellæ Borboniæ, Hispaniarum Reginæ, Emblematis loco concha aperta cernebatur; in cujus sinu margarita fracta jacebat, cum lemmate; QUA DIVES, NUNC MISERA. Imaginis hujus argumentum forsanè D. Hieronymo est mutuatum, ubi defunctam Paulinam, Pammachii uxorem, deplorans, ait, *Fractum est pretiosissimum margaritum; virens smaragdi gemma contrita est.* Cæterum Emblemate illo significabatur, Hispaniam, vivente optimâ illâ Reginâ cognominatam felicem, nunc è mortua extremè afflictam ac miseram esse. Plurimùm tamen hæc imago ad dedecus, puellis illis exprobrandū inservit, quæ virgineam suam integritatem, ceu gem-

In morte.

S. Hier. Ep. 26. ad Pammach.

Virgo defloratu.

mam pretiosissimam, temerè ac forte suâ pessimâ rupetunt. Has acri invectivâ prosequutus S. Ambrosius, ait, *Unde incipiam? quod primum, quod ultimum dicam? Bona commemorem, quæ perdidisti, an mala desstam, quæ invenisti? Eras Virgo in Paradyso Dei, utique inter flores Ecclesiæ. Eras Christi, eras templum Dei, eras habitaculum Spiritus sancti; Et quoties dico, eras, necesse est, ut toties ingemiscas, quia non es, quod fuisti. Et, va tibi misera, & iterum va, quæ tanta bona parvi temporis luxuriâ perdidisti. &c.*

S. Amb. Tr. ad Virginé lapsam c. 2. — Ibid init. cap. 3.

75. Concha non aliundè, nisi pretiosis humoribus, & cœlo distillantibus, impragnatur. Unde Lucarini lemma; FOECUNDA EX ALTO. Mariam Virginem, ab Angelo salutatam, hâc icone adumbrabis. Quamobrem S. Ecclesia illud Isaiæ suspirium millies ingeminat, *Rorate cœli desuper, & nubes pluant justum* (en fœcundum è cœlo rorem!) *aperiatur terra* (en Virginis consensum, ac uterum, Divinum fœtum, ceu rore pretiosissimo ditatum) *Et germinet Salvatorem*; gemmam nimirùm illam, præ omni gemma infinities æstimandam. Unde Deiparæ Virgini supplex accinit Joannes Geometra;

Maria V. annunciata. — Isai. 45. 8. — Io Geomet. Hymn 1.

Salve concha marina, ex qua verè Unio natus,
Fulgore ex deo, & purpureo latice.

Et S. Joannes Damascenus; *Hodie perflârunt aura lætitia totius orbis prænuntia, lætentur cæli, & exultet terra, commoveatur mundi mare: in ipso enim concha gignitur, quæ cœlitùs ex Divinitatis fulgetro in utero concipit, & Christum ingentis pretii unionem pariet.*

S Io. Dam. Orat 1. in Nat. B.V.

76. Gratitudinis argumentum minimè obscurum è concha desumere licet; quæ uno suo pretiosis ingravescente gemmis, eas omnes è sola cœli liberalitate in se derivatas fatetur; cum lemmate, DITESCO MUNERE COELI. Hoc sensu Jacob, numerosâ prole fœcundus, illud solius Dei donum esse protestatus; *Parvuli sunt, quos donavit mihi Dominus.* Porrò munera ad superbum Esau ablegans, non ea tantùm, sed etiam reliquas divitias suas omnes è Dei manu sibi advenisse confessus est; *Suscipe benedictionem, quam attuli tibi, & quam donavit mihi Deus tribuens omnia.* Et verò ut omnia tibi è cœlo profluere credas, Magnum Augustinum audire juvat; *Hac est tota scientia magna hominis, scire, quia ipse per se nihil est, & quoniam quidquid est, à Deo est, & propter Deum est.*

Gratitudo. — Gen. 33. 5. — Gen 33 11. — S Aug. in Psalm. 7. Conc. 1.

77. D. Carolus Rancatus concham, lemmatis vice, eleganti hâc metaphorâ insignivit. COELO FOECUNDA MARITO. Mariam Virginem hæc imago spectat, quæ fœcundo Spiritûs Sancti radio perfusa, Verbum æternum, humanâ carne vestitum, intra viscera sua concepit. Dilucidè Archangelus Gabriel; *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et S. Matthæus; *Inventa est in utero habens de spiritu sancto.* S. Joannes Chrysostomus ad illa D. Lucæ verba reflectens, ait, *Spiritus Sanctus veniet super te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi; sic poterit parere, totum operatione Spiritus sancti erit. Ne igitur spectes ad terram, à cœlis operatio venit, Spiritus sancti gratia est quod fit.*

Maria V. annunciata. — Luc. 1. 35. — Matt. 1. 18. — S. Io Chrys. Hom. 49. in Gen.

78. Concha roris cœlestis guttulas, in sinum suum collectas, non tantùm studiosè conservat, sed etiam non sine maximi pretii augmento, in nobiles ac illustres gemmas convertit. ACCEPTUM CUSTODIT, ET AUGET. Vel brevius; CUSTOS ET ALTRIX. Ita anima Christiana Divinam gratiam in se diffusam, non tantùm custodit, sed felici quoque meritorum virtutumque incremento locupletat. Unde hortatur Magnus Augustinus; *Quis boni sunt, cum Dei gratia contendant perseverare in operibus bonis; quia non qui cœperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.* In hoc argumentum canit meus D. Carducius;

Gratia & cooperatio. — S. Aug. ...

Custos & altrix concha fulget nectaris?
Tu corde dona conde, auge Numinis.

79. Concha rorem cœlestem nonnisi extra aquas, in littore collocata, recipit. Lemma. CONCIPIT EMERSA. Certè, sanctæ cogitationes, virtutes ac cœlestia gaudia ibi demum à nobis percipiuntur, quando è tumultuante terrestrium negotiorum pelago abrepti, supra solitariæ ac religiosæ vitæ littora conquiescimus. Non sine gestientis animi indicio ajebat David, *Eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fæcis. Et statuit super petram pedes meos, & direxit gressus meos & immisit in os meum canticum novum, &c.* Et sancta illa Divini Epithalamii anima; *Quis mihi det te fratrem meum, ut inveniam te foris, & deosculer te?* In hunc locum S. Ambr. *Bona anima*, inquit, *quæ foris est, ut verbum intus situm extra corpus, & verbum habitet in nobis.* Et copiosiùs alibi: *Feriatus ab omni interpretatione mundana solicitudinis & voluptatis, Divinis vacabit oraculis, quæ solent singulariter sedentibus revelari;* alludit que ad illud Threnorum; *Sedebit solitarius & tacebit, quia levavit super se.*

80. Conchylio clauso subscripsêre; GEMMA LATET. D. Thomæ Aquinatis honorem hæc imago spectabat; de quo memoriæ habetur proditum, quod exteriore vultu adeò fuerit composito & humili, ut nequaquam vir ille summus, qualis erat, videri potuisset. Eodem emblemate etiam SS. Eucharistia significatur, cui complures è SS. PP. illud Apocalypsis proprium dicunt, *vincenti dabo manna absconditum, & dabo illi calculum candidum.* Unde Guerricus Abbas, *Agnus paschalis*, inquit, *quem esuriunt, tantò dulcius comeditur, quantò latens abstrusius & studiosius quæritur, & difficilius invenitur.* Et S. Paschasius; *Avidius requiritur quod latet, & pretiosius est, quod cum fide quæritur.*

81. Concha vacua, supra tapetem reposita, epigraphen è Famiano Strada accepit; EXUVIIS SUIS EST HONOR. Hoc symbolum, tametsi à Famiano Strada in Margarithæ, Hispaniarum Reginæ exequiis usurpatum; præclarè tamen etiam ad sacra Divorum lipsana transferri potest. De his S. Joannes Chrysostomus; *Pretiosa sunt corpora Martyrum, quoniam plagas pro Domino susceperunt, & sicut corona regalis undiq; decorata fulgores varios emittit, ita & sanctorum Martyrum corpora sunt pretiosis lapidibus, acceptis pro Christo vulneribus, distincta, omni regum diademate pretiosiora, & spectabiliora redduntur.* Et S. Basilius in illud Psalmi, *Pretiosa censetur reliquia Sanctorum ejus.*

82. Ad D. Caroli apotheosin, Mediolani celebratam, conchæ apertæ emblema cernebatur; quæ intra gremium suum maximæ venustatis gemmam complexa, epigraphen habuit; HAC PROLE SUPERBIT. Innuebant videlicet, Mediolanensem Rempubl. ob eximium illum Sanctum è sinu suo in hunc orbem progenitum, pro quodâ fastu incedere. Eandem epigraphen etiam parentes illi sibi propriam vendicant, qui liberos alunt generosos, ac virtutibus insignes. Orator quidam celeberrimus, postea quàm Philippi, Macedonum Regis, merita plurimis ambagibus depradicaverat, tandem subjunxit; *Hoc dixisse suff.*

sufficiat, filiumve habuisse Alexandrum Cor... Romana, cùm quædam matrona, ad eam invisens, pretiosam suam supellectilem, aureas murenulas, summi pretii armillas, exquisitas gemmas, cæterumque mundum muliebrem superbè ostentaret, illa sermonem eousque protraxit, donec gemini Gracchi, ejus filii, è schola domum redirent, rumad hospitem conversa, simulque digito in liberos intento; En, inquiebat, hæc ornamenta mea, hæ catenulæ aureæ, hæ omnes pompæ meæ; his plus, quàm cæteris thesauris omnibus, cor meum gloriatur, *& hâc prole superbit.* — *al Max. 4. c. 4.*

83. Concha, unicam quidem, eximii tamen pretii gemmam sinu suo tecondens, epigraphen tenet, UNICA PROLE DIVES. Vel, SAT UNA DECORI. Mater illa hanc iconem sibi vindicet, quæ quidem unicâ tantùm filiâ, sed tamen virtutibus adeò præclaris exornatâ gloriatur, ut instar multarum sit. Hâc laude sponsam suam prosecutus Salomon, ait, *una est matri suæ, electa genitrici suæ.* Id quod de B.V. Maria cumprimis intelligas, in quam SS. Trinitas omnem suum amorem ita transfudit, ut una instar omnium sit, acceperitque à Deo tot gratias; quot homines universi, simul sumpti, uti eruditè testatur Suarez. In hunc locum Guilielmus apud P. Cornelium à Lapide, *Hac est,* inquit, *columba per fœcunditatem, & mea per singularis partus novitatem, columba mea, cui ego singularis pullus sum, perfecta mea, cui nihil deest ad gratiam & gloriam.* P. Gabriel de S. Maria, Augustinianus Excalceatus, inter cætera voluminis sui encomia, ad honorem S. Theclæ composita, etiam istud recenset, quod fuerit *unigenita matris suæ*; quam meriti adeò insignem fuisse ait, ut illius mater ob prolem adeò præclaram sanctè potuerit superbire. Unde hoc tetrastichon de illa subjungit; — Illa unica. / Cant. 6. 8. / Tacia V. / Suar. p. 3. q. Disp. 18. S. 4. / Cor. à Lap. Cant 6. 8 / Thecla S. M. / Gab. de Maria cerast. 3.

Nec post se natam, neque viderat ante sororem,
Unica nam propriæ filia matris erat.
Prudens natura est, quia contulit omnia Theclæ,
Prolem non geminat, ne sine dote foret.

84. Concha, candidam ac pretiosam margaritam sinu suo complexa, epigraphen tenet; ME PROLES NOBILITAT. Vel, A PROLE NOBILITAS. Ita S. Anna, Mariæ Virginis felicissima parens, supremum ac inæstimabilem splendorem ab hac gloriosissima filia sua recepit. Unde Rudolphus Agricola eidem hoc tetrasticho accinit; — S. Anna.

Conspicuos præstant alios benefacta parentum,
Tu contra nata nobilitate mites.
Magna quidem meritisque tuis, pietate, fideque,
Quis neget? at Nata hac splendidior a facis.

Nec S. Anna tantùm è Filia Maria, sed & Maria quoque è Divino suo Filio nobilitatem ac gloriam immensam participavit; S. Bernardus; *Magnum est Angele, ut minister sit Domini, sed Maria sublimius quiddam meruit, ut sit Mater. Fecunditas itaque Virginis supereminens gloria est, tantòque excellentior Angelis facta munere singulari, quantò differentius præ ministris nomen Matris accepit. Parùm est: quod ex ea natum est, sanctum vocatur, & est Filius Dei.* — Maria V. gravida. / S. Ber. ser. 1. de B. Virg.

85. Concham clausam hoc epigrammate notavit Joannes Ferrus; OPTIMA LATENT. SS. Eucharistia, accomodatè ad hanc ideam, sub speciebus velamine ipsummet Deum, ter optimum, maximum, complectitur. Eusebius Gallicanus; *Verè unica, & perfecta hostia, fide æstimanda, non specie, neque exterioris censenda visu, sed interioris affectu &c.* Exinde etiam virtutes tuas modestiâ silentio tegere discas, id quod Sanctus Ambrosius Christi exemplo pero... — Euchari-stia. / Euseb. Gall. Hom. 5. de Pascha. / Virtutem abscondere,

adere conatur; *Nemo hic fulgere quærat, nemo ... arroget, nemo se jactet. Nolebat sic Christus hic cognosci, nolebat prædicari in Evangelio nomen suum, cùm in terra versaretur; venit ut lateret sæculum hoc. Ergò & nos simili modo abscondamus vitam nostram Christi exemplo, fugiamus jactantiam &c.* — S. Amb. l. 3. Offic. c. 5.

86. Concham clausam hoc lemmate spectandam proponeS; PRETIUM INTUS. Hominem vultu ac corpore deformem, animo tamen nobilem & virtuosum; hæc imago spectat. Sapienter dixit Seneca; *Non deformitate corporis fœdari animum, sed pulchritudine animi corpus ornari.* Iis insuper imago illa convenit, qui suas virtutes ac prærogativas modestè tegere nôrunt. Justus Lipsius; *Latent plerumque verè probi, & in pectore intimo domicilium virtus habet.* Inter beatam hanc hominum sortem cumprimis excellit casta Susanna, de qua S. Ambrosius ait; *Accusabatur, & tacebat, ducebatur ad mortem, silentio se tegebat, ut nudaret pudorem.* — Virtuosus deformis. / Sen. Ep 66. / Lips. Cent. 1. Ep. 22. / S. Amb. in Psal. 37.

87. Concha marina cœlo tumultuante clauditur; aperitur tranquillo. Unde supra undas collocata, epigraphen tenet; CLAUDITUR IRATO; solos ambit Pacificos, procul exclusis iracundis. Præclarè in hanc rem canit S. Ecclesia, *Qui pacem ponit fines Ecclesiæ, frumenti adipe satiat nos Dominus.* Joannes Climacus de antiquis Monachis refert, quòd mutuis odiis fortè turbati, *à mensa tantisper arcebantur, quoad, positis odiis, amicitiam redintegrarent.* — Euchari-stia. / Io Climac. Scala grad. 4. / Pax reconciliata.

88. Carolus Rancatus pacem, inter Hispanos & Gallos publicis tabulis sancitam, conchæ emblemate repræsentavit, quæ sub sereno cœlo *Unionem*, intra viscera sua conceptum formatumque, exhibebat. *Unio* enim latinis, æquivocâ voce, & concordiam & Margaritam significat. Epigraphen ex Ovidio addidit; COELO MANIFESTA SERENO. — Ovid. l. Metam.

Est via sublimis, cœlo manifesta sereno.

Manifestatam hominis innocentiam, aut veritatem detectam hoc Emblema denotare potest. Pax enim, innocentia, aut veritas, tametsi inter turbas nonnihil lateant, tempestate tamen subsidente, instar clarissimi Unionis, palam resplendent. S. Joannes Chrysostomus, *Talis est conditio falsitatis vel erroris, ut etiam nullo sibi assistente consenescat, ac defluat; talis autem, è diverso veritatis status, ut etiam multis impugnantibus, suscitetur & crescat.* — Veritas detecta. / S. Chrysost. Hom 1 de laud. Paul.

89. Emblematis loco cumplures conchas depinxère, quæ sinu suo multas, perfectásque margaritas complexæ, inscriptionem sustinebant; TENUERE QUOD OPTANT. Ubi, tametsi verbum, *tenuère*, primo intuitu vitiosè cum altero verbo, *optant*, componi videatur; cùm prius illud rem possessam; posterius verò rei necdum possessæ desiderium significent; nihilominus tamen hæc imago animabus beatis exquisitè conformis est, quæ in cœlum admissæ, quatuor corporis gloriosi dotibus, ceu totidem gemmis, illustres; Deoq; per intellectum & voluntatem arctissimè connexæ, simul & possidendo gaudent, & gaudendo beatissimam Dei suavitatem desiderant. Perspicuè Sanctus Gregorius Papa; *Beati,* inquit, *desiderantes satiantur, & satiati desiderant.* — Beati in patria. / S Greg l 18 Mor c 28.

90. Sancti Martyres Divinam animi sui pacem, ac

ac cordis lætitiam inter persecutionum fluctus, ac suppliciorum procellas, illibatam conservârunt. Ut adeò illos conchæ clausæ symbolo eleganter repræsentaveris, quæ supra turbati ac spumantis Oceani undas collocata, epigraphen à P. Joanne Bartholomæo Pancero, Augustiniano Excalceato, accepit; MA LA GIOGIA HO NEL SENO. Id est, SUAVIS LAPILLUS; AT INTUS. Hoc argumentum mirificè illustrans Magnus Augustinus, super illis Apostoli verbis, *quasi tristes, semper autem gaudentes*, ait, *Unde quasi tristes? contumeliis, opprobriis, persecutionibus, flagellis, plagis, carceribus, catenis, lapidationibus. Quis non eos miseros tunc existimaret?* At. *Hominibus foris tristes videbantur, INTUS autem GAUDEBANT Deo.*

Pati cum gaudio.

S. Aug. in Psal. 138. 2. Cor. 6. 10.

91. Idem P. Pancerus aliam conchæ iconem expressit, quæ super maris littus recumbens, cœlestem rorem hiante sinu excipiebat; cum dicto, SOL A' QUESTE APRO IL SENO. Id est, HIS TANTUM APERTA. Ita mens religiosa suos affectus nemini alteri, præterquam virtutum, bonorum cœlestium, ac gaudiorum Divinorum tori expleatos habet. Inter hos facilè palmam obtinuere Anna Prophetissa, quæ sibimet testimonium præbens, dixit, *Exultavit cor meum in Domino.* Et David; *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum.* Hunc locum interpretatus S. Augustinus, *Non exultavit*, inquit, *in hoc mundo, non in divitiis, non in honore, non in luxuria, non inebrietate, non in vanitatibus mortuis, & citò cum omni suo amore moritaris, sed in Deum vivum.* Hac de re consule numerum 7. Libri hujus sexti, ubi varias considerationes reperies.

Religiosus.

1. Reg. 2. 1.

Psal. 83. 3.

S. Aug. tom. 10. Hom 33. l. 10. Hom.

92. P. Chrystophorus Haunoldus eruditissimæ suæ Theologiæ Scholasticæ concham præfixit, quæ rorem, è cœlo stillantem, aperto sinu excipiens, epigraphen tenet; STILLANTEM COLLIGO ROREM. Innuebat videlicet, subtilitates Theologicas, quas ad invidiam usque doctissimè in opere illo proponit, è solo Magni Augustini, & D. Thomæ Aquinatis calamo in se profluxisse. Porrò anima Christiana, ac eumprimis Religiosa, omnem gratiæ divinæ rorem è solo cœlo anxiè desiderat, & acceptâ solicitè custodit. In rem præsentem Doctorum Princeps; *Debet homo de Deo præsumere, & inde sperare auxilium, non de se. Non enim de terra pluit sibi, aut lucet sibi. Quomodo autem terra de cœlo expectat pluviam & lucem; sic homo de Deo debet expectare misericordiam & veritatem.*

Gratia Dei.

Religiosus.

S. Aug. in Psal. 46.

93. P. Jacobus Masenius Emblematis loco concham exhibet; quæ purpureo rubens latice candidum unionem in sinu fovet; cum lemmate. IN CANDORE RUBOR. Mariam Virginem hoc Emblema spectat, ex cujus purissimo sanguine candidissimus prodiit Unio, JESUS Christus; ut adeò Deipara Virgo à sancto Ephræmo verè cognominetur, *Concha marina veri unionis, ex cœlesti fulgore & purpureo latice procreati.* Et à Butheone, *Concha, quæ Divinam purpuram Regi virtutum sanguine suo coloravit.* Emblemati explicando sequens epigramma habeto.

Maria V. gravida.

S. Ephr. de Marg. pretio.

Bus Hymn. Græco.

Purpureos inter latices natat unio candens,
Cumque nitore rubet, cumque rubore nitet.
Virgo cruentam sobolem dum fastinet ulnis,
Quam similis conchæ tumfatt illa rubræ.

CROCODILUS.

Caput XVII.

94. Uxor quædam, maritum suum assiduis cruciatibus & suppliciis affligere solita, nunquam non commiserationem ac dolorem erga illum simulabat; haud secus atque Crocodilus, devorando humano corpori intentus, epigraphen habet; PLORAT, ET DEVORAT. Lusum hunc probè edocta Dalila, Samsone inter hostium manus solâ ipsius operâ tradito, in copiosas prorupit lachrymas. Bassianus Imperator, referente Elio Spartiano, toties ingenti mœrore videbatur consternatus, quoties Getæ, fratris ab ipso occisi, meminerat, aut imaginem illius inspexerat. In rem præsentem meus Ascan. Martineng. *Crudelis homo*, inquit, *sæpè deplorat, cùm diro animo ad vindictam, seu severam justitiam incedit quòd excusâ à corde omni pietate, ad feritatem armetur.* Eodem symbolo malevolam detractoris indolem examussim descripseris; S. Bernardus; *Videas præmitti alta suspiria, sicque quadam cum gravitate & tarditate, vultu mæsto, demissis superciliis, & voce plangenti, egredi maledictionem, & quidem tantò persuasibiliorem, quantò creditur ab his qui audiunt, corde invito, & magis condolentis affectu, quàm malitiose proferri.*

Mulier fallax.

Simulans.

Ascan. Mart. in Goff. M. fol. 1591.

Detractor.

S. Bern. ser. 24 in cant.

95. Mulierem insidiis ac exitio parando assuetam, plangenti Crocodilo non absimilem dices; cum lemmate, INSTRUIT INSIDIAS LACHRYMIS. Ad verbum Cato;

Mulier dolosa.

Instruit insidias lachrymis, cùm fœmina plorat.

Eandem virtutem comprobans Ovidius, canit;

Vidi etiam lachrimas, an & est pars fraudis in illis?
Ha quoque habent artes, quoq; jubentur, eunt.

Ovid. ep. ad Demophoontem.

Verissimè scribit Herodotus; *Mulier, quod verbis excusare non valet, hoc lachrymis excusat; blanditur oculis, seducit osculis, instat amplexibus &c.* Idipsum testatur Tassus; ubi de Armidia & Goffredo in hæc verba canit;

Herod. ap. Ant., ad Joannem ... bus

Tass. Cant. 4. stanz. 74.

A quel parla chinò la donna, e fisse
Le luci in terra, e stette immota al quanto.
Poi sollo vole ruggiadoso, e disse,
Accompagnando; i flebil atti in pianto.
Misera, & a qual altra il ciel preferisse
Vita mai grave &c.

Et subjungit;

Qui tacque, e parve ch' un regale sedegno
E generoso l' accendesse in vista:
El pie vulgendo, di partir fea sedegno,
Tutta negli atti dispettosa, e trista.
Il pianto si spargea senza ritegno;
Com' ira suol produrlo a dolor mista,
E le nascenti lagrime à vederle
Erano a i rai del Sol cristalli e perle.

Tandem concludit;

Quello finto dolor da molti elice
Lagrime vere, i cor più duri spetra.

stanz. 77.

96. Crocodilus, malignum animal, ac insidiis struendis unicè deditum, dum è Nili aquis progreditur, epigraphen subjunctam habet; PRODIT, UT PRODAT. Infamem Proditoris genium hæc imago repræsentat, qui in publicum nunquam prodit, nisi improviso exitio alios oppressurus. Idipsum Hæretici, assoleot, qui è tenebris ac cavernis suis prorepunt, ut miseros mortales fallant, &

Proditor.

Hæretici.

& dæmoni æternùm cruciandos prodant. De Hæretico ait Magnus Augustinus; *Lupus est, agnoscite; serpens est, ejus capita conquassate. Blanditur, sed fallit; multa promittit, sed decipit.* Emblemati explicando canit meus Concanonicus D. Salvator Carducius; *S. Aug. l. 2. de symb. cap. 13.*

Prodat ut indigenas, Crocodilus prodit ab undis;
Detegit alterius sola ruina dolos.

97. Physici testantur, Crocodilum, quamdiu vivit, crescere. Unde lemma; CUM TEMPORE CRESCIT. Certè vitia nullum incrementi sui terminum aut mensuram habent. Verissimè Seneca; *Ista, quantumvis exigua sint, in majus excedunt; nunquam perniciosa servant modum. &c.* Bernardinus Rota, uxore suâ è vivis sublatâ, Crocodili emblemate, seu rectius hieroglypico, usus est; addito epigrammate; *Nostri simulachra doloris*; eoque innuebat, suos ob defunctam conjugem dolores nullo unquam fine terminandos esse.

Peccatum. Seneca. In morte.

98. Crocodilus, ad majorem semper molem excrescens, assiduum in virtute profectum denotat. cui proinde D. Aresius è Psalte subscripsit; MAGNITUDINIS EJUS NON EST FINIS. In rem præsentem, sensu quamlibet diverso, Seneca; *Magnitudo*, inquit, *non habet certum modum.* De virtutis incremento præclarè S. Prosper;

Psal. 144. 3. Profectus

Semper enim Sanctis superest, quò crescere possint.

Illud sapientiæ prodigium, Solon, jamjam in extrema vitæ periodo fatiscens, adhuc metrum aliquod intellectu assequi voluit, ut suos in virtute progressus ad ipsum usq; supremum vitæ halitum continuaret. Salvius Julianus, quod Pandectæ referunt, dicere est solitus; *Etsi alterum pedem in sepulchro haberem, adhuc addiscere vellem.* In hoc argumentum insigniter S. Gregorius Nyssenus ait; *Ita se habere, ut ad ulteriora semper in virtute homo velit ascendere, idipsum forsan humana naturæ perfectio est.*

l. 4. tit. de Fidei commiss. l. apud Julian. S. Greg. Nyss. lib. de vita Mosis.

99. Henricus Farnesius Eburo, ut demonstraret, è principiis tenuissimis res nonnunquam maximas enasci; Crocodilum depinxit, ovis suis vicinum; cum lemmate; MAXIMA DE MINIMIS. Nam animalis hujus ova, anserinis paulò majora, tandem vastam belluæ molem, nullo unquam crescendi termino continendam, excludunt. Ælianus; *Me verò non clam est, maximorum sæpè bellorum tenuissima, contemptissimaque principia fuisse. Persicum enim ex Mæandri Samii cum Atheniensibus dissidio fuisse ortum perhibent. Peloponnesiacum verò propter Megarensium tabellam &c.* Et S. Joannes Chrysostomus, *Quid enim est risus, aut quid unquam ex risu mali sequetur? Orta tamen ex immoderato risu paulisper scurrilitas, à scurrilitate turpiloquium, à turpiloquio operatio turpis profecta. Sic A MINIMIS AD MAXIMA gradatim Diabolus ducit, & inde ad desperationem detrudit.*

Peccatum veniale. Ælian. de var. Hist. l. 12. c. 53. S. Io. Chrys. Hom. 87. in Matth.

100. Ambitiosus, ulteriore honoris aucupandi occasione præcisâ, angustiis torquetur, morte ipsâ crudelioribus: haud secus atq; Crocodilus, tamdiu crescere, quamdiu vivere solitus; ibi demum mori incipit, quando amplius augescere nequit. Emblemati subscripsit D. Aresius; NI MAJOR, MORIOR.

Ambitiosus.

Oritur ad Phari septemplicis ostia Nili
Bellua dente ferox,
Inq; dies crescens, longos ni protrahat artus,
Protinus illa perit.
Ambitiose, tuos Crocodillus pandere fastus,
Stultitiamq; potest.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Crescit honoris amor, quantum ipsa potentia crescit;
Et nisi crescat, obit.

Porrò Religiosus, ubi in virtute proficere cessaverit, mox incipit deficere, mortemque spiritualem incurrit. S. P. Augustinus; *Quantumcunque hic vixerimus; nemo dicat sufficit mihi, justus sum. Qui dixerit, remansit in via, non novit pervenire. Ubi dixerit sufficit, ibi hæsit.*

Profectus. S. Aug. in Psalm. 69.

101. Ichneumon, Dormientis Crocodili viscera ingredi solitus; eum occidit. Unde lemma; DORMIENS FIT PERVIUS HOSTI. Ita homo incurius & somnolentus quibusvis hostium ac mortis insultibus nunquam non patet. Certè, agricolis dormientibus, maligna insidiantis inimici manus uberrimum agrum infelicibus zizaniis respersit, ac devastavit. *Cùm autem dormirent homines, venit inimicus, & superseminavit zizania.* In hunc locum S. Petrus Chrysologus. *Insidiator in noctibus latitat, in diebus vigilantes fugit, appetit dormientes. &c.* Damno suo id expertus fortissimus Samson, cùm somno nonnihil indulgeret, hostium catenis vinctus miserrimè periit. Princeps Isbosethus, Saulis filius, dum *dormiebat super lectum suum in conclavi*, à Rechab & Baana, fato prorsus infelicissimo, trucidatus est.

Otium. Matt. 13. 25. S. Pet. Chry. serm. 97. Iudic. 16. 19. 2. Reg. 4. 7.

102. Crocodilus, Ibidis pennam è superiore capitis parte præferens, adeò efficitur stupidus, ut versùs prædam, tametsi proximè appositam, nec minimùm moveatur. Emblemati subscripsit Aresius; NON MOVEBOR AMPLIUS. Ita prorsus homo, capite terrenis vanitatibus occupato, nunquam ad felicitatis æternæ prædam, quantumvis acquisitu facillimam, aspirare potest. S. P. Augustinus. *Anima, dedita temporalibus, sic multiplicata est, ut non possit agere quod præceptum est.* Eodem emblemate etiam Hæretici significantur, qui, temerario ac effreni ausu, adversus orthodoxam Christi Ecclesiam grassare soliti, conspectâ validâ cujusdam scriptoris pennâ, animum despondent, & attoniti consternantur. Experimento suo, id comprobârunt Vigilantius à S. Hieronymo acerrimè expugnatus; Manichæi à S. P. Augustino convicti; Arriani validissimis S. Ambrosii viribus superati. &c.

Vanitas mundi. S. Aug. in Psal. 4. Hæretici confusi.

103. Peccator, in ipsa adhuc vitæ suæ meridie, non expectatâ mortis imminentis nocte, è scelerum cœno emergens, Crocodili prudentiam imitatur; quem Lucarinus, è squalido Nili alveo progredientem, hoc lemmate notavit; EMERGIT INTERDIU. De S. Maria Magdalena ait Magnus Augustinus; *Nec ipsa se reservavit, ut in fine vitæ pœnitentiam ageret, sed dum adhuc poterat peccare, sic voluit peccata deserere, ut illam de adulteriis suis non necessitas subtraheret, sed voluntas.*

Pœnitens solicitus. Maria Magdalena. S. Aug. ser. 58. de temp.

104. Crocodili dorsum tantâ est duritie, ut ferream lanceæ cuspidem, adversum se vibratam, validè reprimere ac contorquere soleat; sicque omnes hostium plagas impenetrabilis eludat. Emblemati subscripsit Henricus Farnesius; SEMPER INVICTUS. Tranquillum, & inter persecutiones, ærumnasque temporales generosum hominis pectus Emblemate isto describitur. S. Ecclesia, ad Deum conversa, de SS. Martyribus canit;

Patientia. SS. Martyres.

Hi pro te furias, atque minas truces
Calcârunt hominum, sævaq; verbera.
HIS CESSIT lacerans fortiter UNGULA,
NEC CARPSIT PENETRALIA.

De S. Vincentio refert Historia Ecclesiastica; *Nullâ aut tormentorum vi, aut acerbitate, vel lenitate verborum à proposito deterreri potuit.* Et licèt, *In craticulâ positus, prunis ardentibus suppositis, ac fer-*

Brev. Rom. 22. Ianuar.

reis unguibus excarnificatus; tamen, *INVICTUS Vincentii animus VICIT OMNIA & ignis, ferri, tortorum immanitate superatâ, victor ad cœlestem Martyrii Coronam avolavit.* Verissimè dixit Magnus Augustinus; *Ille invictus homo est, qui cohæret Deo; non ut ab eo aliquid boni extra mereatur, sed cui nihil aliud, quàm ipsum hærere Deo bonum est.*

S. Aug. de vera Relig. c. 47.

105. Octavianus Augustus, posteaquam Ægyptum, expeditione à nemine unquam ante illum tentatâ, subjugaverat; symboli loco Crocodilum statuit, qui ad Palmam arborem ligatus, epigraphen habuit; COLLIGAVIT NEMO. Id est; *Nemo antea religavit.* Christi, Servatoris nostri, triumphum hæc imago spectat, qui devictâ mundi Ægypto, dæmonem ad crucis suæ arborem, vinculo penitus ineluctabili, constrinxit. Præclarè Magnus Augustinus; *Tunc Dominus noster IESUS Christus illum tenebrarum, mortisque principem colligavit, legiones illius perturbavit &c.*

Christus moriens.

S. Aug. ser. 137 de tem.

106. De Crocodilo scribit Seneca; quòd sit *fugax animal audaci, audacissimum timido.* Hinc gemino Emblemati construendo opportuna materies suppeditatur; uni quidem inscribes. FUGAX AUDACI; alteri verò, IN TIMIDOS AUDAX. Utrumq; illud malignos quosdam homines concernit, qui debiles ac mansuetos ausu nimium quantum petulanti & temerario infestare soliti, generosiorum conspectu desides ac consternati aufugiunt. Optimus Jacob intra paternas ædes vitam ducens tranquillam ac pacificam; *Jacob vir simplex, habitabat in tabernaculis;* Fratrem suum Esau tanto odio contra se furentem est expertus, ut quantocius neci tradendus videretur; *Venient dies luctus patris mei, & occidam Jacob fratrem meum.* At ubi Jacobum cum numerosâ filiorum ac servorum catervâ è Mesopotamia revertentem vidit, totus jam pacificus Esau, miram spirabat benevolentiam, fratriq; advenienti non sine congratulatione & amplexu factus est obviam. *Currens itaq; Esau obviam fratri suo, amplexatus est eum.* Saul, diabolico furore adversus pauperem ac mansuetum Davidem concitatus, nihil nisi ejus mortem volvebat animo. *Quem persequeris Rex Israel? Canem mortuum persequeris, & pulicem unum?* At idem Saul aliorum hominum flagitiosorum & audacium minis per omnia connivebat, quod illos tali tu ac Martio ardore plenos sciret. *Filii Belial dixerunt, num salvare nos poterit iste? & despexerunt eum, & non attulerunt ei munera. Ille verò dissimulabat se audire.* Dæmon, Crocodili genium exactè imitatus, è Christianorum Athletarum fronte nunquam non exanimis ac timidus concidit. S. Antonio Abbati id eredes, de cujus verbis & operibus disertè testatur Historia Ecclesiastica, *Dæmones ita contempsit, ut illis exprobraret imbecillitatem: ac sæpè discipulos suos excitans ad pugnandum contra diabolum; Mihi credite, dicebat, fratres, pertimescit Sathanas piorum vigilias, orationes, jejunia.* At verò Stygius ille veterator, ubi in effœminatum ac vitiosum hominis animum inciderit, mox vires suas exerit, & ingenti pectore illum incursat. Dilucidè Sanctus Pater Augustinus; *Venit Christus, & alligavit Diabolum. Sed dicet aliquis, si alligatus est, quare adhuc tantùm prævalet? Verum est, fratres charissimi, quia multùm prævalet; sed tepidis & negligentibus.* Achilles Bocchius ex hac Crocodili proprietate sensum, à priore longè diversum, eruens, geminam hanc epigraphen subdidit; FUGIENTIBUS INSTAT. Et; SECTANTES FUGITAT. Præclara ac genuina hæc honori & gloriæ imago est; honor enim generosos hominum animos, ex ipsius conspectu fugere solitos, è vestigio insequitur; aliis econtra, quæ eidem contingendo superbos & importunos conatus nunquam non habent, à tergo relictus. Emblemati explicando hanc poësin habeto.

Sen. Quæst. Nat. 4. c. 2. — Animus vilis. — *Gen. 25. 27.* — *Gen. 27. 41.* — *Gen. 33. 4.* — *1. Reg. 24. 15* — *1. Reg. 10. 27* — Dæmun. — *Brev. Rom.* — *S. Aug. ser. 197 de tem.* — *Achil. Boc. symb. 99.* — Gloria.

Nota Parethonii Crocodilus bellua Nili,
Sectantes fugitat, qui fugitant sequitur.
Si vera instantes spernit, spernentibus instat
Gloria, quin major spreta redire solet.

Ab hoc nihil difformis alius Poëta, eundem sensum sub diversa tamen metaphora, ita exprimit.

Sectantes velut umbra fugit, fugientibus instat,
Addita corporibus scilicet umbra comes.
Sic fugit immerita captantes præmia laudis,
Demissis contra juncta stat illa comes.
Et tamen haud falso trutinans examine, quidnam
Laus hæc omnis erit? scilicet umbra levis.

107. Zincgreffius hanc Crocodilo epigraphen junxit; CEDENTIBUS ATROX. Ita nimirum è fuga non modò nullam adversus Dæmones & ærumnas securitatem sortimur, sed contra plurimum discriminis incurrimus. Sapienter Seneca; *Quemadmodum perniciosior est hostis fugientibus, sic omne fortuitum incommodum magis instat cedenti & averso.* Unde hortatur Apostolus, *Resistite diabolo, & fugiet à vobis.* S. Bernardus ad Robertum, qui Cistercio Cluniacum fugerat, ait, *An quia fugisti ex acie, putas te manum hostium evasisse? libentius te insequitur adversarius fugientem, quàm sustineat repugnantem, & audacius insistit à tergo, quàm resistat in faciem.* Sapienter S. Cyprianus; *Tam paratus ad repugnandum semper animus debet esse, quàm ad impugnandum semper inimicus.*

Adversis cedere, vinci est. — *Sen. Ep. 78* — *Iacob. 4. 7.* — *S. Bern. Ep. ad Rob.* — *S. Cypr. ser. de Ieiun. & tent.*

CYPRIANUS, seu CARPUS.

Caput XVIII.

108. MUltorum sententia est, nobilem hunc piscem auro pasci. Fuit proindè, qui eidem inscriberet; PRETIOSA PASCITUR ESCA. Ita persona contemplativa, vilibus rerum terrenarum alimentis minimè contenta; nonnisi pretiosis cœli deliciis nutriri ac exaturari cupit. Certè Magdalena, cùm Martha dapibus Servatori parandis distineretur, voluptate adeò extaticâ versùs bonum illud infinitum absorpta fuit, ut præter animæ suæ nutrimentum nihil cogitaret aliud. De gemina hac sorore Magnus Augustinus ait; *Laborabat illa,* id est, Martha; *vacabat ista,* id est Magdalena, *Illa erogabat, hæc implebatur. Erat enim Maria intenta dulcedini verbi Domini. Intenta erat Martha, quomodò pasceret Dominum; Intenta Maria quomodò pasceretur a Domino. A Martha convivium Domino parabatur, in cujus convivio Maria jam jucundabatur. Mirâ enim suavitate tenebatur: quia profectò major est refectio mentis, quàm ventris.* Insuper Christianis illis hoc Emblema inservit, qui Dei verbum, auro gemmisque infinities pretiosius, audiendo degustant. Quare S. Joannes Chrysostomus contra illos plurimùm est conquestus, qui pretiosum illud alimentum, vix receptum, mox infirmo animæ suæ stomacho iterum rejiciunt; *Nos,* inquit, *posteaquam longè auro, gemmisque pretiosiora suscepimus eloquia, & inæstimabiles spiritualium opes bonorum, nequaquam ea in thesauro animæ recondimus continenda, sed passim, atque negligenter mentes nostras*

Contemplativus. — *S. Aug. To. 10. ser. 26. de Verb. Dom.* — Auditor concionis. — *S. Io. Chrys. Hom. 5 in Matth.*

Google

SS. Eucharistia.

nostras effluere permittimus. Ratione prorsus eâdem homo, Sacrosanctæ Eucharistiæ cibo refectus, escam nullo unquam pretio satis æstimandam sumpsit; De alimenti hujus dignitate penitùs incomparabili, attonitus exclamat S. Thomas Aquinas; *O PRETIOSUM, & admirandum CONVIVIUM, salutiferum, & omni suavitate repletum. QUID enim HOC CONVIVIO PRETIOSIUS esse potest? &c.*

S. Tho. Aq. Opusc. 57.

DELPHINUS.

Cap. XIX.

109. DElphinus non vigil tantùm, sed dormiens, assiduò movetur: nam somnum capturus, supremam aquæ superficiem ascendit; ac dormiendo, sensim sese ad fundum usque demittit: ubi verò terram contigerit, mox experrectus, denuò in sublime se effert; rursusque, vicibus semper alternantibus, demittitur, emergitque, donec somnum absolverit. Unde Bargalii Lemma. IN MOTU QUIETEM. Studiosorum, ac mercatorum solicitudo hac icone demonstratur, quæ nullum reperit felicius otium nisi inter negotia. S. Gregorius Papa; *Qui in hoc appetit mundo prosperari, cæteros excedere rebus, & honoribus tumere, huic nimirum cura secularis in delectatione est & QUIES IN LABORE.* Hinc etiam vigilantia, veluti propria Principis, ac cumprimis belli ducis virtus dignoscitur. Silius Italicus de Hannibale canit;

Studiosus mercator

S. Greg. l. 16 Moral. c. 29

Miles.

Silius Ital. lib. 11.

Pœnus, ut ad somnos vix totam cursibus acta
Indulsit pubes noctem, vigil ille, nec ullam
Ad requiem facilis, credensq; abscedere vita,
Quod sopor eripiat tempus.

110. Experientiâ compertum habetur Delphinum, dum ad aquæ supremam partem emergit, ibique jocabundus salitat, tempestatis, proximè ingruentis, prognosticon indubitatum edere. Unde lemma. METUENDA PROCELLA. Vel, HAUD PROCUL TEMPESTAS. Ita nimirum omnes mundi delitiæ, convivia, tripudia, ac cætera vanitatis humanæ gaudia, infallibili præsagio vicinam portendunt alterius vitæ calamitatem. Breviter & nervosè Stephanus Cantuariensis dixit; *Ludus ceti, signum est tempestatis; ita gaudium divitum, signum est tempestatis æternæ.* Sanctus Nilus; *Adversa res in vita, gaudium; ipsum enim lubricum est, & præcipitat exultantes.* Et Seneca;

Felicitas mundana.

Steph. Cant. Allegor. in Gen. cap. 1.

S. Nil. Paraenes. n. 51.

Seneca in Thyeste,

Nemo tam Divos habuit faventes,
Crastinum ut possit sibi polliceri.
Res Deus nostras celeri citatas
Turbine versat.

Turba Solymæa, paulò antè apparatu prorsus festivo Christum excipiens, mox mutatâ sententiâ, horribilem crucis ac mortis tempestatem adversus illum concitavit.

111. Mari funditus commoto, & decumanos jactante fluctus, Delphinus supra aquas hilariter exilire ac tripudiare solet, prodique non tantùm heroicæ suæ fortitudinis; sed & insignis lætitiæ argumentum. Unde Lemma; IN ADVERSIS EXULTAT. Homines justos hæc imago loquitur, qui mundanos fluctus, tametsi immani injuriarum tempestate jactatos, læto animo excipere norunt. In hac patientiæ palæstra facem præluxit ipsemet Servator, de quo Isidorus Clarius ait; *Videtur Dominus majorem quandam, quàm aliàs soleret, præ se tulisse proficiscendi alacritatem, idque cùm iret agendus in crucem.* De S. Stephano in hæc verba testantur Historiæ; *Impii super justum jacturam fecerunt, ut eum morti traderent; at ille gaudens suscepit lapides.* S. Andreas crucem, destinatum necis suæ instrumentum, conspicatus, exclamavit; *O bona crux, diu desiderata, &c. securus & gaudens ad te venio.* Cæterùm Emblemate illo etiam turbati ac maligni animi hominem describes, qui nullâ re magis, atque publicis, privatisque seditionibus ac turbis delectatur. Eâ ratione D. Philippus Gallina Delphino inscripsit; SERENO A' SE' FA' DE L'ALTRUI TEMPESTE. Idest, IN TEMPESTATE TRANQUILLUS.

Pati hilariter.

Isid. Clar.

Malign.

112. Delphinus, aliquot piscibus intra fauces suas receptis, retia effringit, eosque secum in libertatem reducit. Lemma. VEL CUM PRÆDA ERUMPENS. Christum è Patrum lymbo progredientem, hoc typo significabis. *Salvator enim*, inquit S. Maximus; *Prædam quodammodo sustulit; cùm hominem; quem suscepit, inferus raptum faucibus, portavit ad cœlum.* Ut adeò S. Ecclesia in Paschatis solemnitate benè de illo canit;

Christus resurgens.

S. Maxim. Hom. 45.

O verè digna hostia
Per quam fracta sunt tartara,
Redempta plebs captivata:

Et rursus.

Mundus exultans jubilat
Gemens infernus ululat;
Cùm Rex ille fortissimus
Mortis confractis viribus
Pede conculcans Tartara,
Solvit à Pœna miseros.

113. Antiqui Reges Seleucus & Nicanor; & post illos duo Imperatores Octavianus & Vespasianus Symboli loco anchoram è Delphino suspensam, habuêre, cum dicto; FESTINA LENTE. Innuebant videlicet, in Principe nec præcipitem celeritatem, nec ignavam tarditatem, sed justum utriusque temperamentum reperiri debere. Cicero; *Illa verò sunt virtutes Imperatoriæ, labor in negotio, fortitudo in periculis, industria in agendo, CELERITAS in conficiendo; CONSILIUM in providendo.* Huic consentiens Sallusthius; ait. *Antequam incipias; consulito: ubi consulueris; maturè facto opus est.* Et Aristoteles; *Ajunt de quibus jam deliberaverit, ea celeriter esse peragenda, cunctanter autem consultandum.* Biantes à Diogene Laertio relatus, dicere solebat; *Cunctanter aggrediendum negotium, verùm in suscepto constanter perseverandum.*

Celeritas consultata.

Cicero pro Leg. Manil.

Aristot. l. 6. Ethic.

114 Anchora spei hieroglyphicum habetur. Unde nonnemo illam; è Delphino suspensam, hoc lemmate notavit; TUTIUS UT POSSIT FIGI. Plinius enim lib. 18. ait, anchoram, ut fortius infigi possit, à Delphino teneri & aggravari. Forsan significare volebat, se, ut securiore firmamento niteretur, spem suam in quodam Magnate è Delphinorum familiâ defixam habere. At verò quisquis spem suam certo ac infallibili eventu defigere cupit, eam in solo Deo reponat, necesse est. Unde Beda illud D. Pauli interpretatus; *Spes non confundit*, ait, *Quis est, qui confunditur? qui dicit; ego quod sperabam, non inveni: Et meritò; sperabas enim de te, aut sperabas de homine amico? maledictus autem qui spem suam ponit in homine. Confunderis, quia fefellit te spes posita in mendacium. Omnis enim homo mendax. Si autem ponas spem tuam in Domino Deo, non confunderis*

Protectio Spes in Deo.

Beda super Rom. 5. 5.

derit. quia ille, in quo spem posuisti, fallere non potest.

Magister.

115. Delphinus, dorso suo infantem sustinere, & ad littus transferre solitus, epigraphen habet; SERVIT, NON SÆVIT. Ita, qui juventuti imbuendæ dant operam, non quidem severitate ac tyrannide, sed tranquillo, suavique animo teneram ipsius indolem excipere debent. Principum quoque Ministri, populo gubernando destinati, Dominis suis inserviant, subditos tamen crudelitate suâ adversus illos non concitent. Denique inde infertur, Prælatos ac Principes, quò fuerint dignitate majores, eò magis esse obstrictos, ut subditis in necessitatibus sublevandis, ac bonis providendis inserviant. Christi præceptio est. *Quicunque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister. & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus.* In hunc locum Magnus Augustin. *Præstet nobis Deus, ut benè serviamus. Nam velimus nolimus servi sumus: & tamen si volentes sumus, non necessitate, sed charitate servimus. Quodammodo enim quasi superbia servorum stomachata videbatur, cùm diceret Dominus, Erit vester servus, qui voluerit inter vos major esse.* Statius mirificè laudat Rutilium Gallicum, Imperatoris Ministrum, qui circumspectâ suâ gubernandi methodo, Romanorum animos plurimum affecerat. Encomia ipsius hoc compendio recenset.

Minister benignus

Prælatus.

Matth. 20. 26.

S. Aug. in Ps. 125.

Stat. lib. 1. Sylv.

---------Tristes invitum audire catenas,
Parcere verberibus, nec, quà jubet alta potestas,
Ire: sed armatas multum sibi demere vires.
Dignarique manus humiles, & verba precantum
Reddere jura foro; nec perturbare Curules &c.

116. Delphinus ad perceptas musicas voces celeri cursu abripitur. Unde S. Jacobum Minorem Emblemate veneratutus D. Aresius, Imagini illi subscripsit VELOX AD AUDIENDUM. Verbis è Canonica Jacobi Epistolâ mutuatis. Peculiaris enim Apostolo illi congenita erat audiendi, & divinis vocibus auscultandi velocitas: siquidem ipsius vocatio in Sacris Evangeliis nullibi describitur; sed contra Apostolorum cœtui absolutè & ultrò annumeratus reperitur; quin imò, probabile est, illum eodem momento, nullâ interveniente morâ, vocanti Divinæ voci respondisse. Quâ in virtute imitatus est sanctos Angelos, de quibus Regius Psaltes canit, *Facientes verbum illius ad audiendam vocem sermonum ejus.* Atq; adeò de S. Jacobo verum est, quod D. Bernardus usurpat; *Uno eodemque momento procedit & imperantis Imperium, & obsequium obsequentis.* Nimirum doctrinam illam in seipso experiri volebat, quam aliis in Epistola sua Canonica persuadere nitebatur; *sit autem omnis homo VELOX AD AUDIENDUM. &c.* idest, promptus, & alacer ad sapientiæ leges percipiendas; nihil omninò, quod ad interioris hominis profectum facere potest, negligendo. Hugonis Victorini, mei Concanonici, doctrina est, *Ab omnibus libenter disce, quod tu nescis, quia humilitas commune tibi facit, quod cuique proprium fecit. Sapientior omnibus eris si ab omnibus discere volueris. Qui ab omnibus accipiunt, omnibus ditiores sunt.*

Jacob 1. 19.

S. Jacob⁹ minor.

Obedientia.

Ps. 102. 20.

S. Bern. de Virtut. Obedient.

Jacob. 1. 19.

Hug. de S. Vict. lib. 1. Didascalic.

117. Delphini juniores, tumultuante mari, mox matris suæ uterum ingrediuntur, ibique tuti latitant. Unde Aresii lemma. ITERATO INTROEUNT. Peccatoribus illis hæc imago convenit, qui exteriorum calamitatum tempestate, aut malæ conscientiæ procellis jactati, ad Dei sinum, unde prodierunt, revertuntur. Tales fuêre Petrus post Christum perfidè negatum; Thomas post infidelitatem; Filius prodigus, qui fame pressus, sinum ac paternas ædes repetiit. Unde istorum exemplo peccatores omnes invitat Sanctus Chrysologus, ut, si fortassis lubrico pede è Dei sinu prolapsi, ad eum alacres denuò revertantur. *Si abscessimus*, loquit, *si substantiam Patris totam luxuriosè dispersimus, si quidquid usquam commisimus facinoris & delicti, si ad impietatis prærupta totum, totam venimus ad ruinam, surgamus aliquando, & ad talem patrem, tali invitati redeamus exemplo.*

Pœnitens

S. Petrus Chrysol. serm. 5.

118. Delphinus, inter turbati maris procellas hilari corpore exiliens, epigraphen habet; HINC LUDUS, ET ESCA. Ita generosus animus violentos adversæ fortunæ motus non forti tantùm, sed & hilari fronte tolerare novit. Certè Socrates venenum, à carnifice propinatum, mente adeò immotâ ebibit, veluti Diis sacrificaturus, pretiosi liquoris, aut insignis nutrimenti calicem sumpsisset: cùm verò lethali pharmaco jamjam se in venas diffundente, nonnemo è circumstantibus semianimi ac rigescenti ipsius pectori manum admoveret. Socrates, ad eum conversus, dixit, se jam optime habere, debereque Æsculapio gallum pro sanitate integerrimè restitutâ. Idipsum, encomio longè præstantiore, de S. Agatha, Virgine & Martyre, testatur Sancta Ecclesia, *Lætissime & glorianter ibat ad carcerem, & tanquam ad epulas invitata, &c.* De quovis S. Martyre ait Magnus Augustinus; *Qui tribulatur in carne, gaudet in corde.*

Pati cum gaudio.

S. Aug. in Ps. 54.

119. Delphinus, tametsi corporis mole sit crocodilo longè inferior, ei tamen in Nilo flumine assiduas struit insidias; nam infra crocodili ventrem demissus, dorsi sui spinis eam dirumpit, & occidit. Unde Aresii lemma. SUBEST, SED OBEST. Eadem subditorum quorundam protervia est, qui divitiis, authoritate ac viribus longè inferiores, suis tamen majoribus graves offensas irrogare audent. Herodotus *Subditi potentes, à Rege & summo Principe contumeliis affecti, sæpè sese acerrimè, etiam cum totius patriæ, & ipsius regni jacturâ, ulciscuntur, & vindicant.*

Offendere superiores.

Herod. lib. [illegible]

120. Aristoteles inter cæteras Delphini proprietates observat, quod socios suos, maris impetu jactatos seu vivos, seu mortuos adjuvet, iisque opem, quàm potest, maximam ferat. Unde Lucarinus auxiliantem socio suo Delphinum hac epigraphâ insignivit; ADJUTUS NON MERGITUR. Alienam opem ac patrocinium hoc Emblemate significabis. E Dei manu copiosè id expertus David, non sine grati animi argumento dixit, *Misit de cælo, liberavit me.* Et alibi ad eum clamat: *Emitte manum tuam de alto, eripe me, & libera me. de aquis multis.* De Sancto Petro appositè in rem nostram ait Matthæus; *Cùm cœpisset mergi, clamavit dicens; Domine salvum me fac. Et continuò IESUS extendens manum, apprehendit eum &c. In Petro itaque*, inquit Magnus Augustinus; *Communis omnium nostrûm consideranda conditio est, ut si nos in aliquo tentationum ventus conatur subvertere, vel unda submergere, clamemus ad Christum.*

Arist. Hist. Anim. l. 9. c. 48.

Auxilium

Ps. 56. 4.

Ps. 143. 7.

Matth. 14. 30.

S. Aug. Serm. 13. de Verb. Dom.

121. Delphinus, thynnos pisces intra rete pertrahere solitus ipsemet foris remanet. Emblemati subscripsit Lucarinus. INTRUDIT, NON CAPTUS. Ita Prædicatores quidam aliorum animas ad virtutem ac beatitatem perducunt, ipsis-

Google

ipsismet neque hanc, neque illam ingredientibus Id quod nonnemo campanæ similitudine expressit, quæ alios ingenti clamore convocans, ipsamet, omnis sensus expers ac stupida, foris remanet. Apprimè Joannes Thuilius;

Æra gravi cunctos veluti campana sonorè,
Ipsa licet penitus sit sibi surda, ciet,
Sic es, recta docens alios, perversa secute,
Quique aliis sapiens, non sapis ipse tibi.

Idipsum S Paulus dixit; *Qui alios doces, te ipsum non doces.* S. Gregorius Papa; *Si negligis implere quod doces, aliis messem seminas, & ipse à frumenti participatione jejunas.*

122. Delphinus, reti inclusus, ab eodem hanc recepit epigraphen. INCLUSUS HILARITER PASCITUR. Gemino sensu hanc iconem interpretari licet. Primò quidem cor generosum, ac magnanimâ fiduciâ plenum, significat; quali instructus erat Daniel, qui in profundo leonum lacu securus prandere potuit. Dein etiam peccatorem, salutis suæ incurium, denotat; qui, tametsi dæmonum reti implicatus, dies tamen traducere lætos ac hilariter convivari novit. Certè Evangelicus ille Epulo, destinatum cacodæmoni mancipium, *epulabatur quotidie splendidè.* Nempè quod Magnus Augustinus ait, *Iniqui præsentes lætitias amaverunt, & futura supplicia non crediderunt.* D. Salvator Carducius primum Emblematis sensum hoc tetrasticho explicat;

Delphinus, retis fluitanti carcere clausus,
Æquoris horrisoni pabula latus edit.
Sic Daniel inter feralia septa leonum
Magnanimo cœli fercula corde cepit.

Et alterum sensum isto;

Æquore Delphinum dum retia jacta catenant,
Lætior oblato pascitur ipse cibo.
Non secùs ìn cassis Epulo conjectus Averni,
Lethiferis epulis membra saginat ovans.

123. Delphinus, minores suas proles insequens, à Joanne Ferro epigraphen recepit; ET COMITATUR EUNTES. Discant hinc parentes suis filiis sollicitè assistere, eorumque assiduam curam gerere. Diligentiam hanc persuasurus S. Ambros. cornicum exemplo utitur. *Discant parentes amare filios ex usu & pietate cornicum, quæ, etiam volantes, FILIOS COMITATU SEDULO PROSEQUANTUR, cibum suggerunt, ac plurimo tempore nutriendi officia non relinquunt.*

124. Athenæus & Aristoteles affirmant, inter omnes pisces solum Delphinum felle carere. Unde lemma. VISCERA FELLE CARENT. Clementem ac benignum Principem hæc imago spectat Justus Lipsius; *Nullum, inquit, ex omnibus magis clementia, quàm Regem & Principem decet.* Fridericus Imperator dicere est solitus; *A Deo, cùm oro, misericordiam peto, non justitiam. Cur igitur me subditis clementem atque misericordem non exhibeam?* uti refert Æneas Sylvius. Sanctus Sinesius de Osiride, Ægypti Rege, veluti optimi Principis prototypo testatur, eum in benevolentia ac gratiis dispensandis etiam erga immeritos & hostes, profusissimum fuisse. *Nulla cuiquam res pro merito defuit: nisi, si, cùm malum aliquod deberetur, cum eo verò pro meriti ratione non agebat, id enim magno studio efficere nitebatur, ut morum humanitate & beneficiis etiam impudentissimos homines superaret.*

125. Delphinus, tempestatum impetu fortè in terram ejectus, mox vitam, quam in alto mari diutissimè conservasset incolumem, miserrimè perdit. Guido Vanninius, Delphinos alloquens, de hac proprietate canit; *Guid. Vann. l. 1. de Arte amandi Deum.*

Vos tellus vix tacta necat, vos luditis alto.

Eò reflectens Henricus Farnesius, Delphino, ad littus ejecto, & jamjam exanimi, epigraphen subdidit. IN ALTO VITA. Inde disces vitam spiritualem ab iis tantùm possideri, qui à terra, ejusque negotiis, abstracti, intra religionis solitudinem degunt. Hac de re, tametsi diversâ metaphorâ, disserens Author Operis Imperfecti, ait; *Sicut difficile est, arborem, juxta viam positam, fructus suos usque ad maturitatem servare, sic difficile est, virum fidelem, juxta istum mundum viventem, id est in actibus ejus, justitiam immaculatam usque in finem servare. Si vis ergò fructus justitiæ usque in finem tenere, recede de via, & plantare in loco secreto, ut nec mundus tecum aliquid habeat commune, nec tu cum mundo.* *Religios.* *Auth. Op. Imp. Hom. 39. in Matt.*

126. D. Josephus Pallavicinus Abbas hominem, inter mundi tumultus imperterritum, Delphini emblemate significavit; qui inter maris tempestates suavi indulgens somno, epigraphen tulit; PER ME DI NEMBI IL CIEL S'OSCURA INDARNO. Id est, NULLAS FORMIDO PROCELLAS. De viro justo ait Magnus Augustinus; *In adversitatibus tolerat, in prosperitatibus temperat, in duris passionibus fortis, in bonis operibus hilaris, in tentatione tutissimus, in hospitalitate latissimus, inter veros fratres lætissimus, inter falsos patientissimus.* Idipsum Horatius, alibi à nobis adductus, canit: *Mens imperterrita.* *S. Aug. ser. 29. de temp.*

Horat. lib. 3 Ode 3.

Justum & tenacem propositi virum,
Non civium ardor, prava jubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida: neque Auster,
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus,
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.

127. Grandior Delphinus minores ducit, viamque exemplo præit. Lemma; CASUS ARTESQUE DOCET. Zincgrefius hoc suo Emblemate persuadere nititur, Reges, Doctoresque exemplo suo præire debere. Seneca ait, *Omnis turba plus ex moribus, quàm ex verbis Socratis traxit.* *Exemplũ* *Sen. Ep. 6*

ECHINUS MARINUS.

Caput XX.

128. SPinosum hoc animal, tametsi in multa frusta discerptum, si projiciatur in mare, mox confluentibus sponte in unum partibus, iterum coalescit, & ad pristinam formam solidissimè componitur. Huic Pierii Valeriani hieroglyphico Lucarinus epigraphen subdidit, CONFLUUNT, ET CONNECTUNTUR. Ita corpus humanum, tametsi mille locis dispersum, ac in cineres redactum olim tamen reviviscet, suamque integritatem assequetur. Emblemate haud dissimili ad exequias Marchionis Villæ, Ferrariæ celebratas, Echinum marinum depinxêre, qui minutim concisus, epigraphen habuit; ET DISCERPTUS INSTAURATUR. Geminus imaginis hujus sensus esse poterat; Primus quidem; militem illû tametsi corpore tenus violentis Bellonæ ictibus disruptum, famâ tamen ac nominis splendo- *Pier. Val. l. 28.* *Resurrectio.*

Famæ integritas. splendorem integerrimum conservate. aliter; Marchionem illum in communi omnium resurrectione ad insignem tàm corporis quàm animæ vitam ac integritatem reditutum, Tatianus; *Quamquam*, inquit, *in fluviis, aut in mari contabescam, aut à feris dilanier, condor tamen in penu prædivitis Domini, quod, licet pauperes & impii nesciant, Deus tamen, qui regnat, substantiam suam, sibi soli conspicuam, quando voluerit, ad pristinam integritatem reducit.* *Tatianus contra Græcos.*

129. Echinus marinus inter tempestatum tumultus saxo cuidam fortissimè adhærere solet; damnum illud evitaturus, quod ipsi accidere posset, si pro fluctuum libidine passim in scopulos allideretur. Emblemati subscribes; HÆRET, NE PEREAT. Ita sanè Fideles supra Christum, veluti unicam securitatis ac refugii petram, stabiliti, indubitatam salutem assequuntur. Sanctus Ambrosius; *Echinus, cùm procellam ventorum præsenserit, calculum validum arripit, eumque velut saburram vehit, & tanquam anchoram trahit, ne excutiatur fluctibus. Itaque non suis se liberat viribus, sed alieno stabilit, & regit pondere.* Et Ascanius Martinengus; *Petra erat Christus: ad hunc calculum per pœnitentiam se recipit pavidus peccator, atque hoc munitus, nulla imminentia reformidat.*

Adhærere Spes in Deo. *S. Ambros. lib. 5 Hexâ. cap. 9.* *Ascan. Mar fol. 1499.*

ENSIS, seu XIPHIAS.

Caput XXI.

130. HIc piscis, reti implicatus, osseo ac cuspidatissimo suo rostro, quod instar ensis ori præfixum habet, omnes retis funiculos præsecat, ac periculum egreditur. Hanc militis insolentis ideam D. Aresius sequenti lemmate notavit; DISCERPENS EXIT. Compendio nimirum violentos ac crudeles militum mores repræsentare voluit. Apprimè dixit Tertullianus; *Quis ense accingitur, & non contraria lenitati & justitiæ exercet? id est, dolum, & asperitatem, & injustitiam, propria scilicet negotia præliorum.* Huic concolor Justus Lipsius, *Vir*, inquit, *& injuria ferè est, qua hodie militem alit.* Meus D. Matthæus Bossus de Alexandro Gunzaga, Ludovici Secundi Marchionis, & hodie Ducis Mantuani, fratre, per prosopopœiam disserens, ait; *Arma ubi refulserint, quam integram, oro, virtutem relinquunt? quos mores incorruptos? quot direptiones & prædæ? quot stupra? quot homicidia? quot urbium eversiones & populorum committuntur?*

Miles insolens. *Tertull. l. de cens. ind.* *Lips. l. 5 de Milit. Dial 16.* *Matth. Boss. de toleran. advers. Collat.*

131. Xiphias, reti, ubi concludebatur, disrupto, non se tantùm, sed & alios pisces, carcere illo retentos, in libertatem asserit. Unde lemma, VICTORIA VICTO. Meâ quidem sententiâ, præclarum hoc Christi reviviscentis ectypon est, quando è lymbo progressus, captivas Patrum animas secum in libertatem eripuit. S. Ambrosius in illud Apostoli, *Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.* ait, *Infirmum Dei non est infirmum, quia infirmitas Christi magna victoria est. VICIT enim, CUM VICTUS VIDERETUR. Victor enim existit, qui injustè occiditur, reum constituens, à quo occiditur.* Nervosè S. Ignatius Martyr; *Descendit Christus in infernum solus, ascendit verò cum multitudine, diripuit maceriam, quæ erat à sæculo.*

Christus resurgens *S. Amb. in 1. Cor. 25.* *S. Ign. Mart. Epist. 5. ad Trallens.*

132. Xiphias oblongo ense osseo, quem ori suo præfixum habet, obvios quosvis pisces dissecat, devoratque. Lemma. OBVIA QUÆQUÆ SECAT. Idipsum homo maledicus ac detractor assolet, qui linguâ, ceu gladio acutissimo instructus, nemini unquam parcit, sed obvios quosvis indiscriminatim offendit, eorumque famam, quantum potest, occidit. Adversum istos jam olim conquestus David; *Lingua eorum*, ajebat, *gladius acutus. Gladius equidem anceps*, inquit S. Bernardus, *imò triceps est lingua detractoris. Nec verò ejusmodi linguam ipso etiam mucrone, quo Dominicum latus confossum est, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Christi corpus, & membrum de membro, nec jam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo.* Sanctus Pater Augustinus illum linguæ gladium non tantùm in sensu deteriore de Judæis; sed etiam in bono de Christo vult intelligi. *Noli attendere inermes manus*, inquit, *sed os armatum; gladius processit, quo Christus occideretur; quo & de ore Christi, unde & Judæi occiderentur. Habet enim ille gladium bis acutum, occidentis, & resurgentis: & resurgens percussit eos, & divisit ab eis, quos faceret fideles suos. Ille bonum gladium, ille malum; ille sagittas bonas, ille malas. Nam habet & ipse sagittas, verba bona, unde sagitta ? cor fidele, ut ametur.*

Detractor *Psal. 56. 5.* *S. Bern. ser. 25 de Div.* Christus resurgens *S. Aug. in Psalm. 56.*

EPISCOPUS.

Cap. XXII.

133. IN mari piscis repetitur, quem Episcopum cognominant, eò quòd aspectu Prælatum, pontificiis insignibus vestitum, referat; uti illum calamo descriptum, & ære incisum exhibet Pater Gaspar Schotius. Hunc proinde D. Aresius Episcopi indigni symbolum statuit; cum lemmate, SPECIEM, NON VIRTUTEM. Ab hoc argumento parum recedit illud Joannis Geometræ de Hypocrita epigramma.

P. Gasp. Schott. Phys. Curios. l. 5. Episcopi ineptus. Hypocrita.

> *Idolum, & qui se ostentat inaniter, unum*
> *Efficiunt: auro nam simulachra nitent.*
> *Cùm pisce sint & plena luto intus: sic quoque & iste,*
> *Cùm sacer extra sit, non tamen intus is est.*

Certè hi, sive Hypocritæ, sive Prælati, Cornelio Tacito asserente, *inter claros magis, quàm inter bonos numerari gaudent.* Verissimum est, quod Absalon Abbas dixit, *Nemo sibi blandiatur de bona spe exterioris conversationis, formam pietatis foris prætendens in bonis operibus, si conscientia criminosa est, si desideriis carnalibus intus æstuat, si odio vel invidiâ, cæterisque vitiis spiritualibus, intus obsessus est, quia bonis exterioribus non pascitur Christus, quæ Charitatis pinguedine non informantur.* Mirificè in rem præsentem ait Sanctus Gregorius Papa; *Ad pœnam nostram Episcopi vocamur, qui honoris NOMEN, NON VIRTUTES tenemus.*

C. Tac. l. 1. Histor. *Absal. Abb. serm. 1.* *S. Greg. Pa. Hom. 16 in Evang.*

GLANIS.

Caput XXIII.

134. HIc piscis adeò dexterè circa hamum versari solet, ut surreptâ ex illo escâ, non capiatur. Emblemati subscripsit Bargalius; NON CAPIAR, ET CAPIAM. Ita homo prudens & astutus vel ab ipsis hostibus commodum aliquod extorquere novit, nullo unquam detrimento sibi inde irrogato. Porrò Litteratos illos hoc emblema spectat, qui è gentilium ac hæreticorum libris, ceu hamatis escis, ingentem utilitatem capiunt, eorumque venenatos aculeos penitùs illæsos versant. Cassiodorus Origenis volumina, gravibus errori-

Astutia. Studiosi.

bus

Cassiod. l. 2. de Divinis Lectionib. c. 8.

bus passim respersa, hâc censurâ perstringit. *Cantè, sapienterque legendus est; ut sic inde succos saluberrimos assumamus, ne pariter ejus venena perfidiæ, vitæ nostræ contraria, sorbeamus.*

Ælian. l. 12 Animal. c. 14.

135. Glanis in amando, defendendo, & adjuvando suo fætu nulli piscium cedit. De hoc Ælianus; *Ex piscibus suorum fætuum amantissimus est.* Et licet glanis mater, fætum enixa, nullam amplius videatur ipsius curam gerere, *assiduum tamen se præstans mas custodem ad conservationem sobolis, eam TUETUR, ET insidias omnes ARCET.* Unde epigraphen subjunges; SOBOLEM TUETUR, ET ARCET. Idipsum etiam testatur Pierius Valerianus, ex quo hanc inscriptionem mutuare potes; PROLIS AMOR VIGILEM, seu SOBOLIS TUTELA SAGACEM. subintellige, *reddit.* Piscis hujus ore canit meus D. Salvator Carducius;

Pier. Val. l. 30 sub fin.

Educatio liberorũ.

Prolis amor vigilem me reddit in æquore ferventi.
Nempe vel in gelidis fluctibus ardet amor.

Et rursus;

Impigra me reddit sobolis tutela sagacem;
Discito, quæ vigeat robore verus amor.

Parentes.

Cæterum Paterfamilias, bonæ liberorum educationi solicitè intentus, hoc Emblemate repræsentatur. Seneca parentum erga liberos curam & amorem describens, *Non vides,* inquit, *quemadmodum teneram liberorum infantiam parentes ad salubrium rerum patientiam cogant? Flentium corpora, ac repugnantium, diligenti cura fovent: & ne membra libertas immatura detorqueat, in rectum exitura constringunt: & mox liberalia studia inculcant, adhibito timore nolentibus. Ad ultimum audacem juventam frugalitati, pudori, moribus bonis, si parum sequitur, coactam applicant. &c.*

Senec. lib. 6 de Benef. c. 4.

HIPPOPOTAMUS.

Cap. XXIV.

136. Hippopotamus, latinè Equus fluviatilis, animal amphibium est; nam Nili aquas habitans, nonnunquam, instar crocodili, extra illas progreditur, ac terram obambulat. Unde Lucarini lemma; AQUA, TERRAQUE POLLET. Graves D. Pauli labores & peregrinationes, quas terrâ marique perpessus est, hoc emblemate significantur. Ipsemet testis sibi locupletissimus ait, *In laboribus plurimis, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui, in itineribus sæpe, periculis fluminum, periculis latronum, &c.* Adeò ut subjungat Magnus Augustinus; *Ista pericula numerari quidem possunt, sed tolerari, nisi Spiritu Sancto juvante non possunt.* Cæterùm Emblemate illo etiam Principem, terrâ marique potentem, significare licet.

S. Paulus Apostol.

2. Cor. 11. 25

S. Aug. ser. de Verb. Apost. s. 2.

Princeps potens.

137. Hippopotamus, si valetudinem suam nonnihil languere sentiat, mox ligni cujusdam cuspidi ceu phlebotomo, allisus, venam aperit, profuso sanguine, sanitatem recuperat. Lemma. IN VULNERE SALUS. Ita nimirum Reipublicæ, ceu corporis mystici incolumitas è suppliciis adversus sceleratos ut plurimum pendet. Justus Lipsius; *Profectò perit hodie Ducum authoritas, quia severitas; nec alia res militem in turbas & scelera movit, quàm soluta leges. In sanguine & cæde qui versantur, ferociam & contemptum induunt, nec nisi sanguine & cæde coercentur.*

Justitia vindicativa.

Lips. lib. 5. de Milit. Rom. Dial. ...

138. Correctionem duram efficax esse salutis alienæ recuperandæ pharmacum, haud obscurè ex hippopotami Emblemate colligere licet; qui ad vicini stipitis cuspidem allisus, venam incidere solet; cum dicto. DOLEAT, UT VALEAT. Correctionis duræ methodum & utilitatem è Magno Augustino disce. *Foris terribilis personet increpatio, intus lenitatis teneatur dilectio; neque consentientes sitis malis ut approbetis, neque negligentes ut non arguatis &c.* Opportunè Ovidius;

correctio aspera.

S. Aug. ser. de Verb. Domin.

Ovid.

Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignem,
Arida nec sitiens ora lavabis aquâ.
Ut valeas animo, quidquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.
Dura aliquis præcepta vocet mea; dura fatemur
Esse, sed ut valeas, multa dolenda feres.

139. E Magnatibus nonnemo, fœminæ cujusdam venustæ amorem insigi suâ magnanimitate aucupaturus, sese gravissimo militiæ discrimini libertimè exposuit. Hunc P. Certanus Hippopotami symbolo expressit, qui junci spinis seipsum injicere solitus, sanguinem copiosum elicit; cum dicto, CON LE FERITE SU COMPRA LA VITA. Id est, EMIT SIBI VULNERE VITAM. Verius tamen Servatór noster imagine istâ exprimitur, qui vulnerum ac sanguinis sui pretio hominum vitam ab interitu vindicavit, eosque ad sui amorem, nunquam intermoriturum, obstrinxit; Unde Propheta Apocalypticus ad illum clamat; *Redemisti nos Domine Deus in sanguine tuo.* Et Sanctus Pater Augustinus, *Sacrificium, ubi Sacerdos est victima, redemit nos fuso sanguine, Creatoris: non tantùm creavit nos cum sanguine, sed redemit sanguine.*

Amans.

Christus patiens.

Apoc. 5. 9.

S. Aug. ser. 8 ex addit. à Sirmond.

140. Hippopotamus, sanitatem è vena incisa recuperans, Camerario authore epigraphen sustinet; CONTRARIA PROSUNT. Quotidianâ experientia constat, calamitates ac miserias, quantumvis exteriore vultu perniciosas; re ipsa tamen mirificè prodesse. Præclarè, ut solet Magnus Augustinus; *Sint ergo tentationes, sint tribulationes? consummaris in eis, non consumeris.* Albertus Valstainius, etiamnum juvenis, & Archiducis Austriæ Ephebus, pertinaci voluntate Lutheri hæresim amplexus est: at cùm è fenestra præceps rueret, mox saniora edoctus, ad Catholicorum sacra redire decrevit.

Calamitas utilis.

S. Aug. in Ps. 94.

141. Hippopotamus, lateri suo cuspidem infigens, inscriptionem à Camerario recepit; VULNERE RECREOR. S. Franciscum Assisiatem, sacris cicatricibus insignem, & S. Theresiam, igneo telo ab Angelo transfixam, hoc Emblema spectat. Idipsum peccatoribus quoque convenit, qui charitatis Divinæ jaculo saucii, veternum excutiunt, suæq; animæ vitam ac sanitatem recuperant. S. Gregorius Papa; *Corda nostra malè sana sunt, cùm nullo Dei amore sanciantur. Sed vulnerantur, ut sanentur, quia amoris sui spiculis Deus mentes insensibiles percutit, moxque eas sensibiles per ardorem charitatis reddit.*

S. Franciscus.

S. Theresia, Calamitas utilis.

S. Greg. l. 6. Moral.

142. De Hippopotamo refert Plinius; *Assiduâ satietate obesus, exit in littus: atque ubi acutissimum videt stirpem; imprimens corpus, venam quâdam in cruce vulnerat, atque ita profluvio sanguinis morbidum aliàs corpus exonerat.* Unde Hippopotamo, ad spinæ aculeum alliso, epigraphen subjunges; SAT VEL UNA SALUTI. Ita animo nobili & ingenuo una solum correctionis spina sufficit, ut è vitiorum lethargo experrectus, animæ suæ salutem denuò recipiat. Saulus, tantùm à Christo,

Plin. l. 8 c. 26.

correctio

Act. 9. 6. *2. Reg. 12.* *Salvi. 1. de gubern. Dei*

à Christo reprehensus, furorem exuit, & instar oviculæ mansuetus evasit. David, primâ vice à Nathane correptus, convaluit, & pristinas animæ vires recuperavit. De hoc Salvianus; *Agnoscit David reus culpam, humiliatur, COMPUNGITUR, confitetur, luget, pœnitet, sanatur, &c.*

HIRUNDO.

Caput XXV.

143. HUnc piscem, utpote alis instructum, aliqui *piscem volantem* cognominant. Id eumprimis in illo mirandum est, quod ex ore seu branchiis lucem spargat adeò claram, ut noctis tenebras illuminet. Unde Bartholomæi Rossi lemma. FULGET IN TENEBRIS. Innuere voluit, Divum Carolum doctrinæ, cùmprimis verò sanctimoniæ suæ splendore mundanam peccatorum caliginem latissimè dissipasse. Justus Lipsius idipsum de litteratorum virtute tradit, qui nunquam invidorum malevolentiâ obnubilati, tandem morte imminente mirificè resplendent. *Vivos*, inquit, *& superstites premere in rectè factis etiam livor aut invidia potest; at mortuos, & cùm tractu veritas invalescit, splendor ille famæ & virtutis irradiat, & sera scripta ad memoriam tradunt posterorum.* Cæterùm Emblema istud etiam nostram in agendo prudentiam, veluti unicum mentis humanæ radium, demonstrat. Guido Casonus in hanc rem canit;

S. Carol⁹. — calamitas — *Lips. Præfat. in lib. 1. de Milit. Rom.* — Pruden-tia. — *Guid. Cason. Embl. 4*

Vede ne la caligine profunda
De l' incertezza de gli humani eventi
Ciò che seguir, ciò che fuggir si deve.

Vita activa & contemplativa. *S. Pet. Dam. Epist. 12.* *S. Greg. Naz. Orat. 16.*

144. D. Aresius hominem sanctum, vitæ activæ & contemplativæ ex æquo deditum, piscis hujus Emblemate describit; addito epigrammate, SURSUM, ET SUBTER. S. Petrus Damianus; *Quid pennatis avibus, nisi electa anima significantur, quæ profectò sola in cœlestis Ecclesiæ corpus transeunt, quia modò virtutum pennulis fultæ, saltus dare per cœleste desiderium sitiunt; ut superna per contemplationem appetant, quamvis in semetipsas iterum ex mortali carne relabantur.* Et S. Gregorius Nazianzenus; *Pulchra res est contemplatio, pulchra item actio: illa hinc assurgens, usque ad sancta Sanctorum contendens, mentemque nostram ad id, quod sibi cognitum est, reducens. Hæc verò Christum excipiens, eique inserviens, ac vim amoris per opera indicans.* Intellectus humanus ad sublimia & infima quæque sese extendere solitus, hoc symbolo opportunè significatur. Justus Lipsius; *Mens hominis momento SUMMA, IMA, propinqua, dissita permeat, & pervadit.*

Justus Lips. lib. 1. Ad mir. c. 13.

145. Hirundo, piscium aliorum injuriis infestata, in aëra sublevatur, ac volatu sibi consulit. Unde Lemma huic pisci inditum; PERSECUTUS ATTOLLITUR. Eorum hæc imago est, qui mentem suam ibi tantùm ad Deum erigunt, quando calamitatum impetu concutiuntur. Sanctus Anselmus; *ADVERSIS IRRUENTIBUS separatur à terrenis cupiditatibus ECCLESIA, id est, fidelis anima, & COELO FIT PROXIMA.* Haud aliter S. Gregorius Papa; *Mala, quæ nos hîc premunt, ad Deum ire compellunt.* Prolixè in hanc rem meus Concanonicus D. Matthæus Bossus; *Tentat afflictionibus nos Deus, & ducit per ignem & aquam, ut semper evigilemus orantes, & terrenis, humanisque despectis, de sublimibus cogitemus, atque cœlestibus, quod nemo efficit, qui præsentibus rebus magnopere gaudet tranquillus, atque immotus.* Et paulò post. *Cùm tentamur flagellis quatimur, molestiis conterimur; cùm morbi subeunt, pavor ingruit, oculos repentè in cœlum attollimus. Divinam opem & digitum propensius quæritamus.*

calamitas — *S. Anselm.* — *S. Greg. Pap.* — *D. Matth. Boss. de tolerand. advers. Coll. 1*

146 Persecutiones undique patitur misera hæc hirundo; nam intra aquas degens, à validis hostibus infestatur: extra illas verò ad declinandas aliorum piscium insidias sublevata, ab avibus quibusdam devoratur. Atque adeò in neutro liberi elemento secura vivere nequit. Lemma; NEC AURA, NEC UNDA. Eandem tyrannidem nunquam non experiri cogitur innocentia; Salusthius testatur, *Innocentiæ plus periculi, quàm honoris esse.* Hanc calamitatem meus Concanonicus, S. Prosper, iis omnibus communem asserit, qui vitam volunt traducere innocuam.

Nunquam bella bonis, nunquam discrimina desunt
Et cum quo certet, mens pia semper habet.

147. Nonnemo hunc piscem, terrâ marique infestatum, hoc lemmate notavit; UNDIQUE ANGUSTIÆ. Conscientia mala, accommodatè ad hanc ideam, terroribus ac minis undique concuti solita, verè cum Caino pronuntiaverit; *Omnis igitur, qui invenerit me occidet me.* Et quidem si adversarii desint, interioris animi terrores nunquam deficient. Benè dixit S. Joannes Chrysostomus; *Invidi, avari, & raptores, bellum undequaque circumferentes, & intus sedentes inimicos habentes, QUOCUNQUE RECESSERINT, PUGNAM NON POSSUNT EFFUGERE.*

LUCERNA.

Caput XXVI.

148. DE hoc pisce testatur Plinius; *Linguam igneam, per os exerit, tranquillis noctibus lucet.* Atque adeò hic piscis linguam, multo illustrem splendore, præfert; addito lemmate. A LINGUA JUBAR. Ita excellens quidam Academicus cæteris omnibus facem ac discendi normam prælucere potest. Celebris Orator non patriæ duntaxat, sed & toti Provinciæ illustrandæ sufficit. Verbo; hominum Apostolicorum linguæ, ceu totidem lucernæ, clarissimos doctrinæ radios, & eximium charitatis ardorem passim diffundunt. S. Gregorius Papa; *Linguas igneas Doctores habent, quia dum Deum amandum prædicant, corda audientium inflammant.*

149. Prædictâ piscis hujus proprietate, & Plinii testimonio nixus, epigraphen ei subjonges; TRANQUILLA NOCTE RELUCET. Ita omninò illuminata correctoris aut consiliarii lingua obscuros ac tenebricosos, sed tamen simul tranquillos, nulloq; passionum æstu agitatos hominum animos clarissimis radiis perfundere solet. P. Julius Nigronius; *Splendor*, inquit, *ex ignea lingua & ardenti effulgens, est ipse sermo spiritualis, qui noctes tranquillas requirit ad capturam: hoc est mentem auditorum, in ignorantia quidem tenebris, ac nocte versantem, sed tamen sine vehementi perturbatione, pravâque dispositione tranquillam.* De sapientia testatur S. Pagina, quòd animam malignis affectibus turbatam, nunquam sit ingressura: *In malevolam animam non introibit sapientia.* Unde monet S. P. Augustinus; *Puri, atque purgati sensibus & cogitationibus esse debemus, ut nos dignos Dei visitatione & illuminatione faciamus; quia perversæ cogitationes separant à Deo.*

150. P. Hor.

592. Inter cætera præclara poëmata, quæ de Phœnice cecinit Claudianus, etiam istud recensetur:

- - - - - Nam sponte crematur.
Ut redeat, gaudetque mori festinus in ortum.

Quare Rancatus Phœnici, versus rogum volitanti, inscripsit. MORI FESTINAT IN ORTUM. vel brevius. SPONTE CREMATUR. Ita Sancta Apollonia, non carnificum manibus, sed liberâ ac spontaneâ voluntate (haud dubiè Spiritu sancto interiorem ipsius animum stimulante) in rogum præcipitanda accurrit. Porrò illorum omnium hæc imago est, qui mortem non tantùm non timent, sed ultrò appetunt, ut tandem æternæ vitæ dies, tot votis expetita, ipsis illucescat. Justis enim, è sancti Bernardi sententia, *erit mors janua vitæ, erit initium refrigerii, erit sanctis illius montis scala, & ingressus in locum tabernaculi admirabilis, quod fixit Deus & non homo*: De S. Apollonia in Larario suo canit D. Gregorius Bolzi.

Imbellem reputans membris, animoque puellam,
Hanc jubet accenso Cæsar adesse foco.
Hic jacet ergò, Deum ni jussa repentè Tonantem
Fieret, in visis contumulanda pyris.
Ecce inopina suas Virgo resoluta catenas,
Se jacit in medios SPONTE CREMANDA rogos.

Cæsar, an imbellis virgo est? te fortior imò est:
Forte negas? paribus te dato sponte focis.

593. Inter omnes volucres solus Phœnix conjugalem thalamum nescit; sicuti enim sine carnis commixtione est genitus, ita nec alios generat; cœlebs semper, ac impudicos libidinum ardores nunquam expertus S. Zeno, *Phœnix*, inquit, *nobilitatem generis sui non a parentibus accepit, non liberis tradit, ipsa sibi est uterque sexus; ipsa omnis affectus &c. non ex coitu nascitur &c* Unde Emblemati subscribes. VIRGO SINGULARIS. Quo encomio Sancta Ecclesia solam Deiparam veneratur. Suavissimè in hanc rem Doctor Mellifluus. *Mixtura est, Virgo & Mater, admirabilis planè & singularis. A sæculo non est auditum, quod Virgo esset, quæ peperit, quod mater esset, quæ Virgo permansit. Nunquam juxta rerum ordinem virginitas, ubi fœcunditas prædicatur; nec fœcunditas, ubi virginitas integra conservatur. Sola hæc est, in qua Virginitas & fœcunditas obviaverunt sibi. Ibi factum est, quod factum non fuerat, nec fiet in æternum, quia nec primam similem visa est, nec habere sequentem.*

594. Phœnicis concremandi flammæ non è silice aut terrâ, sed è clarissimo Solis radio originem sumunt. Unde lemma. NON D' ALTRO ARDOR, CHE DEL CELESTE EVAMPO. Id est, SOLO PROVENIT AB ÆTHERE FLAMMA. Omnem quidem animam contemplativam, Dei tantùm amore vivere solitam: cumprimis tamen Mariam Virginem hæc imago concernit, de qua non sine pietatis sensu ait Beatus Amedeus; *Ergò Divinis alloquiis ignita tota effecta es velut ignis, teque holocaustum Deo suavissimum obtulisti. O Phœnix in aromatizans &c* Et S. Bonaventura. *Quis dubitare potest omninò in charitatis affectionem transisse viscera Mariæ, in quibus ipsa, quæ Deus est, charitas, novem mensibus corporaliter requievit.*

595. Si Claudiano fides sit, Phœnix nec cibo, nec fonte utitur: uno Solis ardore pasci solitus.

Non epulis saturare famem, non fontibus ullis
Assuetus prohibere sitim: sed purior illum
SOLIS FERVOR ALIT.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Proinde Jambertus Phœnici subscripsit. SOLIS FERVOR ALIT. Nativus hic illorum color est, qui vites ac delicias suas non aliunde, nisi à Deo recipiunt. Nam, Magno Augustino teste, *Sicut ex carnalibus escis alitur caro, ita ex Divinis eloquiis interior homo nutritur & pascitur.* Hos inter facilè excellit Sancta Catharina Senensis, aliquot mensibus nullo alio cibo, nisi solo Eucharistico victitans. *Inventa est aliquando à die Cinerum usque ad Ascensionem Domini jejunium perduxisse, solâ Eucharistiæ communione contenta.*

Contemplativus.
S. Aug. ser. 112 de temp.
S. Catharina Senensis.

596. Phœnix, è rogo innovatus, ac denuò juvenescens, epigraphen habet. EADEM, NON EADEM; vel, ut meus Concanonicus D. Philippus Gallina volucrem illam è Verbis Apostoli loquentem introduxit. VIVO EGO, JAM NON EGO. Animus pœnitens & amoris Divini flammâ succensus, tametsi naturâ tenus à priore nihil diversus, moribus tamen ac vitæ consuetudine plurimùm ab eo differt. S. Laurentius Justinianus, *Inenarrabilis est*, inquit, *ò amor, virtus tua, ò amor! qui intimos transfiguras in Deum.* Et S. Bernardus. *Vivo, jam non ego, ac si diceret, ad alia quidem omnia mortuus sum, non sentio, non attendo, non curo; si quæ verò sunt Christi, hæc vivum inveniunt, & paratum.*

Brev. Rom. 5 April.
Gal. 2 20.
Pœnitens
S. Laur. Iust. in incend. Divini amoris ca. 3.
S. Bernard. serm. 7 in Quadrag.

597. Phœnix, è cineribus suis redivivus, epigraphen à P. Jacobo Malenio accepit. EX VIRGINE VIRGO. Nam ut cinerem Phœnix, & Phœnicem cinis; ita Deus Mariam, Maria Deum genuit. De pariente Virgine disserens S. Cyprian. *Quid mirum*, inquit, *si virgo conceperit, cùm orientis avem, quem Phœnicem vocant, in tantum sine conjuge nasci vel renasci constet, ut semper & una sit, & semper sibi ipsi nascendo & renascendo succedat.* Emblemati explicando sequens epigramma subjicit P. Masenius.

Maria V.
S. Cyprian. in symb. Apost.

Qualis odoriferâ Phœnix à morte superstes,
Virgine progenitus, Virgo parente redit.
Talis Matre Deus natus de Virgine Virgo:
Virgo cinis, Phœnix Christus, uterq; parens.

598. Ludovicus Brethe de Clermont Can. Reg. in insigni ac erudita sua Basilica S. Genovefæ Emblematis loco Phœnicem, inter flammas medium, exhibet; cum lemmate. PEREAM, NE PEREAM. Odonem Abbatem S. Genovefæ piissimum, hæc imago spectat, qui ex Priore Domûs S. Victoris ad Regalem illam Abbatiam postulatus, morte imminente, in domum S. Victoris rediit, sicque instar Phœnicis, vitam suam ibi amisit, ubi eam per sacra vota adeptus est. Eodem Emblemate innuitur, mortem nemini non exoptandam esse, cùm hominem periculo eximat, ne olim inter tot peccandi discrimina præcipitatus, æternùm pereat. S. Augustino teste, *Fidelibus mors utilis reperitur; quoniam peccandi periculis hominem subtrahit, & in non peccandi securitate constituit.*

Mors exoptanda.
S. Aug. Præd. sanct. cap. 14.

559. Bartholomæus de Rubeis Phœnicem Emblematis loco statuit, qui sub Solis aspectu in monte super arida ligna combustus, epigraphen tenet. UT VIVAM. Sic nimirùm B. V. igne magis amoris, quàm dolore soluta, cum Christo vivere desideravit. S. Ambrosius ait, ipsam febri asse defunctam, sed febri amoris: ita enim dicit: *Non minorem febrem amoris dixerim, quàm caloris.* Pulchrè suavissimum hoc mortis genus pertractat S. Paulus Barry, Societatis Jesu; è quo paucula hæc describere placuit, *Hoc amore SS. Virgo conficiebatur; quæ, quia post elapsos tres ac sexaginta annos amoris, in momenta singula crescentis, majori semper ardore fuit accensa, neque jam tenere se intra fines corpusculi potuit; necesse erat suavissimam ejus animam è corpore migrare,*

Maria V. moriens.
S. Amb. l. 4 in Luc. c. 4.
P. Paul de Barry p. 2. Anni Mar. cap. 5.

grare, ut in Dei amplexum veniret. Et in hunc modum solus unicuique amor Divinus proxima causa fuit, cur Maria moreretur.

PICA. Cap. LVII.

600. DAresius hominem avarum Picæ Emblemate depingit, quæ postea quam plurimos fructus, furto surreptos, abscondit; postea illorum oblita, planè ignorat, in cujus usum cessuri sint. Lemma. IGNORAT, CUI CONGREGAT. Ita sanè evenire amat: Avarus, inquit Vates Regius, *Thesaurizat, & ignorat, cui congregat ea.* Et rursus. *insipiens & stultus peribunt, & relinquent alienis divitias suas.* In Patris scoteotiam coocedens filius Salomon, *Detestatus sum*, ait, *omnem industriam meam, quâ sub sole studiosissimè laboravi, habiturus haredem post me, quem ignoro &c.* Hugo Cardinalis coronidem Emblemati imponens, *Hoc, autem*, inquit, *præcipuè Clericis competit, qui ignorant, cui congregant, non enim habent determinatos haredes, sicut Laici &c.*

Avarus. Psal.38.7. Psal.48.11. Eccl.2.18. Hug. Card. in Psal.38.

601. Pica, loquaculum animal, humanas voces facili negotio imitatur. Unde Lemma. PAREM SCIT REDDERE VOCEM. Hinc discat homo, ad aliorum genium se componere, eorumque operationibus amicè, quantum fas est, respondere. Cùm Socrates amicorum suorum aliquem, præsentibus aliis, acri censurâ perstringeret; Plato, reprehensionis impatiens. *Nonne*, inquiebat, *præstabat, ò Socrates, privatim se hominem monuisse?* cui extemplò & falsè Socrates, *Et tu non fecisses melius, si privatim seorsumque me monuisses?*

Par pari reddere. Bruson l.5. cap.16.

602. In Brasilia picæ reperiuntur, quæ os toto corpore majus gerunt; uti testatur Aldrovandus. Unde hominem garrulum, & ore impudentem adumbraturus Autoonius de Burgundia, Picam illam expressit cum subscriptione MINOR ORE SUO. Providè in haoc rem monet S. Ambrosius, *Alliga sermonem tuum, ne luxuriet, ne lasciviat, & multiloquio peccata sibi colligat. Sit restrictior, & ripis contineatur, citò lutum colligit amnis & undis. Fugum sit verbis tuis & statera, atque mensura, ut sit gravitas in sensu, in sermone pondus, atque in verbis modus.*

Garrulus. S. Ambr. l.1 in officiis.

PINTADELLUS. Cap. LVIII.

603. PIntadellus, in India occidentali, uti & in novæ Hispaniæ regno nasci solitus, nidum suum tantùm suprà illos arborum ramos construit, qui aquis impendent; ut sic ab assiduis felium insidiis securus vivere possit. Unde vicinâ fele depictus Pintadellus, epigrapheo ab Atesio recepit. VALLABIT ABYSSUS. Ita sanè Deus, non rarò iisdem omninò malis, quæ gravissimè nos inundant, hominem defendit: imò & ipsos quoque dæmones, tartarumque ipsum, in salutis nostræ patrocinium adhibet. S. Ambrosius illa Dei verba examinans, quibus dæmoni liberam de Jobo tentando facultatem fecerat, *Ecce in manu tua est, veruntamen animam illius serva*, attonitus exclamat, *Quanta vis Christi, ut custodiam hominis imperet & ipsi diabolo, qui semper vult nocere.* E S. Joannis Chrysostomi sententia Danielem Prophetam non Angeli, sed Leones in lacu defenderunt, *Fera non solùm non devorabunt, sed etiam Danieli erant loco satellitum.* Martialis leporem quemdam, in Theatro Romano à canibus exagitatum, hoc apostrophe sistit.

Calamitates defendunt. Dæmones custodiunt. S. Ambr. l.1 de Pœnit. c.13. Job. 2. 6. S. Io Chrys. in Psal.100. Martial. li. 1. Epigr. 14.

Si vitare canum morsus, lepus improbe, quæris,
Ad qua confugias, ora leonis habes.

Hanc iconem mirificè illustrans Mambrinus Roseus, de Solymanno, Turcarum Imperatore, refert, quod captâ Budâ, Pannoniæ Metropoli, priusquam Constantinopolim reverteretur, Belgradi centurionem reliquerit; qui cum equestri suo exercitu in Austriam excurreret, & omnia sanguine ac igni vastaret, imò & Moraviam cum Cassionio, supremo equitum Magistro, invadens, totam sub Turcarum jugum cogeret. At Deus extremam populi sortem miseratus, pluvias ita copiosas immisit, ut regni illius flumina miris inondationibus undique intumescerent, iisque impedimento essent, quò minus durante autumno, aut ingruente hyeme, Tyranni imperia executioni mandare possent; uti idem Mambrinus Italico idiomate prolixè refert.

Mamb. P. 1. Mundi. 4.

PSITTACUS. Cap. LIX.

604. PSittacus humanas voces adeò scitè imitatur, ut alterius linguâ sermociorari, videri possit. Unde Bargalii lemma. ALIENO LOQUITUR ORE. Psittacis non absimiles dixeris illos, qui orationes, alienâ indostriâ compositas, recitant, vel qui Magoatum sunt Legati, eorumque negotia, non proprio, sed Dominorum suorum sensu exponunt. Certè Propheta non propriâ, sed Dei suggerentis mente loquitur. Perspicuè Zacharias. *Locutus est per os Sanctorum, qui à seculo sunt Prophetarum ejus.* S. Gregorius Papa, Dei vocem à Samuële instar vocis ab Heli editæ acceptam fuisse animadvertens, in hæc verba ratiocinatur. *Quid est, quod Divina locutionis vox ab Heli voce non differt, nisi quia & per Patres veteres ipse locutionem profert. Vox namque Heli Dei esse cognoscitur, quoniam electi fratres quidquid per sacra eloquia loquuntur, non à semetipsis, sed à Domino acceperunt.*

Prophetæ. Luc. 1. S. Greg. Pap. in l. R. ...

605. Psittacus, tametsi nonnullas voces Italicas, græcas, latinas, sacras & profanas articulatè ac distinctè pronuntiet, earum tamen sensum ac significandi vim non percipit. Lemma. DAT SINE MENTE SONOS, vel VOCES. Ita è discipulis ac Concionatoribus complures, validâ memoriâ, nullâ tamen rerum intelligentiâ iostructi, integras paginas, ac difficillimas metaphysicæ doctrinas recitaot. P. Masius hanc iconem Balaamo, Caiphæ, aliisque similibus tribuit, *quibus, quamvis vitiosis instrumentis, Deus ad sue Ecclesia utilitatem aliquando uti dignatus est, Divinorum consiliorum rudes, atque expertes homines, non aliter atque si mente moti fuissent, dederunt SINE MENTE SONOS. Balaam nihil se in corde, sed ore duntaxat tenus, oracula, quæ fundit, concepisse fatetur.* Porrò sonos sine mente edunt, qui in Divina Psalmodia evagantur, nec quidquam minùs, quàm quod canunt, cogitant. Hos Propheticâ objurgatiooe sugillat Servator. *Hypocrita, benè de vobis prophetavit Isaias, populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Et qua segnitia est* inquit S. Cyprianus, *alienari & rapi ineptis cogitationibus, cùm Dominum deprecaris, quasi sit aliud, quod magis debeas cogitare, quàm quod cum Deo loqueris? Quomodo te audiri à Deo postulas, cùm te ipse non audias? vis esse Deum memorem tui cùm rogas, quando tu ipse tui memor non sis?* Pulchrè Prosper Aquitanicus.

Conc... natores indocti. P. Masius in ... Psalmodia distracta. Matth. 15. S. Cypr. de Orat. Prosp. Ep.

Laus vera in Dominum depromitur ore precantis,
Si, qua voce fluunt, intima cordis habent.

604. Psit-

606. Psittaco inscripsêre. ALIENÆ VOCIS ÆMULA. Eos hæc imago designat, qui imitandis clarissimis personis sedulam navant operam. Sic Plato Socratis vestigia successu adeò felici est insecutus, ut Socrates junior cognominaretur. Virgilius imitatus est Homerum, Horatius Pindarum: Torquatus Tassus Homerum, Virgilium, Lucanum, aliosque: uti mille loca operum ipsius testantur. Porrò alienam Spiritûs Sancti, Davidis, aliorumque Sanctorum vocem æmulantur, qui preces aut psalmos, ab ipsis decantatos ore recitant: corde interea, Psittacorum more, in alia omnia evagante. *Magna sunt arma preces*, inquit S. Chrysostomus, *dummodò sobrii, & undequaque mente nostrâ collecti Dominum adeamus, tetique nitamur ita loqui, ut non solùm verba, sed etiam mens verborum comes ad Deum accedat.* Unde adeò providè filios suos hortatur Magnus Augustinus. *Hoc versetur in corde, quod profertur in voce.*

Imitatio. Psalmodia distracta. *S. Io. Chrys. hom. 32. in Gen.* *S. Aug. in Reg. cap. 5.*

607. Carceris angustiæ, & ligamina, quibus Psittacus intra caveam constringitur, adeo nihil damni eidem afferunt, ut contra plurimùm commodi, nimirùm insignem linguæ eruditionem, & artem loquendi, cæteris avibus inconcessam, inde recipiat. Lemma. SERVITUTE CLARIOR. Ad hanc ideam Religiosi, votorum triade, ceu vinculis, constricti, & intra claustri angustias sepulti, clarissimum splendorem à Christo sortiuntur, artemque orandi, sanè difficillimam, feliciter addiscunt. Verè dixit Petrus Raulinus, *solitaria vita, cælestis doctrinæ schola est, ac Divinarum artium disciplina.* S. Paulus, civis Romanus, jure poterat de illustri hâc suâ origine gloriari: at illâ insuper habitâ, dignitatem summam existimabat, servum Christi cognominari, *Paulus servus Jesu Christi*: probè gnarus, è Christi servitute plus nobilitatis ac splendoris, quàm ex omni Romanorum gloriâ, sibi accrescere. Faustinus Presbyter. *Nonne Deo subdita est anima mea? Hujus servum fieri, summi decoris est, & quasi quadam supereminens mundo nobilitas: ideò & Apostolus gloriam suam scribit; Paulus servus Jesu Christi.*

Religiosus. *Pet. Raul. apud Liber. ad Monachum.* S. Paulus. *Rom. 1.* *Faust. Presb. lib. contra Arianum. c. 5.*

608. Psittacus, etiamnum adolescens, facili negotio omnia linguæ artificia percipit: quæ tamen adultiori nec blanditiis, nec verberibus, nec quâcunque aliâ diligentiâ imprimi possunt. Vetus Apuleii paræmia est, quam lemmatis loco accipito; SENEX NEGLIGIT FERULAM. Ita, qui inter vitia consenuêre, nec persuadendi dulcedine, nec castigandi terrore ad virtutis tramitem revocari facilè possunt. Unde monet S. P. Augustinus. *Quando nascitur cupiditas, antequam robur faciat adversum te mala consuetudo, cùm parvula est, elide illam.* Euripides.

Apul. 2. Florid. Peccatores inveterati. *S. Aug. in Psal. 136.* *Eurip. in Iphig.*

Quæquis dedicerit, eadem vult servare
Ad senium. Itaq; filios benè instituite.

Et Horatius.

Horat.

Naturam expellas furcâ, tamen usque recurret.

Quibus assentitur Virgilius.

Virgil. l. 3. Georg. v. 163.

Tu quos ad studium atq; usum formabis agrestem,
Jam vitulos hortare, viamque insiste domandi,
Dum faciles animi juvenum, dum mobilis ætas.

609. D. Aresius vigilantem Episcopum Psittaci Emblemate depinxit, qui, sociis suis in campos ad escam conquirendam evolantibus, supra arborem excubias agit, hostesque fortè irruentes explorat. Epigraphen subdidit. EXCUBAT IN CUSTODIA. Hâc enim virtute Episcopos cumprimis excultos volunt S. Paulus; *Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium*; Idiomate græco, ubi nos legimus *sobrium*, transfertur *niphaleos*, id est, *sobrium & vigilantem*. In hunc locum Salmeron, *Qui in cibo & potu temperantes existunt, illi etiam vigilantes esse solent, præstant enim clarissimâ mentis acie, & pervigiles sunt pro grege suo tuendo, juxta illud, sobrii estote, & vigilate, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit, quærens quem devoret &c.* P. Nicolaus Caussinus canit.

Episcopus vigilans. *1. Tim. 3.* *Salmer. Disp. 11. in hunc loc.* *Causs. Parab. Histor. l. 6. 101.*

Dum Psittacorum viridis exultat phalanx,
Unus sub alta nixus arbore excubat,
Solersq; vigili prospicit curâ suis,
Ne quod rapacis aucupis ludant manus,
Sic unus amplo consulens pastor gregi,
Somnos tuetur omnium, solus vigil.

Illud ipsum lemma S. Angelum tutelarem spectat, assentiente S. Laurentio Justiniano; *Quis non ineffabili quodam exuberet gaudio, quum revolvit mente Sanctorum adjutorium Angelorum, qui sine fatigatione atq; intervallo EXCUBIAS CELEBRANT super plebem Dei, cœtusq; fidelium.* Richar. de S. Victore, *Angeli sancti*, inquit, *civitatem, id est, Ecclesiam vel Fideles custodiunt. Qui rectè vigiles dicuntur, quia vigilant & soliciti sunt circa electos, ut defendantur à tentatione, ut proficiant in bono, ut salventur &c. Horum ministerio & vigilantiâ Deus fideles suos protegit.*

S. Angelus custos. *S. Laur. Iust. in fasciculo Amor. c. 17.* *Rich. à S. Vict. in Cant. ca. 4.*

610. D. Octavius Boldonus symboli loco Psittacum exhibet, qui, ut Rom. Historiæ referunt, his verbis Cæsari acclamabat, *Ave Cæsar*, subjuncto lemmate. NATURA, ET ARTE. Enimverò hæc volucris, tametsi ad imitandas hominum voces miram linguæ, rostri ac gutturis docilitatem à naturâ congenitam habeat, adhuc tamen artis magisterio & instructione indiget. Ita Vati Regio non tantùm dixit Deus, *Intellectum tibi dabo*: sed insuper, *& instruam te in via hac quâ gradieris.* Teste Magno Augustino, *Unaquæque disciplina, quamvis vilis & facilis, ut percipi possit, Doctorem aut Magistrum requirit.* Certè Poëtæ, tametsi insigni naturæ genio nati, arte tamen & industriâ excoluntur. Ovidius.

Ars. *Ps. 31. 8.* *S. Aug. de Util. cred. cap. 17.* Poësis.

Sunt faciles Musæ; ast habitant in rupibus altis,
Has superare labor, cætera plana via est,
Unde modo rupes, nec duro parce labori;
Atque ultro venient in tua fata Deæ;
Ingenium non dura tibi natura negavit,
Et vincere potes, quâ decet arte potes.
Cur studium, & solum deprædas juste laborem? &c.

611. Loquenti Psittaco inscribes. HOMO VOCE; ET PECTORE BRUTUM. Illorum hæc imago est, qui preces aut psalmos mente persolvunt vagâ, & in res terrenas vel etiam inhonestas distractâ. Hugo de S. Victore. *In choro sum corpore, & aliquo negotio mente, nunc intus maneo, nunc foris exeo: aliud canto, & aliud cogito, psalmodiæ verba profero, & psalmodiæ sensum non attendo: sed mente vagus, habitu dissolutus, oculis attonitus, huc & illuc prospiciens, quæcunque ibi geruntur, perlustrans perspicio: habitum Monachi, non conversationem habens, in magna corona & ampla cuculla salva mihi omnia existimo.*

Oratio & Psalmodia distracta. *Hug. Vict. lib. 1. de Anim.*

SELEUCIS.

Cap. LX.

612. HÆc volucris per campos volitare solet, locustas frugibus infestas, prohibitura. Lucarinus hoc Emblemate Judicem officii sui commonefaciens, epigraphen addidit. VENIT, ET DISPERDIT. De hoc Judicis munere Siraci-

Judex.

Ecclef 7. 6. Siracides; *Noli quærere fieri Judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates*; seu, juxta contextum græcum, *tollere injustitias*. Justissimus hic sceleratorum ac scelerum extirpandorum zelus in Davidis corde triumphum duxit longè nobilissimum. Ipsemet te- *Psal. 100. 7* stis sibi luculentus. *In matutino*, inquit, *interficiebam omnes peccatores terræ, ut DISPERDEREM de civitate Domini omnes OPERANTES INIQUITATEM.* Hanc animi Regii sententiam P. Cor- *Corn. Iansf. in hunc loc* nelius Jansenius pulcherrimâ paraphrasi declarat; *Ante omnia in hoc incubui, ut sine cunctatione interficerem omnes peccatores terræ. Maturè quoque admodum, priusquam prævaleret iniquitas, subvertere studui, sine delectu personarum, omnes impios terræ mihi subjectæ: ut de Civitate Domini, quam solis Sanctis patere convenit, exterminarem quantùm fieri potest, omnes operarios iniquitatis.* Dignus tanto avo *4. Reg. 18. 4* nepos Ezechias, è Regum fastis id testimonii sortitus est; *Ipse dissipavit excelsa, & contrivit statuas, & succidit lucos, confregitque serpentem æneum. Ipse per- 4. Reg. 33.* *cussit Philisthæos.* Eodem encomio Sanctus Rex Josias in quarto libro Regum, integro capite trigesimo tertio prolixè deprædicatur. In hanc rem etiam authores prophani symbolam suam conferunt. So- *Plato lib. 2 de Legibus.* crates, referente Platone, dicere solebat; *Civitates optimè gubernari, cùm injusti dant pœnas.* Lisander Rempublicam illam maximè commendabat, *In qua* *Plutar in Catone.* *fortibus viris, ac malis congrua redduntur.* Denique Cato affirmatè pronuntiabat, *Eos Magistratus, qui maleficos pœnis non coercerent, non tantùm non ferendos, sed lapidibus obruendos esse, ne ex pœna neglectu salus Reipublicæ labe fieret.*

STRUTHIO.

Cap. LXI.

613. AJunt, Struthionem solo aspectu ova sua fovere, ac pullos ad perfectam vitam perdu- Præsentia Majorum. cere. Unde lemma. OCULIS VITA. Vel, LUX VITAM; vel, meâ quidem sententiâ, FORMAT OBTUTU. Hinc discas velim, quantùm unius hominis justi, vel etiam Majorum nostrorum, comprimis Dei præsentia ad efformandam vitam no- *Hug. Card super cap. 1 Epist. 2. ad Tim.* stram possit. Appositè Hugo Cardinal. *Dicitur quod natura Struthionis est, quod visu suo fovet ova sua. Visus enim Sanctorum, & pia eorum admonitio, multum confortant, & juvant ad gratiam confirmandam & obtinendam.* Abbas Thesaurus Matris Ma- *Abb. Thesaur. in Genealogia Christi.* chabææ exemplo id confirmat, cujus præsentiâ septem filii ita fuêre accensi, ut æternitati vivere cœperint; Verba ipsius, quia ingenio plena, subjungere placet.

Spectat suos Heroës, spectata Herois,
Se ipsam in singulis miratur:
Et singulos tuetur, dum intuetur,
Afra volucri similis, qui alumnos obtutu format.

614. Struthio, oculis in sua ova defixus, epigraphen, priore numero ab Abbate Thesauro insinuatam, recipere potest. TUETUR, DUM IN- Præsentia Dei. TUETUR. Ita Divina præsentia ab exterioribus *Ps 32. 16.* malis propugnat, omnemque felicitatem in nos derivat. Affirmatè Regius Vates. *Oculi Domini super timentes eum, ut eruat à morte animas eorum &c.* *Salv l. 2. de Gubernat. Dei* In hunc locum Salvianus, *Ecce*, inquit, *cur aspicere justos homines Deus dicitur, utique ut conservet & protegat. Aspectus enim Divinitatis propitia, munus est conservationis humanæ.* Et S. Cyrillus Alexandri- *S Cyrill Alex l. 3. in Io. cap. 23.* nus, *Cedit enim omnis perturbatio, cunctaque pericula desinunt, cùm Christus adsit.* Iidem effectus, Senecâ teste, in nos redundant, si virum aliquem vir- *Senec. Ep. 11* tuosum ac gravem nobis assiduo præsentem imaginemur. *Aliquis vir bonus eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante vivamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Magna pars peccatorum tollitur, si peccatoris testis assistat.* Vide etiam Epistolam ipsius vigesimam quintam.

615. Explicatæ ac concussæ Struthionis alæ celerrimum ipsius cursum plurimùm promovent; Unde Jovius lemmatis loco Struthionem in hæc verba loquentem introducit; CURSU PRÆTERVE- Celeritas HOR OMNES. Summam velocitatem hæc imago significat; qualem præsetulit Alexander Magnus, qui temporis intervallo exiguo, vastissimas Asiæ totius regiones occupavit; rogatus verò, quânam ratione tantam in agendo prosperitatem esset consecutus, respondit; *NIHIL PROCRASTINANS.* Unde Apelles eum penicillo adumbraturus, dexteram Alexandri, non sceptro Regio, nec militari hastâ, sed trisulco fulmine, veluti proprio celeritatis symbolo instruxit. Sophoclis dictum erat *Urgenti- Sophocles Ant* *bus malis, celeritas optima est.*

616. Struthio. ferrum ore sustinens, Jovio authore epigraphen habet. DURISSIMA CO- Dissimulare injuriam. QUIT. Illius hæc imago erat, qui injuriam, longo tempore dissimulatam, tandem ultus est. Ita Absalon, intellecto turpissimo Thamaris, ab Ammone violatæ incestu; tunc quidem nullum indignantis animi indicium edidit; *Non est locutus Absalon ad Ammon, nec bonum ac malum*, idque, veluti Hugo Cardinalis observat, *ex odio occulto. Oderat enim Absalon Ammon*, inquit Sacer Textus, *eò quod violâsset Thamar sororem suam*: at certè! Absalon lethali odio duobus integris annis intra pectus abscondito, demùm vindictæ flammas palam est ejaculatus, fratremque astu circumventum interemit. Eandem vindictæ flammam damno suo expertus est Rex Astyages; nam cùm Harpagi filium immani tyrannide occidisset, eumque, cibi more conditum, patri manducandum obtulisset; *Harpagus*, Justino *Iust. lib. 1.* referente, *ad præsens tempus dissimulato dolore, odium Regis in vindictæ occasionem distulit, ac regnum perdidit, &c.*

617. Fuit, qui Struthioni, ferrum devoranti, inscriberet; AL MIO CALORE OGNI DU- Charitas REZUA CEDE. Id est; DURISSIMA VINCO S. Pauli. CALORE. D. Pauli Apost. genuina hæc imago est, qui immenso charitatis suæ ardore omnem calamitatum duritiem superare noverat. Ipsummet lo- *Rom 8. 35. &c.* quentem audi, *Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? &c. certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli &c, poterit nos separare à charitate Dei.* Unde item Apo- *1. Cor. 13.* stolus, haud dubiè propriâ ductus experientiâ, ait, *Charitas patiens est, & Charitas omnia suffert.* In hunc locum S. P. Aug. *Quantò ergò major est in Sanctis* *S. Aug. lib. de Patientia 13* *Charitas Dei, tantò magis pro eo, quod diligitur, omnia tolerantur. Ac per hoc inde est patientia vera justorum, unde est in eis charitas Dei.*

618. Struthio, tametsi alas concutiat, nunquam tamen è terrâ sublevatur, unde Paradinus illi hypo- Hypocrita. crytas non absimiles asserit, qui motu solùm apparente versus cœlum levantur; addito lemmate. NIL PENNA, SED USUS; vel ut alius inscripsit. SCVOTE I VANNI, E NON VOLA. Id est, CONCUSSIS NON VOLITAT ALIS. Hugo *Hugo Vict. lib. de Best. cap. 37.* Victorinus. *Hypocritæ*, inquit, *habent quidem volandi pennas per speciem, sed in terra repunt per actionem: quia alas per figuram sanctitatis extendunt, sed curarum sæcularium pondere prægravati, nullatenus à terra sublevantur.*

619. P. Camillus Anticus hominem præclaro quidem ingenio, at depravatis moribus præditum, Struthioni comparat: cum dicto; NON SUBLEVAT ALA: Innuebat videlicet, hominem solâ scientiæ alâ nunquam emersurum, nisi vires suas junxerit charitas. *Levat quippe cognitionis ala, sed sola non sufficit &c.* inquit S. Bernardus. S. Ignatii Loyolæ constitutio est: *Omnes, qui se Societati addixerunt, in virtutum solidarum ac perfectarum, & spiritualium rerum studium incumbant, ac in hujusmodi majus momentum, quàm in doctrina, vel aliis donis naturalibus & humanis constitutum esse ducant.* Et prior illo S. Isidorus: *Melius est*, inquit, *ut benè vivendi studium, quàm multâ sciendi sequamur*: & mox subjungit, *Non pertinere ad beatitudinem consequendam, scientiam rerum, nec esse beatum multa scire: sed esse magnum beatè vivere.*

620. D. Aresius animum verè humilem Struthionis Emblemate repræsentat, qui alis instructus, nunquam sese ad volatum elevat. Lemma. SUBLIME NON SAPIT. Certè S. Paulus alis suis ad tertium usque cœlum sublatus, infimè de seipso sentiebat. *Novissimè omnium tanquam abortivo visus est & mihi. Ego enim sum minimus Apostolorum, & non sum dignus vocari Apostolus. Mihi omnium Sanctorum minimo data est hæc gratia.* Maria Virgo, Matris Divinæ titulo insignita, profunda animi demissione ancillam se vocavit. *Et quantò fuit virtutibus præeminentior, tantò in ipsa humilitas mirabilior* inquit Richardus à S. Laurentio. Cæterùm eodem Emblemate hominem significabis, à nobilissimis natalibus, aut etiam à præclaro suo ingenio penitùs degenerem, nullasque operationes, tot suis prærogativis dignas, exercentem. Vel, si lubet, etiam magnæ authoritatis, sed tamen simul animi vilis & abjecti virum icone illâ figurabis.

621. Struthionem ossibus, saxis, & etiam ferrò digerendo parem esse ajunt; Unde ferrum rostro sustinens, ab Aresio epigraphen recepit. DEVORAT, ET DECOQUIT. Animum generosum, ac injuriarum facilè immemorem hæc imago designat. Hac virtute plurimùm excelluêre Julius Cæsar, Titus Vespasianus, Adrianus &c. cumprimis tamen Octavianum deprædicans Seneca, ait, *Bonum Principem Augustum, & benè illi convenisse Parentis nomen, fatemur, ob nullam aliam causam, quàm quod contumelias quoque suas, quæ acerbiores Principibus esse solent, quam injuriæ, nullâ crudelitate exequebatur &c.*

622. Struthio, veluti in sublime evehendus, alas quidem concutit: se tamen ipsâ nunquam è terra assurgit. Unde lemma. NEC IMA RELINQUIT. Hypocritam, aut hominem veste quidem Religiosum, moribus tamen & animo sæcularem hæc imago designat. De hac hominum sorte ait Hugo Victorinus. *Sublevare vos videtur speciosa penna, sed vos infimus vos deprimit pondus vitæ.* Et prior illo S. Gregorius Papa *Hypocrisis cunctis intuentibus imaginem de se sanctitatis insinuat, sed tenere vitam sanctitatis ignorat* Denique S. Isidorus; *Qui imperfecti sunt in Dei amore, sæpe se à vitiis separari disponent: sed pondere vitiorum gravati, rursus ad ea vitia, quæ optant relinquere, revolvuntur.*

623. Mariam Virginem, felicissimi partûs sui momentum attento animo præstolantem, Emblemate significaturus D. Aresius, Struthionis fœminam depingi fecit, quæ fixis oculis ad ovum suum intenta, epigraphen ferebat; DONEC EGREDIATUR. Debebat enim Beatissima Mater cogitationes omnes in Deum suum, quem utero gestabat, unicè defigere, secumque ipsâ inire consilium, quo obsequiorum genere supremæ incarnatæ Majestati ancillari deberet. Ejus personam agens, S. Basilius Seleuciensis, ait, *Ecquid igitur tecum disceptabo? Lactene nutriam, an verò ut Deum colam? Ut mater curabo, an verò ut ancilla adorabo? Ut Filium amplexu fovebo, an verò ut Deum supplex invocabo? Lacte porrigam, an verò thymiama offeram?*

624. Struthio, uno oculo cœlum, & altero terram intueri solitus, à Lucarino epigraphen recepit. ET ALTERO RESPICIT. Mariam Virginem hæc idea spectar, quæ uno oculo in Deum defixa, Alterum nobis intentum servat. Præclarè de illa B. Amedæus, *Motu celerrimo*, inquit, *Seraphim alas extedens, nunc in fonte vitæ fruitur amore Deitatis, nunc terras signis & virtutibus illustrans ubique fusis, ut mater jucundissima & mirificentissima occurrit.*

TINNUNCULUS. *Cap.* LXII.

625. EA Tinnunculi est pietas ut columbas suis excubiis tueatur, aliisque avibus quæ iis insidias struunt, terrorem incutiat. Unde Lucarinus Tinnunculo, supra columbarium depicto, inscripsit. DEFENDIT, TERRETQUE. Eadem sanè Angeli Tutelaris est pietas. S. Joannes Chrysostomus, *Quamdiu circa nos est Angelus bonus, nunquam nos in tentationem potest impellere Angelus malus.* E Cassiodori sententia, geminam hanc vitam S.P. Augustinus cumprimis sibi vendicat; *Ipse etiam Doctor eximius Beatus Augustinus*, inquit, *bellator hæreticorum, defensor fidelium, & famosorum palmâ certaminum.* Eadem Tinnunculi naturâ S. Franciscus Salesius humilitatem explicat. Verba illius, ex Italico in Latinum translata, sic accipe. *Tinnunculus avis, dum rapaces aves conspicit, vocem edit, itaque occultâ quadam vi & proprietate naturali eas perterrefacit: hinc eum columbæ præ omnibus aliis avibus diligunt, tutasque se arbitrantur, dum apud eum agunt: sic humilitas Satanam repellit, gratiasque & dona Spiritûs Sancti in nobis conservat &c.*

TROCHILUS. *Cap.* LXIII.

626. TRochilus, tametsi avicula sit minima, non tamen recusat etiam cum aquila, regina volucrum confligere. Unde lemma. NON DETRECTO. Tassus hoc Emblemate innuit, minorum virium plurimùm nonnunquam negotii majoribus facessere. Alciatus inter cætera sua Emblemata etiam hunc titulum recenset, *A minimis quoque abstinendum.* Cui affinis, Publius Mimus, ait, *Inimicum, quamvis humilem, doctì est metuere.* Et rursus. *Etiam capillus unus habet umbram suam.*

627. Ea aviculæ hujus est proprietas, ut vetu infixa, seipsam, nemine alio cooperante, suprà ignem circumvolvat. Unde D. Aresius S. Laurentium Trochili symbolo repræsentat: subjuncto lemmate. SICUT IN LECTO VERTITUR. Baptista Mantuanus,

Martyr ad extremum, lecto prostratus aheno,
Uritur, & rapidâ pascuntur viscera flammâ.

Apprimè fortissimus hic Athleta cum Davide dixisset. CONVERSUS SUM in ærumna meâ, dum configitur spinâ; Benè de hoc S. Levita scripsit

Marginalia: Interpretatio vitiosi. — Bern. Ep. — Const. p. 4. — Isid. l. 2. — Paulus. — Maria V. — Richard. à S. Laurentio — Animus — Hypocrisis — Hugo Vict. l. de Best. 17. — Greg. in Moral. — Isid. l. 2. — Maria V. partum expectans — S. Basil. Or. 1 de Ann. M.V. — Mariæ V. beneficentia. — B. Amed. Hom. 4 de laud. Virg. — S. Angelus Custos. — S. Augustinus. — Cassiod. l. de Divin. Lect. cap. 22 — Humilitas. — S. Franc. Sal. Introd. p. 3 c. 4 — Minorum resistentia. — Alciat. Embl. 169. — Publ. Mim. — S. Laurentius. — Psal. 31. 4.

S. Pet. Chrys. serm. 135.

D. Petrus Chrysologus. *Astrictus est ferro, sed ille craticulam supplicii LECTUM quietis putabat.* Verùm non S. Laurentium duntaxat, sed omnes omninò Martyres, liberrimâ voluntate in sua tormenta provolutos, hæc imago concernit. Simonis Majoli quæsitum est. *Cui comparabimus avem Trochilum?* & respondet, *Martyrum voluntariam mortem significat, qui rebus nudati, & mente humiles, patienter omnia ferunt, & passioni cooperantur.*

SS. Martyres.

Simon Majol. dierum Can. To. 2. Colloq. 6.

TURTUR.

Cap. LXIV.

628 Turtur epigraphen præfert. IDEM CANTUS, ET GEMITUS. Vel, ut ego inscripsi. ET GEMIT, ET PLACET. quibus lemmatis eriam Lusciniam insignire licet. Ad hanc ideam Concionator auditorum suorum animos simul & amœnâ voce, & mœstis suspiriis ad pietatis ac pœnitentiæ sensum rapit. S. Bernardus de Turture disserens, ait, *Et vox quidem gementis, quàm canentis similiter, peregrinationis nostræ nos admonet; Illius Doctoris vocem libenter audio, qui non sibi plausum, sed mihi planctum movet. Verè Turturem exhibes, si gemere doceas: & si persuadere vis, gemendo id magis, quàm declamando studeas, oportebit.*

Concionator movens.

S. Bern. ser. 59 in Cant.

629. Peccator ad frugem conversus, è D. Caroli Rancati sententiâ, Turturis Emblemate significatur, qui ulmo nixus, epigraphen è Virgilio mutuam præfert. NEC GEMERE CESSABIT.

Pœnitens

Virg. Ecl. 1

Nec gemere aëria cessabit, turtur ab ulmo.

Vel si mavelis, inscribas; NON CESSAT A GEMITU. Accommodatè ad illa Isaiæ verba, *Omnem gemitum cessare feci.* Emblematis mentem meus Concanonicus D. Salvator Carducius his Jambis explicat.

Isa. 21. 2.

Gemebunda semper Turturis vox insonat:
Perenniter sic pœnitens fidus dolet.

Ita prorsùs Sancti Patres in Monachis, qui ex etymo suo luctum profitentur, omnem risum quàm longissimè proscriptum volunt. Certè S. Chrysostomus, *Verè*, inquit, *lugendi domus est Monasterium, ubi saccus, & cinis, & solitudo: ubi risus non est, neq; secularium turba negotiorum: ubi jejunium, & stratum humi cubile, omnia pura à nidore, cruoribus, tumultu, perturbatione, & vexatione.* In hac sapientiæ schola non tantùm Religiosi, sed omnes omninò Christiani discant se conformes reddere Magistro suo cœlesti; *Christum enim*, S. Bernardo asserente, *super Lazarum & super civitatem flevisse, & in orationibus pernoctâsse legimus, risisse verò & jocatum nunquam.* Et quod factis ostendit, sermone quoque docuit; *Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis.* Unde quæstionem movet D. Basilius. *An in universum ridere non liceat?* ac respondet, *Cùm Dominus eos damnet, qui in hac vita rident, admodum perspicuum est, nullum omninò locum dari fideli, in quo ridere debeat; & maximè in tam magno numero eorum, qui per transgressionem legis Deum inhonorant, & in peccatis morti se dant, quorum vicem mærere & gemere convenit.*

Religiosus gemens.

S. Chrysost. Hom. 59. ad Popul.

Risus.

S. Bern. ser. 4. de Adv.

Luc. 6. 25.

S. Basil. in hunc loc.

630. Hæc volucris unicam duntaxat conjugalis amoris sui consortem admittit: eâque mortuâ vitam ducit solitariam. Unde illam, Emblematis loco, hîc Minutii Felicis inscriptione insignies. AUT UNAM AUT NULLAM. Hâc icone tam viduorum castimoniam, quàm amorem conjugum significare licet. Bonus Christianus, asserente Tertulliano, *soli uxori suæ masculus nascitur.* Cui subscribit Minutius Felix. *Et cupiditate procreandi aut unam scit, aut nullam.* De hac affectuum singularitate canit Tibullus.

Amor conjugalis.

Vidualis castitas.

Tertullian.

Tibul. l. 4.

Tu mihi sola places, nec jam te præter, in Urbe
Formosa est oculis nulla puella meis.

Et Propertius.

Prop. lib. 2. Eleg. 13.

--- --- Qui nunc jacet arida pulvis
Unius, heu quondam servus amoris erat.

631. Turtures mutuum suum amorem non tantùm conservant illibatum, sed etiam semel conjugati, nunquam ampliùs sese dissociari patiuntur. Unde Bargalius unitos duos Turtures hoc lemmate donavit; FIDA CONJUNCTIO. Talem affectum Homero referente, Ulysses versus suam Penelopen foverat: nam cùm Calipso & Circe ipsum, si pristino amori nuntium remitteret, immortalem efficere sponderent; ipse rautis promissis Penelopen longè præferens, maluit immortalitate, quàm sponsâ destitui. Andreæ Tiraquelli sanctio connubialis est. *Quicunque ab uxoribus amari cupiunt, eas quoque vicissim ipsi amant; omninoq; externarum congressibus abstinento.* S. P. Augustinus primum conjugii bonum numerat fidem conjugalem. *Bonum in conjugio*, inquit, *tripartitum est: fides, proles, Sacramentum.*

Fides conjugalis.

Homer. Odyss. l. 5. & l. 7. & 13.

Tiraq. Leg. Connub. 13.

S. Aug. de Gen. ad lit. l. 9. cap. 7.

632. Turtur, mortuo conjuge, secundas nuptias constanter recusans, vitam ducit cœlibem. Unde Ferri lemma. ET SOLITARIA, ET SOLA. Lucarinus gemino Turturi inscripsit. NEUTRA UNQUAM ALTERIUS. Rursus hoc Emblemate fides conjugalis, viduitatis pudicitia exprimuntur. Hoc argumentum prolixè pertractans S. Basilius, ait, *Turturem asserunt sejugatam à conjuge, nunquam societatem inire cum alio; sed sine conjuge vitam cœlibem degere, recordatione amissi consortis conjugium alterius abnuentem. Audiant ipsa mulieres, ut etiam apud animalia, ratione non prædita, honestas indecoro iterati conjugii anteponatur.* Eandem epigraphen; *Neutra unquam alterius*, Præsules dogmatis loco habeant, ne ab una Ecclesia, cui semel suêre desponsati, ad aliam ditiorem transferri cupiant; illudque Evaristi Pontificis scriptum alto animo defixum habeant, *Sicut vir non debet adulterare uxorem suam, ita nec Episcopus Ecclesiam suam, id est, ut illam dimittat, ad quam sacratus est, absque inevitabili necessitate, aut Apostolicâ, aut regulari mutatione, neque alteri se ambitionis causâ conjungat.*

Castitas vidualis.

S. Basil. in Hexam. 8.

Episcopatus non commutentur.

Evarist. Epist. ad Episcopos. Ægypt.

633. De Turturibus narrat Petrus Berchorius, *Quando volant versus Aquilonem, non habent rectorem, econtra verò, si ab Aquilone versus Austrum volaverint, tunc habent rectorem, quem sequuntur.* Unde Turtures, agmine facto versus Austrum evolaturi, epigraphen tenent. RECTORE INDIGENT. S. Greg. Nyssenus. Philo Carpathius, Justus Orgelitanus, Apponius, aliique, illud Canticorum interpretati, *Surge Aquilo, & veni Auster*, ajunt, Aquilone, propter vehementes flatus, significari adversitates. Austro verò ob lenem & placidam spirationem denotari sæculi hujus prosperitates: Unde seipsum explicat Berchorius. *Sic illi, qui in Aquilone, id est, frigore adversitatis habitant, non egent rectore, quia vexatio dat intellectum; unde in illo stare potest homo, & se sufficienter regere per se ipsum. Sed illi, qui ad austrum humanæ prosperitatis aspirant, rectore provido indigent, qui ipsos regat, & manu teneat.* Hoc est, quod magnus ille Theologus S. Greg. Nazian-

Berch. in Reduct. moral. 7. c. 10. n. 10.

Cant. 4. 16.

Prosperitas periculosa.

Berc. l. 6.

Nazianzenus dixit; *Profectò facilius esse videtur adversum fortunam ferre, quàm secundam conservare.*

Greg. Naz. Orat. 14

634. De Turture testatur S. P. Augustinus, *Nihil tam amicum gemitibus, quam columba; die noctuque gemit.* Unde lemma. DIE, NOCTUQUE GEMIT: Ita Justi, qui felicitatem suam extra labentia ac sophistica hujus vitæ bona constituunt, tamdiu suspirant, dum patriam, tantoperè desideratam, assequantur. Suspiravit Davidis anima præ tædio, & anhelavit ad supernam patriam, cum gemitu exclamans: *Heu mihi! quia incolatus meus prolongatus est.* De se ipso testatur Isaias, *Quasi columba meditantes gememus.* Quis enim Sanctorum in fletum & gemitus in hac lacrymarum valle sedulò non incubuit? Pulchrè ingemiscens S. Ambros. *Procul*, inquit, *projectus sum à facie Dei mei, in hanc exilii cæcitatem, ubi expulsus à Paradisi gaudiis, deploro quotidie mecum super miserias captivitatis meæ, lugubre carmen, ingentesque lamentationes, dum recordor tui, Mater Jerusalem, dum stant pedes mei in atriis tuis, sancta & decora Sion.* Quoties ex oculis Magni Augustini non proruperunt flumina lachrymarum, acceptabile sacrificium Domino? quoties ex amarissima cordis contritione durum dirumque casum Protoparentis nostri ac infelicium posterorum deplorando non ingemuit? *Quare sic nobis obscuravit lucem* (de Adamo conqueritur) *& obduxit tenebras? ut quid nobis abstulit vitam, & inflixit mortem ærumnosam? Unde sumus expulsi, unde præcipitati, quò obruti? à patria in exilium, à visione Dei in cæcitatem mentis, à jucunditate immortalitatis in amaritudinem & horrorem mortis. Misera mutatio est; sed de quanto bono in quantum malum! grave damnum est, gravis dolor, grave totum est.* Et rursus, *O Patria nostra, patria secura! à longè te videmus, ab hoc mari te salutamus, ab hac valle ad te suspiramus, & nitimur cum lachrymis, si quo modo ad te perveniamus.*

S. Aug. in Psal. 54. De fide-liu cœli obtinendi. Psal. 119. 5. Isa. 59. S. Ambr. in Orationib. S. Aug. in lib. Medit. Idem in Solilog. cap. 35

635. Turtur, luporum incursus à pullis suis prohibiturus, squillæ foliis nidum suum insternit. Unde lemma. SIC TUTA QUIESCAM. S. Ambrosius hoc Emblemate vel jejunium, vel prudentiam intelligi vult; quia utraque hæc virtus infernalem lupum in fugam agit, & ab assiduis ipsius insidiis securitatem præstat. Verba S. Doctoris ita habent. *Quantam Dominus etiam minusculis infudit prudentiam! Turtur nido suo, ne pullos suos incurset lupus, squillæ folia superjacit. Novit enim, quod hujusmodi folia lupi fugere consueverint. Novit avicula, quomodo posteritatem foveat suam, & tu ignoras, tu negligis, quomodo adversum lupos nequitiæ spiritalis, posteritatem vitæ hujus habeas tutiorem.*

Jejunium Prudentia. S. Ambr. l. 6 Hexaemer. cap. 4.

VANELLUS.

Cap. LXV.

636. DAresius vanam aliquam mulierem Vanelli Emblemate significat; Salomonis sententiâ lemmatis loco subjunctâ. PULCHRA, ET FATUA. Geminum hoc epitheton sexui illi accommodantissimum est, quò majore enim præditus est venustate, eò amplius deficit judicio ac prudentiâ. Salonius & Hugo Cardinalis animam illam pulchram & fatuam cognominant, quæ scientiis exornata, actiones elicit malas & incultas; *Anima pulchra per scientiam, sed fatua per actionem.* Hæresis quoque, primo quidem intuitu pulchra, rationem habet penitus obsonam ac stultam. *Mulier pulchra ac fatua*, interprete S. Gregorio *est doctrina hæretica, pulchra per verbum, fatua per intellectum.* Compendio P. Cornelius à Lapide. *Mulier fatua & pulchra, est anima fidelis in baptismo vel pœnitentia à peccatis abluta & dealbata, quæ deinde pristinis cupiditatibus illecta ad eas redit.*

Prov. 11. 22 Mulier vana. Scientia sine operatione. Hæresis. Greg. l. 31 Moral. c. 1. Recidivus. P. Corn. à Lap. in hunc loc.

VESPERTILIO.

Cap. LXVI.

637. VEspertilio, nocturno tantùm tempore volans, proprium est hæreticorum symbolum: cui proinde D. Aresius subscripsit. ILLUMINATIO MEA. S. Ambrosius. *Semper perfidis nox est, qua lucem Christi tenebris obducere, &, quantùm in ipsis est, fuscare conantur.* Consentaneè Philippus Presbyter, *Omnes sensus hæreticorum nocti & tenebris comparandi sunt &c.* Eâdem vespertilionis icone meus Concanonicus D. Carolus Baliottus scriptores illos significari asserit, qui lucis publicæ exosi, volumina sua inter tenebras traducere malunt, unde ad horum aliquem conversus canit.

Hæreticus. S. Amb. li. 1 de Abrah. c. 2. Phil. Presb. c. 2. in Iob. Scriptor obscurus.

In van con fegli oscuri
La notte del oblio vincer procuri
Come può chiara fama
Trovar colui, ch' esser oscuro brama?
Quasi notturno augello
Sei dell' ombre seguace, al sol ribello.
Ma se vuoi luce in parte
Donar a le tue carte,
Porgi le al foco in dono,
Poiche d' ogn' altra luce indegne sono.

638. D. Didacus Saavedra vespertilionem, à solis conspectu profugum, hoc lemmate notavit. EXCÆCAT CANDOR. vel ut alius, DIVENGO INFERMO AL FULGORAR DEL SOLE. Id est, SOLIS FULGORE TABESCO. Nativa certè hominis invidi imago! qui alterius gloriâ ac splendore plurimùm offenditur. Breviter & verè Seneca. *Humanus oculus caligat in luce.* Antithesi prorsus eâdem, virtutis genuinæ radius, omnem malevolentiam procul fugat ac dissipat.

Invidus. Sen. ep. 52. Virtus vera.

639. Eidem Emblemati subscripsit D. Archangelus Conter. COECUTIT LUMINE. Saulus certè eo ipso momento, quo *circumfulsit eum lux de cælo*, oculos expertus est captos, *apertisque oculis nihil videbat.* Ita quoque homo, carni deditus, ad negotia Divina contemplanda nunquam eluctatur, & Apostolo affirmante, *non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei.* S. Augustinus ad Deum conversus, ait, *Qui se avertunt à lumine tuo, tanquam dorsum ad te ponentes, in carnali opere velut in umbra sua, defiguntur.* Denique ille etiam efficitur cæcus, qui, ardore nimium curioso, intellectûs sui aciem in sapientiæ Divinæ arcana, lucem nimirum inaccessibilem, defigere præsumit: nam, *qui scrutator est majestatis, opprimetur à gloria.*

Saulus. Homo carnalis. 1 Cor. 2. 14. S. Aug. lib. 2 de lib. arbit. cap. 16. Arcana Dei impenetrabilia. Prov. 25. 27

640. Vespertilioni subscripsêre. SURGIT IN OCCASU. Sanctos Martyres hoc Emblemate affinxere, qui vitâ in occasum vergente, ad clarissimum gloriæ splendorem resurgunt. S. Petrus Chrysologus ad illa Herodis verba animum advertens, *Quem ego decollavi Joannem, hic à mortuis resurrexit*; ita Herodem affatur; *Joannes resurrexit sicut fateris: ipsa non hic persona, sed infirmitas periit: non hic Joannes, sed mors magis tali morte succubuit. illusa est pœna, carnifex habet irrisus: ipsa est cognitoris miseri decepta sententia, quæ interemptum non perdidit, sed promovit.* Eodem Emblemate Hæreticorum malitia depingitur, quæ timoris ac flagitiorum plena, nocturno

S. Martyr. Marc. 6. 16 S. Pet. Chrys. serm. 173. Hæresis.

tempore sua conventicula cogit. Unde Calvini assecla, referente P. Famiano Strada; primitùs Hugonottæ, Italicè *Ugonotti*, à gemino vocabulo, *Ugo*, & *notte*, dicti sunt: siquidem noctu ad quamdam Tursansis civitatis portam, *Ugo* cognominatam, congregari soliti, ibidem intra quasdam cavernas fidei sua primordia ac incrementa jacere cœperunt.

641. Carolus Rancatus observat, nocturnas tenebras à vespertilione volitante prævetti. Unde lemma. SERAS NUNTIAT HORAS. Verbis è Boëtio mutuatis. *Boët. lib. 4.*

Semper vicibus temporis æquis
Vesper seras nuntiat horas.

Nuntius tristis. Infausto cuidam tristium novorum nuntio hoc Emblema tribues, vel, si mavelis, *Antichristus.* Antichristo; cujus natalem extremus judicii dies, ac mundi epilogus subsequitur. *Morbus.* Denique morbus seras nuntiat vitæ nostræ horas, mortemque è vestigio subsecuturam prædicit. S. Gregorius Papa; *Venit Dominus*, inquit, *cùm ad judicium properat: pulsat verò, cùm jam per ægritudinis molestias mortem vicinam esse designat.* *S. Greg. ho 13. in Evãg.*

642. Qui mundo famulantur, omni sollicitudine ac conatu versus caducæ venustatis, coruscantis metalli, aut transitoriæ dignitatis splendorem tendunt; copiosâ cœlestis gratiæ ac gloriæ luce penitus neglectâ, ac contemptum repudiatâ. Ut adeo exoculatam hanc hominum sortem, meâ quidem sententiâ, non incongruè cum vespertilione comparaveris, *Homines terreni.* quæ more suo versus accensam candelam volitans, epigraphen tenet, AT SOLEM ODI. Vel idiomate Italico. MA IL BEL LUME DEL CIELO ODIO: ED ISDEGNO. Accommodatè Jobus: *Job. 24. 13. S. Greg. 16. moral. c. 24.* *Ipsi fuerunt rebelles lumini; nescierunt vias ejus, nec reversi sunt per semitas ejus* In hunc locum S. Gregorius Papa. *Plerumque*, inquit, *perversi & cognoscunt quæ sequi debeant, & tamen sequi despiciunt quæ cognoscunt; lumini ergo rebelles sunt, quia sua desideria sequendo, bonum despiciunt, quod noverunt.*

643. Si Plinio fidem habeas, vespertilio volitans pullos suos, semper sub alis è latere circumfert. Unde Lucarini lemma. ET MECUM PULLI. Maria *Plin. l. 10. cap. 61.* Virgo, Christo infante intra virgineum ipsius sinum recepto, longinquum iter Nazaretho Ægyptum usque emensa est. S. Bonaventura. *Fugiebat Dominus ante faciem servi, imò potius servi diaboli. Portabat eum mater tenera & juvenis valdè, & sanctus Joseph vir ejus in Ægyptum per viam sylvestrem &c.* Ad hoc propositum sacri interpretes illud Isaiæ accommodant, *Ecce Dominus ascendet super nubem, & ingredietur Ægyptum.* *Mariæ V. fuga in Ægyptũ. S. Bonav. opus. de Medit. vit. Christi c. 12. Isa. 19. 1.*

644. Vespertilionum consuetudo est, ut, quâcunque ingruente necessitate, mutuam sibi ferant opem, sicque junctis viribus difficultatem objectam superent. Scitè proin' Emblemati subscribes; MUTUA *Auxilium mutuum.* NITUNTUR OPE. Nimirùm tam naturæ, quàm politices humanæ præceptum est; egenti auxiliares porrigere manus; id, quod charitatis leges in Christianis cumprimis exigunt; asserente enim Magno Augustino, *Illi portant invicem onera sua, qui habent charitatem: qui non habent charitatem, graves sunt sibi, qui autem habent charitatem, portant se.* Probè *S. Aug. in Psal. 129.* Menander. *Menander.*

Manus manum lavat. & digitus digitum.
Vir enim virum, & Civitas salvat civitatem.

645. Vespertilio volitans in corpora lucida vesperi passim impingit. Unde inscripsit P. Jacobus Masenius NOCET HIC FULGOR. Ita multis, pa- *Honor noxius. S. Greg. in Registro.* rum sapientibus, fulgor aularum & honoris plurimum detrimenti attulit. S. Gregorius; *Dejecisti eos*, inquit, *dum allevarentur: quum allevatur, dejicitur, qui honoribus proficit, & moribus cadit.*

646. Vespertilioni idem subscribit Masenius. NOCTEM VERTERUNT IN DIEM. Verbis è Jobo mutuatis. *Job. 17. 12.* *Hæretici.* Idipsum assolent Hæretici & peccatores, qui errorum ac scelerum suorum nocte veluti die clarissimâ utuntur, nihilque habent potius, quàm inter malitiæ suæ umbras assiduò circumvagari. Porrò etiam illi noctem vertunt in diem, qui com- *Helluones.* potationes ac symposia in multam noctem protrahunt, dieq; postero ad meridiem usque in lecto stertunt. De his Seneca; *Nonnulli*, inquit, *majorem partem noctis in conviviis exigunt. vino vero madentes & mersi usque ad horam sextam dormiunt; hoc est matutinum eorum.* *Senec. ep. 12.* *Justus.* Denique S. Gregorius epigraphen illam etiam de justis vult intelligi, quibus ad veritatum nox instar gratissimæ & clarissimæ diei est. *S. Greg. in Job loc. cit.*

UPUPA.

Caput. LXVII.

647. HÆc volucris, pulcherrimis ornata plumis nidum suum inter stercora ac sentinas construit. Unde lemma. AMPLEXATUR STERCORA. Aresio authore, homines lascivos hæc imago loquitur; *qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercora.* *Lascivus. Thren. 4. Hug. Card. in hunc loc.* Hugo Cardinalis, in hæc verba commentatus, eos stercora amplexari ait, qui aut rebus temporalibus, aut mulierum consuetudini inhærent, siquidem, Siracide teste, *Mulier fornicaria quasi stercus in via ab omnibus prætereuntibus conculcabitur.* *Eccl. 9. 10.* P. Cornelius à Lapide super adductam Threnorum sententiam ait, *Viri Religiosi & fervidi qui olim quasi aquila versabantur cum Angelis, nunc quasi scarabæi voluntantur in cœno & stercore voluptatum carnalium cum asinis & porcis &c.* *Corn. à Lap. in Thren.* Jure ergò exclamat Hugo; *O extrema libidinis turpitudo! quæ non solùm mentem effœminat, sed corpus enervat, non solùm maculat animam, sed fœdat personam! Omne namq; peccatum, quod fecerit homo, extra corpus suum est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. Semper illam præcedunt ardor & petulantia, semper comitantur fœtor & immunditia, semper sequitur dolor & pœnitentia.* *Hugo de Hibern. Luxuria.*

648. Upupa, avis venustissima, in stercore humano nidulatur. Lemma. NIMIUM NE CREDE COLORI. *Vestes pretiosæ.* Ita splendidæ aulicorum, fœminarum, aliorumque vestes non raro mores occultant fœdissimos. De viro pronuntiat S. Hieron. *Inter sericum & linteamina, quibus tibi videris fulgidus & formosus, intellige te nudum, conscissum, sordidum, mendicantem.* *S. Hieron. in epist.* De fœminis Seneca. *Omnium istarum pulchritudinem contemnes, si expoliaveris. Equum empturus, solvi jubes stratum: detrahis vestimenta venalibus, ne qua vitia corporis lateant, ornamenta ipsa vendentibus suspecta sunt, sive crus sive brachium aspiceres alligatum, nudari juberes, & ipsum corpus ostendi. Mulierem involutam æstimas: si vis illam æstimare, totamque scire qualis sit, fasciam solve, multùm mali sub illa latet.* *Senec. ep. 81.* Denique etiam Religiosos hæc imago concernit. qui sub pulcherrima Religionis veste, ceu *Religiosus.* veræ sanctitatis ac castimoniæ signo, varias abscondunt vitiorum sordes.

649. Upupa, viti germinaturæ præcinens, boni est ominis, futuramque vini copiam prænuntiat. Lemma. CANENTE, SEQUETUR UBERTAS. Ita omnem animæ & corporis prosperitatem sperare *Orationis fructus.* poteritis, qui Deum sedulò oraverit ejusque opem & manum beneficam invocare non destiterit. Expertus id Regius Vates, posteaquam tam seipsum quàm alios ad laudes Dei dicendas excitâsset, *Sacrificate* *Psal. 4.*

sacri-

sacrificium justitiæ, & sperate in Domino; mox sacrificii hujus fructum uberrimum subjungit; *à fructu frumenti, vini, & olei sui multiplicati sunt.* Verissimè dixit Magnus Augustinus. *Nihil mihi deerit, si Deum habuero; & nihil mihi alia prosunt, si Deum non habuero.* Et rursus, *Si tu invocas Deum tanquam Deum, securus esto, exaudieris.*

VULTUR.

Cap. LXVIII.

650. VUltur nonnisi spirante vento, à quo volandi vigorem accipiat, per aëra fertur. Lemma. OVE ALZATO PER ME, NON FORA MAI. Id est, NON PROPRIA VIRTUTE SUBLATUS. Hominem alterius beneficiis nixum, favorisque exhibiti memorem, hæc imago significat. In proverbium abiit; *Sine ope Divina nihil valemus*: Vel, *Non absque Theseo.* S. P. Augustinus. *Habemus liberum arbitrium*, inquit, *sed ipso libero arbitrio quantùm possumus, nisi nos adjuvet ille, qui jubet?* Porrò Prophetarum hoc Emblema est proprium, *Non enim*, asserente D. Petro, *voluntate humanâ allata est prophetia; sed Spiritu sancto inspirati, locuti sunt Sancti Dei homines*: siquidem non propriis viribus, sed afflante Spiritu sancto ad penetranda Dei arcana sunt sublevati. Eâdem planè ratione Christiani, dum assiduis precibus ad Deum eluctantur, eumque sibi familiarem acquirunt, ad tanti honoris fastigium non se ipsis, sed succollante Spiritûs sancti favonio attolluntur. S. Ambrosius illa Apostoli verba examinans, *Orabo spiritu, orabo & mente*; ait, *Ut benè possimus orare, præcedit Spiritus, & deducit eam, ne obrepant carnalia.*

651. Vultur, proprium pectus rostro sauciat, ut sanguine stillante pullos suos reficere possit. Lemma. PROPRIO NUTRIT CRUORE. Christus, amore plenissimus, mensam Eucharisticam propriâ carne & sanguine, veluti nutrimento pretiosissimo, liberaliter instruens, fideles omnes invitat, ut accumbant, ac nutriantur. *Christus*, inquit Magnus Augustinus, *de corpore ac sanguine suo dedit nobis salubrem refectionem. Vita unicuique erit corpus & sanguis Christi, quod in sacramento visibiliter sumitur, in veritate spiritaliter manducetur, spiritualiter bibatur.* S. Remigius, referente Hincmaro, geminum hoc hexametron calici incidi fecit.

Hauriat hinc populus vitam de sanguine sacro,
Injecto æternus quem fudit vulnere Christus.

Franciscus Bracciolinus in metris suis Italicis Christianorum castra, immani afflicta fame, repræsentans; militem introducit, Manfredum nomine, qui è venis suis, proprio gladio incisis, sanguinem elicit, eoque famelicum filiolum Livium, jamjam cum morte luctantem, reficit. Poësis ipsius ita habet.

Manfredi, all hor pioche, venirsi manco
Vede il figlivolo in cosi dura sorte,
O paterna pietà, dal proprio fianco
Trahendo il ferro, in se medesmo sorte,
Taglia la maggior vena al braccio manco,
Per bagnarli le labbre aride, sinorte
E porge al figlio suo, che à morte langue,
Poich' altr' esca non ha, la vita, e il sangue.
E dice hor sugi, è non m' hauere à schino,
Suggi il sangue figlivol dicui nascesti,
Ragione è bench' io ti mantegna vivo,
Se la vita da me tu prima havesti:
Suggi, non disdegnar sanguigno rivo,
L' anima ch' io diffondo in te si resti,
Fà, che cibo si caro alimenti pasca,
E quantò in me si muore, in te rinasca.

652. Vultur, solo venturum afflatu impregnari solitus, Mariam Virginem, ab Angelo salutatam, repræsentat: cui Henricus Eburn epigraphen subdidit: SINE VENERE. D. ARESIUS lemmatis loco illam Isaiæ gnomam substituit. VIRGO CONCIPIET. Et Lucarinus. CONCIPIT SPIRITU; illa Angeli verba innuens, *Spiritus sanctus superveniet in te. Et, Concipies in utero, & paries filium.* In hanc rem sapienter ratiocinatur Lactantius Firmianus. *Si animalia quædam vento & aurâ concipere solere omnibus notum est; cur quisquam mirum putet, cum spiritu Dei cui facile est quidquid velit, gravatam esse Virginem dicimus?* Idipsum argumento pulcherrimo deducit S. Ambrosius; cui P. Masenius hoc Epigramma subjuxit, cum lemmate. COELO SPIRANTE MARITOR.

Eburo li 1. Daphs Elog 21.
Isa 7 14.
Annuntiatio M. V.
Luc, 1, 35. & 31
Lact. Frm. l 4 Div Inst. cap 12.
S Ambr l 5 Hexa c, 20.

Nescia connubii madidis fœcundor ab austris,
Quod Venus est aliis, hoc mihi ventus avi
Par virgo est volucri: facit hanc fœcunda parentem
Gratia, pro vento flatus Amoris erat.

653. Lucarinus Incarnatum Dei Verbum vulturis Emblemate dignoscendum proponit, cum inscriptione. GENITUS ABSQUE MATRE. Præclarè S. Ambrosius. *Impossibile putatur in Dei Matre, quod in volucribus possibile esse non negatur? Avis SINE MASCULO parit, & nullus refellit, & quia desponsata Maria Virgo peperit, pudoris ejus faciunt quæstionem; Nonne advertimus, quod Dominus ex ipsa natura plurima exempla ante præmisit, quibus susceptæ incarnationis decorem probaret, & adstrueret veritatem?*

Incarnatio Verbi
S Ambr, l 5 Hexa. c, 20.

654. Detractores, invidos, & malevolos, alienis imperfectionibus & vitiis duntaxat, nunquam verò virtutibus considerandis intentos, Vulturis Emblemate significare licet; qui, nativâ quâdam symphathiâ, ad carnes morticinas ac putridas velocissimè rapitur cum lemmate. AD TABIDA FEROR. Opportunè S. Basilius *Sicut Vultures per multa quidem prata, multa etiam amœna & odorata loca circumvolantes, AD TABIDA & fætulenta loca feruntur; sic & invidi, vitæ splendorem ac rerum benè gestarum magnitudine minimè quidem respiciunt, manca verò & fragilia, & si quid erratum, tantùm observant, &c.*

Detractor. Invidus.
S Basilius hom de Invidia.

ALA.

Cap. LXIX.

655. HOminem, lascivo amore implicatum, nunquam ad cœlos sublevari posse, Abbas Certanus è duarum alarum Emblemate demonstrat, quæ viscatis virgulis innixæ, epigraphen tenent. HAUD SIDERA PETENT. D. Benetus dell' Vua.

Libidinosus.

Ben ali da volar leggere e snelle
Has tu, che le ti die natura amica,
Mà se le intrica si tenace vischio.
Ne sprimi voli, ò maggior dubbio, e rischio.

S. Bernardus. *Viscus delectationis terrenæ volare non patitur, & citiùs retrahit mentem, si fortè aliquando sublevetur.*

S. Bern. ser. 2. Vigil Nat

656. Alam hoc lemmate insignies. ONUS LEVE. vel, AGGRAVAT, ET ALLEVAT. Ita omninò lex Divina, humeros nostros quidem onerat, sed pondere suavi, ac mirum in modum facili. Apprimè S. Bernardus. *Lex Christi onus est allevians, aut jugum liberans, similis pennis avium, quæ corpulentiorem reddunt substantiam, & agiliorem.*

LexEvãgelica.
S Bern. Ep 72.

657. Uti

Fides & opera.

657. Ut volucris ad cœlum sublevari possit, pluribus, quàm unicâ tantùm alâ, instructa sit, necesse est. Unde lemma. NON SUFFICIT UNA. Ita prorsus, ut ad æternam vitam contendas; sola fides non sufficit, sed operibus conjuncta sit, oportet. Sic etiam gratiæ Divinæ auxilium, nonnisi comitante nostra cooperatione, cœlum penetrat. S. Macharius. *Velati volucris, unam habens alam, hâc solâ volare non potest; sic etiam natura humana, si nuda per se maneat, & non misceatur, & particeps sit naturæ cœlestis, nihil præclarum efficit &c.*

S. Machar. hom. 32.

Georg. Cod de rebus Constantin.

658 E Georgii Codini sententia, Ala eloquentiæ est symbolum. *Græci & veteres Romani*, inquit, *dicunt Mercurium Jovis & Mariæ filium esse, id est mentis & prudentiæ; nam ex mente & prudentia oritur Oratio, quam propter celeritatem faciunt volucrem; nihil enim est sermone velocius. Et Homerus alata verba dixit.* At S. Ambros. alis virtuosas nostras operationes significari asserit: *Habet etiam alas anima sua, quibus se possit liberè levare de terris. Alarum verò remigium non materialis compago pennarum, sed continuus ordo bonorum factorum est &c.* Unde D. Aresius Alam hoc lemmate insignivit. SERPERE NESCIT. Cùm excelsam Oratoris cujusdam eloquentiam, tum generosi animi operationes nunquam non strenuas ac heroicas, hæc imago repræsentat.

S. Ambr. l. 3 de Virginibus

Eloquentia.

Exercitatio virtuosorum

S. Hier. ep. ad Demetr

659. D. Aresius symboli loco alam depingi fecit, quæ manu sustentata, instar flabelli muscas abigit; cum lemmate. FUGANTUR DESIDES: forsan significaturus, otium & ignaviam per litteratorum exercitationes, aut etiam per virtuosas operationes quàm longissimè repelli. Unde monet S. Hieronym. *Nihil otio deterius, sancta vitæ ratio processu gaudet, & crescit; cessatione torpescit & deficit: quotidianis ac recentibus virtutum incrementis instauranda mens est. & vivendi hoc iter non de transacto, sed de reliquo metiendum.* In hanc rem meus D. Salvator Carducius.

Musca fugantur desides flabello;
Et improbo labore cordis somnia.

Quies in Deo.

S. Aug. l. de vero Relig. cap 52
Ioc. Billius, Anthol.

660. Animas nostras nullibi aliàs, nisi in solo Deo, posse conquiescere, Gilbertus è duabus alis igneis demonstrat; addito lemmate. QUIESCIMUS IN SUBLIMI. Appositè S.P. Augustinus. *Quid appetit voluptas corporis nisi quietem? quæ non est, nisi ubi nulla indigentia, nulla corruptio.* Et P. Jacobus Billius.

Ancipitis vitæ qui vis superare labores,
Dilige quod semper verus amator habet.
In solo est mens tuta Deo, quem linquere nolens,
Nunquam erit æterno non opulenta bono.

Auxiliũ noxium.

661. Alæ Aquilinæ, compluribus aliarum volucrum alis conjunctæ, à Saavedra epigraphen Hispanam recepêre: PROTEGEN, PERO' DESTRUYEN. Id est, PROTEGUNT, ET DESTRUUNT. His è Magnatibus complures se non absimiles probant; Ovidio observante.

Ovid. 3. Trist. Ele. 13.

Nam quamquam soli possint prodesse potentes,
Non prosunt; potiùs plurimùm obesse solent.

Advocatus.

S. Bern. ad Eugenium.

Hujus exemplum Justinus Philippum Macedonem affert; qui, *dum contentionis civitatum alit, auxilium inferioribus ferendo, victas pariter, victoresque subire regiam servitutem coegit.* Advocatis etiam hoc Emblema proprium est, qui in clientum tutelam assumpti, omnia alia machinantur, usque maximam cladem inferunt. Hanc miseriam deplorans S. Bern. *Hi sunt*, inquit, *qui docuerunt linguam suam loqui mendacium, diserti adversus justitiam, eruditi pro falsitate. Struunt de proprio calumnias innocentiæ, destruunt simplicitatem veritatis, obstruunt judicii vias.*

662. Nonnemo, ut orbi palam faceret, se ingenii sui alis, quas ad litterarum studia indefessè applicabat, sublimes honorum gradus, famamque in mundo celeberrimam attigisse; explicatis alis symboli loco inscripsit; EXPANSÆ SUBLIMEM. Certè virtus abscondita & otiosa, instar contractæ alicujus alæ, inclarescere aut progredi nunquam poterit; at illa, quæ assiduos operationum volatus molitur, universum orbem in sui venerationem trahit. S. P. Augustinus author est, alas nostras à vitiis constringi, &, ne cœlum versus subleventur, remoras pati. Immundis verò illis, terrenisque affectibus expeditæ, mox nativas vires resumunt, Deumque contingunt. *Mundata anima*, inquit, *ab affectibus sordidissimis sæculi, tanquam extensis pennis, & duabus alis resolutis ab omni impedimento. id est, duobus præceptis dilectionis Dei & proximi volat.*

Virtus operativa.

S. Aug. in Psal. 118.

Mutuum Auxiliũ.

Lex Evangelica.

S. Bern.

663. D. Aresius mutuam opem innuens, geminis alis inscripsit. PORTANTEM PORTANT. Ita qui Deum in corde circumfert, plurimùm patrocinii ac felicitatis ab eo invicem recipit, & qui suave legis Christianæ pondus jugi observantiâ humeris suis sustinet; ab eâdem, gressu penitus indubitato, ad vitam immortalem deportatur. S. Bern. de alis disserens, ait, *Mirum opus naturæ, unde grossescit materia, inde sarcina levigatur: & quantùm crescit in massa, tantùm decrescit de pondere. Hoc planè in pennis, Christi oneris explicat similitudinem, quod & ipsa FERUNT, A QUIBUS FERUNTUR.* S. Ambrosii dictum est, *Beatam vitam efficiunt tranquillitas conscientiæ, & securitas innocentiæ.* Atque adeò è Doctoris hujus mente, homo geminis his alis in anima instructus, mirâ agilitate, ab iisdem ad beatitatis regiam defertur.

DECIPULA.

Cap. LXX.

Mulier lasciva.

S. Clem. Alex. l. 3. Pædag. c. 11.

664. Decipula, ostium apertum, escamque offusam exhibens, à D. Archangelo Contet epigrapheo accepit. DOLOSE PATET. Fœminas flagitiosas hæc imago repræsentat, quæ miseros & incautos juvenes capiunt, corporis sui membra lascivè denudant. In hanc rem S. Clemens Alexandrinus de fœminis ait, *Caput tegere, & vultum adumbrare jussum est: neque enim honestum est CORPORIS PULCHRITUDINEM esse HOMINUM AUCUPIUM.*

NIDUS.

Cap. LXXI.

Plin. lib. 11 cap. 30.

Quies in solo Deo.

S. Aug. in soliloquiis

S. Prosp. Epigram.

665. De Apodibus, brevissimorum pedum aviculis, testatur Plinius; *His quies nulla, nisi in nido.* Unde intra nidum depicta; epigraphen tenet. NULLA REQUIES EXTRA. Vel, HIC MIHI SOLA QUIES. Ita prorsus humanum pectus in solo Deo quiescere potest, nec nisi turbas ac mille negotia molestissima extra illum reperit. Suspirantem audi Magnum Aug. *Deus*, inquit, *vera & summa vita, in quo, & à quo, & per quem bona sunt omnia, quæ beata sunt. Deus, à quo averti, cadere: in quem converti, resurgere; in quo manere, consistere est. Deus, à quo exire mori; & in quem redire reviviscere; & in quo habitare, vivere est.* S. Prosper.

Instant terrenis infesta pericula rebus,
Fervent pro damnis prælia, proque lucris.
Et nihil est inter carnalia vota quietum,
Nec pax sollicitis, nec modus est cupidis.
In solo est mens tuta Deo,

666. Avi-

666. Avicula, intra tenuem & angustum nidum recumbens, epigraphen tenet: RELICTURO SATIS, quasi diceret; his angustiis se optimè contentam vivere; utpote quas succrescentibus membris olim sit desertura. Lemmate isto personam, voluntariâ paupertate obstrictam insignies; quæ intra suam egestatem, paulò post cum cœlo commutandam, hilaris ac tranquilla degit. Inde etiam singuli mortales discant, vitam suam tenui ac caduco diversorio persimilem esse, in quo nulli concessum sit diu divertere, aut moras trahere longiores. Christianè prorsus Cic. *Commorandi nobis natura diversorium, non habitandi dedit. Ex ipsa vita discedendum est, tanquam ex hospitio, non tanquam ex domo.* Et Justus Lipsius. *Fines habendi nobis ponamus, & quod natura satis, est etiam cupiditati.* Hermas, S. Pauli discipulus, *Scitis,* inquit, *vos Domini servos in peregrinatione morari? Civitas enim vestra longè est ab hac civitate. Si ergò scitis civitatem vestram, in qua habitaturi estis, quid hic metitis agros, & apparatus ædificia & habitationes supervacuas? Vide ergò, ut sicut peregrè consistens, nihil amplius compares tibi, quàm sit necessarium & sufficiens tibi.*

OVUM.
Cap. LXXII.

667. OVum, rore plenum, quâdam naturæ vi à radiis solaribus in aëra sublevatur. Unde ovum, sub solis fulgore in aëre suspensum, epigraphen habet; QUIA RORE PLENUM. Mariæ Virginis hoc ectypon est, quæ charitatis, gratiæ, omniumque virtutum rore plenissima cœlos conscendit. Hanc proinde Joannes Geometra sequenti disticho salutat.

Salve, quæ terra rursus contendis ad astra,
Solaris sponsi percita amore pio.

S P. Augustinus, sermone ad Deum converso, ait; *Quem tu imples, sublevas eum; & quia tui plenus non sum, ideò mihi oneri sum.*

668. Alcibiades Lucarinus ovum, è radiorum solarium contactu versus cœlos elevatum, hoc lemmate donavit; RORE, ET CALORE. Ita mirum non est, Mariam Magdalenam in cœlis sublimi residere loco, ut quæ lachrymarum rorem, & charitatis calorem intra præcordia sua cumulatè nutriebat. Ad hanc ideam Prædicator non tantùm facundiæ rore, sed etiam sanctæ vitæ calore instructus sit, oportet. Arnolphi Luxoviensis doctrina est; *In prædicatore requiritur sanctitas conversionis, quia nisi fuerit prædicatoris commendabilis vita, non erit ejus prædicatio gratiosa; cujus enim vita contemnitur, restat, ut & prædicatio contemnatur.*

669. Emblemate admodum gratioso vas vitreum, aquis plenum, exhibent; quod duo ova, unum in fundo, & alterum in suprema superficie, continet; cum lemmate. SURGIT INANE. Ad hunc planè modum, qui sunt pauperes spiritu, ad cœlos gressu auspicatissimo emergunt. Ita quoque plurimi, virtutibus penitùs inanes, ad dignitates evehuntur; qui plerumque, quò magis meritorum sunt inopes, eò incedunt superbiores. Præclarè Magnus Hipponensium Præsul, *Si es superbus, es inanis intra; nam UNDE SUPERBIRES, NISI INANIS ESSES?*

670. E duobus ovis, in aquam projectis, illud, quod supernatat, irritum est ac inane; alterum verò, ad fundum descendens, plenum ac recens. Unde sicuti superiori ovo inscripsimus SURGIT INANE; Ita Lucarinus inferiori subscribit; IN FUNDO PLENUM. Eoque non obscurè innuit, Sicuti homines minimæ frugis, omniumque meritorum inanes, nonquam non intumescunt, & ad sublimia eluctari contendunt; ita virtuosi comitem individuam habent humilitatem, seque ipsos loco semper infimo collocant. S. Joannes Chrysostomus. *Omnes sancti, si quando quopiam cumulatiore potiuntur honore, tunc demissius se dejiciunt &c.* Et Author quidam profanus. *Ut ova plena sidunt, inania fluitant; ita qui veru virtutibus aut litteris est præditus, minus ostentat se, quàm qui secus.*

S. Jo. Chrys. hom. ... ca. 6

671. Ovorum cumulo subscripsi. CALORE FOETABUNT. Nimirùm subditi, charitatis affectu fotentao, optimos virtutum & obedientiæ fœtus edunt. Perspicuè Hugo Victorinus. *Quid enim per ova, nisi tenera adhuc proles exprimitur? quæ diu fovenda est, ut ad vivum volatile perducatur. Ova quippe insensibilia in se ipsis sunt, sed tamen calefacta, in viva volatilia convertuntur.* Mariæ Virginis uterus, Spiritus sancti calore enutritus, Verbum Incarnatum, ceu volucrem cœlestem, orbi enixus est. Appositè S. Rupertus Abbas; *Sancti omnes antiqui, sicut panem Verbi Dei, & sicut piscem, id est, Christum, ita & ovum à Patre misericordiarum desideratissimè postulabant. Quod, vel quale ovum? Illud nimirum, cui Spiritus sanctus, obumbrare dignaretur, superveniens in illud in modum volucris, ovo suo supersedentis, donec pullus in eo formetur. Sic enim futurum erat, & sic factum est. Spiritus sanctus, O Beata Virgo Maria, supervenit in te, & virtus altissimi obumbravit tibi, & ita concepisti, & peperisti filium volucrem, id est non terrenum corpus habentem.*

Educatio

Hug. Vict. lib. 1. de Best. cap. 27.

Maria V. gravida.

S. Ruper. l. 7 de gloria filii Dei.

672. Aquila ovum illud, quod ipsius cordi in nido magis vicinum est, amore ac æstimatione cæteris præfert. Unde Lucarini lemma. PROXIMUM CORDI CHARIUS. Quare S. Joannes Evangelista Divino Verbo non abs re præ cæteris charus extitit, qui in ipsius sinu, cordi proximus, recubuit. S. Cyrillus Alexandrinus; *Joannes inquit, sic diligebatur à Christo, ut in sinu ejus sederet. Illi enim summoperè Deo propinquant, qui mundo corde sunt.*

S. Joan. Evang.

S. Cyrill. Alex. l. 9. in Io. cap. 15.

673. Ovum, aceto maceratum ac probè emollitum, per angustum bumbylii labium facilè transit. Emblemati subscripsit Lucarinus. ACETO DISPOSITUM. Hinc discas, homines diversarum calamitatum aceto à Deo aptos effici, ad angustas cœli fores penetrandas. Illa enim D. Lucæ verba; *Compelle intrare,* alium sensum non habent, nisi *quod providentiâ Dei sæpè nobis accedunt mala, ut vitiis calamitatibus hujus sæculi, & miseriis ad Dei servitutem redire cogamur,* uti interpretantur SS. Gregorius & Hieronymus.

Calamitas utilis.

Luc. 14. 23.

S. Greg. ho. 36. in Evang. S. Hier. in c. 2 Osea.

674. Ovo inscripsêre. DIMANI AUGELLO. Idest, CRAS AVIS ERIT. Christum, sepulchro clausum, aut captivum, paulò post è carcere liberandum, vel etiam hominem è scelerum barathro, ad vitæ Divinæ libertatem sublevandum hæc imago repræsentat. Unde eidem Emblemati ego inscriptionem ex Horatio mutuatam adjeci. MUTABOR IN ALITEM. Hugone Cardinali interprete, Verbum vitæ Divinum, in humano corde receptum, ibique studiosè conservatum, tandem, instar ovi, alatos virtutum & sanctarum operationum pullos excludit. *Cor nidus,* inquit, *Verbum ovum, opus pullus. Fove & nutri; non vivificatur, nisi nutriatur.*

Christus sepultus.

Mutatio.

Horat. l. 2. Carm. Od. 20.

Verbum Dei est frugiferum.

Hug. Card. in Psal. 118. num. 71.

675. Ovum in aqua salsa fluitat, in dulci mergitur. Lemma. MERGITUR IN DULCI. Ita homo inter mundi calamitates ad Deum sese erigit; haud dubiè mergendus, si prosperis, blandisvè innataret. Hierosolomæus Rex David inter tot publicas privatasque clades, inter suorum cædes & funera, in tanta calamitatis varietate, velut in salsissimis undis,

Prosperitas nocet.

super-

ſupernatabat erecto ſemper, celſoque animo, vir ſecundùm cor Dei, qui ſeipſum ad omnes nutus Divinos accuratiſſimè formabat. At verò filius ipſius Salomon in dulcibus illis delitiarum ac voluptatum ſtagnis, velut ovum mergebatur. Diſertè Apoſtolorum Acta; *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei.* Unde concludit S. Hieronymus. *Si per multas tribulationes quibuſdam cœleſtis regni aditus aperitur, illis utique clauditur, qui nolunt ſuſtinere vel paucas.*

Act. 14. 21. S. Hier. ep. ad Ocean.

676. Ut pullus, ovo clauſus, in auras emitti poſſit, putamen rumpatur, neceſſe eſt: Lemma. NON-NISI E RUPTO. Ut homo fruatur Deo, moriendum eſt, ac corporis humani compages diſſolvenda. Chriſtus ipſe mortuus, Mater Chriſti, Diſcipuli & amici Chriſti omnes mortui ſunt. Apoſtolus id penè unum ſuſpirabat, *Deſiderium habens diſſolvi, & eſſe cum Chriſto.* Nempe in cœleſti curia *ſtatutum eſt omnibus hominibus ſemel mori.* Veriſſimè Siracides, *Teſtamentum hujus mundi, morte morietur.* Et Seneca. *Homo vitæ commodatus, non donatus eſt. Vita omnis brevis eſt, ideò immortalibus eſt mors honeſta.* Porrò priuſquam ad cœlum evoles, carnis tuæ corticem crebra mortificatione effringere debes. Prototypi loco habeto Servatoris tui corpus, infami ſuffixum ligno; flagris, veptibus, clavis undique laceratum; ſicque ſpiritui evolaturo ampliſſimam ſtravit viam.

Mors. Hebr 9. 27. Eccl 14. 12. Senec. in Proverb. Mortificatio. Chriſtus patiens.

677. De ovis tradit Plinius; *Firmitas putaminis tanta eſt, ut recta nec vi, nec pondere ullo frangatur, nec niſi paululùm inflexâ rotunditate.* Ab experientia enim certum eſt, utrumq; ovi cacumen, æqualiter preſſum, adeò frangi non poſſe, ut ſub ipſis manibus in marmor commutatum videri poſſit; concamera-tione firmitatem illam conferente. Unde ovum utroque ſuo cacumine à duabus manibus validè compreſſum, epigraphen tenet. NON FRANGETUR. Ita homo utrâque Dei & proximi charitate, ceu gemino virtutum apice, obfirmatus, nullis unquam adverſitatum viribus frangetur. Intuere, obſecro, Jobum, hominem cæterà fragilem, ac mille miſeriis obnoxium, quem tamen virtus penè ſaxeum effecit. Diabolus equidem & mundus in viri hujus caput conjurârunt; hunc unum voluêre perditum; utrinq; vim omnē exeruerunt, ut ovum hoc comprimerent: ſed conatu ita irrito, ut, Jobus in fimeto cecinerit, inter tot funera riſerit, boſteiq; ambos triumphârit. Jobo concolor Paulus, ærumnis & cruciatibus cunctis inſultare eſt auſus *Quis nos ſuperabit,* inquit, *à charitate Chriſti? Tribulatio an anguſtia? an fames &c. ſed in his omnibus ſuperamus, propter eum qui dilexit nos. Certus ſum enim quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus &c. poterit nos ſeparare à charitate Dei.* Pulchrè S. P. Aug. *Nemo nos ſeparat à charitate Domini, minando mortem: ipſum enim quod diligimus, Deus, mori non poteſt, cùm mors ipſa ſit, non diligere Deum. Nemo ab ea ſeparat pollicendo vitam; nemo enim ab ipſo fonte ſeparat, pollicendo aquam. Non ſeparat Angelus, non enim eſt Angelus, cùm inhæremus Deo, noſtrâ mente potentior &c.*

Plin. l. 29. c. 3. Juſtus inter adverſa. Rom 8. 35. S. Aug. l. 1. de moribus Eccleſ. c. 11.

678. Filum, medio ovo circumligatum, inter prunas & ignes illæſum manet. Imò Plinius teſtatur, lignum, ovo perfuſum, non ardere; ac ne veſtem quidem contactam aduri. Lemma, SIC NUNQUAM LÆDITUR IGNE. Siracides, ne in Deum ingratus eſſet, *Liberaſti me,* ait, *à preſſura flammæ, quæ circumdedit me, & in medio ignis non ſum æſtuatus.* Ignis eſt, qui toto graſſatur orbe, ignis impurus, venereus, ex Orco emiſſus, de quo dilucidiſſimè Job; *Ignis eſt,* inquit, *uſque ad perditionem devorans, & omnia eradicans genimina.* Et ut probè ſciretur, de libidinis igne ſermonem eſſe, proximo verſu præmiſit, *Si deceptum eſt cor meum ſuper muliere.* Atque hi Veneris ignes impuriſſimi ſic latè graſſantur, ut dici poſſit, *Ardet orbis.* Ecquis igitur flammas adeò vaſtas evadet? reſponſum in promptu eſt, ovo perfuſus non ardebit. Quiſquis beatitudinem & delitias cœleſtes ſeriâ mente pertractaverit: & unà illud expenderit, *Caro & ſanguis regnum Dei poſſidere non poſſunt,* ab illis ignibus ſat tutus erit. Res liquida, & è Siracid. certa; *Memorare noviſſima tua, & in æternum non peccabis.* Diſertè iorem præſentem S. Proſper. *Cogitare, quale malum ſit ab illo gaudio Divinæ conſolationis excludi, beatiſſima ſanctorum omnium ſocietate privari, fieri patria cœleſtis extorrem, mori vita beata, mori vivere ſempiterna, in æternum ignem cum diabolo & Angelis ejus expelli &c. Hæc & ſimilia multa cogitare, nihil eſt aliud, quàm vitiis omnibus repudium dare, & omnia blandimenta carnalia refrænare.*

Plin. l. 9. hiſt. nat. c. 3. Eccl. 51. 4. Iob. 31. 12. Libido quomodo exhibita. 1. Cor. 15. 50. Eccl. 7. 40. S. Proſp. l. de vita contempl. c. 11.

P E N N A.

Cap. LXXIII.

679. PEnnatum faſciculus, ornamenti causâ ſupra galeam eminens epigraphen tenet. TREMULUS, SED FIRMUS. Ita juſtorum mentes, aſſiduo Dei timore concuſſæ, in illius obſequiis perſeverantes & obfirmatæ perſiſtunt. E Xenophontis ſententia, *Metus plurimùm confert ad diligentiam cuſtodiendam.* S. Hilarius illa Pſalmi verba explicans. *Servite Domino in timore,* ait, quod Deus *non ſecurum patitur aut negligens ſervitium: vult in omni ſervitutis officio admiſceri timorem: ut enim metuentes ſervi diligentius Dominis carnalibus ſerviunt; ita & Deo ſervientes, ſi timeant per imminentem tremorem, non negligentes in eâ erunt, quâ ſuſceperant, ſervitute.*

Timor Dei. Xenoph. l. Oecon. S. Hilar. in Pſal.

680. Avium plumæ in ordinem diſpoſitæ, epigraphen tenent. VI NULLA INVERTITUR ORDO. Indefeſſam ac ſtabilem virtutem adverſus quoſcunque exteriores hoſtium incurſus inde edoceris. Cumprimis tamen Emblematis mens ad diſciplinam militarem collineat, in qua ordo, ab exercitu integrè obſervatus, præcipuum victoriæ obtinendæ medium eſt. Unde Vegetius. *Nihil magis prodeſſe conſtat in pugna, quàm ut aſſiduo exercitio milites in acie diſpoſitos ORDINES INDESINENTER OBSERVENT:* Ordinis enim hujus beneficio militates cunei evadunt impenetrabiles, omnemque hoſtium phalangem ſine negotio perrumpunt. Eam ob rem Spartani, militiæ gubernandæ peritiſſimi, nihil adeò habuêre obſervatum, quàm militum ordinem imperturbatum & integrum. De his Plutarch. *Quamvis rei militaris omnium Spartiatæ peritiſſimi, & ſummi artifices, nullâ in re æque laborabant, ut ne diſſolutis ordinibus inconditi fluctuarent.* Hæc tamen non de ſola corporali, verùm etiam de ſpirituali Religioſorum militiâ intelligas velim. S. Gilbertus, in Anglicana Lincolnenſium Diœceſi Canonicorum Regularium Reformator, tantò Ordinis Canonici, ac diſciplinæ Regularis zelo exarſit, ut diceret. *Prius ſe guttur ſecandum daturum, quàm permitteret, primam ſui vel ſuorum profeſſionem, aut Ordinis ſtatuta relaxare.*

Ordinem obſervat. Veget. l. 1. cap. 26. Plut. in vita Pelopid.

681. Penna Aquilina, inter complures aliarum volucrum pennas depicta, epigraphen habet. CUNCTAS DEVORAT UNA. vel brevius. DEVORAT OMNES. Ita omninò carnalis ac profanus amor, cunctos aut devorat, aut incendit. Avaros quoque ea imago ſpectat, qui omnium bonis ſine diſcrimine inhiant, eaque ſimul cuncta deglutire cupiunt. S. Joanne Chryſoſtomo aſſerente, *Avarus in omnes, ut mors inſiliens, omnes, ut infernus deglutiens*

Carnalis amor. Avarus. S. Io. Chryſ. hom. in Matth.

Digitized by Google

tiens: communis generis humani hostis. Mors etiam hoc Emblemate adumbratur, de qua Horatius;

- - - - Neque ulla est
Aut magno, aut parvo lethi fuga.

Idem etiam Tyrannum describit, qui immani suâ crudelitate neminem non devorare nititur. Deniq; authore illustrissimo D. Hieronymo Francisco Miroglio, in Monte Ferrato Casalensium Episcopo, symbolum illud divitias, maximè è bonis Ecclesiasticis, iniquè conquisitas significat, quæ, veluti pennæ Aquilinæ, reliquas omnes sacrilegi possessoris opes, quantumvis optimo jure obtentas, perdit, ac dissipat.

682. Penna, humore alieno madefacta, in terram deprimitur, neque facilè in sublime efferri potest. Lemma. TENDIT MADEFACTA DEORSUM. Abbas Isaac, si Cassiano credimus, dicebat; *Animam nostram persimilem esse pennæ cuidam levissimæ, quæ si humoris extrinseci superventu vitiata, aut gravis effecta non fuerit, à quovis etiam tenuissimo flatu adjuta, ad sublimia sustollitur, & quasi suâmet mobilitate in auras elevatur. Si verò humoris cujusquam aspergine vel infusione fuerit prægravata, non modo in nullos aereos volatus naturali mobilitate rapitur, sed & ad ima terræ concepti humoris pondere deprimetur. Ita mens quoque nostra, si accedentibus vitiis, curisq; mundanis aggravata non fuerit, noxiavè libidinis humore corrupta, velut naturali puritatis suæ beneficio sublevata, levissimo spiritalis meditationis afflatu sublimatur ad superna, & humilia deserens atque terrena, ad cœlestia & invisibilia transferetur.* S. P. Augustinus in illa Christi verba, *Beati mundo corde, quia ipsi Deum videbunt;* ait, *Deum videre vis?* (S. Aug. ser. 2. in Ascens. Dom. qui est ser. 175. de temp.)

prius ergò cogita de corde mundando, & quidquid tibi vides, quod Deo displicet, tolle.

****
***
**

FINIS LIBRI QUARTI.

MUNDI SYMBOLICI
LIBER QUINTUS.
QUADRUPEDIA,
EORUMQUE PROPRIETATES.

AGNUS.

Cap. I.

Virtus vera.

1. Artholomæus Rossus Agnum candidissimum hoc lemmate insignivit. INTUS, ET EXTRA. Opportuna hæc hominis justi imago est, qui internam animi munditiem exteriori puritati conjunctam habet. E S. Nili doctrina, *Exerce puritatem in corde, & castitatem in corpore. Ea enim utraque templum Dei te efficiunt.* Sanctus Ambrosius. *Quod sumus professione: actione potius, quàm nomine demonstremus, ut nomen congruat actioni, actio respondeat nomini, ne sit nomen inane, & crimen immane; ne sit honor sublimis, & vita deformis; ne sit deifica professio, & illicita actio; ne locutionem simulemus columbinam, & mentem habeamus caninam; ne professionem monstremus ovinam, & ferocitatem habeamus lupinam.*

S. Nil. Paren. n. 16. — S. Amb. l. de dignit. Sacerd. c. 3.

Ambitiosus.

2. Quidam in aula Romana inter assidua, sed tamen irrita, sublimioris gradus conscendendi suspiria tamdiu perduravit, donec miserè contabescens, decrepitum ac canum referre senem cœperit, suisque confectus desideriis, efflârit animam: Hunc D. Joannes Ferrus Abbas agni Emblemate repræsentat, qui in agnili solus & unicus oberrans, epigraphen sustinet. DESIDERIO SENESCIT. Eam enim Agnorum proprietatem Varro his verbis describit, *Quum depulsi sunt agni à matribus, adhibenda est diligentia, ne desiderio senescant.* Verè è Poëtis quidam cecinit.

Una dies cupidis senium mortalibus affert.

Et S. Gregorius Nazianzenus; *Profectò vel unicus dies, totius vitæ humanæ instar est, desiderio laborantibus.* S. Ambrosius de frustrata ambitiosorum spe ait, *Quò diutius abest quod desideratur, tantò expectantis desideria majori quadam vi amoris ignescunt. Caro deficit, sed cupiditas alitur, & augetur.*

S. Greg. Naz. Orat. in Max. — S. Amb. in Psalm.

Benignitas inter honores servata.

3. Nonnemo, novâ Academiæ laureâ insignitus, nihil perinde à pristina sua benevolentia & affabilitate remiserat: unde Lucatinus illum Agni emblemate repræsentavit, qui dimidiâ parte tonsus, epigraphen ferebat; AT INTUS NON RENOVABITUR; quasi diceret; tametsi Agnus exteriore ornatu sit mutabilis, laneisque suis exuviis spoliari, iterumque succrescentibus aliis indui soleat; interiore tamen animi innocentiâ ac benignitate semper immotos persistit Plinius inter cæteram Trajani panegyrim ait, *Reversus Imperator, qui privatus exieras, agnoscis & agnosceris: eosdem nos, eundem te putas, par omnibus: & hoc tantùm cæteris major, quò melior.* Et Xenophon de laudibus Agesilai, *Dignum est*, inquit, *ne Agesilai comitatem, affabilitatemque natura taceamus, qui cùm honore, potentiâ, atque etiam regno, eoque sine insidiis, &*

Plin. Paneg. in Trajan. — Xenoph. de laud. Ages.

cum

cùm amore omnium potiretur, jactantiæ tamen obnoxias à nemine unquam notari potuit.

4. Quæ divinis obsequiis se mancipârunt, vitæ suæ integritatem ac sanctimoniam assiduo timori conjunctam habent. Id quod Abbas Certanus ex Agni Emblemate dignoscendum proponit, qui lemmatis loco hunc versum sustinet. E PARI A L' INNOCENZA' ANCO IL TIMORE. Idest, INNOCENS, ET TIMIDUS. S. Zeno de homine justo ait, *Sine fide studet timere; at quid præter Deum, quem diligit, timeat.* Et S. Gregorius Papa in illud Jobi, *Si ridebam cum servo meo,* inquit, *Electi quippe, quamdiu in hac vita sunt, securitatis sibi confidentiam non promittunt: horis enim omnibus contra tentamenta suspecti, occulti hostis insidias metuunt. &c.*

5. Qui viam mandatorum Dei feliciter incedere cupit, è spiritualis patris consiliis nec latum unguem recedat, necesse est: haud secus, atque Agnus matris præeuntis vestigia studiosissimè insequitur, & ab iis nec minimum deflectere conatur. Emblemati subscripsit P. Certanus; SEQUAR, QUO IERIT. S. Bernardus, *Qui vias vitæ ingredi vult, præceptorem & ducem sibi assumat.* S. Amb. assertum est, *Fructus magistri est discipulus obediens.* S. Laur. Just. de tyronibus ait, *Ne suo innitantur sensui, proprioque ducantur arbitrio, sed tanquam divino oraculo, suo in omnibus credant pædagogo, & ipsius in cunctis obtemperent voluntati.* Certè promptissimus ille discipulus, referente S. Matthæo, libero animo pronuntiavit, *Sequar te, quocunque ieris.* De Virginibus in cœlum receptis ait S. Joannes. *Hi sequuntur Agnum, quocunque ierit.* Christi ad suos discipulos, Petrum & Andream, voces erant; *Venite post me; at illi,* nullâ interpositâ morâ, *continuò secuti sunt eum.*

6. Filiorum ac discipulorum mores plerumque ad præceptorum vel parentum bonam malamve ideam efformantur. Emblemate id demonstraturus P. Certanus, Agnellum depinxit, ovi vicinum; cum epigrammate. PARENTI SIMILLIMA PROLES. S. P. August. *Similitudinem patris, actus indicent sobolis, similitudo operis, similitudinem indicet generis; Actus nomen confirmet, ut nomen genus demonstret.* Marullus.

Scilicet est olim vis rerum in semine certa,
Et referunt animos singula quæque patrum.
Nec leporem canis Amathyus, timidamve columbã
Natus Hyperboreo falco sub axe creat.

Et Horatius. (lib. 4. l. 4.)

Fortes creantur fortibus, & bonis
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

7. Agnus, lupi faucibus prehensus, epigraphen tenet. BALAT IN CASSUM. P. Certanus hoc Emblemate innuit, hominis virtuosi innocentiam apud injustos ac impios parum attendi, sed deprimi & affligi. Aristoteles, *Amor,* inquit, *& odium, & proprium commodum, faciunt sæpè judicem non agnoscere veritatem.* Q. Curtius. *Nullis supplicum precibus crudelitas inhiberi potest.*

8. Innocentis cujusdam pauperis infelicitatem, Magnatum tyrannide plurimum exagitatam, omnique aliorum patrocinio destitutam, Agni emblemate significabis, qui intra furibundi leonis, aut lupi sanguinarii fauces compressus, inscriptionem è Psalmo sustineat. NON EST, QUI REDIMAT. Salomon. *Vidi lachrymas innocentium, & neminem consolatorẽ: nec posse resistere eorum violentiæ cunctorũ auxilio destitutos.* In hunc locum Hugo Cardinalis. *Cùm homo factus sit ad imaginem & similitudinem Dei, genus Dei sit, ut dicit Apostolus Act. 17. in hoc maximè de-*

generem se comprobat, quod innocentes & pauperes non eripit à potente, opprimente eos. De seipso testatur Siracides. *Circumdederunt me undique, & non erat qui adjuvaret. Respiciens eram ad adjutorium hominum, & non erat* (Eccli. 51.10.) Et Isaias *Qui recessit à malo, prædæ patuit: & vidit Dominus, & malum apparuit in oculis ejus, quia non est judicium, & vidit quia non est vir, & aporiatus est, quia non est qui occurrat;* (Isai. 59.15.) id est, interprete Hugone Cardinali, *Non est, qui occurrat lupo, id est diabolo vel tyranno, devorare cupienti, & dissipare.* (Hug. Card. in hunc loc.)

9. Agnus candidus, ligatus, & supra aram mox immolandus, epigraphen è Psalmo tenet. DEUS NON DESPICIES. (Ps. 50.19.) Non potuit non Pater æternus oculos amabilissimos in unigeniti Filii sui sacrificium, pro universi salute instar purissimi Agni oblatum, convertere: D. Paulo asserente; *Tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & hostiam Deo in odorem suavitatis;* (Christus oblatus. Ephes. 5.2.) id est, Interprete Cornelio à Lapide, *in odorem acceptissimum & gratissimum.* (Cor. à Lap. in hunc loc.) Opportunè meus Concanonicus S. Leo Papa. *Quis est, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suavitatis? aut quod unquam sacrificium sacratius fuit, quàm verus Pontifex, altari crucis per immolationem suæ carnis impositus?* (S. Leo Papa in de Pass. Domini.) Ita planè fidelis, seipsum puro ac innocenti animo offerens, gratissima supremo Numini victima cadit. (Innocentia Deo grata.) Unde S. Joannes Chrysostomus ad illa D. Pauli verba reflectens, *Obsecro itaque vos, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, SANCTAM, DEO PLACENTEM,* (S. Io. Chrys. in Rom. 12.) ait, *Quoniam membra tua Deo sunt sistenda (quoniam hostia sunt) omnem ab illis maculam auferto; nam si maculam habuerint, hostia jam utique non erunt. Neque enim offerri poterit oculus scortationi serviens, atque manus rapiens ac defraudans, nec pedes claudicantes, theatraque visitantes, nec venter delitiis serviens, voluptatumque desideria inflammans: nec cor iram aut tumorem, aut amorem fornicarium fovens: neque lingua turpiloquens:* & post pauca, *sed oportet ex omni parte mundos esse.* Sicque victimam nostram, puritati, sanctitati & innocentiæ junctam, veluti agnum immaculatum, *Deus non despiciet.*

10. Lascivus, ut transitoriâ floris caduci voluptate perfruatur, proprias facultates profundere, ipsamque adeò summam egestatem incurrere, parvi ducit. (Lascivus.) Hunc P. Certanus Agni detonsi emblemate repræsentat, qui in campo pascuis intentus, epigraphen habet. VELLERA PRO DAPIBUS. Juvenis ille Evangelicus, aliquid mundanæ dulcedinis delibaturus, instar pecoris stultissimi, omnem suam substantiam sibi prodigè eripi permisit: *Dissipavit substantiam suam, vivendo luxuriosè.* (Luc. 15.13.) Verùm lascivi non facultatum modò, sed & existimationis, sanctitatis, & vitæ jacturam incurrunt. S. Basilius *Fit sæpè,* inquit, *at qui mortalem ardet, & corruptibilem speciem, non modo pecunias, omnemque substantiam, amoris gratiâ large profundat, sed cibum etiam & somnum, & vestem, & habitum, & omnem existimationem, corpus denique ipsum, & corporis vitam, dum solo potiatur amore contemnat.* (S. Basil. lib. de vera Virg.) Cæterùm eodem lemmate, *Vellera pro dapibus,* illorum gratitudinem demonstrare licet, qui alimenta, aliaque beneficia sibi exhibita, sedulò rependere student. (Gratitudo.)

ALCES.

Caput II.

11. IN Septentrionis regionibus Alcem reperire est, quæ ut Plinius, Solinus, Cæsar, aliique memorant, cervo non absimilis, velocitate adeò mirâ viget, ut (Pl. l. 8. c. 15. Solin. c. 32. Cæs. l. 6. de Bell. Gall.)

cursu diurno stadia plusquam octingenta currendo absolvat. Unde Andreas Alciatus, eam inter familiæ suæ insignia præferens, lemmatis loco illud Alexandri Magni encomium subdidit; NIHIL PROCRASTINANS; Mentem verò Emblematis hoc tetrasticho explicat.

Constat Alexandrum sic respondisse rogantı,
Qui tot obivisset tempore gesta brevi?
Nunquam, inquit, differre volens. Quod & indicat Alce,
Fortior hac, dubites, ocyor anne siet.

Solicitudo.

Lucan. l. 1 de bell. Civ.

Cæterùm ex iode etiam disces omnes nostras virtuosas operationes solicitudine aliquâ ac diligentiâ condiri debere. Socratis dictum erat, *Quidquid agis, promptissimè, atq; optimè, & diligenter age.* Lucanus,

Tolle moras, semper nocuit differre paratis.

Ovidius.

Et Ovidius.

Sed propera, nec te venturas differ in horas;
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

12. Plinius & Cæsar, superiore numero adducti, referunt, Alcem nonnisi arbori cuidam acclinem dormire: unde hâc succisâ, Alces in terram prolabitur; & quia denuò resurgere non valet, venatoribus facilè in prædam cedit. Unde Aresius, Alcem cum anima damnata conferens, Emblemati subscripsit.

Damnati.

CORRUET, ET NON RESURGET. Quisquis enim gressu semel incauto ad inferni profundum præceps ruit, nullâ amplius revertendi spe se ipsum solari poterit. Dilucidè Salomon; *Mortuo homine impio nulla erit ultra spes, & si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit.* Et Isaias. *Gravabit eam iniquitas sua, & CORRUET, ET NON adjiciet ut RESURGAT.* His concolor S. Joannes. *Fumus tormentorum suorum,* inquit, *ascendet in secula seculorum.* S. P. Augustinus. *Mali florent felicitate seculi, pereunt in virtute Dei; non enim quomodo florent, sic pereunt: florent enim ad tempus, pereunt in æternum. florent falsis bonis, pereunt veris tormentis.*

Prov. 11. 7.
Eccles. 11. 3.
Isai. 24. 20.
Apoc. 14. 11.
S. Aug. Ps. 91

13. Ajunt, Alcem inter bestias, quæ ramosa gestant cornua, esse omnium maximam; cujus ungula epilepsiæ persanandæ præsentissimum sit remedium. Unde lemma. ET MINIMA PROSUNT. Adeò nimirum verum est, res minimas non raro plurimum utilitatis conferre; experientiâ enim didicimus, eas, si sedulò à nobis attendantur, summæ felicitatis ac commodi instrumenta evadere. S. Gregorius Papa. *Nemo repentè fit summus, sed in bona conversatione à minimis quisquis inchoat, ut ad majora perveniat.* S. Isidorus Archiepiscopus Hispalensis ait, *Sicut paulatim homo à minimis vitiis in maxima proruit, ita à modicis virtutibus gradatim ad ea, quæ sunt excelsa, contendit.* Et S. Basilius Magnus. *Nam modicum modico apponere, non magis in argenti, quàm in cujusque alterius scientiæ additione ad amplitudinem valere, existimandum est.*

Minima sunt attendenda

S. Greg. Hō 15. in Ezec.
S. Isid. l. 2. sent. cap. 36. num. 3.
S. Basil. Magnus Orat. 6.

APER, Dens Aprinus.

Caput III.

14. APer cubili suo tantâ pertinaciâ insistit, ut occidi potius, quàm inde sese extrahi patiatur. Unde Bargalius Aprum, posterioribus pedibus inter quosdam arborum stipites obfirmatis, depinxit; qui, tametsi venabulo mortem ipsius capiti intentante, nec minimùm è statione dimovebatur: cum lemmate. MORI POTIUS, QUAM DESERERE. Nativum hoc hominis duri & obstinati symbolum habetur. Cynegirus, miles Atheniensis, adversus Persarum exercitum dimicans, navem brachio ita pertinaci apprehendit, ut, tametsi centies vulneratus, manu tamen nunquam retractâ, vitam potius, quàm navim semel arreptam relinquere voluerit. Id quod etiam inter litteratos nonnunquam experiri licet, ubi obstinata quædam ingenia suis etiam manifestè cognitis erroribus, sententiâ ita pertinaci inhærent, ut sese ad veritatis tramitem nullâ rationum vi pertrahi sinant. Justus Lipsius. *Sententiæ suæ tenaces,* inquit, *judicia communia, & consilia spernunt aliorum: qui, quam viam semel ingressi sunt, nec omittunt, etiam manifesto errore.*

Pertinacia.

Lips. Cent. 2. ep. 47.

15 Aper inter canes, à se non sine vulneribus prostratos, medius, epigraphen tenet. CÆDE SIBI VIAM. Mentem hominis sanguinariam, Principem tyrannum, aut militem crudelem hæc imago repræsentat. Julius Cæsar sibi viam ad imperium plus unâ hominum myriade interemptâ stravit. Tarquinii dictum erat, regio diademati, supra caput suum stabiliendo, unicam superesse viam, ut nimirum præcipuis regni Magnatibus caput cervice præcideret. De hac hominum sorte Cornelius Tacitus ait, *Provinciarum sanguine provincias vincunt.*

Victor crudelis Tyrann.

Tacit. li. annal.

16. Aper, adversus venatoris irruentis venabulum concitatus, epigraphen habet; CONTRA AUDENTIOR. Nicolaus Bargnanus, Academicus inter Errantes Animatus, hoc suo symbolo generosum, & inter præsentia gravissima discrimina imperterritum hominis pectus significat. Virgilius.

Animosus.

Virg. l. 6. Æn. 95.

Tu ne cede malis, sed CONTRA AUDENTIOR ito,
Quàm tua te fortuna sinet.

Spes enim, quâ hostem superare confidimus, animi nostri generositatem exstimulat, ut validiore impetu in hostem ruamus. Cornelius Tacitus testatur, *Fortes & strenuos etiam contra fortunam insistere spes.* Cæterùm eodem Emblemate hominem, irâ prædominante excæcatum, depinges; de hoc Seneca.

Tacit. l. 2. hist.

Iracundia.

Seneca in Medea, act 3.

Cæcus est ignis stimulatus ira,
Nec regi curat, patiturq; frenos:
Haud timet mortem, cupit ire in ipsos
Obvius enses.

In hunc sensum S. Antonius de Padua ait, *Iracundus dicitur quasi aper, qui se venabulo sponte suâ infigit. Hinc Saul, qui semper David oderat, tanquam aper, gladio est occisus,*

S. Ant. de Padua, ser. 6. ad Mart.

17. Virgilius Aprum, ad prælia committenda accinctum, his versibus describit,

Virg. l. 3. Georg. n. 255.

Ipse ruit, dentesque Sabellicus exacuit sus,
Et pedibus subigit terram, fricat arbore costas,
Atq; hinc, atque illinc humeros ad vulnera durat.

Unde Aper, humeros suos in adversa arbore fricans, à meo Concanonico D. Gregorio Brunello, epigraphen accepit. HUMEROS AD VULNERA DURAT. Ita animus providus ac generosus in omnes adversos casus nunquam non stat accinctus. Agesilaus, ut à præteritæ vitæ rigore nonnihil remitteret, admonitus, *At ego,* respondit, *me consuefacio, ut, quæcunq; inciderit fortunæ mutatio, non quæram ipse mutationem* uti his omninò verbis refert Plutarchus.

Præparari.

Plut. in Laconicis.

18. Aper, canibus & venabulis undique infestatus, illos interimit, & hæc in frusta concidit; cum lemmate. L'ARDIR CRESCE AL PERIGLIO. Id est, ARDOR INTER DISCRIMINA CRESCIT. Agis, Archidami filius cùm militum suorum aliquos viso ingenti hostium numero exterritos adverteret, dixisse fertur, non debuisse in hostium numerum inquiri ab iis, quibus decretum fuerat, invicto ardore in hostem irruere. Pedaretus, percepto

Animus generosus.

imiaen-

immenso hostium exercitu, liberè respondit, etiam victoriam suam è tanto hoste devicto magis gloriosam ac immensam fore, uti refert Plutarchus. Fortis enim ac generosus animus, Tullio teste, *nec adversis infestando frangitur, nec prosperis blandiēdo elevatur.*

Plut. in Laconicis. Cicero in Lucullum.

19. Aper, vineam ingressus, uvas devorat, vites exscindit, & obvia quæque depopulatur. Unde lemma. DEPASCITUR, ET EXTERMINAT; Verbis è Psalmo mutuatis; ubi Regius Prophetes de Palestina afflicta, ut de Nabuchodonosore & Antiocho, vel certè de Tito & Vespasiano queritur; *EXTERMINAVIT eam aper de sylva, & singularis ferus DEPASTUS EST eam.* Militem insolentem, malitiosum civitatis cujusdam ministrum; aut Prælatum vitiosum, hæc imago vivis coloribus spectandum exhibet: Enimverò singuli illi Provinciam, Rempublicam, aut Religionem devotando ac exterminando devastant. Certè Sanctus Bernardus apertè fatetur, Prælatos malos esse maximos vineæ Christianæ hostes. *Heu, heu,* exclamat, *Domine Deus, quia ipsi sunt in persecutione tua primi, qui videntur in Ecclesia tua primatum diligere, gerere principatum. Arcem Sion occupaverunt, apprehenderunt munitiones, & universam deinceps liberè & potestativè tradunt incendio civitatem. Misera eorum conversatio, plebis tuæ miserabilis subversio est.*

Tyrann⁹. Psal. 79. 14. Miles insolens. Minister malus. Prælatus vitiosus. Bern. ser. in Conv. S. Pauli.

20. Bernardus Porcata in gentilitiis armis aprum præfert; unde ut orbi palam faceret, se sub Cardinalis Cæsaris Montii patrocinio deinceps victurum, aprum supra montis cacumen depinxit; cum lemmate. NON ALIBI TUTIUS. Sacra Pagina Christum frequenter montis aut petræ nomine significat; unde peccator, veluti bellua fœdissima, nullibi asylum adeò securum reperiet, quàm in Christo, monte, omnibus hostium machinamentis inaccesso. Sanctus P. Augustinus. *Sic descendit ad te Christus, ut maneret in se; descendit ad te, ut fieret tibi vallis plorationis; mansit in se, ut esset tibi mons ascensionis.* Cæterùm Emblematis author mentem suam sequenti disticho aperuit.

Protectio. Christus refugium peccatorum. August. tract. in Psal. 9.

Si totum fortuna furens permisceat orbem,
Non alibi tutius liceat esse mihi.

DENS APRINUS.

21. DEns Aprinus, à fœminis ad linteamina polienda usurpari solitus, epigraphen tenet. COMPRIMENS ÆQUAT. Eâdem omninò ratione calamitates, dum aggravant simul etiam lævigant, animamque nostram, tot offendiculis ac vitiorum sordibus asperam, ad justam planitiem expoliunt. Sapientissimus meus Idiota. *Tribulatio,* inquit, *elationem deprimit, lasciviam reformat, intemperantiam edomat, & denique omnes actus illicitos.*

Calamitas utilis. Idiota l. 10. de vera Patientia.

22. Aper dentibus suis maximè est formidandus, quibus feroces quosvis molossos fulminat, & venatores audacissimos in fugam agit. Martiale teste.

Dente timetur Aper.

Idem tamen dens etiam fœminis ad telas complanandas ac poliendas inservit. Unde lemma. ET FERIT, ET POLIT. Ita sanè calamitates simul & corpus humanum feriunt, & animam omni vitio expoliunt. S. P. Aug. *Cùm torquent aliqua mala, sed non extorquent opera mala, non solùm anima per patientiam possidetur; verùm etiam cum per patientiam corpus ipsum ad tempus affligitur, vel amittitur, in æternam stabilitatem, salutemque resumitur, & ei per dolorem & mortem inviolabilis sanitas, & immortalitas comparatur.* Denti aprino etiam lingua est persimilis, quæ utramque & lacerandi & adulandi peritiam conjunctam habet. Denique Saulus uno penè momento sanctam Ecclesiam evertere, ac ornamento prorsus singulari condecorare visus est.

Calamitas prodest. S. Aug. l. de patient. c. 8. Lingua. S. Paulus.

23. Apro epigraphen, è Martiale desumptam, subjunges. DENTE TIMETUR. Homines litigiosos, aut calumniis vel detractionibus deditos, hâc icone depinges; qui ob theoninos dentes obviis quibusvis, sine discrimine, non tamen sine gravi vulnere, infigi solitos, à nemine non vitari debent. De lingua maledica graviter pronuntiat Bernardus, eam spinis, clavis, & lanceâ Christi crudeliorem esse. *Nec verò,* inquit, *ejusmodi linguam ipso etiam mucrone, quo Dominicum corpus confossum est, crudeliorem dicere verearis. Fodit enim hæc quoque Christi corpus, & membrum de membro, nec jam exanime fodit, sed facit exanime fodiendo. Ipsis quoque nocentior est spinis, &c.*

Litigiosus Detractor. S. Ber. ser. 17 de diversis.

A R I E S.

Caput IV.

24. HOc animal, priusquam confligat, nonnihil retrogradi, viresque suas colligere solet, ut postea geminato robore in hostem irruere, & adversus illum arietare queat. Emblemati subscribes. UT VALIDIUS. Vindicta Divina, quantò sese in castigando tardiorem exhibet, tantò evadit in sceleratos vehementior. *Lento enim gradu,* inquit Valerius Maximus, *ad vindictam sui Divina procedit ira, tarditatemque supplicii, gravitate compensat.* Et Juvenalis.

Vindicta Dei. Val. Max. l. 1. c. 1. Iuvenal. satyr. 13.

Ut sit magna, tamen certè lenta, ira Deorum est.

25. Aries retrogressus, ad conficandum accingitur; cum lemmate. CEDIT, UT CÆDAT. Eandem gnomam etiam sagittæ, ab arcu extortæ, subjunges. Milites, huic symbolo non absimiles, nonnunquam fugam simulant ac paulùm retrocedunt, ut commodius in hostem irruere possint. Ad hoc propositum Virgilius canit.

Cedere. Stratagema.

Fidentemque fugâ Parthum, versisque sagittis.

Eâdem planè ratione proditor pacem mentitur, ut alterius perniciem tantò commodiùs machinari queat. Idipsum etiam de Adulatore ait Seneca, qui nihil non concedit alteri donec miserum præcipitet. *Malum hominem,* inquit, *blandè loquentem, agnosce tuum laqueum esse.* Cæterùm Emblematis mentem sequenti Jambo meus Carducius proponit.

Proditor. Adulator. Sen. in ep.

Ut cadat, arte cedit invadens caper:

Primam applicationem ita explicat.

Stratagema disce miles, & hostem doma.

Et secundam;

Sic proditor figmenta vendit at fuga.

26. Equites Tusinli inter insignia sua torquem, chalybeis laminis, & intercurrentibus silicibus distinctam præferunt, è cujus infima parte suspensus aries vellus aureum, seu vellus Gedeonis repræsentat; cum lemmate. PRETIUM NON VILE LABORUM. Innuunt nimirum, Ordinis illius insigne nemini nisi ob exhibitos labores optimè merito, conferri. Cumprimis tamen epigraphe illa æternam beatitudinem concernit; de qua S. Bernardus. *Non erecti planè, sed perversi animi est, ante quærere gloriam, quàm exercere virtutem, & velle coronari, qui legitimè non certaverit. Frustra ad celsitudinem invitetur gloriæ, qui prius non claruit virtute.*

Beatitudo. S. Bern. ser. 1. de S. Vict.

27. Gulielmus Zincgrefius symboli loco arietem exhibet, qui adversus arbores arietando sese exercet; cum lemmate. FORTIOR UT REDEAT. Ita nimirum privata exercitatio publicis negotiis semper

Exercitatio.

Digitized by Google

S Aug. Enchrid. c. 39.

est præmittenda S P. Aug. teste, *Non inutiliter exercentur ingenia, si adhibeatur disceptatio moderata, & absit error opinantium, se scire quod nesciunt.* Porrò

S. Martyres. S. Aug. l. 8. de Civit. cap. 54.

idem S. Doctor asserit, Martyres totâ vitâ se per patientiæ opera exercuisse ad palmam adversus veritatis hostes referendam. *Martyres*, inquit, *se usque ad mortem pro veritate certare, non armatâ potentiâ, sed potentiore patientiâ præparârunt.*

ASINUS.

Caput V.

Peccator.

28. E Joannis Ferri sententia, asino subscribes SEMPER AD ONUS. Vel, PLAGIS, ET ONERI. Utrumque lemma peccatorum est proprium, qui ex hominibus in belluas, metamorphosi prorsus abominandâ, commutati, assiduo premuntur pondere, tam interiore, vellicantis identidem conscientiæ; quàm exteriore, mille calamitatum ac miseriarum. David sub peccatorum jugo ingemiscens,

Psal. 37. n. 18. & 5.

Ego, inquit, *in flagella paratus sum.* Et, *iniquitates meæ sicut onus grave gravatæ sunt super me.*

S. Bern. in hunc loc.

Apprimè in hunc locum D. Bernardus; *Ubi malum, flagellum quoq; appropinquet, necesse est; semper enim malum pœna comitatur.* Et Juvenalis.

Iuven sat 4

Nemo malus fœlix.

29. Haud facilè definiverim, num Asinus stoliditatis vitio, an verò fortitudinis virtute agatur, quod nullum unquam onus sibi impositum respuat. Lemma. NIL ONERA CURAT. Ad verbum S. Bernardus;

S Bern ser. de Primordiis & novissimis.

ONERAMUS ASINUM, & fatigamus in laboribus plurimis, & NON CURAT, quia asinus est. Ita peccatoris animus, gravi Veneris, Plutonis, Martis, & Megæræ, id est, libidinis, avaritiæ, inimicitiæ, ac vindictæ sarcinâ onustus,

Peccator.

pondera hæc enormia, quibus horrendùm premitur, nec quidquam curat. De hoc Isaias.

Isa. 46. 1.

Confractus est Bel, contritus est Nabo: facta sunt simulachra eorum bestiis, & jumentis: onera vestra gravi pondere usque ad lassitudinem, &c. Neque tamen libertatem suam, tantoperè prægravatam, vindicare conantur. Verè dixit Magnus Augustinus:

S. Aug. ser. 110. de Divers. c. 10.

Scienti lætari in Domino, felicitas mundi non est honor, sed onus.

Patiens.

30. Asinus, quantumvis enormi sarcinâ onustus, nihil tamen unquam conqueritur. Lemma. GESTAT SINE MURMURE PONDUS. Miram patientiam, solis Dei servis familiarem, hæc imago repræsentat: illi enim, asserente meo Canonico, Absalone Abbate,

Absal. Abb. serm. 38.

Primo manè intrantes vineam Domini, PORTANT PONDUS diei & æstûs SINE MURMURE & simulatione. Supremum apicem hæc virtus in Dei filio conscendit, è cujus ore in acerbissima ipsius passione nec minimum queritantis indicium deprehendere erat. Unde sanctus Cyprianus,

S. Cypr. lib. de bono patientiæ.

Inter cætera admirabilia virtutum suarum, quibus indicia Divinæ Majestatis expressit, paternam quoque patientiam tolerantiæ tenore servavit.

31. Asinus immani pondere pressus, plagis insuper, aliisque injuriis ab agasone exceptus, nihil unquam obmurmurat, nec dentes aut calcem in vindictam exerit. Emblemati subscripsit meus D. Carducius. SUSTINET, HAUD CALCITRANS. Ita

Justus patiens.

Justi omnia calamitatum & opprobriorum pondera viribus perferunt invictis, neque permittenti Numini, aut affligenti homini quidquam obloquuntur:

Absal. Abb. loc. cit.

quia patientes in injuriis sustinent omnia pro eo, cui se probaverunt; inquit Absolon Abbas, superiore numero citatus. Nam, ut benè observat Doctorum Phœbus,

S. Aug. lib. de patient. c.

Patientes malunt mala non committendo ferre, quàm non ferendo committere.

32. Jumentum hoc, in egestate ac vili fortuna natum, sorte suâ contentum vivit; nec, sive immanibus sarcinis, sive hominum insidentium pondere nimium prægravatum, unquam dolet aut conqueritur. Unde lemma, asino inditum; SUA VILITATE CONTENTUS.

Justus patiens. Absal. loc. citato.

Lemmatis hujus occasionem è doctrina Absalonis Abbatis, superiore numero adducti, desumpsi; qui de Justis mortificatis ac patientibus ait, *Extrema vilitate contenti gaudent abjecti esse in domo Dei: imò in hoc accipiunt responsum conscientiæ, si omnibus inferiores videantur.* Huic suffragatur Petrus Bercorius;

Pet. Berc. Reduct. l. cap. [illegible]

Verus obediens, inquit, *vel Religiosus, si alij sedeant super ipsum, id est, si alij sint eminentes, & ipse inferior & subjectus, non conqueritur, sed assentit, respectu omnium se humilians & prosternens.*

33. Duo, inter se penitùs adversa, Asino conveniunt; nimirùm cibus parcissimus, & labor maximus; Lemma. PARVIQUE CIBI, GRANDISQUE LABORIS.

Vita Apostolica

Vita Apostolica, immodicis quidem laboribus; at simul ciborum inediâ, assiduis jejuniis traducta, jumenti hujus virtutem sibi propriam habuit. Unde sanctus Paulus vitam egit, ipsomet testante,

2. Cor. 11.

In laboribus plurimis, in plagis supra modum, & rursus, *In labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame & siti, in jejuniis multis*, &c.

Studiosi

Cæterùm homines ad studia applicati, parcè comedant, multumque laborent, necesse est;

Alciat. Emb. 7 8 1.

Qui enim sapientiæ sit operam daturus, eum oportet esse victu tenui, nullum denique sit onus, quod detrectet; inquit Commentator Alciati.

Fortitudo cum patientia.

34. Asinus, si sarcinam spectes, magnoperè fortis est; si sudorem, quo eam bajulat, apprimè patiens: ut adeò epigraphen mereatur FORTIS, ET PATIENS. Gemino hoc epitheto Jacobus virtutem

Gen. 49. 14. S. Bern. ser. 7. in Psal. Qui habitat.

filii sui Isacchar deprædicavit; *Isacchar asinus fortis, supposuit humerum suum ad portandum.* In hoc argumentum S. Bernardus, *Scio*, inquit, *similitudinem aliquam jumentorum homini commendari: sed planè non eam, quæ in insipientia, sed patientiæ imitatione consistat.*

Pier. lib. 12.

35. Pierius refert, Asinum ab aliquibus symbolum fuisse dictum animi effrontis ac temerarii; eò quod *castigationes contemnat, verbera etiam nihili faciat*; adeòque simul & pelle crassus & animo stolidus, NIL VERBERA CURAT.

Peccator stupidus.

Indurati, ac temerarii peccatoris hæc idea est, qui, tametsi suppliciis à Deo castigatus, non tamen expergiscitur, nec sensu ullo pulsantem percipit. Inter hanc hominum fæcem loco minimè postremo numerabatur Israëlis populus, de quo Hieremias;

Hier. 5. 3.

Domine, inquit, *percussisti eos, & non doluerunt; attrivisti eos, & renuerunt accipere disciplinam: induraverunt facies suas supra petram, & noluerunt reverti.* Unde ipse etiam Deus ejusdem Prophetæ ore altum conqueritur:

Hier. 2. 30.

Frustra percussi filios vestros, disciplinam non receperunt. S. P. Augustinus;

S. Aug. ser. 104. de Temp.

Ita perseveraverunt Judæi in malis suis, ut sibi de medicamentis vulnera facerent; & inde acquirerent mortem, unde poterant obtinere salutem.

S. Bern. in Parab. de Fil. Prod.

36. Sancto Bernardo Asinus FATUUS ET IMMUNDUS dicitur. Tales certè quosvis peccatores, intellectu stultos, animo verò ac corde impuros, jure pronunties. Hos inter vide sis, obsecro, juvenem illum Evangelicum, stolidum ac insanum, cùm è paterno sinu extra natale solum in

Peccator.

alienas terras discederet; immundum verò, cùm inter carnis & libidinis sentinâ altùm volutaretur, suam-

qua

que operam porcis pascendis addiceret. *Peregrè profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipavit substantiam suam vivendo luxuriosè, &c.* De hoc S. Petrus Chrysologus, *Affectionis desertor*, inquit, *pietatis refuga deputatur porcis, porcis addicitur, porcorum traditur servituti: porcorum pascua lutulenta percurrit, inquieti gregis teritur & maculatur excursu, ut sentiat, quàm miserum sit, amarum quàm sit, quietis paternæ beatitudinem perdidisse.*

37. S. Ambrosius asinum gemino hoc probro notat. PIGER, ET AD ONUS. Huic imagini ad amussim conformis peccator, in Dei ac virtutum negotio supinè torpet; nec nisi proprii commodi ac vitiorum ponderibus alacria promptaque colla submittit. Magnus Augustinus Dei ore, *Jubet*, inquit, *avaritia, ut mare transeas, & tempestates: jubet ut te ventis, procellisque committas: jubeo ego, ut ante ostium tuum ex eo, quod habes, des pauperi: piger es ad faciendum ante opus bonum; & strenuus es ad transeundum mare: quia avaritia imperat, servit; quia Deus jubet, odisti.* Insaniam hanc cumprimis in illo est deprehendere, qui referente S. Lucâ ad cœnæ beatæ delitias invitatus, extremè socors, quinque gravia jugorum onera à se empta causatus, nec pedem domo movere voluit; *Juga boum emi quinque, & eo probare illa; rogo te, habe me excusatum.* In hoc argumentum S. Bernardus. *An verò*, inquit, *comparatum jumentis quis dubitet hominem, qui sibi juga emerit jumentorum? Nisi quod eò sanè ipsis quoque jumentis convincitur stolidior, & bestialior bestiisque comprobatur, quod juga necessitatis earum propriâ ipse subeat voluntate.*

38. Ex illis Isaiæ verbis, *Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui;* Sanctus Basilius observatum habet, quod, bove herum suum agnoscente, asinus neminis alterius, nisi stabuli & præsepi notitiam habeat; *Bos*, inquit, *suum novit possessorem, asinus autem præsepe.* Unde opportunè inscribes, PRÆSEPE, NON HERUM, subintellige *agnoscit.* Eundem defectum Christus ævi sui Judæis exprobrat, qui panem ac mensam, sibi ab eo instructam, non verò dignitatem ac meritum oblatum, æstimabant. *Quæritis me, non quia vidistis signa, sed quia manducâstis ex panibus, & saturati estis.* Asinis persimiles sunt ii, qui terrenis voluptatibus dediti, Divina dona assiduò quidem percipiunt, de Deo verò vix quidquam cogitant. Providè hortatur Magnus Augustinus: *Quomodo caro pascitur cibo, sic reficiatur anima Dei verbo: Nam si sola carne reficitur, & anima Dei verbo non pascitur, ancilla satiatur, & domina fame torquetur.*

39. Stolidus peccator legis Divinæ fræno nec auscultat, nec obedit unquam; hunc proinde Carolus Rancatus cum Asino, habenis sustinendis penitus inepto, comparat; addito lemmate. IGNARUS HABENÆ. Emblema hoc ad mentem Pierii Valeriani est, qui asinum indocilis animi hieroglyphicum statuit: epigraphen verò Claudianus suppeditat.

Dextra movet jaculum: prætentat pallia leva,
Cætera nudus eques, sonipes ignarus habenæ.

Obstinatam hanc reluctandi insaniam in filiis Heli videre erat, qui à proprio parente, ut à gravissimis scandalis desisterent, toties moniti ac reprehensi, toties omni tam paternæ authoritatis, quàm legis Divinæ freno excusso, in obvia quævis mala ruebant præcipites, neque luxurianti malitiæ suæ alium, quàm vitæ terminum posuerunt. Nempe, Magnus Augustinus queritur, *Homines, cùm rationabiles à Deo facti sunt, neque semetipsos regere potuerunt, neque Dei regis patienter moderamina pertulerunt.*

40. Apuleio asserente, Asinus est MISERRIMI LABORIS VICARIUS. Eum hæc idea contingit, qui in egestate victitans, assiduis calamitatibus subjacet. E Plauti sententia. *Apul in fin. octav libr.* Pauper miser.

Omnibus modis, qui pauperes sunt homines, miseri vivunt. *Plaut. Rudent.*

Theognidis querelæ erant, *Vah misera paupertas; quid meis incumbens humeris, dedecore tum corpus afficis, tum mentem nostram?* *Theog. apud Stob ser. 96.*

41. Asinus panibus onustus, tribulos vorat; cum lemmate. QUI MAXIME ABUNDAT, EGET MAXIME. P. Masenius hoc Emblemate avaros denotat, qui cùm opibus bonisque omnibus affluant, parcissimè vivunt, & via non fame pereunt. Pythagoras ajebat, *Avaros homines pupillos brevis ætatis esse, nihil enim de suo uti licere.* Unde avaro cuidam locupleti dixit, *O stulte, divitiæ tuæ in te pereunt, paupertatisque similes sunt, quum in his esuris, sitis, & alges.* Senecæ sententiâ. *Avarus neque habendi fructu est felix, & cupiditate querendi miserrimus.* Avarus. *Pythag in Prov. Phil.* *Senec. Ep.*

B I S O N.

Caput LVI.

42. SOlinus Bisontem in omnibus Septentrionis regionibus; Plinius in Scythia; Laurentius Surius in Lithuania reperiri asseverant. Formam verò bovi non absimilem refert, nisi quod molem corporis crassiorem, jubas oblongas, ac celeritatem maximam habeat: porrò quod in eo mireris, linguâ instructus est adeò scabrâ & asperâ, ut carnem solo contactu vulneret, & venatorum vestes, semel arreptas, validissimè ad se trahat. Unde Aresii lemma. IN LINGUA EJUS LABOR ET DOLOR. Verbis è Psalmo mutuatis sensus est, belluæ illius linguam laboris esse causam, dum homo semel ab ea prehensus, difficilimè elabatur. Doloris verò; quando è corporis vulnerati carne sanguinem prolicit. Unde linguam maledicam, in obvios quosvis non sine ingenti damno grassari solitam, cum Bisonte conferas. Sanctus Bernardus. *Levis res sermo, tenera, mollis, & exigua caro lingua hominis, quis sapiens magni pendat? Levis quidem res sermo, quia leviter volat, sed GRAVITER VULNERAT; leviter transit, sed graviter urit, &c.* *Solin. c. 13. Plin. l. 8. cap. 15. Laur. Sur. in commen. 1507.* *Psal 10.7.* Lingua maledica. *S Bern. de triplic. custod.*

43. Appianus damna, Bisontis linguâ afferri solita, his verbis recenset. *Eorum lingua quidem angusta, sed asperrima, tanquam ferrum limare potest, ut, cum lingit, sanguinem eliciat.* Eò reflectens Aresius, epigraphen subjunxit. DUM LINGIT, FRANGIT. Vel, VULNERAT, DUM LAMBIT. Ita prorsus lingua adulatoris suavibus quidem laudis blanditiis lambit, at simul sanguinem ac exitium provocat. Consentaneè Divinus Psaltes, *Oleum autem peccatoris non impinguet;* vel ut Hebræus traducit, *non franget caput meum.* Interprete S. P. Augustino; *Vendunt oleum adulatores, qui sive falsa, sive ignorata laudando, animat in errorem mittunt, & eis vana gaudia, tanquam fatuis, aliquam de his mercedem, sive ciborum, sive pecuniæ, sive honoris, sive alicujus commodi temporalis accipiunt.* Adulator *Psal. 140. 5.* *S. Aug lib. 83. Quæst. qu. 59.*

44. Bisontis linguam adeò scabram esse dicunt, ut quamcunque rem contactam, instar harpaginis,

Martin Crom lib. 1. Polonic. Histor. tenaciter apprehendat, & ad se trahat. Martini Cromeri hac de re testimonium est; *Linguâ longius exertâ, attrahant ad se hominem, si vel extremam vestis eius oram contingant.* Quare Bisonti inscribes.

Eloquentia. LINGUA TRAHIT UT HAMO. Eadem Oratoris sunt vires, cujus facundia per aures ad humanum pectus penetrat, illudque pro libitu in suas partes rapit. *Conciliatricalares, & efficax capiendis alligandisque animis eloquentia*, inquit Nicolaus Caussinus. Et paulò post; *Dicas non posse, quot sint lenocinantis facundiæ mites præstigia, quot & quàm admirabiles effectus.* Ut adeò benè canat Alciatus;

Nicol Causs. de Eloquen. cap. 4. l. 1. Alciat. Embl. 81.

------ quamvis durissima corda,
Eloquio pollens, in sua vota trahit.

45. De Bisontis lingua idiomate vernaculo canit Dominus Aresius.

Non è di ferro, ò di veleno armata,
E pur ferisce, e fà sanguigna piaga:
Non è spada, ò ver hasta, e pur vibrata
E prontamente qual acuta daga.

Quasi diceret, linguam Bisontis nec ferro, nec veneno armatam, acutè ferire, & instar gladii sauciare, sanguinemque elicere. Unde lemma. NON E' DI FERRO, E FA' SANGUIGNA PIAGA. Id est, SINE FERRO LINGUA CRUENTAT.

Detractor. Ita omninò lingua maledica & detractoria, tametsi physicè spectata tantùm sit carnea, instar ferri tamen vulnerat, & ad ipsam ossium medullam penetrat. Perspicuè David, *Molliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt jacula.* Et Siracides, *Flagelli plaga livorem facit, plaga autem linguæ comminuet ossa.* Unde de Judæis ait Magnus Augustinus: *Judæi Christum gladio linguæ occiderunt.*

Psal. 54. 22. Eccl. 28. 21. S. Aug. Psal. 63.

46. Hector Boëthius in descriptione Scotiæ de quadam Bisontum specie refert, quod, si captos se adverterint, mœrore ita conficiantur, ut exanimes cadant; quasi nimirùm mortem ipsam servitute tolerabiliorem censerent. Unde Bison, in reti vel vallo clausus, epigraphen habeat, PEREAM NE PAREM. Eâdem phreneſi inter homines agitati non pauci, violentas manus sibimet inferre maluerunt, quàm aliorum obsequiis submitti. Seneca Catonem, pectus suum ob desperata consilia jamjam pugione transfixurum, in hæc verba loquentem sistit. *Nihil egisti fortuna, omnibus conatibus meis obstando. Non pro mea adhuc, sed pro patriæ libertate pugnavi, nec agebam tantum pertinaciam, at liber, sed ut inter liberos viverem. Nunc quoniam deploratæ sunt res generis humani, Cato deducatur in tutum; impressit deinde mortiferam corpori vulnus &c.* Idem afflicto cuidam diabolicum hoc consilium suggerit; *Si æger animus, & suo vitio miser est, huius miserias finire secum licet;* & subjungit, *Quocunque respexeris, ibi malorum finis est. Vides illum præcipitem locum? illac ad libertatem descenditur. Vides illud mare, vides illud flumen, illam puteum? Libertas illic in imo sedet. Vides illam arborem, brevem, retortam, infelicem; pendet inde libertas.* Et paulò infrà. *Quæris, quod sit ad libertatem iter? qualibet in corpore tuo vena.*

Mori potius velle quàm servire.

Senec. ep. 24. Senec. de ira l. 3. c. 15.

47. Laurentius Surius inter cætera de Lithuaniæ Bisontibus refert, quod sint *pilis moschum redolentibus, oculis grandioribus & torvis, quasi ardentibus;* velut diceret, ab hirsuto Bisontis corpore fragrantem odorem exhalari, & è torvis illius oculis igneas quasdam scintillas vibrari. Atque adeò afferente meo Carducio, Bison FRAGRAT VILLIS, OCULO FLAGRAT. Ita Hypocritæ exteriore vultu suavissimum vitæ exemplaris ac Christianæ thymiamata evaporant; oculis tamen luxuriæ ac implacabilis vindictæ flammâ impiè ardentibus. Ad rem Sanctus Bernardus, *Hypocrita affectio, inquit, elongatur à Christo, & vanis favoribus delectatur: Ungit potius semetipsam, at propria fragrantiam opinionis respergat, &c.* Carducium meum eruditè canentem audi.

Laur. Sur. not. sient.

Hypocrita. *S. Bern. in ...*

Iacatis horrorem specie monstrosa Bisontem:
Moscum vellus olet, fulgura lumen habet.
Dixeris Hypocritæ simulacra libidinis esse,
Corde Venus flagrat, fragrat in ore pudor.

Eodem Emblemate etiam virum religiosum, moribus quidem insignem, at vultu & disciplinâ rigidum depinges: quo sensu denuò Carducius. Religiosus austerus.

Monstrifera natrit Lithuania stirpe Bisontes,
Pellis odora trahit; lux truculenta fugat.
His (reor) austera vivat virtutis imago;
Christi accersit odor corda, fugatque rigor.

48. Bison, naturâ suâ quidem ferox, in furorem tamen longè acerrimum ac maximum concitatur, si nonnemine rubro colore vestitum habet obvium, Unde lemma. EFFERATUR IN OSTRUM. Dæmon, juratus gentis humanæ hostis, adversus illos omnium gravissimè exacerbatur, quos charitatis puspurâ, aut virtutis ostro insignescere nitit. S. Gregorius, *Cùm Divina lux in mentes humanas spargitur, mox ab occulto adversario contra fulgentem mentem tentamenta sacrescant.* Eodem Emblemate bonum Reipublicæ vindicem exornaveris, qui indignatione plenus, in eos concitari solet, qui tyrannidis ostro cooperti, ad Monarchiam aspirant. Exemplum præivere Cassius & Brutus, quando ingenti ac Martio furore adversus Imperialem Julii Cæsaris purpuram progressi, eam, hactenus summâ violentiâ usurpatam, in frusta conciderunt; uti refert Plutarchus.

Dæmon. *S. Greg. ...* Reipublicæ ... *Plutarch.*

49. Eidem Emblemati inscripsit meus P. Carducius. PURPURA SÆVUM, subintellige, *reddit.* Iracundam ac pessimam illam fœminam hæc imago spectabat, quæ domesticis Sanctæ Catharinæ Senensis obsequiis addicta, intemperiis tantò gravioribus agitari solebat, quantò cumulatiores charitatis flammæ è purissimis illius Virginis pectore promicabant. Eodem symbolo diabolus repræsentatur, qui in furorem acertimum agitur, si pœnitens de peccatis suis sanctum aliquem ruborem coram Deo conceperit. Pulchrè S. P. Augustinus; *Fortes milites Christi, dum arma Sacramentorum suscipitis, pugnam adversus diabolum indicitis: dum assidui ejus operibus renuntiatis, vehementius in vos ejus furias provocatis.* Denique etiam lascivum amatorem icone istâ significare licet, qui observatâ verecundâ Virginis lacessitæ modestiâ, cestro longè insaniore adversus illam concitatur. Appositè Carducius.

Maligni ... Pœnitens. *S. Aug. ...* Amator lascivus.

Efficit ut sævum rubra purpura visa Bisontem:
Sic durum reddit Nympha pudica procum.

50. Ingenium humanum, elephantes, leones, aspides, aliasque feroces belluas edomare solitum, in Bisonte cicurando omnem operam studiumque perdit; ut quem, Solino referente, captivum quidem, at nullâ arte mansuetum reddere licet. Unde lemma. CAPITUR, NON CICURATUR. Hominis ingrati hæc idæa est, in quem quidquid beneficii conferas, nunquam tamen vultu placi-

Ingrati.

A. placidum aut humanum experieris. Apophthegmatum Collector hominem ejusmodi belluinum refert, qui prolixis & assiduis beneficiis à Domitio cumulatus, ne tanto Mecœnati suo gratificari, aut ullam mentis reciprocæ significationem exhibere cogeretur, illius conspectum omni studio declinabat; *Ipsius conspectum vitans, ne cogeretur agnoscere Patroni beneficium.* Superi! quantos favores ac gratias unicus Judas à Servatore retulit! Inter illius domesticos receptus, Apostolis annumeratus, facti Collegii Oeconomus creatus, ad mensam accumbens, gratiosissimâ & Angelicâ buccellâ honoratus, è tot beneficiis nec minimum grati animi sensum concepit, sed contra acerbius effteratus, innocentissimum Agnum rabidis canibus prodidit. S. Joannes Chrysostomus. *Judas maxima non evitabit supplicia, quia omnipotentia, humilitatis, benignitatis Domini tanta habens argumenta, omnem feram belluam crudelitate superavit.*

Judas.

51. Prorsus paradoxum est, stupendæ Bisontis magnitudini vivacissimam agilitatem esse conjunctam. Epigraphen meus Carducius addidit. IMPIGRA MOLES. Vel, MAGNUS, ET IMPIGER. Ad hanc ideam Magnates sese conforment, ut ingenio, dignitate, ac meritis grandes in operando sint prompti & agiles. Inter hos facilè excelluit Alexander, titulo & regiâ potentiâ Magnus, simulque ita in exequendu velox, ut fulminis imagine repræsentari soleret. De S. Joanne Baptista vaticinatus est Archangelus: *Erit magnus coram Domino:* hic tamen magnitudini promptissimam voluntatem conjunctam habuit, quâ in solitudinem properans, perfectionis curriculum celerrimè emensus est. Summam gratiæ magnitudinem assecuta est Dei Mater; *fecit mihi magna qui potens est*; quæ tamen iter suum sine mora absolvit; *exurgens abiit in montana cum festinatione.* Vide in hanc rem perquàm pulchrè philosophantem, & tandem his omninò verbis concludentem Sanctum Patrem Augustinum; *Homo gravis velocius currit, quàm macer.*

52. Bison calorem adeò immodicum intra viscera & sanguinem fovet, ut veoabulum, eidem infixum, instar liquefacti plumbi emolliatur, postitque in omnem partem flecti; uti inter cætera sua Emblemata refert D. Aresius. Unde Bison, ferreo venabulo vel gladio transfixus, à Carducio epigraphen recepit. TENERESCUNT TELA CRUORE. Flagella, crux, spinæ, clavi, cæteraque passionis Dominicæ supellex, naturâ quidem suâ erat dura, terribilis & amara; at Servatoris nostri viscera pervadens, ejusque pretiosissimo sanguine tincta, miram teneritudinem & facilitatem induit. Unde Sanctus Bernardus: *Christus Dominus, inquit, pro peccatis nostris mortuus est; & crucem amaram suis amaroribus dulcoravit.* Et sanctus Laurentius Justinianus, *Ipsius tentatio nostrarum singulare levamen est; dulcescunt nostra, cùm considerantur illa &c.*

53. Pausanias in Phocæ gestis refert, Bisontem omnium ferarum esse captu difficillimum, nec nisi in locis deviis & lubricis sterni posse. Emblemati subscripsit Carducius; LUBRICA PERDUNT. Vellet quidem Deus, homines etiam in virtute provectos, non adeò frequenter agi præcipites; nec alia tot lapsuum gravissimorum est causa, nisi occasio proxima ceu lubrica ac salebrosa via, quâ obvii quicunque cespitant, & miserè dejiciuntur. David oculis in Bethsabeam fixis, adulter evasit; Samson in Dalilæ brachia, Philisthæorum vincula incurrit; Petrus, cum perfidis ad focum hærens, Dominum suum iteratò perjurio negavit. Optimè Sanctus Bernardus; *Non est stare omninò in pendulo. Nempe; periclitatur castitas in delitiis, humilitas in divitiis, pietas in negotiis, veritas in multiloquio, charitas in hoc mundo*; ut idem Doctor mellifluus asserit.

54. Sigismundus in Moscoviæ Commentariis refert, stupendam adeò Bisontis fortitudinem esse, ut non aliquot tantùm, sed numerosis, ac benè grandibus, profundisque vulneribus confixus, vix sterni possit. Unde Emblematis occasionem desumens Card. subscripsit. NON UNO VULNERE VITAM, subintellige, *amittit.* De viro fortiid dixeris, qui inter calamitatum centurias immotus persistit. Cassiano authore, *Vir vocatur à viribus, qui nescit in adversis tolerando deficere, aut in prosperis aliquâ elatione se jactare: sed animo stabili defixus, & cælestium rerum contemplatione firmatus, manet semper impavidus.* Torquatus Tassus insignem Sueni, Daniæ Principis fortitudinem deprædicans, canit.

Fortitudo heroica.

Si fragli altri Sueno alza la fronte,
Ch' agevol e ch' ogn' un vedere il possa,
Di sangue un rio, d' huomini acesi un monte,
D' ogn' interno gli fanno argine e fossa.

Et rursus.

In centro à la barbarica ruina
partone il petto intrepido, e costante;
Tempra non fosterrebbe, ancorche fina
Fosse e d' acciaio nò mà di diamante
I fers colpi, ond' egli il campo allaga,
E fatto e il corpo suo solo una piaga,
La vita nò, mala virtù sostenta
Quel cadavero indomito, ò feroci:
Ripercote percosso, e non s' allenta;
E quant' è offeso più, tanto più noce &c.

Franciscus Pona, Julii Cæsaris mortem commemorans, ait, ad grandem illam animam, à corpore dissociandam, compluribus vulneribus fuisse opus.

Virtus horrida & suavis.

Ingentes fovisse animos in pectore Cæsar
Dicitur, & vero consona fama fuit:
Nam quo spiritibus par tantis exitus esset,
Prapandit latas plaga iterata vias.

55. Bison, quantumvis aspectu formidandus, carnes tamen comestu suavissimas habet. Unde Carducii lemma. SÆVO FLUIT ORE VOLUPTAS. Vel, SOTTO CRUDO SEMBIANTE, ESCA SOAVE. Id est, *Sub crudo aspectu prædulcem continet escam.* Iconem hanc virtutis propriam dixeris, quæ primo intuitu horrida & formidanda, postea si penicius inspiciatur, suavissima homini accidit. Seneca. *Vide, inquit, quàm altè ascendere debeat virtus. Scies illi non per secura vadendum esse.*

ARDUA PRIMA VIA est, & quâ vix manè recentes
Enituntur equi: medio est altissima cælo:
Unde mare & terras ipsi mihi sæpe videre
Fit timor, & pavidâ trepidat formidine pectus;
ULTIMA PRONA via est.

B O S. Caput LVI.

56. Bos olim tam legis Mosaicæ, quàm Gentilium sacrificiis inserviebat, assiduis simul

Indifferentia. simul terræ subigendæ laboribus destinatus. Unde P. Onuphrius Panvinus symboli loco bovem depinxit, è cujus dextro latere ignis supra aram accensus; ex altera verò aratrum & subjugium spectabantur; cum lemmate. IN UTRUMQUE PARATUS. Virgilius Sinonis ore canit.

Virg. 2. Æn.
> ------ *In utrumque paratus*
> *Aut versare dolos, aut certæ occumbere morti.*

Animum hominis indifferentem, & sive ad labores, sive ad mortem tolerandam, ex æquo promptum; atque adeò ad Dei voluntatem integerrimè conformatum, hæc imago significat. Religiosissimè Seneca, *Pauper fiam? inter plures ero. Exul fiam? ibi me natum putabo, quò mittar. Alligabor? quid enim? Num solutus sum? ad hoc me natura grave corporis mei pondus astrinxit. Moriar? hoc dicis: desinam ægrotare, desinam alligari posse, desinam mori posse.* Et rursus. *Sic alloquamur Jovem, cujus gubernaculo moles ista diriguntur, quomodo Chleantes noster versibus disertissimis alloquitur.*

Senec. Epist. 24.
Idem Epist. 107.

> *Duc me parens, celsique Dominator poli*
> *Quocunque placuit, nulla parendi mora est*
> *Assum impiger: &c.*

Maturitas. 57. Bos, ætate confectos, à Scipione Bargalio epigraphen recepit. PRESSIUS FIGIT PEDEM; & ab alio, LENTO GRADU. Inde Magistratus maturum in agendo pondus, & prudentiam condiscat; utpotè quem Deus elegit, ne propriis commodis & affectibus esset deditus. S. Gregorius. *In suis judiciis*, inquit, *faciles non sint, sed cuncta prius rationabiliter intus ordinent, ut ea foris irreprehensibiliter disponant.* Talem se exhibet Deus; *Lento enim gradu ad vindictam sui Divina procedit ira, &c.* inquit Val. Max.

S. Greg. in Reg. cap. 1.
Val. Max. l. 1. cap. 1.

58. Renatus, Rex Siculus, bovi inscripsit. A PAS, A PAS. Id est, LENTO GRADU: Vel, ut alius. TARDE, SED TUTO. Innuebant nimirùm, sententiam minimè præcipitandam esse; ut quæ è maturis ac circumspectis consiliis plurimùm incrementi sortitur. Herodotus: *Omnes res properando parit errores, unde magna detrimenta fieri assolent: in cunctando autem bona adsunt, si non ea, quæ statim videntur bona, certè quæ suo tempore bona quis esse comperiat.* Unde Augustus Cæsar *illud semper citò factum posse dici ajebat, quod, cùm factum esset, bene haberet.*

Maturitas.
Herod. l. 7.
Apud Fulgos. l. 8. c. 2.

Profectus 59. Bos in medio campo, epigraphen sustinet, MELIORA QUÆRO. Eos hæc imago designat, qui majori semper rerum suarum, cùm spiritualium, tum corporalium, incremento solicitè invigilant. S. Paulus, *Quæ retrò sunt obliviscens, ad ea verò, quæ sunt priora, extendens me ipsum, ad destinatum persequor.* In hunc locum S. Ambrosius. *Hoc est*, inquit, *quod suprà dixit, quia ideo laborare significat, ut quotidie in melius proficiat, semper extendens se ad potiora, ut illa, quæ retrò acta sunt, obliviscens, MELIORA SECTETUR. &c.*

Philip. 3. 13.
S. Ambr. in hunc loc.

60. D. Aresius quarto Emblematum suorum libro bovem, canem, & ciconiam præfixit; cum lemmate. QUILIBET APTA SIBI; quasi diceret, in suo volumine quibusvis eruditi, vel rudis; delicati, vel impoliti ingenii hominibus nutrimentum congruum ac proportionatum subministrari. Sacra Scriptura hanc iconem sibi propriam vendicat, quæ alimenta, cuivis opportuna, suggerit. S. Bernardus, *In Catholica doctrinæ mensa juxta modulum intelligentiæ, sufficientes singulis epulæ apponuntur.* Cæterùm tam lemma quàm Emblema D. Aresius ex Seneca accepit mutuum, qui de antiquis Philosophis differens ait, *Non est quod mireris, ex eadem materia suis quemque studiis apta colligere. In eodem prato bos herbam quærit, canis leporem, ciconia lacertum. Cùm Ciceronis libros de Rep. prehendit hinc philologus aliquis, hinc Grammaticus, hinc philosophiæ deditus: alius alio curam suam mittit.*

S. Scriptura.
S. Bern. ser. 64. ex Br.
Sen. ep. 108

61. Aresius S. Lucam Evangelistam symbolo exornaturus, Bovem expressit, hoc lemmate insignem. NASCITUR AD LABOREM. Tametsi enim hoc Jobi pronuntiatum, *Homo nascitur ad laborem*, origionariè Adamum contingat, illud tamen peculiari & optimâ ratione etiam S. Lucæ est proprium, qui in medicina pro fidelium salute sine suo commodo exercendo; in Mariæ Virginis icone tam penicillo pingendâ, quàm graphio sculpendâ; in sacro Evangelio, & Apostolorum Actis propriâ manu scribendis; in vastissimis provinciis cum S. Paulo peragrandis, assiduè ac indefessè laboravit. Horum veluti epitomen exhibens Sanctus Vincentius Ferrerius, ait, *Lucas triginta septem annis laboravit cum Paulo inter fideles, ne fuisset Martyr, sed nullus eum voluit occidere.* Nempe, quod Magnus Augustinus ait; *Non finitur labor, nisi cum finita fuerit via. Oportet in via laborare, ut in patria gaudeamus.* Cæterùm ob eam quoque rationem D. Aresius S. Lucam bovis Emblemate sapienter repræsentat, quod S. Ecclesia Catholica eundem semper bove, ceu proprio symbolo, ab aliorum Cœlitum statuis discernat. P. Joannes Masculus eximios & graves Sancti hujus labores sequenti elogio enumerat.

Job 5. 7.
S. Lucas
Labor assiduus.
S. Vinc. Fer.
S. Aug. in Psal.

> *Expressus es in oraculis vituli specie,*
> *Quod a sacrificiis sis auspicatus historiam.*
> *Quamquam tu quoque splendentis lingua vomere*
> *Proculcasti feracem religionis agrum*
> *Cum felici jactu sementis.*
> *Magno fuisti proventu frugifer*
> *Sive cùm ut vitulus sacrum agrum arâsti,*
> *Sive cùm ut Historicus literas exarâsti,*
> *Collecta utrimque est messis gloriæ.*

D. Gregorius Bolzi, sacra, hujus ævi Musa, summos & gravissimos sancti Lucæ labores hoc epigrammate exhibet.

D. Greg. Bolz. Epig. ...

> *Inclyta Apellæis formare coloribus ora*
> *Cœlicum Luca dextera perita solet.*
> *Illa eadem libris, gessit quæ Christus in orbe,*
> *Atque sequax gessit, quæ pia turba notat,*
> *Ille Machaonias callens doctissimus artes,*
> *Ægra plus medicâ corpora sanat ope.*
> *Circuit hic idem spatiosi compita mundi,*
> *Oreque cælestem vulgat ubique fidem.*
> *Dic rogo, num potuit plus sumere Mundus ab uno*
> *Fortè viro? nec plus excupisse potest.*

62. S. Thomas Aquinas primùm *bos mutus*, posteà verò ob vitæ castimoniam *Angelus*, & demum ob doctrinæ excellentiam *Doctor Angelicus* cognominatus, Emblematis loco Bovem illum, in primo Ezechiëlis capite descriptum, accepit; quem ille ipse Propheta postea, capite decimo, non amplius bovem, sed Cherubinum vocat. Epigraphen addidêre. INDUET IN CHERUBIN. Blasius Vega hanc iconem singulis Dei servis propriam asserit; quippè quæ in præsenti vita gravissimo crucis, laboris, sudoris, & sanguinis jugo depressi, olim in cœlis Cherubinorum agilitatem, claritatem, & gloriam æquabunt. *Sanctorum facies*, inquit, *in hac vita mortali, facies bovis est in terra laborantis & sudantis; quæ tamen postea in faciem Cherub pulcherrimam commutabitur, abstersis videlicet lachrymis*

S. Thomas Aquin.
Marg.
Blas. Vega ... Apoc. ... ...

chrymis, deterso pulvere, denique mortalitate, in immortalitatis gloriam conversâ. Unde hortatur Magnus Augustinus. *Labora hic, venturus ad finem laboris, ne, cùm vis hic laborare, venias ad finem vitæ, & nunquam venias ad finem laborum.*

63. Bos cum lemmate, FUSTE, JUGOQUE, apertè innuit, eos, qui vivendo stolidas bestias imitantur, duris verberibus exercitandos, & laborum pondere premendos esse. S. Paulus cùm Candiæ Incolas Tito asperè tractandos commisisset, hanc rationem subjunxit, *Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri. Testimonium hoc verum est. Quam ob causam increpa illos durè.* In hunc locum S. Anselmus. *Increpa illos non molliter, ut soles, sed durè, & dura eorum corda penetret increpatio dura.*

64. Beatitatis assequendæ promissum omnes mundi calamitates indulcare, ac faciles reddere novit. Abbas Certanus Bovis Emblemate id demonstrat, qui collo jugum sustinens, in amœno prato pascitur; cum lemmate. PERCHE PIU PRONTO A LA FATICA IO TORNI. Id est, UT PROMPTE LABOREM. Hoc sensu S. Bernardus illa Christi verba interpretatus, *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos,* ait, *Laborantes ad refectionem invitat, ad requiem provocat oneratos, Non interim onus subtrahit aut laborem, magis autem onere alio, alio labore commutat, sed onere levi, suavi jugo, in quibus requies & refectio, & si minus appareat, tamen invenitur.*

65. Hominem sceleratum, criminum à se commissorum nunquam sine singulari complacentia memorem, Abbas Certanus cum Bove comparat, qui cibum suum ruminans, humi recumbit, addito lemmate. L'ESCA RICHIAMO A LUSINGARMI IL GUSTO. Id est, RUMINATA RECREOR ESCA. Eandem tamen proprietatem etiam in virtutis amatoribus non sine laude reperias, qui, Philone teste, in seipsos accuratè inquirunt, omnesque præteritas actiones ad limam revocant, ut novis identidem, novisque virtutum deliniis pasci possint. *Quemadmodum,* inquit ille, *quodlibet animal ruminans cibum semel devoratum, & rursum sub dentes revocatum atterit; sic anima cujuscunque disciplinarum studiosi, postquam per aures recipit contemplatione dignum aliquid, oblivioni hoc non tradit, sed per otium secum ipse retractat singula, & cuncta sibi reducit in memoriam.* Ruffinus, *Omnis homo, qui audit, sic debet in cor mittere, ut non piger sit ea cogitare, ut, quando audit, sit similis manducanti: cùm autem audita in memoriam revocat, & cogitatione dulcissima repetit, fiat similis ruminanti.* S. P. Augustinus ait, *Auditor similis esse debet animantibus, qui ab hoc, quod ruminant, munda esse dicuntur, ut non pigeat cogitare, quæ in alvo cordis concipit, & cùm audis, sit similis edenti: cùm audita in memoriam revocata, sit similis ruminanti.* Denique Author operis imperfecti. *Ille est,* inquit, *Spiritualis & sanctus, qui audiens verbum tractat, & cùm intellexerit, memoriæ, quasi utero tradit, & iterum de memoria, tanquam ex utero ad os revocat, ruminat, & retractat.*

66. Bos, jugum collo sustinens, totusque confectus macie, epigraphen à me recepit. FRANGIT OPUS. Ita qui negotiis suis nullum unquam interponit otium, tandem oneri succumbat, & frangatur, necesse est. Providè hortatur Magnus Augustinus; *Nostra actio non frangatur negotio, nec frigida sit otio.* Ad rem Ovidius.

Cernis, ut in duris (& quid bove firmius?) arvis
Fortia taurorum corpora frangat opus.
Quæ nunquam vacuo solita est cessare novali,
Fructibus assiduis lassa senescit humus.

67 Dum homo inter delitias pro libitu lascivire, & felici rerum successu optimè frui à Deo permittitur, pessimo indicio ad inferni macellum reservati videtur; haud secus, ac bos, obeso corpore inter pascua luxurians, lemmate à me induo, SAGINATUR AD MORTEM. Præclarè S. Gregorius Papa. *Injustus, ad debitam mortem currens, effrænatis voluptatibus utitur; quia & vituli, qui mactandi sunt, in liberis pascuis relinquuntur.* Felicitas infelix. *S. Greg. Pap l. 21. Moral.*

68. Bos, toro obesus corpore, frontem ac cornua sertis coronata, collum verò superbâ torque spectandum ostentat; cum lemmate. DUCOR AD VICTIMAM. Ita sanè homines mundo dediti, omniq; bonorum affluentiâ felices, sese inter sortem adeò optimam rectà ad tartarum dilaniandos duci, excæcatâ mente non observant. Iteratò sacra pagina. *Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.* Et, *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.* Minutius Felix. *Miseri,* inquit, *in hoc altiùs tolluntur, ut decidant altiùs, hi enim ut victimæ ad supplicium saginantur, & hostiæ ad pœnam coronantur.* Mundani *Iob. 21. 13. Prov. 14. 13 Minut. Fel. in Octavio*

69. Bonus Princeps aut Gubernator non tantùm authoritate & potentiâ, sed etiam industriâ & arte instructus sit, necesse est: Henrico Farnesio authore id è bove discendum, qui in medio campo aratrum trahens epigraphen sustinet. ARTE, ET VIRIBUS. Vel ut D. Octavius Boldonus, argumento prorsus eodem, duos boves sub jugo, cum vicina falce messoria, aratro, occa, ligone, cæterâque rusticorum suppellectile, depinxit; addito lemmate. ARTE MULTIPLICI. Enimverò bonus Princeps, variâ ac multiplici arte, clementiam & rigorem, simulationem & dissimulationem, minas & promissa, præmia & supplicia, suis quæque temporibus & causis, adhibeat. In pace benignus, in bello ferox, suo loco & tempore reluctari ac cedere nôrit: Paucis æquè ac multis, prout necessitas tulerit, ex æquo, & pro cujusvis conditione, se exhibere sciat. Opportunè in rem nostram Philo, *Reipublica moderator,* inquit, *debet esse multiformis ac multiplex, alius in pace, alius in bello, aliter se paucis, aliter se multis opponet, &c.* Gubernator. *Philo lib. de Ioseph.*

70. Hominem consideratum, prudentem, & in decernendo gravem, Bovis Emblema repræsentat; addito lemmate. SERIUS, UT GRAVIUS. Certè Deus, uti suprà ex Valerio Maximo insinuavimus, quantò in vindicta expetenda tardior, tantò in suppliciis inferendis est severior. *Lento enim gradu ad vindictam sui Divina procedit ira; tarditatemque supplicii gravitate compensat.* Maturitas. *Val. Max. l. 1. c. 1.*

71. Bos, cornu ad pedem alligato, lemmatis loco unicum hoc verbum habet; SUSTINE. Hinc discant mortales, calamitatum eventus tranquillo ac silenti ore excipiendos esse. Sapienter dixit Epictetus; *Sustine, & abstine*; ærumnæ enim, fortiter toleratæ; & voluptates, prudenter recusatæ, ad perfectionis fastigium evehunt. Horatius. Patientia *Horat. in Arte.*

Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa TULIT, fecitq; puer, sudavit & alsit,
ABSTINUIT Venere & Baccho.

De sola hac vocula, *sustine*, optimè cecinit Virgilius. *Virg. 5 Æn*

---- Qui fata trahunt, retrahuntque, sequamur.
Quidquid erit, superanda omnis fortuna FERENDO est.

Et Ju-

Lips. Cent. 0. Epist. 47. Et Justus Lipsius. *Omninò levius omne malum fit leniter ferendo. Qui interpretando auget, qui velut scalpit suum ulcus, facit quod quis onus sibi addunt.*

72. Emmanuel Thesaurus Abbas Bovis marini iconem, Emblematis loco statuit, qui cujusvis loci vicini colores participare solet. Epigraphen subjunxit, SAPIENS NON SE MUTAT, SED APTAT. Hac ratione de seipso confessus S. Paulus, *Factus sum Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucrarer; factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.* Beatus Jordanus, secundus Ordinis sui post S. Patriarcham Dominicum Generalis, dicere est solitus, *Totâ vitâ meâ studui me accommodare cuilibet, ut essem miles cum milite, nobilis cum nobili, plebejus cum plebejo, procurando semper hac ratione eorum emendationem.* Uti in ipsius vita habetur proditum.

Accommodari omnibus. 1. Cor. 9. 20. B. Iord. in Vita.

73. Videri possit. Susidis boves Arithmeticam percalluisse; cùm enim constitutum haberent diurnæ operæ pensum, centumque aquæ cados ex more exantlarent; nec popismatibus, nec minis, aut etiam fustibus adduci poterant, ut vel unum cadum supra centesimum educerent; uti prolixè refert Ælianus. Emblemati proinde subscribes; NIL ULTRA DEBITUM. Christianis quibusdam severa adeò est Arithmetica, ut ultra operis præscripti mensuram nec minimum quid sibi excidere patiantur; unde semel tantùm in anno animam exomologesi purgare, solis Paschalibus feriis sacram Synaxin accedere, nunquam nisi Dominicis aut festis diebus templum frequentare, firmissimum ac penè sanctum habent. In rem præsentem convenit illud Apostoli; *Quod si spiritu ducimini, non estis sub lege. Nam*, Interprete Jacobo Alvarez, *Spiritu Sancto gubernati, non velut mancipia timore pœnæ legi se subdunt, sed ut filii charissimi ob patris amorem legem complectuntur, quia vident Dei voluntatem esse, ut eam opere compleant. Quæcunque autem norunt huic Divinæ voluntati grata, ac Domini suasioni conformia, hac eadem ratione, quod juxta voluntatem Dei sunt, licet non sint præcepta, suscipiunt.* Cassianus, *Non est tam laudabile*, inquit, *si ab illicitis, quàm etiamsi à licitis temperemus, & his propter ejus reverentiam non utamur, quia ea nobis propter infirmitatem nostram utenda permisit.* Sanctus Dorotheus, *Data sunt decem præcepta mortalibus omnibus, & ad ea observanda quisquis compellitur. Sunt hæc vectigalia annua Regi debita. Quis igitur non persolvens debita hæc vectigalia Regi, multam effugiet? Sunt autem in sæculo clari & illustres viri, qui non solùm Regi vectigalia annua persolvunt, sed & munera offerunt; atque hi digni habentur honore, munificentiâ, & liberalitate Regiâ: sic igitur & Patres nostri, non solùm præcepta Dei observavère debita; sed & gratuita munera pariter obtulère. Qualia? virginitatem, castitatem, inopiam omnium, &c.*

Ælian. lib. 7. de animal. c. 1. Soperogatoria opera nulla facere. Galat. 5. Alvar. to. 1 de perfect. l. 5 part. 3. cap. 32. Cassian Coll. 21. c. 5. S. Doroth. Doct. 1.

74. Boves, magnitudine impares, in eodem aratro sub jugum coacti, epigraphen à P. Jacobo Masenio accepêre; MALUM PAR, QUOD IMPAR EST. Nam, providè observat S. Hieronymus: *Uxorem pauperem alere difficile est, divitem ferre, tormentum est. Pulchra cito adamatur. fœda facilè concupiscit; difficilè custoditur, quod plures amant: molestum est possidere, quod nemo habere dignetur.* Ut adeò inter inæquales conjuges nunquam non sit reperire miserias & calamitates. Ad rem Ovidius.

Conjugium inter inæquales. S. Hier. lib. cont. Iovin.

Ovid. in Epist. Heroid.

Quàm malè inæquales veniunt ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge nupta minor.
Non honor est, sed onus, species læsura ferentes,
Si quà voles aptè nubere, nube pari.

75. P. Blasius Palma Clericus Regularis S. Pauli in sua Palma spirituali bovem exhibet, qui in spatioso campo meliora legens gramina, epigraphen tenet. MELIORA SECERNO. Ita homo in suis actionibus illas semper exercendas eligat, quæ magis ad Dei gloriam & animæ salutem faciunt; Monente Apostolo; *Æmulamini charismata meliora.* Apostolo non absimilis Præsul Hipponensis: *Convertamus nos*, inquit, *ad meliora, dum in nostra sunt potestate remedia.* Certè meliora secernere est solitus Reverendissimus Alanus de Solminihac, ex Can. Reg. Episcopus Cadurcensis; qui raro prorsus exemplo quartum votum, majorem Dei gloriam in quibusvis majoris momenti negotiis quærendi adinstar Seraphicæ Matris Sanctæ Theresiæ, Anno 1626. emisit; uti erudito calamo refert D. Dominicus Bisselius, Canonicus Regularis ad S. Crucem Augustæ Vindel.

Operari meliora. 1. Cor. 12. S. Aug. lib. 50. Hom. hom. 16.

BUCEPHALUS.

Caput VIII.

76. HIc Magni Alexandri equus eâ erat indole, ut solum Alexandrum haberet suas moderari, sibique insidere pateretur, omnibus aliis grandi supercilio in terram excussis. Unde lemma, NEC ALIUS. Vel certè, ET ALIOS REJICIT. Hominem vel Rempublicam hoc Emblemate exornaveris, qui sua obsequia nemini alteri, nisi cui ultrò voluerint, addicunt. Certè bonus Religiosus soli Deo famuletur, necesse est, omni aliâ servitute repudiatâ. Unde monet S. P. Augustinus; *Omnis servitus amaritudine plena est: omnes conditione servili obligati, & serviunt & murmurant. Nolite timere Domini servitutem, non erit ibi gemitus, non murmur, non indignatio &c.* Joannes Paschalius canit,

Servare vera. S. Aug. Psal. 99.

Præter Alexandrum, cùm dorso insidere tentat
Alter; Bucephalus respuit, atque fremit.
Nec sua qui sacris devovit tempora claustris,
Excepto, nulli servsat ipse, Deo.

CAMELUS.

CAPUT IX.

77. CAmelus, sufficiente sarcinâ sese onustum sentiens, suâ sponte è terra erigitur. Unde lemma Hispanum; NO PUEDO MAS; Id est, IMPOTENS AD GRAVIORA. Ita homo prudens nulla unquam onera, quæ ipsius vires excedunt, suscipit. Cato.

Modestet prudens.

Quod potes, id tentes, operis ne pondere pressus
Succumbat labor; & frustrà tentata relinquas.

Seneca, cùm amplissimo divitiarum suarum pondere Romanorum Principum invidiam, & ipsius quoq; Neronis odium adversum se concitari animadverteret; mox omnibus suis opibus ante illos abjectis, Cornelio Tacito referente, in hæc verba ratiocinatus est, *Tantùm bonorum atque opum in me cumulâsti, Imperator, ut nihil felicitati meæ desit, nisi moderatio ejus, mihi subveniendum est. Quomodo in militia aut via fessus adminiculum orarem; ita in hoc itinere vita senex, & levissimis quoque curis impar, cùm opes meas ultrà sustinere non possim,*

C. Tacit. 14. Annal. num. 7.

possim, presidium peto. Jube eas per procuratores tuos administrari &c.

78. Camelus, non plus sarcinæ, quàm sustinere queat, sibi imponere passus; epigraphen Hispanam præfert. NO MAS QUE PUEDE. Id est, NON SUPRA VIRES. Vel, PRO VIRIBUS. Inde discas iis solùm officiis desungi, quæ viribus & iogenio tuo eommensa fuerint. Seneca. *Aptari onus viribus debet, nec plus occupari, quàm cui sufficere possumus.* Et rursus; *Inspicere debemus primùm nosmetipsos, deinde qua aggredimur negotia &c. Ante omnia necesse est seipsum æstimare, quia ferre plus nobis videmur posse, quàm possumus.* In hoc argumentum Martialis.

Qui sua metitur pondera ferre potest.

Sicuti onera pro virium magnitudine eamelo imponuntur; ita Deus suos Fideles nullâ unquam majore calamitatum sarcinâ, quàm sufferre valeant, premere solet. Paulus id disertè testatur; *Fidelis Deus, qui NON patietur vos tentari SUPRA ID, QUOD POTESTIS.* Et quidem interprete S. Ephremo, *sicut homines suis jumentis NON PLUS oneris imponunt, QUAM FERRE QUEANT: multò minus hominibus plus tentationum aut afflictionum imponet Deus quam ferre possint.*

79. Fuit, qui Camelo onusto inscriberet; LABORE FORTIOR. Nam assidua laboris exercitatio vim adeò miram habet, ut vires assiduis oneribus perferendis assuefactæ; tandem fiant validiores, & ab ipsa consuetudine vigorem accipiant. S. Bernardus ait. *Primùm tibi importabile videbitur aliquid; processu temporis, si assuescas, judicabis non adeò grave: paulò post & leve senties: paulò post etiam delectabit, &c.* In hanc rem præclarè Cornelius Celsus; *Oportet varium habere vitæ genus: modò ruri esse, modò in urbe, sæpiusq; in agro, navigare, venari, quiescere interdum, sed frequentiùs se exercere. Siquidem ignavia corpus hebetat, LABOR FIRMAT. &c.*

80. Camelus genuflexus, & ad plurimas mercium, passim circumjacentium, sarcinas suscipiendas paratus, epigraphen tenet. LUBENS AD ONUS. Genuina hæc Filii Divini idæa est, qui formidandam crucis sarcinam sponte suâ propriis imponi humeris voluit; Sancto Joanne teste, *Et bajulans sibi crucem.* Eodem emblemate studiosum, voluntariis laboribus distentum, insignies; vel certè peccatorem, qui ambitionis, avaritiæ, libidinis aliorumque scelerum pondere ultrò prægravatus, libertatem exuit, & propriâ voluntate, instar jumenti aut mancipii, ad jugum durissimum condemnatur. Seneca: *Ostende*, inquit, *qui non serviat, alius libidini, alius avaritiæ, alius ambitioni, omnes timori. Nulla servitus turpior, quàm voluntaria.*

81. Camelus, priusquam bibat, aquas ante se positas pedibus turbare assolet. Unde lemma. TURBIDA PLACET; Homines seditiosos, & ambitionis plenos, hæc idæa spectat, qui è civium turbis sua incrementa capiunt. Cicero, *Ambitiosi homines, honores, quos quietâ republicâ desperant, perturbatâ se consequi posse arbitrantur.* Ad eandem planè rationem Caussidici, & Advocati, rerum suarum augmenta, inter clientum litigia, & partium turbas quærunt. De his ad Eugenium suum Bernardus, *Miror*, inquit, *quomodo religiosæ aures tuæ audire possint hujusmodi disputationes Advocatorum, & pugnas verborum, quæ magis ad subversionem, quàm ad inventionem proficiunt veritatis, &c.*

82. Camelus, tametsi gravissimis laboribus defungatur, nec tamen itineris difficultate aut diuturnitate enervatur, nec etiam aquarum, alteriusvè refrigerii penuriâ deficit. Id quod hoc lemmate innuitur, NEC JEJUNIO, NEC VIA, subintellige, *deficit*. Vivum hinc militaris constantiæ, assiduitatis, & inter expeditiones gravissimas perseverantiæ ectypon habes. Idipsum Justi assolent, qui in salebrosa mundi hujus via assiduis jejuniis ac calamitatibus onusti incedunt, neque tamen succumbunt unquam, sed semper in Deo suo lætantur. Magno Augustino teste, *Omnes Sancti, qui Deo fideliter serviunt, lectioni vel orationi vacare, & in bonis operibus perseverare contendunt, sicque per ignem absq; ulla violatione transeunt.* Torquatus Tassus laudem hanc Danis illis attribuit, qui Suenum, Regem fortissimum, sunt secuti; eorumque aliquem hoc poëmate vernaculo loquentem sistit.

[Infatigabilis.] [Militaris perseverantia.] [S. Aug. ser. 41. de Sanct.] [Tass. Gerus. Liberat. Canto 8. stanz.]

Hor di fero di cibo, hor camin duro
Trouammo, hor violenza, & hor aguati;
Mà tutti fur vinti ò disagi, e furo
Hor uccisi i nemici, & hor fugati.

83. Camelus, asserente Scaligero uno die centum millia passuum conficit, simulque sarcinarum septingenta, & nonnunquam etiam mille pondo circumfert. Siti tolerandâ adeò est singularis, ut quatuor, imò, ut nonnulli referunt, quindecim integros & continuos dies eam sustinere sine ullo potu queat. Unde adeò illum hoc lemmate non incongruo insignìveris, SUSTINET, ET ABSTINET; S. Carolus, methodo, ad Emblematis bujus mentem penitùs confirmatâ, pro Diœcesis suæ incolumitate, diu noctuq; visitando, eamque totam percurrendo, fatigatus, simul abstinentiam adeò rigorosam adhibuit, ut præter panem nonnisi aquam, & interdum aggrestes aliquos lupinos alimenti loco sumeret. S. P. Augustinus cujusvis hominis vitam stadium esse dicit, in cujus decursu & sustineamus gravia calamitatum onera, & abstineamus à mundi voluptatibus. *Duo sunt*, inquit, *quæ in hac vita veluti laboriosa præcipiuntur à Domino, CONTINERE, ET SUSTINERE; Jubemur enim continere ab his, quæ in hoc mundo dicuntur bona; & sustinere, quæ in hoc mundo abundant mala. &c.*

[Scalig. Exercit. 209. num. 2.] [S. Caroli.] [Vita humana.] [S. Aug. ser. 245. de Tempor.]

84. Aristoteles, & cum ipso Plinius, observatum habent, sinistrum pedem à gradiente Camelo nunquam præponi dextero. *Pes sinister non transit dexterum, sed subsequitur.* Unde lemma. DEXTERO SEMPER ANTERIOR. S. Carolum hoc Emblema spectabat, qui præfixo semper dextero religionis & honoris Divini pede, lævum politicorum ac terreni commodi retrò cohibuit. Non absimili ratione Scipio Africanus, sive ficto, sive superstitioso animo, religionem aliis quibusvis negotiis anteponens, *non ante ad negotia publica vel privata ibat, quàm in cella Jovis Capitolini moratus esset;* uti de ipso refert Valerius Maximus.

[Arist. Hist. animal. l. 2. c. 1.] [Servus Dei.] [Val. Max. l. 1. c. 2.]

85. Patres Societatis JESU, cùm D. Carolus solemni ritu in Sanctorum album recenseretur, symboli loco Camelum, crucibus, libris, calicibus, ciliciis, aliâque sacrâ suppellectile onustum exhibuêre, assiduos Divi illius labores, carnis macerationes, aliaque pietatis exercitia significaturi. Epigraphen subjunxerunt. NUNQUAM SATIS. Idipsum etiam S. Franciscum Xaverium, Indiarum Apostolum & doctissimi nostri Martini Navarri, Canonici Regularis piissimi, avunculum per omnia simillimum, repræsentat; ille enim animi sui vaticinio singulas

[Mortificatio.]

gulas calamitates ac persecutiones, olim perferendas, intuitus, generoso pectore exclamavit, *PLUS, DOMINE, PLUS, PLUS.* Quod si verò Emblematis mentem in deteriorem partem interpretari volueris, illud homini avaro proprium dixeris; de quo Horatius,

Avarus.

Horat. sat. 1

At bona pars hominum, decepta Cupidine falso,
NIL SATIS EST, inquit.

Senec. Ep. 120.

Alexandri exemplo id confirmatur, de quo Seneca. *Post Darium & Indos pauper Alexander Macedo, quærit, quod suum faciat, scrutatur maria ignota, in Oceanum classes mittit novas, & ut ita dicam, mundi claustra perrumpit? quod naturæ SATIS est, homini NON EST: inventus est, qui concupisceret aliquid post omnia.*

Humilitas.

Sorte suâ contentum esse.

86. Patres Societatis JESU Camelum Pontificum mitris, Cardinalium galeris, & pedis Pastoralibus onustum hoc lemmate insignierunt; SEMPER SATIS Quo rursus eximiam Divi Caroli humilitatem innuebant, qui mirâ animi sui moderatione omnes mundi honores ac titulos est aversatus. Appositè Horatius.

Horat. l. 1. epist. 2.

Quod SATIS EST cui contingit, NIL amplius OPTAT.

Senec. apud Lips. l. 2. manud. dissert. 21.

In hoc argumentum Seneca. *Teneamus, sciamus usq; unam hanc esse viam ad tuta vadendi, & externa despicere, & honesto contentum esse.*

87. D. Aresius hominem ambitiosum Cameli typo describit; is enim dum munera ac beneficia desiderata recipiat, Mecœnati suo profundè inclinatur, infimamq; animi demissionem exhibet. Unde Camelum, flexo depictum genu, hoc lemmate notavit: DONEC ACCIPIAT. Ad verbum Siracides; *DONEC ACCIPIANT, osculantur manus dantis, & in promissionibus humiliant vocem suam* S. Ambrosius, *Ambitio,* inquit, *ut dominetur aliis, prius servit; curvatur obsequio, ut honore donetur: & dum vult esse sublimior, fit demissior.* Et S. Bernardus, de Romanis proceribus disserens, ait, *hi inverecundi ad petendum, ad negandum frontosi. Hi importuni ut accipiant, inquieti DONEC ACCIPIANT, ingrati ubi acceperint &c.*

Ambitiosus.

Eccl. 20. 5.
S. Ambr. in Luc.
S. Bern. l. 4. de consider.

Christus in horto.

88. Camelus sub sarcina genuflexus epigraphen ab Alcibiade Lucarino accepit; FLEXUS AD PONDUS. Christus hoc Emblemate repræsentatur, qui in horto Gethsemanæo dolorum pondere, seu veriùs, totius mundi delictis prægravatus, in terram pronus corruit; S. Matthæo teste, *Procidit in faciem suam.* In hunc locum P. Cornelius à Lapide, *Id est,* inquit, *prono & prostrato in terram capite, faciem terræ affigens; ut hoc gestu primò summam suam afflictionem ostenderet; secundum, ut insigne humilitatis exemplum daret; tertiò ut summam Deo Patri reverentiam exhiberet; quartò ut onus immane peccatorum nostrorum, quod ipse in se susceperat, repræsentaret: hoc enim ipsum suo pondere degravavit, & affixit in terram &c.* Paulus Zazzoronus Christum, *inclinato capite* mortuum, hoc poëmate afficit.

Mat. 26. 39.
Corn. à Lapid. in hunc loc.
Io. 19. 20.

Fù si grave, e pesante
L'incarco del peccato,
Del mondo rebellante
Che da portar fù dato
Del Monarca Divino al sacro Pegno,
Che t' incurvo al sostegno.

S. Jacob. Minor.

89. Idem Lucarinus in honorem S. Jacobi minoris Camelum symboli loco statuit, cujus genua callo obducta, epigraphen tulêre. COL PIEGAR SPESSO FIEN CALLOSE, E FORTI. Idest, MULTO FLEXU DURANTUR. Assiduam nimirum orandi consuetudinem innuebat, quæ in Apostolo illo fuit prorsus admiranda. De hoc S. Eccles. *Cui assiduitas orandi ita callum genibus obduxerat, ut duritia Cameli pellem imitari videretur.* Inde liquet, vires nostras è laboris iterati consuetudine, robur ac incrementum non leve capere. *Difficilè surgit,* inquit S. P. Augustinus, *quem moles malæ consuetudinis premit.* Verissimè Ovidius,

Brev. Rom. die 1. Maii

Consuetudo.

S. Aug. tra. 4. in Ioan.
Ovid. in Ibeat. ma. gno relarm. sub tito.

--- --- --- Corpusque quod antè laborum
Impatiens nobis, invalidumque fuit,
Sufficit, atque ipso vexatum INDURUIT USU.

Assuetudo.

90. D. Carolus Bossius Camelum genuflexum depinxit, qui merces aliquot involutas circum se intuitus, lemmatis loco pentametron istud pronuntiat. NON SUNT HÆC HUMERIS PONDERA DIGNA MEIS. Superbus & elati animi homo hâc icone notatur, qui de seipso plurima ac summa quæque præsumens, officia oblata, nisi fuerint excelsa & grandia, indignabundus recusat. Eandem iconem meliore sensu etiam homini tranquillo & humili tribues, qui quamcunque dignitatem oblatam suo intellectu ac prudentiâ longè superiorem censet. Hos inter S. Vincentius Ferrerius galerum Cardinalitium constanter recusavit; vires suas eidem sustinendo penitùs impares ac indignas asseverans; S. Bernardus Archiepiscopatum Mediolanensem; & S. Thomas Aquinas Neapolitanum accipere penitus abnuerunt. S. Philippus Nerius, plurimùm *humilitati addictus, ab honoribus semper abhorruit, atque Ecclesiasticas dignitates, etiam primarias non semel ultrò delatas, constantissimè recusavit.* Deniq; emblema istud etiam contemptorem mundi designat, qui soli Deo attentus, cæteras delitias ac honores omnes humeris suis indignos, & tam nobili hominis animo longè inferiores censet. Verissimè Magnus Augustinus, *Quisquis futura vitæ cor præparaverit, totam istam contemnit: contempta ista securum facit expectare diem, de quo expectando Dominus terruit.*

Superbus.

Dignitates recusata.

Brev. Rom. 26. Maii

Contemptus mundi.

S. Aug. in Psal. 147.

91. Idem Camelum genibus nixum, & sarcinâ non satis grave onustum, hoc lemmate affecit; AUCTO PONDERE SURGAM. Politicum ambitiosum hæc imago designat, qui Mecœnatem suum diversis obsequii generibus colere, ac penè adorare non cessat, nisi reciprocis favorum, munerum, & beneficiorum cumulis onustus. Peccatoris etiam hic typus est, qui levioribus tantum calamitatibus pressus, è terra nunquam sublevatur, sed identidem inter voluptates suas reptare pergit, ac verò, ubi graviora ac decumana miseriarum pondera ingruere cœperint, tum demum erigere sese, & virtutum tramitem sublimiore vestigio incedere allaborat. Regius Vates de Israëlis populo id testatus, ait, *Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea acceleraverunt.* Namque, interprete magno Augustino, *abundante delicto, multiplicatæ sunt infirmitates eorum, & postea acceleraverunt, quia ingemuerunt, & invocaverunt, ut ipso adjuvante impleretur, quod ipso jubente non implebatur.* Denique symbolum illud etiam Peccatorem contritum spectat, qui leviore pœnitentiâ à Confessario impositâ è sacro tribunali discedere recusat, nisi majore onere satisfactorio recepto.

Ambitiosus.

Peccator.

Psal. 15. 4.
S. Aug. Psal. 17.

Peccator contritus.

92. Genuflectentem & inclinatum Camelum hoc lemmate spectandum proponens; UT FERAM: D. Carolus Bossius hâc icone significavit, demissi animi hominem, Magnatibus profundè inclinatum, ad celsissima munia sublevari. Horatius,

Humilitas exaltat.

Horat.

------Ius imperiumque Phraates
Cæsaris excepit genibus minor.

Maria

Maria V. Luc. 1. 38. S. Thom. Vill. ser. 1 de Annunt. Cæsar. Arelat. hom. 34 de Advent.

Maria Virgo, seipsam postremam & infimam Dei ancillam cognominans, *Ecce Ancilla Domini*, digna extitit, quæ Verbum Divinum, humanâ vestitum carne, in utero suo circumferret. S. Thomas Villanovanus; *Grandi ergo mysterio*, inquit, *altissimoque Deitatis instinctu conceptura Deum, sui meminit ancillatus, &c.* Ab hoc argumento non multum alienus S. Cæsar. Arelatensis, ait, *Sicut de fonte terreno & corporali fluvio non potest aliquis bibere, si se noluerit inclinare: ita & de vivo fonte Christo, & Sancti Spiritus fluvio nemo aquam vivam haurire poterit, nisi se humiliter inclinare voluerit.*

Procuratores discreti. Rex benignus. Cassiod. apud Cassiod. ... Ep. 38.

93. Camelus genuflexus auro & argento oneratur, cum lemmate. NON ULTRA JUSTUM. Caussidicos, Procuratores, ac Judices illos hæc imago spectat qui ultrà justitiæ & æquitatis dimensum nullas unquam opes aut munera recipiunt: vel etiam Reges, qui ultra debitum tributum à subditis quidquam exigere, Religioni sibi ducunt. Mente adeò sanctâ imbutus Theodoricus, referente Cassiodoro, hanc sibi legem statuit; *Cum omnes Reipublicæ nostræ partes æqualiter desideremus augeri, ex omenta tamen fiscalium tributorum justissimo sunt pensanda judicio.*

Dignitates rebus pondere ... meritis. Matt. 25. 14. S. Hier. in hunc loc. S. Jo. Chrys. in hunc loc. Ephes. 4. 7.

94. Emblematis loco Camelum, equum, mulum, & asinum juxta diversas ac paratas sarcinas depinxêre; cum lemmate. CUIQUE PRO VIRIBUS. Innuebant videlicet; officiorum ac dignitatum, tam majorum, quàm minorum, pondera ex æquo, & pro ingeniorum capacitate, distribuenda esse. Id accuratè observans Herus ille Evangelicus, S. Matthæo referente, diversis ministris plures pauciores vè pecunias ad negotiandum commisit, *unicuique, secundùm propriam virtutem*; seu, ut Arabicus contextus traducit, *juxta posse virtutis suæ*. Perspicuè in hunc locum S. Hieronymus; *Non pro largitate & parcitate alteri plus, & alteri minus tribuens, sed pro accipientium viribus.* Cui subscribens S. Joannes Chrysostomus, ait, *Ne supra virtutem opus injungens, ipse causa ruinæ existeret.* Cæterùm huic symbolo accommodatum videtur illud D. Pauli effatum, *Unicuique nostrûm data est gratia secundùm mensuram donationis Christi.*

CANIS, MILLUS.

Caput X.

Amicus verus. Ber. ser. in Cant. Urban. VIII. ode de S. Mar. Magd.

95. CAnis, in demortui heri sui rogum insidens, (quod sæpiùs accidisse, Historiæ ferunt) epigraphen tenet; EADEM FLAMMA CREMABIT. Enimverò intensus & fidelis amor vim adeò gravem in homine exercet, ut malit morientem amicum sequi, quàm ulteriore vitâ perfrui. S. Bernardus exclamat, *O amor præceps, vehemens, flagrans, impetuosus &c.!* Et Urbanus VIII.

Amor pericli nescius horridi,
Ut morte perstat fortior?

Amicus verus. ... l. 14.

96. Verus amicus, non propriis, sed alterius commodis intentus; vel Minister regius, assiduis negotiis ad permovendum Regis quæstum occupatus, symboli loco canem venaticum præferant, qui ore prædam portans epigraphen à Ferro accepit; ALIIS PRÆSTAT; vel ALTERI PARTAM. Ad rem Martialis,

Non sibi sed Domino venatur vertagus acer,
Illæsum leporem qui tibi dente feret.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Concionator.

Prædicator, asserente Hugone Cardinali, instar vertagi prædatum excurrat, & animas, sua industriâ captas, non ad proprium laudis transitoriæ quæstum, sed sine ullis ambagibus ad Deum referat. Hanc doctrinam præclarè inculcans Eminentissimus Cardinalis. D. Carolus Rosetus, ait, *Quidquid aut est, aut potest ipse* (Concionator) *Domino acceptum adscribere satagat; quidquid apud alios loquitur, dicatum inscribere Domino, quoscunque demum alloquitur, devotos Domino conscribere. Ad animas quippe Deo reconciliandas ac reducendas destinatur, animarum quidem salutem, tanquam proximum sibi præfixum scopum, ipsius autem Dei gloriam & honorem, tanquam ultimum suum finem sic assequi contendat, sicut organum in artificis laudem sua munera obiturum.* Porrò zelosus Prælatus, canis venatrici industriam imitatus, animas dissolutas & in errorem proclives, Christo recuperare allaboret. Petrus Blessensis, *Aliud venationis genus*, inquit, *incumbit præsertim Prælatis, ut venentur in omni mente animas aberrantes, quasi in prædam ad obsequium Christi, rapiende in eminentia scientiæ & doctrina &c.*

Carol Ros. admon ad Prædic. § 1. Prælatus zelosus. Pet Bless. epist. 58.

Vigilantia. S Pet Chry ser 100. Senec. l. de brevit. vit. S Damas. epist 4. Genes 31. 40. Absal Abb. ser. 48.

97. Patres Dominicani, in Episcopi cujusdam honorem symboli loco canem pecuarium, gregi vicinum, depinxêre; addito lemmate. NON DORMIT, QUI CUSTODIT. Hujus vice epigraphen, Emblemati propriam, subjunges istam, CUSTOS, ET PERVIGIL. Ad verbum Sanctus Petrus Chrysologus, *Canis dormientibus Dominis nocte, & custos & pervigil, prodit, extraneum turbat furem, occurrit latroni, ut curam relevet, & solicitudinem servulorum.* De Octaviano Imperatore Seneca, *Omnium domos*, inquit, *illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius industria, omnium vacationem illius occupatio.* S. Damasus Papa, illa Jacobi verba expendens, *Die noctuque æstu urebar & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis*, ait, *si ergò sic laboras & vigilat, qui pascit oves Laban; quanto labori, quantisque vigiliis debet intendere, qui pascit oves Dei.* His colophonem jungens meus Concanonicus, D. Absalon Abbas, ait, *Cura excubiarum, solicitudo pastoralis est.*

Damnatus. Cajetanus in epist. ad Rom. 9. 22.

98. Nonnemo, illustrissimæ Columnarum familiæ maximo affectu addictus, seipsum cani, ad columnam ligato, non absimilem dicere potuit; additâ inscriptione; E PER ELETTINE, E PER DESTINO. Id est, VOLUNTATE, ET FATO. Cujusvis damnati hanc iconem propriam dixeris: quippe qui liberrimâ voluntate iniquè operatus, justâ Dei sententiâ ad obscuram Tartari rupem, vinculis æternùm non dissolvendis, alligatur. Unde Cardinalis Cajetanus, *Constat autem*, inquit, *quod propriis peccatis, propriis meritis (quæ Deus non vult sed sustinet patienter) reprobi sunt vasa vindictæ. Non enim Deus priùs est ultor, quàm homo sit peccator: & consequenter à se ipsis reprobi sunt vasa, ablata suis meritis in interitum æternum.*

Rom. 10. 10. Confessio. Hug Vict. l. 2. de best. cap 17. S Nil in paræn n. 1. S Amb l. 4. in Luc c. 5.

99. Cani, lambenti vulnera, inscribes; EX ORE SALUTEM. Verbis è S. Paulo mutuatis, *Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Eoque Confessionis Sacramentalis beneficium perspicuè demonstratur. Præclarè meus Hugo Victorinus, *Lingua canis, dum lingit vulnus, sanat: quia peccatorum in confessione emundantur vulnera, Sacerdote factâ confessione.* Et S. Nilus, *Initium salutis est sui ipsius accusatio.* Unde S. Ambrosius, *Ex ore tuo justificaberis: etenim pretium immortalitatis est nostra confessio, quia, sicut scriptum*

Idem in Psal. 7.

est, ore confessio fit ad salutem. Et rursus. *Ut febres in alto sitæ, non queunt mitigari, cùm foras eruperint, spem afferunt desinendi: Ita peccatorum morbus, dum tegitur, inardescit: si confessionibus proditur, evaporat.* Compendio Seneca. *Omnia vitia in aperto leviora sunt, morbi quoq; ad sanitatem tunc inclinant cùm ex abdito erumpunt, ac vim suam proferunt. Et avaritiam itaque & ambitionem, & cætera mala mentis humanæ tunc perniciosa scias esse, cùm simulatâ sanitate subsidunt.*

Senec. ep. 56

100. Sylvius Piccolominius, ut demonstraret, alium quempiam perfruitum esse fructibus speculationum, ab ipso excogitatarum, leporem depinxit, qui in sylva ab odoro cane excitatus ac detectus, postea in canis rurbinis fauces deprædandus incidit. Epigraphen à cane odoro pronuntiandam addidit; EGO DETEXI. Idipsum infortunium etiam Luciano accidit, qui, cùm celebrem illam moribusque formandis aptissimam de aureo asino fabulam suo ingenio elaboràsset, & publicis tabulis transcripsisset, eam postea Lucius Apuleius, ut à se excogitatam passim evulgavit, nullâ unquam authoris mentione factâ. Idipsum conquestus est Virgilius, cùm ingenii sui partum ab alio veluti proprium jactari cerneret.

Author invento suo fraudatus.

Virgilius

Nocte pluit totâ, redeunt spectacula manè,
Divisum imperium cum Iove Cæsar habet.
Hos ego versiculos feci, tulit alter honores &c.

Plutarch.

Verùm hi alienæ gloriæ prædones illam Plutarchi sententiam alto animo impressam habeant. *Non debemus suffurari gloriam eorum, qui nos in altum extulerunt.*

101. Grandem ac generosum hominis animum Molossus repræsentat, qui taurum aut aprum jacentem obvium habens, neglectum illos transit, veluti nonnisi cum stantibus, & ad pugnam paratis congredi dignaretur. Unde lemma MAJORA EXPECTO. Eos omnes hæc imago spectat, qui Alexandri Magni vestigia sequuntur. Seneca. *Habet hoc in se generosus animus, quod concitatur ad honesta. Neminem excelsi ingenii virum humilia delectant & sordida. Magnarum rerum species ad se vocat & extollit.*

Generositas.

Senec. ep 39

102. Canis congenitam habet magnanimitatem adeò generosam, ut minorum canum latratum contemptim prætereiens, nonnisi cum leonibus congredi digneiur. Lemma SPRETIS MINIMIS. Vel, PIGET IRRITARE MINORES. Seneca, *Ille magnus & nobilis est, qui, more magnæ feræ, latratus minorum canum securus exaudit.* Et rursùs, *Proprium est magnitudinis veræ, non se sentire percussum. Sic immanis fera ad latratum canum lenta respexit.* David, à maledico Semei irritatus, in sui patrocinium nihil reponere dignatus est; at verò à Leone, à Gigante, & ab immenso militum exercitu in certamen vocatus animum adversus ipsos alacrem ac generosum ostendit, moxque pugnâ acceptatâ, victoriam, nullo ævo oblitterandam, obtinuit.

Magnanimitas.

Senec. l. 2. de Ira. c. 32.

Idem l. 3. de Ira c. 25.

103. Animum hominis vel imperterritum & invictum; vel certè pertinacissimè obstinatum, Canis ille Indicus repræsentat, qui, teste Diodoro Siculo, leonem dentibus prehensum, tametsi primùm caudâ, & postea singulis quatuor tibiis truncatus, nunquam dimisit, sed etiam mortuus, prædam suam tenacissimè retinuit. Emblemati subscribes. NEC CÆSUS CEDAM. Vel, NEC MORTE RELINQUAM. Facinoris hujus præclarum specimen edidit Cynegirus, miles Atheniensis, qui adversùs Persarum classem dimicans, à Justino id encomii retulit, *Tantam in eo virtutem fuisse, ut non tot cædibus fatigatus, non amissis manibus ambabus victus, ad postremum truncus, & veluti fera rabida dentibus dimicuerit.* D. Carolus Rossetus Cardinalis S. Joannis Baptistæ virtutem illam nativam fuisse ait; quippe qui, divinæ legi observandæ, ac vitiorum odio prædicando unicè intentus, capite potiùs truncari, quàm à cœpto opere desistere voluit. *Veritati testandæ ac prædicandæ insistebat, ut nec membrorum quidem principe, capite truncatus, ac diminutus desisteret.* Homines scelerati, accommodatè ad imaginis præsentis Emblema, nec post mortem à pravis moribus, quibus in vita sua assueverunt, desistunt. Epulo Evangelicus, pridem in inferno sepultus, fratrum suorum commoda anxiè adhuc curabat, carnali affectu, quo vivus erga illos flagrabat, etiamnum in acerbissimis flammis retento. *Lazari quidem anima*, inquit S. Gregorius Nyssenus, *non est erga præsentia sollicita, nec retorquet se ad aliquod relictorum. At dives, quasi quodam visco, etiam post mortem à vita detinetur carnali. Nam si quis omninò carnalis secundùm mentem fiat, nec postquam corpus exuerit, removetur à passionibus ejus.*

Obstinatio.

Diod. Sicul. l. 17.

Justin.

D. Carol. Ross. Admon. ad Prædic.

Peccator

S. Greg. in Cant. hom. 3. Theme.

104 Cani epigraphen, è Pindaro mutuatam, indidit Tassius; BLANDITUR AMICIS. Hinc Principes & Magistratus benevolentiam & affabilitatem erga benè meritos discant: Contra verò Bargalius è lemmate, supra Molossum posito, IMMITIS IN HOSTES; eisdem Principes instruit, in sceleratos & hostes, pro Reipublicæ bono, severè ac justè animadvertendum esse. Argumento haud absimili quidam è Serenissimis Ducibus Mantuanis seipsum terribilis molossi symbolo adumbravit; additâ inscriptione: FERIS TANTUM INFESTUS. Alius demum, unico lemmate rigorem & benevolentiam complexus, cani subscripsit. MORDE GLI ESTRANI, ET A GLI AMICI APPLAUDE. Id est *Extraneos mordens, solis blanditur amicis.* Plato mansuetudinem & rigorem à Magistratu in populo gubernando exercendum, commonstraturus, canem exhibet, domesticis excubiis intentum. *Ubi namque mansuetudo, iracundumque ingenium reperiuntur, in aliis animalibus? In hoc utique videre licet, & non minimè in eo, cum quo nostrum custodem comparabamus: nôsti enim generosi canis hunc esse à natura morem, ut adversus familiares & notos mitissimus sit, contra verò adversus ignotos.* S. Greg. Nazianz. geminum huoc affectum in Herone Alexandrino observans, ait, *Ad eundum canis non impudentiâ, sed oris libertate; non ingluvie, sed quia in diem vivis, non latratu, sed boni custodia, vigiliisque pro animarum salute susceptis, atque etiam quia virtutis quidem familiares ac domesticos mulces, alienis autem oblatras.* Proindè Hero simul & Pastor verus, & Concionator sapiens extitit, dum suavi voce miseras oviculas solari ac sublevare; lupos verò sanguinarios terrere & in fugam agere est solitus. Christus in extremo judicio ad hanc ideam componendos S. Isidoro videtur, *Pro diversitate conscientiarum* inquit, *& mitis apparebit in judicio Christus electis & terribilis reprobis: nam qualem quisq; conscientiam tulerit, talem & judicem habebit, ut manenti in suâ tranquillitate Christo, illis solis terribilis appareat, quos conscientia in malis accusat.* Cæterum D. Marinus iisdem coloribus importunos dœmonis mores describit, qui in hac vita exteris ac hostibus suis mordax, sceleratis verò, utpotè amicis suis, blandus existit. Poëma ipsius ita sonat.

Magistratus.

Plato in Repub.

S. Greg. Naz. Orat.

Christus Judex.

Dæmon.

Io par

Io pur ti fuggo, e tù mi segui è giungi.
Rompo ceppi e catene, e non mi sciolgo
Mostro perverso, e più m' assal e pungi,
Quanto più per lasciati il piè rivolgo.
Hor che da le tue man minuolo, e tolgo
Eche da te per Buon semier vo lungi,
Più tentato da te mi lagno, e tolgo
E forze à forze, ad arme aggiungi.
Tale il Socero iniquo, albor che feo
L'amorosa rapina, armato vede
Tosto à suoi danni il fuggitivo Ebreo.
Cosi MASTIN dal uscio, oue i' asside
Hor mansueto, hor minaccioso è reo
MORDE GLI ESTRANEI, ET AGLI AMICI ARRIDE.

Detractor

105. Homo, detractionibus & calumniis deditus, dum proximo suo malignum dentem infigere conatur, propriam famam vituperio non exiguo commaculat: haud secùs atque canis, lapidem efferatis dentibus comprimens, sanguinem è propriis faucibus elicit, seque ipsum vulnerat. Unde Torquati Tassi lemma. DEL PROPRIO SANGUE SUO MACCHIATO. EMOLLE. id, est SUOMET SANGUINE FOEDUS. Dilucidè Siracides, *Susurro inquinabit animam suam, & in omnibus odietur.* S. Joannis Chrysostomi monitum est, *Noli maledicere, ne te ipsum polluas.* Ad propositum Monosticha ista faciunt.

Eccl. 21. 31. [illegible] Chrys. [illegible] 49.

Damnum reportant plerumque viri maledici;
Qui alii maledicit, sibi convitium facit.

106. Franciscus Sforzia I. Dux Mediolanensis, obtento regimine, rebusque omnibus armorum violentiâ ad summam tranquillitatem compositis, symboli loco sedentem canem turbinem depingi fecit; subjuncto lemmate. QUiETUM NEMO IMPUNE LACESSET. Nimirùm expeditam vindictam iis minitabatur, qui novas ciere turbas auderent. Valerius Maximus, *Ultionis*, inquit, *quemadmodum acres, ita justi aculei sunt, qui lacessiti concitantur, acceptum dolorem pensare cupientes.*

Vindicta.

Val. Max. [illegible]

107. Hominem sacrilegum, ac rerum cœlestium contemptorem canis repræsentat, qui lunam allatrans, epigraphen præfert; DESPICIT ALTA. Sensis non absimili Balthasar Bonifacius de Lupo canit.

[illegible] rerum cœlestium.

Balth. Bonif. [illegible]

Horrendum exululat lupus, os ad sydera tollens:
Flebile demisso vertice bulat ovis.
Illum, qui contra Superos infanda procaci
Scommata voce vomit, novimus esse lupum.
Illum, qui lachrymas humili de pectore fundit,
Asserit esse suo de grege Christus ovem.

S. Cyprianus eâdem metaphorâ adversus Demetrianum, impium & sacrilegum hæreticum, usus in hæc verba scribit: *Oblatrantem, & adversus Deum, qui unus & verus est, ore sacrilego & verbis impiis obstrepentem, frequenter, Demetriane, contempseram. &c.*

Cyprian. contra Demetr.

108. Hominem stolidè jactabundum canis exhibet, qui sonoris vocibus in cœlum sparsis, epigraphen tenet FRUSTRA AGITUR VOX IRRITA VENTIS. Tertullianus. *Nihil*, inquit, *debuccinemus eorum, quæ apud Deum mercedem merebuntur nec ea ab hominibus compensemus.* Dionysius Carthusianus in Saule, etiamnum adolescente observat, quod domesticis suis de jumentis recuperatis nuntium lætum perferens, nullam penitus sui, in Regem uncti, mentionem fecerit. *De sermone autem regni non indicavit ei.* *Quo exemplo*, inquit, *quorundam jactantia, vanitas, insipientia urguntur,*

Jactabundus.

Tertull. lib. de veland. virgin. c. 13

1 Reg. 10. 16 Dion. Carthus. in loc.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

qui nihil nôrunt celare, & præsertim, si quid gloriæ & honoris eis exhibitum aut exhibendum, silere non valent, & propriam pandunt stoliditatem. Deniq; emblema istud Hæreticorum voces & canum latratibus non absimiles, spectat; tametsi enim assiduò adversùs orthodoxam Ecclesiam jactatæ, frustrato tamen ac irrito conatu identidem evanescunt.

109. Qui propriâ virtute & industriâ è calamitatibus eluctantur, symbolum non incongruum è cane mutuant, cui solenne est, suis vulneribus nullo alio, nisi proprio linguæ pharmaco mederi. Lemma SIBI MEDETUR. Dignum in rem præsentem est illud Plinii junioris consilium; *Dispice, ne sit parum providum sperare ex aliis, quod tibi ipse non præstes.*

Seipsum juvare.

Plin. Jun. l. 2. Ep. [illegible]o.

110. Canis vulneratus os suum fiscellâ obductum habet; cum Hispano lemmate. NI LANNAR, NI CURAR; id est, NEC CONQUERI, NEC CURARI. Vel, NEGATA MEDELA. Eos hoc Emblema concernit, quibus via omnis obstructa est, quâ se ab aliorum calumniis purgent, vel qui amore succensus, nihil inhonestum à fœmina postulare audet. In hunc sensum Horatius.

Amans modestus

Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.

Horat. l. 2. Epist. 17.

Ibi præsertim, quando malum occultatum non tantùm omnis remedii est expers, sed semper ad deteriora vergit. Certè Damnatorum calamitas penitùs desperata & immedicabilis, æternùm persistet, utpotè qui ad vulnera lambenda linguam, humiliatem inquam, suorumque scelerum confessionem, penitùs præcisam habent. *Alioquin si humiliter flere,* (verba sunt Galfridi) *si dicere possent. Nos quidem justè digna factis recepimus; audeo dicere, ignis ille inexpugnabilis, tamen extingueretur.*

Damnati

Galfrid. ap. Tilman in c. 22 Matth

111. Canis, nisi vulnerum linctu sanetur, immedicabili malo sese obnoxium facit, cum lemmate; NI LINGAT, LANGUET. Ita peccator non alio pharmaco, nisi propriâ linguâ malis suis mederi, salutemque recuperare potest. Nathan Davidi Regi commissum scelus exprobrare jussus, sermonem ita dexterè coordinavit, ut David propriâ linguâ se mortis reum pronuntiaret: idque, S. Irenæo teste, sapientissimus Vates eo fine fecerat; *ut ipse dans sententiam de semetipso, & semetipsum dijudicans, misericordiâ consequeretur, & remissionem à Christo.*

confessio

S. Iren. l. 2. c. 45.

112. Canis affectum suum erga domesticos etiam gestibus exprimere novit. Unde lemma VEL NUTU FIDES, ET AMOR. Ita S. Joannes Baptista, tametsi intra matris uterum clausus, præsente tamen Christo *exultavit in utero ejus. Propheta enim,* inquit S. Gregorius Papa, *parente acutiùs videt & audit, salutat, prophetatum: sed quoniam verbis non poterat saltat in utero. &c.* Et S. Joannes Chrysostomus, *Nondum nascitur, & saltibus loquitur, nondum ei permittitur clamare, & per facta auditur.*

S. Joann. Baptista.

Luc. 1. 41. S. Greg. Pap. in Cat. aur. S. Io Chrys. ap. Metaph.

113. Reverentis fidelitatis, & devoti obsequii hieroglyphicon catellus exhibet, qui tametsi baculi minas expertus, mox tamen iterum ad minitantem revertitur. Lemma. ET TAMEN REDIT. Samson Dalilæ amore captus, posteaquam tertia vice ab illa pessimè habitus ac proditus fuerat, adhuc tamen, quasi nullâ unquam acceptâ injuriâ, etiam quarta vice fraudulentum ipsius sinum repetit, donec tandem libertatis, oculorum, & vitæ jacturam fecerit. Porrò homo, à Deo castigatus, mox ad illum revertitur, nec ab amore suo quidquam amittit. Nam *Timor Dei*, Magno Augustino teste *non est servilis, sed castus; gratis amans, non puniri timens, sed separari ab eo, quem diligit.*

Reverti.

Jud. cap. 6

S. Aug. in Ps. 18 Enar. 2.

Concionator. 114. Aloysius Ferrus Cani propè vineam, vel certè juxta gregem excubias agenti, inscripsit: PROHIBET ET INDICAT. Ita prorsùs Theologi & Concionatores, è munere suo, Catholicum gregem, aut sanctam Ecclesiæ vineam ab Hæreticis & infernalibus lupis per doctas & animosas voces propugnent; hos quidem in fugam conjiciendo, illos verò

S. Greg. l. 20 moral. c. 9. indicando. *Quis est grex*, inquit S. Gregorius, *sancta Ecclesia, nisi multitudo fidelium? vel qui alii hujus gregis canes vocantur, nisi Doctores sancti, qui eorundem fidelium custodes extiterunt? qui dum pro Domino suo diurnis nocturnisque vigiliis intenti, clamaverunt; magnos, ut ita dixerim, latratus prædicationis*

S. Cyril. Alex. l. 5. in Isa. *dederunt*. Et S. Cyrillus Alexandrinus; *Qui gregem sequuntur canes, undique circumeuntes semper, nec somno, nec dormitatione vincuntur. Si quod enim animal efferatum conspicitur, allatrant fortiter, & omnibus viribus à pecore arcere satagunt. Atque hoc officium gregis, ratione præditi, Proceribus incumbit, Præceptoribus videlicet, & Doctoribus, ut curam habeant subjugatorum, & omnibus modis eos abigant, qui injuriâ & incommodo volunt afficere.*

115. Canis Indicus, dum in terra versatur, animal

Mutatio. quadrupes est; aquis verò injectus, piscis evadit. Unde eidem, in undas mergendo; D. Aresius subscripsit. MUTABOR IN ALIUM. Ita homo mo-

S. Paulus. res iis conformes assumit, quorum societate utitur. S. Paulum imago ista comprimis repræsentat, qui cœlestis gratiæ aquis immersus, è lupo in agnum, è persecutore in Prædicatorem, &, ut compendio dicam, è feroci Saulo in mansuetissimum Doctorem, metamorphosi non minùs insolitâ quàm admirandâ

S. Ambros. serm. 31. est commutatus. S. Ambrosius, *Priusquam hic Apostolus præceptis spiritualibus lavaretur, erat blasphemus, persecutor & Saulus; at ubi pluvia super eum lavacri cœlestis influxit, necatur blasphemus, persecutor necatur, & Saulus; & vivificatur Paulus, ut cum*

Pœnitens Religios. *moribus mutaret & nomen*. Cæterùm peccator è pœnitentiæ Sacramento, & Christianus è Religionis ingressu, penitùs innovantur, & homines, à prioribus longè diversissimos, induunt.

Studiositas cautus. 116. Divina arcana non esse intellectu nimiùm curioso investiganda, & Aresius è canis Ægyptii symbolo persuadere conatur, qui è Nilo flumine sitim levaturus, crocodilorum metu, aquas vix momento & primoribus labiis atingit; lemmate è D. Paulo addito. NON PLUS QUAM OPORTET.

Rom. 12. 3. Apostoli verba sunt; *Non plus sapere, quàm oportet*

S. Bern. opusc. de charit. c. 4. *sapere sed sapere ad sobrietatem*. Hunc locum interpretatus S. Bernardus, ait, *Perscrutari prohibemur, & plus sapere quàm oportet, sed amare etiam plus, quàm possumus, præcipimur*. Et certè, *si neque scientiâ*, in-

S. Basilius. quit S. Basilius, *minutissimæ formicæ assecutus es naturam, quomodo incomprehensibilem Dei potentiam cogitatione comprehendisse gloriaris?* Creatus noster, & tot limitibus circumscriptus intellectus perfectam creaturæ cujusvis vilissimæ cognitionem nonnisi difficillimè assequi potest; & qui amabo, ad comprehendendam rerum Divinarum infinitatem sub-

Sap. 9. 17. levetur? Salomonis hoc ratiocinium est. *Difficilè æstimamus quæ in terra sunt, & quæ in prospectu sunt invenimus cum labore; quæ autem in cœlis sunt, quis investigabit?* Optimè monet Aristoteles, *Nunquam verecundiores simus, quàm cùm de Deo agitur*. Horatius eos, qui res quasvis penitiùs, quàm par est, penetrare nituntur, stultitiam suam potiùs, quàm sapientiam prodere asserit.

Horat. l. 1. *Insani sapiens nomen feret, æquus iniqui,*
Epist. 6. *Ultrà, quàm satis est, virtutem si petat ipsam.*

117. Hominem; intenso quidem amore inflammatum, sed tamen simul modestum; canis rabidus

Amans modestus. repræsentat, qui aquas intuitus, eas attingere non audet. Unde lemma. ARDET, NEC AUDET. Ovidius in hanc rem puellæ cujusdam exemplum adducit.

Noctis erat medium, curasque & corpora somnus Ovid. l. 10. Metam.
Solverat, & virgo Cinyreia pervigil igne
Carpitur indomito, furiosaque vota retractat,
Et modo desperat, modò vult tentare: pudetq;
Et cupit, & quid agat non invenit.

Torquatus Tassus de Olindo, Sophroniæ amante, canit.

Et che modesto è sì, com' essa è bella. [illegible]
BRAMA ASSI, poco spera, e nulla chiede.
Nè sà scoprirse, ò NON ARDISCE, & ella
O lo sprezza, ò no'l vede, o non s'avvede.

Denique diabolus instar rabidi canis, adversùs hominis salutem accensus, cum lachrymis & pœnitentiâ madentem, attingere non audet. *Qui seipsum accusat in peccatis suis, hunc diabolus non habet iterum accusare in die judicii; si tamen confitens pœnitendo deleat quæ facit, nec iterum renovet quæ egit*, inquit S. P. Augustinus. Pœnitentia. [illegible]

118. Canis turbo, ad quietem compositus, interta recumbit; cum lemmate, OTIOR, UT OCYOR; Id est, *quiesco, ut velocior evadam*. Indè constat, quantùm levaminis in negotiis nostris promovendis capiamus, si inter labores nonnunquam respirare liceat. Aristoteles; *Omnis laborans requie indiget.* Et Ovidius. Otium utile. [illegible]

Otia corpus alunt animus quoque pascitur illis.

119. D. Carolus Bossus sedentem canem pernicem lemmate, priori non absimili, notavit; UT VALIDIUS. Academia Restauratorum hanc iconem symboli loco præfert, in qua religiosa studiosorum juventus unâ hebdomadis die deambulatum in hortum concessit. Ibidem vires defatigatas honestis exercitationibus, ad scholasticos labores alacriùs percurrendos, recreatura. Dio dicere solebat: *Dominari oportet moderatè, & recreari cupientibus id permittere. Remissiones enim ad novos labores præparant. Et arcus, & lyra, & homo quiete vigent.* Recreatio. [illegible]

120. Detractor, alterius nomini & famæ lacerandæ assuetus, canem imitatur; qui adversùs dorcadem concitatus, epigraphen sustinet. LATRATU, ET MORSU. Quantum quidem latratum attinet, perspicuè Seneca; *Quibusdam canibus sic innatum est, ut non pro feritate, sed pro consuetudine latrent.* Et subjungit: *Malè de se loquuntur? Bene nesciunt loqui, faciunt, non quod mereor, sed quod solent.* Quantum verò ad morsum spectat, Anonymus, in illud psalmi commentatus, *Circumdederunt me canes multi*, ait, *sicut canes dentibus mordent & lacerant: sic isti* (Judæi) *Christum detractionibus mordendo, ejus famam lacerabant.* Detractor. [illegible]

121. Resolutus & constans hominis animus canis Emblemate significarunt, qui cervam insecutus, ab ea se nunquam destiturum, in hæc verba, lemmatis loco, protestatur. DONEC CAPIAM. Præclarè S. Joannes Chrysostomus: *Non satis est, semel cum laude rem gerere, sed perpetuò: Etenim qui, postquam decem delubos cucurrit, si post deficiat, totam laudem perdidit, & nos, si semel aggressi bona opera, postea defecerimus, totum amisimus, totum perdidimus.* Perseverantia. [illegible]

122. Nobile quoddam ingenium, cùm canes dormientes nonnunquam latrare observasset, omninò sibi persuasum habuit eos somniis agitari. Unde canem pernicem, somno obrutum, hoc lemmate insignivit. MENS TAMEN IN SYLVIS. Verùm quidquid de canibus objeceris, de eo saltem non [illegible]

dubi-

dubitabis, peccatorem, mortis lethargo aut somno sepultum, illas ipsas curas assiduâ mente revolvere, quibus per vitæ decursum assuevit. Conquerentem audi Magoum Augustinum, qui secundùm quietem res illas volvebat animo, quas non sine Dei offensa olim interdiu exercuerat. *Adhuc vivunt in memoria mea rerum imagines, quas ibi consuetudo mea fixit: & occursant mihi vigilanti, quidem carentes viribus; in somnis autem non solùm usque ad delectationem, sed etiam usque ad consensionem, factumq; simillimum.* Claudianus.

S. Aug. lib. 10 Conf. c. 30.

Claud. Præfat. in 6. Honor. Consulatu.

Omnia quæ sensu volvuntur vota diurno,
Tempore nocturno reddit amica quies.
Venator defessa toro cùm membra reponit,
Mens tamen ad sylvas, & sua lustra redit.

Lucret. l. 4. de rer. natur.

Vide compluta adhuc distieha, quæ ibidem his subjungit. In eandem sententiam coocedunt Lucretius Petronius Arbiter: & Seneca.

Senec. in Odavia.

Quæcunque mentis agitat infestus vigor,
Ea per quietem sacer, & arcanus refert
Veloxque sensus &c.

Fulv. Testi nelle Poesie Liriche p. 1.

Denique Fulvius Testi in Poësi suâ Lyricâ idiomate vernaculo canit.

A lusingar le sonnachiose menti
Suol da le porte eburne
De sogni uscir la fuccolosa schiera:
E l' immagin del ben, che più si speta
Fan con ombre notturne
Che vivamente al cor si rappresenti.
Il Duce avezzo à sanguinosa pugna,
Sognando il ferro impugna;
Preme il nemico à la vittoria intento,
E di vane ferite impiaga il vento,
Il caviator tutto anhelante, e lasso,
Per solitario lido
Di fuggitiva cerva incalza l' orme;
Stilla sudor dal crine, e se ben dorme.
Pur ranco inalza il grido,
E del veltro fedele affretta il passo.
Vede l' avaro chiusa parte ascoso
Tesoro luminoso;
E mentre purch' el prenda, e che lo stringa,
Di pretiosa froda il cor lusinga &c.

Patrocinium.

123. Bellidux, exercitum suum, haud secus ac eot exteriores corporis partes, dirigere solitus; vel bomo privatus, inter viros armatos iocedeos, canis emblemate repræsentatur, qui millo, muricibus & clavis probè munito, indutus, epigrapben præfert: TUTUS INCEDIT. Vel ipsius canis voce; SECURUS INCEDO. Hanc icooem supra Domûs Pisanæ ostium ære fusam cernere licet; eâque bomiois patrocioium & tutela significatur. Christiani eandem securitatem è calamitatibus capiunt, siquidem à lupo tartareo nuoquam ita tranquilli vivunt, nisi quando acerbis ærumnarum mucronibus cioĉti fuerint. S.P. Augustinus de Davide disserens, *Erat*, inquit, *in infirmitate tribulationis suæ tantò in Deum intensior, quantò miserior videbatur: utile quiddam est tribulatio, utile medici ferramentum, tanquam contra diaboli tentamentum.*

Cautela.

Calamitas securum facit

S. Aug. in Psal. 12.

Obedientia.

124. Canis, perfectæ obedientiæ Symbolum, Lucarino authore epigraphen habet. AD NUTUM OBSEQUENS. Abrahamus, jamjam gladio in ictum vibrato, unicâ Dei voce auditâ, ferrum in aëre suspendit, & promptè respondit, *Adsum.* Poterat eum S. Basilio Hispalensi subjungere. *Non sacra mea lentitudine defœdavi.* Cùm à Deo in mandatis accepisset, *Egredere de terra tua, & de cognatione tua;* supremom hoe imperium celerrimè executus, Chrysostomo asserente, *mox ut audivit, egredere de terra tua, non moras nexuit, non distulit, sed obediens imperanti, quod imperatum erat, mox fecit.* Abrahamo nec quidquam inferior S. Josephus, cùm parvulum JESUM fugâ salvare, & in Ægyptum transferre juberetur, eâdem adhuc nocte morem gessit, *Et accepit puerum & matrem ejus nocte, & secessit in Ægyptum.*

S. Basil. Orat. 5.

Gen. 12. 1.

S. Chrysost. Hom. 32. in Gen.

S. Joseph.

Matt. 2. 14.

Angelus Costos.

125. Canis, homini cœco ducis loco inserviens, ab Alcibiade Lucarino epigraphen tulit. DUCIT TUTE. Tutelaris Angeli hæc idea est. Unde juvenis Tobias de Angelico suo Duce ajebat, *Me duxit, & reduxit sanum.* S. Bernardus, *Quid*, inquit, *sub tantis custodibus timemus? Nec superari, nec seduci, minus autem seducere possunt, qui custodiunt nos in omnibus viis nostris; fideles sunt, prudentes sunt, potentes sunt: quid trepidamus? tantùm sequamur eos, adhæreamus eis. &c.*

Tob. 12. 3.

S. Ber. in Psal. Qui habitat.

Animus generosus.

126. Caois, generosi & grandis animi typus, prædâ superatâ, ao bumi dejectâ, nil ultra tentat, eamque relinquit intactam. Unde Lueatioi lemma. VICTORIAM. NON PRÆDAM. Hanc ipsam fuisse mentem eelebertimi Bellidueis Godefridi testatur sequenti poëmate Tassus: eùm eoim audiret dici à capto Altamoro,

Tass. liberata Cant. 10. st. 142.

Me l' oro del mio regno, e me le gemme
Ricompreran de la pietosa moglie.

Mox respondit,

— — — Il ciel non diemmè
Animo tal, che di tesor s' invoglie;
Ciò, che ti vien da l' Indiche maremme
Habbiti pure, ciò che Persia accoglie,
Che de la vita altrui prezzo non cerco:
Guerreggio in Asia, e non vi cambio, ò mercè.

P. Hortensius Pallavicinus, illustri suo ingenio castrum Casalense commemorans, quod Marchio de Caracena, à se expugnatum, mox Sereoissimo Carolo II. Duci Mantuano consignârat, inter viginti elogia, in hanc rem composita, etiam hoc receoset.

Hort. Pall. Elog. 17.

Hoc est Divinitatis more agere
Acquirere præter justam & solidam gloriam, nihil.
Amant æternitatis Heroes
Solam nominis immortalitatem amant.
Ingens sibi pretium est,
Fama mundo æqualis, Gloria cœlo contermina:
Victoria regno digna: triumphus sæculis major.
Nulla major bellica victoria,
Quàm sui esse victorem,
Et ex hostis victi manubiis
Nihil referre præter victrices manus.

His jungendos ceosui vivaces ac concionos illos versiculos, qui Patavii in nostra Canonia S. Joaonis di Verdara supra aliquot immensæ magnitudinis globos tormentarios, in obsidione Paduana ab Imperatore adhiberi solitos, scripti reperiuotur sequeotes versiculi:

Ales Jovis ter maximi,
Matris Deorum bijuges,
His lusitabant sphærulis;
Non lucri ergo nec sanguinis,
Sed Imperii, sed gloriæ.

His omnibus longè superior Abrahamus, posteaquam è quinque devictis Regibus gloriosam palmam retulerat, nec minimam superbæ illius prædæ particulam sibi reservare aut attingere voluit. De hoe S. Ambrosius; *Quantùm autem illud, quod de præda*

S. Amb. l. 1. de Abrah. cap. 3.

preda victoria nihil voluit contingere Patriarcha, neq; oblatum sumere? Minuit enim fructum triumphi mercedis susceptio, & beneficii arrodit gratiam, plurimùm enim refert, utrùm pecunia an gloria dimicaveris &c

Judex. Desiderium virtutis.

127. Idem Lucatinus, sagacem Judicem cum cane odoro comparans, epigraphen addidit. ET OLFACTU INDAGAT. Eos quoque hæc imago spectat, qui suavissimum virtutis odorem omni studio investigant & sequuntur. Philo. *Quemadmodum canes venatici à longinquo ad feras perveniunt, odorē sequentes, cujus eximio sensu à natura sunt præditi, eodem modo à justitia, cæterisque virtutibus exhalantes suaves auras amator scientiæ vestigat, cupiens originem tantæ voluptatis assequi huc illuc cursitans, & vel ipso honestatis odore, tanquam sacro nidore, se recreans.* Huic ex integro conformis S. Thomas Villanovanus; ait, *Nonnisi longo & laborioso discursu, veluti canis olfactu lepores, circuiendo inquirimus veritatem: ad quam vix unquam post diuturnam meditationis & ratiocinationis inquisitionem cum animi vexatione & afflictione pertingimus.*

Philo lib. de somn

S Tho. Villa. Conc de D. Mich Arch

confessio

128. Canis propriâ suâ linguâ vulneri medetur cum lemmate: HINC SALUS. Pœnitentem hæc imago concernit, qui, delictis suis propriâ linguâ ad sacrum tribunal delatis, animæ salutem consequitur. Succincto, sed sufficiente acroamate Absalon Abbas; *Lingua canis*, inquit, *medicina pœnitentialis.* Et S. Joannes Chrysostomus. *In mundanis quidem atq; forensibus judiciis, post accusationem & criminum confessionem restat mors, at apud Divinum Tribunal, post utramque, corona. &c.*

Absal Abb. serm 48.
S. Chrysost. Hom 3. de lapsu.

Insatiabilitas.

129. Stultus, vanus, & insatiabilis hominis animus, ut incertas opes acquirat, certas insanè dimittere solet: haud secus atque canis Æsopi, carnis frusto è faucibus abjecto, illius umbram, supra aquas expressam, est sectatus. Unde lemma huic cani inditum. FUGITIVA SEQUOR. Vel, EXPETIT ID, QUOD ABEST. Justus Lipsius. *Miseria aut insipientia nostra! Nunquam desideriis aut judiciis quiescere, absentia petere præsentia contemnere: & vitam semper inter vota suspensam habere.* Et Hugo Victor. *Quod canis carnem in flumine propter conceptam umbram dimittit; significat homines propter ambitionem ignotæ rei, id quoq; quod proprii est juris, relinquere, unde fit, ut, dum non valent adipisci id quod cupiunt, frustra volunt quod reliquerunt.* Eodem argumento S Asterius diaboli lapsum, è peccato secutum, exprimit; *Diabolus* inquit, *cùm eminentissimam Archangeli dignitatem & ordinem obtineret, tyrannidem ac rebellionem adversùs Divinitatem, quam captabat, adeptus est; & Archangeli, quo fulgebat, honorem amisit; canis instar illius, in Græcorum fabulis, qui & carnem perdidit, & umbram prehendere non potuit.*

Lips Centur. Miscell Ep. 28.

Hug Vict l. 2. de Best. cap 17.

Dæmon.
S. Asterius Hom de Avaritia.

Celeritas

130. Joannes Ferrus Cardinalem Scagliam, celeri virtutum suarum gressu ad supremum Purpuræ Ecclesiasticæ apicem promotum. Emblemate exornaturus, canem ipsius gentilitium hoc lemmate insignivit; CURSU PRÆDAM. Et certè res grandes nonnisi celeritate assequi licet. Plutarcho referente, *Cæsar magna facinora facienda ajebat, non deliberanda.* Idem Cæsar, Pharnace ad primum statim incursum devicto, famosas has voculas ad suos familiares perscripsit, *Veni, Vidi, Vici*; veluti totius victoriæ suæ felicitatem unicè in celeritate sitam fuisse diceret. Silius Italicus.

Plutarch. in Apoph.

Sil Ital. l 4

Pelle moras, brevis est magni fortuna favoris.

131. Sicuti canis herum suum studiosè insequitur, &, quod Virgilius apud Joannem Ferrum lemmatis loco ait; GRESSUM COMITATUR HERILEM. Ita filius Patris, servus Domini, subditus Principis aut Prælati sui vestigia pede nunquam exerrante premant. Plinius. *Flexibiles quamcunque in partem ducimur à Principe, &, ut ita dicam, sequaces sumus.* Paterfamilias instar Pastoris Evangelici, reliquam familiam suam exemplo præcedat, quem illa, simplicissimarum ovium more, è vestigio sequatur. *Ante eas vadit. & oves illum sequuntur.* Hæc Apostoli verba interpretatus S. Cyrillus Alexandrinus, *Ante eas vadit*, inquit, *quia rectè vivendi exemplum, quasi vestigia pedum ipsorum oculis objiciens, quid faciendum, aut quid fugiendum, opere docet, & oves illum sequuntur.*

Virg 8. Æn. vers. 462.

Plin ad Trajanum
Exemplū

Io 10. 4.

S. Cyril Alex in hunc loc

132. Canis venaticus, ferarum vestigia insequens, epigraphen tenet. SEMITAS NON IGNORAT. Ita Verbi Divini præcones, peccatorum moribus probè investigatis ac detectis, eos è vitiorum cavernis ad Deum reducunt. Imò ipse quoque Deus infinitâ suâ sapientiâ omnium nostrûm vestigia rimatur; Jobo asserente, *Observâsti omnes semitas meas.* Cui assentiens David, *Intellexisti*, inquit, *cogitationes meas de longè, semitam meam & funiculum meum investigâsti, & omnes vias meas prævidisti.* Unde S.P. Augustinus. *Quæsivit vos Deus, antequam quæreretis eum, & invenit vos, ut inveniretis eum.*

Prædicator Deus.

Job 13. 27
Psal 138

S. Aug in Psal 138.

133. Canes venatici nonnunquam arctis funibus à venatoribus retinentur, ut iis postea laxatis, majore impetu in feras ruant. Unde similem canem, muro alligatum, hoc lemmate affecerunt; POST VINCULA CELERIOR. Eosdem effectus in juvenibus videas, qui intra arctioris vitæ limites providè constricti, postea, dum in libertatem asseruntur, integro conatu versùs virtutem tendunt. Paulus Maccius.

Juventutis disciplina.

Paul Mac Emb 14.

Multa feras, faciasque puer, nec sudor, & alger
Dimoveant duri ferre laboris onus.
Nec te vincla pati pigeat, nec verba regentis,
Ut cursu metam liberiore petas.
Copula sic VINCTOS solvit prius arcta molossos,
Ut capiant CELERES per juga summa feras.

Calamitas ad Deum stimulat.

Idipsum de tribulatione dixerim, quæ ad Deum tantò celeriùs investigandum impellit. Unde Sanctus P. Augustinus; *Implesti tribulationibus omnia, ut in tribulationibus positi, omnes recurrant ad te, ne delitiis & securitate perversâ seducamur.*

S. Aug in Psal.

Educatio

134. Catellus, cervinis exuviis lattando insultans, subscriptionem à me recepit: ROBORAT AD ARDUA PECTUS. Inde discas velim, quantùm viribus nostris accrescat, si ætate etiamnum tenerâ in virtutum palæstra decurrere, usq; probè assuefieri conemur. Unde hortatur Magnus August. *Filii à juventute vestrâ eligite doctrinam, & usque ad canos invenietis sapientiam.* Horatius tam sensum quàm corpus Emblematis suggerens, in hæc verba canit.

S. Aug ser 196. de Temp.
Horat Ep 1. ad Lollium

— — — Venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aulâ,
Militat in sylvis catulus.

Et rursùs,

Idem l. 4. Car Od.

Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectèque cultus pectora roborant.

135. Pectori nostro ex hominum acclamatione vires animumq; ad illustriora facinora perpetranda addi, Ferrus è cane venatico demonstrat, cui hanc epigraphen præfixit. CLAMORE PREMOR. Cassiodorus Regis Theodorici ore, *Debetis*, inquit, *benè gerentibus, ut eos laudis vestra comitetur assensus. Nam si equorum cursus hominum clamoribus incitatur, & sonantium manibus agitur, ut à mutis animalibus*

Laus animat.

Cassiodor Ep.

malibus

Google

malibus velocitas appetatur, quantùm inde homines stimulari posse credimus, quos ad laudis aviditatem natos singulariter invenimus?

Dependentia.

136. Canis ad portam excubias agens, epigraphen tenet; DOMINO MANDANTE. Strictam ab alterius voluntate dependentiam hæc imago, repræsentat. Ad propositum D. Joannes Paschalius.

Stat vigil ante fores, Domino mandante, catellus,
Imperiis prompti signa clientis habens

Perfectam hanc obedientiam, & voluntatem, alterius nutui penitùs affixam, Regius Vates in Angelis imitatus, eosque cognominat *Potentes virtute, FACIENTES VERBUM ILLIUS, ad audiendam vocem sermonum ejus.* Et paulò infra, *Ministri ejus, qui facitis voluntatem ejus.* Idem de Stellis ait Baruch Propheta, *Stellæ dederunt lumen in custodiis suis, & lætatæ sunt: VOCATÆ sunt, & DIXERUNT ADSUMUS.* Samuel humanam promptitudinem Divinæ dispositioni arcto, sed tamen gratuito vinculo connexam habebat, unde, quod Regum fasti memorant, Heli illum in hæc verba Deo vocanti respondere docuit; *Loquere Domine, quia audit servus tuus.* Adeò nimirum Deus sua præcepta apertis auribus, & prompto gressu ab homine excipi cupit. Verùm Abrahamus in hoc obedientiæ, ac voluntatis ad Deum conformandæ studio, plerisque aliis palmam præripit. Enimverò *Domino* acerbam circumcisionem *mandante, circumcidit carnem præputii eorum* (nempe servorum suorum) *statim in ipsa die, sicut præceperat ei Deus.* In hunc locum Abulensis. *Verus obediens moras nescit; nec diu in agendo deliberat, cùm mandatum fuerit: sicut nec verus moralis nihil agendo moratur, postquam consiliatum fuerit ut ait Aristoteles 6. Ethic. cap. de Eubulia. Eundem locum habet obedientia, & Eubulia, quia sicut POST CONSILIUM perfectum nihil manet, nisi OPERARI; ita proposito mandato obedienti, solùm operatio sequitur.*

Psal. 102. [Baruch 3. Reg. 3. 9. Gen. 17. 23. Abulen. in Gen.]

137. Canis, coturnices excitans, epigraphen tenet, ERRANDO PRÆDATUR. Quo Emblemate Academicus, inter Errantes Brixienses Intentus, utitur. Huic affine est alterum Academici, inter Errantes Inventivi; in quo canis odorus exhibetur, demisso capite campos oberrans, cum lemmate, ERRAT, UT INVENIAT. Innuebant nimirùm, hominem studiis ac speculationibus indefessè deditum, tametsi fructu suo aliquamdiu frustretur, tandem tamen ad rei desideratæ intelligentiam perventurum. S. Cyrillus Alexandrinus, *Canes venaticos imitatur prudens ac sapiens auditor, huc illucque feras quærentes. Ipse enim non intellectam rem, sæpè ac multùm investigans interrogansque, tandem assequitur.* Inde etiam perspicuum habes, felicitatis cujusvis apicem nonnisi per laboris & industriæ vestigia, sedulò percurrenda, obtineri. Verissimè dixit Pindarus. *Si verò aliqua est inter homines felicitas, ea non fine labore existit.* Et Otho Venius de Amore canit.

Venator saltus, atque invia lustra pererrat,
Sectaturque vagas per juga summa feras:
Nec cessator eris; quod amas, quæsisse necesse est:
Non petit ipsa tuum præda cupita sinum.

138. Academicus, inter Philopponos Faventinos Avidus, Symboli loco canem præfert, qui leporem insecutus, epigraphen habet. QUO PROPIOR, AVIDIOR. Enimverò res anxiè desiderata, quò nobis accesserit vicinior, eò majorem sui cupidinem & anxietatem excitat: hujus experimentum habent Ambitiosi versùs concupitam dignitatem; Lascivi versùs caducam formam, &c. libido enim è rei lascivæ præsentia incrementum capit, tantóque urit vehementiùs, quò fuerimus occasioni propiores. Ut adeò providè hortetur Magnus Augustinus; *Ab omnibus Christianis, præcipue tamen Clericis, sive Monachis, indigna & inhonesta familiaritas fugienda est; quia sine ulla dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare suspectam, citò delabitur in ruinam.* Meus D. Salvator Carducius Emblematis mentem hoc disticho explicat. — Occasio. [S. Aug. ser. 250 de tep. cap. 1.]

Quò propior, magis est avidus canis, assecla prædæ,
Quò propiora videt, cor magè læta sitit.

139. Aliquot Catelli leonem quiescentem, eorumque penitùs incurium, iteratis quidem, sed tamen irritis conatibus provocant. Quibus proinde subscripsit Gamhertus; SECURI INSULTANT. Leo enim; consideratâ illorum vilitate, suarumque virium magnitudine, cum hoste adeò inæquali in arenam descendere dedignatur, insultusque eorum generosè contemnit. Idipsum homo, Deo addictus, assolet, mundumque sive blandientem, sive adversantem, veluti ipsius irâ aut obsequio indignum, generosè contemnit. *Vivamus benè*, inquit S. P. Augustinus, *mundum contemnamus, nihil nobis sit omne, quod transit.* Martialis leporem quemdam, cùm se à vicino Leone devorandum timeret, facetè consolatur, eumque ad mortem adeò illustrem nequaquam destinatum esse ait; siquidem Leo ignobiles hujusmodi prædas suâ indignatione & assultu dignari non fuleret. — Generosus anim. nun curat debilium insultus. [S. Aug. serm. 52. de tep. cap. 5.]

Desperanda tibi est ingentis gloria fati, — Mart. l. 1.
Non potes hoc tenuis præda sub hoste mori. — Epigr. 17.

140 Lucretius Borsatus canem, sub nocturno cœlo ad palam cujusdam fores excubantem, repræsentat; cum lemmate. QUO OPPORTUNIUS, EO VIGILANTIUS. D. Antonium Longum hoc Emblemate honorabat, qui patriam tantò majure vigilantiâ & sollicitudine tuebatur, quò necessitas & occasio id amplius exigebant. Ad rem S. Petrus Chrysologus, *Pastor adjungit noctes diebus, & totum sibi tempus denegat dormiendi; ne qua lupis, suffragante somno, grassandi in gregem præbeatur occasio.* — Vigilantia. [S. Pet. Chrysol. serm. 24.]

141. Cani, virgâ percusso, inscripsi; SFERZATO IMPARA. Idest; FLAGELLATUS DISCIT. Ita homo, Numinis supremi manu nonnihil acerbiore percussus, ad legis obsequium majure studio contendit. S. P. Augustinus. *Qui te FLAGELLAT in isto seculo, AD EMENDATIONEM, non ad damnationem facit.* — Calamitas utilis. [S. Aug. tr. 12 in Ioan.]

142 Canum vulnera, non mordaci dente, sed molli linguâ persanantur; S Gregorio teste, *Canum lingua vulnus dum lingit, sanat.* Unde lemma LINGENDO SANAT. Ita spirituales proximi infirmitates ac defectus, non quidem superbâ & mordaci agendi ratione, sed mansuetâ & suavi corriguntur. S. Nili parænesis est; *Si peccatorem admones, misce compassionis verba, & aures emollientur, cor verò illuminabitur.* Cui assentiens meus Concanonicus D. Absalon Abbas; *Lingua canis* inquit, *medicina pœnitentialis est, quâ sanantur illi, qui post graves lapsus peccatorum & criminum fortiores resurgunt. Dum enim à Prælatis Ecclesiarum fructuosa pœnitentia visitantur consiliis, quasi linctu canis pristina restituntur sanitas*; si porrò linguæ hujus caninæ usum perdiscere cupias, mox subjungit; *Piâ compassione benignè suscipiat, & consolatione paternâ mulceat.* — correctio mansueta. [S. Nil. Paræn. n. 10. Absal. Abb. serm. 48.]

143. D. Cæsar Antonius Bendinellus juvenem quemdam, lascivæ fœminæ insidias declinare solitum

Fugere occasionem.

tum, canis Ægyptii symbolo repræsentat; qui, ne Crocodilis in prædam cedat, Nili undas nonnisi fugiendo lambit: lemmate, præceptionis vice, addito. NE PEREAS, PER EAS. Et certè inter carnis insidias nonnisi è fuga consilium petere licet; Concinnè Ovidius:

Ovid. 2. de Arte.

Cùm mora non tuta est, totis incumbere remis
Utile, & admisso subdere calcar equo.

S. Basil. Const. Monast. c. 4.

S Basilius, *Fugiendum est*, inquit, *cùm primùm quæcunque in conspectum nostrum adducta, refricata libidinum memoria, consilium, rationemque in nobis perturbant atque confundunt.* Breviter, sed nervosè Sanctus Gregorius Nazianzenus,

S. Greg. Naz.

Stare volens, extra limina stato mali.

Enimverò, ut Ovidius observat, in malorum societate non præcipitari, penè est impossibile,

Ovid. l. 2. de Remed.

Non facilè esuriens, positâ retinebere mensâ,
Et multum saliens incidat unda sitim.
Non facile est taurum visâ retinere juvencâ,
Fortis equus visâ semper adhinnit equâ.

Totius doctrinæ præsentis epitomen è celebri illo disticho petes, cujus dimidium pentametron lemmatis loco usurpavimus.

Quid facies, facies Veneris, si veneris ante?
Ne pereas, per eas; ne sedeas, sedeat.

Adulatio.

144. Canis, genuinum adulatoris symbolum, epigraphen præfert; ET BLANDIOR, ET NOCEO. Huic enim vitio solenne est, nocere dum blanditur. Ad rem nostram S. Hieron *Nunc rara fides est, aliud in labiis, aliud in corde versatur. Venenum anima lingua mella contegunt.* Idipsum Advocatus, Meretrix, & Usurarius assolent, qui omnes simul & blandiuntur, & nocent.

S. Hieron in Matth.

Spes præmii.

145. Æternæ quietis contingendæ spem ad cumulatas hujus mundi calamitates superandas plurimùm conferre, è canibus haud obscurè conjicere licet; qui, dum turbidu flumini innatant, Virgilii epigraphen sustinent. RIPÆ ULTERIORIS AMORE. S. P. Augustinus. *Operarius deficeret in via, nisi attenderet, quod accepturus esset. Cùm enim attenderis quid sis accepturus, omnia sibi erunt vilia, quæ pateris.* Et S. Gregorius, in illa Apostoli verba commentatus: *Non sunt condigna passiones hujus temporis ad futuram gloriam*; ait, *Paulus seipso robustior, contra adversa erigitur: quia nimirum finem sui operis sicut mercenarius præstolatur. Grave namque, quod sustinet æstimat; sed leve hoc per præmii considerationem pensat.*

Virgil. 6 Æn v. 314.
S. Aug. ser. 14. de Sanct.
Rom. 8. 18.
S. Greg. l. 8. Moral. c. 1.

146. Aliquot canes, dum, transmisso flumine, jamjam ripam contingunt; epigraphen tenent: PER AQUAM IN REFRIGERIUM. Ad verbum Regius Psaltes; *Transivimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.* Inde ingens animæ, tantet piaculares flammas detentæ gaudium colligere licet, quæ lætitiâ tantò prolixiore ad cœlestem Pharum emergit, quò acerbiùs in expiatoriis cruciatibus affligebatur. *Opportune siquidem*, inquit S. Bernardus, *post tristitiam gaudium subit, post laborem quies, post naufragium portus; Placet cunctis securitas, sed ei magis, qui timuit: jucunda omnibus lux, sed evadenti de potestate tenebrarum jucundior, &c*

Ps. 65. 12.
Purgatorium.
S. Bern ser. 68 in Cant.

147. Academicus, inter Venatores Venetos Curiosus, Symboli loco Canem odorum præfert, qui feras investigans, se quieti iamdiu non indulsurum protestatur, DONEC ABDITA PANDAT. Studiosi cujusdam ad profundæ & subtilioris scientiæ thesauros perquirendos assiduam industriam hæc imago significat. Judicem quoque concernit, sceleratis quibusdam detegendis intentum: vel etiam Avarum; cujus ea potissimum est solicitudo, ut desideratas opes conquirat. Hoc sensu de Macedonibus ait Plutarchus; *Ibi Macedones primùm, gustato auro, argento, mulieribus, & vitâ barbaricâ, sicut canes olfactu vestigiis, maturabant insequi, atque investigare Persarum divitias.*

Studiosus diligens.
Judex.
Avarus.
Plutarch. in vita Alexan.

148. Cani, nonnisi exteros allatrare solito, inscribes; IGNOTOS ALLATRAT. Ita invidia iis dumtaxat dentes suos infigere consuevit, quos recenti & improviso felicitatis gradu sublimes cernit! Plutarchus; *Ut canis ignotos allatrat, erga notos mitior, sic invidia novos homines, & nuper evectos potissimùm infestat, in notos jam mitior.*

Invidia.
Plutarch. in moral.

149. Marchio Guido de Villâ, in bello occisus, Sabaudiæ Ducis salutem & exoptatum ab hoste triumphum conservavit. Unde inter cæteram funebrem ipsius pompam Emblematis loco canem depinxêre, cujus labia purpuræ sanguine perfusa epigraphen ferebant. EX NECE TRIUMPHUS. Imago hæc ad purpuræ inventionem alludit, quam Pollux, aliique complures ita recensent: Herculem Tyrium, Nymphæ cujusdam amore captum, canis secutus est, qui piscem, cui purpura nomen, per scopulos repantem conspicatus, mox ad eum accurrit, & ex devorata illius caruncula, sua sibi labia cruore puniceo infecit; unde postea, coloris præstantia è canis ore manifestata purpurei panni initium fecêre; ut adeò è purpura interempta, hodie etiamnum tanti, tamque regii, ac triumphalis coloris splendor orbem fulgeat; sicuti etiam Sabaudiæ Duces ex interempto Guidone victoriam, hodie adhuc gloriosam, summéque proficuam reportârunt. In hoc argumentum canit D. Marinus.

Mors gloriosa.
Pollux in [illegible]

D. Mar. Lyra, [illegible]

Conca di belle porpore feconda
Ruppe col fero dente aspro mastino
Ma nese scaturir vivo rubino,
Che di lucide grane asperse l' onda,
Ecosi d' huom maligno a spirito egregio
Non noce ira mortal. Sangue che smalta,
Innocente valor, gli agginnge fregio.

Cæterùm etiam Servator noster, interveniente suâ morte, triumphum è devicto Orco immortalem retulit. Tarsensis Pauli verba sunt, *Et expolians principatus & potestates traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso*; id est, interprete Origene, *triumphans illos in ligno crucis.* Unde S. Leo Papa. *Clavi*, inquit, *qui manus Domini, pedesque transfoderunt, perpetuis diabolum fixêre vulneribus; & Sanctorum pœna membrorum, inimicarum fuit interfectio potestatum; sic suam Christo consummante victoriam, ut in ipso, & cum ipso omnes, qui in eum crediderunt, triumpharent.*

Christus [illegible]
Colos. [illegible]
Orig. [illegible]
S. Leo, [illegible]

150. Henricus Farnelius cani, ante palatium excubanti, subscripsit. INCORRUPTA FIDE. Innuit videlicet. Aulas, & Majestatem regiam à fidelibus amicis omnium optimè conservari & defendi. *Nam fida regum custodia*, asserente Socrate, *non turribus, non propugnaculis, non mœnibus, non armis, non satellitibus, sed amicorum præsidiis, & civium benevolentiâ asservatur* Hac præceptione probè imbutus Scipio Africanus, Polybio referente, nihil ita solicitè curabat, nisi ut aliorum amicitiam sibi devinciret, & ipsos etiam hostes, in necem & injurias ipsi inferendas paratos, beneficiis in suas partes traheret.

Fidelitas [illegible]

151. Academici Furfuracei duo Symbola exhibent, non multum inter se diversa. Primum canem, coram cibo stantem, exhibet; addito lemmate. CHE MAI NON EMPIE LA BRAMOSA

VOGLIA

Litterarum ad sapientiã desideria.

VOGLIA. Id est; NUNQUAM SATUR. Vel, NON SUFFICIT ESCA VORACI. Alterum, canem cibo jam devorato proponit, cum inscriptione; E DOPO L' PASTO HA' PIU' FAME CHE PRIA. Id est, POST ESCAM FAME TABESCIT. Utraque imago aviditatem Litteratorum inexplebilem, & quibuscunque virtutum & sapientiæ studiis nunquam exaturandum, significat. Verissimè Divina Sapientia. *Qui edunt me, adhuc esurient; & qui bibunt me, adhuc sitient; Gratia enim,* inquit Faustus Regiensis, *de gratia nascitur, & profectus profectibus serviunt, lucra lucris, & merita meritis locum faciunt, ut quantò plus quis acquirere caperit, tantò plus acquirere conetur, & quantò avidius de sapientia bonis hauserit, tantò plus haurire desideret.* Eâdem planè ratione animæ, in Dei amorem abreptæ, S. Machario teste, *Quantò magis abundant donis spiritualibus, tantò vehementius & sine satietate desiderii cœlestis inquirunt; quantoque magis spiritualem profectum in se senserint, tantò plus esuriunt ac sitiunt participationem & augmentum gratiæ.*

(Eccl. 24. 29. Faust. Reg. instruct. ad Monachos. Machar hom. 10.)

Prælatus.

152. Canis, pro pecore excubias agens, epigraphen meretur; SERVAT, ET ARCET. Geminâ hac dote imbutus Prælatus, gregem suum solicitè tueatur, omnesque sive tartareos, sive humanos vitiorum lupos quàm longissimè propulset. S. Ambrosii monitum est, *Sic polleat Episcopus sapientiâ, ut non solùm sibi creditum populum sufficienter doceat, verùm etiam cunctarum hæresum quærat conditiones a Catholica repellere Ecclesia.* Supremam laudem in servando & arcendo assecutus S. Petrus, quotannis ab Ecclesia hoc epinicio excolitur.

(Ambr. in moral. Petrus. Hymn. 1. ... ugusten.)

> *Ovilis ille Pastor, & Rector gregis*
> *Vita recludit pascua, & fontes sacros*
> *Ovesq; SERVAT creditas, & ARCET lupos,*

Adulator

153. Antonius de Burgund. Emblematis loco canem pinxit, qui pedum alienorum ulcera lambens, epigraphen sustinet. ETIAM ULCERA LAMBIT. Adulatorum hic genius est, qui ipsa etiam Regum suorum vitia, ceu ulcera fœtidissima, gratiæ aucupandæ causâ, lambunt, usque gratulantur, & laudant. Talem in Henrici VIII. Angliæ Regis aula se exhibuit Franciscus Brianus, Eques auratus: cum enim Rex Annæ Bolenæ, filiæ suæ, amoribus captus, cogitaret eam in uxorem ducere, è Briano quæsivit, *quale peccatum videretur, matrem primùm deinde filiam cognosceret:* respondit Brianus, *O Rex, quale gallinam primùm, deinde pullum ejus gallinaceum comedere:* ut refert Sanderus. Hoc nimirum jam olim conquestus Regius Vates, *Laudatur,* inquit, *peccator in desideriis animæ suæ, & iniquus benedicitur.* Id explicans S. Hieronymus, ait, *Qui dicit justum injustum, & injustum, justum, abominabilis uterque apud Deum est. Similiter qui sanctum dicit esse non sanctum, & rursum non sanctum asserit sanctum, abominabilis apud Deum est.*

(ad 1. de schism. Angl. Psal. 9. Hier. Ep. ad Philam. Hier. Can. 9. 5 Can. ... & 55.)

Aulicus.

154. Aulicum, sine ullo incremento aut profectu in aulis tantarum, canis odorus repræsentat, cum lemmate. AURAS MOMORDIT INANES. Certe venti sunt manifestè, omnes tituli & honores terreni, quos stulti mortales ita avidè sectantur. *Tollantur de medio inanes venti,* inquit S. P. Augustinus, *tollatur de medio fumus, qui crescendo evanescit; prorsus pro salute ista contemnantur.* Nam ut alibi ait, *Quidquid aliud habueris sine Deo, totus inanis eris.*

(... honor ... entus. Aug. serm. de Verb. ... m c 10. Aug. in ... 15.)

MILLUS.

Milites. Judices. Calamitates.

155. Millus muriearus, seu clavis ferreis probè munitus, canibus defendendis, uri & arcendis luporum injuriis, deservit. Lemma. SAUCIAT, ET DEFENDIT. Vel, PER CHI BENE, E PER CHI MALE. Ita milites, à Principe conducti, Provinciam quidem tuentur, populum tamen plurimùm gravant. Judices, versùs innocentes oppressos benefici, in sceleratos animadvertunt. Verbo calamitates justis exoptatam felicitatis contingendæ occasionem, malignis verò supplicia & interitum afferunt. Certè fornacis Babylonicæ flamma innocuis Hebræis refrigerio, iniquis tortoribus autem exitio fuit. De igne hoc, cautissimè discernente, S. Zeno Veronensis: *Ubi jactati sunt in fornacem ignis ardentis, hos devotè cupidus ignis accepit. Lambunt rosidos flammæ blandientes Incensores incendio cremati sunt, & qui incensi sunt, incendio suo superstites, triumphantes de camino procedunt.* Et Psellus, *Eadem vis tribulationis bonos purgat & vivificat, malos damnat & devastat.*

(S. Zeno serm. 5. de tribus pueris. Psell. in Allegor. Tilm.)

Prædicator.

156. Sicuti canes venatici multo latratu, & indefessis laboribus sylvas percurrunt, ut ferarum vestigia insequantur; ita Prædicatores plurimis incommodis, pro animabus ad Deum revocandis, defungantur, necesse est; Unde D. Primus Aloysius Tatti inscriptionem Emblemati subjunxit, è Psalmo desumptam; VENIENT CUM EXULTATIONE. Quo loco Regius Vates interprete Lyrano, de Apostolis & Prædicatoribus differit; qui *cum maximis & laboribus & persecutionibus seminabant Verbum Dei, postea tamen cum exultatione portabant manipulos suos, scilicet fructus suæ sanctæ prædicationis.* Illi enim infinitam gaudiorum segetem è labore suo expectare possunt, non modò ob ingens lucrum, Divinæ Majestati acquisitum, sed etiam ob propriam mercedem, olim cumulatè tribuendam.

(Psalm 25. Lyran. in hunc loc.)

Religiosus.

157. Molossus, catenâ è palatii foribus otiosè pendente, ultrò ac liberè ante illas excubat, cum lemmate. OBSEQUOR IPSE LUBENS. Ita fideles sua obsequia Deo liberrimè offerunt seque ipsos vigiliis, laboribus, cæterisque vitæ religiosæ observantiis ultrò consecrant. S. P. Augustinus. *Unaquaque anima tantò est pietate purgatior, quantò privato suo minùs delectata, legem universitatis intuetur, eique devotè ac libenter obtemperat. Est enim lex universitatis Divina sapientia.* D. Salvator Carducius.

(S. Aug lib. 83 quæst. q. 79.)

> *Ad fidum obsequium non ferrea vincula ducunt.*
> *Latrantem vernam, sed regit unus Amor.*
> *Discito, qui cælo famularis; ut astra sequaris,*
> *Extima non te vis, intimus ardor agat.*

CAPRA CAPER.

Caput XI.

Christus patiens.

158. SAlicis folia, aliàs amara, capræ palato protinus dulcia videntur. Unde capra, cibum illum comedens, epigraphen tenet. AT MIHI DULCE. Accommodatum est de Servatore nostro illud sacri Epithalamii pronunciatum; *Similis est dilectus meus capreæ*; quippe qui ingratissimos passionis amarores gustu ita avido accepit, veluti suavissimæ mellis guttulæ fuissent. Unde sensuum tenus potum illum vocabat quidem horribilem, *Transeat à me calix iste, &c.* At verò voluntate sua, cum æterni Patris decreto penitùs conformatâ, nihil calice illo suavius ducebat. *Calicem, quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum?* Opportunè P. Maldonatus: *Loquitur Christus utrobique de morte*

(Ioan. 8. 11. P. Maldon. ad Vers. 54. c. 26. Matt.)

morte suâ, eamque calicem appellat; sed in oratione, antequam Patris sententiam audiret, calicem, id est, rem difficilem & horribilem appellabat: nunc Patris cognita voluntate, eandem mortem calicem, id est rem sibi jucundissimam appellat: nihil enim non dulce, nihil non suave est obedientia.

Exemplũ efficax.

159. Mira admodum vis illa est, quam Majorum exempla in subditorum animos exercent; quidquid enim egerint, illud subditi quantocius, veluti prototypon, assequi & imitari conantur. E capra id perspicuum habes, quæ eryngium herbam decerpens, mox immota persistit, simulque omne vicinum capratum pecus firmo ac veluti attonito pede sistere solet. Unde subscripsit Bargalius. E QUAL LA PRENDE, E QUAL L' E' PRESSO ARESTA. Id est, EDENTEM SISTIT, ET ASSECLAS. Ita superiores, sive vitiis, sive virtutibus dediti, subditos in utrumlibet latus exemplo suo, ceu unco, trahunt. Plutarchus, *Reges si musicam ament, multos efficiunt musicos: si litteras, litteratos; si athletas, exercitationibus corporis deditos.* Et S. Ambrosius, *Ostendunt Adolescentes, eorum se imitatores esse quibus adhæserint & ea convalescit opinio, quod ab his acceperint vivendi consuetudinem, cum quibus conversandi hauserint cupiditatem. Inde Sanctus JESUS Nave, quod eum non solùm erudivit ad legis scientiam Moysis copula, verùm etiam sanctificavit ad gratiam.* Eosdem planè successus in vitiis imitandis experiri licet. Juvenalis.

Plutarch. S. Ambros. l. 2. Offic.

Iuven. sat 2

> -------- *Grex totus in agris*
> *Unius scabie cadit, & porrigine porci.*

Plutarch.

Doctrina Principis.

Plutarchus in libro, cui titulus, *Maximè cum principibus viris Philosopho esse disputandum*, eâ capræ proprietate demonstrare nititur, Principis doctrinam viribus adeò magnis pollere, ut eâdem etiam subditorum animos imbuere possit. Verba ipsius ita accipito. *Eryngium herbam aiunt, si una capella in os sumat, ipsam primùm, mox totum gregem subsistere. Sic Philosophica doctrina, si in Principem virum, ac in republica versantem, rebusque gerendis deditum illabatur, eumque studio virtutis impleat, multis per unum prodest.* Porrò colloquia spiritualia, non solùm ipsimet loquenti utilia existunt, sed insuper, amplissimo beneficio, ac inexplicabili suavitate, etiam, in auditores redundant. Quamombrem Sacrum Epithalamium ferventis animæ labia fasciæ non dissimilia ait, quâ auscultantium pectora arctissimè stringi & persuadendi dulcedine in omnem partem flecti consueverunt. *Sicut vitta coccinea labia tua, & eloquium tuum dulce.* seu, ut alii traducunt, *sicut resticula.* In hunc locum Sanctus Ambrosius, *Per resticulam*, inquit, *vinculum persuasionis agnoscimus.*

Colloquium spirituale

Cant. 4. 3

S. Ambr. Tract. 18. in Ps. 118.

160. D. Alexander de Cuppis, Canonicus Regularis, Symboli loco duas capras expressit, quæ supra angustum pontem sibimet obviam factæ, nequaquam mutuo & inimico impulsu inter se collidebantur, sed, modo non minus amico, quàm sagaci, ita sibi invicem cesserunt, ut unà corpore profundè inclinato, alteri liberum & innoxium transitum supra se fecerit. Epigraphen addidit. PROCEDAMUS IN PACE. Hominis pacifici, benigni, & mansueti hæc idea est, cui illud Apostoli imo pectore sepultum hæret, *supportantes invicem, & donantes vobismetipsis, si quis adversus aliquem habet querelam &c. Quid enim sufferat, qui fratrem non suffert?* inquit in hunc locum opportunè S. P. Augustinus. Cæterùm huic Emblemati construendo occasionem dedit Plinius; qui de capris in hæc verba testatur. *Solertiam ejus animalis Mutianus visum sibi prodidit in ponte pertenui duabus obviis è diverso: cùm circumactum angustia non caperent, nec reciprocationem longitudo in exilitate cæcâ, torrente rapido minaciter superfluente, alteram decubuisse, atque ita alteram proculcatæ supergressam.* Hinc conjugati mutuam pacem discant, nam supra matrimonii pontem conductis, nullus omninò è vinculo indissolubili regressus patet; quinimò, nisi ob angustias, unde enasci solitas, stulto lapsu præcipitari velint; mutuò sese supportent, & alterni amoris indiciis sibi invicem cedere, salutemque procurare studeant. Hac planè ratione in aula Norimbergica capram, supra angustum pontem stratam, videre est, quæ à transituro capro calcata, epigraphen præfere. SIC CEDERE JUVAT. Emblemate isto princeps illa politicorum præceptio innititur, nimirum patriæ bono unum alteri, minorem cumprimis majori, cedere debere.

Cedere.

Coloss 3 13.

S Aug in Epist 81. Plin. l. 8 c. 50.

Conjuges se mutuo tolerent.

161. S. Ambrosius in illud Psalmi, *Oculi mei*, ita de capra disserit: *In altis grex iste pascitur, audax in monte: itaq; ubi aliis præcipitia, ibi capris nullum periculum, spectantur à pastoribus suis dumosa de rupe pendentes, ubi luporum incursus esse non possunt.* Unde capra, supra præcipitem & excelsam rupem figurata, epigraphen sustinet. IN PERICULO TUTA. Ita innocentia inter quasvis minas & terrores secura persistit. Hac doctrina probè imbutus Titus, cùm antecessores suos gravissimis injuriis à plebe lacessitos audiret, Xiphilino authore, respondit; *Nemo me injuriâ afficere, aut contumeliâ potest, quia nihil ago, quod alios lædere possit.* Quasi diceret, è vitæ innocentia scutum sibi securissimum patere. Alphonsus Aragonum Rex, quod Panormitanus memorat, olim interrogatus, cur contra aliorum morem sine militum excubiis prodiret? respondit, comitem se habere innocentiam.

S. Ambr. Ps. 118. Octon.

Innocentia tuta facit.

Xiphil. in vita Tit.

Panorm. in Vita Alph.

162. D. Carolus Rancatus capram, præcipiti ac horrida rupe nixam, hoc lemmate insignivit. DURO INTERRITA CLIVO. Silius Italicus, constantiam hominis, inter gravissima pericula imperterritum, insinuans; ad verbum canit:

Sil. Ital.

> *Explorant adversa viros, perquè aspera DURO,*
> *Nititur ad laudem virtus INTERRITA CLIVO.*

Eidem Emblemati ego subscripsi; PER ARDUA TUTE. Eos significabam, qui per invias & laboriosas virtutum, pœnitentiæ, & mortificationum salebras, securo liberoque gressu incedunt. S Gregorius Nyssenus de capra refert, *quòd per saxa sine ulla pedum offensione tendat, & circa vertices montium versetur, per loca transitu difficilia, perruptaque fidenter asperam virtutis viam conficiunt.*

Mens imperterrita. Constantia.

S Greg. Nyss. Hom. in Cant.

136. Capra, olivam lambens, mox eam sterilem efficit; sicque quod Lucarinus lemmatis vice ait, ETIAM LAMBENDO OFFICIT. Ita prorsus adulatoris lingua, tametsi mera mentiatur mella, perniciem tamen præsentissimam affert. Cicerone teste, *Nulla in amicitiis pestis est major, quàm assentatio, blanditia, adulatio.* Stephanus Cantuariensis; *Adulatoris lingua*, inquit, *ad modum locustæ, totum virorem gratiæ depascit.* Et Petrus Bercorius, *Quando capra, id est adulator, lambit, & lactat aliquam olivam, id est aliquem bonum virum, ipsum scilicet commendando & extollendo, tunc ipsum facit sterilescere à fructu bonorũ operũ.* Huic veritati firmamentum addidit Isaias. *Popule meus, qui te beatum dicunt, ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.*

Adulator.

Cicer. in Læl. Steph. Cant. in Isaia. c. 12. Bercor. l. 5. Reduct. c. 22. n. 4. Isa 3. 12.

164. Capra sylvestris, tametsi capra, & laqueis constricta, quietum tamen, suavemque somnum ducere solet. Unde Lucarini lemma. ET ILLA-

QUEATA

Petrus in carcere.

QUEATA SOPOREM. S. Petrum, in carcere detentum, hoc Emblema spectat, qui corde in Dei voluntatem conformato, suaviter dormiit, nec è solita quiete sibi quidquam eripere est passus. *Erat Petrus dormiens inter duos milites.* In hunc locum P. Cornelius à Lapide. *Quasi securè quiescens,* inquit, *in Dei providentia, paratusque vel vivere, vel mori, prout Deus norat expedire. Dormit verò securè in sinu Dei, qui cum illo sentit, & dicit.*

Act. 6. — Corn. à Lap. in hunc loc.

--- *Quò fata trahunt, retrahuntque, sequamur.*

Peccator moribundus.

Eorum insuper hæc imago est propria, qui gravi infirmitatis compede constricti, morte jamjam imminente, etiamnum alto peccatorum letargo detinebunt. *Nam ista, quæ te delectat, falsa vita est quasi in somnis hic vivis,* inquit Magnus Augustinus.

S. Aug. l. 50. hom. 14.

165. Capræi imago, ad maris littus collocata, Sargos pisces, mirâ voluptate sub illius umbra quiescere solitos, ad se extra aquas trahit; Unde Lucatinus inscripsit; ET IMAGINE POLLET. Ita prorsus umbra S. Petri, ut Apostolorum acta testantur, virtutem habuit in juvandis creaturis penitus admirandam. Hac re excitatus perspicax Magni Augustini intellectus, ita philosophatur. *Si tunc opem ferre poterat umbra corporis quantò magis nunc plenitudo virtutis? si inanis quædam species vacuæ imaginis habere potuit in se vim salutis, quanto plus de corpore meruerunt attrahere salubritatis ferreo pondere sacris impressa membris vincula passionis?* Verùm non S. Petri solùm, sed & Christi umbra miram illam, ac veluti sympatheticam attrahendi virtutem habuit: aliqui enim latronem, ad Christi dexteram crucifixum, non ob aliam rationem pœnitentiæ, fidei, & salutis consequendæ gratiam obtinuisse ajunt, nisi quod umbrâ, à Christi corpore sparsâ, tactus fuerit. Id quod S. Vincentius Ferrerius perspicuè in hæc verba testatur, *Christi in cruce umbram percussisse latronem, qui dexter erat, eique sanctitatem contulisse.*

S. Petri umbra. — Act. 5. — S. Aug. de ... Serm. 29. — Christus. — ... Vinc. Fer. ... in Pa- ...

166. Capra pinguescens, sterilis efficitur. Unde inter horti delitias obertans, epigrapheo tenet. STERILESCIT OBESA. Ita complures sub angustiore fortuna amplissimis virtutum frugibus abundabant, postea in sublimiore gradu penitùs steriles, bonorumque omnium inanissimi. Antigonus, Lysymachus, & Prolomæus inter Alexandri Macedonis aulicos recensiti, meritissimam affabilitatem, clementiam, & benignitatem præferebant: ubi verò Regiis coronis fuêre insigniti, mox à pristina virtute degeneres, in superbiæ, fraudis, tyrannidis, luxuriæ, aliorumque vitiorum monstra defecerunt. Adeò nimirum fortuna affluens, vitioso animo excepta, hominem in Dei & proximi amore, uti & in cæteris virtutum exercitiis omnibus, sterilem efficit ac infœcundum. Moses calculo suo id confirmans, ait, *Incrassatus est dilectus, & recalcitravit. Incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo salutari suo.* Huic conformis Esdras; *Comederunt, & saturati sunt, & impinguati sunt, & abundaverunt divitiis in bonitate tua magnâ. Provocaverunt autem te ad iracundiam, & recesserunt à te, & projecerunt legem tuam &c.* Unus ille purpuratus Epulo Evangelicus Emblemati huic illustrando sufficeret, qui divitiis amplissimè impinguatus, eò sterilitatis devenit, ut famelicum Lazarum nec analecten sustinere voluerit. De hoc S. Hieronymus. *Nihil aliud refertur habuisse criminis, nisi quod opibus & divitiis affluens manum egeno, & pauperi Lazaro non porrigeret, & ne hoc quidem misero daret, quod projiciendum erat.*

Fœcundâ nocet. — Deut. 32. 15. — ... 9. 25. — ... in ... Epist. ...

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

C A P E R.

167 CApri carnes, nisi ætatis fuerint teneræ, variisque condimentis præparatæ, mensis inferri nequeunt; utpote fastidium, nauseamque maximam palato nostro creare solitæ: annis enim crescentibus semper fiunt deteriores, donec tandem duritiem, ac putredinem ingratissimam contrahant. Unde lemma Capro inditum. INCREMENTO DETERIOR. Mundi asseclæ, accommodatè ad hanc ideam, indies evadunt pejores. Cainus, primùm tepidus, viliores identidem, quos habebat, fructus offerebat: mox livore adversus fratrem agitari cœpit; demum audaciore animo adversus fratrem odia, cædem, delicti admissi negationem, diffidentiam, ac de Divina misericordia desperationem, vitiis horrendum concatenatis, concepit. Ejusdem farinæ fuêre Absalon, Jezabel, Athalia, Judas, aliique, qui vitia ex aliis alia nectere soliti, indies evasêre deteriores, donec scelaratissimi audierint. Unde quantò magis in vitiis crescimus, tantò amplius Divino gustui efficimur insipidi, & abominandi, Magno Augustino teste, *Quisquis vitiis atque peccatis à Deo se alienat, non modo beatus non est, sed ne Deo quidem vivit propitio.*

Peccator. — S. Aug. de Beata vita Disp. 2 dno

CAPREOLUS. *Caput XII.*

168 EA Capreoli versus parentes est pietas, ut patri decrepito, & ad alimenta curanda inhabili, non solùm arborum frondes cibi loco, sed & proprio ore aquas siti levandæ afferat. Id quod observans Bargalius, epigraphen addidit. VICES REPENDIT. Grati animi filium, & vicis rependendæ erga parentes studiosum, hoc symbolo exornabis. Salvianus; *Et natura ipsa hominum, consuetudoque communis hac ipsâ generali cunctos lege constringit, ut à quibus aliquid liberalitatis accepimus, plus eis gratiæ debeamus. Arctat quippe nos ad retributionem dati accepta largitio. Ante usum enim & munificentiam liberalitatis alienæ liber est quispiam, beneficiorum fœnore non gravatus. Coguntur autem omnes ipsâ conscientiâ suâ ad repensationem vicissitudinis, postquam esse cœperint debitores.*

Gratitudo. — Salv. l. 2. de Ecclesia.

169. Capreolus, generosi animi symbolum, dum à canibus infestatur, unico saltu in adversam rupem transilire solitus, salutem consequitur; cum lemmate. UNICO SALTU LIBER. In hoc argumentum Joannes Paschalius.

Animus resolutus

Quà caper à canibus deprehendi rupe pavescit,
Exilit, atque alio sistitur arte jugo.
Sic virtus generosa viri laqueata resultat,
Nec patitur longas, sit licet arcta moras.

Justus, instar Capreoli per obstacula, ab insidiante mundo interposita, currit; sicque ad liberam quietem & animi beatitatem defertur. S. Gregorius eandem proprietatem in cervo observatam habens, ita discurrit. *Cervus est, cùm montium juga transcendit, quaque aspicit aspera, quaque se objiciunt sensibus illigata, dato saltu transgreditur, & absque ullo cursùs sui obstaculo in superioribus elevatur: ita etiam electorum mentes, quæ sibi in hoc mundo obsistere atque obviare conspiciunt, contemplationis saltu transcendunt, & more cervorum, despectis terrenorum sensibus in superna se evehunt.*

Justus. — S. Greg. 16. Moral. c. 10

170. Comes Carolus Capreolus, Academicus inter Errantes Brixienses Impatiens, symboli loco capreolum præfert; qui per montem iter agendo, multas, diversasque vias in illo conspicatus, ne aberret,

Digitized by Google

neutram ingrediunt; cum dicto. INVIUS, NON DEVIO. Acuti & perspicacis ingenii hoc symbolum est, quod alterius directione minimè indigum, suas operationes proprio Marte citra omnem errorem elicit; atque adeò de se illud Horatii pronuntiet;

Operari seipso.

Horat. ep. 19

Libera per vacuum posui vestigia Princeps,
Non aliena meo pressi pede.

Senec. ep. 80

Et illud Senecæ: *Non ergò sequor priores? Facio, sed permitto mihi & invenire aliquid, & mutare, & relinquere.*

171. Agilissimus est Capreolus, miroque naturæ impulsu semper ad sublimiora montium cacumina petenda incitatur. De hoc Bercorius: *Capreolus de locis altis ad altiora ascendit.* Proinde meâ quidem sententiâ subscribes; AD ALTIORA. Dei servos cumprimis hæc imago attinet, quibus illa Isaiæ cohortatio imo pectore habetur incisa, *Venite & ascendamus ad montem Domini*; nimirum ad juge virtutum, perfectionisque incrementum. Unde animam sanctam crebrò suspirantem audire licet, *Ascendam in palmam.* Et, *vadam ad montem myrrhæ, & collem thuris*, de eadem anima etiam refertur, quod *ascendit de deserto.* S. Bernardinus Senensis de Divina Matre, utpote genuinâ summi profectus idea, ait, *Tota fuit profectus devotionis, qua ascendit, semper enim ascendebat, dum vixit.*

Bercor. l. 10 Reduct. c. 21 n. 3.

Profectus

Isa. 2. 3.

Cant. 7. 8. Cant. 4. 6. Cant. 8. 5. S. Bern. sen. serm. de Assumpt.

172. Capreolus montium cacumina, quæ homines & jumenta nonnisi difficillimè adire possunt, mirâ agilitate, & sine ullo pedum offendiculo transilit. Unde de hac animantum specie Ælianus testatur; *Longè maximâ ad saliendum habilitate sunt.* Proinde epigraphen subdidi, ARDUA FACILIUS. Ita animus heroicus in negotia illa majore celeritate ac promptitudine fertur, quæ magis sunt ardua, majoremque præbent difficultatum superandarum occasionem. Unde etiam hortatur Magnus Augustinus, *Delectet vos ut per charitatem impleatis quod per timorem implere difficile est.* Cùm in Flandria de tranando varaginoso quodam maris sinu, quatuor millium passuum longo, ageretur, ut armati possent in Insulam Duvallandiam pervenire; mox, referente Famiano Stradâ, *Huic trajectioni certatim obtulêre sese ex omni exercitu milites, ostentatione quadam Martialis animi, atque ex periculo gloriam accersentes.* Adeò nimirum hodie etiamnum obtinet illud Senecæ pronuntiatum, *Avida est periculi virtus.*

Ælian. l. 14 cap. 16.

Generositas.

S. Aug. in Psalm. 32. Conc. 1.

Fam. Strad. Dec. 1 l. 8. de Bel. Belg.

Seneca.

173. Tanta est capreoli celeritas, ut instar venti, non currere, sed volare censeantur. Æliani verba sunt; *Turbinis instar velocissimè fertur.* Atque adeò capreolus, prætet quam quòd per montium cacumina saliat ut superiore numero dictum est; facillimam insuper saliendi agilitatem habet. Unde lemma. AD SUBLIMIA CURSU. Idipsum assolent servi Dei, qui ad perfectionis fastigium celerrimo cursu feruntur. De seipso testatur David, *Viam mandatorum tuorum cucurri.* Isaias; *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas sicut aquilæ, current, & non laborabunt; ambulabunt, & non deficient.* Et S. Paulus, modò alios incitans, *Sic currite, ut comprehendatis*: modò de seipso loquens. *Cursum consummavi.* In hunc locum S. Thomas Aquinas: *Dicitur cursus profectus Sanctorum, quia cum festinatione currunt &c.*

Ælian. l. 14 c. 14.

Profect.

Ps. 118. 32. Isa. 40. 31.

1. Cor. 9. 24. 2. Tim. 4. 7.

S. Th. Aqui. in hunc loc.

174. Capreolus, per montium fastigia saliens, epigraphen tenet NON INFERIORA SEQUITUR. P. Sigismundus Laurentius hoc Emblemate excelsam D. Pauli pietatem commonstrat, qui inferum hunc mundum aspernatus, mentem uni Deo affixam habuit. Ipsummet testem sibi locupletissimum audi, *Legi mortuus sum, ut Deo vivam, Christo confixus sum cruci. Vivo autem jam non ego, vivit verò in me Christus. Quod autem nunc vivo in carne, in fide vivo Filii Dei, qui me dilexit, &c.* Et S. P. Augustinus, *Pecora campi sunt homines, in carnis voluptate gaudentes, ubi nihil arduum, nihil laboriosum ascendunt.*

Servus Dei.

Galat.

S. Aug.

CAPRICORNUS.

Caput XIII.

175. CApricornus, Rupicapræ specie, solitudinis est amans; unde supra rupem figuratus, epigraphen sustinet. INSUETUM PER ITER. Iis hoc Emblema proprium est, qui perfectionis apicem per vias quidem admirandas, non tamen imitandas, contingunt. His ipsis coloribus etiam hominem depinges, qui speculando, novas semper opiniones sectatur, viamque à communi diversam, incedit: adeò cum Hypocrate possit dicere; *Mihi verò invenire aliquid eorum, quæ nondum inventa sunt, quod ipsum notum, quàm occultum esse præstant, scientiæ votum, & opus esse videtur.*

176. Joannes Ferrus eidem Emblemati inscripsit; ROTATUS EXULTAT, seu, TRANSILIT. Plinius, hanc epigraphen subministrans, refert, capram ab uno montis jugo in aliud saltaturam in gyrum rotare solere. S. Catharina Virgo & Martyr, cui Ferrus hanc iconem sacratam voluit, è fatali rota ad supremum Sinai & gloriæ montem festivo triumpho transportata fuit. Cæterùm inde disces, priusquam negotium aliquod arduum aggrediaris, potentias, viresque tuas cautè circumspiciendas esse; facilè enim agimur præcipites, si temerè aliquid moliamur. Unde Seneca. *Non tibi dabis impetus liberos: sed circumspicies, quò eundum sit, & quousque.* Nam, ut alibi ait, *Velox consilium sequitur pœnitentia.*

177. Capricornus mirâ agilitate ab uno cacumine in aliud transilit. Æliani verba sunt; *Ex cacumine in aliud longè distans cacumen transiliunt.* Atque adeò hi quadrupedes instar volucrum per aëra aguntur præcipites, viamque per invia tentant. Unde lemma, PER INVIA VIAM. Iis hoc symbolum est accommodatum, qui ad grandia sua molimina gressu utuntur penitùs insolito. Simeon, Daniel, & Alipius, salutis assequendæ causâ, vitam suam supra columnæ fastigium traduxêre, unde etiam, referente Laurentio Beyerlinck stylitarum cognomina sunt sortiti. P. Famianus Strada author est, mille & septingentos generosissimos viros è Philippolandia in Duvellandiam quatuor milliarium spatio intra maris aquas transiisse: atque adeò ibi liberum, firmumque fixisse pedem ubi naves fluctuando vacillant. Simon Magus, ævi sui Dædalus, Imperatore, totâque Româ spectantibus, per aëra volare molitus est, uti refert Baronius. Cæterùm via Christi inter homines mundanos penitus est invia, & dura; quæ tamen sola ad æternam patriam ducit; *Ipse verè Christianus est*, inquit S. P. Augustinus, *qui non aspernatur viam Christi, sed vult viam Christi sequi per passiones ipsius. Noli per aliam viam velle ire, quàm per illam, quâ ipse ivit. Dura videtur sed ipsa est tuta via. Alia fortè delitias habet, sed latronibus plena est.*

178. Æliani de Capricorno testimonium est, *Tametsi ob nimiam intervallorum distantiam per prærupta*

rupta saxa praeceps agitur, nihil tamen laeditur; idque ob nimiam capitis, cornuum, caeterique corporis firmitatem. Unde Carducii lemma. CORRUIT INCOLUMIS. Vel, ut mihi placet; NEC ALLISA CADENDO. Idipsum servo Dei accidere amat; qui Davide asserente, *cùm ceciderit, non collidetur*: sive enim in peccatum veniale lapsus fuerit, *non collidetur, quia per hoc à gratia non decidet*; sive in peccatum lethale, iterum *non collidetur*, siquidem Deus *per poenitentiam eum reducit ad gratiam*: uti Lyranus, & magis prolixè Anonymus explicant. In eundem locum S. P. Augustinus; *Cadere visi sunt Martyres, cùm percuterentur: sed audi, cùm ceciderit Justus, non conturbabitur. Sic ergò conquadramini, ad omnes tentationes parati; quidquid impulerit non vos evertat; stantem te inveniat omnis casus.*

Justus. Psal. 36.24.
Lyran. in hunc loc.
S. Aug. in Psal. 36.

CASTOR, seu FIBER.

Caput XIV.

579 TAmetsi alii Scriptores absolutè negent, multi tamen affirmant Castorem, à venatoribus impetitum, nativo quodam instinctu sibimet genitalia sua (castoreum vocant Medici) amputare; cùm enim non ignoret mortem sibi tantùm ob ea, utpote ad medicinam utilissima, intentari; ideò praecisis iis, venatoris insidias praevertere, suaeque vitae consulere nititur. Tullii de Castore verba sunt *Redimunt se eâ parte corporis, propter quam maximè expetuntur.* De hac ejusdem proprietate scripsêre Plinius, Solinus, Apuleius, & Juvenalis;

Servo pro [illegible] [illegible] l. 8. c. 13. [illegible] c. 27. [illegible] [illegible] Satyr.

------- imitatus Castora,
Eunuchum facit &c.

Unde epigraphen addidit Camerarius; MODO VITA SUPERSIT. Meâ tamen sententiâ, meliorem ex Juvenali substitues; UT VITAM REDIMAT.

[illegible]mor vi-[illegible]

Ut vitam redimas, ferrum patieris, & ignes.

Inde colligas licet, quantum vitae amorem natura cuivis animali ingeneraverit, adeò ut illi conservandae nullus non moveatur lapis. Seneca, *Si cuiq; amor est, & conservanti se, permanendique insita voluntas, atque aspernatio dissolutionis.* S. Gregorius Nazianzenus verae vitae nomine Deum intelligit; cui conservando rerum omnium jacturam existimemus facilem & exiguam.

[illegible] apud [illegible] [illegible] l. 3. [illegible] 13. Greg. Na. [illegible]

Spargenda cuncta, dummodo serves Deum.

180. D. Aresius Castori inscripsit; CAPIANT, NE CAPIAR. Vel, SAEVIO, NE SAEVIANT. Vel, CLEMENTER SAEVIO; Vel ut Archangelo Conter placet; SECURIS ABIBO. Ut enim vitam suam salvet Castor, propria genitalia morsu resecat, eaque, à venatoribus unicè expetita, in illorum manibus relinquit, sicque fugâ sibi consulit. Iis hoc Emblema tribues, qui in mundo diversis curarum, hostium, ac mille occasionum periculis infestari, sese divitiis & voluptatibus omnibus exuunt; ac cum Biante liberè proclamant. *Abite pessum malae cupiditates: ego vos mergam, ne ipse mergar à vobis.* Mirificè ad hoc propositum S. Petrus Damianus; *Tu quoque*, inquit, *si vis casses intimi venatoris eludere, solerter à te stude titillantes illecebrosa libidinis fomites amputare. PRAECIDE à pectore tuo omne luxuriandi propositum, & sic quasi RADICEM LUXURIAE VERENDA repellis, dum libidines actum cum ipsâ voluntate deponis.*

[illegible]stitas [illegible]lunta-[illegible] [illegible]ligio-[illegible] [illegible]ant. Phi-[illegible] [illegible] Dam [illegible] epist. 8.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

181. Castor, ubi se pede vinculis constricto, sese captum animadvertit; mox, ut deperditam libertatem recuperet, ligatum pedem dentibus arrodit, ac praescindit. Unde lemma. PEREAT, NE PEREAM. Vitae ac libertatis amorem exinde colliges; nam, è prudentiae legibus, ut totum serves incolume, nonnunquam praestat aliquam corporis partem abjicere. De hac Castoris proprietate canit D. Julius Strozzi.

Amor libertatis.
Iul. Strozzi nel Guiscar Cant. 23. st. 103.

--- Suole il Castor d' humida tana
Sempre solingo habitator palustre,
Mentre la prigionia gli sembra strana,
Far per la liberta un atto illustre,
Col dente mordacissimo, che seda
Gli albers, tronca il pie, ch' altri gli lega.

Eruditè Justus Lipsius, *Plumarum potius aliquid amittamus, quàm ut de vitâ, aut carne periclitemur.* Hâc praeceptione probè imbutus Egesistratus Elaeus, cùm à Lacedaemonibus interceptus, uno pede validâ catenâ detineretur; mox eâ pedis parte, quâ stringebatur, praecisâ; hostium manus effugit, & pristinam libertatem est consecutus; uti ex Herodoto refert Astolphus in officinâ Historicâ.

Lips Mist. Cent. ep. 85.
Astolph l. 2. cap. 10.

181. Castor ubi arborem aliquam rodere coeperit, tamdiu non desistit, donec penitus attritam, eversamque cernat; quare Camerarius Emblemati subscripsit. PERSEVERANDO; vel ut D. Aresius. QUAM CAEPI, NON DESERAM. Ita ad negotium aliquod accinctus, in id unum quàm maximè incumbat, ut in coepto opere, donec coronidem imposuerit, perseveret. S. Bernardus, *Prorsus*, inquit, *absque perseverantiâ nec qui pugnat, victoriam; nec pallium victor consequitur.* Et S. Basil. de anima orante differens, ait, *Etsi mensis praeterit, etsi annus, etsi triennium & quadriennium, acriter perseverato tamen, donec impetres.*

Perseverantia.
S. Bernard. epist. 129.
S. Basil in Const Monast.

183. Hominem, in alterius ruina procuranda pertinacem, Castoris symbolo exprimendum censeo, qui in arbore arrodendâ tamdiu non acquiescit, DONEC DECIDAT. Talis erat Judaeorum nequitia, qui immanibus detractionum & calumniarum dentibus Christum adorti, non destiterunt, donec illum fatali mortis ictu dejectum, contritumque aspexerint. Porrò imago illa etiam diabolum repraesentat, qui hominem tamdiu infestare non desinit, donec aut in peccatum fuerit lapsus; aut morte abreptus. S. P. Augustinus, *Non cessat diabolus insurgere super nos quotidie, & illudere velle infirmitati & fragilitati nostrae, deceptionibus, tentationibus, & quibuscunque laqueis irretire, cùm in terra adhuc vivimus*, Deoique mala conscientia, ubi hominis pectus semel arrodere coeperit, Instar Castoris, ab eo lacerando ad ipsam usque supremam vitae horam non desistit. Expertus cecinit Ovidius;

Continuare.
Diabolus semper tentat.
S. Aug. in Psal 58.
Conscientiae temorsus.
Ovid l. 1 de Pont. Eleg.

Sic mea perpetuos curarum pectora morsus
Fine quibus nullo conficiantur, habent.
Nec prius hi mentem stimuli, quàm vita, relinquent
Quisque dolet cutus, quàm dolor ipse cadet.

CERVUS.

Caput XV.

184. GLoriosae memoriae S. Carolus Borromaeus in Academia Salvatorum Papiae, symboli loco Cervum habuit; qui à serpente morsus, ad fontem currit; cum lemmate. UNA SALUS. Nî fallor, ad illud Davidis alludebat; *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desi-*

Psalm.

Deus. *derat anima mea ad te Deus.* Mens imaginis erat; Cor humanum, instar cervi, à venenatis morsibus curatum aut vitiorum serpentibus lancinatum, salutem suam antidoto nullibi aliàs validiore recuperare posse, nisi coram Deo, omnis felicitatis largissimo fonte. Josephus Bassus perlecto libro illo, quem D. Liber. Aresius de tribulationibus in lucem edidit, sanctè testatus est, in eo solatia pro afflictis ita efficacia offerri, ut nemo non, illo calamitatum aculeo infectus, ad hæc Aresiana pharmaca, veluti cervus ad fontem, properare debeat.

Pluribus ut spiris cervam circumplicat anguis,
Lethiferam cupiens exanimare feram.
Praecipiti cursu placidis se immergit in undis,
Tunc serpens orbes scindit, & ima petit.
Cura sunt angues, mordent, feriuntque necantque,
His velut aspidibus mens laniata dolet.
Aresii libram si festinabit adire,
Omnis, at inter aquas, cura maligna cadet.

Baptism⁹. Baptismi aqua, asserente Magno Augustino, illa est, cui Adami posteri immersi, salutem, luis originariæ toxico, & serpentis tartarei insidiis deperditam, recuperant. *Per aquam Baptismi*, inquit, *transitus est de terrenis ad cœlestia, de peccato ad vitam, de culpâ ad gratiam, de inquinamento ad sanctificationem. Qui per hanc aquam transit, non moritur, sed exurgit*

S. Aug. l. de Sacram.

185. Cervo, aquis immerso, epigraphen subdidit D. Gregorio Comanino sumptam: IL SUO VIGOR RIPRENDE. Id est, VIGOREM RECIPIT. Certè peccator, lachrymarum fonte tinctus, vires, per peccatum debilitatas feliciter restaurat. S.Maximus; *Videte*, inquit, *quantùm fletus profuit Petro: antequam fleret, lapsus est, & postquam flevit, erectus est.*

Pœnitens lachrymans.

S. Max. Ho. 3. de Pœnit. Petri.

186. Cervus, serpentibus cinctus, in vindictam effervescit, eorumque alios in frusta concisos enecat, aliis verò terrorem & vulnera incutit, cum lemmate: NON INULTUS EVADO. S. Jordanus. *Quid forti suavius*, inquit, *quàm vindictam manu sumere? Magnum munus à natura (corrupta) animum ultione sanare.* Et Valerius Maximus. *Ultionis, quem admodum acres, ita justi aculei sunt quí lacessiti continuantur acceptum dolorem pensare cupientes.*

Vindicta.

Iord. de rebus Gethicis.

Val. Max. l. 9. c. 10.

187. Cervus, solo afflatu serpentem è lustro suo fugare solitus, Bargalio authore epigraphen Hispanam sustinet; COL E SOFLO L' AHVYENTA. Id est, SOLO FLATU FUGAT. Ita generosus animus haud difficulter etiam adversus gravissimos hostes victoriam refert. Gregorius Castriotus, vulgò Scanderbegus, *cùm jam jam supremum spiritum exhalaret*, verba sunt Petri Matthæi, *adhuc suis hostibus terrorem incussit.* Nam Turcæ, circum Antigoniæ fines in Dalmatiâ grassati, cùm exercitum suum per Castriotti cohortes ducerent, ipsumque Castriottum præsentem crederent, subitò tantâ formidine perculsi sunt, ut, tametsi quindecim millibus equitum instructi, non solùm rupto ordine in fugam se conjecerint, sed insuper prædam, in Chaleedonis regione factam, post se reliquerint. Eodem Emblemate Christum & Cœlites significabis, qui solo habitu vel imperio morbos ac dæmones è corporibus humanis fugant. Inter cæteros Divos Maria Virgo hâc virtute cumprimis excellit, de qua Sancti Patres & Interpretes illa Geneseos verba interpretantur, *Ipsa conteret caput tuum.* In hunc locum Joannes de la Haye acutè observat, ubi nos legimus, *conteret*, hebraicam vocem, *suph*, proprie significare, *exsufflare*. Et ubi legimus, *caput*, in hebraico contextu poni *rosch* id est *toxicam.* Unde concludit; *Quid hoc significat, nisi virginem vehementi flatu primordiale virus, à capite descendens, exhalasse, ac quam longissimè removisse, nec eo fœdatam esse?*

Generositas.

Pet. Matth. in Histor Ludov XI. vol. 1. l. 4.

Sanctorum potestas.

Maria V.

Gen 3. 15. Io. de la Haye in hunc loc.

Concept. tio M. V.

188. Præstantem medicum, occultos morbos detegere, & detecta è corpore humano fugare solitum, Cervi Emblemate exornabis, qui serpentes, in cavernas abconditos, extrahit, extractosque necat: cum dicto; EXTRAHIT LATITANTES. Vel, EVOCAT, ET ENECAT. S. Basilius hominem sanctum, hostem scelerum fatalem, cum Cervo, serpentum inimico infensissimo, comparat. *Sanctus cervus ob id dicitur, quod adversetur improbitati & nequitiæ.* Hugo Cardinalis hunc cervi morem Concionatoribus proprium dicit; qui è munere suo omnem operam impendant ad lethiferum peccatorum serpentem è pectoris humani caverna extrahendum. *Per cervam*, inquit, *qua maximè edit venenum, & serpentem extrahit è cavernis, significatur prædicator.* Idipsum etiam probis ac prudentibus Confessariis convenit. Cæterùm, è Manilii sententiâ, symbolo illo Christus Judex significatur, qui occulta crimina in propatulo statuet, sceleratosque irato fulmine sternet.

Justus. S. Basil. in Psal. 28.

Hugo Card. in cap. 4. Epist. ad Galat.

Prædicator.

Christus Judex.

Manilius.

Quæsitor scelerum veniet, vindexque reorum,
Qui commissa suis rimabitur argumentis,
In lucemque trahet, tacitâque luce vita fraude.
Hinc etiam immitis terror &c.

189. Cervus, serpentes è cavernis extrahens, Emblematis loco titulum præfert; NULLA FRAUS TUTA LATEBRIS. Extremo Judici hanc iconem tribues, de quo S. Matthæus testatur. *Nihil opertum, quod non revelet ur, neque occultum, quod non sciatur.* S. Hilarius, in hanc sententiam commentatus, ait; *Dominus diem judicii ostendit, quæ abstrusam voluntatis nostræ conscientiam prodet, & ea quæ nunc OCCULTA existimantur, luce cogat ionis publica DETEGET*

Judicium extremum. Matth. S. Hilar. in hunc cap.

190. Theodorus Trivultius Cardinalis, etiamnum Siciliæ Prorex, in seditiosos aliquot homines mortis supplicio animadvertit; unde hanc illius justitiam vindicantem D. Haymo Cotius symbolo repræsentaturus, Cervum depinxit; qui serpentibus dilaniandis occupatus, epigraphen tulit; LANIAT QUE NOCENTES. Moises, tametsi hominum omnium mansuetissimus, justâ tamen, & ingenti strage adversus Idololatras exeandui: i psummet audi fulmina potius, quàm verba spargentem. *Ponat vir gladium super femur suum: ite & redite de portâ usque ad portam per medium castrorum, & occidat unusquisque fratrem, & amicum, & proximum suum. Ceciderunt que in die illâ quasi viginti tria millia hominum.* Sic enim prudentissimus Ifraëlis Dux populum suum in præsenti salubriter terruit, & disciplinam imposterum sanxit, uti loquitur S.P.N. Augustinus.

Justitia vindicativa.

Exod. 32.

S. Aug. in Exod. cap. 32.

191. Cervus saucius, jaculo etiamnum intra viscera hærente, fugitivus undique oberrat, cum lemmate. E PIU DUOLSI; id est. CRESCIT DOLOR. Vel, HÆRET UBIQUE. Animam, assiduo vellicantis conscientiæ aculeo in omni loco & tempore arrodi solitam, hæc imago repræsentat. Præclarè, ut reliqua omnia Magnus Augustinus; *Servus peccati, quo fugit se, cùm se habet, quocunque fugerit? Non fugit se ipsam mala conscientia, non habet quo eat.* Seneca. *Animam debes mutare, non cœlum; licet vastum trajeceris mare, sequentur enim te, quocunque perveneris, vitia. Quid miraris, tibi peregrinationes non prodesse, cùm te ipsum circumferas,* Et Georgia de Montenai.

Conscientia morsus.

S. Aug. in ...

Seneca Epist.

Greg. Mont. Embl. 14.

Cra-

Crabrones ut equum mediis in vallibus urgent,
Ilia cervorum & saucia arundo premit;
Sic ultrix vindicta Dei sua spicula torquet;
Quò fugis ah demens! undique tela necis.

Sermo vitiosus. Hominis scelerati sermones, veluti totidem jacula, pectus nostrum validè transfigunt, &, quocunque fugiamus; semper scandalosas illas perversæ doctrinæ cuspides in animo circumferimus; Seneca; *Sunt quidam, qui vitia gestant, ea in alios transfundendo ac communicando; horum sermo multum nocet. Nam etiamsi non statim officit, semina in animo relinquit, sequiturque nos etiam, cùm ab illis discesserimus, resurrecturum postea malum.* Senec. ep. 123

192. Cervus, jaculo per viscera transfixus, nullum penitus doloris levamen è solicita sua fuga recipit. Unde lemma è Petrarcha inditum; EL FUGGIR NON M'AITA. Id est, NEC FUGA SALUTEM. Ita prorsus humanum pectus, amoris telo saucium, quocunque se converterit, suum ubique tortorem præsentem habet. Appositè Sanctus Joannes Chrysostomus, *Quemadmodum cerva, confixa jaculo in vitali corporis parte, etiamsi venatorum effugiat manus, nihil inde fert lucri; sic & anima, accepto concupiscentiæ jaculo, sicum eo permittatur abire, ipsa per se corrumpitur, ac perit.* Hieronymus Gratianus in nobilissimo suo poëmate de Granata recuperata canit. Amor. S. Chrys. ... Granata ...

Come dal Cacciator cerva piagata
Scorrendo và per solitarie piagge,
Mà fugge in van da la saetta alata,
Che nel fianco sanguigno affisa stragge;
Così Elurìa dolente erra agitata
Da suoi varj pensier, ne si sottrage
Da lo strale d'amor, per cui trafitta
Versa in lagrime ogn'hor l'anima afflitta.

Religios[i] 193. Quisquis Deo verè famulari desiderat, cervum imitetur, necesse est; qui ad inaccessa montium cacumina sese recipere solitus, vastam, horridamque solitudinem incolit, cum lemmate; AVIA PETO. Dionysius Carthusianus; *Sancti Patres,* inquit, *quotidiem instituerunt, ipsos Religiosos vitâ, habitu, mansione à sæcularibus voluerunt esse distinctos, & habitationem eorum claustrum appellare sanxerunt. Cur itaque, nisi quia habitatores ejus debent ab omni sæculari tumultu esse quieti, & passionum, ac vitiorum inquietudine liberi, ab omni carnalitate, & sæculari proprietate abstracti?* D. Carth. ... de Relig. ...

194. Plinius author est, Cervum cornibus suis privatum, ab aliorum oculis remotum & absconditum vivere, nec nisi nocturno tempore pabulatum prodire. Unde deperditis cornibus in sylvam discessurus, epigraphen tenet. PROJECTIS AVIA PETIT. S. Matronianum, Eremitam Mediolanensem, hæc imago spectabat, qui facultatibus suis omnibus inegenos distributis, solitudinem petiit. Nam eum demum Religiosus in sanctam suam solitudinem dignè & cum gaudio se recipit, quando superbiæ & bonorum terrenorum cornua radicitus excusserit. Unde Religiosos suos affatus S. Bernardus, *quam bene,* inquit, *commutastis, dilectissimi, quidquid habere potuistis in sæculo, quando nunc relinquendo ea propriis esse meruistis authoris sæculi, & eum habere proprium possessionem, qui sine dubio portio & hæreditas est suorum.* Emblematis meminit D. Salvator Carducius hoc distichio explicat. Plin. l. 8. ... Matro-nus. Religios[i] S. Bern. ...

Cornigero fustu exutus petit avia Cervus;
Ardua sic virtus non nisi nuda petit.

195. S. Andreas Corsinus, corporis sui membra afflictis jejuniis, flagellis, ciliciis, aliisque castigationibus maceraturus, solitudinem in sancta Religione Carmelitana elegit; unde eo allusêre Patres Carmelitæ ad Sanctum Joannem in Concha Mediolani, quando ipsius honori Cervum, inter montium, altiumque deserta pinxerunt; addito epigrammate; TUTIOR AVIIS Ut adeò insignis ille Sanctus poterit hæc psalmi verba jure de se pronuntiare; *Perfecit pedes meos tanquam cervorum, & super excelsa statuens me.* Id est, interprete Magno Augustino; *Perfecit amorem meum ad transcendenda spinosa, & umbrosa implicamenta hujus sæculi, & super cœlestem habitationem figet intentionem meam, ut impleat in omnem plenitudinem Dei.* Solitudo securitatem præstat. Psal. 17. 34. S. Aug. in hunc loc.

196. Miser Cervus, teti involutus, frustra eluctari nititur. Unde lemma Italicum; TENTA DISCIORSI, E NON GLI E' DATO IN SORTE. Id est, *Non est concessum dissolvere vincula capto* Homo, ad mundi leges compositus, nonnisi ægerrimè è libidinis compedibus extricari potest. Sanctus Nilus. *Veternus in plagas incurrens, haud facilè potest ex illis effugere, sic qui in mundo cupiditatibus indulget, difficilè potest se à peccati laqueis explicare. Prava enim cupiditates & voluptates catenæ sunt insolubiles.* Peccator obduratus. S. Nilus in Sit. ad Monach.

197. Plinius observat, Cervos, dum flumina gregatim transmittunt, ne cornibus prægraventur, eo ingenio uti, ut quilibet caput suum in præcedentis tergo reponat; primus verò, si labore debilitatus fuerit, mox secundo primum committat locum, donec singuli alternis vicibus ad id muneris ordine successerint. P. Gamberrus epigraphen, è Virgilio mutuatam, subjunxit; ALTERNIS FACILIS LABOR. Ita omnino disciplina regularis, excubiæ militares, aliæq; virtuosæ exercitationes ac Magisteria negotio haud difficili peraguntur, si ordinatâ vicissitudine ex alio alius eidem oneri sustinendo lacertos supponat. Pulchrè in hanc rem hortatur Magnus Augustinus; *Dilectionis proximi officium est invicem onera portare. Sed hoc officium, quod sempiternum non est, perducet sanè ad beatitudinem æternam, in quâ nulla erunt nostra onera, quæ invicem portare jubeamur. Nunc verò cùm in hâc vitâ, id est, in hâc via sumus, onera invicem nostra portemus, ut ad eam vitam, quæ caret omni onere, pervenire possimus.* Plin. l. 8. cap. 32. Virg. 1. Georg. v. 79. Vicissitudo officiorum & laborum. S. Aug. l. 83. Quæst. q. 71.

198. Complures cervi, qui in transmittendo flumine suum singuli caput præcedentis clunibus imponunt, à minore Parthenica Academia Mediolanensi epigraphen accepêre. DANT ANIMOS VICES. Vel ut Academicus Intentus Papiensis inscripsit; PER MUTUA NIXI. Animum ad communes Reipublicæ labores sustinendos alacrem & promptum hæc imago innuit; de quo Seneca; Labor communis. Senec. Troad. Act. 4.

Ferre quam sortem patiuntur omnes,
Nemo recusat.

Mutuam insuper hominum opem significat; Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus; *Cervi,* inquit, *quando natando alias terrarum partes petunt, onera capitum suorum super se invicem ponere dicuntur. Nonne quosdam cervos alloquitur Apostolus, decens, Invicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi.* Et S. Thomas Villanovanus, *scriptum est, alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Non solùm corporalia onera mœstos consolando, infirmos visitando, egenos adjuvando, sed etiam spiritualia, defectus, ignorantias, stultitias, malitias tolerando.* Compendio Eusebius Emyssenus; *Alter alterius commodis studeamus, & invicem labores, & opera nostra portemus.* Auxilium mutuum. S. Aug. in Psal. 40. S. Tho. Vill. in fer. Dom. 4. post Pasc. S. Euseb. Emyss. Hom. advers. Arundinem quassatam.

199. D. Aresius observat, Cervum illum, qui in trajiciendo flumine reliquos præcedit, nullius alterius tergo inniti posse. Unde lemma; UBI RECLINET, NON HABET. Propria hæc est Filii Dei imago qui vitam & mortem in egestate ac miseria ita deploranda traduxit, ut cùm totam humanam gentem Ducis & Servatoris loco præcederet, exclamare tamen sit coactus; *Vulpes foveas habent, & volucres cœli nidos; Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet.* Quasi diceret, interprete S. Euthymio, *Vulpibus & volucribus sum pauperior, neque enim receptaculum habeo, nec quantum sufficit ad caput reclinandum.*

Christi paupertas. — *Matt 8 20.* — *S. Euthym. in hunc loc.*

200. Surius, aliique testantur, S. Brunonem è percepta ac prodigiosè manifestata publici cujusdam Doctoris damnatione, ad vitæ sanctimoniam pertigisse; Unde Aresius illum Emblemate exornaturus, Cervam depinxit, quæ fulminum fragore exterrita, partum suum eniti solet; epigraphen addidit, A FACIE TONITRUI; Vel, OBSTETRICANTE COELO. Opportunè Psaltes, *Vox Domini præparantis cervos*; seu, Cajetano interprete, *Parere facit cervas.* Et S. Hieronymo. *Obstetricans cervas.* Enimverò homines, Divino terrore perculsi, ad sanctos virtutum partus proferendos incitantur; Isaiâ testante, *A facie tua concepimus, & quasi parturivimus spiritum.* vel, ut Septuaginta traducunt; *Propter timorem tuum Domine, in utero accepimus, & parturivimus, & peperimus spiritum salutis tuæ.* Unde S. P. Augustinus; *territi præcavemus*, inquit, *præcaventes securi erimus.*

S Bruno. — *Psal. 28. 9.* — *Timor Dei.* — *Isai. 26 18.* — *S. Aug. in Psalm 147.*

201. Fatale & assiduum Cardinalis Horatii Spinolæ adversus vitia odium, à nobili quodam ingenio Cervi emblemate est repræsentatum, qui serpentem è spelæo extrahens epigraphen tulit; USQUE AD FINEM FORTITER. Verbis è Salomone desumptis In hunc sensum S. Isidorus Pelusiota, *Forti ac strenuo animo consiste adversus peccatum, ad extremum usque spiritum dimicans.*

Sap. 8. 1. — *S. Isid. Pelus. l. 3. ep. 244.*

202. Cerva gravida, ac partui vicina, herbam seselem, alvo purgandæ, & partui facilitando idoneam, comedere solet. Plinii verba sunt. *Fœmina* (de cervis loquitur) *ante partum purgantur herbâ quâdam, quæ seselis dicitur, faciliore ita utentes utero.* Unde Lucarinus Cervam, dum seselem comedit, hoc lemmate notavit. PARTUM PRÆPARAT. Maria Virgo accommodatè ad hanc ideam, sanctis contemplationibus, fervidis ad Deum precibus, & assiduis mortificationibus sese studiosissimè ad Divinam prolem, sine labe pariendam, disponebat. Eâdem methodo verus Pœnitens, dolore de peccatis suis excitato, cæteràq; sanctâ pœnitentium amaritudine pastus, se se aptum reddit, ad abominandos scelerum suorum fœtus, obstetricante Confessario, ejiciendos. Nam, ut è modernis P. Hermannus Busenbaum docet, *Ad Sacramentum hoc* (pœnitentiæ) *requiritur saltem attritio formalis, supernaturalis, efficax, & universalis respectu mortalium, concepta in ordine ad confessionem* S. P. Augustinus; *Quando sic pœnites, ut tibi amarum sapiat in animo, quod ante dulce fuit in vita, & quod te prius oblectabat in corpore, ipsum te cruciat in mente; jam tunc benè ingemiscis in Deum.*

Plin. l. 8. cap. 32. — *Maria V. gravida.* — *Pœnitens dolens.* — *P. Herm. Bus. l. 6 Tract. 4. c. 1 dub. 2.* — *S. Aug. ser. 7. de Temp.*

203. Lucarinus Christo, in Ægyptum fugienti, Cervi Emblema attribuit, qui vento insequente currens, inscriptionem sibi subjectam habet; NEC VESTIGIA REMANENT. Hinc vitæ nostræ, totiusque felicitatis terrenæ ludibria & vanitates dignoscito, quæ, concitato cursu ad mortem fugitivæ, nullum sui vestigium relinquunt. Verum sapientissimo id credes; *Transierunt*, inquit, *omnia illa tanquam umbra, & tanquam nuntius præcurrens, & tanquam navis, quæ pertransit fluctuantem aquam, cujus cùm præterierit, non est vestigium invenire.* Verissimè meus Thomas à Kempis, *Dic mihi*, inquit, *ubi sunt modò omnes illi Domini & Magistri, quos benè novisti, dum adhuc viverent & studiis florerent? Jam eorum præbendas alii possident, & nescio, utrum de eis cogitatur. In vita sua aliquid videbantur, & modò de illis tacetur.* Nempe nec vestigium illorum remanet. Et S. Gregorius Nazianzenus;

Promptaest voluptas omnibus fruentibus;
Sed, ceu lapis, venit advenit, sic mox abit.

Christi fuga in Ægyptũ. — *Felicitas & vita mundi.* — *Sap. 5.* — *Thom. à Kemp. l. 1. de Imit. c. 3. num. 5.* — *S. Greg. Naz. l. 2. poem.*

204. Tum demum Paterfamilias suos subditos efficaci ac validâ doctrinâ imbuet, si idipsum, quod aliis persuadere nititur, prævio suo exemplo comprobaverit. Id quod Lucarinus Cervi Emblemate commonstrat, qui coram hinnulis suis exiliens, epigraphen tenet. INSTRUIT EXEMPLO *Nam & columbâ sæpè unâ avolante*, inquit S. Joan. Chrysostomus, *statim sequuntur omnes. & pullus generosus in equorum armento insiliens, secum rapit omne armentum. Similiter & ovis reliquum gregem. Ita & nos &c.* Herodianus de Severo Imperatore id testatur, *Severus Imperator sæpè per altissimos montes hyeme sæva, nivibus è cœlo ingruentibus, suis aperto capite, ut milites ad alacritatem, patientiamq; laborum re ipsa hortaretur.* S. Ambrosius præclari exemplaris loco Davidem Regem producit, qui siti inflammatus, oblatâ aquâ abstinuit, milites suos ad similem tolerantiam invitaturus; *Vicit ergò naturam, ut sitiens non biberet, & exemplum de se præbuit, quo omnis exercitus tolerare sitim disceret.*

Exempli vis ... Comm. Epist. — *S. Amb. ... David.*

205 Cerva, utero ingravescens, Plinio referente solitudinem petit. Unde lemma. ABIT A CONCEPTU. Mariam Virginem hoc Emblemate demonstrat Lucarinus, quæ Verbo Divino gravida, quantocius *abiit in montana cum festinatione. Quò enim jam Deo plena, nisi ad superiora cum festinatione contenderet?* inquit S. Ambrosius. Et meus D. Carducius.

Gravata fœtu Cerva montes transilit.
Fœcunda Verbo Virgo montes appetit.

Luc. 1. ... S. Amb. ... in Luc.

206. Lactantius Finetius, Academicus inter Intentos Papienses Provitus, symboli loco Cervum præfert, qui olivæ ramum decerpens, epigraphen subjunctam habet. TU SOLA MEDELAM. Innuens nimirum, sicuti cervus ægrotus, morbo depellendo, amaris olivarum frondibus pascitur; ita intellectum suum laboribus Academicis, ceu antidoto adversus calamitates ac solitudines præsentissimo, sustentari. Hîc tamen observes velim Finetium symboli hujus usurpandi occasionem è Thesibus sumpsisse, quas typo excusas, die quodam infra Passionis Dominicæ septimanam de Christi Servatoris nostri Cruce in Academia illa publicè propugnandas susceperat: volebat enim significare, animam hominis infirmam è Sanctissimæ Crucis arbore, veluti è pingui & amara oliva, alexipharmacum saluberrimum recipere. Rabanus ad S. Crucem venerabundus; *Tu sancta Crux* inquit, *peccatorum es remissio, putatis exhibitio, meritorum augmentum desperatorum securitas, infirmorum felicitas.* Et S. Laurentius Novariensis, *Crux est arbor optabilis, salubre MEDICAMINE PLENA.*

207. Ludovicus Lanzavecchia, Academicus inter Intentos Velox, symboli loco Cervum præfert, intra densum nemus currentem, & ne ab obviis frutetis remoras pateretur, cornua sua supra dorsum

dorsum reclinantem; addito lemmate Gallico. SANS
Modera-tio. ENPESCHEMENT. id est, *sine impedimento*. veluti diceret, se ad virtutum metam sine obice assequendam, omninò statutum habere, animi sui facultates
Humili-tas. per intricatam hujus mundi sylvam tenere demissas, ac probè edoctum; eâdem planè ratione, quâ cervus impendentes arborum ramos, ceu cursûs sui obices,
S. Aug. ser. 8 de diversis cap. 2. capite elevato, ac cornibus in dorsum resupinus, declinat. S.P. Augustinus, *humiles quærite: quod cùm inveneritis, ad securam altitudinem venietis.*

208. In eadem Intentorum Academia tria Emblemata, inter se penitus similia, cernuntur; unom Marci Antonii Audolphi, qui hinnulo, cervam matrem suam per spinosos & salebrosos calles insequenti, subscripsit; I PRÆ SEQUAR. Alterum Scipionis de Cella hinnulum exhibet, qui, præeunte Cervâ matre, generoso saltu unà supra rupem præcipitandus, epigraphen monstrat; TE DUCE FERT ANIMUS. In postremo Ludovicus Sforzia, Marchionis de Caravaggio frater, hinnulum proponit, qui natandi causâ in mare sese præcipitaturus, retrò cervos majores conspicit; cum lemmate. DANT
Exemplū majorum ANIMUM DUCES. Innuunt nimirum, majorum exemplo gravissimas quasvis difficultates ac pericula adiri superarique. In hanc rem Philo dicere solebat; Veterum Patriarcharum opera fuisse *leges & jura non scripta*. S. Bern. è sponsæ verbis observatum ha-
S. Bernard. serm. 21. in Cantic. bet, quod in singulari exorsa, in plurali finiat. *Trahe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum.* veluti diceret, *Non curram ego sola, etsi solam me trahi petam. Current adolescentulæ mecum, Curremus pariter, curremus simul: ego odore unguentorum tuorum, illæ meo excitatæ exemplo.*

209. Odoricus Carrettus, Academicus inter Intentos Solitarius, symboli vice Cervum habet, qui adverso sole recumbens, sub cornua sua illius radiis indurat; cum lemmate. DONEC AD FORTIA ROBUR. quasi diceret; sicut Cervus, cornibus etiamsi cereis, & ad impellendum ineptis nihil omninò certaminis adversus belluas molitur, sed solitarius manet, dum Planetæ illius calore cornua obfirmentur; ita se tamdiu ab aliorum consuetudine victurum exulem & alienum, quoad virtute Academicâ obduratus, vires roburq; acciperet, ad manus in publicæ concertationis arena cum litteratis conserendas. Certè sancti Machabæi, instar pavescentium cervorum, adversus robustos idololatras sibimet visi
Solitudo. omninò impares intra solitudinis cavernas perstitêre abscondi; at verò vitium & sociorum incrementorum nobili aucti, in apertam lucem prodierunt, omnemque gentilium protervitatem felicissimè debellārunt, Judæis in libertatem, tantoperè desideratam,
S. Io. Chrys. in Psal. 43. assertis. De his S. Joannes Chrysostomus; *Quando grave quidem bellum ingruebat, nec quidquam possent facere quod prodesset se abscondebant: postquam autem parum respirarunt, tanquam generosi quidam catuli ex antris exilientes, & latebris emergentes, statuerunt non se amplius solos servare, sed etiam alios, quoscunq;*
SS Martyres. *possent.* Tertullianus eodem prorsùs modo de SS. Martyribus ratiocinatus, ait, eos à providentia Divina intra carceris angustias recludi, ut viribus inde resumptis, postea palam progredi & tortoribus imperterrita mente insultare, omnemq; mortis supellectilem, Cruces, sartagines, gladios flammas, patibula,
Tertull. l. ad Mart. cap. 3. equuleos, ipsamq; adeò mortem triumphare possent, Verbi Tertulliani ita habeto *Epistata vester*, (id est, Director, vel Procurator) *Christus Jesus, qui vos spiritu unxit, & ad scamma* (in arenam) *produxit, voluit vos ante diem agonis ad duriorem tractationem à liberiori conditione seponere. UT VIRES CORROBORARENTUR in vobis, nempè cùm & athletæ segregantur ad strictiorem disciplinam, UT ROBORI ÆDIFICANDO vacent.*

210. Cervus cornuum suorum vires periclitaturus, adversus arborem impellitur, cum lemmate. EXPERIAR. Francisco Panixxuni, Academico inter Intentos Dubio, cùm publicas conclusiones *de Monstris* esset propugnaturus, hoc symbolum inservivit; eoque significavit? sicuti cervus, cornibus ad solem induratis, aliorum societatem necdum frequentat, donec eorum vires, adversos arborem allisas, expertus fuerit: ita se, diuturno tempore inter litterarios
Exercitatio. æstus obfirmatum, in Concertatione illâ ingenii & doctrinæ suæ periculum facere velle, quum deinceps vires suppetant, non tantùm ad ardua quævis Reip. negotia tractanda, sed etiam ad adversariorum impetus generoso animo reprimendos. Milites Romani, Vegetio teste, diversis bellorum simulachris militiam prævenie bant; nam gravi clavâ, gladii vice; & ingenti cratâ, è viminibus contextâ, ceu scuto, muniti, adversus palum, in terra defixum, acerrimè dimicare solebant; ut imposterum, hâc exercitatione instructi, vires suas exerere, ac hostium cuneos perfrin-
Veget. l. 1. cap. 11. gere valerent. *Contra illum palum*, inquit, *tanquam contra adversarium tyro cum crata illa, & clavâ, velut gladio, se, & scuto exercebat: ut nunc quasi caput aut faciem peteret, nunc à lateribus minaretur, interdum conderet poplites, & crura succideret, recederet, assultaret, insiliret, & quasi præsentem adversarium, sic palam omni impetu, omni bellandi arte tentaret.* Et Paulò ante; *Eo modo non tantum manè, sed etiam post meridiem exercebantur ad palos.*

211. S. Bernardus in ætate etiamnum juvenili flam-
S. Bernardus. mam minus castam intra præcordia sua persentiscens sese in congelatas stagni cujusdam aquas, illam extincturus, præcipitavit. Quare Lucarinus, ad facinus adeò heroicum alludens, Cervum depinxit, aquis immersum, addito epiphonemate. MERGOR OB ÆSTUM. Ad idem propositum collimat aliud Academici cujusdam Gelati symbolum, in quo Cervus exhibetur, intra aquas submersus, soloque capite supra illas eminens, cum dicto, EX GELIDO ANTIDOTUM. Enimverò S. Bernardus è frigoris il-
Libidinis lachrymis & mortificatione sedatur. lius rigore non tantùm ad præsentis flammæ enecationem pharmacum; sed insuper adversus ignes imposterum excitandos antidotum præsentissimum procuravit. S Gregorii dictum est, effrænes carnis motus, & inhonestas tentationum flammas lachrymis potissimùm, fletoque de noxis præteritis extinguendas esse. Atque adeò ad libidinis incendia
S. Greg. ap. Rodric. p. 3. de Perfect. tract. 4. c. 8. reprimenda medium non habemus efficacius, quàm lachrymis vel mortificationum aquis altum immergi. D. Hieronymi vox est, *Ardentes diaboli sagittæ jejuniorum & vigiliarum rigore extinguendæ sunt.*
S. Hier. epist. ad Eustoch. Nec refert, corpus inde debilitari, ejusque labefieri valetudinem, cùm longè satius sit, ut ait idem Hieronymus, *Stomachum dolere, quam mentem.* Cæterùm P. Joannes Andreas Albertus de illo S. Bernardi facto concinnè in hæc verba ludit.

Aspectu mulieris flammas concipit,
Quibus extinguendis vix glaciale stagnum sufficit,
Aquis emersus, & flammis
Mortalia prorsus odisse constituit.
Qui sospes evaserat fluctibus,
Se ipsum zelo pudicitiæ devovet,
In glacie sic obrigetis,
Integris ut videatur sylvis egere,
Sylvas itaque meditatur &c.

212. Cervi molestos illos labores, quos in flumine transmittendo experiuntur, parvi æstimant, si odoratu suo fœcundas citerioris terræ, tametsi nondum à se visæ, delitias percipiant. Unde imagini subscri-

[Spes præmii.] psit Lucarinus; OLFACTU APPELLUNT. Innuit videlicet, æternæ vitæ felicitatem, à fidelibus creditam, tametsi necdum visam, omnes calamitatum amatores edulcare, viresque cumulatas ad difficillima quæque superanda conferre. Origenes; [Orig. hom. 9 in Exod.] *Futurorum spes laborantibus requiem parit, sicut in agone positis dolorem vulnerum mitigat spes coronæ.* Et S. Gregorius Papa, [S. Greg. l. 8. Moral. c. 5.] *Paulus semper seipso robustior, contra adversa erigitur: quia nimirum finem sui operis sicut mercenarius præstolatur.*

213. Idem Lucarinus, Beati Bernardi Ptolomæi solitudinem Emblemate significaturus, Cervum depinxit, intra sylvas sese recepturum; cum lemmate, [Solitudo Sanctorũ] ABDITUR IMPINGUATUS. Huic inscriptioni multum affinia sunt illa D. Lucæ de Christo verba; [Luc. 4.] *Jesus autem, plenus Spiritu sancto, egressus est à Jordane, & agebatur à Spiritu in desertum.* Id enim assolent Sancti, quod virtutibus repleti, è mundi ac hominum oculis se subducant, & in solitudinem se recipiant, Magno Augustino asserente, [S. Aug. in Psal. 51.] *Omnes boni latent hîc, quia bonum eorum intus est, absconditum est; in corde est, ubi fides, spes, charitas, ubi thesaurus illorum.*

214. Cervus genuinum hominis invidi ectypon, dextrum suum cornu, utpotè præsentissimum [Invidus.] adversus varios morbos remedium, defodere & occultare solet. Unde Lucarini lemma. SALUBRIUS CONDO. Apprimè S. Joannes Chrysostomus; [S. Io. Chrys. apud Lorin. in Act. 10 n. 20] *Sicut invidia est, quædam abscondere; ita insipientia, omnia dicere.* Eadem imago etiam avarorum est propria, qui aurum, ad complurium egestatem [Avarus.] sublevandam opportunissimum, tenaci serâ recondunt. S. Basilius adversus hanc hominum malevolentiam [S. Basil. hom. 7. ex var.] eruditè excandescens, *Ingens insania,* inquit, *cùm quidem in montibus est aurum, terram perscrutari; cùm autem in conspicuo est, rursum ipsum in terram occultare.* Cui non multùm dissimilis est Seneca; *Avaritia iterum sub terras refert, quæ malè egesserat.*

215. Quantùm levaminis & protectûs è voluntaria [Paupertas voluntaria.] paupertate, omniumque rerum temporalium abdicatione capiamus, Joannes Ferrus Cervi Emblemate commonstrat qui rejectis cornibus, epigraphè præfert, PROJECTIS AGILIOR. Seneca; [Seneca ep. 7] *Multis ad philosophandum obstitère divitiæ: Paupertas expedita est, secura est. Si vis vacare animo, aut pauper sis oportet, aut pauperi similis.* Et paulò supra; *Projice omnia ista, si sapis, imò ut sapias: & ad bonam mentem magno cursu, ac totis viribus tende, &c.*

216 Cervus Emblematis loco infra palmam consistit; ubi ex uno latere jaculo, è palma vibrato, transfixus; ubi ex altero dictamnum, vulneri sanando, decerpit; cum lemmate. HINC VULNUS, SALUS, [Calamitas.] ET UMBRA. Hoc Emblema, ob multiplices ac confusas figuras nonnihil vitiosum, calamitatis est propria; cui solenne est, hominem ferire, sanare, & umbram aliquam aspergere &c. Idipsum etiam sancto [S. August.] Patri Augustino inter æternos honorum arcus suspendes, de quo Cassiodorus in hæc verba loquitur, [Cassiod. de Divin. Lect. c. 5.] *Ipse Doctor eximius Beatus Augustinus, bella orbis hæreticorum, defensor fidelium, & famosorum palma certaminum.* S. Bernardus idipsum de verbo Dei testatur, [Verbum Dei.] Verbum Dei *& cibus noster, & gladius, & medicina, & confirmatio & requies.* [S. Bern. de multipl. util. Verbi Dei.]

217. Aquila, minutissimo pulvere intra alas collecto, sese inter cervi cornua collocat; ubi pulverem omnem in miseri cervi oculos excutit, eumque tandem penitus excæcatum è rupe præcipitat, & quassatis ossibus, vitâ privat. Lemma. EX PULVERE [Peccata venialia.] MORTEM. Ita omninò Dæmon venialium peccatorum minutiis, quæ à nobis vix quidquam æstimantur, miserum hominem agit præcipitem, nec ratiò æternâ vitâ spoliat. S. Cyprianus *Dominus prudentes nos esse jussit, & cauta solicitudine vigilare præcipit, ne adversarius vigilans semper & semper insidians, quando in pectus obrepat, de scintillis confiet incendia, & parvis maxima exaggeret, & dum remissis & incautis leniore aurâ, & flatu molliore blanditur, procellis ac turbinibus excitatis, ruinas fidei, & salutis, ac vitæ naufragia moliatur.* [S. Cyprian. serm. 2. de zelo & liv.]

218. Cervus, serpentem comedens, ab Academico, inter Errantes Præservato, epigraphen recepit. ET INDE LONGÆVUS. Cervus enim è cibo illo vitam suam per integros trecentos annos prolongare solet. Inde discas velim, eum, qui obvios quosvis [Patient.] amarores & ærumnas forti animo digerere noverit, vitam diuturnam, ac senectutem felicissimam victurum. Divinæ sapientiæ id credes. *Dulcedo animæ* [Prov. 16.] *sanitas ossium.* Galenus tria documenta sibi à suo patre tradita refert, quibus observatis ad decrepitam ætatem sanissimus pervenerit; *Primùm imperterritus & immotus ad ea omnia, quæ quotidie in vita accidunt, maneo: sicut patrem manere tunc intuebar: ita neq; jactura, neq; interitus rei cujusquam perturbatione me ullâ affecit. Secundùm; Assuefecit me pater, gloriam & honorem contemnere, ut unam, nudamque veritatem haberem in pretio. Video enim quosdam, cùm se ab aliquo sperni arbitrantur, aut cùm pecunias aliquas amiserunt, magno dolore confici. Tertium, non esurire, non algere, non sitim pati.* [Gal. l. de dignosc. curand. animi morb. c. 7. Vit. quomodo servanda.]

219. Cervus, illis sagittis transfixis quaquaversum fugiendo cursitat, cum lemmate, NEMINE PERSEQUENTE. Joannes Orozcus hoc Emblemate terrorem, à mala conscientia incuti solitum, denotat. [Conscientia mala.] Nempe Salomone asserente, *Fugit impius, nemine persequente.* Cui adstipulatur Jobus: *Sonitus terroris semper in auribus ejus; & cùm pax sit, ille semper insidias suspicatur.* Unde Seneca; *Sceleris in scelere supplicium est.* Et Plato; *Tyrannus intra adium parietes formidolosus, velut mulier, commoratur.* Et alib; *Conscientia ante peccatum est frænum, post peccatum est flagrum.* At fugiat impius, quantùm voluerit, demum tamen, asserente Isidoro, *Omnia fugere poterit homo, præter cor suum. Non enim potest à se quisque recedere. Ubicunque enim abierit, reatus sui conscientia illum non derelinquit.* Joannes Audenus canit: [Prov. 28. Job 15. Senec. ep. Plato 9. Republ. S. Isid. in Sol. ad animam.]

Conscia mens recti nullo commota pavore est;
Ut mala mens semper sollicitata ruit.

220. Cervus, in flumine trajiciendo prænatans cæteris insequentibus, epigraphen tenet. PRÆNATO, SEQUENTUR. Ita omninò Christus Martyrum [Exempli] caput, passionis torrentem primus est ingressus, suoque exemplo alios eò pertraxit. S. Bernardus, *Sermo vivus & efficax exemplum operis est, facile faciens suadibile, quod dicitur; dum demonstrat factibile, quod suadetur.* Et S. Petrus Damianus, *Christus primò passus est, quem protinus Apostoli sunt secuti, quorum & nos vestigia præcipimur imitari.* Claudiani in hanc rem sententia est. [S. Bern. ser. 2. de Spir. S. Petr. Dam. l. 6. Ep. 5. Claud. in laud. Stil.]

Scilicet in vulgus manant exempla regentûm,
Utque ducum lituos, sic mores castra sequuntur.

Quivis homo, extremum diem obiturus, peculiari [Mors.] verò ratione Abel, omnium primus ex hac vita in alteram abreptus opportunè cum cervo illo dixerit, *prænato, sequentur.* Illam enim vitæ semitam omnes, lege penitùs irrevocabili, incedent. Religiosissimè Seneca: *Cogitemus citò nos eò perventuros, quò mortuum pervenire mœremus. Et quem putamus periisse præmissus est.* [Senec. ep. Lips. l. ... fere 11.]

221. Academicus, inter Venatores Venetos Captivus

ptivus, symboli loco cervum præfert, qui in vivario conclusus, epigraphen tenet; IN CAPTIVITATE SECURUS. Inde disces, calamitates & angustias plerumque fortissimi propugnaculi loco nobis accidere. Opportunus in rem præsentem est Francisci Petrarchæ Dialogus; *DOL. Carceri mancipatus. RAT. Quid, si, an fortasse non carcer, sed, ut dicitur, custodia sit; quotiens vinculis explicitos hostilis macro, sive hoste sævior paupertas invasit; quotiens evasisse penitent & carcerem, quem diuturnum quæri ceperant, non fuisse perpetuum, questi sunt?* Cumprimis tamen hæc imago personas religiosas spectat, quæ claustri septis circumscriptæ, mirâ non modò adversus mundi retia & tartari sagittas, tranquillitatem; sed insuper moralem æternæ vitæ consequendæ securitatem sibi promissam habent. Verbis, solatio plenissimis, S. Bonaventura. *Moriens vix unquam aliquis à cellâ in infernum descendit, quia vix unquam, nisi cælo prædestinatus in ea fidelis usque ad mortem perseverat.*

222. Desideria nostra nonnisi intra Divinitatis fontem submersa exsaturari posse, cervus demonstrat, versus undas anhelans; cum lemmate. MERGET IN AMNE SITIM. Iteratis vicibus id confessus Davidait, *Apud te est fons vitæ.* Et, *quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Et, *Satiabor, cùm apparuerit gloria tua.* Unde S. P. Augustinus; *Quisquis ista terrena vel propter supplementa necessitatis, vel propter aliquam infirmitatem desiderat, nonnisi ab illo desideret, qui est fons omnium bonorum.* Pulchrè Hermannus Hugo.

Cælestes animus sitit insatiabilis undas,
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.

223. Cervus, flumine jam transmisso, pedes suos citeriori ripæ imponit; cum lemmate. JAM TIMOR OMNIS ABEST. Ita prorsus timor noster ibi demum cessabit, quando terram sepulchralem contingemus; & multò amplius, quando ad perennis beatitatis littus, aspirante Divinâ bonitate, appellemus. Seneca Marciam suam, è filii morte consternatam, in hæc verba solatur; *Excessit filius tuus terminos, intra quos servitur. Excepit illum magna & æterna pax non paupertatis metu, non divitiarum curâ, non libidinis per voluptatē animos carpentis stimulis incessitur, non invidiâ felicitatis alienæ tangitur, nec sua premitur, nec convitiis quidem ullis verecundiæ aures verberantur: nulla publica clades conspicitur, nulla privata: non sollicitas futuri pendet ex eventu, semper incertiora rependentis. Tandem ibi constitit, unde nihil eum pellat ubi nihil terreat.*

224. Ardens Dei consequendi desiderium in nobis, nonnisi proscriptis vitiis, accendi, Cervus commonstrat; qui, serpentibus circum se interemptis, ad fontem, sitis levandæ causâ anhelat; cum lemmate, EREMPTIS, FONTEM ANHELAT. Certè ille prodigus, vitæ suæ luxuriem detestatus, paternum sinum ingenti desiderio repetit. Magdalena æternitæ vitæ spurcitiem abominata, ad pietatis fontem festinâ-mente accurrit. Unde Magnus Augustinus; *Quid est in cervo? serpens necat, & post serpentium interemptionem, majori siti inardescit.* *EREMPTIS serpentibus, AD FONTEM* *vitiis CURRIT. Serpentes vitia sunt; consume serpentes iniquitatis, tum amplius desiderabis fontem veritatis.*

225. Homo mundanus inter calamitates plerumque viribus ac consiliis omnibus deficit, quibus, fortunâ etiamnum affluente, plurimum videbatur abundare. Id quod Abbas Certanus Cervi emblemate demonstrat, qui unico propinquante cane in fugam actus, epigraphen refert; BENCHE ARMATO DI CORNA, E PAVE, E FUGGE. Id est, NON REDDUNT CORNUA TUTUM. Hanc animi debilitatem ac miseriam; detestarus S. Gregorius Nazianzenus; *Est autem turpe,* inquit, *ac præposterum, extra periculum philosophari; in ipso autem periculo philosophiæ expertem esse.* Et S. Bernardus *quod scimus, cùm necesse non est, in necessitate nescimus.* Certè peccator, tametsi armis undique munitus, in corde tamen timorem assiduò lancinantem circumfert. David, necdum ullâ peccati labe infectus, facinora, magnanimo leone digna, patravit; at ubi peccaverat, mox timidus evasit cervus, & medios etiam inter militum cuneos trepidabat; ab Absalonis enim, proprii filii sui, conspectu fugam, formidine plenissimam, arripuit, qui antea Goliathos & leones prostravit.

S. Greg Naz. ep 12.
S. Bern. l. 2 de Consid.
Peccator timidus.

226. Cervus serpentibus pasci solitus, subscriptionem reddit, VERTIT IN BONUM. Ita prorsus homo, eodem Certano authore, si virtutibus semel assueverit, etiam gravissimas calamitates in utilitatem suam convertere novit. Unde Seneca; *Scias licet, idem viris bonis esse faciendum, ut dura, ac difficilia non formident, nec de fato querantur. Quidquid accidit, boni consulant, IN BONUM VERTANT, non quid, sed quomodo feras interest.* Et rursus de homine sapiente differens, ait, *Naturâ magistrâ utitur, ad illius leges componitur, sic vivit, quomodo illa præscripsit: cui bona sua nulla vis excutit: qui MALA IN BONUM VERTIT, certus judicii, inconcussus, intrepidus &c.*

Prudentia.
Senec lib de provident.
Idem ep 45

227. Venatores, cervum comprehensuri, filum, diversis volucrum plumis ac pennis distinctum, per oblongum facilioris viæ spatium extendunt; unde plumeo hoc septo à ventis agitato, cervus ingentem timorem concipit; illudque declinaturus, è lustro suo se proripit, & inopinato lapsu intra vicinum rete præcipitatur. Eò alludens Virgilius, canit:

--- Agitant pavidos formidine pennæ.

Virgil. l. 3. Georg. v. 370.

Seneca. *Sic feras lineæ, & pinnæ clausas contineat: easdem à tergo telis equès incessat.* Et Statius;

---- feras indago latentes
Claudit, & admotis paulatim cassibus arctat

Senec. l. 2 de Clementia
Stat. l. Achil.

Proinde cervus, à plumeo illo filo exterritus, epigraphen sustinet, FORMIDO CASSIBUS ARCTAT. Peccator, ruboris contrahendi formidine à confessione prohibitus, intra scelerum & Tartari retia illabitur. Apprimè Sanctus P. Augustinus; *Cùm verentur infamiam falsam, veram incurrant, instar ferarum, quæ circumdantur pennis, ut cogantur in retia.* Et Sanctus Hieronymus, *Pavidorum more cervorum dum pennarum evitatis, fortissimis retibus implicamini.*

Peccator timidus.
S. Aug lib 1 de Nupt. & Concup.
S. Hieron. cont. Lucif. ferian.

228. Cervus, naturâ suâ timidus, ut primùm corniculi venatoris stridorem, canum latratus, aut venatorum clamores percipit, mox formidine perculsus, fugam arripit, & incauto cursu retibus implicatur. Unde lemma è Virgilio mutuatum: PREMIT AD RETIA CLAMOR.

Ingentem clamore premes ad retia cervum.

Virgil. l. 3. Georg. v. 413

Ita sonorus D. Bernardi clamor Guilielmum, Aquitaniæ Ducem, ferocis & indomiti animi hominem, ad eremi angustias, sanctarumque virtutum retia compulit. Ita quoque Prædicatorum clamor peccatores, serpentibus & vitâ animali instar cervorum enutritos, ad rete Evangelicum cogit. S. P. Augustin. *Vocamur prædicatione pœnitentiæ, justificamur in voca-*

correctio gravis.
Prædicator.
S. Aug Præf in Psal 150

vocatione misericordiæ, & timore judicii. Vocati renuntiamus diabolo &c.

Maritus adulteræ. 229. Maritus, injuriam passus & uxoris adulteræ causâ à Magnatibus detentus; Cervi Emblemate à Carolo Rancato exprimitur, cujus frons à superbis & ramosis cornibus inumbratur: lemmate ex Ovidio addito; PRÆBET SIBI CORNIBUS UMBRAS.

Ovid. l. 3. m. tam.

Ingens cervus erat, latéque patentibus altis
Ipse suo capiti præbebat cornibus umbras.

Superbus. Porrò superbus quoque præbet sibi cornibus umbras; dum enim arrogantiæ cornibus sublimis incedit, ab omnibus contemnitur, & non hominum tantùm, sed Dei quoque odium incurrit; juxta illud Siracidis. *Odibilis coram Deo est & hominibus superbia;* Unde S. P. Aug. *Exultent superbi de præsentis felicitate tumeant honoribus, fulgeant auro, redundent famulis; prætereunt ista, & transeunt tanquam umbra. Cùm ille finis venerit, ubi omnes, qui modo in Deo sperant, gaudebunt; tunc illis veniet sine fine tristitia.*

Ecclesiast. 10. 7. S. Aug. in Psal. 74.

Cæterùm, Emblemati explicando, ad uxoris adulteræ maritum hanc apostrophen subjungere placet.

Ombra propitia, e grande
Sopra di voi si spande:
Mà se ben io l'osservo:
Come adombrato è da le corna il Cervo,
L'ombra vostra proviene
Non da le dense nubi, ò da le foglie,
Mà da la vostra fronte, e da la moglie.

Vigilare. 230. Hieronymus Doria Cardinalis symboli loco cervum præfert; cum lemmate, VIGILANTIBUS. Innuit videlicet, sicuti cervus nonnisi vigilantibus in prædâ occurrit, ita ut gloriam & præmia assequaris vigilandum. Iis tamen cumprimis est vigilandum, qui Deum, æternamque salutem aucupantur. Ipsummet Deum habeto testem; *Qui manè vigilant ad me, invenient me.* Unde S. Ambrosius, *Occurre ergò,* inquit, *ad solis ortus, ne lumina tua primus dies fulgor exagitet: si hunc solem (Christum) præveneris, antequam iste surgat, aspicies Christum illuminantem; ipse prius in tuis cordis illucescet arcano.* Hanc Divinæ gratiæ captandæ artem probè edoctus Rex David, iteratò ait; *Domine manè exaudies vocem meam.* Et, *Manè oratio mea præveniet te.*

Prov. 8. 17. S. Ambr. serm. 19. in Psalm. 119. Psalm. 5. 4. Psal. 87. 14.

Adulatio. 231. Cervus, tibicinis modulatu detineri solitus, facillimè intercipitur. Lemma. INCAUTUM MODULAMINA STERNUNT. Idipsum illis usuvenire solet, qui vel adulatione, vel mundi illecebris decepti, perniciem temporalem aut æternam incurrunt. S. Hieronymi dictum est. *Plus nocet lingua adulatoris, quàm gladius persecutoris.* Ut adeò Magnus Augustinus adulationem verè definiat; *Adulatio est fallax laude seductio.* De muliere itera præsentem appositè ait idem Præsul Hipponensis; *Mulier fundit concupiscentiæ pestilentiam: in risum aliquando dissolvitur: nunc blanditias exhibet, & quod est venenosius super cuncta, psallere delectatur, aut cantare: cujus cantu tolerabilius est, audire basiliscum sibilantem.*

S. Hieron. in Psalm. S. Aug. in Psalm. 69. Mulier fallit. S. Aug. in lib. de fin. Cleric.

CUNICULUS.

Caput XVI.

232. Cuniculus, lepori perquam similis, intra terræ cuniculos, à quibus & nomen sortitus est, habitare solet. De hoc Martialis.

Mart. l. 13.

Gaudet in effossis habitare cuniculus antris;
Monstravit tacitas hostibus ille vias.

Unde epigraphen præfert. DEGIT IN ANTRIS, hominem timidum hæc imago depingit; qui vitæ suæ tutelam etiam intra terræ viscera perquirit. Certè David, Saulem exhorrescens, Odollæ speluncam propugnaculi loco habitavit. Centum Prophetæ, ab impia Jezabele diris persecutionibus exterriti, saluti suæ, Abdiâ protegente, *in speluncis* consulvêre. Mataathias cum animosis generosis suis filiis, ut Antiochi furorem effugeret, intra montium cavernas securus delituit. De his S. Paulus; *In solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, & in cavernis terræ.* Porrò etiam lucifugas illos hac icone significabis, qui facta sua omnia ab hominum oculis subducunt, nec nisi in antris operantur. De his Seneca. *Quidam adeò in latebras refugerunt, ut putent, in turbido esse, quidquid in luce est.*

Timidus. 1. Reg. 2. 3. Reg. 18. 13. 1. Mach. 2. 28. Hebr. 11. 38. Lucifuga. Senec. l. 2. ep.

233. Milites, hoc animalculo magistro, cuniculos agere, terram excavare, & per hypogæa occulta in hostem irruere didicerunt; uti hoc pentametro testari videtur Martialis, superiore numero adductus.

Monstravit tacitas hostibus ille vias.

Unde illum hoc epigrammate non incongruo afficies; VIAM DOCET IN HOSTES. In sensu deteriore Emblema illud infames illos homunciones spectat, qui, durante bello, hostibus exploratorum loco deserviunt, suamque patriam nequissimè produnt. Tales fuêre Æneas & Antenor, dum Trojam, patriam suam, Græcis, noctu suo tempore incivitatem per portam; quæ, Sabellico referente, equi formam habebat) admissis, tradidêre. In sensu tamen meliore Sanctis quibusdam est proprium, ut Hilarioni, Paulo, Arsenio, & aliis; qui intra terræ antra commorati, solitudinis, paupertatis, & mortificationis semitas, ad dæmones & vitia, fatales animæ nostræ hostes, superandos, docuêre. Origene teste, tamdiu sanctus esse, & hostibus superior evadere non poterit, quamdiu turbis permixtus vixerit. *Quamdiu quis permistus est turbis, & in multitudine fluctuantium volutatur, non vacat soli Deo, nec segregatus est a vulgo, nec potest esse sanctus.*

Proditor. Eremitæ exemplares. Origen. in Levitic.

234. Abstemius hunc de cuniculo apologum refert; Aquila cuniculi catulos in prædam suis pullis auferebat, matris cuniculi retcedentis preces, minatque deridens. Hinc cuniculus arborem, cui nidus impendebat, radicitus ita suffodit, ut postea ventorum impulsu dejecta, aquilinos simul pullos egerit præcipites. Unde Emblematis loco Cuniculus arborem, cui nidus aquilinus innititur, suffodit; cum lemmate. ET MINIMUM SPREVISSE, NOCEBIT. Hinc discas, hostem, licet imbellem ac modicum, vix tamen unquam sine gravi damno contemni: experientiâ enim constat, Principes, etiam celsissimos, hominum tenuissimorum neglectu subversos esse. Porrò peccata venialia, & imperfectiones humanæ, instar cuniculorum sunt, quæ si neglectim prætereantur, non tantùm animas nostras, sed in egros etiam Religiosorum Ordines tandem evertunt. Unde S. Basilius. *Nullum sit erratum, quod parvipendas, quamvis illud tenuissimâ bestiola minutius sit.* Et S. Aug. *Noli despicere peccata tua, quia parva sunt: nametiam pluviarum guttæ flumina complent, & molestrahunt; & ARBORES cum suis radicibus TOLLUNT.* Notanda est aurea sententia S. Anselmi; *Certissimum signum est, quod in multis Ecclesiis experimento didicimus, quia in monasterio, ubi minima distinctè custodiuntur, ibi rigor monachorum inviolabilis manet ibi pax inter fratres, & in capitulo proclamationes conquiescunt. Ubi verò minimis excessus negliguntur, ibi totus ordo paulatim dissipatur & destruitur.*

Hostis exiguus non spernendus. Peccata venialia & imperfectiones non spernendæ. S. Basil. in Ascens. S. Aug. serm. de temp. S. Anselm. ep. 6. ad Mon. nach Cister.

CYNO-

CYNOCEPHALUS.
Caput XVII.

235. Cynocephalus, unâ parte simiam, & alterâ canem referens, ad lunæ crescentis vel decrescentis vicissitudines suum visum perdit, recuperatvè. Unde vultu ad planetam istum converso, epigraphen tenet. Perdo CON TE LA LUCE, E LA RACQUISTO. Id est; *Lucem amitto tecum, & accipio*. Ita prorsus te omnibus conformem geras, necesse est. Porrò homo, consentaneè ad hanc ideam, crescentibus annis, ampliorem judicii ac prudentiæ lucem sortitur; contra verò, corpore ad senectutem deficiente, simul etiam ingenii acies, hactenus vivacissima, decrescere ac imminui solet. Scitè Lucretius.

---- Gigni pariter cum corpore, & una
Crescere sentimus, pariterque senescere mentem.
Nam velut infirmo pueri, teneroq; vagantur
Corpore; sic animi sequitur sententia tenuis,
Inde ubi robustis adolevit viribus ætas,
Consilium quoq; majus, & auctior est animi vis.
Post ubi jam validis quassatum est viribus ævi
Corpus, & obtusis ceciderunt viribus artus;
Claudicat ingenium, delirat, linguaque mensque,
Omnia deficiunt, atque uno tempore desunt.

Cynocephali icone etiam avarum describes; quippe cujus cor augescente pecuniâ crescit, & deficiente decrescit. S. Bern. avaro cuidam dixit; *Conformaris crumenæ tuæ, tanquam servus Dominæ suæ: cum crescente marsupio tuo, crescit pariter animus; & cum decrescente decrescit.*

236. Camerarius Cynocephalum, vultu ad lunam converso, hoc lemmate insignivit. PENDET AB ILLA. Percivallus verò illum, lemmatis loco, in hæc verba loquentem introducit. ALTRA VISTA NON HA CHE MI CONFORTE. Id est HOC SOLO LUMINE LÆTOR. Verum ac intimum amorem, unicæ cuidam rei affixum, hæc imago denotat. S. Joannes Chrysostomus; *Sicut casta mulier, quæ virum suum amat, nullum alium amat; si autem alium amaverit, jam non amat virum. Ita homo, si Deum amat, mundum non amat; si autem mundum amaverit, jam Deum ex toto corde non amat.*

237. Lunari sidere, ob suam cum sole conjunctionem, ex oculis nostris subducto, Cynocephalus penè totus mœrore confici, nihilque alimenti sumere solet. Unde etiam, quando idem planeta infra hemisphærium nostrum descendit, Cynocephalus ventre in terram prostrato recumbit; veluti amici sideris absentiam lugeret. Quare, Lunâ delitescente, Cynocephalus in terram prostratus, epigraphen tenet; DONEC REDEAT. Vel, ut eidem Academicus, inter Errantes Sufferens, inscripsit; PER FIN CHE CINTHIA SPONTI. Id est, DUM CYNTHIA SURGAT. Cor, ob hominis, vel alterius rei dilectæ absentiam afflictum, hoc Emblemate exhibetur. Nam, ut Magnus Augustinus ait, *Quantò magis, quod abest, desidero; tantò magis, donec venias, fleo.* Baptista Guarinus canit.

Comme sian dolorose
Longe da voi del viver mio le tempre,
Chiedetele al mio cor, ch'è con voi sempre.
mà se in lingua d'amor egli favella,
Che voi non intendete,
Con quella mente di pietà rubella,
Almen l' pntenderete
A i sospiri, a le lagrime, al sembiante,
Ch' io moro sensa voi, misero amante.

238. D. Ascanio Piccolominio, Archiepiscopo Senensi, & Academico Philomato, è vivis decedente, cæteri Academici Philomati Academiam suam Cynocephali emblemate repræsentarunt, qui, lunâ ad occasum inclinante, epigraphen tulit; LUMINE ORBATUR. Veluti dixissent, insignem illum Prælatum (cujus gentilitia arma lunam præferebant) vitæ suæ occasu Academiam clarissimâ luce, dignissimo inquam, ac optimo Mecœnate, destituisse. Porrò homines mundani, si voluptatem aut honorem aliquem terrenum, naturâ suâ instar lunæ instabilem, deperdant; mox dejiciuntur, tristantur, extremumq; dolent; veluti nihil amplius solatii admissuri. Cæterùm de iis, qui ex alterius morte tristantur, ait S. P. Aug. *Necesse est ut tristes simus, quando nos moriendo deserunt, quos amamus. Contristamur in nostrorum mortibus, necessitate amittendi, sed cum spe recipiendi. Inde angimur, hinc consolamur, inde infirmitas afficit, hinc fides reficit. Inde dolet humana conditio, hinc sanat Divina promissio.* Et meus Carducius symboli mentem his jambis explicans, — In morte. — Mundanus. — S. Aug. ser. 32. de Verb. Apost. c. 1.

Lunâ cadente, lucis est expers fera:
Ruens Mecænas sic clientes nubilat.

239. D. Aresius Adulatoris symbolum, Cynocephalum depinxit; qui, lunâ occidente, humi stratus epigraphen tenet; UT DEFICIS, DEFICIO. In hunc sensum S. Petrus Damianus; *Si Dominus fervet, iste* (adulator) *sudat; si ille æstum, iste calorem conqueritur; si ille dormire vult, hic accidiatur; si satur est, hic ructare compellitur.* Et Plutarchus; *Adulator, cùm se similem præstare nequeat in his, quæ digna sunt studio, nihil in turpibus imitatum relinquit.* Eodem Emblemate etiam vivum amorem, & miram affectuum sympathiam denotare licet; qualem Tassus in Gildippe & Odoardo fuisse sequenti poëmate testatur. — Adulator — S. Pet. Dam. Opusc. 22. c. 2. — Conformitas. — Tass. Gerus. Liberat. Canto 1. stanz. 59.

Và sempre affissa al caro fianco, e pende,
Dà un fato solo pena, e l' altra vita
Colpo che ad un sol noccia un qua non scende,
Ma indiviso è il dolor d' ogni ferita:
E spesso è l'un ferito, e l' altro langue,
E versa l' alma quel, se questa il sangue.

240. Lucarinus hominem, vitâ sublatum, Cynocephali Emblemate repræsentat, qui, lunâ occidente in terram prostratus, gravique sopore penè exanimis jacet; cum lemmate. LUCESCENTE EXCITABOR. Innuebat videlicet, mortuos in extremo judicio ad justissimi Solis exortum, denuò è mortis suæ somno fore redivivos. Mors enim somni est æmula, D. Paulo innuente; *nolumus autem vos fratres ignorare de dormientibus*; ubi, interprete S. Joanne Chrysostomo, *Non dixit, de morientibus, sed de dormientibus; somnum esse mortem ostendens.* — Resurrectio. — 1 Thes. 4. 12. S. Io Chrys. in hunc loc.

D A M A.
Caput XVIII.

241. Abbas Ferrus Damam, è canum insidiis fugitivam, hoc lemmate notavit; PONE SOL NE LA FUGA OGNI SUO SCAMPO, vel, ut ego: FUGA SALUTEM. Hoc nimirum libertatis & castimoniæ, inter occasionum insultus conservandæ, asylum penè unicum superest: Justo Lipsio suffragante, *Malorum effugium in fuga.* Cui non absimilis Horatius; — Fuga adversus vitia. — Lips. l. de const. — Horat. l. 1. ep. 1.

Virtus est, vitium fugere.

Id quod cumprimis libidine incursante observandum,

1. Cor 6.18. S. Amb. l. de fuga sæculi. cap. 4.

dum monet S. Paulus conceptissimis his verbis, *Fugite fornicationem.* Hanc Apostoli præceptionem iteratò inculcans S. Ambrosius, *Figite fornicationem,* inquit, *persequuntur enim nos peccatorum illecebræ, persequitur libido. Sed tu fuge tanquam furiosam Dominam &c.* D. Basilius Paradisi io Poëli suâ Lyricâ canit.

Saggio colui, ch' esperto
Ne gli effetti d' amor, le gioie infide
Co'l Trojana Campion fugge di Dido.
Saggo chi l' empio lido
One habiter le femmine homicide
Co' l Britanico Eroe lascia il deserto
Sol di vincere è certo
Chi tutto il suo valor pon ne la fuga
Che solo è vincitor chi fugge, ò fuga.

242. Hominum sceleratorum vitam Damis non absimilem dixeris, quæ pabula ac delicias suas noonisi supra præterupra ac horrida montium cacumina sumunt. Unde P. Certani lemma. IN ARDUIS ESCAM. Salomon facinorosorum ore dicit; *Lassati sumus in viâ iniquitatis & perditionis, ambulavimus vias difficiles.* Opportunè Origens; *Hædi dicuntur omnes mali, quia aspera & dura saxa male ascendunt & per præcipitia eorum incedunt.*

Mundani

Sap. 5. 7.

Orig. tract. 34 in Matt. 25.

243. Dama ad hostes superandos nullis penitùs instructa est armis, Martiale teste;

Dente tuetur aper, defendunt cornua cervum;
Imbelles Damæ quid nisi præda sumus?

Unde imbecillitatis suæ probè conscia, sese supra rupium præcipitia recipit, ibique, veluti in unico asylo, domicilium suum figit. Lemma. DEGIT IN EXCELSIS. Ita anima justa, affectibus suis à mundo penitùs separata, assiduò vel supra rupem Golgothæam ad contemplandos Servatoris dolores: vel supra mõtem Thaboræum ad metandam immensam illam gloriam, quæ Dei servis est præparata, consistit. Optimè dixit Petrus Bercorius, *Vir justus debet morari in excelsis rupibus per contemplationem &c.* Modum ascendendi disce ex magno Augustino; *Corpus peregrinatur locis, anima peregrinatur affectibus; Si amaveris terram, peregrinaris à Deo; si amaveris Deum, ascendis ad eum.*

Contemplativus.

Bercor. l. 10 Reduct. c. 20 n. 1. S. Aug. in Psal. 119.

244. Dama visu est ita acuto, ut res longissimè dissitas clarè perspiciat. Unde lemma EMINUS INTUETUR; vel, PROSPICIT A LONGE: Jobo illud suggerente, ubi de aquila testatur. *De longe oculi ejus prospiciunt*; Prophetas hæc imago spectat, qui lumine ac revelatione Divinâ confortati res longinquas, tam præteritas; uti Moses totius Universi creationem; quàm futuras, ut Hieremias, Ezechiel, Daniel, aliiq; perspicuè intuentur. Siracides encomium istud Isaiæ attribuens, *Spiritu magno,* inquit *vidit ultima, & consolatus est lugentes in Sion; usq; in sempiternum ostendit futura, & abscondita antequam evenirent.* Cæterum emblemate illo etiam sagax ac providum hominis judicium significatur, quod, conjecturâ non multùm abludente, secundus adversosque rerum quantumvis eventus prævidere novit. Egregiè Seneca. *Si prudens esse cupis, in futura prospectum intende, & quæ possunt contingere, animo tuo cuncta propone: nihil tibi subitum sit, sed totum antè prospicias. &c.*

Iob. 39. 29.

Prophetæ

Ecclesiast. 49. 27.

prudentia

Senec. de 4. virtutibus.

245. Dama non intra amœnas aut pingues valles, nec inter diffusam camporum planitiem, sed supra solitaria montium prærupta tranquillitatem suam reperit; imò quantò cacumina fuerint horridiora, magisq; inaccessa, tantò plus quietis & securitatis ipsi promittunt. Unde lemma; TUTIOR IN ARDUIS. Ita anima, inter effrenis mundi illecebras mille periculis exposita, supra solitudinis religiosæ rupem certâ ac felicissimâ securitate circumfluit. Idipsum innuit regius Vates, *Perfecit pedes meos tanquam cervorum, & super excelsa statuens me;* Id est, interprete Magno Augustino, *Perfecit amorem meum ad transcendenda spinosa, & umbrosa implicamenta sæculi, & super excelsa, id est, super cælestem habitationem, figet intentionem meam, ut implear in omnem plenitudinem Dei.*

Religiosus.

ELEPHAS, EBUR.

Caput XIX.

246. PHysici referunt Elephantem, dum arbori innixus, somno indulget, ab insidiante Dracone morderi, &, sanguine per vulneris hiatum exhaustu, ad lapsum cogi, sicque occidi; qui tamen ipse, supra Draconem ruere solitus, eum, veluti talionis lege, exanimi suo pondere opprimit, & enecat. Emblemati Bartholomæus Rossus inscripsit. VICTOREM VINCO. Ad illam morientis Christi victoriam, è morte ac dœmone devicto reportatam, hæc imago collineat. De victoria hac ipsemet Salvator, Oseæ ore testatus, ait, *Ero mors tua ò mors &c.* Unde eidem symbolo inscripsit Lucarinus; CÆDIT, DUM CADIT. Quam gnomam etiam S. Ecclesia Christo attribuit his verbis; *Qui mortem nostram moriendo destruxit;* Ut adeò non incongruum censeam lemma; OCCISUS OCCIDIT: argumento & verbis è Magno August. sumptis, ubi de Christo ait; *Mortem ab inimicis sustinuit, eamque in suo corpore OCCISUS OCCIDIT.*

247. E D. Aretii sententia, Elephas serpentem, illius interimendi causâ desuper ex arbore proreptantem, corporis sui mole ita validè adversus arborem comprimit, ut ei vitam eripiat. Unde emblemati, cui etiam suffragatur Plinius, non incongruè subscribes; EX IPSA, ET PER IPSAM. Quasi diceret, sicuti serpens arborem, è qua descendit, malitiæ suæ exequendæ instrumentum adhibet; ita vicissim elephas eâdem arbore, ceu opportunissimo instrumento, ad comprimendum serpentem utitur. Unde Christum, cruci affixum, hâc icone significabis; quippe qui è crucis arbore adversus serpentem tartareum opportunè prævaluit, cùm hic omnem hominum, ex Adamo descendentium seriem arboris interventu in extremam perniciem conjecerit. *Ut qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur,* inquit S. Ecclesia S. P. Aug. *Non incongruè Crux Christi significat principatum; nam per ipsam & diabolus vincitur & totus mundus ad Christi notitiam vel gratiam revocatur.* Baptista Mantuanus, S. Andream crucifixum exhibens canit;

—— clamabat ab altâ
Arbore ad astantes populos, Christumque docebat
In ligno voluisse pati, quod femina mortis
Traxerit à ligno princeps in stemmate nostro.

248. Fuit, qui Elephanti fœminæ, uterum gestanti inscriberet, NASCETUR: quasi diceret: tametsi illa mensium cumplurium intervallo partum suum enixa differat; in ea tamen diuturnâ morâ fœtum ipsius ad tantam majestatem ac molem maturescere, quam orbis universus postea sit admiraturus. Pierii Valeriani hac de re poëma est

Nam rerum natura parens nihil edere magnum,
Spectandumque solet, longo nisi tempore adultum:
Ipsa etiam majora suos animalia partus
Jussa diu gestare, decem bos Luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitensque
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla
Deorum.

Haud

Haud aliter animi nostri decreta, si maturo judicio agitata fuerint, optimos effectus pariunt. Herodotus; (Herod. li. 7.) *Omnis res properando parit errores, unde magna detrimenta fieri adsolent. In cunctando autem bona insunt, si non talia, quæ statim videantur esse bona, certè, quæ suo tempore bona quis esse comperiat.*

249. Ad D. Caroli apotheosin, Mediolani festivè celebratam, Elephantem illum depinxêre, quem Plinius, Pierius, aliiq; sæpiùs Romæ visum, tantæ docilitatis fuisse testantur, ut oculis ad cœlum levatis, supra exteotum funem erectus incederet. Lemma è Cicerone addidêre; (Sanctitas.) ASCENSU NITENS ARDUO. Innuebant videlicet, D. illum ad sanctimoniæ & perfectionis apicem per difficilem, arduamque legis Divinæ semitam tetendisse, corporis sui pondere, *quod aggravat animam*, (Sap 9.15.) probè coërcito & subjugato. Et sanè nemini hactenus, nisi arduâ illâ ac laboriosâ semitâ superatâ, virtutem contingere licuit. Ovid. (Ovid. l. de art.)

Ardua molimur, sed nulla nisi ardua vincunt,

Difficilis nostrâ poscitur arte labor. Et rursus; (libro 4. de Ponto.)

-------- *Tendit in ardua virtus*

250. Emmanuel Philibertus, Dux Sabaudiæ, generosam suam benignitatem insignis cujusdam elephantis emblemate repræsentavit, qui, tranquillo gressu inter oviculas oberrans, epigraphen tulit; (Princeps benignus) INFESTUS INFESTIS. Innuebat nimirum, se nisi offensum aut lacessitum, nemini quidquam damni aut molestiæ creaturum. Aurelius Vict. de Octavian. Imp. testatur, quod, *justis de causis nunquam genti ulli bellum intulit.* (a Boter. li. ded. mem) Petrus. Comes Sabaudus, Joanne Boteto referente, Othonis IV. Imperatoris conspectum subiit, vestem gestans, è latere dextero copiosis parergis, opere phrygio, gemmis & auro splendidam: è sinistro verò chalybe, ferro armisque horridam: rei insolentiam interrogatus, respondit, vestem, è dextro latere pretiosè tegmentatam, Cæsaris obsequium spectare: reliquam verò armorum supellectilem adversus Cæsaris hostes paratam esse.

351. Elephas, inter oviculas depictus, epigraphen sustinet; (Cedere.) MANSUETIS GRANDIA CEDUNT. Unde animus hominis generosus & nobilis, grandem hanc belluam imitatus, inferioribus ac subditis facilè cedit, iisq; benignum & suavem se exhibet. *Equidem ipse*, inquit, Isid. Pelusiota, (Isid. Pelus. li. 1. ep. 88.) *humilitatem ab animo magno & excelso, superbiam autem à vili & abjecto proficisci existimo.* Mirè in hâc rem facundus Cicero, (Cicero lib. 1 off.) de Philippo Macedone, & Alexandro ejus filio, ita ratiocinatur. *Philippum quidem Macedonum Regem rebus gestis, & gloria superatum à filio, facilitate verò & humanitate video superiorem fuisse, itaq; alter,* id est Philippus, *semper magnus; alter,* id est Alexander, *sæpè turpissimus fuit. Ut rectè præcipere videantur, qui monent, ut, quantò superiores sumus, tantò nos submississimè geramus:* Doctrinam hanc è Sirac. hausisse videri possit; (Eccles 3.20) *Quantò magnus es, humilia te in omnibus.*

252. Elephas grandis & benigni animi symbolum, inter oviculas incedit LENTE, NE LÆDAT. (Benignitas.) Populus Israëliticus, Regis Edomitici provincias transiturus. Mose authore legatum ad eundem misit, qui proficiscendi licentiam rogaret: at facultate denegatâ, *divertit ab eo Israel*, aliamq; viam ingressus est. (Num. c. 20. 14. & 21.) Oleaster in hunc locum. *Quid hoc est, Domine Deus,* inquit, (Oleast. in hunc loc.) *ut non audeas intrare cum populo terram Edom, nisi à Rege permissus? Docet nos in summa potentia nunquam violentia uti, & suaviter omnia disponere. &c. Discant ex hoc loco Reges patientiã, videntes, quantã hic utitur Deus &c. ne puniat Edom.* Soleone hoc Deo est, ut suppliciis identidem dilatis, eâ temporis diuturnitate peccator resipiscat, & offensæ Divinæ fulmina declinet. (Misericordia.) Chrys. (S. Chrysost. ser. 42.) *Hæc est Christi magna, larga, sola misericordia, quæ judicium omne in diem servat*

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

unum, & homini totum tempus ad pœnitentiæ servavit inducias: ne quod de vitiis infantia suscipit, rapit adolescentia, invadit juventus, corrigat vel senectus; & de peccato vel tunc pœniteat, quando sentit jam se non posse peccare. & tunc saltem reatum deserat, quando illum reliquerit jam reatus &c.

253. Alius eidem Elephanto, inter oviculas diversanti, epigraphē politicam junxit, REGNI CLEMENTIA CUSTOS. (Clementia.) Appositè Sen. (Senec. ad Lips. differt ad Albertum &c.) *Illius principis magnitudo stabilis, fundataq; est, quem omnes tam supra se esse, quàm pro se sciunt: cujus curam excubare pro salute singulorum, atq; universorum quotidie experiuntur. Quo procedente non tanquam malum aliquod, aut noxium animal cubili prosilierit diffugiunt. sed tanquam ad clarum & beneficum sidus certatim advolãt.*

254. Joannes Ferrus Elephantem, duabus præcipuè prærogativis insignem, hoc epigrammate notavit; NEQUE VORAX, NEQUE RAPAX. (Sacerdos) Ad hanc ideam Episcopus conformetur, necessè est: quippe cui epig. illa. *Neq; vorax*, maximè convenit, eumq; Apostolus cumprimis *Sobrium* vivere præcipit. (1. Tim. 3. 2.) In hunc D. Pauli locum S. Anselm. (S. Anselm. in hunc loc.) *Sacerdotes enim*, inquit, *qui ministrant in templo Dei, prohibentur vinum & siceram bibere*: vetante nimirum lege Mosaicâ, *NE in CRAPULA & ebrietate GRAVENTUR corda eorũ.* (ibid v. 3.) Sed & alteram lemmatis partem, *neq; rapax*, Episcopi propriam esse, idem Apostolus declarat, dum verbis mox subjunctis illum *non cupidum* esse jubet. *Avaritiam enim & cupiditatem*, inquit S. Ansel. (S. Ansel. l. c.) *esse vitandã sacerdoti, & ipse Samuel exemplo suo docet, NIHIL se cuiquã RAPUISSE corã populo PROBANS.*

255 Alexander, Dux Farnesius, Emblematis loco Elephantem præfert: addito lemmate Hispano: NO BUELUO SIN VENCIR. Id est, NON REDEO, NISI VICTOR. (Generositas.) Innuit videlicet, se è bello nunquam, nisi victorem, rediisse. Encomium hoc cumprimis Augustissimo Imp. Carolo V. tribues, qui, Famiano Stradã testante, (Fam Strad. li. 1 de bello Belg.) gloriosus extitit, *tam multis ex omnium hostium genere victoriis, tantâ felicitate reportatis, ut à nullo ferè Carolus provocatus bello fuerit, quem non modo victum, sed (quod rarò legitur) vinctum etiam captivumq; non viderit.* Ita enim à Carolo fusi, superatique fuêre Franciscus I. Rex Galliæ, Henricus Rex Navarræ, Clemens VII. Gulielmus Dux Cliviæ, Fridericus Elector, Dux Sabaudiæ. Ernestus Dux Brunsuiciæ. Philippus Landgravius Hassiæ, aliique. S. Ambrosius idipsum elogium Davidi statuit; (S. Amb l. 1. officior. c. 35) *IN OMNIBUS VICTOR PRÆLIIS.* Nam circiter vigesies cum hostibus acerrimè conflictatus, clarissimam semper victoriam reportavit.

256. Quantam cordis animiq; puritatem præferat ille, qui Deo aut invocando, aut adorando propinquare cupit, ex Elephante conjicere licet. qui recentem lunam more suo veneraturus, prius fonte ablui consuevit. Unde lemma. UT PURUS ADOREM. (Oratio pura.) Opportunè David: *Lavabo inter innocentes manus meas, & circumdabo altare tuum Domine, ut audiam vocem laudis, & enarrem universa mirabilia tua* (Psal. 25. 6.) Ita nimirum optima Dei colendi & adorandi dispositio est affectuum nostrorum puritas: uti etiam observat Seneca: *Optimus animus, pulcherrimus Dei cultus.*

257. Elephas intra fontem lavans, epigraphen sustinet SIC ARDUA PETO. (Puritas interna.) Quasi nimirum cordis animique mundities validum & efficax esset ad gravissima quævis negotia perficienda instrumentum. Onosandro authore, Bellidux, priusquam in arenam (Onosander. cap 10 strat P. And Pinto Notat 19. in ca 14. Isaia n. 1428.) cum hoste descendat, victimas Deo consecret, earumque viscera attento oculo scrutetur, num præsagum aliquod victoriæ omen contineant. Verùm misso hoc religionis superstitiosæ documento, sanctius illud à P. Andr. Pinto observatum attendas velum:

lim. *Habet religiosus longe extispicium, & multo certiora auguria, meus Princeps in bellum profecturus: si cor, si viscera sua vitiis pura, adhærentia Deo, introspexerit: jam propitio Numine poterit decertare.*

258. Elephas suos dentes adversus arborem allidit, eosque ibidem excussos relinquit; Unde lemma. LASCIAI DI ME LA MIGLIOR PARTE A DIETRO. Id est: MELIORA RELINQUO. Ita sanè peccator inveteratus optimam juventutis suæ partem, ad effrenes sensuum voluptates ac crebra vitiorum offendicula allisam, miserè deperdidit. S. Joannes Chrysostomus id deplorans, ait, *Et cum juventutem peccato exhauserit, languidam & enervatam senectutem virtuti reservet.*

Peccator inveteratus.
S. Io. Chrys. in Psal. 14

259. D. Aresius eidem Emblemati, nimirum Elephanto, dentes suos in terram excutienti, inscripsit; LASCIAI DI ME LA PIU' VIL PARTE A DIETRO. Id est, PEJORA RELINQUO. Religiosis, sanctisque personis hæc imago nativa est, qui opes ac mundi illecebras prompto, hilarique animo projiciunt. Huc multum conferre videtur elegans Francisci Petrarchæ dialogus: *DOLOR. Patrimonium paternum habui, perdidi, quid consilii capiam? RAT. Patrimonium paternum duplex: alterum ex rebus pereuntibus, quod fortuna moderatur: ex virtutibus & doctrinis alterum, quod extra fortunæ regnum procul in tuto positum lædi nequit.*

Religiosi

Paupertas voluntaria.
Petrarch. de remed. l. 2. Dial. 9.

260. Elephas miræ dexteritatis, agilitatis, & magnanimitatis bellua, dum adversus hostem committitur, nullis exteris aut emendicatis aliorum viribus, sed proprio robore res quasvis maximas conficit. Unde lemma. SUIS VIRIBUS POLLENS. David, eum Gigante conflicturus, à Rege Saule galeâ, loricâ, gladio, aliisque armis munitus incedebat; verùm horum omnium inexpertus, *deposuit ea*: siquidem victoriam adeò illustrem non armorum subsidio, sed innatâ suâ generositate perficiendam censebat. S. Ambr. *David adversus Goliam, immanis mole corporis virum, singulari certamine dimicaturus, arma, quibus oneraretur, respuit. Virtus enim SUIS LACERTIS magis, quàm alienis integumentis nititur.*

Propriis viribus agere.
1 Reg. 17. 38.
S. Amb. l. 1. offic. cap. 35.

261. Elephanti subscripsêre; IN SUIS VIRIBUS PRETIUM. Genuinæ virtutis hoc ectypon est; quæ pretium existimationemque suam non ab extero splendore, aut aliorum auxilio, sed ab interna animi sui forma recipit. Pulchrè Magnus Augustinus. *Victoria nostra, gloria nostra intus est, non foris est: foris despecti, intus dilecti.* Claudianus.

Virtus vera.
S. Aug. ser. 4. de sanct.
Claud. in Cons. Theo.

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque latè
Fortunæ secura nitet, nec fascibus ullis
Erigitur: plausuque petit clarescere vulgi,
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis.

262. Elephas, grandis ac resoluti animi symbolum, in aperto campo nunquam pavescere, nec etiam, nisi à gravissimo impetu, superari solet. Unde lemma. VI PARVA NON INFLECTITUR. Ita justus neminem, nisi solum Deum, timet: Dæmonem, mundum, cæteraque adversa omnia parvi pendens. S. P. Aug. *Nec hominem, nec diabolum timeamus: nec ille, nec iste facit aliquid, nisi quantum permittitur: permitti autem nihil potest, nisi quod nobis prodest.* Et rursus: *Noli timere, si Christianus es, Dominum hominem: Dominum Deum tuum semper time.* Cæterùm Torquatus Tassus Suenonem, Daniæ Regem, hoc elogio insignem fuisse testatur; ut qui in numero Arabum exercitu à Solimanno horrendum infestatus, animum nequidquam abjecit: sed etiamnum imperterritus, numerosas & violentas vires hosti opposuit. Tassi hâc de re poëma ita percipito.

Animus resolutus.
S. Aug. in Psal. 55
Idem Ps. 2.

Tassi Gerus. Liberat. Cant. 8. stanz. 23.

Ripercote percosso, e non s'allenta;
Mà quant' offeso è più, tanto più noce.
Quand' ecco furiando à lui s' auvenne
Homo grande, c' hà sembiante, e guardo atroce
E dopo lunga, ed ostinata guerra,
Con asta di molti al fin l' atterra.

263. Quantæ vires pectori nostro ad omnes calamitates perferendas è Christi passione probè considerata accrescant, D. Aresius Elephantis Emblemate demonstrat: qui vinum, ab uvis expressum, attentè aspiciens, veluti stimulo ad prælium concitatur. Epigraphen subjunxit; ACUIOR IN PRÆLIUM. vel, SANGUIS ROBUR ADAUGET. Guido Vanninus ad verbum de Elephante canit.

Passio Christi.
Guid. Van. l. 1. de arte amandi Deum.

Dant animos plagæ, sanguis quoq; robur adauget.
S. Bonav. *Passionis Christi meditatio continua elevabit, quid agendum, quid meditandum, & sentiendum sit, indicebit: te deinde ad ardua inflammabit, teque vilificari & contemni, & affligi faciet affectare &c.* Et S. Greg. Papa: *si passio Christi ad memoriam revocatur, nihil adeò durum est, quod non æquanimiter toleretur.* Et his omnibus superior Apostolus. *Per patientiam curramus ad propositum certamen, aspicientes in authorem fidei, & consummatorem Jesum.* D. Marinus imaginem hanc de Christo interpretatur, dum sanguineum sudorem stillans, ad mortem sustinendam plurimùm roboris acquisivit:

S. Bonav. 1. stim. c. 2.
Hebr. 12.
D. Marin. nella sp. della lira, Christo in horto.

Sude sangue il mio,
Elephante guerriero in pugna hostile,
Ch' a la vista del sangue, ardito, e forte
Divien, già moribundo, incontro a morte.

Eandem iconem Richardus à S. Laurentio beatissimæ Patronæ nostræ, Mariæ Virgini, supra Calvariæ clivum stanti, attribuit. *Elephas, inquit, viso sanguine non timet mori, sed magis acuitur in prælium. Et beata Virgo, viso sanguine filii effuso in Cruce, mori cum ipso non timuit, sed magis optavit: & si animam pro ipso non posuit, exposuit tamen, & quod potuit fecit.*

Maria in monte Calvariæ.
Richard. à S. Laur. de laud. B. Virg.

264. Augustinus Mascardus Symboli loco elephantem, plurimis sagittis confixum, præfert: subjuncto epiphonemate. CITRA CRUOREM. Ad verbum Lucanus.

Lucan. l. 6.

Sic Lybicus densis elephas oppressus ab armis:
Omne repercussum squalenti missile tergo
Frangit, & hærentes motâ cute discutit hastas:
Viscera tuta latent penitùs, CITRAQUE CRUOREM.
Confixæ stant tela feræ: tot facta sagittis,
Tot jaculis, unam non explent vulnera mortem.

Innuebat videlicet, omnes malevolorum aculeos nihil unquam detrimenti sibi allaturos. Seneca. *Incredibilis vis Philosophiæ est, ad omnem fortuitam vim retundendam. Nullum telum in corpore ejus sedet, munita est, solidaque: quædam defatigat, & velut levia tela laxo sinu eludit, quædam discutit, & in eum usque, qui miserat, respuit.* His conformis est Hieronymi Gratiani vernacula Musa.

Virtus illæsa.
Sen. Ep. 53.
Hier. Grat. nella conq. di Granata Cant. 3. st. 10.

Che in un core innocente in van dirette
Son di maligna accusa empie saette

Et Comes Fulvius Testi;

Jò sò, che di mortal veleno infette
Invidia arrota l' armi,
E che m' assale insidiosa a tergo;
Ma se virtù d' adamantino usbergo
Mi cinge, e che può farmi
Importuno livor con sue saette?
Faran le mie vendette
Gli strali istessi: e l' innocenza illesa
Rilancierà nel' offensor l' offesa:

Succinctè Salomon: *Non contristabit justum, quidquid ei acciderit.* Et sapientissimi filii optimus Parens: *Sagittæ parvulorum factæ sunt plagæ eorum.*

Prov. 12. 21.
Psal. 63. 8.

265. Sagittarum acumina, adversus Elephantem vibrata,

ribrata,ipſius vires nihil diminuunt,potiuſque itam ac furorem acertimè provocant. Unde lemma, FORZA NON TOGLIE, E ACCRESCE IRA, E FURORE. Id eſt, DANT VULNERA ROBUR. Ita injuriæ, adversùs porentiores ſparſæ, nil niſi eorum furorem ac indignationem, priore longè acerbiorem,accendunt. Ita injuriam in Deum aut proximum ſpargens, tantùm abeſt, illis exinde aliquid nocumenti accreſcere, ut potiùs eorum gloriam plurimùm promoveas, Divinamque Nemeſin contra te ſolum quàm maximè provoces. Unde ait Magnus Auguſtinus; *Martyrum perſecutores plus ſibi nocent, quàm Martyribus*; Et rurſus: *Multùm errant homines, qui putant injuſtitiam ſuam aliis nocere,& ſibi non nocere.* Argantes, duello congreſſus cum Tancredo, in terram proſtratus eſt, multoque cruore è recenti plaga effuſo, totus debilis ac penè exanimis jacuit. miſertus hominis conditionem Tancredus,illum ad amicitiam ſuaviter invitavit; at cum Argantes rurſus adversùs Tancredum manus conſerere jamjamque vulnus infligere moliretur, ab eo, acertimè irritato, interfectus eſt; uti hoc poëmate teſtatur Taſſus.

Rendeti grida, e gli fà nove offerte
Senza notarlo il vincitor corteſe.
Quegli di furto in tant il ferro caccia,
E sù l'talon il fiede, indi il minaccia.
Infurioſſi à l' hor Tancredi,, e diſſe;
Così abuſi fellon, la pieta mia?
Poi la ſpada gli fiſſe, e gli reſiſſe.
Ne la viſcera, ove accertò la via &c.

266 Elephas, aberranti intra ſylvam homini obviam factus, ducis munus ſuſcipit, eumque benevolentiâ perquam officioſâ,ad directam viam reducit. Unde lemma DUX ABERRANTI. Ita omninò Dei filius,humanas exuvias indutus, ſalutis æternæ ſemitam ſuomet exemplo monſtrare ac præire voluit:*relinquens exemplum ut ſequamini veſtigia ejus.* Porrò etiam Paſtores populi, & Patresfamilias ſubditos aut filios ſuos per virtutis ac gloriæ æternæ tramitem benevolè deducere, eoſque inculpato exempli ſui greſſu undique præire ſtudeant. Præclarè S. Petrus Damianus; *Sacerdos, qui in regno cœlorum vult eſſe magnus: ſit IN POPULO PRÆVIUS, ut,quod voce ſe ſequentibus dictat, primus ipſe vivis operibus impleat.*

267. Voluntas, in alterius diſpoſitionem reſignata,& obedientia, ad quaſvis res perficiendas promptæ, Elephantis emblemate demonſtrantur, qui, in audito ſpectaculo à Galba Imperatore Romanis exhibitus, ſuprà extentum funem incedere doctus erat. Epigraphen ſubjunges; QUO ME CUNQUE FERET. Religioſiſſimus meus Thomas à Kempis; *Pone me ubi vis,& liberè age mecum, tu omnibus in manu tua ſum,gyra,& reverſa me per circuitum,en ſervus tuus ſum ego,paratus ad omnia,quoniam non deſidero mihi vivere,ſed tibi.*

268. Elephas, priuſquam Lunam adoret, lavari ſolet; unde intra aquas depictus, epigraphen ſuſtinet, SIC GRATIOR. S.Petrus Lachrymarum undis altum immerſus,coram Deo magis, quàm antea venuſtus ac gratus comparuit: nam ut Arnob.teſtatur, *Major gradus redditur plorāti,quàm fuerat ſublatus deneganti.* Id quod de iis omnibus intelligas velim, qui ſeriâ delictorum ſuorum pœnitudine ducuntur.

269. Elephas ſagittarum imbre impetitus à D. Areſio epigraphen accepit; VISCERA TUTA LATENT. Ad verbum Lucanus, ſuprà adductus.

Sic Lybicus denſis elephas oppreſſus ab armis,
Omne repercuſſum ſqualenti miſſile tergo
Frangit,& hærentes motâ cute diſcutit haſtas:
Mundi ſymbol.Picinelli & Aug. Erath. Tom.I.
VISCERA TUTA LATENT penitùs,
citraq, cruorem.
Confixa ſtant tela ferâ. &c.

S. Sebaſtianum cumprimis hoc Emblema ſpectat, qui corpore innumeris telis transfixo, nihil penitùs nocumenti in anima ſuſtinet. Servatoris monitum eſt: *Nolite timere eos,qui occidunt corpus,animam autem non poſſunt occidere.* In hunc locum S.Hilar. *Non timentes eos,quibus cùm ſit licentia in corpora, tamen in animam jus nullum eſt &c.* De S. Jobo, mille ſtratagematis à dœmonum tyrannide exagitato teſtatur S.Cæſarius: *Minimè per corporea vulnera lædebatur animus,nec vermes, licet utrem perforarent, intus repoſitum theſaurum adoriri poterant.* Et S. Proſper: *Tot jaculis emiſſis, illeſus manet Job.*

S. Sebaſtianus. *Matt 16.18* *S. Hilar in hunc loc.* Martyres Job. *S Caſ dialog 1.* *S. Proſ de Promiſſ p.1 cap.22.*

270. Elephas ſerpentem adverſus eandem arborē validè cumprimit, è qua hic, ad excidium elephanti inferendum, proreptabat. Unde lemmatis loco Elephantem hâc proſopopœiâ non invenuſtâ introduxêre; QUI SUSTULIT, INTERIMAT. Id eſt, *Arbor,quæ ſerpentem fovebat, etiam occidat.* S.Crucem, arborem illam, vel ipſis cœlis admirandam, hæc imago ſignificat, è qua Divina Sapientia ſerpentis Tartarei mortem ob eam etiam cauſam eſt operata, quod is humanam genrem arboris interventu egerit præcipitē. *Primus enim homo,* S.Andr.Apoſtoli ad Egeam verba ſunt, *per lignum prævaricationis mortem induxit:& neceſſarium hoc erat generi humano ut per lignum paſſionis mors,quæ ingreſſa fuerat, pelleretur.*

S. Crux. *S Andreas in ſua Paſſ. ad Egeam.*

271. Elephas naturâ quidem ſuâ aquis delectatur: at, quia natandi penitùs imperitus, ſine vitæ diſcrimine eas ingredi non poteſt, idcircò ſatis ipſi eſt, circa illatum marginem ambulare: Atelio ſubſcribente: GODO LA SPONDA, NON PORTENDO L' ONDA. Id eſt; *Cùm Lymphâ nequeam, gaudebo littore lymphæ.* Ita perſona prudens & modeſta fortunam ſuam mediocrem, dum ſublimiorē obtinere nequit, tranquillo animo amplectitur. Juſtus Lipſius Emblemate illo modeſtum rerum Divinarum indagatorem repræſentat. *Ut elephantis etſi amnibus impensè delectentur, haud temerè tamen eos ingrediuntur, cùm inſcii ſint natandi: idem in Theologia pius, ſalutaribus ejus aquis animus tingendus, non mergendus.*

Contentum eſſe Theologus. *Iuſt. Lipſius*

272. Elephas fortis indici, animalis libidinoſiſſimi, conſortium extremè fugit. Lemma. TANTUS HORROR FOEDI. Grande ac fatale illud odium hæc imago ſignificat quo S.Franciſcus Xaverius adverſus impuras cogitationes exarſerat. De hoc P. Horatius Turſelinus teſtatur *Inſignis profectò in illo amor caſtimoniæ, inſigne odium libidinis fuit: adeò ut vel minimas hujus generis labeculas exoſus, ipſum horreret libidinis nomen.* Eodem encomio inſignem ſe probavit Magnus Auguſt. quando in Confeſſionum ſuarum libris libidinem extremè deteſtatus ait; *Nihil jam hujuſmodi quæro, nihilq, deſidero, ſed etiam cum horrore & aſpernatione talia recorder.*

Caſtitas. S Franciſ Xaverius. *Turſel li 6. cap 6. vita* *S. Auguſt. li Confeſſ.*

273. Elephas muſcarum aculeis infeſtatus, pellem ſuam in rugas contrahit, & in illis muſcas ceu tumulo concluſis, ſuffocat, & interimit. Unde Lemma Hiſpanicum; ALLA MEYOR QUE PUEDO. Id eſt; PRO VIRIBUS. Sicuti enim Elephas modo, quo poteſt optimo ſe adverſus hoſtes tuetur: ita homines calamitatum obelos viribus, quàm poſſunt, commodiſſimis perſtringere, ſeſeque contra hoſtes ulciſci conantur. Velim tamen eum in ulciſcendo modum obſerves, quem providè præſcribit Magnus Aug. *Peccat, qui per immoderationem injuſtè vult vindicari: non peccat autem, qui modum adhibens, juſtè vult vindicari; Remotior tamen eſt à peccato injuſta vindicta, qui non vult omninò vindicari.* Cæterùm Emblemati explicando elephantem ita loquentem introduxi.

Vindicare. *S. Aug. lib. 19 cont. Fauſt c. 25.*

Digitized by Google

Dumque brutte porcelle,
Importune, & ardite ,
Sin contra un Elefante insolentite?
Come neglio potro
Me ne vidicarò
Faronvi per dolor veder le stelle
Solo co' l raccespar questa mia pelle,
E haurete in pena de la vea pontura.
La morte ; ma non mai la sepoltura.

374. Idem elephas, dum muscas & tabanos, intra corrugatam suam pellem enecatos, à se excutit; epigraphen Hispanam legendam offert: SIN PELEAR ME VENGO. Id est: SINE PUGNA VINDICTAM. Vel, ME VENGO, Y NO ME CANSO. Id est; SINE LABORE VINDICTA. Carolus Bossus hanc iconem Philippo II Hispaniarum Regi propriam dixit, dum nonnulli inferiores Principes adversus ipsius majestatem videbantur conjurâsse, ionuebat enim, sicuti elephas, à muscis aut tabanis lacessitus, hostes adeò infirmos nequaquam militari suâ proboscide dignatur, sed penitùs immotus, solâ sua pelle nonnihil contractâ eos suffocat: ita perduelles illos à tanti Regis majestate ac potentia sine ulla armorum militumque vi, solâ Regiæ benevolentiæ bonitate contractâ, in extremam perniciem præcipitari posse. Magnates enim, & cumprimis Deus, facillimam semper ac paratam habent adversus sceleratos vindictam. *Habet enim potestas Dei & severitatem vindicandi, & clementiam liberandi*, uti loquitur Magnus Augustinus.

Vindicta Magnatū facilis.

S. Aug. de Moribus Eccl. ca. 7.

375. Lucarinus Symboli loco aliquot Elephantes ad fluminis ripam statuit, è quibus minores in illo transmittendo anteriorem locum occupare solent; subsequentibus majoribus; Unde jamjam natantibus minoribus inscripsit, SEQUENTUR MAJORES. Mens imaginis illum spectabat, qui tenui aliquo volumine in lucem edito, alia grandiora, propediem subsecutura promiserat. Plinii de Elephante testimonium est, *Elephantes amnem transituri, minimos præmittunt, ne majorum ingressu atterente alveum crescat gurgitis altitudo.* Emblemati explicando sequens poëma addidit Lucarinus;

Scriptor grandis promittēs

Plin. l. 8. c. 5

Se di fiume profundo
Vedi con mente intrepida, e guerriera
L' onde varcar la pargoletta schiera,
Non n' ammirar, ch' al fine.
Senza temer, senz' aspetta invito,
Seguira de maggior lo stuolo ardito.

Ita quoque levibus noxis, quas parvi solemus æstimare, tandem gravissimæ succedunt. Huic dicto adstipulatur S. Bernardus, dum ait; *A minimis incipiunt, qui in maxima proruunt. Verissima enim sententia est; Nemo repentè fit summus.* Horatius.

Peccatū veniale.

S. Bern. de Ord. vit. & mor. Instit.

Horat. lib. 1 Epist. 20.

Ludus enim genuit trepidum certamen & iram:
Ira truces inimicitias, & funebre bellum.

376. Militem benignum, affabilem, & humanum Lucarinus Elephanto non absimilem dicit, qui erga ovieulas blandus, epigraphen sustinet; TANTUNDEM BELLATOR. De equitibus Templariis S. Bernardus ait, *Miro quondam & singulari modo cernebantur & agnis mitiores, & leonibus fortiores.* Haud aliter de Græco Achille Statius;

Miles benignus.

S. Bern. ad Milit. Temp. cap. 4.

Stat. lib. 1. Achill.

Attamen arma inter festinatosque labores
Dulcis adhuc visu, niveo natat ignis in ore
Purpureus.

377. Elephas, illustre vigilantiæ symbolum, dormiendo non recumbit, sed erectus, & arbori aliquantulum innixus, somnum capit. Emblemati subscripsit Lucarinus; NEC JACET IN SOMNO. Maria Virgo, huic imagini plurimum similis, dum somno nonnihil indulgebat, cor nunquam recline, sed plus quàm aliàs versus cœlos erectum habuit. Id quod testis locuples Sanctus Ambrosius de Virgine gloriosissimâ his omninò verbis tradit. *Dormire non prius cupiditas, quàm necessitas fuit. Et tamen cùm quiesceret corpus, vigilaret animus: qui frequenter in somnis aut lecta repetit, aut somno interrupta continuat, disposita gerit, aut gerenda prænuntiat.*

Vigilantia M.V.

S. Ambr. l. 2 de Virgin.

378. Elephas adultior minori, flumen aliquod transmissuro, auxiliatum venit. Epigraphen Lucarinus subjunxit. SUPPETIT APPULSUM. Vel inde discant homines, afflictis aut junioribus venire subsidio, manusque adferre socias. Ex Ovidii sententia. *Convenient hominum est, hominem servare, voluptas.* Certè animæ, è piacularibus flammis ad æternæ beatitatis portum appulsæ, miseros, & in his terris et iamnum errabundos mortales sedulâ curâ adjuvant. Richardus à Patre Pepe citatus, ait, *Animæ erepte de purgatorio, dum adsunt cœlesti gaudio, miro modo interpellant, exorando pro his, qui eis subvenerint in hoc sæculo, &c.*

Auxilium

Ovid. 6 Pont. Eleg.

Auxil. Purgan.

Richard. à Patre Pepe. 1. Lamp.

379. Compertum equidem est, arbore, cui elephas innititur, in terram ruente, etiam elephantem eâdem ruinâ involvi: Id tamen simul constat, hunc lapsum sine ulla pedum offensa elephanti accidere: habet enim bellua ista duo crura, veluti geminas columnas penitùs inflexibilia: uti S. Ambrosius, aliique testantur. Unde Lucarinus hominem innocentem & justum, è vita in mortem prolapsum, Elephantis emblemate significavit; addito lemmate. CADIT NON FLEXUS. Talem se probavit Eleazarus, qui quidem è vita in mortem præcipitari potuit, animo tamen nec quidquam ad facinus, suæ nobilitati & religiosæ educationi probrosum, incurvato. Unde omnium Martyrum hæc imago est, inter quos plurimùm excelluit Annas de Montmorenico, supremus in Gallia Equitum Magister, qui, cùm octoginta annorum senex, adversus Calvini asseclas dimicaret, lethali vulnere è sclopo pugillari sauciatus, mente adeò imperterritâ mortem oppetiit, ut, cùm vir quidam Religiosus eum, in lecto decumbentem, ad extremam luctam animandum inviseret, serenâ fronte ad illum conversus dixerit, nollet ipsi molestus esse; qui enim octoginta annis scivisset vivere, non ignoraturum, etiam uno horæ quadrante mori. S. P. Augustinus, *Martyrum pressa est caro, coronata est anima; Ejecta est anima de carne, nec carni aliquid factum est, quod obesset in posterum. Incensa percussa, laniata sit caro, nunquid ideò subtracta est Creatori, quia data est in manus persecutoris?*

Mors intrepida

1. Machab.

S. Aug. Epist.

380. Elephas nonnunquam proboscide suâ herbas versùs cœlum spargere solet, veluti religiosum tributum eo ritu persoluturus. Unde epigraphen à Lucarino tulit; OBLATIONE PRECATUR SANITATEM. Vel, MUNERE POSCIT OPEM. Eorum hæc imago est propria, qui benignitatem Divinam non inani duntaxat vocum sono, sed & cordium, operationum, & diversorum munerum oblationibus sibi conciliare student. Ovidius;

Oratio operans

Munera, crede mihi, placant hominesq; Deosque,
Placatur donis Jupiter ipse meis.

Jonas, certis quibusdam votis intra balænæ ventrem editis, mox preces suas coram Divina majestate ratas expertus est. *Ego autem in voce laudis immolabo tibi, quæcunque vovi, reddam pro salute Domino. Et dixit Dominus pisci, & evomuit Jonam in aridam.* Magdalena, æternæ suæ saluti consultura, *attulit alabastrum unguenti.* In hunc locum

Ionas 2.

Luc. 7.

B. Al-

S. Alb. Mag. ... [marginal]

B. Albertus Magnus; *Cùm esset indigna, vacuis manibus non apparebat in conspectu Domini.* Rei seriem paucis confirmans S. Isidorus Pelusiota; *Oratio, inquit, non nudis verbis, sed probis potius actionibus dirigitur.*

280 Ea Elephantis erga lunam est pietas, ut pleno lumine innovatam venerabundus adoret, hosque reverentiæ actus iterum iterumque repetat; veluti illos intercurrentibus diebus omissos compensaturus. E lemmate id colliges; INTERMISSA REPENDO. Ita prorsus devotus pœnitens virtutum suarum exercitia, hactenus otiosè ac temerè neglecta, geminato studio recuperare conatur. Eò spectare videntur illa S. Dorothei ad Dositheum discipulum verba, quibus eum, de levibus quibusdam noxis accusatum, ita est allocutus; *Ignoscet tibi Deus, surge, & jam hic denuò sumamus initium, & nobis post hac caveamus.* Unde laude suâ dignissimum judicabis sanctum illum inclytæ Societatis Jesu morem, quæ geminâ in anno vice, nimirum Servatoris nati & Reviviscentis diebus, religiosa vota innovare, &, si forrè aliquid Divini fervoris intra mundanæ consuetudinis pulverem fuisset deperditum, distractumve; restaurare consuevit.

281. Si verum est, Elephantem semel in terram prolapsum, non amplius posse resurgere; non abs re epigraphen subjunges. NEC ULTRA CONSURGET. Et licet hoc de Elephante fortassis fabulosum sit, in animabus damnatis tamen verissimum esse, Divinâ fide firmatum habemus. Ecclesiastes; *SI CECIDERIT lignum ad Austrum aut Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, IBI ERIT. Ibi,* inquit S. Bernardus, *erit immutabiliter, & irretractabiliter. Videat quò casura sit, antequam cadat; quia postquam ceciderit, non adjiciet ut resurgat, sed nec ut se vertat.* Vulpes illa apud Horatium, de Leonis caverna disserens, præclaram Tartari ideam proposuit.

——— Me vestigia terrent.
Omnia te adversum spectantia, NULLA RETRORSUM.

Nec aliter Virgilius.

——— facilis descensus Averni.
Sed REVOCARE GRADUM, superasque evadere ad auras.
HOC OPUS HIC LABOR est.

282. Etsi verum non sit, Elephantem unâ solum vice parturire; unicam que tantùm eniti prolem; certè enim Elephantum species hâc ratione jam sub ipsum mundi exordium cœpisset interire; Mariæ tamen Virgini illud naturæ prodigium, parturienti Elephantiâ quibusdam attributum, verissimè & ex omnium sententia competit; quippe cujus proles primogenita, & unigenita, sine ulla purissimæ Matris labe, in lucem est edita. Emblemati subscribes; SEMEL, ET UNUM. Hugo Cardinalis in illud Lucæ, *Peperit filium suum primogenitum*, ait, *Non post quem alium, sed post quem nullus,* quo sensu periodum illam etiam interpretatus est Venerabilis Beda. Dionysii Richelii expositio est: *Peperit filium suum primogenitum, scilicet Christum, qui dicitur primogenitus per exclusionem prioris, non per respectum sequentis, seu posterioris.*

283. Beatus Aloysius Gonzaga, in hanc lucem procreandus, gravissimum vitæ discrimen subiit: cùm verò necdum plenè natus, sacro baptismate ablueretur, mox omne periculum evasit. Eò alludens Lucarinus, Elephantem depinxit, qui teste S. Epiphanio, partum suum intra aquas enititur: addito lemmate. REPARAT UNDA PARTUM. Atque adeò penitùs indubitatum est, sacram fontis lu-

stri ci undam vitæ nostræ reparandæ unicam superesse medelam. *Baptismus igitur,* inquit S. Greg. Nazianz. *splendor est animarum, vitæ in melius mutatio, carnis est abjectio, Verbi participatio, figmenti instauratio, peccati diluvium, lucis communicatio, tenebrarum depulsio &c.* Ad hoc propositum mirificè facit illa Sacræ Paginæ præceptio: *Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio Ecclesiæ: quia non est aquâ lustrationis aspersus.*

S. Greg. Naz. Orat. 40.

Num. 19. 20

284. Elephas eburneas dentium suorum opes in adversa arbore effringens, epigraphen tenet. HAUD LÆDAR. Vel certè, DESERAR EDENTULUS. Ita nimirum paupertas voluntaria mirum securitatis obtinendæ remedium est: S. Joannes Chrysostomus, *Paupertas, inquit, est tutum asylum, perpetua securitas, portus tranquillus, deliciæ periculorum extorres, voluptas sincera.* Juvenalis.

Paupertas voluntaria.

S. Io. Chrys. Ho. de recipiendo Severiano. Juven. sat. 10.

Pauca licet portes argenti vascula puri
Nocte iter ingressus, gladium, contumque timebis:
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbras,
Cantabit vacuus coram latrone viator.

Præclarè dixit Seneca; *Paupertas expedita est, secura est Cùm classicum cecinit, scit non per se peti &c.* Petrarcha conquerenti cuidam afflicto. *Domũ meã occupat paupertas;* respondit, *Jam nullus tibi superbiæ locus erit; nec invidiæ, nec damnis insignibus, nec damnorum metus, nec suspicionibus mille, nec insidiis &c.*

Sen. Ep. 17. Petrarch. L. 2. de Remed. Dialogo 8.

285. Christus, peccatis omnibus condonatis, ad gratiæ statum sublevare solet; id quod Lucarinus Elephantis Emblemate commonstrat, qui sucium, in terram prolapsum, ope suâ erigere consuevit: addito lemmate. ILLAPSO OPEM. Omnium propriissimè hanc iconem Filio Divino attribues, qui profundissimâ humilitate è cœlo in terram descendit, humanam naturã, misserrimè prostratam, ac penè exanimem, erecturus. De illo canit S. Eccles. *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis.* Et, veluti Propheta est vaticinatus, *in terris visus est, ut hominem perditum ad cœlestia regna revocaret:* inquit S. Greg. Naz. de Christo disserens, *Servi formam accepit, ut nos libertatem reciperemus: descendit ut evehamur: tentatus est, ut vincamus: contemptus est, ut nos gloriâ afficiat: mortuus est, ut servet: ascendit, ut ad seipsum trahat humi provolutos in peccati lapsu.* Et S. Jo. Chrysost. *Cùm ergo audieris, quod Filius Dei sit, & David, & Abrahæ, dubitare jam desine, quod & tu, qui filius es Adæ, futurus sis filius Dei. non enim frustra, nec vane ad tantam humilitatem ille descendit, sed ut nos ex humili sublimaret: natus est enim secundùm carnem, ut tu nascerere spiritu &c.* Denique S. Paulinus; *Idcircò Rex gloriæ & Dominus majestatis exinanivit se, formam servi accipiens, & invisibilem magnitudinem suam visibili abjectione contexit, ut nos veteri illo malè concepta arrogantiæ morbo foris altos, intus obtritos, in formam sublimitatis suæ per formulam nostræ in se humilitatis attolleret.*

Adjutorium Christi erga hominem

Baruch. 3. 38.

S. Greg. Naz. Orat. 1 de Paschat.

S. Io. Chrys. Hom. 2. in Matth.

S. Paulin. Ep. 2 ad Amand.

286. Idem Lucarinus, castimoniam conjugalem Emblemate significaturus, geminos elephantes, marem & fœminam, depinxit; addito epiphonemate. NULLA NOSCUNT ADULTERIA. Hanc virtutem Plutarchus cumprimis in Spartanis celebrat. *apud quos adulterium fuit inauditum.* Et alibi; *Horum fœminæ tantæ castitatis fuerunt, ut neque adulterium, neque illegitimum concubitum ibi accepisse unquam proditum memoriæ sit.* Ad hanc castimoniæ munditiem invitans B. Umbertus ait, *fit cor nostrum per castimoniam thronus eburneus, fit fons clarus.* Ea planè est ratio, cur sponsi venter in sacro Epithalamio cognominetur eburneus; *Venter ejus eburneus:* siquidem eboris candor expressa castitatis idea est. In rem præsentem Aloysius Novarinus: *Con-*

Castitas cõjugalis

Plut. in Lycurg. Idem l. de mulierum virtut.

Umb. c. 15 de tribus malis incontinentia

Cant. 5. 14. Novar. Aq. Nup. n. 30.

jugati, inquit, *idcircò eburaeo ventri comparantur, quia puritatem ac candorem præseferre debent, & castimoniam studiosè colere.*

Tyrannus.

287. Elephantibus consuetum est, nobiliores & magis excelsas palmas humi sternere, ut earum fructibus vesci possint. Lucarinus Emblemati gnomam subjunxit istam. ET PROSTERNUNT EXCELSAS. Tyrannorum hic typus est, quibus penè omnibus cum Tarquinio solitum ac commune est, ut subditos, divitiis, nobilitate, ac meritis sublimiores, è medio tollant. Nero, insignem Plauti ac Syllæ virtutem pertimescens, Senecâ teste, dicere consuevit; *Quidquid excelsum est, cadat.* Periandri consilium erat; *Civitatis Principes tolle, sive illi amici, sive inimici videantur; quippe tyranno amici quoq; suspecti sunt.* Petrus Bercorius eandem Elephantis proprietatem ita explicat; *Diabolus, quando videt altam palmam, id est, virum justum in perfectionis altitudine SUBLIMATUM, & fructibus bonorum operum fœcundatū, ipsum PROSTERNIT aliquoties per peccatū; & sic fructus ejus, id est, bona ipsius opera devorat & cōsumit.*

Senec. in Oktav. Act. 2. Periand. Ep. ad Trasib. apud Arist. 5. Polit. c. 10. Bercor. Reduct. li. 10. c. 37. n. 13.

288. Elephas, tametsi plurimis sagittis impetitus, eas tamen omnes mirâ facilitate excutit; nempè, ut lemma loquitur, DISCUTIT MOTA CUTE. Lucano id asserente.

Lucan. li. 6

Omne repercussum squaleatis missile tergo
Frangit, & herentes MOTA CUTE DISCUTIT hastas.

Defensio

Ita vir egregiè doctus; animus grandis; aut Rex coronatus quasvis infestas hostium & calamitatum insidias citrà negotium excutiunt. De homine justo id apertè significans Magnus Aug. ait, *Spiritales nec tormentis separantur à Christo, carnales verò interdum etiam otiosis fabulis separantur. Illos non separat nec crudelis gladius, istos verò separat carnalis affectus, Spiritales nec dura frangunt, carnales etiam blanda corrumpunt.* Etiam Pygmæorum agmina adversus Herculem, somno nonnihil indulgentem, sunt concitata: sed quo id effectu? Alciatum audi;

S. Aug. serm. 54. de Temp.

Excitus ipse, velut pulices, sic proterit hostem.

Alciat. Embl. 58.

Auxiliū à debilioribus.

289. Hominem in necessitate sua à quibusvis, nonnunquam etiam minimis, adjuvari, ac suppetias recipere posse, D. Cæsar Antonius Bendinellus Elephantis emblemate demonstrat, qui in terram prolapsus, à minore erigebatur: addito lemmate; DEBILIORES ERIGUNT. Hanc veritatem experimento suo didicêre Smyrnenses, arcta obsidione cincti; cùm enim oppugnatoribus decretum esset, obsidionem aliâ conditione non solvere, nisi civium uxores omnes ipsis, libidinis exercendæ causâ, è civitate in castra transmitterentur: populo, quid in tanto discrimine & re admodum ambiguâ concluderet, penitùs ignorante, ancilla quædam focaria opportuno consilio suasit, ut omnes ancillæ, herarum vestibus indutæ, extra urbis mœnia ad hostes ablegarentur. Quo facto, Smyrnenses, hostibus in Venerem dispersis, eruptionem è civitate fecerunt, iisque omnibus captis, gloriosam victoriam in extremo salutis suæ articulo sunt consecuti. Cæterum qui plura exempla beneficentiæ & auxilii, à servis aut inferioribus delati, desideraverit; Officinam Historicam Joannis Felicis Astolphi, in hâc re copiosum; consulat. Indè discas non rarò optima consilia etiam à minimis & infimis accipi. Disertè Sacra Pagina; *Abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, id est*, inquit Magnus Augustinus, *à superbis & arrogantibus; Et revelasti ea parvulis, id est, infirmis & humilibus*; ut idem Hipponensis Præsul interpretatur.

Io. Fel. Astolph. offic. Histor. l. 5. cap. 15.

Matth. 11. 25.

S. Aug. ser. 3. de Divers. cap. 2.

290. Princeps suos hostes semper suspectos habeat, nec etiam fidem suam unquam illis concredat, necesse est. Hoc Politices secretum Henricus Eburo Elephantis emblemate persuadere conatur, qui eradicam aliquam arborem firmissimam ratus, eique, ceu fulcro, innixus: mox, ruente illa, misere corruit. Epigraphen subjunxit; INSIDIOSA FIDE. Ita Cyrus, à Massagetis hostili agmine incursatus, fugam, veluti timore perculsus, simulavit; omnesque sarcinas in tentoriis ab iis deprædandas reliquit. At paulò post crapulâ somnoq. sepultos repetiit, & ad internecionem delevit. Absalon convivium amicissimum mentitus, Ammoni vitam eripuit. Eodem astu etiam Ptolomæus Simonis Machabæi mortem est machinatus. Præclarè adeò monet Magnus Ethices Divinæ Magister Augustinus; *Expedit multò magis benè timere, quàm malè fidere.* Et Ovidius.

Henr. Ebur. lib. 1. Diph. Eleg. 63.

Insidia...

S. Aug. ... Serm. ... Ovid. ...

Quos credis fidos: effuge, tutus eris.

291. Academicus, inter Venatores Venetos Intrepidus, Symboli loco Elephantem præfert, qui plurimis quidem sagittis impetitus, non tamen transfixus, epigraphen sustinet. UNUS TELA OMNIA CONTRA. Horatii Cochletis memoriam hæc imago refricat, qui mirâ fortitudine universo Hetrusco exercitui è fronte oppositus, eum tamdiu repressit, dunec pons ille famosus à tergo corruerit. De hoc Petrarcha canit;

An... impe... territa...

Oratio sol contra Toscana tutta.

Porrò Symbolum istud etiam S. Pauli Apostoli, S. Ignatii Martyris, S. Francisci Xaverii, aliorumque est proprium: qui adversus omnes tyrannorum, carnificum, ac dæmonum vires imperterrito pectore soli & unici sunt progressi. Justus enim non tantùm cum Apostolo audet in se unum provocare gladios, cruces, tormenta, mundum & inferos, sed integra etiam hostium agmina cum Davide superare novit: *si consistant adversum me castra, non timebit cor meum.* Nam, inquit in hunc locum Magnus Augustinus, *etsi castra munita sint, sed quid munitius Deo? si exurgat in me bellum, quid mihi facit bellum? potest mihi auferre spem meam? potest mihi auferre, quod dat omnipotens? sicut non vincitur qui dat, sic non aufertur, quod dat.*

Justus.

Psal. ...

S. Aug. ...

292. Tantùm abest, Elephantem visâ sanguinis effusi copiâ despondere animum, ut potiùs recentes è conspectu illo capiat vires, magisque, quàm unquam aliàs, in hostem concitetur. Unde Carolus Rancatus epigraphen è Virgilio subdidit. ARDET IN ARMA MAGIS Ita S. Mauritius Legionis Thebeæ Dux, milites suos, quod idolis thura adolere nollent, minutos concisos intuitus, ex eorum sanguine magis in Christi amorem excanduit: unde sanctam fidem suâmet constantiâ propugnaturus, fatalem gladium cum reliquis sociis hilari animo excepit, simulque Martyrii lauream est consecutus. Porrò viso sumptoq. sanguine Eucharistico, ingentes haurimus spiritus ad passiones refrænandas, & tentationes pervincendas. Nempè ideò *paravit* instruxitque *in conspectu nostro mensam*, sanctissimæ carnis & sanguinis sui *Dominus adversus eos, qui tribulant nos.* In cæteris quidem mensis cum inimicis convivere tutum non est: at ex hac surgimus heroës invicti; Quin *tanquam leones ignem spirantes ab hac mensa recedimus, facti diabolo terribiles*, inquit S. Chrysost. Neque obscurè Christus ipse hunc nobis effectum innuit, dum Apostolis post supremam illam epulationem, primamque sui corporis & sanguinis communionem dixit: *Surgite eamus hinc*: quasi diceret: sat jam corporibus, sat animis vestris accessit virium; ad dimicandum & vincendum, modò promoveamus. Hinc adeò è SS. Patrum mente videmus, primis Ecclesiæ temporibus, cum Divina hæc mensa admodum frequentaretur, Christianos non solùm legis Divinæ custodes rigidissimos, sed etiam

Virg. ... S. Mauri...

Euchar... ... *Psal. ...*

S. Chry. Hom. ... Pop. ... in Ioan. ...

Digitized by Google

Tyrannorum, cruciatuum, periculorum quorumvis contemptores fuisse generosissimos.

293. Dominicus Gambertus Elephantem, pluribus sagittis infestatum, depinxit inscriptione è Statio subjunctâ. E VULNERE VIRES. Ita militare hominis pectus, tametsi plurimis vulneribus saucium, ardore tamen semper majore in hostem fertur. Magni Augustini doctrina est, animam nostram ad Dæmonem superandum majores vires non accipere, nisi è mortificatione, unde in illud Apostoli, *Castigo corpus meum*, ait, *castiga corpus tuum, & diabolum vinces, hoc enim modo Paulus adversus illum decuit nobis esse pugnandum.*

294. Narrat Ælianus, Elephantem, dum furit, quantociùs mansuescere, omnemque iram abjicere, si formosam mulierem aspexerit. Imagini subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei; JAM ALIUS ECCE! Deiparam significans; quæ irato Numini supplex objecta, illius mentem mitigat, nobisque conciliat. *Quid enim?* inquit S. Bernardus, *Poterit ne Filius aut repellere, aut sustinere repulsam? non audire, aut non audiri Filius potest. Neutrum planè. Semper hæc Virgo inveniet gratiam, & sola est gratia, quâ egemus, &c.*

295. Elephas, proboscidem suam elevans, simul & cœlum venerатur, & adversus serpentes dimicat. Lemma. UNI OBSEQUIUM, VIM ALTERI. Ita homo justus versùs Deum est religiosus ac submissus, contra dæmones verò, aliosque salutis suæ hostes, generosus: quales fuêre David, Samson, Judas Machabæus, & alii. Utrumque enim, & humilem esse, & generosum, ad genuinam virtutem pertinet. Unde Magnus Augustinus; *Habes contra quod pugnes in te; habes, quod expugnes in te. Sed habes, quem invoces, ut pugnantem adjuvet te, & vincentem coronet te, qui non existentem fecit te.*

296. Ab elephante ajunt, nihil magis fugi, quàm porcorum grunnitus. Lemma. INSULSA DECLINAT. Ita Regum ac Superiorum est, nugaces aut obscœnas aliorum voces extremè odisse. Religiosos suos admonet Mellifluus Abbas Bernardus; *Fratres*, inquit, *dico vobis, si sequeremini vestigia ejus* (Christi) *non tam facilè in vanis cogitationibus & otiosis sermonibus, in jocis & scurrilitatibus laberemini: quia in his multum perditis & de vita vestra, & de tempore vestro.* Laconicè Magnus Augustinus; *Oportet ut senilis sermo non solùm sit gravis, sed etiam brevis.*

297. Elephas, à culicibus obsessus, eorum morsum nec sentit, nec curat. Emblemati subscripsit Zincgrefius; EGO VERO HAUD MORDEAR. Ita animus generosus, Principis præsertim aut superioris, irâ admodum sit tardâ, nec obviis quibusvis offensis moveri se permittat. Præclarè Seneca. *Pusillæ hominis & miseri est, repetere mordentem: mures & formicæ, quà manum admoveris, ora convertunt; imbecillia se lædi putant, si tanguntur.* Unde idem Lucanus Satyricè in hominem vilem canit.

—— Dignum te Cæsaris irâ
Nullus honor faciet.

EBUR.

298. Elephantis dens piscis cujosdam cute, cui squatinæ nomen, ab artificibus poliri solet: tantam enim exterivatum suarum asperitatem piscis ille habet, utebur, its probè delimatum, ad tersissimæ formæ perfectionem reducatur. Unde dens ille, squatinæ cuti suppositus, epigraphen tenet. ASPERITATE POLIT. Ita cilicia, flagella, & ætera quæ corporis castigandi supellex; vel etiam rigida educatio, & asperioris vitæ disciplina, ceu instrumenta opportunissima, ad spiritum nostrum perficiendum, explanandum deserviunt. S. Bernardus. *O quàm compositum reddit omnem corporis statum, nec non & mentis habitum disciplina. Cervicem submittit, ponit supercilia, componit vultum, ligat oculos, cachinnos cohibet, moderatur linguam, frænat gulam, sedat iram, format incessum.*

299. Pila eburnea, non è superficie tantùm, sed & interius candida, epigraphen præfert; EADEM ET INTUS. Vel idiomate Italico; A QUEL CHE SCOPRE FUOR, DENTRO RISPONDE. Ita sanè interior sinceri cordis affectus, exterioribus verbis & operationibus ex integro respondeat. De hac hominum forte S. Greg. *Sapientia justorum est, nil per ostensionem fingere, sensum verbis aperire, quæ vera sunt, diligere.* Hoc encomio insignem se probaverat Jobus; nam è sacræ Paginæ testimonio, *Erat vir ille simplex & rectus*; id est, juxta Gasparis Sanctii paraphrasin, *animo sincero & simplici.* Salomone teste, cum simplicibus Deus sermocinari consuevit, *Cum simplicibus sermocinatio ejus.* Hunc candorem in Ferdinando Secundo Imperatore ad miraculum videre erat: De hoc Guilhelmus Lamormaınus. *Nullus*, inquit, *in ìco dolus, nulla fraus, in ore, quod in corde, in corde quod in ore; sensa verbis, verba sensis respondebant: fingere, fallere, ab ejus sinceritate alienissimum.*

300. Eboris candor annorum progressu croceam quandam rubedinem contrahit. Id quod Hieremias, Nazaræos dilaudans, testabatur; *Rubicundiores ebore antiquo*; Unde lemma Ebori inditum CUM CANDORE RUBESCIT. Quisquis puritatis candorem, aureu vel purpureo charitatis affectu tinctum haber, hanc iconem ectypi loco sibi vendicat. Guerricus Abbas, Mariam Virginem, cùm Ebore conferens, ait; *Quàm candidum simul & rubicundum, quod candor lucis æternæ, ignisque Spiritùs Sancti universa sui plenitudine replevit? Maria siquidem & ipsâ candidior nive, & rubicundior ebore antiquo*: porrò quo rubore, candorevè instructa fuerit, ita declarat; *Cui scilicet incomparabilem castitas candorem, & charitas, seu Martyrium, rutilantem pra antiquis electis noscitur contulisse ruborem &c.*

301. De eburneo Salomonis throno testatur sacra Pagina; *fecit Rex Salomon thronum de ebore grandem*: Eo alludens, Ebori inscribes; REGALEM THRONUM ADORNAT. Familiare hoc Mariæ Virginis Symbolum est: cujus purissimum sinum, ceu thronum præ ebore candidissimum, Rex gloriæ occupavit. S. Petrus Damianus: *Ipsa est*, inquit, *thronus ille mirabilis, de quo in Regum historia legitur; Fecit Rex Salomon thronum ex ebore grandem*; Et paulò infrà, *Salomon noster non solùm sapiens; sed & sapientia patris, fecit thronum, uterum videlicet intemerata Virginis, in quo sedit illa majestas, quæ nutu concutit orbem.*

EQUUS.

Equus Troianus. Caput XX.

302. Quidam Eques, ut palam faceret, se decoris ac nobilitatis suæ limites nunquam excessurum, equum, fræno & ephippio instructum, depinxit, qui in catadromo agitatus, epigraphen tulit; EXSILIO, NON TRANSILIO. Hæc animi moderandi ratio, quam Eutrapeliæ nomine vocant, ludicram amœnitatem cum decoro permixtam habet. Seneca de Scipione majore ait: *Scipio triumphale*

Senec. li. de Tranquill animi cap. ultimo.

phale illud & militare corpus movit ad numeros, non molliter se infringens, ut nunc mos est, etiam incessu ipso ultra muliebrem mollitiem fluentibus, sed ut illi antiqui viri solebant inter lusum ac festa tempora viri lem in modum tripudiare, non facturi detrimentum, etiamsi ab hostibus suis spectarentur.

303. Academicus Incitatus Romanus Symboli loco equum barbarum præfert, qui tegete instratus, à globulis ex ejus fimbriis per latera pendentibus, dum bravio adipiscendo currit, identidem pulsatur; addito lemmate. DANT ANIMOS PLAGÆ. Ita calamitatum verbera ad decursionem, in Virtutis stadio perficiendam, plurimum incitant. Seneca; *Nolite, obsecro vos, expavescere ista, quæ Dii immortales velut stimulos admovent animis. Calamitas virtutis occasio est.*

Calamitas incitat. Sen. lib. cur bonis viris.

304. Idem Equus barbarus, durante cursu, assiduis sphærolarum ictibus circa latera pulsatus, à D. Archangelo Contero epigraphen recepit; UT CITIUS. Eorum hæc imago est, qui ducis ciliciis, ferreis catenis, cingulis muricatis, crebris flagellis, aliâque corporis edomandi supellectile in se ipsos desæviunt, & omni, quâ possunt, celeritate durum mortificationis, perfectionis, & gloriæ tegumen sufferre conantur. Unde ad Deum conversus Magnus Augustinus, ait, *Imples tribulationibus omnia, ut in tribulationibus positi, omnes recurrant ad te; ne deliciis & securitate perversa seducantur.* Emblematis mentem hoc disticho aperuit Carducius.

Mortificatio. S. Aug in Psalm 55.

Ocyor ut currat sonipes, sua terga flagellat:
Sic sua membra ferit, qui celer astra petit.

305. Academicus, inter Errantes Brixienses Velox, eidem barbaro currenti inscripsit; VELOCITATE PALMAM. A dissimili rem eruditè comprobans S. Chrysostomus; *In stadio terrestri*, inquit, *unus modo, qui prior venerit, coronatur; in cœlesti, quisquis pervenerit: Illic velocitas quæritur corporis, hic animæ optatur effectus: Illic festinans & properans, hic perveniens & proficiens coronatur.*

Velocitas. S. Chrysost. ser. de Fide Spe & Charitate.

306. Equus barbarus, genuina perseverantiæ idea, stadium suum currendo aggressus, nihil otii unquam interponit, dum præfixam metam contingat. Lemma. DONEC AD METAM. Vel, FERVIDUS AD METAM. Ad verbum Michaël Hoierus, Augustinianus Excalceatus;

Perseverantia. Hoierius in flammulis Amoris lib. 1. Eleg 1.

Hanc meus ad metam fervidus iret equus.

1. Cor 9. 24. S. Aug li de Perfect. Iust.

Opportunè S. Paulus; *Sic currite ut comprehendatis.* In hæc verba commentatus S. P. Aug. ait, *Sic curramus, ut comprehendamus. Curramus credendo, sperando, desiderando: curramus corpus castigando, & eleemosynas in dandis bonis, malisque ignoscendis hilariter ex corde faciendo --- & sic audiamus præcepta perfectionis, ne currere negligamus ad plenitudinem charitatis.* Et magis succinctè S. Nilus. *Sic curre, ut assequaris scopum, hoc est indesinenter. Oportet enim juxta virtutem vivere, donec vitæ stadium exuperemus.* Cùm Diogeni diceretur, *Senex es, jam quiesce à labore:* respondit; *Quid enim si in stadio currerem, ad finem oporteret cursum remittere, & non magis intendere?* Id quod etiam respondisse fertur Sapientissimus & religiosissimus meus Concanonicus D. Martinus Navarrus.

S. Nil Paranes n. 111. Laert. li. 6.

307. Veredus epigraphen sustinet; ALIIS INSERVIENDO CONSUMOR. Ministros publicos, Legatos, Visitatores, eosque omnes, qui Principi, Religioni; aut Patrifamilias suam operam addixêre, hæc imago concernit. Jacob, Labani servitiis deditus, diesque noctesque laborando traduxit: unde illius suspirium fuerat; *Die noctuque æstu urebar & gelu, fugiebatque somnus ab oculis meis.* S. Paulus pro conservanda amicorum incolumitate se ipsum obtulit, omnemque quietis, divitiarum ac propriæ vitæ jacturam facilem duxit. *Ego autem libentissimè impendam, & superimpendar ipse pro animabus vestris.* Verbo: Pastor Evangelicus hanc indolem præseferat, necesse est; siquidem *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis.* Certè Christus, *ut jumentum factus*, corpus & sanguinem suum omnem profudit, ut captivum hominem redimeret. Magno Augustino teste, *Venit Christus accipere contumelias, dare honores: venit haurire dolorem, dare salutem; venit subire mortem, dare vitam.*

Visitator. Servitus. Gen. 31. 40. Pastor. 2. Cor. 12. Ioan 10. Psalm. S. Aug in Psalm. Conc. 1.

308. Equus velatis oculis epigraphen tenet; OCULATA CÆCITAS. Ita fidelis, quò rariore oculorum excursione utitur, tantò se Divinis arcanis penetrandis habiliorem efficit. Justus Lipsius; *In Divinis, supernisque summum acumen est, nihil cernere: una scientia nihil scire.* Et Guidobaldus Bonarellus Comes;

Fides. Lips. Bonarelli...

Che le cose del Ciel sol colui vede,
Che serra gli occhi, e crede.

309 D. Vincentius Nolphus, Academicus inter Firmienses Extenebratus, symboli loco Equum pavidum (Italicè, *Cavallo ombroso*) præfert, qui, oculis velo obductis, epigraphen sustinet; UMBRIS ADIMIT UMBRAS. Hoc artificio Deus Saulum adortus, ut mentis Judaicæ umbras excuteret, paucis diebus illum oculorum luce privavit; De hoc S. P. Augustinus; *Cæcus sanè factus est, ut interiore luce fulgeret. Exterior lux ad tempus subtracta est persecutori, ut redderetur prædicatori.*

S. Pau. Conver. S. Aug. ... 35 ...

310. Quantum audita & commendata virtutis alienæ fama in juvenum cordibus ad gloriæ studium excitandum valeat, Equus, ephippio instratus, demonstrat: qui à tuba, classicum insonante, ad generosos ausus provocatur: cum lemmate. PUGNÆ ASSUMIT AMOREM. Ferrus, ad tubam alludens, eidem Emblemati inscripsit; VIRES ANIMUMQUE MINISTRAT. Ita quoque Christi exemplum reliquos Martyres omnes ad pugnam contra fidei Catholicæ hostes animavit. S. P. Augustinus, *Christus Imperator Martyrum sibi non pepercit, militibus imperans pugnam prior pugnavit, prior vicit, ut pugnantes exemplo suo hortaretur*, Ovidius.

Exem. S. Aug. ... 40. Ovid. ... Pont. ...

Acer, & ad palmæ per se cursurus honores,
Si tamen horteris, fortius ibit equus.

Themistocles, auditâ Miltiadis victoriâ, noctes exegit insomnes, suumque pectus nunquam non ad arma adeò generosa imitanda stimulari persensit. S. P. Augustinus, Manichæorum cœno sepultus, cùm præter mirificos S. Antonii progressus, etiam S. Victorinum ad fidem Orthodoxam conversum, attonitus perciperet, mox è terra eluctari, & intra S. Ecclesiæ sinum, non sine interioris animi incitamento, contendere cœpit.

311. Encomia, quibus litteratorum virtuti applauditur, animum viresque addunt, ad sublimiorem scientiarum semitam tentandam: haud secus, atque Equus tubarum clangore tam ad bellum, quàm ad decursiones ludicras fortissimè stimulatur. Lemma. MOTUS CLANGORE TUBARUM. Verissimè dixit Seneca, *Spiritus assurgit, si laudatur, & in spem sui bonam adducitur.* Epigraphen Rancatus è Lucano desumpsit;

Laus ... Senec. ... Lucan. Phar. ...

--- --- Sonipes, motus clangore tubarum,
Saxa quatit pulsu, rigidos vexantia frænos
Ora terens, spargitque jubas, & surrigit aures.

Meus

Digitized by Google

Meus Concanonicus, D. Salvator Carducius Emblematis mentem hoc disticho explicat.

Bella, tuba sonipes clangore animosior, urget:
Sic magè mirandum laude fit ingenium.

312. S. Andream Corsinum, adhuc juvenem, inter diversas effrenis animi voluptates luxuriantem, equi soluti & calcitrantis emblemate repræsentârunt: additâ inscriptione. LIBER ABERRAT. Vel; SOLUTUS ABERRAT. In hoc argumentum S. Thomas Villanovanus; *Qui succedentibus prosperis, velutis equus hinnuius, nimio furore spumabat, & fremens ac frendens alios morsibus & calcibus lædebat & turbabat, tribulationis assidua pondere pressus &c. de cætero quietè vivit.*

Ingeniú solutus. — Th. Villanov. Conc. 2 in ... Quinq. &c.

313. Hominem scrupulosum, in virtutis assequendæ decursu assiduò turbatum & inquietum, equus militaris repræsentat, quid ad obvias quasvis umbras exterritus, refugit, trepidatque: cum lemmate, EXTERRITUS UMBRIS. Ad verbum Silius Italicus;

Scrupulosus. — Sil. Ital. l. 7.

Cunctantem impellebat equum; negat obvius ire,
Et trepidat crassâ sonipes exterritus umbrâ.

De iis, qui minis quibusvis inanibus sese terreri patiuntur, illud Psalmi pronunties: *Trepidaverant timore, ubi non erat timor* Ne verò ob timoris hujus umbras à directo legis Divinæ tramite unquam abripiare, consilium suggerit Magnus Augustinus. *Eum timere debet homo, à quo factus est homo. Quod supra homines est time, & homines te non terrebunt.* Concinnè ad hoc propositum meus Carducius.

Timor inanis. — Psalm 13. 5. — Aug. in Psal. 63.

In præceps ruit en sonipes deterritus umbris!
Sæpius exagitat sic proba corda nihil.

314. Imperterritum ac generosum Herois animum Equi emblemate apprimè depinxeris; quippe qui, Jobo teste, *In occursum pergit armatis, contemnit pavorem, nec cedit gladio &c.* Appositè Virgilius.

Job 39. 21. — Virgil l. 2. Georg. V. 77

Primus & ire viam, & fluvios tentare minaces
Audet, & ignoto sese committere ponti,
Nec vanos horret strepitus.

Unde Emblemati subscripsit Rancatus; NEC HORRET STREPITUS. Ita prorsus Justi solo nituntur Deo, neque ullas hominum aut inferorum turbas motusque timent; S. P. Augustinus; *Nullum adversarium timebis, si Regem Deum in te habere merueris.* Hoc encomio insignem se probavit Maria Magdalena: cui proindè S. Ecclesia accinit.

Generositas. — S. Aug. ser. 14 de Temp.

Adstare non timet cruci,
Truces nec horret milites.

315. Equus, ephippio instructus, & ad prælium ineundum paratus; epigraphen è Virgilio sustinet; CAMPO SESE ARDUUS INFERT.

At bellator equus campo sese arduus infert.

Virg. l. 2. Georg. V. 145

Equus enim, generoso spiritu plenus, suâque invalescens magnanimitate, ad conflictum effunditur; Jobo testante, *Terram ungula fodit, exultat audacter, in occursum pergat armatis.* Generosi Belliducis hæc imago est, uti & Christi, qui adverso militum agmine viso, non sine animi gaudio, fortiter ipsis obviam processit. *Surgite eamus, ecce appropinquavit, qui me tradet* Et: *Judas ergo, cùm accepisset cohortem &c. venit cum laternis & facibus & armis: Jesus itaq; sciens omnia quæ ventura erant, processit. & dixit eis: Quem quæritis &c.* Denique Justus, armis spiritualibus accinctus, imperterrito animo in arenam cum dæmone & mundo descendit; S. P. Aug. *Fortes milites Christi, dum arma sacramentorum suscipitis, pugnam adversus diabolū indicitis; dum ejus operibus renuntiatis, vehementius in vos ejus furias provocatis.*

Job 39. 21. — Generositas. — Matth. 26. — Joan 18 3. — Aug. l. 2. Symb. c. 2

316. Equus, dum militaris tubæ clangorem percipit, mox, velut hydrargyro intra venas ejus diffuso, continere nescius, efferatur, concutitur, saltat, spumat, neque intra præfixos limites persistere potest. Lemma e Virgilio additum; STARE LOCO NEQUIT.

Virgil l. 3. Georg v. 83

--- --- Si qua sonum procul arma dederunt,
Stare loco nescit, micat auribus &c.

Virtus, hoc charactere cumprimis conspicua, motibus gaudet assiduis, otii penitùs inimica. Unde de Cæsare canit Lucanus;

Virtus inimica otii.

--- --- Sed nescia virtus
Stare loco.

Lucan. li. 1.

Eâdem planè ratione verus amans, interioris animi calore stimulatus, nulli unquam indulget otio, sed assiduo curarum motu agitatur. Perspicuè S. Dionysius Areopagita; *Amor est quiddam mobile, incessabile, acutum, fervens, & superfervens.*

Amor. — S. Dion. Areop. de Cæl. Hier.

317. Pullus equinus, ab equisone in saltuares gyros flecti, pedesque ex arte movere edoctus, authore P. Henrico Engelgrave, inscriptionem sustinet; DUM FACILES ANIMI. Verbis è Virgilio sumptis.

Virgil lib. 3 Georg.

--- --- Viamque insiste domandi,
Dum faciles animi.

Adeò nimirùm juventus in ætate etiamnum tenerâ bonis præceptionibus imbuatur, necesse est. Providè Siracides; *Filii tibi sunt, erudi illos, & curva illos à pueritia illorum.* S. Isidor. Pelusiota. *Pueris*, inquit, *etiamnum teneris, de Dei excellentiâ ac providentiâ, posteà de virtute præcepta sunt inserenda, ut grandiores jam facti, in virosq; jam formati, cùm Dei optimi maximi amantes, tum præditi evadant virtute.* Et Vegetius, *Incipientem pubertatem ad delectum cogendam nullus ignorat: non enim tantùm celerius, sed etiam perfectius imbibuntur, quæ discuntur à pueris.*

Educatio — S. Isid. Pelus. lib. 5 Epist. 306. — Veget. l. 1. c. 4

318. Virtuti incrementum non leve è calamitatibus accedere, Equus demonstrat: qui à lupo ad coxendices dentibus prehensus, epigraphen habet; MORSU PRÆSTANTIOR. Argumento non multùm dissimili D. Cherubinus Brusonus Equum saucium, lupo vicinum, depinxit: cùm lemmate. HINC FEROCIOR. Justus enim, à lupo infernali tentatus, vires sortitur longè amplissimas, magisque ad hostem superaodum accenditur. S. Greg. Papa: *Sanctorum mentes, æternitatis præmia præstolantes, vires ex adversitatibus sumunt, quia crescente pugnâ, gloriosiorem sibi non ambigunt manere victoriam.* Quare Equus ille, in Emblemate repræsentatus, jure potest dicere;

Virtus afflicta. — S. Greg. in Moralibus.

Ben feroce m' assale,
Ben vorace m' addenta,
Ma il mio vigor non scema, e non s' allenta:
Che mai sempre diventa
Ne i contrasti più forte un nobil core,
E radoppia irritato il suo vigore.

319. Philippus II. Hispaniarum Rex, non tantùm vasta Europæ regna, sed & Indias moderatus, à Patribus Dominicanis Equi emblemate fuit repræsentatus, qui aliquem Circi Romani orbem currendo transiliens, pulcherrimam epigraphen tulit; NON SUFFICIT ORBIS. Neq; enim immensis Philippi virtutibus ac meritis totius mundi peripheria respondere aut sufficere poterat. David, tot regnis & provinciis amplissimis minimè contentus, ad cœleste ac æternum regnum identidem aspiravit: unde in has voces erupit: *Satiabor cū apparuerit gloria tua. Omninò me non satiaret Deus* (Magni Aug. paraphrasis est) *nisi mihi promitteret se ipsum Deum. Quid est tota terra? quid est totum mare? quid est totum cœlum? quid sunt omnia sidera? quid sol? quid luna? quid exercitus Angelorum? Omnium istorum creatorem scio, ipsum esurio, ipsum sitio &c.* Etiam S. Ignat. Loyola, & S. Francisc. Xaverius unicum hunc mundum suo fervori & zelo nimis angustum judicabant. Unde Petrus Hen-

Monarchia Austriaca vasta. — Psal 16. 15. — S. Aug. ser. 16. de verb. Apost. c. 7. — SS. Ign. & Xav.

ricus Engelgrave Equum figuravit, qui, primum catadromi circulum egressus, alterum intrabat: cum lemmate: ORBIS NON SUFFICIT UNUS. Nobilis quidam Poëta Divorum illorum simulachra, juxta globum geographicum depicta; hoc tetrasticho insignivit.

Europam tenuit Loyola, Xaverius Indos;
Et duo sub sociis regna duobus erant.
Cur extra terram nunc ergò locantur utramque,
Orbis uterque viro parvus utrique fuit.

Insatiabilis.

Inde etiam desumes, insatiabilem cordis humani famem nullâ unquam, quantumvis vastâ mundi mole, exaturari posse. Alexander Macedo, ubi è delito quodam Philosopho didicerat, præter hunc complures alios mundos superesse, altum ingemuit, velut totius Orientis imperio nimium quantùm coarctatus. De hoc Juvenalis;

Juven Sat. 10.

Unus Pellæo juveni non sufficit orbis,
Æstuat infelix angusto limite mundi.

Claud. in Ruffin.

Huic inexplebili cupidini jure indignatus Claudianus, canit.

Quo vesane ruis? teneas utrumque licebit
Oceanum; laxet rutilos tibi Lybia fontes,
Jungantur solium Crœsi, Cyrique tiara,
Nunquam Dives eris.

Moderatio.

320. Nobilissima est Magnatum illorum moderatio, qui in suprema authoritate constituti, extra legum præscripta, tametsi possent, nunquam evagantur; sicuti sanè admirandum est, si equus generosus & vivax in catadromo agitatus, præfixum illius orbem nec latum unguem transiliat. Lemma. FEROX NON TRANSGREDITUR. Philostratus author est, Apollonium Tianæum, ubi Ægyptum optimis legibus gubernari viderat, ex illius Rege quæsivisse; *Num vobis hæc legibus præfinita sunt, an tu ipse regnum ad hanc vivendi normam, rectitudinemque constituisti?* Cui Rex Pharao; *Ego, modestè institutus legibus, modestius etiam utor.* Idem Apollonius, quod rursùs recenset Philostratus, Imperatorem Vespasianum in hæc verba est affatus; *Rex, tibi etiam lex dominetur: eris enim in illis dandis modestior, si tu quoq; illa non contempseris.* Siracidis sententia est; *Beatus vir, qui potuit transgredi, & non est transgressus.*

Philost. li. 5.

Eccles. 31. 10.

321. Naturæ miraculum satis grande est, Equas solius venti virtute, intra matricem recepta, prolem concipere, uti affirmatè tradunt Aristoteles, Homerus, Solinus, & inter alios Virgilius;

Aristot. l. 6. Hist. Animal. c. 18. Homer. Iliad. 16. Solin c. 57. Virgil. li. 3. Georg. v. 271.

Continuumq; avidis ubi subdita flamma medullis,
Ore omnes versæ in Zephyrum, stant rupibus altis;
Exceptantque leves auras, & sæpè sine ullis

Inde Ludovicus Cerda plurimas eruditiones colligit. Itaque Equa, ore versùs ventum aperto, epigraphen tenet. AUSTRO SPIRANTE CONCIPIAM. Vel. CONCIPIT AURA. Silius Italicus de Hispania testatur;

Silius Italicus lib. 3.

Hic adeò cùm ver placidum, flatusque tepescit,
Concubitus servans tacitos, grex prostat equarum,
Et venerem occultâ genitali CONCIPIT AURA.

Spiritus S.

Ita prorsus cor humanum, Fœcundâ Sancti Spiritus aurâ, & virtuosâ assistentiâ afflatum, optimas cogitationes concipit, virtutumque partum mirificè promovet. Guerricus Abbas. *Gratias tibi ago Sancte Spiritus, qui ubi vis, spiras. Video in munere tuo non unam tantùm, sed innumeras fidelium animas illo generoso germine gravidas.* Eodem planè sensu ad Deum conversus Magnus Augustinus exclamat. *Deus lumen cordis mei --- & virtus maritans mentem meam.*

Guerric Abb. serm. 2. in Annunt. M. V.

S. Aug. l. 1. Conf. c. 13

322. Equa adverso vento stare solet, ut spirantis illius fœcunditate prolem concipiat. Lemma. NON COMMIXTA PARIET. Vel, INTEMERATA PARIET. Vel, ut Alcibiadi Lucarino placet, SPIRANTE FOECUNDA. Maria Virgo, hoc emblemate unicè insignis, solâ Spiritûs Sancti virtute Divinum Verbum intra viscera sua concepit; De hac S. Bonaventura:

M. V. Annuntiata.

Ave Virgo, quam perflavit,
Et perflando fœcundavit
Auster fructu spiritali,
Christo flore virginali.

S. Bonaven. in Ps. Dei Quinquag.

Et Lactantius; *Quod si animalia quædam vento aut aurâ concipere, solere, omnibus notum est: cur quisquam mirum putet, cùm Spiritu Dei, Cui facile est quidquid velit, gravatam esse Virginem dicimus?*

Lactant. l. 4. cap. 12.

323. Equi demortui calvaria, occultâ quâdam naturæ vi, feras & aves ex hortis fugat, sicque damna, frugibus inferenda, prohibet: ut, præter authorum testimonia, indies experimur. Unde Lemma. ETIAM POST FUNERA VIRTUS. Sacra Divorum lipsana ad dæmones, morbosque pellendos miram habent efficacitatem. S. Gregorius Nazianzenus; *Dæmonum profligationem, morborum depulsionem, futurarum rerum præscientiam hæc quidem omnia vel cineres ipsi Cypriani, modò fides adsit, efficiunt.* Hanc iconem de Equi Calvaria sequentibus rythmis vernaculis explicatam habe.

Reliquiæ SS.

S. Greg. Naz. Orat. in Laud. S. Cyp. Mart.

Con bellicoso ardore,
Se vivendo fuggò l' horride schiere,
Dispettose, guerriere,
Benche morto ei si giaccia
Dagli orti predatori ance discaccia,
Tale doppo l' errore
Del mortal corpo, e della tomba oscura
La virtù de gli Eroi mantiensi, e dura.

Hujus insigne experimentum affert Bartholomæus Calleonius primò Venetorum, postea Pauli II. summus Belli Dux: quippe cujus exercitus quatuordecim annis solâ ipsius jam defuncti memoriâ & authoritate gubernabatur: uti sepulchrale Calleonii marmor in Civitate Bergomensi testatur.

Miles post mortem utilis.

324. D. Aresius, in encomium S. Theodoræ pœnitentis, Equam depingi fecit; quæ, rescissis jubis, se ipsam intra lacum contemplata, erubescebat, tantamq; sui fœditatem detestabatur: addito lemmate; SIBIMET DISPLICET. Ita sanè quivis peccator, si animæ suæ jacturam ac deformitatem sanctiore oculo intueretur, ingentem ruborem, summumque vitæ præteritæ odium conciperet. Eò enim collineant illæ Dei voces: *Arguam te, & statuam contra faciem tuam.* S. P. Augustinus Dei ore ait: *Modò te non vides, faciam ut videas te: quia si videres te, & displiceres tibi, & placeres mihi: quia verò te non videns placuisti tibi, displicebis & mihi & tibi: mihi, cùm judicaberis; tibi, cùm ardebis.*

S. Theodora.

Pœnitens.

Psal. 49. 21. S. Aug. Ps. 49. & Ep. ... Psal. 49.

325. Equus, in circo agitatus, epigraphen sustinet: PER APERTA VAGABOR: quasi diceret, se intra orbis illius angustias probè & artificiosè institutum, postea in apertum campum ad generosa facinora perpetranda emittendum esse. Ita nimirùm exercitationes militares, ac belli simulachra magnanimos heroum ausus, expeditionesque magis arduas præcedere debent. Cassiodorus: *Discat miles in otio, quod perficere possit in bello. Animos subitò ad arma non erigunt, nisi qui se ad ipsa idoneos, præmissâ exercitatione, confidunt.* Et Tertullianus, *etiam in pace, labore, & incommodis bellum pati jam ediscunt in armis deambulando, fossam moliendo &c. De umbra ad solem, de sole ad Cœlum, de tunica ad gloriam, de silentio ad clamorem, de quiete ad tumultum.*

Exercit. militares.

Cassiod. lib. Epist. ...

Tertull. ad Martyr. cap. 3.

326. Equus, solu amento: nullo autem fræno instructus, epigraphen tenet. OMNIA NUTU. Perfectam

Digitized by Google

Obedientia. S. Io. Chrys. Hom. 4. de Pænit.

fectam ac promptam obedientiam hæc imago innuit; S. Joannes Chrysostomus: *Eum equum laudarim maximè, qui sine ulla habenarum vi, pro NUTU COMPESCITUR: si verò fræno cogente eum commodè subegeris, nequaquam mirum: neque enim pecudis generositate, sed frœni necessitate ipsa modi observatio putabitur. Idem & in homine licet intueri &c.* De hac obedientiæ promptitudine S. Bunaventura, *Obedientiæ filii se totos ad obediendum exponant, moxque, ut Prælati vocem audierint, quasi divinitus imperetur, moram pati nesciant: sed relictis omnibus, ad injuncta quæque fideliter exequenda, promptâ devotione consurgant, ut vicino obedientia pede, velut uno momento, jubentis vocem factis exhibitione sequantur.*

S. Bonav. p. 1. spec. c. 4.

327. Si generosum equum in medio cursu cespitare, aut cadere contingat, non viribus magis, quàm unquam aliàs, resumptis, instar Antæi, resurgit, & prompto celerique pede iter suum prosequitur. Lemma. EX LAPSU VELOCIOR. Dei servos hæc idea spectat, qui, fragili pede nonnunquam ad vitii cujusdam offendiculum alliso, mox rubore suffusi, vires animumque colligunt, & concitato pede in virtutis stadio, æternum bravium recuperaturi, decurrunt. Eleganter id explicans S. Amb. *Sancti Domini*, inquit, *qui consummare pium certamen gestiunt: & currere cursum salutis, sic ubi fortè ut homines corruerint, naturæ magis fragilitate, quàm peccandi libidine, acriùs ad currendum resurgunt, pudoris stimulo majora reparantes certamina: aut non solùm nullum attulisse æstimetur LAPSUS impedimentum, sed etiam VELOCITATIS INCENTIVA CUMULASSE.*

Resurgens. S. Ambr. de virg. ... l. 2.

328. Academicus Extimulatus Symboli loco Equos, supra repagem collocatos, habet: ante quos accensa fax epigraphen sustinet. ADDIT ANIMUM. Forsan ad personæ amatæ præsentiam alludit, quæ belli simulacbro, aut ludo Trojano assistens, certantis animum acerrimè stimulat. Omnium tamen maximè Principum præsentia ad quævis operationum momenta incitat, viresque addit.

Præsentia ...orum

--- --- *Urget præsentia Turni.*

Inquiebat Virgilius: & Silius Italicus.

Virg. Æ. ... Sil. Ital. lib.

--- --- *Præsentia sævi*
Extimulat Ducis.

Unde, referente Ammiano Marcellino, Signifer quidam Julianum Imperatorem in hæc verba est affatus: *I prævius, ut factus antesignatus & fortis, experiaris, quid miles sub conspectu bellicosi ductoris, testisque individui gerendorum, modò adsit supernum Numen, his rebus efficiet excitatus.* Josephus Hebræus scribit, Romanos acerrimè conflictatos esse, *Inspectore scilicet Tito.* Easdem vires longè cumulatiores è Dei præsentia accipimus. S. P. Aug id eruditè confirmans, ait, *Non te Deus sic spectat in agone certantem, ut populus aurigam, qui clamare novit, adjuvare non novit. Dum spectat Deus athletam suum, plus laborat & adjuvat sedendo, & vires subministrando, quàm ille luctando.* Cæterùm etiam propositi præmii contingendi spes ardorem ac fortitudinem mirificè promovet.

Amm. Mar. lib. 6. Ios. Heb. de bello ... Dei præsentia. Aug. ser. de Temp.

329. Multum quidem oneris supra dorsum sustinet equus; at pectoris sui robore currum trahens, longè graviora perferre potest. Epigraphen Lucarinus subdidit, PECTORE GRAVIORA. Innuebat videlicet, animi calamitates longè esse atrociores corporalibus. Eodem Emblemate etiam peccatoris miseria significatur, qui exteriore vultu acerbè afflictus, interiorem animo longè tristissimum experitur Marcus Tullius; *Non ab ea solùm incommoda quæ eveniunt improbis, fugienda improbitas est: sed multò etiam magis, quod, cujus in animo versatur, nunquam sinit eum respirare, nunquam acquiescere.*

...dere... Peccatis. ... l. 1. ...ibus.

330. Equo onerario inscripsêre; VALIDUM NON EXIMIT ÆTAS. Inde disces, neminem, quoad vires suppetunt, à Reipublicæ vel Religionis laboribus sustinendis sub senectutis prætextu eximium esse debere. Abraham nonaginta novem annorum senex, viribus tamen etiamnum valens, à Deo jussus est; *Ambula coram me, & esto perfectus:* Sicque Deus vel Abrahami mentem, nonnihil à pristino fervore laxatam, restituere, vel saltem innuere volebat, hominem, ad animum ab omni noxa conservandum etiam in suprema ætate ab operando desistere nunquam debere. Procopii verba sunt; *Aut apparuit nondum reprehensibili, aut ut tali, cui necesse esset operari semper id, quod est inculpabile, qui semper foret irreprehensibilis.*

Perseverare. Gen 17 1. Procop in hun c loc.

331. Animum hominis gravem, circumspectum, & prudentem Emblemate significaturus: Equum depinges, pedibus ligamine revinctis: cum dicto, PEDETENTIM. Hæc virtus, si in ullo alio, cumprimis in Judice est necessaria: quippe qui fatalem sententiam adversus sceleratos pronuntiandam, diu, multumque expendat. S. Paulus Dei judicium ait esse justum. *Thesaurizas tibi iram in die iræ, & revelationis justi judicii Dei.* Hunc locum interpretatus S. Cyprianus, ait, *Justum judicium Dei dixit esse; quia serum est, quia multum diuque differtur, ut hominis ad vitam longâ Dei patientiâ consulatur.*

Maturitas in Judicando. Rom 2. 5. S. Cypr Ep. 52.

332. Equus barbarus currendo semper magis magisque concitatur. Unde lemma. SEMPER ARDENTIUS. Hanc operandi methodum iis ideæ loco præscripserim, qui beatitudinis ac Dei consequendi viam insistunt, semper enim majore ac intensiore proficiendi conatu invalescant, donec vitæ suæ terminum contigerint. S Bern. *Profectus noster in eo consistit, ut nunquam arbitremur nos apprehendisse, sed extendamur ad exteriora, incessanter conemur in melius.* S. Gregorius Nazianzenus de eximio Dei servo S. Basilio refert; *Cùm fermè mortuus, & exanimus esset, maximâque è parte vitâ perfunctus, circa extremos sermones robustior fit.*

Profectus. S Bern ser. 2. de Purific. M. V. S. Greg. Naz. Or. 20.

333. Quantum prava consuetudo in animis nostris possit, Equus barbarus demonstrat: cum Lucarini lemmate. IMPELLOR CURSU. Enimvero cæpto semel vitiorum cursu, ab ipsamet consuetudine acrius semper, & ad graviora mala incitamur. Seneca; *Tibi insanabilis animus est, & scelera sceleribus contexens: & jam non causis, quæ malo nunquam defutura sunt, impelleris, sed satis tibi est magna ad peccandum causa, peccare.*

Consuetudo mala. Sen. lib 1. de ira cap 16.

334. Equus, ore lupatum sustinens, à Sodalibus Parthenius epigraphen accepit; AUT PRÆCEPS RUET. Certè juventus nisi Divini ac humani timoris fræno coërcita, in mille exitia ruit. Orig. *Equus si non assidui sessoris patitur calcem, & frænis ore serratis obteritur, indurescit, Sic & puerilitas, si nullâ plaga assiduitate curvetur, insolentem simul, & ad vitia præcipitem juvenem reddet* Similem doctrinam, tametsi dissimili metaphorâ, tradit Justus Lipsius; *Ut aucupes nobiliores illas aves non patiuntur liberò evagari, sed loco illigatas revocant, aut retinent: sic præceptores melioris ingenii adolescentes monitiunculis interdum acuunt vel sistunt, nec ubi à vera illa veri honoris (ut sic dicam) prædâ aberrent.*

Educatio. Orig lib. 4. Periarch c. 1. Lips Cent. 2. ad Belg. Epist. 60.

335. D. Didacus Saavedra Symboli loco manum depinxit, quæ simul & virgam sustinens, & equi comas mulcens, epigraphen habuit; AMORE, ET TIMORE, Gemina hæc virtus boni Prælati aut Principis est propria, qui rigore ac benevolentiâ, ceu gemino vinculo, suis subditis benignum amorem, ac justum timorem ingenerat; S. Bernardus cum Prælatis in hæc verba ratiocinatur; *Discite subditorum*

Clemētia & rigor. S Bern ser. 45 in Cant.

Google

ditorum vos matres esse, non Dominos: studete magis amari, quàm metui: Et si interdum severitate opus est, paternasit, non tyrannica; matres fovendo, patres vos corripiendo exhibeatis. S.Hil. in illud Isaiæ. *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet.* ait, *Floris suavitate, virga asperitatem temperavit Divinum Oraculum, ut una & eadem virga florida, & vulnus præbeat, & vulneris remedium.*

S.Hilar. in Isai. 11.1.

336. Accuratam obedientiam, & ad omnem Superioris dispositionem nutumque penitùs exactam, Equi Emblemate descripsi, qui habenas ore sustinens à dirigente manu sese in omnem partem flecti sinit; cum lemmate QUA DIRIGIT, GRADIOR. Veluti diceret, *Non quod ego volo, sed quod tu.* S. Valerianus; *Doceant nos servare ordinem disciplinæ tam dociles equorum animi, cùm in gyrum ductis flexuosis gressibus membra componunt, & sub unius habenæ retinaculo ita laxari se consentiunt, ut & currendi, & standi modus sub quadam legum dispositione servetur.*

Obedientia. Marc. 14. 36. S. Valer. Ho 1. de bono disciplin.

337. D. Aresius e libris suis uni, Equum præfixit, qui molam versans, epigraphen tenet. META NULLA LABORIS. Homo, studiis deditus, consentaneè ad hanc ideam, nullos unquam terminos in laboribus suis litterariis invenire potest. Eodem symbolo perseverantia, in virtutum exercitio assidua & indefessa, significatur. Nam de bonis operibus scribit Apostolus, *quæ præparavit Deus, ut in iis ambulemus*; seu, ut contextus Græcus sonat, *ut in iis circumambulemus.* In hunc sensum S. Joannes Chrysostom. *In operibus bonis*, inquit, *quæ præparavit Deus, ut in iis ambulemus, non ut incipiamus, sed ut ambulemus: perpetua enim virtute nobis opus est, & extensa usq; ad nostrum decessum.* Cæterùm etiam avarus nullam unquam laboris sui metam reperit. Unde Hugo Cardinalis in illud Psalmi, *In circuitu impii ambulant*; ait, *Id est, in labore temporalium:* & subjungit; *Sicut enim ille qui ambulat in circuitu, semper est, quasi in principio motûs sui, & semper habet ad ambulandum, sic isti semper habent, quod negocientur.*

Studiosus infatigabilis. Eph. 2. 10. S.Io Chrys. Hom 4. Hug Card. in Psal 11. 9 Avarus.

338. Sacratissimum Servatoris nostri corpus è multiplici vulnere nihil deformitatis, plurimùm tamen honoris & pretii recepisse, Equus demonstrat, cauterio signatus; cum lemmate, PREGIO NON FREGIO. Id est, PRETIUM, NON DECUS, S.Bernardus, ad Crucifixum conversus, exclamat; *Quàm mihi decorus es, Domine mi, in ipsa tui hujus positione decoris: etenim ubi te exinanivisti, ubi naturalibus radiis lumen indeficiens exuisti, ibi pietas magis emicuit, ibi charitas plus effulsit, ibi amplius gratia radiavit.* Et S. Ambrosius; *Vulnera suscepta pro nobis cœlo inferre maluit abolere noluit, ut Deo Patri pretia nostræ libertatis ostenderet.*

Vulnera Christi. S Bern. ser. 45. in Cant. S. Amb Luc ultim.

339. Academicus, inter errantes Frenatus, Symboli loco Equum præfert, qui fræno coërcitus, epigraphen monstrat; TUTIOR IN FRÆNIS. Innuit videlicet, non tantùm juventutem, sed universum genus humanum è legis Divinæ vel humanæ fræno nihil ponderis aut damni, sed plurimùm nobilitatis & commodi referre. S. Hieronym. *Lex data est, ut hominem, malè libertate suâ abutentem, qui prius ferebatur improvidus, & per præcipitia labebatur, fræno legis retineat, & compositis doceat incedere gressibus.* Cæterùm etiam silentii virtus hominem à mille periculis tuetur. Philippus Abbas id apertè testatus, ait, *Qui linguam volubilem modesto refrænare non vult silentio, profectò sibi confusionis ædificium machinatur.*

Lex Dei vel hominum. S. Hieron. quæst. 4. ad Algasiam. Silentiū. Philip Abb de Silent Cle. cap. 11.

340. Amor, quò arctiore formidinis aut modestiæ fræno retentus, eò vires sumit ampliores: haud secus, ac Equus, fræno & lupato coërcitus, epigraphen tenet; PRENDE FORZA DAL FRENO. Id est, ROBUR A FRENO. Ita animæ nostræ fortitudo è mortificatione plurimùm incrementi capit; nam, S. Gregorio teste, *Fortitudo justorum est, carnem vincere, propriis voluptatibus contraire, delectationem vitæ præsentis extinguere &c.* Cæterùm de primo Emblematis sensu opportunè canit Baptista Guarinus.

Amor frenatus intensior. Morti- catio. S.Greg. Moral.

Mirtillo, Amor fù sempre un fier tormento.
Mà più quant' è più chiuso;
Però ch'egli DAL FRENO,
Ond' è legata na' amorosa lingua
FORZA PRENDE, e s' avanza &c.

341. Equus, ephippio instratus, à Comite Germanico Herculano epigraphen recepit; IN QUODCUNQUE BELLI MUNUS. Vel ut Carducio placet; AD QUÆVIS MUNERA BELLI. Equus enim ille, sarcinis portandis, machinis militaribus trahendis, equiti sustentando, viæ capescendæ, aut exercitui juvando, ex æquo accommodatus; indolem hominis vivacem, & ad omnes expeditiones paratam, repræsentat. Porrò Justus in hac vita, veluti in militia, ad quævis munera, contra carnem aut dæmonem suscipienda, nunquam non accinctus stat præsertim, quod, Magno Augustino teste, *Quantùm accedunt dies, augentur tribulationes. Non nobis promittunt scriptura nostræ in hoc sæculo, nisi tribulationes, augmenta dolorum, abundantiam tentationum. Ad ista nos præcipuè paremus, ne imparati deficiamus.* Carducium, Emblematis interpretem, audi.

Impiger, ut sonipes ad quævis munera belli;
Indolis excelsa talis & ardor erit..

342. D. Archangelus Conter aliquot equis, in hypodromo versùs bravium currentibus, inscriptionem è D. Paulo subjunxit. UNUS ACCIPIT. Idipsum usuvenit, quando multi ad viduam Prælaturæ aut Principatûs dignitatem, nonnisi uni conferendam, aspirant. Ita prorsus excellens Paradisi aureola non omnibus indiscriminatim, sed iis tantùm obtingit, qui plus cæteris, dum vivebant, in consiliorum ac legis Divinæ stadio occurrerunt, aliosque virtutum ardore, & operandi assiduitate superârunt. P. Cornelius à Lapide; *Apostolus propriè respicit ad bravium, id est, aureolam, & excellens premium, quod non omnibus electis, sed paucis heroicè certantibus datur, ut iis, qui non tantùm præcepta, sed & consilia Christi heroicè sequuntur.* Porrò currendi methodum tradens Magnus Augustinus, ait, *Curramus credendo, sperando, desiderando; curramus corpus castigando, & eleemosynas in dandis bonis, malisque ignoscendis, hilariter & ex corde faciendo.*

343. Tametsi complures equi ad destinatam metam currunt, bravium tamen, ut P. Archangelus Conter lemmatis loco ait, nonnisi ANTERIORI datur. Ita scilicet æternum præmium nobis nonnisi solicitis, & assiduo virtutum studio fatigatis, obtingit. Eò fortasse collimans S. Paulus, Patriam cœlestem vocat *Ecclesiam primitivorum*; justos videlicet, ac perfectionis studiosos *primitivorum* nomine intelligens; In hunc sensum luculentus interpres Chrysostomus, ait, *Primitivos autem quos dixit? Fideles videlicet, & Spiritus perfectorum*; concluditque Sanctus Pater, eos, qui in vitæ curriculo cæteros animi puritate, charitatis ardore, eleëmosynæ distribuendæ copiâ, injuriis condonandis,

donandis, aliisque virtutibus antevertunt, etiam aureolâ, præ cæteris gloriosâ, donandos esse.

344. Homo, ad labores melius sufferendos nonnihil quieti & animi relaxationi indulgens, ab Abbate Cerrano Equi emblemare repræsentatur, qui in uberrimo campo luxurians, frænum ex ephippii nodo otiosè pendulum habet; cum dicto: OTIO VIGOREM EXCITAT. vel Italicè, PERCHE PIU PRONTO A LA FATICA IO TORNI. Idest, UT ROBUSTIOR AD ONERA. Marcus Seneca; *Omnibus quidem prodest subinde animum relaxare. Excitatur enim otio vigor, & omnis tristitia, quæ continuatione pertinacis studii adducitur, feriarum hilaritate discutitur.* Unde Rex Atalaricus apud Cassiodorum dicere solebat: *Consultè relaxamus ætatis nostræ breves ferias, ut suis incrementis devota, posterius robustior ad imperii pondera subeunda consurgat.*

345. Equus, rupto fræno, auscultare recusat. Unde lemma, INFRÆNIS INUTILIS. Ita divitiæ, nisi rationis & prudentiæ fræno ad opportunos usus dirigantur, nil penitùs prosunt. Socratis apud Stobæum paræmia erant: *Nec equo sine fræno, neque divitiis sine ratione tutò quis uti poterit.*

346. Equorum pedes nonnunquam funibus colligari solent, ut passibus æquis, & ad præscriptam normam distantibus, incedere assuescant. Unde lemma. DOCET COMPONERE GRESSUS. Ita lex Divina, & prudens educatio, directam virtutum semitam percurrere docent. Perspicuè S. Hieron. *Lex data est, ut hominem, malè libertate suâ abundantem, qui prius ferebatur improvidus, & per præcipitia labebatur, fræno legis retineat, compositis doceat incedere gressibus.* S. P. Augustinus in illud Psalmi. *Viam veritatis &c.* ait; viam veritatis elegi; *ubi currerem.* judicia tua non sum oblitus, *ut currerem*; adhæsi in testimoniis tuis, *cùm currerem*: Domine noli me confundere, *quò curram, pertendam; quò tendo, perveniam.*

347. Miles quidam stipendia, à diversis Principibus liberaliter oblata, generosè recusavit; obsequia sua nullius alterius, nisi Imperatoris, fore, protestatus. Hunc Julii Cæsaris equo non absimilem dixeris, qui, tametsi cæterà esset equus, pedes tamen habebat humanos, nullumq; alium admittebat sessorem, nisi Cæsarem. Unde lemma. SOLI CÆSARI. Ita prorsus anima, voluntatis ac beneplaciti divini unicè studiosa nemini alteri, nisi soli divino Imperatori suam operam addicere decet. S. P. Augustinus illa Christi verba examinans. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, ait, *Cùm ait, toto corde, totâ animâ, totâ mente, nullam vitæ nostræ partem reliquit, quæ vacare debeat, & locum dare, ut aliâ re velit frui.*

348. Philippum II. Sabaudiæ Ducem mirè bellicosum, P. Aloysius Juglaris militari equo non absimilem dixit, qui, omni suâ ætate in bello transactâ, epigraphen tenet; PACEM INTERDICIT ORIGO, quasi diceret; fieri non posse, generosum illum nepotem ignobili otio marcescere, qui militarem animum ab ipsis incunabulis per Avos bellicosissimos acceperat ingeneratum. Idipsum Christiani assolent, qui ab ipsa sua origine assiduum bellum adversus carnem & dæmonem gerunt. Unde Magnus Augustinus ait; *Pax cum bonis & bellum cum malis semper habendum est.* Nam asserente S. Gregorio Nazianzeno, *Melior est talis pugna, quæ Deo proximum facit, quàm pax illa, quæ separat à Deo.* De primo Emblematis sensu canit Horatius;

Fortes creantur fortibus, & bonis
Est in juvencis, est in equis patrum
virtus &c.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

349. Equi solares, Phaëtontis imperitiâ penitùs facti effrænes, epigraphen accepêre; FRÆNABIT APOLLO. Mens Emblematis erat; familiam, Heri sui absentiâ dissolutam, ejusdem, vel alterius gravis personæ præsentiâ & authoritate denuò componi. Virgilius;

præsentia majorum

Virg. l. 1. Æn. v. 153.

Ac veluti magno in populo quum sæpè coorta est
Seditio, sævitque animis ignobile vulgus,
Jamq; faces, & saxa volant, furor arma ministrat:
Tum pietate gravē, ac meritis si fortè virum quem
Conspexêre, silent, arrectisque auribus astant:
Ille regit dictis animos, & pectora mulcet &c.

Nec aliter Pindarus;

Pind. Ode 8 Nem.

Potentior vir cedat præcedentem litem.

Aristides refert, ad unius Periclis præsentiam omnes tumultuantis populi turbas conquievisse. Tassus ingentem militum cohortem, ob existimatam Reginaldi mortem in seditiosas factiones concitatam, refert; quæ tamen, perceptâ Godefridi exprobrantis præsentiâ, quantociùs morem gessit, Ducemque insecura est. Verissimus adeò Hippocratis aphorismus est; *Cupiditates discedere, ubi primùm sapientia se in conspectum dat.* Justus Lipsius dicere solebat, Apollinem illum, qui effrænes hominum animos in officio continere posset, Religionem esse; *Sine Religione non Princeps officium suum, non subditi facient, sine ea societas non erit, quia non fides, non justitia. non virtus, sed fraus, licentia, protervitas, &, uno verbo, confusio hominum ac rerum. Quod frænum erit peccatoris: Qui motus sat validus? Nam externum illum, qui à pœnis aut morte est, multi contemnunt, & desperatio, impetus, iracundia eò ducunt. Est igitur vinculum, & firmamentum reipublicæ Religio.*

Aristid. in 2 Platon.
Tass. cant. 8 della Gerus. Liberata.

Religio.
Lips. monit. Polit. c. 1.

350. Academici Furfuracei Equum symboli loco præferunt, qui curru trahendo fatigatus, sacculum, furfure, aut alio alimento plenum, sub ore pendentem habet; cum dicto, CO'L DILETTO L' AFFANO DISACERBO. Idest, UT INDE VIVIDIOR. Idipsum assiduos Apostolorum labores penitus jucundos ac toleratu faciles reddidit, cùm fidei orthodoxæ curru in barbaras regiones pertracto, uberrimam segetem, à Divino Magistro suo prævisam, intuerentur; *Levate oculos vestros, & videte regiones, quia albæ sunt jam ad messem.* Et rursus; *ego misi vos metere, quod non laborastis.* Enimverò humano intellectu ad frugis colligendæ dulcedinem advertente, omnis incommodi & laboris amarities temperatur. Verissimè dixit S. Hieronymus, *Spes præmii solatium est laboris.*

præmium roborat.

Ioan. 35.
ibid. 38.

S Hier. ep. ad Demet.

351. Equum Sejanum, magnitudine inusitatâ, cervice arduâ, colore phœniceo, flavâ & comanti jubâ, cæterâq; omni equorum laude insignem, nemo non expetiit, qui non maximum inde damnum retulit. Eum enim fato adeò maligno fuisse ajunt, ut, quisquis eum possidebat, cum tota familia, domo, fortunisque omnibus everteretur. Unde de hominibus calamitosis manavit proverbium; *Ille homo habet Equum Sejanum*; uti Aulius Gellius refert. Proinde Equum illum hoc lemmate spectandum propones; PERNICIES DESIDERATA. Magna & nimium blandiens fortuna equus Sejanus est; ab omnibus enim desiderata, nullum admittit sessorem, quem non excutiat. Perspicuè Seneca, *Neminem fortuna eò provexit, ut non tantùm illuminaretur, quantum permiserat.*

Aul. Gell. l. 3. cap. 9.

Fortuna.

Senec. ep. 4.

352. Equus ætate fatiscens, oneribus succumbit, symbolo epigraphen addidit P. Jacobus Masenius; NON PLUS ULTRA. Ita nimirum negotia nostra, dum vires, ætasque permittunt, exequenda sunt; senectus enim, laboris omnis impatiens, quieti à natura destinatur. In rem præsentem facit proverbium Arabi-

Laborandum in juventute

Corn. à Lapid. cant. 1. num. 30.

Arabicum; *Esto in diebus æstatis formica.* Id est, Interprete P. Cornelio à Lapide, *Labora & congrega fructus in æstate, quibus vivas in hyeme; operare in juventute, ut lucreris ea, quibus vivas in senectute.* Concinnè Ovidius.

Ovid. l. 2. de arte.

Dum vires annique sinunt, tolerate labores;
Jam veniet tacito curva senecta pede.

Mortificatio.

353. Peritus eques furiosum præcipitemq; equum fræno ita coërcere, suâque arte & industriâ facilè assuefacere novit, ut ad imperantis nutum, quocunque voluerit, gressum flectat. Lemma. REPRESSUS OBEDIT. Ad eundem planè modum effræni impotentique equo corporis nostri, frænum perpetuò adducendum, subjiciendaque calcaria sunt: quâ ratione quidquid ipsi imperaveris, facilè obtinebis: quod compendium si neglexeris, ipse tui paulatim dominari incipiet, tandemq; elidet te, excussumq; in mille præcipitia dabit. Optimè doctrinam hanc explicat S. Dorotheus; *Cùm aliquis oppugnatur, aut affligitur ab aliqua vitiosa passione & cogitatione, si ad actum illam perducit & complet, facit passionem illam validiorem fieri, ac robustiorem adversus eum. Ipse enim invalescere eã facit contra se, & veluti vires quasdam ei suggerit, ut magis eum oppugnet & affligat. Rursus verò si ille contra certaverit, & sese illi cogitationi & passioni vitiosæ opposuerit, debilitatur vitium illud, neq; ad oppugnandum & affligendum eum, deinceps impotens fit & invalida.* Sed & accommoda valde huic proposito est S. Bernardi doctrina, ita nos instruentis; *Docendus est homo sic habere corpus suum, sicut ægrotum commendatum; cui etiam multùm volenti, inutilia sunt neganda: utilia verò & nolenti ingerenda.*

S. Doroth. ser. 5. in Bibl. SS. PP. tom. 3.

S. Bern. ep. ad fratres de monte Dei.

Mors.

354. Equo mortuo inscripsit P. Masenius; NUPER HONORI, NUNC HORRORI. Ita sanè Divites & Magnates, quos nuperrimè adoravimus, post mortem non sine horrore aspicimus. Corporis quoq; forma, ab hominibus mundanis tantoperè desiderata, tandem in putridum cadaver, nemini non abominandum desinit. Hugo de S. Victore. *Nihil aliud est caro, cum qua tanta est societas, nisi spuma carne facta, fragili decore vestita. Sed erit quandoq; cadaver miserum & putridum, & cibus vermium.*

Hug. Vict. de Claust. anim. lib. 3. c. 3.

EQUUS TROJANUS.

Simulatio.

355. D. Didacus Saavedra symboli loco Equum illum ligneum expressit, qui sub pietatis ac voti exsolvendi specie, intra Trojæ mœnia admissus, toti civitati extremam perniciem ac excidium creavit. Epigraphen addidit. SPECIE RELIGIONIS. Enimverò sub hoc Religionis schemate non rarò gravissima damna inferuntur. Verissimè Justus Lipsius; *Ambitio & avaritia sæpe velantur religionis mantello.* Et Juvenalis;

Lips. lib. de una Relig. Juvenal. satyr. 13.

Fallit enim vitium specie virtutis, & umbrâ.

Absalon, victimæ, incentiq; Deo libandi, & voti solvendi causâ, sese in Hebron proficisci simulans, sub velamine adeò religioso proprium parentem regno & vitâ exuere, immanis parricida destinabat. Herodes, annosa illa vulpes, ubi Servatoris natales inaudiit, Magis persuadere conatus est, ut ejus cunas sedulò investigarent, seque etiam eá de re facerent certiorem, ut regem recens natum adorare posset. *Et cùm inveneritis, renuntiate mihi, ut & ego veniens adorem eum:* Verùm sub commentitio hoc reverentiæ exhibendæ pigmento fatale odium, ac ferrum, in parvuli recens nati jugulum destinatum, occultabat.

Matt. 2. 9.

Exclamat amens nuntio;
Satelles! ferrum rape,
Perfunde cunas sanguine.

Præclarè S. Gregor. Papa, *Herodes, nativitate Regis nostri cognitâ, ad callida argumẽta convertitur: & ne terreno regno privaretur, renuntiari sibi, ubi puer inveniatur, postulat. Adorare eum velle se simulat, ut hunc, si invenire possit, extinguat.* Has hominum malitiosorum technas idem S. Pater etiam in dæmone observatas habet, qui sub sancti & religiosi operis velamine nostram ruinam & extremã perniciem machinari solet. *Hostes armati sunt immundi spiritus, innumeris contra nos fraudibus accincti: qui cùm fundere nobis iniqua non queunt, ea SUB VIRTUTUM SPECIE nostris obtutibus opponunt, & quasi sub quadam larva se contegunt, ne in sua malitia nobis nudi videantur.*

S. Greg. hom. in Evang.

Dæmon.

S. Greg. Moral.

356. Generosi milites, in Equi Trojani visceribus magno numero conclusi, civitatis portas ingenio astutissimo penetrârunt, totamq; everterunt civitatem. Lemma. ADDITO AD VIRTUTEM DOLO. Innuit videlicet, astutiâ & stratagematis dimicandum esse, ubi vires deficiunt. Exemplo suo id docuêre Hannibal, Fabius Maximus, Alcibiades, Epaminondas; Antiochus, aliique sexcenti, à Frontino enumerati. Porrò diaboli hæc idæa est, qui naturâ ingenii acutissimi virtute instructus, varias homini molitur technas, sicque incautum non rarò ad extremam perniciem deturbat. S. Isidorus; *Diabolus quando decipere quemquam quærit, prius naturam uniuscujusque intendat, & inde applicet, unde aptum hominem ad peccandum inspexerit.*

Strategema.

Front. de stratag.

Diabolus decipit. S. Isid. de sum. bon.

357. Equo Trojano epigraphen, è Siracide desumptam, subjunges; INTERIORA EJUS PLENA SUNT DOLO. De adulatoribus & amicis dulosis id intelligas velim; qui, exteriore vultu pietatem & benevolentiam mentiti, paulò post furorem, quem in animo occultum fovent, in proximum evomunt. De his S. Cyprianus, *Facilior cautio est, ubi manifesta est formido; & ad certamen animus tunc præstruitur, quando se adversarius confitetur. Plus timendus est, & cavendus inimicus, cùm latenter surrepit; cùm per pacis imaginem fallens, occultis accessibus serpit.* In rem præsentem de Hypocrita ait Siracides; *Est qui nequiter humiliat se, & interiora ejus plena sunt dolo.*

Eccl. 19. Adulator. Amicus falsus.

S. Cypr. epis.

Hypocrita. Eccl.

ERINACEUS.

Caput XXI.

358. ACulei, quibus Erinaceus toto corpore munitus incedit, eidem non tantùm, ceu totidem lanceæ, ad seipsum propugnandum, & ad vicinos hostes valido ictu feriendos, inserviunt; verùm etiam illos, instar sagittarum, adversus insidiatores longè dissitos ejaculari solet. Unde T. ëgi lemma. COMINUS, ET EMINUS. Ita detractoris lingua, tam lanceam, quàm sagittam imitari solita, nemini unquam parcit, & in absentes æquè, ac præsentes grassatur. Unde ubi in Psalmo dicitur, *Filii hominum dentes eorum arma & sagittæ,* alii pro hac voce *arma,* legunt, *lanceæ.* In rem præsentem Hugo Card. *Verba detractoria, quibus* (Detractores) *corrodunt alios, sunt arma & sagittæ. Per arma impugnantur propè stantes. Unde ubi habemus arma, alia littera habet lanceæ. Per sagittas impugnantur longè stantes. Et ipsi detrahunt tam propinquis, quàm remotis; tam domesticis, quàm extraneis &c.*

Detractio.

Psal. 56.

Hug. Card. in Psal.

359. Erinaceus, pomis, pyris, aliisq; frugibus onustus, eas ad suos catulos defert cum lemmate, NON SOLUM NOBIS. Hominem, aliorum egestati sublevandæ pronum, hoc Emblemate exornabis. Apostoli

Beneficentia.

postoli monitum est; *Operemur bonum ad omnes.* In hæc verba Magnus Augustinus, *Ad omnes*, inquit, *non per partes, non ad unum, vel ad duos, vel ad tres, sed ad omnes homines* Seneca; *Si Deos imitaris, da & ingratis beneficia. Nam & sceleratis sol oritur, & piratis maria patent.* Lucanus.

—— Hi mores, hæc duri immota Catonis
Secta fuit, servare modum finemque tenere,
Naturamq; sequi, patriæq; impendere vitam:
NEC SIBI, SED totigenitum se credere MUNDO.

360. Erinaceus nequaquam expectat, donec canes vicini eum dentibus prehendere, ac minutim lacerare valeant; sed justo adhuc intervallo à se dissitos vi dens, mox spinas suas, ceu totidem sagittas, ejaculatur; sicque prælium auspicari, hostemque lacessere audet. Lemma. NIL MOROR ICTUS. Hinc nimirum Belliduces discunt, primum magnanimi pectoris, ac felicis victoriæ fundamentum esse, non expectarà hostis irruptione, eum priore assultu invadere. Vegetius de Bellidnce disserens, ait, *Semper autem studere debes, ut prior instruas aciem, quàm hostis, quia ex arbitrio tuo potest facere, quod tibi utile judicas, cùm nullus obstat, deinde & tuis auges confidentiam, & adversariis fiduciam minuis: quia fortiores videntur, qui provocare non dubitant. Inimici autem incipiunt formidare, qui vident contra se acies ordinari. Huic additur maximum commodum, quia tu instructus, paratusq; ordinantem, & trepidum adversarium præoccupas. Pars enim victoriæ est, inimicum turbare antequam dimices.*

361. Erinaceus, virtuosi & tranquilli animi symbolum, dum à canibus infestatur, penitus nihil concutitur, sed potius propriâ virtute nixus, in globum convolvitur, & hostium assultus atq; insidias securus ridet. Lemma. CURANT, SED IPSE NIHIL. Innocentiæ enim est proprium, semper, etiam inter medios hostes, vivere tranquillè, neque lædi aut superari unquam. S. Joannes Chrysostomus: *Gaude de Innocentia & exulta: gaude utiquam; quia ubique illæsa est, ubique secura: si tentaris, proficis; si humiliaris, erigeris; si pugnas, vincis; si occideris, coronaris &c.* In hoc argumentum Poëta.

Integritas, virtusque suo munimine tuta,
Non patet adversæ morsibus invidiæ.

362. Erinaceus, canibus cinctus, sese in orbem constringit, & aculeis, seu lanceis, in sui tutelam adversus hostes oblatrantes utitur, penitusque redditur impenetrabilis. Unde Bargalii lemma. TEMER NON PUOTE IN SE STESSO RACCOLTO. Id est, NIL PAVET COLLECTUS IN UNUM. Christianorum acies, in charitatis & concordiæ globum collecta, nec ab ipso Tartaro concuti potest. S. Greg. Papa, illud facri Epithalamii interpretatus, *Terribilis ut castrorum acies ordinata*, ait, *Notum expertis est, quòd milites, cùm in procinctu contra hostes vadunt, si strictim & concorditer gradiuntur, ab hostibus contravenientibus timentur, quia dum in eis aditum per scissuram non aspiciunt, qualiter eos penetrent, hastantes non inveniunt; illisque impenetrabile hoc munimen efficitur, quod concorditer ordinati sesepsi semetipsos tuentur. Sic in multitudine fidelium contingit, quæ, dum contra malignos spiritus pugnare non desinit, necesse est, ut pace charitatis constringatur, quæ salva fit. Si enim pacem tenet, terribilis hostibus apparet; si per discordiâ scinditur, undique ab hostibus leviter penetratur.*

363. Ericius in globum convolutus, spinis undique riget; nullamque corporis sui partem aut armis destitutam, aut hostium injuriis perviam relinquit, Lemma. UNDIQUE TUTUS. vel ut Academico, inter Venatores Veneros Affecurato, placet; UNDEQUAQUE MUNITUS. Hinc disces, non solùm cor & caput hominis, sed & oculos, aures, linguam, cæterosque sensus omnes densis virtutum spinis esse muniendos, ne vel unicus illorum minus cautè custoditus hostium irruptioni ad perniciem struendam pateat. Certè Abbas totus coopertus armis, solum latus inerme reliquerat, unde jaculo accessus patuit; ibique incautus est interfectus. Goliathus totum corpus chalybe obduraverat, solâ excepta fronte; quæ tamen ipsa, asserente S. Ambrosio, *Patebat ad mortem.* Providè de singulis sensibus, cumprimis verò de auribus monet Siracides; *Sepi aures tuas spinis, & ori tuo facito ostia & seras.* S. P. Augustinus *Qui accipis verbum sanum in domo disciplinæ, sepi aures tuas spinis, ut ille, qui importunè intrare ausus fuerit, non solùm repellatur, sed etiam compungatur. Repelle illum à te: dic, Christianus sum, Christianus es: non hoc accepimus in domo disciplina, non hoc didicimus sub illo magistro, cujus cathedra in cœlo est; noli mihi ista dicere, aut noli ad me accedere.*

364. Ad funebrem pompam Philippi III. Hispaniarum Regis justissimi & clementissimi, Echinum symboli loco statuerunt, qui spinas aliquot ejaculatus epigraphen tulit, RECTE ET PARCE. Innuebant videlicet, severitatem à summo illo Monarcha nonnisi rarissimè, & urgente necessitate adhibitam fuisse. Providè Seneca de Principe ait, *Illum hortamur, ut manifestè læsus, animum in potestate habeat, & pœnam, si tutò poterit, donet; sin minus, temperet.* Ovidius

Si quoties peccant homines sua fulmina mittat Jupiter, exiguo tempore inermis erit.

365. Tametsi Ericius cavernam, quatuor pottis, juxta totidem ejus latera, distinctam, habitare soleat; tres tamen ventorum incursibus, semper obseratas retinet, solâ illâ apertâ, quæ solem & tranquillum illum aëtem respicit. Eam ob rem Ericius sub cavernæ ustio depictus, à Comite Bernardino Mandello Academico inter Intentos Papienses Attento, epigraphen recepit. UNI TANTUM. Innuebat videlicet, se in patriam è publicis aulæ ac militiæ negotiis reversum, omnes suos sensus adversus molestos solicitudinum mundanarum ventos velle claudere, solo illo aditu reserato, quo virtutis & doctrinæ Academicæ lucem recipiendam spectat. Quidam sacræ Scripturæ Interpres hanc iconem dicto illo Evangelico illustrat; *Nemo potest duobus Dominis servire.* Quinimò Deus, Sophoniæ ore, etiam minas adjungit: *Disperdam eos, qui jurant in Domino, & jurant in Melchon*; seu, ut Septuaginta vertunt, *Jurant in Domino, & jurant in Rege.* In hunc locum S. Hieronymus, *Disperdet*, inquit, *Dominus eos, qui adorant Dominum & Melchom, qui sæculo pariter & Domino putant se posse servire, qui militantes Christo, obligant se negotiis sæcularibus.*

366. Ericius adversus canum infestationes sese armis à natura concessis, tuetur. Unde lemma è Virgilio sumptum; DECUS, seu SPES ET TUTAMEN IN ARMIS.

Donat habere viro decus, & tutamen in armis.

Nec abs re arma vocantur militum spes & securitas; siquidem armis destituti, corpora nuda, vulneribus omnibus, & ipsi etiam morti exposita, circumferunt. *Detectis pectoribus & capitibus*, inquit Vegetius, *Congressi contra Gothos milites nostri, multitudine sagittarum sæpè deletæ sunt.* Econtra iidem, armis benè

Marginalia (left): Ep. ad Gal. 6. 10. Aug. lib. de sermone Dom. in monte, lib. 4. Senec. de benef. lib. 4. c. 26. Lucan. l. 2. — Praemonere. Similes. — Veg. l. 3. c. 18. — Innocentia. — Chrys. Hom. — Concordia. — Greg. in Cant. c. 6. v. 3.

Marginalia (right): Defensio. Sensus munire. S. Amb. l. de David. Eccl. 28. 28 S. Aug. tr. de Domo Discipl. c. 4. — Severitas. Senec. l. 1. Clem. c. 20. — Attendere. — Servitus. Sophon. 1. 5. S. Hier. in hunc loc. — Virg. l. 5. Æneid. — Defensio. Veget. l. 1. cap. 20.

Veget. ibid.

benè muniti, majore ardore & securitate confligunt. Unde concludit Vegetius; *Instruendos igitur ac protegendos omni arte pugnandi, & quocunque genere armorum constat esse tyrones. Necesse est enim, ut dimicandi acriorē sumat audaciam, qui munito capite vel pectore non timet vulnus.* Quod tamen non de tyronibus solùm, sed & de veteranis, & in militia provectis intelligas velim.

Opera bona

Rom 13. 12.

Certè bona opera homini Christiano instar armorum sunt, eique splendorem & securitatem tribuunt. Huc collineans Apostolus, *Induamur*, inquit, *arma lucis.* Honc locum interpretatus Cardinalis Cajetanus, ait, *Opera luci consona, appellavit arma lucis: quia non solum sunt opera luci consona, sed sunt arma tum defensiva, tum offensiva hostium, virtute Divinæ gratiæ.*

Cajet. in hunc loc.

367. D. Atesius Echinum, frugibus onustum, hoc lemmate notavit; IMMUTAVIT NATURALEM USUM. Eamque imaginem ad S. Sebastiani honorem hoc sensu est interpretatus; sicuti Ericius aculeos, naturâ suâ ad dolores & vulnera infligenda destinatos, in salubrem gratumque usum convertit, ac frugibus colligendis applicat; ita crudeles sagittas, quibus S. Sebastianus undique transfixus erat, omnem doloris ac offensæ sensum exuisse, summamque ei contulisse fortitudinem ac felicitatem.

Calamitas suavis

Apon. l. 3. in cant.

Opportunè Aponius, *Martyribus*, inquit, *convertuntur amphiteatra in Paradisum; craticulæ & sartagines in mollissimam plumam, flammarum globi in gratissimos flores, liquefactum plumbum in balsamorum unguenta; Ipsa quoque mors, pro Christo suscepta, omni gaudio, omnique jucunditati, & dissecto pretiosissimo lapidi anteponitur.*

368. Erinaceus epigraphen è Martiali subjunctam habet; CORTICE DEPOSITO, MOLLIS ECHINUS ERIT.

Mart. l. 13.

Iste licet digitos testudine pungat acutâ,
Cortice deposito, mollis echinus erit.

Ita nonnulli, dum militaribus armis muniti incedunt, res quasvis maximas videntur audere; at verò illis ablatis, spiritum & generositatem omnem exuunt. Lipsius. *Ars quædam est tractandorum armorum, non professio nominis, nec vultûs aut cultûs immutatio militem statim reddunt.*

Lips. de mil. Rom. l. 5. dialog. 20.

369. Ericii caverna non quatuor ostiis, ut superius n. 365. è quorundam opinione recensuimus, sed ex aliorum sententia duobus tantùm distinguitur: uno quidem versus plagam Australem, & altero versus Aquilonarem; illo tamen, quo ventus incursat, semper obturato.

prudentia

Unde Capuni lemma. TEMPORI SERVIO. Vel, ut alius in tertia persona; TEMPORI PARET. Ita homo prudens, ut meliore quovis modo sibi consulat, diversas temporis & occasionis vicissitudines attendit, suamque causam pro illarum ratione disponit.

Tull. l. 3. de finibus.

Tullius inter cæteras veterum Philosophorum præceptiones etiam hæc recenset; *Vetera præcepta Sapientum jubent TEMPORI PARERE, & sequi Deum, & se noscere, & nihil nimis.* Idem consilium etiam Pittacus subministrat; dicere solitus, *Nosce tempus.* Et Phocilides,

Temporibus semper cautus servire memento,
Nec ferri velis adversus flamina venti.

Cicer. ad Brut.

Rursus Cicero, *Tibi nunc populo, & scenæ* (id est tempori) *serviendum est. Nam in te non solùm exercitûs tui, sed omnium civium, ac penè gentium conjecti sunt oculi.*

Rom. 12. 11.

Nec aliter S. Paulus; nam ubi nos legimus, *Spiritu ferventes, Domino servientes.* S. Ambr. vertit, *tempori servientes.* Inter modernos verò prolixè hanc materiam prosequitur Bocchius, maximè in symbolo illo, cui hoc initium.

Quod tempori & scenæ putes, mi Romule,
Nunc serviendum, maxime
Laudo & probo: nec est, quod inconstantia
Crimen timendum sit tibi &c.

370. Erinaceus, è meridionalis venti calore nonnihil respiraturus, portam occidentalem aperit; si verò Aquilonis rigores postea hanc plus æquo incursare incipiant, mox præcluso ejus aditu, denuò versus meridiem prospicit. Lucarin. epigraphen subdidit. ALTERUTRI PROVIDET OPPORTUNE.

prudentia

Ad hanc ideam prudens Christianus vitam suam componat: enimverò asserente meo Concanonico, D. Ascanio Martineng. *Si flatus prosperitatis exsufflat, addiscas ad septentrionem respirare meditatione tribulationum, judicii, mortis, & inferni; hæc enim suavitatem omnem evanescere facient: Quod si procella adversitatis in te insurgit, convertere statim ad Austrum, ad vitæ inquam futuræ perennem tranquillitatem.*

Ascan. Martin. in Glos. ... fol. 1566.

371. Ericii fœmina, quò tardius fœtum suum enititur, eò magis illius aculei excrescunt, & intra maternum uterum obdurantur; sicque doloribus indies acerbioribus pungitur. Unde lemma. PROCRASTINANDO FORTIOR. vel, QUO TARDIUS, HOC MAGIS ANGOR.

Procrastinans.

Eorum hæc imago est, qui malorum suorū remedia semper procrastinant. Pierius de Ericii fœmina ait, *Damni alicujus, ob procrastinationem ingruentis, hieroglyphicum est, propterea, quod alvo stimulata, quamdiu potest, partum differt, quo fit ut fœtus magis insolescens, majorem postmodum in pariendo dolorem afferat.*

Pier. l. ... ad fin.

Nisi Mutis progenitores infantem tribus mensibus enutrivissent, doloribus domi forisque postea toleratis, penitus fuissent immunes. Philo eos in hæc verba loquentes introducit; *Debueramus recens natum exponere, per tres menses aluimus, nobis majorem tristitiam parantes &c.*

Philo l. ... de vita Mosis.

Idipsum peccatoribus evenire amat, qui, quò magis peccata sua ad sacrum tribunal deponere differunt, eò gravioribus malæ conscientiæ aculeis torquentur.

372. Erinaceus, frugibus onustus, ad angustum cavernæ suæ ostiolum propinquat, cum lemmate. NIL DEFERET INTRO.

Mundi bona moribundo ...

Eccl. 5. 14.

Nimirum homo, divitiis, quantumvis maximis, in hac vita cumulatus, dum tumulum inevitabili lege subire cogetur, omnes illas foris relinquere debebit. Affirmatè Ecclesiastes, *Sicut egressus est nudus de utero matris suæ, sic revertetur, & NIHIL AUFERET SECUM de labore suo.*

Camp. in hunc loc.

In hunc locum Campensis; *Ita* inquit, *nudi eò revertentur, unde prodierunt, nec illi quidquā eorum hinc secum asportabunt, quæ tantis molestiis acquisierunt.*

Ps. 48. 17.

Et prior illo David, *Ne timueris, cùm dives factus fuerit homo, & cū multiplicata fuerit gloria domus ejus, quoniam, cùm interierit, non sumet omnia;* Id est, *non sumet ex omnibus; nihil omninò sumet.*

Job. 27. 19.

His concolor Jobus, *Dives*, inquit, *cùm dormierit, nihil secum auferet, aperiet oculos suos, & nihil inveniet.*

373. Erinaceus, hostium assultu incursatus, nullam tutelam aliunde, nisi à seipso recipit. Lemma. SE TUTISSIMUS UNO; vel certè, ut ego, verbis è Claudiano sumptis, inscripsi EXTERNAM NON QUÆRIT OPEM. De Ericio canit Poëta,

Seipso operans.

Se pharetrâ, sese jaculo, sese utitur arcu,

Virtus.

Homo verè virtuosus, proprio ingenio nixus, adversus quasvis hostium injurias arma validissima habet. Porrò justus contra quosvis hostium incursus solum Deum, quem in pectore suo gerit, instar omnium armorum habet; exteriore mundi ope aut solatio penitùs neglecto.

Cassian. in Psal. ...

Cassianus; *Quid tibi opus sunt arma? ipse enim pro te pugnat, cui nullus resistit; ipse insequitur, quem nullus declinat.* Scitè ad Emblematis mentem Horatius.

Fortuna sævo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.

Lando

Laudo manantem: si celeres quatit
Pinnas, resigno quæ dedit, & MEA
VIRTUTE ME INVOLVO, probamque
Pauperiem sine dote quæro.

374. Judicem, in sceleratos sine rancore, odio aut alio peculiari affectu animadvertere solitum, Erinacei emblemate significabis, qui per terram volutatus, spinis suis obvios serpentes configit & occidit: addito epigrammate, NON LIVORE LIVOR. Quod quatuor flumina intra terrestrem paradisum exorta, totidem virtutes cardinales repræsentent. S. Ambrosius & Philo Hebræus locupleti testimonio tradunt; ajuntque, justitiam peculiari ratione cum Euphrate comparari. Hoc præsupposito, P. Andreas Pintus è Geneseos historia accurè observat, Provincias à reliquis tribus fluminibus aut durâ obsidione constringi, aut hostili impetu incursari. Genesis verba sunt. *Nomen uni Phison, ipse est, qui* circuit *omnem terram Hevilath. Et nomen fluvii secundi Gethon, ipse est, qui* circuit *omnem terram Æthiopiæ. Nomen verò fluminis tertii Tygris, ipse vadit* contra *Assyrios.* De Euphrate verò solummodò dicitur, *Fluvius autem quartus ipse est Euphrates.* Unde Andreas Pintus in hæc verba interrogat *Cur bellum aliquod Euphratis, seu justitia, injustis & iniquis illatum non profertur? An non justitia injustitia opponitur, dum destruit iniquos?* Et respondet, *Opponitur quidem, sed non belli odio; destruit, sed non felle dissidii.* Consentaneè Philo, antea citatus; *Justitia, quam nobis refert Euphrates flumen, nec oppugnat quempiam, nec circumvallat, nec habet adversarium. Quare? quia hujus est, suum cuiq; reddere: & est loco non accusatoris, sed Judicis.*

Index. — *S. Amb. in Hexamer. Philo lib. 1. Allegor.* — *Gen. 2. 11.* — *And. Pint. in hunc loc.* — *Philo l. 1.*

375. P. Camillus Anticus in Erinaceo Detractorem spectandum exhibet, neuter enim quemquam sine offensa tangit. Lemma. SI TANGIT, PUNGIT. Opportunè S. Valer. *Nihil est sævius, nihil violentius amaris, asperisque sermonibus, quorum vulnera tantò difficilius curantur, quantò facilius proferuntur.* Et Psaltes; *Filii hominum, dentes eorum arma & sagittæ;* vel ut Genebrardo placet, *habent verba dentata, & sagittantia: & lingua eorum gladius acutus.*

Detractor. — *Valer. Hom. de oris indulg.* — *Psal. 56. 5.*

376. Erinaceus adversus canum injurias è spinarum duritie, quibus toto corpore munitus incedit, patrocinium sumit. Unde lemma. ASPERITATE TUTUS. Haud aliter feroso ciliciorum horrore, aliâque corporis castigandi suppellectile, Tartareos canes, damnis nostris unicè intentos, validissimè reprimimus. Meus Concanonicus, D. Ascanius Martinengus opportunè in rem præsentem ait, *Circumcingitur Herinaceus pelle, crebris & acutissimis spinis munitâ: Eremi cultor carnis afflictionibus & incommodis, ut spinis, vitam conseptam ducit. Venator horum dæmon est, cùm assiduis tentationum jaculis vulnerare contendit. Studeant igitur Eremitæ, quando tentationum, suggestionumque pravarum lenocinia sentiunt, spinis refertâ pelle concludi, mortificatione inquam, asperitateque vitæ, omni voluptate abdicatâ se concludere, in carnisque mollitiem spinas jejuniorum afflictionumque jacere.*

Mortificatio. — *D. Ascan. Mart. Gloss. major fol. 566.*

377. Non cuivis facilè est, Ericium stringere aut tenere; imò plurimâ dexteritate opus est, ut illum spinis undiq; armatum, inoffensâ manu verseris. Unde D. Didacus Saavedra emblematis loco Ericium, à loricata manu sustentatum, depinxit; addito Tassi lemmate. COL SENNO, E CON LA MANO. Id est, ARTE, ET VIRIBUS; vel, DEXTERA, ET DEXTERITATE. Ita nimirum, qui benignioris fortunæ particulam apprehenderit, eidem conservandæ judicium & prudentiam adhibeat, necesse est. Verissimè Q. Curtius; *Facilius est, quædam vincere, quàm tenere* Et Publius Mimus; *Fortunam magnam citius invenies, quàm retineas.* Optimum proinde Q. Curtii consilium est, *Fortunam tuam pressis manibus tene, lubrica est.*

Fortuna. — *Conservare.* — *Q. Curtius*

378. Idem D. Didacus Saavedra galeæ cujusquam fastigio Erinaceum aculeatum imposuit; addito lemmate. DECUS IN ARMIS. vel ipsius Ericii ore, ORNO L'ARME CON L'ARME, Id est, STEMMATA ARMIS EXORNO. Innuebat videlicet, nobilitatis ac familiæ insignibus novum ornamentum è magnanimitate, armisq; victoriosis accrescere. Certè prima toga, primumq; honoris ornamentum, quo Germani filios suos induebant, scutum, gladius, aliaq; arma militaria erant. Cornelius Tacitus; *Scuto, frameaq; juvenem ornant: hæc apud illos toga, hic primus juventæ honos.* Salomonis pulchritudo ingens incrementum ab armis, è latere pendentibus, recepit; *Accingere gladio super femur tuum, potentissime: specie tuâ, & pulchritudine tuâ intende, prosperè procede &c.* Ab hoc argumento non multum alienus S. Joan. Chrys. *Quæ enim utilitas, inquit, ex claris & probis parentibus originem ducere; si in bona vita atq; virtutum sit expers? Aut, quod damnum fuerit, si parentes & majores tui fuerint ignobiles & obscuri, ipse autem virtutibus floreat?*

Proprius valor. — *C. Tacit. de mor. Germ.* — *Psal. 44. 4.* — *S. Io. Chrys. hom. 2. in Genes.*

379 Erinaceus, frugibus onustus, versus suam cavernam progreditur; cum lemmate. VENTURI PROVIDUS ÆVI. En nobile hominis industrii ac providi paradigma! illius præsertim, qui plurimos virtutum fructus sollicitè in hac vita colligit, ut iis totâ æternitate perfruatur. Eâ planè ratione, tametsi diversâ metaphorâ, hortatur Salomon; *Vade ad formicam, ô piger, & considera vias ejus: parat in æstate cibum sibi, & congregat messe quod comedat.* In hunc locum pulchrè S. P. Aug. *Reconde æstate, ne esuriat in hyeme. Hyems est dies novissimus, dies tribulationis, hyems est dies scandalorum, & amaritudinis. Collige quod ibi tibi sit imposterum, si autem non facis, simul imprudens & insipiens peribis.*

Providentia. — *Prov. 6. 6.* — *S. Aug. in Psal. 48.*

380. S. Thomas Villanovanus omnes Valentini Archiepiscopatûs sui proventus in egenos erogavit. Unde illius honori Erinaceum depinxêre, qui poma sub arbore collecta, ad cavernam defert; cum lemmate, ALIENAM PASTURA FAMEM. Sancti illius honorem erudito calamo prosequitur P. Joannes Rhò; eiq; etiam Cardinalem Stanislaum Hosium, S. Carolum Borromæum, aliosq; charitatis & eleemosynæ distribuendæ studiosos accenset. Nam, quod Magnus Aug. ait, *Illi dant pretium redemptionis animæ suæ, qui non cessant eleemosynas facere.*

Eleemosynarius. — *S. Aug. in Psal. 48. Conc. 1.*

381. Ericius, à capite ad calcem aculeis munitus, integram panopliam secum videtur circumferre. Unde inscriptionem ex Horatio mutuatam subjunges; NON EGET JACULIS. Homo ferox, iracundus & in agendo præceps, non expectatis malorum consiliariorum suggestionibus, seipso, sine aliorum impulsu, pungere vulnerare, occidere, & sanguinariæ vindictæ tyrannidem passim exercere solet. Hoc furore agitabantur Simon & Levi adversùs Sichimitas; Theodosius Imperator adversus Thessalonicenses; Narseres Eunuchus adversus Græcorum Imperatorem &c. Eodem Emblemate significatur, hominem, ciliciis, flagellis, aliisq; mortificationum generibus deditum, non habere ullis mundi aut vindictæ armis opus, quibus dæmonum tentationes, aut hostium calumnias reprimat: semper enim *Vir patiens, etiam cùm vinci videbitur, loquetur victorias.* Scivit virtutis hujus adversus hostes omnes necessitatem S. Franciscus Borgias, unde eum dicere solitum accepimus, *Unum illum diem futurum sibi fuisse sine ulla dubitatione amarissimum, quem sine aliqua corporis afflictatione meminisset exactum:* addiditq;

Horat. l. 1. Ode 22. — *Iracundus impetuosus.* — *Mortificatio.* — *l. 4. c. 5. vit.*

inconsonabilem similiter futurum sibi dolorem lucis illius fuisse, quâ scivisset, ex hujus vitæ statione sibi excedendum, non præmissâ insigni prius aliquâ corporis diverberatione.

382. Ericius, necessitate hostium imminentium compulsos, aliquot spinas in corpore suo ejaculator; priusquam verò armis illis, è proprio dorso evulsis, alium feriat, ipsemet gravissimos ab evulsa spina dolores experiri cogitur. Unde Gamberti lemma. ME PRIUS CRUCIAT; vel, ut ego inscripsi; TORQUETUR, DUM SPICULA TORQUET. Genuina hæc clementis principis idea est, qui supplicia adversus sceleratos non sine gravi suo dolore decernit S. Thom. de Villanova Archiepiscopus Valentinus, cùm personas quasdam Ecclesiasticas, ob gravia delicta, carcere, aliisque pœnis castigare cogeretur, *Lacbrymis haud quaquam temperabat: nam ferro in amica corpora sine animi sui dolore medici non utuntur.* Et Senecæ sententia, *Constituit bonos mores civitati Princeps, & vitia ejus facile compescit, si patiens eorum est, non tanquam probet, sed tanquam invitus, & cum magno tormento ad castigandum veniat.*

Princeps clemens.

In. Rhò de Var Virt hist. l. 7. c. 7. num. 13.

Sen l. 1. de Clem. c. 22.

383. Manifestum imprudentiæ argumentum est, personas, ingenio & calamo acutas, canino dente lacessere, sentiet enim lingua illa temeraria sese paulò post vulneribus ac sanguine miserrimè perfusam. Nam magni ingenii homo, instar Ericii, nunquam non armis in sui patrocinium abundat. Symboli loco Erinaceo inscribes. MORDENTES SAUCIABUNTUR. Providè monet Scriptura; *Noli diligere detrahere, ne eradiceris.* In hunc locum S. Hieron. *Magis tuam vitam ornare disce, quàm alienam carpere ac semper memor esto scriptura dicentis; noli diligere detrahere, ne eradiceris.* Horatius Poëtam maledicum hâc satyrâ exagitat.

Maledicus offensus.

S. Hier ad Celantiam

Horat. Epodon Ode 6. in Cassium Sever. Poëtam maledicum.

Quid hinc inanes, si potes, vertis minas:
Et me remorsurum petis?
Cave: Cave: namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua;
An, si quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

384. Echinus cubile duabus fenestris instructum habet; unâ versus Austrum, & alterâ versus Aquilonem. Unde quaquaversum imminentes explorat ventos, eâq; parte fenestram obturat, quâ illos incursaturos putat: sicq; adversus quosvis ventorum impetus semper tranquillus vivit. Lemma. SUMMA QUIES SEMPER. Ita vir probus duas in corde fenestras fabricatur: unam versus terram, alteram versus cœlum; si à terra oppugnetur, aperit fenestram, quæ cœlum respicit & inde pacem ac quietem suam desumit; rursum si è cœlo ingruant calamitatum venti, terram respicit, cogitatq; se, creaturarum abjectissimam, quibusvis injuriis & ærumnis pro meritis infestari. Præclarè dictum à Sapiente *Non contristabit Justum, quidquid ei acciderit.* Novit nimirum cum S. Leone, quod *Christiana paupertas dives est, quia plus est quod habet, quàm quod non habet: nec pavet in isto mundo indigentiâ laborare, cui donatum, in omnium rerum domino omnia possidere.* Temporalium jactura justum non perturbat, qoia Deum & cælum auferre nequit. Generosè & Christianè Alphonsus Aragoniæ ac Siciliæ Rex, fœdus cum Principibus Christianis contra Turcas initurus, *Si vincemus*, ajebat, *terram: si vincemur, cœlum habebimus:* uti de ipso refert Ludovicus Mart. Siculus.

Calamitates.

Prov 12. 21

S Leo ser 4. de Quadr.

Mart Sicul de Mirabil. Hisp. l. 11.

385. Erinaceus, tametsi integrâ spinarum sylvâ instructus, eas tamen temerè aut inconsideratè in alios vibrare non solet. Unde lemma, CONTENTA MINARI. Verbis è Claudiano sumptis.

Claud. de Brica.

--- Itaque nunquam
Prodiga telorum: cautè contenta minari.

Ita clementia verè regia minitando potius, quàm feriendo subditos suos in officio continet. Nam ut benè Seneca, *Nulla Regi gloria est ex sæva animadversione. Quis enim dubitat posse? at contra maxima, si vim suam continet, si multos ira alienae eripuit, neminem sic impendit.*

Princeps clemens.

Senec l. 1. de Clem c. 17.

386. Erinaceus spinas nonnisi in sui defensionem ejaculatur. Lemma. SUA MEMBRA TUETUR. Ita Rex justus arma sua nonnisi provinciæ aut regni tuendi causâ adversus hostium irruptiones sumit. Sanctus P. Augustinus; *Justa bella solent diffiniri, quæ ulciscuntur injurias, si gens vel civitas plectenda est, quæ vel judicare neglexerit, quod à suis improbe factum est, vel reddere, quod per injuriam ablatum est.* Nam, ut alibi ait S. Doctor, *Non quaritur pax, ut bellum exerceatur; sed bellum geritur, ut pax acquiratur.*

Bellum.

S. Aug. in l. q. super Josue qu. 10.

Id. ep. 207.

387. Bartholomæus de Rubeis Ericium exhibet, qui à canibus exagitatus, morsusq; epigraphen præfert. LÆDENTEM LÆDIT ILLÆSUS. Ita vir fortis & patiens, invidorum calumniis appetitus non sine gravi lædentium offensa, illæsus persistit. Compendio Magnus Augostinus: *Invidus ut alterum lædat, sibi prior tormento est.*

Invidia.

S. Aug. ... serm. ... 10.

F E L I S.

Caput XXII.

388. CAtus, murem ore sustinens, à D. Aresio epigraphen accepit. PARIA CUM FECERIT. Judicem vitiosum hæc imago designat, qui, cato persimilis, aliorum furta acri censurâ perstringit ac castigat, plurimorum ipse, longeque graviorum reus. Valerius Max. *Quæsitum erat a Socrate cur rideret? respondens ait; video magnos latrones ducentes parvum latronem ad suspendium, qui digniores sunt suspendio. Sacrilegia*; inqoit, *minuta puniuntur, sed magna in triumphis feruntur.* Tamberlanus, Tartarorum Rex, alienas provincias assiduis & enormibus rapinis iovadere solitus, in furta quævis minutissima, ab exercitu suo patrata, severissimè animadvertit. Unde S. Vincentius Ferrerius hortatur, *Si suspendetur, vel condemnabitur latro &c bonus judex ei compatiatur, dicendo; Et ego miser, qui ex rapina, vel usura, vel ex furto secreto, vel ex retentione salarii servorum, vel decimarum, vel ex mortuis male emendo vel vendendo tanta furatus sum, fortassis magis merui mortem. O Domine! magnus latro condemnat minorem.*

Judex iniquus.

Val. Max. lib. 7.

S Vinc. Fer. ser. ... 10. post Trinitatem.

389. Cato & cani, simul colludentibus, D. Alexander de Cuppis epigraphen subdidit. QUOD SIMUL CREVERINT. Innuit videlicet, educationis eas esse vires, ut animos, ingenio & naturâ dissimilimos, componere, & mutuam consuetudinem inter eos conciliare possit.

Educatio.

Adeò à teneris assuescere multùm est,

Inquit Virgilius; cui assentitur Ovidius,

Virg. l. 2. Georg.

Assimilemque sui longâ assuetudine fecit.

Ovid. eleg. 5. l. 2. Trist.

Et S. Maximus; *Benè consuetos pudebit dissuescere, & quod in juventute addiscitur, in maturâ ætate servatur.*

S. Max ser. de S. Ioann. Bapt.

390. Catus excrementa sua cooperire solitus, lemmatis vice hoc unum participium præfert. TEGENDUM. Hinc discas, defectus, sive proprios, sive alienos, non esse temerè divulgandos, sed potiùs modesto comprimendos silentio, Deus proprio

Absc
ondere.

suo

suo exemplo id testatus, postquam homini scelerato singulas suas noxas exprobravit, subjunxit; *hac fecisti, & tacui.* In hunc locum S. Petrus Damianus; *Nunquid*, ait, *alicui ministrorum suorum, qui vindices sunt ira ejus in hoc ipsum constituti, revelavit ignominiam tuam? Ecce videt, & tacet: videt, nec manifestat; videt, nec vindicat; videt, & videre dissimulat.* Cautam hanc in occultandis proximi nostri vitiis diligentiam ex Evangelico illo Samaritano perspicuè discere licet, qui miserum quemdam spoliatum, eoocisum, ac proprio madentem sanguine conspicatus amore ac prudentiâ plenus, *appropians, obligavit vulnera ejus, infundens oleum & vinum:* ubi observes velim, tametsi primum vulnera vino perfundere, postea oleo delinire, ac tum demum fasciia obligare debuisset; illum nihilominus ab obligando initium facere voluisse, haud dubiè significaturus, eam in sceleratorum consuetudine primariam adhibendam esse diligentiam, ut, quantùm licet, eorum vitia obregantur, ac coram exterorum oculis serventur quàm maximè abscondita. Haud aliter Lex Mosaica leproso, genuino hominis flagitiosi typo, in mandatis dedit, ut portaret *os veste contectum*; eoque indicabat, ipsius delictum nequaquam propalandum, sed silentii velo studiosè occultandum esse. Unde, Origine interprete, *Habebit os veste contectum, ne fœtorem peccati loquendo diffundat.*

Ps. 49. 21. — Pet. Dam. 56 de S. Lar... — Defectus occultare — Luc 10. 34. — Levit 13. 45 — Origen. in eum loc.

391. Fuit, qui felem, caveæ inclusam, depingeret, muribus circum illam, non sine hostis captivæ probro ac irritamento, tripudiantibus; addito lemmate. CAPTIVAM IMPUNE LACESSUNT. Idipsum mala conscientia experitur, quæ peccatorum vinculis clausa, passim à rebus vilissimis terretur, & à propriis noxis arroditur, miseréque habetur ostentui. *Conscientia rei semper in pœna est*, inquit S. Isidorus, *Nunquam securus est reus animus: mens enim mala conscientia propriis agitatur stimulis.* Porrò ingloriam vulgus nonnunquam militem, in aperto campo omnibus formidandum, dum invidente fortunâ evadit captivus, miseris ac indignis modis lacessit. Hanc calamitatem expertus est ille Philistæorum terror, Samson; eùm enim libertate etiamnum gauderet, omnium animus suo robore perculerat postea per insidias traditus ac ligatus, nemini non extitit irrisui. Hector quoque dum vixit, terrore Græcos coërcuit; at Achillis dexterâ interemptum & exanimem, pleno ac crudeli impetu minutim dilacerandum incursârunt. Unde Alciat.

Conscientia mala. — Isid lib. 2. Soliloq. — ...uderet — Alciat Emblem. 154.

——— Sic cassi luce Leonis
Convellant barbam vel timidi lepores.

392. Prædonem, in viatores ex improviso è spelunca prosilire solitum, Catus repræsentat; qui, dum insidias struit, quietus ac tacitus persistit; at murem, vix extra foraminis limina incautè proreptantem, conspicatus, mox concitato cursu miserum obruit & occidit. Lemma. EXILIT, ET OPPRIMIT. In hanc rem Radulphus Monachus opportunè de Milvo ait; *Quam rapere voluerit, improvisus adest, & fere in omni rapina sua maximè insidiis utitur; sunt in prædonibus multi similes, qui, ubi viribus non fidunt, incautis insidiantur.*

Prædones — Radulph. in cap. 11 Lev.

393. Catus, fœminæ lascivæ symbolum, diu quidem, multumque cum muribus jocari solet; sed tamen eos demum ita fatigat ac comprimit, ut se vix amplius movere possint. Lemma. CUM LUDIT LÆDIT. Unde S. P. August. *Nihil esse sentio, quod magis ex arte dejiciat animam virilem, quam blandimenta fœmina &c.* Experto id credes Samsoni, quando cum Dalila sua effusè jocabundus, paulò post libertatis, oculorum, & ipsius adeò vitæ jacturam incurrit. De Hero suo quidam servus Comœdus quærebatur,

Meretrix. — Aug. lib. 8 Soliloq.

Meretrix meam Herum miseram suâ blanditiâ intulit in
Pauperiem, privavit bonis, luce, honore, atq; amicis.

In Terent. de Pluto.

394. Catus, interceptum murem dilanians, à D. Joanne Bapt. Mazzolleno epigraphen recepit; NOXIUS NOXIIS. Bonus Judex, non nisi sceleratis formidandus; nemini alias quidquàm nocumenti affert. S. Pauli doctrina est, *Principes non sunt timori boni operis, sed mali. Vis autem non timere potestatem? bonum fac, & habebis laudem ex illa: Dei enim minister est tibi in bonum: si autem malum feceris, time: non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est: vindex in iram ei, qui malum agit.* Optimè Seneca, *Judex damnatur, cùm nocens absolvitur.*

Judex. — Rom. 13. 3. — Senec. in Proverb.

395. Lucretius Borsatus Cato, murem devoranti, inscripsit; CUM ILLO LICET LUSERIT. Perfidi ac scelerati hominis hæc idea est, cui mores adeò sunt depravati, ut eos ipsos, quos paulò ante solatii ac voluptatis suæ sodales habuit, opprimere, ac injuriis lacerare non vereatur. Dalila cum Samsone lascivè jocata, paolò post eundem prodidit, & ad extremam perniciem præcipitavit. Ad hanc ideam omnes mundi voluptates indiscriminatim conformatæ, dum blandiuntur, occidunt. Seneca. *Voluptates præcipuè exturba, & invisissimas habe. In hoc nos amplectuntur, ut strangulent.*

Traditor — Judic. 16. — Voluptates terrenæ. — Senec. Ep. 51

396. E Claudii Paradini sententia, feli hæc inscriptio convenit. CARCERIS IMPATIENS. Enimverò Catus ægerrimè tolerat, si obserato cubili includatur. Unde veteres Alani, Burgundiones, ac Suevi, Methodio teste, catum, in vexillis militaribus depictum, præferebant; *Libertatis appetentiam connotantes*, ut idem Paradinus loquitur. Christianus quivis terreni hujus carceris sit impatiens, illamque æternam cœli libertatem appetat, monente Magno Augustino; *Quem delectat vera libertas, ab amore rerum mutabilium liber esse appetat.*

Libertas. — Method. — S. Aug. de vera Relig. cap. 48.

397. Catus, cùm exactæ ac rigorosæ justitiæ, tum barbaræ tyrannidis symbolum, minores catellos, tametsi suæ sint speciei, devorare solet. Unde Borsatus inscripsit; ET PROPRIOS. Ita Manlius Torquatus proprium suum filium, quod contra parentis imperium cum hoste dimicârit, occidi jussit. Medæa quoque proprios filios jugulavit. His affinis Herodes, Antipatrum, Aristobulum, & Alexandrum, lectissimos suos filios, nefando scelere interemit. Porrò Prælatus malus subditos, sibi concreditos, exemplo suo miserè occidit. Hugo de S. Victore, *Prælati negligentes rectos & fortes occidunt: revocant verbis, occidunt exemplis.*

Tyrann. — Parricida — Hugo de 12. Abusion. claust.

398. Catus, ad foramen muribus invigilans, epigraphen tenet. UT CAPIAT, VIGILAT. Idipsum dæmon aut seductor assolent; qui nullis vigiliis & laboribus parcunt, ut miseram hominis animam unguibus suis diripiant. S. P. Aug. providè monet; *Qui vult ad æternam vitam pervenire, contra omnes diaboli laqueos debet fortiter vigilare: non enim qualis est ista vita, talis invenietur & illa.*

Dæmon. — S. Aug. lib. sent. ludaeo cap. 20.

GLIS.

Caput XXIII.

399. ACademicus, inter Nocturnos Bononienses Somnolentus, symboli loco Glirem dormientem præfert; cum lemmate. IN LONGAM DIEM; Hæc imago, naturâ suâ otiositatem, ignaviam, & torporem significans, in sensu tropologico animam, scelerum le-

Otium.

Peccator consuetudinem induens.

thargo sepultam, innuit. Huic autem vellens S.Paulus, altum inclamat; *Surge, qui dormis, & exurge à mortuis.* In hunc locum S. Ambrosius; *Perfidi & vitiosi, demersi in cœnum sub desperatione vitæ, ut resurgant sive emergant, admonentur.* Rursus idem Apostolus vociferatur; *Hora est jam nos de somno surgere;* Id est, Interprete S.Anselmo, *Surgendum est à somno desidiæ, ut mente vigilemus, & bonis operibus occupemur. In vitiis nostris requiescebamus torpentes & veluti quodam sopore detenti: sed nunc scire debemus, quia hora est, ut jam ab illo somno mentis surgamus.* Cæterum etiam defuncti dormiunt *in longam diem*; quippè quorum somnus cum cœlorum revolutione durabit; suosque oculos tum demum aperient, quando *Dominus ipse in jussu & in voce Archangeli, & in tuba Dei descendet de cœlo, & mortui, qui in Christo sunt, resurgent.*

Ephes.5 14. S. Ambr in hunc loc. Rom 13 11. S. Ansel in hunc loc.

Mortui.

1. Thessal.4 51.

400. Glires filiorum erga parentes pietatem & gratitudinem referunt; dum iis egestate, morbo, aut senectute pressis, ultrò ac liberaliter succurrunt, vitæque sustentandæ necessaria provident. Plinio teste; *Genitores suos fessos senectâ, alunt insigni pietate.* Unde Carducii lemma. ÆGRIS GENITORIBUS ESCAM. Hanc pietatem ex integro assecutus David, cùm à Saule fugam arripere cogeretur, pauperes suos parentes Moabitarum Regi commendavit. Tobias decrepito & exoculato patri medicamentum & salutem propriâ manu providit. Christus, cruci affixus, & inter dolorum acervos jamjam exanimis, etiamnum dulcissimæ Matris suæ meminit, eamque Joanni, charissimo discipulo suo, protegendam tradidit. Seneca; *Quid eo adolescente præclarius, qui sibi ipsi dicere poterit; Patrem meum beneficiis vici! Quid eo fortunatius sene, qui omnibus ubique prædicabit, à filio suo se beneficiis victum!*

Plin.l 10.57

Filiorum gratitudo erga parentes.

1.Reg. 22. Tob. 11.

Joan 19 26. Senec.lib 3. de benef c. 38.

401. Mira adeò horum animalium est indoles, ut glires domesticos, & in eadem regione natos omnes, ingenti benevolentiâ prosequantur; exteros verò fatali infestent odio, & occidant; uti Plinius, superiore numero adductus, testatur. Adeóque Glis opportunè cognominari potest, EFFERUS EXTRANEIS. Judices quosdam injustos, ac privatis affectibus regi solitos, hæc imago spectat; sunt enim, qui adversus alienigenas nimium exacerbati, conterraneis suis omnia connivent. Huic classi jure accenseas Davidem, qui audito infami ac violento Ammonis, filii sui, cum sorore Thamare, incestu, nec verbulo tantum scelus ulcisci parabat, sed tacitâ indulgentiâ id præteribat. *Et noluit contristare spiritum Ammon filii sui, quoniam diligebat eum.* At ubi exterus quidam de ovicula, furtim sublatâ, ad suum tribunal delatus fuerat, mox excanduit; *Iratus indignatione David adversus hominem illum nimis, dixit ad Nathan; vivit Dominus, quoniam filius mortis est vir, qui fecit hoc.* Pulchrè Beda. *Statera dolosa non tantùm in mensuratione pecuniæ, sed in judiciaria discretione tenetur. Qui enim aliter causam pauperis, aliter potentis, aliter sodalis, aliter audit ignoti, staterâ utique librat iniquâ.*

Plin. loc cit

Judex injustus.

2.Reg 13 21

2.Reg 12.5.

Beda l.2 in illud Prov statera dolosa.

402. Glis, rigente hyeme totâ, altum dormire solet; at vere denuò ridente, & floribus undique conspersu, rursum expergiscitur, ac pristinum vigorem induit. Unde Carducii lemma. VER VIGILEM, BRUMA SOPITUM. Nativus hic falsi amici color est, qui fortunâ blandiente propinquat; ingruente verò calamitatum glacie, pedem refert, omnemque amicitiam, dormitanti simillimus, altâ oblivione sepelit. Verissimè Siracides; *Sodalis amico conjucundatur in oblectationibus, & in tempore tribulationis adversarius erit.* S.P.Aug. *Quando amicus pauper est, non est frangenda est fides, permanendum cum illo est, nec mutanda amicitia facultate mutatâ, sed servanda fides voluntate firmata.*

Animus falsus.

Ecclesiast. 37. 5.

S. Aug ser. 11 ex addit. à sirmond.

HYÆNA.

Caput XXIV.

403. Ajunt, Venatorem, si hyænam brachio ac latere dextero contingat, immodicum stuporem contrahere, totumque reddi attonitum; contrà verò si latere sinistro eam aggrediatur, felici eventu belluam succumbere & occidi. Unde Ferri lemma. NON QUAVIS PARTE NOXIA. Morbus, egestas, ac persecutio è corporis humani parte damna satis gravia & acerba pariunt; alteram verò animæ mirificè promovent, magnisque augent incrementis. Optimè S.Ambrosius; *Pressura, plagis, fame, siti, frigore, nuditate, caro corrumpitur, sed anima renovatur.* In hanc rem adduci potest id, quod de alia materia canit Poëta:

Calamitas.

S. Amb.

Sono come coltel, che s'el prendi
In quella parte, ove per uso humano
la man s'addatta, a chi l'adopra e buono:
Ma ch' il prende ove fere, e spesso morte:

404. Hyænam, mortuorum cadavera è sepulchris effodere ac dilaniare solitam, Scipio Ammiratus, lemmatis vice hoc hemistichio notavit; JAM PARCE SEPULTO. Eodem improperio temerarias detractorum linguas à mortuorum fama impiè lacerandâ, eorumque quiete inturbanda, dehorteris. S. Gregorius Nazianzenus.

Detractio

S.Greg. Naz. lib. 3. epit.

Parce peregrinis; sed manibus æthere cassis,
Hic qui liquerunt omnia, parce magis.

Hæque non Sanctorum Patrum tantùm, sed & Philosophorum de non turbanda mortuorum quiete præceptio est. Seneca, huic Emblemati subscriptionem suppeditans, canit;

Senec Ep. 2 ad Corsicam.

Parce relegatis, hoc est, jam parce sepultis,
Vivorum cineri sit tua terra levis.

Et rursus reverentiam erga defunctos sequenti poëmate conatur persuadere.

Idem ep.

Quisquis es, & nomen dicam? Dolor omnia cogit,
Qui nostrum cinerem nunc, inimice, premis:
Et non contentus tantis, subitisque ruinis
Stringis in extinctum tela cruenta caput.
Crede mihi, vires aliquas natura sepulchris
Attribuit; tumulos vindicat umbra suos.
Ipsos crede Deos hoc nunc tibi dicere, Livor;
Hoc tibi nunc manes dicere crede meos.
Res est sacra miser. Noli mea tangere fata,
Sacrilega bustis abstinuere manus.

405. Eidem Emblemati, Hyænæ nimirum, cadavera è tumulis effodienti, subscripsit D. Aresius; QUASI THESAURUM EFFODIENS. S. Hieronymi laudem hæc imago loquebatur, cujus supremum ac penè unicum erat studium, è mortuis, id est, è litteratorum libris, reconditos sapientiæ thesauros eruere; Jobo epigraphen subministrante; *Quasi effodientes thesaurum, gaudentque vehementer, cùm invenerint sepulchrum.* Et rursus; *Trahitur autem sapientia de occultis.* Huic argumento assentiens S. Joannes Chrysostomus; *Merito,* inquit, *thesauro confertur Divinarum litterarum lectio. Nam in sacra Scriptura indicibiles divitias invenire licet.*

S. Hieronymus Studiosus.

Job. 3.

Job. 28.

S. Jo. Chrys. hom. Gen.

406. Mi-

Digitized by Google

406. Mirum est, quod de Hyæna testatur Plinius; nimirum voces humanas articulatè ab ea proferri; simulque tantæ astutiæ esse, ut incolarum nomina addiscens, eos extra domos evocet, ac devoret. Plinii verba ita habeto; *Sermonem humanum inter pastorum stabula assimulare, nomenque alicujus addiscere, quem evocatum foras, laceret.* Unde lemma. LA VOCE HA' D' HUOMO, E L'OPERE DA FIERA. Id est; *Humanas simulans voces, ut bellua fævit.* Ad hanc ideam conformati Usurarii, Procuratores, ac Tyranni, sermones edunt, humanitate ac benevolentiâ plenissimos; operatione verò belluarum crudelitatem inexplebilem aut superant, aut imitantur. Verissimè Petrus Bercorius; *Hyæna est usurarius, caussidicus, vel Princeps raptor, ipsi se fingunt habere vocem hominis, id est vocem piam & humanam; sed verè hoc non faciunt, nisi ut simplices possint attrahere, comedere & devorare.* Idipsum de muliere lasciva dixeris, Chrysostomo asserente; *Ego quidem existimo,* inquit, *nullam esse in hoc mundo bestiam comparabilem mulieri malæ.*

[Plin. lib. 8. cap 30. Usurarii. Procuratores. Tyranni. Petr. Bercor. reduct. lib. 10. cap. 30. n. 3. Mulier lasciva. Chrysost. hom. de S. Joan Bapt. coll.]

407. Hyænæ pelle accinctus, medios hostes illæsus penetrare fertur. Lemma. HOC TEGMINE TUTUS. Ita humilitatis, aut patientiæ exuviis indutus, neminem timet adversarium, totasque hostium phalanges innoxius penetrat. S.P. Augustinus; *Contra vim dæmonum patientiâ pugnatur, contra insidias prudentiâ; ut ad perniciosam consensionem nec cogendo nos flectant, nec fallendo decipiant.* Et rursus; *In humilitate est fortitudo, nolite timere superbos. Humiles tanquam petra sunt; Petra deorsum videtur, sed solida est. Superbi quid? quasi fumus, & si alti sunt, evanescunt.*

[Patientia. Humilitas. Aug. cont. ... cundinã. ... cap. ... om. in ... al. 91.]

I C T I S.

Caput XXV.

408. ICtis, serpentum inimica, ingenti ardore cum iis dimicare solet: priusquam tamen eos aggrediatur, rutam, antidoti loco, manducat. Unde, serpente è regione collocato, rutam ore sustinet, cum lemmate. CAUTIUS PUGNAT. Vel certè, UT PUGNET. Prudentiam militarem inde discere licet, quæ nonnisi armis ac viribus probè munita, manus conserit, dubiumque Martem tentat. Idipsum innuens Magnus Dux Franciscus Mediceus, symboli loco Ictidem figuravit, cum inscriptione, AMAT VICTORIA CURAM. Onosandri præceptio est; *Bellorum initia validissimè statuenda, & stabilienda esse: Ut autem optimus Gubernator, priusquam solvat è portu, navem omnibus armamentis instruere solet: ita etiam providus Imperator, quæcunque usui sibi fore putabit, præparet diligenter, &c.* D. Alvarus de Bazzano, Archithalassus præstantissimus, dicere solebat, diligentiam secundioris fortunæ matrem esse. Quare priusquam ad expeditionem aliquam classicam accingeretur, opportuno ordine omnia disponebat, & singulas naves, num debitâ annonæ quantitate, panibus, aquâ, oleo, nitrato pulvere, glandibus, nautis, militibus, cæterisque necessariis ex æquo instructæ essent, præsens arbitrabatur. Unde contigit, illius classem, industriâ adeò providâ in hostes emissam, nunquam non redusse victricem: uti refert Joannes Boterus.

[Providentia. Onos. in ... strateg. c. 4. Boter. ... Mor. ... p. 1. f.]

409. Ictis rutam ore sustinens, epigraphen habet; PRÆGUSTAT, ET PUGNAT. Illius hæc imago est, qui malum imminens sedulò prævertere conatur: opportunè nimirum ad illud Senecæ pronunciatum attendens.

[Diligentia.]

Serum est cavendi tempus in mediis malis. [Sen. Thyest.]

Ita extremum cum morte luctaturi, Eucharistiæ cibo, veluti præsentissimo adversus quævis pericula antidoto, muniantur. S. Cyprianus de SS. Martyribus differens, ait, *Quos excitamus & hortamur ad prælium, non inermes & nudos relinquamus, sed protectione corporis & sanguinis Christi muniamus.* Et S. Hieronymus *Hæc mensa est nervus nostræ salutis, mentis vinculum, fiducia fundamentum, spes, salus, vita.*

[SS. Eucharistia. S Cypr. Epist 54. S Hier hom 24. in Epist 1. ad Corint]

410. Henricus Eburo symboli vice ictidem exprimit, quæ bufones ac serpentes debellatura, rutam, oris amaricandi causâ, comedere solet: addito lemmate. EX AMARIS VICTORIA. Innuit videlicet, virtutis studium cumprimis debere calamitatum amaritie instructum esse; veluti quâ gustatâ, celeberrimas victorias ab hoste, sive terreno sive infernali inferimus. Tertullianus de Christo differens, ait, *Favos post fella gustavit, nec ante Rex gloriæ à cœlestibus salutatus est, quàm Rex Judæorum proscriptus in crucem.*

[Calamitas. Tertull. lib. de Corona milit. c. 14.]

411. Ictis, tametsi bufone callidior, frequenter tamen in illius fauces, infelix præda, delabitur. Lemma. CALLIDIOR ERAT. Ita non raro contingit, homines ingenio superiores, magisque astutos ab imprudentioribus circumveniri. Salomon, sapientiæ prodigium, in Idumææ mulierculæ sinum præceps corruit. Idipsum Æsopi apologus innuit, ubi vulpem, ab animalibus vafritie & malitiâ longè inferioribus, superatam introducit. Multis deplorat Magnus Augustinus illorum ruinam, qui velut sanctimoniæ giganthes, jamjam cœlum contigisse videri poterant, & tamen ab unius mulierculæ insidiis horrendùm fuêre præcipitati. *Cedros Libani,* inquit, *Duces gregum sub hac peste cecidisse reperi: de quorum casu non magis suspicabar, quàm Ambrosii vel Hieronymi impudica turpitudine.*

[Astutia. Mulier lasciva. S. Aug. de cohabit. Cleric. & Mulierum.]

412. Ictis murem, etiam dum salutis quærendæ causâ intra foramen profugit, persequitur; cum lemmate. PERSEQUAR INTRO. Synteresin, seu conscientiæ remorsum hæc imago describit, quæ etiam abditissimos cordis nostri recessus penetrat, nullâ unquam pace aut tranquillitate concessâ. S. Joannes Chrysostomus, *Invidi, Avari, & raptores, bellum undequaque circumferentes, & intus sedentes inimicos habentes, quocunque recesserint, pugnam non possunt effugere.* De Tiberio omnium penè vitiorum mancipio, ait Cornelius Tacitus; *Tiberium non fortuna, non solitudines protegebant, quin tormenta pectoris, suasque ipse pœnas fateretur.*

[Conscientiæ remorsus. S. Io. Chrys. C. Tacit. lib 6. Annal.]

413. Aliquot Scriptorum testimonio firmatum est, Ictidem suos fœtus per aurium foramina concipere. Unde Mariam Virginem ab Angelo salutatam, Ictidis Emblemate repræsentârunt; cum dicto. CONCEPIT AURE. Richardus à S. Laurentio, *Per fidem concepit, unde & per aurem dicitur concepisse, id est, per fidem dictorum, quia fides ex auditu.* Præclarè S. Ambrosius; *Verbum Dei vivum & efficax, per aurem penetrat ad viscera sine læsione: & homine assumpto, Verbum inter homines nascitur sine sui diminutione, & Maria Virgo generat sine corruptione. Venit Christus de cœlo, aure concipitur, & talis Maria remansit postquam peperit, qualis fuit, antequam Verbum AURE CONCEPIT, & utero gestavit.*

[Annuntiatio M. V. Rich. à S. Laur. lib 1. de laudib. Virg. cap 3. S Ambr in cap 10. Proverb.]

* * * *
* *
*

LEO

L E O.

Caput XXVI.

414. CHristus, Lazarum defunctum ingenti clamore, ac sonoro fremitu ad vitam revocans, Leonis Emblemate à Scipione Bargalio repræsentatur, qui suos catulos, profundo somno sepultos, solo vocis rugitu excitare solet. Lemma. VIVIFICAT RUGITUS. Vel; EXCITAT RUGITUS. Vel ipsius Leonis ore; UT EXCITEM. Ita correctio vehementior ignavos excitat, & ex otii veterno ad viva virtutum exercitia revocat. Sanctus Antonius de Padua: *Leo rugitu suo fœtum mortuum suscitat, id est, ad vitam excitat, sic Prælatus mortuos per pravitatem, vel negligentiam, vel injustitiam, exhortatione suâ, & oratione vivificat.*

correctio vehemés.

S. Ant. de Pad. serm. 3. de Evangelistis.

415. Leo, versus dormitantes catulos suos altum irrugiens, à Francisco Raulino epigraphen accepit. EXCITAT NON DISCERPIT. Ducis Odoardi Farnesii benignitatem hæc imago innuebat, qui subditos filiorum loco habere solitus, si quemdam vitiorum lethargo sepultum adverteret, ejusdem excitandi gratiâ, solo vocis suæ sono ac minis, non verò suppliciorum rigore uti consuevit. Certè Deus, intonante leoninâ Jonæ voce, Ninivitas è scelerum veterno revocavit, nullâ penitus sanguineâ strage adversus illos usurpatâ. Verissimè Magnus Augustinus: *Sicut est plerumque crudelis fallax adulatio, ita semper misericors est justa correptio.* Eidem Emblemati epigraphen subjungens D. Salvator Carducius, NON TUMULAT, STIMULAT; mentem suam hoc disticho aperit.

correctio benigna.

S. Aug. lib. 2 Cont. Petil. c. 67.

Non tumulat, stimulat, segnes leo verbere natos:
Sic devexat amans, crimina sæpe rigor.

416. Sonoræ leonis voces, in dormientium catulorum auribus altum irrugire solitæ, eò duntaxat collimant, ut effugatâ soporis umbrâ, expergefiant, ac lucis claritate perfruantur. Id quod è subjecto lemmate disces; VOCE EXCUTIT UMBRAS. S. Augustinum, intra hæresis Manichææ umbras miserè sepultum, leoninæ S. Ambrosii voces, cùm è pulpito, tum in familiaribus colloquiis, ita validè penetrârunt, ut umbris illis excussis, *eum ab errorum tenebris ad lucem Evangelicæ veritatis excitârit*: nam, ut idem Hipponensis Doctor ait, *Infideles homines tenebræ sunt, qui per fidem conversi ad Deum, quadam præmissa illuminatione lux fiunt.* Cæterùm ultima supremi judicii tuba mortuos omnes è tumulis in apertam lucem evocabit.

Prædicator fructuosus.

Offic. Can. Reg. die 5. Maii.

S. Aug. Epist. 1.0. c. 23.

Judicium extremū.

417. Leo, è facis accensæ conspectu fugere solitus, epigraphen sustinet. MAGNOS VANA FUGANT. Nimirum generosa ac grandia heroum pectora non raro à vanissima muliereulæ comprioris flammâ superari, & in turpissimam virtutum fugam agi solent. Hujus dedecoris non sine lachrymis meminit Sanctus Cyprianus; *Quantos leones*, inquit, *domuit una muliebris infirmitas delicata, quæ cùm sit vilis, & misera, de magnis efficit prædam.* Hannibalem, obsecro, contemplare, qui de universa Romanorum potentiâ jamjam triumphaturus, à Capuana libidine ita est enervatus, ut in fugam conjectus, infami morte perierit. Marcus Antonius classem illam in qua totius mundi monarchia vehebatur, jamjam manibus victam tenens, cùm Cleopatram cerneret fugitivam, etiam ipse fugam arripuit, & pede non minus stulto quàm infami, fœminam est insecutus, &c.

Generositas à muliere superata.

S. Cyprian. de singul. Cleric.

418. Leo, è flammæ conspectu profugus, epigraphen, à priore nihil diversam, præfert; SOLUS FORTES TERRET IGNIS. Ecquis non miretur Eliæ vires ab unica Jezabele, fœminâ præ quovis incendio furibundâ, esse labefactatas? sicciné Virûm ille potentissimus, qui Monarchis intentare minas, impropetare Regibus, integros hostium cuneos, adversum se concitatos, effringere, ac superare est ausus; qui cœlus pro libitu claudere ac reserare, omnesque naturæ leges ad sua jussa flectere poterat; ille, inquam, unius fœminæ flammam pertimescat, ac penè exanimis fugiat? Admirabundus Chrysostomus, *Timuit mulierem*, inquit, *qui totius mundi statum, & cœli pluviam, agri speciem in lingua potestate portaverat, qui ignem è cœlo eduxerat, & per virtutem orationis mortuos suscitaverat, hic timuit mulierem, &c.*

Fœmina in fugam agit.

S. Io. Chrys. Hom. in Matth. varii.

419. Leo, è flammæ conspectu in fugam conjectus epigraphen sustinet; FULGOR EX INTUITU. Hanc præceptionem in libidinis occasione velim. Præclarè dixit S. P. Augustinus; quod D. Paulus, *cùm omnibus vitiis prædicaverit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit resistite, sed fugite fornicationem.* Haud aliter Jobus, qui instar magnanimi leonis toti Orco frontem intrepidus obvertere audebat, cùm materiem hanc lubricam & fragilem tractaret, protestatus est, *Pepigi fœdus cum oculis meis ut ne cogitarem quidem de Virgine.* Ad hoc propositum S. Joannes Chrysostomus: *Quis non admiretur, videns virum hunc cum diabolo viriliter certantem, & omnes maligni machinas vincere; Virginis autem faciem fugere, & à formosa puella aspectu oculos subducere? Diabolum accedentem non fugit, sed mansit sicut Leo, viribus fidens, Virgine autem visâ, non stetit, neque moratus in contuenda pulchritudine, sed statim secessit.* Compendii loco consulentem audi S. Nilum; *Cave ne diu ante oculos mulieris species obverfetur, ne cupiditatis ignem accendat, & animæ tuæ arcam exurat.*

Fœminæ fugiendæ.

S. Aug. ser. in Dom. 4 post Trin.

Iob 31. 1.

S. Io. Chrys. Hom. in Comm. in Ioh.

S. Nil. Orat. de Laude

420. Prudentiam & fortitudinem in Principe conjugatas esse debere, D. Didacus Saavedra Leonis Emblemate demonstrat, cujus capiti serpens in orbem circumflexus coronæ loco, insidet; addito lemmate. UT SCIAT REGNARE. Alius verò, prior illo, serpentem leonis collo circumligatum depinxit, cum lemmate. NIL APTIUS, NIL DECENTIUS. Ab his non multùm alienus Carolus Ghioldus, Leonem, gravi majestate incedere solitum, hac epigraphâ insignuit. FORTITUDINEM PRUDENTIA. Geminam hanc virtutem cumprimis in Davide observatam habet S. Ambrosius, quando de illo ait; *PRUDENTIA FORTITUDINIS COMITEM habuit in prælio; ideo in omnibus victor præliis, &c.*

Princeps fort. & prudens.

S. Ambr. lib. 1 Offic.

421. Leo, seipsum caudâ cædere solitus, epigraphen tenet, è Tasso desumptam; PER ISVEGLIAR LA FERITA NATIVA. Id est, UT EXCITET IRAM. Neque enim sufficit, præclaris naturæ dotibus instructum esse, nisi eas, tempore & loco congruo adhibendas studiosè excites, stimulesque. P. Nicolaus Caussinus hanc proprietatem iis tribuit, qui flagellis, aliâque corporis subigendi supellectile, ad spiritum provocandum, tentationesque reprimendas maximè accommodatâ, in se ipsos animadvertunt. *Cruciatus corporis*, inquit, *voluntariè suscepti, paratiores nos ad pugnam cum dæmonibus ineundam faciunt*; siquidem eodem asserente *Dos virtutis, pati.*

Mortificatio.

Nic. Caus. Parab. Histor. lib. 2. n. 08.

422. Negotia, quantumvis ardua, tandem ab hominum industria ac prudentia perfici, Leonis Emblema demonstrat, cujus os, luparo, & habenis

Diligentia.

benis instructum, ab humana manu pro libitu reprimitur. Lemma; DIES ET INGENIUM. Vel, DOCUIT LONGA DIES. Ad verbum Tibullus.

Longa dies homini docuit parere Leones.

Leonis instar in pectore humano sæviunt ira, libido, vindicta, cæterique malignioris naturæ affectus; quos tamen crebra mortificatione, uti & assiduâ cœlestis præmii contemplatione, ceu fræno, tandem edomabis, & in meliorem partem flectes. S. P. August. *Anima consuetudo facta in carne, propter carnalem affectionem, in Scripturis Divinis caro nominatur, sed in spiritualia mente suspensa, atque ibi fixa & manente, hujus consuetudinis impetus frangitur, & PAULATIM REPRESSUS extinguitur.* Prolixius in hanc rem Ovidius.

Tempore ruricula patiens fit taurus aratri:
Prabet & incurvo colla premenda jugo.
Tempore paret equus lentis animosus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore sævorum compescitur ira leonum,
Nec feritas animo, quæ fuit ante, manet.

423. Leo, magnanimitatis imperterritæ symbolum, à Patribus Dominicanis epigraphen recepit; REBUS ADVERSIS ANIMOSUS. Horatio eam iisdem penè verbis suggerente:

Rebus angustis animosus, atque
Fortis appare.

Similem generositatem plurimi Scriptores in Christophoro Columbo non sine admiratione deprædicant; ab immenso enim ac penè infinito Oceano vallatus, à perduellibus sociis infestatus, annonæ caritate afflictus, & in extremas omnium ferè calamitatum angustias conjectus, nunquam sese superari, aut animo dejici est passus; eâque animi sui invictâ generositate hemisphærium, hactenus ignotum, manifestavit. *Quis generosus?* inquit Seneca; *cui ex quacunque conditione supra fortunam licet surgere.*

424. Maximilianus, Archidux Austriæ, Leonem symboli loco præferebat; cum lemmate. FORTIBUS RESISTIT. Ita animus grandis neminem, nisi robore ac viribus sui similem, aggreditur. Claudianus:

Prætereunt subjecta feræ, torvique leones
Quæ stravisse valeat, ea mox prostrata relinquunt,
Nec nisi bellantis gaudent cervice juvenci.

Iis etiam hoc Emblema convenit, qui violentos adversæ fortunæ assultus magnanimo ac invicto pectore superant. Hos inter facilè excelluêre Reginaldus Polus, Joannes Fischerus, Thomas Morus, gloriosi Angliæ pugiles; Vincentius, Laurentius, Ignatius Martyr, Paulus Apostolus, è Judæorum tribu fortissimi Leones; Tecla, Agatha, Catharina, cœlestes Amazones; quas insecuta est Francisca Romana, cujus pectus non mariti exilio, non filiorum morte, non facultatum rapinâ, non denique assiduo dœmonum conflictu unquam dejici, aut labefactari potuit. Verissimè dixit Seneca. *Verberat nos & lacerat fortuna? patiamur. Non est sævitia, certamen est, quò sæpius adierimus, fortiores erimus. Prabendi fortunæ sumus, ut contra ipsam ab ipsa duremur.*

425 Leo cum ignobilibus animalculis confligere dedignatur, solosque elephantes, pantheras, aliasque grandis momenti belluas roboris sui metas statuit Lemma. PLUS ILLA NEGLIGIT. Grandis, generosi, ac nobilis animi hæc idea est. Aristoteles; *Magnanimus,* inquit, *parvi facit ac negligit omnia præter admodum pauca. Magnis & gravibus se objicit, in quibus nec vitæ parcit.* Martialis leporem, leone conspecto, è theatro profugum, faceto hoc tetrasticho alloquitur.

Mart lib. 1. Epigr. 67.

Quid nunc sæva fugis placidi lepus ora Leonis?
Frangere tam parvas non didicêre feras.
Servantur magnis isti cervicibus ungues.
Nec gaudet tenui sanguine tanta sitis.

D. Marinus, in encomium venantis Caroli Emmanuelis Sabaudiæ Ducis, feras sequenti poëmate vernaculo affatur.

D. Marin. nella 1. parte della Lira.

Non sa di voi che il mio signor paventi
Semplici Damme, e mansuete Cerve,
Tanta nel nobil petto ira non ferve,
Che l' irriti à ferir fere innocenti,
Solegna di vili, e fugitivi armenti
Preda vulgar, che gli ubbi disce, e serve,
Solo à domar rubello alme alme preterve
Sente non regio cor stimoli ardenti.

Et P. Franciscus Spinola Mediolanensis:

Franc. Spin. lib. 1 Epigr.

Spicula muscarum contemnit flammiger ales,
Magnanimus mures & leo ridiculos.

426. Leo, genuinum imperterriti & invicti cordis ectypon, ungue uno resciffo, epigraphen sustinet; SI NON VIRES, ANIMUS. Ita SS. Martyres, tametsi corpore à tortoribus superato, animum tamen retulêre invictum, & tormentis omnibus superiorem. S. P. Augustinus; *Morientibus Martyribus, animæ Martyrum mortuæ non sunt.* Horatius heroicam hanc magnanimitatem eleganti dialogo exprimit.

Animus intrepid. SS. Martyres.

S. Aug. in Psalm. Horat lib. 1 Epig. 17.

Vir bonus & sapiens audebit dicere, Pentheu
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? Adimam bona; nempe pecus, rem,
Lectos, argentum. Tollas licet. Et manicis,
Compedibus sævo te sub custode tenebo.
Ipse Deus, simul atque volam, me solvet. Opinor,
Hoc sentit, Moriar, mors ultima linea rerum est.

427. Leoni subscripsêre; AD NULLIUS PAVEBIT OCCURSUM. Ad verbum Sacra Pagina; *Leo fortissimus bestiarum, ad nullius pavebit occursum.* Ubi si sensum metaphoricum spectes, de invicto, & in sustinedis calamitatibus imperterrito hominis animo sermo est. S. Ambrosius; *Perfecti viri est, quasi fortem militem gravissimorum casuum sustinere incursus, conflictus subire, & quasi providum Gubernatorem, navem in tempestate regere, atque occurrendo insurgentibus fluctibus, maris vitare naufragium sulcando undas, quàm declinando.* Ita anima innocens, nulliusque culpæ conscia, spiritu verè leonino, nihil unquam timet. Nervosè Joannes Audenus alibi relatus;

Prov 30.30

Magnanimus.

S. Ambr. lib de vita beata cap.

Conscia meas recti nulla commota pavore est.

428. Catulus Leoninus nativam suam generositatem, ac fortitudinem passim prodere solet. Unde Bargalii lemma. E FORTI GREGE. hinc disces, quantum virtutis è generosa stirpe in posteros promanet. Idipsum, quod in parentibus carnalibus, etiam in magistris, Præceptoribus, cæterisque parentibus spiritualibus experimur, quod plerumque filii illorum virtutes imbibant, & pro educationis ratione, boni sint, vel mali. *Facile est enim,* inquit, Seneca, *teneros adhuc animos componere: difficulter recidantur vitia, quæ nobiscum creverunt.* Horatius.

Natales.

Senec lib 2. de ira c. 21.

Fortes creantur fortibus, & bonis
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquila columbam.

429. A-

Animus nobilis.

429. Animum quidem generosum & grandem, sed tamen simul sincerum in Leone reperire est. Lemma. NEC ASPICIT, NEC TORVE VULT ASPICI. Hinc vultûs comitatem ac benevolentiam, veluti dotem bono Principi in suos subditos propriam, omnes penè Doctores exigunt. Nicephorus Gregorius. *Hoc*, inquit, *illud est Indorum Sapientum præceptum, Principem, quò naturâ sublimior sit, eò humaniorem se præbuerit inferioribus, charissimum populo futurum.* Seneca pauculis his proprietatibus, ceu lineamentis, bonum Principem depingit; *Sermone affabilis, accessuq; facilis, vultu, qui maximè populo demereretur, amabilis.* S. Ambrosius; *Popularis & grata est omnibus bonitas, nihilque, quod tantoperè illabatur humanis mentibus; ea, si mansuetudine morum ac facilitate animi, & affabilitate sermonis, verborum honore, modestiaque adjuvetur gratiâ, incredibile est, quantùm procedit ad cumulum dilectionis.* S. Paulinus, ad Ausonium scribens de se ipso testatur.

Nic. Greg. Hist Byzan lib. 6.
Senec. lib. 1. de Clement. c. 13.
S. Ambr. lib 2. offic. c. 7.
S. Paulin. ad Auson.

----- Ipso te lædere vultu
Semper, & incautâ timui violare figurâ:
Cùmq; tua accessi venerans, mea cautius ora
Composui, & læto formavi lumine frontem.

Magnanimus.

430. Leo, ferarum venatui in aperto nemore intentus, epigraphen habet; VENATUR INGENUE. Ita animus sincerus, omni fraude & stratagemate rejecto, negotia sua palam perficere solet. Cùm Alphonsus, Aragoniæ Rex, Venetos, quod Ducatum Mediolanensem in suam potestatem redigere molirentur, armis à conatu repellere pararet; quidam ad Venetorum armamentarium comburendum sese ultrò offerebat; cui Rex pro congenito suo candore mox respondit; *Sibi non insidiis, sed aut virtute vincendum, aut nunquam profectò vincendum esse*; addiditque, *Nunquam sibi victoriam placuisse, cujus postea pigendum, pudendumve esset.* Uti de ipso refert David Chitræus.

David Chitr. in Chronol. de Rege Alphons. Ann. 14..8.

Resistere.

431. Animum virilem & invictum Leo demonstrat, qui compluribus lanceis impetitus, epigraphen tenet. FORTITER RESISTENDUM. In hunc sensum Horatius.

Horat. l. 2. Satyr. 2.

----- Vivite fortes,
Fortiaque adversis opponite pectora rebus,

Sen. Ep 60.

Et Seneca. *Vir sapiens ad omnem incursum invictus, non si paupertas, non si luctus, non si ignominia, non si dolor impetum faciat, pedem referet, usque adeò patiens est, &c.*

Cedere.

432. Politicæ scitum est; non prudentiæ tantùm, sed & militaris fortitudinis argumentum sat magnum esse, si irruenti adversario nonnunquam cedere, & opportunâ fugâ tibi consulere possis. E Leonis Emblemate id disces, qui aliquot vibratas lanceas declinans, hoc se lemmate purgat. FORTUNÆ CEDENDUM. Vel; BLANDE CEDIT. Polybius; *Est optimi Ducis, scire & vincere, & cedere prudenter tempori.* Antigonus, Macedonum Rex, olim fugam capessens, dixit, *se non fugere, sed utilitatem, à tergo positam sequi.* Nicolai Picinini dictum erat melius esse, si dicatur, Picininum fugiendo securitatem attigisse, quàm stando victum, ac eum exercitu ad internecionem deletum esse. Certè David, Hannibal, aliique innumeri, nobilissimos victoriarum honores è fuga receperunt.

Polybius.

Astutia.

433. Leo capite cooperto feritatem suam exuit, & citra negotium ligari potest. Unde Leonis caput, velamine obductum, & ab humana manu alligatum cernitur; cum lemmate. SUPERAT SOLERTIA VIRES. Mille exemplis comprobatum est, belluarum ferociam ac immanes vires ab hominum industria vinci ac edomari. S. P. Augustinus; *Inter multa, quibus ostendi potest, hominem ratione bestiis antecellere, hoc omnibus manifestum est, quod belluæ ab hominibus domari & mansuefieri possunt, homines à belluis nullo modo.* Euripides:

S. Aug. lib. 83. Quæst. q. 13. & 30.
Eurip. apud Plutarch. l. de Solert. Animal.

VIRES exiguæ sunt mortalium,
Sed CALLIDITATE multiplici
Belluas maris, & terrestria,
Et sub cœlo volitantia
Omnia HOMO DOMAT.

Animus nobilis.

434. Leo, nobilis ac generosi animi symbolum, epigraphen tenet; SERVIRE NESCIT. In hanc rem prolixus Philo Hebræus, inter alia complura exempla, etiam hoc recenset; *Celebratur Laconis pueri mira quædam ingenuitas. Captivus enim abductus à quodam Antigoni milite, liberalia quidem non recusavit ministeria; servilia verò negavit se exhibiturum, quod abhorreret à servitio. Præsenti vitæ violentam mortem prætulit, ut feliciorem: & desperans redemptionem, libens sibimet manus intulit.* Vide, si lubet, plura exempla apud eundem.

Phil. Hebr. l. quod probus liber.

Animus nob... Peccator obstinatus.

435. Leo, frænum ore recipere abnuens, lemmatis vice unicum hoc adverbium sustinet; INCASSUM. Hac imagine non modò nobilem animum, servire nescium, sed & pertinacem; & inter scelera obstinatum significabis, qui omnis legis tam Divinæ, quam humanæ frænum recusat. Opportunè S. Ambrosius; *Fervet primo culpa impetu, & omnem recti cogitationem prævenit; motuque immaturo exsilit, cervice tumidâ recusant jugum correctionis.* Et S. Joan. Chrysost. de malitioso ac effreni Absalone disserens; *Parricida furor*, inquit, *non minuitur, non frænatur. Ardescit in pejus, in majus accenditur.*

S. Ambr. l. de Abrah. c. ...
S. Jo. Chrys. Tom. ... de Absal.

Fortitudo & pietas.

436. Philippus III. Rex Catholicus, seipsum ad militaris fortitudinis, & Religionis Christianæ exercitia promptum demonstraturus; Leonem depinxit, qui uno pede hastam, & altero crucem sustinens, epigraphen tulit. AD UTRUMQUE. Enimverò Heroum est, extrema tam bellicæ suæ magnanimitatis, quàm virtutis Christianæ pericula facere. Illustre hujus exemplum præbuit Anselmus Perta-Malarius, quando à S. D. N. Pio V. cum numeroso Capucinorum, sodalium suorum exercitu, Christianis, navali prælio adversus Turcas dimicantibus, assistere jussus fuerat; Nam *missus à Pio V.* Verba sunt P. Joannis Rhò, *ut pugnantibus Christianis militibus pie adesset, fecerat ille quidem egregiè officium, quum in triremem, quâ vehebatur, agminatim Turcas insilire conspicatus, deposito in puppi Christi è cruce pendentis signo, quo circumlato animos pugnantibus addebat, grandem arripuit gladium, utrâque vibrandum manu, voceque ac viribus terribilis, pugnantibus se immiscens, plurimos hostium obtruncavit, ac non minima victoriæ ipse pars fuit.*

Io. Rhò in Var. Virt. Histor. l. ... c. ...

Pulchritudo terribilis.

437. Princeps ob venustam vultûs sui majestatem ab omnibus amatus; simulque ob intemeratam justitiam nemini non terribilis; Leonis Emblemate repræsentatur: cui illum Torquati Tassi versum, lemmatis loco subjunxêre, BELLO IN SI BELLA VISTA ANCH' E L' ORRORE. Id est; HORRORE DECORUS. Huic Italico versui alterum subjungit idem Tassus,

Tass. Gerus. Liberat. Cant. ... stanz. ...

E di mezzo la tema esce il diletto

Consentaneè Lucanus.

Lucanus.

------ Metuenda voluptas,
Cernenti, pulcherque timor.

S. Epi-

Digitized by Google

S. Epiphanius, De Leone differens; *Regium hoc animal, ait, inter omnia animantia violentissimum ac fortissimum, & pergratiosissimum est.* Hoc venustatis & terroris connubium in Rege Salomone observans David; *Ipse*, inquit, *tanquam sponsus procedens de thalamo suo, Exultavit ut Gigas.* Hæc Regii Vatis verba de Deo incarnato explicans Magnus August. ait, *speciosus ut sponsus, fortis ut Gigas; amabilis & terribilis; severus, & serenus, asper malis, pulcher bonis*

Epiph. l. 3 contr. Hæres. artic. 78.
Psalm. 18
Aug. in eum loc.

438. Christum Judicem, sceleratis formidandum, Justis verò amabilem, Joannes Ferrus Leonis emblemate repræsentat, qui vocis rugitu catulos suos in vitam revocat, & feras percellit, exanimatque. Lemma. VIVIFICAT ET TERRET. S. P. Augustinus; *Deus nos non solùm docere suaviter, sed etiam terrere salubriter non cessat: fomentis lenibus, quibus consolatur, sæpè etiam mordacissimum medicamentum tribulationis adjungens &c.*

Christus Judex.
Aug. serm. de Verb. Dom.

439. Phileleutri Veneti Leonem symboli loco præferunt, qui libertatis suæ hostibus generosè indignatus, jugum, à se excussum, pedibus conterit; addito irascentis animi lemmate; AD COLLA JUVENCI. S. Hieronymus, *Citò indignatur libertas, si opprimitur. Nemo plus impetrat à libero, quàm qui servire non cogit.*

Libertas.
Hieron. epist. 62.

440. Leo jugum disruptum calcans, à Dominico Gamberro epigraphen ex Horatio accepit; INDOCILIS PATI. Animus enim generosus ignobile servitutis jugum tolerare, eique humeros submittere nequaquam potest. Certè Spartanus ille juvenis, cùm captivus abriperetur, summâ contentione vociferatus, id unum ingeminabat, *Non serviam*, coactus verò ad munus, nobilitate suâ indignum, subeundum; Senecâ teste, vitam amittere, quàm morem gerere maluit. Verba Senecæ sunt; *Ut primùm jussus est fungi servili & contumelioso ministerio; afferre enim vas obscœnum jubebatur; illisum parieti caput rupit. Tam propè libertas est, & servit aliquis:* Haud aliter in vasta solitudine Hebræi, *Utinam pereamus*, inquiebant *& non inducat nos Dominus in terram istam, ne uxores ac liberi nostri ducantur captivi.*

Horat. lib. 1. od. 6.
Animus nobilis.
Sen. Epist. 77
Num. 14.

441. Sicuti Leo adversantes belluas ingenti furore aggreditur; ita imbelles illas, quas coram pedibus suis prostratas ac timidas videt, mansuetus præterit. Lemma. PROSTRATA RELINQUIT, SATIS PROSTRASSE. P. Gambertus epigraphen, è Statio desumptam, addidit; PROTINUS IRA MINOR. Nimirum animus grandis & generosus hunc sibi characterem, veluti proprium, vendicat, *Parcere subjectis.* Idipsum Deus, *Leo de tribu Juda*, assolet, ut qui *superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Undè providè monet Magnus Hipponensium Præsul; *Si extollis te, Deus dejicit te, si tu dejicis te, Deus elevat te.* Ovidius.

Stat. lib. 9. Theb.
Apoc. 4. 6.
Aug. serm. de verb. Dom. c. 8.
Ovid

> *Corpora magnanimo satis est prostrâsse Leoni.*

Et Claudianus.

Claudian.

> *------ Torvique Leones*
> *Quæ stravisse valēt, ea mox prostrata relinquūt,*
> *Nec nisi bellantis gaudent cervice juvenci.*

442. Martialis refert, leporem quemdam innocuo ac securo pede propè Leonem saltitâsse, imò, cùm à canibus mox devorandus, infestaretur, patrocinio ita valido à Leone vindicatum esse, ut nihil detrimenti sit passus. Unde Leo, vicinum lepusculum adversùs hostes propugnans; epigraphen tenet; OBLITUS NOCENDI. Principum ac Magnatum hæc indoles esto, ut summâ clementiâ in omnes utantur neque offensâ vel minimâ quemquam onerent. E Senecæ doctrina; *nullum clementia ex omnibus magis, quàm Regem aut Principem decet. Pestifera vis est, valere ad nocendum.*

Animus nobilis.
Sen. l. 1. de Clem. c. 3.

443. Maritimi Veneti Leonem in mari præferunt, qui pedibus fundum contingens, symboli loco epigraphen habet; SUB PEDIBUS TERRAM. Hinc nimirùm Serenissimæ illius Reipublicæ supremum in ambo hæc elementa Imperium, & immota inter omnes fluctuantis fortunæ vicissitudines persistentia significatur. In eos etiam hæc imago convenit, quorum spes ac fiducia non rebus caducis, & transitoriis, sed æternùm duraturis innititur; vel qui inter divitiarum affluentiam mortalitatis suæ meminêre; vel denique qui dignitatis, fortunæ, aut alterius boni Oceano altum immersi, cor suum in humilitatis basi nunquam non firmum retinent: probè ignari, quod, Magno Augustino asserente, *Potentior est & tutior solidissima humilitas, quàm ventosissima celsitudo.*

Spes vera
Mortis memoria
Humilitas.
S. Aug. l. 8. de Trin. c. 7.

444. D. Aresius quemdam Sanctum, qui propriam suam excellentiam ab hominum oculis studiosè subducens, eam unicè ad Dei servitutem, & animæ ornamentum reservat, Leonis emblemate depinxit, cujus si sunt mores, ut progrediens, ungues suos intra pedes abscondat. Epigraphen è Psalmo addidit. FORTITUDINEM MEAM AD TE CUSTODIAM. In hunc locum Hugo Cardinalis: *Duplex est fortitudo. Una spiritualis, scilicet animæ: alta naturalis, scilicet corporalis, & utramque debemus custodire Domino, à quo est. Fortitudinem autem istam custodire ad Dominum, est omne bonum virtutis, & operis non sibi, sed Domino adscribere: aliter enim non custoditur, sed perditur.*

Servitus Dei.
Psal. 58. 10
Card. Hugo in hunc loc.

445. Vincentius Gilibertus Leonem, sixeno coërcitum exhibet; addito lemmate, INDUSTRIA, ET LABORE. Veluti diceret, voluntatis humanæ studio & industriâ nihil non perfici posse. Vegetius; *Nihil est, quod non assidua meditatio facillimum reddat.* Et Horatius.

Diligētia
Veg. citatus à Lipsio de dr. mous. Rom. l. 5. Dial. 11. Horat. l. 1. Epist. 1.

> *Invidus, iracundus, iners, vitiosus, amator;*
> *Nemo adeò ferus est, ut non mitescere possit,*
> *Si modò culturæ patientem commodet aurem.*

446 Peccatorem, in sceleribus obstinatum; Leo exprimit, qui in puteum præcipitatus epigraphen tenet: AL ENTRAR STOLTO, ET AL USCIR PROTERVO. Idest, STULTUS IN INGRESSU, PROTERVUS IN EGRESSU. Salomon libidinis & idololatriæ barathrum insano consilio ingressus, num pedem inde revocârit, nullo equidem Divinæ paginæ loco constat, quamvis complures Interpretes non sine dolore affirmatè teneant, eum inter vitia sua mortuum, atque adeò ad æternos cruciatus damnatum esse. Verissimè Sacra Scriptura: *Impius, cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit.* Ad rem præsentem S. P. Augustinus; *Si videritis hominem fecisse iniquitatem, mersus est in puteum. Quando autem illi dixeris iniquitatem ipsius, & dixerit, quid enim mali feci? factus est defensor peccati sui, clausit super eum puteus os suum, quà exeatur, non habet.*

Peccator obstinatus.
Prov. 18. 3.
S. Aug. in Psal. 68.

447. Gratum hominis animum, & ad beneficia rependenda pronum, Leo exhibet: qui solaribus radiis attactus, claritatem aliquam reflectere dicitur: unde Lucatini lemma. LUCENTI RENIDET. S. Bernardus; *Ille mihi quia benignus & misericors est: ego illi, quia non sum ingrata: ille mihi gratiam ex gratia, ego illi gratiam pro gratia: ille meæ liberationi, ego illius honori: ego illius voluntati, ille saluti meæ: ille mihi & non alteri: quia una sum columba ejus: ego illi & non alteri, non enim audio vocem alienorum.*

Gratitudo.
S. Bern. ser. 68. in Cant.

Prudētia Principis. *Philo lib. 1. Allegor.*

448. De Leone testatur Plinius, quod præcipua ipsius virtus ac vigor in oculis consistat; *Omnis virtus constat in oculis.* Unde P. Raulinus inscripsit. IN OCULIS ROBUR. Innuit videlicet, è Principis prudentia, ceu unico hominis interioris oculo, ingentes vires civibus & Reipublicæ accrescere; Philo; *Quemadmodum caput prima, summaque pars est in animali, secunda pectus, inguem tertia; rursumque in anima, prima pars rationalis, secunda irascibilis, tertia concupiscibilis: ita & virtutum prima est, quæ circà præcipuum animæ, quod est rationale, versatur, & circa summum caput habitat, Prudentia &c.*

Gratia Dei.

449. Leo, oculis velatis, epigraphen tenet, LUX ADDET VIRES. Nempè, sicuti Leo, oculis fasciâ obligatis, vires suas amittit; eâque amotâ, pristinum vigorem iterùm recipit: ita animus noster, gratiæ Divinæ, & innocentiæ radiis collustratus, miram operandi vim recuperat. Haud aliter terreni Principes, pietatis Christianæ, & sanctæ fidei luce conspicui, immodicas vires capiunt, & ad gravissima negotia perficienda invalescunt. S. Greg. Nazianz postquam dixerat, quod Jovinianus, Imperator clarissimus, sanctæ fidei lucem, passim jam collabi, & inter hæreticorum umbras delitescere visam, acerrimè propugnando ac dilatando, Imperii sui firmamenta plurimùm stabiliverit; mox subjungit, hanc fidei propagandæ solicitudinem maximum, non fidei tantùm, sed & Imperatori, incrementum attulisse, *ut simul, & ei ROBUR afferret, & vicissim ab eo ACCIPERET.* S. P. Augustinus de Constantino Magno scribit, eum, gentilium tenebris etiamnum involutum, gravissimas quidem expeditiones felici sorte, ac maximo robore perfecisse: at ubi sanctæ fidei radio illustratus fuit, ipsius vires ac magnanimitatem eò excrevisse, ut simul amplissimam civitatem extrueret, vitæ ac Imperii sui fines propagaret, ferocissimos quosvis hostes subigeret, ac de iis felicissimè devictis passim triompharet. *Constantinum Imperatorem non supplicantem dæmonibus, sed ipsum verum Deum colentem, tantis terrenis implevit muneribus, quanta optare nullus auderet. Cui etiam condere civitatem, Romano Imperio sociam, concessit, diu imperavit, universum orbem Romanum Augustus unus tenuit, & defenditur in administrandis & gerendis bellis victoriosissimus fuit, in tyrannis opprimendis per omnia prosperatus est.* Chlodovæus, Rex Galliæ, militaria sua signa ab Allemannis aperto Marte strata & in fugam conjecta cernens: Aureliani, amici sui, hortatu, de sacro Baptismate, post obtentam victoriam suscipiendo, voti religione se obstrinxit; simulque Chlotildis, conjugis suæ, precibus Deum ardenter rogavit, vellet in extremis constituto suppetias ferre; nec irrita fuêre vota: mox enim dispersæ ipsius cohortes denuò collectæ ac unitæ tanto impetu in hostem sunt effusæ, ut Allemannis ad internecionem deletis, felicissimam victoriam reportârit, ut refert Nicolaus Caussinus.

S. Greg. Naz. Or. 21. *S. Aug. lib. 5 de Civit. Dei c. 25.* *Nicol. Causs. Aula sancta Divis. 6.*

Minister Regius.

450. Leo, apertis oculis somnum capere solitus, à Lucarino epigraphen recepit; NEC IN SOMNO QUIES: & ab Haymone Corio; VIGILAT IN SOMNIS; vel ipsius Leonis ore; IN SOMNO VIGILO. Regii cujusdam ministri vigilantiam hæc imago spectat, qui rempublicam, ac munimenta fidei suæ concredita, assiduis curis, oculisque nunquam non vigilantibus tuetur. Eâdem planè ratione contemplativus hominis animus, etiam dum quiescit, ad cœli arcana sublevatur, mentemque Deo suo constanter affixam tenet. S. Petrus Damianus; *Leo apertis oculis dormit, & tu sic quiesce sepositus à mundo, ut pervigiles semper oculos habere perseveres in Domino: sic dicitur: ego dormio, & cor meum vigilat.* Et S. Ambrosius; *Est etiam Sanctorum somnus operarius, secundùm quod scriptum est: ego dormio & cor meum vigilat, secundùm quod Jacob sanctus Divina dormiens videbat mysteria, quæ vigilans non videbat.* S. Franciscus Xaverius, durante somno, in clarissimas ardentissimæ pietatis voces, & viva amoris Divini suspiria prorumpere solitus, haud dubiè vigilabat dormiens.

Contemplativus. *S. Pet. Dam. Epist. 39.* *S. Ambros. Epist. 66.* S. Franc. Xaverius.

451. Leo, elevatis palpebris dormire solitus, à nonnemine suprà terram recumbens epigraphen accepit; ET DORMIO, ET VIGILO. Consentaneè nimirum ad illas sacræ sponsæ voces; *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Hæc enimverò amantium est indoles, quod etiam ad quietem & somnum compositi, vigiles & assiduas cogitationes de re amata versent. Ovidius de amante canit.

Cant. 5. 2. Amans. *Ovid. Met. 9.*

—— Placidâ resolutû quiete
Sæpè videt, quod amat.

Et S. Joannes Chlimacus, *Ego,* inquit, *propter naturæ necessitatem dormio, sed cor meum propter amoris copiam vigilat.* Certè Justus & dormit, & vigilat: postquam rerum terrenarum cognitione, veluti mentis humanæ oculo, penitùs abdicatâ & clausâ, animum suum solis Divinis ac cœlestibus constanter affigit. S. Gregorius Papa. *Sancta mens, quò se à strepitu temporalis concupiscentiæ comprimit, eò verius interna cognoscit: tantò alacrius ad intima vigilat, quantò se ab exteriori inquietudine occultat.* Huic concolor Magnus Augustinus, ait, *Ego dormio, & cor meum vigilat: ego requiesco à negotiosis actibus, & animus meus Divinis se impendit affectibus.* Hanc doctrinam à Beatissima Virgine probè observatam asserit sanctus Ambros. quippe in qua *dormire non prius cupiditas, quàm necessitas fuit & tamen, cùm quiesceret corpus, vigilaret animus.* Eandem iconem de Christo sepulto explicaveris, de quo vaticinatus Jacob. ait, *Requiescens accubuisti ut Leo*: nam, cùm humana Christi natura mortis somno jaceret oppressa, ipsius Divinitas assiduò vigilabat. Præclarè in rem præsentem meus Hugo Victorin. *Dormivit enim caro in Cruce moriendo, Divinitas verò vigilabat cuncta protegendo.*

Io. Climac. Grad. 19. Contemplativus. *S. Greg. l. 5. Moral.* *S. Aug. ...* S. Maria V. *S. Ambros. de Virgin.* Christus sepultus. *Gen. 49.* *Hug. Vict. ...*

452. Leo, apertis oculis dormiens, epigraphen tenet. SECURUS DORMIO. Ita Princeps ac Prælati securissimè dormiunt, animumque ad quietem facilè componunt, si negotia sua à prudente ac probato ministro ritè administrari sciant. Suidas ait, *Oculos Regis vocârunt Satrapas, per quos omnia Rex spectaret, sicut Regis aures delatores, per quos Rex audiret omnia.* Unde Alexander quieto ac tranquillo somno se frui est testatus, quod sciret, Ephestionem sui loco excubias agere.

Minister Principis prudens & fidelis. *Suid. ...* *Plutarch.*

453. Lucarinus observat, Leonem apertis oculis nasci; Unde lemma. ET IN ORTU CONSPICIT. Prudentem ac vivacem pueri intellectum hoc Emblemate figurabis. De se ipso testatur Sapiens; *Puer autem eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam.* Jure tamen optimo S. Joannes Baptista hanc iconem, veluti propriam sibi vendicat, qui, vix in matris sinu conceptus, illicò perspicaces ac leoninos suos oculos ad Divinum Verbum, intrà Virginis Matris uterum delitescens, reseravit. De hoc S. Joannes Chrysost. *Cùm ad nos advenisset Redemptor nostri generis, venit protinùs ad suum amicum Joannem, dum adhuc esset in ventre matris: quem cùm EX UTERO in utero aspexisset Joannes, terminos naturæ continens, exclamat: VIDEO Dominum, qui naturæ imposuit terminos.* Et paulò post. *Nondum ducit vitam, & Deum prædicat: nondum aspicit lucem, & Solem indicat: nondum paritur, & properat præcurrere.*

Puer ingeniosus. *Sap. 8.* S. Jo. Baptista. *S. Io. Chrys. ...*

454. Leoni

454. Leoni subscripsêre; ET RUGITU TERREFACIT. Magnanimum militem, maximè tamen Christum, hæc imago spectat: qui vocis suæ tonittu, instar generosi Leonis, omnem militum turbam in horto olivarto perculit, ac prostravit. S. Thomas Aquinas. *Una vox turbam, odiis ferocem, armis terribilem, sine ullo telo percussit, repulit, ac stravit, virtute latentis Divinitatis. Quid faciet judicaturus, qui hoc fecit judicandus?*

455. Leo, intra turrim captivus, epigraphen ex Horatio sustinet; NON MUTAT FORTUNA GENUS. Ita nimirùm Herois congenita magnanimitas nec è carcere, nec ab exilio, nec ab omni adversæ otis fortunæ violentia quidquam detrimenti accipere potest. Alphonsus, Rex Aragoniæ, tametsi bello captus, authoritatem tamen ac majestatem regiam ita conservavit incolomem, *ut interdum victoribus ipsis, non victus, sed victor appareret*: unde in navi, ubi captivus detinebatur, naucleris ac ductoribus quotidie ordinem & agendi rationem dictabat; adeò, ut ipsius voluntati studiosissimè sint obsecuti, dederintque prudentibus affirmandi occasionem, *In omni fortuna Alphonsum & videri, & existimari meritò Regem*. Ita Panormitan. S. Paul. Dei genere se natum gloriabatur; *Genus ergò, cùm simus Dei*: unde à Deo, ceu generis sui radice, nec carcer, nec aliud quodcunque supplicium eum avellere poterat. *Quis ergò nos separabit à charitate Dei? tribulatio? an angustia? &c. certus sum, quia neque mors, neque vita &c. poterit nos separare à charitate Dei*. S. P. August. *Nolite putare quia verè in miseria fuerunt fideles, cùm in catena ambulaverunt: habebant gaudia in catastâ, qui Christum prædicabat inter tormenta.*

456. Defuncto Ranutio Farnesio, Parmensium Duce, Leonem depinxêre, circùm cujus fauces apum examen volitabat; cum lemmate, A FORTI DULCE. Innuebant videlicet, ab eo, veluti studiorum Mecænate, plures Academias, cumprimis verò Universitatem Parmensem, ortum suum trahere. Alius, militem benignum & affabilem significans, eidem Emblemati inscripsit; A FORTI DULCEDO. Idipsum non nemo non sine ingenio de Dei filio intelligit, qui in castigandis mundi sceleribus formidandum Leonem sat diu imitatus, paulò post, morte propinquante, dum SS. Eucharistiæ Sacramentum instituit, in melleos favos longè suavissimos seipsum convertit. Aliter S. P. Augustinus; *De mortui leonis ore, id est de Christi morte, qui accubans dormivit ut Leo; apum, id est, Christianorum processit examen*. Eò Devotus quidam collimans, de interempto Samsonis Leone canit.

Obvia crudeli laniârat corpora morsu
Armatus rabie, dentibus, ungue, Leo.
Nunc jacet exanimis, mirū? nunc morte perēptus,
Egerit è forti mella, favosque sinu:
Qui leo terrificus totum laceraverat orbem
Ignibus, undisonis fluctibus, atque minis,
Mitescit moriens, ac mellea munera præbet;
De forti dulcis, de comedente cibus.

457. Eidem leoni mortuo, & apibus circùm ipsius fauces volitantibus, inscripsi; HORRIDA, SED MELLEA. Mens Emblematis est, mortem, Samsonis Leoni persimilem, priusquam Christus de illa triumphârat, omninò formidandam extitisse: at verò ab eo superatam, fauces, suavissimo melle condulcatas, exhibere. S. P. Augustinus; *Omnes mori gemimus. Consolans est ille, qui mortuus est, ne mori timeremus*. P. Ægydius à S. Joanne Baptista, Augustinianus Excalceatus, in rem præsentem canit.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath, Tom. I,

Hausit inexpleto multos fera bellua rictu
Mortales animos mors, ubi viva fuit,
Hinc ubi salvifico cessit mors mortua Christo,
Protinùs imbellis nil tibi dente nocet.
Horrida conspectu, sed dulcis est mellea fructu,
Ambigui? I gusta, quos gerit ore, favos.

458. D. Petrus, ad focum consistens, penitùs turbatus, Magistrum suum negavit: Gallo verò audito, totus compunctus, ad frugem rediit. Unde Lucatinus, miram hanc Apostoli metamorphosin ob oculos positurus, Leonem expressit, qui ex uno latere flammam, ex altero verò gallum habebat, cum lemmate; ALTERUTRO COMMOVEOR INSPECTO. Sicuti enim Leo visâ flammâ aut gallo audito plurimùm commovetur, ac turbatos in pectore fluctus ciere solet: ita idipsum sensit Apostolus, tam è flammæ præsentia, quàm è galli auditu altùm exterritus. Unde Leoni huic, paulò ante fortissimo, nunc autem à recolis vilissimis exterrito, commiserans Magnus Augustinus; *Ecce*, inquit, *Columna firmissima ad unius auræ impulsum contremuit: ubi est illa promittentis audacia, & de se plurimùm præsumentis? ubi sunt verba illa, quando ait, Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo*? Quare sibimet exprobrans Apostolus, ita potest canens introduci. S Petrus. S. Aug. in Ioan. c 18.

Che maraviglie strane,
In questo sen protervo,
Con mia vergogna, e mio tormento observe?
Se presso al foco jo giaccio,
Del mio spirto l'arder diventa un ghiaccio;
E se il solare augello inalza il canto,
Io mi distillo in pianto.
Non d'huomo hai tù, mà d'un rio mostro il core,
Cui le flamme, ed il gallo empion d'errore.

459. Si præsupponas, Leonem è flammæ conspectu, aut è cantantis galli auditu, vel etiam è prætereuntis rotæ strepitu terrifieri; epigraphen subjunges; TURBATUR FRIVOLIS. Ita omninò fieri amat, maximi animi homines nonnunquam levissimâ occasione concuti ac turbari. Seneca in hanc rem facundè ait; *FRIVOLIS TURBANTUR, & inanibus. Taurum color rubicundus excitat, ad umbram aspis exurgit. Ursus, Leonesque mappa proritat. Omnia, quæ natura fera ac rapida sunt, consternantur ad vana. Idem inquietis & stolidis ingeniis evenit: rerum suspicione feruntur, &c.* S Joano Chrysost. de Herode, *qui turbatus est*, ait, *semper major potestas majori timori subjecta est. Sicut enim rami arborum, in excelso positarum, etiamsi levis aura flaverit, moventur: sic & sublimes homines, etiam levis nuntii fama conturbat.* Homo formidolosus. Sen l. 3 de Ira cap. 30. S. Io. Chrysost. Hom. 2 in Matth.

460. Leo, sese ingluvie oneratum sentiens, mox cibo è faucibus retracto, pristinam agilitatem recepit; Unde cibum è gutture repetens, epigraphen tenet. SPONTANEUM LEVAMENTUM. Ita eleëmosynis elargiendis dediti: vel pœnitentes, ad sacerdotis pedes prostrati; propriam conscientiam à vitiorum gravedine exonerare conantur. Origenes. *Sicut hi, qui habent intus inclusam escam indigestam, si vomuerint, relevantur: ita etiam hi, qui peccaverint siquidem occultant & retinent intra se peccatum, intrinsecùs urgentur, & propemodùm suffocantur. Si autem quisque sui accusator fiat, dum accusat semetipsum, & confitetur, simul evomit & delictum, atque omnem morbi digerit causam.* Eleëmosyna. Confessio. Orig. Ho. 2 in Ps 37.

461. Leo, ursus aliæque similes belluæ, linguam instar limæ asperam habent. Unde P. Camillus Anticus Leonem Emblematis loco exprimit, qui manum lambens, vivum ex illa sanguineum

Detra-ctor. guinem elicit; addito Lemmate. VULNERAT ET LAMBENS. Ita prorsùs Detractorum linguæ, dum blandiri ac laudare censentur, offensas & vulnera infligunt. S. Bernard. *Levis res sermo: tenera, mollis, & exigua caro lingua hominis --- levis quidem res sermo, quia leviter volat, sed graviter vulnerat.*

S Bern ser. de Tripl. Custod.

461. Joannes Ferrus medicinæ symbolum Leonem statuit, qui simiam devorans, subscriptionem habet; MORBUS DEPELLITUR ESCA. Eam enim proprietatem sibi Leo à natura ingeneratam habet, quod ægritudini suæ medicaturus, simiam pharmaci loco conquirat, eamque avidè glutiat. Unde lemma. MIHI MEDELAM. P. Nicolaus Causinus hoc Emblemate Magnatum illorum tyrannidem describit, qui insatiabilem suam cupidinem egenorum strage exaturare conantur. Verba ipsius sunt; *Leo vir potens, ira morbus: simia tenuis homo In tenuiorum enim jugulis potentium ludit mucro &c.* Porrò divites utilitatem ac quæstum suum in conquisitis aliorum bonis investigant, sicque, Leonum more, egenos devorant. S. P. Aug. *Devorant populum, qui sua commoda ex illo capiunt, non referentes ministerium suum ad gloriam Dei, & ad eorum, quibus præsunt, salutem.*

Medicina. Tyrãnus *Nic Causin Parab. Hist l.7.c.71.* *S Aug in Psal 13.*

463. Cardinalis San-Sisto ab Abbate Ferro Leonis Emblemate est honoratus: qui apertis oculis dormire solitus, epigraphen tenet. DEGIT IN EXCUBIIS. S. Ambrosius, illa D. Lucæ verba contemplatus, quòd Christus *erat pernoctans &c. ait: quasi quin aliter Patrem nobis reconciliare non posset, sed ut, qualis advocatus esse debeat, demonstraret, qualis Sacerdos, ut non solùm diebus, sed etiam noctibus pro grege Christi debeat precator assistere.* Quare Ministri Dei vigilantiam ab ipso Deo suo discere allaborent. De hoc Lipsius; *Vigilat semper Divinus oculus, & cùm dormire eum censes, connivit.* Et Andreas Alciatus.

Vigilãtia *S Ambr ser 20 in Ps 118. Luc 6. 12.* *Lips l. 2. de Constant. c. 15* *And. Alc. Embl 15.*

Est leo, sed custos, oculis quia dormit apertis,
Templorum idcircò ponitur ante fores.

464. Carolus Rancatus indefessam Principis vigilantiam Leonis recumbentis emblemate delineat, hemistichio lemmatis vice addito. DORMIT, NEC LUMINA CLAUDIT. vel idiomate vernaculo. SE BEN DORME TAL HORA, OCCHIO NON SERRA. Christianorum hi mores sunto, ut corpore dormiente, apertos semper habeant animarum oculos, & ad Deum vigiles. S P. August. *Illud cavere debemus, ne ipsa anima nostra dormiat: malus est enim somnus animæ; bonus somnus corporis, quo reparatur valetudo corporis: somnus etiam animæ est, oblivisci Deum suum: quæcunque anima oblita fuerit Deum suum, dormit.* Cæterùm lemma Italicum D. Marinus subministrat, ubi in panegyrico suo poëtico Henricum IV. Galliæ Regem dilaudans, canit.

Vigilãtia. *S. Aug in Ps. 62.* *D Marin. in Pang Poet. Stanz. 92.*

Questi quasi leone ardito, e fiero,
Se ben dorme, tal hor occhio non serra,
Posa sì non assonna, e con pensiero
Sol di pace amator vigila in guerra.
Per ministri guerregia, e mentre siede,
Nulla oblia, molto cura, e tutto vede.

465. Leo, capite cooperto, & oculis velamine obductis, pristinam ac nativam crudelitatem exuit, mitamque induit mansuetudinem. Plinii verba sunt: *Vix credibili modo torpescente tantâ illâ feritate, quamvis levi injectu operto capite.* Unde lemma. MITESCIT IN UMBRIS. Certè Deus, ab orbe condito instar leonis formidandus, posteaquam humanitatis nostræ exuviis fuit coopertus, & intra sinûs virginei umbris repositus, prorsùs benignum, & pro libitu nostro placidum sese exhibere cœpit S. Antoninus; *Deus ultionum puniens terribiliter, intrans in uterum Virginis, totus factus est benignus, suavis & humanus.*

Plin l. 8. c. 16. Deus in Mariæ V. utero. *S. Antonin. p. 4. tit. 15. c. 22.*

466. Leo summum in pectore robur habet; Plinio asserente, *Vis summa in pectore.* Unde Gambertus Leoni, in theatro adversùs belluam quamdam conflictanti, epigraphen è Statio subjunxit. IN PECTORE VIRES, vel, IN PECTORE ROBUR. Adeò nempè Heroum fortitudo in corde principem suam sedem collocatam habet; unde generosum hominem, veluti proprio epitheto, *cordatum* dicimus. Horatius.

Stat 2. Theb Generositas. *Horat. ...*

Nec tu corpus eras sine pectore.

Porrò hominis Christiani robur spirituale omne in corde situm est; *In omni namque creatura, quæ sub sole vanitatibus mundanis occupatur, nihil humano corde sublimius, nihil nobilius, nihilque Deo similius reperitur: quapropter nihil aliud quærit à te, nisi cor tuum, Fili præbe cor tuum mihi.* Hactenus Hugo Victorinus.

Hug Vict. l. 1. de Anim.

467. Leones, terrâ nivibus undique conspersâ, maximis viribus, ac robore intensissimo invalescunt; cùm enim naturâ suâ toti sint ignei, illorum calor, inter hyemis rigores per antiperistasin magis collectus ardentissimè accenditur. Unde Leo, inter nives depictus, epigraphen tenet. AUGENT CONTRARIA VIRES, Generosus miles, hostem magnanimum ac benè munitum à fronte cernens, mox pectoris sui vires colligit, & geminato robore illum aggreditur. S. Ephræm Syrus de gloriosis Christi athletis disserens, ait, *Subjecta oculis expavescenda tormenta adversùm se parata, non solùm nihil reformidarunt, sed & majori constantia decertantes, omnia perferendo fortiter superaverunt.*

Generositas. SS. Martyres. *S. Ephræm SS. Mart. laudem*

468. Hostium assultus magnanimo pectori adeò nihil terroris incutiunt, ut potius, instar cotis, ad ipsius vindictam & generositatem exacuendam deserviant. Haud secus ac lanceæ, adversùs leonem vibratæ, Gamberto asserente; ACUUNT IRAS. Ad verbum Virgilius.

Generositas offensi. *Virgil l. 2. Æneid. v. 190.*

--- Magnisque acuunt stridoribus iras.

Ita cùm Turnus, stimulatore animi furiosi rabie, adversùs armatum Æneam concitaretur,

Idem v. ...

Æneas acuit Martem, & se suscitat ira.

Idem Æneas, ab insidiantis Messapi lanceâ se vulneratum sentiens, in justissimas iras exarsit.

Ibid. v. 495

Tum verò assurgunt iræ, insidiisque subactus,
Terribilis sævam nullo discrimine cædem
Suscitat.

Porrò superbus, ærumnis & calamitatibus à Deo impetitus, adeò exinde non mitescit, ut potiùs in impatientiam & indignationem majorem effervescat; *Elatum enim cor,* inquit S. Bernardus, *durum & expers est pietatis, ignarum compunctionis, siccum ab omni rore gratiæ spiritualis.*

Superbus *S. Bern ser. 1. de Div.*

469. Princeps benignus & affabilis, cum domesticis aut subditis suis familiariter agere non dedignatus, Leonis Emblemate exhibetur, qui cum minoribus leonibus ludens epigraphen sustinet; IMPARIBUS ULTRO. Lampridius hanc humanitatem in Alexandro Severo mirè deprædicat; *Tanta,* inquit, *moderationis fuit, ut omnibus se*

Princeps affabilis. *Lampr in Alex Sever*

Digitized by Google

se blandum, affabilemque praberet. ut amicos non solùm primi, ac secundi loci, sed etiam inferiores agrotantes viseret. Eodem encomio Theodosium Imperatorem celebrat Claudianus.

— — Cùm se melioribus addens
Exemplis, civem gereret terrore remoto,
Alternos cum plebe jocos, dilectaque passim
Jurgia, patritiasque domos, privataque passim
Visere, depositodignatus lumina fastu,

470. Idem Abbas Ferrus magnanimitatem Cardinalis San-Sisti Emblemate significaturus, Leonem depinxit; cum inscriptione, UBIQUE LEO. AB hoc argumento non multum alienus D. Didacus Saavedra, ut imperterritum ac generosum Principis animum, inter omnes sive blandientis, sive adversantis fortunæ vicissitudines nunquam sibi dissimilem, exprimeret, Leonem figuravit; qui se ipsum in plurimis unius speculi fragmentis, contemplatus, suam imaginem ubique ita æqualem vidit, ut in majore speculi particulâ æquè, ac in minore, totam, eandemque deprehenderet. Epigraphen addidit. SEMPER IDEM. Piso à Galba in filium adoptatus, inter has fortunæ blanditias immobilem se ostendit; *Ferunt*, inquit de illo Cornelius Tacitus: *nullum turbati, aut exultantis animi motum prodidisse. Sermo erga Patrem, Imperatoremque reverens, de se moderatus, nihil in vultu, habituque mutatum; quasi imperare posset magis, quàm vellet.* Eodem planè vultu Otho Imperator fortunam adversam, ipsamque adeò totius Imperii jacturam excepit; *Placidus ore, intrepidus verbis, intempestivas suorum lachrymas coërcens.* His tamen longè superior Alphonsus, Aragoniæ Rex, utriusque fortunæ lusum adeò tranquillè est expertus, ut, Antonino Panormitano teste, *Idem illi semper in omni fortunâ vultus, idem habitus, sermo idem, mansuetudo, benignitas, humanitas &c.*

471. Alcibiades Lucarinus jacenti Leoni subscripsit. TERTIA DIE RESURGET. Ajunt enim, dormientem leonem nonnisi tertiâ die expergefieri. Christus, accommodatè ad hanc ideam, in sepulchro recumbens, tertiâ die prodiit redivivus. Hujus typum præmiserat Deus in Isaaco, qui Supremo Numini in victimam destinatus, tertiâ die ad clarissimæ matris suæ amplexum incolumis est reversus. Jonas Propheta post tres dies è balænæ visceribus extractus, vitam ac sanitatem recepit. Dilucidè id vaticinatus est Oseas; *In die tertiâ suscitabit nos*; id est, tanto dierum intervallo Christus redemptionis nostræ negotium plenè absolvet: cui ipsemet Servator assentiens, *Solvite templum hoc*, inquit, *& in tribus diebus excitabo illud.* Et S. Paulus; *Quia resurrexit tertio die secundùm scripturas.* Jonam Prophetam multis cum Christo comparans sanctus Pater Augustinus, tandem ait; *Tertio die Propheta littori incolumis est redditus, die tertio Christus de sepulchro surgens, super cœlos est exaltatus, &c.*

472. Ranutio I. Parmensium Duce, ex hac in alteram vitam decedente, Leonis emblema statuerunt; addito epigrammate. PAR ANIMO ROBUR. Innuebant videlicet, animi generositatem corporis roboti in Principe illo ex æquo respondisse. Et certè si de Leone sermo sit, luculentum ejus testimonium è Cornelio à Lapide his omninò verbis accipe; *Vidimus* inquit, *Leonem, in quem immissi canes venatici & molossi, cùm unus eum fronte apprehenderet, alii auribus, alii caudâ, alii dorso, & alii pectore, immotum persistere: ac cùm jam planè canibus circumdatus esset, singulos pedibus complecti, ac omnes ex ordine à primo ad ultimum sigillatim lacerare & discerpere, eâ facilitate & quiete, quâ chartam discerpimus.* Si verò de generosis & invictis Principibus ideam expectas, Godefridum, Austrasiæ Ducem, intuere; ut Davidem, Samsonem, Judam Machabæum, aliosque innumeros prætercam. Inter hos cumprimis etiam excellit Georgius Castriottus, Epirotarum Princeps, qui, non sine ingenti Othomannicæ potentiæ probro, rempublicam suam validissimè vindicavit: eo insuper brachii robore instructus erat, ut unico ictu apri & tauri capita amputare; vel etiam duos homines simul transversim dissecare posset: plura, si lubet, de illo ad miraculum legito apud Petrum Matthæum. *Pet Matt. in Hist. Ludov. XI. Vel. 1. l. 4.* Cæterùm Sancti Martyres, cœlesti robore instructi, patem demonstrârunt animum, quando tyrannos ac supplicia omnia generosè devicerunt. *SS. Martyres.* *Habetis virorum fortium magna exempla*, inquit S. P. Augustinus; *Vicerunt Martyres mundum. Inter quos Martyres mares, etiam fœminæ repertæ sunt.* *S Aug de Temp Barbar. c. 5.*

473. Leo, à caprâ vinctus & subjugatus, epigraphen non injucundam sustinet; E DI TAL VINCITOR SI GLORIA IL VINTO. Id est, DE TALI VICTORE TRIUMPHAT. Heroum illorum insaniam hinc colliges, qui non rarò unius lascivæ mulierculæ imperiis animum & colla submittunt. *Miles lascivus.* Inter hos minimè postremus Samson, penè solatii loco habuit, à scelerata ac perfida Dalila ligari. *Iudic c. 15.* S. Ambros. *Samson validus & fortis leonem suffocavit, sed amorem suum suffocare non potuit. Vincula solvit bestium, sed suarum non solvit nexus cupiditatum. Messes incendit alienas, sed unius ipse mulieris incensus igniculo, messem suæ virtutis amisit.* *S Ambr Li. de David.* Hercules, Joles amore totus insanus, colum supra humeros portare, & ipsâ jubente, muliebri veste indutus, nere visus est. Emblematis mentem nobili disticho ita explicat meus Carducius.

Horribilis Leo, dum capreo innodatur amore,
Fit capræ lusus, qui modò terror erat.
Heroum leo sic Samson, terrorque Philistim,
En! Dalila vinclis fit jocus ipse lupa.

474. D. Didacus Saavedra Leonem apertis dormitantem oculis, hoc lemmate insignivit; NON MAJESTATE SECURUS. Innuens videlicet, Principis securitatem non unâ duntaxat Majestate ac potentiâ niti debere, sed necesse insuper esse, ut oculos vigiles & in omnem partem apertos habeat. *Princeps cautus.* Christianus quoque, tametsi ad Dei imaginem creatus, plurimisque virtutum ornamentis conspicuus, nunquam tamen non vigilet, ne hostis vaferrimus incautum sternat. *Securitas* Nam, quod S. Gregor. docet, *Quibusdam sæpe magnitudo virtutis fuit occasio perditionis: ut, cùm de confidentia virium inordinatè securi essent, per negligentiam inordinatè morerentur. Mater enim negligentiæ solet esse securitas.* *S. Greg. in Pastoral.* In rem præsentem opportunè à Saavedra adducitur Homerus. *Saaved. Symb. 45.*

Non decet ignavam totâ producere fortem
Nocte virum, sub consilio, sub nomine cujus
Tot populi degunt, cui rerum cura, fidesque
Credita summarum.

475. D. Jacobus Certanus Abbas Symboli loco Leonem statuit qui apertis oculis dormiens, epigraphen tenet; SE BENHO'GLI OCCHI APERTI, IO NULLA SERNO. Id est, OCULIS NIL CERNIT APERTIS. *Prudētia mundi.* Ita humana prudentia plerumque omnium maximè caligat, quando se oculatissimam credit. Perspicuè id è Judæorum concilio cernere licet, in quo de Christo interficiendo consultabant. *Est autem*, inquit de iis Origenes, *per ea, quæ dicuntur ab ipsis, considerare eorum insipientiam, & cæcitatem. Insipientiam quippe, quia testificabuntur illum & multa peregisse miracula,* *Orig in Cat Thom super Ioan.*

& tamen æstimabant, se posse adversùs eum æmulari &c. Cæcitatis autem hoc ipsum erat, ad facientem enim tot miracula pertinebat, ut se ab eorum insidiis eximeret &c.

Pœnitens

476. Leo, è caverna sua progrediens, vestigia à se impressa, pulvere explet, & caudâ complanat, ne venatoribus ullam sui investigandi suspicionem relinquat. Unde lemma. CONTEGO, NE DETEGANT. Ita prorsùs verus pœnitens, ne venatoris tartarei casses incurrat, præteritæ vitæ suæ vestigia virtutum & sanctarum operationum acervo studiosè exæquare conetur. E B. Alberti Magni doctrinâ, *Necesse siquidem nobis est, ut vestigia malorum operum, quæ facimus, caudâ boni operis maturè deleamus, ne in manus diaboli, qui est animarum venator acerrimus, incidamus* Horatius.

B. Alb. M. serm. de S. Marco.

Horat. 3 Carm. Ode. 24.

Scelerum si benè pœnitet,
Eradenda cupidinis
Pravi sunt elementa.

Vana gloria.

S. Ant. Pad. serm. de Evang.

Eandem leonis proprietatem, etsi diverso modo, applicat S. Antonius de Paduâ; *Leo*, inquit, *vestigium suum caudâ delet, ne à venatoribus capiatur: sic Prælatus consideratione supremi finis bona sua debet occultare à vana gloria, & quasi annihilare.* Quare opera nostra bona, ne assiduis Orci insidiis pateant, sedulò abscondantur, necesse est.

Rapina.

Iust. Lips. li. 5. de Milit. Rom. Dial. 20.

477. Leonibus, uti & lupis, aliisque feris animantibus, inscriptio convenit; RAPTO VIVERE JUVAT. Tyrannos, eosque omnes, qui Marti aut violentiæ addicti, rapinis vivere solent, hæc imago spectat. Just. Lips. *Furta in bellis quis hodie punit? imò quis raptus? imò quis cædes? Nam stupra & adulteria jam inter facinora militaria censentur & quæ poscant aliquam coronam.* Nero diripiendis aliorum bonis totus quantus deditus, quoties aliquem novo munere initiârat, dicere est solitus, *Scis, quibus mihi est opus, & hoc agamus, ne quis quid habeat*; quæ verba latronem potiùs, aut Harpygiam, quàm Principem & Imperatorem decuissent. Vespasianus Imperator homines quosvis rapacissimos ad dignitates & reipublicæ munera ideò solùm promovebat, ut postea omnes eorum opes, ingenti numero collectas, fisco addicere, & in proprium commodum convertere posset: unde in adagium transiit, Imperatoris Ministros spongiarum loco deservire, quæ ingurgitarentur aridæ, & comprimerentur plenæ.

Apoph. Lycost. de Rapacit.

Castigate

478. In aliquot Africæ partibus, quando Leones provinciam ingenti numero oberrant, passimque omnia depopulantur; Incolæ è leonibus unum, cruci affixum, ac mortuum, publico loco exponunt; quo viso, reliqui omnes exterriti, fugam arripiunt. Unde Leo, in crucem fixus, epigraphen habet; PER PENA, E PER TERRORE. Id est; UT DET POENAS, ET TERREAT. Ita Romani si exercitum contra honestatis leges delinquere contigisset, missâ sorte, decimum quemvis capite plectere sunt soliti. *UT METUS*, Tullii verba sunt, *AD OMNES, POENA AD PAUCOS pervenirer.* S. Cyprianus de suppliciis, quibus Deus in scelaratos animadvertere solet, ait; *PLECTUNTUR interim QUIDAM, UT CÆTERI CORRIGANTUR. Exemplo sunt omnium, tormenta paucorum.*

Tull. pro Cluent.
S. Cyprian. serm. 5. de lapsis.

S. Ubaldus.

479. Leo tantam è vultu suo majestatem diffundit, ut minores feræ, solo illius aspectu exterritæ, aufugiant, & ipsi etiam venatores insolito aliquo stupore capiantur. Unde lemma. FUGAT ASPECTU. Dæmones, visis S. Ubaldi Lipsanis, è corporibus energumenorum diffugiunt, suosque inferos repetunt. Porrò etiam ad unam Principis Præsentiam homines facinorosi, terrore perculsi, extra civitatis aut Provinciæ limites fugantur. Agapytus; *Quemadmodum leone subsistente, ac respectante, hærent venatores, sic etiam principe constanter agente, malorum impetus franguntur.*

Præsentia Principis.
Agap. in Paræn. ad Iustin.

Senec. Ep. 41.

480. E Senecæ sententiâ, Leo tantò plus habet venustatis, quò plus horroris spirat. *Hic impetu acer, speciosus ex horrido, cujus hic decor est, non sine timore aspici.* Unde epigraphen subjunxi. HORRORE DECORUS. Austera Religiosorum vita, consentaneè ad hanc ideam, ab ipso severioris disciplinæ rigore, studiosè ad amussim observato, plurimum ornamenti ac reverentiæ sortitur. Ita etiam intemerata Virginum conditio pretiumae existimationem sui tantò majorem accipit, quò adversùs hostium insidias extiterit rigidior. Eundem Senecam audi. *Si hominem videris interritum periculis, intactum cupiditatibus, inter adversa felicem, in mediis tempestatibus placidum, ex superiore loco homines videntem ex æquo Deos, non subibit te veneratio ejus? &c.* Annæo Senecæ concolor Seneca Tragædus.

Religiosorum vita austera.

Virginum vita.

Sen. in Hippol. Act.

Quàm grata est facies torva viriliter,
Et pondus veteris triste supercili!

Avarus Tyrannus.

481. Leo, per nemoris invia concitato furore oberrans, à D. Archangelo Conter illa D. Petri verba lemmatis loco accepit; QUÆRIT, QUEM DEVORET. Tyranno, aut avaro, vel etiam vitioso Principis ministro hæc imago convenit, quorum unica est solicitudo, quomodò aliorum divitias & sanguinem crudeli ore exugere queant. Sensum hunc ipsamet Sacra Pagina subministrat, ubi Pharaonem, avarum ac crudelem principem, cum leone, per sylvas divagari solito, comparat. Ezechielis verba sunt; *Leoni gentium assimilatus es.* Quare geminus hic character, nimirum sanguinaria crudelitas, & insatiabilis rapina, tyranno cum Leone communis est. Ab hoc argumento non multùm alienus S. Hieronymus, de quodam Africæ tyranno ait, *Quasi Orcus in Tartaro, non tricipitem, sed multorum capitum habuit Cerberum, qui CUNCTA TRAHERET, AC LACERARET.* Unde Petrus Gregorius, sicut zelum, & sedulam ad subditos juvandos industriam vocat veri Principis indicium, ita vicissim ait, quòd *Tyrannorum proprium est, & signum, omnia, quæ in republica agunt, potissimum ad suam utilitatem, honorem, gloriam, seu ambitionem, aut lucrum agere: unde evadunt populis odiosi, meritò, ut pro pastoribus facti lupi rapaces.* Huic vitio antesignanos sese præstitêre David, qui Uriæ à se interempto, uxorem & sanguinem eripuit. Achab, qui innocuo Naboti vineam & vitam extorsit. Herodes, qui sacrilegas manus in præcursoris viscera convertit. &c.

Ezech. 32.

Hier. Ep. ad Demetr. de servan. da Virgin.
Pet. Greg. de republica l. 6. cap. 3.

Judex vitiosus.

482. Leo, capite obvelato, vilescit, omnemque majestatis suæ terrorem perdit. Unde lemma Hispanum; SU BRAVEZA SE PIERDE. Id est; VILESCIT ANIMI ROBUR. Ita Judex, oculos suos affectuum aut proprii commodi velamine obduci passus, genuinam Judicis authoritatem perdit, ac libertatem, muneri suo convenientem, captivat. S. Ambrosius; *Munera excæcant oculos Judicum, & vim authoritatis inclinant.* Huic malo Deus cautum volens, sapientissimè præcepit, *Nec accipias munera, quæ etiam excæcant prudentes, & subvertunt verba justorum.* Id quod plurima in orbe testantur exempla. Jacob munerum violentiâ militares ac formidandas Esau fratris sui manus cohibuit, iisque

S. Ambr. in 2. Corinth.

Exod. 23.

Gen. 32.

19. iisque sua excussit arma. David muneris cujusdam robore ad injustissimam sententiam pro Sibâ adversus Miphibosetum pronuntiandam, est persuasus. A-
25.-]18 bigail, donis quibusdam instructa, furibundas flammas, in offensi Davidis pectore succensas, extinxit; eumque Leone terribiliorem, in mansuetissimam oviculam commutavit. &c.

nus r- tus. 483. Imperterritum hominis animum Leonis emblemate adumbrabis, qui lanceis & sagittis impetitus, epigraphen ex Horatio sustinet; IMPAVIDUM FERIENT.

Justum & tenacem propositi virum
Non civium ardor, prava jubentium;
Non vultus instantis Tyranni
Mente quatit solidâ, &c.
Si fractus illabatur orbis
IMPAVIDUM FERIENT ruina.

sp. E- pigrammate S. Prosper de heroica ac imperterrita sua fortitudine sequens epigramma concinit.

Ignem adhibe, rimare manu mea viscera tortor,
Effugient pœnas membra soluta tuas.
Carcerere si caeco claudar, nectarque catenis,
Liber in excessu mentis adibo Deum.
Si mucrone paret cervicem abscindere lictor,
Impavidum inveniet mors; sit pœna brevis.

v. 28, 1. Et Salomon; *Justus quasi leo confidens absque terrore erit.* In hunc sensum canit Joannes Audenus.

Qui rectè vivit, contemnit jura superba.
Conscia mens rectè nil timuisse potest.

484. Divitiæ, quantò arctius intra scrinium fuerint asservatæ, tantò majorem sui possidendi ardorem in avari pectore succendunt. Huic rei significandæ Leonem, in carcere coarctatum, depinxêre; cum lemmate. ANGUSTUS EFFERATUR. S. Joannes Chrysostomus; *Leones dum includuntur, coercenturque in tenebris, erigunt animos, acuuntque iras. Itidem & divitiæ, dum includuntur & defodiuntur, acrius rugiunt quàm leones, perturbantque omnia.* [margin: es ab- sconditæ; S. Chrysost. hom. 14. de variis.]

485. Marchione Guidone de Villa in obsidione Cremensi interempto, funebris Symboli loco duos Leones depinxêre, qui mutuâ cæde congressi, epigraphen sustinebant CEDI, QUAM CEDERE. Innuebant videlicet, magnanimum herois pectus mori malle quàm hostium conatibus cedere Leonidas, Spartanorum Bellidux, cum trecentis duntaxat concivibus suis adversus immensum Persarum exercitum, ab ipsomet Rege Dario conductum, arma sumpturus, pauculos quosdam cibos militibus suis, prandii loco obtulit, eosque ad pugnam generosè committendam hoc dicto excitavit; *Prandete hic commilitones, tanquam apud inferos cœnaturi*, uti refert Cicero. [margin: Animus imperterritus. Cicero Tuscul. & Plutarch.]

486. Qui leonem cicurare, ac dicto obedientem efficere cupiunt, nunquam illum, sed ejus vice propinquum canem percutere solent ne ob plagas proprias in furorem actus, intractabilis evadat. Unde lemma; DAL ALTRUI PENA IMPARO. Id est; ALTERIUS POENA PROFICIO. Ita supplicia, in aliquos sparsa, cæteris documenti ac cautelæ loco sunto. Dilucidè Divina Pagina; *Pestilente flagellato, stultus sapientior erit.* S. Gregor. Nazianz. *Pœna*, inquit *sæpè eos, qui peccant, meliores reddit: sin minùs, eos, qui ad ipsos accedunt: etenim aliorum cruciatus, multos ad meliorem frugem convertunt, metuentes, ne eadem patiantur.* Succinctè, & plurimum ad rem nostram Hugo Cardinalis; *Canis verberatur, ut leo timeat. Eodem modo dæmones & peccatores puniuntur, ut boni timeant.* [margin: Pœna. Prov. 19. 25 S. Greg. Naz. Hug. Card. in c. 32. Ezech.]

487. Gallo canente, mox Leo cedere, ac fugam moliri solet. Unde lemma. CEDIT IMBECILLIORI. Ita non rarò ingens exercitus unico belliduci, tametsi infirmiori, cedit. Certè Regis Antiochi exercitus, equis ac militibus numerosissimus, ab exiguo peditum Hebræorum manipulo, Duce Judâ Machabæo, iteratis vicibus fusus fugatusque est. Laurentius Almeida, undecim tantùm navibus, ac octingentis militibus Lusitanis instructus, immensam Zomotini classem, sexaginta navibus onerariis, ac centum & triginta minoribus constantem, innumeris insuper militibus & armis munitam, superavit, ac sex millia hostium interfecit; sex tantùm è suorum numero desideratis. Rursus quatuor mille & trecenti pedites Lusitani, ac centum octoginta equites integrum Turcarum & Arabum exercitum, nimirùm octo millia peditum, & septingentos equites, ad internecionem deleverunt. Dæmones quoque, instar ferocium leonum, cum sagarum turmis inter nocturnas umbras passim circumvecti, percepto gallicinio, in fugam convertuntur. De his Prudentius. [margin: Minor prævalet contra majorem. Maffeius Hist. Indic. lib 3. Idem. L. 13.]

Ferunt vagantes dæmonas,
Lætos tenebris noctium.
Gallo canente exterritos,
Sparsim timere & cedere.

Cæterùm vir prudens, ab omni litigio alienissimus, passim omnibus, præsertim minoribus & imbecillioribus cedit, veluti tam ignavo sanguine cruentari nolens. Providè monet Cassian. *Summoperè jurgia fuge: nam contra parem contendere, anceps est; cum superiore, furiosum; cum inferiore sordidum.* [margin: Cedere. Cassian. in Psalm.]

488. Leo, caudâ percussus, ab Academico, inter Venatores Veneros Expergefacto, inscriptionem accepit; DANT ANIMOS PLAGÆ. Ita virgarum ictus juventutem ad literas & virtutes probè perdiscendas excitant. Divina quoque flagella ignavis hominum mentibus stimulos subjiciunt, ad veram bonitatem ac perfectionem sectandam. Perspicuè Apostolus, *Quem diligit Dominus, castigat; flagellat autem omnem filium, quem recipit;* Id est, interprete S Ambrosio, *Asperioribus exercet pater filium, quàm Dominus vernaculum: sed dura patris non æstimantur flagella; quia vult filium meliorem esse, quàm servum.* [margin: Calamitas utilis. Hebr. 12. 6. S. Ambr. in Ps 118. Octon 42.]

489. Tametsi mundi malevolentia debitos virtuti honores plausus ac præmia deneget; ipsa tamen sibimet pretium ac gloria sat ampla est, neque emendicato aliorum splendore indiget. Emblemate id demonstraturus D. Pompejus Vizanus, Nemæi leonis exuvias ab Herculis clavâ sustentatas depinxit; addito lemmate. SIBIMET PULCHERRIMA MERCES. vel PRETIUM IPSA SIBI. Ad verbum Silius Italicus. [margin: Virtus. Sil. Ital. l. 13]

Ipsa quidem virtus sibimet pulcherrima merces.

Præclarè Senec. *Errare mihi visus est, qui dixit, Gratior est pulchro veniens de corpore virtus: nullo enim honestamento eget; ipsa & magnum sui decus est, & corpus suum consecrat.* In rem præsentem Ovidius. [margin: Sen. Ep. 66. Ovid. 2. de Ponto.]

——— Per se que petenda est
Externis virtus incomitata bonis.

Et Claudianus. [margin: Claud. in Con ul. Manlii.]

Ipsa quidem virtus pretium sibi, solaque latè
Fortunæ secura nitet, nec fascibus ullis
Erigitur, plausuve petit clarescere vulgi.
Divitiis animosa suis immotaque cunctis
Cladibus, ex alta mortalia despicit arte.

490. Militem, victoriis ac clementiâ insignem, leonis

leonis Emblemate describes, qui leporem, ad pedes suos prostratum.incolumem relinquit;cum lemmate. SINE STRAGE VINCIT. Philippus Norcarmius à S.Aldegunde,cùm à Margatitâ Austriacâ Valenceoatum superbiam reprimere, & turbas,adversus Philippum II.concitatas, componere juberetur; negotium istud dexteritate ita felici est execurus,ut, tametsi intra sex ac triginta horarum spatium tria millia plumbearum glandium è tormentis bellicis in civitatem sparserit,id tameo omne *mœnium,quàm hominum majori strage* factum est: unde postea explicatis vexillis publicum Valencenæ forum ingressus est, *fine cujusquam cæde, aut direptione domûs, quamvis civium opulentia invitaret,contumacia mereretur.*uti refert P. Famianus Strada. Ita nimirum Principes sine strage vincant, suosque subditos authoritate potiùs,ac clementiâ, quàm gladio aot suppliciis in officio continere nitantur. Seneca; *Nullum clementia magis ex omnibus,quàm Regem aut Principem decet;nam pestifera vis est, valere ad nocendum.*

Victor clemens.

P. Fã Strad Decad 1 l 6 de Bello Belg

Princeps clemens.

Senec. l. 2. de Clem. c. 3

491. Patris exemplum filios ad sui imitationem valido impulsu provocat; baud aliter, ac Leo, catulis suis cinctus, eos prævio exemplo crudeles efficit. Unde lemma. CO L'PROPRIO ESEMPIO A'INCRUDELIR GLI ACCENDE. Id est; EXEMPLO SÆVIRE DOCET. Id quod de parentibus corporalibus, longè maximè etiam de spiritualibus intelligas velim. Unde de Episcopo ait S. Hieronymus; *Domus Episcopi & conversatio, quasi in speculo posita, magistra est publicæ disciplinæ: quidquid fecerit,id sibi omnes faciendum putant.* In rem præseotem canit Torquatus Tassus.

Exemplũ

S. Hier. in Ep. ad Heliod.

Tass nella Gerus Conquist l. 10. st. 28.

Così fero leon, gli orridi figli
Cui sù l tergo la coma anco non pende:
Ne con gli anni lor sono i fieri artigli
Cresciuti, e l' arme de la bocca orrende;
Mena seco a la preda, & a i perigli;
E con l' esempio incrudelir gli avvende &c.

492. Catulus leoninus,in lucem edendus, maternum uterum disrumpit. Lemma. VIS NESCIA CLAUSTRI. Ita omninò Sanctus Christi Prodromus Joannes Baptista, io utero materno exilire, ac concuti visus est; veluti, carceris adeò angusti impatiens,egredi, ac liberâ aurâ perfrui desideràsset. De hoc S. Joannes Chrysostomus; *Non sustinet natura expectare terminos: sed contendit rumpere carcerem ventris &c.*

S. Jo. Bapt

S. Io. Chrys. apud Metaphr. 2. Iulii.

493. Leo, audito vicini galli cantu,in fugam actus, epigraphen ex Horatio sustinet. FUGIT INERMEM. Dæmonis imbecillitatem bæc imago denotat,qui,tametsi, refereote S. Petro, *sicut leo rugiens circuit,quærens quem devoret*,ad unius tamen, etiam ioermis, hominis virtuosi vocem pleno impetu in fugam agitur. *Mihi credite,* inquiebat ad discipulos suos S. Antonius,*pertimescit Satanas piorum vigilias, orationes,jejunia: & unico sanctissimæ Crucis signo debilitatus aufugit.*

Homer. L. 1. Ode 22.

1 Pet. 5. 8.

Dæmon timidus.

S. Ant. Abb in Vit. Pat.

454. Alphonsus III. Dux Mutinensis, relicto Ducatûs sui dominio,Capucinorum ordinem est ingressus,ibique ad obedientiam, pauperrimus Religiosis exhibendam,solemni voto se obstrinxit; resolutiooem adeò magnanimam P. Dominicus Gambertus Regii leonis emblemate significavit, qui à simplici puerulo passim circumductus, illa Statii *de leone simplici Imperatoris* verba, lemmatis loco subjuncta habuit; DIDICIT PARERE MINORI. Haud dubiè Princeps religiosissimus Divinum filium, Josepho nutritio, & Virgini Matri subditum, imitari, ejusque vestigia sequi voluit. In hanc rem Origenes; *JESUS Filius Dei subjicitur Joseph & Mariæ.* Et S. Ambrosius. *Non utique infirmitatis, sed pietatis est ista subjectio.*

Obedientia.

Luc. 2. 51.

Orig. in Cat. aur. D. Tho. S. Ambros.

495. Homo prudeos,gravi offensâ lacessitus,nonnibil connivet, donec ad justas de illa pœnas expetendas majore vehementiâ accingi possit. Idquod meus D. Gregorius Brunellus Leonis emblemate demonstrat, qui ab altero sauciatus, corpore penitùs traoquillo tamdiu persistit, TOTAM DUM COLLIGIT IRAM; uti epigrapheo hanc subministrans canit Lucaous.

Dissimulatio injuriæ.

Lucan. Phars.

—— —— Sicut squallentibus arvis
Æstifera Libies viso Leo cominus hoste
Subsidit dubius,totam dum colligit iram.

Absalon, infamem Ammonis incestum,cum Principe Thamare, sorore suâ, commissum, edoctus: injuriam adeò gravem duorum annorum intervallo prætermisit inultam: at postea,cùm Ammon minimè sibi caveret, ioadvertentem in frusta concidit: Harpagus, cùm Astyages Medorum Rex ipsius filium trucidâsset, & inscio patri in convivio manducandum apposuisset, *ad præsens tempus dissimulato dolore, odium Regis in vindictæ occasionem distulit*, utihis omninò verbis refert Justinus. Nam paulò post Harpagus universorum Medorum exercitum Cyro Persarum Regi, prodidit,& Monarchiam nobilissimam in extremam perniciem deturbavit.

2 Reg. 13.

Iustin.

496. D. Philippus Maria Gallioa, Canonicus Regularis Lateranensis, Leonem sagittâ transfixum, hoc lemmate notavit; RESERVAT IRAM. Verbis è Siracide mutuatis; *Homo homini reservat iram.* Emblematis hujus corpus à Pierio Valeriano, in facinore quodam historico repræsentando adhibetur; aitque, illius imaginem huic esse propriam, qui acceptam injuriam, compluribus annis in pectore suo dissimulatam, tandem loco & tempore opportuno ulciscitur. Certè Absalon infamiam, ab incestuoso Ammone sibi inustam, toto biennio texit, tandemque illam crudeli & sanguineâ strage ultus est. Clodovæus, Galliæ Rex, à milite quodam Gallo gravissimâ & temeraria ignominiâ oneratus, *præter opinionem injuriam tulit patientissimè, dissimulatâque irâ, vindictam in tempus reservavit*; eamque etiam post unius anni decursum in opus redegit, uti refert Zacharias Lippelous. Tales hodie leones potiùs quàm homines, reperias complures,qui injurias, jamjam sepultas & inveteratas,oblatâ occasione revocant & quàm possunt, acerrimè ulciscuntur. Tullius; *Turpe est maximè hominis virtuoso* (quidni & Christiano?)*refricare injurias, & odiorum sopitos cineres denuò suscitare.*

Eccli. 28.

Vindicta dilata.

Zach. Lip. in vita 1. Remigii Ord.

Cicer. de Amic.

497. Leo cicur, io domûs cujusdam pergulâ depictus, epigraphen è Statio refert; DEDIDICIT CÆDES. Concinnum hoc P. Dominici Gamberti emblema appositè Saulo, in Paulum commutato, attribues; qui paulò antè instar Leonis, *spirans minarum & cædis*, postea intra subdiale Christianorum ambulacrum deductus,totus evasit mansuetus, omoesque vires ad animas Deo lucrandas impendit, *Continuò in Synagogis prædicabat JESUM.* Porrò homo, si cœlestem aulam velit ingredi, cædes ac vindictas dediscat, necesse est: nam, Magno Augustino teste, *Jumenta mansueta vult habere Dominus. Esto jumentum Dei, sed ille super te, ipse regit te.*

Act. 9.

Paulus conversus.

Ibid.

Vindicativus.

S. Aug. in Ps. 33.

498. Cùm D. Cardinalis Beoedictus Odescalcus, in Episcopum Novariensem electus, insigni pompâ ad S. Gaudentium, dignitate Pontificali inaugurandus, deduceretur: ad arcum quemdam triumphalem, illius honori erectum, gemini Leonis

emblema

emblema affigebatur; quorum unus, Odeſcalcorum familiæ gentilitiis, ſupra terram; alter verò intra ZOdiaci faſciam in cœlo collocatus cernebatur; addito lemmate. TERRIS DOMINATUR, ET ASTRIS. Innuebant videlicet, tam hunc, quàm omnes prævios antiquæ ac nobiliſſimæ illius civitatis Epiſcopos non ſpirituali tantùm Diœceſis Novarienſis dominio; ſed & temporali quoque Lacûs *d' Orta*, & confinium terrarum, donatos eſſe. Cæterùm hæc imago cumprimis Summo Pontifici, & aliis Principibus Eccleſiaſticis eſt propria; ut adeò imago illa vaticinii loco fuiſſe videri poſſit, cùm Benedictus Odeſcalcus, hodie Innocentius XI. ſummo totius mundi applauſu in Romanum Pontificem eſt electus: ubi poteſtate ſupremâ *terris dominatur & aſtris*; juxta illud Chriſti promiſſum; *quidquid ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis &c.* Cæterùm Emblema iſtud cumprimis Chriſtus, *Leo de tribu Juda*, ſibi vindicat, qui *cœli & terræ cùm ſit Dominus*, veriſſimè *terris dominatur & Aſtris.* S.P. Auguſtinus; *Chriſtus in cœlo, Chriſtus in terris. ſimul Chriſtus & in cœlo & in terra. Chriſtus apud Patrem, Chriſtus in utero Virginis; Chriſtus in Cruce, Chriſtus apud inferos ſubveniens.*

Princeps Eccleſiaſticus. Summus Pontifex. *Matth. 6.* Chriſtus Dominus. *Act. 17. 24. S. Aug. ſer. 8 de Verb. Dom. ca. 4.*

499. Leo, apertis oculis dormiens, à D. Sigiſmundo Laurentio epigraphen accepit. NEC IN SOPORE SOPITUR. S. Paulus, proximorum ſaluti vigilantiſſimè intentus, hâc icone repræſentatur; Ipſummet teſtem ſibi locupletem audi; *Quis infirmatur*, inquit, *& ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non uror &c. In omnibus exhibeamus noſmetipſos ſicut Dei miniſtros, in multa patientia, in tribulationibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis &c.* Religioſis, aliiſque piis animabus, eadem imago convenit, qui etiam cùm negotiis vacant, & ad quietem componuntur, cordis ſui oculos ſemper ad Deum apertos retinent; poſſumque cum Magno Auguſtino dicere; *Ego requieſco in negotioſis actibus, & animus meus Divinis ſe intendit affectibus.* Et cum Sponſa; *Ego dormio, & cor meum vigilat.*

Vigilans Paſtor. *2. Cor 11. 29. 2 Cor. 6. 4.* Otium ſanctum. *S. Aug Tr. 57 in Joan.* *Cant. 5. 2.*

500. S. Epiphanius author eſt, catulum à leæna edi cæcum, (& ut ita dicam) mortuum; in quem illa oculos ſuos toto triduo defixos habet; tranſacto tandem hoc intervallo, leo accedens, in exanimem catulum ſpirat, eumque & lumini & vitæ reſtituit. Emblemati meus Concanonicus D. Alexander Luxon de Millares epigraphen ſubdidit SPIRITUS INTUS AGIT. Ita Eccleſia Catholica Spiritum Sanctum unanimi ſenſu & conſenſu vivificantem appellat, non aliâ ratione, quàm quia vitam ſpiritualem infundit: quia animam Deo affinem efficit: quia ſine Sanctiſſimo Numinis ipſius afflatu nihil æternâ vitâ dignum efficere poſſumus.

Spiritus S.

Sine tuo Numine
Nihil eſt in homine;
Nihil eſt innoxium.

Diſertè S. P. Auguſtinus; *Si lux jubens adſit, & Spiritus juvans deſit per ipſam prohibitionem peccati deſiderio vincente utique creſcente, etiam reatus prævaricationis accedit.* Et alibi; *Tantum Spiritu Sancto accenditur voluntas prædeſtinatorum, ut ideò poſſint, quia ſic volunt: ideò ſic velint, quia Deus operatur, ut velint.*

S. Aug. li. 2. de Civ. c. 16 (?) de Cõrept. & Grat. 12.

501. Leo, fallendis venatoribus, omnia pedum ſuorum veſtigia ſolet caudâ obducere, ac veluti oblitterare. Emblemati meus D. Alexander Luzon de Millares inſigni ſuâ ideâ Politica ſubſcripſit: NOXIA TOLLO. In viris Religioſis cogitationes mundanas, ceu ſæculi relicti veſtigia, identidem videre eſt. Illæ tanquam indices & notæ ſuperſunt; illæ nobis præcedentem ſuperbiam, luxum, vanitates, libidines, voluptates, mundum denique cum omni vitiorum caterva, veluti agmine facto, repræſentat. Illa veſtigia nobis delenda ſunt ublivione, aut certè obducenda, ſi diaboli caſſes evitare velimus: qui, tanquam callidus venator, nobis à tergo inſtat, jamjamque apprehendit. Demetriadem ſuam ſic inſtruit S. Hieronymus: *Incentiva vitiorum ſtatim in mente jugulabis, & parvulos Babylonis allides ad petram, in qua ſerpentis veſtigia non reperiuntur.* Si è Magni Auguſtini præſcripto, culpabile eſt, ea quærere in Monaſterio, quæ in ſæculo haberi non potuerunt: non minùs reprehenſibile judicabitur, quòd derelictâ militiâ ſæculari, etiamnum deſideria ſæcularia, ceu veteris mundi veſtigia foveant? quòd, dum Filius hominis non habet ubi caput reclinet, amplas porticus, & ingentia tectorum ſpatia cogitationibus metiantur? quòd ſub Magiſtro humilitatis ambitione turgeant; omneſque gradus & honores Eccleſiaſticos ſpe ac cogitatione devorent; Vel ab Ethnicis inſaniam hanc dedoceamur: *Anguſtus eſt animus*, inquit Seneca *quem terrena delectant: ad illa abducendus eſt, quæ ubique æquè apparent, ubique æquè ſplendent, & hoc cogitandum eſt, iſta veris bonis perfuſa, & pravè credita obſtare.*

Religioſi ſæculi obliti (?). *S. Hier Ep. ad Demetr.* *S. Aug in Reg.* *Sen. Conſol. ad Helv c 8*

502. Phyſicorum aliqui teſtantur, Leænam unicâ tantùm vice parere. Unde P. Jacobus Maſenius Leænam, leunculo, fœtui ſuo generoſiſſimo, vicinam, hoc lemmate inſignivit; SEMEL PARIT, AT LEONEM. Mariæ Virginis hæc imago eſt, quæ quidem ſemel tantùm, at Leonem *de tribu Juda* invictiſſimum, Chriſtum Jeſum, enixa eſt. Ad verbum S. Epiphanius; *Si Dominus Leoni aſſimilatur: non ſecundùm naturam, ſed propter ænigma, profectò etiam genitricem ejus leænam dixerim. Unde gignitur Leo, ſi non leæna mater vocabitur? Leæna autem non contingit ſecundus partus, ergò non ampliùs partum novit Maria.* Pulchrè in rem præſentem canit P. Maſenius.

Maria V. patiens. *S Epiphan. hæreſ. 78.*

Threſſa leæna ſemel parit, at parit illa leonem;
Multorumque inſtar, partus hic unus habet.
Te meritò dicam parientem, Virgo, Leænam:
Diſſimile hoc ſolùm eſt: nil feritatis habes.

503. P. Joannes Baptiſta Bareta, è Societate JESU, ad funebrem Philippi IV. pompam, Mediolani celebratam, inter reliqua Emblemata Leonem depinxit: qui oculos tenens apertos, cæteris ſuis membris jacentibus ſuaviſſimam quietem conciliabat; addito lemmate. EXCUBIÆ CAPITIS FECERE QUIETEM. Innuebat videlicet, ſubditos civitatis aut religionis feliciſſimâ quiete perfrui, quando Rex vel Prælatus pro iis excubias agunt. Nam S. Gregor. teſte, *Quiſquis populi ſpeculator ponitur, in alto debet ſtare per vitam, ut poſſit prodeſſe per providentiam.* Veriſſimè monet Divinus de Chriſto imitando Libellus; *Curro huc vel illuc, non invenies quietem, niſi in humili ſubjectione ſub Prælati regimine.*

Prælatus vigilans. *S. Greg Ho. 11. in Ezech.* *Th. à Kemp l. 1 c 9 n. 1.*

504. Idem P. Bareta ad exequias illas alterum Leonis Symbolum ſtatuit, qui adverſus plurimos canes dimicans, ſemperque rediens victor, epigraphen ſubjunctam habuit; OMNIBUS UNUS. Mens iconis erat, tantam eſſe unius Hiſpaniarum Regis potentiam, ut multorum exercituum aſſultibus reprimendis ſufficiat. Idipſum Juſtus de Orco, mundo, ac hoſtibus univerſis aſſolet; audetque cum Regio Vate dicere. *Si conſiſtant adverſum me caſtra, non timebit cor meum.* Pulchrè S. P. Auguſtinus; *Protegitur Imperator ſcutatis, & non timet; protegitur à mortalibus mortalis, & ſecurus eſt: protegitur mortalis ab immortali, & timebit, & trepidabit?*

Juſtus nõ timet. *Pſal. 26. 3.* *S Aug. in hunc loc.*

505. Leo-

505. Leonis fœtus ita naſcitur d.bilis & Infirmus, ut videatur mortuus, unde Leo illum afflatûs ſui calore aſſiduò fovet, douec exanimem ſuſciret, eique vitam inſpiret. Lemma. NUNC MELIOR PATER. Majotis enim beneficii loco habendum, magiſque Patris nomen promeretur, qui vitam conſervat: an: eam benè inſtituendam docet, quàm qui ſolam vitam dat. Certè Alexander Ariſtotelem, cui puer formandus ſuerat traditus, ſummâ veneratione proſequebatur: cauſam rogatus, dicit: ſe illi non minus, quàm patri debere, quòd à patre vivendi, à præceptore benè vivendi initium accepiſſet, uti refert Plutarchus. Seneca de Præceptore ait; *Ingratus ſum, niſi illum inter gratiſſimas neceſſitudines diligo.*

Præceptor.

Plut in vit Alexand Sen l. 6. de Benef. c. 16.

LEOPARDUS.

Cap. XXVII.

506. IN Leopardo, velociſſimi curſûs belluâ, id cumprimis mirctis, quòd propuſitum iter, greſſu nunquam in alterutrum latus deflectente, ſed tramite ſemper rectiſſimo, & veluti ad amuſſim exacto, percurrat. Eò alludens Joannes Ferrus epigtaphen ſubdidit; ET VELOX, ET RECTA. Cardinalem Maphæum Barberinum hoc Emblema ſpectabat, qui operationum ſuarum rectitudine & celeritate per omnes dignitatum Eccleſiaſticarum gradus progreſſus, ad ipſum uſque Summi Pontificatûs apicem propinquavit. Inter profanos Scipio Africanus, etiamnum in primâ juventute ſupremus militiæ Magiſter nominatus, honorem adcò eximium ac ſublimem bellicâ ſuâ virtute promeruit; Romanis ætatem ipſius teneram, quòd prudentiâ & fortitudine annos longè præverteret, obſtupeſcentibus. Inter ſacros vero encomium illud S. Joanni Baptiſtæ cumprimis debetur, qui, adhuc puerulus, tantam paſſim virtutem diffuderat, ut univerſam Palæſtinam in ſui admirationem raperet. Porrò Religioſus viam perfectionis non tantùm percurrat greſſu directo nunquam ad illecebras terrenas deviando; ſed etiam celeriter, nullas otii aut ignaviæ moras interponendo. Providè monet Magnus Auguſtinus; *A multis curre ad unum, diſperſa collige in unum, mane apud unum, noli ire in multa, ibi eſt beatitudo.*

Meritum

S. Jo. Bapt

Religioſus.

S. Aug ſer 47. de Dev.

507. Leopardi ea eſt indoles, ut, niſi prædam deſtinatam primis duobus vel tribus ſaltibus aſſequator, eam ultrò penitùs dimittat. Unde feræ cujuſdam veſtigia inſequens, epigraphen tenet. AUT CITO, AUT NUNQUAM. Animus hominis reſolutus, ac moræ impatiens, hoc Emblemate ſignificatur. Petrus Bercorius eandem agendi rationem etiam in dæmone obſervatam habet; *Si diabolus præceps fertur ad prædam, id eſt, animam capiendam, quia pro ea capienda facit plures ſaltus: primum, qui eſt cogitatio; ſecundum, qui eſt delectatio; ſed ſi deficit ad imprimendum tertium, ſcilicet conſenſum vel operationem tunc præ ſuperbia reſilit quaſi victus, quia ſecundùm ſanctos, quando diabolus tentans vincitur ab aliquo, nunquam de eodem crimine amplius tentat eum* Cæterùm illorum etiam hæc imago eſt, qui, niſi rem deſideratam ſtatim à Deo acquirant, mox ab oratione deſiſtunt, ſicque nunquam quod petunt, adipiſcuntur. S. P Auguſtinus ſuper illa D. Lucæ verba, *Si ille perſeveraverit pulſans, dico vobis &c. dabit illi, quotquot habet neceſſarios;* ait, *Quid eſt propter improbitatem? quia pulſare non deſtitit: quia & cùm eſſet negatum, ſe non avertit. Ille, qui nolebat dare quod petebatur, fecit, quia ille petendo non defecit. Quantò magis dabit Deus bonus, qui nos hortatur ut petamus; cui diſplicet, ſi non petamus?*

Impatiēs.

Dæmon. *Pet. Bercor l. 10. Reduct cap. 59. n 2.*

Oratio aſſidua. *Luc 11. 8. S. Aug. ſer. 5. de Verb. Dom c. 5.*

508. Leopardo uti & Tigridi vel Pantheræ, inſcriptionem non incongruam ſubjunges iſtam. A MACULIS DECOR. Eorum enim animalium pelles, nigricantibus ant interalbicantibus maculis diſtinctæ, ingens exinde ornamentum acquirunt. Ita planè glorioſa SS. Martyrum corpora è crebra fatalium vulnerum cicatrice nihil deformitatis, ſed plurimum decoris & gloriæ ſortiuntur. S. Thom ait, *S. Auguſtinus dicit in 22. de Civitate Dei, quod fortaſſis in illo regno* (beatitudinis) *in corporibus Martyrum videbimus vulnerum cicatrices quæ pro Chriſti nomine pertulerunt. Non enim deformitas in eis, ſed dignitas erit, & quædam quamvis in corpore, non corporis, ſed virtutis pulchritudo fulgebit. &c.*

Martyres in cœlo.

S. Tho. 3 q. 54. art. 4. in Corp.

509. Pardus, agili ac veloci ſaltu exiliens, venabula, adverſum ſe vibrata, illæſus evadit. Lemmatis loco D. Gregor. Brunellus hoc hemiſtichion ſubjunxit; SUPER VENABULA FERTUR. Verba è Virgilio mutuatis.

Ut fera, quæ denſâ venantûm ſepta coronâ
Contra tela furit, ſeſeque haud neſcia morti
Injicit, & ſaltu SUPER VENABULA FERTUR:
Haud aliter juvenis medios moriturus in hoſtes
Irruit &c.

Virgil. Æneid. 9. 550.

Cùm Nazareni Servatorem noſtrum præcipitem agere molirentur, *Ipſe tranſiens per medium illorum ibat.* S. Athanaſius, armatis ſuis hoſtibus obviam factus, liberrimè eos eſt allocutus, cæptum iter celerrimè proſequerentur, Athanaſium enim non multum ab iis diſtare; ſicque illorum tyrannidem ac inſidias declinavit. Porrò homo, mente ad Deum ſublevata, quaſvis mundi ſagittas, ac calamitatum tela ſecurus evitat. S. P. Auguſtinus; *Surſum cor, ſurſum cogitationem, ſurſum amorem, ſurſum ſpem, ne putreſcas in terra.*

Inſidias ſuperat. *Luc 4. 19.*

Cor ſublevat ad Deum. *S. Aug Ep. 90. Cen. 1.*

LEPUS.

Caput XXVIII.

510. LEpus, animæ contemplativæ ſymbolum, oculis dormit apertis. Unde Bargalit lemma. APERTI GLI OCCHI DORMO. Id eſt, OCULIS DORMIT APERTIS. Anima enim, rebus terrenis mortua, affectuum ſuorum oculos ad Dei arcana contemplanda apertos ac vigilantiſſimos tetinet: ut adcò verè cum ſancta illa Anima dicere poſſit; *Ego dormio, & cor meum vigilat.* Id eſt, interprete S. P. Auguſtino, *Ego requieſco à negotioſis actibus, & animus meus divinis ſe intendit affectibus;* S. Ambroſius, quâ ratione ſomnus cum vigilantia conjungendus ſit demonſtrans, *Dormiat,* inquit, *caro tua, vigilet fides; dormiant illecebra corporis, vigilet cordis prudentia &c.*

Contemplativus.

Cant. 5. 2. S. Aug. Tr. 57 in Joan. S. Amb. Ep. ...

511. Lepus, cubile ſuum intra petram benè firmam collocare ſolitus, epigraphen tenet. INVALIDUS IN VALIDA. Haud aliter Divinus Sapiens; *Lepuſculus, plebs invalida, qui collocat in petra cubile ſuum.* Servorum Dei hæc prudentia eſt, qui ſecuritatem ſuam in crucifixi vulneribus, veluti in tutiſſima petra, recipiunt. Hugo Cardina *Lepuſculus, plebs invalida, id eſt, Sanctus quilibet de ſe non confidens in petra collocat cubile ſuum, id eſt, in conſideratione petra, quæ eſt Chriſtus.* S Bernardus; *Et verè, ubi tuta, firmaque infirmis ſecuritas, & requies, niſi in vulneribus Salvatoris? Tantò illic ſecurior habito, quantò ille potentior ad ſalvandum. Fremit mundus, premit corpus, diabolus inſidiatur, non cado, fundatus enim ſum ſupra firmam petram.*

Sperare Deo. *Prov 30. 26.*

Hug. Card. in 4. Cor 1. 10.

S. Bern ſer 61 in Cant

512. Cap.

Digitized by Google

511. Cardinalis Maphæus Barbetinus, mirâ velocitate ac insigni meritorum, virtutumque suarum cursu per celsissima Ecclesiasticarum dignitatum fastigia progressus, à Joanne Fetto Abbate Leporis emblemate significatur, qui supra collem exiliens, epigraphen præfert; ASCENSU LEVIOR. Servi Dei instar leporum, ad Dei gloriam & virtutem obtinendam mirâ agilitate exiliunt: totoque conatu à mundi vestigiis properant. S. Hieronymus illa Zachariæ verba interpretatus, *Lapides sancti elevabuntur super terram*, ait, *Lapides sancti volvuntur super terram, instar rotarum, paululum tangentes humum, & volubilitate suâ ad cælestia festinantes.*

512. Academicus, inter Venarotes Venetos Audax, Symboli loco leporem præfert, qui montis cacumen saliendo ascendens, epigraphen tenet; ARDUA FACILIUS. Ita generosum & magnanimum hominis pectus multò libentius negotia ardua, quàm facilia aggreditur. Seneca, *Habet hoc in se generosus animus, quòd concitatur ad honesta, neminem excelsi ingenii virum humilia delectant, & fordida. Magnarum rerum species ad se vocat, & extollit.*

513. Lepus, ad montis radicem consistens, epigraphen habet; IN ARDUA NITOR. Hanc iconem non modò pectori generoso, ossuperiore numero dictum, sed etiam contumaci proprium statues; In hunc sensum Romanus Sapiens; *Natura contumax est humanus animus, & IN contrarium atque ARDUUM NITENS.* Unde etiam trita inolevit paræmia; *Nitimur in vetitum.*

515. Lepus vitæ ac incolumitati suæ nonnisi fugâ consulit. Lemma. FUGA SALUTEM. Hinc discas velim, sicuti lepus, canibus insequentibus, versus domestum confugit, ita tibi, occasionum, suggestionum, & eumprimis carnis voluptatibus impetito, arma omnium efficacissima è fuga desumenda esse. In hanc rem idiomate vernaculo Hieronymus Preti.

L' armi, el foco d' amor fuggano i cuori,
Ch' a gli assalti d' Amor schermo non vale;
Chi pugna incontra lui, perde, e si strugge;
Ne le guerre d' Amor vince chi fugge:

Jacobus Billius canit.

In reliquis vitiis sequitur victoria pugnam,
Vincitur at celeri sæva libido fugâ.

Et S. P. Augustinus; *Cùm cætera vitia pugnando vinci soleant: sola libido est, quæ fugiendo potius, quàm pugnando superatur.*

516. D. Archangelus Conter Emblematis loco leporem expressit, qui à canibus infestatus, ad rupem, è mari prominentem, compellebatur, ubi vel iis in prædam cedere, vel in subjectas undas præcipitari, ac submergi debebat. Inscriptionem addidit; DESPERATA SALUS. Hominem, gravibus animi angustiis coarctatum, hoc lemmate describes. Peccator, qui in vitæ suæ decursu nulla salutis media providit, posteà mortis acerbitate, & senectutis aut ægritudinis mole pressus, salutem difficillimè consequetur, &, instar leporis, miserrimè, quò se vertat, ignorabit. Salubria admodum Hieremiæ consilium est, *Date Domino Deo vestro gloriam, antequam contenebrescat, & antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos; expectabitis lucem, & ponet eam in umbram mortis & in caliginem.* Et S. P. Augustin. *Qui semper vult vivere, & non timere mortem, teneat viam, ut mors superetur à vita.*

517. Tanta leporis est fæcunditas, ut dum eos conceptos fœtus etiamnum informes in utero gestat, simul alios jam in lucem editos ablactet, & insuper alios adhuc parturiat. Æliani verba sunt; *Uno & eodem tempore quædam in utero inchoata & imperfecta fert, alia parturit: alia modò peperit.* Unde Aresii lemma. PARIENS, SIMUL ET PRÆGNANS. Vel ut aliis eidem, catulos suos ablactanti, inscripsit; NUNQUAM NON PARIENS. Miram ac Fæcunditas. fæcunditatem eumprimis in Dei servis reperire est, qui bonis operibus, à se peractis, nunquam acquiescunt, sed ex aliis alia identidem concipiunt, pariuntque. S. Ambrosius; *Mens quando aliquid videtur incipere, ad finem usque contendat, & operis sui terminum quærat. Quando finit aliquid opus, non quasi consummato opere finiatur, sed ut in alia recurrat opera, & semper incrementa virtutis exerceat.* Profectus S. Amb. l. de Noe, c. 23.

518. Lepus, nivem devorans, epigraphen sustinet; UNA SALUS IN INOPIA: Inde duram necessitatis legem conjicere licet, quæ ad alimenta, etiam maximè absona, famelicum adigit. Certè Hebræi compluribus obsidionibus coarctati, alimoniam, ab humano usu & gustu prorsus alienam, plenamque fastidio, sumere cogebantur. Eodem Emblemate etiam naturæ prudentia ac providentia significatur, quæ etiam in extremis angustiis necessitati suæ consulere novit *Necessitas*, asserente Arehitâ, *omnia docuit; quid enim non inveniret?* Necessitas. Archit. apud stob. serm. 43.

519. Lepus, undique gladiis impetitus, inscriptionem sustinet; MALO UNDIQUE CLADES. Sceleratos, internis externisve calamitatibus nunquam non afflictos, hæc imago concernit Perspicuè Divinum Oraculum; *Foris vastabat eos gladius, & intus pavor.* In rem præsentem Cicero; *Animus conscientiâ improbi cruciantur: tum etiam pœna timore, quâ aut afficiuntur, aut semper sunt in metu, ne afficiantur aliquando.* Et Justus Lipsius; *Nemo crimen in pectore gerit, qui non inde Nemesin in tergo.* Peccator. Deut. 32. 25. Cicero l. de finibus. Lips. l. 2. de Const. c. 13.

520. Lepus assiduo hostium ingruentium timore agitatur, ut adeò etiam, dum quietem dormiendo capit, totus inquietus, oculos retineat apertos, veluti adversùs subitaneum assultum excubias acturus. Unde D. Sigismundus Laorentius dormienti hoc epiphonema subdidit; INQUIETUS IN QUIETE. S. Paulus, innocentissimæ conscientiæ quiete perfruens, idcotidem sanctâ quâdam formidine concutiebatur; adeò, ut ingenuè fateretur; *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.* Quare Eusebius Gallicanus; *Ecce*, inquit, *Beatus Paulus, jam habitaculum, jam vas electionis effectus, intelligit sibi non sufficere solam gratiam, nisi gratiæ adjungat sollicitudinem vigilantiæ, & laboris industriam.* Timor sanctus. 1 Cor. 4. Euseb. Gall. Hom. 1 in Quadrag.

LUPUS.

Cap. XXIX.

521 QUando Lupus, per viam incedens, fortè frondes aut bacillorum congeriem pedibus premit, mux à strepitu inde excitato, terreri solet: at postea sese vano timore perculsum ac deceptum deprehendens: pedem, veluti se ipsum erroris causâ castigaturus, mordet. Unde pedem dentibus arrodens, epigraphen tenet; PER PENA, E PER RICORDO. Id est; SE PUNIT; ET REDARGUIT: vel; UT PUNITUS REMINISCAR. Ita pœnitens: vitam serò emendaturus, quoties immoderatos affectus suos nonnihil à præfixo tramite deflectere senserit, severè in se ipsum animadvertere debet. Petrus Bercorius; *Si pes noster, id est, affectus allidat se per desiderium, & amorem ad res mundi, ita quòd ex corde nostro faciat strepitum malorum cogitationum, & delectationum, statim debemus eum mordere per compunctionem, nosmetipsos redarguendo, & puniendo &c.* Ad hanc ideam Pœnitens. Pet. Bercor. Reduct. Mor. l. 10. c. 63. nu. 25.

sese

sese conformans S.Ignatius Loyola, cùm in conversionis suæ principio sese ad cachinnos pronum sentiret; consuetudinem illam flagellorum duritie edomabat, totidem ictus corpori suo noctu admensus; quoties interdiu risisset: Præclarè S. P. Augustinus; [S. Aug. in Ps 44.] *Deus non potest, ut non puniat peccatum, puniendum est peccatum: si puniendum non esset, nec peccatum esset; Præveni illum: non vis ut ipse puniat, tu puni.*

522. Quantum in lupo corporis est robur, tantum etiam oculorum acumen est. Et quidem fortitudine suâ nixus, non pecora solùm, sed & homines assilire, ac terrefactos superare solet: perspicaciâ verò tantâ viget, ut intra densam noctis caliginem passim circuiens, nuspiam exerret. Unde lemma. ROBORE ET INTUITU. [Miles.] Bonum militem in prævidendis periculis perspicacem, & in superandis hostibus fortem esse oportet. [S.Paulus.] S.Paulus (de quo Magnus Augustinus illa Geneseos verba interpretatur, [Gen. 49. 27] *Benjamin lupus rapax*) instar lupi, tanto fuit instructus robore, ut de seipso testaretur, [S. Aug in Ps. 78.] *Cùm infirmior, tunc potens sum.* Visu quoque fuit perspicacissimus: quippe qui *raptus est usque ad tertium cælum: & audivit arcana verba &c.* Quare genuina fortitudo non tantùm est robur, quo hostem superamus, [Fortitudo vera.] sed etiam perspicax scientia, evitandi pericula, malaque omnia declinandi. Seneca; [Sen. Ep. 85.] *Fortitudo non est inconsulta temeritas, nec periculorum amor, nec formidabilium appetitio: scientia est distinguendi, quid sit malum, & quid non sit. Diligentissima in tutela sui fortitudo est.*

523. Lupi in monte Tauro nati, ad caniculæ constellationis australis exortum, intra speluncas suas se recipere, & occultari solent. Eò nonnemo alludebat, quando cuidam Flandriæ magnati, ad Ducis Albanensis adventum sese in fugam convertere coacto, Lupi emblema attribuit: qui præsente illo sidere cavernam suam repetens epigraphen tulit; HOC ORIENTE FUGOR. vel, TE ORIENTE FUGIT. [Præsentia majorum Præsentia Dei.] Ita Principis adventus sceleratos omnes, uti & Divina præsentia cunctos infernales generis humani hostes, procul in fugam agunt. Jambicus; [Iamb. l. de Mysteriis.] *Refulgente, inquit, potestate Dei, quæ replet omnia bonis, perturbatio omnis, quæ solet à spiritibus malis accidere, nullum habet locum, sed repentè disperditur. Bonis enim Numinibus omninò præsentibus, mali Spiritus evanescunt.* Ejusdem argumenti est illud, à nobili ingenio excogitatum emblema, in quo lupus luminis conspectu fugitivus exhibetur: cum dicto. VISO INVISO. [Dæmon.] Eoque innuebat, Dæmonem, veluti lupum Tartareum, viso gratiæ Divinæ splendore, à Sancta Theresia longè latèque diffuso, non sine probro facessere debuisse. Mens Emblematis hoc disticho explicatur.

Terga dat ut viso inviso lupus igne, Chelydrus
Sic stygis, audito nomine, Diva, tuo.

524. Scipio Bargalius miram utilitatem, è vicino [Auxiliũ mutuum.] proximorum auxilio nobis accedere solitam, Luporum emblemate demonstrat, qui caudis propriis inter se colligati, ac mutuo robore adjuti, grande flumen incolumes trajiciunt: subjuncto lemmate. TUTO TRANSIGUNT. Seneca; [Senec li. de benef. c. 18.] *Quo alio tuti sumus, quam quòd mutuis adjuvamur auxiliis? Hoc uno instructior vita, contraque incursiones subitas munitior est, beneficiorum commercio.* Et S.Hieronymus; [S. Hieron. in cap 5. Matt. v. 45] *Vera charitas & nullo violata livore, quantò augetur numero, tantò crescit & robore.*

525. Joannes, Rex Hungariæ, Lupam, plenis [Princeps beneficus] turgentem uberibus, Symboli loco habuit: cum gnoma; SUA, ALIENAQUE PIGNORA NUTRIT. Innuebat videlicet, amorem ac beneficia sua non in subditos solùm, sed & in exteros liberalissimè diffundi. S. Paulus non solis Israëlitis, suis [S.Paulus.] conterraneis, sed etiam gentilibus, sanctæ fidei lac propinavit: unde etiam mortuus, sanguinis vice lac è venis stillavit; veluti ipsorum quoque carnificum suorum vitam eo alimento sustentaturus, ipsummet de ingenti hâc beneficentiâ testem sibi locupletissimum audi. [1. Cor. 9.] *Cùm liber essem ex omnibus, omnium me servum feci, ut plures lucrifacerem. Et factus sum Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucrarer: iis qui sub lege erant, quasi sub lege essem (cùm ipse non essem sub lege) ut eos qui sub lege erant, lucrifacerem, iis qui sine lege erant, tanquam sine lege essem (cùm sine lege Dei non essem, sed in lege essem Christi) ut lucrifacerem eos, qui sine lege erant. Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.* Hæc ultima verba, *Omnibus omnia factus sum*, repetens S. P. Aug. subjungit, [S. Aug. Ep. 19.] *non mentientis astu, sed compatientis affectu, id est, non omnia mala hominum fallaciter agendo, sed aliorum omnium malis omnium, tanquam si sua essent, misericordiæ medicina diligentiam procurando.*

526. Lupus ovium gregem, à canum aut pastorum excubiis derelictum cernens, assilire solet, cum lemmate. INCUSTODITA RAPIT. D. Archangelus Conter hâc icone docet, juventutem illam vitiis ac [Juventus male educata.] dæmoni facilè in prædam cedere, quæ patris aut præceptoris assiduâ industriâ destituta, inter educationis debitæ limites non coërcetur. S. P. August. [Pastore absente.] *Furantur lupi insidiantes, rapiunt leones frementes, cùm oves non hærent pastori.*

527. Olaus Magnus refert, lupos hyemis tempore plus, quàm aliàs, crudeles & sanguinarios effici. Unde lupus, intra nivem depictus, epigraphen tenet. RIGORE NOCENTIOR. Ita peccator, asperæ ac [Correctio dura.] indiscretæ correctionis rigore obrutus, exacerbatur, ac mentem in vitiis obstinatiorem acquirit. S. Joannes Chrysostomus maritos hortatur, ne in uxores ob nativos quosdam defectus violentis verberibus animadvertant, futuras enim inde longè, quàm antea, pejores; *Sed stulta est, ebria, iracunda?* inquis. *Igitur*, Chrysost. Doctore, *dolendum est, non irascendum, & Deo supplicandum est, & ipsa admonenda, & adjuvanda consilio, & omni conatu adnitendum, ut illis liberetur affectibus. Quod si verberaveris, exasperabis morbum.* Propriâ experientiâ comprobatum habuit S. Bernardus, quod rigore, adversus proximum adhibito, eum ad virtutis semitam non tantùm non perduxerit, sed inter vitiorum abrupta plus, quàm antè, effecerit contumacem & obstinatum. *Volui*, inquit, *perimere hostem, & eripere fratrem, & non feci sic, magis autem contrarium accidit, nam læsi animam, & culpam auxi.*

528. Lupus, si Homero fidem habeas, SENESCENDO DETERIOR evadit. Bercorio authore, nativa hæc peccatorum contumacium idea est, qui æquali & annorum & flagitiorum incremento, quò plus ætatis sortiuntur, eò fiunt deteriores. [Peccator.] *Tales sunt*, inquit, *peccatores, & maximè avari, quia quantò magis senuerunt, tantò sunt deteriores per iniquitatem, crudelitatem & rapinam &c.* Corn. Tacit. de Vitelio disserens, ait, *Regendis provinciis priscâ virtute egit. Unde regressus, & formidine Caji Cæsaris, & familiaritate Claudii turpe in servitiũ mutatus, exemplar apud posteros adulatorii dedecoris habetur. Cesserũtq; prima postremis, & bona juventutis senectus flagitiosa oblitteravit.*

529. Inter cæteras Lupi proprietates cumprimis insatiabilitatem numeres. De hac Ovidius.

Insatiabilibus præda relicta Lupis.

Unde lemmatis loco illum Tassi versum subjunges; AVIDO PUR DI SANGUE ANCOR CHE SATIO-

SATIO. Id est; SANGUINE SATUR, ET AVIDUS. Solimannum, militem implacabilem, crudelem, nullisque flectendum precibus, ille Tassi versus spectat. Ab hoc nihil difformes fuêre cæteri Tyranni, Caligula, Nero, Domitianus, Diocletianus, & alii. Avari quoque, tametsi opibus abundè satiari, aliorum tamen sudorem, sanguinem, & bona, instar rapacium luporum, magis semper magisque expetunt. S. P. Augustinus: *Concupiscis satiare avaritiam! O vota inania, & facta nequissima! Expectas ergo satiare avaritiam? illa te potest premere, tu illam non potes satiare.*

Tyrann. Avarus. Aug. ser. ... verb ...

530. Dum lupi omnes suos conatus ad pecora diripienda, & enecanda impendunt; pastores vicissim lupis capiendis & occidendis assiduas struunt insidias. Unde Rancatus lupis quibusdam interceptis epigraphen subdidit. EGUAL MENTE DAN MORTE, E SONO ESTINTI. Id est, NECANTUR, DUM NECANT. Ad verbum Tassus:

Ne la gente fidel, più che l' infida,
Ne più questa, che quella il campo tinge,
Ma gl' uni, egli altri, e vincitori, e vinti,
Egualmente dan morte, e sone estinti.

Eandem talionis legem ipsemet Deus adversus homines facinorosos, sicarios, & sanguinarios decrevit. *Quicunque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius.* Item; *Væ qui prædaris, nonne & ipse prædaberis.* Et denique; *Qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Theophylactus ait, Christum his verbis prænuntiâsse, *quod Judæi, contra se gladium accipientes, Romanorum gladio* (veluti talionis lege) *essent perituri.*

531. Lupus duobus potissimùm modis, deprædando nimirùm & occidendo, damnum inferre solet; Unde lemma. RAPAX, CUPIDUSQUE CRUORIS. Ad verbum Ovidius;

Utq; rapax stimulante fame, cupidusque cruoris
Incustoditum captat ovile lupus.

Carolus Rancatus aliud, è S. Joanne desumptum addidit; UT FURETUR, ET MACTET. *Fur non venit, nisi ut furetur & mactet.* Ad hanc ideam conformari Tyranni, latrones, & dæmones, nonnisi rapinam ac perniciem inferre parant. De diabolo ait S. P. Augustinus; *Non cessat diabolus insurgere super nos quotidie, & illudere velle infirmitati & fragilitati nostræ, deceptionibus, tentationibus, & quibuscunque laqueis irretire, cùm in terra adhuc vivimus.*

532. Lupus, unicam saltem oviculam prædaturus, totam gregem aggreditur. Ovidius:

Ad multas lupa tendit oves, prædetur ut unam.

Unde lemma. PRÆDETUR UT UNAM. Vel, AD MULTAS, UT UNAM. Carolus Rancatus hunc hominis lascivi typum statuit, qui compluribus honestis virginibus struit insidias, ut saltem unam libidinis suæ abripiat; vel etiam cacodæmonis, qui ad unicam animam sternendam, plurimas suggestionum suarum incursibus tentat. Argumento haud dissimili P. Gallina lupum depinxit, qui oviculam coram vicino grege laceraturus, epigraphen tulit; EX OMNIBUS UNAM. Judæ sicarioris animam ex Apostolico ovili à diabolo miserrimè direptam, hæc imago significabat, tanta enim ipsius adversus animas nostras est invidentia, ut laborem suum, quo neminem non perdere tentat, optimè collocatum existimet, si vel unicam præcipitet. S. P. Augustinus; *Diaboli nobis invident regnum cælorum, ipsi nolunt, ut nos ascendamus illuc, unde illi dejecti sunt.*

533. Lupus lapidum concussione in fugam agitur; Lemma. TIMORE PLAGARUM. Nimirum homines scelerati, ac mundi illecebris dediti, quosvis calamitatum aut adversæ fortunæ impulsus horrent; iis è contra, qui inter Divinos greges numerantur, nihil exinde trepidantibus. Certè S. Stephanus inter saxorum grandines animo perstitit integerrimo; quinimò *lapides torrentis illi dulces fuerunt.* S. Gregorius Nyssenus docet, à S. Stephano illam Christi beatitudinem esse imitatam; *Beati, qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Idcircò*, inquit, *magnus ille Stephanus gaudet, lapidibus undique petitus, ac veluti suavem quemdam rorem, crebros lapidum ictus, in medum floccorum nivis incidentium, corpore cupidè excipit, ac benedictionibus nefarios homicidas prosequitur &c. currenti ei per confessionem, quod sperabatur, ostenditur cælum apertum.*

Calamitas.
S. Stephanus.
S. Greg. Nyss. Tract. de Beatitud.

L U T R A.

Caput XXX.

534. LUtra, quadrupes amphibium, inter lacus & stagna victitans, piscibus nutritur, ac pilos mollibus plumis similes habet. Ex aquis tota sicca egreditur, nullo penitus ullius madoris vestigio hærente. Unde Bargalius Lutræ, ex aquis progredienti, epigraphen subdidit; NE PUR BAGNATA. Id est, NEC MINIMUM MADET. Illorum hoc paradigma est, qui è sceleratorum consuetudine nihil unquam flagitiosi madoris contrahunt. Tales fuêre Samuel, inter filios Heli educatus; Abrahamus inter Chaldæos; Luth inter Sodomitas; aliique complures, qui vitiosorum assiduâ familiaritate usi, puritatem ac innocentiam suam semper conservârunt illibatam. S. Gregorius Nazianzenus, individuus S. Basilii comes, cum eo in Academia Atheniensi studiis navabat operam: & licet tam civitatis illius, quàm civium mores fuerint, S. Gregorio asserente, *pestilentes*; ii tamen ambo vitam suam ita cautè traduxerunt, ut hic ingenuè fateatur, *Nobis nihil detrimenti ab iis allatum est, quin potius, quod vix credibile est, hinc ad fidem confirmati sumus. Quod si quis est, aut esse creditur fluvius per mare dulcis fluens, aut animal in igne, quo omnia consumuntur, saliens; hoc ipsi inter æqualium greges eramus &c.*

Societas bonorũ inter malos.
S. Greg. Naz. Orat. 20 de funere S. Basil.

535. Voracissima est Lutra, simulque crudelitatis adeò immodicæ, ut non solùm eos pisces, qui ipsi in cibum abundè sufficiunt, sed & alios longè plures interficiat. Hominis avari hoc ectypon dixeris, cujus illud penè unicum est studium, ut aliorum sanguinem immiti ore exsugat. Vel etiam Tyranni hæc imago est, qui omnium ædes suâ violentiâ ac immanitate cruentare solet. Epigraphen Emblemati subjunges; SÆVIT IN OMNES. Avaritia accommodatè in rem præsentem ab Hugone Victorino definitur; *Avaritia est, sua illicitè retinere, & aliena concupiscere.* Tyrannidem sequentibus coloribus depingit Claudianus.

Avarus.
Tyrann.
Hugo Vict. l. 2. de Claust. Animæ.
Claud. de Bello Gildo.

Instat terribilis vivis, morientibus hæres,
Virginibus raptor, thalamis obscœnus adulter.
Nulla quies: oritur, prædâ cessante, libido,
Divitibusq; dies, & nox metuenda maritis.
Quisquis vel locuples, pulchrâ vel conjuge notus,
Crimine pulsatur falso &c.

Etiam morti inscriptio illa convenit, de qua Maphæus Vegius canit;

Mors.
Maph. Veg. l. 13. Æneid.

Heu mortem invisam, quæ sola ir tricibus armis
Elatos frænas animos, communia totis
Gentis, sceptra tenens, æternaque fœdera servans,
Quæ magnos parvosque terit, quæ fortibus æquat
Imbelles, pelisque Duces, senumq; juventa.

Ovid l.3. Eleg. Et Ovidius:

Scilicet omne sacrum mors importuna profanat.
Omnibus obscuras injicit ille manus.

Jejunium 536. Lutra jejuna adverso flumine fertur, satura secundo. Unde illam, adverso flumine nitentem hoc lemmate insignies; ADVERSAS JEJUNA PER UNDAS. Ita homo jejunus non modo pravos animi sui affectus, sed ipsos etiam dæmones, aliasque adversitates citra negotium superat. Sanctus Basilius, jejunium prolixis ac meritis elogiis extollens, *Uno*, inquit *temporis momento ob gulam populus ille per maxima prodigia Dei cultum edoctus, in Ægyptiacam idololatriam turpissimè devolutus est. Ex quo si utrumque simul conferas, videre licet, jejunium ad Deum ducere, delitias verò salutem perdere: Quid Esau inquinavit, servumque fratris reddidit? Nonne esca una, propter quam primogenita vendidit? &c. Jejunium Prophetas genuit, potentes confirmat atque roborat. Jejunium Legislatores sapientes facit: animæ optima custodia, corporis secura securus, fortibus viris munimentum & arma, athletis & certantibus exercitatio. Hoc præterea tentationes propulsat, ad pietatem armat, cum sobrietate habitat, temperantiæ opifex est, in bellis fortitudinem affert, in pace quietem docet.* ET S. Athanasius; *Quisquis ab immundo spiritu vexatur, si hoc animadverterit, & hoc pharmaco utatur, jejunio inquam statim spiritus malus oppressus abscedet, vim jejunii metuens. Valde enim dæmones oblectantur crapulâ & ebrietate, & corporis commodis. Magna vis in jejunio.*

S. Basil. Hi. 1 de jejun.

S. Athan. Tom. 3. de Virginit.

LYNX. Caput XXXI.

Perspicacia. 537. Lynx acutissimo visu animal, Emblematis loco montem ita acriter intuetur, veluti intima ejus viscera videndo penetraturus. Epigraphen Joannes Baptista Porta subjunxit; ASPICIT, ET INSPICIT. Vel, INSPICIT, ET PERSPICIT. Vel ut aliis placet; INVISIBILE LUSTRAT. Perspicax & speculativum hominis ingenium, cumprimis tamen infinitam Dei sapientiam, etiam occultissima quævis cordium arcana penetrare solitam, hæc imago repræsentat. Apostolo teste; *Non est ulla creatura invisibilis in conspectu ejus, omnia autem nuda & aperta sunt oculis ejus.* S Gregorius Papa; *Exteriora opera*, inquit, *patent oculis hominum: longè verò incomparabiliter interiores, absolutissimè cogitationes nostræ oculis Dei &c.* S. Petrus Damianus, postquam illud oculorum acumen de Lynce retulerat, in hunc sensum argumentatur; *Si ergò mutum pecus tam vivax intuitûs acumen habet; humanæ mentis intima Deus omnipotens quantò profundius videt?*

Sapientia Dei.

Heb 4 13.

S. Greg l 19. Moral c. 9.

S Pet. Dam l. 2. Ep 18.

538. Ajunt Lyncem memoriâ omni adeò destitutum esse; ut quantumvis famelicus & ante cibum collocatus, si fortè caput in aliam partem vertat, mox præsentis escæ obliviscatur. Solini verba sunt; *Lynces, tergum respicientes, non meminerunt priorum, & mens perdit, quod oculi videre desierunt.* Unde D. Aresius Emblematis loco lyncem, capite in dorsum contorto, coram prædâ suâ depinxit; cum lemmate; NON MEMORABOR AMPLIUS. Ita S. Matthæus Apostolus, posteaquam teloniosuo, ac mundi facultatibus semel tergum obverterat, illarum penitus immemor, cogitationes omnes à mundo ad Deum convertit. Idipsum S. Paulus asserit; *Quæ quidem retro sunt obliviscens &c.* Hæc verba interpretatus S. Augustinus, subjungit; *Unum autem inquit, quæ retro sunt obliviscens. Hoc fac & tu, & vitam præteritam malam obliviscere. Si te delectavit aliquando vanitas, non te delectet.* Porrò animal illud verum pœnitentem repræsentat, cui omnis vitiorum, ac vitæ præteritæ memoria excidit. Hoc planè argumento S. Hieronymus adversus Chrysostomum amicè conquestus est; *Tu*, inquit, *quod naturâ lynces insitum habent, ne post tergum respicientes meminerint priorum, & mens perdat, quod oculi deserint; ita nostræ es necessitudinis penitùs oblitus, ut illam epistolam, quam in corde Christianorum scriptam, Apostolus refert, non parva litura, sed imis, ut ajunt, ceris eraseris.* Denique etiam homines ingratos hoc symbolo, seu stygmate notabis; qui accepta beneficia, tametsi coram se posita, ex animo abjicere, & oblivione obscurare conantur. Verissimè de beneficiis ait Seneca; *ingratissimus omnium, qui oblitus est.* Et D. Claudius Casonus.

Solin c. 18.

S Matthæus.

Philip 3. 13. S Aug in Psal. 131.

Pœnitens

S Hieron. Epist. 44.

Ingratus.

Senec. de Benefic. Capo l. 3 Polit. 3

L' ingrato è fiero più, d' ogni altra fera,
Lacerando le gratie le divora,
E guisa di Lince, che si scorda
Il cibo, che gli è inanzi, perche oblia
Smemorato il furor ch' ai chiese, e pure
Il nega, ò biasma ò impiccolisce almeno.

539. Lynci, animalium perspicacissimo, Carolus IV. Imperator inscribi fecit; NULLIUS PAVET OCCURSUM. Innuebat videlicet, animum audacem & imperterritum à perspicacia seu providentia haberi, quod mala prævisa longè minùs terreant. S. Gregorius Papa: *Minus jacula feriunt, quæ prævidentur, & nos tolerabilius mundi mala suscipimus, si contra hæc per præscientiæ clypeum munimur.* Et Seneca: *Hoc est, quod sapienti nihil contra opinionem dicamus accidere, non illum casibus hominum exceptimus, sed erroribus: nec illi omnia, ut voluit, cedunt, sed ut cogitavit. Imprimis autem cogitavit, aliquid posse propositis suis resistere.*

Præsentia non terret. S. Greg. H. 35 in Evang. Sen. l. de Tranquil. anim. c. 11.

MANTICHORA.

CAP. XXXII.

540. Hoc animal, si Æliano, Solino, & Plinio fidem habeas, monstrificâ formâ & horrore plenum est, omnesque reliquas belluas sævitie superat. Nam faciem habet hominis, membra leonis, colorem igneum, pilos oblongos ac promissos, oculos fulgurantes, ac tres dentium caninorum ordines, Caudam insuper post se trahit oblongam, ac pungentibus aculeis, ceu totidem sagittis, undique armatam; eàque in anteriorem, posteriorem, & utriusque lateris sui partem pro libitu vibrari solitâ, insecutores quovis validè transfigit. Huic proindè, Tyrannativo Tyrannorum ectypo, epigraphen subdidit Aresius; NEMO DOMARE POTEST. Polybius de Tyranno ait *Quò quid gravius aut perniciosius dici potest? Hoc enim nomen, quasi summarium in se continet crudelitatis, & omnes hominum injurias sceleraq; complectitur.* Porrò etiam Detractorem hoc Emblemate exactè figurabis, qui vultum præferens humanum, mentem crudelissimi leonis congenitam habet; igneo insuper iracundiæ colore succensus, trinâ dentium caninorum serie famam omnium passim arrodit; ac verborum aculeos, veluti sagittas

Tyrannus. Polyb. l. Detractor.

ĉas, nemini non, tam domestico, quàm extero infigit. Ut adeò S. Jacobus de hac detractoris lingua gnomam illam suam, à D. Aresio lemmatis loco usurpatam, proprissimè intellexeris; *Linguam autem* NULLUS *hominum* DOMARE POTEST. Eâdem notâ S. Basilius invidos afficit. *Quod animal tam agreste est, quod feritate non vincant? Canes namq; educatione mansuescunt: Leones obsequio tractabiles fiunt: invidi tantùm officiis agrestiores evadunt.*

Iacob. — Invidus. — *S. Basil. Hō. de invidia.*

MELIS, seu TAXO.

Caput XXXIII.

541. HOc animal, somno nimium quantùm deditum, occasionem obtulit, ut dormitanti subscriberetur; EXPERGISCAR. Juvenem hoc emblema spectat, qui vitiorum lethargo altum immersus, illum olim excutere, & ad virtutis vigilias expergisci statuit. Huic certè Apostolus iterata voce aurem vellicat; *Surge qui dormis.* In hunc locum S. Clemens Alexandrinus ait; *A somno quidem rectè excitat, & ab ipsis tenebris, eos, qui aberraverunt, facit surgere. Expergiscere*, inquit, *qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus.* Porrò etiam mortui, hoc Emblemate significantur, qui ad extremum judicii diem vocandi, insonante Angelicâ tubâ, oculos reserare, ac reviviscere debebunt. Mortem enim nihil aliud, nisi profundum somnum dixeris. Opportunè S. Paulus; *Nolumus autem vos fratres ignorare de dormientibus*; Hunc locum interpretatus Magnus Augustinus, ait, *Quare dormientes vocantur, nisi quia suo die resuscitantur?*

Resipiscere. — *Ephes. 5. 14.* — *Clemens Alex. in hunc loc.* — Resurrectio. — *Thessal. 12.* — *Aug. ser. de Verb. Ap.*

MONOCEROS. *Cap.* XXXIV.

542. MOnoceros, dum cornu suum aquis, bufonum aut serpentium veneno infectis, immergit, mox salubres illas ac suaves reddit. Unde cornu intra aquas tincto, epigraphen habet; NOXIA PELLIT. Certè Christus, intra turbidas ac venenatas passionis suæ undas mersus, omnem ab ea malignitatem sustulit; adeò ut nulli non sit suavissima, ac summè desideranda. Theofridus Abbas Esthernacensis, ait, *De amaritudine sua amarissima dulcissimam suam dulcedinem transfudit in omnia acerbissima Sanctorum cujuscunq; supplicii genera, & carnis, per illustrationem Spiritus sanctificata, quantacunq; & qualiacunq; supplicia, in corporum & animarum suavissima ac saluberrima transtulit oblectamenta & remedia; ut quasi immutato & converso naturæ ordine, omnes cruciatuum materia, electorum corporibus adhibita, ardentius appetantur, quàm exquisitissima epula, quàm opulentissima totius mundi delicia.* Eodem planè argumento P. Columbus aquis, à Monocerote contactis, inscripsit; SINE NOXA BIBUNTUR.

Christus patiens. — *Theofrid. lib. 2. Flor. Epit. c. 4.*

543. Christum, intra Jordanis aquas baptizatum, Monocerotis emblemate depinxerunt; qui, cornu aquis immerso, epigraphen præfert. SIC UNDA SALUBRIS. Vel ut alius; CONTACTU SALUBRIS. Inde demonstrare licet, quantâ facilitate Servator noster aquas sanctificârit. S. P. Augustinus; *Ad baptismum descendit Dominus Iesus, non quod baptismi Sacramento & lavacro egeret, sed ut aquas, quas quamvis in delicto Adæ Deus non maledixerit terra, quâ continebantur, maledictione infectas, purgaret.* Et Jacobus de Valenzia; *Unicornis, sive Monoceros, ejus virtutis est, ut suo cornu attacta aqua, etiam aliquo veneno corrupta, reddatur salubris: ita Christus sua humanitate aquas pestiferas reddidit salubres ad peccatorum remissionem.*

Christus baptizatus. — *Aug. lib. 1. ... Script.* — *de Val. fol. 42.*

544. Academici Sitibundi Neapolitani, S. Thomam Aquinatem Emblemate significaturi, Monocerotem pinxêre; qui, sequentibus plurimis animalibus, fontem ingressus, epigraphen tulit; HOC DUCE TUTI. Securi enim in scientiarum pelago incedunt, qui Ducem sequuntur Doctoris Angelici doctrinam. Certè Julius Cæsar, eos, quos sibi vicinos habebat, omnis periculi immunes dicere est solitus; unde peritissimo cuidam nauclero, inter aquarum tempestates & ventorum fremitus exterrito, respondit: *Perge, age, quid times? Cæsarem vehis unaque ejus fortunam*; veluti diceret, dum Cæsarem tecum habes, simul omnem securitatem tecum habes. Cæterùm nocumenti nihil unquam accipere potest, quisquis Christi præeuntis vestigia studiosè legit; Nam magno Augustino authore, *Ipso ducente non errabimus, per ipsum ad ipsum eamus.*

S. Thom. Aquinas. — Christus Dux. — *S. Aug. ser. 55 de Diversis.*

545. Diversa Emblemata de Monocerote exhibet D. Aresius; unde illorum uni subscripsit; EXPELLIT, ET ALLICIT. Innuit videlicet, geminâ animantis hujus virtute & venenum depelli, & cæteras belluas ad fontis expurgati undas invitari. Ad hanc normam Princeps suum genium conformans, simul & benignitate & justitiâ polleat. Ex Agapyti consilio, *si velis bifariam approbari; ut pulcherrima quaque gerentes honorat, ita teterrima patrantibus succense.*

Princeps justus & clemens. — *Agap. Epist. Paran. n. 28*

546. Prope aquas consistenti Monocerotī inscripsit D. Aresius; PRÆBIBO BIBENDA. Ita Christus, passionis acerbissimæ calicem bibens, eum postea cunctis fidelibus bibendum obtulit. S. P. Augustinus. *Amarum poculum prior Medicus bibit, ne bibere timeret ægrotus.* Et S. Ambrosius, *Videamus, quæ causa fuerit, ut jejunia Salvator indiceret, & ipse primum, ut bonus humani generis Medicus jejunaret. Bonus enim medicus prior gustat poculum, quod ægro daturus est, ut peritiam artis suæ ante in se demonstret, & experimentum æger accipiens securus sit de poculo, securior de salute.*

Christus passionem dulcem reddit. — *S. Aug. in psal. 98.* — *S. Amb. ser. 39.*

547. Idem Aresius Monocerotem, fonti vicinum, hoc lemmate auxit. PRO POTU ANTIDOTUM. Sicut enim animal illud ex aquis potum, ita aquæ reciproco beneficio ab illo virtutem præservatricem, & contra venena alexipharmacum recipiunt. Grati animi affectum, & promptam beneficii rependendi voluntatem hoc Emblema significat. *Beneficium beneficio respondeat*, inquiebat Euripides. Et Terentius, *Par pari referto*: quibus suffragatus Salvianus, *Ante usum*, inquit, *ac munificentiam liberalitatis alienæ liber est quispiam, beneficiorum fœnore non gravatus: coguntur autem omnes ipsâ conscientiâ suâ ad repensationem vicissitudinis, postquam esse cœperunt debitores.*

Gratitudo. — *Eurip. in Helen.* — *Terent. in Eunō.* — *Salv. l. 4. ad Ecclesiam Cathol.*

548. Monoceros simul & siti levandæ, potum procurat, & sanitati procurandæ, sitim levat. Unde D. Aresii lemma. SALUTI, ET SITI. Medici geminum hoc officium est, qui potu refrigerat, & pharmaco sanat. Eâdem plane ratione Concionator eloquentiæ suæ delitiis auditorum sitim levat, & simul internæ mentis infirmitati discursuum ac invectivarum temperamento medetur. S. P. Aug. *Prædicator laboret, ut intelligenter, ut libenter, ut obedienter audiatur: ad Deum levet animam sitientem, ut ructet, quod biberit, vel quod impleverit, fundat.*

Medicus. — Concionator. — *S. Aug. l. 4. doct. Christ.*

549. Idem Monoceros, cornu intra aquas merso, ab Aresio inscriptum habet. ET MIHI, ET ALIIS. Adeò enim in hoc animali prompta est benefaciendi voluntas, ut infectas aquas non propriæ tan-

Beneficentia.

Beneficentia.

tantùm, sed & alienæ salutis causâ expurgare conentur. Mulier Samaritana Patriarcham Jacob hâc virtute insignem deprædicabat; ut qui non propriæ tantùm, sed & subditorum filiorum, & pecorum indigentiæ fontem uberrimum providit. *Jacob dedit nobis puteum, & IPSE ex eo BIBIT, ET FILII ejus, & pecora ejus. Quia*, interprete B. Alberto Magno, *tanquam bonus pater, optimas aquas libenter filiis procurabat.*

Ioan, 4.12. — *Alb Magn. in hunc loc.*

550. Monoceros, cornu suum intra aquas tingens, à Carolo Bosso epigraphen recepit. ET FERVET IN UNDIS. Haud aliter Dei Filius, juvenis & validus Monoceros in Sacris Litteris cognominatus, *Dilectus quemadmodum filius unicornium*, charitate suâ in Judaicæ malitiæ frigore medius comparuit, eamque accendere conatus est. Unde Prophetæ ore dixerat, *pro eo, ut me diligerent, detrahebant mihi, ego autem orabam.* S.P. Augustinus ad illa Christi verba alludens, quibus in cruce Divinum Patrem pro Judæis est precatus, ait; *Ipse dicebat, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt; quoniam in profundo malignitatis reddebant ipsi mala pro bonis, ille in summo benignitatis reddebat bona pro malis.*

Charitas Divina. — *Psal. 28.6.* — *Psal. 108.4.* — *S. Aug. in hunc loc.*

551. Idem Bossus Monocerotem figuravit, qui retis explicati septa transiliens ac dilacerans, epigraphen tenet. FRUSTRA TENDUNTUR. Ita homo prudens ac virtuosus omnes mundi aut Tartari insidias superare novit. Poterat equidem Ægyptia adultera casto Josepho plurimas insidias prolibitu struere; at nunquam adeò validas, quin ipse, instar candidissimi Monocerotis, liberrimum è tanto discrimine egressum reperiret. Poterant Judæi, Herodis adminiculo, innocuam Christi vitam indagare, ejusque agendi rationem vigili oculo arbitrari, *ut caperent eum in sermone*; at demum non sine ludibrio receptui canere irriti venatores coacti sunt. &c. Pulchrè Salonius; *Frustra rete, id est, laqueus diaboli, objicitur sanctis & electis viris; quia facilè superare possunt insidias diaboli, qui suam conversationem habent in cœlis.*

Insidiæ superatæ. — *Salon in Prov. 1.*

552. Iram rationi ac prudentiæ subjici debere, D. Didacus Saavedra è Monocerote demonstrat, qui in frontis medio propè oculos oblongum cornu præferens, eo, veluti firmâ lanceâ, vindictam exercere solet, epigraphen addidit; PRÆ OCULIS IRA. S. Jacobi monitum est; *Sit omnis homo velox ad audiendum, tardus autem ad loquendum, & tardus ad iram.* Theodosii Imperatoris edicto cautum erat, ne mortis sententiâ, adversus aliquem pronuntiatâ, unquam, nisi post triginta dies, executioni mandaretur. S. Bernardus; *Ira hominum*, inquit *affectio naturalis est, sed abutentibus bono naturæ, gravis perditio est, & miseranda pernicies. Occupemus illam, in quibus expedit, ne fortè ad inutilia illicitaq; prorumpat.*

Ira moderata. — *Iacob. 1.19.* — *S Bern. ser. 13 in Psal. Qui habit.*

553. Ad D. Caroli apotheosin, Mediolani celebratam, symboli loco gentilitium Borromæorum Monocerotem statuêre; addito Virgilii lemmata. STAT VERTICE ROBUR. Veluti dicerent; quemadmodum totum generosi illius animalis robur intra caput, validissimo armatum cornu, residet; ita Sanctissimi hujus Archiepisc. vires cumprimis in sapientia, prudentia, providentia, fide, aliisque virtutibus, in ipsius capite collocatis, fuisse sitas. Porrò totum corporis Religiosi aut Christiani robur in capite, seu superiore, consistit; hoc enim deficiente, brevi reliqua moles tota corruet, & tartareo venatori in prædam cedet; unde Prælatum alloquens S. Bernardus, ait: *Misisti manum ad aratrum, opus est fortitudinis & constantiæ; speculator factus es, opus est prudentiæ; debiter es sapientibus & insipientibus, opus justitiæ; prædicare debes, opus est temperantiæ.* Idipsum verissimè de exercitu dixeris, cùm omnis belli ac militum nervus potissimum à Belliduce, seu capite, pendeat. Ut adeò verè dixerit Cabria, *Terribiliorem esse cervorum exercitum, Leone Duce, quàm Leonum agmen, ducente cervo.* Et Jacobus Caddi;

Prudentia. — Prælatus. — *S. Bern. in Epist.* — Belliduæ. — *Plutarch. in Apopht.*

Viribus armatis prudentia præstat inermis,
Vir majora gerit robore consilii.

554. Academicus, inter Venatores Venetos Providus, symboli loco Monocerotem habet; cum lemmate. FERT VITAM, ET FUNUS EODEM. Hâc inscriptione etiam Achillis lanceam, aliaque corpora Emblematica complura afficere licet. Cæterum genuina hæc calamitatis imago est, quæ simul & sensus nostros mortificat, & spiritum vivificat. Certè Dei Filio ad supremum judicium veniente, etiam gloriosus apparebit sanctæ Crucis truncus: *Tunc parebit signum Filii hominis.* Ibi verò eadem crux, quæ nuper salutem humani generis vindicaverat (*qui salutem humani generis in ligno crucis constituisti*) Postea hostes suos contumaces perdet, confundetque. Theophylactus; *Veniet Christus contra Judæos, habens crucem, ut magnam justificandi materiam, & testimonium. Veluti si quis lapide percussus, ostendat lapidem, &c.*

Calamitas. — Judicium extremum. — *Theophyl.*

555. Monoceros, cornu suo adversus durissimam petram arietans, epigraphen tenet; UT GRAVIUS FERIAT. Milites hæc imago instruit, ut priusquam cum hoste confligant, simulachra bellica, cæterasque militiæ exercitationes sedulò decentrant. Justus Lipsius, *Proprium militis est, arma peritè tractare, & habere aut defendendum, aut offendendum. In ipsa securitate animus ad difficilia se præparet, & contra injurias fortunæ inter beneficia firmetur, miles in media pace sine ullo hoste decurrit, vallum jacit, & supervacuo labore lassatur, ut sufficere necessariò possit. Quem in ipsa re trepidare nolueris, ante rem exerceas.*

Diligentia. — *Lips. l. 1 de milit. ro. Dialog. 14.*

556. Monocerotis cornu, humanæ indigentiæ plurimùm conferre solitum, ab hominibus vicissim summo habetur pretio ac existimatione, aliàs certè ab iis conculcandum ac neglectui habendum. Inde Joannes Sambucus Emblematis construendi ansam mutuans inscripsit; PRETIOSUM, QUOD UTILE. Ovidius:

Unde pretiosum. — *Ovid. de pont Eleg. 3*

Turpe quidem dictu (si nos modò vera fatemur)
Vulgus amicitias utilitate probat.
Ipse decor recti, facti si præmia desint,
Non movet, & gratis pœnitet esse probum.
Nil nisi QUOD PRODEST CHARUM est: en detrahe menti,
Spem fructûs avida, nemo petendus erit.

Vespasianus Imperator olim reprehensus, quod quæstu turpissimo tributa, etiam ob urinam pendenda imponeret; Suetonio teste, respondit; *Lucri bonus odor ex re qualibet.*

Sueton in vit. Vesp.

557. Monoceros ob celeritatem, plus æquo præcipitem, adeò validè adversus arborem impingit, ut cornu non sine gravi suo damno altum eidem infigat. Emblemati subscripsit D. Emmanuel Thesaurus Abbas; CONSILIIS INIMICA CELERITAS. Agapytus, *Periculosum est, admodum inconsiderata in rebus temeritas: si quis enim, quæ ex inconsulta mente proveniunt mala, conceperit animo, facilè comperies boni consilii commoda.*

Consilia præpropera. — *Agap. Epist. Paræn. c. 6.*

558. Tanta est Monocerotis ferocia, ut nullum aliud animal antro suo propinquare patiatur; Anonymi hâc de re testimonium est; *Unicornis est talis natura, quod nullum aliud animal permittit ad suum*

Anonym. in Psal. 69.

Digitized by Google

suum cubile accedere. Unde Monocetoti, intra ca-
vernam suam commoranti, subscribes; SINT EX-
TERI PROCUL. Ita prorsus Deus, cognomi-
3, 6. natus *Dilectus quemadmodum filius unicornium*, so-
lus cor nostrum vult habitare, nec patitur alienos
animi nostri affectus sibi municipes. De sapientia ait
Seneca, *Magna & spatiosa res est sapientia, vacuo illi
loco opus est.* Et S. Petrus Damianus Cardioalis;
*Quisquis ergò in corde suo cujuslibet malitia venena
concipit, festinet de pectoris sui fovea vulpes excutere,
ut in eo Dei Filius caput suum meritò debeat reclinare.*
559. Heroieam D. Pauli fortitudioem, omnibus
penè calamitatibus imperterrito animo è fronte op-
positam, D. Sigismundus Laurentius Monocerotis
emblemate repræsentat; qui, inter plurimos canum
assultus persistens liber ac intrepidus, epigraphen
subjunctam habet; TERRET, NON PAVET. Fortitu-
Tantùm enim abest, Monocerotem è canum iosul- do heroi-
tibus quidquam formidinis concipere, ut potius il- ica.
los conterat, spernatque. S. Paulus adversas integras
hostium ac calamitatum phalanges concitatus, de se
ipso testari potuit; *Quis nos separabit à charitate* Rom. 8. 35
*Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nudi-
tas? an periculum? an persecutio? an gladius? Cer-
tus sum, quia neq; mors, neq; vita, neq; Angeli, neque
Principatus, neq; Virtutes, neq; instantia, neq; futu-
ra, neq; fortitudo &c. poterit nos separare à charita-* Senec. epist.
te Dei. Præclatè argumentatur Seoeca; *Qui fortis* 85.
*est, sine timore est; qui sine timore est, sine tristitia est;
qui sine tristitia est, beatus est.*

MOnoceros, è Solini, Æliani, & S. Isidori
testimonio, cùm sit animal ferocissimum,
llo humano labore, aut iodustriâ capi potest;
inde hac eum arte veoatores eludunt. Virgioem
icinam statuunt, vestibus & odoramentis mitè
aram. Hanc coospicatus Monoceros, oculis ita
irur, ut depositâ feritate velut agnus mansuetis-
us, ad virgiois sinum properet, ibique ludens ac
evolus, sese illi pro libitu tractandum exhibeat;
ec inter blandientis virginis manus somnum ita
lum concipiat, ut venatores ex insidiis prodire,
ornu, nihil observante belluâ, præsecare que-
Emblemati epigraphen subjunges; VIRGI-
) MANSUESCIT AMORE. Virginis no-
: Deiparam, ceu Reginam Virginum, intelle-
; intra cujus sinum sese Mooocetos horren-
ubmisit, suumque sibi cornu passus est frangi.
enim in prisca lege cornu feriebat horribili,
uàm acuto. Testatur Noëticum diluvium,
austus orbis; Sodomæum incendium, quo
exusta Pentapolis; Ægyptus, primogenitorum fu-
neribus referta; Pharaonis ingens exercitus, mari
sepultus; funesta Sennacheribi castra, ducentis pe-
nè millibus nocte unâ interfectis, &c. Hem! quàm
terribilis fuit hic Monoceros! quàm immensas stra-
ges feriente corou edidit! Jam hic ipse Monoce-
ros in sinu Virginis dormit, *Dilectus quasi filius
unicornium.* In rem præsentem Sanctus Thomas
Villanovaous; *Quid Filio Dei similius, quàm fi-
lius unicornium? captus est & ipse amore Virgi-* S. Tho. Vill.
nis, & majestatis oblitus, carnis vinculis irretitur. Conc. 4. in
Et S. Ropertus; *Fortissimus spirituum Deus, velut* Nat. Dom.
unicornis, id est potentia singularis. Deus incompre- S. Rup. apud
hensibilis & invicta virtutis, virginei tractus odore Corn à Lap.
uteri, illique inclusus est, & ex eo tantùm comprehen- in Num. 23.
di potuit, & occidi. 22.
561. Monocetoti, intra Virginis sinum quies- Virgini-
centi, D. Ludovicus Brethe, aothor eruditæ Basili- tas.
cæ S. Genovefæ Parisiensis, Emblematibus illostra-
tæ, epigraphen præfixit; VIRGINITATIS AMO-

undi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Pretonis exosa nam cingitur undique vallo,
Infans ut pateat semita nulla fugæ.
Obstruitur cano, quo ne se pollnat, ipsa
Se potius morti devovet, inde nece.
Europæ ancipiti discrimine pressa, pudorem
Servet ut incolumem, fata cruenta subit.
Candida servato candore apparuit: ipso
Facta est effuso sanguine candidior.

S. Casimirus quoque *Gravi pressus infirmitate, MORI POTIUS, quàm castitatis jacturam ex medicorum consilio subire constanter decrevit.* Eos deniq; omnes hoc symbolo exornabis, qui vitam malunt perdere, quàm fidem. In rem præsentem canit Guido Casonus;

E come l' armelino il suo candore,
Solo per non bruttar la morte elegge,
Cosi vuol l' huomo valoroso, e forte,
Morir più tosto, che macchiar la fede.

567. Hoc animal, dum generationis actui vacat, pudissimos fœtores spargit. Unde lemma. ALBUS EST, ET MALE OLET. Corporis humani venustatem, malè ac impudicè usurpatam, hoc emblemate notabis. In hanc rem Juvenalis;

.... Rara est adeò concordia formæ
Atque pudicitiæ.

Ita Alcibiades, Plutarcho referente, faciem quidem pulcherrimam, at mores corruptos, & vitam sordidissimam habuit. Suetonius Neronem insigni formâ prædirum fuisse testatur; qui tamen *Pudicitiam suam prostituit, contaminatis ferè omnibus membris.*

568. Mustela alpina, locum penitus mundum habitans, epigraphen tenet; IN PURO TANTUM. Dei filius intra Mariæ V. uterum, ab omni vitiorum labe penitùs immunem, novem integris mensibus suavissimè conquievit. S. Bern. *De singulari Virgine nulla est ambiguitas, quam ipsa mater ais circumsepta visceribus, sublimioris sanctificationis genere mundata fit; utpote sanctuarium illud, in quo Deus & Dei filius carnem fuerat suscepturus.* Breviter & expresse Joannes Geometta.

Gaude, quæ Christo corpus mortale dedisti;
Gaude primævi libera labe patris.

569. D. Gambertus Mustelam alpinam illo Statii lemmate ornavit; MACULAS HORRET. Fidem aut virginitatem, omni etiam tenuissimâ labe expertem, hic typus demonstrat. Certè Deus, infinita puritas, omnem peccatorum maculam extremè horret, nec nisi animas puras & innocuas sectatur. Verissimè S. Nilus; *Ut in sordida pauperis casa Regem habitare non decet, ita Christus in anima, peccatorum sordibus contaminata, non habitat.*

570. Virginitatem, nullâ unquam labe temeratam, D. Thesaurus mustelæ armeniæ symbolo repræsentat; inscriptione ex Horatio mutuatâ; INTAMINATIS FULGET HONORIBUS.

Virtus repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus.

His ipsis paregit purissimas Virgines exornans S. Paschasius, ait, *Vos estis, quæ fecundum nobilitatem generis flores estis Ecclesiæ, quæ virore pudicitiæ, & splendore castæ dilectionis, sponso serta componitis &c.* Et Thomas Cantipratanus; *Beata virginitas lilio comparatur: tum propter candorem niveum tum quia ex sex foliis reparandis constat, ut cordi primò: deinde quinque sensibus corporis ab omni contagio illibatissimè caveatur.*

571. Mustela alpina epigraphen præfert; FOEDARI NESCIA. Sigismundus Laurentius D. Paulum hâc icone exornavit, cujus conscientia nec minimam peccati labem contraxit. Unde Felici Judici affirmatè dixit; *Ipse studeo sine offendiculo conscientiam habere ad Deum, & ad homines semper.* Rursus ad Corinthios hoc de seipso testimonium tulit; *Nihil mihi conscius sum, atque adeò*, inquit in hunc locum S. Hieronymus. *Qui hoc dicebat, nullius utique peccati sibi conscius erat.*

572. Mustela alpina inscriptum refert; CANDOREM PRÆFERO VITÆ. Religiosorum hæc idea est, qui voluptatibus omnibus ita se abdicârunt, ut mori malint, quàm castimoniæ candorem lædere. Generosè enim quibusvis pudicitiæ suæ hostibus cum Susanna exprobrare audent; *Melius est mihi manus vestras non evadere, quàm in conspectu Dei peccare.* In hanc rem S. Ambr. *Tacebat in periculis Susanna, & gravius verecundiæ, quàm vitæ damnum putabat: nec arbitrabatur periculo pudoris tuendam salutem: soli Deo loquebatur, cui poterat casta verecundia eloqui: refugiebat ora intueri virorum.* Quod de castitate diximus, simili ratione de quavis innocentia intelligas velim. Unde Magnus Augustinus docet, *Si tibi diceretur, aut bibas, aut morieris; melius erat, ut caro tua sobria occideretur, quàm per ebrietatem anima moreretur.*

Margin notes: Innocens. Act. 24. 2 Cor. 4. 4. S. Hier in hunc loc. Castitas. Dan. 13. 22. S. Amb. l. 1. de offic. c. 19. Innocentia. S. Aug. ser. 1 de Temp.

ORYX.

CAPUT XXXVII.

573. ORyx, Ægypti animal, ac capræ speciei, solem & lunam, supra hemisphærium nostrum exorientes plurimum aversatur. Eò alludens Joannes Ferrus Orygem ad lunæ exortum capite deprimit abscondito cum lemmate; OFFENDOR LUMINE. Ita prorsus invidi, ut primum aliorum felicitatem conspexerint, mœroribus confici incipiunt. Perspicuè S. Petrus Chrysologus; *Quot sunt prosperitates hominum, tot tormenta sunt invidorum.* Et S. Greg. Nazianzenus, *Pessimum itaque malum, amarus zelus; pessimi itidem homines invidi, alieni boni inimici sunt, & communis pacis hostes.* In hoc argumentum opportuna est S. Joannis Chrysostomi quæstio, cur Judæi animo ita tranquillo tulerint, cùm à Christo, instar mancipiorum, flagellis cæsi, ac templo ejecti fuerint, postea verò visâ miraculorum claritate, ipsis tantoperè proficuâ, in vindictam penitus implacabilem exarserint. Idque idcircò evenisse respondet, *Quia multò magis aliena GLORIA OFFENDIT INVIDOS, quàm proprium malum.*

574. Oryx, postquam sitim bibendo explevit, aquam turbare solet, propterea etiam coturnicibus consuetâ. Lemma. ALTRUI POSCIA L' INTORBIDO. Id est; ALIIS TURBARE SOLET. Iisdem planè motibus imbuti invidi, sustinere nequeunt, si alii fortè nonnunquam perfruantur benigniore: unde passim perturbant, invertuntq; omnia. Verissimè dixit Lipsius, *Calli diomnia, & omnes perturbant.* Hæretici quoq; genuino sacræ scripturæ sensu malitiosè turbato ac perverso, miserum plebem nonnisi aquarum fæcibus pascunt. S. Rupertus Abbas; *Quis populus magis turbidus, quàm hæreticorum cœtus, qui alios turbidâ, & cœnolentâ potant doctrinâ, velut turbidâ aquâ.* Mali Concionatores, orygibus non absimiles, limpidissimos doctrinæ ac virtutum latices è Divinis Bibliis hauriunt; eosque postea, pessimo vitæ suæ exemplo turbatos, in auditores ac populum, non sine sordibus, diffundunt. Opportunè meus Concanonicus D. Absalon Abbas; *De his, qui mandata Dei corde retinent, & ea opere non*

Margin notes: Invidus. S. Pet. Chry. serm. 172. S. Greg. Na. Orat. 27. S. Io. Chrys. Invidia. Lips Cent. 3 epist. 81. Hæretici. S. Rup. Ab. lib. 2. in Sophon. Concionator vitiosus. Absal. Ab. serm. 21.

non custodiunt, in Ezechiele scriptum est; cùm ipsi limpidissimam aquam biberitis, reliquam pedibus vestris conturbabitis, & oves meæ, quæ conculcata erant pedibus vestris, pascebantur, & quæ pedes vestri turbaverunt, hæc bibebant. Quid enim aliud est, limpidissimam aquam bibere, quàm mandata Dei corde retinere? Vel eandem aquam pedibus conturbare, quid aliud est, quàm mandata Dei pravis operibus confundere? unde aqua hæc turbata ovibus potanda porrigitur, quando simpliciores quiq; non à bonis, quæ audiunt, sed à pravis operibus, quæ vident, exemplũ vivendi assumunt.

575. S. Franciscus Xaverius, erga animarum salutem, & martyrium pro Dei gloria tolerandum, siti nunquam exsaturandâ succensus, Orygis emblemate fuit repræsentatus, qui è fonte bibens; siti semper accendi solet majore. Lemma. ATTAMEN SITIO.

profectus
S. Bern. Ep. 235. ad Guarin.

Certè inexplebile hominis justi desiderium intensiore semper virtutum siti inardescit. S. Bernardus; *Justus semper esurit, sititque justitiam, ita ut si semper viveret, semper quantùm in se est, justior esse contenderet, semper de bono in melius proficere totis viribus conaretur.* Eadem effecta in Beatis deprehendere licet, qui in cœlo bonorum omnium fonte exatirati,

Beati.

eandem beatitatem, siti æternùm duraturâ, nunquam non volent degustare. Quare S. Greg. illa D.

1. Pet. 1. 12.
S. Greg. l. 18. mor. c. 28.

Petri verba interpretatus, *In quem desiderant Angeli prospicere;* ait, *Deum quippe Angeli & vident, & videre desiderant, & sitiunt intueri, & intuentur. Desiderant sine labore, quia desiderium satietas comitatur: & satiantur sine fastidio, quia ipsa satietas ex desiderio semper accenditur. Sic quoque & nos erimus, quando ad ipsum fontem vitæ venerimus. Erit nobis delectabiliter impressa sitis, simul atque satietas, quia & sitientes satiabimur, & satiati sitiemus.*

OVIS, LANA, VELLUS Aureum.

Caput XXXVIII.

576. OVis, sive pascatur, sive lavetur, sive tondatur, sive etiam occidatur, voce semper eâdem balare solet. Unde Bargalii lemma. VOCE

Patientia.

SEMPER EADEM. Patientis ac tranquilli animi hominem hoc Emblema demonstrat. Lugduni in Gallia Diaconus quidam, Sanctus nomine, cùm ab

Martyris fortitudo

Aureliano Imperatore suum nomen, familiam, patriam, conditionem; item num liber ac captivus esset, interrogaretur? tametsi à tortoribus, ut responsum daret, aut io voces, Christiano indignas, protuperet, variisque & acerrimis tormentis excruciatus, constantiâ tamen summè heroicâ omnem suppliciorum immanitatem contempsit, nec quidquam aliud, nisi prætiosa hæc, cœloque dignissima verba identidem reposuit, *Christianus sum*, ut refert Boterus. Porrò verus Christianus, & maximè Religiosus, inter omnes mundi sive blandientis, sive adversantis casus eâdem semper voce utitur, Deoque in omnibus agit gratias. Unde hortatur Apostolus *In omnibus gratias agite.* Vide insignem homiliam S. Basil. quam de gratiarũ actione scripsit, ubi inter cætera sic ait, *Accumbens mensæ, aut esitans panem, largitori gratiã rependito; tunicam indueris? gratias agito benigno datori, &c. nullo tuo merito plecteris? gaudium sibi inferat futurorum spes. Justo es supplicio addictus? gratias agas, quod hic potius luas pœnas, quàm in futuro.*

Boter. dict. memorab. p. 2. fol. 334

Gratias agere Deo in omnibus.
S. Basil. hō. de grat. act.

Ps. 118. 176.
separatio S. Thom. Apost.

577. Ovis, à grege & pastore longius distracta, manifesto vitæ discrimini exponitur. Unde D. Archangelus Conter aberranti inscripsit; DISJUNCTA PERIBIT. Argumento è Psalte Regio desumpto, *Erravi sicut ovis quæ periit.* Certè S. Thomas, ab Apostolorum Collegio dissociatus, infidelitatis fauces incurrit. Judas, è D. Chrys. sententia, ex ovili apostolico digressus, infernali lupo in prædam cessit. *Nisi exisset ille,* inquit, *proditor factus non esset; nisi condiscipulos deseruisset, non periisset: nisi se ipsum extra ovile proripuisset, non eum lupus offendisset, neq; devorasset: nisi seipsum à Pastore segregâsset, belluæ præda factus non esset.* Ita sanè quisquis à sanctæ Ecclesiæ grege longius discesserit, non potest non lupis hæreticis dilaniari & occidi. S. Petrus Chrysologus. *Ovis,* inquit, *vocem pastoris oblita, dum lupinis ululatibus credit, & cutis perdidit salutaret, & tota lethalibus est sauciata vulneribus.*

S. Io. Chrys. Tom. 6. ser. de Bapt. Christi.
Hæretici
S. Pet. Chrys. serm.

578. Natura cæteris animalibus omnibus aliquod membrum providit, quo armorum vice uti, & vim adversam repellere valeat. Nam asserente S. Joanne Chrysostomo, *Bruta corpore gestant arma; puta bos cornua, dentes aper, ungues leo &c.* Martialis;

S. Io. Chrys.
Martial. l. 13. Ep.

Dente timetur aper; defendunt cornua cervum.

Solam oviculam armis omnibus destitutam voluit. Unde lemma. UNDIQUE INERMIS. Christus, suos Apostolos ad universum orbem convertendum ablegaturus, eos instar ovium dimisit; *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum;* & ut revera essent oves, ab iis, *neque peram in via, neque calceamenta, neq; virgam* circumferri voluit. In hunc locum P. Cornelius à Lapide ait; *Matthæus hic loquitur de matte, id est, virgâ defensoriâ, quam Christus Apostolis vetat.* Et paulò post; *Per virgam ergò hic synechdochicè qualibet arma intellige, hæc enim Christus vetat Apostolis, quos jubet non armis, sed Deo fidere, atque fidem non pugnando, sed patiendo propagare.* Unde Concilium Pictaviense statuit; *Clerici, portantes arma excommunicentur, arma enim Clericorum sunt preces & lachrymæ.* Cæterùm inermis illa ovicula etiam genuinus innocentiæ & simplicitatis apostolicæ typus est.

Apostoli.
Mat. 10. 16.
Corn. à La. in hunc lo.
Arma chericorum.
Innocentia Apostolica.
Cap. 3. de vit.

579. Eidem Emblemati nonnemo hanc gnomam subjecit. MENS IGNARA NOCENDI. Hæc enim mentis innocuæ & sanctæ effecta sunt, ut nemini quidquam damni aut nocumenti unquam afferat. S. Paulus; *Neminem læsimus, neminem corrupimus, neminem circumvenimus.* Nempe magistrum suum imitatus est Apostolus, is enim, instar oviculæ, non tantùm neminem unquam vel minimùm læsit, sed insuper *Pertransiit benefaciendo & sanando omnes.* Atque adeò, teste Magno Augustino; *Ista est vera innocentia, quæ nec inimico nocet.*

580. Oviculam, me judice, opportuno hoc epigrammate insignire licet. INTER OMNES MITIS. Benignissimam Virginem Mariam hæc effigies concernit, de qua S. Ecclesia canit;

Maria Virg. Mansuetudo.

Virgo singularis
Inter omnes mitis &c.

Eandem laudem Divina Oracula etiam Mosi tribuunt. *Erat Moyses vir mitissimus super omnes, qui morabantur in terra.* Et S. Hier. *Dux ille Israëlitici exercitûs, inter omnes homines, quos terra tunc generavit, mansuetissimus prædicatur: & ideo per quadraginta annos obtinuit principatum &c.*

581. Ovicula, quantumvis malè habita, spoliata, verberibus cæsa, & interfecta, nihil unquam doloris aut querelarum spargere, nec etiam crudelitatem adversario exprobrare solet. Sicq; ut nonnemo lemmatis loco dixit: NON HABET REDARGUTIONEM; Verbis è D. Psalte mutuatis; *Factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.* Hâc prærogativâ Deus incarnat⁹ cumprimis excelluit; *Qui, cùm malediceretur, non maledicebat; cùm pateretur, non comminabatur.* Ad hoc exemplar etiam servi

Patientia.
Psalm.
Christus.
1. Pet. 2.

S. Ambr. in Ps. 37. Isa. 53. 7.

servi Dei suas operationes efformant; S.Ambrosio teste; *Ad ejus similitudinem atq; imaginem justus sua vita cupiens instituta formare, accusatus tacet, læsus remittit, dissimulat lacessitus, & non aperit os suum, ut illum imitetur, qui sicut Agnus ad victimam ductus, & non aperuit os suum.* Idipsum peculiari ratione in SS. Martyribus cernere licet, de quibus S. Ecclesia canit;

Caduntur gladiis more bidentium,
Non murmur resonat, non querimonia,
Sed corde impavido mens bene conscia,
Conservat patientiam.

S. Philippus Apostolus.

582. D. Atesius eximiam S.Philippi Apostoli in Christo sequendo alacritatem, oviculæ symbolo demonstrat, quæ versus oblatum viridem ramusculum festinans, epigraphen tenet. OSTENDERE SUFFICIT. Argumento prorsus eodem S.P.Aug. *Ramum viridem*, inquit, *ostendis ovi, & trahis illam; nuces puero demonstrantur, & trahitur; si ergo ista, quæ inter delitias & voluptates terrenas revelantur amantibus, trahunt, quoniam verum est; Trahit sua quemque voluptas: non trahit revelatus Christus à Patre? &c.* Inde discas velim, quantâ suavitate voluntas humana ad vocationis Divinæ consensum moveatur.

Aug. tr. 26. in Joann. [illegible]. Vocatio Divina.

583. Plinius refert, in Insula Ponto oves absynthio pasci, eamque herbam, quantumvis felleam & amaram, ab iis instar suavissimi mellis libari. Unde nonnemo oviculæ, absynthium versanti, inscripsit; DULCESCIT AMARUM. Christi labia, instar innocentissimæ oviculæ melleum ac suave reputârunt, quidquid myrrhæ, fellis, & acen in cruce propinatum fuerat. Unde devotus quidam, Servatorem suum, sitientem ac felle potatum, hoc epigrammate alloquitur.

Christus [illegible]. [illegible] Bi[illegible] epigr.

Christe rogas gelidam labris arentibus undam,
Sed datur imbutum fellis acore merum:
Barbara si vita nolebas parcere turba;
Cur saltem extremam non miserere sitim?
Perge tamen: potus madeat licet omnis aceto:
Melleus ambrosio fiet in ore liquor.

Passionis Christi [illegible].

Cæterùm Divinam passionem ac crucem meditanti, omnes calamitatum amarores videbuntur in his terris suavissimi. S. Gregorius Papa: *Nihil adeò grave, quod non æquanimiter toleretur, si Christi passio ad memoriam reducatur.*

584. Ovis mater, insequentibus agnellis, epigraphen è S. Joanne desumptam sustinet; AGNOSCUNT ME MEI. Hac ratione, inquit D. Atesius, veri filii ac boni fideles sanctam Matrem Ecclesiam Romano-Catholicam venerantur, nullo unquam vel minimo gressu ab ejus vestigiis deflectente. P. Cornelius à Lapide, illa D. Joannis verba interpretatus, in Christi persona ait: *Cognoscunt me mea oculis fidei, spei, & charitatis, quia in me credunt, sperant, meque summè amant.* S. P. Augustinus: *Sancti tenent Deum Patrem, tenent Ecclesiam matrem; nec illum parentem, nec istam offendentes; sed in amore utriusque pareatis viventes, & ad hæreditatem æternam properantes, non læso patre, non læsa matre, datur unicuique hæreditas.*

[illegible] 10. 14. [illegible] fidelis. [illegible] à Lap. [illegible] Aug. ser. de temp. [illegible] 9.

585. Capra, lupum nutriens & ablactans, epigraphen tenet; POSTEA SANGUINEM. Emblematis mentem explicans Alciatus, canit:

[illegible] Embl. 64.

Capra lupum, non sponte, meo nunc ubere pasco,
Quod male pastoris provida cura jubet.
Creverit ille simul, mea me post ubera pascet
Improbitas nullo flectitur obsequio.

Illum cumprimis hæc imago spectat, qui, benevolentiæ suæ lacte in hominem ingratum liberalissimè effuso, postea etiam sanguinem sugendum præbere, & gravissima mala ab eo in beneficiorum vicem tolerare cogitur. Nero, humana illa bellua, sapientiæ lacte, quod è Seneca hauserat, minimè contentus, etiam venas eidem incidit, ac vitam abstulit. Popilius, Ciceronis labore & eloquentiâ, ceu lacteo flumine, salutem ac incolumitatem consecutus, eundem postea vitâ privavit, &c. Verissimè conquestus Seneca; *Beneficia in scelus versa sunt: & sanguine eorum non parcitur, pro quibus sanguis fundendus est. Gladio ac venenis beneficia sequimur.* Cæterùm symbolo hoc etiam innuitur, vitia, quantumvis minimis fomentis nutrita, aut etiam joco cœpta, gravissimum postea sanitati, sanguini, aut etiam vitæ dispendium accersere: tantùm enim vitium levissima quævis initia habent.

Ingratus. Senec l. 5. de Benef. c. 15. Peccatũ veniale.

586. Ovis, herbarum virorem in aperto campo videns, facilè ad illum allicitur. Unde Lucarini lemma, SEQUOR ALLECTA. Ita Apostoli, majestate, gratiâ, cæterisque benevolentiæ argumentis, quæ è Servatoris vultu ac colloquio copiosè resplendebant, plurimùm sunt abrepti, & ad ejus vestigia sequenda, ceu vinculis, tracti. *Certè fulgor ipse, & majestas Divinitatis occulta, quæ etiam in humana facie relucebat, ex primo ad se videntes trahere poterat aspectu, &c.* inquit S. Hieronymus.

Vocatio. S Hier. l. 1. Comment. in Matt c. 9.

587. Ovium carnes, lupi faucibus semel attactæ, novum ac gratissimum saporem acquirunt. Unde ovis, lupi dentibus prehensa, inscriptionem habet; FIT SUAVIOR. Ita justus, mundi hominumque malevolentiâ laceratus, ac pessimè habitus, cibus evadit palato Divino suavissimus. S.P. Augustinus; *Nullus hominum est tantâ justitiâ præditus, cui non sit necessaria tentatio tribulationis; vel ad perficiendam, vel ad confirmandam, vel ad probandam virtutem:* Suavior enim sapit in afflicto animo virtus. Opportunè Poëta:

Calamitas utilis. S. Aug lib. 2. cont. Faust. cap. 20.

Dum premitur justus, fit gratior hostia olympo,
Sic quoque fit morsu suavior agna lupi.

588. S. Ambrosius author est, lupos, dum ovibus rapiendis insidias struunt, ovile circumdare, omnesque canum & pastorum mores callidè explorare; ubi verò illos somno obrutos, hos verò à grege sejunctos adverterint, mox miserum gregem adoriri, & ovile in macellum convertere. *Lupi*, inquit, *bestiæ sunt, quæ insidiantur ovibus, circa pastorales versantur casas, somnum canum, absentiam aut desidiam pastoris explorant.* Unde oviculæ, intra lupi fauces hærenti, epigraphen subdidi. DUM VIGILES DORMIUNT. Vel ut D. Carolo Rancato placet; CONTICUERE CANES. Verbis ex Ovidio desumptis:

S. Ambr. in c. 10. Luc.

Jam color unus adest rebus, tenebrisque teguntur
Omnia, jam vigiles conticuêre canes.

Ovid lib. 4 Fast.

Adeò nimirùm dormitantium pastorum negligentia, & ignava taciturnitas, deplorandum ac præsentissimum exitium subditis animabus conciliat. Isaias. *Omnes bestiæ agri venite ad devorandum, universæ bestiæ saltus. Speculatores ejus cæci omnes, nescierunt universi, canes muti, non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia.* S. Ephræm, *Non exiguum sibi damnum conciliat pastor, qui extra ovile dormit ovium. Somnolentia enim pastorum, luporum est gaudium.*

Pastor negligẽs. Isa. 56. 9. S. Ephrem Tract. de timore Dei tom. 3. init.

589. Ovium gregi, lue interempto, inscripsit Rancatus; UNIUS SCABIE. Ad verbum Juvenalis;

Juv. sat. 2.

Dedit

--- Dedit hanc contagio labem
Et dabit in plures, sicut grex totus in agris
Unius scabie cadit. &c.

Societas vitiosa.
Plato lib. 2. de legib.
Psal. 105. 35.
Eccles. 13. 1.

Ita nimirum unius vitium facili labore in plures diffunditur, eosque plagâ, non rarò lethali, inficit; *Qui se probis immiscet*, inquit Plato, *necesse est eadem pati & agere, quæ tales agere & loqui inter se didicerunt.* David de suis Israëlitis plurimùm conqueritur; *Commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, & servierunt sculptilibus eorum.* Verissimè Siracides, *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea; & qui communicaverit superbo, induet superbiam.*

Maria V.
S. Bonav. in Lyram.
Phil. Ab. l. 1 Cant. c. 14.
Cant. 8.

590. Complures agni fœcundo unius ovis ubere pascuntur; cum lemmate, OMNES PENDEMUS AB UNA. Mariæ Virginis hæc effigies est, à qua, ceu Matre benignissima & fœcundissima, omnes in hoc mundo pascimur & fovemur: ut adeò verè à S. Bonaventura cognominetur, *Mammilla orphanorum & parvulorum*; & ab Abbate Philiberto; *Nutrix Nutritoris omnium.* Ipsa quoque sacra Pagina de illa ait; *Quis mihi det te fratrem meum, sugentem ubera matris meæ.* Emblematis mentem hoc disticho explicat P. Jacobus Masenius;

Materno fragiles pendemus ab ubere nati:
Lacte ovis; at Virgo pascit amore suos.

L A N A.

Castitas, Mortificatio.
1. Cor. 9. 27.
Cass. l. 4. de Instit. c. 8.

591. LAna, instrumento arcuato discussa, carminata, ac per chordam repercussa, tandem candorem & perfectionem debitam acquirit. Unde D. Caroli Bossi lemma. ALBESCIT AB ICTU. Ita castitatis votum hominem quidem reddit candidum, ac Deo gratum: at ipsius candor nonnisi è carne, crebris flagellis, aliisque mortificationibus maceratâ ac probè edomitâ, obtinetur. De seipso testatur Apostolus; *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* Cassianus ait; *Multis experimentis edocti sancti Patres, tradunt, monachum, maximè juniores, ne voluptatem quidem concupiscentiæ suæ refrænare posse, nisi prius mortificare se didicerint.*

VELLUS AUREUM.

Præmium præsupponit laborem.
S. Aug. in Psal. 102.

592. SOdales Parthenii Vellus aureum symboli loco affixêre; cum lemmate, NON SEGNI RAPIENDA MANU. Enimverò Heroum præmia, & grandia munera, cumprimis verò æterna beatitudo nostra, nonnisi assiduo labore ac industriâ obtinentur. S P. Augustinus; *Non finitur labor, nisi cùm finita fuerit vita. Oportet in via laborare, ut in patria gaudeamus.* Unde è Poëtis nonnemo cecinit.

--- Par est fortuna labori.

Ovid. l. 2. de arte.

Et Ovidius.

Ardua molimur: sed nulla nisi ardua vincunt,
Difficilis nostrâ pascitur arte labor.

M.V. Annuntiatio
Psal. 71. 6.
Method. Orat. de Hypap.
S. Pet. Chrys. serm. 143.

593. Vellus expansum, ac rore cœlesti perfusum, epigraphen tenet; TACITIS ROS INFLUIT ASTRIS. Nempe sicuti solum Gedeonis vellus cœlesti rore madebat, arente reliquâ circum terrâ; ita Deus incarnatus, cùm totus illum orbis sitiret, in solum Virginis Mariæ uterum depluit, suspirante Prophetâ: *Rorate cæli desuper, & nubes pluant justum.* Perspicuè vaticinatus est Psaltes, *Descendet sicut pluvia in vellus.* Ut adeò Deipara Virgo à Methodio verè cognominetur, *Vellus imperceptibilis roris.* & à S. Petro Chrysologo, *Vellus virgineum, cui cœlestis imber placido se fudit illapsu.* In rem præsentem canit P. Jacobus Masenius.

Immaduit sudo vellus Gedeonis olympo?
Sicca tamen circum rore carebat humus.
Tota salutaris tellus sitiebat ad undas,
Virgo Deum tacito condidit una sinu.

P A N T H E R A.

Caput XXXIX.

Ælian. l. 5 cap. 40.
Christus in terra conversatus.
Hug. Vict. l. 2. de Lib.

594. PAnthera odorem exhalat adeò suavem, ut eo illecta cætera animalia, Æliano teste, illam ingenti numero sequantur. Lemma. ALLICIT OMNES. Vel ut D. Aresius ipsius Pantheræ ore inscripsit, OMNIA TRAHAM. Certè Deus, humanis exuviis vestitus, virtutum odorem adeò suavem spiravit, ut orbem universum in gloriosa sua vestigia traxerit. Hugo Victorinus: *Quid suavius aut dulcius esse potest odore Domini nostri Jesu Christi? Ita enim suavis est, ut omnes, qui prope per fidem, & per opera sunt; & qui adhuc fragilitate gravati, longe sunt, audiant vocem ejus. Repleti enim & recreati suavissimo odore mandatorum ejus, requirimus eum, semper sequentes eum.* In eundem sensum Magnus Augustinus.

S. Aug. in Psal. 90.

Amemus & imitemur, curramus post unguenta ejus: venit enim & olevit, & odor ejus implevit totum mundum: unde dolor? de cælo; sequere ergo ad cælum &c.

Virtus.
S. Greg. Nyss. lib. de vita Mosis.

Virtus, miro odoris magnetismo, plus quàm Panthera, omnium animos ad se sequendam, vel saltem admirandam rapit. *Attrahit enim ad se*, inquit S. Greg. Nyssenus, *natura ipsius boni omnes, qui ad pulchritudinis radios sanis possent oculis respicere, ita fit, ut cœlestium desiderio semper ad majora, ut Apostolus ait, consurgat, & semper in altiora pervolet.*

Famina lasciva, Mundi prosperitas.
S. Io. Sarisb. l. de Curial. nugis.

595. Panthera, cæteras feras suavissimo suo odore ad se pertrahens, eas postea improviso assultu adoritur, ac devorat; Lemma. ALLICIT, UT PERIMAT. Vel, ut Ferro placet; ATTRAHIT ILLECEBRIS. Vel, ALLICIT INCAUTUM. Hanc iconem de mundi fallacia, de mulieris lascivæ aut voluptatum fraudibus, & de fortunæ dolis interpretabere. S. Joannes Saresburiensis: *Noverca virtutis prosperitas: sic applaudit, ut noceat, & infelici successu sic fortunatis obsequitur, ut in fine perniciem operetur: convivis suis ab initio propinans dulcia, & cùm inebriati fuerint, lethale virus admiscet.*

Maria V.
Cant. 1. 3.
S. Bern. ser. 4. in Assum. M. V.
Virtus.

596. Scipio Bargalius, fictæ Nymphæ loco, Pantheram depinxit, è vestigio plurimis cinctam animalibus, cum lemmate, DAL ODOR SUO RAPITI. Id est, RAPIUNTUR ODORE. Consentaneè nimirum ad illa sacri Epithalamii verba: *In odorem unguentorum currimus.* De B. Virgine Maria ait Mellifluus Bernardus. *Digna planè, quam respiceret Dominus, cujus decorem concupisceret Rex, cujus odore suavissimo ab æterno illo paterni sinus attraheretur accubitu.* Homo quoque virtutum suarum fragrantiâ cæteros omnes ad se venerandum, sequendum, & admirandum cogit. Themistocles ad ludos olympicos delatus, vix populi conspectum subiit, cùm omnium oculi in eum unum converterentur, ac Græcorum linguæ passim de illo coram cæteris celebrando personarent: unde tam immodico populi applausu plurimùm recreatus, dixit. *Hoc ipso die laborum, quos pro Græcia suscepi, fructum reportavi.*

597. Vini suavitate plurimùm delectatur, eoque etiam inebriari solet Panthera; at quamprimum è vase, à venatoribus præparato, bibit; mox soporem contrahit, sicque ebria capitur. Lemma POTU CAPI-

Digitized by Google

CAPITUR. Judicum ac Magistratuum quorundam hæc idea est, qui proprii quæstûs dulcedine excæcati nonnunquam sese capi, & in adversam, quantumvis deteriorem, partem flecti patiuntur. Sacri Interpretes plurimum mirantur Davidē, quod se persuaderi permiserit, ut dimidiam hæreditatis paternæ partem, per decretoriam sententiam à Miphiboheso sublatam, servo cuidam scelerato ac maligno adjudicârit. At Litanus fraudem deprehendit, atque, Davidem muneribus, à vaferrimo servo oblatis, fuisse captum; *Regi enim veniebat obviam cum duobus asinis, qui onerati erant ducentis panibus, centum ligaturis uvæ passæ & centum massis palatharum, & duobus utribus vini.* Hoc nimirum vini odore, optimi Judicis cerebrum penitùs turbatum, pro sinistra parte pronuntiaverat. *Hic duo consideranda sunt,* inquit Nicolaus de Lyra. *Primum est cautela maliti osa Siba detractoris, qui considerans David, & servos ejus in augustia positos, & fugâ & fame fatigatos, obtulit David pauca respectivè, ut per hoc mendaciter acquireret hæreditatem domini sui detrahendo sibi & consimiliter faciunt in curiis magnatorum cupidi & avari. Secundum est periculum potentum in verbis talium detractorum, quia David sanctus ex verbis & dono, licet modico, hujus adulatoris & detractoris in tantum fuit deceptus, quod sine verborum ejus examinatione, dedit ei hæreditatem Domini.* Eâdem planè ratione peccator infamis Babyloniæ meraco temulentus, Tartareo venatori in prædam cedit, extremamque perniciem, morte æternùm duraturâ, præceps incurrit. S. Laur. Justinianus; *Illos igitur solos, qui ignorant Deum, & futura non prævident, decipit mundus, aureo enim eos inebriat calice, variis donis, pollicitationibus deludens, ad sempiternum trahit exitium.* Certè, misertimus Loth, vino obrutus, infamem incestum commisit. De hoc sanctus Petrus Damianus; *Pudoris munditiam, vinum in solitudine unâ nocte suasit amittere, quem inter tot adulteros ipsa non potuit Sodoma violare.*

598. Panthera maculam supra dorsum circumfert, quæ juxta majoris vel minoris Lunæ vicissitudines crescit ac decrescit. Unde emblema Pantheram, maculâ illâ conspicuam, sub luna exhibet; cum dicto; SIC MUTOR AD ILLAM. Vel, MUTATUR AD ILLAM. Si hanc iconem benigniore sensu interpreteris, animam, voluntati Divinæ, ac dispositioni cœlesti penitùs conformem, significat. In hanc rem S. P. Augustinus; *Duæ voluntates sunt; sed voluntas tua dirigatur ad voluntatem Dei, non voluntas Dei torqueatur ad tuam.* Et meus Carducius.

Cynthia ad aspectum maculam panthera colorat,
Sic sequitur virtus fida polis regimen.

In sensu autem deteriore adulator, ad heri sui nutum volubilis ac inconstans, exinde demonstratur; Unde idem Carducius, postquam lemmatis loco dixit, quod Pantheræ macula, infra lunam collocata, fit MULTIFORMIS ÆMULA; Mentem suam his Jambis explicat.

Labes Dianæ est multiformis æmula:
Cor sic adulans, & vacillans volvitur.

599. Panthera capras sylvestres, cervos aliaque animantia odoris sui suavitate ad cespitem, ubi ipsa recumbit, attrahere solet, ibique incautos improviso assultu obruit, ac devorat. Lemma. BLANDIMENTO PRÆDATUR. Ita omninò voluptas, omnesque mundi illecebræ, miseros mortales non sine blanditiis attrahunt, eosq; crudeli sorte in extremam perniciem præcipitant. Plutarchus *Fera est sibi mancipans homines voluptas, sed mitis: nam si aperto pugnaret, citò caperetur. Nunc autem etiam ideò invisa magis, quod celat immanitatem, induta habitum benevolentiæ.*

600. Henricus Farnesius symboli loco Pantheram exprimit, quæ, capite intra virgultum abscundito, multis feris circumdatur; eum lemmate. NON VI, SED GRATIA. Innuebat videlicet, Principi dexteritate potiùs, ac cautâ dissimulandi ratione, quàm terrore aut violentiâ in dirigendis subditorum animis opus esse; ejusq; imperia non proprio, sed aliorum genio attempetari debere. S. Greg. Papa gratiosam hanc regendi methodum Childeberto, Galliarum Regi, his omnino verbis persuadere est conatus. *Benignum Excellentia vestra suis subjectis semper se exhibeat, & si qua sunt, quæ ejus animum offendere valent, ea indiscussa non sinat.* Haud aliter D. Paulus proximos nostros non violento aut crudeli modo, sed temperato ac suavi ad virtutem pertrahendos voluit; *Vos qui spirituales estis,* inquiebat ad Galatas, *hujusmodi instruite in spiritu lenitatis.* In hunc locum Cardinalis Cajetanus; *Hac, ait, est forma reparandi lapsos, ut actio correctiva procedat in spiritu mansuetudinis; ad differentiam eorum, qui impetuosè sæviunt in delinquentes. Et creditur, Paulum hæc dixisse, eo quod Pseudo-Apostoli contra delinquentes indignabundi procedebant.* Hâc animi moderatione insignis erat Sertorius, qui, tametsi naturâ suâ terribilis ac crudelis, seipsum tamen temperamento adeò dextero emolliit, ut nemini non videretur mansuetus. Idipsum de Sancto Ignatio Loyolâ historiæ memorant; quod naturâ igneus ac vehemens, operationes suas tantâ suavitate condierit, ut quidam, accuratiore oculo eas contemplatus, Ignatium non cholericum, sed phlegmaticum judicârit. Eandem corporis animique temperandi rationem etiam nostro ævo in Cassalensi Episcopo, Hieronymo Francisco Miroglio, suspicit ac veneratur orbis.

601. Panthera, mirâ pulcherrimorum colorum varietate distincta, ferociam insigni huic venustati adeò immanem conjunctam habet, ut, qui propriæ saluti consultum voluerit, procul ab ea recedere debeat. Unde epigraphen, è Virgilio mutuatam, exhibet; NE CREDE COLORI.

O formose puer, nimium ne crede colori.

Ita nec mulieri, quantumvis comptæ; nec homini cuiquam tetreno, plus æquo fidas. Seneca. *Mulierem involutam æstimas? si vis illam æstimare, totamque scire, qualis sit, fasciam solve: multum mali sub illa latet.* Ovidii consilium est;

Sint procul à vobis juvenes ut fœmina compti.

Neque enim variis verborum pigmentis, quibus detractores & adulatores uti solent, benevolum te exhibeas; quippe quæ gravissima damna post se trahunt.

PHAINA.

Caput. XL.

602. PRudens Oeconomus, aut industrius Paterfamilias, indefessâ ac penè unicâ sollicitudine in domesticas necessitates attentus, Phainæ Emblemate repræsentatur, quæ, diversa obstacula, viasque invias ingenti labore percurrens, integrum ovum supra caudam sustinere, & ad catulos suos, non sine

150. P. Hortensius Pallavicinus Lucernam piscem, inter nocturnas umbras resplendentem, hoc lemmate insignivit; EXTERNÆ NON INDIGA. Innuebat videlicet, Illustrissimum Comitem, Alphonsum Littam, recens inauguratum Archiepiscopum Mediolanensem, & tunc Eminentissimum Cardinalem, tantos nobilitatis, virtutum, ac meritorum splendores habere congenitos, ut ad eos locupletandos aliis ab intrinseco emendicatis opus minimè sit. Eandem planè significationem referebant duodecim gemmæ, quæ, utpote duodecim tribuum figuræ, summi Hehtæorum Sacerdotis pectus exornabant. Nam asserente S. Gregorio Nysseno, *Lapides ita erant varii, ut nullius ad alterum esset similitudo, proprio enim singuli splendore fulgebant.* Hanc nimirum Deus cujusvis animæ ideam ob oculos posuit, ut virtutis propriæ splendore, non verò exteris, ac emendicans ornamentis inclarescere satagat.

151. Hic piscis Lucernæ nomen à linguæ suæ splendore recepit. Lemma; NOMEN LINGUA DEDIT. Ita viri litterati famam in hoc mundo clarissimam è linguæ suæ facundia sortiuntur. Plurimorum instar habeto Ciceronem, Hortensium, Marcum Antonium, Demosthenem, & Periclem, quorum fama nonnisi orbe deficiente peribit. S. Paulum antonomasticè Apostolum vocant, quod prædicando, propagandoque Dei verbo cæteros Apostolos longè anteverterit. S. P. Augustinus; *Apostolus cùm dicitur, si non exprimatur quis Apostolus, non intelligitur, nisi Paulus; quia pluribus est epistolis notior, & plus omnibus illis laboravit.*

152. Eidem pisci, ingenti splendore sub nocturno cœlo per undas natanti, subscripsit P. Blasius Palma; TENEBRÆ NON COMPREHENDERUNT. Deum hæc imago repræsentat, omnis sanctitatis & splendoris fontem. *Quia non est sanctus, ut est Dominus.* Porrò homo justus, mente in cœlum sublevatâ, nullis involvi poterit scelerum umbris, sed assiduam spargit virtutum lucem. Sanctus P. Augustinus; *Qui sursum habet cor, luminare est, in cœlo fulget, NEC VINCITUR TENEBRIS.*

LUCIUS, seu LUPUS.

Caput XXVII.

153. TAnta piscis hujus tyrannis est, ut omnes alios, etiam propriæ speciei, pisces sine discrimine devoret. Unde juniorem Lucium voraci ore complexus, epigraphen tenet; PROPRIIS NEC PARCIT ALUMNIS. Princeps tyrannus ac parens crudelis hoc symbolo delineantur, qui nec subditorum bonis, nec filiorum vitæ parcunt. Inter hos Primipilus Artexerxes, Sabellico referente, quinquaginta filios jugulavit. Tigranes, Armeniæ Rex, quod Baptista Fulgosus testatur, filium suum natu majorem occidit. Titus Manlius Torquatus proprium filium capite plecti jussit. Constantinus Imperator innocentem Crispum; & Herodes Antipas tres suos filios, Antipatrum, Aristobulum, & Alexandrum vitâ privârunt. Seneca; *Quæ alia vita esset, si leones, ursique regnarent, si serpentibus in nos, ac noxio cuique animanti daretur potestas? Illa rationis expertia, & à nobis immanitatis crimine damnata, abstinent suis, & tuta est inter feras similitudo: quod homines tantum nec è necessariis quidem rabies temperat.* Et Seneca Tragœdus;

A fratre frater, dexterâ nati parens
Cecidit, maritus conjugis ferro jacet,
Primumque fœtus impia matres suos.

154. Lupus piscis, alium minorem lupum devorans, epigraphen subjunctam habet; PRÆDA MAJORI MINOR. Eadem planè ratione Tyrannus crudeli avaritiâ adversus minus potentes grassari solet. Contra hanc hominum immanitatem conquestus David, ait, *Qui devorant plebem meam ut cibum panis,* Id est, interprete P. Gregorio Hesero, *Qui dispoliant fortunis, infamiâ contegunt, eliminant è vita, penitusque consumunt cultores meos, eum ad modum, quo devoratur à famelico panis cum crustâ, cum medullâ, de quo nec mica superfit.* In eundem Psalmi locum quærit Magnus Augustinus; *Quid addidit in cibo panis?* Et respondet, *Cætera, quæ manducamus, possimus modò illa, modò illa; non semper hoc olus, non semper hanc carnem, non semper hæc poma, semper autem panem. Quid est ergò, devorant populum meum in cibo panis? Sine intermissione, sine cessatione devorant, qui devorant populum meum in cibo panis.* Seneca;

Tyrann⁹.
Psal 52.6.
Georg Hes. Comment. in Ps 52.
S. Aug in hunc Psal.

Rupêre fœdus impius lucri furor,
Et ira præceps, quoque succensas agit
Libido mentes, venit imperiis sitis
Cruenta, factus PRÆDA MAIORI MINOR
Pro jure vires esse &c.

155. Nonnunquam Luci capiuntur oculis privati, ac penitus cœci: idque, Physicorum opinione, ranarum operâ contingit; quæ, dentatas Luciorum serras nihil formidando, iis astutè propinquant; moxque supra illorum frontem collocatæ, miseros excœcant. Emblemati subscripsêre; ASTU; NON VI. Dæmon, ut gratiæ divinæ lumen homini eripiat, plurimum allaborat, idque, si violentiâ nequeat, astutiâ exequi conatur. Sanctus Gregorius Papa, *Cavenda est hostis astutia, ne, quos apertâ nequit tentatione subvertere, labente telo sævius valeat trucidare.* Porrò hominis oculus recta est intentio, cui eruendo nihil non molitur vaferrimus hostis probè gnatus, omnem hominis felicitatem aut interitum ab oculo illo pendere. Nam, ut præclarè ait Magnus Augustinus; *Quod non bonâ intentione facis, non tibi proderit: quia quomodò feceris, non quomodo illud evenerit, tibi imputabitur.*

Dæmon.
S. Greg. l 7. Epist. 1 ante med
Intentio.
S Aug Tr. in Matth 6 si lumen, quod in te est &c.

MELANURUS.

Caput XXVIII.

156. MElanurus tranquillo mari ad imum fundum sese mergit, ibique inter algæ latebras delitescere solet, ut piscatorum insidias, eo tempore frequentes, effugiat: at verò turbato mari, de illorum præsentia ac insidiis securus supra aquas emergit, & littori vicinum se statuit. Unde lemma. IN TEMPESTATE SECURUS. Vel, SPERAT INFESTIS; &, METUIT SECUNDIS. Verbis ex Horatio mutuatis, ubi hominem cautum, nec inter prospera fidentem, nec inter adversa timentem describit.

Calamitas utilis.
Horat l. 2. Ode 10.

Sperat infestis, secundis,
Alteram sortem, benè præparatum
Pectus.

Hinc discas velim, quantùm securitatis è calamitatum tempestate nobis accrescat. Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus; *Multi res adversas timent, prosperas non timent. Periculosior est res prospera animo, quàm adversa corpori. Prius corrumpit prospera, ut inveniat, quod frangat adversa.*

S. Aug. in Psal. 50.

157. Melanurus, humano gustui penitus insipidus, ut à cæteris piscibus internosci possit, caudam nigrâ quâdam notâ distinctam habet. Unde lemma. GUSTARE NEFAS. Hominum sceleratorum hæc idea est, quos, atro notatos flagitiorum thetâ, longissimè fugere, eorumque commercia omnia abhorrere jubemur. Perspicuè Apostolus; *Si is, qui frater nominatur est fornicator, aut avarus, aut idolis serviens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum ejusmodi nec cibum sumere.* In hunc locum Sanctus Ambrosius; *Cum fratre, in quo vitia hæc reperiuntur, non solùm Sacramenta non edenda, sed nec communem escam, docet: ut erubescat quum vitatur, & se corrigat.*

Scelerati fugiendi.

1. Cor. 5. 11

S. Amb. in hunc loc.

MONACHUS.

Caput XXIX.

158. PAter Caspar Schottus ex Rondeletio & aliis refert, in Norvvegiæ oceano marinum aliquod monstrum nostro hoc ævo captum esse, quod humanâ erat facie, capite cucullum gestans, totoque reliquo corpore instar Monachi efformatum, unde etiam ab incolis nomen accepit, ut prolixè describit, & eleganti icone exhibet idem eruditissimus P. Scottus. Quare piscem illum symboli loco hâc inscriptione notabis. HABITUM, NON VIRTUTEM. Præclarè in rem præsentem ait religiosissimus Thomas Kempensis, *Habitus & tonsura modicum conferunt; sed mutatio morum, & integra mortificatio passionum, verum faciunt religiosum.* Quisquis enim in religione perversam ducit vitam, belluam marinam imitatur, exteriore quidem habitu religiosam, sed animâ ac pectore efferatam, immanem, & abominandam. Sanctus Bernardus, *Omnis Sanctorum cura, spreto ornatu cultuque superfluo exterioris sui hominis (qui certè corrumpitur) omni se diligentiâ occupat decorando interiori illi, qui ad imaginem Dei est, & revocatur de die in diem. Certi sunt enim, non posse esse Deo quidquam acceptius, imagine suâ, si propria fuerit restituta decori.* Author sermonum ad fratres in Eremo (qui falsò tribuuntur Sancto Augustino) ait, *Cogitate ergò fratres, quàm reprehensibile sit, si sub tali habitu superbia lateat vel luxuria. Summè igitur necessaria est in eremo morantibus ipsa humilitas, quæ designatur per vestem.* Et rursus; *Nos, qui videmur gerere in corpore nostri habitu figuram crucis, & nomen religionis habemus, nigram vestem humilitatis portamus, zonis etiam præcincti apparemus, caveamus, ne similes simus sepulchris dealbatis, quæ foris pulchra & dealbata apparent, sed intus plena sunt fœtore, & ossibus mortuorum.* Sapienter monet Vates Regius; *Omnis gloria filiæ Regis* (nimirum animæ Religiosæ) *ab intus.* Coronidem jungens Magnus Augustinus; *Vera conversio*, inquit, *sine vestimentorum commutatione sufficit sibi; Vestimenta verò religiosa sine bonis operibus non solùm remedium habere non poterunt, sed etiam justum Dei Judicium sustinebunt.*

Cosp. Schot. Phys. Cur. lib. 3. c. 3.

Religiosus.

De Imit. l. 1. c. 17. n. 2.

S. Bern. ser. 25. in Cant.

Auth. ser. ad fratr. in Eremo serm. 27.

Ibid. ser. 28.

Psal. 44.

S. Aug. ser. 67. de Tem.

MURÆNA.

Caput XXX.

159. DE Muræna scribit Plinius; *Murænas, ajunt, fuste non interimi: easdem ferulâ protinus.* Atque adeò Murænam, levi percussam virgulâ, hoc lemmate afficies; LEVITER ICTA PERIT. Ita prorsus culpa, in proximi nostri pectore, instar Murænæ, serpere solita, dum levi correctionis discretæ ferulâ percutitur, protinus emoritur, & è statione cedit. Sapienter dixit Salomon; *Tu virgâ percuties eum, & animam ejus de inferno liberabis.* Virga enim moderatæ castigationis symbolum est. Sanctus Gregorius Papa; *Curandum est, ut Rectorem subditis & matrem pietas, & patrem exhibeat disciplina. Atque inter hæc sollicitâ circumspectione providendum, ne aut districtio rigida, aut pietas sit remissa.* Et inferius: *Hinc David; Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Virgâ enim percutimur, baculo sustentamur. Si ergò est districtio virgæ quæ feriat; sit & consolatio baculi, quæ sustentet.*

Correctio lenis.

Prov. 23. 14

S. Greg. p. Past. [illegible]

160. S. Ambrosius testatur, Murænam, serpentis sibilo vocatam, protinus è maris profundo emergere, moremque invitanti gerere promptissimum. *Vipera*, inquit, *nequissimum genus bestiæ & super omne, quod serpentini generis est, astutior, ubi coeundi cupiditatem assumpserit, murænæ maritimæ notam sibi requirit copulam, vel novam præparat, progressaque ad littus sibilo testificata præsentiam sui, ad conjugalem amplexum eam vocat: muræna autem invitata nō deest, ut venenato serpenti expeditos usus suæ impertiat conjunctionis.* Unde lemma. AD SIBILUM PROPERAT. Evam protoparentem nostram hæc imago spectat; quæ serpentis tartarei sibilo invitata, mox consensum dedit, & relicto totius bonitatis Oceano, Deo, in vitiorum omnium libidinem imprudens ruit. Porrò etiam verus obediens Emblemate illo describitur, qui unico, etiam minimo, Superioris nutu promptè respondet. Opportunè Divinus Vates Zacharias ait, *Sibilabo eis, & congregabo eos.* In hanc sententiam admirabundus Stephanus Cantuariensis, ait, *Quasi solo sibilo opus sit, non prædicationis tubâ.* Eandem in auscultando alacritatem excipit Apostolus; *Admone illos Principibus & potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse.*

S. Amb. [illegible] Hexaem.

Eva.

Obediens.

[illegible] Godefrid. Tilmann. Tit. 3.

161. Muræna serpentis sibilo allecta, è mari progreditur, ac fidem, consorti suæ debitam, infringens, cum eo commiscetur. Quare D. Aresius hanc mulieris adulteræ imaginem statuit, cum lemmate. ALIENUM ADAMAT. S. Basilius, *Adulterium natura quoddam est vipera, murænaque mutuus ille complexus. Discant igitur ii, qui alienis insidiantur nuptiis, cuinam reptili sint similes.*

Adulterium.

S. Basil. 7. [illegible]

162. Muræna, Siculi maris piscis, à Sole adustus, mari rursum mergi nequit. Lemma. NON SUBMERGETUR ADUSTUS. Ita homo, charitatis Divinæ ardore flagrans, soli adhæret Deo, neque flagitiorum undis sese unquam amplius immergi patitur. S. P. Augustinus; *Si quæ es anima, quæ cupis possidere virtutem charitatis, quæ omnia tolerat, relinque mundum; confuge ad crucis lignum, non metuas procellas & turbines diluvii: non mergeris, si ligno portaberis; noverit gubernare, qui dignatus est creare; tantùm adsit virtus charitatis, quæ omnia tolerat.* Et rursus: *Quisquis vetus peccatum vis extinguere, mandato novo extingue cupiditatem,*

Charitas.

S. Aug. ser. 46. de Tem. cap. 3.

S. Aug. ser. 39. de Temp.

dicatem, & amplectere charitatem. Diu quidem in vitiorum omnium pelago volvebatur Augustinus; at postea charitatis Divinæ flammâ adustus, nullo amplius graviore delicto Deum offendit; id quod etiam de S. Paulo, Mariâ Magdalenâ, & aliis dicendum est.

NAUTILUS.

Cap. XXXI.

[Plin. l. 9. cap. 29.] 163. PLinius testatur, Piscis hujus faciem ac membra adeò mitè à natura esse composita, ut integram ac veluti animatam navim exhibeat: nam alienis ornamentis, funibus, velis, tabulis, cæteraque nautarum supellectile minimè indigus, ea omnia in membris suis ita exactè continet, ut navigaturus, nullâ alterius operâ aut subsidio opus habeat. Unde Aresii lemma; NULLIUS EGEO. [...uperbus] Hominis superbi hæc idea est; qualis ille, in Apocalypsi notatus fuerat; [...poc 3. 17.] *Dicis, quod dives sum, & locupletatus, & nullius egeo, &c.* Adversus hoc vitium more suo disertus Sanctus Basilius; [Basil. in ...p. 1. Isaia.] *Intolerabilis*, inquit, *est superbia argumentum, existimare, se nullius egere consilio.* Iis etiam hoc Emblema convenit, qui [...roprius ...alut.] cunctis suis necessitatibus citra alterius operam providere nôrunt. Talis Hippias ille fuit, qui ludos olympicos olim ingressus, omnium scientiarum & artium, cùm liberalium, tum mechanicarum sese peritum jactabat; quinimò, Quintiliano asserente, [Quintil. l. ... cap. 11.] tanti pretii & existimationis seipsum fecerat, ut nullâ *cujusvis alterius ope indigeret, nevè alterius ret.* De eodem refert Apulejus; [Apul. lib. 2. Florid.] *Venit Hippias iste quondam certamine olympio Pisam, non minus cultu visendus, quàm allaboratu mirandus, omnia secum quæ habebat, nihil coram emerat, sed suis sibi manibus confecerat, & indamenta, quibus indutus, calceamenta, quibus inductus, & gestamina quibus conspicuus erat.* Adeòque suis sibi manibus vestimenta calceosque consuebat, annulum elaborabat, gemmam poliebat, imò *& ampallam oleariam lenticulari forma* conficiebat. Cæterùm imago illa etiam hominem litteratum ac sapientem concernit, de quo Antisthenes ait; [...apiens. ...tisth. ap. ...ertium.] *Sapiens autem, etsi omnia desint, solus sufficit sibi.*

164. Nautilio inscripsêre; PER SUPREMA, PER IMA. [...ta acti... & ...ntem... ...lativa.] Intellectum, rebus omnibus indagandis sufficientem; vel hominem, vitæ contemplativæ & activæ ex æquo deditum, hæc imago repræsentat. In hanc rem S. Nili parænesis est; [Nil. paræ. ...m 78.] *In labores & orationes oportet animam partiri: sic enim non multos in nobis introitus inveniet diabolus.* Haud aliter Seneca: [...ec apud ...sum l. 2. ...aud. ...5.] *Natura ad utramque nos genuit; Et CONTEMPLATIONI rerum ET ACTIONI.*

165. Alius ejusdem Nautili symbolo inscripsit; [...itus.] TEMPESTATIS EXPERS. Hominem, inter adversa tranquillum & virtuosum, hæc imago significat, qui, quidquid calamitatum ab inimica sorte objicitur, nunquam non evadit superior, neque se ullis viribus submergi patitur. Nam, quod vitùm sapientissimus testatur, *Non contristabit justum, quidquid ei acciderit.* Seneca de vero sapiente ait, [...ec Epist.] *Qui prudens est, & temperans est; Qui temperans est, & constans; Qui constans, & imperturbatus est; Qui imperturbatus est, sine tristitia; Qui sine tristitia est, beatus est.*

ORATA, sive AURATA.

Caput XXXII.

166. AUratæ proprium est, crescente lunâ, candorem; decrescente verò, nigredinem induere. Unde ipsa augescentem lunam supra aquas depicta, epigraphen tenet; TE CRESCENTE CANDESCO. [Subditus fidelis.] Sinceri cujusdam famuli hæc idea erat, cujus adversus herum suum fidelitas tantundem incrementi ceperat, quantùm ipse in dignitate ac potentia crescebat. [Maria V.] Certè, dum Maria Virgo, ceu luna mystica, ad cœlos est assumpta, æternæque gloriæ splendore conspicua existere cœpit, singuli è Cœlitibus consuetum gloriæ ac beatitatis suæ decorem plurimùm auxerunt. Sanctum Anselmum testem babeto locupletissimum: [S. Anselm. lib. de Excel. Virg. c. 8] *Omnia quæ in cœlo sunt, per glorificationem tuam inexistimabiliter decorantur.* [Gratia Dei.] Ita etiam, quantum gratiæ Divinæ claritas in nobis excreverit, tantò ampliorem puritatis ac internæ munditiæ candorem sortiemur. Cæterùm servus ille, Oratæ voce, non abs re cecinerit;

Come di Cinthia in regolari aumenti
Crescendo gli splendori,
De l'Orata gli argenti
Si fregian di più lucidi candori.
Così crescendo in voi mi Prence, e Duce
Del Dominio la luce,
Crescer nel vostro servo anco si vede.
Il candor de la fede.

167. Orata, superius promicante lunari sidere, lemmatis loco hanc unicam vocem subjunctam habet; DEALBABOR. [Maria illuminatrix.] Quisquis Mariæ Virginis patrocinio obumbratur, næ Ille is, tametsi animo imbutus obscuro & caliginoso, protinus evadet lucidus, & gratiæ Divinæ radio conspicuus. Richardus à S. Laurentio; [Rich. à S. Laur.] *Sicut impossibile est, de tenebris noctis venire ad lucem, nisi mediante aurorâ, sic impossibile est, de tenebris vitiorum venire ad lucem gratiæ & virtutum, nisi intercessione Mariæ.* Et siquidem, interprete S. Gregorio, Maria Virgo mons ille est, de quo vaticinatur Isaias; [Isa. 2. 2.] *Erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini, in verticem montium;* acutè observat Oleaster, [Oleast. in hunc loc.] quòd, ubi nos legimus, *fluent ad eum omnes gentes*, in contextu Hebræo, loco illius vocis, *fluent*; substituatur verbum *nahar*, id est, *illuminabunt. Verbum Nahar*, inquit, *quod hic vertitur currere, seu fluere, significabat etiam illuminare, ut sit sensus; & illuminabant se ad eam omnes gentes.*

PASTINACA.

Cap. XXXIII.

168. PAstinaca caudam trahit, aculeo armatum; quo homines & cæteros animantes vix contactos, mox vulnere prorsus immedicabili occidit. Æliani verba sunt; [Ælian. l. 1. de Anim. c. 56.] *Pastinaca marina radius ab omni medicinâ invictus existit: etenim primùm ne pupugit, statim interficit.* Unde lemma, QUOS PUNGIT, PERIMIT. Vel, PUNGENDO OCCIDIT. [Detractor] Detractoris linguam hoc typo adumbrabis, quæ proximi sui famam malum plerumque irreparabile ferit, & suo modo occidit. Opportunè Sanctus Jacobus

Iac 3 8

bus; *Linguam autem nullus hominum domare potest, inquietum malum, plena veneno mortifero.* Certè, de Judæis testatur Magnus Augustinus.

S.Aug in Psal 63

Judæi Christum gladio linguæ occiderunt. Et vos ô Judæi occidistis. Unde occidistis? gladio linguæ. Acuistis enim linguas vestras. Reus magis isti, qui clamando sævierunt, quàm qui obtemperando administrabant. &c.

169. Nonnullis observatum est, quod Pastinaca, jamjam ad lethalem ictum infligendum accincta, nihil penitus moveatur, neque etiam ullo iracundiæ indicio edito, pungat, feriatque. Lemma, QUIESCENS LÆDIT.

Proditor.

Ita proditor offensas, alius minimè observatas, infligere solet. Huic nihil dissimilis calumniator, proximi sui vitam occultis aculeis lacerare consuevit.

Calumniator.

Tales erant scelerati illi, de quibus primum conquestus David, ait,

Psal 63.4

Exacuerunt ut gladium linguas suas, intenderunt arcum rem amaram, ut sagittent IN OCCULTIS immaculatum.

Eccl 10 11

Et postea Ecclesiastes, *Si mordeat serpens in silentio; nihil eo minus habet, qui occultè detrahit.* Tales etiam fuêre aulici illi, de quibus Sallustius; *Illis ad reprehendenda aliena dicta & facta ardet omnibus animus, vix satis apertum os aut lingua prompta habetur.* Verbo; tales sunt malitiosi illi omnes, *qui secretis criminationibus infamant ignarum, & quo cautius decipiant, palam laudatum*; uti ait Cornelius Tacitus.

C Tacit l.1. Histor.

170. Pastinaca, si carnem spectes, optima est, ac nutrimento utilissima; si verò aculeum, perniciosissima. Geminam hanc illius proprietatem nonnemo Emblemate comprehendens, inscripsit; HAC NUTRIO, HOC NOCEO. Ad hanc ideam verus Princeps ex æquo, prout necessitas tulerit, & castigare, & consolari sciat

Princeps bonus.

Misericordiam & judicium cantabo tibi Domine; inquiebat Deo Psaltes Regius.

Psa. 101 Justitia & misericordia.

Sanctus Basilius & Theodoretus censent, Davidem ibi Josiæ Regis nomine locutum esse; locumque illum ita interpretantur. *Quoniam enim & injuriâ affectos miserebatur, & injuriâ afficientes admirabilis Josias condemnabat illorum narrationem, laudem misericordiæ, & judicii nuncupavit.*

S. Basil in hunc loc.

171. Æliano referente, Piscatores jucundum tenent Pastinacæ capiendæ modum. *Ridiculam quidam in piscatoria navicula saltat, & dicteria ad tibiam (si nôrit) canere incipit:* quamprimùm ergò pastinaca à cantilenis & saltibus illis se allici ac circumveniri permiserit, subitò reti incauta implicatur: *Et dum voluptate tota mulcetur & nihil metuit, capitur.* Unde lemma; CAPITUR ILLECEBRIS. Vel, DAT FUNERA LUSUS. Vel, DANT CANTICA LUCTUM. Vel denique; SALTUSQUE CANORQUE CATENAS. Indies, prô dolor! miseri mortales hos lusus ludunt, dum à voluptatibus exorsi, scenam funesto ac deplorando epilogo claudunt. In rem præsentem meus Carducius;

Ælian l 17 de Animal, cap. 18.

mundani decepti.

Blanda veneniferum dant nauta cantica luctum
Nempe voluptatis lachryma fit soboles.

Et rursus.

En pastinacam saltusque canorque catenant,
Congenito risus nempe dolore perit.

Babyloniæ populi, auditâ cytharæ, sambucæ, *& omnis generis musicorum* harmoniâ, in idololatriæ retia sunt prolapsi. Herodes, lascivos temerariæ puellæ saltus conspicatus, carnis, tyrannidis, & diabolicæ crudelitatis mancipium evasit. Sanctus P. Augustinus; *Puella saltat, & mater sævit, & inter delicias & lascivias convivantium temere juratur, & impiè quod juratur impletur.* En! malorum penè omnium iliadem, puellam unicam curioso oculo visam saltantem! Vide Luciani dialogum de saltatricibus, ubi multis exemplis ac Philosophorum sententiis docet, quod animum, etiam virilem & durum, emolliat, & ad libitum inflectat scita ad modos musicos saltatio. Provide dixit Siracides; *Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illam, ne forte pereas in efficacia illius.*

Dan. 3. 7.

Marc. 6. 22

S Aug in ... ser.

Lucian in Dialog de saltatr.

Eccl. 9 4

172. E peritorum sententia; pastinaca, non viva tantum, sed & mortua, venenato suo aculeo necare obvios quosvis solet. Unde lemma; ET MORTUA NECAT. Ita hæretici etiam post funera incautos mortalium animos interimunt. Ad propositum D. Ascanius Martinengu; *Cavendum igitur est summoperè ab aculeo pastinacæ, quoniam hæretici non modò dum vivunt, evitandi sunt, sed etiam post mortem eorum scripta sunt odio & abominationi habenda, cùm mortifero conspersa sunt veneno, & animam impiâ doctrinâ inficiant.* Porrò venusta mulier, tametsi mortua, adhuc tamen venenatis formæ suæ jaculis amantium corda per imaginationem lethaliter transfigit. Expertus id testatur Tancredus, qui Clorindæ amore implicatus, cùm ad defunctæ tumbam excurreret, in hos singultus vernaculos prorupit;

Hæretici libri.

D. A[illegible]

Gloss. ...

Formosa mortua nocet.

Tass. nella Gerus. Cant. 12. Stan. ...

O sasso amato, & honorato tanto,
Che dentro hai le mie fiamme, e fuori il piant
Non di morte sei tù, mà di vivaci
Ceneri albergo, où è riposto Amore
E ben sent' io dato l' usate faci,
Men dolci si, mà non men calde al core.

173. Pastinaca capta, ac hamo implicata, mox venenatam caudæ suæ spinam, ceu unica sua arma, abjicit. Lemma. PROJICIT CAPTIVA VENENUM. Pœnitentem hæc imago significat, qui gratiæ Divinæ hamo captus, vindictam, cædes, aliaque scelera projicit, meramque induit pietatem ac mansuetudinem. Certè D. Paulus, paulò ante *spirans minarum & cædis*, mox, ubi equo excussus, oculisque captus est, ad saniora redit, & *vas electionis* pretiosissimum evasit. Audi de hoc disserentem Magnum Augustinum, Paulo per omnia simillimum; *Cùm autem Paulus Apostolus, prius Saulus crudelissimus esset, & immanissimus persecutor, nihil omninò boni merebatur, imò merebatur plurimum malum. Et ecce subitò, cùm mala faceret, & mala mereretur, unâ cœlesti voce prosternitur: persecutor dejicitur, Peccator erigitur.*

Pœnitens

S. Paulus.

S Aug ... Homil ... 14 ...

PETRAGNOLUS.

Caput XXXIV.

174 PEtragnolus hamum, escâ obductum, probè perspiciens, ab eo contingendo cautè abstinet; cum dicto, NON CAPIAM, NE CAPIAR. Inde animum in perspiciendis munerum oblatorum insidiis, & in periculis adeundis providum ac cautum discere licet. Justi Lipsii parænesis est; *Cautè inter captatores homines ambula, te cela, linguam preme,* Idem Emblema

Cautela.

Lips Cent 2. Epist ...

ma etiam hominem in agendo circumspectum attinet, qui voluptatum violentiam evitaturus, ab earum insidiis ac blandimentis studiosè cavet. Magni Augustini consilium est; *Hac gaudia, velut venena diabolis, repudnure debemus, quia non solùm corpora, sed & animam nostram perpetualiter necare festinant.* *S. Aug. lib. de salutar. docum. c. 11*

PHOCA, seu Vitulus marinus.

Cap. XXXV.

175. INter calamitates immobilem ac quietum esse, è Phoca discere licet; quæ tempestatum fluctibus jactata, scopulo propinquat, ibique somno indulget suavissimo ac quietissimo. Unde lemma; SIC QUIESCO. Vel, ut Camerario placet; SECURE. Quisquis inter malevolorum turbas vitam desideras tranquillam, summo Deo, ceu lapidi angulari, adhæreas velim; ab hoc enim, & in hoc securissimam quietem capies. Dionysius Richelius illud Threnorum interpretatus; *Peccatum peccavit Jerusalem, propterea instabilis facta est,* ait; *Conquiescere studeamus in Deo, ipse est enim finis noster, ad quem semper respicere, & adspirare debemus: in quo sola vera, & salutaris quies consistit, &c.* *Quies in Deo.* *Dion. Rich. in Threnor. cap. 1. v. 8.*

176. Quidquid turbarum ac tempestatum concitet Oceanus, Phoca tamen, scopulo innixa, somnum capit suavissimum, neque à tot fragoribus vel minimùm dimovetur, aut expergiscitur. Lemma; NEC RUMPITUR QUIES. Ita animus grandis ac imperterritus, quidquid adversitatis malignior fortuna machinata fuerit, semper persistit immotus, neque animi sui quietem unquam perdit. De Francisco Sforzia, Mediolanensium Duce, scribit Joannes Simonetta, quòd in campo versatus, tametsi ante tentorii fores tympana pulsarentur, insonarent tubæ, mugirent bombardæ, & altissimus ab exercitu concitaretur strepitus; *Ille altiori videbatur teneri somno, non modò ferebat æquo animo, quæ fierent, sed lætabatur.* Haud aliter Jonas cùm mare ad navim evertendam decumanis intumesceret fluctibus, & nautæ mercibus, ob vitam conservandam, in aquas projectis, omnem artem & animum jam desponderent; ille, veluti omnis periculi securus, imperturbatâ quiete, suavique somno indulgere potuit. *Dormiebat sopori gravi.* In hunc locum Sanctus Hieronymus; *Propheta mens secura describitur: non tempestate, non periculis conturbatur: eundem & in tranquillo, & imminente naufragio animum gerens. Denique alii clamant ad Deos suos, vasa projiciunt; nititur unusquisque quod potest: iste tam quietus est & securus, animique tranquilli, ut ad navis interiora descendens, somno placidissimo perfruatur.* *…fens intrepida.* *Simonet. l. 31.* *…1.* *…Hieron. in hunc loc.*

177. Phoca, etiam inter medias æquoris jactati procellas, somnum capere potest suavissimum. Unde lemma, FLUCTUAT, ET QUIESCIT. Ita verus sapiens, vel rectius, bonus Dei servus, tametsi mille ærumnis agitatus, interioris animi quietem nunquam sibi eripi patitur. Sanctus Hilarius; *Nunquam dulcius Sancti requiescunt, quàm cùm laboribus fatigantur.* *…stus intrepidus.* *…Hilar. in Matth.*

178. Physicis compertum est, hominem ab hoc pisce summoperè diligi: unde etiam homini salutando nonnunquam voces suas extollit: quin imò ab homine vocatus, mox respondit. Quare epigraphen subdidit D. Ferrus. ET RESPONDERE PARATUS. Maffæi Barberini Cardi-
Mundi symbol. Picinelli & Ang. Erath. Tom. I.
nalis, postea Urbani VIII. Pontificis Maximi, benevolentiam & affabilitatem hæc imago adumbrabat, qui omnes sibi supplices benignâ aure excepit, nullumque non precum suarum votis, aliisque gratiis beavit. Davidem hac virtute insignem deprædicat Sanctus Ambrosius; *Quid sanctius David, electus ex omnibus ad plebem regendam, quàm mitis & blandus, humilis spiritu, sedulus corde, facilis affatu?* Eadem virtus etiam Alexandro Severo resplenduit, qui, teste Lampridio, *tantæ moderationis fuit, ut nemo unquam ab ejus latere dimoveretur; ut omnibus se blandum, affabilemque præberet.* His nihil inferior Constantinus Magnus; de quo Nazarius, *Quid facilius aditus? Quid aures patientissimas? Quid benigna responsa? Quid vultum ipsum augusti decoris, gravi hilaritate permixtum, &c.* *Princeps benignus* *S. Ambr. l. 2. offic. c. 7.* *Nazar. in Panegyr.*

179. Peccator, inter turbatæ & obversantis conscientiæ terrores nunquam expergefactus, asserente D. Jacobo Certano Abbate, Vituli marini symbolo repræsentatus; qui à tumultuantis Oceani fluctibus percussus, scopulo immobilis adhæret, suumque somnum continuò prosequitur. Epigraphen addidit; NEC FLUCTIBUS EXCITOR. Ruffinus, illa Psalmi verba interpretatus, *Ab increpatione tua Deus Jacob dormitaverunt omnes,* ait: *Ecce ipse Deus Jacob increpat peccatores, intonat iras suas, minatur judicium, minatur æternales pœnas, inter tanta tonitrua adhuc dormiunt, adhuc vitam veterem nolunt damnare, neque in novam vigilare.* *Peccator obstinat.* *Ruffin. in Psal. 75. 8.*

180. Phoca, miræ benevolentiæ animal, inter omnes Marinas belluas sola non percutitur fulmine; uti testatur Plinius. Lemma. FULMINE TUTA. Nempe quisquis in alios mitis, benignus, ac misericors fuerit, non poterit non coram extremo Judice securus, omnique suppliciorum fulmine immunis stare. Christi promissum est. *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Sanctus P. Augustinus; *Quomodo misericordiam à Deo expectat vel sperat, qui crudelis est in conservos suos? Si quis cupiat Deum sibi misereri, ita & misereatur debitoribus suis. Certissimè indulgentiam expectare poteris, qui aliis indulgere novit.* *Plin. l. 2. cap. 55.* *Misericors.* *Matth. 5. 7.* *S. Aug. ser. 203. de temp.*

POLYPUS.

Caput XXXVI.

181. POlypus inter tumultuantis pelagi fluctus scopulo adhærere, sicque incolumis evadere solet. Unde lemma; Ita securus. Nempe, quisquis Magnatum potentiâ ac familiaritate nititur, facilè quævis discrimina superat. David, inter omnes adversantis mundi turbas uno nixus Deo, salutem suam felicissimè vindicavit. *Dominus petra mea,* inquiebat, *& robur meum, & Salvator meus, Deus fortis meus, sperabo in eum.* Et Sanctus Joannes Chrysostomus, cùm de eo in exilium relegando ageretur, invicto animo respondit: *Multi quidem fluctus & undæ immanes: sed submergi non vereor, quia supra petram sto;* Christum intuens; de quo Sanctus Paulus; *Petra autem erat Christus.* *Adhærere* *Sperare in Deo.* *1 Reg. 22. 2.* *S. Io. Chrys. Hom. cùm de expuls. ejus ageretur.*

182. Polypus, odoris cujusdam fragrantiam exhalans, plurimos pisces ad se insequendum allicit. Unde lemma. IN ODOREM TRAHIMUS. Illius hæc imago est, qui prævià suâ virtute ingentem hominum catervam post se trahit; Non- *Adhærentia.*

nemo, virum eximiè litteratum honoraturus, eidem Emblema inscripsit; SIC NOS TUA VIRTUS. Doctissimus Idiota ad suavissimas Deiparæ virtutes admirandas, imitandasque abripi unicè desiderabat. *Trahe me*, inquit, *ignorantem, ut me reddas scientem, ut curram in odorem unguentorum tuorum; id est, in fragrantiam sanctarum virtutum tuarum.* B Amedeus inter cætera Deiparæ encomia etiam hoc recenset; *Currit post Iesum non tantùm in odore unguentorum, sed etiam in multitudine dolorum, non solùm in gaudio consolationum, verùm & in abundantia passionum, &c.*

Idiota de Mar. Virg cap. 1.

Maria V,

B. Amed. Hom 5. de Laud M.V.

183. Polypus odoris sui fragrantiam etiam à morte retinet. Unde Ferri epigramma; ET MORTUUS OLET. Vel, ET MORTUUS BENE OLET. Hominem plurimâ virtute, fide, ac vitæ sanctimoniâ insignem, hæc imago spectat. Certè S. Odoardus Martyr & Angliæ Rex, Usuardo referente, suavissimum odorem è defuncto corpore exhalat. Ægydius Albornozzus, gloriosæ memoriæ Cardinalis, pretiosamè cadavere suo fragrantiam spirat. De S. Theresia Virgine testatur S. Ecclesia: *Ejus corpus, usque ad hanc diem incorruptum, odorato liquore circumfusum, piâ veneratione colitur.* Certè virtus post mortem omnium maximè fragrat; Seneca: *Si quod est pretium virtutis ex fama, nec hoc interit. Ad nos quidem nihil pertinebit posterorum sermo; tamen etiam non sentientes colet, ac frequentabit. Nulli non virtus & vivo & mortuo retulit gratiam.*

Fama postmortem.

Brev Rom Lect. VI.

Virtus.

Senec. Epist 79.

184. Tanta piscis hujus est voracitas, ut, si alios cibos conquirere vel nequeat, vel pigeat, proprias suas branchias ac cirros devoret. Huic proinde D. Aresius subscripsit; DOCUIT OTIOSITAS. Hominis otiosi hæc idea est; de quo Ecclesiastes; *Stultus complicat manus suas, & comedit carnes suas.* Hunc locum interpretatus Olympiodorus, ait; *Otiosus, manus clausas & complicatas tenens, cùm subinde pœnitentiâ tangitur, ac dolore tabescit, dicitur meritò carnes proprias devorare. Mystico autem sensu: qui operationes animæ suæ non exercet in virtutibus, carnes devorat suas, cùm ipse sit suppliciorum mediator, & tormentorum proxeneta.*

Otiosus.

Eccles. 4 5.

Olymp. in hunc loc.

185. Polypo cirros suos rodenti, non incongruè subscribes; SE DEVORAT IPSUM. Idipsum invidus assolet; de quo Salomon; *Putredo ossium invidia.* S. Ambrosius: *Fuge invidiam*, inquit, *quæ non solùm alienos, verùm multò magis eum, quem possederit, lacerare consuevit.* Et S Prosper; *Invidiâ injustius nihil est, quæ protenus ipsum auctorem perimit, excruciatque suum.* Et Jacobus Sannazarius;

Invidus.

Prov 14.30

S. Ambr de fuga saecul.

S Prosp l 3. de vitiis & virtut.

L'invidia figliuol mio se stesso macera.

186. Polypus, piscium, à se devoratorum, putamina revomere solet. Unde Lucarini Lemma. PUTAMINA EGERIT. Ita pœnitentes in sacro tribunali suas culpas, veluti operationum humanarum quisquilias, rejiciunt. Abbatis Godefredi cohortatio est, *Veniamus ad confessionem, quâ venenum antiqui serpentis evomitur.* Ab hoc nihil alienus Seneca; *Precide*, inquit, *quæcunque cor tuum laniant, quæ si aliter extrahi nequirent, cor ipsum cum ipsis evellendum erat.*

Pœnitens

Abb Godef serm. 2. de resur Dom

Senec. Ep 51

187. Polypus cujusvis vicini scopuli aut saxi colorem induit. Unde lemma; MI COLORO DEL MIO SOSTEGNO. Id est; A FULCRO SUMO COLOREM. Hominis fucati & adulatoris hæc imago est; Verissimè cecinit apud Plutarchum Theognides;

Adulator

Ut polypus petræ faciem mentitur inhærens,
Sic mentem variat subdolus arte novâ.

S. Clemens Alexandrinus, de hac hominum sorte disserens. *Nescio*, inquit, *quomodo unà cum locis habitum & mores mutant, non secus ac polypos dicunt petris quibus adhærescunt, assimulatos, videri quoque colore esse tales.* Et S. Basilius; *Talibus eos moribus præditos esse constat, qui ad usus necessitudinesque singulas occurrentes se accommodant, nec in eadem semper voluntate persistunt, sed alii, diversique facilè fiunt: sobrietatem cum sobriis laudant, intemperantes sunt cum intemperantibus; atque ad id, quodcunque placet, sententiam suam vertunt.*

S Clem. Alex 3. Pedag 11.

S Basil lib 7 Hexam.

188. Polypus è rigido scopulo tam sustentaculum, cui innitatur, quàm colores, quibus conformetur, recipit. Quare Abbas Cettanus Polypum symbolo ornatum, hac epigraphâ insignivit; E MI SOSTENTA. E MI COLORA UN SASSA. Id est, COLOR ET FULCRUM A RUPE Christum sacra Pagina petram dicit; *Petra autem erat Christus*; Ergò hanc petram tenere, ejusque vitam imitari debes; recepturus inde & firmissimum sustentaculum, & veram sanctimoniæ formam. Unde hortatur Magnus Augustinus: *Resiste perturbationibus, ne consentias amori sæculi; titillat, blanditur, insidiatur, non ei credatur, Christus teneatur.* Eadem imago hominis astuti & sagacis est propria, qui avari cujusdam ære ac expensis victitat; avarum enim Plautus appositè saxo comparat;

1. Cor 10. Christus fulcim nostrum.

S. Aug ... 26 ...

Dependentia astuta.

P... ...

Pumex non æquè avidus est, atque hic senex,
Quia Divûm atque hominum clamat continuò fidem,
Suam rem periisse, seque eradicarier,
De suo tigillo fumus si quà exit foras.

189. Quidam S. Andreæ Avellino devotus, symboli loco Polypum expressit, qui saxo firmissimè affixus, inscriptionem, ex ipso Avellini cognomine desumptam, habuit; AVELLINE POTES. Nimirum validum S. Andreæ Avellini patrocinium significare volebat, quo clientes sibi commissos fovere ac tueri solet. Porrò verus amicus, quidquid rerum sibi adversarum, sive felicium acciderit, nunquam à socio se avelli patitur, sed ad ipsum usque extremum halitum individuus ei assistit. Salomone teste, *Omni tempore diligit, qui amicus est.* Seneca; *Amicos secundæ res optimè parant, adversa certissimè probant.*

Protectio stabilis.

Amicus verus.

Prov 17 17 Senec

190. Polypus, scopulo innixus, generosi hominis pectus significat: is enim potius in mille frusta lacerari, quàm alienis viribus à saxo illo se avelli permittit. E lemmate Gallico id constat; PRIMIER LA PIECE, QUI SE DESTACHE. Id est; DISCERPI, QUAM DISJUNGI. Ita SS. Martyres ad petram, quæ Christus est, maluerunt millies occidi, quàm ab illa separari. S.P. Augustinus; *Quid possunt facere inimici? Pecuniam tollere, expoliare, in exilium mittere, ad postremum OCCIDERE; NON possunt me SEPARARE à Deo.* Porrò peccator obstinatus satius habet, mille vitas amittere, quàm à vitiis abstinere. Ille ipse etiam fervidi amantis est animus; qualem Baptista Guarinus hoc poëmate vernaculo describit.

Generosus

SS. Martyres.

S. Aug. in Psal 137.

Obstinatus.

Amans constans.

Bapt Guarin nel Pastor. F... ... scena ...

Prima che mai cangiar voglia, ò pensiero
Cangerò vita in morte.

Et paulò post;

Arda pur sempre, ò mora,
O languisca il cor mio,
A lui sien lievi pene
Per sì bella cagion pianti e sospiri;
Stracio, pene, tormenti, e figli, e morte,

Parche

Purche prima la vita,
Che questa se scheglia,
Ch' assai peggio di morte e il cangiar voglia.

191 Polypo brancheas suas ad prædandam ostream extendere, mox ista testaceas suas conchas comprimit, ac prædonem captivum validissimè stringit; Unde lemma; E PRÆDANTE PRÆDATUS. Ita nimirum ars vincitur arte, & fraus fraude; Prophetâ teste, *Væ qui prædaris, nonne & ipse prædaberis?* Idipsum de Christi interfectoribus Judæis, quamvis sub alia metaphora, canit Vates Regius; *Foderunt ante faciem meam foveam: & ipsi inciderunt in eam.* In hunc locum Magnus Augustinus; *Quoniam fecerunt, quod facere non debuerunt; factum est in illos, quod pati debuerant. Quod enim persecuti sunt Christum, Christo non obfuit, sed ipsis obfuit.* In hanc rem opportunum exemplum suppeditant Machabæorum Fasti, postquam enim, Simone parente per insidias interfecto, Ptolomæus ad Joannem quoque, ipsius filium, occidendum quosdam ablegaverat; ille mortis destinatæ per amicos certior factus, eos ipsos, qui mortis inferendæ legati advenerant, sine mora necari jussit. *Præcurrens quidam nuntiavit Joanni in Gazaris, quia periit pater ejus, & frater ejus, & quia misit te quoque interfici. Ut audivit autem, vehementer expavit. Et comprehendit viros, qui venerant perdere eum, & occidit eos.*

Par pari reddere.
Psal 56. 7.
S. Aug. in hunc loc.
Mach. l. 1. cap. 16.

192. Polypus, quamcunque rem apprehensam tam firmiter tenet, ut eidem agglutinari videatur, ante enim se decerpi patitur, quàm ab ea avelli. Pierius Valerianus de Polypis testatur; *Eos potius detruncari, quàm posse ullo conatu petris, aut quidquid apprehenderint, avellere. Aiunt tamen, eos aquâ dulci superfusâ protinus resilire.* Unde veteres quamdam dulcioris aquæ guttulam, Polypo affusam, depinxêre addito lemmate; DISCESSIO SUBITA; vel, ME GUTTULA DULCIS AVELLIT. Ex hominibus plurimi polypis se similes probant, qui Christo, ceu Petræ, tenacissimo intimi amoris nexu hactenus semper affixi, identidem cum Apostolo exclamârunt, *Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?* gaudent se securos habitare *in foraminibus petræ, in caverna maceriæ.* Sed ecce! ad unum fortuitum mulierculæ occursum, ad unum oculorum nutum sic dissolvuntur, sic emolliuntur, ut posthabitâ sanctissimâ Christi amicitiâ, repentè ab illa petra resiliant, malintque siliquis delectari porcorum, inconcessæ libidinis infamem ac fugitivam sequi voluptatem, quàm Dei familiaritate, bono illo æterno & infinito, frui. Ut adeò quibusvis, quantumvis in sapientia provectis, sapientissimè consulat Magnus August. *Qui vult castitatem custodire, mulierum familiaritatem vitare contendat.*

Pier Valer. lib. 27. c. 27
Cant. 2. 14.
Rom. 8 35.
Aug. ser. ... de sep.

193. Polypus, pro loci diversitate colorem mutare solitus, à P. Jacobo Masenio epigraphen recepit; SCIT SERVIRE LOCO. Idipsum Aulici, ac cum primis adulatores consueverunt. Rectè Cassiodorus; *Adulatio blanda omnibus applaudit, omnibus salve dicit; prodigos vocat liberales, avaros parcos & sapientes, lascivos curiales, garrulos affabiles, & obstinatos constantes, pigros maturos & graves.*

Aulici. adulator ... in ...

POMPYLUS.

Caput XXXVII.

194. POmpylus, naves errabundas insequi solitus, ducis loco nautis inservit; eo enim præeunte facilè conjiciunt, num longius proficisci, an verò gradum sistere debeant. Unde Camerarii lemma; ME DUCE NAVIS EAT. Vel, ut magis succinctè Bargalius eidem, ante navim depicto, inscripsit. DUCIT IN TUTUM. Angelum tutelarem hac ideâ exactè descripseris; qui inter assidua mundi discrimina assistere, ac saluti nostræ conservandæ, promovendæque Ducem agere solet. Perspicuè Regius Vates; *Immittet Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos.* Junior Tobias de Angelo disserens, ait; *Quam mercedem dabimus ei? aut quid dignum poterit esse beneficiis ejus? me duxit, & reduxit sanum;* ubi insuper multa alia beneficia ab Angelo in ipsum profecta enumerat. S. Basilius illud Psalmi interpretatus, ait; *Ob magnitudinem ejus, qui te custodit, castra tibi, munitionesq; præbet Deus: propter Angeli virtutem, veluti circumvallat te undique securitate, quæ est per illum. Hoc namq; in circuitu significat. Sicuti enim muri civitatis circumducti, omni ex ex parte abarcent, propulsantq; hostiles impetus, sic & Angelus te præmunit à fronte, & à tergo custodit, & nihil utrimque incustoditum relinquit.*

Angelus custos.
Psal 33. 8.
S Basil hom. in hunc Psal. 33.

195. Joannes Fettus Pompylum, prævium navigii ducem, hoc lemmate insignivit. PRÆMONSTRAT ITER. Non Angelorum duntaxat, sed & Principum hæc imago est propria, qui hujus mundi rempublicam, instar navis assiduò fluctuantem, prævio suo exemplo dirigunt, & in omnem portûs contingendi semitam flectunt. Verissimè Vellejus Paterculus; *Facere rectè cives suos Princeps optimus faciendo docet cùmque sit imperio maximus, exemplo major est.* Alphonsus Aragoniæ Rex, Panormitano referente, *Magnum quidem esse dicebat, adversus hostem ducem esse, sed & illud maximum ad omnem virtutem civibus ducem esse.* De Julio Cæsare testatur Suetonius, *In agmine nonnunquam in equo, sæpius pedibus anteibat, capite detecto, seu sol, seu imber esset.* Tandem de Angelo Tutelari ait S. Basilius, *Quod singulis fidelibus adsit Angelus, ut pædagogus quidam, & pastor ad vitam dirigendam, nemo contradicit.*

Angelus, Princeps est suorū exemplar
Vell Paterc lib 2.
Panormit. lib. 4. c 12.
Sueton cap 57. Visa.
S Basil l. 3 cont Eunō.

PURPURA.

Cap. XXXVIII.

196. PUrpura conchyliorum est species, quam piscatores hoc astu capiunt. Conchas enim aliquot apertas purpuræ vicinas collocant; è quibus illa escam raptura, linguam concharum hiatui imponit, at hæ levissimo quovis attactu coire, ac validissimè comprimi solitæ, mistum prædonem stringunt ac capiunt. Adeóque Purpura, dum cibum anxiè perquirit, ipsamet, fato sanè miserrimo, evadit cibus, vitæque suæ jacturam facit eo ipso alimento, quo eam sustentare cogitabat. Lemma. SIC PRÆDÆ PATET ESCA SUÆ. Has pedicas etiam nobis gulæ luxuries nunquam non struit, nosque ipsos voraces miserrimè devorat; crapula enim in corporis humani compagem crudeliter grassatur, ejus sanitatem absumit, ac denique interficit. Verissimè Seneca; *Multos morbos multa fercula fecerunt.* Siracides; *Propter crapulam multi obierunt.* Et Franciscus Patritius; *Gula plures occidit, quàm gladius, estque fomes omnium malorum:* Consentaneè Juvenalis.

Crapula.
Senec. ep 7.
Eccl 37. 34.
Franc Patr de Republ. lib 5. c 8.
Juvenal. Satyr. 1.

- - -Quanta est gula, quæ sibi totos
Ponit apros, animal propter convivia natum?
Pœna tamen præsens, cùm tu deponis amictum
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas:
Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus, &c.

197. D. Didacus Saavedra Emblematis loco duo panni purpurei volumina supra mensam depinxit; cum lemmate, PURPURA JUXTA PURPURAM.

RAM. Ita Princeps singulas actiones Majorum suorum vitæ, veluti archetypo, conformare studeat. Platonis hâc de re præceptio est; *Tanquam in speculo ornare, & comparare vitam tuam ad alienas virtutes stude.* Idipsum Matathias fortissimos suos filios edocuit; *Mementote operum patrum, quæ fuerunt in generationibus suis, & accipietis gloriam magnam, & nomen. &c.* Emblematis hujus corpus ex eo, quod Flavius Vopiscus recenset, plurimùm illustratur. *Meministis fuisse in templo Jovis Opt. Max. Capitolini pallium breve purpureum lanestre, ad quod cùm matrona, atq; ipse Aurelianus jungeret purpuras suas, cineris specie decolorari videbantur cætera divinæ comparatione fulgoris.* Lemma verò ex illa Græcorum paræmia desumptum est. *Purpura juxta purpuram dijudicanda est.* Applicationem Emblematis Quintilianus suppeditat, ubi de mediocritate dicendi ait, eam multâ quidem laude esse dignam, quamvis cum sublimiore facundia comparata, omnis encomii & existimationis fiat expers. *Habet admirationem, neq; immeritò. Nam nec illud quidem facile est, sed evanescunt hæc, atque moriuntur comparatione meliorum, ut lana, tincta fuco, citra purpuras placet; at si contuleris, etiam lacerna conspectu melioris obruetur.* Achilles Bocchios eâdem metaphorâ demonstrat, Philosophicam gentilium doctrinam, cum Catholicâ comparatam, omni splendore exui;

Conformare.
Plato in Tim. . . . S. Mac. l. 2. 51.
Flav. Vopisc. in vit. Aureliani Imperat.
Quintil. l. 12. c. de gen. dicendi.
Achil. Boc. symb. 127.

Namque ostrum ut melius collato noscitur ostro,
Sic pretium est opera veterum conferre Sophorum
Doctrinam eximiam ad pietatis dogmata nostra.

198. Ad funebrem Horatii Spinolæ Cardinalis apparatum, Purpuram depinxêre, quæ inter duas petras compressa, purpureum ac pretiosum liquorem stillabat; cum lemmate. COMPENDIA MIHI DISPENDIA; id est, *ex jactura mea lucrum capio.* Veluti dixissent, Principem illum inter pastorales Archiepiscopatûs sui labores vitâ defunctum, è morte adeò gloriosa supremam virtutum ac splendoris sui coronidem recepisse. Eadem imago etiam S. Stephanum repræsentat, qui sanguine profuso, ad æternam gloriæ possessionem sese invitatum vidit. Atque adeò sancti Martyres jure gaudeant, tantillum corporis dispendium quæstu immenso ac infinito compensari. De S. Theodoreto scribit D. Gregorius Nazianzenus; *Carnifices etiam ipsos accusaret ut contumeliosos, nec totum corpus decorantes, sed aliquid inconscissum, profanumq; relinquentes, eosq; ne huic parcerent, hortaretur.* De Christo patiente S. Hilarius, *Ipso*, inquit, *virtutum cœlestium Domino AD INCREMENTUM GLORIÆ, & maxillas palmis, & flagris scapulas offerente.*

Jactura utilis.
S. Stephanus.
S. Martyres.
S. Greg. Naz. Orat. de S. Theodoreto
Christus patiens.
S. Hil. cant. 4. in Matt.

199. Ad Marchionis Guidonis Villæ, in obsidione Cremonensi, Anno 1648. occisi, exequias, Ferrariæ celebratas, Purpuram symboli loco statuerunt, quæ à generoso cane occisa inter rictoris labia pretioso purpurei liquoris sui ornatu vestit. Lemma; EX NECE TRIUMPHUS. Nobile ac dignum tanto milite symbolum! Galli enim, cum quibus Guido bellum gesserat, ad obsidionem illam non sine ingenti clade solvendam paulò post ipsius mortem coacti fuêre; sicque invictissimus Heros ex nece triumphum reportavit. Propriè tamen Principi Christiano imago illa convenit, cujus gloria nullum potest majus incrementum capere, quàm dum, sanguine religionis causâ effuso, moritur. S. Ambrosius de Judæ Machabæi morte disserens, ait; *Gloriosam magis mortem, quàm turpem fugam suasit; ne crimen, inquit, nostræ relinquamus gloriæ, itaq; commisso prælio, cùm à primo ortu diei in vesperum committeretur prælium, dextrum cornu, in quo validissimam manum advertit hostium, facilè avertit. Sed dum fugientes sequitur, à tergo vulneri locum præbuit, ita GLORIOSIOREM TRIUMPHIS MORTEM invenit.* Cæterùm Emblemate illo etiam Christum patientem, & SS. Martyres repræsentare licet.

Miles occisus.
Princeps pro fide occisus.
S. Amb. l. 1. offic. c. 40.
Christus patiens.

200. Eadem ipsa concha, quæ purpureo liquore tota rubescit, candidissimum beryllum generat; uti ex Aristotele & Plinio demonstrat P. Sylvester Petrasancta. Quare Purpuræ concham, beryllo gravidam, hoc lemmate distinxit; DAT PRETIUM CANDOR. Caraffarum familiam hoc Emblema concernebat, quæ ortum suum ex Aragoniæ Regibus trahens, non tantùm illorum purpurâ, sed & propriæ virtutis candore resplendet. Enimverò Ovidio teste,

P. Sylv. Pet. l. 9. de symb.
Ingenuitas.

. . . Non sensus & clarum nomen avorum,
Sed probitas magnos, ingeniumque facit.

Ovid. de Pont. eleg. 10.

Porrò Emblema illud etiam sanctam Catharinam, aliasque Virgines significat, quæ martyrii sanguine perfusæ pretiosam virginitatis margaritam in animo & corpore illibatam conservârunt. Denique etiam innuit, candidum virginitatis beryllum nullibi tutius, quàm intra charitatis divinæ purpuram abscondi. Scitè Magnus Augustinus; *Custos virginitatis charitas, locus autem hujus custodis humilitas.*

Martyres Virgines.
Virginitas.
S. Aug. l. de Virginit. c. 13.

RANA.
Cap. XXXIX.

201. MEcænas, sub Octaviano Imperatore suprema penè authoritate terram ac mare suis imperiis coërcens, Claudio teste, Ranæ symbolo fuit honoratus; cui hoc lemma præfixum erat; MIHI TERRA, LACUSQUE. Idipsum alius Ludovico XII. Gallarum Regi post recuperatam Genuam attribuit. In hanc rem Petronius Arbiter;

Dominium vastum.
Pet. Arbit. Satyr. c. 119.

Orbem jam totum victor Romanus habebat,
Quà mare, quà terra, quà sidus currit utrumq;
Nec satiatus erat.

Eadem imago etiam hominem prudentem, ubivis locorum optimè conversandi gnarum, concernit; haud secus atque Rana, animal amphibium, terrâ marique ex æquo victitare novit. Hoc sensu canit Bapt. Guarinus;

Prudens.
Bapt. Guarin. nel Pastor Fido Att. 5. scena 1.

Per tutto è buona stanza, ou' altri goda,
Et ogni stanza al valent' huomo è patria.

Denique etiam hominis gulosi est propria, cui exsaturando tellus & mare inserviunt. Scitè Innocentius Papa, insigne Canonicorum Regularium decus, *Gulosis non sufficiunt fructus arborum, non genera leguminum, non radices herbarum, non pisces maris, non bestiæ terræ, non aves cœli; sed quæruntur pigmenta, parantur aromata, ad irritandam gulam, non ad sustentandam naturam. &c.*

Gulosus.
Innocen. de vilitate conditionis humanæ.

202. Rana, sonoris vocibus coaxans, guttur inflat, ac pectore intumescit. Lemma; DUM COAXO, TUMESCO. Ita non rarò homines jactabundos de suis vanitatibus altum inflari ac superbire videas. Inter hos minimè postremus numeratur Moab, de quo Hieremias; *Audivimus superbiam Moab superbus est valde: sublimitatem ejus & arrogantiam & superbiam & altitudinem cordis ejus &c.* Ranam putes superbum Prædicatorem, qui, dum è pulpito clamat, intumescit, aliorum plausum sollicitè expectat, seq; ipsum vanissimè circumspicit. Providè monet S. meus Prosper; *Prædicator non in verborum splendore, sed in operum virtute totũ prædicandi fidu-*

Superbus jactabundus.
Hier. 48. 29.
Prædicator.
S. Prosp. l. 1. de vit. contemplativ.

di fiduciam ponat: non vocibus delectetur populi clamantis, sed fletibus, nec plausum à populo studeat expectare.

Pet Dam 6 epu. 203. S. Petrus Damianus de Rana dicit; *Rana clamosum est animal, & IN LIMOSIS VOCIFERATUR ex more paludibus: cui similes indicantur Haeretici ac Philosophi, qui velut super paludes limosas, hoc est inter turbas, squalore perfidiae sordidas, vanis adversus Christum vociferantur obloquiis.* Unde Ranae inscribes; E LIMO COAXAT. Porrò sicuti Rana, in limo coaxans, è S. Petri Damiani mente haereticum designat; ita D. Ascanius Martioengus eandem cum detractore comparat. *Rana, in limo jacentes, quae maximè vociferantur, atque earum ingens coaxatio pluviam portendit; indicant desidiosum murmuratorem, in vitiorum sordido coeno consistentem, & alios oblatrantem.*

Haeretici. Detractor. Ascā Mart

204. Rana Ægyptiaca, ab hydro serpente infestata mox bacillum ore prehendit, sicque vitam suam tuetur; nam hydrus, quia ranam cum bacillo totam à se devorari non posse videt, totam relinquit intactam, & innoxius discedit. Unde lemma. VIRTUTE, NON VI. seu, INDUSTRIA, NON VI. Nempe, ingenii vivacitas robori ac viribus quibusvis maximis praestat. Porrò bacilli illius nomine S. Crucem intelligere licet, quâ apprehensâ, inter omnes mundi ac daemonum insidias securi incedimus. Apprimè S. Petrus Damianus: *Crux Christi clavis est Paradysi, hac INFIRMORUM BACULUS, pastorum virga, convertentium manuductio, proficientium perfectio, animae salus & corporis, omnium malorum aversio, omnium bonorum datrix.*

Ingenii. S. Crux. Pet. Dam . 4.

205. Alcibiades Lucarinus humanam resurrectionem Emblemate significaturus, ranas in coeno depinxit; cum lemmate; RENASCIMUR, UNDE RESOLVIMUR. In rem praesentem Tertullianus; *Ubicunque resolutus fueris, quacunque te materia destruxerit, hauserit, aboleverit, in nihilum prodegerit, reddet te:* S. P. Augustinus; *Non perit Deo terrena materies, de qua mortalium creatur caro; sed in quemlibet pulverem, cineremque solvatur, in quoslibet halitus, aurasque diffugiat, in quamcunque aliorum corporum substantiam, vel in ipsa elementa vertatur, in quorumcunque animalium, etiam hominum cibum cedat, carnemque mutetur; ille animam humanam puncto temporis reddit, qui illam primitus, ut homo fieret, cresceret, viveret, animavit.* S. Petrus Chrysologus; *Hoc est totum fidei documentum, si carnem, quae corrupta est, quae putrefacta est, quae periit, per Deum resurgere, reparari, redire posse credas, quem posse omnia, quando omnipotentem confessus es, tunc jurâsti.* Et prior omnibus Ezechiel; *Ossa arida, audite verbum Domini. Ecce ego intromittam in vos spiritum, & vivetis, & dabo super vos nervos.*

Resurrectio. Tull. Aug. 148. Aug. in Enchirid. 88. Pet. Chrys. 41. Ezech 37. 4

206. Lucarinus Ranae inscripsit; ET IN ORTU INFORMIS: quod verbis paululum transpositis melius ita reddideris; *Informis in ortu.* Hoc Emblema haeresi, seditioni, &, ut compendio dicam, vitiis omnibus convenit; ut quae ab ipso jam exordio suo ingentem ac monstruosam deformitatem praeseferunt. Animam quoque, peccatis immersam, haec imago repraesentat, quae jam ab ipso vitae suae principio ob labem originariam horrendum deformata, novis identidem, ac quotidianis maculis conspurcatur. Hoc sensu Magnus Augustinus dixit, *Foedam te diabolus genuit, cùm peccatricem fecit; pulchram te Christus regenerat, qui justificat impium.* Hujus rei imaginem exhibet Esau, qui, ceu vera hominis perversi ac reprobi idea, ipso statim natali suo die hispidus ac horridus apparuit. *Qui prior egressus est, rufus erat, & totus in morem pellis hispidus;* inquit ipsius Genealogus Moses.

Peccatū. Aug. in Psalm 44. Gen. 25. 24

207. Abbas Certanus peccatorem redivivum ranae emblemate describit; quae, è terra sicca in coenum prosiliens, epigraphen tenet; LIMOSA REPETIT. De hac hominum faece S. Petrus; *Contigit eis illud proverbii; Canis reversus ad suum vomitum, & sus lota in volutabro luti.* Et S. Bernardus; *Fiet filius gehennae multipliciter, qui post indulgentiam delictorum in easdem denuò sordes inciderit.*

Recidiv. S. Bern. ser. 2 de assum.

208. Rana, si vel minimam pedis sui partem à serpente apprehensam senserit, sese totam paulò post ab eo devorandam, omine minimè vano, praevidet. Unde lemma; MOX TOTA VORABOR. vel, TOTAM INDE DEPASCIT. Ita peccatum aut daemon, si vel minimam animae nostrae particulam possidere coeperint, tamdiu non acquiescent, dum totam rapuerint. Seneca; *Si dat aliquid juris tristitiae, timori, cupiditati, caeterisque motibus pravis, non erunt in nostrâ potestate. Si illis permisisti incipere, cum causis suis crescent, tantique erunt, quanti fiunt. Adjice nunc, quod ista, quantumvis exigua sint, in majus excedunt, nunquam perniciosa servant modum. Quamvis levia initia morborum serpunt.* Vix ad Josue aures pervenerat, ex Israëlitarum copiis, quae è civitate Hai progressae fuerant, pauculos aliquos milites praelio cecidisse, mox ipse totius exercitûs internecionem ominari ac deplorare coepit. *Audient Chananaei & omnes habitatores terrae, & pariter conglobati circumdabunt nos, atque delebunt nomen nostrum de terrâ.* In hunc locum Emmanuel Nazera. *Josue,* inquit, *non metu obturbatus, sed prudentiâ edoctus, cùm aliquid hostibus, vitiorum imaginibus, in Israelitas nonnullos licuisse intuetur, omnium stragem sapiens extimescit; quia scit, vitia in reliqua frequenter se extendere, si jus in aliqua semel obtineant.*

Vitia serpunt. Senec. ep 85. Ios 7. 9. Em Naz. in hunc loc n. 105, §. 44.

209. Ibi comprimis altùm coaxant, obstrepuntque Ranae, quando nocturnae umbrae ac quieta silentia mundum premunt: at quàmprimum lampadem accensam stagno propinquare contigerit, mox illius splendore perculsae, obmutescunt. Unde lemma; LUCIS FULGORE MUTESCUNT. vel; PERCULSÆ LUMINE SILENT. Ita detractores in hominum optimorum famâ proscindendâ nullum non conatum adhibent; at, si vir quidam, meritis ac virtutibus illustris intervenerit, quantocyus linguam contrahunt, & obmutescunt. Scitè Poëta;

Detractor

Lumine perculsa cessant maledicere ranae;
Et victus veri luce Sophista tacet.

Ursacius & Valens, Episcopi Ariani, ingentes turbas adversus S. Hilarium concitârunt, coelumque passim clamoribus repleverūt: at ubi publicâ disputatione cum illo congredi, ac fidei veritatem collato pede propugnare sunt jussi, subitò, *cùm praesentis eruditionem pertimescerent,* compartiēte elingues, & Imperatori pro Hilario, in pristinum Episcopatum restituendo, supplicârunt. Caeterum Daemon, rana illa nunquam non molestissimè obstrepera, objecto sanctae fidei, orationis, vigiliarum, & mortificationis lumine, quantocyus obmutescit, & in fugam agitur. Unde Magnus Augustinus hortatur; *Luce vigiliarum resistamus rectoribus tenebrarum.*

Haeretici. Daemon. S. Aug. ser. 77 de Divers.

210. Rana, à serpente apprehensa, tametsi, veluti innocentiam suam testatura, miserandos ejulatus spargat, vitaeque inducias altum inclamet; nihil tamen impetrat. Unde lemma; IN VAN SI DUOLE. Id est; VOX IRRITA VENTIS. Ita quisquis in potentûm fauces prolapsus fuerit, nihil pietatis aut commiserationis reperiet, sed ad ultimam vitae bonorumque particulam crudelissimè devorabitur, Salomon; *Vidi calumnias quae sub sole geruntur,*

Innocentia oppressa. Eccles 4. 1.

runtur, & lachrymas innocentium, & neminem consolatorem: nec posse resistere eorum violentiæ, cunctorum auxilio destitutos. In hunc locum Campensis; *Nec esset, qui eos consolaretur, multò minus, qui de violentis opprimentium manibus eos eriperet.*

Camp. in hunc loc.

211. Formam penitus informem Rana præsefert: pectore enim amplo, collo brevi, ore diducto, oculis tumidis, pedibus infirmis, cute maculatâ, alioque corporis squalore plurimo constat; hanc tamen omnem suam spurcitiem maximè auget, dum in cœno volutata, obvias quasvis sordes ac fœtores contrahit. Unde D. Philippus Gallina, Canonicus Regularis, Emblemati subscripsit; LA MIA DEFORMITA, NEL FANGO ACCRESCO. Id est; A LIMO DEFORMIOR. Eorum hoc Emblema est, qui corpore vultuque deformes, animum insuper vitiorum sordibus immersum tenent. Porrò homo, carnali concupiscentiæ immersus, nunquam non peccata texit ex aliis alia, sicque animam suam assiduò fœdiorem efficit. Verissimè dixit Magnus Augustinus; *Ex carnali concupiscentiâ oriuntur cuncta peccata; quidquid enim est peccatorum in dictis, in factis, in cogitationibus, non exoriuntur nisi ex malà cupiditate, non exoriuntur nisi ex illicitâ delectatione.*

Peccator deformis. Concupiscentia.

S. Aug. ser. 6. de Verb. Apost. c. 1.

212. Rana, sole ad ripam lucente & educente, ex putrido nascitur; lemma, CLARO DE PATRE PROPAGO. Non tantùm filium à patre degenerem; sed & quemvis peccatorem hæc imago concernit, qui Patre genitus Deo, & ad ipsius similitudinem factus, formam præsefert carnalem, diabolicam, & ab optimo Deo longè alienissimam. *Deus enim*, asserente Magno Augustino, *Patrem se voluit vocare ab homine, & pro filiis habere, quos fecit ex limo terræ.*

Degener.

S. August. serm. 121 de temp.

REMORA, seu Echeneis.

Caput XL.

213. NAvis, in alto mari plenis carbasis, ventoque secundo volitans, si à pisciculo echeneide apprehendatur, mox vi adeò mirâ ac validâ in medio cursu sistitur, ut iter suum frustra conetur prosequi. Plinius hoc naturæ prodigium verbis admodum concinnis ita describit. *Quid violentiùs mari, ventisque & procellis? quo majori hominum ingenio in ullà sui parte adjuta est, quàm velis, remisque? tamen omnia hæc, pariterque eodem impellentia, unus ac parvus admodum pisciculus, echeneis appellatus, in se tenet. Ruant venti licet, & sæviant procellæ. Imperat furori, viresque tantas compescit & cogit stare navigia: quod non vincula ulla; non anchora pondere irrevocabili jacta. Infrænat impetus & domat mundi rabiem nullo suo labore, non retinendo, aut alio modo, quàm adhærendo*; Idque prolixè adhuc prosequitur. Unde navim, ab Echeneide retentam, hoc lemmate affecerunt; SIC FRUSTRA. velut alius; SIC PARVIS MAGNA CEDUNT. Mille experientiis comprobatum est, virtutis cursum, tametsi secundis ventis institutum, à minutiis ac delictis venialibus, incuriè transmissis, penitus retardari; Andreas Alciatus;

Plin. l. 32. in proœmio, ibid. initio capitis 1.

Peccatum veniale.

And. Alciat. embl. 83.

Sic quosdam ingenio, & virtute ad sidera vectos,
Detinet in medio tramite causa levis.

Eam ob rem S. Bernardus Lotharium Imperatorem opportunè monuit; *Verendum est, ne minimorum neglectus impedimentum sit maximorum.*

S. Bern. ep. ad Loth.

214. Nonnemo phaselum, in alto mari ab echeneide retardatam, hoc lemmate notavit; VEL MINIMA OFFENDUNT. Hanc doctrinam inter sexcentos alios comprobant S. Isidorus, ubi explicat, quod, quamprimum homo prudens à *torpore mentis evigilaverit, ea, quæ levia existimaverit, confestim quasi horrenda, atque atrocia pertimescet.* S. Petrus Damianus; *Perexigua mala, largissima sæpius bona corrumpunt.* S. Ephræm; *Quæ parva videntur esse delicta, non afferunt exiguum, aut qualecunque detrimentum.* Denique Ovidius;

Peccatum veniale. S. Isid. l. 2. sent. c. 10.

S. Pet. Dam. Apolog. c. 9

S. Ephr. To. 2. adhort.

Ovid. l. 2. de remed.

Parva necat morsu spatiosum vipera taurum,
A cane non magno sæpe tenetur aper.

215. D. Atesius retardatam à remora navim hoc lemmate distinxit; A MODICO NON MODICUM. Nimirum linguæ facundioris vim explicare volebat, quæ immensam civitatis aut Reipublicæ navim, instar remoræ, pro libitu firmat, versatque. Certè Rex Pyrrhus plures urbes eloquentiâ Cyneæ, quàm machinis muralibus, aut militum numero expugnâsse fertur. Demosthenes Philippum Macedonem, ejusque militares copias, majore violentiâ cohibuit, quàm totus Græcorum exercitus. Eodem Emblemate innuitur, à rerum modicarum incuriâ damnum plerumque non modicum nobis accrescere. Audi S. Chrysostomum; *Ob id majora scelera subierunt, quod majoribus debita correctio non adhiberetur.* Et; *In animis, qui pusilla dissimulant, majora invitant.* S. Gregorius Nazianzenus suadens Virgini, ut minima non æstimet minima, pœnam illam gravissimam, quam omnes post Adamum ob unius pomi esum sustinere debemus, ita expressit;

Eloquentia.

Peccatum veniale.

S. Chrys. ad Galat. 1.

S. Greg. Naz. Car. 3. ad virgines.

Exiguus cibus mihi mortem invexit acerbam,
Nam scelus hoc, scelerũ densissima turba secuta est.
Non aliter, quàm cùm perruptis mœnibus urbem
Ingreditur miles, sequiturque exercitus omnis.

216. Cùm Regia sua Celsitudo, Carolus Emmanuel, Sabaudiæ Dux, ingentem Ludovici XIII. Galliarum Regis exercitum, è Ducatu Mediolanensi ejectum, militaribus suis copiis sisteret ac firmaret; symboli loco Regiam navim, à parvula Echeneide retentam, depingi fecit, cum lemmate, PARVA LICET. Si hanc iconem ad mores humanos transferre libeat, haud obscurè exinde colliges, unicam interdum cogitationem, minimi à nobis existimatam, non rarò, instar remoræ, omnem animæ nostræ profectum reprimere ac impedire. Opportunè Joannes Carpatius; *Etiam parva tentationi indulgendo impeditur in progressu virtutis cupidus. Fidem tibi faciet Echeneis tantillus pisciculus, qui prægrandem onerariam solo attactu sistit, ejusque cursum cohibet penitùs. En! vides REM MAXIMAM PRÆPEDIRI A MINIMA.* P. Cornelius à Lapide eâdem Remoræ proprietate ingens pigritiæ ac otii detrimentum ob oculos ponit; otium enim, quamlibet opinione nostrâ leve, in virtutis ac meritorum curriculo maximè retardat. *Pigritia*, inquit, *omnes animi vires, omnia corporis membra, ac ingentia mentis molimina, velut naves vento actas, inhibet ac sistit.*

Peccatum veniale.

Io. Carpat. docum. gr. ves n. 24.

Otium.

Cor. à Lap. in c. 18. v. 8. Prov.

217. Navis, ab Echeneide cohibita, Abbate Ferro Authore, epigraphen sustinet. MINIMO DETINEOR. Defectus veniales, ac leves, sæpiusque non observatos animi nostri motus hæc imago repræsentat, quibus à virtutis ac perfectionis cursu magnoperè reprimitur. Ut adeò bellè nonnemo cecinerit.

Peccatum veniale.

Ut remora ingentem potis est retinere carinam,
Hac licet optato naviget usque Noto:
Ingeniis obstat sic magnis parva voluptas.

Ad idem propositum de arte amandi Deum canit Guido Vanninus;

Guid. l. 1. de arte amandi Deum.

Aspice prægrandi remoram non corpore, nomen
Velivolas puppes quod remoretur, habet.
Brachia nautarum contra lassantur, & artus
Ille hæret: navis stat remorata solo.

Sic

Sic premit humanus puppis retinacula fastus,
Sydereum portum qua subitura volat.

Ascanius Martinengus, eandem remotæ proprietatem spirituali sensu explicat, atque, tantam esse charitatis in miserrimo homine vim, ut gravissimam Dei iracundiam sistere, ac veluti in medio cursu cohibere possit. *Mirificum est*, inquit, *quod exiguus hic piscis naves stare cogat. sed magis mirificum, quod homo charitate fervidâ Deum iratum, ad vindictam properantem sistat.* (Mart Mag. 499.)

218. D. Primus Aloysius Tattus Emblematis loco navim pinxit, quæ, in mari turbato fluctuans, & adversis ventis jactata, à remora cohibetur; cum lemmate. AFFIXA TUETUR. Sanctam Eutosiam hæc imago spectabat, quæ, interpositis suis ad Deum precibus, provinciam ac civitatem sibi commissam ab interitu vindicavit. Idipsum prolixè in Maria Virgine repetire est, ut quæ illud Siracidis jure de se pronuntiaverit; *In me omnis spes vitæ & virtutis.* De hac S Bernardus; *Ad te Domina mea stillant oculi nostri: te devotionis clamore valido obsecramus, ut Filii tui, Domini nostri, iram, quam graviter peccando succendimus, erga nos mitiges; ejusque gratiam, à qua ingrati excidimus, nobis tua concilies, &c.*

SALMO.

Cap. XLI.

219. HIrundines fatales adeò Salmonis hostes sunt, eique tam pertinaciter inhærent, ut neque intra aqu[…]concussus, neque scopulis affricatus, molestos hospites excutere unquam possit, donec tandem, assiduis cruciatibus fatigatus, toto corpore tabescat. Unde hirundinum illarum cuique inscripseris; HÆRET UBIQUE. Tales omninò conscientiæ nostræ remorsus sunt; cujus dentes, pectori nostro semel infixi, ad ipsum usque extremum vitæ nostræ suspirium non acquiescunt. *Nunquid inexpertus loquor?* inquit S. Bernardus. *Semper penè & ubique remordet conscientia, occultum jugiter vulnus mentis subjicient, eamque super ipsius latebris anxiè & durè reprehendens. O vermis, qui, quamdiu vivit, nunquam interiora cordis comedere & depascere omittit, qui nunquam vivere & per hoc nunquam rodere desinit.* Ovidio, hanc miseriam liberalissimè experto, credes;

Cùmque sit exilium, magis est mihi culpa dolori,
Estque pati pœnam, quàm meruisse minus.
Ut mihi Dii faveant, quibus est manifestior ipse
Pœna potest demi, culpa perennis erit.
Mors faciet certè, ne sim, cùm venerit, exul;
Ne non peccârim, mors quoque non faciet.

200. Piscatores, Salmonem capturi, fœmellam ipsius comprehendunt, ac vivam, funiculo alligatam, in flumen demittunt; ad quam reliqui Salmones mox turmatim accurrunt: at miserè decepti, dum novæ hospiti gratificantur, in retia incidunt, ac capiuntur. Unde Camerarii lemma. OFFICIOSA ALIIS, EXITIOSA SUIS. His ipsis verbis usus est Alciatus, ubi insidias anatis, ad alias intra rete perducendas edoctæ, describit;

Altilis allector anas, & cærula pennis
Assueta ad Dominos ire, redire suos.
Congeneres cernens volitare per aera turmas,
Garrit, in illarum se recepitque gregem,
Prætensa incautas donec sub retia ducat,
Obstrepitant captæ, conscia at ipsa silet.
Perfida cognato se sanguine polluit ales,
Officiosa aliis, exitiosa suis.

Illorum malevolentiam hæc imago ob oculos ponit, qui exterorum salutem vindicaturi, suos præcipitant. Talis erat Sp. Tarpei, custodis Capitolini, filia, quæ T. Livio referente, Sabinos in Capitolium proditoriè introduxit. Talis Romilda, Sigulphi Ducis Foro-Juliensis, uxor, quæ cum marito in quodam Austriæ castello obsessa, maritum, cum civitate, Ungarorum Regi Cacano tradidit. Tales etiam Æneas & Anthenor, qui Trojam, patriam suam, Græcis prodiderunt; hostibus per portam instar equi efformatam, clam introductis; uti testatur Sabellicus. Tales fuêre Judas, aliique proditores sexcenti. Talis hodie etiamnum est lasciva mulier, quæ, propriæ aliorumque carni blandiens, tam suam, quàm illorum animas æternùm perdit. Verissimè dixit meus Hugo Victorinus; *Pulchritudo meretricis igne libidinis inflammat carnem, blandimento verò lenocinantis sermonis subvertit mentem. Diligit mulier, ut capiat; decipit, ut rapiat; amat quod habes, non quod es.*

(Proditio. — Livius Dec 1 cap 1. Boter dist. memor. l 1. part. 2. — Fœmina lasciva. — Hugo de S. Vict. lib ad socium volentem nubere.)

SARDA.

Caput XLII.

221 SArda, in infimis undis delitescens, ab oratis piscibus assiduas patitur insidias, ac devoratur; si verò ad superiorem aquarum partem emergat, mox à fulicis & mergis incursata, rapitur, ac miserrimè consumitur. Emblemati subscripsit Alciatus; OBNOXIA INFIRMITAS. Innuit videlicet, pauperes ac imbecilles omnium persecutionibus obnoxios vivere. Mens Emblematis hoc epigrammate explicatur; (Persecutio debilium.)

Pisciculos aurata rapit medio æquore sardas,
Ne fugiant pavidæ, summa marisque petant.
Ast ibi sunt mergi, fulicisque voracibus esca,
Eheu! intutæ manent undique debilitas.

Opportunè Virgilius;
Torva leæna lupum sequitur, lupus ipse capellam, (Virg Eclog. 2.)
Florentem cytisum sequitur lasciva capella.

Ita nimirum inferiores semper coguntur à majoribus affligi, ac innumeras sustinere offensas. Salvianus; *Infelicissimi pauperes; sic sunt, quasi inter concertantes procellas in medio maris positi, nunc istorum, nunc illorum divitum fluctibus obruuntur.* (Salv. l 5 de Provid.)

SARGUS.

Caput XLIII.

222. HIc piscis capram nativâ quadam sympathiâ plurimùm amat, eâque supra littus conspectâ, mox ex aquis prosilit, ut sub ipsius umbra quiescere possit. Unde piscatores, sargos capturi, pellibus caprinis induuntur, & supra littus collocati, escam farinaciam, caprarum adipe permixtam, in aquas spargunt; sicque improvidos pisces retibus facillimo negotio implicant. Emblemati nonnemo subscripsit; FALLACIS FRUCTUS AMORIS. Opportunè in hanc rem Alciatus; (Mundani decepti. — Alciatus Embl 75.)

Villosa indutus piscator tegmina capræ,
Addidit ut capiti cornua bina suo;
Fallit amatorem stans summo in littore sargum,
In laqueos imis quem gregis ardor agit.
Capra refert scortum: similis fit sargus amanti,
Qui miser obscœno captus amore perit.

Mulierem lascivam hoc symbolo affeceris, quæ impuros juvenes, veluti totidem incautos sargos, in vanissimæ voluptatis retia, non sine libertatis ac vitæ dispendio, allicit. S. Ambrosius; *Janua diaboli, via iniqui-* (S Ambr l 5 de officiis.)

mirum uxori, filiis, fratribus, patriæ, ipsique adeò propriæ animæ, generosum nuntium remisit. Ipsemet sibi testis locupletissimus S. Matthæus, dixit, *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Porrò viscora sua relinquit, quisquis Dei causa non tantùm omnia mundi bona, sed & ipsum eorum affectum ac cupiditatem abjicit; S.P. Augustinus de Petro Apostolo ait; *Non solùm dimisit quidquid habebat, sed etiam quidquid habere cupiebat. Quis enim pauper non turgescit in spe hujus saculi? quis non quotidie cupit augere quod habet? ista cupiditas pracisa est.*

S E P I A, seu Loligo.

Cap. XLVI.

230. QUamprimum Sepia piscatorum insidias advertit, mox liquorem aliquem nigrum, ceu atramentum è corpore suo fundit; sicque turbatis aquis, salutem consequitur. Eò collineans nonnemo, epigraphen subdidit; HAC ELUDIT RETIA FRAUDE. vel, NON FUGA SALUTEM. Tales S. Gregorio Nazianzeno asserente, ii sunt, qui rationum momentis in causæ suæ patrocinium destituti, eam injuriis ac contumeliis propugnare nituntur. *Non indoctè decemus,* inquit ille, *neque injuriis decertamus, quemadmodum accidit multis, qui sermone pugnant contra loquentes, parvitatem intellectûs injuriis quandoque detegunt. Illi enim sermones, quemadmodum & sepia atramentum, contra seipsos expuunt, quo effugiant, venantes aut lateant indagantes.*

231. D. Aresius Notarium falsum cum loligine comparat; sicuti enim ista piscatores atramento fallit, ita ille veritatem obscuritatibus, amphibologiis, mendaciis adeò densè inumbrat, ut totum mundum defrauder, circumveniatque. Lemma. IN OBSCURO LATET. In hanc rem dixit Hieremias. *Verè mendacium operatus est stylus mendax scribarum.* Hos exagitans expertissimus Cyprianus, ait, *Qui sedet crimen vindicaturus, admisit; & ut reus innocens pereat, fit nocens Judex, flagrantque ubique delicta, & passim multiformi genere peccandi, per improbas mentes nocens virus operatur. Hic testamentum subjicit, ille falsum capitali fraude conscribit, &c.* Hunc sepiæ morem optimè edocti Hæretici, ut doctrinæ suæ faciliores fucos illincant, suosque defectus dexterè cooperiant, veritatem, quantumvis limpidam, diversis paralogismis offuscare, ac sophismatum nigredine turbare nôrunt. Ad propositum Simon Majolus; *Utitur sepia atramento, sua consulens saluti: at homo vafer, veluti hæreticus est, atramento veritatem aspergit: cùm enim convinci se animadvertit, nebulas, nugasque, ac tenebras offundit, ne convinci videatur.* Eodem penicillo dæmonem adumbrans S. Bonaventura ait; *Solet in aqua turbida latere piscaturus animas coluber tortuosus.*

232. Hominis asturi ac callidi symbolum sepia est; cui epigraphen hanc Hispanam subdidêre: E QUATO MAS LE BUSCO, MAS S' ASCONDE. Id est; SUO SE CONDIT HUMORE. In hunc sensum D. Ascanius Martinengus; *Sepia venenosa, quæ effuso atramento aquas nigrescere facit, ut se abscondat, cogitationes nobis indicat animi, cuncta versutiâ occultantis.* Nôrunt enim homines vaferrimi gravissimas quasvis inimicitias dexterrimè tegere, & sub dulcium verborum involucro, ceu atramento, occultare. De his verissimè pronuntiat Magnus Augustinus; *Ille inimicus difficile devitatur, qui in labiis bona portat, & in corde occulta mala.* Scipio Cellensis ob æmulorum calumnias patriâ se proscriptum ideò potissimùm querebatur, quod ipsius perniciem, sepiarum more, adeò subdolè & occultè fuerint machinati, ut vix à prudentissimis observari potuisset. Unde Cardinalem Doriam in hæc suspiria est affatus;

Il sai, buon Doria, e giusta doglia, e sdegno.
Ben la giust' alma, e' l nobil corti rode,
Mà non quanto convienti al caso indegno,
Che la scaltra calunnia usa sua frode,
E' l tuo sguardo cervier con finto segno
Pur anco inganna, e ne trionfa, e gode:
Sepia così dal pescator s' asconde,
Mentre il suo sparso inchiostro anner al' onde.

233. Lucarinus Christum è sepia dignoscendum proponit; sicuti enim ista hostium insidias occultando declinat, ita ille necem, sibi à Judæis intentatam, evitaturus, se abscondit. Lemma; VELAMENTO SALUS. De hoc Christi facto testatur S. Joannes; *Abscondit se, & exivit de templo.* Id est, Interprete S. Gregorio, *Cælicâ potestate invisibilem insidiantibus se constituens, per medium illorum exivit.* Porrò etiam bona opera, taciturnitatis ac modestiæ velo cautè occultata, quasvis hostium insidias facilè effugiunt, ac meritis suis integra conservantur. Optimè ac compendio dixit S. Gregorius; *Thesaurus absconditur, ut servetur.*

Christus se abscondens. *Ioan 8 59. S Greg Ho, 18. in Evan.*

Opera abscôdita

S I L U R U S.

Cap. LXVII.

234. SIlurus, uti & Lucius, aliique reliquorum piscium omnium hostes sunt, eosque occidunt ac devorant. Lemma Siluro inditum; OMNIBUS INFESTUS. Talem omnino se exhibet homo inquietus, violentus, ac tyrannidi deditus. S. Asterius crudelitatem, nemini non infestam, in avaro deprehendit; *Avarus,* inquit, *propinquis est odiosus, famulis gravis, amicis inutilis, exteris difficilis & vix affabilis, vicinis molestus, uxori malus contubernalis, liberorum parcus atque sordidus educator, sui ipsius malignus curator, &c.* Dæmon quoque, infensissimus generis humani hostis, assiduas nobis struit insidias, *quærens quem devoret.*

Tyrannus. Avarus. *S. Asterius. Hom de Avaritia*

Dæmon. *1. Pet 5.*

S P O N G I A.

Cap. XLVIII.

235. SPongiam quoque inter pisces numerare licet: nam scopulis per vim avulsa, eos purpureo liquore, ceu sanguine, perfusos relinquit; violento autem ferro succisa, mox contrahitur, seq; in angustum colligit. Lucarinus spongiam, scopulo connexam, & inter tempestatum assultus nunquam dimoveri solitam, hoc lemmate insignivit; NON DIVELLOR FLUCTIBUS. Eoque symbolo cùm stabilem in virtute & amicitia persistentiam, tum obstinatam in malo contumaciam significare voluit. Certè Justus nullis unquam adversitatibus se à petra, quæ Christus est, separari patitur. Audi Magnum Dei servum, Augustinum; *Saviat quantum potest inimicus; non me separat à Deo.* Mariam Magdalenam, rupi Golgotheæ, & postea sepulchrali Servatoris marmori tenacissimè affixam, hoc encomio celebrat S. Ecclesia;

Persistentia. *S. Aug in Psal 137.* S. Maria Magd.

Adstare non timet cruci,
Sepulchro inhæret anxia,
Truces nec horret milites, &c.

Calamitas.

Pet. Berc. lib.9, Reduct. on. 107. n. X

S. Aug. in Psal. 21.

236. Spongiam, manu compressam, hoc lemmate loquentem introduxerunt; PRESSA REDDAM, vel in tertia persona; PREMIT, UT EXPRIMAT. Ita Deus, è peccatorum cordibus pretiosum eleëmosynæ, contritionis, & lachrymarum liquorem provocaturus, diversis calamitatibus eos constringere solet. Petrus Bercorius; *Deus videns, quòd isti nolunt aliquid de istis aquis absorptis, & avarè acquisitis per largitatem dimittere, solet eos per tribulationes, vel per mortem premere, & sic pro certo, quidquid biberat de divitiis, evomere & dimittere compelluntur.* Unde Magnus Augustinus ait, *Tribulatio medicamentum est ad salutem, non pœna ad damnationem.*

Lachryma.

Ovid. 3. de Pont. Eleg. 1

S. Aug. in Psal. 6.

237. Spongia, se ipsâ admodum levis; si aquas imbiberit, pondus acquirit sat grave; adeòque quod nonnemo lemmatis loco dixerat, PONDUS AB UNIS. subintellige, *recipit*. Haud aliter orationis virtus, aut Rhetoris facundia, si lachrymis permisceantur, mirum efficaciæ & authoritatis incrementum sortiuntur. Apprimè Ovidius,

Interdum lachrymæ pondera vocis habent.

Et Magnus Augustinus; *Post imbres lachrymarum, inane non potest esse, quod tam vehementer rogatur ab eo, qui est fons omnium misericordiarum.* Porrò cùm aquarum nomine etiam sapientia intelligatur; non abs re dixeris, animam, sapientiæ undis probè tinctam, ingens pondus, magnam inquam authoritatem, constantiam, & ad hæresum ac vitiorum assultus reprimendos patrocinium habere. Id quod è Siracide constat; *Aquâ sapientiæ salutaris potabit illum, & firmabitur in illo*, id est, ut cum aliis interpretatur Joannes Pinna; *Pota sapientia nutritus, firmus & stabilis perseverabit*; quia, *qui sacræ lectioni incumbit, contra imminentes procellas, contra hæreticorum versutias firmitatem capit.*

Litteratus.

Eccl. 15. 3. Io. Pinna. in hunc loc.

Pœnitens

S. Io. Chrys. in Psal. 50.

Lachrymæ,

238. Symboli loco spongiam depinxêre, quæ notas è charta musica delebat; addito lemmate; MELIORA SEQUENTUR. Innuebant videlicet, Davidis, Magdalenæ, aliorumque pœnitentûm lachrymis omnes vitiorum characteres fuisse extersos; suavissimis virtutum harmoniearum notis in eorum vicem substitutis. S. Joannes Chrysostomus; *Magna peccatorum spongia sunt lachrymæ: lachrymas mitte, & obliterantur; lachrymas mitte, & parum illic liber reperitur.* Ea quippe bonitatis Divinæ est ordinatio, ut atras vitiorum notas, in pectore nostro per oculorum curiositatem ac lasciviam admissas non aliter, nisi planctu ac dolore, eluere valeamus: nam cor ad pretiosos gratiæ ac virtutum characteres recipiendos nunquam erit idoneum, nisi innocentiæ candore eâ ratione obtento. Hoc sensu Georgius Pisida;

Georg. Pisid. de Mundi opificio.

Sed enim per oculos cùm notas turpes trahat,
Rursus per ipsos lachrymas fundit pias,
Egressione ut eluat, quæ ingressa sunt.

239. Spongia, nullo inter aquam, oleum, vinum, aut venenum discrimine habito, quosvis liquores avidè sugit & absorbet. Unde lemma; HUMENTIA SUGIT. vel; EXUGIT TACTU MADOREM. Ita anima humana, spongiæ simillima, proximi sui mores, cumprimis verò vitiosos, facillimè imbibit. Huc illa Davidis sententia, quantumvis alio sensu pronuntiata, collineat; *Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocens eris: & cum electo electus eris, & cum perverso perverteris.* S. Ephræm, *Sicut spongia, humidis admota, subjectam humiditatem haurit, participatque Ita quoque cogitationis infirmitate laborans, si ad carnales homines accesserit, aut multum cum eis sermonem miscuerit, commune cum eis damnum participabit.*

Societas.

Ps. 17. 26.

S. Ephræm Tract. de mala convers. vitand.

Charitas.

1. Cor. 11. 29

S. Greg. lib. 32 in Evang.

240. Spongiæ subscribes; HUMENTIA SICCAT. Hominem, charitatis studiosum, hæc imago designat, qui sua commiseratione, ceu spongiâ, aliorum lachrymas extergit, suisque solatiis qualvis calamitates mitigat. Unde S. Gregorius ait, D. Paulum de se ipso verissimè pronuntiâsse? *Quis infirmatur, & ego non infirmor? quia*, inquit ille, *in se trahebat damna infirmitatis aliena.*

Minister infidelis.

Luc. 16.

Theophyl. in eun. loc.

241. Spongia nihil unquam liquoris attingere potest nisi simul illum attrahat. Unde lemma, DUM TANGIT, ABSORBET. Oeconomos, Tutores, Thesaurarios ac publicos ministros hæc idea spectat, qui plerumque, dum res alienas administrant, eas simul in usum suum convertunt, rapiunt, diminuuntque; Villico illi Evangelico non absimiles, *qui diffamatus est apud illum* (Dominum suum) *quasi dissipâsset bona illius.* In hunc locum Theophylactus; *Cùm non exercemus dispensationem opum ad libitum Domini, sed ad proprias illecebras commissis abutimur, criminosi villici sumus.*

Restitutio coacta.

Iob. 20. 15.

Luc. 19. 8.

Beda in homil.

242. Spongia, nativâ quâdam ariditate aquas cæterosque liquores, à se contractos, avidè quidem absorbet; eos tamen, si validè compressa fuerit, integrè restituit. Unde lemma: REDDIT, QUOS RAPUIT. Ita alienarum facultatum direptores, Divinâ manu, aut justitiæ rigore coarctati, illas vel restituunt, vel amittunt. Jobus de impio ac vitioso homine disserens, ad rem opportunè ait; *Divitias, quas devoravit, evomet: & de ventre illius extrahet illas Deus.* Certè Zachæus, vix Divinâ Christi voce tactus, mox in hæc verba prorupit? *Ecce! dimidium bonorum meorum do pauperibus, & si quid aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Hæc est enim sapiens illa stultitia*, inquit Beda, *quam de Sycomoro publicanus, quasi fructum vitæ legerat, rapta reddere, propria relinquere, visibilia contemnere.*

Natura humana.

Deut. 32. 15

Iob. 15. 25.

S. Greg. lib. 12 Moral. c. 18

243. Spongia, humano pugno coarctata, minimum & angustissimum locum occupat; ut primùm verò manum explicaveris, mox turgere, & in omnem partem dilatari solet: adeoque, D. Carolo Bosso asserente, LAXATA TUMESCIT. Indoles humana, consentaneè huic symbolo, quamdiu à provida Dei manu constricta fuerit, intra modestiæ limites se continet: at illâ nonnihil laxatâ, adeò superbè intumescit, ut adversus ipsum Deum inflari audeat. Dilucidè sacra pagina; *Incrassatus est dilectus, & recalcitravit: Incrassatus, impinguatus, dilatatus. Dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo salutari suo.* Ita, ubi nos in vulgato Jobi contextu legimus, quod impius, in felicitate provectus, *contra omnipotentem roboratus est*; S. Gregorius interpretatur; *Contra Deum armatur: quia rebus temporalibus tumens, contra præscripta veritatis, quasi de magnitudine carnis erigitur.*

STELLA. Cap. XLIX.

Eccl. 48. 1.

Orig. Hom. 1. in Ps. 36.

244. HIc piscis inter medias aquas semper ardet, & quidquid contigerit, calefacit, ac inflammat. Unde Aresii lemma; QUASI FACULA ARDET. Iisdem penè verbis Eliam dilaudat Spiritus Sanctus, *Surrexit Elias Propheta quasi ignis, & verbum ipsius quasi facula ardebat.* Fervidos Concionatores hoc Emblema spectat: quales fuêre Sancti Apostoli, dum linguis igneis à Spiritu sancto fuerunt instructi; *Pro eo scilicet*, inquit Origenes, *quod Evangelii verbum prædicaturi, ignei vigoris deberent gratia roborari, ut auditorum animæ flammam*

per

Digitized by Google

Concionator fervidus.

per sermonis traducem sumerent. Horum vestigia probè assecuti sunt S.Franciscus & S. Domioicus; dum prior ille, charitatis Divinæ ardore mundum inflammavit; iste verò facem ore præferens, vastissimas provincias suâ doctrinâ illustravit. Sanctus Bernardus quoque sermonibus adeo igniris exarsit, ut, quisquis eum dicentem audiret, miro fervore incenderetur. Sanctus Ignatius Loyola in cordium humanorum caligine illuminanda merum fuit incendium &c. Cæterùm etiam hominis maligni lingua, instar tartareæ facis, ardet, inficit, ac devorat. Disertè S.Jacobus; *Et lingua ignis est, universitas iniquitatis: lingua constituitur in membris nostris, qua maculat totum corpus, & inflammat rotam nativitatis nostra, inflammata à gehenna.*

Detractor.

Jac.3 6.

Plin. lib.9. cap.60.

245. Hic piscis, quidquid contingit, adurit, Plinio teste; *Huic tam igneum fervorem esse tradunt, ut omnia in mari contacta adurat.* Unde lemma, TANGENTEM ADURIT. Ita sanè fœmina levi quovis contactu incendit, ac instar flammæ devorat. S.Hieronymus. *Sicut stuppa, ubi ignem olfecit, statim accenditur, & non opus est multâ operâ, sic fœmina, masculi corpus contingens, non opus habet multo labore, sed simul ut contingit, statim habet latenter incensam voluptatis scintillam.* Non minus etiam malum exemplum vicina omnia comburit ac devastat. Verissimè Juvenalis;

Fœmina.

S.Hieron. Epist. 47.

Malum exemplũ.

Juvenalis Satyr. 14.

——— Velocius & citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis
Cùm subeant animos authoribus.

246. Hic piscis in mediis aquis ardet quidem, non tamen lucet. Unde lemma; NON LUCET, ET ARDET. Ignem infernalem hæc idea describit, qui immodico suppliciorum ardore succensus, nullum unquam solatii splendorem fundit. De hoc sanctus Basilius; *Adhuc cogites profundum barathrum, inextricabiles tenebras, ignem carentem splendore, urendi quidem vim habentem, sed privatum lumine.* Cæterùm Emblemate isto etiam hominem, fervido quidem, sed tamen occulto amore ardentem depinges: qualis erat Oliodus, de quo Tassus canit;

Ignis inferni.

Basil in Psal 33.

Tasso nella Gerus. Liber. cant.2.st.

Ei che modesto e sì, com' essa è bella,
Brama assai, poco spera, e nulla chiede,
Ne sà scoprirsi, non ardisce, & ella
O lo sprezza, ò nol vede, ò non s' avvede:
Così fin hora il misero hà servito
O non visto, ò mal noto, ò mal gradito.

247. Tam immodicus stellæ hujus est ardor, ut nec totus Oceanus illi extinguendo sufficiat. Lemma, NEC PONTUS EXTINGUIT ARDOREM. Genuinum hoc cordis amantis est hieroglyphicon: cujus amor, sive Divinus, sive profanus, nullis unquam adversis viribus extingui potest. *AQUÆ MULTÆ NON POTUERUNT EXTINGUERE CHARITATEM, nec flumina obruent illam.* Et quidem de amore profano testem se offert Seneca Tragædus.

Charitas aut profanus.

Cant.8. 7.

Senec. in Hippolyt.

Hac regna tenet puer immitis:
Spicula cujus sentit in imis
Cærulus undis grex Nereidum,
FLAMMAMQUE NEQUIT RELEVARE MARI.

Ambr. lib. ... c.8

De amore Divino ait S. Ambrosius; *NULLA DILUVIA* passionum *CHARITATEM EXCLUDERE POSSUNT, nulla eum acerbitatum flumina inundare. Sicut enim arca in illo mundi diluvio totius orbis spatiis innocua ferebatur; ita & tu adversus omnium tentationum fluctus immobilis perstas.*

248. Hic piscis, vicina quævis in medio mari adutere solitus, è D. Vincentio Giliberto epigraphen recepit. QUID IN ARIDO? veluti diceret; si stellæ ardor, contrario elemento circumdatus, in materiem malè dispositam tantas vires exerere possit; qualis obsecro, quantaque ardoris illius foret vehementia in terram siccam, & ad ignem concipiendum probè accommodatam? Eodem Emblemate insignem Divinæ gratiæ efficacitatem significabis, quæ si Publicani, Chananeæ, & Samaritanæ mulieris corda, in peccatorum pelago altum submersa, ita validè accendit; quas non habebit vires in pectora sancta ac purificata? *Nam Deus,* Magno Augustino teste, *secundùm quod unumquemq; ornatum bonis moribus viderit, ita illi gratiam sua misericordia dispensabit.* Porrò iconem istam S.Franciscæ Romanæ, S. Ignatio Loyolæ, aliisque similibus tribues; qui, si etiamnum in mundo suprà stellas marinas, instar stellarum cælestium, longè latèque refulserint, suoque calore vicinos omnes passim inflammârint; quis miretur, eos, è mundi pelago in sanctam religionem translatos, summo virtutum splendore exarsisse?

Gratia Dei.

S. Aug ser. 2 de Temp.

249. Eidem pisci inscripsêre; A LUCE PRIMORDIA DUCIT. Ni fallor, Emblema istud ad piscis hujus splendorem alludit, quem ab ipso vitæ suæ exordio diffundit. Unde illos hac icone significabis, qui singula sua negotia à pietatis ac religionis luce exordiuntur. Id quod Sinesius cuivis bono Principi sapientissimè persuadere nititur, *Pietas,* inquit, *primum substernitor fulcrum & crepido, cui firmiter insistat simulachrum hoc regni.* De Scipione Africano testatur Livius; *Ex quo togam virilem sumpsit, nullâ die ullam publicam, privatamque rem egit, quàm in capitolium iret, ingressusque ædem consideret, &c.* De S. Thoma Aquinate referunt Historiæ, quod nunquam, nisi præmissis in oratorio, aut coram altari precibus, cathedram conscenderit. Præclatè in hanc rem meus S. Laurentius Justinianus; *Omnes Christi servi, Deo placere cupientes, primordia diei, & actionum conentur consecrare altissimo, quatenus cætera secutura opera suo non declinent principio: quopropter mox ut somno evigilant, semper cor suum erigere contendant. Prima vox, prima cogitatio, primus affectus Divinam resonet laudem, ignitam ad Deum dirigat supplicationem.*

Religio.

Sinesius.

S.Th. Aq.

Intentio.

S Laur Inst lib. de disciplina.

TESTUDO. *Cap.* L.

250. SCipio Bargalius, suam uxorem Emblemate significaturus, testudinem expressit; cum lemmate, TACITA DENTRO AL GUSCIO OGNO' HOR SICURA. Id est; SILENS SUB TEGMINE TUTA. Gemina enim hæc virtus, taciturnitas & solitudo, mulierum honestati conservandæ penitùs est necessaria. Et certè de testudine ait T.Livius; *Testudinem, ubi collecta in sinum tegmen est, tutam ad omnes ictus esse: ubi exerit partes aliquas, quodcunque nudavit, obnoxium atque infirmum habere.* Quantùm verò Emblematis applicationem attinet, Alciatus Cupidinem, Veneris statuæ loquentem, exhibet, quæ à Phidia, celebri artifice, testudinem uno pede calcans sculpta fuerat;

Mulieris castitas.

Livius l.36 n. 22.

Alciatus Embl. 196.

Alma Venus, quaenam hæc facies? quid denotat illa
Testudo, molli quam pede Diva premis?

prius persuasit deteriora offerre, nullum id dicens peccatum. Deinde invidiæ veneno succendit, nihil etiam hinc mali subsecuturum persuadens. Ita SENSIM IN EUM ILLAPSUS, ad cædem fratris, ad negationem sceleris impulit, nec prius cessavit, quàm malorum omnium verticem posuit.

Suavissimè & tardè.

255. Aloysius de Esthe. Cardinalis, testudini inscripsit; CUM TEMPORE. Veræ enim Sapientiæ proprium est, pedetentim res quasvis perficere. *Non enim leviter ad perfectionis culmen pertingitur,* inquit S. Bernardus, *sed paulatim virtutum gradibus ad apicem charitatis per violentiam pervenitur.* Et quidem ipsemet Deus exemplo suo hanc doctrinam confirmat; etsi enim ipsius omnipotentiæ, sapientiæ, ac virtuti infinitæ ad totum universum in unico momento procreandum penitùs nihil obstitisset, maluit tamen illum determinato sex dierum tempore producere, ac tres distinctos mundi ordines adeò severè observare, ut primò res è nihilo creatæ, deinde diversa elementa, ac postremò creaturæ animatæ conderentur: neque id etiam sine mysterio contigit; primo enim opere supremam suam omnipotentiam, altero infinitam sapientiam, ac tertio singularem bonitatem demonstrare voluit: uti prolixè refert ac testatur Moses: & communi suffragio comprobant S. Joannes Chrysostomus, S. Ambrosius, S. Basilius, S. Gregorius Nazianzenus, & Scholastici omnes.

S. Bern. ser. de Pasch.
S. Jo. Chrys. Hom. 3 in Genes.
S. Amb. l. 1. Hexam c 7
S. Basil. Ho. 1 in Hexam
S. Greg. Na. Orat. 43.
Scholast. in 2 dist. 12.

Operatio prudens.

256. Serenissimi Hetruriæ Principes Symboli loco testudinem præferunt, quæ, turgente velo nautico supra dorsum instructa epigraphen habet; FESTINA LENTE. Innuunt videlicet, celeritatem nunquam debere esse præcipitem, sed semper cum maturitate non ignavâ conjungendam. Joannes Audenus;

Judicium praceps insani Judicis index,
Omnia nec longis discutienda moris.

Leo Imperator inter cæteras præceptiones, quas ante arma, cum Turcis conserenda, observari voluit: etiam hanc recenset. *Delibera TARDE, nisi aliqua necessitas celeritatem requirit; ubi consulueris, si nullum impedimentum sit, MATURE FACITO.*

Maturitas.

257. Cosmus I. Magnus Dux Hetruriæ, symboli loco testudinem habuit, quæ montis verticem conscendens, epigraphen legendam offerebat; TARDE, SED TUTO. Ita homo prudens id cumprimis curet, necesse est, ut operationes eliciat graves, maturas, sanoque consilio probè ponderatas. Unde veteri paræmia dicitur latera habere fortissima, id est, tutò inter quævis ardua negotia incedere, qui iteratis ac maturis consilius utitur. S. P. Augustinus; *De aliquo dicitur bona latera habet, id est, bonis consilus vivit & regitur.* Guido Cassonus,

S. Aug. in Psal. 147.
Guid. Cass. Embl. 4.

Non la pompa real sostien l' impeto,
Ma la conserva, o a vera gloria invia
Il consiglio fedel, grave, e sicuro
D' una candida mente, amica, e saggia,
Ma l' ardito consiglio in fretta nato
Dal' impeto de l' ira, e da leggera
Confidenza, ò risorto da interessi.
Pasvati, cade e ruinoso tira.
Nel precipitio suo l' altrui fortuna.

Christus Hierosolymam ingressus.

258. Superba Domûs Pisanæ porta inter cætera emblemata testudinem exhibet, ære fusam, & volantis aquilæ unguibus sustentatam; cum lemmate, FEROR, UT FRANGAR. Christum hæc imago spectat, quem Hierosolymas solemni pom-

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom.

pâ receptum, paulò post crudelissimæ mortis catastrophe subsecuta est. Verissimè Seneca:

--- --- Quidquid in altum
Fortuna tulit, ruitura levat.

Hanc vicissitudinem in Christo admiratus S. Bernardus, ait, *Quàm dissimile, Rex Israel, & non habemus Regem nisi Cæsarem? Quàm dissimiles rami virentes, & crux? flores & spinæ? Cui prius sternebantur vestimenta aliena, ecce suis exuitur.* Huc opportunè facit distichon illud;

S. Bernard. serm. 2. in Dom. Palm

Frondentes hodie tantùm Christe accipe ramos:
Truncum, qui superest, mox tibi turba dabit.

Fortuna blandiens

Quare homo prudens nullam unquam fortunæ blandienti fidem habet; ut quæ perversam hanc indolem congenitam ac veluti individuam gerit, quod gravissimo lapsu præcipitandos plurimùm evehat. Sanctus Basilius; *Beatus, qui non per voluptatis inescationem circumactus est ad interitum.*

S. Basil Ho. 1. in Psal. 1.

Contentum esse sorte suâ.

259. Testodo præclarum illorum ectypon est, qui paupere sua sorte contenti, opibus proprio sudore partis gaudent. Unde D. Aresius testudinem hoc lemmate loquentem sistit; SUB PARVO, SED MEO. In hanc rem Magnus Augustinus; *Quantùm tibi dederit Deus, ex eo tolle quod sufficit. Cætera, quæ superflua jacent, aliorum sunt necessaria. Superflua divitum necessaria sunt pauperum. Res alienæ possidentur, cùm superflua possidentur.* Celebris Poëta, Ludovicus Ariostus, angustam, sed tamen illustrem domum, à se extructam, hoc distícho ornavit;

S. Aug. in Psal. 147.

PARVA, sed apta mihi, sed nulli obnexia, sed non
Sordida, PARTA MEO, sed tamen ære domus.

Religiosus.

260. Testudo nunquam non domi suæ est: quippe quam ubivis terrarum secum defert. Unde Aresii lemma; NUSQUAM HOSPITA. Ita Religiosus, quocunque locorum abierit, in singulis Monasteriis, veluti domi suæ, recipitur. S. Ambrosius, *Quocunque accesserit sapiens, ubiq; civis est, ubique sua omnia intelligit, nusquam se peregrinum, nusquam hospitem judicat.* Seneca; *Magno animo nos non unius urbis mœnibus clausimus; sed in totius orbis commercium emisimus; patriamq; nobis mundum professi sumus, ut liceret latiorem virtuti campum dare.* Et rursùs: *Nulli loco addi ere debemus animum. Cùm hac persuasione vivendum est; Non sum uno angulo natus: patria mea totus hic est mundus.* S. Gregorius Nazianzenus de seipso fassus est; *Mihi omnis terra, & nulla terra patria est.* Enimverò omnis locus illi patria erat, quia totum mundum, sine locorum discrimine, instar patriæ habebat: nullus verò locus illi patria erat, cùm in nullo altero præterquam in cœlo, sedem stabilem figere decreverit. Cæterùm hæc D. Nazianzeni sententia etiam sequenti symbolo illustrando deservit.

S. Ambr Ep 42. ad Sabin
Senec l. de tranquil. c. 3
Idem Ep 28
S. Greg Na. Orat 28.

Vita humana peregrinatio.

261. Idem Aresius Testudiori epigraphen, superiori Emblemati è diametro contrariam, subjunxit; NUSQUAM NON HOSPITA. Testudo enim, utpote amphibia, nullo non loco peregrina est, cùm inter terrestria animantia vocari possit aquatilis; & inter aquatilia terrestris. Ita sanè nostra humanitas in his terris assiduam agit peregrinationem, neque ullibi locorum stationem occupat propriam aut stabilem. Divus Petrus, *Obsecro vos,* inquit, *tanquam advenas & peregrinos.* Et David, *Advena ego sum apud te, & peregrinus,*

Psal 38 13.
1. Pet. 2. 11.

ficut omnes patres mei. Idipſum ſapienter indicare volebat ille, qui ſupra domûs ſuæ oſtium hæc verba marmori incidi fecit; *A Deo mutuum.* Appoſitè ſanctus Joannes Chryſoſtomus; *Sæpiùs riſi, teſtamenta legens, dicentia; Ille quidem habeat agrorum vel domorum dominium; uſum verò alius. Omnes enim uſum habemus; Dominium autem nemo. Etſi enim nobis per omnem permaneat vitam; velimus, nolimus, in fine aliis cedemus, ipſarum uſu ſolo decerpto: dominio autem nudi, & orbati ad illam vitam migrantes.*

S. Io. Chryſ. Hom. ad Popul.

262. Teſtudo ex oſſeo ſuo clypeo, uti oneris multùm, ita & plurimùm tutelæ accipit. Areſio ſubſcribente, ONERAT, ET ARMAT. Ita calamitates tantundem virium ac felicitatis, quantùm ponderis in nos conferunt. Sanctus Joannes Chryſoſtomus; *Anima, quæ periculis, laboribus & ærumnis afflictionis Dei causâ ſunt expoſita, atque ipſis centria ferro ipſo vel adamante ſolidiores fiunt, ac generoſiores, & ex eo, quod aſſiduè vexentur, inexpugnabiles adverſariis redduntur, & invictum quendam patientiæ ac fortitudinis habitum acquirunt.* Ejuſdem ſententiæ erat Origenes, quando propoſuit ac diſſolvit hoc dubium; *Quid eſt, quod, quamvis grandes habeat anima profectus, tamen tentationes ab ea non auferuntur? Unde apparet, quia velut cuſtodia quædam, & munimen ei tentationes adhibentur.*

Calamitas utilis.
S. Io. Chryſ. ſerm. 14. de diverſ. novi teſt. locis.
Orig. Hom. 27. in Num.

263. Vellet equidem ignavus hominis animus nonnunquam è vitiorum pondere eluctari; firmo tamen decreto id in opus redigere ſemper abhorret, Teſtudini non abſimilis, quæ, aſſerente Ceriano Abbate, aſſiduum è ſarcina ſua egreſſum ſimulat, nec tamen reipsâ id unquam exequitur. Lemma; NEC TAMEN EGREDITUR. Hanc miſeriam in ſeipſo cumulatè expertus Magnus Auguſtinus, ait: *Ita ſarcinâ ſæculi, veluti ſomno aſſolet, dulciter premebar, & cogitationes, quibus meditabar in te, ſimiles erant conatibus expergiſci volentium, qui tamen ſuperati ſoporis magnitudine remerguntur. Non enim erat, quod tibi reſponderem dicenti; ſurge qui dormis, & exurge à mortuis. Non erat omninò, quod reſponderem veritate convictus, niſi tantùm verba lenta & ſomnolenta. Modò, ecce, modò, ſine paululùm; ſed modò, & modò, non habebant modum, & ſine paululum in longum ibat.*

Peccator piger & irreſolutus.
S. Aug. li. 8. Confeſſ. c. 5.

264. Henricus Farneſius Eburo coctam teſtudinem hoc lemmate circumſcripſit: AUT EDE, AUT NON EDE. veluti diceret, quemadmodum teſtitudinis carnes, ſi parcè comedantur, ventris dolorem pariunt; copoſiùs verò manducatæ, eundem dolorem ſanant; ita etiam *Nec bellum, nec imperium ineundum, niſi acriter ineatur.* Negotia enim aut omnino non attingenda ſunt, aut, ſi attingantur, virili ac indefeſſo animo tamdiu continuentur, dum victor redieris. Adagiorum Collector ſimilem græci cujuſdam verſus paræmiam affert, quæ in latinum traducta ita ſonat:

Henr. Farn. Ebur. lib. 1. Diphth. Eleg. 8.
Operari viriliter.
Paulus Manutius.

Teſtudinis carnem, aut edas, aut non edas.

Cui mox ſubjungit; *perinde quaſi dicat: aut bellandum eſt, aut non bellandum; aut ſtudendum, aut non ſtudendum*; aut heroico ac virili pectore verſandum opus, aut penitùs intermittendum. Huc magnoperè facit illa minitantis ac exprobrantis Dei ſententia; *Utinam frigidus eſſes aut calidus; ſed quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te evomere ex ore.* Acerbè enim iis indignatur Deus, qui ſolâ fide inſtructi, nullum ferventioris operis affectum eliciunt; his certè longè foret ſatius, nullam Dei cognitionem habere, quàm cognito illo, in animæ negotiis frigeſcere. Unde Religioſos illos cumprimis abominatur Deus, qui perfectionis ſemitam liberè aggreſſi, eam debito fervore non proſequuntur. Prorſus Chriſtianè Saluſtius: *Non votis, neque ſupplicationibus muliebribus auxilia Deorum parantur; ſed vigilande, agendo, benè conſulendo; omnia proſperè cedunt: ubi ſocordiæ atque ignaviæ te tradideris, ne quidquam Deos implorabis.* Quare Chriſtiani omnes, ac cumprimis Religioſi, virtutibus avidè, ac toto conatu inhient; probè memores, Divinam nauſeam tepore provocari; contra verò ſolicitudine & labore æternam beatitatem nobis obtingere: ſiquidem *Beati, qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam.*

Apoc. 3. 15.
Saluſt. in Catilina.
Matth. 5. 6.

265. D. Areſius teſtudinem hoc epigrammate loquentem introducit; CONTEGOR, NON CONDOR, ſeu, *cooperior, non abſcondor.* Sanctos, Divinis contemplationibus deditos, hoc emblema ſpectat; quorum corpora non abs re diverſoriis, & carceribus minimè obſcuris comparare licet. Illorum quoque hæc imago eſt, qui vel Religionem, vel ſolitudinem ingreſſi, extra mundi turbas degunt. De beata hac hominum ſorte Philo Hebræus; *Vir bonus,* inquit, *vitæ quietæ amator, receſſum quærit & ſolitudinem, latere cupiens, non odio hominum: eſt enim, ſi quis alius, eorum amans; ſed quia fugit, & proculcat vitia, quibus vulgus delectatur, gaudere ſolitum iis quæ dolenda ſunt, & dolere iis, quæ gaudenda.*

Contemplativus.
Religioſus.
Philo lib. de Abraham.

266. Teſtudo, quantumvis viam conficiat diuturnam ac longam, tectum tamèn ſuum nunquam egreditur. Unde lemma; GRADITUR, NON EGREDITUR. Ita moderatus hominis animus ſuas operationes ita cautè inſtituit, ut modeſtiæ limites nunquam egrediatur. De ſe ipſo teſtatur Seneca: *Si diſputarem, nec manum jactarem, nec vocem attollerem, ſed iſta Oratoribus reliquiſſem; contentus, ſenſus meos ad te pertuliſſe, quos nec exornâſſem, nec abjeciſſem, ut non delectent verba noſtra, ſed proſint.* Eodem Symbolo Miniſtrum Principis afficies, qui intra Domini ſui leges ita ad perpendiculum incedere ſolet, ut illas nec minimum unquam excedat, æquitatis ac juſtitiæ undequaque tenaciſſimus. Moſes ſimili ratione tranſitum per Regis Edom provincias tam pro ſe, quàm pro Iſraëlis populo rogavit; *Obſecramus, ut nobis tranſire liceat per terram tuam: Non ibimus per agros, nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, ſed gradiemur viâ publicâ, nec ad dexteram, nec ad ſiniſtram declinantes, donec tranſeamus terminos tuos.*

Modeſtia.
Sen. Ep. 75.
Miniſter Principis.
Num. 20. 16.

267. Teſtudini ſubſcripſêre; AD LOCUM TANDEM. Hominem, poſt innumeros labores tandem ad deſideratam metam deductum, hæc imago denotat. Proprius autem creaturarum omnium locus, ad quem rectâ viâ coguntur tendere, eſt ipſa eorum deſtructio, conſummatio, ac interitus. Atque ineluctabile hoc occumbendi, moriendique fatum non ſola animalia, à contrariis elementorum qualitatibus aſſiduò impugnari, tandemque ſterni ſolita; ſed ipſas quoque civitates, Respublicas, ac vaſtiſſima quævis imperia manet. Veriſſimè Seneca: *Certis enim cuncta temporibus: naſci debent, creſcere, extingui, quæcunque vides ſupra nos currere, & hæc quibus innixi atque impoſiti ſumus, velut ſolidiſſimis, carpentur, ac deſinent. Nulli non ſenectus ſua eſt.* Et paulò poſt; *Omne humanum genus, quodque eſt, quodque erit, morte damnatum eſt. Omnes, quæ uſquam rerum potiuntur, urbes, quæque alienorum imperiorum magna*

Appellere.
Sen. Ep. 71.

ſunt

Digitized by Google

ſicut & decora ubi fuerint aliquando, quæretur, & vario exitu genere tollentur. &c.

268. Maris Indici teſtudines ſub radiis ſolaribus ad ſupremam aquarum ſuperficiem ſeſe natando ſublevant; ibique ab aëris tepore, non ſine voluptate, reſpirant. At eo loco diutius ac plus æquo detentas ſolis ardor ita exiccat, ut amplius infra undas ſubmergi, ac priſtinum fundum repetere nequeant. Unde Teſtudo, ſolari ardore exiccata, epigraphen habet; IMMERSABILIS, Vel ut Ferro placet; L' ARDOR M' ARSICCIA, E MI TRATTIENDI SOPRA. Id eſt; EXICCANS ME SUSTINET ARDOR. Ita quiſquis cor ſuum terrenâ voluptate, ſenſuum illecebris, aut caducâ venuſtate inflammari ſinit; poſtea, tametſi velit, ad priſtinæ ſolitudinis ac mortificationis conſuetudinem nunquam, aut nonniſi ægerrimè, reverti poterit. Accommodatè in rem præſentem D. Aſcanius Martinengus; *Teſtudines, ſi laxata ſe ſolis radio exponunt, adeò exſiccantur, enervanturq; ut in gurgitem redire nequeant: ita qui illecebris carnis nimis ſe allici permittet, adeò amore devio mundanoq; enervabitur, ut vix ad ſuam conſuetam mortificationem, atque vitæ duritiem redire poſſit.* Et S. P. Auguſtinus; *Carnalis venumdatus incurrit culpam. Non agit, quod vult; cùm vult, non poteſt: quia quando poterat, noluit: Per malum velle, perdidit bonum poſſe.*

oluptas terna.

[illegible] Mart., [illegible] Mag. [illegible]

Aug. ſer. de Verb. [illegible]

269. Teſtudinem, infra ſolis radios exſiccatam, & ſubmergendi potentiâ penitùs deſtitutam, Abbas Ferrus hoc lemmate notavit; L' ARDOR MI TIENE, OVEL' ARDIR MI SPINSE; id eſt, QUO TRAXIT AUDACIA, NUNC DETINET ARDOR. Vel, GIA TROPPO ARDITA, HOR TROPPO ARDENTE IO SONO. Id eſt; OLIM AUDAX, NUNC ARDENS. Volebat nimirùm hominis mundani ore dicere, Nimiùm ardoris in contemplanda aliena voluptate recepi, juſto proindè ſupplicio nunc ardeo. Quare eandemque epigraphen dæmonibus & animabus damnatis non incongruè tribues, qui paulò ante inſano ardore adverſus Deum elati, nunc æterno ardore juſtiſſimè excruciantur. S. P. Auguſtinus; *Illi miſeri ſunt, quorum corda ſunt carnali concupiſcentiâ polluta, quia æternas merguntur in pœnas.*

mans oſanus ima nnata

Aug. ſer. [illegible] de Tēp.

270. Alius eidem teſtudini, ſolatibus radiis exuſtæ ac exſiccatæ, magis ſuccinctè inſcripſit, ABSUMITUR ÆSTU. Homo laſcivus, concupiſcentiæ ſeſe inflammandum, debilitandumque permittens, ab ea, veluti igne, ſub amaſiæ, ceu ſolis, aſpectu miſerrimè accenditur. Eâdem planè phraſi Sacræ Litteræ utuntur, quando de vetulis illis, in Suſannæ venuſtatem abreptis, ajunt; *Exarſerunt in concupiſcentiam ejus.* S. Joann. Chryſ. *Ut ignis, ubi fœnum arripuerit, nihil moratur, ſed ſimul ut attigit materiam, accendit flammam; itidem & ignis concupiſcentiæ, ſimul atque per oculorum intuitum elegantem attigerit formam, protinus exurit animam.*

mans oſanus

[illegible] 13. 8. Chryſ. [illegible] de [illegible]

271. Teſtudini ſubſcripſit D. Carolus Rancatus; CURRUS, & AURIGA. Prælatos illos hæc imago ſpectat, qui, regiminis pondere ſemel ſuſcepto, ab aliorum directione dependere penitùs nolunt, ſicque ſimul & oneri colla ſubmittunt, & familiam ſuam gubernant. Hanc laudem à ſequace ſuo Eliſæo retulit Elias, *Pater mi, Pater mi, currus Iſrael & auriga ejus.* Quo tamen encomio etiam Eliſæum poſtea proſecutus eſt Rex Joas. Sicuti enim teſtudo ſibi & currus eſt & auriga, ita & Prælatus currum agit, dum, inſtar Doctoris, aliorum defectus ſuffert ac corrigit; aurigam verò, dum illos exhortando ad meliora dirigit. Audi S. Gregorium; *Doctor, qui mores populi & per patientiam ſuſtinet, & ſacris eloquii verbis docet, & currus dicitur & auriga. Currus, quia tolerando portat; auriga, quia exhortando agitat. Currus, quia mala ſuſtinet; auriga, quia populum bonis admonitionibus exercet.*

elatus ipſum bernâs

Reg. 2. 12 & 13. 14

[illegible]

In Ezech. hom. 11

272. Teſtudo, humi lentè repens, orbis ſemel ex alto ſpectandi cupida, aquilam, ut ſe levaret, exoravit. Illa, ubi eam in aëre ſuſtulit, denique, ceu ſatis ſpectatum; in rupem dimiſit; ubi confracta, volucri in prædam ceſſit, digno ambitionis præmio. Lemma. ELATA PERIBIT. De ambitione in rem præſentem ait S. Bern. *Poteſtatis ambitio Angelum felicitate angelicâ privavit; ſcientia appetitus hominem immortalitatis gloriâ ſpoliavit. Non Evam cibus deflexerat, non mandatorum deſtituerat oblivio, ſed promiſſi honoris ambitio illecebroſa decepit.*

Ambitio

S. Bern. in ſermonibus

THYNNUS.

Cap. LI.

273. THynni, naturâ ſuâ timidi, cum varios piſces ſibi inſidiari ſciant; nonniſi ingeoti agmine ſimul mare circumeunt. Hanc eorum proprietatem obſervans Plinius, ait; *Intrant e magno mari Pontum verno tempore gregatim*: Idque paulò inferâ repetit. Unde lemma; GREGATIM INCEDUNT: Dei ſervos hæc idea concernit, qui in orbis conſpectu uniti ac concordes incedere ſolent, plurimamq; è mutua illa amicitia utilitatem ac profectum referunt. Hugo Cardinalis ait, Regum Faſtos non ſine myſterio de vaccis, ad currum colligatis, dicere, *Itinere uno gradiebantur*; nam interprete ipſo, *In uno itinere unitatis concordia inſinuatur, quam debent habere doctores in docendo, & Prædicatores in prædicando.* Eò enim Salomonis ſententia collineat; *Frater, qui adjuvatur à fratre, quaſi civitas firma.*

Plin. lib. 9. cap. 15.

Concordia.

1 Reg 6 12. Hug Card. in hunc loc. Prov. 18. 19.

274. Thynnus, etiamnum parvulus, nunquam ſe ab aliorum ſocietate avelli permittit; at viribus ac ætate provectior, ſuopte ingenio per aquas divagatur. Lemma, SOLUS JAM GRANDIOR ERRAT. Filius prodigus necdum adoleſcentiæ annos egreſſus, inter patrios lares ſe continuit; at natu major, mox exteras regiones ſolus & vagabundus circuire cœpit. S. Petrus Chryſologus; *Adoleſcentior iſte, planè non ætate, ſed cenſu: ſus congregavit bona patris, & abiit longè plus mente, quam loco: ut dato, non accepto pretio, miſera ſe venderet ſervituti*, ſuamque fortunam omnem inter meras prodigeret nugas & vanitates.

Prodigus Evangelicus.

S. Pet. Chryſ. Serm 1.

275. Thynnus tam immodicâ eſt pinguedine, ut nonnullis porcus marinus vocetur: viſum verò habet admodum imbecillem & infirmum. Unde lemma; PINGUIS, AT OCULIS HEBES. Ita homo mundanus, divitiis ampliſſimè impinguatus, oculos plerumque habet ad Dei obſequia & animæ ſalutem penitùs hebetes ac luſcioſos. Ex hac hominum ſorte fuerat utraque tribus Ruben & Gad, cum dimidia tribu Manaſſe: Hi enim ſupra Jordanis flumen collocati, ac regionis pinguedine allecti, omni reliquâ, quantumvis magnâ terræ promiſſæ affluentiâ ultrò ſe abdicârunt; uti Numerorum Liber refert. In hunc locum Procopius; *His*, inquit, *ſimiles nonnulli ſunt, qui curis hujus vitæ victi, ſtudio erga Deum elangueſcunt. Etſi enim vocati ad fidem fuerint, tamen propter voluptates in numero proborum permanere nolunt.* Et S. Gregorius, *Dum extra Jordanem ea, quæ viderant, campeſtria concupiſcunt, in repromiſſionis terræ hereditatem habere noluerunt.*

Mundanus.

Num 32. 5. Procop. in hunc loc.

S. Greg. l. 27 Moral. c. 7

Plin. l. c. 276. De Thynnis observatum habet Plinius, eos ob nimiam pinguedinem subrode rumpi. *Pinguescunt, & in tantum, ut dehiscant.* Unde lemma; SAGINA DEHISCIT. Complures mundanos hæc imago concernit, qui nimiâ bunorum affluentiâ ac pinguedine ægrotârunt, vitamque amiserunt cùm æternam, tum temporalem. Veritatem hanc exemplo suo comprobat Epulo ille Evangelicus, de quo cùm paulò ante dictum fuisset, *Epulabatur quotidiè splendidè*, mox subjungitur; *Mortuus est hic dives:* Satis perspicuè innuendo, eum nonnisi crapulâ, & obeso abdomine fuisse suffocatum. S. Chrysost. *Venter crassus mentem subtilem non parit. Multa vorare ad pardum, ursum & leonem pertinet; pedum dolores & capitis gravitates, & oculorum hebetudines, & manuum ægritudines, & tremores, & resolutiones, & aurigo, & febres longa ac horrentes ex voracitate & repletione produci solent, &c.*

Epulo.

Luc 16. n. 19. & 22.

S. Chrysost. apud Anton. in melissa p. 1. s. 14.

277. Thynni dulcibus aquis mirificè delectantur. Unde si in alto mari versantibus cœlum obtingat siccum & impluvium, mox macie extenuantur: ac pluviis denuò insequentibus, inmodicè iterum pinguescunt. Eo alludens D. Aresius, Thynno subscripsit. PINGUESCIT AB IMBRE. Si Verbum Divinum, Mose teste, pluviis sit simile, certè Christiani Thynnos imitantur; uti pluribus locis comprobat S. Gregorius Papa; hi enim è Verbo Dei omnem animæ suæ pinguedinem ac felicitatem derivant. Quare S. Gregor. Nazianzenus, forsan illam D. Pauli sententiam innuens, *Terra venientem super se bibens imbrem, & generans herbam opportunam illis, à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo* ita ratiocinatur, *Quemadmodum pluvia, leniter ac tranquillè defluens, altissimèque illabens, pinguiorem terram efficit &c. Ita oratio mentem penetrat, dilatatumque os spiritu implet, nec in ipso ortu extinguitur, sed frugem ingentem paucis syllabis gignit.*

Aresi Impr. 189. n. 3.

Verbum Dei impinguat.

S. Greg. Naz. Orat. 15. in plagam grandinis.

6. 7.

278. Ubi sinister Thynni oculus caligare cœperit, dextero oculo longè acutius videre solet; unde fit, quod dextero potissimum oculo uti solitus, iter suum nonnisi versus dexterum latus instituat. *Thynni dextrâ ripâ intrant ex Oceano in mare nostrum mediterraneum, id accidere existimatur, quia dextero oculo plus cernant.* Uti his planè verbis cum Æliano testatur Plinius. Unde epigraphen subjeci; DEXTRO PLUS OCULO CERNIT. Personæ spiritualis hæc idea est propria, quæ, dextero tantùm oculo uti solita, nonnisi virtuti, pietati ac Deo intendit, atque adeò sinistro oculo ad vitia, mundum, & caducas sensuum illecebras aucupandas penitùs destituta est. Sponsus cœlestis, sponsam suam dilaudans, ait; *Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum.* Non quasi illa uno tantùm oculo instructa fuisset; nec etiam quasi alter oculus sponso displicuisset, sed quia nullum aliud habebat videndi objectum, nec etiam alio intenta erat, nisi in solum Deum. Ad hoc propositum S. Gregorius Nyssenus; *Qui ad solam Dei naturam visûs acumen dirigitur, in cæteris omnibus cæcus est, ad quæ multorum oculi respiciunt.*

Plin. lib. 9. cap. 15. Ælian. de Hist. Anim.

Contemplativus.

S. Greg. Niss. Orat. 8. in Cant.

279. Rigente hyeme, Thynni nunquam per mare oberrant; &, ut Plinii verbis utar, *brumâ non vagantur.* Quæ verba paululùm transposita, hanc epigraphen submistrant; NON BRUMA VAGANTUR. Hominis prudentis hoc symbolum est, qui rigente tentationum brumâ, nihil decernit, nec etiam quidquam erroneè proponit, sed ad humilitatis fundum demissus, nihilum suum studiosè expendit; uti de operationibus ritè exercendis tradit S. Ignatius Loyola. Eos quoque hæc imago spectat, qui cœlestem semitam ingressuri, nequaquam annorum suorum brumam, ætatem inquam decrepitam, aut mortis præsentiam expectant; sed maturè, annis nimirùm adhuc vernantibus, illam percurrunt. Huc collimans Servator monuit, *Orate ut non fiat fuga vestra in hyeme &c.* Tandem etiam hominis ignavi hic typus est, qui ingruente quâvis difficultate, laborem intermittit, & in angulos se recipit; Pulchrè dixit Seneca; *Generosos animos labor nutrit: Laborem si recusas, parùm esse potes. Non est viri, timere sudorem.*

Plin. l. c.

Homo prudens

Matth. 24. 20.

Ignavus.

Senec. Ep.

280. In Asiâ, propè Chalcedonem, Plinio teste, *saxum miri candoris* reperitur; *hujus affectu* Thynni *repentè territi adversum Bizantii promontorium præcipiti petunt agmine.* Unde Thynnus è saxi illius aspectu in fugam actus, epigraphen tenet; CANDORE TERRITUS ABIT. Haud aliter Dæmon, si Mariam Virginem (utpote *Petram deserti* cognominatam) ejusque purissimum candorem intueatur, mox ingenti terrore perculsus, fugam petit. Richardus de S. Victore, meus Concanonicus; *Virgo, inquit, tenebrarum principibus terribilis fuit, ut ad eam accedere, eamque tentare non præsumpserint. Deterrebat enim eos flamma charitatis, incendebant orationes & fervor devotionis, stupebant immunem à peccatis.*

Plin. l. c.

Dæmones Mariam V. timent.

Richard. Vict. in Cant. cap. 26.

281. Leander Albertus in descriptione Calabriæ refert, Thynnum quendam, in reti repertum, rostro fuisse, instar aliorum piscium, duro, & viribus adeò robustis, ut rete, tametsi ferreum, rumpere potuerit. Labia verò ita habuisse tenera & debilia, ut, reti vel minimùm contactu, ingentes dolores ei cicatrent. Unde hic piscis, labiorum doloribus mitigandis occupatus, facillimè capitur, vitamque perdit; cum lemmate, PER LE LABBRA SALVAR PERDO LA VITA. Idest. PERIT, NE LABIA LÆDAT. Imprudentes illos Christianos hæc imago adumbrat, qui, verecundiâ persuasi peccata sua in Confessionali reticent: dum enim labiis ad culpas manifestandas parcunt, iisque insano amore blandiuntur, subitò intra dæmonis rete constricti, vitam amittunt, mortemque incurrunt æternam. Unde non sine gemitu exclamat S. Bernardus; *O verecundia, expers rationis, inimica salutis, totius ignara honoris, & honestatis!*

Verecundia Confessionis.

S. Bernard. Epist. 115.

282. Thynnus, naturâ suâ ferocissimus, si reti implicatus, popismis circa collum demulceatur, mox impetum & furorem omnem exuit; uti P. Constantinus Notarius testatur; unde lemma; POPYSMATE MITIS. Hinc disces, proximum tuum impetuosum ac ferorem, si correctione dirigatur suavi & amorosâ, mox mansuescere, & ad frugem redire. Verissimè S. Joannes Chrysostomus; *Multa lenitate opus habet, qui corripit &c. Non vides medicos, quando urunt, vel secant aliquos, cum quanta lenitate opus curationis exercent? multò amplius corripientes oportet hoc agere. Nisi enim*, inquit S. Gregorius Papa, *verecunda mentes fuerint palpando reprehensa, ita ut ex aliis rebus audiant, quod consolationem assumant per increpationem, protinus in desperationem cadunt.*

P. Cost. Not. ...

Mundi grande ...

Correctio suavis.

S. Jo. Chrys. Hom. ... Ep. ad ...

S. Greg. lib. ...

TORPEDO.

Cap. LII.

283. Muliebris venustas mundanos homines ita reddit attonitos, tantoque stupore fascinat, ut à gravioribus curis abstracti, nihil aliud mente agitent, nisi formam illam per fas, nefasque possidendam. Hos torpedinis symbolo delineabis, quæ piscatoris manum, in ipsius insidias extentam penitus

[Margin: ...Mulie... ...itis venustas. ...ucian in ...ialog. I. ...agines. ...Greg. ...Tau. in ...Ecclesiasten]

penitùs efficit stupidam, ac torpentem. Lemma. STUPEFACIT INSIDIANTES. De se ipso fatetur Lucianus; *Visâ summâ formâ muliebre, parùm aberat, quo minus ego saxum ex homine factus sim, spectaculi admiratione rigore attracto.* Idipsum S.Greg. Thaumaturgus docet; *Mulier, si manu sola continget, tenet: sin amplexetur, vinculis trahit.*

[Margin: ...ocietas ...mala. D. Asc. Mart. fol. 183. ...nec. l. de ...ranquill. ...nimi c. 6.]

284. Damnorum illorum epitomen facturus, quæ nobis à sceleratorum contubernio accrescunt, Torpedinem Symboli loco exprimes; cum lemmate, STUPEFACIT TANGENTES, vel, ut D. Gallinæ, meo Concanonico placet; TACTU VENENAT. In hanc rem meus D. Ascanius Martinengus; *Torpedo, quæ, quos attingit, stupore afficit, impii animi est indicium, ac figura, qui conversatione, quasi contagio, cæteros fœdat ac necat.* Hanc veritatem probè perspectam habens Seneca, ad quæsitum illud, quinam amicorum loco habendi? respondit, eos tantùm, *quos scilicet vacuos, quantùm fieri poterit, à cupiditatibus eligemus. Serpunt enim vitia, & in proximum quemque transiliunt, & CONTACTU NOCENT: Itaque ut in pestilentia cavendum est, ne corruptis jam corporibus, & morbo flagrantibus assideamus, quia pericula trahemus, afflatúque ipso laborabimus, ita in amicorum legendis ingeniis dabimus operam, ut quàm minimè inquinatos assumamus.*

[Margin: Munera.]

285. Bernardus Tassus piscaroris manum, à torpedine stupefactam, hoc lemmate notavit; E PRÆDA STUPOR. Emblemati applicationem subjungens Camerarius, inscripsit; MUNERA SIC ANIMUM. Et certè piscatoris manus, à torpedine comprehensa, non adeò effici potest stupida, & in agendo torpens, quàm Judicis dextera à muneribus. S. Petrus Damianus; *Acceptis muneribus, si contra datorem quid agere volumus, mox in ore nostro verba mollescunt, locutionis acumen obtunditur, lingua quadam puderis erubescentiâ præpeditur. Mens quippè percepti muneris conscia, debilitat judicialis censuræ vigorem, reprimit eloquentiæ libertatem.* Haud aliter Poëta.

[Margin: S.Pet. Dam. Epist. 25.]

Anne manus torpent tibi, cùm clam munera sumis?
Non sentis? Certè mens, animusque stupent.

[Margin: Mulier lasciva.]

286. Torpedo, tametsi admodùm pigra, velocissimos tamen pisces, si ipsi propinquaverint, devorat: aliquâ enim torporis qualitate per aquas diffusâ pisces vicinos ita stupefacit, ut corporibus movendis penitus inhabiles, ei in prædam cedant. D. Aresius hanc mulieris lasciviæ effigiem proponens, inscriptionem addidit; NON SALVABITUR VELOX. Enimverò venenum, è muliere transfusum, adeò malignum est, ut homines etiam agilissimos, & in virtute plurimum provectos, nonnunquam inficiat. Frequenter namque lascivam hanc torpedinem aut non pro viribus fugiunt, aut etiam fugiendo lethale illud animæ toxicum secum ferunt. Sapienter id observans, S. Ambrosius, *Nosmetipsos* inquit, *videamus diligenter, ne dum illam fugimus, nobiscum eam portemus.* Et S. Cyprianus; *Videmus exinde interitus plurimorum. Quanti & quales Episcopi, simul & Clerici & Laici, post Confessionem victoriarum, post calcata certamina, post magnalia & signa, vel mirabilia usquequaque monstrata, noscuntur cum his omnibus naufragasse, dum volunt in navi fragili navigare. Quantos Leones domuit una muliebris infirmitas delicata? quæ, cùm sit vilis & misera, de magnis efficit prædam.*

[Margin: S. Ambr. l. 2 de Pœnit. cap. 14. S. Cypr. l. de singul. Cler.]

TRUTA.

Cap. LIII.

[Margin: Animus generosus. Senec. Epist. 39.]

287. NObilis hic piscis semper adverso torrente nititur: ibique maximè solet delectari, & in sublime exilire, ubi aquæ ex alto præcipites cadunt. Unde lemma; IN ARDUA NITOR. Ita nobilis ac generosus animus, ut majore existimatione clarescat, difficultates quasvis gravissimas perrumpere nititur. Seneca peculiari ratione, quamvis sub diversa metaphora, id attingens, ait; *Quemadmodum flamma surgit in rectum, jacere ac deprimi non potest, non magis quàm quiescere. ita noster animus in motu est, eò mobilior & actuosior, quò vehementior fuerit.* Huic Emblemati etiam peccator obstinatus similem se probat, qui nunquam non adversus gratiæ Divinæ impulsum nititur. Contra hanc hominum sortem detonans S. Stephanus, *Dura cervice,* ajebat, *& in circumcisis cordibus & auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis.* Et Jobus; *Cucurrit adversus Deum erecto collo.*

[Margin: Peccator pertinax. Act. 7. 51. Iob. 15. 26.]

[Margin: Studiosus rerum sacrarum. S. Theod. Stud. Ser. 78]

288. Ajunt Trutam auro pasci. Unde lemma; AURUM ALIMENTA MINISTRAT. Vel, DAT PASTUM AUREA SEGES. Vel; EFFOSSO NUTRIOR AURO. Hanc Trutæ indolem imitantur, qui Sacræ Scripturæ, aut Sanctorum Patrum voluminibus versandis delectantur: hæc enim non quidem Midæ mensam instruunt, quæ aurum, ventre jejuno relicto, offerebat; sed cibos aureos propinant, fami ac palato intellectuali exaturando gratissimos. S. Theodorus Studita: *Nobis quidem, ceu opipera quadam mensa, prœbita doctrina sanctorum est, aliò hinc sermonem quasi quasdam condiente cupedias, inde aliò velut aurum divina moliente verba, ac seriò aliisque hinc & inde acclamationum delicias comparantibus.*

[Margin: Samson Christus resurgens Psal. 106. 16 S. Aug. l. 4. de Trinit. cap. 13.]

289. Ælianus, comprobante experientiâ, affirmat, hamum seu filum, è piscatoris manu suspensum, à truta nihil penitùs timeri; quia adversus filum concitata, dentium suorum acumine illud perrodit, & abrumpit. Unde lemma; VINCULA RIDET. vel si placet, etiam hanc epigraphen, columbæ propriam, et subjunges; DIRUPTO LIBERA VINCLO. Ita Samson, inter vincula jocatus, ea, veluti aranearum telas, dirupit. Et Filius Dei, mortis ac inferni insidiis vallatus, *contrivit portas æreas, & vectes ferreos confregit.* S.P. Aug. *Christus morte sua, uno verissimo sacrificio pro nobis oblato, quidquid culparum erat, purgavit, abolevit, extinxit, & sua resurrectione in novam vitam nos prædestinatos vocavit, vocatos justificavit, justificatos glorificavit.*

FINIS LIBRI SEXTI.

Digitized by Google

MUNDI SYMBOLICI.

LIBER SEPTIMUS.

SERPENTES, & Animalia venenata.

AMPHISBÆNA.

Caput. I.

1. AMphisbæna, è Serpentum genere, duo habet capita, unum collo, & alterum extremæ caudæ connexum, quibus & progredi & retrogradi pro libitu solet. Unde Atesius, fucati ac duplicis animi hominem descripturus; Amphisbænam expressit; cùm lemmate; DUABUS VIIS INGREDITUR. Argumento è Sacris Litteris desumpto; *Væ peccatori terram ingredienti duabus viis.* S. Gregorius hanc sententiam de iis vult intelligi, qui Deo & mundo simul servire conantur. *Duabus quippè viis,* inquit, *peccator ingreditur terram, quando & Dei est, quod opere exhibet; & mundi, quod per cogitationem quærit.* Et S. Bernardus; *Clamat ad vos mea monstrosa vita, mea ærumnosa conscientia. Ego enim chimæra mei sæculi, nec clericum gero, nec laicum. Nam Monachi jam dudum exui conversationem, non habitum.* Idipsum comprobans Simon Majolus, Episcopus Vulturariensis, ait; *Amphisbænam iis comparârim, qui ancipites sunt semper animo, neq; in fidei certa ratione constant, deinde in utramque partem claudicant, ac modò Catholico vivunt ritu, modò hæretico, modò aliquem sequuntur Magistrum fidei, modò illo contempto, hæreticum quempiam sibi proponunt sequendum.*

Duplicitas animi

Eccl. 2. 14.

Hypocrysis.

S. Greg. Pap. lib. 1. Moral. c. 12.

S. Bernard. Epist. 249.

Simon Maj. Dier. Can. To. 1. Coll. 8

2. Abbas Ferrus Amphisbænæ inscripsit; AD LÆDENDUM BICEPS. Vel ut D. Jacobo Certano placet; GEMINO INFICIT ORE. Vel; MORDET UTRIMQUE. Hominis maligni hæc idea est, qui palam & occultè, præsentes & absentes, sive bonos sive malos offendere, & injuriis passim lacerare solet. In hanc rem videtur facere illa Joannis Apocalyptici visio: *Potestas equorum in ore eorum est, & in caudis eorum: nam caudæ eorum similes serpentibus, habentes capita, & in his nocent.* Hunc locum interpretatus meus Concanonicus Richardus à S. Victore, ait; *Os significat suggestionem manifestam, cauda occultam fraudulentiam: & mali, dum non possunt ore, caudâ nocent: quia conantur occultè perficere, quod non valent apertè.* S. Petrus Damianus Emblemate illo bicipitem avaritiæ malevolentiam significari vult, quæ gemino ore inficere ac mordere consuevit; opes enim, injustè conquisitas, iniquè possidet, & alieno dominio subjectas, violenter rapit. *Amatur acquisita pecunia, amat, nihilominus acquirenda. Avaritia quippe quasi biceps est coluber, utroque consuevit ore mordere, utroque pestiferum virus influere, dum aut aliena res quæritur, aut habita delectabiliter possidetur.*

Detractor. Malignus

Apoc. 9. 19.

Rich. de S. Vict. in hunc loc.

Avaritia.

S. Petr. Epist. 14.

3. Alcibiades Lucatinus Amphisbænam hoc lemmate notavit; ET RETRORSUM ASPICIT. Hominem prudentem, industrium, vigilantem, & in agendo circumspectum hæc imago significat. Hâc ratione de se ipso fatetur David; *Cogitavi dies antiquos, & annos æternos in mente habui.* In sensu tamen deteriore Emblema istud peccatorem, affectu & desiderio ad pristinæ vitæ sordes reversum, designat. Damno suo id docet Lothi uxor, quæ *aspiciens retrò, versa est in statuam salis.* Hunc locum interpretatus S. Rupertus Abbas, *Hinc,* inquit, *ad pœnitentes egregium fit documentum, ne ad prioris vitæ scelera oculos animosque retorqueant, propter periculum certum relabendi.* Quare sanissimum Magni Augustini consilium est; *Liberati ergò à Sodomis præterita vita, non respiciamus retrò.*

Prudentia.

Psalm.

Reversi.

Gen. 19. 26. S. Rup. lib. in hunc loc. S. Aug. Psal. 83.

ASPIS.

CAPUT II.

4. VT primùm aspis advertit, se veneficis vocibus à mago esse fascinandam ac capiendam, mox unam aurem terræ affigit, & alteram extremâ suâ caudâ obturat, ne incantantem audire, ejusque vocibus stringi possit. Unde Emblematis loco diversas inscriptiones sustinet; videlicet, MENTEM NE LÆDERET AURIS. Vel, NE CORRUMPAR. Vel, ut alius, AB AUDITIONE MALA. Vel, ut Scipioni Bargalio placet; NE LÆDAT CANTUS. Alius denique aspidem ita loquentem sistit; ALTRO SCHERMO NON TROVO, CHE MI SCAMPI. Id est; HAC ARTE SALUTEM. Singula hæc lemmata ore cautum te esse jubent, voluntque aures ad exitiosas maledicorum, detractorum, hæreticorum, aliorumque, cumprimis verò impudicarum sirenum voces, probè clausas servare. S. Gregorius Nazianzenus, ad Ulyssis fabulam alludens, qui, ad occinentium Sirenum insidias evitandas, utramque aurem cerâ obstruxerat, in hæc verba canit;

Prudentia.

Cautela.

S. Greg. Naz.

Occlude cerâ orationi aures levi,
Et delicatis, mollibusque cantibus.

Op-

[Hug. Vict. l. de Best. c. 30.]

Opportunè in rem nostram meus Concanonicus Hugo de S.Victore: *In aspidum natura est quo imitemur, ut contra Syrenum, id est voluptatum illecebras, & fraudulentas blanditias interiores occludamus aures; ut simus juxta Verbum Domini prudentes ut serpentes.*

[Obstinatus. — Pet. Dam. l. 2 Ep. 19 — Hug. Vict. l. de Best. c. 14.]

3. Peccator obstinatus, & ad Dei, hominumque monita surdus, Aspidis Emblemate denotatur, quæ ad humanas voces evitandas, utramque aurem obturat; cum lemmate, NE CANTU MOVEAR. S. Petrus Damianus Cardinalis. *Aspis*, inquit, *quoniam incantationibus aures obturat, obstinatæ mentis inobedientiam signat.* Haud aliter Hugo Victorinus; *Aspis peccatorem rectè significat, qui in pravam consuetudinem suam trusus, pertinaciter renititur, ne jussis monitis acquiescat.* Divinus Psaltes, Cassiodoro & Theodoreto observantibus; eodem planè sensu efferatam Saulis Regis pertinaciam descripsit; qui, tametsi à paupere Davide ardentibus & submissis precibus rogatus, nunquam tamen emolliri, aut animi sui aures advertere voluit; *Furor illis*, inquit, *secundum similitudinem serpentis: sicut aspidis surdæ; & obturantis aures suas: quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter.* Ad eandem normam conformati Judæi, S. Stephano pro concione dicente, *continuerunt aures suas.*

[Ps. 57. 5. — Act. 7. 56.]

6. Cor obstinatum, omnisque cohortationis & consilii inimicum, aspidis Emblemate à Carolo Rancato exprimitur; quæ obstructis auribus, epigraphen tenet; E PER STAR EMPIO, IL CANTO UDIR NON VUOLE. Id est; NE VITIUM EXUAT. Ad verbum Ariostus;

[Ariost. Cant. 19.]

Sà quest aliter ch' io l' amo, e ch' io l' adoro;
Ne mi vuol per amante, ne per servo:
Il crudel sà, che per lui spasmo, e moro;
E dopo morte ad armi aiuto serva.
E per che io non gli narri il mio martoro,
Atto piegar la sua voglia proterva,
Da me s' asconde, come aspido suole:
Che per star empio al canto, udir non vuole.

Idipsum in Israëlis populo detestatus est Isaias; *Noluerunt attendere, & averterunt scapulam recedentem, & aures suas aggravaverunt, ne audirent.* Providè monet Magnus Aug. *Audiamus Deum dum rogat, ne nos postea non audiat ille, dum judicabit.*

[Zach. 7. 11. — Aug. ser. ... de Tem.]

7. D. Aresius in aspide observatum habet, quod aculeum infigens, levissimè pungat, & dulci quodam sopore per humanum corpus diffuso, omnem ei sensum adimat; atque adeò miserum hominem; veluti inadvertentem, occidat. Medicum homicidam hæc imago spectat; cum lemmate, MORDET IN SILENTIO. Iisdem planè verbis Detractorem afficit sapiens; *Si mordeat serpens in silentio, nihil eò minus habet, qui occultè detrahit.* Quod verò facilitatem illam attinet, quâ Medicus humano corpori nocere potest, Plinium audire juvat; *Discunt*, inquit, *periculis nostris, & experimenta per mortes agunt: Medicoque tantùm hominem occidisse impunitas summa est: quin imò transit convitium, & intemperantia culpatur.* Plutarchus de Pausania refert, eum ab amico reprehensum, quod medicum quemdam, hactenus ipsi penitus inexpertum, vituperasset, respondisse; *Si expertus eum essem, non viverem.* Idem Pausanias, cùm quidam Medicus ei ob senectutem integram ac optimè constitutam gratularetur; id ob eam potissimum causam sibi contigisse respondit, *quia te non adhibui Medicum.* Hadrianus Imperator sepulchrali marmori hanc epigraphen non sine ratione incidi fecit: *Multitudo Medicorum perdidit Cæsarem.* Verissimè ad propositum nostrum Hieronymus Cardanus, Medicus peritissimus, ait; *Complures ab indoctis Medicis longè occiduntur, alioquin victuri, quàm morituri ab eruditis salventur: timeo, ne magno malo potiùs, quàm bono, ut pleraque alia mala mortalibus Medicina accesserit.* Hæc imago, ut suprà memoravi, detractorum maximè est propria, de quibus Ecclesiast. ait; *Si mordeat serpens in silentio, nihil eò minus habet, qui occultè detrahit.* S.P. August. in illud Psalmi commentatus, *Acuerunt linguas suas sicut serpentis*, ait, *In serpente maxima astutia est, & dolus nocendi, propterea etiam serpit. Non enim vel pedes habet, ut ejus vestigia, cùm venit, audiantur: in itinere velut levis est tractus, sed non est erectus. Ita ergò & isti* (loquitur de malignis ac detractoribus) *repunt & serpunt ad nocendum, habentes occultum venenum & sub levi contactu.*

[Medicus homicida. — Plin. l. 29. c. 1. — Plut. in Apophthegm. — Hier. Card. li. de Meth. medendi ca. 100. — Detractor. Eccl. 10. 11. S. Aug. in Psal. 139.]

8. Ajunt, humanos sensus ab aspidis morsu adeò effici stupidos ac soporatos, ut, quisquis ipsius aculeo fuerit saucius, sine ullo dolore moriatur. Hinc persuasa Cleopatra, aspidis morsum, præ omni reliquo veneno, mortis suæ instrumentum adhibuit. Henricus Farnesius Adulatorem aspidi non absimilem dicit; quæ cauro aculeum suum infigens: epigraphen reddit; SINE DOLORE NECAT. Regius Vates de malitioso ac fucato homine differens; ait; *Molliti sunt sermones ejus super oleum, & ipsi sunt jacula.* Hoc loco S.Bern. studiosè observat, Adulatoris voces non *molles*, sed *mollitas* vocari; Verba ejus ita accipito; *Pulchrè non molles, sed molliti dicuntur sermones vel suasoris adulatoris, vel suasoris iniqui; quod sit in eis non tam vera & solida, quàm superinducta & simulata suavitas.* Author operis imperfecti eâdem aspidis proprietate pecuniam usurariam significat: *Similis est pecunia usuraria aspidis morsui; sicut enim, qui ab aspide percutitur, quasi delectatus vadit in somnum, & sic per suavitatem soporis moritur, sic & qui accipit pro usuris, pro tempore delectatur; quasi qui beneficium accipit; sed sicut venenum aspidis latenter per omnia membra discurrit, & corrumpit, sic usura per totas facultates ejus discurrit, & convertit eas in debitum.*

[Adulator. Psal. 54. — S. Bern. lib. sententiar. in fine. — Usura. Auth. Op. Imp. in Matt. Hom. 12.]

9. Aspidis venenum omnes vulneratorum sensus stupore adeò occulto inficit, ut, nullo periculo aut dolore animadverso, veluti attoniti è vita excedant. Cælius Rhodiginius ait, *A Sisenna dici somniculosam aspidem scimus quia somnum morsu inducat lethiferum.* Unde lemma; SOPIT, QUOS INFICIT. Ita omninò Adulatores & Detractores iis, quos ad audiendum pronos habent, suavem quidem, sed tamen adeò fatalem aculeum infigunt, ut mox sopore obruti, vitam exhalent. P. Joannes Lorinus; *SOPIT assentator, & dolosus artifex, QUOS INFICIT, ac decipit.* Doctissimus Idiota, meus Concanonicus, eodem aspidis Emblemate libidinem dignoscendam proponit; *Luxuria*, inquit, *est venenum aspidis, induens hominem ad dormiendum; quem postea dormientem enecat. Sic enim luxuria primò hominem dormire facit per delectationem quem tandem per consensum occidit.*

[Cal. Rhod. lib. 27 c. 14 — Adulator. Detractor. — Io. Lorin. in Psal. 12. v. 1. — Libido. Idiota lib. 5 Contempl.]

* * *
* *

BABI-

Digitized by Google

BASILISCUS.

Cap. III.

10. QUidam Mundanus, cùm observatum haberet, exitiosissimum hoc animal non tantùm pestifero suo sibilo seu afflatu, sed & solo visu lethales inferre noxas; epigraphen Basilisco subjunxit; E DA GLI OCCHI, E DAL CANTO. Id est, OCULI PROCUL, ET AURES. Innuebat videlicet, ne venustæ Cantatricis veneno abriperetur, geminatâ oculorum, auriumque cautelâ opus esse. S.P. Augustinus; *Mulier fundit concupiscentia pestilentiam; in risum aliquando dissolvitur; nunc blanditias exhibet, &c. quod est venenosius super cuncta, psallere delectatur aut cantare: cujus cantu tolerabilius est audire Basiliscum sibilantem.* In hanc rem Joannes Audenus;

Cautela.

S Aug. lib. de sin Cler.

Mulier lasciva.

Tutius in sylvis basiliscum audire frementem,
Quàm molles cantus, fæmineumque melos.

Nov. Agn. Nupe n 316

Et P. Aloysius Novarinus, ad Ulyssis factum alludens

Auribus obstructis Syrenas fugit Ulysses,
Si fugis hanc, aures obstruito, atque oculos.

11. Basiliscus iis nihil penitus nocet, qui solam colorum varietatem, & maculas eleganter in ipso distinctas intuentur; solùmque in eos lethale virus spargit, qui vultum suum in ipsius oculos defigunt. Unde lemma; PURCHE GLI OCCHI NON MIRI. Id est, MODO NON LUMINA CERNAT. Ita sanè, tametsi mundum muliebrem, cæterasque venustioris fœminæ ornamenta nonnunquam sine dispendio intueri liceat, in ipsius tamen oculos, vultumque, defixus, certissimam perniciem subibis. Franciscus Petrarcha; *Fæmina non aliter oculis, quàm basiliscus interficit, & ante contactum inficit: carpit enim vires paulatim, uritque videndo fæmina.*

Aspectus muliebris

Franc. Petr. de vita solitar. lib. 2. Tract. 3. c. 3

12. D. Petrus Toletanus solâ nominis sui famâ Tureas ab Hydruntino promontorio in fugam egit. In hujus encomium Basiliscum depinxêre, qui aliquot serpentes solo suo aspectu in fugam conjicit, addito lemmate, TU NOMINE TANTUM: veluti dicerent; si Basiliscus alios solâ sibili aut vultûs sui virtute in fugam conjicere valeat, tu, multò magis obstupescendus, solâ generosi nominis tui famâ, toto urbe notissimâ, neminique hostium non pertimescendâ sternis, fugasque. Idipsum de Georgio Castriotto, Albaniæ Duce, dixeris, cujus vel solùm nomen Tureas acerrimè perculit. Eundem famæ triumphum amplissimè sortitus est Hunniades, miles Christianus, cujus magnanimitas Saracenis adeò extitit formidanda, ut matres filiolis suis, à malitiâ absterrendis, passim minitarentur; *Acquiesce mi fili, Ecce venit Hunniades.* Denique horum nulli palmam cedit Ecdicius, Bellidux generosissimus, de quo Sidonius Apollinaris testatur; *Vix duo de viginti equitum sodalitate comitatus, aliquot millia Gothorum, non minus die, quàm campo medio (quod difficile sit posteritas creditura) transisti. AD NOMINIS TUI RUMOREM, personaque conspectum, EXERCITUM exercitatissimum STUPOR OBRUIT, ita ut præ admiratione nescirent Duces partis inimicæ, quàm se multi, quàm pauci comitarentur.* Porrò S. Antonius Abbas, *sic dæmonibus erat formidolosus, ut multi per Ægyptum ab illis agitati, invocato nomine Antonii liberarentur.* De hoc canit D. Gregorius Bolzi;

Magnanimitas.

Sidon Apol lib. 3 Epist. 3

Brev. Rom. 17. Ian.

D Greg. Bolz. in Lavario.

Illius resonat vocali murmure nomen,
Tota pavet stygis plebs scelerata lacûs.
Nomen ut id profert stygius insessus ab umbris,
Deserit insessum styx pavefacta latus.

13. Basilisci Emblemate discimus, quantum exitium nobis è detractoris, hæretici aut lascivi commercio ingruat. Unde epigraphen subjunges; HALITU MORTEM. Hoc omninò sensu de hæreticis differens Vincentius Lyrinensis, ait; *Devita quasi viperam, quasi scorpionem, quasi Basiliscum, ne te non solùm tactu, sed etiam visu, afflatuque percutiant.* Et S. Ambrosius. *Peccatum unius, quod cognitum non arguitur, multos contaminat, imò omnes, qui norunt, & non devitant.*

Societas mala.

Vinc. Lyr.

S. Ambr. in 1 Cor. 5.

14. Basiliscus non equidem dentibus, alieno corpori infixis, nec etiam vulneribus profundè incussis, sed solo lethali afflatu interficit. Und lemma, NECAT ANTE VULNUS. Ita fœmina vel solo aspectu miseram intuentis animam necat: ut adeò providè in Regula sua moneat Magnus Augustinus; *Nec solo tactu & affectu, sed aspectu quoque appetitur & appetit concupiscentia fœminarum. Nec dicatis, vos habere animos pudicos, si oculos habeatis impudicos; quia impudicus oculus impudici cordis est nuntius.* Illis ipsis lemmatis hujus verbis de metu canit P. Caussinus.

Fœmina aspectus.

S. Aug. in Regul.

Timor violentus

P. Caussin. in Solyma. Act. 3. scena

--- Carnifex alium metus
Necat ante vulnus.

Eadem penè verba de quodam Herculis filio adhiber Seneca;

Senec. Hercul. fur.

Perit ante vulnus, spiritum rapuit timor.

Tantum nimirum concepti timoris violentia in pectore humano potest.

15. Basiliscus e visceribus suis vapores adeò venenatos exhalat, ut non aëra tantùm, sed & ipsum quoque cœlum æthereum inficiat. Unde lemma; VIRUS IN ÆTHERA VOMIT. Verbis à Caussini Tragædiâ mutuatis, ubi Angelus in Nabuchodonosorem, Regem sacrilegum, his verbis invehitur;

Blasphemus.

Caus. in Traged. Nabuch. Act. 5.

Senile monstrum, virus in cœlum vomis.

Hominem blasphemum, oreque temerario in ipsos quoque Superos impium, hæc imago spectat. Opportunè de hac hominum colluvie ait David; *Posuerunt in cœlum os suum.* Quot, prô dolor! hodie reperire est qui ponunt in cœlum os suum! Audi Magnum Augustinum; *Omnia vitia blasphemant Dominum: Superbia quippe dicit, Deum non bonum esse, invidia & ira dicunt, Deum non benè fecisse; illa, quia alii malum contulit; ista, quia sibi intulit. Sic tria hæc vitia specialiter ad injuriam Dei spectare videntur, in quibus summum bonum, quod Deus est, rationalis mens perversè deserit.*

Psal. 9. 29.

S. Aug. Tr. de septem vitiis Tr. 4.

16. P. Gambertus Basiliscum cum speculo, è regione collocato, expressit; illam Physicorum experientiam innuens, quod Basiliscus, halitu venenato è speculi glabritie in ipsummet reflexo, mortuus concidat. Epigraphen è Seneca desumptam addidit; AUT PERIT, AUT PERIMIT. Significavit nimirùm, libidinis assultum aut à nobis debere reprimi, ac perire, aut, si prævaleat, incautos mortales sternere ac interficere. S. Gregorius Papa, *si carni plus quàm debemus, tribuimus, hostem nutrimus.* Mei Carducii hâc de re poësis est;

Libido.

S. Greg. p. 2. hom. 1. in Ezech.

Aut

Aut perit, aut periwit restuo fera bella veneno;
Si stas culpa ruit; si manet ista, cadit.

17. Basilisci halitus non modò quadrupedia, volatilia, & plantas, sed, è speculo repercussus, ipsum quoque basiliscum interficit. Unde quisquis propriâ loquacitate aut falsitate, ceu veneno maximè nocivo, malum sibimet accersit, symboli loco basiliscum præferat; qui speculo è regione vicinus, epigraphen sustinet; SUIS PERIBIT VIRIBUS. Rectè de homine maledico pronuntiat Magnus Augustinus; *Erit iniquitas ejus super ipsum, cùm ipse iniquitati suæ subdetur.* Gratiosum hâc de re nonneminis epigramma est;

thor propri ... Aug. in Ps. 7.

Acer in adverso dum figit lumina vitro,
Nilaica serpens pestis acerba plaga:
Obscurat glaciale decus lethalibus auris;
IN CAPUT AUTHORIS sed redit omne scelus.
Namque repercusso in corpus spiramine, vitam
Quam dederat (mirum!) spiritus iste rapit.
Sic cùm pestifera torques convitia lingua
In puros, PROPRIO TE JUGULAS GLADIO.

18. Aresius Basilisco, ante speculum collocato, inscripsit. DOLOR IPSIUS IN CAPUT EJUS. Verbis è Psalmo desumptis, *Convertetur dolor ejus in caput ipsius &c.* Eundem Basiliscum, reflexo proprii visûs sui veneno occidi solitum, hoc lemmate loquentem sistit Abbas Certanus, S'IO MIRO, MORO. Id est; DUM VIDEO, PEREO. Ita prorsus peccator, in vitæ suæ epilogo constitutus, dum animum suum ad pristinas vitiorum sordes advertit, mox malignis illorum radiis è conscientia, veluti è speculo, reflexis, occiditur, ac desperabundam exhalat animam. *Arguam te*, inquiebat Propheta ore Deus, *& statuam contra faciem tuam.* Id est, interprete S. P. Augustino, *Arguam te, & quid tibi faciam arguendo te? quid tibi faciam? modò te non vides, faciam ut te videas, constituam te ante faciem tuam, videbis fœditatem tuam, non ut corrigas, sed ut erubescas.*

Ps. 7. 17. — Peccator poenitens. — Psal. 49. 21. — Aug. in eo loc.

19. Alcibiades Lucarinus Basilisco inscripsit; PROSTERNIT INTUITU. Ita Deus solo aspectu sternit, terretque perfidos, ut exanimes concidant: neq; enim infinitæ ac omnipotenti huic Majestati illud Herculis factum impossibile dixeris, cujus filius, solo patris intuitu exterritus, vitam efflavit. De hoc Seneca;

Deus Judex. — in Herc. Fur.

Pavefactus infans igneo vultu patris,
Perit ante vulnus, spiritum rapuit timor.

Peccatum, instar monstruosi Basilisci, tantâ est deformitate, ut peccatores, in ipsius vultum defixus, miserè occidat. Certè Origenes (quantùm memini) docet, Annaniam & Sapphiram non aliâ ratione à S. Petro fuisse occisos, quàm sceleris commissi fœditate ante eorum oculos collocatâ. Porrò etiam mulieris oculus & aspectus mortem accersit; Salomone teste; *Propter speciem mulieris multi perierunt.* Exemplo est Bethsabæa, quæ incautè visa, Davidem prostravit. Concinnè Otho Venius;

Peccatum. — Mulieris venustas. — In Ven. ... Amor 150.

Nil opus est armis Veneris tibi nate, nec arcu,
Ecce oculis telum nostra puella gerit.
Jugiter hoc ferit illa, facitque in vulnere vulnus,
Ah! nimium in pœnas lumina pulchra meas!

Invidia quoque oculis instructa est adeò malignis, ut solo visu inficere, & obvios quosvis præcipuare queat. S Basilius; *Invidos existimant nonnulli non solùm rebus aliis, sed oculis etiam efficere, incommodaque afferre: unde & corpora vegeta pubescentium, aliorumve, ætate, formâque florentium, prosperam habitudinem inficiunt, atque debilitant.* Denique malum exemplum, quovis Basilisco deterius, in suos spectatores horrendum grassatur, ipsamque adeò animam eripit. Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus, *Qui in conspectu populi malè vivit, quantum in se est, omnes se videntes interficit.*

Invidia. — S. Basil. Ho. de invid. — Malum exemplū. — S. Aug. lib. de Pastor.

20. E Physicis complures testantur, Basiliscum, si oculos suos prior in hominem, aliudve animal defigat, certam ei necem creare, contra verò eundem, priùs ab homine aut alio animali visum, quantocius extingui, ac exanimem cadere. Unde Lucarini lemma; PRÆVIDENS CÆDIT, PRÆVISUS CADIT. Ita prorsus homines scelerati à morte, quam in vitæ suæ decursu nunquam habuêre prævisam, æternùm jugulantur; contra verò justi eandem, assiduis contemplationibus longissimè prospectam, felicissimè superant. Unde Seneca rem acu minimè tetigit, quando de morte dixit; *Interest nihil, an illa ad nos veniat, an ad illam nos;* tantum enim discriminis inter illam prævenientem ac præventam intercedit, quantum inter victorem & victum. Providè monet Magnus Augustinus; *Redime te homo, dum vivis & potes, dum pretium in manibus habes, ne dum te mors avara prævenerit, & vitam simul & pretium perdas.*

Mors. — Senec ep 69. — S Aug ser. 119. de temp.

21. Henricus Eburo in Horo observatum se habere testatur, quod Basiliscus à nullo animali lædi possit. Unde epigraphen subdidit; SEMPER INVICTUS. Imperterriti ac generosi animi hæc idea est. Anaxarchus, maris tumultuantis injuriâ ad Insulam Cyprum deportatus, ibidem à Nicocreonte Tyranno, crudeli sententiâ damnatus est, ut vivus in mortarium conjectus, pistillis contunderetur; cumque carnifex, ferali ac ferreâ illâ supellectile jam accinctus, operi manum admoveret, Anaxarchus, occidendus potius quàm vincendus, asperrimos illos cruciatus adeò tranquillè tulit, ut, Laërtio teste, iteratò exclamaret; *Tunde Anaxarchi follem, Anaxarchum enim non tundes.* Socrates omnem alternantis fortunæ libidinem vultu semper eodem ac immutato excepit. Alphonsus Rex Neapolitanus, libertate deperditâ & exercitu ad internecionem deleto, vultum tenuit adeò generosum, ut, tametsi victus, animum tamen semper conservârit invictum; adeò ut morum suorum majestate, ac imperandi gravitate victor censeri potuisset. De homine, charitatis studioso, pronuntiat Magnus Augustinus; *Sola Charitas est, quæ & VINCIT OMNIA, & sine quâ nihil valent omnia, & quæ, ubicunque fuerit, trahit ad se omnia.*

Mens intrepida. — Charitativus. — S. Aug. de Verb. Dom. ser. 53. c. 6.

22. Basiliscus venenum spargit adeò lethale, ut solo visu enecet hominem: quod si verò speculum occurrenti bestiæ objiciatur, mox concidente Basilisco, incolumis evadit homo. Unde Basilisco; speculum intuenti, subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei; IPSE PERIBIT. Mariam Virginem, ceu *speculum sine macula*, hæc imago concernit; quot enim in mundo sunt creaturæ, tot sunt nociva animalia, quæ aspectu suo hominem ad desideria illicita provocant, interimuntque: ne igitur inter tot discrimina quidquam detrimenti capias, speculum illud purissimum, Mariam Virginem, objicito; & noxia omnia concident, vel solo ejus aspectu enecata. Sanctus Bernardus de dæmonibus, solo Mariæ aspectu exterritis, ait; *Timor & tremor venerunt super eos, ita ut dicerent, Ecce plus quàm Eva hæc: castra Dei sunt hæc fugiamus Israëlem. Tu ergò bellatrix egregia primò eum, qui primus supplantavit omnia, expugnare viriliter aggressa es. Omnis ante faciem tuam spiritualium nequitiarum malitia in fugam conversa est.*

Maria V. dæmones fugat.

S. Ber. ser. 2. ad B.V.M.

B U F O.

Caput IV.

Tass. nella liberat. cant. 4. st. 46.

Turpitudo corporis.

23. BUfoni versum illum, è Tasso desumptum, lemmatis loco subdidêre, SOTTO DEFORME ASPETTO ANIMO VILE. Id est; ANIMUS TURPI SUB CORPORE VILIS. Innuebant videlicet, deformem ac monstruosam hominis faciem frequenter turpis fædæque animæ indicium esse. Ad hoc propositum Petrus Franciscus Spinola, Poëta Mediolanensis.

Non mens esse valet deformi in corpore pulchra,
Quæ exteriora sui signa dat ingenii.

Theophilactus, celebris sophista, Terpsitheam, fœminam ex æquo & vitiosam & monstruosam, reprehendens, ajebat; *Natura miratus sum sapientiam, quæ improbissimæ animæ corporis non credidit venustatem.*

Theoph. ep. Cons. a de Eloquent. l. 2. c. 14.

24. Bufo, in medio igni collocatus, epigraphen tenet; TUTTO IN RANCORE. Id est, UNDIQUE VIRUS. Ita prorsus cor humanum, si intra amoris flammas exæstuans, res suas minus è voto succedere animadvertat, in rabiem agitur. Certè Armida, cùm Reginaldum nullis precibus in mutuum amorem flectendum cerneret, exclamavit.

Amans mutuis.

Vattene pur, crudel con quella pace
Che lascia me, vattene iniquo homai,
Me tosto ignudo spirto, ombra sequace
Indivisibilmente à tergo haurai
Nova furia co' serpi, e con la face
Tanto t'agiterò, quanto t'amai.
E se è destin, ch'esca dal mar, che schivi
Gli scogli, e l'onde e che a la pugna arrivi;
Là trà l' sangue, e le morti, egro giacente
Mi pagherai le pene, empio guerriero. &c.

Tass. nella Geru. liberata c. 16. st. 59.

Porrò homo, iracundiæ flammâ succensus, nihil non audet, passimque flagitiorum omnium venena evomit. Sanctus Gregorius Papa; *Per iram justitia relinquitur, quia, dum perturbata mens, judicium*

Iracundia.

S. Greg. l. 5. Mor.

dicium sine ratione exasperat omne, quod furor suggerit, rectum putas. Per iram mansuetudo amittitur, per iram concordia rumpitur, per iram lux veritatis amittitur: quia cùm mentis iracundia confusionis tenebras incutit, huic Deus radium suæ cognitionis abscondit.

acund°. Reg. l. 5. mal.

25. Joannes Baptista Helmontius ait, bufonem esse animal adeò timidum, ut severiore ac imperterrito hominis oculo aspectus, mox vim omnem perdat, ac emoriatur. Lemma: ANIMOSITATE VINCITUR. Ita diabolus acerrimo quidem tentationum veneno mortales infestat; at generoso & imperturbato animo exceptus, ita recidit enervis, ut nec damnum aliquod creare, nec vires suas amplius exercere queat. Theodorus Studita; *Timidus*, inquit, *est diabolus, rejiculus, imbellis, ideoque ANIMOSITATE quadam longè ABIGENDUS; ut idcircò germanus Dei clamet Apostolus; Resistite diabolo, & fugiet à vobis.*

...nta- ...oni re- ...endú. ...od Stu- ...p. 68 ...h. 4 7.

DRACO.

Caput V.

26. DRacó, ad mala aurea intra Hesperidum hortos custodienda pervigil, epigraphen tenet; NON DORMITABIT. Verbis è Psalmo mutuatis; *Ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel.* Prælatum quemdam, versùs subditos suos indefessè vigilem, hoc Emblema spectabat; de quo meritò dici poterat, eum non tantùm non dormire, sed nec momento oculos claudere. Nam, quod Sanctus Gregorius observat, *Dormit pastor, quando omninò negligit curam subditorum, quia eorum vitam neq; scit, neq; corrigit. Dormitat enim, quando cognoscit quidem, quæ reprehendi debent, sed pigredine deprimente ea dissimulat, ac propter mentis socordiam dignis eu concrepationibus non emendat.*

...120.4. ...gilan- pasto- ... ...eg in ...oral p ...mon. 5.

27. Draco, intra Hesperidum hortos pro pomis aureis excubias agens, Emblematis loco inscriptum refert. NON SAT VOLUISSE. Virtus & gloria eandem cum pomis illis rationem habent; neutrum enim homini obtingit, si inanibus tantùm votis aut desideriis negotium aggrediatur, nullamque Draconi sternendo, & adversitatibus superandis vim adhibeat. Horatius;

...bor. ...at. in

Qui cupit optatam cursu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer, sudavit & alsit,
Abstinuit Venere & vino.

Idipsum confirmans S. P. Augustinus, *Volo*, inquit, *ut velis, sed NON SUFFICIT UT VELIS. Adjuvandus es ut plenè velis, & impleas quod velis.* Et rursus Horatius.

...g. ser. ...Verb. ...p. 4. 10. ...m. l 1. ...p. 9.

- - - Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus,

28. Cardinalis Buoncompagnus suis armis gentilitiis Draconem incisum tenet; cui Joannes Ferrus, symboli loco, epigraphen subdidit. COLIT VIRIDARIA. Nimirum patrocinium illud innuere voluit, quo Buoncompagnus viros litteratos ac virtuosos omnes excipere est dignatus. Hâc laude etiam vetus ille Mecænas celebrem se reddidit. De Scipione Africano testatur Velleius Patereulus; *Tam elegans liberalium studiorum, omnisq; doctrinæ & admirator & fautor fuit, ut Polybium, Panætiumque, præcellentis ingenii viros, domi militiaque secum habuerit.* Eundem erga litteratos affectum etiam cernere licuit in Octaviano, Vespasiano, Antonino Pio; & nostro ævo in Cosmo Mediceo, Leone X. Alphonso Rege Aragonio, aliisque.

...otector ...rato- ...m. Vell. Pater. in Scip. Af.

29. Idem Abbas Ferrus insignem Cardinalis de Cueva magnanimitatem Emblemate significaturus, Draconi inscripsit; ARDUUS INSURGIT. In hanc rem Seneca; *Avida est periculi virtus, & quò tendat, non quid passura sit, cogitat. Quoniam & quod passura est, gloriæ pars est.*

Magnanimitas. Sen. lib. de Provid.

30. Abbas Ferrus ejusdem Cardinalis de Cueva eloquentiam, & dicendi ardorem, Draconis Emblemate repræsentavit; addito epigrammate, MICAT ORE. Eliam Prophetam hoc ectypon refert, de quo Siracides; *Surrexit Elias Propheta quasi ignis, & verbum ipsius quasi facula ardebat.* Id quod de quovis Prædicatore intelligas velim; S. Gregorius; *Linguas igneas Doctores habent, quia dum Deum amandum prædicant, corda audientium inflammant. Nam & otiosus est sermo Doctoris, si præbere non valet incendium amoris.* Idem quoque Sacro Apostolorum Collegio convenit, quod, ad orbem, Divini amoris igne calefaciendum, à suprema Numinis providentia linguas igneas accepit. Denique symbolo illo Periclem, inter Oratores celeberrimum affecerat Plutarchus; quando de illo dixit, *Coruscationes effundere, ciere tonitrua, horrendum in lingua fulmen gerere putabatur.*

Eloquentia. Eccles. 48. 1. S. Greg. hõ. 30 in Evãg. Plut. in vita.

31. Draco, malorum aureorum excubias agens, epigraphen refert; NON SUIS INCUBAT. vel, CONSERVAT ALIIS. In eos hæc imago convenit, qui vel aliorum bona injustè usurpant; vel suas opes avarè, sine cujusvis utilitate, possident, arcisque ferreis, seu carcere ineluctabili, custodiunt. Sanctus Joannes Chrysostomus; *Avarus custos est, non Dominus pecuniarum; servus, non possessor.* Haud aliter Martialis.

Avarus. S. Io. Chrys. Hom. 2. ad Pop. Mart. l. 12. Epig. 45.

Nummi cùm tibi sint, opesque tantæ,
Quantas civis habet: Paterna, rarus,
Largiris nihil, incubasq; gazæ
Ut magnus Draco, quem canunt Poetæ
Custodem Scythici fuisse luci.

Et Cornelius Gallus;

Cor. Gall. Eleg. 5.

Efficior custos rerum magis ipse mearum,
CONSERVANS ALIIS, quæ periêre mihi.
Sicut in auricomis pendentia plurimus hostis
Pervigil observat NON SUA poma Draco:

Compendio S. Basilius; *Ego non video, quid prosint illius divitiæ, nisi fortè more Draconum in fabulis jucunditatem aliquam afferas, thesauris defossis invigilare.* His subjunges Jacobi Gaddi distichon.

S. Basil. Ho. de legend. lib. Gentil.

Servat ut Hesperidum radiantia vellera serpens,
Non secus arcanas servat avarus opes.

Iac. Gadd.

Et Pauli Manutii epigramma;

Paul. Man. Embl. 56.

Pervigil intactos qui servat in arbore ramos,
Et sibi non custos aurea mala Draco:
Par tibi dives opum. Vigil torqueris amore,
Sed miser extructas non tibi claudis opes.

32. Mariam Virginem, sine labe originaria conceptam, Draconis Emblemate repræsentârunt, qui venenatos vapores è faucibus copiosè exhalans,

halans, affixam cœlo lunam frustra inficere conatur. Lemma ; HAUD INFICIT ALTA. Innuebant videlicet, benedictam Deiparæ animam nullo unquam dæmonis aut peccati contagio afflati potuisse. Piissimè de Maria V. Origenes; *Mater immaculata, mater incorrupta, mater intacta &c. quæ neque persuasione serpentis decepta est, neque ejus afflatibus venenosis infecta est.*

Conceptio M. V.

Orig. Hom. 1 in divers.

33. Plinius refert, in abscisso, contritoque Draconis capite pretiosam gemmam, Draconitidem nomine, reperiri. *Draconites, sive Dracontia è cerebro fit Draconum : sed nisi viventibus abscisso nunquam gemmescit.* Unde P. Raulinus clavam, in Draconis caput destinatam, pinxit; cum lemmate; CONTRITUS GEMMAM DABIT. Ita peccator, calamitatum malleis probè contusus, gemmam, cœlo pretiosissimam exhibet, pœnitentiam inquam, quâ scelerum suorum veniam gravi ac serio dolore precatur. De Israëlitis canit Psaltes Regius, *Cùm occideret eos, quærebant eum, & diluculo veniebant ad eum.* Sapienter dixit Cassiodorus; *Justorum consuetudo est, sive antequam mala patiantur, sive cùm patiuntur, Deum fideliter quærere. Scelerati autem tunc ad ipsum inæstimabili voluntate concurrunt, quando aliquâ necessitate turbantur.*

Plin. l. 37. cap. 10.

Peccator afflictus.

Psal 77. 37.

Cassiod. in hunc loc.

34. Insomnis Draco, aurea Hesperidum poma custodire solitus, epigraphen præfert; NEMO ERIPIET. Eleemosynæ hæc idea est, quæ opes in sinum suum collatas, æternâ ac vigili custodiâ asservat. Disertè sanctus Ambrosius; *Ostendo tibi, ubi melius tua frumenta custodias, ubi benè sepias, ubi fures ea tibi auferre non possunt. Include ea in corde pauperum, ubi nulla tinea, nullus gurgulio consumat, nulla corrumpat vetustas.* Senecâ teste, M. Antonius, fortunis omnibus erogatis, in has voces, planè Christianas, erupit. *Hoc habeo, quodcunque dedi*, probè gnarus, nihil minus nobis eripi, quàm quod in alios beneficè expendimus. Titus Vespasianus, verus Patriæ, & cumprimis pauperum Pater; cùm olim in cœna meminisset, toto illo die nihil alienæ opis à se præstitum, vocem hanc memorabilem, ac Cedro dignam, edidisse fertur; *Amici, diem perdidi*; perditum quippe diem illum censebat, quem beneficentiæ asservandum non commisisset. Affirmatè sanctus Joannes Chrysostomus, *Dives est, non qui multa possidet, sed qui multa expendit.*

Eleemosina.

S. Amb. l. de Nab. c. 12.

Senec lib 6. de Benef.

Sueton in vita.

S. Io. Chrys. tom. 4 hom. 2. ad Antioch.

H Y D R A.

Caput VI.

35. HYdra, uno è suis capitibus truncato, epigraphen à Taëgio recepit ; VULNERE VIRESCO. vel, SECTIS FORTIOR ARTUBUS. Verbis è Michaële Hoieto desumptis :

Mich. Hoi. Ham. Am. lib. 1.

Hæc Hydra sectis fortior artubus.

Ecclesia.

Hanc iconem in bonam malamvè partem ex æquo interpretari licet. Sancta Ecclesia, assiduis jactata persecutionibus, & copioso SS. Martyrum sanguine perfusa, incrementis identidem amplissimis virescit. *Proprium Ecclesiæ est*, inquit sanctus Hilarius, *ut tunc vincat, cùm læditur: tunc intelligat, cùm arguitur: tunc obtineat, cùm deseritur* : Et sanctus Hieronymus: *Fundendo sanguinem, & patiendo magis, quàm faciendo contumelias, Christi fundata est Ecclesia. Persecutionibus crevit, martyriis coronata est.* Sanctus Ambrosius eodem argumento hæresin describit, quæ tantò amplius repullulat, quò sæpius præcisa: *Hæresis, inquit, velut quadam hydra fabularum, vulneribus suis crevit, &, dum sæpe reciditur, pullulavit, igni debita, incendioque peritura.* Idipsum de seditione dixeris, quæ inter furcarum & suppliciorum rigores novis identidem viribus, instar Hydræ, succrescit. Cùm Flandria perduellium turbis passim concuteretur, Princeps Lamoralius, Comes Egmontius, & Comes Philippus Hornanus capite plexi sunt: sed tantùm abfuit, motus illos inde fuisse compositos, ut è politicis complures affirmârint, *eâ cæde stabilitas tunc primùm esse Fœderatorum partes*: prædicerentque, *brevi Belgium omne tumultibus, contra quàm Albanus existimaverat, involvendum*: uti, referente Famiano Stradâ, re ipsâ postea contigit. Denique Bernardinus Rota, suo ob defunctam uxorem dolori significando, Hydram depinxit, quæ è præcisis aliquot capitibus alia identidem succrescentia monstrabat. Epigraphes loco hunc versum subjunxit;

S. Hilar. l. 7 de Trinit.

S. Hieron. ep. 61. ad Theoph.

Hæresis. *S. Ambr.*

Rebellio.

Fam. Strad. de bello Belg. Dec. 1.

Non altri menti il mio dolor rinasce.

Id est;

Sic mihi continui succrescunt inde dolores.

36. Hydra, aliquot truncata capitibus, Emblematis loco facem, scatutienti è collo sanguini admotam habet; cum lemmate; NON FERRO, SED IGNE. Inde constat, severæ correptionis ferrum nihil penitus efficere, conatumque adhibere prorsus irritum, nî gratiæ Divinæ flamma interveniat, & renascentia identidem vitiorum capita in ipso semine suo exscindat. Andreas Brancus de hæresi, ceu hydra venenatissima canit;

Correctio pœnitentia. Hæresis. *And. Branc.*

Bellua, lernæis olim quæ prodiit antris,
Multifidum cæsa est, atque recisa caput.
Hæresis ista licet rationum concidat ense,
Igne tuo tantùm, Christe, perire potest.

Nec hæresis tantùm melius igne illo cœlesti, quàm terreno ferro extirpatur; sed omnis omninò discordia, inimicitia, & odium, ceu totidem hydræ, per vindictæ ferrum magis provocantur, & veluti fomento accepto crescunt, amore autem ac beneficiis felicissimè suffocantur. Providè D. Paulus; *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum : si sitit, potum da illi: hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus.* Hunc locum interpretatus D. Thomas Villanovanus, *Tolle*, inquit, *malum à fratre. Facito destruas illam, sed quomodo? si videris, inquit Apostolus, inimicum tuum, ciba illum, &c. hoc enim agens, carbones ignis congeres super caput ejus, & accendetur charitas, & destruetur malitia, & cessabit inimicitia, & erit frater, quem inimicum putabas.* Hanc veritatem ipsimet etiam Gentiles calculo suo firmatam tradunt. Complurium instar Valerius Maximus, postquam Ciceronem hostium ac persecutorum suorum patrocinium frequenter sumpsisse dixerat concludit; *Speciosius aliquanto injuriæ beneficiis vincuntur, quàm mutui odii pertinacia pensantur.*

Inimicitia.

Rom. 12.

S. Tho. Vil. ... fer. ... Quadr.

Val. Max. l. 4. c. ...

37 Hydra symboli loco Epigraphen præfert; DOMATUR IGNE. Ita humana malitia, allucescente Divino Spiritus sancti igne, penitùs evanescit. Joannes Cassianus;

Hæresis. *Cassian. l. ... de incarn.*

Potent

Potens est Dominus Deus noster, ut quod de morte Hydræ illius Gentilium falsitas finxit, hoc in Ecclesiarum bellis veritas peragat. Ignitus Spiritûs sancti gladius ita in extinguenda novella hæresi omnes penitus medullas pernitiosæ generationis exurat, ut tandem prodigiosa fœcunditas, morientibus venis, patere desistat.

38. Sanctus Thomas Aquinas, ab impura fœminâ solicitatus, Hydram hanc libidinosam generosè ac radicitùs edomuit, dum brachium suum, accenso titione armatum, adversus illam vibravit. Heroicum hoc facinus Emblemate significaturi, facem depinxêre, quæ in adversam Hydram grassata, epigraphen è Seneca tulit; VETUITQUE RENASCI. Ita videlicet antidotum adversus vitiorum venena præsentissimum ac optimum est, si occasionem omnem præscindas, extirpesque. Quamprimum Moses populum suum in Idololatriam prolapsum viderat, mox, *Arripiens vitulum, combussit.* In hunc locum sanctus Ambrosius; *Comminuit vituli caput, atque in pulverem redegit, ut omnia impietatis aboleret vestigia.* Ovidius;

--- Immedicabile vulnus
Ense recidendum, ne pars sincera trahatur.

Et rursus.

Utile propositum est sævas extinguere flammas,
Nec servum vitiis pectus habere suum.

SCORPIUS.

Caput VII.

39. ALoysius Gonzaga Scorpioni subscripsit; QUI VIVENS LÆDIT, MORTE MEDETUR. Ita Tyrannus, etiamnum vivus, plurimos quidem suis offensis exagitat; at occisus, omnem à populo calamitatem tollit. Avarus quoque totam familiam vivens affligit, mortuus verò recreat. Et, ut compendio dicam, omnis peccator, quantùm exitii ac damni in vita affert, tantundem levaminis ac beneficii conciliat defunctus. Id probè perspectum habens Jonas, cùm nautas sui causâ in extremum vitæ discrimen conjectos, animadverteret. *Tollite me*, ajebat, *& mittite me in mare, & cessabit mare à vobis.* Idipsum sacer Deut. textus innuit, nam ubi nos legimus, *Maledictus à Deo, qui pendet in ligno*; Oleaster ex Hebræo vertit, *Alleviatio terræ suspensus. Videtur enim*, ejusdem Oleastri commentarium est, *terra, onerata malis hominibus, alleviari, cùm illi è terra eliminantur.*

40. Scorpius epigraphen, etiam Achillis lanceæ propriam, sustinet. VULNUS, OPEMQUE GERIT. Ita calamitates acerbum quidem corpori nostro aculeum infigunt, at simul animæ salutem magnopere promovent. E Jasonis Thessali eventu id comprobatur; cui cùm in pectore ulcus, Medicorum judicio, immedicabile tumesceret, fortè hosti suo obviam factus, pugione adeò felici ab eo incursatus est, ut apostematis tumorem, directâ acie transfixum, aperuerit, & necis intentatæ loco, vitam ac sanitatem restituerit. De Deo inquiebat Eliphax; *Ipse vulnerat, & medetur.* Quod ipsum etiam de providâ ac beneficâ ipsius castigatione dixeris. Eleganter in rem præsentem Magnus Augustinus; *Illa*, inquit, *est vox Domini, Ego percutiam, & ego sanabo. Percutit putredinem facinoris, sanat dolorem vulneris. Faciunt hoc medici, secant percutiunt, & sanant; armant se, ut feriant, ferrum gestant, & curare veniunt.*

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

41. Joannes Ferrus uno Emblemate complures Scorpiones expressit, qui mutuò inter se connexi, instar catenæ, à domûs cujusdam tecto eousque propendebant, ut hominem in lecto decumbentem contingere, eumque aculeo ferire potuerint: aliam enim hominis pungendi viam non habuêre, cùm lecticæ pedes, intra vas, aquâ plenum, & in medio cubiculo collocati, omni eos aditu prohiberent; uti hodie etiamnum in Libia, ad animalculi hujus morsus evitandos, more receptum est. Epigraphen addidit; MALORUM SEMPER MALA CONSPIRATIO. De hac malorum concordia sanctus P. Augustinus; *Tunc*, inquit, *secum CONCORDANT, quando IN PERNICIEM JUSTI; non quia se juvant, sed quia eum, qui amandus est, simul oderunt.* Absalon Abbas, posteaquam justorum in laude & obsequio Divino unionem deprædicârat, subjungit; *Est alia unanimitas malorum, quâ mali in persecutione justorum confœderantur, quæ est fundamentum dissolutionis, nutrix scelerum, malleus justorum.*

Concordia malorum.

S. Aug. in Ps. 76.

Abs. Abb. serm. 50.

42. P. Camillus Anticus Scorpium lemmate, è Plinio desumpto, notavit; CAUDA SEMPER IN ICTU. Ita homines quosdam perversi animi reperire est, qui assiduam proximi offendendi occasionem inquirunt. Plinii de Scorpione verba sunt; *Semper cauda in ictu est, nulloque momento meditari cessat, ne quando desit occasioni. Ferit & obliquo ictu, & inflexe, &c.* Eadem etiam hominis, in vindictam proni, aut Detractoris idea est; qui ad perdendos alios nulli non occasioni invigilant. De diabolo ait Magnus Augustinus; *Dæmones semper habent voluntatem nocendi; nec si placentur, nec si rogentur, desinunt nocere velle.*

Plin. l. 11. c. 25.

Vindicativus.

Detractor

Dæmon.

S. Aug. in Psal. 62.

43. Scorpius erga rem vicinam, veluti amplexurus, utrumque brachium extendit, at mox flexuosam suam caudam intorquens, lethiferum aculeum ei infigit. Unde lemma; AMPLEXATUR UT PERDAT. Idipsum voluptates ac blanditiæ terrenæ assolent. De his Petrus Cellensis; *Monstri hujus facies blanda, ut decipiat; sed in posterioribus circumfert aculeum scorpionis, ut perimat.* In rem præsentem, more suo, concinnè ac suaviter contra mundum canit D. Marinus;

Voluptas mũdana.

Pet. Cellen. l. 2. ep. 2.

D. Marin. p. 2. Lyra.

Ahi che con frode insidiosa, e rea
Il mondo mentitore alletta, e inganna,
Copre il tosco di mele, e'l fel di manna,
E promette Rachele, e poi dà Lia,
Non si creda a suoi vezzi, aduli, ò finga,
E ministro di pianto adhor che ride,
E studia di tradir mentre lusinga.
Così s'avvien, ch' altrui con arte inside,
O vipera, ò scorpion lambisca, e stringa,
BACIANDO MORDE, ED ABBRACCIANDO UCCIDE.

Hanc scorpionis indolem exactè imitatus Joab, Abnerum inter amplexus occidit. Judas, Christum ambobus brachiis stringens, ac osculo salutans, prodidit. Dalila blandiendo Samsonem tradidit. &c. Cæterùm Joannes Thuilius hos Scorpii mores de Principum aulis vult intelligi, quæ procos suos, blandè primùm receptos, paulò post acerrimis moribus exagitant.

Proditor.

Aula.

Io. Thuil. Embl. 87.

Blanditur, sed post mordet, ceu scorpius, aula.

44. Justam vindictam è scorpione discere licet, qui à D. Hercule Salarolo Abbate, Canonico Regulari Lateranensi, supra manûs explicatæ palmam depictus, epigraphen tenet; NON LÆDO, NI LÆDAR. Illius hæc imago est, qui neminem unquam offendit, nisi provocatus. Sanctus Gregorius Papa illa Jobi verba examinans, *De humo non orietur dolor*; ait, *De humo dolor non egreditur, quia nequaquam pœna de ea nascitur creatura, quæ percutit, de ea procul dubio, quæ peccando vim percussionis extorsit.*

Vindicta.

S. Greg. l. 6. in Iob. c. 5.

45. Eidem scorpioni inscribes; EXTREMA PARTE VENENAT. Vel ut Patri Gallinæ, verbis ex Ovidio mutuatis, placet; METUENDUS ACUMINE CAUDÆ: Ita fallacissimus mundus, post melleam voluptatis spem vanissimè ingestam, demum omnem illam amaricare, ac toxico respergere solet. Sidonius Apollinaris de paupere quodam aulico, debitâ suâ mercede defraudato, ait; *Quem cruentavit fortuna diu lenocinantis perfidus finis, qua virum, ut scorpius, ultimâ sui parte percussit.* Eadem imago voluptatum carnalium damna clarè ob oculos statuit; quippe quæ ab exordio suo blandiri solitæ, sub finem mille remorsus, pœnitudines, turbasque innumeras propinant. De Scorpione scribit Gesnerus; *Blandum, ac quasi virgineum dicitur habere vultum: sed in cauda nodosa venenatum aculeum habet.* Idipsum affirmat Salomon, ubi metaphoricè de fœmina libidinosa ait; *Ne intuearis vinum quando flavescit, cùm splenduerit in vitro color ejus; ingreditur blandè, sed in novissimo mordebit ut coluber, & sicut regulus venena diffundet.* Denique sanctus Gregorius Emblemate isto hominum flagitiosorum malevolentiam describit, qui exteriore vultu amorem ac blanditias mentiuntur, donec captatâ occasione, tartareum ac lethale vitiorum venenum spargant. *Scorpio*, inquit, *palpando incedit, sed caudâ ferit: nec mordet à facie, sed à posterioribus nocet. Scorpiones ergò sunt omnes blandi & malitiosi, qui bonis quidem in facie non resistunt, sed mox, ut recesserunt, derogant qui blandi & innoxii facie videntur, sed post dorsum portant, unde venenum fundant.*

Ovid. l. 3. Fast.

Voluptas mundi.

Sidon. Apol. lib. 2. ep. 13.

Gesner. l. 4. de scorp. n. 60.

Prov. 23. 31.

Malignus

S. Greg. Hō. 9. in Ezech.

46. Geminam cumprimis malitiam in scorpione observare licet; venenatam nimirum inficiendi consuetudinem, & malignas in veneno transfundendo insidias. Nam dolosum hoc animalculum inter saxorum commissuras occultari solet, unde vicinis quibusvis lethalem aculeum infigere possit. De hoc in Theriacis cantat Menander,

Menand. in Theriac.

Scorpius insidias parvâ sub caute tetendit;

Huic assentiens Simon Majolus, ait, *Mira sanè in scorpiis est dolositas juncta veneno.* Unde lemma; FERIT EX INSIDIIS. Vel; CUM DOLO VENENAT. Genuinum hoc proditoris est ectypon, qui alios, cùm minimè suspicantur, lædit & occidit. Certè Joab infelicem Amasam inter amplexus, exteriore vultu suavissimos, jugulavit. Dalila quoque suum Samsonem blandis quidem, sed subdolis vocibus, in hostium manus præcipitavit. De Hæreticorum veneno, non minus lethifero quàm fallaci, ait Magnus Augustinus; *Insidiantur hæretici, pallio velati nominis Christiani: intus in ipsa Ecclesia vim patitur frumentum à palea.*

Sim. Majol. Tom. 1. dier. Canic. Colloq. 5.

Proditor.

Hæretici.

S. Aug. in Psal. 60.

47. Scorpius, aquis immersus, epigraphen sustinet; DEMERSUS INNOCUUS. Nam scorpiones, uti & serpentes, venenum suum nonnisi in terra exerere possunt; intra aquas verò nec minimum nocumenti unquam creant. Pierius Valerianus id testatur; *Et qui prævalent in sicco, si præcipitentur in aquam, innoxii efficiuntur.* Ita Paulus, Constantinus Imperator, aliique, primis vitæ suæ annis, perniciosissimum in orbe virus sparserunt; at intra sacri baptismatis aquas submersi, ab omni exitio aut injuria inferenda extremè alienissimi. Sanctus P. Augustinus; *Quidquid concupiscentia carnis egit in nobis præteritorum peccatorum, sive in factis, sive in dictis, cogitationibus, totum deletum est sacro baptismate; omnia debita delevit una indulgentia.*

Pier. Val. l. 16. Hierog.

Baptismus

S. Aug. ser. 6. de Verb. Apost. 14.

48 Philotheus in symbolis Christianis leonem quiescentem exhibet, cujus fronti aculeum infigit scorpius, cum lemmate, NON NIMIUM SECURUS. Sicuti enim Leo, cæteris animantibus fortior, viribusque formidabilior, dum majorum quadrupedum insidiis securus, in aperto quiescit campo, sæpè à minimo occiditur scorpione, securitatisque suæ pœnas luit; ita, quamquam omnem calamitatum vim virtute tuâ hactenus superâris, insignique excellas fortitudine; vereor tamen, ne blanda te seducat securitas, ut nimiâ tuâ abusus libertate, in lethalia peccata ruas. Providè monet Magnus Augustinus; *Nemo debet esse securus, donec ad illam patriam venitur, unde nemo exit amicus, quò nemo admittitur inimicus.* Emblematis author mentem suam sequenti epigrammate explicat.

Securitas nona.

S. Aug. in Psal. 14. Conc. 1.

Terribiles quatit ore jubas, & murmure vasto
Infremit indomitus per vaga rura leo.
Non ulli dat terga feræ, sed bellua cuncta
Agnoscit Domini sceptra tremenda sui.
Ast ubi gramineo recubat securior ostro,
Magnanimum parvus scorpio lædit herum.
Lædit, & affligit lethali vulnere Regem,
Jamq; animam grandem purpureamq; vomit.
Quid vili cecidisse feram indignamur ab ictu?
Heu secura nocet fortibus ipsa quies!

49. Scorpio, DUM BLANDITUR, PUNGIT. Idipsum assolent Adulatores, qui sub verborum lenociniis fatalem abscondunt aculeum. Cognitam habebat, perspectamque adulatorum indolem Constantinus Imperator, illudque pessimum judicabat inimicorum genus. Unde, Nicephoro teste, eos tineas & sorices palatii vocare consueverat. Sigismundus Imperator, referente Æneâ Sylvio, cuidam adulatori alapam dedit; dicentique, *Cur me cædis Imperator?* respondit, *Cur me mordes adulator?* Benè tales cavendos monuit Ezechiel, ubi dixit, *Subversores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas*; quorum *cauda*, ut Plinius testatur, *semper in ictu est, nulloque momento meditari cessant, ne quando desint occasioni.* Verissimè Magnus Augustinus; *Duo sunt genera persecutorum, vituperantium, & adulantium; plus persequitur lingua adulatoris, quàm manus interfectoris.*

Adulator

Niceph. l. 8. cap. 14.

Æn. Sylv. l. 2. de gest. Alph.

Ezech. 2. 6.

Plin. l. 11. cap. 25.

S. Aug. in Psal. 69.

S E R P E N S.

Caput VIII.

50. SErpens per angustam petræ rimam progredi nititur; cum lemmate, LASCIO LA VECCHIA, E NOVA SPOGLIA PRENDO. Id est, NOVUS, EXUTA PELLE, RESURGO. Morum ac vitæ innovatio hâc icone significatur. S. Paulus monet; *Expoliantes vos vete-*

Mutatio vitæ.

Coloss. 3. 9.

rem

Digitized by Google

rem hominem, cum actibus suis, & induentes novum, Ad rem nostram S. Cyrillus Hierosolymitanus; *Si potest serpens deponere senectutem, cur nos peccatum non deponamus?* Et S. Isidorus Pelusiota; *Serpens arte ac versutiâ vetustatem exuit: in arctâ quâdam & angustâ rimâ sese comprimens, ac senium deponens: vult igitur nos quoque per arctam vitam, & afflictionem, veterem hominem exuere, ac pro eo novum induere, qui ad ejus imaginem renovatur.* Hactenus S. Isidorus, illa Christi verba expendens; *Estote prudentes sicut serpentes.* Denique Georgia de Montenay;

S. Cyril. Hier. Catec. 2. — Isid. l. 2. Epist. 26. — Pœnitens — Georg. Mont. Emble. 41.

Ponere scit Veteres coluber reparabilis annos,
Et novus, exutâ pelle, resurgit homo,
Illius exemplo primevas ablue sordes,
Qui vitâ in Christo vis meliore frui.

Pœnitens

51. Inter pœnitentiæ & mortificationis angustias vitiosi hominum mores exuuntur; sicuti serpens, arctam saxi rimam penetrans, veteres abjicit exuvias, novasque resumit. Unde Abbatis Certani lemma; ANNOSO NUDATUR AMICTU. Guerricus Abbas, illa Isaiæ verba interpretatus, *Via sancta vocabitur, non transibit per eam pollutus;* Ita discurrit; *O mi Isaia, ibunt igitur, quâ polluti sunt, per aliam viam? Imò potius huc omnes, hùc veniant, hac incedant.* Et paulò post; *Admittit via sancta pollutum, sed statim ablutus admissum, quia diluit omne commissum. Propterea namque via hac pollutum admittit, sed pollutum non transmittit; quia via arcta est, & quasi foramen illud angustum est, quo serpens innovandus cum exuviis suæ vetustatis venire potest, sed cum ipsis transire non potest; sed novum, suâque nuditate melius vestitum, transitur angustia, trajicit, extricans omnem, quem attulerat, squalorem vetustatis. Benè ergò prudentiam serpentis imitari rogamus, qui nec aliter innovari possumus, nisi per angustum coarctemur.*

Guerr. Abb. serm. 5. in Advent. Dom. — Isai. 35. 8.

52. Quisquis è persecutionibus ac calamitatibus gloriæ aut nominis incrementum capit, serpentis Emblemate significari potest, qui, rupis angustias penetrans, epigraphen tenet. ANGUSTIIS ANGUSTIOR. Certè Christus, per tumuli angustias progressus, coronam nunquam intermorituram attigit. S. Joannes Chrysostomus; *Cùm affixus sit cruci, flagellis cæsus, & insputus: in his ipsis, quæ opprobrii, & ignominiæ plena esse videbantur, ipsum rursus verbum clarissimum apparuit.* Ea insuper S. Patriarchæ Josephi idea est, cui horrendus Ægypti carcer instrumenti loco deserviit, ut, instar sagacissimi serpentis, ex illo pedem referens, purpurâ regiâ insigniretur. Apprimè in rem præsentem facit illustre D. Thesauri de Josepho elogium;

Calami- tas illu- strat. — Christus surgens — S. Joan. Chryso- stomus. — Josephus Ægypti.

Liberalius ducens Joseph
Servili compede, quàm herili amplexu constringi,
Carcerem subire maluit, quàm mereri.
Sed virtus, quidquid intrat, Condecorat,
Læta ac mœsta somniante Pharaone,
Ut ambages solvat, vinculis solvitur,
Anguem diceres, per latebras tractum,
Ut exiret nitidior.

53. Qui vitam suam cum meliore commutaturus, seipsum intra cellulæ angustias recludit, vel cilicio carnem suam constringit, vel severis jejuniis corpus extenuat, aut aliâ pœnitentiæ ratione maceratur, serpentis emblemate significari potest, cui, intra angustum petræ hiatum constricto, epigraphen è Virgilio subjunges; POSITIS NOVUS EXCUBIIS. Vel, NOVUS EXORIOR; Vel ut Gambetto placet, PARANS EXORDIA FORMÆ. S. Petrus Damianus hanc proprietatem observans, concludit; *Nos etiamsi aliquando à juvenilis sancti desiderii fervore tepescimus, per arcta pœnitentiæ transeamus angustias, ut, dum veterem exterioris conscientiæ deponimus pellem, ad pristinam redeamus interioris hominis novitatem.* Huic assentiens sanctus Isidorus Pelusiota, affirmat, è duris pœnitentiæ angustiis miram animæ nostræ innovationem, summamque interiori homini claritatem advenire.

Pœnitens — 2. Æn. 473. — S. Petr. Dam. lib. 2. Epist. 18.

54. Paupertatis voluntariæ encomium è serpentis Emblemate desumes, qui exuvias suas intra saxorum fissuras abjicit; cum lemmate. SPOLIATA ILLUSTRIOR. Hoc sensu S. Paulinus, Episcopus Nolanus dixit;

Paupertas voluntaria. — S. Paulin. de Celso puero

Ut copiosa luce vestiamini,
Estote nudi sæculo.

Eâdem ratione dixeris, veram virtutem nullis affectuum pigmentis involvi velle, sed tantò comparere illustriorem, quò nudiorem. Hac de re præclarè Petrus Cellensis; *Virtus in oculis suis pretiosior, emendicatis recusat offuscari nitoribus, pudet eam alienis onerari magis, quam ornari splendoribus: NUDA FORMOSIOR est, aperta decentior, intuita coruscis luminibus pulchrior.*

Virtus. — Pet. Cellen. l. de panib. cap. 16.

55. Idem paupertatis voluntariæ argumentum alio serpentis Emblemate significatur, qui detractis exuviis, epigraphen tenet; SUPERVERTITUR. Vel ipsius serpentis ore; UT MELIOREM INDUAM. Apprimè ad rem nostram S. Antonius Paduanus; *Serpens, ut novam pellem acquirat, per arctum foramen transit; sic & Apostoli rerum temporalium pellem, & parentum carnalium pellem, id est omnem curam propriæ carnis pro Christo exuerunt, sed pelle vetere depositâ, novâ indui meruerunt, id est, stola immortalitatis.*

Paupertas voluntaria. — S. Ant. Pad. ser. 5. de Apost.

56. Serpens, exutâ pelle, meliorem sperans, eandem inscriptionem præfert; UT MELIOREM INDUAM. Hinc conjicies, quantum supremæ mercedis recipiendæ fiducia in humano corde possit. Homo enim immortalitatis veste probè consideratâ, omnem cujusvis boni carnalis jacturam nihili æstimat. S. Paulus, de exordientis Ecclesiæ Christianis disserens, ait; *Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes, vos habere meliorem, & manentem substantiam.* Et S. Petrus Damianus; *Nunquam planè de sui corporis nuditate confunditur, qui clarâ mentis acie futura præmia retributionis contemplatur, nec perhorrescit plagarum sub momento vorantem asperitatem, qui providè considerat eam, quæ sibi compensanda est, suavitatis æternæ dulcedinem.*

Spes præmii. — Heb. 10. 34 — S. Pet. Dam. l. 6. Epist. 1.

57. Patriarcha Joseph, omnem ex adulteræ commercio labem evitaturus, pallium suum in ipsius manibus reliquit; ut adeò Alcibiades Lucarinus illum non incongruè cum serpente compararet; qui abjectis exuviis, epigraphen refert. EXUTUS VENUSTIOR. Veluti diceret; Josephi puritatem, castimoniam, & formæ excellentiam tum demum omnium maximè enituisse, quando veste spoliatus, apparuit. Idipsum animadvertens S. Cyprianus, ait; *Ipsas vestes reliquit, corporis nudi sinceritatem habiturus innocentiæ testem.* Et S. Zeno Veronensis; *Joseph in repugnatione vestem sibi violenter extortam relinquens, ex impudicitiæ fovea NUDUS aufugit. Ac proinde SPLENDORE VESTITUS, post calumniosam damnationem, & liberatus à Deo est, & honoratus.* Eâdem planè ratione Princeps Jonathas nunquam extitit illustrior, quàm dum vestibus, proprio corpori detractis, amicum suum Davidem exor-

Joseph Patriarch. — S. Cypr. l. de bono pudic. — S. Zen. Verb. ser. de Pudic. — 1 Reg. 18. 4

exornavit. Ipse etiam David tum maximè gloriosus evasit, quando ad arcam Dei honorandam, regia sua insignia abjecit; ut adeò illas Reginæ Micholis voces non ironicè, sed re ipsâ de piissimo Rege pronunties; *2.Reg 6.20* *Quàm gloriosus fuit Rex Israel, discoperiens se!* Denique S. Martinus, *S.Martinus.* cùm pauperculi cujusdam nuditatem coopertutus, sagum suum divideret, æternum beatitatis infinitæ splendorem eâ vestis suæ jacturâ est prometitus.

S.Bartholomæus. 58. D. Aresius, S. Bartholomæum Apostolum Emblemate significaturus, serpentem inter saxa depinxit; cum lemmate, RENOVABITUR JUVENTUS. Ad hanc renovationem alludens S. *S. Ant de Pad. ser. 5. de Apost.* Antonius Paduanus, ait, *Pellem exuit Beatus Bartholomæus, qui excoriatus fuit; Sicut Joaathas exuit se tunicâ suâ, & dedit eam David, & ideò ei nova vestimenta data sunt, ablatis sordidis.*

Religiosus habit⁹ 59. Religiosum, vestibus quidem, non verò moribus sæcularibus exutum, serpentis emblemate repræsentat Lucatinus; qui intra muri fissuram suis exuviis spoliatus, epigraphen sustinet; AT VIRUS NON EXUITUR. *S. Bern in Cantic.* S. Bernardus; *Corporis quidem conversio, si sola fuerit, erit nulla forma quidem conversionis est, non veritas, vana am virtutem gerens, & formam pietatis.* Idque apertius alibi tradit, dum nonneminem reprehendit, qui relicto sæculari habitu, Monasticum induerat, vitiis interea ac *Idem ser. 2. in Quadrag* sæculi affectibus maximè retentis; *Attende sollerter*, inquit, *quid diligas, quid metuas, unde gaudeas aut contristeris: & sub habitu religionis animum sæcularem, sub pannis conversionis invenies cor perversum.* Ita sceleratus Achab, idololatriæ, tyrannidis, violentiæ aliorumq; gravissimorum criminum cumulatè *3.Reg 21.27* reus, auditâ minitantis Dei voce, *scidit vestimenta sua, & operuit cilicio carnem suam*: nimirum, instar vaferrimi serpentis, detractis regalibus insigniis, per aculeatas cilicii angustias progressus, non æquè venenatos ac vitiosos suos affectus exuit: quia pœ- *Pœnitentia ficta.* nitentiam exteriore quidem vultu mentitus, in perverso pectore pristinam suam malitiam etiamnum *Franc Mend in l.1.n.25 concept 32.* integerrimè fovebat: uti P. Franciscus Mendoza eruditè observat.

60. Regio quodam ministro è Gallicis servitiis ad Hispanica transeunte, serpentem symboli loco depinxêre, qui pristinâ pelle abjectâ, epigraphen sustinebat; ALTERA MELIOR. Vel *Resurrectio mortuorum.* certè; NITIDIOR. Hoc Emblemate claritatem, agilitatem, subtilitatem, & gloriam, quatuor nimirum corporis beati dotes, explicare licet, quibus olim Cœlites, è sepulchris suis redivivi, vestientur. *1.Cor.15.42* Perspicuè S.Paul. *Seminatur in corruptione, surget in incorruptione, seminatur in ignobilitate, surget in glo-* *S Aug l.13 de Civit. Dei cap. 2a* *ria. Seminatur in infirmitate, surget in virtute &c.* S.P Aug. *Corpus spiritui summâ & mirabili obtemperandi facilitate subdetur, usq; ad implendam immortalitatis indissolubilis securissimam voluntatem, omni molestia sensa, omni corruptibilitate, & tarditate detractâ.*

61. Bartholomæus Bossus S Caroli tumbam serpentis exuviis, intra vicinæ petræ hiatum detractis, exornavit: addito lemmate, DELECTANT, *SS. Reliquiæ.* NON TERRENT. Eundem effectum in singulis Divorum lipsanis compertum habemus, quorum sacra ossa & crania nullo penitus horrore, sed maximo Christianorum solatio ac veneratione vi- *S. Hier. 2 post. advers Vigilantiū* suntur. S. Hieronymus de Samuelis Prophetæ ossibus, è Palæstinâ Constantinopolim translatis, ait; *Omnium Ecclesiarum populi occurrerunt sanctis reliquiis, & tantâ lætitiâ, quasi præsentem, viventemque Prophetam cernerent, susceperunt, ut de Palæstina usque Chalcedonem jungerentur populorum examina, & in Christi laudem una voce resonarent.* Emblemati explicando sequentem poësin Italicam habeto.

L' essanimate, e ciaericie spoglie
Di sacri, ed evangelici serpenti
Questo adorato avello in seno accoglie.
Su ne'l eterne soglie,
Frà le beate menti,
Come lo spirto loro, alto, immortale.
Al chiaro lume del Divino oggetto,
S'empie di giocondissimo diletto;
Tal di qua giù, la frale,
E del composto lor men nobil parte,
Non terror, mà conforto altrui riparte.

62. P. Sylvester Petrasancta Eucharisticas spe- *Eucharistiæ species.* cies, post consecrationem sine ullâ panis substantiâ residuas, pellis serpentinæ Emblemate depinxit, quæ intra saxi cujusdam hiatum relicta, epigraphen monstrabat; COGNATI CORPORIS EXPERS. S. Thomas Aquinas; *Accidentia etiam si-* *S.Tho. 4. Opusc.* *ne subjecto in eodem existunt, ut fides locum habeat, dum invisibile visibiliter sumitur sub aliena specie occultatum &c.*

63. Serpens, corpore suo in orbem circumflexus, extremamq; caudam ore præmordens epigraphen à Scipione Bargalio recepit; AD ME REDEO. Hominem, sui ipsius cognitioni intentum, hic ty- *Cognitio sui.* pus repræsentat. S. P. Augustinus; *Scientiam cæle-* *S Aug l. de Spiritu & Anima.* *stium & terrestrium rerum laudare atque amare solent homines, sed multò meliores sunt, qui huic scientia præponunt noscere se ipsos: laudabilior siquidem animus est, cui nota est miseria sua, quàm qui, ea non aspecta, vias siderum, & naturas rerum scrutatur.* Ea- *Examen conscientiæ.* dem etiam illorum imago est, qui conscientiæ, actionumque suarum examini assueverunt. Præclarè Seneca; *Seneca l.3 de ira.* *Faciebat hoc Sextius, ut consummato die, cùm se ad nocturnam quietem recepisset, interrogaret animum suum Quod hodie malum tuum sanasti? cui vitio obstitisti? qua parte melior es. Quid ergò pulchrius hac consuetudine excutiendi totam diem? Utor hac potestate, & quotidie apud me causam dico &c.*

64. Camerarius symboli loco serpentem depinxit, qui caudam ore suo prehendens, epigraphen subjunctam habuit; FINIS QUE AB ORIGINE PENDET. Humanæ vitæ fragilitatem hinc con- *Vita humana.* templabere, quæ vix nata, in mortem declinat, suumque principium fini conjunctum habet, lege non minus miserandâ, quàm inevitabili. Apprimè Manilius;

Nascentes morimur, finisque ab origine pendet. *Manil. in Astron. 4.*
Et Justus Lipsius; *Ad mortem maturi omnes nos sumus ex quo nati, imò etiam antequam nati.* *Iustus Lips. Cent. 1 ad Belg. Epist.*

65. Serpens, extremam caudam dentibus admordens, corpore suo circulum describit; cum lemmate, NUSQUAM FINIS. Antiquis Æ- *Æternitas.* gyptiis ea imago ad rerum æternitatem significandam deserviit; dum, Deo sic disponente, unius interitum mox alterius productio, assiduâ & inevitabili lege, insequitur; hâc enim rerum vicissitudine mundus conservatur. Pierius; *Serpens*, inquit *Pier. l. 14. Tit. Mundi machina.* *caudam depascitur suam, ut generum immortalitatem, quam rerum naturam Deus insignivit, ostentet: ut principium ad finem directum esse, finemque ad principium reflecti doceat.* Hoc Ægyptiorum de mun- *Peccator.* do pronuntiatum non abs re etiam microcosmo, homini inquam, attribues. Insuper peccator, sceleratâ suâ vivendi ratione venenatum serpentem imitari solitus, nullum unquam malitiæ suæ terminum præfigit: nam si æternum ac sine fine in his terris liceret vivere, etiam ipse sine fine peccare, & inter flagitiorum suorum sordes volutari vellet: unde fit, eundem

Digitized by Google

dem ob hanc, quantùm in ipso est, sine fine peccandi voluntatem à justissimo Deo ad inferni supplicia, sine fine duratura, condemnari. S. Gregorius Papa; *Iniqui voluissent, si potuissent, sine fine vivere, ut possent sine fine peccare. Ostendunt enim, quia in peccato semper vivere cupiunt, qui nunquam desinunt peccare, dum vivunt. Ad magnam ergo justitiam judicantis pertinet, ut nunquam careant supplicio, qui in hac vita nunquam voluerunt carere peccato.* Idem serpens, caudam suam ore complexus, à Joanne Audeno epigraphen accepit; NUSQUAM FINIS. Eoque charitatem significare voluit, cui proprium est, nullis unquam claudi terminis. Mentem Emblematis hoc Monastico explicavit:

Greg. l. 4. Mal. c. 44.
Charitas.
Aud. in Monost.

Nunquam vera fuit charitas, quæ desiit esse:
Nam nullus veri finis amoris erit.

Alludebat, nî fallor, ad illud D. Pauli effatum; *Charitas nunquam excidit.*

Cor. 13. 8.

66. D. Aresius, sanctissimæ Incarnationis arcanum Emblemate commonstraturus, serpentem depinxit; qui supremam caudam ore admordens, epigraphen tenet; EXTREMA COPULAT. Enimverò tametsi inter duas illas naturas una sit extremè felix, & altera extremè misera; una infinita, altera finita; una mortalis, altera immortalis; una Divina, altera humana; adeóque longissimo intervallo inter se dissideant; eas tamen in mysterio illo arctissimè connexas cernimus. S. Rupertus Abbas; *Junxit se initium fini, id est, Deus homini, & ita hac, scilicet initium & finis, occurrerunt sibi in utero Virginis.* Et S. Thomas Aquinas; *Quid sanè sapientius, quàm quod ad complementum totius universi fieret conjunctio primi & ultimi, id est Verbi Divini, quod est omnium principium, & humana creatura, quæ in operibus sex dierum fuit ultima omnium creaturarum.*

Incarnatio Verbi.
Rup. Ab. in Mat.
Thom. in ... 60.

67. Bernardinus Rota, uxore suâ è vivis exemptâ, serpentem figuravit, qui medio corpore transversim dissectus, extremis partibus adhuc palpitabat; cum lemmate, NEC MORS, NEC VITA RELICTA. Innuebat videlicet, vix quidquam vitæ sibi supcresse, extremoque dolore affici ob jacturam illius, in qua vitam & solatium suum omne repositum habebat. Damnatos etiam hoc Emblema spectat, qui inter atrocissimas inferni pœnas æternùm moriuntur, sine fine victuri; & æternùm vivent, assiduò morituri. Verissimè S. Gregorius Papa; *Mors sine morte, & finis sine fine, quia & mors vivit, & finis semper incipit, & deficere defectus nescit.*

...morte.
Damnati.
Greg. l. 9. Mal. c. 49

68. Serpens, lanceâ trajectus, ac terræ infixus, dum ad hastam præ rabie mordendam caput erigit, lemmatis loco adverbium subjunctum habet; INDARNO. Id est, FRUSTRA. Emblematis hujus tam corpus, quàm lemma ex Ludovico Ariosto desumptum est; ubi Marganoris iram describit, qui filium violentâ morte extinctum cernens, cùm vindictam suam in neminem alium, nisi in Drusillam, homicidii quidem ream, sed tamen veneno jam sublatam, exerere posset, in has voces erupit;

Ariost. 37.

Qual serpe, che nel hasta, ch'à la sabbia
La tenga fissa, INDARNO i denti metta,
O qual mastin, ch' al ciottolo, che gli habbia
Gittato il viandante corre in fretta,
E morda in vano con stizza, e con rabbia,
Ne se ne voglia andar senza vendetta:
Tal Maganor d' ogni mastin, d' ogn' angue.
Via più crudel fa contr' il corpo assangue.

Unde illos hæc imago concernit, qui à Superioribus oppressi, desideratam vindictam in opus redigere nequeunt. His Magni Augustini consilium

...licta.
... ser. Do... 1, 6.

præ oculis statutum velim; *Si vindicare te vis de inimico tuo, ad ipsam iram tuam te converte: quia ipsa est inimica tua, quæ occidit animam tuam.* Porrò homo prudens vel ex serpente discat, se, aliorum calumniis transfixum, adeò difficulter è malo illo eluctari posse, ut plerumque conatus omnes, in sui patrocinium adhibitos, experturus sit irritos; cùm vix ullum tanto malo supersit remedium. Julius Cæsar Scaliger de calumnia canit;

Calumnia.

Si forsitan nos implicaverit semel
Vis illa monstri, tam suos scit fortiter
Nodare cirros, ut licet te liberes,
Impressa restent semper hinc vestigia.

Scalig. lib. 1 Epidor.

69. Plurimi Scriptores affirmant, è corporis humani spina serpentem generari. Plinius; *Anguem ex medulla hominis spina gigni, accepimus a multis.*

Plin. l. 10. cap. 6.

Ovidius, Pythagoræ sententiâ nixus, canit:

Sunt, qui, cùm clauso putrefacta est spina sepulchro,
Mutari credant humanas angue medullas.

Ovid lib 15 Metam.

His assentiuntur Plutarchus, S. Isidorus, aliique non pauci. Eò collineans Virgilius, serpentem pacificum describit, quem Æneas ex Anchisis sepulchro proreptantem conspicatus, secundi ac lætissimi ominis loco habuit. Unde Joannes Baptista Ruica serpentem depinxit, ex sepulchrali marmore progredientem, cum lemmate, SALUTIFER ADSUM. Certè Servator singularem mundo felicitatem ac salutem attulit, quando immortalitatis veste amictus, instar serpentis, è tumuli sui marmore prodiit, seque ipsum fidelibus spectandum exhibuit. De hac Christi beneficentia S. Petrus Chrysologus ait: *Transactâ nocte Dominicæ passionis, stetit Jesus in littore, ut in antiquum terminum revocaret universa, firmaret dubia, jactata compesceret, turbata componeret, & statione suâ ipsa fundamenta orbis, quæ sic commota fuerant, stabiliret; quo mox mundus ad sui recurreret authoris obsequium. Stetit Jesus in littore, ut Ecclesiam præcipue, in qua Discipuli amaris tunc fluctibus jactabantur, ad fidam fidei suæ reduceret stationem.*

Plutarch in Cleomen
S. Isid. l. 12. c. 4.
Virg. 5 Æn
Christus resurgēs.
S. Pet. Chry. sol. ser. 78.

70. Præsuppositâ superioris numeri doctrinâ, nimirum hominem mortuum è spinæ suæ medullâ serpentem generare: Emblematis loco serpentem depinxêre, qui intra horridam ossea illius spinæ compagem recumbens, epigraphen ferebat. EX BONO MALUM. Ita homo ingratus omne beneficium, à Deo acceptum, perversâ voluntate in malum convertit. Hoc vitium Deus Israëlitis Oseæ ore exprobrans, *Ego*, inquit, *dedi ei frumentum, & vinum, & oleum, & argentum multiplicavi ei, & aurum, quæ fecerunt Baal.* Ita nimirum dona Dei in ejusdem offensam & injuriam convertuntur. Origenes illa Prophetæ verba tropologicè interpretatus, ait; *Dedi vobis sensum & rationem, quâ me Deum & sentire possetis, & colere: vos autem sensum & rationem, quæ in vobis est, ad colenda dæmonia transtulistis.*

Ingratitudo.
Osea cap.
Orig. Hom. 2. in cant.

71. Serpens, gladio in duas partes dissectus, epigraphen reddit: DUM SPIRO, SPERO. Idipsum animus generosus & imperterritus inter omnem adversantis fortunæ tyrannidem assolet. S. Joannes Chrysostomus hanc magnanimitatem cuivis pœnitenti necessariam existimat. *Peccasti? inquit Pœnitere. Millies peccasti? millies pœnitere. Si vulneratus es, adhibe tibi curam, dum spiras, etiam in ipso lecto positus, etiamsi dici potes animam efflans; etiamsi de hoc mundo exeas, non impeditur temporis angustiâ misericordia Dei.*

Spes.
S. Io. Chrysost. Hom. 2. in Psal. 50

72. Quisquis vitiosorum consuetudine utitur,

vix

Societas mala.

vix ullis cavebit viribus, quin exitiali illorum veneno inficiatur. Serpentis enim genium imitantur flagitiosi, qui à plurimis vespis compunctus, venenum suum in singulas effundit. Unde lemma; TRANSFUNDIT PASTA VENENUM. S.

S. Basilius.

Basilius metaphorâ quidem diversâ, in rem tamen præsentem plurimum accommodatâ, ait; *Quemadmodum in pestilentibus locis sensim attractus aër latentem corporis morbum injicit; sic itidem in prava consuetudine & conversatione, maxima nobis mala hauriuntur, etiamsi statim incommodum non sentiatur, idcircò adversus serpentem irreconciliabilis nobis indita est inimicitia.* Eodem Emblemate justa vindicta significatur, dum serpens, vesparum morsibus lacessitus, in earum mutuam offensam ac perniciem exardescit.

Vindicta justa.

73. E Scriptoribus complures testantur, hominis jejuni salivam serpenti lethalem, ac instar veneni esse. Quare ad jejunii virtutem ac vires significandas, serpentem depinxêre, qui hominis jejuni sputo occisus, epigraphen subjunctam habuit; SOBRIETATIS OPUS. Appositè S. Ambrosius; *Jejuni hominis sputum si serpens gustaverit, moritur. Vides, quanta vis jejunii sit, ut à sputo suo homo terrenum serpentem interficiat, & meritò spiritualem.* Et rursus; *Jejunium culpæ interfectivum est.* Huic conformis S. Petrus Damianus; *serpens*, inquit, *mox ut sputum jejuni hominis gustat, protinus interemptus expirat. Non ergò, serve Dei, te pigeat jejunare, ut moriatur ille, qui te cibo turgidum nititur deglutiens absorbere.* Ad hanc serpentis proprietatem alludit D. Gregorius Bolzi, ubi de S. Francisco Salesio factum illud generosum describit, quo effrontis fœminæ blanditias sputo repressit;

Jejunium

S. Ambr. l. 6 Hexam. c. 4

Idem lib. de Elia c. 10

S. Pet. Dam. l. 2. Epist. 18

Greg. Bolz. in Larario 28. Ianuar.

Fœmina dum tandem casta parat oscula fronti,
Vibrat in effrontes sputa is ab ore genas.
Sputo tacta, statim devicta puella recessit.
Quid mirum sputo cesserit? Anguis erat.

74. Ingenioso Emblemati herbarum ac florum fasciculus exhibetur, cujus umbilicum serpens, instar ligaminis, stringit; cum dicto, PHARMACUM EX UTRISQUE. Prudentiæ hic typus est, quæ è re quavis, sive bonâ, sive malâ; sive sanctâ, sive vitiosâ; sive Angelicâ sive diabolicâ, utilitatem ac commodum eruere novit. Sanctus Gregorius Papa de sacra Scriptura disserens ait; *Non solùm nobis eorum* (id est Sanctorum) *virtutes asserit, sed etiam casus innotescit: ut & in victoria fortium, quid imitando arripere, & rursum videamus in lapsibus, quid debeamus timere.*

Prudentia.

S. Greg. l. 2. Moral. c. 3.

75. Serpens, supra petram in fugam actus, epigraphen ex Salomone sustinet; NULLUM VESTIGIUM. Genuinum hoc omnipotentis illius virtutis est symbolum, quâ Christus cacodæmones ex energumenis ita validè fugavit, ut nec minimum vestigium post se reliquerint. Eodem Emblemate Innocentia Christi, nullo unquam peccati vestigio temerata, demonstratur. *Petra est caro Christi*, inquit S. Ambrosius, *in qua serpentis, id est, diaboli vestigium non apparet.* Denique idipsum etiam de augustissimo Incarnationis mysterio, & Christi nativitate intelligere licet; quia Verbum Divinum, utpote serpens mysticus, per virginalis uteri petram transiit, nullo penitus temeratæ integritatis vestigio relicto. S. Petrus Chrysologus; *Qui ingreditur & egreditur, & introitûs sui & exitûs nulla vestigia relinquit, Divinus habitator est, non humanus.*

Innocentia Christi

S. Amb. l. de Salom. c. 4

Incarnatio Christi.

S. Pet. Chrys. ser. 142.

76. Serpens, infra solis sphæram recumbens, caput suum vivaci motu in altum erigit; cum epigrammate è Virgilio desumpto; ARDUUS AD SOLEM. Iis hoc symbolum convenit, qui è Divina præsentia confortantur, ac virium suarum incrementum capiunt. De Juda Machabæo, ejusque exercitu, testatur sacra Pagina; *Judas, & qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes congressi sunt: manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus triginta quinque millia, præsentiâ Dei magnificè delectati.* Porrò Emblemate illo significatur, invidorum serpentinam rabiem adversus eos comprimis efferri, qui cæteros virtute ac meritis præcellunt. Justus Lipsius; *Livor & obtrectatio passim bonorum operum impedimenta, & venena.* Et Petrus Franciscus Spinola, Poëta Mediolanensis;

Dei.

2 Mach. 15.

Spinola si indoctus, miser, & pauperrimus esset,
Non hunc morderes invidiosa manus.

Denique S. Petrus Chrysologus de persecutionibus, adversus Dei servos à Dœmone concitari solitis, ait; *Vidit Sathanas firmitatem fidei, stabilitatemque. Vidit eam pietate dogmatum septam: vidit eam operum bonorum fructibus abundantem, & ideò pro his omnibus ad insaniam venit, & rabie furoris exarsit, ut scinderet concordiam, ut convelleret charitatem, ut disrumperet pacem.*

77. Serpens, terrâ ac luto pasci solitus, authore D. Jacobo Cerrano Abbate homines lascivos repræsentat. Lemma; HÆ MIHI OPIPARÆ DAPES. Eâdem metaphorâ in rem præsentem utitur S. Ambrosius; *Non immeritò*, inquit, *Sanctus Moses delectationem serpentis figuravit similitudine. Prona est enim in ventrem sicut serpens, et terra cibus est, sicut serpentis, quoniam escam nescit cœlestem. Corporalibus enim pascitur, atque in varias mutatur species cupiditatum, & tortuosis angulatur anfractibus*

78. Serpens, in medio igne collocatus, epigraphen tenet; TOLLIT FLAMMA VIRUS. Ita nimirum odii venenum charitatis ardore; & humanæ malitiæ venenum Spiritûs Sancti igne felicissimè absumuntur. S. Gregorius Nazianzenus ad propositam quæstionem, cur Spiritus Sanctus in linguis igneis comparere voluerit; *Cur autem in linguis igneis?* respondet; *Propter purgationem. Deus enim noster ignis consumens est, & quidem ignis improbitatem absumens.* Et Sanctus Hieronymus; *Quia tumet lingua mea, & pus habet, venenum habet: primùm sagittis tuis vulnera, ut possit exire, deinde carbones tuos & ignem pone, ut quidquid malum fuerit, excoquat, & desertum faciat.*

. 79. Serpens, spineto cinctus, versus vicinam flammam prosilit; cum lemmate, MALO QUAM VULNERA, FLAMMAS. Simili Emblemate idem serpens, fraxini ramis, extremè sibi inimicis circumdatus, in vicinam flammam desultat, cum dicto: MALO IGNEM. Peccatorum hæc idea est, quibus cùm liberum sit, vel pretiosa legis Divinæ vincula, & suave Crucis Christianæ jugum induere; vel certè in æternas Tartari flammas præcipitari; has potius cum omni suppliciorum cumulo, quàm Divinam legem, & suave Servatoris jugum, stultissimâ electione, amplectuntur. Sapientissimus Idiota, *Cognoscebam*, inquit, *quòd ante oculos meos erat vita & mors; bonum & malum; gloria & pœna; & quum liberum arbitrium haberem, eligendi alterum ex his, elegi tanquam fatuus & iniquus mortem, malum, & pœnam.* Meliore sensu imaginem illam de Dei servo interpretaberis, qui potius elegit extremo inferni angulo sepeliri, quàm unico peccati vinculo obstringi, aut ullâ vitiorum umbrâ contaminari. Animo certè generoso imbutus

Justus constans.

S. An-

S. Anselmus, dicere solebat; *Si hinc peccati horrorem, hinc inferni dolorem corporaliter cernerem, & necessariò uni eorum immergi deberem, potius infernum, quàm peccatum appeterem.*

80. Plutarcho teste, serpens oculos suos expurgaturus, eos lignis asperis & spinosis affricat. Unde Lucarini lemma; PURGANT ACULEI. Certè S. Franciscus, inter spinarum acervos volutatus, impuros libidinum motus, quibus acerbè infestabatur, validè repressit. Ita quoque homo, charitate ac zelo Divino insignis, dissolutam nostram vivendi rationem verborum suorum aculeis expiat, corrigitque. *Bona vulnera charitatis*, inquiebat S. Ambrosius, *quæ non sunt timenda, sed optanda, cùm in illis sit vera salus, & vita.*

81. Serpentibus, è vinea profugis, Lucarinus inscripsit. FLORESCENTE FUGIUNT. Ita Dæmones & vitia ab animâ, virtutum, pietatisque floribus probè excultâ, fugam procul capessunt. S. Bernardus, posteaquam hanc serpentis proprietatem retulerat; *Ajunt florescentibus vineis omne reptibile venenatum cedere loco, nec ullatenus novorum ferre odorem florum*; mox eam moribus formandis applicans, subjungit; *Quod volo, attendant novitii nostri, & fiducialiter agant, cogitantes, qualem spiritum acceperunt, cujus primitias dæmones non sustinent:* tandem in hæc verba concludit. *Si sic novitius fervor, quid erit absoluta perfectio?*

82. Symboli loco serpentem depinxêre toto corpore adeò in globum convolutum, ut, quo loco caput reconditum habeat, non facilè deprehendas. Lemma; NEC QUO, NEC AD QUEM. Hanc Didaci Saavedræ figuratam præceptionem Princeps prudens sibi familiarem habeat, semperque magnoperè caveat, ne occulta sua consilia ab ullo penetrentur. Deus eâ formâ, totâ nimirum facie, totisque pedibus velatis, sese Isaiæ spectandum præbuit. *Duabus (alis) velabant faciem ejus, duabus & velabant pedes ejus.* S. Joannes de Spiritu sancto affirmat, *Nescis unde veniat, aut quò vadat.* Severè ad propositum nostrum Justus Lipsius; *Consilia & judicia de Republica submittere hodiernis linguis, aut censionibus, non dicam parum tutum esse, sed & hominis parum tuti.*

83. Academici Renovati Romani, symboli loco, aliquot serpentes præferunt, qui toto corpore squalidi, sub ardente sole recumbunt; cum lemmate, QUOS BRUMA TEGEBAT. Forsan indicare volunt, virtutem nunquam penitus remanere sopitam, sed suo loco & tempore ibi eumprimis, quando Magnatum præsentiâ excitatur, pristinas vires resumere. Ita squalente inter vitiorum sordes toto mundo, Sol æternus, Christus, illuxit, omnemque squalorem detersit. S. P. Augustinus; *Christus carne factus est præsens, virtute nunquam absens. Venit in carne, carnis vitia mundaturus.* Hoc ipso Argumento Virgilius generosam Pyrrhi, in prosternendâ Regii palatii portâ, magnanimitatem describit.

Vestibulum ante ipsum, primoq; in limine Pyrrhus
Exultat telis, & luce coruscus ahenâ.
Qualis ubi in lucem coluber mala gramina pastus
Frigida sub terrâ tumidum quem bruma tegebat,
Nunc positis novus exuviis, nitidusque juventa,
Lubrica convolvit sublato pectore terga,
Arduus ad solem, & linguis micat ore trisulcis.

84. Serpens, fœniculi ramum ore sustinens, epigraphen reddit. INDE LUX, ET JUVENTA. Ad illam Plinii de serpente doctrinam hoc Emblema alludit; *Anguis, hyberno situ membranâ corporis obductâ, fœniculi succo impedimentum illud exuit, nitidusque vernat.* Re ipsâ tamen geminum hoc lucis & juventæ donum è Dei manu cumulatè accipimus, quippe qui *Est lux vera, quæ illuminat omnem hominem.* Et qui *Lætificat juventutem meam.* Porrò fœniculi succo gratia Dei, vel contemptus mundi significari possunt, quorum beneficio omnem immunditiam, sub assidua rerum terrenarum hyeme contractam, detergere possumus. S. P. Augustinus; *S. Aug. ser. 8 de Div. c. 2.*
Si despicitis mundum, habebitis cor mundum, & videbitis eum, qui fecit mundum. Et sicut ille vicit, ita & vos in ejus gratiâ vincetis hunc mundum.

85. Serpens, exuviis suis intra petram relictis, epigraphen sustinet; PIU BELLA, E PIU SPEDITA. Id est; PULCHRIOR, ET AGILIOR. Ita animus, in paupertatem voluntariam concedens, terrenis sarcinis liberatur, majoremque splendorem contrahit, uti supra è S. Paulino ostendit; *Ut copiosâ luce vestiamini, estote nudi sæculo*: quin imò oneribus illis excussis, ad sublimem gloriæ apicem longè facilius evolare licebit. Hanc artem probè edocti SS. Martyres, Joannes & Paulus, liberrimâ voluntate *sua bona distribuerunt pauperibus, quò expeditiores ad Dominum migrare possent.* *Paupertas voluntaria. S. Paulin. l. c. 26. Iunii.*

86. Dipsas serpens, genuinam libidinis & avaritiæ symbolum, quem mordet, siti interimit; & quod Lucanus ait, INCENDIT VISCERA TABE. Quantùm ad avaritiam spectat, Juvenalem audi; *Lucan. l. 9. Avaritia. Iuvenalis satyr. 14.*

Crescit amor nummi, quantùm ipsa pecunia crescit,
Et minùs hanc optat, qui non habet. Ergò paratur
Altera villa tibi, cùm rus non sufficit unum,
Et proferre libet fines &c.

Quoad libidinem verò S. Hieronymus; *Libido furiva nunquam satiatur, & cùm videtur extincta, reaccenditur, usu crescit & deficit, nec rationi paret, sed impetu fertur.* *Libido. S. Hier. Ep. ad Matrem & filiam.*

87. Serpens, cui Præstero nomen, si animal quoddam morsibus suis prehenderit, ingentem in sauciatâ illius parte tumorem excitat, & paulò post mortem immedicabili damno infert; uti testatur Solinus. Unde lemma; PERIMIT INFLANDO. *Solin. c. 40.*
Haud secus adulator veneno, è labiis destillante, vitiosum superbiæ tumorem in humana mente producit, quem paulò post miserrima ruina, & ipsius adeò vitæ interitus, excipiunt. Huic malo providè consulens Magnus Augustinus, super illis Psalmi verbis; *Oleum autem peccatoris non impinget caput meum*: Olei nomine adulationem vult intelligi; *Noli, inquit, gaudere ad talia, noli annuere, noli consentire, noli inde gratulari. Si ille attulit oleum adulationis, sed caput tuum integrum maneat, non ufilco tum sit, non tumescat. Si enim INFLATUM fuerit, & tumueris, facit pondus & PRÆCIPITABIT TE.* *Adulator. S. Aug. in Psal. 140.*
Idipsum assolet superbia, tartareo ac serpentino suo morsu hominem inflare, ac interficere solita. P. Benedictus Fernandius illud Evæ responsum examinans, *Serpens decepit me*, ait, verbum, eo loco adhibitum, è duplici radice Hebraica deduci posse; si punctum in verbi illius cornu sinistro collocetur, significat, *elevare, comburere, ardere: collocatum vero in cornu dextro*, significat, *decipere, desolare, destruere.* Et subjungit, *Et quidem hæc omnia simul inveniuntur in vitio superbiæ, quo primi parentes infecti, superbam sobolem ediderunt. Serpens igitur, ait, me decepit, me desolavit, me destruxit; serpens me sublevavit, scilicet in superbiam, fecit me ardere, combussit.* *Superbia. Bened. Fer. in Genes. c. 3 sect. 29 n. 1.*
Deniq; etiam ambitioni hæc imago convenit, cujus documenta à Seneca, verbis huic lemmati plurimùm *Ambitio.*

Senec. Epist. 84. mùm affinibus, ita enumerantur. *Relinque ambitum: tumida res est, vana, ventosa: nullum habet terminum. Praeter istos gradus divitum, & magno aggestu suspensa vestibula. Non in praerupto tantùm istic stabis, sed in lubrico.*

88. Cùm D. Franciscus Visconteus, recens inauguratus Episcopus, solemni apparatu Cremonam ingrederetur, P. Leonardus Velli caeteris in ipsius honorem affixis Emblematis, serpentem addidit, qui sinuoso corpore circulum describens, caudam ore sustinebat, cum dicto, RELEGENS EXORDIA. Verbis è Claudiano mutuatis, ubi Temporis cavernam describens, canit;

Claud. l. 2. de Stilicone

----- Complectitur antrum
Omnia qui placido consumit nomine serpens,
Perpetuumque viret squammis, caudamque reducto
Ore vorat, tacito relegens exordia lapsu.

Pruden-tia. Prudentiam haec imago insinuat, cujus est proprium, praeteritos eventus studiosè considerare, ut eorum exemplis edocta, quibusvis praesentibus ac futuris providere possit. Moderatio animi. Eos insuper hoc Emblema spectat, qui natalium suorum vilitatem assiduâ memoriâ revolvunt. Amos, tametsi à Deo ad Prophetiae munus evectus, pauperem tamen Pastorem se professus est, *Verba Amos, qui fuit in Pastoribus Thecue.* (*Amos. l. 1.*) Willigisus, Moguntinus Archiepiscopus, Patre carpentario oriundus, inter omnem dignitatis suae celsitudinem, insignium loco rotas praeferre est solitus, sibique assiduò objecit; *Willigise, quis fueris, memento.* Isaac, obscurissimo loco natus, propriis viribus sub Bajazethe, Turcarum Imperatore, primas dignitates consecutus est: ne tamen ignobilitatis suae memoriam oblitteraret, in media palatii sui aula, ubi audientiam exhibere consueverat, calceum, funibus consutum, suspendi voluit; suosque filios his vocibus frequenter compellabat: videte prosapiae tenuitatem, è qua descendi; & dignitatis celsitudinem, ad quam ascendi. (*Bitor Dict. memorab. fol. 79.*) Caeterùm quemvis hominem ad originis suae crebram reminiscentiam excitans Magnus Augustinus; *Bonum est homini*, inquit, *ut redeat ad pulverem suum; si enim te confessus fueris pulverem, Deus de pulvere faciet hominem.* (*S. Aug. in Psal. 75.*)

89. Serpens, aquilae unguibus constrictus, eandem, gulâ prehensam, mordet. Unde efferato inter mutuam hanc pugnam serpenti inscripsit D. Petrus Cascina; E QUANT' E OFFESO PIU', TANTO PIU' NOCE. Id est; LAESUS NOCENTIOR. Vindicta generosa. Ita animus generosus, & ad vindictam pronus, ob acceptam injuriam pares, justasque ab hoste poenas expetit. In Hanc rem canit Tassus, Poëta Italus;

Tass. nella Gerus. liber. cant. 7 st. 75.

La virtu stimolata è più feroce,
E s' aggnzza de l' ira al' aspra core.

Dæmon. Diabolus quoque, serpens ille tartareus, quò graviore resistentiâ à nobis constringitur, eò in jugulum & perniciem nostram evadit ferocior. Sanctus P. Augustinus. *Fortes milites Christi, dum arma Sacramentorum suscipitis, pugnam adversus diabolum indicitis; dum ejus operibus renuntiatis, vehementius in vos ejus furias provocatis.* (*S. Aug. l. 2. de symbol. cap. 1.*)

90. Serpens, alterius violentiâ compressus, epigraphen à me recepit; EXACUET IRAS. Nimirum injusta oppressio homines efficit generosos, & ad extrema quaevis audenda provocat. Exemplo suo id edocuit Israëlis populus, qui à Roboamo crudeliter oppressus, graviter excanduit, totusque ab illo defecit. (*3. Reg. 12.*) S. Hieronymus; *Citò INDIGNATUR libertas, CUM OPPRIMITUR. Nemo plus impetrat à libero, quàm qui servire non cogit. Qui scorpionibus cadit, & lumbis patris habere se putat digitos crassiores, citò regnum mansueti David dissipat. Certè Romanus populus ne in Rege quidem superbiam tulit.* (*S. Hieron. Epist. 62.*) Opportunè Guido Casonus canit;

Dura necessità, che in lor comparte
Nova virtù, gli rende invitti, e toglie
Ne pergili il timor d' ogni periglio,
E nel morire indomiti, e feroci
Sprezzan l' error de l' incontratta morte.
L' ardire altrui gli fà più arditi, e quegli
Ch' à lor s' oppone valoroso, e forte
Con maggior sforzo è superato, e morto.

91. Serpens, in gyrum convolutus, caput suum unicè ac studiosè abscondere solet. Unde lemma; TUTUS, NI CAPITE LAESUS. Ita Christianus omnem patriae, facultatum, & ipsius adeò vitae jacturam pro observanda fide, facilem exiguamque ducat, eâ enim retentâ, nihil penitus amisisse videbimur. Sanctus Joannes Chrysostomus; *Nam quemadmodum serpens totum seipsum tradit, nec minimum curat, si corpus inciditur, donec caput suum integrum servet: eodem tu quoque modo praeter fidem, caetera perdere non cures, profundas universam tuam pecuniam, tradas corpus, vita, si opus est, minime parcas, dummodò fidem serves, quae caput est, & radix, quâ servatâ, etiamsi omnia perdas, omnia tamen rursus majore cum magnificentia recuperabis.* S. Hieronymus, illa Christi verba interpretatus, *Estote ergo prudentes sicut serpentes*; ait, *Serpentis astutia ponitur in exemplum, quia toto corpore occultat caput, ut illud, in quo vita est, protegat. Ita & nos toto periculo corporis, caput nostrum, qui Christus est, custodiamus, id est, fidem integram, & incorruptam servare studeamus.* Idipsum etiam de Praelato, Principe, aut Patrefamilias dixeris: hi enim, si, utpote subditorum capita, à gravioribus culpis immunes vixerint, reliquum totum familiae aut Reipublicae corpus salvum constituunt, & incolume.

92. Complures serpentes, ab unica manu validè constricti, eam conatu prorsus irrito offendere tentant. Emblemati subscripsit Sitatchus Canalis; IN VANUM LABORAVERUNT. Innuebat videlicet, omnes malignorum vires nihil penitus adversus genuinam virtutem posse. Seneca; *Quemadmodum minuta lumina claritas solis obscurat: sic dolores, molestias, injurias virtus magnitudine sui elidit atque opprimit.* Emblemati explicando cecinit Baptista Pittonus;

Le velenose lingue, invide, e preste
Come serpi a vibrar i tosco fuore,
Indarno sono a la virtù moleste,
E cercan d' oscurar l' altrui splendore,
Queste alchistro Canal furon infeste,
Ma l' invidia non può contra il valore,
Ch' egli divenne ogn' hor più saggio, e forte,
E per giovar a noi corse a la morte.

93. Quod superiore loco de Aspide diximus, non abs re cuivis serpenti attribui potest; nempe, IN SILENTIO MORDET. Detractoris genuinus hic typus est; Salomone teste, *Si mordeat serpens in silentio, nihil eò minus habet, qui occultè detrahit.* In hunc locum Sanctus Hieronymus: *Serpens, inquit, & detractor aequales sunt; quomodo enim ille occultè mordens venenum inserit, sic iste clam detrahens virus pectoris sui effundit in fratrem, &c.*

94. Ser-

94. Serpens æneus, Mose referente, sublimi palo in deserto affixus, omnes homines quotquot oculos in eum conjecère, instar antidoti à morte præservavit. Unde Placentiæ in nostra Cannoica epigraphen subjunctam haber; ASPICIENTES VIVENT. Certè, qui fidei ac spei oculos in Crucifixum erexerit, omnem inde possibilem prosperitatem refert. P. Cæsarius Arelatensis; *Tam prompta aderat salubritas medicandi, quàm velox inerat felicitas intuendi. Sequebatur certum sub momentanea contemplatione remedium, quia latebat in serpente mysterium.* S. Ambrosius; *Habeatis Dominum JESUM, qui nos passione suâ liberavit, in ipsum aspiciamus semper, & de ipsius signo speremus nostris vulneribus medicinam: hoc est, si seriè nobis venenum avaritia se diffundit, ipsum consideremus, & sanat. Si scorpionis nos libido compungit, ipsum rogemus, & curat. Si terrenarum cogitationum nos morsus lacerant, eundem precemur, & vivimus. Hi enim sunt spirituales serpentes animarum nostrarum, propter quos conculcandos Dominus crucifixus est.* Oleaster eosdem effectus nobis è peccati commissi consideratione advenire ait; *Quantumcunque à serpentibus peccatorum sis morsus, si postmodum ea quâdam animi propensione consideres, facillimè sanaberis. Recogitabo, ait quidam, omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Tu verò dic; considerabo omnes serpentes meos ad sanitatem animæ meæ.*

...cifi-... | ...sar Ar... n. 2. de ... | ...mb. ser. | ...st. in ... Num. 21. | ...ccati ...nside...un.

95. Joannes Orozcus serpentem æneum, palo affixum, hoc lemmate insignivit. UNA SALUS. Neque enim aliunde salutem sperare licet, nisi è fide, invocatione, & morte Filii Divini, in Crucem fixi. Unde sanctus Petrus; *Non est in alio aliquo salus. Nec enim aliud nomen est sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.* S. P. Augustinus; *Fratres, ut à peccato sanemur, Christum Crucifixum intueamur. Quomodo, qui intuebantur illum serpentem, non peribant morsibus serpentum, sic qui intuemur fide Christi mortem, sanamur à morsibus peccatorum.*

...es in ...co. | ...4. 12. | Aug. in ...un. ...ct. 12.

96. Symboli loco solem nascentem in arietis signo depinxêre, sub cujus radiis serpens innovabitur; cum lemmate; SOLE RECENTE RECENS. Mediolanensium civitati, cujus labara serpentem præferunt, hæc imago inservit; quando, Philippo Prospero, Hispaniarum Principe, ac Regiæ Majestatis Philippi IV. Filio, in hanc lucem edito, tota juvenescere, vitesque pristinas innovare videbatur. Cæterùm redeunte quotannis sanctissimo Servatoris nostri Natali, Christiani omnes serpentum innovandorum prudentiam imitari, & sub nascentis Solis Divini radiis in virtutibus ac pietate refici deberent. Providè in Servatoris nati festivitate suos commonefecit Doctor Mellifluus; *Celebratur Dominicæ Nativitatis ineffabile sacramentum, jure quidem monemur, fratres, in omni sanctificatione præparari. Adest enim Sanctus Sanctorum, adest ipse qui dixit; Sancti estote, quia ego sanctus sum Dominus Deus vester.*

...enova-...io. | Bern. ser. in Vigil. ...t. Dom | ...vit. 19.

97. Flagitiosus hominis animus, rapinis, inimicitiis, ac vindictis pasci, continuumque malevolentiæ suæ incrementum facere solitus, serpentis Emblemate describi potest, qui bufonem, mox deglutiendum, dentibus sustinet; cum lemmate. ALIT VENENA VENENO. Certè invidus aliter non pascitur nisi alieno malo. Sanctus Pater Augustinus;

Omnis superbus invidus est, & si invidus est,
malis alienis pascitur. Opportunè
Paulus Maccius.

...lalitio-...s. | ...vidus. | Aug. in ... 100. ...ul Macc ...bl. 13.

Deprehensum Hydrus aquis bufonem glutit, alitq;
Dira venenatis viscera visceribus.
Improba mens, animusq; malus sibi non satis: addat
Ni sceleri scelus; & crimina criminibus.

98. Dum serpentes, arctissimè inter se connexi, mutuos sibi morsus infigunt; cum lemmate. ALTERNO VULNERE CADENT. Vel, MORS JURGIA FINIT. Propria hæc conjugum idea est, qui mutuas suas injurias, & assidua jurgia nullo terminant fine, donec mors, sæpius acerba & violenta, interveniat, modumque discordiis imponat. Verissimè de malis conjugibus dixit Sanctus Valerius; *Amarè pungunt, & affectione vacant, usque ad divisionem corporis & spiritus.* Paulus Maccius,

Conjuges discordes | S. Valer. in Ep. ad Ruf. | Paul. Macc Embl. 29.

Janexi caudas, alternosque orbibus orbes
Aspicis, ut se angues implicuêre duo?
Mordicus & retinet, qua dente petivit uterque,
Alter ab alterius vulnere dum pereat?
Conjugium referunt animis discordibus iras,
Semina qui rabida seditionis alunt.
Nupta viro, nupta vir miscet prælia, dum mors
Jurgia devoti finiat una thori.

99. Serpenti, juxta theriacam posito, inscribes; E MALO BONUM. Sicuti enim ex veneno theriaca, è toxico antidotum, & è contrariis præstantissimum amuletum conficitur, ita è malis bonum elicere nunquam non possumus; quia *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.* Quin etiam è gravissimis injuriis utilitatem maximam colligere licet. Causam investigans S. Eusebius Emissenus, quæ D. Stephanum impulit, ut pro hostibus, qui illum immani lapidum & calumniarum grandine obruebant, preces adeò ardentes funderet? respondet; *Nec mirum esse, si eis nescit irasci, per quos sibi videt aulam regni cœlestis aperiri, per quos se intelligit æternis seculis consecrari.* Animus enim, ad injurias condonandas facilis, famam non in terris duntaxat, sed & in cœlis æternam sibi fabricatur. Probè id edoctus Alexander Macedo, cùm audiret, se à quodam contumeliis impetitum, respondit, regium esse, cùm facias benè, audire malè. Alphonsus Aragoniæ Rex, à quibusdam benè de se meritis lacessitus, ac probris oneratus; Regum esse, dixit, non solùm benè facere, sed mala etiam patienter audire. Suadentibus nonnullis Ludovico XII. Galliarum Regi, ut ultum iret injurias, sub Carolo VIII. acceptas, cùm Ducis Aurelianensis titulo adhuc gauderet, respondisse fertur; Regem Franciæ non decet ulcisci injurias Ducis Aurelianensis. Præclarè in rem præsentem Magnus Augustinus; *Cùm ignoscis ei, qui peccat in te, inde dimittis; sed nihil amittis, imò verò abundantius irrigaberis.*

Injurias condonare. | S. Euseb. Em. Hom. de S. Steph. | S. Aug. l. 50 Hom. hom. 27. c. 2.

100. Ni serpenti, dum loco angusto sese insinuare nititur, caput præscindas, facilem reliquo corpori transitum præbes. Quare serpens capite per angustum foramen promoto, epigraphen tenet; SEQUETUR RELIQUUM. Hinc disces libidinem, ceu viperam venenatissimam, ut primùm caput attollere, & animi nostri sensum penetrare nititur, quantociùs præsecandam esse. Hic, si ullibi aliàs, principiis obstandum, omneque in mora periculum esse censet Divus Hieronymus. *Nolo,* inquit, Eustachium suam de virginitate custodienda erudiens, *sinas cogitationem crescere, nihil in te Babylonium, nihil confusionis adolescat. Dum parvus est hostis, interfice.* Præclarè S. Dorotheus; *Ut per-noscatis,* inquit, *quòd ex minimis his, & natura vi-*

Libido. | S. Hieron. Epist. 22. | S. Doroth. ser. 3 To. 2.

Bibliothec. SS. Patrũ.

libus, ad magna & prægrandia contemnenda perfacilè labamur, cùm caperit quispiam dicere, quid refert, si verbum hoc dixero? quid refert, si in hanc rem intendero? ex hoc enim quid est hoc? & quid est illud? quid refert hoc, aut quid refert illud? mala ac perversa, & amara consuetudo admittitur, & imbibitur, & datur initium, ut magna & graviora contemnamus. Davidem in homicidium propellere cùm vellet diabolus, otium illi primò suggessit ac torporem, mox oculum nequam, hinc adulterium; denique, istis præmissis, homicidium.

Minima præcavenda.

101. Serpens nil æquè horret, ac hominis jejuni salivam; utpote solo illius contactu necandus. Lemma. JEJUNA SALIVA NECABIT. Orcinus coluber nil sperat victoriæ, ubi congrediendum est cum homine sobrio & jejuno. Id clarè Basilius affirmans, *Jejunium* inquit, *contra exercitum dæmonum dat arma.* cui accinens S. Hieronymus; *Pulchra res est*, inquit, *jejunium, quod etiam dæmones terret.* Sic alii ordine Patres loquuntur. Magnus Augustinus ex omni numero priscorum Patrum facilè princeps, tam succinctè, quàm verè ac nervosè; *Nullus*, inquit, *sine jejunio vicit diabolum.*

Jejuniũ. — S. Basil. hõ. 1. de jejun. — S. Hier. l. 2. cont. Iovin. — S. Aug. l. 4. Hypognost. cont. Pelag.

TARANTULA, seu Phalangium, Stellio. *Cap.* IX.

102. STellio, formâ lacertam præferens, nomen suum à venustis coloribus, quibus, ceu totidem stellulis, distinctus est, recepit. Adeóque dorso stellis relucens, è visceribus venenum diffundit. Unde D. Didaci Saavedræ lemma; SUB LUCE LUES. Stellionibus non absimiles proditores, adulatores, & homines fucati, sub amænitatis & benevolentiæ schemate venenum, suorumq; affectuum pestem spargunt. S. Rupertus Abbas verba illa, à Doego Idumæo in laudem Davidis pronuntiata; *Ecce vidi filium Isai, Bethleemitem, scientem psallere, & fortissimum robore, & virum pulchrum*, ita expendit; *Omnia quæ de David in laudem dixisse videtur, in odium ipsius dixisse dicitur, quia volebat inimicitiæ causâ, & invidiæ livore ut ad Saul veniret: quatenùs ibi qualibet occasione necaretur.* Eâdem planè ratione de Hæreticis ait Vincentius Lyrinensis; *Tantò magis cavendi & pertimescendi sub Divinæ lucis umbraculis latitant. Sciunt enim fætores suos nulli esse placituros, si nudi & simplices exhalentur, atque idcirco eos cælestis eloquii velut quodam aromate aspergunt.*

Proditor. Adulator — S. Rup. Abb in 1. Reg. 16 — Vinc. Lyr. Com. 1. c. 35

103. Stellio, externâ facie illustres stellas ostentans, interius corpus suum infami veneno deturpatum habet. Unde lemma: STELLATO SUB CORPORE VIRUS. Ita homines fraudulenti sub sanctitatis velamine pectus circumferunt, vitiorum veneno, dæmonumque spurcitie undique contaminatum. Horum cuipiam acerrimè improperans S. Hieronymus; *At tu infelix*, inquit, *transfiguras te in Angelum lucis, & minister Sathanæ ministrum justitiæ simulabas: sub vestitu ovium latebat lupus.*

Hypocrita. — S. Hieron. Epist. 48.

104. Stellio veteres suas exuvias quotannis, instar serpentum, exuit; quia tamen non ignorat, præsentissimum antidotum adversus epilepsiam ex illis confici, idcircò medicinam adeò præstantem homini invidens, totam pellem ut primùm detracta fuerit, quantociùs non sine gravi malevolentia devorat, quemadmodum Theophrastus & ex illo Plinius, observant. Unde Stellio, dum pellem suam devorat, epigraphen tenet; VORAT, NE PHARMACA PRÆSTET. Nativus hic hominis fraudulenti, invidi, & maligni typus est. Seneca; *Invidia invidum torquet & macerat, BONA, odit & EXTENUAT, injurias verò dilatat atque auget.* In rem præsentem Alciatus.

Plin. l. 8. c. 31. & l. 30. c. 10. — Invidia maligna. Senec. in — Alciat. Embl. 5

Parva lacerta atris stellatus corpore guttis
Stellio, qui latebras, & cava busta colit.
Invidia pravique doli fert symbola pictus. &c.

Unde eruditi tradunt nomen stellionatus (delictum, quod certum nomen in jure non habet, stellionatus dicitur; estque fraus omnis, dolus malus, & impostura: ut si quis re aliquâ venditâ, postea aliam tradat; aut rem, jam alicui obligatam, iterum obliget alteri &c.) à fraudulento hoc animali ortum suum trahere. Plinius instar plurimorum esto; *Nullum animal fraudulentius invidere homini tradunt. Inde stellionum nomen ajunt in maledictum translatum.*

Stellionatus. — Plin. l. 30. c. 10.

105. Cælius Rhodiginius de Tarantula scribit; *Cujus exitiale virus stuporem læsis inducit, genuum labefactationem, demumque universi corporis tremorem.* Unde lemma; STUPORE, TREMOREQUE REPLET. Eadem planè effecta in suppliciis Divinis, adversùs sceleratos destinatis, experimur. Certè Balthasar characteres de præcipiti suo lapsu in pariete descriptos cernens, immodico tremore concussus est. *Facies Regis commutata est & cogitationes ejus conturbabant eum, & compages renum ejus solvebantur, & genua ejus ad se invicem collidebantur.* Isaias de Ægyptiis, à Deo castigatis, ait; *Stupebunt & timebunt à facie commotionis manus Domini exercituum.* Saulus cœlesti fulgure percussus, in terram prostratus, & utroque lumine orbus, *tremens ac stupens dixit; Domine, quid me vis facere?* Nempe, quod Magnus Augustinus ait; *Infideles experturi sunt in suppliciis potestatem Dei, cujus in donis misericordiam contempserunt.*

Cæl. Rh. Lect. ant. 17. c. 1. — Supplicia Divina. — Dan. 5. — Isa. 19. — Act. 9. — S. Aug. l. Spir. & l. c. 33.

106. Si Plinio fidem habeas, stelliones nullo alio cibo, nisi rore & araneis pascuntur. *Rore tantùm viventes, præterque araneis.* Unde lemma; ROS, ET ARANEA CIBUM. Genuinam hinc malorum Religiosorum ideam desumere licet, qui quidem rore cœlesti, sanctissimis nimirum sacrificiis, meditationibus, & orationibus, indies pascuntur; simul tamen etiam aranearum veneno victitant, dum animos rancoribus, aut profanis affectibus nutriunt; Caino non absimiles; qui victimas litaturus, manus quidem devotas, cor autem livore & odio squalidum præferebat. Sermone ad hunc converso præclarè ait S. Bernardus; *Quid miraris, ô Cain, si non respicit ad te* (Deus) *qui ita divisus es in te? si manum devotioni, quid animum das livori? Non concilias Deum tibi, discors tecum non placas, sed peccas.*

Plin. l. 11. c. 26. — Religiosus fictus. — S. Bern. Ser. 24. in Cant.

107. Stellio, rore pasci solitus, cœlestem ac purissimum hunc liquorem pessimâ indole in abominandum & infame venenum convertit. Lemma; EX RORE VENENUM. Hæretici, accommodatè ad hunc typum, è vivaci ac suavissimo Sacræ Scripturæ rore lethalem perversissimi veneni liquorem conficiunt. De his meus Concanonicus Lucas Tudensis; *Exterius sacrarum scripturarum carpentes malè superficiem, ad veritatis medium nunquam veniunt: sed semper in dulcedine quærunt amaritudinem, in vita mortem, in candore nigredinem, in scripturis veritatis errorem.* Et Petrus Bercorius.

Hæretici. — Luc. Tud. Præfat. in l. de alter. vita.

Hære-

Baron. Redu… *Heretici*, inquit, *verem Sacra Scriptura legunt, student, & hauriunt: veruntamen exinde nunquam meliores fiunt, quia per corruptas expositiones ipsum rorem Divina scriptura in venenum sua heretica opinionis convertant.*

108. Tarantulæ venenum, in humanum corpus transfusum, quantumvis lethale ac pestilens sit, antidorum tamen adversus illud habetur præsentissimum & unicum, si quantocyus tibiæ aut cytharæ cantus, certo quodam sono attemperatus, adhibeatur. *Huic pesti, & tam præsenti malo*, inquit Alexander ab Alexandro, *unum hoc salubre remedium esse compertum est, si protinus tibicen, aut citharista varios concinat modos, &c.* Unde proprium Tarantulæ lemma est, LENIT MUSICA MORSUS. Ita increatoribus proximi malis nunquam securius medemur, quàm suavi & discretâ verborum harmoniâ; nam corrigendi benignitas miram energiam congenitam habet, ad humanas mentes temperandas persanandasque. Providè monet Magnus Augustinus; *Debemus amando corripere, non nocendi aviditate, sed studio corrigendi.*

x ab x Geni. l. c. 17.

…Aug. Ser. … de Verb. … c. 2.

109. Salomonis effato, *stellio manibus nititur, & moratur in ædibus Regis.* Unde lemma stellioni inditum; MANIBUS SUBLIMIA POSCIT. Dicere volebam, homines, excellenti ingenio ad assequenda dignitatum culmina destitutos, manuum suarum industriâ & labore ad ipsam supremam Dei aulam efferri posse. Hugo Cardinalis illud Proverbiorum explicans, *Fideles simplices*, inquit, *qui non habent alas scientiæ: sed labore manuum, & sudore vultûs sui vescuntur pane suo, tandem cum sanctis in cœli palatio sunt moraturi.* Et S. Gregorius, *Plerumque aves, quas ad volandum penna sublevat, in vepribus resident: & stellio, qui ad volandum pennas non habet, nitens manibus, regis ædificium tenet: quia nimirum sæpè ingeniosi quique, dum negligentiâ torpent, in pravis actionibus remanent, & simplices, quos ingenii penna non adjuvat, ad obtinenda æterni regni mœnia virtus operationis levat.*

…v. 30. 28

…g. Card. …

…eg 16. …al. l. 5.

110. Phalangium, Athanasio Kirchero teste, aranei genus est, quod & Tarantulam dicimus; dirum animalculum, tactu pestilens; &, si nisum quæras, nulla vis est; si potestatem, ictum hominem veneno interficit. Degit in cavernulis, quas inter segetes ædificat. Atque cùm æstu anni flagrantissimo assiduus sol campos Apuliæ ioiret, tum maximè seu afflatu noxio, seu æstu accensa hæc phalangia, tam eairiali licentiâ in humanos artus grassantur, ut, quotquot ab hac pestifera lue libantur, irrequieti vel canant, vel saliant, vel lacryment, vel delirent, aut tam lethali stupore pressi jaceant, ut membra omnia senescente tabo putrescant, & sic animam extrudant. Huic tamen tantæ pesti reperit pharmacum humana solertia: sed nec aliud, nec certius, quàm cantum. Atque ita cùm quis à tarantula læsus jam nec gradi, nec loqui, nec ullo sensu fungi valeat, habeaturque morti vicinissimus; mox ubi tibiæ modos audit, miti illo sono demulsus ac velut gravi somno excitus, oculos attollit parumper, mox se in pedes erigit, sensim vestigia ponit, cantûs tamen lege servatâ. Jamque augescente concentu, quasi firmato iterum animo, in saltus gestusque nec indecoros, nec à citharæ sono dissonos erumpit, atque sic valetudinem recipit, non sine mirando tripudio. Unde lemma; CANTU SANABITUR ICTUS. Phalangiis non absimiles dixeris extorres cœlo Spiritus; prorepserunt illi ante natum Servatorem ea flammeis inferorum cavernis, & in humanam gentem palam sævierunt. Æstuabat universa terra, imò ardebat infandorum scelerum flammis. Admordebantur passim ab acheronticis illis Tarantulis innumeri mortales; & tamen, quod in morbis pessimum, non habebant mali sensum. Edebatur, bibebatur, ludebatur, certabatur, quis citiùs, quis graviùs periret. Jacebant homines animæ lethargo tacti, & miserè spirabant viva Plutonis funera. Sed ecce! inter tot pestilentissimos morbos adest mitissimus Deus, musicos mittit, qui canten, qui sanent, qui fugent venenum omne, qui nepenthes propinent vocum concentu. Canunt cœlestes genii, & pacem indicunt, moxque infernas tarantulas in spelæa sua sic retrudunt symphoniacâ voce, ut jam ille solùm lædi possit, qui lædi velit. Atque adeò recens nato in hunc orbem Deo, Angelisque solemne illud suum occinentibus, *Gloria in excelsis Deo & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*; Salus tota mundo rediit. Cæterùm eandem vim ad depellendos animæ morbos etiam sacræ Psalmodiæ tribuit Magnus Augustinus; *Psalmorum nobis per modulos apta sunt carmina. Reverà enim animas illuminat ac mentem. Et sicubi quis, quamvis fere ac rabidissimo furore raptetur, si fortè fuerit Psalmi, ut ita dixerim, carminibus incantatus; continuò omnis rabies ferocitatis ejus abscedit.*

Athan. … & …

…tristus …scens.

Luc 2, 14.

Psalmodia.

S. Aug. in Prolog Psalmorum

V I P E R A.

Caput X.

111. PAusanias refert, viperas, constructo sub balsami arboribus nido, mox venenum perdere, & innoxias mordendo effici. Unde Pater Sylvester Petrasancta viperam, balsamo vicinam, depinxit; cum lemmate, VENIO, POSITURA VENENUM. Ita planè homo Mariæ Virgini, ceu suavi balsamo, propinquans, venenum omne exuit, ac delicti cujusvis noxam amittit. Idipsum de bonorum societate dixeris; illorum enim consuetudine utens, pristinas culpas facilè dedocebere. Præclarè Seneca; *Quidam canent tecum, quia digni sunt, quidam ut sint. Si quid enim in illis ex sordida conversatione servile est, honestiorum convictus excutiet.* Et rursus, *Nulla res magis honesta inducit, dubiosque & in pravum inclinatos revocat ad rectum, quàm virorum bonorum conversatio; paulatim descendit in pectora, & vim præcepti obtinet.*

Pausan. in Boet. l. 9.

Maria V.

Societas bona.

Sen Ep 47. Idem Ep 91.

112. Alcibiades Lucarinus Symboli loco viperam depinxit, quæ balsami folia mandens eorum ope venenum suum exuere solet. Unde lemma; PERDIT OB PABULA VIRUS. Innuebat videlicet, frequenti SS. Eucharistiæ usu venenatam vitiorum luem è pectore nostro proscribi. S. Bernardus; *Si quis vestrûm non tam sæpè modò, tamque acerbos sentit iracundiæ motus, invidiæ, luxuriæ, aut cæterorum hujusmodi; gratias agat corpori & sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo.* Quamobrem SS. Patres Eucharistiam, appellatione minimè alienâ, *pharmacum immortalitatis mortis antidotum, vitam in Deo concilians per Christum, medicamentum purgans vitia, & omnia pellens mala*, ex S. Ignatio Martyre, cognominârunt.

Eucharistia.

S. Ber. ser 2. in Cœn. D.

S. Io. Mart. Epist ad Eph in fine.

113. Complurium Scriptorum testimonio constat, viperam, priusquam fonti propinquet, venenum deponere. Unde P. Certanus eam fonti vicinam, hoc lemmate insignivit; VIRUS NON DEFERT. Documenti loco id esto, ut, Verbi Divini fonte sitim levaturus, omne vitiorum virus è corde procul abjicias. S. Epiphanius. *Debemus igitur*, inquit, *&*

Oratio sit pura.

S. Epiph. ad Physiolog. cap. 6. — Idem Hæres. 37.

nos, qui ad perennem, puramque. & Divinis ac cælestibus eloquiis scaturientem aquam in Dei Ecclesia properamus, malitiæ venenum non deferre, sed omnem pravitatem, & jurgium, & omnem malam cogitationem deponere. Et rursus; *Serpens, quando fiti pressus à latibulo procedit ad aquam, ut bibat, non simul accipit secum venenum: sed in latibulo relinquit, & sic progressus, potum aquarum sumit: proinde & ipsi hoc imitemur, ut, quando ad Ecclesiam, preces, aut ad mysteria venerimus, malitiam nobiscum non feramus.*

Matrimonium. — S. Basil. Hō. 7. Hexam. — Alciat. Embl. 192.

114. Vipera, priusquam cum muræna coëat, venenum omne abjicit. Unde Lucarini lemma; DEPOSITO JUNGITUR VENENO. Eos, qui connubio jungendi sunt, hoc Emblema instruit, ut, mutuam matrimonii felicitatem consecuturi, omne congenitæ crudelitatis, asperitatis, & malevolentiæ virus longissimè projiciant. S. Basilius; *Audiat & vir ipse accommodatam, seq; decentem admonitionem. Vipera virus ob nuptiarum venerationem evomit. Tu duritiam animi, tu feritatem, tu crudelitatem ob unionis reverentiam non deponis?* Ad hæc verba, nî fallor, alludens Alciatus, suum de vipera Emblema cum sequenti epigrammate formavit.

Cùm furit in Venerem, pelagi se in littore sistit
Vipera, & à stomacho dira venena vomit:
Murænamque ciens ingentia sibila tollit,
At simul amplexus appetit illa viri.
Maxima debetur thalamo reverentia: conjux
Alternum debet conjugi & obsequium.

Præparatio ad Eucharistiã. — S. Nil. Parœn. 110. — S. Aug. ad Julian. Cō. de perfecta Justitia.

Porrò quisquis Deo Sacramentaliter conjungendus, Divinum altare accedere parat, omne venenum deponat, necesse est. S. Nilus; *Ab omni corruptione abstine, & mysticæ cœnæ omni die particeps fias: sic enim Christi corpus, nostrum fieri incipit.* S. P. Augustinus eodem Emblemate perfectam orationis frequentandæ methodum tradit. *Quemadmodum,* inquit, *serpentes quoddam genus, cùm it ad bibendum, priusquam ad fontem veniat, omne venenum evomit: ita Christianus, cùm adorandum accedit, omnem iracundiam, & odium proximi deponat.*

Pineda To. 2. in Iob. c. 20. v. 16. num. 4. — Mulier lasciva. — Prov. 5. 9. — S. Cypr. lib. de singul. Cleric. — Ingratus. Mundus fallax. — Hug. Card. in c. 13. Luc.

115. Duabus viperis libidine coëuntibus, fœmella apprehensum masculi caput devorat, eumq. occidit: uti cumulatè testantur Herodorus, Nicander, & S. Isidorus apud Pinedam. Unde Camerarius symbolico loco duas viperas, mutuo amore junctas, depinxit; cum lemmate; VENUS IMPROBA Vel, ut D. Archangelo Conter placet; NECAT AMANTEM. Vel, PERDIT, QUOS DEPERIT. Vel denique; DULCEDINE NECAT. Mens Emblematis erat, mulieres lascivas non tantùm intellectu & sanguine, sed non rarò ipsâ etiam vitâ suos amantes spoliare. Studiosè id præcavens Salomon, *Ne des,* inquit, *alienis honorem tuum, & annos tuos crudelibus.* Et S. Cyprianus, de fœmina impura differens, ait: *Per infinita dedecora, multiplices mortes invehit in perniciem perditorum.* Cæterùm eâdem viperæ icone hominem ingratum, vel etiam Mundum fallacem describere licet, qui suos asseclas, dum blandiuntur, occidunt. Hugo Cardinalis; *O quàm fraudulentum osculum, quod tradidit Judas. Tale osculum mundi; illum enim solum prodit, quem osculatur.*

116. Vipera, genuinus hominis avari typus, epigraphen præfert; N' OFFENDE VIVA, E NE RISANA MORTA. Vel, VIVA LA MORTE, E MORTA IO DA LA VITA. Id est; QUÆ VIVENS LÆDIT, DEFUNCTA MEDETUR. Id quod è Poëtis nonnemo, de vipera canens, concinno hoc disticho, per modum ænigmatis, expressit,

Dum vivis, morior; moreris dum vipera vivo:
Perpetuò ut vivam, perpetuò morere.

Avar[us] — S. Aug. Verb. Dom. Ser. — Othe[n] Embl. Hora[t.]

Certè Avarus, viperæ simillimus, quoad vivit, facultates omnes ingenti aliorum damno corradit, mortuus verò suos hæredes ac posteros plurimis beneficiis, quamlibet invitus, remuneratur. De Avaris ait Magnus Augustinus; *Inexplebilis est sola avaritia divitum, semper rapit, & nunquam satiatur; non patri parcit, non matrem agnoscit; nec fratri obtemperat, nec amico fidem servat, viduam opprimit, pupilli rem invadit; Res mortui occupatur, quasi non & ipsi, qui hoc faciunt, moriantur. Quæ est ergò ista animarum insania, amittere vitam, appetere mortem, acquirere aurum, & perdere cælum?* Ad Emblematis hujus mentem dixit nonnullus, Avarum nihil unquam utile præstare, nisi cùm moritur. Apertè Horatius.

Avarus, nisi cùm moritur, nihil rectè facit.

117. Franciscus Raulinus Symboli loco manum figuravit, quæ theriacam præparatura, exanimem viperam forcipe sustinebat: cum lemmate, VENENO VENENUM PARAT. Vel, PERDIT VENENA VENENO. Ita justus Princeps, mortis supplicio in sceleratos animadvertens, enormes è civitate noxas, & vitiosa scandala profligat. Certè Deus supplicia nulla in hunc mundum destinat, nisi quæ animabus corrigendis, persanandisque deserviant. S. P. Augustinus; *Omnia, quæ in hac vita infliguntur à Domino, admonitiones sunt, & stimuli correctionis nostræ.*

118. Peccatorem, proprio peccati fœtu occidi solitum, parturientis viperæ emblemate repræsentabis; quæ, gravidis visceribus à propria prole ruptis, infelicem mortem subire cogitur: atque adeò, si authoribus hac de re fidem tribuas, vipera, PERIT, DUM PARIT. De peccatoribus dilucidè testatur sanctus Jacobus; *Peccatum, cùm consummatum fuerit, generat mortem.* Pulchrè in hunc locum Sanctus Pater Augustinus; *Noli dare consensionis amplexum, ne plangas partum: quia si consenseris, id est, amplexatus fueris, concipis. Cùm concupiscentia conceperit, parit peccatum. Nondum times? peccatum generat mortem; vel mortem time. Si peccatum non times, time quò perducit peccatum.* Eadem imago Prædicatorem, vitiosis moribus instructum, concernit; ut qui aliorum animas suâ facundiâ in vitam protrahit, seipsum verò ad æternæ mortis supplicium condemnat; *Viperarum more, dum filios pariunt, ipsi moriuntur;* inquit de vitiosis Concionatoribus sanctus Petrus Damianus.

Loquacitas. — Plutarch. in Mor. — Remorsus conscientiæ.

119. Si proprietatem, superiore numero adductam, præsupponas; nimirum viperam utero à propriis fœtibus dirupto, parere; Emblematis loco viperæ parturienti subscribes; FOETU DIRUMPOR. Illius hæc imago est, qui è propria loquacitate damnum capit. Plutarchus; *Jaculos & viperas proprii rumpunt fœtus: sic garrulus vel cum sua pernicie promit arcana.* Eodem symbolo, ut superiore numero insinuavimus, etiam conscientiam sceleratam afficere licet, quippe cujus viscera à propriis delictis, veluti à totidem viperinis fœtibus, acerrimè dilaniantur. *Non est enim talis partus* (inquit

S. Joan-

S. Joannes Chrysostomus in illud Psalmi; *Ecce parturiit injustitiam, concepit dolorem*; ubi (o sensu litterali de peccatorum suppliciis sermo est,) *qualis est in mulieribus; sed quemadmodum in viperis uterum discerpunt, & latera dilaniantes fœtus procedunt, ita etiam in fraudibus, & injustitia:* idque in iis perspicuè experimur, qui conceptâ alterius vindicandi aut offendendi voluntate, mille tormentis ac cruciatibus in animo suo exagitantur. *Si voluerit quis* pergit ille *ulcisci quempiam, vel prior injuriam facere, vide quot mala patiatur: furore repletur, AB IRA DISCERPITUR, movet innumerabiles fluctus cogitationum, invadit timor, pavor, ac tremor: quomodo offendet, quomodò rem perficiet: & ante eum, quem est injuriâ affecturus, seipsum perdit.* S. Nilus Abbas eodem argumento docet, quot damna nobis ex iracundiæ turbis accrescant. *Iracundæ cogitationes,* inquit, *tanquam viperæ fœtus, cor, unde exortæ sunt, exedunt.*

Chryso. 7.
Chryso. ect.
Abb. de Ira

520. D. Aresius Judam proditorem, viperæ Emblemate describit, quæ matrem suum suaviter amplexata, illius caput suimet dentibus præscindit. Lemma; DOLO OCCIDIT. Apprimè ad rem nostram S. Ambrosius; *Venenum infundit osculo, quo gratia charitatis infunditur? osculo? quod sacra pacis insigne est? osculo? quo amicitia fida firmatur? Osculo tradis periculo, quem propter osculi commercium venerari deberes?* Et S. Paschasius; *Pignus offers veræ pacis, sed vulnus infigis & venenum serpentis.* Exquisitissimè S. Petrus Chrysologus; *Inter amplexus & oscula cruenta Iudæ, Christi caput est expetitum, & ore petitum. &c.*

23 ditor.
Ambr. in m.
Pasch. l. 11 Matth.
Petrus Chrys. ser.

121. Humo prudens ac discretus quævis ingruentia mala in saniorem partem convertere novit, haud secus atque vipera, minutim contusa, saluberrimam theriacam conficit. Unde lemma; VERTIT IN MEDELAM. Seneca *de veris bonis* differens, ait; *Dura ac difficilia non reformident, nec de fato querantur; quidquid accidit, boni consulant, & IN BONUM VERTANT.* Et Terentius;

Prudentia

> *Quid reliqui est, quin habeat, quæ quidem in homine videntur bona,*
> *Parentes, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos, divitias.*
> *Atque hæc perinde sunt, ut illius animus, qui ea possidet:*
> *Qui uti scit, ei bona: illi qui non utitur rectè mala.*

c. Laur ... Ter. Heaut. Act. 1. sc. 2.

Theodoretus eodem argumento persuadere nititur, è gentilium libris, quamlibet vitiosis, doctrinas colligi posse virtuosissimas. *Veluti corporum curatores è venenatis feris, atque serpentibus salutares medicinas conficiunt, deque ipsis viperis alia quidem rejicientes, alia verò elixantes, multos harum rerum præsidio morbos propellunt, ita & nos vestrorum Poetarum, Historicorum, Philosophorumque monumenta versantes noxia & pestifera declinamus, alia sparsim nostra doctrinæ inferentes, auxiliarem nobis, salubremque medicinam afferimus.*

...tum è ... colo ... ere.
Theod. ser. 1 ... affect.

122. Aliqui serpentes ad conficiendam theriacam in frusta concisi, à nobili quodam ingenio epigraphen è Zachariæ Cantico accêpere. SALUTEM EX INIMICIS NOSTRIS. Adeò nimirùm etiam è calamitatibus, morbis, aliisque incommodis utilitatem capere licet. S. Petrus Damianus; *Tyrus planè genus serpentis est, ex cujus cruore theriaca fit: quæ videlicet grassantem pestem in his, qui venantur, extinguit. Si ergò venenum veneno novit* homo depellere, quantò magis mirabilius prævalet Deus ex alienis contritionibus nobis utilia providere? Et Theophanes apud P. Gretserum; *Serpens non modò habet lethale venenum, sed etiam pharmacum, lethalia venena propulsare consuetum, ministrat. Medici quippe ex carne serpentina contrarium veneno conficiunt medicamentum.*

Luc. 1. 71.
Calamitas utilis.
Pet Dam ... 53. c. 2
Theoph. Cer Orat. 2. de Cruce apud Gretserum

123. Si verum est quod ajunt, parturientis uterum à vipera nascente rumpi, epigraphen non incongruum subjunges; GIGNENTIS VISCERA VORO. Invidiâ, hâc icone, ceu ectypo, delineatâ, proprii parentis sui pectus ac viscera horrendum corrodit. Unde Jacobus Sanoazarius in Arcadiâ canit;

Invidia.

L' invidia figlivol mio se stesso macera.

S. Basilius; *Sicut viperas dicunt abrupto matris ventre nasci; sic & invidia concipientem se animam corrodere simul, atque tabescere solet.*

S. Basil. Hom de Invidia.

124. Cebetes testatur, hominem, viperæ dentibus semel prehensum, nulla deinceps venena formidare. Unde amans quidam profanus Emblemati subscripsit; ME VIPERA TUTUM. Vel, ut alius; ARCET VENENA VENENO. Veluti diceret, animum suum, unius affectu occupatum, alieni amoris admittendi penitus incapacem esse. Iis etiam hoc Emblema convenit, qui bonum è malis elicere nôrunt Certè Deus libidinis ignes febrium ardore, & odii flammas mortis imminentis terrore reprimere solet. Optimè dixit S. Gregorius Nazianzeous.

Calamitas utilis.

Ex hoste & ipso commodum decerpitur.

SGreg Naz lib. 1. jem.

Hujus rei experientiam Magnus Augustinus in D. Paulo deprehendit; Deus enim illum opportuno antidoto adversùs superbiam munire volens, serpentes, utpote superbiæ authores, in eum concitavit. Ipsummet Augustinum eruditè differentem audire juvat, qui verba illa Apostoli expendens, *datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ, qui me colaphizet*; ita ratiocinatur; *Videte medicamentum quod sibi dicit appositum. Ne extollar, inquit, datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ. O VENENUM, quod non CURAT nisi VENENO! datus est mihi stimulus carnis meæ, Angelus Sathanæ, qui me colaphizet. Caput cædebatur, ne caput extolleretur. O antidotum, quod quasi de serpente conficitur, propterea theriacum nuncupatur: serpens enim ille superbiam persuasit; gustate & eritis sicut Dii; superbiæ persuasio est: unde cecidit, inde dejecit; meritò ergò venenum serpentis de serpente sanatur.*

S. Aug de Verb Apost. serm. 3.
2 Cor. 12. 7

125. Aristoteles prolixè testatur, scorpionem à vipera devorari. Unde lemma; DIRA DIRIS PASCUNTUR. Adeò nempe verissimum habetur, nullas alias malevolorum delitias esse, nisi malitiam; neque crudelem ac impium hominis animum aliis exaturari cibis, nisi quos à tyrannide subministratos accipit. Herodes, mensæ instructissimæ accumbens, cùm gratias impertiri, & S. Joannem citra ullam culpam in carcere detentum, vinculis exolvere debuisset; crudelem mortis sententiam adversùs ipsum pronuntiavit. Hoc Tyranni decretum expendens S. Ambrosius, attonitus interrogat: *Quid crudelitati cum delitiis? quid cum funeribus voluptati?* moxque sibimet Oedipus responde: *hoc crudelitati ferculum debebatur, quo insatiatæ pulis vesceretur.* Inde ad inhumanum ac barbarum Regem cun-

Aristot l. 1. Hist. anim. c. 29.
Peccator.
Crudelitas
S. Ambr. l. 2 de Virgin.

coovertus, *intuere*, inquit, *Rex acerbissime, tuo spectacula digna convivio. Porrige dexteram, ne quid sævitiæ tuæ desit, ut inter digitos tuos rivi defluant sacri cruoris. Et quoniam non exaturari epulis fames, nec restingui poculis potuit inaudita sævitiæ tuæ sitis; bibe sanguinem scaturientibus adhuc venis exsecti capitis profluentem.* Adeòque inter ciborum affluentiam innocentis interitus quærebatur, ut Herodis rabies nullis regiæ mensæ delitiis exaturanda, crudeli ac barbarâ illâ nece pasceretur.

116. Viperam, aberumpente fœtu occisam, meus Concanonicos, D. Alexander Luzon de Millares lemmate hoc morali spectandam exhibet; PECCATUM PECCANDI SUPPLICIUM. Enim verò peccator à scelere, intra animum concepto, miserrimè depascitur, ac æternùm occiditur. S. P. Augustinus; *Pater mortis peccatum est; si enim nunquam peccaretur, nemo moreretur.* Et S. Damascenus; *Peccatum est immortalis animæ mors.*

Peccator. *S. Aug. ser. 141 de Divers. c. 2. S. Io. Dam. in Histor. Barlaam. cap. 18.*

127. Vipera fatales suos dentes carni duntaxat, ac rebus mollibus, non verò duris aut saxeis infigit. Unde lemma; MOLLIA TANTUM. Ita libidinis & calamitatum spicula adversùs justum nihil unquam possunt, utpote ferreo & inexpugnabili gratiæ Divinæ scuto undique munitum. In Melitam Insulam cum aliis S. Paulus appulerat, ibidem ab incolis, barbaris licet, perhumaniter exceptus. Accidit verò, ut, dum sarmenta igni fovendo colligeret, vipera manum ejus invaderet: *Et ille quidem excutiens bestiam in ignem, nihil mali passus est.* Durior fuisse videtur Apostoli dextera, quàm ut vipera spiculo linguæ eam penetrare posset: eventûs hujus causam reddit Oecumenius; *Vipera, injectis manui Apostoli dentibus, cùm peccati mollitiem non reperisset, protinùs resiliit, ac in ignem saliit, tanquam sibi pœnam infligens, quod corpus sibi nullo modo conveniens petiisset, ac oppugnâsset.* Contrà verò de flagitioso Caino testatur S. Ambrosius; *Potuit quidem & incursus bestiarum timere, qui legis Divinæ jura violaverat, nec præsumere de subjectis animalibus cæteris, qui hominem docuerat occidi.*

Justo nihil adversum est. *Act. 28. 5.*

Oecum. hunc.

S. Amb. de Cain.

128. Vipera taurum morso lædit; cum lemmate, IN PARVIS VIS MAGNA FREQUENTER. Nempe discrimini non minimo se objicit, qui res etiam minimas negligit, aut contemnit. Pulchrè Ovidius;

Minimi hostes contemnendi. Ovid. de ...

Parva necat morsu spatiosum vipera taurum,
A cane non magno sæpè tenetur aper. &c.

Sapienter proinde monet Rabbi Ben Azia; *Nullum hominem spernas unquam, aut rem quampiam nihili facias, quantumvis tibi nullius ponderis esse videatur; cuique enim res suus locus est & usus, sicut & cuilibet homini suum tempus.*

Rabbi Ben Azia ... c. 4.

FINIS LIBRI SEPTIMI.

MUNDI

MUNDI SYMBOLICI
LIBER OCTAVUS.
INSECTA.

APIS. Mel. Cera.

Caput. I.

1.
Uidam, laborum suorum fructibus gaudere prohibitus, symboli loco apum examen adhibuit, quod fumo è proprio alveari expulsum, epigraphen è Virgilio sustinet; SIC VOS NON VOBIS. Ita prorsùs Avari suas opes, anxiè conquisitas, aliis tandem relinquere coguntur. S. Cyprianus; *Pecuniam suam dicunt, quam velut alienam, domi clausam solicito labore custodiunt, ex qua non amicis, non liberis quidquam, non sibi denique impertiunt. Possident ad hoc tantùm, ne possidere alteri liceat.* Eodem Emblemate Hugo Cardinalis Judæorum miseriam ob oculos ponit, qui è Christo, gravissimis tormentis dilaniato, suavissimum quidem salutis humanæ mel expresserunt, nullâ tamen ipsius guttulâ sibimet reservatâ. *Rectè*, inquit *apibus comparantur Judæi, quia scilicet apes mellificant aliis, non sibi: sic Judæi mellificaverunt nobis dulcedinem in passione Christi, & ipsum nobis dulciorem fecerunt, unde eis potest dici; sic vos non vobis mellificatis apes.* Homo, suam doctrinam, ingenii prolectum, aut divitias liberâ voluntate in alios erogans, S. Joanne Chrysostomo teste, apem imitatur: enimverò, *Sicut apis circumvolat omnia prata, ut promptam alteri præparet mensam; sic & tu fac, homo, sive pecunias congreges, in alios expendas; sive doctrinæ verba habeas, ne defodias, sed appones indigentibus in medium.* Huic conformis Galfridus; *sibi quidam mellificant*, inquit, *sed non solis, dum fruuntur dulcedine, quam ex floribus suxerint scripturarum, & eisdem suos reficiunt auditores.*

[Left margin, partly cut off: ...laborare ...o aliis. / Cyprian. ...ust. 2. ad ...mat. / ...udæi. ...Hugo Card. / ...cemo... ...natius. ...cere. / ...o. Chry... Hom. 12 ...pop. An...ch. / ...lfrid. ...in ...ttb.]

2. Apis, proprio melle pasci solita epigraphen habet; SIC VOS VOBIS. Eandem cum ape felicitatem sortiuntur ii, quibus proprii laboris fructu gaudere licet. In hanc rem David; *Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & benè tibi erit.* Et Salomon; *Hoc itaque visum est mihi bonum, ut comedat quis, & bibat, & fruatur ex labore suo, quo laboravit ipse sub Sole.* Id interpretatus Taumaturgus, ait; *Non negaverim etiam opes bonas esse, Dei enim donum est, si homo latè perfruatur laboribus suis: modò opes illa à Deo sint concessa. Talis enim benefico in omnes est animo, & in munere Divino exultat, & omnem vitam suam bonis operibus ac largitionibus adornat.* Verè cecinit Vivianus;

...bore ...oprio ...udere. / ...l. 127. 2. / ...l. 5. 17.

[Right margin: *Thaumat. in hunc loc.*]

Dixi hunc beatum, qui, lare
Nitente, vitam temperet
Modico labore & gaudio.

3. Ludovicus Ariostus, ut orbi palam faceret, se pro plurimâ virtutum ac meritorum suorum industriâ, in præmii vicem, nonnili graves ac infandas injurias recepisse, Symboli loco apes supra alveare depinxit, quæ fumo exagitatæ, epigraphen referebant, PRO BONO MALUM. Verbis ex Hieremia desumptis, ubi Christi voce adversum ingratos Judæos conqueritur Vates; *Nunquid redditur pro bono malum, quia foderunt foveam animæ meæ?* Sanctus Pater Augustinus; *Judæi retribuerunt mala pro bonis; acceperunt à Christo pluviam, & fructum non dederunt, sed spinas dolorum.* Emblematis mentem Baptista Pittonus sequenti poëmate explicat;

[Right margin: Ingratus. *Hierem. 18. 20.* / *S. Aug. in Ps. 44.*]

Produce l' ape il mel suave, e grato,
Predando vaghi, od adorati fiori,
E poscia dal villano fero, & ingrato,
Col fumo è uccisa di cocenti ardori:
Cosi PER BENE, MALE hà ritrovato
O stia od esca dal suo alberge fuori.
Colse il buon Ariosto il frutto tale,
D'havere il suo Signor fatto immortale.

4. Bargalius Ferdinandum I. Magnum Hetruriæ Ducem, Emblematis loco, Apum Regi non absimilem dixit; qui inter minorum apum examina medius, geminam vocem, è Plinio desumptam,

[Right margin: *Plin. l. 11. cap. 17.*]

Princeps clemens.

præferebat; MAJESTATE TANTUM. Volebat nimirum Principis illius majestatem ac clementiam, omni tyrannidis aculeo penitùs destitutam, significare. Appositè Seneca; *Iracundissimæ, & pro corporis captu pugnacissimæ sunt apes, & aculeos in vulnere relinquunt: Rex ipse sine aculeo est. Noluit enim natura nec sævum esse, nec ultionem magno stauram petere, telumq; detraxit, & iram ejus inermem reliquit.* Ab hoc nihil alienus S. Basilius; *Ipse autem Rex,* inquit, *est aculeo præditus, spiculoq; armatus, & nunquam irritatur ad ultionem, nunquam utitur illo. Leges quædam istæ profectò naturæ sunt, tardos eos ad vindictam, pœnamq; sumendam esse oportere; qui maximas obtinent potestates.*

Sen. l. 1 de Clem. c. 19.

S. Basil l. 8. Hexam.

5. Præsuppositâ illâ de apum rege doctrinâ, quod vel aculeo penitùs sit destitutus; vel, si aculeum habeat, eo nunquam in alterius damnum utatur; epigraphen subjunges; QUIA INNOCENS IMPERAT. Inde disces, clementiam proprium esse Principis characterem, quippe cujus operâ sese imperio, ac populo gubernando dignum probat. Moses virûm mansuetissimus, populum suum non quidem Dominicis Imperiis, sed paternis affectibus gubernare solitus hoc à sancto Hieronymo elogium retulit; *Dux ille Israelitici exercitus, ad cujus imperium cœlum & terra & maria serviebant, inter cunctos homines, quos tunc terra generavit, mansuetissimus prædicatur, & ideo per quadraginta annos obtinuit principatum, qui potestatis superbiam lenitate & mansuetudine temperabat.* Seneca. *Nullum,* inquit, *clementia ex omnibus magis, quàm Regem aut Principem decet.* Et rursus; *Magnam fortunam magnus animus decet. Magni autem animi est proprium, placidum esse, tranquillumque;* & paulò post; *Servare proprium est excellentis fortunæ: quæ nunquam magis suspici debet, quàm cùm illi contingit idem posse, quod iis, quorum beneficio in lucem edimur, tam boni, quàm mali.*

Princeps clemens.

S. Hieron. epist 62 ad Theophil.

Sen. l. 1. de Clem c 3. Idem c. 5.

6. Apes, aculeis instructæ, & in aciem dispositæ, epigraphen tenent; PRO REGE EXACUUNT. Tali nimirum zelo subditi erga Principum suorum incolumitatem ac tutelam ferantur. Seneca de horum quodam scribit, *In prima fronte current, & adversa vulneribus pectora ferent, ne Imperatoris sui signa vertantur.* Hunc animi ardorem in Mose & Levitis cernere erat, quando temeratum Dei honorem vindicaturi, generosas suas manus adversus proprios consanguineos armârunt. *Ponat vir gladium super femur suum,* loquebat Moses, *& occidat unusquisq; fratrem, & amicum, & proximum suum. Feceruntque filii Levi juxta sermonem Moysi, cecideruntq; in die illa quasi viginti tria millia hominum.* His solo tempore inferior Petrus, ubi Dominum suum circumventum viderat, *exemit gladium suum, & percutiens servum Principis sacerdotum, amputavit auriculam ejus.* Tales denique etiam Sancti Ecclesiæ Doctores, qui nullâ alterius, nisi Regis Divini gloriâ stimulati, calamos suos adversus hæreticorum phalanges stringunt.

Zelus subditorum.

Senec l. 1 de Clement.

Exod. 32. 27

Mat. 26. 51.

Doctores

7. Apum Regi inscripsit Tassus; ARMATA CLEMENTIA. Huic concolor est D. Ascanii Salimbeni lemma, Api inditum. SE PORTA SECO IL MIEL, LA PUNGE ANCORA. Id est; CONJUNGIT VULNERA MELLI. De hac apum proprietate testatur S. Ambrosius; *Habent & spicula sua, & inter mella fundunt venenum.* Eâdem S. Bernardus Divinam Justitiam, nunquam ab infinita misericordia dissociatam, repræsentat; *Sicut apis habet mellis dulcedinem, habet etiam aculei punctionem. Hujus apis, quæ Christus est, mel & aculeum non ignorat, qui misericordiam & judicium ei decantat cum Prophetâ.* Haud aliter verus Magister doctrinæ suæ dulcedinem cum rigoris aculeo attemperatam habeat. Benè dixit Galfridus; *Sine aculeo apis inutilis, quod sapientum verba, ut stimuli in altum defixi.* Plautus affirmat, voluptatis terrenæ indulem esse adeò fucatum, ut, primâ fronte nonnisi mella destillans, paulò post innumeros dolorum aculeos infigat.

S Amb l. 1. Hexa. c 21.

Misericordia.

S. Ber ser 2. Advent.

Magister. Galfrid. in Matth de leger

Volupras mundi.

Plaut. in Cistel.

Amor & melle & felle est fecundissimus,
Gustui dat dulce, amarum ad satietatem usque aggerit.

Huic adstipulatur Boethius;

Boeth l. 3. Consol. Metr. 7.

Habet omnis hoc voluptas,
Stimulis agit fruentes,
Apiumq; par volantûm,
Ubi grata mella fudit,
Fugit, & nimis tenaci
Ferit icta corde morsu.

Eodem argumento S. Gregorius Papa Detractorum malitiam ob oculos ponit; *Apes,* inquit, *in ore mel habent, in aculeo vulnus, & omnes, qui linguâ blandiuntur, sed latenter ex malitia feriunt, apes sunt, quia loquendo mellis dulcedinem proponunt, sed occultè feriendo vulnus inferunt.* Denique Guido Cassonus imagine istâ Adulatores dignoscendos proponit, quibus receptum est, suum Principem melleis blandimentis offendere, & è gradu præcipitare; illius poëma ita habet.

Detractio

S Greg. lib. 11 in Exam

Adulator

Guid Cas. Epis. 17.

Così l' adulator, che dolce instilla
Nell' orecchio del Principe le lodi,
Susurrando il traffigge? ond' ei temere
Più de ve assai l' adulatrice lingua,
Che del nemico le minacci, e l' armi.

8. Apes. manui cuidam aculeum infixuræ, à Joanne Orozco epigraphen recepêre; MUY MAYOR ES VESTRO DANNO. Seu brevius; SIBI MAGIS, subintellige, *nocent.* Ita nimirum, quisquis aliorum offensis studet, damna adversum se ipsum longè graviora concitat. S. Joannes Chrysostomus; *Non dicam,* inquit, *si læseris inimicum, sed si oderis eum tantum, AMPLIUS TIBI NOCUISTI. Illi forsitan nihil noces odiens eum, te autem ipsum sine dubio lædis.* Huic assentiens S. Petrus Chrysologus, ait, *Carere dementiâ furor nescit; in se namque sævit, quoties in alterum tendit: se punit, dum percellit insontem: sibi lethalis est totus, cùm erga justum crudelis existit.*

Injuriam inferre.

S. Io. Chrys. Hom 17. Imp. in Matth

S. Pet Chrys. ser. 170.

9. Apis, aculeum suum manui infigens, epigraphen, ni fallor, opportunam è S. Ambrosio refert; ANIMAM IN VULNERE PONIT. Hanc metaphoram primus usurpavit Virgilius;

S. Amb. l 5. Hexam c. 1. Virgil. l. 4. Georg. v. 236.

Illis ira modum supra est, læsæque venenum
Morsibus inspirant, & spicula cæca relinquunt
Affixa venis, animasque in vulnere ponunt.

Eandem etiam, uti D. Herculi Salarolo Abbati placet, hoc lemmate loquentem introduces; DUM FERIO, PEREO. Ita, quisquis aliorum perniciem machinari consuevit, gravissima damna, in se ipsum devolvenda, sentiet. Hugo Cardinalis de malefica hac hominum sorte disserens, ait; *Plus sibi nocent, quàm aliis: quia cùm alios vulnerant, & sagittant, seipsos gladio peccati occidunt.* Idipsũ S. Jo. Chry. hac similitudine confirmat; *Insidiator, & calumniator, non aliter seipsũ prius interficit, quàm qui accẽdit ignem*

Peccator author sui mali.

Hug Card. in Eccli. cap. 28.

S. Io. Chrys. hom. 43. in Matth.

Digitized by Google

ignem, prius concalescit, ut qui duros silices manu cadit, ipse non lapides vapulat, qui stimulos calcitrat, se ipsum ferit. Coronidem jungit Sanctus Prosper; Prosper. Epigram

Nam quicunque alium molitur lædere, primum
Ipsum se jaculo percutiet proprio.

10. Abbas Certanus api subscripsit; PUNGIT, ET MELLIFICAT. [margin: ...lami- ...utilis.] Innuit videlicet, persecutionibus suavitatem gloriæ consequendæ prorsus melleam annexam esse. Urbanus Papa; *Apes, inquit, & si inferant punctionis dolorem, amantur tamen, quia mellis dulcedinem administrant. Sic & persecutores meos Domine, amare volo, & punctiones, quas mihi amaris conatibus inferunt, tribulato spiritu tolerare, ut mellita jucunditas subsequatur.* [margin: ...ban. Pap. ...ij 50.]

11. Homo prudens ac discretus, amicorum beneficia sine ullo eorum dispendio recipere solitus, api simillimum se probat; quæ florem occupans, succumque eliciens, nec minimum ei damnum creat. Unde lemma; SINE INJURIA. [margin: ...scretio] Inter cæteras præceptiones, quibus Servator suos discipulos ad disseminandum Evangelium instruxerat, etiam hæc numerabatur, ut à benevolo hospite admissi, in illius domo quieti persisterent, neque receptis ab eo convenientibus alimentis, ad aliorum ædes diverterent. [margin: ...c. 10, 7.] D. Lucæ verba sunt; *In eadem autem domo manete, edentes & bibentes, quæ apud illos sunt. Nolite transire de domo in domum:* cur verò hospitia mutare prohibiti fuerint, diversa habentur Sanctorum Patrum responsa. Inter plurimos ad propositum nostrum unus sufficiat Theophylactus; [margin: ...ph. in ...o Matth] *jubet autem, inquit, manere, & non de domo in domum ire, ne videantur primos, qui susceperunt, injuriâ afficere.* Nam si, hospitiis temerè mutatis, ad alia identidem divertissent, priores benefactores non abs re se contemptos judicâssent, fuissentque injuriam illam suam interpretati: ut ergò alimenta sine ullius offensa sumerent, ab illa hospitii mutandi frequentia sibi cavere jussi sunt.

12. Apis, flori insistens, amœno illius odore plurimùm quidem delectatur, nullum tamen vel levissimum damnum ei irrogat. Unde Henrici Engelgrave lemma; VISITAT, HAUD VITIAT. [margin: ...isitatio ...nocua.] Inde discas, qualem te, dum alios invisis, gerere debeas. Optimam visitandi, conversandique regulam suppeditat Magnus Augustinus; *In omni contractu atq; conversatione cum hominibus, satis est servare unum hoc vulgare proverbium; nemini faciant, quod pati nolunt.* [margin: ...g. l. 2. ...dim c. 2] Huic symbolo illa quoque imago est concolor, quæ apem, lilio nixam, repræsentat; cum lemmate; CITRA DAMNUM. Utrumque D. Salvator Carducius, Canonicus Regularis, hoc distícho explicat;

Visitat, haud vitiat lætos Apis inclyta flores;
Innocuo Inspector sic pede corde premat.

13. D. Aresius inter plurimos flores apem figuravit, cum lemmate; NULLI ONEROSA. Ita Sanctus Paulus Evangelii prædicandi causâ diversas civitates peragrans, nihil unquam oneris aut incommodi cuiquam intulit. [margin: Paulus. ...scretio] Ipsummet testem sibi locupletissimum habe? *Ego ipse non gravavi vos. Donate mihi hanc injuriam. Ecce tertiò hoc paratus sum venire ad vos: & non ero vobis gravis.* [margin: ...Cor. 12. 13] Sanctum Joannem Chrysostomum iisdem planè moribus cum gentium Apostolo imbutum deprædicat Metaphrastes; [margin: ...aphra. ...vita.] *Studebat, sicut Paulus, esse omnibus sine offensione, & sicut ille omnibus sine sumptu præbebat Evangelium, sic ipse quoque ex iis, quæ erant Ecclesiæ, & quibus secure licebat omnibus Episcopis, nullo modo est usus, ut, qui nunquam aspexerit ad delitias ac recreationes.*

14. Api subscripsère; PARVA, SED NON SEGNIS. Statura parva & virtuosa. Hominem, staturâ quidem exiguum, & viribus imbecillem, industriâ tamen, judicio, & laboribus solicitum ac indefessum hæc imago adumbrat. Forsan Emblema hoc ad illud Siracidis dictum collineat, Eccles. 11. 3. *Ne spernas hominem in visu suo. Brevis in volatilibus est apis, & initium dulcoris habet fructus illius.* Certè Agesilaus, Philippus Macedo, Aristoteles, S. Paulus, aliique, contracto ac tenui corpore præditi, ingentes, & virtutum suarum mole paradoxas, admirandasque animas à natura habuêre concessas. Catonis consilium est; Cato.

Corporis exigui vires contemnere noli,
Ingenio pollet, cui vim natura negavit.

Quamobrem, inquit S. Cyrillus Alexandrinus; S. Cyrill Al. l. 1. Apolog. Moral. c. 1 *nihil est à sapiente spernendum, quoniam unaquæque res habet suum loco & tempore momentum: neque tam attendendum est ad exiguitatem molis, quàm ad quantitatem virtutis. Plurima namque, parvitate molis exigua, granditate virtutis sunt maxima*

15. Apes, supra lilia collocatæ, LEGUNT, NON LÆDUNT. vel, ut D. Aresio placet; DELIBANT, NON CARPUNT. Studiosus discretus. Studiosos hæc imago concernit, qui Eruditorum volumina ita in usum ac profectum suum convertunt, ut ipsorum doctrinæ nec minimum inde decrescat. Sanctus Joannes Chrysostomus de hoc argumento disserens, S. Io. Chrys. in Ps. 115. *Narrant, inquit, quod apiculæ levibus pennis arborum & herbarum floribus insident, latentemque in flosculis liquorculum innocuâ deprædatione avehunt, ut tandem dulcissimos mellis favos hominibus præstent. Ita & Ecclesiæ Doctores super amœna, vernantiaque scripturarum viridaria, levi mentis alâ residentes, & in ipsum litteræ succum spiritûs haurientes, soliciti sunt, ut dulcissimum mel fidei auditorum cordibus planè instillent.*

16. D. Aresius Christum Servatorem, in Mariæ Virginis utero positum, Apis Emblemate significavit; quæ flori innixa, epigraphen tulit; NEC LÆDIT, NEC ONERAT. Christus in utero. Mariæ V. Visitatio. Et certè Beatissima Virgo è Divina Prole, intra uterum suum conceptâ, adeò nihil offensæ aut ponderis sensit, ut potius ingens virium suarum incrementum ceperit, potueritque, ad Elisabetham invisens, montium præruptá festino gressu pertransire. Sanctus Bernardus; S. Bern. ser. in signum magnum. *In ipso conceptionis initio, quando potissimum cæteræ mulieres miserabilius affliguntur; Maria totâ alacritate montana conscendit, ut Elisabeth ministraret: sed & ascendit Bethleem, imminente jam partu, portans pretiosissimum illud depositum, portans ONUS LEVE.*

17. Apis & aranea, supra rosam figuratæ, à Jacobo Bruck epigraphen recepêre; USU DIVERSO. Intentio. Innuebat videlicet, res quasvis ub utentis animi ac intentione bonas malasvè reddi.

Usu diverso diversa insecta probantur;
Colligit hæc virus, colligit illa favum.
Ut cuiq; est animus, quoque sic operatur, & una
Usus diversos res habent atque capit.

Ita planè stomachus sanus cibos omnes efficit sanos; infirmus verò eosdem, naturâ suâ optimos in pessimos convertit. S. P. Augustinus; S. Aug. l. 2. de ser. Dom. in mont. c. 7 *Intentio est, quâ facimus, quidquid facimus. Quæ si munda fuerit*

&

& recta, & illud aspiciens, quod aspiciendum est; omnia opera nostra, quæ secundùm eam operamur, necesse est, bona sint.

Meditatio passionis. Patiens.

18. Bartholomæus Rossus dulcedinem illam, quam sanctus Carolus è Dominicæ passionis meditatione percipere est solitus, Apis emblemate repræsentavit; quæ supra thymum, herbam amarissimam, residens, epigraphen præfert. ETIAM EX AMARO. Hominem patientem, adversa quæque boni consulere solitum, hæc imago spectat. Beatus Umbertus; *Homo patiens*, inquit, *de felle favum mellis elicit, malum in bonum convertit.* Ab hoc argumento nihil alienus Carolus Bovius, api, supra thymum residenti, inscripsit; DULCESCIT AMARUM; Eoque significavit, Sanctum Ignatium Loyolam è mortis consideratione dulcissimum amoris mel collegisse. Sanctus Franciscus Salesius, *Considera apiculas*, inquit, *in thymo, & circa thymum volitantes; vident ex eo succum quemdam amarissimum exsugant; sed eum mox in mel, quòd hoc earum natura sit, convertant.* Et subjungit; *Multum quidem, fateor, ô mundane, devota anima suis in mortificationis exercitiis amaritudinis sentiunt, sed eadem obeundo, ipsa paulatim in dulcedinem & suavitatem transire faciunt.* Plutarchus hoc symbolo Auditores ad pretiosum doctrinæ subministratæ succum avidè percipiendum excitat. *Ut apes etiam amarissimo thymo insident, atq; inde mellificium colligunt, sic oportet auditorem non flosculos orationis, voluptatis causâ sectari, sed vim sententiarum & utilitatem.* Theodoretus de veterum Philosophorum libris differens, ait; *Apes non solùm floribus insident, sed etiam quæ sunt amarulenta, cùm tamen solam dulcedinem ex amaro & dulci flore sugunt, amaritudinem aversantur. Harum exempla imitamur, & è vestris illis amarulentis pratis, dulce & perquamutile mel nobis componamus.*

B. Vmbert. de utilit. Pœnit. c. 42.
Meditatio mortis. Mortificatio dulcis.
S. Fran. Sal. Introduct. ad vit. devot. p. 1. c. 2.
Plutarch.
Auditores
Studiosus
Theo. ser. 1. de Græc. affect.

19. Apis in horto epigraphen præfert; MELIORA LEGIT. Vel, ut ego ipsammet apem in Emblemate illo loquentem introduxi. QUOD UTILE CARPO. Ita studiosus discretus, ac litteris percipiendis unicè deditus, è Doctorum libris materiem nonnisi utilem seligit, rejectâ vitiosâ. Sanctus Basilius; *In talibus sermonibus, quidquid est utile carpentes, noxium vitemus.* Et sanctus Hieronymus, alludens ad Deutronomii 21.12. ait; *Quando in manus nostras libri veniunt sapientiæ sæcularis, si quid in eis utile reperimus, ad nostrum dogma convertimus; si quid verò superfluum de idolis, de amore, de cura sæcularium rerum, hæc radimus, his calvitium inducimus, hæc in unguium morem ferro acutissimo desecamus.*

Studios^9 discretus.
S. Basil. de legendis Gent. libris
S. Hier. Ep. 146. ad Damasum.

20. D. Aresius api, supra florem collocatæ, inscripsit; EX IPSIS, NON IPSOS. Innuebat videlicet, libros non promiscuè carpendos, aut totos transcribendos esse, sed eorum medullam sagaci judicio excerpendam. Eandem præceptionem nobilis Bibliotheca nostræ Canonicæ ad sanctam Mariam de Passione Mediolani foribus suis præfixam exhibet his verbis; *Ut è floribus apes.* Ad rem præsentem sanctus Basilius; *Velutì apes non omnibus similiter insident, neque ex eis, ad quos accedunt, omnia auferre conantur, sed quantum ipsis ad opus necessarium fuerit, comprehendentes reliquum dimittunt. Nos etiam ut sobrii sapientesque, quantum congruum nobis, propinquumque veritati ex ipsis fuerit, prosequamur, reliquum prætereamus.*

Studiosus verus.
S. Basil. de legend. lib. gentil.

21. Abbas Ferrus prudentem ac maturam eligendi rationem, à D. Barberino Cardinali in exponendis Ecclesiæ Prælatis adhiberi solitam, apis gentilitiæ symbolo descripsit, quæ in prato volitans, epigraphen sustinebat, ELECTIS HERBIS. Agapitus Diaconus id consilii Justiniano Imperatori suggerens, *Terrarum orbis*, inquit, *à Deo cùm tibi creditum sit regnum, cave ne aliquo utaris ex pravis ad rerum administrationes; quæ enim illi perperam fecerint, eorum rationem reddent Deo, qui peccandi facultatem ipsis indulseris. Magnâ igitur & diligenti cum perscrutatione magistratuum promotiones fiant, oportet.* De hac eligendi circumspectione S. Pet. Damianus; *Beati Apostoli, super quos, quasi solidissimas bases, sancta fundatur Ecclesia, non novitium, non indoctum, sed illum ordinant, quem in doctrina, & sancta conversationis studio perspexerint esse maturum. Hoc quæsit Petrus in Matthia, cum elegit in Apostolatum; hoc in Apollinare, cùm promovet in Episcopatum.*

Electio.
Agap. Diac. Epist. parx. n. 30.
S. Pet. Dam. ser. 1. de S. Apollinare.

22. Sanctos Magos, ad vagientis Christi incunabula accinctos, D. Aresius apum emblemate repræsentat, quæ volatu versus rosam tendunt, cum lemmate; IN ODOREM CURRIMUS. Ad eandem metam assequendam stimulos subjicit Magnus Augustinus; *Amemus*, inquit, *& imitemur, curramus post unguenta ejus: venit enim, & olevit, & odor ejus implevit totum mundum. Unde odor? de cœlo, sequere ergo ad cœlum.*

SS. Magi.
S. Aug. in Ps. 98.

23. Academia Parthenia Patrum Societatis Jesu Romæ, symboli generalis loco, aliquot apes, intra hortum volitantes, præfert; cum lemmate è Virgilio desumpto; LABOR OMNIBUS UNUS. Haud aliter Unanimes de Salo, apum examini epigraphen ex eodem Virgilio subdidêre; OMNIBUS IDEM ARDOR. Volebant nimirum omnium Academicorum suorum in suavissimo studiorum melle colligendo concordiam demonstrare. Eandem epigraphen quævis Religiosorum familia, veluti propriam præferat; quippe qui virtutes illas, ab Hugone Victorino de apibus pronuntiatas, omninò suas interpretentur; *Unam*, inquit, *omnes incolunt mansionem, unius patriæ clauduntur limine domus, COMMUNIS est OMNIBUS LABOR, cibus, operatio, usus, fructus, & volatus.*

Virg. l. 4. Georg.
Concordia.
Religiosi.
Hugo Vict. l. 3. de best. c. 36.

24. Significandæ Religiosorum concordiæ opportunum habetur Apum Emblema; cum Virgilii epigrammate, MENS OMNIBUS UNA. Prima hæc ac princeps præceptio est, quam Regulæ suæ præfixit Magnus Augustinus; *In unum estis congregati, ut unanimes habitetis in domo Domini, & sit vobis anima una & cor unum in Deo.* Iisdem Religiosis etiam illud Virgilii de apibus pronuntiatum convenit; OMNIBUS UNA QUIES.

Virg. l. 4. Georg.
Concordia Religiosorum.
S. Aug. in Regul.
Virg. l. 4. Georg.

25. Api, intra horti amœnitatem volitanti, geminam illam Horatii vocem, lemmatis loco, subjunxit Dominicus Gambertus, STUDIOSA FLORUM. Hominem, ad amœnissima poëseos, Rhetoricæ, aliarumque scientiarum studia applicatum, hæc imago spectat. Et certè illos maximè florum studiosos esse oportet, qui sacris litteris dant operam; nam Magno Augustino teste, *Sunt in Scripturis sanctis profunda mysteria, quæ ad hoc absconduntur ne vilescant, ad hoc quæruntur ut exerceant, ad hoc aperiuntur ut pascant.*

Studiosus eruditus.
S. Aug. in Psal. 140.

26. Aliqui populi, suam sub Principis cujusdam etiamnum quidem ætate teneri, benevolentiâ tamen ac humanitate maximi, imperio ac tutelâ tranquillitatem significaturi, Apum Emblema expressêre, quæ versus olivam, floribus undique onustam, volitabat; cum Virgilii lemmate,

Protectio.

mare, FLORE GAUDENTES, ET UMBRA. Ita sanè sub Matris Virginis patrocinio victitans, & florum deliciis, & olivarum umbrâ cumulatè perfruitur: ea quippe vocatur, *quasi plantatio rosæ in Iericho*; Et, *quasi oliva speciosa in campis*. Audi suavissimum Mariæ pullum Bernardum; *Ad hanc misericordia cumulum totâ sollicitudine miseria nostra recurrat. Virgo benedicta! sit pietatis tuæ ipsam, quam apud Deum gratiam invenisti, notum facere mundo: reis veniam, medelam ægris, pusillis corde robur, afflictis consolationem, periclitantibus adjutorium & liberationem obtinendo.*

27. Scipio Bargalius Emblematis loco Apes proposuit, quæ ad crepitaculi, alterius vasis ænei sonitum, omnes uno cumulo ad melitonem colliguntur; cum lemmate, CONGREGANTUR SONITU. seu verbis ex Ovidio mutuatis; COEUNT TINNITIBUS ACTÆ. Academici Musici Senenses, Philomeli nomine, dum ad harmoniæ suavitatem se congregari permisêre, hanc iconem symboli loco receperunt. Idipsum de Christianis dixeris, qui, audito prædicationis Apostolicæ sono, instar apum, ad sanctæ Ecclesiæ alvearium convolant. S. Antonius de Padua; *Vasa aenea*, inquit, *sunt opera misericordiæ & Redemptionis Christi, in quibus nos quasi perditos recollegit*.

28. Apes, percepto cymbali sonitu congregatæ, epigraphen sustinent; TINNITUS ADVOCAT. Verbis è Plinio mutuatis, ubi de apibus scribit; *Gaudent plausu, atque tinnitu æris, eoque convocantur*; Unde P. Gallina ad cymbalum percussum alludens, eidem Emblemati epigraphen, ex Ovidio desumptam, subdidit; COLLIGIT ERRANTES. Homines curiosi hâc iconeadumbrantur, qui ad quemvis strepitum aut novitatem accurrere consueverunt; cumprimis tamen vitium istud in fœminis cernere licet; unde etiam à S. Paulo cognominantur *otiosæ, & quæ discunt circuire domos*; quin imò *non solum otiosæ, sed & verbosæ, & curiosæ, loquentes quæ non oportet*. Saniore tamen sensu Emblemate illo Religiosos, unico campanulæ nutu ad chorum, triclinium, capitulum, somnum, disciplinam, aliaque eorum munia evocari solitos, significabis. Cassianum de quibusdam ævi sui Monachis disserentem audi; *Considentes*, inquit, *intra cubilia sua, & operi ac meditationi pariter intendentes, cùm sonitum pulsantis ostium, ac diversorum cellulas percutientis audierint, ad orationem eos scilicet, seu ad opus aliquod invitantis, certatim è cubilibus suis unusquisque prorumpit, ita ut is, qui opus scriptoris exercet, quam repertus fuerit inchoare litteram, finire non audeat, sed in eodem puncto, quo ad aures ejus sonitus pulsantis advenerit, summâ velocitate prosiliens, ne tantùm quidem moræ interponat, quantum capti apicis consummet effigiem. &c.* Meminerint enimverò Religiosi trium Magorum, exciteturque illorum promptitudine, quando visâ stellâ inter se ajebant; *Hoc signum magni Regis est, eamus, & offeramus ei munera, aurum, thus, & myrrham.* Cæterùm imaginem istam non incongruè etiam de homine illo interpretaberis, qui à recto spiritualium tramite ad terrenas vanitates, & vitiorum invia distractus, auditâ Psalmorum harmoniâ, aut lecto pio aliquo libello, vel etiam adhibitâ vocali oratione, sese denuò colligit, & ad Deum revertitur: haud secus atque errabundæ ac dispersæ apes, percepto æris campani sono, iter suum ad pristinum alveare repetunt. Vide prolixum hac de re Julium Mazarinum.

29. Apes nascente sole pastum evolant, eoque ducis loco utuntur; Unde lemma, TE DUCE. Religiosorum hic typus est, qui in suis operationibus ab alterius directione ac consilio pendent. S. Hieronymus, Rustĭcum suum instituens, *Mihi quidem placet*, inquit, *ut habeas sanctorum contubernium, nec ipse te doceas, & absque Doctore ingrediaris viam, quam nunquam ingressus es.*

30. Apes in horto sub æstuante sole epigraphen præferunt; TUA OPE FERVET OPUS. vel ut magis distinctè Joannes Ferrus; SUB SOLE LABOR. Mens Emblematis est, è Dei aut Magnatum præsentiâ ingentes labori promovendo stimulos subjici. De adjutorio Divino pronuntians Theologorum Princeps Augustinus; *Prorsus, ait, si defuerit adjutorium Dei, nihil boni agere poteris, agis quidem illo non adjuvante liberâ voluntate, sed malè. Ad hoc idonea est voluntas tua, quæ vocatur libera, & male agendo fit damnabilis ancilla. Cùm dico tibi, sine adjutorio Dei nihil agas, nihil boni dico. Nam ad malè agendum habes sine adjutorio Dei liberam voluntatem, quamquam non est illa libera.* De Magnatum præsentiâ idipsum testatur Claudianus, ubi Theodosium parentem Honorio filio ita loquentem introducit.

---------- Tum promptius ibant
Te socio, tunc conspicuus gratusque gereretur
Sub te teste labor.

31. Academici Industrii, suam in litteris assiduitatem emblemate commonstraturi, Apibus inscripsêre; NULLA DIES DUM LICET. alludit nimirum hoc lemma ad illud Apellis dictum; *Nulla dies sine linea*; vel ut aliis placuit; HORA NULLA VACAT. Maximam nimirum in agendo diligentiam ac sollicitudinem hæc imago innuit; qualem Plinius junior in Plinio Historiographo dilaudans, *Erat*, inquit, *acre ingenium, incredibile studium, summa vigilantia, lucubrare vulcanalibus incipiebat, non auspicandi causâ, sed studendi statim à nocte multâ, hyeme verò ab hora septima, sæpè sexta: aestate si quid otii, jacebat in sole, liber legebatur, adnotabat, excerpebatque*: quin imò, etiam mensæ accumbens, aut in balneo lavans, identidem vel prælegentem audiit, vel audientibus prælegere solebat. De Sancto Hyacintho refert Sancta Ecclesia; *nullum diem præter- misit, quo non preclarè aliqua fidei, pietatis, atque innocentiæ argumenta præstiterit.*

32. Apes, ut tenellas suas alas nocturno tempore à destillante rore illæsas conservent, supino corpore dormire solent. Unde lemma; INFIRMIORA PROTEGUNT. Inde non prudentiam tantùm, sed & charitatem colligere licet, cui proprium est, debilioribus, magisque infirmis, majore semper sollicitudine, ac præ cæteris providere. Jobus, testis sibimet luculentus, ait, *Oculus fui caco, & pes claudo.* In hunc locum Sanctus Joannes Chrysostomus; *Pro natura quidem melior, quàm quivis medicus, curator erat hominum mancorum, ac membris captorum: num quæ arte corrigi nequibant, solatio ipse, ac mirâ prudentiâ usus recreabat.* Eâdem benevolentiæ laude Alexandrum Severum prosequitur Lampridius; *Pauperes juvit honoratos; quos pauperes verè non per luxuriam aut simulationem vidit, semper multis commodis auxit &c.*

33. Aristoteles testatur, apes quando turmatim, ac collecto agmine volitant, pluviarum prognosticon esse. Unde Lucarini lemma; PRÆSAGI-

SAGIUNT IMBREM. Ad illud Simeonis vaticinium hoc emblema alludit; *Ecce positus est hic in signum, cui contradicetur.* Meâ tamen sententiâ

Delitiæ mundi.

iconem illam de mundi felicitate interpretaberis, quæ dum bonis omnibus videtur affluere, manifestum imminentis miseriæ argumentum præbet; haud secus atque apes consertim volare solitæ, ingentem

Innoc. III l. 1. de Contempt. mū di c. 22.

quidem mellis copiam vehunt, at simul tempestatem portendunt. Verissimè Innocentius III. *Semper mundanæ lætitiæ tristitia repentina succedit, & quod incipit à gaudio, desinit in mœrore, &c.*

34. Apum Regi Lucarinus inscripsit; NEC IRASCI QUIDEM. Hæc enim, Aristotele referente, illius est proprietas. Ita prorsus generosi ac

Aristot. l. 1. cap. 14.

Animus grandis.

prudentis animi argumentum est, affectuum suorum ardorem coërcere posse, utpote quo prædominante, mens humana nimiùm quantùm extra se abripitur, & in monstrum degenerat. D. Matthæus Bossius eruditis rationibus singulos judices, Principes, & gubernatores ad cohibendas suas animi passiones animat, in eamque rem diversa Architæ Tarentini, Socratis, Platonis, Pythagoræ, Pisistrati, Julii Cæsaris, & Octaviani Augusti exempla adducit, qui adversus omnes iracundiæ assultus triumphum adeò nobilem duxêre, ut in eorum cordibus nulla tyrannidis aut motûs insolentioris vestigia superessent. Præclarè de hoc moderamine Sanctus Ambrosius; *Si servum convitium dicat, justus tacet; & si pauper criminetur, justus non respondet: hæc sunt arma justi, ut cedendo vincant.*

D. Matth. Boss. de gerendo Magist. c. 11.

S. Amb. l. 1. Offic. c. 5.

Ovid. ep. 45

Mansuetudo.

35. Apum Regem Henricus Engelgrave illo Ovidii lemmate insignivit; NATURA MITIS. Hæc virtus nimirum mansuetudo, non in Principum tantùm, sed in cujusvis Christiani pectore sedem figat. Ipsummet Servatorem audi, *Discedite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Cui Siracides hâc commonitione præluſit; *Affabilem te facito, &c.* Nam, ut Magnus Augustinus de Christo testatur, *Mansuetudine Rex noster vicit diabolum.*

Matt. 11. 29.

Eccl. 4. 7.

S. Aug. in Psal. 131.

36. Apes suum regem omni affectu ac obsequio prosequuntur, eumque, iter agentem, omni loco individuæ sequuntur. Unde Lucarini lemma. STIPATUS AMANTER. Vel ut alius inscripsit;

Amor subditorum.

ÆMULANTUR OBSEQUIIS. Innuebant videlicet, Principem, subditorum amore cinctum, securiorem incedere, quàm ingenti excubiarum globo vallatum. Agapyti documentum est; *Existima tunc demum te tutò regnare, cùm volentibus imperas hominibus; quod enim invito animo subjicitur seditionibus fluctuat, captâ occasione: quod verò vinculis benevolentiæ regitur, stabilem servat erga rectorem benevolentiam.* Hucenim animum advertens S. Franciscus Salesius, ait; *Apum Rex nunquam foras provolat, nisi omni populo & subditis suis stipatus: sic nunquam charitas animam alicujus ingreditur, quin simul reliquarum virtutum satellitium & chorum secum trahat.*

Agap. Ep. Paren. n. 35.

Charitas.

S. Fran. Salesius p. 3. Introduct. cap. 1.

37. Apis intra arboris cujusdam gummi, aut intra ambaræ massam clausa ac congelata, ab Alcibiade Lucarino epigraphen recepit; DA IL PREGIO, E IL PRENDE. Id est, DAT PRETIUM, ET RECIPIT. Principem, ad dignitatem Cardinalitiam evectum, hoc Emblema spectat, qui sicuti à sacra purpura plurimùm condecoratur, ita, gratiâ reciprocâ, non minorem venustatem ac splendorem in eandem refundit. Idipsum etiam de quavis eximiæ sanctitatis aut doctrinæ personâ, ad sublimem aliquem dignitatis gradum evectâ, dixeris. Omnium tamen opportunissimè Christo convenit, qui instar dulcissimæ apis, intra carnem humanam conclusus, honorem & accipit & dedit. Et quidem quod è carne humana ingens ornamentum acceperit, testem se offert Sanctus Paulus, *cum in nomine IESU omne genu flectatur cœlestium, terrestrium, & infernorum.* Quod verò caro nostra vicissim à Christo immensum sit honorata, idem Apostolus testatur, quia Deus *cum illo omnia nobis donavit.* Opportunè Magnus Augustinus: *Incarnatio Christi fuit commercium inter Deum & homines. Quale commercium, dedit, & quid accepit? Dabat homo quod habebat, & accipiebat quod non habebat. &c.*

Mutuus decor.

Incarn... ... Chr...

Phil. 2. ... Rom. 8. S. Aug. ... à ...

38. Seditiones nonnisi divisionibus superari, D. Didacus Saavedra ex apibus demonstrat; quæ in aëre instar agminis enordinatæ, pauxillo pulvere desuper projecto, dissociantur & aufugiunt, inscriptionem addidit; COMPRESSA QUIESCUNT. verbis è Virgilio mutuatis, ubi de apum certaminibus ita canit;

Virg. Georg.

Hi motus animorum, atque hæc certamina tanta
Pulveris exigui jactu compressa quiescunt.

Eodem Emblemate significatur, mortalitatis nostræ memoriâ, quæ cineris ac pulveris nomine significatur, omnem superbi animi motum facilè reprimi ac edomari. Sanctus Petrus Damianus; *superbia spiritus inflat? sepulchrum ad mentem redeat: necessariò illic rigida cervicis tumorem premimus, ubi cinerem nos procul dubio pulveremq; pensamus. Ira fortassis efferat animam? dirige protinus oculos ad sepulchrum: mox enim omnis amaritudo deponitur, dum, quò sursùm humanus vergat, mens provida contemplatur.*

Mortis memoria.

S. Petr. Dam. Opusc. ... cap. ...

39. Quantum mortis & sacrorum cinerum memoria ad animi nostri turbas componendas possit, Alcibiades Lucarinus ex apibus commonstrat; quæ, in aëre agminatim compressæ, modico depluente pulvere, in fugam aguntur & conquiescunt. Lemma. ASPERSÆ CONQUIESCUNT. Sanctus Pater Augustinus; *Divitiis flores? majorum nobilitate te jactas, & exultas de patria, & pulchritudine corporis, & honoribus, qui tibi ab hominibus deferuntur? Respice te ipsum, quia mortalis es, & quia terra es, & in terram ibis, &c.*

Mortis memoria.

S. Aug. ... ad ... erem.

40. Verbum Divinum, humanâ carne vestitum, Apis emblemate à Lucarino repræsentatur; quæ sine maris congressu concipi solita, epigraphen sustinet, ABSQUE CONCUBITU. Idipsum insinuavit Isaias, quando vaticinatus est; *Ecce Virgo concipiet.* Sanctus Pater Augustinus in hunc locum ait, *Virgo sine viro gravidatur: viri nesciam, sermo Dei maritat, simul facta est Mater & Virgo Mater facta, sed incorrupta, virgo habens filium, nesciens virum, semper clausa, sed non infecunda &c.*

Incarn... Verbi.

S. Aug. S. ...

41. Apis, lapillum pedibus sustinens; & polypus, scopulo affixus, à D. Vincentio Giliberto epigraphen recepêre; AD FLATUS, AD FLUCTUS. Geminatum hoc emblema S. Stephani honorem concernit, cui lapides salutis ac securitatis conquirendæ occasionem præbuêre. Ab Emblematis hujus mente nihil recedit illa D. Cypriani sententia; *Graves viras, & semel super petram robustam solidâ stabilitate fundatos, non dico aurâ levi, sed nec turbine commoveri &c.*

S. Stephanus. Perseverantia. S. Cypr. l. 4. epist. ...

42. Eadem apis, pede lapillum sustinens, epigraphen

graphen subjunctam habet; NE DEVIET IMPETUS EURI. Ita sanè voluntaria corporis castigatio, aut calamitatum gravitas, debitum adversus tentationum molimina pondus subministrant. Eidem Emblemati Abbas Certanus inscripsit; NE FLABRA PRÆCIPITENT. Apposité S. Ambrosius; *Apis illa sapiens, cùm aëris motus suspectos habet, lapillis sæpè sublatis per inania se librat nubila, ne leve alarum remigium præcipitent flabra ventorum. Et tu cave illius apicula modo, ne alarum tuarum volatum aura mundi hujus extollat.*

43. Apis, aliquot floribus insidens, epigraphen tenet; AL SUGO SOLO INTENDE. Id est; SOLI INHIANS SUCCO. Ita homo avarus, aut usurarius, nullibi non lucro suo inhiant, studiosus quoque ex authorum voluminibus utilitatem suam potiùs, quàm vocum coloratarum lenocinia colligere satagit. S. Basilius; *Velut florum reliquis quidem usque ad odorem & colorem est usus, apes autem mel ex ipsis excerpere noverunt: sic & qui diligentes in legendo existunt, non solùm quod dulce, jucundumque fuerit, in eorum libris persequuntur, sed quamdam ex iis utilitatem animo referre contendunt.*

44. Apes, ex mortuo corpore bubulo generari solitæ, epigraphen præferunt; ALIENO E FUNERE VITAM. Generale hoc Vivificatorum Firmensium symbolum habetur: eoque hominum quorundam felicitas, ex aliorum pernicie ac detrimento nasci solita, significatur. Proprissimè tamen Dominicæ passionis vires & amplissima merita hoc emblemate denotantur: quia Christus, in crucem actus & occisus, innumeram fidelium turbam suâ morte ad vitam revocavit. S. Ambrosius. *Quid clementius, quàm quod mihi suas donavit injurias? plenius tamen, quod tantùm contulit nobis, ut qui moriturus non erat, quia Deus erat, nostra illo morte moreretur, ut nos ejus spiritu viveremus.* Et rursus; *Suscepit tristitiam meam, ut mihi suam lætitiam largiretur, & vestigiis nostris descendit usque ad mortis ærumnam, ut nos suis vestigiis revocaret ad vitam.* Breviter ac nervosè de Christo canit S. Ecclesia; *Traditus est ad mortem, ut vivificaret populum suum.* Porrò cùm apes, uti diximus, è vituli occisi morte vitam recipiant, idcircò eundem Christum in filii prodigi historiâ vitulus occisus significat, cujus operâ juvenis iste, in Divina gratia languescens ac mortuus, ad pristinam vitæ felicitatem rediit. Opportunè S. Petrus Chrysologus. *Historiam loquimur adhuc, & jam cogitamus arcanum nudare mysterium. MORTUUS filius, vitulus SUSCITATUR EX MORTE; & unus vitulus totius familia funditur in saginam.*

45. Qui virtuosas exercitationes, olim in juventute cœptas, etiamnum, ætate provectus, assiduò ac indefessè prosequitur, Api non absimilem se probat; quæ, quantumvis annis adulta, semper mellificat, neque inerti otio unquam indulget; Unde lemma; NEC VETUSTATE PIGRESCIT; seu, FATISCIT. Ad hanc virtutem invitans S. Ambrosius, prototypi loco Deum statuit; *Et Deus*, inquit, *ab operibus mundi quievit, sed non ab operibus sanctis, cujus sempiterna & jugis operatio est, sicut filius ait; Pater meus usque modò operatur, & ego operor.*

46. Apes mortuæ, verno soli expositæ, ac tepido cinere sedulo coopertæ, reviviscunt; uti testatur Plinius; *Sunt*, inquit, *qui mortuas, si sole verno terreantur, ac ficulneo cinere toto die foveantur, putent reviviscere.* Hâc doctrinâ nixus Alcibiades Lucarinus apum emblema proposuit; quæ infra solares radios supra cinerem collocatæ, epigraphen tulerunt; CINERE REVIVISCUNT. Mens Emblematis erat, sacros cineres, primo quadragesimæ die supra fidelium capita spargi solitos, ad spiritualem peccatricis vitam innovandam deservire. In hanc rem plurimùm confert mirus ille eventus, ab Hieronymo Mercuriale relatus. *Lucio affecto lateris dolore & desperato à cunctis hominibus, oraculum reddidit Deus, veniret, & ex ara tolleret cinerem, & unà cum vino misceret, & poneret supra latus, & convaluit.*

Hier. Merc. de art. gymnast. l. 1. c. 3.

47. Apis, succum è floribus hauriens, epigraphen tenet; UT PROSIM. Præclara hæc hominis litterati idea est, qui omnem suam operam posteris juvandis, promovendisque impendit. Optimè dixit S. Basil. *Discendum absque ullo pudore, & docendum absque invidia, & si quid ab altero hauserimus, id ipsum non est celandum.* Plinius Marcum Catonem, Orphæum, Musæum, & Hesiodum summis laudibus extollit, quod omnem suam de herbarum virtute experientiam ac doctrinam cum orbe postero communicârint. *Nihil ergò*, inquit, *intentatum, inexpertumque illis fuit nihil deinde occultatum, quod non prodesse posteris vellent*; moxque reprehensionem adversus illos subjungit, qui invidiâ persuasi, opes suas litterarias abscondunt; *At nos elaborata iis abscondere, atque supprimere cupimus, & fraudare vitam etiam alienis bonis &c.*

Studiosus

S. Basilius Orat. 6.

Plin. l. 25. c. 1. & 2.

48. Homo, suo in studiis profectui è cujusvis libri lectione consulens, Apem imitatur, quæ in campo florescente depicta, epigraphen sustinet, Ab UNOQUOQUE UTILIA. Hâc agendi virtute excellebat Plinius major, de quo testatur ipsius Nepos; *Nihil legit, quod non excerperet; dicere etiam solebat; nullum esse librum tam malum, ut non aliqua parte prodesset.* S. Ephræm de rectâ vivendi ratione disserens, ait; *Instar sapientis apicula, mel ex floribus sibi colligentis, fructum ex iis, quæ legis pro animi medelâ desumito.* Et Petrus Cellensis, *Discurre scripturarum amantissimos campos, lege, & reconde in alveolo memoriæ, suavissimi odoris flores, castitatis, patentia rosam.* S. Petri Damiani præceptio est, ut novitius apiculam imitetur, & à singulis in perfectione adultioribus aliquem virtutis liquorem hauriat. *Tu ab alio promptam obedientiam, ab alio ferventissimam charitatem, ab isto pernoctationis excubias, ab illo diuturni silentii disce censuram, quatenùs ex variis sanctorum virorum virtutibus, unius in te veri Dei restaures imaginem.*

Studiosus

Plin. junior l. 3 ep. 5.

S. Ephr. de rect. vivend. ratione.

Pet. Cellens. lib. 3 ep. 12.

Novitius

S. Pet. Dam. Opusc. 49. cap. 7.

49. Apis pretiosos è floribus liquores non colligit, nisi cœlo tranquillo, & ventorum injuriis libero. Unde lemma; LEGAM NI FLABRA RETARDENT. Mens emblematis est, hominem doctum, ad litteratæ melliginis favos construendos, omni fastidio & importuna solicitudine liberum esse debere. Verissimè Statius;

Horrent tyrrhenos Heliconia plectra tumultus.

Et Ovidius;

Carmina proveniunt animo deducta sereno,
Carmina secessum scribentis, & otia quærunt.

In hanc rem Justus Lipsius; *Per bella civilia*, inquit, *non spirant musarum venti.*

Studiosus

Stat. lib. 4 Militia &c Dialog. 10.

Ovid lib 1. de tristibus

Lips. Cent. 1 epist. 69.

50. Apis, supra florem depicta, epigraphen tenet; SUGGE, MA' NON DISTRUGGE. Id est; SUGIT NEC OFFICIT. Princeps in exigendis subditorum tributis hanc sibi normam præfixam habeat. Unde Alexandrum Macedonem dicere solitum refert Plutarchus, *Hortulanum odi, qui ab radice olera scendit.* Guido Casonus canit;

--- Il Prencipe giusto, con soave
Mano accoglie, tributi, & a se stesso
I popoli conserva, e non svelle
Da le radici le sostanze loro.

In rem præsentem plurimum facit Salomonis con-

Princeps discretus.

Plut. in Alex. Mag.

Guid. Cason Embl. 19.

Prov 27. 27

Prov 27. 27.

filium; *Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos, & in necessaria domus tuæ.* Enimverò, ut Jansenius in hunc locum observat, Principibus non ipsos agnos aut capras rapere, sed solo illorum lacte perfrui licet; utpote quod suavi ac veluti blandiente manu, citra omnem violentiam, ex uberibus elici solet. *Ut mulgeant quidem subditos*, inquit in eundem locum P. Ferdinandus de Salazar, *tributa justa ab illis exposcentes, ne tamen ipsos severius cadant, ne scilicet exuta humanitate, in ipsos sævi & crudeles sint.*

Lips & P. Ferd. Salaz. in hunc loc.

51. Apibus, intra hortum supra obvios, quamlibet exiguos ac humiles flosculos volitare solitis, D. Aresius inscripsit; ET HUMILIORA DIGNANTUR. Ita prudens studiosus nullum librum, quantumvis stylo ac materiâ humilem, dedignatur. S. Thomas Aquinas ingenuè fassus est, se è quovis, etiam minimæ molis, libello perlecto, aliquod doctrinæ suæ incrementum hausisse. Idipsum sensit Magnus Doctoris Angelici Magister Augustinus, quando dixit; *Non valde curo superborum, imperitorumque judicia, qui similiter in legendos libros, atque in salutandos homines irruunt; Non enim cogitant quales ipsi, sed qualibus induti vestibus sint, & quantâ pompâ rerum fortunæque præfulgeant.*

Studiosus discretus.

S. Aug. lib. 1 de Ord. c. 11.

52. Apis haustas è flore melleas stillulas, postea longè efficit perfectiores, & ad dulcorem magis exquisitum convertit. Unde lemma è Virgilio inditum; IN MELIUS REFERET. Hic studiosorum genius esto, ut, quidquid in authoribus vitiosum aut impium deprehenderint, ad virtutis ac pietatis gustum referant. Plutarchus; *Apis à natura hoc habet, ut ex acerrimis floribus, spinisque asperrimis lenissimum mel, optimumque eliciat: sic pueri, in poematis rectè instituti, etiam ab his, quæ absurditatis & pravitatis suspecta sunt, commodi aliquid, & utilitatis trahere discent.*

Studiosus.

Plut. lib. de audiend. Poëtis.

53. Philippus III. Hispaniarum Rex, suos exercitus per omnes terræ partes insigni authoritate ducere solitus, in Apum Rege ab Emmanuele Thesauro dignoscendus proponitur, qui innumeris minoribus apibus cinctus, epigraphen refert. QUA SE CUNQUE. Mentem Emblematis sequenti epigrammate explicatam habe;

Rex velit; Hispanâ liquidus trabe vapulat Athlas;
Rex velit; Arctoâ sub nive candet eques.
Frustrà, Nile pater, caput inscrutabile condes;
Rex velit; educes, abdite Nile, caput.

Authoritas regia.

Regis enim ad exemplum ita componitur orbis, ut quocunque velit, sive in bonam, sive in malam partem, facillimè subditos pertrahat. S. P. Augustinus; *Rex in omni gente prior est; quoniam Rex ducit, populus sequitur.*

S. Aug. in Psal. 134.

54. D. Franciscus Visconti, recens inauguratus Episcopus, cùm Cremonam, metropolim suam solenni pompa ingrederetur, symboli loco à P. Leonardo Velli ingens apum examen recepit, quæ florentem campum deprædaturæ, ex alveari provolabant; cum lemmate è Virgilio desumpto; AMOR URGET HABENDI. Integer Poëtæ versus ita sonat;

Virg. lib. 4. Georg. V. 177.

Cecropias innatus apes AMOR URGET HABENDI.

Industria

Sedulam hominis industriam hæc imago innuit; sicuti enim apes, cellulas suas melleis instructuræ opibus, eas ex omnium florum medullis colligunt; ita homo industrius nullam profectûs sui promovendi occasionem negligit. Certè, iis, quos lucri, aut questûs faciendi cupido incessit, nulli labori ad opes accumulandas parcunt. S. P. Augustinus; *Homo volendo dives esse, æstuat, sitit, &, tanquam hydropisis morbo, plus bibendo, plus sitit.*

Usuratius

S. Aug. serm. 10 ex addit. à Cartus.

55. Apes, supra flores figuratæ; inscriptionem à D. Aresio recepêre. ORE LEGUNT SOBOLEM. Ad verbum Virgilius;

Virg. Georg. 20.

--- Ipsa foliis NATOS & suavibus herbis
ORE LEGUNT.

Ita Concionatores, & homines Apostolici, verborum suorum virtute ingentem fidelium numerum in S. Ecclesia pariunt. Eodem argumento Lactantius Firmianus Christum sine ullo maris congressu, solâ verborum virtute incarnatum demonstrat; *Si quibusdam minutis animalibus id præstitit* (Deus) *ut sibi è foliis natos, & suavibus herbis legant: cur existimet aliquis ipsum Deum, nisi ex permixtione sexûs alterius, non posse generare?*

Conc[...] Incar[...]no V[...] *Lact. [...] lib. 4 [...]*

56. Apis, Plinio asserente, tantò existit melior ac fœcundior, quantò minor. Unde lemma; MAJOR IN MINIMA VIRTUS. Hominem, staturâ quidem exiguum, at ingenio grandem, hoc symbulo describes. Sæpius enim experimur illud Poëtæ,

Plin. [...] 11.

St[...] par[...]

Major in exiguo regnavit corpore virtus.

Certè S. Hieronymus tantò erat corpore minor, quantò ingenio grandior; cùm tamen ævo suo haberetur invictissimum Christianæ fidei asylum, ac totius mundi oraculum; uti testatur Ribadineira. S. P. Aug. inter prodigia, quæ unquam parturiit Africa, maximum, & ingeniorum omnium Phœnix, corpore adeò fuit tenui, ut de se ipso dixerit; *Quæso per Dominum, ne vos homunciones fœditas offendat*; Et rursus; *Obsecro vos fratres, ut oretis pro me exiguo & pusillo.* Carolus V. gloriosissimi nominis Imperator, & Philippus II. Hispaniarum Rex, sapientiâ & prudentiâ plenè incomparabiles, corporis mole fuêre non admodum grandi. P. Cornelius à Lapide, mira eruditione, infinitâ copiâ; & animo prorsus giganthæo in omnia penè Bibliorum volumina commentatus, aspectu quatuor palmorum masculum referebat. De hoc P. Joannes Rhò; *Cornelium à Lapide habuit Collegium Romanum, hominem, qui perpusillo corporis modulo ingentem animum, & nullis studiorum laboribus fractum claudebat.*

S. Aug. [...] de Temp. Dom.

Idem [...]

57. Apis supra thymum, ingentis amaroris herbam, figurata, epigraphen refert; CANGERO' L'AMAREZZE IN DOLCI FAVI. Id est; AMARA IN DULCIA VERTAM. Ita Divina gratia quosvis afflicti aut peccaminosi pectoris nostri amatores suavissima dulcedine condire novit. S. Macharius; *Gratia quod amarum est, mutat in dulce; quod autem asperum, in planum.* Ea ipsa etiam veri ac vivi amoris effecta sunt, qui instar ingeniosæ apis, omnem laboris amaritiem ita efficit suavem ac jucundam, ut sensus humanos non tantùm non fatiget, sed contra plurimùm recreet. S. P. Augustinus; *Quæ dura sunt laborantibus, eisdem ipsis mitescunt amantibus: omnia suavia, & propè nulla facit amor.*

Gra[...]

S. Machar. Hom. [...]

Amor.

S. Aug. [...] de Verb. Dom.

58. Inter cæteram Marchionis Gardonis Villæ pompam funebrem Ferrariæ celebratam, Apis Emblema cernebatur; cum lemmate, MISCET VULNERA FAVIS. Benevolentia ac severitas, in celebri illo Belliduce miro temperamento conjunctæ significabantur. Hoc geminæ virtutis connubium S. Gregor. Papa in quovis bono Prælato exigit; *Sit itaque rigor*, inquit, *sed non exasperans; sit zelus, sed non immoderatè sæviens, ut dum se in arce regiminis justitia, clementiaque permisceant, is, qui præest, corda subditorum & terrendo demulceat, & tamen terroris reverentiam demulcendo constringat.* Hæretici, apibus exactè similes, dum verba melle oblita fundunt,

Princeps

Justitia & misericordia.

S. Greg. [...]

Hæretici

dunt, simul errorum suorum aculeis mentem lethali vulnere sauciant. S. Petrus Damianus; *Apes ore mella ferunt; sed aculeis pungunt. Sic & Haretici verbis quidem manifeste blandimenta pratendunt; sed quasi post se erroris aculeo contegunt. Primò destillant ore dulcedinem sed postmodum spargunt aculeata falsitatis errorem.* Denique prudens Concionator eodem sermone auditorum animos blandâ suavitate demulcere, & vivis affectibus ferire solet. Hâc ratione Pericles coram Atheniensibus plausum tulit; qui *in labris ejus hominis melle dulciorem leporem fintebantur habitare: inque animis eorum, qui illum audierunt, quasi aculeos quosdam relinqui prædicabant.*

Pr. Dam. ep. 32. c. 8. — Concionator.

59. Virgilius Apum iracundiam describens, ait;

Illis ira modum supra est, læsæque venenum
Morsibus inspirant.

Unde symboli loco describes; INSPIRANT MORDENDO VENENUM. Ita Detractores proximi sui famam diffuso mordaci veneno lædunt. His nihilo inferiores sunt Hæretici; quia, Apostolo teste, *Sermo eorum ut cancer serpit*; id est, sana hominum membra instar carcinomatis inficit. Verissimè dixit Magnus Augustinus; *Haretici suasionibus suis malis majus damnum inferunt Ecclesia, quàm persecutores.* Meus D. Carducius, aspidem & apem uno emblemate exhibens, epigraphen subdidit; DENTE VENENUM, suamq; mentem hoc disticho explicat;

Aspis apisque simul diffundunt dente venenum:
Dum Satyris mordes, dira venena jacis.

Virg. l. 4. Georg. v. — Detractores. — Hæretici. — 2. Tim. 2. 17. — Aug. in Psal. 147.

60. Apis, in aperto horto supra complures flores luxurians, à Carolo Rancato epigraphen cepit; LIBAT, UT LUBET. Studiosum hæc imago spectat, qui omnium scientiarum varietate delectari solitus, modò ex hoc, modò ex alio authore materiem ac succum, gustui suo accommodatum, delibat. Quare, ut benè observat Magnus Augustinus. *Utile est, plures à pluribus libros fieri diverso stylo, non diversa fide, etiam de quæstionibus eisdem, ut ad plurimos res ipsa perveniat: ad alios sic, ad alios autem sic.* Unde eidem Emblemati etiam inscribi potest; PER FLORES, PER THYMA, verbis ex Ovidio mutuatis;

Ac ut apis sutusque suos, & olentia nacta
Pascua, per flores & thyma summa volat:

Meus P. Carducius imagini explicandæ hoc distichon subjunxit;

Ut iubet, ambrosiam libat de floribus Ales:
Sic quoque vir sapiens nectar ubique legit.

Litera-tus. — Aug. l. 1. de Trin. c. 3. — Ovid. lib. 2. de Arte am.

61. Apum Rex, ante suum examen collocatus, epigraphen à me recepit; EXAMINA DUCET. Ad verbum Virgilius;

Ut cùm prima novi ducunt examina Reges.

Ita Superiorum exempla subditos omnes in sua vestigia facillimè trahunt. Verissimè Plinius; *Vita Principis censura est, ad hanc dirigimur, ad hanc convertimur, nec tam imperio nobis opus est, quàm exemplo.* Eò etiam aliud apis Emblema collineat, quæ volatu ingentem minorum apum turmam præcedens, epigraphen sustinet; EXCITAT AD OPUS. Theodoricus Imperator, densos hostium cuneos non sine gravi discrimine perrupturus, copias suas Ducis loco præcessit: proprioque exemplo militibus ad confligendum animos addidit. De hoc testatur Ennodius; *Invictissimus ductor apparuit, talis muniens adstantes alloquio. Qui in hostili acie vitam desiderat, me sequatur. Non respiciat alterum, qui dimicandi poscit exemplum.*

Virg. l. 4. Georg. l. 21. — Exemplum. — Plin. in Panegyr. — Ennod. in Panegyr.

62. P. Jacobus Masenius Emblematis loco apum examen producit, quod fucos à favo melleo repellere nititur; cum lemmate, NEC A FUGIS, NEC PRO FUGIS. Mariam Virginem hæc imago spectat, cujus favores ac gratiæ nec ab hæreticis, nec pro illis colliguntur; unde rectè à Sancto Ruperto cognominatur *Favus Christi mellis*; Et à Richardo de S. Laurentio; *Dulcedo credentium animarum.* Mentem Emblematis ab authore sic explicatam accipito;

Maria V.

S. Rup. lib. 3. in Cant. — Rich. à S. Laur. lib. 4.

Nil fuco debere favus censetur inani,
Sed neque pro fuco mella recondit apis.
Dulcis Virgo favus, mel gratia creditur esse;
Hæreticis fucis gratia nulla favi est.

Idipsum etiam de SS. Eucharistia, ceu favo mellis suavissimo, quæ nec à malæ conscientiæ fucis degustanda est, nec pro illis eroganda, intelligitur.

Euchari-stia.

63. Apes, quamvis aculeo sint instructæ, nativa tamen ac princeps earum proprietas est mellificare, non verò pungere: nisi quando lacessitæ, injuriam coguntur reprimere. Unde lemma api inditum; IRRITATA NOCEBIT. Ita Deus nonnisi lacessitus, & quasi à peccatis coactus, castigat, condemnatque. Verè adeò à S. Ecclesia Deus prædicatur, *cui proprium sit, misereri semper & parcere.* Egregiè D. Bernardus; *Quòd miseretur Deus, proprium illi est, ex se enim sumit materiam, & velut quoddam seminarium miserendi. Nam quod judicat & condemnat, nos eum quodammodò cogimus.* Adeò, *ut miserendi causam & originem sumat ex proprio, judicandi vel ulciscendi magis ex nostro.*

Miseri-cordia Dei. — S. Bern. ser. 5. de Nativ. Dom.

64. Mariam Virginem, in templo præsentatam, Apis significat, quæ flores in horto delibans, epigraphen sustinet. MELLA PARAT, CERAMQUE APIS. Deipara enim in templo, veluti in horto amœnissimo, collocata, mox suavissima virtutum mella colligere, suaque obsequia omnia unicè ad Dei cultum & gloriam facere cœpit. De hac S. Hieronymus; *Beata Virgo in pueritia & adolescentia sua, quando in templo nutriebatur, cum aliis puellis suis coævis, vitam suam valdè ordinatam ducebat; nam à manè usque ad tertiam orationibus insistebat; à tertia verò usque ad nonam operi manuum intendebat, à nona verò adhuc orationem suam incipiebat, à qua non recedebat, quousque illi Angelus appareret, de cujus manu escam accipere solebat, & sic semper melius in amore dei proficiebat.* Eadem imago Religiosum spectat, qui in amœnissima religionis tempe admissus, singulas suas actiones ad gloriæ & honoris Divini incrementum peragat.

Mariæ V. præsen-tatio. — S. Hier. Ep. ad Heliod. — Religio-sus.

65. S. Josephum, Virginis Deiparæ sponsum, in Apum Rege dignoscendum proposuêre; qui simul & maritus & virgo, epigraphen sustinebat; FIDE, NON CORPORE CONJUNX. Penè ad verbum S. P. Augustinus; *Non fallaciter dictum est ab Angelo ad Joseph: noli timere accipere Mariam conjugem tuam. CONJUX vocatur EX prima FIDE desponsationis, quam NON CONCUBITU cognoverat, nec erat congenituras: nec perierat, nec mendax manserat conjugis appellatio, ubi nec fuerat, nec futura erat ulla carnis commixtio.* S. Bern. *Virum nominat Evangelista S. Matthæus, non quia maritus, sed quod homo virtutis erat.* Et S. Petrus Chrysolog. *Joseph maritus solo nomine, conscientiâ sponsus.*

S. Josephus sponsus Mariæ. — S. Aug. l. 1. de Nupt. & concup. c. 11. — S. Bern. Ho. 2. super Missus. — S. Pet. Chrys. serm. 175.

66. Apes è floribus simul & semen hauriunt, unde nascuntur: & escam, unde nutriantur, Lemma; UNDE GENUS, VICTUS. Ita filii à parentibus & vitam & alimenta accipiunt. Jure tamen longè æquiore de Deo id intellexeris, à quo & in hanc lucem creati sumus, & indies adhuc sustentamur. S. P. Augustinus; *PASCIT te QUI FECIT te: qui pascit latronem, non pascet innocentem? si pascit damnandos, non pascet liberandos?*

Parentes. — Deus pascens hominem. — S. Aug. in Psal. 6.

APES CIRCA ALVEARE.

Virgines Religiosæ. — *Galfrid. in Alleg. Tilm.* — *D. Io. Maub. Tit. 10. Alch. 03. Memb. 2.*

67. Apibus circa alveare inscribes; VIRGINITAS FOECUNDA. Proprissimo hoc Emblemate sacras numerosi cujusdam Parthenonis Virgines significabis, quippe quæ, instar apum, virginitatis suæ florem conservant illibatum, & simul Virginum numero indies crescunt. Galfridus; *Quàm multos hodie parit sanctissima illa, fœcundissimaque virginitas. Quàm felix ejusmodi generatio, fœcunda & incorrupta posteritas!* Hâc de re adeò propriè & apertè disserit eruditissimus D. Joannes Mauburnus, meus Concanonicus, ut omnia ipsius verba recensere opportunum existimaverim; *Virgines* inquit, *rectè apibus simulantur; nam VIRGINITATEM carnis servant CUM FOECUNDITATE spirituali. Nam sicut apes nullo concubitu miscentur, libidine resolvuntur, nec partûs dolore quatiuntur, & tamen maximum constituunt examen filiorum; duplici cæteras fœcunditate antecedentes; sic virgines nostræ corporum integritatem custodiunt, immunes à libidinis fœtoribus, exemptæ à parientium doloribus, nihilominus Deo multum fructificantes, in spiritualibus operum fœtibus, carne scilicet & mente, exemplo alios trahentes. Unde dicit Isaias; Multi filii desertæ magis, quàm ejus, quæ habet virum.*

Prædicator. — *Recreatio religiosa.* — *S. Basil. de renunciat. sæcul. & spir. perfect.*

68. Apibus, circum alveare volitantibus, inscripsit; UTILE DULCI. Ita bonus Ecclesiastes aut Orator non minus auditorum utilitatem quàm oblectamentum spectare debet. Idipsum in colloquiis suis observent Religiosi, ut utile semper misceant dulci, sitque illis id unum volupe, quod vel pietatem, vel proximi utilitatem, vel Dei gloriam concernit. Pulchrè S. Basilius; *Si futiles habeantur sermones, tu magnoperè ne attendito, sed si quæ ex Divinis Literis, ad salutem animæ pertinentia memorari audieris. Acerba gustatu tibi ea sunto, quæcunque de mundanis rebus memorentur: contraque favis mellis assimilia, quæ à pietatis colentibus viris narrentur.* Apprimè Horatius.

Omne tulit punctum, qui miscuit UTILE DULCI.

Studiosus. — *Senec. Epist. 84.* — *Rich. de S. Vict. in c. 3. Cant. c. 28.*

69. Scriptor, aliorum doctrinas, variis locis sparsas, uno volumine complectens, Apibus se non absimilem probat, quæ omnem florum diversorum melliginem ex horto in alveare suum colligunt; cum lemmate, E PLURIBUS UNUM. Joannis Audeni consilium est;

Instar apis debes variis excerpere libris,
Mellifluo ut manet dulcis ab ore liquor.

Seneca; *Apes debemus imitari, & quæcunque ex diversa lectione congessimus, separare, melius enim distincta servantur. Deinde adhibita ingenii nostri cura & facultate in unum saporem varia illa libamenta confundere, ut, etiamsi apparuerit unde sumptum sit; aliud tamen esse, quàm unde sumptum est, appareat.* Richardus Victorinus, illud sacri epithalamii explicans; *Favus distillans labia tua*, ait, *Hunc favum congerit anima de diversis scripturæ floribus, hos perquirit, his insidet, de his suavitatem spiritualis dulcedinis extrahit, & elicit.*

Vana gloria fugienda. — *S. Antioch. Hom. 43.*

70. Hominem, in virtutibus suis occultandis, & vanâ gloriâ fugiendâ admodum cautum, api non absimilem dices, quæ circum alveare volitans, epigraphen sustinet; COLLECTA RECONDIT. Ea enim apum est indoles, quòd mel, aliosque labores suos nonnisi intra arborum cortices, & loca, ab intuentium oculis remota, conficiant. S. Antiochus; *Vir intelligens ingeniosam & solertem imitatur apiculam. Quot externò selegerit flores, defert in alvearium, internè mellificium, favumque operosius conficit.* Inde hoc documentum subjungit; *Ne labores tuos humanæ isti gloriosa exponas.*

71. Apes e prato ad alveare suum reversæ, epigraphen à Lucarino recepêre. REVERTUNTUR ONUSTÆ. Et à Bargalio; COLLECTA DOMUM PORTAT. Tales omninò illos dixeris, qui è libris, sive sacris, sive profanis, profectum aliquem referre student: vel etiam qui auditio Dei verbo, utilissimis documentis instructi, domum revertuntur. Seneca; *Qui ad Philosophorum scholas venit, quotidie secum aliquid boni ferat, aut sanior domum redeat, aut sanabilior.* Et Absalon Abbas; *In hoc campo nostra apicula flores quærit diversarum sententiarum, quibus succum dulcem elicit, quia intellectum spiritualem ore memoriæ extrahens, in alveario cordis reportat & deponit.* S. Joannes Chrysostomus in eadem solicita ape, quæ COLLECTA DOMUM PORTAT, charitatem humanam dignoscendam proponit; hæc enim bona omnia, diversis locis ac temporibus collecta, pleno sinu in dilecti gremium ac domum profundit. *Charitas*, inquit, *velut frugi quædam apicula, bona omnia undique COLLECTA IN AMANTIS ANIMAM COMPORTAT.*

72. Apibus, circum alveare in florescente horto volitantibus; Dominicus Gambertus è Virgilio inscripsit; CONVECTARE JUVAT PRÆDAS. Belliducis, in annona ac commeatu providendo solertiam hæc imago significat. Ad rem nostram Vegetius; *Antequam inchoetur bellum, de copiis expensisque solers debet esse tractatus, ut pabula, frumentum, & cætera annonaria species, quas à Provincialibus consuetudo deposcit, maturius exigantur, & in opportunis ad rem gerendam, ac munitissimis locis amplior semper modus, quàm sufficit, aggregetur.*

73. Gratiæ Divinæ dulcedinem nonnisi intra secretiora pectoris nostri penetralia effundi, haud obscurè ex ape conjicies, quæ circum alveare volitans, epigraphen tenet; MELLIFICAT INTRO. S. Macharius, *Quemadmodum apis secretò favum conficit in alveo; sic & gratia dilectionem suam secretò in cordibus exercet.* Verus Christianus ideæ loco apem habeat, suarumque virtutum melliginem in locis occultis conficere sedulò studeat. Quisquis enim ostentationem odit, summam in operando solitudinem amat, eleëmosynas quidem cumulatè erogat, sed videri non ambit; corpori castigando assiduam impendit operam, foris tamen ne quidem illius vestigium prodit, denique inter preces fundendas nullos, præterquam Divinos oculos attendit, S. Bernardus; *Orare volentes, jubemur intrare cubiculum utique secreti gratiâ. Id quidem ad cautelam, ne coram orantibus laus humana orationis furetur fructum, frustretur effectum.*

74. Physicis observatum est, juniores apes mellis colligendi causâ in campos excurrere, adultioribus interea domi suæ ac intra alvearia operantibus. Aristoteles; *Apum seniores intus operantur, adolescentes foris negotium exercent.* Plinius; *Quibus est earum adolescentia, ad opera exeunt; seniores intus operantur.* Et Virgilius;

------ Grandævis oppida curæ, &c.
At fessæ multâ referunt se nocte minores.

Unde volantibus circum alveare junioribus apibus inscribes; AT NEGOTIUM SENIORUM INTUS. Mens Emblematis est, senibus è munere suo incũbere, ut secreta consilia, ac leges Reipublicæ bono accommodatas, domi statuant; Juvenibus interea

aperto

Pet. Greg. l. 24. de Repu. c. 1. 3.

aperto Marte in patriæ tutelam dimicantibus. Petrus Gregorius; *Senes imprimis* inquit, *& Magistri populi propter rerum experientiam eligendi sunt: qui enim diu multumque in rebus populi sunt versati, aptiores sunt consilio Reipublicæ sive tempore pacis, sive belli. Consilium senum parabat stabilimentum regni Roboamo Regi, si admisisset.* In rem præsentem facit sententia illa, à Græcis frequenter usurpata, *Opera sunt juvenum, bella virorum, ac consilia senum.* Unde olim ad publica Romanorum consilia nonnulli senes, ætate venerabiles, eligebantur; à quibus etiam Senatus etymon suum accepit, si Ciceroni fides habeatur. Idipsum, referente Tito Livio, Spartanis; & Xenophonte teste, Persis more receptum erat.

Cicero l. de Senectute.

T. Livius l. ... Bell. Macedon. Xenoph. in Pædia Cyri.

Contemplativus.

75. Fuit, qui alveario inscriberet; NIL INTUS AMARUM. Ita Dei servus & anima contemplativa interiorem suum spiritum suavissimâ & assiduâ dulcedine perfusum habent. Divinæ sponsæ id eloquium erat: *Favus distillans labia tua sponsa.* Eo ipso Emblemate etiam Sanctissimam Eucharistiam jure affeceris, utpote *omne delectamentum in se habentem.* Denique cœlestis civitas alveario simillima, ab omni amarore longè est alienissima. Unde Isaias, de Beatis disserens; ait *Lætitia sempiterna super capita eorum, gaudium & lætitiam obtinebunt, & fugiet dolor & gemitus.* Monasteria quoque meris affluunt animi deliciis, nec quidquam amarum intus habent. S. Petrus Chrysologus, *Juxta sententiam cordis mei, si paradisus in hac vita præsens est, vel in claustro vel in Scholis est. Quidquid enim extra hæc duo est, plenum est anxietate, inquietudine, amaritudine, formidine, sollicitudine, & dolore.*

Cant 4. 11.

Eucharistia.

Cœlum. Isa 35. 10.

Monasterium.

S. Pet. Chrys. ... sermon.

76. Sancta Ecclesia, extra Synagogam congregata, apum examini comparatur, quod ab alveari segregatum, Lucarino authore, epigraphen præfert; NOVUM SEPARAT AGMEN. Hoc apprimè facit illud Oseæ vaticinium, à D. Paulo adductum. *Vocabo non plebem meam, plebem meam; & non dilectam, dilectam; & non misericordiam consecutam, misericordiam consecutam. Et erit in loco, ubi dictum est eis: Non plebs mea vos, ibi vocabuntur Filii Dei vivi.* S. P. Augustin. *Accepit Christus Ecclesiam, & eam in loco constituit Synagogæ. Per infidelitatem enim Synagoga à Deo separata, & mortua est: & per fidem Ecclesia Christo conjuncta, & vivificata est.*

S. Eccles. Osea 2. apud S. Paul. ad Rom. 9. 24.

S. Aug. ser. 75 de Temp.

Maria V. pariens.

77. Idem Lucarinus Mariam Virginem Emblemate significaturus, apes depinxit, alveari vicinas; cum lemmate, OPEROSIOR IN ANGUSTO. Enimverò Virgo Deipara tenuem ædiculam, Laureti hodie visendam; & insuper angustum præsepe habitans, res utrobique maximas est operata: in illa quippe filium suum Divinum concepit; in hoc verò enixa est. S. Petrus Damianus; *O quanta tunc erant Regum mundi turrita palatia! quanta miris lapidibus ornata triclinia! Et tamen omnia illa contempsit, qui præsepium ad cunabula suæ nativitatis elegit. Non lectos petiit, auratis vestibus obsitos, non purpurâ, vel pictis tapetibus adornatos: sed in catabulo recubuit animalium, qui innumeris vallatur Angelorum agminibus.* Eorum etiam hæc imago est propria, qui, vanæ gloriæ fugiendæ causâ, in loca, ab hominum consuetudine remota, se recipiunt, ibique grandia operantur.

S. Pet. Dam. ... in Nat. Dom.

Vana gloria fugienda.

78. Tantam Regi suo venerationem exhibent apes, ut ex alveari progredientem omnes veluti obsequia sua delaturæ, sequantur. De his Aristoteles; *Reges nunquam prodeunt foras, vel ad pastum, vel quavis alia causa, nisi universa cum plebe.* Plinius; *Mira plebis circa eum obedientia.* Cum

Arist l. 9. Hist. Anim. Plin l 12. cap 17.

procedit, una est totum examen. Et Virgilius;

--- illum admirantur & omnes

Circumstant fremitu denso, stipantque frequentes.

Virgil. l. 4. Georg. v. 215.

Quare P. Borsatus Apum Regem, cum universo examine ex alveari progredientem, hoc lemmate insignivit; NEC UNA REMANET. Eoque communia illa obsequia significare volebat, quibus omnes Cremonæ Primores D. Antonium Longum, non sine singulari amoris ac reverentiæ testificatione, exceperunt. Porrò Christum, Regem æternum, quando ad universale judicium progressurus est, omnes cœlites, nec uno quidem remanente comitabuntur. Dilucidè Zacharias; *Veniet Dominus Deus meus, omnesque Sancti cum eo.* Et S. Judas Apostolus; *Ecce veniet Dominus in sanctis millibus suis.* Id est, interprete P. Cornelio à Lapide, stipatus innumeris legionibus Angelorum & Sanctorum. Quod expavescens Magnus Augustinus, exclamat; *Tot Judicibus inops astabo, quot me præcesserunt in opere bono: tot argumentis confundar, quot mihi præbuerunt benè vivendi exempla, tot convincar testibus, quot me monuerunt proficuis sermonibus, seque imitandos dederunt justis actionibus.*

Gubernator honoratus.

Judicium extremū. Zach 14 6. Jud. v 14.

S. Aug. in Medit. c. 4.

79. Alveare, apibus circumdatum, epigraphen à D. Didaco Saavedra recepit; NULLI PATET. Innuebat videlicet, Principum arcana, & politicas artes à nemine penetrandas esse. Si Valerio Maximo credas, *Taciturnitas optimum, atque tutissimum rerum administrandarum vinculum habetur.* Idipsum provide cavebat Michæus Propheta; *Ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.* Idipsum in Divino conclavi fieri assolet; S. Ambrosio asserente, *Dei consilium humana vota non capiunt, nec quisquam interiorum potest esse particeps Christi.*

Secretum Principis. Val. Max. li. 2. cap 22.

Mich. 7. 5.

S. Ambr. l. 5 in Luc.

80. Alveario inscripsêre; NON DESIDI SEDES. vel; NON FUCO LOCUS. Utrumque hoc lemma ad illam apum proprietatem alludit, quâ ignavas, & otio deditas, è contubernio suo proscribere solent. Aristotelis hac de re testimonium est; *Socias otiosas & desides, vel minus parcas, pellere in more est apibus.* Militum vitam, inter assiduos labores traducendam; vel cœlestem patriam, inertibus arctissimè clausam, tolisque operatiis per viam, hoc Emblema spectat. Unde providè monet Magnus Augustinus; *noli esse piger in labore breviter, & gaudebis ineffabiliter.* Licet tamen illud ipsum Emblema etiam terreno amori cum Ovidio tribuere, qui de hoc ita pronuntiat;

Arist. l. 6.

Otiosi.

S. Aug. in Psal 93.

Amor terrenus. Ovid. l. 2. de Arte.

--- Amor ODIT INERTES.

Et post pauca.

Militia species amor est: discedite segnes,
Non sunt hæc timidis signa tuenda viris.
Nox & hyems, longaque via sævique labores
Mollibus his castris, & dolor omnis inest.
Sæpè feres imbrem cœlesti nube solutum,
Frigidus in nudâ sæpè jacebis humo.

81. Apes, industriæ & laboris amicæ, quando ignavam ac desidiosam aliquam deprehendunt, mox eam alveario interdicunt, castigant, & occidunt. Perspicuè Plinius; *Pigras & ignavas perturbant.* Aristoteles; *Apes expellunt ab alvearibus & pigras, & non parcas.* Et Virgilius;

Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.

Plin. l 11. c. 19

Arist. l. 9. de Hist. anim.

Virgil. l. 4. Georg.

Unde Api subscribes; PROTURBAT IGNAVAS. vel, ARCET IGNAVOS. Hæ omninò cuivis Principi aut civitati de proscribendis otiosis statæ sanctæque leges sunto. Probus Imperator, otiositatem inter milites extremè detestatus, dicere solebat; *Annonam gratuitam militem comedere non*

Otiosi ejiciendi.

re non debere. Chinenses, otii eliminandi causâ, cæcos molendinis versandis; claudos verò, aut manibus destitutos aliis convenientibus exercitiis destinant: nullo unquam, qui otio diffluerer, intra regni limites tolerato: uti referr P. Maffæus. Hortantem Audi Magnum Augustinum. *Noli modò putare, tempus laboris est, tempus seminis est, tempus frigoris est. Etsi inter ventos, etsi inter pluvias, semina. Noli esse piger, æstas veniet, quæ te lætificet, in qua te gaudeas seminasse.*

S. Aug. in Psal. 36. Cant. 2.

82. Josephus Daganus, SS. Theologiæ & J.U. Doctor, Rhetoricæ Professor, Seminarii Rector, & Placentiæ ad S. Pauli Parochus, ut emblemate demonstraret, omnium subditorum animos ab Isabellæ de Esthe, Ducissæ Parmensis, benignitate raptos fuisse; plurimas apes depinxit, quæ versus insigne aliquod lilium volitabant, cum lemmate; TRAXIT ODORA VOLUPTAS. De hac apum proprietate Plinium consule. Principis clementis hæc idea est, de quo canit Claudianus.

Pl. n. l. 21. c. 12. Princeps clemens. Claud. de Consul. Manlii.

--- Peragit tranquilla potestas
Quod violenta nequit: mandataque fortius urget
Imperiosa quies.

Maria V.

Porrò sicuti apes ad odoriferum hortum, ita nos ad virtutum omnium fragrantissimam suavitatem Mariam curramus, utpote quæ est *lilium inter spinas*; Sapienter de illa dixit Salomon; *In odorem unguentorum tuorum currimus*; Providè monet Magnus Augustinus; *Curramus post unguenta ejus, venit enim & olevit, & odor ipsius implevit totum mundum.*

Cant. 1. 3. S. Aug in Psal. 90.

83. Apes singulæ laboribus nonnisi communibus in alveari distinentur. Unde lemma; PRIVATI NIL HABET ISTA DOMUS. De apibus in hæc verba testatur Plinius; *Rempublicam & mores habent, & nihil noverunt nisi commune.* Religiosis hic typus convenit, quibus sacrilegum est è communibus bonis quidquam sibi vendicare proprium. Hanc vivendi rationem disertè præscribens Magnus Canonicorum Legifer Augustinus; ait, *Omnia opera vestra in unum fiant, tantò majore alacritate, quantò magis communia, quàm propria vestra curaveritis.* D. Basilius; *Qui dicit suum aliquid esse, se ipsum alienum reddit ab Ecclesia Dei, & à charitate Christi.* S. Gregorius; *Ubi peculiaritas à Monachis habetur, ibi nec charitas in eadem congregatione poterit permanere.* Cassianus ait, *hanc legem, suo tempore ab ascetis observari solitam, ut ne verbo quidem auderet aliquis dicere quid suum.*

Plin. l. 11. c. 5. Communis labor. S. Aug in Regula. S. Basil. inqq. Brevior q. S. Greg. ep. ad 10 Diac. Cass. de Inst. renuntiat.

84. Alveare, suavissimos mellis favos ministrans, authore P. Sebastiano à Matre Dei hanc epigraphen sustinet, SI VENIES, INVENIES. Deiparam hæc imago spectat: cùm enim amarus esset mundus, pleousque colocynthidis: Deus illius loco providit Virginem Deiparam, quæ suis clientibus veras, sanctasque delicias ministraret. Unde Samson mel in ore leonis non sine mysterio in oppidi vineis invenit; *Vinea enim.* S. Bernardo teste, *Deipara imago est; nunquam enim continget vineam hanc benedictam invisenti, non respondere cœlestes delitias, quovis melle dulciores.*

Maria V. Iudic. 14. S. Bern. ser. 3. in Salve Regina.

85. Fuci ac vespæ ab apibus ex alveari proscribuntur. Unde lemma; ARCENT, NE MUNERA PERDANT. Jure enim timent provida animalcula, ab insolente illorum genio destruendam esse omnem suam melliginem, quæ à Virgilio donum cœleste vocatur.

Virgil. lib. 4 Georg.

Et nunc aërii mellis cœlestia dona. &c.

Expelli.

Philippum, Hispaniarum Regem, hæc imago spectat, qui omnes hæreticos ingenti & sacro zelo armis ex India profligavit, ne sanctæ fidei Catholicæ, magno utique cœlesti dono, ullum detrimentum ab iis crearetur. Porrò compertum habemus, plurima bona opera, ac virtuosas operationes, ceu suavissimam melliginem, in sacro Religionum alveari è perversis religiosis impediri; unde providè decernit Magnus Canonicorum Legifer Augustinus; *De vestra societate projiciatur. Non enim hoc fit crudeliter, sed misericorditer, ne contagione pestiferâ plurimos perdat.* Invaluit idipsum in aliis antiquis Religionum legibus. S. Basilii est; *In vitio perseverantem, perinde ac sui ipsius corrupterem, non sine lachrymis, lamentationibusque, ut membrum penitùs vitiatum ac inutile, medicorum more, à reliquo corpore præscindere convenit.*

S. Aug. in Reg. S. Basil. in Reg. Disp. interrog.

86. Apes fumo ex alvearibus suis pelluntur: Lemma; CEDUNT COACTÆ. Ita Angelus bonus ab hominum societate per sceleris fumum ac fœtorem pellitur. Hâc ratione à Doctoribus intelligitur illa colloquentium Angelorum sententia, ab Hieremiâ prolata: *Curavimus Babylonem, & non est sanata; relinquamus eam* S. Basilius opportunissimè; *Peccatum,* inquit, *instar fumi est, quo apes dissipantur, unde justissimo titulo ab Angelo derelinqueris, ut qui tam incultum hospitium ei praparare non metuis.* Et in illud Psalmi, *Amici mei & proximi mei adversum me appropinquaverunt & steterunt*; ait, *Qui prius amici & omni tempore familiares fuerunt, de longe steterunt, mecum vivere nolentes, eminus flentes. Isti Angeli sunt boni & ministri Dei, & juxta peccata ipsius David ad tempus recesserunt adversantes.*

Angelus peccato pellitur. Hieremiæ. S. Basil. in Psal. 37. hom. 18.

M E L.

87. NUllus liquor melle est gravior, reliqui enim omnes melli innatant: ideò mellis copia nimia ventriculum onerat, reliquis alimentis subsidit, & ad imum stomachi demittitur. Dilucidè Salomon; *Qui mel multùm comedit, non est ei bonum.* Unde lemma; IMMODERATUM NOCET. Instar mellis dulce, imò prædulce est honoris & gloriæ humanæ fastigium; sed sicut mel immoderatè sumptum officit stomacho, ita felicitas nimia, supra vires, supra facultates, & conditionem ingesta, nunquam non perniciosa est. Quando fortuna Ammanum dulcedine sua ad summum repleverat, nauseam ipsi subitò provocavit; *Necdum verbum de ore ejus* (scilicet Regis Assueri) *exierat, & statim operuit faciem ejus.* Nam è Persarum more, homini, mortis reo, velabatur facies. Porrò parum gustati mellis Jonathæ, Sauli filio, tanti stetit, ut exiemplò in absynthium amarissimum sit conversum: unde gravissima ipsius lamenta; *Parum mellis comedi, & ecce morior!* Salomonem sistit Chrysost. qui hujus rei exactam cepit experientiam. *Hunc sanè,* inquit, *nemo unquam deliciis, gloriâ, sapientiâ, dominatu, omniumq; rerum ad voluntatem successu anteivit, nihil tamen ex omnibus cepit utilitatis, quin ea omnia vanitatem vanitatum appellat, & vana universa, cujus vanitatis non simplicitatem, sed excessum expressit; credamus obsecro ei, qui rerum hujusmodi experientiam consecutus est, merem obtemperemus, nunquam illi. & his rebus incumbamus, in quibus nihil est inane: sed vera omnia certa, ac stabilia sunt, & cuncta lapide desuper constructa, in quibus, inquam, nihil senescit, nihil præterit, quin virent omnia & florescunt, neque quidquam vetustate confectum ad interitum tendit.*

Prov. 25. 27. Honor terrenus. Esth. 7. S. Io. Chrys. to. 1. ser. 11.

88. Physicis compertum est, mel si ab homine comedatur, præ reliquis cibis maximè in fel converti. Unde lemma, FEL ERO, SI COMEDAS.

Idipsum

Voluptas

Idipſum in voluptatibus terrenis experimur, quæ primùm quidem palato humano accidunt amœnæ & ſuaves, paulò tamen poſt in amariſſimum fel vertuntur. S.P. Auguſtinus; *Filii ſempiternæ mortis inſultare non ceſſant, jactantes ſuas delitias temporales, quæ ad tempus obdulcant fauces eorum; poſtea verò amariores felle invenient eas.*

Aug. ſer. 3 de Verb. Apoſt. c. 1.

CERA.

89. CEra, igni admota, liqueſcit; Lemma, IGNI VICINA, LIQUESCIT. Ita mens humana ad blandos fortunæ ac proſperitatis calores emolleſcit & perit. Unus è millibus eſt, qui proſperitatis patiens, non in tranſverſum agatur. S. Bernardus Eugenium ſuum, Pontificem Maximum, ſolitâ & prolixâ ſcriptione admonens; *Quàm inquit, clarius extitit, qui non vel modicè in proſperitate animum relaxaverit à ſua cuſtodia & diſciplina! Sapiens David; ſapientior Salomon fuit, ſed blandientibus nimis ſecundis rebus; alter ex parte, alter ex toto deſipuit.* S.P. Aug *Fallax felicitas major eſt infelicitas. Felicitates ſæculi ſomnia dormientium. Attendite, ut diſcernatis vos, attendite, ne putetis veram felicitatem eſſe, quam ſibi optant homines aut infirmi, aut infimi Fratres mei, adverſus felicitatem acriùs vigilandum eſt.*

[margin: …oſperi…s. — Bern l. 2 …ſid. ad …gen c. 12 — Aug. in …l 30.]

ARANEUS.

Cap. II.

90. MUndi hujus legibus ſolam plebem, non verò Magnates teneri, ex aranei telâ dignoſce te licet, quæ, unâ parte lacera ac perrupta, alterâ aliquot muſcas implicat, ſtringitque, cum lemmate, DISCINDUNT MAGNA. Anaxarchus dicere ſolebat, *Ut aranearum telas corvi corrumpunt, muſcæ implicantur; ita leges plebeculam vexant, ac à potentibus violantur impunè.* Juſtus Lipſ. eandem iconem homini generoſo tribuit, qui, inſtar Samſonis, omnes, ſi non Dalilæ funes, certè tamen invidentis fortunæ caſſes diſrumpit. *Ut aranearum caſſes, inquit, animalia fortia perrumpunt; ſic fortunæ laqueos mens robuſta.* S. Hieronymo aſſerente, aranearum telis etiam hæreſes comparantur, quæ homines ſimplices tantùm; & in fide leves: non verò doctrinâ aut ingenio graves illaqueare valent. *Opus aranea, inquit, incaſſum texitur, quo ſuper perſona hæreticorum ſcriptum eſt in Iſaia; Telas araneæ texuerunt, quæ parva poſſunt capere animalia, ut muſcas, culices, & cætera hujuſmodi, à fortioribus autem rumpuntur. Inſtar levium in Eccleſia, ſimpliciumque, qui eorum decipiuntur erroribus, cùm viros in fide veritate robuſtos, non valeant obtinere.*

[margin: …ges …manæ; — …ax apud …arib — …meio…æ. — …ſ Cent. …ſt. ep. 19. — …hæreſis. …ibri ep. Cyprian]

91. Araneæ tela, à robuſtis animalibus ſine negotio rumpenda, minora, corpore ac viribus imbecillis, facilè retinet, illigatque. Unde lemma; DEBILES ILLAQUEAT. vel, VILIORA, ſeu, INFIRMIORA PRÆDATUR. Ita hæreticorum ratiocinia, veluti aranearum telæ, infirmos ac debiles imperitorum intellectus facilè quidem irretiunt; at ubi Theologos, ſolidâ doctrinâ graves, ſuis inſidiis tentaverint, mox perrupto paralogyſmi filo, ſuperantur, & ignobiles concidunt. S. Gregor. Nazianz. Eunominatarum hæreticis exprobrans, *Cur, inquit, aranearum telis imbecilliores illaqueas, quaſi rem eo pacto ſapienter, ac præclarè geras?* Hunc locum explicans Elias Cretenſis, ait; *Cur ratiocinationum tuarum retibus nexis quidem illis inſtar aranearum tela, at infirmius illaqueare imbecilliores conaris? Eleganter autem ad telas ſyllogiſmos ipſorum, pravaſque ratiocinationes comparavit: Nam ut illis muſca, parvaque tantùm animalcula capiuntur; ſic eas contra robuſtiores perrumpunt. Eodem modo ſyllogiſmis hujuſmodi homines, imbecillâ ſcientiâ præditi, implicantur, à robuſtioribus autem faciliùs etiam, quàm aranearum tela, diſcerpuntur, ac diſſipantur.*

[margin: …hæreſis. — Greg Naz. or. 1. — Elias Cret. …]

91. S. Thomas Aquinas veſtem ſuam religioſam, in ætate etiamnum juvenili nonnunquam laceratam, quantocius reſarciebat; araneam imitatus, quæ telam, omni parte laceram, incolit; cum lemmate; RESARCIAM. vel ut ut alteri placuit; RETEXAM. De hâc araneæ proprietate Ariſtoteles; *Si quis telam lacerarit, texere iterum incipit.* Ita generoſus animus, tametſi adverſis viribus, plurimùm infeſtatus, nihil tamen à cœpto opere remittit. S. Joannes Chryſoſt. *Nullus mercator, poſtquam naufragium fecit, deſtitit navigare. Sed denuo mare pertranſit, & longos pernavigat ſinus, & priſtinas recuperat divitias. Frequenter athletas cernimus poſt multos lapſus coronatos. Jam verò miles quoque, qui fugit, poſtea ſe ſtrenuum exhibet & hoſtes ſuperat. Eorum quoque multi, qui propter tormentorum pavorem Chriſtum negaverant, denuo certamen inierunt, & cum martyrii receſsêre corona &c.* Danique verus pœnitens, conſentaneè ad hanc araneæ ideam, omne damnum, ab infernalibus ventis aut hoſtibus adverſus animam ſuam concitatum, reſarcire, & aſſiduâ virtutum Chriſtianarum exercitatione reſtituere ſatagit. Explicatiſſimè Petrus Bercorius; *Aranea eſt homo, tela ſua eſt congeries virtutum & morum, muſcæ ſunt bona temporalia. quæ infeſtant, & ſolicitant cor humanum. Si ergo tela tua, id eſt congeries virtutum & morum, & velamen fuerint aliquo caſu dirupta per aliquod peccatum mortale, pro certo non debes vacare venationi muſcarum, id eſt, acquiſitioni bonorum temporalium, niſi prius per pœnitentiam tela iſta fuerit integrata.*

[margin: S. Tho. Aquin. — Animus reſolutus — *Ariſt l. 9. hiſt anim. c. 39* — *S. Io Chryſ. hom. n. 15 ad pop. Ant.* — Pœnitens — *Pet Bercor Redu mor l. 10 c. 7. n. …*]

92. Bartholomæus Roſſus indefeſſum ſancti Catoli in operando ſtudium & vigilantiam Emblemate ſignificaturus, araneam in telæ ſuæ medio depinxit; cum lemmate. NUNQUAM OTIATUR. Hâc araneæ proprietate Petrus Bercorius anxios hominum mundanorum labores, & aſſiduam in caducis opibus conquirendis induſtriam demonſtrat. *Aranea, inquit, ſemper tela intenta, nunquam ceſſat à labore. Tales ſunt ſæculum diligentes, divites ſcilicet mundani, quia nunquam quieſcunt ab anguſtia vel labore, ut patet generaliter in omnibus ſtatibus, Iſaiæ 57. In multitudine viæ tuæ laboraſti, non dixiſti, quieſcam.* Egregiè de homine mundano dixit Magnus Aug. *Piger es ad faciendum opus bonum, & ſtrenuus es ad tranſeundum mare, quia avaritia imperat, ſervis; quia Deus jubet, odiſti.* Denique etiam diabolum hæc imago ſpectat, qui hominibus nunquam non ſtruit inſidias, ſtudioque indefeſſo ad illaqueandos laborat.

[margin: Aſſiduitas. — *Pet Bercor Redu mor. l. 10. c. 7. n. 1* — *S. Aug. in Pſal. 128.* — Diabolus]

94. Araneus, telam ſuam exorſus, epigraphen refert, DONEC PERFECERIT. Hinc diſces, negotia cœpta ad finem ac perfectionem ſuam eſſe deducenda. S. Ambroſius; *Mens, quando aliquid videtur incipere, ad finem uſque contendat, & operis ſui terminum quærat.*

[margin: Continuare, — *S. Amb l. de Noe c. 23.*]

95. Araneo, ſupra florem figurato, inſcriptionem è Guidone Caſono indidit; RICEVUTO BENCANGIA IN VELENO. Id eſt, EX BONO VENENUM. Idipſum homo ingratus aſſolet, nam, uti definit Doctor Mellifluus, *Ingratitudo eſt inimica anima, exinanitio meritorum, virtutum diſperſio, beneficiorum perditio.* Non enim veretur ingratus, optima quæque beneficia vel omninò contemnere, vel in deteriorem partem interpretari. Ca-

[margin: *Guid. Caſſ. Emb mor. 18* — Ingratus. — *S. Bern ſer. in Cant.*]

toni hâc de re poëma est.

Infelice quel cor ch' ama l' ingrato,
Porche semina il ben per cogliser male,
Mentre le gratie à lui pronto concede,
Che le gode con odio, e lo converte
Ne la sua velenosa empia natura.

Generositas.
C. Tacit. l. 2. histor.
Virg. l. 6. Æn. v. 95.

96. Eduardus II. Britanniæ Rex, symboli loco araneum sibi præferri voluit, qui telis suis texendis operam nunquam impendit majorem quàm inter afflantium ventorum incursus. Epigraphen addidit; AUDENTIOR IBO. Hanc nimirum Rex optimus magnanimitatis ac constantiæ suæ imaginem esse voluit, omnesque hostium & calamitatum vires in se unum generoso animo provocavit, haud dubiè illam Cornelii Taciti gnomam alto defixam animo habens; *Fortes & strennuos, etiam contra fortunam insistere spes.* Ad verbum Virgilius;

Tu ne cede malis, sed CONTRA AUDENTIOR ITO,
Quàm tua te fortuna sinet.

Malignus
Ignavus.
Pœnitentia sera.
Prov. 1. 27.
S. Aug. ser. 57 de temp.

57. Araneis congenitum est, turbato ac pluvio cœlo plus, majoreque ardore, in texturas suas conficiendas incumbere, quàm sereno ac tranquillo. Unde lemma; IN NUBILO TANTUM. Ita prorsus homines maligni tum demum vindictæ & passionum suarum fila quàm ardentissimè pertexunt, quando æmulos calamitatum nubilis turbatos viderint. Certè Achitophel, ob vitium, nepti suæ Bethsabeæ à Davide illatum, acerbè quidem fuerat offensus; ulciscendi tamen animum tamdiu distulit, donec Absalon, proprio suo parenti perduellis, commodam ei occasionem suppeditârit, ad extremam perniciem Davidi per sua consilia machinandam. Eadem imago etiam ignavos quosdam laboris hostes concernit, qui nonnisi extrema necessitate aut miseriâ, veluti cœlo nubilo, compulsi, operari, ac negotia sua tractare solent. Unde quosdam in ipsa etiam æterna salute sua ita desides reperias, ut pœnitentiæ opera nonnisi morte imminente, vel in extrema necessitate constituti perficere curent. De his graviter Deus; *Cùm irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas irruerit, tunc invocabunt me: & non exaudiam &c.* Pulchrè Magnus Augustin. *Pœnitentia, quæ ab infirmo petitur, infirma est. Pœnitentia, quæ à moriente tantùm petitur, timeo ne & ipsa moriatur. Et ideò quicunque invenire vult misericordiam Dei, sanus agat pœnitentiam in hoc sæculo, ut sanus esse valeat in futuro.*

Mundanus.
Bellarmin. in Psal. 38. v. 12.
Mundanus.
Pet. Bles. epist. 16.

98. D. Aresius mercatorem fraudulentum araneo persimilem dicit, qui reti suo conficiendo totus insistit; eum lemmate ANIMA TABESCENTE. Hoc sensu Cardinalis Bellarm. super illud Psalmi, *Tabescere fecisti sicut araneam animam ejus;* ait, *Instar araneæ, quæ laborat in texenda tela, ut capiat muscas, & interim ipsa exsiccatur & consumitur. Sic enim anima hominum carnalium justo Dei judicio perpetuò laborant in rebus temporalibus acquirendis, & in eo labore consumunt ingenium & mentem, & inde anima exsiccatur omni humore gratiæ, ut ne cogitent quidem de salute sua, neq; ullo desiderio tangantur veræ felicitatis.* Eodem argumento Petrus Blesensis illorum stultitiam arguit, qui mentem suam gloriolæ terrenæ affectibus, aut plausûs mundani desideriis inquinant. *Aranea siquidem,* inquit, *de suis visceribus telam texit, & texendo tabescit. Quid aliud facit homo, qui se eviscerat in expensis, & in curis, ut muscam odoriferæ opinionis, & favorem linguæ meretricantis acquirat?*

Mundanus.

99. Araneus, telæ texendæ intentus, epigraphen ab Alcibiade Lucarino accepit; VISCERA PRO MUSCIS. Egregiam sanè hominis stultissimi ideam! qui aliqualem gloriolam aut progressum venaturus, miserrimè torquetur, fatigatur, curisque conficitur. Accommodatè Petrus Blesensis; *Perditæ vitæ homines se laboribus torquent, cruciant curis, expensis eviscerant. Nonnè figuram araneæ gerunt, quæ de suis visceribus telam texit, ne capiat muscam vilissimam? Quid est inanis gloria, quam venantur? nisi musca vilissima, murmurosa, sordida!* Argumento haud multùm dissimili de luctatoribus & athletis disserit Lucianus; qui pulvere ac ceromate conspersi, proprioque perfusi sudore, antagonistam sternendum in arenam descendunt; ibique è contusis membris, ac venis horrendùm dilaniatis vivum sanguinem copiosè fundunt, nec rarò ipsam etiam animam ingenti cruciatu ex imis visceribus ejiciunt: & tamen, quod mireris, è tantis laboribus nullam aliam mercedem ab agonothetâ expectant, nisi corruptibilem pomi aut pini fructum. *Itaque,* inquit, *hoc mihi magis risu digni videntur viri illi, ut tu ais, optimi, frustra tanta sufferentes, talibusque difficultatibus conflictantes, ut eas pulchritudines, & heroicas corporum proceritates ita turpiter arenâ, atque tumentibus vulneribus fœdantes, in partâ victoriâ pomo aut pinu potiantur.*

Pet. Bles. epist. 14.
Lucianus opere de Gymnas.

Calumnia. Hypocrita.
S. Greg. l. 8. Mor. c. 16.
Iob. 8. 14.
Prosperitas mūdi.
Bercor. l. 10 Redu. moral. c. 7 n. 3.
Vita humana.
Psal. 38. 12.
S. Aug. in hunc loc.
Anima.
S. Aug. in Psal. 112.

100. Ut ostibi persuadeas calumniam haud operosè dissolvi ac superari, araneæ telam, venti cujusdam flamini expositam, pinge, cum dicto, LEVI DIRUMPITUR AURA. Ratione consimili S. Gregorius Papa in illud Jobi, *Et sicut tela aranearum fiducia ejus,* ait. Hypocritæ actiones à plausûs humani aurâ totas lacerari, & in nihilum redigi. *Aranearum tela,* inquit, *studiosè texitur, sed subitò venti flatu dissipatur: quia quidquid hypocrita cum labore peragit, aura humani favoris tollit. Et dum in appetitu laudis opus deficit, quasi in ventum labor evanescit.* Ita quoque omnis mundi felicitas, veluti araneæ tela, maximis quidem laboribus comparatur, negotio tamen facillimo iterum dissolvitur. Petrus Bercorius; *Tela araneæ miro naturæ artificio de araneæ visceribus contexitur, magno labore, & longo tēpore perficitur; sed miro modo faciliter dissipatur. Talis est tela mundanæ prosperitatis. Hæc omnia paulatim, & successivè, laboriosè, & tædiosè conficiuntur. Sed pro certo, faciliter talis tela dissipatur & per subitam mortem & insperatam adversitatem totus iste labor destruitur & cassatur.* Idipsum de vitæ humanæ lubricitate pronuntiaveris: de qua David; *& tabescere fecisti sicut araneam ejus.* In hunc locum S. P. Aug. *Quid,* inquit, *tabidius araneâ? animal ipsum dico, quamquam & ipsis telis aranearum quid tabidius? Attende & ipsum animal, quàm tabidum est. Pone supra leviter digitum, ruina est: nihil omninò tabidius.* Idem sanctus Doctor animæ nostræ imbecillitatem, quovis levissimo tentationum vento sternendam aranei telæ non absimilem dicit. *Nihil,* inquit, *infirmius animâ nostrâ, positâ in mediis tentationibus sæculi, in mediis gemitibus & parturitionibus molestiarum, nihil eâ infirmius, donec hæreat soliditati cœlesti, & sit in templo Dei.*

Mundanus labor

101. Subtile videtur aranearum opus, sed inutile: curiosa tela, sed fragilis & imbecilla: continuo studio & viscerum impendio intexta, sed nonnisi muscis vel culicibus irretiendis apta. Unde meus Concanonicus D. Alexander Luzon de Millares symboli loco araneam exprimit, quæ complures muscas in extentâ suâ telâ implicans, epigrap. præfixam habet; VILIS PRÆDÆ TABESCIT AMORE. Ita prorsus homines carnales perpetuò laborant, sudant, seq; ipsos eviscerant: quid agunt? telam araneæ caducam, futilemq; ordiuntur, & in texendo ac retexendo ætatem consumunt, nullo præterea fructu, nisi ut fætentes ac sordidas voluptatum terrenarum muscas capiant. Adversus istos altùm conquestus Isaias, ait;

Telas

Digitized by Google

S.Gregor. Papa l. c.

Telas areanearum texere, est pro mundi hujus concupiscentiâ temporaita qualibet operari, quæ, dum nulla stabilitate subdita sunt, ea procul dubio ventus vitæ mortalis rapit.

102. Araneus & apis eidem flori insident; hæc quidem mel, ille venenum colligendo. Lemma; IDEM NON OMNIBUS IDEM. Ita probi ex eâdem pecuniâ, honore, cibo, &c. suavissimum virtutis mel colligere solent; improbis contrà nonnisi venenum ac mortem exsugentibus. Dilucidè Apostolus; *Omnia munda mundis: coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum, sed inquinata sunt eorum & mens & conscientia.* De cibis differens S.P. Augustinus; *Infidelis*, inquit, *sive comedat sive abstineat, non sanctè vel justè comedit vel abstinet, quia prava opinione utrumque facit.* Imò probi etiam ex improborum malis bonum colligere nôrunt, cùm tamen hi ex optimis quibusvis proborum operibus malum desumant. Pulchrè ac compendio idem Doctorum Phœbus; *Sicut malis obest bonitas justorum, sic bonis prodest iniquitas impiorum.*

Tit. 1.15. Aug. l. 22. c. Faust. 4. Aug. in Psal. 39.

Dæmon.

103. Aranea, in telæ suæ centro residens, epigraphen tenet; EXPECTAT PRÆDAM. Dæmonis hæc imago est, qui humano generi nunquam non tendit insidias, expectatque sollicitè, quos retibus suis implicet. Disertè S. Athanasius; *Hostile dæmonibus contra omnes Christianos, maximè verò contra Monachos & virgines Christi, odium est. Eorum semitis laqueos tendunt, earum mentes impiis & obscœnis cogitationibus nituntur evertere. sed nihil nobis in hoc terroris incutiunt; fidelium enim orationibus & jejuniis ad Dominum statim corruunt. Nec tamen, si paululum cessaverint, prorsus plenam putetis esse victoriam, solent sauci gravius assurgere, & multa arte pugnandi, cùm cogitatione nihil egerint, pavoribus terrent.* Idipsum etiam Caussidicis quibusdam convenit, qui clientibus, eorumque bonis assiduò & anxiè inhiant.

Athan. in vita S. Antonii

Advocati.

BOMBYX. Globulus Bombycinus.

Cap. III.

Religiosus in claustro.

104. Bombyx, contexto suo globulo bombycino claudendus, epigraphen à Bargalio recepit. UT PURUS HINC EVOLEM Ita homo, intra claustri angustias receptus, totò animo purificatur, tandemque ex illis ad æternæ vitæ beatitatem evolat. S.Bernard. *O sancta vita!* exclamat; de monasticâ differens, *tu mentium secreta purificas: tu conscientiarum squalorem diluis, atque ad angelica munditiæ puritatem pervenire facis animas.*

Bern. ser. super simile est regnum cœlorum homini negotiatori. Horat. l. 2. Carm. Od. 20. Religiosus.

105. Bombyx, intra calathiscum suum bombycinum clausus, epigraphen ex Horatio præfert; MUTABOR IN ALITEM. Enimverò, sicuti bombyx, fuso suo inclusus, è verme in papilionem convertitur; ita homo, ordinis religiosi claustrum ingressus, pristinum vitiorum vermem exuit, & mirâ metamorphosi alatus, ad cœlos paulò post evolat. Ab hoc argumento non multùm alienus Seneca; *Quemadmodum*, inquit, *novem mensibus nos tenet maternus uterus, & præparat, non sibi, sed illi loco, in quem videmur immitti: sic per hoc spatium, quod ab infantia patet in senectutem, in alium naturæ sumimur partum; alia origo nos expectat, alius rerum status.* S. Bern. de vita claustrali explicatè ac prolixè differens, exclamat; *O vita mirabilis, spirituale habitaculum, quæ de superbis humiles facis: de gulosis sobrios, de crudelibus pios & sanctos, de iracundis mites, de luxuriosis pudicos, de inobedientibus obedientes, & de osoribus facis in fraterna dilectione ferventes.* Atque adeò, quisquis hactenus, instar obscœni vermis, per vitiorum ac transitoriæ voluptatis terram serpere, ventremque ignobilem trahere est solitus, in vita religiosa mox virtutum ac meritorum alis instruitur, & candidissimi papilionis more cœlum versus contendit.

Sen. ep. 103. S. Bern. loc. cit.

Sanctus sobrius & miraculosus.

106. Sanctum quemdam compluribus miraculis, & assiduo abstinentiæ rigore insignem, è bombycis emblemate dignosces, qui serico texendo occupatus, cibum omnem respuit. Unde Lucarini lemma; OPEROSUS NON PASCITUR. Nam, ut propriâ experientiâ edoctus, ait Magnus Augustinus; *Jejunium in gaudio est, cùm tantò minus delectent carnalia, quantò spiritualium major sagina est.* In hanc rem D. Joannes Paschalius, Canonicus Regularis.

S. Aug. l. 2. quæst. Evang. q. 18.

Stamina dum bombyx operosus serica nectit,
Nauseat ille dapes, nauseat ille cibos.
Sic quoque, seu modicis dapibus, seu pascitur ullis,
Qui compar superis nectere mira parat.

Delitiæ relictæ. S. Ignatius Loyola

107. Carolus Bovius Emblematis loco bombycem exhibet, qui relictâ calathisci mollitie, in papilionem mutatur, cœlumque versus evolat; cum lemmate. QUIA MOLLIA LIQUIT. S. Ignatium Loylam hæc imago spectat; qui patriæ ac nobilissimæ familiæ suæ delitias generoso animo egressus, ad cœlos contendit & hodie etiamnum, per totius mundi ora, inter gloriosa encomia, volat. Unde Tertullianus ait, *Virtus duritiâ extruitur, mollitie verò destruitur.* Et S. Joannes Chrysostomus; *Qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt, qui verò talia non habent, in cœlis sunt.* D. Jo. Augustinus Lengueglia, clarissimum Congregationis Somascenæ lumen, in Colosso, ad S.Bassiani, Episcopi Novatiensis, honorem formato, ita canit;

Tertull. in lib. ad Mart. S. Jo. Chrys. in Matt. 11

Quel verme industre, che formando sete
Si fà sepolchro, e la propria dannis stenta;
Se lascia i ricchi stami, e l' aure liete
Già spiega l' ali, evolator diventa;
E questo par che a noi mortali avenne,
C' huom lasciando richezze aquista penne.

Amor conjugalis.

108. Posteaquam Comes Maximilianus Stampa, Mediolanensis, D. Annam Moronam, fœminam raris ac nobilissimis naturæ dotibus illustrem, matrimonio sibi junxerat, symboli loco bombycem suffixit, qui Morum arborem conscendens, ipsius folia, utpote unicum alimentum suum, carpebat; addito lemmate SOL DI CIO' VIVO. Id est; NON ALIUNDE VITAM veluti dixisset; sicuti bombyx nullam escam aliunde, nisi è *Moro* desiderat; ita suos amores ac calidos affectus nonnisi io pulcherrima ac virtuosissima conjuge Anna *Morona* pasci. Cæterùm tametsi hæc imago cùm ad propositum illud, tum ad conjugalem castimoniam significandam plurimùm leporis ac venustatis habeat. eam tamen non minore opportunitate etiam de hominis mundani vanitate interpretaberis, qui nullis aliis epulis delectatur, nisi caducis ac fragilibus foliis; rebus, inquam, vanis inutilibus, ac transitoriis. De his Jobus; *Rodebant in solitudine, & mandebant herbas, & arborum cortices.* Et Magnus Augustinus. *Vita quæ fructu corporis delectata, negligit Deum, inclinatur ad nihilum, & est nequitia.*

Mundanus. Job 30.3. S. Aug. de vera relig. cap. 11.

Excusatio. Prov. 6.2.

109. Peccator, noxas suas excusans, authore D. Aresio, Bombycem imitatur, qui texendo suo calathoinsistens, epigraphen reddit: ILLAQUEATUR ORE. Verbis è Salomone desumptis, *Illaqueatus es verbis oris tui, & captus propriis sermonibus.*

In

S. Amb. l. de Mendac. c. 26. Psal. 58.

In hanc rem S. Ambrosius; *Ipsi nobis tendimus retia, quibus involvimur, & implicamur: ipsi nobis vincula nectimus.* S.P. Augustinus, ad illa Psalmi verba reflectens. *Non miserearis omnibus, qui operantur iniquitatem;* ait; *Est quadam iniquitas, quam qui operatur, non potest fieri, ut misereatur ei Deus: ipsa est defensio peccatorum. Quando quisque defendit peccata sua, magnam iniquitatem operatur, hoc defendit quod Deus odit.* Porrò homo obscœnus verborum suorum spurcitie seipsum illaqueat, ac condemnat. S. Petrus Damianus; *Cùm immunda quaque, ac vana proferimus, quid aliud, quàm LAQUEOS nobismetipsis LOQUENDO COMPINGIMUS?* Domino Joanni Baptistæ Marino eadem imago ad S. Joannis Baptistæ carcerem ac catenas significandas inservit; quippe quas ipsemet sibi parâsse videri poterat, dum nefando Herodis ac Herodiadis incestui reprehendendo zelosam suam linguam exeruit. Unde ad sanctum hunc conversus, canit;

Peccator obscœnus

S. Pet. Dam. ser. de vitiis linguæ

S. Joan. Bapt. in carcere.

Bap. Marin. p. 3. Lyra.

Da le tue labra uscir, verace messo
De la vera salute i lacci, e gli hami,
Che t' hanno (ingrato premio) a torto oppresso.
Così di propria bocca i ricchi stami
Vomita industre verme, ond' a se stesso
Fabrica la prigion, tesse i legami.

110. Bombyx, è propriis visceribus serica fila trahens, dum ea in globulum convolvit, miserrimâ conditione, sibimet ex illis vincula ac tumulum construit. Lemma; SUIS SE GAZIS ILLIGAT; vel, ut meo Concanonico D. Salvatori Carducio placet; SIBI FUNERA TEXIT. Hominis avari hoc symbolum est: cujus labores omnes in ipsiusmet exitium ac miseriam vertuntur. Pulchrè ad rem nostram Magnus Hipponensium Præsul Augustinus; *Avarus dicit in corde suo, qui fortè non audet linguâ suâ: quis nos separabit a cupiditate auri? Tribulatio, an angustia, an persecutio? possunt & avari dicere auro; propter te occidimur tota die.* Eruditè canit P. Nicolaus Caussinus.

Avarus.

S. Aug. ser. 30. de sanct.

Nicol. Caus. Tragad. Felicitas Act. 4.

Qualis genistris instruens bombyx opus,
Diducta fila viscera excernit lens,
Et tot fluentes colligens ovo sinus,
Se ipse claudit opibus implicitum suis
SIBI SEPULCHRUM corpore exeso PARAT:
Sic gazam avaro corde sudatam impia
In damna condunt.

111. Symboli loco bombyces intra ahenam figurabuntur, addito alabro, quo pretiosis suis staminibus spoliarentur. Lemma MISERI, QUOD DIVITES. vel de uno tantùm; MISER, QUIA DIVES. Hunc enim motum divitiæ receptum habent, quod calamitates, rapinas, & ipsam adeò violentam mortem non raro adversus Dominos suos concitent. Certè Insulæ fœcundiores maximas à piratis injurias sustinent, naves quoque insidias tantò pertimescere debent graviores, quò fuerint mercibus magis onustæ. S.P. Augustinus; *Multi pauperes tutius latebant: divites facti, præda fortioribus fuerunt.* Appositè meus Concanonicus D. Salvator Carducius;

Divitiæ noxiæ.

S. Aug. in Psal. 51.

Fit miser en! bombyx, nitido quia stamine dives:
Sic ubi risus ovat, germinat inde dolor.

112. Bombyx, intra aheni aquas acerbè excruciatus, in tot tormentorum vicem pretiosa sua stamina rependit. Eò animum advertens P. Carducius, inscripsit; TORTORI DELITIAS. Vel hoc bruti animalis exemplo disce, ó homo, inimicis tuis beneficia ac gratias referre. *Disce diligere inimicum. In quantum autem in te charitas crescit, & efficiens te & revocans te ad similitudinem Dei, pertendit usq; ad inimicos.* Unde bombycis ore canit meus Carducius;

Bona pro malis reddere.

S. Aug. in Psal. 99.

Tortori paro delitias, dum crucior igne:
Tu quoque munificus sic bona redde malis.

113. Bombyx, in papilionem transmutatus, è globulo suo bombycino in aëra evolat: ut adeò idem calathiscus, quem bombyx paulò ante urnæ sepulchralis loco habebat, postea in papilionis renascentis cunas convertatur. Unde epigraphen subjunxit meus Carducius; AB URNA CUNABULUM. Veritas, hoc typo adumbrata, tametsi aliquamdiu sepeliatur, brevi tamen rediviva in apricum prodibit.

Veritas sepulta resurgit.

Dat urna molle bombyci cunabulum:
Sic veritas sepulta mox repullulat.

Inde etiam disces, hominem Christianum, si intra mortis antrum jugi consideratione detineatur, tandem ad fidei & gratiæ vitam auspicatò evolaturum. Quare S. Petrus Chrysologus de tribus Mariis, quæ ad Christi sepulchrum devotè invisebant, ait; *Ingrediuntur sepulchrum, ut consepulta Domino, totam fidei resurgerent in salutem.* Eò etiam illud Regii Vatis collimat; *Qui exaltas me de portis mortis.*

Memoria mortis vivifica.

S. Petr. Chrys. serm. 77.

Psal. 9. 15.

114. Bombyx in texendis sericis suis aulæis plurimùm quidem industriæ ac laboris collocat, eò tamen animum suum nunquam reflectit, cujus tandem bono tot curæ ac labores cessuri sint. Unde Caroli Rancati gnoma symbolica, A PRO DI CUI NON SA'. Id est; CUI LABORET, IGNORAT. Eandem miseriam in avaris anxiè deplorat Salomon: qui immensis curis indies fatigati, ac penè obruti, planè ignorant; quisnam olim tanti sudoris fructu gavisurus sit. *Reperi,* inquit, *& aliam vanitatem sub sole: unus est, & secundum non habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi ejus divitiis, nec recogitat dicens: cui laboro? &c.* Altùm sibi gratulabatur Dives Evangelicus; *Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare:* cui tamen respondit Deus; *Stulte, hac nocte animam tuam repetent à te, qua autem parâsti, cujus erunt?* S. Ambrosius; *Sæpè quod avarus summa congesserat solicitudine, pracipiti diffusione dilapidat hæres luxuriosus: & diu quæsita, turpis helluo, præsentium cæcus, futuri improvidus, quadam absorbet voragine. Sæpe etiam speratus successor invidiam parta acquirit hereditatis, & celeri obitu extraneus adita successionis transcribit compendia.*

Avarus.

Eccl. 4. 8.

Luc. 12. 20.

S. Amb. de offic. l. 1.

115. Bombyx pretiosi staminis sui fila assiduo labore ducens, epigraphen ab eodem Rancato accepit; ALTRUI SERICO AMMANTO, A' SE LA TOMBA. Id est, ALIIS SERICUM, SIBI CONSTRUIT URNAM. Hominem avarum hoc symbolo affeceris, qui proprio labore ad extremas vitæ angustias redactus, cumulatas suas facultates aliis relinquit. S.P. Augustinus de Divite Evangelico, quem superiore numero adduximus; ait, *Quanti sunt & modò, qui dicunt, tantùm habeo, tantùm facio, tantùm valeo, quibus respondendum est: stulte, hac nocte auferetur anima tua à te; qua congregasti, cujus erunt? Lætatur dives stultus, nocte moriturus, quantumcunque cupiditas radices suas ubique distendat, quantumcunque rapiat, necesse est in una hora totum dimittat.* Scitè Joannes Ovvenus;

Avarus.

S. Aug. l. de hom. 48. tom. 10.

Arte mea pereo, tumulum mihi fabricor ipse,
Fila mei fati duco, necemque neo.

Cæterùm Emblematis hujus argumentum ex aureis poëma-

Urbani VIII ... Poëmatis Hetruscis Urbani VIII. desumptum est;

Toglia intensa d' haver u' lhuom prevale.
In tenaci pensier, si Ch' egli oblia.
Che data gli fu l' anima immortale,
Perch' ad ciel torni, onde sen venne pria.
Ne per volo spiegar gli manca l' ale.
Mà sotto vile incarco usanz' aria
Stretto con lacci d' or tienlo in balia,
Onde il bel di là sù mette in non cale,
Per tesori ammassar la cieca mente
A prò di cui non sà brama gl' impresse
Che di terreni affetti il cor gl' imbiomba.
Tal prociol vermo à noi dal oriente
Tratlato di sua spoglia ordisce, e tesse
Altrui serico ammanto, à se la tomba.

116. Omnes quidem bombyces globulis suis conficiendis maximam impendunt operam; veluti sperarent, se paucorum dierum intervallo candidis alis instructos, è textili suo claustro in aëra evolaturos: at opinione complures deluduntur; nam illorum multi, intra ferventes aheni aquas submersi, penitùs intereunt. Ut adeò, texendis suis calathiscis intenti benè de se ipsis dixerint, NON OMNES IMMUTABIMUR. Ad propositum sanctus Paulus; *Ecce mysterium vobis dico: omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.* Hoc Caroli Rancati Emblemate innuit, plurimos reperiri Christianos, qui sese in extremo judicii die ad æternam gloriam resurrecturos sperant, cùm tamen ad Tartarum, calamitate nunquam intermoriturâ, sint ablegandi. Nam, ut opportunè ait Magnus Augustinus, *Resurget pius populus, ut veteris hominis sui reliquias transformet in novum. Resurget autem impius populus, qui ab initio usque ad finem veterem hominem gesserit, ut in secundam mortem præcipitetur.*

1. Cor. 15. 51. — Damnati. — S. Aug. l. de vera Relig. cap. 27.

117. Bombyx aurea sua fila, ad nobilissimorum Magnatum ac principum fœminarumque pompam vestiariam suffectura, non aliunde, nisi è propriis visceribus trahit. Quare pretiosâ suâ salivâ globulum bombycinum conficiens, epigraphen tenet; ALIUNDE NIHIL. Scriptoris illius hæc idea est, qui singulari naturæ bono instructus, omnem voluminum suorum materiem è proprii ingenii fæcunditate desumit, nullâ illorum parte ex alienis libris emendicatâ. Talem se jactitans Manilius, de suis poëmatis canit.

Se ipso operari. — Manil. l. 1.

Nostra loquar, Nulli vatûm debebimus orsa,
Nec furtum, nec opus veniet.

Gen. 27. 27. Isaacus, Jacobo filio suo benè precatus, dixit; *Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni.* Tametsi verò ad virtuosam filii sui fragrantiam significandam, præ analogiis agrestibus & rusticis, adducere potuisset magis speciosas ac nobiliores; ut moschum, thus, balsamum, aquam angelicam &c. quia tamen thus, balsamum; cæteraque suffimenta nonnisi ex arborum visceribus; moschus è congelato animalium sanguine; aqua angelica è liquatis & maceratis floribus capiuntur; solus verò ager ornamentis minimè adventitiis, sed propriis suis floribus ac fructibus abundat, odoremque domesticum, non verò peregrinum, aut aliunde emendicatum spargit, idcircò filii sui odorem præ cæteris omnibus cum solo agro conferre voluit; haud dubiè significaturus, Jacobum nullis quidem nobilitatis, divitiarum, aliorumque bonorum titulis exoticis, aut aliunde derivatis, sed propriis ingenii ac virtutum dotibus conspicuum esse. Cæterùm Princeps; instar nobilissimi bombycis, in alios è propriis bonis maximè beneficum se exhibeat, nihil unquam injustè aut violenter aliunde exigendo. Laertio referente, animo prorsus regio dicebat Bion; *Optabilius esse suam messem alteri largiri, quàm alienam decerpere.* Demosthenes rogatus. *Quid Deo simile haberent homines?* respondit, *Benefacere.* Ita Maximus.

Proprius valor. — Benefacere regum est. — Laert. l. 4. cap 7. — Maximus serm. 8.

118. Scipio Bargalius; fratrem suum mortuum Emblemate significaturus, bombycem expressit, qui intra globulum bombycinum clausus, epigraphen tenebat; RESURGAM, ET VIVAM. Reviviscentiam mortuorum hæc imago innuit, illosque non tantùm resurrecturos, sed & victuros asserit; vitâ nimirùm immortali, & nullis Parcarum injuriis amplius interrumpendâ. *Quia*, ut inquit Doctor Angelicus, *in resurrectione non solùm à corporibus vestris auferetur quod sint mortua, id est, necessitatem mortis habentia, sed etiam quod sint mortalia, id est, potentia mori &c.*

Resurrectio mortuorum. — S. Th. Aqu. apud Nov. Paul exp. n. 103.

119. Pisis ad S. Frigidianum, in Chori pavimento marmor parium visitur, quod complures globulos bombycinos, & aliquot bombyces, in papilionum speciem transmutatos, eleganti opere exhibet; cum lemmate, IMMUTABIMUR. Ad hanc universalis resurrectionis ideam opportunè ait S. Paulus; *Mortui resurgent incorrupti: & nos immutabimur.* Ubi tamen advertas velim, unico lemmatis præsentis verbo integrum justorum à reproborum reviviscentiâ discrimen comprehendi. *Reprobi, namque,* inquit S. Thomas Villanovanus, *terrenam imaginem portantes, carnales, deformes, & ponderosi, licèt incorruptibiles, surgent propemodum quales fuerunt in hac vita mortali: electorum verò nova progenies, in gloriam filiorum Dei permutata, in spirituali carne fulgebunt &c.*

Resurrectio. — 1. Cor. 15. 52 — S. To. Vill. Conc. 2. de Iudic extr.

120. Bombyx, in papilionem conversus, dum è calathisco suo progreditur, epigraphen sustinet; IDEM ET ALTER. Ita pœnitens, posteaquam ad frugem redire cœpit, corpore tenus prorsus quidem eundem refert, quoad mores verò à priore longè diversissimus existit. Unde P. Salarolus Abbas eidem Emblemati inscripsit; VIVO EGO, JAM NON EGO. Illius hæc imago est, qui è mundi turbis intra religiosi claustri angustias receptus, ad Deum convertitur, cœlumque assiduis contemplationibus pervolat. S. Bernardus; *Omninò felix mors, quæ sic immaculatum servat, imò penitùs alienum facit ab hoc sæculo. Ad alia quidem (inquit Apostolus) omnia mortuus sum, non sentio, non attendo, non curo: siqua verò sunt Christi, hæc vivum inveniunt, & & paratum.*

Pœnitens — Religiosus. — S. Bern. ser. 7 in Quadrag.

121. Bombyx dum in papilionem transmutatus, calathiscum suum egreditur, à D. Ascanio Piccolominio epigraphen recepit; MUTATUS EXIT. Iis hæc imago convenit, qui morbo aut carcere detenti, demùm, pristinæ vitæ moribus in meliores commutatis, prodeunt; vel qui, priore suâ vitâ intra religiosum claustrum penitùs immutatâ, ad cœlos evolant; nam sacram religionem exorsi, plurimis imperfecti animi sordibus scatebant, quas postea cum excusso sæculo rejecerunt, ac sanctitatis religiosæ consuetudinem induerunt. S. Bernardus de vita monastica disserens, altùm exclamat; *O vita mirabilis, spirituale habitaculum, quæ de superbis humiles facis, de gulosis sobrios, de crudelibus pios, & sanctos, de iracundis mites, & luxuriosis pudicos, de inobedientibus obedientes, & de osoribus facis in fraterna dilectione ferventes.*

Mutatio. — Religiosus. — S. Bern. ho. super simile est Regnum cælorum homini negotiatori.

122. Bona-

Digitized by Google

Contemplativus. 122. Bombyx, è serico suo glubulo progrediens, epigraphen tenet; CUPIT ÆTHERA. Idipsum anima verè perfecta assolet, cujus suspiria non aliò, Philip 1 23. nisi ad Deum, suamque cum ipso unionem, tendunt. Talis erat Paulus, quando scripsit; *Desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo.* Opportunè S. Greg. l. 3. Mor. c 30. S.Gregorius; *Benè Paulus, æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suæ sarcinam portans, vinctus clamat; Cupio dissolvi, & esse cum Christo. Dissolvi enim nonquæreret, nisi se procul dubio vinctum videret.* Tho. Kemp l 3 de Imit. c. 21, n 3. Religiosissimus meus Thomas Kempensis, ex intimis animi sui visceribus ad Deum suspirans, exclamat; *O mi dilectissime Sponse Jesu Christe! quis mihi det pennas veræ libertatis ad volandum, & pausandum in te? O quando ad plenum dabitur mihi vacare, & videre, quàm suavis es Domine Deus meus? quando ad plenum me recolligam in te? ut præ amore tuo non sentiam me?* &c.

Resurrectio. 123. Bombyx, è bombycino suo tumulo progrediens, apertum Christi, & hominis è morte resurrecturi, symbolum habetur. Unde Bargalii lemma; S. Basil ho 8 Hexamer RESURGIT CLARIOR. Hoc sensu S. Basilius Magnus, *Cùm vos ò mulieres, ordimini, & retorquetis fila, quæ ad vos usque Seres transmittunt, ad raras istas, ac prarmolles vestes concinnandas: vertat vobis in mentem hujusce varietas animalis in formas, atque mutatio, indeque resurrectionis dilucidam, certamque sententiam sumite* &c.

124. Bombyx, in papilionem mutatus, è calathisco suo progreditur, & in aëra evolat. Emblemati subscripsit Joannes Bapt. Rusca; SERVANDÆ SOBOLI. Ita sanctus Patriarcha Noë, cum paupere suâ Noë. familiâ arcam egressus, à Deo ad propagandam gentis humanæ seriem, quæ in diluvio mediò interrupta, ac penè extincta fuerat, reservabatur. De hoc S. S. Greg. Naz. Orat. 3. in Julian. Gregorius Nazianzenus; *Noe in periculo servatus est, ipseque in exiguo ligno mundum ferens, mariumque fœmina, orbis terrarum diluvium fugientium, ut terra rursus sanctioribus habitatoribus ornaretur.* Idem Orat de S. Basil. Et rursus de eodem Noëmo differens, *Cui,* inquit, *arca commissa est, & quisecundi MUNDI SEMINA, parvoligno concredita, in aquis SERVAVIT.* Cæterùm hæc imago etiam magnates illus spectat, qui singulari sedis Apostolicæ indulgen-Religiosi è Monasteriis dimissi per Papam. tiâ, è Cœnobiis discessêre, ut illustrissimas suas familias, jamjam intериturас, erigere, ac posterà prole propagare possent. Complurium instar, unum alterumve adducere placet. Nicolaus Justinianus, Religiosum Ordinem professus, Alexandri III. gratiâ uxorem duxit, ut nobilissimæ suæ prosapiæ, jamjam extinguendæ, suppetias ferret. Casimirus, Diaconus & solemnibus votis Deo obstrictus, supplicante Poloniæ regno, à Benedicto IX. permissus est, è Cluniacensi Galliæ Monasterio egredi, & regiam Poloniæ seriem in conjugio propagare. Constantia, Siciliæ Regis filia, ut Henrico IV. nuptui tradi posset, voti religione, quod in Monasterio edidit, soluta est, ut testatur Platina. Platin. in vita Clem. III.

125. Joannes Baptista à Portâ hominem, amoris vinculo exsolutum, cum bombyce comparat, qui è calathisco suo protumpens, epigraphen tenet; ET Amans liberatus FECI, & FREGI. Huic affine est lemma Bargalii; CONSTRUXI, DESTRUXI. Hoc sensu Hiero-Hier Preti. in Canzone SPEGNO. nymus Preti canit;

Amor dunque degg' io
Adorar chimi sdegna?
Seguir onda, che fugge; Aura che vola?
Folle amor, van desio
Amar chi di dio è degna,
Che mentre a lei mi dono, a me s'invola,
Sdegno, ah tu mi consola.
Poich' Amor, e costei ride al mio pianto,
Si si FUGGA LEGATO, HOR SCIOLGO IL LACCIO.
Foco fui, sono un ghiaccio.

Et Fulvius Testi; Fulv. Test. nella sua ...

Cinzia, t' inganni: Jon non sono più qual fui,
Sdegno, e ragion l' antica fiamma han spento,
E sciolto de tuoi l' acci il cor contento
Gioisce in rammentar gli affanni sui.
Non può cor generoso, alma ben nata,
Benche amando tal or erri, e delisi,
La tirannia soffrir di dona ingrata.

Pœnitens. Eodem Emblemate etiam pœnitentem, è pristinis scelerum vinculis extricatum, describes. De hoc S. S. Aug. ... P. Augustinus; *Nos aliter salvi fieri non possumus, nisi confiteamur pœnitentes, quod inique gessimus negligentes.*

Religiosus. 126. In Cœnobii angustiis pennas acquirimus, quarum beneficio ad cœlos evolemus; E Bombycis emblemate id demonstratur, qui è serico suo carcere progressus, epigraphen tenet; E CARCERIBUS ALAS. Vel ut meus Concanonicus D. Salvator Carducius inscripsit; DANT VINCULA PENNAS. Mentem ipsius hoc epigrammate explicatam habes;

Serica dant volucres tumulato vincula pennas;
Liberior cœlo mens religata volat.

S. Bonav. 4 Illum. 19. Præclarè dixit S. Bonaventura, Religiosum, liberâ voluntate intra cellulæ suæ angustias conclusum, directo itinere ad cœlos evolare; *Moriens,* inquit, *vix unquam aliquis à cella in infernum descendit, quia vix unquam, nisi cœlo prædestinatus, in ea usque ad mortem persistit.* Idem lemma etiam ægrotis, afflictis, & captivis solatium affert, quod è suis angustiis vel preces tantò calidiores fundere, & animo in Deum sublevari discant; vel certè non ita multò Captivitas. post evasuri fiant illustres ac gloriosi; uti Josepho contigit, qui è carcere progressus, primos Ægypti honores conscendit.

127. Bombyx, globulo suo provolans, epigraphen sustinet; E CELLULA COELICOLA. Ita nimirum intra Cœnobii angustias receptus fa-Religiosus. cillimum est ad paradysi felicitatem sublevari. Probè id perspectum habens S. Petrus Damianus, ait; S. Petrus Dam. Opusc. ... *Reprimatur quilibet frater nunc in angusto suæ remotionis ergastulo: ut infinita magnitudinis domus sibi pareatur in cœlo.*

128. Academici Philomati funebrem D. Ascanii Piccolomini apparatum bombycis emblemate ornârunt, qui in papilionem conversus, è serico suo calatho erumpebat, cum lemmate; NEC VITÆ Religiosus. QUÆRIT ALIMENTA PRIORIS. Bombyx enim, è verme in alitem conversus, à consuetis pristinæ vitæ suæ cibis penitus abstinet. Ita prorsus homines, è mundo ad cœnobium conversi, pristinas orbis scelerati delitias penitus fastidiunt. His non Pœnitens. absimiles pœnitentes, dom Divinæ gratiæ alis innovantur, omnem prioris vitæ consuetudinem abjiciunt. Nazaræi, homines à mundo separati, solisque Divinis obsequiis singulari virtute ac perfectione consecrati, hanc à Moyse legem acceperant; *Acetum ne bibant;* quâquidem præceptione Deus non ipsam verborum superficiem attendi volebat, neque id præcisè spectabat, ut aceto, ob nativam suam acrimoniam aliàs parum grato, abstinerent; sed potius sub illo verborum volucro significabat, iis omnii vitiorum sæcularium acore, cui semel renun-Raban in hunc loc. tiaverant, temperandum esse. Unde Rabanus in hunc locum ait; *Acetum bibunt, qui post vitæ sanctitatem*

ditatem in vetustatem præteritorum vitiorum labuntur, & correptione veteris nequitiæ delectantur. Idipsum aperte innuit S. Petrus Damianus. *Quicunq; frater facinum perfecto corde deserit, ea ipsa, quæ sibi jam nota sunt, si noxia probantur esse, dedisćat, & oblevioni perpetua in quantum prævalet, tradat. Necessat igitur jam disputare de quovis, igneres esculentiores proferre lautioribus cibis. Jejunium amet, necessariarum rerum penuriam diligat, aspectus hominum fugiat, sub silentio se censura constringat, ab exteriori se negotio subtrahat, &c.*

129 Homo, omnem in operando vanam gloriam effugere, suasque virtutes occultare desiderans, bombycem imitatur, qui calathisco suo texendo occupatus, sensim filorum cassibus totus obtegitur. Unde lemma; OPERITUR, DUM OPERATUR. Has virtutes Salomon in Divina sponsa observans, eam hortum conclusum cognominat; *Hortus conclusus soror mea sponsa*; hortum quidem, eò quod ibi semper aliquid oriatur, inquit Hugo Cardinalis, conclusum verò, quod omnem in operando ostentationem fugiens, solitudinem ambiat. Sic S. Bernardus; *Conclusus hortus sancta anima mea esse dicitur, dum amore vitæ æterna à strepitu sæcularis se abstrahit, dum visus hominum fugit, dum bona, quæ agit, propter laudes hominum abscondit, dum se propter Deum ne ab hominibus videatur, includit, dum humanas laudes contemnit.*

130. Bombyx, tametsi calathiscum suum ingrediens, abjectam, maculosam, spurcam ac horridam vermis speciem referat, ubi tamen ex illo reversus fuerit, totus comparebit agilis ac candidus. Unde lemma; CANDIDATUS EXIBIT. Ita prorsus Sacratissimum Salvatoris nostri corpus, cùm sepulchrale marmor intraret, sanguine, sputis ac livore miserè dilaniatum cernebatur; postea verò membris omnibus illustre ac gloriosum prodiit. Appositè S. Paulus; *Seminatur in corruptione, surget in incorruptione. Seminatur in ignobilitate, surget in gloria.* Hunc locum S. Anselmus de omnibus mortuorum fidelium corporibus interpretatus, ait; *Seminare est sepelire, quia sicut triticum tegitur in agro, ut resurgat innovatum, sic corpus defuncti in sepulchro ponitur, ut inde resurgat melioratum. Seminatur ergò in corruptione, id est, sepelitur corpus hominis corruptibile, sed surget in incorruptione, quia jam corrumpi non poterit. Seminatur in ignobilitate, id est, sepelitur in vilitate & abjectione, ut foeteat, & vermibus scateat; sed surget in gloria, id est, gloriosum & lucidum.*

131. Nobilis hic vermiculus cellulam suam, quâ paulò post cooperiatur, ipsemet studiosè construit. Unde illum P. Rancatus hoc lemmate loqueotem sistit; CONDO, UT CONDAR. Prudentûm illorum hæc idæa est, qui hæredum, plerumque ingratorum ac mendacium, fidem nihil moratí, tumulos suos, quibus mortui condantur, etiamnum vivi extruunt. Consultissimè Plinius; *Tam rara in amicis fides, & tam parata oblivio mortuorum, ut ipsis nobis debeamus conditoria extruere, omniaque hæredum officia præassumere.* Eos insuper hoc Emblema deprædicat, qui charitatis studiosi, egenos omnes amico affectu excipiunt, ut & ipsi olim in æternæ beneficentiæ vicem ad cœlestem gloriam admittantur.

132. Bartholomæus de Rubeis symboli loco bombycem statuit, qui è propria sua cella alatus exibat: cum lemmate, IN EGRESSU NOBILIOR. Christi resurgentis hæc idea est, qui post gravissimos cruciatus & labores, pro humana gente toleratos, tandem è sepulchro gloriosus, & è mundo triumphans ad cœlos abiit. Idipsum etiam de Religiosis

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

dicere licet, qui, ut Sanctorum Patrum phrasi utar, *è cella ad cœlum evolant.* Religiosissimè mei Thomæ Kempensis aureus de Christo imitando libellus; *Cella continuata dulcescit, & malè custodita tedium generat. Qui se abstrahit à notis & amicis, appropinquabit illi Deus cum Angelis sanctis. Qui intendit ad interiora & spiritualia pervenire, aportet eum cum Jesu à turba declinare. Nemo securè apparet, nisi qui libenter latet.*

133. Bombyx, seipsum eviscerans, è Monacensi Societatis Jesu collegio epigraphen recepit; VISCERA DONAT. Innuebat videlicet, tantam S. Francisci Borgiæ erga omnes fuisse charitatem, ut se ipsum iis impenderet, summæ voluptatis loco haberit: Mosi non absimilis, qui pro populi salute de libro vitæ deleri non abhorruit. In hunc locum S. P. Augustinus ait; *Beatus Moyses, cùm frequenter eum populus rebellis non solum contemnere, sed etiam lapidare vellet; Divina charitatis memor, ita pro illis Domino supplicabat, ut clamaret & diceret si non dimiseris peccatum populi tui, dele me de libro tuo, quem scripsisti.* Cæterùm ingeniosa est inscriptio, quam idem Collegium Emblemati præsenti suffixit.

Franciscus omnibus omnia factus,
Postquam sibi nil esse cœperat, ——
Publica salutis memor, quia non immemor sua,
Amorem daturus aliis, rapuit sibi.
Omnes cùm vellet optimos, se voluit omnibus meliorē.
Ita vacans sibi, ac si cæteros neglexisset;
Ita cæteris, ac si se neglexisset. &c.

134. Eruditè bombycem describens meus Concanonicus, Reverendissimus D. Adamus Weberus, Præpositus Hegelwertensis, ait; Bombyx, si ratio consulitur, est artifex non minus laboriosus, quàm artificiosus, & nendis Regum vestibus natus textor: si oculorum exquiritur judicium, est animalculum despicatissimum, utpote carne & sanguine, nervis, ossibus, venis, arteriis, intestinis, oculis, auribus, pilis, squamis, spinis destitutum: &, ut paucis complectar multa, ex luto & sanie conflatum insectum, hactenus ille. Unde epigraphen subjicies; VIRTUS METIENDA LABORE. Christi præceptio est; *Nolite judicare secundum faciem.* Et Siracidis; *Non laudes virum in specie, neq; spernas hominem in visu suo*; frequenter enim experieris, in deformi corpore pulchram latere sodolem, & hebetem in formoso. Ex Euripidis sententia.

Animus spectandus est: nihil pulchritudo
Juvat, cum quis mentem non bonam habet.

Et alibi;

Deformis sim potius, quàm pulcher & malus.

Egregiè Seneca; *Potest è casa vir magnus exire, potest è deformi, humilique corpusculo formosus animus & magnus: ut intelligamus, non deformitate corporis fœdari animam, sed pulchritudine animi corpus ornari.* Ita plurimùm extitêre deformes Æsopus, Hipponax, Socrates, Crates, Gellius, Agesilaus, Aristoteles parvus, gibbosus, deformis, balbutiensque &c. qui tamen sapientiâ & virtute excelluêre. Verissimè Cato;

Corporis exigui vires contemnere noli,
Ingenio pollet, cui vim natura negavit.

135. Bombyci, assiduis laboribus fatigato, viride mori folium substerni solet, ut illo nutritus, gavisusque, fila sua serica perficiat. Emblemati subscripsit eruditissimus Philotheus; UT PERFICIAT. Ita sanè corpus nostrum abstinentiis & jejuniis quidem intra limites continendum, non tamen frangendum, ut & labore suo fungi, & ad Dei gloriam illum peri-

Io. Caff. de Instit. Monast. lib. 6. perficere queat. Benè dixit Joannes Cassianus; *Melior est rationabilis quotidiana cum moderatione refectio, quàm per intervalla arduum longumque jejunium. Novit immoderata inedia non solùm mentis labefactare constantiam, sed etiam orationis efficaciam reddere corporis lassitudine enervatam.* Emblemati explicando sequens epigramma subjungit Philotheus.

Bombyci folium mori manus admovet escam,
Latius assumpto crescat ut inde cibo.
Non satis, ut primo vermis nascatur ab ovo,
Cara sed illius vellera seres avent.
Quid cœpisse juvat telam, nisi finias auctor?
Nemo decus, nisi res perficiatur, habet.
Non solum è terris tu me, Deus alme creâsti,
Sed quoque ritè tuum perficis auctor opus.

GLOBULUS BOMBYCINUS.

136. HIc globulus, Bombycis industriâ constructus, beneficum suum artificem intra se, veluti hospitio, recipit; ubi etiam ille plurium dierum intervallo commoratur, donec tandem in candidum papilionem transmutatus, foras erumpat, orbisque conspectum subeat. Unde D. Gregorius Bolzi, maximum Congregationis Samascenæ decus, huic globulo inscripsit. CHI MI FORMO, NEL SENO MIO RIPOSA. Id est, QUI ME FORMAVIT, MEO IN SINU RECUMBIT. Præclarum hoc Mariæ Virginis symbolum habetur, *Maria V. gravida.* quæ gravido suo utero ipsummet Creatorem portavit. Ut adeò Sancta Ecclesia illius ore hæc Siracidis verba propriissimè pronunciet; *Qui creavit me, requievit in tabernaculo meo.* *Hugo Card. in hunc loc.* Hugo Cardinalis inter cæteras expositiones hanc tenet; *Qui creavit me singulare templum sibi, requievit novem mensibus, & sex diebus in tabernaculo meo, id est, in utero meo.* *S. Aug. l. 2. de Peccat. merit. c. 24.* S. P. Augustinus; *Christus*, inquit, *Virginem Matrem, quam eligeret, creavit; de qua crearetur, elegit.*

BRUCHUS.
Caput IV.

Peccator obstinat'. 137. PEccatorem pertinacem, & in prosequendis suis flagitiis obstinatum, Bruchi emblemate describes, qui à frondibus corrodendis tamdiu non desistit, donec totas consumpserit. Unde Lucatini lemma; DONEC CONFICIAT. De hac Bruchi proprietate canit D. Joannes Paschalius;

Non prius assiduus desistit rodere bruchus
Herbas, quàm totum dempserit ante decus,
Atropos indigna quam flamina fregerit aura,
Nec genus humanum despicit ante secum.

Vana gloria. Porrò vana gloria, ubi hominem semel occupaverit, instar bruchi, tamdiu in ipsum grassatur, donec omnes virtutes, seu frondes amœnissimas miserè depopulata fuerit. S. Bernardus; *Quantos*, inquit, *vana gloria trudi fecit in tenebras exteriores, veste spolians nuptiali, & virtutum exercitia fructu pietatis evacuans? Quantos postis hac nequiter supplantatos, turpiter quoque dejecit, ut cæteri quique, quos latuit occultus effossor, subitam expavescerent ad ruinam? quid vero hunc fovet vermem aliud, quam mentis alienatio, & oblivio veritatis?* *S. Bern. in Psal. 90. ser. 6.*

138. Bruchus, folliculo cuidam involvi solitus, epigraphen etiam bombyci propriam, sustinet; UT EXTOLLAR. Ita homo, intra cœnobii angustias *Religios'* conclusus, volatu longè expeditiore versus Deum sublevatur. S. Bernardus, de statu Religioso disserens exclamat; *O porta præclarissima, per quam in sanctam civitatem intratur, per quam regnum cælorum rapitur & possidetur! Tu mentium secreta purificas, tu scala Jacob, quæ animas perducis ad paradisum. Tu via regia paradisi, quæ homines perducit ad patriam.*

CHAMÆLEON *Cap.* V.

139. CHamæleon, teste Simone Majolo, inter omnia animantia solus *nec potu, nec cibo alitur, nec alio, quàm aeris alimento.* Unde uni tantùm chamæleonti subscribes; VESCITUR AURA. Certè, homo ambitiosus, vel aulicus adulator nonnisi vanissimo aëre pascitur. Ad propositum Andreas Alciatus:

Semper hiat, semper tenuem, qua vescitur auram
Reciprocat Chamæleon -----
Sic & adulator popularis vescitur aurâ, &c.

Si verò complures chamæleontes uno Emblemate depingere libeat; epigraphen subjunges; SPIRITU VIVIMUS. Verbis è D. Paulo mutuatis; *Si spiritu vivimus, spiritu & ambulemus.* Personas contemplativas, & in Deo penitus absorptas, hic typus exprimit. S. Basilius, uti de eo testatur S. Ecclesia, *tantùm spiritu vivens, præter ossa & pellem, nullâ præterea corporis parte constare videbatur.* Hoc nihilò inferior S. Catharina Senensis, integro mense nullum, nisi SS. Eucharistiæ cibum sumpsit. &c. S. Bernardus, illum Apostoli locum explicans, ait; *Si caro non prodest quidquam, sed spiritus est, qui vivificat ipsam; separare oportet pretiosum à vili, & digniorem præponere partem, ut secundùm spiritum ambulemus, non secundùm carnem. Ad spiritum enim debet fieri conversio carnis, ut serviat ipsa, & non serviatur ei.*

140. Præsuppositâ illâ chamæleontis proprietate, quod aëre pasci soleat; quidam Dynasta, cùm Dominam Lauram Cibò San Vitale sibi matrimonio junxisset, Emblematis loco Chamæleontem depinxit, cujus lemma ad sponsæ illius nomen & cognomen eruditè alludebat; CIBO VITALE M' E'L' AURA; Id est, VITALEM CIBUM MIHI SUGGERIT AURA. Eoque amoris sui viscera adversus tanæ virtutis fœminam explicare volebat. Alius simili argumento amorem suum erga fœminam, cui Dariæ nomen, Chamæleontis emblemate adumbravit; addito lemmate. D' ARIA E' LA VITA MIA. Idest, EX AERE VITAM; Vel, ut alius placet; SUFFICIT AURA. Quod si iconem hanc ad mores formandos applicare libeat, eam homini ambitioso propriam dices; qui nonnisi aëre, vanissimâ inquam mundi gloriolâ, pasci consuevit. Seneca; *Relinque ambitionem, timida res est, vana, ventosa, nullum habet terminum; tam solicita, ne quemquam ante se videat, quàm ne se post alium.* Statius, ambitiosos suos affectus ingenuè confessus, accommodatè ad hoc Emblema cecinit;

--- --- --- Nos otia vitæ
Solimur cantu, ventosaque gaudia famæ
Quærimus.

141. Chamæleon, ad humanæ vitæ volubilitatem significandam, authore Carolo Rancato, illa Jobi verba instar lemmatis pronuntiat; VENTUS EST VITA MEA. His coloribus etiam hominem ambitiosum, nonnisi popularibus ventis, & vanissimâ aurâ pasci solitum, depinges. P. Cornelius à Lapide illa Oseæ verba interpretatus, *Ephraim pascit ventum*; vel, ut Hebræus legit: *Ephraim pascitur vento*: ait, *Ambitiosi pascuntur vento:*

quid

quid enim est honor, nisi popularis aura, & ventus in omnem partem mobilis statimq; evanescens? Sunt ergò quasi chamæleontes, qui feruntur vivere & nutriri vento. Unde S. P. Augustinus: *Tollantur de medio inanes venti, tollatur de medio fumus, qui crescendo evanescit: prorsus pro salute ista contemnantur.*

142. Aristoteles, Plinius, Plutarchus, Petrus Crinitus, aliique plures testantur, chamæleontem colores suos mira facilitate mutare, rerumque omnium quibus propinquat, colorem imitari: ut adeò videri possit, nullam aliam huic animanti constantiam superesse, nisi quod in forma sua, singulis momentis immutandâ, constantissimè sit inconstans. Unde lemma; STABILE E' SOLO IN VARIAR GLI ASPETTI. Id est; IN VARIETATE STABILIS. Emblemati occasionem subministravit oobile D. Basilii Paradisi poëma, ubi varias fortunæ mutatiooes describens, canit;

Labile ogni fortuna
Precipita a momenti il gaudio: e'l duolo
Bil pianto, e il riso immortalmente alterna,
Con inconstanza eterna
D'onde a pena posò spiegando il volo,
Diman dispergerà quant' oggi aduna,
E in sembianza importuna,
Fatta cameleonte a suoi diletti,
Stabile è solo in variar gli aspetti.

Eâdem icone Cassiodorus malitiosi debitoris vafritiem demonstrat, qui, ut creditori imponere possit, mille fraudum pigmenta induit. *Fugere siquidem nesciens, sed sua sponsionis ignarus: oblivio sus, cum relinquitur; trepidus, cum tenetur. Mu. at verbo, variat constituta: nec in una dicti sui qualitate contentus, diversis imaginibus immutatur. Meritò chamæleonti bestiæ conferendus, quæ, quoties humanos aspectus incurrerit, dum ei fugiendi velocitas denegatur, nimiâ timiditate confusa, colores suos multifariâ qualitate commutat, &c.*

143. Chamæleontis colores duplicem varietatis & assiduæ mutationis suæ causam habeot; primam quidem intrinsecam, quando amoris aut iracundiæ affectu flagrat; alteram verò extrinsecam, dum lucis radii in ipsius corpore reflexi, directo aut obliquo oculo aspiciuntur. Hujus doctrinæ locuples testis Seneca; *Chamæleontes, inquit, & reliqua animalia, quorum color aut ex ipsis mutatur, cum irâ vel cupidine accensa, cutem suam variant humore suffuso: aut positione lucis, quam, prout rectam vel obliquam receperint, ita colorantur.* Quare Chamæleontem, solaribus radiis expositum, hoc lemmate affecere; NEL SUO BEL LUME SI TRASFORMA, E VIVE. Id est; HINC VITA COLORQUE. Aulicum adulatorem hoc emblemate describes, qui sub Principis aspectu se totum ad illius mentem ac genium in omnem partem effingere novit. Talem se exhibebat Piletus, quando, Statio referente, hero suo dixit;

---Tecum tristisque, hilarisque: nec unquam
Ille suus: vultumque tuo sumebat ab ore.

Oleaster hanc animi & affectuum varietatem omnibus Principum ministris communem affirmat; nam *sicut iniquus omnes ministros impios habet, sic justus omnes justitiâ præditos: & utplurimùm cujus fidei est Dominus, ejusdem est servus; & qualis vultu Dominus aliquem recipit, tali & ministri ejus.* Iidem etiam hominis amantis mores sunt, qui ad omnes personæ amatæ nutus, & affectus se studiosissimè componere satagit. *Amor*, inquit P. Cornelius à Lapide, *instar chamæleontis amantem conformat rei amatæ.* Id quod amantis ore exprimit Otho Venius.

Quod cupis, id cupio; quod spernis, sperno, tuumq;
Velle meum velle est, nolleque nolle meum.
To propter varios, ut Protheus, induo vultus,
Inque modum Chamæ, crede, leontis ago.

144. Chamæleon, serpentem sub arbore conspicatus, mox hujus ramos insilit, suoq; veneno lentum acdirectè è faucibus supra serpentis caput demisso, illum interficit. Unde D. Aresii lemma; PLAGÆ ILLIUS NON EST SANITAS. Ex hoc schemate lethiferum ac insanabile detractionis virus colligere licet; Unde pervetus quidam consiliarius, Plutarcho referente, dicere est solitus; *Quodvis in quosvis esse confingendum, ut enim vulnus maximè sanet, manet tamen cicatrix.*

145. Serpens è chamæleontis veneno, per arboris ramos distillante, occisus, epigraphen tenet; MORTIFERO MORTEM. Vel, AB ALIO, QUOD ALIIS. Hæ nimirum talionis leges sunt, ut easdem calamitates, quas aliis struxisti, ipsemet patiaris. Seneca hac ratione, ceu ariete, crudeles hominum animos expugnare, & à tyrannide avertere nititur;

Vos, quibus rector maris, atque terræ
Jus dedit magnum necis atque vitæ,
Ponite inflatos, tumidosque vultus:
Quidquid à vobis minor expavescit,
Major hoc vobis Dominus minatur,
Omne sub regno graviore regnum est.

Balthasar Bonifacius de Herode & Herodiade canit;

----- Deus affuit ultor
Sacrilegis: Vobis offensi Numinis instat
Sera quidem, gravis ira tamen: quis vincula circum
Colla dedit insti, meritò vincitur & ipse.
Assyrio tandem superatus ab hoste; Puella
Saltatrix, saltans moritur: resoluta, choreas
Ducentem, glacies imum detrudit in amnem,
Quaque caput petiit, capiti temeraria sancto
Insultans, afflata sacro perit ore, Tyranni
Discite justitiam: gravis è l gravis ira Tonantis.

Justus Lipsius coërcendæ militum insolentiæ opportunam hanc methodum præscribit, *In sanguine & cæde qui versantur, ferociam & contemptum induunt, nec nisi sanguine & cæde coercentur.*

146. Chamæleon serpentem quidem interficere, non tamen devorare solet. Unde lemma; MACTO, NON MANDUCO. Ita Judex, omnemunere recusato, omnique propriâ utilitate relictâ, justitiæ leges exequatur, & in sceleratos liberrima authoritate animadvertat. Nam, ut verè ait Magnus Augustinus; *Accipere munera, est propter munera laudare hominem, adulari homini, judicare contra veritatem.* Horatius;

Judex honestum prætulit utili:
Rejecit alto dona nocentium
Vultu: & per obstantes catervas
Explicuit sua victor arma.

147. Chamæleon, serpentem occideos, epigraphen tenet; NEC SPE, NEC METU. Vel, NEC ESUI, NEC ULTIONI. Enimverò chamæleon ad illam serpentis cædem patrandam nec escæ, aut alterius commodi capiendi spe, nec odio aut imminentis mali formidine; sed solâ nequitiæ destruedæ aoimo ducitur. Præclarum hoc vindicantis justitiæ prototypon ob omnium judicum oculos statutum velim.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I. Xx 2

Marginalia: Detractor. Plutarch. Talionis lex. Senec. in Th. Act. 3. Balth. Bon. in Larario pp. Epig. 8. Lips. lib. 5. de Milit. dialog. 18. Judex justus. S. Aug. in Psal. 25. Horat. l. 4. Ode 9. Judex tectus. Oth. Ven. in Emb. Aulicus adulator. Amans.

Digitized by Google

Cicero lib. 3. deorat.

velim. Adversus injusta hominum judicia conquestus Tullius, ait: *Plura judicant homines aut amore, aut cupiditate, aut iracundiâ, aut dolore, aut lætitiâ, aut spe, aut timore, aut errore, aut aliqua permotione mentis, quàm veritate, aut præscripto, aut iuris normâ aliquâ, aut judicii formulâ, aut legibus.* Et sanctus Anselmus; *Quatuor modis judicium humanum pervertitur: timore, cupiditate, odio, amore.*

Principũ Domestici.

Meditatio passionis Christi.

S. Bern. ser. 1. de Verbis Ijaia.

148. Chamæleon è rebus quibusvis vicinis colorem mutare solet. Unde illum purpureæ rosæ propinquantem depinxêre: addito lemmate. MAGE PULCHER AB OSTRO. Ea ipsa felicitas etiam Principum domesticis ac familiaribus obtingit, quippe à quorum vicina authoritate illustrissimum honoris ac gratiæ splendorem recipiunt. Porrò homo Christum, in Cruce fixum, ac sanguine undique perfusum, piâ consideratione accedens, nobilissimum inde amoris Divini colorem refert. S. Bernardus, *Quia si compatimur, & conregnabimus, sit interim meditatio nostra, Fratres, Christus, & hic crucifixus. Ipsum ponamus signaculum super cor, signaculum super brachium nostrum. Ipsum amplectamur brachiis quibusdam vicariæ dilectionis, ipsum sequamur studio piæ conversationis. Hoc enim iter, quo ostendatur & nobis ipse, qui est salutare Dei: sanè non jam sine specie & decore, sed in claritate tanta, ut majestas ejus repleat orbem terrarum.*

Adulator

S. Chrysost. in Polycrat. de vestig. Philosf. is 3

Peccator.

149. Chamæleon à vicinis objectis omnem colorem, præterquam album in se recipit. Lemma. SOLUM NON INDUIT ALBUM. Adulatoris hic genius est, qui, solo candore excepto, reliquos omnes pro Principis placito induunt. Sanctus Joannes Chrysostomus; *Eliminat à palatiis adulatio veritatem; Adulator omnis veritatis inimicus est, & quasi clavum figit in oculo illius, cum quo sermonem confert; eòque magis cavendus est. quò sub amantis specie nocere non desinit, donec rationis obtundat acumen, & modicum illud luminis, quod adesse videbatur, extinguat.* Porrò homines flagitiosi quosvis aliorum colores ac vitia in se recipiunt, præterquam innocentiam & animi puritatem.

CICADA.
Cap. VI.

Quæstuosus.

S Ambr. l. 3 Epist. 20.

150. HOminem quæstûs terreni studiosissimum, & inter assiduos opum corradendarum labores vix non frangi solitum, Cicadæ symbolo repræsentabis; addito lemmate: QUÆSTU DIRUMPAR. ubi inter geminam banc vocem, *questus, & quæstus*, æquivocationem non ingratam observes velim; illa enim lamentum, hæc verò lucrum significat: quamvis utraque in mundanorum cordibus, conjugio penè indissolubili, habitet; ut quæ, nullis unquam exaturanda opibus, quæstum assiduis quæritant questibus ac suspiriis. S. Ambrosius; *Quid nobis cum istius sæculi via, habitare in luteis domibus, dies & noctes in lucris ponere, & de lucris semper cogitare atque (cicadas ajunt) aurâ quâdam pasci cupiditatum? Verè sicut cicadas, quia de die in diem vivunt, QUESTUQUE RUMPUNTUR suo.*

Peccator.

Psal 106 6. Cassiod in hunc loc.

151 Cicada, soli æstuanti exposita, epigraphen tenet; SILET, DUM NON ARDET. Ita Peccator, nonnisi febrium, aliarumque calamitatum ardore percussus, serias in cœlum preces, spargit. Disertè de Judæis testatur Regius Prophetes: *Clamaverunt ad Dominum, cùm tribularentur. Quo tempore* subdit Cassiodorus, *clamor cordis totis viribus excitatur, quando & imminens periculum timetur, & præsumptio humana subducitur.* Quare Leo X. hunc Psalmi versiculum. *Ad Dominum cùm tribularer, clamavi,* sibi pro symbulo delegit; ut in ipsius vita refert Alphonsus Ciacconius. Eâdem ratione etiam Prophetis tamdiu voces hærent, dum Spiritûs sancti ardore succensi, clamoribus suis toto orbe personare cogantur.

Psal. 119

Prophe.

Zelus.

Iob. 1. 10.

S. Io. Chrys. ... Iob ... humana

Amor.

S. Aug. ... in Psal. ... S. Ierem.

152. Eidem Emblemati subscripsit D. Aresius; NON SILET, DUM ARDET. Nimirum animus, salutis alienæ zelo, aut charitate erga proximum succensus, non se continet, quin crebrò cordis sui voces sonorâ linguâ prodat. Jobus, quamlibet acerrimè excruciatus, tormenta tamen omnia ore taciturno, ac mirè tranquillo toleravit; at ubi blasphema uxoris adversus Deum consilia inaudiit, mox sancto zelo inardescens, cohibere se ultra non potuit, quin altùm exclamaret, eamque severâ hac censurâ reprimeret; *quasi una de stultis mulieribus locuta es.* In hunc locum S. Joannes Chrysostomus; *Cùm ea verba stomachum Jobo movissent (id quod superiora mala facere minimè potuerunt) pleno iracundiæ vultu truciique respectu ad uxorem convertitur.* Et Lyranus, *Quamvis afflictiones proprias patienter sustinuerit, tamen injuriam Dei absque reprehensione propria sustinere non potuit.* Cor humanum, cicadæ non absimile, quando amoris flammâ semel incalescit, ægrè sibi imperat, quin in poëticos aut musicos concentus prorumpat. Vetus ac vera Plutarchi, & aliorum paræmia est; *Musicen docet Amor.* Huic conformis Magnus Augustinus, ait; *Cantare amantis est.* Joannes Jovianus Pontanus non eo tantùm tempore se cicadæ similem fuisse affirmat, quando urente adhuc juventutis Syrio, ab amoris flamma stimulatus cecinit; sed etiam dum, rigente jam senii brumâ, ad eosdem cantus, miserâ ac inquietâ sorte repetendos, ab amore concitatur.

Cantando luces peragit sub fronde Cicada,
Et mulcet sylvas carmine læta suo.
At tenebras sub rore levi, sub deside somno
Transigit, & noctes, nocte juvante suas.
Cantando moritur, sentit nec tædia mortis,
Quin cantu vitam ducit, & exequias.
O felix ortu, interitu felicior! At me
Et nox nigra gravas, vexat & atra dies.
Ante fores jaceo gelida sub frigore bruma,
Nec pudet ætatis, Pieridumque senem
Ante fores sub sole leo dum fervet, & ignis
Ustulat Icarius, conqueror usque senex.
Uror amans, tabesco senex, lux omnis amara,
Nox inimica mihi est, noxque diesque nocet.
Sors juvenum miseranda, senum deflenda, cicadæ
Sors felix. O jam discite quid sit Amor.

Spiritus

S. Prosp. In ad Dem.

153. D. Augustinus Lampugnantus cicadam, sub solaribus radiis in cantus solutam, hac epigraphâ loquentem sistit; CALESCIMUS ILLO. Verbis ex Ovidio mutuatis;

Est Deus in nobis, agitante calescimus illo.

Alius eidem Emblemati inscripsit; DANT LUMINA VOCES. Ita nimirùm Prophetarum ac Concionatorum voces scaturiginem suam è Spiritûs sancti lumine trahunt, eoque urente, incalescunt. S. Prosper; *Implet igitur Spiritus Sanctus organum suum, & tanquam fila chordarum tangit digitus Dei corda Sanctorum.*

154. Cicada, quia terræ virorem, & solis calores æternùm duraturos credit, ideo imminentis penuriæ prorsus incuria, nihil alimentorum sibi providet. Unde Aresii lemma; PRÆVIDERE NESCIT. Homines improvidos, omnique

cura

(…c. l. 4. …torf. 6.) causâ solutos, hæc imago spectat. De his Seneca; *Imprudentium ista fiducia est: Fortunam sibi spondere. Sapiens utramque partem ejus cogitat.*

(…lami-) 155. Animam, nonnisi inter calamitatum ac violentiæ ardores ad Deum recurrere solitam, Cicadæ persimilem dixeris, quæ canit tantùm SOLE SUB ARDENTI. Verbis è Virgilio mutuatis;

(…3. Eclog. v. 13.) *Sole sub ardenti resonant arbusta cicadis.*

(…ug. l. 2. …fess. c. 11) Certè S. P. Augustinus, etiamnum juvenis, omnique felicitate affluens, nec Deum, nec Divina Sacramenta unquam cordi habuit; at, *cùm quodam die*, inquit de seipso, *pressus stomachi dolore repentè æstuarem penè moriturus, vidisti Deus meus, quo motu animi, & quâ fide baptismum Christi tui, Dei & Domini mei, flagitavi.*

156. Anima, Deo supplex, suasque voces ex imis visceribus, non sine impetu, ac corporis totius motu, eructans, Cicadam imitatur, quæ suos cantus validâ laterum ac ventris concussione eliciens, epigraphen ex Isaia desumptam habet. QUASI CITHARA VENTER. Vel, MIHI CITHARA PECTUS. Vel, A PECTORE VOCES. S. Isidori doctrina est; (…atio.) *Oratio est cordis, non labiorum; neque enim verba Deus attendit, sed cor aspicit orantis.* (…sid. l. de …mo bon. …orin. 10 …l. 101. 18) P. Joannes Lorinus, *Stridens cicada*, inquit, *non ore, sed totius corporis agitatione, designat ferventem, intimam, & ex corde, totoque pectore orationem.* Et Amalarius: (…alar. l. 3 Offic. …l. cap. 3.) *Nostri cantores non tenent cymbala, neque lyram, neque citharam manibus, neque cætera genera musicorum, sed corda. Quantò cor majus est corpore, tantò Deo devotius exhibetur, quod per cor fit, quàm per corpus. Ipsi cantores sunt tuba, ipsi psalterium, ipsi cithara, ipsi tympanum, ipsi chorus, ipsi chorda, ipsi organum, ipsi cymbala.* Adeoque Amalarii ævo nullis musicorum instrumentis in Ecclesia opus erat.

(…g. Polit. Manto.) 157. Angelus Politianus canentem cicadem hoc poëmate describit:

Nigra dum raucum, tremulis evibrat ab alis
Carmen, & epoto canit ebria rore cicada.

Inde gemini emblematis occasionem desumpsi; CANIT EBRIA RORE. (…rophetæ) Ita Prophetæ, Divino sapientiæ, doctrinæ, ac cœlestium revelationum rore perfusi, toto orbe personabant. (…postoli.) Apostoli quoque Spiritu Sancto, seu rore agilissimo, pleni, Sanctum Evangelium per universum mundum prædicârunt; adeò ut non pauci ex auditoribus in has voces prorumperent; *Quia musto pleni sunt isti.* Nam, ut acu- (…l. 2. 13.) rè observat Magnus Augustinus: (…ug. ser. 5 …dàt. à …rionf.) *Qui pleni erant, loquebantur, & qui inanes erant, tacebant.*

158. Cicada alis, supra latera inter se collisis, canere solet, unde epigraphen è superioris numeri (…peratio …ma ha…t vocé.) versiculis addidi: CARMEN EVIBRAT AB ALIS. Idipsum Ezechiel peculiari ratione in Cherubinis observatum habuit, qui alis inter se collisis sonum excitârunt. (…ech. 1. …& 3. 12.) *Et audiebam sonum alarum.* Et rursus: *Audivi post me vocem commotionis magnæ & vocem alarum animalium.* Et verò si, ut S. Ambrosius docet, alarum nomine operationes virtuosæ intelliguntur; ille alarum voces edit, qui sanctis operationihus Divinam benevolentiam sibi conciliat, & adoptatam felicitatem pertingit, (…Aug. in …al. 12.) asserente enim Magno Augustino: *Cum gaudio gratias agere, & ordinatissime uti corpore, est cantus animæ spiritualis.*

159. Inter cætera D. Berlingerii Gessi Emblemata cicadam cernere est, addito Petrarchæ epigrammate; INFIN A L'HORA ESTREMA. Id est, EXTREMAM CANTAT IN HORAM. veluti diceret, cantum à cicada per totam vitam, ad ipsum usque extremum vitæ spiritum, industriâ nunquam interruptâ, ac præclaro genuinæ perseverantiæ typo, continuari. (Perseverantia.) Sanctus Antonius Paduanus, psalmis & hymnis usque ad supremum vitæ spiritum repetitis, animam Deo reddidit. Sanctus Ludovicus Galliarum Rex, *decessit in illa oratione, Introibo in domum tuam.* S. P. Augustinus, *sensibus integris, in oratione defixus, migravit in cœlum.* S. Franciscus, *Psalmum illum pronuntians: Voce meâ ad Dominum clamavi, in eo versiculo, me exspectant justi, donec retribuas mihi, efflavit animam &c.*

160. Carolus Bovius, ut emblemate demonstraret pios, ac frequentes Sancti Ignatii Lojolæ cantus nonnisi ex amoris flamma, quâ ipsius pectus totum ardebat, originem suam traxisse, Cicadam depinxit, cum epigrammate, CANTUS AB ÆSTU. Eoque, nî fallor, ad illam Platonis doctrinam alludebat, Amorem esse eximiam ac penè maximam Poëseos magistram, quippe quod homo, quantumvis ingenio rudis, si Amorem sortiatur inquilinum, mox Poëta evadat. (Amor docet Musicam) Plutarchus, vetus illud pronuntiatum adducens, *Musicen docet amor*, ait, *Amor vino persimilis, facit calidos & hilares, ac dissolutos, & qui tales sunt reddit ad cantillandum, vocesque mensurâ contentas, maximè efferuntur.* (Plut. lib. 2. sympos. quæst. c. 5.)

161. Blateronem quemdam, verborum suorum strepitu nullibi non audiri solitum; cùm vitâ defungeretur, Carolus Rancatus mortuæ cicadæ symbolo expressit, eique epigraphen è Virgilio subjunxit: CONTICUIT TANDEM. (Mors hominis loquacis. Virgil. l. 3 Æn. v. 716.)

Sic Pater Æneas, intentis omnibus, unus
Fata renarrabat Divûm, cursusque docebat.
Conticuit tandem, factoque hic fine, quievit.

Garrulorum descriptionem satis accommodatam è Magno Augustino accipe: *Garruli*, inquit, *propriè dicuntur, qui à vulgo verbosi appellantur; nec valentes, nec volentes tacere*, donec mors inquietis illorum linguis frænum injiciat, ac silentium imponat.

CICINDELA. *Caput VII.*

162 PRudentia suos radios nullibi copiosius, atq; inter adversitatum umbras spargit, quemadmodum Cicindela nonnisi NOCTE NITESCIT. *Prudentia enim*, inquit P. Cornelius à Lapide, *est oculus animæ, & qui eâ pollet, prudenter videt, prævidet & providet ubi figat actionis suæ gressus: quare securò incedit, perinde ut qui in tenebris præviam facem sequitur. Qui verò prudentiâ caret, velut cæcus, in tenebris hujus vitæ ambulat, & cæspitat.* (Prudentia. P. Corn. à Lap. in Prov. c. 19. v. 2.) Nam, ut benè advertit Seneca, *Quidquid à sapiente diligenter prævidetur, cùm ad rem agendam perventum fuerit, facilius superatur, atque attenditur.* (Senec. de mor.)

163. Lemma, Cicindelæ inditum; IN TENEBRIS LUCET, originem suam è D. Joanne trahit: *Et lux in tenebris lucet*: (Ioan. 1. 5.) veluti diceret, ex Incarnato Dei Verbo insignem quemdam splendorem versus hominum animos, naturâ suâ penitus obscuros, diffundi. (Verbum incarnatum.) Origenes; *Lux itaque in tenebris lucet; quia Dei Verbum, vita & lux hominum in nostra natura, quæ per se investigata & considerata, informis quædam tenebrositas invenitur, lucere non desinit &c.* (Orig. Hom. 2. in divers.) Hugo Cardinalis ad propositum nostrû opportunè ait, Incarnatum Verbum Divinum, instar clarissimæ lucis, omnes infidelitatis & idololatriæ tenebras, (Hug. Card. in loc. cit.) quæ mundum longè lateq; occupaverant, dissipâsse, vel certè resplenduisse *inter persecutiones & tri-*

bulationes mundi, quæ tunc abundabant; Sereniffimæ pacis claritate productâ, *& in toto orbe in pace composito.* Vel denique, *in tenebris lucet,sed est, in medio desperationis;* tales nimirum lapso homini suppetias ferendo, quales universa omnium creaturarum virtus tribuere nunquam potuisset.

Nobilitas 164. Natalium splendorem ac nobilitatem cicindela commonstrat,hoc lemmate insignis: MEUS IGNIS AB ORTU. Nam ut beoè ait Cassiodorus, *Laudabilis vena suam servat originem,& fideliter posteris tradit, quæ in se gloriosa transmissione promeruit.* Hoc sensu canit Statius in Protreptico ad Crispinum.

Cassiod. l. 3. Epist.

Stat lib. 5.

—— Non te seriis inhonora parentum,
Obscurum proavis, & prisca lucis egentem
Plebeia de stirpe tulit, non sanguine cretus
Turmali, trabeque, & remis, ac paupere clavo
Augustam sedem, & Latii penetrale Senatus
Advena pulsâsti, sed præcedente tuorum
Agmine.

Horat. lib. 1 Ode 1. Et Horatius.

Mecænas atavis edite Regibus.

Eorum etiam hoc emblema est propriùm, qui è materno utero congenitam habent flammam seu generositatis, ut Hercules; seu odii, ut Hannibal; seu libidinis, ut Semiramis; quæ, primis jam vitæ suæ annis violata, nuoquam se virginem fuisse meminerat. &c.

165. Vilis hic vermiculus suam lucem non capiti aut pectori, sed posteriori ac extremæ corporis parti inditam habet. Unde, authore meo Concanonico D. Salvatore Carducio, epigraphen tenet; POST TERGA JUBAR. Prælatum indoctum hæc imago spectat, qui subditos, doctrinâ & eruditione conspicuos, fastidio habet, eosque omni conatu depressos cupit. De hoc cumprimis verum est illud Magni Augustini; *Quod quis ignorat, amare nullo pacto potest.* Mentem suam sequenti disticho explicat D. Carducius.

Inimicus virtutis.

S. Aug. l. 10. de Trinit. cap. 1.

Ut rejicit post terga jubar tenebrosa volucris;
Insipiens, sophiæ negligit omne decus.

166. P. Lucretius Borsatus inter cætera symbola panegyrica, ad honorem D. Antonii Longi, Cremonensium Gubernatoris, composita, cicindelam exhibet; quæ in obscuro campo figurata, epigraphen legendam offert; NON D'ALTRA LUCE VAGA. Idest: LUCE NON ALIENA. veluti diceret; quemadmodum cicindela splendore minimè emendicato, sed proprio lucet; Ita Magnatem illum ad gloriæ suæ radios, per orbem spargendos, non mutuatis patriæ, familæ, aut Rhetorum deprædicantium luminibus indigere, sed propriarum virtutum ac ingenii nitore id totum cumulatè præstare. In eos quoque hæc imago convenit, qui propriâ suâ virtute ac scientiâ, non verò parentum nobilitate, ceu cætero ac emendicato quodam splendore, gloriantur. In hanc rem Cassiodorus; *Nobilitas à me procedens, est mihi cordi plus, quam quæ ex patrum procedit nobilitate. quia inquo definit cujusque nobilitas, tunc avorum nobilitate congruè indiget.*

Valor proprius.

Nobilitas

Cassiod. in Epist.

COCHLEA, LIMAX.

Caput VIII.

167. Cochlea, quocunque repit, fordidi phlegmatis sui vestigia relinquit. Unde lemma; LINQUIT UBIQUE LUEM. Ita homo lascivus, aut scandalosus, omnia loca sordium suarum maculis respergit. D. Ascanius Martinengus; *Terrenis obvolutus animus, & terrenum aspectum gestans, eo lento gradu terram tergere, concupiscentiæque sua ubique luem relinquere compellitur.* Hanc operandi rationem Hæretici quoque congenitam habent, qui, ubicunque serpere cœperint, veneni sui contagia relinquunt. P. Hieremias Drexelius hâc cochleæ proprietate demonstrat, quantum detrimenti è verbis sordidis & obscœnis in audientium animos cadat; *Limaces*, inquit, *& cochleæ, quacunque repunt, vestigium sui relinquunt, tenacem & glutinosum humorem: ita omnino verba sordida, & illota, undecunque ad aures perferantur, impuritatis aliquid & turpitudinis affricant.*

Scandalosus.

Ascanius Mart. glos. mag. fol. 1501.

Hæresis.

Verba obscœna.

P. Hierem. Drexel. de vitiis Linguæ. 19. num. 1.

168. Cochleæ inscripsit Camerarius; FERT OMNIA SECUM; vel, OMNIA MEA MECUM. Alludebat nimirum ad illud Biantis dictum, qui hominem, virtute instructum, omnibus mundi bonis affluere reputabat. Haud aliâ ratione Plautus;

Virtus.

Plaut. in Amphitr. Act. 2.

—— —— Virtus præmium est optimum,
Virtus omnibus rebus antèit profectò,
Libertas, salus, vita, res, parentes;
Patria, & prognati tutantur, servantur:
Virtus omnia in se habet, omnia adsunt bona, quem penes est virtus.

Justus Lipsius de scientiis & artibus liberalibus disserens, ait; *Artes pacem dirigunt, bellum dirimunt, vitia virtutesque premunt, aut excitant: testes temporum, arbitra meritorum.* Meus Concanonicus D. Ascanius Martinengus, in Cochlea humanum pectus, rebus terrenis adeò validè affixum, dignoscit, ut ab earum cogitatione avelli penitus nequeat. *Doctores sacri animum, terrenis affectibus mancipatum, similem cochleæ esse dixère, quæ ita domui suæ est applicata, ut eam secum ferre cogatur.* Idem Emblema Monacensi Societatis Jesu Collegio deserviit, ad insignem S. Francisci Borgiæ paupertatem significandam; addito sequenti elogio:

Scientia.

Lipsi de Cruce praf. ad Ord. Brab.

Ascanius Mart. glos. mag. fol. 1501.

Paupertas.

Omnia abjecit, ut nihil desideraret.
Inter opes pauperē, divitem se in paupertate expertus.
Mercator è Duce factus, cœli divitias lucrari Instituit,
Impari sed bono contractu,
Pomum pro orbe dando.
Nil peculiare voluit habere, quo omnia possideret, &c.
Deum ut haberet, Deo mancipatus.
Beatum est, sic pauperem esse, dum istis cœlum Habent, antequam possideant.

169. Fuit, qui limaci subscriberet; PROPRIO ALITUR SUCCO. Eorum hic typus est, qui, alienâ beneficentiâ minimè indigi, proprio suo labore ac industriâ victitant. S. Paulus, hâc virtute insignis, de se ipso confessus est; *Memores estote, fratres, laboris nostri, & fatigationis, nocte ac die operantes, ne quem vestrûm gravaremus, prædicavimus in vobis regnum Dei.* Et rursus, *Ad ea, quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ.* Symmachus, Ausonium suum litteris compellans, eâdem cochleæ metaphorâ utitur; *Ajunt cochleas, dum sitiunt, atque illis de cœlo nihil illiquitur, succo proprio victitare. Ea res usu mihi venit, qui desertus eloquii tui pastu, meo adhuc rore sustentor.*

Labore proprio.

1. Thess. 2. 9.

Act. 20. 34.

Symm. Ep. ad Auson. in opus descr. Ausonii operibus posita.

170. Limax, ad excelsum parietis locum properans, à Joanne Capponi Doctore epigraphen cepit; SUCCO MEO. Illos hoc symbolo affecerit, qui propriis suis meritis, sudore ac industriâ, absque aliorum beneficentia aut favore, ad sublimem dignitatis gradum perveniunt. Præclarè ad rem nostram

Proprius valor.

Aristi-

[ßidre ... 2 Plut] *Aristides: Miltiades & in se recipit omnia, & praestitis, quod in praescribebas: non debere virum fortem, prudentem, modestum, in aliis potius, quàm in se ipso spem habere positam.* Eaudem epigraphen, SUCCO MEO, cochleæ, intra concham suam conclusæ, subjugesique, quæ tota hyeme, nullo exteriore alimento recepto, glutinosis duntaxat humoribus suis victitat. *[...lluo.]* S. Hieronymus morem istum etiam belluonibus proprium dicit, qui malignos, ac indigestos ventris humores duorum aut trium dierum abstinentiâ concoquere solent, sicque interea superfluis illis cibis, quibus stomachum plus æquo onerârunt, nutriuntur. *[...erô Ep. ...ntam.]* *Crapulâ distentus*, inquit, *ventris ingluviem jejunando decoquit, ut in cochlearum morem SUCCO VICTITENT SUO.*

171. Limax, totâ hyeme intra concham suam delitescere solitus, à D. Josepho Pallavicino Abbate epigraphen recepit. DI ME STESSA MI PASCO. *[...itudo.]* Id est. ME PASCOR AB IPSO. Ita homo, intra vitæ solitariæ angustias receptus, taciturnitate, ac corporis maceratione pascitur. S. Sylverius Papa & Martyr, ad Insulam Pontiam exul, cuidam Episcopo *[...41. 40]* in hæc verba scripsit; *Sustentor pane tribulationis, & aquâ angustiæ.* His querelis affines sunt illæ Psaltis Regis voces; *Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die* *[...ug. in 41.]* *ac nocte.* Magnus Augustinus; *Panes suaves erant ipsa lachrymæ, sitienti mihi illum fontem; quem quia bibere nondum poteram, avidius lachrymas meas manducabam.*

172. Cochleæ, supra prunas figuratæ, inscripserunt; CANTUS NON GEMITUS. Ita è Dei servis complures, linguas suas in mediis ignibus solvêrunt, vocesque, cantu ac lætitiâ magis, quàm dolore plenas, ediderunt. Multorum instar tres Hebræi Ju- *[...n. 3. 58. ...ug. de ...p Barb. ... 4.]* venes, *quasi ex uno ore laudabant, & glorificabant, & benedicebant Deum in fornace. Quid dicam de tribus pueris*, inquit attonitus S. P. Aug. *qui, cum nollent imaginem regiam adorare, ignes riserunt? In quibus pueros micans gratia ita emicuit, ut ligati in fornacem mitterentur, deambulantesq; viderentur, os aperientes, Dominumq; laudantes, &c.* His nihil dissimiles SS. Eustachius, ejusque filii, in ardente tauro æneo conclusi, *Divinis laudibus martyrium consummârunt.* Alios plurimos, quos Annales Ecclesiastici prolixè recensent, brevitati consulens omitto.

173. Limax, assiduò mutus; si supra prunas abjiciatur, sonoras voces edit. Unde Capaccii lemma; *[...dami-]* URGET SILENTIA MOEROR. Ita homines mundani, felicitatis tempore penitus elingues, nullas unquam ad Deum preces fundunt: at calamitatum igne nonnihil ustulati, mox è cœlo suppetias *[...ug. in ...l. 49.]* ingenti clamore flagitant. S. P. Augustinus; *Ad hoc permisi diem tribulationis tibi fieri, quia fortè, si non tribulareris, non invocares me. Obtorpuerat quidam, & friguerat à fervore orationis, & dixit; Tribulationem & dolorem inveni, & nomen Domini invocavi.* Hæc nimirum axiomatis illius mens est; *quod nocet, docet.* Cui, ni fallor, consentanea est illa Davidis con- *[...l 118. 71]* fessio; *Bonum mihi, quia humiliâsti me, ut discam justificationes tuas.*

174. Hominem ignavum ac socordem, qui vitam & alimenta absque ulla nobilioris momenti operatione consumit, Limaci non absimilem dices, qui in- *[...tium.]* tra testaceam suam domunculam moratus, à D. Jacobo Certano Abbate epigraphen recepit; OTIO *[...ec l. 7. Benef. c. 2.]* TORPET INERTI. Ad verbum Seneca; *Mortalium miserrimos judicet, in quantiscunq; opibus refulgeant, ventri, ac libidini deditos, quorum animus INERTI OTIO TORPET.* S. Joannes Chrysostomus; *Nemo erubescat ex his, qui sunt artifices: sed his, qui NIHIL AGENTES ALUNTUR & sunt otiosi, qui multis utuntur ministris: perpetuum enim opus facientem, inde aliud genus est Philosophiæ: eorum sunt animæ puriores, eorum mentes robustiores, ac firmiores. Nam qui est otiosus, multa temerè loquitur, & multa agit temerè, & toto die nihil operatur, torpore, veterno mentem repletam habens.* *[S. Chrysost. Hom 5 in Epist. 1. ad Cor.]*

175. Christianos è solitudine præsentissimum antidotum adversus innumera mala desumere, Cochlea demonstrat; cum lemmate, CONTRACTIONE TUTIOR. Probè id expertus S. Joannes Baptista, ut animæ suæ integritati consuleret, intra montium cavernas, & sylvarum abrupta sese abdidit. S. Hieronymus; *Joannes Baptista sanctam habuit matrem, Pontificisque filius erat, & tamen nec matris affectu, nec patris opibus vincebatur, ut in domo parentum cum periculo viveret castitatis.* *[Solitudo.]* *[S. Hier. Ep. 4. ad Rustic.]*

176. Homines nonnullos reperias, domesticis curis ita superfluè intentos, ut debitis aliis negotiis vix quidquam relinquant otii; cochleis non absimiles, quæ in proprio suo tuguriolo inseparabiles hærent. Unde lemma cochleæ inditum; DOMUI APPLICATA SEMPER. Opportunè Pierius Valerianus; *Per Cochleam Divinæ lectionis interpretes ferè omnes animum, terrenis affectibus mancipatum, intelligunt.* Huic doctrinæ conformis Hesiodus, cochleam cognominat *Domiportam, quod ita sit DOMUI suæ APPLICATA, ut eam secum assiduè portet.* Porò Religiosus tam quoad hominem interiorem, quàm exteriorem, semper domi suæ vivat, & intra se collectus maneat. Pulchrè dixit meus Hugo Victorinus; *Monachi sibi claustra faciunt, quibus homo exterior teneri possit; sed utinam claustra facerent, quibus homo interior ordinatè teneretur.* *[Mundani.]* *[Pier. Valer. lib. 28.]* *[Religiosi.]* *[Hugo Vict. de claus. anim. lib. 1.]*

177. Cochlea, hominis prudentis symbolum, nunquam progredi solet, nisi suis corniculis (quæ ipsis è Physicorum sententia, instar oculorum deserviunt) viæ securitatem præsentaverit. Unde Bargalii lemma; NON NISI PERTENTET ITER. De hac cautela Joannes Jovinianus Pontanus ait; *Circumspectorum proprium est, hominum mentes, actionesque, & quid servandum, quid fugiendum, quid prodesse, quid obesse, quid commodi exoriri possit vel incommodi, circumspicere, quid sive consulto, sive ex inopinato contingere. Quaque enim circum, & tanquam eminens in specula circumspectus vir positus, & metitur cuncta, & procul aspicit, seque illis vel accommodat, vel adversum ire, aut obsequi instituit.* Et S. Gregorius Papa; *Qui soleter in vita consilio figit mentem, cautè sese in omni actione circumspiciendo considerat: & ne ex re, quæ agitur, repentinus finis, adversusque subrepat, hunc prius molliter posito pede cogitationis palpat, &c.* Circumspectam hanc agendi rationem Ovidius cumprimis in Poëtis exigit, ut, priusquam operi manum admoveant, vires suas sedulò explorent. *[Cautela.]* *[Io. Iov. Pont. l. 4. de Prud. cap. de Circumspect.]* *[S. Greg. in Iob lib. 1. cap. 10.]*

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
Viribus, & tentate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri.

David præclarum hujus doctrinæ specimen dedit, quando cum Goliatho congressurus, armorum experimentum capere voluit. *Cœpit tentare, si posset armatus incedere.* Verbo; nullus unquam exercitus progredi, aut è loco movere solet, nisi viarum planitie ac securitate per exploratores benè perspecta. *[1. Reg. 17. 39]*

178. Cochlea, domi suæ assiduò hæsitans, homini documentum esto, ut bonis sibi à Deo concessis acquiescat, neq; ad aliorum fortunam diripiendam sese persuaderi sinat. Unde lemma, è Persio desum- *[Solitudo.]*

Perf. Sat. 4. ptum; TECUM HABITA. Verba Perusii sunt;

> *Respice quod non es: tollat sua munera cerdo,*
> *Tecum habita, & noris, quàm sit tibi curta supellex.*

Ovid l. 3. Trist. eleg. 4. Ad rem nostram insigniter Ovidius;

> *Crede mihi, BENE QUI LATUIT, BENE VIXIT, ET INTRA*
> *FORTUNAM DEBET QUISQUE MANERE SUAM.*

Senec apud Lips. Cent. 1 ad Belg. Epist. 94. Et Seneca; *Compositæ mentis signum est, posse consistere, & secum morari.*

179. Sicuti res, facili negotio constructæ, eâdem facilitate iterum dissolvuntur, ita vicissim, quæ maturâ cunctatione prodierunt, ætatem ferre, ac exoptatæ felicitatis terminum contingere solent. Jacobi Bruckii hac de re epigramma est;

Iac. Bruck Embl. 37.

> *Quod sapit æternum tarda incrementa, morasque*
> *Victurum, & vasto nomen in orbe capit.*
> *Et lento quamvis incedat cochlea passu,*
> *Tarda tamen tandem culmina celsa subit.*

Tarditas. Hinc desumpta Emblematis construendi occasione, cochleam depinxi, quæ ad pyramidis verticem eluctata, epigraphen ferebat, AD CULMINA LENTE. Id quod non tantùm in dignitatibus, aliisve negotiis, sed vel maximè etiam in scientiis assequendis contingere solet. S.P. Augustinus; *Noli festinare audire quod non capis, sed cresce ut capias.* *S. Aug. in Ps. 38.*

180. Cochlea, seu Domiporta, caput exerens, facilè conteritur. Unde lemma; TUTIUS ILLA LATET. Religiosos, ac cumprimis Virgines hæc imago spectat, quibus proximum, ac præsentissimum impendet excidium, si extra domos & claustra vagentur. Mariæ Virginis exemplo id persuadere conatur S. Ambr. quæ domi suæ assiduò morari solita, cùm foras prodire, & ad Elisabetham invisere cogeretur, magna id *cum festinatione* peregisse scribitur. *Discite Virgines*, inquit *non circumcursare per alienas domos, non demorari in plateis, non aliquos in publico miscere sermones: Maria in domo sera, festina in publico, mansit apud cognatam tribus mensibus.*

Religios. Virgo domicella. *Luc. cap. 1. S. Amb. l. 2. in Luc. c. 1.*

181. Limax, sale aspersus, epigraphen à Cassio recepit; SALE TANGE, LIQUESCET. Hac Limacis proprietate innuitur, dura & obfirmata hominum pectora tum demum emolliri, quando calamitatum sale asperguntur. Inde etiam disces, tentationes, illas præsertim, quæ à libidine proficiscuntur, nunquam iri mitigatum, nisi corpus crebrâ mortificatione aspersum fuerit. S. Bernardus, *Carnis concupiscentia ipsius mortificatione vincitur: Certum quippe mundi triumphati testimonium est, si corpus castiges, & subjicias servituti, ne perniciosâ libertate serviat voluptati.*

Calamitas. Tentatio. *S. Bern. ser. 1 in octava Paschæ.*

CRABRO SCARABÆUS.

Cap. IX.

182. SCipio Bargalius, sceleratorum conventicula Emblemate significaturus, duos scarabæos depinxit, qui globulum, è bovis excremento concretum, versabant; cum lemmate. CONSENSUS IN IDEM. Egregiè de hac agendi ratione S. Bernardus; *Videas*, inquit, *ambulare seorsum, convenire sibi, & sedere pariter, moxque laxare procaces linguas in detestandum susurrum; ineunt familiariter ad maledicendum.*

Conventicula. Detractor. *S. Bern. ser. 24 in cant.*

Seditio. 183. Crabrones, ingenti strepitu circumvolare solitos, Joannes Ferrus illis Plinii verbis notavit; MAGNO CUM MURMURE. Hoc typo superba, inquieta, ac seditiosa quorundam capita describere libet. Corn. Tacitus; *Acerrima seditionum, ac discordiæ incitamenta homines sanguinarii, scelere ac metu vecordes, miserè cuncta, modo palam turbidis vocibus, modò occultis ad principem litteris.* Similem petulantiam S. Cyprianus in Demetriano hæretico observatam habuit, qui, nonnullis fidei articulis in dubium vocatis, plurimas effrontes ac temerarias voces impio ore protulit. Verba sancti Doctoris sunt; *Cùm ad me sæpè studio magis contradicendi, quàm voto discendi venires, & clamosis vocibus personares, malles tua impudenter ingerere, quàm nostra patienter audire: ineptum videbatur congredi tecum, &c.* Solenne enim indoctis est, clamoribus evincere, quod rationibus nequeunt.

C. Tacit. Histor. Ignorantium Petul. *S. Cypr. cont. Dem.*

184. Sicuti columba ex odoramentorum suavitate vires recuperat, ita vicissim scarabæis lethifera est. Unde Scarabæum rosæ vicinum, hoc lemmate affecerunt; SUAVIS EFFUGAT ODOR. Ita homines flagitiosi virtuosam justorum fragrantiam extremè abominantur, omneque illorum consortium fugiunt. S. Greg. Nyssenus *Quomodo idem unguentum, si fuerit appositum scarabæo & columbæ, non idem efficit in utrisque; sed columba quidem per bonum unguenti halitum fit robustior, interit autem scarabæus: ita magnus Paulus in Divino illo suffitu, si erat quidem quispiam aliqua columba, aut Titus, aut Sylvanus, aut Timotheus, eum impertiebat bono odore unguenti, ut qui in omni bono sui proficeret doctrinâ, & exemplo; sed si quispiam erat Demas, aut Alexander, aut Hermogenes, non ferentes suffitum continentiæ, non secus atque scarabæi, fugabantur à bono odore.*

Virtutum justi... S. Greg. Nyss. Hom. ... Cant.

185. Scarabæus, fœtidis jumentorum excrementis versandis plurimùm delectari solitus, epigraphen à me recepit; GAUDENS PUTENTIA VERSAT. Vel, TROVA SOL NE I FETORI IL SUO DILETTO. Id est; MIHI STERCORA LUXUS. Eorum hoc ectypon dixeris, qui in carnis ac libidinis cœno volutantur, omnemque in eo beatitudinem suam reponunt. Beati Ægydii dictum erat, *Caro nostra similis est scarabæo, quem delectat semper equinum versare stercus.* Constantinus Copronymus Imperator, fœtorem ac graveolentiam omnem tantâ voluptate excepit, ut se totum putidissimo jumentorum fimo perlinire soleret; existimaretque, sibi idcirco maximas ab amicis laudes deberi. Unde etiam palpones quosdam, sordium illarum encomiastes, maximis honorum & amicitiæ argumentis est prosecutus. Lutherum, non minus doctrinâ, quàm operatione sordidissimum, hoc epigrammate depinxit Andreas Dulcianus;

Carnales. B. Ægyd. ...

> *Stercora dum præ se ducit quæcunque Lutherus,*
> *Oreque spurciloquo nil nisi stercus habet.*
> *Num, rogo, stercoreum dices hunc esse prophetam?*
> *Qualia verba viri, talis & ipse vir est.*

186. Scarabæus è rosa, quam attingit, perniciem sibi parat. Emblemati subscripsit P. Blasius Palma; TURPIBUS EXITIUM. Ita peccator, Sanctissimam Eucharistiam sacrilego ore contingere præsumens, interitum sibi machinatur. Dilucidè Apostolus; *Quicunque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini.* In hunc locum sapientissimæ sanctitatis interpres Augustinus; *Non ut, quia illa res mala est, sed quia ille malus, malè accipiendo, ad judicium accipit bonum, quod accipit. Num enim mala erat buccella, quæ tradita est Judæ à Domino? absit. Medicus non dedit venenum, salutem medicus dedit: sed indignè accipiendo, ad perniciem accepit, quia non paratus accepit.*

Eucharistiæ sumptio indigna. *1. Cor. ... S. Aug. ... 6. in ...*

FOR-

FORMICA.

Caput. X.

187. Formica, granis colligendis, accumulandisque intenta, epigraphen à Joanne Ferro accepit; CONDIT IN ANNUM. Ita homo industrius senectutis suæ necessitates probè perspicit, iisque opportunè providet. Ovidius;

Ventura memores jam nunc estote senectæ,
Sic nullum vobis tempus abibit iners.

Homini ignavo exprobrans Salomon, *Vade*, inquit, *ad formicam ò piger, & considera vias ejus & disce sapientiam; parat æstate cibum sibi, & congregat in messe, quod comedat.* In hunc locum S. Hier. *Formica dicitur strenuus quisque & providus operarius, qui in præsenti vita, velut in æstate, fructus justitiæ, quos in æternum reficiat, sibi recondit.* Et Hugo Cardinalis; *Vade ad formicam, ut exemplo ipsius congreges tibi in hac vita præsenti, unde vivas in futura.*

188. Ea formicarum est sagacitas, ut granorum oculos, ne denuò eum ingenti annonæ collectæ dispendio in herbam pubescere, aut egerminate valeant, penitus corrodant. Unde lemma, NE MADEFACTA FLORESCANT. Vel, ut Lucarino placet; HAUD GERMINAT AMPUTATUM. De hac formicarum proprietate Plinius; *Semina arrosa condunt, ne rursus in fruges exeant è terra.* Et S. Hieron. *Illæ, venturæ hyemis memores, ne madefacta humus in herbam horrea verteret, illata semina præcidebant.* Inde cautam ac industriam solicitudinem, cùm in conservandis bonis acquisitis, tum in præcavendis eorundem jacturis, doceare. Insuper exinde discas velim, facultates tuas solicitè quidem esse custodiendas, semper tamen justâ aliquâ portione ex superfluis ad egenos juvandos reservatâ. Præclarè Hugo Cardinalis; *Granum DETRUNCAT, ne germinent, vel putrescant. Sic debet quilibet Prælatus superflua rejecare, & dare pauperibus, NE simul omnia reservata PUTRESCANT.*

189. Bartholomæus Rossus S. Caroli, etiamnum adolescentis, prudentiam formicæ emblemate repræsentavit, quæ, priusquam humeros submittat oneri, virium suarum periculum facit, easque, num moli sustinendæ pares sint, sedulò explorat. Unde lemma; EXPERIAR, ET FERAM. Biantis hæc de re consilium est; *Considera, & postea rem aggredere.* Seneca; *Inspicere debemus primùm nosmetipsos, deinde quæ aggredimur negotia. Ante omnia necesse est seipsum æstimare: quod ferè plus nobis videmur posse, quam possumus. Æstimanda sunt deinde ipsa, quæ aggredimur, & vires nostræ cum rebus, quas tentaturi sumus, comparandæ. Debet enim semper plus virium esse in latere, quàm in onere.* Salomon; *Astutus omnia agit cum consilio, id est, cautus & prudens omnia agit cum scientia, id est,* ut interpretatur P. Cornelius à Lapide, *cum ratione, cum consilio, cum deliberatione, cum providentiâ. Antequam enim quid aggreditur cogitat, & providet difficultates, successus, & exitus rei, item media, quibus difficultates superari, & res confici possit.* Et rursus in illud Proverbiorum, *Qui festinus est pedibus offendet;* ait, *Prudens lentè progreditur ad opus; prius enim considerat ejus rationem, qualitatem, modum, pericula, commoda &c.* Juvenes consentaneè ad hanc ideam, priusquam sacræ religionis oneri ferendo se ipsos devoveant, vires suas, num tantæ moli æquales sint, integro tyrocinii anno periclitantur.

190. Homo avarus divitiis cumulatè collectis nec ipsemet gaudet, nec alios iisdem gaudere concedit; formicæ Æthiopicæ haud absimilis; quæ, aurum intra cavernulas suas coacervare solita, epigraphen à Lucarino accepit; CONGREGAT, SED CUI? in hunc sensum Horatius;

Quid juvat, immensum te argenti pondus, & auri
Furtim defossâ timidum deponere terrâ?

S. Asterius; *Nullum percipere fructum, voluptatis potest, quisquis insatiabilis est: estque domus ejus similis conditorio, sive sepulchro, quæ sæpè plena sunt auro, atque argento, cùm, qui utitur exsistat nemo.* Et S. Cyrillus; *Fossus humi census non est hominis, sed telluris.* Adeòque ipsimet avari è coactis ac sepultis opibus nullum recipiunt beneficium, penitusque ignorant, quibus demùm hæredibus eæ transferendæ sint. Adversum istos disertè S. Joannes Chrys. *Quid fuerit à ratione alienius homine, qui temerè & cum sui capitis malo ac discrimine orbem terræ percurrit, & innumerabiles pecunias COLLIGIT, non sibi, sed iis, QUI ipsi quoque NON COGNOSCUNTUR, sæpè autem sunt hostes & insidiatores?* Et prior illo Salomon; *Est & aliud malum, quod vidi sub sole & quidem frequens apud homines. Vir, cui dedit Deus divitias, & substantiam, & honorem, & nihil deest animæ suæ ex omnibus, quæ desiderat; nec tribuit ei potestatem Deus, ut comedat ex eo, sed homo extraneus vorabit illud; hoc vanitas & miseria magna est.* Hugo Cardinalis hâc sententiâ quorundam Prædicatorum & Magistrorum spiritualium stultitiam ac inconsiderationem arguit, qui in aliorum utilitatem doctrinas colligunt optimas ac pretiosissimas, nullâ penitùs illarum particulâ in propriæ animæ commodum reservatâ. *Multi*, inquit, *totâ vitâ suâ congregant, ut alios pascant prædicando, docendoque; & ipsi nunquam de verbo suo comedunt. Hoc est illud malum, de quo Ecclesiastes 6. 1. est aliud malum, quod vidi sub sole, &c.*

191. Ea formicarum erga socias mortuas est pietas, ut, vespillonum munere perfungi solitæ, funus adornent, & exanimem sepulchro condant. Plinius; *Sepeliuntur inter se viventium solæ, præter hominem.* Inter sacros verò D. Hieronymus S. Malchi ore idipsum testatur; *Hæ luctu celebri corpora defuncta deportabant.* Unde Lucarinus Emblematis loco complures formicas depinxit, quæ defunctam sociam offerebant; cum lemmate, PIETATE PARENTANT. Nicodemum, & Josephum Arimathæum, cùm Christi exequias celebrarent, hæc idea spectabat id affirmans S. Joan. inquit, *Rogavit Pilatum Joseph ab Arimathia, ut tolleret corpus Jesu; venit ergò & tulit corpus Jesu: Venit autem & Nicodemus ferens mixturam myrrhæ, & aloës quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus Jesu, & ligaverunt illud linteis, cum aromatibus. &c.* Et S. Joannes Damascenus.

Inclytus Josephus
E ligno crucis detraxit
Sacratum corpus tuum,
Sindoneque pura involvens,
Et aromatis
Monumento novo parentans imposuit.

192. Petrus Franciscus Moneglia fatalem sese otii hostem esse, atque adeò, ad æterni supplicii horrores declinandos, ingentem bonorum operum cumulum conquirere, formicæ Emblemate demonstravit, quæ grana versus cavernam suam deferens, epigraphen sustinebat; TERRET HYEMS. Sensu non absimili Horatius;

Mag-

Margin notes (left): Providentia. — Ovid. l. 3. de Arte. — Prov. 6. 6. — S. Hier. in hunc loc. — Prov. 6. 11. — Plin. l. 11. c. 30. — S. Hier. de vit. Malch. — Cautela. — Hug. Card. in eund. loc. — Prudentia. — Sen. l. de tranquill. c. 6. — Prov. 13. 16. — Corn. à Lap. in hunc loc. — Idem in Prov. 19. 2. — Novitiatus.

Margin notes (right): Avarus. — Horat. l. 1. Satyr. 1. — S. Asterius hom. de avaritia. — S. Cyrill. l. 3. Apolog. Mor. c. 4. — S. Jo. Chrys. Hom. in Psal. 48. — Eccles. 6. 1. — Prædicator vitiosus. — Hug. Card. in cap. 6. Proverb. — Plin. l. 11. cap. 3. — S. Hier. in vit. Malch. — Exequiæ Christi. — Joan. 19. 38. — S. Jo. Dam. in Canti. Ecclesi. Dominic. ad Matutin. — Prudentia. — Horat. l. 1. Sat. 1.

Google

------ Magni formica laboris
Ore trahit quodcunq; potest, atq; addit acervo
Quem struit, haud ignara, ac non incauta futuri
Quæ simul inversum contristat Aquarius annum,
Non usquam prorepit, & illis utitur ante
Quæsitis sapiens.

Hug. Card. Prov. 6. 8. Eò reflectens Hugo Card. ad illud Proverbiorum, *Formica parat æstate cibum sibi, & aggregat in messe, quod comedat in hyeme*; ait, Et *tu modò debes parare, & colligere, unde vivas in futuro. Qui modò non congregat in æstate, id est, in vita præsenti, fame morietur in hyeme, id est, in die judicii.* S. Hieron. *S. Hier. in loc. cit.* *Debet in præsenti bonorum operum fructus congregare, quibus in æternum vivas in futuro. Hæc etenim vita in eo messi comparatur, & æstati, quod nunc inter ardores tentationum tempus est colligenda futurorum merita præmiorum. At dies judicii hyemis similatur rigoribus: quia tunc nimirum nulla relinquitur facultas pro vita laborandi, sed tantùm cogitur quisque de horreo prisca actionis, quod recondidit, proferre.*

Providentia. 193. Priusquam senectutis, aut mortis brumâ obruaris, omninò necesse est, aliquot virtutum ac meritorum fructus à te colligi. E formica hanc providentiam discas velim; *Horat. l. c.* cui Rancatus hanc ex Horatio gnomam præfixit, NON INCAUTA FUTURI. Vel, ut ego compluribus formicis, frumento coacervando intentis, inscripsi; VENTURÆ HYEMIS MEMORES. Vel; QUÆSITA REPONUNT. *Virg. l. 4. Georg. v. 151.* Verbis è Virgilio mutuatis ubi de apibus canit;

Venturæq; hyemis memores, æstate laborem
Experiuntur, & in medium quæsita reponunt,

S. Aug. ser. 24 ex add. à Sirmond. Idem serm. 57. de Temp. Consultò monet sapientissimus Augustinus; *Elige hoc tempore, quam partem teneas in futuro.* Et rursus; *Quicunque invenire vult misericordiam Dei, sanus agat pœnitentiam in hoc sæculo, ut sanus valeat esse in futuro.*

194. Formica, grana sparsim jacentia legens, inscriptionem à Carolo Rancatu cepit; RELICTA RELEGO. Studiosus. Ita studiosus industrius Doctorum volumina assiduo labore legit relegitque; sicque geminam ac æquivocam hujus vocis, *religio*, significationem, tam religendo, quam colligendo observat. Præclarè ad propositum istud S. Athanasius Sinaita; *S. Anast. Sin. in proœmio lib. 1. Hexam.* *Instar formicæ RELICTA grana RELEGO, tanquam canis micas colligens lauti & opipari Patrum epuli & convivii.*

195. A cœpto opere, quantumvis viribus nostris nonnihil superiore, animum non esse despondendum, formica docet; Animus generosus. quæ, cellulam suam penuriam instructura, granis, se ipsâ longè majoribus, humeros ac colla submittere audet. Unde lemma; MAJORA *S. Amb. l. 6. Hexam. c. 4.* VIRIBUS AUDET. S. Ambr. hac de re cohortatio est; *Est in natura quadrupedum, quod imitari nos sermo adhortatur Propheticus, quo exemplo caveamus desidiam, exiguitate vel infirmitate corporis à virtutis studio non reflectamur, neq; revocemur ab ullius propositi magnitudine. Exigua est enim formica, quæ MAJORA suis AUDET VIRIBUS &c.*

196. De formicis testatur Aristoteles; *Eâdem semitâ semper ambulant, & cibaria recondunt.* Unde, Constantia. meâ quidem sententiâ, appositè subscribes; SEMITA SEMPER EADEM. Propositi nostri, sive boni sive mali, *Sen. de constantia c. 19* perseverantiam ac stabilitatem hæc imago innuit. Opportunè Seneca; *Etiamsi premeris, & infesta vi urgeris, cedere tamen turpe est, assignatum à natura locum tuere.* Concinnè meus D. Salvator Carducius.

Tramite decurrunt formicæ semper eodem;
Sic stabili virtus corda tenore regit.

197. Formica, quantumvis plurima grana in penario suo, accumulârit, nunquam tamen exaturata, plura semper ac plura, non sine sociatum inquiete, emendicare solet; quia illum solùm, quibus caret, non verò quæ possidet, intuetur. Unde lemma; NELA COPIA MENDICO; id est, verbis ex Horatio *Horat. Carm.* desumptis; INTER OPES INOPS. En insignem hominis avari ideam! quantumvis enim grandibus divitiis coacervatis, animum semper sentit irrequi- Avaritia. etum, & ad majores aspirat. Imò inter amplissimarum opum affluentiam semper sibi videtur inops, egenus, & omnium commiseratione dignus. Præclarè dixit S. Hieronymus; *S. Hier.* *Tam deest avaro quod habet, quàm quod non habet.* Et Bion; *Cupiditas habendarum opum, nisi aliquâ societate cohibeatur, extremâ paupertie longè deterior est: majores enim cupiditates egestatem quoque majorem arcessunt.* Optimè avaro cuidam suasit Epicurus. *Non est, quod opes augeat, sed tollas cupiditatem.*

198. Vana gloria, formicæ perquam similis, fructus, ingenti aliorum labore collectos, prodigè dissipat. Vana gloria. Unde formicam, frumenti cumulo vicinam hoc lemmate notavi; CONGREGATA DISPERDIT. S. Joannes Climacus: *S. Io. Clim. de mox vana glor.* *Inanis gloria formicæ comparatur, quæ brevis licet & pusilla, ingentes tamen segetum fructus, gravi labore quæsitos, rapit &c.*

199. Formicæ, tametsi corpore debiles & exiguæ, frumenti tamen grana, seipsis longè majora & graviora, humeris imponunt, ac intra penarium suum deferunt. De hac proprietate Plinius: *Plin. l. 11. cap. 30.* *Si quis comparet onera corporibus earum, fateatur, nullis portione vires esse majores.* S. Hieronymus: *S. Hier. in vit. Malch.* *Aspicio formicarum gregem ferre majora onera, quàm corpora.* Et S. Ambrosius: *S. Amb. l. 6. Hexam. cap. 4.* *Exigua est formica, quæ majora suis audet viribus.* Proinde parvulam formicam, quæ granum corpore suo majus, sustinet, hoc epigrammate notabis: EXCEDUNT PONDERA VIRES. Vel. MAJUS ROBORE PONDUS. Vel certè idiomate Hispano: MASQUE PUEDE. Haud facilè definiverim, num generosum, an verò temerarium dixerim illum, qui onera, viribus suis majora, aggrediens, præsentissimum sui illudendi discrimen subit. Audacia temeraria. Polydamus gigas græcus, fortè cum amicis pransurus, montis cujusdam cavernam intravit: saxis verò non sine ingenti ac subito fragore ruinam minitantibus, socii omnes exterriti, ne tantâ mole obruerentur, celerem arripere fugam, suæque saluti consulere cœperunt. At Polydamus, propriis viribus nimiùm nixus, fractis sociorum animis effusè illudebat; moxque se in pedes erigens, brachia sua, veluti geminas columnas, ad vastam montis, jamjam collabentis, molem sustinendam sublevabat. At dedit temeritatis suæ pœnas: nam majore, quàm ferendo erat, pondere prægravatus, montis dirupti casu occisus est, totusque momento sepultus; uti referunt Nicolaus Leonicenus, & alii. Sapienter monet augustissimus Augustinus: *S. Aug. in Psal. 34.* *Si de tuis viribus præsumere volueris, inde cadis, unde præsumpseris.*

200. Formica, genuinus charitatis ac concordiæ typus, sociam suam, plus æquo onustam, nimioque Charitas. succumbentem oneri, adjuvat. Unde lemma; SOCIAM SUB PONDERE LEVAT. *Galat. 6. 2.* Idipsum Paulus jusserat: *Alter alterius onera portate.* Hunc locum *S. Bern. pr. 7. de Eleemosyn. art. 2. c. 3.* interpretatus S. Bernardinus ait; *Ut intelligatur, quod divitum onera, quæ sunt divitiæ & peccata, pauperes quodammodò ferre debeant, atq; divites paupe-*

rum obligentur infirmitati & necessitati sustentare. Et meus Concanonicus D. Absalon Abbas; *Pacis & concordiæ vivum exemplum formica reliquit, quæ sunum comparem, fortè plus justo oneratum, naturali quadam charitate alleviat, ne supra vires grandi pressum onere modicum corpus deficiat.*

201. Hominem, quæstûs sui adeò studiosum, ut nunquam, nisi certissimi lucri causâ, è loco dimoveri soleat; formicis non absimilem dixeris, quæ versus jacentium spicarum fasces prorepunt; cum lemmate. AD INANIA NUNQUAM. Ad verbum Ovidius;

Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam, Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Illudipsum Emblema etiam innuit, hominem nunquam ad inanissimas mundi voluptates ac divitias, sed ad solum Deum, summum infinitumque honum converti debere. S. P. Augustinus; *Omnis homo inanis est; si vult impleri, accedat ad plenum.* Denique adulterini amici, instar formicarum, nonnisi manifesto suo commodo perspecto, fidem servare solent. De his Horatius;

Diffugiunt cadis Cum fæce siccatis amici.

202. Hominem avarum, nullisque exaturandum opibus, formicæ emblemate repræsentabis, quæ granum vetsus cavernam suam deportat; addito lemmate. QUODCUNQUE POTEST. Vel; SUPERADDET ACERVO. Utrumque suppeditat Horatius;

Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris, Ore trahit QUODCUNQUE POTEST: atque ADDIT ACERVO.

De inexplebili hac cupiditate S Bern. *Divitiarum amor insatiabilis longè amplius desiderio torquet animam, quam refrigeret usu suo.* Et Siracides; *Insatiabilis oculus cupidi;* seu, ut Tigurina vertit; *Oculus avari nulla portione satiatur.* Eam ob rem Diogenes, referente Stobeo, dicere solebat, sicuti hydropicus, quò plus bibit, eò amplius sitit; ita avarus, opibus quamlibet maximis cumulatus, majores identidem coacervare nititur. Cæterùm in sensu meliore iconem istam de solicito ac diligente Studioso interpretaberis, qui assiduo ac indefesso labore diversas doctrinas & eruditiones, hinc inde in voluminibus sparsas, colligit, intellectumque suum, ceu amplissimum penarium, quàm potest, uberrimè instruit.

HIRUDO, seu Sanguisuga.

Cap. XI.

203. Hirudo, ubi venam humanam semel complexa fuerit, tamdiu ab ea se avelli non patitur, donec membris omnibus plena, ac veluti ebria, ventrem trahat sanguine distentum. Huic insatiabilis animi symbolo inscripsit Bargalius; NON NISI PLENA. Verbis ex Horatio desomptis.

NON missura cutem, NISI PLENA cruoris hirudo.

Eodem argumento avaritiam depingens P. Corn. à Lapide; *Per sanguisugam, inquit, accipias avaritiam: sanguisuga enim sugere non cessat, donec totam se sanguine repleat: tunc verò sugere desinit, & decedit. Unde Plinius; Decedunt satietate, pondere ipso sanguinis detracta.* Idipsum non incongruè de Ebrius interpretari licet, de quibus accommodatè ad hujus ævi mores S.P. Augustinus; *Jam, si quis vino se ingurgitet, sibibat mensuras sine mensura, parùm est, etiam viri fortis accipit nomen: tantò utquior, quantò sub poculo invictior.*

204. Camerarius pendentem è vena hirudinem hoc lemmate distinxit; VIX IMIS SATIANDA MEDULLIS. Idem planè amoris terreni genius est; de quo Theocritus;

Heu crudelis amor, nostro saturare cruore Summa affixa cutis, velut i humi fuxisset hirudo.

Hoc sensu S. Joannes Chrysostomus lascivam fœminam cum inferno comparat, quæ, amasio suo ad extremam calamitatem ac pauperiem redacto, necdum acquiescit, nisi eidem venas quoque ad vitam lethalt morsu inciderit. *Mulierum genus, inquit, temerarium est, & inferno simile; & inferno ejus assimilatur cupiditas: tunc cessat, cùm amantem omnibus rebus spoliavit; imò ne tunc quidem, sed magis convitiatur, & insultat jacenti.* Hactenus S. Chrysostomus.

205. D. Aresius, insignem helluonem emblemate significaturus, hirudinem expressit, venæ inhærentem cum lemmate, DONEC IMPLEATUR. Idipsum de ambitioso pronuntiat Seneca. *Nunquam improba spes quod datur satis est, & majora cupimus, quò majora venerunt. Æque ambitio non patitur quemquam in ea honorum mensura conquiescere, qua quondam ejus fuit impudens votum.*

206. Hirudo, quamlibet sanguine hausto turgida, nunquam tamen sugendo desistit. Unde Mutius Pusterla inscripsit NEC CUTE PLENA. Ita homo sceleratus, ebrietate, intemperantiâ, avaritiâ, lasciviâ, alisque vitiis horrendùm distentus, needum acquiescit, sed novam semper insatiabili fami suæ escam, novumque siti inexplebili liquorem quærit. Hanc cupiditatum voraginem in avaro cumprimis deprehendens S. Basilius, *Avarum, inquit, quid retinere poterit? Igne vehementior est, omnia continuando finibus occupat, ea, quæ sunt vicini, sibi aufert. Mox ubi alium fortitur vicinum, & quæ illius sunt, ad se rapit. Non ob ea, quæ possidet, lætatur, sed ob ea, quibus caret, augitur: neque iis, quæ congregavit, fruitur, sed cupiditate plura consequendi se magis excruciat.*

207. Usurarius, quæstûs sui occasionem tenacissimè ic ctari solitus, asserente Abbate Petro, hirudini persimilem se probat; cui hoc affixum lemma esto ET DUM SATIATUR, ADHÆRET. Verisimè dixit Magnus Augustinus; *Contemnenda est avaritia, quæ velut ignis, quantò magis acceperis, tantò amplius quærit.* Hoc planè sensu de se ipsa ad Satyrum canit Corisca;

- - - Il hò scernito sempre, E fin che sangue hà ne le vene hauto, Come sansuga i l' hò succhiato.

P. Cornelius à Lapide in eadem hirudinis icone concupiscentiam dignoscit; *Sanguisuga, inquit, tenaciter adhæret corpori, unde dicitur hirudo ab hærendo, ait Pontanus: sic concupiscentia tenacissimè adhæret animæ, ut faciliùs dentem ex ore, quàm concupiscentiam ex anima excusseris.*

208. Hirudo, venæ affixa, epigraphen tenet; MORDENDO SANAT. Hinc disces, ex ipsis etiam calamitatibus utilitatem capi posse. S. Petrus Damianus, *Deus omnipotens, qui est medicus animarum, sic nos occulta suæ moderaminis arte dispon it, ut* ex

Margin notes (left column): abb. 1. | stu- | l. 1. de leg 8 | sta- | fer. ddit. thuf. us 1. | l. 1. 3. | ctus. | l Sat. 1 | nard. | c. 14.9 | idiot. | statia- cis. | matur. | Avaritia. P Corn. à Lapid in brev ca v 15. brius.

Margin notes (right column): S Aug. ser. 1. de verb. Apost. c. 5. | Amor carnalis | Theocryt. Idyll. 2. | Fœmina lasciva. S Io Chrys. ap Corn. à Lap. loc. cit. | Ebrius. | Ambitiosus. Sen l. 2. de Benef. | Insatiabilis. | Avarus. | S Basil. in 22 in var. prope. loc. | Usurari°. | S. Aug. ser. 150 de tép. Corisc nel. P F Atto 4. Scena 1. | Concupiscentia. P Corn. à Lap. in c. 3. Proverb. | Calamitates. S Pet Dam Opusc. 53.

Digitized by Google

ex alienis vulneribus nobis medicamenta conficiat, quatenus, dum nobis hostile vulnus infligitur, ex eo potissimum salutis antidotum procuretur. Ita, qui correctoris aut concionatoris munere ritè fungitur, flagitiosos mordendo restituere ac sanare solet.

correctور

Crapula.

209. Sanguisugam, venæ inhærentem, hoc lemmate afficies; SUCTU DISCERPAR. Hominem ebrium, nimiâ intemperantiâ occisum, aut divitem avarum, nimiâ opum aut delitiarum affluentiâ interfectum, hæc imago spectat. Eruditè meus D. Ascanius Martinengus; *Dives & prapotens est hyrudo, qua nunquam sanguine satiatur, dumq; venas cunctas* SUCTU *exangues reddere conatur, suspensa crepit, atq;* DISCERPITUR: *Ita dives pauperis substantiarum, qua illi alterius sanguinis loco sunt, nunquam satur, dum nimis locuples & dives efficitur, vita luxu & delicijs mortem sibi assolet consciscere.*

Asc. Mart. Gloss Magn fol. 1492.

Peccator.

210. Hirudo, peculiari quadam naturæ providentiâ, vitiosum tantùm, & affectum sanguinem è venis sugit, puro & sano studiosissimè intra illas relicto. Unde venæ affixam, hoc lemmate loquentem sistes; IL MEN PURO M' AGGRADA. Vel, TABIDO RECREOR. Ita planè vitiosus ac perversus hominis animus suas delitias nonnisi intra morum corruptelam, & abominandam libidinis, fraudis, vindictæ, aliorumque scelerum putredinem quærit; eamque solam magno studio ad se trahit, summo infinitoque rerum cœlestium bono penitùs neglecto. Facem huic symbolo præivit P. Corn. à Lapide, *Sanguisuga*, inquit, *purum sanguinem non tangit sed tabidum, & corruptum eoq; delectatur: sic & concupiscentia nonnisi pravis desiderijs, cogitationibus & operibus gaudet, &c.* Martinus Roa sanguisugam hominis malevoli & detractoris typum statuit. *Hirudinum mihi similes hi* (Calumniatores) *videntur, qua ad malè affectam corporis partem adharescentes, vitiosum sanguinem exugunt, purum, justumque relinquunt. Sic illi virtutes, qua in alijs insunt, ut in quemque inciderint, omittunt; si quod est vitium, tametsi levissimum, id verò exaggerant & extollunt,*

P. Corn. à Lap. loc. cit.

Detractor

Mart. Roa. To. 1. l. 3 Singul. c. 1.

ICHNEUMON.

Cap. XI.

211. ICHneumon, fatalis crocodili hostis, in luto volutari, ac postea ad solis ardorem exsiccari solet; tum loricâ illâ terreâ munitus, crocodili ventrem ingreditur, eumque corrosis visceribus, miserè interficit; sicque tandem, veluti victoriâ potitus, ex occisi cadavere iterum revertitur. Unde Igneumonem, luto volutatum, hoc lemmate notavit Scipio Bargalius; UT TUTIUS VINCAT. Hominem industrium ac prudentem hæc imago spectat. Potest insuper ad illos applicari, qui, Davidem ac Ninivitas imitati, corpus suum mortis contemplandæ cineribus respergunt; iisque veluti loricâ, muniti, quosvis hostium aut vitiorum impetus superant. S. Gregorius; *Mors ipsa, quum venerit, vincitur; si priusquam veniat, semper timeatur.*

Pruden-tia.

Mortis medita-tio.

S. Greg in Hom sint lumbi vestri.

212. D. Aresius Ichneumonem, luto coopertum, hoc lemmate è D. Paulo insignivit; UT CONFUNDAT FORTIA. Verba Apostoli sunt: *Qua stulta sunt mundi elegit Deus, ut confundat sapientes; & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia.* In hunc locum S Thomas Aquinas; *Ad gloriam Dei pertinet, dum per abjectos, sublimes in sæculo ad se trahit:* constat enim Apostolos, homines è luto sumptos; Deo ad regna, totumque mundum subjugandum deservisse. S. Antonius Paduanus; *Apostoli*, inquit, *luto paupertatis & humilitatis involuti, in ore tyrannorum insiliebant, & verbis infidelitatis eorum apertè contradicebant, & sic per mortem devorabantur, sed tamen ipsi tyranni quasi ex morte eorum occidebantur, & Apostoli quasi vivi ab eis evadebant, quando mors eorum redibat ad augmentum fidei, & honorem Christi.*

Apostola-tus.

1. Cor 1. 28.

S. Tho. in hunc. loc.

S. Ant Pad Serm ... Apost.

213. Alcibiades Lucarinus extremæ unctionis sacramentum Igneumonis emblemate repræsentavit, qui cum hoste luctaturus, in luto volutatur, rursumque se ad solem exsiccat. Epigraphen addidit; MUNITUR PUGNATURUS. Maximam enim ab eo sacramento tutelam ac munimentum recipimus. Perspicuè Regius Propheta; *Oleo sancto meo unxi eum. Quibus verbis mox potissima unctionis illius effecta* subjungit; *Nihil proficiet inimicus in eo, & filius iniquitatis non nocebit ei, &c.* Eandem iconam simili ratione etiam de Confirmationis sacramento interpretari licet; de quo Melchiades Papa: *Sicut exigit militaris ordo, ut, cùm Imperator quemcumque receperit in militum numerum, non solùm signet receptum, sed etiam armis competentibus instruat pugnaturum: ita in baptismo recipitur homo in militiam, & in Confirmatione coarmatur ad pugnam.*

Extremæ unctio. Sacramentum.

Psal.

Confirmationis Sacramentum.

Mel ... Canon de Conse.

214. Igneumon, dormientis crocodili fauces perrumpens, lemmatis loco inscriptum tenet; DORMIENTEM INVADIT. Iis hoc Emblema proprium est, qui hominibus, fidei ac patrocinio suo concreditis, pernitiem struere non verentur. Tales fuêre Rechab & Baana, qui Isbosethum, domi suæ dormientem, jugulârunt. Eodem penicillo etiam dæmonem, adversus otiosos nunquam non triumphare solitum, adumbrabis. *Cùm autem dormirent homines, venit inimicus, & superseminavit zizania.* Cassianus; *Hac*, inquit, *est apud Ægyptum ab antiquis Patribus sancita sententia; Operantem Monachum dæmone uno pulsari: otiosum verò innumeris spiritibus devastari.* Rem totam quatuor verbis dixit sapientissimus Augustinus; *Vigilat hostis: dormis tu;*

Prodi...

Dæmo...

Matt. ... 25. Cassian ...

S. Aug. in Ps ...

215. Ichneumon, ex interfecti Crocodili ventre victor rediens, à Lucarino epigraphen cepit; ESUS EXESUS, ET EXIT. Certe Christus, è sepulchro redivivus, eandem ipsam mortem, à qua paulò ante videri poterat devoratus, felicissimè subegit ac triumphavit. S. Petrus Damianus; *Quid Hydrus, nisi victoriam innuit Salvatoris? Limo igitur hydrus obvolvitur, dum Redemptor noster humana carnis limo vestitur. Hic ventrem ingreditur crocodili, quia Dominus claustra penetravit inferni. Hic demolitur intima viscerum: Et Dominus mortis evertit imperium. Ille corroso ac penetrato cadavere, post victoriam redit: quia Salvator noster, postquam infernum moriendo momordit, cum triumphali de sepulchro gloria resurrexit.*

Christus resurgens.

S. Pet. Dam. ...

L A C E R T A.

Caput XIII.

216. LAcerta, homini amicissima, quando serpentem pueris vel puellis insidiantem advertit, mox ad suppetias accurrit, hostemque ingenti ardore reprimere nititur. Unde lemma; DEFENDIT AMANTEM. Vel, VITÆ DEFENSOR Angelum tutelarem hæc imago innuit; de quo S. Ecclesia canit;

Angelus custos.

Custo-

Custodes hominum psallimus Angelos,
Naturæ fragili quos pater addidit
Cœlestis, comites insidiantibus
Ne succumberet hostibus.

S. Vincentius Ferrerius; *Sancti Angeli*, inquit, *habent ad nos pietatem, quâ respiciunt nos per fenestras, & quando vident nos in periculis & miseriis, veniunt ad defendendum nos.*

217. Ea Lacertæ natura est, ut vitam potius, quàm rem, semel dentibus prehensam, sibi extorqueri patiatur. Unde nonnemo fœminam, Margaritham nomine, unicè deperiens, ut obstinatum suum affectum erga ipsam demonstraret, se ipsum lacertæ symbolo expressit, quæ margaritam ore sustinebat; cum lemmate; AUT MORTE, AUT NUNQUAM. Ita prorsus conscientia remordens, ubi dentes suos humano pectori semel infixerit, ad ipsum usque postremum vitæ suspirium laceinat. Verissimè Magnus Augustinus; *Quid dulcius bonâ conscientiâ? quæ si non est, & malè pungit, amara sunt omnia.* Et Juvenalis;

Pœna autem vehemens, ac multò sævior illis:
Quas aut sævitius gravis invenit, & Radamanthus,
Nocte dieque suum gestare in pectore testem.

218. D. Josephus Pallavicinus, Can. Reg. Lateranensium Abbas, vir natalium splendore, ac ingenii præstantiâ illustrissimus, Lacertam figuravit, quæ, omnis veneni expers, serpentem dentibus prehensum stringit, & suffocat, addito lemmate; VENENUM NON VENENO Vel, NON VENENO VENENATA DISPERDO. Vel denique, SONTEM ULCISCITUR INSONS. Ita Prælatus petulantem ac temerariam subditorum frontem vivo & inculpato ardore reprimit. Exemplum præiverat David, qui, cùm se mundum ac innocentem fuisset protestatus; *Perambulabam IN INNOCENTIA cordis mei in medio domûs meæ*; mox, veluti ob innocentiam illam sese ad flagitiosos castigandos, exterminandosque dignum reputâsset, subjunxit; *INTERFICIEBAM omnes peccatores terræ, ut disperderem de civitate Domini omnes OPERANTES INIQUITATEM.* In hunc locum ad Religiosorum familias prorsus accommodatè ait S. Hieronymus: *Civitas Domini est Ecclesia Sanctorum, congregatio justorum: Disperdam, hoc est, arguam, & increpem eum qui peccat, ut pœnitentiam agat, & disperdat iniquitatem de corde suo.*

219. Quidam Academicus, Pertinax nomine seipsum Lacertæ symbolo repræsentavit, quæ rem quandam dentibus prehensam sustinebat; cum dicto, MALO MORI. In sensu sanjore hanc iconem iis tribues, qui bonis suis propositis ita constanter inhærent, ut mori malint, quàm ab illis vel minimùm deflectere. Animo prorsus generoso Jobus; *Donec deficiam*, inquit, *non recedam ab innocentia mea, Justificationem meam, quam cœpi tenere, non deseram.* S. P. Augustinus; *Hæc est mors optima, ut in cupiditatum cohibitione à terrenis in spe cœlestis hereditatis, homo usque in finem perseverans, dum vita hujus ultimum claudat.*

LOCUSTA.
Cap. XIV.

220. Locusta, ex uno in alium locum saltitando deferri solita, epigraphen præfert, QUANDOQUE EXTOLLOR. Eos hoc Emblema spectat, qui non assiduò, sed interruptis duntaxat motulis, ad virtutis ac perfectionis fastigium evehuntur. Hoc vitium in Judæis observans S. Greg. Papa, ait; *Ipsos* (Judæos) *Locustæ significant subditos saltus dantes, sed protinus ad terram cadentes. Saltus enim dabant, cùm præcepta Domini se implere promittebant; sed citius ad terram cadebant, cùm per prava opera hæc se audisse denegarent. Locustæ ergo erant, quia habebant saltum per vocem, & casum per actionem.*

221. Locusta, asserente Pierio Valeriano, serpentis caput pungere ac ferire solet. Unde Lucarini lemma, STAT, ET CONTERIT. Mariæ Virginis hoc symbolum est, quæ è serpentis tartarei conflictu semper triomphum retulit. Ut adeò verè de illa dicatur, *Ipsa conteret caput tuum.* Eadem effecta in Verbo incarnato deprehendens S. Leo Papa, ait; *Deus omnipotens & clemens, statim ut diabolica nos malignitas veneno sua mortificavit invidia, prædestinata renovandis mortalibus suæ pietatis remedia inter ipsa mundi primordia præsignavit, denuntians serpenti futurum semen mulieris, quod noxii capitis elationem suâ virtute conteret, Christum scilicet in carne venturum, Deum, hominemque designans.* Simili argumento Glossa interlinearis de S. Ecclesia ait; *Sancta Mater Ecclesia, Christo à mortuis resurgente, diaboli caput contrivit, quoniam virtute Domini mundum devicit, & dæmones ei subjecti fuêre.*

222. Andreas Alciatus locustarum turmam depinxit; quæ segetes, fructus, ac herbas horrendùm depopulata, epigraphen tenebat; NIHIL RELIQUI. Mentem Emblematis sequenti epigrammate explicavit;

Scilicet hoc deerat post tot mala, denique nostris
Locustæ ut raperent quidquid inesset agris.
Hæ fannum, milium, farra omnia consumpserant,
Spes & in angusto est, stant nisi vota super.

Barbarum ac violentum prædonem, divitias, honorem, libertatem, & ipsam adeò vitam passim diripere solitum, hoc Emblema spectat. Haud aliter peccatum miseros homines bonis omnibus spoliat, & ad extremam calamitatem redigit. Unde solus peccati causâ non sine gemitu exclamavit David; *Ad nihilum redactus sum.* Opportunè dixit Magnus Augustinus; *Qui deserit eum, à quo factus est, inclinatur in nihilum.*

223. Locusta assiduos quidem saltus urget, sed tamen sine ullo suo profectu; vix enim è terra in altum sublevata, mox ad pristinum profundum recidit. Unde lemma; SALIT, ET DECIDIT. Ita plerumque superbi, posteaquam ad dignitatum fastigia non sine sollicitudine & labore eluctati fuerint, mox iterum præcipites aguntur. Stulto Babyloniorum Regi exprobrans Isaias, ait; *Quomodo CECIDISTI de cœlo Lucifer, Qui manè ORIEBARIS; CORRUISTI IN TERRAM. Tu qui dixisti, ASCENDAM super altitudinem nubium, AD INFERNUM DETRAHERIS, &c.* In hunc locum S. P. Augustinus; *Qui se voluit æqualem facere Deo, cùm non esset, cecidit, & ex Angelo factus est diabolus.* Cæterùm Emblematis hujus occasionem & materiam è nervoso illo Absalonis Abbatis, mei Concanonici, dicto desumpsi, *Locusta, saltus dans & cito cadens, superbiam signat.*

224. Locusta, non expectatâ fructuum maturitate, eos adhuc intra herbam florescentes depopulatur. Quare Pisidas inter cætera de Locusta canit;

--- *Permisit ante tempus, ante diem metit:*

Unde si adolescentis funere locustam depinges, quæ in fruges, adhuc pubescentes & immaturas grassari

Marginalia: *S. Vincent. Ferr. Serm.* — *Margarita.* — *Conscientiæ stimulus.* — *S. Aug. Ser. in Ps.* — *Juven. Sat. 13.* — *Prælatus zelans.* — *Psal. 100. 2.* — *S. Hieron. in hunc locum.* — *Constantia.* — *Job 27. 5.* — *S. Aug. in Psalm. 67.* — *Instabilitas.* — *S. Greg. l. 31. Moral. c. 24.* — *Pier. Val. l. 28.* — *Maria V. Gen. 3. 15.* — *Verbum incarnatum.* — *S. Leo in 5. defunct. Serm.* — *S. Ecclesia. Gloss. interl. in cap. 3. Gen. v. 15.* — *And. Alci. Embl. 128.* — *Prædo.* — *Peccatum.* — *Psal. 72. v. 22.* — *S. Aug. in Psal. 7.* — *Superbus.* — *Isa. 14. 13.* — *S. Aug. Tr. 17. in Joan.* — *Absal. Abb. Serm. 5.* — *Pisid. apud Tinnul. in Emble. 28. Alciati.* — *Mors immatura.*

fari solita, epigraphen præferat; PERIMIT ANTE TEMPUS. Vel certè, ANTE DIEM METIT. Mortis hoc ectypon est, quæ maturos, immaturosque flores; senes inquam & juvenes, indiscriminatim abripit. Probè id perspectum habens S. P. Aug. *Conceptus est puer*, inquit, *fortè nascitur, fortè abortum facit, sic incertum est. Fortè crescit, fortè non crescit. Fortè senescit, fortè non senescit. Nunquid potes dicere, fortè moritur, fortè non moritur?*

S. Aug. ser. 31 de verb. Dom. c. 3.

MUS. Muscipula.

Caput. XV.

225. MUs in muscipula epigraphen Hispanam sustinet; POR BUSGAR DA COMER. Idest; DUM QUÆRITAT ESCAM. Sæpius enim contingit, mortem, dum vitæ sustentandæ alimenta conquirit, mortem invenire. Jonathas, favo mellis vix degustato, ad macellum damnatus est. *Gustans gustavi in summitate virgæ, quæ erat in manu mea paululum mellis, & ecce morior.* Claudius Imperator, è ficorum dulcedine & fungorum sapore nunnihil voluptatis capturus, violentum ab Agrippina toxicum, & unà mortem recepit. Famianus Strada author est, Ferdinando, Albaniæ Duce, cum exercitu è Lombardia in Flandriam per Austrasiæ confinia movente quemdam magni illius Bellducis equitem sclopetarium suspendio enecatum fuisse, quod, commilitonibus suis mensam nonnihil pinguiorem instructuris, è vicino grege vervecem abstulerit. Cumprimis id experti fuêre Protoparentes nostri; qui incauto unius pomi esu & seipsos, & omnem posteritatem suam miserrimè occiderunt. S. P. Augustinus; *Dederat Deus panem præcepti. Nam panis animæ quid nisi verbum Dei? suggerente serpente, prævaricante muliere, tetigit vetitum, oblitus est præceptum, oblitus est manducare panem suum, & bibit venenum.*

Cibus occasio mortis.

1 Reg. 14.43

Fam. Strad. lib. 6. Dec. 1 de bell. Belg.

S. Aug. in Psal. 1?5.

226. Caverna, in qua mus delitescit, diversis foraminibus distincta est; Unde Bargalii lemma; NON UNI FIDIT ANTRO. Circumspectam ac prudentem in agendo cautelam hæc imago innuit; optimum, plurimâque experientiâ firmatum consilium est, ut plures tibi amicos, ad quos in egestate recurrere possis, prospicias; tranquillior enim est navis, plurimis firmata anchoris, magisque munita civitas, quò crebrioribus cincta vallis. Unde ad eleemosynam faciendam non ob aliam rationem tantopere hortatur Servator, nisi ut per illam uobis amicos conciliemus, qui in necessitatibus patrocinium nostrum suscipiant. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut, cùm defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Nam è S. Chrysostomi sententia, *Ars artium peritissima est eleemosyna, non enim domos nobis fabricat luteas, sed vitam æternam impendit.* Ad rem nostram Plautus;

Cautela.

Luc. 16. 9.

S. Io. Chrys. in Catena.

Plaut. in Truculent.

Sed tamen cogitato, mus pusillus quàm sit sapiens bestia,
Ætatem qui uni cubili nunquam committit suam,
Quia si obsidea tur unum, aliunde præsidium gerit.
Magis succinctè alius;
Mus miser est, antro qui solùm clauditur uno.

227. Ea murium adversus socios est pietas, ut eorum uno in puteum ac fontem delapso, mox unus post alterum, è superioris caudâ instar catenæ suspensus, in scrobem ferè tam longa demittatur, donec infimus afflictum contingere, ac extrahere possit. Iis proinde, oblongo ordine intra puteum pendentibus, Abbas Ferrus inscripsit, MUTUO SE SUBTRAHUNT. Inde hominibus mutuum auxilium discere licet. Concinnè Menander.

Mutuum auxilium.

Vir enim virum, & civitas salvat civitatem,
Manus manum lavat, & digitus digitum.

Salomonis consilium est, *Erue eos, qui ducuntur ad mortem; & qui trahuntur ad interitum, liberare non cesses*; ubi de infelicibus illis loquitur, qui malignis aliorum insidiis in extremam perniciem præcipitati, opem & auxilium nostrum inclamant. Hanc charitatis legem probè observârunt Ruben & Judas in liberando Josepho; Daniel in vindicanda Susanna; David, oviculas è luporum faucibus rapiens, &c. In hoc argumentum S. Ambr. *Eripe eum, qui ducitur ad mortem, hoc est, eripe eum intercessione, eripe gratiâ, tu sacerdos, aut tu Imperator, eripe subscriptione indulgentiæ, & solvisti peccata tua, eruisti te à vinculis, vinculis enim peccatorum suorum unusquisque constringitur.* Et verò si in corporalis vitæ discrimine mutuam opem ferre jubeamur, quantò magis animas, tuâ forsan injuriâ aut incuriâ in scelerum voraginem dejectas, eripere, ac pristinæ incolumitati restituere obligaris? Constat quippe, quod *Unicuique Deus mandavit de proximo suo.*

Prov. 24.

S. Ambr. ser. ? in Ps. 118.

228. Mus intra muscipulam, è filis ferreis cancellatam, clauditur, & exteriùs à fele infestatur; cum lemmate è D. Paulo desumpto; FORIS PUGNÆ, INTUS TIMORES. Peccator, extremam cum morte luctam subiens, & jamjam in agone satiscens, hoc symbolo demonstratur; quippe qui exteriore corpore innumeris doloribus afflictus, animam, vindictæ Divinæ, & supremi Judicis timore concussam sentit. S. Joannes Chrysostomus; *Velut qui per obscuram noctem iter faciunt, etsi nihil metuendum sit, metu tamen concutiuntur: sic qui scelus aliquod admittunt, etsi nemo id videat, nemo reprehendat, nihil tamen melius sibi fidunt, sed omnia formidant, omnia suspicantur.*

2. Cor. 7.
Peccator agonizans.

S. Ioan. hom. ? in Ioann.

229. Qui solâ voluntate aut desiderio delinquunt à conscientiæ cruciatibus; priusquam re concupitâ perfruantur, miserè torquentur ac pereunt; Muri persimiles, qui, nullo adhuc laridi sapore percepto, in muscipulam delabitur. Unde lemma; PRIA DI GIUNGER A L'ESCA, A MORTE IO GIUNGO. Id est; DUM PRÆDAM PETO, PEREO. De his S. Paulus; *Qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli.* Ita nimirum miserrimi hi, dum à bono concupito longissimè coguntur abesse, solâ voluntate illud habendi implicantur, ac pereunt. Acutè ac compendio dixit S. Ambrosius; *Dum prædam petis, laqueo te nectis.*

Peccatum.

1. Tim. 6. 9.

S. Ambr. in Ps. 118.

230. Spei humanæ vanitatem è mure dignoscere licet, qui in muscipulam delapsus, lemmatis loco non sine gemitu exclamat; TROVO LA MORTE, OVE SPERALIA VITA. Id est; PEREO, DUM APPETO CIBUM. Id sanè frequenter experiuntur illi, qui mundi ac sensuum blanditiis stultè se permittunt: hæ enim exteriore vultu escam maximè desiderandam præbent; re ipsâ verò omnium calamitatum, & ipsius adeò mortis hami sunt. S. Basilius; *Voluptas sempiterni vermis nutrix: quia cum, qui se fruitur, ad aliquod tempus delinit, post autem felle amarius digeritur.* Et S. Gregorius Nazianzenus; *Omnis vitii esca est voluptas objecta, ad exitium hamum avidiores animos attrahens.* Præclaram hujus effigiem in Podoliæ, Russiæ, aliarumq; Septentrionalium regionum ursis cernere licet, qui mellis dulcorem intra arborum cavitates gustaturi, ligneos fustes, acutissimis clavis munitos, in insidus offendunt,

Spes humana.

S. Basil. hom. ad ?

S. Greg. in Tetr.

iisque

iisque prostrati, interficiuntur: uti testatur Olaus Magnus

231. Mus, laridum devorans, muscipulâ intercipitur; cum lemmate, NULLUM EST ABSQUE DOLORE BONUM. *Ita*, Comico asserente, *Diis placitum est, ub eodem culmine voluptas, & ei comes mœror sequeur.* Et Apuleius, *Verbum*, inquit, *verum est profectò quod ajunt; Nihil quidquam homini tam latum datum est divinitus, quin ei admixtum sit aliquid difficultatis: ut etiam in amplissima quaque lætitia subsit quepiam vel parva querimonia, conjugatione quadam mellis & fellis: ut, si quid illud solvit, hoc restringat.* Opportunius in hanc rem se offert Platonis Apologus; Voluptas & dolor apud Jovem se mutuò accusabant, convitiisque lacessebant. Ille, cùm pacem & amicitiam inter eos conciliare vehementer niteretur, nihil efficiebat. Tandem adamantinâ catenâ eos colligavit, ut, quantumcunque odiis dissiderent, semper tamen simul essent, seseque mutuò comitarentur.

/oluptas um dolore.

pul. l. 2. 'rider.

ae in udro.

MUSCIPULA.

232. Concinna P. Constantini Pulcharelli *de mure* elegia occasionem mihi præbuit, aliquot Emblemata de muscipula conficiendi. Quare scutellatam testam eo situ depositam figurabis, ut mus sese supra illam insinuare possit: cum lemmate, MINIMO FULTA. Quippe quod tota illius muscipulæ scutella nonnisi unico nucis nucleo, aut casei particulâ sustentetur. Nihil abs re dixerim, si familiâ, nullo altero hærede, nisi unico parvulo & infirmo puello nixam, significem. Porrò quisquis honoribus aut voluptatibus terrenis se permittit, scutellâ nititur lubricâ, ac momento ruiturâ. Mundus enim, teste Magno Aug. *Pascit fallacibus voluptatibus, quæ neq; permanent, neq; satiunt, sed torquent doloribus, & implicant ærumnis.* Cæterum inscriptionem Emblematis ex supradicti Pulcharelli poëmate desumpsi;

milia dens.

undus llax.

Aug. de vera relig. c. 20.

Composui curvum levi super assere testam,
Altius ut PARVO vimine FULTA cubet.

233. Eadem muscipulæ scutella, momento ruitura, nec nisi ex unico tantùm latere fallaciter sustentata, epigraphen reddit PROMPTA RUINA. Vel, TACTU LENTO DECUMBET. Verbis è superioris numeri poëmate desumptis;

Nec patitur longas promptu ruina moras.

Et;

Sic tumen ut lento vimen decumbere tactu
Possit.

Ita prorsus vita humana quovis levissimo impulsu præceps agitur. Verissimè S. Ambrosius ait; *Corpora nostra fragilium expressione signari, quæ brevi lapsu præcipitata franguntur.* Certè Plinius refert, fumum è lucerna evaporantem, ad mortem homini accersendam sufficere; additque, *Potes perire serpentis ictus dente, aut etiam, ut Anacreon Poëta, acino uvæ passæ, ut Fabius senator, in lacte hausto uno pilo strangulatus.*

a humana.

Ambros. l. 7.

234. Muscipulæ scutella situ non minus lubrico quàm ingenioso ita in altum sublevatur, ut levissimo pede tacta concidat. Unde lemma; CASURA STRUITUR. Verbis è citato poëmate mutuatis;

Casurû struitur fallax testudine tectum.

Mundi majestatem, potentiam, ac felicitatem, assiduis casibus obnoxiam, hæc idea describit. Hujus rei exempla habeto amplissimas Assyriorum, Medorû, Græcorum & Romanorum Monarchias; tot insuper familias, Regumq; series, angusto tempore in sublime evectas, mox tamen dirutas, & funditus eversas. Unde de quavis rerum terrenarum spe pronuntiat Magnus Augustinus; *Ipsi sunt, qui malè cadunt, qui spem suam in hoc sæculo ponunt.*

undi jestas.

S. Aug. in Psal. 30.

235. Muscipula, suavem escam vicino muri offerens, epigraphen tenet; NE CREDE VOCANTI. De voluptatibus ac deliciis terrenis id explicat S. P. Aug. *Tendit diabolus & Angeli ejus, tanquam venantes tendunt muscipulas; & longè ab ipsis muscipulis ambulant homines, qui in Christo ambulant. Non audet enim in Christo tendere muscipulas; circa viam ponit, in via non ponit. Via autem tua Christus sit, & tu non cades in muscipulam diaboli. Aberranti à via, jam ibi est muscipula; hinc atque hinc ponit laqueos, inter laqueos ambulas: sed si vis securus ambulare, noli declinare in dexteram aut sinistram, & fit tibi via ille, qui tibi pro te factus est via, ut perducat te ad se per se.*

Mundus fallax.

S. Aug. in Psalm 90.

236. Muscipula sub fallaci esca ruinam minitatur; cum lemmate; FRAUDEM PROPONIT IN ESCA. Ita diabolus non rarò fraudem facit improvido homini, dum miserum, voluptatibus, divitiis, aliisque cupediis allectum, implicat, perditque. S. P. Aug. *Tu desiderio tuo facis lecum diabolo. Ecce enim diabolus proposuit lucrum, & invitavit ad fraudem. Lucrum habere non potes, nisi fraudem feceris. Sed lucrum esca est, fraus laqueus. Sic attende escam, ut videas & laqueum: quia lucrum non potes adipisci, nisi fraudem feceris; fraudem autem si feceris, capieris.*

Voluptas

S. Aug. in Psalm 139.

M U S C A.

Caput. XVI.

237. TÆdium non leve nobis creare solet musca, dum sæpius propulsata, iterum iterumque ad pristinum locum hospes importunissima redit. Unde lemma; ASSULTANT SÆPE REPULSÆ. Verbis ex Homero desumptis, ubi pugilem, centies profligatum, totiesvè reversum, hoc poëmate describit.

Homer.

Atque illi vim musca inter præcordia misit,
Quæ quamvis de pelle viri sit SÆPE REPULSA,
ASSULTAT morsura tamen.

Importunitas.

Malas cogitationes, ac vitiosas tentationes non incongruè muscis simillimas dixeris; sæpius enim, fortiterq; repulsæ, iteratis identidem viribus stationem pristinam, non sine fastidio nostro repetunt Religiosissimus meus Thomas Kempensis id testatur *Non est homo securus à tentationibus totaliter, quamdiu vixerit. Unâ tentatione seu tributatione recedente, alia supervenit: & semper aliquid ad patiendum habebimus. Multi quærunt tentationes fugere, & gravius incidunt in eas.* Concinnè meus D. Carducius canit:

Tentationes

De Imit. Christi l. 1. cap. 13.

Musca infesta redit, licet ante repulsa flabello:
Sic vitii species irrequieta redit.

238. Peccatorem, calamitatibus quidem pressum, necdum tamen ullâ vitiorum pœnitudine ductum, muscis persimilem dixit Aresius, quæ flabello depulsæ, epigraphen è Psalmo sustinent, DISSIPATÆ, NON COMPUNCTÆ. Verba Psalmi sunt: *Dissipati sunt, nec compuncti.* Eosdem mores in Hebræorum populo deprehendens Ruffinus, ait: *Cùm vero illius frequens percussisset afflictio, nihilominus in impietatis studio permanebat.* Providè monet Magnus Augustinus. *Modò compungere, ne in te fiat, quod dictum est de quibusdam detestabilibus: Dissipati sunt, nec compuncti. Videtis dissipatos, & non videtis compunctos.*

Peccator impœnitens.

Psal 34. 16.

Ruffin. in Osea c. 7. v. 8

S. Aug in Psalm 34

239. Hominem importunum Joan. Ferrus Muscæ emblemate repræsentat: cum dicto, ET ABACTA REDIBIT. Nî fallor, imaginis hujus construendæ occasio ex Hori Apollinis Hieroglyphicis desumpta est, ubi scribit, Ægyptios, *Impudentiam notantes,*

Importunitas.

Hor. Apoll. lib. 1. n. 48. Hieroglyph.

Malæ cogitationes. muſcam pingere, quod hac, etſi crebrius abacta, nihilominus accedat. Eandem tamen, ut ſuperiore numero dictum eſt, etiam de malis cogitationibus interpretari licet, quæ iteratis vicibus è phantaſmate noſtro
Gen. 15. 11. propulſatæ, toties moleſtæ revertuntur. Muſcis affines erant volucres illæ, quæ Abrahami victimas involabant, magnoque ſtudio & ſolicitudine ab ipſo
S. Ildebert. ep. 37. arcebantur. S. Ildebertus de avibus illis differens, ad pravas cogitationes, quibus ipſemet infeſtabatur alludit; *Deſcenderunt*, inquit, *volucres ſuper cadavera, & abigebat eos Abraham: Has ego infelix cum ſacrificante Abraham ſacrificans, & ipſe perfero. Sed cum abigente nondum datum eſt abigere.* Et S. Ephræm Syrus; *Pyrata ſunt cogitationes ſordidæ atque moroſa, hi ſunt pyratæ impudentiſſimi & peſſimi, qui nunquam ceſſant, nec ullius malitia ſaturitatem cupiunt. Et quamvis vincantur, ſemper ſe tamen intrudunt, atque ingerunt.*

S. Ephrem ſerm. de virgin.

240. Muſcam, flabello propulſatam, hac gnomâ affecit Ferrus; REDITURA FUGIT. Verbis è Seneca deſumpris, ubi de luna canit;

Senec. Herc. Fur. Act. 1. in Choro. *Phœbique fugit reditura ſoror.*

Ita, prò dolor! impuræ cogitationes ac tentationes, quantumvis fortiter in fugam actæ, iterum tamen
Tentatio iterumque importuniſſimè revertuntur. Muſcas illas etiam peccator imitatur, qui vitiis tantiſper re-
Recidiv⁹. lictis, mox eadem repetit; haud ſecus atque Jordanis
Joſue 4. 18. aquæ, dum arca per illas tranſibat, curſum ſuum nonnihil cohibuêre; at eâ vix recedente, *Reverſæ ſunt aquæ in alveum ſuum, & fluebant ſicut ante con-*
S. Bern. ſer. 2. de Aſſum. *ſueverant.* Adverſus Recidivos iſtos facundè S. Bernardus; *Reverſus ad vomitum canis, odibilis erit multò plus quàm antè, & fiet filius gehennæ multiplicior, qui poſt indulgentiam peccatorum in eaſdem denuò ſordes inciderit.*

Calumnia 241. Calumnia ſolis ſceleratis pernitioſa eſt, nihilque adverſus innocentes poteſt. E muſcarum emblemate id conſtat, quæ, tametſi ingenti agmine circa ſpeculum cryſtallinum volitent, damnum tamen nec minimum ei creare poſſunt. Lemmatis loco
Detractor ſubſcribes; LABUNTUR NITIDIS, SCABRISQUE TENACIUS HÆRENT. Juſtus
Juſt. Lipſ. l. 2. de Conſt. cap. 2. Lipſius eodem argumento homines querulos ſignificat; *Ut muſcæ*, inquit, *& ejuſmodi inſecta lævibus, politiſque locis non diu inſident, ſcabris adhæreſcunt: ſic querula mens meliorem ſortem leviter tranſvolat, aſperam non dimittit. Tractat, ſuſpicit, & ingenioſè plerumque auget.*

242. Muſcæ, unguenti dulcedine illectæ, quantocius ad illud advolant: cui veluti viſco immerſæ, moriuntur. Is proinde meus Concanonicus D. Alexander Luzon de Millares lemmatis loco illud Horatii ſubdidit; NOCET EMPTA DOLORE VOLUPTAS. Verba Poëtæ ſunt;

Horat. l. 1. ep. 12. *Sperne voluptates, nocet empta dolore voluptas.*

Epiphonemate in rem præſentem opportuniſſimo
Voluptas uſus eſt Demoſthenes, quando Thaidi, formoſiſſimæ lupæ, ut ſui copiam faceret, decem drachmarum millia impudentiſſimè poſcenti, reſpondit; *Pœnitere tanti non emo.* Subtiliter enim vit ſapientiſſimus expendit pretii magnitudinem, mulieris improbitatem, voluptatis brevitatem, & conſcientiæ nunquam non accuſaturæ carnificinam. Nam S. Auguſtino te-
S. Aug. hom. 250. de tep. ſte, *Sub momento libidinis impetus tranſit, & opprobrium infelicis animæ pendet.* Vix primis labiis delibatur voluptas; (*Favus enim diſtillans labia mere-*
Prov. 5. 3. *tricis*) quod propinat, molle eſt, leve, lene, lubricum. Tantùm dat ſtillam mellis, mox datura ingentes acervos fellis. Præbet captapotia ſaccharo illita, ne
Ibid. v. 4. inſanienti palato faſtidium creet; *Noviſſima autem illius amara quaſi abſynthium.* S. Joannes Chryſoſt. S. Io. Chryſ. hom. 14. ad popul.
Meretrix amare neſcit, ſed inſidiatur tantùm: venenum habet illius oſculum, & toxicum os pernitioſum. Si verò non ſtatim appuret, propterea ipſam magis fugere oportet, quoniam obtegit perniciem, & mortem habet celatam.

Concinnè è Poëtis nonnemo.

Nil amor eſt aliud, niſi triſtis & ægra voluptas,
Nil niſi dulce malum, nil niſi triſte bonum.

243. Muſca, ſymboli loco, epigraphen præfert; UNGUENTI ODOREM. Ad verbum Eccleſiaſtes; *Muſcæ morientes perdunt ſuavitatem unguenti.* Eccleſ. 10. 1.
S. Hieronymus muſcæ nomine peccatum vult intelligi, ſicuti enim illa, unguento immerſa, ſeipſam interimit, & unguentum fædat; ita peccatum omnem Peccatũ.
gratiæ & famæ ſuavitatem perdit. De peccatis & concupiſcentiis differens S. Bernardus, *Hæ*, inquit, S. Bern. ſer. 44. in Cant.
prorſus muſcæ ſordidæ & pungentes, quæ in nobis decorem naturæ fœdant, mentem curis & ſolicitudinibus lacerant, ſocialis gratiæ ſuavitatem exterminant. S. Otioſus.
Franciſcus muſcæ nomine Religioſum otium ſignificabat; unde, teſte D. Bonav. *Si quem cernebat otio-* S. Bonav. in vita cap. 5.
ſum & vagum, alienum velle manducare laborem, fratrem muſcam nominandum cenſebat, eò quòd talis nihil boni faciens, ſed benefacta inficiens, vilem & abominabilem omnibus ſe reddat. Denique ſicut muſcæ Societas mala.
unguentum, ita hæretici ac ſcelerati alios etiam probos inquinant.

244. Infeliciter muſcis ea cedit temeritas, quâ in aranearum telam imprudentes ſe demittunt: nam filis implicitæ tenuiſſimis, curioſitatis ſuæ pœnas luunt, correptæque ab inſidiante aranea, ad paſtum mactantur. Unde Sereniſſimus Philothei muſcam, araneæ telâ captam, hoc lemmate notavit; SE INTRICAT. Hoc ſchemate doceris, quàm celeriter Ambitio.
ex mortalibus plerique in ſuum ruant interitum, qui tritam vulgaremque faſtidientes viam, in rebus civilibus præcipitia tantùm amant, illiſque temerè ſe immiſcent negotiis, quæ, ſicuti auſpiciis ſuis ardua, ita eventu periculoſa, triſtem cultoribus ſuis exitum relinquunt. Semper ſanè nocuit, difficillimis, & captu ſuo remotis ſe implicuiſſe negotiis. In horum numero primi ſunt, qui judicio ſuo perſcrutari arcana Dei, eaque ſuæ ſubjicere rationi aggrediuntur; digni, quos in his ſpeculatoribus corripiat Divina vindicta, & confuſo animo ſpirituque proſtituat. Providè monet Siracides; *Altiora te ne quæſieris &* Eccleſ. 3. 22.
fortiora te ne ſcrutatus fueris. Nam, ut verbis Magni S. Aug. ſerm. Prijeds. 11.
Auguſtini utar, *Magis in iſtis temeraria præſumptio, quam cauta ignoratio culpanda videtur.* Coronidem toti huic emblemati addit aurea illa cujuſdam Hipponenſis Epiſcopi gnome, *Cùm non poſſis eſſe, quod* S. Aug. lib. de vita beata.
velis; velis id, quod poſſis. Emblemati explicando ſequens epigramma ſubjungit Author;

Me quoque, quum trito ſorderet ſemita calle,
Inſuetum & praceps carpere juvit iter.
Magnarum aggredior perplexa negotia rerum,
Conſilioque placent ardua quæque meo.
Sed nimis inſido ſuſpenſa negotia filo,
Vix tetigi, & noſtras implicuiſtis opes!
Sic ubi ſubtilem temeraria carpſit Arachnem
Muſca, revinctâ pedet, triſte pependit onus.

245. Quanta miſeria ſit eorum, qui ſuis indulgentes voluptatibus, ventri gulæque obediunt, & corporis ſe ingurgitant deliciis, admonet nos ex minimis animalculis viliſſima muſca; quæ butyrum degluriens, dulci hoc veneno ad mortem nutritur. Unde idem Sereniſſimus Philothei Author ſymboli loco muſcam depinxit, butyro propinquantem; cum lem-

lemmate, MORTEM DABIT IPSA VOLUPTAS. Nam nefandæ mortalium cupiditates, ubi corporis servitio, luxuque animum mancipârunt, & vires utriusque immaturâ imbecillitate consumunt, & suavi veneno æternam mortem sibi depascunt. Verissimè, ac proprio exemplo doctus Magnus Aug. *Voluptas transitura*, inquit, *sine prudentia desideratur, verùm cùm transierit, cum pœnitentia cogitatur.* Unde sapientissimè concludit; *Bibant alii mortiferat voluptatis portio calicis meus Deus est.* Emblemati suo sequens epigramma subdit Philotheus.

Pascitur apposito temeraria musca butyro,
Inde illi gelidæ causa parata necis.
Pascitur ad mortem. Fugito hinc; latet anguis in herba,
Dum pasci gaudet stridula musca, perit.
Sola nocet, turpisque emitur vel morte voluptas,
Et valet in clades ingeniosa suas.
Sperne voluptates. Dives fit mentibus aqua,
Pectore qui casto fuevit adire Deum.

PAPILIO.
Cap. XVII.

246. HOmo mundanus incautos oculos in molietis venustatem crebrò defigens, paulò post, inobservato malo, illius amore ardebit: haud secus, atque papilio, circa lumen temerè volitans, demum alas adurit, & vitam perdit. Unde lemma; ALLICIT ET INCENDIT. Vel ut alteri placet; COSI VIVO PIACER CONDUCE A MORTE. Id est, LETHALIS ISTA VOLUPTAS. Baptista Guarinus in rem præsentem canit;

Una farfalla cupida, e vagante
Fatt' è il mio cor amante;
Che và quasi per gioco.
Scherzando intorno al foco
Di due begliocchi, e tante volte è tante,
Vola, e rivola, e fugge, e torna, e gira;
Che ne l'amato lume,
Lascerà con la vita al fin le piume.

Gravi & opportunâ sententiâ dixit P. Algerus; *Libido apposito suo ALLICIT, ET INCENDIT, assu suo fœdat, & enervat, usu lubricat & illaqueat, adeò ut placendo displicens, displicendo placens, difficilem aut nullam sui pœnitudinem admittat.*

247. Papilio, circum lumen volitans, lemmatis loco has voces pronuntiat; E SO' BEN CH' IO VO' DIETRO, A QUEL CHE M' ARDE. Id est; SEQUOR URENTEM. Amantis mundani hæc idea est, qui exitio suo indefessè ac continuò inhiat, veluti liberrimâ ac propriâ voluntate in extremam perniciem præcipitandus. Opportunè monet Siracides; *Post concupiscentias tuas non eas.* Vel ut clarius vertit Tigurina, *ne sequaris cupiditates tuas, & appetitus tuos inhibe.* S. Bernardus loquens de filio prodigo, qui sua omnia cum meretricibus dissipavit, ait; *Quænam hæ meretrices? carnales utique concupiscentiæ, de quibus scriptura saluberrimè te admonet: Post concupiscentias tuas non eas.* D. Petrus Bembus de juvenili sua licentia opportunè canit;

Il Divini chiaro sguardo si mi piace,
Ch' io ritorno à perir de la sua vista,
Come farfalla al lume che las face.

248. Papilio, versus flammam volitans, à Carolo Rancato illum Ariosti versum lemmatis loco accepit; NON POSSO FAR DI NON MI DARGLI IN PRÆDA. Id est; VIS TRAHIT INVITUM. Prava, seu libidinis, seu avaritiæ consuetudo hac icone innuitur, illa enim, si hominem semel occupaverit, vim adeò validam ei adhibet, ut pruritui suo imperare, aut veternum excutere, nonnisi difficillimè possit. Verissimè dixit Magnus Aug. *Vincere consuetudinem, dura pugna.* Unde providè hortatur; *Quando nascitur cupiditas, antequam robur faciat adversum te mala consuetudo, cùm parvula est, elide illam.* Experto id credes Ovidio;

--- Si possem sanior essem,
Sed trahit invitum nova vis, aliudque cupido,
Mens aliud suadet.

His optimè exprobrans D. Basilius Paradisi, canit;

Dolcor colpa e la brama,
Che crucia il cor, se v' è beltà ch' alletta,
Non cio è necessità che ne constringa.
La belleza lusinga,
Non incatena, & è miseria eletta
Il non odiar un ben, che mal si brama:
Se medesimo disama,
Chi ama il suo male &c.

249. Papilioni, versus lumen volanti, non abs re illum Ariosti versum lemmatis loco subjunges; E NON NE PUO L'LONTAN VIVER CONTENTA. Id est; HINC NEQUIT ESSE PROCUL. Ita sanè mens, amore capta, rei amatæ absentiam ægerrimè tolerat. Probè id perspectum habuit Magnus Aug. quando dixit; *Quem quisque diligit, etiam eùm videt eum sine fastidio, semper vult esse præsentem, hoc est, semper quærit eum esse præsentem.* Et paulò ante, *Est Deus sine fine quærendus, quia sine fine amandus. Dicimus etiam præsenti alicui, non te quæro, id est, non te diligo: ac per hoc, qui diligitur, etiam absens quæritur, dum charitate perpetuâ, ne fiat absens, optatur.* Unde amans quidam, Ferrariensis ore canit;

Son simile, allavar, ch' ha al cor si intento
Al suo tesoro, e s'ivi' l'hà sepolto,
Che non ne può lontan viver contento
Ne, non sempre temer, che gli sia tolto.

250. Haud facilè definiveris, num major sit papilionis cæcitas, an pertinacia? nam alis paulò antè à vicino lumine, non sine vitæ dispendio, adustis, mox eidem discrimini iterum, iterumque se objicit. Unde Rancatus illum hoc lemmate loquentem sistit; M' INTAGISCE DOTE PIU M' ACCENDE. Id est; ALLICIT, QUOD INCENDIT. Eandem papilionis stultitiam hodie etiamnum in peccatoribus recidivis, iis præsertim, qui terreno amore capti sunt, experimur. Graviter in rem præsentem S. Chrysostomus, *Cogita, ô homo*, inquit, *graviorem esse culpam post veniam; renovatum vulnus pejus dolere post curam Sanitatis indignus est, qui semetipsum, postquam sanatus est, vulnerat, nec mundari meretur, qui semetipsum post gratiam fordidat.* Cæterùm epigraphen Italicam è Petrarcha desumpsit Emblematis auctor.

Ma solo Amor, che nel suo altero lume
Più m' invaghisce dove più m' accende.

251. Papilio, lumini propinquans, dum voluptatem aut commodum quærit, damnum ac perniciem recipit. Unde non nemo, voluptatis suæ vanitatem Emblemate significaturus, consumptum à lumine papilionem expressit, cum lemmate; GIOIR SPERA. Id est, GAUDIA SPERAT. S. P. Augustinus; *Speras in pecunia, observas vanitatem? speras in honore & sublimitate aliqua potestatu humana, obser-*

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I. Yy 3

Marginalia (left column): iptas; S. Aug. in Ps. 74. / in Psal. 69.; Unde; Guar. Madrig.; P. Algerus de sacram.; Amans; Eccl. 18; Tigur.; S. Bern. fer. 1. in Adv.; Bemb.; Ariost. cant. 34.
Marginalia (right column): Consuetudo mala.; S. Aug. in Psal. 30. Idem in Psal. 135.; Ovid. 7. Met.; Basil. Pa nelle sue Poesie.; Ariost. cant. 45. st. 34.; Amans.; S. Aug. in Psal. 104.; Amans. Recidiv.; S. Io. Chrys. in hom.; Petrarch. p. 1. Canz. 5; Spes humana falsa.; S. Aug. in Psal. 36. Con. 1

vas vanitatem? ferat in aliquo animo potente observas vanitatem in his omnibus CUM SPERAS, aut tu EXPIRAS, & ea hic dimittis; aut cùm vivis, omnia pereunt, & in spe tua deficis. Eandem perniciem experiuntur illi, qui fiduciam suam in falsis amicis reponunt. D. Gregorius Comaninus in Affectibus mysticæ Theologiæ canit;

S. Greg. Cõ. lib. 2. a. 2.

> *Come farfalla, che scherzante e sciocca*
> *D'intorno al lume innamorata vola,*
> *S'abbruccia l'ale e tosto muor se'l tocca.*
> *Così chi s'assicura, ò di parola*
> *Dolce d'huom finto, ò del giocondo aspetto,*
> *Erequie, e pace à se medesmo invola.*

Amans mundan. 252. D. Jacobus Certanus hominem quemdam mundanum papilionis emblemate repræsentat; sicuti enim iste alas suas intra flammas miserè perdit, ita ille amoris æstu adeò insano nonnunquam abripitur, ut, toto corpore macie confectus, vix ossibus hæreat. Lemma; INEXPLEBILI LUMINE PERIT. Et verò lascivus ille ardor non abs re *inexplebilis* dicitur, quippe qui ignem aut Oceanum imitatus, nullâ unquam affluentiâ saturatur. Unde sapienter canit Poëta;

> *Omnia enim possunt expleri, TEMPORE NULLO*
> *EXPLERI POSSUNT FÆMINA, FLAMMA, fretum.*

Dicearch. apud Stob. Huic conformis Dicearcus, Stobeo referente, dicere solebat, *Magnes enim ferrum, meretrix verò aurum & argentum ad se trahit.* Et Castalius;

> *Insani meretrix census expiscatur amantis.*

Amens lascivus. 253. Enorme amantis illius delictum erat, qui extremam perniciem, sibi è libidine paratam, manifestè prævidens, vitæ potius, quàm voluptatis illius jacturam sustinere voluit. Unde seipsum papilioni, intra flammas ardenti, similem dixit; addito lemmate, M'E PIU' GRATO IL MORIR, CHE IL TITER SENZA. Id est; MALO MORI, QUAM PERDERE LUMEN. Vel ut D. Carolo Rancato placet. ALTRO PIACER CH' IL MIO MORIR NON CHIEGGIO. Id est, MORI MIHI SOLA VOLUPTAS. Hanc miseriam S. Nil Orat. de luxuria. probè perspectam habuit S. Nilus; quando dixit; *Fœmina speciei ita decipit, ut vitam etiam contemnere persuadeat.* Haud aliter D. Bembus;

> *Io voglio anzi per voi tormento, e morte,*
> *Che viver, e gioir in altra sorte.*

Marin p. 1. delle Rime. Liriche son. & au gli amori. Et Marinus;

> *Arda, anzi pera il cor, che s'io vagheggio*
> *Begli occhi vostri ral da si bel foco*
> *Altro piacer, che'l mio morir non chieggio.*

Eodem Emblemate, maximè si primam ipsius epigraphen attendas, ingentem Principis Absalonis affectum describere licet, quando criminis causâ Hierosolymis proscriptus, omnique parentis aspectu 2. Reg. 14. 32. interdictus, Joabum in hæc verba compellabat; *Obsecro, ut videam faciem Regis, quod si memor est iniquitatis meæ, interficiat me.* Veluti diceret; *Malo mori quam perdere lumen*, id est, aspectum Patris. Denique imago ista etiam pœnam damni, ab animabus in piacularibus flammis sustinendam, explicat. Purgatorium. Tanti enim supplicium istud æstimant, ut, optione factâ, omnes gravissimæ mortis cruciatus tolerare, quàm amabilissimo Dei aspectu diutius privari mallent.

Occasio proxima. 254. Hominem, peccandi occasioni proximum, Papilioni similem dices, qui lumini vicinus, epigraphen non ingratam sustinet; TETIGISSE PERISSE EST. Ad hoc propositum illud Geneseos plurimùm facit; *Præcipit nobis Deus, ne comederemus, & tangeremus illud, nè fortè moriamur*; sciebant enim fructuum illorum contactui mortem esse connexam. S. Hieronymus illa Apostoli verba pulcherrimè exponens: *Bonum est homini, mulierem non tangere, ait; Animadvertenda Apostoli prudentia, non dixit: bonum est hominis, uxorem non habere; sed bonum est, mulierem non tangere, quasi in tactu ejus periculum sit, quasi qui illam tetigerit, non evadat.* Gen. 3. S. Hier. sc. Apol. Pamm. 1. Cor. 7.

255. Camerarius papilionem, lumini vicinum, hoc lemmate notavit, FUGIENDA PETO. Idipsum congenito vitio assolet humanum genus; Magno Augustino teste, *Est vitium primum animæ rationalis, voluntas ea faciendi, quæ vetat summa & intima veritas.* Verissimè ad hodierni ævi genium canit Ovidius; Faber mali. S. Aug. vera c. 20.

> *--- Video meliora, proboque;*
> *Deteriora sequor.* Ovid. Met.

Certè Juventus, ubi libertatem consequitur, papilioni simillima, nonnisi damnis suis inhiat. Unde Joannes Baptista Bartolus in Dædalo de Phaëtonte canit:

> *O come mal s'accerda*
> *In juvenil etade*
> *Senno, con libertade,*
> *Non se le dian le piume,*
> *Non se acconcen l'ale,*
> *Perche come farfalla intorno al lume,*
> *Ella non sà volar, che per suo male.*

256. Idem Camerarius sensualem voluptatem papilionis emblemate adombrat, qui deliciase flammæ captaturus, ab eadem in cineres redigitur. Inscriptionem subaddit, BREVIS EST DAMNOSA VOLUPTAS. Huic affinis est illa Euripidis gnome; *Breve voluptatis gaudium parit tristitiam.* Eandem miseriam anxiè deplorans Siracides; *Propter speciem mulieris, inquit, multi perierunt, & ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.* Miseros proinde mortales dixeris, qui in deliciarum vicem nonnisi tormenta & æternos ardores recipiunt. Sapienter præmonens Rabbi Ben-Sira, *Abstrahe*, inquit, *carnem tuam à muliere gratiosa, tanquam à carne prunarum.* Rationem subjungit Virgilius:

> *Carpit enim vires paulatim, uritque videndo*
> *Fœmina.*

Et Ovidius:

> *--- Usque adeò nulla est sincera voluptas,*
> *Solicitumque aliquid lætis intervenit.*

257. D. Acelins hominem inconsideratum papilionis emblemate repræsentat, qui incauto ac imprudente auso lumini insultans, epigraphen præfert; AUDACTER PROVOCAT. Ad stultam & improvidam hanc levitatem reflectens S. Ambr. acri invectivâ in lascivos animadvertit; *Vidisti*, inquit *meretricem, & captus vultu ejus, decoram putasti Erraverunt oculi tui, perversa viderunt, aliena mirati fuerunt; nam si verè vidissent, deformem meretricis affectum vidissent, inhorrentem procaciam, indecentem impudentiam, manentes libidines, tetram colluvionem, anima vulnera, conscientia cicatrices.*

258. Hominem libidinosum, in effrontis ac lascivi amoris sui pœnam, miserè interfectum, papilionis symbolo significabis: qui luminis amari causâ extinctus, inscriptionem à Rancato accepit: PER CH FE

FUI TROPPO ACCESA, IO RESTO ESTINTA. Idest, IN MORTEM ME IMPULIT ARDOR. Exemplo suo id expertus est Ammon, Davidis Filius; de quo in hæc verba testantur Regum Fasti; *Ammon solus mortuus est, quoniam in ore Absalon erat positus ex die, quâ oppressit Thamar sororem ejus.* Verissimè dixit Magnus Augustinus: *Concupiscentia mala quasi ARDOR est ignis; Ignis consumit vestem, libido consumit animam.*

Reg.13.32

Aug. in psal. 57.

259. Papilio, à lumine dissitus, illius desiderio excruciatur, vicinoque gaudere cupit: ubi verò vicinum acquisiverit, ejus ardore torquetur, & in cineres redigitur. Ut adeò, Carolo Rancato authore, illam Petrarchæ sententiam instar lemmatis pronuntiaverit; E DA LUNGEMI STRUGGO, E DA PRESS'ARDO. Id est; ARDEO. DUM PROPE SUM, LANGUEO, QUANDO PROCUL. Ita sanè mundi amatores nullo unquam perfecto gaudio ac quiete undique felici perfrui possunt. In rem præsentem dixit Magnus Augustinus; *Malâ voluntate vel solâ miser efficitur quisque, sed miserior potestate, quâ desiderium malæ voluntatis impletur.*

Munda-na gau-dia.

S. Aug. l.13. de Trinit. c.13.

260. Papilionem, lumini vicinum, Carolus Rancatus in hæc verba loquentem sistit, AMANDO MORRO. Idest; AMANDO PERIBO. Amantem profanum, inter immodicos affectuum suorum æstus tabescentem, hoc symbolo delineabis. Idipsum tamen etiam sancti amoris studiosos concernit, qui Divinâ charitate succensi, toti mundo moriuntur. Unde Sacri Epithalamii dictum est; *Fortis ut mors dilectio.* In hunc locum Sanctus Gregorius; *Sunt nonnulli, qui sic diligunt Deum: ut omnia visibilia negligant; & dum mente in æterna tendunt, ad omnia temporalia penè insensibiles fiunt, &c.* Et S. P. Augustinus; *Sicut mors animam avellit à sensibus carnis, sic charitas à concupiscentiis carnalibus.*

Rancat. in Geroglif. Lib. Cant.12. §.100.

Amans constans.

Cant 8.6.

S.Greg in hunc loc.

S. Aug. Ep. 39 ad S. Hier.

261. S. Andreas Avellinus charitatis Divinæ ardore ita immodico fuit inflammatus, ut languere, ac corporis infirmitatem contrahere cœperit: Papilionis more; qui vicino lumine crematus, epigraphen præfert; PATITUR, DUM FRUITUR. In hoc argumentum præclarè Dionysius Carthusianus, *Ex tanto contemplationis excessu, amorisque impetu, ardore & ebullitione, generantur per redundantiam quamdam in parte sensitiva ac corpore languor, debilitas, mœror, ac macies, detestatio corporealis alimenti, impotentia nisûs ac motûs membrorum ac sensuum, & totius corporis rigor.* Hæc amoris affecta in S. Catharina Senensi, in S. Francisca Romana, in S. Theresia, aliisq; cernere licuit, quæ Divinis voluptatibus immersæ, gravibus corporis deliquiis ac infirmitatibus detinebantur. De S. Dionysio Areopagita, in exthasin rapto, dicitur, quod *patiebatur Divina.*

Charitas.

Dion. Cart Tract. de fonte Lucis art. 18.

262. Papilio ab eadem flamma, quam tantoperè desiderabat, occiditur ac devoratur. Unde lemma; HAC PEREO, QUAM DEPEREO. Adeò nimirùm è bonis terrenis, quæ maximè deperimus, maximum nobis periculum imminet; S. P. Aug. *Hic de bonis terrenis gaudere molestum est, & periculosum nimis: ne sic gaudeas, ut hæreas, & gaudendo malè pereas.* Cæterùm Emblematis verba ex illo Othonis Venii disticho desumpta sunt, ubi amantem quemdam mundanum, ab amasia sua in extremam perniciem præcipitatum, introducit;

Amans mundanus.

S. Aug. in Psal. 137.

Oth. Ven. Emb. Amor. fol. 190.

Ut quâ nutritur pinguedine tæda liquescit,
Quâ vivo, hac morior; quam pereo, hac pereo.

Anima purgato-ria.

263. Anima, è piscularibus flammis ad æternam beatitatem producenda, papilionem imitatur; qui igni vicinus, epigraphen præfert; UT POTIAR, PATIOR. S. Ambrosius

S. Ambr. in psal. 118. serm. 21.

lius; *Omnes oportet per ignem probari, quicunque ad Paradisum ire desiderant. Non enim otiose scriptum est, quod, ejectis Adam & Eva de Paradiso, posuit Deus in exitu Paradisi gladium igneum versatilem, Omnes oportet transire per flammas.* Anima contemplativa, accommodatè ad hanc ideam, anxio volatu prope Servatorem suum versatur, qui, instar accensæ facis, supra Crucis candelabrum positus, eam intra supremæ felicitatis suæ ignem recipit, ac consumit. Ad hoc propositum Abbas Grillus canit;

Contemplativus.

Abb. Grill. p. p. de juor. Pietbos as. fusti.

Picciolettafarfalla,
Vaga d' incendio pio
Vola l' anima mia d' intorno intorno
Al tuo bel lume adorno,
O dolcissimo fuoco del cuor mio:
Deh se mai s' accende, ò lei felice,
Morrà farfalla, e sorgerà fenice.

Amans mulieris pudicæ.

264. Homo lascivus, in pudicæ cujusdam mulieris formam exardescens, papilionem imitatur, qui versus accensam facem fertur, cum lemmate; PATIETUR, NON POTIETUR. Hanc calamitatem deplorans D. Guatinus, canit;

Guarino Madrig. 16.

Che dura hai nel tuo regno Amore!
L' amare non gioire
E troppo insopportabile martire &c.

Hos cruciatus apprimè expertus Sichemitarum Princeps, postea quam atrocissimos circumcisionis, & ipsius adeò violentæ mortis dolores sustinuerat, nunquam tamen pulcherrimæ Dinæ amplexu, tantoperè à se desiderato, gaudere potuit. Eorum etiam experimentum fecerat Holofernes, qui in lecto recumbens, pro venustissima Juditha, feralem sicam collo recepit. Eos denique miserrimi senectiones experti sunt, qui ad Danielis tribunal delati, & extremo supplicio affecti, castissimæ Susannæ formâ perfrui nunquam potuerunt. Susannæ ore ait S. Ambrosius; *Ego, inter duos Presbyteros posita, inter duos Judices populi, sola inter silvas Paradisi constituta, vinci non potui, quia non volui.* Exprobravit nimirùm castissima mulier cuivis è duobus illis adulteris; *patieris, non potieris*; quam gnomam omnibus virginibus inter procerum insidias unicè familiarem velim.

S. Ambr. ad Virginem lapsam c. 4.

PIRAUSTA.
Caput XVIII.

S. Laurentius Martyr.

265. D. Carolus Sechiatius, Can. Reg. Lateranensium Abbas, S. Laurentium Martyrem pyraustæ symbolo exornavit, quæ intra succensæ fornacis flammas posita, epigraphen tenuit; NON SENTIT INCENDIUM. Hanc gnomam supponitans Magnus Augustinus, ait; *Hoc igitur igne Beatus Laurentius accensus, flammarum NON SENTIT INCENDIUM; & dum Christi ardet desiderio, persecutoris pœnam non sentit.* Neque solùm anima, charitatis Divinæ incendio absorpta, nullas suppliciorum flammas in sensibus suis sustinere debebit, sed illa etiam, quæ libidinis, & amoris mundani igne ardet, quasvis miserias & calamitates imminentes parvi æstimat. In hanc rem Fulvius Testi canit:

S. Aug. ser. 30. de SS.

Amor.

Fulvo Testi nelle Rime p. p.

Così leggiarda è la belta ch' adoro,
CHE MIO PENARE, EL MIO LANGUIR NON SENTO.
Et sì vago ogetto hò l'core intento,
Che non mi cal se per amare io moro:
Anzi cagior si cara ha il mio tormento,

Che de le pene mie paga, e contento
Altera pace non curo, altro ristoro.

Iis insuper hæc imago convenit, qui è lascivorum contubernio nec minimam impuri ardoris scintillam contrahunt. Tales fuêre Loth inter Sodomitas; Josephus inter venerea Ægyptiæ adulteræ illicia, S. Carolus Borromæus, & D. Thomas Aquinas inter lascivæ mulieris tentamenta &c. Denique etiam ingratum hominis pectus *non sentit incendium*: sæpius enim beneficâ charitatis flammâ à Mecænate invitatum, rigente semper, ac stupido sensu respondet. Hujus ideam habeo in Hebræis, qui ex Ægyptia servitute liberati, per maris vastitatem siccis pedibus conducti, Angelorum esca nutriti, integri regni possessione locupletari, taodemque à Dei Filio suavissimè visitati, tantam Numinis bonitatem ac charitatem agnoscere nec minimùm voluêre; sed contra indies majore obstinati animi frigore concepto, omnem allucescenti flammæ aditum præcluserunt.

Societas mala.

Ingratus.

266. Pyraustam, exoticâ proprietate, inter flammas incolumem, beatamque vivere ajunt; iis verò exemptam, miserè mori. Luculento testimonio Plinius; *In Cypri ærariis fornacibus, ex medio igni majoris muscæ magnitudinis volat pennatum quadrupes: appellatur pyralis, à quibusdam Pyrausta. Quamdiu est in igne, vivit: cum evasit longiore paulo volatu, emoritur.* Unde intra ignem figurata, epigraphen tenet; MORERER EXTRA. Vel, MORIAR, SI EVASERO. Vel certè; PROCUL PEREO. Deus ignis in sacra Pagina cognominatus, adeò homini est necessarius, ut ab ipsius amore ac reverentia alienus, certam perniciem incurrat. Perspicuè Vates Regius; *Ecce, qui elongant se à te, peribunt.* Huic sententiæ opportunam ac elegantem paraphrasin subjungens P. Franciscus Titelmannus, ait; *Qui se faciunt per transgressionem tuorum præceptorum à te alienos, qui per peccata se dividunt, ac separant à te, qui per alienos amores rerum mundanarum, mox pereuntium, suum affectum à te avellunt, tibi amore non adhærent, hos certa manet perditio, & æternus interitus.* Rem totam compendio dixit Magnus Augustinus: *Si hærere Deo vita est, recedere ab illo, mors est.*

Plin. l. 11. cap. 36.

Deum requirere.

Psal. 72. 27

Franc. Tit. in hunc lo.

S. Aug. in Psal. 145.

267. Pyrausta intra flammas, constantiæ nunquam dimovendæ argumentum præbet; Unde lemma; HIC NASCOR, ET MORIAR. Ita homo prudens, laudabili cuidam muneri semel applicatus, eidem constanter prosequendo omnem operam impendat, necesse est. Præclarè Justus Lipsius; *Fluctuatio & timor abjicienda sunt: genus vitæ sumendum, & IN SUMPTO FIRMITER HÆRENDUM.* Et S. Gregorius Nazianzenus; *Tu verò in hoc elaborabis, ut animus, naturâ suâ perpetuò volubilis, in te fixus & constans sit.* Porrò lascivus, vitam suam inter meros concupiscentiæ ardores traducere solitus, verè cum pyrausta dixerit; *Hic nascor, & moriar*; ut qui cum libidinis flamma & vivit & moritur. De hoc Jobus; *Ossa ejus implebuntur vitiis adolescentiæ ejus, & cum eo in pulvere dormient.* Certè qui à teneris annis libidini ac intemperantiæ litavit, nonnisi difficillimè senectam suam ab idoli illius incendio avellere poterit: atque adeò lascivo vitæ suæ exordio epilogum quoque lascivum connectet. Hanc miseriam probè expertus Magnus Augustinus, ait, *Dum servitur libidini, facta est consuetudo; & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas.* P. Balthasar Corderius illum Jobi locum pulchrâ hâc paraphrasi explicat; *Ossa ejus implebuntur vitiis adolescentiæ ejus, id est,*

Constantia.

Lips. Cent. 1. ad Belg. Epist. 38.

S. Greg. Na. in sentent.

Lascivus.

Iob. 20. 11.

S. Aug. l. 8. Confess. c. 5.

Corderius in hunc locum Iobi.

est, vitiis quibus puer assuevit, vacabit per totam vitam usque ad senium, & usque ad mortem. Cur quæso, non dicis caro, sed ossa ejus? quia nimirùm, sicut quæ ossibus insident, cum ipsis durescunt ac durant; ita planè vitia juventutis quotidie duriora existunt, adeoq; inolescunt, ut etiam in senectute solidentur; & quod deterius est, non imminuta, sed plerumque multiplicata.

SALAMANDRA. *Cap.* XIX.

268. SAlamandra eundem ignem, quo nutritur, extinguit. Unde lemma; MI NUTRISCO L'ESTINGUO. Idest, EXTINGUIT ALENTEM. Ingratum hominis animum hæc imago notat, qui plurimis beneficiis cumulatus, & liberaliter enutritus, eos ipsos mæcenates suos lacessere, ac injuriis onerare non veretur. Horum facilè primipilus extitit Judas, quem David Prophetico ore incusans, ait, *Qui edebat panes meos, magnificavit super me supplantationem.* Et cum veritate Christus; *Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet.* S. Ambrosius ait; *In proditore Dominus hoc gravissimum invenit, quo ejus condemnaret perfidiam, quod gratiæ vicem non repræsentaverit, & conviviis amicitiæ venenum malitiæ miscuerit.* [margin: …atus. / …0. 13. / …h. 26. / …ib. l. 3. / …fie c. / …10.]

369. Franciscus I. Galliarum Rex, symboli loco Salamandram habuit; cum lemmate, NODRISCO, ED ESTINGUO; Id est, NUTRIOR, ET EXTINGUO. Nempe seipsum, utpote bonorum Mecœnatem, & malorum excidium, significare volebat. Eadem Agapyti ad Justinianum Imperatorem parænesis erat, *Esto subditis, pientissime Imperator, & formidabilis ob excellentiam potestatis, & amabilis ob largitionem beneficentiæ: & tam mansuetudinem præseferens haud aspernabilem, quàm nimiam & aspernabilem familiaritatem immiti severitate castigans.* [margin: …eri- / …lia & / …itia. / …pt. / …n. 48.]

270. Joannes Aragonum Rex, seipsum Salamandræ symbolo figuravit, quæ ignem sine offensa habitans, epigraphen tulit; DURABO. Nimirum imperterritum & invictum suum inter quævis adversa animum significabat. Certè patientia, instar Salamandræ, per omnes hostium ac calamitatum assultus, quantumvis igneos, innoxia incedit. S. Petrus Damianus; *Salamandra, si casu aliquo in igne mergitur, omnis ignea vis, tanquam inundantis aquæ profluvio, protinus extinguitur, ut per hoc figuretur, quod humilitas patientiæ reprimit flammivomum à fervore vindictæ.* [margin: …ero- / …tientia. / …t Dam / …p. 18.]

271. Salamandra in igne, lemmatis loco illum Abbatis Ferri versum præfert; NEL MEZZO DE L' ARDOR NON RESTO OFFESA. Id est, ILLÆSA PER IGNES. Hominem, inter persecutiones salvum, & inter impuræ occasionis tentamenta incolumem, hæc imago concernit. Anonymus quidam innocentiæ virtutem hoc disticho exornat: [margin: …ocen- / …ti io- / …nalos]

Ambulat en! medios Salamandra illæsa per ignes,
Nempe illæsa manet semper & integritas.

Gaude innocentia, exclamat S. Joannes Chrysostomus, *quia ubique illæsa es, ubique secura. Si occideris, coronaris: in servitute libera es, in periculo tuta, in custodia læta; tibi boni parent, mali invident, inimici succumbunt, nec poterit unquam victrix non esse, etiamsi tibi inter hostes judex justus defuerit.* De iis qui inter occasionum flammas nunquam aduruntur, egregiè B. Umbertus; *Omni laude dignum, in carne præter carnem vivere, & inter spinas esse; sed spinarum aculeos non sentire. Salamandræ sunt tales similes, quæ in igne non comburitur.* [margin: Chrys. / …s. de lo- / …ven- / …b c. 22. / …Castis.]

272. Hominem, impuro amori afflictum, cum Salamandra comparat Carolus Rancatus; addito è Petrarcha lemmate. DI MIA MORTE MI PASCO, E VIVO IN FLAMME. Vel, ut eodem planè sensu inscripsit Otho Venius; MEA VITA PER IGNEM. Mentem suam sequenti epigrammate explicat Venius: [margin: Lascivus. / Oth Ven. Emb Amor fol. 228.]

Heu fatum crudele mihi! mea vita per ignes
Crescit, & in mediis ignibus esse juvat.
Me nutrit, veluti Salamandram, Cyprius ardor,
Plus juvat in te, quàm te sine flamma mori.

Et certè libidinosus perpetuis æstuat flammis; vivens enim Venereo ardet incendio; mortuus verò æternos habitabit rogos, horrendum quidem urendus, sed nunquam comburendus. De his S. P. Augustinus; *In se ipso crudelis est, qui sibi perpetuas peccatis præparat flammas.*

273. Salamandra, cœlo sereno squallida ac tristis, in solitudinem se recipit: at cœlo pluvio, alacris ac læta rursum progreditur. Unde lemma; COELO TURBATO ALACRIOR. Homo malignus, inter aliorum calamitates exultans; vel generosum herois pectus, adversus quosvis hostium assultus imperterritum, symbolo illo repræsentantur. Divinam sese Salamandram probavit Christus, quando, in Crucem agendus, fatalem Golgathæ montem hilari semper, serenoque vultu conscendit. De hoc Isidorus Clarius; *Videtur Dominus majorem quamdam, quàm aliàs soleret, præsetulisse proficiscendi alacritatem, idque cùm iret in crucem agendus; ut nobis exemplo esset, ferendi alacri animo cruces nostras.* [margin: Malignus. / Generositas. / Isidor Clar.]

274. Salamandra, genuinum hominis invidi ectypon, sub sereno cœlo maciem contrahit, ac miserè torquetur. Unde lemma; SERENITATE DEFICIT. Vel, SOLIS RADIO TABESCIT. Horatius; [margin: Invidus. / Horat l. 1. epistol. 2.]

Invidus alterius marcessit rebus opimis.

Huic affinis S. Antiochus; *Qui enim*, inquit, *cuipiam invidet, animi angore discruciatur, contabescit, miserè eliquatur totus.* Talis erat Philippus Rex Macedonum, de quo Demosthenes; *Omnia præclara facinora sua esse, videri volebat, & magis indignabatur Ducibus ac Præfectis, qui prosperè & laudabiliter aliquid gesserant, quàm iis, qui infeliciter & ignavè.* [margin: Antioch. homil. 55.]

275. Alcibiades Lucarinus Salamandræ inscripsit; SURGENS IMBRE, CADIT SERENO. Homines mundani, ad scelera patranda alacres, ac viribus integri, quando virtutis aut gratiæ lucem subire jubentur, prorsus imbecilles, omnibus robore exhaustos se simulant. Sanctus Gregorius; *Omnes hujus sæculi dilectores in terrenis rebus fortes sunt, in cœlestibus debiles. Nam pro temporali gloria usque ad mortem desudare appetunt, & pro spe perpetua ne parum quidem in labore subsistunt. Pro terrenis lucris qualibet injurias tolerant, & pro cœlesti mercede vel tenuissimi verbi ferre contumelias recusant.* [margin: Mundani. / S Greg. l. 19. Moral. c. 16.]

276. Salamandra ignem quidem suâ frigiditate extinguit, ab eo tamen nec minimum offensæ recipit. Unde D. Joannes Ferrus Abbas illam hoc lemmate notavit; LÆDIT, NON LÆDITUR. Cardinalis Cennini virtutem hoc symbolo spectabat; qui justitiæ administrandæ causâ in sceleratos animadvertens, seipsum à malevolorum crisi penitùs immunem, ac vitæ integritate innocuum confer- [margin: Judex.]

conservavit. Ut verò fine animi tui offensâ judicis munere fungaris, audi salubertimum Magni Augustini consilium: *Judex esse vis? Prius propter te esto judex in te, prius judica de te, ut de penetrali conscientiæ securus, procedat ad alterum.*

S. Aug. ser. 94. de Tem. c. 6.

TALPA. Caput XX.

277. Multùm à vero abluserè veteres, seque ipsos talpis demonstrârunt cæciores, quando talpam oculis privatam docuerunt. Habet proinde talpa oculos, organis omnibus perfectè dispositos; uti Pierius luculentâ & eruditâ anatomiâ comprobat. Id tamen verum est eos cartilagine adeò crassâ obductos esse, ut misellum animalculum nullo unquam lucis radio gaudere possit. Unde præclarum D. Salvatoris Carducii lemma; OCULATA CÆCUTIT. Isaias Ægyptiorum idola cum talpis comparat; ut quæ, Davide teste, *Oculos habent & non videbunt.* Genuina insuper hominum indoctorum, vel ut Eucherio placet, hæreticorum, hæc idea est: *utpote qui, licet aliquid cernere videantur, ipsum liquida veritatis lumen minimè discernunt.*

Pier. l. 13. Hierogl.

Indoctus Hæreticus.

278. Plinius his omninò verbis talpas deplorat; *Rerum naturâ esse damnatas cæcitate perpetuâ, tenebris etiamnum altis defossæ, sepultisq; similes.* Unde epigraphen subjunges: NE LE TENEBRE VISSI OGN'HOR SEPOLTA. Idest, IN TENEBRIS JUGITER. Easdem Plinii de Talpa querelas jure longè æquiore de avaro pronunties, qui toto vitæ suæ decursu terrenis opibus accumulandis intentus, animæ suæ oculos ad cœli splendorem nunquam attollit. In hunc sensum Hugo Cardinalis: *Talpa similes sunt pauperes, qui, dum terrenas divitias, quas nunquam assequuntur, ardentissimè cupiunt; excæcati supernum lumen nunquam respiciunt.* De quovis Peccatore idipsum affirmans S. P. Augustinus; *Christianus malè vivens,* inquit, *in luce quidem est, sed clausis oculis. Malè vivendo enim videre non vult eum in cujus nomine tanquam cæcus est in lumine constitutus, nullâ visione veri luminis animatus.*

Plin. l. 10. cap. 3.

Avarus.

Hug. Card. in cap. 11. Levit. n. 30.

Peccator. S. Aug. in psal. 25.

279. Quasvis divitias ac thesauros jactitet mundus; talpa tamen, præter terram, nullos alios thesauros æstimat. Unde lemma talpæ inditum; THESAURUS UNICA TELLUS. Ægydius, inter cæteras suas sententias de avaro differens, illum cum talpa, ceu genuino typo, comparat; *Hic enim nullum thesaurum credit, nisi in terra, quam excavat, & inhabitat.* Optimum Magni Augustini consilium est; *Avarus fervet in amore auri; tu Christiane ferve in amore Christi, & eris beatus in regno Christi.*

Avarus.

S. Aug. ser. 33. de Tem.

280. Talpa, inter assiduas tenebras habitare solita, epigraphen tenet: ARCTIS OBSCURA TENEBRIS. Ille ipse hominis sceleratı genius est, qui inter vitiorum umbras altum sepultus, nullâ unquam virtutum aut gratiæ luce perfruitur, sicque infelices suos dies in tenebris plusquam cimmeriis transigit. Boëthius:

Peccator.

Boët. Consol. Philos. lib. 1. Metr. 2.

Heu quàm præcipiti mersa profundo
Mens hebet, & propriâ luce relictâ,
Tendit in externas ire tenebras,
Terrenis quoties flatibus acta
Crescit in immensum noxia cura.

Et appositè quidem peccatrix anima tenebris circumdata dicitur; nisi enim rationem immoderatis affectibus obnubilatam haberet, ounquam sanè ad infinitam Dei Majestatem offendendam provocandamque persuaderi posset. *Nisi enim,* inquit S. Chrysostomus, *in tenebris animus esset, non sanè, timore Dei abjecto, tantâ duceretur licentiâ. Nam nisi prius rationalis pars caligaret, non tam licenter peccata in nos impetum facere potuissent.* Atque adeò, Chrysostomo teste, in omnibus vitiosis nostris actionibus tenebræ prædominantur, estque rationis lumen penitus obnubilatum & extinctum. Unde subjungit: *Nam quemadmodum latrones, & parietum perfossores, cum quid pretiosum rapere volunt, extincto lumine id aggrediuntur, sic in peccatoribus corrupta ratio. &c.*

S. Io. Chrys. Hom. 1. Cor.

281. Immundum hoc animalculum odio adversus lucem adeò fatali fertur, *ut*, Pierio teste, *simul ac ad diurnam claritatem educta fuerit; emoriatur.* Quare sicuti reliqua animalia ibi vivere incipiunt, quando lucem ingrediuntur; Ita è diametro talpa, dum lucem subit, vitam amittit. Unde meus D. Carducius illam hoc lemmate loquentem sistit: LUX LIBITINA MIHI. Haud aliter calumnia, quamdiu abscondita manet, totam pervadit terram, omniumque aures occupat; at ubi in lucem progreditur, exanimis ac inglotia concidit. Eâdem planè ratione tentatio, ut primum Patri spirituali detecta fuerit, mox vires remittit, ac extinguitur. Dilucidè Joannes Cassianus; *Illicò, ut patefacta fuerit cogitatio maligna, marcescit.*

Pier. l. 13. Hierogl.

Calumnia.

Tentatio. Io. Cassian. Col. 2. c.

VESPA. TABANUS.

Cap. XXI.

282. Henricus Farnesius Eburo plutimas vespas, circa testudinem volitantes, depinxit: addito lemmate. NON PENETRANT. Ita planè calumnia nonnisi difficillimè aliquam virtuti perniciem crear. Omnis quoque Tyrannorum rabies, adversus innocentes concitata, impervios illos, nullisque hostium viribus penettandos offendit. S. Petrus Damianus de Deo ait: *Separat ab electis suis reproborum turbines persequentium, & quasi furentes coercet impetus tempestatum, quos etsi furere ad infligenda corporibus tormenta concedit, ne tamen animas lædant, invictâ eos, atque pervigili brachii sui protectione custodit.*

Calumnia.

Tyranni.

S. Pet. Dam. serm.

283. Tabanus, quem Latini etiam Asylum vocant, æstivo maximè tempore, dum Syrius urit, armentis molestus accidit, eaque acri aculeo excruciat. De hoc Appianus:

--- --- --- ferum Asylum,
Qui ipsis arido cane recens exorto
Aculei perniciosi velox infigit robur.

Et Virgilius.

--- --- Mediis fervoribus acrior instat.

Virg. l. 3. Georg. v. 154.

Lemmatis loco Tabanus istud Virgilii hemistichion præfere. FERVORIBUS ACRIUS INSTAT. Amoris pruriginem hic typus explicat; nulli enim ætati acriores ille stimulos subjicit, atque juvenili; utpotè omnium ferventissimæ. S. P. Augustinus;

Amor.

Carnalibus formis inhærere amore pueros necesse est; adolescentes verò propè necesse est: hinc jam procedente ætate non est necesse.

S. Aug. de vera Rel. cap. 24.

FINIS LIBRI OCTAVI.

MUN-

MUNDI SYMBOLICI
LIBER NONUS.
ARBORES, FRUCTUS, EORUMQUE PROPRIETATES.

A B I E S.

Caput I.

1. ABies non ramos tantùm, sed & folia recta explicat. Unde epigraphen, è Plinio mutuatam, subjunges; NON IN LATERA PRONI. Excelsos ac nobiles hominum animos; vel etiam Judicem hæc imago afficit, qui nec amoris inclinatione, nec odii pondere se è recto tramite in transversum agi permittit. Hoc encomium etiam à fatalibus inimicis tetulit Christus; *Scimus*, inquiebant, *quia verax es, & viam*
12.16 *Dei in veritate doces. & non est tibi cura de aliquo, non enim respicis personam hominum.* In hunc locum S. Petrus Chrysologus. *Æquitas*, ait, *cui Ju-*
Chry. *dex obsequitur, sinistram odii vel amoris dexteram*
s loc. *adit.* Ludovicus Galliarum Rex, inter cætera gravissima monita, quibus, jam extremam agens animam, Philippum successorem instituerat, etiam hoc recensuit; *In administranda justitia sis rectus, & severus, & ita, ut leges præscribunt, eam exerceas erga subditos, neque ad dexteram, neque ad sinistram*
Heb. l. *deflectens &c.* Philo Hebræus dicit, Principem è
ai. Lege Divinâ, probè cognitâ, discere; ut semper ad perpendiculum progredi, neque unquam vitiosè deflectere possit; *Assequar, ut in neutram partem deflectam, velut in æquilibrio rectâ regiâque viâ mandatorum Divinorum incedens, firmis passibus, nec unquam offensantibus.* Et rursus; *Nec ad dexteram, nec ad sinistram à regia via deflectendum est; sed progrediendum per mediam. Nam ad utrumvis latus diverticula ob nimietatem defectumve culpantur.* (Idem l. quod Deus sit immutabilis.) Denique homo prudens se nunquam in extremas partes detorqueri patitur, easque, utpote nunquam non vitiosas, abominatur; proindè semper mediâ, rectâ, ac securâ bonarum operationum viâ incedit. (Mediocritas.) Hanc præceptionem studiosè complexus S.P.N. Augustinus, in victu & vestitu pretiosam semper mediocritatis virtutem tenuit; Possidonio teste; *Vestis ejus, & calceamenta, & lectualia ex moderato & competenti habitu erant, nec nitida nimium, nec abjecta plurimum; quia his plerumque vel jactare se insolenter homines solent, vel abjicere: Ex utroque non quæ Jesu Christi, sed quæ sua sunt quærentes. At iste beatus medium tenebat, neque in dextram, neque in sinistram declinans. Mensâ usus est frugali & parcâ, quæ quidem inter olera & legumina etiam carnes aliquando propter hospites, vel quosque infirmos continebat &c.* (Possid. c. 22. vita S. Aug.)

2. Abietis proprium est, animalia pascere ac refrigerare; vicissim verò arboribus vicinis nocumentum ac perniciem creare. Unde illam, inter arbores & animalia mediam, hoc lemmate affecerunt, HINC FOVET, INDE NOCET. Haud aliter Deus, ex quo justus & misericors, eodem momento solatia & calamitates dispensat. (Deus justus & misericors.) Eleganter S. Chrysologus; *Apud Deum nec pietas sine justitia* (Chrys. ser. 145.)

est

est, neque sine pietate justitia. Adversa hæc juvandi & nucendi effecta S. Macharius in S. Crucis ligno observata habet. *Virga Moysis*, inquit. *duplicem gerebat imaginem. Nam hostibus occurrebat ut serpens mordens, & enecans; at Israelitis erat loco baculi, quo nitebantur: sic etiam verum Lignum crucis, hostium quidem spiritualium mors est, animarum verò nostrarum baculus, tuta sedes, & vita, in qua quiescunt.* Et Cassiodorus; *Crux est humilium invicta tuitio, superborum dejectio, victoria Christi, perditio diaboli, infernorum destructio, cœlestium confirmatio, mors infidelium, vita justorum.*

S. Crux.
S. Machar. Hom. 47.
Cassiod. in Psal. 4.

3. Physicis compertum est, Abietem ob congenitum medullæ calorem, rectâ lineâ è terra versus cœlum protendi. De illa S. Isidorus; *Abies dicta, quod præ cæteris arboribus longè eat, & in excelsum promineat.* Et magis succinctè Ruellius; *Procera arbor est, & recta.* Unde D. Salvatoris Carducii lemma; RECTO SUBLIMIA GRESSU. Pauperes spiritu hâc effigie exprimuntur, qui à terrenarum sollicitudinum frigore abstracti, animum suum nunquam ad mundanas opes advertunt, sed rectò semper tramite versus cœlum contendunt; vel qui nullâ unquam lethali noxâ contaminati, mirâ rectitudine ad Deum sublevantur. S. Gregorius Papa eandem iconem de puro ac fervente Religioso interpretatus, *Via bona*, inquit *& recta est, cùm ad religiosam vitam convertimur, Divina obsequia cum instanti fervore magnæ devotionis exercemus*, additq; *Hæc quidem via bona & recta est, quia ad æternam vitam tendit, & velociter pervenit.*

Ruell. l. 1. cap. 46.
Pauper spiritu.
Innocentia vitæ.
Religiosus purus.
S. Greg. l. 5. c. 2. in 1 Reg.

4. Abies, pinguis ac viscosi humoris plena, ignem facillimè concipit, fovetque; asserente Ruellio; *Ignem facile concipit &c.* Unde Epigraphe; CITO CORRIPIT IGNEM. Ita prorsus juvenilis ætas haud operosè libidinis, iræ, aliorumque vitiorum flammas admittit. Horatius;

Imberbis juvenis &c.
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper;

Et S. Ambrosius; *Ipsam in exordiis juventutem variarum illecebris passionum fervere quis abnuat?* Et rursus; *Adolescentia est invalida viribus, infirma consiliis, vitio calens &c.* Unde David, inquit idem S. Doctor, *totius temporis ejus veniam sibi à Domino postulavit, dicens, delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris Domine, quia tunc maximè calor corporis fervet, & æstu sanguinis vaporantis ignescit.*

Juventus ad vitia facilis.
Horat. in Arte.
S. Amb. l. 1. de Abel. c. 3.
L. 1. de Interp. Iob c. 7.

5. Abies tot corticibus, libris, ac tunicis vestita est, ut Joanni Rue hoc cepæ non absimilis videatur. *Tota, instar cepæ, multiplici cortice tunicatur.* Unde inscriptionem subjunges; CORTICE MULTIPLICI. Militem strenuum ac prudentem, *cui robur & æs triplex circa pectus*, & instar Ajacis, *scuti septemplicis* præsidio munitum, hæc imago repræsentat. Eidem iconi non absimiles sunt peccatores, qui pessimam suam agendi rationem mille technis, ac excusationum involucris tegere nituntur. S. Gregorius Papa, illud Sophoniæ examinans, *Dies Domini venit magnus & horribilis &c. Super omnes civitates munitas, & super omnes angulos excelsos*, ait; *Quid per civitates munitas exprimitur, nisi suspectæ mentes, & fallaci semper defensione circumdatæ, quæ quoties earum culpa corripitur, veritatis ad se jacula non admittunt? Et quid per excelsos angulos, nisi duplicitas impuræ mentis intelligitur? Duplex quippe semper est in angulis paries. Quid per angulos parietis, nisi impura corda signantur? quæ dum veritatis simplicitatem fugiunt, ad semetipsa quodammodò duplicitatis perversitate replicantur &c.* Et paulò antè; *Malitiosæ mentis duplicitas, sese intra se colligens, abscondit in tenebris defensionis.*

Miles benè armatus.
Peccator malitiosus.
S. Greg. in Pastoral. p. 3. adm. 12. Soph. 1. 14.

6. De Abietibus testatur Plinius; *Cacuminibus eorum decisi, moriuntur.* Unde Emblematis loco falcem depinxêre, quæ abietis vertici truncando imminens, epigraphen habuit; MOX TOTA PERIBIT. Ita nimirum Respublica vel civitas, religione, utpote supremâ ac dignissimâ illarum parte, deperditâ, mox exanimes cadunt, & in extremam perniciem præcipitantur. Oseas, de Samaria disserens, quæ verâ religione ac cultu Divino relicto, ad execrandam vituli adorationem defecerat, ait: *Projectus est vitulus tuus Samaria*, vel, ut ex Hebræo traduci potest, *Projecit te vitulus tuus Samaria*; quasi diceret; En! miserrime Israëlis popule, exitii ac infelicissimæ calamitatis tuæ unicum instrumentum, vitulum, à te sacrilego cultu in Samaria erectum! Arias Montanus, hunc locum interpretatus, ait: *Significat Israelem, cujus Regia Samaria fuit, cornu petitum, & projectum esse ab eo vitulo, quem ipse sibi aluerat, &c. Significat autem abductionem & captivitatem Israelitarum, qui propriâ idolomaniæ culpâ, à suis sedibus ejecti sunt perinde, ac si cornibus vituli, quem ipsi nutrierant, expulsi, & exturbati fuerint.*

Plin. l. ... cap. ...
Religio relicta.
Oseæ 8.
Arias Mont.

7. Ruellius superiore numero adductus, de Abiete testatur; *Gaudet frigidis umbrosisque, in quibus longè pulchrior, quàm apricis assurgit.* Unde inscripsi; PULCHRIOR AB UMBRIS. Certè anima inter sacros recessus ac religiosas solitudines pulcherrima evadit; quinimò à vitiis expurgata, insignem virtutum ac gratiæ Divinæ formam induit. S. Basilius, apostrophe ad solitudinem factâ, *Tu fornax*, inquit, *ubi superni Regis vasa formantur, & ad perpetuum nitorem malleo pœnitentiæ percussa, ac lima salutifera correctionis erasa, perveniunt: In qua nimirum dissoluta animæ rubigo consumitur &c.* Et S. Gregorius in illud Davidis, *Unam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini*; ait, *A tumultu rerum corporalium magnum quemdam secessum petierat, quietam mentem, in qua tantò purius Deum cerneret, quantò hunc cum se solum inveniret.*

S. Basil. de laud. Erem.
S. Greg. Moral.

8. Castor Durantes Abietis umbram ait esse lethalem, & instar veneni mortiferam;

Effugias umbram, nocet Abietis umbra
Veneni instar.

Proindè Abietem hâc gnomâ ornabis; UMBRA LETHALIS. Umbram ac tenebras imitantur flagitiosi, è quorum vicinia mortem nobis accersimus. Explicare S. Bruno illa Psalmi verba contemplatus; *Si ambulavero in medio umbræ mortis*, ait, *Iniqui sunt umbra mortis, id est frigidi à calore S. Spiritûs, & obscuri in intellectu, sicut umbra frigida est & obscura: & alios ad mortem æternam exemplis & persuasionibus suis deducentes, sicut umbra herbas, quæ sub se diu sunt, interimit.*

S. Bruno in Psal.

9. Vera pulchritudo, nullâ exteriore industriâ aut emendicatis parergis indiga; quinimò cerussâ, stibio, cinnabari, aliisque pigmentis oneranda magis, quàm ornanda, Abietis effigie repræsentari potest, quæ naturæ dotibus cumulatè instructa, omnem olitorum cultum, veluti decori suo maximè exitiosum respuit. Iterum Ruellius supra adductus, id testatur; *Cultum abies aspernatur, quapropter hominum diligentia degenerat.* Proinde epigraphen subdidi; CULTU DETERIOR. Ælianus author est, Persarum Regem olim Antalcidæ, cùm Oratoris munere apud ipsum fungeretur, xenii loco roseam corollam, pretiosis unguentis undique respersam, obtulisse: cui Antalcidas; *Suscipio quidem donum,*

Ælian. Var. Hist. l. 14.

domum, atque animi promptitudinem laudo: sed rosarum odorem, naturaque fragrantiam, artis adulteratione perdidisti. Atque adeò ficuti rosæ, naturâ suâ amænissimæ, emendicatis odoribus, & inani unguentorum profusione deteriores fiunt, ita plurimæ picturæ supremam elegantiam, & artem obtinerent, ni superfluis pigmentis ob pictorum impatientiam corrumperentur.

10 Abies eandem cum palma virtutem habet; nimio enim pondere pressa, ramos suos non versus terram molliter inclinat, sed oneri imposito generosè resisteos, illos ad cœlum osque directè protendere solet: Ruellio afferente, *Non citò flectitur onere, sed remittitur.* Unde Carducii lemma; FLEXILIS HAUD ONERE. Ita Heroum fortitudo nihil unquam adversitatibus concedere, sed generoso animo in eas ferri solet. *Fortitudo*, inquit S.Gregorius, *non nisi adversitate ostenditur. Tanto enim quisque se ad fortitudinem profecisse verius demonstrat, quanto aliena mala robustius tolerat.* Horatius;

------. *Vivite fortes;*
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.
Et Plautus;
Hem! ista virtus est, quando usus est, qui malum fert fortiter.

Denique Seneca; *Nunquid dubium est, quin certius robur sit quod non vincitur, quàm quod non lacessitur, cùm dubia sint vires inexpertæ? at meritò certissima firmitas habeatur, qua omnes incursus respuit. &c.*

11. Olaus Magnus refert, in regionibus septentrionalibus tantam esse hyemis inclementiam, ut terra densis undique nivibus tegatur, totusque Oceanus glacie obsirmetur; unde ne viatores à directo tramite deflectant, regionum illarum incolæ sub nive ac glacie aliquot Juniperi aut Abietis ramos, justâ proportione inter se dissitos, plantare solent. Quare Abietis Ramos, eo ordine distinctos, hoc lemmate notabis; SIGNAT PER INVIA VIAM. Vel, NE VIATOR ABERRET. Ita S.Crucis lignum cogitationibus nostris tranquillam, omnisque periculi expertem viam sternit, S.Leone, Pontifice Maximo teste; *Cùm quisque observantia Christianæ se limitem sentit excedere, & in id cupiditates suas tendere, quod eum à recto itinere faciat declinare, recurrat ad Crucem Domini, & ligno vitæ motus noxiæ voluntatis affigat.* Idipsum de SS. Angelis Tutelaribus intelligas velim, quorum operâ per lubricos hujus vitæ anfractus progredimur. Abulensis super illud Genesios; *Mittet Angelum suum coram te*, inquit, *Angeli dirigunt vias nostras, tollendo nocumenta, quæ magis accidere possunt in itineribus.* Et prior illo S. Bernard. *Non est omnino quod timeat, ne vel in via aliquod offendiculum patiatur; illi nempe viam parant Angeli Sancti.*

12. Abies, tenello adhuc trunco sub sole & pluviâ crescens, à Georgio Armiaco Gallo epigraphen recepit; ALTIORA PETO. Ita homo, Solis Divini splendore, ac cœlestis gratiæ pluviâ excultus, in immensam virtutum molem assurgit. S.P.Augustinus; *Cultor Deus si recedat ab homine, desertus fit ipse homo: cultor homo, si recedat à Deo, desertus ipse homo. Nec crescit Deus accedente te, nec decrescit discedente te.* Porrò homo, inter calamitatum ardores constitutus, ingens gloriæ ac nominis fastigium conscendit.

AGNUS CASTUS, seu Vitex.
CAPUT II.

13. Agnus castus, seu Vitex, fruticum species est; cujus semen ac frondes, sive in potu aut cibo sumptæ, sive jacenti suppositæ, hominem reddunt castum, ac puritatis studiosum. Adhæc maximâ serpentum fugandorum virtute pollet; eosque vel solâ umbrâ suâ in fugam agit. Utramq; proprietatem hoc poëmate complectitur Castor Durantes.

------ Morsibus Illos
Adjuvat, & castos homines facit, pellitque venena.

Unde Parthenii Neapolitani plurimos serpentes, è viticis conspectu profugos, depinxêre, cum lemmate, NOCENTIA FUGAT. Veluti dicerent, à beatissima Virgine, sub cujus tutela hactenus vixerunt; & ab assidua virtutum exercitatione, cui indies assueverunt, vitiosos affectuum suorum serpentes procul esse fugatos. Et certè quod Deiparæ vires adversùs dæmonum tentamenta attinet, perspicuè meus Richardus Victorinus ait, *Virgo tenebrarum principibus terribilis fuit, ut ad eam accedere, eamque tentare non præsumpserint.* Et S. Bonaventura; *Non sic timent hostes visibiles castrorum multitudinem copiosam, sicut aereæ potestates Mariæ vocabulum, patrocinium, exemplum: fluunt & pereunt sicut cera à facie ignis, ubicunque inveniunt crebram hujus nominis recordationem, devotam invocationem, sollicitam imitationem.*

14. Agnus castus seu Vitex eandem cum Fraxino epigraphen præfert, VENENOSA PROPULSAT. Vel, STANT PROCUL AB UMBRA; Rursus hæc imago, serpentes à viticis umbrâ profugos exhibens, tutelam, è Mariæ Virginis patrocinio in nos derivari solitam, repræsentat. Animo prorsus filiali S.Bonaventura; *Domina*, inquit, *ut non noceat mihi calliditas inimici, sub umbra alarum tuarum protege me.* Haud aliter P.Cornelius à Lapide testatur, adversùs venenatos ac callidos obscœnarum cogitationum serpentes nullum præ Mariæ Virginis invocatione validius ac præsentius reperiri antidotum. *Nullum remedium*, inquit, *contra carnis tentationes præsentius cultu, & invocatione Deiparæ. Illa enim est Virgo virginum, castitatis asylum, puritatis antistes, æterrima virginitatis custos & vindex.*

15. Agni casti semen, certâ mensurâ haustum, lac in nutricibus auget. Castoris Durantis verba sunt; UBERA LACTE REPLET. Et mei Carducii; UBERA LACTAT. Uberum spiritualium nomine Apostolicos S.Ecclesiæ viros intellige, qui à Spiritu sancto, ceu Agno castissimo, mirum amoris ac sapientiæ lac concipiunt. Guerricus Abbas, de SS. Apostolis Petro & Paulo disserens, ait, *Duo ubera Ecclesiæ Petrum & Paulum esse;* Et paulò inferius; *Ecce autem repentè Spiritu misso de cœlo, tanquam lacte de propriis Christi uberibus effuso, Petrus impletus est lacte plurimo. nec multò post de Saulo fit Paulus, Prædicator de persecutore, mater de tortore, nutrix de carnifice. &c.*

16 Inter cæteras Viticis virtutes non postremam recenset Castor Durantes, quòd ipsius semen ad castimoniæ affectum disponat & alliciat; *Et castos homines facit.* Unde Carducio authore, eam hoc lemmate insignies, VENA PUDICITIÆ. Maria Virgo, pudicitiæ vena locupletissima, animabus sibi devotis castimoniæ spiritum instillat; eamque ob causam nos assiduò in hæc verba supplices habet;

Mitte

Mites fac & , castos.

S. Germ. in Orat. de Zona Virgin.

Hanc virtutem S. Germanus etiam ipsi virgineæ Deiparæ Zonæ inditam ait , quando exclamat; *O Zona, quæ iis, qui ad te confugiunt, das lumborum quidem mortificationem ad vitia; animi autem fortitudinem ad virtutis operationem.*

17. Ajunt, viatorem , si viticis baculum manibus teneat, nunquam ex itinere fatigandum esse. Perspicuè Castor Durantes.

- - Virgaque ejus si quando viator
Nitatur, non lassus erit. &c.

Spes roborat.

Quare eidem inscribes ; LASSITUDINEM ARCET, vel, VIATOREM LASSESCERE VETAT. Præclarum hoc auctæ spei symbolum est, quæ pectori nostro inter præsentis vitæ anfractus assiduum robur affundit, ne spiritu ac viribus deficiat. Benè dixit Abbas Isaias: *Per baculum spes indicatur, & fortitudo tendentium ad terram promissionis.* Et S. Cyrilus Alexandrinus; *Virga autem & baculus in manu significat spem, quæ nos confirmat ac sustentat &c.*

Abb. Isaias Orat. 2. S. Cyril. Alex. l. 2. Glaphyr. in Exod.

AMYGDALUS.

CAPUT III.

Plin. l. 17. c. 17.

18. AMygdalus, insuaves & amaros fructus proferre solita, ad dulcissimos illos producendos disponitur , si ipsius truncus cuneo aut clavo perforetur. Luculentè Plinius; *Amygdala ex amaris dulces fiunt, si circumfosso stipite, & ab ima parte circumforato, defluens pituita abstrahitur.* Unde Joannes Baptista Rusca eam, clavo transfixam, hoc lemmate notavit; EDULCABITUR. Deus, seipsum Prophetarum ore iteratò cùm Amygdalo comparans (nam D. Hieronymo teste, *Quidam virgam vigilantem, seu ut Aquila traducit, amygdalinam, intelligunt Dominum*) posteaquam prioribus legis antiquæ temporibus amarissimos suppliciorum ac mortis fructus protulit, altùm suspirante Hieremiâ; *Replevit me amaritudinibus* , tandem in rupe Golgothâ sacris clavis transfixus fructus gratiarum ita dulces & amænos produxit, ut mox Latroni paradysum, tortoribus veniam, & universo mundo suavissimam è diuturnâ captivitate redemptionem providerit. Optimâ proinde ratione sancta Ecclesia canit; *Dulcè lignum, dulces clavos!* Cæterùm etiam calamitatum arbor se ipsa fructus nonnisi dolore & amaritie plenissimos generat ; at clavis, Christi inquam crucifixi consideratione , perforata , suavissimum dulcorem inducit. *Ipsius quippe tentatio* , inquit de Servatore Crucifixo noster S. Laurent. Justinian. *nostrarum singulare levamen est.* DULCESCUNT NOSTRÆ , *cùm considerantur illius. Afflictiones nostra propè nihil sunt, comparatione pœnarum ejus. Propterea qui tentantur , qui aliquo dolore cruciantur, proponant sibi exemplum sponsi, & percipient consolationem non minimam.*

S. Hieron. in c. 1. Hier. Hierem. Thr. 3. 15.

Passio Christi.

Passionis Christi, meditatio.

S. Laur. Just. de cast. con. c. 6.

19. Superiore numero diximus, Amygdalum, clavo aut alio quovis ferro transverberatam, ex amarâ fieri dulcissimam. Hâc proinde illius proprietate nixus D. Aresius, Amygdalum, sagittâ trajectam, depinxit; cum lemmate , DE FORTI DULCEDO. Innuebat videlicet, è ferri, durissimi metalli, vulnere miram fructuum suavitatem nasci. Certè S. Theresia, ferreo ac ignito jaculo transfixa, suavissimæ dulcedinis fructum retulit. De hac P. Ribera: *Dolor ita erat gravis , ut in parvulos quosdam gemitus prorumpere cogeretur, cùm ad clamores, & alia suspiria nullas haberet vires. Simul tamen suavitas , quam dolor ille in ipsius pectus effuderat, adeò erat grandis, ut nec dolorem illum sibi desideraret auferri, nec rebus aliis inferioribus, nisi solo Deo, exsaturari posset.* Idipsum etiam expertus est Magnus Augustin. qui tempore lat. diuturno amaros vitiorum ac hæresum fructus protulit, at tandem amoris Divini sagittâ toto pectore transfixus , dulcedinem adeò immodicam induit, qualem nunquam non admirabitur Christianus orbis. Unde ait ; *Cùm transfixa fuerint corda sagittis verbi Dei, amor excitatur , non interitus comparatur.* Cæterùm D. Aresius mentem suam sequenti poëmate explicat ;

S. Theres. P. Ribera lib. 1. c. 10.

S. Augustinus.

S. Aug. in Psal. 119.

E trafitta nel cor, ne però more
Pianta tal hor, anzi che nova acquista
Vita, de la passata assai migliore.
Molto men, de la piaga ella s' attrista ,
E se pur se ne duole, al suo dolore
Una dolcezza insolita, è mista:
E tal Teresa, già nel cor ferita ,
Quasi godeva un paradiso in vita.

20. Amygdalus inter omnes arbores prima florescit. Unde Gilibertus Divinam providentiam ac munificentiam , in consolandis creaturis promptissimam, cum Amygdalo comparat : addito lemmate , CELERITER FLOREO. Hanc in beneficiis erogandis celeritatem demonstrans Propheta Regius , *Desiderium pauperum*, inquit, *exaudivit Dominus , præparationem cordis eorum audivit auris tua.* Quæ verba satis dilucidè persuadent, hominis invocantis preces ab optimo Deo præveniri. Id quod etiam S. Joann. Chrysost. in illo Petri & Joannis miraculo, ad portam templi Salomonis patrato, observat ; non enim post peractas ad Deum preces, sed dum ad eas peragendas accingebantur, grande illud prodigium sunt operati. *O gloriosum meritum Apostolorum* inquit, *qui ante in templo operantur , quàm ipsi Dominum deprecentur, ante virtus ostenditur, quàm oratio ad Dominum præmittatur. effectus preces preveniunt: virtutes desideria antecedunt: nec expectatur, ut vota ad Dominum præmittantur, quia Dominus ipse ante efficit, quàm oretur.* Cæterùm Absalon Abbas in Amygdalo præ cæteris arboribus florescente, nativam Mariæ Virginis effigiem deprehendit ; *Amygdalus*, inquit, *quæ ante cæteras floret arbores, Mariam significat quæ præ cæteris sanctis floribus virtutum emicuit; imò & ante cæteros florem illum, specie & odore excellentem, Christum videlicet, de se protulit. &c.*

Providentia Dei.

Psal. 9.

S. Io. Chrys. To. 1. c. 3. A.

21. Amygdalus ob flores acceleratos ac præmaturos non rarò brumæ inclementiam tanto suo damno incurrit, ut fructus perfectè dulces proferre nequeat. Unde lemma ; CON MIO DANNO AL FLORIR M' AFFRETTO OGN' ANNO. Id est PRÆCOCI FLORE TABESCO. Homines, verbis aut factis præcipites ac inconsideratos , hoc Emblemate notabis. Cornelius Tacitus ; *Festinatio multos bonos pessumdedit , qui spretis quæ tarda cum securitate, præmatura vel cum exitio præparant.* Evagrius; *Amygdalas , quæ omnium stirpium primæ florent, pruinæ corrumpere solent: sic homines ferè lingua temeritas & praceps loquacitas.*

22. Amygdalus, fructibus onusta , indubitatum fertilissimi anni , & frumenti copiosissimi prognosticon habetur , uti multiplici experientiâ testatum est. Unde arbor illa, copiosè florescens , epigraphen tenet; FRUMENTA SEQUENTUR. Virgilius huic Emblemati formando ansam præbet, ubi de Amygdalo canit ;

Contemplator item cùm se nux plurima silvis
Induet in florem, & ramos curvabit olentes:
Si superant fœtus, pariter frumenta sequentur,
Magnaque cum magno veniet tritura calore.

Et Philo; *Fertur è vernis arboribus prima florere amygdalus, proventum prænuntians fructuum arborum.* Ita ab efflorescente Superiorum virtute vaticinium minimè vanum desumere licet, paulò postuberrimos, optimosque bonorum operum fructus in subditis ac hæredibus subsecuturos. Petrus Bercor. *Prælatus*, inquit, *debet citius quàm cæteri parturire, & florem bonorum exemplorum & virtutum ostendendo alios prævenire*, S.Greg.Pap. *Amygdalus florem prius cunctis arboribus ostendit; Et quid in flore Amygdali, nisi sanctæ Ecclesiæ primordia designantur? quæ in prædicatoribus suis primitivos virtutum flores aperuit, & ad inferenda poma bonorum operum, venturos sanctos, quasi arbusta sequentia prævenit.*

23. Amygdalum; ventorum violentiâ suis floribus spoliatam, D.Carolus Rancatus Præpositus hoc lemmate insignivit; PROPERE, NON PROSPERE. Ita non tarò spes optima, de vivaci adolescentis ingenio concepta, tandem in pessimum ac vanissimum finem degenerat. Hoc sensu S.Bernardus; *Timemus omninò floribus intempestivis. Sic sunt aliqui; quorum fructus, quia nimis PROPERE; MINUS PROSPERE, oriuntur.*

ARBOR. PLANTA;
CAPUT IV.

24. IGnavum ac vilem hominis animum, qui primo hostium incursu terga vertere, aut obviis quibusvis suggestionibus cedere solet; arbori non absimilem dices, quæ humi prostrata, Emblematis loco securim vicinam habet: cum inscriptione, ET UNO DECIDIT ICTU. In hoc argumentum Justus Lipsius; *Ignavi animi AD PRIMUM ICTUM CONCIDUNT.*

25. Arbori prostratæ inscribes; NON UNO DECIDIT ICTU. Ita generosum hominis pectus, priusquàm concidat, pro viribus resistit. S.Joannes Chrysost. hoc typo demonstrat, quantùm roboris iterata correctio habeat: *Sicut arbor*, inquit, *cùm plures ictus acceperit, & uno postmodum repentè corruerit, non uni illi tantùm, sed cæteris pariter imputatur: ita si quis post diuturnam multorum admonitionem derepentè ad novissimè unius cujuspiam correctionem resipiscat, non postremo, sed prioribus acceptum referendum est.* Eodem argumento idem S. Doctor nostras ad Deum preces assiduò ingeminandas esse persuadet: *Si uno ictu arbor non concidit, nonne & alterum ictum addis, nonne quartum, nonne quintum; sextum, nonne decimum? Idem tu facito.* D.Sueno canit Torquatus Tassus;

Ripercote percosso, e non s' allentà;
Mà quanto offeso è più, tanto più noce.
Quando ecco furiando à lui s' avventa
Huom grande, c' hà sembiante, è guardo atroce;
E dopo lunga, & ostinata guerra,
Con l' aita di molti al fin l' atterra.

26. Augustinus Barbarigus, Venetiarum Dux, symboli loco arborem statuit, quæ nimiis fructibus ingravescens, dirupta erat: cum lemmate, COPIA ME PERDIT. Innuebat videlicet, magna negotia, unico homini, quamlibet eximio, imposita, tandem illius sanitatem ac vitam abrumpere. Haud aliter filiorum multitudo, nimia felicitas, ac divitiæ cumulatiores proximam occasionem ad interitum præbent. Just. Lips. *Opes impediunt, & velut sarcina, aut lacinia sunt ituris ad bonam mentem.* Trebellius Pollio de Zenobia scribit; *Ducta est igitur per triumphum ea specie, ut nil pompabilius populo Romano videretur, jam primùm ornata gemmis ingentibus, ita ut ornamentorum onere laboraret. Fertur enim mulier fortissima sæpissimè restitisse, cùm diceret, se gemmarum onera ferre non posse.*

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

27. Arborem, nimia frugum ubertate ruptam, hoc lemmate notârunt; STERNIT UBERTAS. Aut verbis ex Ovidio mutuatis; INOPEM ME COPIA FECIT. Ita nempe rerum terrenarum abundantia ut plurimùm nullos alios fructus profert, nisi calamitates ac exitia. Unde Seneca: *Magni animi est, magna contemnere, ac mediocria malle, quàm nimia. Illa enim utilia sunt; & hæc eò quod superfluunt, nocent. Sic segetem nimia sternit ubertas, sic rami onere franguntur, sic ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas. Idem animis quoque evenit, quos immoderata felicitas rumpit.*

28. Dominicus Gambertus eidem Symbolo, arbori nimirum, ob nimias fruges diruptæ, epigraphen è Martiale subdidit; PONDERE VICTA SUO. Hominem, nimiis laboribus fractum, aut etiam divitiarum copiâ obrutum, hæc imago significat, Unde Magnus Augustinus ait; *Facta est in homine abundantia laboriosa, &, si dici potest, copiosa egestas, dum aliud & aliud sequitur, & nihil cum eo permanet.* Porrò etiam Monarchiam, nimia vastitate suâ dissociatam; aut fœminam gravidam, à prole, quam parturiit, exanimatam, symbolo illo afficies. Rachelem, à proprio fœtu in parturitione occisam, hoc epitaphio sum prosecutus;

Dum filio vitam inspiraret,
Anima expiravit,
Quæ moriebatur, quòd non pareret;
mortua dum peperit;
frugifera velut arbor,
Suâmet ubertate est conscissa.

29. E Magnatum morte gravem subditis ruinam imminere Carolus Rancatus vastæ arboris Emblemate demonstrat, quæ turbinibus quassata, multas in ambitu suo minores arbores prostravit. Epigraphen è Catullo desumptam addidit; COMINUS OMNIA FRANGIT. Verba Poëtæ sunt;

Nam veluti in summo quatientem brachia Tauro
Quercum, aut conigeram sudanti cortice pinum
Indomitus turbo contorquens flamine robur
Eruit, illa procul radicibus exstirpata
Prona cadit, lateque & COMINUS OMNIA
FRANGIT.

Porrò Superior, veluti arbor inter subditos suos procera, nunquam in peccatum labitur, quin malo suo exemplo illos sternat, & ad eandem noxam trahat. Unde providè monet S.P.Augustinus; *Ut facilius sanetis, sani permanere debetis. Corrigite arguendo, consolamini alloquendo, exemplum præbete bene vivendo.*

30. Arbor pluribus locis lacera ac dirupta, ab eodem Rancato epigraphen recepit; PUR VIVO ANCORA. Id est; ADHUC MIHI VITA SUPERSTES. Illorum hanc ideam dixeris, qui hostium tyrannide, aut calamitatum ventis horrendùm infestati, etiamnum magnanimes persistunt. In hanc rem S.Paulus ait. *Quasi morientes, & ecce vivimus*, Id est interprete Cornelio à Lapide; *Qui videmur propter quotidiana pericula, flagella, & ærumnas semper mori, Deus ecce nos vivos conservat, illæsos, & vegetes.* Unde de SS.Martyribus ait Magnus August. *Martyres*

Ovid 3 Met. — Abundantia nocet. Senec. ep. 39. — Mart. l. 1. Epigr. 41. — Labor. — S. Augustin. de vera Relig. c. 21. — Fœmina è partu moriens. — Mors magnatis — Exemplū malum. — S. Aug. Prof. in Ps. 50. — Persecutio superata. — 2. Cor. 6. 9. — Corn. à Lap. in hunc loc.

tyres vivificati sunt, ne amando vitam, negarent vitam.

31\. Hypocryta, omni interioris animi virtute destitutus, nihilque aliud nisi exteram & apparentem illius speciem efformans, Rancato authore arborem venustam quidem & opacam, sed tamen infructuosam, imitatur; cum lemmate, FRUCTUM EXSPIRAT IN UMBRAS. Ad verbum Statius;

----- Ceu nescia falcis
Sylva, comas tollit, fructumque expirat in umbras.

Hypocrisis, teste Hugone Cardinale, *speciem sanctitatis net exterius, sed interius rem veritatis non habet.* Unde Hypocritæ ideam ficum illam à D. Matthæo descriptam dixeris, in qua Servator *nihil invenit, nisi folia tantum.*

32\. Arbores, solaribus radiis illustratæ, mox vastissim im umbram spargere solent. Unde lemma; UMBRAS PRO LUCE REPENDUNT. Homines ingratos hæc imago spectat, qui tantò diffusiorem scelerum caliginem reponunt, quantò cumulatiore cœlestium gratiarum luce illustrati fuerint. Quibus, obsecro, quantisque beneficiis Deus Judæorum animos sibi conatus est devincire! *Plantavit vineam, & sepem circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & ædificavit turrim.* Imò, *Novissimè autem misit ad eos filium suum.* Ad hæc tam gratiosæ non aliter respondet unt homines flagitiosissimi, nisi quod supremum luminis Authorem, Christum, ad extremas mortis crudelissimæ umbras deturbarint. *Hic est hæres, venite occidamus eum.* In rem præsentem Magnus Augustinus; *Plantata est vinea lege data in cordibus Judæorum. Missi sunt Prophetæ quærentes fructum, bonam vitam eorum, Prophetæ ab eis contumeliis affecti, & occisi sunt. Missus est & Christus, unicus filius Patrisfamilias, & ipsum occiderunt hæredem, & ideo perdiderunt hæreditatem.* Idipsum in Juda paulò ante Apostolo & postea proditore cer[...] e[...] [...]

33\. Homines, non qu[...]les sint, sed quales temporum successu evadere possint, considerandi sunt, unde nemo ob præsentis vitæ conditionem neglectui haberi aut contemni, sed con[...]a, ob illam facilè olim emendandam, honorari debet. Ex arbore id disces, quam, hyeme sæviente defrondatam, Gambertus hoc Virgilii lemmate vitendam proposuit; INDUET IN FLOREM SESE. Certè Saulus Christianos acerrimè persecutus, arborem repræsentavit horridam ac infelicem, at sanctæ fidei pietate incalescens, virtutum flores adeò cumulatos protulit, ut paulò post fæcundissimus evaserit. Notarius ille fraudulentus ac falsarius, cujus in S. Antonii Paduani vita fit mentio, ab omni virtute alienissimus, arbor sterilissima, soliisq; inferni titionibus augendis apta videri poterat; qui tamen, [...]nti Sanctus ille vaticinatus est, non ita multò post Martyrii laureâ insignis extitit. S. P. Augustinus; *Non nôsti, qualis futurus sit apud Deum: aliquando, quem rides idolum adorantem: convertetur ut adoret Deum fortassis religiosius quàm tu, qui eum paulo ante ridebas.*

34\. Inter cætera P. Gamberti Emblemata ad funebrem serenissimi Ducis Francisci I. de Esthe apparatum affixa, arborem cernere erat, è cujus radice plurimi surculi pergerminabant, cum lemmate; FRUITUR POSTERITATE SUA. Ita Paterfamilias, è numerosâ, nobili, ac laudatissimâ suâ prole plurimum solatii recepit, seque ipsum in ea revivilcere credit. Tales fuêre Jacob, Matathias &c. Nam, ut benè ait Doctorum Phœbus, *non tam felicitas est, habere filios, sed bonos habere.*

35\. Gambertus arborem, aliquâ sui parte frondibus spoliatam, illo Claudiani lemmate notavit, TENUI DAMNO. Veluti diceret, rerum terrenarum jacturam admodum levem esse, parvique æstimandam. Certè Jobus omnibus fortunis, exutus, nihil exinde perturbationis in animum admisit, sed sereno ac grandi animo se ipsum solatus, ajebat; *Dominus dedit, Dominus abstulit &c. sit nomen Domini benedictum.* saluberrimam hanc Jobi Philosophiam probè perpendens Origenes, subjungit; *Quæ fuit terrena hæc atq; infida divitia, quæ sunt hodie & crastina die non sunt? Eamus est deficiens flos est transiens herba est arescens. Et qui habent illas, tanquam non habeant, quia diutius non habent: & qui non habent illas, tanquam nihil amiserint, quia non permanentia retinquuntur. &c.* Heli quoq; posteaquam sibi à Deo omnes divitias, honores, ac ipsos adeò filios auferendos inaudit, maximâ animi moderatione *respondit? Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat.*

36\. Dei Filius, quando è Judæorum lege circumcisus fuerat, simul & cultro vulnus, & gloriosum nomen JESU accepit. Unde significandæ huic solemnitati, P. Henricus Engelgrave arborem depinxit, cujus cortex singulas sanctissimi nominis JESU litteras ferro incisas referebat addito lemmate e Virgilio; PULCHRUM PER VULNERA NOMEN. Joannes Baptista masculus de Christo circumciso canit;

Triumphale nomen hoc est, quod inditur,
Licet vulnere partum Ducis.

Cæterùm etiam SS. Martyres, è vulneribus suis nomen adeò gloriosum retulêre, ut de iis testetur Magnus Augustinus; *Martyres in Ecclesia locum summum tenent, atque apice sanctæ dignitatis excellunt.*

37\. Arbores, visu jucundæ, ut Abies, Platanus Myrtus & c. soli hortorum splendori inserviunt; cæterà steriles & infructuosæ. Proinde illarum unam hoc lemmate è Virgilio notavit Rancatus; INFACUNDA, SED LÆTA. Verba Poëtæ sunt;

Sponte suâ quæ se tollunt in luminis oras,
Infœcunda quidem, sed læta & fortia surgunt.

Hominem paupertate ac sorte sua infimâ opim contentum, hac icone significab s. Seneca; *Honesta est, læta paupertas: illa vero non est paupertas, læta est: cui cum paupertate bene convenit, dives e[...] Non qui parum habet, sed qui plus cupit, pauper [...]* Torquatus Tassus Pastorem quendam ita loquentem sistit;

Ne gli avidi soldati a preda alletta
La nostra povertà vile, e negletta.
Altrui vile, e negletta, a me sì cara,
Che non, bramo tesor, ne regal verga,
Ne cura è voglia ambitiosa, o avara,
Mesnel tranquillo del mio petto alberga &c

38\. Arbor, adolescente vere copiosis ornata ribus, olitorem optimè ac lætissimè sperare jub adultiore anni tempore pretiosis fructibus fore vidam. Unde Rancati lemma; MELIORA QUENTUR. Verbis è Virgilio desumptis;

Tu pro Germano si quid præsentius audes
Perge, decet, forsan miseris meliora sequentur

Ita omninò juvenes, ingenio vivaces ac florid tissimum optimi progressûs olim futuri prog con faciunt. S. Cyprianus; *Sicut fructus non nitur in arbore, in qua flos prius non app rit, sic in senectute honorem legitimum co non poterit, qui in adolescentia disciplina jus exercitatione non laboravit.* Tales sequentur senectutis studiis, quales in juv[...]

Google

flores bonæ vel malæ educationis habuerimus.

39. Sterilem & aridam arborem nil nisi secures ac flammæ manent. Unde, Rancato authore, hanc sibi sententiam lemmatis loco pronuntiat; CÆSA SECURIBUS URAR. Opportunè & ad verbum Ovidius;

Si qua fides miseræ, hoc me, per Numina juro,
Non meruisse nefas, patior sine crimine pœnam.
Vuximus innocua, si mentior, arida perdam
Quas habeo frondes, & cæsa securibus urar.

Audi, obsecro, minitantis Dei supplicia, adversùs animas steriles, ac virtutibus exsuccas, decreta. *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Hæc sententia*, subjungit Magnus Augustinus, *evidenter ostendit, quia non solùm malum fecisse, sed etiam bonum non egisse, damnabile erit.*

40. Quod Virgilius de Quercu dixit, etiam de Palma, Cypresso, cæterisq; similibus arboribus pronuntiare licet; nempe, DURANDO SÆCULA VINCIT. Rancato authore, hæc idea illustrem familiam, oblongâ annorum serie conservatam; vel certè Monarchiam, plurimis annis nunquam interruptam; significat. &c. Cæterum justus nullis unquam occumbet temporibus; sed vitam coram Deo æternam vivet. S. P. Aug. *Potest nullâ annorum temerariâ supputatione dies judicii octavus intelligi, quòd jam post finem hujus sæculi, acceptâ vitâ æternâ, tunc non erunt animæ justorum obnoxia temporibus.*

41. Homo tantò majore benevolentiâ & humanitate abundare solet, quò solidiore virtute ac sapientiâ instructus fuerit, ut adeò illius doctrinam è comitate, ceu lydio lapide, periclitari liceat: haud aliter, atque arbor, quò cumulatiore fructuum thesauro ingravescit, eò profundius inclinatur. Unde lemma; HUMILIOR, QUO ONUSTIOR. Præclarè in hanc rem Hector Pinus; *Quemadmodum arboris ramus, quò est plenior, eò est gravior, quantò plures & uberiores fructus producit, tantò profundius se abjicit: sic qui sapientior est, humilior est; quo quisq; magis est sapientiæ fructibus onustus, eò magis se deorsum submittit & inclinat.* Insuper magnatum illorum hæc effigies est, qui erga subditos quosvis tantò se exhibent humaniores ac magis benevolos, quantò majora dignitatum pondera suscipiunt. Pacatus inter cætera Theodosii Imperatoris piissimi, elogia etiam hoc recenset; *In ipsis statim imperii auspiciis privatorum domos adibat, & urbis angulos, qui nunquam imperatorium solem vidissent, pio lumine complebat.*

42. Arbusculus transplantatus epigraphen tenet; QUI' MILIOR FRUTTO ATTENDO. Id est; DABIT UBERIORES. Ita homo, relicto mundo, sacrum Ordinem ingressus, uberiores virtutum fructus profetet. Explicatè Regius Psaltes; *Plantati in domo Domini, in atriis domûs Dei nostri florebunt: adhuc multiplicabuntur in senectâ uberi.* S. Bernardus de homine, è sæculo ad cœnobium transeunte, ait; *Fit de divite ditior: de nobili generosior: clarior de illustri: & quod his omnibus majus est, sanctus de peccatore.*

43. Juvenis scholas ac Magistros suos frequentèr permutare solitus, symboli loco arbusculum recepit; cum epigrammate, SOVENTE TRANSPIANTATA, NON ALLIGNA. Id est, SÆPE TRANSLATA PERIBIT. In rem præsentem Seneca. *Nihil æquè sanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. Non venit vulnus ad cicatricem, in quo crebra medicamenta tentantur. Non convalescit planta, quæ sæpius transfertur; nihil tam utile est, quod in transitu prosit. Distrahit animum librorum multitudo.*

Idipsum de Religioso inconstante, seu, ut D. Benedictus in Regula sua vocat, *gyrovago*, intellexeris.

44. Subditus, majorum suorum ferociam aut impetum demisso & obediente animo frangere solitus, arbusculum imitatur, qui vento irruente incurvetur, sicque ejus impetum declinat. Lemma. CEDENDO VINCIT. Atque adeò, asserente Justo Lipsio, *Robur pugna fatalis in patiendo est; & VICTORIA IN CEDENDO.* Concinnè Ovidius; Cedere. Lips Cent. 1 ep 43. Ovid l 2. de Arte.

Cede repugnanti, cedendo victor abibis.

45. Academicus, inter Gelidos Bononienses incultus, symboli loco arbusculum sylvestrem præfert, qui, ex solo inculto natus, inscriptionem è Virgilio sustinet; SPONTE SUA. Hominem proprio Marte, & sine aliorum opera aut consilio res suas perficere solitum, hæc idea repræsentat. Ovidius, à nemine altero stimulatus aut adjutus, proprii ingenii fæcunditate poëmata sua enixus est. S. P. N. August. decem Aristotelis Categorias, totamque Philosophiam absque Magistro intellexit ac explicavit. Eò etiam collineabat Sacra Sponsa quando dixit, *Surrexi ut aperirem dilecto meo; manus meæ stillaverunt myrrham;* Nimirum Deo uberrimos mortificationis fructus liberâ voluntate, citra omnem violentiam aut coactionem, sese obtulisse dixit; ideò autem operationes suas voluntarias cum myrrhâ comparavit, quod myrrha prima seu electa sponte suâ, non expectatâ ferri incisione, destillet. Plinio teste, *Sudant SPONTE, priusquam incidantur, stacten dictam, cui nulla præfertur.* Unde, è Flavii Josephi sententiâ, Deus Abelis potius, quàm Caini sacrificium habuit acceptum, quòd Abel agnos, voluntario affectu ac naturâ suâ generari solitos, obtulerit: Cain verò spicas, nonnisi aratro, & laboriosâ violentaque terræ culturâ obtinendas. *Hujus sacrificium*, inquit, *Deo fuit acceptum, quòd SPONTE naturæ genitis constaret; quàm ea, quæ homo avarus & industrius per vim quandam à natura extorserat.*

Virgil l 2. Georg v. 43 — Seipso operari. — Cant. 5. 5. — Operatio volũtaria — Plin l. 12. c 15. — Joseph. l. 1. Antiq c 3

46. Arbor, ventorum impetu rupta, epigraphen tenet, SIC PERTINACI. Hinc constat. gravissima è cœlo supplicia in eos destinari, qui Divinis inspirationibus contumaces resistunt. S. Ambrosio teste; *Mitigat Judicem pudor reorum, excitat autem pertinacia denegantium.* Guerricus Abbas illa Isaiæ verba examinans, *Cadant retrorsum, & conterantur, & illaqueentur*, ait, *Vadunt retrorsum per apostasiam, cadunt in criminalia, illaqueantur mortifera delectatione, vel quâdam inextricabili peccandi necessitate, ut nec velint, nec possint pœnitere: capiuntur improvisâ morte conteruntur æterna damnatione.*

Obstinatio punita. — S Amb l de Cain. — Guerric Ab serm 1 in Isa. c. 28. 13.

47. Maria Virgo & Josephus inter assiduos persecutionum ardores mutuis sese solatiis erexerunt; id quod Alcibiades Lucarinus Emblemate demonstraturus, arborem sub radiis solaribus depinxit, quæ à vicinis aquis refrigerata, vicissim suavissimam umbram in aquas spargebat; cum lemmate, MUTUA REFRIGERANTUR OPE. Idipsum hoc versu Italico expressit Tassus;

Con bel cambio frà lor, d'umore, e d' ombra.

Auxilium mutuum.

Hanc mutui auxilii ideam probè compertam habuit sacra Sponsa, quando dixit, *Ego dilecto meo, & dilectus meus mihi.* S. Cyrillus Alexandrinus, *propter hoc etiam* inquit, *duo creati sunt oculi, aliæ duæ manus totidem, ac pedes dualitate consimiles, ut pluritate munerum, & unitate formarum, membris omnibus ex simili adjutorio fit proventum.* Et Seneca; *Quo alio tuti sumus, quàm quòd MUTUIS JUVAMUR OFFICIIS? Hoc uno instructior vita, contraq; incursiones subitas munitior est beneficiorum commercio.*

Cant 6. 2. — S Cyrill. Alex l. 2 apolog moral. c. 7. — Sen. l 4 de Benef c. 18.

48. Eâdem omninò mortis falce omnes homines, tam supremos quàm infimos, sterni, ex Arboris Emblemate demonstrat Lucarinus, eulter enim illius ramis sublimibus æquè ac humilibus imminens, epigraphen tenet; ET PROPE, ET PROCUL. Horatius;

Mors.

Horat. l. 2. Ode 18.

-------- Æqua tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris, nec satelles orci
Callidum Promethea
Revexit auro captus, hic superbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coërcet, hic levare functum,
Pauperem laboribus.
Vocatus, atque non vocatus audit.

Et Menander.

Moritur sator eodem modo ac Rex.

Educatio

49. Patresfamilias prolis suæ educandæ ac nutriendæ debitum ex arbore discant, quæ tenellum surculum è radice sua proferens, epigraphen subjunctam habet; ET GENITUM ALIT. S. Thomas; *Debitum filii ad parentem adeò est manifestum, quod nullâ tergiversatione potest negari, eò quod pater est principium generationis, & esse, & insuper educationis, & doctrinæ.* Hieronymus Oleaster verba illa, à Deo post hominis & animalium creationem pronuntiata, expendens, *Ecce dedi vobis omnem herbam &c. & universa ligna &c. ut sint vobis in escam: & cunctis animantibus terræ, omniq; volucri cœli;* ait, *Commonet locus iste eos, qui Ministros habent, victum illis præstare. Quid quæso, ministeriis, bone Deus, ab illis, quos tam sumptuosè alis, consequeris? Quid tibi aves, quid bruta, quid homines præstant? tantum abest, ne injurii sint. Sed QUIA CREAVERAS, PROVIDERE DIGNATUS ES.*

S Tho. 2.2. q. 100. art. 5. ad 4.

Oleast. in c. 1. Gen. 29.

In morte

50. D. Alexander de Cuppis, Canonicus Regularis prostratæ cuidam grandi arbori inscripsit; ET MAGNA JACET. Mens Emblematis erat nec gravissimos quosvis Principes mortis legibus solutos esse. S. P. Augustinus; *Morituri sumus omnes. Nec agit quidquam, qui capit evadere, ut mortem auferat.* Idipsum è celeberrimi Scipionis Africani epitaphio conjicere licet;

S. Augustin serm 2. ex eddit à Carens.

Devicto Hanibale, captâ Carthagine, & aucto
Imperio, hos cineres marmore tectus habes:
Cui non Europa, & non obstitit Aphrica quondam,
(Respice res hominũ, quam brevis urna premit?)

Divisio regnorū.

51. Provinciarum divisiones proximam esse Regnorum ruinam, D. Didacus Saavedra ex arbore dignoscendum proponit, quæ, unico ramo per vicinam manum avulso, epigraphen sustinet; DUM FRANGITUR, FRANGOR. Petrus Gregorius; *Est & hæc species interitus regnorum, quando unius principatus divisio fit.* Id quod eo loco prolixis Macedoniæ, Judeæ, Imperii Romani, aliorumque regnorum exemplis testatum facit. S. Gregorius Papa Judæam, plurimis principibus simul subjectam, vel ex hoc solo capite miseram & infelicem dicit; quia in tot partes divisa, non potuit non irreparabili damno interire. *Voce enim Redemptoris dicitur: omne regnum in se divisum desolabitur liquet ergò, quod ad finem regni pervenerat, quæ tot regibus divisa subjacebat.* Cæterùm Judeæ Reges eodem tempore hi numerabantur; Romanus Imperator, cujus vicem agebat Pilatus Herodes Antipas, Philippus, Herodis frater, & & Lausanias.

Pet. Greg. de Republ. l. 25. c. 1. n. 1.

S. Greg. Ho. 10 in Evan

52. Pastoribus olim receptum erat; hominum amatorum nomina arborum corticibus incidere. Hunc morem innuens Lucianus, de quodam Veneris Guidiæ amasio ait; *Omnis mollioribus arborum cortice Venerem prædicabant.* Et Theocritus in Helenæ Epithalamio;

Theocr. Epith.

Littera in cortice scribentur, ut quis prætereus
Legat: Dorice, venerare me; nam Helenæ arbor sum.

His subscribit Virgilius;

Virg. 10. ecl.

Certum est, in sylvis, inter spelæa ferarum
Malle pati tenerisque meos incidere amores.
Arboribus: crescent illæ, crescetis amores.

Denique Tassus Etmineam habitu & exercitio pastoricio ita loquentem introducit;

Tass. Lib. 7.

Sovente al hor, che tù gli estivi ardori
Hiacean le percorelle a l' ombre assise,
Ne la scorza de faggi, e de gli allori,
Segnò l' amato nome in mille guise;
Et de suoi strani, ed infelici amori
Gli aspri successi in mille piante incise &c.

Proinde Emblematis loco, aliquot characteres cuidam arboris cortici incides, addito lemmate, CRESCENT, DUM CRESCET. Ita prorsus crescente hominis ætate, etiam judicium, prudentia, cæteræque animi dotes crescunt. Unde Lucretius canit;

-----Gigni pariter cum corpore, & una
Crescere sentimus, pariterque senescere mentem

In rem præsentem S. Lucas testatur; *Jesus proficieba[t] sapientiâ, & ætate, & gratiâ apud Deum & homines.* Ita prorsus etiam consuetudo, tam virtuosa quàn[...] vitiosa, simul cum vita nostra incrementum capi[t]. Apprimè S. Gregorius; *Tenent prava consuetudine[s] quem semel ceperint, atque quotidie duriores exsistun[t] & nonnisi cum peccatoris vitâ finiuntur.* Idem in illu[d] Jobi, *Ab infantia crevit mecum miseratio,* ait; *Non nulli quoad ætatem crescunt, quoad innocentiam d[e]crescunt. Electis verò, cùm foris ætas corporis, intùs, dici liceat, crescit ætas virtutis.*

53. Emblematis loco Arborem depinxêre, [q] cæteris ramis omnibus recisis, unicum surculu[m] proferebat; cum lemmate LEVABIT SE. Ita eor[...] manum, superfluis curis ac mundi affectibus pen[itus] exsolutum, mirâ vivacitate ad Deum sublevari po[sse] S. Gregorius Nazianzenus; *Clausis, compressi[s] corporis sensibus atque extra carnem, mundumqu[e] situs, in seque collectus, nec in summa necessitate in[...] lente, quidquam humanarum rerum attingentes, & secum ipse, & cum Deo colloquentes, superiore[s] bus visibilibus vitam agant.* Et S. Clemens Alexa[ndri]nus; *Planta cœlestis cùm sit homo, ut cœlestes q[uo]que virtutum fructus ferat, inutiles vitiorum stolone[s] nittitur ferro circumcidat.*

54. Nobilis arbuscula, è reciso ac veteri tr[unco] non sine frondium virore progerminans, e[pigra]phen subjunctam habet; VICI MEA FATA [SU]PERSTES. His omninò verbis Virgilius Evar[drum] loquentem sistit;

--------- Vici mea fata superstes.

Eadem imago, in Novariensi foro depicta, [indi]cat civitatem illam, post sanguineas Bellonæ & miserrima præteriti sæculi excidia, tandem diernam felicissimam speciem revixisse. Nir[...] commodatè ad præsentem ideam, è divino mox funditus evertenda, incolumis evasit. F[...] iteratis vicibus à Barbaris destructa, iterum que in pristinam formam exercvit Mediola[num] Friderico Barbarossa solo æquatum ac fale c[...] sum, majestatem, priore longè magis c[...]

amplioremque recuperavit. Idipsum de Samaria, Istaëlitici regni metropoli, scriptum reliquit Oseas; *PEREAT Samaria, quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum. IN GLADIO pereant, parvuli eorum elidantur*: mox verò subjungit; *Sanabo contritiones eorum, diligam eos spontaneè, quia aversus est furor meus ab eis: Ero quasi ros, Israel GERMINABIT quasi lilium, & erumpet RADIX EJUS ut Libani. IBUNT RAMI EJUS &c.* Unde etiam alibi, ut advertit S. Gregorius, *afflicta Judea dicitur, ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo te.* Cæterùm etiam Jobus, suis calamitatibus superior; Ezechias è decreto mortis articulo revocatus; Lazarus, è sepulchro redivivus; aliique singuli de se Virgilianum illud verissimè pronuntiaverint, *Vici mea fata superstes.*

(Osee 14. 2. — Ibid n. 5. — Greg l. 31 Moral. c. 8.)

55. Arbor, recisâ lateralium ramorum luxurie, tantò evadit altior, quò magis in latitudinem se diffundere prohibetur. Unde lemma; ALTIOR, QUO ANGUSTIOR. Certè anima, è sensuum vanitate subducta ac constricta, in celsissimum perfectionis apicem excrescit S. Gregorio teste; *Intentionis anima, si exterior evagatio clauditur, interior secessus aperitur, quia & in altum crescere arbor cogitur, quam ramos distendi prohibetur.*

(...litudo. — Greg. Pap.)

56. Arbor, quò ampliùs ramos suos versus terram explicat, eò minùs in cœlum erigitur. Unde lemma; HUMILIOR, SI LATIOR. Ita prorsus anima terrenis negotiis plus æquo affixa, ægerrimè ad cœlestes delitias suspirat. *Cùm animus dividitur ad multa*, inquit S. Gregorius, *fit minor ad singula, tantòque ei in unaquaelibet re surripitur, quantò latius in multis occupatur.*

(...unda... ...us ægrè ...d Deum ...vatur. — Greg. Pap.)

57. Arbor, inter hederæ amplexus succisa & suffocata, inscriptionem reddit; SIC PERIRE JUVAT. Vel; COSI' MORIR MI PIACE. Depravatam hominis lascivi pervicaciam hinc colligere licet, qui mavult ab impudico scorto fortunis omnibus exui, ipsâque adeò vitâ privari, quàm excussis illius amplexibus, libidini valedicere. *Debellandæ sunt imprimis voluptates*, inquit Seneca, *quæ, ut vides, sæva quoque ingenia rapuerunt.* Propertius illo Veneris æstu abreptus, inter obscænos amplexus spiritum exhalare optabat; unde ipsius gnoma.

(...ascivus. — Senec. ep. 18 ...p l. 2. ...eg. 1.)

——— *Laus in amore mori.*

Huic non absimilis Ovidius; canebat;

(Ovid l. 2. Amor. El. 10)

Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt;
Dî faciant, lethi causa sit ista mei.

Et paulò infra;

At mihi contingat Veneris languescere motu,
Cùm moriar, medium solvar & inter opus.

58. Arbor, hederam, quamlibet sibi noxiam ac fatalem, sustentans, epigraphen tenet, PERIMENTEM PORTAT. Abbas Certanus hoc Emblemate generosum ac grandem hominis animum demonstrat, qui tametsi ab hostibus gravissimè offensus, eos tamen beneficiis ac favoribus exornare assiduò studet. De Josepho Patriarchâ inquit Hamerus, *Quis unquam crediturus esset, illum tam civili in fratres suos animo futurum, ut tam insignem illorum in se crudelem injuriam & injuriosam crudelitatem, non solùm condonaret, sed etiam ingentibus beneficiis fratres afficere in animum adduceret*; Alexand. Magnus, Æneâ Sylvio referente, dicere solebat, *Regis id esse proprium, à quibus malè audierit, in eo beneficentiâ majore ut utatur.* Carolus IV. quod idem Sylvius testatur, posteaquam intellexerat, perduellem quem-dam sibi necem machinari, eum, ad se vocatum mille coronatis donavit, ut illis pecuniis filiæ suæ dotem constituere posset: unde tantâ tamque generosâ beneficentiâ victus sicarius, pristinum animum ejuravit, ac Principis adeò munifici obsequiis æternum se devovit;

(...eneficê... ...a erga ...stes. — ...lam apud ...an Hayo ...3. fol. 28. — Æn. Sylv. l. 4. 57. de l. 4. c. 28)

59. Inter cæteram funebrem Marchionis Gnidonis Villæ pompam arbor cernebatur, humi prostrata, & in statuæ cujusdam figuram efformata; cum lemmate, ET IN FUNERE PERENNITAS. Sic nimirum virtus nec oblivione, nec morte sepelitur: Virtutis enim individua comes est immortalitas. *Est aliquid*, inquit Magnus Augustinus, *si manet, si constat, si semper tale est, ut est virtus.* Et Anonymus.

(Virtus immortalis. — S. Aug l. de vita beat. disp. 1. diei.)

Discite virtutem juvenes: nam sola beatos
Nos facit, & dira non timet arma necis.

Denique Seneca Tragædus.

(Senec. in Herc. Oeth.)

Nunquam stygias fertur ad umbras
Inclyta virtus, vivite fortes
Nec Lethæos sæva per amnes
Vos fata trahent.

60. Arbor, ramis putata, epigraphen sustinet; IMMINUTA GRANDESCET. Ita vitiorum ac sensuum affectibus è corde proscriptis, mirum gloriæ virtutisque incrementum capies. S. Eusebius, *Cacumen arborum, si præcidantur surculi inferiores, eò surgit sublimius: oppressis & afflictis sensibus, mens attollitur & viget.* Theodoretus in eadem icone S. Ecclesiam dignoscit, quæ Martyribus suis imminuta indies magis magisque excrescit. Illius verba ita habent; *Sicut lignatoribus sylvam cadentibus, multò plures pullulant propagines ab radicibus, quàm sint rami, qui inciduntur: ita nunc quoque piis compluribus interfectis, multò plures quotidie ad doctrinam Evangelicam accedebant.* Sensu non absimili S. Gregorius Nazianzenus.

(Religiosus. — S. Euseb. ap. Novarin. To. 5. Elect. Lib. 4. 57. — S. Eccles. — Theod. l. 9. de Leg. — S. Greg. Na. l. 1. sentent.)

Perferre damni quidpiam lucrum puta,
Ut fructuosam si repurges arborem.

61. Christina, Suecorum Regina Catholicæ fidei causâ regno suo sese abdicans, Symboli loco arborem accepit, quæ recisis ramis, epigraphen tulit; POMIS PER DAMNA GRAVESCET. Mens Emblematis erat, eam per temporalis regni jacturam ad cumulatos æternæ beatitatis fructus perventuram. Certè Eleëmosynarius, quantò in erogandis facultatibus liberalior, tantò in divitiis multiplicandis evadit felicior. Perspicuè S. Antonius Paduanus. *Sicut arbor, ramis superfluis moderatè prosciſsis, melius fructificat, sic ei, qui de proprio eleemosynas facit, Dominus residuum multiplicat magis.*

(Eleemosynarius. — S. Anton. ser. 1. de Vir.)

62. Arbor, ramis putata, à Carolo Bovio epigraphen recepit; SPE DIVITE PAUPER; vel ut aliis placet; AUGEAT UT VIRES. Illa enim, quamlibet ramis nuda, copiosam tamen ubertimorum fructuum spem de se relinquit. Arbori non absimilis Dei servus, quò magis rerum terrenarum bonis fuerit cautus, tantò se cœlestibus divitiis cumulatiorem probat. Verissimè S. Franciscus; *Paupertatem scitote fratres, specialem viam esse salutis, tanquam humilitatis fomentum, perfectionisque radicem: cujus est fructus multiplex sed occultus. Hæc enim est Evangelici agri thesaurus absconditus, pro quo emendo vendenda sunt omnia &c.* Et meus Concanonicus D. Salvator Carducius;

(Paupertas religiosa. — S. Francisc. collat. 5.)

Augeat ut vires ferro rescinditur arbor;
Hoc magè Crœsus eris, quò magis Irus eris.

63. Arbusculus, supra veterem truncum enatus,

 lætis-

Spes. *Iac. Bruck. Embl. mor.*

lætissimam posteritatis spem exhibet. Lemma, FRUCTUM ET SEMINA FERET. Opportunè Jacobus Bruck;

Ex siccâ surgit radice en plantula florens,
Quæ quondam fructum, & semina grata feret.
Sæpe Deus sobolem, stirps cùm periisse videtur,
Suscitat, in gentem surgat ut illa novam.

S. Joann. Baptista. *Luc 1 36. S. Aug. ser. 7 de temp.*

Cumprimis id in S. Elisabetham convenit; quæ annis jam provecta, Joannem, Christi prodromum, felicissimè enixa est. Unde Angelus Beatissimæ Virgini de illa nuntiavit; *Elisabeth, cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua &c. Nam Elisabeth*, inquit, Magnus Augustinus, *quæ longævis temporibus castè cum marito vixerat, & ambo fideles ante Dominum fuerunt, meruit jam de mortuo semine filium, qui & sanctitate parentes ornaret, & prædicatione multos infideles converteret.*

Psal. 1. 3. *S. Tho. Aq.* Justus *Titelm. in illud Psalmi*

64. Arbor frondibus spoliata, epigraphen è Psalmo sustinet; DABIT IN TEMPORE. Juvenem hæc imago spectat, qui, tametsi modò pretiosis virtutum fructibus ac floribus destitutus, successu tamen temporis eos cumulatè proferet. B. Albertus Magnus cùm discipulos suos D. Thomæ Aquinati illudere, ac bovem mutum illum cognominare audiret, respondit, universum orbem sonorâ bovis hujus voce olim repletum iri. Titelmannus sub Emblematis hujus arbore Virum justum intelligit, *qui in lege Divinæ meditatione jugiter sese exercitans, continuâ irrigatione spiritualis gratiæ, & visitationis Divinæ fæcundatus, modò, dum tempus est operandi, fructum dabit bonarum operationum, & in tempore retributionis fructum accipiet suæ prioris justitiæ, mercedem retributionis æternæ.* Tibullus;

Tibull. l. 1 Eleg. 4.

Annus in apricis maturat collibus uvas,
Annus agit certâ lucida signa vice.

Et Ovidius.

Ovid l. 4. Trist Ele. 5.

Tempus ut extensis tumeat facit uva racemis,
Vixq; merum capiant grana quod intus habent.
Tempus & in canas semen producit aristas &c.

Præsentia Dei. *S. Aug in Psalm. 70.*

65. Arbor, ex uno latere penitùs defrondata, ex altero verò, quà solem respicit, copiosis frondibus virescens, epigraphen tenet; IN MELIUS REFERET. Ita nimirum è Dei, ceu solis æterni; præsentiâ omnium bonorum copiam referimus. S. P. August. *Ut sit homo aliquid, convertat se ad illum, à quo creatus est: recedendo enim frigescit, accedendo fervescit; recedendo tenebrescit, accedendo clarescit.* Idipsum etiam de Principis præsentia pronuntiare licet; Dion Cassius de Adriano Imperatore ait; *Civitates socias atque tributarias, & subditas mirificè juvit, multas earum invisit, & quas nullus ante se Imperatorum viderat, atque omnibus aliquid opis & auxilii tulit.*

Calamitas illustrat. *S. Aug. ser. 117. de Divers.*

66 Arbor, humi prostrata, epigraphen subjunctam habet; DOLATA NITEBIT. Ita nimirum calamitatum ferro, martyrii plagis ac suppliciorum vulneribus homines etiam miserrimi & abjectissimi insignem gloriæ æternæ splendorem sibi conciliant. Compendio Magnus Augustinus; *Corpora habebunt magna ornamenta, in quibus passi sunt magna tormenta.* Certè S. Ecclesia, metaphorâ nonnihil quidem differente, ad rem tamen nostram plurimùm opportunâ, de Divis cœlitibus canit;

Tunsionibus, pressuris
Expoliti lapides,
Suis coaptantur locis. &c.

67. Philopponi Faventini pulcherrimam arborem supra montis fastigium collocatam, symboli loco præferunt; cum lemmate; DIFFICILIS CULTU. Virtutis ac gloriæ hanc ideam dixeris; quippe quæ sui colendi & adipiscendi facultatem nonnisi maximo labore vendunt. Silius Italicus canit;

Virtus ... Silius ...

Ardua virtutum profert via.

Hesiodus;

----Via longa est, atque acclivis ad ipsam,
Ardua namque prius, sed cùm ad fastigia ventum,
Fit facilis.

Et, quantum memini, Horatius;

Virtutem posuêre Dii sudore parandam.

S. Clem. l. 4 ... *Seneca ...*

Eam ob rem, teste S. Clemente Alexandrino, Poëtæ finxerunt, virtutem supra solitaria, & inaccessa rupium cacumina habitare. Opportunè Seneca, *studiorum salutarium, etiam citra affectum, laudanda tractatio est. Qui mirum si non ascendunt in altum? arduos aggressus virtutis suspice; etiamsi decidunt, magna conantur.*

Fides. *S. Io. Chrys. ...*

68. Arbor, à ventis incursata, epigraphen tenet, CONCUSSIONE FIRMATUR. Certè S. Fides, vel generosus animus, instar Quercus, nunquam magis, atque inter adversos hostium aut tentationum impetus, stabilitur. S. Joannes Chrysostomus, *Fides nostra oppugnata*, inquit, *magis floret; & seditione agitata, incrementa majora sumit.* Idem in illa Apostoli verba commentatus, *Oportet & hæreses esse*, de magnanimi ac firmo hominis pectore ait; *ut arbores bene & diligenter radicatæ, ventorum vi cùm aguntur, hinc & inde, solidiores fiunt, sic & benè solidatos in fundamento veræ fidei animos; quæcunque irruunt hæreses, reddunt fortiores.* S. Petrus Damianus eandem iconem de humana natura interpretatur, quæ tantò firmiores in Dei obsequia radices agit, quantò majoribus ærumnis fuerit exagitata. *Quò magis caro per tormenta concutitur, eò mens in Deum fixa firmius roboratur.*

S. Petr. Dam. ...

69. Academicus, inter errantes Brixienses Recisus, Symboli loco arborem præfert, humi prostratam, & hoc lemmate insignem; A PIU' BELL' OPRE, Id est, AD PRÆSTANTIUS OPUS. Idipsum in S. Paulo monstravit Deus, de quo Magnus Augustinus ait; *Prostravit persecutorem, & erexit prædicatorem; Occidit Saulum, & vivificavit Paulum.* Porrò hæc D. Pauli conversio in sancto Ignatio videri possit innovata; quippe qui bombardæ fulmine prostratus fuerat, ut imposterum, relicto mundo, soli militaret cœlo, neque jam arma vibraret ad defendendum propugnaculum, sed ad Crucifixi honorem, non ob terrenam victoriam, sed ad cœli obsequia retinenda.

Calamitas ... *S. Aug. ...* S. Pauli conversio. S. Ignat. Loyola.

70. Arbor Virgiliana, ramis constans aureis, solo aspectu monstra infernalia arcet, terretque. Unde lemma; TERROR AVERNI. Genuina hæc S. Ubaldi nostri effigies est, qui miram virtutem ad superbas Orci larvas effugandas à Deo concessam habuit. *Cujus virtus præcipue*, Breviarii Romani verba sunt, *in effugandis spiritibus immundis elucet.* Eandem vim Historia Ecclesiastica etiam S. Antonio Abbati tribuit, cujus vel solo nomine pronuntiato, avernales umbræ exterritæ, energumenos reliquerunt. *Sic autem dæmonibus erat formidolosus; ut multi per Ægyptum ab illis agitati, invocato nomine Antonii, liberarentur.* Denique Maria Virgo, arbor verè aurea, maximus est averni terror, cujus præsentia quosvis dæmones in fugam agit. Unde in sacro Epithalamio dicitur *terribilis ut castrorum acies ordinata*, quia ut subdit S. Bernardus, *per illam ter-*

S. Ubald. S. Antonius ... *Brev. ... 7 Ian.* Maria ... *Cant. 6 S. Bern. ... de Divers.*

rentur

rentur & fugantur dæmones, acquiruntur & conservantur virtutes.

71. Arbor, postremam stipitis sui partem ex utroque latere æqualiter incisam habens, epigraphen monstrat: QUA CADAT, IN DUBIO EST. Hoc argumento Ovidius ancipitem & irresolutum amantis animum explicat, qui à duobus objectis allectus, cui assensum præbeat, ambiguus hæret.

— — — Utque securi
Saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat,
QUO CADAT, IN DUBIO est, omnique à parte timetur:
Sic animus, vario labefactus vulnere, nutat,
Huc levis, atque illuc, momentaque sumit utroque.

Idipsum de quovis Christiano intelligas velim; neque enim de illorum aliquo certum quidpiam conjicere licet, num à mortis falce succisus ad dexteram prædestinationis, an verò ad sinistram reprobationis sit casurus. Egregiè, ut solet, Doctorum Doctor; *Qui boni sunt, sustineant malos; qui mali sunt, imitentur bonos. Nec boni in superbiam erigantur, sed mali periculosa desperatione frangantur. Modò enim qui boni sunt, possunt Deum offendere; & qui mali sunt, si citò se emendaverint, possunt Dei misericordiam promereri.*

72. Arbor percussa, fructus spargit; Unde D. Joannis Baptistæ Mazzoleni lemma; PERCUSSA, seu EXCUSSA FRUGES. Innuebat videlicet, calamitates, quas Deus adversus clientes suos spargit, ad pœnitentiæ ac meritorum fructus colligendos destinari. Unde Magnus Augustinus testatur; *Miseria affert ex tribulatione fructum bonum: felicitas autem corrumpit animam perversa securitate, & dat locum diabolo tentatori.* Idipsum meus Carducius his Jambis docet;

Arbor flagello excussa fruges depluit:
Cælo tonante terra sic fructus parit.

73. Arbor frugum copiâ ingravescens, versus terram inclinatur; Unde lemma, FERACITATE HUMILIOR. S. Thomam Aquinatem hoc Emblema spectabat, qui tantundem humilitate, quantum sapientiâ excelluit. Eâdem virtute Salomon se insignem probavit, quando hominum sapientissimus à Deo cognominatus, de se ipso non sine animi demissi prodigio confessus est; *Stultissimus sum virorum, & sapientia hominum non est mecum.* Sanctus Franciscus, ævo suo sanctissimus, neminem in toto mundo majorem peccatorem, se ipso, dicebat. Illud mundi prodigium Simeon Stylita, Theodoreto teste, *in tantis laboribus, tantàque rerum gestarum magnitudine, & miraculorum multitudine, est tanta morum modestiâ ac moderatione præditus, ac si sit dignitate postremus omnium hominum.* De hoc humilitatis ac meritorum aptissimo connubio præclarè S. Bernardus, *Magna*, inquit, *& rara virtus, ut, magna licet operantem, magnum te nescias, & manifestam omnibus tuam te solum latere sanctitatem, mirabilem te apparere & contemptibilem te reputare.*

74. D. Archangelus Conter eandem arborem symboli loco expressit, quæ frugum suarum pondere onusta, ramos versus terram deprimebat; cum lemmate, ONUSTIOR, HUMILIOR. Quod apographum autographo, idipsum Mariæ Virgini hæc imago præstat; quippe quæ gravida, ac Deo plena, ad Elisabethæ domum invisit, ejusq; obsequiis humillimè se addixit, *Intrat Virgo domum Zachariæ*, inquit, attonitus Beda, *ut mulieri provectæ ætatis virgo juvencula ministerii sedula impenderet.* Præclarè ad propositum nostrum S. Antonious; *Virgo cum Elisabetha tribus mensibus stetit; ut in partu, tunc futuro, ei serviret, & quis unquam audivit talia, ut Regina gravida pergat ad servam suam ad ministrandum ei?* S. Antonin. p. 4. tit. 15. c. 24.

75. Arbor, Horozco auctore, epigraphen tenet, TEMPORE VIRGA FUI. Illius hanc effigiem dixeris, qui tametsi ingenti dignitate, summisque meritis excellens, tenuem tamen natalium suorum sortem nunquam non recenti memoriâ tenet. Eodem Emblemate etiam innuitur, res quasvis maximas à minimis principiis scaturire. Verissimè Seneca, *Nulla non res principia sua magno gradu transit.* Et Seneca Tragædus; Principia parva. Senec. l. 3 de Benef. c. 29. Senec. in Troade.

Quæ tenera cæso virga de trunco stetit,
Par ipsa matri, tempore exiguo subit,
Umbrasque terris reddit, & cœlo nemus.

Idipsum Claudianus in Romanorum imperio observat; Claudian.

Armorum, legumque parens, quæ fundit in omnes
Imperium, primique dedit cunabula juris,
Hæc est, exiguis quæ finibus orta tetendit
In geminos axes, parvâque à sede provecta,
Dispersit cum sole manus &c.

Successiva hæc rerum incrementa etiam in animi passionibus locum habent; nam si illatum una vel levissima prædominari semel cœperit, paulò post in horrendi sceleris monstrum excrescet. Optimè Ovidius; Ovid. l. 1. de Remed.

Dum licet, & modici tangunt præcordia motus,
Si piget, in primo limine siste pedem.
Opprime dû nova sunt subditi mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires teneras mora percoquit uvas,
Et validas segetes, quæ fuit herba facit,
Quæ præbet latas arbor spatiantibus umbras,
Quâ posita est primùm tempore virga fuit.

76. Academicus, inter errantes Brixienses infructuosus, Symboli loco arborem illam depinxit, quæ Majus cognominatur, quòd primo die Maii ante ædes erigi soleat. Inscriptionem addidit, SOLEMNITATI TANTUM. Eos hæc imago concernit, qui fructibus omnibus destituti, solam exteriorem hominis Christiani faciem repræsentant. In rem præsentem S. Gregorius ait; *Quid est vita hypocritæ, nisi quædam visio phantasmatis, quæ hic ostendit in imagine, quod non habet in veritate?* Eorum insuper Emblema istud est quorum virtus unico tantùm die perdurat; vel qui solo paschatis festo aliquam pietatem præseferunt, reliquo toto anno inter vitia sua aridissimi. Hypocrita. S. Greg. in Moral. Non perseverans.

77. Emblematis loco arborem depinxêre, quæ, primario stipite reciso, complures è trunco stolones ac vivaces surculos progerminabat, cum lemmate, CÆDE VEGETIOR. Ita rigor, si adversus subditos, tametsi reos, fuerit nimius, non modò scelerum stolones non amputat; sed potius majorem egerminandi occasionem præbet, suosque hostes, ac perduelles magis irritat; uti in celeberrimis Flandriæ Provinciis hodie etiamnum, non sine totius Europæ luctu experimur. Genuinam corrigendi methodum è Magno Augustino disce; *Debemus amando corripere, non nocendi aviditate, sed studio corrigendi.* Guido Casonus? Rebellio. Correctio. S. Augustin. serm. 10 de Verb. Dom. c. 1. Guid. Cas. Embl. 15.

Il Principe crudel non trova pace
Con la morte de sudditi, ne quali
Con la fortuna la virtu florisce,
Mà pullular fà glt'odii, e lo congiuro.

Bi-

Eidem Emblemati, nimirùm arbori, ramis suis præciso inscripsêre; GEMINABIT CÆDE VIRO-
S.Eccles. REM. Sanctam Ecclesiam hi characteres cumprimis spectant, quæ vires tantò cumulatiores recipit, quò plus offensæ ac suppliciorum in Sanctis suis Martyribus sustinet.

79. Ut demonstres, hominem totidem oneribus, quot dignitatibus accumulari, Arborem depinge, frugibus onustam; & hoc lemmate insignem;
Dignitas. DANT PONDERA HONOREM. Appositè
Cassiod l.6. Var. Ep 7. in fine Cassiodorus, *Dignitatum gloriosa quidem cura, sed & laboriosa custodia est; quæ tibi copiosum fructum decoris afferunt.* Et rursus;
Ibid. Ep 11. *Constat, felicem esse rempublicam, quæ multis civibus relucet ornata. Nam sicut cœlum stellis redditur clarum, sic relucent urbes lumine dignitatum.*

80. Arbusculum, ab impetuoso vento ruptum; hoc lemmate notavi; CONCIDIT ANTE DIEM. Juvenem, immaturâ morte abreptum; hæc imago significat. Cæterùm ventus ille, tot hominum plan-
In morte. tulas ante diem succidens, gula est, tot immaturis mortibus, quot clientibus infamis. Unde; teste S.
Gula. Hieronymo, *Galenus, & doctissimus Galeni interpres,*
S Hieron in Epist. *in exhortatione Medicinæ dicit, quorum vita adeps, & ars sagina est, nec vivere posse diu, nec sanos esse.* Franciscus Petrarcha præmaturam Lauræ mortem
Fran Petr. p 2 sonn. 10 plangens, canit;

NE L' ETA SUA PIU BELLA, E PIU FIORITA.

Quand' haver suol amor in noi più forza,
Lasciando in terrà la terrena scorza,
E L' aura mia vital da me partita.

Idem p 2, Canzon 3. Postea verò rupti arbusculi metaphoram assumens ita pergit;

In un boschetto novo i rami santi
Fiorian d' un Lauro giovinetto, e schietto,
Ch' un degli arbor parea di paradiso,
E di sua ombra uscian ti dolci canti
Di vari augelli, e tanto alto diletto:
Che dal mondo m' havean tutto diviso
E mirandol io fiso,
Cangiossi il Ciel intorno, e tinto in vista
Folgorando 'l percosse, E DA RADICE
QUELLA PIANTA FELICE,
SUBBITO SUELSE, onde mia vita è trista,
Che simil ombra mai non si racquisti.

81. Procera arbor, sub umbra sua aliquot arbusculos claudens epigraphen recepit; SUBNASCEN-
Invidia. TES SUFFOCAT. Ita nonnulli è Magistratu seniores omnem solent adhibere conatum, ut juniorum
Plutarch. in Moral. virtutes ac merita suffocent. In rem præsentem Plutarch. *Arbores invidæ, vetulæq;, subnascentes arbusculos umbrâ suâ premunt, nec sinunt efflorescere. Non sic*
Malum exemplũ *faciendum senioribus Magistratibus; sed invitandi potius, & adjuvandi juvenes.* Porrò Prælatus ignavus & otiosus malo suo exemplo, ceu marcente inutilis arboris umbra, proprios subditos miserè inficit, &
S Chrysol. ser. 106. ad virtutum fructus proferendos penitus reddidit ineptos ac socordes. S. Petrus Chrysolog. *Infæcunda arbor, si fuerit in vinea, dum fundit mortiferam subjectis vitibus umbram, inimica non sibi soli sed etiam palmitibus fit fæcundis: ita homo deses, ignavus, si præsit populis, non sibi soli fit noxius, sed multis: dum sequentes se suo vitiat & perdit exemplo.*

82. Olim Pastores illarum nomina, quas deperibant, arborum corticibus insculpsêre. Unde hic in Quercu legebatur Phyllis, ibi in fraxino Amaryllis, illic in Platano Galatea &c. Quæ nomina cum corticibus dilatari solita; sensim mirum in modum excreverunt. Quare Emblematis loco arborem, inciso quodam nomine spectandam; hoc lemmate insignies, CRESCET IN ANNOS. Hâc icone amorem tuum versus amicum cum ætate augescere significa- Amo
bis. Porrò in animæ potentiis, nimirum intellectu, memoriâ, & voluntate, velut in corticibus, varia Diab
creaturarum nomina & figuras incidit diabolus; illarum cumprimis, quas homines vitioso naturæ in- tent.
stinctu depereunt. In his nummos aureos & argenteos, in illis coronas & sceptra, in aliis pateras vino optimo spumantes, in plerisque Veneres, Nymphas, Cupidines, & cætera voluptatum simulachra insculpsit, ut sic creaturarum affectus cum ipsis incrementum sumat. Denique Concionator è munere suo in C
auditorum cordibus Divinos virtutum characteres na
incidit, qui in ipsis adolescant, donec justæ magnitudinis ac perfectionis suæ terminum sortiantur. Certè S. Paulus, in ea pingendi arte peritissimus Corinthios non solùm vocat Epistolam suam, quòd ipsius operâ & studio ad sanctam fidem efformati fuerint, sed insuper illos nominat, *Epistolam Christi, scriptam non atramento, sed spiritu Dei vivi, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Epistola Christi, O Corinthii, vos estis;* quorum scilicet in cordibus, ministerio meo, ceu calamo, scriptus, est Christus, seu, ut D. Pauli ore interpretatur S. Chrysost. *Nos ita vos* (Corinthios) *comparavimus, ut litteras exciperetis; Quemadmodum enim Moses lapi[des] & tabulas sculpsit; sic nos quoque animas vestra[s]. Nam quæ Deus cùm omnibus aliis, tam vobis eti[am] nota & perspicua esse volebat, hæc in cordibus vestr[is] inscripta sunt.*

83. Arbor, fructus foliisque inter hyemis injuri[as] nudata, epigraphen ex Ovidio sustinet; TURP[E] SINE FRONDE. Verba Poëtæ sunt;

Turpe pecus mutilum, turpis sine gramine camp[us],
Et sine fronde frutex, & sine crine caput.

Ita hominis vita si otio diffluat, & operibus bo[nis] ceu frondibus, destituatur, nemini non fastid[ium] creat. S. P. Augustinus, *Quid fuit Christus in C[ruce] nisi bona opera? in illis enim crucifigentibus quia [non] bona opera invenerat jejunabat.* Porrò fides, i[n] stipitis defrondati, *sine operibus mortua est*, ut le[ga]tur S. Jacobus Apostolus.

84. Arbor, quò profundiores agit radices, eò dit procerior, ævum respicit longius, fructu[m] ampliorem profert, juxta illud; *Mittet radicem [deor]sum, & faciet fructum sursum.* Unde lemma; [QUO] PROFUNDIOR, EO SUBLIMIOR. I[ta] quis altius jacit humilitatis fundamentum, plures etiam in ipsius animo succrescēt omnis [gene]ris virtutes. Inter alia gravissima dicta Angeli[ci Do]ctoris, unum etiam erat de virtute humilitatis, ejusmodi *Qui honoris est cupidus, contemniq[ue] fugit, &, cùm contemnitur, excandescit, etiamsi [ta]lia, quæ miracula faceret, à vera perfectione lo[nge] abest: nulla enim ibi esse virtus potest, ubi fundamentum deest, humilitas.* Notum est il[lud ma]gni Augustini; *Magnus esse vis? à minimo inc[ipe]. Cogitas magnam fabricam construere celsitudinis, [de fun]damento prius cogita humilitatis. Quantò e[nim] ædificiam, tantò altius fodit fundamentum.*

85. Arbores, quarum radices altius desce[ndunt], ab aqua, aëre, soleque ipso redduntur firm[iores vi]tilioresque: quæ contra summo inhærent [...] hæ causæ & *influentia*, quas vocant, sunt. Unde arborem, altâ radice humi

hoc lemmate notabis; PROFUNDAM PROMOVET ÆSTUS. Ita humilem, qui ipse ipsum profundè descenderit, correctio emollit, delinit, facitque in majus crescere; qui contra neque humilis est, neque dum firmas in hac terra radices egit, occasionem sæpius accipit exarescendi, indurescendique. Aurea in hanc rem S. Basilii præceptio est, *Ea mente animadversionem* Superioris *suscipiendam esse*, quâ ægrotus aliquis, *de retinenda vita anxius, quandocunque curatur à medico, licet acerba sit, & aspera curationis ratio, rejectâ prorsus omni de charitate, peritiâve ejus qui sibi illam irroget, dubitatione, cum summo desiderio recuperandæ sanitatis. &c.*

Correctio. S. Basilius reg. brev. resp. 238.

86. Arbor in hyeme & deformis est & squalida; sed renovabitur. Quando? redeunte vere. Unde arborem frondibus ac floribus destitutam, hoc lemmate insignivit P. Sebastianus à Matre Dei; INNOVABIT NOVUS, subintellige, *annus*. Ver novum, annusque novus dici potest Maria Virgo, ut quæ nobis & attulit solem novum Christum, & novos affert pectori humano virtutum flores. Porrò vernum S. Paschatis tempus hominem innovat, ut, rejecto scelerum squalore, per annuæ pœnitentiæ ac confessionis media pulcherrimum gratiæ Divinæ ac virtutum florem induat. S. P. Augustinus; *Celebratur Pascha in veteri populo, occisione Agni cum azymis. ubi occisio ovis Christum significat, azyma autem, novam vitam, hoc est, sine vetustate fermenti.*

Maria V. Pascha. S. Augustin. serm. 6. de temp. Apost. 61.

87. P. Joannes Baptista Bareta è Societate Jesu ad exequias Philippi IV. Hispaniarum Regis, arborem depinxit, quæ, ab hortulano putata, ramos decisos undique circumjacentes habebat; cum lemmate; AUGEAT UT VIRES. Innuebat videlicet, Optimum Regem aliquot Flandriæ partibus se abdicasse; ut pax universalis, tantoperè exoptata, certius obtineri, ac subditi pristinas suas vires iterum resumere possent. Cæterùm paupertas voluntaria, & temporalium bonorum abdicatio, ingentes animæ nostræ vires, ac æternæ gloriæ fructus tribuunt. Christo teste, *Omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores aut patrem &c. centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Ego*, inquit Magni Augustini ore Deus, *sum divitiæ tuæ, noli attendere quod mundus promittit; sed quod promittit Conditor mundi. Attende quod tibi promisit Deus faciens justitiam, & contemne, quod tibi promittit homo, ut abducat justitiam, & adducat injustitiam.*

Pax universalis. Paupertas voluntaria. Matt. 19. 27. S. Aug. in Ps. 40.

88. Arbor, inquilinas aves suis ramis protegens, ab eodem Bareta epigraphen recepit; TUTATUR RAMIS. Mens Emblematis erat, sub Regis tutela omnes subditos felicissimè protegi. Idquod de Divino patrocinio longè maximè verum est. S. P. Augustinus; *Deus Rex noster est, protegit nos, quia est Deus, ne moriamur; regit nos, quia Rex est, ne cadamus.* Denique Maria Virgo misericordiæ suæ ramos amplissimè explicat, sub quibus beati ac incolumes vivamus.

Protectio. Deus protector. S. Augustin in Ps. 47. Maria V. protectrix.

89. Ventorum furorem eludit arbor, quæ radices semel egit validas, fibrisq; fortius per terram divisis, ipsam stirpem robore armavit. Unde Serenissimus Philotheus in Symbolis Christianis Arborem expressit, quæ vento infestante immobilis persistit, cum lemmate, SECURA SUIS RADICIBUS. Ita animus Deo devotus suâ in superos fiduciâ, humilitate, cæterisque virtutibus nititur, tantumque abest, eum adversis terrenarum calamitatum assultibus dimoveri, ut tantò fortius erigatur, quantò vehementius imminent & insontem quatiunt. Nam, ut præclarè docet Magnus Augustinus, *Nec felicitas hujus seculi facit nos beatos, nec adversitas miseros: opus est justitiam tenere, fidem diligere, sperare in Deo, diligere Deum & proximum; Post istos labores habebimus diem sine occasu.* Cæterùm Emblematis mentem hoc Epigrammate explicat Philotheus;

Spes in Deo. S. Aug. in Ps. 158.

Dum furit effusis violentior Æolus austris,
En virgulta sibi deteriora timent.
Sed firmata suis persistans radicibus arbor,
Excipit atroces, si fremuêre, notos.
Illa, suo defixa loco, non flectitur Euro,
Non timet, unda, tuas, nec timet, aura, minas.
Mens innixa Deo, pavidum minitante ruinam
Orbe, nihil quidquam, quòd moveatur, habet.

90. Perituræ virent arbusculæ, quæ in ruinis & ruderibus veterum ædificiorum crescunt; jamjam casuræ, ubi parietum istorum fragmenta, per lubricitatem suam soluta, corruent. Unde idem sapientissimus Philotheus succrescenti è ruderibus arbori inscripsit; PERITURA VIRET. Ita diuturna esse nequit felicitas, quæ vitiis, sceleribusque superstructa, verum pietatis fundamentum, quod solum æternum est, haud sibi substraverat. Florent impii, ut pereant. Et licet sæpius videamus, impiis maximas opes affluere, cumulari fortunas, singula ex animi sententia succedere, ad extremum tamen, serâ prodeunte pœnâ, feralem illam, exitialemque fuisse felicitatem comperimus, quum subitâ cultores suos eversione mulctet. Verissimè Magnus Augustinus; *Via impiorum felicitas transitoria, finitâ via peracta est felicitas.* Eundem Philotheum, suimet interpretem eruditissimum, audi.

Felicitas mundana. S. Aug. Ps. 36. Conc. 8.

Si resupinatis procumbent atria muris,
Atria ruderibus mox tumulanda suis:
Tunc simul arboreos involvent rudere fœtus,
Qui viridem in saxis explicuêre comam.
Sic peritura virot muris labentibus arbor,
Nec manet inde suo, quo stetit ante, loco.
Floreat, & multo mens impia surgat honore,
Nil equidem invideo; nam peritura virot.

91. Ludovicus Brethe Canonicus Regularis Congregationis Gallicanæ in eruditissima Basilica S. Genovefæ arborem supra montem statuit, quæ suavem diffundens umbram, epigraphen è Psalmo præfixam habet; OPERUIT MONTES UMBRA EJUS. Mens Emblematis erat, Benjaminum Brichantæum ad S. Genovefæ & Laudunensis Ecclesiæ culmina evectum esse, ubi virtutum umbram adeò felicem sparsit, ut subditi Canonici Regulares suavissimè sub illa requiescerent. Cæterùm S. Crux, supra Montem Golgothæum fixa, omnes Christianos umbra suâ protegit. Nam, ut benè testatur Doctorum Phœbus; *Si Sancta Crux elevata non esset, Christianus populus in æternum periisset.* Cæterùm in Brichantæi elogio ad propositum nostrum ait Emblematis Author;

Ps. 79. Protectio. S. Crux. S. Aug. ser. 90 de Temp.

Quærenti Deum, turba valedicendum est,
Et terra etiam, quantum licet, &c.
Hinc Sancta Genovefa collem ascendit;
Hinc & Laudunensis Ecclesiæ sublatus est in culmen,
In quo didicit, terris exempto,
Breviorem superesse in astra viam.
Quidni montes operiret Brichanthaus,
Qui comata arboris instar,
Montes hos infularum insignibus adumbravit? &c.

ARBOR PUDICA, seu Anonymus.

92. Clusius, aliique rerum Indicarum scriptores referunt, apud Antipodas famosam esse arborem, cognomento Pudicam, quæ sic à natura comparata sit, ut ad quemcunque hominis, alteriusve animalis accessum aut tactum ramos contrahat, eosdemque ad recessum rursum explicet. Unde lemmatis loco illud Joannis subscribes; NOLI ME TANGERE. Instruit hæc arbor illos omnes, quorum pudicitia ab accessu tactuque lascivorum hominum periclitatur. Magdalena Servatori suo propinquans, id responsi tulit; *Noli me tangere.* Causam subjungens S. Epiphan. *Christus*, inquit, *ut daret nobis exemplum purissimæ & perfectissimæ castitatis, noluit permittere, ut Magdalena hic utpote mulier, sola solum tangeret.* Addit S. Hieronymus, mulieris tactum viro contagiosum, ac cumprimis fugiendum esse. *Non dicit Apostolus*, inquit, *Bonum est uxorem non habere; sed, bonum est mulierem non tangere, quasi & in tactu periculum sit, quod, qui illam tetigerit, non evadit; nempe quia virorum pretiosas animas rapit, & facit adolescentium evolare corda. &c.* Verissimè Poëta.

Tactus lascivus.

Ioan. 20. 17. S. Epiphan. Hæres. 26. S. Hier. l. 1. contr. Iov.

Regulus ut visu, Siren Acheloia cantu,
Et necat afflictu Thessala saga levi:
Sic oculis, manibus, sic urit fœmina cantu;
Sic trisidum fulmen Vajovis esse queat.

93. Arbor pudica, ubi primùm hominis cujusdam præsentiam perceperit, mox veluti se abscondens, ramos colligit. Unde lemma è Jobo desumptum; NON ASPICIAT ME VISUS HOMINIS. Arcasius proprijssimam hanc Virginis, Deo sacratæ, ideam censet. Ad rem præclarè Tertullianus, *Vera & tota & pura virginitas nihil magis timet, quàm se ipsam, confugit ad velamen capitis, quasi ad galeam, quasi ad clypeum, qui bonum suum protegat adversus tentationum ictus, adversus jacula scandalorum, adversus suspiciones, & susurros, & æmulationem, ipsumque livorem. Timebit Virgo censorium lumen, & gaudebit sibi & soli Deo nota: quis audebit oculis suis premere faciem clausam, faciem non sentientem?* S. Hieronymus observat, hanc vocem *alma* (quod Isaias in illis verbis usurpat; *Ecce Virgo concipiet*) propriè significare *absconditam*; aitque, *Quæ abscondita est, juxta idioma linguæ Hebrææ, consequenter & virgo est. &c.* Eundem secessum etiam Ovidius virgini suadet;

Virgo sacrata Deo

Tertull. l. de Veland. Virg.

S. Hieron quæst. Hebr. in c. 24 Genes.

Ovid. ep. 16

Disce meo exemplo formosis posse carere,
Est virtus placitis abstinuisse bonis.

94. Similem arborem adducit Castor Durantes, eamque *Anonymi* nomine vocat, cujus miram adeò virtutem esse ait, ut fortè digito attracta, statim se colliget ac retrocedat. Ipsius de hac arbore poësis ita habet.

Mira est Anonymi natura planta, manuque
Tacta, statim retrahit sese, & constringitur unà.

Unde epigraphen subjunges; TACTA SE RETRAHIT. Homini exactè modesto ac pudico hæc idea est concolor: qualem se probaverat Josephus, dum ab effrontis Ægyptiæ manu tentatus, fugiendo se retraxit. *Noster Joseph*, inquit S. Hieronymus, *quia tangere eum volebat Ægyptia fugit ex manibus ejus, & quasi ad morsum rabidissimæ canis, ut paulatim virus serperet, pallium, quod tetigerat, abjecit.* Christophorus Giarda de S. Francisco Salesio testatur, quòd Patavii ab infamis fœminæ manu constrictus, & ad pudicitiæ jacturam, acerrimè provocatus, ab eâdem non aliter, atque à venenato serpente se retraxerit; Unde de illo canit D. Gregorius Bolzi;

Pudicitia servata.

S. Hier. l. 1. cont. Iovin

Christ Giard p. 1. c. 5. Vita

Admovet ista manus manibus, sed retrahit ille,
Et refugit, quando tendit in ora manus.

Greg. Bolz. in Lauris Poet sub 18 Ian. Epig. 239.

ARBOR TRISTIS, seu Melancholica.

95. Arbor tristis, quam Castor Durantes melancholicam cognominat, nonnisi concubiâ nocte florescit ac germinat. Unde Aresii lemma; OBSERVAT CALIGINEM. Homines scelerati, qui perversa conventicula cogere, furta, adulteria, aliaque flagitia moliuntur, tenebras studiosissimè inquirunt. Verissimum Christi hac de re effatum est; *Omnis qui malè agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus.* Jobus, & istius gnomam desumpsimus, explicatissimè idipsum de sceleratis tradit; *Ipsi fuerant rebelles lumini, nescierunt vias ejus, nec reversi sunt per semitas ejus. Manè primo consurgit homicida, interficit egenum & pauperem: per noctem verò erit quasi fur. Oculus adulteri OBSERVAT CALIGINEM, dicens, non me videbit oculus, & operiet vultum suum. Perfodit in tenebris domos.* Unde in rem præsentem ait S. Ambrosius, *Malus studet latere, cùm Deum latere non possit qui intra profundum abyssi, & intra hominum mentes non solùm tractata, sed etiam volvenda cognoscit. &c.* His subscribens Juvenalis, canit;

Vitiosus Lucem fugit.

Ioan 3. 20. Iob. 24. 13.

S. Amb l. 1. Offic. c. 14.

Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones

96. De eâdem arbore scribit Castor Durantes,

... nunquam floret, nisi nocte.

Unde lemma, NONNISI NOCTE FLORET. Vel, IN TENEBRIS FLORET. Eorum hæc imago est, qui ad omnem ostentationem declinandam, noctu duntaxat virtutum suarum flores explicant, ut è mundi conspectu subducti, solius Dei oculos incidant. Certè Tobias *Rapiebat corpora occisorum, & mediis noctibus sepeliebat ea.* David intempesta nocte pietatis suæ florem Deo offerebat; *Media nocte*, inquit, *surgebam ad confitendum tibi.* *Dicit itaque Beatus David*, inquit S. Basilius, *etiam in strato jacens, jucundissimo somno abjecto, singulis vigiliis de te meditabar, & hymnis tibi propter beneficia impensa gratias agebam.* Quin, ipsemet Dei Filius. *Erat pernoctans in oratione Dei.*

Virtus sine ostentatione.

Tob. 2. 9. Ps. 118. 62. S. Basil in Psal. ...

ARUNDO. MEL Arundineum.

CAPUT V.

97. Arundinem exteriore vultu formosam, viridem ac frondibus exornatam, hoc lemmate notavi, INTUS INANIS. Hypocrita è superficie res maximas præferens, interiorem animum penitus informem, omnique virtutum flore inanem circumfert. Hector Pintus, *Hypocrita*, inquit, *specie exteriore virtutis ornatur foris, intus autem à vera virtute penitus alienus, &c.* Haud aliter de quovis homine mundano ratiocinatur S. Hilarius, *In arundine*, inquit, *homo talis ostenditur de gloria sæculi, vita sua inanitate speciosus: ipse autem fructu veritatis vacuus; exterior placens, & NULLUS INTERIOR.*

Hypocryta.

Hect Pint. in 40. c. Ezec.

S. Hilar. in Matth. Can. 11.

98. Arundinem, cuivis ventorum flamini cedere ac incurvari solitam, Abbas Salarolus hoc epigrammate insignivit; CEDIT, NE CADAT. Prudens Bellidux, ubi vires suas hostium incursui impares

Miles prudens.

Adagium impares videret, è fuga salutem quærit. Certè Antigonus, Demetrii Regis filius, cùm ab hostibus in fugam ageretur, dicebat, *se non fugere, sed utilitatem* Obediēti *à tergo positam sequi.* Nicolaus Picininus dicere solebat, satius esse, si homines dicant, Nicolaum securitatem arripuisse, quàm Nicolaum superatum & occisum esse. Cæterùm etiam verus obediens, ne in peccati culpam cadat, cuivis Superiorum nutui pronus cedit. Errare non potest, quisquis ritè obedit:
S. Hieron. in Reg. Mon. 6. Quare meritò exclamat S. Hieronymus; *O summa libertas, quâ obtentâ vix homo possit peccare!* adeò ut certo quodam modo obedientia nos reddat *impeccabiles.*

Constantia in homine fragili. 99. Arundo, quantumvis vento agitata, nunquam tamen evellitur. Unde lemma; FIRMA, LICET INFIRMA. Arundini similia dixeris illa hominum pectora, quæ viribus quidem infirma, constantiæ tamen plurimum demonstrant, uti prolixè in Machabæorum Martyrum Marte, in S. Felicitate, in S. Symphorosa, aliisque compluribus cernere licet; hæ enim, quamlibet sexu fragiles, pectore tamen prorsus magnanimo adversus omnes tyrannorum insultus perstiterunt, suosque liberos ad patibuli tolerantiam, & Martyrii coronam obtinendam generosè
S. Ambr. l. de Virg. animârunt. S. Ambrosius invictum animi robur in S. Agnetis tenera ætate ac fragili sexu mirificè celebrat. *Hæc, inquit, tredecim annorum martyrium fecisse traditur. Quò detestabilior crudelitas; quæ nec minusculæ pepercit ætati. Immò magna vis fidei, quæ etiam ab illa testimonium invenit ætate. Fuitne in illo corpusculo vulneri locus? Et quæ non habuit, quò ferrum reciperet, habuit quò ferrum vinceret, &c.*

100. Arundo, naturâ suâ imbecillis, & vix ullo fundamento nitens, ad cujusvis venti afflatum contorquetur: ac columnæ, arbori, vel palo alligata, præsidium adeò validum sortitur, ut quovis incurAdhærete. S. Cruci. sante vento immobilis ac firma persistat. Unde palo connexa; hanc gnomam pronuntiat; NON QUATIAR ULTRA. Ita prorsus cor humanum ob fragilitatis congenitæ vitium ad quamcunque minimam levissimæ tentationis auram fluctuat, partemque in omnem flectitur: at sanctæ Crucis palo affixum; vel Servatori suo per gratiæ Divinæ vincula connexum, instar cautis marpesiæ stabit, omnesque tentationum incursus sine negotio eludet. ThoTho. Stapl. Dom. 3. Adv. in Matth. 11. mas Stapletonus super illud Matthæi; *Arundinem vento agitatam?* ait, *Ut arundo columnæ alligata, nullo vento concutitur; sic homo fragilis, Christo adhærens,*
S. Aug. ser. 14 de tempore *nullâ tentatione commovetur.* Et S. P. Augustinus; *Deo adhærendo pacamur: huic incumbendo firmamur.* Huic innitens *vir sapiens, nec pluviâ irruente illabitur, nec flumine inundante subvertitur, nec ventis flantibus commovetur.*

101. Arundo, debili ac infirmâ radice intra terram sustentata, quovis afflante levissimo vento nutat, partemque in omnem flectitur. Lemma, LENI
Instabilis PERVOLVITUR AURA. Homo, in suis propositis malè firmatus, quâvis emergente occasione sententiam mutat. Ex hac arundinis proprietate Chri-
Jo. Bapt. stus argumentum à dissimili mutuatus, immobili Prodromi sui, Joannis Baptistæ, constantiam deMatth. 11. 7. monstravit. *Quid existis in desertum videre? Arundinem vento agitatam?* *Quod videlicet,* interprete
S. Greg. hom. in Evang. S. Gregorio, *non asserendo, sed negando intulit. Arundinem quippe, mox ut aura contigerit, in partem alteram inflectit. Et quid per arundinem, nisi carnalis animus designatur, qui mox, ut favore vel detractione tangitur, statim in partem quamlibet inclinatur. Arundo ergò vento agitata Joannes non erat; quem à statu sui rectitudine nulla rerum varietas*

inflectebat. Eodem sensu S. Ambrosius; *Arundines firmius nullâ validioris naturæ radice fundati. Et si leviter aspiraverit prosperioris aura successus, vago motu proximos verberamus, inopes ad suffragandum, faciles ad* S. Ambr. l. 5. in Luc. 6. 7 *nocendum.* Unde falsum amicum non absurè cum arundine comparaveris; quippe cujus charitas, vix è Amicus falsus. pectoris superficie radicata, ad quamcunque levissimam suspicionis, injuriæ, aut quæstûs alieni auram dissolvitur, & in adversam partem torquetur. Petrus Cellensis; *Nescit veræ amicitiæ naturam, qui in amore imitatur arundinem vento agitatam. Sine profunda radice amicitia accidens est, non substantia, species non virtus, &c.* Petr. Cellens. l. 5. Ep. 11

102. Arundo cuivis vento cedere, & in omne latus quò aura impellit flecti solita, epigrapheu haber; QUA FLAMINA VERGUNT. Exactam obedi- Obedientia. entiam; & voluntatem ad omnem Superiorum nutum conformatam, hæc imago repræsentat. Ita Seraphim, ab Ezechiele descripti, *Ubi erat impetus* Ezech. 1. 12. *spiritûs, illuc gradiebantur.* Idem etiam falsi amici typus est, cujus affectus nullâ unquam persistentiâ Amicus falsus. stabilitur, eòque semper vergit, quò proprii commodi aura invitat. S. Isidor. *Non sunt fideles in amicitia, quos munus, non gratia copulat: nam citò deserunt, nisi semper acceperint. Dilectio enim, quæ munere glutinatur, eodem suspensô dissolvitur.* S. Isid. l. 3. de sum. Bon.

103. Arundo, assiduo ventorum impetu in omnem partem jactata, semper iisdem radicibus, eodemque situ nititur: ut adeò unico momento simul & stabilem & cunctantem se exhibeat. Unde P. Henricus Engelgrave lemmatis loco illud Ovidii hemi- Ovid. l. 4. Trist. Eleg. 5 stichium subjunxit; CONSTANS IN LEVITATE SUA. Homines, mundo dediti, nullibi se con- Mundani instabiles. stantiores probant, atque inter inconstantes & vanissimas mundi illecebras. Audi de rebus terrenis differentem Magnum Augustinum; *Corpus mutatur* S. Aug. in Psalm. 101. *per ætates: corpora cœlestia de locis in loca mutantur: anima humana quantis mutationibus & cogitationibus variatur? mens ipsa hominis mutabilis est, non est idipsum; modò vult, modò non vult; modò scit, modò non scit.* Vides, nihil in mundo ita esse constans, præter inconstantiam? Opportunè meus Carducius.

In levitate sua constans agitatur arundo:
Sic vani studium cordis inane labat.

104. Arundo, opportunum patientis, tranquilli, & humilis animi symbolum habetur: nam à ventis infestata, epigraphen tenet; FLECTOR, NON FRANGOR. Eodem sensu plures arundines, in Patientia. flumine radicatas, hoc lemmate insignies; FLECTIMUR, NON FRANGIMUR. S. P. Augustinus; S. Aug. serm. 14 de temp. *Spirituales nec dura frangunt, carnales etiam blanda corrumpunt. Spirituales nec tormentis separantur à Christo, carnales verò interdum etiam otiosis fabulis separantur. Illos non separat nec crudelis gladius, istos verò separat carnalis affectus.* Hoc sensu Virgilius Virg. l. 10. Æneid.

--- *Quò fata trahunt, retrahuntque, sequamur,*
Quidquid erit; superanda omnis fortuna ferendo est.

Et Georgia de Montanayi Georg. Mont. Embl. 58.

Concutitur tamen ventis, quia cedit, arundo.
Arbor at, inflexo robore, fracta cadit:
Vos etiam fastu elatos feret exitus idem,
Ast humiles animos gratia multa manet.

105. Arundines in fluminis medio collocatæ, epigraphen tenent; ABLUIMUR, NON OBRUIMUR. Sancti Martyres, intra sanguinis sui Martyres calamitatibus. fluenta loti ac submersi, nunquam ullâ tyrannorum violentiâ superari potuerunt: *Obsecro autem*

Digitized by Google

2 Mach 6. 12.

eos, qui hanc librum lecturi sunt, inquit Machabæorum Historiographus, *ne abhorrescant propter adversos casus, sed reputent ea, quæ acciderunt, non ad interitum, sed correptionem esse generis nostri.* In hanc rem S. P. Augustinus; *Ut mali bonis sæpè temporaliter noceant, potestatem in eos accipientes, ad majorem fit bonorum utilitatem, propter exercitationem patientiæ.*

S. Aug. lib. 83 Quæst. q. 79.

MEL ARUNDINEUM.

106. MEl arundineum, tametsi naturâ suâ pretiosam, miramque dulcedinem habeat congenitam, igne tamen excoctum, & in spissitudinem aliquam concretum, ingens dulcoris sui auctarium capit. Unde lemma; MELIUS, CUM CANDUIT IGNE. Erant certè Sancto Apostolorum Collegio optimæ ac præclarissimæ dotes; at Spiritûs Sancti igne in die sacro Pentecostes calefactum, perfectionem longè majorem recepit. Portò homo, quò majore charitatis igne flagraverit, eò evadit Superis suavior; Unde monet Magnus Ethicæ Christianæ Magister Augustinus; *De cellario bona conscientiæ profer sacrificium fidei; quidquid profers accende charitate.* D. Salvator Carducius, meus Concanonicus, primam Emblematis mentem hoc disticho explicat.

Apostoli in Pentecoste.

Charitas.

S. Aug. in Psalm. 55.

Dulcis arundo redit melior, cùm canduit igne;
Sic sacra nobilior turba fit igne poli.

AURANTIUM.

Cap. VI.

107. SI Aurantii malus inter hyemis rigores semel defrondata fuerit, nullos imposterum fructus proferet, & vix pauculas aliquas frondes æstate redeunte emittet. Unde lemma; BRUMA EXUTA VIX FRONDESCIT. Ita qui vitiorum frigore suavissimum charitatis Divinæ fructum semel sibi excidere passus est, facilè pravam consuetudinem induit, nec nisi difficillimè ad pristinam frugem redit. Nam, ut compendio dicit Magnus Augustinus; *Vincere consuetudinem, dura pugna.* Lucarinus eodem Emblemate viduam quandam significavit, quæ secundo viro nupta, sterilis remansit. Unde viduam hanc, recens nuptam, ita loquentem introduxi;

Consuetudo.

S. Aug. Ps. 30. Conc. 1.

Vidua sterilis.

Come arancio gentile,
Che frà il rigor d'orido inverno, e crudo
Resta sfrondato, e nudo,
Al ritornar del vago Aprile, a pena
Di frondeggiar, non di fruttare halena;
Tal io, benche ritorni
Un lieto Aprile a serenarmi i giorni,
Mentre del primo Amor spogliata, piango,
Infeconda rimango.

108. Eadem malus, pomis ac floribus onusta, Lucarino authore epigraphen tenet; DELECTAT, SAPIT, NUTRIT. Concionatoris hæc virtutum trias domestica esto. *Scio enim*, inquit Arnolphus Luxoviensis, *quia tria solent, in Prædicatoribus requiri, Plenitudo scientiæ*, quâ sapit; *fæcundior eloquentiæ vena*, quâ delectat; *sanitas conversationis*, quâ nutrit. De verbo Dei ait Sanctus Bernardus; *Simulatur cibo, qui triplici quàdam eminet gratiâ, DELITIOSA AD SAPOREM, solida AD NUTRIMENTUM, efficax ad medicinam.*

Prædicator.

Arnolph. Lux serm. in Conc. Turon

S. Bern. ser. 67 in Cant.

109. D. Aresium, indies nova volumina in publicam lucem eniti solitum, Lucarinus mali huius Emblemate significavit; quæ diversis fructibus, aliis quidem immaturis, aliis verò maturitati proximis, & aliis perfectè maturis simul gravida esse solet. Epigrapheo addidit; DECIDUIS SUBNASCUNTUR ALII. Eandem vicissitudinem homines, cæteraque animantia omnia, in vivendo experiuntur, unius enim interitum alterius generatio assiduâ lege excipit; sicque hac rerum alternantium serie suis quæque speciebus perennant, & mundus iteratâ semper productione conservatur. Illam ipsam operandi methodum, nunquam interruptam, S. Ambrosius etiam in spiritualium fructuum operibus adeò studiosè observandam esse docet, ut unâ actione terminatâ, mox altera, nullo unquam interveniente otio, concipiatur. *Mens*, inquit, *quando finit aliquod opus, non quasi consummato opere finiatur, sed in alia recurrat opera, & semper incrementa virtutis exerceat.*

Author multorum voluminum.

Successio.

Operatio continuata.

S. Amb. l. de Noe c. 23.

110. Aurantii malus, simul & floribus & fructibus gravida, à P. Camillo Antico epigraphen recepit. AUTUNNO IN SENO, E PRIMA VERA ACCOGLIE. Id est, AUTUMNUM CONTINET, ET VER. Maria Virgo, accommodatissimè ad hanc ideam, intemerato Virginitatis flori uberrimos maternitatis fructus conjunctos habet. Hac de re non sine animi dulcedine quidam Devotus canit;

Maria V. fœcunda

Partus & integritas, discordes tempore longo,
Virginis in gremio fœdera pacis habent.

Et S. Bernardus; *Unam est, in quo nec primam similem visa est, nec habere sequentem; GAUDIA MATRIS HABENS, CUM VIRGINITATIS HONORE. Mariæ privilegium est, non dabitur alteri: singulare est, sed continuò etiam indicibile invenitur.*

S. Bern. ser. 3 de Assump

111. Eadem malus hyberno tempore ligneis tegetibus ita cooperiri solet, ut solaribus radiis contingi penitus nequeat: unde, sole extra ipsius tegetem posito, epigraphen sustinet; PER LUI PUR VIVO. Id est, EJUS SPIRITU VIVO. Amorem, in personæ amatæ absentia constantem & assiduum; vel etiam creaturas hæc imago designat, quæ tametsi Deum oculis suis nunquam contingant, vitam tamen, cæteraque bona omnia, beneficentiâ nunquam interruptâ, ab eo recipiunt. *Ipse dat omnibus vitam, & inspirationem, & omnia. In ipso enim vivimus, & movemur, & sumus.* Unde Magnus Augustinus ait; *Video quæ fecerit Deus meus, non autem video ipsum Deum meum qui fecit hæc.* Præclarè meus Carducius;

Amor constans.

Gratitudo.

Act. 17. 24.

S. Aug. in Psal. 41.

Dum cedrus tegitur paleis, haud lumine gaudet
Solis; at ipsa tamen sole fruente viget.
Non secus ætherei qui Numinis ardet amore,
Etsi non videat, se fovet inde tamen.

112. Abbas Certanus aurantii pomum, seu arboris illius frugem, hoc lemmate notavit; EXPRESSA PROBATUR. Et Joan. Franciscus Bonomus; COMPRIME, NOSCES. Veram virtutem, fidem, & amicitiam hoc Emblemate, ceu lydio lapide, dignosces; quippe quæ indolem suam nullibi apertius, atq; inter calamitates & persecutiones produnt. Et quidem de virtute dilucidè testatur Seneca; *Magnus es vir, inquit, sed unde scio, si tibi fortuna non dat facultatem exhibendæ virtutis? Opus est ad notitiam sui experimento. Quid quisque possit, nisi tentando, non discit. Itaque quidam ultrò se cessantibus malis obtulerunt, & virtuti ituræ in obscurum occasionem, per quam enitescerent, quæsierunt.* Et paulò post; *Ipse Deus consulit, quos esse quàm honestissimos*

Virtus inter adversa cognoscitur Fides.

Senec. L. de Provid. c. 4.

stissimos

Amicitia.

stissimas cupit, quoties illis materiam prebet, aliquid animosè, fortiterq́ faciendi. Ad quam rem opus est aliquâ rerum difficultate, Gubernatorem in tempestate, in acie militem intelligas. De fide Deus manifestum experimentum cepit; quando Abrahami fidem periclitaturus, illum in angustias adeò insolitas conjecit; ut unigenitum filium propriâ manu interficere jusserit. Explicatè Moses; *Tentavit Deus Abraham. &c.* In hunc locum S. Basilius; *Tentatum est cor Abrahæ, an Deum tota anima diligeret, quando Isaac jussus est immolare. Est enim,* teste Ambrosio, *exercitium fidei, tentatio.* Denique de amicitia idipsum affirmans Valerius Maximus, ait; *Sincera fides amici præcipuè in adversis rebus cognoscuntur: in quibus quidquid præstatur, totum à constanti benevolentia proficiscitur.*

Gen. 22. 1. S. Basil. in ... Amb. in Luc. ... Valer. Max. l. 4. c. 7.

Calamitas.

113. Aurantia in acervum collacta, epigraphen tenent; PRESSA DABUNT SUCCUM. Calamitatum hæ vires sunt, ut è cordibus nostris, aliàs pumice siccioribus, copiosas pœnitentiæ, & lachrymarum stillulas exprimere queant. Exemplo suo id comprobat Magnus Canonicorum Regularium Pater S. Augustinus; qui, etiamnum juvenis, ætate totâ inter otium & voluptates traductâ, Dei voluntatem minimo loco habuit; At, *cum quodam die, pressus stomachi dolore, repentè æstuarem, penè moriturus,* tum demum, inquit de se ipso; *vidisti Deus meus, quo motu animi, & quâ fide baptismum Christi tui, Dei & Domini mei, flagitavi.*

S. Aug. l. 1. Confess. c. 11.

114. Inter cætera symbola Panegyrica, à P. Lucretio Borsati in honorem D. Antonii Longi affixa, Aurantium cernebatur, hoc lemmate distinctum: PONDERE NOSCITUR. Innuebat videlicet, Magnatis illius virtutem è gravissimis negotiis, summoque sapientiæ ac rerum agendarum pondere dignosci: unde etiam Ægyptii, prudentiam significaturi, gruem, lapide instructam, depinxêre, uti refert Pierius Valerianus. Porrò Religiosus humilitate, ceu genuino virtutum pondere, innotescit; Unde Sanctus Gregorius docet, *Qui sine humilitate virtutes congregat, quasi in ventum pulverem portat.*

Prudentia.

Pier. Val. l. 17. Hierogl. c. 19.

Humilitas.

S. Greg. hom. 6.

115. Aurantii arbor, etsi pulchritudine & æstimatione longè antecellat cæteras, fructus tamen perfectè maturos nunquam profert, nisi cœli beneficio, pluviis nimirum, recreata ac irrigata, identidem sese erigere possit. Unde hæc arbor, pluviis irrigata, à Serenissimo Philotheo in symbolis Christianis epigraphen recepit; ERIGOR, DUM IRRIGOR. Ita Deus distinxit hominum genus, ut hi alto loco nati, imaginibus majorum fulgeant; illi præstantissimi ingenii dotibus emineant: alii mediocri conditione aut virtute se commendent: omnes tamen ab eodem Creatore foventur; huic vitam suam, huic conditionem, huic omnem virtutis gloriam debent. Is dum irriguâ gratiâ nos aspicit, pariter erigimur, & in fructus nostros solvimur: cœlestique illo rigore tincti, decus quisque suum & æstimationem accepimus. Monentem audi Magnum Augustinum: *Dic Deo tuo sanctus sum, quia sanctificasti me, quia accepi, non quia habui, sed quia tu dedisti, non quia ego merui.* Mentem Emblematis erudito Epigrammate ita explicatam habe;

Gratia Dei.

S. Aug. in Ps. 85.

Fertilius crescit pluviis labentibus arbor,
Promitq́, exsertis mitia poma comis.
Subtrahe fœcundos, qui manant cœlitus, imbres,
Mox arèt, fructus quæ dedit ante suos.
Nos ferimus dulces, velut arbor idonea, fructus,
Gratia si tua nos, ô Deus alme, rigat.
Sed tua si gravidos inhibet clementia succos,
Nos pietatis inops arbor & umbra sumus.
Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

BALSAMUM.

Caput VII.

116. HÆc arbor, vitri fragmento, aut osseo, saxeove cultello incisa, è vulnere suo medicum, ac plagis persanandis opportunissimum liquorem stillat. Unde Camerarii lemma; VULNERE VULNERA SANO. Vel, ut melius ac brevius Abbas Ferrus; VULNUS OPEM. Haud aliter Deus clementiæ suæ fructus inter medios calamitatum rigores fundit, & illis ipsis instrumentis, quibus humanam mentem paulò ante acerbissimè sauciaverat, salutem providet. Nempè *flagellum medicamentum est contra peccatum,* ut inquit Magnus Augustinus; in rem præsentem canit Hermannus Hugo;

Calamitas utilis.

S. Aug. Ps. 37. Herm. Hug. l. 1. gemit. 6.

O bone terrigenûm custos, tutelaque mundi
Publica, suspendit tot cui vota salus:
En tua se media clementia monstrat in ira!
Quâque manu gladias, hâc quoq; tendis opem.

117. Franciscus Raulinus Balsamum, pretiosas opobalsami guttulas eliquans, hoc lemmate ornavit; IN PRETIO LACHRYMÆ. Mirificum sui pretium exhibent contemplativorum ac pœnitentûm lachrymæ; ibi præsertim, quando è genuina virtute ac Dei amore scaturiunt. S. Joan. Chrysostomus; *Respice lectum Davidis, in quo tanquam margarita super subsellium per singulas noctes erant congelata Prophetæ lachrymæ.* Et S. Gregorius; *Dum commissa attentius lugemus, in justitiæ splendorem membra deauramus.*

Lachrymæ pretiosæ.

S. Io. Chrys. Hom. 22. ad Pop.

118. Eadem arbor, ferro saucia, pretiosum, & pharmacis condiendis saluberrimum liquorem è vulnere suo stillat. Lemma; SAUCIATA MEDETUR. Servator noster hanc balsami iconem sibi propriam vendicabat, quando è Sacrosanctis venis copiosum sanguinis sui opobalsamum, ipsismet etiam tortoribus suis salutiferum, eliquavit. S. P. Augustinus *Christus,* inquit, *sic voluit mori, ut sanguine suo effuso etiam ejusdem sanguinis redimeret.* Et alibi de Judæis ait, *Illi perditâ mente sæviebant, & Medici sanguinem sæviendo fundebant: hic autem etiam de ipso sanguine suo ægrotis medicamentum faciebat.*

Christus patiens.

S. Aug. in Psal. 58. Idem ser. 9. de Verb. Apost.

119. Opobalsamum, suâ sponte è balsamo destillans, pretio habetur longè majore, magisque vulneribus sanandis congruit, quàm ferri violentiâ expressum. Unde hæc arbor, medicum suum rorem absque ulla incisione eliquans; epigraphen tenet; SPONTE FLUENS, MELIUS. Ea beneficii est indoles, ut prompto ac liberali animo collatum, pretio sit longè majore, quàm importunis aut violentis precibus extortum. Seneca, *Major est muneris gratia, quò minus diu pependit. Omnis benignitas properat, & proprium est libenter facientis, citò facere. &c.* P. Athanasius à S. Carolo, Augustinianus Excalceatus, eodem symbolo demonstrat, venam Poëticam, libero fluxu è calamo stillantem, longè feliciorem ac gratiis longè amplioribus acceptam esse, quàm coacto ac invito incedentem pede.

Beneficiũ promptũ

Senec. l. 2. de benef. c. 5

Poësis voluntaria.

Quæ canis invitus, vil sunt, cùm justa capessis;
Quæq; volens fundis, sunt meliora satis.
Qualia more suo melius tunc balsama sudant,
Cùm redolens humor cortice sponte fluit.
Dicite nunc vates, Parnassia in æde morantes,
Dicite Divini vos Heliconis bonas:
Quando vestra citò modulata est tibia versu?
Tunc cùm Pindaricas spontè bibistis aquas.

120. Tametsi Balsamum corticem suum vulnerari

Digitized by Google

pariatur, lignum tamen, omnis sectionis impatiens, non sine totius arboris dispendio incidìtur. De hoc Plinius; *Ferro lædi vitalia odit. Emoritur protinus, eadem amputari supervacua patiens. Incidentis manus libratur artificis temperamento, ne quid ultra corticem violet.* Unde cultellus, balsamo secando applicatus, epigraphen tenet; NON ULTRA CORTICEM. Ita flagella, spinæ, cæteraque tyrannidis Judeæ supellex solam Christi humanitatem transfixêre, Divinitate penitus inoffensâ. Joannes à S.Geminiano. *In Christo sola caro incisa est, & læsa ligno; Divinitate nullam passionem vel læsionem sentiente.*

Plin. l. 12. cap. 25. — Christus patiens. — *Io. à S. Gem. l. 3 c. 69.*

121. Balsami viscera liquores adeò pretiosos exsudant, ut vicinos quosvis non sine valetudinis conservandæ aut recuperandæ emolumento, recreet. Unde lemma; UTILE FINITIMIS. Hominem charitatis studiosum hæc idea describit; quippe qui in suos proximos suppetias tam spirituales, quàm corporales benigno ac liberali animo profundit. Hebræis hanc beneficentiæ exercendæ virtutem in memoriam revocans Apostolus, ait; *Beneficentiæ autem & communionis nolite oblivisci.* Et Galatis, *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei.* Hanc præceptionem alto animo impressam habebat Alexander Severus, dum olim interrogatus, *Quis esset proximus?* respondit, *Qui amicos muneribus retinet, & inimicos beneficiis ambit, & reconciliat.*

Charitativus. — *Hebr. 13. 16* — *Gal. 6. 10.*

122. Physicis compertum est, viperas, quæ sub balsami umbra commorantur, venenum omne amittere. Unde hæc arbor, Emblematis loco aliquot serpentes sub se fovens, epigraphen tenet; AUFERT VIRTUTE VENENUM. Ita unius hominis justi præsentia & societas plurimos peccatores convertere, & ad sanioris animi modum revocare potest. Agapyto asserente, *Qui unà cum bonis degit, vel imitationem honestorum edocetur, vel diminutionem vitiorum condiscit.* Cæterùm Maria Virgo instar suavissimi balsami, omne vitiorum virus à clientibus prohibet.

Societas bona utilis. — *Agapit. in ep. Paran.* — Maria V.

123. Balsami liquor scisso arboris cortice promanat. Lemma; ALIIS MEA PLAGA MEDETUR. Ita vulnera Christi nobis adversus animæ ac corporis morbos antidota fuêre præsentissima. S. P. Augustinus; *Christus medicus accessit, medicamentum adhibuit, vulnera in cordibus videbat, & unde vulnera cordium curaret, in corpore cicatrices ferebat.*

Vulnera Christi. — *S. Aug. ser. 545. de Temp. c. 3.*

124. Balsami arbor, aversam suem juxtà habens, epigraphen à P. Masenio accepit; NON CUIVIS SPIRAT. Maria Virgo, veluti balsamum suavissimum, solis castis placet, hæreticis ac libidinosis extremè eam aversantibus. Unde meritò à nostro Hugone Victorino cognominatur, *Balsamum, mundum opiniones optima redolentià inæstimabiliter complens.* Mentem Emblematis etiam de Virginitate hoc disticho explicat Author;

Maria V. — *Hug. Vict. ser. 47.* — Virginitas.

Grata licet placeant, non spirant balsama porcis:
Hæreticus sus est, balsama Virginitas.

CASTANEA.

Cap. VIII.

125. Castaneæ arbor, echynatis suis calicibus onusta, à D. Jo. Baptista Mazzoleno epigraphen recepit; MATURAS RESERABIT OPES. Innuebat videlicet, sicuti arbor illa suas glandes, etiamnum teneras, sub spinoso cortice clausas tenet, easque non nisi plenè maturas in lucem enititur; ita ingenii partus, adhuc informes, ab homine erudito occultari; ibique tandem publico exponi, quando iteratâ limâ exculti, omnem perfectitatem suam attigerint. Unde Magnus Augustinus Juliano Hæretico, improbos ac immaturos suos libros proferenti, ita exprobravit; *Puto, quod ipsum libri tui atramentum erubescendo convertetur in minium.*

Maturitas librorum. — *S. Aug. lib. 3 cont. Jul. c. 3*

126. Glans castanea, intra echinum suum clausa, epigraphen sustinet; EXTRA SPINÆ TANTUM. Dei servos hæc idea commonstrat, dum exteriore vultu calamitatibus, ac rigorosæ vitæ spinis formidandi, internam mentem penitus tranquillam ac suavem servant. In hanc rem olim ita cecinit;

Servus Dei.

Cingon di questo frutto orride spine,
Ben si l'esterne spoglie,
Ma soave dolcezza in seno accoglie:
Tale chi si distoglie
Dal ossequio del mondo, e le Divine
Leggi per norma al viver suo prescrive,
Lieto nel duol sen vive,
E sotto scabra, e rigorosa asprezza,
Gode vera dolcezza.

Paupertas quoque, Valerio Maximo teste, nullum alium, nisi externum horrorem præfert; quippe quæ medullam, suavitate ac deliciis innumeris fœcundissimam continet. *Quorsum attinet*, inquit, *aut divitias in prima felicitatis parte, aut paupertatem in ultimo miseriarum statu ponere? Cùm & illarum frons hilaris, multis intus amaritudinibus sit referta: & hujus horridior aspectus solidis & certis bonis abundet.*

Paupertas. — *Val. Max. l. 4. c. 4.*

127. Glans Sardiana, intra echinum suum conclusa, horridam & aculeatam speciem refert; at penitius, & ablato spinoso illo involucro, considerata, mitem, gustuique amœnam se exhibet. Unde lemma, SUB CORTICE MITIS. Ita sanè Religiosa, vel alterius cujusvis spiritualis vitæ disciplina, exteriore vultu meros rigores & austeritates præferens, interiùs ac re ipsâ suavissimo melle, miràque dulcedine abundat. *Omnis sapientia*, inquit Justus Lipsius, *procul intuentibus severa & tetrica apparet, cùm propius accesseris, lenis & clemens reperitur: & mitior & amicior ipsa amorum Dea.* Et S. Gregorius Nyssenus; *Aspera, & continens, duraque debet externis esse Sacerdotis vita; intus autem in occulto suave quidpiam, & dulce continere.*

Vita Religiosa. — *Lipsius de Const. c. 12.* — *S. Greg. Nyss. l. de vita Moysis.*

128. D. Antonium Longum, Nobilem Venetum, cùm etiamnum Cremensium Gubernator, gratias minimè prolongatas, aut supplicum libellis extortas, sed promptas ac voluntarias passim distribueret, P. Lucretius Bursatus castaneæ fructibus non absimilem dixit, qui ex apertis suis echinis spontè prosiliunt. Unde emblemati subscripsit; SPONTE PROSILIUNT. Eâdem planè ratione Deus Isaiæ ore insignem suam beneficentiam nemini non exhibet; *Sitientes*, inquit, *venite ad aquas: & qui non habetis argentum, properate, emite & comedite: venite, & emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum & lac.* Sanctus Gregorius Nazianzenus de Deo differens, ait; *Prompta, munifica, atque prolixa natura est, jucundius dat, quàm alii accipiunt.*

Gratia prompta. — *Isai. 55. 1.* — *S. Greg. Naz. ...*

129. Com-

129. Complures malas proprietates in castaneæ glandibus reperire est; primò quidem digestu sunt duræ ac difficiles, *ægreque coquuntur*, ut loquitur Castor Durantes Unde castaneam hoc lemmate notabis; DIGERITUR ÆGRE. Castaneis persimiles experimur morbos, paupertatem, injuriam, contumeliam &c. hæ quippe à debiliore stomacho nonnisi difficillimè concoquuntur. Et quidem de injuriâ satis dilucidè id testatur S.Bernardus; *Beneficiorum memoria labilis est, injuriarum verò tenax.* Et Seneca; *Naturâ comparatum est,ut altius injuriæ quàm merita descendant, & illa citò defluant, has tenax memoria custodiat.*

Infirmitas, Paupertas, Injuria ægre digeruntur.

S.Bernard. ep. 31. Senec l. 1. de Benef. c. 1.

130. Castaneæ in humano corpore crudos humores generant, &, eodem Durante teste, *caput offendunt.* Unde castaneæ glandi rursus inscribes; IN CAPUT SÆVIT. Carnalis voluptas, his coloribus apprimè delineata, fœces exhalat humidas, mentis aspergit caliginem, omnisque judicii sensum tollit. Ad rem nostram opportunè S. Clemens Alexandrinus; *Quemadmodum exhalationes, quæ è terra, & ex lacunis, ac voraginibus oriuntur, conflantur in caliginem, & umbrosam vertiginem; ita etiam carnalium cupiditatum vapores malam animæ inruunt habitudinem, voluptatis spectra animæ repræsentantes, & ante eam effundentes: intelligentis itaq; luci tenebras offundunt &c.* Et ut sexcentos alios taceam, exempli loco habeto Samsonem, Davidem, & Salomonem.

Voluptas sensum tollit.

S.Clem. Alex. l. 2. Strom.

131. Castaneæ, quia plurimùm ventosæ, libidinem provocant. Unde Durantes canit;

--- --- --- *Venerique vigorem*
Præstant.

Quare castaneam hoc epigrammate notabis; NON CASTOS EXCITAT IGNES. Castanea enim tametsi CASTÆ nomen è fronte præferat, motus tamen minimè castos excitat. Certè fœmina, quaotumvis casta, mentem tamen ac oculos, in ipsius speciem defixos, cogitationibus incastis inficit. Eam ob rem S. Paulus fœminas, quamlibet litteratas, exemplares, ac religiosas, pro concione dicere penitus prohibuit; *Docere autem mulieri non permitto:* dictionis enim suæ castimoniam persuasuræ, vocum mollitie ad libidinem stimularent. *Sermo quippe earum*, inquit in hunc locum Dionysius Carthusianus, *Luxuriam potius incitat sæpe quàm devotionem.* Et verò si dictis fidem abnuas, exemplis haud dubiè credes. Sichem è solo castæ Dinæ aspectu in stuprum concitatus fuit. Holofernes, visâ castâ Juditha, in fornicationis flammas exarsit. Castæ Susannæ forma duobus senecionibus adulterandi mentem injecit. Andreas, Episcopus Fundanus, quandam probatæ vitæ ac castimoniæ fœminam, S. Gregorio referente, intra palatium suum receperat, *certus de sua ejusque continentia*; at parum abfuit, quin paulò post intra hanc libidinis fornacem in cineres redigeretur. Lege, obsecro, curiosam, ac moribus formandis multùm idoneam hanc historiam, quam idem Ecclesiæ Doctor prolixè recenset. Ut adeò eruditè concludat meus Catducius;

1.Tim. 12.

Dion Cart. in hunc loc.

Fœmina ad libidinem incitat.

S.Greg. l.3. Dialog.c.7.

Castanea ut casta titulo Cyprium excitat ignem;
Sic veneris peperit casta Susanna faces.

CEDRUS.

Caput IX.

132. CEdrus, floribus ac frugibus onusta, epigraphen tenet; DELECTAT, ET JUVAT. Evangelicos Oratores hæc imago spectat, qui eloquentiæ suæ suavitate delicias, & doctrinæ energiâ auxilium præstant. Arnolphus Luxoviensis; *Perfectio scientiæ quæritur, ut habeat Prædicator, unde possit de thesauro cordis sui proferre nova & vetera, & eruditum noverit expectantibus explicare sermonem, & secundum personarum qualitates temperare quod dixerit, ut sciat, quibus debeat lac potum dare non escam, quibus solidiorem cibum debeat ministrare: eloquentia desideratur: ad quid? quia sicut si non habuerit scientiam, non habebit quid dicat, ita nisi habuerit eloquentiam, non habebit quomodò dicat.*

Prædicator.

Arnolph. Lux. ser. in Conc. Turon.

133. Cedrus, suis floribus recreare, & fructibus pascere solita, à P. Gamberto inscriptionem è Virgilio recepit; PASCIT, ET OBLECTAT. Principem, tantundem providum ac liberalem, quantùm gratiosum & benignum, hâc imagine depinges. In Tito Imperatore, qui Suetonio referente, *Amor & deliciæ generis humani, & naturâ benevolentissimus erat, illas prærogativas idem Suetonius mirificè depradicat. Non modò Principis sollicitudinem, sed & parentis affectum unicum præstitit: nunc consolando per edicta, nunc opitulando quatenus superesset facultas &c.*

Princeps benignus

Sueton c. 1. & 8.

134. Cedri fructus, ex arbore dependens, ab ingeniosis hortulanis ita artificiosè intra modulum quemdam constringi solet, ut in tenera sua cortice quasvis imagines aut characteres recipiat, impressosque distinctè exhibeat. Unde intra modulum constrictio inscripsit P. Carolus Bovius; DONEC FORMETUR. Certè Juvenes sub optimis regulis tamdiu comprimendi sunt, donec virtutis imaginem ac pietatis characterem repræsentent. Hanc operandi methodum in formandis suis Galatis studiosè observans S. Paulus, ait; *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Nam, interprete Sancto Cyrillo Alexandrino, *Paulus quosdam parturiebat, quousque formaretur Christus in eis, id est, quousque magni, ineffabilesq; ejus Divinitatis characteres in eorum animos perpulchrè imprimerentur.*

Educatio assidua.

Galat 4 19

S.Cyrill Alex. l.7 in Gen.

135. P. Primus Ludovicus Tatti, Clericus Regularis Congregationis Somascenæ, Sacerdos virtute ac doctrinâ ex æquo insignis, ut Emblemate demonstraret, Sanctum Maurum ingentes gratiarum ac beneficentiæ cumulos in suos clientes effundere, Cedrum depinxit; quæ, toto anno gravida, semper aut flores, aut fructus, mirâ fertilitate parturit. Epigraphen subdidit; OMNI TEMPORE. Philo Hebræus hanc operandi formam Deo cumprimis familiarem esse ait; *Deum esse perpetuum, idem est, ac si diceretur largitor perpetuus ac beneficentiæ, non aliquando tantùm, aliquando verò minimè, sed semper, continuò, ac indesinenter, dona douas jugiter, ac indefessè accumulans, nullum benefaciendi tempus prætermittens.*

Deus benefactor.

Phil Hebr. lib de Deo.

136. Fracastorius, voce ad Cedrum semper virescentem, opacam & floridam conversâ, canit;

Sic tibi sit semper viridis coma, semper opaca,
Semper flore novo redolens: sit semper honesta
Per viridem pomis sylvam pendentibus aureis.

Fracast. l. Syphil.

Unde epigraphen non incongruam subjunges istam; SEMPER FLORE NOVO. Ingenius facun-

Digitized by Google

Literatus. fœcundis ii sunt mores, ut litteratorum lycea recentibus identidem intellectûs sui floribus recreent.

Profectus. Ita quoque homo justus novos semper virtutum flores parturire, ac nunquam non proficere studet. Nam, ut sapienter ait Magnus Augustinus; *In hac vita, deficiente cupiditate, & charitate crescente proficimus: in altera vita, cupiditate extinctâ, & charitate completâ, perfecti sumus.* *S. Aug. in Epist. 95.*

137. Horatium Spinolam Cardinalem, virginitate prorsus intemeratâ conspicuum, inter cæteram funebrem pompam Cedri Emblemate honorârunt, quæ congenitâ suâ proprietate nullam unquam cariem aut putredinem patitur. Lemma addidêre; A PUTREDINE TUTA. Plinius de hac Cedri proprietate ita testatur; *Materia ipsi æternitas. Itaque & simulachra Deorum ex ea factitarant.* *Plin. l. 13. cap. 5.* Tametsi verò corpus nostrum nullis antidotis adversus corruptionem præservari queat; animam tamen ab omni vitioso affectu intemeratam custodire possumus. *Mulier innupta & virgo*, inquit S. Paulus, *Cogitat quæ Domini sunt, ut sit sancta corpore & spiritu.* In hunc locum Petrus Abailardus ait; *Corpore toto, non uno membro, ut ad nullam scilicet lasciviam in factis vel in dictis ejus aliquod membrorum declinet. Spiritu verò tunc sancta est, quando ejus mentem nec consensus inquinat, nec superbia inflat.*

Animæ integritas. *1. Cor. 7. 34.* *Pet. Abail. Epist. 8.*

138. Maria virginitatis flori pulcherrimum maternitatis fructum, miro conjugio, copulatum habuit. D. Aresius, hoc V. Matris prodigium emblemate significaturus, Cedrum expressit, copioso flore ac fructu onustam, simulque hoc lemmate è Canticis insignem; NOVA ET VETERA SERVAVI TIBI. Sanctus Petrus Damianus; *Immensum concepit, æternum genuit, genitum ante sæcula parturivit, qui sibi & munus fœcunditatis attulit conceptus, & decus virginitatis non abstulit natus.* Et Sanctus Petrus Chrysologus; *Deum mulier virgineo portabat in templo: hinc est, quod & acquisivit honorem Matris, & virginitatis gloriam non amisit.*

Maria V. fœcunda. *Cant. 7. 13.* *S. Pet. Dam. serm. 3. de Nat. B. V.* *S. Pet. Chry. ser. 59.*

139. D. Archangelus Contes Cedri ramusculum Emblematis loco figuravit, qui copiosos flores, & totidem ex illorum umbilicis protuberantes fructus parturit; cum epigrammate; NEL FIORE IL FRUTTO. Id est, FRUCTUM IN FLORE. Ad hanc ideam Prædicatores conformatos vellem; quippe qui ex æquo floridos & fructuosos se exhibere tenentur. Maria Virgo, ad hanc amussim exactè composita, purissimæ Virginitatis flori divinum uteri sui fructum conjunxit. *Quæ & genitricis dignitatem obtinuit, & virginalem pudicitiam non amisit, uti luculento testimonio canit S. Ecclesia.* In rem præsentem ait B. Amedeus; *Dei Verbum adiit Virgineum habitaculum, & inde prodiit clauso Virginis utero, quippe qui facilè posset extra Virginem corpus creare de nihilo, facilè potuit corpus acceptum de Virgine, extra, sine carnis scissione trajicere.*

Prædicator. Maria V. fœcunda. *Prov. Rom. in Concept. B. V.* *B. Amed. hom. 3. de Maria V.*

140. Mira adeò est Cedri fœcunditas, ut illius fructus stupendâ fertilitate, assiduò sibi succedant: nam illorum uno ad perfectam maturitatem redacto, alter florem protrudere ac gemmare incipit. De arbore hac Theophrastus testatur; *Fert semper poma aliis decidentibus, aliis subnascentibus, aliis maturescentibus.* Et Dioscorides; *Arbor ipsa, omnibus anni temporibus pomifera, sibi invicem succedente fructu.* Quare Marcus Antonius Bonciarius Juvenum Collegium, cujus ipse Rectorem agebat, Cedri Emblemate significavit, quæ, floribus ac fructibus gravida, epigraphen tulit, è Tasso desumptam; MENTRE CHE SPUNTA L' UN, L'ALTRO MATURA. Id est; UNO FLORENTE, MATURESCIT ALTER. Innuebat nimirum, fore, ut Juvenes, ætate etiamnum immaturi, ac intellectu rudes, paulò post ad plenam judicii ac doctrinæ perfectionem maturescant. Idipsum etiam de quibusvis aliis rebus temporalibus dixeris, ubi unius senectam ac interitum è vestigio alterius excipit generatio ac juventa. Teste Magno Augustino, *Omnia temporalia deficiunt, ut possint præteritis futura succedere.* In familia quoque avis & parentibus succedunt nepotes, ac cætera filiorum series, assiduâ fœcunditate. Unde in hanc rem cecini;

Successio. *S. Aug. lib. de lib. Arb. c. 15.*

Sembra d' un nobil Cedro illustre pianta
Questa d' inclita Eroi Stirpe feconda,
Che di stupendi parti ogn' hora abbonda;
Sempre di novi frutti ella si vanta,
E con lieta avventura,
Mentre che spunta l' un l' altro matura.

Cæterùm quod Bonciarius de discipulorum suorum fœcunda successione, id etiam Guidobaldus Bonarellus de lascivo amore, intra humanum pectus sensim excrescere solito, pronuntiat: Idque è columbarum proprietate demonstrans, in hæc verba canit;

Amor successivus. *Bonar. nella sua Filli di Sciro Atto 2. scen. 2.*

Nel cor de l' huom vedrai
Pullular gli Amoretti
A guisa de colombi.
Ove mentre che l' uno
Hà l' ale grandi, e vola
Spunta a l' altero la piuma.
L' un tronfo, e pettoruto
Và torneggiando, e ruota,
L' altro co'l petto in terra
Vien pigolando, e serpe.
Nasce l' uno da l' uova,
Mentre l' altro si cova.

141. Alcibiades Lucarinus Cedrum, frugibus gravidam, hoc lemmate donavit; E PESO GRAVE E' IL FRUTTO. Id est; NON SINE PONDERE FRUCTUS. Patresfamilias hoc lemma cumprimis spectat, qui plerumque à suis filiis, utpote ventris sui fructibus, plus oneris quàm voluptatis referunt. Probè id expertus Jacob Patriarcha, Rubenum, primogenitum suum, his omninò verbis alloquebatur, *Tu principium doloris mei*, vel ut Septuaginta vertunt, *Principium filiorum meorum*; quasi dicerent, Principium filiorum haud quidquam à principio laborum ac miseriarum discerni posse. Scitè Tertullianus; *Liberorum amarissima voluptas.* Et Terentius;

Filii onerosi sunt patris. *Tertull. l. ad Uxor. c. 4. Terent. Adelph. Act. 5. sc. 4.*

Duxi uxorem: quam ibi miseriam vidi! nati filii,
Alia cura: porrò autem dum studeo illis, ut quamplurimum
Facerem, contrivi in quærendo vitam, atque ætatem meam.

142. Cedrus, fructibus onusta, epigraphen tenet; NUNQUAM SPOLIATA. Anima, Deo amica, hoc typo significatur, quæ sanctis operationibus nunquam non fœcunda, internos virtutum habitus, & inculpatos mores nunquam exuit. Increata ac Incarnata Dei sapientia, referente D. Lucâ, non illas laudavit animas, quæ Divinam vocem, olim perceptam, custodierunt, eique virtutum suarum operationibus responderunt; sed illas tantùm encomiis suis dignata est, quarum aures ad gratiæ Divinæ præceptiones audiendas assiduò patent. Unde etiam ob indefessos illos virtutum fructus cum

Perseverantia. *Luc. 8.*

para-

Card. Cajet. in hunc loc. paradysi arboribus, nunquam insœreundis, comparantur. *Beati, qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud*; ubi, interprete Cajetano Cardinali, *Non dicit audierunt & custodierunt, sed qui audiunt, & custodiunt: ut intelligamus, solos perseverantes audiendo & custodiendo esse beatos.*

143. Cedrus, ob nimiam frugum copiam dirupta, inscriptionem à Lucarino accepit; SUO SCISSA PONDERE. His consonant illa Tassi verba;

Tass. Gerus. Liberat. l. 23. st. 103.

Tu DAL GRAN PESO TUO tirato al
Piano,
CADESTI. Argante: e non potesti aitarre.

Ovidius de homine, qui alterius gratiâ excidit, ait & canit;

Ovid. l. 2. Pont. eleg. 7

Artibus ingenuis quæsita est gloria multis:
Infelix PERII DOTIBUS IPSE MEIS.

Labor nimius. S. Aug. ep. 81. Ita non rarò videmus, homines nimiis suis laboribus ac negotiis succumbere, tandemque frangi. Unde providè monet Magnus Augustinus; *Nostra actio non frangatur negotio, nec frigida sit otio.* Idem Emblema etiam hominem, proprii infortunii authorem, designat. Mulier è partu mortua. Exinde etiam conjicitur, quantùm detrimenti è fœcunditate parentibus accidat. Omnium tamen optimè fœmina, è partu mortua, symbolo illo significatur.

144. Pruni surculus, supra Cedrum inoculatus, Industria ab Henrico Farnesio epigraphen retulit, ADERUNT NON SPERATA. Sicuti enim prunus, insitionis virtute, fructus suos tam hyeme, quàm æstate profert; ita homo, artis ac industriæ beneficio, ordinarias naturæ vires longè superare ac transcendere potest. Gratia Dei. Porrò Deus per gratiam suam ita liberæ hominum voluntati adesse, eamquemodo ita miro disponere potest, ut assiduò virtutum ac bonorum operum sit fœcunda. S. Aug. lib. 8. Gen. ad litt. cap. 23. Nam *Dei providentia administrat universam creaturam, & naturas, & voluntates: naturas ut sint; voluntates autem ut nec infructuosa bona, nec impunita mala sint*, inquit Magnus Augustinus.

145. Cedri arbusculus, è dirupto testaceo vase extracta, epigraphen tenet; AUGUSTIUS UT STET. Mors utilis. Funebrem magnatis cujusdam apparatum nonemo hac icone exornavit; veluti diceret, ipsius animam è fracto corporis terreni vase ad stationem longè nobiliorem à Deo translatam esse. Ab hoc argumento non multum alienus S. Gregorius Nyssenus, S. Greg. Nyss. orat. in fun. Pulcheria. *Morte*, inquit, *vas ad tempus dissolvitur, ut, ubi vitiositas effluxerit, reformetur genus humanum; atque integrum, ac purum à permixtione vitiositatis in pristinum vitæ statum restituatur.*

146. Excelsa Cedrus, sublimi collocata monte, Vanitas terrena. epigraphen tenet; ET IPSA PERIBIT. Excelsas Cedros nonnunquam putes homines quosdam ingenti fastu ac supercilio supra vulgus elatos: at nũ æternùm stabit hæc gloria? Oculatum testem audi Psal. 37. Psaltem Regium: *Vidi impium superexaltatum & elevatum sicut Cedros Libani. Et transivi; & ecce non erat. & quæsivi eum, & non est inventus locus ejus.* S. Ambros. Enarr. in hunc Psal. In hunc locum S. Ambrosius; *Vides*, inquit, *Cedrum in monte altissimo superexaltatum, sed vento frangitur, sed igne exuritur, sed vetustate dissolvitur. Ita est dives in sæculo, fulget quidem splendore quodam gloriæ sæcularis, ut Libanus nixus est mundi potentiâ, opibus & divitiis exultat; videtur tibi aliquid esse, antequam dicas, transiens videbo.* Concinnè sacer quidam Poëta cecinit:

Vidi ego, qui latis rerum successibus utens,
Tollebat tumidum stultus ad astra caput.
Immemor ille Dei prorsus, rebusque secundis
Ebrius, æthereas despiciebat opes.
O leves hominum mentes, ô pectora cæca!
Quam nihil est magni, quidquid hic orbis habet!
Vix ego transieram, cùm protinus ora retorquens
Cum fastu hunc vidi jam periisse suo.

147. Cedrus, in excelso monte, epigraphen à P. Jacobo Masenio accepit; IN SUMMO SUMMA. Maria V. summa. Mariam Virginem, in cœlis supremo post Deum loco conspicuam, hæc imago repræsentat; ut adeò è multiplici capite à D. Bonaventura cognominetur *Cedrus exaltata in Libano, & Cypressus in monte Sion.* S. Bonav. in Ps. Miserere ex Eccl. 24. De hac Deiparæ celsitudine ait S. Bernardus; S. Bern. ser. 2. de Deip. *Fœcunditas Virginis supereminens gloria est tantòque excellentior Angelis facta munere singulari, quantò differentius præ ministris nomen Matris accepit.* Mentem Emblematis hoc disticho explicat Author.

Summa petit Cedrus; superat virtute Maria:
Illa subit nubes, grandior illa polos.

C E R R U S.

Cap. X.

148. HOminem ferocem, nullisque sive ingenii, sive mechanicæ artibus, sed solis armis tractandis idoneum, D. Jacobus Certanus Abbas Cerro non absimilem dicit, quæ frugibus omnibus sterilissima, solam lanceis ac hastis conficiendis materiem præbet. Unde lemma è Claudiano inditum; Claud. de laud. Stil. ROBUR IN ARMIS. Miles. Tutearum imperium, solis armis versandis exercitandisque deditum, omnes politiores litteras exulare jubet: arma quippe princeps civitatis aut Reipublicæ tuendæ præsidium habentur. Rex Theodoricus, Cassiodoro referente, dicere est solitus; Cassiod. Var. l. 4. ep. 12. *Propositi nostri est, ut provincias, nobis Deo auxiliante subjectas, sicut ARMIS DEFENDIMUS, ita legibus ordinemus.* Nimirùm Rex sapientissimus certam illam ac infallibilem Aristotelis regulam pectori incisam habebat; Arist. l. 7. pol. c. 9. apud Petr. Greg. de Rep. l. 22. c. 21. n. 2. *Eos, qui Domini sunt armorum, esse Dominos status Reipublicæ.*

S Y D O N E U S.

Cap. XI.

149. FRanciscus Sfortzia, postea Mediolanensium Dux, symboli loco aliquot poma cydonia habuit; cum lemmate, FRAGRANTIA DURANT. Virtus immortalis. Innuebat videlicet, generosa Heroum facta pretiosum famæ suæ odorem longo ac penè æterno tempore illibatum conservare. Eâdem planè metaphorâ Spiritus sanctus Josiæ Regis virtutes ac merita celebravit; Eccles. 49. 1. Corn. à Lap. in hunc loc. *Memoria Josiæ in compositionem odoris facta.* Quæ verba, ex mente P. Cornelii à Lapide, cuivis Sancto accommodari possunt, quippe cujus opera instar thymiamatis, pretiosam fragrantiam, nullâ ætate intermorituram, diffundunt. *Josias*, inquit, *est quivis vir sanctus, & zelator honoris Divini, qui acervum virtutum, quasi thymiama, sibi miscet & componit, cujus proinde memoria & gloria longè latèque spargitur & perennat.* Unde etiam ait S. Augustinus; S. Aug. lib. 3. de Doctr. Christ. c. 12. *Odor bonus bona fama est.* Alius eidem Emblemati versum hunc integrum subjunxit; HERCULEA COLLECTA MANU FRAGRANTIA DURANT. Enimverò Heroum facta generosâ fortique manu parta, nullo ævo oblitterabuntur. Virtus abscondita.

150. Academici Absconditi de Cologna symboli universalis loco tria Cydonei poma præferunt, cum

Virtus abscondita. lemmate, INCLUSA POTENTIUS HALANT. Ita virtus modestiu silentio retenta, nulloque inanis gloriæ vento afflata, odorem longè suavissimum spirat. Certè S. Joannes intra eremum delitescens, populum in summam sanctimoniæ suæ admirationem rapuit. De hoc S. Nilus; *Joannes quidem Baptista in solitudine versabatur, & civitates ipsa cum hominibus ad eum confluebant: & qui sericis vestibus induebantur, ad zonam pelliceam spectaculum concurrebant.* Et paulò inferiùs; *Fugiamus civitatem & vicorum celebritates, ut, qui in civitatibus & vicis habitant, ad nos concurrant: amemus solitudines, ut qui nos in præsentia fugiunt, ad nos pelliceamus.* Haud aliter S. Antiochus; *Quemadmodum Virgo interim, dum custoditur multis, qui externi sunt, in desiderio est; ita Monachus, tantisper extorris, dum vivit à civitate & publico alienus, magno in honore habetur apud Deum & Angelos; quin & hominum ore celebratur.*

Solitudo. S. Jo. Bapt. S. Nilus in Ascetic. S. Antioch. hom. 102.

CYPRESSUS.

Cap. XII.

S. Ambr. in Ps. 118. Oct. 4.

151. S. Ambrosius de Cypresso ait; *Genus hoc arboris nunquam amittit viriditatem suam; hyeme juxta, vere, atque æstate comam passim, nec diverso calore mutaturi; solam hanc arborem ventus nunquam suo honore despoliat.* Adeoque ventorum injuriis nunquam spoliata, virorem suum quavis anni parte illibatum conservat. Unde illam hoc Ovidii lemmate pro meritis insignies; SEMPER HONOS, NOMENQUE TUUM;

Ovidius.

Semper honos, nomenq; tuum, laudesq; manebunt.

Perseverantia. S. Amb. ibid.

Præclarum hoc perseverantiæ symbolum habetot, quæ virtutum ac meritorum virorem assiduum coo-servat; Ut idem Ambrosius mox subjungit in hæc verba; *Sic Apostolica quoque gratia nescit defectum, sed venustate sic floret. Anima ergò corrumpi nescit, quæ florentibus meritis vigens, semper justitia, cæterarumque virtutum culmina patienti magnanimitate sustentat.*

152. Cypressum, ad Cardinalis Theodori Trivultii exequias publico loco suffixam, D. Haymo Corius hoc lemmate insignivit, ÆRE PERENNIOR. Dicere volebat, sicuti Cypressus, nullis tredinum injuriis subjecta, æternùm conservatur, ita Principis illius memoriam nullo esse intermorituram ævo. Nam Philosopho teste, *Heroum gloria immortalis;* Huic assentiens Pindarus, ait; *Non obliterari prolixum laborè virorum.* Et Joannes Audenus.

Virtus æterna.

Pindar. Isthm. 5. Io. Auden. Monost. moral.

Omnia cùm pereant, est virtus sola perennis:
Hæc immortales reddere sola potest.

Nobilitas vetus.

153. Siquidem verum est, genuinæ nobilitatis radicem è familiæ vetustate desumi. P. Dominicus Gambertus annosam Cypressum non abs re hoc lemmate ootavit; SÆCULA PROSUNT. Sicuti enim iste tantundem majestate & altitudine, quantùm annis exerescit; ita familia tantò majus nobilitatis suæ incrementum sortitur, quò plura sæcula ab exordio suo numerat. Unde ipse etiam Deus, naturâ suâ nobilissimus, *Antiquus dierum* cognominatur. Porrò etiam homini justo sæcula prosunt; quò enim plures vivit annus, eò magis in virtutibus proficit, Deoque evadit similior; Nam teste Magno Augustino, *Tantò efficimur similiores Deo, quantò magis in ejus cognitione & charitate proficimus.*

Dan. 7. 9. Profect°. Senex justus. S. Aug. ep. 6.

154. Cypressus, visu quidem admodum venusta, at tota sterilis ac infœcunda existit. Unde nonnemo inscripsit; PULCHRA COMA, NIHIL ALIUD. Hypocrytam, exteriore vultu quidem plurimùm elegantem, at virtutum frugibus sterilem, ac penitùs infœcundum, hoc simulachro significabis. Alciatus;

Hypocrita. Alciatus Embl. 199.

Pulchra coma est, pulchro digestaq; ordine frondes,
Sed fructus nullos hæc coma pulchra gerit.

Plutarch. in Apoph.

Phocion, Plutarcho referente, cùm Leosthenes Oratur summâ facundiâ, summisque promissis Athenienses ad bellum capessendum invitaret, respondit; *Ejus orationem cupressis esse similem, quæ cùm pulchra sint & procera, nullum tamen fructum ferunt.*

Religiosus pœnitens.

155. Cypressus, medio trunco dirupta, epigraphen tenet; NON REVIRESCET. Religiosi ac pœnitentes hanc ideam cautelæ loco habeant, ne mundi ac sensuum affectiones, è corde suo semel rescissas, denuò in herbam excrescere ac luxuriare sinant. Honorius; *Sicut cypressus recisa non revirescit, ita ipsi* (Religiosi) *nunquam sæcularia repetunt.* Porrò virginitas semel deperdita, nunquam amplius revirescere, ac pristinæ integritati restitui potest.

Honor in c. 1. Cant. Virginitas.

Virginitas perdita.

156. Falx, Cypressi ramos resecans, epigraphen à me recepit; NEC DAMNA REPARAT USQUAM. Vel, IRREPARABILI DAMNO. Talis omninò est virginitas semel temerata; de qua propriissimè dixisse fertur Aristoteles, *A privatione ad habitum non datur regressus.* Cui assentiens Ovidius, canit;

Ovid. ep. 5.

- - - Nullis reparabilis arte
Læsa pudicitia est, deperit illa semel.

Et Seneca;

Senec. in Agam. Act.

Redire, cùm perit, nescit pudor.

Horatius illud ipsum damnum etiam è morte nobis advenire ait;

Horat. lib. 4. carm. Od. 7.

Damna tamen celeres reparant cœlestia lunæ:
Nos, ubi decidimus,
Quò pius Æneas, quò Tullus dives, & Ancus?
Pulvis & umbra sumus.

157. Coliculus è vite, aut ramus è pomo, pyro, salice, aliisve arboribus præcisus, si supra alterius arboris truncum inoculetur, aut in terram depangatur, rursus germinare, suæque pristinæ vitæ restitui incipit. Luculentè Jobus; *Lignum habet spem; si præcisum fuerit, rursum virescit, & rami ejus pullulant.* At ramus, è Cypresso præcidaneus, nullam vitæ recuperandæ spem habet; atque adeò irreparabili damno extinctus, inscriptionem sustinet; RECISUS PEREO. D. Archangelus Conter hoc Emblemate demonstrat, animam, è gratia & amicitia Divina scissam, mortis evadere mancipium. Nam, teste S. Gregorio, *Umbra mortis est, quâ caro separatur ab anima; & vera mors est, quâ anima separatur à Deo.* Eâdem planè ratione homo, proprio suo arbitrio temerè e S. Ecclesiæ gremio recedens, certissimam sibi perniciem struit. S. Cyprianus; *Quisquis ille est, & qualiscunque est, Christianus non est, qui in Christi Ecclesia non est. Jactet se, & Philosophiam, vel eloquentiam suam superbis vocibus prædicet, qui nec fraternam charitatem, nec Ecclesiasticam unitatem tenuit, etiam quod prius fuerat, amisit.*

Iob 14. 7.

Peccator.

Hæretic°. S. Cypr. contr. Novatian.

158. Cypressus nec vetustatem sentit, nec cariem; neque etiam foliorum viriditate orbatur, sive æstatis infestet ardor, seu duræ inclementia hyemis. Unde olim gentes Diti hanc arborem fecêre sacram, & defunctorum æternitatem adumbraturi, eam propè sepulchra statuerunt. Quare complures Cypressos, ad ambulacri marginem in horto amœnissimo ordine collocatas, hoc lemmate insignivit Serenissimus Philotheus; DURABUNT. Ita animus oster, Divinâ cognitione imbutus, adversus omnes casus felicissimè

Constansa.

simè se corroborat; neque enim dolore aut atrocibus periculis concidit, nec rebus adversis consenescit, nec prosperis diffluit, sed pulcherrimâ constantiâ & fortitudine præditus, æternum durabit. Hanc animi rationem summis votis exoptavit Magnus Augustinus; ipsumimet Deo supplicem ac suspirantem audi; *Fac me huic mundo funditus extingui, ut præ magnitudine amoris tui, nec blandis corrumpar, nec adversis concutiar.* Emblematis mentem hoc epigrammate explicat eruditissimus D. Paulus Hachenberg;

S. Aug. libr. Medit. c. 33.

Sicut odoratæ stantes per sæcla cupressi,
Nulla senectutis signa labantis habent.
Sic mentes etiam, queis sunt cœlestia curæ,
Perpetuum servant, & sine fine decus.
Omnia tempus edax consumit, & omnia perdit,
Quidquid habent homines, quidquid & orbis habet.
Durabit mens sola Deo sacrata, nec unquam
Temporis invidiam, nec mala fata timet.

159. Thomas Morus, pro conservanda Pontificis Romani authoritate securi percussus, miram ac æternam heroicæ virtutis suæ fragrantiam sparsit. Unde in ipsius honorem Cypressum statuère, quæ securi truncata, epigraphen tulit; SUAVIUS OLET. Cujusvis Martyris hæc idea est propria, qui vitæ suæ jacturam passus, universum orbem mirâ suavitate perfundit. Imò & mortificationis falce circumcisus, odorem Deo suavissimum litabit. S. P. Augustinus; *Duplex à nobis sacrificium quærit Deus. Unum, ut simus casto corpore; aliud, ut mundo corde esse debeamus. Ergo in exteriore altari, id est, in corpore nostro, offerantur opera bona, in corde odorem suavitatis redoleat cogitatio sancta.* De Thoma Moro in rem præsentem eruditè canit sapientissimus D. Picinellus in Elogiis temporalibus.

Martyr. Mortificatio. S. Aug. ser. 111. de temp.

FICUS Caprificus. Ficus Indica. Ficus Ægyptia, seu Sycomorus.

Cap. XIII.

I Ambr. l. 7. in Luc. c. 13. Eccli. 24. 23.

160. Ficus, florum vice, fructus producit; Sancto Ambrosio teste, *Hæc sola ab initio germinat poma pro floribus.* Unde lemmatis loco illam Siracidis sententiam pronuntiat: FLORES MEI FRUCTUS. Maria Virgo, fico longè felicior, illibato virginitatis flori, fœcundæ maternitatis fructum conjunctum habuit. Alius eidem fico inscripsit; POMA PRO FLORIBUS. Hominem, factis potius quàm verbis insignem; vel Prædicatorem, vitæ Apostolicæ magis, quàm Academicæ studiosum, hoc Emblema repræsentat. S. Hieronymi documentum est; *Docente te in Ecclesia, non clamor populi, sed gemitus suscitetur. Lachrymæ auditorum laudes tuæ sint. Verba volvere, & celeritate dicendi apud imperitum vulgus admirationem sui facere, indoctorum hominum est.*

Maria V. fœcunda. Prædicator fructuosus. S. Hier. ep. 2 ad Nepot.

161 D. Aresius S. Sylvestrum Papam, cujus ævo Ecclesia Romana exoptatam è diuturna persecutione tranquillitatem ceperat, fici germinantis Emblemate exornavit, addito epigrammate; PROPE EST ÆSTAS Mentem suam ita explicat Aresius;

S. Sylvester.

De la bella stagion certo foriero
Frà l' altre piante si dimonstra il fico. &c.
E fu alla Chiesa di vicina pace
Di Silvestro il fiorir segno verace.

Veluti diceret, S. Sylvestrum pacis, in Ecclesia futuræ, certum fuisse prodromum; sicuti ficus gravida indubitatum temporis amœnissimi prognosticon habetur. Cæterùm etiam hominem eleemosynis erogandis deditum, hâc icone repræsentabis, ut qui cœlestis gloriæ æstatem ibi demum experietur sibi proximam, quando ad aliorum indulgentiam sublevandam copiosos fructus produxerit. Vadem se præbens S. Nilus Abbas, ait; *Si vis manuum tuarum labores Divinos, & non terrenos fieri; quædam ex iis communicabis cum egentibus.*

Eleemosynarius. S. Nil. Abb. Paræn. 52.

162. Ficus, nativum hominis proficientis symbolum, fructus tantò cumulatiores profert, quò magis senescit. Unde lemma; SENECTUTE FÆCUNDIOR. S. Gregorius Nazianzenus;

S. Greg. Nazianz. l. 2.

Operanda cuique semper est salus sua,
Sed id requirit terminus vitæ magis.

Profectus

Et S. Paschasius; *Perfectior, & pretiosior semper esse debet finis vitæ, quàm principium.* S. Ambrosius ad rem nostram accommodatè docet; animam in ætate grandæva maximam fructuum virtuosorum copiam sortiri. *Senectus ipsa,* inquit, *in bonis moribus dulcior, in consiliis validior, ad constantiam subeundæ mortis paratior, ad reprimendas libidines firmior.*

S. Pasch. in Ps. 44. S. Ambr. l. 1. Hexam. c. 8.

163. Meâ quidem sententiâ, ficus ingrati animi idea est; quippe quæ tantò evadit deterior, quò magis irrigatur. Quare epigraphen addidi: IRRIGATIONE DETERIOR. Theophrasto teste, *Dum rigatur, deteriorem fructum facit.* Franciscus Mendoza, illa Jobi verba interpretatus, *Ipsi fuerunt rebelles lumini,* ait, *Quia quò major Divinæ beneficentiæ splendor illos illustrabat, eò ipsi in majores se flagitiorum tenebras compingebant.* Et S. Ambrosius; *Magna illecebra delinquendi est rerum affluentia secundarum: supinat, extollit, oblivionem auctoris infundit.* Propria tamen hæc Judæ Iscariotis imago est, qui post pedum ablutionem in tanti obsequii & charitatis vicem adversus optimum Magistrum suum indies evasit deterior, ipsumque, ingratitudine horrendâ, tandem prodit. Eam ob rem Carolus Rancatus impii ac sacrilegi hujus proditoris symbolo ficum incidi fecit, cum lemmate; RIGET, DUM RIGATUR. Nam Judas, pedibus à Dei filio benignissimè ablutus, magis indies rigere, & in nequissimo proposito obfirmari cœpit. De hoc S. Bernardus; *Tam diram & duram perversi propositi obstinationem incurrit, ut nec familiaritate contubernii, nec humilitate obsequii, nec suavitate colloquii à concepta malitia potuerit revocari.*

Ingratus. Theophrast. l. 2. c. 8. Iob. 24. 13. S. Ambr. l. 2. interpell. in Iob. c. 5. Judas. S. Bern. com. 2. ser. 55. art. 8.

164. Fici fructus, aspectu informis & rugosus, à D. Archangelo Conter inscriptionem cepit. DULCOREM, NON SPECIEM. Ita frequenter virtus ab interiore animo, non verò ab exteriore vultu metienda est. Unde Euripides canit;

Virtus in corpore deformi.

Animus spectandus est: nihil pulchritudo
Iuvat, cùm quis mentem non bonam habet.

Et rursus.

Deformis sim potius, quàm pulcher & malus.

Certè Æsopus, Socrates, & Diogenes, aspectu deformes & monstruosi, nobilissimas ac virtuosissimas mentes continebant. His accensendus Aristoteles, corpore nanus, gibbosus, balbutiens, & deformis, ingenio sapientissimo, & ad miraculum perspicaci instructus fuit. Porrò calamitates hujus mundi, quantumvis exteriore formâ asperæ, si penitius inspiciantur, ingentem dulcedinem in se continent; Apertè id propriâ experientiâ edoctus testatur Magnus Augustinus; *Nihil dulcius, quàm inter amaritudines hujus vitæ, Divinæ dulcedinis inhiare.*

Calamitas dulcis. S. Aug. lib. Medit. c. 37.

165. Exuviæ, quibus fici fructus cooperitur, nullam quidem auri flavedinem, nec purpuræ vivacitatem, ut cerasa, poma, pyra, aliæque fruges, ostentat,

tat; attamen sub obscura, nigra, & informi sua cortice dulcedinem adeò miram abscondit, ut pretiosissimi mellis suavitatem æmuletur, cæterisque fructibus omnibus palmam præripiat. Proinde epigraphen, è Bartholomæo Rogati desumptam, addidi; SUB CORTICE MELLA.

Barth Rog l. 5 Eleg. 19

Et mihi SUB tenero CORTICE mella latent.

Religiosa vita. *S. Bernard.*

Vita Religiosa, fico simillima, sub exteriore squalore miram, veréque melleam consolationum dulcedinem reconditam habet. *Multi*, inquit Mellifluus Bernardus, *vident nostras cruces, qui non vident nostras unctiones.* Rei hujus prototypon in S. Joanne Baptista cernere licet, qui hirsutis cameli exuviis vestitus, præruptas, saxeasve montium cavernas habitabat; insuper insipidis duntaxat aquis sitim reprimens, nonnisi locustas ac mel sylvestre fami sedandæ adhibebat; Et tamen, quod mireris, inter tantos corporis rigores interiorem animæ suæ vitam suavissimo ac melleo dulcore indies condire noverat.

S. Jo. Bap.

166. Grossus; è fico prorumpens ac crescens, viridi colore spectandus est; at maturitatem consecutus, nigredinem induit. Unde ficorum acervo inscribes; MATURITATI NIGRESCUNT. Ita Dei Filius, quem Cornelius à Lapide ob plurimas analogias fico similem dicit, nigredine ac deplorando livore totus perfusus, è Crucis trunco pependit, ac intra sepulchri angustias recubuit. Opportunè Richardus à S. Laurentio hanc Christi effigiem suggerens, *Ficus*, inquit, portat fructus dulcissimos, *qui MATURITATI NIGRESCUNT. & signat Christum, qui in fine vitæ suæ temporalis niger & discolor jacuit in sepulchro.*

Corn à Lap in cant. 2. 13
Christus patiens.
Rich. à S. Laur l. 12, de laudib. B. M.

167. Physicis observatum est, lac vaccinum, cum lacteo & unguinoso fici humore permixtum, condensari. Unde lemma; LAC SUO LACTE CONDENSAT. Quivis Justus hanc proprietatem sibi familiarem habeat, ut copioso innocentiæ & charitatis candore, veluti coagulo imbutus, proximos suos unire, eorumque animos conciliare studeat. Eruditè ad rem nostram Petrus Berchorius; *Vir perfectus*, inquit, *debet esse lacteus, per castitatem unctuosus per pietatem, coagulans per charitatem. Charitas enim coagulat & conjungit, &c.* Porrò Servatoris nostri sanguis, D. Gregorio Nazianzeno teste, discordibus fidelium animis conciliandis plurimùm inservit. *Exigua cruoris guttæ orbem universum instaurarunt, atque idem, quod lacti coagulum, hominibus præstiterunt, in unum nos conjungentes, & constringentes.*

Charitas unit proximos.
Pet. Berc. Reduct. Mor, lib. 12 cap. 15.
S. Greg. Na. Orat 42.
Sanguis Christi.

168. Habet equidem lacteus fici humor præsentissimam vaccini lactis condensandi, coagulandique virtutem, ut superiore numero dictum; at si eidem lacti jam coagulato affundatur, illud iterum dissolvit, ac penitus extenuat. Unde, hac Castoris Durantis experientiâ nixus, epigraphen subdidi; LAC DENSUM LACTE RESOLVIT. Gratia Divina, instar dulcissimi lactis, obstinata, ac densissimè coagmentata peccatorum corda, de quibus Psaltes canit, *Coagulatum est sicut lac cor eorum*, in contritionis lachrymas dissolvit. Nam ut Theologorum Primas, Magnus Augustinus, docet; *Gratia, quæ occultè humanis cordibus Divinâ largitate tribuitur, à nullo duro corde respuitur. Ideò quippè tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur.*

Cast. Durant. in Herbar.
Gratia Dei.
Ps. 118. 70.
S. Aug. de Prædest. SS. c. 8.

CAPRIFICUS.

169. CAprificus, propè murum crescere solita, hunc, quantumvis firmus sit, effringit, ac diruit. Unde lemma; INGENTIA MARMORA FINDIT. Porrò, Castore Durante teste, ejusdem arboris rami virtutem adeò acutam ac penetrabilem exhalant, ut frustum carnis, ex se suspensum, mox consumant. Addit Hugo Benzius, bubulam carnem, bullientibus caprifici ramis conjunctam, penè momento lixari. Unde epigraphen subjunges; ET DURISSIMA MOLLIT. Libido caprificum exactè imitata, generosissimos ac firmissimos hominum animos superare novit. Ad hoc propositum benè ex Antiquis nonnemo cecinit;

Castor Dur in Herbar.
Hugo Benz. in Regim. sanitat. c. 39.

MULIER BLANDA & bella, etiam SILICEUM EMOLLIT ANIMUM,
Corporis robur, viresque animi libido effœminat.

Complures, teste S. Cypriano, adversus Tyrannorum crudelitatem, carcerum squalorem, carnificum ferociam, omnesque mortis incursantis minas collato pede steterunt, eamque immanitatem omnem invicto pectore superârunt; at postea à vili muliercula tentati, sua corda, veluti adamantes à vitro fracto fractus, rumpi ac debellari permiserunt. *Quanti*, inquit, *& quales post confessionum, victoriarumq; calcata certamina, post magnalia, & signa, vel mirabilia usquequaque monstrata noscuntur cum his omnibus naufragasse? Quantos leones domuit una muliebris infirmitas delicata; quæ cùm sit vilis & misera, de magnis efficit prædam.* S. Hieronymus, Nepotiani sui castimoniæ ac puritati consulturus, eum à mulierum consuetudine alienissimum esse voluit; unde argumenti rationem è Davide sanctissimo, Samsone fortissimo, & Salomone sapientissimo; viris utique inter homines supremis ac celeberrimis, sed tamen à libidine superatis, desumpsit. *Hospitiolum tuum*, inquit, *aut rarò, aut nunquam mulierum pedes terant. Omnes puellas & virgines Christi aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Ne sub eodem tecto mansites, nec in præterita castitate confidas. Nec sanctior Davide, nec Samsone fortior, nec Salomone potes esse sapientior, &c.*

Libido.
S. Cyp. l. de sing. Cler.
S. Hieron. ep. 2.

170. S. Isidorus, Archiepiscupus Hispalensis, insigne Canonicorum Regularium decus, testatur, *Ferocissimos tauros, ad fici arborem colligatos, mansuescere.* Huic conformis Pierius Valerianus, ait; *Caprifico ea vis est, ut lascivientium taurorum, & quantumvis ferocientium naturam usque adeò compescat eorum collo circumdata, ut immobiles propemodum eos reddat.* Unde Caprificam, ferocienti tauro colligatam, hoc lemmate afficies; MANSUESCERE COGIT. Christus in SS Eucharistia, instar fœcundæ ac dulcissimæ arboris, lacteas stillulas adeò suaves eliquat, ut feroces ac indomitos quosvis hominum animos reprimere, & ad saniora revocare valeat. Nam, doctore D. Thomâ, *Corpore Christi fit homo mansuetior, sed correptione patientior, &c.* Saul, instar ferocientis tauri, adversus innocuum Davidem concitatus, nil nisi sanguineas strages meditabatur, at suavibus Jonathæ verbis, ceu caprifico ligatus, totus detumescere, mentemq; placidissimam induere cœpit. *Saul placatus voce Jonathæ, juravit; Vivit Dominus, quia non occidetur.* Tantùm nimirùm in humano pectore, quantumvis effreni ac irato, unicum bonum consilium potest.

S. Isid. l. 12. Ethym. c. 1
Pier. Val. l. 3.
Eucharistia mansuefacit.
S. Tho. Opusc. 59. c. 5.
Consilium bonum placat iratos.
1. Reg. 19. 6.

FICUS INDICA.

171. VNicum hujus arboris folium, ab hortulanis decerptum, & mediâ sui parte in terram plantatum, paulò post non solùm radices agit, sed etiam alia folia ex se producit; quæ folia non minus fœcunda, iterum generant, donec, longo semper ordine alia ex aliis sine ullo ramo succrescentia, tandem arborem satis diffusam, altamque constituant. Hanc foliorum, in vastam molem excrescentium, se-

riem

Cast. Dur. in Herbar.

riem Castor Durantes, eum succincta descriptione æri incisam exhibet, passimq; in nostris hortis asservatur. Unde D. Salvator Carducius epigraphen subdidit, FRONDE PARIT SYLVAM. Malum exemplum, hoc schemate non obscurè adumbratum, gravissima & innumera mala ex se uno parit; Senecâ teste, *Unum exemplum aut luxuriæ, aut avaritiæ, multùm mali facit.* Inde etiam discas velim, unicum peccatum, tametsi leve, instar unius folii, tandem in densissimam enormium flagitiorum sylvam excrescere. Apertè S. Chrysostomus; *Hæc quia parva sunt, desides reddunt, & dum contemnuntur, non potest ad expulsionem eorum animus generosè resurgere. Unde citò EX PARVIS MAXIMA FIUNT. &c.*

Malum exemplũ. Peccatum veniale. S. Chrys. hom. 17. in Matth.

172. Ficus Indica in supremo foliorum acumine fructus suos producit. Adeòque fructus foliis conjunctos habet, & Carducio asserente, DAT FRUCTUS E FRONDIBUS. Hanc iconem ideæ loco habeas, ut verborum tuorum foliis nunquam non copiosos virtutum fructus præfigas, ibi cumprimis, si Prælati aut Concionatoris munere fungaris. Idipsum hortatur meus S. Eucherius; *Salutis verba tanquam vitæ semina agro pectoris commendata velut in germina nutriantur, & quasi in segetem multiplicentur.*

Verba cum factis. Prædicatio. S. Euch. serm. in Dom. Ubi duo vel tres congregati.

FICUS ÆGYPTIA, seu Sycomorus.

173. Siquidem verum est, quod *Ficus dicatur à fecunditate*, certè Sycomorus cumprimis sibi fici nomen vendicat; quippe quæ, Castore Durante teste, unico anno tertiâ aut quartâ vice fructificat. Proinde Carducius epigraphen subjunxit; PLURIES AUTUMNAT IN ANNO. Hinc disce virtutum fructus assiduâ & indefessâ fæcunditate in anima producendos esse. Apostoli monitum est; *Bonum autem facientes, non deficiamus*; Hunc locum interpretatus S. Hieronymus, *Quale est*, inquit, *ut, cùm peccatores quotidie in malis operibus augentur, nos in bono opere lassemur?*

Cast. Dur. in Herbar. Opera continuata. Gal. 6. 9. S. Hier. in eum loc.

174. Hæc arbor, fructibus fertilissima, eos ad perfectam maturitatem perducere nequit, nisi ferreis uncis incisi, superfluos humores exonerare, ac justam succi temperiem acquirere possint. Eò reflectens meus Carducius, inscripsit; MATURAT VULNERE FRUCTUS. Certè fideles nonnisi interni doloris falce, aut externis pœnitentiæ, mortificationisque plagis probè vulnerati, ad veræ perfectionis maturitatem promoventur. Audi Petrum Bercorium, *Ad hoc, quod homines possint maturescere per perfectionem, & mores, necesse est, quod primò incidantur per contritionem unguibus ferreis, id est, asperitate pœnitentiæ sculpantur, & sic mutabuntur per morum perfectionem.* Et S. P. Augustinum; *Compungat pœnitentia criminum, quos hucusq; transfunxit delectatio voluptatum: erigat adjuncta virtus, quem vitia prostraverunt: aperiant medicamento pœnitentiæ nares suas, quibus illis fœteat consuetudo peccati.*

Pœnitentialis. Pe. Bercor. Moral. l. 12. cap. 15. S. Aug. ser. de temper.

175. Vix uno fructu ex arbore illa decerpto, mox eodem loco alius enascitur; & huic rursus maturescenti, illicò tertius, quartus, aliique ex aliis succedunt. Unde Carducii lemma, aliquâ sui parte ex Virgilio mutuatum. UNO AVULSO, GERMINAT ALTER. Hanc virtutum exercitationem in quovis hominum optaverim, ut, nullâ intercedente morulâ, unam semper ac quantocius excipiat altera. S. Ambrosius; *Mens quando finit aliquod opus, non quasi consummato opere finiatur, sed in alia recurrat opera, & semper incrementa virtutis exerceat.*

Operatio continua. S. Ambros.

176. Mira huic arbori natura est, quod è trunco recissa, virorem suum semper retineat, neq; unquam, nisi in aquas projecta, arescat. Eam ob rem P. Carducius inscripsit; ARESCIT IN UNDIS. Ingratum hominis animum hoc Emblemate, ceu obelo, notabis; qui gratiæ Divinæ affluentiâ mundatus, ariditate indies majore languescit. Certè Jeroboamus, decem Israëlis tribus Divinâ ope suis imperiis coërcens, duos ex auro vitulos effinxit, ac populum Israëliticum, à Deo, maximo benefactore suo, abstractum, ad exercendos dæmonum cultus adegit. Hebræi instar filiorum à Divina bonitate habiti, enutriti, & ad optima quæq; sublevati, tandem cornua sua adversus supremum hunc benefactorem suum jactârunt, &, ubi, *Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui*, bove ac jumentis longè stolidior homo, *me non cognovit.* Et verò quoties hodie adhuc Numini ingratos nos exhibemus? Nam, Magno Augustino teste, *Per hoc gratiæ invenietur ingratus, qui propter illam vult vivere in peccato, per quam morimur peccato.*

Ingratus. 3 Reg. 12. 28. Isai 1. 3. S. August. Epist. 47.

177. Castor Durantes refert, vere adolescente, utilissimum ac saluberrimum liquorem è Sycomoro colligi; idque maximè mirandum est, quod superior illius cortex, lapillo quodam leviter pulsatus, liquorem istum copiosissimè reddat; gravius verò percussus, punice evadat aridior; omnemque humorem deneget. Huic proprietati animum advertens meus D. Carducius, epigraphen subjunxit; LENI VERBERE PLORAT. Præclarum hoc generosi ac nobilis animi ectypon habetur, qui, severiore modo castigatus, in furorem agitur; at suavius correptus, mox errores suos agnoscit, & in pretiosas lachrymarum, eleemosynæ, aliarumque virtutum liquores dissolvit. Sapienter consulit Magnus Augustinus; *Nihil nocendi cupiditate fiat, sed omnia consulendi charitate: quia & plectendo & ignoscendo, hoc solum bene agitur, ut vita hominum corrigatur.*

Cast. Dur. in Herbar. Correctio utilis. S. Aug. Ep. 54.

FRAXINUS.

Caput. XIV.

178. Plinius testatur, Fraxini umbram è congenita sua proprietate serpentibus fatalem esse, ac celerrimè fugam agere. Unde serpentes, è fraxino profugi, epigraphen tenent; STANT PROCUL AB UMBRA. Haud aliter vitia & peccata à virtuosorum consuetudine, ac lucis, hominum sanctimoniâ conspicuis, longissimè exulant. Seneca; *Magna pars peccatorum tollitur, si peccaturis testis assistat. Aliquem habeat animus, quem vereatur cujus authoritate etiam secretum suum sanctius faciat.*

Plin. l. 16. cap. 13. Præsentia piorum. Senec. ep. 11.

179. Franciscus Raulinus serpentes, è Fraxino profugos, hoc lemmate notavit; FLAGELLAT UMBRA. Mens emblematis erat, quemadmodum serpentes non ab arboris illius ramis percussi, sed solâ umbrâ exterriti, fugantur. Ita Principem clementem in sceleratos non suppliciis, sed solâ suppliciorum umbrâ animadvertere; adhibendo videlicet solos minarum terrores, & à suppliciorum rigoribus penitus abstinendo. De Deo restatur Magnus Augustinus; *Doctrina, per quam minatur impiis futurum interitum, interficit præsentem iniquitatem.*

Minæ suppliciorum fugant vitiosos. S. Aug. Annot. in Iob. cap. 39.

180. D. Certanus Abbas, ad eandem Fraxini proprietatem reflectens, serpentibus, ab illius umbra in fugam conjectis, subscripsit; VIRULENTO VIRUS. Et P. Aloysius Juglaris; NOCENTIBUS NOXIA. Princeps justus & pius, accommodatè ad hanc ideam, è regno suo homines sceleratos, impios, & sanctæ fidei hostes procul facessere jubet. David se ob eam præcipuè causam ad regni solium evectum protestatur. *Ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.* Josiam sacræ litteræ mi-

Princeps justus. Ps. 100. 8.

ris

4. Reg. 23. à n. 5. &c. ris encomiis celebrant, quia *Delevit aruspices, quos posuerant Reges Iuda ad sacrificandum, & efferri fecit lucum de domo Domini foras. Destruxit quoque ædiculas effæminatorum*, uti prolixius in Regum fastis videre est. Haud aliter Maria, Henrici VIII. Angliæ Regis filia, & Philippi II. Hispaniarum Regis conjux, vix regio diademate insignita, mox supra triginta bæterocorum millia è regno proscripsit. Philippus III. innumeros Mauros ex Hispaniis ejecit. Sixtus V. omnes suas Provincias sicariis & latronibus expurgavit. Cæterùm eodem Fraxini Emblemate

S. Crux. sanctam Crucem insignire licet, è cujus umbra venenati ac lividi inferorum serpentes exterriti fugantur. Hoc sensu S. Ecclesia canit; *Ecce crucem Domini, fugite partes adversæ.* S. Macharius, in Mosis virga genuinam S. Crucis figuram observans, ait, *Virga Mosis duplicem gerebat imaginem; nam hostibus occurrebat ut serpens mordens, enecans: at Israelitis erat vice baculi, quo nitebantur. Sic etiam verum signum crucis, hostium quidem spirituum mors est, animarum verò nostrarum baculus.* S. Joannes Chrysostomus de Cruce disserens; *Ea*, inquit, *Dæmones ulciscitur, ea tollit morbos animæ, ea est armatura invicta, ea murus inexpugnabilis; ea est munimentum insuperabile, quæ non solùm barbarorum irruptiones & incursiones hostium, sed ipsorum etiam immanium dæmonum phalanges perrumpit.*

S. Machar. hom. 47.

S. Io. Chrys. in psal. 109.

Præsentia justi. 181. Serpentes, è fraxini vicinia in fugam acti, epigraphen tenent; VENENOSA REPELLIT. Ita nimirum hominis cujusdam virtuosi præsentia omnes defectus & errores à proximo suo propulsat. Seneca; *Quidam cenent tecum, quia digni sunt; quidam ut sint. Si quid enim in illis ex sordida conversatione servile est, honestiorum convictus excutiet.* Certè S.

Senec. ep. 47

S. Crux. Crucis signum monstruosos Tartari serpentes indubitatâ fugâ dispergit Leo Imperator; *Violenter quidem persecutor me insecutus est: sed ab omni impetu cohibitus est, terribili quodam obstaculo objecto: vidit Divinam armaturam, & concidit potentia. Vidit regium sceptrum impius ille genius, & horrore perfusus, in summas angustias detrusus est.*

Leo Imper. Orat. de Exalt. S. Cruc.

182. D. Aresius serpentes, è fraxino profugos, hoc epigrammate notavit; FUGÆ PRÆSIDIUM

Fuga libidinis. QUÆRIT. Hoc contra vitia, potissimum tamen adversus libidinem, consilium longè opportunissimum habetur. S. P. Augustinus; *Cùm cætera vitia pugnando vinci soleant, sola libido est, quæ fugiendo potiùs quàm pugnando superatur.* Neque SS. Patres tantùm, sed & Authores profani ac Poëtæ hoc consilium suggerunt; Inter alios canit Jul. Hiacynt. Ronconus.

S. Aug. ser. 250. de tempor.

Iul. Hiacin. Ronc. nel. lib. delle Rime.

Fuggiam, mio cor, fuggiamo
L'aspetto di costei, che si possente
Ad assalir ne viene.
Gli strali, e le catene
De l'aureo guardo, e del bel crin lucente
Non han, chi lor resista.
Fuggiam, fuggiam la vista
Di si rara beltà, se non vogliamo
Debellati restar: che solo, o core,
Con Partico pugnar si vince Amore.

H E D E R A.

Caput XV.

Ingratus. 183. HEdera, ingrati animi symbolum, illam ipsam arborem, cujus ope è terra in altum excrevit, violentiâ suâ dissecat. Unde Abbatis Certani lemma; PORTANTEM PERIMIT. Plutarchus; *Ut hedera, adhærens arborum ramis ope alienâ in altum erigitur; sic obscuri, consuetudine potentum crescunt, deinde præfocant eos, à quibus sunt evecti in altum.* Judicum libri referunt, humilem rhamni arbusculum, unanimi cæterarum arborum suffragio in Regem electum, mox Cedros Libani flammis adjudicâsse; *Egrediatur ignis de rhamno, & devoret Cedros Libani.* Hîc non abs re interroges, si rhamnus non minus Cedrorum, quàm aliarum arborum calculo ad regiam dignitatem pervenerit; *Dixerunt omnia ligna ad Rhamnum: Veni, & impera super nos.* Cur, obsecro, Cedrorum perniciem tam sollicitè expetivit rhamnus? opportunè respondet Glossa; omnibus hominibus, ad dignitatem quandam citra merita sua elevatis, commune hoc est vitium, ut benefactoribus suis, grati animi loco, offensas ac excidia rependant. *Per rhamnum*, inquit *significantur homines indigni promotione, qui graviter pungunt, & ignem dissensionis emittunt, quo promotores sui destruuntur.*

Plutarch. in Apoph.

Iudic. 9. 15.

Gloss. in hunc loc.

184 Hedera, murum amplexata, tandem illum humi sternit. Unde Bargalii lemma; AMPLECTENDO PROSTERNIT. Mulier impudica, hederæ simillima, incautos amantes suis amplexibus in extremam perniciem præcipitat. Novarinus;

Mulier lasciva. *Novar. Agua nupt. n. 77.*

Enecat amplexu serpens hedera arboris altæ,
Quo sustinetur, stipitem:
Sic & amica procax, hedera formosior alba,
Lentis adhærens brachiis:
Quem semel amplexa est, lascivo occidit amore,
Sugens opes & sanguinem.

Vana gloria. *S. Nil. de 8. vit. c. 7.* Eadem damna S. Nilus animabus nostris è vana gloria accrescere testatur; hujus enim vitio omnes virtutum ac meritorum vires inciduntur, & enerves concidunt. *Hedera sic arborem complectitur, ut, cùm altius sese sustulerit, radicem ejus arefaciat. Inanis gloria sic juxta virtutes nascitur, ut non recedat, priusquam vim illarum exciderit.*

Contemplativus. 185. Anima contemplativa, totis affectibus in Crucifixum defixa, à Bartholomæo Rosso hederæ symbolum recepit, quæ trunco arctissimè connexa, inscriptionem habuit; NUNQUAM DIVELLAR. Hoc sensu S. Paulus; *Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? certus sum, quia neque mors, neque vita, neque Angeli &c. neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei.* Hederam imitatus S. P. August. ingenuè de se ipso fatetur, *Sæviat quantùm potest inimicus, non me separat à Deo*; Et Divina Sponsa; *Tenui eum, nec dimittam.* Insinuabant videlicet, se Domino suo, instar hederæ, ita arctè connexos vivere, ut corporeæ vitæ potiùs, quàm Divini amoris sui jacturam facere decreverint. Eâdem planè metaphorâ P. Hermannus Hugo animæ illius suspiria explicat.

Rom. 8. 35.

S. Aug. Ps. 137.

Cant. 3. 4.

Herm. Hug. l. 2. Eleg. 22.

O mea lux, video, te nunc video, mea vita,
Involo in amplexus, sponse reperte, tuos.
Jamq; ego te teneo, neq; per vaga compita quæram,
Ludibrium vigili nocte futura gregi.
O mea si geminis mutentur brachia vinclis,
Atque manus manicis, compedibusq; pedes.
Quàm te complicitis, mea lux amplecterer ulnis,
Arctius amplexu vitis, & ulme tuo.
Arctius anguipedû manibus, pedibusq; hederarum
Queis obit annosas herba marita domos.

Amor contra mors. 186. Viduam, tenaci amore versus defunctum maritum affectam, D. Aresius hederæ non absimilem dixit, quæ trunco arido connexa, epigraphen subjunctam habeat; NEQUE MORS SEPARABIT.

Rom. 8. 35. BIT. Verbis è D Paulo mutuatis: *Quis nos separabit à charitate Christi? Neq; mors, &c.* Certè homo justus, quantumvis à Deo videatur derelictus, ac Divinis consolationibus carescens, nunquam tamen ab ipso se avelli patitur; quia, Magno Augustino teste, *Nonnisi peccatis homines separantur à Deo.* Propertius teneros amoris hujus affectus ita explicat;

S. Aug. l. 10. de Civ. c. 22

Propert. l. 2.

Terra prius falso partu deludet arantes,
Et citius magnos sol agitabit equos:
Quàm possim nostros alio transferre colores:
Hujus ero vivus, mortuus hujus ero.

Perseverantia. Avaritia. S. Asterius hom. 3.

187. Hedera, trunco connexa, inscriptionem habet; NEC RECISA RECEDIT. Animi perseverantis, aut obstinati hæc imago est. S. Asterius tenacem hunc nexum in avaritiæ vitio deprehendens, *Avaritia morbus*, inquit, *hujusmodi malum est, ut vix unquam eo liberari possis, & quemadmodum hæc semper virens atque frondens hedera, adsitas irrepens arbores, validè circumvolvitur, & adhæret, ac ne ramis quidem fatiscentibus aut arefactis recedit, nisi quis flexus istos, & sanguineos quasi gyros ferro secet; ita nec avari mentem, sive juvenis hic, sive senex, in libertatem facilè vindicaris, nisi sobrio prudentique consilio, velut machæra, morbum absciderís.* Eadem etiam amoris est indoles; qui corpore viribus fatigato, & senectute penitus confecto, non tamen firmas adhuc radices intra præcordia habet. Otho Venius;

Amor.

Oth. Venius Embl. Amor. fol. 196.

Tempus edax rerum pennas decurtet Amoris:
Sed vim, tela, faces, non domat ulla dies.
Sic licet imminuat Venerem ætas languida amanti,
Non tamen affectus tollitur omnis ei.

188. Videri quidem possit, hederam sumptuoso muro eximium decus afferre; at reipsâ ejus lapides, tenacibus suis ramis prehensos, dissolvit, turbat, totamque demum machinam prosternit. Adeóque quod Joannes Franciscus Bonomus ait, ORNANDO PRÆCIPITAT. Ita, eodem authore, Aulici è Principum suorum gratia ornamentum aliquod apparens, verumque præcipitium colligunt. *Invanis*, inquit, *hujus hederæ (magnatum imaginis) amplexibus ruentem effuge parietem. Favorabilis regnantium hedera quò sincerius stringit, eò damnosius præcipitat.*

Favor Principis

Jo. Franc. Bonom. in Cornu Aureo Embl. 10.

189. Gotopius Becanus hederam iis locis exponi observat, ubi vinum venditur. *Hedera*, inquit, *semper in sublime nititur, non suis quidem viribus, sed alienis freta.* Unde lemma; NITITUR IN SUBLIME. Hedera ergò, semper ascendere sulita, hac sua proprietate *monet*, inquit ille, *vinum eò bibendum, quò terrenis curis soluti, ad Divina subvolemus, & alacres, hilaresque Deo, tanti muneris datori, hymnos concinamus.* Adeóque ex hedera gratitudinem, Divino benefactori debitam; uti & assiduum in virtute profectum discere licet.

Gorop. Bec. l. Vertumni

Gratitudo. In. cit.

Profect⁹.

190. Idem Gotopius de hedera scribit. *In sublime nititur, non suis viribus, sed alienis freta.* Unde lemma, NITITUR ALIENIS. Hominem, alterius ope ac præsidio nixum, hoc symbolo afficies. Illius exemplum præiens Sacra Sponsa, *ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suum.* Hunc locum interpretatus S. Gregorius ait; *Super dilectum innititur, quia in solius Christi auxilio confidens, eo largiente ab exilio ad patriam revocatur.* Et Cardinalis Ailgrinus: *Non suis meritis, sed ipsius innitebatur gratia, qui gratiam tribuit, &c.* Cæterùm etiam iis hæc imago convenit, qui propriis meritis ac ingenio destituti, ad negotii sui finem consequendum, aliorum operâ & virtute nituntur.

Gorop. l. c.

Dependentia.

Cant. 8. 5.

S. Greg. in hunc loc.

Ailgrin. in hunc loc.

191. Hedera, suum virorem tam ardente Syrio, quàm rigente brumâ illibatum servare solita, epigraphen meretur; VIRORE PERENNI. Hinc, Gotopio authore, tuam versus Deum gratitudinem & amorem semper integrum ac viridem conservare disces. *Perennis viror*, inquit, *quid aliud sibi vult, quàm & vinum viridem juventam hominibus conciliare; & præterea semper nos virides esse debere in æterno Divini amoris complexu.* Monentem audi Præsulem Hipponensem: *Noli ambulare secundùm hominem, sed secundùm eum qui fecit hominem. Ab eo, qui fecit te, noli deficere.*

Perseverantia.

Gorop. l. c.

S. Aug. l. de Contin. c. 4.

192. Hedera marmori sepulchrali arctè connexa, ac veluti concreta, à P. Raulino epigraphen recepit, MORERER DIVULSA. Illos hæc imago repræsentat, qui defunctis quibusdam immodico affectu addicti, ad eorum sepulchra diu multumq; commorantur; uti S. Hilaria ad tumulum S. Afræ Martyris, filiæ suæ; S. Constantia ad sepulchrum S. Agnetis; S. Magdalena, quæ *à monumento demum, etiam Discipulis recedentibus, non recedebat*, ut testatur S. Gregor. Cæterùm illud ipsum emblema etiā homo contēplativus usurpaverit, qui animæ mortem sese incursurū timeret, nisi assiduâ mortis meditatione detineretur.

Affectus erga defunctos. Martyrolog. 12. Augusti 28. Febr.

S. Greg. Pap. Hom. 25. in Evang.

193. Hedera, arbori colligata, hominem significat, alterius ope ac præsidio nixum. Lemma; VIX NATA SUSTINEOR. Hæc bonitatis Divinæ effecta in seipso cumulatè expertus David, infinitam illius providentiam jam ab ipso natalium suorum exordio præsidii ac tutelæ loco fuisse testatur. Unde non sine grati animi affectu, in hæc verba prorupit: *In te projectus sum ex utero, de ventre matris meæ, Deus meus es tu*, veluti diceret interprete S. Basilio, *Cùm essem ad ubera matris, spes mea à providentia tua dependit.* Et rursus: *Suscepisti me de utero matris*; Id est, eodem Basilio interprete, *Semper obsepivisti, providisti, ac munivisti me à prima ætate, & inde à cunabulis meis.* Vel ut Theodoretus explicat: *Tu mihi es & pædagogus, & gubernator, & præceptor, & cùm primùm ex vulva exivi, tuâ providentia perfruitus sum.*

Auxilium

Psal. 21. 11.

S. Basil. in hunc loc.

Psal. 138. 13. S. Basil. in hunc loc.

Theod. in hunc loc.

194. Ad funebrem Victorii Amedei, Sabaudiæ Ducis, apparatum, P. Aloysius Juglaris symboli loco hederam, emortuæ arbori connexam, depinxit; eâque Regiæ conjugis erga defunctum sponsum stabile ac constans amoris pectus significare voluit, epigraphē addidit: VINCTI PEREUNT, SED VINCLA PERENNANT. Velut alius eandem hederam hoc epigrammate loquentem sistit; ET ARIDA TECUM. Huic imagini planè concolor est illud Alciati Emblema, ubi vitem, ulmo arente nixam, producit, cum titulo, *Amicitia post mortem durans*; quo benevolum Lectorem remitto. Porrò morienti in Cruce Divino suo Filio constantissime adstitit Maria Virgo: *Stabat Maria*, inquit S. Ansel. *in fide Jesu constantissima & patientissima; nam discipulis fugientibus, cunctisq; viris recedentibus, in gloriam totius fœminei sexûs, inter tot pressuras filii sui constanter ipsa sola* (instar virentis hederæ) *Stabat in fide Jesu firma, &c.*

Amor constans.

Alciatus Embl. 160.

Maria V. juxta Crucem.

S. Anselm. in Joan. 19.

195. Hedera epigraphen sustinet: EXTERIUS VIRIDIS, CÆTERA PALLOR HABET. Adulatorem, aut invidum hæc imago concernit, qui, exteriore vultu nescio quem amœnum virorem mentiti, proximi sui laudes ac merita nonnunquam deprædicant, at in pectore suo turpem malevolentiæ pallorem continent, omnemque illius opprimendi occasionem capiant. Unde Cato canit;

Adulator invidus.

Sermones blandos, blæsosque cavere memento:
Simplicitas veri forma est, fraus ficta loquendi.

Litterat⁹.

Alciatus Embl. 204.

Alciatus eandem iconem litteratorum propriam dicit, qui studiis fatigati, maciem ac pallorem, simulq; famæ nonquam intermoriturae virorem contrahunt.

Pallescunt studiis; laus diuturna viret.

Cæterùm Emblemate isto etiam mundum dignoscendum proponere licet, qui venustam divitiarum,

Mundus.

honoris, & gloriæ formam effingens, reipsâ pallorem, mœstos inquam cineres & exequias, ceu cominus individuos habet. Verissimè dixit Magnus Augustinus; *Umbula hujus mundi asperitatem habent veram, jucunditatem falsam, certum dolorem, incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ, spem beatitudinis inanem.*

S. August. Epist. 39.

196. Nonnemo suam ab alterius virtute dependentiam significaturus, seipsum hederæ symbolo repræsentavit, quæ circa pyramidem fastigiata, hanc retulit gnomam; TE STANTE VIREBO. Vel, ut alius eandem muro, seu magis propriè, arbori connexam statuit; cum lemmate, SI VIVET, VIVAM. De Joa Rege testantur Sacræ litteræ; *Fecitq; Joas rectum coram Domino cunctis diebus, quibus docuit eum Jojada sacerdos.* Adeóque optimo illo sacerdote adhuc vivente, Rex Joas, ad illius sancta consilia penitus conformatus, nonnisi pietatis, fidei, ac religionis virorem exhibebat. At mortuo Jojadâ, Rex, veluti hedera malè fulta, sensim labascere, & mox in idololatriam, apostasiam, homicidium, sacrilegium, aliaque innumera flagitia proruere cœpit De hoc Alphonsus Tostatus: *Quia Jojada erat cultor Dei magnus, fecit ut Rex toto tempore suo coleret Deum, & quia dicitur, omnibus diebus, quibus docuit eum Jojada; innuitur, quod mortuo Jojada malus fuerit, & verum est, quia declinavit ad idola in tantum, ut jusserit occidi Zachariam, filium Jojadæ, quia increpabat eum.*

Dependentia.

4. Reg. 12. 2

Alph. Tost. Quæst. 1 in c. 12. lib. 4. Reg.

197 Hedera ad pyramidis radicem serpens epigraphen tenet; UT ERIGAR. Nempe discipulus, ut profectui suo consulat, ad Magistri præceptiones sese affigat, necesse est. Seneca; *Imbecillioribus ingeniis necesse est, aliquem præire. Hoc vitabis, hoc facies.* Et paulò inferius: *Pueri ad præscriptum discant: digiti illorum tenentur, & aliena manu per litterarum simulachra ducuntur: deinde imitari jubentur proposita, & ad illa reformare chirographum;* sic *animus noster, dum eruditur ad præscriptum, juvatur.* Cicero; *Ineuntis ætatis inscitia, senum constituenda & redenda prudentia est.* In hanc rem nobilis & magnus spiritualis vitæ Magister Basilius ait; *Acerrimâ in omnes partes animi circumspectione operam dato, ut aliquem tibi virum invenias, quem in omnibus deinceps dilectâ tibi vitâ studiis certissimum ducem sequare, ejusmodiq; rectum iter ad Deum volentibus pergere, sciat commoustrare.* Et posterior illo Cassianus; *Seniorum vestigia subsequentes neq; agere quidquam novi, neque discere nostro judicio præsumamus, sed quemadmodum nos traditio illorum, vel vita probitas informarit, gradiamur.*

Discipulus.

Sen. Ep. 94.

Cic. l. 1 Offi.

S. Basilius Tract. de abdic. rerū.

Cassian. Coll. 2. c. 11.

198. Juventus hederæ persimilis, Magistro opus habet, cujus auxilio educetur, dirigatur, ac sustentetur. Huic rei significandæ hederam Pyramidi vicinam statues, cum lemmate; UT RECTA SUSTINEAR. Ipsissimum hoc S. Laurentii Justiniani documentum est, ubi juventutem cum tenero ac fragili arbusculo, qualis hedera est, comparat; illa enim, nisi prudentum consiliis assiduò fulsulta ac sustentata, mox gressu in omnes lapsus facillimo corruit. *Incipientes namq;, ait, tanquam novellæ plantationes, ex Ægypti divulsæ memore, quoniam proni sunt redire ad illa, quæ reliquerunt in sæculo, veluti delicati, debiles, & minus capaces, per hominem dirigendi sunt.* Porrò etiam anima nostra, assistentis gratiæ adjutorio destituta, persistere nequit, suique planè impotens concidit. Exemplum habeto optimum Regem Davidem, qui, auxiliari Numinis dexterâ paululùm subductâ, mox inglorius defecit. *Avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus.*

Educatio

S. Laur. Just. de casto connub. c. 3

Gratia.

Psal. 29. 8.

199. Duos, in litterariæ disputatioois arenam congressuros, hederæ ac lauri symbolo significabis quæ mutuò collisæ, flammas eliciunt. Lemma; ATTRITÆ FLAMMESCUNT. Enimverò in litterariis concertationibus non semper doctrinæ flammas ac gloriæ radios, sed nonnunquam etiam immodica iracundiæ, odii, ac tumultuum incendia experimur. Justus Lipsius; *Contentiosa aut curiosa scriptio, factionum sæpe causa & fomentum.*

Disputatio.

Just. Lips. l. de una Relig.

200. Hedera, arborem complexa, eam suffucat & interimit. Unde Emblematis loco depictâ, malitiosi cujusdam Oratoris eloquentiam significabat, quâ Judicum animos ad injustas sententias ferendas inflectere est. Iolius Epigraphen addidêre; IMPROBITAS SUBIGIT RECTUM. Probè id compertum habuit Alphonsus, Aragonum Rex; cùm enim ipsi innotuisset, Gallum quemdam, relictâ suâ medicinæ professione, caussis pro tribunali dicendis se addixisse, ac ingenii vivacitate Judices gravissimis sophismatis implicare; *Illum*, referente Panormitano, *foro prohibuit, decreto edito, ut omnes lis, quam Gallus patronus suscêperat, ipso jure haberetur iniqua & injusta.*

Advocatus vitiosus.

Panorm. l. 4. cap. 8.

201. Castor Durantes testatur, cratetem, ex hederæ lignis confectum, tali naturâ esse, ut solum vinum purum retineat, aquis per meatus suos porosos foras effusis. Unde lemma è Virgilio desumptum; EXSUDAT INUTILIS HUMOR. Ita homo, solitudinem aut religionem ingressus, omne vitiorum, si qua forte intra animam suam contractum, procul excludit, solumq; virtutis ac spiritûs fervorem servat. Eadem imago etiam principem justum spectat, qui homines sceleratos, veluti malignos reipublicæ humores, aut in exilium ejicit, aut mortis supplicio è medio tollit. De hoc perspicuè Salomon: *Aufer rubiginem de argento, & egredietur vas purissimū. Aufer impietatem de vultu Regis, & firmabitur justitiâ thronus ejus.* Id est, ut Septuaginta traducunt; *Interfice impios à facie Regis, & rectâ procedet in justitia thronus ejus.* Unde Cassiodoro referente, Athariëus Rex dicere est solitus; *Regnum jure dicitur integerrimum, si nusquam fuerit imminutum. Hoc fieri potest cùm undiq; submoventur effrenata licentia, nec datur ausus meti malignè sub abominabili libertate peccare.*

Religio.

Princeps justus.

Prov. 25. n. 4. & 5.

Cassiod. l. Epist. 1.

202. S. Carolus, Crucifixo contemplando intentus, maximum perfectionis suæ incrementum cepit. Rossus id emblemate demonstraturus, hederam, palo complicatam, produxit; cum lemmate, INNIXA SURSUM. S. Antonius Paduanus hoc argumento persuadet, hominem opulentum, si egenos, veluti beatitudinis consequendæ fulcra, complectatur, facili negotio ad suprema merita sublevari posse. *Hedera*, inquit, *quæ in altum per se elevari non potest, sed alicujus inhærens ramis arboris altiora petit; significat divitem hujus mundi, qui non per se, sed pauperum eleemosynis, quasi quibusdā brachiis in cœlū elevatur.*

Contemplatio.

Eleëmosyna.

S. Ant. Pad. in c. 4 Ioan.

203. Hedera, tametsi nullius hominis industriâ aut labore culta, sed contemptim relicta, miros tamen in crescendo progressus habet. Adeóque NEGLECTA VIRESCIT. Ita sanè omnis culpa, primo quidem intuitu exigua & venialis, si neglectim prætereatur, mirum est, quantùm paulò post excrescat, luxurietve Heraclius Imperator Mahumetis lolium, recens sparsum, nihili, vel è superficie tantùm æstimans, illud non multò post in immensum monstrum excrevisse sensit. Idipsum etiam hoc ævo nostro de lethiferis Lutheri & Calvini doctrinis dixeris, quæ, Catholicis identidem conniventibus, & in suo *Interim* hærentibus, horrendum egerminârunt. Proinde ergo monet Hæreticorum malleus: *Maximè memoriæ commendanda sunt, quæ adversus hæreticos valent plurimùm, quorum insidiæ infirmiores quosq; & negligentiores circumvenire non cessant.*

Peccatū veniale.

Hæresis.

S. Aug. in Epist. Ioan. Tract. 2.

204. Hedera, altios altiusque per arborem enitens, à Patribus Societatis Jesu in Belgio epigraphen recepit, NEXUS NON SUFFICIT UNUS. Innuebant videlicet, Societatem per frequentem votorum innovationem sese arctius Deo obstringere. Porrò ut in sacra Religione per votum Deo devoveas, triplex votorum nexus requiritur, nimirùm obedientiæ, castitatis, & paupertatis. Status enim religionis, Doctore S. Thomâ Aquinate, *est quoddam holocaustum, per quod aliquis totaliter se & sua offert Deo. Habet autem homo triplex bonum, secundùm Philosophum 1. Ethic. Primò quidem exteriorum rerum, quas quidem totaliter aliquis Deo offert per votum voluntariæ paupertatis. Secundò autem bonum proprii corporis, quod aliquis præcipuè offert Deo per votum continentiæ, quo abrenuntiat maximè delectationibus corporis. Tertium autem bonum est animæ, quod aliquis totaliter Deo offert per obedientiam, &c.*

Votorum renovatio. Vota Religiosorum. 2. 2. q. 186. a. 7.

LAURUS. Cap. XVI.

205 Laurus undique virescens, pulchra, & inter compluresarbores, fulmine prostratas, media, epigraphen tenet; INTACTA TRIUMPHAT. Mariam Virginem, inter omnes creaturas solam nullius peccati fulmine temeratam, hæc imago spectat. Nam, ut de gloriosa hac Dei Matre pronuntiat Magnus Augustinus *De hac* (Maria Virgine) *propter honorem Domini, nullam prorsus, cùm de peccatis agitur habere volo quæstionem*. Argumento non absimili Joannes Geometra, Virgini supplex, canit;

Maria V. intacta. S. Aug. l. de Nat. & Grat. c. 36.

— Salve procera Laurus, stirps, qua procul arces
Fulguris haud fulmen, dæmonis ac faculas.

206. Laurus nec à fulminum flammis, nec ab hyemis frigore quidquam detrimenti unquam sustinet, Lemma: NEC FULMEN METUIT, NEC HYEMEM. Ita generosus ac imperterritus hominis animus, quibusvis calamitatibus superior, nullâ unquam violentiâ sternitur. Porrò justus quascunque sive libidinis, sive acediæ tentationes nunquam non triumphat. S.P. Augustino teste; *Omnes tentationes adversitatesque diaboli vincunt Sancti orando; non enim aliquem vincit aut subjugat, nisi societate peccati. Ergò in ejus nomine vincitur, quo hominem assumpsit*. Virtus quoque, ac gloria easdem cum Iauro prærogativas habent, neque temporis aut mortis injuriis unquam succumbunt. Eleganter da virtute canit D. Angelus Maria Arcionus Abbas;

Mens generosa. Justus. S. Aug. l. 10. ... c. 11. Ang. Mar. ... Onej.

— D'arco sonoro in van non s'armi
La man, sien strali i carmi:
E faccian d'un alloro al capio igmudo
Dal fulminar di morte ed elmo, e scudo.

De virtute & gloria simul canit Ovidius;

Ovid. ep. ad Liviam.

Facta Ducis vivent, operosaque gloria rerum,
Hæc manet, hac avidos effugit una rogos.

207. Eadem Laurus epigraphen sustinet; FERVIDOS EXCLUDIT ICTUS. Verbis ex Horatio mutuatis;

Horat. l. 2. Carm. Ode 15.

— Spissa ramis laurea, fervidos
Excludit ictus.

Maria Virgo, genuinum lauri exemplar, iræ Divinæ fulmina potenter cohibet. *Quid enim?* inquit S. Bernardus, *Potestne Filius aut repellere, aut sustinere repulsam? Neutrum plane. Invenisti, ait Angelus, gratiam apud Deum. Feliciter. Semper hæc* (Maria) *inveniet gratiam, & sola est gratia, quâ egemus. Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.*

Protectio M. V. S. Ber. ser. 2. de Virg. Dep.

Unde quidam Virgini devotus canit;

Fulmina si metuas Nati, venerare Parentem,
Opposita Matris fulmina nulla cadent.

Eodem lemmate etiam homines illos castos, ac puritatis studiosos significare licet, qui cum Jobo dicere possunt, *Pepigi fœdus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine*. Et cum Ovidio;

Iob. 31. 1. Ovid. ep. 5.

Sint procul à nobis juvenes ut fœmina compti.

208. Gamberius Laurum, nullâ unquam fulminis irâ sternendam, sub cœlo nubilo, ac tempestuoso figuravit; cum lemmate, NULLIS OBNOXIA FATIS. Alius eandem, fulguri viciniam, hac gnomâ insignivit; ILLÆSA REFULGET. Alius denique infra fulminum minas collocatæ, inscripsit; TIMEANT ALIÆ. Hominem virtute, ac vitæ integritate illustrem, hæc imago concernit, cui malevolorum fulmina nihil unquam eximi efficere possunt. Nam ut expertus testatur Magnus Augustinus; *Qui in cruce Christi gloriatur, non vult placere in carne, quia persecutiones carnalium non timet*. Semper ergò cum cygno illo canit;

Virtus oil timet. S. Aug. in ep. ad Gal. cap. 6.

Fulgura non metuo, pellunt ea germina lauri,
Fertunæ insultus despicit integritas.

209. Franciscus Raulinus inter cæterum funebrem Serenissimi Ducis Odoardi Farnesii apparatum, Laurum substituit; fulmine concisam, & hoc lemmate insignem; JAM NIHIL TUTUM. Dicere volebat, sicuti, Lauris, quas antiquitas cœli privilegio immunes credidit, hodiè à fulminum injuria cæsis ac prostratis, reliquarum arborum nulli imposterum securæ esse licet, ita dum Magnates, immortalitate dignissimi, sub mortis fulmine fatiscunt, imposterum neminem ab hoc ictu immunem vivere posse. *Mortem timetis?* inquit ad mundi pullos Magnus Augustinus, *ventura est, si timeas, non efficies, ut non sit quod times*.

Mors inevitabilis. S. Aug. l. de Discipl. Christ. c. 12.

210. Cœlo passim fulgura, tempestates, ac fulminum ictus minitante, Laurus quidem aliquo coruscationum splendore illustratur, extra tamen nec minimum sustinet. Unde lemma; FULGORE NON FULGURE. Ita omninò servi & amici Dei è persecutionibus ac hominum tyrannide plurimum pretiosissimi splendoris, nullam tamen ullius jacturæ umbram referunt. Philo Hebræus de Israëlitis, in fornace calcaria per Pharaonem Ægyptum miserrimè afflictis, ait, *Qui delere cupiunt vos, invitis servabunt, & cùm maximè vastari videbimini: tunc maximè enitebit gloria vestra*.

Persecutio illustrat. Philo Heb. l. 1. de vita Moysi.

211. Laurus, ferro nunquam circumcisa, desormem frondium luxuriem contrahit, sylvasque in gloria habitat. At crebris falcibus incisa ac supputata, demum ramos, triumphantium coronis, aliisque festivis apparatibus sufficiendos, progerminat. Unde lemma; CÆSA TRIUMPHO. Ita ferrum, in Sanctos Martyres desæviens, ad felicissimos æternæ beatitatis triumphos assequendos iisdem deservit. S. Hieronymus de Ecclesia disserens, ait; *Persecutionibus crevit, martyriis coronata est*. S. Leo ad Tyrannum, qui S. Laurentium interfecerat, ait; *Auxisti palmam, dum aggeras pœnam*.

Martyr. S. Hier. in vit. Malch.

212. Carolus Bovius Emblematis loco aliquot lauros statuit, quæ, prope vineam plantatæ, eam quidem à solarium radiorum ardore vindicant, at uvas acerbas, ac vindemiæ tempore cassas efficiunt. Epigraphen addidit, ORNANT, SED IMPEDIUNT. Innuebat videlicet, è dignitatibus, Prælaturis & honoribus aliquid ornamenti accrescere, interiorem tamen animi ac virtutum profectum maximè retardari

Honores sunt impedimenta.

Gilibert. serm. 29.

dari. Gilibertus, ambitionem prorsus incantam exprobrans, *Festinamus*, inquit, *ingredi in labores prælationis, in solicitudinum molestias, & materiam lapsus.*

Dignitas exosa.

Unde vitis, ficus & oliva, ad regiminis majestatem supra reliquas arbores suscipiendam invitatæ, eam, veluti fructuosæ felicitatis remotam, penitus abnuerunt. Moses, ne à Deo suo avelleretur, sapienter veritus, in Pharaonis filium adoptari recusavit. S. Calimerus Mediolanensem infulam coactus, & catenis compulsus, suscepit. S. Anselmus, testis sibimet luculentus, Episcopatûs fastigium penè exanimis & angore confectus ascendit. S. P. Augustinus, ubi Episcopalem civitatis cujusdam thronum vacare sciebat, ne sibi tanti oneris molem, utpotè profectûs sui impeditivam, sufficeretur, eam intrare sedulò cavebat. S. Gregorius, ne summi Pontificatûs apicem conscendere juberetur, *alieno vestitu in spelunca delituit.*

S. Anselm. l. 3. Ep. 1.

Brev. Rom. 12. Martii.

213. Laurus, fœcunda honorum parens, totidem coronas ad victorum tempora cingenda, quot ramusculos, parturit. Unde P. Henricus Engelgrave subscripsit: PLURES PARIT ILLA CORONAS. Hanc iconem non sine ingenio de S. Ursula intelligit Author; *Ursula* enim anagrammatis artificio *Laurus* evadit. Ne verò hanc nominis significationem censeas irritam, Virgo illa sanctissima exempli sui magnanimitate ac generosis exhortationibus coronam, undecim sociatum Virginum millibus contextam, peperit. Porrò S. Crux tot soppeditat Martyribus & afflictis coronas, quotquot ad illam, velut ad calamitatum omnium asylum confugiunt. *Crux Christi*, inquit Magnus August. *nobis, usque ad mortem pro veritate certantibus, imitandum præbuit exemplum.*

S. Ursula.

S. Crux.

S. Aug. Tra. 98. in Ioan.

214. P. Dominicus Gambertus ad exequias Francisci I. Mutinæ Ducis, Laurum detruncatam statuit, è cujus radice recentes ac vigorosi surculi progerminabant; cum inscriptione, è Claudiano desumpta: EX PARTE SUPERSTES. Mens iconis erat, Serenissimum illum Principem, tametsi mortis falce succisum, etiamnum tamen in optimis filiis ac hæredibus vivere. Dilucidè ad rem nostram Siracides; *Mortuus est pater ejus, & quasi non est mortuus: similem enim reliquit sibi post se.* Unde apud Quintilianum Pater ille exclamabat; *O quam grave est mors! quantò gravius, quod ego vivo superstes filiis meis!*

Claud. l. 2. de Rapt. Proserp.

In morte.

Eccles. 30. 4

215. Siquidem omnes Poëtæ virtutis & excellentiæ suæ firmamentum ad Phœbum, ceu Poëseos parentem, referunt; idcircò, Carolus Raneatus Poëtastrum quemdam obscurum & imperitum Lauri Emblemate figuravit, quæ in loco, à solaribus radiis penitus remoto, epigraphen tulit; INSCIA PHÆBI. Non multũ ab hoc argumento alienus Seneca, canit;

Poëta obscurus.

Senec. in Oedip.

Diffusa ramis umbra defendit nemus,
Tristis sub illa lucus, & Phœbi inscius.

Porrò homo Ethnicus, aut vitiis immersus, obscura habitat loca, in quibus vel non cognoscit, vel cognoscere negligit Deum. S. P. Augustinus; *Pravi corde tres habent sententias de Deo; aut non est Deus, aut injustus est Deus, aut non gubernat Deus res humanas.*

Ethnicus.

S. Aug. in Psal. 31.

216. Laurus, exactum militaris vitæ prototypon, inscriptionem sustinet; NE SOL CURA, NE GELO. Id est; NEC SOLEM CURAT, NEC GELU. Vegetius; *Nunquam credo potuisse dubitari, aptiorem armis rusticam plebem, quæ sub Dio, & in labore nutritur, solis patiens, umbræ negligens, balnearum nescia, deliciarum ignara, simplicis animi, parvo contenta, duratis ad omnem laborum tolerantiam membris, &c.* Haud aliter miles spiritualis, perfectus inquam Christianus, assiduam felicitatis & miseriæ vicissitudinem eodem excipere novit imperterriti animi vultu. Adeoque S. Hieronymo asserente, *Per bonam famam & malam, à dextris & à sinistris, Christi miles graditur: nec laude extollitur, nec vituperatione frangitur: non divitiis tumet, non contrahitur paupertate: & læta contemnit, & tristia, per diem sol non urit eum, neq; luna per noctem.*

Miles.

Veget. l. 1. cap. 3.

Justus.

S. Hier. ep. 1. ad Nepot.

217. Laurus circumcisa ac putata epigraphen habet; CRESCET MELIUS. Mens Emblematis erat, Christinam, Sueciæ Reginam, posteaquam regno se abdicârat, summum gloriæ ac felicitatis suæ incrementum cepisse. Eleganter de hoc Reginarum prodigio canit Joannes Baptista Bargioccus;

Bapt. Barg. l. 3. Epigr. 104.

Si melius crescunt decusso vertice lauri;
Detonsisque comis, gratior umbra cadit;
Clarior abjectâ surget Christina coronâ,
Auget & suum frons viduata decus.

Cæterùm Emblemate isto etiam immensos quæstus, nobis ex religiosa ac voluntaria paupertate advenire solitos, colligere licet. Etsi verò S. Hieron. in illud Matth. *Omnis qui reliquerit domum &c. centuplum accipiet*, hoc *centuplum* de bonis spiritualibus ita acceptat, *ut qui carnalia pro Salvatore dimiserit, spiritualia recepturus sit, quæ comparatione & merito sui ita erunt, quasi si parvo numero centenarius numerus comparetur.* Cassianus tamen de his ipsis etiam bonis externis confirmat, per eadem illa Matthæi verba, Religiosos in hac quoq; vita *centuplum accipere.* Id quod prolixè recenset ac explicat P. Alphonsus Rodriquez.

Paupertas voluntaria.

Matt. 19. S. Hier. l. 3. in Matth.

Cass. Col. ult. Abb. Abrah. Rodriq. p. 3. de Perfect. Tract. 13.

218. Laurum, nive coopertam, hoc lemmate affecies; TUNC MAXIME VIRET. Animus verè generosus magnanimitatem suam nunquam reddit illustriorem, quàm inter adversitatum cumulos. Aristoteles; *Quamvis circa fiducias & timores versetur fortitudo; non simili modo tamen in utroq; sed in timendis rebus magis spectatur. Qui enim in his imperturbatus fuerit, sicuti q; debet se gesserit, is magis est fortis, quàm qui in illis, quæ fiduciam afferunt. Tolerandis igitur molestis rebus homines fortes dicuntur.* Haud secùs Divina misericordia tùm demum maximè virescit, quando cor humanũ frigore ac vitiorũ brumâ riget.

Generositas.

Arist. l. 3. Ethic. c. 9.

Misericordia Dei.

219. Dominæ Lauræ Cœlis favore nonnemo à gravissimis suppliciis vindicabatur; unde illam Emblemate significaturi, aliquot lauros depinxêre, ad quarum radices falcem collocârunt, cum lemmate, HIS CADENT FULMINA CÆSIS. Ita populus, sanctorum aut virtuosorum patrocinio destitutus, mox gravissimarum calamitatum, & supplicii divini fulmine sternetur. Ab hoc argumento nihil alienus S. Ambrosius, ait; *Cùm aliquis hujusmodi decidit* (loquitur de emeritorum hominum morte) *quamvis longâ senectute depositus, afficior: quia destituuntur grex juvenum muro senis. Denique, peritura urbis aut malorum imminentium, vel futura labis hoc primum indicium est, si decidant viri consultores.*

Protectio Sanctorum.

S. Amb. l. 2. de Cain. c. 3.

220. D. Octavius Boldonus, inter cæteras à brumæ rigoribus defrondatas arbores, Laurum virentem pinxit, cum lemmate; VICTRIX TEMPORIS. Virtus, lauro simillima, toto pereunte mundo, æternum persistit incorrupta. S. Gregorius Nazianzenus;

Virtus non moritur.

S. Greg. Naz. sent. lib. 3.

Omnia sunt hominum vitâ hac indigna caduca,
Extra virtutem, quam coluisse velis.

Hominis etiam virtuosi hæc imago est propria, qui gloriæ suæ famam, nullo unquam ævo obliterandam, æternitati transmittit. Dilucidè Siracides; *Non recedente memoriâ ejus, requiretur à generatione in generationem*, id est, interprete Tigurinâ, *Multi perpetuò laudabunt hujus sapientiam, nec memoria ejus deficiet aut abolebitur: sed nomen ejus vigebit per sempiternas seculorum ætates.* Unde Cardinalis Alciati sepulchrale marmor Romæ in Templo S. Mariæ de Angelis hoc epitaphium incisum refert.

Eccl. 39. 13.

Virtute

Virtute vivit,
Memoriâ vivit.
Gloriâ vivet,
Fama per ora volat,
Spiritus astra tenet.

Impatiēs.

221. Academicus, inter Errantes Brixienses Sensibilis symboli loco ramum lauream præfert, qui in igne ustulatus, epigraphen haber; NON SINE CREPITU. Homo impatiens, nonnihil offensus, mox excandescit, suumq; sensum verbis minis, alisq; vindictæ prodromis, quantum potest, demonstrat. P. Corn. à Lapide ait; *Linguatus verbis & clamoribus strepitu strepit & crepitat, instar lauri virentis, igni imposita.* Hisque illud Diogenis dictum subjungit; *Magis vociferatur, quàm laurus viridis incensa.*

Corn. à Lap. in Eccles. 8. 4.

Querelæ.

222. Lauri ramus, intra flammas figuratus, epigraphen à me recepit; RESONAT USTA. Eorum hoc simulachrum est, qui calamitatibus exagitati, vel in querelas dissolvuntur, vel, vocibus ad cœlum sublevatis, Divinam opem inclamant. Inter hos minimè postremus David, *Ad Dominum*, inquit, *cùm tribularer, clamavi.* Quia teste Magno Augustino, *Tunc in toto corde clamatur, quando aliunde non cogitatur.* Populus Hebræus, Ægyptiarum fornacum ardore, & Pharaonis Regis, ejusque ministrorum tyrannide horrendùm excruciatus, Divinas aures altissimo pulsavit clamore; adeò ut responderet optimus Deus, *Vidi afflictionem populi mei in Ægypto, & clamorem ejus audivi.* Jonas in balænæ utero sepultus, sub ignis illius ardore, quem infernali similem censebat, totis viribus ad Deum vociferatus est; *De ventre inferi clamavi, & exaudisti vocem meam.*

Psal. 119. 1. Aug. Psal. Serm. 29

Exod. 3. 7.

Jon. 2. 3.

Zelus.

223. Prælatus zelosus, subditorum suorum defectibus nunquam non obloqui ac resistere solitus, Lauro se non absimilem probat, quæ flammarum ardore correpta, sonoros strepitus edit; Unde lemma; URI, ET TACERE NESCIT. S. Petrus Damianus Domino Petro, insignis Basilicæ ad S. Joannem Lateranensem Archipresbytero, in hæc verba gratulatur; *Tanto zelo vidi te semper adversus perditos mores medullitus inardescere, ut Phinees vel Elia judiceris incendio non egere.* Et paulò inferius; *Nam velut egregius canis aulæ regiæ custos, nocturnas aures clarìs bombatibus impetit, eosq; ne libidinis suæ facibus palatium regale comburant, mordicus apprehendit.*

S. Pet. Dam. Prolog. Opusc. 18.

224. Laurus epigraphen, è Plinio desumptam, jure præfert. SEMPER DICATA TRIUMPHIS. Huic prærogativæ prolixè subscribunt Pierius Valerianus, P. Ludovicus Cerda; Joannes Thuilius, aliiq;. Maria Virgo eandem cum lauro virtutem habet, quæ clientibus suis millies assistens, ac opportuna victoriæ obtinendæ arma suppeditans, nunquam non ab hoste triumphat. Ut adeò à S. P. N. August. verissimè cognominetur, *Virtus pugnantiū & palma victorū.*

Plin. l. 15. c. 30. Pier. Val. l. in Hierogl. Lud. Cerd. in Eclog. 7. Virg. v. 13. & 14. Io. Thuil. in Embl. 212 Alciati

Maria V.

S. Aug. ser. de Nat. B. Virg.

225. Laurus, cum alterius lauri vel hederæ ramo collisa, Pierio Valeriano teste, ignem, veluti è silice excussum, spargit; Lemma, ATTRITU CONCIPIT IGNEM. Ita quisque hominum vitiosorum consuetudine utitur, paulò post, libidinis ardore intra pectus suom diffuso, impudicas flammas eliciet. S. Ephræm Syrus ait; *Cogitationis infirmitate laborans, si ad carnales homines accesseris, aut multum cum iis sermonem miscueris, commune cum iis damnum participabis.* Et S. Cyprianus; *Vitiorum exempla oppugnant animum, impellunt, transformant: miraculo erit, inter incendia vel non consumi, vel certè non calescere.* Compendio rem explicans S. Gregorius Nazianzenus canit;

Societas incommoda.

Ephrem. Tract. de mala conversat. vitanda

S. Cypr. l. de spectaculis.

S. Greg. Naz. in Tetrastich.

Si frequens sis cum malis, eris malus.

226. Qui vocanti Deo citra moram respondens, copiosa virtutum germina producit, laurum imitatur; cum inscriptione è Plinio mutuatâ; PRIMO GERMINAT FAVONIO. S. Maria Magdalena, excitantis gratiæ invitamento vix cognito, mox sanctarum operationum virorem spargere, & in amplissima virtutum germina excrescere cœpit. Latro, in promptissimæ voluntatis suæ præmium, cœlum accepit. Præclarè, ut solet, Magnus August. de illo ait; *Citò ignoscit Dominus, quia citò ille convertitur.* Eâdem conversionis acceleratæ virtute insignes extitête S. Paulus, Zachæus, S. Matthæus, & alii. S. Bernardus, ad virtutem sine morâ amplectendam fortiter exstimulans, *Cùm*, inquit *à Deo verbum esse non dubites, quid opus est deliberatione; Vocat magni consilii Angelus, quid aliena consilia præstolaris? Abore putei gebennæ eripior, & inducias petam!*

Plin. l. 16. cap. 30.

Conversio prompta.

S. Bern. in Declamat.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath, Tom. I.

227. Duos lauri ramos, mutuò attritos, flammam elicere, experientia docet; Lucretio teste;

Amantiū occursus.

Exprimitur validis extritus viribus ignis,
Et micat interdum flammai fervidus ardor.
Mutua dum inter se rami, stirpesque teruntur.

Unde lemma; FLAMMESCIT UTERQUE. Certè mutuus duorum amantium occursus, vivaces in utroque flammas provocat. Benè dicit proverbium Hispanicum; *Encuentro de hermosura sacalla mas de afficion.* Et Otho Venius;

Oth. Venius Embl. Amor. fol. 134

Due legni insieme scossi a poco a poco
Dan fiamma ardente; onde non men l' amante
Che palpa, ò incontra una beltà prestante
E se gli desta al core un vivo fuoco.

Ita quoque Eruditi, quando, de litteris aut virtutibus disputaturi, congrediuntur, mutuam sibi lucem afferunt; sicuti vicissim flagitiosi ac lascivi è coactis conventiculis in concupiscentiæ, errorum, aut scelerum flammas longè ardentissimas concitantur. Seneca; *Ut quadam in contactos è corpore vitia transiliunt, ita animus mala sua proximis tradit. Ebriosus convictores in amorem vini traxit. Impudicorum cœtus fortem, &, si liceat, virum emollit. Avaritia in proximos virus suum transtulit.*

Societas.

Senec. l. 3 de Ira. c. 8.

228. Laurus, igne correpta, amœnum odorem exhalat. Unde inscripsi; FRAGRAT, CUM FLAGRAT. Illius hæc imago est propria, qui vitiosis affectibus acerbè exagitatus, suavissimam virtutum fragrantiam diffundit. S. Ambrosius testatur, Theodosium Imperatorem nunquam majorem clementiæ odorem sparsisse, quàm ubi iracundiæ motibus omnium maximè commotum se senserat. *Tunc propior erat venia, cùm fuisset commotio major iracundia. Prærogativa ignoscendi erat, indignatum fuisse. &c.* Propriè tamen, & ad litteram imago ista S. Marcianum, primum Tortonæ Episcopum & Martyrem, concernit, cujus corpus, ignitis laminis excruciatum, pretiosissimum odorem spirabat.

Justus.

S. Ambros.

S. Marcianus Martyr.

229. Josephum Laurentium, Justi Lipsii discipulum, hominem eruditissimis voluminibus, in publicam lucem editis, illustrem, & amicum meum in paucis charum, cùm vivis excessisset, ejusq; justa funebria solemni apparatu in civitate Lucensi persolverentur, & ego aliquot Emblematis, veluti totidem pristinæ consuetudinis meæ extremâ syngraphâ, prosecutus sum. Primum ergò Emblema lauro constabat, quæ ex uno latere coronam lauream, ex altero verò aliquot aves, pro laureis baccis decerpēdis certatim advolantes, ferebat; cum lemate; ET DECUS, ET ESCAM. Innuebam videlicet, illum in Auditores ac discipulos cùm virtutum suarum ornamenta, tum amplissimæ eruditionis alimenta derivâsse. Gemina quippe Doctoris ac Prædicatoris virtus, ac veluti nativus character esto, ut suos auditores & ornatu

Virtus.

Prædicatores.

natu, & utilitate dicendi pascant. *Pro qualitate audientium formari debet sermo Doctorum, ut sua singulis congruant, & tamen à communis ædificationis arte nusquam recedat;* inquit S. Gregorius Papa.

S Greg. in Pastoral.

230. Ad ejusdem apparatum funebrem, aliam suspendi laurum, cujus radices, à falce incisæ, complures surculos progerminabant. Epigraphen ex Horatio addidi; NON OMNIS MORIAR. Significabam nimirùm; illum in posthumis suis voluminibus æternùm victurum. Horatius de se ipso ac poëmatis suis canit:

Mors literati.

Horat. l. 3. Carm. Od. 30.

Exegi monumentum ære perennius
Regalique situ Pyramidum altius:
Quod non imber edax : non Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & fuga temporum
NON OMNIS MORIAR: multaq; pars mei
Vitabit Libitinam.

Et Propertius:

Propert. ad Cinthiam.

Ingenio stat sine morte decus.

De virtute idipsum experientia testatur; quod non in vivis tantùm, sed & in mortuis æterna sit; Unde Seneca; *Nulli non virtus, & vivo & mortuo retulit gratiam, si illam bonâ secutus est fide.* Et Urbanus VIII. de virtute disserens:

Virtus.

Senec. Ep. 80. Vrb. VIII. ad laur. Ca. ampol.

Hanc colit Pindi chorus, Hippocrene
Phœbus hanc lymphis alit, ut perenne
Laurei frontem redimita sertis
Vivat in ævum.

231. Quantumvis hyems in inferum hunc orbem sæviat, singulaq; elementa in crudelitatis suæ partem ita advocet, ut aër, niveos despumans floccos, humum undique tegat, & terra frigoris duritie in glaciem undique concrescat; Laurus tamen, his omnibus cœli injuriis longè superior, virorem suum assiduò conservat incolumem. S. Isidorus; *Laurus à verbo laudis dicta. Hanc arborem Græci daphnum vocant, quod nunquam deponat viriditatem; unde illâ potius victores coronantur.* Proinde Laurus, nivibus undique cooperta, totoque conglaciata trunco epigraphen à me recepit; ÆTERNUMQUE VIREBIT. Innuebam videlicet, Laurentium, morte ac cineribus sepultum, nullam gloriæ ac nominis sui jacturam sustinuisse; Psalte Regio suffragante: *In memoria æterna erit justus. Eo ipso enim*, subjungit S. Greg. Papa, *quo facta sua solius Dei oculis imprimit, nomen sua memoria in æternitate figit.* Huic conformis Siracides, de hominibus virtuosis pronuntiat: *Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, & nomen eorum vivit in generationem & generationem.*

S. Isid. l. 18 Orig. l. 7.

Virtuosus est immortalis.

Psal. 111. 7.

S. Greg. l. 21 Moral. c. 54

Eccl. 44. 14

232. Lauri ramo intra flammas collocato, inscripsi; ET FRAGRAT, ET RESONAT. Dicere volebam Laurentium, illum, utpote optimum sacerdotem, cum celsissimæ doctrinæ fama, illustrium virtutum fragrantiam mirò conjugio copulatam habuisse; benè monet Magnus Augustinus: *Adde scientiæ charitatem, & utilis erit scientia; non per se, sed per charitatem.* Eadem imago etiam S. Laurentii Martyris est propria, qui intra Martyrii sui flammas suavissimum sanctimoniæ ardorem, & justas adversus impiissimum tyrannum querelas sparsit; *Dum in craticula superpositus ureretur, ad impiissimum tyrannum dixit: assatum est, jam versa, & manduca, &c.* In hanc rem Joan. Bapt. Bargioccus canit.

Scientia cum virtute.

S. Aug. tr. 27. in Joan.

S. Laurentius.

Jo. Baptist. Barg. l. 1. Epigram. 19.

Dum cubat ardenti Laurens resupinus in igne,
Quam miros usto fundit ab ore sonos!
Verte, ait, immitis mea torrida membra Tyranne,
Et rabidam assatâ comprime carne famem.
Tu tamen haud juvenem mireris insigne loquentê,
Nam flammis semper Laurus adusta sonat.

233. Plerisque scriptoribus certum est, Laurum ab omni fulminum injuria immunem esse. Quare *Tiberius Cæsar*, referente Joanne Sarisberiensi, *turbatiore cœlo lauream coronam gestabat in capite: quia hoc genus frondis fulmine negetur afflari.* Hanc ego Emblemati formando occasionem captans, fulmen depinxi, quod supra lauri verticem è nube prorumpens, intactam illam prætcribat; cum epigrammate; INOFFENSA PERENNAT. Mens imaginis erat, Josephum Laurentium, tametsi mortis fulmine tentatum, suâ tamen illustrium virtutum famâ æternos victurum annos. Ovidius;

Ioan. Saris. lib. 2. de Curial. c. 13.

Mors hominis literati.

Corpora debentur mœstis exanguia bustis,
Effugiunt structos nomen, honosque rogos.
Occidit & Theseus, & qui comitavit Oresten:
Sed tamen in laudes vivit uterque suas.

Ovid. l. 3. de Pont. El. 1.

Eodem Emblemate demonstratur, hominis justi animam inter detractionum & calamitatum fulmina innoxiam vivere. Præclarè Magnus Augustinus. *Nolite timere contumelias, cruces, & mortem: quia si nocerent homini, non eam pateretur homo, quem suscepit filius Dei.*

Justus.

S. Aug. l. de Agone Christi. c.

234. Laurus, geminâ peculiari prærogativâ, & à fulminum ardore defendit, & Imperatorum ac Poëtarum frontes coronat, Unde lemma; PRÆSIDIUM, ET DECUS. Idipsum virtus assolet, quæ suos clientes pulcherrimis ornamentis, & validu adversus hostes præsidio afficit. Nam, *Omnis virtus*, teste Magno Augustino, *quantò melior atque sublimior, tantò firmior invictiorque est.* Opportunè meus Carducius.

Virtus est invicta.

S. Aug. l. 1. de lib. arb. cap. 10.

Fulmina restinguit laurus, orinesque coronat,
Præsidium virtus nempe, decusque parat.

235. Guilielmus utriusque Bavariæ Dux laudatissimus & sanctissimus, symboli loco laurum prætulit, à fulmine illæsam; cum lemmate, VINCIT VIM VIRTUS. Utenim fulmine laurus, ita animus, virtute munitus, omnem hostium vim haud operosè declinat. S. P. Augustinus; *Corpus, quodcunq; sit, animum virtute præditum, non vincit: nullusque vitiosus animus virtute armatum animum superat.*

LARIX. *Cap.* XVII.

236. Larix, è pinorum genere, igni imposita, calescit, non tamen ardet; vel, ut alius docet, ARDET NON CONSUMITUR. Damnatorum hoc symbolum est proprium. Unde non nemo eidem hanc subjecit gnomam allegoricam; COMITE NEQUITIA. Jobus mirificè in rem nostram; *Luet, quæ fecit* (impius) *nec tamen consumetur.* Id est interprete Pinedâ, *Sempiternis cruciatibus corpore & animo afficietur, & ita ipse impius non consumetur.* Minutius Felix; *Illic sapiens ignis membra urit & reficit; carpit & nutrit; sicut IGNES FULMINUM CORPORA TANGUNT, NEC ABSUMUNT: sicut ignes Æthnæ & Vesuvii, & ardentium ubique terrarum, FLAGRANT, NEC EROGANTUR: ita pœnale illud incendium, non damnis ardentium pascitur, sed inexesâ corporum laceratione nutritur.* Et S. Eusebius Emissenus; *Illud autem quis explicet, cùm cœperit inexpiabilis caro sævis gehennæ æstibus penetrari, & more ardentium metallorum inextinguibilis fervere tota hominis substantia intùs infundi, & depascentibus flammis corpora atque animas ex parte consumi, ex parte nutriri, ut inter medios ignium globos damnata natura det pabulum, & accipiat incrementum?* Comes Fulvius Testi amoris sui vehementiam ita explicat;

Damnati.

Iob. 20. 18. Pined. in hunc loc.

Euseb. Emis. Hom. 1. ad Monach.

Amans.

Testi in son. sui fiamme ardendo non si consumano. Al suo amore con la Zolfatara di Bonzuolo. [margin note, partly illegible]

Quel ch' arde, e non consuma eterno ardore
Vero ritrate è pur de miei martiri,
Poch' ARDE, E mai NON SI CONSUMA il core.

257. Larix inter medias flammas nihil penitus detrimenti accipit. Plinio teste, *Larix nec ardet, nec carbonem facit, nec alio modo ignis vi consumitur.* S. Caroli patientia, tametsi mille adversitatum flammis tentata, semper tamen imperterrita ac firma perstitit. Hanc proinde Bartholomæus Rossius cum larice, intra ignem collocata, comparat; additâ inscriptione; ILLÆSA SERVATUR. Sanctos illos hoc Emblema spectat, qui rogis ac fornacibus accensis injecti, incolumes evasêre; uti Juvenes Hebræi in fornace Babylonica; S. Joannes in ebullientis olei lebete; S. Januarius Martyr in medio fornacis ardentis, aliiq;. Homo quoq; patiens inter quæcunq; adversitatum incendia semper persistit illæsus: Unde supplex Deo Magnus Aug. orat; *Tu Domine, qui exterius flagella irrogas, da semper interius indeficientem patientiam.* Cæterùm illi etiam hâc icone significantur, qui, libidinis ardore stimulati, mentem suam puram, nullaq; sorde temeratam conservant; uti Loth inter Pentapolitanorum sputcitiem; Josephus Patriarcha inter adulteræ violentiam; Crispus, Constantini Magni filius, inter ignea Faustæ Imperatricis tentamenta; Ut adeò quivis illorum, ad Deum conversus, Siracidis ore exclamaverit; *Liberâsti me à pressura flammæ, quæ circumdedit me, & in medio ignis non sum æstuatus.*

Plin. l. 16. cap. 10.
Patientia.
Justus inter malos.
S. Aug. lib. Medit. c. 38.
Eccles. 51. 6.

LIGNUM. BACULUS. Virga. *Caput* XVIII.

238. Lignum, teredine vitiatum, Emblematis loco teredinem vicinam habet; cum dicto; ETIAM EX ARIDO. Hinc patet, etiam ibi defectus aliquos nasci, ubi omnis malorum fomes consenuisse, ac pridem extinctus esse videbatur. Sicuti enim ex arido ligno nascuntur vermes, ita non tardò ex effæto & arente corpore libidines aliaq; vitiorum insecta. S. Gregorius Papa refert, Ursicinum Presbyterum, cùm jamjam animam exhalaturus, fæminam cerneret, illius invisendi causâ propinquantem, protinus eam facessere jussisse, cum dicto; *Recede mulier, quia adhuc igniculus est.*

Peccati occasio.
S. Greg. Pap. in Moral.

239. P. Camillus Anticus ligno putrido ac relucenti subscripsit; EX PUTRIDO LUMEN. Vel, QUIA PUTRUIT, NITET. S. Jobi hanc effigiem dixeris, qui è putredine, in sterquilinio contractâ, splendorem mirum ac prorsus gloriosum induit. *Illud STERQUILINIUM*, inquit S. Joannes Chrys. *quâvis REGALI SELLA SPLENDIDIUS.* Et rursus; *Job clarus quidem erat & in quiete, CLARIOR autem POST TRIBULATIONEM.*

Job.
S. Io. Chrys. in Caten. Græc. Idem hom. 4. ad Pop.

240. Venetiis, & alibi, ad ædium fundamenta stabilienda firmum è palis, densè in terram defixis, stratum supponere solent. Unde Academia Veneta ligneum illud stratum, cum instrumento, ad palos defigendos destinato, Emblematis vice usurpat; addito lemmate, HINC ATTOLLERE MOLES. Innuit videlicet, res quasvis maximas originem suam à rebus exiguis ac vilibus trahere. Certè Christus S. Ecclesiam, totius universi Dominam, hominibus excalceatis ac rudibus, ceu fundamento imposuit; ut adeò vastissima illa moles basi hâc debilissimâ nitatur. Præclarè dixit Magnus Augustinus; *Cogitas magnam construere fabricam celsitudinis? de fundamento prius cogita humilitatis.*

Principia exigua.
S. Aug. ser. 10. de Verb. Dom.

241. Quantùm Horatius Spinola Cardinalis pro aliorum emolumento fatigari sit solitus, nobile quoddam ingenium in funebri ipsius pompa è ligni emblemate dignoscendum proposuit: quod vitem, uvis onustam, sustinebat; cum lemmate, LABORAVI SUSTINENS. Verissimè scripsit meus Concanonicus S. Ivo Carnotensis Episcopus, *Quid est Episcopatus, nisi cruciatus? QUID aliud EST hic HONOR, NISI ONUS?* Unde S. Paulus Episcopatum vocat *Opus ministerii.* Nam interprete S. Isidoro Pelusiotâ, *Opus est hæc res, vir optime, non ludus atque animi oblectatio; cura non luxus, munus, non imperium.*

Episcopatus fatigat.
Ivo Carnot. Epist. 17.
Ephes. 4. 12.
S. Isid. l. 3. Epist. 216.

242. Baculus, mediâ parte extra aquas; & reliquâ intra illas figuratus, tametsi re ipsa nullam habeat curvitatem, oculos tamen nostros ita fallit, ut curvus esse videatur. Unde nonnemo subscripsit; FALLIT IMAGO. Et Saavedra; FALLIMUR OPINIONE. Hinc collige, quàm frequentibus fallaciis opinio ac potentia nostra imaginatrix subjaceant. *Plura sunt*, inquit Seneca, *quæ nos terrent, quàm quæ premunt, & sæpius opinione, quàm re laboramus.* Et rursus; *Magno animo de rebus magnis judicandum est: alioquin videbitur illarum vitium esse, quod nostrum est. Sic quædam rectissima, cùm in aquam demissa sunt, speciem curvi præfractiq; visentibus reddunt.* Haud aliter Epictetus ait, quod homines *non rebus sed iis, quas de rebus habent*, OPINIONIBUS PERTURBANTUR. His S. Joannem Chrys. jungo. *Quomodo*, inquit, *non puerilis sit mentis, CIRCA UMBRAS attonitum esse, & in his tabescere, quæ paulò post transeunt? Ast enim præterit figura hujus mundi. Cùm igitur audieris quod transit, quid ampliùs jam quæris? Cùm audieris, quod figura tantùm sunt omnia humana, veritate carentia, quare sponte DECEPTIONEM SUSTINES?* Plurimi, prô dolor! sunt, qui baculos intra aquas defixos imitati, humilitate ac Dei timore profundissimè videntur incurvati. re tamen ipsâ meri sunt hypocritæ, neque sub adulterina facie quidquam aliud aspectantibus objiciunt, nisi dolos & fallacias.

Fallit.
Senec. ep. 24.
Epist. 71.
S. Io. Chrys. hom. 39. ad Popul.
Hypocrita.

243. Joannes Ferrus integritatem ac justitiam emblemate significaturus, halterem, seu baculum illum statuit, quem funambuli, ad corpus suum ex æquo librandum, manibus gestant. Unde halteri illi, supra extentum funem transversim depicto, inscripsit; ET ÆQUO PONDERE. Judicis hoc munus est, ut ex æquo, & ad legis perpendiculum, seposito omni peculiari affectu, nullâque præcipiti levitate admissâ, juxta maturum judicii pondus, decernat. Opportunè S. Ambr. *Bonus Judex nihil ex arbitrio suo facit, & domestica proposito voluntatis, sed juxta leges & jura pronunciat, statutis juris obtemperat, non indulget propriæ voluntati. &c.* Et Cassiodorus; *Quamvis nomen odiosissimum furum, generalis persequatur assensus, tamen quia de effusione humani sanguinis agitur, nihil subitum aut indeliberatum jubemus assumi.*

Judex prudens rectus.
S. Amb. ser. 20. in Psal. 118.
Cassiod. l. 9. Var. Ep. 3.

244. P. Dominicus Gambertus Symboli loco virgam imperatoriam, seu baculum; bellidicibus usitatum, depinxit; cumque, à veterum Imperatorum ac Belliducum manibus sustentatum, hoc Claudiani lemmate insignivit; INDOCILIS FLECTI. Belliducem, in suis expeditionibus firmum ac constantem hæc imago designat. Peccator quoque, in vitiis obduratus, nonnisi difficillimè ad virtutem inflectitur. Denique Christus Judex, sententiæ suæ fulmine semel adversus reprobos vibrato, sese in aliam partem flecti æternum non patietur: Probrosum enim non tantùm Christo, sed etiam cuivis alteri Judici foret, si à recta sententia unquam se detorqueri permitteret. *Turpe est mutare sententiam, sed veram & rectam. Nam & stultam & noxiam, & laudabile & salubre est*, inquit Magnus Augustinus.

Claud. l. 2. de rapt. Proserp.
Bellidux resolutus.
Christus Judex.
S. Aug. Ep. 210.

245. Fasciculus virgarum, epigraphen subjunctam habet; SIMUL JUNCTÆ. Ad Siluri, Scytharum Regis, factum hæc imago alludit; significatq;, quantùm adversùs hostes possit sola populorū ac provin-

Concordia.

Prov 18.19. ciarum concordia. Dilucidè Salomon; *Frater, qui adjuvatur à fratre, quasi civitas firma.* Agesilaus, interrogatus, cur Spartanorum civitas sine mœnibus

Plut. in Apop Lacon. esset? mox vultu ad suos cives, fortissimè unitos, & armatos, converso, iisq; digitum intendens, respondit; *Hi sunt Spartæ civitatis mœnia.* Tertullianus, ævi sui Christianos ad infernum triumphandum op-

Tertul. l. ad Mart. c. 1. Psal. 75. 3. Hug Vict. in c 1 Reg S. Aug. portunis artibus instruens, ajebar, *Inveniat munitos, & concordiâ armatos, quia pax vestra bellum est illi.* Hugo Victorinus noster, ad illa Psalmi verba reflectens; *Factus est in pace locus ejus, & habitatio ejus in Sion. Ibi confregit potentias arcuum, scutum, gladium, & bellum*; subjungit: *Ex quibus verbis patet, quod omnia diabolica arma frangit concordia.*

246. Æneas Sylvius Picolominius, postea Pius II. cùm citra omnem expectationem, non verò citra omnia merita, ad Summi Pontificatus apicem promoveretur, sibimet Aaronis virgam, Symboli loco, statuit; cùm dicto; INSPERATA FLORET. Ita om-

Misericordia Divina.

ninò Divina pietas ac beneficentia frequenter in rebus desperatis opportunissimos felicitatis flores producit. Videbatur equidem omnis emergendi spes in Israëlis populo præcisa, quando adulti inter Ægypti fornaces conficiebantur, eorumq; infantes publico decreto in Nilo flumine submergendi erant. Sed ecce quàm nihil adversùs Superûm providentiam possit omnis humana prudentia! eodem tempore, quo omnium minimè sperari poterat, gratias suas efflorescere fecit optimus Deus, &, cum recens nato Mose, etiam populi illius felicitatem, tot votis hactenus expetitam, nasci voluit. Aloysius Lippomannus; *Nascitur tunc salutis auctor, dum maximè gloriatur perditionis crudelitas: & ubi omnis spes desinit, & humanum auxilium, tunc adest Divinum.* Providè monet Ma-

S. Aug. in Psal. 61. gnus Augustinus; *Nec sic de misericordia Dei præsumatis, ut potestatem contemnatis; nec sic potestatem timeatis, ut de misericordia desperetis.*

247. Inter cæteros solemnes apparatus, Mantuæ ad honorem Mariæ Virginis exhibitus, symboli loco Aaronis virgam depinxêre, quæ inter complures alias arentes & exsuccas, efflorescens, epigraphen habuit; SOLA FLORET. Prærogativa enim Mariæ

Maria V. fœcunda.

Virginis eximia & prorsus singularis fuit, quod inter omnes mulieres sola Dei filium, instar suavissimi floris, è virgineo utero suo, absq; ullo maris congressu, conceperit, &, æterno totius mundi bono, enixa sit.

Isa. 11. 1. S Hier in hunc loc. De hoc Virginis miraculo ac privilegio vaticinatus Isaias, ait; *Egredietur virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet.* Hunc locum exponens S. Hier. *Nos*, inquit, *virgam de radice Jesse S. Mariam Virginem intelligamus, quæ nullum habuit sibi fruticem cohærentem, de qua supra legimus. Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, & florem Dominum Salvatorem.*

248. Aaronis virgam, *quæ*, asserente Richardo de

Rich à S. Lau. l. 10. de laud Virg. S. Laur. *nec radicata plantario, nec defossa sarculo, nec animata succo, nec fœcundata semine floruit, fronduit, nucesq; peperit*; hoc epigrammate loquentem introduxi; ET ARIDA FLORUI. Enimverò Jesum Christum, florem longè pulcherrimum, ac fructum

Maria V. fœcunda.

pretiosissimum, Maria Virgo sanctissima, ab omni maris complexu ac semine prorsus aliena, peperit.

Idem l. c. Proinde idem Richardus subjungit; *Virgo Maria est arida virga Aaron, quæ sine humore virilis seminis*

Philip Abb l. 1. in Cant. v. 16. *peperit amygdalam, Christum videlicet.* Philippus Abbas dicit, quod Virgo sacratissima fuerit *Virga Aaron arida, absq; fomentis naturalibus fructificans.*

249. Nobile quoddam ingenium S. Theresiam, in-

S. Theresia.

numeris prodigiis illustrem, cum virga Mosis comparabat; addito lemmate, HAC MIRABILIA. Mentem Emblematis hoc disticho explicatam accipe;

Acta manu Hebræi Ducis admiranda patravit
Virga diu: at nostro tempore Virgo Dei.

Maria V.

Mariæ Virginis hanc iconem propriissimam dixeris, quæ Deo, ad summi momenti prodigia, instrumenti

Absal. Abb. ser. 50. loco deservivit. Absalon Abbas ait; *Virga Moysi, per quam fecit signa in Ægypto, Maria est, per quam Deus FECIT MIRABILIA in mundo, e quibus unum de maximis est, quod versa in colubrum, dracones Ægyptiorum devoravit: quia cùm de se Christum in similitudinem carnis peccati genuit, omnia crimina, omnes hæreses impiorũ, quæ hujus mundi Ægypto illudebant, tum virtute prolis, tũ exemplo suæ sanctitatis delevit.*

S. Crux.

Cæterùm icone illâ etiam miracula, per Servatoris nostri crucem producta, non incongruè significare licet. De hac S. Ecclesia canit; *Ad Crucis contactum*

Brev. Rom. 3. Maii. *surgunt mortui, & Dei magnalia referantur. Adsunt prodigia divina in virga Moysi primitùs figurata.*

250. Virga oculata epigraphen sustinet; VIGI-

Deus.

S. Cyrill. Al. l. 9. cont. Iul. LAT, ET CORRIPIT. Explicatissima hæc Divinitatis idea est; unde & veteres Ægyptii, teste S. Cyrillo Alexandrino, *Volentes significare Deum, pingebant oculum, cui baculum substituebant*; Sicque in oculo perspicacem Dei vigilantiam; in virga verò justissimum illius rigorem repræsentabant. Cæterùm

Princeps. Prælatus.

Prælati ac Principes quos Deus in mundo vices suas agere voluit, ad illius hieroglyphici normam sese componant, studeantq; pro regiminis commissi exigentia, & indefessè vigilare & discretè castigare.

251. Virga Mosis à P. Jacobo Masenio epigraphen

Maria V.

recepit; ET PETRAS VERBERE FRANGIT. Mariam Virginem hæc imago spectat, quæ durissima quæq; hominum pectora emollire, & in lachrymas

But. in Hym. Gr. p. 155. Io Geomet. in Cat. aur. ad c. 2. Luc. resolvere potest. Unde verè à Buteone cognominatur, *Virga mystica.* Et à Joanne Geometra; *Petra melle, id est verbo fluens.* Mentem emblematis ita explicat Author;

Virga suo potuit tactu diffindere petras;
Saxea quantumvis pectora Virgo movet.
Optatas traxit Moyses de rupibus undas:
Eliciet lachrymas Virgo vocata suas.

252. Virga aromatica, odores suos nonnisi intra

Maria V.

flammas spargere solita, eodem Masenio authore epigraphen sustinet; MORIENS PLACET. Maria

Raym Iord p. 14. c. 56. V. à Raymundo Jordane rectè vocatur *Virgula fumi*; quippe quæ amoris igne succensa, suavissimos virtutum odores sparsit, tandemq; etiam animam suam in illo amoris incendio exhalavit. De hac Virgine dulcissima quasi attonitus exclamat S. Epithalamii

Cant. 3. 6. S Hier Ep. 10 ad Paul. & Eustoch. Sponsus: *Quæ est ista, quæ ascendit per deserta, sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris? Et bene quasi virgula fumi*, subjungit S. Hier *quia gracilis & delicata, quia divinis extenuata disciplinis, & concremata intus in holocaustum incendio pii amoris, & desiderio charitatis. Ut virgula fumi ex aromatibus, nimirum, quia multis repleta est virtutum odoribus, manans ex ea fragrabat suavissimus odor, etiam spiritibus Angelicis.* Emblematis mentem sequenti Epigrammate explicat P. Masenius;

Ignis in optatos dissolvit aromata fumos,
Et lento sensim pascit odore polos.
Virgo virga fuit; virtus suffecit odores;
Ignis amor, fumus vita, quiesque Deus.

MALUS PUNICA, seu Granata. *Cap.* XIX.

Cura animarum.

253. AD honorem B. Andreæ Avellini, D. Aresius symboli loco malum punicum statuit, quod naturâ suâ per medium dissiliens, è tanto granorum numero nec unicum sibi excidere sinit. Epigraphen addidit. NEC UNUM CECIDIT. Innuebat videlicet, Beatum illum è tot animabus, regimini

ac

S. Antioch. hom. 111. ac curæ suæ concreditis, nullam unquam perdidisse. Ad hoc argumentum S. Antioch. ait, *Oportet, ut pastor totus sit mens oculusq., virgam seu baculum gestet oculatum & vigilantem, ut ne una quidem concreditarum sibi pecudum fiat rejicula, & indigna quæ recipiatur à Domino.*

Religiosus observans. Vel certè significabat, Andream regularis observantiæ ita fuisse studiosum, ut nullum unquam ipsius apicem neglexerit, aut inobservatum sibi excidere sit passus. Cæterùm quia Emblematis hujus

1. Reg. 3. 19. gnoma è Regum Fastis desumpta est, *crevit autem Samuel, & Dominus erat cum illo; & non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram*; idcircò cumprimis

Prophetia impleta. Prophetarum vaticinia denotat, quæ, nullo unquam effectu suo frustrata, certissimo & infallibili semper constitêre eventu. Unde Josue de promissis, Hebræ-

Josue 21. 43. orum populo à Deo factis, testatur; *Ne unum quidem verbum, quod illis præstiturum se esse promiserat, irritum fuit, sed rebus expleta sunt omnia*; seu, ut Græcus & Hebræus contextus traduxêre. *Non cecidit verbum ex omnibus verbis bonis, quæ locutus est Dominus.*

Verbum Dei. Eâdem planè ratione verbum Dei, universo orbi per ministros Evangelicos annuntiatum, quâvis minimâ sui particulâ plurimùm utilitatis confert.

254. Theobaldus, Cardinalis Aragonius, Symboli loco malum granatum, tenuissimâ fissurâ apertum, habuit; cum lemmate, SUB CORTICE TEGO. Vel, ut alii, PULCHRIORA LATENT.

Secreta abscondita. Protectio. Emblemate isto Principem, in arcanis suis occultandis prudentem, vel in protegendis subditis benignum significare licet. Idem etiam hominem modestum, suas virtutes abscondere solitum, concernit. Venerabilis

Ven. Beda in Cant. 6. Beda. *Sicut cortex mali punici solum quidem ruborem foris ostendit, sed multa interius grana, quibus exuberat, occultat; ita anima, Deo devota, ac salubriter verecunda, plura virtutum genera quæ foris minimè apparent, continet.*

Amor occultus. Cæterum imago illa etiam amoris occulti est propria, de quo Hermannus Hugo canit;

Herm. Hug. l. 2. Desid. Eleg. 13.

Quæ mea sint igitur, dum triste gemo lamenta,
Nonnisi nos soli novimus, ille & ego.
Quid voveam tacitus, dum compleo littora, votis,
Nonnisi nos soli novimus, ille, & ego;
Quid clamem, mea dum sese suspiria rumpunt;
Nonnisi nos soli novimus, ille & ego.

In hanc rem plurimùm gratiæ habet Othonis Venii Emblema, ubi Cupidinem larvato vultu cum amasia loquentem sistit;

Oth. Ven. Embl. Amor. fol. 220.

Larvatus licet incedo, coopertus & ora,
Non est quòd metuas, chara puella, dolos.
Sum tibi sincerus, populo fucatus: Amoris
Garrula ne nostrum lingua revelet opus.

255. Prælatum quemdam, è dignitate Episcopali, ad Eminentissimorum Cardinalium purpuram evectum, mali granati symbolo repræsentavi; istud enim primâ suâ ætate virescens, tandem sub ardore solari coccineum purpuræ colorem induit. Epigraphen addidi. PURPURAT EX VIRIDI.

S. Ecclesia. S. Ecclesiam hæc imago denotat, quæ è nupera Christi institutione adhuc virescens, copioso SS. Martyrum sanguine, ceu purpurâ, tincta fuit. S. P. Aug.

S. Aug. Ps. 88. con. 30. *Purpurata est universa terra sanguine Martyrum, floret cœlum coronis Martyrum, ornatæ sunt Ecclesiæ memoriis Martyrum, insignita sunt tempora natalibus Martyrum, crebrescunt sanitates memoriis Martyrum.* Cæterùm Emblemate illo meus Carducius S.

S. Thomas Cantuariensis. Thomam Cantuariensem, Canonicum Regularem, ex Archiepiscopo Martyrem, insignivit;

Purpurat ex viridi gemmatum germine pomum:
Martyrio en Thoma sic rubet ense viror.

Purpura debetur meritis. 256. Homines, dignitatum purpurâ conspicuos, debere intellectu experto, ætate maturâ, ac virtutum meritis instructos esse. P. Dominicus Gambertus è mali punicæ fruge demonstrat, quæ, etiamnum tenera ac viridis, epigraphen subjunctam habet; PURPUREUM MATURA COLOREM. Hanc præceptionem probè observatam habebat magnus ille Moses, quando ad Judæi imperii purpuram non juvenes suos filios, sed Josue, virtutibus ac meritis longè maturiorem, tametsi ab extera tribu oriundum, elegit. De hoc S. Hieron. *Moyses amicus Dei, potuit utique successores principatus filios suos facere, & posteris propriam relinquere dignitatem. sed extraneus de alia tribu eligitur Jesus: ut sciremus, principatum in populos non sanguini deferendum esse, sed vitæ.* S. Hier. Ep. ad Titum cap. 1 n. 5.

257. Malum granatum, mediâ parte diruptum, epigraphen tenet. UT VIVANT, PEREO. Affectus paterni hoc simulachrum est, qui, ut filios efficiat beatos ac felices, non rarò propriæ vitæ jacturam facere non abhorret. Hunc amoris excessum S. Ambr. in Christo, tot suppliciis ac doloribus nostri causâ excruciatu, deprehendit. *Tantum contulit nobis*, inquit, *ut, qui moriturus non erat, quia Deus erat, nostrâ illâ morte moreretur, ut nos ejus spiritu viveremus.* Et alibi; *Suscepit tristitiam meam, ut mihi suam lætitiam largiretur: & vestigiis nostris descendit usque ad mortis ærumnam, ut nos suis vestigiis revocaret ad vitam.*

Affectus paternus Christus crucifix. S. Ambr. l. 3 de Spirit. S. cap. 18. Idem in Luc. lib. 10.

258. Malum granatum, suâ sponte dirumpi solitum, purpureos ærarii sui rubinos cuivis obvio, munificentiâ non minus liberali quàm apertâ, offert. Unde lemma; QUANTO POSSO DONAR; TUTTO VI DONO. Id est; QUOD HABEO, LARGIOR. Hanc summæ charitatis liberalitatem sibi familiarem habuêre S. Martinus Episcopus, S. Thomas Villanovanus, S. Paulinus Nolanus, & S. Carolus Borromæus; qui ad aliorum egestatem sublevandam ipsius quoque episcopatuum suorum redditus profuderunt, eosque, intra palatia sua receptos, propriis vestibus, cæterisque bonis liberalissimè donârunt. Probè enim hi edocti erant illud Magni Augustini effatum, *Qui manus ad eleemosynas expandit, dextra sua à Christo perespiet.* Liberalitas. S. Aug. libr. 50 Hom. hom. 26.

259. Malum punicum, adhuc integrum, visu quidem perquam venustum est; utpote quod verticem coronatum, ac reliquum corporis sui orbem purpurâ auroq; vestitum habet. At lacerum ac divisum, formâ præstat longè pulchriore: nam intra viscera ingentem granorum cumulum, ceu totidem rubinos superbè ostentat. Unde lemma: PULCHRIUS, CUM FATISCIT. Vel ut meo Concanonico, D. Philippo Mariæ Gallinæ placet. QUANTO LACERO E' PIU'; TANT' E PIU' BELLO. Id est; DISCISSUM PULCHRIUS. Unde Divina Sponsa, Sancta nimirum Ecclesia, genas, mali granati fragmento similes, habere dicitur. *Sicut fragmen mali punici, ita genæ tuæ.* Quantò enim majore hostium tyrannide fuerit sauciata, tantò majorem Sanctorum Heroum copiam spectandam exhibet. Opportunè Venerabilis Beda. *Sancta Ecclesia, quò amplius eam frangi adversis contigerit, eò clarius, quot virtutum grana unius fidei tegmine complectatur, referat.* S. Ecclesia. Cant. 4. 3. Beda in hunc loc.

260. Academici Secreti symbolo suo malum granatum incisum habent, cum lemmate, LATENDO MITESCUNT. Innuunt videlicet, sicuti acida & aspera illius pomi granula, dum sub malicorio delitescunt, dulcedinem admodum gratâ sortiuntur; ita obdurata & aspera quævis peccatorum corda, intra solitariæ vitæ angustias recepta, perfectionem, Deo suavissimam, induêre. Aliis eidem symbolo hanc gnomam subjicere placuit; LATENDO NITESCUNT. Nam pomi illius granula, sub corticis velamine collecta, splendorem diaphanum acquirunt. Religiosis hanc iconem cumprimis affinem dixeris, qui intra solitudinem suam congregati, lucem longè clarissi- Religio. Solitudo.

clarissimam, & existimationem coram mundo professus singularem sibi conciliant. Præclarè dixit S. Antonius Paduanus; *In deserto utent virtutis, adflat gratiosus Deus.* Et Metaphrastes; *Cur Joannes erat in deserto? Ne evanesceret in eum populi reverentia, quæ offuscatur conversationis assuefactione.*

S. Ant. Pad. Dō. 4. Adv.

Metaph. ap. Lippomann 29 Aug.

261. Malum punicum, suâ sponte divisum ac reseratum, inscriptionem habet; SPONTE MAGIS. Sanctos Martyres hæc figura denotat, qui, non expectatâ carnificum violentiâ, seipsos, suaq; viscera tyrannis dilanianda ultrò obtulerunt. S. Amb. de S. Sotere Virg. & Martyre scribit; *Illa ubi audivit hanc vocem* (nimirum, quod colaphis esset cædenda) *vultum aperuit, soli invelata atq; intecta martyrio & volens injuriæ occurrit, vultum offerens, ut ibi martyrii fieret sacrificium, ubi solet esse tentamentum pudoris.*

Martyres

S. Ambr. lib. Exhort. ad Virgin.

262. Academici Secreti, supra citati, malo granato inscripsêre; MATURATA PRODIBUNT. Innuebant videlicet, se ingenii sui partus, nonnisi oblongâ temporum revolutione examinatos, in publicam lucem eniti velle. Hac diligentia S. Ambrosius quemvis sermonem nostrum condiendum existimat; unde super illa Psaltis verba, *os meum loquetur sapientiam*, ait; *Admonemur non tumultuarium proferre sermonem, sed exercitio quodam meditationis, & statera mentis interna examinare ducenda.*

Maturitas in loquendo.

S. Ambros. in Ps. 48. 4.

263. Mali punici granula, simul collecta, sese mutuò ita perficiunt, ut tandem miram suavitatem, ac formam, vel ipsis etiam rubinis invidendam, sortiantur. Unde lemma; MITESCUNT SIMUL. Vel ut meo concanonico D. Salvatori Carducio placet; GEMMASCUNT SIMUL. Hanc perfectionis communicationē certò sibi polliceri audit, quisquis virtuosorum consuetudine usus fuerit. S. P. Aug. *Sic se tenet corpus Christi, membra socia sic compinguntur & adunantur in charitatem, & in vinculum pacis, cùm quisque id, quod habet, præstat ei, qui non habet.* Carducii hac de re distichon est;

Societas bonorū.

S. Aug. in Psalm. 125.

Gemmascit soboles, cætu sociata decoro.
Quàm probus est socius, tam pretiosus eris.

264. Inter omnes arborum fructus solum malum granatum in vertice coronam regiam præfert. Proinde hanc epigraphen sibi propriam vendicat; SOLUM CORONA PERSPICUUM. Scipio Bargalius hac icone Mariam V. in cœlis coronatam, ac reliquis cœlitibus longè superiorē, significat. Integerrimo adversus Deiparam affectu exclamat S. Bonav. *Virgo revera Domina est cœlestium, terrestrium, & inferorum.* Et Richard. à S. Laurentio, *Omnis sanctus, respectu Mariæ, est sicut arena respectu auri.* Rem totam compendio proponens S. Ecclesia, eam passim hoc encomio salutat, *Regina Sanctorum omnium.* Cumprimis tamen æterni Patris Verbum illo mali granati Emblemate significatur, utpote quod è Virginia utero progerminans, præ cæteris creaturis omnibus coronam promeretur. Quod verò solus Christus eam promereatur, vel inde constat, quia mero illius favore ac gratiâ omnes mundi Reges infernum hunc orbem gubernant; ipsomet testante, *per me Reges regnant.* Porrò corona Christo debetur, quia supremâ potestate, citra cujusvis injuriam, *transfert regna atq; constituit.* Insuper soli illi ea debetur, quia, D. Paulo asserente, *Beatus & solus potens est, Rex regū & Dominus dominantium.* Deniq; coronam sibi uni propriam vendicat, quia clarissimi illi Monarchæ, in Apocalypsi descripti, corpore inclinato, ac coronis ad ipsius soliū depositis, se submississimos tanti Regis clientes confessi sunt. Quin etiā potentissimos hujus ævi Principes, Canutum Angliæ Regem, Godefridū Hierosol. Regem, aliosq; complures, diademata sua ad Crucifixi pedes demittere vidimus. Cæterùm cùm omnes virtutes ex hominis justi anima, ceu totidem fructus è fœcunda arbore dependeant, non abs re interrogabis, cuinam illarum omnium debeatur corona? Quæsito respondens S. Bernardus, eam solius perseverantiæ propriam esse affirmat. Unde etiam consilii loco fidelissimè suggerit; *Studete perseverantiæ, quæ SOLA virtutum CORONATUR.*

Maria coronata

S. Bonav. in specul. Virg. cap. 3

Rich. à S. Laur. lib. 2 de laud. Virg.

Christus.

Prov. 8. 15.

Dan. 2. 21

1 Tim. 6. 15.

Perseverantia.

S. Bernard.

265. Idem Bargalius poëmate pastoritio malū granatum expressit, quæ, fructibus onusta, infra aliarum arborum umbram erat collocata; cum lemmate, MEGLIO MATURA AL OMBRA. Id est; MELIUS MATURESCO SUB UMBRA. Virginea etiamnum juvenculæ, hanc iconem documenti loco sibi ob oculos figant. De his S. P. Aug. *Dominica Virgo primitus publicos debet vitare conspectus, & platearum frequentium devitare: atq; in domo posita, operi lanifice insistere, vel lectioni divinæ.* Haud aliter bonus Religiosus, solitudinis beneficio, ad veræ perfectionis apicem promovetur. S. Bern. *Labor, & LATEBRÆ, & voluntaria paupertas, hæc sunt Monachorum insignia, hæc vitam solent nobilitare monasticam.*

Virgo.

S. Aug. lib. ad frat. Virg.

Religios.

S. Bernard. in Epist.

266. Rogatus à quodam e purpurato S. Ecclesiæ Senatu, ut emblemate exprimerem, quod ipse cogitationū & affectuum suorū sanctimoniam, hactenus intra pectoris sui angustias conclusam, opportuno tēpore palā sit facturus, malum granatū expressi, quod necdum quidem diruptū, sui tamen opportuno tempore aperiendi certissimam spem relinquit. Epig addidi; MOX INTIMA PANDAM. Philo Carpatius in rem nostram illa Sacri Epithalamii verba accommodatè interpretatus; *Sicut fragmen mali punici, ita gena tua*, ait, *Comparatur sancta anima malo punico, quia fovet in sinu suo cogitationum & desideriorum optimorum grana pulcherrima, quæ se OPPORTUNO TEMPORE PROMUNT, & aperiunt.*

Intentio.

Phil. Carpat. in Cant. 4. 3.

267. Joannes Orozcus symboli loco malum granatum præfert cum lemmate; AGRO DOLCE. Id est; DULCIS, ET ACER. Hinc Principes justitiæ suæ rigori clementiam affundere discant. Unde symbolum istud etiam Henrico IV. tribuitur. S. Gregor. *Miscenda*, inquit, *est lenitas cum severitate, & faciendum quoddam ex utraque temperamentum, ut neq; multâ asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate solvantur.* Et alibi Prælatum instruens, ait; *Ipsa in te dulcedo, cauta non remissa sit, correctio verò diligens sit, non severa; sed sic alterum condiatur ex altero, ut boni habeant amando quod caveant, & pravi metuendo quod diligant.* Idipsum etiam de amore dixeris, cujus dulcedo semper individuum quemdam amarorem conjunctum habet. Unde Petrus Bembus canit;

Misericordia & Justitia.

S. Greg. l. 20 Moral. c. 6.

Idem lib. 9. Epist. 2.

Amor.

Usato di mirar forma terrena
Questi anni à dietro: e torbido splendore,
Vidi la fronte di celeste honore
Segnata, e più che sol pura serena,
Corseme un caldo al hor di vena in vena
Dolce, & acerbo; e passò dentro al core:
Del qual poi vissi, come vol e amore
C'hor pace e gioia: hor mi da guerra, e pena,
La pena è sola: ma la gioia mista
D'alcun tormento sempre, e quella pace
Poco secura, onde mia vita è trista, &c.

268. Me judice, pomum granatum hanc non incongruam epigr. sustinet; PLURIMA LATENT. Ita quævis S. Scripturæ periodus aut littera plurimos sensus, documenta, ac mysteria habet recondita. Unde de illa disserens S. P. Greg. ait; *In ea magna sunt volumina sententiarum, cumuli sensuum.* Ratione haud multum dissimili in S. Ecclesiæ visceribus immensi virtutum & gratiarum cumuli asservantur. Appositè S. Ambr. de fructibus illis pronuntians, *Ecclesia*, inquit,

S. Scriptura.

S. Greg. in Ezech. 1. 6.

S. Ecclesia.

S. Ambr. lib. 3 Hexaem.

inquit, *Christi cruore dotata, simul plurimos intra se fructus usui istius pomi sub una munitione conservans, & virtutum negotia multa complectens. &c.*

Sinceritas.

269. Sincerum ac candidum hominis pectus D. Archangelus Conter malo granato, certi typo, comparat, quod in plures partes divisum, epigraphen tenet; INTERIORA PATENT. Servator noster hujus virtutis observandæ plurimos modos suis amicis præscribit. Imprimis enim eos docet interioris animi sui elatissimas virtutes etiam in exteros diffundere; *Luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona. &c.* Dein eosdem ad columbæ simplicitatem imitandam invitat, quæ technarum omnium penitus ignara, puram semper & ingenuam se alus præbet. Opportunè Tertull. *Nostra columba domus simplex: etiam in editis semper, & apertis, & ad lucem, nihil veritas erubescit, nisi solummodò abscondit.* Denique eos, *neq; peram, neq; calceamenta* circumferre jubet, ut receptam in corde suo paupertatem etiam exteriore habitu manifestam facerent. Idipsum observans S. Bonaventura, ait; *Voluit autem Dominus hoc discipulis injungere, ut non solùm essent pauperes, verùm etiam apparerent.*

Matt. 5.16.
Tertull. lib. cont Valen. cap. 3.
Luc. 10. 4.
S. Bonav. in hunc loc.

Societas bona.

270. Malus granata, si myrto vicina fuerit, longè magis evadit frugifera, quàm ubi ab arborum consortio remota existit. Unde Ferrus aliquot malos punicas myrtis propinquas, hoc lemmate notavit; PROXIMITATE FOECUNDIORES. Tantùm videlicet bona ac virtuosa bominum societas emolumenti affert. S. Isidorus; *Sicut bona multa habet communis vita sanctorum, sic plurima mala societas affert malorum.*

S. Isid. l. 2.

Gratia Dei.

271. Pomum granatum, toto suo orbe ruptum, epigraphen tenet; NEMINI SUA MUNERA CLAUDIT. Hâc icone cùm personam liberalem ac generosam; tum gratiam ac bonitatem Divinam significare licet. Utraque enim versus omnes copiosè diffunditur, suasque opes liberalissimè communicat. S Hildebertus; *Deus, ad excludendum periculosæ excusationis refugium, præparat hominibus gratiam suam, cui innitantur. distribuit instrumenta, quæ suffragentur: offert præmia, quibus excitentur. &c.*

S Hildebert. Epist. 33.

272. S. Basilius testatur, malum granatum, pineo quodam cuneo diffissam, si antea fructus generaverit acidos, postea suaves, gustuq; amœnos proferre. Lemma; VULNERE PERFICITUR. Certè Saulus, paulò ante *spirans minarum & cædis*, vix cœlesti fulmine ac cœcitate percussus, victas illicò manus dedit, summamque suavitatem induit. Antiochus, Judæam deprædaturus, posteaquam ingenti suâ plagâ repulsam tulit, eidem tributarium se obtulit. S. Ignatius Loyola, vulneris dolore prostratus, cœlestem veræ perfectionis scholam attigit. *Nullus hominum,* Magno Augustino teste, *est tantâ justitiâ præditus, cui non sit necessaria tentatio tribulationis, vel ad perficiendam, vel ad confirmandam, vel ad probandam virtutem.*

Act. 9. 1.
Calamitas utilis.
S. Aug. l. 22 con Faust. cap. 20.

Discordia

273. Mali punici granula, quamdiu simul collecta manent, illustrem verticis sui coronam conservant incolumem & illibatam: at dispersa ac mutuò separata, mox eam perdunt, & diademate adeò insigni privantur. Unde P. Eustachius Venator. Augustinianus Excalceatus, inscripsit; LINQUUNT SEJUNCTA CORONAM. Ita homo, à proximi sui charitate alienus, indubitatam æternæ coronæ jacturam facit. Nam, ut benè ait Magnus Aug. *Membra Christi per unitatis charitatem sibi copulantur, & per eandem capiti suo cohærent, quod est Christus.* Exemplo suo id comprobat miserrimus Presbyter Sapricius, qui, Surio referente, post plurimos cruciatus, invicto animo pro sancta fide toleratos, tandem in martyrii sui pegmate jamjam securi feriendus, Nicephoro, veterem quamdam injuriam submississimè deprecanti, veniam omnem pertinaciter abnuit; unde factum, quod à sancto suo proposito ita miserè sit dilapsus, ut momento martyrii palmam, coronam, ac gloriam cœlestem, Deo ac Cœlitibus perjurus, amiserit. Patris Carducii hac de re epigramma est;

S. Aug. de Unit. Eccl. cap. 2.
Surius 9. Februarii.

En superimpositam linquunt sejuncta coronam,
Splendida dum renuunt degere grana simul.
Non secus Ecclesiæ nexu nisi corda ligentur,
Cœlica sejunctis dempta corona perit.

Maria gratiâ plena.

274. Malum punicum apertum, inscriptionem legendam offert: QUOT GRANA, TOT GRATIÆ. Mariam Virginem hæc imago spectat, quæ ab Angelo salutata est. *Gratiâ plena.* Et *benè quidem*, subdit S. Hieronymus. *Plena, quia cæteris per partes præstatur; Mariæ verò se tota infudit plenitudo gratiæ.* Unde P. Franciscus Suarez prolixè & eruditè demonstrat, Mariam Virginem à primo conceptionis instanti, usque ad supremum vitæ suæ meritæ ita semper duplicando auxisse, ut in gradibus gratiæ & meritorum omnes omninò homines & Angelos simul sumptos longè superârit. Emblematis mentem hoc disticho explicat P. Masenius;

S Hier ser. de Assumpt. B Virg.
Fran Suar. p. 2. Disp 18 sect. 4.

Grana tot auratis non condit Punica malis,
Gratia quot Virgo pectore dona suo.

275. In encomium Cardinalis Julii Mazarini, pomum granatum, mediâ parte apertum, produxêre; eum lemmate, NOBILIORA LATENT. Sensum Emblematis ita explicatum accipe;

Quot grana ostentat, tot Sydera punica malus,
Sydera sub granis nobiliora latent.
Magna licet pateant de te, majora teguntur,
Dum te aperis; intus nobiliora tegis.

Justitia

Porrò tametsi Justus exteriore corporis ac morum compositione plurimùm venustatis habeat, interior tamen animi decor longè est pulchrior. Id quod de Sacra Sponsa sub eodem mali granati schemate expressit cœlestis Sponsus; *Sicut fragmen mali punici, sic gena tuæ, absq; eo, quod intrinsecus latet.* Quasi diceret, interprete P. Cornelio à Lapide, *major est pudicitia interna, quàm inde prodiens rubor & pudor genarum externus.* S Gregorius de homine justo ait; *Valde honestum est, quidquid in exterioribus operatur; quod simpliciter inter homines conservatur, quod ea, quæ videt, temporaliter concupiscere dedignatur &c. Sed vehementer pulchrius est & honestius, quod cordis desiderium illibatum conservare conatur, quod æternæ beatitudinis claritatem in mente retinet, erecta contemplatur, quod in his, quæ interius videt, suaviter requiescit & mundatur.*

Cant. 4:3.
P Corn à Lap in hunc loc.
S Greg. Lib

Interior pulchritudo.

276. Serenissimus Philotheus, inter cætera symbola planè elaboratissima, malum punicum exhibet; cum lemmate, INTERIORA PLACENT. Sicuti enim non exterior pomi illius facies, utpote crasso ingratoque cortice circumdata, sed interiorum granorum dulcedo ac saporis suavitas spectanda est. Ita vir prudens neminem ab exteriore judicet vultu formâque; cùm sæpè dura aspectu & ingrata rem pulcherrimam tegant; ex adverso grata, & jucunda exteriore visu, interioribus laborent vitiis, & scrutantem penitius, inquirentemque turpiter deludant. In rem nostram S. P. Augustinus; *Corporis hujus, id est, exterioris hominis ornamenta, quantò magis appetuntur, tantò sunt interioris majora detrimenta: quantò autem minus appetuntur ornamenta exterioris hominis, tantò magis moribus pulchris homo interior adornatur.* Coronidis loco sequens epigramma, velut imaginis hujus Oedipum, habeto.

S. Aug. ser. 18 de Verb. Apost. c. 12.

Punica

Punica mala suis stagnant uberrima granis,
Quæ pascunt oculos, & simul ora juvant.
Exteriora tibi, quæ sunt, si forte probentur,
Gratulor. At nobis interiora placent.
Quid juvat exterior cortex, quid amica doloris
Gratia, si nobis interiora neget?
Pectoris interior virtus, & conscia recti,
Et mens, sinceræ simplicitatis amans.
Hæc mihi grana placent, has primùm respice dotes;
Cætera villosi corticis instar habe.

MESPILUS.

Caput. XX.

Senectus sapit. *Plato in Symp.*

277. Zincgreffius Mespilum, ex arbore sua pendulum, hoc lemmate notavit; NON MATURUM PRIUS, QUAM PUTRIDUM. Innuebat videlicet, hominem in senio primùm maturè sapere. Platonis dictum est; *Mentis oculus tunc acutè incipit cernere, cùm primùm corporis oculus deflorescit.* Præclarè in rem nostram S. Hier. *Senectus eorum, qui adolescentiam suam honestis artibus instruxerunt, & in lege Domini meditati sunt die ac nocte, ætate fit doctior, usu tritior, processu temporis sapientior, & veterum studiorum dulcissimos fructus metit. Unde & sapiens ille vir Græciæ Themistocles, cùm expletis centum & septem annis se mori cerneret, dixisse fertur, se dolere, quod tunc egrederetur è vita, quando sapere cœpisset. Plato octogesimo primo anno scribens mortuus est. Isocrates nonaginta novem annos in docendi scribendiq; labore complevit.* Cicero Solonem prædicat, qui solus restitit Pisistrato, rempublicam per tyrannidem invadenti; cùmque ille rogaret, *quâ re fretus hoc auderet?* respondit. *Senectute.* Hinc illud Homeri de Heroe quodam Ægyptio, *Qui jam senectute incurvus erat, & multâ rerum experientiâ sapiens.*

S. Hier. Ep. 2. ad Nepot.

Cicer. lib. de Senect.

Homer. in Odyss. P.

MORUS. MORUM.

Caput XXI.

278. Scipio Bargalius moro inscripsit; SERO FLORET, CITO MATURAT. Eorum hoc ectypon est, qui serâ ac tardâ pœnitentiâ ducti, postea celeres sanctimoniæ fructus faciunt. His jure optimo felicem Latronem, in vitæ suæ epilogo conversum, accenseas. Joannes Diadreus; *Morus novissima omnium germinat, & tamen parit inter primas: ita qui tempus idoneum opperiuntur res conficienda, etiamsi serius cœperint, tamen maturius conficiunt.*

Latro bonus. *Io Diadr. Tit Opportunitas*

279 Morum, quia tardè generatum, oblongo durat tempore. Unde Camerarii lemma; CUNCTANDO PROFICIT. Ita nimirum res omnes, lentis consiliis maturescere solitæ, ætatem ferunt, ac felicitatem diuturnam assequuntur. Verissimè Titus Livius; *Omnia non properantis, clara rectaque erunt.* Fabius Maximus, Hannibale ob crebras victorias plurimùm fastuoso & arrogante, adversus hostem adeò magnum solâ in pugnando tarditate est usus, eâque Carthaginensium vires ad internecionem usque fatigavit; Romanis interea, qui animum jam desponderant, denuò erectis, & roboratis; atque adeò *cunctando restituit rem.* Zeuxes, Plutarcho teste, longissimas in eadem icone pingenda moras trahebat, causam interrogatus, respondit; *Diu pingo, quia pingo æternitati.*

Maturitas.

Liv Deca. 3 lib. 2.

Plutarch.

280. Morus, pruinâ aut grandine percussa, epigraphen sustinet; FATO PRUDENTIA MINOR. Hinc colligere licet, quantùm Divina providentia cuivis hominum sagacitati prævaleat. Pro emblemate intelligendo advertas velim, in eo illa divini Psaltis verba tacitè innui, ubi, inter cæteras Ægypti plagas, etiam moros à pruina quassatas recenset; *Et percussit in grandine vineas eorum, & moros eorum in pruina.* Quantumvis enim arborea istæ in fructibus suis proferendis prudentem cautelam & diuturnas moras adhibeant, simulque frigoris rigores penitus sublatos, ac summam cœli temperiem expectent; nequaquam tamen Divinam potentiam, quavis sapientiâ & fortitudine superiorem, effugere potuêrunt. Verè dixit Sapiens; *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum; qui apprehendit sapientes in astutia eorum, & consilium pravorum dissipat.* Sic nimirum, asserente Chrysostomo, *improbo homine nihil imbecillius: propriis armis capitur; quemadmodum ferrum à rubigine, & lana à tinea, ita etiam improbus à vitio.* Colophonem jungit Ovidius,

Pruden-tia humana.

Psal 77. 47

Prov. 21. 30

S. Chrys in Psal. 7.

Ovid l. 2. Amor. Eleg. 9.

Plus valet humanis viribus ira Dei.

281. Morus, teneris vestita frondibus, epigraphen non incongruam sustinet; NONNISI FRIGORE LAPSO. Verbis ex illo Alciati disticho mutuatis,

Alciatus Emb. 210.

Serior at morus nunquam, nisi frigore lapso,
Germinat; & sapiens nomina falsa gerit.

Idipsum affirmans Plinius, *Morus*, inquit, *novissima arborum germinat, nec nisi exacto frigore, ob id dicta sapientissima arborum.* Hoc prudentis personæ symbolum interpretatus Joannes Thuilius, ait; *Ita vir prudens graviora negotia & consilia omnia consultò prorogat, neque ante tempus sese effert, sed maturam occasionem, citra noxam & periculum, expectat.* Nam, ut benè observat Magnus Augustinus, Ubi *initium sine prudentia*, ibi *finis cum pœnitentia.*

Plin. l. 16. cap 25.

Prudentia.

Io Thuil. in cit. Embl.

S. Aug ep. 82.

282. D. Aresius Emblematis loco morum figuravit, quæ inter complures frondibus ac floribus ornatas arbores sola necdum germinare cœpit, cum dicto; TEMPUS MEUM NONDUM ADVENIT. Sanctum Patriarcham Franciscum hæc imago significabat, qui extremam paupertatem totis viribus amplexus, cunctis terræ deliciis ac mundi voluptatibus longissimè abjectis, nonnisi in alterius vitæ æstate opum suarum flores recipere voluit. Hanc viri sanctissimi conceptam mentem probè assecutus S. Bernardus, piissimæ cuidam Virgini, ad modestiam & mundi contemptum penitus inclinatæ, id consilii suggessit; *Quod si tibi exprobraverint filiæ Belial, illæ, quæ extento collo fractis incedunt gressibus, compositæ & circumornatæ ut similitudo templi; respondo, regnum meum non est de hoc mundo; responde, TEMPUS MEUM NONDUM ADVENIT; responde, gloria mea abscondita est cum Christo in Deo.*

Humilitas S. Francisci.

S. Bern. epist. 113.

283. Tametsi Morus arborum omnium sit prudentissima, utpote quæ, omnem hyemis injuriam evitatura, tardius cæteris arboribus florescit; nihilominus tamen græco nomine vocatur, *Moros*, id est, *stultus.* Unde nonnemo illam hoc Alciati hemistichio ornavit; NOMINA FALSA GERO. Eorum hæc imago est propria, qui nomina, operationibus ac genio suo penitus contraria, præferunt. Ita Simeon Abbas, Surio referente stulti cognomen habuit, tametsi profundâ sapientiâ, mirâque virtute fuerit insignis. Ita etiam celeberrimus ille è Canonicorum Regularium Ordine Scriptor, seipsum notissimo Idiotæ nomine compellans, doctissimos de Matris Divinæ gloria libros posteritati transmisit. Ausonius eâdem omninò ratione Heliogabalum Imperatorem reprehendit, quod Antonini nomine, tum temporis illustrissimo, ac solorum Magnatum virtuosorum proprio, donatus, opera tanto nomine digna, non exercuerit;

Alciat. loco cit.

Sur. 1. Julii.

Nomen contrarium factis.

Tunc etiam Augustæ sedis penetralia fœdas,
Antoninorum NOMINA FALSA GERENS.

Comes

Comes Fulvius Testi, suorum operum poëticorum initio, fœminam quandam Indicam, æquè vultu pulchram, ac pectore rigidam, introducit; eamque Aprilem nomine, ita alloquitur;

Mà se April siete voi,
Se col lume divino
Scacciate il verno, e serenate il dir;
Ond' è, cruda, che poi
Di ghiaccio adamantino
V' armate il core à le querele mie?
Se così dolci, e pie
Vostre sembianze son, sì caro è il nome:
Perche richiude il petto
Così contrario affetto?
Her si, Donna crudel m' avveggio come
Cieco vi diede Amore
D' April il nome, e di Decembre il core.

Bapt. Guar. Madrig. 123. Baptista Guarinus de Barbaræ nomine ita canit;

Dunque può star con barbara fierezza
Angelica bellezza?
Dunque di si bel viso
Barbaro è il Paradiso?
Barbara quella man, quella favella
Così suave, e bella?
Barbara à torto il mondo oggi vi chiama:
Barbaro è chi non v' ama.

Chris. Fin. Epitaph. 51. Christophorus Finottus, Franciscum Mariam Rosatum epitaphio exornaturus, ad illius cognomen ità allusit.

Quid jacet in tumulo? Rerum sine imagine nomen;
Namque ROSA absque rosa, THUS sine thure jacet.

284. D. Octavius Boldonus ait, hominum decreta & operationes, quantumvis diuturnis consiliis agitentur, posse tamen promptas & acceleratas dici, modò naturâ suâ utiles ac proficuæ fuerint. Huic doctrinæ significandæ, Morum depinxit, quæ frondes ac fructus suos serò quidem, sed tamen unico penè momento simul producere solet. Epigraphen addidit; CITO, SI TUTO. Augustus Cæsar, apud Baptistam Fulg. *Illud semper citò factum posse dici ajebat, quod, cùm factum esset, benè haberet.* Catonis paræmia erat; *Sat citò si sat benè.* Hujus effati memor S. Hier. ait; *Scitum est illud quoq; Catonis, sat citò, si sat benè: quod nos quondam adolescentuli, cùm à perfecto Oratore in præfatiuncula diceretur, risimus.* (Marginal notes: Consultatio. Fulg. l. 7. cap. 2. S. Hier. ep. ad Pammach.)

285. Homini intra necessitatis angustias constituto, res quasvis, etiam minus delicatas & asperas, plurimum videri suaves & amænas, D. Carolus Rancatus è mori Emblemate demonstrat, cujus baccæ, supra dumeta ac spineas sepes sparsæ, hanc Virgilii gnomam inditam habet; NON ASPER EGENIS. Verba Poëtæ sunt; (Marginal note: Necessitas facit aspera dulcia.)

Virg. 8. Æn.

Aude hospes contemnere opes: & te quoq; dignum,
Finge Deo, rebusque veni NON ASPER EGENIS.

Expertus id comprobat Darius Rex Persarum, qui ab Alexandro Macedone prælio victus & fugatus, maximam è fuga sitim contraxerat. Hinc aquam turbidam, in galea propinatam, tantâ voluptate bibit, ut fassus sit, se omni vitâ suâ suavius nunquam bibisse. *Quia scilicet*, ut Cicero subjungit, *Nunquam sitiens bibit.* Theodosius quoq; Imperator, è venatione fatigatus, ad Monachi tugurium diverrit, ibique panem aceto atque oleo maceratum tantâ aviditate comedit; ut eandidè fassus sit; *Nunquam in palatio meo tantâ cum voluptate sumpsi cibum.* (Marginal note: Cic. l. ult. Tusc. quæst.)

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom.

MYRRHA.
Cap. XXII.

286. PRetiosus ac fragrans myrrhæ fructus duplici modo è nobili hoc arbusculo colligitur. Primo quidem suâ sponte aliquot guttulas è cortice suo exsudat; easque utpote summo pretio haberi solitas, Stacten seu Electam vocant. Secundo etiam, ferri acumine, per corticem transfixo, myrrharas è vulnere guttulas fundit, quæ, quantumvis nobiles & odoræ, prioribus tamen virtute & pretio longè sunt inferiores. Proinde Lucarinus Myrrhæ arbusculum Emblematis loco statuit, eiq; gummosum suum rorem citra violentiam exstillanti, subscripsit; PRÆSTANTIOR PRIMA. Ita quoq; pœnitentia, mortificatio, Eleemosyna, aliæque similes virtutes, sponte suâ è pectore ac manibus nostris proficisci solitæ, longè magis à Deo æstimantur, quàm reprehensionum aut morborum violentiâ extortæ. Ob eandem planè rationem beneficium, promptâ ac liberali voluntate erogatum, longè arctius gratos aliorum animos devincit, quàm violentis ac importunis precibus expressum. Demetrius, Stobeo referente, dicere solebat; *Si bene de aliquo mereri vis, citissimè da: morâ enim ingratum redditur, & parùm amabile, quidquid dederis.* Idipsum, Luciani sententiâ, Ausonius suasit. (Marginal notes: Opera voluntaria. Beneficiũ promptũ. Stobeus.)

Si benè quid facias, facias: nam citò factum,
Gratum erit; ingratum gratia tarda facit.

Et Theodoricus Rex apud Cass. *Apud conscientiam nostram leonis genus est: profutura tardare: nec possumus æstimare jucundum, quod ingratâ fuerit dilatione suspensum.* Vetus paræmia est. *Qui citò dat, bis dat.* (Marginal note: Cassiod. l. 4. var. Ep. 40.)

287. Comes Fulvius Testi de nobili hoc arbusculo testatur, eum, modicè incisum, in odoras ac suavissimas lachrymas dissolvi. Verba ipsius vernacula, pauca quidem, sed tamen amæna, hæc sunt;

E la pianta gentile
Che ferita nel sen lagrima odori.

Unde Ferrus illum, à vicino cultello incisum, hoc lemmate ornavit; STILLAT INCISA. Eundem omninò morem in patientia ac vera virtute deprehendere licet; ut quarum fragrantia ab homine justo nonnisi inter calamitates & offensas promanat. S. Ambr. *In vineis Engaddi lignum est, quod si quis compungat, unguentum emittit, si non incidatur lignum, non ita fragrat & redolet. Ita homo justus &c.* Iconem hanc Abb. Ferr. etiam iis tribuit, qui nonnihil offensi aut afflicti, gemitus ac suspiria emittunt. Propriè tamen, Bercorio asserente, sanctissimam Servatoris nostri humanitatem concernit, quæ clavis ac lanceis altùm transfixa, sanguinem suum, veluti myrrham, ad peccatorum animas persanandas accommodatissimam profudit. *Christus*, inquit, *quando fuit incisus in passione, lanceâ scilicet, seu clavis, tunc verè exindè stillavit myrrha, id est, suus sanguis pretiosissimus, qui animam liberat peccatricem ab omni putredine peccatorum.* (Marginal notes: Virtus provocat. S. Amb. ser. 8. in Ps. 118. Christus crucifix⁹. Pet. Berc. Reduct. l. 12. cap. 98. n. 1.)

288 Bargalius Christum in horto olivario cum hac myrrhæ arbore comparat, quæ pretiosos & amaros destillans sudores, epigraphen tenet; EMITTIT SPONTE. Simon de Cassia; *Sudat Salvator sudores sanguineos, voluntariè illos scaturiens, fundendum sanguinem ex verberibus clavis, lanceâ præfigurans; ut ostendat, totum esse voluntarium, quod agebat.* Et Ju. Rusbrochius Canonicus Regularis. *Christus ipse tunc myrrha fuit, quæ est arbor amara valdè, utpote cujus natura corporea maximo tunc angore & tremore correpta fuit, spiritus verò vehementi amoris ardore flagrabat: atq; ex his duobus manabat myrrha per arbo-* (Marginal notes: Christus in horto. Sim. de Cass. Ioan. Rusb. in Tab. Fid. c. 111.)

Digitized by Google

ris corticem, id est sudor sanguineus ex sacro illius corpore. D. Gregorius Bolzi ad myrrham, à sanctis Magis Christo infanti oblatam reflectens, eruditè in hæc verba canit.

B. Greg. B. iz. in Lazario. 6. Ianuarii.

Regia Oronteam donat gens cernua myrrham,
Grata minus pueris munera, Pupe tibi.
Excipis hanc festo, sed cur, bone Pupule vultu?
Contemne hæc refugâ munera amara manu.
Ah! scio, cur atros, dextrâ plaudente, liquores
Pube probas, latus cur data donacapis.
Succos sponte suos profundit myrrha: cruorem
Sponte effundendum prædocet illa tuum.

689. Ingentem myrrhæ copiam hic arbusculus exsudat, quando vel ferro inciditur, vel immodico ventorum robore concutitur. Proinde incisum hoc lemmate afficies; INCISIONE UBERIOR. Ventis verò jactatum; CONCUSSA, seu CONCUSSIONE UBERIOR. Ita Divina bonitas ibi demum suas gratias copiosissimè diffundit, quando maximè ab homine offenditur ac peccatis provocatur. Virtus quoque, calamitatibus probè exagitata, omnium gloriosissima evadit. Nam, Magno Augustino teste, *Non pati adversitatem carnis, sed duci à carne, damnatio est.* Opportunè canit Camerarius;

Misericordia Dei.

Virtus inter persecutiones.

S. Aug. Exp. ep. ad Galat. cap. 5.

Major in adversis virtutis gloria vera est,
Uberior ventis myrrha agitata fluit.

290. Hujus arbusculi truncus, sagittâ transfixus, medicos ac pretiosissimos è vulnere suo liquores fundit. Unde D. Atesii lemma; ET EGO SANABO. Eorum hæc idea est, qui injurias, sibi illatas, beneficiis compensant. S. Ambr. observat Christum, lanceâ transfixum, liberalem è vulnere suo aquam & sanguinem profudisse. *Lanceâ militis percussum latus; aquam effudit & sanguinem, aqua ad lavacrum sanguis ad pretium. Aqua nos abluit, sanguis redemit.* In hoc argumentum S. P. Aug ait; *Et de sanguine suo, interfectori suo, medicamentum fecit.*

Misericordia Dei.

S. Ambr. de Benedict. Patriarch. cap. 4.

S. Aug. ser. 8. de verb. Apost.

291. Myrrha, gustui quidem amara, corpori tamen ab infirmitatibus sublevando plurimum utilis accidit. Venerabilis Beda, in rem nostram concedens, super illud Canticorum, *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi*, ait, *Myrrha est, quantùm medendis infirmitatibus salubris; tantùm gustus amara.* Unde lemma; AMARA, SED SALUBRIS. Ita sanè Divini Servatoris nostri passio, gravissimis amaroribus plena, commodum ac salutem nostram mirificè promovet. Beda, *Salvator noster*, inquit, *de suis vulneribus vita nobis & salutis sacramenta profundit.* Et post illum Corn. à Lap. *Myrrha est symbolum Christi, quia repræsentat ejus dolores & passiones.* Et rursus. *Myrrha incorrupta servat corpora: sic Christi passio & mentibus & corporibus incorruptionem instirat.* Eâdem icone etiam calamitates, toleratu quidem amaras, saluti tamen ac æternæ felicitati acquirendi saluberrimas describes. Appositè S. Bern. *Myrrha amara res, dura & aspera, tribulationem significat. Erit quandoque nobis ingens cumulus gloriæ quæ modò est fasciculus myrrhæ.*

Beda super Cant. 1. 13.

Passio Christi.

Beda l. c.

Corn. à Lap. in eund. loc.

Tribulationes.

S. Bern. ser. 43. in Cant.

292. Fœminam in planctus & amarores solutam, uti geminam pœnitentiæ ideam Mariam Magdalenam & Mariam Ægyptiacam, meâ quidem sententiâ, opportunè cum myrrha conferes, quæ amarum liquoris sui rorem destillans, epigraphen sustineat; VERSA IL DOLORE IN LACRIMOSE STILLE. Id est, DOLOREM LACHRIMIS EXPRIMIT ILLA SUIS. Ad verbum canit Tassus;

Pœnitens

Tass. nella Gerus. Conq. l. 12. st. 45.

Balsamo, cassia, inceuso amono, e croco
Vi sono, e piante, & erbe a mille, a mille;
Mirra vi è ancor nel dilettoso loco,
Versa il dolore in lacrimose stille.

Nam, ut benè in rem præsentem observat Magnus Augustinus; *Sicut comes pœnitentiæ dolor est, ita lachrymæ sunt testes doloris.*

S. Aug. l. 50. Homil. 60. sc. cap. 10.

MYRTUS.

Cap. XXIII.

293. MYrtus & malus granata sympathiam inter se adeò miram habent, ut, ubi vicinæ fuerint, vigorem & fructum folio liberaliorem producant. Unde Bargalius utramque illam hoc lemmate insignivit; PROPINQUITAS FERACITATEM. Ita nimirùm è virtuosorum hominum viciniâ ac consuetudine plurimum generosi animi nobis accrescit. Certè, è D. Ambr. sententiâ, Josue omnem virtutis suæ excellentiam à Mose, cujus consuetudine assiduò utebatur, in se derivatum habuit. *Inde*, inquit, *tantus Jesus nave, quòd eum non solùm erudivit ad legis scientiam Moysi copula, verùm etiam sanctificavit ad gratiam &c.*

Societas bona.

S. Ambr. l. 2. offic. c. 20.

294. Myrtus, tametsi nullis fructibus fœcunda, perennem tamen virorem conservat: unde horti amœnum hunc arbusculum solius voluptatis causâ alunt. Ferrus hanc ei gnomam subdidit; GENIO, ET VOLUPTATI. Poësin hæc idea spectat, quæ ab oblectatione, cou causâ finali, à genio verò & nativa Poëtarum inclinatione, ceu causâ efficiente, promanat. Unde iis ait Magnus artium omnium Princeps Aug. *Poetarum fabulas ad voluptatem excogitatas animorum, Grammatici ad aliquam utilitatem referre conantur.* Poësi hâc in parte Academicorum exercitationes non sunt absimiles, quæ ingeniis, cùm ad eloquentiæ & Poëseos venustatem, tum ad amænam, simulque eruditam litteratorum voluptatem efformandis, deserviunt.

Poësis.

S. Aug. de Catech. rud. cap. 6.

295. Symboli loco quandam è Myrto figuram intra hortum depinxêre, addita vicina manu, quæ, veluti luxuriantes Myrti surculos resecatura, forficem putatoriam tenebat; cum lemmate, ORNOR, DUM EXONEROR. Enimverò omni redundanti germine è myrtina figura amputato, exactam semper leonis, aquilæ, phœnicis, vel alterius cujusq; rei effigiem non sine decore conservat. S. Jo. Chrys. ab erogata eleemosyna immensam eleemosynarii animo gloriam accrescere testatur. *Circumdemus*, inquit, *nobis istum ornatum, or quem hunc aureum animæ aptemus, eleemosynam dico, quamdiu scilicet hic fuerimus.* Portò mediante examine conscientiæ semper hominis figuram retinebis, ac superfluas imperfectiones resecabis, secus, brevi in stolonem aut bestiam, Deo abominandam degenerabis.

Eleemosyna.

S. Jo. Chrys. in ep. ad Philip. in digress. moral.

Examen conscientiæ.

296. Myrtus, diversis ligata vinculis, artificiosam figuram exhibet. Unde D. Joannis Baptistæ Mazzoleni lemma. DANT VINCULA FORMAM. Innuit videlicet, juventutem, arcto legum rigore constrictam, insignium virtutum formam adeò eximiam acquirere, qualem angustiis illis exsoluta nunquam recepisset. Simili argumento Plato ait, *Leges sunt Rerumpublicarum vincula.* Et Petrus Gregorius; *Hominis corrupta natura, & prona ab adolescentia ad malum, nisi arte regatur, non potest diu in congregatione persistere.*

Leges arctæ juventutem formant.

Plin. l. 1. de legibus.

Pet. Greg. l. 1. de Republ. c. 1. n. 17.

297. Figura, è myrto constructa, dum excrescentia ejus germina à periti olitoris putatoria forfice reciduntur, maximam è mutilatione illa venustatem ac perfectionem recipit. Unde lemma; VULNERE PERFICIT. vel, EX VULNERE DECOR. Ita Dei servus è carnificum ferro, ac persecutionum plagis, clarissimum decorem accipit. Dilucidè Apostolus; *Videmus Jesum propter passionem mortis gloriâ & honore coronatum.* Et S. Hilarius; *ipso virtutum cœlestium Domino ad incrementum gloriæ, & maxillas palmis, & flagris scapulas offerente.*

Calamitas illustrat.

Hebr. 2. 9.

S. Hil. tom. 7. in Matth.

298. P. Caro-

Digitized by Google

Examen conscientiæ.

298. P. Carolus Bovins artificiosis diversorum quadrupedum & animalium figuris, è myrto confectis, putatorum forficem addidit; cum lemmate, SERVAT SOLERTIA FORMAM. Significare volebat, nostras virtutes rigorosâ quotidiani examinis censurâ, quâ in conscientiam nostram assiduò corrigendam reformandamque inquirimus, sedulò ac studiosè conservari. S. Joan. Chrys. *Hæc*, inquit, *fiant singulis diebus, nec prius dormieris ò homo, quam mēte versaveris, quæ à te interdiu perperam acta sunt: & die sequenti eris omninò tardior ad ea ipsa rursus aggredienda.* Post paucula interjecta; *singulis diebus*, inquit, *vesperi ab anima rationem exige, & cogitationem, quā peccavit, condemna, veluti in ligno suspende, & torque, & jube ne amplius te aggrediatur.* P. Carduc.

S. Io Chrys. Tom. 2. in Psal. 4.

Myrtigenam ferri servat solertia formam:
Et censura fovet cordis amica decus.

N U X, *Cap.* XXIV.

299. MAximum ex hac arbore nocumentum accrescit iis, qui sub illius umbra recumbunt; Castore Durante teste;

Humano capiti nocet arboris umbra: satisque
Omnibus hanc juxta consitis. &c.

Advocatus.

Unde D. Arelii lemma; QUIESCENTES LÆDIT. Complures Caussidicos hæc idea concernit, qui, dum clientes sub illorum umbram reclinatos, deberent protegere, gravissimis injuriis eos offendunt. Innoc. III. *Sæpè*, inquit, *causæ tantum differunt, quod litigantibus plus quàm totum auferunt, quia major est expensarum sumptus, quàm sententiæ fructus, nec terminantur negotia pauperum cæpta, quousque eorum marsupia sunt evacuata.* S. Cyprianus, tam litigantium miseriam, quàm Caussidicorum quorundam malitiam describens, ait; *Quis inter hæc verò subveniat; Patronus? sed prævaricatur & decipit &c.* Cæterùm Magnates omnes, si Ovidio fidem habeas, plurimum damni aliis, præsertim vicinis, creant.

Innoc. III. de vili cond. humana.

S. Cypr. Ep. ad Donat.

Ovid. 3. Trist eleg. 4

Nam quamquam soli possint prodesse potentes,
Non prosunt, potius plurimum obesse solent.

300. Eadem Nucis umbra omnibus plantis, sibi subjectis, detrimentum affert. Id quod è Poëtis nonnemo ipsius arboris ore ita exprimit;

Me, satane lædam (quoniam sata lædere dicor)
Imus in extremo margine fundus habet.

Tutor malitiosus.

Proindè meus Concanonicus, D. Aloysius Figinus Abbas, symboli loco Nucem figuravit, cujus umbra plantulam quamdam, penitus languidam ac debilem, sub se continebat, cum lemmate; OFFICIT OFFICIO. Vel ut meo D. Philippo Gallinæ placet; OFFICIT UMBRA. Malignos tutores hæc idea concernit, qui, patrocinii ac tutelæ loco, pupillos sibi concreditos destruunt, & in extremam perniciem præcipitant. Certè Ludovicus Sforzia, Mediolanensium Dux, Joannem Galeazzium, Nepotem suum, etiamnum juvenem, ac legitimum Reipublicæ illius Ducem, tutelæ suæ commissum, non modò fortunis omnibus, sed ipsâ etiam vitâ nequissimè exturbavit. Cæterùm arbor ista etiam homines vitiosos, ac moribus depravatos, spectat, qui asserente Cosmâ Damiano Hortulano, Canonicorum Regularium Abbate, *Improbo vita sua exemplo, impiâque doctrinâ, eos quibuscum versantur, maximè lædunt, nec fructus ullos Evangelicos ferre permittunt.*

Vitiosus noxius.

Cosm Dam Hort Com in Cant. l. 4

Peccator obstinatus.

301. Nux, propriissimum hominis vitiosi ectypon, inscriptionem tenet; DARE I FRUTTI NON VUOL, SE' NON RESPONSA. Idest; FRUGES PERCUSSA DISPENSAT. Certè ab ea hominum farragine nullum virtutis aut pœnitentiæ fructum referes, nisi obstinatos & ignavos illorum animos crebris calamitatibus, morbis ac persecutionibus probè contundas. Præclarè Abbas Hortulan. *Quemadmodum agricola ab ea arbore* (Nuce) *nisi perticis & lapidibus illâ, fructum nullum capit, sic olim Deus è Synagoga, nisi prius gravissimis exercitâ persecutionibus & incommodis, nullum fructum retulit.* Idipsum expertus Magnus Augustinus, de se ipso fatetur, *Percussisti cor meum verbo tuo, & amavi te.*

Hortul. Ab. loc. cit.

S. Aug l 10. Confess c. 6.

Virtus exagitata.

302. Ibi demum persecutiones omnium maximè sæviunt, ubi virtus est intensissima. E nuce id haud obscurè discere licet; quæ tantò percutitur gravius, quò fructibus magis fuerit onusta. Unde illius sunt suspiria: ICOR, DUM DITOR. vel, QUA FELIX, MISERA. Ad rem Ovidius;

Ovid Eleg. de Nuce.

Nux ego juxta via, cùm sim sine crimine vitæ,
A populo saxis prætereunte petor.
Nil ego peccavi, nisi si peccare videtur,
Annua cultori poma referre suo.

Iust Lips. Opera Critico. Præf. lib. 3. Var. Lect.

Justus Lipsius; *Non rarò*, inquit, *quorum meritis in Rempublicam & populum ipsum singularibus, nulla gratia, nulla merces digna ne cogitari quidem potest, populo disceptatore, pro mercede pœnam, pro laude ignominiam, pro gratia indignationem acceperunt.* Et S. Pet Chrysol. *Vidit Satanas firmitatem fidei, stabilitatemque: vidit eam pietate dogmatum septam; vidit eam operum bonorum fructibus abundantem; & ideo pro his omnibus ad insaniam venit, & rabie furoris exarsit, ut scinderet concordiam, & convelleret charitatem, ut disrumperet pacem.*

S Pet Chrys. serm. 149.

303. Nux, ob frugum copiam durissimè percussa, epigraphen sustinet; FRUCTUS OBEST. Vel PEPERISSE NOCET. vel; NOCET ESSE FERACEM. vel ipsius nucis ore; EST MIHI PRÆDA MALO. Singulas has inscriptiones Ovidius uno suppeditat disticho;

Ovid Eleg. de Nuce.

Fructus obest: peperisse nocet: nocet esse feracem:
Quæque fuit multis, est mihi præda malo.

Bonitas malè habita.

Certè Italia, ob felicissimam ubertatem infelicissima, frugum suarum copiâ ac suavitate barbaras exterorum gentes ad se incursandam, devastandamque allexit. Narsetes Alboinum, Longobardorum Regem, ad Italiam occupandam stimulaturus, generosissima terræ illius vina, ac optimos fructus eidem transmisit, cum dicto; *ut pauperrima Pannoniæ rura desererent, & ad Italiam, cunctis refertam divitiis, possidendam venirent*, uti refert Paulus Diaconus. Aruntes Clusinus, ad pœnas adversus Lucumonem ob injuriam sibi illatam expetendas, Gallos nobilibus Italiæ vinis, ceu aptissimâ belli provocandi escâ, pellexit. Apertè id fatetur Lucius Florus; *Creticum bellum, si vera volumus dicere, ipsi nos fecimus, solâ vincendi nobilem Insulam cupiditate.* Adeò nimirum mundus eos semper majoribus ærumnis solet exagitare, quos meritis ac virtute præ cæteris fœcundos viderit.

Paul Diac. lib. 2. cap 5.

Tit. Livius Dec. 1. l. 5.

Calamitas. Pœnitentia. Correctio.

304. Nucis fructum, meâ quidem opinione, hoc epigrammate notabis; SOTTO AMARA CORTECCIA HO' DOLCE IL FRUTTO. Id est; AMARO SUB CORTICE DULCIS. Ita sanè calamitates, pœnitentiæ, ac correctiones, exteriore vultu molestæ & horridæ, pretiosissimas opes intra se reconditas habent. S. Hier. *Quomodo nux amarissimum habet corticem, & testâ durissimâ cingitur, ut detractis austerioribus & duris, fructus dulcissimus reperiatur, sic omnis correptio, & labor continentiæ, amara quidem videtur ad præsens, sed fructus parit dulcissimos.*

S. Hier in c. 1 Hierem.

Religiosus levis.

305. Nucem cassam & fatuam levitas arguit. Unde lemma, CASSA, SI LEVIS. Ita Religiosus, nugis ac levitatibus deditus, signum minimè vanum edit modici admodum in spiritu profectûs, animi inanis, Divinoque Spir. levissimè tincti. S Basil. filium quemdam

S. Basil ad filium Spir. Exhortat.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom.

Digitized by Google

suum spiritualem formare desideraus, his illum verbis alloquitur; *Neq; in modum parvuli jocare verbis assiduè quia non convenit ei, qui ad perfectionem nititur, jocari ut parvulus. &c.* Gravissimè S. Bern. *Inter seculares nugæ, nugæ sunt, in ore Sacerdotis, blasphemia: Consecrâsti os tuum Evangelio; talibus jam aperire, illicitum, adsuefacere, sacrilegium est.*

S Bernard.

OLEA. OLIVA.

Caput XXV.

306. PHilippus III. Hispaniarum Rex, symboli loco, oleæ ramum, fulmini colligatum, habuit; cum lemmate, IN OPPORTUNITATE UTRUMQUE. Innuebat videlicet, se tempore ac loco congruo benevolentiam aut rigorem demonstrare posse. Eadem effecta in Deo observans David, *Potestas Dei est*, inquit, *Et tibi Domine misericordia.* Quo loco S. P. Aug. *Potestatem ejus timete; misericordiam ejus amate; Nec sic de misericordia ejus præsumatis, ut potestatem contemnatis.*

Misericordia & justitia. Ps. 61. 12. S Aug. in hunc loc.

307. Rudolphus I Imperator, symboli loco brachium armatum depingi fecit, illudque, oleæ ramos ec militari clavâ instructum, hoc lemmate notavit; UTRUM LUBET. Atque adeò hostibus plenam sive pacis sive belli eligendi facultatem fecit. Haud aliter Agesilaus, aliena propugnacula adortus, ex obsessis quæsivit, num illum lanceâ elevatâ, an verò depressâ incedere vellent. Moses coram Israëlis populo protestabatur; *Testes invoco hodie cœlum & terram, quod proposuerim vobis vitam & mortem, benedictionem & maledictionem*; veluti diceret, ex eorum arbitrio stetisse in alterutram partem concedendi. Ita nimirum, Doctore Magno Augustino, *Cùm vivimus vigilare debemus, & eligere debemus, quod in futuro teneamus.* Symbolo non absimili P. Malenius olivæ ramum decussatim cum gladio exhibet addito lemmate; ELIGE. significatque, Innocentium P. pacis quidem fuisse studiosissimum, neque tamen ignorâsse etiam gladio adversus hostea uti. Maseuu hâc de re Epigramma ita habet;

Electio. Deut. 30. 19. S Aug. ser. 21. de Verb. Dom. cap. 3.

Elige, sive petas gladium, seu quæris olivam:
Serviet efficiens ille, vel ista, tuis.
Bella petant alii, juvat hac nos pacis oliva:
Ense cadunt, si quos ense ferire juvat.
Irrita non moneo; sunt conscia sidera, Martem
Quot voluêre viri, tot periêre viri.

308. Olea, reciso trunco, in plurimos surculos progerminat. Lemma; TANTO UBERIUS. Hinc disces, virtutem tantò amplius direscere, quò magis fortunæ bona defecerint. Vel etiam S. Ecclesiam incrementis tantò amplioribus dilatari, quantò acerbiore tyrannorum ferro sauciata fuerit. *Sæpè namque*, inquit S. Gregorius, *eam reprobi usque ad internecionem persecuti sunt; sed eò multiplicius ad statum sui profectus rediit, quò inter manus persequentium moriendo laboravit.*

Paupertas utilis. Persecutio Ecclesiæ. S Greg li 9 in Iob ca 9.

309. Miram olea cum myrto symphatiam congenitam habet. Unde Tassus eas, mutuo complexu junctas; hoc lemmate insignivit; MUTUO AMORE CRESCUNT. Hinc facilè conjicies, quantùm totius familiæ aut civitatis progressus, è conjugali ac fraterna concordia promoveatur. Verissimè dixit Sallustius; *Concordia res parvæ crescunt, discordia magnæ dilabuntur.* Regius Psaltes non sine admiratione exclamat; *Ecce quàm bonum & quàm jucundum habitare fratres in unum.* Et Petrus Blesensis; *Vos, quibus unicum & præcipuum votum est, unitatis Ecclesiæ videre profectum, certissimè noveritis, quod nonnisi PER UNITATEM HABITURA EST INCREMENTUM.*

Concordia. Sallust de Bello Iugurt. Psal. 132. 1. Pet Bles Epist 73.

310. Inveteratus oleæ truncus, recentem surculum propè radices generans, epigraphen tenet, EXPERS INTERITUS. Vel, MORIENS REVIVISCIT. Huc Emblemate hominem, suâ sponte ad meliorem frugem innovatum; vel discipulos, suorum parentum aut Magistrorum vestigia insecutos, significabis. *Successio enim filiorum Sanctorum*, Rabano asserente, *qui post Patres suos, ex hac vita decedentes, bonum eorum studium in sancta Religione, & bona conversatione imitantur mortuos parentes, quasi redivivos exhibent, cum eorum doctrinam & disciplinam in suis dictis & factis omnibus servando manifeste declarant.* Ita S. Petrus reviait in suis discipulis Lino, Clemente, & Cleto; S. Paulus in Tito, Timotheo, Onesymo. & Lucâ; S. Joannes in Prochoro Ignatio, Polycarpo. &c.

Renovatio. Posteritas. Raban in Eccles. 30. 4.

311. Olea, ramis putata, tenellos aliquot surculos è stipite pullulascentes habet; cum lemmate, VITA LONGIOR. Enimverò Sanctorum Martyrum vita, à carnificum ferro succisa, gloriæ & famæ æternitatem, eodem ferro promovente, attigit. Siracidis Testimonio, *Corpora ipsorum in pace sepulta sunt, & nomen eorum vivet in generationem & generationem.* S. Cyprianus, *Pretiosa*, inquit, *mors hæc est; quæ emit immortalitatem pretio sui sanguinis, quæ accepit coronam in consummatione virtutis.*

Martyrium. Eccl. 44. 14. S. Cypr. Exhort ad Martyr.

312. Henricus Farnesius Oleæ, propè vitem plantatæ, inscripsit, CERTUS INTERITUS. Hæc autem fatalis arborum istarum adversitas ex sola antipathia, ipsis cognitâ, ortum suum trahit; uti prolixè testatur idem Farnesius. Mens ergo Emblematis, Farnesio interprete, erat, pessimum & difficillimum esse Bacchi & Palladis; vitii & virtutis; ebrietatis & scientiæ connubium. Ratio in promptu est; quia nativus calor, intellectualibus theoriis applicatus, ægerrimè ad digerendos cibos, in ebrio stomacho plus æquo accumulatos, sese adhiberi patitur. Adeòque homo, multis studiis deditus, pauca alimenta sumat, necesse est, secus enim, animo litteratis phantasmatis, simulque stomacho copiosis cibis onusto, nativæ vires obruentur; suique impos, non multò post extremam sanitatis & animi perniciem incurret. Verissimè ait Magnus Augustinus; *In ebriis non ratiuncula, non ullum vitæ gerendæ consilium, nec ulla artium, nec gestorum aut lectionum memoria, aut industria providentia est.*

Farnes. in Diph. ... l. 1. E ... Studiosus ebrius. S. Aug. li. de sacr. Virg.

313. Resectus oleæ truncus, surculum è radice suâ proferens, epigraphen tenet; PERO'. E SPERO. Id est, DUM PEREO, SPERO. Religiosos juvenum Machabæorum animos hæc imago repræsentat, qui, vitâ deperditâ, indubitatam corporis sui reviviscentiam sperârunt. Illorum unus, tyranno exprobrans, libero ore exclamabat; *Tu quidem scelestissime nos perdis: sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æterna vitæ resurrectione suscitabit.* Ex aliis carnificibus linguam & manus amputandas explicavit, cum dicto; *E cœlo ista possideo, sed propter Dei leges nunc hæc ipsa despicio, quoniam ab ipso ea me recepturum spero.* Nempè, Magnu Augustino teste; *Habent gaudium bonæ animæ, cùm de sæculo exierint. Sed cùm facta fuerit resurrectio, bonorum gaudium amplius non erit.*

Resurrectio. 2 Mach. 7. 9. Ibid n. 14. S Aug. Tr. 49 in Ioan.

314. Olea, duos tantùm è trunco suo progerminans surculos, à Bargalio epigraphen recepit; TARDE, SED DIU. Ita nimirum res, tardâ industriâ productæ, ætatem ferunt, & quàm diutissimè perdurant. Unde Zeuxes, inter prisci ævi pictores celeberrimus, operi suo diutius, quàm artificem tam eximium deceret, immorari solitus, cùm interrogaretur, cur tam exactè quaquaversum omnia, & tam

Duratio.

Digitized by Google

tam morofo lentoque penicillo effingere; *Diu*, refpondit, *pingo, quia æternitati pingo.* In hanc remFulvius Testi canit;

Fulv. Test. l. della [illegible]

--- Non produce
Le meraviglie grandi in fretta il fato,
Ne presto non può concepirsi Alcide.
Fior che subbito nasce,
Subbito langue, e sol la gloria dura
Che trà i sudor longa virtù matura.

315. Olea, hirco vicina, epigraphen fuftinet; NOLI ME TANGERE. Euchariftia, oleæ pinguedinem ac pacem continens, lafcivos omnes procul à fe facefsere jubet. Libanius id rotundè afferit: *Non licet iis, qui fcortati fuerint, participare facris.* Et Tibullus;

--- Difcedat ab aris,
Cui tulit hesternâ gaudia nocte Venus.
Casta placent superis.

316. Plinius de olea teftatur, quod quidem ferro purgari, non tamen ligno percuti abfque gravi fuo damno poffit. Unde vetus illa paræmia; *Oleam ne ftringito, neve verberato.* Unde lemma; VULNERE, NON VERBERE GAUDET, Ita animus nobilis ac generofus fuftium plagas ægerrimè concoquit; vulnera verò, enfe incuffa, honorem ac magnanimitatis fuæ incrementum interpretatur. *Ad magnanimum pertinet,* inquit Tullius; *ea, quæ videntur acerba, ita ferre, ut nihil à ftatu naturæ difcedas, nihil à dignitate fapientis.*

Generofitas.

Tull. lib. 1. offic.

317. Olea terris potiffimum montofis ac faxeis gaudet. Unde inter petras figurata, epigraphen tenet; NULLIBI FELICIUS. Mens Emblematis eft, virtutem, pietatem, innocentiam, ac vitæ puritatem nullibi tranquillius, atque inter mortificationis falebras proficere. Gilibertus Abbas, tametfi non de olea, fed de liliis differens, in rem tamen præfentem accommodatè ait; *Nufquam lætius nafcuntur lilia, quàm in monte myrrhæ; nufquam magis illæfa fervantur, quàm in monte myrrha, ubi carnis univerfi mortificantur affectus, ubi lilia caftimoniæ, lilia gratiarum & purè nafcuntur, & perpetuò florent.* P. Jaco. Mafen. fapientiam & pacem fterili potius ac frugali, quàm redundante conviviorum terrâ acquirendam ait; unde oleam, in collibus glareofis fertilem, & in pratis infæcundã hoc lemmate donavit; STERILI NUTRITUR IN AGRO. Emblemati hoc epigramma fubjecit.

Mortificatio utilis.

Gilb. Abb. ferm. 18. in Cant.

Fertilibus tenuis macrefcit oliva viretis,
Nutritur fterili pinguis oliva folo.
Quas glarea lapidofque premant, vult Pallas olivas,
Pax, olea fimilis, fertilitate perit.
Nafcitur exhauftis melius pax aurea terris:
Spes igitur reducis proxima pacis adeft.

318. Carolus Bovius fpiritualem illam dulcedinem fignificaturus, quam S. Ignatius Loyola eo tempore cumulatè percepit, dum ad facra Palæftinæ loca invifens, ibidem Servatoris noftri cruciatibus contemplandis devotos fuos affectus laxabat; Emblematia loco oleam inter faxa depinxit, cum lemmate, INTER DURA DULCESCIT. Idipfum de jufto afflicto, & calamitatum amaritie perfufo dixeris; nam, Magno Aug. tefte, *Nihil dulcius, quàm inter amaritudines hujus vitæ, Divinæ dulcedini inhiare.* Portò ipfummet S. Ignatium hoc epigrammate loquentem introducit Author;

Contemplatio.

S. Aug lib. Medit. c. 37

O mihi amara nimis, nimium quoq; dulcis Idume!
Quæ triftis è Domini funere mella liquas.
Mella fed hæc mortem durâ hâc in merte propinant
Inde fruens patior, & patiendo fruor.
Dulcedo fit amara mihi, fit dulcis amaror,
Eft mihi amaror amans, ut fit amarus amor.
Sed mihi amara jubes, Jefu, hæc dulcefcere: amoris
Factus enim dulci eft fyncope amaror, amor.
Mundi fymbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

319. Dominicus Gambertus aliquot oleas, rigente brumâ virides ac venuftas, hoc lemmate infignivit; NESCIVERE HYEMEM. Verbis è Virgilio mutuatis. Ita nimirùm militaria Principis arma etiam inter truculentas hoftium minas florent. De Mofe, qui centenario major, vifum fuum integrum, ac dentes illibatos fervabat; de S. P. N. Auguftin. qui feptuaginta annos excedens, ad extremum ufque halitum *fenfibus fuis corporis incolumis* perfeveravit; & de aliis pluribus dixeris, *nefcivère hyemem*, id eft, miferias, deliquia, ac infirmitates; fenectuti plerumq; cognatas, non fenferunt. Abfalon Abbas eandem effigiem Mariæ Virgini tribuens, ait, fi quidem verum eft, quod *Hyemis nomine præfens vita accipienda eft, quæ & mortalitatis aftringitur frigore, & diverfis tentationum ventis impellitur. Oliva noftra & æftate, & hyeme viroremfuum retinet, quia B. V. Maria, humore fpiritualium gratiarum perfufa, præfentis vitæ torpore non aruit, & æternæ vitæ amœnitatem inter omnes filias Eva glorioſa fufcepit.*

Anima victoriofa.

Senex fanus.

Maria V.

Abfal. Abb. ferm. 18.

320. Oleæ radix, cortex, ac folia faporem habent amariffimum; fructum verò, infigni dulcedine plenum. Unde Raulinus infcripfit; EX AMARA DULCEDO. Ita Divina fupplicia initio quidem amaros præferunt terrores, paulò tamen poft ipforum fructus fuaviffimis folatiis erit refertus. Nahum Prophetæ id credes; Deus, inquit, *Æmulator, ulcifcens Dominus, & habens furorem &c. Dominus patiens, & magnus fortitudine.* Et rurfus; *Ante faciem indignationis ejus quis ftabit? Bonus Dominus & confortans in die tribulationis.* Nam, ut fapienter obfervat Magnus Aug. *Omnes boni, etiam in tormentis quibuslibet, Dei fulti adjutorio, fpe illius finis, beati dicuntur, quo fine* (feu calamitatum fructu) *beati erunt.*

Calamitas in gaudium definit.

Nahum 1. 2.

Ibid. v. 6.

S. Aug ep. 52

321. Olivæ, mutuò unitæ ac collectæ, felicius maturefcunt. Unde Arefii lemma; MUTUO FOVEBUNTUR. Siracide id fubminiftrante, *Si dormierunt duo FOVEBUNTUR MUTUO.* Mens Emblematis eft Chriftianos, ac maximè Religiofos, mutuâ concordiâ & charitate junctos, uberrimos in virtute progreffus ac fomenta faluberrima fibi præftare. S. Greg. *Sancti fe invicem fuis virtutibus tangunt, & fefe ad profectum excitant ex confideratione virtutis alienæ, atque excitati ad profectum volant.*

Eccles 4. 11.

Concordia.

S. Greg hom 10. in Ezec.

322. Olivæ, intra falfas aquas repofitæ, amarorem fuum exuunt. Unde rurfus Arefii lemma; AMARITUDINE DULCESCUNT. Sanè vitiofus hominis animus ac flagitiis horrendùm amaricatus, fi correctionis aut fupplicii falfedinem fubeat, ad debitam perfectionis fuavitatem revertitur. Concinnè Ovid.

Correctio afpera.

Ovid l. 1. de Remed.

Dura aliquis præcepta vocet mea: dura fatemur
Effe, fed ut valeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi fuccos quamvis invitus, amaros
Æger; & oranti menfa negata mihi eft.
Ut corpus redimas ferrum patieris & ignes,
Arida nec fitiens ora levabis aquâ.
Ut valeas animo, quidquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore majus habet.

Portò pœnitens; mortificationis voluntariæ amarorem amplexus, ad interioris animi dulcedinem, veramq; lætitiam promovetur. Enimverò Chrifto teftante, *Triftitia vertetur in gaudium.* De feipfo ait Mag. Aug. *Recolo vias meas nequiffimas in amaritudine recogitationis meæ, ut tu* (Deus) *dulcefcas mihi.*

Pœnitens

Ioan 16. 20.

S. Aug lib 2 Confeff. c 1.

323. Olivarum congeries, trapeto, feu mole olivariæ fubjecta, epigraphen tenet; COMPRESSA UBERIOR, vel, TERENDO SUCCUS. Ita peccatores, pœnitentiæ & amoris Divini fructus nunquam proferunt, nifi mortis aut infirmitatum pondere gravati. Dilucidè Vates Regius; *Cùm occideret eos, quærebant eum, & revertebantur, & diluculo veniebant*

Calamitas.

Pfal. 77. 34

S Aug. in Psal 55.

nitebant ad eam. S.P.Aug *Tenetur in torculari corpus ejus ad est, Ecclesia ejus. Quid est in torculari? in pressuris. Sed in torculari fructuosa pressura est.* Et rursus? *Ingressus es torcular, prepara te ad pressuras; sed noli esse aridus, ne de pressura nihil exeat.*

Maria V. — But. hymn Grac. p. 125. — Rich à S. Laur. l 12. ex Cant.

324. Oliva, virginis manibus sata, uberior provenit. Lemma; DAT VIRGO VIGOREM. Mariam Virginem hæc imago spectat, quæ sicuti ipsius Dei sui fæcundissima parens, ita alios quosvis homines Deo felicissimè generare potest. Unde à Buteone vocatur. *Arbor fructum ferens splendidum, unde fideles aluntur.* Et à Richardo de S. Laurentio, *Quasi oliva speciosa in campis.* Mentem suam sequenti epigrammate explicat imaginis author P. Masenius.

Virgo oleam plantet; fæcundis major olivis,
Sentiet admota virginitatis opem.
Quos igitur de te fructus sperare licebit,
Quæ plantas ipsum virginitate Deum?

Pax optabilis. — S Aug l. 19. de Civ. c. 12.

325. Ramus olivæ, è cæteris ramis manu selectus epigraphen à P. Masen. accepit, HUNC PRÆFERO. Ita nimirùm pax, cujus oliva est symbolum, præ cæteris omnibus in mundo est optatissima. Verissimè dixit Magnus Aug. *Sicut nemo est, qui gaudere nolit, ita nemo est qui pacem habere nolit.* De Pamphilio, viro pacis amantissimo, canit idem symbolographus:

Diversis diversa juvant. Hunc Martia cornus
Afficit, hunc Clario laurus amica Deo.
Non eadem sapimus, delectat oliva Minerva
Pamphilium, mitem pacis amingo Virum.
Corne cede tuâ, Mavors ac Delia laurus:
Judice me, primas Palladis arbor habet.

Pœnitentia seta. — S. Aug. l 8. conf. c. 12. — Pax.

326. Olivæ fructus maturè in vasa colligendi sunt, ne, ut fieri solet, morâ pereant. Emblemati subscripsit P. Masenius: INGRATA MORA EST. Idipsum in pœnitentia accidit, quæ, nisi maturè perficiatur, Divino palato ingrata & insipida evadit. Inter pœnitentiæ & voluptatum extrema jactatus Magnus Aug. de se ipso exclamat: *Usquequo Deus? quamdiu cras & cras? quare non modo, quare non hâc horâ finis turpitudinis meæ?* Emblematis Author ait, pacem tantò minus esse proficuam, quò magis inter Bellonæ furores differtur: Unde ad Legatos pacis canit:

Et mora certa juvat, succosq; refringit amaros.
Et perit ingratis bacca relicta moris.
Matures potius, minus hâc in parte nocebis:
Discite Legati: pax ut oliva perit.
Noxia quaque morâ est, nisi maturare lubebit;
Serò virens pacis fructus acerbus erit.

Gratia Dei. — S Aug de Cantico novo cap. 8.

327. Olea caduca fulcitur stipite, Lemma, à P. Masenio inditum: ADJUTA STABIT. Idipsum de voluntate nostra dixeris, quæ, nisi Divino auxilio adjuta, miserrimè ruet. S. P. N. August. *Quid valeat liberum arbitrium, non adjutum, in ipso Adam demonstratum est. Ad malum sufficit sibi: ad bonum non, nisi adjuvetur à Deo.*

Virtus. — S Aug. de Pastor. c. 6. — Pax.

328. Oliva, ventis quassata, radices agit altiores. Lemma à P. Masenio additum; CONCUSSIO FIRMAT. Idipsum in virtute experimur, quæ tantò firmatur altius, quò majore adversitatum impetu concussa fuerit. *Pertinet ad Christianam firmitatem,* inquit Magnus Aug. *non solùm operari quæ bona sunt, sed & tolerare quæ mala sunt.* De pace, tot bellis, turbisque nullibi non concussâ, canit P. Masenius;

Proficit adversis virtus, firmatur oliva
Altius offensis exagitata notis.
Undiq; concussis quamvis Mars obstrepat armis,
Paxque minus trepidet, perfidiisque fides,
Pacis adhuc, fideique suis venerabile terris
Nomen erit, donec Roma polusque ruunt.

329. Oliva inter quasvis anni vices ac tempestates semper viret. Unde lemma; CONSTAT UBIQUE SIBI. Ita vir sapiens ac generosus inter quævis adversa mentem tenet pro Deo & populo immutabilem. *Turpe est,* inquit Magnus Augustinus; *mutare sententiam, sed veram & rectam. Num & stultam & noxiam, & salubre & bonum est.* De S. Ecclesiæ immutabilitate canit P. Masenius;

Immutabilis. — S Aug. ep. 110. — S Eccles.

Non metuit gladio brumas aquilone rigentes,
Quæ viret æstivâ mitis oliva toga.
Est aliquid, constare sibi, cùm prælia mavors
Dura fremit, cùm sors mutat acerba vices.
Non aliter Romana suas Ecclesia vires
Virtutemque fide non ruitura probat.

Libido. — S Aug. lib. 1 de lib. arbit. cap. 13. — Idem l. 3. Conf. cap. 8. — Pax.

330. Oliva, igni adusta, sterilis efficitur. Unde P. Jacobi Masenii lemma; NE VIOLA; ubi ludit anagrammaticè, nam *oliva* versis litteris *viola est.* Meo tamen judicio rectius inscribes; STERILESCIT ADUSTA. Ita prorsus homo, libidinis flammâ semel adustus, vix unquam amplius genuinos virtutum fructus proferet. Quia Magno Aug. teste, *Nihil tam inimicum est bonæ voluntati, quàm libido.* Et alibi; *Violatur ipsa societas, quæ cum Deo nobis esse debet, cùm eadem natura, cujus ipse author est, libidinis perversitate polluitur.* Cæterùm P. Masenius eodem Emblemate demonstrat, pacem, semel temeratam, ægerrimè reflorescere;

Nil mihi cū flammis, procul hinc, procul este favillæ
Tacta focis molles perdit oliva comas.
Dum nova bellorum mavors incendia nutrit,
Et paci cupidas admovet arte faces,
Nil sperare licet: frustra, manus altera flammas
Dum gerit, admotas altera prabet aquas.

Divitiæ. — Prov. 30. 8. — Plato l. 3. de legibus. — Pax.

331. Oliva, temperatis irrigata pluviis, frugifera efficitur; copiosis autem obruitur ac sterilescit. Unde imber, supra olivam deciduus, epigraphen à P. Masenio accepit; JUVAT, ATQUE NOCET. Ita moderatæ divitiæ hominem in Dei obsequio conservant, nimiæ depravant. Sapienter Deum oravit Salomon; *Mendicitatem & divitias ne dederis mihi, tribue tantùm victui meo necessaria.* Idipsum dixit Plato; *in quocunq; hominum cœtu nec inopia nec divitiæ sunt, huic justissimi mores aderunt, neq; enim ibi contumelia aut injuria locum habent.* P. Masenius ait, nimias opes bellorum esse fomenta, & pacis exterminia.

Qui juvat imbellis imber moderatus olivas,
Obfuit immodicis æthere fusus aquis.
Aut oleum, aut pingues oleis dabit imber amurcas,
Sæpius optatas copia tollit opes.
Copia, pacis opes minuit, fovet improba Martis:
O inopes, quibus has pax perit inter opes.

Divitiæ. — S Aug ser. 15 de diver. c 15. — S. Chrysost. ap. S. Maximum ser. 15.

332. Oliva multis luxurians frondibus, sterilis efficitur. Unde P. Masenii lemma; INOPEM ME COPIA FECIT. Ita plures occidit divitiarum copia, quos in virtutum & æternæ beatitudinis felicitate servâsset inopia. Verissimè dixit Magnus Aug. *Divitiis crescentibus, crescit inopia, quæ amatoribus suis, quantò fuerint ampliores, non auferunt satietatem, sed inflammant cupiditatem. Divitem tu putas, qui minus egeret, si minus haberet?* Et S. Chrys. *Dives est, non qui multa possidet, sed qui non multis indiget.*

Vir fortis — S. Aug lib 1 de Civit. c. 8.

333. Gladius, in olivam impactus, ob ejus duritiem frangitur. Lemma; FRANGERIS ANTEQUAM FRANGAS. Ita vir justus ac generosus inter adversa & prospera ita semper stat inconcussus ut mundus potius sit ruiturus, quàm ipse à proposito suo dimovendus. S. P Aug. *Bonis temporalibus nec bonus extollitur, nec malis frangitur.* De oliva canit P. Masenius;

Qui petis adversam ferro mucronis olivam,
Cede minor, chalybe est durior illa tuo.

334. Olivæ pernicies indubitata ab hederæ amplexu adve-

Socius malus.

advenit. Unde olivæ jam marcescenti connexa hedera, epigraphen à P. Masenio accepit; MALA FEDERA PERDUNT. Ita è malorum societate plurimùm damni acipimus. Dilucidè Vates Redius;

Ps 17. 26.

Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocent eris: & cum electo electus eris, & cum perverso perverteris. Optimè S. Isidorus;

S Isid l 2. solilog

Melius est, habere malorum odium, quàm consortium; sicut bona multa habet communis vita Sanctorum, sic plurima mala affert societas malorum. Et S. Cyprianus,

S Cyprian.

Esse jam inter nocentes innoxium, crimen est. Malos quisquis non imitatur, offendit. Eodem Emblemate demonstrat P. Masenius, cautè prospiciendum esse Principibus, cum quibus fœdera meant.

Fœdera.

Fœdera cautus ini, curvis ne crede sodali;
Vulgus amicitias utilitate probat.
Quod molles hederis rami cinguntur amicis,
Crede mihi, exitio fiet oliva tuo.
Quæ male diversa sociabis fœdera genti,
Fœdera in exitium sunt valitura tuum.

335. Oliva diuturnis annis stare solita, tandem & ipsa fato inevitabili succumbit, ruitque. Unde arida, & senio deficiens, à P. Masenio epigraphen recepit;

Mora.

NIHIL IMMORTALE TENEMUS. Quod de olea diximus, id ipsum jure longè majore de homine intellexeris, cujus omnis corporis membra ita sunt caduca, ut setius aut citius morti sint cessura in prædam. S. P. Augustinus;

S. Aug. de duab. anim. cap. 17. Idem tract. 49 in Ioan.

Peccato transgressionis mortales ex immortalibus facti sumus. Nam ut alibi ait S. Doctor, *Homo, quando nascitur, jam cum morte nascitur, quia de Adam peccatum trahit.* Emblematis author inde demonstrat, assiduas esse pacis bellique vices;

Omnia deficiunt, tacito pede labitur ætas,
Quæque diu viguit, marcet oliva senex.
Longæ quies hominum, paxque interitura senescit,
Et vitio sensim carpitur illa suo.
Ipse suas spargit Mavors per tempora vires,
Quæque diu jacuit, pace triumphat humus.

PALMA.

Cap. XXVI.

Matrimonium.

336. PAlma, à cæterarum arborum consortio separata, sterilescit; iis verò juncta ac vicina, plurimos fructus profert. Unde solennibus nuptiis gratulaturus, duas palmas vicinas depinges; cum lemmate, MUTUA FOECUNDITAS. Vel, PROXIMITATE FÆCUNDITAS. Hoc altero lemmate etiam demonstrabis, corda, quamlibet sterilia & infœcunda, ab hominis præclari consuetudine ad optimos virtorum fructus proferendos incitari.

Societas bonorũ.

Eam ob rem Deus præcepit, ut civitas, à Levitis habitari solita, hominibus sanguinariis esset civitas refugii; cum nullibi facilius, nisi à Sacerdotum consortio, ad sanctimoniæ, pacis, & innocentiæ frugem disponi possent.

Num. 35. 6.

Hieronymus Oleaster, *Credideram*, inquit, *hoc factum, ut hujusmodi homicidæ ex Levitarum conversatione fierent meliores, ut sciant Dei ministri tales esse se debere, quibus facilè credantur homines impii, ut eos ad meliorem convertant frugem.*

Oleast. in hunc loc.

Maria V. sponsa.

337. Maria Virgo, Sancti Josephi Sponsa, à nobiliquodam ingenio palmæ symbolo fuit repræsentata, quæ, frondibus suis versus vicinam palmam inclinatis, epigraphen habuit; INTACTA MARITOR. Magnus Augustinus, *Virgo*, inquit, *sine viro gravidatur. Viri nesciam sermo Dei maritat: simul facta est mater & virgo. mater facta, sed incorrupta; Virgo habens filium, nesciens virum: semper clausa, sed non infœcunda.* Idipsum Sedulii ore canit S. Ecclesia;

S Aug ser. 13 de Temp.

Domus pudici pectoris,
Templum repentè fit Dei,
Intacta nesciens virum,
Verbo concepit filium.

338. Palma, à cæteris arboribus dissociata, arescit. Lemma; DONEC LONGINQUA. Eandem omninò miseriam & ariditatem in filio prodigo cernimus comprobatam, qui, à paterno sinu remotus, in extremam egestatem rediit. Verissimè Regius Propheta de miserrimis hominum animabus, è Dei amicitia excussis, protestatur; *Ecce, QUI ELONGANT se à te, PERIBUNT.* Nam, *si hærere Deo vita est, recedere ab illo mors est*, ut sapienter advertit Magnus Augustinus.

Separari à Deo.

Psal. 27. 72

S. Aug. in Psal. 45.

339. Palmam genuinum vel perseverantis, vel etiam obstinati animi typum dixeris; quippe cujus folia nec decidunt, nec mutantur unquam. E lemmate id disces; NUNQUAM MUTATA FRONDE. Meus Hugo Victorinus, *Palmam*, inquit, *nec frigus hyemis, vel nimius calor æstatis impediunt, quin semper virescat. Similiter justus vivit, nec ab aliquo impeditur, quin IN PROPOSITO boni operationis PERSEVERET.*

Perseverantia.

Hug. Victor. lib. 1. de Bestiis cap. 21.

340. Palmam hoc lemmate insignivi; NEC FOLIUM DEFLUIT; Assiduam in cœpta virtute perseverantiam innuens. Opportunè Regius Vates; *Et folium ejus non defluet.* Hunc locum eruditè interpretatus S. Ambrosius, ait; *Palma virens semper manet conservatione & diuturnitate, non immutatione foliorum. Nam quæ primò germinaverit folia, ea sine ulla substitutionis successione conservat. Imitare ergò eam, homo, ò homo, ut dicatur tibi, statura tua similis facta est palmæ. Serva viriditatem pueritiæ tuæ, & illius innocentiæ naturalis, quam à primordio recepisti, & folium tuum non defluet.*

Perseverantia.

Psal 1. 3.

S Ambr. l 3 Hexamer. cap. 17.

341. Servi Dei, quavis calamitates collato pede, & generoso animo excipere soliti, Palmæ non absimiles se probant, quæ pondere prægravatæ, epigraphen tenet; INCLINATA RESURGO. Quia verò Aresius vocabulum illud, *inclinata*, de palma pronuntiari posse negat, idcircò hanc epigraphen substitues; ADVERSUS PONDERA SURGO. Vel brevius, ONERATA RESURGIT. Unde Jacobus Bruck canit;

Generositas.

Alma licet virtus adversâ sorte prematur,
Pressa tamen victrix altius ire solet.

Christianos affatus Magnus Augustinus, ait: *Quidquid molestiarum passi fueritis in terra, quantumcunque Christianum cor deorsum humiliatum premat inimicus, summa petit ardor dilectionis.* Torquatus Tassus eâdem metaphorâ heroicam ac imperterritam illam magnanimitatem repræsentat, quam Reginaldus in obsidendis ac conscindendis Hierosolymis demonstravit;

S. Aug ser. 87 de Divers.

Tass. Carm. 18 st. 78.

E resiste, & avanza, e s'rinferza i
E come palma suol, cui pondo aggreva,
Suo valor combattuto hà maggior forza,
E ne la oppression più si solleva.

342. Christus, mortalium animas sanctificans: Palmæ non absimilem se probat, cujus truncus instar scalæ efformatus, epigraphen ab Aresio accepit; ITER FACIT EI, QUI ASCENDIT. Ad propositum S. Bernardus: *Sequemur te per te ad te, quia tu es via, veritas, & vita. Via in exemplo,*

Christus sanctificans.

S Bern ser. 1. de Ascens.

S. Bas. Const. Monast. c. 2.

veritas in promisso, vita in præmio. Et S. Basilius; *Omnis actio, omnis item sermo Salvatoris nostri Jesu Christi, excolendæ pietatis, virtutisque obeundæ regula est.*

S. Crux.

Eadem imago etiam S. Crucis est propria, quæ ad virtutis fastigium ac gloriæ possessionem contingendam, scalæ loco inservit. S. Leo, *Cùm quispiam observantiæ Christianæ se limitem sentit excedere, & in id quod desideratur suas tendere, quod eum à recto itinere faciat declinare, recurrat ad crucem Domini, & ligno vitæ motus noxiæ voluntatis adfigat.* Et Hugo Victorinus. *Palma juxta terram est gracilis & aspera, versus cælum grossior & pulchra. Ascende igitur in palmam, id est, attende crucis victoriam. PER SCALAM siquidem CRUCIS ASCENDES ad solium victoris.* Cæterùm etiam crebras virtutes & exempla, in Sanctis Patriarchis & Religionum Fundatoribus, ut in S. Antonio Abbate, Augustino, Benedicto, Dominico, aliisque observata, veluti totidem scalas nobis ob oculos ponamus. In his enim ultrò sese offerunt gradus, à Protoparentibus istis adeò triti & faciles, ut posteri eorum mores ac vitam studiosè imitando, ad paradisi celsissimum culmen indubitato gressu pertingant.

S. Leo ser. 9 de Pas. Dom.

Hug. Vict. l. 3. de Best. c. 25.

Exemplum.

Plut. l. 8. Sympos. q. 4.

345. Plutarchi testimonio, *Palmæ lignum, si superne onere imposito premas, non deorsum affligitur, aut concedit, sed contrà incurvatur, quasi vi renitens prementi.* Unde Raulinus inscripsit; NEQUE FLECTITUR AURO. Innuebat videlicet, erectam Odoardi Farnesii Ducis æquitatem & justitiam, ab omni Indiarum auro nihil unquam inflectendam, cuivis assultui semper invictam se objicere. Ut adeò generoso Principis hujus animo præceptio illa profundè incisa videri potuerit, qua Basilius Imperator filium suum Leonem instituit, *Excelsum atque invictum Principis animum non adeò magnitudo dignitatis ostendit, ac pecuniæ contemptus, in eo enim generositas animi elucescit maximè. Si ergò in excelso animo esse vis, esto præcipuè in mentis inductione pecuniæ contemptor.*

Princeps justus.

Basil. Imp. ad fil. Leon. c. 24.

Plin. l. 17. c. 25.

344. E Plinii doctrina, aqua salsa hortorum floribus & herbis sterilitatem & ariditatem creare solita, palmis plurimum incrementi ac virium tribuit. *Palmæ*, inquit, *salsis aquis aluntur.* Unde Raulinus palmam hoc lemmate insignivit; SALSIS ALITUR UNDIS. Ita pœnitens, integro corde contritus, nullum suavius animæ suæ nutrimentum habet, atque lachrymarum amaritiem, uberrim ac devotè profusam: adeò ut cum Davide exclamet, *Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte.* S. P. Augustinus hæc Psalmographi verba profundè meditatus ait; *Fuerunt mihi lachrymæ meæ non amaritudo, sed panis suavis sitienti mihi illum fontem, quem quia bibere nondum poteram, avidius meas lachrymas manducabam.*

Pœnitens lachrymans.

Psal. 41. 4. S. Aug. in hunc loc.

S. Augustinus.

345. Tametsi palma, ut S. P. Augustinus observat, ex infimo sui trunco plurimum rigoris & asperitatis habeat, *Aspera*, inquit ille, *radix videtur in terra*; Plinius tamen illius medullam in cacumine dulcissimam esse docet; *Dulcis medulla earum*, inquit de Palmis Plinius, *in cacumine.* Unde lemma; IN CACUMINE DULCIS. Exacta hæc virtutis idea est, quæ principio quidem ardua & difficilis, in suavissimam amœnitatem desinit. Appositè Pierius;

Plin. l. 13. c. 4.

Virtus.

Pier. l. 50.

Pastus amaritiem rigidæ radicis acerbam,
Mollientis gluit dulcia mella favi.
Hoc sophiæ asperioris iter Superantule pergas,
Dummodo post fellis pocula nectar habes.

Beda in Cant. 7. 7.

Beda in illud Canticorum, *Statura tua assimilata est palmæ*, ait, *Aspera est palma juxta terram, quia persecutionem patiuntur propter justitiam electi: pulchra est & dulcis in summo, quia gaudent in pressuris, & exultant scientes, quoniam merces eorum copiosa est in cælis.*

346. Eruditis omnibus compertum est, Palmam Victoribus triumphaturis præmii loco cessisse, non quidem integram, sed dissectam, & in plurimos ramos divisam. Unde Gambertus Palmæ ramum hoc Claudiani lemmate donavit; SIC APTA TRIUMPHIS. Reginaldum V. de Esthe hoc Emblema spectabat, quando à Reipublicæ negotiis ultrò sese abstrahens, vitam religiosam aggressus est. Ille enim triumphis, in cœlesti Capitolio ducendis, omnium habetur aptissimus, qui à rebus terrenis secedens, quasvis mundi divitias voluntariæ paupertati postponit. S. Bernardus acutè observat, cœlum pauperibus re ipsâ ac de præsenti donari, non verò primùm post oblongi temporis intervalla donandum promitti. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Ipsiusmet Bernardi verba ita accipe. *Magna quadam penna est paupertatis, quâ tam citò volatur in regnum cælorum. nam in aliis virtutibus, quæ sequuntur, promissio futuro tempore indicatur. Paupertati non tam promittitur, quàm datur.*

Claud. de Bell. Get.

Paupertas voluntaria.

Matth. 5. 3. S. Bern. ser. 4. Advent.

347. Authore P. Cornelio à Lapide, *Palma in summo vertice coronata est.* Gambertus inde Emblematis conficiendi ansam mutuatus, hanc è Claudiano inscriptionem subdidit. SESE IPSA CORONAT. Ita justitia & sanctimonia animabus sibi addictis, quâvis aliâ mercede deficiente, instar nobilissimæ coronæ inserviunt. Unde S. Hieronymus de Bonoso, vitam Monasticam auspicato, ait, *Frater ille, virtutis corona, & ob quotidiana martyria stolatus agnum sequatur.*

Corn. à Lap. in cap. 41. Ezech.

Claud. de Rapt. Proserp.

Virtus.

S. Hier. Ep. 41. ad Ruf.

348. Palma ab hyemis inclementia nihil unquam detrimenti accipit. Unde rursus Gambertus hanc è Claudiano epigraphen sustinuit; PARCERE NOVIT HYEMS. Næ! præclarum hoc Mariæ Virginis prototypon dixeris, quæ Crucifixo supra Golgothæam rupem proxima, & inter crudelissimos hostes media, nec minimam injuriam à Judaicæ persecutionis hyeme recepit; Imò inter tot calamitatum grandines, heroina incomparabilis *juxta crucem stetit.* Audi sanctum Ambrosium; *Stabat ante crucem Mater, & fugientibus viris, stabat intrepida, stabat non degeneri mater spectaculo, quæ non metuerat peremptorem. &c.*

Maria V. in monte Calvariæ.

S. Ambros. ser. de instit. Virg. cap. 7.

349. Palma infimo suo trunco scabra & rigida, verticem habet mirè elegantem, summâque Majestate spectandum. Unde Gambertus, eam hoc Statii lemmate insignivit; HORRORE DECORO. Belliducem eodem momento & terribilem & amabilem, hæc imago spectat. Seneca;

Stat. in Ep. Pol. Ifj.

Miles amabilis.

Quàm grata est facies torva viriliter!

Plutarchus de Regis Demetrii facie disserens, ait; *Eadem venustatem & gravitatem, terrorem & hilaritatem habebat.* Et Statius;

Stat. lib. 1. de Achill.

Attamen arma inter, festinatosque labores
Dulcis adhuc visu &c.

350. Nepotes, à forti ac victorioso Belliduce; vel etiam ab industrio & laborioso mercatore progeniti, divitias, à majoribus suis tanto studio ac diligentiâ partas, commodissimâ felicitate usurpant. Unde Gambertus parentes illos palmæ non absimiles dicit, quæ naturâ suâ amplissimè excrescit, FACTURA NEPOTIBUS UMBRAM; Verbis è Virgilio mutuatis;

Divitiæ pro nepotibus cumulatæ.

Virgil. 2. Georg.

Nam quæ seminibus jactis se sustulit arbos,
Tarda venit, seris factura nepotibus umbram.

De

Christus.

De Christo idipsum dixeris, qui humanam gentem ab infausto diaboli ac peccatorum ardore liberaturus, misericordiæ ac passionis suæ brachia, instar palmæ, amplissime explicavit. S.P. Augustinus; *Volvit te amor mundi, tene Christum. Propter te factus est temporalis, ut tu fias æternus; quia & ibi sic factus est temporalis ut maneret æternus. Accessit illi aliquid ex tempore, non decessit ex æternitate.*

S. Aug. tra. 2. in Ioan 5.

351. Petrus Maffeius refert, Palmam in Insulis Maldivis utilitate esse ita multiplici, ut incolæ, hominem quempiam frugi ac industrium laudaturi, palmâ utiliorem appellent. Nam exterius illius operimentum stuppam præbet, texendis funibus aptissimam. Fructuum cortex in pocula figuratur. Ipsa verò pomi caro, pinguedine quâdam, & sapore non ingrato non lactescens, comedenti non per se tantùm amœna & salubris est, sed etiam, exhausto lacte, paulatim in oleum eliquatur. Totus enim racemus, dum ex eo tener adhuc emicat fructus, opimum destillat succum, qui variè coctus, in mel, saccharum, vinum, & acetum convertitur. Folia scribentibus pro papyro sunt; &, tegularum loco, domibus imposita, pluvias arcent; quinimò, etiam in vestium formam facili simul ac spisso contextu nectuntur. Denique una eademque arbor omnia prorsus ad rem nauticam instrumenta & materiem præbet: quippe è trunco & ramis malum, assamenta, clavosque; è comis vela; è stuppa funes, & è cocco onera conficiunt. &c. Unde Aresius non absre inscripsit; AD OMNIA UTILIS. Lignum S. Crucis, huic symbolo non absimile, S. P. Augustino teste, portavit *omnium nobis bonorum thesaurum.* Eodem insuper patientiam & pietatem, in quavis hominum necessitate utilissimas, exornare licet. De hac S. Paulus; *Pietas ad omnia utilis, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ.*

Pet. Maff. hist. Ind. l. 7

S. Crux. S. Aug. To. 10. serm. 49. Patientia. Pietas. 1. Tim 4. 8.

352. Præsuppositâ multiplici illâ utilitate, quam superiore numero de palma enumeravimus, inscriptionem, ni fallor, non incongruam subjicies; OMNIBUS OMNIA. Verbis è D. Paulo mutuatis; *OMNIBUS OMNIA factus sum, ut omnes facerem salvos.* Id enim omnis anima charitativa congenitum habet, quod ad proximi sui egestates sublevandas millies sese immutari, & in omnem partem trahi patiatur. S. P. Augustinus hanc agendi rationem in bonitate ac providentia Divina observans, *Deus*, inquit, *tibi totum est. Si esuris, panis tibi est. Si sitis, aqua tibi est. Si in tenebris es, lumen tibi est. Si nudus es, immortalitatis tibi vestis est.* S. Ambrosius similiter; *Omnia Christus est nobis. Si vulnera curare desideras, medicus est; si gravaris iniquitate, justitia est; si febribus æstuas, fons est; si auxilio indiges, virtus est; si mortem times, vita est; si cœlum desideras, via est; si tenebras fugis, lux est; si cibum quæris, alimentum est.* Et S. Cyrillus Hierosolymitanus; *Unicuiq; varius fit Salvator ad utilitatem, & OMNIBUS fit OMNIA.*

1. Cor. 9. 22.

Charitativus.

Dei bonitas.

S. Ambr. lib. de virgin.

S. Cyrillus Catechef.

353. Alcibiades Lucarinus, in eadem palma SS. Eucharistiæ figuram deprehendens, epigraphen subdidit; VICTUI SATIS. Ipsissimis Christi Verbis hæc imago respondet; *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam, &c.* Ad hoc propositum cum Durando nostro observabis, hanc vocem *panis*, originem suam trahere à græco *pan*, quod latino idiomate *omne* significat. *Panis dicitur*, inquit, *græcè à pan: quod est totum, quia hic & in futuro est tota vita nostra.* Si itaque Eucharistia *est panis vivus & vitalis, omnem* suavitatem, *omneque* bonum complectitur, & vel sola ad vitæ nostræ felicitatem complendam sufficit. Compendio dixit Magnus Augustinus; *Deus tibi totum est; si esurieris, panis tibi est.*

Eucharistia.

Ioan 6 57.

Durand in Rational. Divin. Offic. l. 4. c. 30.

S. Aug. tra. 13. in Ioan.

354. Palma Japonica, si aquis rigetur, protinus emoritur. Unde Aresius eam juxta vas, aquis plenum, & ad illius radices effusum, depinxit; cum lemmate, MORS MIHI EST. Ita sanè voluptates ac delitiæ terrenæ non ad vitam sustentandam, sed ad mortem accersendam hominibus justis deserviunt. D. Paulus, id apertè testatus, *Vidua*, inquit, *quæ in delitiis est, vivens mortua est.* Nam interprete Theodoreto, *Immodicæ delitiæ rationem obruunt, & efficiunt, ut in corpore, tanquam in aliquo sepulchro jaceat.*

Voluptas

1. Tim 5. 6.

Theod in hunc loc.

355. Palma, quantumvis in arente terra, & sub climate nimiùm quantùm calido plantata, vigorem tamen ac venustatem suam nunquam exuit. Unde epigraphen promeretur; NEC IN ARIDO DEFIT, seu DEFICIT. Eximios Dei servos hæc imago repræsentat, qui inter spiritus sui ariditatem nihil penitus ab animi fervore remittunt, sed in Divinis obsequiis vigorem longè majorem conquirere allaborant. Ad hanc ideam etiam misericordia Divina exactè conformata, intra sterilissimos & infœcundos hominum animos mirificè fœcunda est. *Ostentat immensas divitias suas*, inquit de Deo Philo Hebræus, *quod sufficiant etiam his, qui non magnam utilitatem inde capiunt; quoties enim pluit in mare, fontes producit in locis desertissimis, tenuem, & asperam, sterilemque terram rigat, inundans fluminibus, quid aliud exhibet, quàm nimietatem divitiarum benignitatis suæ?*

Dei serv⁹

Misericordia Dei.

Phil Iud. l. 2 Reg. Alleg.

356. Fuit, qui palmæ inscriberet; SERIO QUÆRENDA, ET LUDO. Innuebat nempe, victoriam, palmæ symbolo figurari solitam, sive seriò & aperto Marte, sive strategematis & jocis procurandam esse. Antigonus interrogatus, quâ ratione hostis esset aggrediendus, respondit; *Aut dolo, aut vi; aut apertè, aut insidiis.* S. P. Augustinus illa Josue verba interpretatus, *Ponite insidias post civitatem*, ait; *Cùm justum bellum suscipitur, utrum apertâ pugnâ, utrum insidiis vincat, nihil ad justitiam interest.* Ludovicus Ariostus in rem præsentem canit;

Victoria.

Ios. 8 4. S. Aug. in hunc loc.

Ariost Cān. 15. Stanz. 1.

Fù il vincer sempre mai laudabil cosa,
Vincasi ò per fortuna, ò per ingegno.

357. Generosus hominis animus, sive ad vincendum, sive ad moriendum paratus, Palmæ symbolo repræsentatur, quæ cypresso connexa, epigraphen sustinet; ERIT ALTERA MERCES. Imaginem hanc tam symboli, quàm hieroglyphici loco usurpare licet. In hoc argumentum mirificè facit Hannibal, quando milites suos, jamjam è Romani exercitus fronte constitutos in hæc verba est allocutus; *Vobis vincula, necessitatesque fortuna circumdedit; dextrâ, lævâque, duo maria claudunt, nullam ne ad effugium quidem, navem habentibus. Circa Padus amnis, à tergo Alpes urgent, vix integris vobis, ac vigentibus transita. Hic vobis vincendum, aut moriendum milites est. &c.* Aut enim Cypressus, mortis symbolum, aut palma, victoriæ tessera accipienda.

Animus resolutus

Tit Livius Hist. li. 21.

358. Palmæ frondesà Lucarino hanc epigraphen recepère; AVELLIMUR, NON DECIDIMUS. Beneficia illa his coloribus depinguntur, quæ voluntate coactâ & importunitate potius, quàm liberâ, & ad alienam egestatem sublevandam compositâ, erogantur. De his Seneca; *Ingratum est beneficium, quod diu inter manus dantis hæsit, quod quis ægrè dimittere visus est & sic dare, tanquam sibi præriperet.* Unde etiam id consilii suggerit. *Sic demus, quomodo vellemus accipere. Ante omnia libenter citò, sine ulla dubitatione.* Ita quoque profanis hominum mentibus hæc imago convenit, quæ

Beneficiū extortum

Senec. l 2. de benef c. 1

Mundi bona.

suis concupiscentiis, opibus, aliisve mundi blanditiis ita pertinaciter inhærent, ut sese non propriâ voluntate, sed merâ exterioris cujusdam necessitatis violentiâ ab illis abstrahi patiantur.

Virtus. 359. Palma, locis spatiosis & apricis assueta, virtutis ideam præfert, quæ cœli aperti serenitate delectatur. Unde ejusdem Lucarini lemma. TANTUM IN APRICO. Haud aliter Seneca; *Altum quiddam est virtus, excelsum, & regale, invictum, infatigabile. Voluptas humile, servile, imbecillum, caducum, cujus statio & domicilium fornices & popina sunt. Virtutem in templo invenies, in foro, in curia, pro muris stantem pulverulentam, coloratam, callosas habentem manus. Voluptatem latitantem sæpius, ac tenebras captantem &c.*

Senec. lib. de vit. beata cap. 6.

360. Palmæ truncus, prope terram contractissimus, quò magis versus cœlum porrigitur, eò amplius dilatatur; ut adeò hæc arbor inversæ pyramidi non absimilis videri possit. Lucarinus gnomam subdidit; TURGESCIT IN ALTUM. Anima hanc sibi in operando ideam præfixam habeat, ut mundi ac terræ negotia vix contingere, cœlestibus verò latissimè immorari discat. S. Gregorius *Palma*, inquit, *dum crescit, deorsum stringitur & sursum dilatatur; sic sancta anima ab imis incipit, & paulatim ad majora crescendo, usque ad amplitudinem perfectæ charitatis pervenit.*

Justus. S. Greg. in Cant. c. 7. v. 7.

361. Academicus Tardus palmam hoc lemmate insignit. NON EXPECTATA DABIT. Palma enim, tametsi centum annorum spatio nullos fructus proferat, penitusque videatur sterilis & infœcunda, postea tamen, dum minimè cogitatur, pretiosos suos dactylos parit. Ita Jason Maynus, etiamnum juvenis, ingenium prorsus rude, ac sublimioribus studiis ineptum demonstravit: at postea, patre nil minus cogitante, adeò celsum jurisprudentiæ gradum est adeptus, ut vasta ipsius volumina incredibilem ac gloriosam lucem quibusvis litteratis afferant. Idipsum etiam in pietatis, religionis, cæterarumque virtutum moralium materie contingere solet, frequenter enim aliquos in iis subitò excellere videmus, qui maximè fuerant hactenus illarum inanes. Unde S. P. Augustinus ait; *Utinam, qui nos modò exercent convertantur, & nobiscum exerceantur: tamen, quamdiu ita sunt, ut exerceant nos, non eos oderimus, quia in eo, quod malus est quis eorum, utrum usque in finem perseveraturus sit, ignoramus. Et plerumque cùm tibi videris odisse inimicum, fratrem odisti, & nescis. &c.*

Res inexpectata. S. Aug. in Psal. 54.

362. Palmæ truncus eâ parte, quâ terram proximè contingit, penitus asper & impolitus est; superiores verò partes, versus cœlum protensas, omninò pulchras & majestate plenas habet. S. P. Augustino testante; *Aspera radix videtur in terra, pulchra coma sub cœlo est.* Proinde me judice, subscribes; IN CULMINE PULCHRA. S. Ecclesiam, aut cujusvis hominis justi animam hoc typo describere licet; utraque enim diversis calamitatibus in hoc mundo exagitata, faciem in cœlo gloriosam & clarissimam sortitur. Hugo Victorinus; *Stipes rugoso cortice, id est, Ecclesia circumdata tribulationum asperitate, in terra figitur; & rami, id est, Sancti in æterna felicitate gloriantur.*

S. Aug. in Psal. 92. S. Ecclef. Justus. Hugo Vict. l. 3 de Best. cap. 22.

363. Palma, uti superiore numero diximus, cortice suo asperrima, fructus admodum dulces parit; quamvis illos non sine ingenti labore colligere liceat. Unde lemma; FRUCTUS DULCIS, ET ASPER. Idipsum Boënus cecinit;

Calamitas est via ad cælum. Boet. de Cons. Philos.

Armata spina rosas, mella tegunt apes.

Et alius quidam Cygnus;

Dulcia non meruit, qui non gustavit amara.

Utrumque compendio dixit S. Lucas; *Oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam.* Et S. P. Augustinus; *In malis sumus, quæ patienter tolerare debemus, donec ad illa veniamus bona; ubi omnia erunt, quibus ineffabiliter delectemur.*

Luc. 24. 26. S. Aug. in 19. de Civ. c. 4.

364. D. Aresius cuidam suorum voluminum è fronte palmam præfixit, cum lemmate, VINCENTI DABITUR. Ita omninò Divorum Cœlitum gloriam, palmæ symbolo exprimi solitam (*& palmæ in manibus eorum*) ii tantum assequuntur, qui contra infernum & vitia impigrè decertârunt. Æschines dicere solebat, *Laborem quisquis tulit, debetur huic laboris natus gloria.* Et S. Leo Papa; *Inter tentationes hujus vitæ, prius nobis tolerantiam postulandam esse, quàm gloriam.*

Gloria æterna. Æschin. apud Clem. Alex. l. 4. Stromat. S. Leo Ser. de Transfig.

365. Duæ palmæ, protensis ramis sese mutuò complexæ, epigraphen ab Aresio receperunt CASTUM CONJUGIUM, NEC INFOECUNDUM. Opportuno hoc Emblemate Verbum Divinum, humanâ carne vestitum, & intra Virginis beatissimæ uterum Spiritûs S. virtute, citra ullam integritatis virgineæ labem conceptum, & in hunc orbem genitum, afficere licet. S. Ildephonsus; *Non Matrem virginitatis deserit decus. Non virginem maternus impedit partus: & virginem non violat fœtus, & Matrem nobilitat pudor virgineus.*

Incarnatio Verbi. S. Ildephonf. de Partu Mariæ c. 4.

366. Tassus, symboli loco, Deæ cujusdam simulachrum expressit, ad cujus pedes palma progerminans, titulum hunc præferebat; EX RELIGIONE VICTORIA. Hanc militandi, vincendique ideam omnibus Christianorum militum cordibus altiùs incisam, & ob oculos assiduò positam velim. Camillus ad populum Romanum perorans; *Intuemini*, loquebar, *horum annorum vel secundas res, vel adversas: invenietis omnia prospera evenisse sequentibus Deos, adversa spernentibus.*

Religio. Tit. Liv.

367. Duæ palmæ, veluti mutuis osculis sese salutaturæ, fastigia sua inclinant, cum lemmate, BLANDA SE PACE SALUTANT. Petrus l'Abbé hanc Mariæ Virginis ad Elisabetham invisentis, imaginem statuit. Nam, ut in rem præsentem ait S. Joannes Chrysostomus; *Sanctorum non tantùm verba, sed & ipsi aspectus spiritualis gratiâ pleni sunt.*

Maria Elisabethâ invisens. S. Io. Chrys. Hom. 3. ad Popul.

PERSICUS & PERSICUM.

Cap. XXVII.

368. PErsicus à Ludovico Dominicano epigraphen recepit; TRANSLATA PROFICIT; vel ut aliis placet; TRANSLATU MELIOR. Innuebat videlicet, sicuti malus ista, intra Persiam penitùs venenata, si ad nostras terras transferatur, insignem perfectionem & salubritatem sortitur; ita hominem, in exteras regiones profectum, aut veteri suâ consuetudine exutum, non rarò optimos mores induisse. Appositè canit Andreas Alciatus:

Mutatio. And. Alci. Embl. 143.

Translatus facta est melior, quæ noxia quondam
In patria, hic nobis dulcia poma gerit.
Tu procul à patria in pretio es majore futurus.

Porrò homo, è mundo in sanctam Religionem translatus, miræ suavitatis ac perfectionis fructus edit: quia, S. Petro Chrysologo teste, *quidquid extra claustrum est, plenum est anxietate, inquietudine, amaritudine, formidine, solicitudine, & dolore.* Denique icone istâ D. Gregorius Bolzi sacram ædem Lau-

Religiosus. S. Pet. Chrysol. in serm. Ædes Lauretana.

Lauretanam significat, quæ è Palæstina in Dalmatiam,& hinc in Italiam translata, gratiarum suarum fructus longè amplissimè & uberrimè spargit.

369. Superiore numero diximus, Persicum ab exteris regionibus in nostras translatam, congenitum suum venenum, omnemque nocendi materiem exuere. Carolus Rancatus epigraphen, è Columella desumptam, addidit; OBLITA NOCERE.

Colum de cultu hortorum l.10

---- Qua barbara Persis
Miserat, ut fama est, patriis armata venenis,
Ambrosios prabet succos, oblita nocendi.

Mutatio vitæ. Eos in hoc schemate dignoscere licet, qui, cùm adhuc in sæculo degerent, tyrannidi, rapinis, usuris, cæterisque vitiis unicè vacabant: postea verò in Religionis topiarium transplantati, nonnisi Divinam complacentiam, liberalitatem, eleemosynam, aliasque virtutes cumulatè ostentârunt. His jure accensendus S.Paulus, qui etiamnum in synagoga hærens, *erat spirans minarum & cadis*; at verò intra S Ecclesiæ hortum translatus, *vas electionis* factus est: nullo amplius stragis inferendæ veneno, sed salutifero Ecclesiæ instaurandæ balsamo fœcundus. Ita nimirum, Magno Augustino teste, *Nisi injustus voluntatem mutaverit, bonum operari non potest*.

Act. 9. 1. Ibid. v. 15.

S. Aug. cont. ... 26.

370. Arboris hujus folia humanæ linguæ, fructus verò cordis figuram exhibent. Camerarius hominibus fucatis ac simulatoribus hoc Emblemate aurem vellicans, epigraphen addidit; CONCORDIA CORDIS, ET ORIS. Idipsum observans Alciatus, sibimet occinit;

Sinceritas.

Alciat l.c.

Fert folium lingua, fert poma simillima cordi:
Alciate hinc vitam degere disce tuam.

Senec. ep. 75

Seneca: *Hac sit propositi nostri summa; quod sentimus, loquamur; quod loquimur, sentiamus. Concordet sermo cum vita.*

371. Persicum, in medio apertam, & in duas partes divisam, haud obscurè demonstrat, ossiculum suum carneo cortici vehementer connexum fuisse. Unde ab Aresio hanc gnomam, è Psalmo mutuam recepit; ADHÆSIT OS MEUM CARNI MEÆ. Hanc verò leonem S.Ignatio Martyri tribuens idem Arestus, mentem suam ita explicat. Cùm ossium durities, seu fortitudo maximè sit Deo propria, Prophetâ asserente, *Deus Dominus fortitudo mea*; carnea verò pulpa humano pectori, ad quosvis Dei nutus citra negotium inflectendo, conveniat, juxta illud Ezechielis, *Auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum*. Idcircò S. Ignatius optimo jure de seipso affirmare poterat. *Adhasit os meum carni mea*; quia Deum pectori suo nexibus adeò firmis unitum habuit, ut non solùm charitatis Divinæ plenus fuerit, sed insuper sanctissimum Incarnati Dei nomen imo pectore suo prodigiosis characteribus exaratum monstrârit. Hugo Cardinalis docet, S. Joannem, instar ossis, carni inhæsisse, quando supra Golgothæam rupem Mariæ Virgini assiduus & imperterritus astitit. *Adhasit os meum carni mea*, inquit, *id est, Joannes, fortis discipulus, Matri mea. Tunc etiam adhasit os carni, quando ipse Christus commendavit matrem Joanni.* Porrò quivis Justus de seipso pronuntiaverit, aliqua vitiorum ossicula carni suæ adhærescere; enim verò quantumvis anima nostra gratiæ Divinæ succo, ac virtutum dulcore imbuta fuerit, semper tamen aliquam vitiorum duritiem, quam deploret, connexam habet. S. Gregorius, tametsi hanc rem compluribus locis testatam fecerit, unicum tamen de Isaaco Spoletano exemplum, ab ipso adductum, afferre placet. *Hic cùm virtute abstinentia, contemptu rerum transeuntium, prophetia spiritu, orationis intentione esset incomparabiliter praditus; unum erat, quod in eo reprehensibile esse videbatur, quia nonnunquam tanta latitia ei inerat, ut illis tot virtutibus, nisi sciretur esse plenus, nullo modo crederetur.* Cæterùm cùm è sacris litteris constet, fœminam è viri osse à Deo effotmatam fuisse, ideò maritus, conjugalem amorem, quo versus sponsam suam flagrat, explicaturus, verissimè dixerit, *Adhasit os meum carni mea*.

Psal. 101. 6.

Habac. 3. 19

Ezech. 11. 19

S. Joannes Evangelista.

Hugo Card. in Psal. 101.

Justus cum defectu.

S. Greg. l. 3. Dial. c. 14.

Martialis amor.

372. Malum Persicum diversis pollet viribus; nam pars exterior, frigido succo gravis, dum comedentium delectat appetitum, simul stomachum labefactat, interior autem pars succurrit humanæ valetudini, mitigatque latente medullâ malum, quod ab intemperanti exterioris partis usu adhæsit. Unde Philotheus, non minus dignitate quàm intellectu serenissimus, malo Persico inscripsit; ET PRODEST, ET OBEST. Non absurdè hic fructus corpori & animæ humanæ similis dicitur; dum enim caro nostra, pars exterior, nos ad persequendas allicit delitias, noxiâ voluptatum dulcedine capti in graviora incidimus mala, quæ suo nos veneno penitus extinguerent, nisi pars interior, quæ anima est, nos ad justam pœnitentiæ revocaret medicinam, criminisque dolori succurrens pristinam restitueret integritatem. Sensit contraria hæc corporis animique effecta Paulus, quando dixit; *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis mea, & captivantem me in lege peccati*. Hic enim appetitus, ut ait Magnus Augustinus, *mentem resistentem, repugnantemque solicitat; ut ipse conflictus, etiamsi non sit damnabilis, quia non perficit iniquitatem; sit tamen miserabilis, quia non habet pacem*. Emblematis mentem ita explicat Author;

Concupiscentia

Rom 7. 23.

S. Aug. l. 2. de Nupt. & Concup. c. 2.

Huc mea mens, illuc corpus me pertrahit: in me
Divisum imperium cum Jove Casar habet.
Externa internis pugnant. Hac crimina suadent,
Illa docent vetitum prateriisse nefas.
Solus homo exterior tantis non sufficit ausis;
Ni simul interior subsit, opemq; ferat.
Da mihi, sancte Deus, qui tot mihi dona dedisti,
Ut placeant oculis interiora tuis.

PINUS, NUX PINEA.

Caput XXVIII.

373. PInus, detracto cortice, diutius servatur; nam complures vermes inter truncum & corticem ob nimiam ligni pinguedinem generari soliti, paulatim ipsius stipitem penitus corrosum coecant, & arborem sternunt. Eò animum advertens Abbas Ferrus, nonneminem, qui amplissimis opibus dilapidatis, tandem in extrema paupertate sese pendentibus consiliis & saniore animo imbui patiebatur, pino non absimilem dixit; cum lemmate, RECISO CORTICE VIRET. vel, CORTICE SPOLIATA PERENNIS. Sicuti enim opulentia mille vitiorum ansam ei subministravit, ita ab egestate occasionem accepit in omni virtutum genere sese exercendi S.Ambr. in illa Apostoli verba commentatus, *Radix omnium malorum est cupiditas*, ait; *Ut rerum facultates instrumenta sunt omnium vitiorum, sic harum ablegatio generatrix, nutrixque omnium virtutum*. Idem Emblema etiam S. Bartholomæo maximè est propria, qui corruptibili pelle deperditâ, æternitatis gloriosæ virorem recuperavit.

Paupertas utilis.

S. Ambr in 1. Tim. 6. 1.

S. Bartholom.

374. Pinus, inferioribus ramis præcisis, vertice suo ad miram celsitudinem excrescit. Unde Ferrus, RAMIS RECISIS ALTIUS. Ita sanè opibus, aliisque inferæ hujus terræ reculis abjectis, summâ

Paupertas elevat

S. Gregor.

summâ facilitate ad Deum sublevamur. S. Gregor. *Quantò plus in temporalibus deficimus, tantò magis in spiritualibus proficimus.* Unde S. Franciscus, filios suos imbuens, dixit, *Hæc est illa celsitudo altissimæ paupertatis, quæ vos charissimos fratres meos hæredes regni cœlorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimavit. Hæc sit portio vestra, quæ perducit in terram viventium.* Idipsum S. Bernardus, tametsi metaphorâ diversâ, insinuans, *Magna quadam penna est paupertatis*, inquit, *quâ tam cito volatur ad regna cœlorum.*

S. Franc. in Regul. c. 8.

S. Bern. ser. 4. de Adv.

Damnati

375. Pinus, horti cujusdam mœniis cincta, & à ventis quassata, epigraphen tenet; QUID IN PELAGO? veluti diceret, si me, in loco securo collocatam, & radicibus altum defixis, prosternit contingat; quid, obsecro, intra pelagi tempestates jactata, tolerare deberem? si Deus Jobum, amicum suum clarissimum, tot gratiæ fluentis protectum, tot virtutibus validum, tantoque sanctimoniæ cultu virescentem, calamitatibus adeò insolitis exercuit; quantis, amabo, cruciatibus suos olim inimicos, in æterno amarissimi inferni pelago jactatos, conficiet? S. Gregorius Papa. *Cùm recognosco Job in sterquilinio, cogito, qualiter Deus in futuro cruciabit, quos reprobat; qui ita durè affligit, quos amat.*

S. Greg. in Iob.

376. Ajunt, tantam esse Pini fertilitatem, ut, uno fructu ex illa decerpto, eodem mense iterum alius excrescens maturescat. Unde in hac arbore verificatur fabula illa, quam de Armidæ horto recenset Torquatus Tassus;

Tass. Gerus. Liber Cant. 16 stanz. 10

Coi fiori eterni, eterno il frutto dura,
E mentre spunta l' un, l' altro matura.
Nel tronco istesso, e tra l' istessa foglia
Sovra il nascente fico invecchia il fico.
Pendono a un ramo un con dorata spoglia,
L' altro con verde, il novo, e il pomo antico;
Lussureggiante serpe alto, e germoglia
La torta vite ov' è più l' orto aprico:
Qui l' una ha in fiori acerba, e qui d' or have,
E di pirepo e già di nettar grave.

Perseverantia.

Unde lemma, SEMPER FERTILIS. Exinde assiduam in virtute perseverantiam ac fœcunditatem discas velim. Dilucidè Apostolus monet, *Itaque fratres mei dilecti, stabiles estote, & immobiles: ABUNDANTES IN OPERE Domini SEMPER.* Nam teste magno Augustino, *Certi estote, quia non erit inanis labor vester, si in bono proposito proficientes perseveretis usque in finem.*

1. Cor 15 58.

S. Aug. de grat. & lib. arb. cap. 23.

Virtus.

377. Nux pinea, in igne collocata, epigraphen reddit; ODOR, ET FRUCTUS. Vel, ut aliis placet; HINC FRUCTUS, ET ODOR. Generale hoc Accensorum Senensium symbolum fuerat, eoque significabant, se cumulatos virtutum fructus, unaque suavissimam honorum fragantiam in orbem spargere. Cumprimis tamen Prædicatores illud ideæ loco sibi præfixum habeant, discantque sermonis sui fructus cum sanctimoniæ & boni exempli odore conjunctos habere. Nam, ut S. Gregorius ait; *Ille uberes fructus sanctæ prædicationis colligit, qui semina bonæ operationis præmittit: nam loquendi authoritas perditur, quando vox opere non adjuvatur.*

Prædicator.

S. Greg. in Pastoral.

378. Nux pinea epigraphen sustinet, NONNISI FRACTA DAT ESCAM. Vel ut P. Contero placet; NONNISI FRACTA PRODEST. Avaros hæc imago significat, qui nonnisi è vita sublati, vel etiam gravibus ærumnis contusi, suas opes ac beneficia in alios erogant. Verbum quoque Divinum, Prædicatoris judicio ac prudentiâ explicatum, suavissimam escam fidelium animis præbet. Denique corpus nostrum tum maximè ad æternam salutem, & ad genuinas virtutes assequendas prodest, quando sacris mortificationibus probè affligitur. Magno Augustino teste; *In jejuniis & vigiliis, & omni castigatione corporis quamplurimum adjuvatur oratio.*

Avarus.

Verbum Dei.

Mortificatio.

S. August. ... cap. ...

379. Nux pinea, intra flammas reposita à D. Aresio epigraphen recepit; CALORE SOLVITUR. Certè obduratum Magdalenæ pectus inter charitatis Divinæ flammas tenerrimum evasit, & instar durissimi corticis ruptum est. Porrò imago ista quemvis alium obstinati hominis animum spectat, qui ægritudinis, aut alterius calamitatis flammâ adustus, mox resipiscit, & pristinæ vitæ pœnitudine ducitur. Petrus Bercor. *Quando homo est durus per obstinationem, tunc ponit eum Deus super ignem fortis adversitatis, & sic dissolvitur per contritionem, & aperitur per confessionem.* His flammis simillima libido, generosissima & fortissima quævis heroum pectora emollire solet. *Campana luxuries*, inquit Valerius Maximus, *invictum armis Hannibalem illecebris suis complexa, vincendum Romano militi tribuit.* Et paulò infrà; *Quid ergò his vitiis fœdius, quid etiam damnosius, quibus vita atteritur, victoriæ languescunt, sopita gloria in infamiam convertitur, animique pariter & corporis vires expugnantur.* Haud aliter S. Basilius Magnus de Samsone ait; *Cùm se ebrietati, amorique meretricio dedisset, robur omne penitus amisit &c.*

Obstinatus.

Bercor. ... Reduct. 108. ... 3.

Libido.

Val. Max. 9. c. 1.

S. Basil. ... 5. de ...

380. Ignis majore vehementiâ adversus nucem pineam etiamnum viridem, quàm siccam grassatur. E lemmate id disces; IN VIRIDI MAGIS. Ita sanè libidinis ardor in ætate juvenili omnium est vehementissimus. S. Ambrosio teste; *Vicina est lapsibus adolescentia, quia variarum æstus cupiditatum, fervore calentis inflammatur libidinis.*

Libido.

S. Ambr. lib. 1. de Virg.

381. Nux pinea, solaribus radiis exposita inscriptionem sustinet; CALORE FOETUS EXCLUDET. Hinc disces, suavi & affectuosâ agendi ratione res quasvis ab hominibus, etiam tenacissimis, extorqueri posse. Perspicuè Plinius; *Longè valentior amor ad obtinendum quod velis, quàm timor.* Et Themistius, *Nihil ad alliciendam voluntatem efficacius est benignitate & beneficentiâ; longeque id optimum esse Principi, amore ac gratiâ subditos allicere, non metu ac terrore dominari. &c.*

Benignitas.

Plin. l. 8. Ep. ultim.

Themist. Orat. 9.

382. Nucis pineæ nucleus intra putamen suum ita validè est conclusus, ut non sine negotio erui possit. Unde epigramma; NON SINE LABORE. Ita sanè virtutis præmium, & æternæ gloriæ beatitas, nonnisi operosè conquiruntur. Horatius canit.

Virtus Gloria.

Qui cupit optatam cursu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer, sudavit & alsit.

Et S. Gregor. *ad magna præmia perveniri non potest, nisi per magnos labores &c.* Philo Hebræus, tametsi non de pinea, sed de communi nuce disserens, plurimum tamen in rem præsentem ait; *Nucis extremum putamen est amarum: ligneus cortex interior est austerus & solidus. quo fit, ut fructus non sit in promptu, clausus utroq; munimine. Hac figura docetur anima, exercens se in virtutis stadio, esse opus laboribus. Labor autem durus, & difficilis, unde felicitas provenit. Quapropter perdurandum est. Nam qui fugit laborem, fugit felicitatem.*

S. Greg. ... 37 in Evang.

Phil. Hebr. l. 3. de vita Mosis.

383. Nuci pineæ subscripserunt; IL BUONO E' DENTRO. Id est, ut aliis placuit; MELIORA LATENT. Hominem, proprias suas virtutes modesto silentio comprimere solitum, hæc

Virtus abscôdita

imago

Prov. 10. 14. imago concernit; juxta illud Salomonis; *Sapientes abscondunt scientiam.* In rem præsentem dixit Mag- S. Aug. in Psal. 33. nus August. *Omnes boni latent hic, quia bonum eorum intus est, absconditum est, in corde est, ubi fides, spes, charitas, ubi thesaurus illorum.* Porrò Prælatum quemdam, in armis suis gentilitiis nucem pineam præferre solitum, hæc imago encomii vice spectabat; eamque emblematis Author sequenti epigrammate est interpretatus;

Pinea nux dulces glabre sub cortice fructus
Ut fovet; hic animo sic bona rara tegit.
Clauditur hoc animo pietas, hoc pectore virtus:
Hæc sunt interius quæ meliora latent.

384. Prælatu cuidam, eleëmosynis erogandis apprimè dedito, symboli vice Pinum, è gentilitiis ipsius insignibus desumptam, etexêre, quæ à radiis solaribus contacta, nuces suas copiosè in terram spargebat, cum lemmate; APERIT ÆSTUS. Tanta enim Charitas. est charitatis vis, ut ad aliorum egestates sublevandas nulla non rumpat, emolliatque hominum pectora. *O quàm felix & beata est anima,* exclamat Magnus Augustinus, S. Aug. ser. 43. de Temp. *quæ charitatem in se habere meretur! charitas sitienti potus est, esurienti cibus, in amaritudine positis dulcedo, in tristitia constitutis vera & grata consolatio, fluctuantibus portus, errantium via, peregrinantibus patria.* Porrò Emblematis mens hoc tetrasticho explicatur;

Arida phœbeos si pinus sentiat ignes,
Excludit glandes, prodiga facta, suas.
Non secus hic, æstu divi succensus amoris,
Promit opes. Pauper munera grata cape.

P I P E R.

Caput XXIX.

385. PIper, dum contunditur, tundentem lædit; Unde lemmatis loco nonnemo dixit; TUNDENTEM LÆDIT. Hinc facilè colliges, Vindicta. hominem, naturâ suâ igneum & impatientem, vix unquam sine reciproca offensa provocari; Ovidio Ovid. l. 10. Metam. teste;

S. Aug. ep. 5.
—— —— *In audaces non est audacia tuta.*

Sapienter monet Magnus Augustinus; *Cavendum* S. Ecclesia. Virtus. *est, ne vindicandi cupiditate amittatur patientia, quæ pluris habenda, quam omne, quod potest etiam invito inimicus auferre.*

386. Piperi subscripsêre; CONTUSUM ACRIUS. Certè S. Ecclesia, & homines justi, quantò majoribus calamitatibus exagitantur, tantò ampliorem excellentiæ suæ odorem spargunt. Petrus Cellensis; *Species aromatica pistillorum TUNSIO-* Pet. Cell. l. 5 ep. 4. *NE FRAGRASCIT, Ecclesia oppressione malorum crescit, Virtus quoque bonorum, adversariorum infestatione lacessita, flore vernat, & fructu.* Et S. Thomas Villanovanus; *Nisi sanctum Iob tribulationibus* S. Tho. Vill. de SS. Quint. &c. *pulsâsset, virtus, quæ in eo intus latebat, non emicuisset. Granum piperis, & synapis, nisi confractum & emollitū fuerit, quid intus caloris & vigoris lateat non apparet.* Eâdem omninò metaphorâ S. Paulinus quibusvis Virtus inter persecutiones. Christianis persuadere nititur, ut hæreticorum linguis ac persecutionibus contusi, proprias fidei & charitatis suæ vires ardentius excitent. *Memento si granum synapis conteratur, accendi magis, & magis virtutem suam excitari. Quamobrem debemus quasi* S. Paulin. Ep. 6. ad Severum. *natura nostra in hoc respondere, ut adversis sermonibus contriti, inardescamus ad fidem, & eos ipsos, qui nos quasi granum synapis frangere conantur, uramus.*

387. Diversa aromata, pistillis in mortario contusa, epigraphen à priore nihil alienam habent; TUNSA MAGIS. Animus generosus, quò acerbioribus Animus generosus. plagis & ignominiis impetitur, tantò virtutum suarum odorem magis suavem diffundit; S. Petrus Damianus, *Species quidem integra odorem reddunt; sed* S. Pet. Dam. ser. in Assumpt. B. V. *non tantum quantum confracta: crebris enim tunsionibus supertrita, remotiorem etiam locum odoriferà conspersione refundunt: sic & VIRTUTES in pace quidem REDOLENT, sed FORTIUS IN TRIBULATIONE.*

388. Piperi, intra mortarium tunso, subscripsêre; Pati cum hilaritate CONTUSUM EXULTAT. Eos hoc Emblema spectat; qui vultum inter calamitates, & ignominias hilarem, immutatumque conservant. Certè Apo- Act. 5. 41. stoli *Ibant gaudentes à conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.* Eorum insuper imago illa est propria, qui ab hostibus Virtus afflicta. iniquè lacessiti, ac oppressi, eos ipsos demum generosu animo superant. S. Isidorus Pelusiota; *Apostoli,* S. Isid. Pelus. l. 5 ep. 182. *cùm flagris cæderentur, eos à quibus cædebantur, superabant: & cùm vexarentur & exagitarentur, vexatores suos vincebant, & cùm mortem oppeterent, vitâ præditos in fugam vertebant.*

P L A T A N U S.

Caput XXX.

389. SCipio Bargalius platano inscripsit; UMBRA TANTUM. Arbor enim ista, fructibus omnibus destituta, soli umbræ spargendæ inservit. Hypocrita, hoc ectypo non obscurè delinea- Hypocrita. tus, præter exterioris umbræ apparentiam alios fructus nullos parturit. Omnis quoque mundi felicitas nonnisi caducas & vanissimas umbras venditat. Mundi felicitas. *Umbratica est felicitas mundi,* inquit Alcuinus, *vera tantummodò in futuro spectatur.* Et Euthymius; *Hu-* Alcuin. epi. 46. *mana felicitas, vera felicitas non est, tametsi esse videatur, sed ut imago aut umbra imitatur tantùm felicitatem.* Euthym. in psal. 72. 20.

390. Joannes Ferrus Abbas hanc platano epigraphen indidit; OBUMBRAT, ET RECREAT. Protectio Patrocinium ac tutelam hæc imago innuit. D. Gre- Virtus. gorius Bruuellus virtutis ideam in platano deprehendens, canit;

Protegit, & recreat virtus, ceu Platanus ingens,
Quæ firmant vires, dat robur atque animum.

Idem Emblema etiam SS. Eucharistiæ significandæ Eucharistia. inservit. De hac S. Laurentius Justin. ait; *Est sacra-* S. Lau. Iust. de discipl. perfect. Monast. *mentum hoc tanquam cellarium quoddam omnium aromatum, in se continens pretiositatem & virtutem. In ipsum qui ingrediuntur, refocillantur ab omni fatigatione, nec deficiunt, donec præsens vita terminus finiatur. Est etiam mysterium hoc quasi ingens arbor, virentibus referta foliis, sub quam quicunq; fugiunt, laborantes & peregrinantes proteguntur in ipsius umbracule ab æstu diei, &c.* Maria V. Maria V. *obumbrare ac protegere* solita de se ipsa testatur: *Quasi platanus exaltata sum* Eccl. 24. 19. *juxta aquam.* Quare S. Bonaventura eidem supplex S. Bonav. in Ps. Virg. in exclamat; *In umbra alarum tuarum Domina requiescam, quia delectabile est mihi refrigerium tuum.* B. A- B. Amed. hom. 2. de laud. Virg. medeus, *Virgo elegantissima,* inquit, *orta de radice Jesse, ramorum suorum mirabili extensione sese ubique terrarum expandit, ut dispersos filios Adæ ab æstu, à turbine, & à pluvia umbra desiderabili protegeret.* Et meus Concanon. Absalon Abb. de eadem gloriosissima Virgine dissetens; *Sub umbra ejus pausandum est:* Absal. Abb. ser. 28. *ubi in æstu vitiorum refrigerium, in pressuris sæculi*

umbraculum, & in omnibus laboribus, qui vitæ huic fastidium ingerunt, quietem assequamur.

Plin. l. 12. cap. 1.

391. Plinius de Platano in hæc verba scribit; *Commendatio arboris ejus nulla alia major est, quàm Solem æstate arcere, hyeme admittere*; Unde Bargalius arborem istam, sub Sole depictam, hoc lemmate insignivit, DI STATE IL CACCIA, E LO RACCOGLIE IL VERNO. Id est; ÆSTATE ARCET, HYEME ADMITTIT. Eâdem omninò proprietate Mariam Virginem illustrem cerno, quæ indignantis Dei ardores, instar platani, à nobis avertit; postea verò, ingruente rigidæ mortis brumâ, gloriosum beatificæ visionis splendorem accersit. S. Bernardus; *Sinum suæ misericordiæ Maria omnibus aperit, ut de plenitudine ejus accipiant universi; captivus redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, justus gratiam. &c.* Unde eidem Emblemati satis eleganter inscripsit P. Jacobus Masenius; FRIGUS PROHIBEBIT, ET ÆSTUM; suamque mentem hoc epigrammate aperuit;

Maria V. protectrix.

S. Bernard. hom. super Missus est.

Suavius in platani nunquam requiescimus umbra,
Sub patrocinio quam, bona Virgo, tuo.
Frigoris hæc frangis vires, hæc temperas æstum:
Æstus amor, frigus crimen, & umbra parens,

POMUS. POMA AUREA.

Caput XXXI.

392. COmplura poma acerba & immatura, uno cumulo collecta, epigraphen à Ferro acceperunt; COLLECTA MITESCUNT. Ingentem utilitatem, è bonorum societate nobis accrescere solitam, hoc Emblema spectat; ea enim animi nostri affectibus modum ponit, & mores, quamlibet perversos & inveteratos, corrigit. Dilucidè Ecclesiastes; *Melius est ergò duos esse simul, quam unum: habent enim emolumentum societatis suæ.* S. Hieronymus illud Isaiæ oraculum expendens; *Habitabit lupus cum agno, pardus cum hœdo accubabit*; observat, lupum juberi cum agno habitare, non verò agnum cum lupo; ut bellua illa ab innocentis agnelli consuetudine ferociam suam moderari ac edomare assuescat. *Notandum*, inquit, *quod non agnus, & hœdus habitant, & accubant cum lupo & pardo, sed lupus & pardus agni & hœdi imitentur innocentiam.* In veteri Lege Levitarum tribus Deo erat consecrata, nec nisi ad pacem inter populos conservandam, & altaris cultui destinata. Unde etiam à Deo sancitum fuerat, ut omnes Levitarum civitates homicidis ac sanguinariis essent refugii, immunitatisq; loco. *De ipsis oppidis, quæ Levitis dabitis, sex erunt in fugitivorum auxilia separata* Sciebat nimirum infinita Dei sapientia, turbidos ac furibundos illorum animos è tranquillo Levitarum consortio facillimè iri mitigatum. Oleastri doctrina est; *Crediderim hoc factum, ut hujusmodi homicidæ ex Levitarum conversatione fierent meliores.*

Societas.

Eccl. 4. 9.

S. Hier. in Isa. c. 11. 6.

Num. 35. 6. 1.

Oleast. in hunc loc.

393. Pomus, frondibus & frugibus vestita, gnomam præfert; PROTEGIT, ET NUTRIT. De hoc SS. Eucharistiæ symbolo dilucidè canit Vates Regius; *Panem Angelorum manducavit homo*, seu, ut ex Hebræo traduci potest, *panem fortium*: enim verò panis ille cœlestis nutriendo fortificat, & fortificando nutrit. Unde S. Laur. Justin. ait, *Si quis inediâ tabescit, vel fatigatus in prælio reparare vires concupiscit, sacrosancta corporis Christi fideliter sumat mysteria, & statim convalescet, in melius pristinâ restauratâ virtute.* Quòd si ad Matrem Virginem à Dei filio transire lubeat, illa certè, ut quodam hymno græco *Pomum salutiferum* cognominata, protegit & nutrit; ut adeò de se ipsa verissimè protestetur; *Ego murus, & ubera mea sicut turris.* Nam, Guilielmo Abbate interprete, *Ubera mea non tantùm sunt ubera, sed etiam turris non tantùm nutriendi, sed etiam protegendi vim habent. Nullus me putet habere quo nutriam, & non habere, quo muniam. Materna pietas mea quos NUTRIT, etiam MUNIT.* Denique etiam benefico Principi ea imago convenit, cujus indolem his coloribus depingit Seneca Tragædus;

Euchari-stia.

Psal. 77. 25.

S. Laur. Just. de discipl. mon. conv. cap. 19.

Maria V. [...]

Cant. 8. 10. Guil. Abb. ap. Martin. Delrium.

Princeps beneficus.

Sen. Med. Act. 2.

------ Hoc Reges habent
Magnificum & ingens, nulla quod rapiet dies.
Prodesse miseris, supplices fido lare
PROTEGERE.

Denique etiam bono Patrifamilias convenit, qui suis filiis tam cibum corporalem, quàm spirituale adversùs vitia munimentum providere solitus, eos *protegit & nutrit*. S. Gregorius observat, terram hominum commodo non tantùm spicas ad eorum famem sublevandam, sed & arbores ad umbram inter cœli ardores spargendam producere. Unde in illud Geneseos commentatus, *Protulit terra herbam virentem, & facientem semen juxta genus suum, lignumq; faciens fructum*, hanc tropologiam subjungit: *Per terram significatur Ecclesia, quæ & verbi nos pabulo REFICIT ET patrocinii umbraculo CUSTODIT; quæ & loquendo PASCIT, ET opitulando PROTEGIT.*

Paterfamilias.

S. Greg. lib. moral. [...]

Gen. [...]

394. Pomo acerbo inscripsêre; MITESCET. Hinc disce, res quasvis asperas, & insuaves, temporum successu esse inculcandas. Peccator quoque, quantumvis malus, & coram Deo insipidus, suavissimas virtutes, Divinâ opitulante gratiâ induet. S. P. Augustinus; *De conversione nullius desperandum est, quamdiu patientiâ Dei ad pœnitentiam eum adducit.* Ovidius;

Meliorati [...]

Peccator conversus.

S. Aug. l. de Bapt. cont. Donat.

Ovid. l. de trist.

Tempore paret equus, lentis animosus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore Pœnorum compescitur ira leonum,
Nec feritas animo, quæ fuit ante, manet.
Tempus & in canas semen producit aristas,
Et ne sint tristi poma sapore facit.
Hoc etiam sævas paulatim mitigat iras,
Hoc minuit luctus mœstaque corda levat.

395. Bargalius Christum, è cruce depositum, pomo non absimilem dicit, quod, arundine ex arbore decussum, epigrapheo tenet; MATURUM DELIGITUR. Superiores hoc Emblemate commonentur, ut in quovis delectu instituendo, viros eligant maturos, prudenti ingenio illustres, & non fortuitò tantùm, sed diuturnis meritis probatos. Atalaricus Rex ministeriis suis exequendis solum Tolonicum præficere voluit, quòd sciret, eum ante hac Theodorico, avo suo, non sine ingenti laude inservivisse. *Ad revelandam florentissimæ ætatis nostræ sollicitudinem, visum est te virum prudentissimum convenienter adhibere, quem constat etiam Domini avi nostri tractatibus jugiter & laudabiliter adhæsisse.* Ita Cassiodorus.

Christus è Cruce depositus.

Electio.

Cassiod. l. [...] *Epist.* [...]

396. Pomi fructus, cultello decorticatus, epigraphen à me recepit; UT MUNDUS INVENIAR. S. Ignatio Martyri hæ voces erant familiares; *Dentibus bestiarum molar, UT panis MUNDUS INVENIAR.* Nam, ut ait Magnus August. *si despicitis mundum, habebitis cor mundum, & videbitis eum, qui fecit mundum.* S. Bartholomæus Apost. hac icone

Calamitas.

S. Aug. serm. [...] *de divers.*

cum-

S. Bartholomæus Apost.

cumprimis significatur, quippe qui propriâ pelle inter carnificum manus deperditâ, munditiem ac puritatem longè maximam recupetavit.

Hypocrita. Feminens decor. S. Greg. Naz. Orat. 31.

397. Rubescenti pomo D. Carolus Rancatus inscripsit; INTUS EST VERMIS. Hypocrita, exteriore vultu chastitatis purpuram mentitus, fœdum in animo vitiorum vermem nutrit. Ita quoque muliebris forma non rarò sub minima superficie, sordidissimam diversarum ægritudinum luem tegit. S. Gregorius Nazianz. *Pulchritudo, quæ in coloris elegantia, & apta membrorum compositione animo fingitur, temporis & morbi ludibrium est.* Exemplo suo id testatum reliquit Raymundus Lullus, nobilissimus Cataloniæ Eques; cùm enim in ætate etiamnum juvenili, pulcherrimæ cujusdam fæminæ formâ ardentissimè captus, omnem ejus acquirendæ adhiberet conatum, illa econtra, pudicitiam causata, amantis importunitatem omnibus modis declinare studuit: tandem verò obstinato Raymundi amore sese vinci passa, secretò illum convenit, &, veste nonnihil diductâ, pectus fœtente, sordidoque carcinomate exesum inspicere jussit: cujus rei insolentiâ Raymundum adeò perculit, ut creaturarum amore ejurato, spiritualem Christianorum sit amplexus.

Educatio bona.

398. Rancarus optimos filiorum quorundam mores, & bonam parentum educationem Emblemate significaturus, exquisiti decoris ac miræ perfectionis poma depinxit; cum lemmate, TRUNCOS SENSERE VALENTES. Verbis è Virgilio mutuatis;

Virgil l. 2. Georg. v. 426.

Poma quoque ut primum truncos sensêre valentes,
Et vires habuêre suas, ad sydera raptim
Vi propriâ nituntur, opisque nil indiga nostræ.

S. Aug. Ep. 167.

Ita nimirum è liberis benè educatis haud obscurè sanctam ac validam parentum erga ipsos dilectionem conjicere licet; quia Magno Augustino teste, *Pater & mater filios quantò amplius diligunt, tantò amplius ad bonam vitam compellunt.*

Maria V. Protectrix. Cant. 2. 3. S. Bonav. in Psalm B. V.

399. P. Jacobus Masenius Symboli loco malum depinxit, sub qua genius inter æstivos Solis ardores quietem & fructus capit; cum lemmate: ALIT, ET TEGIT. Mariam Virginem hæc imago spectat, de qua illud Sacri Epithalamii passim intelligi volunt Authores; *Sicut malus inter ligna sylvarum, sic dilectus meus inter filios, sub umbra illius, quem desideraveram, sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo.* Ut adeò Magna Dei Parens à S. Bonaventura jure cognominetur *Placitum Dei Umbraculum.* Emblemati explicando canit P. Masenius;

Frondibus æstivas malus rapit obvia flammas:
Quosque tegit foliis, fructibus arbor alit.
Exhibet hospitibus fructum Virgo, exhibet umbras,
Ne tibi displiceat; visa placere Deo est.

Correctio vera. S. Isid. l. 3. de summo bono in fin.

400. Cruda poma manibus avelli debent, matura verò spontè decidunt. Lemma; IMMATURA RESISTUNT. Ita sana correctio tempus expectat opportunum, & mentem peccatoris benè dispositam, secus enim mille experietur resistentias, et itque penitùs irrita. S. Isidorus; *Princeps justus malorum errores dissimulare novit, non quod iniquitati eorum consentiat, sed quòd aptum tempus correctionis expectet, quando eorum vitia vel emendare valeat, vel punire.* Atque adeò suo res quælibet tempore aggredienda est. Ovidius:

Tempore agendum. Ovid. l. 2. de Amor.

Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis?
Pomaque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura suâ; sine crescere nata:
Est pretium tarda non leve vita mora.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

POMA AUREA.

401. INter cætera insignia, quibus Herculis simulachrum superbit, etiam poma aurea numerantur, quæ ei in prædam cesserunt, quando horrendum Draconem, ad poma illa custodienda pervigilem, intra Hesperidum hortos occidit. Unde poma illa aurea, ab excubante Dracone custodita, hoc lemmate circumscribes; MONSTRO RAPIENDA PEREMPTO. vel, DANT RAPTA TRIUMPHUM. Poteris etiam pomis istis aureis, epigrapheu, à nobili quodam ingenio velleri aureo inditam, subjungere; NON SEGNI RAPIENDA MANU. Nam vocabulum *Mila*, à Græcis in ea Velleris aurei fabula usurpari solitum, asserente Natali Comite, simul *& oves, & mala, & fructus*, significat. Cæterùm è symbolo præsenti haud obscurè colliges, virtutis thesaurum ab iis duntaxat acquiri, qui adversùs vitiorum monstra generoso animo confligunt: nam cœlestis victoriæ trophæa nonnisi edomito perduellium cupiditatum hoste eriguntur. S. Ambrosius; *Rapimus ex hoc mundo palmam salutis, & quasi excubantibus obsessos serpentibus fructus pervigili labore decerpimus, ita tamen, ut non furtiva sublatio, sed direptio sit triumphalis.* Achilles Bocchius Herculem pomis aureis, clavâ, & leonis exuviis instructum, hoc epigrammate depingit;

Natal Com. Mytol. lib. 7. cap. 1. Virtus labore obtinetur. S. Amb. l. 5. in Lucam. Achil. Bocch. propè fin. Symb. 55.

Quæ statua insignis clavâ, Nemeæque leonis
Exuviis, lævâ quæ tria mala tenet.
Magnanimi Alcidæ vera, & sapientis imago est,
Aurea qui victo poma Dracone tulit.
Nempe Draco in nobis nihil est, nisi dira cupido;
Extinctâ hac, triplex illicet exstat honos.
Comprimitur furor iræ, & habendi sacra libido
Interit, & Veneris desidiosus amor.
Fortem animum exuviæ signant, clava illa potentē,
Qui domitis victor sensibus imperitat,

Mariæ V. pulchritudo. Alber. Mag. apud Dionys. de laud. M. V. lib. 1. c. 14. S. Greg. Naz. in Trag. Christ. patienti. Rich. Vict. lib. 26. in Cant. Cant. 4. 1. & 1. 14.

402. Fingitur à Poëtis, Eridem Deam pomum aureum in medium Dearum è cœlo projecisse, cum inscriptione: DETUR PULCHERRIMÆ. Pomi aurei nomine plenitudinem Divinæ gratiæ intelligere licet, quæ nulli alteri creaturæ poterat convenire, nisi omnium pulcherrimæ, Virgini inquam Mariæ. Sicuti enim Christus fuit *speciosus formâ præ filiis hominum*, ita B. Virginem pulcherrimam fuisse inter filias hominum docet eruditione & pietate Magnus Albertus. Ab ejus sententia stat S. Gregorius Nazianzenus, qui, B. Virginem inter pudicas, pulcherrimas, atque venerandas primam vocans, exclamat, *O Virgo, quæ forma nitore præis cæteras*, Richardus noster Victorinus *ter pulchram* appellat; nimirum *pulchram facie, pulchram mente, pulchram corpore.* Et rursus eam dicit fuisse *Vultu Angelico.* Sed quid alios recenseo? vel solum audi Divinum sponsum, omni testimonio majorem, qui de B. Virgine attonitus exclamat, *Quàm pulchra es amica mea, quàm pulchra es.* Et, *Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es.*

QUERCUS. ROBUR. GLANS.

Caput XXXII.

Animus imperterritus.

403. ANimum invictum ac imperterritum è Quercu dignosces, quæ, tametsi ventorum furore incursata, SEMPER IMMOTA, vel ut alius inscripsit, IPSA HÆRET, vel, NON QUATITUR, seu, IMMOTA SUPERBIT. Hominem

Sen. Ep 27.

magnanimum describens Seneca, ait; *Magnanimus stat rectus sub quolibet pondere: nulla illum res minorem facit, nihil illi eorum, quæ ferenda sunt, displicet: quidquid cadere in hominem potest, in se cecidisse non queritur: vires suas novit; vicit virente fortunam* Eandem iconem Alciatus, apostrophe ad Turcas factâ, in honorem Caroli V. Imp. applicat;

Alciatus Embl. 42.

Oceanus quamvis fluctus pater excitet omnes,
Danubiumque omnem, Barbare Turca, bibat:
Non tamen irrumpes perfracto limite, Cæsar
Dum Carolus populis bellica signa dabit.
Sic sacra quercus firmis radicibus adstant,
Sicca licet venti concutiant folia.

Virgil l. 2. Georg. v. 293.

404. Eidem Quercui inscribes, IMMOTA MANET. Verbis è Virgilio mutuatis,

Ergò non hyemes illam, non flabra, nec imbres
Convellunt, immota manet.

Obstinatus. S. Aug Ep. 210.

Ita obstinatum hominis pectus nec senectute, nec Spiritûs sancti afflatu, nec calamitatum impulsu è pristino vitiorum statu se dimoveri patitur. Nam, ut sapienter observat Magnus Augustinus, *Sicut constantia non sinit hominem depravari, ita pertinacia non sinit corrigi.*

Virgil l. 2. Georg. v. 294.

405. Lignum quernum, quia apprimè solidum & forte, integris sæculis durat. Lemma; DURANDO SÆCULA VINCIT. Virgilius his omninò verbis de Quercu canit;

---- *Immota manet: multosque per annos*
Multa virum volvens durando sæcula vincit.

Virtus. Eccl. 44. 14. Panorm & Sylv in vita.

Ita hominum virtuosorum memoria quovis temporum intervallo est major, nullamque annorum seriem pertimescit. Sic sacris ore de hominibus justis testatur Deus; *Nomen eorum vivit de generatione in generationem.* Alphonsus Aragonum Rex, teste Panormitano & Æneâ Sylvio, adolescentem, qui mortem horrebat, consolans, *Non est*, inquit, *cur mortem adeò timeas, cùm hac bene pureque viventibus sit vita atq; ejus vita principium, quæ neque doloribus, neque timori, neque invidiæ, neque ærumnis ullis subjecta est.* Ovidius;

Ovid l. 15. Metam. in fine.

Jamque opus exegi, quod nec Jovis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.

l. de Amor. in fine.

Et alibi.

Imbelles Elegi, genialis Musa, valete:
Post mea mansurum fata superstes opus.

406. Quercus grandis & spatiosa, symboli loco, plures plantulas sub se complectitur; cum lemmate, TEGIT UMBRA MINORES. Verbis è Caussino desumptis;

Caussin Tragad Solym Act 3. scen. 1.

---- *Ut altis quercus assurgentes comis*
Regnata tenuit nemora non parvo ambitu
UMBRA MINOREM, nobilis plebem tegens.

Protector Deus. Psal 9. 14. Cassiod. 12. Var. 1.

Principem benignum, pupillis ac pauperibus tuendis deditum, hæc imago deprædicat. David eam protegendi pietatem in Deo animadvertens, sermone ad illum converso, ait; *Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adjutor.* Et Cassiodorus; *Persona tua refugium sit oppresso, infirmo defensio, præsidium alicuâ calamitate concluso.*

Virg 7. Æn

407. Dominicus Gambertus vastam Quercum, ab aliquot ventis impetitam, hoc Virgilii epigrammate exornavit; SESE MOLE TENET. Ita vir fortis suo robore ita nititur, ut nullis adversitatum ventis sit dejiciendus. Cassianus; *Vir vocatur à viribus, qui nescit in adversis tolerando deficere: sed animo stabili defixus, & cœlestium rerum contemplatione firmatus, manet semper impavidus.* Porrò grandem Monarchiam imago ista designat, quæ propriâ suâ vastitate ac robore diversorum hostium vires, instar ventorum adversùm se jactatas, infringit. Hoc sensu cecini;

Vir fortis. Cassian. in Psal. 1.

Tema, che n' hà ragione
Chi di forze è minore:
Il nemico furore
Che atterrare una potenza vasta,
Ogni sforzo non basta:
Che quantunque smembra, ed abbatuta,
Dal l'istessa sua mole è sostenuta.

Potentia prostrata.

408. Rempublicam & Monarchiam Romanam, Imperium Græcum, Dominium Hebræorum, aliasque prostratas gentium diversarum potentias, Rancatus cum annosa quercu comparat, quæ, in terram prostrata, epigraphen sustinet; COMMOTA TANDEM. Seneca de Quercu canit;

Senec. in Hercul. Oeteo Act. 5. scen. 1.

Gemit illa multo vulnere impresso minax,
Frangitque cuneos, resilit excussus chalybs,
Vulnusque ferrum patitur, & truncum fugit:
COMMOTA TANDEM est. &c.

S. Aug ser. 29 de Verb. Dom. c. 7.

In rem præsentem ait Magnus Augustinus; *Quid expavescis, quia pereunt regna terrena? Ideo tibi cæleste promissum est, ne cum terrenis perires.*

Virtus heroica. S. Amb ep. ad Simplic.

409. Quercus, grandine ac ventis percussa, gnomam reddit; NULLI CEDIT. Heroicum & invictum hominis pectus ex hac idea, ceu ectypo, dignoscere licet. *Sapiens enim*, inquit S. Ambr. *non metu frangitur, non potestate mutatur, non attollitur prosperis, non tristibus mergitur. Ubi enim sapientia, ibi virtus est, ibi constantia, ibi fortitudo.*

Virtus afflicta. Senec. Lex bono viro cap 4.

410. Quercus ventorum ac tempestatum furori non tantùm resistit, sed etiam virium suarum incrementum longè maximum ab eorum violentia recipit, & firmissimas radices agit. Unde lemma; INCURSIONIBUS SOLIDATUR. Ita genuina virtus inter adversa non modò nihil diminuitur, sed contra plurimùm augescit. Seneca; *Non est arbor solida, nec fortis, nisi in quam frequens ictus incursat: ipsâ enim vexatione constringitur, & radices certius figit. Pro ipsis ergò bonis viris est, ut esse interriti possint, multùm inter formidolosa versari, & æquo animo ferre, quæ non sunt mala, nisi male sustinenti.* Haud aliter Justus Lipsius; *Ut arbores ventis agitatæ, altius radices agunt; sic boni in virtute magis comprehendunt, impulsi aliquoties adversitatum flabris.* Idipsum etiam animadvertens S. Joannes Chrysostomus, *Arbores*, inquit, *quò magis ventilantur & agitantur à ventis, eò fiunt fortiores & densiores.* Otho Venius eâdem metaphorâ verum amantem describit;

Lips. l. 2. de constant. 2. S. Io Chrys. hom. 10. in ep. ad Hebr. Otho Ven. Emb Amor fol. 116.

L'arbor, da venti scossa, e da tempesta,
Più s'interna, e resiste ad ogni assalto
Contra ogni disfavor qual fermo smalto
Si mostra il vero amante, e immobil resta.

S. Crux.

411. Nonnemo, à serenissima Robertianorum domo plurimis favoribus protectus, animi sui fiduciam è quercu seu robore dignoscendam proposuit; cum lemmate, NULLA EST HAC TUTIOR UMBRA. Certius tamen hanc gnomam de SS. Servatoris nostri Cruce, vel de Mariæ Virginis patrocinio pronuntiaveris. De hac Richardus à S. Laurentio testatur; *Potens est Maria ad protegendum, unde ipsi potest securè dicere servus ejus illud Job. 17. Pone me juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me.*

Mariæ V. protectio. Rich à S. Lau l. 2. de laud Virg. p. 1.

412. Qui-

Beneficentia. 412. Quidam è Rubeniatorum familia aulicus, beneficentiam à suo Domino sibi exhibitam Emblemate significaturus, quercum delineavit; cum dicto, CIBOS, ATQUE SALUTEM. Nempe illum Veterum morem hæc imago innuit, qui alimenta sua è quercu recipere sunt soliti; uti Alciatus hoc disticho testatur.

Alciatus Embl 200.

Glande alvit veteres, solâ nunc proficit umbra:
Sic quoque, sic arbor officiosa Jovis.

Providentia Dei. S Greg Pa. 93: Mor. cap 6. Eadem effecta S. Gregorius Papa in Deo versus egestatem nostram deprehendens, ait; *Nos parvulos Dominus dum protegit, nutrit; & non gravi atque onerosâ, sed levi & blanda protectione nos refovet, dum suas in nos misericordias exerit, &c.*

413. Quercus, nullis teredinum injuriis obnoxia, à Bargaho epigraphen retulit; CARIEM NON SENTIT. Et à Rosso; PROCUL A TINEA. Innocentia. S Aug. in Psal. 35. Anima innocens hoc symbolo delineatur, quæ nullos vellicantis conscientiæ vermes unquam sentit. S.P. Augustinus; *Cubile nostrum est cor nostrum, ibi tumultum patimur mala conscientia, & ibi requiescimus, quando bona conscientia est.* Idipsum de virtute dixeris, quæ temporum vetustate longè superior, nunquam consumitur; Ovidio testante:

Ovid Eleg. de Medicam. faciei

Longum probitas perdurat in ævum.

Virtus. Ecclef. 40. 12. Calculo suo id confirmans Siracides, *Fides*, inquit, *in sæculum stabit.* Id est, interprete P. Cornelio à Lapide, *fidelitas, veritas, sinceritas, justitia, integritas, quâ quis à recto nec prece, nec pretio se divelli sinit, in æternum stabit.*

414. Joannes Ferrus Abbas, Urbinatum Ducem symbolo exornaturus, quercum, veluti gentilitium Principis illius insigne, depingi fecit; cum lemmate, SUO SE ROBORE FIRMAT. Innuebat videlicet, Propriius valor. Ducem illum, nullâ alterius ope indigum, propriis consistere viribus. Huic affine est alterum D. Caroli Rancati Emblema, ubi ad D. Hyacinthi Orrigoni, Regii Mediolanensium Senatoris honorem, quercum depinxit, quæ ex gentilitiis ipsius armis desumpta, epigraphen tulit; PONDERE FIXA SUO. Consentaneè ad illud Lucani:

Lucan. lib. I

Qualis frugifero quercus sublimis in agro
Exuvias veteres populi, sacrataque gestans
Dona ducum, nec jam validis radicibus hærens,
Pondere fixa suo est, &c.

Fortis. Ita vir magnanimus propriâ fortitudine ita nititur, ut nullis adversariorum viribus unquam possit concuti, aut in alterutram partem sterni. Tull. in Rhet. Cicero; *Fortitudo est immobilis inter adversa, gloriosa animi claritudo, res arduas pulchrè administrans, quæ nec adversis infestando frangitur, nec prosperis blandiendo elevatur.*

Præmiû. 415. Corona, Romanorum more, è quernis foliis contexta, epigraphen tenet, SERVANTI CIVEM. Iis enim corona illa in præmium cesserat, qui civem quemdam ab interitu vindicâssent. Inde Andreas Alciatus Emblematis construendi ansam mutuans, hoc distichon subjunxit:

Alciatus in Emblem.

Grata Jovi est quercus, quia nos servatq;, fovetq;,
Servanti civem querna corona datur.

Ita nimirum ulla unquam subditorum merita sine præmiis sunt dimittenda, veluti quæ ad ampliora merita stimulum præbent fortissimum. Cassian. l. 2. epist. Cassianus: *Tribuenda est justis laboribus compensatio meritorum, quia exprobrata militia creditur, si irremunerata transitur. Athletam populus palma designat esse victorem: sudores bellicos cincta corona testatur.* Cæterùm Carolus Rancatus D. Orrigono, ad senatoriam dignitatem promoto Emblematis vice quercum, suporis magnatis illius insigne, depinxit, cum hoc poëmate:

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Quercus glandiferam nectebas fronde coronam
Servanti civem, qui periturus erat.
Et tibi jam quercus; populus te fronde coronat
Cum librâ, ac libris te duce liber ean.

Denique Angelus Politianus, Laurentii Medicei frontem in villæ suæ horto fortè querno ramo inumbratam conspicatus, extemporale hoc distichon pronuntiavit:

Quàm benè glandiferâ cingis tua tempora quercu,
Qui CIVEM SERVAS non modo, sed populû.

416. D. Hyacintho Orrigono, inter Mediolanenses Senatores recensito, Carolus Rancatus, illius familiam Emblemate honoraturus, Quercum, Orrigonorum insigne, depinxit; cum lemmate, NON ALIUNDE FASCES. Honores laboribus acquiruntur. Ex hoc paradigmate disces, honores & majestatem nonnisi è laboribus, quercu figurati solitis, scaturire. Salomon id apertè testatus, ait; *Manus fortium dominabitur.* Prov 12. 24 Veluti diceret; manus, assiduis exercitationibus distentas, & generosi animi negotiis probè fatigatas, ad Imperii fasces eluctari. Rectè dixit S Hieronymus; S. Hieron. Epist. *Non est dignum, ut inde exigas honorem, unde refugis laborem.* Certè Romani maximam mundi partem suis imperiis non aliter subjugârunt, nisi in brachio forti, & manu, militaribus studiis probè exercitatâ. Græci, Assyrii, Persæ, Germani, aliique dexteræ suæ viribus amplissima ubique terrarum fixêre trophæa, & vastissimas Provincias sunt consecuti.

417. Virgilius de Æsculo, quercuum specie, canit; Virgil l. 2. Georg. v. 291.

- - - - Quantùm vertice ad auras
Æthereas, tantùm radice in Tartara tendit.

Unde sublimem quercum hoc lemmate efficies; IN TARTARA RADIX. Humilitas. Eorum genuina hæc imago est, qui excelsis meritis conspicui, profundissimam humilitatem in animo fovent. S. Paulus, propriissimâ antonomasiâ Vas electionis, Princeps Apostolorum, & ad tertium cœlum raptus, de seipso pronuntiavit; 1. Cor 15. *Ego sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus*: utque idipsum opere comprobaret, manuum suarum labore victum sibi paravit, & Corinthiorum precibus, veluti unicè sibi necessariis, anxiè se commendavit. Christus quoque Dei filius, sese filium hominis cognominari, in stabulo nasci, pedes incedere, & Romanis tributum pendere voluit, quin imò, Ioan 13. 3. *quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à Deo exivit, cœpit lavare pedes discipulorum.* Rem totam explicans S. P. Augustinus, S. Aug. l. 14 de civit. c. 13. *Bonum est*, ait, *sursum habere cor; non tamen ad seipsum, quod est superbia, sed ad Dominum, quod est obedientia, quæ nisi humilium non potest esse. Est igitur aliquid humilitatis miro modo, quod sursum faciat cor; & est aliquid elationis, quod deorsum faciat cor.*

418. Quercus suas glandes animalibus dispensat, tametsi nullis hominum manibus percussa. Unde Henricus Farnesius Eburo subscripsit; SUFFRAGIA NON EBLANDITA. Eleemosyna prompta. Ita nimirum beneficentiam nostram adversus egenos oportet esse promptam & liberalem, non verò importunis precibus extortam aut invitam. Demetr. apud Ant. Meliss. cap. 24 de Benef. Democritus dicere est solitus; *si benefacturus es, statim facito. Tarditas enim vitiosum reddit munus.* Ausonius;

Gratia qua tarda est, ingrata est gratia: semper,
Quæ fieri properat gratia, grata magis.

Seneca. Mirificè in rem nostram Seneca; *Omnis benignitas properat, & proprium facientis citò facere. Si de die in diem trahens profuit, non ex animo fecit. Itaque duas res perdidit, & gratiam & tempus.* Et David; *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem.* seu interprete S. Brunone, *Beatus qui intelligit, id est, ut etiam non petentibus pauperibus offeratur eleemosyna.*
Psal. 40. 2. S. Brun. in hunc loc.

419. Glans, mole quidem tenuis, si tamen seminetur, immensam arborem è visceribus suis producit. Unde lemma; MINIMA MAXIMAM FACIT. Haud aliter exigua quædam ac venialis culpa non rarò enormium delictorum sementem facit. Verissimè Tullius. *Omnium rerum principia parva sunt, sed suis progressionibus usu augentur.* Et Ælianus; *Me vero non clam est, maximorum sæpè bellorum tenuissima contemptissimaque principia visa fuisse.*
Peccatū veniale. Tull. lib. 5. de finib. Ælian. de Var. Hist. lib. 12. c. 53.

420. Quercus ab infesto fulmine, sæpius tantâ vi percutitur, ut nusquam tuta, omnibus lacerata ramis, convulsâque stirpe, radicitus conflagret. Et si fortè hanc calamitatem effugerit, mille adhuc exposita est tempestatibus, ventorumque ac pluviarum furoribus, quando cæteris arboribus procerior, verticem nubibus immittit. Emblemati subscripsit Serenissimus Philotheus; NUSQUAM TUTA. Neque nos usquam tuti vivimus, si superbè elati iram Dei atque indignationem gravissimam incurrimus. Ab eo enim semel destituti, nihil est, quod amplius tegere nos & defendere posset, licet vel maximâ potentiâ viribusque subnixi staremus. Tunc omnibus expositi tempestatibus, noxium caput lacerandum affligendumque præbemus, neque refugium reperimus, quo miseros nos ab incumbenti pœna eripiamus. Magno Augustino teste, *Nulla ferè pagina est sanctorum Librorum, in qua non sonet, quod Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* Emblematis mentem ita explicatam accipe.
Superbus. S. Aug. lib. 3. de doctrin. Christ. c. 23.

Inter tela Jovis circumvolitantia nusquam
Abdit tuta *suum quercus adulta caput, &c.*
Quos habet attonitos diri mens conscia facti,
Perpetuò cadit verbere pœna ferox.
Nusquam tuta, suo semper mens crimine pallet,
Et mordace premit pectora sæva metu.
At pia mens, sævis dum motibus intonat æther,
Sola stat, & facilem sentit adesse Deum.

421. Idem eruditissimus Philotheus Emblematis loco glandem depictam habet, quæ immittitur terræ, conditurque humo, ut spectabilem producat quercum, quæ in plures annos frugifera atque robusta, tot animalium millibus inserviat, sylvæque suæ sit ornamento. Epigraphe; CONDITUR, UT SURGAT. Glans, in validissimam arborem excrescens, documento nobis est, corpora nostra non perpetuò sepeliri, ubi morte rapti, terris mandamur, sed expectari gloriosissimam illam resurrectionem, quâ in amplexum Salvatoris nostri abrepti cœlum conscendemus. S. P. August. *Habent gaudium bonæ animæ, cùm de sæculo exierunt. Sed cùm facta fuerit resurrectio, bonorum gaudium amplius erit.* In rem præsentem canit Philothei Interpres;
Resurrectio mortuorum. S. Aug. Tr. 23. in Ioan.

Qua latuit, taboque atro resoluta cubili
Obscurum infecit glans putrefacta suum;
Nunc petit aerias annoso robore sedes
Quercus, & haud tumulo se latuisse dolet.
Quando meos cineres, corpusq; exsangue sepulchro
Reddam, atque ingestâ contumulabor humo:
Æthereas rursum veniam formosus in auras,
Et mea cœlestis tempora stringet apex.

422. P. Jacobus Masenius gentilitiam Chisiorum Quercum depinxit, quæ ramos suos in Crucis speciem decussatos præferebat; cum lemmate, ROBUR MEUM CRUX EST. Ita nimirum, asserente Magno Augustino, *Apprehenso ROBORE CRUCIS Christi STABILES sumus.* Ad Fabium Chisium in rem præsentem canit Emblematis Author.
S. Crux. S. Aug. ...

Mens tibi ceu robur solidum, tamen addita crux est,
Omnia quo vincas, in cruce robur habes.

423. Idem P. Masenius Symboli loco genium depinxit, qui teneræ quercûs ramos in crucis formam flectit; cum lemmate; TENERO SIC FLEXA SUB ÆVO EST. Tantùm nempe interest, à teneris addixisse virtuti animum. Seneca; *Nulla erit processu temporis difficilis clementia Principi, quis in annis puerilibus didicit servire pietati.* Unde ad Fabium Chisium canit Emblematis Author;
Educatio. Senec. Ep.

Dum licet, & primis vernat nova planta capillis,
Flecte; dabit jussas ad tua vota comas.
Et curvam revocare datum est, & flectere rectam,
Illa crucem qua fert planta, tenella tulit.
Quam fert, Magne Fabi, teneris adolevit ab annis,
Et propè cum vita Crux tibi nata fuit.

424. Noxia ramorum luxuries in quercu præputatur; cum lemmate, ex Horatio desumpto; AB IPSO OPES ANIMUMQUE FERO. Ita nimirum calamitates & persecutiones plurimùm ornamenti & utilitatis nobis afferunt; nam *Ipsa medicamenta tormenta sunt, ut homines à pœnarum exitio, pœnali eruantur auxilio.* Rursus canit P. Masenius de Fabio Chisio;
Calamitas utilis. S. Aug. Lat. de Cruc. c. 22.

Sæpe brevis dolor est longi medicina doloris,
Et mala vitandis sunt adhibenda malis.
Vidimus elatis quercus subsurgere ramis:
Noxia luxuries ense secanda fuit.
Auxit opes ferrum, tibi per tolerantia ferri:
Quod secuit corpus, pectoris auxit opes.

425. Glandes perticâ de quercu excutiuntur; cum lemmate, UBERIUS PERCUSSA DABIT. Hinc conjicere licet, quantum calamitates prosint, ad uberiores virtutum fructus faciendos. S. P. Augustinus: *Miseria plerumque affert ex tribulatione fructum bonum: felicitas autem corrumpit animam perversâ securitate, & dat locum diabolo tentatori.* Ad Fabium Chisium canit P. Masenius.
Calamitas utilis. S. Aug. ... 68. Conc. 1.

Uberius percussa suos dant robora fructus,
Est aliquid duras apposuisse manus.
Largos crede mihi, multis patientia fructus
Protulit, exemplo discimus illa tuo.
Virtutis, fateor, fructus extendis agendo:
Si quid agendo facis, plus patiendo facis.

426. Quercus, fulmine lacerata, epigraphen sustinet; CITIUS FRANGOR, QUAM CEDO. Constantiæ hæc imago est, & cumprimis SS. Martyrum, qui potius membris omnibus lacerari, quàm Tyrannorum improbitati vel minimùm cedere voluerunt. Unde exclamat Magnus August. *Quàm magna constantia Martyrum! quàm bona fides Sanctorum! qui pro nomine Christi multa tormenta libenter suscipiebant; & tamen eadem tormenta contemnendo, in suis persecutionibus diabolum superabant.* Audi de Fabio Chisio canentem P. Masenium.
Constantia. SS. Martyres. S. Aug. serm. 38. de Divers. c. 4.

Cùm semel illustres recti constantia mentes
Occupat; inflecti vix rigor ille potest.
Munera des; spernit robustum munera pectus:
Vim moveas; ridet fulmen inane, minas.
Nec terror Fabium, nec flectent munera quercum,
Ille potest robur roboris esse sui.

427. Quer-

Adversitas.

427. Quercus, ventis concussa, epigraphen à P. Masenio accepit; ADVERSIS FIRMIOR AURIS. Ita nimirum vir fortis ac justus nullibi majus fortitudinis suæ incrementum capit, atque inter adversitates. S.P.Augustinus; *Molestiis corporalibus exercitata vita justorum splendidius enituit, & eas per patientiam superando, majorem gloriam comparavit,* S. Aug. l. de Nat. & grat. c. 13. *sed adjuta gratiâ Dei, non superbâ voluntate se extollens, sed humili confessione fortitudinem promerens.* Audi Emblematis Oedipum ipsummet Masenium;

Tu quicunque pati discis, hoc disce ferendo,
Quò quis plura tulit, plura ferendo potest.
Vincere fortunam fortuna docebit iniqua,
Auras quod superet quercus, id aura facit.
Hac ventis quatitur, ventis firmatur iisdem,
Quamodò dura, Fabi, fers, patiendo levas.

Mors Justi.

428. Quercus excisa columnis & trabibus palatii aptatur; cum lemmate, NOBILIUS EXCISA RESURGIT. Ita justus, quando à mortis falce abripitur, tantùm abest, inde aliquid damni ipsi accrescere, ut potius ingentem gloriam in cœlis adipiscatur. S. P. Augustinus; *Veri fideles moriuntur,* S. Aug. Tra. 45. in Ioan. *& abundantius habebunt vitam, veniendo, quò Pastor præcessit, ubi nunquam deinde moriatur.* Rursus de Fabio Chisio canit Emblematis Author P. Jacobus Masenius;

Cernimus excisas firmare palatia quercus,
Regalesque apto robore ferre domos.
Cætera plantarum pars est obnoxia flammis:
Sed fato quercus nobiliore cadunt.
Digna tuis quercus fatis, O nobilis Heros:
Cœlestis moriens pars eris una domûs.

Apoc 2. Cœlestis corona. S. August. serm. in libr. de agone Christ. Parochus.

429. Corona civica, ex quernis ramis inflexa, lemmatis loco voculam illam Apocalypticam à P. Masenio accepit; VINCENTI. Eos nimirum corona cœlestis expectat, qui adversùs animæ hostes triumphaverint. S.P.N.Augustinus; *Corona victoria non promittitur, nisi certantibus. In Divinis autem scripturis assiduè invenimus promitti nobis coronam, si vicerimus.* Porrò animarum curatores hæc imago spectat, qui ex una servata anima æternam coronam sibi vendicant; sicuti olim corona querna ob unicum servatum civem Romanum dabatur. In hanc rem de Fabio Chisio canit Emblematis Author.

Querna triumphales foliis ambire capillos
Ausoniis quondam visa corona fuit.
Magnus honor, civi servato debitus olim:
Quot tibi debentur Maxime serta Fabi!
Mille tibi cives debentur, mille coronæ:
Has dare mortalis dextera nulla potest.

Psal. 86. 1. Contemplativus. S. Ecclesia. S. Aug. in hunc loc.

430. P. Jacobus Masenius Emblematis loco quercum depinxit, quæ in gentilitiis Chisiorum collibus fundata, epigraphen è Psalmo habuit; FUNDAMENTA IN MONTIBUS. Hominem contemplativum hæc imago spectat, qui vitam suam omnem in monte, cœlo nimirum, collocatam habet. Porrò de S. Ecclesia id intelligens Magnus Augustinus, ait; *Qui sunt montes sancti, super quos fundata est ista civitas? Prophetæ & Apostoli. Quare sunt fundamenta Prophetæ & Apostoli? quia eorum authoritas portat infirmitatem nostram.*

RAMUS.
Cap. XXXIII.

Nativitas Mariæ V.

431. Daresius B. V. Mariæ Nativitatem Emblemate significaturus, arboris ramum, necdum inoculatum, depinxit; cum lemmate, PERMANET IN SIMPLICITATE. Veluti diceret; integerrimam innocentiam, qualem Protoparens noster Adamus habuit, in Maria Virgine intactam permansisse. De hac S. Petrus Damianus; *Germinavit virga Jesse, ac de tortuosa radice generis humani in rectitudinem erumpens, omnem ignorat nodositatem.* S. Pet. Dam.

In morte.

432. Homine quodam è vivis sublato, Lucarinus ramum, violenter ab arbore decussum, figuravit, cum lemmate; AD INSERENDUM ALIBI. Lætissimo nimirum hominis defuncti auspicio significabat, illum, mortis falce è terra sublatum, intra cœlestes hortos plantandum esse. *Nunc*, inquit Magnus Augustinus, *Sanctorum animæ defunctorum ideò non habent gravem mortem, quæ separatæ sunt à corporibus suis; quia caro eorum requiescit in spe.* S. Aug. l. 13. de Civit. cap. 10. Franciscus Petrarcha in Lauræ morte canit; Petrarch p. 2. Sonet. 50.

Quel vivo Lauro, ove solean far nido
Gli alti pensieri, e i miei sospiri ardenti,
Che de bei rami mai non mossen fronda,
Al ciel traslato, in quel suo albergo fido.
Lasciò radici. &c.

Independentia.

433. D. Didacus Saavedra, Symboli loco, ramum figuravit, qui, in vase testaceo radices agens, ab arbore non amplius dependere, nec truncum, unde originem traxit, agnoscere solet; uti frequenter in hortis videre est. Epigraphen subjunxit; A SE PENDET. Ita non raro Ministri, ad summam dignitatem evecti, Principum suorum imperia excutiunt, & à nemine altero, nisi à propria voluntate, dependere nituntur. Inter hos minimè postremus Jeroboamus, qui Provinciâ quâdam administrandâ à Salomone donatus, paulò post adversus illum perduellis evasit. Quin, hoc nostro ævo Dux Fridlandiæ potestatem absolutam, & à Cæsarea Majestate independentem, sibimet arrogare ausus, gravissimam cladem in Germania excitavit. Idipsum de supremo omnium Domino *dixit insipiens* ac superbus *in corde suo non est Deus.* Psal. 52. 1. S. Aug l. 6. de Musi. cap. 13. Nam, ut sapienter observat Magnus Augustinus, *Superbus à se longè facit Deum, non locorum spatio, sed mentis affectu.*

Libertas. Confortmitas.

434. Fuit, qui ramum aureum, manu quâdam avulsum, hoc Virgilii lemmate insigniret; SEQUITUR VOLENS. Virg 6. Æn. v 146. Nostrum liberum arbitrium, huic Virgilii ramo aureo perquam simile, ordinationis Divinæ nutum spontè ac liberè sequitur. Job. 14. 15. Jobus de se ipso ingenuè testatus, *Voca me*, inquiebat, *& ego respondebo tibi, operi manuum tuarum porriges dexteram.* Cant. 1. 3. Et Sacra Sponsa, *Trahe me, post te curremus &c.* Adeoque anima, ad Divinam voluntatem unicè composita, hoc symbolo repræsentatur. Joannes Thaulerus, in celebri illo Theologi & mendici dialogo, hunc ita loquentem introducit; Io. Thaul. in Colloq. fol. 685. *Ego nunquam me infortunatum fuisse respondi: novi enim cum Deo vivere, certusque sum, quidquid ille facit, non posse non esse optimum.* Et paulò post; *Soli Divinæ voluntati inhærere statui, in quam sic integrè meam transfudi voluntatem, ut, quidquid ille vult, & ego velim, & meam ipsi voluntatem ex integro resignarim.*

Successio. Literatus.

435. Aureus ille Virgilii ramus, ab arbore avulsus, geminam epigraphen sustinet; UNO AVULSO NON DEFICIT ALTER. Virg. l. 6. Æn. v. 143. Vel brevius; NON DEERIT ALTER. Verbis ex eodem Virgilio desumptis. In Magnatis cujusdam morte hanc iconem affigere licet, quem mox hæredes, dignitate, doctrinâ, & meritis illustres, ac penitus similes insequuntur. Insuper hominem quemdam litteratum hoc emblemate exornabis, qui, uno volumine in lucem publicam edito, mox aliud nititur. Denique etiam Divinam munificentiam spectat, cujus infinitæ bo-

Dei beneficentia. *(margin)*

tæ bonitati congenitum est, à suis thesauris liberalissimè erogandis nunquam desistere; nam uno beneficio collato, mox ex aliis alia, favore nunquam deficiente elargitur. Hanc Theologiam non sine cœlesti eloquentia tradens Philo Hebræus, ait; *Illud verò, quod dictum est, Deum esse sempiternum, idem est, ac si diceretur largitor perpetuus ac benefaciens, non aliquando tantùm aliquando verè minimè, sed semper, continuò, ac INDESINENTER, DONA DONIS jugiter ac indesessè ACCUMULANS, beneficia semper uberiora annectens, &c.* *(margin: Phil. Hebr.)*

436. Ramus viridis, tametsi à multis ovieulis visus, unam tamen duntaxat, alteramvè trahit. Proinde P. Henricus Engelgrave inscripsit; TRAHIT UNAM E MULTIS. Verbis ex Ovidio desumptis; *(margin: Ovid l. 3. de Arte.)*

Quem TRAHAT, E MULTIS forsitan UNUS erit.

Ita gratia & vocatio Divina, tametsi iovitet plurimos, nonnisi tamen pauculæ animæ ei respondent; ut Mulier Chananæa, Magdalena, Saulus, &c. *Multi enim*, Christo teste, *sunt vocati, pauci verè electi.* S. P. Augustinus; *Quòd pauci in comparatione pereuntium liberantur, gratiâ fit, gratis.* *(margin: Vocatio Dei. — Matt. 20. n. 16 ... c. 22. ... S. Aug. ... Corrept. ... grat. c. 10.)*

437. Ramus, ab arbore divisus exarescit, lemma; PERDO DIVISUS HONOREM. Ita quisquis à Deo & bonorum stirpe separatur, omnem fortunam & honorem amittit. Perspectum id habuit Vates Regius, quando dixit; *Ecce, qui elongant se à te, peribunt: perdidisti omnes, qui fornicantur abs te.* Unde ipsemet Deus, Oseæ ore, minatur; *Væ eis, quoniam recesserunt à me: vastabuntur, quia prævaricati sunt in me &c.* Hinc D. Bernardus monet; *Cavendum magis peccatum, quàm peccati pœna, & eo studiosius à malo, quàm à flagello declinandum, quò periculosius, & omninò infelicius sit, à Deo animam, quàm à corpore separari.* *(margin: Separari à Deo. — Psal. 72. ... Osea 7. 13. — S. Bernard. ser. 10. in Psal. 90.)*

RUBUS.

Caput XXXIV.

438. RUbus ardeos; inter flammas innocuus, epigraphen tenet; FLAGRAT, NON CONFLAGRAT. Mariam Virginem hæc imago significat, quæ ioter obloquentium hæresum flammas oon tantùm nihil detrimenti, sed contra plurimum splendoris accipit. Item quæ Verbum Divinum, ceu lumen æternum, illæsâ virginitate peperit. S. Gregorius Nyssenus; *Ut frutex incendit ignem & non crematur; itidem etiam Virgo & lumen parit, & non corrumpitur.* Unde rectè à Proclo vocatur *Rubus naturæ animatus, quem ignis Divini partus non combussit.* Porrò Rubus incombustus homioem significat, inter obscœna tentationum incendia illæsum; qualis fuit S. Thomas Aquinas, &c. vel etiam inter tribolationum flammas illustratum magis, quàm læsum; De primo Emblematis sensu canit P. Masenius; *(margin: Mariæ V. Virginitas. — S. Greg. Nyss. Orat. de Christi nativitate. Procl. Orat. de Nat. Dñi. — Tribulatio.)*

Innocue qualis rubus incombustus ab igne
Flagrat & ardenti fert alimenta rogo.
Talis in accensè flagrat hæresis igne Maria,
Livor alit jactas, sed sine clade, faces.

SALIX.

Cap. XXXV.

439. ALiquot formosæ ac validæ salices, propè aquas plantatæ, epigraphen sustinent; MODO

MODO FLUMINA LAMBANT. Nimirum homo, gratiæ Divinæ fluentis, aut fœcundo bonæ educationis humore crebrò irrigatus, in optimam felicissimæ vitæ spem adolescit. Hoc sensu David hominem justum, ait esse *tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo, & folium ejus non defluet, & omnia, quæcunque faciet, semper prosperabuntur.* Cæterùm beneficentiam illam, è gratiæ Divinæ fluxu in nos derivari solitam, haud obscurè perspexisse videtur Plato, quando dixit, *Respublica nequaquam probè gubernari potest, nisi ejus gubernator jungatur Deo, & ab eo cognitionem hauriat, quâ & ipse vivat, & alios gubernet.* Quantum verò ad bonam educationem attinet; uberrimi sanctimoniæ fructus, quos S. Stephanus, Hungarorum Rex, protulit, nemini alteri tribuuntur, nisi sacris Adalberti, Monachi Benedictini, præceptionibus; De illo Antonius Bonfinius in hæc verba restatur; *Instituit Pater ille gravissimus, quomodo infans aleretur, quâ diligentiâ educaretur, illudque imprimis, ut, cùm per ætatem fieri posset, cum lacte præcepta sacræ legis imbiberet, in timore Dei semper instrueretur, &c.*

Gratia Dei.
Psalm.
Plat. l. 4. de Republ.
Educatio
Bonfin. Dec. 1. l. 1.

440. In Hypocritas lemma illud convenit, quod salici subscripsit nonnemo; FRUCTUS INVISUS. Eam ob rem S. Gregorius Papa in illa Jobi verba commentatus, *Circumdabunt eum salices torrentis,* ait; *Benè dicitur circumdabunt eum salices torrentis, quia infructuosi quique, dum amori vitæ præsentis inserviunt, antiquo hosti perversis moribus familiarius obsequuntur.* Et Absalon Abbas; *Per salices, quæ infructuosæ sunt arbores, homines peccatores & infructuosos accipimus.* Porrò omnis humana spes salicem exactè imitatur, dum inani virore superba, fructum omninò nullum profert, & pectoris humani cupidinem ingenti fame relinquit excruciatam. Unde meus Concanonicus D. Carolus Baliottus inter cæteram moralem suam Musam ita canit:

Hypocrita.
S. Greg. 33. Moral. c. 6.
Absal. Abb. serm. 30.
Spes humana.

Esci homai dal mio cor speranza infida,
Esca, e focil de le mie fiamme ardenti;
Che promettende pace a' i miei tormenti,
Traditrice di me fosti homicida.
Odi cieco desir fallace guida,
Fuggi, e vattene a i regni imi, o dolenti;
Pero ch' a tormentar l' alme nocenti
Manchi sol tù, dove ogni mal s' annida.
Empia tiranna del' humana voglia,
C' al mio lungo aspettar altro non rendi,
Che con fior infecondo inutil foglia.
O se tal' hor la manco' l frutto stendi,
Poiche ratto m' l celi: ondi io n' l toglia
Gioco di me, qual di fanciul ti prendi.

441. Salicis ramusculum hoc lemmate spectandum produxêre; LEGO PIEGANDOMI. Id est, CEDENDO VINCIT. Hinc deduces, benevolentiam & humanitatem ad devinciendos aliorum animos mirificè conducere. Alphonsus Rex Neapolitanus, iter faciens, forte in molitorem incidit, qui transeuntium opem ingenti planctu inclamans, asinum farinâ onustum, è luto, in quod gressu minus cauto prolapsus fuerat, extrahere conabatur. Rex ergò, hominis vicini sortem miseratus, ex equo desilit, & luctantem pro voto adjuvit. Negotio peracto, aulici supervenêre; quos ubi misellus ille omnes Regi advolutos, & in luto, à regiis vestibus detergendo, occupatos viderat, mox, cujus operâ usus esset, è tanta famulorum frequentia ominatus, sese veniæ precandæ causâ ad pedes Regis abjecit. *Parvi quidem momenti res,* subjungit Antonius Panormitanus, *sed quæ nonnullos Campaniæ populos Regi conciliavit.* De homine verè sapiente ac prudente scribit Sanctus Gregorius Nazianzenus, quod nullâ externâ adversitate aut violentiâ superandus, quævis hostium tentamenta facilè vincat. *Nihil,* inquit, *inexpugnabilius Philosophiâ, nihil tranquillius, omnia priùs cedunt, quàm Philosophus. Est enim Philosophus, non materialis in materie, in corpore circumscriptus, in terra cœlestis, in affectibus imperturbatus, ubique inferior cæteris, præterquam animi magnitudine, & CEDENDO VINCENS illos, qui se vincere putant.*

Benignitas.
Ant. Panor. [illegible] 1. c. 25.
Prudentia
S. Greg. Naz. ap. Anton. in Meliss. p. 1. c. 50.

442. Salici inscripsi; FIRMIOR, SI INFIRMIOR. Cui, nî fallor, affinia sunt illa D. Pauli verba; *Cùm infirmor, tunc potens sum.* Nam homo re ipsâ diversorum morborum languore excruciatus, ingentes spiritui suo vires adversus vitiorum machinamenta addit. *Consummatur enim,* S. Ambrosio teste, *carnis in infirmitatibus fortitudo.* Et rursus; *Noli timere carnis infirmitatem, quia sanctus, cùm infirmatur, potentior est.*

2. Cor. 12. 10
Infirmitas utilis.
S. Amb. l. 1. de pœnit. cap. 12.
Idem super Psal. 37.

443. Salix, si incidatur, ligaminibus construendis fit aptior. Unde, meâ quidem sententiâ, gnomam non inopportunam è Divo Paulo subjunges; IN INFIRMITATE PERFICITUR. Idipsum hoc Emblemate confirmatur, quod superiore numero diximus, nimirum è corporis infirmitate maximas animæ vires accrescere. S. Ambrosius; *Christiana infirmitas fortitudo est; unde ait Apostolus, Cùm infirmor, tunc fortior sum.* Et S. Salvianus: *Imbecillitas carnis, mentis vigorem exacuit, & affectus artubus, vires corporum in virtutes transferuntur, ut mihi genus quoddam sanitatis esse videatur, hominem interdum non esse sanum.*

2. Cor. 12. 10
Infirmitas utilis.
S. Salv. Ep. ad Casurd.

444. Salix, aquis imposita, flectitur ac tenerascit. Unde lemma; REMOLLITUR TRACTABILIS. Certè humanum pectus muneribus ita emollitur, ut summam suavitatem ac benevolentiam induat. Ovidius;

Munera.
Ovid. l. 3. de Arte.

Quid faciet sapiens? stultus quoq; munere gaudet,
Ipse quoque accepto munere mitis erit.

Jacob, fratrem suum Esau pertimescens, hac conditione illum accessit; *Placabo illum muneribus, quæ præcedunt, & postea videbo illum, forsitan propitiabitur mihi:* uti etiam felici successu contigit. Abigail Davidem, marito suo iratum, placatura, muneribus ei se obviam stitit, omnemque indignabundo vindictam excussit, &c. Succinctè in partem symboli deteriorem S. Ambrosius; *Munera excæcant oculos judicum, & vim authoritatis inclinant.*

S. Amb. in Epist. ad Cor. 1.

S O R B U S.

Cap. XXXVI.

445. SOrbi, uti & Mespili, fructus, nonnisi putredine emolliti, humano gustui sapiunt. Lemma; UTILES CUM PUTRES. Ita avari tum demum alios juvant, quando intra tumulos putrescunt; ibi enim opes, hactenus inutiliter in arcis sepultæ, liberè in hæredes dispensantur. In hanc rem, meâ quidem sententiâ, concinnè ita canas;

Avaru[illegible]

Avaraccio, che guardi
Si fisso à queste sorbe?
Il tuo ritratto è qui Mira, sùn sorbe;
Ch' all' hora apunto al' altrui gusto piaccione:
Quando corrotte, e vizze elle si giacciono.
Tal, da te, benche tardi
Quando sarai già imputridito, e guasto
Hauran gli Eredi un dilettoso pasto.

Putiò

Humilitas & mortificatio.

Portò virtutes tum demum Deo placent, quando ex humili & mortificato animo procedunt Nam, ut benè docet S.Gregorius; *Origo virtutis humilitas est, &c.*

S Greg l.27 Moral.

Maturitas.

446. Illustrissima familia Sorbellona Symboli loco Sorbi pomum præfert, cujus sapor humano palato suavissimus accidit, si diuturno tempore maturescere, suamque perfectionem plenè adipisci sinatur. Lemma; SERVATA SAPIT. Mens imaginis, nî fallor, eò collimat, quòd celsissima illa familia, factis tam militaribus quàm politicis cumprimis gloriosa, omnem suam agendi rationem maturo ac diuturno judicio discutiat; probè gnara, *Bona consilia,* Cornelio Tacito asserente, *mora valescere.* Nam, si T.Livio fidem habeas, *Omnia non properanti, clara certaque sunt.* Unde Pius II. ait; *Scriptura, quæ ait, ubi multa consilia, ibi salus; consiliorum multitudinem non requirit, sed maturitatem & digestionem.* Et Jovianus Pontanus: *Omninò autem prudentis est proprium, naturam rerum imitari, quæ frugum ipsarum fructus ad maturitatem tempore suo perducit, quippe quæ, nisi maturi fuerint, nullo modo probantur. Quid enim acerbum suave; Ejusmodi autem intempestivæ sunt actiones, ac perquàm festinata negotia. Quocirca qui gerendis atque administrandis rebus tempus idoneum servant, ii ipsi sunt, qui maturi dicuntur, habitusq; ipse maturitas; cujus ea natura est, ut hinc agendis acerbitatem maturescere permittat, illinc opportunitatem elabi minimè patitur, nihilque præter tempus aut operam, ubi ea, opus est, remittat.*

Tacit l. 1. hist
T Liv l 22
Pius II lib 1 Epist 387.
Iov Pont. l.4 de Prud

Consilia.

447. Sorbi fructus, meâ quidem sententiâ, hoc Minutii Felicis lemmate insignies, ÆTATE MATURANT. Nam poma illa nonnisi temporis progressu ad perfectionem debitam reducuntur. His pomis multum affinia dixeris bona consilia, quæ succedente tempore melius examinata, demum stabiliuntur. Id nimirum Romanis persuasit, ut consulibus suis secures, virgis colligatas, veluti suppliciorum instrumenta, præferri juberent; existimabant quippe, sententiam capitalem, judicio minimè præcipiti exequendam, dum secures à virgis dissolverentur, maturius perpendi posse. Plutarchus; *Cur Prætorum fasces colligati feruntur appensis securibus? An id signo est, iram Magistratûs non debere esse in proclivi & solutam? an solutio fascium, quæ paulatim fit, moram aliquam iræ injicit, & cunctationem, & nonnunquam fecit, ut sententia de supplicio exigendo mutaretur?* Eandem ob causam Sanctus Ambrosius effecit, ut Theodosius, post stragem Thessalonicam, sententias, è tribunali suo decretas, nonnisi peracto triginta dierum intervallo executioni mandari voluerit, ne irâ, aliove animi impetu præcipitatæ, suum maturitati tempus præriperent.

Plut Quæst Rom. 82.

S P I N A.

Cap. XXXVII.

Calamitas.

448. ABbas Salarolus, Emblemate non ingrato, aliquot ramusculos spineos, circum arbusculum quemdam consitos, depingi fecit; cum lemmate, PUNGUNT, SED PROTEGUNT. Hinc disces, humanam mentem, nonnunquam gravibus ærumnis aculeatam, patrocinium ex his ipsis calamitatum spinis amplissimum sortiri. Clarissimè S.Gregorius Papa; *Aliquando quisque, non pro præterita culpa diluenda, sed pro futura vitanda percutitur.* S. Benedictus, libidine tentatus, nuda sua membra supra spinas volutavit, ut aculeos illos, toti corpori undique infixos, sepimenti loco haberet, quo se adversus violentas Tartari vires muniret. Huic devotus nonnemo canit;

S Greg Pap Præfat in Exposit Iob cap. 5.

Virgineum sepit florem Benedictus acutis
Vepribus, & proprii rore cruoris alit.

Peccator obstinat.

449. Cespes spineus, venti cujusdam injuriâ suis frondibus spoliatus, epigraphen sustinet; LASCIA LE FRONDI SI' MA NON LE SPINE. Id est; FOLIA, NON SPINÆ RECEDUNT. Peccator obstinatus, huic iconi non absimilis, potius divitias, sanctimoniam, ipsamque adeò æternam vitam, quàm ullum ab anima sua vitium sibi extorqueri patitur. Aaron, à populo Israëlitico idolum construere jussus, ut tantum nefas reprimeret, inaures aureas, ad mulierum ac filiorum ornamenta, destinatas, requisivit; *ut populus,* Oleastro asserente, *dispendium monilium considerans, à peccato cessaret.* At conatu prorsus irrito; nam gens illa obdurata potius habuit, nobilissimarum opum jacturam facere, quàm spinosos idololatriæ affectus è sacrilegis cordibus rejicere.

Oleast. in hunc loc.

Calamitates.

450. D. Aresius spinis, circum rosam consitis, inscripsit; VALLANT, NON VIOLANT. Mens Emblematis erat, calamitates optima præsidii nostri instrumenta esse, quæ, principum satellitiis non absimiles, salutem nostram non tantùm non lædunt, sed vindicant. Hanc doctrinam probè edoctus S.Paulus, stimulum carnis, corpori suo ingeneratum, optimum animæ tutandæ patrocinium censuit. *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ.* Gilibertus Abbas in hunc locum ait; *Paulus stimulatur, ne extollatur. Et quomodo, qui hæc audis, refugis stimulari?* Et S.P.Augustinus; *Clamavit Paulus, ut auferretur ab eo stimulus carnis, & non est exauditus, sed non ad insipientiam, sed ad sapientiam, ut intelligat homo, medicum esse Deum, & tribulationem medicamentum esse ad salutem, non pœnam ad damnationem.*

S Aug in Psal. 21.

correctio

451. Ramus spineus epigraphen sustinet; PUNGENDO STIMULO. Ita omninò hominum prudentum admonitiones ac consilia ignavos ad virtutis semitam assiduò decurrendam stimulant. *Verba sapientum,* Salomone teste; *sicut stimuli, & sicut clavi in altum defixi.* In hunc locum Olimpiodorus ait; *Sicut enim stimuli boves pungunt, urgentque aratro sulcum proscindere: ita & Theologorum verba excitant nos, qui spe bonâ aramus, proscindere sulcum spiritualem, ut cùm purgatus fuerit ager cordis nostri, pulchros in eo virtutis surculos conseramus.* Cæterùm etiam conscientia, dum suos cordi aculeos & remorsus infigit, validissimè mentem nostram stimulat, ad virtutem, perfectionemque amplectendam.

Ecclesiast. 12.
Olymp in hunc loc.

Sinceritas generosa.

452. Petro Francisco Malaspinâ Marchione, Ducis Odoardi Farnesii avo, solemnibus exequiis deducto, sequentia Emblemata, ex illustrissimæ illius familiæ insignibus desumpta, affixêre. Primum quidem oblongam ac prominentem spinam exhibebat, cum lemmate; NON LATET IN INSIDIIS. Sincerum ac generosum Magnatis illius animum significârunt, qui nonnunquam ad vindictam expetendam compulsus, eam non occultè aut stratagematis, sed magnanimitate est executus. Cùm Veneti, Florentini, & Franciscus Sforzia adversus Philippum Natiam, Mediolanensium Ducem, bella gererent, Philippus, propè Addam fluvium ingenti clade acceptâ, Alphonsi Neopolitanorum Regis suppetias imploravit, easq; voti sui compos factus, mox ingenti ac valido auxiliarium copiarũ numero recepit. Inter hos verò aliquos se Alphon-

so Regi

ſo Regi ultrò obtulêre ad Venetorum navale, ſi Regiæ ſuæ Majeſtati placeret, certiſſimo comburendum; quibus Rex; *ſibi non inſidiis, ſed aut virtute vincendum, aut nunquam profectò vincendum eſſe*; addiditque, eam victoriam nunquam ſibi fore gratam, de qua ſemper erubeſcere deberet. Haud aliter Ferdinandus II. Imperator, cùm de perduellibus ſuis clanculo interficiendis opportuniſſimum conſilium acciperet, reſpondit; *Hoc neque Chriſtianum eſſe, neque Cæſareum: acturum ſe publicè, & armis ſuam cauſam quæ juſta eſt, defenſurum*. Ut in ejus vita refert P. Lamormainus. Eâdem mente imbutus Alexander, Plutarcho referente, dicere ſolebat; ſe victoriam acquirere, non furari velle. *Non furer victoriam.* Et de Romanis affirmat Ælianus; *Virtute vincere Romani aſſueverunt, non dolo & furto.*

Joan. Sansov. Cronolog. Ve. Alfonso. ſol. 255.
Lamorm. in vit. Ferdin. cap. 21.
Ælian. l. 12. var. Hiſt.

453. Spina, nec culturæ, nec cujuſvis alterius adminiculi indiga, epigraphen tenet; VI PROPRIA NITITUR. Verbis è Virgilio mutuatis, ubi de pomi arbore canit;

Virg. l. 2. Georg. v. 428.

Vi propriâ nititur, opiſque haud indiga noſtræ.

Valor proprius.
S. Iſid. Ep. 69.

Innuebat videlicet, Magnatis illius nobilitatem & opulentiam adeò fuiſſe eximiam, ut nullâ exterâ tutelâ indigeret. S. Iſidorus Peluſiota; *Si quis ex ſemetipſo ſecuritatis habeat pignora, decipi non poterit, & hoſtium inſidias ſuperabit.*

454. Magnatis illius rigor nunquam euſque obduruit, quin frequenter beneficentiæ ac ſolatii temperiem affunderet. E ſpinæ ſymbolo id dignoſcere licet, cum lemmate; NON SEMPER SINE ROSA. Hanc operandi methodum ſtudiosè obſervat Deus, qui ſuos clientes nunquam penitus calamitatum ſpinis transfigi patitur, ſed aliquo identidem ſolamine recreat. Apertè id teſtatur S. Joannes Chryſoſtomus; *Quod in ſanctis omnibus facit, quos neque tribulationes, neque jucunditates ſinit habere continuas: ſed tum de adverſis, tum ex proſperis juſtorum vitam, quaſi admirabili varietate contexit.*

Calamitas.
S. Jo. Chryſ. Hom. 8. in Matth. ante med.

455. Symboli loco ſpinam depinxêre, è cujus adverſa parte manus erat, ſanguine perfuſa. cum lemmate; PUGNAT CONTRA PUGNANTES. Ira nimirum violentas aliorum vires juſtâ vindictâ reprimere licet. Hanc regulam in Sauli vocatione obſervans ipſemet Deus, illum ingenti rigore, violentâ, ac caſtigatione proſtravit, fulminavitque; quippe qui eodem momento *ſpirans minarum & cædis* adverſus Chriſti diſcipulos graſſabatur. S. P. Auguſtinus; *Dum igitur portat Saulus funereum contra Chriſti milites gladium, fulmineum de cœlo accipit telum: dum graſſatur, percutitur, &c.*

Vindicta juſta.
S. Aug. ſer. 15. de Sanctis.

456. Spina eos tantùm vulnerat, qui illam veluti repreſſuri, directè & adverſo acumine contingunt, non verò, qui ipſius lateri duntaxat manum admovent. Unde lemma; VULNERAT EX ADVERSO. Nempe hac icone ſignificabant, Magnatem illum nullâ unquam offenſâ quempiam provocaſſe, niſi quos ultrò ac malitiosè ſibi adverſos experiebatur. De vindicta Divina ait Magnus Auguſtinus; *Sicut parata eſt ſeveritas, peccata, quæ invenerit, vindicare; ita non vult charitas, quod vindicet, invenire.* Hanc agendi methodum Deus cum Saulo perſecutore obſervavit, quando illum, adverſus Regem gloriæ acerrimè concitatum, humi proſtravit, ac fulmine dejecit: ut adeò veriſſimè ipſi objectum fuerit; *Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.* In hanc rem Plautus;

Vindicta juſta.
S. Auguſt. Epiſt. 109.
Act. 9. 5.

Si ſtimulos pugnis cædis, manibus plus doles.

Plaut. in Truculent.

457. Spina inſcriptionem habet; APTA VEL AD NECEM. Innuit videlicet; res quaſvis minimas pede nunquam advertente aut otioſo prætereundas eſſe, quippe è quibus non rarò graviſſima damna, & ipſa adeò vitæ jactura nobis impendet. Certè de Henrico II. Galliarum Rege teſtantur Petrus Matthæus, Catharinus Davila, aliique graviſſimi hiſtoriographi, eum, ſubtiliſſimâ feſtucâ ligneâ per oculos transfixâ vitam cum viſu, non ſine extremo totius Galliæ luctu, amiſiſſe. Sic nimirum, Magno Auguſtino teſte, *Minimus bonus benè & malè quiſque uti poteſt.*

peccatum leve magni æſtimandum
S. Aug. l. 2. de lib. arb. cap. 19.

458. Carolus Rancatus ſpinis detruncatis, aridis & ad ignem deſtinatis, inſcripſit; NOS QUOQUE FLORUIMUS. Lemmate ex Ovidio deſumpto;

Ovid. l. 5. Triſt. eleg. 8.

Nos quoque floruimus, ſed flos fuit ille caducus,
Flammaque de ſtipulâ noſtra breviſque fuit.

Eos hæc imago repræſentat, qui priſtinâ ſuâ virtute ac perfectione relictâ, indies deteriores evadunt. His jure merito illos accenſeas, de quibus Sanctus Matthæus teſtatur, *Multi dicent mihi in illa die; Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo dæmonia ejecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis, quia nunquam novi vos: diſcedite à me, &c.* Nam, teſte Magno Auguſtino, *Sunt homines, qui incipiunt ſperare, ſed non perſeverant; incipiunt pati tribulationes aliquas, vident homines iniquos felicitate temporali pollere; & quoniam talia ſperabant de Deo, ut hic eſſent felices, deſinunt ſperare in Deo.* Ita ſanè Populus Hebræus, ſi religionem ſpectes; Græci, ſi ſapientiam; & veteres Romani, ſi fortitudinem & dominium temporale; veriſſimè de ſe dixerint: *Nos quoque floruimus.*

Perfectio deficiens.
Matth. 7. 22.
S. Aug. in Pſal. 129.

459. Spina, Carduus ſativus, urtica, aliæque ſimiles herbæ ac virgulta, hanc gnomam, me judice, non inopportunam tenent; NON TANGOR IMPUNE. Ita impatiens, vindicativus, ac ſanguinarius hominis animus, leviſſimâ quâvis offenſâ tentatus, pungit, vulnerat, occidit. Jacobus Salianus de Nabal Carmelo ait; *Eâ erat morum perverſitate, ut quaſi rubum aculeatum nemo poſſet impunè tangere, idque ſignificant illa verba:* 1. Reg. 25. 17. *Et ipſe eſt filius Belial, ita ut nemo poſſit ei loqui.*

Vindicativus.
Salian. Anno mundi 2977. n. 27.

SUBER.

Cap. XXXVIII

460. Ajunt, hanc arborem, ſecuri percuſſam, & cortice ſpoliatam, mirum capere incrementum. Unde lemma; EX VULNERE VIGOR. Hi Dei mores ſunt, ut hominem calamitatibus afflictum promoveat, & plurimo robore ſtabiliat. Sanctus Hieronymus idipſum Dei ore confirmans, ait; *In hoc quoque oſtendam clementiam meam, inſtar medici, qui putridis non parcit carnibus, ut ſana membra ſerventur. Non parcit ut parcat; crudelis eſt, ut miſereatur; non ponderat patientis dolorem, ſed vulneris ſanitatem.* Sanctus Ignatius Loyola, accommodatè ad hanc ideam, lethali bombardæ vulnere ſauciatus, maximas ad Dei obſequia vires eſt conſecutus.

Calamitates.
S. Hier. in Ezech. lib. 7.
S. Ignati⁹ Loyola.

461. Plurimorum opinio hactenus fuit, arborem iſtam ex ignis vicini ardore plurimum incrementi & utilitatis accipere. Unde igni propinqua, epigraphen tenet; ADDITUR VIGOR. Eorum hæc effigies eſt, qui morborum flammis, aut perſeco-

calamitas

secutionum incendio tentati, plusquam aliàs unquam in virtute invalescunt. De civitate Lugdunensi, fortuito quodam incendio penitus devastatâ, scribit Seneca; *Fortasse consumpta est, ut in melius excitaretur. Sæpe majori fortunæ locum fecit injuria. Multa ceciderunt, ut altius surgerent & in majus. Timagenes felicitati Urbis inimicus, ajebat Romæ sibi incendia ob hoc unum dolori esse, quòd sciret, meliora resurrectura, quàm arsissent.*

Senec. Ep. 91

462. Suberes, ob levitatem suam, ad piscatorum retia allevanda usurpantur. Unde Bargalius subeream massulam, supra aquas fluctuantem, hoc lemmate notavit; IMMERSABILIS. Virtus, hac icone depicta, inter stygias tentationum & adversitatum procellas nunquam submergitur. Nam, ut sapienter docet Ethicæ Christianæ Magister S. P. Augustinus; *Diabolus forinsecus oppugnat, non vincit illum, qui intus possidet.* Seneca;

Virtus.

S. Aug. Tra. 4. in Epist. Ioan

Senec. Herc. Fur. Act. 3.

Nunquam stygias fertur ad umbras
Inclyta virtus: vivite fortes,
Nec Lethæos sæva per amnes
Tos fata trahent: sed cùm summas
Exiget auras consumpta dies,
Iter ad superos gloria pandet.

Et Horatius, de Ulysse canens;

Horat. lib. 1 Epist. 2.

Qui domitor Trojæ, multorum providens urbeis,
Et mores hominum inspexit, latumque per æquor
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit; adversis rerum immersabilis undis.

463. Nonnemo subereos fasces, inter tempestuosi & irati maris procellas agitatos, hoc epigrammate insignivit; NISU GRAVIORE RESURGUNT. Grandis ac generosus animus, quibusvis aliorum violentiis semper superior, nunquam opprimitur; quia, ut in rem præsentem testatur Magnus Augustinus; *Nullus vitiosus animus virtute armatum animum superat.* De Hebræorum populo, ab Ægyptiis miserè afflicto, testantur Sacræ Litteræ; *Quantoque opprimebant eos, tantò magis multiplicabantur, & crescebant.*

Resistere

S. Aug. l. 2. de lib. arb. cap. 10.

Exod. 1, 12.

SURCULUS INOCULATUS.

Cap. XXXIX.

464. RAmulus inoculatus Epigraphen tenet; HUMOR AB ALIO. Hominem alterius beneficio ac favore nixum, significat. S. Thomas Aquinas nobilissima quidem Angelicæ doctrinæ germina protulit; ea tamen nonnisi è supremæ sapientiæ humore sibi advenisse, ingenuè solitus est confiteri. *Fratri Reginaldo dicere solebat*, verba vitæ ipsius sunt, *quidquid sciret, non tam studio, aut labore suo peperisse, quam Divinitus traditum accepisse.*

Dependentia.

S. Tho. Aq.

465. Surculus emplastratus lemmatis loco inscriptum reddit; IDEM, ET ALTER. Vel ut Henricus Engelgrave verbis ex Ovidio mutuatis inscripsit; NON SUM QUI FUERAM. Genuina hæc pœnitentis lineamenta sunt, qui non jam vitiis, sed virtuti; non sensibus, sed spiritui; non orco, sed cœlo; non sibimetipsi, sed Deo vivit. In hanc rem S. Paulus; *Vivo ego, jam non ego &c.* Et rursus: *Prius blasphemus fui & persecutor, & contumeliosus; sed misericordiam Dei consecutus sum.* S. P. Augustinus; *Omni homini converso ad Deum, mutatur delectatio, mutantur deliciæ: non enim subtrahuntur, sed mutantur.*

Ovid. l. 3. Trist. eleg. 11

Pœnitens

Gal. 2, 20

1. Tim. 1. 13

S. Aug. in Psal. 74.

466. Arbor inoculata, si debitum vigorem acquirat, brevi in robustos ramos excrescit, & paucorum annorum intervallo uberes ac pretiosos fructus profert. Unde lemma è Virgilio desumptum; NEC LONGUM TEMPUS.

---- Nec longum tempus, & ingens
Exiit ad cœlum ramis felicibus arbos,
Miraturque novas frondes, & non sua poma.

Virgil. l. 2. Georg. v. 80

Certè Saulus, vix Ecclesiæ Christianæ insertus, *continuò in synagogis prædicabat Jesum.* Sanctus Ambrosius, paulò ante sacro baptismate ablutus, illicò stupendos litterarum fructus protulit, ac mirâ celeritate doctissimos *in Lucam &c.* commentarios scripsit. Petrus quoque, Apostolorum Princeps, vix à Christo vocatus, amoris Divini indicia edidit prorsus prodigiosa. De hoc S. P. Augustinus; *Petrus, in Apostolorum ordine primus, in Christi amore promptissimus.*

Act. 9. 20.

Operari promptè.

S. Aug. ser. 13. de Verb. Dom. cap. 1.

467. Arborem inoculatam non abs re hoc epigrammate illustraveris. NON SUA GERMINA PROFERT. Virgilio id suggerente;

Miraturque novas frondes, & non sua poma.

Virg. loc. cit.

Et Sidonio.

Sidon. Paneg. Anth.

Protulit excisum jam non sua germina palmes.

Eos hoc Emblema concernit, qui litteras ab aliis compositas vel recitant, vel typo committunt, vel jactabundo ore suas venditant. Certè virtutum & meritorum nostrorum operationes à Deo potius, quàm à nobis ortum suum trahunt, velut quas nonnisi gratiâ Divinâ aspirante emittimus. *Quid enim habes quod non accepisti?* Ita nimirum, Magno Augustino teste, *Nemo cantat Deo digna, nisi qui ab illo acceperit, quod cantare possit.*

Opera aliena.

Merita nostra à Deo sunt.

1. Cor. 4. 7.

S. August. in Psal. 34.

468. Nobilis ac domesticæ arboris ramus supra truncum sylvestrem emplastratus, malignam hujus naturam corrigit, neque impostérum fructus acerbos & insuaves, sed exquisito sapore indulcatos generat. Unde arbor, sylvestribus ramis spoliata, & inoculata, à P. Gamberto hanc Virgilii gnomam recepit; SUCCOS OBLITA PRIORES. Eidem D. Joannes Baptista Mazzolenus inscripsit; UT MELIORA FERAM. Ego arborem inoculatam, ac copiosis fructibus gravem, hoc lemmate insignivi; TRANSTULIT IN MELIUS. Eos opportunâ hac icone exornabis, qui vel religionem ingressi, vel scelerum suorum pœnitudine ducti, pretiosos virtutum fructus progerminant. De homine Religioso ait Magnus Augustinus, *Egestas animæ sanctæ in abundantiam versa est anima religiosa.* Cæterùm etiam honores ac dignitates hominem non rarò ad virtutes præclaras & supra opinionem excellentes disponunt. Ausonius de Vespasiano canit;

Virg. 2. Georg.

Pœnitens

S. Aug. l. 50 Hom. hom. 18.

Ausonius Tetrast.

Olim qui dubiam privato in tempore famam
Par aliis, princeps TRANSTULIT IN MELIUS.

469. Inter complures surculos inoculatos non rarò unicus duntaxat olitoris voto respondet, fructusque exoptatos producit, reliquis omnibus à felici progressu, & arboris subjectæ nutrimento exclusis. Proinde Henricus Engelgrave plurimos surculos, diversis arboribus insertos, hac Ovidii gnomâ illustravit; E MULTIS FORSITAN UNUS. Enimverò plurimos quidem sanctâ fide instructos, baptismatis fonte irrigatos, & ad virtutum fruges proferendas variis auxiliis invitatos cernimus, paucissimos tamen, qui meritorum suorum

Ovid. 3. de Arte.

Prædestinatio paucorũ.

opera-

Matth 20. 16. operationibus sese ad æternam beatitatem prædestinatos probant. *Multi enim*, D. Matthæo teste, *sunt vocati, pauci verò electi.* Cui suffragatur S. Paulus; *1 Cor 9. 24.* *Omnes currunt, sed unus accipit.* S. P. Augustinus; *S. Aug in Psal 39.* *Quantis turbis implentur Ecclesiæ? pauciores sunt verè conversi, plures verò falsò conversi.*

470. Bargalius surculo inoculato subscripsit; CONJURAT AMICE. Vel; ALTERIUS SIC ALTERA. Mutuam affectuum & cogitationum benevolentiam, aut amicas subsidii exhibiti vices *S. Aug. l. 1. Solilog. c. 3.* hoc Emblema innuit. S. August. *Illam legem amicitiæ justissimam esse arbitror, qua præscribitur, ut sicut non minus, ita nec plus quisque amicum, quàm seipsum diligat.* Eodem quoque nuptias, fœdera, aliaque *Horat. in Arte.* negotia similia repræsentantur. Horatius;

---- Alterius sic
Altera poscit opem res, & CONJURAT AMICE.

471. Surculus se emplastrari non patitur, nisi pristinâ ramorum luxurie è trunco penitus rescisâ. Separatio. Unde Ferri epigraphe, DIMISSIS ALIIS. Sanè, *Philip. c. 21.* qui Divinam charitatem pectori suo inserere cogitat, omnes vitiorum stolones procul à se ipso præscindere, necesse est. Eamobrem S. Gregorius Nyssenus *S. Greg. Nyss. Hom. 5. in Cant.* in illa D. Pauli verba commentatus, *Mihi vivere Christus est*, ait, *Hisce verbis tantùm non clamat Apostolus, nullam in se affectionem humanam vivere, non fastum, non timiditatem, non voluptatem, non dolorem, non iram, non metum, non audaciam, non injuriarum memoriam, non invidiam, non vindictæ, avaritiæ, honoris, aut gloriæ cupidinem; sed his omnibus abrasis, solus (inquit) ille mihi superest, qui nihil est horum, qui est ipsa sanctificatio, & puritas, & immortalitas &c.*

472. Si inter truncum & surculum inoculandum antipathia quædam intercedat, nullis unquam viribus sociari possunt: atque adeò omnisi amoris sympathetici virtute sese uniri patiuntur. Unde Ferrus inscriptionem subjunxit; JUNGIT AMOR. Nam Amor. D. Dionysio Areopagitâ asserente, prima ac princeps amoris prærogativa est, quòd amantium corda *S. Dion. Areop. de Divin. nom. c. 4.* uniat. *Amor*, inquit, *est virtus faciens unionem.* Quin ipsamet sacra Pagina in hanc nostram sententiam *Gen. 2. 24.* concedens, de geminis sponsis Adamo & Evâ dicit; *Et erunt duo in carne una.*

473. Surculus inoculatus nexu ita arcto truncum Matrimonium. complectitur, ut de duabus ac distinctis rebus in unicam coalescat. Unde lemma; UTRAQUE UNUM. De marito & uxore hoc symbolum interpreteris; quippe quos illa Paginæ Divinæ præceptio *Gen. 2. 24.* spectat, *Et erunt duo in carne una.* Vel de duobus Amici. amicis, quibus eadem placent vel displicent. Nec incongruè dixeris, etiam Christianum icone istâ siEucharistia. gnificari, qui, sumptâ SS. Eucharistiâ, Deo ita conjungitur, ut Christus in ipso, & ipse in Christo quiescat. *S. Cyrill. l. 4. in Io. c. 17.* S. Cyrillus Alexandrinus; *Si quis carnem & sanguinem Domini recipit, cum Christo ita conjungitur, ut Christus in ipso, & ipse in Christo inveniatur.*

474. Ad arctam quorundam necessitudinem significandam, duobus surculis, supra unicum truncum inoculatis, subscribi potest. E GEMINIS Amor. UNUM. Amoris hæ vires sunt, ut è geminis animabus unicam efficiat. Certè, amore colligante, *S. Aug. in Psal. 147.* *In cœlo omnes unus, in uno ad unum erimus, quia deinceps multi dispersi non erimus.* In rem præsentem sacra Genesis de sponsis ait; *Erunt duo in carne una.* *Gen. 2. 24.* Otho Venius Cupidinem inoculationi faciendæ in- *Otho Ven. in Emblem.* tentum, hoc epigrammate explicavit;

Felix insitio, quâ ramum ramus adoptat;
Arbore de duplici fiat ut una, facit.
Atque amor E GEMINIS concinnat amantibus UNUM,
Velle duobus idem, nolle duobus idem.

475. Surculum emplastratum hoc lemmate loquentem statuerunt; INNITAR. Enimverò ho- Perseverantia. mo, virtuti deditus, in ea immobilis persistat, necesse est. Præclarè Socrates; *Virtutis studiosus, BONO PROPOSITO NIXUS, immobilis esse debet.* *Ser. apud Io. Stob. serm. 1.* Et S. Paulus; *Radicati & superædificati in ipso, & confirmati fide.* *Coloss. 2. 7.*

476. D. Mutius Peregrinus, in Academiam quandam receptus, sibimet, emblematis loco, surculum, & nobili trunco insertum, præfixit, cum lemmate, ET PEREGRINUM ALIT. Veluti diceret, se, tametsi cognomine Peregrinum, & necessariâ Academicorum virtute destitutum, nihilominus inter eos benignissimè receptum fuisse. Cæterùm charitatis Charitas. est proprium, non domesticos tantùm, sed & exteros gratiosè suscipere ac sustentare. Ita Abrahamus die æstuante viatores congregavit, Loth, affectu prorsus liberali ac solicito quosvis transeuntes invitavit. Cleophas cum socio Christum, quem peregrinâ specie obvium habuêre, secum pasci ac recreari coëgerunt. S. Gregorius Papa ad propriam suam mensam advenas & egenos, veluti gratissimos hospites, vocabat. Simon Metaphrastes in vita S. Au- *Sim. Metaph.* xentii Abbatis testatur; *Monachi omnes benignè excipiebant, promptoque & alacri animo, magni propter victum facientes apparatum, adeò ut fieret illud Monasterium tanquam Abrahæ tabernaculum; omnes enim ferè, seu dignos, seu indignos, tanquam Angelos Dei accipiebant.*

477. Vitricus, privignos suos benignè sustentans; aut maritus adulterinos aliorum filios, domi Pater putatius. suæ natos, optimâ fide enutriens, à Comite Emmanuele Thesauro arborem inoculatam symboli loco recepêre, cum lemmate ex Ovidio desumpto; SUCCOS ALIENO PRÆSTAT ALUMNO. Vel brevius; ALIENUM ALIT ALUMNUM. Emblemate prorsus eodem etiam novercam vel egenam Noverca. mulierem, ad alienos filios educandos compulsam, significare licet; nisi quod præcedentibus hæc epigraphe substituenda sit; ALIENA STIRPE GRAVATA. Christum cumprimis primum symboli hu- Christus. jus lemma spectat, qui nostri amore è cœlo descendens, pretiosi sanguinis sui succo nos veluti alumnos alienissimos, fovere est dignatus. S. P. Augustinus; *Eleemosyna græcè misericordia est; quæ autem major esse misericordia super miseros potuit, quàm illa, quæ cœli Creatorem de cœlo deposuit, & terreno corpore, terra induit Conditorem.* *S. Augustin serm. 21 de Divers.*

478. Arbor adulta, asserente P. Carolo Bovio, inoculatur. NON AD UMBRAM, sed ad pretiosos & uberes fructus proferendos. Ita, inquit ille, sanctus Ignatius Loyola ætate jam adultâ grammatices ru- S. Ignat. Loyola. dimenta addiscere voluit, non quidem mundani splendoris recipiendi causâ, sed ad spiritualem proximi sui progressum uberius promovendum. Et certè omnium studiosorum industria ad hanc optimi Studere cum profectu. parentis mentem, ceu ideam, componi deberet. S. P. Augustinus; *Multi sunt, qui dicta sapientiæ studiosissime inquirunt, eamq; in doctrina, non in vita volunt habere, ut nō per mores, quos jubet sapientia, perveniāt* *S. Augustin in Psal 118. Conc. 19.*

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

ad Divinam lucem, quod est in ipsa sapientia; sed per sermones, quos habet sapientia, perveniunt ad hominum laudes, quod est vana gloria. Carducius hanc de S. Ignatii Loyolæ imaginem sequenti poëmate explicat.

Non gloriosam spectat umbram conscium
Germen: sed amplam fructuum vindemiam:
Sic grammatum Loyola se studio jugat,
Non gloriæ, sed commodo orbis serviens.

479. Sanctus Joannes Evangelista, B. Virginem ab ipsomet Christo Matris loco commendatam habens Atelio authore truncum imitatur, qui inoculato surculo instructus, epigraphen reddit; ACCEPIT IN SUA. Verbis è S. Joanne desumptis; *Accepit eam discipulus in sua.* Id est, Joannes Virginem veluti donum cœleste, recepit, eamque inter bona pretiosissima reposuit, observavitque. Vel certè, recepit eam *in sua officia*, quibus illam, veluti Matrem, assiduò cogitare, ac indefessis obsequiis demereri studebat. Vel denique recepit eam *in sua*, id est, in sua hæreditate, quam reliquis omnibus mundi thesauris longè antetulit, nec post Deum ullam majorem expectavit. Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus; *Suscepit eam discipulus in sua, non prædia, quæ nulla propria possidebat, sed officia, quæ propria dispensatione exequenda curabat.*

S. Joann. Evangelista. — *Ioan. 19. 27* — *S. Augustin. Tract. 119. in Ioan.*

480. Alcibiades Lucarinus virgulam inoculatam hoc lemmate notavit, GERMINAT JUNCTA PRIUS. Hinc constat, tametsi propriis viribus in salutis negotio nihil omninò possimus, è voluntate tamen nostra pendet, cum gratiæ Divinæ auxiliis nobilissimos virtutum fructus progerminare. Confiteretur Apostolus; *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Explicatissimè ipsemet Christus; *Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum quia sine me nihil potestis facere.* Unde Magnus Augustinus; *Ad Deum securus perveniam, si in finem usque sua gratia non deserat.*

Gratia Dei. — *Phil. 4. 13.* — *Ioan 15. 5.* — *S. Augustin serm. 46. de Temp.*

481. Sponte quidem suâ arbusculos producit natura, hi tamen, si fortè fructus acerbos & insuaves parturiant, inoculationis artificio ita dexterè corriguntur, ut omni perfectione ablatâ, suavissimi evadant. Unde lemma; PERFICITUR ARTE. *Insitio enim*, inquit S. Clemens Alexandrinus, *eas, quæ erant inutiles, facit generosas, & quæ erant steriles, cogit esse fertiles arte agricultura.* Ut adeò vetus illa paræmia etiam hîc obtineat; *Ars naturam perficit.* Idipsum quoque in hydraulicæ prodigiis, in hortorum structuris, aliisque rebus similibus cernere licet, ubi naturæ vires, ab hominum industria adjutæ, mirificos effectus producunt. Eò animum advertens Rex Theodosius, dicere est solitus; *De arte veniat, quod vincat naturam.*

S. Clem. Alex. l. 6. Strom. — Industria — *Cassiod. l. 1. ep. 6.*

482. Lucense S. Michaëlis Seminarium, symboli loco, topiarium, arbusculis inoculatis consitum, præfert cum lemmate; TRANSLATÆ FERACES. Mens iconis est, juvenes ibidem variis doctrinis imbutos, postea ad diversas Ecclesias transferri, ac cumulatos insignium virtutum fructus producere. D. Salvator Carducius hos jambos, symboli interpretes, subjunxit;

Mutatio.

Translata alumnæ arbusculæ vivariis,
Fructu feraces uberi progerminant.
Quidni juventa extracta seminariis,
Paretiisque juncta sit cælo ferax?

Homo è mundi dumeto in hortum vitæ religiosæ translatus, uberrimos virtutum fructus haud operosè profert. S. Bernardus; *Claustralis paradisus ad suavem spirans austri clementiam, quasi tot floribus vernat, quot virtutibus abundat.*

Religiosus. — *S. Bern. in ep.*

483. Surculos inoculandos falcium ictus præcedat, necesse est. Hæc tamen vulnera plurimum felicitatis conferunt; nam arbor, ramis suis spoliata, ac crebrò incisa, suavitatem longè nobilissimam obtinet. Unde arbor emplastrata epigraphen sustinet; CUM FOENORE VULNUS. Haud aliter plagæ, à calamitatibus incussæ, mille beneficiorum feraces sunt. Absalon Abbas, *Foris quidem pugna, sed magna victoriæ reponuntur præmia, ubi luctus in gaudium, labor in quietem, paupertas in affluentiam, miseria in jucunditatem, mortalitas in æternitatem convertitur.*

Calamitas utilis. — *Absal. Abb. serm. 2.*

484. D. Primus Aloysius Tatri, Præsul Somascenus, Sanctam Eurosiam Martyrem, manibus ac pedibus truncatam, Emblemate exhibiturus, arborem depinxit, quæ ramis recisis, & in terra sparsim jacentibus, duos surculos, ad inoculandum dispositos, conjunxit; addito epigrammate; NOVAM DE VULNERE VITAM. Enimverò fatalis carnificum supellex Dei servis non modò nihil detrimenti affert, sed ad vitam innovandam aptissimum est instrumentum. Unde sicut Salomon dicit, *Sapientia immolavit victimas suas*, seu, ut Septuaginta traducunt, *jugulavit filios suos.* Ita Siracides protestatur, *Sapientia filiis suis vitam inspirat*, Tertullianus id interpretatus ait, *Sophia sapientia est, quæ sapienter jugulavit, dum in vitam; & rationabiliter, dum in gloriam.* Et paulò infra exclamat; *O parricidii ingeniam, quæ idcircò occidit, ne moriatur, quem occiderit.*

Martyrium vivificat. — *Prov. 9. 2.* — *Eccl. 4. 12.* — *Tertull. in Scorpiac.*

485. Arbor, aliquot surculos inoculatos ostentans, epigraphen tenet; DULCIA POSTHAC. Ita peccator pœnitens, post pessimos & acerbissimos libidinis, vindictæ, scandali aliorumque vitiorum fructus cumulatè productos, tandem gratiæ Divinæ germine in anima recepto, ad suavissimos virtutum, ædificationis, ac perfectionis fructus disponitur. Opportunissimè etiam illos hæc idea spectat, qui è sæculari ad vitam religiosam transgressi, immoderatos affectus suos resecant, &, moribus ad regularem normam compositis, intra cellæ solitudinem, veluti in terrestri paradyso, ad suavissimas fruges temporis progressu è cordis sui arbore producendas, disponentur. Sensu non dissimili S. Basilius, *Ocella, inquit, spiritualis exercitii mirabilis officina, in qua certe humana anima Creatoris sui imaginem in se restaurat, & ad sua reddit originis puritatem, ubi sensus obtusi ad subtilitatem sui acuminis redeunt, & pro vitiata natura, synceritatis azyma reperitur. Tu das, ut jejuniis videantur ora pallentia, & mens Divina gratia sit pinguedine saginata. Tu das, ut homo mundo corde Deum conspiciat, qui suis obvolutus tenebris, Deum & ipsum prius ignorabat, &c.* Et Sanctus Isidorus Pelusiota ad Pachomium scribit; *Dei regnum monastica vita est, ut quæ nulli vitiosæ affectioni succumbat: verùm alta sapiat, ac virtutes cælo superiores præstet.*

Pœnitens — Religiosus. — *S. Basil. Tr. de laud. Erem.* — *S. Isid. Pelus. l. 1. ep. 129.*

486. Ut peccatorem, optimo animo ad pœnitentiam conversum, Emblemate repræsentes, arborem, ad postremum usque truncum amputatam, depinge, cum manu, quæ recentem surculum supra eandem inoculet; addito lemmate. RECEDANT VETERA. Opportunè S. Jacob. *Abjicientes omnem immunditiã, & abundantiã malitiæ, suscipite insitũ*

Pœnitens — *Iacob. 1. 21.*

verbum

verbum. Hunc locum interpretatus Hugo Cardinalis, ait; *Insitum dico, ut RAMUS VETERIS CONVERSATIONIS à trunco cordis ABSCINDATUR, & novus inseratur, qui renovatur de die in diem.* Clarissimè celebris ille de SS. Sacramento hymnus;

Hug Card. in hunc loc.

RECEDANT VETERA, nova sint omnia,
corda, voces, & opera.

487. Meus Concanonicus, D. Josephus Pallavicinus Abbas, præclaro & nobili Emblemate ramum, è domesticâ arbore præcisum, depinxit, qui fructibus onustus, supra spinosum ac sylvestrem truncum erat inoculatus, cum epigrammate, FRUGIFER OPE SUA. Hominis verè virtuosi hæc imago est propria, qui clarissimis ingenii frugibus non aliunde, nisi è proprio suo intellectu desumptis, orbi innotescit. Plinius Junior Ruffino, amico suo integerrimo persuasurus, ut aliquos diuturni studij sui fructus orbi postero relinqueret, ajebat, *Effinge aliquid, & excude, quod sit perpetuò tuum. Nam reliqua rerum tuarum, post te, alium atque alium Dominum sortientur: hoc nunquam tuum desinet esse, si semel cœperit.* Antonius Panormitanus de Alphonso, Aragonum Rege, memorat, illum, cùm à nonnemine mitis encomiis celebraretur, quod non tantùm Rex, sed & Regis filius, Regis frater, & nepos Regis, ornamento rarissimo & prorsus singulari, cognominaretur, respondisse veram suam laudem non ab avorum majestate, aut fortunæ donis emendicandam esse, sed à generosis factis & virtutibus, quas ipsemet edidit, defurmi debere. Conformiter ad mentem nostram ait Salomon; *Quodcunque facere potest MANUS TUA, instanter operare.*

Valor proprius.

Plin Iunior lib Ep 3 ad Ruffinum.

Ant Panor lib de rebus Alphonsi.

Eccles. 9.10

488. D. Alexander Luzon de Millares, Concanonicus Reg. in insigni sua Idea Politica surculum depinxit, arboris trunco insitum, & hoc lemmate insignem; NOVA SINT OMNIA, seu, RECEDANT VETERA. Arbor quippe, insitionis beneficio, in unam cum recenti surculo naturam coalescit. Adoptionis hanc effigiem dixerim, quæ è Jurisprudentiæ præscripto definitus; *Legis actio, seu legitimus actus, quo qui in natura liberi non sunt, lege efficiuntur.* De eâdem Ausonius;

Adoptio.

Auson. apud Herm Vultu. inst.

... Imitatur adoptio prolem,
Quâ legisse juvet, quam genuisse volet.

Et Calphurnius Flaccus; *Adoptio,* inquit, *res sancta est, quæ beneficia naturæ & artis imitatur.* Atque adeò adoptio, naturæ æmula, personas aliquas pristinâ natalium diversitate penitùs oblitteratâ, in eandem sanguinis & facultatum sympathiam arctissimè connectit. Hæc ipsa idea vitis Religiosis ob oculos pendeat velim: sicuti enim arbor, cui recens surculus insertus est, proprios ramos abjicere, & à veteri natura degenerare debet, ut novam insiti assumat, illiusque fructus proferat; ita quisquis oliva frugifera fieri desiderat in domo Dei, omnes ramos terrenæ cupiditatis amputari sinat, ut surculus gratiæ solus inseratur ac fructificet. Tollendus est apex ambitionis, corona superbiæ, patens luxuriæ coma, omnesque expansi rami, ceu totidem brachia ad malum amplectendum extensa. Unde saluberrimæ illæ D. Pauli voces, Religiosis tyronibus assiduò ingeminandæ, *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum. &c.* Hanc hominis Religiosi, imò cujusvis Christiani metamorphosin opportunè exprimens Chrysostomus, *Oleaster*, inquit, *mutandus est in olivam, lupus in ovem, non natura conversione, sed proposito. Non similiter factum in arca Noe, quæ animalia suscepit, & animalia conservavit. Ecclesia verò animalia suscipiens, eadem transformat. Accipiter in arcam introivit, accipiter exivit. Introivit in Ecclesiam quis accipiter, columba exeat necesse est. Introivit lupus, ovis egrediatur; agnus introivit, & exeat agnus, non transmutatâ naturâ, sed malitiâ exclusâ.*

Religiosus.

Coloss. 3.

Chrysost. Hom 4. de Pænit.

SYLVA.

Cap. XL.

489. MUndi ac sensuum molestias, humano pectori nunquam non infestas, à sacrarum Litterarum studio procul fugari, Abbas Cettanus sylvæ umbrosæ symbolo demonstrat, cum epigrammate, EXULTAT ÆSTUS. S. Gregorius; *O quàm mira est profunditas eloquiorum Dei! libet huic intendere, libet ejus intima, gratiâ Duce, penetrare. Hanc quoties intelligendo discutimus, quid aliud, quàm sylvarum opacitatem ingredimur, ut in ejus refrigerio ab hujus sæculi æstibus abscondamur.*

Studium sacrarum Litterarum.

S Greg. Hō. 5. in Ezech.

490. Idem in umbroso nemoris umbilico retia, avibus decipiendis tensa, depinxit; cum lemmate, VINCULA LATENT. Innuit videlicet, fœminarum ornamenta, mundumque muliebrem humanis cordibus implicandis proximas esse tendiculas. Isidorus Pelusiota. *Mulier, ornandi corporis nimis studiosa, atque ob eam causam in forum se conferens, aut per fenestras prospiciens, ut juvenes irretiat, etiamsi conatu suo excidat, tamen perinde, ac si cor irretisset, condemnatur. Idem enim omne, quod in ipsius potestate erat, effecit, ut quæ venenum miscuerit, & retia expanderit.*

Muliebris venustas.

Isid Pelus. lib. 3. Ep. 289

491. Lucarinus Sacramentum Confirmationis Emblemate significaturus, sylvam depinxit, intra quam aliquot arborum corticibus incisa erant signa, cum lemmate; SERVANTUR SIGNATÆ. In rem præsentem D. Paulus; *Unxit nos Deus, qui & signavit nos, & dedit pignus spiritûs in cordibus nostris.* Et David; *Impinguasti in oleo caput meum, & misericordia tua subsequetur me.* Rursus sanctus Paulus; *Nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis.* Unde etiam Apocalypsis eos ab omni nocumento liberos testatur, qui Angeli manu signati fuerint. Denique sanctus Hieronymus in illa Ezechielis verba commentatus, *Signa Thau super frontes virorum gementium*, ait, *Præcipitur sex viris, ut præter eos, qui possunt dicere; signatum est super nos lumen vultûs tui Domine, cunctos interficiant.*

Confirmatio.

2. Cor 1. 21.

Psal 22. 5.

Ephes. 4 30

Apoc. 9. 3.

S. Hier. in Ezech 9. 4.

492. Celebris Academia Gelidorum Bononiæ, symboli universalis loco, complures arbores defrondatas præfert, addito epigrammate; NEC LONGUM TEMPUS. Veluti dicerent; tametsi initio fuissent exigui ac debiles, tempus tamen non adeò longum præteriisse, quo uberrimos operationum fructus & insignes ingenii flores produxerant. Hoc schemate hominum sanctorum virtutes ac gloriam describi putes; quippe quæ nonnunquam è mundi oculis subductæ & occultatæ, non multò post splendorem suum, obstupescente mundo, rursus diffundunt. S. P. Augustinus; *Sic abscondita est apud Deum vita Sanctorum, ut, qui modò laborant in terra quasi tempore hyemis arbores, non habentes fructum, & folia, novo sole exorto, illud quod in radice vivebat, in fructibus appareat. Licet castiget, flagellet, amet judicium, non derelinquet sanctos suos.*

Virtus abscondita

S Aug. in Psal 26.

Calamitates felicitatem pariunt. 493. Multæ arbores, hyeme defrondatæ, dum flumini vicinæ, ab aquarum præterlabentium impetu concutiuntur ac inundantur, lemmatis locu hanc voculam inscriptam habent. PROSPERABUNTUR. Hinc disces, præsentis vitæ ærumnas futurâ cœli felicitate tantò majore compensatum iri. Id quod è primo Psalmo testatum fit, ubi Regius Propheta, de homine justo disserens, ait; *Psalm 1.* *Erit tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo, & omnia, quæcunque faciet, prosperabuntur.* Sanctus P. Augustinus; *S. Aug. de Catech. rud. ca. 25 & 27* *Si aliquas vel insultationes, vel tribulationes pro nomine Christi passus, non defeceris à fide, nec à bonâ viâ deviaveris, majorem mercedem accepturus es.*

Mutatio. 494. Aliquot arbores, quæ aliquâ sui parte jam sunt defrondatæ, & adhuc foliorum reliquias identidem abjiciunt, epigraphen sustinent; MUTANTUR IN ANNOS. Idipsum sanè nostris moribus, habitibus, litteris, consuetudinibus, &, ut compendio dicam, rebus sublunaribus omnibus accidere solet; aliam quippe stabilitatem nullam habent, nisi quod stabilissimè sint instabiles. Horatius; *Horat. in Arte.*

Ut sylva foliis pronos mutantur in annos
Prima cadunt, ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modò nata, vigentque.

Senec. apud Lipsium. li. 2. Physiolog. dissert. 20. Seneca, *Quid non mutationis periculo exceptum? Non terra, non cœlum, non totus hic rerum contextus, quamvis Deo agente ducatur. Non semper tenebit hunc ordinem, sed illum ex hoc cursu aliquis dies dejiciet.*

495. Lucus, nobilissimis arboribus, ut cypressis, Pinis, cedris, aliisque similibus consitus, gnomam è Lucano mutuam sustinet; NUNQUAM VIOLATUS AB ÆVO. Lucani verba sunt; *Lucan. li. 3.*

Lucus erat longo nunquam violatus ab ævo.

Nobilitas vetus. D. Carolus Ranc. hâc icone antiquam & incorruptam illustrissimæ cujusdam familiæ nobilitatem significabat. Idipsum de SS. Ecclesiâ dixeris, quæ inter hæresum turbines non tantùm non violatur, sed incrementis identidem majoribus invalescit. *Ecclesia. S. Aug. Ep. 80.* S. P. Augustinus; *Ecclesia fructificat & crescit in universo mundo. Adhuc enim habet quò crescat, donec impleverit orbem.*

TAXUS.

Cap. XLI.

496. TAxus, spinis undique munita, quosvis, ipsius offendendi causâ propinquos, pungit; eum lemmate, LÆDENTEM LÆDO. *Vindicta.* Eos hoc Emblema spectat, qui, ad talionis leges conformati, quasvis injurias ulcisci solent. Quidam, *Par pari reddere.* Midias nomine, ingenti petulantiâ Diogeni colaphum incussit, cum dicto, *Tria millia tibi in mensa posita sunt*; tantum enim pecuniarum mulctam pendere debuerunt ii, qui verberibus alios exceperant. At Diogenes altero die temerarium illum *Diog. Laert. lib. 6 c. 2.* tenacissimis è corio flagellis reciprocè cædens, totidem verba admensus est, *tria millia tibi in mensâ posita sunt.* Atque adeò benè poterat dicere, *lædentem lædo.*

497. Ajunt Taxum, naturâ suâ venenatum, nihil amplius nocumenti afferre posse, quando clavo transfixa fuerit. Unde Lucarinus illius truncum, clavo transfixum, hoc lemmate ornavit; INFIXO INNOXIA. *Crux.* Haud aliter Crux, antehac formidanda, ac suppliciis destinata, posteaquam Servatoris nostri clavis perforari cœperat, saluberrima evasit. Quid, obsecro, humanitas nostra ab ipso exortu suo est aliud, nisi spinea ac venenosa taxus? quæ tamen ipsa, si crucifixi clavis transfigi non renuat, summam innocentiæ ac sanctimoniæ puritatem induit. *Infige ergò,* S. Ambrosio cohortante, *pectori tuo, & cordi tuo hoc signaculum Crucifixi; infige & brachio tuo, ut opera tua peccato mortua sint, Nihil in his criminis reviviscat, nihil erroris resurgat &c.* *S. Ambr. in Psal. 118 Octonar. 15.*

498. Taxus, umbram plurimum nocivàm spargens, à Carolo Rancato epigraphen recepit; DAT, ET INFICIT UMBRAM. Ad verbum Ovidius; *Ovid. l. 10. Metam.*

Jamque puellari corpus candore ruborem
Traxerat, haud aliter, quàm si super atria velum
Candida purpureum similem dat, & inficit umbrā.

Prælatus vitiosus. Prælati ac Principes vitiosi malo suo exemplo homines, sub imperii sui umbram receptos, miserrimè inficiunt. Sanctus Gregorius; *S. Greg. Hom. 3. in Evang.* *In hoc sæculo,* inquit, *potens quilibet, si fructum non habet operationis bonæ, etiam impedimentum præstat cæteris: quia quicunque sub ipso sunt; exemplo pravitatis illius, quasi umbrâ perversitatis ejus premuntur &c.*

TILIA.

Cap. XLII.

459. TIlia ramos quidem & brachia explicat latissimè, gratam diffundit umbram, infestas arcet pluvias, odoriferis triumphat floribus: sed pomum aut pirum nec quidem unicum edit, à fructibus sterilissima: quidquid enim alimenti è terra trahit, in truncum, in ramos, in folia prodigè consumit. Unde lemma; PULCHRA, SED STERILIS. *Avaritia.* Ita plurimos reperias homines opulentos, succi plenos, auro validos, qui amplas fundunt radices, brachia diducunt, comas jactant, sumptuosè vivunt; sed misericordiæ fructus in eis quære, & nullos invenies. Nabal copiosus & locuples, sibi ipsi benignus & liberalis, immitis fuit aliis. Regum fasti de eo sic loquuntur; *1 Reg. 25. 36* *Et ecce erat ei convivium, quasi convivium Regis, & cor Nabal jucundum.* Cùm autem David, insidias Saulis fugiens, à Nabale sibi suisque copiolis non aliquot plaustra vino & panibus onusta posceret, sed modestissimè, *quodcunque invenerit manus tua, da servis tuis, & filio tuo David.* Hic Nabal elato supercilio: *Tollam ergò panes meos,* inquit, *& aquas meas, & carnes pecorum, quæ occidi tonsoribus meis, & dabo viris, quos nescio unde sint.* Ita nec unicum panem, nec vel sextarium vini dedit. Ea res Deo supra modum displicuit. *Cùmque pertransissent decem dies, percussit Dominus Nabal, & mortuus est.* Hoc opulentæ tenacitatis præmium fuit. Animo fidentissimo dixit sanctus Hieronymus; *S. Hier. ad Nepotianū.* *Non memini, me legere, malâ morte mortuum, qui libenter opera charitatis exercuit. Habet enim multos intercessores, & impossibile est multorum preces non exaudiri.* Grandius quid Tobias dixit; *Tob. 4. 11.* *Eleemosyna ab omni peccato liberat, & non patietur animam ire in tenebras.*

500. Tilia altissimas radices agit; tantòque sublimius extollit ramos, quantò profundius demittit in terram fibras. Lemma; HOC ALTIOR, QUO

Humilitas extollit. — S. Augustin Tract. 104. in Joann.

QUO PROFUNDIOR. Humilitas hoc schema est, quæ hominem tantò extollit altius, quò magis ad ima deprimitur. S. P. Augustinus; *Humilitas claritatis est meritum, claritas humilitatis est præmium.*

TRUNCUS.

Cap. XLIII.

Virgil. 8. Æneid. v. 106. — Spes. Resurrectio. — Job 14. 7. — Min. Felix in Octav.

501. TRuncus, ramis omnibus destitutus illa Principis Hussæi verba lemmatis loco præfert; HABET SPEM. Aut, si jamjam in frondes se effundat, hoc Virgilii hemistichon subscribito; FRONDE VIRERE NOVA. Iis hanc effigiem propriam dices, qui calamitatibus detenti, ad meliorem fortunam emergere sperant. Non abs re tamen icone illâ etiam mortuos, olim ad vitam revocandos, significare licet. Jobus; *Lignum*, inquit, *habet spem: si præcisum fuerit, rursum virescit, & rami ejus pullulant, ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam, quasi cùm primum plantatum est.* Et Minutius Felix. *Vide quoniam in solatione nostri resurrectionem futuram omnis natura meditatur: sed demergitur & renascitur: astra labuntur & redeunt: flores occidunt & reviviscunt: post senium arbusta frondescunt, semina nonnisi corrupta reviviscunt.*

Desperatio. — Ovid. — Horat. l. 3. Carm. Od. 24. — Juvenalis Sat. 8.

502. Victores olim arma, sive propria, sive à devictis hostibus recuperata, è trunco, frondibus & frugibus destituto, suspendere solebant. Unde è Serenissimis Sabaudiæ Ducibus nonnemo truncum, armis onustum, hoc Juvenalis epigrammate distinxit; SPOLIATIS ARMA SUPERSUNT. Animum hæc imago demonstrat, etiam inter violentos hostium incursus generosum. Et certè qui bonis suis injustè spoliatur, vix aliud malo suo remedium habet, nisi arma & vindictam. Ovidius;

- - - - - Dum pejora timentur,
Est locus in voto; sors autem ubi pessima rerum est;
Sub pedibus timor est, securaque summa malorum.

Et Horatius;

Magnum pauperies opprobrium, jubet
Quidvis & facere, & pati.

Omnium tamen optimè Juvenalis, è quo Emblematis inscriptionem mutuavimus;

Curandum imprimis, ne magna injuria fiat,
Fortibus, & miseris tollas licet, quod usquam est,
Auri, atque argenti, scutum, gladiumque relinquens,
Et jacula, & galeam, SPOLIATIS ARMA SUPERSUNT.

Cæterùm, Historicum hâc de re successum desiderans, Ælianum consulat lib. 14. Var. Hist. cap. 24.

Proprius valor. — Cassian. l. 3. Epist. — Juven. Satyr. 3.

503. D. Didacus Saavedra trunco, compluribus trophæis onusto, inscripsit; ALIENIS SPOLIIS. Eoque innuere volebat, gloriam, hæreditario jure à parentibus & nobilitate in nos derivatam, minimè sufficere debere sed insuper veram gloriam propriis nostris meritis ac virtutibus investigandam esse. Cassiani sententiâ, *Si inveterata & per genus ducta divitia nobilem faciunt, multò magis præstantior est nobilitas, cujus origo thesaurus prudens à locuples invenitur.* Emblematis hujus gnoma illum cumprimis spectat, *qui, veluti Æsopi corvus, pennis emendicatis superbus, & alienis sumptibus locuples incedit.* Opportunè Juvenalis;

Hic ultra vires habitus nitor, hic aliquid plus,
Quam satis est, interdum aliena sumitur arcâ.
Commune id vitium est, hic vivimus ambitiosâ
Paupertate omnes.

Libido in Juvene. — S. Hieron. Ep. ad Nepot.

504. Petrus Medices, filius Laurentii, Ducis Urbini, Emblematis loco quatuor truncos virides, in tetragonum dispositos, succensosque, hoc lemmate donavit; IN VIRIDI TENERAS EXURIT FLAMMA MEDULLAS. Medullâ autem tenellæ arboris consumptâ, ante tempus exarescit. Ita prorsus, qui in adolescentiâ cupiditatibus ac libidine exuruntur, plerumque vitam & corporalem & spiritualem immaturè perdunt. S. Hieronymus; *Sicut ignis in lignis viridibus suffocatur, ita sapientia in adolescentia, tentationibus & libidine impedita, non explicat suum fulgorem, nisi labore, & studio, & oratione incentiva juventutis intra repellantur.*

VITIS. UVA. VINUM.

Cap. XLIV.

Profectus. — S. Cypr. de 12 abusion. — Horat. l. 1. Ep. 2.

505. VItis, uvis necdum maturis onusta, epigraphen tenet; SESE MELIORIBUS OFFERT. Promittit videlicet, se temporis successu fructus longè suaviores facturum. Ita Juvenis, re ipsâ virtuosus, magnam grandium olim virtutum spem edit. S. Cyprianus; *Sicut fructus non invenitur in arbore, in qua flos prius non apparuerit, sic in senectute honorem legitimum consequi non poterit, qui in adolescentia disciplina alicujus exercitatione non laboravit.* Horatius;

- - - - - Adbibe puro
Pectore verba puer, nunc TE MELIORIBUS OFFER.

Vidua derelicta. Maria V. supra Calvariæ montem. — S. Bern. in Signum Mag.

506. Uxor quædam, defuncto marito, vitem pingi fecit, ex ulmo, quo nitebatur delapsam, cum lemmate; NON SUFFICIT ALTER. Eundem planè affectum S. Bernardus in Maria Virgine deprehendit quæ ob sanctissimi Filii sui mortem acerbissimè afflicta, parum vel omninò nihil solatii, quin imò tormenti plurimum ceperat, quando in vicem moribundi filii optimum Joannem Apostolum sibi proponi inaudiit. Unde os illud Mellifluum, oratione ad Deiparam conversâ *An non, inquit, tibi, ô virgo plusquam gladius fuit sermo ille revera pertransiens animam tuam. Mulier ecce filius tuus? O commutationem! Joannes tibi pro Jesu traditur: servus pro Domino, Discipulus pro Magistro, homo purus pro Deo vero. &c.*

Homo derelict⁹. — Ariost. st. 9 Canto 16. — Just. Lipsius Cent. 1 ad Belg. Ep. 16. — Christus in passione. — Luc. 9. 58.

507. Hominis derelicti symbolum vitis est, quæ humi prostrata inscriptionem reddit; NON HA' DOVE S' APPOGGI. Id est, JACET, DUM STIPITE CARET. Ad verbum Ariostus.

Sareste come inculta vite in orte;
Che non hà palo, ove s' appogi, ò piantò.

Eadem miseria compluribus litteratis accidit, quos propria præstantia vix quidquam juvat, si Magnatum adminiculo destituantur. Justus Lipsius; *Ut vitis jacet, nec fructum fert, nisi ad stipitem aut arborem applicata; vix etiam litterati, nisi gratiâ & favore Magnatum subnixi.* Christus tamen appositissimè ad hoc symbolum instar pendentis vitis, omnium ope destitutus inter mortis suæ tormenta erat. Ut adeò bene de se ipso dixeris, *Filius hominis non habet ubi caput reclinet.*

Juven. Sat.

508 Vitis, naturâ suâ debilis, anxiè desiderat ulmum, cujus vertice nixa, sublevari, & solaribus radiis propinquior, dulcissimos fructus suos procreare possit. Unde vitem, humi repentem, hoc lemmate instruxi; DESIDERAT ULMOS. Verbis è Juvenale mutuatis;

Stratus humi palmes viduas DESIDERAT ULMOS.

Juventus

Sanè Juventuti, naturâ suâ ad vitium proclivi, morum & virtutum Magistro unicè opus est, ut hujus præceptionis sustentata, versus cœlum ad suavissimos virtutum fructus producendos evehatur. Nam, è D. Cypriani Ethicâ, *Adolescens sine obedientia, adolescens sine disciplina est.*

S. Cypr. de 12. abusion.

509. Quædam puella, donec nuptui collocaretur, assiduò suspirans & inquieta, se ipsam viti similem dixerat, quæ supra terram repens, ulmo sustineri cupit; cum lemmate, JUNCTA QUIESCAM. Anima nostra nullibi aliàs quiescere potest, nisi Divinis brachiis sustentata. *Fecisti nos ad te Domine, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.* Exclamabat non sine intensissimo in Deum suspirio Magnus Augustinus.

Matrimonium. Quies in Deo.

S. Augustin. l. 1 Confess. c. 1.

510. Tenella vitis, ulmo nixa, epigraphen sustinet; VIX NATA SUSTINEOR. Providentiam illam prorsus paternam, ac supremam beneficentiam hoc symbolo demonstrabis, quâ Deus miseros mortales jam ab ipsis incunabulis liberalissimè sustentat. David id ingenuè confessus, dicebat; *In te projectus sum ex utero, de ventre matris meæ, Deus meus.* Et rursus; *Suscepisti me de utero matris meæ.* Certè pueritia, instar vigorosæ, ac tenellæ vitis, inter ubvia quævis flagitia luxurians, celerrimè, & ab ipso ætatis suæ exordio cupit prudentis cujusdam Magistri humero sustineri, ut ulmi munere defunctus, eam ab interitu vindicet. S. Hieronymus Lætam de recens editâ Paulâ benè educandâ instituens, *Igitur*, inquit, *quæ de repromissione nata est, dignam habeat ortu suo institutionem parentum. Nihil aliud discat audire, nihil loqui, nisi quod ad timorem Dei pertinet. &c.* Et Plato; *Multis quasi frænis constringendus est puer, & cùm primùm à Matribus nutricibusque sejungitur, Pædagogis continuò tradendus est, qui ejus lasciviam regant atque doment &c.*

Protectio Divina. Psal. 21. 11. Ps. 138. 13.

Pueritia. S. Hier. ep. ad Lætam.

Plato l. 7. de Legibus.

511. Scipio Bargalius Sponsam, recens nuptam, ac conjugi suo propinquam, Emblemate significaturus, vitem depinxit, ulmo vicinam, cum lemmate, SUFFULTA FÆCUNDA. In hanc rem quoddam Catulli epithalamium;

Adhærentia. Catull. in Epith.

Ut vidua in nudo vitis quæ nascitur arvo
Nunquam se extollit, nunquam mitem educat uvā.
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluêre juvenci:
At si fortè eadem est ulmo conjuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluêre juvenci.

Ps. 72. 28.

David omnem suam felicitatem ex eo profluxisse confessus est, quod Deo adhæserit; *Mihi autem*, inquiebat, *adhærere Deo bonum est*, *quia*, interprete Magno Augustino, *Si non manebo in illo, nec in me potero. Ille autem in se manens innovat omnia.*

S. Aug. l. 7 Conf. c. 11

512. Vitis recens, ac pampinis gravida, dum aridam ulmum complectitur, epigraphen tenet; ET ARIDA TECUM. Hoc symbolo, si Alciatu fidem habeas, *Amicitia, post mortem durans*, significatur. Similem amicitiam, etiam à morte perstituram, Mecœnati suo promiserat Virgilius;

Amicos vetus. Alciatus Embl. 160. Virgil. ad Mecœn.

Et decet, & certè vivam tibi semper amicus,
Nec tibi, qui moritur, desinet esse tuus.
Ipse ego, quidquid ero cineres interque favillas,
Tunc quoque non potero non memor esse tui.

Eodem argumento sapiens; *Omni tempore diligit amicus.* Et Horatius;

Prov. 17. 17 Horat. l. 2. Ode 13.

Felices ter, & amplius,
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulsis querimoniis,
Supremâ citius solvet amor die.

513. Vitis, sine fulcro, humi strata, epigraphen reddit; ADHUC VIRESCO. Ita generosus hominis animus, tametsi afflictus, & omnium ope destitutus, nunquam virtutis ac meriti sui virorem abjicit. Tales se exhibuêre Jobus in sterquilinio: Tobias, cæcitatis tempore; Paulus inter assiduam gravissimorum cruciatuum tolerantiam. Hunc magnanimi pectoris virorem, etiam inter adversissimos incursus conservatum, in Cajo Mario cernere erat: cujus pater, Aurelius Victor, ita de illo refert; *Sullanis armis oppressus, post Minturnensem paludem inventus, & in carcerem conjectus, immissum percussorem Gallum vultûs authoritate deterruit, acceptâque naviculâ, in Africam trajecit, ibi diu exulavit; mox Cinnanâ dominatione revocatus, ruptis ergastulis, exercitum fecit, cæsisque inimicis, injuriam ultus, septimo consulatu, ut quidam ferunt, voluntariâ morte decessit.* Eadem omninò ratione sublimia ac præclata ingenia, licet instar vitium, omni virtutis amatore, cui innitantur, penitus careant; adhuc tamen, quamlibet neglecti, operum suorum excellentiâ, famæque claritate, æternùm virescunt, pretiosissimos eruditorum voluminum fructus producunt. Ovidius, se ipsum solatus, cecinit;

Generosus. Aurel. Vict.

Litteratus derelictus. Ovid. l. 3. de Trist. Eleg. 7.

En ego cùm patriâ caream, vobisque domoque
Raptaque sint, adimi quæ potuêre mihi.
Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque,
Cæsar in hoc potuit juris habere nihil.

514. Fuit qui vitem, humi stratam, hoc Virgilii lemmate insigniret; OPIS INDIGA. Juventutis propria hæc idea est, quæ è terra, ad virtutum fructus producendos sublevanda, aliorum præceptionibus, ac crebrâ Magistri industriâ unicè opus habet. Justus Lipsius. *Ut viti pedamentis quibusdam* OPUS EST, *ne jaceat; sic Juventuti monitis*, NE CADAT. Et Plato, *Primâ luce pueri in ludum litterarum proficiscantur. Quoniam verò nec pecudes, neque ullum animal sine custode vivere debet, neque pueri etiam sine Pædagogis, neque sine Dominis servi. Idcircò multis quasi frænis constringendus est puer. Deinde Præceptoribus commendandus est ad eas disciplinas discendas, quæ liberum hominem decent.*

Virgil. l. 2. Georg. v. 428.

Justus Lips. Dialog. de recta pronunt. Plato l. 7. de Legibus.

515. Vitis, celso quodam fulcro sustentata, in ingentem altitudinem excrescit; quin imò quò sublimiore ulmo nititur, tantò major evadit. Unde meo judicio, vitis, coliculis suis sublimem ulmum amplexata, hoc lemmate notetur; QUO ALTIUS FULCIMENTUM. Hinc colligere licet, filios ac discipulos in virtutis palæstrâ tantò amplius progressuros, quantò Majorum suorum exemplum sublimius fuerit. Sanctus Basilius, *Exemplis veterum hominum, beatorumque sensus nostros in sublime erexit, neque permisit in humum nos esse dejectos, ac dignos esse, qui conculcemur, ut jugi affectu sursum versus feramur, & quasi scansiles arbustivæ vitæ, nos ipsos adæquemur sublimium fastigiis arborum.*

Exemplū. Educatio. S. Basil. ho. 5 Hexamer.

516. Bargalius S. Josephum, Virginis Deiparæ Sponsum, ulmi Emblemate repræsentavit, quæ vitem sustinens, epigraphen tulit; TANTUMMODO FULCIMENTUM. Idipsum, Sancto Clemente Alexandrino teste, de doctrinis Evangelicis pronuntiare licet, hæ enim, quamlibet naturâ suâ validæ ac fructuosæ, sacros Oratores

S. Josephus. Prædicator.

S Clem. Alex apud Lysium Manud l. 1 dissert. 3.

tores omninò requirunt, quorum operâ in orbis conspectu sustineri, ac malevolorum sophismate reprimi queant. *Etsi ipsa sibi sufficit*, inquit, *nec opis alienæ eget doctrina Servatoris, cùm sit potentia & sapientia ipsius Dei; tamen philosophia si accessit, non quidem validiorem facit veritatem, sed sophisticos insultus ab ea amolitur, & insidias omnes avertens, sepes, & lorica est Dominicæ vineæ.*

Calamitas utilis. — Ioan. 15. 2. S Greg. in hunc loc.

517. Humoristæ Cortonenses vitem putatam hoc lemmate ornârunt; RECISA FOECUNDIOR. Perspicuè S. Joannes, *Omnem palmitem, qui fert fructum, purgabit eum, UT FRUCTUM PLUS AFFERAT.* Hunc locum interpretatus S. Gregorius, ait; *Palmes fructuosus purgari dicitur, quia per disciplinam RECIDITUR, UT AD UBERIOREM GRATIAM PRODUCATUR.* Videlicet, calamitates quibusvis fidelibus aptissima instrumenta præbent ad amplissimos in virtute progressus faciendos.

Paupertas voluntaria. — Ennod. ad Steph. Sum. Pontif.

518. Bartholomæus Rossus viti putatæ inscripsit; SPOLIATA DITIOR, & alius; PAUPERTATE FERACIOR. Eos hæc epigraphe describit, qui vel inter persecutiones proficiunt; vel eleemosynis erogatis, aut abjectis quibuslibet bonis terrenis, ad æternas opes perveniunt. Ennodius ad Stephanum, Pontificem Maximum scribit; *Sola pietatis lucra, quæ vobis de liberalitate nascuntur, quæ divitias, dum tribuitis, accipitis. Avara est dispensatio sanctorum, quæ nil reservando, universa proprium reducit ad meritum. Nulla sunt potiora, quæ vobis eveniunt DE LARGITATE COMPENDIA.*

Calamitas utilis. — S. Ambr l. 3 hexam c. 12.

519. Vitem à falce incisam, hoc lemmate loquentem sistunt; VULNERE DITIOR. Quia verò post putationem lachrymari, ac dein gemmascere solet, idcircò alius inscripsit; GEMMAT POST GEMITUS. Innuit videlicet, è calamitatum vulneribus nostros in virtute progressus plurimùm promoveri. Prolixè argumentum hoc expendens S. Ambrosius, de vitium cultura ait; *Quemadmodum vitis circumfoditur, inde reciditur, ac religatur, ut erigatur, pullulet, propagetur, florescat, emittat germina, uvaque maturescant, & vinum suave reddat: ita anima à Deo foditur contritione, reciditur tribulatione, religatur charitate, erigitur spe, ut pullulet sanctis desideriis, propagetur eorum studio, florescat gratiâ, emittat opera sancta, maturescat perseverantiâ, & reddat fructus, vitâ æternâ condignos.* Et S. Cyprianus; *Mors magis deducit ad gloriam; sic quoties ferro vitis abscinditur, erumpentibus pampinis melius uva vestitur.*

S Cypr de Laudibus Martyrii.

Ovid. l. 9. Metam. — Ecclesia. — S Aug. de agoneChristi c. 24.

520. Vitis, quò magis ferri acumine incisa, eò majore fructuum copiâ ingravescit. Proinde à Rancaro epigraphen ex Ovidio desumptam cepit; VULNERIBUS FÆCUNDA SUIS. Sanctam Ecclesiam his coloribus afficere licet, quæ, quantò acerbiore gentilium tyrannide excruciata, tantò uberiores ac feliciores gratiarum, virtutum & victoriarum fructus peperit. S. P. Augustinus; *Ecclesia Catholica, per totum orbem diffusa, impetus Paganorum, Judæorum, hæreticorum prioribus temporibus frangens, magis roborata est non resistendo, sed perferendo. Nunc verò insidiosas eorum quæstiones fide irridet, diligentiâ discutit, intelligentiâ dissolvit.*

Plutarch. apud Muret. l 2. Var lect c. 24.

521. Plutarchus de Dejotaro Rege testatur; *Ei plures fuisse filios, quorum cùm ipse uni relinquere omne patrimonium suum cuperet; quò id facilius efficeret, cæteros omnes manibus suis trucidavit: vinitorum exemplo, qui, cùm vitis aliqua plures emiserit surculos, unum modò ex eis relinquere, alios amputare consueverunt, ut is, qui relinquitur, major & robustior fiat.* Unde Joannes Orozcus, illius, aliorumque similium tyrannidem Emblemate significaturus, vitem depinxit, quæ omnibus suis coliculis, præterquam uno, destituta, epigraphen habuit; UNIUS COMPENDIUM MULTORUM DISPENDIUM. Hæc imago Emblemati illi affinis est, cui Alciatus hunc titulum præfixit, *Opulentia tyranni, paupertas subditorum.*

Monarchia. — Fiscus. Alciat Embl. 147.

Religiosus. — Virtus. — S Cyprian. ep. 72.

522. Memini, me vitem, hoc lemmate insignem vidisse; VINCTA FERACIOR. Hoc symbolo vel hominem religiosum significabis, qui votorum ligamine constrictus, uberrimos virtutum fructus edititur: vel animam gratam, Mecœnati suo inter beneficiorum vincula nunquam non copiosè respondere solitam, vel denique virtutem Christianam, à tyrannorum crudelitate arctissimè quidem vinctam, assiduis tamen, ac indefessis virtutum passibus ad cœlos progredientem. Unde S. Cyprianus; *O pedes feliciter vincti, qui itinere salutari ad paradisum diriguntur! ô pedes ad præsens in sæculo ligati, ut sint semper in cœlis apud Deum liberi.*

Venan Fort. l. 1. Carm. 9

523. D. Alexander de Cuppis, Canonicus Regularis, vitem putatam, & lachrymantem, hoc epigrammate ornavit, UT MERO GAUDEAM. Sensu haud absimili canit Venantius Fortunatus;

Candice desecto lachrymat sua gaudia palmes,
Unde merum tribuit, dat modò vitis aquam:

Huic consonat Angelus Politianus;

Mira lavità le, che acapochino
Acqua hor distilla, per versar poi vino.

Calamitates felicitatem pariunt. — S Io Chrys. super verba Gaudete in Domino semper. Philipp. 4. 4. Idiota l. 2. de vero pat

Mens Emblematis est, æternam felicitatem nonnisi post lachrymas & angores obtentum iri. *Sicut enim mundi gaudium tristitia consortio copulatur, ita etiam*, inquit S. Joannes Chrysostom. *secundùm Dominum, lachrymæ jugem pariunt, certamq; lætitiam.* Et Idiota; *Scio quod post culturam sequitur vindemia, & post afflictionem lætitia*; Christo Servatori id credes; *Plorabitis & flebitis vos, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.* Atque adeò mortales, instar vitis incisæ, brevi temporis intervallo lachrymas ex oculis stillabunt, postea cum uvâ, vino plenâ, utpote genuino veræ felicitatis symbolo, æternùm gavisuri.

Ioan 16 20. — Lachrymæ lætitiam pariunt. — S. Ambr l. de viduis.

524. Fuit, qui viti lachrymanti inscriberet. VERTETUR IN GAUDIUM. Lemmate, ut superiore numero diximus, è S. Joanne mutuato. Mens Emblematis est, lachrymas, è pœnitentum cordibus ac oculis profusas, in amœnissimæ, æternæ beatitatis vindemiam desinere. S. Ambrosius, de Davide disserens, ait; *Potum cum fletu miscebat, ut vespertinis lachrymis matutinæ sibi lætitiam redemptionis acquireret. Unde igitur plurimùm gaudere meruit, nisi quia plurimùm flevit, & tanquam lachrymarum pretio suarum futuræ sibi gloriæ gratiam comparavit:*

Virtus. — Cicero l. 5 de Fin — Achil Bocch symb 65.

525. Vitis à Græcis ὀρθαντίκλος, id est, vitis recta cognominata, se ipsâ sustentatur, nullius pali adminiculo indiga. Unde lemma, SE SUSTINET IPSA. Virtus, nullâ opis alienæ necessitate duci solita, huc Emblemate demonstratur. Benè Tullius dixit; *Virtus ad beatè vivendum se ipsa contenta.* Et Achilles Bocchius;

Semper enim virtus sufficit ipsa sibi.

Sen Ep 92 sub initium

Seneca; *Is beatus, quem nulla res minorem facit, tenet summa, & ne ulli quidem, NISI SIBI INNIXUS. Nam qui aliquo auxilio sustinetur, potest cadere.*

Perseverantia. — Patientia.

526. Coliculus vitis, etiamnum tener ac recens, epigraphen sustinet; DURESCENS FRUCTIFICAT. Enimverò gloria, veluti propriissimus meritorum nostrorum fructus, non quidem ceptæ tantùm, sed continuatæ virtuti respondet. Neque ii, qui dutant, sed qui in patientiæ vineâ obdurescunt, æter-

nam mercedem assequuntur. E languido illo id disces, qui nonnisi post triginta & octo annorum spatia corporis & animæ salutem consecutus est. Ut adeò benè dixerit David; *Patientia pauperum non peribit in finem.* id est, interprete S. Joanne Chrysostomo, *Nunquam peribit, sed proprium fructum omninò recipiet.*

Psal. 9. 19. S. Io. Chrys. in hunc loc.

Filius Patris fenus.

517. Vitis veterna, traducibus ac virescentibus surculis infra terram propagata, à Bargalio epigraphen recepit; EX INTIMO SUI SURGIT. Vel certè, REDIVIVUM SURGIT. Parentem, senio confectum, hæc idea concernit, qui teneram prolem, è visceribus suis progenitam, haud aliter intuetur, ac vitam sibimet recens concessam & innovatam: filii quippe nihil sunt aliud, nisi viscera patris, & ipsissima ejus imago. Unde Siracides; *Mortuus est Pater, & quasi non est mortuus similem enim filium reliquit post se.* Et Nicetas; *Omnis filius patris sui tacita ratio & definitio est.*

Eccles. 30. 4.

Nicet. super Orat. 41. a Greg. Naz.

Christus sepultus

Psal. 15. 9. & 27. 7. Cassiod. in hunc loc.

518. Vitis, humo condita, epigraphen reddit; RENOVATA VIREBO. vel, INNOVATA RESURGET. Christum sepultum hac icone affeceris, cujus ore Regius Propheta ait; *Caro mea requiescet in spe.* Et rursus, *Refloruit caro mea.* In hunc locum Cassiodorus; *Bene autem dixit, refloruit caro mea, quia & primo floruit: quippe quæ ex Virgine sine peccato tanquam pulcherrimi floris singulare decus emicuit. Refloruit ergo, significat resurrexit: quasi in arboreas auras admirabili decore prorupit.* Et Anonymus; *Iste flos campi, & lilium convallium in morte deperisse videtur, quia omnis ejus pulchritudo periit, in tantum, ut Propheta de ipso dicat Isa. 53. Vidimus eum, & non erat ei aspectus. Refloruit autem caro Christi, quando per resurrectionem immortalis & gloriosa surrexit.*

Non degenerare

519. Pius IV. coliculum vitis amplissimè propagatum, hoc epigrammate insignivit, NON DEGENER; forsan significaturus, suam in operando dexteritatem à gravissima illa existimatione nihil degenerare, qua purpuratorum Patrum Senatui causam præbuit, sui ad Summi Pontificatus apicem sublevandi. Vel certè innuere voluit, tametsi filii & nepotes frequenter à Magnatum & progenitorum virtute degenerent, uti Spartianus his omninò verbis testatur, *Constat neminem propè magnorum virorum optimum & utilem filium reliquisse.* Idque è Ciceronis, Augusti, Scipionis, Catonis, Trajani, aliorumque filiis confirmat: Pium IV. tamen insignem Mediceæ familiæ magnificentiam, æquitatem, generositatem, liberalitatem, religionem, beneficentiam cæterasque virtutes omnes, veluti hæreditario jure congenitas habere, easque tanti seminatis dignissimam sobolem, non sine amplissimo orbis Christiani incremento, exercere. S. Cypriani hâc de re monitum est; *Si Dominus nobis & Pater Deus est, sectemur patientiam Domini pariter & Patris, quia & servos oportet esse obsequentes, & filios non decet esse DEGENERES.* Cæterum in sinistro sensu iconem istam de Hebræorum populo intelligere licet; sicuti enim germina à trunco suo nihil degenerant, ita gentis illius posteri, protopatentum suorum vitiis conformes, flagitia à Majoribus patrata studiosissimè sunt imitati. *Sicut Patres vestri, ita & vos,* inquiebat non sine zelo S. Stephanus.

Spartan. in vita Alex. Sever.

S. Cypr. ser. de bono patientiæ.

Populus Hebræus

Act. 7. 51.

Moderatio.

530. Symboli loco vites depinxi, propè rivuli aquam plantatas, cum lemmate; LÆTITIÆ, NON TEMULENTIÆ. dicere volebam, quibusvis animi gaudiis temperiem ac moderationem affundi debere. In hanc rem S. P. Augustinus *Vinum Deus nobis AD LÆTITIAM cordis, NON AD EBRIETATEM donavit, bibamus ergò, non quantùm gula exigit, sed quantum necessitas postulat.*

S. Augustin. l. de salutar. document.

Calamitas uti...

531. Eandem omninò agendi rationem nobiscum observat Deus, atque vinitor cum vitibus; hic enim vitem, NE SYLVESCAT, crebrâ & acutâ falce circumcidit. Certè Deus congenitam vitiorum luxuriem ac sterilia frutera è pectore nostro amputaturus, assiduam ei incidendo operam impendit. Optimè S. Clemens Alexandrinus; *Sylvescit vitis, nisi putetur, ita & homo: eorum autem qui peccant, increpatio habet scopum salutem, Deo se concinnè applicante pro cujusque moribus.* Quin imò, S. Cæsario cohortante, nobis ipsis vitiosa affectuum ac cupiditatum germina è corde præscindere incumbit, ne anima, virtutum fertilitate destituta, in vanos ac immoderatos scelerum coles exerescat. *Quomodo*, inquit, *in vita tua totos superfluos palmites amputas, & duos, aut tres, qui sunt legitimi, derelinquis: sic & in anima tua omnia desideria quæ eis alienà malè reficiunt, & pessimè concupiscunt Spiritus sancti gladio, & crucis falce debes incidere.*

S. Clem. Alex. Paed. l. 2. c. 8.

Mortificatio.

S. Cæsar. hom. 10. cura ani...

Calamitas ...

532. Joannes Orozcus, Emblematis loco, osseam mortis compagem, ad vitis cujusdam radices jacentem, pinxit cum lemmate. EN LA MUER TE ESTA' LA VIDA. Idest, IN MORTE VITAM. Ita nimirum præsentis vitæ calamitates æternam vitam pariunt. S. Cyprianus id perspicuè testatus, ait; *Mors quippe integriorem facit, mors magis deducit ad gloriam.* Unde ubi in sacris litteris legimus, *Sapientia immolavit victimas suas*, seu ut septuaginta vertunt, *Jugulavit filios suos*, Tertullianus traducit, *Sapientia filiis vitam inspirat.* Veluti spiritus nostri vita non aliunde adveniret, nisi è mortis & occasûs visceribus.

S. Cypr. de laud. Mar. Prov. 9. 2.

533. Idem Orozcus in alio Emblemate mortis simulachrum statuit, quod inter coliculorum propagines, è recenti vite pendulas, collocatum, epigraphen tenebat; EN LA VIDA ESTA' LA MUERTE. Idest, MORS IN VITA. Innuebat videlicet, præsentis vitæ felicitatem nonnisi deploranda fastidia, gravissimas ærumnas & vitæ epilogum manere. Ut adeò Lotharius I. symbolo suo non abs re hos characteres incidi fecerit *Ubi mel, ibi fel.* Plutarchus, *Lubrica res*, inquit, *est admodum valida corporis constitutio: & corpora, ubi ad summum provecta sunt vigorem, non consistunt, sed momento in contrarium impelluntur.* Et Plautus;

Felicitas miserabilis.

Plut. in symp. l. 5. 7. Plaut. in Amph.

--- Ita comparatum

Est in ætate hominum, ita Diis placitum, voluptati ut mæror

Comes consequatur: quin incommodi plus, malique illicò

Adsit, boni si obtigit quid.

In morte ...

534. Nonnemo mortuum Emblemate significaturus, vitem expressit, cujus coliculus in terra sepultus, epigraphen tulit; UT ABUNDANTIUS HABEAT. Veluti dixisset, mortem, putredinem, ac interitum verissima æternæ vitæ instrumenta esse. Explicatè Tertullianus; *Re vera fœnore, injuria, & interitu, usurâ & lucro, damno semel dixerim universo conditio recidiva est. Omnia in statum redeunt, cùm abscesserint, omnia incipiunt cùm desierint; ideò finiuntur, ut fiant, nil deperit nisi in salutem.*

Tert. ... Resurr. ... c. 12.

Amicitia vera.

535. Vitis, ulmo nixa, vicinam falcem habet, cum lemmate, DISCINDITUR, NON DISSOLVITUR. Lucarinus hanc veræ amici effigiem interpretatur, qui malignioris fortunæ violentiâ potest quidem à corporea socii sui consuetudine avelli; id tamen impedire nequit, quin pristinum amorem & affectum conservet. Teste S. Gregorio Magno, *Amissio felicitatis interrogat vim dilectionis: nec prosperitas quippe amicum indicat, nec adversitas inimicum celat.* Paulinus canit;

S. Greg. in ... Pauli... ad ...

Tota

--- Toto licet abstrahar orbe, vel avo.
Non animo divisus agam, prius ipsa recedet
Corpore vita meo, quàm vester pectore vultus.

536. D. Aresius symboli loco vitem expressit; quæ pretiosis botris locuples, ac palo sustentata, inscriptionem prætulit; ONUS LEVE. Si iconis Oedipum agere liceat, haud abs re dixerim, in vite Mariam Virginem, in botro Jesum infantem, & in palo S. Josephum significat; hujus enim adminiculo tam suavissima Mater, quàm dulcissima proles nitebatur. Meritò proinde de illo exclamat S. Bernardus; *Fidelis servus & prudens, quem constituit Dominus suæ Matris solatium, suæ carnis nutritium!* Cæterùm mentem suam hâc poësi vernaculâ explicat Emblematis Author.

S. Joseph⁹

S. Bern. hõ. 2. super Missus.

Divite verdeggiante il dolce peso
Sostien senza fatica arido legno,
Ne da suoi casti abbracciamenti offeso
E del figlio di lei caro sostegno.
Dolce impresa d' Eroe, che al collo appeso
Il bambino Giesù portar fù degno:
E la Madre di lui tenersi a canto,
Seco congiunta in matrimonio santo.

537. Vitis, post putationem lachrymari solita, epigraphen tenet; IN LACHRYMIS FERACIOR. Vitis enim, humoribus illis exonerata, uberior evadit, & ad suavissimos fructus proferendos plurimum disponitur. Haud aliter anima peccatrix, è contritionis vulnere ad lachrymas fundendas parata, in virtutibus generandis summam ubertatem sortitur: uti videre est in S. Petro pœnitente, in S. Magdalena contritâ, in S. P. Aug. recens ad Deum converso, aliisque innumeris. Opportunè S. Petrus Damianus; *MOX*, inquit, *UT LACHRYMÆ, ex munere intimi inspectoris, ERUPERINT, protinus ANIMA REVIRESCIT, torporis ignavi frigore solvitur; & tanquam arbor verna, austri fomite recalescens, redivivo virtutum suarum flore vestitur.*

Lachrymæ.

S. Pet. Dam. Opusc. 43. cap. 14.

538. D. Octavius Boldonus vitem, sub ignis vernis germinantem, hoc lemmate insignivit; NATIVO HUMORE RUBESCAM. D. Cæsarem Montium, Pontificis Maximi in Hispanias Oratorem; hæc imago spectabat, cujus meritis sacra purpura, postea ab Urbano VIII. unà cum Archiepiscopo Mediolanensi dignissimè collata, jam tum debebatur. Porrò sanctorum Martyrum hæc imago est propria, qui proprio sanguine, ceu purpurâ, insigniuntur. Nam teste Magno Augustino, *Martyres jam evaserunt, & in exultatione cum Christo sunt recepturi corpora jam incorrupta, eadem ipsa, quæ primò erant corruptibilia; in quibus passi sunt pœnas, inde illis fient ornamenta justitiæ.*

Proprius valor.

Martyres

S. Aug. Præf. in Psal. 123.

539. Idem viti defrondatæ inscripsit; ALTIUS HÆRET VIGOR. Illos ex hac idea dignoscere licet, qui facultatibus, aliisque terrenis bonis omnibus miserrimè deperditis, invictum ac magnanimem spiritum conservant. Seneca; *Stilicon, captâ patriâ, amissis liberis, amissâ uxore, cùm & in excendio publico solus, & tamen beatus exiret, interroganti Demetrio, num quid perdidisset; omnia,* inquit, *bona mea mecum sunt. Ecce vir fortis, ac strenuus &c.*

Animus intrepidus.

Seneca ep. 9

540. Vindemiâ peractâ, & uvis è vite sublatis, mox hæc, quæ, paulò antè tot frugibus gravida, sponsam repræsentabat, monilibus, topaziis, ac rubinis ornatam; squalore afficitur, pampinis spoliatur, pali pedamento dejicititr, humi rapiatur, & instar vilissimi virgulti neglecta jacet. Unde, nî fallor, opportunam epigraphen sustinet; SINE FRUCTU NEGLECTA. Emblematis argumentum S. Ephr. Syrus suggerit, in hæc verba pronuntians; *Vitis, jam vindemiata, vilis redditur atque abjecta.* Haud aliter Christianus, si virtutis ac meritorum fructibus spolietur, coram Deo ac cœlitibus contemptissimus apparet.

S. Ephræm. serm. in Transfigur. Dom.

Virtute spoliatus.

541. Inter vitem & ulmum non injucunda mutuæ beneficentiæ vicissitudo intercedit: nam ulmo vitem sustentante, hæc vicissim illam pretiosissimorum fructuum ornamentis, ceu totidem monilibus ac parergis, vestit. Unde vitem, frugibus onustam, & ex ulmo pendulam, hoc lemmate notavi; EI MI SOSTIENE, ED IO DI FRUTTI IL CINGO. Id est, PRO FULCRO PORRIGO FRUCTUS. Appositè S. Joannes Chrysostomus. *Sicut ulmus fructuosa dat humorem viti, ut vitis pro se, & pro ulmo proferat fructum; ita tuæ res proficiant ad pauperis sustentationem, in hoc sæculo, & illius sanctitas proficiat ad tuam sustentationem in illo.* Haud aliter S. Cæsareus Arelatensis; *arbor ulmea,* inquit, *& vitis satis sibi convenientes esse videntur; Arbor enim ulmea licet amœna & sublime porrecta, nullum tamen fructum habere probatur. Vitis verò, quamvis sit parva & humilis, fructibus plena esse cognoscitur.* Et paulò post; *Hoc expedit fieri, ut quomodo arbor ulmea extendit ramos suos, & erigit, vel sustinet vitem sic dives sæculi hujus porrigat ramos suos, id est manus, & sustentet pauperes Christi. Quod si fecerit in hoc mundo, sine dubio ab ipsis pauperibus Christi multipliciter repensabitur in futuro.* Idipsum divites experiuntur, qui, dum egenos alimentis sustentant, ab his vicissim amplissimâ meritorum fruge locupletantur. Nec incongruè illud etiam de Magnatibus pronuntiaverim, qui generosâ munificentiâ in viros litteratos profusi, ab his, insigni vicissitudine, gloriosis encomiis illustrantur.

Gratitudo.

S. Io. Chrys. ho. 12. Oper. Imperf.

S. Cæs. Arel. ho. 14. tom. 2. Biblioth. Patrum.

Eleemosyna.

Adhærentia.

542. Academicus, inter Errantes Inclinatus, symboli loco vitem præfert, ulmo sustentatam, & hoc lemmate insignem. ET VEGETIOR, ET FÆCUNDIOR. D. Aresius eandem, palmâ nixam, hoc epigrammate notavit; INNIXA UBERIOR. poteris etiam subscribere; FULCIMENTO VEGETIOR. vel, JUNCTA FOECUNDIOR. Sensus est, quemadmodum vitis, quò nobiliore ac fortiore arbore sustentatur eò suaviores fructus profert, ita juventutem tantò amplius in virtute ac scientiâ progredi, quantò præstantioris magistri operâ utitur. S. Cypriani de bona educatione sententia est; *Disciplina est custos spei, retinaculum fidei, dux itineris salutaris, fomes ac nutrimentum bonæ indolis, magistra virtutis.*

Educatio

S. Cyprian. tract. 2. de hab. Virgin.

543. Vitis, ad usus fabriles penitus inepta, nullibi alius adhibetur, nisi vel ad proferendos fructus, vel ad nutriendas flammas. Proinde inscripsi. VEL FRUCTUM, VEL IGNEM. Ad mentem nostram S. P. Augustinus; *Unum de duobus palmiti congruit; aut vitis, aut ignis: si in vite non est, in igne erit.* Certè Christianus, in vite figurari solitus, ex munere suo vel virtutum & æternæ vitæ fructus producere, vel secùs æternis flammis indispensabili lege excruciari debet. S. Nilus Abbas. *Ut vitis,* inquit, *nisi fructus bonos ferat, exciditur, ne frustra solum occupet, sic quicunque Spiritûs sancti fructus non producit, à Domino eradicabitur.* Et sapientissimus Idiota, meus Concanonicus, *Quia arbor sterilis & infructuosa fui, in ignem æternum projectus ardebo.*

Opera bona.

S. Aug. tra. 81. in Ioann. sub mediũ.

S. Nil. Abb. instruct. ad monach.

Idiota l. 4. Contempl.

544. In hominis morte vitem depinges, quæ humo cooperta, epigraphen ferat; ALIO RESURGAM. Mortuos olim ad vitam revocandos, hæc imago spectat. Quippe Magno Augustino asserente, *Nascimur de Adam ut moriamur; resurgemus per Christum, ut semper vivamus.* Hoc omninò sensu Juvenis ille Machabæus imbutus erat, quando ab Antio-

Resurrectio.

S. Aug. in Psal. 35.

Digitized by Google

Antiocho tysanno, instas tenellæ vitis, in caliginis barathrum. & funestos tumuli horrores præcipitatus, voce liberâ, ac fiduciæ plenâ, exclamavit, se olim ad vitam & immortalitatem resutrecturum.

2. Mach. 7. 9.

Tu quidem scelestissime in præsenti vitâ nos perdis, sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus in æterna resurrectione suscitabit. Porrò eadem vitis, prosopopæiâ non ingratâ, etiam sanctam fidem Romano-Catholicam exhibet,

S.Fides.

quæ, tametsi Lutheri, Calvini, aliorumque hæreticorum injuriâ in multis civitatibus ac Provinciis Germaniæ, Galliæ. Scociæ, Angliæ, Bataviæ, &c. sepulta jaceas, apud Chilos tamen, Chinenses, Æthiopes, Peruanos, Floridos, aliasque gentes barbaras latissimè germinavit; Patribus Franciscanis, Dominicanis, Augustinianis, & Jesuitis serras illas assiduâ industriâ, sudore, & sanguine irriganibus.

Maria V. in passione.

545. Vitis, omni uvarum foliorumque ornatu spoliata, epigraphen tenet; SUNT ALIIS MEA DAMNA LUCRUM. Mariam Virginem hæc imago spectat, quæ filio suo Divino, ceu botro pretiosissimo, passionis tempore spoliata, toti mundo salutem & felicitatem attulit. Ut adeò verè à Buteone cognominetur,

Buteo hym græc. p. 155.

Vitis vera, quæ racemum maturum aluit, vinum stillantem, quo exhilarantur anima. Et à S.Bonaventura.

S. Bonav. in Psalt. min. quinque

Vitis, ferens botrum, per quem pulsa mundi sitis. P. Jacobus Masenius Emblematis mentem hoc disticho explicat.

Ut prosim, raptis jaceo viduata racemis:
Hoc Mariæ est Christus, quod fuit uva mihi.

546. Vineæ florenti P. Jacobus Masenius inscripsit,

Juventus

FRUCTUS IN FLORE VIDENTUR. Juventutis hæc idea ac veluti prognosticon est; plerumque enim in ætatis flore conjicere licet, quales virtutum aut vitiorum fructus olim sit productura.

Maria V.
Cant. 7.
Hesych Or. 2. de Deip.

Certè de Maria Virgine recens nata canit sacer Vates; *Surgamus ad vineas, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt.* Unde ab Gesychio cognominatur *Vitis, uvarum ferax, valde florens, intacta.* Canentem audi P.Masenium;

Vinea floriferis dum panditur ebria baccis,
Non vanam fructûs spem facit illa sui.
Dum Virgo teneris pulcherrima floruit annis,
Ingentem fructûs spem dedit illa boni.

Religios.

547. Vitis, ramis luxuriantibus putata, epigraphen sustinet, EXPOLIATA DITIOR. Ita Religiosi è terrenis opibus abjectis quæstum amplissimum fortiuntur, suniq; teste Apostolo.

2. Cor. 6. 10.

Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. De his scribit S.Greg.

S. Greg. Naz. Orat. 1. de Pace.

Nazianzen. *Vita eorum sunt opes in egestate, possessio in peregrinatione, gloria in contemptu, patientia in infirmitate, proles egregia in cælibatu: qui delitias aspernari in delitiis habent, qui regni cælestis causâ humilitatem amplectuntur, qui in mundo nihil habent, & mundo superiores sunt; qui cùm in carne sint, extra carnem tamen vivunt, qui pro portione Deum habent, qui propter regni spem inopiâ laborant, & propter inopiam regnant.*

Eleemosyna.
Luc. 6. 38.
S. Aug. in Psal. 36.

Idipsum etiam de Eleemosyna disertè pronuntias Christus; *Date & dabitur vobis.* S.P.Augustinus; *Attende*, inquit, *quid facit fænerator, minus vult dare certè, & plus accipere: hoc fac, & tu. Da modica, accipe magna. Vide quam late crescat fænus tuum. Da temporalia, accipe æterna. Da terram, accipe cælum.* Fertur monasterium quoddam largis eleemosynis, quas dabat, evasisse locuples. iis deinde denegatis ad pauperiem redactum. Cumque hac de re Procurator quereretur apud peregrinum quemdam ibidem hospitem, ab eo audivit; *Date & dabitur.* sunt sorores. Vos ejecistis priorem, cui nomen *Date*, mox ejectam sororem secuta est ejus comes individua, cui nomen *Dabitur*: si ergò vultis ut illa redeat, revocate priorem, ac largas, ut prius, date eleemosynas.

548. Vitem, undique alligatam, hoc lemmate, notârunt, CRESCIT PER VINCULA VIRTUS. Totum versum ita habeto;

Quæ reptaret humi, crescit per vincula virtus.

Martyr.

Idipsum in sanctis Martyribus cernimus, qui vinculis & carceribus detenti, amplissima virtutum incrementa ceperunt. S.P.Augustinus;

S. Aug. in Psal. 96.

Nolite putare, quia verè in miseria fuerunt fideles, cùm in catena ambulaverunt. Latus fuit carcer fidelibus, leves fuerunt catena confitentibus. Habebant gaudia in catasta, qui Christum prædicabant inter tormenta.

Religiosus.

Religiosos quoque, triplici votorum funiculo colligatos, hæc imago spectat.

VITIS CUM UVA.

Defectu

549. Vitis, uvis onusta, epigraphen tenes; DEEST ALBA DECORI. P. Octavius Boldonus hoc Emblemate significabat, Cæsaris Monsii Cardinalis splendori ac gloriæ nihil, præter candidam vestem Papalem defuisse. Eodem etiam militem generosum ac nobilem, sed fidei candore destitutum; aut fœminam formosam, illustrem, divitem, & humanam, at pudicitiæ, honestatisque eburno indigam afficere licet. Nam, ut Magnus Augustinus docet,

S. Aug. l. 2. ad Simp. q. 1.

Pudor ætatum viridiorum magnum est ornamentum.

Calamitas utilis.

550. Vites, uvis gravidæ, ac sub autumni signis figuratæ, ab eodem P. Boldono inscriptionem seceperunt; PRUINA COQUET. Enimverò sicuti uva nonnisi sub pruinæ frigore perficitur, ita anima, patientiæ rigoribus probè exercitata, ad supremæ bonitatis excellentiam maturescit. S.Laurentius Justinianus;

Laur. Iust. de Casto connub. c. 6.
Georg. Ven. Can. 1. Tom. 7. cap. 18. apud Hieron. Laurent. Syl. alleg. in Gela.

Quis sufficienter narrabit, ad quantum perfectionis culmen sanctum Job evexerit tentatio? Et magis enucleatè Georgius Venetus; *Pruina significare potest justitiam Dei punitivam, quæ, etsi improbos destruit, benè tamen dispositos, & cum patientia eam suscipientes maturat & perficit.*

551. Uva acerba, è vite suspensa, & solaribus radiis exposita, inscriptionem præfert; HINC DULCESCET. velut aliis placet; DULCIS ERIT. Ita nimirum omnis felicitas & ærumna humano gustui

Præsentia Dei.

facilem, suavemque se præbet, si vitam &, voluntatem nostram è Dei præsentia nunquam subtrahamus. S. Joannes Chrysostomus;

S. Io. Chrys. hom. 26. in ep. ad Hebr.

Si videmus mente semper Deum; si semper in recordationem ejus convertimus mentem nostram, omnia nobis facilia apparebunt, omnia portabilia. &c.

Spes humana.

552. Joannes Orozcus uvas, è vite pendulas lunaribus radiis exposuit; cum lemmate, NON MATURESCENT. vel certè; INANIS CONATUS. Henricus Farnesius hâc suâ imagine docet, è mundi favoribus qui ut plurimùm instar lunæ frigescunt, conatu prorsus irrito aliquam dulcedinem aut felicitatem expectari. Eamobrem Justus Lipsius;

Lips. Cent. 1. Epist. 35.

Omnia dic principium, infida, incerta: nec vero solatii usquam spes, quam in se cuique.

Honor.

553. Qui Principum obsequiis deditus, nullum exinde quæstum, sed steriles tantùm titulos, & aliquam honoris speciem coram mundo refert, se ipsum uvæ Emblemate significaverit, quæ lunaribus radiis exposita, epigraphen ferat; SALTEM ILLUSTROR. Ita nimirum. Magno Augustino teste,

S. Aug. in Psal. 18. Conc. 2.

Hujus mundi cupiditas, vanitas. sed Christus, qui ex mundo liberat, veritas. Emblematis mentem ita explicat meus Concanonicus D.Salvator Carducius;

Illu-

Google

Illustror saltem lunari lumine botrus.
Sic solis titulis Principis ornat honos.

Mundanus. — S. Nilus Orat. 7. — S. Ambr. in Luc.

554. Uvam, è vite quidem pendulam, sed tamen simul in terram usque reclinatam, hoc lemmate loquentem proposui; INHÆRENDO PUTRESCAM. Certè anima, mundo affixa, nonnisi gravissimas miserias & damna accipit. Opportunè S. Nilus; *Racemus, humi jacens, facilè putrescit: & virtus, inani gloria inhærens, corrumpitur.* Et S. Ambr. *Anima, sicut uva, proxima terris corrumpitur, in superioribus maturatur.*

Paupertas voluntaria. — Gen 41. 52. — S. Ant. Pad. infra Nativ. Nat. Domini. — Ambr. l. 5. in Luc.

555. Vitis, ad uvam acerbam facilius perficiendam, omnibus suis pampinis spoliata, epigraphen reddit; UT CITIUS, subintellige, MATURESCAT. Ita sanè bonorum temporalium egestas internæ perfectionis aquirendæ instrumentum est efficacissimum. In hanc rem conferunt illa Josephi verba, *Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meæ.* Id est, interprete S. Antonio Paduano, *In terra paupertatis, non abundantiæ, in illa crescere, in ista decrescere. &c.* Levitæ omnium temporalium bonorum possessione destituti, cognominabantur *Sancti*, seu ut Græcus vertit, *Agius*, id est *sine terra.* Veluti ad illud sanctimoniæ fastigium à divitiarum contemptu unicè sublevati fuissent. Ex eâdem vite defrondatâ S. Ambrosius deducit, animam terrenis affectibus ac negotiis liberam, ad pretiosissimos virtutum fructus disponi. *Procul à nobis debemus sæculares sollicitudines abdicare, quæ inardent animum, mentem adurunt, ut maturos fructus culturæ diligentis possimus adipisci.* Huic affinis Joannes Baptista Bargioccus, canit;

Bapt. Barg. l. 3 Epig. 103.

Ut maturescant, viduantur frondibus uvæ,
Densa quibus, solem dum vetat, umbra nocet.
Scilicet ille Deo reddit dulcissima vina,
Pampineâ cœlum cui sine fronde patet.

Cant 1. 13. — Christus Passus.

556. D. Vidone inter Purpuratos S. Ecclesiæ Patres recensito, præstans quoddam ingenium illius personam uvæ symbolo repræsentavit, utpote quam Princeps ille in gentilitiis familiæ suæ armis è vite suspensam tenebat. Epigraphen addidit; MATURA RUBUIT. Servator noster, in sacro epithalamio *Botrus Cypri* cognominatus, sanctissimam suam humanitatem ad eam symboli normam efformasse videri possit; nam nonnisi annis maturescentibus, & à Divino Patre definitis, corpus suum sanguine, ceu purpurâ, respergi voluit. S. Athanas. *Ipsum Verbum, propter nos homo factum, non indignum putavit, cùm quæreretur, abscondere se, fugere, & insidias declinare: cùm autem à se definitum tempus ipse addixisset, in quo corporaliter pro omnibus pati volebat, ultrò se ipsum tradidit insidiantibus.*

Tempori serviendum. — Eccles 3. 2. — S. Augustin l. 50 Homil. homil. 2. — Ovid. l. 2. de amore.

557. P. Jacobus Masenius Emblematis loco poma cruda, & uvas immaturas repræsentat, quæ sese ab arbore nonnisi ægerrimè avelli patiuntur, & decerpenti manui pertinaciter resistunt, inscriptionem subjunxit; IMMATURA RESISTUNT. Innuit videlicet, res quasvis tempore suo aggrediendas esse. Sapienter Salomon; *Omnia tempus habent; Tempus plantandi, & tempus evellendi quod plantatum est.* S. P. Augustinus; *Quid est redimere tempus, nisi, cùm opus est etiam cum detrimento temporalium commodorum ad terrena quærenda & capessenda spatia temporis comparare?* Appositè Ovidius;

Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis?
Pomaque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura suâ; sine crescere nata,
Est pretium tarda non leve vita mora.

Gratia Dei. — S. Augustin tract. 81. in Ioan.

558. Nunquam generosissima vitis in maturos se solvit fructus, quibus humanum gustum recreet, nisi ferventi sole nutrita & inflammata. Epigraphen subdidit serenissimus Christianorum symbolorum Author; INDE ET VITA, ET VIRTUS. Pariter & fortitudo, & omnes cæteræ virtutes ex sola Divina gratia originem vigoremque ducunt, quâ absente, virtutes optimæ in pessima degenerant vitia; nosque ipsi densâ occæcati caligine, stolidissimè erramus, atque indies magis magisque vitam flagitiis inquinamus. Adeoque, reste Magno Aug. *Qui à semetipso se fructum existimat ferre, in vite non est, in Christo non est, qui in Christo non est, Christianus non est. Non ait, sine me parùm potestis facere, sed nihil potestis facere. Sive ergo parum, sive multum, sine illo fieri non potest, sine quo nihil fieri potest.* Emblematis sensum hoc epigrammate aperit symbolographus;

Nectareas vitis cum tempore procreat uvas;
Si nitidus roseo Phœbus ab axe micat.
Uva parit dulces, sed sole coquente, liquores,
Qui recreant homines, qui recreantque Deos.
Sed cessent radii solis, lux aurea cesset,
Nullus erit Bachus, frigida vitis erit.
Si Deus illustrat mentes cœlestibus auris,
Quisque bonos fructus, hoc generante, feret.
Quid jactas propria validissima robora dextra?
Qui vigor accessit, cœlitus ille venit.

UVA.

Litterati. — Lips. l. 1. Centur. ad Belg. ep. 38. — Societas. — Sen. Ep. 94. — Idem l. 3. de Irae. 7.

559. ACademici Clarificati uvas, intra labarum seu alveum effervescentes, hoc lemmate ornârunt; CLARESCUNT, DEPURANTURQUE. Ita litterati è mutuis congressibus ac colloquiis plurimùm perfectionis acquirunt. Justus Lipsius; *Inter plures*, inquit, *non libentius solùm, sed plus discunt pueri.* Idipsum tamen non de pueris solùm, sed etiam de adultis, omnique aliâ virtutum materie intelligas velim, quisquis enim cum præclaris hominibus est frequens, animum suum à scelerum fæce inter consortia illa facilè expurgat, & splendorem minimè vulgarem contrahit. Seneca; *Nulla res magis animos honesta induit, dubiosque, & in pravum inclinantes revocat ad rectum, quàm bonorum virorum conversatio.* Ex alibi; *Non tam valetudini profuit utilis regio, & salubrius cœlum, quam animis parùm firmis in turba meliorum versari. Quæ res quantùm possit, intelliges, si videris, feras quoque convictu nostro mansuescere: nulliq; immani bestiæ vim suam permanere, si hominis contubernium diu passa est. Retunditur omnis asperitas, paulatimque inter placida dediscitur.*

Juventus stricta. — Religiosus. — Tertull. ad Martyres.

560. D. Joannes Baptista Mazzolenus uvam, è vite suspensam, simulque, ut à vesparum & crabronum morsibus intacta maneret, in bombylio vitreo conclusam depinxit; cum lemmate, MATURESCIT ILLÆSA. Innuebat videlicet, juventutem, intra Collegii septa studiosè detineri solitam, ad eximiam judicii maturitatem excrescere, multaque vitiorum discrimina innocuam transire. Idipsum etiam de Religiosis ac Sanctimonialibus, intra claustra sua obseratis, intelligas velim. De his enim omnibus pronuntiare licet id, quod Tertullianus de Martyribus, in carcere detentis, dixerat; *Non vides alienos Deos, nec imaginibus eorum incurvaris. Non clamoribus spectaculorum cædis, non in loco libidinum publicarum oculis tuis impingunt, vacas à scandalis, à tentationibus malis jam & à persecutione, &c.*

561. Botrus, etiamnum tenellus, si in bombylio reponatur, postea, uvis in majorem molem excrescentibus, nonnisi fracto vitro extrahi posse. Unde D. Aresius inscripsit; DONEC ALTERATUR. Et P. Carducius bombylii voce; DONEC DISRUM-

Habitus vitiosus.

RUMPAR. Certè habitus vitiosus, in pectore nostro diutius augescens, nonnisi difficillimè retrahitur, sed plerumque persistit, dum anima in hominis morte solvatur à corpore. Perspicuè Jobus. *Ossa ejus implebuntur vitiis adolescentiæ ejus, & cum eo in pulvere dormient.* Seneca; *Ne ipsa quidem universa Philosophiæ vis, licet tota in hoc vires suas advocet, duram jam, & veterem animus extrahet.*

Iob 20. 11.
Sen ep. 54.

Perseverantia.

562. D. Carolus Bossus Patrem Claudium Aquavivam, Societatis Jesu Generalem, Emblemate honotaturus botrum expressit, in amphora vitrea conclusum; cum lemmate, INVIUS EXITUS. Mens iconis erat, Archiepiscopatum Neapolitanum à Summo Pontifice oblatum, viro illi religiosissimo minimè acceptum fuisse, nec etiam in animum suum inducere, aut persuaderi potuisse, ad religiosæ vitæ angustias, in quibus à tenera ætate ad supremam usque senectam educatus fuerat, deserendas. Insigne hujus documenti exemplar nobis extitit ipsemet Servator, qui, tametsi crudelissimæ passionis suæ angustias effugere potuisset, id tamen nec minimum unquam tentare voluit. Quin imò, à Judæis crucis deserendæ causâ admonitus, ad extremum usque halitum in ea perstitit. S. Bernardus; *Non descendit Dominus, ne daret occasionem surripiendæ nobis perseverantiæ, quæ sola coronatur; & ne faceret obmutescere Prædicatorum linguas consolationum pusillanimes, & dicentium singulis, ne LOCUM tuum DESERAS. Quod sine dubio sequeretur, si respondere possent, quia Christus suum deseruit.*

S Bern ser. 2. in die Pasch.

Providentia.

563. Uvæ, ab hyemis injuriâ conservandæ, in autumno supra paleas extenduntur. Unde Academicus, inter Furfuraceos Conservatus, symboli loco, magnam uvarum copiam, supra paleas repositam, prætent; cum epigrammate, A LA STAGION PIU' TARDA. Id est; AD BRUMAM SERVATUR. Cautam prudentiam, & sagacem providentiam, quâ imminenti necessitati opportunè consulamus Emblemate illo edocemur. Et quia in sacris Literis vites cognominamur, omninò nobis incumbit, ut bonorum operum uvas accumulemus, quibus in vitæ nostræ termino perfrui ac recreari valeamus. Venerabilis Bedæ hâc de re consilium est; *Nunc inter ardores tentationum tempus est colligendi futurorum merita præmiorum. Nam dies judicii hyemis similatur rigoribus: quia tunc nimirum nulla relinquitur facultas pro vita laborandi, sed tantum cogitur quisque de horreo priscæ actionis, quod recondidit, proferre.* Et S. Gregorius Papa; De justis per Psalmistam dicitur; *Venient autem cum exultatione, portantes manipulos suos. Ad examen quippe judicii portantes manipulos veniunt, qui in semetipsis recta opera, quibus vitam mereantur, ostendunt.*

Beda in c. 6 Proverb.
S Greg l. 7. in Iob 13.

Calamitas utilis.

574. Uvas sub torculari, lemmate illo notabis, quo Themistocles, è patriâ proscriptus, usus est, PERIERAM, NISI REPERIISSEM. Ita æterna Sanctorum felicitas non aliunde, nisi è persecutionibus ac ærumnis, quibus in hac vita oppressi fuêre, promanavit. S. P. Augustinus; *Sicut oliva & Uva, priusquam ad usum valeant humanum, premi debent in torcularia: ita debet homo persecutionem pati, priusquam idoneus sit ad regnum cœlorum.*

S Augustin l. 100 Hom. serm 8.

Christus in horto.
Passio Christi.

565. Christus in horto Gethsemanæo purpureos sudores stillans, uvarum ectypo repræsentari potest, quæ supra tabulam accumulatæ, nemine premente, copiosum mustum exsudant. Epigraphen subjunges: STEMPRA SE STESSA. Id est; A SE IPSA LIQUOREM. De totâ sanctâ Christi passione in rem præsentem D. Bernardus super illud Isaiæ, *Oblatus est quia ipse voluit.* ait; *Oblatus est, non quia meruit, non quia Judæi prævaluit, sed quia ipse voluit. Voluntariè sacrificabo tibi Domine, quia voluntariè oblatus pro meâ salute, non pro tua necessitate.*

S. Bern. de Purif. B. Mar ser. 3.

Mundanus.

566. Botrus, manu compressus, hanc à me gnomam retulit; PRESSUS EMITTAM. Proprium sanè hominis mundani paradigma, qui virtutum suarum liquores nonnisi diversis ærumnis coarctatus fundit. S. P. Augustinus; *Uva in vite pressuram non sentit, integra videtur, sed nihil inde manat; mittitur in torcular, calcatur, premitur injuria videtur fieri uva, sed ista injuria sterilis non est, imò si nulla injuria accederet, sterilis remaneret.*

S Augustin in Psal. 83.

Mortificatus.

567. Uvæ botrus tum demum sapit, si maturus, probèque excoctus fuerit. Unde lemma; RECREAT BENE COCTA SAPOREM. Ludovicus Blosius virum, benè mortificatum, pulcherrimo uvæ botro, maturo, excocto, dulci ac sapido comparabat, malè verò mortificatum botro acido, duro, amaro, gustuique ingrato, conformiter illi Prophetico; *Expectavi ut faceret uvas, fecit autem labruscas.* Hoc est discrimen inter filios Dei & hujus sæculi, quod hi, relegatâ à se mortificatione, ductum suorum sensuum sequantur; *qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis.* Rectè adeò pronuntiat S. Hieronymus; *Tantùm proficies, quantum tibi vim intuleris.* Et super verba illa Jobi, *Nec invenitur in terra suaviter viventium,* negat *sapientiam timoris Dei,* de quâ ibi Jobus, esse penes eos, *qui nullo jugo disciplinæ tenentur: adeoque veram sapientiam non habet quisquam, nisi carnem suam crucifixerit cum vitiis & concupiscentiis;* S. Franciscus Borgia, cùm laudari quempiam tanquam sanctum perfectumque inaudisset, subjungebat; *Omninò talis est, si mortificatus est.*

Lud Blos. in Instit. spirit c. 18.
Isa 5. Gal 5.
S Hieron. Iob. c. 5.
In vita l. 4. c. 5.

V I N V M.

Necessitas roborat.

568. HUmanum pectus maximam è necessitate audaciam & generositatem sortitur, neque ullum crudelius est certamen, quàm quod desperatis auxiliis & præsenti vitæ discrimine suggeritur. E vino id disces, quod in dolio obturatum, vires suas germinat, ruptoque retinaculo, foras erumpit. Proinde epigraphen subjunges; ANGUSTIIS VIOLENTIUS. Seneca; *Nullus perniciosior est, quàm quem audacem angustiæ faciunt; longeque violentius semper ex necessitate, quàm ex virtute corrigimur.*

Seneca.

Delitiæ mûdanæ.

569. A sensuum illecebris humanum pectus opprimi, mentemque ligari, Abbas Certanus ex vini utre demonstrat, cui vicinam pinxit Pantheram soporatam, cum lemmate, ALLETTA IL GUSTO, ED IN CATENA IL PIEDE. Id est; SPERNIT, DUM RECREAT. S. Cyrillus Alexandrinus; *Semper voluntatem, mundana diligentem, involuntaria servitutis necessitas comitatur.*

S Cyrill Alex l. de ador. in spir.
S Ambr ser. 22. post. Epiph.

Profect.

570. Vini dolio illa S. Ambrosii verba non incongruè incidi facies; VETUSTATE PROFICIT. Assiduum in virtute progressum, maximè tamen in ætate grandæva exercendum, hæc imago innuit. De hac Seneca. *Hæc ætas optimè facit ad hæc studia, jam despumavit, jam vitia primo fervore adolescētiæ indomita lassavit, non multum superest, ut extinguat. Et quando, inquis, tibi proderit istud, quod in exitu discis, aut in quam rem? In hanc, ut exeā melior. Non est tamen, quod existimes, ullam ætatem aptiorem esse ad bonam mentem quàm, quæ se multis experimentis longâ ac frequenti rerum patiētiâ domuit, quò ad salutaria mitigatis affectibus venit.* Et alibi etiam senibus proficien-

Sen Ep 68.
Idem ep. 76

ficiendum esse indicans, ait, *Tamdiu discendum est, quamdiu nescias, & si proverbio credimus, quamdiu vivas.* Et paulò post. *Etiam seni discendum est.*

Vinum moderatè bibendū.

571. Sicut vinum, immoderatè haustum, in humano corpore gravissimarum infirmitatum est seminarium, ita contra, si ad dimensum ac temperatè bibatur, stomachum maximè roborat, vires deperditas restituit, & sexcenta incommoda prohibet. Unde D. Rancatus vini amphoram hoc lemmate descriptam exhibet; MEDICE, SI MODICE. S. Paulus, in hanc sententiam dilucidè concedens, charissimum suum Timotheum his omninò verbis hortatur; *Modico vino utere propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates.* Eò reflectens S. Ambrosius; *Non ergò*, inquit, *propter voluptatem bibendum est, sed propter infirmitatem. Pro remedio igitur parcius, pro delictis redundantius.* Et S. Joannes Chrysostomus; *Vino modico utere: etenim ipsum modicum propter infirmitatem permisit. &c.*

1. Tim. 5. 23. S. Amb. l. 10 Epist. 82. S. Io. Chrys. hom. 1. ad Popul.

Perseverantia.

572. Vinum, in dolio jamjam evacuatum, & ad fundum pertingens, pristinam dulcedinem exuit, acoremque minimè gratum induit. Unde lemma; AD EXTREMUM ACESCIT. Eorum hæc idea est, qui annorum progressu deteriores fiunt, &, virtutis suavitate exolescente, aliis gravissima scandala præbent: vel etiam, qui in senectute ad extremam ægritudinem provecti, impatientes, cholericos, & iracundos se exhibent. De primo Emblematis sensu ait Magnus Augustinus; *Asserimus donum Dei esse perseverantiam, qua usque in finem perseveratur in Christo: finem autem dico, quo vita ista finitur, in qua tantummodo periculum est, ne cadatur.* De secundo canit è Poëtis nonnemo;

Senex morosus.

S. Aug. l. de dono perseverantiæ cap. 1. & 8.

Parva cadis vini reliqua est quæ portio, acescit,
Portio melliti quæ fuit ante meri.
Sic totam exhausit qui vitam, est pronus ad iras,
Ipse suo tandem tristis acore senex.

Educatio.

573. Mustum, vasi inclusum, vi erumpit. Lemma; SI PREMIS, ERUMPIT. Ita juventutem, disciplinâ nimium arctâ coërcitam, nonnunquam vi ad noxiam libertatem prorumpere experimur. De filiis educandis saluberrima Platonis præceptio est; *Hæc nostra est sententia, delicias puerorum mores reddere difficiles, morosos, iracundos, & qui levibus occasionibus vehementer percellantur. Contra verò nimiam & feram severitatem eorundem mores reddere humiles, illiberales, ab humana societatis commerciis abhorrentes.* Et mox mediocritatem inculcans, ait; *rectam vivendi rationem ita esse constitutam, ut neq; voluptates tantùm persequatur, neq; à doloribus omninò abhorreat. sed medium quoddam amplectatur, quod medium ego nunc tranquillum pacatumq; habitum vocabam.* Unde S. Gregorius Nazianzenus docet, filios moderatè castigandos esse, quòd nimia severitas impudentiam, flagitiorum omnium parentem, generet. Sic enim canit;

Plato lib. 7. de legibus.

S. Greg. Naz. in carm. ad Vitalian.

Ne tenerum abrumpat reprehensio dura pudorem,
Auxilium patribus, quo nullum firmius usquam est;
Probra etenim effrontes faciunt, bonitasq; modestos
Et venia, ac natos præsertim laudis amantes.

574. Ajunt, in Provincia (Italis *Provenza*) vineam florere, oleis circumseptam; ubi, mirâ mixturâ, vinum ab oleo, & oleum à vino saporem contrahit. Unde lemma; MIXTUS UTRIQUE SAPOR.

Nascitur ex Baccho Pallas, ex Pallade Bacchus;
Hæc amor, hic timor est; mixtus utriq; sapor.

Amor & timor Dei simul jungantur.

Ita nimirum amor & timor erga Deum eo jungantur connubio, ut neuter alteri quidquam detrabat, sapiatque timor amorem, ne desperet; & amor timorem, ne effrænis evadat. S. P. Augustinus; *Amor malus inflammat, timor humiliat. Humiliat & bonus timor, accendit & bonus amor.*

S. Aug. in Psal. 79.

U L M U S.

Cap. XLV.

Protectio

575. VLmus umbram spargit ita benignam, ut herbis, sub se recumbentibus, plurimum incrementi tribuat. Id quod Bargalius hoc lemmate innuit; QUOD OPERIT, NUTRIT. Benevolam & affectuosam alterius protegendi voluntatem hoc symbolo depinges. David hâc virtute cumprimis eximius, dum se generosum Miphibosethi tutorem ac patronum ultrò obtulit, eundem insuper Regiæ suæ mensæ assiduum convivam accumbere jussit. *Ne timeas*, inquiebat, *quia faciens faciam in te misericordiam propter Jonatham Patrem tuum, & restituam tibi omnes agros Saul Patris tui, & tu comedes panem in mensa mea semper.* Sed quid Davidem memoro? ipse Deus quoque hanc operandi methodum familiarem habuit, quando se populi Israëlitici Dominum demonstraturus, non tantùm supremæ authoritatis suæ tutelâ assiduò illum protexit, sed etiam alimenta, vitæ sustentandæ necessaria, liberalissimè est elargitus. *Vespere*, inquiebat, *comedetis carnes, & manè saturabimini panibus: scietisque, quod ego sum Dominus Deus vester.* In hunc locum Hieronymus Oleaster ait, *Munus Domini est, suis necessaria providere. Considera, quæso, in quo se Dominum suum ostendat, non in bonis auferendis sed dandis: non in exigendo ministerio, sed in donis exhibendis.* Eodem encomio Plinius Trajanum Imperatorem, subditorum suorum penuriam benignissimâ manu sublevare solitum, celebrat. *E cœlo*, inquit, *nunquam benignitas tanta, ut omnes simul terras uberet, foveatq; hic omnibus pariter, si non sterilitatem ac mala sterilitatis exturbat: hic si non fœcunditatem, at bona fœcunditatis importat.*

2. Reg. 9. 7.

Exod. 16. 12.

Oleast. in hunc loc.

Plin. in Panegyr. Traj.

Gloria vana.

576. Abbas Certanus quemdam, aliorum compositiones veluti suas vendicare solitum, Ulmo non absimilem dixit, quæ, tametsi naturâ suâ sterilis, fructibus tamen à vite productis, sibique innitentibus, tota onusta est. Epigraphen addidit; LE VINDEMMIE PORT JO, NON LE PRODUCO. Id est; VINDEMIAS FERO, NON PARIO. Ad hominem, veluti sterilissimam ulmum, Apostolus; *Quid enim habes, quod non accepisti?* hunc locum interpretatus Magnus Augustinus, ait; *Intelligat homo gradum suum, & confiteatur Deo, & audiat Apostolum dicentem homini superbienti. & elato, & extollere se volenti: quid enim habes, quod non accepisti? quid gloriaris quasi non acceperis? intelligat ergò homo, quia accepit, qui volebat suum dicere quod non est ejus*

1. Cor. 4. 7. S. Aug. tract. 14. in Ioan. cap. 3.

Hypocrita.

577. Carolus Rancatus ulmum, nullis quidem fructibus, sed solis frondibus gravidam, hoc Ovidii lemmate notavit; NIL PRÆTER FRONDES. Ita sanè Hypocritæ, virtutum frugibus sterilissimi, copiosas exterioris apparentiæ frondes jactitant. Adamus, deperditis paradisi fructibus, frondes corpori suo tegendo quæsivit. Eò animum advertens S. Ambrosius, *Justus*, inquit, *fructum quærit, peccator folia tantùm.* Et Hugo Cardinalis; *Hypocrisis speciem sanctitatis exterius tenet, sed interius rem veritatis non habet.* Eodem Emblemate sacrum Oratorem, eloquentiæ frondibus magis, quàm frugibus colligendis deditum, significabis.

Ovid. l. 14. Metam.

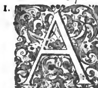
S. Ambr. Hug. Card. in Iob c. 40.

Prædicator Academicus.

FINIS LIBRI NONI.

MUNDI SYMBOLICI
LIBER DECIMUS.
HERBÆ.

ACANTHUS.
Caput I.

1. Canthus, quem etiam Unguem Ursinum vocant, quantò magis deprimitur, eò amplius crescit. Unde lemma huic herbæ inditum; DEPRESSA RESURGIT. Haud aliter virtus incrementum nullibi majus, nisi inter calamitates sumit. Luculento suo exemplo id comprobans Hercules, trophæa tantò celsiora fixit, quò pluribus hostium monstris fuit provocatus. Josephus infamias, depressiones, ac carceris squalores instrumenti loco babuit ad gloriam suam amplissimè propagandam. Jobus, quò profundius à dæmonum insolentia depressus, tantò evasit dignitate & viribus sublimior. De hoc S. Ambrosius; *Fortior æger, quàm cùm sanus, se ipse inventus est; fortior enim æger Job, quàm cùm sanus fuerat, secundùm quod scriptum est, Virtus in infirmitate perficitur. Ergò & Job, cùm infirmabatur, tunc validior erat.* In rem nostram accommodatè Seneca; *Da mihi adolescentem incorruptum, & ingenio vegetum, dicet fortunatiorem sibi videri, qui omnia rerum adversarum onera rigidâ cervice sustulit, quàm qui supra fortunam extat. Non mirum est, in tranquillitate non concuti. Illud mirare, ibi EXTOLLI aliquem, UBI omnes DEPRIMUNTUR; ibi stare, ubi omnes jacent. Quid est in tormentis, quid est in aliis, quæ adversa appellamus, mali? Ut opinor, succidere mentem & incurvari, & succumbere: quorum nihil sapienti viro potest evenire, STAT RECTUS SUB quolibet PONDERE.*

Virtus depressa.

S. Ambr. 2. Enarrat. in Iob.

Sen. Ep. 71.

2. Acanthus inter cæteras suas virtutes etiam pthisin curat, & pulmones, ulceribus, & putredine obductos, sanitati restituit. Castor Durantes id compendio exprimens, ait; *Taboque medetur.* Proinde epigraphen subjunges; TABIDA CURAT. Pœnitentia hoc symbolum sibi vendicat, quæ adversus fœtida peccatorum apostemata præsentissimam opem affert. Guerricus Abbas è myrrhæ amatore verum pœnitentis dolorem dignoscens, ait; *Myrrha in corde tuo dolor est Myrrha namque amarissimum gustum sui etiam nomine prodit, effectu autem præter alias sui utilitates corruptioni resistit. Et quid gustu amarius, quid effectu salubrius, quàm dolor, quo peccator ad pœnitentiam contristatur? sed omnis hæc amaritudo nihil aliud quàm myrrha est, vindicans à corruptione jam luxuriarum, in quibus computruit; quàm vermium immortalium, quot meruit.* Cæterùm, quòd Pœnitentiæ virtus *tabida curat*, è S. Gregorii Nazianzeni poëmatis explicatissimè colligitur.

Pœnitentia.

Guerric. Abb. ser. 2. Epiphan.

S. Greg. Naz. Carm. ad Vitalian.

Et quem non scelerum superavit mole Manasses?
Urbibus ex cunctis Ninive cui crimine cessit?
Denique quid dextrâ publicans nequius usquam?
Attamen hæc etiam Christus, commissa dolentes
Crimina, donavit veniâ, noxasque remisit.

ACONITUM.
Cap. II.

3. INter cæteras venenatæ hujus herbæ proprietates Physici etiam istam numerant, quod adversus oculorum deliquia remedium sit præsentissimum, ipsisque adeò ferocibus bellois violentam mortem inferat; uti luculento testimonio comprobant Plinius & Castor Durantes.

Plin. lib. 27 c. 2. & 3.

Est aconitum oculis ægris satis apta medela,
Appositoque cibis perit omnis bestia; porcos,
Panterasque, lupósque necat.

Unde

Unde inscriptionem addidi, GLI OCCHI RISANA, E DA' LA MORTE A I MOSTRI. Id est; PROSTERNIT MONSTRA, ET LUMINA SANAT. Eandem omninò indolem calamitates à Deo immissæ, congenitam habent; earum enim beneficio crudelia, rapacia, & carnalia affectuum nostrorum portenta profligantur, & infirmi, caligantesque oculi, ad claritatis Divinæ, cœlique delitias, irretortâ acie contemplandas, validè acuuntur. S. P. Augustinus; *Tribulationes temporales plerumque prosunt, vel ad sanandum tumorem superbiæ, vel ad probandam exercendamque patientiam, vel ad quæcunque flagellanda & abolenda peccata. Tamen nos nescientes, quid ista prosint, ab omni tribulatione optamus liberari.*

Calamitates.

S. Aug. Ep. 121. c. 14.

AMARACUS, seu Samsucus.

CAPUT III.

4. NOtissima hæc verba, odorem admodum suavem & gratum è frondibus suis exhalans, in compluribus hortis delitiarum causâ plantatur; estque Plinio teste, *in summo terra leviter hærens.* Unde lemma; TERRÆ LEVITER HÆRET. Homines spirituales, & Divinis contemplationibus deditos, hac icone depingere licet; quippe qui terram nonnisi necessitate compellente attingere solent, maximamque partem ad cœlos sublevati vivunt. Talem se probavit Paulus, quando dixit, *Nostra conversatio in cœlis est. Hoc namq;*, interprete S. Gregorio, *esse speciale specimen electorum solet, quòd sic sciunt præsentis vitæ iter carpere, ut per spei certitudinem noverint jam se ad alta pervenisse, quatenus cuncta, quæ præterfluunt, sub se esse videant, atq; omne, quod in hoc mundo eminet, amore æternitatis calcent. Hoc enim est, quod sequenti se animæ Dominus per Prophetam dicit; Sustollam te super altitudines terræ:* Idem omninò meus D. Salvator Carducius hoc disticho explicat;

Plin. l. 21. cap. 11.

Contemplativus.

Philip. 3. 20

S. Greg. Pap. l. 31. Moral. c. 19.

TELLURI LEVITER, dum frondet, Amaracus HÆRET,
Non secus in terris ætheris hæret amans.

5. Catullus in amaraco suavem odorem deprehendens, hanc de illo apostrophen ad Hymenæum efformat;

Catull. in Epithal.

Cinge tempora floribus
Suave olentis amaraci.

At Plinius eundem odorem acrimoniâ plenum esse docet. *Abrotanum*, inquit, *& amaracus graves habent odores.* Proinde, ni fallor, opportunè inscribes; SUAVIS ODOR, ET ACER. Geminam hanc prærogativam misericordia Divina congenitam habet, quæ justos quidem amabilissimâ dulcedine demulcet ac roborat, simul tamen nunquam non quamdam calamitatum acrimoniam affundendo. Huc plurimum confert illa S. Ambrosii consideratio, quòd Christus, post acceptum à Juda osculum, hæc verba tacitè pronunciârit; *Ego osculum non nego; ipse videris qui violaveris osculi sanctitatem. Nec immeritò graviore telo tanta dignationis percussus est Judas, quam si eum fulmine percussisset.*

Plin. l. 22. cap. 7.

Misericordia Dei timenda.

S. Ambr. in Psal. 39.

Joan. Ruell. de Natura Stirpium l. 3. cap. 54.

6 Dioscorides, referente Joanne Ruellio, de amaraco ait; quòd sit *odore gravi, sapore amaro.* Exinde hanc epigraphen formabis; ODOR GRAVIS, SAPOR AMARUS. Iidem peccati mores sunt; quippe quod fœtore quodam individuo respersum, animæ nostræ palatum ingratissimo amarore inficit. Quantùm ad fœtorem spectat, dilucidè in rem nostram concedit Doctorum gemma, S. P. Augustinus; *Habet aliquis sanum olfactum animæ, sentiet quomodo puteant peccata.* Quantum verò ad amaritiem, S. Ambrosius ait; *Peccator, quamvis foris abundet, & delitiis affluat odoribus fragret, in amaritudine animæ vitam exigit.*

Peccatū fœtidum & amarū.

S. Aug. in Psal. 37.

S. Ambr. l. 1. Offic. c. 12.

7. Crebros quidem labores & assidua obsequia in amaraco, aliisque similibus herbis fovendis collocamus; at quid inde referimus præmii; prô hominum vanitatem! unicum sertum, ex ipsius foliis contextum, donarii loco tandem accipimus, nullâ prorsus utilitate aut lucro accedente. Ruellii verba sunt; *Folio tantum coronant Jovis flos, amaracus, hemerocalles, abrotanum, &c.* Unde epigraphen subdidi; FOLIO TANTUM CORONAT. Mundus idipsum assolet, clientes suos nonnisi inutilibus & vanissimis foliis coronans. Ut adeò S. Basilius justè adversus Christianos illos improvidos invehatur, qui ludis olympicis gravissimè fatigati, non aliam mercedem ab agonotheta recipiunt, nisi quatuor frondes, in coronæ formam contextas. *Sic*, inquit, *omnes contra se mutuò Dæmon debacchari facit: sic locum insaniæ & impietatis officinam fidelem ervitatem Diaboli efficit. Et his omnibus PRÆMIUM CORONA DE FRONDIBUS. Dedecorit argumentum, donum ridiculum, & fallacia est appellationis, &c.*

Ruell. de Nat. Stirpium l. 1. cap. 14.

Mundi dona vana.

S. Basilius Seleuciens. Orat. 17.

8. Porci, inter obvios quosvis fœtores suavissimè volutari soliti, amaracum extremo odio, & instar lethiferi veneni abominantur. Lucretio id observatum est;

Lucret. l. 6.

Denique amaracinum fugitat sus, & timet omne
Unguentum; nam setigeris SUBUS ACRE VENENUM est.

Unde subscribens; SUBUS ACRE VENENUM. Haud aliter homines carnales, spurcissimis sordibus unicè immersi, purioris conscientiæ fragrantiâ, plurimum offenduntur. Eamobrem, teste Divinâ sapientiâ, impiis solenne est in hæc verba prorumpere; *Circumveniamus justum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris, & improperat nobis peccata legis, &c. Gravis est nobis etiam ad videndum, &c.* Sic nimirum, teste D. Augustino, *Omnis mali persequuntur bonos, si non ferro & lapidibus, sed vitâ & moribus.* Ad propositū nostrum meus Carducius.

Impii horrent justos.

Sap. 2. 12

S. Aug. ser. 14. de verb. Dom. cap. 6.

Majorane vires, suibus lacrymabile virus:
Sic Venerem perimit candida virginitas.

9. Italis hæc herba duplici nomine vocatur, nimirum *Majorana*, & *Persa*, quorum primum, si ad litteram in latinum vertatur, *majoritatem*, alterum verò *perditionem* significat. Quare ex hinc doctrinam, ad mores formandos aptissimam colligere licet; nempe ambitiosos illos ut plurimùm æternum perdi, qui aliis *majores* videri, & dignitatibus excellere cupiunt. Unde lemmatis loco, Amaracus Italico idiomate de seipso pronuntiet. SON MAJORANA, E PERSA. Emblematis mentem hac eclogâ vernaculâ aperui.

Dignitas periculi plena.

Non è, com' altri stima, alta ventura,
Il regnar frà i maggiori,
Mà fiera, e deplorabile sègura.
Sovente al grado primo
Succedon primi, e tormentosi errori
Del abisso ne' limo.
E con revolta strana,
Chi già fu Majorana,
Trova sorte diversa,
Piangendosi alla fine anima Persa.

Dilucidissimè Salomon; *Judicium durissimum his, qui præsunt, fiet. Exiguo enim conceditur misericordia; potentes autem potenter tormenta patientur.* S. Hieronym. in illa Ezechielis verba, *Primitiva ciborum vestrorum dabitis sacerdoti*, ait: *Grandis dignitas sacerdotum, sed grandis ruina ipsorum, si peccent. Lætamur ad ascensum, sed timeamus ad lapsum. Non est tanti gaudii excelsa tenuisse, quanti mœroris de sublimiori-*

Sap. 6. 6.

S. Hier. in Ezech. 44. 30.

bus corruisse. Anthor libri *de duodecim abusionibus*, de Rege iniquo ait; *Sciat Rex, quòd, sicut in throno hominum primus constitutus est, sic & in pœnis, nisi justitiam fecerit, primatum est habiturus, &c.*

ASPALATHUS.

Caput IV.

10. ASpalathus, humilis statura frutex, nativum, suavemque odorem exhalat; qui tamen mirificè in ipso augescit, si iridem cœlestem supra se conspicuam habeat. Plinii hac de re verba sunt; *Tradunt, in quocunque frutice curvetur arcus cœlestis, eandem, quæ sit aspalatho, suavitatem odoris existere, sed in aspalatho inenarrabilem quemdam.* Eò reflectens oonnemo, aspalathum sub iride cœlesti pinxit cum lemmate; VIRTUS HINC MAJOR. Haud aliter sapientia naturâ quidem suâ pretiosum odorem spargit; at gratiæ Divinæ ac charitatis supremæ arcu cincta, intensissimum fragrantiæ incrementum capit. Ita quoque Maria Virgo, tametsi ante Verbum Divinum, in utero suo conceptum cœlestibus gratiis ad miraculum plena fuerit, earumque fragrantiam, instar aspalathi, latissimè diffuderit; posteaquam tamen naturam Divinam & humanam, veluti gemina iridis cœlestis capita, in se unitas, & incarnationis Divinæ momento copulatas habuit, pretiosissimus ille sanctitatis & meritorum odor eousque excrevit, ut universus orbis exinde recrearetur. P. Cornelius à Lapide de Maria V. ait; *Licet illa ante Verbi conceptionem & incarnationem plena esset gratiâ uti salutata est ab Angelo; tamen mox ubi Verbum in se concepit & corporavit, quasi plena Deo, mirabilis sapientia & sanctitatis odoris & ardoris in Judea, ac deinde per universum orbem sparsit.* Et Salomon Mariæ Virginis ore; *Cùm esset Rex*, Deus nimirum incarnatus, veluti iris cœlestis, *in accubitu suo; nardus mea dedit odorem suum*; *Nardus quippe*, subinfert Doctor Mellifluus, *herba humilis est, & pectus purgat; ut manifestam sit, humilitatem nardi nomine designari, cujus odor & decor invenerit gratiam apud Deum*; veluti diceret, Mariæ Virginis virtutes nunquam fragrâsse suavius; quàm Verbo incarnato, ceu Iride cœlesti, illustratas.

Plin. l. 12. cap. 24.
Litteratus justus.
Maria V. gravida.
Corn. à Lap in Ecclesiast cap. 24. 20.
Cant. 1.
S. Bern. de Assumpt. serm. 4.

11. Aspalathus, in vino decoctus, plurimum utilitatis habet cùm ad oris, tum ad partium genitalium ac sordidarum maligna ulcera curanda. Proinde non incongruè epigraphen, è Castore Durante mutuatam, eidem subjunges; ULCERA PURGAT. Sapientis correctoris, aut Confessionis sacramentalis hoc symbolum est; eorum enim beneficio fœdissima maledici oris ac libidinosi ulcera expurgantur, ac pristinam sanitatem recuperant. Compendio dixit Magnus Augustinus: *Initium operum bonorum confessio est operum malorum.* De Correctore canit meus Carducius:

correctio confessio
S. Aug Tra. 12. in Ioan.

Frondibus & fibris Aspalathus ulcera purgat
Tabida, Corrector famine corda polit.

BASILICON.

Caput V.

12. BAsilicum, levi manu fricatum, suavissimos odores spargit; at si durius tractetur, eosdem malignos & insuaves sentiet. Unde lemma, QUO MOLLIUS, EO SUAVIUS. Ita sanè noster proximus, humanâ ac prudenti methodo correctus, amœnum pœnitentiæ thimiama exhalat; at asperius, quàm par est, invasus, gravissimè exacerbatur, & ingratissimos scelerum & vindictæ fœtores evomit. Rectè monet S. P. Augustinus; *Nihil nocendi cupiditate fiat, sed omnia consulendi charitate: quia & plectendo & ignoscendo hoc solùm benè agitur, ut vita hominum corrigatur.* Eruditè Joannes Paschalius;

Correctio suavis.
S. Aug. in Epist. 54.

Ozima, si leviter tractes, leviterque terendo
Frices, ad nares gratior halat odor.
Corrige, sed leviter crimen correctio pungat,
Exiet è molli vulnere vera salus.

13. Inter celebriores Basilici proprietates hanc cumprimis deprædicat Castor Durantes, quòd ipsius semina

Exhilarant tristes, & mentis nubila pellunt.

Unde Emblematis loco appositè subscribes: MENTIS NUBILA PELLIT. Ipsissima hæc Spiritûs sancti in animam nostram effecta sunt; tristibus enim mentis humanæ effectibus procul fugatis, serenissima ac jucunda quiete eam perfundit. Verissimè testatur Apostolus: *FRUCTUS SPIRITUS EST charitas, GAUDIUM, pax &c.* Lectio S. Pauli è S. Augustini pectore omnes hæsitantis ingenii nubes, quibus inter tot hæreses caligabaot, disjecit: vix enim paucula hæc verba legerat, *Induimini Dominum Jesum Christum*, nullâ interpositâ morâ, *statim ab eo omnes dubietatis tenebræ diffugerunt.* Ita quoque præstantis Theologi aut Prædicatoris doctrina omne pristini erroris nubilum è sceleratorum animis profligat.

Spiritus sanctus.
Galat. 5. 22.
S. Scriptura.
S. Possid. in vit. S. Aug.
Doctrina

14. Mira est Basilici proprietas, quòd, dum seminatur, injuriis ac probris oneratum, felicissimè progerminet. Plinii verba sunt, *Cum maledictis & probris serendum præcipiunt, ut latius proveniat.* Unde lemma; A PROBRIS FELICIUS. Certè, homines Apostolici inter malevolorum insultus ac sceleratorum contumelias miris incrementis promoventur. Testatissimè Christus: *Beati estis cùm maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adversum vos, mentientes propter me: gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.* Audi S. Augustinum: *Neque timendum est, ne aliquid faciat homo inimicus Quid enim facturus est? multa mala dicturus, opprobria jaculaturus, in convitiis sæviturus, sed quid tibi? Gaudete, inquit, & exultate, quoniam merces vestra magna est in cœlo. Ille in terra geminat convitia, tu in cœlo lucra.*

Plin l. 19. cap. 7.
Injuria utilis.
Matt. 5. 11.
S. Aug. in Psal. 54.

BORAGO.

Cap. VI.

15. BOrago, floribus undique vestita, epigraphen tenet: FERT GAUDIA CORDI. Hanc Boraginis proprietatem probè perspectam habuêre veteres, unde illam etiam coraginem vocârunt. Idipsum effectu longè efficaciore in nobis operatur contemplatio cœli, illiusque possidendi fiducia. *Exaltatio oculorum*, Salomone teste, *est dilatatio cordis.* Regius Propheta, Creatorem suum affatus, de gratiæ Divinæ largitione dixit: *Dedisti lætitiam in corde meo.* Huic consonans Anna Prophetissa de seipsa testatur. *Exultavit cor meum in Domino.* Quæ verba satis dilucidè persuadent, veram felicitatem non aliunde, nisi à solo Deo in animam nostram derivari posse. Nam, S. Bernardo asserente, *Illud verum & solum est gaudium, quod non de creatura, sed de Creatore concipitur.* Eâdem planè ratione virtus & bona conscientia pectori nostro suavissimam voluptatem affundunt. Clarissimè S. Paulus: *Fructus spiritûs est charitas, gaudium, pax, &c.* Hunc locum interpreta-

Contemplatio cœli.
Prov. 21. 4.
Gratia Dei.
Psal. 4. 7.
1. Reg. 2. 1.
S. Bernard. Epist. 115.
Galat. 5. 22.

que

Digitized by Google

[S. Cæsar Arel. Hom. 12.] tus S. Cæsarius Arelatensis, ait; *Verum gaudium non possidetur, nisi pax & justitia teneatur. Prima enim & quasi radix justitia, secunda pax, tertia gaudium: de justitiâ nascitur pax, de pace gaudium generatur. Justitia & pax, quasi bona opera esse videntur: gaudium verò fructus esse bonorum operum intelligitur.* Et S. [S. Bern. lib. de Considerat.] Bernardus. *Quid ditius, quid in corde dulcius, quid in terra quietius est & securius bonâ conscientiâ?* His omnibus subscribens Tullius, affirmatè pronuntiat; [Cicer. Epist. ad Famil. Torquat.] *Conscientia rectæ voluntatis maxima consolatio est rerum incommodarum.* Et Seneca; [Senec. ep. 27.] *Bonum mansurum circumspice. Nullum autem est, nisi quod animus ex se sibi invenit. Sola virtus præstat gaudium perpetuum securum.* Et alibi; [Idem ep. 59.] *Sapiens nunquam sine gaudio est. Gaudium hoc non nascitur, nisi ex virtutum conscientia. Non potest gaudere, nisi fortis, nisi justus, nisi temperans.* Denique nervosè, & metro ad mores formandos accommodatissimo, Joannes Audenus canit. [Jo. Auden. in Monost.]

Gaudia vera dabit mens omnis criminis expers,
Heu mihi! quàm pauci gaudia vera ferent.

BRASSICA. CAULIS.

Cap. VII.

16. GAbriel Viridatius, ad cognomen & insignia sua alludens, sequentia quatuor symbola è [Virtus.] Brassica efformavit. Imprimis quidem Brassicæ inscripsit; UBIQUE VIGEO. Nam hæc herba, teste Joanne Ruellio, *nullam terram aversatur.* Innuebat nimirum, se etiam extra patriæ limites posse vitam ducere felicem, siquidem, quod Nero Imperator Symboli loco dixit, *Artem quævis terra alit,* Baptista Guarinus canit; [Bapt. Guarino P. F. Atto 5.]

Per tutto è buona stanza, ov' altri goda:
Ed ogni stanza al valent' huomo è patria.

17. Brassica, hyemis amans, nunquam evadit gratior, quàm rigore brumâ; uti ab experientia observatum habet Joannes Ruellius his omninò verbis; [Jo. Ruell. de Nat. Stirp. l. 2. c. 54.] *Cùm gelicidia sensit, gratior cibus, tenerescitque frigoribus.* Unde Brassicam, sub hyemis inclementia signatam, hoc lemmate afficies; FRIGORE PERFICITUR. Cui affine est illud Caroli Rancari, DUM [Calamitates.] RIGEO, MAGIS VIGEO. Hinc disces, animam nostram, calamitatibus probè exagitatam, ad perfectionem amplissimam excrescere. Compendio rem totam proponens Magnus Augustinus, ait; [S. Aug. in Psal. 42.] *Non vult refici, non vult perfici, non consummari, qui tentationes fugit.* Et S. Laurentius Justinianus; [S. Laur. Iust. de Casto Connub.] *absque spinis redolent nascitur rosa,* NEQUE SINE TENTATIONIBUS PERFICITUR VIRTUS.

18. Brassica, undique aperta, epigraphen sustinet; [Sinceritas.] ME IPSUM PANDO. Ita sincerus hominis animus, fucum ac duplicitatem omnem extremè detestari solitus, interiora cordis sui sensa candidissimè [Proprius valor.] explicat. His insuper hæc imago convenit, qui honoris sui incrementa non ex emendicato aliorum labore, sed à propria virtute sortiuntur. Ad hoc propositum Franciscus Petrarcha ait; [Franc. Petr. de Remed. l. 1. Dial. 6.] *In te sit, aut ex te prodeat necesse est, unde obscurus aut clarus fias.*

19. Brassica, nativâ suâ proprietate, herbas omnes altitudine superat. Unde Ruellius, supra citatus, [Ruell. l. c.] ait; *Nulla temere herba cole fit amplior.* Et rursus; *Visa est, ut fertur, septem cubitorum.* Eam ob rem Gabriel Viridatius, quarti Symboli loco, Brassicam inter herbas humiliores depinxit, cum epigrammate; [Animus generosus.] VEL INTER HERBAS MAGNA. Significabat videlicet, pluris sibi videri, inter parvos esse magnum, quàm inter magnos parvum. Tantam enim præseferebat generositatem, ut, quod vetus parœmia dicit, maluerit *esse caput lacertæ, quàm cauda leonis.*

20. Nativa Brassicam inter & vitem antipathia est; nam brassicæ cibus omnes vini vapores reprimit, æstusque immoderatos, ab ebrietate excitatos, temperat. Id quod Castor Durantes de Brassica hoc versu testatur;

Discutit & crapulam vini, noxamque repellit.

Proinde inscriptionem subjunges, NE GRAVET EBRIETAS. Verbis è S. Luca mutuatis; [Luc. 21. 34.] *Attendite, ne fortè graventur corda vestra in crapula & ebrietate.* Quando nonnunquam homines nimiæ prosperitatis vino temulenti, passim inter vitia luxuriantur, [Calamitates utiles.] suorumque affectuum habenas laxant, Deus, veluti noxiam illorum licentiam repressurus, calamitatum brassicâ eos pascit. *Non frustra instituta sunt supplicia,* inquit Magnus Ethicæ Christianæ Doctor Augustinus; [S. Aug. Ep. 54.] *Hæc enim cùm timentur, & coercentur mali, & quietius inter malos vivunt boni.*

21. Brassica, naturâ suâ melancholiæ fomentum ac causa dicitur; Castore Dutaote teste;

... -- Mæroreque succus
Torpet.

Unde lemma; MOESTITIA REPLET. Eadem penè peccati in animam nostram effecta sunt; nam [Peccatū tristitiæ causa.] intra illam receptum, melancholiæ ac tristitiæ humores cumulatè affundit. Plutarchus id observans; [Plut. lib. an vitiositas ad infelicitatem suff.] *Pravitas,* inquit, *absque ullo apparatu simul atq; dejicit, implet dolore, lamentis, mæstitiâ, pœnitentia hominem.* Certè Jonas, inobedientis & contumacis animi stimulis agitatus, ad navis sentinam, quietis capiendæ causâ, descendit; [Ioan. 1. 5.] *Descendit ad interiora navis.* Id est, interprete Theodoreto, [Theod. in hunc loc.] *Conscientiæ stimulis vexatus, mæstitiaque afflictatus, cogitationum suarum aculeos non ferre valens, ex somno sibi moliebatur consolationem.* In eundem locum commentatus P. Cornelius à Lapide, ait, [Corn. à Lap. in hunc loc.] *Mala enim conscientia parit mærorem, mæror somnum &c.*

22. Inter complures Brassicæ virtutes etiam hanc numerant, quòd exanimes fœtus è matris utero facillimè ejiciat. *Pellit & enectos fœtus,* inquit Castor Durantes; & prior illo Plinius, [Plin. l. 20. cap. 9.] *Crudus caulis, si mandatur, partus quoq; emortuos pellit,* proinde epig. addere licet: EXTRAHIT ENECTOS PARTUS. Magni judicii ac prudentiæ Confessarium [Confessarius.] hoc Emblema spectat, qui suavi suâ methodo pœnitentem inducit, ut mortuos scelerum fœtus, intra ipsius animam, veluti in materna alvo miserè conclusos, expellat. [confessio] Cæterùm quod de Confessario dictum, etiam de ipsa Confessione intelligas velim. De Confessione ait Magnus Augustinus; [S. Aug. serm. 66. de temp.] *Deus confessionem nostram desiderat, ut habeat justam ignoscendi causam. Confessio justificat, confessio veniam peccatis donat, omnis spes veniæ in confessione consistit.* De Confessario canit meus Concanonicus Carducius.

Extrahit enectos exesa ut brassica partus;
Ex animo crimen docta loquela trahit.

CAPILLUS VENERIS, seu Adiantum. Cap. VIII.

23. CApillus Veneris, quem alio nomine Adiantum vocant, nec inter æstatis ardores vigorem suum amittit, nec inter brumæ rigores marcescit. Plinii verba sunt: [Plin. l. 22. cap. 21.] *Æstate viret, brumâ non marcescit.* Unde Bargalius inscripsit: IMMARCESSIBILIS. Hoc ectypo justum ac sapientem hominis [Perseverantia.] animum delineabis, cujus ornamenta nec inter fortunæ

tunæ blandientis prosperitates, nec inter adversantis ærumnas jacturam ullam patiuntur. S. Petrus Damianus Cardinalis hominem justum graphicè describens, ait; *Quem vel ventosa felicitas, vel adversitas turbida, vel cujuslibet peccati aura tenuior non inflectit.* Explicatissimè Spiritus sanctus; *Clara est*, inquit, & quæ *NUNQUAM MARCESCIT, sapientia*, seu, ut contextus græcus habet; *Splendida est, & IMMARCESSIBILIS.*

S. Pet. Dam.

Sap. 6. 13.

24. Plinius de Adianto elegantissimè in hæc verba scribit; *Umbrosas petras, parietumque aspergines, ac fontium maximè specus sequitur, & saxa manantia, quod miremur, cum aquas non sentiat.* Et paulò superius de eodem ait; *Aquas aspergit.* Adeoque quod mireris, nativâ suâ indole easdem aquas respuit, quarum viciniâ unicè delectatur. Unde lemma; RESPUIT ET APPETIT UNDAS. Genuina hæc Religiosi, nimium quantum ad res sæculares affixi, imago est; nam è vita mundana ad cœnobii septa transgressus, terrenis negotiis omnibus nuntium remittere decrevit; at postea voluntate illâ desertâ, mundi vanitates anxiè curat, aulas frequentat, mercimonia instituit, litibus implicatur, usuris inhiat, &c. S. Hieronymus; Si *cupis esse, quod diceris, Monachus*, id est, *solus, quid facis in urbibus, quæ utique non sunt solorum habitacula, sed multorum.* Et meus Carducius.

Plin. l. 22. cap. 21.

Religiosus mundanus.

S. Hieron. in Epist.

Respuit effusus Adiantus, & appetit undas:
Sic petit ejectas Religiosus opes.

25. Adiantum ita omni est destitutum radice, ut Plinius, superiore numero adductus, in hæc verba de illo scribat; RADIX NULLA. Religiosum hoc epigramma significat, qui conditionis suæ memor, in rebus terrenis nullas omninò radices defixas habet, sed totus in sublime ad Deum ascendit. S. Hieronymus. *Apostolici fastigii, perfectæque virtutis est, omnia simul vendere, & pauperibus erogare, & sic expeditum, cum Christo ad cœlestia volare.* Meus Carducius in rem præsentem canit.

Religiosus.

S. Hieron. in Epist.

Alligat ut radix adiantum nulla cavernis,
Sic virtus fibrat non jacet una solo.

Convenientius tamen hoc Emblema aulicos repræsentat, qui palatii parietibus adhærescentes, externum quemdam virorem ostentant; at radice penitus destituti, Principum gratiis semper diffidere, ac caducos favores nunquam non formidare debent. David illos candidè monens, *Nolite*, inquit, *confidere in principibus, nec in filiis hominum, in quibus non est salus.* Rursus meus Carducius;

Aulicus.

Psal. 145. 2.

Germinat ut nullis fibris adiantus in antris:
Sic sine fibra aula spes foliosa viret.

26. Adiantum, aquis perfusum, siccum manet. Illud proinde Zincgrefius hoc lemmate notavit, NEC TAMEN HÆRET. Idipsum de illo dixerim, qui contumelias in se jactas tranquillo animo negligere ac dissimulare potest. Diogenem quidam dicebat. *Plures te irrident*: *Ego verò*, respondit, *non irrideor, quia nihil risu illorum inficior & moveor.* S. P. Augustinus; *Quidquid delectabile de temporalibus rebus mundus ingesserit, respuatur: quidquid infremuerit asperum atque terribile, contemnatur. Et qui sic agit, non dubitet, se Christi adhærere vestigiis.*

Patientia.

S. Aug. ser. 37. de Diversis c. 4.

CAPPARIS.

Cap. IX.

27. Capparis, tametsi inter saxorum hiatus, aut petrarum fissuras plantata, suum tamen virorem integrum ac illibatum conservat. Unde Bargalius lemma; IN ARIDO VIRET. Vera virtus hoc typo exactè descripta, inter calamitatum squalores, ac ærumnarum duritiem, felicissimè floret. De generosa quadam virgine Salomon, veluti admirabundus quærit *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens?* Et si enim è loco arido, deserto, ac horroris pleno ascenderit, nobilissimis tamen ornamentis, omnique mundo muliebri amicta incedebat. Porrò virginitas, cappari simillima, nonnisi *in arido viret*; quippe quæ virorem suum nullâ alia ratione intemeratum conservare solet, nisi abstinentiæ, mortificationis, ac carnis extenuatæ rigoribus probè maceratà. Quin ipsum etiam humanum corpus inter abstinentiæ & jejunii ariditates melius custoditur, suamque sanitatem diutius propagat. S. Joannes Chrysostomus id luculentè affirmans, ait; *Moderatè utentium corpora robusta sunt, sensusque expeditè munus suum explent: illorum verò, qui gulæ & luxuriæ student, flaccida, & quavis cerâ molliora & morborum examinibus obsessa.*

Virtus.

Cant. 8. 5.

Virginitas.

S. Io. Chrys. Orat. de Ieiunio.

28. D. Archangelus Contercapparim, intra petras feliciùs crescere solitam, hoc lemmate insignivit; DURA PLACENT. Heroicum hominis pectus nullibi aliàs, nisi inter durissimam adversæ fortunæ tyrannidem augescere cupit. Hoc sensu Cato apud Lucanum:

Heroicus animus.

Lucan.

---- *Serpens, sit, ardor, arena,*
Dulcia virtuti; gaudet patientia duris.

Eâ ipsâ imagine etiam sancti Martyres exhibentur, qui malorum perpessione mirificè gaudent. De S. Paulo testatur D. Chrysostomus; *Tribulationibus ut deliciis utebatur; tervoribus, quasi quibusdam gloriabatur coronis, squalore carceris ut paradisi amœnitate gaudebat.* Et de S. Stephano Ecclesia canit; *Lapides torrentis illi dulces fuerunt.* Denique omnes Eremitæ illam sibi propriam vendicant, qui civitatum deliciis contemptis, liberrimâ voluntate intra horridas ac desertas saxorum cavernas domicilium figere decreverunt.

Martyres.

S. Chrysost.

Eremitæ.

CARDUUS.

Cap. X.

29. Carduus, ut candorem induat, hyemis tempore humo cooperiri solet. Unde lemma; PURGATUR OMNE PESSIMUM. Devotus quidam miseras animas, in piacularibus flammis detentas, hoc Emblemate significat. Tertullianus; *Et ille te (Angelus executionis) in carcerem mandet infernum, unde non dimittaris, nisi modico quoque delicto morâ resurrectionis expenso.* Idipsum in homines etiam vivos convenit, qui ab hostibus miserè depressi, suffocati, ac penè sepulti, conscientias ab omni scelerum sorde expurgatas sortiuntur. Præclarè S. P. Augustinus; *Tuum corpus premit adversitas, illius persequentis animum putrefacit iniquitas. Nam & quidquid in te profert, in illum redit. Illum enim PERSECUTIO TE FACIT PURGATUM, illum reum.* Arcta regalis observantiæ disciplina humanam mentem ab omni labe purissimam conservat. S. Bernardus; *Non ætatem teneram ordinis asperitas terreat, memento quòd asperior cardo pannum facit leniorem, conversatio conscientiam.*

Purgatorium.

Tertull. de Anima.

Rigor religionis utilis.

S. Aug. in Psal. Con...

S. Bern.

30. Carduus ab hortulanis tamdiu detinetur sub terra sepultus, donec pristino amarore relicto, gustui arrideat, ac suavem saporem contrahat. Unde lemma; DONEC DULCESCAT. Hanc normam studiosè

Digitized by Google

studiosè observans Deus, homines flagitiosos iteratis calamitatibus tamdiu deprimit, donec saporem virtuosum, ac palato Divino suavem induant. (Calamitas prodest.) Assyriorum Belliduces, Deo sic ordinante, *cœperant Manassen, & vinctum catenis, atque compedibus, duxerunt in Babylonem*, ibique in carceris profundo conclusum detinuerunt; (2 Paralipp. 33. 11.) at verò, *post quam coangustatus est, oravit Dominum Deum suum, & egit pœnitentiam valde.* (Ibid n. 13.) Unde etiam paulò post Hierosolymas reductus, solium regium, unde exciderat, denuò recuperavit. Rectè de tribulatione pronuntiat Magnus Augustinus; (S. Aug in Psal.) *Humiliat superbientem, purgat pœnitentem, coronat innocentem, initiat ad mortem semper venientem.*

31. Carduus spinosus poliendis ac complanandis pannis inservire solet. (Calamitates.) Lemma; EXPOLIT, ET LÆVIGAT. Eosdem effectus mens humana è calamitatibus sortitur; certè Pharao, multis modis afflictus, tandem resipuit. Antiochus, dolorum acerbitate exagitatus, sese Deo submississimè devovit. Saulus, cùm horrendas minas jactaret, oculis captus, & in terram prostratus, (Act 9. 6.) mox voce mansuetissimâ Deum inclamavit; *Domine, quid me vis facere?* Ut adeò S. Gregorius Papa optimè dixerit, hostium & persecutorum injurias instrumenti loco deservire, (S. Greg l 26 Moral c 9.) ut anima nostra, pristinis defectibus liberata, veræ perfectionis planitiem induat *Mali enim bonos magis hujus mundi desideriis expediunt, dum affligunt.*

32. Scotiæ Equites, quibus à Cardno nomen, Symboli loco carduum præferunt, cum epigrammate; (Vindicta.) NEMO ME IMPUNE LACESSIT. Nempe animum suum promptum & resolutum demonstrant, ad quasvis irrogatas injurias ex æquo vindicandas. Hæc enim ulciscendi libido humano pectori nimiùm quantùm adhærescit; siquidem, asserente Justo Lipsio, (Lips in saturnal.) *Lubentius homines injurias, quàm beneficia meminimus, & ultioni quam gratiæ parati sumus.*

33. Carduus sylvestris, quâvis parte acutis & pungentibus spinis armatus, inscriptionem subjunctam habet; NON NISI ACULEOS. Linguam mordacem ac satyricam, nec unquam non ad offensas irrogandas aculeatam, hæc imago describit. (Lingua mordax.) Opportunè de hac hominum sorte vaticinatus Habacuc, ait; *Nunquid non repentè consurgent, qui mordeant te, & suscitabuntur lacerantes te, & eris in rapinam eis?* (Hab. 2. 7.) Et expressissimè David, (Psal. 56. 5.) *Filii hominum, dentes eorum arma, & sagittæ & lingua eorum gladius acutus.* Certè aculeis undique formidanda Michol, ubi Regem Davidem veste nonnihil succinctâ ac humili ante arcam saltare conspexit, quantocius contumeliam hanc mordacissimam in maritum defixit, *Quàm gloriosus fuit hodie Rex Israël, discooperiens se ante ancillas servorum suorum, & nudatus est, quasi nudetur unus de scurris.* (2 Reg 6. 20.) Judæi quoque, in Christum aculeatissimi, linguam habuêre tot fatalibus spinis armatam, quot in eum verba sparserunt; Unde Magnus Augustinus ait; (S. Aug. in Psal. 63.) *Judæi occiderunt gladio linguæ, quando clamaverunt, crucifige.* Cæterùm nisi Emblematis hujus corpus admodum esset vile, Scriptoribus illis accommodari posset; qui ingenio vivacissimi, sua volumina meris acuminibus respergunt: (Ingeniū acutum.) uti præ reliquis fecêre Cornelius Tacitus, Seneca, S. Hieronymus, maximè in Apologiis, & alii.

* * *

CEPA.

Cap. XI.

34. CEpæ ab Ægyptiis Deorum loco adorabantur. Plinio teste, (Plin l. 19. cap 6) *Allium, cepasque inter Deos habebat Ægyptus.* Eò animum reflectens Joannes Ferrus, simulque observans, cepas rusticorum esse cibum, epigraphen subjunxit; NUMEN, ET OBSONIUM. Ipsissimæ hæ lascivorum sunt deliciæ; Idola enim fœtidissima adorant, iisque, utpote cibo vel ipsis vermibus abominando, avidissimè pascuntur. Quod verò infamis fœmina instar Numinis adoretur, (Mulier Lasciva.) Aristotelis exemplo probatur, de quo testantur Aristippus & Laërtius, ipsum, post peractam cum meretrice libidinem, *gaudio elatum, immolâsse mulieri, ut Athenienses Eleusinæ Cereri.* (Laertius in vita) Quòd insuper fœmina à lascivis gratissimi cibi loco habeatur, celebris quidam Poëta, à Joanne Thuilio adductus, hoc poëmate testatur; (Io Thuil super Emb. Alciati.)

Mentre la Nicolosa
Durò giovane, e fresca,
A la fame amorosa
Fù sempre public' esca &c.

35. Cepæ lachrymas ex oculis nostris provocant; Plinio teste, *Omnibus etiam* (cepis) *odor lachrymosus.* (Plin. l. 19. cap. 6.) Unde Abbas Ferrus inscripsit; CIT LACHRYMAS. Haud aliter voluptates terrenæ, ac crebra peccandi licentia, omnium calamitatum & lachrymarum sunt scaturigines. (Peccatū.) Benè dixit S. Gregorius Papa; (S Greg. l 20 Moral. c. 16) *Quid per porros & cepas exprimuntur, quæ plerumque, qui comedunt, lachrymas emittunt, nisi difficultas vitæ præsentis, quæ à dilectoribus suis & non sine luctu agitur, & tamen cum lachrymis amatur.* Eadem veritas nec ipsos quoque Gentiles fugiebat, inter quos facilè primus Seneca, ait, *Si appetis voluptates, & undique, & omnes, scito tantum tibi ex sapientia, quantùm ex gaudio deesse. Ista, quæ sic petis, tanquam datura lætitiam, ac voluptatem, causa dolorum sunt.* (Sen Ep 59)

36. Cepa, vulgari symbolo, fucatum ac duplicem hominis animum designat. (Animus duplex.) Ut adeò, meâ quidem sententiâ, non abs re eidem inscripseris. NON TEGMINA DESUNT. Idipsum sanè, quod olim Cassianus de vana gloria, (Cassian l. 11 cap 5.) etiam de homine simulato ac vitioso pronuntiare licet. *Pulchrè Seniores nostri naturam morbi hujus* (cenodoxiæ) *in modum cepæ, bulborumque describunt, quæ uno decorticata tegmine, alio rursum inveniuntur induta, totiesq́ reperiuntur obtecta, quoties fuerint expoliata.* Quod si diversa hominum fucatorum stratagemata videre cupis, S. Gregorium consulito, qui super illa verba, *Deridetur justi simplicitas*, ait; (S Greg Pap l. 10. Moral. cap 16.) *Hujus mundi sapientia est, cor machinationibus tegere, sensum verbis velare, quæ falsa sunt, vera ostendere; quæ vera sunt falsa demonstrare.* Et mox subjungit; *Ab eis* (vitiosis) *hæc eadem duplicitatis iniquitas nomine palliata diligitur, dum mentis perversitas urbanitas vocatur, &c.*

37. Henricus Farnesius observat, cepas, lunâ crescente, extenuari ac decrescere. (Henri Far. de Virtut. Princ. l 1: Elog. 28.) Unde cepæ, infra lunam figuratæ, inscribes; TE CRESCENTE, DECRESCO. Hominis invidi pectus tantundem decrementi accipit, quantùm aliorum prosperitati ac gloriæ accrescit. S. Cyprianus; (S Cypr l 2: de zelo & livore.) *Qualis est animi tinea zelare in altero felicitatem, in malum proprium aliena bona convertere, illustrium prosperitate torqueri, aliorum gloriam facere suam pœnam &c.*

38. Cepa, quamdiu vestita manet, humanis sensibus penitus est innoxia. At e cortice suo nudata, mox odore nares oculosque offendit, & lachrymas ex iis violenter exprimit. Unde lemma; NUDATA NOCET. Ita quamdiu silentio & temporis longinquitate, quasi sub quibusdam involucris, premuntur vitiosæ hominis cogitationes, nullius dispendii aut offendiculi materiem subministrant; confestim verò, ut cortina removetur, & spectantibus aliis in opus prodeunt, tum enimverò pessimi exempli scelerumque plurimorum sentinam advehunt. Eodem Emblemate disces, animi nostri affectus, ne facilè in nostram & aliorum perniciem erumpant, sedulò custodiendos, ac prudentiæ velo probè coërcendos esse: sensibus enim minus circumspectis eliciti, ingratum sive propriæ, sive alienæ calamitatis odorem spargunt. Unde inopinatâ morte extinctus dicitur Isboseth, quia domui custodiendæ non ostiarium, sed ostiariam præfecit. Fortis namque, virilisque sensus præ pectoris nostri foribus excubare debet, quem nec negligentiæ somnus opprimat, nec ignorantiæ error fallat. Salomonis consilium est; *Omni custodiâ serva cor tuum; de corde enim exeunt cogitationes malæ.* Quocirca senex ille apud Moscum hoc singulare suis dabat monitum; *Esto janitor cordis tui, ut nihil nisi te conscio tuâque ratione probante in illud ingrediatur vel egrediatur.*

Silentiū. — Affectus custodiendi. — *Prov. 4. Matth.* — *Mosch in Prato spir. cap. 110.*

CROCUS.
Cap. XII.

39. DE Croco scribit Plinius; *Gaudet calcari & atteri, pereundoque melius provenit.* Quare herba ista epigraphen sustinet; CALCATA VIRESCIT. Vel, ATTRITU MELIOR. Argumentum hinc minimè obscurum desumes, mortificationis adminiculo, seu sensuum gravamine, animam in suavissimos virtutum vigores, progressusque optimos efflorescere. Cassiodorus super illud Psalmi; *Qui sanat contritos corde,* ait; *Mirabile genus curationis edicitur, ut si restaurari volumus, nosmetipsos vivacissimè conteramus; sed ista contritio ad redintegrationem pertinet, ad soliditatem deducit &c.* Nec aliter S. Franciscus Salesius; *Honores,* inquit, *tituli, nomina gradus, & dignitates adinstar croci sunt, tunc melius crescentis, & latius provenientis, cum pedibus conculcatur.*

Plin lib 21 cap. 6. — Calamitas juvat. — *Cassiod. in Psal 146.* — *S. Fran Sal. p 1. introd cap. 4.*

40. Croco, pedibus conculcatum & depressum, incrementa longè maxima sortitur. Unde lemma; CONCULCATUM UBERIUS. Vel, PULCHRIOR ATTRITA RESURGO. Certè hominis justi anima, vel Sancta Ecclesia inter hostium insultus ac contumelias felicissimum augmentum capiunt. Appositè S. Hilarius; *Hoc proprium habet Ecclesia, ut, DUM OPPRIMITUR, CRESCIT; dum contemnitur, proficit; dum læditur, vincit; dum arguitur, intelligit; & tunc stat, cùm superari videtur.*

Persecutio utilis. — S. Ecclesia. — *S. Hilar. de Trinit.*

41. Nativa Croci proprietas, quòd nimium usurpatus, hominem tantâ hilaritate perfundat, ut illum risu enecet. Castor Durantes de eo testatur;

--- Risu concutit usque.
Lætitiaque necat nimiâ.

Proinde epigraphen subjunges; LÆTITIA NIMIA NECAT. Mundum hæc idea cumprimis spectat, qui humanum pectus crapulâ, libidine, ambitione, otio, cæterisque vanissimis & stultis suis illecebris deliniens, tandem in extremas angustias præcipitat. Hoc sensu S. Gregorius Nazianzenus hominis mundani ore canit;

Mundus. — *S. Greg Na*

Id facio, quod meus mea damnat, & odit
Oblectorque malis, mortemque in pectore fixam
Rideo Sardonico risu.

CUCURBITA.
Cap. XIII.

42. NOnnemo, modestiæ conservandæ causâ, proprias virtutes abscondere solitus, licet animam sapientiæ sale probè haberet conditam, vultu tamen exteriore se hominem incultum ac rudem demonstrabat. In hujus encomium cucurbitam depinxère, sale repletam, ab hoc Intronatorum Senensium lemmate insignem; MELIORA LATENT. S. Petri Damiani documentum est, *OCCULTANDA SUNT ergò fratres, BONA, quæ agimus &c.* Huic conformis Richardus Victorinus, ait; *Occultat bona sua anima devota, ut laudes non audiat.* Eandem doctrinam, S. Paschasio asserente, sedulò observatam habuêre Sancti Magi, qui thesauros suos, è Mundi ac Herodis conspectu studiosè subductos, solos Dei oculis spectandos reservârunt. *Suæ apertis thesauris,* inquit, *ei munera obtulisse Scriptura testatur. Quo facto magnum Religionis nostræ sacramentum aperitur. Unde THESAUROS nostros in via MINIME PANDAMUS, donec transpositis soli Domino devotis et recondita secretorum cordium thesauris munera offeramus.*

Virtus abscondita. — *S. Pet Dam ser. de S. Barbatiano* — *Rich de S. Vict in Cant p. a. cap. 29.* — *S. Pasch. l. 2 in Matth.*

43. Cucurbita, penitùs excavata, epigraphen tenet, MELIORA UT RECIPIAT. Ita Eleemosynarius opes suas terrenas liberali voluntate erogat, bonis æternis paulò post cumulatè locupletandus. *Dum enim,* inquit meus Hugo Victorinus, *justi se & sua pro Domino in præsenti sæculo tribuunt, in futura beatitudine, pro transitoriis & commutabilibus, æterna possidebunt.* Affirmatè in nostram sententiam concedens Venerabilis Beda, ait; *Qui propriam pro Domino substantiam novit dispensare, remunerante ipso, pro terrenis cœlestia dona recipit.*

Eleemosynarius. — *Hug. Vict l. 1 de bestiis cap 31.* — *Beda in Prov cap. 11. v. 17.*

44. D. Nicolaus Cancellarius, Nobilis Pistoriensis, qui antiquissimam prosapiam suam cum illustrissima doctrina connubio prorsus raro & excellenti, junctam habebat, Symboli loco cucurbitam sibi pinxerat, solaribus radiis expositam, & hoc lemmate poëtico insignem; SECCATO IL SEME S'EMPIRA' DI SALE. Idest; SEMINE DISCUSSO, SALINUM. Dicere volebat; animam humanam tum demum sapientiæ Divinæ sale pro meritis suis plenam fore, quando vanitatibus terrenis ex integro evacuata fuerit. Eamobrem Propheta Regius, bonitati Divinæ supplex, clamabat; *velociter exaudi me Domine, defecit spiritus meus.* Tantudem enim se gratiæ Divinæ recipiendæ capacem ac dignum existimabat, quantùm ab omni rerum mundanarum affectu expurgatus fuerat. Mirâ animi sui voluptate piissimus Augustinus Deum suum his vocibus inclamabat; *Impleat me spiritus tuus, quia defecit spiritus meus. Ipsa est causa ut citò exaudias, quia defecit spiritus meus. Factus sum jam pauper spiritu, beatum me fac in regno cœlorum.*

Sapientia Dei cor vacuum inhabitat. — *Psal. 142. 7.* — *S. Aug in hunc loc.*

45. Scipio Bargalius Cucurbitam, toto suo orbe plenam ac planam, hoc lemmate exornavit; ABSQUE NODIS, ET RUGIS. Eandem animi planitiem in homine sincero, simplici, & innocente deprehendere licet. Huc sensu Servator de Nathanaële testatus est; *Ecce verus Israëlita, in quo dolus non est.* Encomium non absimile Jobus à Deo retulit; *Erat vir ille simplex & rectus.* Joannes Pineda in hunc locum ait; *Ut simplicitas veritatem quamdam efferat, omnis falsitatis & simulationis expertem.*

Sinceritas. — *Ioan 1. 47.* — *Iob. 1. 1.* — *Io Pined. in hunc loc. n. 31.*

46. Cu-

Digitized by Google

46. CUcurbita, mari innatans, epigraphen tenet; ABLUOR, NON OBRUOR. Ita calamitates, instar turbati maris, adversùm nos jactatæ, mentibus humanis expurgandis potius & abstergendis, quàm suffocandis inserviunt. Explicatè S. Joannes Chrysostomus; *Qui in mediis tentationum procellis constituuntur, si solertes admodum sunt, & studiosi, omnem socordiam abstergunt, & à se depellunt.* Et rursus; *Tunc ANIMA PURGATUR, CUM propter Deum TRIBULATUR.*

Calamitas prodest.

S. Io. Chrys. in c. 5 Isai. Idem Hom. 66. ad Pop.

47. Omnium fructuum cortices, veluti humanis usibus penitus inutiles, in sterquilinium abjici solent; solo Cucurbitæ cortice excepto, qui sali, vino, leguminibus, hortorum seminibus, aliisque rebus observandis opportunissimè deservit. Eò animum advertens Alcibiades Lucatinus, epigraphen addidit; ET CORTEX AD USUM. Ita benigni & officiosi animi homo aliorum commoda promovendo mille rationes excogitat. Porrò quia cortex proprissima est operis externi imago, idcircò non abs re dixeris, sicuti cortex cucurbitæ aridus, omniq; medullâ destitutus, etiamnum humanis usibus deservit; ita externos nostros modestiæ, pacis, aliarumq; virtutum mores ad proximi nostri utilitatem plurimùm conferre. S. Hilarius; *Utilis est præsentia Sancti timentibus Deum, quia necesse est, profectum aliquem ex imitatione illius consequantur.* Et S. Ambrosius. *Plerisque justi aspectus admonitio correctionis est.* Exemplo suo id comprobat S. Lucianus Martyr, qui, Laurentio Surio teste, etiam cùm taceret, solâ vultus sui compositione, modestiâ, serenitate, ac gravitate præsentibus Ethnicis firmissimè persuasit, Deum, à Luciano adorari solitum, verum, unum, ac solum esse.

Persona officiosa.

Præsentia justi.

S. Hilar. in psal. 118. 74. S. Amb. ser. 20. in ps. 118 Sur. 7. Ian.

48. Cucurbitam, frondibus undique ornatam, & pino nixam, hoc lemmate affecerunt: CITO NATA, CITO PEREUNT. Vel ut aliis placet: BREVIS GLORIA. Hinc discas velim, quàm labilis & caduca sit quævis mundi voluptas. Verissimè S. Gregorius Nazianzenus.

Felicitas brevis.

S. Greg. Na. sent. lib. 2.

Felicitatem ames quam fert dies;
Nam QUOD DIES CONSTRUXIT, ID
SOLVIT DIES.

Et Menander; *Quàm facilè cadunt, qui secundâ fortunâ utuntur*; Andreas Alciatus, apologum illum, à Petro Crinito, & S. Cyrillo scriptum, innuens, Emblematis loco cucurbitam pinxit, quæ foliis ornata, ac pini cacumine nixa, epigraphen tulit: IN MOMENTANEAM FELICITATEM. Mentem Emblematis hoc epigrammate explicat:

Alciatus Embl. 125. Pet. Crinit. de honesta discip. l. 2. cap. 24.

Aëriam propter crevisse cucurbita pinum
Dicitur, & grandi luxuriâsse comâ.
Cùm ramos complexa, ipsumque egressa cacumen,
Se præstare aliis credidit arboribus,
Cui pinus, Nimium brevis est hæc gloria; nam te
Protinus adveniet, quæ malè perdat hyems.

Eodem sensu S. Cyrillos superiore loco adductus, ait; *Quod maturè crescit, citò decrescit.* Et Comicus;

S. Cyrill. loc. cit.

Esse non potest celebre, quod celeriter nascitur.
Fructus esse diuturnus, ac præcox nequit.
Fortuna, quem raptim effert, raptim destruit.

49. Cucurbita, frondibus suis excelsam transcendens arborem, epigraphen è Martiali subjunctam habet: IMMODICIS BREVIS ÆTAS. Verba Poëtæ sunt:

IMMODICIS BREVIS est ÆTAS, & rara senectus.

Ita nimirum benignior fortuna, quò magis inexpectata ac grandis homini accidit, eò fragilior censeri debet. Apolodorus, Comicus Græcus, apud Joannem Thuilium canit:

Felicitas caduca.

Io. Thuil. Emb. 125.

Ha-

Habent per ampla bona fortuna metum,
Periculoque non carent Prælustria,
Nec ulla celso tuta sunt mortalibus,
Quæ evertere vel invidia, vel tempus solet,
Felicitatis culmen ubi quis attigit.

Iuvenal. satyr. 2. Et juvenalis;

------- Jam nunc ad culmina rerum
Injustos crevisse reor: tolluntur in altum,
Ut lapsu graviore ruant.

Seneca in Thyeste. Et Seneca;

Quem dies vidit veniens superbum,
Hunc dies vidit fugiens jacentem.

Coronidem addit verissimum Comici dictum;

Clarius quò fulsit ignis, citius hoc extinguitur.

FERULA.

Caput XIV.

50. IN Apuleiâ, Campaniâ, Romania, & Tyrrheno Senensium littore copiosissimas ferulas reperire est, quæ ad eam altitudinem excrescunt, ut hominis staturam adæquent Illarum stipites, si exarescant, ideò duræ & leves efficiuntur, ut tremulis senibus aut ægrotis firmissimi baculi loco inserviant. Castoris Durantis de ferula testimonium est;

Calefacit, extenuat ferula, est baculusque senecta.

Spes in Deo. Unde D. Salvator Carducius Ferulæ, Emblematis loco, inscripsit; FULCIMINA SENI. Spes, in solo Deo collocata, non abs re cum ferula comparatur; veluti quæ senes, jamjam collapsuros, ac homines, infirmitate præcipitandos, firmissimè sustentat. *S. Lau. Iust. c. 2. de spe.* S. Laurentius Justinianus, idipsum de spe testatus, *Ipsa est*, inquit *baculus necessarius peregrinantibus in via præsentis vita, non enim fatigantur vel debilitantur sperantes in Domino &c.* Et S.P. Augustinus; *S. Aug. Con. 2. in Ps 32.* *Dominus tuus factus est tibi quasi baculus securus; homo incumbit, quia ille non succumbit.*

51. Hæc herba asinis cibum præbet gratissimum, reliquis verò jumentis omnibus, instar veneni, mortifera & fatalis accidit. Rursus Castor Durantes canit;

------ Asinis gratissima, verùm
Jumentis reliquis hæc dicitur esse venenum.

Tribulatio. Eam ob rem D. Carducius epigraphen subjunxit; NEX BRUTIS, ROBUR ASELLIS. Ita omninò diversissima calamitatum effecta sunt; nam, instar ferulæ, in animos hominum patientes plurimom utilitatis conferunt, contra verò peccatoribus, brutorum simillimis, extremam perniciem creant. Idipsum, quamvis diversâ metaphorâ, explicans S. Laurentius Justinianus, ait; *S. Lau. Iust. l. de pat. c. 2.* *Sicut sub uno igne aurum rutilat, palea fumat; ita unâ, eâdemque tribulatione irruens, bonos probat, purificat, & elucidat; malos autem damnat, vastat, & exterminat.* Et Petrus Bercorius: *Pet. Bercor. lit. a. c. 64.* *Ferula, idest, adversitas, vel etiam disciplina, vel correctionis severitas, qua bonos juvant, malos occidunt spiritualiter, & indurant exemplo Pharaonis &c.*

52. Succus, è ferulæ stipite destillans, Castore Durante teste, oculorum debilitati medetur. Verba ipsius sunt;

---- Lumina clara facit.

Tribulatio utilis. Unde D. Carducii lemma; SUCCO LUMINA LUSTRAT. Indicabat haud dubiè, calamitatum & suppliciorum ferulam animo nostro aperiendo & excitando mirificam opem præbere. Isaias id dilucidè affirmans, ait, *Sola vexatio intellectum dabit auditui.* *Isai 28. 19.* Et S. Gregorius, de peccatore disserens; *S. Greg. in Moral.* *In pœnâ suâ oculos aperiet, quos diu tenuit clausos in culpâ.*

FILIX.

Cap. XV.

53. PLinius duas filicis species affert, easque ambas floribus ac semine destitutas. *Plin. l. 27. cap. 9.* *Filicis*, inquit, *duo genera, nec florem habent, nec semen.* Quare suppositâ hac doctrinâ, filici inscribes; FLORE, ET SEMINE CARET. Hominem, omni insigniore talento destitutum, hoc Emblema concernit; quippe Indoctus qui proprio decori promovendo nullos virtutum flores, nec ullum doctrinæ semen in aliorum commodum proferre potest. Unde ad Sacerdotes S. Chrysostomus; *S. Chrys. 23. Matth. super illud quæcunque dixerint vobis, facite.* *Apibus herbæ non sunt necessaria, sed flores, sic & vos flores doctrinæ colligite & conversationem relinquite,*

54. Filicem, tam marem, quàm fœminam, generationis humanæ hostem fatalem esse ajunt, siquidem utraque, Castore Durante teste,

------ Abortum
Et facit, & sterilem reddit.

Huic conformis Plinius; ait, *Plin. l. c.* *Neutra danda mulieribus, quoniam gravidis abortum, cæteris sterilitatem facit.* Proinde filici inscribere poteris; ABORTUS, ET STERILITAS INDE Ita omninò malum Exemplum malum. exemplum, & vitiosa consilia conceptos virtutum fœtus enecant, ac deplorandam sanctarum operationum sterilitatem in animam inducunt. S.P. Augustinus; *S. Aug. l. 2. de Past.* *Qui in conspectu populi male vivit, quantum in illo est, eum, à quo attenditur, occidit.*

55. Tametsi Plinius, superiore numero adductus, doceat, nullum filici semen esse; *Plin. l. c. Dur. in Herb.* Castor Durantes tamen observat, è posteriore foliorum parte illius semen adeò minutum delitescere, ut oculos fallat, nec nisi difficillimè discerni possit. Unde Carducius lemmatis loco subjunxit; SEMEN HABENT FRONDES. Et quidem, cum è SS. Patrum sententia, frondes verborum nostrorum sint symbolum, verissimè omninò dicitur, *semen habent frondes*; nam verba nostra, sive bona, sive mala, in auditorum aures ac pectora individuum virtutis aut vitii semen spargunt. Verba & facta. Eâdem icone magistrâ discamus, verborum nostrorum frondibus virtutis semen conjungere, ut & laudis reddamur capaces, & illam D. Prosperi sententiam assiduo animo volvamus;

Non prodest cuiquam solis bona dicere verbis,
Ni pia mens habeat, quod benè lingua sonat.

Optimam S. Isidori Pelusiotæ cohortationem ita accipe, *S. Isid. Pelus. l. 5. ep 26* *Consulendum est dicturo, ut non verbis tantùm sed re ipsâ persuadeat auditoribus. &c.*

56. Si verum est, quod, referente Castore Durante, vulgus sibi persuasissimum habet, nimirum filicis maris semine dæmones fugari; non abs re eidem cum D. Carducio hanc epigraphen subjunges: SEMEN TARTARA TERRET. Certè Christus, ex Abrahami semine natus, omnibus inferni monstris Christ dæmon terret. formidandus extitit. Ad rem nostram egregiè declamans S. Chrysostomus: *S. Chr. hom. 8 op. ad* *Sunt nobis*, inquit, *incantationes spirituales ipsum nomen Domini nostri Jesu Christi: tum ipsius Crucis potentia. Hujusmodi incan-*

incantatio non solùm Draconem à speleo abigit, atque in ignem conjicit, sed etiam vulneribus quoque medetur. Et prior illo S. Joannes Evangelista; *In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli.*
Ioan Epist 1 cap. 3. 8.

57. Miram de filice fœmellâ proprietatem refert Castor Durantes, quòd, si ipsius germina baculo decentiantur, succus ex iis destillans, radices omnes interficiat. Proinde herbam istam, stillante ramorum suorum succo madefactam, D. Carducius hoc lemmate affecerat; SOBOLIS ME FUNERAT HUMOR. Patrem, filiorum culpâ ad extremas ærumnas detractum, hæc imago spectat. David, ob Absalonis lapsum intensissimè afflictus, *& flevit, & sic loquebatur vadens. Fili mi Absalon, Absalon fili mi, quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te?* Et prior illo Jacob, de Josephi sui morte factus certior, *scissis vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore;* quin, solatium omne respuens, inquiebat; *Descendam ad filium meum lugens in infernum.* Denique Mariam Virginem sub Cruce ex Divinæ *sobolis humore* tristissimam, ac penè *funeratam*, hæc imago repræsentat; S. Ildephonsus; *Beata Dei genitrix jure plusquàm Martyr est, quæ nimio amore vulnerata, testis exitiis Salvatoris, & pro mœrore in animo cruciatum sustinuit passionis.*
Cast. Dur. in Herbar.
Pater ob filii culpâ mœstus.
2 Reg. 18 33.
Gen. 37. 34.
Maria V. sub cruce
S. Ildeph. ser 2. de Assum.

FOENICULUM.

Caput XVI.

58. E communi Physicorum suffragio, fœniculum gustatum oculos mirificè juvat. Multorum instar Bercorius esto; *Succo ejus*, inquit, *serpentes oculos liniunt, & herbam ejus in pastu sumunt, & sic visum clarificant.* Et Durantes; *Exacuitq; oculos.* Unde subscribere licet; LUMINA CLARA FACIT. Magistri spiritualis hæc idea est, qui, ignorantiæ fuligineâ filiorum ingeniis abstersâ, eorum obtutum virtute suâ apostolicâ perfectè illustrat, ac splendoris Divini acumine imbuit. S. P. Augustinus; *Debet Divinarum Scripturarum Doctor fidei ac debellator erroris, & bona docere, & mala dedocere, & hoc opere & sermone conciliare adversos, remissos erigere, nescientibus, quid expectare debeant, intimare.*
Bercor l. 12 Reduct. c. 63.
Magister spiritualis.
S. Aug lib. de doctrin. Christ n. 23.

59. Fœniculum à serpentibus plurimùm laudis & nobilitatis accipit; ut qui, eo gustato, veteres suas exuvias deponere, ac quotannis innovari solent. Plinius consuetâ suâ elegantiâ id exprimens, ait, *Anguis hyberno situ membranâ corporis obductâ, fœniculi succo impedimentum illud exuit, nitidusque vernat.* Quare meus Carducius fœniculum hoc epigrammate donavit; SENIUM SERPENTIBUS AUFERT. Verbum Dei hos ipsos effectus in hominibus Christianis producit; illius enim beneficio pristinas culpas, à veteri Adamo reliquas, abjiciunt, & virtuosis orthodoxæ vitæ radiis illustrantur. Certè S. Paulus hunc prædicationis suæ fructum apud Colossenses unicè expetiit; *Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum, &c.* Interpretem audi Magnum Augustinum; *Renovatur autem*, inquit, *nunc secundùm interiorem hominem, ubi secundùm sui Creatoris imaginem reformatur, exuens se injustitiam, hoc est veterem hominem; & induens justitiam, hoc est, novum hominem.*
Plin. l. 8. c. 27.
Verbum Dei.
Coloss. 3. 9.
S. Aug. l. 24 cont. Faust. cap. 2.

60. Balthasar Pisanellus inter cæteras fœniculi virtutes cumprimis hanc recenset, quod matrum ubera copioso lacte repleat. Idipsum observans Castor Durantes, ait; *Mammas lacte replet.* Et rursùm alibi; apostrophe ad infantem factâ, de fœniculo canit;
Cast. Dur. in Herbar. Idem in Thesauro sanitatis.

Ride infans; poterit reclusi munera lactis,
Si viride hortense est, mox revocare tibi.

Proin' fœniculo opportunè inscribes; RECLUDIT MUNERA LACTIS. Apostolicus hominis animus hac ideâ describitur, qui lactes affectuum suorum rivulos copiosè effundit, ut filios, etiamnum teneros, sanctis æternæ vitæ ac fidei alimentis enutriat. Hac mente cumprimis illustres extitêre gemini Apostolorum Principes; S. Paulus, *Lac*, inquit, *vobis potum dedi.* Et S. Petrus; *Sicut modo geniti infantes, rationabiles, sine dolo, lac concupiscite, ut in eo crescatis.* Lac dulcissimum etiam propinat Sacra Scriptura, de qua Magnus Augustinus testatur: *Ubera Ecclesiæ duo testamenta Dei. Hinc sugatur lac omnium sacramentorum, &c.*
Magister spiritualis.
1. Cor. 3. 2. 1. Pet. 2. 2.
S. Aug. Tra. 3. in Epist. 10.

FOENUM. FOENUM Græcum. *Cap.* XVII.

61. FOEnum græcum, pedibus contritum, majorem vigorem acquirit. Unde lemma, huic herbæ inditum; PRESSA VALIDIOR. Virtus ac magnanimitas, hoc ectypo descriptæ, inter injurias & adversitates magis invalescunt. *Nam virtus*, teste Apostolo, *in infirmitate perficitur.* Quin etiam anima nostra, diversis corporis calamitatibus prægravata, vires suas incremento illustrissimo promovet. *Imbecillitas enim carnis mentis vigorem exacuit*, inquiebat Salvianus. Et S. Ambrosius: *CONSUMMATUR enim carnis IN INFIRMITATIBUS, ANIMÆ FORTITUDO.*
Virtus oppressa.
2 Cor. 12 9
Salvian ad Caturam sororem.
S Amb. l 2. de Pœnit. cap 11.

62. D. Aresius, ad eandem fœni græci proprietatem reflectens, quòd nimirum majores vires sortiatur conculcatum, epigraphen addidit: FRUCTUM AFFERT IN PATIENTIA. Certè fideles, sceleratorum injuriis tranquillo animo superatis, gloriosos & amplissimos voluptatis æternæ fructus referunt. S. Gregorius Papa: *Nulla sunt bona*, inquit, *quæ agimus, si non æquanimiter etiam proximorum mala toleramus: fructum ergò per patientiam reddunt, quia cùm humiliter verba suscipiunt, post flagella ad requiem sublimiter cum gaudio suscipiuntur.*
Patientia
S Greg. Pap Hom 35. in Evang cit. in Catena aur S Tho. Luc. 8. 15.

63. Fœni, etiamnum herbescentis, fasciculus à Rosso epigraphen cepit. CITO ARESCET. Humanam vitam, nimiùm quantùm brevem & caducam, hæc imago ad vivum exprimit. Explicatissimè David: *Homo sicut fœnum, dies ejus tanquam flos agri sic efflorebit.* Huic consonans Siracides, ait: *Omnis caro sicut fœnum veterascet.* Et E. Jacob. *Sicut flos fœni transibit, &c.* Denique S. Petrus: *Omnis caro ut fœnum, & omnis gloria ejus tanquam flos fœni, &c.* Unde admirabundus exclamat Magnus Augustinus; *Quid superbit fœnum ad tempus, modò florens, post paululum exarescens? Quid superbit fœnum, ad tempus vigens, & hoc ad parvum tempus, donec sol candescat? &c. Totus splendor generis humani, honores, potestates, divitiæ flos fœni est. Multi anni tibi, breve tempus Deo.* Sensu nihil dissimili Homerus.
Vita humana.
Ps. 102 15. Eccl. 14. 18. Iac 1 10. 1. Pet 1. 24
S Aug. in Psal. 102.

Tale quidem genus est hominum, quale & foliorum.

Et Gabriel Chiabrera.
Hom apud Lips l. 2. Manuduct. dissert. 4. Gab Chiab. Canzon. Moral.

In van sþe mortal sorge superba:
Forza di tempo ogni valor consuma:
A punto è l'huom, come nel prato è l'herba,
Egli honor suoi, come nel mar la spuma.

64. Fœnum, ceu herbula vilis, parvique, aut nullius pretii, quando in campis resecatur, exiguam nobis dolendi occasionē relinquit. Idipsum sanè de
Vitæ jactura levis.

vita

Digitized by Google

vitâ humanâ pronunties, quæ tot scatet miseriis, ut mortis falce recisa, levissimum damnum patiatur. Proinde succisam herbam hoc lemmate notavi; LEVIS JACTURA. S. P. Augustinus, *Vita humana, quam ingressi sumus, misera est, laboribus plena, doloribus, periculis, tentationibus. Nolite seduci gaudio rerum terrenarum, flenda in rebus humanis adventitio.* Opportunè ad rem nostram Caussinus;

S. Aug. in Psal. 125.

Caussin. Tragœd. de Nabuchod. Act. 4.

Commune damnum est vita muscarum, simul Hominumque, cujus tota jactura est levis.

FRAGUM.

Cap. XVIII.

Animus nobilis humili loco natus.

65. E Locis infirmis ac sylvestribus nonnunquam animos prodire nobiles & generosos, fraga demonstrant, quæ illustri minio obducta, & in Alpium desertis nata, à Carolo Rancato epigraphen cepêre; SYLVESTRI NATA SUB UMBRA. Verbis ex Ovidio mutuatis;

Ovid. 3. Met.

Ipsa tuis manibus sylvestri nata sub umbrâ
Mollia fraga leges.

Talis omninò Epithalamii Divini sponsa erat, quæ *ascendit de deserto, deliciis affluens.* Et rursus; *sub arbore malo suscitavi te.* Idipsum de Religiosis, in eremo aut vita solitaria degentibus, intelligas velim: Petrus Raulinus; *Solitaria sanè vita, cœlestis doctrinæ schola est, ac Divinarum artium disciplina.* Statius de Arcadiæ populis canit;

Cant. 8. 5.

Pet. Raulin.

Stat. 4. Theb.

--- *Quercus, laurique ferebant*
Cruda puerperia: ac populos umbrosa creavit
Fraxinus, & fetâ viridis puer excidit orno.

FRUMENTUM. GRANUM.

Spica. Cap. XIX.

66. DEus virtutum nostrarum fructus non alio instrumento, nisi plagis & calamitatibus elicit. E spicis, in area jacentibus, id haud obscurè disces: hæ enim cùm à tritorum flagellis, tum à solis æstu validissimè percussæ, epigraphen tenent; ÆSTU, PLAGISQUE. Israëlis populus cumprimis hanc veritatem expertus est, de quo David: *Cùm occideret eos, quærebant eum, & revertebantur, & diluculò veniebant ad eum. Et rememorati sunt, quia Deus adjutor est eorum &c.* Non abs re etiam dixeris, spicas, id est, animas nostras, nonnisi calamitatum æstu, ac plagarum duritie à vitiosorum affectuum paleis expurgari. Galfridus, observans, quòd Deus spicarum primitias hoc ritu offerri jusserit; *Torrebis igne, & confringes in morem farris, & sic offeres primitias tuas Domino; ait; Notum est, quòd spicæ virentes, nisi adustæ igne, & confractæ, palearum integumenta non deponunt. In hunc modum mentes, quæ per primitias frugum congruè designantur, desideriorum carnalium humoribus adhuc gravidæ, absque tribulationis igne, & propriæ voluntatis confractione, mundanorum affectuum paleas à se maximè abjiciunt,* S. Laurentius, igne ac verberibus acerrimè exagitatus, tandem granum optimè purificatum prodiit. De hoc S. Leo Papa; *Laceros artus, & multâ verberum sectione conscissos, subjecto præcipit igne torreri.*

Opera bona.

Psal. 77. 34.

Tribulatio utilis.

Galfrid. in Levit. 2. 14.

S. Laurentius.

S. Leo serm. de S. Laur.

67. Ut significes, familiam quamdam, hodie divitiis ac dignitatibus conspicuam, paulò ante jacuisse neglectam ac vilem; Symboli loco frumenti spicam depinges, granis ubique turgidam ac sublimem; addito Caroli Rancati lemmate; FUIT HERBA. Verbis ex Ovidio mutuatis;

Nobilitas recens.

Ovid. de remed. amor.

Nam mora dat vires, teneras mora percoquit uvas,
Et validas segetes quæ FUIT HERBA facit.

Homo, gratiæ ac gloriæ Divinæ ornatu illustris, paulò ante fuit illis creatura extitit vilissima, &, ut S. Scriptura vocat, *filius iræ*, humi repens inter carnis & sensuum spurcitiem. Disertè Apostolus; *Eramus naturâ filii iræ, Deus autem convivificavit nos Christo.* Et S. Bernardus; *Eramus & nos filii iræ? cujus iræ filii? nempè filii ignorantiæ, ignaviæ, captivitatis. Sic ergò nascimur universi, primùm quidem viæ civitatis, habitaculi prorsus ignari, deinde imbecilles, & ignavi, ut etsi nota nobis esset via vitæ, propriâ tamen præpediremur & detineremur inertiâ &c.*

Gratia Dei

Ephes. 2. 3.

S. Bern. ser. 1. de Purific. B. Mariæ.

68. Spicarum congeries, supra aream sparsa, dum alternis flagellis crebrò percutitur, altùm exilit. Unde lemma e Bartholomæo Rogato desumptum; SALIT VERBERE PULSA.

Barth. Rogat. lib. 2. Eleg. 12.

Dum SALIT alterno VULNERE PULSA
Seges.

Ita omninò homines Apostolici, durissimis flagellis à Synagoga contusi, mirificè exultârunt. *Ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilii, &c.* Quin etiam, ceu frumenti grana, domiciliis, bonisque suis omnibus spoliati, tolerantiam & hilaritatem, inter tot calamitates prorsus obstupescendam, demonstrabant. Ad hos conversus S. Paulus, ait; *Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis.* D. Franciscus Tregiamus, antiquæ & nobilissimæ familiæ, quod R. D. Curbertum Maynum, Seminarii Duaceni sacerdotem & Martyrem hospitio excepisset, amplissimo patrimonio spoliatus est, & viginti quinque annos captivus vixit. Cùm verò sententia de bonorum amissione & perpetuis carceribus lata esset, bysso candidâ vestitus comparuit, cum dicto; *Pereant bona, quæ si non periissent, fortassis Dominum suum perdidissent.*

Act. 5. 41.

Pati cum lætitia.

Hebr. 10. 34.

Didacus de Yepes hist. persec. Anglican.

69. Seges in agro, sub Leonis ac Cancri constellationibus flavescens, epigraphen à me recepit; MEDIO SUCCIDITUR ÆSTU. Verbis è Virgilio desumptis:

Virgil. Geor.

--- *Rubicunda Ceres medio succiditur æstu.*

Cui affinis Catullus, de agricola canit:

Catull. Epig. fol. 63.

Sole sub ardenti flaventia demetit arva.

Achabum Samariæ Regem, Josiam Israëlis Regem, Judam Machabæum, D. Sebastianum Lusitaniæ Regem, Gustavum Suecorum Regem, Comitem Pappenhemium, aliosque milites, in medio Bellonæ æstu mortuos, hoc Emblema spectat. Vel, si mavelis, hominem lascivum, inter concupiscentiæ calores à morte abreptum, imagine illa significabis. Cornelio Balbo, Q. Ætherio, & aliis, à Tiraquellio adductis, id accidit, qui, Plinio teste, in ipso actu Venereo vitam amiserunt. Proindè libidinosos monet Magnus Augustinus; *Acceptum immiscere desideriis perdere non debes, quia quàm citò pertransseas nescis:* In hanc rem plurimùm facit Epitaphium, Menelai sepulchro affixum.

Mors in bello.

Mors in libidine.

S. Aug. l. de conflictu vitiorum.

Inter opus medium lascivâ morte solutus
Hic situs est, & init jam Menelaus humum.
Qui blandæ Veneri vitâ sacraverat annos,
Haud aliter vitam ponere jussus erat.

70. Octavius, Dux Farnesius in ætate adhuc juvenili, Emblematis loco, manipulum virescentium spicarum præferebat, cum lemmate; FLAVESCENT. Promiserat nimirum, se temporis progressu maturis ac illustribus factis insignem futurum, siquidem, Ovidio asserente,

Spes.

Ovid. l. 4. Trist. eleg. 6.

Tempus & in canas semen producit aristas.

Prin-

Princeps enim, inter teneros adhuc annos virtuti deditus, non potest non lætissimum omen edere, se, cùm adultior fuerit, optimè regnaturum. Senecâ teste, *Nulla erit processu temporis difficilis clementia Principis, qui in annis puerilibus didicit servire pietati.*

Seneca in ep.

Gratitudo.

71. Spica, illustre animi grati, liberalis, & generosi symbolum, fructus sibi concessos amplissimo fœnore reddit. Unde lemma. PLUS QUAM ACCEPERIT. Enimverò unicum granum sexagies, & nonnunquam centies multiplicatum messori respondet. Mira hæc fœnerandi licentia etiam eleëmosynæ concreta est, cujus occasione homines Christiani exiguas teculas in egenos profusas, grandi bonorum cumulo recipiunt. Salomon id apertè testatus, ait, *Alii dividunt propria, & ditiores fiunt.* Unde S. Petrus Chrysologus; *Non sit manus tua pauperi vacua, ut tibi plena sit semper. Quia dives, quantùm largiter profundit, tantùm largiter redundat in rebus.* Porrò sententiam confirmans suam Salomon, inquit; *Fœneratur Domino qui miseretur pauperis; & vicissitudinem suam reddet ei.* Atque adeò Eleemosyna est *ars omnium quæstuosissima*, uti prolixis integræ Homiliæ argumentis probat S. Joannes Chrysostomus. Ipsemet enim Deus opes erogatas in suis pauperibus, ceu vicarius recipiens, sese debitorem ac retributorem amplissimum constituit. Neque id tantùm, quod accepit, eleëmosynario reddit, sed insuper centena bona in præsenti vita, & innumera in altera refundit. S. Gaudentius; *Qui miseretur pauperi, Deo fœneratur, recipit enim magna pro modicis, & cœlestia pro terrenis.* S. Gregorius Nazianzenus in rem nostram canit;

Eleëmosyna.

Prov 11.24

S Pet. Chrys. serm 104.

Prov. 19. 17

S Io Chrys. hom quod Eleemos. sit ars quæstuosa.

S. Gaudent serm 13.

S Greg Naz in Tetrast.

Livori & atra deme quid rubigini,
Ac debitorem præfer omnibus Deum,
Frusto rependit sceptra qui cælestia.

S. Joannes Chrysostomus; *Mercatura*, inquit, *est cœlum, da panem, & accipe paradysum, da mortalia, & accipe immortalia.* Et S. Petrus Chrysologus: *Qui dederit esurienti panem, dabit sibi regnum. Amore pauperis Deus suum regnum vendit; & ut emere illud omnis homo possit, fragmentum panis ponit in pretium.*

S. Io. Chrys. hom 6. de par[illegible] S. Pet. Chrys. serm 41

72. Theodorus Trivultius, Marchio de Pizzigherone, spicas maturas, in fasciculum colligatas, ac gentilitiis familiæ Trivultianæ armis consuetas, symboli loco usurpavit. Illas ipsas etiam Ferdinandus Davalus, Vastii Marchio & supremus Caroli V. Imperatoris Bellidux, inter propria sua symbola numerari voluit; addito D. Pauli Jovii lemmate, FINIUNT PARITER, RENOVANTQUE LABORES. Sicuti enim maturescentes spicæ, pretiosis suis granis vix in terram profusis, quantocius ad alia producenda se disponunt; ita excellentissimæ illius familiæ Magnates, nunquam non ad summa quævis perpetranda intentos, vix unâ heroicâ expeditione finitâ, mox aliis auspicandis animum addicere. Hanc verò indefessam laboris persequendi industriam non solùm olim in Magno Jacobo Trivultio, bellorum fulmine, ac historiarum splendore; verùm etiam hac nostra ætate in Eminentissimo Principe ac Cardinali Theodoro Trivultio cernere licet; qui nullâ quiete interpositâ, è supremo exercitûs Italici Duce complurium Principatuum ac regnorum, Aragoniæ, Sardiniæ, & Siciliæ gubernator creatus, populos passim tumultuantes ac perduelles ad pristinam fidem Regi Catholico sancitam, reduxit; & postea in aula Romana Orator, congenitâ sitâ prudentiâ gravissima Regis Hispani negotia composuit. Demum Mediolanensium Gubernator nominatus, elogium illud à Vellejo Paterculo in Scipionis Africani laudem pronuntiatum, cumprimis meretur. *Semper enim aut belli, aut pacis servit artibus; semper inter arma & studia versatus, aut corpus periculis, aut animum disciplinis exercuit.*

Continuatio laboris.

Vell. Pater. lib. 2. histor.

73. Ager, compluribus spicis, tam erectis, quàm inclinatis consitus epigraphen tenet; MATURITATE INCLINANTUR. Vel ut Lucarino placet; PENDENT ONUSTÆ. Inde argumento haud vulgari disces, hominem, quò majore sapientia, valore, aut merito gravidus fuerit, eò humilius de seipso sentire. S. Joannes Chrysostomus in illud Isaiæ, *Væ mihi, quia vir pollutus labiis &c.* inquit, *Omnes sancti, si quando quopiam cumulatiore potiuntur honore, tunc demissius se dejiciunt.* Et Justus Lipsius: *Sicut in segete spicarum vacuæ attolluntur, gravidæ & feraces inclinant; ita quò quis sapientior, eò magis se dimittit.*

Litteratus humilis.

S. Io Chrys. ad v. Isa 6. 5.

Lipsius in Dispunct.

74. Sententia, priore numero ex Lipsio adducta, nimirum. *In segete spicarum VACUÆ ATTOLLUNTUR.* Emblematis construendi ansam mihi suppeditavit; campum enim, spicis flavescentem depinxi; quarum aliquæ versus terram incurvatæ, reliquæ verò ad cœlum erectæ, inscriptionem monstrârunt. EXTOLLUNTUR INANES. Ita nimirum homines virtutibus, meritis, & intellectu inanes, cunctisq; inferiores, præsumptione, superbiâ, temeritate, ac contemnendi libidine omnibus sunt superiores. Bene dixit Plutarchus; *Agricultores inter spicas vident cupidius illas, quæ inclinatæ sunt, & ad terram vergunt: surrectas verò præ levitate inanes & fallaces ducunt. Ex adolescentibus item, qui maximè cassi sunt, nec pondus habent, ferociunt, ac gestum, incessum, vultum habent, contemptus fastidiique plenum omnium despicientiâ.* Cæterùm Emblemate illo demonstratur, homines, meritis, virtute, bonitate, ac doctrinâ penitùs destitutos, non rarò in Religionibus ac Republicis supra reliquos omnes exaltari.

Ignorans superbus.

Plut Opusc. quemadmodum sentias te in virtute proficere.

Dignitas in immeritos collata.

75. Granum, intra spicam conclusum, & à solaribus radiis percussum, hoc lemmate distinxi; PERFICITUR ÆSTU. Innuebam videlicet, Christianis è persecutionum & charitatis ardore plurimùm incrementi accedere. Ad rem nostram S. Laurentius Justinianus; in illa D. Pauli verba, *Fructus autem spiritus charitas*, ait; *quæ enim alia inter fructus spiritus debuit tenere primatum, nisi charitas, sine qua cætera virtutes non reputantur esse virtutes? Ante enim, quam ipsa adsit, nullus fructus gratus est, ubi verè charitas, ibi multus fructus.* Et S. P. Augustinus: *Venitur ad passionem, & tamen nihil prodest; quia charitas deest. Adde charitatem & prosunt omnia.* Eâdem imagine etiam animas, in piacularibus flammis detentas, significare licet; hæ enim à justitiæ Divinæ æstu percussæ, ad exoptatam puritatem pertingunt, habilesque efficiuntur, quæ in felicissimo paradisi granario recumbant.

Calamitas.

Galat. 5.

S Laur Iust tract de charit c. 3.

S. Aug ser. 50 de Verb. Dom.

Animæ in purgatorio.

76. Fuit, qui grano, in terram cadenti inscriberet; SPES ALTERA VITÆ. Humanitas nostra, quamlibet lapsa & in pulverem conversa, indubitatam reviviscentiæ spem retinet. Tertullianus; *Certè semina nonnisi corrupta & dissoluta fœcundius surgunt, omnia pereundo servantur, omnia de interitu reformantur.* Et Prudentius;

Resurrectio.

Tertull in Apolog cap. 48

Prud lib. 2 contr. Symmach.

-------- In ipsis
Seminibus natura docet revirescere cuncta
Post obitum; siccantur enim pereunte vigore,
Quæ vixêre prius: tunc sicca: & mortua sulcis,
Aut foveis mandata latent; & morte sepulchri
Obruta, de tumulis redivivo germine surgunt.

S. Ambrosius: *Quid de fructibus loquar? Nonne tibi viden-*

S. Ambr. de fidei resur. — Ibidem.

videntur occidere cùm decidunt; resurgere, cùm revirescunt: Quod satum est, resurgit; quod mortuum est, & in eadem genera, & in easdem species reformatur. Hos terra primùm reddidit fructus, in his prima natura nostra speciem resurrectionis imitata est. Et rursus; *Quid dubitas de corpore corpus resurgere? Granum seritur, granum resurgit; pomum decidit, pomum resurgit.*

Felicitas noxia. — Claud. Par. — Sinef. de regno. — Luc. 16.

77. Spicæ, quò magis granorum felicitate, plenitudine, & copiâ luxuriantur, eò amplius ob nimium suum pondus deprimuntur. Unde versus terram incurvatæ, subscriptionem reddunt; MIHI PONDERA LUXUS. Ita sanè delitiæ opes, cæteraque mundi blandimenta hominum ingeniis plurimum nocumenti & oneris creant. *Immoderata suarum commoditatum ac voluptatū congeries*, inquit Claudius Paradinus, *prælaris ingeniis, & alioquin benè natis est nocentior.* Et Sinesius: *Felicitas omne esse videtur plumbo gravius: eum ergo subvertit & deprimit, qui eam humeris imposuerit, nisi planè sit robustus.* Hujus experimentum ceperat Epulo Evangelicus, opum pondere ad ipsam usque inferorum abyssum depressus. *Mortuus est hic dives, & sepultus est in inferno.*

Eleëmosyna. — S. Pet. Chrys. serm. 25. — Luc. 12. 33.

78. Herbascentis grani nimia luxuries, priusquam in spicam fastigietur, falce resecari solet, Unde lemma; SURGET UBERIOR. Certè nostræ facultates, ob nimiam in pauperes liberalitatē nonnihil diminutæ, amplissimo fœnore succrescunt. Eam ob rem S. Petr. Chrysol. illa Patris Divini verba considerans, *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt* ait; *Videtis, quia Pater iste ditare vult filios, non nudare. Novo modo, imò cœlesti modo, qui hunc audit, vendendo comparat, recondit erogãdo, dum amittit, acquirit.*

Justi expectant mortem. — Virg. lib. 2. Georg. v. 421.

79. Animæ justæ, ad lethalem mortis ictum excipiendum optimè præparatæ, Carolo Rancato authore maturas spicas imitantur, cum lemmate; EXPECTANT FALCEM. Ad verbum Virgilius;

— Non ulla est oleis cultura: neque ulla
Procurvam expectant falcem.

Mors expectata. — S. Hier. in Epitaph. Mars. — S. Greg. Na. in sent. — S. Basil. ad filium spirit. — Plato.

Huic consilio tam dando quàm assequendo sancti omnes strenuam dedêre operam. D. Hieronymus S. Marcellæ epitaphium hoc elogio cumprimis exornavit; *Sic ætatem duxit, & vixit, ut semper se crederet esse morituram,* De seipso verò testatur idem Hieronymus; *Sive comedo, sive bibo, sive studeo, sive quid aliud ago, semper ultima illa tuba resonat auribus meis; Surgite mortui, venite ad judicium.* Grandis ille Simeon Stylites, uti in appendice ad Bibliothecam Sanctorum Patrum videre est, nullum alium sermonem posteritati reliquit, nisi solum illum, cujus hic est titulus, *De semper mente complectendo suū discessum.* S. Gregorii Nazianz. monitum est, *Mortem, velut præsentem, semper tibi ob oculos pone.* S. Basilius, filium suum spiritualem instituens, *Semper*, inquit, *ante oculos tuos versetur ultimus dies.* Compendio rem totam complexus Plato ait; *Omnem sapientum vitam esse meditationem mortis.*

Ovid. l. 1. de remed.

80. In Academia, cui à furfure nomen, symboli loco frumentum herbascens depictū cernitur, quod cœno ac glacie circumdatum, plurimas inde vires circa radices accipere solet. Lemma; IN RITARDAR S'AUVANZA. Id est; MORA PROFICIT; allusione forsan ad illud Ovidii factâ,

Nam MORA dat vires, teneras mora percoquit uvas,
Et VALIDAS SEGETES, quod fuit herba FACIT.

Maturitas utilis.

Certè ingenii humani partus, quo diuturniore maturitate in nativâ authoris sui tellure demorantur, tantò majore perfectione & excellentiâ æternæ gloriæ, famæque immortalitatem promeretur. Opportunè Homerus;

Tarda & sera nimis; sed fama & laude perenni.

Sermo maturus. — S. Amb. l. 1. de offic.

Maturam hanc procedendi methodum probè observatam habuit Dominus de Casa, qui è poëmatis suis nullum unquam in lucem publicam emisit, nisi, posteaquam compositum erat, aliquot mensium revolutione in scrinio conclusum, rursumque omni particulari affectu seposito ad limam revocatum, & correctum fuisset. Quod de liberis edendis, idipsum de sermone instituendo observatum cupit S. Ambrosius; *Sermones*, inquit, *proferamus, librâ justitiæ examinatos, ut sit gravitas in sensu, in sermone pondus, atque in verbis modus.*

Doctrina ventilata. — Justus afflictus. — S. Aug. in Psal. 30. S. Basil. Or. 11. de pœnitentia.

81. Academici Furfuracei in symbolo suo granum præferunt, cribro excussum ac purgatum; cum lemmate, VAGLIATO VAGLIO. Id est: A CRIBRO PRETIUM. Nempe argumento non ingrato demonstrant, doctrinam, quò crebrioribus eruditorum ventilabris ac disputationibus examinatam, eò plus fidei & existimationis recipere. Justus quoque instar grani à calamitatibus jactatus, pretium & existimationem longè maximam sortitur. *Illius persecutio te facit purgatum*, inquit Magnus Aug. & Basilius; *Homines Christianos probatio, quæ ex tentationibus descendit, ad perfectionem ducit.*

Spiritus S. purificat. — Psal. 103. 30. S. Greg. l. 11. Moral. c. 8.

82. Granum, dum supra aream excutitur, jactati ventilabri flamine adjutum, ab omni pulvere, festucâ, cæterâque immunditie expurgatur. Unde Lucretii Borsati lemma; NON SINE FLATU. Certè animus ac conscientia nostra nonnisi afflante Spiritûs S. gratiâ, imperfectionum suarum pulveres excutiunt. Explicatissimè David; *Emittes spiritum tuum & creabuntur, & renovabis faciem terræ.* Et S. Gregorius; *Unusquisque Sanctorum tactus flatu S. Spiritûs, coalescit, & usum vetustæ conversationis abjiciens, novi hominis formam sumit.*

Calamitas purificat. — S. Cypr. ser. de mortalitate.

83. Granum eventilatum, ac supra aream excussum, non modò nihil nocumenti aut jacturæ accipit, sed contrà maximè emundatur. Eam ob rem Lucarinus suprascripsit; SPIRANTE PURGOR FLATUM. Ita calamitates adversus justos sparsæ, ad eos promovendos ac expurgandos potius, quam offendendos conducunt. S. Paulus, naufragiis agitatus, virgis cæsus, ac hostium domesticorum tentamentis acerrimè incursatus, nullibi aliàs majus perfectionis suæ incrementum sumpsit; Præclarè S. Cyprianus; *Quando area fruges terit, ventos grana fortia & robusta contemnunt, inanes paleæ flatu portata rapiuntur. Sic & Paulus post naufragia & flagella, post carnis & corporis gravia tormenta, non vexari, sed emendare se dicit in adversis.*

Gratia Dei & cooperatio hominis. — Gen. 33. — 3. Reg. 17. — Act. 12.

84. Frumentum, ut in agris conservari, & exoptatam maturitatem contingere possit, SOLE, SOLOQUE, ceu geminâ & individuâ causâ, indiget. Ita omninò, ut in virtute progrediamur, assiduo cooperationis nostræ & gratiæ Divinæ connubio opus est. Et quamvis hanc rem plurimis exemplis comprobare pronum esset, unum tamen alterumve instar omnium adducere libet. Deus, ceu sol vivacissimus, beneficam suam opem in Jacobum cumulatè quidem effudit, omnemque securitatem adversus fratris sui Esau insidias præstitit. At Jacob incolumitatem illam non aliâ ratione tenuit, nisi industriâ & sagacitate studiosissimè adhibitâ. Promptum quidem se Deus optimèque dispositum exhibuit, ad pauperis Sarephtanæ viduæ oleum ac panem multiplicandum; id tamen non antea effectum obtinuit, nisi post eleëmosynas liberali manu in Eliam erogatas. Cœlestis quidem claritas & Angelorum virtus, ad S. Petrum è carcere liberandum, comparebant; prius tamen id

in

in opus redactum non fuit, nisi cùm accinctus ac calceatus nobilissimos illos Duces suâ cooperatione insequeretur. Compendio S. Joan. Chrysostomus: *Et terra non germinat, nisi pluviam susceperit, nec pluvia fructificat sine terra.* Eâdem ratione nonnemo dixerat, exercitui conservando unicè necessariam esse cùm regionis ubertatem, tum aëris temperiem, cuivis nationi accommodatam.

S. Io. Chrys. Hom 32. in Matth.

85. Nunquam simul omnes belli vires eidem ac unico discrimini à Principe objiciendas esse, sed in plurimas partes distribui debere, haud obscurè ex Emblemate illo constat, ubi manui, frumentum seminanti subscripsere; NEC SEMEL, NEC SIMUL. Enimverò, inquit Emblematis author, *Partum educenda sunt in hostem copiæ, ne temerè insultet, non autem simul, ne fiat, quod semper ferendum.* Doctor Evangelicus, bono satori non absimilis, nunquam unico jactu omnem doctrinæ suæ sementem supra auditorum agros spargere, sed paulatim, & ad prudentiæ dimensum illam distribuere debet; secus enim nonnisi ægerrimè aliquem laboris sui fructum sperare poterit. Pater Cornelius a Lapide argumento paululùm variato ait; *Sapientia Doctor leniter per modica præcepta docet sapientiam, ne eorum multitudine & pondere rudem discipulum obruat; sed sensim, & sensim, plura & plura illi instillans, tandem omni sapientiâ, instar fluminis eum imbuit & implet.*

Paulatim

Prædicator.

Corn. à Lap. in Proverb. 18. 4.

86. Veteres Romani consuevêrunt, insignium suorum loco fœni fasciculum, è militari hasta suspensum præferre; uti Alexander ab Alexand. his omnino verbis testatur; *Signa militaria, quæ exercitum præire consueverant, quum acies educenda & manus cum hoste conserendæ forent, à principio fœni manipulos fuisse accepimus, quos hastis alligatos, signiferi deferre solebant.* Hunc Romanorum morem attendit Academicus ille Furfuraceus, qui, si non fœni, certè tamen spicarum fasciculum, ex hasta suspensum, figuravit; addito lemmate, SOTTO IL QUAL SI TRIONFA. Idest, SUB IPSO TRIUMPHI. Huic Romanorum signo non absimilis SS. Eucharistia, ad gloriosam victoriam, ab hostibus tam visibilibus, quàm invisibilibus reportandam, & vires & desiderium subministrat. Benedictus Fidelis illam Isaiæ sententiam considerans, *Radix Jesse qui stat in signum populorum*, ait, quod Evangelicus hic Propheta *aptè loquitur, dum signum dicit; signum est namque, militiaque nostra vexillum*, quia *sub ea quotidie sacro elevata à ministro, velut vexillo quodam unimur & congregamur.* Atque adeò S. Eucharistia instar vexilli erigitur, sub quo Fideles palmam ac triumphos adipiscuntur. Id probè edoctus Henricus I. Imperator, nullum unquam prælium aggressus est, priusquam totus exercitus sub Eucharisticis signis incaluisset. D. Joannes de Austria ad nullum unquam conflictum accingi est solitus, nisi prævio robore è SS. Eucharistia mutuato. Primævæ Ecclesiæ Martyres in tyrannidis ac martyrii arenam nunquam descenderunt, nisi sacro Altaris Divini frumento, & purpureo Servatoris sui sanguine, veluti ceroinate, confirmati. S. Cyprianus; *Quomodo ad martyrii poculum idoneos facimus, si non eos prius ad bibendum in Ecclesia poculum Domini iure communionis admittimus?* Isaiæ textum, supra citatum, S. Vincent Ferr. de SS. Eucharistia interpretatus, ait; *Radix Jesse vocatur Christus, qui stat in signum populorum, scilicet in Missa, quando elevatur hostia, sicut in passione fuit elevatus in Cruce.*

Alex ab Alex. in gen dier. lib. 4. c. 2.

Eucharistia.

Bened. Fid. in jsal 22. v. ; Theatr. s. Isa. 11. 10.

S. Cyp. Orat. de lapsis.

S. Vinc. Fer. ser 5 in Pasch.

87. Granum, dum seminatur, à Joanne Orozzo epigraphen cepit; RENOVATA SPES. Cujus loco ego subscriberem; SPEM RENOVAT AN-

NI. Hinc disces, si olim beatas æternitatis fruges colligere desideres, copiosam virtutum sementem in hac vita spargendam esse. S. P. August. id præclarè explicans, ait; *Apostolus inquit, bonum facientes non deficiamus; Galat. 6. 9. tempore enim suo metemus, infatigabiles itaque, dum tempus habemus, ait operemur bonum ad omnes. Hoc est semen tuum, quod erit in benedictione. Terræ committis, & tantò amplius colligis; Christo committis, & perdis?*

Opera bona.

S. Aug. tom 9. in Ps. 36.

88. Emblematis loco manum pinxi, quæ grano seminando intenta, epigraphen monstrabat; DISPERDIT, UT CONGREGET. Exactam hanc, & venustam Eleëmosynarii ideam pixerim; hic enim opes erogatas amplissimo fœnore recuperat. Testem habeto luculentum S. Pet. Chrysol. ubi ait: *Da homo pauperi terram. ut accipias cœlum; da nummum, ut accipias regnum. da micam, ut accipias totum.* Quin, nec Ovidium id latuit, in hæc verba canentem:

Eleëmosyna.

S. Pet. Chrys. serm. 8.

Ovid. 3. Pont. eleg. 8.

Nam te, cùm donat, ista juvare solent.

Explicatissimè S. Joannes Chrysostomus: *Qui dives fieri vult, fiat pauper, ut dives fiat, sufumat ut colligat, spargat ut congreget: quæ ipsa, si tibi nova, ac parum credibilia videntur, eum contemplato, qui sementem facit &c.*

S. Io. Chrys. hom 8 in Epist. ad Rom.

89. Frumento, reipsâ seminato, inscripsi; CRESCET IN CENTUPLUM. vel certè ad grana, in terras sparsa, alludens; MULTIPLICATA RESURGENT. Utroq; lemmate S. Ecclesiam & SS. Martyres significare licet. De his Hugo Victor. testatur; *Cadentibus igitur granis paucis, seges multiplicata surrexit, quia inde auctus est in vivis numerus fidelium, unde in morientibus minus videbatur.* Et S. Leo Papa; *Non minuitur persecutionibus Ecclesia, sed augetur: & semper Dominicus ager segete ditiori vestitur, dum grana, quæ singula cadunt, multiplicata nascuntur.*

Ecclesia infestata.

Hug Vict. l. de Vanit. mundi.

S. Leo ser. 1. in Natali SS. Petri & Pauli.

90. Spicas albescentes fato inevitabili & proximo nonnisi falces messoriæ monent. Unde lemma; ALBESCUNT AD MESSEM. Emblematis antiam ipsamet sapientia incarnata his omninò verbis subministrat? Videte regiones, *quia albæ sunt jam ad messem*. Ita sanè caput nostrum, canitie maturescens, iodies Parcarum lethale vulnus pertimescat. S. Greg Nyssenus: *Caput jam canescit, propè est æstas vitam nos fortè falx acuitur, & timeo, ut nobis dormientibus, & in una spe occupatis, repentè accedat messor terribilis.*

Ioan 4. 35.

Canities mortis indicium

S. Io. Chrys. Orat. adv. eos qui differunt Baptismum.

91. Ager frumento sementico respersus, Epigraphen subjunctam habet; CUM FOENORE REDDET. Verbis è Tibullo mutuatis;

-- -- -- Spes sulcis cred t aratis
Semina, quæ magno fœnore reddet ager.

Tibull. l. 2. Eleg ultim.

Vel ex S. Luca; PRO UNO CENTUPLUM Exinde quivis Christianus acres concipiat stimulos, ut, tanti fœnoris particeps futurus, suas opes, veluti sementem, in egenos liberalissimè dispenset. Candidè monens S. Joan. Chrysost. *Sementem*, inquit, *& nos jaciamus, cælumque tanquam agrum colamus, ubi & multa cum abundantia metamus.* E S. Leo de electmosynis erogatis disserens, ait; *Non solùm integra manent sed etiam modo augentur, & qualitatis mutantur.*

Luc 18

Eleëmosyna.

S. Io. Chrys. hom 8 in ep ad Rom.

S. Leo ser. 2. de jejun. sept mensis.

92. Spicæ, quò pluribus turgent granis, hoc magis incurvescunt; contrà rectæ, segetem minimè lætam promittunt. Lemma: CURVANTUR ONUSTÆ. Ita homo, quantumvis cœlestibus donis insignitus, se tamen ipse pluris non æstimat, quàm si nihil omninò commendatione dignum obtineret. Facilè siquidem propria internoscit ab alienis, doctus suum cuique tribuere: inde & dona sibi desuper com-

Humilitas.

communicata non tanquam sua, sed tanquam precariò accepta considerare, & mentis oculos in barathrum sui nihili, in quod sibi relictus momento recideret, continuò defigere. Imo quò pluribus Deus animum ejus virtutibus exaggerat, hoc ipse profundius in se descendit. *Ut enim arbores*, inquit S. Doroth. *cùm multo fructu onustæ fuerint, inclinant ramos, & eos plerumque frangunt; quia autem ramus nullum habet fructum, in altum attollitur, & rectus assurgit; sic anima, quantò plures fructus attulerit, tantò magis humiliatur.*

S. Doroth. serm. de humilitate.

Maria V.

93. Paucula grana in terram spargis, sed plurima colliges; unde agrum copiosâ refertum segete, hoc lemmate insignivit P. Sebastianus à Matre Dei, PRO PAUCIS PLURIMA TOLLE. Mariam Virginem hæc imago significat, cujus typus, est terra, juxtà illud Isaiæ, *Aperiatur terra, & germinet Salvatorem.* Terra enim ista quævis, etiam minima obsequia uberrimè compensat. *Quis enim*, inquit ad Mariam V. integerrimus tantæ Matris pullus, Mellifluus Bernardus, *Misericordiæ tuæ ò benedicta longitudinem, & latitudinem, sublimitatem, & profundum queat investigare? Nam longitudo ejus usque in diem novissimum invocantibus eam subvenit universis. Latitudo ejus replet orbem terrarum, ut tuâ quoque misericordiâ plena sit omnis terra. Sic & sublimitas ejus civitatis supernæ invenit restaurationem, & profundum ejus sedentibus in tenebris & in umbra mortis obtinuit redemptionem. &c.*

S. Bern. ser. 4. de Assumpt. M. V.

Confessio

94. Soluto spicarum fasciculo inscripsère; TERRÆ RETINACULA SOLVIT. Ita homo spiritualis nullâ unquam re terrenâ se detineri patiatur. Porrò etiam illi terræ-retinacula solvunt, qui post confessionem suorum delictorum in album filiorum Dei recipiuntur. S. P. Augustinus; *Solvitur unusquisque à vinculis cupiditatum malarum, vel à nodis peccatorum suorum. Remissio peccatorum solutio est.* Cæterùm Emblema istud Christinam, serenissimam Suecorum Reginam spectabat, quæ fidei orthodoxæ causâ triplex regnum, exemplo prorsus prodigioso, reliquit. Mentem suam hoc disticho aperuit Author;

S. Aug. conc. 2. in Ps. 101.

Hærebat, terraque seges retinacula solvit;
Nec te terra, triplex, nec diadema tenet.

95. Grano, è manu in agrum sparso, inscripsi: UT SURGAT IN ORTUM. Verbis è Seneca Tragædo sumptis;

Resurrectio

Generosa in ortus semina exurgunt suos.

Ita corpus nostrum terræ committitur, resurrecturum decretorio illo Judicis supremi die. Audi Magnum Augustinum, indubitatum Canonis hujus Catholici testem; *Ipsam*, inquit, *resurrectionem carnis, quæ partim tardius, partim omninò non creditur, ita certam teneamus, ut certius nobis non sit solem, cum ceciderit, oriturum.*

S. Aug. de quàt. anim. cap. 33.

96. Prima recensque seges, humo suâ vix exiens, quæ hyberno tempore nivibus oppressa jacebat; tandem redeunte solis calore in tantam surgit exiguo tempore proceritatem, ut & quadrupedibus majoribus inserviat, & tegumentum præbeat. Unde tenellæ ad huc segeti sub æstivo sole inscribe; ILLO SPLENDENTE LEVABOR; Ita homo, sive in peccatorum, sive in calamitatum humo tantisper sepultus, mox aspirante Divinâ gratiâ, ad lætissimam gloriæ fortunam assurget. S. P. Augustinus; *Qui Creavit, per gratiam levat ruentem; per ipsam curat ægrotantem, per ipsam coronat vincentem.* Emblematis Author, Serenissimus & jam sæpius laudatus Philutheus, concinnè in rem præsentem canit;

Gratia Dei.

S. Aug. serm. 15 de Temp. c. 1.

Prima seges tenera vestit lanugine campum,
Atque humilis pronum lambit arista solum.
Sed jam sol splendet, dum videt pulcher Apollo,
Mox flavum tollit fulgida ad astra caput.
Tunc Ceres attonitis jactat sua regna colonis,
Miraturque decus, spica procera, suum.
Sume animos, mea mens. Si me respexerit æther,
Ignava velior tollar alacris humo.

F V N G V S.

Cap. X X.

97. FUngus marinus, se ipso mollissimus, quamprimùm solari radio ac calore contingitur, mox instar petræ obdurescit. Unde Alphonsus Petra, Comes de Sylvano, cui inter Sapientes Lapidescentis cognomen obtigit, Emblematis loco fungum, radiis solaribus intra undas marinas expositum statuit, cum epigrammate, DURESCIT AD ORTUM; velut dixisset, sub beneficiis Academiæ radiis ingentis virtutis literarum soliditatem sibi accidisse. Iis omnibus hæc imago convenit, qui ætate etiamnum juvenescente in virtutis exercitio obduruerunt. Sic Germanorum filii, vixdum nati, intra gelidas Rheni aquas mergebantur. Spartanorum juventus à teneris ad famem, sitim, ac verbera æquo animo toleranda assuefiebat. S. Joannes Baptista penè ab ipso vitæ limine eremi horrorem incolebat. &c. Cæterùm eodem Emblemate etiam peccatorem obstinatum significare licet, qui gratiæ Divinæ radio tactus, renititur, & propriâ suâ malevolentiâ indurescit. S. Stephanus, Judæis exprobrans, inquit, *Dura cervice, & incircumcisis cordibus & auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis &c.* Nimirum Deus erga reprobos, velut ignobiles fungos, solem agit; Nam, Magno Augustino teste, *Deus miseretur gratuito dono, obdurat autem justissimo merito.*

Studiosus

Educatio

Peccator obstinat.

Act. 7.

S. Aug. ep. 105.

98 Fungus, nocte una generari solitus, epigraphen à Bargalio recepit; NOCTE UNA. Rem hæc imago significat, seu multa facilitate, seu improviso animo productam. Josephus, Mardochæus, Saul, aliique complures, accommodatè ad hanc ideam, minimi temporis intervallo è pristina ac vili suâ conditione ad immensa honorum culmina fuêre sublevati. Et, quod mireris, idipsum non in aliquot tantùm, particularibus personis, sed in integris etiam Provinciis ac populis cernere licet, quorum omnis felicitas nonnunquam intra unius noctis angustias ad votum excrevit. Insuper sicuti unica nocte omnes Ægypti primogeniti fuêre occisi, ita omnes Jacobi pronepotes in vitam & libertatem è durissima captivate asserti sunt. Unica nox sancto Regi Ezechiæ, gravissimâ obsidione presso, gloriosam victoriam peperit, centum octoginta quinque hostium millibus, Angelorum operâ, fulminatis, ac in cineres redactis. Unica nocte miserrima Bethulia ruinam, jamjam imminentem effugit, dum Herois illa fortissima Judith, temerario Holoferne interempto, omnem Assiriorum exercitum fudit fugavitque. Cæterùm Castor Durantes ait, non esse mirum quod fungus unicâ nocte totus excrescat, cùm res quævis noxia & vilis, qualis itaque fungus est incrementum capiat velocissimum.

Celeritas

Exod. 14.

4 Reg. 19. 35

Judith. 13.

Funge vale; genitum nil miror nocte sub una,
Sic properant rapido noxia quæque pede.

Ita nimirum, quisquis proposita, consilia, aut cogitationes, proximè & quasi tumultuario opere natas, sequitur, partus proferet, veloces quidem, sed fungis rebus inquam vilissimis, comparandas. Rectè dixit Publius Mimus; *Ad pœnitendum properat, citò qui judicat.* Et Ovidius;

Publ. mim.

Ovid. 3. Trist.

Quilibet ignavo præcipitata premunt.

99. Fun-

Res improvisa

65. Fuogùm non incongruè hâc gnoma affeceris; INSPERATUS ENASCOR. Res quævis, inexpectato eventu subsecuta, hoc emblemate significatur. *Nam id præcipuum fuit, estque adhuc apud omnes hieroglyphicum fungi*, inquit Pierius Valerianus, *ut quotiens novi aliquid præter expectationem repentè factum apparuerit, Fungum id dictitemus.*

Pier. Val. l. 58.

100. Fungus, ab ipso exortu suo indies corrumpi solitus, atque adeò fragilissimus, epigraphen sustinet; CITO VANESCIT. vel, VEL NON DIU CONSISTAM. vel, EGREDITUR, ET CONTERITUR. vel, ut Carducio meo placet; VELOX ORIOR, MORIOR. Propria hæc vitæ humanæ effigies est, de qua S. Jacobus: *Quæ est enim vita vestra? vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminabitur*. Et prior illo Jobus: *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis: qui quasi flos EGREDITUR, ET CONTERITUR.* In rem nostram aliquot Authores non sine acumine super illud Psalmi, *Dominus custodit introitum tuum & exitum tuum*, observant, quod humana vita duobus solùm terminis, nativitate scilicet & morte, componatur, nullo propè persistentiæ mediu intercurrente. Verissimè dixit Dominus Marinus:

Vita humana.

Iacob 4. 15.

Iob. 14. 1.

Psal. 120. 8.

Da la culla à la tomba è un brieve passo.

Eadem imagine etiam caducam divitiarum, ac rerum quarumvis terrestrium vanitatem haud obscurè significabis, Siquidem, Salustio asserente, *Omnia orta occidunt, & aucta senescunt*. Cui accinens meus Carducius, rem totam hoc disticho complectitur:

Salust.

En velox orior fungus, morior que vicissim:
Qui citò fit Crœsus, protinus Irus erit.

101. Fungus, palato humano plurimùm amœnus & gratus, non rarò venenatâ suâ qualitate mortem accelerat; Unde P. Carducius fungo inscripsit; DUM PLACEO, EXITIUM Ita sane peccaminosa mundi voluptas eodem momento & gaudium, & perniciem conciliat. S. P. Augustinus de se ipso fatetur: *Non me revocabat à profundiore voluptatum carnalium gurgite, nisi metus mortis &, futuri judicii tui.* Emblematis mentem hoc disticho explicat meus Carducius:

Voluptas mūdana

S. Aug. l. 6. Conf. c. 16.

Dum placeo, exitium comedentibus infero fungus,
Blanda voluptatis pabula cor perimunt.

GRAMEN. *Cap.* XXI.

102. HOmo, tantò magis proficere, quò magis affligi solitus, hanc herbam imitatur: cum lemmate, QUO MAGIS DECERPAR. vel, ut Abbas Ferrus dicit; NON SI STERPA GIA' MAI, CHE NON RINASCA. id est, SEMPER AVULSA RENASCOR. Certè vitia, quantumvis assiduæ industriæ ferro è Christianorum cordibus succisa ac eradicata, nunquam non repullulant, & indefessam vigilantiæ nostræ operam exigunt. Optimè monet S. Bernadus: *Parum est ergo semel putâsse, sæpè putandum est, imò (si fieri potest) semper; quia semper quod putari oporteat) si non dissimules invenis.* Porrò etiam conscientiæ remorsus nunquam adeò conquiescit, quin identidem reviviscant. Tertulliani dictum est. *Conscientia potest obumbrari, quia non est Deus; extingui non potest quia à Deo est.*

Vitium.

S. Ber. ser. 48 in Cant.

Conscientiæ remorsus.

Tertul. ap. Lips. Monit. polit. l. 2. c. 6.

103. Gramen adeò dilatatur, suasque radices ita copiosè multiplicat, ut infelicem illam terram, quam occupat, ad omnes alios nobiliores flores, herbas, aut fructus proferendos penitus reddat ineptam. Unde lemma. INOPEM SUA COPIA FACIT. Hæc operandi methodus etiam aliquot hujus mundi Dominis usuvenit, qui propriam suam potentiam & authoritatem ad tot provinciarum spatia extendunt, ut omnes eorum vicini sese ab iis suffocatos, debilitatos, & ad extremam perniciem deductos conquerantur. De hac hominū sorte Seneca; *Videatur*, inquit, *& avaritia magni animi. Acervis auri, argentiq; incubat & provinciarū nominibus agros colit, & sub singulis villicis latiores habet fines, quàm quos consules sortiebantur.* Et alibi ait, quod illius aviditas *agros agris adjicit, vicinum vel pretio pellit agro, vel injuria*; & quod *in provinciarum spatium rura dilatat.*

Potens avarus.

Senec. l. 1 de Ira sub fin.

Idem ep. 90

104 Graminis tam herba, quam radix & decoctio miram vulneris consolidandi virtutem habet. Unde Castoris Durantis lemma; VULNERA JUNGIT. Anima, charitatis studiosa, dissolutos proximos componere, discordes ad pacem revocare, inimicos conciliare, & amicitiæ Christianæ vinculis omnes conjungere satagit. Nam, ut probè monet Ethicorum Magister S. P. Augustinus; *Nisi fervor charitatis accendit, multa in unum conflari non possunt.* Hoc sensu meus Carducius;

Pacificare.

S. Aug. Tr. 10 in Ep. Ioan.

Ut gramen exoluta jungit vulnera;
Sic charitas divisa corda colligat.

Spiritus sanctus, eâdem omninò virtute omnes interioris animi nostri plagas benignissimè persanare solitus, sanctam Ecclesiam sibi in hæc verba supplicem habet, *sana quod est saucium.*

Spiritus sanctus.

105 Gramen, ut lætius crescat, falce demeritur, & humo tenus conciditur. Symbolo subscripsit Philotheus, ingenio & natalibus serenissimus; LÆTIUS UT SURGAT. Non mirandum, si quandoque pii molestiis, miseriisque vexentur, & pœnis Divinis affligantur. Etenim Deus, quos quâdam singulari gratiâ ad suum elegit cultum atque sinceram venerationem, multis hinc inde pœnis, calamitatibusque variis exercet, ut fidei constantiam in iis expertus, majori deinceps felicitate eos extollat. Non itaque rigor iste respicit horum perniciem; sed affliguntur, puniuntur, ut postea præsenti auxilio ex miseriis erepti, extollant magis Divinæ benignitatis magnitudinem, aliosque suo exemplo ad pietatem trahant. Opportunissimè S. P. August. *Non videantur tibi felices, qui florent ad tempus, Tu castigaris illis parcitur, Fortè tibi castigato & emendato filio hereditas reservatur.* Concionè, ut solet, Emblematis Author:

Calamitas utilis.

S. Aug. Con. 1. in Ps. 70.

Qui modo ridebant vernanti gramine campi,
Nunc virides secti deposuère comas.
Crudelis falcem submisit messor acerbam,
Maturumque hausit dextera sæva decus.
Quid voco crudelem? quæ messuit, illa benigna
Dextera, & in campos officiosa suos.
Lætius ut crescant, tollant ut celsius udum
Gramina læta caput, messuit illa manus.
Si mei luxuriat rebus fortuna secundis,
Cæde illam, ut surgat sanctior inde Deus!

JUNCUS. *Cap.* XXII.

106. JUnci, in palude figurati, simulque undarum fluctibus, ac ventorum procellis impetiti, epigraphen tenent: FLECTIMUR, NON FRANGIMUR. Eorum hanc effigiem dixeris qui loco ac tempore opportunè cedere docti, omnes adversantis fortunæ impetus superant. Semper quidem, Magno August, teste, *Tentat labor aut dolor, ut frangat*, sed

Cedere. Virtus superat adversitates.

S. Aug. l. 4. cont. Iul. cap. 16.

ſed conatibus in magnanimo pectore ſemper irritis. In tem præſentem Baptiſta Pitoous de Virtute canit

Piega impetodi venso, orrido, inſano
Giunchi in molle palude. e non gli ſpezza.
Cosi l'alma virtù percoſſa è in vano,
Du moleſta fortuna almale avveza.

Prudentia

107 Alius eosdem Juncos, ventis incurſatos hoc dogmate politico, ceu lemmate, inſignivit; TEMPESTATI PARENDUM. Maxima quippe prudentiæ pars eſt; tempori obſecundate, ac fortunæ cedere. Phocidides. Lipſio, referente, dixit;;

- - - - - - Memento
Temporibus ſervire, nec adverſarier Auſtris.

Phocid ap Lipſium l. 2 Dial 8 ae Remed.

Ovidius;

Dum furor in curſu eſt, currenti cede furori
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliqua qui cùm diſcedere poſſit,
Pugnas in averſas ire natator aquas.

Eccl. 4. 32.

Lipſ de uno Religione. Innocentia.

Siracidis monitum eſt; *Noli reſiſtere contra faciem potentis, nec coneris contra ictum fluvii.* Paucis omnia complexos Juſtus Lipſius, ait; *Honeſtè cedit, qui tempori cedit.*

Cic de offic. Concep. M V.

108. Scipio Bargalius Juncis inſcripſit; HUMILES, ET ABSQUE NODO. Anima ſimplex ac innocens iis omninò proprietatibus inſignitur, quæ nullius peccati nodum in ſe protuberare patitur. Nam Tullio teſte, *Innocentia eſt puritas animi, omnem injuriæ illationem abhorrens.* Argumento non abſimili Franciſcanorum familia Mariam Virginem, ſine originaria labe conceptam, demonſtrat; *Hac eſt virga, in qua NEC NODUS originalis, nec cortex actualis culpa fuit.*

Animus imperterritus. *2. Cor. 4. 8.*

109. Idem Bargalius Junco, frondibus miſerè ſpoliato inſcripſit; NUDUS LICET, EX SE STAT. Iis hanc junci effigiem tribuns, qui graviſſimis ærumnis preſſi, animum imperterritum, & ab aliorum ope independentem, conſervant. Apoſtolus, ſe ſuique ſimiles deſcribens, ait; *In omnibus tribulationem patimur, ſed non anguſtiamur: aperiamur* (id eſt, interprete Lyrano, *depauperamur*) *ſed non deſtituimur: perſecutionem patimur, ſed non derelinquimur.* Ita Gentilibus quoque Fabriciis, Fabiis Regolis Camillis &c. paupertas & afflictio honori magis, quàm oneri fuit, Salviano teſte, *Quidquid acciderit iis, quicunque verè Religioſi ſunt, beati eſſe dicendi ſunt: quia inter quantumlibet aſpera nulli lætiores ſunt; quàm qui hoc ſunt, quod volunt.*

Salv. l. 1 de vero judicio.

110. Junci, quantumlibet paludibus immerſi ſuum tamen incrementum omne ab aquis cæleſtibus capiunt. Unde Emblematis loco ſub cœlo pluvio depicti epigraphen ſuſtinent; CRESCUNT CONSPERSI DESUPER. Ita ſane verum hominis Chriſtiani augmentum è gratiæ Divinæ favore potius, quàm à beneficiis terrenis derivatur. *Itaque* inquit Apoſtolus, *neque qui plantat, eſt aliquid, neque qui rigat; ſed qui incrementum dat Deus.* Sapientiſſimè S. P. Auguſtinus, *Nos loquimur, ſed erudis Deus: nos loquimur, ſed Deus doces. Non enim beatus dictus eſt, quem doces homo, ſed quem tu erudieris, Domine. Nos plantare poſſumus, & rigare, ſed DEI EST, INCREMENTUM DARE.*

Gratia Dei. *1. Cor 3 7.*

S Aug ſer. 4. de verbis Apoſt.

LACTUCA *Cap. XXIII*

Charitas Chriſtiana.

111 PLinius author eſt, Lactucæ nomen celebri huic herbæ è lactis copia, quâ in radice, ſtipite, & foliis abundat, acceſſiſſe. Unde lemma; LACTE PRÆDIVES. Hanc charitatis Chriſtianæ ideam habeto, quæ alterius egeſtati ſublevandæ nunquam non copioſo & dulciſſimo lacte affluit. Eâdem omninò ratione Prædicator Evangelicus, ſuos Auditores ſuavi nutrimento recreaturus, lacteos amœniſſimæ facundiæ rivulos in lingua circumfert. P. Cornelius à Lapide illam ſacri Epithalamii ſententiam, *Mel & lac ſub lingua mea*, de Doctoribus ac Verbi Divini Præconibus interpretatur; Qui *os & labia habent ſtillantia lac & mel ſacra doctrina, ideoque plena ſuavitatis & dulcedinis, ut ſtillent lac teneris & rudibus, mel verò ad eſt ſolidiorem doctrinam magis provectis.*

Prædicator. *Corn à lap. in Cant. 4. 11.*

112. Lactuca naturâ ſuâ humida ac frigida, ſitim extinguit, ſtomachi ardores temperat, & choleræ acrimoniam refrænat. Tametſi verò ob bonitatem ſuam humano palato nunquam non ſapiat, inter æſtatis tamen fervores omnium gratiſſima habetur. Unde Caſtor Durantes in ſuo ſanitatis Theſauro ad eam converſus canit;

GRATIOR æſtivo es, DUM SYRIUS ÆSTUAS, orbe.

Eam ob rem ſymboli loco ſubſcribes; GRATIOR SUB SYRIO. Ita ſanè gratia Divina nunquam nobis accidit ſuavior, atque inter extremas anguſtias ac ſummos calamitatum ardores. Nam quidquid emolumenti pluvia in æſtate, manna in deſerto, & in ultimo vitæ diſcrimine cibus affert, idipſum in eo articulo à gratia recipimus. De hac ſuppetiarum ac beneficiorum ſorte Seneca prudenter pronuntians, inquit, *In beneficio ſenſus communis, tempus, locum, perſonas obſervet; quia momentis quædam grata & ingrata ſunt. Quanto acceptius eſt, ſi id damus, quod, quiſquis non habet, quàm cuius copia abundat? quod diu quærit, nec invenit. quàm quod ubiq; viſurus eſt*

Gratia in extremis anguſtiis.

Senec l. 1 de Benef cap. 12.

113. Lactuca ſaporem præbet palato noſtro gratiſſimam, ibi cumprimis, quando nullis abluta aquis, menſæ infertur. Unde inſcripſi; NON LOTA SUAVIOR; argumenti ratione ex eodem Durante mutuata;

Si modo ſit mundus cultor, NON LOTA PLACEBIS.

Amicitia ſine fuco

Benevolentiam minimè fucatam, & ſinceram, apertamq; amicitiam hoc ſymbolo edoceris. Eam commendans Seneca, *Nihil tamen,* inquit, *æque oblectaverit animum, quàm amicitia fidelis. Quantum bonũ eſt, ubi ſunt præparata pectora, in quæ tutò ſecretum omne deſcendat, quorum conſcientiæ minus, quàm tuã timeas, quorum ſermo ſolicitudinem leniat, ſententiã conſilium expediat, hilaritas triſtitiam diſſipet, &c.*

Senec lib. de Tranq. cap 7.

114. Ajunt, Lactucam, naturâ frigidam, omnem Veneris impetum validè refrænare. Quare Athenæus teſtatur; *Venerem inter lactucas Adonin condidiſſe allegoricè innuentibus Poëtis, eos ad Venerea imbecilles eſſe, qui lactucis aſſiduè veſcerentur.* Idipſum Laurentius Lippius de Colle inter diſtichorum ſuorum reliqua affirmat;

Athen l. 2. Dipnoſoph. cap 32.

Surgentem Venerem mollis lactuca moratur.

Et Caſtor Durantes, poëmate ad lactucã converſo;

- - Valeas, ſi vult gaudia noſtra Venus.

Denique Andreas Alciatus lactucã cognominat *Amuletum Veneris*: id eſt remedium & alexipharmacum ad Veneris inſultus reprimendos validiſſimum. Proinde lactucam hoc lemmate afficere licet; CARNIS TEMPERAT ÆSTUS. Joannis. Thuilii doctrina eſt, *Libidinem, turpemq; voluptatem ciborum moderatorum uſu ſopiendã, & reprimendã eſſe. Nihil enim æquè conducit ad motus illicitos cohibẽdos, quàm victus ratio temperata.* Enim verò victus tenuis ac ſobrios, in lactucæ frigeſcentis & humidæ ſimbolo repræſentari ſolitus, omnes impuri amoris flammas citra negotium reſtinguit. Temperantiam velut è nativa ſua ſede definiens Magnus Auguſt. ait; *Temperan-*

And Alc. Embl 77. Ioan Thuil ſup Embl. eiusdem. 4.

S Aug l 52. Quaſt q 31

perantia est rationis in libidinem, atq; alios non rectos impetus, animi, firma & moderata dominatio.

115. Lactuca humiditate suâ somnum conciliat. Lemma è Castore Durante mutuatum; SOMNI DULCIS ALUMNA. Innocentiæ hunc typum putes; ea enim, quocunque loco candoris sui lac derivarit, quietis suavissimæ somnum, nullo extero strepitu unquam interrumpendum, confert. Salomonis consilium est; *Custodi legem atq; consilium, & erit vita animæ tuæ, tunc ambulabis fiducialiter in via tua & pes tuus non impinget: si dormieris, non timebis; quiesces, & suavis erit somnus tuus.* Exemplo suo luculentè id comprobat S. Petrus Apostolus, qui ad mortem damnatus, in fœtidum carcerem detrusus, ferreis catenis constrictus, & militum excubiis validissimè cinctus, mirâ corporis animique quiete perfruebatur; *Et erat dormiens inter duos milites:* nimirum pectoris sui candore ac innocentiâ securus. Benè dixit S. Hieronymus; *Innocens inter ipsa tormenta fruitur innocentia bono: & inter malignitates, timet de pœna metuit, de innocentia gloriatur.*

Innocentia dulcè facit quietem.

Prov. 3. 24. Act. 12. 6.

S. Hieron Epist ad Demetriad

LEGUMINA.
Cap. XXIV.

Indigni honorati

116. D. Carolus Bossus emblematis loco Legumina figuravit, quæ aquis immersa, partim in illarum superficie, partim in fundo hærebant; cum lemmate, DETERIORA FERUNTUR. Illustres ac præclaras personas hæc imago innuebat, quæ temporum injuriâ ad infirmæ sortis fundum cernebantur depressæ, aliis interea hominibus vanis, & inutilibus ad dignitatum fastigia sublevatis; haud secus atq; vitiosis leguminibus ex aquarum superficie suspensis, utiliora in fundo hæsitare coguntur. Infelicitatem istam deplorans Franciscus Patriarcha. *Quotiens,* inquit, *indigni dignissimis præferuntur, & quotiens indignos dignissimi judicant.* Dicto huic comprobando exemplum subjungit; *Lucius Flaminius, mox ob indignum facinus judicandus, & ordine Senatorio amovendus, Scipioni Nasica prælatus fuit, viro omnium optimo, Senatûs & populi sententiis judicato, Vatinius Catoni, illaudatus laudatissimo &c.* Exemplo tamen longè illustriore id testatum facit S. Matthæus: cùm enim Judæi liberam haberent optionem, vel Christum Servatorem, vel Barrabam seditiosum, latronem, & homicidam dimittendi; mox justo, innocente, ac sancto ad mortis fundum depresso, hominem indignum & sceleratum libertate donârunt. *Data optione,* inquit Beda, *pro Jesu latronem, pro Salvatore interfectorem, pro datore vitæ elegerunt ademptorem.* Et S. Ambrosius; *Illi quibus dicitur, Vos ex patre diabolo estis, vero Dei Filio Patris sui filium Anti-Christum prælaturi esse dicuntur.* Similem miseriam in Anglia, Elisabethæ ævo accidisse non sine lachrymis commemorat P. Edmundus Campianus, quando Ministri Calviniani homines vilissimi, indoctissimi, & sceleratissimi aliis, nobilitate, virtute, & scientiâ ad miraculum excellentibus imperare sunt visi. Verba ipsius sunt; *Heresis pessimè audit apud omnes, nec ullum genus hominum vulgo vilius aut putidius est, ipsorum ministris. Meritò indignamur in tam perdita causa homines tam indoctos, tam sceleratos, tam dissectos, tam abjectos, cultissimis ingeniis dominari.*

Franc. Pet. li. de Remed. Dial p.

Matth 26.

Beda in c. 15 Marci.

S Amb in c 12. Luc.

Edm Camp Epist 10

117. Tametsi legumina, ab ebullientium aquarum impetu agitata, in aheno exiliant; extra hujus marginem tamen nunquam feruntur. Unde lemma; EXILIUNT, NON TRANSILIUNT. Juvenes illos hoc Emblema depingit, qui modestiam cum vivaci pectore ita arctè connexam habent, ut animo relaxando intenti, nunquam extra virtutis orbitam progrediantur. S. Clemens Alexand. *Tanquam animalia ratione prædita oportet nos temperatè componere studii nostri acrimoniam, & nimiam intensam vehementiam moderatè remittentes, non autem inconcinnè dissolventes.* S. Joannes Chrysostomus; *Quod malum est risus?* inquit: *Non est malum risus, sed malum, quando fit importuno tempore, & immoderatè. Risus inest animæ nostræ ut remissionem aliquando habeat anima, non ut diffundatur.* S. Thomas Aquinas, illa Apostoli verba interpretatus; *Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete, Modestia vestra nota sit omnibus hominibus,* ait; *Quasi dicat, ita sit moderatum gaudium vestrum, quod non vertatur in dissolutionem.*

Recreatio modesta.

S. Clem. Alex. l. 2. Padag. cap 5.

S. Io. Chrys Hom 5 in Ep ad Heb.

S Thom Aquin Phil. upp. 4. 4.

LINUM. LINUM
Asbestinum. *Cap. XXV.*

118. NOn rarò miseros agricolas tota sua fallit spes, dum linum seminatum frequenter in lolium degenerat. Caducam hanc lini indolem describens Joannes Ruellius, ait: *Linum in lolium degenerare, Theophrastus prodidit.* Unde epigraphen subdidi; DEGENER IN LOLIUM. Idipsum affectibus nostris haud rarò accidit, quando laudabiliter & castissimè versus personam aliquam concepti, postea in vitiosas libidines desinunt. Verissimè dixit S. P. Augustinus, magnus ille morum Magister, *Amor fœminarum, quantumcunque spiritualis, sæpè vertitur in carnalem.*

Io. Ruel l. 2 c. 33.

Affectus degenerans.

S. August.

119. Lino qualitas adeò venenata ac exsiccans est congenita, ut illius vitio omnes campi, quos incolit, marcescant. Virgilius id observans, canit;

Urit enim lini campum seges:

Et Plinius; *Linum urit agrum;* quibus accedens Ruellius, ait, *Obesse solo virus lini, quia sit fervida natura, ait Tremellius.* Quamobrem seminatis loco subscripsi; PINGUE SOLUM EXHAURIT. Genuina hæc peccatoris imago est, cujus præsentiâ ac cohabitatione integras Provincias, quamlibet pingues & fortunatas, arescere, ac in steriles eremos deficere non rarò experimur. Testem habeto clarissimum, Davidem; *Terram fructiferam in salsuginem à malitia inhabitantium in ea.* Clarius id proponens S. P. Aug. ait; *Posuit flumina in desertum, & exitus aquarum in sitim, terram fructiferam in salinas. Unde? quo merito? à malitia inhabitantium in ea.* Tertullianus de Sodomæo incendio canit.

Virg 1 Geor Plin in proœ lib. 9 Ruell. in c.

Peccator noxius.

Psal. 106 34

S Aug Tract in hunc Ps.

Tert. Carm de Sodoma incendio.

Tota rogus regio est, hinc atro horrore favilla,
Hincque situ cano cineres incendia signant,
Occidit illa, prior, feritas, quam prospiciens Loth &c

120. Etsi Physici in diversas abeant sententias, quænam terra lino omnium sit gratissima, Ruellius tamen, superiore numero adductus, illud uliginosâ ac pingui humo cumprimis gaudere testatur. *Gaudet,* inquit, *uliginosis tractibus, & limosis.* Unde lemma; LIMO PRÆGAUDET. Peccator obscœnus, limo non absimilis, dies suos geniales inter terræ fœtores transigit. Ad hoc propositum Suidas, referente P Aloysio Novarino; ait; *Evidentes animi sordes significat lutum, si somniaris te in luto aut cano versari, peccata & errata tibi significantur.* Ita homo lascivus sensuum impuritate unicè delectatur, De avaro Caligulâ narrat Suetonius; quod *contrectandæ pecuniæ cupidine incensus, sæpe super im-*

Ruell. l 6.

Peccator sordibus gaudet.

Novar To 2. Adag. n 744.

Suetonius.

mensæ aureorum acervos, patientissimè diffusos loco, & nudis pedibus spaciatus, & toto corpore aliquando volutatus est.

121. Lini præstantia ex ipsius subtilitate dignoscitur. Unde lemma; MELIUS QUOD TENUE. Ita Christianus, jejuniis ac mortificationibus probè extenuatus, pretiosum sui conspectum mundo exhibet. Cornelius à Lapide in rem nostram ait; *Tenuissima ex bysso fila texuntur in veste Pontificis, ut denotetur, mysticam veræ sanctitatis vestem non crasso (quod ajunt) filo, sed tenui atque subtili esse texendam.* Et S. Hieronymus super illa Ezechielis verba, *Cinxit te bysso*, ait; *Bysso accinguntur renes, quotiens pinguia libidinis incendia tenuanda sunt: nihilque in eis crassi humoris relinquitur.*

Mortificatio illustrat.
Cor. à Lap. in Ezech. 44. 17.
S. Hier. in Ezech. c. 16.

122. Nobilis illa est lini proprietas, quod tinea, reliquas & vestes omnes nocivo dente corrodere solita, pannis lineis propinquare non audet. Unde epigraphen sustinet; IMMUNIS A TINEA. Linteum illud, Sacerdotibus *Corporale* dictum, supra quod Sanctissimum Servatoris nostri Corpus consecratur, non sine mysterio è lino confici solet. Innuere enim vult Ecclesia, fidelium animas, instar panni linei, ab omni scelerum tinea præservatas, Christi recipiendi dignas esse. Opportunè S. P. Augustinus; *Qui vult ad mysterium Ecclesiæ Catholicæ pertinere, excludat de corde suo corruptionem malarum concupiscentiarum, & ita incorruptibiliter firmetur in fide, ut pravis cogitationibus, tanquam tineis, penetretur. &c.*

Puritas servorũ Dei.
S. Aug. Hõ. 45 de quinquaginta.

123 Plurimas torturas, quibus linum afficitur, ordine percenset Plinius: nam è terra evulsum, in arctos fasces constringitur, ad solem torretur, in aquas mergitur, saxis opprimitur, rursumque exsiccatur, frangibulo conteritur, stupariis malleis tunditur, ferreo pectine carminatur, in subtilissima fila contorquetur, ac rursus petris alliditur, sæpiusque lavatur. His verò omnibus enumeratis, demum lemmati constituendo subjungit; SEMPER INJURIA MELIUS. Opportunè Venerabilis Beda, *Byssus de terra virens oritur, sed per exercitationes longas ac multificarias amisso humore ac virore nativo, ad decorem candidæ vestis perducitur.* Genuina virtus, lino simillima, quò pluribus injuriis exagitatur, tantò majore meritorum & excellentiæ incremento invalescit. Ad rem præsentem Ludovicus Alcazar, *Linum* (ait Plinius) *semper injuria melius. Quod optimè exprimit, quantoperè vera sanctitas rebus adversis, ærumnis, ac persecutionibus augeatur.*

Calamitas utilis.
Beda in Proverb. 31
Lud. Alcaz. in Apoc. c. 1 v. 13 Notat. 11.

124. Animus eximiè benignus & generosus, qui offensas sibi irrogatas beneficiis compensare solet, lini Emblemate depingi potest; illud enim eradicatum, stagnis immersum, percussum, maceratum, ac per ferreos pectines tractum, à D. Philippo Maria Gallina, meo Concanonico, epigraphen recepit, QUANT' OFFESO EGLIE PIU', TANTO PIU' GIOVA. Idest; SEMPER INJURIA MELIUS. Disertè S. Chrys. *Quidquid à quolibet hominum passi fuerimus injustè, aut remissionem accipiemus omnium peccatorum: aut si tanta in nobis delicta non fuerint, clarioribus honorabimur coronis.* Argumenti rationem suppeditat Comes Fulvius Testi, in lini laudem canens;

Benefacere inimicis.
S. Chrys. Hom. 9 in Matth.

O bel fregio de campi,
Prima gloria de l'erbe, unica spene
De l'afflitta virtù, lino beato.
Te con sereni lampi
Fecondi il sole, è nutra in piaggie amene
Di perpetua rugiada amore amato.
Tu ne l'ingiurie grato
Ripari il mondo, e ne gli oltraggi tui,
Quant' offeso sei più, più giovi altrui.

Fulv. Testi p. 2.

152. Philomusi ad solennes D. Ascanii Piccolominii exequias, symboli loco, linum depinxêre, quod frangibulo contritum, à floccis, corticibus, cæterisque partibus imperfectis secernebatur ac expurgabatur; cum epigrammate; PESSIMUM DECIDIT; veluti dixissent, illum exanimi corpore sepulto, partem minus nobilem perdidisse. Eodem Emblemate significatur, vitiorum excrementa calamitatum beneficio è pectore humano studiosissimè proscribi. S. Joannes Chrysostomus; *Qui in mediis tentationum procellis constituuntur, si solertes admodùm sunt & studiosi, omnem socordiam abstergunt, & à se depellunt.*

In morte.
Calamitas utilis.
S. Io. Chrys. in cap. 5. Isaia.

126. Linum inter ferreos pectines figuratum, epigraphen sustinet; ASPERITATE POLITUM. Vel, ut Lucarino placet; AT PURGATUR. Inde haud obscurè colliges, ærumnas, à Deo immissas, animi nostri expurgandi, poliendi & emendandi instrumenta esse aptissima. S. Paschasius super illud Threnorum, *Tantùm in me vertit & convertit manum suam*, ait, *Vertit enim Deus manum suam, tota die; tantùm ut supra membra ejus, quæ colliguntur in virum perfectum, & mensuram plenitudinis Christi, ut ea excruciet, & emendet, & corrigat in præsentia dum vivitur, & convertit parcendo, auxiliando in futuro, ut misereatur.* Et S. Ambrosius; *Dum ad perfectionem fidei desiderant Dei famuli pervenire, commacerent corpus suum, castigando severius, & redigendo in ministerium servitutis, ne reprobentur &c.*

Calamitas.
S. Pasch. in Thren. 33.
S. Amb. in Psal. 43.

127. Linum, inter frangibula sua collocatum, gnomam subjunctam habet; FRACTUM PERFICITUR. Haud aliter plagæ ac vulnera animabus perficiendis instrumenta sunt accommodatissima. Hoc sensu S. Paulus; *Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur tamen is, qui intus est, renovatur de die in diem*; idest, interprete S. Ambrosio, *pressuris, plagis, fame, siti, frigore, nuditate caro corrumpitur, sed anima spe futuri renovatur.*

Calamitas.
2. Cor. 4. 16.
S. Ambr. in hunc loc.

128. Linum contusum, laceratum, & carminatum, inscriptionem reddit, POLIOR, DUM EXPOLIOR. Linum enim tantò evadit comptius ac magis pretiosum, quò diligentius à vilissimis stupis & corticibus expurgatum fuerit. Humani cordis hunc typum credas, quod mundanis vitiorum exuviis spoliatum, Dei & Angelorum oculis gratissimum accidit. S. P. Augustinus; *Debet præparari cor ad videndam Divinitatem Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, in quam non visam credimus, & credendo cor, unde videri possit, mandamus.* Concinnè meus Carducius canit;

Calamitas utilis.
S. Aug. in Psal. 53.

Dum expolior, polior; soboles ait arida lini:
Nempe cor exuto pulchrius orbe nitet.

129. Linum, inter pectines ferreos raptatum, epigraphen tenet; PER QUOT DISCRIMINA! Ita sanè Christianus, ad exoptatam perfectionem sublevandus, innumeras augustias & labores percurrat, necesse est. Unicum obsecro intuere Paulum, quot *periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus, in labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame & siti &c.* Fuerit acerrimè jactatus, donec *coronam gloriæ* acciperet? Verissimè dixit S. Chrys. *Paulus undique pressus, nec oppressus, cedere nescius, clarior semper redit, patiendo victor, & millies Martyr.* Et meus Carduc.

2. Cor. 11.
Calamitates.
S. Chrys in moral. Hõ 25. & 26.

Nobile lina decus per quot discrimina formant?
Improbus exornat nonnisi corda labor.

Digitized by Google

Christus coronat.

130. D. Aresius Christum, spinis coronatum, lino non absimilem dixit, quod inter ferreos pectines carminatum, epigraphen monstrat; PULCHRITUDINEM COMPLENT. Huic argumento affine est illud Isaiæ oraculum; *Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? Valde speciosus est in stola sua.* Hunc locum interpretatus S.P. Augustinus, ait; *Ascendebat enim cruoris rubore perfusus, à trophæis victricibus laureatus. Videntem cœlites cuncti speciosum vulneribus Christum, & admirantes fulgentia Divinæ virtutis vexilla, talibus concrepant hymnis &c.*

Isa 63. 1.

S. Aug. ser. 138. de temp.

Examen conscientiæ. Pœnitentia.

131. Monacense Societatis JESU Collegium ad solemnem S. Francisci Borgiæ apotheosin, symboli loco, linum expressit, quod in campo fullonis assiduè irrigatum, candefiebat; cum lemmate, CANDOR HIC A LACHRYMIS. Nempè Franciscus, bis quovis die conscientiæ suæ labeculas expiare solitus, illum tandem animi candorem contraxit, ut in sanctorum album transferri promeruerit. *O pœnitentia*, exclamat S. Cyprianus, *quid de te novi referam? omnia ligata tu solvis, omnia clausa tu reseras, omnia adversa tu mitigas, omnia contrita tu sanas, omnia confusa tu lucidas, omnia desperata tu animas.* Cæterùm Emblemati explicando sequentes versus addidêre.

S. Cypr. de laud. pœn.

Huc mittat niveas bruma licèt nives:
Victus non solitus corripiet rubor.
Sicci quicquid olòrum
Albent invidiâ nivis.
Huc adsint, veniat candor oloribus
Insultans: pluviis vos quoque balneis
Docta albescere lina:
Uni cedite Borgiæ.
Bis quovis animos emaculat die:
Nec secum patitur fullo foris niger
Labem, candidus intus,
Per contraria pulchrior.
Si plumas olor, & candidulo nives,
Contra Gandiadem vellera jactitent:
Tunc demum sine risu
Dicas, esse nigram nivem.

Obedientia.

132. P. Blasius Palma symboli loco linum mundum, erice fulium, statuit; quod, pro picturis arbitrio, quibusvis lineis aut imaginibus perpingendum, epigraphen sustinet; QUOS VIS; &, QUOT VIS. Hominem obedientem hæc idæa repræsentat, qui propriæ voluntati ita renuntiavit, ut Superioris arbitriu formandum se permittat. Christi præceptio est; *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum.* Teste D. Bonav. *S. Franciscus, Generalis cedens officio, Guardianum petiit, cujus voluntati per omnia subjaceret. Tam enim uberem asserebat sancto obedientiæ fructum, ut eis, qui jugo ipsius colla submitterent, nihil temporis sine lucro transiret. Unde & fratri, cum quo solitus erat ire, semper obedientiam promittere consueverat, & servare.*

Luc. 9.

S. Bonav. in vita ejus cap. 6.

LINUM ASBESTINUM.

Castitas.

133. LInum asbestinum, mappis texendis accommodatum, flammarum voracitati nil penitus subjacet, iisque occultâ suâ vi semper evadit superior. Unde etiam epigraphen subjunctam habet; INACCENDIBILE. Eorum hæc effigies est propria, qui inter medias occasiones nullam amoris scintillam concipiunt. Certè Scipio Africanus, captâ Carthagine, nobilem ac venustissimam puellam sponso suo illibatam consignavit. Xenocrates totâ nocte cum Phryne, stupendæ venustatis fœminâ, concumbens, adeò sibi ab omni libidine temperavit, ut juraverit illa, se non hominis, sed statuæ propinquam dormisse. Penelope, Ulyssis uxor, absente marito, viginti continuis annis ab importunissimis amantibus solicitata, eorum illorũ voluntati nunquam consensit. Unde Ovidius canit;

Penelope mansit, (quamvis custode careret)
Inter tam multos intemerata procos.

Ovid. l. 3. Eleg.

At paradoxa hæc sunt, & Doctoris Mellifui acroamate temperanda; *Subtrahenda nobis occasio est, & opportunitas fugienda peccati.*

S. Ber. ser. 14. de Diversis.

134. Oldradus Imperator Emblematis loco mappam, è lino asbestino contextam ac flammis undique cinctam, prætulit; cum lemmate. TERGIT, NON URIT. Vel ut aliis placet; PURGAT, NON CONSUMIT. Ipsissima hæc Spiritûs Sancti effecta sunt, cujus virtute humanum pectus mirificè purificari, nunquam verò consumi solet. S. Ambr. *Deus noster ignis dicitur, sed vivus, Divinus, & æternus, qui non istas materias temporales consumit, sed conscientias peccatorum purificat, & in sui charitatem corda nostra succendit.* Haud aliter animæ, ad purgatorii flammas relegatæ, purgantur, non consumuntur. Isaias; *Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion in spiritu judicii, & spiritu ardoris.* Et S. Paulus; *Si cujus opus arserit, detrimentum patietur: ipse tamen salvus erit, sic tamen quasi per ignem.*

Spiritus sanctus.

S. Amb. trà: in symbol. cap. 21.

Purgatorium.

Isai. 4. 4.
1. Cor. 3. 15.

135. Marcus Antonius Columna vestem, è lino asbestino consutam, inter medias flammas figuravit, cum lemmate: SEMPER PERVICAX. Eoque militarem suam generositatem, constantiam, & mentem in resistendo imperterritam significabat. Appositè Seneca; *Quemadmodum quædam non possunt igne consumi, sed flamma circumfusa rigorem suum, habitumque conservant, ita sapientis animus solidus est, &c.*

Resistentia.

Senec. l. 2. de tranquill. cap. 3.

136. Ignis mappam, è lino asbestino contextam, ambiens, Raulino ac Plinio testibus, AUGET DECOREM. NON URIT. Ita lasciva Ægyptiæ adulteræ flamma castissimo Josepho nullam penitus labem, plurimum verò honestissimi candoris attulit. Ita quoque calamitates homini exornando, non destruendo inserviunt. S.P. Aug. *Nullus hominum est tantâ justitiâ præditus, cui non sit necessaria tentatio tribulationis; vel ad perficiendam, vel ad confirmandam, vel ad probandam virtutem.*

Plin. l. 19. cap. 1.

Tentationes calamitates illustrant.

S. Aug. l. 22. contra Faustum c. 20.

LOTUS.

Cap. XXVI.

137. PLinius, posteaquam Lotum arborem descripserat, subjungit; *Est autem eodem nomine & herba*, simulque eam exactè considerat ac describit. Inter cætera verò hanc herbam, naturâ suâ palustrem, in Euphratis flumine reperiri, ac proprietatibus adeò miris instructam esse testatur, ut, sole oriente, extra aquas emergat; occidente in aquis se abscondat, ac submergatur; vergentem verò ad meridiem recta insequatur. Unde lemma; EMERGO TECUM, ET COMMERGOR. Ita filii ac subditi, loto non absimiles, ad Majorum suorum prævias operationes exactè conformantur, eosque velut soles suos, sive ad virtutis exortum, sive ad vitiorum occasum, studiosissimè insequi solent. S. Hier. Heliodoro Episcopo in hæc verba loquitur; *In te omnium oculi diriguntur, domus tua & conversatio tua, tanquam in specula constituta, magistra est publicæ disciplinæ: quidquid feceris, id sibi omnes faciendum putant.*

Plin. l. 13. cap. 18.

Conformitas. Exemplũ Majorũ.

Senec. Ep. ad Heliod.

138. Fa-

S. Petri coover-sio. Luc. 22. 61. Nicol Lyr. in gloss. Ord. S. Leo ser. 9 de Pass. Dñi.

138. Eadem herba, oriente sole extra undas progrediens, epigraphen habet; EMERGO LUCENTE SOLE. Poterit etiam, lemmate ad solem reflectente, inseribi; UT RESPEXIT, EREXIT. Gratioso hoc Emblemate S. Petri Apostoli conversionem significate licet, qui ad unicum Solis Divini aspectum ex errorum suorum Oceano fuit eluctatus. *Conversus Dominus respexit Petrum, & egressus foras, flevit amarè.* In hunc locum commentatus Nicolaus Lyranus, ait, quod Servator *intuitu provocavit ad lachrymas quasi in mentem ei reducens, quoties negaverat, quod ei prædixerat. NEC POTUIT IN TENEBRIS REMANERE, QUEM LUX MUNDI RESPEXIT.* Et prior illo S. Leo Papa; *Dominus Jesus, qui intra Pontificale Concilium solo corpore tenebatur, trepidationem discipuli foris positi Divino vidit intuitu, & paventis animum MOX UT RESPEXIT, EREXIT.* Ea ipsa imago etiam subditum spectat, qui benigno heri sui aspectu ac favore recreatus, miseriis omnibus liberatur.

Veritas aliquando patefit.

139. Mateus Antonius Gambara heroicum ejusdem herbæ symbolum efformavit, quæ nocturno tempore intra Euphratis aquas submersa, epigraphen subjunctam habuit; EXTRAHET UNA DIES. seu, meâ sententiâ, melius; EXTRAHET ORTA DIES. Innuebat videlicet, hominis cujusdam virtuosi merita, malevolorum tenebris, ac calumniantium fluctibus oppressa, olim in apertam lucem protractum iri. Emblematis mentem Comes Emmanuel Thesaurus sequenti epigrammate explicat;

Candida nocturno latitans sub gurgite Lotos,
Surget ab arcanis, sol ubi surgat, aquis.
Obruat ingentem tenebrosa calumnia laudem;
Hanc tamen è tenebris EXTRAHET UNA DIES.

Christus Judex. S. Aug. ser. 2 ou addit à Carthus.

Portò gens humana è sepulchris suis extrahetur, quando Sol justitiæ in extremo judicii die apparebit. S. P. Augustinus; *Deus Judex est, quem nemo potest corrumpere, à quo nemo potest se abscondere.*

Exemplũ majorũ. Sen. Troad. Act. 4.

140. D. Octavius Boldonus Lotum, sole occidente intra aquas submersum, hoc lemmate insignivit; TE DUCE DULCE MERGI. Hinc subditi ac inferiores discant Majorum suorum exemplis promptè obsequi, & calamitates illatas, quas Magnates patienter perferunt, tranquillo animo sustinere. Seneca;

Æquior casum tulit, & procellas,
Mille qui ponto pariter carinas
Obrui videt.

Ovid. 15. Metam.

Et Ovidius;

-- -- Nec enim fortuna querenda
Sola tua est; similes aliorum respice casus,
Mitius ista feres.

S. Io. Chrys. ad Cyriac. Episc.

Certè S. Joannes Chrysostomus innumeras miserias, ab aliis Sanctis patienti animo acceptas, considerans, ad mille calamitates mirâ alacritate perferendas, sese exstimulavit. Unde cùm ad Cyriacum Episcopum scribens, crebras persecutiones, ab Eudoxia Imperatrice adversum se concitatas, percensuisset, tandem subjungit; *Si vult secare, secet; idem passus & Isaias, subscribam illi. Si vult in pelagus me mittere, Jonæ recordabor. Si vult in caminum injicere, idem passi sunt tres illi pueri.*

Confidentia.

141. Lælius Lucarinus loto, ad primum solis exorti radium extra aquas progredienti, inscripsit; DUM RESPICIS, DETEGOR. Amici cujusdam fiduciam hæc imago describit, qui benigniore oculo ab altero acceptus, penitissimos suos affectus eidem manifestat. Portò cùm herba illa ibi potissimum ex aquis emergat, quando à ridente ac calido solis radio demulcetur; idcircò non abs re dixeris, homini pœnitenti illam loti iconem cumprimis convenire; quippe qui, è vitiorum suorum pelago eluctaturus, culpas suas nunquam apertiore animo ad Confessarii oculos deponit, nisi ubi hunc benignum, suavem, ac serenum expertus fuerit. Mirum enim est, quantum in humano pectore benignitas ac clementia possint. Optimum S. Ambrosii consilium est; *Id agamus, ut omni placiditate mentis, & animi benignitate insinuemus in affectum hominum. Popularis enim & grata est omnibus bonitas, nihilque, quod tam facilè illabatur humanis sensibus. Ea, si mansuetudine morum, ac facilitate animi, moderatione præcepti, & affabilitate sermonis, verborumque honore, patienti quoque sermonum vice, modestiæque adjuvetur gratiâ, incredibile, quantùm procedit ad cumulum dilectionis.*

Pœnitens. S. Amb. l. 2. de offic. c. 7.

LUPINUS.

Cap. XXVII.

Plin. lib. cap. 14. Vindicativus. Calamitas præservat. S. Chrysost. Hom. 66. ad Pop.

142. BArgalius Emblematis loco scapum depinxit, qui plurimos Lupinos, valvulis suis inclusos, ferebat; cum lemmate è Plinio, AMARITUDINE TUTUM. Ita nimirum homines vindicativos, felle ac veneno plenos, magis revetemur, quàm benignos, & naturâ suâ suaves. Item quo loco calamitatum amarities reperitur, ibi adversus scelerum aculeos præsentissimum habetur antidotum. Ore aureo in rem nostram pronuntiat Chrysostomus; *David, quando mirabilis fuit & gloriosus? nonne dum in tentationibus fuit? Absalon autem quoad fugiebat, nonne modestus erat? postquam autem rediit, & tyrannus, & parricida factus est.*

Beneficentia. 1 Cor. 9. 22. 1. Cor. 9. 18. 2. Cor. 11. 9. S. Aug. Ep. 9

143. Lupinus, citra ullius cultum aut industriam robustus ac pulcher è terra nascitur. Unde lemma, FERAX ABSQUE CULTU: Vel ut P. Lucerio Bossato placet; UBIQUE FERAX; Ubique terrarum enim venustus ac vivax progerminat. Eos hoc Emblema concernit, qui negotia sua proprio Marte, nemine alio dirigente perficiunt, vel qui beneficentiæ suæ ubertatem nulli non diffundunt. Ita S. Paulus. *Omnibus omnia factus,* & Evangelium ubique annuntians, gratis omnia præstitit, *Quæ est*, inquit, *merces mea? Ut Evangelium prædicans, sine sumptu ponam Evangelium*, Id est, interprete P. Cornelio à Lapide; *ut Evangelium à sumptibus immune reddam.* Et rursus; *Nulli onerosus fui.* Unde S. P. Augustinus; *Non simulantis astu, sed commiserationis affectu omnibus omnia factus est Paulus.*

Tribulatio peccatum tollit. Novar. Ag. Nup. n. 1016 Eccles. 15. 3 Discursus tollit tristitiam. Lips. l. 2. Dialog. 7. de Milit. Roman. conviviũ.

144. Lupini, naturâ suâ amarissimi, quando aquis immerguntur, dulcorem induunt, seu ut experientiâ magistrâ asserit Bargalius; DULCESCUNT. Haud aliter P. Aloys. Novarinus ait, *Peccati amaritiem à nobis tollit tribulationis aqua*, Vel certè, si aqua sit sapientiæ symbolum juxta illud Siracidis, *Aquâ sapientiæ salutaris potabit illum*, non incongruè inferes, hominis litterati ac sapientis consilio aut discursu omnem ex afflicto corde amaritiem proscribi, sicuti lupini amarores intra aquas tolluntur. Justus Lipsius; *Ut lupini aquâ affusâ macerantur & mitescunt: sic tristia molliuntur dissertatione & linguâ hominis eruditi.* Eodem argumento demonstravit Zeno, conviviorum hilaritate animabus mœstis solamen affundi. Interrogatus enim, *Cur cùm*

esset naturâ severus, in convivio tamen hilaresceret? respondit, Et lupinum, cum sit suâpte naturâ amarum, tamen aquâ maceratum dulcescere. Cui subjungit Laërtius; *Naturale est, cibo potuque riguto corpore, discuti tristitiam.*

Laert. l. 7. cap. 1.

145. Campo, lupinis undique cooperto, inscripsi; ARVA PINGUESCENT. Agricolis enim compertum est, lupinos instar optimi fimi ad impingnandos agros deservire: uti præter continuam experientiam testatur Plinius; *pinguescere hoc satu arva, vineasq; diximus. Itaque adeò non eget fimo, ut optimi vicem repræsentet.* Opportunè Sanctos illos hæc imago repræsentat, qui amaris lupinis pasci soliti, immensam virtutum pinguedinem ac suavitatem contraxerunt. Ita S. Carolus *solis quandoque lupinis contentus vixit.* Hebræi Juvenes, in Babylonia captivi, quando vilibus & rusticis leguminibus vescebantur, præ cæteris omnibus pingues ac venusti prodierunt. Danielis Prophetæ verba sunt, *Apparuerunt* post cibos illos integris decem diebus continuatos, *vultus eorum meliores & corpulentiores præ omnibus pueris, qui vescebantur cibo regio.* Porrò quanta pinguedo spiritui nostro ex amaritudinum alimonia accrescat, cumprimisè sacratissima Servatoris nostri anima conjicere licet, cui præter ignominias, contumelias, ipsamque adeò mortem nullum aliud præstantius alimentum superesse videbatur: tametsi enim unica sanguinis illius guttula, Divinitati hypostaticè unita, mille mundis redimendis abundè sufficisset, ea tamen bis minimè contenta, ac veluti famelica, sputis fœdari, derideri, vilipendi, aliosque innumeros amarores, utpote ad animæ pinguedinem maximè necessarios, recipere voluit. Optimè Tertullianus; *Taceo quod figitur, in hoc enim venerat: nunquid tamen subeundæ morti etiam CONTUMELIIS opus fuerat? sed SAGINARI voluptate patientia discessurus volebat. Despicitur, verberatur, irridetur, fœdis vestitur, fœdioribus coronatur. &c.*

Plin. l. 18. cap. 14.
Jejunium
In vita S. Carolo.
Dan. 1. 15.
Christus patiens.
Tertull. lib. de patient. cap 3.

146. Lupinus, infra solem figuratus, animum significat, ad aliorum obsequia pronum ac conformem. Undelemma; CIRCUMMOVEOR TECUM. De lupino testatur Plinius; *Cum sole quotidie circumagitur.* Certè homo sapiens, ad voluntatis Divinæ ordinationem exactè compositus, eidem assequendo continuò studet. Sapientissimè Epictetus; *Semper*, inquit, *magis volo quod Deus vult, quàm quod ego. Adjungar & adhærebo illi, velut minister & assecla: cum illo appeto, cum illo desidero, & simpliciter atque uno verbo; quod Deus vult, volo.*

Plin. l. 18. cap 14.
Conformitas.
Epictet in Enchirid.

MANDRAGORA.
Cap. XXVIII.

147. TAnta est Mandragoræ vis, ut hominem rationis usu privet, mentemque philtro quodam perturbatam, non rarò in alterius affectum per alienationem abripiat. Unde illam alio nomine Circæam appellant, à Circe venefica maxima, & hominum fascinandorum peritissima. Epigraphe; MENTEM DISTRAHIT. Amoris hoc paradigma est, qui naturâ suâ extasin in homine efficit, & amantes quasi amentes reddit. *Amare porrò & sapere*, ait Publius Syrus, *vix Deo conceditur.* Adeò quippe extra se rapit, & transfert in rem amatam, ut, Magno Augustino teste, *anima plus sit ubi amat, quàm ubi animat.* De se ipso fatentem audi S. Paulum; *Vivo ego*, inquit, *jam non ego, Vivit verò in me Christus.* Et S. Dionysius Areopagita; *Divinus amor* (idem de mundano judicium) *excelsum efficit, dum amantes sui juris esse non finit, sed amatorum jubet existere.*

Amor.
Galat 3.
S. Dion. Areop de Div. Nom.

MELOPEPON.
Cap. XXIX.

148. SPectatâ exteriore Melopeponis formâ, haud operosè conjicies, num interius acerbus & insipidus, an verò gustui suavis & maturus habeatur. Unde D. Joan. Franciscus Bonomus Melopeponem Emblematis loco hac gnomâ distinxit; AB EXTERNIS INTERNA. Ita Cæsar, exteriore Bruti ac Cassii facie consideratâ, omine haud vano, quales interius forent, deprehendit. Divinationem non absimilem, suoque comprobatam effectu, edidit S. Gregorius Nazianzenus è sola Juliani Apostatæ physiognomia. Rectè dixit Tullius; *Vultus ac frons animi est janua, quæ significat voluntatem abditam ac reclusam.* Præclarè Jacobus Catzius;

Externis cognoscuntur interna.
Cicer. de petit. Consul.

Quisque suo vitium, quod tegit, ore gerit.

Et multò melius D. Bonomus, Emblematis hujus mentem sequenti disticho explicans;

Est animi speculum corpus, quod debile vitrum est,
Fit clarum hoc, quidquid mens tenebrosa tegit.

149. Melopeponis perfectio è fragrantia & pondere dignoscitur. Optimus enim est, quando FRAGRAT, ET GRAVITAT. E gemina hac prærogativa, quam etiam in nobili Cedrorum fructu reperire est, veras cujusvis Prælati dotes conjicio; is quippe non tantùm omnis virtutis, doctrinæ, ac perfectionis religiosæ fragrantiam, sed & insignem animi, morumque gravitatem omnibus exhibeat. Constitutiones Canonicorum Regularium Lateranensium in Abbate Generali exigunt, quod sit *prudentia, & rerum gerendarum experientia, MORUM GRAVITATE, ET VITÆ PROBITATE, ET SACRARUM LITTERARUM SCIENTIA optimè probatus.*

Prælatus.
Const Can. Reg Lateran. p. 3 cap 17.

150. Melopepon, naturâ suâ frigidus, non ob aliam rationem calidissimo anni tempore maturescit, nisi ut homini, ab æstatis ardoribus inflammato, temperiem affundere queat. Unde Castor Durantes; MITIGAT ÆSTUS. Bonum amicum hæc idea concernit, qui prudentiæ ac sanissimi consilii fragrantiam dispergens, proximi sui animum, calamitatum ardore æstuantem, ac penè fractum, mitigat, erigitque. Verissimè Salomon; *Unguento, & variis odoribus delectatur cor: & bonis amici consiliis anima dulcoratur.* Et Siracides; *Amicus fidelis medicamentum vitæ, & immortalitatis.* E Cassiodori sententia; *Sine amicis omnis cogitatio esset tædium, omnis operatio labor, omnis terra peregrinatio, omnis vita tormentum, sine quorum solatio vivere esset mors.*

Amicus est medicina calamitatum.
Prov 27. 9.
Eccles 6 16
Cassiod. in Epist.

MILIUM. NARDUS.
Cap. XXX.

151. QUædam vidua, in familiæ suæ insignibus milium præferens, ab advena quodam in uxorem postulabatur. Unde è civibus nonnemo illud ipsum viduæ, amicæ suæ, symbolum depinxit; cum lemmate: BARBARUS HAS SEGETES? Verbis è Virgilio mutuatis;

Repulsa.
Virgil Eclog. 1. v. 71.

Impius hæc tam culta novalia miles habebit?
Barbarus has segetes?

Hanc

Hanc allegoriam P. Ludovicus Cettanus ita explicat; *Respuis aliquem Generum, cui non vis dare filiam tu matrimonium, dicas tum, habebit barbarus meas* Peccatum *segetes?* Mihi nomine animam intelligere licet, quam diabolo, infensissimu hosti, nonnihi imprudentissimè per peccata & caducas voluptates desponsamus. S.P. Augustinus, *Unusquisque peccando animam suam diabolo vendit, acceptâ tanquam pretio dulcedine temporalis voluptatis.*

S. Aug Expos Ep ad Rom. propos 44.

152. Odoriferæ Nardo inscripsit P. Jacobus Masenius; SPIRAT PRESSA SUAVIUS. Opportunè Maria V. à Ludovico Blosio vocatur *Nardus Pudicitiæ*; quippe quæ nunquam virtutum suarum odorem adeò magnum sparsit, quàm calamitatibus & ærumnis pressa. Nunquam certè ipsius magnanimitas ita eluxisset, nisi sub cruce visa fuisset stare, animumque inter tot adversa non abjicere. S. Antoninus, *Stabat*, inquit, *Virgo ita Divinæ voluntati conformis, quod si oportuisset ad implendam secundum rationem voluntatem Dei, ipsa filium in Cruce posuisset & obtulisset. &c.* Interpretem Emblematis audi eundem P. Masenium;

Lud Blos. in precib.

Maria V.

S. Ant p 4. Theol tit. 15 c. 41. §. 1.

Sensimus oppressis nardum spirare capillis,
Suavius ad duros & redolere pedes.
Nardus Virgo fuit, tot pressa doloribus una est,
Sed virtutis odor, non dolor, iste fuit.

NYMPHÆA.
Cap. XXXI.

153. NYmphæa, in aquis tantummodò efflorescens, à Raulino Epigraphen cepit; SOLA HILARATUR AB UNDA. Vel; FLORESCIT IN UNDIS. Ita sanè anima nostra serenitatem ac vigorem nullibi præstantiorem induit, nisi inter lachrymas è pietate scaturientes. Doctissimè Idiota, meus Concanonicus, *Post lachrymarum pluvias serenitas sequitur atque tranquillitas.* Et S. Petrus Damianus; *Max ut lachrymæ eruperint, protinus anima reviresci, & redivivo virtutum suarum flore vestitur.*

Lachrymæ lætificant.

Idiota Tractat. de 8. beatitud. cap 4.

Pet Dam opusc 13. cap. 12.

ORYZA.
Cap. XXXII.

154. ORyza nullibi felicius nascitur ac crescit, quàm ubi aquæ per declives & effossos campos relide motu decurrunt. Unde meus Concanonicus D. Salvator Carducius epigraphen subjunxit; GERMINAT INTER AQUAS. Ita Christi fideles, vix in hunc orbem nati, per baptismatis aquas transire, & totum vitæ suæ decursum inter assiduos calamitatum fluctus jactari coguntur. Verissimè dixit Tertullianus; *In aqua nascimur, nec aliter, quàm in aqua permanendo salvi erimus.*

Fidelis.

Tertull.

155. Nonnemo, innumeris vulneribus saucius, ac gravissimis persecutionibus durissimè oppressus, quin & in singulis penè actionibus acerrimâ censurâ reprehensus, tandem omnem suspicionis sinistræ corticem abjecit, ac sese universo mundo innocentem, scelerisque purum demonstravit. Hunc D. Carolus Bossius Oryzæ symbolo spectandum exhibuit, quæ, utpote frumenti species, intra mortarium collocata, epigraphen tulit; MUNDA, SED ILLÆSÆ. Oryza enim, quantumvis à pistillis alternè decidui contrita, præter rudem, ignobilem, & inutilissimam glumam, quâ cooperiebatur, nihil amittit, suumque caodurem ac venustatem illibatam conservat. Ita Sanctorum Martyrum animæ, post durissimam corporum exagitationem, candidæ adeò ac mundæ perseverârunt, ut de ipsis Sacra Pagina testatum faciat; *Laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in sanguine agni.* Et S. Ecclesia in illas Threnorum voces erumpens, ait; *Candidiores Nazaræi ejus nive, nitidiores lacte.* Cæterùm quod iidem Sancti Martyres ab omni hominum tyrannide nihil nocumenti in anima sustineant, dilucidè affirmat Christus, eos his omnino verbis extimulans; *Ne terreamini ab iis qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant.* Sanctus P. Augustinus; *Quicunque te vult occidere, usque ad corpus ei licet, usque ad animam non licet. Anima tua non morietur, nisi tu eam volueris occidere. Perimat aliena iniquitas carnem tuam, dum servet veritas animam tuam.*

Virtus infestata.

SS. Martyres.

Apoc 7. 14.

Thren 4. 7. Offic Pasch

Luc. 12. 4.

S Aug in Psal. 69.

PISUM.
Cap. XXXIII.

156. OMnes pisi qualitates, à Joanne Ruellio enumeratæ, ad rerum terrenarum imbecillitatem ac instabilem naturam significandam deserviunt. Scapo enim sustentatur tenui, ac copiosis foliis onusto. Siliqua illius imitatur formam cylindriacam, fructus verò rotundam, flores producit candidos, ac volanti papilioni non absimiles; sicque nullibi non exactum rei vanæ ac transitoriæ typum exhibet. Ad propositum tamen meum illa Ruellii verba cumprimis faciunt; IMBECILLA RADICE. Enimverò res quævis terrena adeò infirmâ radice nititur, ut nonnisi brevissimo tempore, ac penè momento, conservari queat. Pulcherrimè S. Cyprianus; *Vana enim*, inquit, *sunt universa quæ cernimus, & quæ INFIRMIS RADICIBUS posita, soliditatis suæ vim nequeant sustinere.* Et Seneca; *Hæc, quibus delectatur vulgus, tenuem habent ac perfusoriam voluptatem, & quodcunque invectitium gaudium est, FUNDAMENTO CARET.*

Jo. Ruel. de Nat. stirp. lib. 2. c. 30.

Bona mundi instabilia

S Cypr de laud. Mart

Senec Ep. 23

157. Pisum, tametsi exiguâ radice sustentetur, altum tamen progerminat, ac scapum mirè sublimem producit. Eò reflectens D. Salvator Carducius, inscripsit; IN MINIMO GRANDE. Hinc disces, in parvulis corporibus non rarò ingenia excelsa ac illustria delitescere. Illius exempla habeto in Alexandro Magno, in S. Augustino, in Cornelio à Lapide, aliisque compluribus, qui, corpore quidem depressi, militari tamen robore, ingenii præstantiâ, ac litteris maximos se orbi probârunt. Hominem quoque humilem imago ista repræsentat, qui in hoc mundo minimus, ac vilissimo loco habitus, versus cœlum duntaxat excrescit, & immensum progerminat. Præclarè S.P. Augustinus; *Si fueris humilis, erigeris, si fueris elatus, curvaberis; non enim deerit Deo pondus unde te curvet.* Emblematis mentem hoc distichu explicat D. Carducius;

Res parvæ grandes producunt effectus.

Humilis.

S Aug. in Psal 37.

Dat piso molem radix pygmæa gygantis;
I nunc, in minimo grande latere nega.

158. Ruellio teste, *Pisum apricis seri debet*; Unde inscripsi, GAUDET APRICIS. Quare in piso genuinam operationis virtuosæ, meritoriæ, & sanctæ imaginem dignoscere licet; quemadmodum enim vitiis caligo placet, ita virtus, ad Dei gloriam, ac proximi ædificationem unicè intenta, claram lucem ac solis conspectum amat. Servatoris nostri præceptio est; *Luceat lux vestra coram*

Opera bona.

Matth. 5 16

Digitized by Google

Matth.5.16

coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est. Genuinam præceptionis hujus mentem explicans S.Gregor. ait;

S.Greg. Pap. p.3 Pastor. admon. 36.

Ea quæ agimus & occultanda sunt, ne ipsi laudemur, & tamen ostendenda sunt, ut laudem cœlestis Patris augeamus. Et verò sicuti virtutes omnes, ita comprimis Evangelica fides ac veritas in propatulo esse cupiunt.

159. Piso indolem adeò temperatam esse ajunt, ut nonnisi aperto cœlo, in locis tepidis, ac soli expositis plantari velit. Ruellii de illo verba sunt; *Pisum apricis seri debet, amat tepidum locum, & cœlum frequentis humoris desiderat*, estque *frigoris impatientissimum.* Unde lemma; FRIGORIS IMPATIENS.

Devotio.

Iidem omninò hominis verè devoti mores sunt, qui sanctimoniæ flammis penitus succensus, nihil interioris frigoris sustinere valet. S. Franciscus Salesius ait; *Vera devotio nil aliud est, quàm verus quidam Dei amor, & quædam agilitas, & vivacitas spiritualis, cujus adminiculo charitas suas in nobis actiones (aut potius nos per illam) promptè affectuoseq; exequitur & operatur.* Certè Abrahamus, devotionis suæ experimentum facturus, mediâ nocte, animoque prompto, sacrificii instruendi causâ, surrexit. Talem etiam se probavit Zachæus, qui à Christo vocatus, *festinans descendit &c.* Unde S. Ambrosius testatur, quod sit *ubique impigra devotio.*

S.Franc. Sal. p.1. Introd. cap.1.

S.Ambr. lib. 1. de Cain.

160. Pisum, ut in fructibus proferendis tantò felicius progrediatur, ab arboris cujusdam virgâ, ceu fulcro, sustentari cupit. Ruellii de eo verba sunt; *In altum scandit, arboris ramo, cui accubet, adfixo.* Brevitati consulens, subscribes; SCANDIT INNIXUS. Ita humanum pectus, auxilio Divino nixum, è deserto ad cœlum, è vitio ad virtutem, è miseria ad æternæ beatitatis gaudia sublevatur. S.Greg. illa Salomonis verba interpretatus, *ASCENDIT de deserto, INNIXA super dilectum*, ait, *Super dilectum innititur, quia in solius Christi auxilio confident, eo largiente, ab exilio ad patriam transfertur.* Et S. Ambrosius, *Perfectiores enim supra Christum recumbunt, sicut & Joannes in Christi pectore recumbebat.*

Justus à gratia adjutus.

S.Greg. in Cant. 8.5.

S.Ambr. l. de Isaac c.8.

161. Pisum ramosæ cujusdam arboris duritiem suâ sponte amplectitur, ac è propriis visceribus capreolos, ceu ligamina generat, quibus eidem sese voluntariom servum implicet & involvat. Unde epigraphen subdidi; SESE ULTRO DEVINCIT. Ruellius de Piso ait. *sese capreolis vinciens alligat.* Infelix peccator, piso non absimilis, instar Absalonis propriâ suâ cæsarie, id est, vitiorum suorum excrementis, ultrò ligatur, &, veluti mille calamitatum mera, è suppliciorum arbore suspenditur. Opportunè canit S.Ecclesia;

Peccator.

---- Mens gravata crimine
---- Nil perenne cogitat,
Seseque culpis illigat.

Et Salomon; *Iniquitates suæ capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur* Unde ad Deum conversus Magnus Augustin. in rem præsentem ait; *Solvis à vinculis, quæ nobis fecimus, si jam non erigamus adversum te cornua falsæ libertatis, avaritiâ plus habendi, & damno totum amittendi, amplius amando proprium nostrum, quàm te omnium bonum.*

Prov.5.22.

S.Aug. l.3. Confess. c.8.

* * *
* *

P O R R U M.

Cap. XXXIV.

162. E Concordi Balthasaris Pisanelli, & Hugonis Benzii sententiâ, Porrum nullo non tempore, ætate, ac corporis constitutione cibus pessimus habetur, estque alimentum humano usui detestabile, ac maximè vitiosum. Præterquam enim quod capitis dolores provocet, visum debilitet, gingivam rumpat, ac ventris tumores excitet, insuper Castore Durante teste, SOMNIA TETRA PARIT. Genuina hæc peccati imago est, quod, turbatâ conscientiæ quiete, somnum in hominis flagitiosi pectore molestissimis spectris interrumpit. De Caligula scribit Suetonius, quod vix tribus horis somno indulgere potuerit *ac ne his quidem placidâ quiete, sed pavidâ miris rerum imaginibus.* Nero quoq; *terrebatur evidentibus portentis somniorum*; ibi cumprimis, quando matrem suam Agrippinam, & Octaviam Conjugem interfecit. Otho nocte illâ, quæ Galbæ necem insequebatur, horrendis larvis exterritus in altissimos gemitus prorupit, &c.

Conscientia mala turbat quietem.

Sueton. in Caligula.

163. Inter cæteros effectus malos, à porro generasi fultos, Castor Durantes etiam hunc recenset, quòd acutissimos dolores, *& irati tormina ventris* excitet. Unde inscriptio; TORMINA GIGNIT. Haud aliter peccatum, ubi animam nostram invadit, assiduâ & indefessâ carnificinâ eam excruciat. Quare ubi nos in Jobo legimus, *Cunctis diebus suis impius superbit*, Regia traducit *se excruciat*; & Pagninus, *dolet ut parturiens fœmina.* De omnibus mondi voluptatibus pronuntians S.P.Aug. *Vincula hujus mundi*, inquit, *asperitatem habent veram, jucunditatem falsam, certum dolorem, incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ, spem beatitudinis inanem.* Nec Juvenalem id fugit;

Cõscientia mala torquet.

Iob.15.20.

S.Aug. in Epist.39.

Iuvenalis Satyr.13.

--- Quos diri conscia facti
Mens habet attonitos, & surdo verbere cædit,
Occultum patiente animo tortore flagellum.

164. Porrum, in tertio gradu calidum, ad libidinis ardores concitat. De hoc Castor Durantes in suo sanitatis Thesauro ita canit;

Hoc colat, ingrata cui fœmina cura colenda,
Quique nec adstrictus renibus esse velit.

Proinde è mei Carducii sententiâ subscribes; AD VENEREM STIMULO. Leones infames, ad Veneris lascivas aras provocare & allicere solitos, hæc imago spectat. Inter hos antesignani extitêre Tiberius, Caligula, & Nero, uti præter complures alios testantur Suetonius, Zonaras, & Xiphilinus. Eandem porri indolem etiam muliebris venustas congenitam habet, quippe quæ ad carnis ac sensuum blandimenta acerrimos admovet stimulos. Providentissimè S.Cyprianus; *Timendo fœminarum blandimenta vincamus. ACULEUS PECCATI facta est FORMA FŒMINEA.*

Leno.

Forma muliebris

S.Cypr. de Sing. Cler.

P U L E G I U M.

Cap. XXXV.

165. PUlegium, tametsi recisum, & in fasces colligatum è domorum tectis suspendatur, nihilominus rigente hyeme flores ac virorem concipere solet. Unde D. Octavius Boldonus hanc herbam sub Capricornu, brumalis solstitii signo, depinxit; cum lemmate, RECISA FLORET. Ita virtus, acerrimè exagitata, inter extremas quasvis calamitates pulcherrimè efflorescit. Petrus Abbas Cellensis; *Virtus bonorum, adversariorum infestatione lacessita, flore vernat & fructu.*

Virtus inter persecutiones.

Pet. Cel. l.5. Ep. 4.

166. Joannes Ferrus Pulegio inscripsit; HYEME FLORET. Et alius; DUM HYEMAT, VERNO. Non importunum hoc fœminæ illius est symbolum quæ corporis vires, vivum colorem, & vultûs amœnitatem etiam inter provectos senectutis suæ annos conservat. Talem Sancti Patres Saram, Abrahami conjugem; & Authores profani Helenam fuisse testantur. De harum una, epigrammate non inconcinno, canit Balthasar Bonifacius;

Venustas in senectute.

Balth. Bonif. l. 4. Stichidion. Epigr. 36.

Sed rugis, canisque tuis est tanta venustas,
Herculis ut conjux sic anus esse velis.
Quid mirum fugitiva Deas si præterit ætas?
Ver aliis hyemat, sed tibi vernat hyems.

Virtus in senectute.

Cæterùm imagine illâ ad mores formandos accommodatâ, non abs re dixeris, illos hoc symbolo denotari, qui sanctarum operationum ac virtutum studio in extrema senectute unicè incumbunt. Joannes Dadræus ait, homines malos eo significari, qui grassante seditionum hyeme, ad meliorem fortunam efflorescunt, aliàs semper neglecti & ignobiles. *Is pulegium ipso bruma die flores, cùm marcent omnia: ita rebus pessimè vexatis regnant mali, quorum in pace nullus est respectus.* Simon Majolus Episcopus Vulturariensis, ait, Pulegium animi fortis ac generosi ideam esse, qui persecutionum frigore altum constrictus, miros virtutum flores producit. *Ea,* inquit, *Pulegii natura, quæ hyeme floret, rigente ubique frigore, fortem virum indicat in adversis florere.*

Vitiosi fortunati. *Io. Dadræus tit. Magistratus.*

Animus generosus. *Sim. Majol. Tom. 1 Dierum Canic. colloq. 20.*

167. Comes Emmanuel Thesaurus pulegio, inter nives ac hyemis ardores efflorescenti, subscripsit; ADVERSO TEMPORE. Ita perfectus amor, rigente adversitatum brumâ, clarissimus evadit. Cassiodori sententiâ, *Necessitas amicum probat, & intimæ charitatis ardorem splendor exhibitæ subventionis elucidat.* Certè Ovidius, patriâ extorris, ad amicum scripsit;

Amor verus.

Cassiod. in Epistol.

Nam cùm præstiteris verum mihi semper amorem,
Hic tamen ADVERSO TEMPORE crescit amor.

168. Persecutionis Herodianæ brumâ totam infestante Palæstinam, Sancti Innocentes amœnissimè effloruerunt. In eorum honorem D. Aresius pulegii fasciculum depinxit, qui è patiete suspensus, florem induebat cum lemmate; IN DIE FRIGORIS. Isdem ad rem nostram opportunissimè applaudens S. P. Augustinus; *Jure,* inquit, *dicuntur martyrum flores, quos IN MEDIO FRIGORE infidelitatis exortos, velut primas erumpentes Ecclesiæ gemmas quædam persecutionis pruina decoxit.*

SS. Innocentes. *S. Aug. ser. 10. de Sanct. in append. 71.*

169. Pulegium inter medios hyemis rigores florem concipit, cum lemmate; DUM CÆTERA LANGUENT. Anima verè virtuosa, quantumvis malorum consuetudine utatur, nunquam se à sanctis operibus dimoveri patitur. Tales se probârunt Jobus inter Hussitas; Abrahamus inter Chaldæos; Loth inter Sodomitas; Josephus inter Ægyptios; Daniel, Ananias, Azarias & Misaël inter Idololatras Babylonios. Nicodemus inter Rabbinos, &c. Nam ut in rem præsentem observat Magnus Augustinus; *Peccata aliorum, bonorum societatem maculare non possunt. Neq; enim boni communicant peccatis alienis; quibus neq; faciendis non consentiunt; quamvis enim ipsis, qui ea faciunt, Dei Sacramenta communicent.*

Virtuosus inter malos.

S. Aug. li. 4. contr. Cresecon. c. 26.

170. Lemma, pulegio florescenti inditum, ET REMOTISSIMO SOLE, eos innuit, qui virtutum suarum flores non ibi tantummodò producunt, quando in Solis conspectu, ac mundo intuente, observantur; verùm etiam dum remotis arbitris solitarii degunt, & præter propriam suam conscientiam nullos alios testes vicinos habent. Eodem Emblemate etiam Sancti Martyres Innocentes significantur, qui, pulegio non absimiles, pretioso Martyrii flore ibi demum coronari incessêre, quando Verbum incarnatum, veluti Sol Justitiæ, è Judææ climate ad remotissimas Ægypti terras transiit. Ad hanc rem proprio suo quæsito divinè prorsus respondens S. Petrus Chrysologus, *Quid dicemus,* inquit, *quod Rex ipse, qui stare debuit, fugit solus, & fugit monente Patre? Fugere istud est amoris intimi, non timoris ignavia. Si stetisset Christus, haberet eos Synagoga filios, hos Ecclesia martyres non haberet.*

Operari in secreto.

SS. Innocentes.

S. Pet. Chrysol. Serm. 153.

RAPA. RAPHANUS.

Cap. XXXVI.

171. PLinius, rapas miris encomiis extollens, eas quibusvis animalibus semper opportunas & accommodatas esse ait; *Ante omnia namque cunctis animalibus nascuntur;* sive enim crudæ, sive coctæ, omnibus hominibus, jumentis, pullis, ac piscibus alendis inserviunt. Ut adeò, meâ quidem sententiâ, illis Plinii verbis non abs re hoc lemma efformaveris; CUNCTIS ENASCOR. Vel, DAT OMNIBUS ESCAM. Eandem indolem cuivis homini congenitam esse velim. Antonius Imperator, quem Philosophum cognominabant, dicere est solitus; *Hominis natura convenientis esse, ut omnium hominum curam gerat.* Et prior illo Seneca; *Hoc,* inquit, *ab homine exigitur, ut prosit hominibus, si fieri potest, multis: sin minus, paucis: sin minus, proximis.* Ab his non multum alienus S. Cæsarius Arelatensis, ait; *Si diligenter attenditis, evidenter agnoscitis, quod nullus hominum sibi soli vivit, & nullus sibi moritur. &c.*

Plin. l. 18. c. 13.

Beneficentia humana.

Anton. Imp. li. quem de se ipso perscr. cap. 6.

Senec. l. de vit. beata. cap. 30.

S. Cæs. Arel. Hom. 35.

172. Castor Durantes in suo Sanitatis Thesauro de rapis canit;

—— Rigido gaudentes frigore rapa.

Unde lemma rapæ inditum; FRIGORE GAUDET. Homo desidiosus, & in obsequii Divini ac virtutis amore frigidus, hanc ideam exactè sequitur. Siquidem *Acedia,* teste S. Joanne Climacho, *est remissio animæ & resolutio mentis, pusillanimitas exercitationis.* Vel ut S. Thomas definit; *Est tædium bene operandi, & tristitia de re spirituali.* Richardus eam describens, ait; *Est torpor mentis, bona inchoare negligentis.* Vel è Tullii sententia, *Est pigritia, & inertia, & fatigatio animi, quâ quis bonum inchoatum fastidit.*

Acedia. *S. Io. Clim.*

S. Tho. 2. 2. q. 35.

Cicero Tusc. Quæst.

173 Plinius, superiore numero adductus, ait, frigoris ac pruinæ inclementiam raparum magnitudini ac venustati plurimum conferre. *Nebulis,* inquit, *& pruinis, ac frigore ultrò aluntur amplitudine mirabili.* Unde lemma; FRIGORE FIT AMPLIOR. Vel ut meus P. Gallina; A RIGORE VIGOREM. Et alius, JOVIS INCLEMENTIA CRESCIT. Hinc disces, animam nostram, quò acerbiore calamitatum terrenarum tempestate obruitur, tantò in Dei fiducia ampliùs excrescere. S. Gregorius Magnus; *Sanctorum conscientia dilatatur, cùm mundi hujus adversitatibus exterius premitur. Nam cùm à præsentis vitæ securitate repellitur, intus ad se impingitur, ut ad speranda superna tendatur. &c.*

Plin. l. c.

Calamitas utilis.

S. Greg. Mag. l. 24. Moral. c. 8.

174. Idem Plinius rapis miram è cœli inclementiâ suavitatem accrescere testatur. *Frigore,* inquit, *dulciores fieri existimantur.* Et Joannes Ruellius; *Algoribus dulcescit.* Unde Rapam Emblematis loco hâc gnomâ insignivi; FRIGORE FIT

DUL-

Plin. l. c.

Ruell. de nat. stirp.

Rigor utilis.

DULCIOR. Moderatus prudentis reprehensionis rigor ipsissima hæc effecta habet; nam pristinâ vitiorum asperitate extra humanam mentem proscriptâ, suavissimo virtutis ac perfectionis melle eam perfundit. Hanc veritatem persuasurus S. Joannes Baptista, Judæos non sine vocum rigore compellavit; *Progenies viperarum, quis demonstrabit vobis fugere à ventura ira* Et ipsemet Christus; *Filii estis eorum, qui Prophetas occiderunt; & vos implete mensuram patrum vestrorum: serpentes, genimina viperarum* Denique S. P. Augustinus; *Ut ipsa asperitate verborum duritiam cordis emolliremt.*

Matth 3 7.
Matt 23.31
S. Aug. l. de pecat. me rito.

175. Tametsi rapa humano nutrimento multùm conducat, id tamen inficias nemo iverit, viscera humana ab iis in stomachum demissis, vitiosos tumores ac flatus contrahere. Unde Castor Durantes;

Cruda alimenta parit, NUTRITQUE, humectat & ipsa, ET GIGNIT FLATUS.

Mundus

Epigraphen subjonges, NUTRIT, ET INFLAT. Mundi hic typus est, qui nonnihil quidem terrenæ utilitatis ac beneficii confert, paulò post tamen offensas & damna longè maxima creat. Petrus Bercorius hanc Emblemati construendo ansam suppeditans, ait; *Est rapa mollis & dulcis corpus præ ceteris radicibus melius nutrit. inflationem tamen generat. Talia sunt mundi bona, quæ licet sint dulcia, & licet nutriant corpus, inflationem tamen superbiæ generant & inducunt* Providè monet Magnus Augustinus; *Ab ipsius mundi amicitia jejunetur, quæ usque fallaciter blandire non cessat.*

Pet. Bercor Redu. Mor. l. 11. c. 135.
S. Aug. Ep. 119. cap. 15.

Retrocedere.

176. Rapa & Raphanus, quò diutius in terra defixi hærent, tantò majorem bonitatis suæ jacturam faciunt, indies enim mole crassiores, duriores, & ut compendio dicam, deteriores evadunt. Eò animum advertens D. Josephus Pallavicinus Can. Reg Abbas, Inscripsit; ALITUR IN DETERIUS. Rudia & agrestia illa hominum ingenia hoc Emblemate significantur, quæ intra artium suarum officinas non modò progressus nullos faciunt, sed indies majore obruuntur caligine, ac deteriora fiunt. Eandem ideam etiam infelices illi imitantur, qui, religiosæ perfectionis adipiscendæ causâ, in terram fertilem ac pinguem plantati, retrocedunt, &, Judæ non absimiles, dum instar Angelorum sunt exorsi, tandem vitæ epilogum prorsus diabolicum subnectunt. Deniq; ingratus, quò cumulatiore beneficiorum humore alitur, tantò magis redditur stupidus, obdoratus, & inhumanus. De his Seneca, *Quædam quo plus debent, magis oderunt; leve æs alienum, debitorem facit, gravem inimicum.*

Ingratus.
Sen. Ep. 49.

177. Rapa, sicuti digestu est difficilis ac tarda, ita stomacho accidit inimica, ventrem inflat, venas aquis replet, & poros obstruit. Unde in suo sanitatis Thesauro Castor Durantes ait, PRAVA ALIMENTA PARIT. Ita sanè mundana prudentia nonnisi vitiosos mores, æternamque perniciem parturit. *Nam,* Apostolo teste, *prudentia carnis mors est.* Hunc locum interpretatus S. Ambr. *Prudentia carnis*, inquit, *peccatum est, quod generat mortem. Prudentia enim ideò dicitur, cùm res stulta sit, quia secularibus hominibus errores ex visibilibus concepti, sive in sensu, sive in actu contra legem Dei, prudentia videntur, maximè quia omnis industria est astutia illorum in eo, ut peccent; sapere enim sibi videntur, si istud diligentius curent.* Porrò Adulator, rapæ non multum absimilis, animum humanam pessimis alimentis distendit; vitia enim virtutum schemate tegens, superbiam, avaritiam, libidinem, aliosque fatales animæ tumores frauditienter ingerit. De hoc meus S. Prosper canit;

Prudẽtia mundana
Rom. 8. 6.
S. Ambr. in hunc loc.
Adulator
S. Prosper. Epigr. 16.

Lingua assentatrix vitium peccantis acervat,
Et delectatum crimine, laude ligat.
Nulla sit ut lapso reparandæ cura salutis
Blanditur sonti dum male suasus honor.

178. Histrio quidam, militem imitatus, scuto suo raphanum incidi fecit, cum idiomati Bergomensis lemmate PIU' FORT CHE NOU' CREDI, id est; FORTIOR QUAM ÆSTIMAS. Personam, aspectu quidem exiguam, at ingenti virtutum cumulo locupletem, hæc raphani imago innuit; ut adeo hinc neminem, quantumvis humilem, facilè contemnendum esse discas *Hi enim*, inquit S. Greg. *quos despicimus fortasse, possunt vitam nostram ferventioribus studiis anteire.* Ne autem volumini nostro quidquam amœnioris Musæ desit, haud dubiè, benigne Lector, optimâ tuâ veniâ poëtin illam Bergomensem subjungere licebit, quâ Emblematis præsentis meos non inconcinnè explicatur.

Virtus abscõdita
S. Greg. l. 25 Moral.

Tuggai dis c' ol Remolaz
L' e un lavor, che val nagot,
Che l' ha ugher ol mostaz;
Che l' è mesch e che l' è biot:
Ma nò i sà mò, che sò rabios;
Che senza deng mordi anca mi;
E che in la coa porse seos
On cers veni, che fa planzi;
Si che i me car homegn, brut som vedi,
A so però piu fort, che nos credi.

Id ita interpretabar;

Vil di natali, e in faccia al mundo oscuro
Io'l sò ch' agn' un me vede;
Ma forte assai più son ch' altre non crede,
Del mio seno ben puro egli è il candore;
Ma mordace ho il sapore;
E s' altri ardisce d' addentarmi alquanto,
Gli ricavo da gli occhi acerbo pianto.

Et D. Laurentius Longus Somascenus;

Acrior est raphanus, multisque potentior herbis,
Aspectu quamvis sit rudis esca viri.
Rusticus urbano sic milite fortior, armis
Aptior inventus Marte furente fuit
David ab aspectu non, at fuit agnitus olim,
Et minor, & major fratribus ipse suis.
Isque Philistæum potuit superare gigantem,
A quo contemptus seu puer ante fuit.
Sic Phryges Æsops major sapientia fuisse,
Deformis vir quò magis ore fuit.
Non sat ab aspectu robur cognoscitur. ac mens;
A vultu virtus non repetanda viri.

179. Plantæ, quò radices profundiores agunt, eò minores herbas extra terram protrudunt, ut in cepis, rapis &c experientia testatur Unde lemma. QUO PROFUNDIOR, EO MINOR. Ita prorsus homines mundani, quò magis rebus terrenis fuerint immersi eò minores fructus cœlo inferunt. Dilucidè Apostolus; *Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei* Unde ne à spiritu retrahamur, *Deus nos omnem etiam proprii corporis nostri curam abjicere voluit. Ideò dico vobis, ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro quid induamini.* Cautam assignans Magnus Augustinus, *Nemo*, inquit, *potest perfectè diligere, quo vocamur, nisi oderis, unde revocamur. Vocamur autem ad perfectam naturam humanam, qualem ante peccatum nostrum Deus fecit revocamur autem ab*

Mundan.
1 Cor. 2. 14.
Matth 6. 25
S. Aug. l. de vera Relig. c. 46.

ejus dilectione, quam peccando meruimus. Quare oderimus oportet, unde ut liberemur, optamus. Oderimus ergò temporales necessitudines, si æternitatis charitate flagramus.

SEDUM. seu SEMPER VIVUM.

Cap. XXXVII.

180. HÆc herba, supra domorum tecta, in murorum fissuris, aliisque locis aridis ac remotis nasci solita, ab Academico, inter Nocturnos Bononienses Rorulento, epigraphen è Virgilio accepit: NOCTIS NON DEFICIT HUMOR. Veluti dixisset, tametsi è sterili & aridâ ingenii sui terrâ nullam posset sperare fertilitatem, sibi tamen omninò persuasum esse, quod nobilissimæ illius Academiæ præstantissimis viris adjutus, fruges minimè tenues facturus sit. Iis etiam hæc imago convenit, qui cordis teneritudine à Deo donati, ne perenni virtutum virore unquam excidant, animi sui plantam assiduis lachrymis irrorant. Sanctum Ephræm Syrum, eo lachrymarum dono insignem, S.Greg. Nyssenus his omninò verbis deprædicat; *Sicut cunctis hominibus citra intermissionem spiritum ducere est proprium; ita Beato Ephræm assiduè lachrymas profundere naturâ quodammodò videbatur insitum. Nulla quippè dies, nulla nox, nulla dies noctisque pars, nullumque brevissimi temporis momentum fuit, in quo non vigiles ipsius oculi lachrymis conspicerentur perfusi.*

Virgil l. 1. Georg v. 290 — Adjutorium. — Lachrymæ. — *S. Greg. Nyss. in Vita S. Ephræm.*

SPINACEA.

Cap. XXXVIII.

181. SPinacea suum nomen à spineo & aculeato semine derivat. Ruellius id observans, ait; *Quod tam glabræ & mollis herbæ semen in spinas occalescat, inde spinaceum olus.* Et paulò inferius, Exit semine spinulis horrido. Exinde Emblematis ansam motuans inscripsi; SPINOSO SEMINE PRODIT. Ita omninò genus humanum è radice vitiosa, spinea, ac per originariam Adami labem corruptâ, natales suos trahit. Huic miseriæ altum illachrymans S.P.Augustinus, de Adamo ait; *Post peccatum exul effectus, stirpem quoq; suam, quam peccando in se, tanquam in radice, vitiaverat, pœnâ mortis & damnationis obstrinxit, &c.* Et meus Carducius;

Ruell. l. 2. cap. 53. — Homo in peccato natus. — *S. Aug. Enchirid. cap. 25 &c.*

Spinoso in lucem spinacea semine prodit;
Spinea & humanum gignit origo genus.

182. Spinacea radicibus debilissimis, & ita tenuibus nititur, ut subtilissimos capillos non excedant. De illa Ruellius; *Exiguâ radice, multiplici, tenuibusque capillamentis fibrata.* Proinde epigraphen non incongruam subjicies; EXIGUA RADICE VIRET. Certè humana vita, aspectu debilissima, & quasi radice penitus destituta, celerrimè extinguitur. Verissimè S.Ambrosius; *Hodie videas adolescentem validum, pubescentis ætatis virtute florentem, gratâ specie, suavi colore, crastinâ die tibi facie & ore mutatus occurret. &c.* Idipsum peculiari ratione in homine impio deprehendes Eliphazus, ait, *Non ditabitur, nec perseverabit substantia ejus, nec mittet in terra radicem suam.* Meus Carducius Emblematis hujus mentem sequenti disticho aperit;

Ruell. l. 2. — Vita humana. — *S. Amb. li. 1. Hexam. c. 7.* — *Iob 15. 29.*

Exiguà radice viret spinacea; terris
Edita sic hominum vita caduca manet.

183. Spinacea, nullam omninò terram spernens, felicissimè ubique progerminat & virescit. De hac Joan. Ruellius. *Nullum solum respuit, sed quocunque provenit latissimè.* Unde lemma; LÆTISSIMA SURGIT UBIQUE. Ita Divina Sapientia, Providentia, & Bonitas omni loco mirè vivaces ac fertilissimæ comparent. Unde Siracidis ore Divina Sapientia inquit; *Gyrum cœli circuivi sola, & profundum abyssi penetravi, in fluctibus maris ambulavi, & IN OMNI TERRA STETI, &c.* Magni Augustini sententia, *Ipsa est perfectio sapientiæ ubique esse, & longè esse à malis, qui ubique sunt.*

Sapientia & provid. Dei... — *S. Aug. in Psal. ...*

184. Ludovicus Bertaldus ait, quod spinaceæ frondes, caulis, flores, ac semen nunquam non virescant. Unde lemma; UNDIQUE GRATA VIRET. Haud aliter virtus, è radice ac semine spinoso progressa, amabilem ac felicissimum florem assiduò circumfert: nihil enim patietur virtus, quod aut fœdum sit, aut aridum. S.P.Augustinus; *Totum quod pulchrum est in anima, virtus & sapientia est.* Ad rem præsentem meus D.Salvator Carducius;

Virtus. — *S. Aug. in ... Psal. ...*

Undique grata viret læto spinacea vultu:
Sic pariter virtus pectore tota viret.

185. Ruellius de spinacea ait; *Citra aquam coquitur, utpote cum magnam vim humoris inter coquendum remittat, & veluti proprio contenta jure, alimentum asseruetur.* Proinde spinacea, in aheno supra ignem collocata, epigraphen promeretur, SUO JURE CONTENTA. Moderatum hominis animum hâc icone significare licet, qui sorte suâ contentus, nemini alteri quidquam nocumenti afferre cogitat. Cæterùm eadem spinacea, cum lemmate, HUMORE SUO DECOCTA, animam lascivam concernit, quæ in inferorum abyssum præcipitata, miserrimè excruciatur. De hac S.Cyprianus ait; *In adipe suo frixa libidinis ebullient.*

Contentum esse suo. — Libido excruciata. — *S. Cyprian.*

TRIFOLIUM.

Cap. XXXIX.

186. SCipio Bargalius trifolium illo Plinii lemmate insignivit, IN IMBREM ERIGITUR. Eorum hæc imago est propria, qui plurimis donis à Deo cumulati, tandem eidem Deo perduelles obnituntur. Adversùm istos Oseæ ore conquestus Creator. *Ego*, inquit, *dedi ei frumentum & vinum, & oleum, & argentum multiplicavi ei, & aurum, quæ fecerunt Baal.* Dicere volebat, interprete Origene, *Dedi vobis sensum & rationem, quâ me Deum & sentire possetis & colere: vos autem sensum & rationem, qua in vobis est, ad colenda Dæmonia transtulistis.* Eodem Emblemate etiam resistentiam illam nativam, ac omnibus creaturis congenitam significare licet, quâ vim vi repellere, omnemque hostium impetum ulcisci conantur. Propertii scitum est;

Ingratitudo. — *Osea. 2. 8.* — *Origen. in hunc loc.* — Resistentia. — *Propert. l. 2. ad Cynthiam.*

Non solùm taurus ferit uncis cornibus hostem,
Verùm etiam instanti læsa repugnat ovis.

187. Trifolium, sole eclypsin sustinente, languorem contrahit ac penitus flavescit. Unde lemma, TUO LANGUORE LANGUESCIMUS. Nobile quoddam ingenium hâc icone amicos, è Cardinalis Horatii Spinolæ obitu extremùm afflictos, significabat. Verius tamen illam de rebus omnibus creatis interpretari licet, quæ fatalem Solis Divini eclypsin in rupe Golgothæa conspi-

In morte Christus mortuus.

Luc. 23. 45. conspicatæ, unanimi mœrore commovebantur; quantocius enim *obscuratus est sol, & velum templi scissum est &c.* Atque adeò languente Christo, creaturæ omnes in acerbissimos languores dissolvi sunt visæ. S. Chrysostomus; *Non poterat ferre creatura injuriam Creatoris: unde sol retraxit radios suos, ne videret impiorum facinora.* S. Chrys. in Catena, Serm. de Pass. Dom.

TUBER.

Cap. XL.

188. SI Medicis fidem habeas, Tubera naturâ suâ plurimùm ventosa sunt; neque id, Castore Durante teste, mirùm esse debet, cùm nonnisi flantibus ventis, mugientibus tonitruis, ac pluviis cadentibus generentur. Cast. Dur. in Thesauro sanitatis.

Sic turgent, æquum est: ventosa tonitrua, & imbres
Hæc genuêre.

Et Prior illo Joannes Ruellius ait; *De tuberibus hæc traduntur. Cùm fuerint imbres autumnales, ac tonitrua crebra, tunc nasci, & maximè è tonitribus.* Unde Emblematis construendi ansam Tubera suppeditant; addito lemmate, TONANTIBUS IMBRIBUS ORTA. Eorum hoc symbolum dixeris, qui virtutum suarum fruges nonnisi calamitatum formidine, ac supplicii Divini fragore compulsi proferunt. Ita Hebræi *clamaverunt ad Dominum cùm tribularentur.* Saulus inter vocum Divinarum tonitrua, ac cæcitatis plagas supremam Numinis voluntatem lubens excepit. Mulier Chananæa, ubi filiam suam dæmonum fremitu tortam, ac proprium pectus dolorum oceano immersum senserat, Christi fidem amplexa est. &c. *Quo tempore*, inquit Cassiod. *clamor cordis totis viribus excitatur? quando & imminens periculum timetur, & præsumptio humana subducitur.* Ruell. lib. 2. de Nat. Stirp. — Operari ex timore — Psal. 106. & Act. 9. — Matth. 15. — Cassiod. in Psal. 100.

189. Hugo Benzius docet, propè tubera nullas herbas nasci, quia illa, è terræ uligine generari solita, viciosam pinguedinem omnem in sui nutrimentum attrahunt, nullâ penitus in aliarum herbarum alimoniam relictâ. Unde P. Carducius Tuberi subscripsit; CALVAM REDDIT HUMUM. Innuebat videlicet, pectoris humani terram, atris vitiorum tuberibus consitam, gratiæ Divinæ herbis miserrimè destitui. Emblemati explicando hoc distichon subjungit; Peccatū excludit gratiam.

Calvam reddit humum Tuber, in qua delitet ortū,
Sic ubi crimen est, gratia nulla viret.

Joan. 13. 30. Hujus exemplum satis luculentum in Judâ Iscariote habes, qui Sathanâ vix intra animam suam recepto, *exivit continuò* è cænaculo, ubi Christus accubuit. Opportunissimè S. Ambrosius; *Ubi Sathanas immisit se in cor Judæ, Christus recessit ab eo, momentoque eo, quo illum recepit, hunc amisit.* S. Amb. l. 2. de Abel c. 4.

190. E medicorum sententia, Tuber humano corpori plurimum nocumenti creat, quippè quod ventrem inflat, nervos ac caput debilitat, stomachum offendit, & frequenter usitatum, apoplexiam generat &c. Castor Durantes in suo sanitatis Thesauro de illo canit;

Tubera bilem atram generant, ægréque coquuntur,
Et capiti, & nervis, ventriculoque nocent.

Peccatū horrore implet. Unde Carducius epigraphen subjunxit; PECTORA NUBE TEGIT. Ita sanè peccatum humano cordi cæcam timoris, mœstitiæ, ac cruciatuum nubem offundit. S. Joannes Chrysostomus ait; S. Io. Chrys. in Psal. 7. p. 45.

Quemadmodum mulieres parturientes à doloribus discerpuntur, ita etiam qui facit dolum, discerpitur, & non levi aliquo, sed vehementissimo dolore afficitur. Carducius sui explicandi causâ hoc distichon subjungit;

Pectora nube tegit Tuber esum, tristia gignens:
Sic genitum reddit nubila corda scelus.

191. Joanni Ruellio, inter cæteram Tuberum naturam observatum est, ea nullis omninò radicibus niti, *nullis*, inquit, *fibris, nullisque capillamentis nixa.* Quare epigraphen subjungere licet; NULLIS FIBRIS INNIXA. Ita sanè omnes mundi voluptates cum fungis & tuberibus comparaveris; quæ, tametsi palato humano nonnihil sapiant, nullam tamen ullius constantiæ radicem connexam habent. Mirificè in rem præsentem Valerius Maximus; *Caduca nimium hæc & fragilia, puerilibusque consentanea crepundiis sunt, quæ vires atque opes humanæ vocantur. Affluunt subitò, repentè dilabuntur. NULLO IN LOCO, nulla in persona; STABILIBUS NIXA RADICIBUS CONSISTUNT &c.* Ruell. de Nat. stirp. l. 2. c. 78. — Voluptas terrena. — Val. Max. lib. 6. sub finem.

192. Ludovicus Bertaldus affirmat, tubera nec ullum semen emittere, neque etiam ab ullo semine generari. Unde tuberum ore è Poëtis nonnemo canit; Lud. Bertald. in Annot. ad Regn. sanit. Hug. Benzii.

Semina nulla damus, nec semine nascimur ullo.

Quia verò è Servatoris nostri doctrina, *Semen est Verbum Dei*; idcircò illam tuberis naturam in duo symbola distinguere libet; Primum quidem hanc epigraphen præfert; SEMINA NULLA DAMUS. Certè Prædicatores illi his terræ excrementis se non absimiles probant, qui in solam auditorum voluptatem attenti sermones suos vanissimo verborum tumore excolunt, nullo penitus dogmatis Evangelici semine in illorum cordibus relicto. Alterum lemma esto; NEC SEMINE NASCIMUR ULLO. Idque rursus Prædicatores illos spectat, quorum verba nonnisi ex inani & vana mundanæ eloquentiæ formâ protuberant, neque fæcundo Divinæ Paginæ, SS. Patrum, aut vitæ emendandæ semine nascuntur. S. Hieronymi sententia; *Sermo Presbyteri, nisi lectione scripturarum condiatur, verba volvit celeritate dicendi.* Luc. 8. 11. — Prædicator vanus — S. Hier. Ep. ad Nepot.

URTICA.

Caput XLI.

193. VRtica, cum lemmate, LEVITER SI TANGIS ADURIT, Rusticos spectat; quibus ea est indoles, ut benevolè ac perhumaniter habiti, nonnisi offensas reponant, utpote qui omnem tenerioris amicitiæ rationem penitus insolitam & alienissimam ducunt: contrà verò durius excepti, modestè, &, quantum possunt, benignissimè respondeant; unde de illis versus paræmia obtinuit; Rusticus.

Unguentem pungit, pungentem Rusticus ungit.

Insuper ea imago homini cholerico, & ad vindictam expetendam præcipiti, convenit: vel etiam fœminarum familiaritati; utpote quæ levissimâ manu contrectatæ, libidinis flammas evomunt. S. Antiochus; *Mas*, inquit, *& fœmina, si ab invicem semotius disparentur, ne utiquam exardescet ignis; sin mas se fœmina se propius admoverit, ignis conflagrabit.* Vindicta — Fœmina lasciva. — S. Antioch. Hom. 18.

194. D. Atesius observat, urticam, arctiore manu cumpressam, nihil nocumenti creare posse; Epigraphen addidit; COMPRESSA NON URIT. Ita prursus homo, naturâ suâ mordaa, & injuriis spargendis assuetus, si validiore mortificationum pugno stringatur, aculeos & offensas omnes exuit. Eâdem ratione eato, arctiore diselplinâ à nobis castigata, effrenem ac indomitam suam urendi vim prorsus dediscit. S. Nilus; *Carnem tuam*, inquit, *debilitato bonis laboribus: penitus verò eam non domari posse existima*. Magis dilucidè ad propositum nostrum Camerarius;

Insolētia repressa. Mortificatio.
S. Nilus pa-ran. n 59.

Læditur is meritò, parvum qui negligit hostem,
Fortiter urticas qui premit, ille sapit.

195. Manus, Symboli loco urticas stringens, nihil sese offensæ recipere, hoc lemmate protestatur; NIL ME LÆDITIS. Domino Aresio hæe idea ad imperterritam hominis magnanimitatem significandam deservriit, quippè quòd aculeis, vulneribus, ipsique adeò morti è fronte obluctari audeat, nullo unquam nocumento inde relato. Thomas Stapletonus; *Acedia*, inquit, *velut urtica, in mollitie remissionis aculeum pungentem habet, & multas tentationes affert: sed actione ferventi compressa, PUNGERE DESINIT.* Tullii sententia, *Ad magnanimum pertinet, ea, quà videntur acerba, ita ferre, ut nihil a statu naturæ discedat, nihil à dignitate sapientiæ.*

Cor imperterritum.
Tho. Stapl. Promp. Moral. Dom. 4. Adven. n 5. Tull. lib. 1. de Offic.

196. Urtica adhuc recens ac juvenis ūrit; unde lemma, URIT MATURE. Consentaneè ad illud Poetæ;

Urit maturè, quod vult urtica manere,
Et rosa maturè se probat esse rosam.

Juventutem hæc imago concernit, quæ vix nata haud obscurè indicat, quibus olim disciplinis, malis an bonis, addictura sit animum. Magnus Augustinus, hæreticorum malleus & acerrimus hostis in senectute habitus, ab ipsis penè incunabulis inter coætaneos excelluit, & ob ingenii acumen summam doctrinæ suæ spem præbuit. Ipsummet sibi testem audi; *Deus meus, libenter fabulas didici, & eis delectabar miser, & ob hoc bonæ spei puer appellabar.*

Juventus
S. Aug. l. 1 Conf. c. 16.

197. Urtica, adhuc tenella, omnium acerrimè urit. Lemma; DUM TENERA EST, URIT. Ita juventus, ad libidinis flammas pronissima, facilè animam adurit, nisi fomenta omnia studiosè subtrahantur. S. Chrys. *Juventus pyra quadam est, quæ omnia succendit; idcircò Timotheus* (aquâ semper contentus, & demum, ea Apostoli consilio, vino nonnisi modico propter stomachum utens) *eam undique obstruebat, & flammas extinguebat. Infirmetur, inquit, corpus, & non infirmetur animus; refrenetur caro, & anima ad cœlum cursu non impediatur.*

Juventus ad libidinem prona.
1 Tim. 5. 23. S. Chrys. in hunc loc.

198. Urtica, quò sit adultior, eò minus urit; Lemma. MITIGATUR ADULTA. Idipsum in Juventute experimur, quæ ob nativum fervorem, longè est injuriarum impatientior, quàm senectus; tantòque mitigamur magis, quò amplius in ætate provehimur. S. Ambr. *Rara sanè juvenibus est humilitas: ideoque miranda dum ætas viget, dum vires solidæ, dum sanguis æstuat, dum solicitudo nescitur, dum ignoratur debilitas, dum lætitia frequentatur, tunc fervet jactantia, tunc se juventutis extollit affectus, tunc humilitas quasi vilescit, abjecta contemnitur, tunc subjectio de genere conscientiæ æstimatur infirmitas.*

Juventus fervida.
S. Ambr. in Psal. 118 ...

199. Urtica, quamdiu non attingitur, neminem lædit; at vel minimum tacta, aculeos exerit, & acerrimè offendit. Lemma, NISI TACTA, QUIESCIT. Ille ipse hominum multorum est genius, qui sibi inter prospera miram pollicentur patientiam, omnesque passim benignissimè excipiunt: at vel levissimè tacti, prô! quot vindictæ flammas evomunt! quantum turbantur! integros Vesuvios intra præcordia fovere putes. Ergò genuinam patientiam ab adulterina nonnisi inter adversa discernere licet. Opportunè S. Bern. *Sunt* inquit, *alii mites, sed quamdiu dicitur vel agitur, nisi pro eorum arbitrio, sed quàm longè sunt à patientia, apparet, si levis oriatur occasio.* Et S. Gregorius; *Nunquam est patientiæ virtus in prosperis. Ille verè patiens est, qui & adversis conteritur, & tamen à specie suæ rectitudinis non curvatur.*

Patientia vera.
S. Bern. serm.
S. Greg. in Ezech. Hom. 7.

200. Manus cataphracta urticam innoxia tangit. Lemma; NIL OFFICIT ARDOR. Ita homo, timore Dei munitus, inter medias calamitatum, rerumq; obscœnarum ardores, nihil unquam læditur. In rem præsentem S. Chrysost. *Solus*, inquit, *est Dei timor, qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam servat & omnis boni tribuit facultatem.* S. P. Augustinus; *Time Deum, qui super omnes est, & hominem non formidabis.* Et S. Basilius. *Ii, quorum animum occupavit Dei timor, omnem prorsus importunam peccati, & obstrepentem occasionem vitant.* Et rursus; *Nisi timor instituendæ vitæ nostræ rudimenta jaciat, impossibile fuerit, castitatem, sanctimoniamque legitimè observari.* Denique P. Petrus Pennequin S. J. in Isagoge ad amorem Divinum refert, sanctimonialem quandam, obscænis repræsentationibus vexatam, ab Angelo tutelari fuisse monitam, ut versum hunc frequenter haberet in ore; *Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui.* Inde enim ipsi accessurum levamen, uti revera evenit. Similem Historiam videre licet apud Cæsarium *l. 8. Hist cap.* 42.

Timor Dei.
S. Chrys. in serm. de S. Joan Bapt.
S. Aug. in Psal.
S. Basil. in Psal. 33. ad vers. ...
Pet. Penneq. p. 3. c. 22. num. ...

FINIS LIBRI DECIMI.

MUNDI SYMBOLICI
LIBER UNDECIMUS.
FLORES.

FLOS. *Cap.* I.

1. PRatum, floribus amœnè consitum, epigraphen tenet; STATIM LANGUET. Genuinam hanc vitæ humanæ, ac cujusvis majestatis terrenæ imaginem dixeris. De hominum vita S. Ambrosius: *Hodie*, inquit, *videas adolescentem validum, pubescentis ætatis virtute florentem, gratâ specie, suavi colore, crastina die tibi facie & ore mutatus occurret.* Et succinctè Propheta Regius, *Tanquam fœnum velociter arescent, & quemadmodum olera herbarum citò decident*. D. Claudius Trivultius in suis Rhytmis quosdam introducit, qui, dum fœnum resecabant, ad fœminas conversi, in hunc modum cecinère.

Vita humana. — S. Amb. l. 1. Hexam. c. 7 — Psal. 36. 2. — Majestas terrena.

Donne, quel fior, che ride,
E da noi si recide
Sembra vestra belta te
Cui de preda l' etate
L' eta', che in poco d' hora
Ogni cosa divora
Si che vostra ventura
A pena si puo dir che poco dura.

Quantum verò mundi majestatem attinet, dilucidè S. Augustinus: *Totus splendor generis humani, honores, potestates, divitiæ, minæ, tumores, flos fœni est*. Et S. Ambrosius: *Momento cuncta prætereunt, & sæpe honor sæculi abiit antequam venerit.*

S. Aug. in Psal. 103. — S. Ambr. in Luc. 4.

2. Florum vita brevissima est, quippe qui vix unius diei intervallo persistere soliti, ætate suâ etiamnum juvenescente ac tenerâ, miserrimam senectutem subire coguntur. Unde lemma: IN JUVENTUTE SENESCIMUS. Haud aliam vitæ humanæ indolem esse, perspicuè testatur Jobus; *Quasi flos egreditur, & conteritur*. S. Cyprianus: *Canos videmus in pueris, capilli deficiunt antequam crescant, nec ætas in senectute desinit, sed incipit à senectute.* Et Torquatus Tassus:

Vita humana. — Iob. 14. 2. — S. Cypr. Ep. ad Donatū — Torq. Gerus. Conquist. l. 3. stanz. 15.

Così trapassa al trapassar d' un giorno
De la vita mortale il fiore, e il verde.

3. Flores in prato, adversus cœli serenissimi stellas collocati, epigraphen recepêre: ÆMULANTUR, NON ASSEQUUNTUR. Eos hoc Emblema spectat, qui, omni adhibito conatu, summam alterius excellentiam nulla ratione assequi possunt. Ita omnibus sanctis patientiam, humilitatem, charitatem, obedientiam, paupertatem, aliasque virtutes, velut totidem stellas, in Incarnati Verbi cœlo conspicuas, imitari quidem licet, at ex æquo illas possidere nunquam valent: omnis enim humana industria ab infinitis Christi meritis immenso intervallo recedit, solamque facultatem habet, illud admirandi. Denique fortitudo, patientia, castitas, aliæque virtutes, in antiquis Græcis ac Latinis heroibus celebratæ aliquam quidem cum Sanctorum Martyrum nostrorum virtutibus analogiam habent, at à genuina illorum excellentia spatio tam amplo dissident, quantò terra ac homines terreni à cœlo ac cœlitibus. Illi enim ob finem nonnisi humanum, ac gloriolæ cujusdam transitoriæ, vel caduci honoris adipiscendi causâ operabantur; hi verò ad finem longè celsiorem collimarunt, suasque pugnas ac triumphos ad Numinis supremæ obsequia dirigunt, uti prolixè & eruditè demonstrat P. Theophylus Raynaudus, quem hâc de re consulere, operæ pretium erit. Porrò omnium Sanctorum puritas & gloria simul sumpta non adæquat summum illatum pretium in una Deipara Virgine Maria. S. Bernardus, *Quæ enim vel Angelica puritas virginitati illi audeat comparari, quæ digna fuit, Spiritus sancti sacrarium fieri, & habitaculum filii Dei? si rerum pretia de raritate pensamus, quæ prima in terris Angelicam proposuit ducere vitam, super omnes est. &c.*

Æmulatio. — Theoph. Rayn. de Virtut. & vitiis l. 5. c. 8. — S. Bern. ser. 1. de Assum. B. M. V. — Mariæ V. puritas & gloria.

4. Flores in vase quodam collocati, epigraphen sustinent, DECORANT, ET PROSUNT. Ita virtus, litteræ & diversæ eruditiones in homines doctos plurimum utilitatis & ornamenti conferunt. Justus Lips. *Litteras summum solatium, & utilissimum instrumentum censere licet humanæ vitæ.*

Litteræ. — Lips. Cent. ad Belgas Epist. 9.

5. Flores, in vase quodam consiti, ex uno latere solis splendorem, ex altero verò nubem pluviam spectabant; cum lenimate, UTRIUSQUE AUXILIO. Hinc dices, civitatis, Reipublicæ, aut Regni cujusvis incolumitatem tum demum felicissimè florere, quando & beneficus gratiarum splendor, à Principe passim diffusus, atram vindicantis justitiæ ac suppliciorum nubem conjunctam habet. S. Gregorius Magnus; *Circa subditos suos inquit, inesse rectoribus debet, & justè consolans misericordia, & piè sæviens disciplina.* Nec abs re dixeris, ut bonis omnibus efflorescamus, operationis nostræ sudorem cum gratiæ Divinæ radiis copulandam esse. Agapiti ad Justinianum Imperatorem parænesis erat; *Debet igitur*

justitia & misericordia. — S. Greg. Pap. l. 2. Moral. cap. 6. — Gratia & cooperatio.

Agap. Epist. Paran. n. 20 *igitur, cordatissime Rex, cùm consilio prudentiore, tum precibus ad Deum impensioribus exquirere diligenter, quæ mundo sunt expeditura.*

6. Argumento à præcedente haud multum absimili, Franciscus Villava florem, in loco aprico figuratum, hoc Poëtæ hemistichio, seu lemmate insignivit; FIRMAT SOL, EDUCAT IMBER. Et verò si homo è compluribus Sacræ Paginæ testimoniis florem imitetur, *Qui quasi flos egreditur.* Et, *Gloria ejus quasi flos agri.* Item, *Sicut flos fœni transibit*; certè non incongruè dixeris, illius fomentum unicè necessarium cùm è gratiæ Divinæ lumine & calore, tum è pœnitentiæ ac pietatis imbre scaturire. Unde S.P. Augustinus; *Justitia sit, sed & gratia sit; à Deo tibi sit, non tua sit.*

Job 14. 2. Isa. 40. 9. Iacob. 1. 10.

S. Aug. ser. 25 de ver. Apost. c. 9.

7. Anima nostra, compluribus miseriis & calamitatibus inundata, tantundem vigoris inde recipit, quantum flos è pluviis, quibus opportunè irrigatur. Uterque enim fit OPPRESSIONE VIVACIOR. In rem nostram clarissimè S. Joannes Chrysostom. *Sicut pluvia in terram descendens elevat semina, sic & TRIBULATIO ANIMAM intrans, ERIGIT desideria.* Quin & Romanorum felicitas, quò magis oppressa, eò uberiùs excrevit. De his Justus Lipsius; *Magnitudinem populi Romani adversis propè rebus admirabiliorem, quàm secundis esse ait Livius.* Et L. Florus; *Magna populi Romani fortuna, sed semper in malis major resurrexit.*

Calamitas roborat.

S. Chrysost. Hom. 8. in Matth.

Lips. l. 4. de Magnit. Rom. cap. 5.

Virtus afflicta crescit.

L. Florus.

8. Aliquot flores, à Lunæ, intra eclypsin delitescentis umbrâ perculsi epigraphen sustinent; TUO LANGUORE LANGUESCIMUS. Nobile quoddam ingenium hâc icone amicos, è Cardinalis Horatii Spinolæ obitu extremùm afflictos, significabat. Eos insuper hæc imago spectat, qui, cùm alter non possint, amicorum suorum ærumnas saltem commiseratione sublevant. Ita Chusai tenerrimum animi sui affectum Davidi fugitivo exhibuimus, *Occurrit ei scissâ veste, & terrâ pleno capite.* In rem præsentem S. Joannes Chrysostomus; *Chusai vir probus, Davidis amicus, suam in eum amicitiam perpetuò conservavit: & cùm nihil aliud posset, lachrymarum affert consolationem, &c.*

In morte

Amicus verus.

2. Reg. 15. 32

S. Io. Chrys. in Psal. 7.

9. P. Sylvester Petrasancta flori, intra horti cujusdam sulcum figurato, inscripsit; NON ALIBI MELIUS. Innuebat videlicet, Religiosum nusquam securius, atque in suo claustro ac templo compatere. Ab hoc sensu nihil alienus Psaltes, canit: *Plantati in domo Domini, in atriis domûs Dei nostri florebunt.* Religiosissimè meus Thomas Kempensis, *Tutior locus non est servo Dei in hoc mundo, quàm latere in secreto: ubi Patrem orat liberâmente, ostio cubiculi clauso. Perenni usus semper exitus cellæ, mansio ejus quies devotissima vita &c.*

Religiosus in claustro.

Psal. 91. 14. Tho. Kemp. Exerc. 8. par. cap. 4.

10. Aliquot floribus subscripsit; VENENATA RECONDUNT. Alludendo ad illud Virgilii;

Virg. Eclog. 3. v. 92.

Qui legitis flores, & humi nascentia fraga,
Frigidus, O pueri fugite hinc, latet anguis in herba.

Ita sanè mundi voluptates nonnisi amaritiem, ac mortis extremos cruciatus recondunt. Absalon Abbas. *Sub specie florum quandoq; latent scorpiones, lacertæ & serpentes. & dum volueris capere florem, calcabis serpentem. Si ergò delectat te recreatio florum, terreat suspicio veneni; quia admodum fugienda est delectatio, quæ periculo veneni comparanda est.* Et S. Hieronymus; *Mihi credite, venenum sub melle latet.*

Voluptas humana.

Absal. Abb. serm. 38.

S. Hieron. Epist. 17. ad Damasum.

11. Flos, languente ac inclinato vertice, intra vitream ampullam, aquis plenam collocatus, epigraphen tenet; EXALTABIT CAPUT. Verbis è Psalmo mutuatis. Hinc constat, quantùm utilitatis in proximos nostros conferre possimus, si vel famelicis alimenta, vel afflictis consilia aut solatia suggeramus. Eandem virtutem lachrymæ congenitam habent, quarum beneficio peccator vires suas deperditas recuperat, & pristinum dignitatis suæ gradum conscendit. S. Hieronymus *Petrum*, inquit, *ter negantem, amara in suum locum restituêre lachrymæ.* Hac omninò ratione Hieronymus Preti aliquot rosas pallentes ac flaccidas, veluti extremæ calamitatis suæ imaginem uxori transmisit, cum dicto, eas nonnisi vel proprio sanguine, vel illius lachrymis ad pristinas vires revocatum iri. Porrò mentem suam hoc poëmate explicabat;

Psal. 109.

Auxilium

Lachrymæ.

S. Hier. Ep. 29. ad Heliodorum.

Ite in dono à colei pallide rose,
A cui l'alma donai senza mercede.
E poi ch' il mio penar non cura, ò crede,
Siate del mio morir nunzie amorose.
Vidi voi d'ostro già tinte, e pompose
D'ostro ch' il labbro suo forse vi diede,
Hora il pallor di morte in voi si vede,
Imitatrici del mio duol pietose.
Dite (se pur vi mira, e se v' accoglie)
Ch' io son mal vivo, e sarò tosto e sangue,
Come voi moribonde, aride foglie.
E se' l vostro color pallido langue,
Ella ravviva l' adorate foglie,
Bagnandovi nel pianto, ò nel mio sangue.

12. Complures flores videre est, qui, inter nocturnas umbras clausi, nonnisi sole affulgente explicantur. Unde P. Gambertus clausos illorum calices hoc Virgilii lemmate distinxit; AD SOLEM SESE PANDENT. Et alius; LUX ORTA RECLUDET. Innuebat nimirùm, quævis arcana negotia à Divina perspicacia, aut Principis sagacitate reservari. Vel Justorum virtutes ac merita, hodie quidem occulta, olim è suprema Dei providentia amplissimis encomiis coram universo mundo esse manifestanda. S. Hilar. testem accipe; *Abstrusam*, inquit, *voluntatis nostræ conscientiam prodet: & quæ nunc occulta existimantur, luce cognitionis publica deteget.*

Virg. 1. Æn.

Arcana publicantur.

Virtus manifestanda.

S. Hilar. in Matth.

13. Flores, in horto à ventis agitati, eodem Gamberto authore, epigraphen ex Horatio sustinent; CRESCIT ODOR. Certè hominis justi virtus, quò acerbiore calamitatum vento jactata, tantò fragrantiam uberiorem diffundit. Sapientissimus meus Idiota; *Sicut unguentaria dolere non solent, nisi agitentur, & aromata fragrantiam suam emittere, nisi incendantur; ita viri justi virtutes tribulationibus maximè innotescere solent.*

Horat. l. 4. Ode 10.

Idiota l. 2. de contemptu mundi.

14. P. Henricus Engelgrave flores, ligaminibus constrictos, in pulcherrimæ coronæ urbem inflexit; lemmatis loco illa Virgilii verba subnectens; VINCULA SERTIS. Mens symboli erat, crudeles SS. Martyrum catenas gloriosis illorum coronis arctissimè connexas esse. Ita quoque infirmitas, hominem stringere ac ligare solita, illius capiti sertum texit, nullâ ætate corrumpendum. Denique votorum vincula æterni diadematis construendi opportunissimum instrumentum præbent. Siracides de sapientia disserens. *Injice, ait, pedem tuum in compedes illius, & in torques illius collum tuum.* Et subjungit; *Et erunt tibi compedes ejus in protectionem fortitudinis, & bases virtutis, & torques illius in stolam gloriæ, &c.* Colophonem jungens Magnus August. ait de Religiosorum votis, *Felix necessitas, quæ in meliora compellit.*

Virg. Ecl. 6.

Vincula coronant.

Vota Religiosorũ

Eccles. c. 6. n. 25 & 30.

S. Aug. Ep. ad Arm. & Paulin.

15. Theophrastus docet, fragrantiam, è compluribus ac variis odoribus mixtam, geminatum augmentum accipere. *Odoris quidem omninò ex mixtione sunt.* Idipsum etiam Virgilius docet;

Theophr. Opusc. de Odoribus.

Virg. Ecl. 2.

Et

Et vos, ô lauri, carpam, & te proxime myrte;
Sic posita quoniam suaves miscetis odores.

Virtus aggregata.

Unde fasciculus è Narcissis, hyacinthis, rosis, violis, aliisque venustis ac diversi generis floribus contextus epigraphen reddit, JUNCTI SUAVIUS. vel ut alius inscripsit; SUAVIORES SIMUL. Virtutibus quibus anima nostra, ceu floribus, exornatur; tametsi singulæ fragrantiam quandam peculiarem diffundant, simul tamen junctæ tantò evadunt suaviores, quò major fuerit illarum numerus. Siracides de Josiâ Rege ait, *Memoria Josiæ in compensationem odoris facta opus pigmentarii.* Et de sacra sponsa Salomon; *Ascendit sicut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris & universi pulveris pigmentarii.* Eodem encomio Isaacus Jacobum suum celebrans, dicebat; *Ecce odor filii mei sicut odor agri pleni.* Hunc locum interpretatus S. Ambrosius, inquit: *Ecce odor filii mei tanquam odor agri pleni, erat enim perfectus in omni flore virtutum, & sacræ benedictionis, atque cœlestis beatitudinis redolebat gratiam.*

Eccles. 49. 1. — Cant. 3. 6. — Gen. 27. 27. — S. Ambr. l. 2. de Jacob. c. 1.

16. Floribus id fatum est; brevi marcescere, ultrò defluere, & tandem (quod Plinius testatur) in vermiculos converti. Unde meus D. Alexander Luzon de Millares symboli loco florem, caule cessante, depinxit, cujus defluentia folia in vermes resolvuntur; cum lemmate, HUC REFER EXITUM. De homine affirmat Jobus, *Quasi flos egreditur:* eadem enim, quæ florem, etiam hominem manet metamorphosis, dum sive regio, sive privato spectandus statu, secundùm corpus in vermes transit. Abeunt omnia eodem cum illo, honor, majestas, corona, sceptrum, in vermes transformantur, cujuscunque potentiæ ac magnificentiæ *huc refer exitum.* Si quæ fuerint humanæ mortalitatis obliti, hic debent fasces ponere, & communem matrem agnoscere, primordia generis humani, terram scilicet & vermes. Quod & aliqui ante mortem fuerunt experti, ut certum mortalitatis demonstrarent argumentum. Arnulphus Imperator, Caroli Crassi successor, ita carnibus corruptus est totus, ut in vermes abierit. Lucii Syllæ corpus seipsum erodens, passim scatebat vermibus. Herodes Agrippa, Rex Judæorum, sedens pro tribunali, regioque vestitus cultu, concionabatur ad populum, qui Dei voces & non hominis acclamante, statim percussus est ab Angelo, & ob summam arrogantiam consumptus à vermibus, expiravit. S. P. N. Augustinus: *Totus splendor generis humani, honores, potestates, divitiæ, flos fœni est: & sicut vix annua est pulchritudo agri, & perexiguo tempore transeunt flores, qui sunt virentes herbarum, sic & humana prosperitas.*

Job 14. 2. — Homo fit vermis. — Bapt. Egnatius. — Plin. l. 7. cap. 43. — Act. 12. — S. Aug. in Psal. 102.

17. Flos è virga arida progerminans, epigraphen tenet; SINE SEMINE GERMEN. Mariæ Virginis hæc imago est, è qua flos venustissimus, Christus, veluti ex arente Aaronis virgâ, sine semine prodiit. Ut adeò rectè à Philippo Abbate cognominetur. *Virga Aaron arida, absque fomentis naturalibus fructificans.* à S. Damasceno, *Planta feracissima virginitatis.* à S. Bernardo, *Planta cœlestis, pretiosior cunctis, & sanctior universis.* Et à S. Augustino, *Virga Aaron frugifera supra naturam.* Dilucidè Isaias, *Egredietur*, inquit, *virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascendet. & requiescet super eum spiritus Domini.* Emblematis sui interpretem audi P. Jacobum Masenium.

Maria V. Deipara. — Phil. Abb. l. 1. in Cant. 16. — à Damasc. Or. 1. de Nat. B. V. — S. Bern. ser. 2. de Adv. — S. Aug. serm. 18. de Temp. — Isa. 11. 1.

Cernis ut arenti vernans rosa stipite surgit,
Et nunc flore viret, quod modò truncus erat.
Virginis effigies parientis virga putatur;
De virga flos est: Virgine matre tuus.

18. Flos à radice ita dependet, ut, truncatâ istâ, ille mox exsiccetur. Lemma: PERIT, PEREUNTE RADICE. Certè virtus quæcunque demum illa, si humilitatis radice destituatur; protinus exarescit. Unde humilitas, D. Gregorii Magni sensu, est *Magistra, parens, radix, & origo omnium virtutum.* Vox S. Cypriani est; *Humilitas est sanctitatis fundamentum.* S. Hieronymi; *Prima virtus Christianorum humilitas.* Et S. Bernardi, *Humilitas est fundamentum, custosque virtutum.*

Humilitas mater virtutum. — S. Greg. l. 23. Moral. c. 13. — S. Cypr. ser. de Nat. Christi. — S. Hier. Ep. ad Eustoch. — S. Bern. ser. 1. de Nat.

19. Flores, grassante siccitate, infirmantur, arescunt, & ad terram inclinati, quasi emoriuntur. Verùm pluviâ distillante, mox eriguntur, & vigorem pristinum recuperant. Emblemati subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei; ERIGET IRRIGUUM. Jobi nte, dum cum flore hominem comparat; *qui quasi flos egreditur & conteritur &c.* Unde caduco huic flori pluviam Deus providit saluberrimam, Virginem inquam Mariam, quæ homines morti, sive corporali, sive spirituali vicinos in vitam revocat, erigitque languentes. Opportunè S. Hieronymus, Mariam Virginem cum *Jordane fluvio* confert; sicuti enim Naaman sanitatem efflagitans, ab Elisæo jussus est, ut in Jordanem descenderet; ita *ad Deiparam relegantur languentes, ipsi enim commissum est, ut eos reddat sospitati.*

Maria V. auxiliatrix. — S. Hier. Ep. ad Furiam.

AMARANTHUS.

Caput II.

20. Amaranthus, instar holoserici purpurascens, tempore diuturno perlistit; & jamjam exsiccatus, si aquis irrigetur, denuò revirescit. Unde aliquot amaranthi flores, in fasciculum colligatos, hoc lemmate afficies; NUNQUAM LANGUESCIMUS. Vivos ac constantes hominis affectus; vel certè paradysi gaudia, nullo ævo terminanda, hoc symbolo propones. S. Petrus beatitatem nostram vocat *hæreditatem incontaminatam & immarcessibilem*, metaphorâ, asserente P. Cornelio à Lapide, ex Amaranthi floribus mutuatâ. Appositè S. Clemens Alexandrinus: *Pulchra*, inquit, *amaranthi corona illi reposita est, qui rectè se gesserit: hunc florem terra ferre non potest: cœlum solummodò eum ferre potest.*

Amor cu[...]ans. — Beatitudo. — 1. Pet. 1. 4. — S. Clem. Alex. l. 2. c. 8.

21. Bernardinus Rota amico cuidam defuncto amaranthum, aquis immersum, ac denuò revirescentem, depinxit, cum lemmate allegorico: AT LACHRYMIS MEA VITA VIRET. Jure meritò Maria Magdalena idipsum de se pronuntiet, quæ primò quidem intuitu arida & caduca, posteaquam lachrymarum undis irrorata fuerat, amœnissimum paradysi florem induit. S. Damiano teste, *Mox ut lachrymæ eruperint, protinus anima revirescit, & tanquam arbor verna austri recalescens, redivivo virtutum suarum flore vestitur.*

In morte. — S. Maria Magdalena. — S. Pet. Dami. Opusc. 13. c. 22.

22. Magnatem quendam vitâ defunctum, & amicorum lachrymis copiosè irrigatum, Franciscus Rausinus Amarantho non absimilem dixit: addito lemmate, MADEFACTUS REVIVISCIT. Plinius hos characteres subministrans, de Amarantho ait: *Madefactus aquâ reviviscit.* Ita lachrymæ, in exequiis ac die anniversariâ ex oculis nostris sparsæ, potissimum ad exanimis amici merita in memoriam revocanda deserviunt. Eam ob rem *in Israël consuetudo servata est, ut post anni circulum conveniant in unum filiæ Israël, & plangant filiam Jephte Galaaditæ diebus quatuor.* Hunc ipsum morem etiam defuncto Josiâ & Adonide observârunt. Vitam quoque spiritualem in peccatis extinctam, revocat lachrymarum imber; Unde animo ita ardenti

In morte. — Plin. l. 21. cap. 8. — Lachrymæ in morte. — Judic. 11. 39. — 2. Paral. 35. 25. — Ezech. 8. 14.

S. Aug. lib. Medit. c. 36

peccatus est Magnus Augustinus: *Da mihi quasi lachrymas ex toto affectu internas, quæ peccatorum meorum possint solvere vincula, & cœlesti jucunditate semper repleant animam meam.*

23. Qui rebus suis ad extremam egestatem devolutis, tandem in mari pristinas opes mercimoniorum beneficio recuperat, amaranthi Emblemate significari potest, cum dicto; UNDIS VIRESCO.

Lachrymæ. S. Greg. in Psal. Pœnit.

Anima nostra, lachrymarum fluentis probè rigata, efflorescit ac vigorem inducit. S. Gregorius; *Sicut hortus, receptâ suavi pluviâ, evidenter germinat, ita caro lachrymarum fluentis rigata, bonorum operum, & justitia germen emittit.*

24. Indolem adeò constantem hi flores exhibent, ut, quod suprà diximus, è nativa sui terra recisi purpuram ac virorem suum nunquam abjiciant. Eos proinde D. Vincentius Gilibertus Sanctorum Innocentum Imaginem symbolicam statuit; cum lemmate, RECISA VIRESCUNT. Eam tamen omnium SS. Martyrum propriam dixeris, qui à ferri tyrannide succisi, in paradysi horto ac Ecclesiæ memoriâ tantundem æterni viroris conservant, quantum ab hostium crudelitate lacerati fuêre. Optimè dixit S. Ambrosius; *Tolle Martyrum certamina, tulisti coronas: tolle cruciatus, tulisti beatitudinem: nonne tentatio Joseph, virtutis est consecratio? Nonne injuria carceris, corona est castitatis?*

SS. Innocentes.

Martyres

S. Ambr. l. 4 in Luc. an

25. Qui è suorum consuetudine aut amicitia proscriptus, animum non desponde, ac lætus persistit; amaranthum imitatur cum lemmate, NEC RECISUS LANGUET. His ipsis characteribus etiam heroicam ac imperterritam illius mentem significabis qui vivâ suâ carne aut membris è corpore sectis, tristitiam ac languorem penitus nullum contrahit. S. Gregorius Nazianzenus, post adductum Anazarchi exemplum, qui manu suâ intra mortarium contritâ, nihil turbati aut impatientis animi ostenderit, subjungit. *Alter, cùm crus illi frangeretur, velut in alieno corpore philosophabatur, ejusque crus perfractum esse visum est, quam ipse vim doloris persensisse.*

Perseverantia

Animus imperterritus.

S. Greg. Naz. Ep. 64.

26. Amaranthus etiam inter acerbissimi temporis injurias integer persistit, & NEC GELU, NEC ÆSTU vastatur. Genuina hæc pectoris imperterriti ac constantis imago est. Ita Jacob, Rachelis amore captus, tametsi *die noctuque æstu ureretur & gelu*, calidos tamen ac castos suos affectus nullo unquam frigore sibi eripi passus est. Compendio dixit Seneca; *Magnanimus stat rectus sub quolibet pondere.* Eadem imago etiam virtuosos ac litteratos illos hominum flores concernit, qui Musis probè irrigati, veluti in terra fertilissima, nulla unquam frigoris aut caloris inclementiâ immutantur, æternumque durant. Unde Claudianus Serenæ Reginæ capiti coronam incorruptibilem, atque præ omni aureo ac gemmeo diademate æstimandam, ex amaranthi floribus contexuit. Verba ipsius ita accipe.

Perseverantia. Gen. 31. 40

Sen. Ep. 72

Claud. de laud. Serenæ.

Dic mihi Calliope, tanto cur tempore differs
Pierio meritam serto redimire Serenam?
Vile putas donum, solitam consurgere gemmis
Aut rubro radiare mari, si floribus ornes
Reginæ Regina comam? si floribus illis,
Quos neque frigoribus Boreas, nec Syrius urit
Æstibus, æterno sed veris honore rubentes
Fons Aganippeâ parnassidos educat undâ.

ANEMONE, seu FLOS ADONIDIS. *Cap.* III.

27. ANemone à nonnullis *Flos Adonidis* cognominatur, quod Adonide, juxtà Mythologos, per agrum occiso, ex ipsius cruore prodierit: vulgò tamen *flos venti*, græcè *Anemone* vocatur; tum quia nonnisi spirante vento aperitur, tùm etiam, quia à vento nonnihil vehementiore concussus, tenerrima sua folia ac semina protinus in terram dejicit. Illum Vincentius Tanara ita loquentem introducit.

Vinc. Tanar lib. 5. Oecon.

Meq; malè hærentem, & nimia levitate caducum,
Excutiunt iidem, qui perflant omnia venti.

Quamobrem Abbas Ferrus eidem inscripsit; TENUI DISCUTITUR AURA. Ita sanè muliebris venustas quovis adverso flamine incussante, fragilissima concidit. Domitianus, Suetonio referente, dicere est solitus: *Nec gratius quidquam decore, nec brevius* Et S. P. Augustinus, *Pulchritudo corporis à Deo quidem facta, sed temporale, carnale infirmum bonum.* In rem præsentem Joannes Baptista Marinus canit;

Pulchritudo muliebris. Suetonius

S. Aug. lib. de Civit. c. 22.

L'ostro vivace, e l' oro;
Sarà pallido argento;
De le perle il tesoro
Cadrà qual foglia al vento,
E fiano in un momento,
Di solchi, e di pruine
Arato il volto, e seminato il crine.

Et posterior illo Bernardus Morandus Comes;

Bern. Mor. lib. 1. Rejalind.

Humana beltade
Appunto d' un fiore
Non dura già più:
Si tosto ella cade,
Si presto ella muore
Che quasi non fù:
Di nostra gioventù
Dura si poco il verde,
Che quando a noi si mostra, all'hor si perde.

Eandem levitatem S. Hieronymus in muliebris pudicitiæ fama deprehendens, ait; *Tenera res in fœminis, fama pudicitiæ est, & quasi flos pulcherrimus citò ad levem marcescit auram, leviq; flatu perrumpitur; maximè ubi & ætas consentit ad vitium, & maritalis deest auctoritas.*

S. Hieron. Epist. ad Salvin. de Vidnit. servand.

28. Alius eidem flori inscripsit; BREVIS EST USUS. Vita humana, his characteribus exactè descripta momento penè unico circumscribitur. S. Petrus Damianus; *Humana vita varietas momentaneâ temporum varietate concluditur, ut & elati quique divites de sua prosperitate non gaudeant, & inglorii sua dejectionis incommodum festinanter evadant.* Clarissimè Jobus; *Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, qui quasi flos egreditur & conteritur.* Et Salomon; *Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis advenit.* Atque adeò vita nostra, etiamnum instar floris germinans, minaci mortis falce conteritur. Idipsum etiam de voluptatibus mundanis assidua testatur experientia, quod instar florum sensibus nostris aliquantulum blandiantur, & momento evanescant. S. Clemens Alexandrinus: *Voluptates*, inquit, *& delitias tanquam caducum & brevem florem relinque venia & igni.* Et S. Joannes Chrysostomus; *Quænam secularium voluptatum quæsoutilitas? hodie sunt, cras elabuntur; hodie flos pulcherrimus, cras aridus pulvis:* Denique Joannes Audenus;

Vita humana.

S. Pet. Dam. Opusc. 56. c. 9.

Iob. 14. 1.

Cant. 2. 12.

Voluptas mundana

S. Clem. Alex. adhort. ad Gentes.

S. Io. Chrys. Hom. 43. in Ioan.

Quæ durare putas mortalis gaudia vitæ,
Sunt brevia, & finis tristis amoris erit.

CALTHA

CALTHA.

Caput IV.

Jo. Ruell. de Natura stirp. l. 2. cap. 129.

Princeps benignus & justus.

Correctio gravis & suavis.

S. Ambros. ser. ad vincula Petri

29. CAltha, hortorum decus non injucundum, complures croceis coloris flores profert, qui omnes non tantùm heliotropii formam imitantur, sed etiam solem præeuntem assiduo motu, ac mirâ sympathiâ sequuntur. Unde à Gallis, Joanne Ruellio teste, *vulgo dicitur solsia, quasi solsequia.* Insuper eadem caltha fragrantiam gravem, gratamque spargit; ut adeò meus D. Salvator Carducius florescenti Calthæ non immeritò subscripserit; REDOLET SUAVISQUE, GRAVISQUE. Hanc actionum suarum ideam Princeps unicè attendat, ut justis ac sceleratis simul & pertimescendus & amandus, benevolentiæ suæ suavitatem cum vindicantis justitiæ rigore, vultusque majestate nunquam non condire sciat. Idipsum genuinæ correctionis est ingenium, quæ verborum ac pœnarum gravitati dulcedinem conjunctam habet. S. Ambrosius, Patris exemplo id confirmans, ait; *Non osculatur pater filium, sed aliquando castigat, ergò quando castigatur qui diligitur, tunc circa eum pietas exercetur. Habet enim & amor plagas suas, quæ dulciores sunt, quum amarius inferuntur.*

Profect⁹.

Offic. Can. Reg. 6. Apr.

30. Ruellius observatum habet Caltham in autumno præ aliis temporibus venustissimam apparere. *Autumno*, inquit, *fastius emicat colore luteo, folio multiplici, odore suaviter gravi.* Unde epigraphen subjunges; AUTUMNO VIVIDIOR. vel, VERNAT IN AUTUMNO. Ita Dei servus in ætatis suæ autumno, vitâ nimirùm ad epilogum vergente, virtutes suas geminat. De meo Concanonico, S. Wilhelmo, historiæ memorant, quod, cùm noctu voces inaudisset; *Septem dies vives*, primò septem diebus, postea septem hebdomadis, ac demum septem integris annis, *Corpus suum sic affligebat, ut vita ante acta, illius extrema comparatione, delicatè videretur.*

Urbanitas ac hilaritas Religiosa

Aul. Gel. lib. 15.

31. Caltha tam sertis texendis, quàm mensis & acetariis exornandis inservit. Ruellii verba sunt; *Venit in coronamenta, & adhibetur condimentis & acetariis.* Unde inscriptio; MENSIS DECUS, ATQUE CORONIS. Iidem Eutrapeliæ mores sunt; nam urbana ac pia hominis hilaritas integram litteratorum coronam exornare, ac geniales illorum mensas mirificè condire solet. Aulum Gellium in hanc audire juvat. *Non convenit*, inquit, *esse loquaces convivas; nec mutos eligere oportet; quia eloquentia in foro silentium, verò non in convivio sed in cubiculo. Sermones igitur illius temporis habendos non de rebus anxiis, non tortuosis, sed ex quibus ingenium venustatis fiat, & amœnum, & cum quadam voluptate utilis.*

Gratia exigit cooperationē

Eusob. Gall. Hom. 1. de initio Quadrages.

32. Hic flos, nobilissimo plenus spiritu, nonnisi intra humum domesticam, assiduâ cultam solicitudine, progerminat. Unde illum, lemmatis loco, his Ruellii verbis insignivi, PROVENIT INCULTIS. Vel ut meo Carducio placet; AMBITIOSA COLI. Gratia Divina, eodem Carducio asserente, huic flori persimilis, assiduâ nostrâ diligentiâ coli, innutriri ac conservari vult. Eusebius Gallicanus, ad illa D. Pauli verba reflectens, *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo*, ait; *Ecce beatus Paulus jam Christi habitaculum, jam vas electionis effectus, intelligit sibi non sufficere solam gratiā, nisi gratia adjungat solicitudinem vigilantis, & laboris industriā &c.*

33. Hunc florem communi quidem vocabulo *Caltham* cognominant, quamvis ab aliis vocetur *Calenda*, seu *calendula*. Ruellius ait; *Vocant officinæ calendam, vel calendulam, quasi dicant caltham vel calthulam.* Cognominis rationem esse ajunt, quod felicissima calthæ venustas omnes mensium calendas recenti quodam serto insigniat ac veluti coronet: Proinde epigraphen subjunges; CALENDAS FLORE CORONAT. Hinc fideles discant, quovis exordiente mense Creatori suo novum virtutis & laudis tributum pendere. David, laudis Divinæ phonascum agens, sedulò monet; *Buccinate in Neomenia tuba.* Nam lunâ recente spiritus noster renovari, ac supremæ bonitati per totidem acceptis beneficiis gratum se sistere debet. Glossa illud Psalmi interpretata, quibusvis creaturis aurem vellicat; *Laudate Deum in renovatione mensis per gratiam.* Atque adeò lignum vitæ à Joanne Apocalyptico descriptum, imitari oportet; quod erat *afferens fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum.* Eundem Psalmi locum explicans Magnus Augustinus; *Præceptum erat*, inquit, *ut in initio mensis tubâ caneret, & hoc usque nunc Judæi corporaliter faciunt, spiritualiter non intelligunt. Initium enim mensis nova luna est. Nova luna, nova vita est.* Memineris ergò, ex Augustini consilio, ad mentem Psaltis Regii quibusvis mensium Calendis auspicari vitam, veraci emendatâ.

Psal. 80. 4.

Opera bona renuvata.

Apoc. 22. 2.

S. Aug. in Psal. 80.

Ps. 138. 11.

CAMPANULA.

Cap. V.

Amans fœminæ nigræ.

Hæretici flagitiosi.

34. FLos, quem *campanulam noctis* vocant, epigraphen sustinet; EL MIO SOL, ES LA NOCHE. Id est; MIHI NOX ATRA PHÆBUS. His vocibus consonans Regius Psaltes, ait; *Et nox illuminatio mea.* Illum hæc imago spectat, qui fœminam quandam nigram & informem deperit. Hæretici quoque, aliique homines flagitiosi, lucem nonnisi fuscam & caliginosam ambiunt. Cæterùm quod amantem attinet, D. Cyrus di Pers quemdam fœminæ Æthiopis amore captum, hoc poëmate describit;

Tu nel corso amoroso
Sei forse stanco omai,
Onde la notte desiando vai
Che madre è del reposo?
O par vuol dir quella bellezza nera
Ch'l tuo giorno d'amor giunge a la sera.

Arnob l. 3. ap Novar. Tom. 1 Adag. n. 1643

S. Pet Ven. Tract. cont. Iud. c. 2.

De sceleratis verò Hieronymus Arnobiensis, ab Aloysio Novarino adductus, ait: *Tanta cæcitate impius obsidetur, ut lux illi tenebrascat.* Hujus rei exemplum satis manifestum in obstinatis ac cœcis Hebræis videre est, qui veritatis lucem abominati, instar stultorum, nulla alia, nisi caliginis & errorum vestigia sequi voluerunt. S. Petrus Venerabilis adversus Judæos ait; *Quid in rebus mundanis luce clarius? quid sole fulgentius? Cæcis tamen & lux nox est, & sol tenebræ sunt. Sic vobis, sic planè vobis scripturarum sacrarum claritas splendet: ut quæ alios illuminant, vobis lucere non possunt; quæ aliis fulgent, vobis obtenebrescant.*

CARYOPHILLUM.

Caput VI.

Barth. Rog. lo 3. Elog. 5.

35. INter cæteras caryophilli proprietates maximè admirandus est variorum colorum concursus ac veluti concertatio, dum alia simplicia, alia duplicata, lactea alia, ac minio stratis intercspersa, tem rubro clara, & rubro obscura, carnea, ignea, ex albo in sanguineas maculas distincta, quibus è Turcia cognomen est, aliaque innumera. P. Bartholomæus Roga-

tus hnoc florem prolixâ & insigni elogiâ loquentem sistit, cujus initium hic recitare opportunum duxi.

Mille novos refero vultus, & mille recludo,
Ornatus, varii mille coloris opes.
Non ego vel minio tantùm, vel lacte nitesco,
Nec refero solùm fronde rubente crocum.
Sed fusca sub veste meus nunc ardet amictus.
Nec tamen in fusco murice forma perit.

Adulator

Itaque cariophyllum, in colores adeò variegatos distributum, epigraphen sibi vendicat; IN QUOSCUNQUE COLORES. vel, VARIUS, ET MULTIPLEX. Si Emblematis mentem in sinistrum sensum detorquere libeat, haud incongruè dixeris, malitiosum adulatorem eo significari, qui, ad alterius voluntatem sibi conciliandam, nullum non colorem induit. Plutarchus, Adulatorem ab amico discernens, ait: *Adulator stabilem autem cùm habeat suorum morum sedem, neque certum aliquod vivendi delegerit genus sibi quod placeat, sed quod alteri, eumq; alteri sese affingat, atq; accommodet, non simplex est atque unius modi, sed varius ac multiplex &c.*

Plut. Opusc. de Adulat. & Amico discrimine.

Charitativus.

In sensu tamen saniore ac laudabili hominem, charitatis studiosum, exhibet, qui ad aliorum ægestatem aut tristitiam sublevandam in omnes colores transformari novit. Sibimet luculentus testis S. Paulus; *Factus sum*, inquit, *Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucrarer; iis, qui sub lege sunt, quasi sub lege essem, ut eos lucrifacerem. Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.*

1. Cor 9. 10.

36. Caryophilli tam flos, quàm folia in quibusdam montium locis etiam rigente hyeme non dejiciuntur, sed integra ac venusta persistunt. Unde è Poëtis nonnemo ad hunc florem conversus, canit;

Poëta apud D. Vincent Cittadino di Villa li. 5

--- --- Son brage ardenti
Le tue foglie vivaci
Ch'a i fiati crudi, e algenti
Più s'accendon, quas faci;
Il cai feroce caldo,
De l'inverno al rigor sol può star saldo.

Impertertitus animos.

S. Aug. serm de Diversis 36.

Proinde inscribes; DE L'INVERNO AL RIGOR DURA BEN SALDO. Id est; BRUMÆ RIGOREM IRRIDET. Ita imperterritum hominis pectus qualvis adversas mundi calamitates parvi æstimat. Præclarè, ut solet, Magnus Augustinus; *Sæviat mundus, fremat mundus, increpet linguis, coruscet armis, quidquid potest faciat. Quid faciet ad id, quod accepturi sumus? Appendo quod patior, contra id, quod spero. Hoc sentio, illud credo. Et tamen plus valet, quod credo, quam quod sentio.*

37. Caryophillum fragrantiam, instar aromatis, suavem exhalat; unde etiam, quod Taoata, superiore numero adductus, observat, nominis sui originem traxit. Epigraphen subjunxi, REDOLET AROMATA. Anima sancta, ceu omnium virtutum exemplar, in quibusvis suis operationibus suavissimum charitatis, misericordiæ, ac mortificationis odorem diffundit, uti prolixis argumentis probat S. Ambrosius, ad quem te, studiose Lector, remitto. Hoc sensu Salomon de Sponsa sua dixit; *Odor unguentorum tuorum super omnia aromata.*

Justus exeplatis.

S. Ambr. l. 1 de Virgin
Cant. 4 10

38. Caryophilla, teste Castore Durante, ad syncopen & cordis tremores persanandos deserviunt; quin & capitis dolores mitigant, si in aceto macerata fronti applicentur. Quare meus D. Salvator Carducius vasculum, caryophillis repletum, hoc lemmate exornavit; CAPITIS, CORDISQUE LEVAMEN. Sanguineas Christi plagas, & acerbos cruciatus non injuriè cum caryophyllis comparaverim; illi quippe attento ac meditabundo animo considerati, omnes è corde ac capite humano miserias dolores que proscribunt. S. Laurentius Justinianus; *Ipsius tentatio nostrarum singulare levamen est. Dulcescunt nostra, cùm considerantur illius.*

Passio Christi.

S...
a...
n...

39. Castor Durantes docet, condituram (Pharmacopæis *conserva*) è caryophillis confectam, adversus quævis venenorum genera, & animantium venenatorum morsus antidotum esse præsentissimum. Ut adeò benè de hoc flore pronuntiaveris; CURAT MORSUS, CONTAGIA PELLIT. Christi patientis hic typus est, qui meditabundo animo consideratus, interiora pectoris nostri vulnera curat, malisque omnibus levamen præbet. S. Bernardus ait; *Quid enim tam efficax ad curanda conscientiæ vulnera, nec non ad purgandam mentis aciem, quàm Christi vulnerum sedula meditatio?* S. P. Augustinus; *In omnibus non inveni tam efficax remedium, quam vulnera Christi.* His concolor S. Bonaventura, ait; *Qui se intentè & devotè in sanctissima vita & passione Domini exercet, omnia utilia, & necessaria sibi abundanter ibi inveniet, nec opus est, ut extra Jesum aliquid quærat.*

P...
C...

S...
62.
S. ...
nu...
s t...
Co...

40. Unica manus, complures caryophilli flores in eodem vase irrigans, à D. Primo Aloysio Tarti epigrapheo recepit; UNICA CUNCTOS. Dicere volebat, è gratiosa S. Eurosiæ Virginis & Martyris manu in cunctos fideles auxilia adeò cumulata derivari, ut de illa pro meritis eam S. Joannis gnomam pronuntiaveris; *De plenitudine ejus nos omnes accepimus.* Hunc locum interpretatus S. Joannes Chrysostomus, illum de gratiis, à Servatore nostro in humanum genus profusis, intelligendum censet. *Omnis plenitudo fidelium*, inquit, *& qui nunc sunt, & futurorum, & de plenitudine ejus accepimus.*

Beneficentia ver...

Ioan...

S. Io. in ho...

41. Caryophillorum calami, ne florum pondere rumpantur, quibusdam viminibus, per vasis ambitum in coronæ formam contextis, sustineri solent. Unde coronam illam hoc lemmate insignivi; FULCIT, ET ORNAT. Quod caryophyllis corona, id nonnunquam Magnatum præsidia clientibus præstant, quorum beneficio sustentantur & illustrantur. Certè Deus hominem sibi supplicem non tantùm sustentat, sed & variis gratiæ suæ ornamentis coronat. S. P. Augustinus; *Deus*, inquit, *adjuvat ut vincas, & certantem inspectat, & deficientem sublevat, & vincentem coronat.* Hoc sensu grandi suo Mecœnati acclamabat Horatius;

Patrocinium.

S. Aug. ...

O & PRÆSIDIUM ET dulce DECUS meum

Horat. l. 1 Od. 1.

CORONA IMPERIALIS.

Cap. VII.

42. FLorum hic nobilissimus nomen suum traxit, quod certam campanularum seriem gerat, quæ naturæ industriâ in perfectum orbem distributæ, gratiosam coronam imitantur. Unde ingeniosissimus D. Demetrius Suppensus, Clericus Regularis S. Pauli, coronam illam hoc lemmate insignivit; IPSA SIBI SERTUM. Virtutis hoc symbolum est, quæ propriis ac individuis suis ornamentis coronata, nullo emendicato opis alienæ serto indiget. Apprimè de illa dixit Seneca; *Virtutum omnium pretium in ipsis est.* Plutarchus ad quoddam Lysandri dictum reflectens, ajebat; *Virtutem non egere laudibus humanis, cùm ipsa secum ducat suam laudem & decus.* Cæterùm Emblematis præsentis Author, floridam, ut ipse loquitur, hujus libri nostri eruditionem observans, non sine comitatis suæ excessu, illum imperialis Coronæ symbolo dignatus est, quasi volumen istud, omni Rhetorum arte ac meritissimâ laude sepolitâ, sibimet amplissimi ornamenti loco esset. Porrò mentem suam sequenti epigrammate aperuit;

Virtus.

Sen. Ep. ...
Plut. in Laco.

Fulu-

Digitized by Google

Pullulat Elysius florum pulcherrimus hortis,
Qui secum nascens omnia Regis habet.
Nomine & IMPERIUM defert, meritumque CORONÆ
Purpurat, ac ostro pingitur ipse suo.
Non artis debet pretiosum frontis honorem,
Rex idem SERTUM EST, & diadema SIBI.
Quam frustra Aonus tibi mendicamus in agris
Florea virtuti serta Philippe tua!
Eminet Ascræo quàm nobile germen Agello!
Tot flores inter non habet ulla parem.
IPSA CORONA SIBI EST, alieni haud indiga cultûs,
Sat dives proprias emicat inter opes.

43. Franciscus Raulinus observat, quòd floris hujus medulla nativis lachrymis sit coronata, easq; veluti liquidos ac roscidos quosdam beryllos destillet. Unde Emblematis loco inscripsi; INTIMA CORONANT LACHRYMÆ. Principem his coloribus expresseris, qui, frontem gemmeo diademate illustrem ostentans, in anima pretiosas contritionis ac pietatis lachrymas recondit. Inter hos cumprimis recenseas Davidem, Ezechiam, S. Petrum, S. P. Augustinum, S. Carolum, & S. Lucium, Britanniæ Regem & Germaniæ Apostolum, cujus die Natali, tertiâ nimirum Decembris, hæc scribo. Quantumvis enim terrena splendeant diademata & honores, verè tamen felicem nunquam te putes sine intimis animi lachrymis. Meritò proinde exclamat S. Hieronymus: *O lachryma humilis, tua est patentia, tuum regnum, tribunal Judicis non vereris, amicorum tuorum accusatoribus silentium imponis &c.*

Princeps lachrymans.

S. Hier. in Epist.

GRANADILLA, seu FLOS Passionis, vel Indicus. *Cap. VIII.*

44 Hic flos, sub Paulo V. Romam allatus, pleraque Christi patientis instrumenta & signa in se mirificè exprimit. Unde S. Catharinam Senensem, satis vulneribus ac spineâ coronâ à Deo insignitam, D. Aresius eo flore, ceu symbolo, exornavit; lemmate è Psalmo desumpto, EX SION SPECIES DECORIS EJUS. Innuebat videlicet: Divina ac gloriosa illa insignia, ornamento prorsus admirando, in pussimam Virginem à nemine alio nisi à Christo, quem sacræ Litteræ mysticam Hierosolymam seu Sionem vocant, derivata esse; sicuti flos Indicus illam passionis supellectilem, quæ Hierosolymis ad excruciandum Servatorem destinata erat, privilegio prorsus singulari, nonnisi à supremo Dei providentia recepit; quippe qui supra foliorum ambitum columnam, coronam, spinas, clavos, crucem, cæteraque patientis Christi instrumenta non sine naturæ prodigio ostentat. Cæterùm hanc decoris speciem, Christi nimirum passionem in cujusvis Christiani pectore repræsentatam velim. Dilectè S. P. Augustinus; *Inspice vulnera pendentis, sanguinem morientis, pretium redimentis, cicatricem resurgentis. &c. Hæc quanta sint, cogitate: hæc in staterâ cordis vestri appendite, ut totus vobis figatur in corde, qui totus pro nobis fixus fuit in Cruce.* Florem hunc eleganti poëmate describens P. Nicolaus Caussinus, in rem nostram canit;

S. Catharina Senensis.

Psal. 49. 2.

Passio Christi.

S. Aug lib de Virginit.

Caussin l. 10 Parab Hist num. 34.

Ite procul blandi Veneris ludibria flores,
Quos parit in risum luxuriosus ager.
Altius una suos tollit Granadilla dolores,
Et fert congesti pondera tota Dei.
Tortilis hic nodis, & adunco milite surgit
Regis apex Domini, gloria mixta malis.
Hic crux, hic clavi. Christi pretiosa supellex
Pauperis, hic rubris vulnera picta notis.
O dilecta Deo, cui cœlum nectare, sudat,
Et vigil intactas Flora tuetur opes.
Quis tanta in parvo lusit miracula flore?
Nempe suâ hic pinxit se Deus ipse manu.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

45. Hic flos, columnâ, flagellis, coronâ, clavis ac cruce spectandus, epigraphen non incongruam habet; I TORMENTI DI CHRISTO EI NE PALESA. Id est; CHRISTI TORMENTA FIGURAT. Guido Vannius, post diversos flores descriptos, de Granadilla canit;

Ast alios inter florem speculare cruenti
In cruce qui Christi mœsta trophea refert.
Spinea serta refert, hastam, speciemque columnæ,
Ingentes clavos, verbera, vincla, Crucem &c.

Vannin. lib. de arte amandi Dei

Et Josephus Baptista;

Lo pone d' una Dea si mostra un fiore,
I tormenti di Christo un fior palesa.

Ioseph. Bapt p. 4. delle sue Poesie meliche.

Genuinam hanc S. Pauli ideam dixeris, qui, instar exquisitissimæ Granadillæ, è lingua sua nihil aliud, nisi Christi crucifixi dolores promebat. *Nos autem prædicamus Christum crucifixum.* Corpus verò proprium, flagellis, cicatricibus, ac livore, ceu veris Christi insignibus, undique obductum circumtulit. *Ego enim stigmata Domini Jesu in corpore meo porto.* Etsi verò plurimi hunc locum ad litteram explicent, S. Augustinus tamen, accommodatè ad hoc symbolum, in sensu allegorico eum interpretatur; *Apostolus*, inquit, *stigmata voluit appellare, quasi notas pœnarum ex persecutionibus, quas patiebatur Id est habeo alios conflictus & certamina cum carne mea, quæ in persecutionibus quas patior, mecum dimicant.*

S. Paulus. *1 Cor. 1. 23*

Galat. 6. 17

S. August in Expos. Epist ad Gal. c. 6.

46. Granadillam, crucibus, clavis, flagellis, cæteraque tormentorum supellectile visendam, hoc lemmate distinxi; RASSEMBRANO TORMENTI, E PUR SON FIORI. Id est, TORMENTA INNOXIA FLORENT. Ita sanè tormenta, à Tyrannis adversus SS. Martyres destinata, his non rarò instar suavissimorum florum grata videbantur. De S. Stephano canitur, *Lapides torrentis illi dulces fuerunt.* Sancti Martyres Marcus & Marcellinus inter atroces pœnas sanctè affirmârunt, *Nunquam tam jucundè epulati sumus.* S. Tiburtius ad prunas, nudis pedibus calcandas, damnatus, *Prunæ*, inquiebat, *mihi flores videntur.*

Tormenta suavia.

18. Iunii.

11. Augusti.

47. Granadillæ clavos, flagella, & cruces hoc lemmate afficies; HANNO FORMA DI FIORI, E SON TORMENTI. Id est; SUB FLORIBUS TORMENTA PRODUNTUR. Haud secus terrenæ voluptates, omnesque fallacis mundi blanditiæ, extero vultu merissimos flores mentiuntur, re ipsâ tamen acerbissimis cruciatibus plenæ. Josephus Baptista, Emblemati huic construendo ansam suppeditans, de Granadilla canit;

Ios Bapt. loc. cit.

Sono symboli a noi que' verdi onori,
O che del Mondo i fior sono tormenti,
O che i tormenti à Dio sembrano fiori.

Et verò quod mundi flores connubio penè individuo gravissimos cruciatus secum ferant, Absalon Can. Reg. Abbas dilucidè in hæc verba testatur; *Frequenter audisti & vidisti, qui a loca florida & amœna frequenter ad fructum minus idonea sunt: imò SUB SPECIE FLORUM quandoque LATENT scorpiones & SERPENTES: & dum volueris carpere florem, calcabis serpentem. Si ergo delectat te recreatio floris, terreat suspicio veneni &c.*

Voluptates mundi.

Absalon Abb. ser. 38.

48. Granadilla, omnē Christi patientis supellectilē

 veluti

veluti in theatro, exhibens, non abs re hac antonomasiâ cognominari potest; DIVINI SCENA DOLORIS. Cumprimis hæc idea Seraphicum Patrem S. Franciscum concernit, in cujus manibus ac pedibus sacra vulnera, è Christi crucifixi clavis relicta, cernebantur. S. Bonaventuræ de illo testimonium est; *Dexterum quoque latus, quasi lanceâ transfixum, rubrâ cicatrice obductum erat.* Et paulò post; *Sacris stigmatibus decoratus, descendit de monte, secum ferens Crucifixi effigiem.*

S. Francisci stigmata.

S. Bonav. in vita.

49. Flos hic prodigiosus, universum Dei patientis apparatum gloriosè explicans, inscriptionem tenet; DOMINI DE CÆDE SUPERBIT. Verbis è Bartholomæo Rogato desumptis, ubi Granadillam cum Christo ita differentem sistit;

Barth. Rog. lib. 3 Eleg. 13

Ornamenta mei sua sunt incommoda floris;
Heu mihi DE DOMINI CÆDE SUPERBUS eo.

S. Paulus Apostolus animum habebat eodem fastu elatum, quòd Servatoris sui Crucem in pectore, & vulnera in membris circumferret. *Mihi autem*, inquit, *absit gloriari, nisi in Cruce Domini nostri Jesu Christi. Ego enim stigmata Domini Jesu in corpore meo porto.* Id est, interprete S. Thomâ, *Ego porto insignia Domini nostri Jesu Christi in corpore meo, & sic nullus super me jus habet, nisi Christus.*

S. Paolus Apostol.

Galat. 6.

S. Thom. in hunc loc.

50. Granadilla, patientis Christi instrumenta in se complectens, contemplativam mentis Religiosæ apem suavissimo melle saginat. Hinc Carolus Rancatus devoto Emblemati occasionem sumens, inscripsit; UNDE PIÆ PASCANTUR APES. His ipsis verbis Claudianus Calliopen alloquitur;

Passio Christi.

Claud. de laud. seren.

Vile putas donum solitam consurgere gemmis
Aut rubro radiare mari, si floribus illis ornes
Regina reginæ comam: si floribus illis,
Quos neque frigoribus Boreas, nec Syrius urit
Æstibus, æterno sed veris honore rubentes
Fons Aganippeâ Parnassidos educat undâ,
UNDE PIÆ PASCANTUR APES.

Ubi enim suavius consideat Apis religiosa, nisi in passionis Dominicæ flore, tot gratiarum & contemplationum favis stillante? Audi S. Bernardum, Doctorem, vel ex hoc capite mellifluum, quod totus fuerit in sugendo Passionis Dominicæ flore. *Quid*, inquit, *tam efficax ad curandum conscientiæ vulnera, nec non ad purgandum aciem mentis, quàm Christi vulnerum sedula meditatio?* In rem hanc præsentem clara est Claudii Achillini Musa;

S. Ber. ser. 62 in Cant.

Intorno al fiore, ov'ha natura accolto
In compendio adorato alti martiri,
Ove quasi di Dio sento i sospiri,
E con questi occhi le querele ascolto:
QUASI FAMELIC' APE, à cui sia tolto
L'usato cibo OGN' ANIMA S' AGGIRI,
E chiamiai à queste mense i suoi desiri,
QUE i Beati il lor digiuno hanu sciolto.
Che sommersa ogn'altr' esca in dolce oblio
Trà questi pianti, onde fiorisce il riso
NUTRIRA' LA SUA FAMA, e l' suo desio.
E da gli horti del Mondo il cor diviso,
Fabbri cheriraffi al fine Ape di Dio
I Favi di salute in Paradiso.

HELIOCHRYSUM, seu Chrysantemon. Cap. IX.

51. HEliochrysi herba, à Plinio descripta, uti & ipsius flos, nonnisi in locis saxeis & horridis nascuntur. Unde lemmatis loco illa Dioscoridis verba subjunxi; NASCITUR IN ASPERIS. Innuebam videlicet, æternæ beatitatis spem in mediis calamitatibus nasci & crescere: nam hic flos, naturâ suâ incorruptibilis, ac proinde à Galeno amaranthi crocei cognomen sortitus, proprissimum spei illius symbolum habetur. *Gloriamur in tribulationibus*, inquiebat Apostolus, *scientes, quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem.* Et S. Petrus Damianus; *Magna electis Dei est consolatio, ipsa Divina percussio: quia per momentanea flagella quæ perferunt, ad nanciscendam supernæ beatitudinis gloriam firmæ fidei gressibus convalescunt.*

Plin. l. 21 c. 11 Dioscorid. l. 4. c. 25.

Spes gloriæ.

Rom. 5. 3.

S. Pet. Dam. Epist. 149.

52. Heliochrysi flos, colore suo croceo aridam paleam referens, integer fasciculus, è multis floribus contextus, videri possit. Experientia de hoc flore testatur, quòd à stipite suo avulsus, nec quidquam flavescat, sed incorruptus ac elegans persistat. Unde Lucarinus eundem hoc epigrammate ornavit; ADHUC PERENNIS. Eorum hæc imago est, qui vel opis alienæ sustentaculo non indigent; vel violentis hostium injuriis lacerati, nihil de virtutis suæ venustate remittunt. Hoc sensu Apostolus, veluti admirabundus, ait; *Quasi morientes, & ecce vivimus.* De Religiosis testatur S. Gregorius Nazianzenus; *Vita eorum sunt opes in egestate, possessio in peregrinatione, gloria in contemptu, patientia in infirmitate, &c.* Cæterùm floris hujus ore præsentem iconem ita sum interpretatus;

Independentia.

Valor proprius.

2. Cor. 6. 9.

S. Greg. Naz. Orat. 1. de Pace.

Di rea sciagura il telo
Benche m'habbia reciso
Dal mio materno stelo,
Non però resto neciso.
Più non ricevo il nutritivo umore,
E serbo il mio vigore,
Son de l' altrui sostegno affatto privo,
Pur mi mantengo, e vivo.

HELIOTROPIUM.

Cap. X.

53. DOmûs Pisanæ porta, ære fusa, inter cætera Emblemata Heliotropium, unàque florem Lotum, ac florem Judicum, alio nomine Oculum solis, exhibet; qui omnes versus solem inclinati, epigraphen tenent; FLECTENTES ADORANT. Sanctos tres Magos, Servatori, etiamnum infanti, supplices ac venerabundos hæc imago spectat; quippe qui, Sancto Matthæo teste, *procidentes adoraverunt eum.* Et verò benè observat Evangelista, solos Magos, non verò pastores corpore in terram prostrato, Deum adorâsse: nam pastores, è vitæ integritate ac innocentiâ commendati, Deum erecto capite venerari poterant; *At Magi*, Sancto Augustino asserente, *multis onerati peccatis, submissius indulgentiam requirebant.* Vel certè ideò Magi, non verò Pastores inclinabantur, quia illi, utpote sapientissimi, quantò sublimiorem cœlestium arcanorum cognitionem habuêre, tantò demissiore animo Deum suum accedere debebant. Denique etiam ob hanc rationem Magi, non verò Pastores corpore

Matt. 2. 11.

Adoratio trium Magorū.

S. August. Hom. 9. de Epiph.

corpore in terram prono Christum venerati dicuntur, quod illi, moribus aulicis instructi, ea comitatis & bonæ educationis argumenta exhibuerint, qualia nonnisi rarissimè inter incultum & agreste vulgus reperire est.

Amor unus & perseve-

54. Heliotropium, ad diurnam solis lucem assiduù defixum; epigraphen tenet; SOLI, ET SEMPER. Ita nimirum amoris nostri affectus esto stabilis, nec in res plures distractus; atque adeò hoc Emblemate amor constans, & eidem bono unicè affixus, significatur. S. Bernardus de amoris vehementiâ differens, exclamat; *O amor præceps, vehemens, impetuose, qui præter te aliud cogitare non finis, fastidis cætera, contemnis omnia præter te, se contentus.* Et Richardus Victorinus; *Solus Christi amor est, qui ridentis & irridentis fortunæ impura blanditias sprevit & conspuit, sapore dulciore delectatus.*

S. Bern. ser. 39. in Cant.

Rich. Vict. de gradib. charit. c. 1.

Amor constans. S. Maria Magdalena.

55. Heliotropium, solis conspectu aliquot nubibus velato, inscriptionem reddit; FRUSTRA OBSTANT. Vel ut Bargalio placet; A LUI PUR MI REVOLGO. Id est; IN ILLUM JUGITER. Talem se affectus noster probat, si nullâ temporum diuturnitate, aut adversitatum interpositione se turbari patiatur. Certè S. Magdalena in amoris obtutu versus Dominum suum etiam inter mortis dolores ac militum fremitus, quin & inter sepulchri umbras immota perstitit. De hac S. Ecclesia canit;

Adstare non timet Cruci,
Sepulchro inhæret anxia,
Truces nec horret milites,
Pellit timorem charitas.

Orig. hom. 10. in Diversis.

Origenes, de Magdalena differens, ait; *Oblita erat timere: oblita erat gaudere: oblita erat denique omnia, præter illum, quem diligebat super omnia.*

56. Heliotropium, uti & cætera sublunaria omnia, suam existentiam, incrementum, ac persistendi virtutem à sole recipiunt. Unde hic flos, veluti tantæ beneficentiæ vicem rependurus, planetam illum jugi ac prono capite intuetur. Quare epigraphen, ni fallor, opportunam è Tasso subjunges; E DA LUI PENDO, E MI RIVOLGO A LUI. Id est; AB ILLO PENDENS, IN ILLUM ORA CONVERTO. Animam sanctam hic typus describit, quæ gratias, à Deo acceptas, in memoriam revocans, vitam suam omnem ipsius obsequiis devovet. Idipsum Sanctus Paulus in Colossensibus exigens, ait; *Ut ambuletis dignè, Deo per omnia placentes in omni virtute confortati secundùm potentiam claritatis ejus.* Præclarè in rem nostram Magnus Augustinus; *Hoc est glorificare Deum, gratias agere Deo. Quis autem gratias agit Deo, nisi qui sursùm cor habet ad Dominum.*

Tass. Gerus. Conquist. l. 11. stanz. 38.

Gratitudo.

Coloss. 1. 10.

S. Aug. ser. 21. de Diversis c. 4.

Contemplativus.

57. Animam contemplativam, corpore quidem in terra, at desideriis & affectibus in cœlis degentem, ex heliotropii symbolo dignosces, quod, vultu in solem defixo, epigraphen à Carolo Rancato accepit; BENCHE FISSO NEL SUOL, SIEGUO IL MIO SOLE. Id est; SOLO AFFIXUS, NON DESERO SOLEM. S. P. Augustinus; *Corpus peregrinatur locis, anima peregrinatur affectibus. Si amaveris terram, peregrinaris à Deo: si amaveris Deum, ascendis ad Deum.* Carolus Rancatus florem illum hoc poëmate loquentem sistit.

S. Aug. in Psal. 119.

Trà i fiori, io non fo guerra
Al cielo, anzi da terra
Intento, e attento amante
Non parto, al ciel mi porto,
Co'l guardo, e sol conforto
Mi vien dal suo splendore,
Da cui vita, e vigore
In me derivar suole,
E benche fisso al suol, sieguo il mio sole.

Amor constans.

58. Amorem firmum ac constantem Heliotropii coloribus depinges; addito ejusdem Rancati lemmate, IO SEGUIRO' IL MIO SOL SINO AL OCCASO. Id est, USQUE AD OCCASUM SEQUOR. Hoc sensu è Poëtis nonnemo canit;

Hor, benche à sera tua beltà sen vole,
Sarò d' Amor novo elitropio anch' io,
Che seguirò fin nel occaso il sole.

Cassiod. in Epistol.

De amoris & amicitiæ constantia Cassiodorus; *Qui verè amicus est, omni tempore diligit, nam eum tormentum non separat, labor non laxat, thesaurus non superat, alienus amor non occupat.* Genuinam amoris ideam absolutissimam habeo Mariam Virginem, quæ Divinum Solem, Christum, *usque ad mortis crudelissima occasum*, instar pulcherrimi Heliotropii individua secuta est.

Maria V. sub Cruce.

Studiosus

59. Studiosus, assiduis speculationibus fatigatus, tanto majore scientiarum studio exardescit, quò uberiores illarum radios assecutus fuerit. Huic Rancatus Heliotropii effigiem, symboli loco, statuit; addito Petrarchæ lemmate, STANCO DI RIMIRAR NON SATIO ANCORA. Id est; DEFESSUS, NON SATIATUS. Eadem Salomonis mens est; *Non satiatur oculus visu, nec auris auditu impletur.* Richardus de S. Victore; *Nihil*, inquit, *sapientiâ ardentius diligitur, nihil dulcius possidetur. Hinc est, quod sapientes homines esse volunt, pauci tamen sapientes esse possunt.*

Petrarch. in princip. c. 1. Triumph. Amor.

Eccl. 1. 8.

Ric. Vict. de Contempl. c. 1.

S. Petrus Apostolus.

60. Heliotropium, quantumvis languens, ac inclinatum, sole affulgente erigitur. Unde Rancatus eidem inscripsit. UT RESPEXIT, EREXIT. S. Petrum Apostolum hæc image cumprimis spectat, qui, oculis in Servatorem suum defixis, mox animum ad sceleris commissi plenitudinem convertit. In rem nostram præclarè S. Leo Papa; *Ut respexit, erexit, & in fletum pœnitudinis excitavit.*

S. Leo Pap. ser. de Pass. Dom.

61. D. Hercules Salarolus Abbas Heliotropii florem figuravit, qui in Solem defixus, protestabatur, se nec nubium importunitate, nec ventorum violentiâ, nec aliâ quavis injuriâ à Planeta illo charissimo divulsum iri. Lemmatis loco hanc D. Pauli gnomam substituit; QUIS NOS SEPARABIT? Amoris hæc indoles est, qui inter gravissimas carnificum & tyrannorum persecutiones assiduus persistit. S. Petrus Chrysologus, *Fortem*, inquit, *facit vis amoris, quia nil durum, nil amarum, nil grave, nil lethale computat amor verus. Quod ferrum, quæ vulnera, quæ pœna, quæ mortes amorem prævalent separare perfectum;* Eandem amoris constantiam significans S. Bernardus, ait; *Glutino bonum est, ait Isaias cap. 41. Quid hoc tenacius glutino, quod nec aquis eluitur, nec ventis dissolvitur, nec scinditur gladiis? Denique aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem. Tenui eum, nec dimittam.*

Rom. 8. 35.

Amor constans.

S. Pet. Chry. serm. 40.

S. Ber. ser. 79. in Cant.

Mutuus affectus.

62. Qui sibi mutuam grati & amantis animi vicem impendunt, heliotropio persimiles se probant, cui ad solem converso inscripsi; SI RESPICIS, ASPICIO. Sinesius, Astrologiæ operam navans, de se ipso in rem præsentem opportunè ait; *Me stellæ etiam ipsæ benignè identidem respectare videntur, quem in vastissima regione solum cum scientia sui inspecterem intuentur.*

Sin. ep. 100

Amor constans.

63. Alius vicissim eidem flori, dum solem nubibus coopertum respiciebat, inscripsit; SI DESPICIS, ASPICIO. Veluti diceret; tametsi vultum nubibus velatum è conspectu meo subducas, ego tamen, rore sequendo assiduus, amoris mei constantiam nunquam patiar turbari. Hanc loquendi normam, meâ quidem sententiâ, exactè observatam habuit nobilis illa Hebræorum Juvenum trias: cùm enim in Babylonia à Rege Nabochodonosore minis adeò gravibus urgerentur, ut mox, ni idolis thura adolerent, intra fornacis flammas abjiciendi essent, libero ac prompto ore responderunt;

Dan 3.17.

Ecce Deus noster, quem colimus, potest eripere nos de camino ignis ardentis, & de manibus tuis, ô Rex, liberare. Quod si noluerit, notum sit tibi Rex, quia Deos tuos non colimus. Sensus est, si Deus pietatis suæ oculos in nos convertere, & è flammis incolumes servare dignatus fuerit, obsequia nostra æternùm sibi habebit obstricta. Quod si verò, gratiosâ hac beneficentiæ suæ luce absconditâ, nos inter fornacis cruciatus ac mortis umbras voluerit succumbere, nihil perinde à voluntatis & servitii nostri constantia remittimus. Unde quidam florem illum hoc lemmate loquentem sistit; ETIAMSI ME OCCIDERIT. Id est; quantumvis à solarium radiorum ardore extremam perniciem passus fuero, nullo tamen momento unquam ab iis me avelli permittam. In hanc sententiam concedens Jobus dixit; *Etiamsi occiderit me, in ipso sperabo.* Enimverò, interprete S. Gregorio Papâ, *Ille patiens est, qui flagellis atteritur, & à spei rectitudine non curvatur.*

Iob 13.15. S Greg. in hunc locum citatus ab Hug. Card.

Virg l. 16. Æn v. 170.

64. Heliotropii flos epigraphen, è Virgilio mutuatam, sustinet; NON INFERIORA SECUTUS. Margaritha, Navarræ Regina, symbolo isto humanum cor, ab infero ac caduco hoc mundo penitus abstractum, solique Deo affixum repræsentabat. Certè ad hanc ideam quivis Religiosus componatur, necesse est; *Consecratum enim pectus doctrinæ & veritati*, asserente Arnoldo Carnotensi, *intelligat, non debere sæcularibus negotiis, & actionibus, & lucris occupari.*

Religiosus.

Arnold. Carn Tract de 7 Verbis

65. Heliotropium, fixo in solem vultu, epigraphen tenet; CIRCUMMOVEOR TECUM. vel, DIRIGOR AD MOTUM. vel; QUOCUNQUE IERIS. Ita nimirum subditi Superiorum suorum actiones, veluti facem præviam, unicè studeant assequi. Alphonsi, Arragoniæ Regis dictum erat; *Nam veluti heliotropium herbam ad solis motum, ita populares semper in Principum mores verti, atque formari.* Huic doctrinæ multis ac prolixis argumentis in sua Politica Ecclesiastica subscripsit P. D. Seraphinus Marchetus. Eodem Emblemate adulationis vitium significatur, quod vultum suum ad quosvis Majorum nutus immutare novit.

Imitatio Majorũ.

Panormit. l. 2. c. 44.

Seraph. March l. 2. cap 3.

Adulatio.

66. Academia Delphica Romana eidem flori, ad solem converso inscripsit; SEMPER AD IDEM. Et alius, verbis è Plinio desumptis; TANTUS AMOR SIDERIS. Alius verò ipsius heliotropii ore; NON SAN QUESTI OCCHI MIEI VOLGERSI ALTROVE. Id est; NIL ALIUD OCULOS IMPLET. E quibus omnibus cumulatè disces, nostros affectus & desideria nemini alteri, præterquam soli Deo affigenda esse. Juvat hîc S. P. Augustinum, in Dei amore integerrimum, audire. *Amor castus*, inquit, *in te esse debet, quo amore desideres videre non cœlum & terram, non campos liquidos maris, non spectacula nugatoria, non flores, nitoresque gemmarum, sed desideres videre Deum tuum, amare Deum tuum.* Discipulo suo consonans S. Ambrosius, ait; *In eo enim, quem diligimus, totis oculis occupamur; nec quidquam aliud videre delectat. &c.* De amore profano canit Otho Venius;

Amor perseverans.

S. August.

S. Amb in Ps. 118 Oct. 10. v Oculi mei

Otho Ven in Emb. Amor

Corpus ubi Domina est, ibi cor reperitur amantis.
Et licet absit, eam sperat, anhelat, amat.
Instar solisequi, quocunque ea pergit eôdem
Dirigit ille oculos, cor, animumque suum.

67. Academicus, inter Venatores Venetos Sagax, heliotropio, ad Planetam suum converso, inscripsit; QUOCUNQUE RETORSERIT ITER. Vel ut aliis placet; VERTOR, UT VERTITUR. Affectuum & operationum conformitatem hæc lemmata demonstrant. S. Ambrosius in Satyri sui funere dicebat; *Quis non usus nobis, & propè visus ipse, sensusque communis? Quæ discreta unquam voluntas? Quod non commune vestigium? Ferè ut, cùm gradum tollerem, vel tu meum, vel ego tuum corpus viderer attollere.* Eadem imago etiam personam, ab alterius voluntate suspensam; cumprimis verò adulatorios aulicorum mores, demonstrat. Hi enim, teste S. Petro Damiano, *Pendent ad nutum. Ire jubentur, evolant: stare præcipiuntur, silentium repræsentant: si Dominus fervet, isti desudant; si ille æstum, isti cauma conquiruntur: aut si leviter frigeat, istis necesse est, ut tremefactis visceribus obtorpescant. Si ille dormire vult, isti accubantur: si satur est, isti ructare compelluntur. &c.*

Conformitas.

S. Amb in funere Sat.

Dependentia.

Adulatio.

S. Pet. Dam Opusc. 22.

68. Maria Virgo, supra Golgothæam rupem in Christum morturum unicè defixa, heliotropio perquam similem se probavit, quod, vultu in solem nubilum suspenso, epigraphen à Lucarino cepit; ETIAM OBUMBRATUM. Vel ut Joanni Ferro placet, ET ABEUNTEM QUOQUE. Illos Deiparæ affectus vivis coloribus exhibens B. Amedeus; *Currit*, inquit, *post Jesum, non tantùm in odorem unguentorum, sed in multitudinem dolorum, non solùm in gaudio consolationum, verùm & in abundantiâ passionum. Cernebat verum Salomonem mater ejus in diademate, quo coronavit eum noverca Synagoga, & ipsa coronata coronâ tribulationis, post eum incedebat.*

Maria V. in Calvariæ monte.

B. Amedeus Hom 5. de laud. Virg.

69. Animum, non tantùm adversus innumera Dei beneficia gratum, sed & pulcherrimis illius operibus contemplandis assiduò intentum, heliotropii symbolo describes, addito lemmate, E TERRIS SUBLIMIA. Seneca de Deo & Natura inquit; *Vultus nostros erexit in cœlum, & quidquid magnificum, mirumque fecerat, videri à suscipientibus voluit.*

Contemplativus.

Senec. ep 94

70. Heliotropium, Lucarino teste, Solem MOTU, NON LUMINE SEQUITUR. Hypocritarum hi mores sunt, qui moribus externis duntaxat, non verò interno virtutum lumine Deum sequi conantur. Herodes ut primum de Christo, in humanâ carne nato, à Magis fuit certior factus, mox, ut illum omni studio investigarent, jussit; *Et cùm inveneritis, renuntiate mihi, ut & ego veniens adorem eum.* En vulpem in promissis suis fallacissimum! nam Bethlehemum abituriens, nonnisi exteriorem corporis motum attulisset, interno pietatis ac fidei lumine penitus destitutus. Videri equidem externo vultu poterat in Deum benevolus; at cordis sui penetralia simulatione, perfidiâ, & sacrilegis affectibus plenissima fovit. Disertè mens Hugo Victorinus; *Adulator amicus in obsequio, hostis in animo; comptus in verbo, turpis in facto, &c.*

Hypocrita.

Matth 2.8.

Adulator

Hug. de S. Vict.

71. Heliotropium, veluti Lunæ ac siderum minorum

Digitized by Google

norum lucem abominaretur, cœlo stellato tergum obvertit; cum lemmate, NON TALI LUMINE, vel ut alius placet; UT UNUM SEQUAR. Ita Religiosorum animæ res quasvis inferas, caducas, & terrenas dedignantur, totis affectibus in unico Divino ac immortali sole defixi. Sanctus Nilus: *Oportet incorruptibilium desiderio flagrantem, pro nihilo ducere corruptioni obnoxia.* P. Hermannus Hugo illas Sponsæ voces, *Ego dilecto meo*, paraphrasi poëticâ ita explicat;

Religiosus.

S. Nil Paren. n. 1. Herm Hug. l. 3 suspir 4. Cant. 7. 10.

Hunc ego, non alium, solum hunc ego diligo sponsum,
Nemo potest uno tempore amare duos.

72. Abbas Cettanus Heliotropio inscripsit; BEN MIROIL CIEL, MA IL PIE TRATTENGO IN TERRA. Id est; DUM COELUM CONTEMPLOR, ADHÆREO TERRÆ. Spirantem hanc Hypocritæ ideam putes, qui vultu in cœlum sublevato, affectuum suorum spurcissimos pepes è terrenis sutdibus nunquam eripit. S. Gregorius Papa; *Sunt nonnulli, quos elevat spiritus, sed eosdem non absumit spiritus quorum intellectus ad spiritualia emicat, & tamen vita in factis carnalibus manens intellectu non constat. Balaam enim per prophetiæ spiritum elevatus erat, sed non absumptus, quia potuit à longè futura prospicere, & tamen à terrenis desideriis noluit mentem separare.*

Hypocryta.

1 Greg. hō 18 in Ezech

73. S. Carolum, cum Divina gratia arctissimè connexum, ex heliotropio dignoscere licet, cui ad solem converso, nonnullus inscripsit; DILECTUS MEUS MIHI, ET EGO ILLI. Hanc loquendi rationem etiam Gentiles familiarem habuêre; inter quos præcipuus Epictetus; *Ausim*, inquit, *ad Deum sublatis oculis dicere: utere me in reliquum, ubi lubet, & ut lubet. Mente tecum consentio, æquanimus sum. Nihil recuso omnium, quæ tibi videbuntur: quocunque me voles, ducito.* Epigraphen verò, è sacris Canticis desumptam, S. Bernardus præclarè in hunc modum interpretatur. *Ille mihi, quia benignus & misericors est; ego illi, quia non sum ingrata. Ille mihi gratiam ex gratia, ego illi gratiam pro gratia. Ille meæ liberationi, ego illius honori. Ille salutimeæ, ego illius voluntati &c.*

Correspondere Gratitudo.

Cant 2. 16. Epictet. in Enchirid.

S. Bern. ser. 68 in Cant.

74. Humo, fidem Christianam professus, at vivendi ratione à Christianorum legibus alienissimus, heliotropio non absimilem se probat, quod, vultu in solem converso, epigraphen legendam offert; COL GUARDO SI, MA NON COL PIE TI SIEGUO. Id est, OCULIS SEQUOR, NON PEDIBUS. Inter hos cumprimis recenseas illos, qui, Apostolo asserente, *Confitentur, se nosse Deum, factis autem negant. Quia*, interprete S. Isidoro Pelusiotâ, *fides minimè consentaneam vitam exhibent.* His non inopportunum fuerit Sancti Jacobi consilium, *Estote factores verbi, & non auditores tantùm, Quia, qui perspexerit in legem perfectam libertatis, & permanserit in eâ, non auditor obliviosus factus, sed factor operis, hic beatus facto suo erit.* Apostolo conformis Romanus Sapiens; *Illud*, inquit, *admoneo auditionem philosophorum, lectionemque ad propositum beatæ vitæ trahendam, non ut verba ficta, aut prima captemus, figurasque dicendi: sed ut profutura præcepta, & magnificas voces, & animosas, quæ mox in rem transferantur. Sic ista discamus, ut quæ fuerunt verba, sint opera.* Proinde intellectûs nostri acies sit quidem in morales ac Christianas aliorum virtutes studiosè defixa; at simul diligenti & solicito operationis nostræ gressu eos imitari conemur.

Fides sine operibus.

Tit 1. 16.

Isid Pelus l. 11. Ep. 64. Iacob 1. 22. & 25.

Senec epist. 108.

75. Academicus, inter Errantes Brixienses Gira-

tus, symboli loco heliotropium præfert, quod nocturno tempore versus terram inclinatum, epigraphen subjunctam habet; SEQUOR ERRANTEM. Adeò experientiâ firmatum est, populum ad Principis sui errores imitandos facillimum esse. Vide sis, obsecro, exemplum ex ipsis sacris Literis clarissimum. *Fecit* (Sedecias) *malum in oculis Domini Dei sui.* Quid indè? *sed & universi principes Sacerdotum, & populus prævaricati sunt.* En, fructum penè inevitabilem, quem unius Regis delictum parturire solet! Rectè in illum locum ait Nicolaus Lyranus, *Ad malitiam Regis secuta est malitia in omnibus aliis.*

Exempla majorum

Paralip 36. n. 12. & 14.

Lyran in hunc loc.

76. Abbas Ferrus Heliotropio, inter noctis umbras figurato, inscripsit; ACCENNA ANCOR FRA' LE TENEBRE IL SOLE. Seu brevius; ABSCONDITUM SIGNAT. Sacram Theologiam hæc imago spectat, quæ inter vitæ præsentis umbras Deum intellectui humano cognoscendum proponit. Cumprimis tamen illam de sanctâ Fide interpretari licet; *Ipsa namque*, inquit Sanctus Laurentius Justinianus, *est, quæ invisibilium tribuit notitiam, & visibilium efficit hominem contemptorem: sicut enim definit illam Apostolus: Fides est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.*

S. Theologia.

Fides.

1 Lau. Iust. in vita de Fide c. 2.

77. Idem flos, in solem defixus, epigraphen tenet; UBI AMOR, IBI OCULI. D. Carolus Rancatus illum in hæc verba loquentem sistit; MAI NON MI PARTA IO PUR TI SIEGUO. Id est, SEQUOR IMMOBILI GRESSU. Talis omninò est affectus noster versus personam amicam, quantumvis distitam. Amantes enim coogenitum habent oculos tam corporis, quàm animi assiduo obtutu in rem dilectam defigere. S. P. Augustinus; *Quem quis diligit, etiam cum videt eum sine fastidio, semper vult esse præsentem, hoc est, semper quærit eum esse præsentem.* Unde sacra Sponsa apud P. Hermannum Hugonem in hæc verba suspirat.

Amans.

S Aug. in Psal 104.

Herm Hug. l. 3 susp. 4.

Illius ante oculos mihi semper oberrat imago;
Ante oculos, quamvis longius absit, adest.
Sponse ego sum Clytia, tu sol. Cynthia, phœbum
Qualibet obverso persequor ore meum
Et mihi sponse, Helyce, Cynosuraque duplicis Arcti,
Quo trahis, huc oculis ad tua signa volo.

Huic non absimilis Josephus Orrygonus, in suis Lyricis canit;

Quanto di me più fortunati sciete
Pensieri amati e cari,
Che l' idolo ch' adoro
Ancorche sia lontan mirar potete.
Voi pur liesi gioire, ed io mi moro,
Voi davanti a quel viso,
Ed io dal duolo ucciso.

78. Heliotropium, languente capite, & vultu in solem occiduum converso, epigraphen habet; CUM SOLE RESURGAM. Illius hæc imago est, qui, dum Principis favore excidit, fiduciâ plenus, paulò post ad pristinæ felicitatis gradum emergere sperat. Ita Maria Virgo, è Filii sui morte extremùm afflicta, nonnihil solaminis cœpit, quando illum, paulò post redivivum, & ad summæ gloriæ apicem sublevandum cogitavit. S. Bonaventura illam veluti præsentem contemplatus, *Domina*, inquit, *stabat mente tranquilla & parata, quia certissimam spem habebat de resurrectione filii sui.* Et S. Anselmus, *Pia Domina, non crediderim te potuisse ullo pacto stimulos tantæ cruciatus, quin etiam vitam amittere, sustinere, nisi ipse Spiritus vita, Spiritus consola-* tionis

Confidentia.

Maria V. supra Calvariæ montem.

S Bonav. Med vita Christi cap. 4. S. Ans. lib. de Excel. lent. Virg. cap. 5.

tionis, Spiritus scilicet dulcissimi Filii tui, pro quo moriente tantopere torquebaris, te confortaret, te consolaretur, te intus doceret non esse mortem eum absumentem sed magis triumphum omnia ei subjicientem, &c.

79. Heliotropio, ad quosvis solis motus in orbem flecti solito, D. Sigismundus Laurentius inscripsit; QUO SE CUNQUE MOVET. S. Paulum Apostolum, Divinæ voluntati ac providentiæ penitus conformem, significabat. Præclarum, certè, obedientis animi argumentum dedit ille, quando in primo miræ conversionis suæ momento ex imo pectore clamavit, *Domine quid me vis facere?* Quòd verò hanc mentem per reliquum omnem vitæ suæ decursum conservârit, ipsemet sibi testis luculentus, ait; *Paulus servus Jesu Christi, &c. Per quem accepimus gratiam & Apostolatum ad obediendum fidei in omnibus gentibus.* Idipsum monet Magnus Augustinus; *Studete ut cognoscatis voluntatem Dei: postquam autem cognoveritis, summo nisu contendite, ut hanc faciatis.*

obediens.

Act. 9. 6.

Rom. 1. 1.

S. Aug. ser. 112. de Temp.

80. Isabella, Arragoniæ Regina, in symbolo suo duos flores depingi fecit; quorum primus vocabatur Heliotropos, id est, flos solis; alter Selenitropos, id est, flos lunæ. Addito lemmate. SEQUOR, ET ÆTERNUM SPECTO. Per florem Solis JESUS; per florem Lunæ MARIA significabatur, è quorum amoribus piissima Regina sese nunquam passa est avelli. Haud aliter Magnus Augustinus, cùm inter præsentis Jesu & Mariæ delitias staret medius, in voces has suavissimas erupisse fertur; *Hinc pascor à vulnere, hinc lactor ab ubere, positus in medio, quò me vertam nescio.* Vulgare est illud Poëtæ;

Amor erga Jesum & Mariã.

S. Aug. ap. Paulum Barry in Hagioph. & Fast. Mar.

Spes mea prima Deus, spes altera Virgo Maria.

Pulchrè P. Jacobus Masenius;

In te noster amor post Christum, Virgo, quiescit,
Tu mihi votorum meta caputque manes.

Et Sanctus Anselmus; *Quis unquam, ait, fiducia sua ancboram in Filii tui merito defigens, & in misericordia tua, ô benignissima Mater, confidens, insperatam passus est repulsam?*

S. Anselm. in medit.

81. P. Blasius Palma heliotropio, versus solem intuenti, subscripsit; NON INFERIORA SEQUAR. Bonum hominis propositum hac imagine repræsentabis; quale erat illud Davidis; *Juravi & statui, custodire judicia justitiæ tuæ.* S. P. Augustinus; *Jam cùm sequeris viam Christi, non tibi sæculi prosperitates promittas. Per dura ambulavit, sed magna promisit, sequere.*

Propositum.

Psal. 118.

S. Aug. in Psal. 36. Conc. 2.

82. Inter flores laudatur heliotropium, quòd se ad unicum convertat solem, & veluti inferiora fastidiens, se cum eo circumagat, abeuntemque sequatur. Emblemati subscripsit Sapientissimus Philotheus; SEQUE OBTULIT UNI. Nihil tam curandum est Christiano homini, quàm ut uni Deo suam vitam, suasque probet actiones: nam qui Deo & hominibus pariter suo placere cupit obsequio, id sæpè efficiet, ut Divinus cultus humano postponatur. Uni offerendum est cor nostrum, nec illud cum pluribus dividendum. Certè heliotropium nos docet, ut uni Soli serviamus, & inter miseriarum tenebras, inter luctam carnis nostræ, inter mundi offusas illecebras, nos Deo, Soli nostro, unicoque lumini offeramus. Sanctus P. Augustinus; *Nihil gratius Deo possumus offerre, quàm ut dicamus ei, posside nos.* Et rursus; *Quærebas quid offerres pro te, offer te. Quid enim Dominus quærit à te, nisi te?* Juvat audire canentem symboli interpretem;

Offerre seipsum Deo.

S. Aug. in Psal. 131.

Idem ser. 236. de Temp. cap. 2.

Non me sacrilega flectet contagio turbæ,
Ne meus à cœlo devius ibit amor.
Non me transversum rapiet scelerata libido,
Ambitioque potens, aut malus error aget.
Non me turpis avarities, nec crimina vulgi
A summo jungent, qui regit astra, Deo.
Sunt sacra corda polo. Mentem sacravimus uni;
Humano est potior cœlitus ortus amor.

83. Ludovicus Brethe, Can. Reg. inter cætera, etiam heliotropii Emblemate suam S. Genovefæ Basilicam insignivit; eique, versus solem intuenti, subscripsit; AD ME CONVERSIO EJUS. Anceps iconis hujus mens est, innuitque vel hominem ad Dei obsequia, vel Deum ad gratias homini offerendas conversum. Utrumque sensum complectens Magnus Augustinus; *Conversos*, inquit, *Deus adjuvat, aversos deserit. Sed etiam ut convertamur, ipse adjuvat; quòd certè oculis corporis lux ista non præstat.* Emblematis Author de Sancto Guilielmo, Canonico Regulari ad S. Genovefam, & in Dania Abbate, id explicat, qui in diversis Canonicorum Collegiis sanctissimè degens, mirificè semper Divinum Solem ad se per innumeras gratias conversum expertus est.

Conversio.

S. Aug. lib. 2. de peccatorum meritis cap. 5.

Ad sanctitatem natum decuit inter Sanctos adolescere:
Nimirum; Flos, in cœlum transferendus,
Inter aras gemmare debuit:
Debuit & sangenovefaum in montem transmitti,
Ut suum hinc liberius, & propius intueretur solem,
Et mutua ad ipsum esset conversio ejus, &c.

Digitized by Google

84. Heliotropium, Solis lumine plurimùm illustre, epigraphen sustinet; HOC LUMINE VIVO. Inclytum sanctæ Crucis Collegium, Ordinis Can Reg. S. Augustini Augustæ Vindelicorum, hac icone significatur, quòd suo illo prodigioso vivit lumine, Deo nimirùm, seu Sole æterno, sub rubea carnis specie in SS. Eucharistia innumeris miraculis clarissimo. Et sanè felix ac fœcundum est lumen illud Eucharisticum, cùm ex celeberrimo S. Crucis Collegio nunquam non viri prodierint clarissimi, qui, ceu totidem Solis Eucharistici parhelia, exteris Canonicorum Ecclesiis illustrandis gubernandisq; auspicatissimè præficerentur. Cæterùm Emblema istud etiam hominem contemplativum spectat, qui nullo alio, nisi cœlesti lumine vivit, rerum terrenarum summè pertæsus. Nam, Magno Augustino teste, *Illic est vita hominum, ubi est lumen verum, quod illuminat omnem hominem.* Et rursus; *bonum spiritus est, hærere tibi semper, ne quod adeptus est conversione, aversione lumen amittat.*

Deo adhærere.

S. Aug. Annot. in Iob. c. 10.
Idem lib 13. Conf. cap. 2

HORTUS.

Cap. XI.

85. IOannes Petrus Poësin Emblemate significaturus, Hortum expressit; cum lemmate, ORNAMENTO, E DILETTO. Id est; ORNAT, ET RECREAT. Eadem virtutis est indoles, quæ humanam mentem non ornatu tantùm, sed & voluptate perfundit. Enimverò virtus, teste S. Chrysost. *Tantam intrinsecus voluptatem affert, quantam sermo nullus exprimere possit. Quid enim tibi de præsentibus jucundum esse videtur? Nonne lauta mensa, & corporis sanitas, & gloria, & divitiæ? sed hæc suavia, si illi compares voluptati, sunt omnibus amariora illè collata.*

Virtus.

S. Io Chrys. hom. 5. ad Popul

86. Cùm illustrissima Barberinorum familia in armis gentilitiis Apes præferat, ideircò Academia Parthenia Romana, à Cardinalibus Barbarinis visitanda seipsam horti Emblemate significavit, qui floribus undique respersus, opportunam hanc epigraphen subjunctam habuit; APES EXPECTAT. Eandem ego S. Josephi imaginem interpretatus sum, virtutum enim & sanctimoniæ floribus cumulatè locuples, B. Virginem, apem mundissimam, & infantem Jesum, itidem apis cognomine à S. Bernardo celebratum, intra castissimum sinum suum recepit, eosque Sponsi ac Nutritii officiis studiosissimè nutrivit. Porrò homo, charitatis studiosus, instar horti, mera humanitatis, benevolentiæ, ac beneficiorum mella in proximos spirat. Ad hunc proximi amorem exstimulans Magnus Augustinus; *Ante omnia*, inquit, *misericordiæ operam detis, & in quibuscunque possitis, proximos vestros adjuvetis*, &c.

S. Josephus Nutritius.

Charitativus.

S. Aug ser. 201 de temp.

87. In encomium S. Marci Evangelistæ, Dominus Aresius hortum figuravit, qui nube pluviâ irrigatus, epigraphen tulit; GERMINANS GERMINABIT. Sensus erat mundum, Evangelicâ ipsius doctrinâ & Apostolico sudore fæcundatum, amplissimos virtutum flores ac fructus progerminâsse. Enimverò, quod Author Operis imperfecti restatur; *Sicut pluvia irrigat terram, ut triticum proferat: sic doctrina hominem irrigat, ut justitiam operetur.* Eâdem omninò ratione lachrymarum pluviæ ad virtutum flores in humano pectore cumulandos disponunt. *Lachrymarum mador*, inquit S. Petrus Damianus, *animam omni labe purificat, & ad proferenda virtutum germina nostri cordis arva fæcundat.*

S. Marcus Evang.

Aut. Oper. Imp. hõ 20.

Lachrymæ.

S. Pet Dam Opusc. 13. cap. 12.

88. Hortus, languentibus ob nimiam ariditatem

floribus instructus, symboli loco nubem pluviam respicit; cum dicto, UNDE AUXILIUM MIHI. Spiritus sanctus, accommodatè ad hanc ideam, gratiæ suæ pluviis nostros fervores temperat, ariditatem aufert, ac miram animæ nostræ beneficentiam tribuit. Vatis regii suspiria sunt; *Anima mea sicut terra sine aquâ tibi. Velociter exaudi me Domine* veluti dixisset; *Veni dator munerum, in æstu temperies, riga quod est aridum &c.* S. Bernardus, *Spiritus sanctus, spiritus bonus, spiritus rectus, spiritus dulcis, spiritus fortis; infirma roborans, aspera planans, corda purificans; quidquid in hoc sæculo nequam videtur difficile & angustum, leve facit.*

Spiritus sanctus consolator.

Psal.

S. Bernard

89. Hortus aliorum oculos tantundem in sui admirationem rapit, quantùm felicitatis ac splendoris à benigno solis aspectu recipit. Unde infra solem figuratus, hanc gnomam pronuntiat; ASPICE, UT ASPICIAR. Eodem affectu quemvis aulicum ad suum Principem suspirare censeo; nam solis hujus politici gratiis illustratus, omnium existimationem & cultum in se convertit. Cæterùm hoc Emblemate utilitatem illam opportunè demonstrare licet, quæ nobis è gratioso Magnatum aspectu ac patrocinio accrescit. De Christi benigno erga homines aspectu ait Magnus Augustinus; *Infirmos salvavit aspectus infirmitatis ejus, firmos quærit contemplatio Divinitatis ejus.*

Protectio & independentia.

S. Aug. ser. 52. de Divers. c. 1.

90. In laudem hominis cujusdam, illustrissimâ quidem, sed tamen prorsus singulari virtute donati, regium hortum depinges, in quo flores rarissimi, arbores prodigiosæ, surculi insolito artificio delibrati, fontes ob varietatem paradoxi, aliaque topiariæ miracula spectentur. Epigraphen subjunges; COMMUNIA, NON COMMUNITER. Hanc excellentiam Maria Virgo unicè sibi vendicat: in ea enim, veluti in augustissimo horto, omnes quidem virtutes, reliquis cœlitibus communes; additâ tamen singulari ac insolitâ quadam perfectione, resplendent. Appositè S. Bernardus; *Cæteras quoque virtutes*, inquit, *singulares prorsus invenies in Maria, quæ videbantur esse communes.*

Mariæ V. excellentia.

S. Ber. ser. 4. de Assumpt.

91. Symboli loco hortum depinxêre, cujus flores infra solis Eclypsin languebant; cum lemmate, A LANGUORE LANGUOR. Subditos, ex Isabellæ Borboniæ, Hispaniarum Reginæ, morte afflictos, hoc emblema spectabat. Eadem effecta in Servatoris nostri morte observabantur; illo enim extremum languente, omnes creaturæ in acerbissimos dolores satescebant. *Pendente in patibulo Creatore*, inquit S. Leo Papa, *universa creatura congemuit, & Crucis clavos omnia simul elementa senserunt. Nihil ab illo supplicio liberum fuit. Hoc in communionem sui & terram traxit, & cœlum; hoc petras rupit, monumenta aperuit, inferna reseravit, & densarum horrore tenebrarum radios Solis abscondit. Debebat hoc testimonium suo mundus Auctori, ut in occasu Conditoris sui vellent universa finiri.*

In morte.

Christus patiens.

S. Leo Papa

92. Mariam Annam, Hispaniarum Reginam, cùm Mediolanum regio apparatu ingrederetur, inter cætera Emblemata Hortus excipiebat; qui floribus undiq; respersus, epigraphen tulit; ASPIRANTIBUS AUSTRIS. Mens Emblematis erat, Reginam illam, ex augustissima Domo Austriaca oriundam, serenissimo suo adventu plurimùm gaudii ac felicitatis afferre. Nec obest, australea ventos naturâ suâ floribus esse inimicos & fatales, ut eruditis argumentis probat Ludovicus della Cerda: nam, è communi Aristotelis, Plinii, ac Nonni suffragio, venti pro regionum varietate diversos sortiuntur effectus, ita ut Auster, uno loco calorem ac pluvias parturiens, alibi serenus & suavis aspiret. Nonni verba ita habent:

Beneficentia.

Lud. Card. v. 5e in Eclog. 2. Virg. Plin. l. 18 c. 33 Nonnus Panop. Carm. Dionys. l. 4.

Ex Tyri pelago, & maritimis agris,
Spirans ex Libano meridionalis blandus ventus,
Spiritu generante fruges profundit, naves incitantem auram,
Qui & rusticum refrigerat, & nautam in navigationem trahit.

Si hanc ideam libeat accipere in sensu allegorico, non abs re dixeris, aspirante spiritu sancto innumeros virtutum flores progerminare. Unde sacrum Epithalamium in hæc suspiria erumpit; *Veni auster, perfla hortum meum, & fluant aromata illius.* Nam interprete S. Gregorio Papa, *Adveniente sancto Spiritu, cor, quod prius torpuerat, ad operationem se excitat; mox sanctæ operationis opiniones per proximos quosq; suaviter discurrunt, ut quiq; audientes ad eadem se accendant, & AUSTRO FLANTE, id est, Spiritu sancto se infundente, VIRTUTUM ODORES EMITTANT, ut ubique sanctus HORTUS FLOREAT, ET post florem FRUCTUS redolentes, & reficientes PRODUCAT.*

Spiritus sanctus.

Cant. 4. 16.

S. Greg. Pap. in hunc loc.

93. Hortus obseratus, præ floribus aliquot serpentes excludens, epigraphen tenet; PROCUL HINC. Maria Virgo, in sacris litteris *Hortus conclusus* cognominata, venenatam insidiantis peccati malitiam ab intemerata sua puritate nunquam non longissimè proscripsit. Optimè de illa pronuntiat Sophronius: *Verè hortus deliciarum, in quo consita sunt universa florum genera, & odoramenta virtutum, sicque conclusus, ut nesciat violari, neque corrumpi ullis insidiarum fraudibus.*

Cant. 4. 12.

Mariæ V. puritas.

Sophronius serm. de Assumpt.

94. D. Didacus Saavedra, ut demonstraret, scientias & artes, quæ Principem concernunt, debere ab illius Magistris ac tutoribus gravi quidem, sed tamen simul jucundâ & sedulâ methodo doceri; hortum figuravit, qui aggeribus ac propugnaculis fortissimè munitus, epigraphen tulit; DILETTANDO INSEGNA. Id est; DOCET, ET DELECTAT. E ludicris enim opportunissima habetur occasio ad heroicas & serias disciplinas Principibus ingenerandas. Aristoteles ait; *Itaque ludi magna ex parte imitationes esse debent earum rerum, quæ ferè postea sunt obeunda.* S. Hieronymus Lætæ matri eandem filiæ instruendæ methodum tradit; *Fiant ei litteræ vel buxea, vel eburnea, & suis nominibus appellentur. Ludat in eis, ut & ludus ipse eruditio sit &c.*

Docere.

Arist. l. 7 Polit. c. 17

S. Hieron. ad Lætam.

95. D. Carolus Rancatus illustri Emblemate amœnum collem expressit, qui nullâ hominum industriâ cultus, floribus ita copiosis superbiebat, ut omnium hortorum gloriam obscuraret. Epigraphen è Claudiano mutuatam addidit; ZEPHYRO CONTENTA COLONO. Verba Poëtæ sunt.

Claud. de Nupt. Honorii.

Intus prata micant, manibus quæ subdita nullis
Perpetuum florent, Zephyro contenta Colono.

Cœli Reginam hæc imago concernit, quæ, instar nobilissimi horti, prodigiosos fœcundæ Virginitatis, & intactæ Maternitatis flores, nullo unquam operationis humanæ interventu, sed solo Spiritûs sancti zephyro aspirante, protulit. S. Bonaventura, ad Virginem Deiparam conversus, canit;

Maria V.

S. Bonav. in psalterio majore quinquagena 3.

Ave Virgo, quam perflavit,
Et perflando fœcundavit
Auster fructu spiritali
Christo flore Virginali.

Philippus Abbas, ad illa Angeli verba reflectens, *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi*, hanc paraphrasin subjungit; *Scias te nul-*

Digitized by Google

lum virilis copulæ commercium experturam, sed opera de sancto Spiritu, possibiliter quidem, sed ineffabiliter concepturam. Cæterùm nobilis indoles, virtutum floribus exornanda, nequaquam ferream rigorosæ educationis duritiem expectat, sed Zephyri vel Austri temperatâ suavitate ad carissimos bonarum operationum decores animari solet. *Surge Aquilo* (id est, interprete Richardo Victorino, *discede*) *& veni Auster, perfla hortum meum, & fluent aromata.*

Animus nobilis.

Cant. 4.16. Rich Vict. in hunc loc.

96. D. Carolus Raocatus flores, intra hortum laoguidos & cadentes, hoc lemmate notavit; DEFICIUNT RIVI. Verbis è Claudiano sumptis;

Claud. de Rapt. Proserp. lib. 3.

Alget ager, sparsosq; bibunt violaria succos,
Sed postquam medio Sol altior adstitit orbi,
Ecce polum nox fœda rapit, tremefactaque nutat,
Insula cornipedum strepitu, pulsuque rotarum.
Nosse nec aurigam licuit: seu mortifer ille,
Seu mors ipsa fuit, livor permanat in herbas.
DEFICIUNT RIVI.

Hominem litteratum, ingenio qoidem floridum, & vivacem, at simul pauperem, omnique Mecœnatum subsidio ita miserè destitutum significat, ut tandem & litteris & sanitati cogatur remittere nontium. Hanc miseriam expertus Cleander, nocturno tempore victûs parandi gratiâ in aquagiis fatigabatur, ut interdiu ad Chrysippi sapientiam percipiendam liberas afferet aures. Æsopus, egestate compulsus, se aliorum obsequiis captivum vendidit. Plautus, ut vitam sustentaret, in molendino versando vires penè omnes consumpsit. Quidam è nobilioribus Italiæ nostræ Poëtis idipsum in Pastore F. his omoinò verbis conqueritur.

Literatus pauper infelix.

Se da quel di, che meco
Passò la Musa mia d' Elide in Argo
Havessi havuto di cantar cant agio,
Quanta cagion di lagrimar semper' hebbi:
Haurei del mio signor l' armi, e gli honori,
Chor non haurìa de la Meonia tromba
Da invidiar Achille; e la mia Patria,
Madre de Cigni sfortunati andrebbe
Già per me cinta del secundo allero.
Ma oggi è fatta (ò secolo inhumano!)
L' arte del poetar troppo infelice.
Lieto nido, esca dolce, aura cortese
Bramano i Cigni, è non si va in Parnasso
Con le cure mordaci, e chi pur sempre
Col suo destin garresce, e col disagio
Vien roco, è perde il canto, e la favella.

Cæterùm homo, sacri baptismatis aut gratiæ Divinæ rivis deficientibus, languet, æternùmque marcescit S. P. Augustinus; *Cùm data fuerit gratia, incipiunt esse etiam merita nostra bona, per illam tamen: Nam si se illa subtraxerit, cadit homo non erectus, sed præcipitatus libero arbitrio.*

Gratia Dei Baptismus.

S. Aug. de Grat. & lib. arb. cap. 6.

97. S. Matroniaoum Eremitam, sua alimenta è cœlesti penore Angelorum manibus recipere solitum, horti Emblemate ornârunt, quiá nube pluvia irrigatus, epigrapben habuit; FOVETUR AB ALTO. Israëlis populus eundem omninò favorem est expertus Ipsummet Deum testem habeto; *Ego* inquiebat, *pluam vobis panes de cœlo.* Regius Psaltes de Deo canit; *Pane cœli saturavit eos.* Et Salomon, *Paratum panem de cœlo præstitisti eis.* Taceo S. Catharinam Senensem, aliosque complures, quibus illa è cœlo beneficentia cumulatè obtign. S. P. Augustinus; *De omnium fructibus cœlestis panis conficitur: & omnis operarius in Dominica vinea sine dolo laborans, ipso salubriter ac abundanter saturabitur.*

S. Matronianus.

Exod. 16. 4.

Ps. 104. 40.

Sap. 16. 20.

S. Aug. ser. 8. de diversis cap. 1.

98. Hortus, in diversas areas, directas, polygonas, semicirculares, ovatas, aliasque distinctus: hydraolis insuper, cryptis, artificiosâ optice, mirâ florum varietate, ac cætero opere topiario instructus, epigraphen sustinet, VARIETATE VENUSTIOR. Enimverò horti delitiæ mirum è varietate ornamentum capiunt. Certè sacra sponsa vestimentum suum vario cultu discerni voluit. *Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate.* Quin & velum, ante Divinam Arcam olim explicatum, eâ colorum vicissitudine radiabat. *Facies & velum de hyacintho & purpurâ, coccoque bis tincto, & bysso retortâ, opere plumario & pulchrâ varietate contextum. &c.* De S. Ecclesia in rem præsentem ait Magnus Augustinus; *Ecclesia est regina illa, de qua ad dominum dicitur:* Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate, *est, diversarum circumdata pretioso decore virtutum.*

Varietas.

Psal. 44. 10.

Exod. 26. 31.

S. Ecclesia.

S. Aug. ser. 253. de Tem.

99. Horti conclusi areolæ, compluribus flosculis respersæ, inscriptionem præferunt; PROCUL HINC TALPÆ. Mariam Virginem Deiparam rectè *Hortum conclusum* cognominant sacræ Litteræ; & Ecbertus *Areolam aromatum sanctorum*, Hesychius verò *Hortum non seminatum fertilem, incultum*; nam horti hujus Virginei flores ita tenerè ac eleganter vernant ut procul fuget omnes hæreticos, talparum more excæcatos. Emblematis sui interpretem audi P. Jacobum Masenium;

Maria V.

Cant. 4.

Ecbert. in deprec. ad B. V.

Hesych. Or. 2. de Deip.

Exclusis procul hinc talpis, se floriger hortus
Explicat, & pictis Flora superbit agris.
Florida virtutum vernat tibi purpura Virgo,
Hæretici talpæ, vos procul esse decet.

100. Hortus, à vento afflatus, epigraphen tenet; HOC ASPIRANTE VIREBIT. S. Ecclesiam Catholicam hæc imago concernit, quæ Spiritu sancto afflata, magis indies magisque virebit. Maria Virgo asserente Sophronio, *Hortus delitiarum est, in quo condita sunt universa florum genera, & odoramenta virtutum;* quæ tamen ipsa horti hujus Virginei ornamenta noo aliunde, nisi à spirante Numine vernant. Rursus P. Masenius;

S. Ecclesia.

Maria V.

Sophron. lib. de Assump.

Pascitur irriguis hortus genialis ab undis,
Flos patet ad ventos, spirat aroma notis.
Vincere delitias hortorum credita Virgo est,
Aspirante Deo cùm parit illa Deum.

101. Videbis in hortis ex myrto, aliisque herbis varias in diversis locis efformatas imagines; hîc leonem, ibi hominem, alibi aquilam, cervum, unicornem aliud: jam verò nisi hortulanus propè quotidie resectum eat excrescentem illam, luxuriantemque herbæ comam, fiet intra paucos dies, nec aquilam aquilæ, nec hominem homini, nec aliis figuris alias amplius esse similes. Unde lemma hortensibus illis simulachris inditum; ASSIDUO SUCCISA STABUNT. Idipsum io corporis nostri cultura usuvenit. Esto enim fortitudine animi leo fueris, nisi vitiosorum affectuum, nunquam non succrescentiũ exuberantiam cultro mortificationis succidas, spiritualis leonis robur brevi in te amplius non deprehendes, imò nec ultra te cognosces. Est siquidem intra nos radix amara, virtutique contraria, sursum semper germinans, *Credite mihi,* inquit S. Bernardus, *& putata repullulant, & effugata redeunt, & reaccenduntur extincta, sopita denuò excitantur. Parum est ergò semel putasse, sæpè putandum est, imò, si fieri potest, semper, quia semper quod putari oporcet, si non dissimules, invenies.* Consonant his illa B. Abbatis Ephræmi; *Bellum militum breve, sed Monachi pugna, quoadusque migret ad Dominum, durat.*

Mortificatio.

S. Bern. ser. 58. in Cant.

S. Ephræm. exhort. ad pœnitentiam l. 1. pag. 7.

102. In hortis extruuntur umbracula, sub quibus corpora à Solis æstu sibi temperent, ac refrigerentur. Unde umbraculo, intra hortum extructo,

sub-

subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei. HUC FESSA MEMBRA RECURRENT. seu melius; HUC CORPORA FESSA RECURRENT. Hortus pulcher & artificiosus est mundus; sed heu! æstus concupiscentiæ ac calamitatis in illo continuus; unde Deus amœnissimum construxit umbraculum, Virginem Deiparam, ad quam, æstûs levandi causâ, omnes fessi recurrant. De Divino patrocinio symbolicè pronuntians Siracides, ait; quod sit *Firmamentum virtutis, tegimen ardoris, & umbraculum meridiani.* Nam, interprete Rabano, *Deus est firmamentum virtutis, confortans illos; ipse est tegimen eorum contra ardorem tentationis; umbraculum contra validum æstum persecutionis, hunc enim meridies significat &c.*

M. Virgo.
Deus protector
Eccl. 34. 20
Raban. in hunc loc.

HYACINTHUS.
Caput XII.

103. HYacinthi flores, cum lemmate, DE VULNERE NATI, sanctos Martyres concernunt, qui è plagis suis æternæ felicitatis decorem consequuntur. S. Basilius; *Nihil est, quod cunctemini, ô homines, illustre hoc, & honestum adire certamen, nec mortem perhorrere: neque enim ea est corruptio, sed vitæ occasio; non omnimoda deletio, sed ad honorem pretii ingentis transcensio.* Et Seneca; *Intrepidus horam illam decretoriam prospice, non est animo suprema, sed corpori. Detrahetur tibi hæc circumjecta novissimum velamentum tui, cutis: detrahetur caro, & suffusus sanguis, discurrensque per totum, detrahentur ossa, nervique, firmamenta fluidorum, ac labentium. Dies iste, quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est.* Quin, omnes homines, è saucio Servatoris sui latere genitos, hæc imago spectat.

Sancti Martyres
S. Basil. in ps. hom. 17.
Sen. ep. 102
Fideles.

104. D. Vincentius Gilibertus hyacinthum hoc donavit lemmate; ET PALLET, ET PLACET. Homo sobrius, macilentus, ac mortificatus gemino hoc encomio describitur. S. Basilius; *Ut optimus corporis habitus, & coloris bonitas pugilem à cæteris distinguit, sic Christianum à cæteris macilentia corporis, palloró; deflorescens, qui continentia veluti adjunctus & comes, indicio est, eum Christi mandatorum verè pugilem esse, qui in infirmitate corporis adversarium suum in luctu prosternat.*

Mortificatio.
S. Basil. in Reg. fus. disp. interrog. 17

105. Viri eruditi in hyacintho geminos hos characteres AI, naturæ manibus explicatè descriptos observant; Et quidem si Græcis fidem habeas, litteræ illæ Ajacem spectant, qui, ut Poëtæ fingunt, è violenta sua morte in hunc florê transformatus, etiamnum ab illa dolentis voce *hei* deploratur. Unde Raulinus hyacinthi herbas, jamjam in florem effundendas, hoc epigrammate notavit; INSCRIPTI LUCTU NASCENTUR. Eadem miseria omnibus Adami posteris communis est, qui in hunc orbem editi, mox in suspiria & tristes fletus solvuntur. De seipso testatur Salomon; *Primam vocem similem omnibus emisi plorans.* Causam vagitûs adeò maturi subjungens Magnus August. *Infantia*, inquit, *non à risu, sed à fletu orditur hanc lucem, quod, quid malorum ingressa sit nesciens, prophetat quodammodò.*

Homo natus ad planctû.
Sap. 7. 3.
S. Aug. l. 21. de Civit. cap. 4.

106. Cùm Illustrissimus D. Hyacinthus Orrigonus pro meritis suis inter Regios Mediolanensium Senatores recenseretur, D. Carolus Rancatus symboli loco hyacinthum depingi fecit, cum epigrammate; INSCRIPTUS NOMINA Regis. Verbis è Virgilio mutuatis;

Virg. Eclog. 3. v. 106.

Dic quibus in terris inscripti nomina Regum
Nascuntur flores?

Et verò lemma istud opportunè Senatorem regium spectabat; siquidem omnes libelli supplices, ad illius manus destinati, hanc Regis epigraphen præferunt, *Potentissime Rex.* Et quidquid Senatores è Cancellaria decernunt, hoc Regis Hispani nomine subscribunt, *Philippus &c.* Cæterùm Emblematis Author mentem suam sequenti poëmate explicat;

Dic quibus in terris inscripti nomina Regum
Nascuntur flores? Musa Maronis ait.
Carmina non veteris sunt hæc solvenda Sybillæ,
Tales nunc flores Patria nostra colit.
Scilicet in celso flores Hyacinthe senatu,
Nomina tuque vices, juraque Regis habes.
Te decet inscriptis Regi dare jura libellis,
Quodque Senator ages, ipse Philippus aget.
Sic ergo inscriptum Regis florere Hyacinthum
Nomina; Virgilii Musa sonora canat.

Quivis Christianus, sacratissimum Christi, Regis Regum nomen cordi suo incisum ferens hanc iconem sibi propriam vendicat. Ipsummet sibi testem audi Magnum Augustinum; *Nomen Salvatoris mei, filii tui, in ipso adhuc lacte matris, tenerum cor meum piè biberat, & altè retinebat, & quidquid sine hoc nomine fuisset, quamvis litteratum & expolitum & veridicum, non me totum rapiebat.*

Christianus.
S. Aug. l. 3. Conf. c. 4.

J A S M I N U S.
Cap. XIII.

107. JAsminus, sole in occasum vergente, explicari solet. Unde foliis interdiu clausis, epigraphen à me recepit; VESPERE FLORET. Sancti Latronis Dismæ hoc ectypon putes, qui seu vitâ suâ, seu etiam Christo occidente, pretiosissimos fidei, charitatis, & cognitionis Divinæ virtutibus efflorescere cœpit. Prudentia quoque, hunc florem imitata, in vitæ nostræ senecta omnium amplissimè patet. *Omnes penè virtutes corporis,* teste S. Hieron. *mutantur in senibus, & crescente solà sapientià, decrescunt cætera.* moxque subjungit; *Senectus eorum, qui adolescentiam suam honestis artibus instruxerunt, ætate fit doctior, usu tritior processu temporis sapientior &c.*

S. Latro.
Prudentia.
S. Hier. ep. 2. ad Nepot.

108. Academicum quemdam conventum, noctu fieri solitum, Carolus Rancatus Jasmini symbolo exornavit; qui interdiu delitescens, venustatis ac fragrantiæ suæ nobilitatem nonnisi sole occiduo explicat. Epigraphen addidit, AL DISPARIR DEL SOLE IO COMPARISCO. Id est, FLORESCO SOLE CADENTE. De Jasmino idem Rancatus in hæc verba canit;

Academicus nocturnus.

Al disparir del sole io comparisco,
Perche mai non ardisco
Se nel paese nacqui d' Occidente,
Scoprimmi a' l Oriente.
Manca esangue ogni fior, cade, e non dura
A la solare arsura;
Onde troppo sarei caduco, e lieve
Discoprendomi al sol, s'io son di neve.

Mariæ Virginis virtutes nunquam ita floruêre, atque Divino sole ad Crucis occasum vergente. S. Anselmo teste. *Stabat Maria in fide Iesu constantissima & patientissima stabat in fide Iesu firma, & pulchrè stabat, ut decet pudicitiam virginalem. Stabat disciplinata, verecunda Virgo, patientissima, lachrymis plena, doloribus immersa.*

Maria V. sub Cruce.
S. Ansel. in c. 18 Matt.

109. Floris hujus ramusculi, nascente vere ab industrii olitoris manu resecti, epigraphen tenent; LECTORES EMITTET. Ab his non multùm recedunt illa Horatii verba;

Horat. Epo. Od.

Inuti-

Inutiles falce ramos amputans,
Feliciores inserit.

Damnum recuperatum.

Enimverò Jasminus, pristinâ ramorum luxurie liberatus, paulò post alios longè nobiliores profert. Eos his Jasmini coloribus depinges, qui filiis aut facultatibus omnibus spoliati, rursus annuente fortunâ, prolem ac divitias, prioribus longè ampliores, recuperant. De Jobo hanc fortunæ vicissitudinem probè experto, testantur sacræ Litteræ; *Et addidit Dominus omnia, quæcunque fuerunt Job, duplicia.* Et paulò infra; *Dominus autem benedixit novissimis Job magis, quàm principio ejus: Et facta sunt ei,* non septem millia, quæ ante possederat, *sed quatuordecim millia ovium. &c.* Sic nimirum Jobus, interprete Magno Augustino, *Ab illo vulnere atque putredine salvus factus est, & ei cuncta, quæ amiserat, duplicata sunt restituta.* Ne verò temporalium jacturam semper temporalibus bonis compensandam expectes, audi ejusdem S. Patris consilium; *Mala temporalia sicut Job sustinete: sed pro hac sustinentia non temporalia bona sperate, quæ illi aucta redierunt; sed æterna potius, quæ in Domino præcesserunt.*

Job c. 42. 10. & 12.

S. Aug. epist. 121. c. 8.

Pœnitens erubescens.

110. Jasminus, necdum perfectè maturos, colorem purpureum præfert, paulò post insigni & exquisito candore intersecandum. Unde lemma; EX RUBEO CANDOR. Ita pœnitens ob noxas suas, in sacro tribunali detectas, voluntario rubore suffunditur, quem illicò purissimus gratiæ Divinæ candor excipit. Ad candorem hunc recipiendum opportunè exstimulans Magnus Augustinus, ait; *Non erubescat pœnitentiam agere, qui non erubuit pœnitenda committere.* Diogenes juvenem quemdam conspicatus, qui delicto à se commisso, & in publicum evulgato ruborem contraxerat, respondit. *Bono animo esto Fili, istiusmodi est virtutis color.* Unde proverbium obtinuit; *Si erubescit, salva res est.*

S. Aug. ser. 58. de Temp.

LILIUM.

Caput XIV.

111. Lilium eximiam raræ ac singularis puritatis ideam exhibet. Unde lemma; NIL CANDIDIUS. Maria Virgo, hoc symbolo comprimis delineata, candoris sui integritate omnes creaturas longissimè superat. S. Gregorius Thaumaturgus, *Tu sancta,* inquit, *omni humanâ naturâ gloriosior, ac purior, sanctiorque effecta es, ac nive quidem candidiorem habens mentem, quovis autem auro, quantumvis probato purificatum magis corpus.*

Mariæ V. puritas.

S. Gregor. Thaum. ser. 2. in Annunt.

112. De lilio scribit Plinius, *Nulli florum excelsitas major.* Cui assentiens S. Bernardus, *lilia* cognominat *eminentia in floribus terræ.* Ut adeò non abs re huic flori inscripseris; SUPERGREDITUR OMNES. Vel, FLORUM MINIME MINOR. Perfectionem sublimem ac merita exotica hoc symbolum demonstrat. S. Epiphanius, Mariam Virginem, encomio illo dignissimam, contemplatus, *Virgo,* inquit, *est lilium immaculatum, sublimior Angelis facta est, superior ipsis Cherubim & Seraphim placens Christo Regi, à Deo in honore habita tanquam ancilla digna, & Mater sancta, Mater immaculata, solo Deo excepto, cunctis superior existit.* Et S. Anselmus; *Nil tibi Domina æquale, nil comparabile. Omne quod est, aut supra te, aut infra te est: supra te solus Deus, infra te omne quod Deus non est.*

Plin. l. 21. c. 5.

S. Bern. ser. 70. in Cant.

Mariæ V. eminentia.

S. Epiph. lib. de laud. Mariæ.

S. Ansel. l. de concept. Virg.

113. Qui vitæ suæ puritatem cum boni nominis fragrantia conjunctam habet, Lilii Emblema promeretur; addito epigrammate, CUM CANDORE ODOR. S. Gregorius in illud sacri Epithalamii, *Sicut lilium inter spinas,* ait, *sola illa anima in lilii dignitate computatur, quæ à mortalitatis radice ad cælestem pulchritudinem assurgit, & munditia CANDOREM corde & corpore sibi ipsi custodit, & proximos quosque bonæ opinionis ODORE reficit.* S. Petrus Damianus in Mariæ Virginis encomiis facundissimus, ait; *De spinosa progenie Judæorum nata, CANDESCEBAT MUNDITIA Virgineæ castitatis in corpore, flammescebat autem ardore geminæ charitatis in mente, FLAGRABAT passim ODORE boni operis, tendebat ad sublimia intentione continua cordis.* Atque adeò in Virgine Matre, ceu lilio præstantissimo, cumprimis geminam candoris & odoris prærogativam est veneratus. Eandem imaginem S. Antonio de Padua excolendo adhibui; in candore enim purissimam ipsius vitam, in odore verò doctrinæ fragrantiam repræsentabam; siquidem de illo S. Bonaventura his omninò verbis testatur; *Et vitâ floruit, & doctrinâ.*

Vita & fama.

Cant. 2. 2.

S. Greg. in hunc loc.

Maria V.

S. Pet. Dam. ser. 3. de Nativit.

S. Antonius de Padua.

S. Bonav. in vita.

114. Scipio Bargalius Virginis Mariæ natales cum hoc flore, intra cespitem suum hærente, comparabat; addito lemmate, FOETENTI E CESPITE. vel ut aliis placuit; REDOLET E FOETIDO. Veluti dixissent, Mariam Virginem, tametsi è vitiosa radice progenitam, instar lilii tamen nihil originariæ labis aut maculæ contraxisse. S. Bernardus, *Licet,* inquit, *Maria de patrum natura, vitiata per peccatum, duxerit originem, prælecta tamen per Spiritum sanctum, & præservata.* Verùm non Maria tantùm suos avos insigni nobilitate ac munditiâ superabat, sed multi idipsum hodie etiamnum non rarò assolent. Enimverò, Senecâ asserente, *Potest ex casa vir magnus exire: potest & ex deformi, humilique corpusculo formosus animus ac magnus.* Ludovicus Ariostus, mulierum fastui reprimendo, Rodomontem in hæc verba loquentem sistit;

Non siate pero tumide, e fastose
Donne, per dir che l'huom sia vostro figlio,
Che da le spine amor nascon le rose,
E d'una fetid' erba nasce il giglio.

Mariæ V. nativitas.

S. Bern. ser. 4. in Salve Regina

Senec. apud Lipsium l. 3. dissert. 17. manuduct.

Ariost. cant. 27 stanz. 121.

115. Quædam lilii species, latinè iris, indies fragrantiam diffundens suaviorem, gnomam legendam offert; DIUTURNITATE FRAGRANTIOR. En! assiduum in virtute progressum hac idea minimè obscurè delineatum. S. Gregorius Nyssenus ait; *Ita se habere, ut ad utiliora semper in virtute ac bono velis ascendere: idipsum forsan humanæ naturæ perfectio est.* De S. Wilhelmo Abbate, meo Concanonico, historiæ referunt, quod in Clericorum militiam recensitus, *Cùm ad Christianam perfectionem avidius inhiaret, nonnullorum vitæ laxiori deditorum, invidiam incurrens, persecutiones non paucas, neque leves sustinuit.* At cum non multò post insignis Ecclesia S. Genovefæ, exactis Canonicis sæcularibus, cum meliore Canonicorum Regularium formâ commutaretur, ille, *Cùm eâ habitûs mutatione mutatus in virum alterum, cœpit ferventius ire de virtute in virtutem, quotidie de seipso perfectior evadens. Crescente deinde famâ illius sanctitatis,* in Daniam vocatus fuit *ad reformandum quoddam Canonicorum Cœnobium.* Ubi autem voce cœlitùs delapsâ didicerat, septem tantùm vitæ suæ dies superesse, qui tamen re ipsâ septem annierant, mox ab eo momento: *Toto reliquo vitæ spatio corpus suum sic affligebat, ut vita anteacta, illius extrema comparatione, delicata videretur.* Ut adeò Divus iste ardentissimus, instar lilii, reverà fuerit *Diuturnitate fragrantior.*

Profectus

S. Greg. Nyss. lib. de vita Moysis.

Offic. Can. Reg. 6. Apr.

116. Lilium sylvestre, latinè Hemerocallis, non plus uno die durat. Unde fascem, è floribus istis contextum, hoc lemmate notârunt; DIARII OMNES. vel; UNA DIE PULCHRUM. Vel;

TOTA

Vita humana. Pulchritudo humana. S. Aug. in Psal. 118 Conc. 2.

TOTA VITA DIES UNUS. Ipsissima hæc tam vitæ nostræ, quàm venustatis humanæ, fragilitas est. Unde Magnus Augustinus; *Jactet se quisq; de divitiis, jactet se pulchritudine, & de viribus corporis, ista certe omnia mortalia sunt. Respondi suat, qui se de mortalibus jactant, a quibus rebus plerumque aut vivi deseruntur, aut mortui eas necesse est ut deserant.* Horatius;

Horat. l. 1. Carm. Od. 4.

Vita summa brevis spem nos vetat inchoare longam.

Idem lib. 1. ep. 4.

Et alibi;

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Senec. Act. 2. in Hippolyto

De forma humana Seneca;

Res est forma fugax, quis sapiens bona
Confidat fragili?

Idem in Oct. Act. 3.

Et rursus;

Florem decoris singuli carpunt dies.

Ovid. l. 2. de Arte.

Compendio rem edisserens Ovidius, canit;

Forma bonum fragile est, quantumque accedit ad annos,
Fit minor, & spatio carpitur illa suo.
Nec semper violæ, nec semper lilia florent,
Et riget amissâ spina relicta rosâ.
Et tibi tam venient cani formose capilli:
Jam veniet ruga, quæ tibi corpus arent.

117. Bartholomæus Rossus, S. Catulum, post mortem suavissimo sanctimoniæ odore, ac innumeris sanctitatis restituræ prodigiis illustrem, candidi lilii symbolo exornavit; quod à cespite suo avulsum, hanc epigraphen sustinet, REDOLET, ET SANAT. Maria Virgo, instar lilii, castimoniæ suæ fragrantiam passim in urbem diffudit, & libidinis flammas ab hominum animis repressit. Dionysio Carthusiano teste, *Deipara Virgo intuentium corda sic penetravit suâ inæstimabili castitate Virgineâ, quod à nullo potuit concupisci: imò potius extinxit ad horam illorum libidinem.*

S. Carol. Reliquiæ Sanctorũ. Mariæ V. virginitas. Dion. Cart. in Cant. 22

118. Lilium, manibus contrectatum, & candoris & odoris jacturam facit. Unde inscriptio. OCULIS, NON MANIBUS. Et Italicè. GRADISCO GLI OCCHI, E NON LA MANO ARDITA. Ita fœminarum modestia sui aspectum quidem & admirationem, non verò contactum permittit. *Unde Joseph*, flos ille virgineus, referente S. Hieronymo, *quia tangere eum volebat Ægyptia, fugit ex manibus ejus, & quasi ad morsum rabidissimæ canis, ne paulatim virus serperet, palliumque, quod tetigerat, abjecit.* Idipsum de alienis opibus, vel etiam de rebus sacris pronuntiare licet, quæ fidelium oculis ac mentibus venerandæ quidem, non tamen sine temeritatis aut irreverentiæ nota tangendæ exhibentur.

S. Hier. l. 2. cont. Jovin. Res sacræ.

119. Lilium, virgineæ puritatis propriissimum ectypon, si manibus teratur, mox formæ suæ jacturam & fœtorem contrahit. Unde lemma; FOETET ATTRITU. Verissimè dixit S. Hieronymus; *Tactus & joci, risus & sibili, moritura virginitatis solent esse principia.* Meus Concanonicus Joannes Mauburnus, prolixiore calamo virginitatem cum lilio comparans, ait; Hic flos *integer INTACTUS suaviter REDOLET, confractus autem, & CONFRICATUS, plurimùm FOETET. Sic virginitas inviolata, Deo & hominibus redolet; sed luxuria vitio confricata, aut signaculo fracto, infamia fœtet.*

Virginitas. S. Hieron. Jo. Maub. Alphabet. 65 tit. 30. Memb. 2

120. Lilii odor amplissimè diffundi, ac multo tempore durare solitus, gnomam præfert; PROCUL, ET DIU. Eos hoc penicillo adumbrabis, qui virtutis & excellentiæ suæ memoriam in terras remotissimas propagârunt. His inter sacros cumprimis accenseas Paulum, Augustinum, Antonium, aliosq; viros Apostolicos; & inter profanos Alexandrum, Cæsarem, Scipionem Africanum &c. quorum fama in orbe universo personat, & nonnisi ruente Sole conticescet. S. Bernardus, in conversionis suæ exordio maximum animi frigus & cordis sterilitatem expertus, frequenter in acerbissimos gemitus solvebatur: unde de se ipso scribit; *Cùm subitò fortè ad affatum, vel etiam aspectum cujuspiam spiritualis perfectique viri, interdum & ad solam defuncti, seu absentis memoriam flabat spiritus & fluebant aquæ, & erant mihi lachrymæ illæ panes die ac nocte.* Demum concludit; *Quidnam istud, nisi odor exhalantis unctionis, qua erat ille perfusus?* Ubi vides virtutis odorem, è Sanctorum aspectu, & memoria in nos derivatum, non unico tantùm momento, instar vulgarium florum, exolescere; sed liliis persimilem, *procul* diffundi, *diu* persistere.

Virtus immortalis. S. Ber. ser. 14. in Cant.

121. Ruellius & Plinius tantam in lilio fœcunditatem observant, ut ex una radice nonnunquam quinquaginta germina enasci testentur. Proinde lemmatis loco hæc Plinii verba subjunges; NIL FOECUNDIUS. Sanctos Apostolos, ac Religionum Patriarchas, qui Deo innumeros populos genuerunt, præclarâ hac icone significabis. Ecquis, obsecro, infinitam SS. Aug. Benedicti, Dominici, Francisci, Ignatii, cæterorumque fæcunditatem in calculos reducat? Nil quoque sanctâ Ecclesiâ fœcundius, quæ indies plurimos sibi & Christo sponso suo generat filios. S. P. Augustinus; *Sancta Ecclesia, Mater & Virgo, corpore casta, prole fœcunda, sponsa Christi declarata, piè nutrit filios, quos Deo Patri dignos assignare contendit.* Cæterùm cùm Galliarum Reges in suis insigniis lilia præferant, eaque, Nicolao Caussino teste, Angelorum manibus acceperint, opportunè dici potest, Regiam illorum prosapiam fœcunditate ac serie nunquam interruptâ ex stemmate semper æquali descendisse, siquidem à Pharamundo usque ad hæc nostra tempora, nimirùm juxta Catharini Davilæ Chronographiam, ab anno Servatoris nostri 419. ad hodiernum 1679. continua Regum Gallicorum successio fuit.

Pli. l. 21. c. 5. Apostoli. Patriarchæ religionum. S. Ecclesia fœcunda. S. August. l. 2. de symb. cap. 13. Nico. Caus. in aula S. divisione 4. Cath. Dav. lib. 1 Bell. civil.

122. S. Catharinam Virginem & Martyrem, ob quinquaginta Philosophos ad Christi fidem conversos, lilii Emblemate exornârunt, quod plurimis bulbis cinctum, inscriptionem tenebat; QUINQUAGENA PROLE FOECUNDUM. Plinii testimonio hæc imago nititur. *Nihil est fæcundius*, inquit, *unâ radice quinquagenos sæpè emittente bulbos.* In hoc argumentum P. Andreas Bianco;

S. Catharina V. & M. Pli. l. 21. c. 5. And. Bian. l. 4. epig. 27

Quinquaginta Sophos verbis Catharina perurgeat,
Dum probat esse rudes, sic facit esse sophos.

123. Lilium, è solo inculto & deserto progerminans, Aresio authore inscriptum habet; QUID IN VIRIDI? Argumento enim non ingrato sic concludere licet; si hic, etiamnum in sæculo, tot virtutis clarissimæ specimina edit, quid obsecro, in cœnobio, ceu solo fertilissimo, ageret? cùm, S. Bernardo teste, Cœnobium *paradisus* sit, qui *ad suavem spirans austri clementiam, quasi tot floribus vernat, quot virtutibus abundat?* Item si Romani, solius naturæ præceptionibus imbuti, in virtutum moralium palæstra tantoperè excelluerunt, quantùm Evangelicæ doctrinæ beneficio promovissent? Si Cornelius Centurio, adhuc Gentilis, Angelorum encomia est promeritus, quæ non eidem, postea ad fidem converso, delata fuerint?

Profectus. S. Bern. in Epist.

124. Gratiosa Plinii doctrina est, quod lilium à propriis suis lachrymis seu guttulis, ex ipso destillantibus, propagetur ac multiplicetur. Verba illius ita habe; *Alba lilia iisdem modis seruntur, quibus rosa: & hoc amplius lachryma sua.* Eò animum advertens

Pli. 21. c. 5

meus

meus Concanonicus, D. Gregorius Brunellus, lilium hoc pentametro, ceu lemmate, animavit; INCREMENTA SUIS ACCIPIT A LACHRYMIS. Ita nimirum anima, in dolores ac gemitus effusa, felicissimum virtutis suæ incrementum capit. Perspicuè David; *Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent.* Hoc loco minimè tacendum existimo illud S. Ambrosii documentum, quod uberes Davidis pœnitentis lachrymæ cunctos ipsius posteros, omnemque ejus familiam, ad felicitatem adeò sublimem promoverint, ut inter filios ac pronepotes suos Dominam cœli, Reginam Angelorum, ac Matrem Dei numeret. *David dicebat:* (verba sunt D. Ambrosii) *Lavabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Et ideò meruit, ut ex ejus familia Virgo eligeretur, quæ nobis partu proprio Christum ederet.*

Lachrymarum felicitas.
Ps. 125. 5.
S. Amb. l. 2. de Pœnit. cap. 8.

125. D. Hannibal, Comes de Montevecchio, Academicus inter Fanenses Divulsus, symboli loco vas crystallinum, aquis plenum, præfert, in quo lilium, dimidio calice apertum, & à thyrso suo avulsum, retinebatur, cum Horatii lemmate; SERVABIT ODOREM. Innuebat videlicet, se tametsi è patria longinquum, aliisve angustiis excruciatum, suæ tamen virtutis fragrantiam illibatam conservare. *Quia mirum non est*, inquit Sanctus Gregorius, *si quis bona inchoat, sed valde mirabile est, si intentione rectâ in bono opere perduret.* S. Ambrosius eodem planè argumento suavissimum virtutis odorem describit, quem Christus, externis calamitatibus laceratus ac sepultus, diffuderat. *Flos*, inquit, *odorem suum, & succisus reservat, & contritus accumulat, nec avulsus amittit. Ita & Dominus IESUS in illo patibulo crucis nec contritus emarcuit, nec avulsus evacuit, & illâ lanceæ punctione succisus, sacro speciosior fusi cruoris colore vernavit.*

Perseverantia.
S. Greg. l. 12 Moral. c. 34
Christi passio.
S. Amb. l. 2. de spirit. S. cap. 5.

126. D Gregorius Bolzi eundem florem Symboli loco prodoxit, qui à radice sua avulsus, folia explicare, ac suavissimum odorem è vase vitreo spargere cœpit. Epigraphen addidit; SCOPPO RECISO ANCOR MIE POMPE BELLE. Id est; VEL RECISUS FLOREO. Ita sacra Ædes, Nazaretho Lauretum translata, etiamnum floridissimam sanctimoniæ ac Venerationis fragrantiam conservat. Hac de re meus Carducius canit;

S. Ædes Lauretana.

Adhuc recisa pompa floret lilii,
Adhuc revulsa fulgurat domûs decus.

Sancti Martyres, tyrannorum sævitie à mundi hujus solo recisi, pulcherrimum felicitatis ac miraculorum florem induerunt. S. P. Augustinus, *Quid est factum de tot mortibus Martyrum? nisi ut tanquam irrigatâ terrâ sanguine testium Christi pullularet ubique seges Ecclesiæ.*

S. Martyres.
S. Aug. in Psal. 140.

127. Vivacem Juvenis indolem, propriâ suâ industriâ sine alterius adminiculo ad res maximas promoventem, lilii Emblemate significabis, quod inter deserti horrores figuratum, epigraphen ferat; ABSQUE CULTORE NITET. Sanctum Joannem Baptistam hæc Aresii imago cumprimis spectat, qui, ætate etiamnum tenerâ, montium cavernas & sylvarum umbras ingressus, sine ullius Magistri regimine clarissimum virtutis splendorem attigit. Joannes enim, teste Sancto Chrysostomo, *Neminem vidit unquam conservorum, nec ab aliquo horum visus fuit.* Sanctus Paulus Thebanus, annum agens decimum quintum, solitudinem incolere cœpit, ubi orationibus, jejuniis, ac meditationibus assiduò intentus, vitæ suæ annum decimum tertium supra centesimum attigit, nulloque usus Magistro, omnium reliquorum exemplar ac vivendi norma

Indoles nobilis.
Operari seipso.
S. Chrysost.
S. Jo. Baptista.

evasit. Unde hodie adhuc ab universa Ecclesia vocatur *Eremitarum Author & Magister.*

Bre. v. Rom. 15. Ianuar.

128. Quantùm ingeniis perficiendis & illustrandis è sedula educatione accrescat, lilium argumento haud vulgari demonstrat; quod tametsi è terra inculta productum, nativam aliquam venustatem præferat, simul tamen hanc epigraphen spectandam exhibet; CRESCET CULTURA DECOR. Horatius;

Educatio

Fortes creantur fortibus ---
Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectiq; cultus pectora roborant.

Horat l. 4. carm Od. 4

Plato; *Educatio*, inquit, *& institutio commoda bonas naturas inducit.* Et rursus: *bonæ naturæ, si talem institutionem consequantur, meliores adhuc, & præstantiores evadere scimus.*

Plat Dial. 4. de Leg.

129. Lilium pretioso liquore apes ad sinus sui delitias invitat, & vicissim serpentes venenatos arcanâ quadam vi reprimit. Unde lemma; MELLIFLUAM ALLICIT, VENENATAM FUGAT. Iidem veri Principis mores sunto, ut populi amorem clementiâ suâ concilier, hostes verò terrore, quo potest, maximo, in fugam agat. Taciti documentum est; *Princeps amorem apud populares, metum apud hostes quærat.* Ad hanc amussim Christus exactè compositus, aliquibus in extremo judicio dicet; *Venite Benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum &c.* Aliis econtra; *Discedite à me maledicti in ignem æternum &c.*

Clementia & terror.
Tacit. l. 2. Annal. ap. Lips. &c. Card. dell. cap. 12.
Christus Judex.
Matt. c. 25. n. 34. & 41.

130. Horatius Spinola Cardinalis & Archiepiscopus Genuensis, præmaturâ morte defunctus, à nobili quodam ingenio Lilii Emblemate significabatur, quod ab aratro succisum, epigraphen tenebat; ANTE DIEM. Ad verbum Virgilius de Didone Regina canit;

Mors immatura.
Virg l. 4. Æn. v. 696.

--- Nec fato, meritâ nec morte peribat,
Sed misera ante diem.

Eodem planè argumento Dardinellum, à Reginaldo occisum, introducit Ariostus.

Arist. cant. 18. stanz. 153.

Come purpureo fior languendo more,
Ch' l vomero al passar tagliato lassa;
O come carco di superchio umore
Il papaver nel orto il capo abbassa;
Così giù de la faccia ogni colore
Cadendo Dardinel di vita passa &c.

S. Gregorius Nyssenus in funebri Panegyrico Pulcheriæ ait; *Flos recens germinans, qui nondum totus è cubiculo emicabat, sed jam totus emicaturus sperabatur in ipsa parva, & imperfecta sui parte emicans decentissimè: ut subitò contabuit in vaginula ut priusquam ad incrementi vigorem proveniret, & undiq; cum odore explicaretur, ipse circum se diffluens in pulverem redigitur: nulli decerptus, nulli plexus in coronam: quasi quem frustra natura elaboraret.*

S. Greg. Nyss. Orat. de obitu Pulcheriæ.

131. Ajunt, lilium quoddam inter lacteas pluvias, è cœlo prodigiosè delapsas, progerminâsse; unde illud lemmate, ad Junonis fabulam alludente, insignierunt, COELESTI SEMINE NATUM. Innuebant videlicet, eximiam Sanctæ Catharinæ Virginis & Martyris sapientiam nullâ hominum operâ, sed solo cœlo irrigante, in fastigium adeò sublime excrevisse. Eadem gratia obtigit Alberto Magno, sancto Thomæ Aquinati, sanctæ Theresiæ, sanctæ Catharinæ Senensi, & Dominæ Baptistæ Vernaciæ, Canonicæ Regulari, quæ nullo unquam homine, sed solo Deo Magistro, quatuor volumina benè magna, & arcanis cœlestibus mirificè

Scientia infusa.
S. Catharina V. & M.

referta, scripsit. Ita nimirum in sapientia, justitia, gratia, cæterisque bonis omnibus verissimum est illud Magni Augustini; *Nisi Deus pluerit, nihil prodest quod seminatur.*

S. Aug. in Psal. 24.

132. In sacro templo Saronnensi lilium cernitur, supra complures alios flores eminens ac sublime; cum epigrammate, ET PROCUL A PROXIMIS. Tantum nempe Maria Virgo reliquas creaturas omnes in gratia & gloria excedit, ut & sanctissimos, sibiq; in cœlis proximos, longissimè antevertat. De hac dilucidè testatur Salomon; *Multæ filiæ congregaverunt divitias, tu supergressa es universas.* Sanctus Gregorius Papa eidem Deiparæ illud Isaiæ oraculum applicans, *Erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium*, concludit; *Mons quippe in vertice montium fuit, quia altitudo Mariæ supra omnes sanctos refulsit.*

Mariæ V. eminentia.
Prov. 31. 26
S. Greg. Pap. in Isa. 2, 2.

133. Lilium, exterioribus foliis candidum, interiore sinu penitus deaurato constat. Unde lemma ab Atesio huic flori inditum; IL PIU' VAGO COLOR NEL SENO ACCOGLIE. seu; PULCHRIOR INTUS. Ita homo, tametsi virtutum suarum exemplis, ac exteriore corporis symmetriâ venustatem non exiguam demonstret, hæc tamen ab interna sapientia, cognitione Dei, cæterisque animæ ornamentis longissimè superatur. Theodoretus; *Lilium, inquit, cum exteriori decore splendet, tum aureum intus flosculum continet. Talis est anima justitiæ splendore circumdata, & spiritualem sapientiæ, cognitionisque donum in intimis penetralibus gestans.*

Justus.
Theod. in Cant. 2, 2.

134. Lilium, tametsi externi candoris sui tenacissimum, internam tamen flavedinem à se abstergi, & in alios dispensari patitur. Quare Atesius epigraphen subdidit; SOL DEL CHIUSO COLORE ALTRUI FO' PARTE. Id est; IMPARTITUR INTERNA. Fœminæ sapientis hæc idea est, quæ animi sui dona, prudentiam, affectum, & omnia mentis arcana cum aliis liberalissimè communicat, solo externo castimoniæ ac pulchritudinis suæ candore excepto. Unde Sanctus Ambrosius Virginem commonefaciens, ait; *Claude vas tuum, ne unguentum effluat; claude virginitatem verecundiâ loquendi, & abstinentiâ gloriandi.* Cumprimis tamen virum litteratum, simulque avarum hæc imago concernit, qui auream sapientiæ suæ supellectilem facili quidem negotio ac prono intellectu in alios dispensat; at argento, intra scrinium recondito, tenacissimè inhæret, neque illius quidquam in alios erogat.

Mulier sapiens.
S. Amb. de Virginib.
Litterat. avarus.

135. Eidem lilio Atesius inscripsit; NON DISDICE A L'ALTEZZA IL CAPO CHINO. Id est; CELSOS IMA NON DEDECENT. Veluti diceret; Majestatis ac benevolentiæ optimum in Principe connubium esse. Jacobus Spigellius, *magnis viris*, inquit, *laudi dandum, dum aut res, aut casus tulerit, si ad sordidam etiam operam conferendam descenderint.* Certè Carolus Navarræ Princeps infimam plebem suis manibus dignatus est, ejusque vulnera occulto quodam pharmaco sanavit. Alexander Magnus gregarium militem, frigore penè concretum, in lecticam suam regiam recepit, ac propriis manibus calefecit. Trajanus Imperator, ægrotos invisurus, pauperes quasvis domos intravit. Cæterùm ad Emblematis hujus normam, seu lydium lapidem, sanctos omnes discernere licet, qui animum tantò demissiorem exhibent, quò fuerint in Dei conspectu sublimiores. Sanctus Joannes Chrysostomus; *Tales sunt omnes Sancti, si quando quopiam cumulatiore potiuntur honore, tunc demissius se dejiciunt; ad hunc modum se gessit Abraham: sermonem enim faciens cum Deo, se vocabat terram & cinerem. &c.* Ratione non absimili P. Carolus Bovius lilium, sublimi thyrso nixum, hoc lemmate insignivit, CELSUM RESPICIT IMA. Eoque Sanctum Ignatium Loyolam significat, qui, cum Societatis JESU Præpositum Generalem ageret, infimis quibusvis negotiis domesticis se addixit.

Princeps benignus
Jac. Spig. ad Pan. lib. 1. cap. 25.
Humilitas Sanctorum.
S. Io. Chrys. in Isa. c. 6.
S. Ignat. Loyola.

136. Gallorum exercitum, ab Augustissimæ Domûs Austriacæ armis propè Papiam ad internecionem deletum, ac Franciscum I. Galliarum Regem captum, lilii Emblemate significabis, quod è thyrso incurvato languidè dependens ac flaccidum, epigrapheo ferat; PERFLANTIBUS AUSTIS. Constat enim, floribus, cumprimis verò liliis (quibus Gallorum Reges in suis insignibus utuntur) proximum excidium ab Austris imminere. Unde S. Hieronymus. *MARCESCEBAT prô dolor, FLANTE AUSTRO LILIUM, & purpura viola in pallorem sensim migrabat.*

In morte.
S. Hier. ad Heliodor.

137. Homo, verbis quidem parcus, at factis locuples, lilii Emblemate significari potest, quod frondibus admodum exiguis instructum, in supremo thyrsi sui culmine vastum & grandem florem profert. Atesius inscriptionem addidit; APPO' DEL FIOR, PICCIOLE SON LE FRONDI. Id est, EXCELSUM PARVÆ FRONDES EXORNANT. Pulchrè dixit Lipsius; *Faciamus benignius, quam dicimus, & manum potius egeno aut lapso porrigamus, quàm verba.* Et prior illo S. Nilus; *Justitiam MAGIS OPERE, QUAM VERBO exerce.*

Factis major quàm verbis.
Lips. l. 1. de Const. cap. 12.
S. Nil. Paran. n. 4.

138. Quod nonnemo è lilii fragrantia capitis dolores patiatur, id non quidem lilii, sed capitis debilioris vitium est. Unde rectius eidem flori inscripsit Atesius; SE STESSO INCOLPI; CH' IL MIO ODORE ANNOIA. Id est; IPSE SIBI CULPA EST, HOC QUI LÆDETUR ODORE. Idipsum homo virtuosus, æmulorum invidiâ laceratus, dixerit. S. Paulus ait, *Christi bonus odor sumus Deo in iis qui salvi fiunt, & in iis, qui pereunt.* Hunc locum interpretatus S. P. Augustinus, ait; *Non dixit, Christi bonum se odorem esse iis qui salvi fiunt, malum autem iis qui pereunt, sed tantùm bonum odorem se dixit. Hi verò tales sunt, ut & bono odore pereant secundùm sui cordis qualitatem.* Et alibi; *Non dixit bonus odor in iis, qui salvi fiunt, & malus odor in iis qui pereunt, sed quod ad nos attinet bonus odor sumus, & in iis qui salvi fiunt, & in iis qui pereunt. Salvum fieri hominem bono odore, non est improbabile, neque incredibile. Perire autem hominem bono odore, qua ratio est? Dicam fratres. Ecce ipse Paulus prædicabat Evangelium, multi illum amabant Prædicatorem Evangelii, multi invidebant, bono odore peribant.* Succinctè meus Hugo Victorinus in eandem Apostoli sententiam dicit; *Apostolus non erat nisi Christi bonus odor, & tamen hoc odore bono alii moriebantur id est, occasionem per invidiam sumebant.* Porrò subditi perduelles & inquieti, dum æquo Principis, Judicis, aut Prælati zelo ac justâ correptione offenduntur, dolores inde conceptos non in Superiorum integritatem, sed in imperfectam propriæ vitæ licentiam rejiciant necesse est.

Virtus invisa.
2. Cor. 2. 15
S. Aug. lib. quæst. in Exod.
Idem in Psal. 44.
Hug. Vict. in illum D. Pauli loc. quæst. 41.
Judex rectus.

139. Lilii folia tamdiu manent clausa, donec rosæ suum florem plenè expleverint. Eò animum advertens Dominus Atesius, Secretarium quemdam lilii clausi symbulo exornavit, quod propè rosam, dimidio calice apertam, hunc versum

Secretarius.

lemmatis

Digitized by Google

lemmatis loco præferebat; SE TU NON BEN APERTA, IO SEMPE CHIUSO id est; NI BENE TU PATEAS, EGO LABIA CLAUSA TENEBO. Erat enim is cuidam Cardinali à Secretis, & in familiæ suæ insigniis lilium præferebat. Sanissimum Horatii consilium est;

Horat. l. 1. Epist 19.

Arcanum neque tu scrutaberis ullius unquam,
Commissumque teges.

Isocrat. ad Demonicũ. Prov. 25. 9.

Isocrates, *Diligentius*, inquit, *serva verborum, quàm pecuniarum deposita*. Et Salomon; *Causam tuam tracta cum amico, & secretum extraneo ne reveles.*

Virtus.

140. Lilii flos, inter medias spinas plantatus epigraphen sustinet; PER ANGUSTA AUGUSTIOR. Ita virtus tantò majus gloriæ suæ incrementum sortitur, quò pluribus angustiis coarctata fuerit. Ovidius;

Ovid. l. 4. de Trist.

Ardua per praeceps gloria vadit iter.
Hectora quis nosset, felix si Troja fuisset?
Publica virtutis per mala facta via est.
Quæ latet, inquè bonis cessat non cognita robus
Apparet virtus, arguiturque malis.

S. Laur. Iust. l. de casto Connub. c. 8

S. Laurentius Justinianus, meus Concanonicus, in rem nostram præclarè ait; *VIRTUS languet, nisi exerceatur, LACESSITA autem CRESCIT. Quis sufficienter narrabit ad quantum perfectionis culmen sanctum Iob evexerit tentatio? Prius soli Deo notus erat, prius virtus menti inerat tanquam novella plantatio: post probationem verò, velut ingens arbor proficiens, & in alto foras erecta cacumine, omnem suâ viriditate lætificavit Ecclesiam.*

S. Antonius de Padua. *Senec. ep. 41*

141. Sanctum Antonium Patavinum, inter eremi horrores commorantem, floris hujus Emblemate exornavi, qui spinis circumdatus, epigraphen è Senecâ mutuatam præferebat, SPECIOSUS EX HORRIDO. Enimverò eximius ille Sanctus maximum virtutis, meriti, & innocentiæ suæ incrementum è Sylvarum squalore accepit. Opportunissimè Sanctus Gregorius Nazianzenus;

S. Greg. Naz. Exhort. ad Virgines.

Sordidam vestem tuam, comamque squalidam, magis revereor, plurisque facio, quàm margaritas, vestiumque sericarum elegantiam. Egregius flos verecundia, magnum ornamentum pallor, textura insignis, virtutes sunt.

142. Spinæ, quibus lilium cingitur, eidem, ab omni exteriore offensa perseverando, instar satellitum deserviunt. Unde lemma; SIC SERVASSE JUVAT. Certè Sanctus Benedictus, nudo corpore in spinas abjecto, virginitatis candorem illibatum retinuit, & à dæmonum insidiis triumphum duxit. Nam, magno Augustino teste, *Curnis afflictio est, per quam lasciva motus seminaria castigatione discretâ comprimuntur*. De S. Benedicto canit P. Joannes Baptista Masculus;

S. Benedictus. *S. Aug. de Definition.*

Inter virgulta viruit, inter dumeta floruit,
Ne flos juventæ quidquam deberet Veneri,
Cruore florem purpureum fecit suo,
Virtutis jactum semen in spinas,
Adverso more naturæ
Et feracius provenit, & pulchrius
Acuit pudorem inter aculeos &c.

Christus patiens. *S. Amb. l. 2. de spirit. S. cap. 5.*

143. Lilium, à vicinis spinarum aculeis fortè transfixum, suavissimum odorem exhalat. Quare subscripsi; TRANSFIXUM SUAVIUS. Ita Christus, clavis & vulneribus acerbissimè perforatus, fragrantiam dulcissimam in orbem diffudit. Sanctus Ambrosius: *Flos odorem suum succisus reservat, & contritus accumulat: nec avulsus amittit. Itâ Dominus IESUS in illo patibulo crucis nec contritus emarcuit, nec avulsus evanuit: sed illâ lanceæ punctione succisus, sacro speciosior fusi coloris cruore vernavit.*

Bonitas Dei. S. Ecclesia.

144 Lilium inter spinas epigraphen reddit; MAGIS REDOLET. Nobile hoc bonitatis Divinæ paradigma est, quippe quæ gratiæ suæ odorem tantò cumulatiorem in peccatores diffundit, quò gravioribus offensis lacessita fuerit. Ita quoque inter cæteras Ecclesiæ orthodoxæ prærogativas hæc minimè postrema numeratur, quòd hæresum dumetis circumdata, fidei suæ fragrantiam incorruptam spargat. Iustus Orgelitanus; *Hæreses*, inquit, *spinis comparata, corrumpentes & corruptibiles perdocentur. Quam corruptionem Ecclesia nescit, quæ liliorum sinceritati comparata, ultro, citroque redolet, ac resplendet.*

Iust Orgelit. in Cant.

145. Animam sanctam, quæ inter flagitiorum stimulos etiamnum integra persistit, lilio, spinis circumdato, similem dixeris: addito lemmate, FLORET ILLÆSUM. Vel certè; SURGIT ILLÆSUS. Bargallus hoc Emblemate Christum, spinis coronatum, demonstrat. Ad nostrum tamen propositum Hugo Carensis sic pronuntiat; *Anima inter aculeos carnalium concupiscentiarum integra, inter pungentes sollicitudines illæsa, inter malignantes bona, inter dissidentes pacifica, quid aliud est, quàm lilium inter spinas?*

Christi coronatio. *Hug. Car. in Cant. 2. b*

146. Lilium à præsentibus spinis nonnunquam quidem transfigi, non verò eousque deprimi aut obscurari potest, quin etiamnum crescere, ac candoris sui venustatem palam demonstrare queat. E lemmate id colliges; NEC SUFFOCATUR, NEC OFFUSCATUR. Haud aliter virtus, persecutionum aculeis lacerata, nullam unquam honoris aut famæ jacturam facit. Item anima Deo chara, quantumvis ad eam opprimendam, obscurandamve conspirent malevoli; nihil tamen è gloriæ suæ ornamento unquam amittit. Hugo Cardinalis super illa sacri Epithalamii verba, *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*, ait, *Contubernio spinarum conjunxit nomen amicæ. Et ne minus decorum se crederet ex spinarum punctionibus; ideò nominat illam lilium inter spinas, quasi dicat, nec amoris gratia, nec odoris fragrantia, nec decoris vernantia minuitur in sponsa, vicinitate aut punctione spinarum, sed potius augmentatur.*

Virtus inter persecutiones. *Hug. Card. in Cant. 2. 2.*

147 Cùm Petrus Franciscus Marchio de Malaspina Odoardi Farnesii Ducis Parmensis, etiamnum pupilli, tutorem ageret, symboli loco lilium, spinis circumdatum, depinxêre; cum dicto; DONEC ADOLEVERIT. Lilium enim Domûs Farnesianæ, spina verò Marchionum illorum insigne gentilitium habetur. Et certè quemvis juvenem, instar lilii, educationis rigorosæ aculeis exstimulari convenit. *Parentes*, è P. Francisci Mendozæ doctrinâ, *aculeatis præceptionibus debent filios erudire, ne à vitiis obruantur. Hæc enim præcepta spineta quædam sunt, quibus inclusi flores non lacerentur, sed muniantur*. Sanctus Ambrosius, Parentes imbuens, *Salubriter*, inquit, *ista compungunt; stimulant ista, non vulnerant.*

Educatio. *P. Francisc. Mendoz. in 1 Reg. c. 1. Annot 32. sect. 1. S. Amb. ser. 22. in ps. 118*

148. In insigni Templo Saronensi Mariam Virginem, sine labe conceptam, è lilii symbolo dignoscere licet: quod spinis circumdatum, epigraphen præfert; AUGENT INDECORA DECOREM. Eò etiam illa sacri Epithalamii sententia collineat. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* Innuitque, miram ac illibatam Deiparæ puritatem,

Conceptio M. V. *Cant. 2. 2.*

Digitized by Google

cum peccaminosâ creaturarum omnium labe comparatam, gloriosissimè excellere. *Nam sicut mirabile est, inter senticosa & ferruginea lilium undequaque formosum, & blandulum, & candidulum prodire, sic,* inquit Paulus Serlogus, *stupendum fuit, corruptâ generis humani massâ, cunctisque spinâ originalis delicti transverberatis, Mariam absque naevo concipi.* Eodem Emblemate hominem, inter sceleratorum contubernia sanctum & innocentem, exornabis: siquidem, asserente Sancto Bernardo; *Non mediocris titulus profectò virtutis, inter pravos vivere bonum, & inter malignantes innocentiae retinere candorem, & morum lenitatem.*

Paul. Serlo in Cant. Vestig. 18 sect. 1 n. 8

Societas mala.

S. Bern. ser. 48. in Cant.

149. Homo, injurias beneficiis compensare solitus, lilium imitatur, quod spinas, ad illud transfigendum indies armatas, candore suo exornat. Unde mea quidem sententiâ inscribes; COMPUNGENTES ILLUSTRAT. S. Bernardus, Emblemati huic ansam suggerens, *Lilium,* inquit, *ipsas usque pungentes se spinas, candore proprio illustrare & venustare non cessat. An non proinde lilium tibi videtur implere quodammodo Evangelii perfectionem, quâ orare jubemur pro calumniantibus & persequentibus nos, benefacere his, qui oderunt nos? Ergo & tu fac similiter, &c.*

Benefacere inimicis.

S. Ber. loc. citat.

150. Aliquot lilia, à cespite suo avulsa, epigraphen sustinent; ET AVULSA FLORESCUNT. Penicillo non multum dissimili inter caeteram funebrem pompam Ranutii I. Parmensium Ducis, lilium depictum cernebatur; cum lemmate, ET RECISUM VIRESCIT. Mens Emblematis utriusque erat, insignium personarum merita ac virtutes è fatali mortis falce plurimum viroris accipere. Nec tamen abs re dixeris, eodem Emblemate mortuorum reviviscentiam significari, de qua per metaphoram pronuntiavit Jobus; *Lignum habet spem, si PRAECISUM fuerit, rursum VIRESCIT.* Nam interprete Magno Augustino, *Quomodo animae nostrae promittitur beatitudo, sic & carni nostrae promittitur resurrectio.*

Virtus infestata.

Resurrectio.

Iob. 14. 7.

S. Aug. in Ps. 62.

151. Lilium, tametsi falce recisum, nullam perinde candoris aut formae suae jacturam sustinet. Unde lemma, CITRA VIGOREM. Haud aliter S. Joannes Baptista, postquam Herodis ferro decollatus fuerat, vires suas integras conservavit, &, tametsi extinctus, circumstantes omnes in sui timorem & reverentiam rapuit. De hoc S. Ambrosius; *Os aureum illud exangue, cujus sententiam ferre non poteras, conticescit, & adhuc timetur.*

S. Jo. Bap. decollatus.

S. Amb. l. 3. de Virgin.

152. P. Aloysius Juglaris ad exequias Victorii Amedei, Sabaudiae Ducis, lilium figuravit, supra quod copiosae pluviae, è coelo dilapsae, eidem nutriendo & gravando inserviebant. Addito lemmate, INDE ALOR, UNDE PREMOR. Innuebat videlicet, superstitem Regiam Viduam Christinam, è Galliis oriundam, praeter copiosas lachrymas, quibus ob mariti mortem arctissimè premebatur, nullum aliud nutrimentum admittere. Huic argumento ipsaemet sacrae Litterae suffragantur, quando lachrymarum imbres animae alimentum vocant, *Fuerunt mihi lachrymae meae panes die ac nocte.* Dilucidè Cassiodorus, *Fletus,* inquit, *est cibus animarum, corroboratio sensuum, refectio mentium.* In rem tamen nostram omnium opportunissimè Petrus Cellensis; *Panis lugentium abundantia est lachrymarum. Sicut enim panis esurientem, sic lachryma reficit animum dolentem: deficit esuriens sine pane, lacerata languet anima sine lachrymarum effusione.*

Lachrymae.

Psal.

Cassiod. in hunc loc.

Pet. Cellens. lib. de panibus c. 12.

153. Franciscus Raulinus observat, lilium aureis quibusdam ac venustis filis, instar coronae, ambiri: atque, coronam illam lilio in mirifici candoris sui praemium deberi. MERUIT CANDORE CORONAM. Opportunissimè hoc Emblema Sanctum Casimirum spectat, qui, Poloniae coronâ necdum insignitus, eandem purissimo ac perenni suo candore meruit. Item Sacra Sponsa è Libano ad coronam vocata est, quod interiori nostro candori aeternae coronae praemium respondeat. Sanctus Rupertus in illa Sancti Epithalamii verba; *Veni de Libano sponsa mea, veni de Libano, veni, coronaberis;* ait, *Venies de Libano, quod interpretatur candidatio, id est, migrabis de corpore isto, corpore candido, corpore virgineo, & coronaberis &c.*

Puritas coronatur.

Cant. 4. 8.

S. Rupert. in hunc loc.

154. Lilium in sinu suo, veluti cratere argenteo, aliquot stamina deaurata recludit. Unde lemma; ARGENTO COPULAT AURUM. Ita Virgo carnis suae munditiem cum charitatis fervore copulet, necesse est. De Magna Dei Parente testatur Richardus à Sancto Laurentio; *Maria lilium, croceus color in medio floris charitas ardens in corde; aliter non est castitas meritoria. Vel melius; candor floris castitas: aureus color signat charitatem &c.*

Virgo charitativa.

Rich. à S. Laur. l. 12. de laud. Virg.

155. Etsi lilium utpote florum princeps, sublimitate reliquos omnes excedat; nunquam tamen verticem superbè elatum, sed semper declivem ac submissum demonstrat. Plinii de illo testimonium est, *Languido semper collo.* Quare P. Lucretii Borsatii lemma est; NUNQUAM ERIGITUR. Magnates hanc iconem, veluti actionum suarum amussim, prae oculis habeant; licet enim dignitate caeteros antecedant, à fastu tamen alienissimi, omnibus se benignos & affabiles exhibent. Davidem, obsecro, intuere, qui in Regem, Prophetam, Sanctum, & amicum Dei praerogativis planè maximis ac singularibus electus, de seipso affirmatè testatur; *Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei. Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.* Plinius inter caeteram Trajani panegyrim hoc encomium posuit. *Immensus cum sis majestate imperatoriâ, tuâ te modestiâ contines.*

Pli. l. 21 c. 5

Princeps benignus

Psal. 130. 1.

Plinius in Trajano.

156. Gambertus lilium, plurimis apibus circumdatum, hâc Virgilii gnomâ insignivit; OMNIBUS IDEM. Ea Principum benevolentia esto, ut omnibus non tantùm aures mansuetas & comes, sed & uberes gratias suas communes faciat. Plutarchus, ex amicis quendam Themistocli dixisse refert, *Optimè ipsum praefuturum Republicae, si se omnibus aequalem praeberet.* Sanctus Remigius in illud Psalmi commentatus, *In medio autem Deus dijudicat,* ait; *Nota quod dicit, Nam qui est in medio, aequaliter à circumstantibus videtur: & quia Deus communis est omnibus, rectè in medio positus dicitur.*

Virgil. l. 2. Georg.

Princeps benignus

Plutarc. in praecept. gerend. Reip.

S. Remig. in versum 1. Psal. 81.

157. Joannes Baptista Ruscellus ingenioso Emblemate lilium produxit, quod è sublimi thyrso suspensum, cervicem exhibere solet; pondere suo languidam ac depressam. Epigraphen addidit; SIBI ONERI CERVIX. Haud aliter dignitates, quantò sublimiores, eò plus oneris conferre solent. S. Joannes Chrysostomus de Regibus ait; *Non ita corona caput circumdat, sicut animum solicitudo.* Et S. Isidorus, *Honor ex onere venit, aut potius EX HONORE ONUS.* Denique S. Petrus Blesensis; *Sciebam,* inquit, *omnem honorem hujus saeculi esse impedimentum grave & quoddam peremptorium salutis aeternae.* Emblematis mentem sequentibus Jambis explicat meus Carducius;

Dignitas onerosa.

S. Chrys. homil. 66 ad popul.

Pet. Blesens. Epist. 102

Dum candidantes flore vernat lilium,
Decora cervix pondus assurgit sibi.

Sic

Sic dignitas regnantis augustum caput
Dum tollit in sublime, con pondus gravat,
Quo pressus ille sæpius gemit, ruit.

158. Etsi lilia eximium decorem ac voluptatem congenitam habeant, ea tamen Veneri extremum sunt exosæ ac horribiles. Pierii verba sunt; *Licet & pulchra, & delicata lilia sint, ea tamen invisa Veneri.* Eamobrem huic flori inscripsi, INVISUS VENERI. Ita nimirùm usus obtinuit, quòd puritas ab impuris, meritum ab indignis, & virtus à sceleratis habeatur odio. Ut adeò benè canat meus S. Prosper;

Pier l. 55. de Pudicitia. — Virtus odio habita. — *S. Prosper.*

Impia pars mundi parti est infesta piorum,
Nec tolerare potest dissimiles animos.

159. Lilium pulcherrimum è vili terra nascitur. Unde lemma; FOEDÆ STIRPS PULCHRA PARENTIS. Mariam Virginem hæc imago spectat, quæ ex Eva, corruptâ per originariam luem tellure, instar lilii, pulcherrima prodiit. Ut adeò vel ob hanc rationem à Magno Augustino rectè cognominetur *Flos campi, de quo ortum est pretiosum lilium convallium.* Et à S. Epiphanio; *Lilium immaculatum, rosam immarcessibilem generans.* Audi imaginis suæ interpretem Jacobum Masenium;

Mariæ V. puritas. — *S. Aug. ser. 18 de sanct. S. Epiphan. orat. de laud Virg.*

Lilia deformis cernis pulcherrima terra,
Maternum soboles vincit honore decus.
Progenies Evæ Virgo est, discrimen in uno est;
Hæc nullum crimen, quo maculetur, habet.

160. Lilium, inter spinas promicans, epigraphen tenet; DEFENDITUR, NON OFFENDITUR. Virtutem indies cernimus defendi potius, quàm offendi adversitatibus. Maria Virgo, quam S. Damascenus ex Sacro Epithalamio *Lilium inter spinas* vocat, calamitatibus & ærumnis mirificè promovebat, unde à Buteone cognominatur *Lilium suave spirans, fideles odore perfundens.* Rursus P. Jacobus Masenius;

Virtus. Maria V. — *S. Damasc. Orat. 1. de Nat. ex Cant 2. Buteo hym. gr p. 123.*

Vidimus in mediis surgentia lilia spinis,
Inter & hæreticos Virginis esse decus.
Spina tegit florem: Virgo defenditur hoste,
Adversis virtus quæ caret, illa minor.

161. Decumbente Ludovico XIV. Galliarum Rege, lilium depinxi, quod supra thyrsum suum languescens, emoriebatur, cum lemmate, IMPEDIUNT NEC REGNA MORI. Eadem enim & Reges & mendicos manent fata. Senecâ teste, *Omne humanum genus, quodcunque est, quodcunque erit, morte damnatum est.* Emblemati explicando ita cecini;

Mors omnibus communis. — *Senec ep. 72.*

Suppositum calcat moriens flos regius orbem,
Nec florem impediunt subdita regna mori.
Nec te orbis, nec te sceptrum, Ludovice, juvabunt,
Ipse etiam mortis subditus orbis erit.

162. Christinam, Sueciæ Reginam, Lilii Emblemate repræsentârunt, quod foliis spoliatum, epigraphen sustinebat; ADHUC IN STIPITE REGNAT. Regno enim terrestri sponte abdicato, in Christo, quo unicè optima Regina nititur, etiamnum regnat, æternùm regnatura in cœlis. Emblemati explicando hoc distichon addidêre;

Relinquere mundum

Excussis flores. & adhuc in stipite regnat,
Quod superest, sceptrum floribus esse potest.

Quî autem mundum hunc, in cœlis regnaturus, contemnas, Præceptorem audi Magnum Augustinum; *Quem regnare delectat, uni omnium regnatori Deo subditus hæreat, plus eum diligendo, quàm se ipsum.*

S. Aug. de vera Relig. cap. 48.

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

MIRACULUM HISPANICUM.

Cap. XV.

163. AIunt, Miraculum Hispanicum, si transplantetur, florem à priori longè diversum producere. Unde lemma; SATIONE FLOS ALTER. Ita multi, quando in exteras regiones proficiscuntur, moribus ac prærogativis longè nobilissimis inclarescunt. P. Octavius Boldonius Domino Cæsari Monrio Oratori ad Hispanias Extraordinario, & Neapolim Ordinario, his versibus accinuit;

Mutatio.

Desere surgentes septeno vertice colles,
Vastaque terrarum perlege, Monte, sola.
Altior externos translata adolescit in agros
Arbor: sic tolles culmen in astra tuum.

Et certè vatem illum minimè vanum fuisse, effectus comprobavit; nam in Hispanias profectus, sacram Cardinalium Purpuram retulit. Porrò homo è pristina vitiorum sorde per pœnitentiam eluctatus, in alium longè meliorem, Deoque gratum immutatur. S.P. Augustinus; *Mutat homines in melius pœnitentia peccatorum: sed nec ipsa videtur aliquid profutura, si ab operibus misericordiæ sterilis fuerit.* Et alibi brevius; *Muta cor, & mutabitur opus.*

Pœnitentia. — *S. Aug ser. 5. de temp. cap 11. Item ser 12 de Verb. Dom. c. 3.*

164. Hic flos, sole exoriente explicatur, & cadente constringitur. Unde lemma; TUA LUCE FLORESCO. Hominem, ab alterius ope penitus dependentem, hoc emblema spectat. Ita Labanus Jacobo suo ingenuè fassus est; *Experimento didici, quia benedixerit mihi Deus propter te.* Idipsum de Josepho, in Putipharis domum recepto, testatur Sacer Codex; *Benedixitque Dominus domui Ægyptii propter Joseph.* Et arcâ in ædes Obededom delatâ, *Benedixit Dominus Obededom, & omnem domum ejus.* Porrò gratiæ Divinæ luce homo in virtutum flore plurimùm excrescit. S. P. Augustinus; *Quomodo terra de cœlo expectat pluviam & lucem, sic homo de Deo debet expectare misericordiam & veritatem.*

Dependentia. — *Gen. 30 27. Gen 39 5. 2 Reg 6. 12* — Gratia Dei. — *S Aug in psal. 46.*

165. D. Benedictus Cantianus, Can Reg. Lat. vir summi ingenii, observat, hunc florem oriente Sole non aperiri, ut aliqui opinantur, sed claudi. Unde illum sub nocturno cœlo foliis explicatis depinxit; cum lemmate; LUX OBVIA CLAUDET. Eadem hominis modesti consuetudo est, quòd ingenii sui splendorem nunquam ad intuentium oculos, & in mundi theatrum ambitiosè efferat. Ita Angelus, cum comite suo Jacobo luctatus, ne tanta gratia in Patriarcham illum collata sub clarissimo die divulgaretur, mox aurorâ ingruente evanuit. Mercator ille Evangelicus thesaurum suum, paulò ante repertum, nullâ interpositâ morâ abscondit. Quin, Protoparens noster ob eam potissimùm rationem in terrestri paradyso collocatus est, ut sanctas suas operationes, in eo peractas, modesto silentio comprimeret; *ut operaretur & custodiret*, inquit Sacer textus. Appositè dixit Benedictus Fernandez; *Frustra quippe bonum opus efficitur, si ubi effectum est, non custoditur; incustoditum enim abripitur, evolat, evanescit. Claudantur necesse est fores, ne foras erumpant opera, quæ hominum oculis & laudibus inquinantur.*

Modestia — *Gen, 32. Gen 2 15. Benedict. Fernand in c. 32. Gen. sect. 9. n. 3.*

166. Hic flos, sapore, odore, omnique aliâ utilitate penitus destitutus, præter vivacem colorem ac externam venustatem nihil complectitur. Unde eidem

Digitized by Google

Appa-rentia. inscripsi; SPECIES TANTUM INANIS. Ita res quævis mundanæ nonnisi formam aliquam apparentem & fucatam recondunt. Verissimè dixit Petronius Arbiter; *Ferè totus mundus exercet histrionem.* S. Gregorius Papa de mundi affectis scribit; *Dum ad exteriorem gloriam per superficiem, nullâ intus firmitate solidantur. More quippe calami, intus sunt per fatuitatem vacui, sed foris per speciem & ostentationem pulchri.*

S Greg. l. 33 Moral. c. 3.

PAPAVER.

Cap. XVI.

167. NObile quoddam ingenium, ut Cardinalem Horatium Spinolam nimio laborum pondere oppressum demonstraret, ad funebrem ipsius pompam papaver depinxit, quod versus terram inclinatum, epigraphen sustinebat; PONDERE VICTUS. Atque adeò quidquid nimium est, nocumentum parit. Ovidius;

Nimium nocet. Ovid. l. 1. Pont. Eleg. 5.

Occidet, ad Circi si quis certamina semper,
Non intermissis cursibus, ibit equus.
Firma sit illa licet, solvetur in æquore navis,
Quæ nunquam liquidis sicca carebit aquis.

Opportunè dixit Terentius;

Apprimè in vita hominis utile est, ut ne quid nimis.

168. In summi cujusdam Principis morte falcem depinxerunt, aliquot papaveribus imminentem; cum lemmate, SUMMA METIT. Tarquinii factum hoc Emblemate attingitur, qui excelsiora horti sui papavera regio baculo detruncabat. Et certè, quod mortem repentinam attinet, Personæ, gradu ac dignitate sublimes, eidem magis videntur obnoxiæ, quàm gregarii ac inferioris notæ homines. Testes hujus rei luculentos intuere Regem Saulem, Principem Jonatham, Principem Absalonem, Principem Adoniam, Regem Jojadem, Regem Zachariam, Regem Phacejam, Regem Amon, Regem Josiam, aliusque innumeros, in sacris Litteris violento occisos ferro. Hâc ipsâ morte etiam alios Reges interiisse, passim Historiæ prophanæ referunt. Sanctus Petrus Damianus eos compendio exhibens, ait; *Seculares Principes, qui turbis popularibus præsunt sæpè gladiis perimuntur. Nam ut de multis paucos adhibeam: Cajus, Claudius, Nero, Galba, Otho, Vitellius, omnes isti Imperatores, per continuam sunt seriem unus post alterum præcipitati, & excepto Claudio, cuncti sunt vel suis, vel hostilibus gladiis interempti. Postmodum quoque sicut Romana narrat historia, Martianus, Antonius, Alexander, Maximinus, Gordianus, Decius, Gallus, Volusianus, omnes hi seriatim sibimet per continuum ordinem succedentes, gladio trucidante prostrati sunt.* Prolixiùs hac de re differentem lege eundem Sanctum Doctorem lib. 7. Epist. 5.

Mors Magnatũ

S Pet. Dam. 1. Epist. 5.

PÆONIA.

Cap. XVII.

169. PÆoniæ folia facillimo negotio, sive nimio solis ardore, sive pluviarum copiâ, decutiuntur. Unde lemma; MULTIPLEX, MOX NULLA. En vanas, transitorias, & caducas mundi blanditias, Emblemate genuino descriptas! In rem præsentem S. Nili consilium est; *Cùm vides divitias, aut gloriam, aut mundanam potentiam, considera labilitatem ipsorum, & effugies illecebram.* Hoc sensu David, *Vidi*, inquit, *impium superexaltatum, & elevatum sicut cedros Libani. Et transivi & ecce non erat.* Et Matathias; *A verbis viri peccatoris ne timueritis; quia gloria ejus stercus & vermis est hodie extollitur, & cras non invenietur.* Aureo ore rem totam complexus Sanctus Joannes Chrysostomus, ait; *Ubi nunc est refulgens consolatus ambitio? ubi resplendentes ad invicem syderum toto orbe lampades? ubi diversorum munerum pompa? ubi corona & varius totius orbis ornatus? ubi tuba, & theatralis illa populi adulantis acclamatio? Repentinis spiritûs flatu tanquam folia decussa sunt, & arbor nuda derelicta est. &c.*

Voluptas mundi. S Nil. Paræ. num. 91.

Psal. 36. 35

1 Mach. 2. 62.

S Io. Chrys. Ep. ad Eutrop. tom. 5.

170. Illustre quoddam ingenium, ut heroicas animi vires, à Cardinali Horatio Spinola in perferendis acerrimis doloribus exhibitas, imagine depingeret, Pæoniam expressit, cum lemmate; CLARIOR IN TENEBRIS. Et certè virtutis radii nullibi clarius, atque inter calamitatum umbras diffunduntur. Rectè ac compendio dixit Magnus Augustinus; *Virtus eò pluris æstimanda est, quò plura contemnit.* Ovidius;

Virtus afflicta. S Aug. in serm. Ovid. l. 5. Trist. Eleg. 6

Scilicet adversis probitas exercita rebus
Tristi memoriam tempore laudis habet.
Si nihil infesti durus vidisset Ulysses,
Penelope felix, sed sine laude foret.

ROSA.

Cap. XVIII.

171. SCipio Bargalius Rosæ recenti subscripsit; NASCENDO SENESCIT. Et Ferrus; VIX ORTA FUGIT. Hinc expressam cùm vitæ, tum venustatis humanæ ideam habeto. Et quidem de humana vita pronuntiat S. Isidorus; *Nihil fugacius sæculo, rebusque sæculi, quas dum tenemus, amittimus, mutamur & currimus, nescientes ad mortis terminos pervenimus.* Et Manilius;

Vita humana. S Isid. l. 3. in Amos.

Nascentes morimur, finisque ab origine pendet.

Et Petrarcha;

Petrarch. 3 p. sonetto 2.

O nostra vita, ch'è sì bella in vista,
Com perde agevolmente in un mattino
Quel ch' in molt' anni à gran pena s' acquista.

Eò reflectens Achilles Bocchius, ait, si vitæ nostræ florem adeò lubricum esse, todies experiamur, consultum omninò haberi, ut sapientiam celerrimè conquiramus, siquidem omnis mora plurimum habet periculi;

Achill. Boc. Symb. 120.

Gratia quàm florum brevis est, præcepsque rapina,
ET DUM PUBESCUNT, CONSENUERE ROSÆ.
Tam nobis brevis est ætas, præcepsque Juventa,
Et dum pubescunt, consenuère genæ.
Ergò age, dum potes, præsentibus utere: ne cras
Expectes, si vis discere, disce hodie.

De venustate humana sapienter canit Seneca;

Venustas humana. Senec. in Hippolit. Act. 2.

Anceps forma bonum mortalibus,
Exigui donum breve temporis,
Ut velox celeri pede laberis!
Non sic vere novo prata decentia
Æstatis calidæ dispoliat vapor,
Sævit solstitio cùm medius dies,
Et noctem brevibus præcipitat rotis:
Languescunt folio lilia pallido,

Fe

Et grata capiti deficiunt rosa,
Ut fulgor teneris qui radiat genis
Momento rapitur; nullaque non dies
Formosi spolium corporis abstulit &c.

In rem præsentem poteris tam Rosam, quàm venustatem humanam gemino illo unius versûs hemestichio significare; UNA DIES APERIT, & CONFICIT UNA DIES. Vel ut aliis placet; JUNCTA SENECTA PREMIT. Emblematis hujus tam structuram, quàm applicationem Ausonius subministrat, ubi inter plura alia de Rosa in hæc verba canit;

Ausonius Idil. 14.

Hac modò, qua toto rutilaverat igne comarum,
Pallida collapsis deseritur foliis.
Mirabar celerem fugitiva ætate rapinam,
Et dum nascuntur consenuisse Rosas.
Tot species, tantoque ortus, variosque novatus
Una dies aperit, conficit una dies
Quàm longa una dies, ætas tam longa Rosarum;
Quas pubescentes juncta senecta premit.
Collige Virgo rosas, dum flos novus, & nova pubes,
Et memor esto ævum sic properare tuum.

Pueritia vivax.

172 Idem Bargalius Juvenem quemdam, è vitæ suæ veterno expergefactum Rosæ symbolo exornavit, quæ nascenti soli objecta, epigraphen tulit; DESTASI ALLO SPUNTAR DEL PRIMO RAGGIO. Idest, FLORET IN ORTU. Idipsum in S. Paulo evenisse cernitur, vix enim *circumfulsit eum lux de cœlo*, mox excusso pristinæ vitæ lethargo, in voces has virtutis plenissimas erupit, *Domine quid me vis facere?* Unde postea de seipso testatus est, *Cùm vocavit me per gratiam suam, continuò non acquievi carni & sanguini &c. Facilè* enim, inquit S. Hieronymus, *rumpit hæc vincula amor Dei, & gehenna timor.*

Conversio S. Pauli. *Act. 9. 6. Galat. 1. 16. S. Hieron. ad Heliod.*

Misericordia & Justitia.

173. Florum nobilissima, Rosa, tantùndem in purissimas apes est benefica, quantùm scarabæis, animalibus obscœnissimis, nocet. Unde Bargalius ex uno Rosæ latere scarabæum, ex altero apem figuravit; cum lemmate, UNI SALUS, ALTERI PERNICIES. Dominus Aresius eidem, cum solo scarabæo depictæ, inscripsit; SORDIDO PERNICIES. Vel ut alii placet; TURPIBUS EXITIUM. E contra Rosa solam apem sustinens, epigraphen reddit; FLORIGERÆ SALUS. Bonus Prælatus, ac verus Judex, genuino hoc Emblemate significantur, quippe qui æquo animo in bonos præmia, & supplicia in sceleratos partiuntur. Verbum Divinum geminam hanc prærogativam à Simeone retulit; *Ecce positus est hic in ruinam & in resurrectionem multorum.* Id est, interprete Timotheo Hierosolymitano, *In casum quidem incredulorum, in erectionem verò credentium, In casum Synagoga, in erectionem autem Ecclesia: ad casum & ruinam dæmonum, erectionem verò Sanctorum: in casum profanorum & impurorum, ad erectionem verò justorum atq; bonorum.* Clarissimè tamen adversos illos salutis & ruinæ, vitæ & mortis effectus in Augustissimo Altaris Sacramento experimur. S. Ecclesia de illo canit, *MORS EST MALIS, VITA BONIS.* Eamobrem sacer quidam Cygnus, in Assueri convivio Divinam Altaris mensam præfiguratam asserens, acutè observat, illud non tantùm in amœnissimo horto, sed insuper in obscuri cujusdam nemoris vicinia celebratum esse. Porrò mentem suam hoc epigrammate explicat;

Judex. Prælatus.

Luc. 2. 34. Timoth. Hieros. in hunc loc.

Eucharistia.

Splendida regali Assuerus convivia luxu
Dum struit, hinc hortus cernitur, inde nemus.
Sunt flores horto, nemori sunt horrida monstra,
Hoc gignit spinas, & parit ille Rosas.
Dum parat Angelicas Regum Rex dona, dapesque,
Collocat æthereos inter utrumque cibos;
Est nemus, est hortus: bonus est hinc, inde malusque,
Colligit hic spinas, colligit ille Rosas.

Cæterùm quod SS. Eucharistia, instar recentis Rosæ, TURPIBUS EXITIUM afferat, Sanctus Joannes Chrysostomus disertè testatur; *Sicut corporalis cibus, cùm ventrem invenerit adversis humoribus occupatum, & amplius lædit, & magis nocet, & nullum præstat auxilium: ita & iste spiritualis cibus si aliquem reperit malignitate pollutum, magis eum perdet, non suâ naturâ, sed accipientis vitio.*

S. Io. Chrys. serm. de Prodit. Iud.

174. Rosæ, sive explicatæ, vel compressæ; sive virentes, vel aridæ, nunquam non suavissimam aliquam fragrantiam diffundunt. Unde Bargalius eas hoc lemmate exornavit; SEMPER SUAVES. Ita virtuosa consuetudo suavitatem à se penitus individuam spargit. Eadem imago felicissimas Mariæ Virginis S. Agnetis, S. Elisabethæ, Lusitanorum Reginæ, S. Franciscæ Romanæ, S. Theresiæ, aliarumque animas concernit, quæ tam in ætate provecta quàm juvenili; tam in vitæ decursu, quàm post mortem semper suavissimum puritatis, sanctimoniæ, & Angelicæ excellentiæ odorem exhalârunt. Ut adeò verissimè in omni loco & tempore hanc Apostoli gnomam sibi tribuere potuerint, *Christi bonus odor sumus.* Nam, ut benè subinfert Magnus Augustinus, *Odor bonus, bona fama est; Felices, qui bono odore vivunt.* Illud ipsum encomium jure sibi vendicant personæ, naturâ suâ suaves, benignæ, & affabiles; quales fuêre Titus Imperator, Trajanus, Scipio Africanus, Thomas Morus, Philippus Nerius, alii.

Virtus.

2 Cor. 2. 15. S. August. tract. 10 in Ioan.

Benignus.

175. Seipsis quidem Rosæ multùm vivaces, ac coloris perquam grati sunt; at irrigatæ, maximum venustatis suæ incrementum capiunt. Id quod Bargalius hoc lemmate innuit; IRRIGATÆ VIVACIORES. Ita bona consilia ac sanæ præceptiones, in nobilioris animi juventam profusæ, summum ex ipsius indole splendorem eliciunt. Ratione haud multùm dissimili virtutes, ceu totidem animi nostri rosæ, si pectoris contriti lachrymis irrigentur, felicissimè progerminant. S. Joannes Chrysostomus, Annæ Prophetissæ fidem dilaudans, *Volo vos*, inquit, *ad Annam introducere atque in pratum virtutum illius introducere sermonem: pratum, inquam, non quod rosaria profert aut alios flores, qui marcescunt; sed quod deprecationem ac fidem, magnamque tolerantiam, siquidem hæc longè sunt vernis floribus redolentiora; ut quæ non æquarum fontibus, sed quæ lachrymarum imbre rigantur. Neq; enim perinde amnium fontes floridos reddunt hortos, ut plantam deprecationis fontes lachrymarum irrigantes, faciunt in summam altitudinem excurrere.*

Educatio.

Oratio cum lachrymis.

S. Io. Chrys. homil. 3 de fide.

176 Rosæ, inter cepas plantatæ, epigraphen sustinent; OPPOSITIS FRAGRANTIORES. Vel ut D. Primo Aloysio Tatti placet; GRATIOR HINC OLEO; vel ut P. Sylvestro à Petrasancta, OLET SUAVIUS. Vel, FLORET FELICIUS. Vel, RUBET AMÆNIUS. Haud aliter Divina bonitas suos favores omnium maximè in humanam gentem dispensat, quando à flagitiorum sordibus gravissimè provocatur. Nec abs re dixeris; virtutem, sceleratorum consuetudine circumdatam, geminatos ac pretiosissimos odores spargere. D. Mathæus

Bonitas Dei.

Bonus inter malos.

D. Matth. Boss. Ep. 156

Bossus ait; *Tuus clypeus sit perpetuus Domini timor, sit oder ipse virtutis, qua una adeò quidem potentissima est, ut à vitio, atque nequitia superari minime queat, verùm quantò magis à nefario aliquo incessitur, atq; pertunditur scelere, tantò quidem magis invalescat, atque firmetur* Quin, & innocentia, sanctitas, & animæ Deo charæ, inter insanium persecutorum, ac tyrannicæ impietatis horrores mirificè invalescunt, & cœlestem fragrantiam longè suavissimam exhalant. Id quod in sanctis Martyribus Luciâ, Agathâ, Bibianâ, aliisque Heroinis cumulatè cernitur.

Virtus inter persecutiones. *S. Nil. Paræ. n. 92.*

177. Virtutem, inter calamitates ac miserias locupletatam, Rosæ Emblema repræsentat, quæ supra cespitem plantata epigraphen reddit; E TRA LE SPINE PUR SPUNTANDO VIENE. Id est; VEL INTER SENTES GERMINAT. S. Nili parænasis est; *Tolera tribulationes: inter ipsas enim virtutes, quemadmodum inter spinas, Rosæ nascuntur & germinant.* Eâdem icone significatur, calamitates esse individuas humanæ vitæ comites. Unde Seneca canit;

Vita humana. *Act. 1.*

> *--- Nulla dies*
> *Mœrore caret, sed nova fletus*
> *Causa ministrat.*

Lips. Cent. 2. Ep. 67.

Et Justus Lipsius; *Trica & spina hac omnis vita: & fallimur, si quærimus in ea gaudiorum flores.*

Christus in passione. *S. Aug. in psal. 148.*

178 Rosarum arbuscula squalida, frondibus, omnique cultu inter hyemis rigores destituta, epigraphen sustinet; NON SEMPER NEGLECTA. Vel, ET NEGLECTA VIRESCO. Sacratissima Servatoris nostri humanitas hanc imaginem sibi propriam vendicat, quæ passionis suæ tempore derisa ac neglectui habita, paulò post in immensum gloriæ florem revixit S.P. Augustinus; *Passio Domini ostendit nobis vitam præsentis necessitatis, quâ oportet & laborare & tribulari, & ad extremum mori. Resurrectio verò & clarificatio Domini ostendit nobis vitam, quam accepturi sumus.* Et certè lætissima hæc fiducia, quod post terrenas calamitates ad æternæ felicitatis florem simus resurrecturi, Juvenem illum

2. Mach. 7. 9

Machabæum eousque erexit, ut Antiochi tyrannide horrendùm dilaniatus, liberè exclamaret, *Tu quidem*

Ioan. 16. 20

scelestissime in præsenti vita nos perdis: sed Rex mundi defunctos nos pro suis legibus, in æternæ vitæ resurrectione suscitabit. Quin, & ipsemet Servator suos discipulos, extremùm afflictos, spe illâ solatus est; *Plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit; vos verò contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.*

Christi passio. *S. Aug. ser. 23. de temp.*

179. Rosarum frutex, brumâ rigente horridus ac spinis formidandus, epigraphen tenet; DABIT MURICE PICTAS. Christus, spinis ac flagellis in passione circumdatus, postea æternam gloriæ coronam sibi nobisque peperit; S.P. Augustinus; *Si expavescis mortem Christi, ama resurrectionem Christi.* S. Augustini hoc symbolum est, qui primis annis inter impudicitiæ ac hæresis spinas volutatus, demum purpureas charitatis, sanctimoniæ, ac optimi exempli rosas parturiit. P. Michaël Hojerus, Augustinianus Excalceatus, de S. Augustino canit;

S. Augustinus. Mutatio in melius. *Mich. Hoier l. 1. Flamm. Amor.*

> *---- Velabat ocellos*
> *Hæresis inde furor, temporis inde viror.*
> *Damnabit tamen ista brevi maturior ætas*
> *Et dabit hæc pictas murice spina rosas.*

Virgo modesta.

180. Virginem modestam eodem lemmate afficies, quo Bargalius Rosæ calicem; QUANTO SI SCOPRE, MEN TANTO PIU' BELLA. Id est; PULCHRIOR CUM LATET. Vel, COLLECTA VENUSTIOR. De Virgine modesta in rem præsentem ait sanctus Ambrosius; *Claude vas tuum, ne unguentum effluat; claude virginitatem verecundiâ loquendi & abstinentiâ gloriandi.* Tassus Emblemati occasionem subministrat hoc poëmate Italico;

S. Amb. l. de Virgin.

Tass. nella Gerus. Liberat Cant. 16. ß. 14.

> *Deh mira (egli canto) spuntar la Rosa*
> *Dal verde suo modesta, e virginella,*
> *Che mezz' aperta ancora, e mezo ascosa*
> *Quanto si mostra men, tant' è più bella.*

Idem cant. stan. 14.

Et alibi, prærogativam illam in Sophronicâ deprædicans, canit;

> *Vergine era frà lor di già matura*
> *Vergenità, d'alti pensieri, e regi,*
> *D'alta beltà, mà sua beltà non cura,*
> *O tanto sol, quant' honestà se n' fregi.*
> *E il suo pregio maggior, che trà le mura,*
> *D'angusta casa asconde i gran pregi,*
> *E da vagheggiatori ella s'invola,*
> *A le lodi, a gli sguardi, inculta, e sola.*

In morte.

181. Personam, sanctitate & doctrinâ conspicuam, quin & post mortem pretioso famæ ac virtutum odore insignem, Rosæ non absimilem dices. Unde Bargalius, fratre suo è vivis sublato, Rosas depinxit, à frutice suo decisas; cum lemmate; ET DECIDENTES REDOLENT. Vel, ut Bartholomæo Rosso placet; ETIAM RECISA REDOLET. Vel ut rursus Bargalius rosis, propè tumulum plantatis, inscripsit; ET CLAUSÆ QUOQUE. Pretiosum hunc odorem à morte suâ non methaphoricè tantùm, sed re ipsâ exhalârunt sacra Lipsana S. Elisabethæ Reginæ Portugalliæ, de quâ in hæc verba testatur Ecclesia; *Post mortem multis miraculis claruit, præsertim suavissimo corporis, jam per annos fere trecentos incorrupti, odore.* De S. Theresia legitur; *Ejus corpus usq; ad hanc diem incorruptum, odorato liquore circumfusum, pia veneratione colitur.* De S. Gaudentio Can. Reg. & Episcopo Novatiensi in Congregationis meæ officiis dicitur; *Cujus corpus sex mensibus, & duodecim diebus insepultum remanens, integrum, incorruptum, roseo colore micans, odoremq; suavissimum redolens, sepulturæ traditur.*

Reliquiæ Sanctorum. *Brev. Rom.*

Offic. Can. Reg. Lat. 28 Ianuarii.

182. In Introductione ad vitam devotam, à S. Francisco Salesio conscriptâ, legitur; *Actiones nostræ sunt adinstar rosarum, quæ, cùm recentes sunt, plus quidem præferunt elegantiæ & nitoris; at cùm arefactæ, plus odoris & virium exerunt pari modo, esto opera nostra in sensuali cordis teneritudine facta, nobis sint gratiora, magisq; placeant (nobis, inquam, qui nonnisi propriam delectationem spectamus) in ariditate tamen & sterilitate obita, plus in Dei conspectu odoris & valoris continent.* Hâc doctrinâ nixus, meâ quidem sententiâ Rosam hoc lemmate insignies; GRATIOR VIRENS, ARIDA FRAGRANTIOR.

S. Fran. Sal. Introd. p. 4. cap. 14.

Opera in ariditate spiritûs facta.

Fama virtutis.

183. Hominem, virtute & famâ celeberrimum, è Rosis dignoscere licet, quæ odoris sui gratiam ET A LONGINQUO spargunt. Ita Alexandri Macedonis robur; Militum Romanorum generositas, Antonii in Ægypto sanctimonia, & S. P. Augustini doctrina, fragrantiam suam in omnes Mundi

partes

partes amplissimè propagârunt. His tamen Maria Virgo longè superior evasit; quæ, utpote *Rosa mystica*, adeò copiosos virtutum odores passim diffudit, ut cœlum & terram in sui admirationem raperet. Quin, Sancto Bernardo teste, solâ humilitatis fragrantiâ eousque celsissimum Dei solium penetrâtit. *Cujus odore suavissimo ab æterno illo paterni sinus attraheretur accubitu.* S. Paulus, charitate Divinâ instar rosæ inflammatus, pretiosum doctrinæ suæ odorem per totum universum largissimè sparsit. Ipsummet testem sibi luculentum audi; *Deo autem gratias, qui semper triumphat nos in Christo IESU, & odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco.*

Maria V.
S. Ber. ser. 4 de Assumpt.
S. Paulus.
2. Cor. 2. 14

184. Scipio Bargalius Rosas, cespite suo nixas, hoc lemmate distinxit; HAUD INERMES. Vel; HAUD PROCUL ASPERITAS. Ita sanè omnea mundi voluptates nunquam non acerbissimas tormentorum spinas habent congenitas. Georgius Camerarius verissimè canit;

Voluptas mundi.
Georg. Camer. in Embl. Amat.

Ut Rosa per medias efflorèt roscida spinas,
Sic Veneris nunquam gaudia felle carent.

Et S. Ambrosius; *Surrexit ante floribus immixta terreris sine spinis Rosa, & pulcherrimus flos sine fraude vernabat; postea spina sepsit gratiam floris, tanquam humanæ præferens speculum vitæ, quæ suavitatem perfectionis suæ, finitimis curarum stimulis sæpè compungunt.*

S. Amb. l. 3. Hexa. c. 11.

185. De Rosa testatur Plinius, *Recisione & ustione proficit.* Lemmatis loco brevius dices; RECISA, ET USTA PROFICIT. Hinc opportunè demonstratur, è calamitatibus plus beneficentiæ quàm damni nobis accrescere. S. Gregorius Nazianzenus; *Est*, inquit; *quædam in fabulis arbor, quæ cùm cæditur, viret, & adversùs ferrum certat, ac si de re novâ novo modo loquendum est, morte vivit, & sectione pullulat, atque cùm absumitur, crescit. Mihi verò hujusmodi esse videtur vir Philosophus &c.*

Calamitas utilis.
S. Greg. Naz. Orat. 23.

186. D. Aresius, hominem modestum Emblemate significaturus, Rosam depinxit, necdum plenè explicatam; cum lemmate: QUASI ABSCONDITUS VULTUS EJUS. Hæc virtus cumprimis in sexu fœmineo locum habeat, necesse est; quippe cujus vultui velamen, ceu maximum modestiæ tuandæ præsidium, deservit. S. Ambrosius; Ideò *velamine obnubit caput suũ mulier, ut etiam in publico tuta verecundia sit: non facilè vultus ejus in adolescentis oculos occurrat, nuptiali velamine tecta sit, ne vel fortuitis occursibus pateat ad vulnus vel alienum, vel suum.*

Modestia
S. Amb. l. 1. de pœnit. cap. 19.

187. Fœminam quandam pulcherrimam, Rosinam nomine, Bargalius rosæ symbolo expressit, quæ inter diversos flores spectanda, epigraphen tulit; INTER OMNES. Majori tamen jure Mariam Virginem hæc imago spectat: hæc enim, ceu Rósa venustissima, omnium creaturarum formas intervallis penè infinitis post se relinquit. Quare S. Germanus Constantinopolitanus, oculis in Deiparam fixis, attonitus exclamat; *O pulcherrima pulchritudo pulchritudinum! O Dei Genitrix, pulchrorum omnium summum ornamentum!*

Mariæ V. excellentia.
S. Germ. Const. Orat. de Oblat.

188. Bartholomæus Rossus in encomium serenissimi Venetorum Ducis, Joannis Bembi, Rosarum fasciculum coloribus expressit, easque, haud dubiè ad familiæ Bembianæ insignia alludens, hoc lemmate insignivit; REDOLENTQUE, SANANTQUE. Nimirum summam in Principe illo virtutum fragrantiam, ac simul adversus egenos beneficentiam significabat. Porrò hoc Emblemate illa Divorum lipsana significari possunt, quæ simul & odore & miraculis pollent. Inter hos S. Elisabetham Portugalliæ Reginam numeres; quæ, ut supra diximus, *Post mortem multis miraculis claruit, præsertim suavissimo corporis, jam per annos ferè trecentos incorrupti, odore.* Opportunissimè tamen hanc iconem de precatoriis SS. Rosarii globulis intelligere licet. Unde ad Mariam Virginem conversus, in hæc verba cecini;

Princeps benignus
Reliquiæ Sanctorum.
Brev. Rom.
Rosarium

Del fallo antico in pena
D' ogn' intorno la terra
S' armò di spine, e si intimò la guerra.
Mà tua mercè, che sei di gratia piena.
Dassi àgli egri mortali
Il sollievo de i mali,
E con lieto devario
Contraponsi à le spine il tuo Rosario.

189. Idem Rossus fasciculo, rosis ac spinis gravido, inscripsit; CUM LENITATE ASPERITAS. Innuebat videlicet, Justitiam & Clementiam, veluti geminam ac propriam Principis dotem, in serenissimo Duce Joanne Bembo mirificè resplenduisse. Sapienter dixit S. Gregorius Papa; *Miscenda est lenitas cum severitate, & faciendum quoddam ex utroq; temperamentum: ut neq; multâ asperitate exulcerentur subditi, neque nimiâ benignitate solvantur.* Porrò qui aliorum vitiis corrigendis è munere suo incumbunt, eodem Gregorio teste, tantundem lenitatis, quantùm asperitatis demonstrent, necesse est. *Aliter admonendi sunt impudentes, atque aliter verecundi. Illos namque ab impudentiæ vitio nonnisi increpatio dura compescit, istos autem plerumque ad melius exhortatio modesta componit.*

Misericordia & Justitia.
S. Greg. homil. in Luc. 10 v. 34.
Corrector.
Idem p. 3. Pastor admon. 8.

190. D. Aresius in honorem SS. Rosarii sepem figuravit, per horti cujusdam ambitum è rosis plexam; cum lemmate, PRÆSIDIO ET DECORI. vel, FORTITUDO, ET DECOR. Expertus est geminam hanc SS. Rosarii virtutem augustissimus Imperator Carolus Quintus tot victoriis ac triumphis felix, quantos nullus unquam Imperatorum numeravit. Fuit sanè ipsi SS. Rosarium adversùs hostes *præsidio*, & inter amicos ac fideles *decori*. Testem tantæ in Carolo pietatis asservamus in Imperiali Collegio nostro Wettenhusano Imperatoris illius Rosarium, veluti memnosynon è Principe tam adversùs hostes, quàm in virtutibus comparandis invictissimo, ac singulari Augustissimæ Domûs Austriacæ decore. Porrò Rosarii hujus globuli precatorii, tam usu piissimi Imperatoris attriti, quàm antiquitate illustres, è triginta tribus hæmatitæ sphærulis perfectè rotundis constant; è quarum postrema parte sub sericorum funiculorum globo numisma pendet, rhombi figuram præferens, ac Emblematis concinnè distinctum. Una enim numismatis facies Imperatoris hujus effigiem exhibet, cum augustissimo nomine CAROLUS. Altera Romanam Aquilam refert, quæ supremam Crucifixi partem gemino suo capite sustinens, reliquam per medium corpus pendentem habet, cum epigraphe, *Miserere mei Deus.* Ex utroque volantis Aquilæ latere consuetas Caroli columnas videre est, quæ Aquilæ unguibus utrimque sustentatæ, solemni suo symbolo leguntur insignes, *Plus ultra.* Disce hinc ab Invictissimo Imperatore, quo utaris inter adversitates *præsidio*, & familiares *decore*. Cæterum de S. Rosario ad præsens argumentum ita cecini;

Rosarium.
Rosarium Caroli V. in Imper. Collegio Wettenhusano asservatum.

Con-

Con voci alte , e dogliose
Più non pianga la terra
Se stessa involta in orridez zaantica;
E sotto posta ad ira aspera, nemica :
Che la siepe di Rose,
Per opera de la Vergine contesta
Ornamento, e difesa al mondo appresta.

Nomen JESU. Geminos hos patrocinii & decoris affectus cumptimus in sacratissimo Servatoris nostri nomine deprehendimus. De hoc Nomine mirè facundus S. Bernardus, integrum penè sermonem 15. in Cantica de eo instituit. E pluribus unam alteramve periodum accipe; *Non tantùm lux est nomen Jesu, sed est & cibus. An non toties confortaris, quoties recordaris? Tristatur aliquis nostrum? veniat in cor Jesus & inde saliat in os: & ecce ad exortum nominis lumen, nubilum omne diffugit, redit serenum &c.* Et Prudentius;

S. Ber. ser. 15. in Cant.
Prudent. in Apotheosi.

Christum concelebret, Christum sonet, omnia Christum
Muta etiam fidibus sanctis animata loquantur.
O nomen predulce mihi, lux, & DECUS, & spes
PRÆSIDIUMQUE meum, requies, ô certa laborum.

191. Emblema è duabus rosis, candidâ unâ, & alterâ purpureâ, constructum, epigraphen tenet; COMMUNE NOMEN UTRIQUE. Sensus est, Virginem æquè ac Martyrem Rosæ nomen promereri. Vel certè, illum æquè martyrii laureolâ condecorari, qui jejuniis pallescens, in carcere aut exilio moritur (uti in summis Pontificibus Marcello, Joanne, Sylverio, Martino, & Pontiano contigit) quàm qui sanguinis sui purpurâ inter carnificum manus pro fide Orthodoxa perfunditur. Virginitatem, eâdem cum Martyrio laureolâ dignam, rectè vocat S. Ambrosius *Pudoris hostiam, victimam castitatis., &c.*

Martyres
S. Amb. l. 2. de Virgine

192. Res terrenæ, quamlibet utiles, manu admodum cautâ colligi debeor, ne ab innumeris illarum periculis; ceu totidem aculeis, retrahatur saucia. Huic dogmati significando Bargalius fruticem depinxit. Rosis onustum; addito lemmate, SENTES EVITA. Vel, CAUTE LEGAS. Hâc præceptione ii cumprimis imbuendi sunt, qui gentilium libros evolvunt, utpote sanâ non minus ac vitiosâ doctrinâ passim respersos. S. P. Augustinus; *Doctrina per malos, palmes in sepe, bonus inter spinas: CAUTE LEGE, ne, dum quæris fructum, laceres manum, & quem audis bona dicentem, ne imiteris mala facientem.* Et S. Basilius; *Velut in rosis legendis SENTES VITAMUS: sic in talibus sermonibus, quidquid est utile, carpentes, noxium vitemus.* Et Achilles Bocchius;

Cantela.
Studiosus
S. Aug. in Joan.
S. Basil. de legend. gentil. libris.
Achil. Boc. symb 120.

--- *Si vis discere, disce hodie.*
Sed malè doctorum prudens à sentibus aspris
Ne lædare prius, quàm doceare cave.

193. Rosarum fruticem, floribus ac frondibus spoliatum, hoc epigrammate notavi. SENTES FIRMITER HÆRENT. Vel, SENTES NON DECIDUNT. Mens Emblematis est, in amoris lascivi voluptatibus blanditias omnes demum evanescere, solis adversæ conscientiæ spinis in humano pectore æternùm remanentibus. Verissimè de libidine pronuntiat meus Hugo Victorinus; *Semper illam præcedit ardor & petulantia, semper comitatur fœtor & immunditiæ. semper sequitur dolor & pœnitentia.* In rem nostram opportunè Emmanuel Thesaurus;

Remorsus conscientiæ.
Hugo Vict.

Aurora soboles, Aura pulcherrima rore
Pascitur, atq; perit cum genitrice rosa.
Spina sed in longum rides felicior ævum,
Hæres decidua vivit acerba rose.
Hoc natura licet? spinam servare nocentem
Atque hilarem subitâ plectere morte rosam?
Est rosa flos Veneris: Venerisque simillima flori,
Quod cruciat, longum est: quod placet exiguum.

194. Quantùm Haymo Sabaudus pro Philippo Vallesio, Galliarum Rege, adversùs Eduardum Angliæ Regem in bello Crescensi pugnaverit, Pater Juglaris è rosea sepe dignuscendum proponit, quæ lilium ambiens, inscriptionem tenet; TUENTUR HONORES, QUOS SOCIANT. Præsidium istud etiam è SS. Rosario fidelibus accepit; Maria enim, SS. Rosarii parens, totidem præsidiis clientes suos exornat, communitque, quot indies in illo revolvimus globulorum rosas. Quis enim inter tot hostium discrimina non experitur, opus se habere sepe, quæ animæ decorem servet omnesque arceat insidias? at, Mellifluo Bernardo teste, *nec alter nobis utilior, quàm Maria.*

S. Rosarium.
S. Ber. ser. de S. Maria in illud Apoc. 12. signũ magnum apparuit in cælo.

195. Rosam candidam hoc lemmate loquentem introduxêre; NE DI LASCIVO AMOR MACCHIATO HO' IL SENO. Id est; VENERIS NEC INFICIT OSTRUM. Fabulam illam hoc Emblema innuit, quæ rosas, Veneris sanguine tinctas, comminiscitur. Cæterùm Emblemate isto Virginitatem puram & incorruptam; vel amantem castum ac pudicum, significare licet. Cumprimis tamen Mariam Virginem spectat, quæ nullâ unquam carnis labe infecta, candidissimæ semper virginitatis idea permansit. Pulchrè S. Hieronymus; *Si diligenter attendas, nihil est virtutis, nihil splendoris, nihil gratiæ, & nihil candoris, quod non resplendeat in Virgine gloriosa.* Hieronymus Preti de ipso in rem præsentem testatur;

Virginitas.
Maria V.
S. Hieron.

E sallo il ciel, che la mia fiamma è pura.
E che in colei poco curando il frale,
L'eloquenza, il saver, l'anima adoro.

Et rursus.

Mà s'a colei, com'è non fosse ignoto
Il mio pensier d'impurità nemico,
S'accenderebbi di pietà, non d'ira;
Perch' io non amo in lei quel ch'altri ammira,
E l'ardor che m'incende à pocchi è noto,
Ardor santo, è cæleste, ardor pudico.

196. Amans ab amasia sua, cui Lauræ nomen, ad extremam paupertatem redactus, seipsum frutici similem dixit, qui Rosis destitutus, epigraphen tulit; COSI' L'AURA M'HA' CONCIO. Hoc lemma, etsi gratiam suam in latino ob Lauræ nomen penitus amittat, poteris tamen illud ita interpretari; SIC VENTUS, Vel, AURA NUDAVIT. Idipsum calculo suo comprobans Cornelius Tacitus ait; *Mulierum genus avarissimum.* Dicearchi dictum erat, *Magnes ferrum, meretrix verò aurum & argentum ad se trahit.* His è Poëtis nonnemo accinit;

Mulier lasciva depauperat.
Tacitus
Dicear. ap. Ioan. Stob.

--- *Amica procax, hedera formosior alba,*
Lentis adhærens brachiis:
Quem semel amplexa est, lascivo occidit amore,
Sugens opes, & sanguinem.

197. Rosarum frutex, propè rivulum collocatus, sole desuper allucescente, epigraphen sustinet; ET RADIO, ET FLUVIO. Hinc disces, perfectionis humanæ incrementa tum demum acquiri, quando gratiæ Divinæ radiis prompta nostra cooperatio accidit.

Cooperatio.

Digitized by Google

S. Basil. Const. Monast. c. 16. S. Magdalena.

accedit S. Basilius; *Ad perfectum virtutis cumulum coniuncta simul esse utraque hæc oportet, & humanum studium, & auxilium cæleste.* Certè Magdalenæ sanctitas non aliunde in culmen adeò sublime excrevit, nisi è gratiæ divinæ radiis & jugi lachrymarum suarum fonte.

Mors immatura. S. Amb. l. 5. Hexa. c. 11. Sen. Ep. 67. Morand. in Rosaim. l. 1.

198. Rosa, sub radiis solaribus flaccescens, epigraphen reddit; LANGUESCIT A MERIDIE. Lucarinus immaturam hominis mortem hoc Emblemate delineavit. In argumentum præsens S. Ambrosius ait; *Brevi unusquisque decurso ætatis flore marcescit.* Et Seneca; *Etsi MORS aliorum longius vitam passa est procedere, aliorum IN MEDIO FLORE PRÆCIDIT, aliorum interrumpit principia.* Comes Bernardus Morandus canit;

L' età fuggitiva.
Un solo momento
Fermar non si può:
A pena ci arriva,
Che passa qual vento,
Che ratto volò
Ah non si gonfi nò,
Che qual Rosa fiorisce,
Che quasi Rosa ancor sviene, e languisce.

In nuptiis. Iacob Cats. Embl. Nup. 11.

199. Ad Dominæ Ursinæ nuptias idem Lucarinus Rosam figuravit, quæ è nobilissimis Ursinorum insigniis mutuata, epigraphen tulit; PANDITUR MATURA. Ab hoc argumento non multùm alienus Jacobus Catsius, primùm de Virgine etiamnum tenella cecinit;

Dum Rosa flore novo, foliisque recentibus halat,
Invida spinoso cortice tecta latet.

Postea verò de eadem, ad conjugium aspirante, subjungit.

Mox tamen illa dabit patulo se flore videndam.

Concionator. S. Amb. super Lucam.

Idipsum Concionatoribus observatum velim, ut prius piarum exercitationum studio mutuescant, antequam os ad prædicandum aperiant. S. Ambrosius, *Aperi os tuum, sed prius ut aperiatur implora. Vita enim verbum erigit & acquirit, sermo enim sine vita, non est Dei sermo.*

Virtus & litteræ. Lips. l. de Cruce Præfat. ad Ordin. Brab.

200. Rosæ, Lucarino authore, epigraphen sustinent; OLENT, ET ORNANT. Vel Italicè; UTILE, E DILETTO. Præclara hæc litterarum, & artium liberalium idea est, à quibus civitates ac respublicæ multùm utilitatis, & ornamenti plurimum accipiunt. Justus Lipsius; *Artes, non ornamenta solùm reipublicæ sunt, sed etiam auxilia & fulcra. Tollantur; quid nisi squalor, & tenebræ occupant, & ferox quadam, aut ut verius dicam, ferina vita?*

Prædicator. Contemplatio Crucifixi. S. Bon. in Legend. S. Francisc. cap. 13.

201. Quemdam Concionatorem, tamundem eruditum ac eloquentem, quantùm in aliorum animabus convertendis fructuosum, P. Camillus Anticus ramulo roseo non absimilem dixit; cum lemmate, E PUNGE, E PIACE. Id est; FERIT, ET DELECTAT. Ita sanè humanum pectus Crucifixi commiseratione tactum, aculeo suavissimo perforari solet. S. Bonaventura de S. Francisco scribit, quòd Seraphinum Crucifixi specie conspicatus, cor suum ingenti quidem dolore, at simul suavissimâ dulcedine perfundi senserit. *Hoc videns, inquit, mixtum doloris gaudium mens ejus incurrit, dum & in gratioso ejus aspectu sibi tam mirabiliter, quàm familiariter apparentis, excessivam quandam concipiebat lætitiam, & dira conspecta crucis affixio ipsius animam compassivi doloris gladio pertransivit.* Ita quoque homo, SS. Rosarii mysteria devoto animo revolvens,

Rosariū.

acerbissimos dolores & aculeos, tam in Christi membris, quàm in Matris Divinæ pectora fixos, persentiscit: quamvis hi aculei longè pretiosissimi, omnique voluptate sint dulciores. Unde in rem præsentem hunc rhytmum subjungere placuit.

Quella candida Rosa,
Che nel sangue di Venere si tinse,
Benche ministra di piacer s' infinse,
Fù mai sempre molesta, e tormentosa.
Mà la Rosa celeste,
Che del sangue Divin s' orna, orna, e si veste,
D' un innocente amor porta la face,
Poiche non punge, e se pur punge, piace.

Venustas muliebris. Alciatus Emb. 107.

202. Venustas muliebris admodum opportunè in Rosa digoscenda proponitur; quippe quæ, instar Rosæ, PUNGIT, ET DELECTAT. Unde cùm Alciatus Cupidinis manum Rosâ ac pisce non sine mysterio instruxisset, nonnemo eruditum hoc epigramma subjunxit;

Symbola adulantûm cernis, Rosa, piscis amorum,
Non satis unius symbola certa mali.
Nam Rosa verna suis non est sine sentibus, idem
Piscis habet spinas intus & ipse suas.
Pulchra rosa est, verùm illa brevi fit marcida: piscis
Est ferus, esse aliqua nec cicur arte potest.

Hug. lib. ad socium volentem nubere.

De mulieris venustate in rem præsentem ait Hugo Victorinus; *Hanc dulcedinem æterna mortis amaritudo comitatur. Diligit mulier ut capiat: decipit, ut rapiat: amat quod habet, non quod es.*

Eloquentia satyrica.

203. Carolus Rancatus eloquentiam satyricam Emblemate demonstraturus, Rosam expressit; cum inscriptione: FIORISCE, MA' FERISCE. Id est, ET FLORET, ET VULNERAT. Verbis ex hoc Rancati poëmate desumptis;

Fiorisce, mà ferisce
La Rosa ogni hor ridente;
Alletta, ed invaghisce,
E mischia il grato odor dolor pungente,
Quasi mostrar ne voglia,
Che và unito il piacer sempre à la doglia.

Prædicator. S. Hier. super illud Eccles. Verba sapientum quasi stimuli.

In rem nostram de Prædicatore ait S. Hieronymus; *Dicuntur verba sapientûm pungere non palpare, nec molli manu attrahere lachrymas, sed errantibus tardis pœnitentiæ dolores & vulnus infigere. Si cujus agitur sermo non pungit, sed oblectationem facit audientibus, iste sermo non est sapiens.*

Victoria sanguinea. Correctio.

204 Gloriam non sine sanguinis ac vitæ discrimine comparatam, idem Rancatus Rosæ Emblemate depinxit, quæ olitoris sui manum aculeis transfigit, ac sanguine perfundit; addito lemmate; E PUR RIGIDA PIACQUE. Id est; GRATA RIGORE. Idipsum in correctione fraterna experimur, quæ tametsi rigida, apud hominem prudentem plurimum amabilitatis habet. De Apostolorum Principe testantem audi S. Gregorium; *Paulus arguit Petrum: Petrus verò laudavit Paulum: Amicus ergò veritatis laudavit quod reprehensus est, seque etiam minori fratri ad consensum dedit.* De mulieris venustate superbâ, & ab aliis dilecta eandem epigraphen pronunties. Tassus Emblemati construendo ansam subministrans, de Clorinda canit;

S. Greg. p. 2. in Ezech. homil. 6. Venustas superba. Tass. Gerus. Liber. Cant. 2. stanz. 39.

Così gl' ingegni femminili, e gli usi
Tutti sprezzò sin dall' etade acerba,

Ai

Ai lavori d'Aracne, à l' ago, à i fusi,
Inchinar non degnò la man superba.
Fuggi gli habiti molli, e i luoghi chiusi:
Che ne i campi honestate anco si serba,
Armò d' orgoglio il volo, si compiacque
Rigido farlo, e pur rigido piacque.

Venustas cadens. *Virg lib 1. Æn. v. 593.*

205. Rosa languida, proprium cadentis formæ humanæ ectypon, à Carolo Rancato epigraphen cepit; LÆTOS EFFLAVIT HONORES. His ipsis verbis Virgilius Venerem, Æneæ Matrem, describit;

---- Ipsa decoram
Cæsariem nato genitrix, lumenque juventæ
Purpureum, & LÆTOS oculis AFFLAVIT
HONORES.

S. Aug. in Psal. 58.

Rectè in rem nostram monet Magnus Augustinus; *Iactet se quisque de divitiis, de pulchritudine, & de viribus corporis; ista certè omnia mortalia sunt.* Unde nobile quoddam ingenium ita canit;

Già sovra l' alpi del tuo bianco crine
De i più freddi anni incanutisce il verno;
Già sparir primavera, e già discerno
Languir le Rose, e irrigidir le spine.
Fà il tempo di tue glorie alte rapine,
Copre il mio grave incendio un gelo eterno;
Così per mio conforto, e per tuo scherno
Qui del mio strazio, e del tuo fasto è il fine.

Tempo già fu (ahi che in pensarlo ancora
Sospira il cor) ch' idolatro mia mente
Di tue bellezze la nascente aurora.
Hor sù l' altar di questo seno ardente
Non più vittime haurai; che non adora
Se non folle idololatra il sol cadente.

In morte Principis

206. Raulinus languenti Rosæ hunc præfixit titulum; VITAM NON PROROGAT OSTRUM. Constat quippe regiam purpuram adversus mortis contorta jacula clypeum esse penitus infirmum. Ore aureo in rem nostram pronuntians Chrysostomus, ait; *An non videmus sæpè, quod is, quem hodie præcedunt lictores, & stipant satellites; quem hodie in foro magna pompa comitabatur, & qui in carcerem conjiciebat, & super thronum residebat, & insultabatur, & homines alios, quasi umbras despiciebat, is subitò postea jacebit mortuus absque spiritu, & putulentus.*

S. Io. Chrys. hom. 22. in Genes.

Virtus immortalis.

207. Rosam, à stemmate suo recisam, hoc epigrammate insignivit Raulinus, NON PERIT ODOR. Innuebat videlicet, virtutis nostræ famam, etiam post fatale mortis vulnus, suavissimè fragrare: id quod in personis sanctis, doctis, aut militari fortitudine claris indies experimur. Unde Siracides, Josiâ Rege centum annis posterior, ait; *Memoria Josiæ in compensationem odoris facta opus pigmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur ejus memoria, &c.*

Eccl. 49. 1.

SS. Martyrum honor.

Certè SS. Martyrum odor adeò post mortem non perit, ut non à Deo tantùm plurimis miraculis, nec à Christianis solùm assiduis precibus ac veneratione, sed ab ipsis quoque persecutoribus honorentur. S. P. Augustinus; *Non tanto concursu hominum ad martyres occidendos cavea crudelitatis impleta est, quantò nunc ad eos honorandos Ecclesia pietatis impletur.* Imò, *Illi qui Martyres persequebantur, memorias Martyrum inquirunt, ubi adorent.*

S. Aug. ser. de Divers. cap. 2. Idem in Psal. 137.

208. Rosa (uti & aliæ complures arbores ac virgulta) nisi debitâ & assiduâ diligentiâ colatur, à perfectione sua in florem longè alium degenerat. Unde P. Lucretii Borsati lemma; NON CULTA MUTATUR. Atque adeò Juveni bonam obtigisse indolem, minimè sufficit; nisi enim assiduæ educationis præceptionibus excolatur, paulò post in stolones infelicissimos deflectet. Horatius;

Educatio necessaria. *Horat. l. 4. Ode 4.*

Fortes creantur fortibus, & bonis;
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant,
Utcumque defecêre mores
Dedecorant benè nata culpæ.

Idipsum de corpore nostro dixeris, quod nisi assiduâ mortificatione cultum, in bestiam turpissimam degenerat. S. P. Augustinus; *Dæmon*, inquit, *sæpè assumit patrocinium ipsius* (carnis) *contra animam, & dicit: Quid facis, quid jejunas? tibi ipsi pœnam ingeris, tuus ipse tortor & trucidator existis. Responde ei: Castigo; ne me hoc jumentum præcipitet.*

Mortificatio. *S. Aug. l. de utilit. jejunior.*

209. Quemadmodum omnis Rosarum perfectio è radiis solaribus promanat, ita earundem venustas solis injuriâ enervatur & flavescit. Ut adeò Rosis, in amœnum fasciculum colligatis, jure subscribas; VITA, E MORTE DA SOLE. Id est, SOL MIHI CUNAS, ET URNAM. Eadem omnino amantis mundani sors est, qui fœminæ dilectæ præsentiâ ac benignitate, reviviscit, rigore verò & absentiâ affligitur. Porrò Deus hominem in virtute crescentem fovet, obsoletum verò, & in vitia declinantem occidit. Unde de Deo ait S. Bernardus; *Gratis respicis humiles, justè judicas nocentes, misericorditer etiam salvas peccatores.*

Amans profanus. Deus. *S. Ber. ser. 57.*

210. Memini, me in uno Emblemate binas Rosas cernere, cum dicto; GEMINIS UNUS ODOR. Duos diversos homines, in virtute & animi affectibus penitus conformes, hoc Emblema spectat. De SS. Augustino & Alipio testatur Martyrologium Romanum his omnino verbis; *In Africa S. Alipii Episcopi, qui Beati Augustini olim discipulus, postea in conversione socius; in munere pastorali Collega, & in certaminibus adversùs hæreticos commilito strenuus, ac demum in cœlesti gloria consors fuit.*

Conformitas. *Mart. Rom. 15. Aug.*

211. Ad significandum S. Caroli zelum, quo ignavos pungere, & afflictos benevolè solari consuevit, Rosam depinxêre, cum lemmate; PUNGIT, ET RECREAT. De Deo, ad hanc ideam penitus conformato, testatur Origenes; *Semper talis est Deus noster: excruciat nocentes; sed quasi pius pater tormentis clementiam sociat.* Hoc Dei exemplum quivis Prælatus ac Princeps sibi præ oculis statuere, suumque rigorem clementiâ temperare discat. Vide obsecro D. Seraphinum Marchettum, meum Concanonicum, in sua Politica Ecclesiastica prolixè hac de re disserentem. Regis Theodorici dictum erat; *Casibus asperis præstandum est sub justitia laude moderamen: ac nec vindictam sinamus superare peccata, nec culpam insultare patiamur legibus impunitam.* Ita Cassiodorus;

S. Carolus. *Orig. hom. 1. in Ezech.* Justitia & misericordia. *Seraph. Marchet. polit. Eccl. l. 2. c. 6. & 12.* *Cassiod. l. 3. Var. Ep. 46.*

212. Ab-

Digitized by Google

212. Abbas Ferrus gentilitias Julii Romani Cardinalis Rosas ac Lilia hoc lemmate insignivit; DECERPTAQUE FLORENT. Dicere volebat, Principem illum, è patria sua longinquum, felicissimo gloriæ ac nominis sui incremento efflotuisse. Opportunè hoc Emblemate sanctum illum afficere licet, qui plurimis post mortem miraculis, aut populi maximâ ergà ipsum pietate inclaruit; uti in S. Antonio Paduano contigit. Sic nimirùm, teste Magno Augustino, *Novit Deus etiam de ipsis diaboli persecutionibus coronas suscitare Martyribus, utens bene omni genere malorum, ad utilitatem bonorum.*

S. Aug. li. 4. cont. Jul. c. 7

213. Rosa, vix unquam sine spinarum acumine carpenda, epigraphen sustinet; SUAVIS. SED ARMATA. Vel; NON SINE VULNERIBUS. Ita veram gloriam, aut æternam beatitudinem sine calamitatum aculeis adipisci, hactenus nemini licuit. S.P. Augustinus; *Christus duas vias nobis ostendit in carne, unam laboriosam, alteram beatam. Laboriosam: quam tolerare debemus, beatam, quam sperare debemus.* Claudianus;

Beatitudo.

S. Aug. li. 2. de actu cū Felice c. 11. Claud. E-pith. in nup. Honorii.

Non quisquam fruitur veris odoribus,
Hybleas latebras nec spoliat favos,
Si frontis caveat, si timeat rubos.
Armat spina rosas, mella tegunt apes,
Crescunt difficili gaudia jurgio.

Et Fulvius Testi;

Per dirupate vie vassi à la gloria,
E la strada d'onor di sterpi è piena;
Non viasi alcun, senza fatica, è pena
Che campagna del rischio è la vittoria.

Felicitas mundana

214. Illustrissima familia Sorbellona inter complura alia Emblemata roseum fruticem ostentat, cum dicto; NON SINE SPINA. Veluti diceret, se quidem beneficentiâ & gratiis dispensandis plurimùm florere; simul tamen adversas hostium vires validè reprimere, ac timore concutere. Eodem Emblemate felicitas mundana, seu individua spinarum comes, significatur. Unde Boëthius;

Boet. lib. 3 Consol. Metro 7.

Habet omnis hoc voluptas,
Stimulis agit fruentes.

Justus inter malos

S. Ephræm. in suo test.

Porrò sicuti Rosa nunquam non proximas habet spinas, ita inter justorum contubernia plerumque vitiosos quosdam numerabis. S. Ephræm; *Fratres, nolite mirari super aliquibus, qui obedientiæ disciplinam complexi, à me recesserunt. Nam & inter duodecim Apostolos unus erat proditor Iscariotes. Nostis verò, quod etiam in vinea, præter imperium rubus germinare consuevit, & inter rosas spinæ quoque nascuntur.* Denique astutus detractor sermonem suum ab aliorum encomiis exordiens, totidem rosas, quot verba spargere videri possit; at paulò post ad vituperia progreditur, suique proximi famam crudelibus aculeis proscindit. Fuit, qui de illo caneret.

Detractor.

Conveniunt rarò cum pectore verba loquentis,
Ore Rosas spirans, fulmina corde tonant.

Proprius valor.

215. P. Leonardus Velli ad exequias Cardinalis Petri Campori Rosam statuit, cum lemmate, NATIVO PURPURAT HAUSTU. Mens Emblematis erat; sicuti Rosa purpureum colorem naturâ suâ congenitum ac nativum sortita est, ita Principi huic Eminentissimo sacram Ecclesiæ purpuram potius ab interioris animi virtute, quàm ab extera fortunæ faventis gratiâ obtigisse. Nempe, Magno Augustino teste, *Gloriam & honorem non debet sequi virtus, sed ipsa virtutem.*

S. Aug. l. 5. de Civ. Dei

216. Rosa, è purpuræ suæ vivacitate in pallorem deficiens, epigraphen tenet; DECOLORAVIT ME SOL. D. Primus Tatti Sanctam Eurosiam Virginem & Martyrem hâc icone exornavit, quæ Martyrii privilegio à Christo, æterno Sole, donata, gravissimos cruciatus pro fide Orthodoxâ tolleravit. S. Anselmi interpretatio est; *Decoloravit me Sol justitiæ Christus, quia ob ejus fidem & amorem persecutiones hasce sustineo, quibus offuscor.*

S. Eurosia Virg. & M

S. Anselm. apud Corn. à Lap. in Cant. 1. 6.

217. Rosa, sub radiis solaribus flaccescens, ac coloris sui vivacitate destituta, à meo D. Salvatore Carducio epigraphen recepit; DECOLOR, UNDE COLOR. Id est; *Qui colorem dedit, colorem adimit.* Ita sancta Barbara ab eodem barbaro suo genitore mortem perpessa est, à quo vitam accepit. Sic etiam in Principum aulis assiduam hanc vicissitudinem cernere licet, quod nonnulli, ad honoris & opum fastigia sublevati, paulò post ab eodem Principe in extremam egestatem deturbentur. Nam asserente Magno Augustino, *Gloria hujus sæculi fallax est suavitas, & infructuosus labor, & perpetuus timor, & periculosa sublimitas: initium sine prudentia, finis cum pœnitentia.*

S. Barbara.

Principis minister depositus

S. Aug. in Psal. 147.

218. Idem D. Primus Aloysius Tatti Rosam purpuream, à frutice suo discerptam, hoc lemmate donavit; ANTEQUAM MARCESCAT. Verbis ex illo sapientiæ mutuatis; *Coronemus nos rosis, antequam marcescant.* Sanctam Eurosiam Martyrem huc Emblema spectabat, quæ in virgineo ætatis suæ flore per carnificis manus è mundo sublata, nequaquam senectutis languorem, morborum injurias, aut aliud tempus expectabat, quod ipsi inter mundi fraudes, aut sceleratorum insidias poterat creare perniciem, & animæ venustatem eripere. Hoc sensu Sapientia æterna de homine justo pronuntiat. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam ejus; consummatus in brevi, explevit tempora multa; placita enim erat Deo anima illius &c.* Hâc gnome sanctam Paulam, de Blæsillæ filiæ obitu mœrentem, solatur Divus Hieronymus, *Placita enim*, inquit, *erat Deo anima ejus: Propter hoc properavit eam educere de medio iniquitatis, ne longo vitæ itinere devius aberraret anfractibus.*

Sap. 2. 8.

Mors justi in ætate tenera

Sap. 4. 11.

S. Hier. Ep. 25. ad Paul

219. Idem Emblematis loco arbusculam roseam, undique efflorescentem in vase quodam figuravit; cum dicto; VER INTEGER ANNUS: dicere volebat; sicuti certa Rosarum species singulis mensibus recentes proferre flores solita, veris delitias toto anno conservat; ita è S. Eurosiæ meritis assiduas gratiarum rosas, ac peculiaria beneficia in humanum genus prodire. Cæterùm quivis Christianus Rosam ideæ loco sibi ob oculos statuat, ut in virtutum exercitio non uno tantùm temporis intervallo, sed toto vitæ suæ decursu floreat. Certè è sancti Petri Damiani sententia, *Sancti autem justi, tanquam ferax terra, virentes bonorum operum fructus germinare contendunt.* Paraphrasis Chaldæa textum illum, *Ego flos campi, & lilium convallium*, ita interpretatur, *Opera mea pulchra sunt sicut Rosa, quæ in campo horti voluptatis.* His optimè subjungit P. Aloysius Novarinus; *quàm amœnus hic paradisus, in quo hæ bonorum operum Rosæ OMNI TEMPORE VERNANT.*

Sanctus, miraculis clatus.

Opera continuata.

S. Pet. Dam. Opusc. 60.

Cant. 2. 1.

Novar. li. 1. hort. Elect. n. 736.

220. Rosam, sub solaribus radiis languentem hoc lemmate donârunt; DISSIPAT ARDOR. Eandem

Libido.

dem omninò jacturam è libidinis ardore sustinet humana vita; Ovidio teste.

--- Venus enervat vires.

Tullius de senectute.

Cui assentiens Tullius; ait; *Libidinosa, intemperansque adolescentia, effœtum corpus tradit senectuti.* Quare ad carnales amores Emblemate significandos, olla depingebatur, quæ supra ignem posita, ebullientes carnes penitus consumebat. Emblemati verò hoc distichon, ceu infelicis & incautæ libidinis Oedipum, subjecêre;

Exta velut clausis fervor consumit in ollis:
Sic mea consumit viscera cæcus amor.

S. Cyrill. l. 4 Apol. Moral. cap. 9.

Quid enim est coitus, inquiebat S. Cyrillus, *nisi deliciosa pernicies, mors latens, venenositas blandiens, dulcis effusio vitam perdens, amplexus destructionem moliens, & suavitas dirè fallens?*

221. Rosa, præ floribus cæteris fragrantissima, tantam odoris copiam spargit, ut demum, veluti fatigata, langueat; atque adeò, Plutarcho asserente, *Ingenti odoris redundantia deficit.* Unde lemma; DEFICIAM, DUM REDOLEAM. Studiosum, aut etiam militem magnanimum hoc Emblema spectat, qui corporis sui vires è laborum pondere tandem succumbere, parvi æstimat, modò virtutis & meriti sui fragrantiam passim diffundere possit. Exemplo & doctrinâ id testatur Seneca, *Generosos animos*, inquit, *labor nutrit. Laborem si recuses, parum esse pates. Non est viri, timere sudorem.*

Studiosus Miles.

Sen. Ep. 31.

222. Cùm illustrissimus Comes Alphonsus Litta Mediolanensium Archiepiscopus recens inauguraretur, Emblematis loco rosæ calycem, etiamnum virescentem, sub radiis solaribus figurârunt; addito lemmate, MOX RUBESCET. Mens iconis erat, Principem illum, hodie Episcopalium ornamentorum virore insignitum, olim à Summo Pontifice, ceu sole Ecclesiastico, ad sacram Cardinalium purpuram sublevatum iri. Et certè suus respondit vaticinio eventus; siquidem Alphonsus Anno 1666. ab Alexandro VII. inter purpuratos Ecclesiæ Senatores recensitus fuit. Cæterum hanc iconem meus Concanonicus S. Thomas Cantuariensis sibi propriam vendicat; cùm enim Deus illum ad martyrii purpuram olim promovendum jam in ipsa ejus pueritia revelasset, ideircò Henrici II. gratiâ ad Archiepiscopatum Cantuariensem assumptus, verissimè dicere poterat, se, modò Pontificum virore insignem, paulò post, sanguinis sui ostro, ob Catholicæ fidei defensionem liberè profuso, tinctum iri. Huc illud Gregorii Magni facere videtur; *Tunc fuit laudabile Episcopatum quærere, quando per hunc quandoque dubium non erat ad supplicia pervenire.*

S. Thomas Cantuar.

Offic. Can. Reg. Lat. 29 Decemb.

S. Greg. in Pastoral.

223. D. Jacobus Certanus Abbas Rosarum fruticei inscripsit, ET RUBENT, ET PUNGUNT. Dicere volebat; verecundiæ ruborem, ac mille calamitatum aculeos, nunquam non individuos esse voluptatum carnalium comites. Libidinis amorem laconicè & eruditè definit Natalis Comes hoc disticho;

Voluptas carnalis.

Nat. Com. l. 4 Mytol. c. 13

Nil amor est aliud Veneris, quam parva voluptas,
Quæ simul expleta est, inficit ora rubor.

S. Fulgentius, de Cupidine disserens, ait; *Huic etiam Rosas in tutela adjiciunt; Rosa enim ET RUBENT, ET PUNGUNT, ut etiam libido rubet verecundiæ opprobrio: pungit etiam peccati aculeo.* Ab his nihil alienus Seneca, *Voluptas,* inquit, *fragilis est, & brevis fastidio objecta; quò avidius hausta est, citius in contrarium rediens, cujus proinde necesse est aut pœniteat, aut pudeat.*

S. Fulg. l. 2 Mythalog.

Sen. l. 7 de benef. c. 2.

224 Ad funebrem pompam Marchionis Guidonis Villæ, Belliducis celeberrimi, Rosam figurârunt, quæ inter fruticis sui spinas media, epigraphen tulit; ARMATA DELECTAT. Tanta enim Herois illius erat benignitas, ut ipsos etiam hostes in sui amorem raperet. Quæ sanè virtus in generoso milite longè magis conspicua est ac veneranda, quàm in aliis quibusvis statibus, è munere suo mansuetis. Eandem benevolentiam in Achille deprædicat Statius;

Miles benignus.

Stat. lib. 1 Achill.

Attamen arma inter festinatosque labores
Dulcis adhuc visu, niveo natat ignis in ore
Purpureus.

De L. Paullo recenset Valerius Maximus, quod, *Cùm Persen, parvi temporis momento captivum ex Rege, ad se adduci audisset: occurrit et Romani imperii decoratus ornamentis; conantemque ad genua procumbere, dextrâ manu allevavit & græco sermone ad spem exhortatus est: introductum etiam in tabernaculum, lateri suo proximum in concilio sedere jussit; nec honore mensæ indignum judicavit.* Ut adeò inter armorum fulgura radios benevolentiæ & affabilitatis amplissimè explicaverit. Idem de Magno Pompejo refert, quod, cùm Tigranem Armeniæ Regem in medio exercitu ad pedes suos prostratum cerneret, *Diutius jacere supplicem passus non est: sed benignis verbis recreatum, diadema, quod abjecerat, capiti reponere jussit, & in pristinum fortunæ habitum restituit: æquè pulchrum esse judicans & vincere Reges, & facere.* Alii in eadem Rosæ idea Virginum conditionem exhiberi autumant, siquidem Poëtâ teste;

Val. Max. l. 5 cap. 1.

Idem ad. & 9.

La Verginella è simile à la Rosa.

In Furios. Cát. 1 st. 42.

Proinde Virgo nonnisi ARMATA DELECTAT. Virginitas enim nullum ornamentum ita necessarium habet, atque aculeata rigoris ac laudatissimæ iracundiæ arma, quibus assidua hostium tentamenta repellat. In hoc argumentum Franciscus Petrarcha canit;

Virginitas.

Fran. Petr. p. 1. Cant. 11

Et in donna amorosa assai m' aggrada,
Che 'n vista vada altera, e disdegnosa.

S. Hieronymus, Principiam Virginem imbuens, *Arbitror,* inquit, *te accinctam gladio militari, ut autem scias, semper virginitatem gladium habere pudicitiæ, per quem truncat opera carnis, & superat voluptates, Gentilis quoque error Deas Virgines finxit armatas.* Et S. Ephræm; *Castitatem dilecte frater palmæ similitudinem existima, siquidem palma corde cùm sit albicante, circumcirca verò scatet surculis & aculeis, quibus ejus candor munitur.*

S. Hier. ep. 140 ad Princ. Virg.

S. Ephrem. ser. de Castit.

225. Argumento, à priore nihil diverso, Rosam spinis cinctam, hoc Hieronymi Gratiani lemma insignivi; CON SOAVE RIGOR MINACCIA, E ALLETTA. Idest; MINATUR, ET ALLICIT. Venustas enim, maximè in Regia Principe, eodem momento & timorem injicit, & amorem. Unde Cygnus ille nobilissimus de Elvira Regis Granatensis filia, in hæc verba canit;

Venustas.

Hieron. Grat. in sua Granata Cant. 1. Stanz. 57.

Tal sù costei nel publico cospetto
De le bellezze sue mostra pomposa.
Corre, & affissa in lei gli occhi, e l' affetto
Attonita la turba e curiosa
Colmo ogn' un di stupore, e di diletto
D' ammirarla non cessa, e d' amarosa,
Poiche grave parea ne bei sembianti
Sparger gli amori, e spaventa gli amanti.

Maria, Virginum pulcherrima, hanc iconem cu

prii

Cant. 6. primis sibi vendicat, dum à Spiritu sancto cognominatur, *Pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.* Et sanctus Bernardus, *Tu ergò*, inquit, *pulchra es ut luna,, imò pulchrior lunâ; quia tota pulchra es & macula non est in te, neque vicissitudinis obumbratio. Tu terribilis ut castrorum acies ordinata. Quid enim? Annon horruerunt Principes tenebrarum, quando viderunt præter morem armatura omni fortiore contra se procedere fœminam? &c.* (S. Bern. ser. 2. ad B. Virg.)

226. Joannes Baptista Ruscellus Rosæ inscripsit; TRACTATA GRATIOR. Ita homo benignus quò magis aliorum egestate pulsatus, eo se omnibus exhibet liberaliorem. Virtus enim à voluptate carnali adeò longis differt intervallis, ut hæc post usus non ita diuturnos nauseam pariat; illa verò quò longiore exercitio frequentata, tantò accidat homini gratior. *Summum bonum* inquit Seneca *immortale est, nescit exire; nec satietatem habet nec pœnitentiam: At voluptas tunc, cùm maximè delectat, extinguitur. Nec multum loci habet; Itaque citò implet: & tædio est, & post primum impetum marcet.* (Benignitas virtus semper grata. Senec. de vita beata c. 7.)

227. Cardinalem quemdam, intentione quidem sancta, & fine prudentissimo sed tamen simul occulto, operari solitum, roseo calyci non absimilem dixerunt, qui, colore suo coccineo ad Principem illum purpuratum alludens, in umbilico croceum intentionis aureæ globulum conclusum habet. Unde epigraphen subdidêre; IN INTIMIS AURUM. Opportunè Salomon, *In corde prudentis requiescit sapientia.* Sanctus Gregorius Nazianzenus optimum suum parentem, exteriore quidem corporis compositione instar Rosæ illustrem, ac simul in animæ suæ penetralibus sanctæ humilitatis auro cumulatè instructum fuisse testatur. Ipsius verba, quia pulcherrima, ita accipe. *Non in veste, sed in animi constantia humilitas ipsa sita erat; nec colli depressio, aut vocis demissio, aut vultus inclinatio, aut certus incedendi modus humilitatem effingebat, quin potius idem & vitâ maximè sublimis, & animo perquam humilis erat.* Huic affine est illud Isidori Pelusiotæ consilium. *Animo, atque affectu potius, quàm verbis humilem te prabe.* (Intentio bona. Prov. 14. 33. S. Gregor. Naz. Orat. 9. S. Isid. Pelus. l. 1 ep. 142.)

228. Eodem argumento Rosam clausam hâc inscriptione ornârunt; SUB SOLE PATEBIT. Mens imaginis erat, arcana omnia, in Cardinalis illius animo conclusa, olim universo mundo fore manifesta. Ita nimirùm, quidquid in viatorum præcordiis delitescit, quondam sub extremi Judicis splendore in orbis universi propatulo stabit. Sanctus Hilarius illa D. Matthæi verba interpretatus, *Nihil opertum, quod non reveletur: neque occultum, quod non sciatur*, ait; *Dominus diem judicii ostendit, quæ obstrusam voluntatis nostræ conscientiam prodet, & ea quæ nunc occulta existimantur, luce cognitionis publicæ deteget.* (Intentio. S. Hilar. in Matt. c. 10.)

229. Rosa, inter spinarum horrores venusta, epigraphen reddit; ABIGITURQUE, TRAHITQUE. Virtutis hæc idea est, quæ humanos sensus pretio & excellentiâ suâ allicere, at simul sui obtinendi difficultate absterrere solet. Haud aliter Seraphini ac Cœlites è vultûs Divini immensâ suavitate maximas delitias, è majestate verò terrorem concipiunt. Eruditè dixit Antonius Fernandez; *In Deo summa est pulchritudo, cum summa Majestate conjuncta, quarum illa repellit intuentes, ista verò attrahit &c.* (Virtus. Deus.)

230. Rosa, è radice, trunco, & ramis, undique spineis genita, se ipsam ab omnibus spinis penitùs immunem servat. Unde epigraphe; INNOXIA FLORET. Ita Maria Virgo, è peccatrice ac spineâ radice nascens nullam ullius peccati labem contraxit. S. Joannes Damascenus ad Deiparam conversus, exclamat; *O Rosa, quæ ex spinis, hoc est, ex Judæis ortaes, ac Divinâ fragrantiâ cuncta perfudisti.* Et Sedulius; (Maria V. concepta. S. Ioan. Damasc. Orat. 1 de Nat. M. V.)

Et velut è spinis mollis rosa surgit acutis,
Nil quod lædat habens, matremq; obscurat honore,
Sic Eva de stirpe sacra veniente Maria,
Virginis antiquæ facinus nova Virgo piaret.

231. Æterna beatitudo coronam imitatur è rosis contextam, & hoc lemmate insignem; DETRACTIS ACULEIS. Enimverò in cœlesti illo regno, miseriis omnibus æternùm proscriptis, nonnisi perfectæ felicitatis gaudia reperiuntur. *O vita vitalis*, exclamat non sine affectu Magnus Augustinus, *vita sempiterna & semper beata, ubi gaudium sine mœrore, requies sine labore, dignitas sine tremore, opes sine amissione, sanitas sine languore, abundantia sine defectione, vita sine morte, perpetuitas sine corruptione, beatitudo sine calamitate.* (Beatitudo. S. Aug. in Manual. c. 7.)

232. Eo ipso tempore, quo D. Philippus Archintus, summæ virtutis homo, ex utero materno prodiit, in parentis ipsius horto Rosa, singulari venustate, ac stupendo odore enata est, idque omnem Insubriam admiratione tanto majore tenuit, quod tempore omnium calidissimo, nimirùm quinto nonas Julii, & quidem ex arente ac penitùs exsucco frutice progerminârit. Unde Philippus in Archiepiscopum Mediolanensem electus, Rosam illam inter præcipua sua symbola recensuit; cum lemmate; FLORUI IN ARIDO, veluti prolixè testatur Joannes Petrus Giussanus. Talem ex arido florescentem Rosam se probavit sanctus senex Tobias, quando è coætaneis, ceu inferni titionibus, ad execrandum vituli cultum provocatus sese affectu religiosissimo versus templum Hierosolymitanum, Creatoris adorandi causâ, convertit. Porrò sanctus Gregorius Thaumaturgus, instar Rosæ, in arente humo effloruit: Nam in Episcopum Neocæsariensem unctus, nonnisi septendecim Christianos numeravit; postea verò munere suo ita strenuè defunctus est, ut morti proximus sanctè gloriaretur, septendecim tantùm sibi superesse infideles. Denique sanctus Carolus, veluti Rosa, tempestate aridissimâ in florem excrevit: ævo enim virtutis Christianæ humoribus penitùs exsucco, natus, paulò post Clerum ac plebem in formam perfectissimam labore maximo convertit. &c. Porrò homines, Deo chari, plerumque ibi omnium maximè florent, quando tentationum venus omnium maximè urunatur. S. Gregor. teste, *Plerumque, qui plus in contemplatione rapitur, contingit, ut amplius in tentatione fatigetur. &c.* (Ioan. Petr. Giussel. in vita. Bonus inter malos. S. Greg. Pap. hom. 2.)

233. Rosæ radicem hoc lemmate afficies; PULCHRA LATENT. Mariæ Virginis idea est, quæ instar ancillæ, humili amicta vestitu, pulcherrimam hominis Dei Rosam erat paritura. Unde rectè à Methodio cognominatur *Radix floris speciosissimi.* à Giselberto, *Radix æternitatis, floris flos, & fructus æternæ benedictionis.* Et à Chrysippo; *Radix omnium bonorum.* Emblematis Oedipum audi P. Masenium; (Maria V. Method. orat. de Hyp. ap. Gise. 10 A tero. Chrysip. Orat. de Deip.)

Quæ tantùm informi spectatur cortice radix,
Illa dabit pulchras mox paritura rosas,
Quamq; rudis circùm Nymphā circumdat amictus
Nascentem pariet Virgo stupenda Deum.

SS. Eucharistia. Maria V.

234. Rosa, scarabæum & apem sustinens, epigrapheo subjunctam habet; MORS EST MALIS, VITA BONIS. SS. Eucharistiæ hæc idea est, quæ malis mortem, bonis autem vitam tofert. Idipsum de Maria Virgine dixeris, quæ, sicuti hæreticis est fatalis, ita bonorum nutricem ac matrem agit. Unde à S. Joanne Damasceno vocatur *Rosa, ex spinis Judaicis orta, Divina fragrantia perfundens omnia.* Rursus in rem præsentem canit P. Jacobus Masenius.

S. Dam. Or. de Nat. M. V.

Carpit odoratum scarebæus apisq; rosetum,
Mors, scarabæe Rosa est, vita, Melissa, tibi.
Livor amorque suas carpunt è Virgine dotes,
Ille trahit vitam hoc flore, sed ille necem.

Maria V.

235. Rosa, inter spinas educata, epigraphen tenet; EX SPINIS, SINE SPINA. Maria Virgo, accummodatissimè ad hanc ideam, ex infecta Adami massâ citra omnem labem purissima prodiit. Unde ab Adamo de sancto Victore cognominatur, *Flos de spinis, spinâ carens, flos spineti gloria.* Sanctus Laurentius Justinianus, *Discite*, inquit, *ab originali delicto nullus excipitur, præter illam, quæ genuit mundi Salvatorem.* Et Pater Jacobus Masenius;

Adam de S. Vict. de Assumpt.
S. Laur. Iust. de grad. Perfect.

Nascitur è spinis verni flos regius horti:
Sed procul à spinis purpura mollis abest.
Adamidum in spinis flos est Nasarethicus ortus.

Mundi vicissitudo.

236. Spinas, in hyeme rosis destitutas, Jacobus Masenius hoc lemmate insignivit; SPINA, SED ABSQUE ROSIS. Ea nempe fortunæ & rerum terrenarum est vicissitudo, ut repentè e gaudiis in dolores, & ex his rursus in lætitiam mutent. Verissimè Salomon; *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat.* Divo Bernardo illustre hujus rei exemplum est Christus Dominus, qui Palmarum die Rex & Messias à populo salutatus, triumphantis more Hierosolymas ingressus est: At quinto dein die postulatus fuit ad necem, vociferante identidem populo Crucifige, Crucifige. *Videat*, inquit, *sæcularis anima, videat, & intelligat, quoniam extrema gaudii luctus occupat. &c. Unde & processionis gloriâ voluit sublimari, qui paulò post sibi noverat imminere diem ignominiosissimæ passionis.* Et, Ovidius;

Prov 14.13

S. Bern. ser. 1 in Dom. Palm.

Ovid l. 2. de Arte.

Nec semper violæ, nec semper lilia florent,
Et riget amissâ spina relicta rosa.

237. Vir eruditus, Hieronymus Cardanus, quæstionem ponit, cur rosæ spinis armentur? Post lutam è Philosophia dissertationem, hoc demum concludit: si Rosa spinifera non sit, nec erit etiam odorifera. Hinc rosæ sylvestres, quæ quinis plerumque foliolis constant, minores habent spinas, quàm quæ in hortis educantur, ideo suavi quidem, sed imbecilli sunt odore. Unde lemma; ODORIFERA, QUIA SPINIFERA. Oratio velut nobilissima rosa est; sed nisi hæc suas etiam spinas habeat, *mortificationem*, odoris est parùm probati. Omnium in Christi lycæo sapientum vox est: *Orationem sine mortificatione* vix ullius esse pretii. Hinc cùm religiosus vir quispiam Beato Ignatio præsente laudaretur, diceretürque, virum esse multæ orationis; Ignatius mutatâ voce subjunxit; Vir est multæ mortificationis. Ideò Psaltes Regius, *imple*, inquit, *facies eorum ignominiâ, & quærent nomen tuum Domine:* certè non quæsituri, nisi prius ignominiâ impleti.

Mortificatio in oratione.
Ribadeneira in vita S. Ign. lib. 5.

Ps. 82.17.

Hoc ipsum confirmans; *Multiplicatæ sunt*, inquit, *infirmitates eorum postea acceleraverunt. Et clamaverunt ad Dominum cùm tribularentur.* Cur antea non clamârunt? nulla eos calamitas premebat. Impiissimus Manasses orare nunquam didicisset, nisi in carcerem detrusus fuisset. Quid de viris sanctissimis dicam? Moses plurimis pressus ærumnis. Jacob fraternis agitatus insidiis, Samson illusus à Philisthæis, Tobias amissis & oculis & opibus, Sara gravibus lacerata conviciis, tres Hebræi juvenes in mediis flammis, Daniel in leonum cavo, Petrus in pelago, Paulus & Silas in ergastulo, aliique sexcenti precandi & occasionem & disciplinam hauserunt inter adversa. Ita Jonas Propheta vim obedientiæ in ceto didicit. Barbari Geraseni amissis porcorum gregibus, Christum supplices accesserunt, Apostoli, mergendâ naviculâ clausi, ardentissimè Divinam opem expetiêrunt. Liceat igitur cum Secundo exclamare: *O quàm utile est, ad usum secundorum per adversa venisse.* Verissimè canit Sylius, Poëta Italus;

Ps 154.
Psal 10.13.

Plin. in Panegyr.
Sil. Ital. de bell. Pun. 3

— Rara fumant felicibus aræ.

TULIPA.

Cap. XIX.

238. Tulipa, sub radiis solaribus collocata, epigraphen Hispanam sustinet; SIN SUS RAYOS MIS DESMAYOS. Id est, *Procul à sole pereo.* Pandit enim se ad radios solares; quos ubi nubes interceperit, illico clauditur, & contractis foliis languescit. Eò reflectens P. Raulinus, inscripsit; MOEROR PRO SOLE RELICTUS. Ipsissimos hos effectus & affectus in amoris vehementia cernere est, qui re suâ amarâ destitutus, extremum contrahit languorem. Exemplo sit Maria Magdalena, quæ tota madebat lachrymis, dum Christum amorem suum unicum videret. S. Gregorius, *Mulier*, inquit, *quid ploras? quem quæris? interrogatur causa doloris, ut augeatur desiderium quærentis; quatenus, cùm nominaret quem quæreret, in amore ejus ardentius æstuaret.* Otho Venius amantis cujusdam ore canit;

Absentia rei amatæ languorè causat.

S. Greg. Pa. hom. Maria stabat ad monumentum &c.
Oth. Ven. Emb. Amor fol. 122.

Cùm te non video, mea lux, vel nigra videntur
Lilia, & haud lucent lucida signa poli,
Luridus & solis, mihi crede, est aureus orbis.
Ipsi etiam mellis fellis amaror inest.

Laodamia extincto suo Prothesilao, io hos gemitus, Ovidio teste prorupit;

At postquam nec te, nec vela fugacia vidi,
Et quod spectarem, nil nisi pontus erat.
Lux quoq; tecum abiit, tenebrisq; exanguis abortis
Succiduo dicor procubuisse genu.

239. Tulipam hoc lemmate loquentem introduxêre; LANGUESCO SOLE CADENTE. Vel in tertia persona; LANGUESCIT IN UMBRA. Ita prorsus anima, gratiæ Divinæ radiis destituta, extremùm languet. S. P. Augustinus, *Scio*, inquit, *quia mihi male est præter te, non solùm extra me, sed in me ipso. &c.* Eodem Emblemate mœrores illos cumulatissimos significabis, quos Beatissimæ Virginis pectus, filio suo in mortis occasum vergente, agitabat. De hac B. Amedeus ait; *Ineffabili dolore gloriosa Virginis pectus urebatur & altissimo pietatis jaculo confossum, extremas spirabat inter angustias.* Et rursus; *Ibi mœror, ibi dolor, ibi agonia, ibi æstus animi, ibi incendia, ibi mors morte durior, ubi vita non tollitur, & mortis angustia toleratur.*

Absentia Dei noxia.
S. August. l. 14. Confess.
Maria in Calvariæ monte.
B. Amed. homil. 5.

240. Tu-

240. Tulipam Persicam vocant, quæ nativo quodam impulsu è loco illo, ubi primùm plantata est, aufugere ac se subducere solet. Cui proinde D. Salvator Carducius subscripsit; PROFUGA RADICE RECEDIT. Ita sanè humana vita, cæteraque terrena omnia, nullibi stabiliuntur, assiduis ob noxia vicissitudinibus. *Omnia*, Magno Augustino teste, *oriuntur & occidunt, & oriendo quasi esse incipiunt, & quò magis celeriter crescunt ut sint, eò magis festinant ut non sint.* Seneca; *Quidquid longa series multis laboribus, multa Dei indulgentia struxit, id unus dies spargit ac dissipat: nihil privatum, nihil publicè stabile est, tam hominum, quàm urbium fata volvuntur.*

Vita humana. Bona terrena. S. Aug. l. 4. Conf. c. 10. Sen. ep. 19

241. Oltores tulipas Persicas in locis, muro circumdatis, plantare solent; veluti quæ nonnisi intra carceris angustias contineri queunt. Unde idem Carducius epigraphen subjunxit; NON SINE CARCERE PERSTAT. Certè Christianus in Dei obsequio nunquam persistit firmior, atque calamitatum angustiis probè coarctatus. In rem præsentem observat Varro, quod captivitas vocetur *carcer, quasi coarcer*; ubi nimirùm effrenis ac immoderata hominum licentia coërcetur, ne in congenitos suos errores deviet. S. Gregorius Papa; *Qui hujus mundi adversitatibus fracti, ad Deum redeunt, neq; à præsentis vitæ desideriis corriguntur, quid isti, fratres charissimi, nisi ut intrent, compelluntur.*

Calamitates coërcent. S. Greg. ho. homo quidam fecit cœnam magnam.

VIOLA. *Caput* XX.

242. Nonnemo fœminam, cui Violantæ nomen, Emblemate significaturus, Violam depinxit; cum epigrammate, SOLA MIHI REDOLET. Hinc demonstrabis, Mariam Virginem inter celsissimas suas prærogativas maximè ob insignem humilitatem Deo placuisse. Dilucidè S. Bernardus in rem nostram ait; *Humilitate placuit, virginitate concepit.* Et Petrus Blesensis; *Dei Filius in Beata Virgine, licet ipsa de sacerdotali & Regali schemate duxisset originem, non nobilitatem, sed humilitatem elegit; Respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ.* Ita amantis affectus nunquam in plures distrahi, sed uni duntaxat formæ affigi debet. Ovidii consilium est,

Elige, cui dicas; tu mihi sola places.

Otho Venius inter sua Amoris Emblemata Cupidinem statuit, qui tabulam, numero I. signatam, manibus sustinet; aliam verò, numeris 2. 3. 4. usque ad 10. exaratam, pedibus conculcat. Mentem Emblematis hoc epigrammate explicat;

Humilitas M. V. Pet. Blesens. 3. Luc. 1. 48. Amans unius solius. Oth. Ven. Emb. Amor

Unum amat, en effert unum, unum ecce coronat,
Et reliquos numeros en pede calcat Amor!
In plures quoties rivos deducitur amnis,
Fit minor, atq; undâ deficiente perit.

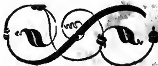
243. Aliquot violæ, ad minimis radicem enatæ, tamen illo loco & staturâ humili victitent, fragrantiam tamen longè suavissimam exhalant. Unde epigraphen sustinet; HUMILIBUS DAT GRATIAM. vel; HUMILES, SED SUAVES. Eâdem omninò ratione Deus animas nostras gratis tantò majoribus in mundi theatro exornat, quantò magis humiles, & æstimatione propriâ demissi existimus. Verissimè dixit Isaacus Presbyter; *Vilipende teipsum, & videbis gloriam in temetipso. Nam ubicunque humilitas nascitur, ibi gloria oritur Dei.* Et S. Gregorius Papa; *Illis respectum sua miserationis Deus tribuit, quos in humilitate persistere cognoscit. De quo per Psalmistam dicitur: quoniam excelsus Dominus, & humilia respicit.* In rem præsentem D. Giarda Episcopus Castrensis de S. Francisco Salesio refert, quod sacri Visitationis Ordinis institutio, Matronam de Chantal Fundatricem, Matrem Fanre, & Matrem Brocardam Deo unicè obtulerit; earumque optimis mentibus dirigendis assiduam & maximam dederit operam. Unde etiam Matres illas communi vocabulo cognominare consuevit Violas, sub humilitatis foliis absconditas: quippe quæ exteriore quidem corpore depresso, ac colore non multùm splendido incedere solitæ, odorem tamen, ac optimi exempli, ædificationisque fragrantiam planè singularem passim in urbem diffundebant.

Humilitas Deo grata. Isaac. Pres. de mundi contempt. c. 3. S. Greg. in cap. 6. Cant. D. Giarda. L. 1. c. 10. Vita Salesii

244. Violam his Plinii verbis insignivit Aresius, SUAVIOR E LONGINQUO. Ita sanè illorum virtus pretio longè majore æstimatur, qui è patria aut mundo remoti vivunt, quàm qui inter mundi turbas aut populares assiduò morantur. Furius Camillus etiamnum ad Penates patrios hærens, omnium odia, contumelias, quin & ipsum deinque exilium sustinere debuit. At è patria longinquus, tantam virtutis suæ existimationem ac desiderium apud Romanos excitavit, ut ei Dictaturam, omnium dignitatum supremam decreverint. Verissimè dixit Franciscus Petrarcha; *Multos exilium honestavit, multos acrior aliqua fortuna vis, atque injuria notos reddidit, & illustres.* Idipsum de Religioso pronuntiare licet; quaorò enim ab hominibus mundanis remotior, tantò suaviorem edit virtutum suarum fragrantiam & existimationem.

Plin. l. 21. c. 7. Longinquitas. Exilium. Franc. Petr. lib. 2. de Remed. Dial. 67. Religiosus.

FINIS LIBRI UNDECIMI.

MUNDI SYMBOLICI
LIBER DUODECIMUS.
GEMMÆ ET LAPIDES.

ACHATES. *Caput* I.

1. Chates Indicus, flammis impositus, suavissimum odorem instar aromatis exhalat. Bercorii de illo sententia est; *Achates Indicus in igne positus, odorem emittit.* Unde lemma; DUM FLAGRAT, FRAGRAT. Proprissima hæc S. Marciani Martyris, & primi Tortonentium Episcopi idea est; cùm enim ardentibus laminis à Carnificum tyrannide excruciaretur, *Exibat de corpore ejus fumus tanquam multorum pigmentorum odoris fragrantis.* Quod si mysticam Emblematis mentem spectare libeat; opportune dixeris, S.Laurentium, igne consumptum, instar achatis, suavissimos pietatis Christianæ odores evaporasse *In craticula te Deum non negavi, & ad ignem applicatus, te Christum confessus sum* Et, ut compendio dicam, iis omnibus hæc imago convenit, qui inter calamitatum suarum ardores in amoris Divini, ac ædificationis alienæ affectus prorumpunt. S P.Augustinus; *Sicut uno modo exagitatur fœnum, & suaviter fragrat unguentum; ita una tribulatio irruens bonos probat, purgat, & eligit; malos reprobat, exterminat, & annihilat.*

Bercor. Reduct. l. 11. c. 41. n. 3. — S. Marcianus Ep. & M. — S.Laurentius. — Pati cum ædificatione. — *S Aug in Psal.*

2. Achates oculis confortandis inservit. Unde lemma, ÆGRA LUMINA FOVET. Bercorius, superiore numero adductus, posteaquam illam Achatis virtutem explicaverat, subjungit; *Talis est vir perfectus & prædicator, quia verè suâ vitâ & doctrinâ in aliis visum discretionis & fidei nutrit & fovet.* Achatem pretiosum sese orbi probavit S. Laurentius. *Qui per signum Crucis cæcos illuminavit.* De hoc in suo Laratio eruditè canit D. Gregorius Bolzi.

Exemplũ bonum. — S Laurentius. — *Breor l. c. Greg Bolz Lar Mens Aug op 91.*

Vix jubet è geminis decedere vultibus umbras,
Hosque frui grato lumine liberus equos;
Cùm subitò famâ vulgante ostenta per urbem,
Omnis homo lata cacus in urbe volat.
Damnatas quot Roma dolet caligine frontes,
Has ovat illustres luce micante videns &c.

Et alibi;

Lumina non spect.u cæcis obducta tenebris,
Quin jubeas nitidam Martyr habere diem &c.

Idem Epig. 92.

3. Physicis compluribus compertum est, mirâ Achatis energiâ venenum reprimi. Ut adeò non abs re Emblematis locu subscripserim; IN VENENA VENENUM. Vel ut meu Carducio placet, MORS PRETIOSA VENENI. Eadem Theologi profundi, Inquisitoris industrii, ac Prædicatoris potentis est efficacitas; quippe quorum virtute mortiferum hæreticorum virus, ac populi flagitia è Provinciis longissimè proscribuntur S.Gregorius Papa; *Prædicatoris vita semper in alto debet fixa permanere, ut more narium discernat fœtores vitiorum, odoresq; virtutum.*

S Greg Pap hom 11 in Ezech.

4. Nobilis illa metaphora, S.Isidoro usurpata, lemmatis vicem subire potest; *Achates* POLITURA PINGUESCIT. Sensus est, hanc gemmam lævigatam, è sinu suo pinguem quemdam exsudare humorem. Vel certè, illam, artificis industriâ probè politam & elaboratam, mirificè venustam, ac veluti pulchritudine pinguem evadere. Haud aliter Juventus, assiduò magistrorum ac parentum studio exculta, maximum virtutis incrementum capit. Optimè dixit S.Cyprianus; *Disciplina*, id est, bona instructio ac educatio, *est custos spei: retinaculum fidei, lux itineris salutaris, fomes, ac NUTRIMENTUM BONÆ INDOLIS, magistra virtutis.*

S Isidor l. 16 cap 14. — Educatio utilis. — *S Cypr. tra. 2. de habit. Virg.*

5. Achatem naturæ miraculum jure dixeris, qui in suis maculis, coloribus ac notis innumera rerum curiosarum prodigia exprimit. Plinius de gemmis illis affirmat; *Reddunt species fluminum, nemorum. &*

Plin. l. 37. cap 14.

jumen-

Idem c. 1. *jumentorum*. Et paulòpost de Pyrrho, Epirotarum Rege, ait; *Habuisse traditur Achatem, in qua novem Musæ, & Apollo citharam tenens spectarentur, non arte, sed sponte naturæ ita discurrentibus maculis, ut Musis quoque singulis sua redderentur insignia* Hieronymus Cardanus tres Achates alicubi asservari testatur, quorum primus solius naturæ artificio caput Galbæ; alter geminos distinctos oculos; ac tertius ignem cum evaporante cæruleo fumo, repræsentat. Didacus Castillius S. Mariæ Magdalenæ imaginem, una cùm nube, solius naturæ interventu, adeò distinctè in Achate efformatam fuisse refert, ut præstantissimi pictoris miraculum videri potuisset. Proinde ejusmodi gemmam hoc Emblemate insignire licet; SPECIE MULTIFORMI DECORA. Vel; CENTÒFORME, E VAGHEZZE HA' IN SENO ACCOLTE. Totidem in Verbi Divini persona pulcherrimas icones & hieroglyphica cernere licet. Est enim Angelus testamenti, Leo de tribu Juda, Agnus tollens peccata mundi, Aquila provocans pullos ad volandum, Lux illuminans omnem hominem, Clavis David, Sceptrum Israëlis, Ros cœlestis, Pluvia fœcundans &c. S. P. Augustinus de Christo disserens, ait; *Dicitur vitis per similitudinem, quemadmodum dicitur ovis, agnus, leo, petra, lapis angularis, & cætera hujusmodi*. Et S. Ambr. *Omnia Christus est omnibus. Si vulnera curare desideras, medicus est: si febribus æstuas, fons est: si gravaris iniquitate, justitia est: si auxilio indiges, virtus est: si mortem times, vita est; si cœlum desideras, via est: si tenebras fugis, lux est; si cibum quæris, alimentum est*. In Maria Virgine, ceu Achate pretiosissimo, Solis venustas, candor lunæ, Lux auroræ ac stellarum mirificè resplendet. In illa Rosarum odor, lilii puritas, humilitas violæ, obedientia heliotropii, ad vivum cernuntur expressa. Illa insuper est Cedrus Libani, Cypressus Sion, Palma Cades, Oliva campi, Platanus Plateæ; Ovicula innocens, Margaritha argentea, Arcus pacis, Porta paradisi, Vas aureum, Arca testamenti &c.

Did. Castill. de ornatu & vestibus Aaron.

Christus.

S. Aug. Tra. 80. in Ioan.

S. Ambr. l. de Virginit.

Maria V.

6. Miserum Achatem! quippe cujus præclara virtus ac excellentia, tantopere ab antiquis æstimata, nunc, Plinio teste, nihili habetur. *Achates, inquit, in magna fuit authoritate, nunc in nulla est*. Sed unde obsecro, tam immodicus nobilissimæ gemmæ contemptus; non sanè ab ipsius virtute vitiatâ aut diminutâ, sed à sola ac nimia ejusdem copiâ. Quare Achatem hoc lemmate afficies; COPIA VILESCIT. Res quævis terrenæ hanc conditionem veluti individuam habent. Nam ob raritatem suam aliquantulum æstimatæ, tandem suâmet copiâ vilescunt ac negliguntur. Verissimè dixit S. Gregorius; *Corporales delitiæ, cùm non habentur, grave in se desiderium accendunt: cùm verò avidè eduntur, comedentem protinus in fastidium per satietatem vertunt*. Eccui videatur dubium, quin Manna, è cœlis in Hebræorum castra dispensatum, pretio fuerit longè maximo, utpote attonitis his vocibus exceptum; *Manhu? quid est hoc?* Erat quippe panis è penore cœlesti depromptus, Angelorum manibus confectus, & in se continebat *omne delectamentum & omnem saporem suavitatis*. Et tamen, quod mireris, panis iste suavissimus Hebræorum nauseam tandem adeò provocavit, ut passim quererentur; *Anima nostra jam nauseat super cibo isto levissimo*. Cur ita? solius copiæ caussâ, quâ omnis late planities liberalissimè cooperta ac indulcata fuerat. Rei insolentiam admiratus David, *Pluit, inquit, illis manna ad manducandum, & panem cœli dedit eis. Panem Angelorum manducavit homo: cibaria misit eis in abundantia*. Quod tamen ipsum tandem *copiâ vilescebat*.

Plin. l. 37. c. 10.

Copia res facit viles

S. Greg. Ho. 36 in Evãg.

Exod. 16. 15

Psal. 77. 24.

ADAMAS.

Cap. II.

7. Adamas, nec flammis, nec malleis frangendus, epigraphen sustinet; NEC FERRO, NEC IGNE. Vel; SEMPER IDEM. Vel certè; SEMPER CONSTANS. Talem segenerosus ac invictus hominis animus inter adversitates quasvis gravissimas probat. Dionysius Petavius in rem præsentem canit; Fortitudo. Constantia.

Pectoris indomitum solido ex adamante vigore
Disce puer, vanos excutit ille metus.

Justus Lipsius ait; *Sicut adamas, nobilissima inter gemmas, sufflatam vim habebit: sic Princeps debet animi robur*. Et Seneca; *Quomodo quorundam lapidum inexpugnabilis ferro duritia est, nec secari adamas, aut cedi, vel teri potest, sed incurrentia ultrò retundit, ita sapientis animus solidus est. &c.*

Lips. l. 1 c 7. Monit. Pol. Sen. l. de Tranq. c. 3.

8. Scipio Bargalius Adamanti subscripsit; MACULA CARENS. Singularem animi puritatem, qualis Mariæ Virginis erat, hoc Emblemate declarabis. De Maria Virgine dilucidè testatur Fulbertus Carnotensis; *Anima ipsius, & caro, quam elegit & habitaculum sibi fecit sapientia Dei Patris, ab omni malitia, & immunditia purissima fuerunt. Item è contra confidenter asserimus, quia nullo virtutum genere vacabat, cui plenitudinem gratiæ Dei nuntius asserebat inesse*. Porrò Maria Virgo etiam in ipso conceptionis suæ memento fuit Adamas *maculâ carens*; unde attonitus exclamar S. Joannes Damascenus; *O beatos Joachimi lumbos, ex quibus prorsus immaculatum semen effluxit. O præclaram Annæ vulvam, in qua tacitis incrementis ex ea auctus atque formatus fuit fœtus sanctissimus*.

Maria V.

Fulb. Carn. Ser. 1. de Nat. Virg.

Conceptio M. V. S. Io. Dam. Orat. 1. de Nat. Virg.

9. Invicta sanè fuerit S. Antonii Abbatis, & S. Francisci Xaverii constantia, quorum ille in Ægypti deserto, hic verò propè S. Thomæ Apostoli sepulchrum à cacodæmone percussus, generosè obstitit. Unde P. Certanus utrumque illum cum Adamante comparat, qui supra incudem positus, malleis frustra tunditur. Emblemati epigraphen subdidit; HAUD CONTERITUR. Origenes; *Ecce enim, inquit, vir stans super murum Adamantinum, & in manu ejus adamas, qui adamas, NILLO CONTERITUR MALLEO. Igitur quamvis instet diabolus, qui malleus est, subjaceat Draco, qui velut totus indomita, nihil is, qui in manu Domini est, patitur adamas*.

Imperterritus animus.

Orig. in Cant. ser. græca super cap. Hierem.

10. D. Primus Aloysius Tatti duos aut plures malleos depinxit, qui adamantem repetitis ictibus conterere nitebantur; cum lemmate, NIHIL PROFICIENT. Verbis ex illo Psalmi mutuatis; *NIHIL PROFICIET inimicus in eo*. Talis omninò fuerat heroica ac invicta Virginum quarundam fortitudo, omnibus sensuum & tyrannorum assultibus superior. Certè quidquid blanditiarum aut suppliciorum adversus generosas Virgines Demetriam & Bibianam excogitavit Aproniani crudelitas, *Illa neque blanditiis, neque minis à recta fide declinantes, Prætoris impietatem constantissimè detestantur*. Tametsi Ruffina, mulier vaferrima, ad S. Bibianæ integritatem labefactandam mille donorum, minarum, injuriarum, & verberum admoverit machinas, tandem, *NIHIL PROFICIENTE Ruffina*, Præfectus illam Carnifici excruciandam tradidit. Eâdem omnino ratione Decius, in S. Laurentio superando, artem, operamque omnem perdidit

Ps. 88. 23.

Resistere

Brev. Rom. 2. Decemb.

S. Leo Pap. ser. de S. Laur.

didit; unde ad tyrannum conversus S. Leo Papa, *Nihil abtines*, inquit, *NIHIL PROFICIS sæva crudelitas.*

Cassiod l. 5. Var Ep 40. — Anima beata.

11. Adamas, annulo insertus, à D. Octavio Boldono epigraphen cepit; IN AURO NITIDIOR. Lemmate ad illud Cassiodori alludente; *Gemmarum divites venæ auri fulgare pretiantur.* Hinc ad mores formandos deduces, constantiam, fortitudinem, tolerantiam, sinceritatem, omnesque alias virtutes, ceu totidem adamantes, se ipsis quidem pretio haberi perquam magno; at si in animabus Deo charis, aut vitæ sanctimoniâ illustribus recipiantur, tum demum nobilissimas ac pretiosissimas evadere. S. Bernardi sententiâ, *Castitas sine charitate, lampas est sine oleo: subtrahe oleum, lampas non lucet; tolle charitatem, castitas non placet.* Antonius Guilielmus eodem Emblemate demonstrat, animas, quamlibet in hac vita pretiosas ac pulchras, olim in cœlis è Divina præsentia venustatem ac valorem infinitis intervallis ampliorem esse sortituras. Ipsiusmet verba Italica ita habent.

S. Bern. in Epist. Ant. Guil. discursu 38 — *Reflessi della 3 Trino*

Gemma vaga nel fango, in or piu splende.
Bell'alma in carne, in Dio quanto risplende?

Puritas.

12. Adamas, cum lemmate, IN PURITATE PRETIUM, vel; DECOR seu, QUO PURIUS, EO PRÆCLARIUS. Virgineam vivendi rationem concernit, quæ gloriam suam omnem è supremo puritatis ac munditiei fastigio metitur. Unde Virgo è S. Cypriano rectè vocatur *ornamentum gratiæ spiritualis, illustrior portio Gregis Christi.* Juvenalis;

S. Cypr. l. de Virg. Iuv. Sat. 8.

Prima mihi debes animi bona. sanctus haberi,
Justitiaque tenax, factis dictisque mereri.

Claud. 2. in Europ. — Milites. Martyres

13. Incisuræ, quibus Adamas expolitur, unicè ad ipsius pretium augendum destinantur. Unde Dominicus Gambettus illum hoc Claudiani hemistichio insignivit; DAT PRETIUM VULNUS. Ita milites è corporis sui cicatricibus plurimum gloriæ recipiunt, seque hostiâ fronte obluctatus, ac factis heroicis conspicuos demonstrant. Martyres quoque tantò majus existimationis ac præmii incrementum capiunt, quò frequentiore vulnere lacerati fuerunt. S. Joannes Chrysostomus, ubi observabat, quod sanctus Job *testâ saniem radebat*, subjungit; *Nec enim tantus est splendor purpuræ, quantus illius tunc erat corporis, non alieno, sed suo, ac proprio sanguine repressi: illaque ulcera omnibus pretiosis lapillis erant pretiosiora.*

S. Jo. Chrysost. in Catena super Iob. c. 2.

Beneficium inimicos vincit.

14. Tam immodicum est adamantis robur, ut aurifabris ad res quasvis durissimas incidendas scalpri loco deserviat. Cui proinde Franciscus Raulinus hanc epigraphen subdidit; ET DURA INSCULPSIT. Ita beneficium, ab homine generoso ac prudente in hostes erogatum, illorum corda, quamlibet obstinata, emollit. E S. Pauli consilio, *Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus.* Id est, interprete S. Thomâ Villanovano, *Et accendetur charitas & destruetur malitia & cessabit inimicitia, & erit frater, quem inimicum putabas.* Alphonsi, Aragoniæ Regis, dictum erat; *Oblatrantibus canibus, & rebellantibus, offulam objiciendam.* Veluti diceret; *malevolos homines beneficiis vincendos esse.*

Rom 12. 20 — *S. Th. Vill. ser. 12. in Fer. 6 Cin.*

Animus fortis.

15. Carolus Bovius Adamantem figuravit, cui ex una parte imminebat malleus, ex altera verò vas, aquis plenum, cum lemmate, NEC MOLLIOR, NEC FRANGOR. Ita invictus ac fortis hominis animus nec fortunæ blanditiis emollitur, nec adversitatum insultibus frangitur. Josephus toties fratrum livores, patriæ exilium, Ægyptiæ adulteræ calumnias, & carceris horrores æquè triumphavit, atque cum, Pharaonis gratiâ, ad supremam Proregis Majestatem eveheretur. S. Vincentius Martyr, sive verberibus, equuleis, ardentibus carbonibus, & ferreis graphiis excruciatus, sive in molli lectica, respirandi causâ, positus, æqualem utrobique palmam retulit. *Invictus Vincentii animus Jesu Christi fide, speque munitus, vicit omnia.* Tullii sententiâ; *Ad magnanimum pertinet, neque perturbatione animi, neque hominis, neque fortunæ succumbere.*

S. Vincentius. — *Ioann. 22. Cicero l. 1. de Offic.*

Rigor.

16. Adamas, eo situ collocatus ut ab eminente quodam malleolo percussus, ad alium vicinum adamantem rumpendum scalpri loco deserviat: epigraphen sustinet, DURUM DURO FRANGO. Idipsum nonnunquam à Prælatis aut Judicibus observatum velim, ut contumaces ac obduratos subditorum animos duriore agendi methodo effringant. Unde ubi Vulgata Biblia nostra in Amos legunt. *Ecce Dominus stans super murum litum, & in manu ejus trulla*, Septuaginta vertunt; *Ecce Dominus stans super murum adamantinum, & in manu ejus adamas.* Ex quo, ut P. Corn. à Lap. observat, hunc sensum colliges; *Etiamsi animus, æque ac murus Israelis, & Samariæ, sit durissimus, & adamantinus, ego tamen, ut adamas, longe durior & fortior, eum confringam & conteram. Significat ergò Adamas, cuilibet potentiæ, etiam adamantinæ, oppositam esse Dei omnipotentiam, & vindictam quovis adamante fortiorem.* Cùm enim Judæorum pectora, ceu totidem adamantes, obriguissent; Deus econtra illorum duritiem supplicio quodam durissimo & adamantino edomare coactus fuit; siquidem, ut vetus illa S. Hieronymi & Pauli Manutii paræmia tradit *Malo nodo malus adhibendus est cuneus.*

Amos. 7. 7. — *Corn. à Lap. in hunc loc.* — *S. Hier. Ep. ad Ocean. Manut. in Adagiis.*

Georg. Agr. de Natura Fossil. l. 1.

17. De Adamante testatur Georgius Agricola; *Adamas nonnisi propriis fragmentis scalpi potest.* Unde authore meo Concanonico D. Philippo Gallinâ. Emblematis loco adamantem depinges, qui à fragmentorum suorum quopiam incisus ac dissectus, epigraphen ferat; SUIS SCALPITUR FRAGMENTIS. Ita nonnunquam imperterrita parentum pectora, ac quibusvis calamitatibus superiora, si miseros suos filiolos concuti, aut ærumnis pulsari senserint, mox transfigi, ac commiseratione frangi solent. Agar, tametsi è nobili Abrahami familia in exilium pulsa, & ab ipsis etiam elementis in extremam penuriam conjecta, constanti & adamantino pectore pertulit omnia: at ubi charissimum suum Ismaëlem sibi extinguendum animadvertit, mox toto animo transfixa, *levavit vocem, & flevit.* Jacob quattuordecim integris annis gravissimas ærumnas leonino corde superavit, at Josephum suum occisum, & à fera dilaniatum audiens *scissis vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum.* Verissimè in rem nostram dixit Cassianus. *Sæpe, quas flamma non terruit, quos ferrum non subdidit, necessitudinum blandimenta flexerunt.*

Pater, filii egestate mœstus. — *Gen. 21. 16* — *Gen. 37. 34.* — *Cass. super illud V. al. Insequos odio habui &c.*

18. Adamas, quantumvis naturâ suâ nobilis, lapidi tamen molari impolitus plurimùm lævigatur & expolitur. Unde lemma; EX ILLUSTRI CLARIOR. D. Joannes Baptista Mazzolenus hoc Emblemate demonstrat, Juvenes, tametsi prosapiâ nobiles, si nihilominus disciplinis ac litterarum exercitationibus impigrè in Academiis navent operam, maximi splendoris incrementum sortituros esse. Chrysostomi sententiâ; *Ille clarus, ille sublimis, ille nobilis, ille tunc integram nobilitatem suam putet, si dedignetur servire vitiis, & ab eis non superari.* Emblematis mentem succincto & erudito hoc disticho inter-

Educatio utilis. — *S. Chrys. in Matth.*

interpretatur meus Concanonicus D. Salvator Carducius.

Clarior ut fiat pulcherrima gemma, politur.
Nobilior studio fit quoque Nobilitas.

Conferentia litteratorũ.

Corn. àL. ap in Prov 27 17.

19. Duos Litteratos, mutuâ ingenii sui acie sese perficere solitos, geminis adamantibus comparabis, quorum acumina inter se collisa, epigraphen habent; INVICEM EXCULTI. Rabbi Salomon, à P. Cornelio à Lapide citatus, in illa Salomonis verba, *Ferrum ferro acuitur*, hanc paraphrasin ponit; *Quasi dicas; qui sapientis Præceptoris operâ instruuntur, mutuis quæstionibus acuuntur, uti quotidie fieri videmus in scholis per disputationes Philosophicas & Theologicas, in quibus respondens ab argumentante, dum rationibus stringitur, acutior redditur.* Ita in comitiis politicis & civilibus unius Consiliarii ingenium ab alterius prudentia acuitur, in mæchanicis unius fabri artificium à contribulibus perfici indies experimur.

Perseverantia.

Sapientia Divina.

Sap 6. 13. Cassian. in Epist.

20. Hominem in virtutis exercitio, ac honoris gloriævè incremento assiduum, cum Adamante comparabis; addito lemmate, DURAT, ET LUCET. Salomone teste, has ipsas prærogativas Sapientia Divina proprias sibi vendicat, quæ clarissimum splendorem, nullo unquam ævo intermoriturum demonstrat. *Clara est enim, & quæ nunquam marcessit sapientia.* Cassianus, *Sapientia*, inquit, *violentia non aufertur, antiquitate non corrumpitur, absconsione non minuitur, & communicatione multiplicatur.* Haud aliter duratio & claritas, veluti comites individuæ, castimoniam sequuntur. Unde idem Sapiens admirabundus exclamat; *O quàm pulchra est casta generatio cum claritate: immortalis est enim &c.*

Castitas.

Sap. 8. 1.

21. Adamas, alterius adamantis acumine incisus, hanc gnomam præfert; FORTITER, ET SUAVITER. Verbis e Salomone mutuatis, ubi de Providentia Divina ait; *Attingit ergò à fine usque ad finem FORTITER, ET disponit omnia SUAVITER.* Deus enim ob res sapientissimè inter se ordinatas, infallibilem voluntatis suæ effectum consequitur; atque ideò operatur *fortiter*; at quia nullam humanæ libertati violentiam infert, suosque loco & tempori eventus congruos permittit, idcircò totius universi negotia disponit *suaviter*. Hanc agendi methodum Principes & Prælati observatam habeant, suosque subditos gubernent *fortiter & suaviter*: terroris enim vehementiam benevolentiâ moderentur. Nam, ut sollicitè monet S. Joannes Chrysostomus; *Et Medici non solùm secant, sed & vulnera obligant, neque semper amara, sed nonnunquam & lenia pharmaca infundunt, ut per priora purificetur sanies & putredo, per posteriora autem mitigetur dolor.* Hanc efficaciæ & suavitatis temperiem Servator in Conversione Matthæi, Zachæi, Sauli, & aliorum; cumprimis tamen in saxeo Magdalenæ pectore emolliendo adhibuit. In rem præsentem opportunè canit Franciscus Rugerius;

Correctio.
Regimen

S. Io. Chrys. Hom de habenda cura proximi.

Magdalena conversa.

Miraris rivos manare è marmore, Jesu
Magdalis ante pedes dum lachrymatur amans?
Quæ prius obdurans adamantina corda referret,
Essetq; in duro pectore dura silex?
Non mirère, Dei quatiuntur verbere corda,
Protinus irriguis illa liquescit aquis.
Sic Adamas adamante levi contunditur ictu,
Disrumpi gemmâ nonnisi gemma potis.

22. Adamante vicino, nec Magnes attrahit ferrum, nec ferrum ad Magnetem trahitur. Testem habe luculentissimum S. P. Augustinum his omnino verbis, *Quid de Magnete legerim, dicam: quando juxta eum ponitur Adamas, non rapit ferrum, & si jam rapuerat, ut ei appropinquaverit, mox remittit.* Unde Adamas, inter ferrum & Magnetem figuratus, epigraphen tenet; VIRES UTRIMQUE RESOLVIT. vel; UTRIMQUE VIRES ENERVO. Ita Sanctissima Eucharistia, diebus antecinetalibus exposita, suos vanissimo mundo nervos, ac peccandi licentiam incidit, retrahitque fideles à vitiorum consuetudine. Eidem Emblemati alius subscripsit; VIS ALTERA VETAT, seu, LEVAT. Eorum hæc imago est, quos cœlestium bonorum præsentia & aspectus à mundo avellit. His jure accenseas Michaëlem Stratonicum, cognomento Senem, Græciæ Imperatorem qui cùm Patriarchæ Constantinopolitani nomine edoceretur, se renuntiato imperio *Regnum cœleste* amplissimo fœnore receptorum, *statim depositâ purpurâ, & cocco tinctis calceamentis, veste privata indutus descendit.* Ita Baronius. Verissimè dixit S. Gregorius Papa, *Si consideremus, quæ & quanta sunt, quæ Sanctis dabuntur in die judicii, quæ & quanta, quæ nobis promittuntur in cælis, vilescunt omnia, quæ habentur in terris. Terrena namque substantia, superna felicitati comparata, pondus est, non subsidium.*

S. Aug. l. 21. de Civit. c. 4.

Eucharistia.

Separatio

Beatitudo.

Baron Anno Christi 1017.
S. Greg Pap in Homil.

23. Christina Borbonia, Sabaudiæ Dux, ac Henrici IV. Galliarum Regis filia, symboli loco adamantem prætulit, cum lemmate Gallico; PLUS DE FERMETE, QUE D'ESCLAT. Idest, PLUS FIRMITATIS, QUAM LUCIS. Georgius Agricola, huic iconi conformis, de adamante docet; *Adamas omnium gemmarum est durissimus, absque colore.* Anima generosa pretium suum ab interiori virtute magis, quàm ab externo splendore sibi conciliet. Certè Cato *esse malebat, quam videri bonus*; ut de eo refert Sallustius. Res enim laudatissimas sine laudis ambitione, & virtutes sine existimationis alienæ affectu, exequebatur. Eandem Proprietatem Virgines sibi familiarem habeant, conenturque magis fortitudinem adversus hostium insidias quàm splendoris vanissimi ostentationem præseferre.

Georg Agri. de Gemmis.

Virtus interna.

Sallust de Bell. Catil.

Virgo.

24. Adamas, anulo inclusus, ac propè libellam monetariam suspensus hoc lemmate superbit. NEC SE QUÆRIT EXTRA. P. Leonardus Velli hoc schemate significabat, Cardinalis Petri Campori virtutem, se ipsâ satis pretiosam, existimationis suæ pondus nequaquam ab aliorum judicio emendicâsse. *Neque nostrum est*, inquit S. Gregorius Nazianzenus, *ac ne Philosophi quidem, eam generis claritatem admirari, quæ sanguine ac diplomatibus comparatur, sed eam demum nobilitatem intelligo, quam pietas, vitæque sanctimonia, ascensusque ad primarium illud bonum, ex quo originem traximus, exsculpsit.* Ovidius.

Proprius valor.

Virtus.
S. Greg Nazianz. in laud. Hieronu.

Ovid l. 13. Metam.

Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco.

Et Juvenalis.

Juvenalis Satyr. 8.

--- Sed te censeri laude tuorum
Pontice noluerim, sicut nihil ipse futuræ
Laudis agas, miserum est, aliorum incumbere famæ.

Huic accinit Urbanus VIII.

Urban VIII ad Io Ciampol.

Sat suo censu sibi dives, extra
Se nihil virtus cupit.

Persius Satyr. 1.

Persius, cùm Romanos aliorum scriptis applaudere, satyras verò suas, moribus corrigendis factas, neglectim præteriri cerneret; ad librum suum conversus, illum illorum judicia minus æstimare, sed proprio valore contentum esse hortabatur.

Non-

--- *Non, si quid turbida Roma Elevet, accedas examenve improbum in illa Castiges trutinâ, NEC TE QUÆSIVERIS EXTRA.*

In morte 25. Adamas, velo coopertus, à Bartholomæo Rosso epigraphen cepit; ILLO ABLATO CLARIOR. Mens Emblematis erat, S. Caroli animam, è molesto corporis involucro absolutam, meritis ac virtutibus, plusquàm aliàs clarissimis resplenduisse. Ore planè aureo S. Joannes Chrysostomus; *Domo sua relictâ* inquit, *pergit anima mea ad suum festinans meritum & Dominum; & tu luges; Vadit ad aliam lucem; solvitur quasi in vinculo quodam, & quasi à certamine egreditur. Nescis quod sicut sol mundus ascendit, ita & anima, RELINQUENS CORPUS cum pura conscientia, FULGET CLARE.* S. Io Chrys. Hom 21 in Act. 4.

26. Meâ quidem sententiâ, pulcherrimo cuidam Adamanti, propè ingentem marmoream pyramidem collocato, opportunam hanc gnomam è S. P. Augustino subjunges; ID MAJUS, QUOD MELIUS. Siquidem rei cujusvis dignitas non è molis extensione, sed ab intentione virtutis metienda est. Plinius in suâ ad Trajanum Imperatorem panegyri ait; *Reversus Imperator, qui privatus exierat, agnoscis, agnoscerus: eosdem nos, eundem te putas. & ob id tantum cæteris MAJOR, QUOD MELIOR.* Et Justus Lipsius. *Non est felix qui in magna fortuna est, sed qui habetur, & est ob virtutes eâ dignus.* S. Aug l 6 de Trinit. Meritum. Plin. in Paneg. Traj. Lips. in Paneg. Traj.

27. Adamantis invictum robur, quâvis ferri violentiâ superius, è solo hircini sanguinis contactu rumpitur. Plinii de illo verba sunt; *Ferri ignisque contemptor, hircini rumpitur sanguine.* Et S. Isidori; *Adamantem lapidem, quem nec ignis, nec ferri domari valet materia, solus hujus (hirci) cruor dissolvit.* Unde inscribes; SANGUINE MOLLESCIT. vel; CRUORE DISSOLVOR. Ita cor humanum, adamanti simillimum, violentis imperiis ac correctioni asperæ obluctator, solo emollitodum benevolentiâ & suavitate. Hugo de S. Victore ait; *Durus Adamas incisionem ferri non recipit, sed lenis hircorum sanguine mollescit. Blandis enim dives exhortationibus placandus est &c.* Et S. Hieronymus de homine Christiano: *Quantò magis tentationibus caditur, tantò fortior fit, & pro nomine Salvatoris in ter flagella lætatur. Cumque à nullo separari queat, solo mortifera libidinis calore dissolvitur.* Plin. l. 37. c. 4. Isidor. l. 16 c. 13 Correctio suavis. Hug Vict. Tom. 3. Misc. coll. 1. c. 14. S. Hieron in c. 7 Amos.

28. Adamas, lapidum omnium pretiosissimus, cæteros & claritate & splendoris præstantiâ antecedit; at nunquam serenior micat lumine, quàm ubi soli expositus, illius radios copiosè excipit, & inde fulgorem suum intendit. Unde serenissimus Philotheus sub sereno sole adamantem depinxit, qui plurimos diffundens radios, hoc lemma subjunctum habuit; CLARIUS INDE MICAT. Ita viri magni, etsi naturalibus splendeant donis, nunquam tamen majorem sibi circumponunt splendorem, quàm ubi gratiæ Divinæ radios simul excipiunt, ii sque claritatem suam adaugent. *Hoc agit Spiritus Sanctus,* inquit Magnus Augustinus, *ut imaginem Dei, qua naturaliter facti sumus, instauret in nobis.* Iconis mentem hoc Epigrammate explicat Philotheus; Gratia Dei. S. Aug. de Spir. & lit. cap. 27

Tu, qui non flammis, non dura incude domaris,
Qui radio assimulas sidera clara tuo.
Clare Adamas, quo non gemma est præstantior ulla
Visa per Eoi littora pulchra maris.
Quamvis tu stellas candore imiteris & igni,
Sole tamen tactus, clarius inde micas.
Fortunate lapis, cui se natura probavit,
Et patrium intendit magnus Apollo decus.

29. Adamas in annulo aureo resplendens, epigraphen sustinet; A ME DECUS ADVENIT ORBI. Charitatis hæc idea est, quæ omnibus tam animi, quàm corporis divitiis splendorem, pretium, & coronidem addit. S.P. Augustinus; *Magnæ sunt divitiæ charitatis, sine qua dives pauper est, & cum qua pauper dives est. Nam dives si charitatem non habeat, quid habet? Quamlibet grandis substantia sit, sine charitate inanis & vacua est.* Et rursus; *Quomodo oleum omnibus humoribus superius esse cognoscitur, ita charitas omnibus virtutibus sublimior comprobatur.* Cæterùm Orbem Europæum Augustissima Domus Austriaca instar pretiosissimi adamantis illustrat ac condecorat, uti Reverendissimus & Eruditissimus meus Concanonicus, D. Adamas Weberus in suo absolutissimo Adamante Austriaco demonstrat, cujus fronti hoc distichon præfixit, Charitas. S. Aug. ser. 42 de Temp. Idem ibid. Domus Austriaca

Annulus Europa est, Adamas Domus Austria: Gemma
Europam melior condecorare nequit.

30. Adamantem esse prolificum, & fœtum intra viscera concipere, multi tradunt Philosophi. Inter alios scribit Ludovicus Vives, se à plerisque didicisse, Principi Ravastaio esse Adamantes 10 Larario, qui fœtificent, & alios pariant adamantes. Refert item ex Rueo Anselmus Boëtius, quondam Rudolphi II. Imperatoris, & ejusdem dactylothecæ Præfectus, existere adamantes, qui alios identidem ex sese progenerent adamantes, ac divite partu enitantur: Dominamque Hervetensem ex Luxemburgorum illustri familiâ duos habere adamantes hæreditarios, qui alios crebrò producant, tanto naturæ miraculo, ut eos quicunque statis temporibus intuetur, congenerem sibi prolem eniti palam judicet. Quin etiam ova sua parere adamantem, testatur Majolus. Unde fœtificanti adamanti subscribes; PROLE SUA FELIX. Ita Maria Virgo, instar candidissimi ac pretiosissimi Adamantis, prodigiosâ fœcunditate filium enixa est. Verè Adamantium: si enim prolis hujus pretium spectes, Deus est; si pulchritudinem, *speciosus præ filiis hominum*; si fortitudinem, nulli cedit tormento. S. P. Augustinus; *De Virgine Maria caro Christi, & caro illa non peccatis sed peccatorum mundatrix.* Cæterùm in eadem prolifica Adamantis virtute eruditissimus meus D. Weberus non obscuris lineamentis expressam cernit fortunatissimam illam Austriacæ Domûs fœcunditatem, quæ orbi Christiano dedit tot præstantissimos Principes, & bono publico natos Heroës, jam inde à Rudolpho, cognomento Habspurgico, Domûs Austriacæ primo Conditore, usque ad Leopoldum Cæsarem, Filiorum Ferdinandi III. non quidem natu, sed tamen dotibus maximum, omnine & Imperio primum. Vide citati Authoris præclarissimum Adamantem Austriacum ubi non minus prolixè, quàm eruditè in rem præsentem differitur. Lud. Vives in Schol. ad D. Aug. 21 de Civit. c. 4. Majol. Dier Canic. Colloq. 18. Maria V. S. Aug. 15 Civ. c. ... Domus Austriaca D. Io. Adam Weber Adamant. Austr. ... fert 1.

31. Adamantis Genesin indagavit solerter, invenit feliciter, & expusuit dilucidè Magnus ille arcanorum Naturæ explorator Athanasius Kircherus, ubi docet, Adamantem ex purissimis, subtilissimis, & defæcatissimis, nullâque reliquorum succorum Mineralium tincturâ pollutis, aut crassioribus particulis contaminatis, perque intimas montium fibras, ad rupem porosam, veluti locum proportionatum delatis, atque intra cavitates hujus rupis porosæ receptis, generari. Unde lemma; PURA MIHI GENESIS. Rursùs Divinam Prolem, è purissimo Virginis Deiparæ, veluti celsissimæ rupis, sangui- Kirch. mund. subterr. l. 8. sap. 7. Maria V.

S. Aug. in Psal. 50.

sanguine natam, hæc imago concernit; S.P. Augustinus; *Præter vinculum concupiscentiæ carnalis natus est Christus sine masculo, ex Virgine, concipiente de Spiritu Sancto.* Reverendissimus D. Weberus in eadem purissima & defœcatissima Adamantis Genesi adumbratam agnoscit eminentissimam Familiæ Austriacæ nobilitatem, quæ quoniam per plurimorum Heroum, nullâ fæce vulgi contaminatorum, sanguinem deducta est, meritò uti purissima, ita & præstantissima vocari potest. Vide, obsecro in eruditissimo ipsius Adamante Austriaco sedecim classes summorum Principum, è quibus, veluti fontibus promanat Augustissima Domus Austriaca: Prima enim deductio est à Regibus Francorum Orientalium in Germania. 2. à Regibus Gothicis, Castellæ ac Legionis. 3. à Regibus Navarræ sive Vasconum. 4. à Regibus Lusitaniæ. 5 à Regibus Arragoniæ. 6. ab Henrico Aucupe Imperatore, per intermedios Imperatores Suevici & Saxonici sanguinis. 7. à Carolo Magno Imperatore. 8. ab Hugone Capeto, aliisque Capetinis Galliæ Regibus. 9. à Regibus Burgundiæ. 10. à Ducibus Burgundiæ per Philippum Valesium. 11. à Saxonicis Angliæ Regibus. 12. à Normannicis Angliæ Regibus. 13. ab Imperatoribus Græcis Constantinopolitanis. 14. ab Othone Magno Wittelspachio, cæterisque ab eo serie nunquam interruptâ oriundis Serenissimis Bavariæ Ducibus & Electoribus. 15. à Regibus Bohemiæ. 16 per Serenissimas Fœminas à tempore Rudolphi I. Habspurgici, quas enumerat citatus Author. Ut adeò jure è Claudiano exclamet.

Domus Austriaca. Weberus in Adam. Austr. diss. 2.

Quis venerabilior sanguis, quæ major origo?

32. Garcias ab horto testatur, Adamanti, si incaluerit, virtutem inesse magneticam attrahendi festucas. Lemma; NEC INFIMA SPERNIT. Christi genuina hæc imago est, qui instar pretiosissimi adamantis non dedignatus est, vilissimos peccatores ad se trahere, ac Regni sui cœlestis cohæredes facere. Unde amantissimæ ipsius voces erant, *Cùm exaltatus fuero, omnia traham ad me ipsum.* Et, *Deliciæ meæ, esse cum filiis hominum.* Est & suus Adamanti Austriaco Magnetismus, quo laudatissimæ hujus Domûs Principes non modò summa orbis capita, sed & festucas, hoc est, plebejos & infimæ sortis homines trahere & allicere consuêrunt. Trahunt verò homines in Amorem suaviter, in venerationem efficaciter, in admirationem potenter. In amorem quidem inexquisitâ affabilitate, & humanissimæ suavitatis lenocinio. Unde Rudolphus I. Austriadum Imperator, cùm è fenestra prospectaos cerneret, quosdam tenuioris fortunæ à satellitibus submoveri non sine stomacho exclamavit, *Per Deum, sinite homines ad me venire, non enim ideo ad Imperium vocatus sum, ut in arcula includar*; uti refert Lipsius. In venerationem verò trahit insigni pietate, quæ semper in Domo Austriacâ vigebat. Præluxit pietati Leopoldi I. Cæsaris illustrissimo exemplo pietas Sancti Leopoldi Marchionis Austriæ, quem *ardens evexit ad æthera virtus.* In admirationem denique, singulari insique partibus absolutâ quâdam agendi prudentiâ, beneficentiâ, ac virtutum omnium mirabili confluxu. Vide in hoc argumentum dissertationem tertiam Adamantis Austriaci, jam sæpius laudati.

Garc. ab Hort. l. 1. Aromat. c. 47.

Christus

Domus Austriaca

Lips. lib. 2. Monit.

33. Bodinus, & ex eo Jonstonus asserunt, experimento comprobatum esse, duos Adamantes, si attritione mutuâ incaluerint, ita nonnunquam cohærescere, ut alter ab altero non possit facilè divelli. *Expertum* (inquit Jonstonus) *in mutuo attritu sic conglutinari, ut facilè separari non possint.* Unde duobus Adamantibus, mutuo attritis, inscribes; ATTRITU JUNGIMUR. Ita disputatione, & pugnantium considerationum tam politicarum, quàm Theologicarum conflictu non tantùm nascitur veritas, sed etiam animorum concordia. Veritatis enim & concordiæ quærendæ causâ frequenter etiam homines justi inter se colliduntur ac dissident. Quòd si inter Angelos, imò Principes Angelorum sunt nonnunquam dissidia, ut patet ex illo Danielis, *Princeps autem regni Persarum* (Angelus tutelaris Regni Persici) *restitit mihi* (Angelo Gabrieli) *viginti & uno diebus: & ecce Michael, unus de Principibus primis, venit in adjutorium meum.* Quid mirum, inquit P. Cornelius à Lapide, inter homines etiam sanctos subinde oriri dissensiones vel opinionum vel voluntatum, salvâ utrimque charitate? Ita dissensio fuit orta inter Paulum & Barnabam Actorum 15, quæ causa fuit ut pluribus gentibus prædicaretur Evangelium Christi. Ita S. Paulus à S. Petro dissensit. Galat. 1. Cyprianus à S. Stephano Pontifice, Sanctus Chrysostomus à S. Epiphanio; Sanctus Hieronymus à S. Augustino: quos tamen vera charitas cum Deo & inter se colligabat. Cæterùm pacis recuperandæ causâ bellum geritur. Disertè Magnus Augustinus; *Non quæritur pax, ut bellum exerceatur, sed bellum geritur, ut pax acquiratur. Esto ergò bellando pacificus, ut eos quos expugnas, ad pacis utilitatem vincendo perducas.*

Bodin. l. 5. Theat. Nat. Jonst. class. 4 Thaumat. Nat. c. 10 de fossilibus.

Concordia nascitur per discordiã

Dan. 10.

Bellum est pacis causa.

S. Aug. Ep. 205.

34. Adamantis, præsertim Arabici, fortitudinem invictam, & constantiam prorsus indomitam, utpote duarum violentissimæ naturæ rerum, ferri & ignis, contemptricem, prolixè describunt Plinius & S. Hieronymus. Unde aliquot adamantibus, inter malleorum ictus & adversas flammas infractis, subscribes; DURUS AT HIS ANIMUS. Verbis ex Hesiodo desumptis;

Durus at his animus, duro ex adamante creatus.

Invictam animi fortitudinem & constantiam in hoc symbolo propones cognoscendam. De hominibus justis, & Divinâ gratiâ obfirmatis ait S. Chrysostomus; *Adamantibus solidiores Dei gratia nos efficit, & si volumus, omnino invictos. Itaq; sicut qui Adamantem tundit, nihil illi nocet, sed se ipsum fatigat, & robur suum imminuit: in hunc modum se habent res nostræ.* Generosissima Austriacorum Principum pectora sic sunt ab heroica Indole, à Divinæ gratiæ præsidiis, à virtute ipsâ conformata, ut tantondem habeant in perpessione rerum adversarum constantiæ, quantùm in aggressione arduarum fortitudinis, ut nullis unquam fortunæ Novercantis incursibus in transversum se agi patiantur. Ut adeò de hâc adamantinâ Principum Austriacorum fortitudine, patientiâ, & constantiâ vaticinatus videri possit Petrus Cellensis, dum ait; *Ecce caminus, sed non timet aurum: Ecce mare, sed supernatat fœtum: Ecce malleus, sed non confringitur Adamas. Ecce ventus, sed mons Sion non commovetur. Ecce prælium, sed miles tenet gladium.* Unde Caroli V. Cæsaris Austriaci, gravissimis undique bellis concitati, dictum erat, *Quo plus periculi, eo plus gloriæ.*

Plin. l. 37. c. 4. S. Hieron. in Amos.

Fortitudo.

S. Chrysost. Hom. 4. in Genes.

Domus Austriaca Fortitudo.

Pet. Cellen. l. 7. Epist. 2.

35. Majolo teste, plures reperiuntur Adamantes, naturâ suâ in mucronem turbinati. Imò P. Alcazar, nobilis & Scripturæ interpres, universim asserit Adamantem nasci acuminatum. Unde lemma; NEC DEFICIT ARMIS. Principes Austriacos hæc imago designat, qui togæ quàm sagæ amantiores, malunt suas opes per munificentiam profundere, quàm per sævitiam Martialem alienum sanguinem effundere. Quòd si tamen necessitas inevita-

Majol. Dier. Canic. Coll. 18.

Domus Austriaca

Quem non ambitio impotens
Vulgi præcipitis movet.
Qui tuto positus loco,
Infra se videt omnia.
Rex est, qui metuit nihil,
Rex est, quique cupit nihil.
Mens Regum bona possidet.
Hoc regnum sibi quisque dat.

Bercorius loc. cit.

ÆTITES, seu Lapis Aquilinus.

Caput III.

Bercor l. 7. Reduct. c. 2 n. 2.

40. ÆTites, in aquilæ nido collocatus, pullis, ab omni serpentum veneno præservandis, antidoti loco deservit. De hoc Petrus Bercorius; *Aquila in nido suo reponit aetites, ut pulli ejus per eos serventur ab omnibus venenosis.* Undè lapidem istum, in nido figuratum hoc lemmate insignivi; VENENATA PROPULSAT. Accommodatè dixeris, Monasterium vel quamcunque domum nido, pullos Religiosis vel familiæ; Ætitem verò Prælato aut Patrifamilias comparari, qui suâ præsentiâ omnem vitiorum luem proscribere solet. S. Athanasius, *Si quisque Pastor*, inquit, *in diœcesi, quæ sibi obtigit, vel biduum moretur, experiri liceat, permulta peccata & damna non esse futura in populo.*

Residentia Prælati præservat à malis.

S. Athanas. Epist. 1 ad Episc. Cret.

S. Isid l. 16. cap 4.

41. Ætites aquilarum partum ita facilem reddit, ut, absente illo, pullos eniti nequeant. S. Isidorus testatur; *Nec sine his parere aquilas.* Unde Carducius Ætitis voce subscripsit; SINE ME NON PARTURIT ALES. Ætitis nomine Divinam gratiam intelligere licet, sine quâ noster animus nihil unquam meritoriæ operationis parturit. Sanctus Paulus in hanc sententiam concedens, apertè fatetur; *Non ego, sed gratia Dei mecum.* Et rursus; *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Cùm ergo* (subinfert Mellifluus Bernardus) *mala in corde versamus, nostra cogitatio est: si bona, Dei sermo est.*

Gratia Dei.

1 Cor 15. 10
2 Cor. 3 5.

S. Bernard. ser 32. in Cant.

42. Ætites mulierum partus reddit faciles: at carni ultra debitum tempus colligatus, abortum & sterilitatem parit. Unde lemma; FOETUS SERVATQUE, NECATQUE. Eadem omninò Justitiæ effecta sunt; tametsi enim subditis felices virtutum partus soleat conciliare; nimio tamen rigore applicata, illos offendit, impatientiam provocat, virtutum sterilitatem introducit, ac in malitia obduratos efficit. Optimè Sanctus Gregorius Papa; *Neque multâ asperitate exulcerentur subditi consilia, neque nimiâ benignitate solvantur: sit in boni Rectoris pectore virga districtionis, sit & manna dulcedinis.*

Justitia & juvat & nocet.

S. Greg 20. Moral c. 8

43. Lapis Aquilinus mulieres gravidas facili exsolvit partu. Unde lemmatis loco subscripsi; DAT FACILES PARTUS. Et meus Carducius; PROPERO FERT GAUDIA PARTU. Spes præmii, ceu gemma pretiosa in pectoris nostri sinu conservata, ad dolores laboresque omnes facili negotio superandos disponit, & virtutum nostrarum fœtus in lucem felicissimam promovet. S. Cyrillus Hierosolymitanus; *expectatio retributionis incitat mentem in beneficentiam; promptior fit omnis operarius ad perferendos labores, si præmium laborum præviderit. Qui verò sine præmio laborant, & anima & corpus illis concidit. Miles, expectans præmia, alacris est ad bellum. &c.*

Spes præmii.

S. Cyrill. Hi. Catech. 18

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

44. Plinius, Dioscorides, Vincentius Beluacensis, aliique, ipsâmet etiam experientiâ suffragante, testantur, Ætitem esse gravidum; quippe in cujus sinu, absque ullâ ipsius læsione aut fissurâ, alius lapis reperitur clausus. Unde Carducius gemmam istam hoc epigrammate insignivit; CONCEPTO NON LÆSA LAPILLO. Et ego; SINE FRACTURA FOECUNDA. Vel ipsammet loquentem introducendo; INTATTA JO SONO, E PUR FECONDO HO' IL SENO. Id est, INTACTA ET GRAVIDA. Ita omninò intemerata Dei Parens filium suum sine ullo Virginitatis purissimæ detrimento parturiit. *Quia verè ista fuit prægnans alio lapide pretioso*, inquit Bercorius, *scilicet Dei filio Christo, qui per beatam incarnationem sine fractione suæ virginitatis in ejus utero virtute Spiritus Sancti est inclusus.* S. P. Augustinus; *Virginis filius, & Virginum Sponsus attulit Matri fœcunditatem, sed non abstulit integritatem.*

Maria V. gravida.

Bercor. l. 11 Redu c. 70 n 3.

S Aug. l. 5. de Symb c 4

Arnold de Saxon. lib. de Virt lap.

45. Arnoldus de Saxonia scribit, si quispiam venenum sibi oblatum suspicetur, cibo supponendum esse ætitem: fore quippe, ut cibus, veneno infectus, ob lapidis illius præsentiam deglutiri nequeat. Unde Ætiti subscripsi; PROHIBET GLUTIRE VENENUM. Eleazarus porcinas carnes, in lege Mosaicâ, veluti animæ venenum, prohibitas, recusavit, & ab iis gluttiendis generosè abstinuit: in pectore enim sanctam illam instructionem, veluti ætitem, tenacissimè habuit reconditam, quâ in ætate etiamnum tenerâ didicit, Legem Divinam jugi observatione venerari, & Numinis vindictam, è transgressione quantociùs imminentem, pertimescere: uti prolixè videre est in secundo Machabæorum Libro. Nihil enim ad peccata pellenda efficacius Timore Dei. Chrysostomo teste; *Solus est Dei timor, qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam servat, & omnis boni tribuit facultatem.*

Timor Dei.

2. Mach. 6. 23 &c.

S. Chrysost. Serm. de S. Io. Bapt.

AMETHYSTUS.

Cap. IV.

S. Isid l. 16. Ethym c. 9.

46. S. Isidorus de Amethysti exteriore facie ait; *Amethystus purpureus est, permixto violaceo colore, & quasi rosæ nitore.* Sicque in illo MISCENTUR VIOLÆ ROSIS. Prælatorum hæc idea est, in quibus charitatis fervor, & profunda humilitas cumprimis resplendeant. Ita Pius V. non solius consuetudinis causâ, *sed integro animi affectu pauperum pedes abluere atque osculari consueverat.* Uti conceptis his verbis testatur Joannes Rhò. S. Carolus Borromæus charitate adeò eximiâ enitur, ut spoliato proprio palatio, egenis subvenire, ac humilitare pleous, paupertimas ægrotorum casas invisere, iisque, præter alia tenerrimi affectus solatia, etiam Ecclesiæ Sacramenta administrare consueverit. Quin, ut Joannes Rhò testatur, si fortè unum ex ipsius servis decumbere contigisset, non solùm ad eum crebrò invisebat, sed culinam ingressus, ova recentia selegit, cibos gustavit, &, ne quidquam subsidii aut medicaminis deesset, matris amantissimæ officio defunctus est. Alios complures, brevitati consulens, omitto. Magni Augustini præceptio est; *Prælatus non se existimet potestate dominante, sed charitate serviente felicem.*

Prælatus charitativus.

Io Rhò l. 1. Var Hist c 6 n. 12.

Io. Rhò. ibid. n. 10.

S Aug in Regula.

S. Isid l. c.

47. S. Isidori de hoc lapide testimonium est; *Est quasi roseo nitore, & leviter quasdam flammulas fundens.* Unde subscribes; ROSEUS, ET

BERYLLUS.

Cap. VII.

54. Beryllus smaragdo non absimilis, nisi quod virorem suum aliquo pallore temperet. S. Isidori doctrina est; *Viriditate similis smaragdo, sed cum pallore.* Proinde epigraphen subjunxi, ET VIRET ET PALLET. Velut meo Carducio placet, CUM PALLORE VIROR. Servus Dei animæ suæ vultum non alio, nisi gemino hoc colore obductum habet, nimirùm jugi virtutum ac meritorum virore, simulque assiduo justissimum Dei judicium pertimescentis pallore. Eâdem icone veri pœnitentis prudentia describitur, qui misericordiæ obtinendæ fiduciâ semper virescens, macerationis & abstinentiæ pallorem nunquam non corpori suo conjunctum habet. Hugo Victorinus in gemino illo colore animam contemplativam & activam exprimit, quæ simul in cœlestium arcanorum meditatione viret, & terrenis negotiis pro officii sui ratione impallescit. *Habet*, inquit, *duos colores, viridem & pallentem, per quos illorum vita signatur, qui cœlestium contemplationi sunt viridi: & terrena administrationis actione pallentes.*

S. Isid. l. 16. c. 7. — Servus Dei. — Pœnitens — Hug. Vict. l. 3. de Best. c. 58.

55. Pallor individuus berylli comes est; quippe qui Petro Bercorio teste, naturâ *pallidus est*, imò *quantò pallidior, tantò melior.* De hoc D. Salvator Carducius; PALLIDIOR POTIOR. Siquidem in pallore jejunium, mortificatio ac pœnitentia repræsententur, non abs re dixeris, illum in Dei ac hominum oculis pretio omnium maximo censeri, qui mortificationis pallore cæteros superaverit. S. Ambrosius in magno Joanne Baptista duo observat; nimirùm quod in deserto vitam assiduò jejunam exegerit, simulque Angeli cognomine vocatus fuerit: decebat enim illum titulo minimè humano, sed Angelico insigniri, qui communes naturæ humanæ vires suis jejuniis transcendit. *In deserto ille vacabat jejuniis. Esca autem ejus erant locusta & mel sylvestre, & ideò qui vita humana possibilitatem continentiâ supergressus fuerat, non homo, sed Angelus æstimatus est.*

Bercor. l. 11. Reduct. c. 51 num. 1. — Pœnitentia reddit pretiosum. — S. Ambros.

56. Beryllus, radiis solaribus expositus, ignis ardores concipit, ut manum, quâ sustinetur, exurat. Petri Bercorii verba sunt, *Solis radiis oppositus, manum tenentis exurit.* Adeoque lemmatis loco dices; SE TENENTEM EXURIT. Ita homo perfectus, Divino ardore incalescens, proximos suos ad Dei amorem accendit, & , quod meus Richardus Victorinus asserit: *Non solùm sibi proficit, sed & alios multoties ad justitiam accendit.*

Bercor. l. 11. Reduct. c. 51 num. 3. — Justus proximis utilis. — Rich. à S. Vict. in Apocal. lib. 7. c. 6.

57. Beryllus, in India nasci solitus, splendorem naturâ suâ obtusum habet; qui tamen, affectante S. Isidoro, *Politur ab Indis in sexangulas formas, ut hebetudo coloris repercussione angulorum excitetur. Aliter politus non habet fulgorem.* Unde lemma; RUTILAT DISCISSUS. Ita homo justus, quantò majore hostium tyrannide laceratus, tantò magis per orbem enclarescit. Sic S. Stephanus Protomartyr inter saxorum imbres, & S. Laurentius inter craticulæ incendia clarissimi evasêre. Quin & ipsemet Servator noster, *Cum affixus sit Cruci, flagellis & alapis cæsus, & insputus: in his ipsis, quæ opprobrii & ignominia plena esse videbantur, ipsum rursus Verbum clarissimum apparuit.* Hæc S. Joannes Chrysostomus.

S. Isid. l. 16. Etym. c. 7. — Justus afflictus. — S. Io. Chrys. apud Io. Sylv To. 1. in Ev. l. 1 n. 161.

CAMPHORA.

Caput VIII.

58. Lucarinus S. Cæciliam, in ardenti balneo nunquam extinctam, Camphoræ symbolo exornavit, quæ in mediis aquis accensa, epigraphen sustinet; NEC EXTINGUITUR. Certè Sanctorum Martyrum charitas inter amplissimas persecutionum undas nihil unquam virium frigoris perpessa est. Salomone teste; *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem.* S. Gregorius Papa, in hæc verba commentatus, ait; *Charitate quippe Martyres sancti vivaciter ardebant, quia in Deo & proximi dilectione mirabiliter flagrabant. Hanc charitatem aqua multa extinguere non poterant, quia quantacunque tribulationes eis fierent, adeodum eos transmutare non valebant. &c.* Quin, Amoris flamma inter lachrymarum fluenta nunquam extinguitur. Aloysius Novarinus.

S. Cæcilia — Perseverantia. — Cant. 8. 7. — S. Greg. Pap. in hunc loc. — Amor. — Novar. Ag. qu. nu. 524.

Nec lachrymis fera flammam restinguere amoris,
Flamma ea panxillà cedere nescit aqua.
Auro semper Amor mediante vigebit. at idem
Nec medio nascens obruitur pelago.

Denique hoc Emblema eximios illos sanctos concernit, quorum virtutes è peccatorum consuetudine nunquam imminuuntur. De Jobo, inter Hussitas degente, testatur S. Chrysostomus; *Quantum impietatis pelagus, pietatis luculentam facem nequivit extinguere: tantum malorum locus continentia decorem demergere non valuit.*

Justus inter malos — S. Chrysost. Hom. 2. de Patient. Iob

CARBUNCULUS.

Cap. IX.

59. Bartholomæus Rossus, ut Emblemate demonstraret, Sancti Joannis Evangelistæ charitatem præ cæteris ipsius virtutibus omnium maximè resplenduisse, complures pretiosas gemmas vasculo aureo insertas depinxit, è quorum medio loco carbunculus fulgurabat; cum lemmate, CUNCTIS SPLENDIDIOR. Opportunè S. Paulus; *Nunc autem manent fides, spes, charitas. Tria hæc: major autem horum est charitas. Enimverò interprete S. Joanne Climaco, primam harum, ut solis radium, alteram ut lumen, tertiam ut plenum orbem seu circulum contemplor. Ex quibus omnibus unus splendor & claritas refulget.*

Charitas — 1 Cor. 13. 13. — S. Io. Clim. gradu 30.

60. Carbunculus, inter complures gemmas sub cœlo nocturno figuratus, hoc lemmate superbia; EMICAT UNUS. Hinc demonstrabis, quantùm supra plerosque scriptores alios emineat clarissima S. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici, doctrina. Alludit enim hæc imago ad carbunculum, in medio illius per ecce visum. S. Joanni Baptistæ testem se offerens ipsa Divina Veritas, ait; *Non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista.* S. Petrus Chrysologus, *Joannes*, inquit, *major homine, par Angelis, legis summa, Evangelii sanctio, Apostolorum vox, silentium Prophetarum, lucerna mundi, &c.* Utrique tamen accommodaveris illud Horatii;

S. Thom. Aquinas. — S. Jo. Bapt — Matth. 11. 11 — S. Pet. Chrysol. par serm. 27.

Micat inter omnes
Julium Sidus, &c.

61. Homo modestus ingenii ac virtutum suarum vires in privatis potiùs quàm publicis congressibus exercere amat. Hunc proinde P. Sylvester

Modestia Viri docti

vester Petra sanctaCarbunculo non absimilem dicit, qui per apertam aiculam in tenebroso cubiculo clarissimè resplendet. Epigraphen addidit; AMAT OBSCURUM. Servator noster hâc doctrinâ quosvis Fideles instituens, *Attendite*, inquit. *ne justitiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis.* Et paulò post; *Sit eleemosyna tua in abscondito & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. Et cùm oraveris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito*, S. P. Augustinus; *Omnes boni latent hic; quia bonum eorum intus est, absconditum est, in corde est, ubi fides, spes, charitas, ubi thesaurus illorum.*

Matth. 6. 1. Ibid 6. 4 & 6.

S. Aug. in Psal. 53.

62. Carbunculus igneus quidem, sed tamen innocuis radiis nunquam non flagrat, siquidem assiduò accensus nihil unquam adurit: unde etiam carbunculi nomen traxit. Franciscus Raulinus epigraphen subdidit; ARCANO HAUD LÆDITUR IGNE. Juvenum illorum hæc idea est, qui exardescente sanguinis fomite, ac concupiscentiæ flammis altùm succensi nunquam consumuntur, sed castimoniæ suæ integritatem inter sexcentos hostium assultus illibatam conservant. Monentem audi magnum Augustinum; *Surrexit libido damnabilis, suggessit, non audiatur. ardet, non se compescit; & velis ut non arderet. Noli dare membra: ardeat sine causa, & consumat se.*

Juventus pudica.

S. Aug de Verb Dom ser 43. c 11

63. Ad Isabellæ borboniæ, Conjugis Philippi IV. exequias, Mediolani regio apparatu celebratas, carbunculum affixêre, qui in obscuro hypocausto liberalissimè resplendens, epigraphen tulit; SUA SE LUCE. Mens Emblematis erat, Augustissimam illam Reginam inter mortis umbras non externis tantùm & emendicatis laudibus, sed propriis meritis fuisse illustrem. Verissimè dixit Justus Lipsius, *Non pretium ullum homini in humanis, nisi a se est.* Joannes Sylviera, in illa Servatoris verba commentatus, *Sic luceat lux vestra*, ait; *Optimè sanè dicitur eis*, luceat lux vestra: *lucete luce vestra, non alienâ, radios spargite non emendicatos, sed proprios: non enim condecoratur, sed deturpatur potius ac fœdatur, qui alieno vult nitore splendescere.*

Proprius valor.

Lips Cent. ad Belgas. Epist. 3. 4. Io Sylveir To. 2 in Evang. l. 4 c. 11 n 151 Matth 5. 16

64. Carbunculus, in aula obscura undique resplendens, Emblematis loco hanc gnomam præfert. TENEBRÆ PROCUL. Prudentia carbunculo simillima, ex humano pectore omnem ignorantiæ caliginem propulsat. S. Antonius Paduanus huic Emblemati conficiendo ansam subministrans, *Carbunculus*, inquit, *qui fugat tenebras, est prudentia contra ignorantiam. quæ ut dicit Seneca, ipsa portat lucernam ante alias virtutes.*

Prudētia.

S. Ant Pad Serm 1 de Martyr.

65. Carbunculus, inter hypocausti tenebras larissimè resplendens, hanc mihi epigraphen debet; IN TENEBRIS CLARIUS. Iidem omninò virtutis, magnanimitatis, & sanctæ fidei mores, suntque, adversitatum umbris horrendùm infestatæ, clarissimos venustatis suæ radios spargunt. Hoc encomio suos Philippenses liberaliter prosecutus est Apostolus, *qui in medio nationis pravæ atque perversæ* mitos nobilissimarum virtutum splendores diffuderunt. *Inter quos lucetis sicut luminaria in mundo* Id est, Interprete Sancto Anselmo, *Licet INTER TENEBROSOS & infideles sit vestra conversatio, non obscuramini, sed MAGIS LUCETIS bene operando.* De his illud S. Hieronymi dictum intellexeris, *Igniti fide sunt, sicut carbunculus* Denique prædicatio Evangelica, ac correctio fraterna tantò ampliores doctrinæ radios ejaculari debent, quantò densiores aliorum tenebras offenderint. S. Hieronymus; *Carbunculus*, inquit, *videtur mihi ignitus sermo doctrinæ, qui fugato errore tenebrarum illuminat corda credentium.*

Virtus.

Philip. 2 15

S Anselm. in hunc loc. S Hier in c 54. Aggai.

Idem in ca. 54. Isaia.

66. Alcibiades Lucarinus Emblematis loco Carbunculum expressit, qui, à Luna superiore illuminatus; amplissimos sparsit radios; addito lemmate, DUM ASPICIS, NITESCO. Magnatum benevolentia ac patrocinium hâc icone significantur, dum clientes suos fovent, eosque gratiosis dignantur oculis. Certè filius prodigus inter obscœnas vitiorum sordes obscurissimè volutabatur, at benigno vultûs paterni radio perfusus (*vidit illum pater ipsius*) mox ad vitæ splendorem planè admirandum eluctatus est. S. Petrus Chrysologus ait; *Patris visus illustravit filii venientis aspectum, ut tota fugaretur obscuritas, quæ circumfusa fuerat de reatu.* Deus creaturis omnibus insignem perfectionem indidit, Unde etiam Moses singulis illis, è nihilo suo productis, tellexè subjunxit; *Vidit Deus, quod esset bonum*. veluti diceret, è Divino hoc intuitu creaturarum bonitatem plenè fuisse approbatam, illustratamve. Tertulliani verba sunt, *Honorans & consignans, & dispungens bonitatem operum dignatione aspectus.*

Dependentia.

Luc. 15 20.

S. Pet Chrysol serm 3.

Deus illustrat aspectu.

Gen 1.

Tertull l. 2 contr Marc cap. 4.

CERAUNIUS seu Brontia.

Caput X.

67. AJunt, Ceraunium nonnisi in locis, à fulmine percussis, reperiri. Unde P. Nicolaus Caussinus illum hâc gnomâ dignoscendum proposuit; FULMINE CREVIT. Homines illos hæc imago spectat; qui è persecutionibus ac injuriis plurimum incrementi ac gloriæ sumpserunt. Ita loca fulminibus tacta, olim religioso cultu honorabantur, veluti quæ cœlesti igne sanctificata. Ita summam Euripidi ac Lycurgo laudem conciliavit, quod sepulchrales illorum urnæ fulminibus concisæ fuerint. Plutarchi hac de re verba sunt; *Itaque argumentum ac testimonium magnum id est, qui sunt Euripidis studiosi: illi soli post mortem contigisse, quæ primè Diis immortalibus dilectissimo, piissimoq; Lycurgo contigissent.* Certè patientia ac meritum nullibi, nisi inter calamitatum fulmina, crescunt: ut adeò benè dixerit Petrus Bercorius; *Iste lapis* (de Ceraunio loquitur) *significat patientiam vel persecutionem, quæ pro certo in loco tonitrui, id est, in conflictu & tribulationibus hujus mundi generatur.* Haud aliter S. Ecclesia, omnisque SS. Martyrum corona, inter fulminantium persecutorum tyrannidem amplissimum gloriæ ac nominis sui augmentum cepêre. Ab hoc argumento non multùm aliena est illa Prudentii metaphora;

Calamitas utilis.

Plut in Lycurgo.

S. Ecclesi. Bercor l 10 Reduct. 62.

Prudent in Peristeph.

Martyrum semper numerus sub omni
GRANDINE CREVIT.

68. Compluribus Physicis observatum est, Brontiam, nudo corpori applicatam, contactu suo lætum ac suavem somnum conciliare. Unde D. Carolus Rancatus illam hoc lemmate insignivit; LÆTUM DAT TACTA SOPOREM. Ita Lapidum grando, adversùs S. Stephanum excussa, somnum illi adeò suavem ac jucundum peperit, ut in extasin raptus, cœlos apertos viderit. Unde etiam paulò post, è Sacræ Paginæ testimonio. *Obdormivit in Domino. O felix somnus*, exclamat in rem præsentem S. Petrus Damianus, *cum requie, requies cum voluptate, voluptas cum æternitate.* Cæterùm Lucarinus è S. Stephani nomine hoc Anagramma Italicum colligit.

S. Stephanus.

Act. 7 59.

S. Pet Dam ser de S. Stephano.

STEPHA-

STEFANO PROTOMARTIRE SANTO MORTO FRA PIETRE.

Anagrammati hos Rhytmos vernaculos subjicit.

Quasi ceraunie pietre tù toccasti
Alcun tocco n' avvien somno felice ,
Grandinato dà sassi
Per man di turba iniqua, e peccatrice,
Così lieto dormisti ,
Che dormendo giosti ,
Godendo a ciel aperto ,
Il sourano concerto ,
De l' angeliche cetre ,
Santo morto frà pietre.

CHRYSOLITHUS, CHRYSOECTRUS.

Cap. XI.

69. CHrysolithus cæruleum maris colorem cum auri flavedine ex æquo permixtum habet. S.Isidori verba sunt; *Chrysolithus auro similis est, cum marini coloris similitudine.* Unde lemmatis loco subscribes ; AURI, MARISQUE COLORE. Si in auro divitiæ , & in mari inquietudines ac curatum procellæ repræsententur , haud incongrue dixeris , terrenam felicitatem Chrysolithi coloribus significari, quippe quæ suas opes semper inquietè ac periculo mixtas offert. Seneca ; *Fragilis & caduca felicitas est, & omnis fortuna blandientis speciosius cum periculo utor, & sine causa sæpe fiunt ; & sine ratione destituit.* Valerius Maximus ; *Caduca & fragilia , puerilibusque crepundiis consentanea sunt ista , quæ vires atque opes humanæ vocantur. Affluunt subitò , repente dilabuntur.* Et S. Gregorius Magnus; *Vana sunt gaudia sæculi , quasi manentia blandiuntur ; sed amatores suos citò transeundo decipiunt.*

S. Isid. l. 18 Ethym. c. 14

Felicitas infelix.

Senec. l. 2. Contr. 1.

Val. Max. l. 6. sub fin.

S. Greg. l. 2. Reg. 12.

70. Mardobæus, Poëta Gallicus, in Chrysolitho insignem auri flavedinem scintillis quibusdam igneis junctam, deprehendit ;

Mardob. l. de Lapidib.

Auro Chrysolithus micat, & scintillat ut ignis.

Unde Carducius subscripsit ; AURO FULGET, ET IGNE. Hominis docti hoc symbolum est, qui non uno tantùm sanctitatis & sapientiæ auro resplendet, sed insuper vivas prudentis consilii ac optimi exempli flammas versus proximos suos illustrandos, confortandosque diffundit. Opportunè Venerabilis Beda; *Chrysolithus lapis,* inquit, *quasi aurum fulget, scintillas habens ardentes. Cujus specie figurantur hi , qui intellectu superna, veraque sapientia fulgentes. verba exhortationis in proximos, vel etiam virtutum signa , quasi scintillas ignis effundunt , Quorum, ut Orator ait ;*

Doctus.

Beda in c. 21. Apoc.

Mentibus instat Amor, sermonibus æstuat ardor.

71. De quadam Chrysolithi specie , Chrysolampsis dictâ, scribit S.Isidorus, quod interdiu massam auream, noctu verò flammam repræsentet. *Aurea est enim die, & nocte ignea.* Proin hanc illi gnomam subjunges ; ORO È DI GIORNO , E NE LA NOTTE E FOCO. Id est ; AUREA PER DIEM , NOCTU RESPLENDET UT IGNIS. Ita omninò Deus pretiosum clementiæ suæ aurum in illos cumulatè diffundit, qui clarum virtuosarum operationum meridiem vitæ suæ tempore inhabitant, iis vicissim, qui scelerate vixerunt , ad æternas Nemesis Divinæ flammas post mortem suam reservatis. Erudité Didacus Castillus; *Radiat Chrysolithus aureo splendore in die, & in nocte igneo, ut discamus in die, hoc est in vita, bonis operibus, à Divina misericordia elargitis, abundare , quibus in nocte, id est , post mortem, Divinæ justitiæ igneum & terribilem nitorem effugiamus.*

S. Isid. l. 6.

Deus misericors & justus.

Did. Castill. de Ornatu Aaron. v. 26. num. 14

Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

72. Mardobæus , superiore numero adductus , Chrysolitho validam adversus terrores nocturnos virtutem congenitam esse testatur.

Contra nocturnos fortis tutela timores.

Cui proprietati etiam subscribit Bercorius. Unde Carducius illum hoc lemmate loquentem sistit. NOCTURNOS PELLO TIMORES. Vitæ innocentia, ac conscientiæ munditiès optimi Chrysolithi vicem subeunt : illis enim adversùs nocturnos terrores nullum præsentius habetur antidotum. Verissimè S.Isidorus. *Vis nunquam esse tristis ? bene vive. Secura mens tristitiam leviter sustinet.* Vel si lubet , Angelum Tutelarem Chrysolithi loco habeas; quippe cujus operâ omnis nocturnus horror, ab inferorum umbris excitari solitus , felicissimè propulsatur. De hoc S.Ecclesia canit;

Bercor. l. 11 Reduct. c. 60 num. 1

Innocentia.

S. Isid. l. 2. Soliloq.

S. Angelus custos

Hymn. de S. Ang. Cust.

Nobis Draconis æmuli
Versutias exterminet.

Et rursus.

Metum repellat hostium
Nostris procul de finibus.

Denique Christianus , gratiæ Divinæ Chrysolitho instructus ,

Gratia.

Psal. 90: 5

Non timebit à timore nocturno.

73. De Chrysolectro , Chrysolithi specie , scribit Petrus Bercorius ; *De mane pulchrior est* Et prior illo S.Isidorus ; *Matutino tantùm aspectu jucundus.* Proinde inscriptionem substitues istam ; MANE JUCUNDUS. Iis hoc symbolum tribues, qui post laudatissia vitæ suæ primordia tandem deteriores fiunt, & in virtutum splendore decrescunt. Lucifer , inter splendores exorsus, ad extremas tenebras præceps ruit. Saul , cùm ad regni solium eveheretur , *electus & bonus* erat ; postea in sordidissimum dæmonis domicilium commutatus. Salomon sub ætatis aurotam *Deo amabilis* cognominabatur; at annis provectior, in obscænum muliebris lasciviæ amatorem degeneravit. Judas , è multorum sententia ; primùm miraculis clarus, tandem proditor æternum execrandus desiit, S. P. Augustinus ; *Sunt homines, qui incipiunt sperare, sed non perseverant ; incipiunt pati tribulationes aliquas, vident homines iniquos felicitate temporali pollere : & quoniam talia sperabant de Deo, ut hic essent felices , desinunt sperare in Deo.*

Berc. & S. Isid. l. cc.

Principiũ bonum.

S. Aug. in Psal. 129.

74. De eodem Chrysolectro testatur S. Isidorus, quod sit *rapacissimus ignium; quia,* ut subjungit Bercorius; *juxta ignem positus, ipsum ad se rapit.* Unde lemma ; ARRIPIT IGNEM. Genuina hæc peccatoris idea est, qui in scelerum sentina indies volutatus, æternos ignes ac tormenta gravissima in seipsum temerè convertit. Quare Isaias, sacrilego Israëlis populo exprobrans, *Ambulate,* inquit, *in lumine ignis vestri, & in flammis quas succendistis.* Hunc locum interpretatus S Hieronymus , ait: *Hoc capite discimus pro qualitate peccati sibi unumquemque ignem accendere.* Eò animum advertens Theophylactus , eruditè observat, æternum ignem solis dæmonibus à Deo præparatum esse, *qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus.* Unde subjungit; *Deus ignem non præparavit hominibus, supplicium enim non fecit propter nos , sed propter diabolum : ego autem memetipsum supplicio facio obnoxium.*

S. Isid. & Bercor. l. c.

Peccator proprii mali author.

Isa. 50. 11.

S. Hier. in hunc loc.

Theophyl. in Matth. 25

CORALLIUM.

Cap. XII.

75 Corallium, in aquis sepultum, herba est, rubore omni destituta; at extracta, mox purpurascit. Unde lemma; ELATA RUBESCIT. (Modestia) Ipsissimus hic hominis modesti color est; nam aliorum laudibus ac gratiis sublevatus, mox genas rubore perfundit. Justus Lipsius; *Pudor in animo, & in vultu rubor, gemmæ pulcherrimæ sunt in juventute.* (*Lips lib. 4. Dial. 11. de mult. Rom.*) Eodem Emblemate Parthenii Romani singularem Cardinalis Scipionis Burghesii modestiam significabant, quando aliquot corallia, è mari levata, hoc epigrammate insigniêrunt. CONSPECTA RUBESCUNT. Rursùs idem Lipsius in rem præsentem ait; *Ornamentum juventutis pudor: sequi gloria & doctrina.* (*Lips Cent. sing. Ep. 10.*)

76. Corallii ramus epigraphen sustinet; FUIT HERBA SUB UNDA. De illo iconem hanc interpretaberis, qui in mundi hujus oceano vitam mollem, fragilem, ac voluptatibus affluentem duxit; postea verò, ad ordinem religiosum sublevatus, solidos in virtute progressus facit. (Religiosus.) Petrus Bercorius, *In mari rubro*, inquit, *id est, in mundo, inveniuntur multi peccatores, qui, quamdiu sunt sub aquis delitiarum, & voluptatum, sunt molles & flexibiles, & carnales, tamen cùm exinde extrahuntur, & ad littus pœnitentiæ vel religionis deducuntur & convertuntur, tunc efficiuntur optimi, & quoad virtutes lapides pretiosi &c.* (*Bercor. l. 10 Redu. c. 6.*)

77. Corallium, sub aquis tenerum, si in auras ad cœli conspectum protrahatur, mox lapidescit. Unde lemma, ÆTHERE DURESCIT. (Justus.) Ita verus Christianus, quantumvis in rebus terrenis infirmus ac debilis, negotia cœlestia solido ac forti animo exequatur. Sapienter monet Justus Lipsius; *Alibi molles forsasse simus: in re putatis sicut ferrum.* (*Lips Cent sing Ep 11*) D. Simon Majolus in Corallio hominem justum dignoscendum proponit, his omninò verbis; (*Majol Dier Canic. Colloq. 10.*) *Corallio persimilem dicemus viri piam fortitudinem, quâ tribulatione exemptus, in splendentem quandam animi firmitatem transit: Job enim fortior surrexit, splendidior, ac longè felicior, postquam devictis adversis successibus velut è mari emerserat.* Econtra Joannes Sangemianus illam de hominum mundanorum malitia intelligendam putat, (Peccator.) qui corallio persimiles, quamdiu in calamitatum pelago jactantur, molles ac tranquillos se demonstrant; at vix ad felicitatis portum eluctati, animum vitiis obstinatum induunt. *Pœnitens*, inquit, *quamdiu manet sub aquis pœnitentiæ vel tribulationum, est molle per flexibilitatem, id est ad bonum flexibile: si autem ab hujusmodi aquis extrahatur, statim induratur per peccati obstinationem.* (*Io. Sangem lib. 2. c. 29.*)

78 Corallio, extra aquas lapidescere solito, D. Aresius inscripsit; INDURABITUR. (S. Petrus.) Certè S. Petrus Apostolus è Galilææ stagno vocatus, in petram pretiosam, toûque orbi obstupescendam obriguit. Alius eidem symbolo hanc gnomam subdidit; TACTU DURESCAM; (Impatiēs.) Animum impatientem significans, qui levissima manu provocatus, intractabilem ac rigidum se exhibet. Denique alius; POSTHAC MINIME FLECTOR. (Occasio.) Is hanc epigraphen jure meritò sibi propriam vendicat, qui, corallio persimilis, in occasionem pelago ad omnes vitiorum sordes instar herbæ pronissimus flecti poterat, at tandem in sanioris vitæ auram sublevatus, cuivis hostium violentiæ immobilem se opponit. (S. Petrus.) S. Petrus in Pontificis atrio, & inter militum turbas, ceu corallium in Oceano, commoratus, animum mollissimum, ac Deo ejurando facillimum habuit; at charybdim illam egressus, verissimè de se ipso pronuntiare potuit; *Posthac minime flector.* Præclarè de illo disserens S. Leo, *Cùm*, inquit, *in soliditatem suam rediit petra, tantam recipiens fortitudinem, ut, quod in Christi expaverat passione, in suo post supplicio non timeret.* (*S. Leo Papa serm. 9. de Passione.*)

79. Corallii ramus, è mari extractus, inscriptionem tenet; PRETIUM EXTRA; Vel; DESERUISSE JUVAT. Vel; NITENT EXEMPTA. Vel denique EVULSUM PULCHRIUS. (Religiosus.) Sicut enim suus Corallio color ac pretium nonnisi extra aquas obtingit, ita Religiosi tantundem reverentiæ ac existimationis sibi conciliant, quantùm à mundi consortio longinquiores vixerint. S. Antiochus, *Monachus*, inquit, *tametsi fuerit extorris dum vivit à civitate, & publico alienus, magno in honore habetur apud Deum & Angelos, qui & hominum ore celebratur. At si quando è sublimi cardine delabetur sive conversationis & contemplationis, seque vita secularis negotiis implicuerit, non id probatur Deo, sed & hominibus in contemptum venit.* (*S. Antioch. Hom 101.*) Et Joannes Baptista Bargioccus; (*Bargiocc. l. 3. Epig 99.*)

Herba fuit mollis, pelagi nutrita sub undis,
Qui modò purpureo splendet honore lapis.
Æquoreas mundi felix qui deserit undas,
Gemma erit illustris, si prius herba fuit.

80. Hæc gemma, ex aquis protracta, evadit PULCHRIOR, ET FORTIOR. (Religiosus.) Unde alius eidem, sub radiis solaribus figurato, inscripsit; RUBORI ROBUR. Haud aliter Christianus è vita sæculari ad religiosam; vel è vitiis ad virtutem eluctatus, ornamentum & virtutem recuperat. Ascanius Martinengus, *Anima*, inquit, *dum in aquis terrena, carnalisque vita pernatat, tenerrima est herba, sensu delicata, sed si ad vitam transit spiritualem, fit corallium firmum, rubeum, rutilans. solidum fortitudine, rubeum charitate, rutilans exemplo.* (*Martineng. in Glossa Mag. fol. 1503.*) Cæterùm eodem symbolo demonstraveris, quantùm incrementi nonnullis extra suam patriam accedat.

81. Corallio, ex aquis protracto, D. Gregorius Bolzi subscripsit; AVULSUM PRETIOSIUS. Eoque Sacram ædem Lauretanam significabat, quæ è Palæstina in Italiam translata, celeberrima evasit. (S. Ædes Lauretana.) Emblematis mentem D. Salvator Carducius hoc disticho explicat;

Æquore divulsum pretiosius inde corallum est:
Clarior est patriâ e sede revulsa Domus.

Homo, à mundo avulsus, ingens beatitudini ac cognitioni Divinæ pretium addit. (Mundū relinquere.) S. P. Augustinus; *Quærente animâ meâ, ubi figat spem, cùm ab hoc mundo avellitur, opportunè excipit cognitionem nominis Dei.* (*S. Aug. in Psal. 9.*)

82. Corallium nativâ suâ proprietate DETEGIT VENENA D Aresius Pœnitentem hâc ideâ afficiendum putat, (Pœnitentia.) qui confessione sacramentali, ceu corallio adhibita, omne scelerum suorum virus Sacerdoti detegit. *O Pœnitentia*, exclamat S. Cyprianus, *quid de te novi referam? omnia ligata solvis, omnia clausa tu reseras, omnia adversa tu mitigas, omnia contrita tu sanas, omnia confusa tu lucidas, omnia desperata tu animas.* (*S. Cypr. de laud. Pœn.*) Porrò accommodatè ad hanc ideam, Medicus corporis mala detegit; Inquisitor hæresum venena indicat; (Medicus inquisitor.) fidus Principis amicus vel subditus seditiones, adversùs illum concitatas, tempestivè revelat.

83. D.

Calamitates.

81. D. Didacus Savedra Corallio, in mari ab undis jactato, inscripsit; ROBUR, ET DECUS. Hinc facilè conjicies, quantùm juventus, calamitatum & laborum fluctibus probè agitata, in honorum ac fortitudinis palæstra promoveat. Ex Aristotelis sententia. *Est etiam utile, statim ab ineunte ætate frigoribus assuescere; hoc enim tum ad valetudinem, tum ad munera militaria obeunda commodissimum est.*

Arist. Polit. lib. 7. c. 17.

84. Sanctus Martyr, pro fide Orthodoxa capite plexus, seipsum coralli symbolo figuravit, quod violentâ manu à radice sua avulsum, & ex aquis protractum, epigraphen sustinet; OBTRUNCOR, SED GEMMASCO. Vel ut Raulinus in numero plurali scribit; PRÆCIDIMUR, SED GEMMASCIMUS. Enimverò sicut Corallium, à stipite suo recisum, gemmam induit, ac purpuræ coloribus tingitur; ita sanctus, è vita raptus, ingentis gloriæ pretium ac Martyrii purpuram refert. Opportunè Simon Majolus; *Quid aliud est, Corallium, è mari emergens, rubere, quàm ad Martyrium etiam anhelare eos, qui magna passi, Christo magis ac magis conjuncti sunt? redduntur enim eorum stola purpurea in sanguine Agni.* Et Emmanuel Thesaurus in S. Margaritæ panegyrico: *Sicuti Margaritha, à nativo suo stipite præcisa, quantocius in gemmas convertuntur, ita anima illa innocens, lethali ferro à corpore suo divisa, maximum sui pretium acquisivit.* Ita nimirum, Magno Augustino teste; *Nemo fit membrum Christi, nisi aut baptismate in Christo: aut morte pro Christo.*

S. Martyr.

Majolus c.

Emm. Thes. in paneg. S. Margarith.

S. Aug. l. 1. de Orig. Animæ c. 9.

S. Marcellinus.

S. Petrus Apostol.

85. S. Marcellinus Papa, cùm inter gentilium turbas degeret in sancta fide miserè vacillabat; at postea ad Catholicos revisens, eandem imperterrito animo confiteri cœpit; sanctum Petrum imitatus, qui, Deum, inter malorum consortia ejuratum, inter justos tenacissimè confessus est. P. Certanus Abbas ambos illos Pontifices corallio non absimiles dicit, quod supra salebrosa maris littora lapidescens, epig. subjunctam habet; NE L'ONDE ONDEGGIA, E FRA' LE PIETRE, E PIETRA. Idest, FLUCTUAT IN UNDIS. DURESCIT INTER SAXA. Hinc disces, eorum moribus nos plerumque conformari, quorum contubernio utimur. Sanctus Bernardus docet, fortitudinem, in sancto Martyre repertam, non esse ipsius propriam, sed à Christo, ceu petrâ validissimâ, ad quosvis cruciatus perferendos in sanctum Martyrem derivari. *Ubi tunc anima Martyris? Nempe in tuto, nempe in petra, nempe in visceribus Jesu, vulneribus nimirùm patentibus, ad introeundum. Si in suis esset visceribus, scrutans ea ferrum profectò sentiret, dolorem non ferret, succumberet & negaret. Nunc autem in petra habitans, quid mirum si. IN MODUM PETRÆ DURUERIT?*

Societas Conformari.

S. Bern. ser. 61. in Cant.

86. Nullus ambigo, tam Corallia, quàm conchylia, è mari producta, posse verissimè dici ex amarore genita. Id quod Raulinus hoc lemmate innuit. GIGNIT AMARITIES. Amarissimæ lachrymæ magnam illam pœnitentiæ ideam, Magdalenam, purpureo amoris Divini corallio, ac candido puritatis adeò eximiæ beryllo locupletârunt, ut cum virginea integritate de palma contendat. De hac dilucidè testatur sanctus Joannes Chrysostomus; *Illa in Evangelio meretrix, Virgines quoque ipsas honestate superavit; & incredibilis in Christum amoris igne succensa, & à maximis sordibus peccatorum largissimo lachrymarum fonte purgata.* Id sanè omnium suffragio constat, sceleratæ conscientiæ puritatem recuperari non posse, nisi contritionis amaritie, ac confessionis rubore. *Purgatio peccati*, inquit Joannes à S. Geminiano, *in amaritudine contritionis, & rubore confessionis reperitur.*

Puritas in pœnitentia generatur.

S. Chrysost. Hom. 9. in Matth.

Múditia æterna.

Io. à S. Gem. l. 2. c. 25.

87. Lonicerus testatur, duplicis generis esse Corallia, alba & rubra: addit tamen, in rubris reperiri operationes & effectus medicinales longè præstantiores, quàm in albis. Unde lemma; SUPERANTUR CANDIDA RUBRIS. Miros quidem effectus operatur Christus sub consueto SS. Eucharistiæ albore; attamen sub speciebus rubeis (quales hodie adhuc visuntur in miraculosâ Hostia celeberrimi Collegii Can. Reg. S. Aug. ad S. Crucem Augustæ Vindelicorum) longè magis se exhibet ergà supplices & afflictos beneficum; uti quotidiana testantur miracula prodigiosæ illius Hostiæ, ad S. Crucem non sine maximo totius Patriæ solatio ac concursu expositæ. Porrò magna est aliarum virtutum prærogativa, at nulla major Martyrii robore. Hugo Victorinus; *Fortissimus Abraham*, inquit, *sed beatus Laurentius fortior fortissimo. Audiamus qualiter Abraham sua dimisit, & Laurentius sua dispersit, & dedit pauperibus. Abraham filium suum Deo obtulit, Laurentius se ipsum pro filio Dei. &c.*

Lonicerus in Herbario

Miraculosum Sacramentum ad S. Crucem Aug. Vind.

Martyriũ

Hug. Vict. de Claustro Animæ.

C O S. *Cap.* XIII.

88. Hic lapillus, ferrum lævigando consumere solitus, etiam se ipsum consumit. Ut adeò veram hanc epigraphen præferat; TERIT, ET TERITUR. Coti se non absimilem probat ille, qui inimicitiâ succensus, damna non minora sibimet, quàm hostibus creare solet. S. Chrysostomus, in illa Lamechi verba commentatus, *Occidi virum in vulnus meum*, ait; *Non tantùm nocui illis, quos occidi, quantùm mihi ipsi; in pœnam enim, quam effugere non possum, me ipsum conjeci.* Claudius Paradinus eo Emblemate hominem, litigiis ac cavillis assuetum, significat, qui adversarii sui facultates inique traducens, sibimet stultè incommodat.

Vindicta.

S. Io. Chrys. in Gen. 4. 23.

89. Cos; cultellum quemdam simul & hebetans & exacuens, inscriptionem reddit; HEBETAT, ET ACUIT. Haud aliter morbi vel calamitates corpus quidem afflictum & obtusum, at mentem acuram & perspicacem efficiunt. Asserente sancto Gregorio Nazianzeno, *Ingenium acuit dolor.* Hieremias de se ipso candidè fatetur; *Castigasti me, & eruditus sum.* David; *Disciplina tua ipsa me docebit.* Et Anna Prophetissa: *Dominus mortificat & vivificat.*

Calamitates.

S. Greg. Naz. Orat. in fun. Patris.
Hier. 31. 18
Psal. 17. 36.
1. Reg. 2. 6

90. Scipio Bargalius cotem, cultello exacuendo intentam, illo Horatii lemmate notavit; EXORS IPSA SECANDI.

Horat. in Arte Poët.

--- --- Fungor vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet. Exors ipsa secandi.

Ita Prædicator, Magister, aut Director, quantumvis vitâ suâ imperfecti & hebetes, ad alios tamen perficiendos instrumenta sunt aptissima. S. Gregorius Papa de se ipso ingenuè fatetur: *Usurpavi mihi cotis officium, quæ ferrum reddit acutum, cum sit inutilis ad secandum, aliosque ad perfectionis littus dirigo, qui adhuc in delictorum fluctibus mergor.* Et meus Concanonicus Absalon Abbas *Et ego quidem virtutis omninò vacuus, dum vestræ charitati qualecunque compellor exhortationis ministerium impendere, prudentis illius dicto me excusabo, quia fungor vice cotis, acutum reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.* Eodem sensu loquitur Sapientissimus Cardinalis Joannes Bona in Divina sua Manuductione ad Cœlum.

Prædicator.

S. Greg. in fine Pastor.

Absal. Abb. serm. 19. in Annunt. M. V.

Io. Bona in Præam. Manuduct. ad Cœlum.

Digitized by Google

Calamitates.

S. Io Chryſ Hom 10. in Ioan. Orig. Hom 8. in Gen.

91. Cos, pugionis cujuſdam aciem eatergens, epigraphen ſuſtinet, ACUTUM, SPLENDENTEMQUE, vel; SPENDOR, ET ACIES. Eadem intellectus nuſtri tam eaacuendi, quàm illuſtrandi effecta inter calamitates videte eſt. Siquidem, aſſerente Chryſoſtomo. *Nihil adeò ad ſapientiam animum præparat, ut calamitates, ut tentatio, ut afflictiones.* Cui ſubſcribens Origenes, ait, *Ipſis ſanctis bona ſunt ea, quæ illis adverſantur, quia vincere ea non poſſunt, & cùm ea vicerint, majoris gloriæ efficiuntur.*

Studia.

Eccleſ. 1. 13

92. Cos aquaria, in orbem rotata, ferrum ſibi applicatum habeat & conſumit. Unde lemma; DUM CIRCUIT, DETERIT. Ita ſanè indeſeſſa ſtudiorum revolutio hominum optimorum vires imminuit, ac miſerè devaſtat. Eam ob rem Salomon, cum in hæc verba erupiſſet, *Propoſui in animo meo quærere & inveſtigare ſapienter de omnibus, quæ fiunt ſub ſole.* Mox ſubjungit; *Hanc occupationem peſſimam dedit Deus filiis hominum:* ſicque ſtudia, *occupationem peſſimam* vocat, veluti quæ litteratorum vires contrudunt, ac vitam abbreviant. Unde Minerva, Literatorum Dea, nomen ſuum minimè fortuitò ſortita eſt; quippe quod, ea Eruditorum ſententia, nihil aliud ſignificat, ac *Minuens viros.*

Labor.

S. Aug. in Pſal. 125.

Cæterùm, quod de ſtudiis diximus, etiam cuivis alteri humano labori accommodabis; Audi Magnum Auguſtinum; *Diu laboravimus, & laboramus, etiam facientes benè. Nam ipſa vita humana, quam ingreſſi ſumus, miſera eſt, laboribus plena, doloribus, tentationibus.*

CRYSTALLUS. Cryſtallus trigona. Cap. XIV.

Juſtus.

Virgo pura.

S. Bernard. ſerm. 2. ſup Miſſus eſt.

93. HOminem juſtum, aut Virginem modeſtam ac innocentem, limpidiſſimæ cryſtalli globo non abſimilem dices; qui INTUS ET EXTRA ex æquo purus apparet. Hanc munditiem S. Bernardus cumprimis in Deipara veneratus, *Virgo Regina,* inquit, *gemmis ornata virtutum, geminoque MENTIS pariter, ET CORPORIS DECORE PRÆFULGIDA.* Hanc operandi rationem probè obſervatam habuit Rex David, qui interioris animi ſui illuſtriſſimam puritatem in totius aulæ regiæ conſpectu imitandam exhibuit. Ipſummet teſtem ſibi luculentum audi;

Pſ. 100. 2.

Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ. Id eſt, Interprete Theodoreto;

Theod. in hunc loc.

Cum integritate vixi, non uſus ſum fraude. NEQUE ALIUS ERAM INTUS, QUAM FORIS videbar, ſed OCCULTA APPARENTIBUS RESPONDEBANT.

Innocentia.

Maria V. parturiës

94. Radii ſolares, per cryſtallum reflexi, res quaſvis objectas, præterquam candidas, adurunt. Unde in encomium Clementis VII. globum cryſtallinum depinxêre, qui inter ſolem & chartam virginem medius, epigraphen tulit; CANDOR ILLÆSUS. Significabant nempe innocentiam nullâ unquam maligniore flammâ denigrari poſſe. Opportuno tamen hoc Emblemate demonſtrabis, puriſſimum uteri virginei candorem, tametſi Verbi Incarnati, ceu Solis æterni, radiis penetratum nihil omninò vitii ſuſtinuiſſe. Ad propoſitum S. Fulgentius;

S. Fulg. ſer. 3 de Laud. Mariæ V.

De cœlis Medicus tranſiens per Virginem, poſt tranſitum ſuum illæſam fecit Virginem permanere.

Mortificatio.

95. Cryſtallus montana ex aquis concreſcit, quæ ſolis calore deſtitutæ, tandem, cogente aëris frigore, in lapidem diaphanum obdureſcunt. Atque adeò cryſtallus RIGORE NITESCIT. Certè noſtra humanitas, in aquis figurari ſolita, claritatis ſuæ pretium nonniſi inter pœnitentiæ ac mortificationis rigores ſortitur.

Juventus

S. Ambr. l. de Ioſeph. cap. 10

S. Ignatius Loyola

S. Franciſcus.

Quadrag. MM.

Juventus quoque, nonnihil rigidius tractata, à vitiis abſterretur, & virtutum ſplendorem amplectitur, S. Ambroſio teſte, *Adoleſcentes magis metu, quàm ratione revocantur à vitio.* Ita S. Ignatius Loyla inter ſtagni rigores; S. Franciſcus in nive volutatus; & quadraginta Martyrum corona aquis congelatis immerſa, ſub hominum & Angelorum oculis ſplendorem prorſus exoticum recuperârunt. Quin imò, de quovis beato concludere licet; *Rigore niteſcit;*

Apocal. 4. 6

Rigor eſt via ad beatitudinem.

cùm Vates Apocalypticus ſe vidiſſe referat *in conſpectu ſedis tanquam mare vitreum ſimile cryſtallo.* Atque adeò glaciei ac cryſtalli rigores viam planè regiam ſternunt, ad ſanctorum charitatem, & beatitatis infinitæ gloriam ſecurè adipiſcendam.

Mutatio.

96. Globus cryſtallinus, ſupra horridam rupem figuratus, lemmatis loco has voces pronuntiat; EX GLACIE CRYSTALLUS EVASI. Eorum hæc imago eſt, qui ex infimis natalibus ſummos dignitatum apices conſcendunt. Ita Juſtinus, primùm ſubulcus, tandem Romanorum Imperator eſt nominatus. Tamerlanes è plebe paſtoria ad Scytiæ regnum promotus eſt. Agathocles, figuli filius, Siciliæ coronam adeptus eſt. Rhodope è viliſſima & paupere meretrice totius Ægypti Regina ſalutabatur. Primislaus, antea bubulcus, poſteà Bohemiæ Princeps evaſit. &c. Taceo Pium V. Sixtum V. aliosque, è tenuiſſimis natalibus ad Summi Pontificatûs faſtigium ſublevatos. Torquatus Taſſus de Alete, Regis Ægypti Oratore, canit;

Taſſ. Geruſ. liberat. Cant. 2. ſtanz. 58

Alete è l' un, che da principio indegno
Tra le brutture de la plebe è ſorto.
Ma l' inalzaro à i primi honor del Regno,
Parlar facondo, è luſinghiere, e ſcorto, &c.

Religioſus.

S. Hieron. Ep. ad Heliodor.

Porrò homo religioſæ vitæ rigoribus ex peccatore inſtar glaciei caduco, & ad quoſvis libidinis calores flexibili, pulcherrima, & in virtutum exercitio ſolidiſſima cryſtallus evadit. Unde S. Hieronymus; *Pretioſus lapis inter Eccleſiaſtica ornamenta, Monachorum & Virginum chorus eſt.*

Sinceritas.

77. Vas cryſtallinum, in quo aliquot Roſæ ſpectantur, epigraphen ſuſtinet; IL NASCOSTO MOSTRA FUORE. Id eſt, INTIMA PANDIT. Ipſiſſima hæc hominis juſti ac ſinceri eſt indoles, dum interioris animi ſui affectus in externo corpore velut in ſpeculo dignoſcendos proponit. Providè monet S. Bernardus;

S. Bern. ſer. in Cant.

Non diſcordet cor tuum à facie tua; non habeas faciem rurſum, & cor deorſum. Certè Nobilitas & Magnanimitas in pectore grandi adeò ſe occultari non patiuntur ut facillimo negotio obviis quibuſque oculis pateant. Erminia Princeps, regio ſanguine oriunda, à Torquato Taſſo intra ſylvas quidem, paſtoritio induta habitu, repræſentatur; mox tamen de illa ſubjungit.

Taſſ. l. c. Cãt 7 ſt. 17

La fanciulla regal di roze ſpoglie
S' ammanta, e cinge al crin ruvido velo;
Ma nel moto de gli occhi, e de le membra
Non già di boſchi habitatrice ſembra.
Non copre habito vil la nobil luce,
E quanto è in lei d' altero, è di gentile;
E fuor la maeſtà regia traluce
Per gli atti ancor del eſſercitio humile.

Perfectio humana.

98. Cryſtallus, uno latere à radiis ſolaribus percuſſa, ex altero umbram ſpargit. Unde lemma. E TUTTO LUCE. E PUR NON E' SENZ' OMBRA. Id eſt, NEVE SUIS UMBRIS, LUCIDA TOTA CARET. Senſus eſt, neminem mortalium eò veniſſe perfectionis, cui non aliqua imperfectionis labecula adhæreſcat. Dilucidè juſtus

Lipſ. Cent. ſing. ad Germ. Epiſt.

ſtus Lipſius; *Ubi magna virtutes, ibi & magna vitia, sunt crebra.* Ita Julium Cæſarem ambitio, Alexandrum Magnum ebrietas, Fabium Maximum tarditas, Marcum Marcellum præcipitantia, Hannibalem perfidia ac balbuties, Domitianum otiolitas, & alios viros graviſſimos alia fordidârunt vitia. S. Proſperum in hæc verba canentem audi;

S. Proſp. Ep. de Venta

Magna quidem in multis eſt excellentia Sanctis,
Quorum animos Superi gratia roris alit.
Sed dum mens quædam patitur mala corporis ægri
Et pugnam interius exteriora movent,
Nunquam ita perfecto capitur victoria bello.
Vera ut ſecurus pace fruatur homo.
Inter diſcordes motus contagia ſerpunt,
Ipſaque virtutum gaudia vulnus habent.
Ut faciat notum longa experientia cunctis,
Non eſſe hoc plenam tempore juſtitiam.
Ni Dominus miſerando lavet delicta ſuorum,
Et dans virtutum munera, det veniam.

99. Joannes Baptiſta Ruſcellus globum cryſtallinum, è filo ſuſpenſum, figuravit, eique inſcriptionem, priori Emblemati prorſus contrariam ſuffixit; UMBRAM NESCIT. Maria Virgo, puriſſimam cryſtallum exactè imitata, nunquam vel minimam ullius labeculæ umbram contraxit. De illa S. Thomas Aquinas in expoſitione Salutationis Angelicæ dicit; *Maria puriſſima fuit, quantum ad omnem culpam; quia nec originale, nec mortale, nec veniale peccatum incurrit.* In hanc rem opportunè faciunt characteres illi, à P. Sebaſtiano Chieſa, Regienſi, è Societate Jeſu, ſupra marmor patrium efformati, cui Proſper Clemens, Regienſis ſtatuarius celeberrimus, Mariam Virginem ſine labe originaria conceptam, incidit, illudque etiamnum hodie Regii in ſacello S. Franciſci aſſervatur;

Mariæ V. conceptio.

S. Thom. in Expoſit. ſalut. Angelica.

Concepta ſimulachrum Deiparæ
Purio nonniſi ex marmore confici debuit,
Quod unum maculas non admittit.
Originalis innocentia candorē, & ipſi lapides probant,
Divinæ opus clementiæ ante ſæcula delineatum,
Futuris ſæculis ſculptor expreſſit CLEMENS.
Picturæ munus hoc demandari non decuit,
Quæ ſuas partes tantùm agit per umbras.
Umbrarum eſt expers Virgo electa ut ſol.
In oculis maculas gerit, qui maculas ſcrutatur in ſole, &c.

100. Idem Ruſcellus cryſtallino globo, ad filum ſuſpenſo, inſcripſit; SUSPENSA LUCIDIOR. Haud ſecùs anima, quantò ſuprà corporis & terræ deſideria ſublimior, tantò majus gloriæ ac caritatis pretium ſibi conciliat. Unde Zacharias dixit; *Lapides ſancti elevabuntur,* ſeu, interprete P. Cornelio à Lapide, *Lapides ſeparationis, id eſt, ſeparati à vulgaribus, elevabuntur: hoc eſt, erunt in pretio, dignitate, & honore.* In rem præſentem divinè, ut ſolet, Magnus Auguſtinus ita ratiocinatur; *Si vis eſſe cælum, purga de corde tuo terram; ſi terrenas concupiſcentias non habueris, cælum eris.*

Separatio illuſtrat.

Zach. 9. 16. Corn. à Lap. in hunc loc.

S. Aug. in Pſal. 96.

101. Cryſtallus, ſi puritati ſuæ nihil omninò fæcis admixtum habeat, à radiis ſolaribus tota pervaditur, ac undique illuſtratur. Unde ſubſcribere licet; NITENTEM UNDIQUE LUSTRAT. Sub hoc ſchemate haud obſcurè diſces, gratiæ Divinæ radios in conſcientias puras & innocentes copioſiſſimè diffundi. S. P. Auguſtinus; *Animus rationalis inter eas res, quæ ſunt à Deo conditæ, omnia ſuperat, & Deo proxima eſt, quando pura eſt,* Nicol. Cauſſinus.

Deus illuſtrat cor purū.

S. Aug. c. 83. q. uæſt. 46.

Cauſſin in Tragœd. Nabuth. Act. 2

Sed hic (Deus) revelat mentis arcana notas,
Clarumque luſtrat pectus æthereà face,
Ut ſol ſerenâ luce cryſtallum ſecat,
Totumque radio mergit abſorptum undique,
Talis penetrat lucidas mentes Pater,
Puramque terſo pectori illapſus micat.

102. Cryſtallus, tenerrimis quibuſdam fæcibus conſpurcata, percipiendis ſolaribus radiis penitus ineptam ſe exhibet. Unde lemma: SORDENS, JUBAR EXCLUDIT. Ita ſanè cor humanum, vitiorum illuvie ſordidatum, omnem claritati Divinæ aditum præcludit. S. P. Auguſtinus; *Deus non venit in homines, niſi mundaverint viam fidei, quâ veniat ad eos, quia immaculata eſt via ejus.* Rurſus Cauſſinus.

Cor vitioſū eſt incapax Dei

S. Aug. in Pſal. 17.

Cauſſin. Act. 4. loc. cit.

Fæce ſordens animus, & ſemper vorax
Rubigo mentis ferreæ excludit Deum.

103. Tametſi cryſtallus montana nihil ſit aliud quàm glacies, ſummo cogente frigore in lapidem obdurata; ea tamen, ſi ferro percutiatur, voraces flammas latè evomit. Ut adeò, meâ quidem ſententiâ, opportunam hanc epigraphen ſubjunxeris; ALGET, ET URIT. Prædicatorem illum hæc imago repræſentat, qui auditores ſuos ad Dei amorem accendit, cor verò proprium penitus congelatum ac rigidum circumfert. S. Hieronymus; *Non confundant opera ſermonem tuum, ne, quum in Eccleſia loqueris, tacitus quilibet reſpondeat; cur ergò quæ dicis ipſe non facis?* Vel, ſi lubet, de homine mundano illam interpretaberis, cujus pectus in negotiis Divinis obſtinatè conglaciatum, frigidum, ac lapideſcens; in libidinis ac vindictæ tentamentis integras paſſim eructat Ætnas & flammarum globus.

Prædicator.

S. Hieron. in Epiſt. ad Nepot.

Mundanus.

CRYSTALLUS TRIGONA.

104. D. Gregorius Amianus, cui inter Incompoſitos Fanenſes Phantaſtici nomen obtigit, Symboli loco priſma, ſeu cryſtallum trigonam præfert, quæ res quaſvis obvias mirâ elegantiâ ac colorum varietate ſpectandas repræſentat. Epigraphen ſubjunxit illam; TRAHIT VARIOS. Ita fæcundum hominis ingenium eximia rerum diverſiſſimarum ectypa, ac innumeras, ſeitaſque cogitationes in dies parturit. Opportuniſſima tamen hæc Sapientiæ incarnatæ idea eſt, quæ ad animarum ſalutem majori dexteritate comparandam, earum egeſtati peritiſſimè ſe attemperavit, & in diverſas formas coloreſque transformari minimè abhorruit. In hanc rē plurimum confert erudita illa S. Cyril. Hieroſolymitani catecheſis; *UNICUIQUE VARIIS FIT Salvator ad utilitatem: quis enim indigent recreatione & lætitiâ, illis fit vinea. Quibus opus habent ut ingrediantur, his conſtituitur oſtium: & qui cuperent offerre orationes illis fit mediator, ſummuſq; Sacerdos. Rurſus habentibus peccata, fit ovis, ut pro ipſis mactetur. ET OMNIBUS FIT OMNIA ipſe idem naturâ permanens qui eſt.* S. Irenæus: *Et ipſe augenitus Dei, utpote Divus, & multùm exiſtens, non in una figura, neq; in uno charactere videbatur videntibus eum, ſed ſecundùm diſpenſationis ejus cauſas & efficaciam, ſicut in Daniele ſcriptum eſt: aliquando enim cum his, qui erant circa Ananiam, Azariam, Miſael, videbatur aſſiſtens eis in fornace ignis. Aliquando autem lapis à monte abſciſſus ſine manibus percutiens temporalia regna, & ipſe replens univerſam terram. Rurſus videbatur ut Filius hominis in nubibus cæli &c.* Quod ſi imaginis hujus mentem in ſenſu deteriore interpretari libeat, non abs re fœminam aſtutam & malitioſam eâ ſignificari dixeris, quæ, incautum amantis pectus præcipitatura, diverſas technas comminiſci, ac vultus omninò varios induere ſolet; modo enim amo-

Ingeniū fæcundū.

Gratia.

Chriſtus in mūdo converſatus.

S. Cyrill. Hier. Catech. 10.

S. Irenæus l. 4. c. 37.

Fœmina laſciva.

Digitized by Google

amorem, modò effingit odium; jam benignam, paulò post asperam se exhibet; nunc modesta, mox impudans, quovis Protheo versatilior, comparet. His omninò coloribus insidiantem suam Armidam describit Torquatus Tassus;

Tass. Gerus. Liberat. Cant. ſt. 4. 87. &c.

Usa ogn'arte la donna, onde sia colto
Ne la sua rete alcun novello amante:
Ne con tutti, nè sempre un stesso volto
Serba, ma cangia à tempo atti, e sembiante,
Hor tien pudica il guardo in se raccolto,
Hor lo rivolge cupido, e vagante.
La sferza in quegli, il freno adopra in questi,
Come lor vede in amar lenti, o presti.

Fortuna. Etiam fortuna in vultus adeò diversos, assiduâ metamorphosi, commutatur, ut in sola instabilitate se præbeat stabilissimam. Bellum. Mars quoque colorum discrimine adeò multiplici spectatur, ut modò prosperum, modò adversum experiamur. *Varius enim est eventus belli,* inquiebat David. 2. Reg. 11. 25

105. Quidam Aulicus, ut demonstraret, se, tametsi aliàs imperfectum, à benigno tamen Principis sui aspectu, plurimum æstimationis ac splendoris accipere; crystallum trigonam figuravit, quæ res, quantumvis squalentes, ac sordidas, mille pigmentis ad omnem venustatem effictas repræsentat. Epigraphen addidit; VEL FOEDA NITESCUNT; Eadem amoris effecta sunt: hujus enim adminiculo, res, nonnunquam fœdissimæ, in amantium oculis admodum formosæ apparent. Ut adeò vetus illa parœmia adhuc obtineat;

Aulicus. Amor.

Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam.

Dilucidè Theocritus; *Amori, quæ pulchra non sunt, ea pulchra videntur.* Et Otho Venius.

Orb. Cæn. Emol. Amor fol. 206

Lusca puella placet cupido (ceu cernis) Amori,
Ducit & hanc junctâ, quæ jubet illa, manu.
Sic & amica omnis formosa videtur Amanti,
Judicio cæcus nam vacat ille furor.

106. Crystallus trigona, diversis colorum spectris ac imaginum ludibriis humanos oculos fallere solita, nunquam non aspicientibus placet. Ut adeò Carolus Bovius aptè subscripserit; DECIPIT, ET PLACET. Mundi hæc imago est, qui tot ærumnis ac fraudibus infamis, nemini non arridet. S. P. Augustinus; *Si aliqua hujus sæculi prosperitas arriserit, nonne deceptoria est? Nonne plus habet deceptionis quam delectationis?* Eadem propriissima vitæ aulicæ idea est; uti hoc epigrammate interpretatur Carolus Bovius;

Mundus. S. Aug. in Psal. 41. Aula.

Spectat adorati Loyola insignia fastûs,
Inque aula blandè, quò crucietur, amat.
Et vitrea vacuâ deceptus imagine bulla,
Ludibrii in spectro quærit inane jubar.
Ingenium hinc aula felix agnosce, malumque:
Quæ potius debet fraude fugare, trahit.

DIACOSTIDES.

Cap. XV.

107. Diacostides, nobilis gemma est, magnarumque virium; quas tamen omnes in ore cadaveris amittit. Lemma; INTER PURA VIGEBIT. Talis omninò est oratio, gemma utique pretiosissima; sed in ore hominis impuri vim virtutemque omnem perdit. Siracides pronuntiat; *Non est speciosa laus in ore peccatoris.* Cùm Core, Dathan, & Abiron, cæterique Proceres Hebræi; numero ducenti quinquaginta, secessionem fecissent à Mose, jamque starent, thura offerrent, & odores spargerent; terra horrendum repentè contremuit, & undante superficie non secùs quàm pelagus vento fluctuans, populum universum terruit; simulque inani eliso sonitu, perduelles omnes horribili hiatu absorpsit; *descenderunt vivi in infernum operti humo, & perierunt in medio multitudinis.* Quæ causa stragis adeò prodigæ? Pessima fuit oratio rebellium ac seditiosorum hominum, quorum mentem contumax superbia infecerat. Gravissimè olim Deus impiæ Levitarum tribui per Prophetam denuntiari, jussit; *Aufert à me tumultum carminum tuorum, & carmina lyræ tuæ non audiam* quia, ut interpretatur sanctus Hieronymus, *non est pulchra laudatio in ore peccatoris, Judæorum enim & hæreticorum composita laudatio cumulius est Domino, &, ut ita dicam, grunnitus suis, & clamor asinorum &c. Carmina ergo si bonis operibus dirigamus, audiuntur a Domino; si malis, concludit aures suas, & impiorum Cantica non dignatur audire.* Bias Prienæus, cùm in naufragii discrimine inter scelestos ac deploratæ vitæ homines esset, illique Deos ob sospitatem deprecarentur *Silete*, ajebat, *ne Divi vos hic esse sentiant.* Nempe, *Peccatori dixit Deus, quare tu enarras justitias meas?*

Oratio peccatoris. Eccl. 15. 9. Num 16 32. Amos 5. 23. S. Hieron. in hunc locum. Psalm. 49.

DIADOCHUS.

Cap. XVI.

108. Diadochus, multarum virtutum gemma, illas omnes è solo cadaveris contactu perdit, uti Petrus Bercorius Beluacensis aliique testantur. Unde Lucarinus opportunè subscripsit; IN CADAVERE NON PROFICIT. Ita omninò SS. Eucharistia, intra peccatoris fauces, veluti in sordidissimo cadavere recepta, vires suas ac gratiæ fluenta exercere penitus prohibetur. Sanctus Joannes Chrysostomus, *Sicut corporalis cibus, cum ventrem invenerit, adversis humoribus occupatum, magis nocet, & nullum præstat auxilium: ita & ista spiritualis cibus si aliquem reperit malignitate pollutum, magis enim perdit, non sua naturâ, sed accipientis vitio.* Hæcque applicatio Emblemati penitus conformis est, si epigraphe, à Lucarino subjecta, attendatur. Quia tamen Arnoldus, aliique gemmarii tradunt; quod Diadochus *applicatus defuncto, vires amittit*, idcircò melius hanc illi epigraphen subdiderimus; PERIT, TACTO CADAVERE, VIRTUS. Documenti loco id habeat quivis Justus, ut peccatorum commercia, ceu cadavera penitùs abominanda, effugiat, aliàs virtutum suarum splendore exuendus. Verissimè Plato; *Qui se improbis immiscet, necesse est eadem pati & agere, quæ tales agere & loqui inter se didicerunt.* Unde severum Paginæ Divinæ præceptum erat, *Ne contaminetur sacerdos in mortibus civium suorum.* Id est, interprete P. Cornelio à Lapide, *Caveat sacerdos ne immunditiem legalem contrahat tangendo cadaver;* veluti solus cadaveris contactus sufficeret, ad animam nostram, deperditâ religiosâ munditie, contaminandam.

Eucharistia. S. Chrys. Hom. 5. in Matth. Societas mala. Plato l. 5. de Legibus. Levit. 21. Corn. à Lap. in hunc loc.

109. Dyacodus (quem Plinius & Bercorius Diadochum vocant) his omninò verbis describitur à Bercorio; *Est lapis pallidus, lucens ut beryllus.* Adeoque ET PALLET, ET LUCET. Servum Dei gemma hæc prærogativa spectat, qui jejuniis macerarus, clarissimos sanctimoniæ radios diffundit. Certè sanctus Joannes Baptista, *neque manducans, neque*

Plin. l. 37. c. 10. Bercor. l. 11. Redu. c. 67. Justus mortificatus. Matt. 11. 18. Joan. 3. 20.

S. Ambr. l. de Elia & jejunio.

neque bibens, vitam in eremo adeò claram exegit, ut passim apud omnes audiret Messias. S. Ambrosius; *jejunium mors culpæ, excidium delictorum, remedium salutis, radix gratiæ, fundamentum est castitatis. Hoc gradu ad Deum citius pervenitur: hoc gradu ante, quàm curru, Elias ascendit.*

Bercorius loc. cit.

110. De eodem Diadocho subjungit Bercorius, *Est aptus ad responsa à dæmonibus obtinenda.* Unde inscriptum; RESPONSA EXTORQUET AB ORCO. Hominem Apostolicum hoc symbolo

Bercor l. c.

exornabis, qui, asserente Bercorio, *per bonam prædicationem & eruditionem, dæmones, id est, peccatores excitet ad bonam operationem, & eos compellat respondere, peccata sua dicere per confessionem.* Omnia

Prædicator fructuosus.

boni Prædicatoris munia recensens Magnus Augustinus, ait, *Prædicatores voluntates pigras excitent, accendant frigidas, corrigant pravas, aversas convertant, repugnantes pacificent.* Propriissimè tamen bo-

S Aug l de bono via cap. 18.

num Exorcistam concernit, qui, Dei loco, dæmonibus imperat, cuique cùm redenda opportuna

Exorcista

responsa, tum ad energumenos deserendos compellit.

111. Inter cæteras Diadochi virtutes etiam ista à Gemmario numeratur,

Nec lapis est alius, qui fortius evocet umbras.

Id, num verò sit consonum, hoc loco expendere non vacat: nobis sufficiat hanc exinde epigraphen desumere. EVOCAT UMBRAS. Sanctos illos Thaumaturgos hæc imago repræsentat, qui demortua hominum cadavera è sepulchro in vitam revocârunt, quales fuêre S. Stanislaus, S. Martinus, S. Patritius, S. Dominicus, S. Antonius Patavinus, S. Franciscus Xaverius, alii. Eâdem Diadochi virtute Prædicator Apostolis insignem se probat, quando fœtentes mortalium animas, in vitiorum cavernis miserè sepultas, ad spiritualis vitæ libertatem educit. Cæterùm oratio, instar Diadochi, validissima est ad animas è purgantibus flammis evocandas S. P.

Purgatorium.

S Aug serm 24 de Verb. Apost. c. 2.

Augustinus; *Orationibus Sanctæ Ecclesiæ, & Sacrificio, & Eleemosynis, quæ pro mortuorum spiritibus erogantur, non est dubitandum mortuos adjuvari, ut cum eis misericordius agatur à Domino, quàm eorum peccata meruerunt. Hoc enim, à Patribus traditum, universa observat Ecclesia. &c.*

ENYDROS.

Cap. XVII.

S Isid. l. 16. Etym. c. 13

112. HÆc gemma, quantumvis solida, aquarum copiam tam immodicam evomit, ut fonti similis esse videatur. S. Isidorus de illa scribit; *Enydros ab aqua vocata; exundat enim aquâ ita, ut clausam in ea putes fontaneam scaturiginem.* Unde

Reliquiæ SS.

S. Nicolaus Nolanus.

Thom. Boz. de sign. Eccl l. 15 sig. 66.

Lucarinus hanc illi epigraphen subjunxit; INDEFICIENS MANAT. S. Nicolaum Bariensem hoc Emblemate significabat, è cujus sepulchro salutifera balsama ac prodigiosi liquores promanant; uti etiam, teste Thomâ Bozio, è gloriosis corporibus S. Andreæ, Matthæi Apostoli, S. Felicis Nolani, & aliorum. Supra S. Laurentii Martyris Novatiensis tumulum antiquissimi hi characteres leguntur;

Aspicis hoc marmor tumuli de more cavatum,
Id solidum est intus, rima nec ulla patet.
Unde queat tellus occultas mittere lymphas,
Manat ab ingestis ossibus iste liquor.
Si dubitas, medio sudantes tolle sepulchro
Reliquias; dices, unda salubris ubi est?

Maria V.

Maria Virgo, Mater misericordiæ ceu fons copiosissimus, omnique Enydro longè uberior, assiduas gratiæ suæ aquas in orbem diffundit. Ut adeò rectè de

Rich à S. Laur lib. 9

illa pronuntiet Richardus à S. Laurentio, *Maria fons, qui non congelatur, sicut cætera aqua, sed JUGITER FLUUNT miserationes ejus.*

113. Gemmarius de Enydro canit;

Perpetuis fletus lachrymis distillat Enydros.

Itaque gemmam istam, indefessos lachrymarum imbres versare solitam, hoc epigrammate afficies;

Damnatus.

MADET PERPETUO FLETU. Damnatus, Enydro persimilis, ob duritiam suam obstinatam saxum imitatus, simulque lachrymis æternùm profundendis in inferno madet. Dilucidè S. Matthæus;

Matth. 8. 12

Filii regni ejicientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus & stridor dentium. Fletus quidem, inquit S. Ber-

S. Bern ser. 8 in Psalm. Qui habitat.

nardus, *ob ignem, qui non extinguitur; stridor verò ob vermem, qui non moritur. Planè fletus ex dolore, stridor dentium ex furore. Fletum nempe tormentorum immanitas, stridorem dentium vehementia ipsa tabescentis invidiæ, & obstinatæ malignitatis extorquebit.*

114. Ex Enydro pingues & crystallinæ guttulæ assiduò promanant, neque tamen putes velim, eas virtute quâdam miraculosa ex arido illo lapide, veluti è famosâ illâ deserti Judaici rupe, elici: ipsemet enim lapis occultâ suâ virtute aërem vicinum condensare, & sine proprio detrimento in aquas convertere solet; adeoque eas, in aliorum utilitatem profusas, solius cœli beneficio accipit, novamque semper dispensandi materiem ab æthere ambiente sortitur. Proindè hâc Physicâ nixus, epigraphen

Eleemosynarius.

subdidi; QUOD FUNDIT, REPARAT ÆTHER. Idipsum Eleëmosynariis evenire solet, qui suas opes, in egenos distributas, cœlo compensante identidem recipiunt, & assiduam liberalitatem assi-

3. Reg. 17.

duo bonitatis ac providentiæ Divinæ beneficio exæquatam sentiunt. Perspicuè id in Sareptanâ viduâ cernere licet, quæ unicum farinæ pugnum, & quatuor olei guttulas in pauperem Eliam fœnore adeò cumulato expendit, ut penus suum instructis-

S. Ambr. l. de Elia c. 2.

simum receperit. De hac S. Ambrosius; *Quoniam devotionem cibo prætulit, meruit, ut ariditatis publicæ sola non sentiret ærumnam. Itaque non defecit hydria farinæ, cùm torrentis fluenta deficerent.*

115. Enydros, assiduum liquorem destillans, nec consumitur, nec imminuitur unquam. Arnoldus

Vinc. Belu. l. 11 c. 70 Specul. Nat

apud Vincentium Beluacensem ait; Enydros *est lapis destillans perpetuis guttis, nec liquescit omninò, nec efficitur minor.* Unde Carducius inscripsit; SI-

Magister

NE DAMNO FOECUNDA. Beatus Magister, tametsi, instar Enydri, assiduas doctrinæ suæ aquas versans, nunquam tamen vel minimam sapientiæ

S Io Chrys. Hom 3. in Genes.

suæ jacturam sustinet. S. Joann. Chrysost. *Divina eloquia,* inquit, *fonti similia sunt, largis, perennibusque fluentis scaturienti; etiam qui ante nos fuère, pro viribus suis aquas inde hauserunt, & similiter qui post nos futuri sunt, idem attentabunt, neque sic totum evacuare poterunt, sed magis interim augentur flumina & increscunt. Hæc enim spiritualium fluentorum natura est, ut hoc magis scaturiat spiritualis gratia,*

Doctor.

quò magis inde hauritur. Et certè quòd de doctrina sacra, idipsum de Doctoribus pronuntiare licet; quantumcunque enim sapientiâ profundendâ liberales fuerint, non tantùm nihil inde amittunt, sed contra plurimùm recipiunt. S. Petrus Cellensis

S. Pet Cell Tract de Conscientia:

doctrinam cum sanguine, è venis elicito, comparat. *Scalpello, instantia eorum qui me rogant, & à me edoceri volunt, vena cordis incisa, undecunque vocavi vi-*

vum

vum sanguinem venarum totius meditationis, ut de sanguine defæcata eruditionis commodaret, seu emitteret cer, quod sufficeret dicens. Nec credendum, quod semper vena cordis evacuetur perniciosè, quoties inciditur, quin potius de effusione charitatis commodius fluit, ac liberius.

GEMMA.

Cap. XVIII.

Calumnia.

Senec. l. quod in sapientem non cadit injuria c. 2

116. AUrifices gemmarum bonitatem plumbo experiri solent; adulterinæ enim illo commaculantur, genuinis econtra penitùs illæsis. Unde plumbum, gemmæ affricatum epigraphen sustinet; NEQUAQUAM INFICIT. Eâdem omninò ratione calumnia nunquam eousque grassari potest, ut hominis virtuosi famam ullâ labeculâ contaminet. Benè dixit Seneca; *Nullum sapientem nec injuriam accipere, nec contumeliam posse.* Et rursum; *Tutus est sapiens, nec ulla affici aut injuriâ, aut contumeliâ potest.*

Apparentia.

Hypocrita.

Felicitas mundi.

S. Io. Chrys

117. Joannes Ferrus aliquot pictis gemmis subscripsit; PICTÆ, AT NON INCISÆ. Tales gemmarum umbras homines illos vocaveris, qui scientiarum cognitionem non commodam ac veram, sed è superficie tantùm sequuntur: sicuti hypocritæ non ipsâ virtute, sed solâ virtutis umbrâ amicti incedunt. Talis etiam est omnis terrena voluptas ac felicitas; nam, asserente S. Joanne Chrysostomo, *Etiamsi divitias objeceris, si gloriam, si delitias, sive aliud quodcunque ex his, quæ magna esse videntur, figura tantummodò sunt, non ipsius, quæ in rebus est, veritatis demonstratio.*

Mariæ V. præsentatio.

Vicissitudo.

118. D. Aresius gemmam, annulo insertam, hoc lemmate donavit; HONORI INVICEM. Mariam Virginem, in templo præsentatam, hoc Emblema spectat, quippè quæ, cùm loco illi sacro plurimùm honoris suâ præsentiâ deferret, ab eo vicissim maximè fuit honorata. Mutuam hanc honoris deferendi consuetudinem Fulvius Testi in Principe Alexandro de Esthe, ad Sacram Ecclesiæ Purpuram sublevato, deprehendit.

La spoglia, che d' interno à voi rimiro
Di pretiosa porpora contesta,
Grande vaglians il vero onor vi rende.
Ma s' à i vostri natali il pensier giro,
Veggo Signor, che la vermiglia vesta
Non minor da voi gloria acquista, e prende.

Cassiod. l. 5. Var Ep. 40

Cassiodorus; *Gemmarum divites vena, auri fulgore pretiantur, & gloriam pulchritudinis capiunt: sic bona merita splendidis dignitatibus sociata, alternis præconiis adjuvantur, & unius rei factus de addita sibi venustate pulchrescit.*

Se ipso operari.

119. In exequiis Philippi IV. Hispaniarum Regis, Mediolani ad S. Alexandrum celebratis, gemmam videre erat, quæ Emblematis loco inter tenebras fulgurabat; cum dicto, ALIENÆ HAUD INDIGA LUCIS. In eos hæc imago convenit, qui propriâ suâ virtute insignes, non coguntur mendicato vivere. Senecæ dictum erat; *Nemo gloriari nisi de suo debet.* Eidem Emblemati subscribere licet LUMINE CLARA SUO. Cæterùm Emblematis meos hoc epigrammate aperitur.

Lumine clara suo vel cæca noctis in umbris
Non mendicato gemma nitore micat.
Sic tua, sic virtus ALIENÆ HAUD INDIGA LUCIS
Ingenitâ fulget luce, Philippe, satis.
Hæc major fato, tenebris obducta sepulchri,
Vivida in extincto lumine fulget adhuc.

S. Ædes Lauretana.

120. Gemma, annulo inclusa, pulchrior, ac magis conspicua redditur, quàm loco suo nativo relicta. Quare D. Gregorius Bolzi, nobile Congregationis Somascenæ ingenium, Symboli loco gemmam expressit; cum lemmate, MEGIO CHE DOVE NACQUE. Id est; CLARIOR A PATRIA PROCUL. Dicere volebat, Sanctæ Ædi Lauretanæ, Nazaretho in Italiam translatæ, plurimum honoris ac venerationis accrevisse. In rem præsentem meus D. Carducius;

Fit Gemma carior procul cunabulis;
Sic extero fit gratior solo Domus.

Religiosus.

S. Greg. in Homil.

Eos insuper hoc Emblemate condecorare licet, qui nobili loco nati, ad claustralem aut religiosam vitam transeunt. S. Gregorius Papa; *Qui cælestis vitæ dulcedinem, in quantum possibilitas admiserit, perfectè cognoverit, ea, quæ in terris amaverat, cuncta derelinquit, comparatione illius vilescunt omnia, deserit habita, congregata dispergit, inardescit in cælestibus animus, nihil de terrenis libet, deforme conspicitur, quidquid de terrena rei placebat specie: quia sola pretiosæ margaritæ claritas fulget in mente.*

Calamitas illustrat.

S. Prosper. Epigr. 52

121. Gemmas hoc acroamate insignire licet; TERUNTUR UT NITEANT. Ita omninò Divinâ Providentiâ comparatum est, justos aliorum violentiâ & injuriis acerrimè conteri, ut, instar gemmarum, ad ampliores virtutis suæ radios promoveantur. Opportunè meus Concanonicus S. Prosper.

Mens etenim recta, & puris sibi conscia cordis
HOC PLUS SPLENDESCIT, QUO MAGIS ATTERITUR.

S. Io. Chrys. Hom. 4. in Genes.

Et S. Joannes Chrysostomus; *Tantam fortitudinem habet virtus, ut CLARIOR fiat, CUM INFESTATUR.*

Patria.

Beda in c. 4 Luca.

122. Gemmæ, ubi nascuntur, aut magnâ copiâ abundant, pretio haud ullo habentur, at in exteris regionibus maximi æstimantur. Unde lemma: EXTERIS IN PRETIO. Eorum hæc imago est propria, qui in patrio solo neglecti, alibi plurimum æstimantur. Teste Venerabili Beda, *Non solùm Dominus & caput Prophetarum, qui à Moyse Propheta nominatur, sed & Elias & cæteri Prophetæ minus in patriâ, quàm ceteris civitatibus sunt honorati. &c.* In rem præsentem meus Carducius hos Jambos ponit;

Pretiosa gemmarum est supellex exteris;
Natalis at illa spreta sordescit solo.
Sub patrio sic nemo Vatis æthere;
Sub extero sed emicat Virtus polo.

123. Gemma,

123 GEmma, annulo aureo inserta, clarosque vibrans radios, epigraphen sustinet; LUCET, ET ORNAT. Gemmæ symbolo S. Mechtildem, Canonicam Regularem, intelligo, quæ in celeberrimo Collegio Diessensi, ceu aureo virtutum ac regularis Disciplinæ annulo, non tantum plurimis *lucet* miraculis, sed & totam *ornat* Bavariam, cumprimis verò Diessensem agrum, qui gemmæ huic & cunas præbuit, & tumulum, tot indies coruscum cœlestibus prodigiis, quot nunquam non amplissimus numerat ad tantam Thaumaturgam supplices. Ne verò operosè, & contra instituti mei rationem cogar repetere, quæ Engelhardus Abbas, Henricus Canisius, Philippus Dobereiner, Raderus, aliique viri clarissimi prolixè ac eruditè de prodigiosa hac Virgine publico evulgârunt typo, omninò velim ut *Gemmam Diessensem*, seu vitam S. Virginis Mechtildis, singulari eruditione ac miro compendio nuperrimè ab Admodùm R. & Doctissimo D. Thoma Duir, Canonico Regulari & Decano Diessensi, editam, consulas. Cæterùm virtus & scientia non tantùm hominis optima sunt ornamenta, sed insuper lucem adeò copiosam diffundunt, ut non tantùm proprio intellectui, sed & cæteris illustrandis deserviant. S. P. N. Augustinus; *Illuminatur anima luce sapientiæ Dei, sicut illuminatur aër luce corporeâ. Et sicut aër tenebrescere istâ luce desertus, ita tenebrescere animam intelligimus, sapientiæ luce privatam.*

S. Mechtildis Antistes Can. Reg. S. Aug. in Diessen & Edelstetten.

Virtus & scientia.

S. Aug. l. 11. de Civit. Dei c. 10.

124. Narrat Petrus Bereorius, Gemmam Lipaream ita existere animalibus gratam, ut ad illam intuendam turmatim confluant: unde venatores feris, quas alio modo capere nequeunt, gemmam illam exhibent, sicque accurrentes in suam potestatem redigunt. Emblemati subscripsit P. Sebastianus à Matre Dei; VEL TOTUM ATTRAHET ORBEM; Deiparam Virginem significans, cujus ope plurimi peccatores, ceu feræ indomitæ, ad Deum trahuntur. Ut adeò verè à S. Ecclesia salutetur *Refugium peccatorum*. S. Bernardus, ad Dei Matrem conversus, *Tu*, inquit, *peccatorem à desperationis barathro piâ manu retrahis, spei medicamen aspiras, foves, nec deseris, quousque horrendo Judici miserum reconcilies.* S. Petrus Damianus refert, latronem quoque bonum ad Christum conversum ope ac precibus B. Virginis; *Bonus latro*, inquit, *resipuit, quia beatissima Virgo, inter Crucem Filii, & crucem latronis posita, Filium pro latrone deprecabatur.* Et paulò inferiùs; *Latro in Cruce conversus: sed cur non ante? cur non resipuit, cùm Jesum in via sequeretur? cùm eum Crucem suam ferentem vidit & comitabatur? Tunc convertitur, cùm Maria juxta crucem stabat: Tunc ex Latrone factus est Martyr, cùm pro eo Maria deprecabatur.* En! quàm potenter trahatur, quem Beatissimæ Virginis preces trahere conantur. Vide in hanc rem prolixè & eruditè disserentem Alphonsum Salmeronem.

Berecr. l. 10 Reduct. c. 29.

Maria V. refugium peccatorum.

S. Bern. ser. 2. de Virg. Deipar.

Latro conversus.

S. Pet. Dam in serm.

Salmer. To. 10. Tr. 40.

HYACINTHUS.

Cap. XIX.

125. ALcibiades Lucarinus Hyacinthum hoc epigrammate loquentem sistit; CON L'AER CANGIO ASPETTO. Id est; COELI VARIATUR ASPECTU. Ipsissima hæc mei Richardi Victorini de Hyacintho est sententia; *Hyacinthus*, inquit, *qui cum aëre mutatur.* Et S. Isidori, *Cum facie cœli mutatur.* Cui proprietati etiam Solinus aliique innumeri subscribunt. Maria Virgo, hyacintho simillima, in omnes Christi patientis vul-

Rich. Vict. in c. 21. Apocal.

S. Isid. l. 16. Ethym. c. 9.

Solin. l. 32.

Maria V. supra Calvar.

& dolores supra Calvariæ rupem videbatur penitus transformata. S. Thomas Aquinas ; *Ea vis amoris est, ut talem te esse necesse sit, quale est id, quod amas, & cui per affectum conjungeris , in cujus similitudinem ipsâ quodammodo dilectionis societate transformaris.* Ad propositum nostrum explicatissimè Richardus à S. Laurentio, *Domine*, inquit ad Christum, *una mulier astat tibi crucifixa, quæ quascunque plagas, quæcunque vulnera, quoscunque dolores sentis, & suscipis in tuo corpore , compatiendo suscipit in visceribus cordis sui.*

S. Tho. Aqu. Opusc. 20.
Amaos.
Rich. à S. Laur l. 2 p. de laud. V.

126. Hyacinthus, Sapphyro persimilis, cæruleo ita illustri tinctus est, ut serenissimum cœlum exæquet. In eo tamen à sapphyro distinguitur , quòd malis omnibus penitus sit immunis. Unde lemma, FULGET IMAGINE COELI. Aut verbis ex S. Hieronymo desumptis ; RADIAT COLORE COELESTI. Vel ut Carducio placet ; IN SE PINGIT OLYMPUM. Vel denique ob purissimam ipsius munditiem ; MACULA PROCUL. Homines sanctos , omnique vitiorum nævo penitus liberos, hæc imago spectat : corpore enim in terris degunt, affectus autem cœlo affixos habent. S. Ambrosius id totum explicatè tradens, *Hyacinthus*. ait, *calis sereni colorem habens sicut sapphyrus. Sed ille maculas habet: iste ius pulchritudo nullis maculis deturpatur. Significat autem sanctos viros ab omnibus sordibus peccatorum alienos , terram corporibus , cœlum mentibus semper inhabitantes.*

Justus.
S. Ambr. in apoc.

127. Hyacinthus ad diversos cœli vultus studiosè conformatur. Nam, S. Isidoro teste, *Sereno perspicuus est, atque gratus : nubilo coram oculis evanescit atque marcescit.* Quare epigraphen subjunxi: SERENO RIDENS, NUBILO TABESCIT. Hominis prudentis & sinceri hæ leges sunt , ut proximis suis nunquam non accommodatus , dolentibus condoleat , & collætetur lætantibus. Opportunissimè meus Richardus Victorinus; *Hyacinthus, qui cum aëre mutatur, cum sereno serenus, cum nubilo nubilis, virtutem fraternæ condescensionis designat.* Et Hugo Cardinalis; *Per hunc significatur discretio Sanctorum, & compassio, quâ secundum Deum omnibus & in omnibus se conformant, ut omnes lucrifaciant.* 1. Cor. 9. *Omnibus omnia factus sum, ut omnes lucrifacerem , vel compatiuntur omnibus*, ut Rom. 12. *Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus.*

S. Isid. l. 16.
Ethym. c. 9.
Conformari
Rich. Vict. in c. 21. ap.
Hugo Card in c. 21 ap.

128. Ea est Hyacinthi durities, ut nullo , nisi adamantis acumine frangi aut incidi queat. S. Isidori verba sunt; *In sculpturis durissimus , nec tamen invictus. Nam adamante scribitur & signatur.* Unde inscriptio, SOLO ADAMANTE SIGNATUR. Ita omninò servi Dei quibusvis malevolorum insultibus firmissimo pectore obluctantur, neque alios, nisi legis & timoris Divini characteres in animam suam recipiunt Sic, tametsi Principes Sacerdotum carceris horrore, verberum duritie , ac gravissimis impetus sanctum veræ fidei affectum in Apostolorum cordibus oblitterare niterentur , irritus tamen omnis conatus cecidit: Apostoli quippe hyacinthino pectore obfirmati, nulli alteri , nisi Divinæ voluntati cedere poterant. *Interrogavit eos Princeps Sacerdotum, dicens; Præcipiendo præcepimus vobis, ne doceretis in nomine isto ; & ecce replêstis Jerusalem doctrinâ vestrâ. Respondens autem Petrus & Apostoli dixerunt: Obedire oportet Deo magis , quàm hominibus.* Ita etiam Machabæi responderunt Antiocho mandanti , ut contra legem Dei vescerentur suillâ; *Non obedio præcepto Regis, sed præcepto Legis, quæ data est nobis per Moysen.* Huic simile est axioma Platonis; *Nulli hominum fas est discedere ab eo munere quod Deus ei imperavit.* Nam, ut alibi ait, *Illud sanctum est , quod Deo gratum est & placet.*

S. Isid. l. c.
Justus soli Deo cedit.
Act 5. 27.
Mach. l. 2. 7. v. 30.
Plat. in Phædr.
Idem in Eutyphr.

129. Peculiaris hyacinthi virtus est, quod humanum pectus confortet, omnemque ex illo mœrorem depellat. Bercorius de illo scribit; *Virtutem habet confortativam & tristitiæ seu melancholiæ fugativam &c.* Proinde hanc gnomam Emblematis loco substinet. ANGORES PECTORE PELLIT. Spes firma, to æternam mercedem defixa , tam immodicas pectori humano vires subministrat, ut in calamitatibus & ærumnis omnibus triumphet. E sententia Origenis, *Hyacintho spes regni cœlorum conferri potest.* S. Jo. Chrysostomus. *Spes bona*, inquit, *hujus vitæ labores semper minuit.* Et rursus; *Spes in tribulatione labores sentire non permittit.*

Bersord. n. 85. a. 2.
Spes ad Cœlum.
Orig. Hom. 9. in Exod.
S. Chrys. Ho. 62. in Gen.
Idem ser. 22. in epist. ad Philip. &c.

130. Dioscoridi constans suffragatur experientia, quòd hyacinthus omnem veneni vim è pectore humano proscribat. Bercorii verba sunt; *Veneno obviat, & toxico contrariatur.* Ut adeò hanc epigraphen jure sibi vendicet; IMPONIT FRENA VENENO. Calamitates, fortuito immissæ , certius antidotum non habent, nisi mentem ad Divinam voluntatem, ceu ærumnarum omnium authorem , conformatam. Sola enim hæc consideratio, instar hyacinthi, omnem tormentorum vim infringit. Seneca in rem præsentem concedens , ait; *Animus noster, quæcunque sunt , debuisse* (Divinâ voluntate) *fieri putet, nec velit objurgare naturam*, id est, res à Deo ordinatas. *Optimum est pati, quod emendare non possis: & Deum, quo Auctore cuncta proveniunt, sine murmuratione comitari* . Et paulo post, *Hic est magnus animus, qui se Deo tradidit.* S. Paulus à dæmone plurimùm afflictus, ita acerbè doluit , ut tam immodicas ærumnas, tertiâ vice deprecaretur. Ac ubi illas è Divina voluntate profluere dep. ehenderit lubens quantocyus acqoievit. Hac de causa S. Laurentius Justinianus , *Nihil sanius* , inquit, *nihilque consultius esse potest, quam ut quisque totum Divinæ se committat voluntati, suum velle, suumque nolle ab eo pendere faciat, qui novit omnia, & nihil eorum, quæ fecit, odit.*

L. c.
Conformari Deo
Seneca Ep. 107.
S. Laur. Iust. de casto con nub. c. 17.

JASPIS.
Cap. XX.

Plin l. 37. 8.

131. INter complures Jaspidum species; mira reperitur colorum varietas ; aliæ enim, Plinio teste, sunt virides, glaucæ, ac purpureæ, aliæ cœruleæ, vel aliis coloribus tinctæ. Lucarinus tamen eos colores omnes ad tria tantùm capita reducit ; unde etiam Jaspidi hanc præfixit epigraphen ; UNUS, SED TRICOLOR. Significabat nimirum, hanc in uno Christo Triadem, corpus videlicet, animam, & Divinitatem, contineri. S. Bernardus; *Verbum & anima & caro in unam convenêre personam, & hæc tria unum, & hoc unum tria, non confusione substantiæ , sed unitate personæ.*

Christus
S. Bern. ser. 3. in Vigil Nativ.

132. Inter cæteras Jaspidis proprietates observat Petrus Bercorius, quòd vires suas fortius exerat, magisque resplendeat argento quàm auro inserta. *Jaspis in argento plus valet , quàm in auro, & ibi suâ virtus melius elucescit.* Unde subscripsi, IN ARGENTO FULGIDIOR. Dicere volebam , Doctrinam Evangelicam, ceu gemmam pretiosissimam, omnium maximè resplendere, fructumque in fidelium cordibus uberrimum proferre, si Prædicatores innocentiâ , puritate ; & vitæ sanctimoniâ potius, quàm scientiis instructi fuerint. Unde David cumprimis à Deo bonitatem interoam , ac vitæ candorem , disciplinamque animi ; loco autem postremo

Bercor. l. 18. c. 48.
Scientia cum puritate
Psal. 118.

Psal. 118. S. Greg. l. 5. in 1. Reg. c. 4.

mo scientiam flagitavit. *Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me.* S. Gregorius Papa; *Doctor ipse prior debet bonum ostendere, quod alios conatur edocere. Non enim potest in prædicatione venerabiliter recipi, si prius in se honorem ministerii non præfert luce bonæ conversationis.* Interpretes S. Stephani vultum ideò purissimis radiis è Deo illustratum, ac instar Angeli resplenduisse, docent, ut ipsius sermones ac doctrinæ, aure magis benignâ ac pretio majore exciperentur.

Act. 6. 15.

133. Joannes Ferrus Jaspidi subscripsit; SANGUINEM SISTIT. Proprietatis hujus meminit Guido Vanninus hoc disticho;

Guid. Van. l. 1. de arte amandi Deum.

Irriguus fulvâ sedatur Jaspide sanguis;
In gemma tantùm corpore frigus inest.

Mortis memoria

Haud aliter mortis ac extremi Judicii terror omnem hominis concupiscentiam, ad flagitia perpetranda nimium quantùm fluidam ac proclivem, sistit. Siracidis monitum est; *In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.* In hunc locum Rabanus; *Qui enim considerat, qualis est in morte, semper fit timidus in operatione: Nihil quod transit, appetit, cunctis præsentis vitæ desideriis contradicit.* Et S. P. Augustinus; *Consideratio hujus sententiæ, destructio est superbiæ, extinctio invidiæ, medela malitiæ, effugatio luxuriæ, evacuatio vanitatis, & jactantiæ* &c. Sic Constantinus Magnus Christianorum sanguinem, instar Jaspidis, validissimè firmavit, qui antehac in Ecclesiæ primordiis à gentilium tyrannide crudelissimè profundebatur. De hoc eruditè canit Caussinus;

Eccles. 7. 40

Raban. in hunc loc.

Constantinus Imperator.

Caussin. Tragœd. Felicitas actu 1. scen. 2.

- - Veniet inclytum terris caput
Princeps pudici mite præsidium chori,
Qui Christianis ritè perfusus sacris
Græci furoris franget indomitas faces,
Sic quando missus fervet ex venis cruor,
Bullitque toto largus rivo fluens,
Si forte Jaspia sedula admovit manus,
Repente sistit sanguis, & sidit dolor.

134 Quidam Devotus Crucifixi statuam è Jaspide efformavit, in qua sanguineæ lapidis illius venæ cruentas Servatoris plagas exprimebant: additâ inscriptione, DEUS ASPER: veluti diceret, Deum atrocissimos dolores adversus se ipsum decrevisse, ut generis humani vulnera suavissimo lenimine persanaret. Drogo Hostiensis, ad Christum patientem conversus. *Fecisti,* inquit, *de corpore tuo speculum animæ meæ. Dedisti corpus tuum percutientibus, & genas tuas vellentibus, faciem tuam non avertisti à conspuentibus in te, ut alapa tua alapas meas removeant, & flagella flagellis expientur, & opprobria exprobrantium, quæ ceciderunt super te, auferant à me opprobrium sempiternum.* Id tamen observes velim, hanc iconem non quidem Emblematis sed tantùm affectûs devoti naturam sustinere.

Crucifix'

Drog. Host. de Sacram. Dom. Pass.

I R I S.

Cap. XXI.

135. IRis in mari Erythræo nasci solita, si radiis solaribus exponatur, in vicino pariete arcum cœlestem depingit; uti testatur S. Isidorus? Unde epigraphen præfert? RADIIS ADVERSA REFULGET. Ita sancti, sub præsentiæ ac gratiæ Divinæ radiis collocati, visibilem ac lucidissimum gloriæ splendorem è vultu suo diffundunt. Id quod non solum in Stephano licebat cernere, de quo Acta Apostolica referunt; *Intuentes eum omnes, qui sedebant in consilio, viderunt faciem ejus, tanquam Angeli;* Sed etiam hoc nostro ævo in S. Tho. Aquinate, S. Ignatio Loyolâ, aliisque compluribus. De gratiæ Divinæ

S. Isid. l. 16. Ethym. c. 1.

Sancti gloriosi. Act. 6. 15.

lumine ait in rem præsentem Magnus Augustinus? *Accedis ad lumen, & illuminaris, & inter filios Dei numeraris. Si recedis à lumine, obscuraris, & in tenebris computaris. Illud tamen lumen non accedit ad se, quia non recedit à se.*

S. Aug. Tra. 46 in Joan.

154. Vincentius Beluacensis de hoc lapide refert, quòd sub tecto collocatus, à radiis solaribus percussus, pulcherrimam colorum varietatem, arcui cœlesti persimilem spargat? Locis verò apertis repositus, radios omnes in seipsum colligat, omniq; venustate destituatur. Ipsiusmet verba ita accipe *Sub tecto percussa sole, species ac colores arcus cœlestis in proximo pariete ejaculatur; At dicunt etiam in aperto sole projectam radios in se recedentes discutere:* Epigraphen hanc subjunxi; SPLENDE AL COPERTO, ET AL APERTO E, OMBROSA. idest; SUB TECTO SPLENDENS, SUB SOLE OBDUCITUR UMBRIS. In hâc gemmâ ceu lapide lydio, Religiosos experiri licet; sicuti enim in Cœnobii sui solitudine plurimis virtutibus resplendent, omniumque promerentur venerationem; ita vicissim plateas pervagati soliti, indubitatam lucis & existimationis suæ jacturam faciunt. Id quod Franco Abbas clarissimo Deiparæ Virginis exemplo commonstrans, ait; *Maria, secreti amica, quietis studiosa, in cubiculo assidua, in publico rarissima, tumultus oderat, occursus fugiebat, ne sepius visa, etsi non conscientiæ vel famæ maculam contraheret, quam rarò effugit, qui se turbis hominum ultro immergit. Audiant Virgines, audiant cœnobialis palæstra Professores. &c.*

Vinc. Belu. Specul. Natur. l. 6. cap. 118.

Religios'

Fran. Abb. Tom. 6. de Grat. Dei.

LAPIS. SAXUM. MARMOR

Cap. XXII.

155. LApis, à guttulis defluentibus excavatus Bargalio authore, hanc Ovidii gnomam præfert; ET MOLLI CAVATUR. Ita imperterritum ac generosum hominum pectus à simulatis muliercuIæ lachrymis sese emolari patitur. Clarissimum hujus exemplum in Samsone habeas, qui arcanum quoddam silentio comprimere volens, paulò post succubuit; siquidem fæmina *septem diebus continuis flebat ante eum, tandemque die septima, cùm ei molesta esset, exposuit. &c.* En pectus robustissimum mollibus unius muliercuIæ lachrymis effractum! Eâdem omninò ratione dixeris, quosvis grandes animos ab unâ libidinis mollitie vinci. Ut adeò non sine dolore exclamet S. Cyprianus; *Quantos Leones domat una muliebris infirmitas delicata!* Denique etiam cordis obstinati durities placidâ ac benignâ corrigentis methodo commoveri solet, Egregiè S. Hieronymus; *Non quæris monachos tibi esse subjectos, & ideò magis subjectos habes. Tu offers osculum, illi colla submittunt: exhibes militem, & Ducem impetras &c.* Et meus Concanonicus Hugo de S. Victore; *Blandis dives exhortationibus placandus est, quia DURA vulnera PER LENIA FOMENTA MOLLESCUNT, & furor insanorum medico blandiente sanatur.*

Lachrymæ fæmineæ.

Judic. 14. 17

Libido.

S. Cypr. de sing. Cler.

S. Hier. Ep. 62.

Hug. Vict. Tom. 3. Misc. 2. l. 2. tit. 14.

156. Lapidi, à stillantibus guttulis excavato hanc Ovidii epigraphen nonnemo subdidit; NON VI, SED SÆPE CADENDO. Inde liquet, nullum pectus adeò esse obduratum, quin importunis ac continuis motibus tandem cedat. Eadem Emblemati hanc ego gnomam adjeci; PERCUSSU CREBRO. Verbis ex Ovidio mutuatis;

Perseverantia importuna.

Ovid. l. 2. de pont. Eleg. 7.

--- --- --- Utque caducis
Percussa crebro saxa cavantur aquis,
Sic ego continuo Fortunæ verberor ictu.

Ovid l. 1. de Arte.

In rem præsentem prolixiori idem Ovidius, canit,

Ferreus assiduo consumitur annulus usu,
Interit assiduâ vomer aduncus humo.
Quid magis est durum saxo? quid mollius undâ?
Dura tamen molli saxa cavantur aquâ.

Compendio totam argumenti rationem complexus S. Petrus Damianus, ait; *Quid durius saxo? quid aquâ liquidius? & tamen à quodam sapiente dicitur; Gutta cavat lapidem, nimirum & omnis animæ nostræ soliditas, ac fortitudo destruitur, si assiduis inundantium, & quodammodo pluvialium verborum fluxibus atteratur.*

Lachrymæ Deū vincunt.

157. Argumento non absimili, allusione forsan ad Duraliceense cognomen factâ, petram porphyreticam depinxêre, quæ stillantibus guttulis corrosa, epigraphen tulit; DURA LICET. Ita Deus, etsi in sacris litteris Petra penitus invicta cognominetur, assiduis tamen suorum clientium lachrymis suavissimè emollitur. Hujus exemplum in Jacobo manifestum cernere licet; qui *invaluit contra Angelum, & confortatus, flevit, & rogavit, &c.* Sicque precibus integrâ nocte continuatis, & assiduo lachrymarum destillantium rore effuso, adversus Angeli, utpote Vicarii Divini, fortitudinem prævaluit. Laconicè Magnus Augustinus; *Si desideras quod non habes, funde lachrymas.* Et S. Hieronymus; *O lachryma humilis! tua est potentia, tuum regnum, quid plura? Vincis invincibilem, ligas omnipotentem, &c.*

Osea 12. 4.

S. Aug. in psal. 41 de Sanct. c. 4.
S. Hieron. in epist.

158. Lapidem, à stillante guttulâ ruptum, D. Cæsar Antonius Bendinellus hoc lemmate notavit; MOLLIOR FRANGIT. Hinc disces, etiam ab infirmiore potentiâ plurimùm damni nobis creari, nec ullas unquam vires, quamlibet debiles, neglectim præferendas esse. Certè David, sedecim annorum juvenis, turrim illam carneam, Goliathum prostravit. Unicus capillus, si Plinio fidem habeas, Fabio, Senatori Romano, jugulum abstulit. Unica musca Adrianum IV. Pontificem Maximum necavit, &c. Cæterùm eodem Emblemate demonstratur, benevolentiam, suavitatem, ac mansuetudinem aptissimos esse arietes, ad saxea quævis & obstinata hominum pectora emollienda. Et forsan Emblematis Author posterius hoc documentum innuere voluit, quando inscripsit; MOLLIOR FRANGIT. Siquidem ipsissima hæc Salomonis verba sunt; *Responsio MOLLIS FRANGIT iram.* S. Gregorius Nazianzenus inter cætera iræ placandæ remedia etiam illud affert;

Parvula nocent.

Mansuetudo.

Prov. 15. 1.

S. Greg. Naz. carm. ad vers. iram.

At cœpit ille? Protinus verbis tuis
FRANGATUR, atque MORIBUS BLANDISSIMIS.

Sen. l. 1. de Clement. c. 24.

Huic doctrinæ penitus conformis Seneca, ad cordis humani contumaciam edomandam nullum potentius censet antidotum, quàm clementiam & mansuetudinem. *Remissius imperanti, melius paretur. Natura contumax est humanus animus, & in contrarium, atque arduum nitens, sequiturque facilius, quàm ducitur.*

Consuetudo.
Sen. l. 1. de Ira.

159. Animus, ad vitia declivis, lapidem imitatur, qui è montis præcipitio delapsus, sistere nequit, DONEC AD IMUM feratur. Præclarè Seneca; *Ut in præceps datis corporibus, nullum sui arbitrium est, nec resistere, morarive dejecta poterunt, sed consilium omne, & pœnitentiam, irrevocabilis præcipitatio abscidit; ita animus, si in iram, amorem, aliosque se projecit affectus, non permittitur reprimere impetum, PARIAT illum OPORTET, & AD IMUM agat suum pondus.*

Diligentia.

160. Vitiatæ naturæ nostræ defectus & imperfectiones assiduâ industriâ, seriis reprehensionibus, ac moderatâ castigatione tandem felicissimè corriguntur: haud secus, atque scabrum & distortum saxum frequenti malleorum impulsu, & crebro scalpri acumine quadratur, levigaturque. Unde lemma; ARTE POLITUR. Ab hac metaphora non multùm aliena S. Joannes Chrysostomus in illud Psalmi, *Consumetur nequitia peccatorum, & diriges justum;* ait, *Infer supplicium, & cessare facies à vitio. quemadmodum enim putrefactiones cedunt usturis & sectionibus: ita & à supplicio arcetur improbitas. Qui scinditur & uritur, ita ad sanitatem ingreditur.*

S. Io. Chrys. in ps. 7. 10.

Dignitas.

161. Lapis, quamlibet pretiosus, si, sole superius allucente, è terra levetur, quantociùs umbram infra se spargere solet. Unde Lucarinus illum, sub radiis solaribus in aëre sustentatum, hoc lemmate notavit, ELATIONE UMBRA. Ita sanè complures homines in infimo fortunæ gradu nullas defectuum umbras jaciunt; at ubi dignitatum fastigia conscenderint, latissimas illas diffundunt. De Galba refert Cornelius Tacitus; *Major privato visus, dum privatus fuit: & omnium consensu capax imperii; nisi imperasset.* De Nerone Emmanuel Thesaurus idipsum dicit; *Hic inter privatos optimus, inter principes pessimus fuit: Regno dignus, nisi regnasset.* Ut adeò Justus Lipsius non abs re pronuntiet *Barbari aut viles homines, ubi licentia adest, plerumque sævi sunt: mites in ea & moderati ingenui sanguinis, & stirpis.*

C. Tacit. l. 1. Histor.

Lips. monit. Polit. l. 2. cap. 12.

162. Academicus, inter Errantes Brixienses Indifferens, symboli loco plurimos lapides impolitos præfert, cum dicto, AD FABRI STRUCTURAM. Ita verus obediens nullâ aliâ, nisi superioris sui voluntate gaudet. Christus, obedientiæ prototypon, Divino Patri suo dixit, *Non quod ego volo, sed quod tu.* Nec aliter Regius Propheta, *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum.* Id est interprete S. Bernardo; *Paratum cor meum ad adversa, paratum ad prospera; paratum ad humilia, paratum ad sublimia paratum tibi Domino vacare, paratum proximis ministrare; paratum ad omnia, quæcunque præcipis.*

Obediens.

Marc. 14. 36.
Psal. 107. 1.
S. Ber. apud Card. Hug. in hunc loc.

163. Serra, lapidi dissecando applicata, & assiduis è vicino canali destillantibus guttulis humectata, epigraphen tenet; NON SINE HUMORE. Innuit videlicet, Justitiæ ferrum assiduo clementiæ ac præmiorum fonte temperandum esse; secus enim, omnem ipsius operam fore irritam. Vel certè ad obduratum peccatoris cor emolliendum solos rigores ac castigationum duritiem non sufficere, nisi insuper benevolentiam ac suavitatem jungas. Doctori Melleo hîc auscultes velim, *Fraterna correctio debet fieri cum magno moderamine, CUM GEMITU, & benevolentia, suo loco, suo tempore.* Et alibi; *Audiant hoc Prælati, qui sibi commissis semper volunt esse formidini, utilitati rarò. Erudimini qui judicatis terram. Discite, subditorum matres vos esse debere, non Dominos. Studete magis amari, quàm metui. Et si interdum severitate opus est, paterna sit, non tyrannica. Matres fovendo, patres vos corripiendo exhibeatis. Mansuescite, ponite feritatem, suspendite verbera. PRODUCITE UBERA: pectora lacte pinguescant, non typho turgeant.*

Justitia.
Correctio placida.

S. Bern. Opusc. sic intitulato. Oct. puncta.

Idem ser. 23. in Cant.

Amici.

164. Lapis, mediâ parte dissectus, in utroque fragmento maculas, venas, & colores prorsus similes ostentat. Unde lemma à Lucarino inditum; ET CONFORMITATE CONSPICUI. Ita duo fratres, duo amici, & cumprimis duo sponsi, summam inter se conformitatem ac similitudinem demonstrant. Cleobuli consilium erat, *Uxorem ducito ex æqualibus.* Et Pittaci; *Tu tibi sume parem.* Denique etiam Ovidii.

Matrimonium.

Quàm malè inæquales veniunt ad aratra juvenci,
Tam premitur magno conjuge nupta minor.

Ovid. ep. ad Deian. 4.

Non

Digitized by Google

Non honor est, sed onus. species læsura ferentes,
Si qua voles aptè nubere, nube pari.

Gen. 2. 18.

Unde quando Deus de Adamo dixit, *faciamus ei adjutorium simile sibi*: illud certè, Andreâ Tyraquello asserente, *quod simile dicit, non solum ad similitudinem effigiei, sed & conditionis referri potest.* S. Josephus & Maria Virgo virtutum & meritorum similitudinem ita obstupescendam habuêre, ut desponsatione utrimque dignissima convenerint. S. Bernardinus; *Quomodo*, inquit, *cogitare potest mens discreta, quod Spiritus S. tantâ unione (conjugii scilicet) univret menti tantæ Virginis aliquam animam, nisi ei virtutum operatione simillimam? &c.* Idipsum de Christo & S. Jacobo minore pronuntiare licet, quos uti cognati sanguinis, ita & genii, morum, ac physiognomiæ similitudo maxima arctissimè conjunxit, ut de illo testantur Origenes & S. Ignatius Martyr. Nec abs re hanc iconem de S. Satyro interpreter, qui S. Ambrosio, fratri suo, *in omnes vitæ partes usque adeo se studiosè conformavit, ut animi, sicut etiam corporis habitu nihil planè ab eo dissimilis, expressam imaginem præferret sanctarum virtutum, quarum in Ambrosio fratre splendor elucebat.* Tandem SS. Apostolos Petrum & Paulum, in sanctitate, fortitudine, miraculis, dignitate, ac meritis simillimos, eâdem imagine, seu ectypo, depinges. Quippe *de quorum meritis atque virtutibus, quæ*, teste S. Leone, *omnem superant loquendi facultatem, nihil diversum, nihil debemus sentire discretum: quia illos & electio PARES, & labor SIMILES, & finis fecit ÆQUALES*,

Tyraquell. leg. 5 Connub. n. 15.
Joseph & Maria V.
S. Bern. To. 3 serm. de S. Joseph.
S. Jacobus Minor.
Orig. lib. 1. Cont. Cel. sum, S. Ign. Mart. Ep. 2. ad Ioan.
Breviarium Ambros. sianum 17. Septembr.
S. Petrus & Paulus Apost.
S. Leo. Papa ser. 1. in Nat. Apost.

165. Saxum, è montis cacumine devolutum, hanc Virgilii gnomam sustinet; FERT IMPETUS IPSE. Ita imperterritum militis pectus proprio Marte ad generosas expeditiones concitatur. Ipsissimus hic etiam malæ conscientiæ est impetus, quæ hominem, vitiis assuetum, per fatales vortices ad inferos præcipitem agit. Verissimè Aëlredus; *Omnis qui facit peccatum, servus est peccati. O dura servitus! quæ etiam animum renitentem plerumque cogit ad vitia; cum violentia malæ consuetudinis ad illud impellitur vitium, quod jam detestatur; ut mirum in modum, & peccatum ita velit ut faciat, ita nolit ut ploret.*

Virg. 5. Æn.
Miles consuetudo.
Ælredus serm. 15.

166. Lapis innato & assiduo impetu ad centrum suum defertur. Unde illum è rupe cadentem, hoc lemmate affecerunt; SEMPER AD IMA. Sanctus Andreas Corsinus id encomii sibi vendicat, utpotè in postremis & vilissimis Monasterii negotiis libentissimè occupatus. Apposità Magnus Augustinus; *Humiles tanquam petra sunt. Petra deorsum videtur, sed solida est. Superbi quid; Quasi fumus: & si alti sunt, evanescunt.* Idipsum etiam de peccatore pronuntiare licet, qui in peccatorum consuetudinem temerè prolapsus, tandem in extrema semper flagitia præceps ruit. S. Gregorius Nazianzenus;

Humilis.
S. Aug. in Ps. 92.
Vitiosus.
S. Greg. Naz. in Iambicis.

Peccare volupe, ac declive admodum:
At semel ut in peccatum quisquam cecidit,
Quid hinc contingit? Haud jam sistitur,
Quoad in profundum gurgitem præceps ruat.

167. Ut anima prædestina ad cœlestis Hierosolymæ structuras efficiatur idonea, omninò necesse est, eam in hoc mundo calamitatum impulsu perfici, & ad legis Divinæ perpendiculum conquadrari: haud secus, atque saxum, ad terrenas fabricas accommodandum, iteratâ scalprorum acie, ac frequenti malleorum ictu expoliri debet. Unde saxo elaborando subscribes; TUNSIONE POLITUR. Probè id novit Magnus Augustinus, unde ad Deum conversus, nihil ita desideravit, nisi in hoc mundo castigari & affligi. Ipsummet testem sibi luculentem audi. *Quoniam tu es, qui fecisti me, noli exterminare me tantum cæde, ut proficiam, non ut deficiam; tantum TUNDE, UT PERDUCAR, non ut comminuar.* Cæterum Emblematis figuram & epigraphen subministravit S. Ecclesia in Templi Dedicati Hymno;

Calamitates perficiunt.
S. Aug. in Psal. 58.

Scalpri salubris ictibus
Et tunsione plurimâ,
Fabri polita malleo,
Hanc saxa molem construunt;
Aptisque juncta nexibus,
Locantur in fastigio.

168. Diversa marmoris fragmenta, in bases, epystilia, cymatia, cæterasque columnæ partes, ad ædificii structuram elaborata, etiamnum tamen dispersa, nec in ordinem debitum reposita, inscriptionem sustinent; AB ORDINE FORMA. Hinc disces, Civitatis aut Reipublicæ laudem ac diuturnitatem omnem à symmetriâ politicâ, debitâque civium singulorum subordinatione pendere. Petrus Gregorius; *Ad conversandos status, & personarum in Republicâ amicitiam, non minima erit adhibenda sollicitudo in evitanda confusione, quæ aliis ex causa obrepere in multitudine solet, nisi ordine disponatur debito, ut quisque quæ sibi conveniant, & debeantur, agnoscat &c.*

Ordo in Republica.
Petr. Greg. de Repub. l. 4 c. 10 n. 2.

169. E ramentis marmoreis, diverso modo incisis, pavimenta conficiuntur, quæ opere musivo discriminata, figuras venustissimas exhibent. Carolus Bovius simile pavimentum hoc lemmate insignivit; FRACTURIS INTEGRITAS. S. Ignatium Loyolam hæc imago spectabat, qui in obsidione Pampilonensi è fracto crure prostratus, admirandam vitæ sanctissimæ integritatem obtinuit. Porrò SS. Martyres è membris, toto corpore laceratis, miram virtutis & gloriæ integritatem obtinuerunt. S. P. Augustinus; *Martyres jam evaserunt, & in exultatione cum Christo sunt recepturi corpora jam incorrupta, eadem ipsa, quæ primò erant corruptibilia, in quibus passi sunt pœnas. Inde illis fient ornamenta justitiæ.* Cæterum, meo Carducio Authore, illam ipsam imaginem etiam de S. Jobo interpretari licet;

S. Ignatius Loyola.
Martyres.
S. Aug. Præf. in Ps. 123.

Integritas forma fracturis orta nitescit:
Dum fractus fiet Job viribus, integer est.

170. Magnum intercedit discrimen in rebus, quæ moventur motu violento, & quæ naturali. Sic lapis sursum projectus, cum totum motum sortiatur à virtute impressa, quantò progreditur longius, tantò & lentius atq; debilius. Atqui idem lapis, nativo motu è sublimi ad centrum suum tendens, quantò pergit remotius, tantò fertur & celerius. Unde lapis, è sublimi projectus, epigraphen sustinet. SPONTE CELERIOR. Idipsum prorsus discrimen videre est eos inter Religiosos, qui timore pœnæ; & eos, qui ex puro amore, desiderioque placendi Deo, & consequendi perfectionem statui suo debitam, opera religionis exercent; quod scilicet illi tamdiu utcumque progrediantur, quamdiu durat aut reprehensio, aut reprehensionis metus; horum verò virtus duret ac perduret semper, crescatque usq; in diem perfectum. Egregiè ut cætera omnia, doctrinam hanc declarat S. Gregorius Papa exemplo amitæ suæ Gordianæ, in cujus dissolutiorem vitam, quamdiu germanæ ipsius Tarsilla & Æmiliana gravius invehebantur, acriusq; eam verbis incessebant, ad maturitatem in vultu & moribus componebat sese; cessante reprehensione, mox omnis illa prior simulata gravitas, fictaq; pietas evanescebat. Unde S. Ignat. Loyola hanc doctrinam, ceu viæ ac vitæ spiritualis basin proponens, ait;

Religiosus.
S. Greg. Hom. 18. in Evang.
S. Ignat. in Proœm. Const.

Mend. l. Confess. c. 1.

& in latera, & in ventrem, & dura sunt omnia, & tu solus requies Et alibi; *Fecisti nos ab te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.* Parenti concolor filius, meus Concanonicus, Thomas à Kempis, *Nemo*, inquit, *stabilitur in bono creato: sed tantùm in Deo solo, summo bono.*

Tho. Kemp. Mortul. rosar. c. 20.

179. Magnes unicè versus stellam polarem, nunquam in occasum vergere solitam, defixus, epigraphen reddit; INOCCIDUAM, seu INOCCIDUA SEQUOR. Præclaro hoc ectypo verum Dei servum depingere licet, qui, caducas mundi voluptates abominatus, ad cœlestes & nullo unquam ævo intermorituras opes unicè anhelat. Regii Psaltis suspiria erant; *Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* E Magni Augustini sententiâ; *Si cor esset qualitercunque suspirans in ineffabilem gloriam, sæculum non amaremus, & ad eum, qui nos vocavit, piâ mente perpetuo pulsaremus.*

Servus Dei.

Psal 72, 25.

S. Aug. Tra. 40. in Ioan.

180. Serenissima Mediceorum familia, in palatio suo Mediolanensi, pyxidem, acu magneticâ instructam, exhibet; cum adverbio Gallico; DROIT. Id est; *directè.* Innuit videlicet, sicuti Magnes recto tramite versus stellam suam polarem fertur, ita principum illorum operationes omnes ad justitiæ metam adeò studiosè comparatas esse, ut ab æquitatis aut rationis lumine nec minimùm deflectant. Eodem planè modo quivis justus suas actiones ad directum solius legis ac gloriæ Divinæ perpendiculum exigit, omni alio humano aut caduco fine procul rejecto. Siracides, luculentus sibimet testis, ait; *Ambulavit pes meus ITER RECTUM.* Vel ut Varablus vertit; *Pes meus RECTA ingressus.* Eò collineans S. Ignatius Loyola, suis Religiosis id documenti tradidit; *Omnes rectam habere intentionem studeant, non solùm circa vitæ suæ statum: verùm etiam circa res omnes particulares.*

Rectitudo.

Intentio.

Eccl. 51. 20.

S. Ignat. Regul. 17. summar. Constitut.

181. Acus magnetica, licèt tenuissimo cardine nixa, in æquilibrio pendeat, & assiduo palpitet motu, semper tamen sidus suum polare respicit. Unde inscriptio, UNDEQUAQUE AD IDEM. Ita constans animus, quantumvis famâ ac honoribus conquirendis fatigatus, affectum tamen suum nunquam non in re amara defixum habet. Ambitiosus quoque, avarus, & reliqua hominum sceleratorum farrago, etsi variis negotiis distracta, mentem tamen à vitiis nunquam abstrahit, semperque eò anxiè abripitur, quo immotos suos affectus ac pravas consuetudines inclinare sentit. S. Greg. Nyssenus; *Inomnino difficilis est quæ expugnetur consuetudo, cùm multam ad attrahendum in se animum, efficiendumq́ue vim obtineat.*

Constantia.

Vitiosus.

S. Greg. Nyss c. 9. de Virginit.

182. Magnes ferrum naturâ suâ attrahit, illudq́ue immotus movet, rapitque in suas partes. Quare Bargalius magnetem, ferro vicinum, hoc lemmate insignivit; IMMOBILIS MOVET. Eandem vim in Deo veneratur Boëtius, quando canit;

Deus.

--- *Immobilisque manens dat cuncta moveri.*

Nec solius Magnetis est virtus illa, quod ferrum immotus movere, & ad se pertrahere possit; nam etiam aurum, tametsi metallum naturâ suâ stupidum, ac humi vel supra mensam projectum, incautos hominum mundanorum animos validissimè rapit. In hanc rem eruditè nonnemo cecinit;

Avarus.

Quod ferro Magnes, humanis cordibus aurum est;
Consensu tacito ferrea corda trahit.

Accommodatè Magnus Augustinus; *Avarus fervet in amore auri, tu Christiane ferve in amore Christi, & eris beatus in regno Christi.*

Aug. serm. 233. c. 3.

183. Patres Societatis Jesu Romæ Emblematis loco Magnetem præferunt, qui complures annulos instar catenæ sibi mutuò affixos attrahit; cum lemmate; ARCANIS NODIS. Eoque concordiam & miram affectuum suorum sympathiam significant. Opportunè in hoc argumentum S. Gregorius Nazianzen. *Eodem modo*, inquit, *erga me affecti esse videmini, quo ferrum erga Magnetem: nam & ex me pendetis, & alii ex aliis mutuo nexu cohærentes, & omnes ex Deo, ex quo omnia, & in quem omnia.* In hâc Magnetis virtute idem Nazianzenus vim illam attractivam recolit, quâ virorum pectora à sensu muliebri ad innumeras vitiorum sordes abripiuntur. Unde *adversus mulieres se ornantes* gravi oratione pronuntians, ait; *Hoc verè dicam, nihil ex omnibus iis, quæ mulieres cum juvenibus joco dicunt vel faciunt, aculeo caret. Omnia enim inter se cohærent, non aliter ac ferrum à magnete tractum, alia multa deinceps trahit.* D. Gregorius Comaninus S. Mariam Ægyptiacam, Divinâ virtute è terra in extasin raptam, hoc poëmate proponit:

Concordia.

S. Greg. Naz. Orat. 12. de seipso.

Fœmina.

Idem Orat. advers. mul. se ornantes

Greg. Com. Canz. 1 p. 1.

Viva Dio calamita
D' amor, les d' amor, languida tracea;
Ella ch' indi pendea,
Seco alzava da terra il carnal pondo,
Spettacol fatto a la natura, al mondo.

184. Alcibiades Lucarinus Emblematis loco Magnetem figuravit, qui complures annulos, mutuo ac successivo nexu instar catenæ cohærentes, attraxit; cum lemmate, NEC MULTITUDINE, NEC PONDERE. Ita negotiator, aut minister industrius, quantumvis rerum agendarum copiâ & pondere pressus, vires suas nunquam despondet. Cumprimis tamen hæc idea assiduos & indefessos hominis avari labores exprimit, quem nec opum possessarum multitudo, nec possidendarum gravissimæ difficultates unquam exsatiant & tranquillum reddunt. De his Corn. à Lapide; *Avari*, inquit, *operantur noctes & dies, ac immodicis laboribus vires corporis & animi consumunt, ut ditentur: hi enim uti lucro, ita labore non satiantur, suntque inexplebiles.* Audi Magnum August. *Concupiscis satiare avaritiam: O vota insania, & facta nequissima! Expectas ergò satiare avaritiam? illa te potest premere, tu illam non potes satiare.*

Negotiator activus.

Avarus.

Cor. à Lap. in Prov. c. 18. v. 9.

S. Aug. ser. 11. de Verb. Apost. c. 3.

185. Magnes, è sublimi suspensus, & diversa ferri fragmenta attrahens, à Comite Emmanuele Thesauro inscriptum retulit; VI SUAVI. Eoque suavem illam affabilitatem significavit, quâ Philippus III. Hispaniarum Rex (veluti catenulas aureas instar Herculis Gallici, supra linguam portâsset) quorumvis hominum animos in suam sententiam rapere potuit. Unde ad illum conversus canit;

Affabilitas eloquens.

Plus tua, quàm pridem Rhodopêis carmina vatis,
Mulcebant animos dulcia dicta feros. &c.

Gemino hoc emblemate maximas Eloquentiæ vires exprimere licet, ut alio loco diximus, Magni August. sapientissimo judicio, *Eloquens doceat, delectet, flectat. Docere enim necessitatis est, delectare suavitatis, flectere victoria est.*

S. Aug. l. 4. de doctrin. Christ. c. 10.

186 Idem Lucarinus, diversas gratiæ Divinæ operationes explicaturus, magnetem pinxit, qui complures annulos successivè attraxit, virtute tamen erga longius remotos semper infirmiore. Unde lemma; SUFFICIENTI, AT DISPARE VI. Ad propositum nostrum explicatissimè Orator aureus: *Quemadmodum spiritus ille sensibilis, qui ex cerebro per nervos in corpus descendit, non simpliciter omnibus omnia tradit, sed juxta cujusque membri analogiam, plus illi, quod plus, & minus ei, quod minus capere potest: ita & Christus. Ipsius enim providentia, charismatumq́ue subministratio, unicuiq́ue membri,* au-

Gratia Dei.

S. Io. Chrys. hom. 11. ad Ephes.

mundanus à rebus cœlestibus ad terrenas abstrahatur, pyxidem nauticam, ferro vicinam, pinxi; cum
Mundanus.
lemmate, FACILIS REMOVETUR AB ALTO. Acus enim magnetica, ubi ferrum aut fragmentum magnetis vicinum senserit, mox à polari sidere avelli, & ad illud sese convertere solet. S. Cyprianus athletarum quorundam miseriam acerbè deplorat, qui, in Divinis obsequiis gravissimos carnificum & tyrannorum cruciatus tranquillo animo perpessi,
S. Cyprian. l. de singul. Cleric.
maxima insuper miracula in vivæ suæ fidei testimonium operati, tandem à Deo & fide defecerunt: sed quid, obsecro, tantos gigantes dejecit? *Una*, inquit, *muliebris infirmitas delicata, quæ cum sit vilis, & misera, de magnis efficit prædam.* Hem! miseram conditionem! quæ facillimo unius blandientis mulierculæ negotio ab infinita felicitate in extremam perniciem præcipitatur. Certè Petrus, quatuor duntaxat ancillæ voculis perculsus, à Deo suo recessit. David, unico oculorum obtutu in fœminam defixo, omnem abjecit honestatem. Sapritius ob unicam odii exardescentis scintillam, cœlo & Martyrii coronâ excidit, &c.

195. Pyxis nautica, in mediis undis supra navigii
Docere. Prædicare.
puppim collocata, epigraphen reddit, ERRANTEM DIRIGIT HÆRENS. Hinc constat, illum denique optimas Magistri & Rectoris subire vices,
S. Isid. Pelus. l. 3. ep. 2, 2
qui in cepta virtute constans persistit. S. Isidorus Pelusiota; *Qui sermonem de Deo excitaturus est, hunc*
S. Pet. Chrys. serm. 167.
vita ac morum virtutibus elucere oportet. Et S. Petrus Chrysologus; *Magisterium stat de scientia, sed magisterii auctoritas stat de vita: docenda faciens obedientem perficit auditorem. Docere factis, est sola norma doctrinæ: doctrina in dictis scientia est; in factis, virtus: scientia ergò illa vera est, quæ fuerit mixta virtute.*

196. Navis, ad montes magneticos pertracta, iisque
Religiosus.
validè connexa, inscriptionem tenet, HÆRET, NE LONGIUS ERRET. Ita Religiosi, ne inter errantis sæculi fluctus naufragium sustineant, Deo, ceu magneti fortissimo, arctis colligantur vinculis. De
Greg. Pap. in Psal. 4. Pœnitent.
his S. Gregorius Papa; *Ligati vinculis disciplinæ Dei, nequaquam ad ea, quæ exteriora sunt, vagantur. Et quasi gressum operis immobilis figunt, dum à conditoris desiderio nusquam discedunt.* S. Petrus Damianus,
S. Pet. Dam. l. 1. op. 9. numer. c. 1. v. 53.
in illud Sacræ Paginæ præceptum commentatus, *Levitæ per gyrum tabernaculi figent tentoria*; inquit, *si ex præcepto Domini Levitæ castra sua juxta tabernacula figunt, nec secedere tabernaculo, vel inter turbas habere hospitium permittuntur: cur nunc Clerici juxta Divinæ constitutionis edictum abhorreant apud Ecclesiam degere? &c.*

197. In Indiæ oris integros montes magneticos reperire est, qui naves, incautè propinquantes, violento impetu adoriuntur, simulque ferramenta omnia linguis præfixa, dissolvunt, & ad se trahunt; reli-
Petrarch. p. 3. Canz. 18.
quo navigio quassato, & laxatis compagibus in fluctuum ludibria disperso. Hâc de re Petrarcha;

Una pietra è si ardita
Là per l'Indico mar, che da natura
Tragge à se il ferro, e'l fura
Dal legno in guisa, che navigli affunde.

S. Aug. l. 21 de Civit. c. 4.
Idipsum testatur S. P. Augustinus; *Narrant Nautæ nostrates, in ima India esse maritimas cautes magneticas, quæ medio cursu navigia, si quid sit in eis ferri, vel clavus unus, sistant, detineant, attrahant.* Alios authores complures in suis Diebus Canicularibus enu-
Simon Majol. Tom. 1. Dierum Canic. Colloq. 16.
merat Simon Majolus. Hâc doctrinâ nixus P. Camillus Anticus, montem magneticum depinxit, qui dissolutâ nave, ac tabulis passim per undas fluitantibus, illius ferramenta tenacissimo nexu ad se attraxit

Epigraphen subjunxit; ET LIGAT, ET SOLVIT. Eadem Pontificis Maximi, omniumque Delegato- Pontifex Maximus
rum, est facultas; quibus Servator in S. Petri Personâ dixit; *Quodcunque ligaveris super terram, erit liga-* Matth. 16. 19.
tum & in cælis. Unde Synodus Alexandrina, è Concilii Nicæni sententiâ, ad Felicem Papam scripsit; *Romanæ Sedi ab ipso Domino potestatem ligandi & solvendi, speciali privilegio super alios esse concessam*, uti Cornelius à Lapide in illum Matthæi locum re- Cor. à Lap. hunc in loc.
fert. Clarissimè idipsum testatur Rabanus his omni- Raban. in Caten. aur. hic.
nò verbis; *Hæc autem ligandi atque solvendi potestas, quamvis soli Petro data videatur à Domino, tamen & cæteris Apostolis datur, nec non etiam nunc Episcopis ac Presbyteris omnis Ecclesiæ.*

198. Ferrum, quod, è suprema rupe jamjam lapsurum, solâ magnetis virtute in sublimi suspenditur, ac sustentatur, epigraphen à magnete pronuntiatam accepit; NI RAPIARE, CADIS. Hominem hæc Vocatio Dei.
imago significat, sine gratiæ Divinæ adjutorio in mille calamitatum præcipitia ruiturum. De se ipso Psal. 93. 17.
Prophetes Regius candidè fatetur; *Nisi quia Dominus adjuvit me, paulò minùs habitâsset in inferno anima mea.* De Patriarcha Loth testatur Moses, quod nisi Angelorum manibus comprehensus, ac è Sodo- Gen. 19. 16.
mis eductus, extremam perniciem sustinere debuisset. *Dissimulante illo, apprehenderunt manum ejus, & manum uxoris ac duarum filiarum ejus, eò quod parceret Dominus illi. Eduxeruntque eum.* Hunc locum interpretatus Cajetanus, ait, *His verbis ratio violenta* Cajet. in hunc loc.
salutis redditur, non justitia mulierum, nec justitia Lothi, sed misericordia summi Dei peculiaris erga Loth. Et prior illo S. Ambrosius; *Pene Loth non est* S. Ambros. in hunc loc.
profectus ut evaderet, nisi urgentibus Angelis, & tenentibus manus ejus, egredi coactus esset. Non ergo profectus, sed eductus est. Sacra Sponsa, trahenti Deo Cant. 5. 2.
nonnihil obluctata, dulcissimas has invitantis voces inaudit; *Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea.* Sed quanti eidem hæc socordia steterit, prolixè Theodoretus in hæc verba recenset; *Quantum pa-* Theodoret. in hunc loc.
riat detrimenti pigritia, & quantum laboris afferat ignavia, hinc perdiscamus. Dum enim excusat se sponsa, nec statim sponso januam vult aperire; cogitur paulò post non solum ad januam usque progredi, sed civitatem percurrere, & plateas circumire, atque in custodes incidere, à quibus vulnera etiam accipit, & vix sponsum invenit exoptatum. Quod si statim vocanti paruisset, hæc omnia incommoda evasisset.

199. Juvenis, qui terrenis voluptatibus distractus, vocanti Deo respondere negligit, ferro se non absimilem probat, quod inter quatuor Magnetis frag- Vocatio rejecta.
menta, æquali relicto spatio ac medio loco collocatum, à nullo attrahi solet. Epigraphen subjunges; NON TRAHITUR, QUIA DISTRAHITUR. Emblematis mentem hoc epigrammate explicat D. Joannes Paschalius;

Ferrea dum magnes mediat per frusta, quiescit
Nec trahit: assuetum copia sistit opus.
Quis vetat attractum? Tractum distractio tollit,
Copia sic rerum distrahit axe viros,

Porrò homo, orationi deditus, ad Deum non trahitur, nec gratiam aut præmium ullum promeretur, si Oratio distracta.
simul ad alia negotia mundana extra Deum distra- S. Greg. in homil.
hatur. S. Gregorius Papa; *Illam orationem Deus non exaudit, cui homo, quando psallit, non attendit.* Verè canit tritus ille versus;

Pluribus intentus, minor est ad singula sensus.

200. Duorum ingenia, in negotiis pertractandis Conformitas.
penitus conformia, geminos Magnetes imitantur, qui intra separatas suas pyxides collocati, sympathiâ adeò arctam ostendunt, ut unius pyxidis magnete à

mana

manu quâdam commoto, mox etiam alter nativo & occulto impetu palpitet. Unde huic iconi epigraphen subjunges; MOVET UNUS UTRUMQUE. S. Patriarcha Josephus, Virginis Deiparæ sponsus, dum precum suarum efficaciâ Virginem sponsam permovit, simul etiam iratum Deum ad misericordiæ significandæ motum compulit. Vel certè *movet unus utrumque*, dum Virginem Sponsi titulo, Jesum verò patriâ suâ potestate movens, pro votis omnia impetrat. Opportunè Joannes Eckius; *usque adeo mutua illa Josephi cum Domino Jesu & Virgine Maria conversatio immensam ejus arguit sanctimoniam & dignitatem; unde sperare liqueat, quod quidquid filium suum Christum roguverit Joseph, vel etiam conjugem dilectissimam Mariam, ejus res repulsam passurus sit nunquam.*

S. Josephus.

Ioan. Eckio hom 1 de S. Ioseph.

201. Magnetis fragmentum, propriam sibi catenam implicans, subscriptionem habet; SUA VINCULA VINCIT. Ita avarus iis ipsis pecuniis captivum se intricat, quas in crumenam assiduâ industriâ coacervat. Nec aliter lascivus cor suum infami cuidam muliercolæ alligat, à qua mentis suæ catenas & extrema quæque experietur. Emblematis tamen applicatione omnium nobilissimâ, de S. Paulo id interpretabis, qui in carcere ligatus, propriicarceris sui custodem reti Evangelico implicavit. S. Joannes Chrysostomus illa Apostoli verba explicans, *Virtus in infirmitate perficitur*; ait: *Tunc mea potentia deo monstratur, quando vos in imbecillitate estis, & per vos, qui videmini esse debiles, prædicationis verbum augetur, & ubique dispergitur: quando igitur in carcerem innumeris susceptis verberibus deductus fuit, carceris custodem vinxit:*

Avarus.

Lascivus.

S. Paulus Apostolus.

2. Cor 12. 9. S Io Chrysost hom 1. ad Popul.

202. Magnes, in montis fastigio collocatus, aliquot ferri laminas ab imis cuniculis virtute suâ extrahit. Unde lemma; TRAHIT ARDUUS IMA. Ita omninò Prædicator aut Magister, virtute ac meritò sublimis, è vitiorum abysso peccatores eripit. Inter cætera S. Eutichii, Patriarchæ Constantinopolitani, encomia, Eustatius Presbyter etiam hoc recenset; *Quantò quis illi magis hærebat, tantò magis attrahebatur, eodem erga illum affectus modo, quo erga magnetem lapidem ferrum, quod arcana quâdam naturali illius vi trahitur.* In S. Valerici Abbatis vitâ narrat apud Surium Author anonymus; *Quemadmodum magnes lapis ferrum ad se trahit; ita etiam gratia Dei, quæ in sancti viri vultu, verbisque, & moribus relucebat, per multos ad vita ejus piam quandam, ferventemque æmulationem invitavit & addit.* S. Gregorius Papa illud Isaiæ doctè & opportunè interpretatus, *Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion, exalta in fortitudine vocem tuam,* inquit, *Ut qui cœlesti prædicatione utitur, ima jam terrenorum deserens, in rerum culmine stare videatur, tantoque faciliùs subditos ad meliora pertrahat, quantò per vitæ meritum de supernis clamat.*

Prædicator.

Eustat. Presb. in vita.

Sur. 1. April.

Exemplũ bonum.

Isa. 40. 9. S Greg Pap p. 2. Pastoral c. 4.

29; Hominem terrenum relictis virtutibus ad res vanissimas converti solitum, magneti comparabis, qui supra tabulam suspensus, catenam ferream attrahit: margaritis ac pecuniis, quæ ibidem magno cumulo jacent, contemptim neglectis. Epigraphen addes; PRETIOSA RELINQUIT. D. Joannes Paschasius, Canonicus Regularis, in rem præsentem canit;

Mundanus.

Indicat ad viles homines convertier umbras
Magnes qui ferrum lambere semper amat.
Dives idaspeis hunc cingas copia gemmis,
Hunc tamen ad clavum ferrens urget amor.

Eadem magnetis indoles, neglecto auro, vilissimas ferri reculas lavare solita, Respublicas illas, sive sacras, sive profanas, concernit, quæ minoris meriti ac infimi ingenii homunciones ad dignitatum fastigia evehunt, viris clarissimis penitus prætermissis. Cæterum de priore Emblematis sensu opportunè ait Magnus Augustinus, *Sicut amor immundus inflammat animam & ad terrena concupiscenda, & peritura sectanda vocat perituram, & in ima præcipitat, sic amor sanctus ad superna elevat, & ad æterna inflammat, & de profundo inferni levat ad cœlum.*

Electio indignorum.

S August in Psal 121.

204. Cordis humani constantiam, inter quosvis calamitatum æstus inconcussam, pyxidi nauticæ similem statui, quæ ab Oceani fluctibus jactata, acum magneticam servat immotam, & continuò in sidus suum polare defixam. Epigraphen addidi; AGITANT ADVERSA QUIETUM. Tullii sententiâ *Vir est, qui contra biformes fortunæ eventus, uniformis mentis constantia militat præmunitus.* In rem præsentem canit vernaculo poëmate Guido Gaionus.

Constantia.

Cicero apud Hibero. Vanstabilitas Cojon. Emb. 3.

La constanza è virtù chiara, e sublime,
Che ama la gloria, co de suoi rai s'adorna:
Ella e un fregio de gli animi, un RIPOSO
DE LE MENTI AGITATE, industre sabbra
D'alte fortune, INALTERABIL SEMPRE.
In ogni stato; poiche non desfera
Ne gl' infortuni, e non sollse va il volo,
Ne lieti auvenimenti.

205. Magnes, in pyxide nautica per medias Oceani procellas jactatus, nunquam à polo suo arctico distrahitur. Unde inscripsi; NEC ADVERSA RETORQUENT. Talem omninò mens humana se probat, quando calamitatum æstu concussa, nunquam à virtutis centro deflectit. S. Gregorius Nazianxenus;

Perseverantia.

Greg Naz. sentent 18

Mœror, voluptas, dedecus, penuria,
Opes, honor, ferocitas, motus, thronus,
Sicut volunt, eant, fluant: nihil viro
Hæc fluxa constantis movent solertiam.

E Justi Lipsii sententia, *Mare quoddam est hæc vita, fluctus in ea assidui sæpe tempestates, & iterum malacia aliqua & tranquillitas distinguit. Felices, qui ut periti & duriores nautæ assueverunt, nec ad singulas concussiones nauseant & ægrescunt.*

Lips. Centur. 1. ad Belg. ep. 42.

206. Nonnulli opinantur, ferrum non à Magnete, sed magnetem à ferro trahi. Unde Emblematis loco pyxidem nauticam cum sua acu magnetica pinxi, quæ, aliàs nativo impulsu in stellam polarem defigi solita, à vicino gladii aut sagittæ cujusdam ferro rapitur, & è sidere suo distrahitur. Unde epigraphen subjunxi, A SUO DISTRAHIT ASTRO. Ita sanè anima toto affectu in Deum defixa staret, nisi cruento fatalis odii ferro, aut lascivi amoris jaculo in adversam partem retraheretur. Porrò ferri nomine militiam intelligere licet, quæ mentem à Deo distrahit, & hodierno cumprimis militandi more, in omnem vitiorum libidinem rapit. Verissimè dixit Petrus Blesensis; *Qui contra inimicos Crucis vires suas exercere debuerant, in potibus & ebrietatibus pugnant. Vacant otio, marcent crapulâ, vitamque degenerem in immunditiis traducentes, nomen & officium militiæ dehonestant.*

Passiones vitiosæ à Deo retrahunt.

Militia.

Pet. Blesens. ep. 94.

207. Pyxidem nauticam, cum acu sua magnetica in phaselo marino figuratam, hoc lemmate donavi; IMMOTA GUBERNAT. Providentia Divina hoc symbolo adumbratur; quippe quæ vastissimum mundum immota gubernat. Salomon id dilucidè testatus, ait; *Tu autem, Pater, providentia (IMMOTUS in te permanens, ut D. Ambrosii ore canit S. Ecclesia) GUBERNAT: quoniam dedisti*

Providentia Dei.

Sap 14. 3. S Ambros.

& in

Maria V. Bnt in hym Grac Orat., de Deip

In mari viam, & inter fluctus semitam firmissimam, ostendens, quoniam potens ex omnibus salvare. &c.

203. Magnes annulo ferreo sociatur, cum lemmate, FACIT UTRAQUE UNUM. Ita prorsus Beata Virgine, ceu magnete, tractus est Deus ad assumendam carnem humanam. Unde rectè Deipara Virgo à Buteone vocatur. *Causa unionis omnium cum Deo*, Et à S. Chrysologo, *Specimen gemmæ, omne pretium excedentis* In rem præsentem canit emblematis Author, P. Jacobus Masenius;

Hinc jacet oppositus magnes: jacet annulus inde;
Quos sunt occulto glutine stringit amor.
Stringitur humanâ Divum sapientia carne:
Virgo, fuit magnes, annulus ipse Deus.

Christus patiens.

209 Lingula Magnetica occulto quodam fascino ad polum rapitur. Unde Collegium Monacense Societatis Jesu ad solemnem D. Francisci Borgiæ apotheosin Emblemati subscripsit; VIS OCCULTA TRAHIT. Sanctam nimirum Fracisci sagacitatem innuebat, quâ nullo lampadis aut hominis indicio, S S. Eucharistiam, ubi in templis asservaretur, cognitam habuit. Occultam illam trahendi vim etiam gratia Divina & Christus patiens in animam nostram exercent, unde suavissima illa Servatoris verba; *Si exaltatus fuero à terrâ, omnia traham ad me ipsum.* in hunc locum S. Leo Papa; *O admirabilis potentia crucis, in quâ & tribunal Domini, & judicium mundi? & potestas est crucifixi. Traxisti enim Domine omnia ad te, & cùm expandisses totâ die manus tuas ad populum non credentem & contradicentem tibi, confitendæ majestatis tuæ sensum totus mundus accepit; &c.*

Joan. 12 32.

S Leo Papa ser 8. de passione

Cæterùm Emblemati explicando hanc de S. Francisco Borgia poesin subjunxere,

En! Cæcus amans cernit acutum;
Blandis oculis clarior Argo.
Majora videt, quam videat, Amor;
Æmula ferri mens atque oculus,
Ceu Magnetis sequitur nutum
Reperitque latens ipse latentem:
Docuit Numen; latitare; Ducem:
Hinc communes novit latebras.

210. Acus Magnetica, relictâ stellâ suâ polari, vitlanum sertum sequitur; cum lemmate, HOC ABLATO, SUA SIDERA QUÆRET. Ita anima sublatis ferreis odii, aliarumque terrenarum passionum illecebris, quantocius cælum, ad quod creatum est inquiret. S. P. Augustinus; *Quærente anima ubi figat spem; cùm ab hoc mundo avellitur, opportunè excipit cognitionem nominis Dei.*

Anima pœnitens

S Aug. in Ps. 9.

211 De Magnete constat, illum filo suspensum, versus Septentrionem ferri, atque recurrere ad hunc locum, etsi sexcenties ad Orientem vel Occidentem moveris, manuque circũegeris. Unde Serenissimus Philotheus symboli loco acum magneticam pinxit, quæ in pyxide suâ ad stellam polarem conversa, epigraphen sustinet; TE SOLAM QUÆRIT. Sanè nulla res tantam habet, vim, vel ad abstrahendum à terrestrium rerum cupiditate animum, vel ad compescendas corporis delicias voluptatesque, quàm amoris Divini vigor, qui ubi semel in hominis illapsus est animum, totum sibi illum mancipat, totumque in se convertit. Hoc quippe agit Divinus amor, ut Deum semper unicum miseriæ & gaudii habeamus asylum. S. P Augustinus; *Sicut amor immundus inflammat animam, & ad terrena Concupiscenda, & peritura sectanda vocat perituram, & in ima præcipitat, sic amor sanctus ad superna, elevat, & ad æterna inflammat, & de profundo inferni levat ad cœlum.* Cæterùm emblematis mentem hoc epigrammate explicat Author.

Amor Dei.

S. Augustin. in Ps. 121.

Quò vertas, nunquam magnetica virgo quiescit,
Ni procul Arctoum denotet illa polum.
Ast ubi Mænalios ea designaverit axes,
Fixa stat illa suo, quo stetit antè, loco.
Haud aliter pia mens nunquam tranquilla quiescit,
Hinc procul ad summum sit nisi versa Deum.
Te solum mihi quæro Deum. Ah! illabere mentis;
Solus es errantis portus, & aura ratis.

MARGARITA CONCHA Margarithifera:

Cap. XXV.

212. SI Plinio fidem habeas, Margaritha è purâ & limpida roris cœlestis guttula conficitur, quæ intra conchæ sinum recepta, condensatur, ac coævum suum candorem geminat. Unde nonnemo margarithæ in explicatâ conchâ subscripsit; EX CANDIDO CANDIDIOR. Eorum hæc imago est, qui in virtutis & meriti splendore progressus insignes faciunt. S. Joannes Chrysostomus, *Gratia Deo finem non habet, semper ad majora egreditur.*

Plin. l. 9. c 35.

Profectus

S Io. Chrys. hom. 9. ad Rom.

213. Margarithæ cælo nubilo, apparent turbidæ; sereno verò claræ ac limpidæ. Hinc colliges, subditorum mores ad Superiorum facta penitus componi. Unde lemma margaritis indutum; CLARESCUNT ÆTHERE CLARO. Laconicè pronuntians S. Ambrosius; ait, *Qualis forma fuerit Domini, talis totius Domus est status.* Rex Theodoricus Cassiodoro teste, è Majorum virtuosâ conditione haud operosè inferiorum virtutes conjicere solebat: *Bona certa sunt*, inquit; *quæ fidem ab exordio trahunt, dum origo nescit deficere, quæ consuevit radicitus pullulare. Fertur etiam cursu perenni fortium vena vitalis, & hanc conditionem sustinent cuncta manantia? ut sapor. qui concessus est originis, nisi per accidentia fuerit fortè vitiatus, nesciat rivulis abnegari.* Sicut etiam rivuli assiduâ fontis sui dulcedine ac claritate gaudent, ita virtutum splendor, in parentibus & patronis vigens, nunquam non in filiis & subditis, veluti in speculo, relucet. Quamobrem S. Bernadus suos Religiosos *de monte Dei* ad virtutis profectum extimulans, inter cætera hanc considerationem adstruit, quod vitæ sanctimonia, nuperè ab ipsis cœpta, non proprio tantùm commodo deserviat, sed posteris quoque omnibus incitamento sit ad sanctioris vitæ frugem capescendam: *Non quales sint alii, sed quales ex vobis fiant, quantum in vobis est, cogitate, non solummodo qui modò sunt, sed & qui post futuri sunt; quos in proposito sancto estis habituri imitatores. ex vobis enim, ex vestro exemplo, & vestrâ auctoritate in religione hâc pendere debet tota posteritas.*

Conformitas.

Cassiod. l. 3. ep. 13.

S Bern. ad Religio de Monte Dei

214. Margarithæ tametsi infra maris undas natæ; à cœli beneficentia & fluxu in acquirendis suis virtutibus adeò dependent; ut plinius affirmatè doceat, *Cœli eis majorum societatem esse, quàm maris* Quare margaritha undique resplendens & candida; Inscriptionem habet; AB ÆTHERE DECOR: Ex hoc scemate disces; omnem virtutis & gratiæ lucem ab uno cœlo in animas justas scaturire. Ingenuè id confessus Apostolus; ait; *Gratiâ Dei sum id, quod sum.* Et alibi; *Quid autem habes quod non accepisti?* Dilucidè S. Jacobus, *Omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est à Patre luminum &c.* Magno Augustino teste. *Debet homo*

Plin l. 9. c. 35.

Gratia est donũ Dei

1 Cor 15 10.

1. Cor 4. 7.

Iacob 1 17.

S August. in psal. 46.

de Deo

generi sancto vita nostra respondeat, ne terreni mores degenerent, quos cælestis donavit & contulit jam natura.

223. Maxima Sanctorum Joachimi & Annæ fuit felicitas, quibus Mariæ Virginis progenitores esse obtigit; sicuti conchæ è pretiosa Margaritha, in ipsius sinu generata, insigne ornamentum accrescit. Huic veritati significandæ D. Joannes Baptista Mazzolenus margaritham in concha sua depinxit; adjecto lemmate, DAT GENERATA DECUS. S. Thomas Villanovanus, de Christi Genealogia disserens, *Non enim*, inquit, *in hac genealogia, sicut in cæteris, à parentibus gloria descendit, sed ascendit, progenitores illustrantur à filio, & non econtra.* Cæterum meus Carducius Emblematis mentem hoc disticho explicat;

Maria suos progenitores illustrat.

S. Th. Villa. ser. 2. de Nat. Virg.

Ut generata decus dat lactea gemmula concha:
Non secus exornat candida Virgo Genus.

224. Margaritha, annulo inclusa, aureo suo circulo insigne ornamentum addit. Cui proinde D. Mazzolenus inscripsit; DAT SOCIATA DECUS. Ita Maria Virgo, S. Josephi Sponsa, clarissimum consorti suo splendorem ac gloriam contulit. Hugo Cardinalis illa Siracidis verba exponens, *Mulier fortis oblectat virum*; ait, *Mulier fortis est B. Virgo. Hac sine dubio virum suum Joseph & beatificavit & lætificavit.* Ut adeò optimum Josephum iis ipsis verbis, quibus olim Plinius Secundus Trajanum, alloqui liceat; *Tibi uxor in decus & gloriam cedit.* In rem præsentem D. Carducius;

Maria ornat S. Josephũ.

Hug Card in Eccl. 26. 2.

Dat sociata decus rutilantis Margaris auro.
Sic decorat Joseph inclyta Virgo Virum.

225. D. Aresius cuidam voluminum suorum fronti concham præfixit, quæ dimidio orbe aperta, margaritham ostentabat, cum lemmate; SAT VEL UNA LABORI. Dicere volebat, sibi ob tantos labores cumulati pretii loco futurum, si vel unica ipsius cogitatio lectori benevolo probaretur. Ita quoque Prædicator suis laboribus omnibus abundè satisfactum putet, si vel unicam animam Deo generaverit. S. P. Augustinus; *Unusquisq; Evangelii Prædicator ita debet in Ecclesia laborare, ut defuncto fratri, hoc est Christo, suscitet semen, qui pro nobis mortuus est: & quod suscitatum fuerit, ejus nomen accipiat.*

Scriptor.

Prædicator.

S. Aug l 32 Cont Faust. cap. 10.

226. Sicuti Margarithæ, è Lucarini lemmate superius adducto, A RORE COLOREM capiunt; ita subditi ad omnes majorum suorum actiones conformantur. Justus Lipsius, *Rapitur*, inquit, *ad similitudinem suorum excellens quæque natura, & simulacrum cælestium animorum refert, decerpta ab iis aura.* Et S. Hieronymus; *Gracchorum eloquentiæ multum ab infantia sermo matris contulisse scribitur. Hortensii oratio inter paternos sinus coaluit. Græca narrat historia, Alexandrum potentissimum Regem, Orbisque domitorem, & in moribus, & in incessu Leonidis Pædagogi sui non potuisse carere vitiis, quibus adhuc parvulus fuit infectus.*

Exemplũ

Iust. Lips Præfat l. 1. de milit. Roman. S. Hieron. epist. ad Lætam.

227. Animum, adversus beneficia gratum, è Margaritha dignosces, quæ radiis solaribus exposita, hanc gnomam præfert; HINC NITOR, HINC VIGOR. vel, HINC SPLENDOR ET VITA. vel; TU SPLENDOREM, TU VIGOREM. Vel ut Bargalio placet: PREGIO, E FREGIO. Id est: ET DECUS, ET PRETIUM. Sicuti concha soli se gratum sistit, & beneficia accepta ubique confitetur, ita Seneca miram erga Mecænates gratitudinem prætulit; *Nunquam*, inquit, *tibi gratiam referre potero, tamen illud certè non desinam, ubique confiteri me referre non posse. Nam qui gratè beneficium accipit, primam ejus pensionem solvit.* P. Cornelius à Lapide miram S. Mariæ Magdalenæ conversionem hoc Emblemate significat, simulque imaginis mentem explicat; *Sicuti enim Sol suis radiis ostream (quæ aqueus & fætidus est humor, latens in concha) in pretiosam margaritham convertit; sic Christus illustratione gratiæ Magdalenam peccatricem convertendo ad pœnitentiam, effecit margaritham.* Eâdem omninò ratione gratiosus Dei aspectus, quovis Sole infinities illustrior, vilitatem omnem è pectore humano excutit, illudque in pretium maximum convertit.

Gratitudo.

Sen. l. 2. de Benef.

Cor à Lap. in Luc. 7 37

Aspectus Dei.

228. Margaritha nullam omninò perfectionem, ut in cæteris gemmis fieri amat, admittit; sed ab ipsis suis incunabulis lævigata & plenè exculta prodit. Unde lemma; NON INDIGA FUCI. aut verbis ex Ovidio mutuatis, NULLUS AB ARTE DECOR. Propria hæc virtutis, & veræ venustatis fœmineæ idea est, quæ externam & emendicatam industriam penitus abominantur, omnemque cerussam aut stybium repudiant. S. Cyprianus; *Non Virgines tantùm aut viduas, sed & nuptas puta, & omnes omninò fœminas admonendas, quod opus Dei & facturam ejus, & plasma adulterare nullo modo debeant: adhibito flavo colore vel nigro, pulvere, vel rubore, aut quomodolibet lineamenta nativa corrumpente medicamine,* & subdit, *Manus Deo inferunt, quando illud, quod ille formavit, reformare contendunt.* Tassus, ni fallor, hanc ipsam proprietatem in Sophronia ita describit.

Ovid. 2. Fastor.

Virtus vera.
Venustas vera.

S. Cypr l de habitu Virg

Vergine era frà lor di già matura
Virginità, d' alte pensieri egregi,
D' alta beltà, ma sua beltà non cura,
O tanto sol, quanto honestà sen fregi,
E il suo pregio maggior, che trà le mura
D' angusta casa asconde i suoi gran fregi,
E da vagheggiatori ella s' invola
A le lodi, a gli sguardi inculta, e sola.

Tass liberat Cant. 2. st. 14.

229. Christinam, Sueciæ Reginam, cùm, regno & patriâ relictâ, Romam proficisceretur, complurium gemmarum Emblemate exornârunt, quæ è filo suspensæ, epigraphen tulerunt; PRETIUM DE MATRE RELICTA. Emblematis mentem hoc epigrammate explicavit Jo. Bapt. Bargioccus:

Io Bapt. Bargioccus. l. 3. Epig 98.

Est margarithis pretium de matre relicta,
Quas concha ignoto clauserat ante sinu.
Dat Christina tibi pretium, nomenque superbum,
Et matrem, & patrios deseruisse lares.
Namque tuum nativa decus, quod regna tegebant,
Sit modo quàm magnum, Regna relicta docent.

Cæterùm hanc ideam iis omnibus tribuere licet, qui vitam suam omnem Deo consecraturi, mundo remittunt nuntium. S. Hieronymo teste, *Apostolici fastigii, perfectæque virtutis est, omnia simul vendere, & pauperibus erogare, & sic expeditum cum Christo ad cœlestia volare.*

Religiosus

S. Hier. in Epist.

230. Margaritha, sicuti intra concham delitescens, nihil laudis acquirit, ita hominum oculis exposita, omnium admirationem & encomia in se convertit. Unde illam Joannes Ferrus hoc lemmate insignivit; EXPOSITA PROBATUR. Ita sanè virtus aperta ipsos etiam hostes in suas laudes rapit. Senecæ pronuntiatũ est; *Adeò gratiosa est virtus, ut insitum etiam malis sit, probare meliora;* veluti diceret, sicuti gemæ, nonnisi in lucem publicã productæ, æstimantur, ita virtutis pretium ac vires tum demũ omniũ venerationẽ promereri, quãdo in propatulo visẽda exhibetur. Hoc sensu Sen. *Magnus vir, sed unde*

Virtus.

Seneca apud Lipsium l. 1 Manud. diss. 8 Idem lib de benis vitis cap. 4.

scio, si tibi fortuna non dat facultatem exhibendæ virtutis? Dicere bono viro possum, si illi nullam occasionem difficilior casus dedit, in qua una vim sui animi ostenderet. Miserum te judico, quod nunquam fuisti miser, transisti sine adversario vitam. Nemo sciet quid potueris, ne tu quidem ipse. Opus est enim ad notitiam sui experimento. Quid quisque posset, nisi tentando non didicit. Et paulò post; *Gubernatorem in tempestate, in acie militem intelligas, &c.*

Virtutes veræ divitiæ.

231 Margaritha, intra concham suam sub Solis aspectu figurata, epigraphen sustinet; NEC SINE LUMINE DIVES. Hinc colliges nobilitatem, divitias, indolem, ac ingenium parum nobis conferre, si justitiæ, sanctitatis, ac gratiæ Divinæ lumine destituamur. Præclarè dixit Agapytus Diaconus; *Super omnia præclarum quæ regnum habet, pietatis, cultusque Divini corona regem exornat: divitiæ namque evanescunt, vulgi favor & auræ transit; sola vita Deo placentis gloriam immortalibus sæculis coextendit.*

Agapyt. Ep. Paræn. n. 15

232. Summa animæ nostræ perfectio & integritas inde dignoscitur, si quosvis mundi alternantis eventus corde ita tranquillo accipere nôrit, ut inter prospera & adversa æqualem semper & imperterritam se demonstret. Hanc proinde Lucatinus Emblemate significaturus, margarithæm depinxit, una cum terebello, ad eam perforandam destinato. Inscriptionem addidit; QUOVIS ROTUNDA. S. Petrus Damianus; *In omnibus te exhibe consummatæ virtutis exemplum, &, ut dicitur, undique te præbe teretem atque rotundum.* Ausonius iisdem omninò coloribus hominem justum ac prudentem depingit;

Virtus.

S. Pet. Dam. Opusc. 15. c. 27.

Auson. Idyll. 6.

Vir bonus & sapiens (qualem vix reperit unum
Millibus è multis hominum consultus Apollo)
Judex ipse sui, totum se explorat ad unguem.
Quid proceres, vanique ferat quid opinio vulgi;
Securus, mundi instar habens, TERES, ATQUE ROTUNDUS.
Externæ ne quid labis per devia sidat,
Cogitat & justo trutinæ se examine pensat.

233. Academicus, inter Venetos Venetos Pretiosus, Symboli loco margaritham in concha præfert, cum lemmate; OBDURUISSE JUVAT. Sicut enim margaritha ex modico præpinguis & aquei humoris globulo sub Solis ardore ita feliciter obdurescit, ut inter pretiosissimas gemmas numeretur; ita animus è calamitatum tolerantia, & assiduâ patientiâ paupertate, mortificatione, cæterarumque virtutum consuetudine plurimum utilitatis & beneficii refert. Seneca. *Cogita*, inquit, *compeditos primo ægrè ferre onera & impedimenta crurum: deinde ubi non indignari ille, sed pati propesuerunt, necessitas fortiter ferre docet, consuetudo facile. Nullo melius nomine de nobis natura meruit, quam quod, cum sciret, quibus ærumnis nasceremur, calamitatum mollimentum consuetudinem invenit, citò in familiaritatem gravissima inducens.*

Consuetudo.

Senec. de Tranquill. animi. c. 10

234 Margaritha, intra explicatam concham promicans, epigraphen à Saavedrâ accepit; NEC TE QUÆSIVERIS EXTRA. Innuebat videlicet, neminem à vulgi opinione ac fama dependere debere, sed quemvis à propriis meritis ac virtutibus illustrandum esse Juvenalis;

Proprius Valor.

Juvenalis Satyr. 8.

Tota licet veteres exornent undique ceræ
Atria, nobilitas sola est atque unica virtus.

Et rursus;

-----Quis enim generosum dixerit hunc, qui
Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Insignis;

In rem præsentem mirificè canit S. Gregorius Naz.

S. Greg. Naz.

Quæ tenet hic mundus, cuncta hæc aliena putato,
Virtus, hanc habeas si modo, sola tua est.

235. Sacram Virginem Margarithæ symbolo expressi, quæ intra concham suam clausa, vix ulli videndam se præbet. Epigraphen subjunxi; ABSCONSIONE SECURA. Isaias argumento præsenti ansam subministrans, ait; *Erit in securitatem & absconsionem.* S. Ambrosius. *Pupillam Deus munitissimo naturæ vallo munire dignatus est, quia innocentia & integritas levi sorde aspersa violatur, & gratiasua munus amittit, & ideo perspiciendum, ne quis eam pulvis erroris obtineat, aut ulla vexet festuca peccati. Ad hunc etiam modum parentes custodire debent filios, & ab omni labe impudicitiæ puros tueri.* S. Thecla, instar pretiosæ margarithæ, ab amantium flammis impetita, purissimæ suæ virginitatis asylum tutæ solitudinis ac hiantium saxorum cavernas tutissimum reperit. P. Gabriel à S. Maria, Augustinianus Excalceatus, in erudito libro, quem ad honorem magnæ illius Heroinæ conscripsit, geminum hoc distichon legendum offert.

Virginitas.

Isa. c. 4.

S. Ambros. l. 6. Hexam. c. 9.

S. Thecla V. & M.

Gabr. à S. Mar. Tr. troph. 14.

Petra hiat, apta tibi ô Thecla daturæ RECESSUM.
Cum petit amplexus turba prophana tuos.

Et rursus;

Idem Tetr. 24.

Jam SECURA procos petra dum excludit hiatu,
Thecla, petit superûs morte movente plagas.

Nec virginitas tantum, sed virtutes reliquæ omnes delitescere cupiunt. S. Jo. Chrysostomus; *Cum vestes & aurum in foro quidem exponimus, multos prouocamus insidiatores; si verò domi reponamus, & celemus, in tuto posuerimus omnia: ita & meritu, si jugiter mente gestamus: domuum irritamus, armamus inimicum, ad furtum vocamus; si verò sciat ipsu nemo, sed quem scire solum oportet, in tuto jacebunt.*

S. Io. Chrys. Hom. 2. ad Popul.

236. Cùm Margaritha, Hispaniarum Regina, & Philippi III. Conjux, è vivis eximeretur, P. Famianus Strada, ad illius nomen alludens, margaritham pinxit quæ aureo annulo inserta, epigraphen tulit; DESERUISSE JUVAT MARE. Mens Emblematis erat; sicut margaritha, è mari sublata, pretiosissimi metalli amplexu digna efficitur; ita Reginam illam, superato vitæ præsentis pelago, intra aureum æternitatis & gloriæ cœlestis circulum receptam esse. Felices itaque, ac fortunatos illos, qui cum S. Petro Apostolo, instar margaritharum, è mundi hujus oceano eluctati, Christum sequuntur: hâc enim ratione ad honorum & gloriæ incrementa longè amplissima promoventur. Ipsummet Servatorem audi fidejussorem; *Omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* S. Gregorius Papa; *Qui cœlestis vitæ dulcedinem perfectè cognoverit, ea, quæ in terris amaverat, cuncta derelinquit, in comparatione illius vilescunt omnia, &c.* Joannes Audenus, vel, ut alii dicunt, OWenus canit;

In morte.

Religiosus.

Matth. 19. 29.

S. Gregor. in Hom.

Owen. Io. Epig. l. Ethic. 24.

Una salus servire Deo: hæc gaudia sola
Vera putet, quorum gloria finis erit.

237. Siquidem margarithæ è destillante cœlesti rore conficiantur, idcirco margaritha, intra concham repositâ, epigraphen præfert; SEMINE AB ÆTHEREO. Undeetiam Jo. Bapt. Ruscellus concham, margarithis locupletem, hoc lemmate insignivit; DIVITIIS DITATA SUPERNIS. Opportuno hoc Emblemate Virginis sanctissimæ uterum significare licet, in quo, supernâ Spiritûs S. virtute, Verbum Divinum cum humana natura hypostaticè fuit unitum S. P. Aug. rem totam unicâ similitudine explicans, ait; *Qui lapideas scribebat tabulas sine stylo ferreo, ipse ingravidavit Mariam Spiritu sancto.* A Præceptore Augusto nihil difformis Discipulus

Incarnatio Verbi

S. Aug. apud Bernardin. de Bustis ser. 4. de Des. Virg.

Angeli-

S. Thom. Aq. Opusc. 2. c. 214.
S. Io. Chrys. Hom. 9. in Genes.

Angelicus, S. Thomas Aquinas; *Corpus Christi*, inquit, *materiam sumpsit de natura hominis, sed formatio ejus non fuit virtute humanâ, sed virtute Spiritûs S.*

Virtus cum humilitate.

238. Margarithæ, uti & aliæ gemmæ pretiosæ non in maris superficie, sed ex ipso aquarum fundo colliguntur. S. Jo. Chrysostomi hâc de re verba sunt; *Qui pretiosos lapides in mari quærunt, non sedent juxta littus maris fluctus numerantes, sed in profundum se mittunt: & ut ita dicam, quasi in ipsos sinus abyssi descendentes, assequuntur, quod tantâ operâ exquirunt.*

Homilitas Mariæ V.

Unde è Canonicis meis nonnemo Margaritham in concha sua ad infimas scopuli cujusdam radices figuravit; addito lemmate, PRETIOSA IN IMO. Significare volebat, S. Carolum suas virtutes, ceu totidem margarithas, in assidua humilitatis profundissimæ abysso conservâsse, atque adeò seipsum, omnemque suam agendi rationem, quantumvis cælo ac mundo admirandam, loco semper postremo habuisse. Cumprimis tamen humilitatem istam in Maria Virgine cernere licet, quæ thesauro pretiosissimo ac penitus singulari, nimirum Verbi Divini maternitate à Deo locupletata, protinùs ad infimum summæ humilitatis gradum descendit, & pauperem ac indignam Creatoris sui ancillam se pronuntiavit: *Ecce ancilla Domini.* Tam immodicam animi demissioné admirans Chrysologus, ait; *Quæ vocatur ab angelo Domina, ipsa se cognoscit & confitetur ancillam.* Ita quoque pretiosa mysteria, in sacris litteris abscondita nequaquam iis obtingunt, qui solam illarum superficiem otiosè lambunt, sed qui profundo intellectu & assiduo studio ad illas investigandas incumbunt S. Jo. Chrysostomus; *Mysteria veritatis margaritha fuat, quia sicut margaritha inclusa cochleis, posita sunt in profundo maris, sic mysteria Divina verbis inclusa, posita sunt in altitudine sensûs sacræ scripturæ.*

Luca. 1. 38. S. Pet. Chr. ser. 142.
S. Scriptura
S. Io. Chrys. Hom. 1. in Matth.
Orator
Prov. 25. 12
Beda in hunc loc.

Maria V.

239. Concha clausa epigraphen sustinet, GEMMAS AD APERTA RECLUDET. Eruditi & facundi Oratoris labia, si aperiantur, pretiosissimorum unionum gazophylacium non immeritò videri possunt. Id quod D. Salvator Card. hoc disticho innuit

Quas claudunt, adaperta dabunt conchilia gemmas:
Eloquio gemmat Rhetor & ipse suo.

Huic symbolo sacræ Litteræ his omninò verbis satis dilucidè subscribunt: *Margaritham fulgens qui arguit sapientē,* Ex verò Bedâ Interpr. *Rectè Doctor eruditus margaritho fulgenti assimilatur, quia dum emendationem morum, dum supernorum scientiam desiderantibus, ac piè quærentibus animis ostendit, quasi aureo ornatui majorem insuper, gratioremque fulgorem gemma ardentis adnectit.*

Buteo hym Grap 130. S. Damasc Orat 11. de Nat. V.

240. Margaritha, in patentis conchæ sinu spectanda, epigraphen tenet; COELO FOECUNDA PARENTE Ita Maria Virgo Spiritûs sancti rore plena Divinam margaritham, Christum, enixa est. Unde à Buteone vocatur *Cochlea purissima Divina Margaritha.* Et â S. Joanne Damascêno, *Concha, unionem in purpurio colore natantem, exhibens.* Emblematis mentem explicans P. Masenius, canit;

Maria V.

Unio, quem rutilo pariunt conchylia sole,
Conceptus tenui rore parente fuit.
Sic fœcunda suum peperit dum Virgo Tonantem:
Sol Deus, IESUS unio concha parent.

241 Concha unionem purpureo colore natantem exhibet, cum lemmate; IN CANDORE RUBOR. Ita prorsus Maria Virgo, ceu concha candidissima, Christum Divinum Unionem, è Cruce depositum, proprio perfusum cruore, portavit, ulnisque virgineis excepit. Ut adeò rectè à Buteone cognominetur *Concha, quæ Divinam purpuram regi virtutum sanguine suo coloravit.* Et à S. Epiphanio *Concha marina veri unionis ex cœlesti fulgore & pur-*

But l. c. S. Eprem. de Marg. pret.

Mundi Symbol. Picine lis & Aug. Erath. Tom. I.

pureo latice procreati. Rursus P. Jacobus Masenius, Emblematis author;

purpureos inter latices natat unio candens,
Cumque nitore rubet cumque rubore nitet.
Virgo cruentatam sobolem dum sustinet ulnis,
Quàm similis conchæ tum fuit illa rubra!

Maria V

224. Margaritham, è mari elevatam, hoc lemmate insignies, DANT MARIA GEMMAS. Mariam Virginem ceu amplissimum virtutum omnium pelagus, hoc Emblema spectat; quippe quæ nobilissimam Verbi Divini Gemmam procreavit. Ut adeo à S. Epiphanio verè cognominetur *Mare spirituale habens Gemmam cœlestem Christum.* Vel certè maris nomine mundum intelliges, è quo Deipara Virgo, ceu hominum gemma, prodiit. In hunc sensum canit P. Masen.

S. Epiph. Orat. de Deipar.

Impuro rutilam quis speret ab æquore gemmam?
Sunt tamen æquoreo munera fusa salo.
Prodit ab impuris Virgo majoribus insons,
Nonne iterum gemmam fundere credis aquas;

243. S. Franciscus Borgias, à Clemente X. inter Divos Cælites relatus, ob insignem humilitatem margarithæ se non absimilem probavit, quæ in concha sua delitescens, à Monacensi Societatis Jesu Collegio epigraphen cepit; PRETIOSA LATENT. Sapienter dixit Theodidactus noster Kempensis; *Si vis utiliter aliquid scire & discere, ama nesciri & pro nihilo reputari.* Emblemati explicando sequentem de S. Francisco Borgia inscriptionem accipe?

Homilitas
De Imit. Christi l. 1. c. 2.

In Regium stemma Franciscū sors nascendi inseruit:
Hinc multum fortunæ debuit.
Huic ut solveret, sua illam habere jussit;
Togam, galeam, Coronam maluit abjicere,
quam accipere:
Auream scilicet suppellectilem,
adeo gravem.
Purpuram pullâ illustravit togâ:
Tunc se nobilissimam fore ratus, si vilissimis
serviret.
Latebras quæsivit, & singulorum oculis patuit.
Lucem fugit: & nulla umbra secuta est.
Cùm se peccatorem diceret, Sanctus audire meruit
Omnes Francisco meliores: optimus omniū ipse fuit.
E Tenebris illuxit clariori
Fugiendo honores, incurrit. &c.

244. Quidam Serenissimo Bavariæ Duci & Electorali Successori, Maximiliano Emanueli, etiamnum adolescenti, futuram ætatem felicissimam vaticinatus, margaritham expressit quæ intra conchæ sinum recumbens, solem spectabat allucescentem, cum lemmate AD SUMMOS CRESCIT HONORES. De S. Joanne Baptista hoc symbolum intellexeris, qui necdum in orbem hunc genitus, id encomii ab angelo retulit *Erit magnus coram Domino* vix autem maternum uterum egressus, adeò manifestos futuræ sanctitatis radios spargit; ut vicini omnes attoniti passim de illo inter se quærerent, *Quis putas puer iste erit?* Tandem verò honorem & elogium illud amplissimum ab ipsomet Servatore est assecutus; *Amen dico vobis non surrexit major inter natos mulierū Ioan. Baptista.* In S. Joannis Baptistæ laudes prolixus S. Petrus Chrysol, *Joannes* inquit, *schola virtutum magisterium vitæ, sanctitatis forma, norma justitiæ virginitatis speculū pudiciæ titulus, castitatis exemplum, pœnitentiæ via, peccatorum venia, fidei disciplina: Ioannes major homine, par Angelis, legis summa, Evangelii sanctio, Apostolorum vox &c.*

S. Joan. Baptista
Luc. 1.
Math. 11. 11.
S. Pet. Chry serm. 17.

Mariæ V. Conceptio

245. Petrus l'Abbe Mariam Virginem sine labe originaria conceptam, margarithæ symbolo repræsentavit; quæ in conchæ utero recumbens, epigraphen habuit; INTRA UTERUM JAM PURA

RA FUI. S. Vincentius Ferterius. *Ne credatis*, inquit, *quod fuerit sicut in nobis qui in peccatis concipimur, sed statim ac anima* (Mariæ Virginis) *fuit creata fuit sanctificata, & statim Angeli in cœlo celebrârunt Festum Conceptionis.* En! clarissimum ex Sacro Prædicatorum Ordine defensorem & assertorem Conceptionis immaculatæ: nisi fortassis dicere ausis, Angelos in cœlo celebrâsse festum Conceptionis maculatæ.

S. Vinc. Ferr. serm. 2. de Nat. Virg.

246. Concham, margarithâ suâ spoliatam, hoc lemmate donavit Petrus l'Abbe; EXUVIIS DEBETUR HONOS. Hinc disces, Sacris Divorum Cœlitum Reliquiis, tametsi animâ, ceu pretiosâ hominis margarithâ, careant, plurimos deberi honores. S. Joannes Chrysostomus; *Pretiosa*, inquit, *sunt corpora Martyrum, quoniam plagas pro Domino susceperunt, & quia stigmata propter Cristum membris sint impressa ferunt, & sicut corona regalis undique decorata fulgores varios emittit, ita & Sanctorum Martyrum corpora, sicut pretiosis lapidibus, acceptis pro Christo vulneribus distincta omni regum diademate pretiosiora & spectabilia redduntur, &c.*

Reliquiæ SS.

S. Io. Chrys. Orat. in 7. ss. ... ac ... abab.

247 Petrus l' Abbe margaritham in conchæ sinu absconditam pinxit; cum lemmate, AMANT PRETIOSA LATERE. Hominem, solitudinis & sanctæ quietis studiosum, hæc imago adumbrat. Origines; *Quamdiu quis permistus est turbis, & in multitudine fluctuantium volutatur, non vacat soli Deo, nec segregatus est à vulgo, nec potest esse sanctus.* In rem præsentem canit Emblematis Author;

Solitudo.

Origenes Hom. 11. in Levit.

Vilia quaque patent; sed amant pretiosa latere:
Qua gemma est, floccus, ni latuisset, erat.

248. Concha, tametsi unione suo spoliata, seipsâ tamen satis adhuc pretiosa & dives est. Unde lemma, DIVES, & ORBA EST. Verbis ex illo Petri l'Abbe Hexametro desumptis;

Exuviis suus haret honos; & dives & orba est.

Idipsum de SS. Reliquiis dixeris, quæ, tametsi animâ, ceu gemmâ hominis pretiosissimâ, spoliatæ, adhuc tamen miraculis & Fidelium cultu sunt locupletes. Disertè S. Jo. Chrysostomus; *Sanctorum non modo corpora, sed & ipsi loculi & monumenta spirituali gratiâ conferta sunt. Utilis igitur cunctis hic thesaurus est, & refugium salutare, &c.*

SS. Reliquiæ.

S. Chrysost. Homil. in S. Ignat. M.

249. Experimentis comprobatum est, pulverem margarithæ contusæ præsentissimum esse remedium ad restaurandas ægrotantium vires; planè ut & moribundo & spiritum properantem ægrè trahentes resuscitare videatur. Ita evenit, ut, quæ modò candore suo formâque admirabilis, inter divitias Regum habebatur jam fracta censeatur melior. Unde Serenissimus Philotheus margarithæ etiamnum integræ subscripsit; FRACTA TAMEN MELIOR. Quid Jesu Christo, Servatore generis humani, præstabilius; quid ore illo suavius, pulchriusque? Et tamen ejus corpus, supplicio Crucis fractum, unicum omnium nostrarum ægritudinum dolorumque remedium est, quo recuperamus integram animæ valetudinem, variis antea turbatam sceleribus. S. P. Augustinus; *Ecce Christus passus est: ecce mercator ostendit mercedem, ecce pretium quod dedit, sanguis ejus fusus est. In sacco ferebat pretium nostrum, percussus est lanceâ, fossus est saccus, & manavit pretium orbis terrarum.* Emblematis Author mentem suam hoc epigrammate explicat;

passio Christi

S. Aug. in Ps. 21.

O quem te memorem, JESU pulcherrime! vincis
Formâ omnes, similes os humerosque Deo,
Non aquant tua labra rosa, non lilia dentes,
Non oculos flamma, non ebur omne manus.
Qualis in ore decor! lata quis frontis honores!
Quanta nitet vultûs gratia blanda tui!
Si tamen hoc homini liceat dixisse misello,
Pulchrior es, JESU, si Cruce fractus obis.

OPALUS.

Cap. XXVI.

250. OPalus nobiliorum gemmarum colores omnes in se uno complectitur. S. Isidorus de illo testatur; *Opalus distinctus diversarum colore gemmarum. Est enim in eo carbunculi tenuior ignis; amethisti fulgens purpura, smaragdi nitens viriditas, &c.* Unde Lucarinus Opalum hoc lemmate insignivit; ET NITOR, ET COLOR PRETIOSISSIMARUM. Maria Virgo, instar perfectissimi opali, omnes illustriorum animarum virtutes in se unâ cumulatas habet. S. Bernardus in illud Siracidis commentatus, *In plenitudine Sanctorum detentio mea*; ait; *Vere ei Sanctorum plenitudo: quia ei non defuit fides Patriarcharum, spes Prophetarum, zelus Apostolorum, constantia Martyrum, castitas Virginum, nec puritas Angelorum.* Et S. Laurentius Justinianus; *Meritò quidquid honoris, quidquid felicitatis habetur in singulis, totum abundat in Virgine.* Porrò si metaphoram illam, Sacris Literis admodum familiarem, præsupponas, nimirum, sanctas hominum animas ob virtutis suæ splendorem cum gemmis comparari; non abs re dixeris, S. Joannem Evangelistam opalo persimilem esse, quippe in quo uno Virginum puritas, pœnitentum mortificatio, paupertas Confessorum, laurea Doctorum, labores Apostolorum, fortitudo Martyrum, elevatio Prophetarum, &c, ob complures Ecclesias in Asia fundatas, gloria Patriarcharum reperiuntur. Atque adeo in pretiosissima hac anima cumulatè resplendent *& nitor, & color pretiosissimarum.* Eodem planè argumento Lex vetus Summum Pontificem Oniam his omninò encomiis celebrat; *Quasi stella matutina, quasi luna plena, quasi Sol refulgens quasi arcus refulgens, quasi flos rosarum, quasi lilia, quasi thus redolens, quasi ignis effulgens quasi vas auri solidum, ornatum omni lapide pretioso, &c.*

S. Isid. l. 16. c. 12.

Mariæ V. excellentia.

S. Bern. in Eccl. 24. 16

S. Laur. Iust. ser. de Assumpt. Ma.

S. Jo. Evangelist

Eccl. 50. 6.

251. Gemmarius inter cæteras opali proprietates hanc mirificè extollit, quod bajuli sui visum acuat, & circumstantium oculos efficiat obscuros ac hebetes. Unde etiam ab illo cognominatur *Patronus furũ*

Asseritur furum tutissimus esse Patronus.
Nam se gestantum visus conservat acutos;
Ac circumstantes obducta nube retundit.

Ita omninò astutia terrena intellectum humanum ad sophismata & paralogismos adeo vafros acuere novit, ut, qui illos proponunt, plurimum inde capiant utilitatis; pars verò adversa extremam perniciem. In hoc artificio mirificum se exhibuit Jacob, quando cum Labano de agnis multicoloribus, in mercedem suam accipiendis, paciscebatur. Tantum enim acutissimi judicii sui lumen in eo pacto demonstravit, ut Labanus videri potuerit penitus excæcatus. Unde inscriptio Gemmæ huic indita; DAT LUMEN, ET AUGET, vel ut meo D. Carducio placet; ADSTANTES TENEBRIS, GESTANTES LUMINE DITO. Vafritiem ac fallaciam genuinè depingens Magnus Augustinus, ait; *Fallacia est, per quam moribus deceptoris veritas palliata, vel odium alterius, vel proprium commodum intendit.*

Astutia.

Gen. c. 30.

S. Aug. l. de definition.

SAL.

Cap. XXVII.

252. BErcorius salis ethymologiã quærenti respondet; *Sal à saliẽdo dicitur, eò quod ab igne exiliat licet enim sit ignea natura, ex igne tamen refugit & resultat.*

Bercor. l. 13 Reduct. 220.

Impatiens.

filtur. Atque adeò sal, naturâ suâ igneus, ignis tamen impatiens, in eo exilit ac resultat, unde lemma; AB IGNE RESULTAT. Eadem hominis cholerici natura est, qui doctrinas aut correctiones, ab aliorum charitate proficiscentes, impatientissimè refugit. Tali humore insaniebat Agar, quando Saræ, Dominæ suæ, verbulis nonnihil castigata, mox instar salis stolida efferbuit, & è nobilissimâ Abrahami domo fugam capessens, desertum petiit. Holofernes, cum sapientissimo Achioris consilio sincerè commonefieret, mox in furorem actus, ministrum, tantopere fidelem, hostium injuriis, captivitati, & mortis præsentissimæ periculo exposuit. S. Hieronymus; *Paulus Apostolus*, inquit, *inimicus factus verba dicens Salvatoris; quia dura videbantur eloquia, plurimi discipulorum retrorsum abierunt. Unde non mirum, si & nos ipsi vitiis detrahentes, offendimus plurimos.* Portò si Emblematis mentem in bonam partem interpretari libeat, haud incongruè dixeris, salem, ex igne resilientem, hominis justi esse symbolum, cui solenne est, malevolorum insidiis & violentis assultibus terga obvertere. Ita Joseph ab adulteræ tentamentis solâ fugâ sibi consuluit. Job, ad blasphemiam ab uxore irritatus, eam falsè à se repressit. David, cum ab amicis ad ulciscendi libidinem stimularetur, fortiter obluctatus est. Matthias, ne patriæ, penitus corruptæ, idololatriis contaminaretur, animo non minus pio, quàm generoso ex illa profugit, &c.

Gen 16.

Iudith 5.

S Hier. Ep. ad Marcell.

Vitium superatū.

253 Sal ex aqua marina conficitur, quæ propè littus certo numero in foveas quasdam congregata, sub Solis calore indurescit, ac condensatur. Unde lemma; DURATUR vel GELASCIT AB ÆSTU. Ita omnino mens ingrata, quo majore amoris ac beneficentiæ Divinæ calore recreata, tantò magis in flagitiis suis obdurescit. Rubenus hanc ingratitudinis notam pectori suo inustam habuit, quando regni & sacerdotii primogeniturâ à Deo honoratus, in tanti beneficii vicem, Deum ac patrem suum gravissimâ incestûs perpetrati offensâ lacessivit. Unde verba illa, in ipsius laudem pronunciata; *Prior in donis, major in imperio*, à Ruffino ita traducuntur, *Durus in conversatione, & durus temerarius contumeliam irrogasti*. Et à contextu Græco; *Durus ad ferendum, & durus pervicax fecisti contumeliam.* Idipsum Deus Israëlis populo his omnino verbis exprobravit; *Saturavi eos, & mœchati sunt.* In hunc locum S. Hieronymus; *Audiant hoc*, inquit, *qui accepsis à Domino divitiis incubantes luxuriæ deserviunt.*

Ingratus.

Gen. 49. 5.

Hieron 5. 7

S. Hieron in hunc loc.

254. Indies cernimus, salem violento igni resistere, ac integrum ex illo prosilire; qui tamen ipse, in aquas projectus liquescit ac consumitur. Cui proinde subscribes; LIQUESCIT IN UNDIS. Quot, obsecro, violentis tyrannorum flammis generosissimè sunt obluctati, qui tandem intra spumantes Veneris undas jacturam fecêre miserrimam! *Quanti & quales* (S. Cypriani lamenta sunt) *post confessionum calcata certamina, post magna & mirabilia undequaque monstrata, noscuntur cum his omnibus naufragasse? Quantos leones domuit una muliebris infirmitas delicata! &c.* Portò hac salis icone fucatos amicos experiri licet, qui, adversitatum oceano altius inundante, à pristinis suis obsequiis deficiunt & ex oculis se subducunt. Opportunè Aloysius Novarinus, *Sal in aquam conjectum, liquescit, & perit & amicitia sæpè adversitatum fluctibus, quibus amicus jactatur, absumitur.*

Libidine victus.

S. Cypr l. de sing. Cleric.

Amicus falsus

Aloys. Novarin. Tom. 1. Adag. n. 942.

255. Inter primas salis virtutes numeratur, quòd carnes à putredine conservet. S. Isidori de illo verba sunt; *Corpora defuncta à putrescendi labe vindicat, ut durent.* Unde lemma; A PUTREDINE SERVAT. Haud aliter bonus Prælatus, sancto zelo, & discretâ agendi acrimoniâ imbutus, subditos suos ab omni virtutum interitu, & impuritatis aut scandali fætore præservat. Optime dixit S. Hilarius, *Apostoli, & cæteri homines Apostolici, sunt immortalitatis & incorruptionis sanctores: hanc enim conferunt iis, quibus eorum sermo aspersus est.*

S. Isid. l. 16. c. 2.

Prælatus.

S. Hilar Can 4 in Matth 5 13

256. Tametsi carnes salis virtute à putredine præserventur, corruptæ tamen ac putrefactæ, nihil ab eo juvari aut restitui possunt. Atque adeò PUTRIDA NON REPARAT. Sancta documenta id solum auxilii afferunt, quod hominum animas à vitiorum putredine servent; ad easdem in flagitiis corruptas ac putrefactas, Apostolica industria juvare nequit, solaque omnipotentia Divina ad arduum hoc negotium conficiendum requiritur. S. Chrysostomus, in illa D. Matthæi verba commentatus, *Vos estis sal terræ*, ait; *Quid igitur? ipsi ne putrefacta medicati sunt? nequaquam: neque enim fieri potest, ut ea, quæ jam corrupta sunt, salis perfricatione reparentur: liberare quippe à putredine peccatorum, Christi virtutis est.*

Diligentia humana.

S Chrysost. Hom. 15 in Matth.

257. Sal, ut carnibus & cibis condiendis deserviat, duritiem suam exuere, & in humorem mollissimum converti debet: cibos enim nonnisi liquefactus penetrare valet. Quare meus D. Carducius salem hoc epigrammate loquentem sistit; ELIQUOR UT PROSIM. Bonus Prælatus ideæ loco salem sibi ob oculos statuat, ut omni elatione ac superbiâ, veluti individuâ dignitatum comite, procul abjectâ, charitatem induere, ac subditorum infirmitati consulere discat; possitque de se ipso cum Apostolo affirmare; *Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum, ut omnes facerem salvos.* Id est, interprete Magno Augustino, *Omnibus omnia factus sum, non omnia mala hominum fallaciter agendo sed aliorum omnium malis omnibus, tanquam si sua essent, misericordiæ medicina diligentiam procurando.*

Prælatus connivendo prodest.

1. Cor 9 19.

S August. Ep. 19. c. 3.

258. Salis virtute res, naturâ suâ fluidæ & molles, condensantur & exsiccantur. Cui proindè D. Carducius hanc epigraphen subdidit: CONTRAHIT, seu DENSAT, ET EXSICCAT. Omne Patris spiritualis, Prælati, aut Prædicatoris munus in eo versetur, necesse est, ut subditos, ingenio suo labiles, & ad obvia quævis peccata fluidos, in virtute confirmet. Animo optimo, vereque Apostolico S. Petrus; *Charissimi*, inquit, *obsecro vos, abstinete vos à carnalibus desideriis.* Enimverò, *Apostoli*, asserente Magno Augustino, *destructo regno peccati germen vitiorum compescebant.*

Prælatus refrænat à vitiis.

1. Pet. 2 11.

S Aug. in hunc loc.

259. Ignis natura in sale deprehenditur: nam, quod Plinius observat, sal instar ignis calefacit, incendit, & adurit; simulque virtute prorsus igneâ consumit & exsiccat. Ut adeo opportunè inscripseris. URIT, ET EXSICCAT. EN! vivam libidinis ideam! hæc enim humanis visceribus calorem venenatum inspirat, exsiccat, & malè cautos in extremum vitæ discrimen conjicit. Dilucidè Magnus Augustinus; *Concupiscentia mala quasi ardor est ignis. Ignis consumit vestem, libido adulteris consumit animam.* Unde de fœmina lasciva canit Poëta;

Libido.

S Aug in Ps 57.

---- Hæc quamvis validum, sine torre, maritum
Urit & exsiccat, citiusq; senescere cogit.

260. Duo elementa, implicabilem antipathiam inter se fovere solita, miro fœdere in sale reperiuntur conjuncta. Sal enim simul totus est ignis, & totus aqua. Testem se jungens S. Hilarius, ait; *Sal est in se uno continens aquæ & ignis elementum.* Unde epigraphe; AQUAM NECTIT, ET IGNEM. Siquidem in igne fervorem justi zeli, & in aqua moderatum clementiæ refrigerium exprimere liceat, certè bonus Prælatus in sacris Litteris admodū

S Hilar. Can 4 in Matth.

Digitized by Google

Math 5.13 Clementia cum rigore. S Greg. Pap 2 p Pastor. cap. 11.

congruè cum sale comparatur; *Vos estis sal terræ*. Io illo cum ardor non destruens, & misericordia non corrumpens, temperamento justissimo, conveniant, necesse est. In hanc rem explicatissima S. Gregorii verba ita habeto. *Sit itaque in corde boni Prælati, amor, sed non emolliens: sit rigor, sed non exasperans, sit zelus, sed non immoderatè sæviens: sit pietas, sed non plus quam expediat, parcens; ut, dum se in arce regiminis justitia & clementia permisceant, is, qui præest, corda subditorum & terrendo demulceat, & tamen terroris reverentiam demulcendo constringat.*

Prudentia. Abulensis in Matth. 5 13.

261. Dapes, naturâ suâ insipidæ, & palato insuaves, salis beneficio ita feliciter condiuntur, ut prorsus nobis accidant amœnæ, dulces, & pretiosæ. Unde epigraphen adjeci; REDDIT SAPIDAS ESCAS. Vel; SAPIDAS PRÆPARAT ESCAS. Prudentia & discretio salis munere defunguntur, quippe à quibus omnia nostra verba & operationes gratiam ac condimentum recipiunt; Abulensis. *Sicut sal omnibus cibis saporem dat, ita & prudentia omnes actus nostros modificat, ac sapidos reddit. Unde sapientiam vulgariter sal appellare solemus: & Apostolus dixit;* Omnis sermo vester sale conditus sit. *Coloss. 4. 6. Id est omnia verba vestra cum discretione proferantur, &c.*

Zelus moderatus. S. Bernard. Epist. 14. ad Hugonem.

262. Salem omnino admodum cautâ ac prudente cibis aspergi oportet; nam moderatè applicatus, eos condit ac perficit; superfluus verò ingratos & insipidos reddit. Unde D. Carducius satis voce subscripsit; OBSUMINI TEMPERET USUS. Ita sanè boni Prælati zelus ad dimensum in subditos dispensari debet; nam plus æquo affusus, humanam mentem exasperat, & affectus pessimos sortitur. Verissimè Claræ vallensis Abbas, *Habeat charitas zelum, sed adhibeat pro tempore modum severitas; Censura quidem nunquam remissa, intermissa tamen plerumque plus proficit, &c.*

consilium.

263. Sicut sal homano victui CONDIMENTO, NON CIBO est; ita acroamata, sales, facetiæ, paralogysmi, lemmata, cæteræque argutiæ in colloquiis familiaribus non temerè aut intempestivè, sed admodum sobriè ac prudenter inspergi debent; quippe quæ auditorum animis recreandis tantum, non verò pascendis deserviunt. Opportunissimum D. Pauli consilium est; *Sermo vester semper in gratia sit sale conditus:* Id est, interprete P. Aloysio Navarino, *Sal optimum ciborum condimentum est, si moderatè adhibeatur; si nimis, cibos perdit: idem in sermone fiat, aspergatur sermo sapientia, non obruatur.*

Horat l 1. Ep 2. ad Loll.

264. Modicum salis, in ollam ebullientem sparsum, mox illam, subsidentibus paulatim spumis, defervescere facit. Unde meus D. Alexander Luzon de Millares Emblematis loco manum pinxit, quæ ebullienti aheno salem aspergens, epigraphen legendam offert; QUAM CITO SUBSIDIT? Ita affectibus tuis, ceu aquis ebullientibus, facilè terminum, modumque constitues, si illos longioris moru læ, aut maturi consilii sale asperseris: ut enim nihil unquam injustum aut pernitiosum decernas, in omnibus rationem ducem sequaris, & tempus in consiliom advoces, necesse est. Opportunè monet Horatius;

Ira furor brevis est, animum rege, qui nisi paret,
Imperat.

Senec l 2. Nat quæst cap 41.

Optimo proin consilio Augusto Cæsari suadet Athenodorus, ne quid iratus decerneret prius, quàm viginti quatuor alphabeti Græci literas ex ordine recensuisset. Ex proposito congruè ad propositum nostrum quærit Seneca; *Quare id fulmen, quod solus Jupiter mittit, placabile est, perniciosum id, de quo deliberavit, & quod alus quoque Diis auctoribus misit? respondit. Quia Jovem, id est, Regem prodesse etiam solum oportet; nocere, nonnisi cum pluribus visum est. Discant hoc, quicunque magnam potentiam inter homines adepti sunt, sine consilio nec fulmen quidem mitti. Advocent, considerent multorum sententias, placita temperent, & hoc sibi proponant, ubi aliquid percuti debet, nec Jovi quidem suum satis esse consilium.*

SAPPHIRUS.

Cap. XXVIII.

Lud Alcaz. in Apocal. c. 21 vers 20 notat. 9

265. SApphirus, cærulo & aureis punctis collucens, cœlum stellatum imitatur. Unde gemma hæc apud gentiles summo habebatur pretio; & quia illam Diis gratissimam credebant, sacrificia ac dona sua non aliis, quàm sappharinis vasis offerre sunt soliti. Veteres quoque Philosophi docuerunt, sapphirum Regibus & Pontificibus plurimum convenire. Has tamen prærogativas longè superat, quod eadem gemma, è communi omnium sententia, *homines ad pietatem, constantiam, ac pacem, & effrenatarum appetitionum cohibitionem inclinet*; uti disertis his verbis testatur P. Ludovicus Alcazar. Cui proinde Lucarinus hanc epigraphen pro meritis subjunxit; PIUM REDDIT. Inde disces, jugem cœli & æterni præmii memoriam tantum in pectore bumano posse, ut eidem vivos pietatis ac devotionis sensus ingeneret. Juvenis Symphorianus, ne inter carnificum rabiem ac supplicia gravissima languesceret, hâc suæ clarissimæ Matris cohortatione, ceu antidoto præsentissimo, erectus est; *Nate, Nate, memento æternæ vitæ, cœlum suspice, & ibi regnantem intuere.* Atque adeò è solo illo aspectu maximas vires, & victoriæ certissimæ triumphum filiolo afflicto pollicebatur. Hortante Magno Augustino, *Totum nunc desiderium nostrum non sit, nisi in cœlum.* Torquatus Tassus Sophroniam; generosissimam fœminam, introducit, quæ miserum Olyndum ad extremas calamitates perferendas extimulans, cœlestem mercedem ante ejus oculos posuit, è cujus aspectu devota suspiria, sanar voces; & mortem generosam conciperet.

Præmium cœleste.

Breviar. Rom. 22 Aug.

S Aug serm 49 de Temp c 10

Tass Gerus. Liber. Cant 2. stanz. 46.

—— Che non ramenti
Qual Dio prometta à i buoni ampia mercede?
Soffri in suo nome, e fian dolci i tormenti,
E lieto aspira à la superna sede,
Mira il ciel com' è bello, e mira il sole,
Ch' à se par che n' inviti, e ne console.

Plin l. 37 c. 9. S Isid l. 16. Etym c 9. Mardob c. 51. Dactilotheca.

266. Tametsi Physici circa sapphiri colores nonnihil diversi sint, in cæruleo tamen, quo cœlum serenum imitatur, omnes concordant. Plinius de illo scribit; *Cærulea & sapphiri.* S Isidorus; *Sapphirus cæruleus est cum purpura.* Et Mardobæus;

Sapphiri SPECIES digitis dignissima Regum
Egregium fulgens, puroque SIMILLIMA COELO.

contemplativus. Hug. Vict l. 3. de Best. circa cap 58.

Hinc Emblematis construendi occasionem mutuans, epigraphen subjunxi; SPECIE SIMILLIMA COELO. Vel ut Carducio placet, COELESTI FULGURAT ORE. Ita Dei servus, à negotiis terrenis penitus alienus, affectus suos cœlo conformes ducit. Hugo Victorinus; *Sapphirus, qui talem habet colorem, qualem habet cœlum cum est serenum, significat illos qui in terra adhuc positi, intendunt cœlestibus & cunctis terrena despiciunt, &c.*

Justus proximis suis utilis

267. Cæruleus Sapphiri color adeò vivax est, ut eundem etiam in res vicinas transfundat. Unde lemma; QUÆ TANGIT, COOERULA REDDIT. Haud aliter Justus, cœlesti virtutum splendore insignis, eundé optimâ voluntate cum proximis suis cõmuni-

Phil Carp in cap 5. Cantic.

fuiscommunicat, & ad cœlestis gloriæ felicitatem perducere conatur. Philu Carpanus; *Ut Saphyrus, quæcunque proxima attigerit, similia sibi reddit ac trahit; sic & Beatorum chorus, mutuâ charitate sibi invicem adhærentes, semet & alios sanctâ disciplinâ atq; instructione ad cœlorum regnum perducere nituntur.*

Abulens in c 28 Exod.

268. Variis quidem dotibus saphirus est locuples; inter cæteras tamen, Abulensi teste, cor confortat, timorem reprimit, ac veneni vires debilitat. *Confortat cor, valet contra timorem, contra venenum.* Unde Emblema; FERT GAUDIA CORDI. Et verò si cæruleus Sapphiri color cœlestis felicitatis adipiscendæ spem significet, admodum opportunè meus Richardus Victorinus In hæc verba concludit; *Sapphirus, qui cælo sereno similis est, cœlestium bonorum signat spem.* Itaque bonus Christianus diversis ærumnis, imminentium calamitatum terrore aut præsentissimi veneni amaritie infestatus, oculos ac mentem in cœlestem hunc sapphirum defigat, minimè dubius, paulò post vires cumulatissimas sibi affuturas. Id probè perspectum habuit Machabæa Parens, quando filiolum suum unicum inter lethales cruciatus his omnino vocibus erexit; *Peto nate, ut aspicias cœlum, ita fiet, ut non timeas carnificem istum.*

Rich Vict. in Apocal. 21.

Cœli contemplatio confortat.

2 Mach 7. 28.

269. Quædam Sapphiri species, tametsi cœrulo suo cœlesti gaudeat, plurimis tamen maculis obscurioribus, ac penè in nigredinem deficientibus, distinguitur. De illo S. Ambrosius; *Sapphirus cærulei coloris est, sicut hyacinthus, sed guttas habet inter mixtas ejusdem coloris, sed nigrioris.* Unde inscriptionem subjunxi; FRA L' AZZURRO DEL CIEL LE MACCHIE HA' SPARSE. Id est; SUB COELI SPECIE NÆVOS. Religiosis illis hæc imago intendit digitum, qui ad vitam contemplativam applicati à curis mundanis, contentionibus, mercaturis, aliisque sæcularium negotiis, ceu totidem maculis à spiritus sui serenitate miserrimè sese distrahi patiuntur. Eodem omnino sensu Emblematis hujus mentem interpretatus S. Ambrosius, ait; *Videntur mihi per hunc lapidem quidam viri designari, cœlestia quidem desiderantes, sed in sæcularibus actibus adhuc occupati, ex qua occupatione quasdam maculas contrahere videntur, &c.* Carducius Eodem Emblemate adversùs Religiosos, in aulis nimium quantum occupatos, utitur;

S. Ambr c. 21. in Apoc

Religiosus sæcularizans.

S. Ambr in hunc loc.

Fuscatur maculis saphyri cærula forma:
Religio ex aulis sic maculata redit.

SARDIUS.

Cap. XXIX.

270. S. Isidorus Abulensis, Bartholomæus Anglicus, Cornelius à Lapide, cæterique omnes, in Sardio colorem purpureum & igneum deprehendunt. Arias Montanus censet, Sardii nomen ideo sanguinis vocabulo affine esse, quod sanguine tinctus videatur, nec à Rubino differat. Andreas Cæsariensis ait; *Sardium fulgido, pellucidoque colore ignem æmulari.* Unde hoc lemmate Sardium insignivi; IGNITA LUCE CORUSCAT. Sancti Martyres hanc ideam sibi propriam vendicant, qui sanguinis sui ostro perfusi, immensum ac clarissimum lumen sparserunt. E Richardi Victorini sententia, *Sardius, qui rubet, passionem exprimit*; cui etiam Beda, Hugo Cardinalis, & Hugo Victorinus suffragantur, Aretas in sardio genuinam S. Philippi Apostoli effigiem deprehendens, ait; *Sardius fulvo colore prosiliens, Philippum propter ignitum erga Christum affectum demonstrat.* Didacus Castilius Rubeni nomen opportunissimè Sardio incisum dicit; sicuti enim gemma ista rubea, ignea, & penitus diaphona apparet, ita illius incestum ac libidinis flammas mundo non sine maximo rubore fuisse manifestatas. *Æquum erat,* inquit, *ut illius nomen scriberetur in gemma, qua nimis esset translucida. Ea enim est peccati natura, & proprietas, ut apud omnes se manifestum faciat.*

And Cæsariensis in Apocal cap 66

SS. Martyres.

Rich Vict. cap 21. Apocal Hug Card. in eund loc Hug Vict. l. 3.

de Beß c 58

S. Philippus.

Areta in c. 63 Apocal

Rubenus

Didac, Castil. de vita Aaronis V. 17. n. 31.

271. Inter cæteras Sardii virtutes, à Dioscoride enumeratas, Abulensis etiam hanc recenset, quod in humano pectore lætitiam excitare, ac *gaudium accendere* soleat. Proinde illum hoc lemmate exornavi; FERT GAUDIA CORDI. Conscientia humana hoc sardii symbolo significatur; utpote quæ charitatis igne erga Deum & proximos inflammata, omnem impuritatem detestatur, & munditiam, ceu unicum lætitiæ fontem, colit Meus Concationicus D. Matthæus Bossius, de veris animi gaudiis disputans, *Primum gaudium,* inquit, *emanat de puritate, ac splendore conscientiæ, quæ præsertim nihil fœdum, nihil suspectum, nihil formidolosum intus habet. Hanc si quis possidet, suo testimonio semper est lætus* Reliqua, prolixè in hanc rem ab ipso allata, digna omninò sunt, quæ lector benevolus examinet.

Conscientia munda.

D Matth Boss diss 2. de veris animi gaudiis.

Abulensis loc. cit.

272. Eadem gemma omnem ex animo nostro formidinem excutere, ac *timorem depellere* solet. Ut adeo opportune inscripserim; VILES EXPELLO TIMORES. Siquidem in flammeo & rubente sardio genuina charitatis effigies reluceat, haud incongruè dixeris, ab illa, intra animum nostrum receptâ, omnem timoris umbram proscribi. Enim verò Apostolo asserente. *Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem.* In hunc locum Beda; *Præscatium adversitatum timorem perfecta charitas ejicit ex animo: quam habebat, qui dixit. Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas &c.*

Charitas.

1. Ioan 4, 18 Beda in hunc loc.

237. Dioscorides, superiore numero adductus, docet, gemmam illam *acuere mentem* & ingenium. Unde illam hoc epigrammate distinguès; MENTI NOVUM ACUMEN. Vel ut Carducio placet; PERFICIT INGENIUM. Quia vero Sardius colore sanguineo & flammeo constat, idcircò illum calamitatis, infirmitatis, cæterorumque suppliciorum typum interpretari licet, quæ humanum intellectum, hactenus in virtutis ac Dei cognitione caliginosum, acuunt, ac perspicacem efficiunt. Paulus in rebus Divinis penitus excæcatus, Christianorum hostis acerrimus audit; at postea Providentia Divina, *ut ad meliora accederet, eum,* asserente Venantio, *per cæcitatis amaritudinem castigavit, & corporale lumen obduxit, ut ei spirituales oculos aperiret.* Pharao, affluente prosperitate, in sacrilegas has voces erupit, *Nescio Dominum.* At horrendo ranarum flagello nonnihil percussus, oculos aperuit, statimque Moysen & Aaronem ad se vocatos, humillimis his precibus convenit; *Orate Dominum, ut auferat ranas à me.* Ad hoc propositum Origenes; *Ecce, inquit, Pharao durissimus, tamen proficit verberatus. Ante verbera Dominum nescit, verberatus supplicat pro se Dominum rogat.* Verissimè adeo dixit S. Gregorius Nazianzenus; *Ingenium acuit dolor.*

Diosc l. 6.

Calamitas acuit mentem.

Venāt Hon de Orat. Dom.

Exod 5. 2.

Exod 8 8. Orig Hom. 3. in Exod.

274. Sardius vicino pectori humano suas flammas veluti mutuas concedit, & in illo ardentes ac generosos spiritus excitat, atque adeo, è Dioscoridis sententiâ, *audaciam nutrire* solet. Epigraphen sub-

Diosc. l. 6.

subjunxi; INGENTES EXCITAT AUSUS. Amor præ cæteris Apostolis omnibus cumprimis in Petri & Joannis cordibus triumphâsse videtur; quippe in quibus operationes maximè animosas & ardentissimas deprehendimus. Petrus quidem, ut Divino Magistro suo citius propinquaret, viæ compendium fecit, & ardore pectoris prodigioso supra aquas incessit; ignem imitatus qui ad alta enititur, mergique nescit. Joannes verò sacratissimo Christi pectore cervicalis loco usus, caput suum libentiùs super illud reclinavit. Ad hoc respiciens, S. Thomas Villanuvanus, exclamat; *O miram audaciam! Non audet Baptista sacrum Domini verticem contingere: Magdalena cum timore & tremore pedes tangit: Thomas, nisi jussus, manum non mittit ad latus: Joannes dilectus, non jussus, non petitâ veniâ, confidenter recumbit super pectus Domini. Amor fecit hoc, est enim supra modum audax dilectio.*

Amor facit audacem.
Joan. 13. 23.
S. Tho. Vill.

275. Anastasius Nyssenus, S. Joannis Chrysostomi doctrinâ nixus, refert, Sardio virtutem esse tumoris curandi, & infirmi corporis restituendi. *Lapis sardius, inquit, vim habet medendi; eo utuntur Medici ad tumores pellendos.* Idipsum affirmans Andreas Cæsariensis, de Sardio ait; *Vim tumores & vulnera, per ferrum inflicta, sanandi sortitur.* Sanguineæ ac ignitæ calamitatis hoc encomium est, quòd animam, inter mundi prosperitates elatam, ac superbam, vanissimo suo tumore liberet. In hanc rem ioirificè S. Gregorius Papa, *Ista*, nimirum res prosperæ, *sæpe per tumorem coinquinant, & illa*, nimirum res adversæ, *per dolorem purgant. In istis se animus erigit: in illis autem, etiam quando se erexerat sternit &c.* Porrò eandem icunem accommodatè de Deo interpretari licet, qui ad enormes scelerum tumores reprimendos unico nonnunquam lapillo utitur, omnemque superborum fastum & arrogantiam levissimis instrumentis edomat. Dilucidè S. Paulus; *Quæ stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat sapientes: & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia, & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret.* Ita Pharaonis superbiam muscis & ranis depressit; unius asinæ voce Balaami licentiam coërcuit. Unius fundæ lapillo turrium illam carneam, temerarium Goliathum prostravit. Unico lapillo revoluto superbam Nabuchodunosoris statuam dejecit. Excalceatis pauperum piscatorum pedibus omnem mundi potentiam triumphavit, &c. Cæterùm lemmatis loco Sardium in hæc verba loquentem sistes; LETHALES TOLLO TUMORES. S. P. Augustinus; *Tribulationes temporales prosunt vel ad sanandum tumorem superbiæ, vel ad probandam exercendamque patientiam.*

Anast. Nyss. qu. 38.
And. Cæsar. in c. 66 Ap.
Calamitas superbiam reprimit.
S. Greg. Pastoral. c. 3. parte 1.
Deus res grandes levibus instrumentis reprimit.
1 Cor. 1. 27.
S. Aug. Ep. 111. c. 14.

276. E gemino præcedente numero 272. & 275. constat, Sardium tam timoribus arcendis, quàm tumoribus deprimendis prodesse: proinde utramque illam virtutem uno complexus lemmate. Sardio inscripsi; SGONBRA I TIMORI, ET I TUMORI ABBASSA. Id est; TIMORES PELLIT, DEPRIMITQUE TUMORES. Eadem omninò amoris effecta sunt; qui, si in flammas erumpere cœperit, nullas adversitates timet, omnemque majestatem, quantumvis magnam, pessumdat, & nonnunquam in gloriam celsissimæ dignitatis oblivionem ingenerat. Et quidem formidinem omnem ab amoris vehementia excuti, Torquatus Tassus testatur, ubi de Erminiâ, tenera & delicata Virgine, hoc poëma Italicum statuit;

Amor.
Torq. Tass. Liber. Cant. 6 stanz. 70.
Idem st. 87

Dal molle seno
Sgombra Amor temerario ogni paura.

Et rursus;

Amor tiranno
Da cui sfrenati ancor s' arman sovvente,
D' ardire i cervi imbelli e guerra fanno.

Sancta Ecclesia Magdalenam, fœminam naturâ suâ timidam ac imbellem, his elogiis, in rem præsentem maximè opportunis, prosequitur.

Adstare non timet cruci,
Sepulchro inhæret anxia
Truces nec horret milites.
Pellit timorem charitas.

Porrò quod Magnatum quorumvis fastus ac dignitas solâ amoris virtute deminuescat, Ovidius dilucidâ hâc poësi tradit;

Non bene conveniunt, nec in una sede morantur
Majestas & amor.

Quin ipsum met Dei Verbum *propter nimiam charitatem suam, quâ dilexit nos, cum in forma Dei esset, semetipsum exinanivit, formam servi accipiens.* S. Bernardus in hunc locum attonitus exlamat, *Quis hoc fecit? Amor, dignitatis nescius, dignatione dives, affectu potens, suasu efficax. Quid violentius? Triumphat de Deo amor. Denique semetipsum exinanivit, ut scias, Amoris fuisse, quòd plenitudo effusa est, quod altitudo adæquata est, quod singularitas associata est.*

Ephes. 2. 4. & Philip. 2. 6. S. Bernard. serm. 64. in Cantic.

277. Sardius hanc laudem sibi peculiarem vendicat, quòd pinguedini, visco, cæterisque liquoris inungendi sordibus præ aliis gemmis validissimè resistat. Plinii hâc de re verba sunt; *Nec ullæ translucentium* [gemmarum] *tardius suffuso humore hebetantur.* Unde illum hoc titulo signavi; TARDIUS HEBETATUR HUMORE. Nativam hanc Justi illius effigiem dixeris, qui inter flagitiosos conversatus, nullam omninò illuviem aut impuritatem contraxit. *Neque enim*, si D. Gregorio fidem habeas, *valdè laudabile est, bonum esse cum bonis; sed bonum esse cum malis. Sicut enim gravioris culpæ est, inter bonos bonum non esse, ita immensi est præconii, bonum etiam inter malos extitisse.* Hoc encomio Noëmum celebrat Sacra Pagina, quod fuerit, *Vir justus atque perfectus*, etiam quando *omnis caro corruperat viam suam.* Johus, inter idololatras natus & educatus, extra veri Dei obsequia nec latum unguem recessit unquam. Josephus in aula Ægyptiaca fidelitatem ac prudentiam suam Pharaoni; at soli Deo fidem & pietatem illibatam conservavit, &c.

Plin. l. 37. sub fin. c. 7.
Justus inter vitiosos.
S. Greg. l. 1. Moral. c. 1.
Gen. 6. 9. Job. 1. 2.

SARDONYX.

Cap. XXX.

278. Mira adeò gemmæ hujus est proprietas, ut nonnisi homines castus supra se quiescere ac somnum capere permittat. Unde Lucarinus eidem subscripsit; NON FERT IMPURI SOPOREM. Præ cæteris Apostolis omnibus solus Joannes in Christi sinu requievit; *Requievit in cœna super pectus ejus.* Causam addunt Sancti Patres, quia puritate prorsus singulari, ac præ cæteris candidissimâ, excelluit. Dilucidè S. Hieronymus: *Joannes*, inquit, *unus ex discipulis, qui minimus traditur fuisse inter Apostolos, & quem fides Christi virginem repererat Virgo permansit: & ideò plus amatur à Domino, & recumbit super pectus ejus.* Huic rei apertius confirmandæ Rupertus Abbas præsupponit, Joannem Evangelistam sponsum illum fuisse, qui sponsâ in nuptiis Chananæis relictâ, sese Verbi incarnati obsequiis virginem purissimam consecravit. Unde in illa verba commentatus, *Erat ergò recumbens unus*

Christus in cœna.
Joan. 21. 20.
S. Hier. l. 1. cont. Jovin.
Rup. Abb. in Joan. 13. 24.

ex

ex discipulis ejus in sinu ejus, quem diligebat JESUS; ait; *Quem dudum jam uxorem de nuptiis vocaverat, rectè tantâ illum gratia remunerabat, ejusque animam suo tam familiariter amore oblectabat, cujus carnem à conjugio revocatam, virgineo decore recinxerat.* Et paulò post: *Verè ter beatus usque ad finem suum in sinu amantis Domini suavissimè recubuit: quia sicut corpus ejus ab omni pollutione incorruptum, sic eum ab omni quoque dolore servavit illæsum.* Tandem Cardinalis Toletus in eundem Scripturæ locum affirmat, quod Servator *majoribus dilectionis signis erga eum utebatur, quoniam omnium ætate minimus, & maximæ puritatis & honestatis erat.* Cæterum admodum opportunè dixeris, quod conscientia remordens, instar sardonychis, *non fert impuri soporem*: cor enim vitiorum sordibus contaminatum, assiduò fluctat, & quietem inquietissimam capit. S. Ambrosius; *Offunditur nobis ultrix nostri IMAGO PECCATI, NEC QUIETUM REUM SIBI ESSE PERMITTIT. Dum oramus, peccatum offunditur, & IN SOMNO ipso PECCATUM RECURRIT, semper nobis error noster, tanquam malus exactor, occurrit.*

Tolet. in loc. c. 13.

Conscientiæ remorsus.

S. Ambr. in Ps 35.

279. Sardonychis nomen duas pretiosas gemmas complectitur; quippe quia à Sardio ruborem, & ab onyche candorem habet mutuatum. De illo testatur Beda; *Hic ex onyche candorem, ex sardio ruborem trahens, ab utroque nomen sardonychis accepit.* Ut adeò benè inscriberis; BINUS ET UNUS. Genuinum hoc Verbi incarnati symbolum est; quippe quod in una persona geminas naturas, Divinam & humanam, nexu hypostatico ac prorsus admirando conjunctas habet. E S. Athanasii symbolo; *JESUS Christus, Dei filius. Deus & homo est.* Porrò eos hoc symbolo insignire licet, qui geminâ dignitate, regia & pontificiâ, resplendent: uti apud veteris Ægypti Monarchas fieri consuevit; *Penes enim Sacerdotes Ægyptiorum,* Pierio teste, *erat imperium.* Postremi Machabæorum Principes Summum Pontificatum regni purpura ac diademate condecoratum habuerunt. Et hoc nostro tempore in Romano Pontifice regiam veneramur majestatem.

Beda in cap. Apoc.

Verbum incarnatum.

S. Athan. in symbolo

Rex & Pontifex.

Pierius l. 11 Tit. Imperium.

280. Tres colores in sardonyche resplendent; primus quidem in ima parte niger; alter in umbilico candidus; & tertius supremo loco purpureus. S. Isidori verba sunt; *Constat autem tribus coloribus: subterius nigro, medio candido, superius minio.* Unde gemmam illam hoc lemmate ornabis; TRINO SPECIOSA COLORE. Verbum incarnatum hanc ideam duplici ratione sibi vendicat; utpote in quo corpus, anima, & Divinitas; item innocentiæ candor, charitatis purpura, & passionis funestissimæ nigredo reperiuntur. Cæterum è Venerabilis Bedæ sententia non abs re dicitur, quod Sardonychi *comparantur homines, corporis passione rubicundi, spiritus puritate candidi, sed mentis sibimet humilitate despecti.*

S. Isid. l. 16. Etym. c. 8.

Verbum incarnatum.

Justus patiens.

Beda in cap. 21. Apocal.

281. Sardonyx antiquis Romanis peculiari ratione ad sigilla efformanda inserviebat, cum gemma hæc ob suam duritiem nihil ab impressa cera ad se trahere soleat. S. Isidorus, suffragante Plinio, ait; *Hæc sola in signando nihil cera avellit.* Unde hanc Sardonychi epigraphen subjeci; NIL, DUM SIGNAT, AVELLIT. Æquos & fideles ministros hæc idea spectat, qui manus è munere aut officio sibi commendato penitus innocuas conservant, nec ad labores suos quidquam aliud, præter mercedem debitam, ac provinciæ benè administratæ gloriam, referunt. E Cornelii à Lapide sententiâ, *Sardonyx, nihil unquam ceræ attrahere solitus, Notavit illustres animos, qui, cum adhærescant corpori, nihil tamen ex eo terrenæ labis contrahunt.* Et si enim jugant in carne, à carnis tamen vitiis præservantur immunes. Hortantem audi Magnum Ethicæ Christianæ Doctorem Augustinum; *In carne vivens, noli esse in carne, in spiritu esto, id est, in Deo spem pone. Nam si posueris spem in ipso spiritu, quo homo es, iterum spiritus tuus in carnem relabitur &c. Noli remanere in te, transcende & te, in illo te pone, qui fecit te.*

S. Isid. l. 0. Plin. l. 37. c. 6.

Minister bonus. Innocentia.

Corn. à Lap. in c. 21. Apocal.

S. Aug. ser. 4. de Verb. Ap. c. 6.

282. De S. Stephano Ecclesia Catholica publicis canit encomiis; *Dum igitur saxorum crepitantium turbine quateretur, Divina ei claritas fulsit.* Nam lapidum grandine impetitus *vidit cælos apertos.* Unde Protomartyrem hunc, cui *lapides torrentis dulces fuêre,* Sardonychis Emblemate significabis; addito epigrammate, FRA I SASSOSI TORRENTI ILLUSTRE APPARUE. Id est; INTER TORRENTIS SAXA REFULSIT. Enim verò de Sardonyche testatur Plinius; *Constat torrentibus detegi.* Et S. Isidorus; *Reperitur autem apud Indos & Arabes, detecta torrentibus.* Ita nimirum inter tribulationum saxa, & inundantes adversitatum procellas magis inclarescimus. Magno Augustino teste, *Nullus hominum est tantâ justitiâ præditus, cui non sit necessaria tentatio tribulationis, vel ad perficiendam, vel ad confirmandam, vel ad probandam virtutem.*

S. Stephanus.

Plin. l. 37. c. 6

S. Isid. l. 0

Tribulatio illustrat.

S. Aug. l. 22. cont. Faust. c. 20.

SELENITES.

Cap. XXXI.

283. HÆc gemma lunæ imaginem repræsentat, & ad planetæ hujus diversus vultus exactè composita, indies immutatur. Plinius id observans, ait, *Selenites imaginem lunæ continens, reddit eam in dies singulos crescentis, minuentisque numero.* Ut adeò Lucarinus eruditè inscripserit; CIRCUMMOVEOR TECUM. Vel ut alii; DAL TUO VOLTO DIPENDO. Hâc ideâ voluntatem & effectum, ab alterius nutu suspensum, significabis. Et certè sicuti Selenites astro, ita nos astrorum Creatori, DEO, conformes simus, oportet. Sanissimum S. Gregorii Nazianzeni consilium est;

Deo obsecunda, cui præire non licet.

Proprio suo exemplo id docuit Epictetus Philosophus, quando ad Deum conversus exclamavit; *Quocunque me voles, ducito: constitui & conformavi voluntatem meam Divinæ. Vult me febricitare? & ego volo. Aliquid aggredi? volo. Potiri? volo. Non potiri? nolo. Mori? volo &c.* P. Hermannus Hugo, ut animam justam, affectuum teneritudine ac obsequiis semper versus Deum compositam, genuinis coloribus depingeret, eam heliotropio, in Solem defixo; vel Lunæ, quæ argenteum suum decorem pro diverso Solis aspectu immutare consuevit; vel navi, omnem fortunam suam à cynosura trahere solitæ, assimilavit; Poësin ipsius ita accipe.

Plin. l. 37. c. 10

Dependentia. Conformites.

S. Greg. Naz. l. 1 sentent.

Epictetus.

Justus.

Sponse ego sum Clytia, tu sol, ego Cynthia, Phœbum
Quolibet obverso persequor ore meum.
Et mihi sponse Helyce, Cynosuraque duplicis Arcti,
Quo trahis, huc oculis ad tua signa volo.

Herm. Hug. l. 3. susp. 14.

SILEX. CHALYBS.

Cap. XXXII.

284. SIlex, chalybi vicinus, epigraphen sustinet; CLARESCIT AB ICTU. Vel, DURI-

TIE

Digitized by Google

Calamitas illustrat. *Olympiod argum in Iob*

TIE FLAMMESCIT. Illius hæc idea est, qui virtutis ac meriti sui splendorem inter hostium assultus spargit. Olympiodorus; *De multis hac una est causa, cur malis justi delamentur, ut qua eorum virens latebat, magis illuminata foris emineat, atque appareat.*

Virtus inter persecutiones. *1 Cor 4.12.* S. Stephanus. *Act. 7.58.* S. Laurentius. *S. Ambr ser 1. de grano synapis.*

285. Lemma, silici inditum; EMICAT ICTU. Vel, PERCUSSA MICABO. Vel, DABIT PERCUSSA NITOREM; Eos concernit, qui calamitatibus miserè jactati, virtutis & beneficentiæ lumen clarissimum diffundunt. S. Paulus, luculentus sibimet testis *Maledicimur*, inquit, *& benedicimus: blasphemamur, & obsecramus.* S. Stephanus, lethalibus saxis acerrimè impetitus, pretiosas undique charitatis flammas spargere, ac pro ipsis etiam hostibus Deum precari non destitit. *Lapidabant Stephanum invocantem, & dicentem: Domine JESU, suscipe spiritum meum. Positis autem genibus, clamavit voce magnâ, dicens: Domine ne statuas illis hoc peccatum.* S. Laurentius, virgis ferreis horrendum cæsus, copiosas adeo sanctimoniæ ac innocentiæ flammas passim distribuit, ut universo orbi illustrando suffecerint. S. Ambrosius opportunè in rem præsentem, *Granum sinapis*, inquit, *cum teritur, accenditur. Laurentius, cum patitur, inflammatur; illud fervorem attritionis sue evomit, hic ignem plurima vexatione suspirat.*

Prædicator efficax. Justitia vindicativa. *S. Greg. Naz. loc. cit.*

286. Chalybs, silici allisus, epigraphen reddit; SUSCITAT IGNES. Vel, TRASSE ARDOR DA LE PIETRE. Id est; E PETRIS EXCUTIT IGNEM. Prædicatoris lingua id muneris habet, ut amoris Divini flammas à cordibus obstinatis eliciat. Ita quoque vindicantis justitiæ supplicia è contumacibus & obduratis sceleratorum animis claras sanioris vitæ favillas provocant. Hoc sensu S. Gregorius Nazianzenus;

Percussus ignem concipit ferro silex:
Durum eruditur pectus acri verbere.

Virgil. l. 1. Georg v. 135. Dalila. Tribulatio. *S Aug. l. 10. Confess c. 6.*

287. Chalybs, è percusso silice absconditum ignem provocans, opportunam hanc gnomam præfert; ABSTRUSUM EXCUTIT. Ad verbum Virgilius;

E silicis venis abstrusum excuderet ignem.

Hoc Emblemate importunas illas Dalilæ preces significare licet, quibus è saxeo Samsonis pectore reconditissimam ænigmatis interpretandi lucem eblandita est. Porrò mens humana, in flagitiis instar silicis obdurata, ignem amoris & charitatis Divinæ elicit, si calamitatibus probè concutiatur. Expertus id Magnus Augustinus, ait; *Percussisti cor meum verbo tuo, & amavi te.*

Peccator. *Isaia 26 15.* *S. Aug in Ps*

288 Peccatoris cor, instar silicis, nullas unquam charitatis flammas versùs Deum aut proximum elicere solet, nisi crebro calamitatum impulsu feriatur. Ut adeo hanc sibi gnomam jure vendicet; NON SINE ICTU. Isaiam, testem opportunissimum audi; *Indulsisti genti. Domine, indulsisti genti: unquid glorificatus es? Elongasti omnes terminos terra. Domine in angustia requisierunt te.* S. P. Augustinus; *Flagellum custodit virtutem, protegit infirmantem, excitat torpentem &c.* Cæterum hæc imago illos etiam homines spectat, qui nonnisi afflicti aut irritati, suas impatientiæ flammas produnt.

Impatientia. Constantia. *Senec in Prov. Philos.*

289 Silex, tametsi glebâ, ligno, plumbo, stanno, aliisque diversissimis rebus tentatus ac percussus, solius tamen chalybis allisu flammas evomit. Eò quidam è serenissimis Urbinatum Ducibus reflectens, silici inscripsit; NON QUOVIS TERRITUR. Veluti diceret, pectus suum, diversis assultibus tentatum, vix unquam ad amoris flammas concitari, nec nisi paucissimis sensus suos esse pervios. Senecæ consilio, *Talem diligentiam exhibe in amicis comparandis, ne incipias amare, qua deinceps possis odisse.*

Perseverantia. *S Greg. in Ps 6. Paen. v. 2.*

290. Chalybs nonnisi è silice, iteratis vicibus percusso, scintillas elicit. Unde lemma; REPERCUSSA SCINTILLAT. Abbas Certanus hâc ideâ demonstrat, gratias tam Divinas quàm humanas, nonnisi post iteratas & solicitas preces obtineri. S. Gregorius Papa; *Si primo non exaudiris, ab oratione non deficias: imò precibus & clamoribus insistas; vult Deus rogari, vult cogi, vult quodammodo importunitate vinci.*

Occasio. *S Pet. Dam Opusc. 42. cap 5.* *S. Cypr. de singul. Cleric.*

291. Silex, levissimo chalybis allisu tentatus, in flammas erumpit. Cui proinde P. Certanus subscripsit, FLAMMA PROSILIET. Ita, prô dolor! unico lascivo domesticæ fœminæ contactu miserum cor humanum ardores concipit obscœnissimos. Sollicitè omninò hortatur S. Petrus Damianus; *Muliebris aspectus speciem declinemus, ne de conspectâ formâ flamma prosiliat.* Et S. Cyprianus; *Incerta victoria est, inter hostilia arma pugnare. Et impossibilis liberatio est flammis circumdari nec ardere.* Et post multa tandem concludit; *Amputanda sunt omnia nobis, quæcunque igniferi fomitis sulphurantibus flammis scatens fornax exæstuantis carnis exestuat, ne vel tenuis quadam scintilla servata majora conflet incendia.*

Vindicta. *S Ambros. l. 1 Offic c. 21* *S Greg. Naz. Orat. 23 ad Iulianum.*

292. Silex, chalybi vicinus, epigraphen sustinet; VI EXCANDESCET. Homo cholericus, si offensum se sentiat, mox excandescit, & injustæ vindictæ flammas erumpit. S. Ambrosius; *Ne respondeas irato ad iracundiam suam, citò culpam excutit: si lapides teras, nonne ignis erumpit?* S. Gregorius Nazianzenus, æmulorum maledicentiâ irritatus & offensus, doctissimas apologias adversùs illos scripsit, simulque potestatus est, se, instar silicis, ad flammas illas spargendas solâ hostium violentiâ compulsum fuisse. *Quin etiam negant*, inquit, *se ante, ut pyriten ferro, sic me convitiis tundere desituros, quæ ex parva scintilla ingentem sermonum flammam excitarint.* Eâdem omninò ratione Hæretici, adversus Apostolicam D. Petri Cathedram temerariè collisi, in propriam perniciem fatales provocant flammas. De his non sine ingenio canit D. Gregorius Bolzi;

Hæretici. *D Greg Bol in Lavario Ianuarii.*

Prava Lutheriadum Diti cognata propago
Irrue, Petraum concute, cade thronum,
Hic tuus efficiet quid tandem malleus? ignem
Quo meritus flagres, petra retusa dabit.

Secretum revelatum. *Ovid. Ep 15*

293. Arcanum revelatum silicis Emblemate significari potest, qui chalybe percussus, scintillas evomit. Cui proinde Academicus, inter Brixienses Occultus, hanc epigraphen subdidit; EXILIT, QUOD DELITUIT. De amoris sui vehementia canit Ovidius;

Quà licet, & possum, luctor celare furorem,
Sed tamen apparet dissimulatus amor.

Amicitia. *Cassiod in Epist.*

Porrò non amor tantum, sed & amicitia in adversis potissimum dignoscitur; ibi enim amor, qui hactenus delituit, palam elucescit. Cassiodorus; *Necessitas amicum probat, & intima charitatis ardorem splendor exhibita subventionis elucidat.*

Auxilium mutuum. *S. Chrysost. Hom 6 advers Anom.*

294. Ad flammas eliciendas nec solus silex, nec solus chalybs, sed ambo simul concurrant, necesse est; unde lemma, MUTUIS OFFICIIS. Ita è mutua fidelium voluntate Spiritus Sancti flamma enascitur. S. Joannes Chrysostomus; *Si lapis, sæpè ad lapidem concussus, scintillas exilire facit, tametsi nihil frigidius lapide, nihilque igne calidius, attamen concussione victa natura, ignem elicit. Quod verò in lapillis contingit, multò magis idem fit & in animalibus, qua mutuò atteruntur, & igne spiritus concalescunt.*

295. Optimus Burgundionum Dux, Philippus, symbo-

symboli loco chalybem prætulit, qui silici collisus, epigraphen tenet; ANTE FERIT, QUAM FLAMMA MICET. Innuebat videlicet, in hostibus superandis magnanimitatem sibi adeo promptam esse, ut jugulum prius, quàm minarum fulgura inferat. Ita quoque virtutis radii nonnisi post adversæ fortunæ plagas sparguntur; & animæ nostræ, providâ Dei manu percussæ, optimis propositis inclarescunt. Nam, teste Magno Augustino, *Tribulatio accidit servo Dei ad probationem vel commendationem.* Tandem illos etiam hâc icone significabis, qui factis potius, quàm verbis præstant, & ulciscendi celeritate omnem iracundiæ motum antevertunt.

Miles velox. Virtus. S. Aug. Tom. 4. in Epist. ad Rom. prop. 54. Miles promptus.

296. Thesibus, publico loco propugnandis, silicem cum vicino chalybe præfiges; addito lemmate, ATTRITU IGNIS. Vel, COLLISIONE IGNIS. Enim verò perspicacia ingenia, mutuò collisa, vivaces animi sui favillas spargunt, & absconditas veritates in apertam lucem excitant. Seneca; *Omnibus natura fundamentum dedit, semenque virtutum: omnes ad omnia ista nati sumus: cum irritator accessit, tunc illa animi bona velut sopita excitantur.* Et Achilles Bochius;

Disputatio. Senec. Ep. 108. Achil. Boc. symb. 50.

De silicis venis excussa ut semina flamma
Excipit arenti fomite materia:
Inde suam accendunt pro se sibi quisque lucernam
Extemplò, cæcas discutiunt tenebras.
Sic disceptando studiosi in luminis eras
Verum ipsum è latebris excutiunt facilè.

Ita omninò qui Divinas scripturas assiduo studio versat, clarissimas pietatis ac sapientiæ flammas recipit. Dilucidè in rem nostram S. Gregorius; *Cui verba sacri eloquii, nisi lapidi similia dixerim, in quo ignis latet? qui manu quidem frigidus tenetur, sed percussus ferro, per scintillas micat, atque hoc emittit ignem, qui post ardeat, quod prius manus frigidum tenebat. Sic etenim sic verba sunt sacri eloquii, quæ quidem per narrationem litteræ frigida tenentur, sed si quis hæc, aspirante Domino, intento intellectu pulsaverit, de mysticis ejus sensibus ignem producit, ut in ejus verbis post animus spiritualiter ardeat, quæ prius per litteram ipse quoque frigidus audiebat.*

Studium S. Scripturæ. S. Greg. Papa Hom. 22. in Ezech.

297. Unico chalybis adversus silicem contactu INCENDIA SURGENT. Ita unius malæ linguæ vitio gravissima dissidiorum incendia concitari; præter assiduam experientiam luculentè testatur S. Chrysostomus; *Sermo malus de levi occasione magnam succendit inimicitiam.* Eadem tamen etiam bonæ linguæ effecta sunt, quæ virtuosa persuadendi facultate clarissimas pietatis & charitatis flammulas in humano corde elicit. S. Gregorius Nazianzenus;

Detractor. S. Io. Chrys. Hom. 9. Imperf. Prædicator.

---- Pietatis namque sepulta
In nobis scintilla latet, velut igneus ardor
Inclusus saxis. Ut porro sæpè terendo
Ferrum de rigido solet ignem extendere saxo;
Haud aliter pietas latitans, sermone salutis
Attrita in medium prodit, claréq; refulget.

S. Greg. Naz. Carm. de Virg.

298. Silex, iteratis ictibus percussus, tandem in favillas erumpit. Unde lemma; ICTU NON UNO. Haud secus virtutis & gloriæ flamma ex humano pectore nonnisi multis cohortationibus ac geminatis consiliis elici solet. Justus Lipsius; *Ut ignis silice NON UNO CONCUSSU elicitur; sic in frigido nostro pectore non primo admonitionum ictu accenditur lateas, & langueas in nobis vis illa honesti.* Porrò siquidem Servatori nostro in sacris Litteris Petræ nomen tribui solet, idcircò qui illum deprecari cupit, non illicò animum despondeat, aut omninò desistat, sed iteratis votis petram illam Divinam pulset, spe certissimâ fretus, tandem cumulatas pietatis, & clementiæ favillas esse responsuras. Guilielmus Abbas; *Pertinax oratio pertingit ad finem. Et si tibi intus sicca, & velut saxea videatur, oleum tamen gratiarum elicies de hoc saxo durissimo; tantum si perseveres, si te longior mora non dissolvat; si non dilatione tua vota lentescant.*

Perseverare. Lips. l. 2. de Constant. c. 26. Oratio perseverans. Guil. Abbas serm. 8. in Cantica.

299. Astuti & duplicis animi homo qui rancores, invidias, cæteros que immoderati cordis affectus tenaci silentio comprimit, silici non absimilem se probat; cui proinde subscribes; LATET IGNIS. Hoc hominum genus describens S. Isidorus, ait; *Dolosus est, à quo aliud agitur, & aliud simulatur. Callidus est, qui exitum virtutis dolo ac fraude imitatur.* Porrò etiam Modesti Amatoris hæc imago est, qui castas animi sui flammas abscondere novit. Tassus Olyndrum, Sophroniæ amore captum, hoc poëmate Italico describit;

Abscondere. S. Isid. in Synonymis. Amans modestus. Tass. Gerus. Liberat. Cant. 2. stanz. 16.

Ei che modesto è sì, com' essa è bella
Brama assai, poco spera, e nulla chiede:
Ne sà scoprir sè, ò non ardisce: & ella
O lo sprezza, ò no 'l vede, o non l' crede;
Così sin hora il misero hà servito,
O non visto, ò mal noto, ò mal gradito.

Et de se ipso Hieronymus Prete;

Hieron. Pret. Gabb. lan. 2.

Ardo e taccio il mio mal, perch' io pavento
Che s' io scopro, xò' entro misface.
Foco disdegno, e non d' amore accenda.
Io temo io temo, Amor, che non offenda
Più colei, che me stesso, il mio tormento,
Che di piacer à me forse le spiace,
Ond' io sostegno in pace.
La guerra, che mi fanno i miei pensieri.
E s' io tento formar prieghi, ò parole
Fede, e timor non vuole,
Ch' io procuri salute, ò ch' io la speri.
Moro senza scoprir qual son, qual fui:
E non fuggo il morir, ma l' ira altrui.

Et rursus;

Pur nel silentio i miei pensieri ascondo:
Vivo penando, e 'l lagrimar misfaccio:
E moro à le speranze, al duol rinasco,
Sol di pensieri, e di sospir mi pasco:
E serbando il mio duol chiuso, e profondo
Dentro son tutto foco, e fuori un ghiaccio.
Vorrei parlar, ma taccio,
Perch' io non sò ben dir quel ch' i vorrei &c.

300. Fuit, qui silici inscriberet; IL FOCO HA' SECO ETERNO. Id est; IGNEM FOVET IN ÆVUM. Hominis damnati hæc imago est, qui semper & ubique comitem habebit infernalem flammam. Magno Augustino teste, *Impiis, & omnibus malis gehennæ ignes ardentis, & æternas flammas minatus est Deus. Compara hæc duo, mortem ad momentum, pœnas in æternum.* Hominem quoque vitiosum, in flagitiis pertinacem, in odiis implacabilem, & in obvia quavis peccandi licentia obduratum icone illâ repræsentabis. Nec abs re dixeris, eandem vivam esse amantis ideam; quippe qui calentes amoris sui favillas omni loco & tempore in sinu suo conclusas circumfert. Appositè canit Fulvius Testi;

Infernus. S. Aug. serm. 36. de Divers. Peccator. Amans.

Hor che mi giova il dipartir? che vale
Per trovar libertà cangiar sentiero?
Se fatto à me nemico il mio pensiero
Con le vive bellezze ogn' hor m' assale?

Fulv. Testi in Dipartenza p. 1. delle Rime.

Vostro

Vostro, sarò mandimi pur la sorte
Ovunque vuole, e non porrà in oblio
Si dolce ardor altri già mai, che morte.

Calamitates illustrant.

301. Aliquot chalybes, in sclopi minoris seu pugillatorii formam dispositi, ad ignem facillimo negotio eliciendum deserviunt. Proinde sclopum illum, non quidem occidendo, sed solum illuminando accomodatum, hoc lemmate afficies; ILLUMINAT, NON PERIMIT. Deus hanc agendi rationem sibi familiarem habet, qui calamitates tantò amore plenas in nos concitare solet, ut inter tenebras lucem, non verò inter flagitia mortem incurramus. S. Hieronymus, in illa Prophetæ verba commentatus. *In luce sagittarum tuarum ibunt &c.* inquit; *Sagittæ Domini euntes, atque pergentes, NON ad hoc mittuntur ut INTERIMANT, SED UT ILLUMINENT.*

S. Hieron. in Habac. c. 3.

302. Nisi ames, conatu prorsus irrito aliorum amorem tibi studiis conciliare: amoris fomentum est amor, & ut è Poëtis nonnemo cecinit; *Magnes amoris amor.* Senecæ consilium est; *Si vis amari, ama.* Otho Venius hanc veritatem è chalybe dignoscendam proponit, qui flammas è silice provocans, epigraphen sustinet; SINE FOMITE FRUSTRA. Porrò Emblematis mentem hoc tetrasticho explicat.

Senec. Ep. 6. Amor est fomentum amoris.

Oth Venius Embl. Amo ris.

Qui cupiens lenta nimium tepidaque puella est,
Frustra est ac ungas, illius instar, agit;
Qui silice abstrusum sine fomite quæritat ignem;
Mutuus est verè fomes Amoris, Amor.

Calamitas. S. Ignatius Loyola. S Paulus. *Act 9. 6.* *S Aug ser 14 de Sanct.* *Idem in Ps. 35.*

303. Chalybs, silice percussus, ignem elicit. Lemma; PERCUSSUS CONCIPIT IGNES. Ita S. Ignatius Loyola, murali globo in obsidione Pampelonensi vulneratus; amoris Divini flammas concepit, & relictâ militiâ sæculari, ad cœlestem se transtulit. Paulus quoque Apostolus, fulgurante Christi luce prostratus, in voces, amore Divino plenissimas erupit; *Domine quid me vis facere?* S. P Augustinus; *Jam*, inquit, *parat se ad obediendum, qui prius sæviebat ad persequendum. Iam formatur ex persecutore prædicator, ex lupo ovis ex hoste miles.* Et rursus ad Deum conversus; *Imples*, inquit. *tribulationibus omnia, ut in tribulationibus positi, omnes recurrant ad te.*

SMARAGDUS.

Cap. XXXIII.

Solin. c 24.

304. SOlinus de Smaragdo eruditè tractatur; Nihil his jucundius vident oculi. *Inprimis virent ultra irrigua gramina, ultra amnicas herbas. Deinde obtutus fatigatos coloris reficiunt levitate. Nam visus, quos alterius gemmæ fulgor retuderit, smaragdi recreant, &c.* Proinde gemmam istam, ob amabilem, venustum, ac prorsus obstupescendum suum virorem, hoc lemmate insigniverunt. NE LA TERRA, NE' IL CIEL VIST HA' PIU' BELLA. Id est; NIL JUCUNDIUS ILLO. Creaturam maximè gratiosam, aut summè perfectam, hoc Emblemate exornabis. Reipsâ tamen æternam gloriam, solâ Dei visione nixam, concernit; nam visio illa omnem fœlicitatem, quocunque intellectu fingendam, infinitis intervallis excedit. Opportunissimè S. Antonius Paduanus. *Gaudium*, inquit, *de Dei perfecta cognitione & fruitione est smaragdus, qui viridis est, & visum confortat, sic tota vita æterna est videre Deum.* Et David; *Satiabor cum apparuerit gloria tua.* Vel ut alii traducunt; *satietas delitiarum est cum vultu tuo.*

Excellentia. Beatitudo.

S Anton. Pad Serm. 2. de Martyr. Psal. 16. 15.

305. Plinius nobilissimum hoc elogium smaragdo tribuit; *Nihil omninò viridius comparatum illi viret. Præterea soli gemmarum contuitu OCULOS IMPLENT, NEC SATIANT. Quin & ab intentione alia obscurata, ASPECTU SMARAGDI RECREATUR ACIES.* Inde Emblematis construendi occasionem mutuans, epigraphen subjunxi; RECREAT, NEC SATIAT. Vel; NON SATIANS, OCULOS IMPLET. Propriam hanc beatitatis æternæ ideam habeto, quæ, virorem perennem, nulloque ævo intermorituturum afferens, beatorum animos suavissimè recreat, eorumque oculos ac desideria cumulatè replet: at nunquam adeo eos efficit saturos, quin in illa gaudiorum affluentia assiduum tantæ felicitatis æternum possidendæ desiderium foveant. S Bernardus Dei filio; veluti beatitati nostræ infinitæ, supplex canit;

Plin. l. 37. c. 5. Beatitudo. *S Bern. in Iubilo.*

Qui te gustant, esuriunt:
Qui bibunt, adhuc sitiunt:
Desiderare nesciunt,
Nisi Jesum, quem diligunt.

Delitiæ spirituales æternam beatitatem prægustu minimè obscuro in his terris propinant; quippe quæ humanam mentem suavitate amœnissima sine ullo unquam fastidio aut satietate perfundunt; secus atque voluptates corporales, quæ aliquaotulum gustatæ, nauseam pariunt. S. Gregorius Papa, de delitiis spiritualibus differens, ait; *In istis appetitus saturitatem, saturitas appetitum parit. AUGENT enim spiritales delitiæ APPETITUM in mente, DUM SATIANT, quia quantò magis earum sapor percipitur, eò amplius cognoscitur, quod avidius ametur.*

Gaudium spirituale. *S Greg. Pap Hom 36. in Evangel.*

306. Plinius & Solinus affirmant, quod spirantes venti à Smaragdo pulverem, quo cooperiebatur, ita opportunè excutiant, ut omnium oculis expositus, venustatis suæ radios passim circumfundere queat. Plinii verba sunt; *Quantum Smaragdi à gemmis distant, tantum Scythici à cæteris smaragdis. Proximam laudem habent, sicut & sedem Bactriani, quos in commissuris saxorum colligere dicuntur, Ethesiis FLANTIBUS. Tunc enim tellure INTER NITENT, quia iis ventis maximè arena moventur.* Magis succinctè de smaragdis loquitur Solinus; *Inveniuntur Ethesiis flantibus. Tunc enim detecto solo facillimè internitent. Nam Ethesiæ plurimum arenas movent.* Quamobrem Lucarinus smaragdis hanc subjecit epigraphen; SPIRANTIBUS INTERNITENT. Haud aliter Apostoli & Prophetæ, Spiritus Sancti beneficio, splendorem gloriosissimum per orbem sparserunt. Ita quoque persecutiones, adversitates, ac miseriæ humanæ, ceu totidem venti impetuosi, adversus mortales indies quidem alliduntur; at nonnisi pulverem & terrenarum affectionum arenam ab iis excutiunt, ut majore perfectionis radio effulgere queant. *Nam ventus*, asserente Bercorio, *id est tribulationes mundi, & adversitates ab eis rejiciunt arenam, id est, mundi divitias & prosperitatem*, faciuntque eâ ratione *puriores & meliores, sicut patuit in Martyribus, & patet quotidie in Christi pauperibus.* Accommodatè dixit Magnus Augustinus; *Tribulatio asper quidem ventus est, sed prosper, cum labore quidem, sed citò ducit, & citò perducit.*

Plin. l. 37. c. 5. *Solin. c. 24.* Apostoli, Prophetæ. Calamitas illustrat. *Pet Bercor. Reduct. Mor. l. 11. c. 117.* *S Aug in Ps. 125.*

307. Smaragdus, teste S. Isidoro, præ cæteris gemmis omnibus virore pulcherrimo ac penè prodigioso superbit: quin, viror ille non instar viroris herbacei aut arborei inter Syrii æstus ac brumæ rigores contabescit, sed stabilis, vivax, & vigorosus persistit; Ut adeo hanc epigraphen pro meritis sibi vendicet;

VIRO-

Perseverantia.

VIRORE PERENNI. Virtus intra animum concepta, immutabilis & æterna sit, oportet. Quamobrem S. Ecclesia, cùm in hominis justi laudes excurreret, non in his solùm verbis conquievit; *Justus germinabit sicut lilium*; sed insuper addidit; *& florebit in æternum ante Dominum. Ac si diceret*, interprete Aloysio Novarino, *Lilium justus est, ita tamen ut ejus justitia ac sanctitas non statim post nativitatem flaccescat, SEMPER VIRET, semper floret, SEMPER VERNAT.* Certè Josephus inter calamitatum horrores & bonorum affluentiam eximium puritatis & sanctimoniæ suæ virorem nunquam non illibatum conservavit. De hoc S. Hieronymus; *Joseph in egestate & in divitiis dedit experimenta virtutum, & servus & Dominus docuit animæ libertatem.* Isaias Abbas serpentem æneum cum Christo patiente, utpote cum suo prototypo typûm, comparans, ait; *Propter nos hæc omnia passus est, neq; tamen immutatus est, neque irâ commotus in eos, à quibus tot injuriis & contumeliis afficiebatur, nihil respondens, sed ad instar serpentis similitudinem immobilis manens.*

Nov. To 1. Adag. n. 60

S. Hieron. Ep. 9. ad Salvian.

Isaias Abb. Orat. 25.

308. Smaragdus non tantùm viret, sed insuper, ut testantur Arias Montanus & Hieronymus Oleaster, vivacissimas flammas spargit. His suffragatur Abulensis; *Smaragdum vidi radiare fulgore.* Unde lemma; VIRET, ET FULGURAT. Geminam hanc virtutem quivis Prædicator sibi familiarem habeat, studeatque auditorum animos è Sacris Literis in spem virentem erigere, & simul minatum fulgure, ac æterni supplicii horrore percellere. Didacus Castilius; *Nomen Levi*, inquit, *qui sacerdotum fuit parens, scriptum erat in smaragdo, aut in fulgure, ut exinde discerent Doctores, Sacerdotes & Præsules docere fulgurando, & fulgurare docendo.* Porrò smaragdi viror spem aut fidem, splendor verò charitatem, ceu geminum cœli adipiscendi characterem, designat. Hortantem audi Magnum Augustinum; *Laudate Dominum dulcius; sperate felicius, cui servitis instantius, amate ardentius, cui placetis attentius.*

Arias Mon. & Oleast. in c. 28. Exod.

Prædicator spem & timorem infundat.

Didac Castil. de ornata Aaronis v. 17. n. 224.

Spes & Charitas.

S. Aug. de Virg. c. 27.

309. Smaragdi viror adeò vivax est, ut in res quasvis vicinas splendorem aliquem virentem transmutat. Plinii & Isidori de illo verba sunt, *Inficiens circa se viriditate repercussum aerem.* Proinde hanc ei gnomam subjunxi; APPOSITA VIRENTIA REDDIT. Gemino hoc symbolo vis exempli describitur: nam si majores sanctimoniæ facem præferant, subditos omnes suo lumine illustrant; contra verò intra vitiorum sentinam volutati, deterrimam luem in proximos suos derivant. *Sanctorum vita*, è D. Ambrosii sententia, *cæteris vivendi norma est.* Quin Servator ipse protestatur, *Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Id est*, interprete S. Ambrosio, *si Episcopus, qui lumen promeruerit præesse in corpore, simplicitate est sanctâ, & innocentiâ decoratus, omnis Ecclesia splendore luminis radiatur, at vicissim, si oculus tuus*, Prælatus tuus, *fuerit nequam, totum corpus tuum*, corpus familiæ, *tenebrosum erit.*

Plin. l. c. & Isid. l. 16. cap. 7.

Exemplũ

S. Ambros. l. de Ioseph. c. 4. Matt. 6. 22.

S. Ambros. in hunc loc.

310. Smaragdus, ferro incidendus miram duritiem ac pertinaciam ostentat; at fortè in actu venereo ab impudica manu attactus, subitò rumpitur. Hujus experientiam in quodam Hungariæ Rege manifestam habes, cujus smaragdus, quem annulo inclusum assiduò secum ferebat, inter consortis amplexus in tres partes dissilit. Unde Pierius Valerianus gemmam illam, utpotè libidini extremè adversam, virginitatis symbolum statuit; addito lemmate, VENERIS IMPATIENS. vel ut meo Carducio placet; CYPRIO DIFFRINGITUR ÆSTU. Atque adeò virginitatem, lethalem Veneris hostem, plurimâ solicitudine custodiri oportet: cùm verò flos ille purissimus, quàvis impuritate afflatus, languet, & instar smaragdi, solo libidinis contactu diffringitur. S. Ambrosius; *Ubique in Virgine comes, singularum virtutum est pudor, hic individuus debet esse virginitatis comes, sine quo non potest esse virginitas. Teritur officiis pudor, audacia emicat, risus obrepit, modestia solvitur, dum urbanitas affectatur, &c.*

Plin. Valer. lib. 41.

Virginitas.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

S. Ambros. lib. de Virg.

SUCCINUM, seu ELECTRUM.

Cap. XXXIV.

311. SUccinum paleas attrahit, non quidem ullius violentiæ injuriâ, sed virtute admodum tranquillâ & suavi. Unde Allectati Veneti epigraphen subjunxêre; NON VI, SED VIRTUTE. Haud aliter sapientia humanas mentes arcanâ quâdam & suavissimâ virtute in sui amorem trahit. Ita quoque gratia Divina vires in voluntatem nostram mirificè teneras & suaves exercet, nullo unquam libertatis integerrimæ dispendio allato. S. P. Augustinus, Deus inquit, *inspiratâ gratiæ suavitate, per spiritum sanctum, plus facit delectare quod præcipit, quàm delectat, quod impedit.* Cæterùm Superiores & Principes hanc succini benignitatem ideæ loco habeant, ut subditos virtute potius, quàm viribus ad sua imperia trahere conentur. In hanc rem plurimùm confert ille Senecæ dialogus;

Sapientia

Gratia Dei.

S. Aug. de Spir. & lit. cap. 28.

Prælatus

NERO. Ferrum tuetur principem. SENECA. Melius fides.
NERO. Decet timeri Cæsarem. SENECA. At plus diligi.
NERO. Metuant necesse est. SENECA. Quidquid exprimitur, grave est,
NERO. Jussisque nostris pareant. SENECA. Justa impera.

Senec. in Oct. Act. 2.

312. Succinum, attritu calefactum, virtutem suam attractivam exerit. Unde Plinius; *Acceptâ vi caloris attrahunt ad se paleas, &c.* Epigraphen addidi; TRAHAM, SI CALEAM. Prædicator, verò Dei ardore inflammatus, quosvis aridos & exsuccos peccatorum animos in suas partes trahit. *Ad prædicandum namque plus conscientia sancti amoris ædificat, quàm exercitatio sermonis*, inquit S. Gregorius Papa. Et Dominus Joannes Paschalius;

Plin. l. 37. c. 3.

Prædicator.

S. Greg. ho. 10. in Ezech.

FERVEAT ORATOR, Divino percitus æstu,
ET TRAHET ad verum mollia corda Jovem.
Nec paleas aliter fulgens deducit electrum,
Ut trahat, incaleat, ferveat, atque trahet.

Certè Apostoli, Spiritûs sancti ardore succensi, innumeras provincias ac vastissima regna ad virtutis & fidei obsequium pertraxerunt.

Apostoli.

313. Nonnemo suavitatem, à Deo in convertendis peccatorum animis usurpari solitam, Succini Emblemate repræsentavit; quod paleas attrahens, has voces lemmatis loco pronuntiabat; VIRTUS EX ME. Ipsius Christi testimonium est; *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Idipsum Sacra Sponsa innuens exclamat, *Trahe nos, post te curremus, &c.* Et S. P. Augustinus; *Trahuntur homines, non ut nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant.* Balthasar Bonifacius opportunè in rem præsentem canit;

Gratia Dei.

Ioan. 6. 44. Cant. 1. 3.

S. Aug. lib. 1. ad Bonifac. c. 10.

Balth. Bon. in Lerario p. 1 Epig. 19.

Dum fœnerator stabat ad telonium
Matthæus, auro deditus:

Ob-

Obambulans illac Tonantis unicus,
Me sequere, dixit illicò.
Atis relicto protinus negotio,
Omnique re nummariâ.
Christum secutus est. Creator omnium.
Ad se trahebat omnia.
Sic flamma Naptha: sic chalybe heracleo;
Sic palea trahitur succino.

Mundanus.

314. Hominem mundanum, qui æternis verisque bonis nihili unquam æstimatis, totum se in vanitatum amorem effundit, succino non absimilem dixeris; cum lemmate, D' INUTILI FESTUCHE IO SOL M' INVOGLIO. Id est; FESTUCIS OBLECTOR. His Regius Propheta indignabundo animo exprobrans, *Filii hominum*, inquit, *usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?* S.P. Augustinus. *Si aliqua hujus sæculi prosperitas arriserit, nonne deceptoria est? Nonne plus habet deceptionis, quàm delectationis?* Jesus infans, vix in hunc orbem natus, supra miserrimi præsepis paleas recubuit; ut adeò, instar electri pretiosissimi, opportunè de se ipso dicere potuerit; FESTUCIS OBLECTOR. Corde enim maximè sollicito aridas & inutiles peccatorum paleas ad se attrahere cupiebat. In hanc rem sequens poëma Italicum subjungere placuit;

Psal. 4. 3. — *S. Aug. in Psal. 41.* — Christus natus.

Occhi miei che videte?
Il tesoro del Ciel corcato in seno
D' una greppia, è del fieno?
Così dunque giacete,
O Rè di gli elementi
Su' le runide paglie, è frà i giumenti?
Ben l' intendo, voi fiete
Qual ambra innamorata,
Che del' alme infeconde,
Ed aride, ed immonde,
Dolcemente invaghita,
Le paglie alza da terra, e à sè l' invita.

Virtus.

315. Homo, quò majore virtutum exercitio probatus, tantò magis illarum excellentiam orbi cognoscendam proponit. In hanc rem succini gemmam figurabis, quæ confricata, suavissimum odorem exhalat. Unde lemma; ATTRECTATA SUAVIS. P. Cornelius à Lapide in illud Siracidis commentatus; *Cum viro sancto assiduus esto*, ait; *Ut vir sapiens & sanctus suam sapientiam & sanctitatem tibi affricet, & affiet, longâ morâ, & assiduâ cum eo conversatione opus est.* Et paulò post similitudine, ad præsentem imaginem plurimum accommodatâ, demonstrat, quod justi, virtuosi & docti *sunt instar piperis, quod quo magis teritur, eò majorem calorem, odorem & ignem exhalat.* Teste S. Ambrosio, *Nulla sine labore virtus est, quia labor processus est virtutis.*

Corn. à Lap. in Eccles. 37. 35. — *Ibid. v. 24.* — *S. Ambr. Psal. 118.*

316. Nobilis hic succus, ex arboribus distillans, tandem obdurantur, & in gagatem solidescit, calefactus verò & accensus, odorem suavissimum exhalat. Unde lemma à S. Isidoro insinuatum; FRAGRAT ACCENSUS. Servos Dei hæc imago spectat, qui charitatis ac devotionis ardore succensi, cœlestem optimi exempli odorem in suos proximos diffundunt. Sacram Sponsam, in Dei amore penitus inflammatam, hoc elogio condecorant Sacræ Litteræ. *Odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris.* Et S. Paulus, in Divinis obsequiis mirificè exardescens, de seipso testatur; *Christi bonus odor sumus.* Nam, ut ait S. Gregorius Papa. *Ad amorem patriæ cœlestis plus exempla, quàm prædicamenta succendunt.*

S. Isidorus l. 16. c. 8. — Justus. — *Cant. 4. 11.* — *2. Cor. 2. 15.* — *S. Greg. Pap. l. 1. Dialog.*

TOPAZIUS. *Cap.* XXXV.

317. Diversæ Topazii species, variique colores reperiuntur. Anastasius Nyssenus rubrum illum dicit; Andreas Cæsariensis, testibus Ariâ Montano, Francisco Riberâ, & Theophrasto, viridem; aureum verò ac cœlestem Beda, Hugo Card. & Hugo Victorinus. Ut adeò cum S. Isidoro bene de illo concludas, OMNI COLORE RESPLENDENS. vel ut Carducius inscribit; OMNICOLOR RADIAT. Homines illos perfectos hoc Emblemate exornabis, qui nullâ non virtute illustres incedunt. S. Gregorius Papa; *Quia Græcâ linguâ pan omne dicitur, pro eo quod omni colore resplendet, topazium, quasi topandium vocatur.* Et paulò post; *Multi ita sunt dono Spiritus locupletati, ut quasi multis coloribus, sic multis virtutibus luceant.* Huic subscribens meus Hugo Victorinus. *Topazius*, inquit; *qui omnium lapidum colores in se obtinet, significat sanctos omnium virtutibus refertos.* Præ cæteris tamen omnibus Magna Dei Parens hanc laudem sibi vendicat, nam, ut testatur S. Ambrosius; *Talis fuit Maria, ut ejus unius vita omnium disciplina sit, quanta in una Virgine species virtutum emicant! &c.*

Anast. Nyss. q. 8. — *And. Cæsar. cap. 63. in Hug. Card. in Apoca.* — *Hug. Vict. l. 3. de Best. c. 58.* — *S. Isid. l. 16. cap. 7.* — Justus Perfectus. — *S. Greg. l. 18. moral. c. 27.* — *Hug. Vict. loc. cit.* — *S. Ambr. l. 2. de Virgin.*

318. Hogo Victorinus, superiore numero adductus, de Topazio in hæc verba testatur, *Superat claritatem omnium gemmarum, nec ulla res pulchrior est ad videndum.* Cui proinde inscripsi; GEMMA FULGIDIOR OMNI. Supremam virtutem, quæ cæteris omnibus palmam præripiat, hoc Emblema innuit. Talem in Maria Virgine veneratur S. Ecclesia hoc encomio.

Hug. Vict. l. cit. — Virtus Excellens.

Nec primam similem visa est, nec habere sequentem.

Idque non tantùm de fœcunda ipsius virginitate, sed de cæteris virtutibus omnibus intelligas velim; siquidem, S, Bernardo teste. *Cæteras quoque virtutes singulares prorsus invenies in Maria.*

S. Bern. ser. 4. de Assum.

319. Topazius, veluti gemmarum Phœbus, clarissimos suos radios in omnem partem diffundit, ut testatur S. Ambrosius in hæc verba; *Topazius jubar suum circumquaque spargens.* Inde hanc epigraphen eruere licet; JUBAR UNDIQUE SPARGIT. Hominem, sanctimoniâ, doctrinâ, aut magnanimitate celebrem, totoque mondo illustrem, hoc Emblemate delineabis; His jure accenseas sanctos Apostolos, Ecclesiæ tam Græcæ quam Latinæ Doctores, famosos Heroës, Samsonem, Davidem, Judam Machabæum, Hannibalem, Julium Cæsarem, Alexandrum Magnum &c. Cassiauus; *Ubiq; cognoscitur, quisquis famâ teste laudatur: dum enim copia plurimum solet habere fastidium, bonum nomen repetitum semper efficitur gloriosum.*

S. Ambr. in ca. 2. Apoc. — Virtus famosa. — *Cass. l. 1. ep.*

310. Sicuti cæteræ gemmæ omnes à Gemmariorum industria, & scalpri acumine maximum venustatis incrementum sortiuntur; ita vicissim topazius, naturæ suæ relictus, maximè venustas est, oculosque intuentiû mirificè recreat: limæ verò, aut ferri acie attritus, deterior evadit, ac pretii sui jacturam patitur. Lemmatis loco illa Venerabilis Bedæ verba subjicies; ATTRITU LIMÆ VILESCIT. Haud aliter molestæ mundi curæ, importuna litigia, animæ afflictiones ac corporis dolores, ceu totidem limæ, hominê justum corrodunt, ab interiore pace ac suavissima Dei contemplatione distrahunt, eumque valore suo defraudant. Hâc omninò ratione illam smaragdi proprietatem ad mores formandos applicans Venerabilis Beda; *Non enim facilè*, inquit, *potest animus, uno eodemq; momento, terrenis laboribus, ærumnis, curisq; & doloribus angi, & illa cælestis vitæ gaudia tranquilla mentis statu delectatus intueri, quin*

Beda in ca. 21 Apoc. — Justus inter mundi curas deficit. — *Beda l. c.*

potius

potius ingemiscendo proclamat: Turbatus est præ ira oculus meus &c.

321. Topazio perficiendo ipsamet natura ultimam imposuit manum; ut adeò nullo ulteriore Gemmariorum artificio aut labore indigeat; quin imò, omnis in eo lævigando industria adeò est irrita, ut exinde non modo non illustretur, sed potius plurimùm obscuretur. *Hug. de S. Vict. loc. cit.* Hugo Victorinus, superiore numero adductus, affirmat; *Si qui velint eum polire, obscuratur, si per se relinquitur, clarior est.* Undè lemma; POLITURA FUSCATUR. vel ipsius Topazii ore; CHI M' ILLUSTRA, M'OSCURA. vel certè, PERDO IL LISCIO, CO'L LISCIO. Dei servum, propriâ suâ virtute illustrem, humana benevolentia frustra conatur ad sublimes honorum gradus promovere, eique aliquod splendoris incrementum addere: siquidem à recentis hisce limaturis nihil quidem ornamenti, plurimùm verò exitii recipit. *Istos tales, qui volunt ornare dignitate seculi, quasi ornando viliores faciunt, & minoris meriti*; inquit Hugo Victorinus, moxque illustre S. Martini exemplum adducit his omninò verbis; *Virentes plures fecit, antequam Episcopus fuisset: sed Episcopatu ornatus, ne extolleretur, pauciora signa faciens, non merita, sed ornatum omisit.* Verùm quidquid de Sancto isto sit, illud saltem inficias non ibis, complures, cùm in notivo & infimo suo loco considerent, plurimis virtutibus resplenduisse, at postea ad honores aut divitias sublevatos, flagitiorum causâ in omnium conspectu turbidos & obscuros evasisse. [Felicitas noxia.] [*Hug. de S. Vict. l. 6.*]

322. Scitu admodùm curiosa est Topazii inventio: hanc Plinius, &, verbis ab ipso mutuatis, S. Isid. ita describunt. *Troglodita prædones cùm dentius fame & tempestate pressi, herbas, radicesque effoderent, eruerunt topazium.* Sicque fures ac latrones, cùm herbis eradicandis impenderent operam, topazii inventores evasêre. Ad hoc propositum inscribes; INTER PRÆDONES ILLUXIT. Siquidem ex Andreæ Cæsariensis & Aretæ sententiâ, *Per topazium Beatus Matthæus significatus videtur.* Opportunè dixeris, in topazio genuinam hujus Evangelistæ effigiem reperiri, qui inter publicanos, fraudatores, ac latrones medius, tandem gratiæ Divinæ beneficio in orbis conspectum gloriosissimè prodiit. [*Plin. l. 35. cap. 8. S. Isid. l. 16 cap. 7.*] [*And. Cæsar in Apocal. cap. 67. Aret. in eund.*] [S. Matth.]

323. E Strabonis doctrina, Topazius *facilius noctu, quàm die invenitur*, eò quod inter nocturnas tenebras suos radios liberalius diffundere possit. Unde illum hoc epigrammate distinxi; CLARIOR E TENEBRIS. P. Corn. à Lapide eàdem omninò ratione Spiritûs S. consolationes nobis accidere ait; quippe quas inter densas calamitatum umbras constituti, apertius sentimus. *Spiritus sanctus facilius in adversis, quàm in prosperis acquiritur.* Haud aliter patientia, calamitatum terrenarum umbris circumfusa, amplissimè resplendet. S. Gregorius Papa; *Nunquam est patientiæ virtus in prosperis, ille autem verè est patiens, qui & adversis atteritur, & tamen ab spei suæ rectitudine non curvatur, omnipotentis Dei laudem & inter adversa confitetur &c.* [Spiritus S.] [*Corn. à Lap. in c. 2. Apoc.*] [Patientia.] [*S. Greg. l. 11 Moral. c. 17*]

324. Andreas Cæsariensis affirmat, è topazio, veluti è prodigioso ubere, lacteum quendam liquorem, infirmis oculis admodum salubrem, scaturire. *Lacteumque liquorem*, inquit, *qui iis opitulari fertur, qui ex oculis laborant, emittit.* Unde ob primam virtutis hujus partem Emblemati subscribes; LIQUORE LACTEO MADET. Et ob alteram cum D. Card. TENEBROSA LUMINA LUSTRAT. Idem Andreas Cæsariens. nativam hanc S. Matthæi effigiē interpretatur, utpote, *Qui per Evangelium eos, qui corde cæcutiebant, illuminavit, modoque genitos fidei lacte potavit.* Eam ipsam tamen etiam S. Paulo, cæterisque ministris Apostolicis tribuere licet, qui cæcos doctrinæ suæ radiis illustrant, ac tenellos filios laborum suorum industriâ Christo genitos, optimo virtutum lacte nutriunt. [*And. Cæsar in cap. 66. Apocal.*] [S. Matth.] [*And. Cæs. l. 1*] [Prædicator.]

325. Complures Authores, negantibus aliis, affirmant, fervidas & ebullientes aquas à topazio sedari. Vincent. Beluacensis ait; *Si supra rem bullientem suspenditur cessant ampullæ.* Id tamen Abulensi, Bercorio, aliisque indubitatum est, *quod valet contra iram, illam cohibendo aut sedando.* Ut adeò D. Carducius non absque ratione gemmam illam hoc lemmate proposuerit dignoscendam; INCENDIA FRIGERAT IRÆ. Spiritum S. hæc imago cumprimis spectat, qui effervescentes iræ ac libidinis ardores mirâ virtute refrænat, & humanam mentem, diverso passionum æstu agitatam, pristinæ suæ tranquillitati restituit; ut adeò Divinum illud Pneuma meritissimo hoc titulo à S. Ecclesia salutetur; *In æstu temperies.* In rem præsentem S. Gregorius Papa ait; *Spiritus S. in columba & igne apparuit, quia omne cor, quod ejus gratiâ tangitur, & mansuetudinis lenitate tranquillum, & zelo justitiæ fit accensum.* Porrò è Petri Bercorii sententia, *Hominis prudentis benignitas illos, qui per furorem & iracundiam bulliunt atque fervent, reprimit, atque sedat.* [Spiritus S] [*S. Greg. in Homil.*] [Benignitas.] [*Bercor. l. 11. c. 127. n. 4.*]

VITRUM.

Cap. XXXVI.

326. AVicennam secutus, vitrum inter gemmas numero: quod humanis oculis adeò purum & diaphanum se exhibet, ut ad ipsa usque viscera sua clarissimè penetrari queat. Proindè epigraphen addidi; QUÆ TEGIT, DETEGIT. seu, DIMOSTRA FUOR CIO', CHE NEL SENO ACCOGLIE. vel ut D. Carducto placet; SUELLA IL SEMBIANTE CIO CHE' L SENO ASCONDE. Beatorum hæc idea est, qui internos animi sui affectus ita perspicuè dignoscendos olim proponent, quantùm nec ipsimet illos in præsenti vita perspectos habuêre. Hieronymus Lauretus ait; *Vitro perspicuo dicitur simile aurum Hierusalem cœlestis, quia unusquisque mentem ab alterius oculis membrorum corpulentia non abscondit, sed patebit animus, patebit corporalibus oculis ipsa etiam corporis harmonia, sicque unusquisque tunc erit conspicabilis alteri, sicut nunc esse non potest conspicabilis sibi.* Cæterùm eandem vitri figuram etiam de confessione sacramentali, aut fidei puritate interpretari licet, quæ reconditissima quæque pectoris nostri arcana in aprico constituunt. [Beati in cœlo.] [*Hier. Laur. in sua sylv.*] [Confessio.] [Fides.]

327 Felicitatem mundanam opportunissimâ vitri effigie delineabis, quod eodem planè momento & luminosum resplendet, & infelix rumpitur. Unde lemma; DUM LUCET, FRANGITUR. vel ut P. Carducto ipsiusmet vitri ore placet; DUM SPLENDEO, FRANGOR. Hoc sensu Publius Mimus: [Felicitas mundana]

Fortuna est vitrea: cùm splendet, frangitur. [*Senec. lib. 2 Controv. 1.*]

Et Marcus Annæus Seneca; *Fragilis & caduca felicitas est, & omnis fortunæ blandientis speciosus cum periculo nitor.*

328. Encaustices artificium est, quod diaphanum & purissimum vitrum à fornacis colore omnem colorum varietatem recipiat. S. Isid. de illo in hæc verba testatur; *Tingitur multis modis, ita ut hyacinthos, saphirasque & virides imitetur, & onyces: neque est alia materia picturæ accommodatior.* Ut adeò benè inscripserim; AB IGNE OMNICOLOR. Homo justus, in calamitatis aut charitatis fornace, instar vitri, innumeris virtutum coloribus adeò opportunis tingitur, ut Deo voluptatem, proximis verò emolumentum pariat. Petrus Bercorius. *Vitrum est homo, quia quando in fornace Divinæ dilectionis vel tribula-* [*S. Isid. l. 16 c. 15.*] [Justo calamitates prosunt.] [*Bercor. l. 11. Reduct. c. 1. 5*]

tionis conflatur in quemcunque colorem bona & honesta conversationis faciliter tingitur: Idem Emblema etiam hominem inconstantem aut adulatorem commonstrat, qui in tentationis aut quæstûs proprii fornace in mille colores transformatur. Nam *Adulator est amicus in obsequio, hostis in animo, compsus in verbo, turpis in facto, latus ad prospera, fragilis ad adversa &c.* inquit meus Hugo Victorinus.

Instabilis

Hug Vict.

329. Vitri quidem laus est, quod encaustices operâ diversis coloribus sese exornari patiatur: at pretio & laude longè majore habetur, si candorem suum conservet illibatum, & puritatem instar crystalli diaphanam, integramque. S. Isidorus in rem nostram concedens, ait; *Maximus honor in candido vitro, proximoque in crystalli similitudine.* Hâc veritate nixus, vitro subscripsi; DAT PRETIUM CANDOR. Non quidem inficias iverim, animam, diverso virtutum colore insignem, miram Divinis oculis voluptatem creare. illud tamen indubitatum est, eandem puro & innocuo candore, instar tersissimæ crystalli exornatam, omnium gratissimam haberi. Quamobrem Isaias non tantùm vult sordes omnes balnei beneficio à nobis abstergi (*Lavamini*) sed insuper addit, *mundi estote*; ubi ad vocis hebraicæ litteram vertendum esset, *lucidi estote instar vitri.* Hieronymus Oleaster id observans, ait; *Lavate vos, non quidem vulgariter, sed ita ut valdè mundi sitis, & huic expositioni favet verborum, quæ hic ponuntur, propria significatio: nam quod priori loco ponitur, significat communiter lavare, sequens verò significat lucere quasi vitrum. Unde ad litteram vertendum esset, lavate vos, & lucidi estote seu puri velut vitrum.*

S Isid l. c.

Innocentia.

Isà 1. 16.

Hieron Oleast in hunc loco

330. Hominem iracundum, aut impatientem non quidem frangi, sed tamen flecti, aut diversis mundi casibus cedere nescium, vitri Emblemate significabis, adddita inscriptione, FRANGITUR, NON FLECTITUR. Id quod D. Carducius hoc disticho explicat;

Impatiēs.

Vitrum non flector, fragili sed corpore frangor:
Sic flecti indocilis dissilit impatiens.

Martyres

Porrò sancti Martyres, instar purissimi vitri, maluerunt corpora sua frangi, quàm ad idolorum cultum flecti. S. P. Augustinus. *Mortem hominibus comminatus est Deus, ne peccarent: mortem Martyribus inimicus commivatus est, ut peccarent. Illi ut morerentur, peccaverunt, Martyres mortui sunt ne peccarent. Unde illis pœna inflicta, inde istis gloria suscitata.*

S. Aug. ser. 21 ex additis à sirmondo

331. Vas vitreum, quantumvis purum, nobile, ac diaphanum; inde tamen extremè est miserum, quod semel fractum, nunquam possit amplius in pristinam formam restitui. *Vas vitreum*, inquit Bercorius, *pulchrius est coteris & splendidius, facilè tamen frangitur, nec amplius restauratur.* Unde hanc ei gnomam subdidi; NON INSTAURATUR EFFRACTUM. Ita humanum corpus, unico lethali mortis vulnere saucium, nullis amplius naturæ viribus restitui valet. Salomonis vox est; *Umbra transitus est tempus nostrum & non est reversio finis nostri, quoniam consignata est, & nemo revertitur.* Seneca; *Desinit morbus, incendium extinguitur &c. nil autem habet quod speret, quem senectus ducit ad mortem.* In idem argumentum canit Tassus;

Bercor l. 6. num 2.

Vita humana.

Sap. 2. 5.

Senec ep. 58

Torq Tass, Liber. Cant 16. stanz 15

Cosi trapasse al trapassar d'un giorno
De la vita mortale il fiore, e'l verde;
Ne perche faccia indietro April ritorno
Si rinfiera ella mai, ne rinuerde.

Hominis etiam superbi aut divitis prosperitas, à morte interrupta, nunquam imposterum revivisci. Et Virginitas, instar vitri resplendens, si vel unicâ vice patiatur vitiû, nullâ amplius potentiâ reparari potest.

Virginitas.

332. Vitrum, naturâ suâ solidum & diaphanum, diversas rerum quârumvis obviarum imagines intra se colligit, & aliorum oculis liberalissimè intuendis exhibet. De hoc Carducius; EXPRIMIT, QUÆ RECIPIT. vel, RERUM SIMULACHRA COLORAT. Homines illos perfectos hæc idea concernit, qui virtutes, spartim in aliis observatas, in se studiosissimè recipiunt, & rursum aliis proponunt imitandas. S. Antonium, in hoc studio mirificum, celebrat S. Ecclesia his omninò verbis; *Virtutum tantò studio incensus fuit, ut, quemcunque videret aliquâ virtutis laude excellentem, illum imitari studeret.* Porrò S. Scriptura instar limpidissimi vitri, omnes documentorum, virtutum, & exemplorum imagines, quas in SS. Patriarchis, Prophetis, & Apostolis olim mundus adoravit, clarissimè complectitur, & speculi loco ad eas perspiciendas, imitandasque deservit, S. P. Augusti. *Quidquid homo (extra* Sacram Scripturam) *didicerit, si noxium est, hic invenitur. Et quum ibi quisque invenerit omnia quæ utiliter alibi didicit, multo abundantius ibi inveniet ea, quæ nusquam alibi inveniri potuit.*

Virtuos. profect.

Brev. Rom. 17. Ian.

S. Scriptura.

S Aug. l de Doct. Christ cap. ult.

333. Vitrum plurimis hominum usui, potissimum tamen mensis deservit, ubi vinum generosum longè suavius ac frequentius in vitreis, quàm argenteis aureisve poculis propinari solet. De hâc vitri puritate ac præstantiâ S. Isidorus scribit, *Ad potandum, argenti metalla & auri repulit.* Cui proinde meus D. Carducius subscripsit; CONVIVIS PRÆSTANTIUS AURO. vel, MENSIS CARIUS AURO. Ita Evangelicæ ac Christianæ doctrinæ vinum sitibundos fidelium animos longè melius reficit, si ab hominis Apostolici simplicitate potius, quàm ab affectata & eruditâ Rethorum eloquentiâ promanet. S Ambrosius ad illud Apostoli mentem advertens, *Non in sapientia verbi* ait; *Prædicatio Christiana non indiget pompâ & cultu sermonis: ideoque piscatores homines imperiti electi sunt, qui evangelizarent, ut doctrina veritas se commendaret, teste virtute: ne hominum versutiâ & calliditate humana sapientiæ acceptabilis videretur, non veritate.* Et prior illo Philo; *Dei cultorem* inquit, *decet adhærere veritati, & verborum conjecturalium fabulositatibus extremum valedicere.* D. Carducius, Emblematis sui Oedipus, hoc distichon subjungit;

S Isid l 16. cap 15.

Doctrina Christiana.

S. Ambr. in 1. Cor. 1. 17.

Philo l de Sacrific. Cain & Abel.

Convivis vitrum arridet præstantius auro,
Non fucata Dei sic mage verba placent.

Et sequentes Jambos;

Mensis vitrum pellucet auro carius,
Non bracteata lingua sic placet magis,

334. Bombylius vitreus, unico vitriarii flatu è cinere formatus, epigraphen tenet; TUTA FRAGILITA, FIGLIA D'UN FLATO. Idest, FLATU GIGNENTE FRAGILIOR. Homo, accommodatè ad hanc ideam, è cinere fragilissimo confectus, & unico, ut ita dicam, flatu animatus est; siquidem Deus *inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viventem.* Opportunè in rem præsentem Balthasar Paez; *Deus,* inquit, *infundens animam efformato corpori humano, in halitu & flatu eam infudit, ut videret, quàm debili constaret vitâ.* His eruditam Josephi Baptistæ poësin, coronidis loco, subjungere placet;

Vita humana fragilis.

Gen. 2. 7.

Paez. in ep. Iacob. c 4. v. 15 § 1

Ios Bap p 1 delle sue Pos

Giunge appena del mundo in su le porte,
Che decrepita appar l'età fanciulla,
E de la luce in sù le prime scorte
L'orme, che stampa, ombra fatale annulla.
Ode la vita humana infausta sorte
Che in sepolcbro d'orror cangia la culla,
Jeri s'appellò vita, & oggi è morte,
Jeri sembravami tutto, & oggi è un nulla.

Præ-

Promette al bambolino il dì natale
Di dure tempre eternità: mancato
Cernerelo di mostra un funerale.
Non è senza ragione assimigliato
A vetro, che si spezza, huomo che è frale.

335 Monacense Societatis Jesu collegium, ad D. Francisci Borgiæ apotheosin, vitrum prolygonum exhibuit, in omni angulo imaginem Matiæ Majoris repræsentans, addito lemmate, NULLUS VACET ANGULUS. Ita nimirùm, quisquis Deiparam Virginem verè amas, illius virtutes & encomia in omnibus membris repræsentes ac imiteris necesse est. Emblemati explicando hanc poësio addidit; Cultus M.V.

Qui nuper patrios valere census,
Et semet, suus ipse prædo, jussit:
Illum pauperies stupenda vexat.
Millenas sibi poscat esse linguas,
Millenos animos, & ora mille.
Quêis in Virginis impotens amores,
Cen facto agmine, diligat Mariam. &c.

Cultus SS. Idipsum etiam de reliquis Cœlitibus, quos nobis colendos proponimus, dictum velim. Certè Apostolus singula membra nostra non ob aliam rationem templa vocat Spiritûs sancti, nisi ut hunc in singulis illis studeamus repræsentare. *An nescitis*, inquit, *quoniam membra vestra templum sunt Spiritus Sancti?* Tertullianus templi hujus spiritualis æditua constituit pudicitiam, quæ nihil in illud inferri patiatur, quod à Dei imagine degeneret. *Nam cùm omnes*, inquit, *templum simus Dei, illato in nos & consecrato Spiritu sancto, ejus templi æditua & antistes pudicitia est, quæ nihil immundum, nec profanum inferre sinat, ne Deus ille, qui inhabitat, inquinatam sedem offensus derelinquat.*

1. Cor. 6. 19.

Tertull. de cultu fœm. cap. 1.

336. Liquor, ut pulchrum, nativumque servet colorem, puro in vitro asservetur, necesse est. Unde vitrum, liquore purissimo plenum, à Philotheo epigraphen recepit; IN PURO SERVATUR. Gratia Divina puram cupit habitare mentem, fugitque procul obscœna ac impura pectora. Magno Augustino teste. *Castitas angelica est vita: ubi immunditia est corporis, ibi habitatio diabolici spiritus, qui maximè gaudet inquinatione carnis nostræ.* Porrò ad SS. Eucharistiæ Sacramentum dignè recipiendum animus exigitur contritus, qui veram flagitiorum suorum agit pœnitentiam, voluptatibus prohibitis renuntiat, Deoque castè & innocenter inservit. At scelerati illi, qui quotidie in suis volutari sordibus gaudent, hanc sacrosanctam cœnam pessimè accumbunt: quippe fructum & gratiam tantæ corrumpunt cœnæ, & justo Dei judicio non vitam inde, sed æternam sibi damnationem accelerant. In rem præsentem canit Emblematis Author;

Gratia Dei cor mundum petit.

S. Aug. ser. 349 de Tēp.

SS. Eucharistia.

Quid, vesane, capis cœlestis munera vitæ,
Tantasque impuro pectore condis opes?
Pectore perverso, vastat quod conscia culpa.
Et rapit in varium dira libido scelus.
Pura placent Superis, nec tanti gratia doni
Polluto proprias pectore servat opes.
Ipsa etiam squallent generosi dona Lyæi,
Si purus subiit sordida vasa liquor.

FINIS LIBRI DUODECIMI.

sibi saturitas veritatis, nulla refectio justitiæ reperitur.

7. Diximus superiore numero, Mercurium, humidum & fluidum, planitiem omnem percurrere; at currendo nulli unquam rei, à se contactæ, tenaciter adhærere. De hoc Bercorius; *In superficie plani non liquescit, nec adhæret tangenti.* Hinc inscriptio; TANGIT, NON HÆRET. Ministrum fide cum ac integerrimum hæc imago spectat, qui magnam pecuniæ vim indies versans, manus suas nunquam tenaces reddit, sed à rapiendi consuetudine penitùs liberas & immunes servat. Talem se probavit Samuel, qui judicis munere quadraginta annis supra Israëlis populum functus, tandem, cum dignitati suæ renuntiaret, omnibus intuentibus in hæc verba prorupit; *Loquimini de me coram Domino, & coram Christo ejus, utrum bovem cujusquam tulerim aut asinum: si de manu cujusquam munus accepi, & contemnam illud &c. & dixerunt, non tulisti de manu alicujus quippiam &c.* Idipsum de B. Eugenio testatur S. Gregorius Papa in hæc verba; *Cùm eidem prior quidam medicæ facultatis, cujus causam nondum audierat, marcam auri devotione multâ instanter offerret nondum, inquit, ingressus es domum, & jam vis corrumpere Dominum: corruptionem namque vir credidit, quidquid offerebatur lite pendente.*

Pet. Bercor. l. 11. Reduct. c. 39. n. 1

Minister fidelis.

1. Reg. 12. 3.

S. Greg. lib. 22. Moral.

8. Plurimùm falluntur, qui argentum vivum naturâ suâ frigidum putant: tametsi enim manum tangenti videatur frigere, re ipsâ tamen calorem suum ad tertium usque gradum extendit; unde res qualvis vicinas adurit, perforat, incidit, aliasque vivacissimi caloris operationes exercet. Quare illud opportuno hoc lemmate insignit D. Carducius; FLAGRAT, ET ALGET. Eos hæc imago concernit, qui in Principum aulis degunt, externâ quidem facie non adeò devoti, ac sæculares, at in corde suo Divinâ charitate & occultâ pietate plurimùm inflammari. *Quia bonum eorum intus est, absconditum est, in corde est, ubi fides, spes, charitas, ubi thesaurus illorum*; inquit S. P. Augustinus. Gratiosa hæc S. Ignatii Loyolæ imago est; qui gelido immersus stagno; è corporis superficie totus quidem videbatur rigere; at in interiore ipsius animo ardentissima charitatis flamma prædominabatur. Eidem ectypo minimè dissimilis S. Bernardus, tantâ amoris flammâ erga Deum arsit, ut, Veneris solicitantis incendia suffocaturus, nudum se in aquas congelatas abjecerit; sicque uno momento *& flagrârit & alserit.* Generosum istud Clarævallensis Abbatis facinus D. Greg. Bolzi huc epigrammate explicat.

Aulicus.

S. Aug. in Psal. 53.

S. Ignatius. Loyola.

S. Bernardus.

D. Greg. Bolz. in Lavoris 20. August.

Arserat aspectâ nocuo Puer igne puellâ:
Hunc tamen æthereo vicerat igne focum.
Pergit edax, sed turpis adhuc amor urere pectus,
Sæpè licet casto jussus abire sinu.
Quid faciat totam pessumdet ut ille favillam,
Sentiat in membris bella nec ulla suis?
Insilit in gelidas, quas forte aspexerat, undas:
Hic humat hyberno corpora tota lacu.
Frigidior nivibus prodit frigente palastrâ;
At non inde sibi frigidus ille fuit.

9. Mira Mercurii est indoles, quòd, tametsi naturâ suâ igneus, omnem tamen ignem tanto aversetur horrore, ut ab ipsius calore in venenatum fumum resolvatur, & flammarum vim nec minimum pati possit. Sicque *argentum vivum in igne positum*, è Bercorii sententiâ, *in fumum faciliter resolvitur, & mutatur, nec potest ignis violentiam sustinere.* Unde epigraphe, NON SUSTINET IGNEM. Et meus Carducius; FUGIT IGNEUS IGNEM. Ita cor humanum, ab opum, libidinis, aliarumque voluptatum amore, ceu igne terreno, inflammatum, ad cœlestem amorem percipiendum penitus incapax redditur. Certè Philistæi, Dagonis sui amore implicati, arcam Divinam repulerunt. Geraseni, ut porcos conservarent incolumes, Christo vero amori Divino, nuntium remiserunt. Et Gentiles, Bedâ teste, *videntes potentiam Christi contra Deos suos, nolunt fidem ejus recipere, ne propter hanc solam cogantur Deorum suorum turbam* (Plutonem, Venerem, Cupidinem) *abdicare.* Demùm perversi Christiani, quod idem Beda asserit, *videntes propter fidem Christi interdicta sibi peccata, quæ amant, ipsam fidei religionem, quantùm valent, detestantur: ne hujus occasione, desideria, quibus pro Deo serviunt, jubeantur extinguere.*

Bercor. l. c. num. 5.

Mundanus rebus Divinis resistit.

Beda in 1. Reg. cap. 5.

10. Mercurius in frigido ac conveniente vase collocatus, totus quiescit, at, si fortè ignem vicinum sentiat, mox instar venenati serpentis in furorem agitur, sublimatur & caloris impatiens, fumum horrendum evomit. Quamobrem D. Carducius hanc illi epigraphen subjunxit; DAT FLAMMA VENENUM. Homines mundani, in felicitatis suæ quiete, ac deliciarum tepore volutati, penitus tranquillos se demonstrant; at quando *in igne tribulationis ponuntur, tunc*, Bercorio asserente, *ipsum nequeunt sustinere, imò per impatientiam, jurationem, & desperationem continuò in fumum evaporant.* Haud aliter peccatores, auditâ zelosæ ac ferventis linguæ correctione, quantocyus excandescunt, & in rabiem acti, horrendas evomunt calumnias. Exemplo suo id testatum fecêre Hebræi, quando igneâ S. Stephani eloquentiâ perceptâ, *dissecabantur cordibus suis, & stridebant dentibus in eum.* S. Bernardus, *Mira perversitas, medicanti irasci, qui non irascitur sagittanti, id est, adulanti, vel ad peccatum incitanti.*

Mundanus impatiens.

Bercor. l. 11. Redu. c. 39. num. 5.

Peccator impatiẽs.

Act. 7. 54.

S. Bernard. sup. Cant.

11. Argentum vivum, naturâ suâ mobile ac fluidum, si plumbo jungatur, mirâ facilitate sistitur ac condensatur. De hoc meus D. Carducius; PLUMBI SOLIDATUR ODORE. Haud aliter complures, ingenii benignitate molles, pietate teneri, & charitate erga proximum faciles ac fluidi; si vitiorum consuetudine, ceu plumbo gravido & atro, irritantur, pristinas suas virtutes exuunt, & in peccatis miserrimè obdurantur. Verissimè Seneca; *Unum exemplum, aut luxuriæ, aut avaritiæ, multùm mali facit, convictor delicatus paulatim enervat & mollit; vicinus dives cupiditatem irritat: malignus comes, quamvis candido & simplici rubiginem suam affricuit.* In partem meliorem id hoc modo interpretaberis; quòd multi, spiritu benigni, ac temperamento suaves, fortibus aliorum exemplis confirmentur, & ad tolerandas qualvis calamitates invalescant. Adrianus, inter aulæ imperatoriæ delitias enutritus, cùm Christianorum *in fidei confessione, & tormentorum perpessione constantiam* observaret, ad sacra Catholica transiit, & in atrocissimis cruciatibus perferendis vires planè miraculosas ostendit. Gorgonius Imperatori Diocletiano à cubiculis; & Dorotheus, ipsius Collega, consideratâ Martyris cujusdam in patiendo magnanimitate, ad eadem supplicia toleranda corroborati fuêre. Geminianus, nobili loco educatus, cùm *constantia fidei & Martyris* in S. Lucia ipsi innotesceret, quantocyus illam imitari decrevit. &c.

Societas mala.

Senec. Ep. 7.

Societas bona.

8. Septemb.

16. Septemb.

12. Argentum vivum mortuos, olim in vitam redituros, clarissimo symbolo exprimit, nam aquâ forti seu stygiâ in pulverem redactum, & postea urnæ vitreæ immissum, solâ calcis vivæ virtute & ignis robore, ad pristinam formam revertitur. Hâc Spagyricorum doctrinâ mixus D. Carducius, Mercurio subscripsit; REDIVIVUS AB URNA.

Resurrectio mortuorum.

Idem Mercurius, digito in minutissimas arenulas & quasi atomos invisibiles contritus, mox eodem digito tangente, rursus confluit, & in pristinam integritatem reviviscit: uti de illo testantur Gabriel Fallopius, Medicus Mutinensis, & prior illo S. Gregorius Nyssenus. Ut de lemmaâ me indiruum, DISFATO IN POLVE, AL ESSER SUO SEN RIEDE. Id est; REDIVIVUS E PULVERE. In rem præsentem ipsamet P. Cornelii à Lapide verba advocare lubet. *Inter omnia resurrectionis symbola nullum significantius est hydrargyro. Hoc enim, si manu deducas in minutissimas arenas, evanescere videtur; mox ut eas rursum manu associas & conjungis, in pristinam hydrargyri formam confluendo redeunt, & quasi reviviscunt.* S. P. Augustinus; *Resurrectionem carnis ita credimus, ut dicamus, nos in eâdem, in quâ nunc sumus, veritate membrorum esse reparandos, qualesque semel post resurrectionem fuerimus effecti, in perpetuum mansuros.*

Gabr. Fallop. in hydrargyro. S. Greg. Nyss. lib. de Creatione hom. num. cap. 28

Corn. à Lap. in Ezech. ca. 37. v. 6.

S. Aug. ser. 191. de Temp.

13. Chymicis suffragatur experientia, quòd Mercurius sublimatus in venenum degeneret; dejectus verò, & aquâ forti seu secretoriâ præcipitatus validissimi antidoti loco sit. Unde lemma; DISCESO AUVIVA, E SUBBLIMATO UCCIDE. Et meus D. Carducius; LETHIFER ASCENDIT, SED VERGIT IN IMA SALUBRIS. Ita Saul, cùm in profundam & humillimam sui existimationem descendisset, & voces has infimas de se ipso pronuntiâsset, *Nunquid non filius Jemini ego sum, de minimis tribu Israel, & cognatio mea novissima*, mox à populo Princeps optimus, & Israëlis Salvator acclamatione faustissimâ fuit salutatus; *Unxit te Dominus in Principem, & liberabis populum suum de manibus inimicorum ejus.* At postea ad Regni solium sublevatus in pestem adeò venenatam defecit, ut mortem violentam etiam adversus benefactores suos, quamlibet justos & innocentes; ausus sit machinari. Neque prô dolor! Mundo defuêre unquam, quos in infima fortuna beneficos, & in sublimi monstteros deploraret. Unde optimum Magni Augustini consilium est; *In summo honore summa tibi sit humilitas. Honoris laus est humilitatis virtus.*

Humilis exaltatus.

1. Reg. 9. 21.

Ibid. c. 10. v. 1.

Superbus tyrannus.

S. Aug. ser. 213. de Temp.

14. Hydrargyrum, tametsi auro arctissimè inhærens, fornaci tamen injectum, mox liquatur, & deserto auro, abit. Unde lemma, IN ADVERSIS FUGIT. Ita omninò amicos nonnisi inter adversa probare licet: adulterinus enim, mutante fortunâ, mox fugam molitur, omnemque pristinæ amicitiæ nexum dissolvit. *Est enim*, Siracide teste, *amicus secundùm tempus suum, & non permanebit in die tribulationis.* Verissimè D. Augustinus; *Nihil sic probat amicum, quemadmodum oneris amici portatio.* Et Antonius; *Aurum probari solet igne, amici verò benevolentia, tempore urgentur: qui enim tempore secundæ fortunæ amico adulatur, temporis est amicus, non amici.* Unde Ennius.

Animus falsus.

Eccl. 6. 8.

S. Aug. l. 83. Quæst. q. 71.

Amicus certus in re incerta cernitur,

Et S. Gregorius Nazianzenus;

S. Greg. Naz. in Iamb. 45

Fidus amicus nil putu præstantius,
Quos casus asper parturit, non pocula,
Qui profutura consulant, non qui placent.

AURUM.

Cap. III.

15. AUrum, inter metalla nobilissimum, nullas unquam rubiginis injurias sustinet. Unde lemma, massæ aureæ præfixum; RUBIGINIS EXPERS. Richardus à S. Laurentio Mariam Virginem, à cujusvis peccati rubigine penitus immunem, in illo auri schemate repræsentat. *Est aurum mundum* inquit, *carere peccato mortali, est mundius, carere veniali, mundissimum aurum est, carere fomite peccati, quod nullus habuit, præter Beatam Virginem, unde congruè attribuitur: ei superlativus gradus.* De illâ enim sub figuræ involucro sacræ Literæ testantur quod Salomon thronum suum, id est, Deus sanctissimam Matrem suam, vestiverit *auro fulvo nimis.* Atque adeò aurum genuina nobilissimæ ac summæ puritatis idea est, qualem in quovis Prælato his omninò verbis exigit meus Absalon Abbas. *Purum est aurum, quoniam in terra depositum, neque rubiginem, neque maculam à terra contrahit, sed suam omninò servat puritatem sic etiam Prælatus Ecclesiæ in terra, id est, inter terrenos, & peccatores conversans, nullam maculam peccati ab illis contrahere debet, sed omni diligentia servans cor suum, munditiam mentis & puritatem conscientiæ retinere.*

Mariæ V. puritas. *Rich. à S. Laur. lib. 11*

3 Reg. 10. 18.

Prælatus sit purus. *Absal. Abb. serm. 51.*

16. Auri lamina, dente lupino extergi solita, epigraphen tenet; TERGENDO NITIDIUS. Haud aliter anima nostra, frequenti conscientiæ examine, aut Pœnitentiæ Sacramento abstersa, splendorem nobilissimum sortitur. S. Joannes Chrysostomus in illa S. Scripturæ verba, *Quinque annulos aureos fecerunt*, ait; *Dum commissa attentius lugemus, in justitia splendorem membra deauramus.*

Examen conscientiæ. Pœnitentia.

S. Chryso. in 1. Reg. 6. 5.

17. S. Laurentium Martyrem, aut alium quemvis Justum afflictum, auri Emblemate exornabis, cui, supra ignem collocato, inscribes, NON LÆDITUR, SED PROBATUR. Enimverò Deus suos servos diversis suppliciis excruciari permittit; non quidem ut eos torqueat, sed ut eorum fidem periclitetur. Ovidius;

S. Laurêtius. Justus afflictus.

Ovid. l. 1 Trist. El. 4.

Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum,
Tempore sic duro est inspicienda fides.

Salomon homines justos, diversis angustiis à Divinâ providentiâ coarctatos, penitus considerans, de Creatore ait; *Tentavit eos, & invenit illos dignos se.* Et; *Tanquam aurum in fornace probavit eos.* Atque adeo flamma illis non quidem offendendis, sed tantummodò explorandis deservit. Tertullianus. *Audio*, inquit, *dicentem Deum: uram illos, sicut uritur argentum, & probabo illos, sicut probatur aurum utique per tormenta ignium & suppliciorum, per martyria fidei examinatoria.* Succinctè, & instar proverbii S. Gregorius Nazianzenus. *Aurum flammam, bonos adversa probabunt.* Et Joannes Audenus;

Sap. 3. 6.

Tertull. in Scorpiace.

S. Greg. Naz. tab. 3. sent.

Quod fornax auro facit, hoc tribulatio Justis,
Rebus in adversis certa probatur fides.

18. Aurum, tametsi nobilissimis virtutibus à natura donatum; in suis tamen natalibus terris adeò vilescit, ut in Æthiopia, ad sceleratos vinciendos, catenæ ex illo fiant; & ab Indis integri globi aurei pro exiguis vitri fragmentis commutentur. Ut adeò massam auream proprio hoc lemmate insignies; VILESCIT IN PATRIA. Ita non rarò evenit, summi ingenii hominem inter conterraneos postremo haberi loco. In hanc sententiam dilucidè concedens Evangelista: *Nemo Propheta*, inquit, *acceptus est in Patria sua.* Domino suo id expertus Cimon, Miltiadis filius, cùm Athenas nobilissimâ victoriâ adversus hostes suos vindicâsset, ab Atheniensibus patriâ proscriptus est. Eidem Athenienses Themistoclem patriâ extorrem fecêre. Alcibiades ab eâdem suâ patriâ capite damnatus est. Socrates in illâ debuit veneno occumbere &c. Cæterum

Virtuosi in patria neglecti. *Luc. 4. 24.*

rum eos quoque imago hæc concernit, qui nobilissimis naturæ donibus instructi, inter patrios lares vilescunt, cùm in religiosa vita, desertâ patriâ, plurimùm coram Deo & hominibus æstimarentur, magnosque fructus in vinea Domini proferrent. Certè Apostoli in patriis Galilææ stagnis delituêre, & inter piscatorum turbas fuêre abscondit; at in omnem terram à Christo missi, ita inclaruerunt, ut Principes terræ nominarentur, ipsisque etiam imperarent Imperatoribus. S. Chrysostomus; *Misit Christus Apostoles quasi sol radies suos, quasi rosa suavitatis odoris sui. Faciebat enim mirabilia Christus, faciebant & discipuli ejus, & inter mirabilium operationes major fama virtutum crescebat.*

Apostoli

S. Chrysost. sup Matth.

19. Academici Ardentes Viterbii, Emblematis loco, catillum auro plenum præferunt, quod in igne ebulliens epigraphen sustinet; DONEC PURUM. vel ut aliis placet, USQUE PERFICITUR. Hominem constantem, & nunquam, nisi impositâ coronide, à negotiis suis dimovendum, hæc imago exprimit. Animas quoque concernit, in piacularibus flammis tamdiu excruciandas, quoad à minimâ quavis labeculâ purificatæ fuerint. Mirum sanè est, hanc de animabus, in altera vita ob culpas suas excruciandis, doctrinam à Virgilio dilucidissimè tradi;

Perseverantia.

Purgatorium.

Virg 6 Æneid v.739

Ergo exercentur pœnis, veterumque malorum
Supplicia expendunt: Aliæ panduntur inanes
Suspensæ ad ventos; aliis sub gurgite vasto
Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

Et id quamdiu?

DONEC longa dies perfecto temporis orbe
Concretam exemit labem, PURUMQUE relinquit.

At relicto Poëta, Magnum Augustinum audi; *Iste tribulatio fornax artificis est, si tamen aurum sis, & non palea: ut sordibus careas, non in cinerem convertaris.* Vires huic doctrinæ subministrans Malachias, de Divino Judice ait; *Ipse enim quasi ignis conflans, & quasi herba fullonum, & sedebit conflans, & emundans argentum, & purgabit filios Levi.* Rursus in rem præsentem S. P. Augustinus super illa Psaltis Regii verba. *Veruntamen Deo subjecta esto anima mea, quoniam ab ipso patientia mea;* ait, Justorum animas calamitatum igne tamdiu à Deo cremari, donec instar obryzi auri penitissimè expurgatæ fuerint. Ipsius verba, optimâ fide ita accipe. *Venit tribulatio mea, venit & patientia mea, & purgatio mea. Nunquid lucet aurum in fornace artificis? in monili lucebit; patiatur tamen fornacem, ut purgatum à sordibus, veniat ad lucem:* Et paulò post; *Fornax mundus, palea iniqui, aurum justi, ignis tribulatio, artifex Deus. Quod vult ergò artifex, facio; ibi me ponit artifex; tolero. Jubeo ego tolerare, novit ille purgare.* S. Gregorius Nazianzenus calamitatibus, ærumnis, infirmitatibus, persecutionibus, aliisque innumeris tam externis, quàm internis doloribus extremè tortus, inter cæteras causas, cur Deus suos amicos tantoperè affligat, etiam hanc recenset, quod Divina Majestas illos, instar auri, in miseriarum igne penitùs extersos ac emundatos velit. Unde inter cætera sua poëmata, in quibus *Ærumnas suas luget*, ad Deum conversus canit;

Calamitas purificat.

S. August in Psal. 30
Malach. 3. 2

S. Aug in Psal. 61.

S Greg. Nazianz. in hip ubi ærumnas suas luget.

O Patris æterni sapientia, dic age, quæso,
Dic age, tantorum quæ sit mihi causa malorum?
Cur labor egregios homines exercet, & angit?
Impia cur nullo vexatur turba labore?
Suppliciisne scelus meritis tua vindicat ira?

An potius PURGAS ANIMOS FORNACE DOLORUM,
EXIMERE UT SORDES FULVO SOLET IGNIS AB AURO;

20. Aurum in catillo epigraphen tenet; PROBATUM ÆSTIMOR. Hinc discas velim, calamitatem existimationis acquirendæ instrumentum esse omnium opportunissimum; S. Paulinus illa sacri Epithalamii verba interpretatus, *Caput ejus aurum optimum;* inquit, *Hoc aurum forma Sanctorum est, qui in capite corporis ut lumina micant, & sunt aurum ignitum Deo, quia videlicet eos, per examina passionum in hujus mundi fornace conflatos, invenit (ut scriptum est) dignos se, in his sacram imaginis suæ percussit monetam &c.* Eodem symbolo genuinam veræ virtutis ideam expressam habes, quæ tunc demum omnium maximè æstimatur, quando manifestum sui periculum fecit. Item animæ, in piacularibus flammis detentæ, nonnisi post incendii dolores toleratos, ad paradysi gloriam obtinendam censentur dignæ.

Calamitas prodest.

S Paulinus Epist. 4. in Cant 5. 11.

Virtus explorata

Purgatorii animæ

21. Mediolani, in Arcimboldie scholis, Aurum cernitur, in catillo supra ignem collocatum, cum lemmate, PRETIUM EXAMINE CRESCIT. Idipsum Plinius his omninò verbis dixit; *Quò sæpè arsit, proficit ad bonitatem.* Mens Emblematis est, veram virtutem; instar auri, per diversa calamitatum incendia progressam, à Deo & hominibus plurimùm æstimari. Tertullianus, *Cùm exurimur persecutionis ardore, tunc probamur de fidei tenore.* Et S. Joannes Chrysostomus super illis Psalmi verbis, *Qui exaltas me de portis mortis;* ait, *Non dixit liberas, sed exaltas, non enim in eorum malis tantùm solvendis subsistit Dei beneficium, sed facit eos etiam admirabiles, insignes, & clariores.* His accedens Seneca, *Ipsis,* inquit, *Deus consuluit, quos esse quàm honestissimos cupit, quoties illis materiam præbet aliquid animosè, fortiterque faciendi. Ad quam rem opus est aliquâ rerum difficultate. Gubernatorem in tempestate, in acie militem intelligas &c.*

Plin l. 3. c. 3

Virtus inter persecutiones.

Tertull. l. de fuga c. 3.

S. Chrysost. in Psal 9.

Senec. l. de Provid c. 4

22. Otio fervorem animi omnem deperdi, P. Certanus ex auri symbolo demonstrat, quod in catillo carbonibus extinctis circumdatum, epigraphen reddit. TEPESCENTE DURESCO. Diacodus, construendi hujus symboli occasionem subministrans, ait: *Ut enim, cùm quis vult aurum purgare, si paulisper ignem in fornace cessare sinat, facit ut rursus materia auri, quæ purgatur durescat. Sic qui aliquando memor Dei est, aliquando non est, quod is videtur per orationem comparare, hoc perdit otio.*

Otium.

Diacod. li. de Perfect. spir. ca. 97.

23. D. Salvator Carducius, meus Concanonicus, è fœcundâ ingenii sui fodinâ ad Mundum nostrum symbolicum locupletandum complura auri Emblemata congessit. Inter cætera inquit, aurum, tametsi præ reliquis metallis, omnibus nobilissimum, natales tamen suos ex obscuris & horridis cavernis trahere: ut adeò opportunam hanc subjunxerit epigrapheo; E TENEBRIS ORTUM. Homines, dignitate sublimes, & meritis illustres, loco tamen humili & obscuro natos, hoc Emblema spectat. Ita Sancti Apostoli nonnisi ruri, & inter piscatorum vulgus nati fuêre. David, à gregibus pascendis ad regni solium evectus, pedum cum sceptro commutavit. Seneca. *Quemcunque volueris nobilem revolvere, ad humilitatem pervenies. Quid recenseam singulos, cùm hanc urbem tibi possem ostendere? nudi stetêre colles, inter quos tamen effossa mœnia. Nihil est humili casa nobilius.* Cæterum Emblematis mentem hoc disticho interpretatur D. Carducius;

Natales tenues.

Senec. de sent. Orat.

Ut ſol E TENEBRIS exertum fulgurat aurum;
Davidicum è ſylvis ſic nitet orbe decus.

24. Aurum,tametſi natura ſuâ minimè ſonorum, ac penè mutum,mentes tamen humanas validiſſimè ad ſe convocat. Ut adeò è Poëtis nonnemo veriſſimè canat,

Quod ferro magnes, humanis cordibus aurum eſt;
Conſenſu tacito ferrea corda trahit.

Unde lemma ; SURDO CUNCTA SONO. Fidem ſymbolo huic adſtruunt avari, qui ſurdo auri ſono ad quæcunque totius mundi loca vocantur, nulliqoe parcunt labori vel itineri , ut illud per fas nefaſque acquirant. Sanctus P. Auguſtinus; *Amatores auri vide quanta patiantur; Hyemalibus aſperitatibus ſe navigando committunt, jactantur ventis, ſuſpenduntur, & deprimuntur fluctibus, ineffabilibus periculis uſque ad mortem agitantur.* Iidem omninò Dei ſunt mores , quando noſtros animos vocibus tantùm internis in ſuam ſententiam conatur flectere. Pergit idem Poëta;

Avarus.

S. Aug. ſer. 100. de Diverſ.

Gratia Dei.

Pectora cuncta ſono ſurdo velut attrahit aurum ;
Sic Domini verbum barbara corda trahit,

25. Aurum caloris proprii loco ſqualidum ctoei pallorem habet; qui tamen color ei magnam æſtimationem ac pretium inde addit, quod demonſtret, aurum tantò eſſe à cupri commixtione liberius, quò eſt pallidius. Unde David auro pallorem , veluti proprium comitem, jungens,ait;*Pennæ columbæ deargentatæ: & poſteriora dorſi ejus in pallore auri.* Id obſervans D.Carducius, auro inſcripſit ; PALLORE PULCHRIUS. Innuebat videlicet , juſtum , pretioſo charitatis auro inſignem, tum demùm maximi æſtimari,ſi mortificationis ac pœnitentiæ ſqualore palleſcat. Sanctus Baſilius ; *Ut optimus corporis habitus & coloris bonitas pugilem à cæteris diſtinguit; ſic Chriſtianum à cæteris ſecernit macilentia corporis, pallorque deflorens , qui continentiæ velut adjunctus eſt comes, indicio eſt enim, Chriſti mandatorum verè pugilem eſſe,* D.Carducius de Magdalena pœnitente canit;

Pſ. 67. 14.

Pœnitens

S. Baſil. in Reg. ſus. diſp. reg. 17.

PULCHRIUS en aurum innato PALLORE coruſcat.
Magdala ſic ſqualens ſit magè pulchra polo.

26. Mira adeò eſt hujus metalli magnanimitas, ut radios ſolares in auream laminam ſparſos , rurſus geminato ac felici incremento in res vicinas effundat. Unde lemma ; JUBAR CUM FOENORE REDDIT. Bonos illos operarios , in Evangelio tantoperè laudatos , hæc idea ſpectat ; quorum unus ex acceptis quinque talentis , alter verò è duobus geminatum Domino ſuo retulêre lucrum. Uſura tamen maximè proficua, omniumque lucroſiſſima eſt , quæ vel animæ noſtræ è virtutum incremento ; vel proximorum ſaluti è noſtrâ docendi agendique induſtriâ accedit. Hoc ſenſu ſanctus Gregorius Papa; *Sunt nonnulli*, inquit, *qui dum intelligendo & operando aliis prædicant , quaſi duplicatum de negotio lucrum reportant, quia dum utriq; ſexui prædicatio impenditur , quaſi accepta talenta geminantur.*

Matt. 25. 15.

Doctrina utilis.

S. Greg. Homil. 9. in Evang.

27. Accidiſſe nonnunquam legimus, quod ignis, in denſis ſylvis accenſus , cùm ad arborum radices calore ſuo penetrâſſet , integros auri & argenti liquefacti rivulos ſpectaculo adeò jucundo elicuerit, ut è cuniculis ſuis, in quibus deliteſcebant, per declivem glebam copiosè profluere viſa fuerint. Hanc experientiam innuebat ille , qui Emblematis loco aliquot auri rivulos , ſylvâ ardenti promanantes, depinxit; addito lemmate , ELIQUAT ARDOR. Mens Emblematis erat, S. Thomæ Villanovani cor tam immodico charitatis ardore exæſtuâſſe, ut copioſa eleemoſynarum flumina in pauperum ſinus effuderit. *Cùm enim aliquis Deum diligere ex toto corde incipit , ſtatim non ſolùm ad proximos , ſed etiam ad inimicos benevolentiæ ſtillicidia , & gratiæ fluenta diffundit* ; inquit in rem noſtram opportuniſſimè Sanctus Bernardus.

Eleemoſynarius.

S. Bern. Opuſc. de charit. c. 16.

28. Lamina aurea, ſolaribus radiis perfuſa, ſplendorem ita copioſum ſpargit, ut res quaſvis propinquas illuſtret. Id quod Machabæorum Hiſtoria his omninò verbis innuit: *Ut refulſit ſol in clypeos aureos, reſplenduerunt montes ab eis &c.* Unde epigraphen ſubjunges ; AFFUSUM JUBAR EFFUNDIT. Ita Prælatus in virtutum exiſtimatione hominem planè aureum referat, ut copioſos gratiæ ſuæ radios, à Sole Divino transfuſos , etiam in ſubditos reflectere poſſit. Optimè dixit meus Abſalon Abbas; *Eſt autem fulgidum uſque adeò, quod radios ſolis reverberatum, res ſibi vicinas fulgentes facit : ſic & Prælatus fulgere debet exterius bona operatione, ita tamen, ut radio Divinæ gratiæ opera ipſius luceant , & tali luce illuminata cæteros ad benè agendum , illuminent & accendant,*

1 Mach. 6. 39.

Prælatus ſubditos illuſtrans.

Abſol. Abb. ſerm. 51.

29. Aurum, in aurifabri fornace liqueſcens, epigraphen tenet; ARDET , UT LUCEAT. Idipſum, quod fornax auro, calamitates præſtant homini. Sanctus P. Auguſtinus; *Nunquid lucet aurum in fornace aurificis? In monili lucebit , in ornamento lucebit, patiatur tamen fornacem , ut purgatum à ſordibus veniat ad lucem.*

Calamitas.

S. Aug. in Pſal. 61.

30. Quidam inter Phyſiologos Auctor egregius de auro ſcribit in hæc verba ; *Ex puriſſimi auri ramentis parari poteſt pulvis , qui radiis ſolaribus accenſus, boatu majori, viribuſque decuplo potentioribus, quàm pulvis tormentarius fulminet: adeò, ut, ſi incendatur in menſa, eam pertundat.* Unde auro, in pulverem attrito , ſubſcribes ; IMPULSUS AB ATTRITO. Reverendiſſimus D. Jo. Adamus Weberus, meus Concanonicus, & Prælatus Hugel-Wertenſis, in eruditiſſimo ſuo itinere cœleſti hanc iconem de Eccleſiæ Paſtoribus interpretatur , qui in pulverem humilitatis redacti, & à Sole Divino cœleſtis gratiæ radiis inflammari, tantam exercere ſolent ad concitandos pios motus energiam, quantam oderunt improbi, exoptaruntque ſemper omnes probitatis amatores. Sanctus Franciſcus Xaverius, in Indiam navigans, cùm ægrotorum lectos ſterneret, cibos coqueret, medicinas porrigeret, audiretque ſibi objici, hæc tam vilia munia dedecere Legatum Apoſtolicum, qualis ipſe erat: reſpondit , *ea decere diſcipulum & Apoſtolum Chriſti, quia Chriſtus humilia obivit, eaque quaſi nobilitavit.* Unde etiam hâc ſuâ humilitate fructum adeò uberem retulit , ut Indiarum Apoſtolus cognominari ſit promeritus. S. Hieronymo teſte, *Nihil eſt, quod nos ita & hominibus gratos, & Deo faciat, quàm ſi vita merito non magni, ſed humilitate infimi ſimus.*

Humilitas in Prælato.

S. Hier. Ep. ad Celant.

31. Aurum obryzum , immiſſum catillo vel centies, nihil deperdit ſubſtantiæ, ut teſtatur Quintilianus. Unde lemma ; NUNQUAM MINUETUR IN IGNE. Ita tres Pueri in fornace

Digitized by Google

nace Babylonica, Sanctus Joannes Evangelista in olei ebullientis olla, & S. Vitus in succenso cacobo non tantùm in corpore nihil sustinuêre decrementi, sed & animam innumeris condecorârunt meritis, & virtutibus. Ita nimirùm tantùm abest, calamitates aliquid auferre homini, ut potius plurimùm incrementi afferant. Sancto Gregorio teste, *Electorum desideria, dum premuntur, adversitate proficiunt: sicut ignis flatu premitur accrescat, & unde quasi extingui cernitur, inde roboratur.*

Calamitas.

S. Greg. Pap in Moral.

CUPRUM. seu Æs Cyprium.

Cap. IV.

32. HOminem, ad iracondiam & inconditos clamores facilè provocandum, æri cyprio non absimilem dices, quod, naturâ suâ rub cundum ac sonorum. epigraphen tenet ET RUBET, ET RESONAT. Geminos hos effectus in iracundo deprehendens Seneca ait; *Talem nobis iram figuremus, flammâ lumina ardentia, sibilo, mugituque, & gemitu, & stridore, & si qua his invisior vox est, perstrepentem.* Et rursus; *Alii nimio fervore rupêre venas, & sanguinem supra vires elatus clamor egessit. &c.* Porrò verus Prædicator Apostolicus, instar æris cyprii, sacro zelo exardescit, & sonoris suis vocibus ad auditorum corda penetrat. Sanctus Gregorius illa Ezechiëlis verba examinans, *Et scintellæ quasi aspectus æris candentis,* ait, *Æris metallum valdè sonorum. Et rectè voces prædicantium æri comparantur, quia in omnem terram exivit sonus eorum. Bene autem æs candens dicitur, quia vita prædicantium SONAT, ET ARDET. Ardet enim desiderio, sonat verbo.*

Iracundus.

Senec. l. 2. de ira c. 35.

Idem c. 36.

Prædicator.

S. Greg. ho. 3 in Ezech.

33. Æs Cyprium, tympanis, tubis, aliisque sonoris instrumentis efformandis accommodatum, militum animos adversus hostem concitat. Unde D. Carducius illud hoc lemmate dignoscendum proposuit; AD PRÆLIA CIET. Si Emblematis mentem in sinistram partem interpretari libeat, non incongruè linguam maledicam illo significari dixeris, cui solenne est, assiduas rixas ac horrendos tumultus inter domesticos excitare. De hac linguæ maledicentia laconicè S. Jacobus ait; *Inflammat rotam nativitatis nostræ.* Davidi illius verba cognominantur *verba præcipitationis*; velut, referente Joanne Lorino, alii legunt *Verba perditionis, oppressionis, dissipationis, perniciei.* Porrò in saniorem partem intellecta hæc imago, prædicatorem concernit, cujus voces, instar æneæ tubæ, fidelium animos ad vitiorum odia, ac virtutis amorem exstimulant. S. Cyril. Alexandrinus; *Et equum quidem per se alacrem, & erectum cùm vehemens belli strepitus, sonitusque armorum, tum ferri coruscantis intuitus, ac tubarum in præliis, haud vacuus terrore clangor ad belli amorem excitant, atque impellunt: hominis autem justi animum ad Divinum certamen acuit sermo de rebus præclarissimis institutus, atque ad Divini amoris affectum haud mediocriter excitat.* Argumento haud multùm diverso Sanctus Joannes Chrysostomus ait, quod S. Paulus. Prædicatorum idea, *Tanquam tuba terribile canens, & bellicum hostes quidem consternit, lapsos autem suorum sensus excitat.*

Maledicus.

Iacob. 3.

Psal. 51.

Prædicator.

S. Cyrill. Alex. Hom. 9. de Fest. Pasch.

S. Io. Chrys. Hom. 1. ad Populum.

34. Cuprum, quantumvis naturâ suâ firmum, ab ærugine tamen obducitur & devoratur, uti in vasis cupreis indies videre est. Proinde Carducio authore, hanc gnomam lemmatis loco pronontiat; FOEDOR ÆRUGINE CITA. Hominem, viribus quidem lacertosum & fortem; at doloribus, egestate, tentationibus, cæterorq; innumero calamitatum agmine miserè obsessum hoc symbolo afficies. Præclarè S. Greg. Papa in illud Psalmi, *Non est sanitas in carne mea,* ait; *corpus mortale, doloribus obnoxium, indigentiis impeditum, quod nimirum tentationes sollicitant, sollicitudines angustant, angustiæ concernunt, contritiones affligunt. Quodque etiamsi aliquando videatur esse validum, ipsâ suâ valetudine magis invenitur infirmum.*

Homo infelix.

S. Greg. in Psal. 3. Pœn.

35. Rubore quidem satis venusto resplendet cuprum, at vasa ex illo confecta, nisi stannio illinantur, cibos intra se bullientes sapore quodam vitioso, ac humanis corporibus exitiali corrumpit. Ut adeo hanc illi epigraphen jure subjunxeris; SUB LUCE VENENUM. Idipsum divitiis consuetum est, quæ humanis oculis suo splendore aliquamdiu blandiuntur: at paulò post totum hominem lethali ac turpissimo avaritiæ vitio contaminant. S. Cyprianus falsa illa promissa, Servatori nostro à Dæmone facta examinans. *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me;* hominem mundanum, bonis transitoriis plus æquo deditum, his omninò verbis alloquitur; *Quid ultrà cupide quæris? quid amplius avare desideras? nunquid & sic poterit impleri ambitio tua, aut satiari potest fames tua, offâ hujus mundi injectâ dentibus tuis, & faucibus tuis universâ rerum massâ intrusâ? tandem subjungit; Peremptoria sunt hæc consilia, quæ tibi alia pollicentur, in quibus necesse est aut vomitu, aut ruptis interire visceribus.* Cæterùm muliebris venustas, hypocrysis, & hæresis, cupro simillimæ, fulgorem quemdam fucatum oculis nostris objiciunt, simulque præsentissimum animæ venenum instillant.

Divitiæ.

Matth. 4. 6

S. Cypr. ser. de Iejunio & tent. Christi.

Venustas. Hypocrisis. Hæresis.

36. Cuprum, humilitatis beneficio materiam quandam gummosam exsudat, quæ virore sat gratioso tincta, à Latinis *Flos æris*, seu ærugo cognominatur: at florem hunc adeo infelicem ac noxium experimur, ut inter venena numeretur. Adeoque cuprum, uti lemmatis loco meus Cardocius asserit; VIRIDI DAT FUNERA FLORE. Talis est omnis fiducia de quibusvis rebus terrenis concepta; hæc enim virore quidem admodùm læto superbit, & florem, paulò post in uberes fructus commutandum, mentitur; at, quantùm fallitur spes omnis mundana! tandem enim flos ille adulterinus nonnisi angustias, morbos, & extremam perniciem parturit, spe illâ vanissimâ lactatos mortales sollicitè deplorans Isaias. *Confidunt,* inquit, *in nihilo, & loquuntur vanitatem, conceperunt laborem, & pepererunt iniquitatem; ova aspidum ruperunt.* Veluti diceret; illos suis ovis, utpotè genuino spei terrenæ symbolo, anxiè incubasse, ut olim pullum in tanti laboris vicem reciperent: at prô dolor! conatu prorsus irrito; nam rupto putamine quid? *quod fotum est, erumpet in regulum.* Vel, ut S. Cyrillus Alexandrinus vertit; *Ubi fractum fuerit, aspis erit.* Seu Aquila traduce; *quod fotum est, in viperam divisum est.* Verissimè in rem nostram S. Cyprianus; *Malorum blandientium virus occultum est, & arridentis nequitiæ facies quidem læta, sed calamitatis abstrusa illecebrosa fallacia; instar cujusdam veneni, ubi in lethales succos dulcedine aspersa, calliditate fallendi, sapore medicato, poculum videtur esse, quod sumitur: ubi epotatum est, pernicies hausta grassatur.*

Spes mundana lethalis.

Isa. 59. 4.

S. Cyprian. Epist. ad Donatum.

ELEC-

ELECTRUM.

Caput V.

Lib. 12. v. Succinum.

37. AMbigua est electri vox; aliàs enim succum quemdam nobilem significat, qui è pino arbore distillans, & in pretiosam gemmam obduratus, à Latinis *succinum* dicitur; sed quia superiore loco hanc gemmam prolixè consideravimus, idcircò in præsenti altera Electri acceptio, quâ metallum significat, explicanda venit. S. Isidorus duas hujus metalli species affert; unam, quæ solius naturæ viribus nascitur; alteram, quæ è tribus partibus auri, & una argenti, inter se commixtis, formatur. Huic posteriori epigraphen subjunxi; ARGENTO NECTITUR AURUM. Genuina hæc Incarnati Verbi idea est in quo pretiosum Divinitatis aurum cum purissimo humanitatis argento prodigiosè colligatur. Rupertus Abbas, ad illud Ezechielis oraculum reflectens, *Et de medio ejus quasi species electri*; ait, *Electrum pretiosissimum, ex auro argentoque confectum, una eademque persona Mediatoris Dei & hominum, in quo pretiosa Divinitas ut aurum, nostra verò humanitas mundissima in illo velut argentum est.*

S. Isid. l. 16. cap. 13.

Verbum Incarnatum.

Rup. Ab. in Ezech. 1. 4.

38. In pretiosa illa electri mixturâ, argenti dignitas plurimûm quidem incrementi accipit, & insolitam claritatem sortitur; At auri splendor à pristino suo nitore nonnihil imminuitur & quasi temperatur. Atque adcò, lemmatis loco, de illa commixtione dices; CLARET ARGENTUM, TEMPERATUR AURUM. Ita natura humana mirificum in Christo splendorem recepit; Divina verò oculis nostris suavissimè cernitur attemperata. S. Gregorius Papa totam Emblemati præsenti occasionem suppeditans, *Electrum*, inquit, *ex auri argentique metallo miscetur, in quâ permixtione argentum quidem clarius redditur, sed tamen auri fulgor temperatur.* Talis omninò Dei Filius, *dum semetipsum nobis ex Divina atque humana natura composuit, & humanam per Deitatem clariorem reddidit, & Divinam per humanitatem nostris aspectibus temperavit.*

Verbum Incarnatum.

S. Greg. 28. Moral. c. 2.

39. Electrum, naturâ suâ sine commixtione natum, si veneno propinquum fuerit, in acerbos stridores prorumpit, & varii coloris fulgura spargit. S. Isidorus de illo scribit; *Si ei infundas venenum, stridorem edit, & colores varios in modum arcûs cœlestis emittit.* Epigraphen ego subjunxi; STRIDETQUE, RUBETQUE VENENO. Perfecti pœnitentis hæc idea est, qui pristinas culpas, ceu animæ suæ venenum, abominatus è vultu suo prolixam rubescentium flammularum iisdem explicat, &, dum peccata sua confitetur, sacrâ indignatione, justo zelo, ac rubore plenus, contra seipsum stridet. Geminos hos animi contriti affectus probè observans illud pœnitentiæ speculum David, in has prorupit voces. *Operuit confusio faciem meam*; Et rursus, *Rugiebam à gemitu cordis mei.* S. P. Augustinus. *Erubesco, ais, pœnitentiam agere? Si timor erubescendi revocat te à pœnitentia, pœnitentia autem facit te accedere ad Deum; non vides quia pœnam gestas in vultu. &c.* Cæterùm in eodem electri symbolo Apostolicum Prædicatorem dignoscere licet, qui, instar Eliæ, adversus mundanæ nequitiæ venenum acerbè stridere, & plurimos reprehensionum, exaggerationum, persuasionum, ac minarum colore diffundere solet.

S. Isid. l. c.

Pœnitens

Psal. 68. 8. Psal. 37. 9. S. Aug. in Psal. 33.

Prædicator.

40. S. Isidorus author est, quod Electrum *clarius cunctis metallis fulgeat.* Unde meus D. Carducius subscripsit; FULGORE METALLA TRIUMPHAT. Ex hac Electri prærogativa bellam Verbi Incarnati imaginem efformare licet, quod admirando suo splendore reliquas creaturas omnes infinitis antecedit intervallis. Moses equidem radiis adcò claris coruscavit, ut facies ejus visa fuerit cornuta. Elias flammulis illustribus, ac penè igneis effulsit. At Filii Divini facies instar solis amplissimè resplenduit. De hoc disserens S. Hieronymus ait; *Fulgor ipse & Majestas Divinitatis occulta, quæ etiam in humana facie relucebat, ex primo ad se videntes trahere poterat aspectu &c.* Maria Virgo instar Electri, omnium electorum splendorem longissimè superat; si enim hos veneremur ut stellas, illa est *amicta sole.* Si hi peculiaris cujusdam patriæ ac civitatis aut provinciæ terminos illustrent, Maria suos radios in universum orbem liberalissimè diffundit; quippe *cujus vita inclyta cunctas illustrat Ecclesias.* Et ut compendio de tanta Virginis beneficentia concludam; *Multæ filiæ divitias congregaverunt, tu supergressa es universas.*

S. Isid. l. c.

Verbum Incarnatum.

S. Hieron. l. 1. in Matth. cap. 29.

Maria V.

FERRUM.

Cap. VI.

41. FErro candenti, ex ustrina in lacum merso, inscripsêre; FIRMUS AD OPUS. Vel ut P. Certano placet; OBDURESCIT. Haud aliter anima, diversis contrarietatibus probè afflicta, in negotiis perficiendis robustior evadit. S. Gregorius Nazianzenus; *Philosophicus ANIMUS, ex eo, quod passus sit, generosior redditur, atque ut candens ferrum frigida aspersione, ita PERICULIS OBDURESCIT.*

Calamitas roborat.

S. Greg. Naz. Orat. 13.

42. Ferrum candens, aquâ persusum, epigraphen ab Aresio recepit istam; PERFUSUM FRIGESCIT. Alius eidem penitus inflammato, & intra officinæ ferrariæ lacum submerso, inscripsit, EXTINGUIT PENITUS. Innuebant videlicet, iracundiæ ardores, adversus proximum nostrum jactatos, solius mansuetudinis beneficio temperari. S. Joannes Chrysostomus, *Quomodo candens ferrum, aquâ tinctum, ignem perdit, ita ira, si in lenem & patientem inciderit, patientem nihil lædit, sed magis juvat. &c.*

Mansuetudo Patientia.

S. Jo. Chrys. Hom. 22 ad Ep. ad Eph.

43. Bargalius, nuptias Emblemate significaturus, duo candentis ferri fragmenta pinxit, quæ mox unienda epigraphen tulêre; IGNE JUNGUNTUR PARI. Vera enim felicitas geminis sponsis ex amore mutuo advenit. Optimè canit Homerus;

Amor sponsorum.

Homer l. 6. Odyss.

Nihil enim hoc potius & melius,
Quàm cùm concordes animis domum habitant
Vir & Uxor.

Andreas Tiraquellus S. Scripturam, de nuptiis in hæc verba statuentem, examinans, *Relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ*; ait, *Uxori non penitus adhærere videtur, nisi & cum ea iri amore & voluntate consentiat & uxor cum marito.* Succinctè, & clarè S. P. Chrysologus; *Amicos morum facit imitatio, similitudo conjungit.*

Tyraquell. leg. Connub. 5. n. 19. Gen. 2. 24.

44. Idem Bargalius ferro, intra ustrinam posito, subscripsit; RUBIGO CONSUMITUR. Mens Emblematis est, animam, charitatis Divinæ flammâ succensam, omni scelerum ferrugine expurgari. *Tantò namque amplius*, asserente D. Greg. Papa, *peccati*

Charitas

S. Greg. Ho. 33. in Luc. ad v. Quoniam dilexit multum.

pacenti RUBIGO CONSUMITUR, *quantò peccatoris cor magno charitatis igne contre matur.*

45. Cor humanum charitatis Divinæ flammâ excandescens, ab omni vitiorum ferrugine immunis vivit. E ferro id disces, quod candefactum, hanc tenet inscriptionem; SIC A RUBIGINE TUTUM. S. Ambrosius, *Bona igitur charitatis*, inquit, *habens alas ignis ardentis, quæ volitat per pectora, & corda Sanctorum, & exurit, quidquid materiale atque terrenum est; quidquid verò sincerum est, probat, & quod contigerit, suo igne meliorat.* Ita omninò infirmitatis aut calamitatum incendia ab omni scelerum rubigine validissimè præservant. Juvenis quidam Monachus, à libidine horrendum infestatus, negotium totum suo Superiori detexit; hic, ut tanto malo antidotum opponeret, complurium dierum spatio gravissimis ærumnis & castigationibus eum exercuit: tandem, num pristinâ tentatione etiamnum affligeretur, interrogatus, respondit, ab assiduis animi cruciatibus, ac improperantis Magistri molestiis nullam omninò libidinis cogitandæ moram aut otium superesse; atque adeo se *sic à rubigine tutum vivere.*

Charitativus. S. Ambros. lib. de Isaac cap. 8.

Calamitas præservat.

46. Bargalius ferro, intra ignem reposito, epigraphen adfecit; LENTESCIT RIGOR. Certè durum, rigidum, ac inflexibile hominis pectus in calamitatum igne emollitur, & ad pietatis sensum tenerescit. Opportunè Petrus Bercorius, *Ferrum*, inquit, *quando igne excoquitur, tunc MOLLITUR, ET RESOLVITUR, & scoria sive immunditia ex ejus substantia separatur: sic quando durus peccator in igne contritionis vel tribulationis punitur, tunc mollitur per pietatem, resolvitur per devotionem, & à scoria, id est, à peccatorum suorum spurcitia depuratur.* Idipsum de amore dixeris, cujus virtute nihil non vincitur durum ac rigidum. Magno Augustino teste; *Nihil est tam durum atque ferreum, quod non amoris igne vincatur.*

Calamitas. Pet. Bercor. Reduct. lib. 11 cap. 76. n. 14.

Amor. S. Aug. de Moribus Eccl. c. 22.

47. Ad ferri rigorem edomandum non tantum ignis vehementia, sed & olei mollities deservit. Unde nobile quoddam ingenium ferream laminam, inter olivæ ramos & flammas mediam, hoc lemmate affecit; RIGOR LENTESCIT UTROQUE. Haud aliter peccatorum corda partim hinc misericordiâ, partim rigoribus mitiganda sunt. Affectu prorsus paterno S. Chrysostomus, *Non videtis medicos*, inquit, *quando urunt, vel secant aliquos, cum quanta lenitate opus curationis exercent? Multò amplius corripientes oportet hoc agere.* Et S. Petrus Chrysologus, *Deus sic humanum diligit genus, ut ipsos, quos Divinitatis jure corripit, mox paterno soletur, & mulceat blandimento.*

Correctio. Justitia & misericordia. S. Chrysost. Hom. 30. in c. 12. Hebr. S. Pet. Chrys. Serm. 163.

48. Ferrum candens, sub malleo positum, epigraphen sustinet; PERCUSSUM SCINTILLAT. Ita animus, ulciscendi libidine accensus, injurias nullas recipere novit, nisi simul insanas vindictæ flammas evomat. Vicissim verò animus, charitatis exercendæ studiosus, si calamitatum ictibus acerbissimis provocetur, bonitatis suæ favillas quaquaversum spargit. De primo Emblematis sensu disserens Nicetas, ait; *Ut pyrites ignem internè habet ac premit, percussus autem, & vi attritus, eum exerit, sic ipse* (loquitur de S. Gregorio Nazianzeno) *sermones apud se in mente habebat, probris autem contusus eos extulit, & patefecit.* Irritatus enim ab Ecclesiæ hostibus, calamum suum strinxit, eosque apologiis acerbissimis exagitavit. Quantùm verò ad alterum Emblematis hujus sensum attinet, S. P. Augustinus clarissimum in Servatore nostro exemplum commonstrat; hic enim, instar candentis ferri, à lanceæ ac clavorum ictibus percussus, amoris favillas adeò vivaces diffudit, ut pro tortoribus suis precatus sit, & Divinum sanguinem in pretium ad eos redimendos obtulerit. Unde de sanctissima Christi humanitate disserens, ait; *Confodit facondum lanceâ persecutor, & fudit pretium nostrum Redemptor.*

Vindicta. Bonitas animi.

Nicet. Orat. 22. de S. Greg. Naz.

S. Aug. serm. 156. de Temp.

49. Candentis ferri lamina, dum à duobus malleis cuditur, epigraphen tenet, IN QUASCUNQUE FORMAS. Ita nempe calamitatum ictus humanam mentem in ceram emolliunt, quæ pro Majestatis Divinæ nutu quascunque induat formas. Hoc ipso Emblemate etiam animus, in supremam Dei ordinationem penitus confirmatus, significatur. Talem præsetulit Epictetus, quando in has voces, planè Divinas, erupit. *Ausim ad Deum sublatis oculis dicere: utere me in reliquum ubi lubet, & ut lubet. Mente tecum consentio, æquanimus sum. Nihil recuso omnium, quæ tibi videntur. Quocunque me voles, ducito; quam vestem lubet, circumdato. Magistratum me gerere vis? privatum esse? manere? fugere? in paupertie; in opibus agere? ego non assentior tantum, sed in his omnibus apud alios te defendam & tuebor. Constitui, & conformavi voluntatem meam Divinæ.*

Calamitas. Conformari.

Epictetus.

50. Cùm S. Carolus solemni ritu inter Divos Cœlites recenseretur, ipsius beatitudinem ferri Emblemate significarunt, quod intra flammas adeò immodicè exarserat, ut, pristinâ suâ conditione relictâ, in ignem, subitâ metamorphosi, transiisse videri poterit. Lemmatis loco subscripsêre; MELIORIS CONSORS NATURÆ. Hugo Cardinalis, illud Isaiæ oraculum interpretatus, *Ecce ego creo Jerusalem exultationem, & populum ejus gaudium*, ait, cuivis Beato hunc titulum, *gaudium*, jure merito tribui. Unde *ut abundantiam gaudii, & quasi eos, qui erunt ibi, absorptos à nimietate gaudii ostendat, loquitur sic Propheta, ut non solum populum cœlestis Jerusalem gaudere, sed gaudium esse dicat: Nam & ferrum videmus in ignem converti, cum in ignem positum, valde succenditur, sic & populus Sanctorum, cum ingressus fuerit in gaudium Domini sui, commutabitur totus in gaudium.* Eodem argumento S. Joannes Chrysostomus ingentem charitatem, in D. Pauli corde succensam, exprimit; *Ut enim missum in ignem ferrum, totum profectò ignis efficitur, sic Paulus, charitate succensus, totus factus est charitas, qui quasi communis totius mundi esset pater, &c.*

S. Carolus. Beati.

Hug. Card. in Isa. 65. 18

Charitas S. Pauli. S. Io. Chrys. Hom. in Com. S. Pauli.

52. S. Carolus, Dei ac proximi amore totus exardescens, suas beneficentiæ scintillas passim in alios diffudit. Id quod mei Canonici Regulares, in ipsius Sacello, Mediolani ad S. Mariam de Passione, extructo, imagine sat accommodatâ demonstrarunt, quando candentis ferri laminæ subscripserunt, SCINTILLAT, ET ARDET. Hæc inscriptio non multum ab encomio illo recedit, quo Sacræ Litteræ Servatoris nostri Prodromum, S. Joannem Baptistam, affecêre; *Ille erat lucerna ardens, & lucens.* Vel certè proprietatibus illis affinis est, quas in symbolicis suis animalibus deprehendit Ezechiel; *Et similitudo animalium aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum. Hæc erat visio discurrens in medio animalium, splendor ignis, & de igne fulgur egrediens.* De SS. Apostolis ait Magnus Augustinus; *Discipuli, quasi ligna ardentia igne Divino, totam sylvam mundi accensam, FERVORE spiritus, & LUMINE veritatis impleverunt.*

S. Carolus. Sanctus charitatis studiosus. Ioan. 5. 35. Ezech. 1. 13.

Apostoli.

S. Aug. in Ps. 10. Com.

52. Bartholomæus Rossus insignem D. Caroli zelum ferro non absimilem dixit, quod ex ustrina

Zelus S. Caroli.

sublatum,& undique candens, epigraphen ferat; CANDESCIT,ET URIT. Sicuti enim ferrum, ab ustrina desumptum, geminâ prærogativâ, candet & ardet; ita Sancti illius pectus, in charitatis Divinæ flammis succensum, tangi non poterat, quin noxas elueret, delinquentes corrigeret, & vitiosorum corda benefico ardore torqueret. Eodem encomio Eliam deprædicat Siracides his omninò verbis; *Surrexit Elias Propheta quasi ignis, & verbum ipsius quasi facula ardebat.* Erat S. Franciscus Seraphicus D. Bonaventura; *Erat verbum ejus velut ignis ardens, penetrans intima cordis, omniumque mentes admiratione replebat. Propter quod omnes cujuscunque conditionis, quos in aperto, vel in occulto reprehendebat, tantâ eum veneratione suspiciebant & exaudiebant, ut interius compuncti, vel vitam componerent, vel timore & horrore correpti, contra corripientem mussitare non auderent.* Quin imò zelus ille, in quocunque Dei servo repertus, ad omnia totius populi vitia eradicanda sufficit. S. Joannem Chrysostomum, hujus rei testem dilucidissimum, audi, *Sufficit unus homo, zelo Dei succensus, totum corrigere populum.* Unde Magnus Augustinus opportunè consulit; *Unumquemque Christianum domûs Dei zelus comedat. Verbi gratiâ, vides fratrem currere ad theatrum prohibe, move, contristare, si zelus domûs Dei comedit te. Vides alios currere, & inebriari velle, & hoc velle in locis sanctis, quod nusquam decet, prohibe quos potes, terre quos potes, quibus potes blandire, noli quiescere.* Cæterùm ignis candens simul & illustrare & devorare solitus, ideâ minimè obscurâ Adulatorem, vel lascivam fæminam exprimit: uterque enim sub fucata venustate gravissimam perniciem creat; atque adeò *candescit & urit.*

Eccl. 48. 1. S. Bonav. c. 12. Vita.

S. Io Chrys. Hom. 1. ad Populum

S. Aug Tract. 10. in Ioan.

Adulator

Lasciva fæmina.

53. D. Aresius Joannem Ferrum Abbatem, quocum ipsi virtuosa intercesserat Disputatio, Emblemate significaturus, Apologo suo ferrum præfixit, quod undique candens, malleis supra incudem feriebatur; addito lenimate, FOCO AL SEMBIANTE, E CERA A I COLPI SEMBRA. Id est; IGNEUS ASPECTU, CEREUS SUB ICTU. Hominem iracundum, facilè tamen in veterem mansuetudinem & benevolentiam reducendum, hæc imago concernit. In rem præsentem pronuntiat Magnus Regularium Canonicorum Legifer Augustinus; *Melior est qui, quamvis irâ sæpe tentatur, tamen impetrare festinat, ut sibi dimittat, cui se fecisse agnoscit injuriam, quàm qui tardius irascitur, & ad veniam petendam tardius inclinatur.* Ovidius;

Cedere.

Placari.

S. Aug in Regula.

Ovid l. 3. Trist. Eleg. 5.

Quo quis erit major, magis est placabilis ira,
Et faciles motus mens generosa capit.

54. Fuit, qui ferro cuso inscriberet; NON UNO ICTU. Innuebat videlicet, res quasvis, ut ad coronidem perducantur, constantiâ & perseverantiâ, ceu gemino fulcro indigere. S. Joannes Chrysostomus eloquentiâ planè aureâ id inculcans, ait, *Si uno ictu arbor non concidit; nonne & alterum ictum addit, nonne quartum, quintum sextum, nonne decimum? Itidem tu facito.* Vel à Turcis hanc in operando constantiam discere licet, qui, Contarino referente, adversus miseram Famagustam integros septuaginta quinque dies assiduò arietârunt, ejusque mœnia grandium tormentorum ejaculationibus nunquam intermissis horrendum quassarunt; donec illam, centum & quadraginta millibus globis ferreis fulminatam, in suam potestatem redegerint.

Perseverantia.

S. Io Chrys. Hom. de non contem. Eccl.

55. Ferrum, à malleis cusum, epigraphen reddit; DUM CANDET. Hoc scemate jubemur, occasione opportunâ sommam in operando diligentiam & solicitudinem demonstrare. Seneca; *Non tantum præsentis, sed vigilantis est, occasionem observare properantem. Itaque hanc circumspice: hanc si videris, prende, & toto impetu, totis viribus id age, &c.* Hieronymus Arnobius, eâdem paræmiâ ad operandum extimulans, *Quid longas trahis moras?* inquit, *Occasionem, quæ tibi nunc exhibetur, arripe, manum operi admove statim, FERRUMQUE, ut dici solet, DUM CANDET, PERCUTE.*

Diligentia in opportunitate.

Senec Ep. 22.

Arnob. l. 3.

56. Ferrum candens, si aquis aspergatur, acerrimè exardescit. Unde Joannis Ferri lemma; ASPERSUM FLAMMESCIT. Ita prorsus homini ingrato solenne est, post favores, ab aliis receptos, adversus Mecænatem suum excandescere. S. Joannes Chrysostomus eâdem metaphorâ hominis iracundi ferociam explicat, quæ ab aliorum verbis, quantumvis benevolis ac humanis, non tantum non mitigari, sed acerbius succendi solet. *Sicut incendium AQUA INIECTA MAGIS SUCCENDITUR: ita solet accidere in magna ira; quidquid aliquis dixerit, continuò pabulum hujus efficitur incendii.* Cæterum non incongruè dixeris, peccatorum corda, pœnitentiæ lacrymis probè respersa, quantocius in charitatis Divinæ flammas erumpere. Opportunè Absalon Abbas. *Animadvertite, inquit, & videte, quoniam faber ferrarius, ferri materiam emollire volens in ignem eam ponit, & carbonibus ignitis aquam aspergit, non tamen ut ignem extinguat, sed ut amplius faciat reviviscere, donec tandem, fervore ignis concepto, ferrum malleationibus ad voluntatem artificis dirigatur. Credo quòd non dissimiliter is, qui mentis suæ faber curiosus esse desiderat, debet negotiari in igne, & aquâ duram mentis obstinationem emolliendo, ut AQUA CONTRITIONIS, & lachrymæ pœnitentiæ præterita peccata abluant, & ardor charitatis ANIMUM ad amorem virtutis ACCENDAT.*

Ingratus.

Iracundus.

S. Io Chrys. Hom. 16 in Matth.

Peccator lachrymans.

Absal. Abb. Serm. 30.

57. D. Sigismundus Laurentius candentem laminam ferream hoc epigrammate loquentem sistit; NOLI ME TANGERE. Grandem S. Pauli Apostoli zelum hæc imago spectat, qui eousque exarsit, ut temerarios honoris Divini ac Legis Evangelicæ criminatores fervore intensissimo castigarit. S. Gregorius in illa Ezechielis verba commentatus, *Sume tibi sartaginem ferream;* ait, *Quàm bene Paulus sartaginem ferream sumpserat, cùm zelo animarum dicebat: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror? Ipsum suum cor, quod animarum zelo succenderat, quid aliud, quàm sartaginem fecerat; in quo amor virtutum contra vitia omnia ardebat, &c.* Eo ardore succensus, fornicatium dæmoni excruciandum tradidit; & pseudoprophetam, qui Sergium Paulum Proconsulem à Christiana fide divertere conabatur, ad oculorum caliginem damnavit. Haud aliter Elisæus, puerorum quorundam temerariis linguis paululùm lacessitus, quantocius eos ursis dilaniandos devovit.

Zelus S. Pauli.

S. Gregor. Hom. 12. in Ezech.

1 Cor 5. 5. Act. 13. 11. 4. Reg. 2. 24

58 Academici Uniformes Romani ferrum depinxêre incudi impositum, & malleis cusum; cum lemmate, DANT VULNERA FORMAM. Innuebant, ni fallor, obstinata hominum pectora, à plagis, correctionibus, morbis, aliisque calamitatibus ad ordinatæ vitæ formam recipiendam disponi. Horrendum vociferabantur Dæmones, *Quid nobis & tibi Jesu Fili Dei? Venisti huc ante tempus torquere nos;* Inquiebat Origenes; *Ubi tormenta senserunt, sciunt Dominum.*

Calamitas.

Matth. 8. 25. Orig. in hunc. loc.

59. Al-

Prædicator. *Ioan 5.35.* *Act. 2.3.* *S Greg. Naz. in Apolog.*

59. Alcibiades Lucarinus Emblematis loco ferream equorum soleam pinxit, quæ cuidam tabulæ ligneæ suam formam imprimens, epigraphen subjunctam habet. FORMAT IGNITA. Prædicatores ac Patresfamilias, priusquam virtutum effigiem in aliis nituntur exprimere, ipsimet charitatis Divinæ flammâ omnium primò ardeant, necesse est. S. Joannes, in deserto prædicans, conglaciata Palæstinorum pectora effregit, aliasque res grandes eâ solum ratione operatus est, quòd amoris Divini incendio exæstuârit; *Ille erat lucerna ardens & lucens.* Apostoli, quia Spiritûs Sancti fervore intra corda sua succensi incedebant, immensas provincias ad Christi amorem & obsequia adduxerunt. Nam *apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis.* S. Gregorii Nazianzeni sententiâ, *Mundari prius oportet, & sic alios mundare; sapientem fieri prius, & sic alios facere sapientes; lumen fieri, & sic alios illuminare, &c.* Verissimè canit Poëta.

Ardeat Orator, si vult incendere plebem.

Justus. *Tho Stapl. Domin. 2. Advent. §. 6.* *S. Aug. in Psal. 99.* Afflictus.

60. Ferrum candens non tantum aliis materiis suam imprimit formam; sed ipsummet ab igne prædominante emollitum, ad omnes formas recipiendas pronum se exhibet. Unde candenti ferro, supra incudem posito, ac malleis percusso, inscripsêre; FORMATUR IGNITUM. Viva hæc cordis humani Idea est, quod charitatis supernæ flammis succensum, ad voluntatis Divinæ nutum penitus componitur. Thomas Stapletonus in rem nostram his omninò verbis philosophatur. *Quemadmodum enim ferrum frigidum, etsi millies malleo contundatur, formam tamen novam non accipit, nisi igne calefiat, sic anima, etsi intellectum optimè instructum habeat, fideque sanâ imbutum, novitatem tamen vitæ non induet, ut sit Christo conformis, nisi igne charitatis voluntas accendatur, ut Christum verè amando, omnem ejus voluntatem libenter exequatur.* Et S. P. Augustinus; *In quantum in te charitas crescit, efficiet te & revocabis te ad similitudinem Dei.* Homo Christianus, ac cumprimis Religiosus, qui vero Dei amore flagrat, facilem se, ac teneram ad quasvis æternæ providentiæ dispositiones recipiendas offert. Certè afflictus hominis animus Divinæ ordinationi inter calamitatum incendia adeò non resistit, ut potius ad quasvis virtutum formas, à fabro illo supremo decernendas, promptam ac teneram se exhibeat.

Educatio rigorosa. *S. Greg. in Moralib.*

61. Ferrea lamina, forcipibus durissimè constricta, quasvis formas à fabro destinatas, recipit. Quare incudi affixam, & malleis cusam, Joannes Baptista Mazzolenus hoc lemmate notavit; FIRMATUR, UT FORMETUR. Certè Juventus, ad virtutis ideam efformanda, sub assiduis regulæ angustiis coarctari debet. Unde vetus paræmia, *ubi rigor, ibi vigor.* Providè monet S. Gregorius Papa; *Sæpè à disciplinæ metu resolvimus subditos, si nostro regimini hilaritatis frena relaxamus: quia dum nos quasi licenter lætos aspiciunt, audacius ipsi ad illicita resolvuntur.* Cæterum Emblematis mentem hoc poëmate Italico aperi.

Fiera, dura, scabrosa,
Quasi massa ferrigna,
Sembra al mal inclinata, al ben restrosa.
Chi dunque di virtù
Brama introdurre in lei la nobil forma,
La stringa con severa, ed aspra norma.

Mundi Symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.

Memoria. Vulnera Christi. *S. Aug. serm. 147. de Temp.*

62. Ferrum candens, cauteria nunquam amplius oblitteranda imprimere solitum, lemmatis loco unum hoc adverbium præfert; INDELEBILITER. Æternam, & nunquam intermorituram sive de injuria illata, sive de beneficio recepto memoriam hoc Emblema significat. Porrò clavi in manibus, pedibus, & latere Christi, recenti semper & indelebili vestigio conservantur, ut in iis immensam Dei charitatem versus humanum genus nunquam non integrâ & vernante memoriâ intueremur. S. P. Augustinus. *Quare Dominus cum suorum vulnerum cicatricibus resurrexit. Quid ad hoc dicimus? nisi quia & hoc potestatis fuit, non necessitatis? Sic resurgere voluit, sic voluit quibusdam dubitantibus exhibere in illa carne cicatrices vulneris, ut sanaret vulnus incredulitatis.* Cæterùm cùm Sacræ Litteræ humanam linguam ferro scindenti ac igni devoranti similem dicant, *Filii hominum dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus.* Et rursus; *Lingua ignis est universitas iniquitatis.* Idcircò geminam hanc metaphoram uno Emblemate complexus, dices, ex igniti hujus ferri contactu gravissimam & immedicabilem perniciem nobis creari; siquidem offensæ, à linguis maledicis inustæ, adeò evadunt indelebiles, ut nullâ arte humanâ restitui aut sanari queant.

Psal. 56. 5. Iacob. 3. 6. Detractor.

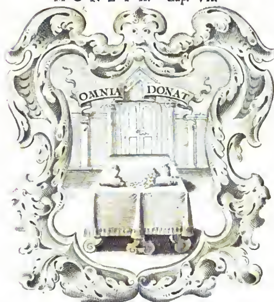
Amans profanus. *S. Ambros. Serm. de Assumpt.* *Plaut. in Cistellar.*

63. Homo profanus, sui immemor, in amatam venustatem penitus videtur abreptus. Abbas Certanus illum ferro non absimilem dicit, quod à Magnetis fragmento in aëre suspensum, epigraphen legendam offert, SUA PONDERA NESCIT. Amans enim, teste S. Ambrosio, *Ignorat judicium, & ratione multoties caret, nescit modum, nec aliud cogitare potest, quàm quod diligit.* Appositè Plautus;

- - - - - In amoris rota miser
Exanimor, feror, differor, distrahor, diripior, ita
Nullam mentem animi habeo: ubi sum, ibi non sum &c.

Amoris vis. *S. Aug. in Io. tract. 2.* *Boeth. de Schol. Disc.* *Plaut. l. c.*

64. Ferrum, admoto igne, ignem concipit & licet ferri naturam non exuat, à se ipso tamen adeò diversum efficitur, ut ignis esse videatur. Unde meus D. Alexander Luzon de Millares Symboli loco ferrum, ardenti ustrinæ impositum, figuravit, addito illo Psaltis Regii lemmate, TRANSIERUNT IN AFFECTUM CORDIS. Mira adeò amoris vis est, ut è duobus unum facere, & extrema omnia, quantumcunque diversa, nexu tenacissimo colligare norit: atque adeò amantes ex amoris sui vehementiâ verè *transierunt in affectum cordis. Talis enim,* asserente Magno Augustino, *est quisque, qualis ejus dilectio. Terram diligis? terra es. Si Deum diligis, quid dicam? Deus eris.* Qui adhæret meretrici, unum corpus cum ea efficitur: quid horribilius? quid spurcitie & fœtore plenius? Meretrix, è Boëthii sententia, *est inferni janua, via iniquitatis, scorpionis percussio, viscarium scelerum, putens interitus.* Quàm fugienda, quàm detestanda singula! Certè Amor mutuam efficit metempsycosin, seu transmigrationem animæ de uno corpore in aliud. Amoris visco conglutinata erat anima Jonathæ, animæ Davidis, ut viveret plus in Davide, quàm in seipso. De dilectissimo suo scribit Magnus Augustinus; *Sensi animam meam & animam illius unam fuisse animam in duobus corporibus, & ideò fortè mors metuebam, ne totus ille moreretur, quem multùm amaveram.* De metempsycosi suâ admirabundus conqueritur Alchesimarchus apud Plautum;

Divitiæ. 73. NUmmorum cumulo opportunam hanc epigraphen adjicies; OMNIA DONAT. Dilucidè Horatius;

Horatius.

Et genus & formam regina pecunia donat,
Et benè nummatum decorat suadela, Venusque,
-- --- -- Omnis enim res,
Virtus, fama, decus, Divina, humanaque pulchris
Divitiis parent, quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, justus, sapiens, etiam Rex,
Et quidquid volet.

Oratio. Osorius Di. 3. post Pasch. Porrò oratione, ceu monetâ spirituali, fideles nihil non consequuntur. Joannes Osorius; *Qui pecuniam habet, omnia habet, quæ necessaria sunt, quia eâ datâ, omnia emere potest. Ita oratio est pecunia spiritualis, quâ media omnia acquirimus, quæ volumus, & qui eam habet, omnia se habere credat.* Unde Sancti Chrysostomi acroama; *Nihil potentius homine orante.* (S. Chrys. in Matth. 18.)

Eccl. 10. 19. 74. Ecclesiastis gnoma est; *Pecuniæ obediunt omnia.* Ut adeò Monetam opportuno hoc lemmate istas loquentem; MIHI OMNIA PARENT. Hinc illud Sallustii; *Roma venalia omnia esse, etiam ipsammet civitatem, si emptorem reperiret.* In hoc argumentum Propertius; (Sallust. in Iugurth. — Prop. l. 3.)

Aurea nunc verè sunt sæcula: plurimus auro
Venit honos, auro conciliatur amor.
Auro pulsa fides, auro venalia jura,
Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.

Ovid lib. 1. Fast. Et Ovidius;

In pretio pretium est; dat census honores
Census amicitias, pauper ubique jacet.

Menand. ap. Stobeum ser. 89. Idipsum Menander, pecuniis Divinitatem nescio quam affingens, hoc poëmate explicat;

Ego utiles verò Deos esse arbitror
Nostros, & argentum, & aurum maximè.
Mundi symbol. Picinelli & Aug. Erath. Tom. I.
Istos quidem si dedices tua in domo,
Quidquid voles, roges, tibi omnia aderunt
Ager, domus, servique, & argyromata (vasa argentea)
Testes, amici, Judices: tantùm dato,
Ipsos habebis vel ministrantes Deos.

75. Quantùm in humanam mentem pecuniæ possint, è tormenti bellici icone conjicies, quod ingentem nummorum vim adversus turrem quandam ejaculans, eam impetu validissimo sternit. Emblemati gnomam subjunxêre istam; NULLA VIS CONTRA. Philippus Macedonum Rex, Plutarcho referente, dicere solebat; *Argenteis hastis pugna, & vinces.* Accommodatè ad propositum nostrum S. Gregorius Nazianzenus; Pecuniæ vis. (S. Greg. Naz. in jent Elog.)

Auro loquente, iners est omnis oratio,
Persuadet enim illud, etiamsi vocem nullam edat.

Haud aliter Antonius Melissæus; *Quæ nequeunt armis capi, facilè expugnantur auro, nihil non subjicitur argento.* Et Horatius; (Ant. in Meliss. ser. 34. — Horat. l. 3. Ode 16.)

Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa, potentius
Ictu fulmineo.

Omnium tamen optime S. Petrus Damianus; *Duces post te castra, auro potius, quàm ferro armata, & sic nummi proferuntur è loculis, tanquam gladii vibrentur è thecis. Habent enim pugillum aureum, frangis murum ferreum.* (S. Pet. Dam. Epist. ad Cadaloum Antipapam)

Divitiæ. 76. Monetam opportuno hoc lemmate insignîveris; SI DESIT, OMNIA NIHIL. Accommodatè S. Hieronymus; *Ita incubuerunt homines in adunatione divitiarum, ut nemo, nisi dives, honore putetur dignus.* Verissimè Horatius. (S. Hier. sup. illud ait. Non potestis Deo servire & Mammonæ — Horat. l. 2. Satyr. 5.)

Et genus & virtus, nisi cum re, vilior algâ est.

Charitas.

Eadem omninò charitatis prærogativa est, sine qua reliquæ virtutes omnes nihil omninò emolumenti aut splendoris afferunt. Explicatissimè S. Paulus; *Si*

1. Cor. 13. 1.

linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, & noverim mysteria omnia, & omnem scientiam: & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Huic Apostoli do-

S. Aug. in Ep. Ioann. Tract. 5.

ctrinæ subscribens Magnus Augustinus, *Hæc*, inquit, *est margaritha pretiosa charitas, sine qua nihil tibi prodest, quodcunque habueris, quam si solam habeas, sufficit tibi.* Cæterùm gratia Dei epigraphen

Gratia Dei.

illam cumprimis sibi vendicat; hæc enim res creatas omnes intervallis adeò longis superat, ut nobilitas, dignitas, opes, ac voluptates, à cœlo aut mille mundis exhiberi solitæ, eâ deficiente, nonnisi umbræ ac figmenta vanissima videantur. Piè, ut solet,

Herm. Hug. l. 3 suspir. 6.

Hermannus Hugo canit;

Tu mihi terra, Deus: mihi tu mare, tu mihi cælum,
Denique cuncta mihi es; TE SINE CUNCTA NIHIL.

77. Aqua in catino è diaphana sua superficie claram monetæ cujusdam imaginem, tametsi in imo fundo hærentem, oculis nostris spectandam exhibet. Unde lemma; ET TAMEN IN IMO LATET. Ita omninò, licet Interpretes genuinam

Sensus sacræ scripturæ absconditus.

sacræ Scripturæ mentem, quantum fas est, limpidissimam nobis exponant; ea tamen nunquam non habet sensus quosdam profundos, & in imo fundo reconditos. Unde ubi Regum fasti in vulgatis Bibliis dicunt; *Sermo Domini erat pretiosus*; Chaldæa ita traducunt; *Verbum Domini erat abscon-*

1. Reg. 3. 1. S. Aug. ser. 20 de Diversis. c. 1.

sum. S. P. Augustinus; *Multa secretius in Scripturis absconduntur, ut quærentes exerceant; alia verò in promptu & manifestatione ponuntur, ut desiderantes curent.*

78. Nummo epigraphen subjunges; EROGATUS PRODEST. Avaris hanc gnomam ob oculos statutam velim. Occasio quippe homini in di-

Divitiæ erogandæ.

vitiis offertur, animum suum explicandi, cùm liberalitas, temperantia, misericordia, aliæque virtutes campum in iis habeant amplissimum. Pulchrè S. P. Augustinus cuivis diviti modum utendi pecuniis

S. Aug. ser. 24 de Verb. Apost.

præscribens, *Utere*, inquit, *nummo quemadmodum viator in stabulo* [id est, in hospitio: hinc enim hospes vocabatur stabularius, ut patet Lucæ 10. v. 35.] *utitur mensâ, calice, urceo, dimissurus, non permansurus.* Nec aliter Seneca; *Divitiæ apud sa-*

Senec. c. 16. de vita beata.

pientem virum in servitute sunt; apud stultum in imperio. Sapiens divitiis nihil permittit; stultis divitiæ omnia. Optimè Ovidius.

Quas dederis, solas semper habebis opes.

79. Nummus valorem suum non à se, sed à forma, quâ cuditur, accipit. Lemma; A FORMA VALOREM. Ita nullus omninò homini est valor,

Gratia Dei.

nisi qui à gratuita Dei voluntate proficiscitur. Sicuti enim ex nostro nihilo nunquam propriâ Marte prodiissemus ad esse naturale, nec ad ullum vitæ officium, qualia sunt videre, audire &c. sed hæc omnia tanquam dona gratuita uni debentur Deo; sic neque è peccati, in quo concepti natique sumus, tenebris, nisi infinitâ miserentis Dei bonitate, nunquam emersissemus, neque spiritualis vitæ munia, nisi ejusdem gratiâ animati, obire valuissemus. Neque verò opera nostra quâ nostra sunt, valorem aut meritum ullum habent, sed quâ Dei sunt munera. De seipso testatur Apostolus; *Gratiâ Dei sum id, quod*

1. Cor. 15.

sum. Albertus Magnus hanc rem iisdem penè verbis confirmans, *Amans humilitatem*, inquit, *debet radicem humilitatis in corde plantare, hoc est, pro-*

Alb. Magn. de veris perfectiũ virtut. c. 2.

priam fragilitatem agnoscere, ut se reputet non solum quàm vilis est, sed etiam quàm vilis esse potest; imò quàm vilis esset hodie, & quàm vilis fieret, nisi Deus illum violenter à peccatis retraxisset, & nisi ei tentationem subtraheret.

PLUMBUM.

Cap. VIII.

80. PRimo quidem aspectu duo vitia in plumbo deprehendes, quod sit naturâ suâ obtusum, & calore fuliginosum. Ut adeò D. Carducius opportunam hanc epigraphen ei subjunxerit; HEBETI LIVORE NIGRESCIT. Eadem omninò peccatorum est indoles, qui mentem in Di-

Peccator caliginosus.

vinis negotiis penitus obtusam, & conscientiam vitiorum fuligine horridam circumferunt. Accommodatè in rem nostram S. Gregorius Papa, *Multos*, inquit, *obtusi sensus homines cernimus, & tamen eos in*

S. Greg. 14. Moral. c. 16

malis actibus astutos videmus, Prophetâ quoque attestante, qui ait, Sapientes sunt, ut faciant mala, benè autem facere nescierunt. Id ipsum etiam de invidiæ

Hierem. 4. 22.

malevolentia pronuntiare licet, quæ, instar plumbi, obtusa ac stolida, Alciato asserente, *suum cor edit*, simulque livida est, ac colore omni penitus

Invidia. *Alciatus Embl. 71.*

destituta, quippe quam, eodem Alciato teste, *macies & pallor habent.*

81. Plumbum non tantùm naturâ suâ fuliginosum est, sed insuper res quasvis vicinas contaminat, & nigrore suo afficit. Unde lemma; QUÆ TANGIT, TINGIT. Ita peccatorum contubernia

Peccator scandalosus.

fœdissimas maculas, nonnunquam vix totâ vitâ eluendas, nobis aspergunt. Explicatissimè Sanctus

S. Basil. Hom. Quod Deus non est author malorum.

Basilius, *noxiæ sunt amicitiæ*, inquit, *quæ cum malitia contrahuntur; nam ea est amicitiæ hujus lex & vis ut per similitudinem malitiam conjunctio indat, Quã ob rem rectè Proverbium dicit corrumpunt mores bonos colloquia prava. Quemadmodum enim in pestilentibus locis sensim attractus aer latentem corporibus morbum injicit, sic item in prava consuetudine ac conversatione, maxima nobis mala hauriuntur &c.* Porrò

Lingua detractoria.

lingua maledica, in aliorum defectus nunquam non facunda, proximos quosvis inficere, & nigro, quod ajunt, thetâ notare consuevit. Unde Vatablus &

Vatab. Brescian. in Ps. 119.

Brescianus illa Psaltis Regii verba, *Sagitta potentis acuta cum carbonibus desolatoriis*, de lingua maledica interpretantur, quæ instar teterrimi carbonis, neminem non contractu suo denigrat. Hic accedens Balthasar Paez, ait; *Hunc ignem*

Balth. Paez in ep. Iacob. c. 3 v. 6 §. 1.

nefaria lingua assimilat carbonibus, qui si non inveniunt materiam aptam combustioni, fuligine tamen ac nigredine atratum reddunt. &c.

82. In aurifodinis aliquot saxa gravissima eruuntur, quæ intra fornacem reposita, unam partem pretiosi auri, & reliquam vilissimi plumbi eliquant. Atque adeò non solùm verum est, quòd plumbum sit CONGENITUM AURO, ut ex Bercorii

Bercor. elem. n. 2.

sententia subscripsi ego: sed insuper, Carducio asserente, CONGENITO VILESCIT AB AURO. Prima Emblematis hujus epigraphe commonstrat, ex eodem utero nonnunquam homines aureos plumbeos, justos & flagitiosos nasci. Ita Eva

Justi & vitiosi ab una matre nati.

Abelẽ & Cainũ enixa est. Rebecca Jacobum & Esau.

Jacob

Jacob Josephum castum, & Rubenum incestuosum. David Absalonem extremè sceleratum, & Salomonem extremè sapientem &c. Altera Carducii inscriptio eorum est propria, qui illustri sanguine procreati, ad vivendi rationem prorsus ignobilem degenerant. Ita Samuelis filii, à sancto parente degeneres, vitam inter pessimi exempli ac vitiorum sordes traduxerunt. Roboamus, è Salomone sapientissimo natus, stultorum maximus audiit. Ezechias, Sanctimoniæ speculum, Manassen genuit, hominem impiissimum, omnisque scandali authorem. &c. Nempe, quod Magnus Augustinus ait; *Non jam felicitas est, habere filios, sed bonos habere.*

Filii degeneres.

S. Aug. in Psal. 127.

83. Plumbum, geminato vitio, & portantes aggravat, & tangentes inquinat. Huic proinde inscripsi; ET GRAVAT, ET INFICIT. Utraque hæc pernicies animabus nostris ex unico peccato, ceu plumbo crudissimo, incumbit. S. Gregorius expressum hunc avaritiæ typum statuit, quæ animam & opprimit, & inficit. *Per plumbum namque*, inquit, *cujus natura gravis est ponderis, peccatum avaritiæ specialiter designatur, quod mentem, quam INFECERIT, ita GRAVEM REDDIT, ut ad petenda sublimia attolli nequaquam possit.*

Peccatum Avaritia.

S. Greg. l. 14 Moral c. 15 sub finem.

84. Plumbum, tametsi pretio vilissimum, utilitatem tamen ac commoda maxima confert. Nam glans plumbea, è perpendiculo suspensa, fabris cæmentariis ad structuras examinandas deservit; Fabris lignariis ad suas fabricas plumbagine delineandas; nautis ad Oceani altitudinem explorandam; aucupibus ad volucres; & militibus ad hostes feriendos. Piscatores retibus explicandis plumbeas massulas appendunt; D. Typographi innumera volumina characteribus plumbeis efformant. Plumbum, in laminas attenuatum, templis ac ædibus tegendis inservit. In crenetas fila extensum, fabris vitriariis est usui ad vitra specularia in fenestris coordinanda. In orbem circinato nobilissima emblemata ac numismata incidi possunt. In cylindros tornatum, ponderis loco ad horologia librandа suffigitur. Membranis adhærens, authenticas Pontificum tabulas constituit. In canales oiductum, copiosas è fontibus aquas derivat; & eorum labiis exactè accommodatum, vel obturamenti, vel siphonis munere defungi potest. In pyxides & mortariola excavatum, aromatis asservandis conducit. Modis divers issimis applicatum, pharmaci loco est, ad morbos curandos. Denique, ut innumera alia taceam, Sanctorum Martyrum lipsanis, aut aliorum Magnatum cadaveribus, honorificam requiem, & postremum domicilium præbet. Ut adeò verè de plumbo dixeris; HUMILE, SED UTILE. Vel ut D. Carducio placet; COMMODA VILE PARIT. Fallor, ni fi genuina hæc pauperis & rusticæ plebis idea fit; quæ, tametsi ultimo loco haberi soleat, in agris tamen colendis, aliisque mechanicis artibus exercendis, mitam civitatibus & integris provinciis utilitatem affert. Cicero; *Omnium rerum, ex quibus aliquid exquiritur, nihil est agricultura melius, nihil uberius, nihil dulcius, nihil homine libero dignius.*

Agricolæ utiles.

Cicero l. 1. de Offic.

85. Plumbum, natura suâ fuliginosum & nigrum, in flammis adeò temperatur, ut colorem induat rubicundum & admodum venustum. Lemma; PULCHRESCIT, RUBETQUE PER IGNEM Sanctorum Martyrum ectypon dixerim, qui per tyrannorum ac carnificum ignes progressi, decorem, cœlo intuente, exquisitum, ac purpuram penitus gloriosam reportant. Ut adeò sancta Ecclesia, illis gratulabunda, in has vetustissimas voces acclamat *Candidiores nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, sapphiro pulchriores.* Bercorius testatur, nigras peccatorum animas, ab amicæ correctionis flamma ad conversionis venustatem ac charitatis purpuram promoveri. *Licet homo sit plumbeus, & peccator, & nigri coloris, & mala conversatione, tamen virtute ignis correctionis, & tribulationis efficitur pulcher, & rubens coloratus & charitativus.* Unde proinde monuit Magnus Augustinus; *Si dicam corrigite vos, non mihi debetis irasci, sed vobis, ut corrigamini.*

Martyr.

Bercor. l. 11 Reduct. c. 112. n. 10.

S. Aug. ser. 15. de Verb. Dom. c. 2.

86. Plumbum, in laminas dilatatum, Antiquis instar chartæ deservit, in qua suos characteres stylis ferreis exarârunt. Dilucide Jobus; *Quis mihi tribuat ut scribantur sermones mei? quis mihi det, ut exarentur in libro stylo ferreo, & plumbi lamina, vel celte sculpantur in silice.* Proinde plumbo, in membranam formam attenuato, inscripsi: FERRO SCALPENTE SIGNATUR. Ita vitiosum ac nigrum hominis pectus nullam legis Divinæ litteram recipit, nisi calamitatum ferro probè laceratum. Carducius eidem Emblemati hanc gnomam subsubdidit; STYLO SCRIBENTE NOTATUR. Innuebat nimirum, præstitutos virtutis characteres in anima docili citra negotium describi. Hanc docilitatem auditoribus suis precatus est Magnus Augustinus, quando dixit; *Dominus Deus noster det mihi intelligere quod dicam, det vobis intelligere quod auditis.*

Job 19.

Peccator durus.

Docilitas

S. Aug. in Psal. 99.

STANNUM.
Cap. IX.

87. Stanni etymon, S. Isidoro teste, à græco derivatur, & separationem significat, eò quòd illius sit proprium, reliqua metalla unita disgregare. Unde lemma; MIXTA, seu JUNCTA DISCERNIT. Ipsissimum hunc motem in homine maligno, ac discordiarum authore deprehendes. Hujus criminis primipilum se obtulit Saulus, *Ecclesiam Dei*, id est, unionem ac congregationem fidelium *persecutus.* Enimverò, asserente P. Aloysio Novarino, *grande scelus, cùm non in singulos tantùm homines sævitur sed totam unionem, societatem, congregationemque quis conatur dissipare ac evertere.* Porrò prudens Prælatus, instar stanni, vitiosos subditos à bonorum societate excludit, & in eam reos minas, supplicia, excommunicationes, aliaque remedia, prout conditio aut necessitas tulerit, adhibet. S. Hieronymus, hanc iconem de Christo interpretatus, ait; *Quomodo stannum mixta & adulterata inter se per ignem metalla dissociat: ita Dominus, verus probator, ab auro & argento bonorū operū, et vitiorum, plumbumque secernat, ut purum aurum remaneat, & argentum.* Tandem ad idem propositum subjungit hæc Evangelii verba; *Cujus ventilabrum in manu sua, & ipse permundabit aream, & separabit paleas à tritico.*

S. Isid. l. 16. cap. 22.

Malignus Author discordiarum.

Novar. in c. 1. Galat.

Prælatus prudens. Christus Judex.

S. Hier. in Zachar. cap. 4.

Matth. 3. 12.

88. Cuprum ac ferrum, quantumvis dura & valida, ab igne penitus consumerentur, nisi stanno permixta, virtutem quandam occultam acciperent, & adversus voraces flammas vindicarentur. S. Isidorus superiore numero adductus, de stanno testatur; *Metalla ab igne defendit.* Proinde epigrapheu, ni fallor, opportunam adjeci; ADMIXTA SERVAT AB IGNE. Ita hominis justi, casti, ac innocentis consuetudo proximis suis antidoti loco est, ne à libidinis ardore conficiantur. Consultissimè

S. Isid. l. c.

Societas bona.

Seneca;

Sen. Ep. 11.

Seneca: *Aliquis vir bonus eligendus est, ac semper ante oculos habendus, ut sic tanquam illo spectante vivamus, & omnia tanquam illo vidente faciamus. Magna pars peccatorum tollitur si peccaturis testis assistat.* &c. Cæterùm virtutem istam præservatricem omnium optimè è Divina præsentia auspicantur. Ipsummet Deum, testem locupletissimum, audi, Isaiæ ore loquentem. *Cùm ambulaveris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te: quia ego Dominus Deus tuus sanctus Israel Salvator tuus.* In rem præsentem egregiè P. Cornelius à Lapide, *Deus*, inquit, *suis fidelibus in igne tribulationis quasi stannum se admiscet, ne ab igne exurantur, sed tantùm purgentur.*

Præsentia Dei.

Isa. 43. 2.

Cor. à Lap. in Zachar. c. 4. v. 10.

89. Stanni beneficio res dissolutæ uniuntur: ut adeò hanc epigraphen sibi propriam vendicet; DISJUNCTA CONNECTIT. Hominis prudentis hæc idea est, qui discordes aliorum animos suâ dexteritate conciliare, & ad exoptatam pacem reducere novit. Hoc encomio insignem se probavit S. Catharina Senensis, quæ *pro pace Florentinorum, qui cum Ecclesia dissidebant, Avenionem ad Gregorium XI. Pontif. Max. profecta est.* Illâ nihilo inferior S. Elisabetha Lusitaniæ Regina, vix in hunc orbem nata, *perniciosas avi, patrisque dissensiones in concordiam convertit;* ut adeò meritissimo elogio cognominata fuerit *Felix Regum, regnorumque pacatrix.* Nam, ut S. Gregorius docet, *Sicuti nihil est pretiosius Deo virtute dilectionis, ita nihil est desiderabilius diabolo extinctione charitatis.*

Prudens.

Concordia.

S. Greg. in Pastoral.

90. Quævis corpora, quantumvis obdurata & solida, ab ebulliente & liquefacto stanno rumpuntur. Petri Bercorii doctrinâ, *Stannum liquefactum & bulliens omnia corpora frangit, quibus admiscetur, quamquam solida, seu dura.* Epigraphen addes. FERVENS VEL SOLIDA FRANGIT. Ita infames libidinis ardores etiam validissimos Heroës frangunt. Hujus rei testes luculentos habeto Samsonem, Davidem, Herculem, Achillem, Alexandrum, aliosque viribus quidem validissimos, at libidine prostratos. De Carthaginensibus refert Valerius Maximus; *Campana luxuria perquam utilis civitati nostra fuit. Invictum enim armis Annibalem illecebris suis complexa, vincendum Romano militi tribuit.* Et paulò post, *Quid ergò hic vitiis fœdius, quid etiam damnosius, quibus virtus atteritur, victoria languescunt, sopita gloria in infamiam convertitur, animique pariter & corporis vires expugnantur?*

Bercor. Reduct. l. 11. c. 124. n. 4.

Libido.

Val. Max. lib. 9. c. 1.

91. Experientiâ suffragante, de stanno scribit S. Isidorus, quòd vasis æreis illitum, sapores venenatos, in hominis perniciem ab ære illo excidere solitos, reprimat. Ipsiusmet verba sunt; *Stannum illitum æreis vasis, compescit virus æruginis.* Quare subscripsi; ÆRIS VENENA COMPESCIT. Ita eloquentia ad venenatos quosvis militum furores reprimendos valet. Certè Attila, Hunnorum Rex, *cui robur & æs triplex circa pectus fuit*, cùm extremam perniciem Romanis minitaretur, & exitiale venenum è corde labiis, & manibus non sine omnium militum furore undique evomeret, ob unicam S. Leonis I. facundiam penitus acquievit, & tranquillum ex Italia pedem retulit. Unde etiamnum de illa Pontificum ac Canonicorum Regularium Lateranensium Gemma publicis encomiis canit Ecclesia; *Cujus Divinâ eloquentiâ persuasum est Attilæ, ut regrederetur.* Et rursus; *Invadenti urbem Genserico, eâdem eloquentiæ vi, & sanctitatis opinione persuasit, ut ab incendio, ignominiis, ac cædibus abstineret.* Porrò stanni nomine amorem Dei intellige, quo perfusa humana pectora, facilè omne scelerum virus exuunt. S. Chrysostomus; *Solus est Dei timor, qui mentes corrigit, fugat crimina, innocentiam servat, & omni boni tribuit facultatem.*

S. Isid. l. 9. c. 1.

Eloquentia.

S. Leo I. Papa.

Brev. Rom. 11. April.

Timor Dei.

S. Chrysost. ser. de S. Jo. Bapt.

92. Stannum, si flectatur, duritie suâ resistit, & veluti doloris impatiens, altum stridet. Carducius de illo hanc format epigraphen: INFLEXUM STRIDET. Ita homo reprobus, vitiosus, ac contumax à nemine vult corrigi, aut in saniorem partem flecti. Nam, quod Magnus Augustinus ait, *Molestus est medicus furenti phrenetico, & pater indisciplinato filio; ille ligando, iste cædendo, sed ambo diligendo.* Inter hanc hominum colluviem Hebræorum populum cumprimis numeres, qui à Mose ob sicarias manus reprehensus, mox ore in rabiem converso, *respondit; quis te constituit Judicem & principem super me; num occidere me tu vis?* &c. Jeroboamus, auditis Divini Prophetæ clamoribus, contra altare quoddam excitatis, sacrilegam dexteram quantocius in illum extendit, & ut in carcerem abriperetur, satellitibus imperavit; *apprehendite eum.* Ancilla Saræ ab Herâ suâ ob culpam nonnihil castigata, instar viperæ exsilit, & in impias has prorupit voces; *Amplius ex te non videamus filium aut filiam super terram, interfectrix virorum tuorum.* Herodes, cùm S. Joannem flagitia gravissima sibi exprobrantem audiret, mox æstro percitus, eum catenis stringi, & paulò post capite plecti jussit. Tandem Judæi, ob æquissimam S. Stephani invectivam veluti in homines stanneos commutati; *stridebant dentibus in eum.*

Contumax.

S. Aug. ad Bonif. de correctione Donatistarum.

Exod. 2. 14.

3. Reg. 13. 4.

Tob. 3. 9.

Matt. 14. 3.

Act. 7. 54.

93. Vitrum, bracteolâ stanneâ à tergo opacatum, ad quarumvis rerum simulachra reddenda disponitur. Unde Carducius stanno subscripsit. SPECULIS DAT REDDERE FORMAS. Documenta, à bonis Prælatis in subditos derivata, stanni loco deserviunt; illorum enim beneficio quivis Superior speculi naturam induit, omnesque virtutes, à populo imitandas, clarissimis doctrinæ ac optimi exempli radiis ex se in aliòs diffundit. porrò vile eruditionis terrenæ stannum, si pretioso sacræ Scripturæ crystallo oniatur, humano intellectui ansam præbet ad illius arcana facilius perspicienda. S. Gregorius Papa, de doctrina mundana disserens, ait, sacræ Scripturæ Interpretes ad illam recurrere debere, *ut per instructionem illarum* (sæcularium scientiarum) *Divina eloquia subtilius intelligantur.* Nam, *dum sæcularibus literis instruimur, in spiritualibus adjuvamur.*

Prælatus exemplaris.

Eruditio profana fesvit sacræ.

S. Greg. in 1. Reg. c. 13.

FINIS LIBRI DECIMI TERTII, ET TOMI PRIMI.

Digitized by Google